

SALM ANTICENSIS;

Parenti suo Eliæ consecrati

Tractatus sextus De sacrosanctissimo mysterio

ILLUSTRIS. ac REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI

Caro i.o Amabili bi JOUR - d AUVERGNE-LAI'RAGEAIS

ARCHIEPISCOPO DIT ÜR ICENS I

PARISIIS
Xpld victorem palmé
RECTOREM GENERALEM
25› via Grenella, 25

, BRUXELLIS
Apio G. LEBROCQUY
SUCCLRSALIS RECTOREM
5. forum Lovanium, 5

DISPUTATIONUM

Quæ in hoc tertio tomo (nempe priori editione priori parte tomi secund?
una cum quæstionibus et articulis D. Thomæ continentur.

TRACTATUS VI.

De sacrosanclissimæ Trinitatis mysterio.
Prooemium. 1

QUÆSTIO XXVH.

De processione divinarum personarum. 4
Art. 1. Utrum processio sil in divinis? 4

Disputatio I.

De processione divinarum personarum. 5
Dub. 1. An aliqua processio sit in divinis? 6
Dub. 2. Utrum processiones in divinis sint
actus intellectus, ot voluntatis? an vero solius
naturæ divinæ. aut virtualité?» aut ex parte
nostri modi concipiendi præinlelligilur intel-
lectui et voluntati? 20
Dub. 3. Utrum actus intellectus et volunta-
tis. secundum quos reporiimtur processiones
iu divinis, sint actus inlelligendi et volendi?
an vero alii ex æquo ab his aliquo modo dis-
tincti? 30
Dub. 4. Ulrum actus inlelligendi, ct volendi,
iccundum quos reperiuntur processiones in
divinis, sint lanium emanationes ad ordinein
intelligibilem perlinontes? an vero sint vere,
ct proprie actiones, sive operationes ad hunc
onlinem spectantes? 51
Ari. 2. Utrum aliqua processio in divinis
generatio dici possit. 59

Disputatio II.

De generatione Verbi divini. 59
Dub. I. Quid sint generatio in communi, et
generatio viventium ? et qu illo prior in divi-
iis r<q>enatr? *

Dub. 2. Utrum processioni Verbi divini
conveniat ratio generationis viventium? 70
Dub. 3. Ex quibus capitibus sit efficax, ad
Brobandam generationem Verbi divini ratio
», Thoma?, nempe, quod inlelliirere Dei est
•\-eDei? " 87
Dub. 4. Ulrum adeo processio Verbi divini
sit formalissime generatio, ut ipsa ratio for-
Salmanl. Curs. thcolog., tom. III.

malissimn prædicti Verbi sit formalissima ra-
tio Filii? 99
Art. 3. Ulrum sit in divinis alia processio
a generatione Verbi? 107
Art. 4. Utrum processio amoris in .divinis
sit generatio? 107

. Disputatio III.

De processione divini amoris, seu Spiritus
sancti. 108
Dub. 1. Utrum in divinis sit alia processio
per volnntalem ? 108
Dub. 2. Utrum processio Spiritus Sancti
sit generatio ? 123
Dnb. 3. Utrum ratio a D. Thoma in hoc
art. 4 adducta ad probandum, processionem
Spiritus Sancti, non esse generationem, sit
sufficiens? Iit
Dub. 4. Quæ specialiter obstent contra ea.
quæ in explicatione rationis D. Thomæ dubio
precedent! adduximus? et quomodo solven-
da? 159
Art. 5. Utrum sint plures processiones in
divinis, quam duæ? 171

QUÆSTIO XXVIII.

De relationibus divinis.
Ari. I. Utrum Deo sint aliquæ relationos
reales? 172

Disputatio IV.

De relationibus divinis quoad *an est ca-*
rum. 172
Dub. 1. An in Deo dentur relationes rea-
les? 172
Dub. 2. Utrum relationes divinæ præcise
secundum esse *ad sinl* reales? 178
Ari. 2. Utrum relatio in Deo sit idem, quod
sua essentia? 7192

Disputatio Γ.

De relationibus divinis quoad identitatem
earum cum essentia Dei. 192

INDEX DISPUTATIONUM, ETC.

Dub. t. Utrum relationes divina? distinguantur realiter ab essentia Dei, sicut res a re? 193
Dub. 2. Utrum relationes divinae distinguantur ab essentia Dei ex natura rei. seu actu, et secluso intellectu, minori tamen distinctione, quam sil illa, quæ est inter rem et rem? Pj 7
Dub. 3 Utrum tanta sit identitas inter essentiam Dei. et relationes divinas, ut iste, quatenus virtualiter distincte ab essentia, intrinsece includant illam? 2!7
Dub. 4. Utrum tanta sit identitas inter essentiam divinam, et relationes, ut fate sint de intrinseca illius ratione* JiO

Disputatio VL

De divinis relationibus quoad rationem, secundum quam dicunt, vel non dicunt perfectionem. U7
Dub. I. Utrum relationes divinae, ut distincte virtualiter ab essentia Dei. aderant perfectionem? 247
Dub 2, Utrum relationes divinae. ut distincte virtualiter ab essentia, afferant proxime secundum suum esse *ad*, seu secundum «juod exprimunt e^se *ad*, perfectionem dislidctam irtualiter a perfection^ cssenliæ? 252

Disputatio VII

De divinis relationibus quoad *esse* exfatentia, per quod existant. 281
Dun. unie. Utrum relationes divinae existant per proprias existenlios relativas. distinctas virtualiter ab existenlia absoluta divinae essentiae? an vero solum habeant existera } per existentiam absolutam ejusdem essentia?? 281
Art 3. Utrum relationes, quæ sunt in Deo. realiter ab invicem distinguantur? 310
ArL 4. Utrum in Deo sint tantum quatuor relationes reales, scilicet Paternitas, Filiatio, Spiratio, et Processio? 31 !

Disputatio VIII

De divinis relationibus quoad numerum, et distinctionem earum inter se. 311
Dub. 1. Utrum relationes in divinis distinguantur realiter ab invicem? 312
Dub. 2. Utrum tantum sint in Deo quatuor relationes reales, nempe, Paternitas, Filiatio, Spiratio, et Processio? 323
Dub. 3 Utrum sicut Paternitas. Filiatio, et Processio realiter inter se distinguuntur. ita etiam spiratio a Paternitate et Filiatione sit realiter diversa? 331

QUXSTIO XXIX.

De personis divinis. 338
Art. I. De diffinitione personæ.
Art. 2. Utrum persona sil idem, quod hypostasis, subsistentia et essentia? 339
Ari. 3. Utrum nomen *persona* sil ponendum in divinis? 339
Ari. i. Utrum hoc nomen *persona* significet relationem? JfQ

Disputatio II.

De personis divinis absolute, el in communi sumptis. 341

Dub. 1. An recto diffiniatur n Boetio persona generaliter sumpta. per hoc. quod sit *rationalis natura- individua substantia*? 341
Dub. 2. Utrum raliio persona» inveniatur in «lirinis? 31 i
Dub. 3. Quod sit directum et formule. quodvo materiale ei directum, et quod tandem sit indirectum significatum hujus nominis *persona divina*, ut per conceptus nostros confusos et imperfectos. Theologicos tamen, coghimn? 351
Dub. L Utrum personæ divinae adorant suas proprias substantias relativas? 361
Dub. 5; Utrum personæ divinae non solum subsistant per proprias subsistentias relativas, sed etiam ultra has habeant aliam subsistentiam absolutam omnibus illis communem, cl ratione divinae naluræ eisdem formaliter convenientem ' 369

QC.ESTIO xxx.

De pluralitate personarum in divinis. 392
Art. 1. Utrum sit ponere plures personas in divinis? 392
Ari. 2. Utrum in Deo sint plures personæ. quam tres? 392
Art. 3. Utrum termini numerales ponant aliquid in divinis? 393
Art. i. Utrum hoc nomen persona possit esse commune tribus personis? 391

QUJESTIO xxxi.

De his quæ ad unitatem vel pluralitatem perlinent in divinis. 395
Art 1. Utrum sit Trinitas in divinis? 395
Ari. 2. Utrum Filius sil alius a Patre? 395
Art. 3. Utrum dictio exclusive, solus, sit addenda termino essentiali in divinis? 396
Art. 1. Utrum dictio exclusiva possit adjungí termino personali? 397

Disputatio J.

De personis divinis quoad pluralitatem earum, nec non et quoad ea. in quibus sunt unum. 399
Dub. 1. Utrum sicut in divinis conceduntur lres personæ realiter distincte, ita etiam concedendæ sint lres res. tres unitates, lres quidditates, tria (ut sic dicamus) aliquid, tria entia, tresque veritates realiter etiam distincte? 399
Dub. 2. Utrum in illis, in quibus reperitur pluralitas in divinis, reperiatur etiam numerus transcendenlalis? 411
Dub. 3. Utrum termini numerales ponant aliquid in divinis, et quid sil illud? 422
Dub. 4. Utrum utendum sit nomine Trinitatis in divinis? 429
Dub. 5. Utrum ratio personæ divinae sit communis univoce respectu trium personarum divinarum? et an qindditalive ut sic loquamur) de illis dicatqr? 434

QUXSTIO XXXII.

De divinarum personarum cognitione. 445
Art. t. Utrum Trinitas divinarum personarum possit per naturalem rationem coiruosci? 445
Ari. 2. Utrum s:nt ponend» notiones in divinis?. 447

Ari. 3. Utrum sint quinque notiones? 147
Art. 4. Ulrum liceat contrarie opinari de
notionibus? 148

Disputatio XI.

Do divinis notionibus. 419
Dub. t. Quid sit notio divina? 449
Dub. 2. Utrum notiones sint poncndæ in
divinis? 452
Dub. 3. Utrum tantum sint quinque notio-
nes in divinis? 458

QüÆSTIO XXXIII.

De personh Patris. 478
Art. 1. Utrum competat Patri esse princi-
pium? 478
Art. 2. Utrum hoc nomen *paler* sil nomen
proprie divin@ personæ? 479
Ari. 3. Utrum hoc nomen *paler* dicatur in
divinis perprius, secundum quod personaliter
sumitur? 479
Art. 4. Utrum esse ingenitum sit Patri pro-
prium? 480

QüÆSTIO XXXIV.

De persona Filii. 481
Art. I. Ulrum verbum in divinis sit nomen
personale? 481
Ari. 2. Utrum verbum sit proprium nomen
Filii? 482
Art. 3. Utrum in nomino verbi importetur
respectus ad creaturam? 481

Disputatio XII.

De objecto, ex cujus cognitione Verbum
divinum procedit. 484
Dub. I. Utrum Verbum divinum procedat
ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter
et necessario in Deo? 481
Dub. 2. Ulrum Verbum divinum procedat
ex cognitione creaturarum possibilium? 501
Dub. 3. Ulrum Verbum divinum procedat
ex cognitione creaturaruni futurarum? 527

QÜÆSTIO XXXV.

De imagine. 534
Ari. 1. Utrum imago in divinis dicatur per-
sonaliter? 534
Art. 2. Utrum nomen imaginis sit proprium
Filii? 531

Disputatio SIII.

De imagine in divinis reperta. 535
Dub. I. utrum ratio imaginis proprie et for-
maliter in divinis reponatur? et an essentia-
liter. an vero solum personaliter sic sumpta
dicatur? 535
Dub. 2. Utrum imaginis ratio solum conve-
niat Verbo in divinis, an vero elinm Spiritui
Sancto? 53M

QÜÆSTIO XXXVI.

De persona Spiritus Saucti. 547
Art. I. Utrum hoc nomen Spiritus Sanctus
sit proprium nomen alicujus divinæ f>erso-
næ? 517

Ari. 2. Utrum Spiritus Sanôlus procedat a
Filio? 518

Disputatio XIV.

De principio, a quo procedit Spiritus Sanc-
tus. 519
Dub. 1. Utrum Spiritus Sanctus procedat a
Filio? 519
Dub. 2. In quibus sensibus, et qua utilitate
a Theologis inquiratur, an si Spiritus Sanctus
non procederet a Filio, distingueretur realiter
ab illo? 561
Dub. 3. Utrum si Spiritus Sanctus non pro-
cederet a Filio, distingueretur realiler ab
illo? 572
An. 3. Ulrum Spiritus Sanctus procedat a
Patre per Filium? 599
Art. 4. Ulrum Paler et Filius sunt unum
principium Spiritus Sancti? 600

Disputatio AT.

De Spiritu Sancto quoad modum proce-
dendi a Patro et Filio 60t
Dub. 1. Ulrum Spiritus Sanctus procedat a
Patre per Filium? 601
Dub. 2. Utrum Pater et Filius sint unum
principium Spiritus Sancti? 601
Dub. 3. Ulrum hoc unicum principium Spi-
ritus Sancti quoad virtutem spirativam cons-
tituatur ex essentia et voluntate, necnon ex
relatione spirationis activæ? an vero præcisa
ex prædicta essentia, et voluntate connotando
relationes Paternitatis et Filiationis? 606
Dub. 4. Utrum relatio spirnlionis activa?,
non solum requiratur ad constitutionem po-
tentiae spirativæ. sed etiam prædicta relatio
sil per se subsistens, et sic sumpta spiret ut
quod? 611
Dub. 5. Utrum Spiritus Sanctus per se pro-
cedat a duabus personis, ita ut utraque ex
parte ejusdem Spiritus sancti etsuæ proprie-
tatis personalis exigatur? 622
Duf). 6. Ulrum Spiritus Sanctus procedat ex
amore omnium, quæ fonnaliter et necessario
sunt in Deo, necnon ex amore creaturarum
possibilium, ut talium, aut in aliqua differen-
tia temporis existenLium? 635

QÜÆSTIO XXXVII.

De nomine Spiritus Sancti, quod est
amor. 636
Art. t. Utrum amor sit proprium nomeu
Spiritus Sancti? 636
Art. 2. Utrum Pater et Filius diligant se
Spiritu Sancto? 637

QÜÆSTIO XXXVIII.

De nomine Spiritus Sancti, quod est do-
num. 638
Art. I. Ulrum donum sit nomen perso-
nale? 638
Art. 2. Utrum donum sil proprium nomen
Spiritus Sancti? 638

Disputatio SV[.

Do Spiritu Sancto, ut est amor, et do-
num. 639
Dub. I. Utrum Pator, et Filius diligant so-
Spiritu Sancio? 639

INDEX DISPUTATIONUM, ETC.

Dub. 2. ütmm esse donum dicatur tam essentialiter quam personaliter, seu notionh-ter in divinis? <>>

Dub. 3. Utrum esse donum ex vi su© proces- sionis sit proprium solius Spiritus sancti? Glo

QU.BSTIO xxxix.

De personis ad essentiam relatis. 656
Art. 1. Utrum in divinis essentia sil idem quod persona? 67b
Art. 2. Utrum sit dicendum. Ires personas esse unius essentias? 67
Art 3. Utrum nomina essentialia pnedicen- tr singulariter do tribus personis? 638
Art. 4. Utrum essentialia concreta possint supponere pro persona? 658
Art 5. Utrum nomina essentialia in abs- tracto significata, possint supponere pro per- sona? 659

Disputatio XVII.

De modo, quo nomina essentialia, et perso- nalia prædicantur. et supponunt in divinis. 660

Dub. 1. Utrum nomina essentialia in con- creto prædicentur pluraliter in divinis? 660

Dub. 2. Utrum generatiter loquendo ad multiplicationem concreti substantivi, requi- ratur multiplicatio formarum, et supposito- rum; an vero sufficiat sola multiplicatio for- marum? 661

Dub. 3. Utrum nomina essentialia concreta in divinis possint supponere pro personis? et «piando de facto pro una v. g. aut duabus, etc., supponant? 669

Dub. i. Utrum nomina abstracta essentialia possint in divinis supponere pro personis. 672

Ari. 6. Utrum person© possint prædicari de nominibus essentialibus? 673

Art. 7. Utrum nomina essentialia sint ap- propriate personis? b74

Art. 8. Utrum convenienter a sacris docto- ribus sint essentialia personis attributa? 67i

QVÆÔTIO XL.

De personis in comparatione ad relationes, sive proprietates? 676

Art. 1. Utrum relatio sit idem quod per- sona? 67g

Art. 2. Utrum person» distinguantur per relationes? 677

Disputatio XVIII.

De constitutivo et distinctive divinarum personarum? (§73

Dub. 1. Utrum in divinis personis sint ali- mite proprietates, quibus constituuntur, el distinguantur? 678

Dub. 2. Utrum proprietates, quibus persona. divin© constituuntur, el distinguuntur, sint absolut©, vel relativæ? 683

Dub. 3. An proprietates relativo?» quibus person© divin© secundum nostrum modutn concipiendi constituuntur, et distinguuntur, sint relationes secundum rationem originum, vel potius secundum aliquam aliam rationem relativam?

Dub. 4. Utrum proprietates constitutiva. vl distinctive divinarum personarum, et pecu- liariter persona Patris, sint relationes divin©.

adhuc prout exprimunt *wt ad:* sou munus respiciendi. an vero secundum aliud munus relaüvmû?

Art. 3. Utrum abstractis per intellectum re- lationibus a personis, adhuc remaneant hypo- t 671

Art. 1. Utrum netus nationales præintell - ganlur proprietatibus? 71

QÜ.ESTIO xu.

De personis in comparatione ad actus na- tionales. 712

Art. 1. Utrum actus notionales sint attri- buendi personis? 712

Ari. 2. Utrum actus nollouales sint volun- tarii? 711

Art. 3. Utrum actus notionales sint do ali- quo? 715

Art. t Utrum in divinis sil potentia res- pectu actuum notionalium? 716

Art. 5 Utrum potentia generandi significet relationem, et non essentiam? 717

Ari. 6. Utrum actus nolionalis ad plures personus terminari possit? 717

QV.ESTIO xlu.

De ©qualitate, el similitudine divinarum personarum ad invicem. 718

Art. 1. Utrum ©qualitas locum habeat in divinis? 718

Art. 2. Utrum persona procedens, sit coæ- tema suo principio, ut Filius Patri? 719

Art. 3. Utrum in divinis personis sit ordo natur©? 719

Art. 4. Utrum Filius sit ©qualis Patri se- cundam magnitudinem? 720

Art. 5. Utrum Filius sit in Patre, et e con- verso? 721

Art. 6. Utrum Filius sit ©qualis Patri se- cundum potentiam? 721

QUÆSTIO XLIII.

Do missione divinarum personarum. 721

Art. L Utrum alicui person© divin© conve- niat mitti? 721

Art. 2. Utrum missio sit æterna, vel tem- poralis tantum? 722

Art. 3. Utrum missri invisibilis divin© per- son©, sit solum secundum donum grati© gra- tum facientis? 722

Art. 1. Utrum Patri conveniat mitti? 723

Art 5. Utrum Filio conveniat invisibiliter mitti? 723

Art. 6. Utrum missio invisibilis fiat ad om- nes. qui sunt participes gratia? 723

Art. 7. Utrum Spiritui Sancto conveniat vi- sibiliter milii? 72*

Ari 8. (irum ali«jua persona divina mittat- tur. nisi nb ea, a «pia procedit ©ternaliler? 725 1

Disputatio IV.V.

De missione divinarum personarum? 725.1

Dub. 1. Utrum alicui person© divinæ con- venLit milii? ubi etiam explicatur in quo con- sistit missio, de qua Angelicus Præceptor art. 1 hujus quaslionis agit? 725

Dub. 2. An cuilibet person© divinæ couve-] niai mitti? el an ex personis, qu© mittuntur, possit una milii sino alia? ac tandem utnim

INDEX DISPUTATIONUM, ETC.

ox otedom personis missis, diqiia earum pos- sit milii ab alieni, a goa non procedit? 730

Dub. 3. Utrum missio ructo dividatur in visibilem, ut invisibilem? et an utroque modo Filius, et Spirilus sanctus sint missi? et tan- dem an uiraquo ex his missionibus fuerit b-mporalis? 737

Dub. 4. An missio invisibilis divinari™ personarum solum fiat per dona gratiæ sancti- ficantis. an vero etiam per alia dona? 741

Dub. 5. Utnim in invisibili missione ea sola ratione dicantur mitti divin© person©, quia dona grati© sanctificantis ab eis procedentia donentur? 752

INDEX LOCORUM

QUÆ IN HOC TERTIO TOMO CONTINENTUR

EX VETER! TESTA MENTO

Ex Genesi.

1. *In principio creavit Deus ratum, et terram.* 478 661
Spiritus Dei ferebatur super aquas. 122
Faciamus hominem ad imaginem, etc. 517
17. *Masculus, cujm praeputii caro circumcisa non (tient, delebitur anima illa de populo suo.* 123
22. *Nunc cognovi, quod times Deum.* 122

Ex Exodo

3. *Ego sum qui sum. Qui est misit me ad vos.* 281
13. *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel* 124
15. *Flavit Spiritus.* 19

Ex Job.

14. *Nonne tu, qui solus es?*

Ex Psalmis.

2. *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* 70
Ego hodie genui te. II
63. *Accedet homo ad cor altum : et exaltabitur Deus.* 2
109. *Iratu s est furore Dominus in populum suum.* 122
Et tradidit eos in manus gentium. 122
ite. *Tecum principium.* 478
Ex utero ante littiferum genui te. 15, 73
110. *Memoriam fecit mirabiliur morum, etc.* a

Ex PnoYEBBHS.

8. *Dominus creavit me.* |:
Ego jam concepta eram.
Nondum erant abyssi, et ego jum concepta eram. 73
Ante colles ego parturiebar. 73 7
15. *Longe est Dominus ab impiis.* 742
30. *Quod nomen eft ejus, et quod nomen filii ejus, si nosti?*

Ex Ecclesiaste.

- i. *Funiculus triplex difficile rumpitur.*

- I. *Alta profunditas, quis inveniet eam.* 2

Ex Canticis.

8. *Pone me ut signaculum super cor tuum.* -117,538

Ex Sapientia

- 1 *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* 742
Spiritus Sanctus disciplina effugiet fictum.* 712. 747
1. *Dixerunt enim cogitantes apud se.* 30

Ex Ecclesiastico.

24. *Gurum coeli circui oi sola.* 398
Ab initio , et ante scecula creata sum.
Qui crearil me. requievit in tabernaculo meo. 18

Ex Isua .

6. *Vidi Dominum sedentem supersolium excelsum et elevatum, etc.*
48 *Et nunc Dominus Deus misit me, et spiritus ejus.* 734
53. *Generationem ejus quis enarrabit?* 73
61. *Spiritus Domini super me : eo quod unxerit me : ad annuntiandum mansuetis misit me.* 551
63. *Ipsi ad iracundiam provocaverunt, et afflirerunt Spiritum Sancti ejus.* 12!
VU. *Numquid ego, qui alios parere facio, ipse, etc.*

Ex Osea .

- Ligaril eum Spiritu; in alis suis.* 19

Ex Joele.

2. *Effundam de spiritu meo.* 121

Ex Axos.

4. *Deus (armat tonitruum, et errat spiritum.* 18

INDEX. LOCORUM SACRÆ SCRTPTÜRÆ, ETC.

EX NOVO TESTAMENTO

Ex Mattu^o.

0. *Paler noster, qui es in caulis.*
Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cur tuum.
9. *Dixerunt intra se : Ilie blasphemat.*
10. *Spiritus patris vestri, qui; loquitur in vobis.*
11. *Nemo novit Filium, nisi Paler : neque Patrem quis novit, nisi lius.* 71, 121
16. *Tu es Christus Filiui Dei vivi.* 73
26. *Spiritus promptus est.* 19
27. *Emisit spiritum.* 19
23. *Baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*
- Ex Marco.
1. *Initium Euangelii Jesu Christi filii Dei.*
11. *Genimen vilis.*
- Ex Luca.
1. *Spiritus Sanctus superveniet in te.*
W. Pater vester de coelo dabit spiritum bonum petentibus se.
- Ex Joanne.
1. *In principio erat Verbum.*
1. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre.* 123
- Filius, qui est in sinu Patris.* 7, 73, 123
3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* 123, Gil
- Pater diligit Filium: et omnia dedit in manu ejus.*
5. *Sicut enim Pater suscitavit mortuos, et vivificat: sic et Filius, etc.*
Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
Sicut Pater habet vitam in semetipso : sic, etc.
6. *Hunc enim Paler signavit Deus.*
Sicut misit me vivens Paler.
3. *Principium, qui, et loquor vobis.*
Ego ex Deo processi, et veni.
10. *Paler meus quod dedit mihi, majus omnibus est.* 73, 80
- Ego, et Paler unum sumus.* 193
- Facis te ipsum Deum.* 19
- Ut cognoscatis, et credatis, quia Pater in me est. et ego in Patre.*
11. *Non creditis, quia ego in Patre, et Pater in me est.*
Roaabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis.
Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.
In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo.
Ad eum renemus, et mansionem apud eum faciemus. Gil/731 712
15. *Cum venerit Paraditus, quem teo mittam vobis a Patre.* 7, 641, 726
- Spiritus veritatis, qui a Patre pro-cedit.* 108, 550, 519, 561

19. *Si autem abiero, mittam eum ad vos.* 551, 726
- Ille me clarificabit : quia de meo accipiet.* 7. 128, 552
- Omnia quoecumque habet Pater, mea sunt.* 552
- Exivi a Patre, et veni in mundum.* 6
17. *Ut cognoscant te solum Deum verum.* 398
20. *Accipite Spiritum Sanctum.* 750

Ex ACTIBUS Apostol.

2. *Fecit Deus hunc letum.*
5. *Deus Spiritum Sanctum dedit obedientibus sibi.*
13. *Resuscitans Jesum, etc*

Ex epistol, ad Romanos.

1. *Segregatus in Evangelium Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis de Filio suo. Prædestinatus est Filius Dei in virtute.*
Gratia vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Domino Jesu Christo.
5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* <' 551, 752
8. *Si quis Spiritum Christi non habet : hic non est ejus.* 550
- Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.*
Quos prædeslinavit conformes fleri imaginis Filii sui.

Ex epistol. l ad Corinthios.

2. *Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.*
3. *Nescitis, quia templum Dei estis, et Spiritas Dei habitat in vobis?*
8. *Nobis unus Deus, Pater, ex quo omnia, et nos in illum : et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, et nos per ipsum.*
13. *Si charHalem non habuero, nihil sum.*
15. *Sicut portavimus imaginem terreni, purlemus, et imaginem coelestis.*

Ex Epist. 2 ad Corinth.

13. *Gratia Domini nostri /esu Christi, et charitas Dei, et communicatio Sancti Spiritus.*

EX EPISTOL. AD GALATAS.

1. *Misit Deus Filium suum.*
Misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem : Abba, Pater.

Ex epist. ad Ephesios.

2. *Creati in operibus bonis.*
3. *A quo omnis paternitas in coelo, et in terra*
1. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei.*

INDEX LOCORUM SAGRÆ scripturæ, etc.		
vnj	Ex EPIST. Ab PHILIPPENSES.	Ex EPIST. JOANNIS.
	1. <i>Eo quod habeam ros in corde.</i> 117	2, <i>Uctio ejus docet vos de omnibus,</i> 733
	2. <i>Qui eum in forma Dei esset.</i> 133	i. <i>Charissimi, diligamus nos invicem : quia charitas. Hc.</i> 21
	Ex epiSt. ad Colossenses.	<i>Filium *unr» unigenitum mint Deus.</i> 726
	1. <i>Qui est imago Dei</i> 535	<i>Qui manet in charitale, m Deo manet. et Deus in eo.</i> 117,74?
	<i>Qui estimago Dei uicisibdw pnn g nilus omnis creatura.</i> 53	5. <i>Tres >unt qui teslimon um dant in ctrlo. Paler. Verbum, et Spiritus Sanctus : et hi lres unum sunt.</i> i11
	Ex EPIST. AD IIKDftÆÔS,	<i>Hi lres unum sunt.</i> 11)3
	1. <i>Multifariam, mullisque modis ulim Deus, elc.</i>	Ex Apocalypsi.
	<i>Qui cum sit splendor et figura substantis ejus.</i> 53S	1. <i>Qui est, et gui erat, et qui venturus est.</i> 281
	<i>Cui enim dixit aliquando Angelorum : Filius meus es tu, ego hodie genui te.</i> 71	10. <i>Habens nomen scriptum, quod nemo novit.</i> GSO
	Ei epist. Jacobi.	LAUS DEO.
	<i>.Apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio.</i> 61	

SEXTUS

TRINITATIS

MYSTERIO.

PROËMIUM.

1. Post tractatus, quos de Deo ut uno, in primo et secundo tomo hujus nostri Cursus Theologici in lucem edidimus, slatim una cum Angelico Doctors tractatus de sacro-sancto Trinitatis mysterio sese nobis offert. Nam, ut sanctissimus Pnceptor in pnesemi docet, sicut Deus ut unus quodammodo præsupponitur ad seipsum ut Trinum, et ipse ut Trinus statim quasi subsequitur ad se ut unum : ita post tractatus illos de Deo quatenus unus, debet primo loco subsequi præsens tractatus, qui de Deo ut Trino, sive de sacro-sancto Trinitatis mysterio inscribitur.

1 L

Quam iit intellectu difficile mysterium Trinitatis:

2. Mysterium autem hoc præ nimia sua celsitudine, summa profunditate, et densissimis nebulis, una cum inaccessibili luce, quibus undequaque circumscriptum est, ita est intellectu difficile, et affatu inexplicabile, ut Hilarius, non posse hominem sua intelligentia illud consequi, et Ambrosius, impossibile esse illius scire se-
ατι», cretum, as:eruerint. Quia, ut D. Thom, in
N *Saluinnl. durs. theolag., toni. Ul.*

hac 1 p. q. 32 art. 1 explicat, fieri nequit, ut per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis divinarum personarum perveniatur.

Hinc Isaias Deum sedentem super solium excelsum, et elevatum protulit; quia eum non solum ut unum, sed etiam ut Trinum in ænigmatc vidit. Et propterea Séraphin illa ter *Sanctus* decantantia, unum tamen Deum et Dominum proclamantia simul conspexit : ut per hunc excelsum et elevatum thronum innueret, Trinitatis arcanum, haneque unitatem essentia* in Trinitate personarum ita vim nostræ naturalis rationis superexce lore, ut quantumvis majorem ac majorem volatum ad illius cognitionem assumat : semper tamen præ nimia prædicli mysterii celsitudine Deus in ita excelso et elevato throno residet, ut illuc usque pertingere nequaquam valeat. Sicut etiam ob hanc rationem idem Isaias, Deum
[41» c. non solum in excelso et elevato throno residere, et Séraphin ter *Sanctus* decantare, sed etiam hæc eadem Séraphin duabus alis Domini faciem, duabus vero illius pedes velare, ac tandem dualius volare inspexit : ut per hoc etiam denotaret, quod adhuc Angelici spiritus, quantumvis ad augustissimum hoc arcanum suis naturalibus Viri-

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

bus intelligendum volarent, nunquam tamen præ nimia ejus sublimitate, et immensa ifsius profunditate posse tantum mysterium capere, soil eis semper latens, semper velatum, abscondilumque remanere.

3. Erden.7
|| 1
Nar.wz.

lime Ecclesiastes c. 7 asseruit *Aliti profunditas, quis inveniet eamt* Quiu verba S. Th. cap. 12 ad Bom. led. .I de Trinitatis arcano exponit, quippe quod immensa quædam profunditas est, quæ transvadari nulla ratione potest. Quod etiam docuit Xazianz. sermonem de Trinitate texens, his verbis :

*/mmensum exigus pelagus sulcare carius.
Et parva trlheream penna volitare per arcem
Paramus, etc.*

Eic'e<.i
)

Hinc etiam Ecclesikstes 4 dicitur : *Funiculus triple? difficile rumpitur.* Ita enim implicatus est hujus divini funiculi nudus, quo Trinitas personarum, et unitas essentialæ nectuntur, ut humana ratio illum non solum non plene capere, verum nec explicare, aut solvere valeat.

Arjist.

Hinc denique Pharaon;s Magi omnia alia signa, qux* Moyses coram eodem Pharaone fecit, pariter et ipsi patrarunt; cum tamen in tertia plaga defecerint (plaga* enim cznperunt, ex quo aqua in sanguinem versa est; Cujus rationem reddit August, q. 25 super Exo I. Quia nimirum tertia hæc plaga sacno Trinitatis symbolum erat, et humanum ingenium atque sapientia in tertia plaga, nempe in contuitu Trinitatis omnino deficit, et quo magis sacrum istud, et reconditum arcanum se supra se ipsam elevando perscrutari conatur, eo altius et altius suj»er eam as>urgit, illudque præ nimia ejusdem celsitudine consequi non va-

PIJ.C-). let, juxta illud ; *Accedet komo ad cur altum, cl exaltabitur Deus.*

§ II.

Quomodo arcanum hoc facile intellectu per fidem reddatur.

Sed licet alla hujus mysterii profundius, sumina ejus celsitudo, ratione cujus in excelso throno habitare perhibetur, triplicisque hujus funiculi nodus humanæ capacitatis vires itu longû post se relinquat intervallo. ut na: tantum profunditatem transfretare, nec ad tuitam celsitudinem pervenire, nec adeo implicati funiculi nodum solvere propriis viribus queat, sed in conspectu ejus, ad instar Magorum Pha-

raonis in conspectu tertia· plaga· mysterium hoc denotantis, penitus deficiat : si tinien lumine fidei Confortetur, si crebro ad lulgeiHissimum, simulque caliginosum ejusdem fidei sidus aspexerit, tunc, ubi lux humana* sapientitë deficit, aut aliter, quum oportet, suadet, statiin ejusdem lidci inimensum jubar in caliginoso loeu lucens ita viam illustrat, mentem elevat, et lainjuam ductrix et magistra sapienussima cursum dirigit, ut facile, et absque erroris periculo od tanti mysterii notitiam perveniatur. g

Unde quodammodo hic cernitur id, quod de Moysis virga Exodi 4 refertur. Illa Ejfct en:m non eodem, sed diverso modo apprehensa, nunc virgam, qua· facile capitur, nuuc serpentem, qu® horrorem et timorem incutit, referebat, lia etiam hoc. et cwteraalia fidei nostræ sacramenta humante rationis discursibus fidei lumine destitutis apprehensa arduis apparent referla difficultatibus, et in eorum cognitione timens et tremens mens nostra delicii. Si tamen fulgentissimo, simulque caliginoso lidei lumine apprehendantur, ita ejus luce illustrantur, ut non difficulter, sed facili negotio percipi queant, nec, ut serpens, terreant, sed, ut virga et baculus quo quis innitatur, facile, et cum voluptate capiantur.

Quare, licet in aliis tractatibus Theologicis ad fidei lumen recurrendum semper sit, in hoc tamen tractatu potiori ratione sidus istud crebrius aspiciendum nobis erit, ut veritatis scopum in ita arduo et abscondito mysterio attingere facili negotio, et absque naufragii periculo possimus. Nec curandum utcumque est, ut fulgentissimum hoc sidus se solopræeat, sed insuper ut associatum,' et informatum firma spe, et ardenti charitate viam illustret, et ducatum præstet. Sic enim Trinitatem ipsam, a qua cecidimus (idest, cujus non parum perfectam, licet ænigmaticam notitiam in hac vita, necnon et jus ad illam clare in cœlesti patria conspiciendam peccando in Adamo amisimus. non poterimus non, nunc quidem in ænigmate, postea clare, et facie ad faciem intueri. Ut enim in serm. I sermonum parvorum, dixit Bernard, i π *Esi Trinitas creatrix, Paler, Filius et Spiritus Sanctus. Et est Trinitas, qvæ cecidit, intellectus, memoria, cl voluntas. El est Trinitas, in quam ista cecidit impotentia, ignorantia, cl concupiscentia. Et est Ti initas, per quam Trinitas cadens resurgit ad Trinitatem, de qua cecidit, fides, spes cl choritns.*

§ III.

§ 1H-

Ubinam fldei lumen ad mysterium Trinitatis inlelliyrndum prxciyuc luceat.

¶ Sed quia sidus hoc lidei caligine et claritate involutum in sacra pagina, necnon in Conciliis, et Patribus ut in cœlo quodam serenissimo residet, el lucet, indeque fulgentissimam, simulque caliginosam lucem spargit : propterea ad coelum istud crebro recurremus, ut inde illustrati, ac luce perfusi immensum hoc pelagus transfretemus.

Cæterum, quia hoc est divinæ providentia) peculiare ingenium, ut sicut creato hoc mundo majori, ac proinde cado itidem majori, slatim minorem alium mundum, cœlumque minus, nempe hominem produxit, in quo sub forma breviori, quæ in mundo majori sparsa erant, miro artificio, mirabilique nexu quasi in brevi quadam summa collegit, et recondidit : ita semel nobis communicato majori illo Scriptum, Conciliorum, et Patrum cœlo, ubi sidus fidt-i magis sparsum fulgore simul et caligine circumdatum sub fulgenti quadam caligine luceret : postmudum aliud cadum minus, Angelicum nimirum Doctorem condidit, in cujus Theologica summa, quidquid est in sacra pagina, Conciliis, et Patribus, sub breviori quadam forma invenitur : et quæ alias sparsa erant, et præ nimia multitudine capi non poterant, in hac Angelici Doctoris summa, quasi in coelesti quadam eorumdem summa continentur.

Quia igitur hoc est peculiare divinæ providentiæ ingenium , propterea ad cadum majus, al cadumque minus, ut ex utroque luce perfundamur, sæpc accedemus : et a cœlo majori ad cœ'um minus, et e contra multoties vela pandemus. Ac tandem, quia in cœlo minori summatim ea, quæ in majori cœlo sparsa sunt, invenientur collecta, et ad brevem formam redacta, idcirco sæpius ab hoc cœlo minori in idem ccelum minus, a Thoma nimirum Aquinate in eumdem Thomam, et per ipsummet viam carpendo discurremus, nec latum quidem unguem a Thoma in aliquo (Deo dante eodem jue Thoma patrocinate) discedemus. Sic enim sidere lioc fulgentissime lidei a cœlo majori, in quo magis sparsum est, nubis elucescente, et per co.dum minus, nempe Thomam. traiiseuiite. ibique sese magis colligente, magisquo virtutem suam quodammodo uniente : ila via, qua al

cognitionem mysteriorum ejusdem fidei, muxime vero ad hoc potissimum Trinitatis arcanum pervenitur, manebit illustrata, ut facile possint cerni, et eorum sublimitas, non quidem per speciem, red per speculum, et in ænigmate non difficulter queat contemplari.

Licet uutem plura possemus in laudem hujus minoris cœli, ejusque excels® ac sublimis doctrines e cœlo majori delapsæ congerere : quia tamen non pauca de hoc in l lom. nostri Cursus Theologici in Oratione exhortatoria pro Docloris Angelici doctrine commendatione collegimus, propterea quoad hoc silemus, et satis nobis esse duximus eam in prasenti, vel fut melius dicamus) in ea omnem Scriptura, Conciliorum , et aliorum Patrum Theologiam silentio venerari. Siquidem doctrina Angelici Docloris est, tum ccelum illud minus, ubi cielum aliud majus abbreviatum est ; tum etiam veluti memoriale quoddam mirabilium Dei, idesl, thesaurorum sapientiæ et scienliæ Dei,, qui in aliis rebus dispersi et diffusi sunt, juxta illud : *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors rl miserator Dominus.* Tum denique manna illud suavissimum, quod omnium ciborum spiritualium saporem referi, seu omni Scriptura, Conciliorum, et Patrum doctrina refertum est, ut undequaque illam redoleat, et sapiat, ac eorum mentes in hac Angelica D. Thomæ mente residere, eorumque linguas, et calamos Aquinatis linguam, et calamum movere videantur.

§ IV.

Ordo servandus in (radendo hoc inysierio.

Ut autem, quæ in hoc cœlo minori, et memoriali mirabilium Dei circa mysterium hoc recondita sunt, reperire, et aliis tradere melius valeamus, eo ordine illa in ipso inquiremus, quo ab eodem Angelico Doctore (tide ipsa præeunte) disposita, et tradita sunt : et ita in q. 27 hujus t pari, quæ est prima carum, in quibus de arcano isto Trinitatis personarum disseritur, ibidem de originibus, sive processionibus divinarum personarum una cum D. Thoma agemus, ex eo quod origines ad personas ipsas quodammodo prasupponunlur. In quæst. cero 28 de relationibus originis, quibus persona* ipsæ constituuntur, simul cum Angelico Doctore discutietur.

A q. vero 29 usque ad 32 ea, quæ sum

(4

:io

?

M

8.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

communia divinis person's consideratis absolute ct secundum se, sive il a perti- neant ad nomen, sive ad numerum i erso- nnum, sive ad ea, quæ ad earumde.ni per- sonarum plmaliatem consequuntur, she tandem ad earum notitiam, aut notionem, fequentes Sanctissimi Praeceptoris vestigia explicabimus. A q. deinde 32 usque ad 38 de iis, quæ singu is personis absolute con- sideratis propria sunt, juxta ea, quæ ibi- dem docet D. Thomas sermo texetur. A q. denique 39 usque ad ultimam hujus tractatus, nempe usque ad A3 inclusive disputabitur de comparatione divinarum personarum ad essentiam, et ad proprieta- tes, quibus constituuntur et distinguun- tur, et ad actus notionales : ac tandem de collatione earum inter se, non suium quan- tum ad æqualitatem. et similitudinem : sed etiam quantum ad missionem, qua una persona mittitur ab alia : quia Angelicus Doctor de his in prædictis quæslionibus sermonem facit.

à

lleddiūr ratio ordinis serrandi in tradendo hoc sanctissimi Trinitatis sacramento.

Ratio autem hujus ordinis, quem sanc- tissimus Præceptor servavit, ex rebus ipsis tradendis satis liquet. Nam cum origines præsupponantir personis, oportuit primo loco de illis sermonem instituere. Et deinde person® prius suet considerandæ

secundum se, quam in comparatione ad alia Et ulterius in consideratione persona- rum secundum se, prius agendum orat de communibus, quam de particularibus.

Poteslque alia via ratio ordinis jam dic i tradi ex his, quæ addit Nazarius in explt- catione proœmii sancti Doctoris. Etenim in qualibet scientia, et quolibet illius trac- tatu supponitur subjectum illius : et hoc supposito, ejus principia primo loco tra- duntur. Postmodum subjectum ipsum in communi considérauir : et deinde partes illius subjectivæ, aut quasi subjectivæ : et tandem proprietates ex eo, et ex ejus sub- jectivis, aut quasi subjectivis partibus di- manantes. Quem ordinem in Philosophia Aristoteles servavit, ut ibidem explicuit D. Thomas. Cum igitur subjectum hujus trac- tatus sit Trinitas divinarum personarum in una essentia : propterea juxta præscriptum Aristotelis agit primo D. Thomas do prin- cipiis. aut quasi principiis divinarum per- sonarum constitutivis et distinctivis, quæ sunt relationes consequentes nostro modo intelligendi origines, de quibus, utpote ea- ruindem relationum quasi fontibus, primo loco agendum erat. Secundo disserit in communi de nomine et ratione personæ secundum absolutam ejus considerationem, et de aliis ad eandem sic sumptam spec- tantibus. Et deinde de singulis personis in particulari sermonem instituit : ac tandem tradit proprietates, ac quasi passiones per- sonarum, quæ sunt æqualitas, similitudo, missio, etc.

De processione divinarum personarum.

Consideratis autem iis, qu^atidivinje essentia unitatem pertinent, rtlat considerare dr iis, quæ perlinent ad Trinitatem personarum in divinis. Et quia persona divinæ secundum relationes uriginis distinguuntur, secundum ordinem doctrina prius considerandum est dc origine, sive processione; secundo dc relationibus originis; tertio de personis.

ARTICULUS I.

Vlm ffwuie til in dirini?

Id.5t.J3 ar. 27i1 Ad primum sic proceditur. Videtur, quod in lho non possit rsse aliqua processio. Processio enim significat geni, motum ad exira : std io rtiliais nrjil est mobile, neqae c. 11 ct «tancam. Ergo neqae processio. po. q. 10 f. Phtlcrea, omne procedens est dnersum ab co, ar. 1. u qno procedil : sed in Deo non est aliqim diversity,

sed summa simplic.Us ergo in Deo noti c\$! proc&sto aliqua.

3. Præterea, procedere ab alio, videtur rationi primi principii repagnare : nd Deus e>l prinum principium, ui supra ostemum esi ; ergo m Deo processio focum non label.

Secl contra est, quod dicit Dominus JobInu. 8 : Ego fi Deo processi.

Respondeo dicendum, qsud divina Scriptura in frbus dirinis nominibus ad processionem pertinentibus utitor, U3NC

l
I
!

Nam

llaoc autem l-p»Γ'Ο'οiñm discr*i diicrsiiuodn aaepe- ruut Quidam mlim acceperunt Irine præcisionem, secun- dum quod effectus* prufedit 3 causa. El f-ic accepit Ar- rids dicov, Eiliuin procedere u Putre sirnt primani ejus creaturam, rt Spilitum saeculum procedere a P.Ire, et Fi- lio sicut rn JturJin ulriusquc. Et secundum hoc, nūjut- Filius, neijur Spiritus sanctus Hiet verus Dcu«. Quod (%l contra id, quod dicitur de Filio 1 Joann. ullim. ; I t limits in vero Filio ejus, nicest verus Deus. Et dc Sid- rila sancto dicitur l Coriutli. 3 : Nescitis quia memora votn templum sunt Spiritus sancti : templum au- tem habere solius Dei c't. Alii «ero hanc procei- f-octu acceperunt, sceniidnin quod causa dicitur pro- cedere in effectum, in quantum vel movet ipsum, vel Mwtitludinm suam ipsi imprimit. Et sic accepit Sa- bdlios dicens, if-sum Deum Patrem Filium dici, secundum quod ramcm assumpsit ex Virgine, et cumdcu dici Spiri- tum sancium, bccundum quod maturam rationalem sancti- ficat, et id vitam movet. Huic autem acceptioni repugnant verba Domini de sc dicentis Jnann. 5 : Non potest facere a ic Filius quicquam. Et multa alia, per quæ ostenditur, quod non est ipse Pater, qui Filius. Si quis autem dili- genter considérât, uterque accepit processionem, secun- dum quod est aliquid ud extra. Unde neuter posuit pro- c^siotiem in ipso Deo. Sed cum unniis processio sit secmiduin aliquam actionem, sicut secundum actionem, quæ tendit in exteriorem materiam, est aliqua processio aj extra : ita secundam act'ünem, quæ manet in ipso agente, attenditur processio quædam ad intra. Et hoc inaime patet in intellectu, cujus artio, scilicet iutelli- gere, madet iu intelligente Quicumqne autem intellfgft, rj hoc ipso quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod esi conceptio rei iuldhto.- ex vi intellectiva prove- niens, ct ex ejus notitia procedens. Quam quidem concep- tionem xox significat : ct dicitur verbum cordis, siguilica- lum verbo xocis. Cum autem Decs sit super omnia; ea, quo» in Deo dicuntur, non sunt intelligenda secundum modum iulimarum meaturarum , quæ suut corpora, sed secundum similitudinem supremarum creaturorum, quæ sunt intellectuales substantia.', a quibus etiam similitudo accepta dclikii a rcpraHenlstione divinorum. Non eigo ac- cipienda est processio secundum quod est io corporalibus, vel per motum localem, vel per actionem alicujus causa* in exteriorem effectum, ut calor a calefaciente in calefac- tum, sed secundum emanationem intelligibilem, utpote Verbi intelligibilis a dic nte, quod manet in ipso. Et sic tides catholica processionem ponit in divinis.

Ad primum ergo dicendum, quod obiectio illa proce- dit dc processione, quæ est motus localis, vel qivæ est secundum actionem tendentem in exteriorem materiam, vel in exteriorem effectum : talis autem processio non est divinis, ut dictum ♦ est.

Ad secundum dicendum, quod id, quod procedit se- cundum processionem, quæ est ad extra, oportet es»e diiersuin ab eo a quo procedit Sed id, quod procedit ad intra processu intelligibili, non oportet o-se diversum : inio quanto perfectius procedit, tanto magis est unum rum Co, quo procedit. Manifestum est cuira, quod quanto aliquid matris intelligitur. unto conceptio intcl- l rtsalis est magis intima intriligncii, et magis unum. Nani intellectus .ccundum hoc, quod actu intelligit, se- random hoc fit magis unum cum intellectu. Unde, cum dirinam iatelligero sit in fine perfectionis (ol supra * dir- tuai est, neresse est, quod Verbum divinum sit perfecte unum cam ea, a quo procedit, absque omni diversitate.

Ad tertiaa dicendum, quod procedere a principio nt eitraneum. ct diversum, repugnat raioni primi principii, sal proce-clere ut inlirauiio. et absque diversitate per inu- dant intelligibilcm includitur in ratione primi principii. Coni enim dicimus aedificatorem principium domra, in ratione hujus principii includitur conceptio suæ artis : ct includeretur in ratio.ie primi principii, si æditlcaior esset primum principium. Deis autem, qui est primum principium rerum, comparatur ad res creatas, ut artifex ad arlificlata.

Prima conclusio : In divinis est vere ct proprie aliqua processio.

Secunda conclusio : Hæc processio non est secundmii modum, quo reperilui* in corporali- bus. scilicet, vel per motum localem, vel per actionem alicujus causae in exteriorem effec- tum-, sed secundani emanationem intelligibili- lem.

DISP.

DISPUTATIO I.

De processione divinarum personarum.

Cur primo loco de origine, seu proces- sione personarum disputatio excitetur, sa- tis constat ex nuper dictis; et ideo quo ad hoc in præsentî nihil amplius occurrit dicendum.

Animadversio tam pro hac, quam reliquis hujus nostri Coursus Theologi disputationi- bus non parum observanda.

Antiquum currendi molum, pristinum- ve procedendi stylum in hac, et re'iquis hujus Theologici nostri Coursus tomi dispu- tationibus mutatum, quis forts mirabitur. Cum enim adversariorum sententia in primo tomo suis stipata rationibus prima cucurrerit, deinde nostra, vel (ut verius loquamur) Angelici Doctoris sententia, et denique solutiones ad argumenta adversæ sint subsecutæ : orJine in hoc tomo variato Thomistica præcedit oppositam, et hæc suis cum fundamentis, et eorpm solutioni- bus tandem collocatur. Cæterum mutatio- nem hanc, et antiquum currendi modum non sine gravi fundamento inversum esse, putandum est. Ad id enim nos. inter alia, doctissimorum virorum compulit non se- mel iierata petitio, ex eo quod præsens modus currendi, stylusve hic procedendi c'arior pristino, et minus illo laboriosus videtur. Quandoquidem facilius longe, et clarius argumentis occurritur immediate locatis, quam multo ante propositis, et non nisi magna paginarum revoluta copia inveniendis. Quare, ut eorum venerabili petitioni debito præstolemur obsequio, sic metam hujus nostri Coursus attingere con- sulto decrevimus. Verum non ideo intelli- gendum est, formalem, ut sic dicamus, in- cepti Coursus stylum haud minimum fuisse mutatum. Styli namque nostri ratio, quem hucusque sumus secuti, non in hoc, quod primam, vel ultimam sedem argumenta opposita occupent, sila est (id namque valde est materiale, utpote, ut sic dica- mus, localem vel situalem collocationem dumtaxat importans) : sed in hoc, quod eodem modo fulgentissimi Ecclesiæ jubaris Magni Aquinatis mentem profundissimam patefacere gestiat, ejus testimonia lideliter referat, eorundem vim perpendat, α sinis- trisque interpretationibus vindicet, ratio- nes non aliunde,quam ex ipsismet D.Thomæ

Aninad- vcr>h» pro SG- quemi- b'5 ioiiu < Cuna* dispu 3- tiooib i*.

testimoniis desumat, latitantem in eis pretiosam margaritam pro viribus invenire contendat, et adversariorum denique evasiones eis adhibitas, vel quæ adhiberi poterant, impugnet, ot evertat : quod eodem prorsus inudo in hoc, et sequentibus tomis, Deo dante, prostabimus, sicuti in priori id pro exiguis nostris viribus prestare conati sumus. Itaque eisdem ramis, licet diversimode collocatis, variegata eadem uterque tomus est artor, non diversa, *a* simplici pullulat radico, non duplici. Idem equidem est hortus terminis, quos ultra non extenditur, conclusus Thomisticis, in quo Angelici ejusdem preceploris idemmet incorruptus fluvius erumpit, qui languidas ejus rosas sua amanitate coronat, ac torrente voluptatis sum in vitam efficit revirescere æternam. Hic igitur fluvius, qui nobis

Ciaed. de eonf. Sia. Theod. ;..... *Cunctis amnibus extat Utilior, nullat confessus murmure ripai,*

in utroque nostri Cursus tomo impermixtus omnino, ac proinde idem prorsus in ambobus formalis, et ipsissimus (ut sio loquamur/ stylus reperietur.

DUBIUM I.

An aliqua processio tit in dirinis?

Ut hujus dubii decisio clarior maneat, primo loco termini illius explicandi sunt.

s

Explicatio tituli.

Pro tituli ergo intelligentia notandum esl- Ucs 'n eo terminos contineri. Primus quidem, *aliqua processio*, qui (ut constat Ojboâ-. cx »s, Qu@ teadit D. Thomas in praesenti, et quæst. 10 de Potentia art. 1 necnon in 1 distinctet. 38 quæst. i art. 1 in corpore licet soleat interdum sumi pro motu locali progressivo, interdum pro actione, sive immanente, sive transeunto, qua aliquid procedit ab alio ut a sua causa, vol principio, et ita e.x hoc capite prædicta particula, quantum est et vi sua, et cum præcisione sumpta non videbatur sumi, prout trahitur ct determinatur ad aliquem ex his molis procedendi determinate sumptum, sed indeterminato et indistincte pro aliquo processionis modo : attamen, hoc ipso quod addatur illa particula in *divinis*, accipitur,

prout trahitur et determinatur nd processionem secundum actionem, sive emanationem immanentem : siquidem, quod procedit in divinis, quippe quod eo ipso est realiter Deus, non potest noti procédéra a Deo, et manere in Deo. Secundus est, ly jft, per quem denotatur, an re vera, actu, et formalité?; et non solum ex parte nostri modi concipiendi, aut virlualitor, metaphorice, sive translatitie sit in divinis aliqua processio. Tertius tandem, ly *in divinis*, idesl, an intra Deum ipsum, seu intra naturam divinam sit talis processio ; ut per hoc innuatur, non esso sermonem de processionibus, qua emanant a Deo. et sunt passive (modo tamen in primo tomo nostri Cursus Theologici tractatu 5 disp. 3 dubio unico insinuato) extra ipsum Deum, nempe in creaturis. Et ita sensus totius tituli est, an intra Deum sit secundum rem, formaliter, et proprie aliquis modus processionis?

s II.

Sententia Catholica.

Dicendum ergo est, dari in divinis seu intra Deum actu, vere, et formaliter reallem processionem unius person@ ab alia. Hæc est de fide. Nam Joannis 8 : Filius, qui est una ex personis Trinitatis, de se ipso ioquens, inquit : *Ego ex Deo processi, et veni*. Quem locum explicant de aiterna Filii processione Rupertus lib. 5 de Glü-rificatione Trinitatis cap. 1 i. Hilarius G de Trinitate, Athanasius in expositione fidei. Cyrillus, Augustinus, Glossa, et alii. Et cap. 16 : *Exivi a Patre, et veni in mundum*. Quod testimonium explicant de æterna processione Christi omnes Patres, et recentiores expositores, et de eadem intellexerunt illud discipuli, ut patet ex verbis sequentibus : *Nunc scimus, quia scis.omnia, et non opus est libi, ut quis le interroget : in hoc credimus, quia a Deo existi*. Quasi dicerent : Scimus, te cognoscere omnium cogitationes, et quid velint te interrogare, antequam interrogeris, *et in hoc*, id est propter hoc, aut hoc argumento credimus, *quia a Deo existi*, idest a Deo processisti ut Filius ejus naturalis. Quia habere ita perspectas hominum cogitationes proprium est Dei. Et in Symbolo Nicaeno dicitur : *Deum de Deo\ Psalm. 2 et 109 : Ego hodie, genui le*. Quod de hæ æterna processione Verbi intelligunt Athanas. lib. 5 contra

contra Arrhtnos, Augustinus. Basibus lib. 2 contra Eunomium in medio, et post medium : et alii Proverbiorum 8 : *Ante omnes colles ego parturiebar*, vel, *generabat mr*, ut legunt Septuaginta. Quæ verba do eadem processione explicant noster Gyrillus lib. 5 Thesauri cap. 5 et sequentibus, Bnsilius lib. 2 et i contra Eunomium. Origines hornil. 9 in Isaïam, et homil. G in Jeramiam. 3. Et similiter de Spiritu Sancto, qui est una ex divinis personis, inquit Christus Dominus Joan. 13 : *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis, qui a Patre procedit*. Quod testimonium tam Tatres Latini , quam Græci Concilii Florentini intellexerunt de æterna processione Spiritus Sancti. Nani Græci utebantur illo ad probandum contra Laiinos, Spiritum Sanctum procedere æterna processione a solo Patre ; ac proinde supposebant, esse intelligendum de hac processione. Latini vero admittentes hoc ut certum respondebant, id non obstare, quominus Spiritus Sanctus procedat etiam a Filio. Et ita constat ex comuni consensu, tam Græcorum quam Latinorum illius Concilii, prædictum testimonium intellectum fuisse de æterna processione Spiritus Sancti. Et deinde cap. 1G ejusdem Joan, dixit Christus Dominus do Spiritu Sancto : *Ille me clarificabit : quia de meo accipiet*. Quod Hilarius lib. 8 de Trinitate, et Augustinus tractatu 100 in Joannem explicant de acceptione natur@ divin@, quam Spiritus Sanctus per suam æternam processionem accepit a Patre et Filio. Et ad Romanos 8 et Joan. 15 : Spiritus Sanctus vocatur spiritus Christi et veritatis, quia procedit a Filio. Ita explicat Concilium Alexand. ut habetur in epistola 10 Cyrilli, et in primo tomo Conciliorum inter acta Concilii Epbesini. Et tandem hoc ipsum diffinitum est in illo Symboli Nicæni : *Qui a Patre Filioque procedit* : ot in Symbolo Alhanasii : *Spiritus Sanctus a Patre ct Filio non factus, nec creatus, nec genitus; sed procedens*. Unde nihil refert, si dicas, ex his testimoniis solum haberi, Deum qsse principium, n quo aliquid procedit : non tamen, quod id. quod proce Iit, et per consequens processio ipsa, maneat intra Deum, ut in conclusione asserebamus : quæ tamen doo esso inter se distincta, et non necessario connexa, constat ex eo, quod licet Deus

sit principium, a quo creatura? procedunt, non tamen proplerea isiæ, aut earum processio in eo manent. Ex dictis igitur constat, hanc evasionem Pra-danihil referre : tum. quia ex contextu et circumstantiis horum testimoniorum constat, quomodo id, quod in eis dicitur procedere a Deo, sit intra ipsum Deum, quippe quod esi verus Deus, illique natura divina por illam processionem saltem do materiali communicatur, ut inluenli prædicta testimonia una cum contextu, et circumstantiis eorum, necnon explicationes Patrum, quas adduximus, constabit. Tum etiam, quia de eo, quod in istis testimoniis dicitur procedere, in aliis dicitur esse in principio, a quo procedit; ut Joan. 1 : *Filius, qui esi in sinu Patris*. Et cap. 10 : *Ut cognoscatis, et credatis, quia Pater in me est, et ego in Patre*. Et cap. 14 : *Non creditis, quia ego in Patre, el Pater in 'me est?* Et postea : *In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo*. Quod etiam de Spiritu Sancto constat omnibus iis testimoniis, in quibus asseritur, ipsum esse Deum -.quia, quod procedit a Deo, et est Deus, non potest esse extra; sed necessario debet e^se intra ipsum Deum. Unde assertionem hanc luentur tanquam de fide omnes Patres et Theologi. Ratio autem fundamentalis nostræ assertionis non aliunde, quam ex testimoniis adductis desumenda est. Quoniam de Trinitatis mysterio, et do processionibus divinis sentiendum est juxta id, quod ex Scriptura, Cone liis et Patribus habemus : tum, quia funiculus hic triplex difficile rumpitur, vel (ut melius dicamus non potest dirumpi : tum etiam, quia cognitio processionum divinarum superat captum ration:s naturalis, ut docet D. Thomas infra quæst. D.Tbom. 32 arlic. 1 et nos ibi dicemus : at <x Scriptura, Patribus ct Conciliis habemus dari actu, vere et formaliter in Deo, seu intra naturam divinam processionem : ergo ita sentiendum est. Secundo probatur eadem'assertio alia ratione ex Scriptura deprompta. Nam in divinis seu intra Deum datur Trinitas personarum in unitate numerica ejusdem essenti@, juxta illud Symboli Athanasii : fi-

TRINITATIS MYSTERIO.

des autem Catholica hire esi, id tnititn Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur. Et infra : *d/iei est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Sed Patris, et Filii, et Spiritus Sancti una est divinitas,* etc. Ergo etiam debet dari una persona improducta, a qua ali® vere el formaliter habeant procedere intra ipsum Deum : et per consequens vere et formaliter dabitur processio intra illum. Hæc ultima consequentia patet ex priori : siquidem nequeunt dari intra Dpu ib personæ, quæ vere et formalicer habeant procedere ab ipso; quin ibidem detur processio earum. Prima vero consequentia ex antecedenti patet. Tum, quia omnis multitudo debet reduci ad unitatem, ut ostendit D.

Thomas supra quæst. 11 artic. 3 et l contra Gentes cap. 42, et ita in natura divjna debet dari una prima persona, a qua omnes ali® intra Deum existentes habeant vere cl formaliter procedere. Sicut etiam propter proportionalem rationem omnes creatura debent esse a Deo, ut a primo et unico principio. Tum etiam, quia alioqui darentur in divinis plures personæ improductæ, pluraque prima principia : siquidem nulla ex personis divinis procederet ab alia, vel aliis; et omnes creatura procederent ab ipsis : hoc autem pugnat cum hoc, quod est, personas illas divinas esse ejusdem natur® numeric® : quia, cum una non procederet ab alia, ac proinde non distinguerentur oppositione relativa producentis et producti, non possent non distingui ratione naturarum, et proprietatum absolutarum. ut infra quæst. 40 latius ostendemus.

Quam rationem adduxerunt, tum Concilium Nicænum in professione fidei, quam refert Nazianzenus oratione 50 de Fide Nidjnu'c. cæna : tum etiam Damascenus lib. 1 fidei cap. II circa medium, his verbis : *Quapropter neque tres Deos dicimus Patrem. Filium, et Spiritum Sanctum ; sed unum potius sanciam Trinitatem Deum Filio, et Spiritu Sancio in unam causam* (inlellige, secundum quod causa sumitur late, et est idem quod principium) *Patrem scilicet relatis.*

Tum, etiam Synodus Sirmica canone 26 anathematizat dum, qui *innascibilem et sine initio dicat Filium, lanquam duo sine principio, el duq innascibilia, et duo innata dicens, duos laciât Deos.* Quem canonem

Hilarius lib. de Synodis circa medium sic declarat : *Cum ergo unus Deus sit, duo innascibiles esse non possunt; cum idcirco Deus unus sit, cum Poter Deus sit, et Filius*

Dei Deus sil, quia innascibililas sola penes unum sil. Tum pratereu idemmet Hilarius lib. i de Trinitate circa medium, cl inter medium et finem, et lib. 5 columna antepenultima, et lib. 7 inter medium et finem. Tum denique D. Thomas l pario quæst. D.n 33 art. 1 ad 1 his verbis : *Dicendum, quod sicut in quolibet qencre oportet ponere unum primum, ita in divina natura oportet ponere principium, quod non sil ab alio, quod ingenitum dicitur. Ponere igitur duos innascibiles, «¶ ponere duos Deos et duas naturus divinas. Unde Hilarius dicit in lib. de Synodis : Cum unus Deus sil, duo innascibiles esse non possunt. Et hoc prxeipue, quia si essent duo innascibiles, unus eorum non esset ab alio, et sic non distinguerentur oppositione relativa. Oportet igitur, quod distinguerentur divenilale nature.*

Nec refert, si contra rationem hanc obicias primo, quod ex unitate divinæ essential- in iribus personis divinis potius colligendum erat, omnes illas esse improductas, et nullam ex illis procedere ab alia : quia, quod procedit ab alio, debet habere distinctum *esse*, dislinctamque naluram, saltem nomerice, ab eo, a quo procedit, ut in processionibus creatis cernere licet.

Respondetur enim negando antecedens. Et ad probationem dicendum est, quoJ inter alia, quæ sufficiunt, ad hoc ut unum procedat ab alio, unum est, quod sit personaliter realiter distinctum ab eo, a quo procedit; licet non sit distinctum realiter quoad essentiam. Sicut etiam videmus, quod adhuc in rebus creatis datur vera processio, quamvis r.on detur distinctio realis quoad essentiam, sed sola distinctio realis quoad modum habendi eamdem essentiam, ut patet in processione verbi creati, et adæquantis reprasejdationem speciei intelligibilis, quod est ejusdem natura cum specie intelligibili, et objecto; licet differat realiter ab eis quoad modum essendi, ut constat ex iis, quæ nostri Complulenses in libris de Anima disp. 18 anum 34 usque ad numerum 38 et deinde num. 40 docent : et nus in 1 tomo hujus nostri Cursus Theologici tract. 2 de Visione Dei disput 2. n. 139, et tractatu 3 de Scientia Dei disput. 2 num. 14 et deinceps tradidimus : et nihilominus verbum proce lit realiter ab specie intelligibili, et ab illius objecto.

Imu hinc m ijor quoad hanc rem sumitur probatio, ut infra disput. sequenti num. 40 magis prosequemur. Nam cum processio, quæ est in divinis, verbi gratia processio Filii

Filii, deboat **Me** secundum cm uinliunmn inlelligibilem, ox eo quod hæc processio esi omnium perfectissima, oportet, ut sit cma natio alicujus in eadem natura : siquidem id convenit prædictæ emanationi adhuc in creatis; et quod distinctio realis, quæ ibidem intervenire debet, sit in diverso modo habendi talem naturam, scilicet in personalitatibus : quia, ut num. 21 dicemus, summa perfectio emanationis intelligibilis, quæ ex so est communicativa ejusdem nature, qum intelligitur, petit, ut si sit summe perfecta, tunc eamdem naturam intellectam communicet tam quoad substantiam, quam quoad omnes modos ad lineam natura, sive in *esse* reali, sive in *esse* intelligibili pertinentes : et ita solum distinguantur producens, et productum penes id, quod non spectat ad lineam natura, scilicet secundum personalitates, quarum una sumpta in concreto sit producens, et alia producta : ex eo quod isue sunt incompobiles in una et eadem persona, ut ex se constat.

Ex quo etiam nihil obest, si secundo obijcatur, quod c'as contra eamdem rationem; quod etsi omnis pluralitas reducenda sit ad unitatem in rebus creatis, quatenus omnes illte reducuntur ad primum ens, a quo habent esse; non tamen in personis divinis : quia de ratione illarum est, ut habeant naturam divinam, sintque ens a se, ac proinde nequeunt esse ens ab alio.

Quod etiam potest confirmari ex eo, quoJ de ratione Dei est, ut si primum ens, primumque principium : repugnat autem primo enti, primoque principio esse ab alio. Sicut in scientiis primæ conclusioni ut tali repugnat, quod deducatur ex alia priori conclusionem; sed ratio primæ conclusionis solum potest convenire illi conclusioni, quæ ex altera non infertur.

Ex dictis igitur constat, hanc objectionem nihil obesse. Nam ad rationem personæ habentis naturam divinam tantum requiritur. quod non sit ab alio ut a vera causa, seu a communicante illi diversam naturam, sive quoad substantiam, sive quoad modum eamdem naturam habendi, qui pertineat ad lineam naturæ. Nam quævis creatura, precise quia talis, debet esse ab alio tanquam a vera causa : et ita vel non potest ei communicari quoad substantiam eadem natura secundum numerum, vel, si ei commanicatur, nequit communicari ipsi prædicta naturi sub eodem modo essendi, nempe sub modo essendi naturali et entitativo; sed sub diverso ex iis, quæ perinenl

nisi.

nun. i.

o

ad lineam nalura, nempe sub modo essendi repräsentativo sive intelligibili : et ratione hujus solet dici absolute communicari illi diversam numero naturam. Nam sicut ad hoc, quod absolute et simpliciter dicatur communicari alicui eamdem numero naturam, requiritur, ut communicetur ei talis natura sub modo essendi naturali et entitativo : ita ad hoc, ut non cum addito, scilicet in esse repräsentativo, sed absolute et simpliciter dicatur non communicari eamdem numero naturam, satis est, quod non communicetur sub modo essendi naturali et entitativo. Videantur ea, quæ nostrum Collegium Complutense in lib. Physicorum disp. 8 n. 7 et 8 docet, et illa, quæ nos in 1 tomo tractatu 3 disp. 2 diximus.

Ad confirmationem autem, sive explicationem patet etiam ex dictis. Quoniam personi divina non dic.lur primum ens, primumque principium, nisi quia non est ab alio ut a causa, estque primum principium, primaque causa creaturarum : non vero excludit, quod communicetur essentia Dei uni personæ divinæ ab alia per puram originem liberam ab imperfectionibus jam dætis veia et propriæ causalilatis. Nam hoc ipso, quod per illam originem et processionem communicetur eadem omnino natura, quæ est in producente, et quoad omnem modum sute lineæ, oportet, ut illa processio sit omnium perfectissima : siquidem est processio summe assimil xtiva producti cum producente : et per consequens etiam oportebit, tum quod per illam communicetur natura divina : siquidem sola natura divina potest per processionem omnium perfectissimam realiter loquendo communicari, solaque ipsa est quoad omnem modum numericum spectantem ad nature lineam communicabitis : ex eo quod sola ipsa potest sic esse in pluribus suppositis : tum etiam, quod talis processio sit intra Deum : quandoquidem processio, quæ est communicativa naturæ divinæ, non potest non esse intra Deum.

Unde exemplum illud de prima conclusionem in hac confirmatione adductum nihil quoad præsens urget. Sicut nec exemplum de primo principio conclusionum urgeret : quia, sicut primæ conclusioni non repugnat deduci ex primo principio, bene tamen ex cunctlqsione alia : ita primo enti, primoque principio, quatenus convenit omnibus Trinitatis personis ut talibus, non repugnat nisi quod sit ah alio ut a causa, et quod

N. Cempl.

11. Solcio
11 CRQ.
firm J-
(Oieü.

Concil.
Nicajib
.NazuDZ.

Synod.
btfmira.

Hibr.

1

9.
Rr.:-

obj<5

dopende.nier ab alio ut a vera causa habeat rationem primi principii, seu (quo l in idem quoad presens redit) prima causa- respectu creaturarum : quoniam solum dicitur primum per exclusionem dependenliæ ab alio priori. Unquam a vera causa respectu illius.

AU Secundo respondetur, sive magis explicatur prodicta solutio. Etenim licet repugnet. Deum secundum suam naturam procedere ab alio, ita quoi ejus essentia ah alio producat^{ur} : ex eo quod pre licta essentia est primum et improductum ens, et ideo solum potest ab una persona alteri communicari, non vero produci : attamen non repugna-, quod in rali^one personæ procedat Deus ab alio, id est, ab alia persona divina, quando persona procedens est talis conditionis, ut non petat esse origine priorem, quam aliæ, aut alia ex eisdem personis, ut in persona Fdiq et Spiritus Sancti constat. Quare, etsi repugnet, idem secundum naluram, aut secundum personam esse simul productum et improductum ; non tamen, quod secundum naturam sit improductum, ci secundum personam productum.

Tertia
objeci^o.

Nec etiam obstat, si tertio contra eamdem rationem cum Scoto (cui hæc ratio D. Thomæ non placet objicias, quod unitas divinæ essentia^e et immult'plicabililas illius probatur ex infinitate ejusdem essentia^e; non vero ex hoc, quod in divinis non dentur duo innascibiles : ergo male in hac ratione infert D. Thomas, prodictas personas fore diversa nature, si una non procederet ab alia, seu si essent duæ personæ innascibiles; sed id solummodo ex sola linitate et limitatione nature colligi poterat.

Dilaoitor.

Respondetur enim, quod quemadmodum ex infinitate divinæ essentia^e utrumque concluditur, scilicet, prodictam essentiam non posse esse nisi unicam : et personas divinas non posse distingui nisi oppositione relativa, seu (quod in idem quoad presens redit) per hoc, quod se respiciunt per modum procedentis, et id. a quo procedit, et econlra : quoniam infinitas illius petit, ut omnis perfectio absoluta, quæ est in una persona, sit in alia, ut quæst. 40 dicemus; ideoque si semel distinguuntur, tantum potest esse per hoc, quod opponantur relative, seu per hoc, quod una persona procedat ab alia; non vero rationeessentia^e, aut alicujus perfectionis al»olulæ : ita ex hoc, quod personæ divinæ distinguantur sola relativa oppositione, seu precise per hoc, quod una procedat ab alia, colligitur unitas, ac proinde infinitas divinæ essentia^e :

et e converso ex hoc, quod personæ distinguantur, et non per oppositionem relativam, optimo infenur diversitas jam dicta in essentia, seu natura inter easdem personas. Sicut c contra ex linitate et limitaliono alicujus nature optime colligitur, illam secundum suum esse naturale et ontitativum non posse eamdein omnino subsistere in duabus personis; sed debere saltem numorice distingui et insuper personas illas non distingui sola oppositione relativa; sed suis proprietatibus absolutis : et ex eo, quod prodictis proprietaiibus absolutis distinguantur, colligimus, tum, illam essentiam esso finitam, et limitatam, ut q. 40 nuper citata magis explicabimus : tum etiam, quod lioc ipso, quod sit secundum suum esse naturale et entilativom in pluribus, debet idem numero saltem distingui.

Diximus, in idem redire, quod personx non distinguantur nisi oppositione relativa ; et quod personx mutuo se respiciant per modum procedentis, el id, a quo procedit, et e contra. Quoniam, ut ex infra dicendis amplius patebit, ex iribus generibus relationum, nempe, unitatis, et numeri; mensure. et mensurabilis; producentis, et producti adæquantibus totum esse relativum. duo illa priora nequeunt in Deo, maxime tanquam constituentia personas divinas, et illas distinguentia, inveniri ; ut docet D. Thomas infra quæst. 28 art. 4 et o. nos ibidem latius dicemus. Quare ad constituendas, et distinguendas easdem personas divinas, quæ sola oppositione relativa constitui, et distingui debent, super hoc, quod una respiciat aliam, solum restabit relatio originis, seu relatio procedentis ad eum. a quo procedit; ei e contra. Et ita in idem quoad presens redibit, unam personam debere distingui ab alia sola oppositione relativa, et distinguendas esse per hoc, quod se respiciant per modum procedentis, Pt id, a quo procedit, et e contra. Videantur nostri Complutenses in Logica disp. II quæst. i et D. Thomas infra p.TM i w quæst. 28 articulo 4.

§ IV.

Eadem Catholica sententia alia rali^one fulcitur.

Ultimo probatur assertio quadim congruentia ex Angelico Doctore in præsenli, ¶n<. et quæst. 10 de Potentia an. l desumpta, r» quæ potest sub hac forma proponi. Nam intra

intra naturam intollec^luajtom creatam, et per consequens imperfectam, datur processio, qua v. g. verbum imperfectionibus admixtum procedit ad intra : ergo, cum Deus sit naturo intellectualis porfectissime, dabitur etiam intra illum processio, qua perfectissimum verbum v. g. intra illum procedat. Antecedens probat D. Thomas sequentibus verbis : *Quicumque autem intelligil, cx hoc ipso quod intelligil, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellecta ex vi intellectiva proveniens, et tx ejus notitia procedens. Quam quidem conceptionem vox significat : ct dicitur verbum cordis, significatum verbo vocis.* Potestque idem «antecedens explicari inductione generali nostrarum intellectionum naturalium, necnon ct intellectionum Angelicarum, per quas hoc ipso, quod cognoscantur objecta eis connaiuralia, producitur verbum. Consequentia vero probatur. Nam si intra naturam intellectualem creatam, ac proinde imperfectam, producitur verbum imperfectionibus involutum, hoc ipso quod intelligat objecta sibi connaturalia : etiam intra naturam intellectualem perfectissimam, nempe divinam, producet^{ur} verbum perfectissimum, hoc ipso quod Deus intelligat.

H. Nec obest, si dicas, ex hac ratione non suaderi intentum : quia maxima illa, in qua innititur, nempe, quod *quicumque intelligil, ex hoc ipso quod intelligil, format verbum*, est falsa ut patet in visione beatifica creata, per quam etsi Deus quidditative intelligatur, non tamen per eam producitur verbum, ut constat ex iis, quæ tomo primo hujus nostri Cursus Theologici tractatu de Visione Dei disput. 2 num. 206 et deinceps diximus, et ex illis, quæ N. Complut, in lib. de Anima disput. 21 num. 18 docent.

Non itaque hoc obest. Quoniam nec Angelicus D ictor. nec nos cum illo adducimus rationem hanc, ut demonstrationem, vel ut rationem probabilem se sola, et non supposita fide suadentem hoc mysterium ; sed tantum, ut congruentiam quamdam non parum aptam ad illud supposita eadem fide explicandum, quaque satis declaratur, quomodo nihil ab adversariis adducitur, quod oppositum hujus mysterii, sive processionis intra Deum convincat. Unde contra hoc nihil obest objectio adducta. Nam, ut in tractatu nuper citato innuimus, maxima ¶Il ab Angelico Doctore in hoc art. ad- ÎGta, nempe, quod *quicumque intelligil,* (

ex hoc ipso, quod intelligil, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectx, ex vi intellectiva proveniens, et ex ejus notitia procedens. Quam quidem conceptionem vox significat : ct dicitur verbum cordis, significatum verbo vocis, non est intelligenda de quavis intellectione, ita ut liat distributio pro singulis generum; sed tantum pro generibus singulorum, et denotetur, quod in quovis ordine, et serie intelligenti^uin, hoc ipso quod intelligatur in illo, debet dari intra eum aliqua processio verbi ad intra. Hoc autem verissimum est. Nam intra seriem intelligentium intellectione creata ordinis naturalis datur alijua intellectio, per quam hoc ipso, quod intelligatur per eam, intra hunc ordinem debet dari ad intra productio, et processio verbi : imo omnis intellectio ordinis naturalis illud producit : ac proinde in hoc ordine potest fieri distributio pro singulis generum, ut in l tomo tract. 2 disp. 2 num. 23 diximus. Quamvis ad hanc maximam Angelici Doctoris, et intentum ejus per accidens se habeat, quod in intellectionihus ordinis naturalis possit fieri prædicta distributio pro singulis generum quoad hoc, quod est esse productiones verbi. Et similiter in serie intelligentium intellectione creata supernatural!, et divini ordinis datur aliqua intellectio, per quam hoc ipso, quod intelligatur, producitur verbum, ut in omnibus intellectionibus supernaturalibus, unica excepta visione beatifica, cernere iicet.

Hinc igitur satis congruenter deducitur ratio Angelici Doctoris. Nam si intra ordinem creatum intelligentium intellectione dirrb naturali, debet dari aliqua intellectio, per quam hoc ipso, quod intelligatur per illam, formatur verbum : et similiter intra ordinem intellectionum supernaturalium, ec creatarum hoc ipsum contingit : non est cur intra ordinem intelligentium per intellectionem ineveatam, et divinam per essentiam non debeat dari aliqua intellectio, nempe Paterna, per quam intra Deum fletur processio verbi; sicut in aliis intellec? tionibus jam dictis datur ad intra processio verbi manentis intra intelligentes per ipsas.

Secundo potest responderi ad hanc objectionem dicendo, mentem sancti Dicto-ns tantum esse manuducere nos ex iis, quæ experimur in nobis; non vero ex iis, quæ inveniuntur in aliis, ad cognitionem hujus mysterii, seu processionis verbi manentis intra Deum : quia ex nobis, et experi-

E'wurdfica'
ratio
D.Tiom.

Tojie-
rior
enodjiin
cia**d<<in
oijwdih
BfS'

mento cognitis a nobis facilius manuducimur in alia incognita : et propterea non di^{il}, quod *quicuvujue intellvjil*, ex *hòc ipso*, *quoi inltlligit*, *format ierbumi* nihil aliud addendo; per quæ verba amplectebatur omnes alias intellectiones aliarum creaturarum. nempe Angelorum : sel asseruit, quod *quicumque inldligit*, *cx hoc ipso*, *quod ineltigit*, *procedit aliquid intra ipsum*, *dc*. Et statim ad Jidit : *Quam quidem conceptionem* rox *significat : d dicitur verbum cordis*, *significatum verbo vocis*, ut innueret, se loqui de nostris intellectionibus, quæ dicuntur verbum cordis, et significantur verbo vocis. Unde etiam loquitur S. Doctor de so^{is} nostris intellectionibus ordinis naturalis, (luippe nobis notioribus, ei quas ut laies experimur, non vero do intellectionibus supernaturalibus. quas sola fide, ut tales sunt, non vero experimento attingimus. Et ita x s hujus congruenti^o consistit in hoc. quod in nobis quicumque intelligit intellectione ordinis naturalis, seu (quod in idem quoad præsens redit: intellectione Omnino sibi connaturali, debet ex hoc ipso, quod intelligit, dari intra illum processio verbi : ergo hoc ipso, quod Deus intelligat per intellectionem omnino sibi connaturalem. qua seipsum inellligit, debet intra illum dari pruces. no verbi : siquidem ea. quæ pertinent ad Deum, debemus intelligere ad instar eorum, quæ reperiuntur in nubis, quatenus intellectuales sumus, secandum quam rationem attingimus ordinem supremum, nempe intellectualem.

Nos etiam refert, si secundo objicias, *muudi^o*. (IUG[^] hoc ipso, quod in visione beatifica non producat verbum, neque etiam Deus Ydendo, et inte higendo se ipsum pro lucet illud : siquidem visio beatifica, et creata est participatio intellectionis, seu visionis, qua Deus seipsum videt : et isleo sicut participat hoc, quod est videre Deum io modo, quo ipse se videt, nempe, quidditative, et intuitive, quamvis non comprehensiva : ita participaret fœcunditatem, qua produceret verbum codent modo, nempe, quidditilive repræsenlativum ipsius Dei, si semel per visionem, qua Deus se ipsum videt, produceretur ad intra verbum.

Confirmatur primo. Quoniam juxta ea, quæ docet D. Thomas in hoc articulo debomus iitelligere divina, non quidem ad instar eorum, quæ reperiuntur in erraturis imperfectioribus : sed ad instar illorum,

qu(p inveniuolur in creaturis nubilioribus : ergo si intellectio creata omnium nubilissima, qualis est visio beatifica, non producit verbum ad intra, nec otiatu intePectio divina illud producet.

Poleslque hoc ipsum explicari, ot confirmari secundo in creaturis perfectioribus, et in intellectionibus ordinis naturalis eatutn, quibus quilibet Angelus seipsum cognoscit. Nam licet non repugnet, dari verbum creatum repræsentans quemlibet ex Angelis, nihilominus intellect ones istæ nobilissimæ non producant illud, ut inulti probabiliter volunt : vel saltem, si Angeli haberent sibi pnvsentissimam, et unitam suam essentiam in ratione verbi, seu objecti actu terminantis intellectionem, sicut habent ilaui unitam in ratione speciei intelligibilis, non producerent verbum : quemadmodum nec infunditur eis a Deo spec es intelligibilis repræsenclans illorum essentias, ex eu quod tales essentias sunt ipsi unitie in ratione speciei intelligibilis : ergo solum intellectiones imperfect^o non habentes unitum, et præsens suum objectum in raliene verbi producant illud : ergo nec hoc, quod est producere verbum, in creaturis est simpliciter perfectio, sed ad summum secundum quid : siquidem no.i reperitur in creaturis, et in intellectionibus perfectioribus, nec Deus habens sibi præsenlissimam suam essentiam in ratione objecti actu terminantis intellectionem producet verbum : nec ex eo, quod coming t in creaturis circa productionem verbi, potent colligi, dari productionem verbi in divinis : quandoquidem, quoties perfectiones creaturarum sunt talis conditionis, ut ex se postulent imperfectionem simpliciter, et ratione hujus non inveniantur in creaturis perfectioribus, toties debet inde inferri, esse relegandas a Deo, ut inductive constat.

Non igitur hæc secunda objectio refert, Quoniam potius ex hoc. quod visio beati-³fica et creata sit participatio visionis, qua Deus se ipsum videt, colligendum est. non habere tantam vim, tantamque facunditatem. ut per eam producat verbum repræsentativum Dei, prout est in se. Quoniam al hoc desideratur, ut non sit visio participata, et finita, sed visio Dei infinita, et per essentiam, ut in 1 tomo tract. 2 disp. 2 num. 247 latus diximus : ex co quod verbum repræsentans quidd tatire, et intuitive Deum, debet esse ejusdem innnalitalis cum illo, et habere eamdem numero naturam in *cs[^]e* intelligibili cum ipso;

ipso, ul ibidem latius ostendimus. Et iia cum hæc duo iniinitalcm, et non qialemcumque, sed infinitatem per essentiam involvant : quia nihil creatum potest esse ejusdem immaterialitalis, seu dopurationis a poleniialitate cum Deo, nec habere eam-^{Cvi}lem numero naturam divinam adhuc in esse intellieihili, ul in eadorn disput. diximus : in.de est, ut visio beatifica, et creata, hoc ipso quod sit participatio visionis increalæ Dei, nequeat habere tantam vim, tantamque fœcunditatem, ut per eam producat^{finait}ur prædictum verbum.

Ad^{er: .uod}do primo, quod, ut in tractatu, et disput. nuper citatis notavimus, visio beatifica non est participatio visionis notionalis divinre, seu visionis, qua essentia Dei prout m Patre se ipsam videt ; sed pwecise visionis essentialis Dei, qia est comminfs omnibus personis Trinitatis : hæc autem, precise quia essentialis, non habet producere verbum repræsenlativum Dei : alioqui Filius, et Spiritus Sanctus illud producerent.

Adde secundo, quod si sequamur secundam illam explicationem rationis D. Thomæ num. 17 traditam, nempe, sanctum Doctorem, dum inquit, quod *quicūmqw inldligit*, *cx hoc ipso quod ineltigit*, *procedit aliquid intra ipsum*, *etc.* loqui de intellectione ordinis naturalis, et nostra, ac proinde omnino connaturali nostro intellectui, tunc ex eo, quod contingit in visiorre beatifica creata, nequit deduci argumentum ad probandum, Deum, seu Patrem ælernum se ipsum intelligentem non producere verbum. Quoniam visio beatifica creata non est omnino connaturalis videnti per illam, ul constat ex illis, quæ tomo, tractatu, et disputatione citatis num. 170 diximus. Et ratio divi Thomæ tantum innititur in hoc, quod visio, sive intellectio nobis omnino connaturalis producit verbum : et ita non erit cur visio, sive intellectio connaturalissima Deo, qualis est ea, qua se ipsum intellisil, non producat illud.

Ad confirmationem respondetur concedendo antecedens intellectum de creaturis perfectioribus formaliter in *esse* talium sumptis, seu quatenus perfectiores sunt : non vero de eisdem quoad id, in quo non sunt perfectiores. Et deinde neganda est consequentia. Quoniam visio beatifica creata habet de perfectione, quod sit visio quidditativa Dei, prout est in se, et quod non indigeat verbo a se producto : ex eo quod versatur circa divinam essentiam,

prout est in se, et hiec sic attacta unitur cum intellectu beati in ratione verbi. Cæteruni eadem visio habet aliquid de imperfectione, nimirum, quod cum hoc, quod est non indigere verbo a se producto, non habet facunditatem ad illud producendum; cum tamen ali^o intellectiones créât^o, quæ sunt simpliciter imperfectiores eadem visione beatifica, habeant fœcunditatem, involutam tamen cum indigentia verbi, ad ipsum producendum. Et ita quoad hanc fibcundilatam præcisam præcisione pure præcisjva ab indigentia, exprimunt excessum secundum quid respectu ejusdem visionis heatificæ : ex eo quod hæc nulla ratione potest concipi sub conceptu fœcundæ respectu productionis verbi. Quare, cum intellectio divina contineat perfectiones omnium intellectionum, et non utcumque, sed sub nobilissimo modo continendi, oportet, ut habeat id perfectionis, quod est in visione beatifica, nempe, esse visionem quidditativam Dei, prout est in se, et non indigere verbo, et insuper id, quod est in aliis intellectionibus, nobiliori tamen modo habitum, scilicet, producere verbum, non quidem ex fœcunditate admixta cum indigentia, sed ex pura fœcunditate : quod quidem soli intellectioni increatæ Dei potest competere.

Ad secundam confirmationem respondetur negando antecedens quoad primam ejus partem, nimirum, quod Angeli per intellectionem, qua quivis ex illis se ipsum cognoscit, non producit verbum. Et ratio negandi prædictum antecedens constat ex iis, quæ in 1 tomo tract. 2 disp. 2 n. 22 i pt 230 necnon et 248 diximus. Et ad probationem patet ex dictis ibidem, quomodo essentia Angeli non habet sufficientem actualitatem ad hoc, ut per se ipsam sit præsens suo intellectui in ratione objecti actu terminantis intellectionem : ac proinde non posse per se ipsam uniri cum eodem intellectu in ratione talis objecti, sed necessario indigere verbo : ex eo quod de ratione verbi, aut ejus, quod in ratione verbi, sive objecti actu terminantis intellectionem unitur, debet esse *esse* essentialiter intellectum, id est. *esse* talis conditionis, ut non possit non esse semper actu terminans intellectionem primariam, seu omnino connaturalem sui. Sicut de ratione ejus, quod unitur per modum speciei intelligibilis. est, quod indispensabiliter ex se habeat esse habitualiter, et proxime intelligibiie, ut ibidem latius expendimus. Et propterca asse-

ut.

i
Rj).K^vi
iv
“i

IP

■- //
Λ^o ? V¹-»'3
i

■ i

ruimus, esse proprium solius essentiae di-
vinæ uniri per se ipsam cum intellectu in
ratione verbi, seu objecti actu terminantis
intellectionem : ex eo quod sola ipsa est
essentialiter intellecta per intellectionem
primariam, seu omnino connaturalem sui,
scilicet, per intellectionem divinam.

A I secundam vero partem ejusdem an-
tecedentis, nimirum, quod saltem, si An-
geli haberent sibi præsenlissimam suam
essentiam in ratione verbi, seu objecti actu
terminantis intellectionem» tunc non pro-
ducerent illud per prædictam intellectionem,
qua unusquisque se ipsum cognoscit,
respondetur primo, quod in eo eventu An-
geli producerent verbum, non quidem ex
indigentia, sed ex pura facunditate, sicut
Deus ; et non utcunque, sed infinite per-
fectionis. Quia essentia, quæ potest uniri
in ratione verbi, seu objecti actu termi-
nantis intellectionem, habet ex se esse
essentialiter intellectam, estque suum
finis, ut tract, et disp. nuper cil/num.
218 diximus. Essentia autem, quæ est ob-
jectum essentialiter intellectum, estque
suum intelligere, est etiam essentia infinita,
ac proinde divina, et ratio producendi ver-
bum infinite perfectum : et ita Angelus
ille esset, et non esset Angelus.

Secundo ad eamdein anlece lentis partem
respondetur, quod adhuc dato gratis, es-
sentiam Angeli esse unitam cum suo in-
tellectu in ratione objecti actu intellecti,
seu actu terminantis intellectionem ; et ni-
hilominus essentiam manere finitam, sicut
modo est (quod tamen in sententia D.
Thomæ loco cil. explicata pugnancia inter
se involvit; ac tandem etiam dato, tunc
Angelum non producere verbum, nihil
inde contra nos : quia id provenit» partim
ex perfectione essentiae Angelicas, ex eo
quod haberet actu sufficientem, ut
uniretur in ratione objecti actu intellecti ;
et partim ex imperfectione, ex eo quod non
haberet tantam perfectionem, quanta re-
quiritur ad producendum verbum ex pura
facunditate, scilicet, perfectionem infini-
tam, quæ omnino requiritur ad illud sic
producendum. Quare, cum Deus habeat
omnimodam perfectionem excogilabilem,
oportet, ut producat verbum ex facunditate,
licet essentia divina per se ipsam sit unita
cum suo intellectu in ratione objecti actu
intellecti.

Unde vis rationis D. Thomæ consistit
in hoc, quod in creaturis intellectio produ-
cit verbum, ita ut hoe pertineat ad earum

perfectionem, denudabilem tamen ab im-
perfectionibus : ex eo quoque productio verbi
cum precisione sumpta nihil exprimit im-
perfectionis : dato tamen, quod aliquando
prædicta intellectio illud non producat, ex
eo quoque objectum ipsius intellectionis ost-
endit per se unitum in ratione objecti actu intel-
lecti, seu actu terminantis intellectionem,
tunc hoc partim provenit ex perfectione»
nempe, ex eo quod non indigeat verbo;
partim autem ex defectu et carentia illius,
nimirum ex eo, quod licet non indigeat
verbo, non tamen habet vim sufficientem
ad producendum illud ex sola facunditate ;
quoniam ad hoc necessario requiritur per-
fectio infinita : ergo, cum in Deo repona-
tur infinita perfectio, oportebit, ut ex ejus
intellectione producat verbum non ex
indigentia, sed ex facunditate.

Ratio autem, ob quam diximus, quod
hoc ipso, quod essentia aliqua sit per se ip-
sam unita in ratione objecti intellecti cum
suo intellectu, tunc si non producit ver-
bum, id provenit, partim ex eo quod non
haberet tantam perfectionem, quanta re-
quiritur ad illud producendum ex facundi-
tate. nempe, ex eo quod non haberet per-
fectionem infinitam, potest reddi ex eo,
quod in eo eventu productio verbi arguit,
et petit perfectionem infinitam in produ-
cente. Hoc autem inde liquet : quia ver-
bum in eo eventu productum non posset
esse verbum, quod solum in esse reprie-
sentativo esset ejusdem naturae cum re in-
tellecta : quandoquidem verbum istud est
per se primo institutum, ad hoc ut consti-
tuat objectum, quod repræsentat, in ra-
tione objecti intellecti, seu actu ter-
minantis intellectionem, ut constat ex dictis
tomo 1 hujus nostri Cursus Theologici
tractatu 2 disput. 2 dub. ultimo. Et cum
essentia illa Angeli per se ipsam haberet
in eo eventu esse actu immediate termi-
nantem intellectionem, non posset reddi,
et constitui in ratione prædicti objecti per
tae verbum. Sicut, quod est per se ipsum
lux, nequit constitui ab alio in ratione lu-
cis, ut ex iis, quæ disput. nuper citata
num. 222 asseruimus, satis liquet. Et
propterea oportet, quod verbum tunc pro-
ductum haberet produci ex facunditate, ut
ex se, et ex modo dictis constat : ac tan-
dem, quod esset ejusdem naturæ, non in
entitativo tantum, sed in esse natu-
rali. et entitativo cum essentia Angeli pro-
ducente illud per prædictam intellectionem,
qua se ipsum intelligit. Constat autem, es-
sentiam

sentium finitam non posse esse rationem producendi vorbum ejusdem natura* sub esse naturali, elentilativo cum intelligente; sed hoc arguero infinitatem tam in essentia, quatenus communicata sic verbo, quam in eadem essentia, ut est ratio producendi tale verbum ut in essentia divina sic communicata Verbo divino, et in potentia generaliva, quæ in æterno Patre ad suam essentiam sic N>rbo communicandam, cernitur. Unde ex defectu hujus iniinilæ perfectionis r.on potest Angelus in eo eventu producere verbum per illam intellectionem, qua se ipsum inlelligit.

Nec tandem obesi, si objicias tertio contra eamdom tertiam rationem D. Thomæ, quod per intellectionem produci verbum arguit imperfectionem in ipso verbo, aut in pro lucente illud : ergo, etc. Antecedens probatur. Quia, vel verbum producitur ex nihilo, vel ex aliquo? Si ex nihilo, tunc eo ipso erit quid creatum, et imperfectum : quia processio ex nihi'o est propria creatura, quæ necessario est involuta imperfectionibus. Si ex aliquo, tunc arguetur imperfectio in eo, a quo per actionem immanentem procedit, in quoque prædictum \nrbum suscipitur, scilicet, quod careat ex se termino procedenti : siquidem, si haberet illum, non produceret eum ; sed sine tali productione, et processione una cum pradicto termino præexislerct. Quare, cum Deo repugnet quævis imperfectio tam ex parte ipsius, ut est produciens, quam ex parte termini per eum producti, et intra ipsum manentis, et hæc imperfectio non pugnet cum creaturis, idcirco, ex eo quod creatura intellectualis intelligendo producat verbum, nequit colligi, quod natura intellectualis summe perfecta, qualis est divina, producat intra se ipsam per suam intellectionem aliquod verbum ; sed potius inde oppositum colligendum erat.

Non igitur hoc obest. Nam etsi processio ex aliquo, seu de aliquo tanquam ex potentia manente in eo quod procedit, involvat imperfectionem ; non tamen processio ex aliquo, seu de aliquo, ut ex ac u purissimo identificante sibi terminum procedentem, et processionem ejus, ac proinde totam ejus substantiam, ct proprietatem personalem : ac tandem in eodem signo *in quo* adhuc secundum rationem fundatam tamen in rebus) inferentem eamdem proprietatem personalem. Quare, cum Verbum <bvinu;n producat ex essentia, seu de es-
«emia divina ut ex actu, sive de actu pu-

rissimo habente pnedictas conditiones, inde est ut ibidem nulla involvatur imperfectio in ipso Verbo, ex eo quod ex aliquo producat. Et propterea Psalm. 109 dicitur : *Ex utero ante Luciferum genui te*. Sicut nec etiam involvitur in ipso producente, a quo per verarn productionem, et non solum per naturalem quasi dimanatiunem producitur, nempe in Patre æterno, aliqua imperfectio : quoniam non præintelligitur in aliquo signo *in quo* adhuc secundum rationem (fundatam tamen in rebus) ad Verbum, et ita nunquam caret illo; sed semper petit, quod, per æternain processionem habeat ab æterno ipsum : quia habere ex vi fœcunditalis verbum (quod quidem ab ente inlinito per essentiam petitur, quo Ique maximam arguit ierfectionem exigit, ut semper, et in quocumque signo *in quo* per veram processionem verbum habeatur : ex eo quod hoc modo, et non aliter haberi potest, ut ex jam dictis et infra dicendis amplius constabit.

Oppositus hxrddicorum error, duo priora argumenta , nccnprn ct responsiones ad illa.

Sed licet ea, quæ huc usque diximus, 56.. sint adeo vera, nihilominus non defuere plures, et diversi hærelici, qui ex variis error, ct capitibus partem negantem tuerentur, quos r'o“j“? refert divus Thomas in huc articulo, quomentom. rumque error potest probari primo. Nam crealuræ pure intellectuales, quales sunt Angelica}, non producunt aliquam aliam personam Angelicam, ut communiter docent Theologi : ergo neque una persona divina producet aliam : et per consequens nec erit processio intra Deum, seu in divinis. Illec ultima consequentia palet ex priori. Quoniam nequii dari processio, seu productio intra Deum, nisi per hoc, quod una persona divina producat aliam : siquidem id, quo.l procedit intra Deum, debet re- ipsa habere naturam divinam, et subsistere in illa, quod est procedere reipsa per medum personte divina- a Deo, seu ab alia persona divina. Prima vero consequentia ex antecedenti videtur constare. Quoniam ea, quæ-reperiunlur in Deo, non debent esse ad instar illorum, quæ inveniuntur in creaturis imperfectioribus; sed ad instar eorum, quæ dantur in perfectioribus, quales sunt Angeli. ergo si in his una persona

non procedit ab alia, nec etiam in divinis una persona divina erit ab alia procedens. Respondetur concedendo antecedens, et negando consequentiam. Et ad probationem pilet ex dictis, quomodo ea, quæ roperiuntur in divinis, intelligenda sunt ad instar creaturarum perfectioram, quatenus perfectiores sunt; non vero formalher quoad id, quod de imperfectione involvunt, quale est m substantiis Angelicis, quod non possint pro lucere aliam sulistantiam Angelicam. Undo, quia in cisJcm substantiis, quatenus perfectiores sunt, invenitur processio ad intra secundum emanationem intelligibilem, et in hoc nulla includitur imperfectio necessario, et indispensabililgr, propterea processio ista repentur etiam intra Deum, ct nobiliori modo, quam in substantiis Angelicis. Et ideo licet in his id, quod procedit per emanationem intelligibilem, non sit persona, ex eo quod *intelligere* Angelicum non est ejus substantia, ac proinde nec terminus ejus per so primo productus erit substantia; bene tamen id, quod proceilil a Deo per prædiclam emanationem, habet rationem personæ, quia *intelligere* divinum est substantia, et essentia divina; et ideo terminus ad intra procedens per illud debet afferre substantiam, et essentiam divinam, et esse substantialiter subsistens in natura Dei : et per consequens habere rationem personæ. Quæ solutio desumitur ex divo Thoma quæst. 10 du Potentia articulo primo 'ad 5 his verbis : *Dicendum, quod in intellectualibus substantiis. quic sunt nobilissimæ crealuræ, est etiam processio secundum operationem intellectus, et voluntatis : el quantum ad hoc invenitur in eis increalæ Trinitatis imago : sed verbum, et amor in eü non sunt personæ subsistentes. Earum enim inlldligere, ct velle non est ipsarum substantia : sed hoc proprium Dei est. Unde verbum, ct amor procedunt in Deo ut persons subsistentes; non autem in inteUcclualibus creaturis.*

Secundo, et principaliter probatur idem error. Nam repugnat, esse in divinis pias personas realiter distinctas : ergo ct quo! sit intra Deum vera et realis processio. Consequentia est legitima. Quia, quod in divinis, seu intra Deum vere et realiter procedit, debet esse persona divina, ut nuper dicebamus; el non utcumque, sed realiter distincta a persona, a qua procedit : ex eo quod nihil potest procedere a se ipso : ergo si hæc distinctio personarum in divinis repugnat, nequibit ibidem

dari processio. Antecedens autem probatur. Quoniam ex inliiiiCate naturæ divinæ colligimus, eam esse immultiplicabilem, et tantum posse esse unam numero : ergo, cum persona divina, hoc ipso quod divina, sit infinita, nequibit etiam multiplicari.

Respondetur negando antecedens. Et ad Wfa probationem concesso antecedenti neganda est consequentia. Et ratio disparitatis est. Quoniam infinitas personæ divina? ut talis, est infinitas relativa ad intra, ac per consequens includit oppositionem relativam cum alia persona, quæ quidem oppositio nequit esse sine multiplicitate personarum infinitarum. Cælerum infinitas essentia? divinæ non csl infinitas relativa : et ideo non potest distingui, el multiplicari penes oppositionem relativam, sed, si multiplicaretur, et distingueretur, deberet esso ratione imitatis, et limitationis tollentis infinitatem : siquidem tantum est duplex modus distinctionis, et multiplicationis realis : alius oppositionis relativæ, qui cum præcisione sumptus non opponitur infinitati, et alius ortus ex limitatione, et Unitate, ratione cujus unum non potest extendi ad identificandum sibi aliud.

Reliqua argumenta hærelicorum, cl eorum enodatio.

Tertio. Quia alioqui Deus non esset summe simplex : hoc autem admitti nequit, ut communiter docent Theologi : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam quotiescumque unum procedit ab alio, oportet, esse aliquid commune utrique, quod procedenti communicetur ab eo, a quo procedit; et aliquid proprium, per quod procedens ab illo distinguatur : siquidem nihil procedit a se ipso : ubi autem invenitur aliquid, in quo duo convenient, et aliquid, per quod realitcr distinguantur, ibi lem etiam invenitur pluralitas, et compositio : et per consequens id, in quo reperiuniur ista, non erit summe simplex.

Respondetur negando sequelam. Et ad probationem occurrit D. Thomas quæst. citata de Potentia art. I ad 12 his verbis : *Dicendum, quod in Filio est aliquid commune Patri, scilicet essentia ; et aliquid, per quod a Patre distinguitur, scilicet relatio. Non tamen csl ibi compositio : quia relatio est secundum rem essentia.*

Quarto. Quoniam omne procedens ab alio

^{b.T} alio recipit aliquid ab eo, a quo procedit : qflr.d autem recipit aliquid, est indigentis naturæ : ergo nihil poterit procedere intra Jleum. Major non indiget probatione. Si quidem id, quod procedit ab alio, habet, et recipit *esse* ab illo : alioqui non esset cur ab illo procederet. Minor autem est etiam perspicua. Quia, nisi recipiens esset indigentis naturæ, nihil ei deesset : et ita nihil reciperet. Propter quod etiam in rebus naturalibus receptibilitas tribuitur materiæ, quæ est valde indigens. Consequentia autem non videtur indigere probatione.

Nec refert, si occurras, quod recipiens, quando pneexistit receptioni, est indigens; quando vero jam recepit, tunc jam habet, et non est indigens : personæ autem divina» procedentes, nempe Filius, et Spiritus Sanctus, recipiunt quidem a Patre suunt#*; non tamen præexistunt receptioni, et sic nulla est in eis indigentia.

Nam contra hoc est. Tum, quod creatura quaelibet est indigentis naturæ : et tamen non pneexistit receptioni, qua recepit *esse* a Deo. Et similiter, licet ab æterno reciperet suum *esse*, et semper Deo coexisteret, nihilominus haberet etiam esse indigentem : ergo non excluditur indigentia a recipiente per hoc, quod receptioni non præexistat. Tum etiam, quia omne, quod non habet aliquid, nisi secundum quod recipit illud ab alio, oportet ut in se consideratum careat eo licet habeat potentiam ad illud habendum, et per consequens quod sit indigens. Sicut aer in se consideratus caret lumine, quod ab alio recipit, ad quodque habet potentiam, et eo ipso est indigens. Si ergo Filius, et Spiritus Sanctus non habent esse, nisi per hoc, quod recipiant illud a Patre, necesso est, quod, si secundum se considerentur, nihil sint; quamvis non repugnet, ut habeant *esse* ab eodem Patre : ergo eo ipso erunt indigentes. Tum deinde : quia, quod recipit *esse* ab alio, dependet ab illo : siquidem non haberet illud *esse*, nisi daretur, et communicaretur ei ab aliero : dependentia autem est signum indigentia. Tum denique : quia quod procedit secundum suum *esse* ab alio, procedit ab illo, ad hoc ut sit : quod autem procedit, in sil, nun semper fuit : sicut quod procedit ad aliquem locum, non semper fuit in illo loco : ergo cum esse aliquando sub nihilitate, sit signum magnæ indigentia, oportet, ut id, quod procedit ab alio, habeat satis indigentia.

Salmani. Durs, thcolvg.. lorn. III.

Respondetur, legitimam esse solutionem nuper traditam, maxime, si in ea tial sermo de recipiente eamdem numero naturam totalem, quæ est in eo, a quo procedit : ac proinde de recipiente naturam infinitam, seu (quoi in idem quoad pnesens redit) do recipiente, quod non utcumque, sed semper, et indefectibiliter debet esse in *recepisse* : quia solum id, quod recipit naturam infinitam, seu divinam, potest hoc modo esse semper in *recepisse*. Desumiturque hæc solutio ex B. Thoma loco nuper citato in solutione ad 13 ubi sic ait : *Dicendum, quod recipiens, antequam recipiat, indiget. Ad hoc enim accipit, ut indigentiam repleat : sed postquam jam acceperit, non indiget : habet enim, quo indigebat. Si ergo aliquid est, quod receptioni non prxexistit, sed semper est in recepisse: hoc nullo modo est indigens. Filius autem non sic accipit a Patre, quasi prius non habens, et postea accipiens : sed quia hoc ipsum quod est, habet a Patre. Unde non sequitur, quod sit indigens.*

Et ad primam probationem in contrarium dicendum est, ideo creaturam esse indigentis naturæ quia licet non præexistat receptioni, qua accipit *esse* a Deo ; attamen prius duratione, quam illud recipiat, est sub nihilitate : et licet ab æterno illud reciperet, nihilominus non repugnat, quod non sit ab æterno : et ita illud *esse* ab æterno communicatum, non est *esse* ex se permanens, seu ex necessario existons : ac proinde creatura non est semper, et indefectibiliter in *recepisse* respectu illius *esse*; sed indiget libera conservatione Dei, ad hoc ut permaneat : quæ omnia indigentiam denotant.

Quare cum hæc non repedantur in divinis, v. g. in Verbo procedente a Deo, consequens est. ut in eo nulla sit indigentia, ex eo quod procedat ad intra a Patre. Et propterea D. Thomas quæst. et artic. citatis de Potentia in solutione ad 14, assignans disparitalem inter processionem creatura», ct processionem Verbi, seu Filii in divinis sic ait : *Dicendum, quod creatura accipit a Deo esse quoddam, quod non esset permanens, nisi divinitus conservaretur, ct ideo etiam postquam esse accepit, indiget divina operatione, ut conservetur in esse, et sic est naturæ indigentis. Filius autem accipit a Patre idem numero esse, et eamdem naturam numero, quam Puter habet Unde non est naturæ indigentis.* Constat autem idem esse, creaturam accipere *esse* a Deu.

30.
Enoda-
tor
admit-
tendo
«olutio-
nrm
«latam.

Solvitor
prima
impu-
gnatio
contra
enradem
solutio-
nem.

•
-T
J

Secun-
dum
funda-
mentum

Soluti
o.ñ

quod non ossei permanens, nisi divinitus conservaretur, ac ita accipere «se a Deo. ul vel aliquando creatura fuerit sub nihilitaie, vel non repugnet ei sub illa esse, ac tandem non habere em permanens. el omnino necessarium, seu *esse*, quod nulla ratione dellcere possit. Sicut etiam in idem redit, Filiam accipere a Patre eamdem numero naturam, quam ipso babel, ac accipere naturam divinam, qu® esl in Patre, seu *esse* omnino indefeclibilc, et per consequens non posse e»e sub nihilate, sed habere omnimodam necessitatem in essendo, ei includere omnem excogitabilem perfectionem, licet communicatam a Patre : quod quidem pugnat cum indigentia.

3t. Ad secundam probationem neganda est @ajor, quando illud, quod accipit ab alio, est talis conditionis, ul in suo conceptu includat quod semper et necessario habeat illud ab allero, accipialque ab eo omnem excogilabilem perfectionem, ut in præsenti contingit. Undo exemplum illud allatum de aère, qui in sa consideratus earei lumine, nihil convincit : iiquidem non est do concepiu aeris, quod semper et necessario illuminetur a sole : et multo minus, quod communicetur ei eadem numero lux, quæ est in sole. Unde aër non hoc ipso, quod consideretur in se. considerator lucidus cum tamen Filius in divinis hoc ipso, quo i in se consideretur, debeat, si concipiatur prout est in se, concipi cum omni excogitabili perfectione, quæ est in Patre, seu concipi ut unum cum eodem Patre; quamvis debeat considerari, ut semper et necessario procedens ab illo.

BTtcm. Quæ solutio deprompta est ex D. Thoma art. nuper citato in solutione ad 15 his verbis : *Dicendum, quod Filius in se consideratur, secundum illud, quod absolute habet, quod esl Patris essentia. cl secundum hoc non est nil/til. sed unum cum Patre. Secundum vero quod refertur ad Patrem, consideratur ul recipiens esse a Paire Inde nec Sic etiam est nihil. El ita nullo modo Filius rsl nihil. Essit autem in se consideratus nihil, si esset in eo aliquid absolutum distinctum a Patre, sicut est in creaturis.*

32. Ad tertiam autem prohatiown dicen dum esl, veram esse maiorem, quam lo esse receptum est saltem numero distinetum ah eo. quod est in recipiente, s-n quando communicatur ei diversa numero natura: secus vero quando eadem numero natur» communicatur recipienti. Nam

co ipso dehel realilor loquendo illi communicari natura divina cum omni ecogitabili perfectione ; ex eo quod sola natura divina potest eadem numero, el sub eodem molo essendi naturali esse in pluribus personis : el ila ibidem non involvitur aliquû dependentia, qua; esl signum indigenihi., qua» que derogat dignitati divinæ persone Quinimo hoc. quod est unam personam procedere ah alia in unitaio natural, est simpliciter necessarium, ad hoc ut in Deo sit summa perfectio.

Unde D. Thomas in solutione ad 0 art. citati sic inquit : *Habere originem ab aliquo, quod sit in essentia diversum, derogat dignitati divinæ : hoc enim est proprium crtaluræ* (ac proinde importat dependentiam, et indigentiam) : *sed habere originem ab aliquo coessentiali, magis ad perfectionem divinam perlinet. Non enim esset in divinitate perfectio, nisi esset ibi intdligere el vdlc in actu. Quibus positis necesse est poni verbi, et amoris processionem.*

Ad ultimam vero probationem respondet idem Angelicas Doctor in solutione ad id ejusdem articuli, ubi sic inquit : *Dicendum, quoi Filius ad hoc procedit, ul sit : sed processio ejus esl xlerna, sicut processio splendoris a sole est ei coxva : et propter hoc cliam Filius rsl xternus.*

I Ultimo probatur idem error. Nam si aliquid procederet intra Deum, maxime Filius.ot Spiritus Sanctus, sed uterque habet veram rationem creaturæ., el effectus Dei : * ergo nequeunt procedere intra ipsum Deum : et per consequens nulla erit processio in divinis, seu intra ipsum Deum. Major cum utraque consequentia constat. Minor vero quoad Filium probatur ex i lo Proverb 8 ubi de sapientia divina, quæ p est Filius, secunlum translationem Septuaginta interpretum dicitur : *Dominus creavit me.* Et Ecclesiast. 24 do eadem sapientia asseritur: *Qui creavit me. requievit in tabernaculo meo.* Et Actorum 2 Al quod *Deus fecit Jesum.* Quoad Spiritum I Sanctum voro prolxitur ex Amos 4 juxta A translationem Sepluag. ubi dicitur : *Deus format tonitruum, cl creat spiritum.* Cmi-stat autem, quod quando loc nomen *spiritus* absolute sumptus rep-ritur in Scriptum, sumitur pro Spiritu Sancto, ut docent Hieronymus Michææ 2 et Habacuc 2, necnon Origenes lib. 1 Periarchon cap. 3, et alii,

Confirmatur. Quia tam Filins, quant Spiritus Sanctus procedunt a Deo ut a causa :

causa : ergo habent veram rationem effectus, et creatur® Consequentia videtur legitima. Antecedens vero probatur. Quia procedunt u Deo ut a principio ; causa autem, et principium idem sunt, ul habent Aristoteles, ot 1). Thomas 4 Motaph. cap. 2 i l lib. 5 rapite 1.

Respondetur negando minorem. Et ad primum, et secundum testimonium adducta ad probandum, Filium in divinis habere rationem creaturæ et effectus Dei, respondetur, illa loca intelligi de sapientia creata, ut habet D. Thomas in præsenti qjæst. 4l art. 3 ad 4. et Athanasius lib, 3 contra Arrianos. Vel de humanitate Christi, ut explica', idem D. Thomas, et Athanas. ibidem, et oral, contra pnediclos Arrianos, Nazianzonus oral. J de Theologia, el alii. Dicitur autem humanitas Christi Domini creata, licol fuerit vere generata : tum, quia res inagnæ, quando generantur, di-eunlur creari, ul palet Genesis 1, humanitas autem Christi Domini merito inter res magnas computatur : tum etiam, quia in primo instanti suæ productionis fruitsanctificata, el sanctificatio dicitur creatio, juxta illud ad Ephesios 2 : *Creati in operibus bonis.* Tum denique : quiaprædicta humanitas non luit cooperata ad unionem sui cum Verbo; sicut nullus cooperatur ad suam productionem.

Adde primo, prædicta testimonia posse etiam intelligi, aut de B. Virgine ut habet Galalinus lib. 7 de arcanis cap. 1 aut de Ecclesia, ut docet Athanasius tomo 3 de humana natura suscepta, contra Apollinanutu ; aut de Filio Dei, ut est Deus, ut tenet Epiphantias hmresi 73, Athanasius lib. 3 contra Arrianos, et Hilarius lib. de «ynolis canone 5. Dicitur autem creatus Filius Dei teste eodem LLiario) non quidem quia vere et proprie hoc habent ; sed ut intelligatur, quod producitur subsistens tine aliqua mutatione generantis, el sine initeria præsupposita, ut conlingit in creatione.

Adde secundo ox N. Cyrillo lib. 5 Tholuri c. G. quo l illud verbum *creavit* sumilar pro *generavit*; sicut o contra Jsaîm l Uri Job 38, verbum *generare* accipitur pro i Ware.

Ad lenium testimonium respondetur, I Christum Dominum dici factum ratione amandatis. Ita Basilius lib. 2 et 4 contra Eunomium N. Cyrillus lib. 9 Tiieituri cap. 3. Vel dicitur *factus*, id est, *icthratus, et prxdicatus*, juxta illud Jo tu-

nis 10 : *Facis tc ipsum Deum*, id est, *prxdi-*loe. io. *cas*, ut explicat idem Cyrillus lib, 10 Thesauri cap. 7, et Basilius 4 contra Eunomium. Do quo videri potest nonum Illypo-typoscon regula 44.

Ad testimonium vero, quod adducitur ad probandum, Spiritum Sancium esse creatum, et effectum Dei, respondetur intelligi do vento, aere, aut de anima humana, vel substantia invisibili, ut explicant Hieronymus, Theodoretus, et Ruper-tus ibi, el Basilius lib. 3 contra Eunomium in fine. Ad regulam autem illam in contrarium adductum dicendum est, eam universaliter intellectam non approbari nb Augustino lib. 2 de mirabilibus sacrm Si ripturæ cap. 10. Nam aliquando *spiritus* solitarie sumptus sumitur pro spiritu malo, ut Osee 4 : *Ligauil eum spiritus in alis suis.* Ostm4. Aliquando pro anima, ut Matthæi 26 : *Spiritus promptus esl* : etc. 27 : *Emisit spiritum.* 2bet-7. Aliquando pro aere, ut Exod. 15 : *Piavit spiritus, etc.* Undo regula illa est vera, quando contextus aliud non insinuat, ut in illo loco revera insinuat. Imo non solum insinuat, sed id etiam exigit : et ita hac ratione exponi possunt Hieronymus, et Origenes in contrarium adducti.

Ad confirmationem respondetur, morem esse apud Græcos pro eodem usurpare causam, et principium, ul docuit Concilium Florentinum sessione ultima in Litteris sanctæ unionis. Et ita non mirum, quod Aristoteles, quippe Gnecus, usus fuerit more eorum prædicto loquendi modo; non tamen propterea isti termini sunt synonymi, ut. Angel. Doctor 5' Metaphysicæ lectione l ad finem explicat. Unde Latini nomino causa significant id, quod influit in aliquod habens naturam numero sallctn diversam ab ea, quæ est in producente, ac per consequens retinens imperfectionem indigentia, et dependentia; quod tamen non exigitur ad rationem principii. Et ila asserimus, has processiones, ot earum (ert minus totales esse a Deo lanquam a principio; non vero tanquam a causa. Ctele-rum cum hoc stat, ut jam innuimus, quod si mure Græcorum, el ut ipsi loquuniur, quis loquatur; tunc nomon causæ non ea ratione sumatur, qua dicitur do Deo respectu creaturarum, sed alia non involvente imperfectionem creaturæ in eo, quod causatur.

Quæ solutio desumpta est ex colem Angelico Doctore quajst. IU de Potentia artic. l ad 8. his verbis : *Dicendum, quod*

Latini Uoclorcs ravo, vrl nunquam ad signi-
ficandum originem divinarum personarum
nomino causa? utuntur : tum, quia causa
(rpud nos respondet effectus. Unde, ne coga
mur Filium, vd Spiritum Sanctum factos
dicare, Patrem non dicimus causam eorum :
tum, quia apud nas nomen causx significat
aliquid in essentia diversum : dicimus enim
causam ad quam sequitur aliud. Tum etiam,
quia apud. Gentiles Philosophos nomen caus*
dictum de Deo habitudinem ipsius ad crea-
turas designat. Dicunt enim, Deum esse pri-
mam causam, el creaturas esse ejus causata.
Unde, ne aliquis Filium, ct Spiritum Sanc-
tum inter creaturas secundum essentiam a
l/ra diversas suspicetur esse ponendas, no-
men causa refugimus in divinis. Grxcī la-
men absolutius in divinis utuntur nomine
causa, ipso solam uriginem significantes. El
idto in diviti personis utuntur nomine
causa. Aliquid enim inconvenienter in lin-
gua Latina dicitur, quod propter proprieta-
tem idiomatic convenienter in lingua Graea
dici potest. Non autem oportet, si nomen
causa confitemur in divinis secundum Grx-
cos. quod eodem modo accipiatur, sicut cum
dc creaturis dicitur, prout in quatuor genera
secundum Philos, dividitur. Huc usque
Doctor Angelicus.

DUBIUM II

Utrum processiones in divinis sint actus in-
tellectus, el vohinLdis? an vero solius
natura? divin*, ut virtualiter. aut rr parta
nostri modi concipiendi pr* nltUigitur in-
trllectui d voluntati?

Postquam explicuimus dari processiones
in divinis; oporiei exponere proprium ear-
um active sumptarum principium t aut
quasi principium; sive illud virtualité^
sive solum ex parte nostri modi conci-
piendi ab eisdem distinguatur : de quo in
præsenU non disputamus.

Explicatio tituli

EipUca In titulo ergo consulto non inquirimus
thà?u* an processiones in divinis sint
actus solius naturæ divinæ' sed an sint
actus illius, ui pnrintelligitur. sive virlua-
liter, sive nostio modo concipien li intel-
lectui b̄t voluntati ? LT quoad unam ex his
processionibus, nempe Filii, abstineamus

ab illa quæslione : an intellectus, et inlclli-
gere divinum distinguuntur virtualiter a
natura divina? an vero solum ex parte
nostri modi concipiendi? ex eo quod Inec
duo pertineant ad lineam natura» intel-
lectualis : de quo plura in tomo I hujus
nostri Cursus Theologici tractatu 3 de
Scientia Dei lûspnl. Î num. 13 diximus.
Nam, etsi intellectus, tainMligere s| ectent
alias a l conceptum divina» naturæ, adhuc
posset merito dubitari, an hæc processio in
divinis st actus intellectus? an vero na-
tura'divina', ut ex parte nostri moli conci-
piei di præiiitelligilur intellectui, et intel-
lectioni Dei? Quia» cum natura divina sit
forma eminentissima, posset dubitari, an
sit ratio, seu principium quo hujus proces-
sionis, ut est ens per essentiam, vel ut est
summe spiritualis, el actus purus? an vero,
ut etiam dicit intellectum, ct intdligerc di-
vinum? Sicut, licet ipsamet essentialiter
dicat rationem speciei inllegibilis, et in-
tellectionis, ita ut hæc duo ^pertineant ad
lineam naturæ : nihilominus unitur intel-
lectui beato in ratione speciei intelligibi-
lis ; non vero in ratione intellectionis : ita
ut de materiali, et veluti per accidens se
habeat ad hanc unionem, quod intellectio
Dei pertineat ad conceptum divinæ fla-
tura» : quatenus per hoc significatur, quod
intellectio divina ita formaliter loquendo
manet incommnnicata, ac si ibidem non
esset.

J Et licet alii aliis verbis dubium hoc ex-
citant, nimirum, utrum processiones in
divinis sint secundum emanationem inte-
ligihilem, necne? Nihilominus nterque in-
quirendi modus in idem redit. Quoniam
emanatio intelligibilis coïncidit cum ema-
natione. sive processione tam per intel-
lectum, ut ex se constat, quam per volun-
tatem : ex eo quod voluntas est appetitus
intellectivus, seu est appetitus tendens in
bonum apprehensum per intellectum, et
iia ejus processio dicitur propter hanc ra-
tionem emanatio, sive processio pertinens
ad ordinem intelligibilem. Maxime, quia
natura intellectualis ut talis per se petit
tam intellectum, quam voluntatem et ema-
nationem, sive processionem per utramque
potentiaïn : et i.lco utraque per se spectat
a«l ordinem intelligibilem, vocaturque oh
ham· raliioieirt emanatio inllegibilis.

Sententia omnino Itnenda

- Dicendum ergo est, processiones in di-
vinis nun esse actus solius naturæ divin:~,
|r,i2- five Dei, til præinllegilur suu intellectui
hua et vuïuniaii; sed esse etiam «cius iïilel-
L:~? lectus et voluntatis, seu esse emanationes,
I el productiones ordinis intelligibilis. As-
serlio hive salis colligitur ex Scriptura,
I Nam Udius in illa s;epe vocatur \cibum,
lfc'l ut Ecclesiastici I et I Joannis I et 5 ct
p?-I Apocalypsis 19. Sicut etiam vocatur Su-
for.ta.pindiu, ut Proverbiorum 8 el Ecclesiastici
Jl. Xeeuon etiam /<n(as, ut Joan. Ii et
pi' deinde I Joannis i. Spiritus Sanctus voca-
K,l4pur C/ifiiliw ex Deo procedens, dum dici-
I tur : Charissimi, diligamus nos invicem,
tftst. quia charilas ei Deo est, ut exponit Au-
I gustinus lib. 15 do Trinitate cap. 17 et 18.
rcw- Et propterea Gregorius homilia 30 in
Evangel. inquit : Ipse Spiritus Sanctus est
amor . ac emanatio, sive processio verbi,
sapientia', et veritatis est processio intel-
lectualis, et per intellectum : sicut etiam
processio amoris esc per voluntatem :
ergo, etc.
Eanidem etiam assertionem tuentur
sancti Patres. Nam in primis aperto di-
cunt, Filium per intellectum procedere; et
propterea recte, ac proprie appellari Ver-
min, bum, ut Augustinus sæpe in lib. de Trini-
r late præsertim in lib 5 a cap. 10 usque
kir. ad l6 et tractatu I in Joannem, Hilarius
Em. lib. 2 de Trinitate prope, medium, Hiero-
nymus epistola I it) qua: est ad Princi-
mij. piam, Cyprianus, seu potius Rutinus in
expositione. Symboli : Anselmus in Mono-
Etj- logio cap. 15 et ex Græcis Chrysostoinus,
E, Cvrillus, Theophylactus, Eulhymius in il-
feji. lud Joannis I : In principio erat Verbum,
P"- Basiliu-. homilia in idem initium Joannis,
hrt Tlieodorelus lib. 2 de Griecarum allectio-
εL nu," curatione, et Damascenus lib. I de
fide rap. G.
Et deinde de Spiritu Sancto dicunt pro-
cedere e.x actu voluntatis, ideoque appellari
tant, amorem, ut Augustinus tomo 9 lib. de Co-
Mlæ el 18 el tomo
3 lib. 9 de Trinitate cap. 12, Anselmus in
Monologio cap. 5(l et tribas sequentibus,
Richardus de Sancto-Victore lib. G de Tri-
nitate cip. to et II. Concilium Toleta-
r~· num II in confessione fidei, ubi Spiritum
f Sanctum charitatem vocat, et Concilium
Vormaliense, quod in confessione lidci eo-

dmn modo loquitur Ac tandem <le mraqun
processione docuiû hoc ipsum l) Tnomos b.TUoe
in hoc artic. necnon et ari. 5 istius
quæstionis, ubi, ut ostenderet, tantum esse,
in divinis duas processiones, sic inquit ;
*Dicendum, quod processiones in divinis ac-
cipi non possunt, nisi secundum actiones,
qua: in agente manent. Hujusmodi autem
actiones in natura intellectuali, et divina
non sunt nisi dux, scilicet inlclligere el
velle. Nam sentire, quod etiam videtur esse
operatio in sentiente, est extra naturam in-
lclleclualcm : neque totaliter est remotum a
genere actionum, qux sunt ad extra. Num
sentire perficitur per actionem sensibilis in
sensu. Iblinquilur igitur quod nulla alia pro-
cessio possit esse in Deo. nisi verbi et amo-
ris.* Quod etiam docuit q. 10 de Potentia
art. 1, et 4 contra Gentes cap. iI et alibi
sæpe. Unde assertionem hanc communiter
tuentur omnes Doctores Scholastici,

Quare nihil refert id. quod Durandus
respondet, nempe, Fdium Dei appellari
Verbum, et Spiritum Sanctum amorem,
eoramque processiones nuncupari actus in-
tellectus et voluntatis; non quidem prop-
rie, sed secundum quamdam adaptatio-
nem : ex eo quod, sicut in natura creata
prima processio esc intellectio, et ad hanc
subsequitur volitio, ct propterea verbum
per inte'lectum procedens est primum pro-
cedens, et amor, qui procedit per volunta-
tem, nuncupatur secundum procedens : ita
eiïam in natura divina processio Filii est
prima, et processio Spiritus Sancti se-
cunda, ideoque Filius est prima persona
procedens, ct Spiritus Sanctus secunda.

Ex dictis igitur constat, quomodo hæc
evasio nihil refert : tum, quia juxta regu-
lam tradilnn ab August, tom. 3 lib. 2 de
Doctrina Christiana c. (Oct ab Athanasio
lib. de communi essentia Patris, Filii, ct
Spiritus Sancti pro, e linem, sub hoc titulo :
*Obtrectare Filio est obtrectare Spirilui
Sancto,* iv-cnón a co nmuni consensu Scho-
lasticorum receptam, verba Scriptune sem-
per sunt accipienda proprie, cum ex hac
acceptione non sequitur aliquod inconve-
niens, vel absurdum : quia recta ratio
dictat, mensuram, et regulam in quocum-
que eenere debere esse certam : et ita nihil
haberemus certum ex Scriptura, qute est
regula no-trarum con- eptionum et actio-
num, si pro nostro libit), et sine urgenti
ratione, ex eo quod ex opposito sequitur
aliquod absurdum, possemus ejus verba ac-
cipere metapriorirc, et non proprie. Quare,

Evasio
Durandi

Prrcla-
diur
piimo.
AUGUSTI-
Athanas

cum nullum sequatur absurdum, ex eo (food verba Scripture pro assertione ad-ducta inlelligantur proprie, et non meta-phorice. ut ex solutionibus argumentorum, ai ox jjiqj qU;c πχ β Thoma q. 31 art. I et q, 35 an. etiam I in hoc tractatu dice-mus, constabit : consequens erit, pre-dicta testimonia esse in sensu proprio in-tellicenda.

Scemub Tajn etiam : quia in eodem sensu pro-prio intelliguntur communiter a Patribus

r.oafblj.el Et propterea Concilium Un. 5. Constantinopolitanum S inter alia Concilia in expositione lidei sic loquitur : i'nia Prui *Poter Verbi virentis, Sopteniix subsistentis, rte. Unus hominw. salus rx solo: Deus ex beo; character, el imogo drilalis, Verbum opcrnlteum, Sapientia consistenlix omnium comprehensiva.* Et similiter ob hanc rationem Patres, ex eo quod Filius dicitur Verbum, colligunt, illum procedere per intel-lectum. Unde Basilius homilia in illud : *In principio erat Verbum;* post medium ait : *Cur verbum? ut, quod ex mente procedit, ostendatur.* Et A\ Cvrilius Alexandrinus lib. I in Join. cap. 5 inquit : *Filius appel-latur Verbum, ac Sapiesilits : quoniam rx intellectu immediate, atque indivisibilités est.* Et sic do aliis Patribus.

<1. Quare hanc sententiam Durandi reji-ciunt, ei acriter impugnant, teste Nazario artic. 5 hujus qnæstionis. universi Theo-logi (unico forte excepto,) iI præcipue discipuli D. Thomæ : et quidem satis con-sone ad mentem Angelici Magistri in hoc artic. ulii postquam dixit, processionem in divinis non esse accipiendam secundum actionem transeuntem, addidit : *Sed secundum emanationem inlelligibilem , ulpole verbi inlelligibilis a dicente, quod manet in ipso. El sic Fides Catholica processionem po-nit in divinis.* Et infra quæst. 34 artic. I ih solutione nd I uhi Origenem appellat fontem Arrianorum, ex eo quod in com-mentariis ad I caput -Joannis videatur asserere, F.lium non appellari proprie Verbum, sed metaphorice, et hoc contende-bant Arriani, ne iut ibidem asserit Angelicus Doctor) sub ratione verbi pro-cedentis cogerentur fateri. Filium Dei non esse extra substantiam Patris, ac proinde esse Deum.

§ ni.

P/HM d funtMIWUalis ratio pro unlc/ilbi lenebda.

Vrior autem et fundamentalis ratio as-assertionis desumitur ox D. Thoma in hoc artic. et artic. 3 ac 5 hujus quæstionis, quæ potest ad hanc formam reduci. Quo-niam processio in divinis debet esse se-candum actionem immanentem ; ol non qualemcumque, sed ad naturam pure in-telectualem, qualis est divina, pertinen-tem : ergo debet oliam esse secundum ope-rationes . sive actiones intellectus et voluntatis : et per consequens predictio processiones non erunt actus solius naturæ divina», sive Dei ut pra-intellecti (modo jam dicto) suo intellectui et voluntati ; sed etiam erunt actus harum (ut sic dicamus) virium et facultatum. Hac secunda con-sequentia palet ex priori.

Prior vero ex antecedenti. Siquidem in natura pure intellectuali nulla operatio immanens potest esse præter operationem int Pectus et voluntatis. Tum, quia ope-rationes naturæ pure intellectualis quate-nus talis, ac proinde viventis vita pure in-telektuali debent esse operationes vitales vitalitate pure intellectuali : operationes autem vitales vitalitate pure intellectuali tantum sunt operaiones intellectus et voluntatis. Tum etiam, quia operationes natura pure intellectualis debent esse om-nino elevake supra materiarii, ita ut non dependeant ab illa : tales autem operatio-nes Jebent esse intellectio, et volilio : quia sola; istiv sunt hoc modo elevate, sicut sola natura, quæ est radix intelle-gendi et volendi habet hanc elevationem. Tum denique, quia sicut operationes natu-ra pure vegetative tantum sunt opera-tiones vegetandi ortæ a potentiis vegetati-vis, et ab appetitu vegetandi in eis incluso : ex eo quod animi vegetativa propter sui imperfectionem non habet appetitum dis-tinctum ab aliis potentiis : et similiter ope-rationes naturæ pure sensitiva: sunt opera-tiones sentiendi et appetendi appetitu sensitivo distincto ab aliis potentiis animæ : eo quod natura sensitiva propter sui majo-rem perfectionem exigit propriam virtutem appetitivain : ita etiam operationes natnræ pure intellectualis tantum erunt operatio-nes intelligendi. et appetitus intellectualis,, j nempe voluntatis.

Antecedens nutem probatur. Tum sigil-latitu

Intiin quoad singulus paries : tum etiam simul quoad utramque. Sigillalim quidem quoad primam satis liquet. Nani si proces-ßio in divinis es.-et secundum actionem transeuntem, tunc talis processio neque esset intra Deum, sive, processio in divi-till I et per consequens non esset proces-sio,de qua loquimur: neque ejus terminus esset Deus : quia terminus, qui est Deus, non potest esso extra ipsum Deum. Quoad secundam vero partem idem antecedens etiam constat. Nam si processio in divinis non esset secundum operationem perii-nentem ad naturam pure intellectualem, non esset processio ducens ortum a natura divina ut a principio quo, nequo esset pro-cessio manens in Deo : siquidem Deus est naturæ pure intellectualis : ac proinde operationes ejus, maxime vero illæ, quæ in ipso omnino manent, debent perlinere ad naturam intellectualem.

Et tandem simul quoad ulramque par-tem pnedictum antecedens suadetur. Quia proplerea in homine sunt aliæ operationes præter immanentes pertinentes ad natu-rani intellectualem, quia homo non est naturæ pure intellectualis, sed (ut sic dica-mus' niixlæ, et perlinentis ad ordinem es-sendi, vegetandi, sentiendi, et intelligendi ; e contra auteni in Angelis tantum sunt operationes immanentes pertinentes ad naturam pure intellectualem , quia ip-i sunt naturæ pure intellectualis : ergo, cum Deus sil naturæ pure intellectualis, non poterit non qutevis processio in illo esse secundum operationem, sive actionem immanentem pertinentem ad naturam pure intellectualem.

Desumitur autem hæc prior ratio ex THa. D. Thoma non solum locis citatis ; sed etiam hac I parle quæst. 54 ari 5 ubi in hominibus agnovit plures vires præter vi-res intellectus, et voluntatis : ac proinde plures operaiones præter immanentes, et spectantes al naturam pure intellectua-lem ; e contra vero in Angelis propter ra-tionem molo tactam : et ideo sic inquit : *Dicendum, quod in anima nostra sunt qux-dam vires, quarum operationes per organa corporea exercentur : cl hujusmodi vires sunt actus quarumdam partium corporis, ticsst est visus in oculo, d auditus in aure, (pisrdam tero vires animi nostri sunt, qua-rum operaiones per orgasm corporea non irereentur, ul intellectus, et voluntas : tt hujusmodi non sunt actus aliquarum par-tium corporis. Angeli autem non habent*

corporu sibi naturaliter unita, ul ex supra didis palet. Unde dc viribus animi non possunt eis competere, nisi intellectus, d voluntas. Et hoc etiam Commentator dicit 12 itdaphys. quod substantial separati di-viduntur in intellectum, d voluntatem. Et hoc convenit ordini universi, ut suprema creatura intellectualis jil totaliter intellec-tiva, d non secundum partem, ut anima nostra. Et propter hoc diam Angeli tocan-tur intellectus, et snentes.

Quare : cum Deus sit naturæ purissime intellectualis, sive spiritualis, oportet, ut in eo putiori ratione non sint alia vires, præter intellectum, et voluntatem : et per consequens nec aliæ operationes præter operationes intellectus, et voluntatis.

Confirmatur primo ratione D. Thomæ in hoc artic. Nam processio secundum ac-tionem transeuntem convenit rebus corpo-ralibus : processio autem secundum actio-nem immanentem, qua est *inlelligere*, et *velle*, seu (quod in idem quoad præsens redit) processio verbi, et amoris reperitur in substantiis pure intellectualibus, sive spiritualibus : ergo processio in Deo non est inlelligenda ad modum actionis trans-euntis; sed ad modum emanationis intel-ligibilis, nempe, per *inlelligere*, et *velle*. Antecedens supponitur ut certum. Conse-quentia vero probatur. Quia, quæ in Deo formaliler reperiuntur, non debent concipi a l modum eorum, quæ in infimis creatu-ris inveniuntur ; sed ud modum eorum, quæ in supremis creaturis, nempe intel-lectualibus, sunt : ex eo quod creaturæ, quo sunt nobiliores, eo, quantum est ex parte sua, magis Deo approximantur, et exprimunt ea, quæ sunt in illo : et ita. dato quod in Deo sint processiones, (quod ex testimoniis Scripturæ et Patrum con-stat) bene sequitur, eas esse secundum emanationes intelligibiles in supremis crea-turis repertas.

Unde nihil refert id, quod ex doctrina Durandi oppositam sententiam sectantis iut infra videbimus) posset dici, nempe, quod, etsi in naturis finitis debeat hrninai processio et communicatio esse secundum pot nlias, et vires proximas proprias illius naturæ; non tamen in natura infinita, et infinite fcecuta : quia hæc propter sui infinitatem, et eminentiam se per se ipsam immediate communicat, et non mediis suis viribus proximis ad iutelligendum et vo-lendum.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil obesse.

Conflr-matur.

4A. Kvisio cx doc-trina

lapu-Ruatar primo.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.		DISP.	DUR.	II.
<p>Quoniam, quod natura divina sit perfectis- sima, ct infinite fœcunda, non tollit, quo- minus pertineat ad aliquem gradpm ex iis, qui sunt constitutivi natura-, nempe, ad gradum intellectualitatis, sub omnimoda tamen actualitate : et per consequens infi- nite perfectum : ergo neque etiam tollet, quod processio in illa, et ah illa ut a prin- cipio <i>quo</i> ortum ducens, sil secundum vires propriasp hujus gradus : ergo neque quod sit secundum operationem, sive emanatio- nem inelligibilem intellectus, aut volun- tatis.</p> <p>Pcvtatar Antecedens patet. Prima vero conse- MMe- lluen*R ex antecedenti aperte sequitur, qixalia. Quoniam, quod natura sii gradus intel- lectualis, sub omni tamen acualitalite, et paritate constituta, ac proinde sit infinita, et infinite fœcunda, ut in natura divina contingit, non tollit, quod habeat vires proximas correspondentes tali natura-; sed quod non distinguantur ab illa realiler; bene tamen virtualiter» si fuerint distincue line®, aut ex parte solius modi concipiendi, si ad eamdem lineam pertinuerint (hac enim identitate debet idenlificare sibi natu- ra infinita omnem virtutem anendi . Sicut non esi contra infinitatem divinæ naturæ, quod intelligal per vires proximas intellectus, ab ea ex J>arte nostri modi con- cipiendi distinctas, et quod velit per vires proximas voluntatis, quæ sunt extra lineam naturæ, et virtualiter ab eadem distin- guuntur : ergo neque etiam tollet, quod processio in divinis sit secundum vires proximas natune intellectualis, dummodo tales vires non distinguantur realiter ab eadem natura; sed solum virtualiter, si sint extra lineam naturæ; vel ex parte so- lius modi concipiendi, arguentis tamen so- lam eminentiam et tequival-utiam distinc- tis rebus perlinentibus ad eamdem Lneam, si tales vires sint ex genere suo spectantes ad lineam nature.</p> <p>Snide- Ex quo etiam secunda consequentia * kriiir*" ttPorte constat. Quoniam vires proxirnæ Maw- nature intellectualis lanium sunt intellec- queniia. lus> el voluntas, licet hæ in creaturis in- tellectualibus distinguantur realiler ab earum natura, et voluntas in divinis dis- tinguatur virtualiter a natura divina, et intellectus, juxta Angelici Docturis men- tem in I tomo hujus nostri Cursus Theo- logici tractatu 3 el tractatu i explicatam, differat suium ex parte nostri modi conci- piendi ab eadem natura, quia pertinet ad eamdem lineam nature divinæ cunsislen-</p>	<p>inn in intellectione, et juxta aliorum son- lentium distinguatur virtualitor ab ipsa, ex eo quod est extra lineam naturæ. Qua- im- pugnat o desumitur ex 1). Thoma supra d.1 quæst. l i artic. 4 et infra qutrst. 78 art. I. Confirmatur, et explicatur secundo ex dictis. Quoniam, quod natura divina sit iniiii.ta. et infinito fœcunda, non tollit, quod processio in divinis inlelligatur, non quidem admodunt processionum, quæ re- ponuntur in creaturis infimis, sed ad modum earum, quæ sunt in nubilioribus, seclulis tamen imperfectionibus, ut ex se constat, ct ex dictis patet : at in creaturis intellectualibus, ct nobilioribus non repe- ritur. quod habeant alias processiones ad intra, nisi illas, quæ sunt per intellectum, el voluntatem, ct ab his processionibus possunt separari imperfectiones, hoc ipso quod procedant per intellectum, et volun- tatem identificatam cum natura, et substan- tia ejus, a quo procedunt, et in quo ma- nent : ergo prædicta infinitas, et fœeundilas naturæ divinæ non tolle:, quominus pro- cessiones in divinis procedant modo dicto immediate, ct proxime ab intellectu, el voluntate divina.</p> <p>Ma or cum consequentia, et prima parte minoris satis liquet. Minor amem quoad secundam partem, nimirum, quod ab his processionibus possint separari imperfectio- nes. hoc ipso quod procedant per intellec- tum, et voluntatem identificatam cum natu- ra et substantia ejus, a quo procedunt, etiam videtur perspicua. Quoiram proces- s o ortum ducens ut a principio <i>quo</i> ab intellectu, et voluntate identificata (molo insinuato cum natura ejus, a quo procedit, et in qco reperitur, est processio inlinilæ perfectionis, quippe exigens in suo princi- pio, vim, et perfectionem infinitam : ex eo quod distinctio reals inter principium proximum, el remotum agendi arguit Uni- tatem. et limitationem : e contra vero identificatio inter vnn agendi proximam, et remotam, innuit infinitatem, el suin- iun perfectionem in r.nione talis princi- pii ut optime docet N. Collegium Com- plulense in lib. Physic, disp. HJ η. 28 ac proinde eo ipso poterit separari ab omni- bus imperfectionibus.</p>	<p>-A innuit Angelicus Doctor artic. 5 hujus fluiuslionis, Qutu potest ad hanc formam reduci. Quoniam processiones in divinis iDbenl esse actus illarum virium, ex qui- bus possit sumi sufficiens ratio, cur una earum sit prior, et alia posterior : cur una sil generatio, alia voro non : cur tandem lautum sint duæ processiones : sed si es- sent actus ut principii <i>quo</i> solius naturæ divinæ immediate sumptæ, et ut præit in- tellectum, et voluntatem Dei, non posset reddi sufficiens ratio horum; secus vero si sint etiam actus intellectus, et voluntatis divinæ : ergo etiam erunt actus divini in- tellectus, et voluntatis; non vero solius natura- divinat, ut præcedit prædiclas vires proximas operandi ad intra. Major videtur perspicua. Quoniam, cum processiones su- mant suam quasi speciem ex suo principio, inde est, ut debeant assignari eis talia principia, ut ex illis depromatur sufficiens ratio eorum, quæ prædictis processionibus essentialiter competunt, qualia sunt illa, quæ in majori referuntur.</p> <p>Minor autem quoad primam partem etiam constat. Quoniam hoc ipso quod pro- cessiones istæ essent immediate a natura, el llo,l procederent ab ea ut a principio <i>quo</i>, quatenus est quasi modificata per aliqua principia proxima, sive virtualiter, sive saltem ex parte nostri modi conciplundi ab ea distincta, non esset cur una ex his pro- cessionibus sit prior alia, sed utraque im- mediate esset a natura : nec esset cur una esset generatio, et non alia : siquidem per utramque communicatur natura, et princi- pium communicationis illius est unum, et idem formalissime, scilicet, ipsa natura di- vina, prout præcedit intellectum, et volun- tatem. Nec tandem esset cur non sint plu- res quam duæ : quandoquidem ipsa natura esi inlinila, et infinite fœcunda : et sicut hæc fœcun itas non est quasi satiata unica processione, non obstante quod talis pro- cessio sit infinita, sic non erit cur salietur duplici, ct sic do aliis.</p> <p>Quoad secundam vero partem eadem mi- nor etiam liquet. Nam, cum intellectus, et intellectio sii prior voluntate, et volitionc, necesse est, ut processio per intellectum sil etiam prior processione per volunta- tem : e: cum processio per intellectum sit adhuc in creatis generatio secundum quid, ut Lene expendit nostrum Collegium Com- poteuse in libris de Anima disputatione 18 numero 30, secus vero processio per vo- lorifatoni, upurtet, ut processio per intel-</p>	<p>lectum perfectissimum, qualis est intel- lectus divinus, sit perfectissima generatio : non vero processio per voluntatem quantum- vis perfectissimam, qualis est voluntas divina, propter rationes infra latius expen- dendas. Ac tandem, cum in natura- pure intellectuali, sive spiritali tantummodo sint islædua* potentiaæ, sive virtutes proxi- mæ ad operandum, scilicet, intellectus, et voluntas, necesse erit, ut in natura divina, quæ est pure intellectualis, sint tantum duæ processiones : quia cum unaquæque sit infinita, explet totam vim operandi a l intra, quæ est in quavis ex his rationibus et viribus, ita ut una expleat lotam vim proximam operandi per intellectum omnino ad intra, et alia totam vim producendi ad intra per voluntatem.</p> <p>Nec refert, si occurras, quod etiamsi 40. processiones islæ essent actus divin® natu- ræ ut principii çuo, quatenus præcedit intellectum, et voluntatem Dei : nihilomi- nus posset horum omnium, quæ in hac ra- tione tanguntur, reddi ratio ex propria na- tura earumdem processionum et essentiaæ divinæ : ex eo quod ipsa, et processiones ejus ex se habent esse talis conditionis, ut hoc ipsum exigant : idque a posteriori, ex eo quod de facto in ipsa natura divina, et ejus processionibus contingit, colligimus : neque erit necesse aliam hujus reddi latio- nem j ræter istam : sicut nulla aha redditur rato in anima nostra, cur, cum sit una et eadem simplicissima forma, nihilominus est radix plurium, et diversarum potentia- rum vitalium, et quarumdam quidem per l rius, aliarum vero per posterius, ac tan- dem est radix tot, et non plurium : quia hæc est natura forma? organic® et vitalis, hocqtie illæ potenti® vitales exposcunt, et id a posteriori, ex eo quod de facio contin- git in prædictis potentiis, et anima, unde oriuntur, colligimus.</p> <p>Non itaque hoc referi, sed ex dictis salis corruii. Quoniam licet aliquando possit re ldi sufficiens ratio dimanationis potentia rum proximarum et vitalium, nec non et aliorum in hoc exemplo lactomin ex ipsa natura animæ, et potentiarum ejus : quia potentiaæ vitales et proxirnæ illius hoc ex sua natura habent, nempe, ut aliqua-, vel aliqua ex illis immediate nectantur cum anima, non vero aliæ : et deinde cum ipsa anima, et ejus potentiaæ sint finita*, ex se etiam retinent, ut sint tot, et non plures. Cæterum neque in ipsa anima, neque in quavis alia re, sive finita, sive inlinila po-</p>	

Eadem unientia ratione alia fulcitur.

Secundo probatur assertio ratione, quam innuit

TRINITATIS MYSTERIO			DIS!			DI' B. II					
<p>lest reddi sufficiens ratio suarum operatio- num, negato ut sic dicamus transitu per principia formalia, et proxima earumdem operationum, sive illa realiter. ut in crea- toris, sive virtualiter, aut ex parte nostri modi concipiendi distinguantur a suo prin- cipio radicali, ut in Deo contingit. Et ratio horum est jam tacta, nempe, non posse principium radicale influere in suas opera- tiones, nisi mediis suis viribus et faculta- tibus proximis jam dictis : neque infinita- tem principii radicalis arguere carendam hujus principii proximi, sed solum non de- bere tale principium proximum distingui realiter a principio reale. Quæ ratio ha- bet adhuc majorem vim, suppositis iis, quæ dubio ultimo hujus disputationis dicemus, scilicet, processiones in divinis non esse puras emanationes, ut emanatio distingui- tur ab actione vera et rigorosa, libera ab imperfectionibus : sed inter predictas actio- nes esse connumerandas.</p> <p>Confirmatur ex his, quæ jam asseruimus. Nain hoc ipso, quod debeat reddi ratio pro- cessionum vitalium non excludendo prin- cipia proxima carum, oportet, ut ratio di- vinarum processionum reddatur, non ex qualibuscumque principiis proximis, sed ex intellectu et voluntate : quia prima ex processionibus divinis ex se habet commu- nicare naturam divinam, et processio per intellectum est valde accommodata ad hoc : ex eo quod verbum per illam procedens debet ex vi processionis habere eandem naturam cum objecto per se primo intol- leto : et ita si Deus intelligendo se pro- ducit verbum, tunc communicabit illi ex vi processionis divinam naturam, ut ex in- fra afferendis amplius patebit. Et similiter alia ex divini processionibus, nempe pro- cessio Spiritus Sancti, ex se etiam habet producere impulsum perfectissimum ut ex iis. quæ art. i dicemus, constabit : ad hoc autem est valde accommodata divina vo- luntas : ex eo quod voluntas ex se habet producere impulsum in rem amatam : ac proinde a voluntate perfectissima, qualis est divina, non poterit non ex vi proces- sionis perfectissimus impulsus, modo infer- rius explicando, prodire.</p> <p><i>Opposita sententia, duo priora ejus funda- menta, et illorum solutiones.</i></p> <p>Oppositam tamen sententiam, nempe</p>			<p>processiones in divinis esse actus solius naturæ divinæ, ut præintellecta actibus intellectus et voluntatis, tenuit Durandus in primo dist. 0 q. 2 et ita inquit, quod si Deus per impossibile non esset intelligens. aut volens, nihilominus darentur prædicta processiones intra illum : ac proinde intel- lectus, et voluntas, actusque harum facul- tatum de materiali, et quasi per accidens se habere in ordine ad productas proces- siones. Pro qua etiam sententia refertur Gregorius, in 1 distinct. 10 q. unica, et dist. 13 quaest. etiam unica.</p> <p>Et probatur primo. Nam Hilarius lib. de Syonensis inquit, quod voluntas Dei attulit creaturis substantiam, quam habent : sed natura Dei attulit Filium. Et Damascenus lib. 1 fidei cap. 8 loquens de generatione Filii ait. quod generatio est opus naturæ. Et Augustinus lib. 15 de Trinitate cap. 20 inquit Verbum, per quod omnia facta sunt, esse Filium Dei naturæ. In quibus testimoniis, ut constat, naturæ divinæ, non vero intellectui Dei tribuitur, quod sit ra- tio. seu principium Filii : cumque eadem sit ratio de processione Spiritus Sancti quoad hoc. quod i est esse etiam opus so- lus naturæ divinæ ut ex statim dicendis pro hac Durandi sententia patebit) : con- sequens erit, ut nulla ex his processionibus sit actus intellectus, aut voluntatis, sed soliuss naturæ divinæ, ut illis præintel- ligitur.</p> <p>Respondetur, quod ut recte notavit di- vinitas Thomas quaest. 30 hujus primæ partis art. 2 ad 2. Et quaest. 10 de Potentia art. 2 ad 11 processio per intellectum, et per naturam coincidunt in Deo : quia intel- lectio est constitutiva nature divinæ, ut ex dictis in primo tomo tractatu 3 disput. i. num. 13 et deinceps constat, et quia ex vi talis processionis communicatur natura divina, ut ex dicendis disputat, sequenti patebit. Accedit has processiones dici etiam naturales, sive per naturam : quia sunt omnino necessaria, et non libere : et id, quod est necessarium solet dici naturale.</p> <p>Secundo probatur eadem sententia. Quia actus intellectus, et voluntatis divinæ sunt essentiales, et per consequens communes toti Trinitati : sed processiones sunt actus personales, et proprii : et ita Pater gene- rat, non vero Filius, aut Spiritus sanctus : sicut etiam Pater, et Filius spirant, et pro- ducunt Spiritum sanctum, cum tamen ab eodem Spiritu sancto nulla sit processio : et cetera. etc.</p> <p>Respondetur</p>			<p>Respondetur, quod deus actus intellectus, et voluntatis divinæ, ut præcise dicunt quid absolutum, sint essentiales, non vero na- tionales : attamen ut connotant relationes sunt personales. Et ita actus intellectus divini prout in Patre, seu ut connotat per- sonam Patris est personæ ad producendum Filium, et est generatio activa Filii. Sicut etiam actus voluntatis divinæ prout in Pa- tre et Filio est actus notionalis, et spiratio activa Spiritus sancti, ut patet infra dicendis amplius constabit.</p> <p>Ad id, hoc argumentum posse etiam re- torqueri contra suum auctorem nempe Du- randum. Quia etiam natura divina est communis toti Trinitati. Unde, sicut hoc non obstante, in ejus sententia Pater per illam generat, non vero Filius : quia in Patre connotat relationem Paternitatis, non vero in Filio : ita intellectio essentialis, li- cet sit communis toti Trinitati, poterit esse generatio Filii, quia prædicta intellectio connotando Paternitatem habet rationem actionis notionalis, licet secundum se, et cum præcisione sumpta non habeat omnia requisita ad hoc, ut rationem prædictæ ge- nerationis sortiatur.</p> <p><i>Duo alia argumenta pro sententia Durandi una cum enodationibus eorum.</i></p> <p>Tertio. Nam in creaturis fecunditas, et communicatio naturæ non convenit eis per intellectum et voluntatem, nec sunt actus harum potentiarum : ergo neque processio- nes in divinis, per quas communicatur na- tura divina, erunt actus intellectus et vo- luntatis Dei. Consequentia patet ex paritate rationis : et quia divina debemus intelli- gere ad instar eorum, quæ reperiuntur in creaturis. Antecedens autem probatur. Nem si creaturae sint expertes intellectio- nis et volitionis, ut contingit verbi gratia, in igne, tunc planum est. communicatio- nem propriae naturæ non fieri per actus in- tellectus, et voluntatis : quin imo etiam si ignis esset intellectivus et volitivus, tunc eodem modo calefaceret, et igniret, ac modo, ut ex se constare videtur. Si nutem creature sint intellectuales et volitive, tamen, si sint pure intellectuales, sunt infæ- cundæ, et nequeunt communicare pro- priam naturam, ut in Angelis contingit. Si autem non sint pure intellectuales, ut in hominibus accidit, tunc non sunt fecundæ,</p>			<p>nec communicant suam naturam, quia in- telligunt non volunt, sed per suam natu- ram et potentiam generativam distinctam ab intellectu et voluntate.</p> <p>Confirmatur. Nam per artus immanen- tes nihil producitur : ergo, etc. Antece- dens probatur : tum, quia illud docuit Aristoteles, Commentator, et D. Thomas in Metaphysical textu IG. Tum etiam : quia non sunt instituti ut producendam, sed ad uniendam potentiam intellectivam communis objecto : et propterea visio beata, quæ est suprema inter intellectiones creatas, nihil producit. Tum deinde : quia intellectio est esse rem intellectam in esse intelligibili : in hoc autem nulla involvitur formaliter lo- quendo productio, sed solum informatio quædam per formam rei intellecta : sicut esse sub modo essendi naturali eandem rem alias intellectam, tantum importat infor- mationem quamdam per prædictam for- mam. Tum denique : quia actus intellectus nostri non sunt actiones de prædicamento actionis uni qualitates quædam, ut ostendunt nostri Commentatores in libris de Anima disputat. 21 num. 10 et nos in primo tomo tractatu 2 disp. 2 dubio ultimo diximus : ergo per eas nihil producitur : ergo similiter in Deo per prædictas proces- siones nihil procedet.</p> <p>Respondetur distinguendo antecedens : In creaturis facunditas et communicatio na- tura non convenit eis per intellectum : si in- telligitur de communicatione naturæ in esse intelligibili, negandum est respectu creaturarum perfectiorum, nempe intel- lectualium, si vero intelligatur de commu- nicatione naturæ in esse naturali, seu sub modo essendi naturali, concedendum erit : sed negari debet consequentia : quoniam paritas rationis potius petit oppositum, ut nuper tangebamus. Nam, sicut per intel- lectionem imperfectam communicatur na- tura objecti intellecti non plene et perfecte, id est, non sub modo essendi perfecto, scilicet, sub modo essendi naturali : ita per communicationem omnibus modis perfectis- simam, nempe per intellectionem divinam communicabitur natura divina per illam intellecta sub omni modo essendi, et per- fectissime : ac proinde sub modo essendi intelligibili denudato ab imperfectionibus, et simul sub modo essendi naturali.</p> <p>Secundo respondetur, quod transeat an- tecedens, et negetur consequentia. Et ad probationem dicendum est, paritatem ratio- nis potius petere oppositum. Nam creaturae</p>		

adequate dividuntur in creaturas puro corporeas, et in mixtas ex corpore et spiritu, quod soli homini competit, ac tandem in pure spirituales, seu nihil habentesde corpore : ex quibus illa du© priores, quia absolute sunt corpOrt&t propterea, licet principium radicale cummunicationis naturæ sil ipsa natura, non tamen principium proximum, sed indigent potentia generative sibi pruportionala, nempe potentia generativa, per quam cojnunicent suam naturam in «we natui-ali. Posteriores vero quia non habent plene gradum intellectua-lem, sed involutum imperfectionibus et limitations, propterea non possunt esso fæcuudæ ad communicandam suam naturam sub tss? naturali : quia, ut hoc modo communicarent naturam pure intellectua-lem, non pnesupponentem subjectum, ac proinde agerent cx non prasupposito subjecto, oportebat, ut haberent vim agendi infinitam : et cum deberent operari per intellectum et voluntatem, requirebatur, ut esset in eis natura pure intellectualis, et libera ab imperfectionibus et limitationo. Quare cum Deus sit naturæ pure intellectualis hberæ ab imperfectionibus, et limitatione, poterit communicare suam naturam per faculuitein proximam sibi proportionauim : nempe, per intellectum, ut ita cuivis nalune. sve creati-, sive increatae (cui convenit fæcunditas) correspondent sua propria, et proportfonata facultas pruxima, per quam suam naturam cominunicet.

Adde : quod, licet creaturæ pure intellectuales non sint fæcundæ ad communicandam suam naturam sub esse naturali, sunt tamen fæcundæ ad communie indam illam sub esse intelligibili, quod præcisum ab tsse naturali, et cotitalivo est esse secundum ijuid, et cum addito, et tamen hæc communicatio convenit illis immediate per suum intellectum. Quare, quia ea. qua sunt in divinis, et simul in creaturis, debent intelligi ad modum eorum, quæ reperiuntur in creaturis perfectionibus, sublati tamen imperfectionibus, idcirco, licet creaturæ intellectuales suium sint fæcundæ ad communicandam suam naturam intelligibiliter, nihilominus processiones in divinis debent intelligi ad modum harum processionum sublata imperfectione, quæ in istis interioribus processionibus reperitur , quæ est communicare naturam sub modo essendi jHDcise intelligibili, non voro entimtivo el

• naturali.

Ad conlfirmationem respondetur negando antecedens, juxte ea tamen, quæ in j.riinu tomo tractatu 2 disputet. 2 numer. 2(17 diximus. Et ad primam probationem respondent Suarez disput. 18 suæ Metapbysic;u sectione 2 num. 20, Montesinus prima secundo? disputet. 3 quæst. 5 a num. 69 et deinceps, Molina ! part, qnæstione 27. art. 1 disputet. 8 membro 2 et alii, discri-men istud assignatum ab Aristotele, et divo rrioma tantum consistere in hoc, quod per actioiks immanentes nihil produ-citur, quoi remaneat post ipsas, secus vero per transeuntes : vel in hoc. quod ac-tiones immanentes nihil producunt extra ipsum operantem, >ecus vero trariseuntes.

Cætefum contra hanc solutionem obstat, esse plures actiones transeuntes, ut cilhar-zatio, et illuminatio, formaliter sumpta, quæ nihil post se permanens relinquunt. Et similiter esse aliquas operat ones imma- nentes, et virtualiter tratfseuntes, per quas aliquid extra ipsum operans producit, ut constat in creatione, quæ est actus imma- J nens divini intellectus et voluntatis, per quam producuntur res ad extra, ex eo quod actus ille ratione suæ infinite? perfectionis habet summam efficacitatem, et ite possunt efficere id, quod alii aclus transeuntes effi- cerent.

Quare melius respondetur cum D. Thoma locis citatis, et 9 Ethicorum, Aristotelem loqui permissive, ite ut actioni immanenti possit permitti, quod non habeat terminum proilucturn ; ex eo quod actio immanens ob generalem rationem actionis immanentis illum non petit, secus vero est de actione transeunte ordinata ad transformandam materiam exteriorem, de qua Aristoteles, et D Thomas lucis citetis loquuntur, (qua- que semper debet habere terminum ab illa distinctum, et per ipsam productum.

Ad secundam vero probationem dicen- dum est, quod etsi actus intellectus sint instituti a i uniendum intelligibiliter iftel- lectuin ciun objecto, sive ad contemjan- dmn illud, attamen ad hanc unionem et contemplationem requiritur in intellectio- nibus indigentibus ratione suæ limitationis verbo, vel objecto realiter ab intelligente distincto, et ut sic dicimus supplente vi- crs verbi, nempe in omnibus intellectio- nibus creatis : vel quod producant illud, ut eo mediante Contemplentur objectum, et ei perfecte uniantur (ut optime docent nostri Complutenses in libris de Anima disputat. 21 quæst. 5 et constat ex iis, quæ in i

tomo

Sm|
a'io
Cub
Sw
Muft
hb
XioJ

J4
tetin.

lotno hujus nostri Cursus Theologici trac- tatu 2 disput. 2 num. 207 diximus) vel quoi» si non produserint verbum (ut in ao- lis visionibus hontilicis contingit) 0X eo quod versantur circa objectum summe ac- tuale» nempe circa Deum clare visum prout est in se, tunc ipsum objectum suppleat rationem verbi : quia de ejus essentia est esse objectum quantum est de se actu in- tellectum, seu actu terniinans intellectio- nem : sicut de essentia verbi est hoc ipsum, ut loco nuper citato disputat. 2 annm. 230 usque ad numerum 234 'expendimus. Et tandem in intellectione perfectissima, et li- bera ab indigentia et limitatione, quæ in summo perfectionis gradu unit intelligibili- ter intellectum perfectissimum, nempe di- vinum, cum suo objecto per se primo in- tellecto scilicet, cum divina essentia . requiritur quod licet non producat verbum Unquam id, quo indiget ad contemplan- dum prædictum objectum, attamen perfec- tio illius summæ unionis inferat, quod sit ipsa productio verbi ex pura fæcunditate : ita ut, si non esset in ea talis Reconditas, optime colligeretur, non esse intelligibiliter summam et perfectissimam unionem intel- lectus perfectissimi cum suo objecto per se primo intellecto : quia fæcunditas ista in ordine intellectuali, et non admixta indi- genti© spectat ad perfectionem supremæ naturæ intellectualis : sicut sterilitas in ea- dem natura diceret imperfectionem, et si- militer pro luctio ejusdem verbi ex indigen- tia eam dicit : quoniam eo ipso denotatur, intelligentem non esse tenue acualitatis, ut se ipso s.t suum cwe intellectum, ut loco citato prosecuti sumus.

Ad tertiam vero probationem dicendum esi, quod intelligere est esse actu rem in- tellectam, quatenus per hoc denotatur, non quidem quod ipsum *intelligere* formalissime sumptum, pruut præcise exprimit ipsam contemplationem objecti, det intellectui, ut habeat ipsam naturam rei intellectae, quia hoc est proprium verbi, sive object', ut ex se habet, quod sit suum *esse* intellectum, sed quia ipsa intellectio est exislentia in ordine intelligibili eorum, quæ ad hunc or- dinem spectant, ac proinde est ipsa exis- tent a verbi tribuentis intellectui, ut habeat ipsammet naturam rei intellecta-, ut in 1 Ionio nostri Cursus Theologici tractatu 3 disputatio 2 num. 105 ct tractatu 4 dispu- tat. 1 num. 21 diximus. Et ideo sicut exis- tentia naturalis, verbi gratia hominis, dat illi, non quidem quod sit homo, sed quod

essentia hominis sit actu existons, et prop- terea dicitur, hominem esse actu, idest, extra causas hominem per suam existen- tiam : ite intelligere dicitur esse actu rem inintellectam, seu intellectum per suum in- *lcUigerc* fieri actu rem inintellectam, non quidem quia sit ipsa forma et natura rei intellecue, sed quia dat illi, quod in mr intelligibili sit actu existent Cæterum hoc est discrimen inter existentiam ordinis na- turalis, et ordinis intelligibilis, quod illa non est reipsa operatio aliqua vitalis, ut ex se constat, secus vero iste : quia est unio vitalis, et in actu secundo intellectus cum suo objecto, seu (quod in idem quoad prie- rons redit) est ipsa vitalis contemplatio in actu secundo objecti intellecti, cx eo quod hæc contemplatio est ultima actualites or- dinis intelligibilis. et ite est accommodata, tum ad hoc, ut sit exislentia hujus ordinis, sicut ultima actualites ordinis naturalis est apta ad hoc, ut sit existentia ejus : tum etiam ad hoc, ut producat terminum vita- lem, ac proinde secundum illam possit dari processio. Videantur tamen ea, quæ locis citatis diximus.

Ad ultimam probationem satis constet ex iis, qua', in primo tomo tractatu 2 dis- putet. 2 numer. 207 diximus : quomodo, et si intellectio nostra sit qualitas, est ta- men vera operatio a motu libera : quia hoc genus actionis creatæ importat formam perfectam spectantem ad prædicamentum qualitatis ut nostri Complutenses in libris de Anima disputet. 21 num. 6 ostendunt. Et ita prædicta intellectio est forma emi- nens, quæ ob sui eminentiam, et ultimam actualitetem æquivalet actioni transeunti, et termino illius : termino quidem, quia est forma, et qualitas quædam perfecta, sicut terminus prædicta? actionis : actioni vero, quia eminenti modo est ultima actualites potentiæ, et consistit in exercitio quodam actualissimo : et ite est forma quædam per- fecte in actuali exercitio, et ultima actuali- tate constitute, qua intellectus actualiter vivit, et objecto vitaliter et intelligibiliter unitur : ideoque. si sibi opus fuerit ad con- templandum perfecte suum objectum, quod producat terminum, producet utique illum; secus vero, si eo non indiguerit. Sicut, si fuerit in summo perfectionis gradu intra suam lineam, tunc producet terminum ex fæcunditate, licet non ex indigentia, ut in divinis cernitur.

Ultimo probatur eadem sententia Du- randi. Nam propterea creatura? indigent

ra.
Ad
altiman.

Cotnpl

+

.5

14

>1

3 1r.

is .1 '

60.
Ultimum
fundj-
fucnium
barjilli.

P
-VA
-F

. t

pnne pio ngenrti proximo, et aliquo modo d stincto a natura, quia carum natum esi finita cl limiiata in ratione natata* comma* nicalivæ sui : sed natura divina esi infinita in ratione naturas sui communicativa·, adime ut pneintelligitur intellectui cl voluntati, siquidem adhuc secundum hanc rationem esi ens per essentiam : erco seipsa immediato, et u: pnrinteüigiiur intellectui et voluntati, erit immediate communicativa eui ; el per consequens ejus communicat o erit ante actus intellectus et voluntatis : quandoquidem hoc. ipso, quod fecunditas natunr, seu vis proxima el communicativa soi pnesupponalur ad intellectum et voluntatem, etiam communicatio natura* praece-

det ad actus intellectus et voluntatis : sicut, quia intellectus præsaponilur ad voluntatem. idcirco intellectio debet prresupponi a l volilionem

Respondetur, satis constare ex dictis, quomodo licet sil contra infinitatem alicujus naturae, et principii radicalis distingui a principio proximo realiler, non tamen virtualitor, aut ex pane nostri modi concipiendi : quin jotius hoc ad summ un perfectionem principii radicalis special.

DUBIUM III.

Uhum actus intellectus el voluntatis, secundum quos reperiunlur profuionts in divinis, sinl actus intelligendi tt volndi? nn vero alii ex xquo ab Að aliquo modo distincti?

Postquam explicuimus, processiones in divinis esse actus intellectus et voluntatis Dei, restat, ut exponamus, an sint ipsa intellectio el volito? au vero alii actus nb intellectu el voluntate divina elicti, aut quasi idiciti. et ex tequo ab intellectione et voli iotte virtualiter distincti ? Comrovertemus autem dubium huc, majoris claritatis el brevitatis gratia, peculiariter in processione per intellectum : quia in utraque quoad hoc est eadem ratio, et ita quod circa processionem per intellectum decisum fuerit, debet etiam quoad processionem per voluntatem intelligi : quamvis etiam de processione per voluntatem aliquid dicemus.

Cintorum, licet plure* Theologi ad explanationem processionum divinarum soleint hic non pauci excitare dubia circa naturam intellectionis et dictionis trente, et aliorum tui ea? spectantium, quia hunen hr.: a l li-

bro de Anima perlinent, el illa optime, ct valde ad mentem D. Thomiu nostrum Collegium Complutense ibi disp. 21 per lotam discutit : propterea in his modo non immorabimur, s.d vis suppositis quæ omnino videnda sunt inde lanium iterum adjicio-mus illa, qutu prorsus necessaria fuerint ad plenam hujus dubii decisionem, el in aliis lectorem ad praedictam disputationem remittimus.

terii b. Thomæ senlenlia.

Dicendum ergo est. processiones in divinis non esse actus intellectus et voluntatis ex requo distincto? adhuc virtualiter ab iri' lliijere et veli·: sed esse ipsummet inlefigere el veil·, modificata tamen per quomdant quasi modum eisdem virtualiter superadditum. Assertio quoad processionem per intellectum, ac proinde quoad processionem etiam per voluntatem iquia, ut diximus, in utraque eodem proportionali modo philosophandum est' videtur colligi quoad primam ejus partem ex illo Sapienti@ 2 : *Dixerunt enim cogitantes apud se* : et ex illo Ma'ihæi 9 : *Dixerunt intra se, hic blasphemat* : ex quibus verbis colligit Augustinus lih. 15 de Trinitate cap. 10 quod ipsum *dicere* montis est cogitare, et ita ait : *Quid est enim, dixerunt intra se . nisi cogitando?* Cumque quoad hoc calem t ratio de dictione et intellectione increata, ut communiter docent Theologi, inde est, ut ex hoc testimonio Scripturae assertio nostra juxta Augustini expositionem quoad primam ejus pariem colligatur.

Eam leni etiam luetur D. Thomas in D. praesenti, ubi ait : quod *quicumque intelligit, producit verbum*. Si autem productio verbi, seu dictio non esset formaliter intellectio. non dixisset sanctus Doctor, quod *quicunqne int'lligii, ex hoc ipso, quod inlelligd, sed ex hoc ipso, quod haberet alteram actionem formnliter. sive virtualiter distinctam nb intellectione, scilicet dictionem, producit verbum*. Et quæst. 34 art. 1 ad 3 ubi inquit : *Dicere importât principaliter habitudinem ad verbum conceptum, sed mediante verbo importat habitudinem ad rem intellectam* : ac proinde *dicer'* includet formnliter *inleHigere* consisteras in illa habitudine ad rem intellectam. Et 4 contra Gentès cap. 11 ante medium, ubi sic inquit : *Est Oulein de ratione inltriorii verbi, quod*

r/uorf esi intentio intellecta, quod procedat ab uMligenk secundum suum intelligr.rc^ cum sit qmiM terminus intellectualis operationis. Intellectus enim inteUigchdo concipit, cl'format intentionem, sive rationem intellectam, qux cd interius verbum. Uporlel igitur* quod a beo secundum ipsum suum inleHigere procedat Verbum ipsius. Et de Veritate quæst. 4 art. 2 ubi loquens de verbo sic ait: *Ipsa enim conceptio est effectus actus intelligendi. Unde diam, quando mens inlelitgit se ipsam, ejus conceptio non est ipsa mens. sed aliquid expressum a nolilia mentis*. Et de Potentia quæst. U art. 5 his verbis : *Verbum conceptum in intellectu nostro cum procedat ab intellectu nostro in quantum est intellectus*. Et hoc ipsum docet ibidem de Verbo divino, nempe, procedere a Patre, in quantum est intelligons.

Idem etiam docuerunt, Luni Augustinus tomo 3 lib. C de Trinitate eap. 2 dum dixit, *quod verbum est sapientia genita*. Quod teslimonium sic explicat D. Thomas quæst. 34 nuper citata art. ! art. 2 : *Id enim, quod intellectus in concipiendo format, est verbum. Cuni ergo dicitur, quod verbum est nolilia* non accipitur nolilia pro actu intellectus cognoscentis, vel pro aliquo ejus habitu, sed proco, quod intellectus concipit cognoscendo. Unde el Augustinus dicit, quod verbum est sapientia genita. Quod nihil aliud est, quam ipsa conceptio sapientis, quæ diam pari modo nolilia genita dici potest. Et per eundem modum potest intetligi, quod dicere Dei sil cogitando intueri, in quantum scilicet intuitu cogitationis divinæ concipitur Verbum Dei*.

Tæti etiam Fulgentius lib. 3 nd Monyninmcap. 7 his verbis : *Sed sic est Verbum apud beum, sicut est in mente verbum* sicut in corde consilium. Cum enim mois apud se verbum habet utique cogitando habet : quia nildl aliud est apud se dicere, quum apud se eogilare*. Anselmus in Menologio c. 84 ubi sic habet : *Quoniam autem idem est summo spiritui scire quod inleHigere. sive dicere, necas est, quod rddnn modo sciat omnia, quæ scit, quo c" dicit aut intelligil*.

Qaoal utramqne vero pariem, nempe procewionem v. g. per intelleftuin esse ipam inleHigere, et hoc non utcumque, sed i"ut quasi inoddicalum quodam quasi modo, quod quidem signiiican potest per hoc, quod sil expressio verbi, seu conceptionis, luetur eamdeni assertionem Angelicus iMctor quæst. 4 de Veritate nuper citata

ordinis naturalis, sic ait : *In nobis dicere non solum significat inleHigere, sed ijdrlligere cum hoc, quod est ex se exprimere aliquam conceptionem, nec aliter possumus inleUigere, nisi hujusmodi concrplionan exprimendo. El ideo omne intdligcre in nobis proprie loquendo est dicere*. Cumque quoad huc sit eodem proportionali modo philosophandum in nobis, et in Deo, ut ex D. Fulgenlio dicebamus, et ex communi Theologorum consensu constat, fit inde, ut processio Verbi in divinis dicat etiam conjunctum quoddam quasi coalescens bx ipso inleHigere essentiali Dei, et ex quadam formalilaln quasi modali, per quam modificetur. Quod quidem conjunctum pôlest explicari per hoc, quod sit inleHigere divinum, et essenziale exprimendo verbum, seu (quod in idem quoad prweens redit) per hoc, quod sit prædictuin intrlligere modificatum per relationem Paternitatis tanquam per quoddam connoiatum ipsius, sivo per hoc, quod Pater non habeat prædictuin inlelligcre ab alio : nam eo ipso erit intritigere divinum, et essenziale exprimendo verbum.

Et tandem ulramque assertionis partem docuit idem sanctissimus Præceptor de Potentia qutusL 2 art. 5 ubi loquens de potentia genemfiva, et de actione generandi in divinis repertis, sic ait : *Similiter ergo dicendum est do actione, cl potentia. Nam generatio significat actionem cum aliquo respectu : el potentia generandi significat potentiam cum respectu. Unde ipsa generatio est Dei actio, sed prout est Patris tantum. El similiter ipsa potentia generandi est Dei omnipolenlia, sed prout est Patris lanium*. Ubi rationem generationis constituit D. Thomas in actione diviua» do qua in testimoniis relatis pro prima assertionis parte locutus fuerat, scilicet in ipso inlelligtre, sed prout est Patris tantum, seu prout est modificatum per relationem Paternitatis : sicut etiam potentiam generativam, inquit, consistere in omnijiotentiii Dei modificata per eaindem-Paternitatem, sive in po'em intelligcre cum pnedicta modificatione, ut constat ex iis, quæ in hac l part, quæst. 41 art. 5 docet : quoniam quoad præsens sumit omnipotentiam pro omnipotentia mdicali consistente in pnedicto intelligcre. Cur autem Angelicus Doctor sumpserit in præsentì sic divinam omniputenliam, et explicuerit divinum inlelligerr, ut habet rationem potentia? genoraliYæ, per omnipotentium, respectu eu-

jus habet rationem radicis? alibi, Deo
dante, explicabitur.

Unde assertionem hanc quoad ulranique
ejus partem tuentur Capreolus in 1 distinct.
27 quæst. 2 conclus. 2, Cajëlanus in præ-
senti \$ *Ad secundani dubitationem*, Bannez,
Bip, Zumel, et Nazarius in hoc art. qui
addit, hanc esse communem Thoinislaruin
sententiam. Pro qua etiam referuntur Va-
lencia in præsentii, Suarez lib. 1 do Trinitate
cap. 7, Vaçquoz in præsentii disputat. 112
cap. 3, Arrubal disputât. 97 cap. ult., Gra-
nado tomo 3 in 1 partem tract. 2 disputat.
3 sect 3.

D. Thomz sententia explicatur, et quoad secundam ejus partem probatu faciliorem primo loco suadetur.

Cæterum, quia assertio nostra aequali
* indiget explanatione, propterea prius expli-
a canda, et deinde probanda est. Explicatur
ergo sic. Etenim mens Angelici Doctoris
in ea est, quod licet *intelligere* possit pne-
scindi a dictione, seu productione verbi, et
propterea beati videntes divinam essentiam
intelligunt clare illaui, nun tamen dicunt,
sive producunt verbum : et similiter *intel-
ligere* essenziale prout in Filio et Spiritu
sancio est *intelligere* divinum, non tamen
dictio et productio verbi : nihilominus dic-
tio includit necessario ipsum *intelligere* :
quia, ut ex D. Tboina dicebamus, nihil
aliud est *illicre*, nisi prædictum *intelligere*,
exprimendo sive producendo verbum. Et
propterea *dicere*, et *intelligere*, non sunt
duo actus ex æquo inter se distincti adhuc
virtualiter, seu ad invicem se mutuo in suis
pneicis conceptibus excludentes: sed unu-
enrom. nempe *dicere*, includit *intelligere*.
quia importat idem *intelligere* modificatum,
aut quasi modificatum per quemdam quasi
modum, quo accedente habet complete rationem dictionis.

Pote. Iqne hoc non (arum elucidari se-
acinplo. <iuenti exemplo. Etenim sicut actus scien-
titicus, in opinione salis probabilis, producti
habilitu scientiæ ordinis naturalis, non
quidem per alium actum fonnaliter, et ex
æquo distinctum ab eodem actu scientiliro,
siquidem habitus iste quatenus talis petit
oriri ab aelu scientitico; sed per se ipsum
modificatum per quemdam modum, seu
ionnditaleiu quamdam modulem causalita-
tis et fecctmditatis ut *quo* respectu ejusdem

habitus, taliter, quod nec solus modus isle,
nec solus actus scientificus, sed pñediclas
actus modificatus per hunc modum ficu-
dilatis, sive efficacitatis sit actualis produc-
tio habitus scientiæ: et propiorea talis mo-
dus dicitur causalitas *ul quo*, non vero
absolute causalitas respectu pñdicti habi-
tus: quia est quid requisitum ad talem
causalitatem, et aliquo mo lo ad ejus inte-
grum et completum conceptum pertinet,
dicit non sit integre et atlæquate ipsa cau-
salitas.

Ita *intelligere* quatenus tale potest esse in nobis productio verbi : non tamen cum præcisione, sed ut modificatum per modum quamdam formalitatem causalitatis *ul quo* respectu ejusdem verbi, taliter, quod nec solus modus iste, nec solum *intelligere* sit integra causalitas et productio verbi : sed *intelligere* sic modificatum : propter quam rationem prædictus modus nuncupatur causalitas ut *quo* respectu verbi : quia nimirum ad eam requiritur, et aliquo modo ad ejus intereum conceptum spectat, licet non sit in egra causalitas et productio ejusdem verbi : ac proinde non solum *intelligere*, nec solus prædictus modus, sed *intelligere* modificatum cum hoc modo est ipsa causalitas et expressio verbi creati. Et similiter *intelligere* divinum quatenus tale est productio Verbi divini, non quidem cum præcisione acceptum, sed ut quasi modificatum per quemdam quasi modum expressionis verbi *ul quo*, taliter, quod nec solum *intelligere*, nec prædictus quasi modus sit ipsa expressio verbi, sed *intelligere* divinum quasi modificatum per hunc quasi modum, qui qui Jem est ipsa relatio Paternitatis, sive hoc quod est, Patrem habere illud a se. Et ideo talis modus dicitur productio sive expressio verbi *ul quo* : quia non est integra expressio, licet sit requisitus ad talem expressionem, et aliquo modo, altem in obliquo, ad ejus conceptum spectet. Quamvis (ut in hoc eodem dubio dicemus) inter exemplum allatum de actio scientiliro, et intellectionem creatam ex una parte, et divinam ex alia, sit aliqua diversitas quoad præsens notanda, nimirum, ipwud actus sciētiificus, et intellectio creata petunt ratione suæ limitationis, addatur eis in recto modus ille, aut quasi modus, ad hoc ut actus scientificus sit actualis productio prædicti habitus, et dictio actu causet verbum : ceterum intellectio divina propter sui infinitatem habet ex se, quicquid in esse entis requiritur in recto, ut

ut sit productio verbi, et suum requirit il-
lum quasi modum unquam connolatuin, et
quid in obliquo importatum.

Assertio ergo sic explicata sequitur aporie quoad secundum ejus partem ex priori : et iit, quia ejus probatio facile et breviter deducitur, idcirco primo loco suadetur ratione insinuata a D. Thoma locis citatis. Nam hoc ipso, quod *dicere* divinum, per quod producit Verbum, includat et dicat formaliter ipsum *intelligere* essentiale, oportet, ut addat aliquam quasi modificationem, nd hoc ut sit complete et absolute productio et expressio Verbi : ergo prdictum *dicere*, consistet in divino *intelligere* essentiali, quasi modificato tamen per quemdam quasi modum, nimirum, per relationem Paternitatis, sive per hoc quod Paler non habet illud ab alio. Consequentia non indiget probatione. Antecedens autem probatur. Nam *intelligere* essentiale cum praeisione sumptum est commune toti Trinitati : et tamen in singulis personis non habet rationem dictionis et expressionis verbi, sed solum in Patre : ergo, ut prdictum *intelligere* essentiale sit ipsum *dicere* productio Verbi, oportet, ut ei aliquod quodammodo superaddatur in Patre, quod non habet in Filio et Spiritu sancto : alioqui non esset cur in singulis personis non esset actualis dictio et expressio verbi. Cumque hoc solum possit esse quidam quasi modus habendi illud reperi in Patre, qui non sit in aliis duabus personis, nempe, habendi illud per modum primapersonae Trinitatis, sive per modum personae? non habentis i lud ab alio, aut per modum personae constitutae per relationem Paternitatis : consequens est, ut prdiculum *dicere* addat aliquam quasi modificationem, ad hoc ut sit complete productio et expressio verbi.

Confirmatur ratione, quam innuit idem sanctus Doctor quæst. 31 jam dicta art. I id 3. Quoniam, quod intellectio producat verbum, non dicit specialem habitudinem ad rem intellectam, ita ut ex vi hujus conceptus expressi, intellectio quatenus talis productio versetur circa illam, ut ex se constat: ergo talis productio non addit novam actionem intellectus, sed solum novam luofificationem, aut quasi modificationem a-rii intelligendi. Sicut, quia in actu scientific!). esse productionem habitus scientiæ, non convenit dii respectu objecti scibilis Dttalis, ita ut productio illa sub hoc conceptu præciso et expresso versetur circa ip-

Salman! Curs. Iheolog., tom. III.

sum, propterea non addit aliquem alium actum distinctum ab actu scientifico, sed solum aliquem modum seu formalitatem modulem ejusdem actus.

Nec refert si objicias, quod hæc sola modificatio superaddita intellectioni essentiali, perquam addat relationem Paternalis, non est sufficiens ad constituendam illam in ratione dictionis, seu expressionis et productionis Verbi divini : ergo necesse est adire alium actum intellectus ex æquo distinctum, saltem virtualiter, ab intellectione, quæ sit dictio ejusdem Verbi. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quia *intelligere* essentialiter formaliter sumptum solum habet esse perfectissimam perceptionem, ac manifestationem formalem, et per modum actus secundi rei intellectæ : ergo per hoc quod illam intelligamus ut conjunctam Patri et modificatam per relationem Paternitatis, solum concipietur ut præbens illi suum quasi effectum, nempe, quod percipiat, et ei manifestetur, quidquid est perfectibile et manifestabile per illam tanquam per actum divini intellectus, non vero quod per illam dicat, et exprimat Verbum. Sicut quando concipimus eamdem intellectionem ut existentem in Spiritu sancto, solum concipimus illam ut tributentem ei per modum actus secundi, quod percipiat omne perceptibile, etique per illam tanquam per actum secundum divini intellectus cuncta manifestentur : et hoc non ob aliud, nisi quia prædicta intellectio solum habet esse perceptionem cujusvis perceptibilis. Nam si sub conceptu intellectionis aliquid aliud haberet, non posset non illud tribuere Spiritui sancto, sicut tribuit ipsi, quod percipiat per illam. Maxime, quia in ratione intellectionis est in illo ul in supposito connaturalissimo : et quævis forma, aut quasi forma sic exsistens in suo supposito debet illi tribuere, quidquid in se habet, ut inductione facta in « diis formis, seu quasi formis » cernitur.

Respondetur enim negando antecedens. Et ad probationem dicendam est, intellectum esse non esse per se conceptum essentialiter formaliter sumptum quod munera inter alia habere, quæ ad conceptum ipsius sub ratione intellectionis divinæ pertinent. Primum est, quod reipsa non est complete perceptio perfectissima per modum actus secundi respectu cuiusvis objecti simpliciter et absolute. Intellectus est imperceptibilis. Secundum vero, quod reipsa non est complete perceptio secundum se, sed formaliter habeat, quiddid requiritur ex parte recti ad hoc ut sit ipsa expressio et

W.

innd
n,illU

h,illU

Λ

/

*i**i*

•

•

Occu

Occu

ii

productio Verbi divini, quamvis aliquid ulterius requirarur pro connotato, ad hoc ut complete habeat rationem productionis Verbi, et in actu exercito sit ipsa expressio illius, nempe, quod sit quasi moditicala per relationem Paternitatis, seu pqr boc, quod habens illam sit prima persona Trinitatis. Et proplerea, hoc ipso, quod concipiat in prima persona Trinitatis, nempe in Patro, ac proinde connotai relationem Paternitatis, habebit quidquid adequate requiritur ex pane recti et obliqui, ad hoc ut sit ipsa productio et expressio Verbi divini, tribuatque Patri, ul illud exprimat et producat; secus vero si concipiat prout in Filio, aul in Spiritu sancto : quia ibidem non reperitur prædictum connotatum.

Ex quo etiam fit, ut licet sit in illis, secundum quod alias habet rationem recti respectu dictionis ; non tamen sub conceptu recti, et actu exercentis rationem talis recti : quia ipsamet sub conceplu recti, et ut exercens rationem recti dicit se ipsam connolando prædictum connotatum, ac proinde se ipsam non qualitercumque, sed modificatam per relationem Paternitatis : et per consequens hinc etiam liet, ut non tribuat duabus illis personis, nempe Filio, et Spiritui sancto, quod sint actu dicentes et exprimentes verbum : quoniam conceptus iste denotat eamdem intellectionem essentialem sub conceplu illo recti jam dicti, et utactu exercentis rationem recti.

Explicatur hoc. Etenim hoc est discrimen inter naturam creatam, et divinam in *intelligerc* essentiali consistentem, quod illa, quippe finita, tantum potest esse in unico supposito, ac proinde habere unicum tantum modum essendi : cæterum natura divina in *intelligere* essentiali consistens propter oppositam rationem petit esse in pluribus suppositis divinis, et per consequens triplicem modum essendi specie, aut quasi specie distinctum. Unde, sicut natura creata quia tantum petit unicum suppositum, ideo, prout est in illo ul in supposito adæquato sibi connaturalissimo, tribuit illi, quidquid in se habet : ita quia natura divina, seu *intelligero* essenziale est in tribus suppositis quasi specie distinctis ut in suppositis sibi connaturalissimis. quorum quodiibet est illi inadæquatum, idcirco, quatenus est in uno modificata per illud, non est in altero ut modificata per ipsum, et quatenus est in uno inadæquate, et sic modificata, iUudque connotai, ul quasi specie diversum ab alio, tribuit ei aliquid, quod

non tribuit nitori. Et sic quatenus est in Pâtre, et connotât Paternitatem præstat eidem Patri, quod dicat et producat Verbum : quia ipsa sic sumpta habet oseo actualem expressionem ejusdem Verbi. Et deinde, quatenus est in Filio inodilicauül per filiationem, connolandoque illam, tribuit eidem Filio et Verbo, quod sit genitum» et quid dictum per modum Verbi expressi a Patre etc. Sicut etiam, quatenus esi in Spiritu sancto connolando ejus por-Êarialitatem, præstat ipsi, quod procedat a Patre et Filio ut verus Deus; non quidem ita, ut Spiritus sanctus hoc habeat cx vi processionis, sed identice et materialiter.

Quæ omnia, loquendo specialiter de Verbo divino, insinuavit I). Thomas infral quæst. 34 art. 2 ad 4 his verbis : *Dicendum quod eo modo convenit Filio esse inMligeu-*

I, *quo convenil et ewe Deum, cum intelE* gere essentialiter dicatur in divinis, ul dictum est. Est autem Filius Deus genitus, non autem generans Deus. Unde est quidem intelligent, non ut producens verbum, sed ul ! Verbum procedens, prout scilicet in Deo Verbum procedens secundum rem non differt ab intellectu divino, sed relatione sola distinguitur a principio Verbi.*

Potestque hoc amplius elucidari ex eo, i quod natura divina consistens in *intelligero* ! essentiali ex vi sua habet esse fœcundam ad intra respectu duarum tantummodo processionum, quarum una et prior sit per intellectum, alia vero et posterior sit per voluntatem, ut ex dicendis art. 5 patebit. Cumque ipsa se sola non distinguatur realiter a personis procedentibus per has processiones , nempe a Verbo , et Spiritu sancio, oportet, ut ratione suæ fecunditatis petat aliam personalitatem, quæ non sil ab alia persona, sed sit improducta : ut ita nec processiones sint plures, quam duæ jam dictæ, nec desit eidem naturæ, ut connotât hanc personalitatem, sufficiens distinctio, ratione cujus ab ea tanquam a principio *quo* procedant predict® person® : nec tandem desit ipsi principium *quod*, nempa aliqua persona improducta, qua) ab alii* personis non utcumque, sicut essentia divina, sed realiter distinguatur, et per modum principii *quod* sit fontale principium omnium processionum ad intra. Et ideo ipsa natura divina, seu *intelligerr* essentielle divinum ex vi sua habet connotaro has lres personalitates, et connutando primam non procedentem ab alia , tribuere huic persona», quod sit fontale principium comunicandi

71.
Elncidi
tor so-
lutio.

fnunicandi Deitatem, ac proiudo <|uo<l di-
cal « exprimat verbum : ergo ipsum *intelli-
ffTf* essenziale ex vi sua habct, quod
modificatum per prædictam personulitatem,
seu tqo'! in idem quoad præeena redit)
connolando illam sit expressio el productio
Verbi.

§ HI.

*Angelici Docloris sententia quoad primam
eJus parlein, ac proinde quoad secundam,
ration^ fundamentali fulcitur.*

Deinde eadem assertio quoad primam
ejus pariem (et per consequens quoad se-
ra eundam, quæ, ut ex dictis § præcedenti
£ constat, aperte sequitur ex priori) probatur
>' ratione desumpta ex Angelico Doctore l
P piri, quæst. 34 articulo l ad 3 et articulo
P 3aliisque locis citatis, necnon ex D. Au-
P'gusliiu) 15 de Trinitate cap. 13 quum tan-
T*. git nostrum Collegium Complutonse in li-
bris de Anima disputat, 21 num. 59,
potestque ex eodem sub hac forma pro-
poni. Quoniam generaliter loquendo omne
verbum intellectuale procedit ex notitia rei
iotelleclæ fôrmaliter sumpta : ergo proce-
dit ab *intelligere* : ac proinde procedet ab
illo, non uicumque, sed modilicato, aut
quasi modificato per modum, aut quasi
modum jam dicluru. Hæc ultima con-
sequentia ex priori aperle sequi videtur,
ul constat ex nuper dictis. Prima vero
ex antecedenti etiam liquet. Antecedens
uiem probatur : tum, qu'a præcise per
hot, quod producatu'r verbum, habet res
intellecta esse intellectam, idest, terminare
acto intellectionem ratione verbi, ut nos-
irum Collegium Coinplutense disputat, ci-
i,L lata num. 43 et sequentibus docuit, et nos
slatim ostendemus : ergo verbum procedit
ei notitia rei inellecuc : alioquin præcise
perhoc, quod produceretur verbum, non ha-
beret ros intellecta terminare actu intellec-
tionem ratione ejusdem verbi. Tum etiam :
quia de ratione verbi mentalis (de quo lo-
quimur) est, quod procedat ab intellectu
Unquam terminus suæ operationis : opera-
tio intern adæquata intellectus est notitia
rei intellecta : sicut operatio adæquata vi-
ns est notitia rei visibilis. Tum denique :
>p-a cognitio essentialis constitutiva Dei
et infinite perfecta, et propterea infinite
efti.iv et fœcunda : et ita si addatur illi
modus quidam, scilicet relatio Paternitatis,
nliono cujus opponatur cum Verbo, po-

test, et debet ex pnedicta notitia verbum
inûnitœ perfectionis procedere. Cumque in
creatis (debita tamen proportionē servata)
debeat quoad hoc eodem modo philoso-
phari : consequens erit, ut generaliter lo-
quendo omne verbum intellectuale proce-
dat ex notitia rei intellectre.

Nec refert, si occurras ex Henrico
quodlibclo β quæst. 1 quod licet *dicere Dei*
includat *intelligere*, sive sit ipsum *inlelli-
gere* fonnaliter sumptum ; non tamen inde
sequitur, quod *intelligere* essenziale inclu-
datur in divino *dicere*, seu sil in recto ip-
sum *dicere* Dei. Quoniam in Deo datur du-
plex *intelligere*, aliud per modum simplicis
apprehensionis, et veluli (ut sic dicamus)
imperfectum, per quod nullum producitur
verbum, aliud vero notionale, et perfectis-
simum, quod quidem est producito verbi,
et ex æquo distinguitur ab illo *intelligere*
essentiali. Sicut etiam in creaturis datur
intellectio imperfecta, per quam nullum
producitur verbum, nempe simplex appre-
hensio : quia verbum adhuc per modum
verbi imperfecti producitur per discursum,
quando nondum assequimur perfecte noti-
tiam essentiæ rei : et postea peraclo dis-
cursu, quando perfecte acquirimus prædic-
tam notitiam, formatur perfectum verbum
ejusdem rei. Et propterea Augustinus lib.
15 de Trinitate cap. 15 et 16 dixit, tunc
formari verbum (intellige perfectum),
quando non sunt volubiles cogitationes.

Non igitur hæc evasio est alicujus mo-
menti. Nara in primis falsum est, dari in
Deo hoc duplex *intelligere*. Tum. quia op-
positum docuit D. Thomas infra quæst. 37
art. 2 ad 1 ubi ait, quod *intelligerc* in di-
vinis non sumitur nisi essentialiter : ut per
hoc denotaret, non esse aliud *intelligere*,
quod ex se habet rationem intellectionis,
pr.cterquam *intelligere*, quod est commune
tribus personis.

Tum etiam, quia in Deo non datur du-
plex justitia, aut misericordia, quarum una
sit essentialis, et alia nolionalis, et idem
est de aliis attributis, licet in Patre non
sint ab alio, bone tamen in Filio : sed tan-
tum datur unicum attributum v. g. miseri-
cordia., quod in Paire non sit ab alio, cum
tamen in Filio sil et communicetur ei a
Patre: ergo similiter non dabitur duplex in-
tellectus, aut duplex *intelligere*, aliud qui-
dem essenziale, aliud vero notionale ex
æquo distinctum, sed idem *intelligere*, quod
prout in Patro non sil ab alio, et prout in
Filio sita Patro : ac proinde, si *dicere* Pa-

Occurrit
Henri-
eus.

AagusL

75.
Confu-
tuar
prioKh

D.Tbom.

tris est formalit-r *inlcclligerc*, erit q̄summet *intelligere* essenziale prout in Patre.

Tum denique : quoniam, si daretur *intelligere* notionale ex æquo distinctum ab essentiali et communi, solum posset distinguere sic ab eo ppr relationem, siquidem notional a distinguuntur ab essentialibus, et communibus toti Trinitati, quia illa dicunt relationem, secus vero essentialia et communia; at relatio non est sufficiens ad constituendum aliquod *intelligere* divinum ex æquo distinctum ab *intelligere* essentiali et communi, ex eo quod quævis intellectio est actus secundus vitalis, et perceptio objecti dicens ordinem ad suum objectum, ut objectum illius est; relatio vero divina nequo est actus vitalis, neque perceptio objecti, sed terminus natura» divinæ constitutivus personæ, et connolatum quoddam ad ipsam dictionem, nec dicit ordinem ad objectum ut objectum, sed tantum ad suum correlativum, nisi ratione absoluti, et essentialis in ea inclusi, ut communiter docent Theologi cum D.

D.Tbon. Thoma 1 part, quæst. 34 art. 3 ad 1 et 4 et nos etiam latius infra dicemus : ergo etc.

Deinde : adhuc dato, quod in Patre esset duplex *intelligere* ex æquo distinctum, nihi-
76. Amplias
iui pu-
pnnur. lominus *intelligere* essenziale non esset cur non haberet rationem expressionis verbi : et ita seroper salvaretur, quod *intelligere* essenziale est saltem in recto ipsum *dh cere*, et productio verbi. Et ratio est aperta. Nam *intelligere* essenziale constitutum Dei est perfectissimum omnium in ratione intellectionis, et ideo eminenti ratione continet perfectionem simplicis apprehensionis, compositionis, discursus, assensus, et iudicii directi, ac reflexi, necnon perfectionem intellectionis notionalis, si daretur ex æquo distincta a tali *intelligere* es»en* tiali : ergo potiori ratione prædictum *intelligrre* in Paire esset productio et expressio verbi, quam aliud *inldligere* notionale in eodem Patre repertum, quod ex æquo ab *intelligere* essentiali distingueretur : siqui-

illo notionali. et juxta doctrinam Henrici *intelligere* perfectum, est. saltem in recto, ipsa productio et expressio verbi.

Tandem : id, quod Henricus addit, nempe in creaturis per *intelligere* imperfectum, seu simplicem apprehensionem non produci verbum, ac proinde in Deo per notitiam correspondentem huic simplici apprehensioni qualem putat esse *intelligere* essenziale) non formari verbum, est contra

D. Thomam do Potentia, quæst. 8 ari. 4 et quæst, 9 art. 5, de spiritualibus creaturis art. 9 ad 6. de Veritate qutest. 4 art. 2, Quodlibeto 1 art.'II, et Joannis 1 lectione, Î, necnon in hoc articulo, ut supra notavimus. et in 1 hujus nostri Cursus Theologici tractatu 2 disputat. 2 num. 207 explicavimus * ac tandem in aliis lucis relatis a nostro Collegio Complutensi in lib. de Anima disputat. 21. num. 81 et 82. Et præterea est etiam falsum. Quoniam per omnem intellectionem creatam, pneterquam per visionem beatificam. debet formari verbum, ut consuit ex illis, quæ in tomo nostro 1 nuper citato tractatu, et disputatione jam dictis asseruimus : necnon et ex iis, quæ N. Complutenses loco etiam modo citato, necnon et num. 83 ac deinceps docuerunt.

Ex quibus sequens ratio desumpta ex D. Thoma locis relatis potest ad hoc auadendum formari. Quoniam ad omnem intellectionem requiritur, ut objectum terminans illam sit intra intellectum, et unitum cum eo in ratione objecti actu terminantis eandem intellectionem : ergo in omni intellectione creata, sive naturali, sive supernaturali, quæ non terminatur ad Deum, prout est in se, seu ut clare visum, delet produci verbum, ratione cujus objectum sit actu intellectum, seu sil actu terminans actualem sui intellectionem.

Antecedens patet : tum, quia cum sit proprium intellectus *intelligere* trahendo ad se suum objectum, et tale objectum habeat respectu illius, tam rationem objecti motivi, quam terminativi, oportet quod se eundum ulramque rationem trahatur ad intellectum. quoties prædictum objectum non est per se unitum illi, et cum sufficienti actualitate et immaterialitate, al hoc non possit utrumque munus exercere. Quare, cum per speciem intelligibilem solum trahatur objectum ad intellectum in ratione objecti motivi, et principii intellectionis. non vero in ratione objecti terminativi. seu {ut melius dicimus terminantis intellectionem, consequens est. ut in prædicto eventu debeat necessario dari species expressa seu verbum, per quod objectum intellectum trahatur ad virtutem intellectivam. in ratione objecti terminantis intellectionem. Unde, sicut species intelligibilis essentialiter est principium intellectionis, quia ppr eam res intelligibilis in ratione objecti motivi ad intellectum trahitur, et ideo objectum exterius ratione illius est principium

principium efîcâens respectu intellectio-
nis : ita etiam verbum essentialiter erit
ipsa intellectio intellecta, seu terminus, vel
objectum interius, de cuius conceptu sit
talis objectum intellectum, seu objectum
actu terminans intellectionem ; eo quod ra-
tione illius objectum exterius, vel non ha-
bens sufficientem immaterialitatem et nec-
essariam sibi actu terminans ultimatam
intellectionem ; siquidem per illud trahitur
res ad intellectum in ratione objecti actu
terminantis intellectionem. Et propterea D.
Thomas 4 contra Gentes cap. 11 inquit,
quod «re verbi est intelligi ; quæ quidem
vertat inter alias explicationes, quæ eis
possunt adhiberi, hanc non parum conso-
nam habent, nempe, verbum esse talis
conditionis, ut ab intrinseco ei competat
esse indispensabiliter objectum terminans
actu intellectionem.

Tum etiam (et est explicatio, majorque
confirmatio præcedentis probationis) quia
de ratione objecti terminantis intellectio-
nem est. ut habeat actu aliquod *esse*, ra-
tione cuius terminet illam : sicut de ratione
objecti motivi intellectus est, ut gaudeat
actu aliquo *esse*, ratione cuius exerceat
rationem objecti motivi : sed objectum in-
tellectus non terminat intellectionem se-
cundum *esse*. quod habet ad extra : ex eo
quo proprium est intellectus intelligere
trahendo ad se res : ergo secundum quod
est ad intra in intellectu, et unitum cum
eo in ratione objecti terminantis intellec-
tionem.

Consequentia vero primi, et principalis
enthymematis hujus rationis num. 77 ad-
docta probatur. Quoniam aliæ intellectio-
nes creatæ, præter visionem beatificam,
vel terminantur ad objecta creata, quæ
non sunt secundum se intra intellectum,
vel, si secundum se sunt intra illum, ha-
bent tamen *esse* creatum, de cuius ratione
non est *esse* actualiter intellectum, seu
petere, quod indispensabiliter sit semper,
et in exercitio terminans intellectionem,
vel, si terminentur ad objectum increatum,
non tamen terminantur in illud, ut est quid-
dilatative, et clare cognoscibile : ac proinde
non terminantur ad ipsum, prout secun-
dam suam substantiam est unitum cum
intellectu in ratione objecti clare, et quid-
dilatative visi, seu secundum quod habet uni-
tatem secundum suam substantiam cum in-
tellectu in ratione objecti actu terminantis
intellectionem, nisi in sola visione beati-
fica : ergo necessario debet in prædictis in-

tellectionibus produci verbum, ratione eu-
jus objectum sit actu intra intellectum
terminans actu intellectionem. Sed circa
rationem hanc videantur illa quæ in primo
tomo tractatu 2 disputat. 2 dubio penul-
timo, et ultimo diximus : necnon nostrum
Collegium Complutense disputat, nuper
citata a num. 84 usque ad 97 ubi præter
objectiones contra eam adducit et solvit,
necnon a num. 44 usque ad 49 ubi plura
huc spectantia expendit.

Ad illud autem, quod habet in favorem solutio-
nis Henrici adductum est ex Augustino
respondetur, sanctum Doctorem solum
velle, quod per cogitationes, quibus cogi-
tamus, an debeamus inquirere cognitionem
rerum, vel non, nulla ratione formatur
verbum rei cognoscendas : non tamen ne-
gat, formari verbum proportionatum illi
cogitationi, et repræsentans id, quod per
eam cogitatur. Ita explicat Augustinum
D. Thomas de Potentia quæst. 9 art. 9
per Jobannis 1 lectione 1.

§ IV.

*Prædictæ Angelici Doctoris sententia
ratione alia stabilitur.*

Tandem probatur assertio ratione, quam
insinuat D. Thomas infra quæst. 41 art. 5
quæ potest ad hanc formam reduci. Quo-
niam in Deo potentia generativa, seu ut
sic loquamur) dictiva Verbi divini est ipsa-
met divina essentia connotando Paternita-
tem, ut constabit ex dicendis in eadem
quæst. 41 art. 2 ac 4 hujus quæstionis : et
per consequens justa ea, quæ in 1 tomo
tractatu 3 disputat. 4 num. 43 diximus,
est ipsummet *intelligere* essenziale conno-
tando eandem Paternitatem : siquidem di-
vina essentia, juxta ibidem dicta, consistit
in prædicto *intelligere* : ergo actualis gene-
ratio, et dictio Verbi divini consistet in
prædicto *intelligere* connotando ipsam Pa-
ternitatem. Patet consequentia. Quia sicut
in divinis id ipsum, quod habet rationem
intellectus, est etiam formalissimo loquendo
ipsa actualis intellectio absque virtuali dis-
tinctione : et id, quod habet rationem vo-
luntatis in divinis est formalissime loquendo
ipsa volitio : ita etiam id, quod in Deo est
potentia generativa, erit etiam formalissime
absque virtuali distinctione ipsa generatio,
et dictio Verbi. Et ratio est eadem in om-
nibus his. Quoniam facultates, et vires,
quæ sunt in Deo, debent esse per modum

CowPl

D. Thomas

probat
et fo-
nom.

«
y

(

T
i

80.
Erjsfo
a»l»crw
riora0i.

aenis purissimi : et ita nec potantia generativa debet distingui ab actuali generatione. nec intellectus ab intellectione, nec voluntas a volitione, et sic do aliis. Videantur ea, quæ in 1 tomo tractatu 4 disputat. 2 n. 34 diximus.

Nec refert, si occurras ex adversariis, quod sicut *intdligere* divinum est radix volitionis : et tamen volitio, quæ est actus correspondons huic radici, est actus secundus virtualiter, ct ex æquo distinctus *ab intelligrre* : ita etiam idem *inlelligere* potest habere rationem potentiæ generalivæ respectu Verbi : et nihilominus actus generationis correspondens prædictæ potentiæ generativæ poterit esse alius actus secundos ex æquo distinctus virtualiter ab eodem *intdligerc*. Et ratio videtur esse eadem utrobique. Quoniam *dicere* est actus secundarius divimo naturæ, et *inldligere* primarius : sicut volitio est actus secundarius ejusdem divinæ naturæ conveniens ei post primum, scilicet intellectionem, ut est radix illius. Unde, sicut ad lineam radiceis volitionis, ut est radix per modum actus purissimi illius, salis est, quod sit ipse actus secundus intelligendi, et quod prædictus actus sit radix volendi : ita ad rationem pūjentiæ generativæ per modum actus purlssimi salis erit, qood sit ipsa intellectio essentialis connotando Paternitatem, licet distinguatur ex æquo virtua'iter, seu distinctione virtuali excludentis, et exclusi ab ipsa actuali generatione.

81.
hnpn-
Kiohir.

Non itaque hoc refert. Quoniam radix volitionis, et volitio ipsa pertinent ad distinctas lineas : ex eo quod radix prædicta est intellectus, et intellectio omnino inter se identificata, quæ ex se spectant ad lineam diversam α volitione : et ita non mirum, quod radix volendi, et volitio virtualiter distinguantur jær modum actus, et actus ex æquo distinctorum. Cæterum potentia penenilivu, et generatio Verbi divini pertinent ad eamdem lineam. Cujus ratio est. Tum. quia in universum cuivis potentiæ generativæ debet correspondes sua propria actio generandi tanquam quid pertinens, quantum est in se, ad eamdem lineam. quamvis alias ratione imperfectionis et truncationis (ut sic dicamus unius lineæ constituent duas lineas parciales : quod tamen in Deo non potest contingere.

Tum etiam : quia sicut intellectus, et intellectio constituunt unicam lineam distinctam ex æquo a voluntate et volitione : ita potentia generativa pertinet ad unicam

lineam, non ox toquu distinctam ah intel* lectu, ot *intelligent*, sod tanquam quid importans intellectum, et *inldligtrc* cum prædicto connoiato, ut ex dicendis loco citato constabit : et ideo etiam generatio ipsa, quo, est proprius actus illius, ad hanc eamdem lineam non ex æquo distinctam ab *in·UUigere* pertinebit. Unde, sicut intellectio divina est ipso intellectus, et vis ad percipiendum, nec non et ipsa perceptio Dei : ita potentia generative non ex æquo distincta erit ipse intellectus, et intellectio essentialis Dei connotando Paternitatem : et similiter prædictus intellectus, et intellectio cum hoc connolaio habebit esso ipsam actualem generationem Verbi divini, et ex* pressionem illius : siquidem, ut constat ex iis, quæ in 2 tomo tract. 4 disput. 2 η. 34 dicebamus, quæ pertinent ad eamdem lineam, nequeunt, quatenus ad illam pertinent. distingui in divinis adhuc virtualiter.

Confirmatur primo. Nam indo colligimus, voitionem in Deo non pertinere ad lineam radiceis ejusdem volitionis. nempe, ai lineam intellectionis divin®, sed distingui virtualiter ab illa, quia habet aliud quasi principium proximum, cum quo omnino identiicatur absque distinctione victuali, ad cujusque lineam spectat, quod quidem quasi principium nihil aliud est, quam ipsa voluntas Dei : ergo, cum generatio, et expressio Verbi divini non habeat aliud quasi principium proximum adhuc ex parte nostri modi concipiendi, cum quo omnino absque distinctione victuali identificetur, ad cujusque lineam pertineat, præterquam potentiam ipsam generativam. nempe intellectum Dei per modum actus secundi, et purissimi connotando Paternitatem, seu intellectionem ipsam essentialem, quæ absque distinctione victuali est intellectus, el ipsum *inldligerc*, et insuper eamdem Paternitatem connotât, fit inde, ut prædicta generatio Verbi spectet ad lineam potentiæ generativæ, cum caque absque virtuali distinctione identificetur : et per consequens nihil aliud sit, quam prædictum *inldligere* connotando Paternitatem.

Confirmatur secundo ex iis, quæ in 1 tomo tract. I disp. 4 an. 44 usque ad numerum 18 ex I). Thoma diximus. Nam ex eo quod voluntas Dei habet esso vim per modum actus purissimi ad amandum ipsum Deum, e: gaudendum de illius bonis, et connotando objecta creata, ut objecta materialia inadæquala, retinet vim ad volendum efficaciter secundario i'la sub proprio motivo,

motivo, ot ratione formali voluntatis, prop-
terea actualis amor Dei, et gaudium de
bonis illius, necnon et volitio efficax crea-
turarum, connotando illas per modum ob-
jecti materialis, et inadæquati, identifican-
tur cum eadem volunUito divina absque
distinctione virtuali, et modo ibidem ex-
plicato : el ita pnedictus amor Dei nihil est
aliud, quam voluntas per modum actus pu-
rissimi; et volitio efficax creaturarum nihil
est alia I, quam ipsa divina voluntas con-
nutans per modum objecti materialis, et
inadæquati (adhuc in ratione objecti mate-
rialis' easdem creaturas ut efficaciter voli-
tas : ergo, cum intellectus Dei habeat vim
ad inolligendum ipsam divinam essentiam,
et ad dicendum, seu producendum Verbum
divinum sub ratione objectiva propria in-
tellectus. connotando tamen Paternitatem,
consequens erit, ut actualis intellectio di-
vinæ essentiie connotando Paternitatem, et
actualis dictio, et productio Verbi non dis-
tinguantur virtualiter. sed sint unum, et
idem absque tali distinctione.

Confirmatur tandem destruendo funda-
mentum hujus solutionis. Nam generatio
et communicatio naturæ divinæ est actus
per ee primus potentiæ generativæ Dei :
volitio autem non est actus per se primus
respectu radicis ad volendum, sed actus
per s? primus illius est intellectio divina
constitutiva Dei. Et ita, licet volitio, et
radix illius distinguantur virtualiter, et ad
distinctas lineas spectent, nihilominus po-
tentia generaliva, et generatio ipsa Verbi
divini non distinguenter virtualiter, nec
ad diversas lineas spectabunt.

Unde falsum est id, quod in hac solu-
tione, quam impugnamus, ad illam sua-
dendam adducebatur, nempe, esse eamdem
rationem in volitione divina collata cum
radice illius, scilicet intellectione, et in
generatione Verbi comparata cum potentia
generativa ipsius quoad hoc, quod est, ge-
nerationem , et potentiam generativam
distingui inter se virtualiter, non minus
quam radicem volitionis, et volitionem ip-
-am divinam, ex eo quod omnia ista sunt
actus secundarii, et secundario Deo con-
venientes.

Ex dictis igitur constat, hoc falsum esse,
nec eamdem rationem utrobique urgere.
Tum : quia licet geniratio Verbi divini non
Mt actus omnino per se primus respectu
Dei, el ejus naturam constituens, est ta-
mn actus per se primus respectu potentiæ
generativæ, sicut volitio hoc ipsum habet

collata cum divina voluntate : et ideo,
sicut hæc duo identificantur inter se abs-
que distinctione virtuali, ita etiam potentia
gencrativa Vorbi. et generatio illius. Tum
etiam : quia etsi generatio Verbi non ha-
beat rationem prredicti actus per se primi
respectu Dei, petit tamen (sicuti jam os-
tendimus) ut id, quod est alias rectum
ejusdem, sil ipse actus per se primarius,
scilicet, *mlrlligere* constituens divinam na-
turam : ex eo quod divinum *inleUigere*
constitutivum Dei debet esse id, quod alias
habet rationem recti respectu potentiæ ge-
nerativæ, ut q. 41 art. 5 dicemus, et per
consequens respectu ipsius generationis
perlinentis ad eamdem lineam : et ita idem
inleUigere connotando Paternitatem erit
ipsa productio, et dictio divini Verbi. Cæ-
terum radix volitionis non habet esse alias
rectum, quod importatur a volitione ipsa :
sed sunt'duo actus ex æquo distincti, ut
ex dictis constat.

Diximus, *inleUigere* essenziale esse alias
rectum potentiæ generativæ, et generatio-
nis divinæ : non quidem quia rectum po-
tentiae generativæ sub conceptu recti ad-
dat aliquam formalitatem in *esse* entis
supra illud, ut est alias rectum ; sed quia,
ut num. 70 hujus dubii dicebamus, rectum
sub conceptu recti debet concipi ut conno-
tans obliquum. Et ita *inleUigere* essenziale
cum præcissione conceptum absque præ-
dicta connotatione non habebit adhuc ra-
tionem recti sub conceptu recti respectu
dictionis sub conceptu dictionis, et gene-
rationis Verbi divini.

Ex quo etiam Ct (ut per hoc tacita quæ-
dam objectio solvatur, et natura dictionis
ac generationis Verbi magis pateCat) hoc
esse discrimen inter *inleUigere* essenziale,
ut est rectum dictionis, et productionis
Verbi, el inter ipsam dictionem, et ex-
pressionem illius, ut est sub conceptu dic-
tionis, et expressionis prædicti Verbi,
quod licet utrobique importetur *inleUigere*
essentrale in recto, et Paternitas in obli-
quo et per modum connotati ; attamen *in-
telligere* essenziale, ut est rectum dictionis,
affert prædictam Paternitatem per modum
connotati quasi extrinseci, licet omnino
indispensabiliter, et per se, ac intrinsece
quasi inspecti; at vero dictio, seu *dicere*
importat ipsum *inleUigere* essenziale, et
eamdem Paternitatem per mo lum eonno-
tati intrinseci : ita ut non solum intrinsece
quasi inspiciatur, sed etiam ipsa Paterni-
tas per modum alicujus intrinseci ipsi dic-

Diseri-
men
inter
inlellt-
Kere

tiale ft
direrc.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

tioni formaliter considerata-, hi otidiquo tamen importata, in dictione claudatur : non secus, proportione tamen servata, ac Paternitas, sive quævis alia personalitas in divinis, ut est sub conceptu personalitatis in abstracto, connotai naturam divinam : et ut habet rationem personæ in concreto, etiam eamdem connotai, ac in obliquo alteri : cætorum secundum priorem illam considerationem dicit eamdem ut connolalum quasi extrinsecum, «t non inclusum in illa ; cum tamen secundum hanc posteriorem considerationem dicat illam in obliquo per modum connotati intrinseci, et in eadem dictione, ut dictio est, inclusi. Quod adhuc clarius in personalitate, et persona creata cernitur, ut intuenii constabit.

Bl,
Erto-
g»wii

Ex quibus omnibus constat. nihil referre, si huic nostræ ultimæ rationi cum juniore quoJam occurras, quod etsi lineæ dicentes aliquid absolutum dumtaxat sint talis conditionis, ut in eis actus primus et secundus non distinguantur : attamen lineæ coalescentes ex absoluto et relativo, ut in potentia generative contingit, oppositum habent. Et ita licet *intelligere* Dei connotando Paternitatem sit potentia generativa : nihilo minus generatio erit alius actus ex æquo distinctus ab ipso *intelligere*, qui per ipsam relationem Paternitatis consuetualur, saltem tanquam per rectum ipsius.

Eveni
tor
prim o.

Ex dictis igitur constat, hanc evasionem nihil referre. Tum quia tota ratio, propter quam lineæ dicentes solum aliquid absolutum, debent pertingere usque ad actum secundum, el ultimum ab-que distinctione virtual!, est, ne secundum suas rationes formalissimas sint aliquid potentiæ : siquidem ratio formalis, quæ non pertingit ad hoc, ut se ipsa formalissime dicat ultimam actualitatem suæ lineæ, est ratio truncata, et imperfecta, dicensque aliquid potentialitatis. el defectus actualitatis omnium he intra suam lineam : constat autem, rationem hanc æque in omnibus lineis procedere : ergo, etc.

Saimdo
Γ_{κ1}İ_γ^

Tum etiam, quia lineæ dicentes aliquid absolutum in recio, et aliquid relativum in obliquo, debent ex parte absoluti esse summe actuates, et similiter ex parte relativi, ut in hac solutione, quam impugnamus, innuitur : ergo id, quo *l* in recio in *esse* entis ex parte absoluti importatur ad constituendam potentiam generativam, debet habere summam actualitatem in ordine ad illnm in *esse* potentia· sumine actualis

quasi constituendam : siquidem totum hoc, quod ex parte absoluti, et in *esse* entis desideratur ad hoc munus, debet esso quid absolutum, et hoc est intra suant lineam summe actuale : et similiter id, quod ex parte relationis petitur in obliquo ad cons* tituendam potentiam generativam, debet esse intra suam lineam summe actuale : ergo, si hæc duo in unum conjungantur, tunc quodlibet eorum intra suam lineam habebit lotum id, quod desideratur ad constituendam potentiam generativam summe actualem, seu per modum actus purissimi, ac proinde potentiam generalivam, qua? sit ipsa actualis generatio.

Tum denique : quia principium *quod* creaturarum non est hic Ileus, ut dicitur primeise quid absolutum, sed dicit naturam divinam subsistentem in tribus personis divinis, licet hoc non petatur ex parte creaturarum, sed ex parte divinæ naturæ, et suppositorum ejus : et tamen omnipotentia Dei, et personalitates divinæ ita integrant hoc principium, ut loquendo de his, quæ ex parte Dei intrinsece requiruntur, actualis productio creaturarum non sit distincta a virtute producendi illas, ut constat ex illis, quæ in 2 tomo tractatu 1 disput. 3 n. 18 et deinceps, et tract. 5 disp. 7 n. 58 et sequentibus diximus : ergo. ex eo quod aliqua linea coalescat ex duplici formalitate, altera in recto, altera in obliquo, quarum una sit absoluta, et altera relativa, non recte colligitur, quod in linea illa virtus producendi debet distinguere virtualiter ab ipsa productione. H

*Opposita sententia, tria priora illius funda-
menta et eorum solutiones.*

Oppositam tamen sententiam tenuit Scotus in 1. dist. 2. q. 7 et (list. 27 q. 1. et p. o eadem etiam referuntur O'Kam in 1. (list. 7 q. 2 in line, Gabriel eadem distinct, et quæst. artic. 1 in line, et ox recentioribus Molina super hunc articulum disp. 1. Un.le dstinguunt in Patre duplicem actum intellectus. Primus *est intelligere* essenziale, et commune tribus personis. Secundus vero est *dicere*, conveniens soli Patri, quod quidem licet sit actus ihtellectus, non tamen est formaliler intellectio, sed eam a suo conceptu excludit, et ex æquo ab illa formaliter, sive virtualiter distinguitur, et per hunc actum Verbum in divinis procedit. Et deinde

DISP. 1, DI B. III.

deinde eodem proportionali modo loquuntur de processione per voluntatem. Nam in Patre et Filio constituunt etiam duplicem actum voluntatis, alium, qui est *velle*, quique esi communis toti Trinitati, alium, qui est *spirare*, et hic est solummodo in Patre et Filio, et per eum procedit Spiritus Sanctus.

gere connotando Paternitatem et dicitur, et productio ejusdem Verbi : ac proinde productio Verbi divini, et existentia illius non distinguuntur ex æquo; sed per modum includentis et inclusi.

Secundo suadetur eadem sententia. Quoniam dictio, seu productio Verbi divini activa se tota distinguitur realiter a productione passiva ejusdem Verbi : ergo non includit in suo coi/ceptu intellectionem, nec e converso intellectio dictionem. Patet consequentia. Quia in divinis intellectio est communis toti Trinitati, et non distinguitur realiter a processionebus, sive activis, sive passivis. Antecedens autem probatur. Quoniam dictio, seu productio activa Verbi divini se tota opponitur realiter relative productioni passivæ ejusdem Verbi : quia mutuo se (otus ad invicem respiciunt relationibus realibus productionis activæ et passivæ.

Nec refert, si occurras, quod sicut Pater, qui est dicens, et Filius, qui est Verbum productum, licet se totis distinguantur realiter; non tamen se totis, et totaliter: et ideo differunt in proprietatibus personalibus, et conveniunt, nec includunt divinam essentiam, seu *intelligere* essentielle : ita etiam productio activa, et passiva distinguuntur realiter se ipsis, non vero taliter : et propterea dictio, quæ est productio activa, poterit includere divinam essentiam, sive *intelligere* essentielle.

Non itaque hoc refert, propter aperiā disparitatem, quæ est inter Patrem et Filium ex una parte et productionem activam quæ est in Patre, et passivam, quæ est in Filio, ex alia. Nam cum Pater et Filius sint personæ divinæ, non possunt se totis, et totaliter realiter distingui, sed debent necessario includere naturam divinam consistentem in *intelligere* essentiali : secus vero productio activa, et passiva, quæ solum idemice sunt Deus, et dicunt naturam divinam, non tamen hoc habent formaliter, et cum præcisione sumptæ.

Respondetur, legitimam esse solutionem nuper datam. Et ad probationem in contrarium dicendum est. quod etiam productio activa Filii debet in divinis essentialiter includere ipsam divinam essentiam : siquidem, ut ex dictis constat, dictio et generatio ipsius necessario includunt ipsum *intelligent* divinum, et essenziale, per quod constituitur divina natura, licet distinguatur virtualiter ab illo ratione illius quasi modi, nempe Paternitatis, quam virtualiter

&).
Seran-
dam
fanda*
menus».

87.
Fkspen-
dclar
adtnil-
tendo
solutio-
nem
dullni.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

superaddit, et in obliquo importat : hoc autem salis est ad hoc, ut non solum hoc connotatum, sed etiam ipsum *dicere*, et productio activa Verbi ut coalescens ex ipso *intelligere*, et ex hoc obliquo habeat absolute loquendo distingui realiter n productione passiva Filii, licet non distinsuatur ratione intellectionis essentialis, quam includit productio activa Verbi» quæquo communicatur eidem Verbo. Sicut Pater et Filius distinguuntur absolute loquendo readier inter se, licet essentia divina solum distinguatur ratione ab utroque, et in ambobus inveniatur.

Tortio. Nam in nobis intellectio et dictio sunt duo actus intellectus formaliter sive virtualiter distincti, ita ut unus in suo conceptu non includat alterum : el per consequens verbum solum procedit per actum intellectus qui est dictio, non vero per actum intellectus» qui sit intellectio : erjo etiam in divinis dabuntur intellectio el dictio eodem modo inter se distincta., et processio Verbi non erit formaliter per intellectionem, sed per dictionem.

Probitio Consequentia videtur perspicua. Quia M6 increatis debemus philosophari ad instar rerum creatarum, sublati tamen imperfectionibus : constat amem, nullam involvi imperfectionem, ex eo quod in aliquibus formalitatibus divinis constituatur distinctio victualis excludentis, el exclusi inter illas. Et propterea justitia sub conceptu justitii distinguitur virtualiter in Deo a sua misericordia, et non qualicumque distinctione. sed excludentis et exclusi : siquidem justitia sub conceptu justitiæ non est formalissime misericordia sub conceptu misericordia), sel solum identice.

Antecedens autem probatur. Nam in primis intellectio in nobis non includit dictionem, seu productionem verbi, et ideo J). Thomas 1 p. q. 31 art. 1 ad 3 loquens de intellectione creata, sic inquit : *Intelligerc imperial solam habitudinem inlellignlis ad rem intellectam, in qua nulla ratio originis importatur.* Ubi aperte sentit, non includere essentialiter dictionem, quæ est origo qutedam verbi mentalis ab ipsa. Et hoc ipsum ratio suadet. Nam, ut constat ♦ ex iis, quæ nostrum Collegium Complutense in libris de Anima disp. 21 q i et 5 docet, et ex illis, quæ in 1 tomo hujus nostri Cursus Theologici tractatu 2 disp. 2 dub. penult, et ult. diximus, intellectio potest reperiri sine verbo producto per illam , ut patet in visione beatifica. per

quam, loco ciialo ostendimus, implicare contradictionem produci verbum. El deinde, dictionem non includere intellectionem, sed ex æquo distingui nb ea, etiam constat. Siquidem dicere tantum importat proferre verbum : proferre autem verbum neque est, neque includit formaliter intellectionem» sed solum productionem ejusdem verbi. Sicut, quod objectum sensibile producat speciem sensibilem , vel intellectus agens speciem intelligibilem, autos externum formet verbum, nec est, nec includit formaliter cognitionem, sed solam habitudinem producentis ad rem productam.

Respondetur negando antecedens. Et ad probationem, quod etsi intellectio, prout est contemplatio objecti non includat dictionem, nihilominus dictio includit intellectionem, ut § sequenti magis explicabimus : quia dicere nihil aliud eat, quam intelligere proferendo et exprimendo verbum. Nec instanliæ in hac probatione adducing aliquid in contrarium probant. Quoniam actus proprius objecti sensibilis, intellectus agentis, aut oris externi non est cognitio, sicut actus proprius, et adæquatus intellectus possibilis est intellectio. Unde, sicut nulla actio naturalis potest procedere a luce, quatenus præcise est iormal.ler lux, nisi illuminatio, vel eademmet modificata per tantam, vel tantam intentionem; quia illuminatio est actus adæquatus prædictæ lucis sic sumptte : ita, quia intellectio est actus adæquatus intellectus, nihil potest oriri ab eo mediante operatione illius, nisi mediante intellectione secundum so sumpta, vel modificata cum aliquo modo, vel formalitate mqdali, aut quasi modalis propria ipsius. * H

Quartum argumentum ejusdem senlentln, cum sua confirmatione proponitur el diluitur.

Quarto probatur eadem sententia. Quoniam dictio in nobis est prior intellectione : ij ergo non includit intellectionem, nec in-ηβ tellectio dictionem : ergo licet in divinis intellectio sit prior dictione, ul communiter docent Theologi, nihilominus nec dictio includet formaliter intellectionem divinam; nec e converso intellectio divina dictionem. U;rc ultima consequentia viJetur legitima. Quoniam de dictione, et intellectione divina debemus ut nuper dicebamus

DI8P. 1, DUB. HI.

tattlû) philosophari sicut de intellectione, el dictione creata : quamvis cum hoc discrimine, quod dictio, ct verbum jier illam productum non roperiantur in divinis propter indigentiam intellectionis ; sed *ex* pura fincunditute divinæ naturæ consistentis in *inelligere* essentiali, et ita *inieili-tjtre* sil prius, quam *dicere*, semoveanlur-que ibi omnes imperfectiones ; e contra vero in creaturis *dicere* non sit ex pura fœcunditate naturæ intellectualis, sed ex indigentia intellectionis, ut in 1 tomo tractatu? disputatione 2 num. 207 et 240 asseribamus : et ideo dictio, et verbum productum sunt priora intellectione, ut ox statim dicendis amplius patebit.

Prima vero consequentia, quoad primam ejus panem ex eodem antecedenti sequitur. Quoniam id, quod est prius, non includit essentialiter illud, quod est posterius : ergo dictio in creaturis, si semel est prior intellectione, non includet essentialiter illam. Quoad secundam vero partem ex hac priori, et ex antecedenti eadem consequentia aperte infertur. Quoniam, hoc ipso quod intellectio præsupponat dictionem, et verbum productum, non est necesse, ut ipsa producat verbum : et consequenter nec quod includat dictionem, quæ est productio verbi. Antecedens autem probatur. Quoniam intellectio præsupponil verbum, eo quod in illo tanquam in objecto contemplatur rem intellectam, ut docet nostrum Collegium Complntense in lib. de Anima disput. 21 num. 42 et objectum intellectionis contemplativæ præsupponitur ad illam : ergo multo magis præsupponet dictionem, quæ præcelit verbum tanquam productio illius.

Confirmatur, et simul impugnatur tacita ijnirdam solutio, quæ præcedēti argumento adhiberi j oterat. Nam in præsenti ;j ' non potest habere locum, quod verbum sit i-, prius intellectione in genere causæ formalil- : el tamen intellectio in alio genere causæ, scilicet in genere causæ efficientis sit prior, ul ita eadem intellectio producat verbum, et in verbo a se producto contemplatur rem intellectam : ergo, etc.x Antecedens probatur. Tum, quia id. quod est prius alio in genere causæ efficientis, debet et am esse prius in "enere causie formalis, quam illud : quoniam unumquodque agit in quantum est in actu : atque adeo in quantum prresupponitur cum omni actualitate, et causa formali requisita ad suum cwr. et *agere*. Tum etiam : quia hoc ipso

l quod intellectio esset prior verbo in genere l causæ efficientis, posset dari sine illo : l nam In illo priori, in quo præccdit verbum, l non indigeret ipso : et qua rationo tunc l non indigeret illo, posset etiam in quovis l alio posteriori non indigere eodem verbo : l siquidem intellectio in quovis signo est l ejusdem conditionis.

Ad hoc quartum argumentum optime respondent N. Complutenses in libris de Anima disp. 21 a num. G3 usque ad 70. Quia vero, quæ ib;dem dicuntur, valde conducunt ad intelligentiam dictionis, et intellectionis creauc ; et quomodo inter se, et cum verbo conferantur, ex eisque pendet explicatio aliquorum testimoniorum D. Thomæ, quæ pro contraria sententia adducuntur : ac tandem intelligentia eorum, in quibus intellectio, et dictio creata, ct increata conveniunt : propterea placuit prædictam solufonem hic adjicere. Sicut eiiuni propter eamdem rationem ex eisdem Complutensibus solutionem confirmationis hujus argumenti desumemus.

Respondetur igitur, prænотando, intellectionem creatam producentem verbum, quippe quæ est etiam qualitas quædam, et forma ex se perfecta, ut prædicti Complutenses disp. 21 nuper citata num. 8 et 4l docent, posse considerari tripliciter. Primo quidem, ut est (ut sic dicamus' in via, seu ut habet esse inchoative. Secundo, ut habet esse quietum, seu complete. Tertio, ut pnescindil ab utroque statu, seu quasi statu.

Inter quæ hoc versatur discrimen, quod intellectio primo modo sumpta dicit eamdem intellectionem ortam ab intellectu informato per speciem intelligibilem, quatenus immediate terminatur ad verbum ut ad efleclum productum, et ul ad objectum immediate, el ratione sui per se primo intellectum ; et solum mediate attingit res intellectas in verbo repræsentatas : non quidem ita ut intellectio quantum esl ex vi hujus status, el considerationis formalissimo, et cum præcisione sumptæ transeat mediante verbo ad res intellectas, quia hoc est proprium alterius status ejusdem intellectionis statim explicandi; sed quia status, et consideratio ista sistit in verbo, quod est veluti medium quoddam ad percipiendum res in illo repræsentatas. Quoniam non terminatur ad illud, ul actu, et in exercitio est ratio, quare objectum in illo repræsentatum percipiatur, seu terminet intellectionem ; sed ut idem verbum est sibi ratio illam terminandi.

91,
N.
Cotopl.

Anitnj»l-
versio
pro
iola-
tiène.
lidem
Com-
plut.

Trip'cx
consi-
deratio
intelkc-
lionis
creata»,
et dis-
rrinieu
inter
singulos
UnMüS.

At intellectio secundo mixlo >uiultha intellectionem, prout in verbo producto contemplatur rem intellectam in ipso repnesentatam, seu proui a verbo, vel ratione verbi prius intellecti transit ad res intellectas, et reprmsenlatas in illo. Nam, cum intellectio prædicta habeat hæc duo munera, ut j rædfcii Complutenses in eadem disput. num. 12 et deinceps docent, ct secundum priorem considerationem solum exerceat primum munus, quod exercera polea; el secundum posteriorem exerceat uhimmn munus, quod ei compotit : inde est. ut secundum priorem rationem censeatur esse quasi in via, et inchoative ; at vero secundum posteriorem habeat *esse* complete, et perfectum, seu quietum : quippe non tendens ad aliud munus sibi necessario, ct indispensabiliter debitum, ut in priori consideratione accidit; sed s'slit in ultimo ex illis, a quibus suam perfectionem accipit.

Cæterum intellectio ultimo modo accepta dicit eandem intellectionem, prout præscindit ab hoc, quod est terminari ad verbum, ut ad objectum immediate intellectum, et ut est sibi ratio terminandi eandem intellectionem; et ab huc, quod est terminari ad objectum in verbo repræsentatum : quatenus sub hac præcisa. et formali consideratione non dicit in particulari, et determinate aliquod ex his muneribus; sed so'um dicit eamdem intellectionem, prout terminatur ad aliquo l ex his objectis: ac proinde prout pnescindil secundum nostram considéraionem ab his statibus; quamvis in exercitio et reipsa nequeat terminari ad aliquod objectum, nisi ut prædicta intellectio simul est sub aliquo ex prirdictis statibus, aut quasi statibus, atque adeo non nisi juxta modum, et cons.derationero illius status.

Diximus intellectionem producentem verbum habere hanc triplicem considerationem : quia hic non loquimur de intellectione creata prout abstrahit ab omni intellectione, sive producente verbum, sive non ; sed de ea. quæ illud producit, et simul percipit idem verbum (modo disput. citata num. 47 et 48 ab eisdem ComplulensjllUS explicato}, et in verbo contemplatur rem intellectam. Nam intellectio non producens verbum tantum habet respectu objecti per se primo intellecti munus contemplation s, non vero intellectionis (ut sic loquamur) practice, id esc, producentis suum objectum immediate intellectum :

Mil habitudine, quatenus primo terminata ad suum objectum j er so primo intellectum, intelligiur habere omnem suam perfectionem; quamvis inde transeat ad alia, ut ad objecta secundaria : el ita intellectio secundum se, et ut abstrahit ab omni intedketione creata, d.cit intellectionem. sive tantum habeat *esse* perfectum, ita ut nequeat habere ewe viale, aut quasi viale jam explicatum : sivo pr.uscindat ab utroque. I

Verum licet istæ duæ rationes habeant inter se suum ordinem, et prioritatem a </wo jam explicatam; non tamen ibidem intercedit aliqua prioritas in quo etiam rationis cum fundamento in re : quia intellectio non producit verbum, nisi intelligendo, atque adeo nequit concipi talis productio sine intellectione. Et rursus intellectio producens verbum non potest, dum intelligitur producere illud, non percipere ipsum, quia tunc debet concipi ut terminata ad objectum per se primo intellectum, quod est verbum. Sicut in universum intellectio qualitercumque considerata, debet aliquo modo habere objectum intellectum.

Et tandem, cum idem verbum non sit objectum per se primo intellectum, nisi per modum imaginis, ct similitudinis rei intellectæ, ut ex dictis constat : inde est, ut nequeat intelligi, quin simul inielligatur res per illud repræsentata, ex eo quod idem est motus in imaginem, Pt in id. cujus est imago : quamvis quia in hoc ipso interce lit duplex munus, nimirum, quod talis imago sit sibi ipsi ratio terminandi intellectionem, et simul sit ratio, quare res intellecta terminet illam , propterea illud munus est quodammodo prius prioritare jam dicta; quam istud; et si *intellectio consideretur secundum i l. quod habet præcise ex vi unius muneris, non habet id ipsum, quod ex vi alterius. Maxime, quia lirect munus producendi verbum, et attingendi illud, ut est sibi ratio, quare perse primo terminet perceptionem sui, non distinguantur, nisi tantum ex parte modi significandi ct concipiendi : attamen munus contemplandi in verbo producto reni intellectam, atque adeo ratione illius trans-eundi ad istam, distinguitur virtualiter a duobus prioribus muneribus : quia duo illa i riora munera includunt modum, seu formiilitatem illam molalem requisitam ad pnydiclam productionem, ut supra explicavimus.

Hinc ergo ad argumentum respondetur, concedendo antecelens, si inielligatur de ur dictione colluta cum intellectione complete, et in rwc quieto sumpta ; non vero sn. de dictione comparata cum intellectione accepta secundum se, vel prout est in v a modo explicato. Nam secundum se accepta prior est dictione : ex eo quod intellectio secundum se, modificata tamen per illum modum, seu formalitatom modulem jam explicatam, et virtualiter saltem ab ea distinctam, habet rationem dictionis, el quod per aliud modificatur, est prius sua modificatione, et conjuncto illo, seu quasi conjuncto ex utroque coalescente. Et deinde intellectio prout in via ad contemplandum in *esse* quieto objectum, quod per se ipsum non potest uniri in ratione rei intellectæ cum intellectu, est formaliter dictio : quia intellectus producit verbum ad hoc, ut in ipso contempletur in *esse* quieto objectum prædictum; ita ut hæc contemplatio subsequatur subsecutione jam explicata ad pnedictam productionem. Et ideo, dum intelligitur producere illud, intelligitur etiam esse quasi in via, et tendentia ad contemplandum ipsum.

Et eodem proportionali modo distinguendum est consequens primæ consequentiæ quoad primum ejus partem, ct concedenda consequentia, si inielligatur de intellectione in *esse* quieto, et complete; neganda vero, si inielligatur de illa secundum se, vel ut est quasi in via, et tendentia jam explicata, secundum quam ultimam rationem est formalissime idem,, quod dictio. Et ad probationem tam antecedentis, quam primæ consequentiæ, quatenus possunt pugnare contra solutionem datam, dicendum est verbum posse etiam tripliciter sumi. Primo prout habet rationem termini producti. Secundo prout est forma actualissima, ratione cujus intellectus fit, non quidem habilualilor, sed actualiter res intellecta. Tercio secundum quod non solum habet vim petentem actu, et in exercitio esse id, in quo intellectus contemplatur objectum : sed secundum quo.l in actu exercito exsequitur hoc munus. Quæ quidem considerationes verbi ita inter se comparantur, ut secunda supponat primam, ex eo quod prius est prioritare a *ijuo* produci verbum, quam tribuere intellectui, quod sit actualissime res intellecta. Tertia vero subsequitur eodem modo ad secundam : nam ideo intellectio contemplatur ubjectum in verbo, quia verbum est

forma rei intellectae repræsentans eam actualissime.

Intellectio igitur (ut ita ad formam prædictæ probationis respondeamus) in ejrse quieto, et completeto præsupponitur ad verbum secundum posteriorem considerationem sumptum : quia sicut prius est, quod visio corporea contemplans rem visani in se ipsa terminetur ad illam, quam quod ipsa actu, et in exercitio sit visa, ita prius est, quod intellectio ut contemplans in *esse* quieto rem intellectam in verbo terminetur actu, et in exercitio ad prædictum verbum, quam quod illud in actu exercito exequatur hoc munus essendi id, in quo intellectus contemplatur rem intellectam.

Et deinde eadem intellectio in *esse* quieto, et completeive licet præsupponalur ad verbum secundum ultimam considerationem : nihilominus præsupponit illud secundum duas priores considerationes : ac proinde multo magis pnesupponet dictionem, quæ præcedit verbum tanquam productio illius : ex eo quod nequit intellectio contemplari in verbo secundum *esse* quietum rem intellectam, quin præsupponalur verbum productum ; imo quin præsupponalur prædicium verbum in ratione constituentis intellectum in hoc, quod est esse actualiter rem intellectam.

Et ratio est. Quia, ut nos tomo 1 tractatu 3 disput. 4 num. 7 expendimus, intellectio, licet non secundum alias considerationes, bene tamen secundum hanc, secundum quam consideratur in *esse* quieto, habet se per modum ultimæ actualitatis, et existentia? ordinis inelligibilis : existentia autem alicujus ordinis præsupponit formam actualem ejusdem ordinis, quale est verbum, ut tribuit intellectui, quod sit in ordine inelligibili res intellecta.

Cæterum intellectio in abstractione jam dicta, vel prout est (ut sic dicamus) in via, est prior verbo secundum omnes has considerationes sumpto : ex eo quod prædicta intellectio in via est ipsa effectio illius; et intellectio, quæ abstrahit a viali, et ab eu, quæ habet *esse* quietum, non potest non includi in intellectione, prout est dictio, seu in intellectione viali jam explicata, ut ex dictis constat.

Ad confirmationem respondetur ex N. Complutensibus disp. citata, negando antecedens juxta nuperdicta. Quia cum verbum concurrat ad speciificandam intellectionem, modo tamen supra explicato, potest in ge-

Ex hac
UipUci
r.

Br. Vrtbl
(Tt .trn-
tor pti-
b
cnn <-:-
qarnt x.

nere causæ formalis exlrinsean praecedere illam; licet qu'a ipsa facit saum objectum interius, el immediatum, scilicet verbum, Possil esse prior illo in genere causæ efficientis.

Et adprimam probationem dicendum est, causam efficientem, ei causalitatem ejus debere esse priorem in genere causæ eificientis, quam suus effectas in ew effectus consideratus, et simul habere aliquo modo iprioriutem in genere causæ formalis intrinsecæ respectu illius sic sumpti; quatenus per hoc significatur, quod debet procedere ad ipsum sic acceptum, ut constituta per suam rationem formalem intrinsecam. Cæterum prodicta causa, et ejus causabtas non debent esse priores eodem effectu, quatenus talis effectus habet rationem objecti concurrentis ad specificationem ejusdem causæ, aut causalitatis illius : nam tunc prodictus effectus potest esse secundum hanc considerationem prior in genere causæ formalis extrinsecæ. et ad specificationem influentis, quam illud, ad cujus specificationem concurrat, ut contingit in potentiis collatis cum suis actibus, qui ab illa secundum unam considerationem fiunt, el secundum aliam spedlicint prodictas potentias.

Unde, quod ibidem dicitur, scilicet unumquodque agere, quatenus est in actu, atque adeo ut prosupponitur cum omni sua actualitate, Ct causa formal: requisita ad suum agere, et agere, potius est pro nobis, si fiat collatio inter agens. et suum effectum, quatenus est objectum modo explicato Quia ad hoc, ut presupponatur cum omni requisito ad agere, desideratur, ut objectum in esse objecti sit prim illo, et prodictum agens, causalitasque ejus sint in genere causæ jam explicato quid posterius, quidque dependens a suo objecto in esse objecti considerato.

Et ai secundam probationem negandum est antecedens. Quoniam hæc priorités intellectionis respectu verbi non est priorites in quo, sed a quo: neque est priorites absoluta, et libera ab omni posterioritalo in aliquo alio genere causæ : et ita intellectio creata producat verbum semper indiget illo; tum ut objectu, ei termino specificante, secundum quam rationem est prius eadem intellectione : tum etiam ut effectum, non quidem quia, secundum quod est effectus, habeat priorilatam respectu intellectionis, sed quia prodicta intellectio, ut est productio verbi, debet esse necessario connexa

cum illo. Et ideo optime colligeretur a posterioriori, intellectionem non esse productionem verbi, nisi actu daretur verbum productum per illam,

\$ vu.

Infum argumentum ejusdem sententia cum suis confirmationibus.

Quinio probatur eadem sententia ratione desumpta ex D. Thomas infra quæst, 37 arc. I ubi inquit, alut intelligendi, et ud amandi esso essentielles; quamvis cum hoc discrimine quantum ad modum loquendi, quod amare, et amor propter penuriam vocabulorum dicuntur etiam notionaliter, eo quod eisdem nominibus significamus Spiritum Sanctum, et ejus processionem : intelligere autem nunquam sumiur notionaliter, quia actus intellectus, qui est notionalis, habet proprium nomen, quo significari solet, et ita appellatur dictio, et ejus terminus nuncupatur verbum : si autem processio Filii esset intellectio formaliter, et processio Spiritus Sancti esset volitio, jam intelligere, et celle non tantum dicerentur essentialiter, sed etiam notionaliter : quod (amen D. Thomas negat.

Confirmatur primo ex eodem Angelico Doctore, tum in huc articulo asserente, processionem in divinis accipiendam esse secundum emanationem intelligibilem. ut pole verbi intelligibilis a dicente. Ubi data opera non videtur dixisse ab intelligente, sed a dicente, ut significaret, propriam rationem emanationis, de qua loquebatur, nullo modo consistere in intellectione, sed præcise in dictione. Tum etiam quæst. il ariic. I ad 2 ubi inquit processionem divinas tantum esse relationes, et ita processionem, v. g. Verbi, active sumptam tantum esse Paternitatem. Tum denique in aliis locis in eadem quæst. a nobis referendis, ubi hoc ipsum videtur asserere.

Confirmatur secundo. Quoniam infra q. 31 art. I ad 3 sic inquit : intelligere importat solam habitudinem intelligentis ad intellectam; dicere vero importat principaliter habitudinem ad verbum conceptum, et addit : nihil enim est aliud dicere, quam proferre verbum. Ubi non solum constituit distinctas habitudines, in quarum una consistat intelligere, et in alia dicere; sed etiam excludit priorem a ratione, sive conceptione productionis verbi, quæ est ipsum dicere : oie contra, dum inquit, quod di-

are non est aliud, quam proferre verbum ; quasi asserens, non includere habitudinem intelligente ad rem intellectam ; sed solum habitudinem proferentis, sive producendis adverbum productum, el quod *intelligere* solum alfert habitudinem intelligentis ad rem intellectam.

ita. Nec refert, si dicas, sanctum Doctorem non asseruisse absolute, ipsam dictionem importare solam illam hubiludincm : sed addita particula *principaliter*, ut denotaret, quod etiam dicit habitudinem ad rem intellectam : ac perconsequens includit etiam in suo conceptu intellectionem in hac habitudine'consistentem.

un. Non itaque hoc refert. Quoniam S. Doctornon addidit particulam *principaliter*, ut significaret, quod dictio importet habitudinemad rem intellectam ut intellectam, ac per consequens sit formalissime intellectio, aut eam insuoconceptu includat; sedul innueret, quod mediante verbo, et per consequens minus principaliter importat aliam habitudinem, scilicet ad res manifestatas in ipso verbo : qua· tamen habitudo non est inlel-ligenlis ad res intellectas ut tales, et per consequens neque intellectio : ex eo quod, licet res manifestat® sint etiam intellect®, non respicit eas ut intellectas, sed ut manifestatas. et repræsentalas in ipso verbo.

Γ.μ -E1 propterea, postquam sanctus Doctor protulit ; *Sed dicere importai principaliter habitudinem ad verbum concoplum*, statim addit : *Nihil enim esi aliud dicere, quam proferre verbum : sed mediante verbo importai habitudinem ad rem intellectam, quas in verbo prolato manifestatur intelligenli*. Ubi consulto addidit hæc ultima verba, ut denotaret, quatenam sit ratio formalis terminativa hujus habitudinis ad res intellectas, nempe, eas esse repræsentatas in verbo : ac proinde prædictam habitudinem dictionis solum terminari ad illas ut repræsentatas, non tamen ut intellectas.

Ex quo etiam confirmatur tandem hoc ipsum ratione desumpta ex testimoniis nuper adductis, et ad hanc formam redactis. Quia hæ du® habitudines intelligentis ad rem intellectam, et dicentis ad verbum productum, sunt omnino condistinclte formaliter, sive virlualiter inter se, ita ut unit non includat alteram : ergo etiam *intelligre*et *dicere* distinguuntur eodem modo inter se, sicut du® rationes particulares, quarum una non includat alteram. Consequentia videtur perspicua. Quia, cum *intdligerr* et *dicere* consistent in prædictis

habitudinibus, oportet, ut eodem modo distinguantur inter se , ac ips® habitudines. Antecedens autem probatur. Nam termini, et objecta harum habitudinum distinguuntur inter se, itu ut unum formaliter loquenfo non includat alterum : siquidem terminus, et objectum dictionis est ipsum verbum, et res manifestat® in verbo ut manifestat® in illo ; terminus vero, et objectum habitudinis intellectionis sunt res intellect®, non ut manifestat® in verbo, sed ut intellect® : ergo etiam ips® habitudines eodem modo inter se distinguuntur, quippe qu® a suis terminis el objectis desumunt suam unitatem et distinctionem.

Unde etiam lit, nihil referre, ai huic Ποφοπ-confirmationi occurras, quod etsi convincat intentum de intellectione cum præcisione sumpta; non tamen de ipsamet formaliter accepta, modificata tamen per aliquem modum, aut quasi modum. Nam etsi intellectio se sola non sil productio verbi ; attamen ipsamet adhuc formalissime sumpta. si modificetur per aliquem modum, aut quasi modum, est dictio etproductio vergit quia dicere nihil aliud est, quam intelligere exprimendo verbum : el ita dictio coalescit ex intellectione in redo, elex illa fonnalitate modali, aut quasi molali in obliquo, et hoc tamincrealis quam in divinis. Et propterea *dicere* in Patre nihil aliud est, quam *intelligcre* connotando Paternitatem.

Ex ratione igitur facta constat, hanc solutionem nullius esse roboris. Nam ill® habitudines distinguuntur in recto, quarum objecta principalia, et immediate inspecta distinguuntur : sed objecta principalia intellectionis et dictionis sunt distincta : ergo etiam habitudines earum debent esse in recto distinct®. Major cum consequentia patet. Minor autem etiam liquet : siquidem objectum principale et immediatum intellectionis est res intellecta, et in divinis est essentia Dei, qu® primo intelligilur, quæque est objectum specilicativum et ad®-quatum divin® intellectionis : objectum vero immediatum et principale dictionis ut talis est verbum dictum, seu productum.

§ VIII.

Enodatio quinti argumenti, ct primæ confirmationis illius.

Ad quintum respondetur, quod licet intellectio, ut connotât Paternitatem, et per consequens ut significatur nomine dictio-

)00.
IffipU*
pnaiQr.

10L
Vera
50111110
ad quiu-
tuci
funda-
mentum.

nis, 8tt quid nationale : attamen, ut præ-
cise dicil intellectionem divinam non con-
noUndo peculiariter Paternitatem » ac
proinde significatur per *intellectionem*, sive
intelligent cum præcisione sumptam, non
sumitur notionaliler ; sed so'um essentiali-
ter. Et propterea D. Thomas dixit, illud
sumi solum essentialiter : quia loquebatur
de eo secundum hanc posteriurein conside-
rationem.

O-Thom.

Ad
primam
eünür-
mmo-
nern.

S. Hor-
ior.

Ad primam confirmationem, patet ex
dictis, non ideo sanctum Doctorem consulto
dixisse, processionem in divinis accipien-
dam esse secundum emanationem intelligen-
bilem, utpote verbi intelligibilis a dicente,
quia verbum non procedat per intellectionem
: siquidem S. Doctor in eodem articulo
oppositum expresse asseruit, dum dixit,
quod *quicumque inlelligit, ex hoc ipso,
quod inlelligit⁹ producit verbum* : quod etiam
conslatex testimoniis pro assertionem relatis
: sed quia verbum non procedit per intellectionem
qualitercumque, sed per eamdem modificatam
per aliquem modum, aut quasi modum, et
intelligerr sic modificatum vocatur *dicere*;
ita quidem, ut hic modus in creaturis etiam
importetur in recto propter limitationem et
imperfectionem ejusdem intellectionis creat[®],
ut nostri Complutcn- ses disput. citata num. 62
recte notarunt : in divinis autem ubi omnis
limitatio et imperfectio rejicienda est, afferatur
in obliquo, tum propter infinitatem et summam
fæcundilatatem divin[®] intellectionis, cui satis
est, ut afferat hunc quasi modum in obliquo,
ad hoc ut sit productio verbi : tum etiam ob
summam simplicitatem, et unitatem per se,
qutn in suis rationibus formalibus Deus exigit
: quæ tamen simplicitas et unitas non essent in
illo, si potentia generaliva, aut generatio coalesceret
ex intellectione, et Paternitate virtualiter
distinctis, et ex <rquo in recto importatis;
bene tamen si una in recto, et alia in obliquo
afferatur.

Ad secundum vero testimonium in hac
confirmatione ad luctum patebit ex dicendis
dubio sequenti in solutione ultimi : sicut etiam
ad tertium testimonium ejusdem confirmationis
constabit ex illis, quæ infra in quæst. i l adducemus.

§ IX.

*Solutio secundæ confirmationis ejusdem
quinti argumenti.*

Ad secundam confirmationem respondetur,
quod propter rationem supra a nobis traditam
cum nostris Complutensibus disput. citata num.
72, potius D. Thomas in verbis ihidem relatis
explicavit optime naturam intellectionis et
dictionis ; et non qualitercumque, sed juxta
nostram sententiam ex eodem S. Doctore dqductam.
Hoc autem nulla alia ratione melius capietur,
quam si omnia verba I). Thomæ ad rem hanc
conducentia hic ponantur, et fusius (quia hoc
res hæc postulat) explicentur.

Etenim Angelicus Doctor ibidem sic inquit :
*Intelligere importat solam habitudinem
intelligcntis ad rem intellectam, in qua
nulla ratio originis importatur , sed solum
informatio quxdam in intellectu nostro,
prout intellectus noster fit in actu per formam
rei intellectæ. Sed dicere importat principaliter
habitudinem ad verbum conceptum : nihil enim
est aliud dicere, quam proferre verbum;
sed mediante verbo importat habitudinem
ad rem intellectam, quæ in verbo prolato
manifestatur intelligent[^]. In his ergo verbis
optime fut diximus) explicavit D. Thomas,
quidnam sit *intelligirre*, et *dicere*. Nam in
prioribus verbis loquitur de *intelligere* in
esse quieto, ut præsupponit verbum productum,
et in illo contemplatur objectum; et ita nec
respicit verbum, nec rem intellectam tanquam
effectum productum per illam sic sumptam ;
sed tanquam objecta intellecta habentia inter
se subordinationem jam explicatam : et propterea
optime dixit S. Doctor, quod in *intelligere*
sic sumpto nulla imponatur ratio originis,
id est, quod ab eosic formaliter accepto nihil
proce lit per realem processionem 'quamvis,
si identic»' accipiatur, possit ab illo aliquid
per realein processionem procedere : ac proinde
non importat ordinem ad terminum productum
ut talem, sed ad subjectum, quia respectu
hujus solummodo habet in creaturis realeui
causalitateni, scilicet formæ ad subjectum :
propter quam rationem divus Thomas addidit
verba illa» *sed solum informatio quxdam
in intellectu nostro prout intellectus noster
fit in actu per formam rei intellectæ*.*

Quamvis circa hæc ultima verba, nempe,
*prout intellectus noster fit in actu per formam
rei*

huius rei *intellectus*, animadvertendum sit, non ideo sanctum Doctorem dixisse, quod intellectui si informatio quadam in intellectu nostro, prout intellectus noster fit in actu per formam rei intellectus, ut per hoc significaret. quod forma rei intellectus sit id, per quod formalissime constituitur intellectus in ratione intelligentis, ita ut hoc si effectus formalis primarius forma rei intellectus; sed ut denotaret, quoniam sit illa forma, a qua intellectio in *esse* quieto, etui habet rationem contemplationis, seu ut comparatur per modum existentiae in Ordine intelligibili cum intellectu, et aliis pertinentibus ad praedictum ordinem, habeat quodammodo oriri ut a causa formali, et per modum effectus, aut quasi effectus formalis secundarii. Nam sicut existentia ordinis naturalis oritur in genere causae formalis a forma naturali : ita et existentia ordinis intelligibilis debet etiam (ut in 1 tomo tractatu 4 disput. 1 num. 22 diximus) oriri in genere causae, aut quasi causae formalis, et per modum effectus secundarii ab aliqua forma, nempe a verbo, quia hoc est forma rei intellectus actualissima, a qua determinatur intellectus in genere causae formalis, alio hoc ut subsequatur intellectio, non prout est in statu, aut quasi statu vitali, secundum quam rationem praecedit verbum, et est productio illius ; sed prout est in *esse* quieto, seu prout habet rationem contemplationis, secundum quam considerationem importatur per modum existentiae totius ordinis intelligibilis, ex eo quod est ultima actualitas illius.

Unde sicut optime diceretur, existentiam hominis in *esse* naturali dicere specialem quamdam informationem, quae informat praedictum hominem, prout est in actu per formam propriam ipsius, nempe per animam rationalem; quia ab eadem anima determinatur homo in genere causae formalis, alio hoc ut habeat praedictam existentiam, et ad hoc ut existentia illa sit huius speciei, et non alterius, ut N. Complutenses in libris Physicorum disput. 3 num. 76 docent : Unde optime dixit S. Doctor, intellectionem, prout est in *esse* quieto, seu ut habet rationem existentiae, esse informationem quamdam peculiarem in intellecta nostro, prout intellectus noster fit in actu per formam rei intellectus : quia a verbo, quod est forma rei intellectus, potest prolucitur per eandem intellectionem *in fieri*, determinatur in genere causae, aut quasi causae formalis ipse intellectus, ad hoc ut subsequatur intellectio per se. *Salman. Curs, theolon., tom III.*

tio in *esse* quieto, et ut est contemplatio in eodem verbo rei intellectus : quia in intellectionibus indigentibus verbo non potest dari praedictae contemplatio rei intellectus, nisi in illo : ac proinde per ipsum determinatur intellectus, ad hoc ut subsequatur eadem intellectio, prout est existentia ordinis intelligibilis.

Nec huic explicationi dissonat, quod etiam intellectio oriatur quodammodo in genere causae formalis ab specie intelligibili. Quia non oritur sic ab illa, nisi (ut sic dicamus) initiative, et ut determinata per verbum, quod est forma actualissima, a qua proinde peculiari ratione debet oriri in praedicto genere causae, aut quasi causae formalis eadem intellectio, prout est ultima actualitas, seu existentia ordinis intelligibilis. Videatur alia satis probabilis explicatio horum verborum D. Thomae, quam tradunt N. Complutenses in libris de Anima disputat. 21 num. 33 quaque nos etiam in 1 tomo tractatu 2 disput. 2 num. 212 usi sumus.

Ceterum cum in verbis sequentibus Angelicus Praeceptor addit, quod *dicere importat principaliter habitudinem ad verbum : nihil enim est aliud dicere, quam proferre verbum* : explicat ipsum *dicere*, non quidem adaequate, sed inadaequate secundum quod affert modum illum causalitatis *ut quo*, num. 67 explicatum, et simul ipsum *intelligere*, quod modificat, non quidem utcumque, sed praecise secundum quod ex eo, et ex praedicto modo virtualiter saltem ab eo distincto resultat integra causalitatis, et productio verbi, proat praecise exprimit rationem causalitatis, et productionis, ac proinde habitudinem producentis ad verbum productum.

Nam ipsum *dicere* adaequate sumptum importat rationem intellectionis : quia includit quod sit immediata perceptio verbi, et mediata objecti in illo representati : atque adeo non exprimit solam habitudinem producentis ut talis.

Unde propter hanc rationem addidit, quod *mediante verbo importat habitudinem ad rem intellectam, quae in verbo prolato manifestatur intelligenti* : ut ita explicaret idem *dicere* creatum (de quo solum in his ultimis verbis et in aliis immediate procedentibus loquebatur) quoad hanc habitudinem inadaequatam, sive expressum munus, quod habet ratione ipsius *intelligere*, quod includit, quodque per praedictam formalitatem modaliter modificatur. Ac tamen

N. Corupl.

10i. Aperitur men-» n. Thotu.

j] pOstttlQ ribas.

ini

v.

%■

'<

i?£ M L.l.

DE SS. TRINITATIS MYSTERO.

dem in his, et in præcedentibus verbis ab eodem S. Ductore ad naturam dictionis explicandam adductis satis denotatur, quod *dicere* nihil est aliud, quam *intelligere*, prout esi in statu viali, et tendentia ad contemplandum in verbo, et in *esss* quiblo rem intellectam. Quoniam, ulex dictis constat, *intelligere* producons verbum non aliter est in statu viali, et dicit habitudinem tendenti® prædictæ, nisi producendo, et dicendo verbum, ad hoc in eo contempletur quiete rem intellectam : ac proinde nisi intelligendo etiam verbum, ut est quid primo, et in eiectione intellectum, et ul ex illis duobus muneribus, quæ simul in quovis signo in *quo* etiam rationis habet, scilicet, esse sibi rationem lerminandi intellectiõnem, et esse id, ratione cujus objectum in eo repræsentatum terminat illam, habet exercere illud prius, quod «liquo modo præcedit hoc posterius.

W. Aliter
upioF
tat (« li-
pka-
D.Titoi.

Adde pro majori omnium horum expli-
catione, quod verita illa D. Thomæ in hoc
eodem testimonio ad explicandam naturam
intellectionis, prout aliquo modo distincte
a dictione, adducta possunt etiam intelligi
(1) int̃fectione secundum se, et sua essen-
tialia, prout praescindit ab statu viali, et
quieto, secundum quam rationem nulla in
eo ratio originis importatur; sed solum in-
formatio quædam praescindendo ab hoc,
quod per illam in diversis statibus sumptam
producat, vel supponatur pro lu-tum ver-
bum mentale.

Anlm d- Advertendum tamen, quod cum D. Tho-
 prn eius mas dixit, quod *dicere* mediante verbo im-
 intei- portat *habitudinem ad rem intellectam*, etc.
 senüi loquitur peculiariter de *dicere* creato. Nam
 sicut, dum in verbis antecedentibus ait,
 quod *intelligere* importat solam habitudi-
 nem intelligentis ad rem intellectam, lo-
 culus est de *intelligere* creato, et propterea
 addidit, quod prædictum *intelligere* suum
 dicit informationem quamdam in intellectu
 nostro, el deinde hoc, servata proportionem,
 applicuit ad divina: ita, dum statim asse-
 ruit, quod *dicere* mediante verbo importat
 habitudinem ad rem intellectam, locutus est
 de *dicere* creato, quamvis postea hoc ad
dicere divinum servatis servandis applicuerit,

thtio llatio autem , propter quam praedicta
'animid- Xffba sunt peculiariter adaptata dictioni
croate, est. Quoniam intellectus creatus
η,ϊ dum dicit, el exprimit verbum, dicit illud
ex indigentia : quia non aliter potest intel-
ligere, nisi mediante verbo, et ideo me-
diante illo, et nun aliter, dicit habitudinem

ad rem intellectam at intellectus divinus /
l'alris dicit ex fueeunditalo, non vero ex
indigentia verbi ad intelligendum mediante!
illo. Et propterea ipsum *dicere* secundum
id, quod includit de inlellectiono divina,
dicit se ipso, et absque indigentia verbi
producti habitudinem, aut quasi habitudi-
nem ad res intellectas : quia respectu illius
essentia divina, non veru ipsum verbum,
habet esse objectum omnino por se primo
intellectum : quamvis quoad aliquid horum
sit sua quasi similitudo inter utrumquo
dicere; quatenus, licet *dicere* Patris divini,
prout includit *intelligere*, dicat se ipso, et
mo lo dicto habitu linem ad res intellectas ;
attamen mediante quodammodo verbo dicit
etiam habitudinem, aut quasi habitudinem
ad illas, quatenus prædictum *dicere* com-
municat verbo ipsum *intelligere* divinum,
in quo prædicla quasi habitudo importatur.
Unde, quando divus Thomas applicuit dic-
tioni divinæ id, quod de dictione creata du-
cuit, debet intelligi juxta modo dicta.

Unie solutio inter arguendum abbita
h lie confirmationi, et intellecta juxta nunc j
dicta, admitti potest. Nec obest impugnatio
I contra eam adducta. Quia sicut in verbo, I
prout bibet peculiari, et propria repræsen-
tatione, et manifestatione sibi conveniente I
repra-sentare, et manifestare res in eo re-
| prir-eatas, includitur intime, quod repræ-
| sentat eas per modum objecti per se priino J
intellecti, et quod simul sit ratio quare res
in eo manifestarie terminent intellectio-
nem, ut N. Complutenscs in libris de
Anima disput. 21 num. 43 et deinceps, et
nos in 1 tomo hujus Cursus Theologici
tractatu 2 disput. 2 num 229 diximus : ita
in hoc, quod res repræsentatæ, et manifest-
|® in verbo repræsententur in illo, intrin-
sece clauditur, quod sint mediante illo in-
|tellecta-. Quemadmodum, quia peculiaris
modus representationis speciei intelligibi-
lis intime imbibit, ut repræsentel per mo-
dum principii intellectionis, et objecti mo-
|lili *quo* ipsius intellectas : ideo ibidem
etiam includitur, quod obiectum per illam
|eddatu intelligibile. et constituatur in *esse*
|objecti motivi *quod* ejusdem intellectus.
Undo, sicut actio productiva speciei includit
hunc ultimum respectum : ita actio pro-
ductiva verbi debet necessario includere
intellectionem, ul ita per illam possit ha-
bere verbum hoc. quod est, repr.i.sentare
per modum objecti actu intellecti, et quod
res in illo manifestarie |ær eam inelli-
|uanlur.

DISP. 1, DI II. IV.

*Ilaixinsio ad ultimum confirmationem
ejusdem quinti argumenti.*

Er quibus omnibus ad ultimam conii-
nationem respondetur, quod illæ liabit udi-
nes distinguuntur in recto formaliter, el ex
t a quo, quarum objectu principalia imiit-
t diite inspecta, et formalia eodem modo
•distinguuntur : quod quidem in præsentia
non contingit : siquidem (ul ex D). Thoma
asseruimus) dictio in creatis habet me-
diante verbo, de. cuius ratione est esse per
ia primo dictum, et objectum per se primo
intellectum, importare habitudinem ad rem
intellectam : cl per consequens in objecto
illius includitur objectum habitudinis, quam
dicit intellectio. Et similiter hoc ipsum re-
peritur in divinis : quamvis aliter, et aliter
propter discrimen jam insinuatum inter in-
tellectionem creatam producentem verbum,
et intellectionem divinam illud oxprimen-
terit. Nam cum pnedicta intellectio creata
producat illud ex indigentia, fit inde, ul ne-
queat terminari ad res intellectas nisi me-
diante ipso verbo, ut num. 105 dicebamus : at
cum intellectio divina exprimat illud ex fec-
cunditate, ideo non indiget eo, nd hoc ul
terminetur ad res intellectas : licet hoc ipso,
quod ex fecunditate ipsum exprimat, ter-
minetur ad res intellectas mediante verbo,
quatenus illi communicat se ipsam, ut dis-
putatione sequenti latius dicemus, cl sic
communicata terminatur etiam ad res intel-
lectas.

Putesque hæc solutio magis elucidari,
ei eo quod (ut N. Comploteseus in sua
Logica disp. 10 num. 12 dicunt, et nos in
I toto tractatu 2 disp. 2 num. 85 tetigi-
mus) actio potius specificatur a suo princi-
pio, quam a suo termino sive objecto termi-
nativo: dictio autem in divinis, si conferatur
cum suo principio, aut quasi principio,
nempe, cutn potentia generati va, seu dicti va.
aqua solumex partenosisri modi concipiendi
distinguitur, includit idem quasi principium
'p<l intellectiois, nempe intellectum, ul
habet vim ad intelligendum : quia in eo
wad intelligendum, et dicendum non est
multiplex adhuc virtualiter, ita ut duplex
intellectus virtualiter diversus sii in Deo
«signandus. Nani cum ejus actus adæquat
«<i intellectio, prout abstrahit a quavis
indrlrluine. sive producente, sive non
prolricente verbum, inde est. ut ideine
porsus intellectus sil intellectivus, et dic-

tivus mediante intellectione habente vim.
et facunditatem ad producendum verbum.
Et propterea dictio etiam includit intellectionem.

Ex quo etiam lit, quod eadem dictio, et intellectio in divinis adhuc ex parte objecti formalis terminalivi non distinguantur ex æquo : siquidem objectum formale divinæ intellectionis est ipsamet essentia Dei, sen ipsamet intellectio : quia hec est constitutiva Dei, ut in I tomo tractatu 3 disp. 3 dub. 2 late diximus : objectum vero formale prædictæ intellectionis, ut est dictio, est etiam ipsamet essentia, et intellectio divina ut communicata Verbo, et connotans relationem Filiationis : ac proinde objectum formale intellectionis includitur in objecto formali dictionis; quamvis aliquid peculiariter addat pro connotato, ut est objectum dictionis, quod non addit, neque connotât sub conceptu, et munere præciso intellectionis. Cæterum prædictum connotatum est talis conditionis, ut non tol'at, quominus eadem intellectio adhuc inclusa in dictione, et objecto ejus sit una et eadem : ex eo quod ipsamet connotat divinas relationes personales, ut connotate inadæquata ipsi : et cum concipitur sub conceptu dictionis, tantum concipitur sub conceptu sui, ut peculiariter connotat unum ex suis connotatis inadæquatis, nempe Paternitatem; et ita hoc connotatum non refundit multiplicationem formalem in cam. Per quod manet soluta tacita quædam objectio, quæ contra solutionem hanc poterat lieri.

DUBIUM IV.

Utrum actus intelligently et volendi, secundum quos repeririuntur processiones in divinis, sint tantum emanationes ad ordinem intelligibilem pertinentes? an vero sinere, et proprie actiones, sive operationes ad hunc ordinem spectantes?

*Dubium hoc, sicut et præcedens, majoris claritatis, et brevitatis gratia peculiariter circa processionem per intellectum discutiemus: et quidquid de ea dictum fuerit debet etiam cum proportione de processione per voluntatem intelligi. Merito autem post précédons dubium statim hoc subsequitur: quoniam semel ostensa efficacia, quam habet divina intellectio, cum volilo circa productionem Verbi, et Spiritus Sancti, statim pulsatur animum inquirere, an luite efficacia sit per modum puræ

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

emanaūonis? an vero habeat veram, et propriam rationem actionis, sive operationis ad ordinem intelligibilem sperantis ?

Sententia AtiefMçi Docloris.

111.
Aper-
tio, et
fon<U-
«eotaæ.
D.Ttoa.

Dicendum ergo est, processiones in di-
vinis esse vere, et proprie actiones, sive
operationes ad ordinem intelligibilem spec-
tantes. Ita divus Thomas in hoc articulo.
ubi concludit, Verbi divini processionem
esse secundum emanationem uitelligibi'em,
sumpto nomine *emanationis* pro actione,
ut ipse se explicat in articulo sequenti his
verbis : *Sic fyitur processio Verbi in dùnnù
habet rationem generationis : procedit enim
per modum inlelligibilis actionis, quæ est
operatio vitæ.* Idem etiam docuit S. Doctor
artic. 3 ubi sic inquit : *Respondeo dicen-
dum, quod in divinis sunt duæ processiones,
scilicet, processio Verbi, et quædnm alia. Ad
cujus evidentiam considerandum est, quod
tn divinis non est processio, nisi secundum
actionem, quæ non tendit in aliquid eælrin-
secum, sed manet in ipso agente. Hujusmodi
autem actio in intellectuali natura est actio
intellectus, cl actio voluntatis, Processio au-
tem Verbi attenditur secundum actionem in-
tdligibilcm.* Et artic. 5 hoc idem asserit
eisdem fere verbis : *Dicendum, quod pro-
cessionem in divinis accipi non possunt, nisi
secundum actiones, quæ in agente manent.*
Et quæst. 10 de Potentia artic. 2 in cor-
pore inquit, processionem adaequate dividi
in illam, quæ est secundum motum loca-
lem, et secunJum actionem lranseanten_,
vel secundum actionem immanentem.

H i.
Uefiir-
ranl
aJ»t r-
»jfii 3i
Ic Wk o-
nb
u.Tfcoa.

Nec refert, si dicas, quod D. Thonm
aliquando processiones divinas nuncupat
emanationes mtelligibiles, ut in hoc arti-
culo ; aliquando voro actiones, ut in abis
testimoniis pro assertione relatis :ergo non
est cur magis dicatur, sumere emanatio-
nem intelligibilem. prout est actio hujus
ordinis, quam sumere actionem, prout
coincidit cum emanatione inteligibili, et
non habet veram, et propriam rationem
actionis, sed tantum emanationis.

Piæ c Iq*
<liUr
liter- ra

pruno.

Non itaque hoc refert. Tum : quia, ut ex
dicendis n. 120 constabit, emanatio intel-
ligibilis, prout vertatur circa terminum
realiter distinctum, et exclu lit rationem
action s, dicit imperfectionem Et ita 1).
Thomas nomine emanationis inUdligihilis
non intellexit émanaiiotietu, quæ a suu

conceptu excludit rationem actionis ad or-
dinem intelligibilem spectantis.

Tum etiam : quia S. Doctor artic. I hu-
jus quæst. inquit, quod, cum Deus sil su-
per omnia, non sunt intolligenda en, qu
in eo inveniuntur, secundum modum inii
marum creaturarum; sed secundum nio-
! dum, seu similitudinem supremarum : ac
proinde sentit, quod processiones in divi-
nis non sunt accipiendæ secundum proces-
siones, quæ in ratione processionum sunt
imperfectiores in creaturis; sed secundum
processiones, qua in ratione talium sunt
perfectiores in eisdem creaturis. Consta
autem, quod emanatio intelligibilis. aut
quævis alia emanatio reperta in creaturis,
et excludens a suo conceptu veram, et pro-
priam rationem actionis, non est processio
perfectior in ratione processionis ex iis,
quæ in creaturis inveniuntur, sed esse
longe perfectiorem illam, quæ couicidi^
cum emanatione inlelligibili habente ve
ram, et propriam rationem actionis, siv
operationis intelligibilis. Et ita, cum div
Thomas intulit in hoc articulo, processio
nem in divinis esse secundum emanatio-
nem intelligibilem, ex eo quod debet esse^
secundum processiones perfectiores in ra-
lione processionum, quæ reperiuntur i
creaturis, non sumpsit nomen *emanationi:
inlellijibilis*, prout significat emanationem
intelligibilem distinctam ab actione intolli-
gibili vere, et proprie tali, sed prout signi-
ficat eatndem emanationem intelligibilem»
| quatenus est actio vere, et proprie talis ad
| hunc ordinem spectans.

Tum denique : quia, ut constat ex cou-
*,1
textu articuli 2, 3 et 5 hujus quæstōnis,
Angelicus Doctor inquit, processiones in £
divinis esse actiones immanentes intellec-
tus et voluntatis; exeo quod in creaturis
intellectualibus tantum dantur iste proces-
|
Siones, et propterea convenientiam inter
|
processiones creatas nature intellectualis,
et processiones divinas esse secundum ali-
quam convenientiam formalem, licet ana-
logam, inter utrasque : hæc autem conve-
nientia nequit esse in ratione emanationis
intdligibilis, prout excludit veram rato-
nem actionis : quia talis emanatio non re-
feritur in similibus processionibus intellec-
tus, et voluntatis create, nempe verbi, et
amoris, do quibus S. Doctor loquitur, ot
optime Ostendunt N. Complutenses in li-
bris de Anima disput. 21 num. Iu else;
qnentibus : :<c proinde sobiin potest esse
prædictecunvenientia in ratione emanate* i
ni?

ns intdligihilis prout eat idem, qnod ac-
hod hunc ordinem spectans : et per con-
sens ein.innlm intelligihilis, do qua in
pridictis locis D. Thomas loquitur, tan-
tum est emanatio coïncidons cum vera, et
propria actione intelligibili.

Et quo fit, non obesse, si dicas, S. Doc-
toreni non sumpsisse nomon actionis pro
actione immanenti vero, et proprie talir
\$eJ quæ tantum improprie sit actio.

Ex djçlis igitur constat, hoc nihil abesse.
Quoniam actio sic sumpta coïncidit cum
rinanationo intelligihili excludente a suo
conceptu veram, et propriam rationem ac-
liois immanentis, ut intuenti constabit.

Accedit, quoi S. Doctor absolute dixit,
processiones in divinis esso actiones im-
manentes : ac proinde sentit, habere pro-
prie rationem talium. Sicut, si de aliquo
itatur absolute esse hominem, eo ipso
significatur, habere vere, et proprie ratio-
nem hominis, non vero improprie, et me-
uphorice. Maxime, quando inde nullum
equitur absurdum, ut in præsentī non se-
qui, ex iis, quæ in hoc eodem dubio dice-
mus, satis constabit. Unde S. Doctorem
sequuntur Cajetanus in præsentī art. 5 et
communiter ejus discipuli. Et propterea ab
eisdem in particulari referendis abstine-
mus.

Dili Thomas sententia ratione priori, el
fundamentali corroboratur.

Prima autem, et fundamentalis ratio pro
insertione innuitur a D. Thoma locis cita-
tis, poiestquead hanc formam reduci. Nam
[rocessiones in divinis debent esse ex eis,
quæ in creaturis nobilioribus, nempe in
htelleclualibus quatenus talibus reperiu-
lar, ita ut, quidquid in his processionibus
repentur denudabilo ab imperfectionibus :
Meatconvenire processionibus divinis de-
nuditnm ab imperfectionibus : sed proces-
siones repertæ in creaturis nobilioribus,
jciicel intellectualibus quatenus talibus,
«nivere, et proprie actiones immanentes
pernentes ad ordinem intelligibilem, et
fate ratio in eis est denudabitis ab imper-
tationibus : ergo etiam processiones di-
whaliebnnt veram rationem actionis im-
mentis, et inlelligibilis, seclulis tamen
imperfectionibus.

Major videtur certa ex iis, quæ D. Tho-
εώ in corporo hujus articuli docet, qme-

que § [>ræcedonti retulimus, nimirum, quod
cum Deus s t perfectissimum ens. et super
omnia alia entia, debent inlelligi ca, quæ
sunt in illo, ad modum corun), quæ in
creaturis perfectioribus, nempe intellectua-
libus quatenus talibus reperiuntur : quia
istæ, et ea, quæ in eis sunt, hoc ipso quod
sunt perfectiora, magis accedunt, magisque
similia sunt supremo, et perfectissimo
enti : ac proinde processiones in divinis
debent esse ad modum earum, sive (quod
in idem quoad prasens redit) ex eis, quæ
in creaturis intellectualibus quatenus tali-
bus inveniuntur, secludendo tnmen earum
imperfectiones.

Minorantem quoad primam partem, sci-
licet, prædiclag processiones repertas in
creaturis intellectualibus quatenus talibus
habere veram, et propriam rationem actio-
nis immanentis, et inlelligibilis, constat ex
iis, quæ nostri Complutenses in lily. de
Anima disput. 21 quæst. 1 docent; nec-
non ex illis, quæ in 1 tomo hujus nostri
Cursus Theologici tractatu 2 disp. 2 num.
207 diximus. Quoad secundam vero par-
tem, nempe, rationem hanc actionis im-
manentis, et inlelligibilis esse denudabilem
ab imperfectionibus, probatur. Quia, sicut
ratio substantiæ potest denudari ab imper-
fectionibus, quia tantum exprimit esse per
se : et similiter ratio relationis est eodem
modo separabilis ab eisdem imperfectioni-
bus, quia solummodo exprimit ordinem ad
terminum, in quibus nulla explicatur im-
perfectio : ita etiam ratio actionis imma-
nentis poterit denudari ab imperfectioni-
bus, quia tantum exprimit, quod vere, et
proprie per eam aliquid producatu^ et
quod in producente maneat : hoc autem
nullam explicat imperfectionem, sed po-
tius maximam perfectionem : siquidem vis
ad nroducenlum dicit maximam perfectio-
nem, et actualitatem : et per consequens
ipsa actualis productio ei correspondons
debet esse maxime actualis, eL eo ipso po-
nere non parum perfectionis in producente,
quoties in eo manet.

Quæ ratio est adeo efficax, ut ea paulu-
lum expensa facile adversariorum evasiones
corruant. Nam in primis id, quod ait Mo-
lina, nempe, rationem actionis immanentis
non posso denudari ab imperfectionibus
motus versantis inter duos terminos *a quo,*
clad quem, seu ab imperfectionibus motus
3 Physicorum ab Aristotele difliniti, necnon
ab imperfectionibus causandi terminum
habentem saltem distinctam numero essen-

Cotnpl.

118.
Occur-
rit
Mulliu.

Λ ri Mol.

iri?.

DE SS. TRINITATIS MYSTERII),

tiam a producente, corrui facile ex dictis. Quoniam praeiicta imperfectiones solum concomiuntur indispensabiliter actiones creatas, vel aliquas ex illis, non tamen omnes, et quamvis actionem vere» et proprio sumptam.

Hoc autem declaratur elucidando paulisper ea, quæ diximus. Nam licet relatio creaturæ v. g. indispensabiliter importet, quod sit ad aliud habens essentiam saltem realiter numerice distinctam, et quod si quasi via, et tendentia quædam inter utrumque correlativum distincta secluso intellectu ab utroque, ut nostrum Collegium Complutense in sua Logica disputatione II num. 51 docet : nihilominus, quia ratio analogæ relationis realis non exprimit has imperfectiones, sed tantum ordinem relativi ad suum terminum, in quo nulla imperfectio explicatur, idcirco ratio relationis vere, et proprio sumptæ potest denudari ab imperfectionibus, et inveniri in Deo. Sed similiter, licet denique, actionem immanentem creatam dicere prædictis imperfectiones, nihilominus ratio analogæ actionis immanentis vere, et proprio sumptæ talis non exprimit illas, sed solum, quod sit vera, et realis productio sui terminæ et quod talis productio maneat in producente, abstrahendo a hoc, quod sit in illo recepta realem receptionem, et in receptionem, quod involvit imperfectionem, vel per idem relationem, sicut *intelligere* divinum in Deo manet, quod quidem nihil explicat imperfectionis. Ergo talis ratio erit denudabilis ab imperfectionibus, licet in creaturis eas involvat.

Deinde hæc eadem evasio facile olim prædudilur sequenti ratione desumpta ex Aristotele 3 de Anima text. 29 et D. Thomæ 3a 2æ quæst. 18 art. 1. Quoniam intellectio creata non est (saltem per se loquendo) a imperfectionibus motus versantis inter duos terminos, a quo et ad finem, seu (quod in idem quoad præsens redit) non est admixta molui proprio dicto, qui diffinitur in 3 Physicorum per hoc, quod, sit *actus in potentia*, etc. Et deinde eadem intellectio, quoties producit terminum, communicat illi eandem numero naturam, quam habet objectum per se primo intellectum, sub diverso tamen modo essendi, nempe, sub modo essendi intelligibili. Ergo intellectio divina, nempe, intellectio Patris, denudabilur ab imperfectionibus motu*, non obstante, quod si vera actio : et similiter

communicabit naturam divinam; Verbo, quamvis habeat veram rationem] actionis immanentis intelligibilis : et per consequens ratio hæc erit denudabilis a prædictis imperfectionibus,

Antecedens quoad primam partem ostendit Aristotelis, ei 1). Thomæ locis cit. et illud optime probat N. Collegium Complutense in lib.-Physicorum disp. trinum, **licet** in libris de Anima disp. 21 num. 8 et 11 tandem num. 98 ex eo quod prædictus motus est actus imperfectus, et rationem mobile in potentia ad ulteriorem actum : et ita talis actus non oportet complementum mobilis ; sed est via ad complementum illius : *intelligere* autem est actus perfectus, et complementum operantis non relinquit ipsum in potentia ad ulteriorem actum : quia non est necessesse, ut post eum subsequatur aliquis alius terminus ab eo productus. ut in eadem disputatione prædictum Collegium Complutense ostendit, et nos in 1 tomo hujus Cursus Theologici tractatu 2 de Visione Dei disput. 2 a num. 202 usque ad n. 251 late ostendimus. Et propterea, si aliquando prædictus terminus per intellectionem producitur, non ordinatur intellectio ad illum, sicut ordinatur motus stricte dictas ad suum terminum; sed potius talis terminus est propter intellectionem, ut in eadem disput. 21 quæst. 5 prædicti Complut, docent, et nos loco citato num. 347 diximus, et salis colligitur ex illis, quæ in eadem disput. dub. 9 et 10 asseruimus.

Quoad secundam Tero partem, nempe, intellectionem creatam, non obstante, quod si vera actio immanens, nihilominus, quando producit verbum, communicare illi eandem numero naturam cum objecto per se primo intellecto, sub diverso tamen modo essendi, scilicet, sub *esse* intelligibili, constat ex illis, quæ in eodem 1 tomo hujus nostri Cursus Theologici disput. 2 nuper citata num. 131 et deinceps diximus. Ex eo quod verbum est formalis similitudo objecti per se primo repræsentati, et intellecti mediante illo : omnis autem similitudo formalis debet fundari in unitate naturæ, in qua est prædicta similitudo : alioqui non eiset, cur unum ex illis extremis esset simile alteri in prædicta natura. Et propterea, quia imago extorna Cæsaris tantum repræsentat formaliter illum quoad accidentia externa, et non habet similitudinem cum eis quoad differentias individuatas eorum, idcirco debet esse ejusdem naturæ cum

ruii prædictis accidentibus quoad rationes
noram specificas, non voro quoad individua-
les. Cumque verbum creatum, et objectum
(t. g, l'etrus) per se primo intellectum, et
repraesentatum mediante illo non sint eju«-
à'innatnræ numero sub modo essendi na-
tarait, et onlilativo, oportet, ut sint ejus-
dem numero naturæ sub modo essendi
intelligibili : et ita prædicta intellectio Pe-
Iri, dum producit verbum ejusdem Petri,
Iribuit ei eamdem numero naturam cum
[Viro per se primo intellecto, licet sub di-
verro modo essendi, nempe, sub modo es-
sendi intelligibili. Quam rationem disput.
impercitaia a praulicto num. 131 usque ad
o. Ij\$ prosecuti sumus, de quoque plura
r diximus in tractatu 3 de Scientia Dei, dis-
put. 2 a num. 14 ufeque ad n. 53. Et
rursus alia circa hæc a n. Cfi ejusdem dis-
palationis, usque ad n. 11Ü mullo ties ad-
idmimus.

Prima vero consequentia quoad primam
qtis partem ex priori antecedentis parte
salis liquet. Quoniam si intellectio creata,
µ π obstande, quod sit vera actio, potest
denudari ab imperfectionibus motus, ex eo
pod bæc imperfectio solum convenit ac-
toai de prædicamento actionis, non vero
I actioni de prædicamento qualitatis, licet ta-
Is actio ut N. Gomplutenses dispul. 2/
* citata quæst. 1 docent) sit vere', et proprie
l artio : non est cur intellectioni divinæ Pa-
iris i:oa competat, quod, licet si vera et
propria actio, nihilominus sit denudabilis
ib imperfectionibus motus versantis inter
'ms terminos, a quo, et ad quem, seu es-
Rr.tl.aliter includentis, quod sit actus entis
ia potentia.

4 Quoad secundam vero pariem, videlicet,
& 'Tiictam intellectionem posse communi-
8 are eamdem prorsus numero naturam Fi-
lio, licet sit vera, et propria actio, ex pos-
teriori eiusdem antecedentis parte satis
dnfeitur. Quoniam, si intellectio creata,
fe: sil vera, et propria actio immanens,
piest communicare eamdem numero nu-
suo verbo sub modo essendi imper-
ferto, scilicet, sub esse intelligibili, prout
addit modum essendi naturalem, quia,
test ipsa sit actio immanens, est tamen
molula imperfectionibus limitationis, et
«ridentis, non est cur intellectio perfectis-
•ia H infinita, qualis est intellectio Pa-
ni», non sil actio perfectissima, et simul
ezmaunicet Verbo eamdem numero natu-
rus sub modo essendi omnino perfecto,
fisirum. sub molo essendi intelligibili

non excludente modum essendi naturalem.

Maxime, quia inde colligimus, intellec-
tionem, prout est productio verbi similis in
natura, esse denudabilem ab imperfectioni-
bus productionis similis in natura tantum
specifica, aut similis sub esse tantum re-
præsentativo ; ac proinde dabilem esse
intellectionem, quæ et habeat rationem in-
tellectionis perfectissiinro, et simul intel-
lectionis producentis simile in natura nu-
merica, et sub modo essendi naturali, quia
intellectio creata, et imperfecta ex vi suæ
lineæ producit simile in natura, tam speci-
fica, quam numerica sub modo essendi in-
telligibili tantummodo : et ita intellectio
perfectissima, conservando rationem intel-
lectionis perfectissima!, poterit producere
verbum perfecte simile, et per consequens
simile in natura numerica sub modo essendi
perfecto, scilicet intelligibili, simul et na-
turali, ut D. Thomas 4 contra Gentes cap. D.Thom.

11 arguit. Ergo si eadem intellectio creata,
ut est actio immanens, et imperfecta, habet
intra suam lineam producere verbum simile
iu natura sub modo essendi imperfecto,
colligemus, dabilem esse aliam intellectionem
perfectissimam intra lineam intellectionis,
quæ, retinendo veram ratioqpm actionis
immanentis, producat perfecte simile,
scilicet, in natura numerica, et sub modo
essendi perfecto, nimirum sub modo essendi
intelligibili , simul et naturali. Secunda
vero consequentia primi, et præcipui en-
thymematis hujus rationis ex antecedenti,
et ex prima consequentia aperte sequitur,
et ideo probatione non indiget.

Confirmatur ratione desumpta ex Aris-
totele, et divo Thoma locis num. 119 ci-
tatis. Quoniam *intelligere* creatum, ut habet
rationem actionis immanentis, est actus
perfecti : et ita in hoc distinguitur ab aliis
actionibus de prædicamento actionis, quod
illæ sunt actus imperfecti, ista vero est
actus perfecti. Unde Aristotel. loquens de
sensatione, ac proinde potiori jure do in-
tellectione, sic inquit : *Unde alia hxc spe-*
eds motus ; motus enim imperfecti actus :
simpliciter autem actus alter est, qui per-
fecti. Et D. Thomas lect. 12 inquit : *Ma-*
nifeslum est, quod sentire, si dicatur motus,
est alia species ab ea, dc qua determinatum
est in lib. Physicorum, Ille enim motus est
actus existcnlis in potentia, sed iste motus
est actus perfecti. Et ut explicaret, quomodo
motus iste non dicat imperfectionem ; sed
rationem motus communiter, et ample
dicti, addit l part. q. 18 art. 1 : *Ilia pro-*

123.
Confir-
mator.

Aristol.

D.Thom.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO

ate srnlēüæv dictis facile formant, nihiiomi-
ratM. nas majoris clanUUfi gratia, et ut amnibus
illis expressius liat satis, placuit adversa-
riorum sententiam, et eorum argumenta,
necnon et eorum solutiones hic adducere.
Quia vero omnia illa unico fere verbo sol-
vuntor, idcirco prius cuncta argumenta,
deinde vero solutiones eorum proponen-
tur. Contrariam ergo sententiam nostra»
\$wer. assertioni amplexi sunt Suarez lib. I de
Trinitate c. 8 η. 5 et como 2 Metaphys.
Mdta. disp. 48 sect. 4 n. Id, Molina hic disp. I
et alii sentientes, divinas processiones esse
emanationes inleUigibiles, seu ad ordinem
intelligibilem spectantes, esseque imma-
nentes; non tamen veram, el propriam
rationem actionis, sive operationis iinma-
nent:s sorti. Probatur primo a Molina ex
njflieiJ. IA Thoma in hoc articulo, ubi dita opera,
ii.Tfcoûi. loqaens de processionebus divinis, sic con-
cludit : *Non ergo accipiendo est processio,
secundum quod est in corporalibus: sed se-
cundum emanationem inldligibilem, utpole
verbi inUlligihdis a dicente, quod manet tn
ipso* : ut utendo nomine emanationis, non
vero actionis intelligibilis. denotaret, pro-
cessionem in divinis non habere veram, et
propriam rationem actionis, sive operatio-
nis intelligibilis; sed tantum emanationis
ad hunc ordinem spectantis.

1 «.
Secun-
dem
fiadJ-
lacntis,
ConGrai.)
prior.
ilvllno.
Secundo. Nam, si processiones divinæ
active sumptæ essent vere, et proprie ac-
tiones, tunc id, quod per eas pro luceretur,
haberet veram rationem effectus : hoc au-
tqm dici nequii : ergo, etc. Minor est certa.
Quoniam ratio effectus dicit imperfectionem
dependentia» vere, et propria* : quæ qui-
dem non potest reperin in Filio, aut
Spiritu Sancto per has processiones pro-
cedentibus. Sequela vero probatur. Quo-
niam, si prædictæ processiones essent
vere, et proprie actiones, etiam ter-
minus earum esset vere, et proprie quid
actum per illas : sicut si* tantum essent
emanationes, non vero proprie actiones,
tunc terminus per illas procedens tantum
esset quid emanans, non vero actum.
Constat autem, idem esse, aliquid esse
actum vere, et proprie peractionem, et esse
vere, et proprie effectum illius. Et prop-
terea, licet in divinis admittatur. Verbum v.
g. procedere a Patre, non lumen esse quid
actum per generationem.

Confirmatur primo ex Molina. Quoniam
de ratione actionis immanentis veræ et
proprio? sunt inulta» imperfectiones : ergo
divime processiones nequibunt habere ratio-

ib'ni uitsacüoDH. Consequentia est prrspi-
ena. Antecd lensautmii probat Aiolina :nxoo
quod de ralfoûd pnedictæ actionis est, eseo
productionem termini realiter, et essentia-
liter diversi ab ipso producente, et esso me-
dium quoddam inter duos terminos, scilicet
a quo et *ad quem*, nompe, inter non *esse*,
et *esse* :ac tandem præsupponere potentiam
passivam, in qua recipiatur : quæ tamen
omnia includunt aliquid imperfectionis, ut
intuenti constabit.

Confirmatur secundo ex Suarez. Quia de Ca
ratione actionis immanentis vere et pro-
prie talis est, quod oriatur a suo principio
per veram eliciendam : sed hoc repugnat
divinis processionebus : ergo, etc. Minor
est certa. Quoniam divinæ processiones,
v. g. generatio activa non distinguitur rea-
liter a Patre, ut communiter docent Theo-
logi : id autem, quod non distinguitur rea-
liter ab aliquo, non potest oriri ab eo per
veram elicientiam. Major autem supponitur
a Suarez ex inductione universali actionum
creatarum vere et proprie talium, quæ vere
eliciuntur a suis principiis.

Ultimo. Nam processiones in divinis j
sunt formalissime loquendo ipsæ relatio-
nes : ergo non habebunt veram, et pro-met
priam rationem actionis immanentis; sed
ad summum erunt emanationes quædam.
Antecedens est D. Thomæ infra qu. 11
art. I in solutione ad 2, his verbis : *Di-
cendum, quod actus nationales secundum
modum significandi tantum, differunt a re-
lationibus personarum, sed re sunt omnino
idem. Unde Magister dicit in 1 sentent,
distinct. 2G quod generatio, ct nativitas aliis
nominibus dicuntur Paternitas, ct Filiatio.*
Consequentia vero probatur. Quoniam re-
latio non habet veram, et propriam ratio-
nem actionis; sed ad summum est emana-
tio sui a fundamento : et si aliquando ali-
quid inedianteillaemanaverit, ut in divinis
contingit, ubi suus terminus mediante ea
dimanat, tunc erit emanatio sui termini ;
non autem vera, ct propria actio.

Ad primum patet ex dictis num. 124.
Ad secundum neganda est sequela. Ad Dte
probationem neganda est major : quia istis
nominibus *agens*, ct *actum* apud Latinos
significantur causa, et eftcetus : cum ia- tte
men ex communi usu *actio* non significet πῖχα
actum secandum precise correspondentem
causa? ut tali, cui corresponde!. effectus ut
talis ; licet nomen actionis desumptum fuerit
a prædicta actione, et potissime ab actione
I admixta motui, quippe quæ est aliis notior. I
Potes tque

disputatione explicaro intendimus, nempe. an pruTs-io Verbi in divinis sit generatio ! et quæ species, aut quasi species genentionis ei competat? oportet primo locu explicare, quidnam sit generatio in comuni? ot quid generatio propria viventium? Ut ita melius capiatur, utrum pnndfcta processio habeat rationem generationis, et an utraque generationis ratio illi competat? Nomine autem generationis in communi inldhgimus generationem substantialem, prout est communis ad omnia generabilia, et corruptibilia, sive illa sint non viventia, sive viventia saltem creata. Nam utrum hæe ratio generationis sil etiam communis generationi ineraatæ? infra in boc eodem dubio decidetur. Sicut etiam nomino generationis viventium denotatur generat o, prout habet ecse communem ad omnia viventia. Consulto vero in secunda tituli parte non inquirimus, an utraque generatio conveniat processioni Verbi divini? sed an ratio generation sin communi ei competat? Quonam hoc secundum parum difficulties habet : et ideo potes; in hoc eodem dubio, in quo ratio generationis in communi explicatur. absolvi. Cæterum, an praedicta pruces/o sortiaturs rationem generationis viventium? non parum difflcultats ingerit : et propterea nuit paucis in hoc dubio, in quo diffinitio generationis viventium exponitur, sed multis in sequentibus dubiis discutendum est.

Ejyticalur, quidA generatio substantiali? in communi.

V.
Prima
confia
tio.

D.Tbom.

Aristo!.

Dicendum est primo, generationem in communi sen | rout est communis al omnia generabilia, et corruptibilia substantia- lia, recte diffiniri per huc, quoi sit *mulalio de non exsa ad rise*. Ita I). Thomas in lioc art. et communiter Ductores. Desu- miturque hæe diffinitio ex Aristotele, tum 8 Phvsicorum text. 7 ubi prædiclani generationem substantialem diffinit per hoc. quod sit *mulalio de non ente ad ens*. hive quod in idem quoad præâvns redit' *de non cue ud esse*. Tum etiam primo de Generatione. ubi diffinit illam per hoc, quod sil *mulalio a substantia in pokntia ad sub- hinliam in aclu*. Undo, dum in diffinitione adducta et D. Thoma ex Arutotele loco citato ex 8 Physicorum dicitur, quod est

mutatio di \.·>η esse ad rsrr, debet per I) esse intelligi r.w substantiale, quod a fornnr substantiali provenit. Sicut etiam prr ly *non esse* intelligitiir privatio, qua materia privata est eodem *esse* substantiali. Cujus rationem optime reddunt ox D. Thoma nostri Complutenses in lib. de Generatione i disput. 2 n. 7S. et deinceps. Quia, cum esse substantiale sit *esse* absolute, simpliciter, et sino addito, *esse* vero accidentale non sit *esse* simpliciter, ei sine addito, sed cum illo, nempe *esse* secundum quid, et accidentale, propterea nomine *esse* simpliciter, c: absolute dicti optime inteliigitur *esse* substantiale, et a forma sulislantiali proveniens.

Dationem autem hujus assenionis al- duxit D. Thomas in hoc art. et 4 contra J Gentes cap. I i. Quoniam generatio sub- a stantialis, prout est communis ad omnia h l generabilia, et corruptibilia, non aliter l competii ipsis, nisi quatenus exeunt de l potentia in actum, seu (quod in idem quoad l praesens redit) quatenus materia prima, l quæ est in potentia ad aliquam formam l substantialem, recipit actu illam, et transit l ab hoc, quod est esse in potentia ad l eam, àl hoc, quoi est actu habere illam : l ergo generatio optime diffinitur per hoc. l quod sit *mutalio de non esse ad esse*. Patet l consequentia. Quia idem est ille transitus l maleriæ a non *esse* sub forma substantiali l ad *ess*< sub illa, ac mutatio de non *esse* al l *esse* : et ita mutatio bæc optime explicatur l per hoc, quod materia habeat praedictum l transitum, et iste transitus per hanc mu- l talionem. fl

Nec refert, si objicias, generationem J substantialem, v. g. non viventium, non M semper habere rationem mutationis . ergo I non l ene diffinitur generatio, de qua loqui- I mur, per hoc, quod sil *mulalio de non esse* I *ad ate* Consequentia est aperta. Antece- I dens autem probatur ratione desumpta ex | D. Thoma 3 part. q. 77 arlic. 5. Nam, p.nil quando comburuntur species sacramenta- I les, tunc in puncto generationis, et ex vi I prance lentis miraculi convertitur quantitas I illius hoatiæ consecratæ in materiam pri- I mani, et ea semel per conversionem pro- J ducta, tunc virtute agentis naturalis ge- J ncratur in illo ins anti ignis : et idem» contingeret, etiamsi materia illa lieretper J ere itionem, ut optime probat nostrum Col- J leg um Complutense in lib. «le Generatione J X disp. 2 n. 19 et nos in ultimo tomo hujus no-tri Cursus Theoloeici tract, de Eucha- ristia

rfetia diconnis : sod præliciu generat o
iitū, cum non supponat materiam vere
privatam forma substantiali ejusdem ignis,
iuipe quæ producitur in eodem instanti
rwli ac prtedicla forma, non potest esse
realis mutatio : quandoquidem ad realcm
mutationem saltem requiritur transitus n
privatione ad habitum : ergo jam dabitur
aliqua substantialis generatio in non viven-
libus. quæ non sit mulalio.

Respondetur enim concedendo antece-
JenSf et negando consequentiam. Nam,
licet generatio substantialis possit ex pñto-
l.posito miraculo non afferre actu mula-
lionem, ut in exemplo posito contingit,
nihilominus illam per se petit, estque vera
riilix illius, ac proinde connaturaliter lo-
qocuilosemper habet illam adjunctam, ut
optime probant nostri Complutenses loco
nuper citato n. 22. Et propterea, sicut
homo recte diflinitur per risibilitalem ,
qua, licet per accidens posset supornatu-
raliter esse sine illa, nihilominus per se
loquendo semper eam habet, illamque pe-
lit : ita, quia generatio substantialis secun-
dum suam essen iam considerata habet
ese radicem, vel rationem a priori inuta-
tionis substantialis, illamque per se lo-
qnendo semper infert, quamvis per accidens
rabone præsuppositi miraculi possit eam
actu non inferre, ideo optime diflinitur per
molationom materiae de non *esse*, ad *esse*.
Grea hæe tamen (ut aliquibus objectioni-
bas in oppositum pugnantibus satisfait vi-
deantur nostri Complutenses disp. nuper
ciüüquæst. 2.

*Exponitur, quid sil generatio propria
virentium.*

Dicendum est secundo , generationem
^riventiom optirno difliniri per hoc, quod
ω jit origo virentis a principio vivente con-
juvefo, in similitudinem naturas ejusdem
speciei. Ita I) Thomas in hoc art. et i
contra Gentes c. II desumiturque ex Ari-
telo 7 Mptaphysicæ c. 8 et 8, Ethico-
rum c. 12 necnon I de Generatione ani-
calinm cap. I et 2. quam etiam recipiunt
omnes expositores divi Thomæ in hoc
beo.

ty* Êijdicalur assertio, et simul pnedicta
di&inilio. In primis ergo generatio dicitur

** viventis, ul denotetur, quod proprius
terminus illius debet esse vivens, ut ita

distinguat a gwncraltono no/. viventium.
Nomipe autem viventis inteliigitur vivens
totale, et suppositum per se subsistens,
ita ut per hanc particulam distinguatur
generatio a nutritions, qua acquiritur nova
pars substantial viventis, Nam, licet tabs
pars sit (modo tamen in lib. de Generat
disput. 5 quæst. 3 ot I a nostris Complu-
tensibus explicato) vivens; nihilominus
nutritio illa non habet rationem genera-
tionis viventium simpliciter, ct absolute
talis.

Deinde eadem generatio asseritur e=se
a principio vivente, ut denotetur, quale de-
beat esse principium generationis, et quo-
modo ad generationem viventium ron sit
satis, quod terminus ejus sit viveris; sed
insuper desideratur, quod principium ejus
sit etiam vivens ut tale : et per consequens,
quod talis generatio sit vitalis, -ad quam
proinde ipsum vivens (modo statim di-
cendo) se se moveat. Ur.de generatio ver-
mium procedens a Sole (ut multi volunt)
non est generatio viventium , quia non
procedit a principio vivente : nec generatio
Evæ ex costa Adami habuit, ut fuit ab
illo, rationem prædictæ generationis : quia,
secundum quod fuit ab Adamo, non pro-
cessit a vivente ut tali : ex eo quod Ada-
mus non concurrit vitaliter ad illam, nec
ab eo in genere causa? efficientis processit,
sed tantum materialiter, seu præbendo
materiam in ipsam influxit.

Additur prætreca illa panicula *conjuncto*,
ut innuatur, generationem viventium esse
talis conditionis, ut debeat esse quodam-
modo de substantia, vel quodammodo de
parte, seu de aliquo substantiæ generantis,
quoi saltem in principio generationis ha-
beat esse conjunctum eidem generanti : ac
proinde vivens genitum debet secundum
aliquid sui esse conjunctum saltem in ini-
tio generationis cum suo principio vivente,
a quo procedit.

Hoc autem optime explicat D. Thomas
4 contra Gentes c. 11 in plantis, et anima-
libus generantibus sibi similia, quia non
nisi medio semine generant: semen autem
saltem in principio fuit conjunctum ipsi
generanti, habuitque esse aliquomodo par-
tem, seu quasi partem, vel aliquid ipsius,
quatenus est aliquid contentum intra ip-
sum generans, ita ut per se petat esse intra
illud : et sic vivens generans non imprimit
suam formam in materia omnino extrin-
seca, sed in materia quodammodo (per se
tamen] intrinseca : quod tamen non pel it

nQm.G.N.Goraplutenses docent. : nec etiam habet rationom motationis communiter dicue, nisi quin nos intelligendo quodammodo procedimus de potentia in actum, ex to quod non sumus semper in actuali cognitione : ergo in Deo processio Verbi, nec ktbebil rationem motus proprie, et stricte dicti, de quo in 3 Physicorum, nec etiam motus communiter sumpti : ac proinde nec « conveniet ratio generationis competens tam viventibus quam non viventibus.

Il t c ultima consequentia patet ex dictis. Siquidem ratio generationis conveniens, um viventibus quam non viventibus petit, quod sit motus, qui diffinitur in 3 Physicorum per hoc, *quod sit actus entis in potentialia, etc.* ut pnedicti Compkitenses disp. citata num. IG probant : ergo processioni Verbi, cui non convenit ratio motus communiter dicti, non poterit prædicla ratio generationis communis, tam viventibus quim non viventibus competere. Prima vero consequentia etiam constat. Quoniam, riprocessio nostri verbi non est motus propre dictus, et in 3 Physicorum definitus, mulio minus processioni Verbi divini hoc conveniet. Sicut nec ratio mutationis communiter dicta» conveniens processioni nostri verbi, eo quod non semper sumus in actuali intellectione, illi competet. Siquidem processio Verbi divini mensuratur sternitote : ac proinde semjer, et indefeclibiliter est in Deo. Antecedens autem quoad primam patet ex ibidem dictis. Quoad secundam vero etiam constat. Quotam, si nos semper, et indefectibiliter esin actuali cognitione alicujus objecti, ûcn esset unde quoad hoc esset in nobis liqua mutatio, sive proprie, el stricte, sive communiter dicta.

§ IV.

contra hanc assertionem, et ejus solutio.

u Nec refert, si objicias, quod juxta ea, e. dubio sequenti dicemus, processioni Verbi divini competit definitio generationis. « irrauiuni : ergo etiam ei competet definita generationis, prout communis est, tam tivrtlibuB, quam non viventibus. Patet foto'«equentia. Quia, ut ex D. Thoma in hoc irt. constat, ratio generationis, prout com- «mis viventibus, et non viventibus, est essentialiter superior respectu generationis rivectom : constat autem, quod cui conve- Salnumt. Curs. ltheolog., tom. III.

nit ratio aliqua, debet etiam id. quod est essentialiter superius tali rationi, convenire. Sicut, cui convenit ratio hominis, debet etiam competere ratio animalis eidem homini conveniens, et communis.

Confirmatur. Quoniam, vel ratio generationis, prout dicit mutationem de non *esse* ad *esse*, competit generationi viventium per modum rationis generic#, aut essentialiter superioris, vel non? Si primum. Ergo, cui convenit ratio generationis viventium, competet, propter rationem nuper tactam» ratio communis, tam generationi viventium, quam non viventium. Secundum autem dici nequit, ne ibidem detur duplex species atoma generationis : alia quidem consistens in hoc, quod vivens generetur generatione propria viventium ; alia vero in hoc, quod transeat a non *esse* ad *esse* substantiale : siquidem utraque liæc ratio in productione viventium creatorum reperitur.

Respondetur enim distinguendo antecedens : *Processioni Verbi competit definitio generationis viventium* : prout generatio viventium ahstrahit a generatione viventium, sive creata, sive increata, concedendum est : prout generatio viventium reperitur in creaturis, iterum distinguendum est antecedens, et concedendum, si intelligatur de prædicla generatione quoad id, quod de perfectione dicit, quodque est satis ad salvandam rationem formalem generationis viventium; negandum vero, si intelligatur quoad id, quod includit de imperfectione. Et deinde neganda est consequentia. Quoniam generatio, prout est communis generationi viventium et non viventium, non includitur in generatione viventium, prout abstrahit ab omni generatione viventium, sive creata, sive increata : sicut nec includitur in generatione viventium creatorum secunium id, quod perfectionis exprimit, sed secundum id, quod dicit imperfectionis.

Explicatur hoc. Etenim generatio viventium potest sumi, vel primo secundum se, sive secundum rationem analogam omni generationi viventium, sive creatæ. sive increaiæ : vel secundo, quatenus dicit generationem viventium creatorum. Si primo modo consideretur, nihil exprimit imperfectionis secun lum rationem differentialem, secundum quam in hac obstructione distinguitur a generatione non viventium : nec in ea sic sumptu invenitur ratio generationis, prout est communis, tam ge-

Confirmatio.

17.

objectio.

18.

Dilucidator solatia.

nerationi viventium, quam non viventium : ac proinde ratio hæc analoga generationis viventium secundum suam rationem differentialem sic in communi sumptam non petit contrahere, unquam quid sibi superius, rationem prædictam generationis, prout est communis generationi viventium et non viventium : nec aliquid aliud, quod imperfectionem dicat. Si vero secundo modo consideretur, tunc dicit aliquid imperfectionis, et aliquid perfectionis : perfectionis quidem, quia exprimit originem vitalem viventis a vivente, etc. : quod quidem satis perfectionis dicit, si sub hoc præciso conceptu consideretur. Imperfectionis vero, quia dicit rationem generationis viventium, non qualitercumque, sed ut determinatam ad generationem creatam. Nam secundum istam rationem dicit generationem viventium exeuntium de potentia in actum, el affert propr.am rationem differentialem generationum viventium creatorum, ut contrahentem rationem generationis, prout est communis, tam viventibus, quam non viventibus : el per consequens in prædicla generatione viventium sic sumpta includitur per modum rationis superioris ratio illa generationis communis viventibus, el non viventibus.

Quare : etsi ex hoc, quod alicui conveniat ratio generationis viventium prout determinata ad viventia creata, colligatur, debere eidem conveniri? rationem generationis, prout est communis, tam viventibus quam non viventibus, seu (quod in idem quoad præsens redit) rationem generationis substantialis petentis mutationem de non esse ad esse : non lamen id colligitur ex hoc, quod alicui competat ratio generationis viventium, prout secundum suam rationem differentialem abstrahit a generatione viventium, sive creata, sive increata, vel prout dicit generationem viventium crealorain quoad id præciso, quod perfectionis exprimit. Unde, cum processioni Verbi divini conveniat definitio, el ratio generationis viventium* prout secundum suam rationem differentialem abstrahit a creata el increata. sive prout dicit generationem viventium creatorum quoad id, quod perfectionis habet, quoique est salis ad salvandam rationem formalem generationis viventium, non vero quoad id, quod imperfectionis includit, inde esi, ut non conveniat eidem ratio generation's, prout est communia, tam viventibus, quam non viventibus.

Possuntque hæc omnia elucidari i pio sapienti® ut sic, secundum suam rationem differentialem considérai®, vel sapientiae creatæ eodem modo sumplæ. Nam sapientia ut sic, quoad rationem analogam, et differentialem sapienti® abstrahentis a creata et increata, nihil exprimit importée* lionis, nec in hoc conceptu includitur per modum superioris essentialis ratio qualitatis, aut accidentis, aut quæcumque alii imperfectio. Et similiter sapientia creata modo dicto accepta licet, quatenus const* deraur ut creata, dicat imperfectionem, et in ea incluiatur per modum superioris essentialis ratio communissima qualitatis, et accidentis : attamen, si concipiatur præelse, secandum quod est cognitio per altissimas cautas, exprimit aliquid perfectionis : et secundum hanc rationem præcise sumpta non petit, quod indisponsabiliter includat per modum superioris rationem I communissimam qualitatis. Et proptoreay ratio sapienti®, prout dicit cognitionem I per allissimas causas, potest abstrahi z Deo, et creaturis, et in Deo inveniri, quia in eo includatur ratio aliqua qualitatis, aut accidentis.

Per quæ ad confirmationem satis palet, et simul, quomodo sit intelligendnm id, quod D. Thomas in præsentī docet, dum ait, rationem generationis communiter dictam, seu prout est *mutatio de non esse ad esse*, convenire per modum superioris generationi viventium.

Alix objectiones, el enodatio carum.

Nec refert, si urgeas, quod si ratio generationis viventium creatorum potest concipi secundum d, quod d.cH perfecuoms, el ab ea. s.c concepta potest abstrahi rauo communis generationis viventium, conveniens etiam processioni Verbi divini, non est cur generatio non viventium non possit concipi quoad id, quod est in ea perfectionis. nempe, prout est productio naturæ sub tantialis per se subsistentis : ac proinde i.on erit, cur ab ea sic sumpta non abstrahalur ratio communis generationis substantial s conveniens, tam non viventibus, quam et am viventibus, sive increato, sive creatis : ergo, etc.

Respondetur en m negando antedecens, Quon am, licet generatio vivent um creatorum secundum suam rationem genericam dicat

Ad imperfectionem, quatenus includit uhiioni cuminunein, tam viventibus, non viventibus, nempe, mutat onein ad nun w ad esse : attamen secundum rationem ddforent alom conceptam ra.*ecundum quod exprimit esse oriWffi rirm/w a vivente, tlr , non onciprado rationem limtalion s ibidem reperi tu, non exprimit imperfect onein : et in Uip-o. quoi ibidem exprimitur, salvatur xi ratio generationis vivent um prout adi a generatione non vivent um.

Cmuni ratio generationis non vivent.:j label, lain secundum rationem geiæ nlons communem viventibus, et non viifCliVus Creatis, quam secundum suam n.jhiu differentialem, involvere, et* exjfsxtt aliquid imperfectionis : ita ut, nibi hfewprnntur, non salvetur ib dem vera rcj generationis. Nam secundum rat o-sagcnêrçam dicit ral onein mulaionis fâ-unlialis de i on esse ad ess , prout abs-tbit i mutatione a non esse ad esse vitæ, Kiflalalionea non esse ad esse, quod non üttfvite : sicut etiam secundum suam nwoem diltfrentialem, se uadum quam tor a generatione v.ventum, ad-dlrpod liffic mutatio sit ad esse excludens «ur. Unde, li el ibidem inveniat ur ratio pronis nature substantial s per se rigatis; non lamed in hac ratione sa'n:r quidditas generat onis subst mti dis; fdxtoin ratio communis ad creationem, K sen^rationem : ac proinde, usque dum cwipiilur ratio generation's, quæ sit csatnhibilis per generationem non vivent-fai, seu per rationem differentialem ip-

Rato autem, ob quam dicimus, generationis sumptam exprimere perfectionis jam es, licalulu gene. r.,...fm viveJtium ou neceJarI0

explicare, non potest aliunde melius rih, quam ex definitionibus traditis ab et 1). Thoma, communiterque Mrptfe ab eorum discipulis. Nam quoties c..r <le essentiis rerum, tunc optima via fi et* investigandas et declarandas est ddinilionibus a Principibus illius in qua de illis agitur, traditis, et bmm discipulis unanimi consensu al-Stando ergo quoad præsens m dcli - li/zvius generationis viventium, et genericommis viventibus, et non necnon et generationis non vivent*ωπη, planum fiet id, quod diximus.

Nam in definitione generationis viventium est aliquid, quod exprimai prrfenionem» non exprimendo imperfectionem, quodque sit .satis ad generationem viventium, ut inntenti constabit : cum lamen in definitione generationis, ut est communis viventibus, et non viventibus, et generationis non viventium n hil re, oriatur, quod sit satis ad rationem generationis, quod non exprimat aliquid imperfectionis : S quidem generatio, prout est communis viventibus, et i on viventibus, delinitur per hoc, quod s t *mutatio de non esse ad esse* : et generatio non viventium per hoc, quod sit *mutatio ait rsse excludens vitam* : et nec ratio imitationis ad esse nec ratio mutationis ad esse excludens vitam, quæ requiruntur ad pnedictas rationes gone at onis. possum non exprimere aliquid imperfectionis.

Quaro : sicut inde colligimus, sapientiam creatam involvero aliquid imperfect onis, et aliquid perfect»onis denu labilis ah imperfectione, et transferibilis ad Deum/ qu a definitur inter alia per hoc, quod sit *cognitio per allissimas causas*, et in isto conceptu præciso, ut revera præscindi potest a limitatione, quæ ibidem repe.itur, ex hoc quod sapientia illa sit creata, non exprimitur imperfectio : et similiter ex eo, quod homo definitur per *animal rationale*, et in hoc conceptu expresso non potest non involvi, et explicari imperfectio, colligimus illum sub eo conceptu hominis non este denudabilem ab imperfectionibus, nec rationem hominis posse abstrahi a Deo, et creaturis. Ita ex hoc, quod generatio viventium creatorum definitur per hoc, quod *sil origo viventis, etc.* et in hoc conceptu præciso (ut revera præscindi poiest a limitatione, quæ ibidem repentur, ex eo quod est origo viventis creati ut talis, etc.) non exprimitur imperfectio, colligimus posse abstrahi rationem quamdam generationis viventium denudabilem ab imperfectionibus, in qua prædicla generatio consistat, et hanc esse ponibilom in Deo. Et similiter ex hoc, quod generatio non viventium definitur per Iwc, quo l secundum rationem generalem generat onis conlrah bilem per rationem differentialem generationis non viventium \$ t *mutatio de non esse ad esse*, et secundum rat'onem differenti dem generation's non viventium per hoc, quod sit *mutatio ad esse excludens vitam*, et in hoc conceptu adhuc pr.ee so a limitatione generali creature exprimitur imperfectio, colligemus, rationem generationis non viventium,

08	DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.	DISP. II. DUB. I.	69	
necnon generationis ut sic, prout est contrahibilis ad generationem non viventium, non esse denudabilem ab imperfectionibus, nec transferihilem ad Deum : ac proinde non esse dabilem rationem generationis abstractam a generatione viventium, et non viventium, quæ sit ponibilis in Deo.	cendo definitionem traditam ab Aristotele, et divo Thoma, et communiter ab eorum discipulis receptam, nempe, quod <i>accidentis esse esse finiri</i> , in qua definitione nihil ponitur, quod sit satis ad rationem accidentis, quod non exprimat imperfectionem, ut influenti constabit. Et ita licet talis definitio tradita sit de accidenti creato, nihilominus ratio accidentis non est denudabilis ab imperfectionibus, nec poterit dari vera ratio formalis illius, quæ sit communis Deo, et creaturis : quandoquidem ad id desacratur, ut esset aliquid in prædicta definitione sufficiens ad rationem accidentis, quod non exprimeret imperfectionem.	whmmoloei, quod continetur sub illo : scilicet, quod coin; est essentialiter animali, competit etiam essentialiter homini sub animali contento. Prima verum consequentia ex antecedenti videtur constare. Quia prædictum prædictum propositionis non est generum viventium, prout abstrahit a creata, et increala. Tum : quia id ex terminis ipsis videtur constare. Tum etiam : quia illa propositio non est omnino idonea, sed cernitur ab hac, nempe, <i>generatio viventium, prout abstrahit a creata, et increala, est essentialiter viventium, prout eodem modo abstrahit a creata, et increala</i> : ergo prædicatum prædicta propositionis erit generale ut sic, prout abstrahit a generali, sive illa sit viventium, sive non viventium : quia non restat aliud, pro quo did prædicatum accipiatur : et per consequens prædicta generatio abstrahens à ratione viventium, et non viventium convenit essentialiter generationi viventium, prout abstrahit a creata, et increala.	aliquod aliud prædicatum, cujus ratio significata possit de eo prædicari.	
objicit, nempe, Aristotelem et D. Thomam solum definiisse generationem non viventium creatorum ut talium. Et similiter, dum Angelicus Doctor dixit, generationem, ut est communis viventibus, et non viventibus, non reperiri in Deo, solum loqui de ea ut præcise sit communis ad generabilia, et corruptibilia : et propterea asseruit, quod <i>nomine generationis dupliciter utimur. Uno modo communiter ad omnia generabilia, et corruptibilia ; et sic generatio nihil aliud est, quam mutatio de non esse ad esse.</i> Sicut e contra, dum definivit generationem viventium, quia loquebatur de illa in omni sua abstractione, idcirco non restrinxit eam ad peculiariora viventia, sed absolute de ipsa, ut est generatio viventium, locutus est; et ita addidit : <i>Idcirco modo proprie in viventibus : et sic generatio significat originem alicujus viventis, etc.</i>	Sicut e contra ad hoc ut ratio sapientia sit denudabilis ab imperfectionibus, « transferibilis in Deum, requiritur, ut, dum delinitur sapientia creata per hoc, quod sit habitus cognoscitivus per omississimas causas; Idcirco ibi aliquid sufficiens ad rationem sapientia secundum suam rationem differetiam habentem considerata- (ut revera est,) quod sit denudabile ab imperfectionibus, nempe, ratio cognoscitiva per altissimas causas. Idcirco ergo in presenti proportionabiliter philosophandum est.	Quod etiam videre licet in aliis propositionibus, ut in hac : <i>Canis latrabilis est essentialiter canis.</i> Nam, ex eo quod hoc prædicatum ex vi verborum, et præcise sumptum est æquivocum ad canem latrabilem, et alios canes, propterea ratione subjecti restringitur ad hoc, ut, si attendamus ad rem significatam, et prædicatam, tunc ex parte ejusdem rei prædicatæ solum prædicetur canis restrictus ad canem latrabilem, licet vox sit communis omnibus canibus. Sic ergo in presenti philosophandum est. Nam generatio, ut hoc nomine significatur, tantum dicitur æquivoce de generatione non viventium, et de generatione viventium, prout abstrahit a creata, et increala.	Aliud clem-ph to.	
Respondetur enim ex modo dictis, quod hoc ipso, quod divus Thomas definiens generationem, prout est communis viventibus, et non viventibus corruptibilibus, tantum definivit eam per permutationem de non esse ad esse, quæ indeniabilis est ab imperfectionibus, et ab expressione earum, satis innuit, esse talis conditionis, ut nihil sit in ea sufficiens ad rationem generationis, a quo possit abstrahi ratio generationis non exprimens aliquid imperfectionis, et quæ possit simul abstrahi a Deo, seu a divina generatione, et esse communis ipsi et aliis. Sicut hoc ipso quod (ut modo dicabamus) in definitione hominis nihil ponatur, quod sit sitis ad salvandam rationem hominis, nisi animal rationale, quod est indeniabile sub hoc conceptu ab expressione imperfectionum, denotatur, rationem hominis formaliter talem non posse esse essentialiter communem Deo, et nobis : ac proinde non posse ab utroque talem rationem abstrahi.	Unde, sicut contendens, rationem accidentis esse denudabilem ab imperfectionibus, et eam non consistere in inhærentia adhuc aptitudinali, sed in ratione alia, qua alias est conjuncta cum prædicta inhærentia, non solum optime convinceretur adducendo contra illum prædictam definitionem, et modo explicato eam expendendo ; sed etiam hæc esset melior, et accommodatior via ad hoc intentum, imo forte non esset alia via ad id idonea ; sic hoc ipsum in presenti, proportionem servata, dicendum est.	Exdictis igitur constat, hoc nihil obesse. Nim licet prædicatum prædictæ propositionis non sit ex vi verborum præcise sumptum generatio viventium in abstractione ira explicata; attamen, quia talia sunt prædicta, qualia exiguntur ab eorum subiectis, ut communiter docent Dialectici, propterea illud prædicatum restringitur rationi subjecti ad hoc, ut ex parte rei prædicatæ solummodo prædicetur generatio viventium ; non vero generatio, ut est hominis etiam non viventibus : ex eo quod, at jam diximus, generatio viventium, prædicta abstrahit a creata, et increala, non habet «Usprase aliquam aliam rationem generatiis	Satis. Hic objectum illius funus.	
Possuntque hæc omnia explicari, et simul confirmari nostra tertia assertio ex eo quod, si quis contenderet, rationem accidentis esse denudabilem ab imperfectionibus, ac proinde transferri posse ad Deum, tunc optime falsitatis convinceretur adducendo	Idcirco duj objectiones, et responsio ad illas.	Polesque hoc explicari exemplo hujus propositionis : <i>Ens verum, et reale, prout prædicta a creato et increato, est essentialiter ens.</i> Nam juxta opinionem eorum, fides nostri Complutenses in sua Logica interpretantur I n. G referunt, quique dicunt, ens, post abstrahit a reali, et rationis, non interpretari analogice, sed solum pure æquijzde ente reali et rationis, ac proinde materia romen esse commune illis, tunc prædicatum prædictæ propositionis licet ex turborum non denotet ens reale, nihilominus ratione subjecti restringitur ad hoc, et parte rei prædicatæ solum prædicatur prædictum ens reale : ex eo quod juxta graunem hanc ens reale non habet per ipsam prædicali superioris sibi essentialis	Fit secundo, nihil obesse, si urgeas, non cobairere ista cum illis, quæ disp. I hujus tractatus § 25 diximus, nempe, Verbum divinum produci de substantia, vel ex substantia Patris tanquam ex actu purissimo ; ergo, etc. Antecedens probatur. Quoniam, si semel Verbum producitur de substantia Patris, tunc generatio illius conveniet cum generatione, prout abstrahit a generatione viventium, in hoc, quod sit productio ex aliquo, prout præscindit ab hoc, quod sit ex aliquo tanquam ex pura potentia, et ex aliquo, ut ex actu purissimo in similitudinem ejusdem naturæ sive specifica?, sive genericæ, sive analogicæ : ergo etiam conveniet cum generatione non viventium in ratione generationis ut sic : et per conse-	28. Alia replicatio.

s^oii Ut hoc autem magis explicaret, et con-
* lirmaret, addit S. Doctor: *Hoc etiam veteris
testamenti Scriptura non tacuit, Christum
Deum nominans : dicitur enim in Psalmo :
Sedes tua, Deus, in sxculum siculi, virga
directionis virga regni tui, dilexisti justi-
tiam, el odisti iniquitatem. Et quod ad Chris-
tum dicatur, patet per id, quod subditur.
Propterea unxit te Deus, Deus luui oleo Ix-
titix prx consortibus luis. El Isaix 9 dici-
tur : Parvulus natus est nobis, et Filius da-
tus est nobis, el factus est principatus super
humerum ejus ct vocabitur nomen ejus, Ad-
mirabilis. Consiliarius, Deus, Fortis, Pater
futuri sxculi, Princeps pacis Sic igitur cx
sacra Scriptura docemur Filium Dei <i Deo
genitum Deum esse. Filium autem Dei de-
sum Christum Petrus confessus est, ei di-
cens : Tu es Christus Filius Dei vim. Ipse
igitur ct unigenitus est, el Deus est : ac
proinde, hoc ipso, quod dicatur in Scrip-
tura genitus, et Filius, non potest intelligi
per hæc verba, quod sil creatus, aut Filius
Dei adoptivus : siquidem hæc duo Deo
repugnant.*

33. Quod eliam amplius confirmavit idem S.
Doctor 4 contra Gentes, tum cap. 7 ratione
t ubi sic ait : *Cum enim Scriptura divina,
el Christum Dei Filium, cl Angelos Dei filios
nominat : alia tamen, el alia ratione. Unde
Apostolus Hebrxorum l dicit : Cui dixit ali-
quando Angelorum : Filius meus es tu, ego
hodie genui te ? quod ad Christum, asserit,
esse dictum. Secundum autem positionem
pr,edictam eadem ratione Angeli filii Dei di-
cerentur, el Christus : utrisque enim unum
nomen filiationis competeret secundum quam-
dam sublimitatem nalurx, in qua crcalisunt
a Deo. Nec obstat, si Christus sit excellentio-
ris naturæ prx Angelis. Quia etiam inter
Angelos, ordines diversi inveniuntur : ct
tamen omnibus eadem filiationis ratio com-
petit. Tum etiam rationo 2 ejusdem capitis,
ubi sic inquit: *Cum ratione creationis (adde,
necnon ratione grati® adoptiva.) nomen fi-
liationis divinx multis conveniat, puta om-
nibus Angelis d Sanctis : si eliam eadem
ratione Christus filius diceretur, non esset
unigenitus ; licet per excellentiam sux na-
lurx inter externos primogenitus posset dici.
Awcrit autem eum Scriptura esse unigeni-
tum Joan, l : Fidimtu eum, quasi unigeni-
tum a Patre».**

ai. Præterea eadem veritas assertionis nos-
hai«ult træ continetur in illo Isaïæ ultimo : *Num-
quid ego, qui alios parera facio, y ipre non
pariam, dicilDominus? Si ego, qui generatio-*

*nem exteris tribuo, sterilis ero, ait Domi-
nus Deus tuus? Quod testimonium sic ox-
plicat Angelicus Doctor i contra Gent. cap.
2 : Licet dici possit, hoc esse referendum ad
multiplicationem filiorum Israel dc capilivi* 'J
late revertentium in terram suam, quia prx-
mittitur : Parturivit el peperit Sion filios
suas : tamen hoc proposito non obsistit : ad
quodcumquo enim ratio aptetur, ipsa tamen
ratio, qux cx Dei ore inductyr, firma d
stabilis manet : ut, si ipse aliis generationem
tribuat, sterilis non sit. Nec esset conve-
niens, ul, qu\ alios vere generare facit, ipse
non vere, sed per similitudinem generet:
cum oporteat, nobilius aliquid esse in causa, t
quam in causatis, ul ostensum est. Joannis
etiam ! dicitur : Vidimus gloriam ejus, glo-
riam quasi unigeniti a Patre. Et iterum :
Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris,
ipse enarravit. El Paulus dixit Hebrxorum I
l : El cum iterum introducit primogenitum i
in orbem terrx, dicit : El adorent eum om-
nes Angeli Dei. B*

Quod etiam optime explicuere Athana- i>.
sius lib. 3 contra Arianos prope initium,
his verbis : *Quod si non facunda, sed steri-
lis est divina substantia, ul lux non lucens,
aut fons, qui amissis fluentis exaruit : qui ἡ
fit, ut vim condendi illum habere dicentes
nullo pudore suffundantur. Cyrillus nos-Cjsa)
ter Alexandrinus Dialogo de Trinitate λ μ
lib. l col. penultima. ubi Arianos ita
vituperat : Ipsam Dei Pains naturam
in hoc simul dehonestant : quando-
quidem contendunt, non esse fructiferum,
et spoliant cum gignendi facultate : cujus
tamen figuras parturiens, et fructificans D
creaturarum natura in se declarat. Et Cy- dft
rillus Iliero-olymitanus Catechesi 7 sub
initio: *Nam qui omnibus vim gignendi com-
partitur, eum hac facultate privare, impium
sane fuerit.**

Nec obstat, si dicas, quod si hoc testi-
monium aliquid probaret, convinceret uti-
que, etiam Filium, et Spiritum sanctum
generare ad intra, quippe qui tribuunt etiam
creaturis virtutem generandi.

Non igitur hoc obstat. Quoniam testimo- ε
nium hoc Isaïæ solum intelligitur, juxta
Sanctorum doctrinam, de prima persona
Trinitatis : ex eo quod sola ipsa habet a se
communicare creaturis virtutem generandi :
cum tamen aliæ person® hoc habeant a
Patre. Et propterea, ut infra dicetur, sola
prima persona habet ad intra generare.
Unde Angelicus Doctor, *loquens in speciali
quiest. 9 de Potentia art. 9 ad 9 de Patre:
et

et Filiū, inquit: *Sequitur aulem, quod sil in Dtt) generatio ex hoc, quod tribuit aliis ge- M Mlimem. ul causa effectiva, cl exemplaris. Paler autem esi exemplar generationis, ul générons: sed Filius ul genitus* (ac proinde habens a Patre totum suum esse, et virtutem, qua tribuit creaturis, quod generent). *Me non oportet, quod generet.*

u Et licet hæc eadem veritas posset pluri-
^5bui,afiis Scriptune testimoniis suaderi, ut
ex Proverbiorum 8 ubi sapientia increata
(neiope Verbum) de se ipsa inquit : *Non-*
dum erant abyssi, cl ego jam concepta
eram . et post pauca : Anio omnes colles
Φparturiebar. Quod testimonium intelli-
zunt communiter Patres de generatione
Verbi divini. Necnon ex illo Psalmi 109 :
Es ultro ante luciferum genui le. Quæ verba
fere omnes antiqui Patres de æterna Christi
renerauone explicant. Ac tandem ex illo
isajæ : *Generationem ejus quis enarrabit?*
; Qiiod testimonium do æterna Christi pro-
cessionem communiter exponitur a Patribus.
Licet ergo ex his et aliis pluribus testimo-
niis possit hæc veritas suaderi : nihilomi-
nus consulto, ab evitandam prolixitatem,
ea omittimus : addentes tantummodo, præ-
dclam veritatem esse propter testimonia
^•ilducta defmitam in Symbolo Apostolo-
rum : *El in Jesum Christum Filium ejus.*
In Symbolo Athanasii : *Filius a Patre solo*
irf non factus, nec creatus, sed genitus.

g Io Concilio Nicæno in professione fidei,
ubi habentur verba relata ex Symbolo. Et
in Concilio Ephesino sub Theodosio ju-
niore, el Gælestino Papa I Canone 13 sic
habetor: *dii igitur Magna, cl Sancta Syno-*
ds, ipsum, qui csl ex Deo Patre naturaliter
uluj, Filius unigenitus, etc. Et tandem hoc
-s.*.ipsum dicitur in epistola I Clementis ad
kt Jaeobum fratrem Domini. In epist. Xistî I
omnes Christi fideles. In epist. Xisti II
*1 Gratum quemdam episcopum. Nec non
in aliis Pontificum epistolis. Et ideo hoc
ijsum omnes Theologi, ut de fide, fa-
lentor.

§ π.

j Ferito *catholica ratione ex definitione*
generationis viventium desumpta slitlri-
! *lilur.*

Ratio prior, et fundamentalis pro asser-
,-. tone desumitur ex I) Thoma in hoc art.
et potest ad hanc formam reduci. Nam
i processioni Verbi divini conveniunt omnes

particulæ definitionis generationis viven-
tium, nempe, *quod, sit origo viventis a prin-*
cipio vivente conjuncto in similitudinem na-
ture : ergo prædictæ processioni vere, et
proprie conveniet ratio generationis viven-
tium. Consequentia non indiget proba-
tione. Antecedens autem probatur discur-
rendo per singulas particulas definitionis.
Nam in primis, processio Verbi divini est Proces-
origo viventis a principio vivente. Quia
propterea dicitur Matthæi 16 : *Tues Christus* divini
filius Dei vivi, idest habens vitam a Patre vi- ^enu?
vente. Et .Iohannis 11 : *Sicut Paler habet a princi-*
vilnm in semetipso: sic dedit el Filio hebere P'°
vitam m semetipso. Et ratio est. Quoniam Mati.w.
processio, per quam Verbum divinum pro- Jmd· 11
cedit, est operatio vitalis, nempe intellec-
tio Paterna, quæ, hoc ipso quod vitalis,
debet tam ipsa, quam id, quod per illam
indispensabiliter procedit (ut in praesenti
contingit) procedere a principio vivente.
Unde, adhuc in nobis, verbum est termi-
nus vitalis, etindispensabiliterpetens actio-
nem vitalem, nempe intellectionem, per
quam producat, necnon et principium
vitale utriusque.

Deinde, quod prædicta processio Verbi 38.
divini sit *a principio conjuncto,* satis constat.
Tum ex illo Joannis 1 : *Unigenitus* principio
filius, qui est in sinu Patris. Ubi satis de-
notatur conjunctio Verbi cum suo princi- Joan. i.
pio. Tum ex illo Sapientiæ : *Ego jam con-* Prover.8
cepia eram. Quia, ut explicat D. Thomas D.Thom.
4 contra Gentes cap. 11 prope finem : *Id*
quod generatur, quandiu in generante ma-
net, dicitur esse conceptum. Verbum autem
Dei ita esi a Deo genitum, quod tamen ab
ipso non recedit, sed in eo manet. Tum de-
nique : quia per hanc particulam *a princi-*
pio conjuncto significatur specialis modus,
quo viventia naturali modo producuntur a
generante conferente (modo in dubio præ-
cedenti tacto) aliquid substanti» suæ, quod
in substantia genita includatur. Constat au-
tem, Verbum in divinis ita procedere a
Patre : siqui Jem, ut statim dicemus, pro-
cedit ab illo, ut a conferente eidem Verbo
ipsammet numero substantiam, seu essen-
tiam, quæ est in Patre. Et propterea in
Concilio Nicæno Verbum dicitur Filius Concil.
unigenitus de Patre, hoc est, de substantia
Patris, seu, cui Pater eamdemmet substan-
tiam, el essentiam communicavit. Sicut
etiam ob eamdem rationem Joannis 10 Joan.to.
dixit Christus : *Paler meus quod dedit mihi,*
majus omnibus esi. Quo testimonio utitur Conr
Concilium Lateranense in cap. *Damnamus,*

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

De summa Trinitate, ad probandum, Filium produci de substantia Patris.

El ratio horum est. Nam cum Verbum divinum procedat per actionem immanentem. oportet, ut maneat in principio a quo procedit, ac proinde oriatur a principio conjuncto. Cumque, omnibus quæ manent in Deo communicetur aliquid ex vi sua» processioneis, quod idemmet sit in suo producente. sive in principio, a quo procedunt ; et propterea etiam Spiritui sancto communicatur ex vi processioneis ipse amor divinus, et essentialis : lit inde, ut Verbo divino, cui cuncta hæc conveniunt, debeat etiam ‘competere, quod oriatur a principio conjuncto.

33. Tandem in quod ultima particula, nempe, hndea7 l/l *similitudinem natur**, conveniat processioni Verbi divini, constat. Tum ex sHiiiti- Sapienti® 7 et ad Colossenses i ubi tftioem Verbum vocatur imago Dei : imago autem rulu7jr. perfecta, qualis est Verbum divinum, debet esse in similitudinem omnimodam naturi. Et i leo Joannis 10 dicitur : *Ego et Pater unum sumus*. Quam probationem prosequitur D. Thomas 4 contra Gentes cap. 7 his fere verbis : *Nulla substantia mata repræsenta Deum quantum ad ejus substantiam. Quidquid enim er perfectione cujuscumque creatur? apparet, minus est, quam quod Deus est. Unde per nullam creaturam sciri potest de Deo, quid est. Filius autem repræsenta Patrem. Dicti enim de eo Apostolus ad Colossenses i quod est imago invisibilis Dei. El ne *stimetur esse imago deficiens, essentiam Dei non repræsenta, per quam non possit cognosci de Deo. quid est, sicut vir dicitur imago Dei, I Corinthiorum 11 ostenditur, perfecta est imago . ipsam Dei substantiam repræsenta ad Hebrxos I dicente Apostolo : Cum sit splendor glori*, el figura substanti? ejus.* Ergo nVerbum erit ejusdem natur® cum Patre : siquidem, quod non est ejusdem nature cum illo, non potest ipsum perfecit* repræsenta.

I’.Tina. Turn etiam ox ratione, quam D. Thomas in hoc ari. adducit a l probandum, particulam istam convemra processioni Verbi divini, nempe, quod *intelligere* Dei est *es*e* Dei, ilest, ipsissima (ut sic dicamus essentia, et natura Dei absque distinctione virtuali. Nam hoc ipso, quod Verbum proce’at per intellectionem divinam (ut Angelicus Doctor in pntsenli, et art. præcedenli dixerat, nosque cum illo ibidem ostendimus) et prædicla intellectio sit for-

malissime ipsa essentia, et natura Patris : oportet, ut communicetur illi eidem intellectio, et natura Patris : ac proinde procedat in similitudinem natura). Sicut, quia Spiritus sanctus procedit per voluntatem, el volitionem Patris et Filii, quæ formalissime loquendo est ipse amor Dei e sentialis, ut infra dicemus, et dubio 3 præcedrntis disputationis asseruimus, oportet, ut communicetur ei prædictus amor essentialis.

§ HI.

Alia ratio pro catholica veritate per quam precedent fulcitur.

Tandem probatur assertio ratione alia, per quam præcedens confirmatur, quamque disp. I tetigimus, et in I tomo hujus nostri Cursus Theologici locis statim referendis insinuavimus. Nam processio verbi creati est generatio vitalis imperfecta, et secundum quid, ergo processio Verbi inc.rati erit generatio vitalis perfecta , et simpliciter talis. Antecedens probatur. Nam verbum creatum procedit simile suo principio in eadem numero natura sub modo essendi imperfecto, scilicet, sub modo essendi representative), ut t tomo tractatu 2 disp. 2 num. 141 et tractatu 3 disp. 2 num. I i asseruimus : et simul est terminus vitalis procedens a principio vitali conjuncto, ut § precedent! dicebamus : ergo ejus proce.sio er t generatio vitalis, licet imperfecta. et secundum quid : siquidem similitudo, seu identitas in natura tantum est identitas sub modo essendi diminuto, scilicet, sub modo essendi repræsentativo et intelligibili.

Consequentia vero probatur. Quoniam id, quod imperfecte, et diminute repentur in verbo creato, debet inveniri perfrcte, et sub modo essendi perfecto in Verbo increato, et ejus processione : ergo si per processionem verbi creati tantum communicatur similitudo, et identitas in natura sub molo essendi secundum quid , ac proinde est generatio secundum quid, liet inde, ut per processionem Verbi increati communicetur identitas in natura sub modo essendi pertecto : et per consequens erit generatio perfecta, et simpliciter talis.

Quam rationem tetigit D. Thomas 4 Dfb* cuntraGent. cap. 14 bis verbis : *Quia Filii Dei generatio non est materialis sed inlcitigibilis, stulte jam dubitatur, si Pater totam naturam*

IA
Ulli»
raiw. «
corfr-

prza-
dettis.

Angel
Doctor.

neturam dedit, eut partem. Manifestum est enim, quad si Deus st inlelhgit, oportet, quod tula plenitudo ipsius contineatur in Virbû. Sec tumen substantia l'ilio data déduit tsst in Paire. Quia ucc etiam apud not desinit esse. propria natura in re, quæ iridltyilur, ex hoc quod verbum nostri in-Ulkclus ex ipsa re intellecta habet, ut inlccli-fibilitereamdeni naturam numero contineat.

II. Nec refert, si dicas, hinc solum haberi, quod processio Verbi increati sit in simili* ludinem natura» sub modo essendi infinite repræsentativo cum præcisione sumpto; non vero sub modo essendi naturali, el repræsentntivo simul : siquidem verbum tolium solum procedit similo in natura sub modo essendi repræsentativo, finito umen. El ita Verbum increatum solum procedet simile sub esse repræsenialivo, licet infinito.

Nam con ra hoc est primo, quod linea wnihiludinis in natura sub esse repre-sentative, sive intelligioili non pertingens ad ho?r ut sit etiam sub modo es-endi natu-rali, et entitativo, est linea imperfecta, quantumvis detur, quod babeat infinitatem in esse repræsentativo : quia est linea infi-nitatis sub modo essendi diminuto, et se-cundum quid, scilicet, sub modo essendi representative, sive intelligibili cum pre-dsione sumpto et includente modum es-sendi natura'em. Sicut linea, accidentis, quantumvis infinitatis cum eadem linea compossibilis haberet, semper est linea imperfecta, quia est linea entis secundum quid : ergo hoc ipso, quod Verbum divi-num procedat simile in natura cum suo principio, debet procedere simile illi in ea-dem natura, non solum sub modo essendi intelligibili, sed etiam sub modo essendi naturali, d entitativo.

Confirmatur. Quia Verbum divinum, vel non habet generari, vel si hoc habet, de-bet esse genitura generatione vitali, non quidem, quæ sit talis secundum quid, sed quæ sit simpliciter talis : ergo hoc ipso, quod procedat simile suo principio, debet procedere simile illi in natura, non solum intelligibili, sed etiam sub ose na-tural: et entitativo. Patet consequentia. Quiialioqui tantum esset genitum genera-tore viventium secundum quid tali : liquidera ad generationem viventium sim-fheiter talem, et omnino perfectam requi-rito identitas in natura cum suo principio nb modo essendi naturali.

Deinde. Nam identitas in natura sub modo

essendi naturali est identitas in illa sub impo-modo essendi perfecto : et identitas in ea- ^caodo dem natura sub modo essen li intentional precise est identitas in illa >ub modo es-sendi imperfecto. : ergo si processio im-perfecta verbi creari, hoc ipso quod sit imperfecta, tribuit hanc posteriorem iden-titalem imperfectam, oportet, ut proces-sio summe perfecta Verbi increati tribuat illam priorem identitatem perfectam.

Confirmatur primo. Nam ex hoc, quod scientia practice creaturarum sit causa imperfecta, nempe, precise per modum dirigentis, respectu sui objecti, non vero per modum exsequentis, colligimus, quod scientia increata, et divina terminata ad' creaturas est causa sui objecti practic», ni-mirum creaturarum, perfecto modo, scili-cet, per molum dirigentis, simul et exse-quentis, ut in 1 tomo tractatu 3 disput. 5 num. 13 et sequentibus diximus : ergo ex eo. quod verbum creatum procedat si-mile suo principio in natura sub modo es-sendi imperfecto, scilicet, sub modo es-sendi intentional cum pncisione sumpto, et excludente similitudinem, et identitatem sub modo essendi naturali , colligemus, quod Verbum in divinis procedit simile in natura suo principio per similitudinem omnino perfectam, scilicet, lam sub modo essendi intelligibili, quam naturali.

Confirmatur secundo. Quoniam esse in- telligibile, et naturale, seu entitativum estsccond0 in Deo unum et idem esse absque distinc-tione viriuali, ut in tomo citato tractatu 2 disputat. 2 num. 65 el tractatu 3 disput. 3 n. 17, torn. 2 tract. 1 disp. 2 diximus : et per consequens identitas in esse intelli-gibili, et naturali cum divina natura erit una et eadem formalissime identitas abs-que distinctet one viriuali : ergo hoc ipso, quod Verbum divinum procedat simile in n.r.iira cum Deo sub modo essendi inten-tional, seu intelligibili, pertinet ad hoc, ut sit idem cum ipso in eadem natura sub modo essendi naturali, et entitativo.

Adde primo, quod, sicut intra lineam speciei inlelligibilis datur species, quæ sit accidens, et species, quio sit substantia, ita intra lineam verbi datur verbum, quod sit accidens, 11 verbum, quod sit substan-tia z.ergo sicut species inlelligibilis, quæ est accidens, habet, quod sub modo es-sendi repræsentativo. et intelligibili sit idem cum suo objecto quoad i l, per quod constituitur in ratione objecti formalis; et species, quæ est substantia, et idem,

Confir-matur prima a simili.

Confirm-sccond0

\$

13. Urgetur amplius.

. * i

K

tam in *esse* intelligibili, quam naturali, et entitativo cum eodem objecto formali, ut in substantia Angeli, quatenus habet rationem speciei intelligibilis respectu sui cernere licet : ita, licet verbum, quoti est accidens, habeat, ut tantum sub *esse* intelligibili sit idem cum suo objecto quoad id, per quod constituitur in ratione objecti formalis respecta illius, necnon et cum suo principio, seu ratione formali illius, quoties ipse intelligens se solo, vel simul cum aliis jniodo tamen infra innuendo est objectum intellectum, ut inductive constat : attamen verbum, quod fuerit substantia, erit in eventu nuj er dicto ejusdem naturæ sub modo essendi tain intelligibili, quam naturali cum suo objecto, et cum prædicto principio, a quo procedit, considerato quoad id, per quoJ unquam per rationem producendi habet, in rne entitativo, et naturali esse principium ejusdem verhi : ergo, cum Verbum divinum procedat per modum verbi substantialis a Patre se, et omnia alia intelligente, quippe quod procedit per processionem substantialem, oportebit, quod sit idem tam in *esse* intelligibili quam naturab, et entiiativo cum suo objecto quoad id. quod est formale in illo in ratione objecti, scilicet, quoad naturam divinam, necnon et cum suo principio in *esse* naturali et entitativo tali, nempe cum Patre, quoad id, quod est ei ratio formalis producendi illud, nimirum» quoad eamdem naturam divinam.

44.
Rete-
ratur
vitenas

Adde secundo, quod verbum, quod est ejbsdom naturæ tantum in *esse* intelligibili cum suo objecto formali, necnon cum suo principio intelligente se ipsum, et per illam intellectionem producente idem verbum, habet tribuere illis, quod sint intellecta, seu quod sint actu terminantia intellectionem : sed Verbum divinum non potest tribuere divin® essentiæ, quæ est objectum formale illius, nec suo principio indligonli se ipsum, nempe Patri, quad sint actu intellecta, seu actu terminantia intellectionem divinum : qu:a essentia Dei hoc habet a se. et id Patri convenit ratione suæ essentia», quæ non communicatur ei ab alio : ergo vel Verbum divinum non procedit simile, seu idem quoad suam essentiam cum essentia Dei, ac proinde cum essentia Patris ; vel procedit ut simile, seu idem cum illis in *esse* intelligibili, simul et entiiativo.

Consequentur non indiget prolatione Minor vero etiam e t perspicua ex iis, quæ

in 1 tomo tractatu 2 disputat. 2 num. 222 et deinceps diximus. Major vero inductive constat, necnon ex dictis ibidem num. 244 et propterea nihil creatum potest habere rationem verbi respectu Dei claro visi. Quia verbum, quod tantum in *esse* repnesentativo. seu intelligibili est idem cum objecto per se primo, non est institutum nisi ad hoc, ut reddat objectum actu intellectum» seu ad hoc, quod det objecto, quod terminet actu intellectionem. Sicut species intelligibilis, quæ precise est idem in *esse* representative) cum objecto intelligibili, tantum est per so primo instituta ad hoc. ut inbuat objecto, quod sit proximo intelligibile. Et propterea nihil creatum potest habere rationem speciei intelligibilis respectu Dei clare visi, ita ut, adhuc in *esse* intelligibili tantummodo, sit ejusdem naturæ cum illo; quia hoc ipso, quod esset ejusdem naturæ cum eo in *esse* intelligibili tantummodo, tribueret illi, quod esset intellectum, seu terminans actu intellectionem claram sui, ut tomo et disputatione citatis dubio ultimo diximus : quod tamen, ut ex ibidem dictis constat, involvit apertam implicationem.

Unde, ut Verbum divinum non tribuat Deo, et essentiæ illius, necnon et Patri, quod sint actu intellecta, seu objecta actu terminantia divinam intellectionem, debet esse idem prorsus cum Patre quoad id, per quod constituitur in ratione objecti formalis respectu illius, necnon quoad id, per quod tanquam per rat onem formalem habet, quo l in *esse* entitativo et naturali sit prine.pium ejusdem Verbi, nempe, quoad divinam essentiam, ut præstat utrumque munus : ut ita Pater tribuens illi suam naturam, per quam habet, ut sit intelligens, et objectum actu intellectum, tribuat etiam ipsi, quod ralionessentiæ, quam ei communicat. et modo infra dicendo, sit objectum actu intellectum, seu terminans actu cognitionem.

Et ratio est. Quoniam verbum, et id, cuius est tale verbum, debent ita inter se conferri, ut, vel verbum sit essentialiter, et per se primo intellectum, et ita tribuat suo objecto, suoque principio tunc intellecto, quod sint actu intelecta ; vel quod suum objectum, suumque principium sint per prius essentialiter intellecta, et ideo tribuant verbo, quod sil actu essentialiter intellectum. ex eo quod communicat illi sub modo essendi naturali suam propriam essentiam Paternam : ut ita venheetur» quod id.

id, quod est essentialiter tale, habet esse perse jrimo tale, et reliqua, quæ sunt talia, habent esse talia ratione illius Sed de his videri possunt ea, quæ tomo citato disput. 2 num. 222 tradidimus.

Cur autem niultoties dixerimus, verbum, ac suum principium, et objectum debere esse idem quoad id, quod est formale, seu habet rationem essentiæ in ipsis, constabit ex infra dicendis, et nunc breviter potest reddi hujus ratio ex eo, quod de ratione verbi est, ut quantumvis sit idem cum suo objecto, et principio, semper tamen procedat ab illo, ac proinde distinguatur realiter ab ipso, non quidem in essentia; sed vel in modo essendi, ut in creatis contingit; vel in relatione procedentis ad id, a quo procedit. Et propterea in divinis Verbum non accipit a Patre, et de eudem Patre, seu dc iis. quæ sunt formaliter in illo, et ad ejus constitutionem integram pertinent, nisi essentiam, ct perfectiones illius absolutas : ut ita maneat distinctio realis inter utrumque, seu relatio geniti ad id, a quo generatur.

Argumentum I contra veritatem Catholicam a nobis traditam , et ejus enodatio.

ü Priatie
ma «tfl MRfr CIMfi CAk Eoa
n5«
Ece- MIn
ivi?l.

Cæterum, licet veritas Catholica a nobis in assertione tradita sit adeo firma, nihilo minus non desunt aliqua argumenta contra illam : et propterea, ut magis elucescat, oportet ea in hoc dubio adducere, et solve re : ex quibus primum desumitur; tum rex sacra Scriptura : tum etiam ex Patribus. Ei Scriptura quidem. Nam Proverbiorum 8 dc Sapientia, seu Verbo Dei dicitur : *Domini minus creavit me* : et Ecclesiastici 24 : *Ab initio, et ante saecula creata sum*. Constat autem, id, quod est creatum, non esse vere, exproprie genitum : et per consequens nec ejus processione esse proprie generationem. Ex Patribus vero. Quoniam Dionysius cap. 5 de Mystica Theologia inquit, in Deo nec Filii, nec Patris rationem esse ; et ita neque Verbi processio, quæ est in Deo, erit vera generatio : cum ad hanc Patris, et Filii relationes subsequantur. Et deinde Basilius lib. 2 contra Eunomium parum post principium reprehendit illum, cx eo quod Verbum divinum *genituram* appellaverit. Cumque genitura videatur significare terminum productum per generationem,

inde est, ut Basilius negare videatur, Verbum produci per generationem. Et lib. 5 contra eumdem, sive lib. de Spiritu Sancto contra Eunomianos cap. 13 sic ait : *Nec Filius, nec generatio Deitatis proprium est : 3rd ex humana similitudine adductum*. Quod etiam alii Patres insinuare videntur.

Respondetur, quoi, quantum attinet ad testimonia ex Scriptura desumpta, constat ex iis, qute disput. I dub. I in solutione ad eadem testimonia diximus. Et præterea addi potest alia solutio, quam tradit D. Thomas 4 contra Gentes cap. 8 his verbis : *Quod autem dicitur, Sapientiam esse creatam : primo quidem potest intelligi non de sapientia, quæ est Filius Dei, sed de sapientia quam Deus indidit creaturis. Dicitur enim Ecclesiastici primo : Ipse creavit eam, scilicet sapientiam, in Spiritu Sancio, ct effudit illam super omnia opera sua. Potest etiam referri ad naturam creatam assumptam a Filio, ut sit sensus : Ab initio, et ante sæcula creata sum, id esl,prævi\$sa sum creaturæ uniri. Vel per hoc, quod sapientia, et creata, ct genita nuncupatur, modus divinæ generationis nobis insinuatur. In generatione enim, quod generatur, accipit naturam generantis : quod perfectionis est : sed in generationibus, quæ sunt apud nos, generans ipse mutatur : quod imperfectionis est : in creatione vero creans non mutatur, sed creatum non recipit naturam creantis. Dicitur ergo simul Filius creatus, ct genitus .: ut ex creatione accipiatur immutabilitas Patris, cx generatione' unitas naturæ in Patre et Filio. Et sic hujusmodi Scripluræ intellectum Synodus exposuit, ut per Hilarium patet.*

Ad testimonium Dionysii respondetur, ipsum solum velle, quod Verbum in divinis non sit genitum, nec filius, per generationem, et filiationem involutam imperfectionibus, ut in viventibus creatis inveniuntur ; non vero negat, vere esse genitum, et filium generatione, et filiatione liberis ab imperfectionibus, quæque sint supra omnem generationem, et filiationem creatam, flank autem esse Dionysii mentem, constat ex contextu. Nam ibi loquebatur de modo, quo Deus per negationem cognoscitur ex creaturis, id est, per negationem, et remotionem eorum, quæ inveniuntur in illis: ita ut tollatur, quod imperfectionisestineis. et maneat, quod perfectionis fuerit, et hoc ipsum in gradu perfectissimo, et superexcedenti tribuatur Deo. Unde, quoad præsens attinet, solum vult Dionysius, a genuratione, et filiatione viventium creatorum removendum

Bespoo-
deiar
ad l«s-
ticionfiia
cx Scnp-
tara.
i). I bouk

18.
Ad
locum
Dionysii.

■esse id, quod imperfectionis est ; et solum reperiri in divinis filiationem, et generationem in gradu perfectissimo, et superexcedenti.

Po.estque hoc ipsum explicari aliis modis loquendi ejusdem Dionysii, in quibus docet, removen'as esse a Deo actiones mentis, ut constat ex lib. de Divinis nouiimbjscap.T; necnona Deo potius removenda osse nomina, *verbi, sapienti*, et subsistenti*, etc.* quam de illo ptædieanda, ul patet ex cap. 2 decœlesti Hierarchy : et tamen . pr.mum loquendi modum explicat D. Thomas in l distinct. 35 quæst. l an. l ad l bis verbis : *Dicendum, quod quandocumque scientia, vel inlcUcclus, vet aliquid, quod ad perfectionem petlinet, in Deo negatur, inellegendum esl secundum excessum, ct non secundum defectum. Unde died Dionysius in I cap. de Divinis nominibus, sine mente, cl insensibile esse, secundum excessum, rl non secundum defectum in Deo est ordinandum. Pro lanio ergo negatur nomen intellectus Deo proprie convenire, quia non secundum modum creatur* inlelligit, sed eminentius.* Sicut etiam secun lum modum loquendi explicat Angelicus Doctor in hac l parte quæst. 13 ari. 3 ad 2 ubi loquens de bis nominibus *sapiens, intelligent, etc.* sic inquit : *Dicendum, quod ideo hujusmodi nomina, dicit IHonysius, negari in Deo, quia id, quoti significatur per nomen, non convenit eo modo ei quo nomen significat, sed excellentiori modo. Unde ibidem dicit Dionysius, quod esi super omnem substantiam et vitam.* Pari ergo ratione quoad præsens, proportionem servata, philosophandum est.

Ad primum autem testimonium ex Basilio desumptum respondetur concedendo, Verbutn divinum formalissime loquendo non esse vocandum genituram, quamvis vere sit filius, vereque sit genitus. Quia, ut bene notavit Vasquez in præsen'i disput. 113 cap. 1 num.9, nomen illud non significat rem genitam ; se l actum ipsum parturiendi. vt originem : Filius autem non est origo ai formalissime loquamur; sed origine a Patre nascitur. Quamvis pro majori explications Basdii recolendum sil. ipsum s-rmone Gneeu scripsisse, et in eo reprehendisse Eunomium. eo quod Filium Dei appellasset *gennema*, pro quo *genituram* transtulit Interpres. Cæteruin *gennema* Latine idem est, quod *genimen*. seu *germen, fatus, fructus, progcnGs*. Et propterea Basilius reprehendit Eunomium : tum. quia illud nomen nunquam Scriptura tacra tri-

buit Dei Filio : tum etiam, quia numen hoc genericum est. et tam <fe fœtu nondum formato. (H per abortum ejecto, et de quolibet germine etiam non sentiente, quam do filio laturaliier nato dicitur : quo sensu l vinum, *genimen vitis* Marci 11 asseritur.

Ad secundum autem testimonium ox eodem Basilio desumptum constat ex iis, quæ ad testimonium Dionysii diximus. Unde idem Hisilius ita conclu lit : *General Deus, non ut homo generat autem vere.* Et ita solum vult, quod etsi humana exempla hint adducenda ad explicationem divinorum , sunt tamen imperfectiones removen-da* : propl reaque simul adducit emissionem spiritus ex ore in exemplum, ad* explicandum, Filium m divinis procedere aliter a Patre : et jostea reprehendit hærelicum, contra quem disputat, eo quod despiciens exempla humana everteret divina dogmata, quæ ex ipsis intelligunlur.

§ V.

Argumentum secundum contra camdem veritatem, et responsio ad illud.

Secundum argumentum est. Quoniam generatio viventium non est perfectio simpliciter simplex : ergo non erit formaliter in Deo. Consequentia videtur perspicua. Quon am, ut ex communi Theologorum sententh constat, in Deo solummodo reperiuntur formaliser perfectiones simpliciter simplices, cæteræ veru tantum sunt in illo eminenter, sive virtualiter. Antecedens autem probatur : ex eo quod perfectio simpliciter simplex definitur per hoc, quod sit *mtlior ipsa, quam non ipsa, ct qualibet in compossibilis cum ipsa* : sed generatio viventium non rst hujn?modi : siquidem non esset melius Spiritui Sancto, quod procederet per illam, quam quod procederet per sp rationem passivam, quæ est incompossibilis cum processione p-r generationem : ergo. etc.

Confirmatur primo. Quoniam generationi coste viventium est essentialiter adjuncta magna qua*d.im imperfectio : ergo neque erit perfectio simplicio r simp'ex, nec conveniet processioni Verbi divini. Consequentia non indiget probatione. Antecedens autem probatur. Quia veneratio activa viventium ordinatur ad filium lanquam ad finem, et propriuni speciGcativum realiter ab ea distinctum ; sed ordinari ad aliud tanquam ad finem, et specificativum a se realiter distinctum

Eipñ
calor
ct alii<
tinwlenj
lt)CK.

D.T»

411

19.
Ad
pniucm
lurus
Disdii.

^1

Va qort.

Mkα u
14
jcrn
ta
beta

Srcw-
dia
am.
CCÜ13

linctum dicit magnam imperfectionem , nempe, non esse ultimum finem omnium, neque habere se solo, qui Iquid requiritur nd suam specificationem, et essentiam : orgo, etc.

II. Ch Jid , Confirmatur secundo. Nam generatio vi-
Yonllum habet indispensabiHtor adjunctas
duas alias imperfectiones inc usas in illa
panicula *a principio conjuncto*. Prima est
quod genitum producatur mediante semine,
sive aliqua parte viventis generantis, quæ
communicetur genito, et maneat in ipso.
Secunda vero, quoi genitum non sit con-
junctum generanti, nisi in principio gene-
rationis; non autem in line : et ita non
habeat complete rationem geniti, donec se-
paretur omnino a generante : sed hæc non
possunt competere processioni Verbi di-
vini : ergo nec ratio prædictæ generationis.
Consequentia est legitima. Minor autem
etiam constat. Quia alioqui Verbum divi-
num esset compositum ex multiplici parte,
essetque omnino separatum a Patre : et
per consequens non esset Deus. Major
vero probatur inductione facta in viventi-
bus creatis, quæ omnia hoc ipso, quod
producantur per generationem vitabun, ac
proinde a principio conjuncto, habent pro-
duci mediante semine, vel aliqua parte vi-
ventis generantis eis communicata, quæque,
usquedum in line generationis sint omnino
4 separata a suo principio, non habent com-
plete quiddid requiritur, ad hoc ut suam
integram perfectionem consequantur, ut

WtaLdocuit D. Thomas 4 contra Gentes cap. I I.

a. Nec referi, si dixeris, has imperfectiones
convenire generationi viventium creatæ ,
quia creata est; non vero secundum sua
essentialia, et indispensabilia in ratione
CnW generationis viventium. Nam contra hoc
est, quod per definitionem illam viventium,
quam dubio præcedenti adduximus, nempe,
quod *sit origo viventis a vivente conjuncto*,
ttc. definita est generatio viventium secun-
dum sua essentialia, et indispensabilia,
qwe de illa consequimur lumine rationis
naturalis, non vero mediante revelatione :
et propterea talis definitio desumpta est ex
Aristotele locis ibidem citatis : constat au-
tem. ralonem natu alem lumine suo non
consequi aliam generationem præter eam,
quæ habet prædictas imperfectiones, estque
I principio conjuncto juxta modum jam
explicatum : ergo signum est, prædictam
enerationem, quatenus est generalio vi-
Temium, essentialiter kcludere prædictas
imperfectiones.

Respondetur, generationem viventium
secundum id, quod in recto indi^pensabili-
ter dicit , esse perfectionem simpliciter
simplicem : quia, ut ex dictis constat, præ-
dicta generatio activa in divinis dicit in
recto divinam essentiam. Cæterum secun-
dum id, quod dicit in obliquo, nempe rela-
tionem Paternitatis, non exprimit perfec-
tionem. si prædicta relatio consideretur
quoad illud, quod exprimit ratione *ad* ; li-
cet ratione essentiæ divinæ consideraiaæ
per modum transcendentis, et in eadem
relatione sic inclusæ sit perfectio simplici-
ter simplex Inde tamen non sequitur, vel
generationem, adhuc secundum tuum obli-
quum, non esse ponendam in divinis, si-
quidem ad hoc salis est. ut ex vi sui con-
ceptus expresse non dicat imperfectionem,
sitque talis conditionis, ut possit imbibere
divinam essentiam per mo lum transcen-
dentis consideratam, et ratione illius esse
perfectionem simpliciter simplicem : vel
Spiritus Sancto deesse aliquam perfectio-
nem simpliciter simplicem, ex eo quod non
procedat per generationem : siquidem ejus
processio imbibit per modum transcenden-
tis totam illam perfectionem, quæ est in
generatione Verbi : ex eo quod utraque
processio includit divinam essentiam, et
omnes ejus perfectiones per modum trans-
cendentis consideratas, ratione cujus, et
non aliter, ambæ dicunt æqualem perfec-
tionem, ut infra ex professo ostendetur.
Unde juxta hæc debet intelligi dictum illud
ex communi Theologorum consensu in hoc
secundo argumento adductum.

A l primam confirmationem negandum
est antecedens. Et ad probationem transeat
major intellecta degeneratione creata : ne-
getur tamen de generatione increata, ob
summam ejus perfectionem et excellen-
tiam.

Ad secundam confirmationem neganda
est major quoad u Iramque partem Et ad pro-
bationem, quatenus per eam intenditur pro-
bare, priorem ex illis imperfectionibus esse
necessario annexam generationi viventium,
consiat ex dictis, quomodo etsi viventia
creata, quia creata sunt, includant illam
imperfectionem ; non tamen hæc petitur a
generatione viventium considerata secun-
dum rationem communem, et analogam ad
generationem, tam creatam, quam increa-
tam. Et iia generatio increata procedita prin-
cipio conjuncto, quatenus Filius generatur
de substantia Patris tanquam ÿ.e actu pu-
rissimo, id est, quatenus communicatur

53.
Dilailor
StCDU-
düoi
arga-
ocuioim.

Ad
prinum
ronür-
nialiü-
neo.

51.
Ad
U'CJII-
djin
couflr-
uHlio-
firm
quoad
priorem
partm
fit satis.

DE S& TRINITATIS MYSTERIO.

illi per modum actus purissimi eadem numero essentia, quæ est in Patre.

Ad eandem vero probationem, quatenus per illam suadetur posterior illa imperfectio generationis viventium, respondetur, quod etsi viventia creata non habeant complete rationem genitorum, usquedum omnino separentur a matre, secus tamen vivens divinum, quale est Verbum Dei : quia illa non habent omnia requisita, ad hoc ut deveniant ad perfectum statum mediante nntilionem, et augmentation*. nisi separentur omnino a matre, Qua? dispari- talis ratio desumitur ex D. Thoma 4 contra Gentes cap. 11 his verbis : *Est autem differentia inter conceptionem Verbi Itei, et materialem conceptionem, quæ apud nos in animalibus invenitur. Nam proies, quandiu concepta est, el in utero clauditur, nondum habet ultimam perfectionem, ut per se subsistat a generante secundum locum diversa. Unde oportet, quod in corporati generatione animalium aliud nt genitæ prolis conceptio, atque aliud parius ipsius. secundum quem diam loco seixiranlur proles genita a generante, ab utero generantis egrediens. Verbum autem Dei in ipso [eo dicente existlens est perfectum, in se subsistens, distinctum a Deo dicente. Aon enim cipectalur ibi localis distinctio, si sola relatione distinguuntur ul dictum est. Idem esl ergo in generatione Verbi Dei conceptio, et parius : El ideo, postquam ex ore Sapientias dictum esl : Ego jam concepta eram; post pauca subditur : Ante colles ego parturiebar.*

Potestque hoc explicari magis exemplo duplicis alterius imperfectionis reperUe in generatione viventium creatorum, nempe, quod per se loquendo fiat cum motu, sive mutatione proprie dicta, et quod procedat a duplici principio : ab uno quidem passivo, nb alio vero activo : et tamen hæc duo non reporiuntur in generatione Verbi divini, ut optimo explicat Angelicus Doctor loco citato ex 4 contra Gentes.

Unde solutio ibidem ad hanc confirmationem tradita est legitima. Et ad probationem in contrarium dicendum est. quo i per definitionem generationis viventium dubio precedent! allatam definita est a Theologis» el Philosophis lumine fidei illustratis, generatio viventium quoad indispensibilia, quæ de illa ratio naturalis lumine fidei adjuta consequitur. Sicut, dum delinitur accidens per aptitudinalem, non vero per actualem inhærentiam , non definitur secundum id precise, quoi ratio naturalis se

sola alipiscitur (sic enim per actualem inhærentiam definiretur) ; sed secundum quo i aliquo modo corrigitur, et adjuvatur per lumen fidei. Unde, licet ratio naturalis non consequatur se sola, quod detur aliqua generatio libera ab imperfectionibus in hac confirmatione relatis : nihilominus lumine fidei adjuta et correcta judicat, tales imperfectiones non esse de illius essentia : ac proinde dabilem esse generationem, quæ eas non includat, ut in divinis contingit.

Nec obesi, quod hæc definitio desumpta sit ex Aristotele. Quia desumitur ex illo mater aliter non vero formaliter, id est, i quod licet ipse non definierit nisi tantum generationem viventium creatorum, quia non est assecutus aliquam aliam generationem : attamen ejus verba in amplitudine, quam pre se ferunt, sumpta, possunt accipi ad significandam generationem viventium, prout abstrahit a creata, et increata : et si accipiantur in eo sensu, quo fides rationem naturalem corrigit, et illustrat, invenietur, in illa nihil esse imperfectionis in lispensabihter desideratum ad rationem generationis viventium in suaabstractione sumptam; sed tantum dicere, quo.i sit *origo viventis a vivente conjuncto, in similitudinem naturæ* : sive hoc habeat, quia vivens genitum procedat ex principio vivente, ex eo quod communicatur ei aliqua pars, aut aliquid materiale realiter distinctum, quod præes- set in generante, et postea sit in genito ; sive quia communicatur ei idem actus purissimus, quidemmet secundum numerum sit in generante, et ingenito, et ab utroque non distinguatur : ac proinde, sive sit tantum in similitudinem, et unitatem specificam una cum distinctione numerira, ut in viventibus creatis contingit; sive in similitudinem, seu identitatem ejusdem numero nature, ut in divinis cernitur.

Potestque hoc explicari ex definitione accidentis, quæ ex Philosopho potest desumi, scilicet, quod *accidens esl, cujus esse est inesse*, perquam, ut formaliter traditur ex Aristotele, denotatur, ejus *esse* consistere in actuale *inesse*. Cum tamen hæc definitio, ut a Philosophis et Theologis lumine fidei adjutis traditur, solum materialiter maneat eadem, et sensus illius sit. quod essentia accidentis tantum consistit in vi ad inhærendunr, sive h:rc sit separabilis ab actuali inhæsiione, ut in accidentibus entiuivis, et perfectioribus, cernitur; s*.ve non sit separabilis ab illa, ut in formatibus, et modis accidentalibus contingit.

Argumentum tertium contra predictam veritatem, et solutio illius.

Tertiam, el principale argumentum Contra traditam veritatem est, quod processio Verbi divini non est univoca : ergo nec erit generatio viventium. Consequentia videtur legitima. Quoniam generatio viventis perfecti (nisi sit monstruosa, et printer in- ontionem generantis, qualem non esso generationem Verbi divini, constat) semper est generatio univoca, ut inductive patet. Antecedens autem probatur. Quia principium, et terminus predict© processio differunt specie, aut quasi specio in proprietatibus personalibus per sepeliris ad talem processionem, et ad rationem principii, ac termini illius : sed processio univoca debet esse processio termini a principio ejusdem speciei, el non habento distinctas specie proprietates : ergo predicta processio Verbi divini non erit univoca.

Respondetur negando antecedens. Et ad prolationem dicendum est, sufficere ad generationem viventium, quod eadem natura sil in generante, et in genito ; quamvis differant in specie, aut quasi specie proprietatibus personalibus. Et propterea generabo Christi Domini a B. Virgine est naivoca : ex eo quod Christus Dominus ei Beata Virgo habent eandem naturam humanam secundum speciem^, licet proprietates personales utriusque plusquam f'nere differant. Et ratio est eadem utro- ique. Quia, quod aliqua generatio sit univoca. sumitur ex convenientia inter terminum formalem generationis, et rationem formatera generandi, quæ est in generante: non voro ex aliis, quæ solummodo sunt codi naturæ in Jividualis, sive personalis. Quare, cum in utraque generatione repriator prædicta convenientia, oportet, ut IUaque generat'o sit univoca.

Argumentum quartum cum suo confirmatione proponitur, cl diluitur.

Quartani argumentum est. Nam essentia I r/ verbi creati non est *inttlligere*; sed *inlrl- esse* objectum actu terminans in- V'talionem : ergo licet Verbo divino communicetur identice *intelligre* Dei ex eo T^I in Deo *iidelligere*, ct *intelligi* sunt *Salmant. Curs. Uicolog., loin. III.*

idem ; non tamen hoc formali sime jætct, quatPntB est terminus suæ jprocessiõnis : et per consequens nec ejus processio erit proprie generatio viventium. Hæc ultima consequentia patet ex dictis. Quoniam ad rationem generationis viventium requiritur, quod termino, formalissime quatenus est terminus suæ processionis, communicetur natura generantis, ita ut talis natura sit tenninus formalis illius processionis; et non sufficit, quod identice communicetur illi predicta natura, ut in processione Spiritus Sancti contingit : at natura Dei generantis consistit in ipso *intelligent*; non vero in *intelligi*, seu in hoc, quod est esse objectum actu terminans intellectionem : ergo, etc.

Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quoniam Verbum divinum, quatenus est terminus formalis suæ processionis, tantum petit, quod communicetur ei in gradu perfectissimo id, quod communicatur verbo creato involutum imperfectionibus : et ideo, si verbo creato tantum communicatur hoc, quod est *intelligi*, non vero *in- clligcre*, fiet inde, ut Verbo divino, quatenus est terminus suæ processionis formalissime sumpto tantum communicetur hoc, quod est *intelligi* in gradu perfectissimo, nimirum, *intelligi*, divinum; non vero ipsum *intelligcre* Dei. Antecedens autem satis constat. Quoniam verbum creatum licet sit objectum intellectum, seu terminans intellectionem; non tamen est inteñligens : et propterea per suam processionem non communicatur illi ipsum *inlecl- ligcre*.

Ex quo etiam sequens confirmatio de Elicitur. Nam adhuc dum intellectus intelligit se ipsum, et suam intellectionem, ture vrrbum non procedit s:mile illis in *esse* naturali et entiiativo ; seJ solum in *ew<? intentional!* et intclligibili : ergo etiam, cum Pater ætérnus intelligit se ipsum per intellectionem essentialem, in qua natura ejus consistit, tunc Verbum, quatenus est terminus suæ processionis, tantum procedet simile illi in *esse* intentional! et intclligibili infinite perfecto precise intra lineam inte!- ligibilem et intentionalem, non vero in *esse* naturali et entiiativo; sed ad suminum ei conveniet hoc identice, ex eo quod in Deo *esse* intelligibile, et entitativumisunt idone- tice idem : ct per consequens talis processio non erit generatio.

Hæc secunda consequentia patet ex priori, et ex jam liquet inductione fltelL-#

in aliis, quæ reperiuniur in creaturi el in Deo, ut v. g. in sapientia, quæ quia in creaturis tantum petit esse cognitionem lin- nitam per allissimas causas, | roptorea translata ad Deum tantum habet formalis- sime loquendo, quod sit cognitio infinita per productas causas ; et ita cætera, quæ ei in Deo conveniunt tantum competunt illi identice ; et hoc sufficit ad hoc, u: non sit involuta cum imperfectionibus : ergo si pro- cessionis verbi creati tantum competit, quod ejus terminus procedat similis suo objecto in esse intentional., et intelligibili linito, consequens erit, quod processioni Verbi divini formalissime sumpta* tantum conve- niat. quod terminus ejus» nempe Verbum, prout dicit rationem formalissimam termi- nandi procedat similis suo objecto in esss intentional., et intelligibili infinite perfecto, non vero in esse naturali, et entiutivo, aut in aliis, quæ sunt in Deo ; sed hoc ad summum ei competet identice, ex eo quod in Deo omnia ista identificantur : idque salis ori; ad hoc, ut productum Verbum non sit involutum imperfectionibus; cum quibus tamen esset involutum, si idntice non communicaretur ei identitas in natura sub esse naturali et entitalivo.

Respondetur, quo i etsi ad integrum con- ceptum verbi creati non pertineat ipsum *intelligere*, bene tamen ipsum *intdligi*, sal- tem tanquam modus illius : nihilominus ad essentiam, seu naturam Verbi increati quate- nus talis debet spectare, quod si ipsum *inld- ligere* in esse intelligibili, et naturali, necron et simul ipsum *intdligi*, absque distinctione virtual.. Nam sicut essentia existentiro crealro, et substantialis consist t in hoc, quod sit ultima actualilas natura. substan- tialis, per quam intra lineam substantia. ultimate completur; non vero est ipsa na- lura substantialis, quam actuat ; sed ab ea ratione suro limitationis distinguitur : cro- terum existentia divina ob sui eminentium est simul intra propriam lineam ipsa exis- tenlia, et essentia Dei, et purissima, ac ul- tima naturæ divinæ actualilas, necnon et ipsa natura divina. Ita essentia verbi creati, quippe adhuc secundum rationem genera- lem verbi creati limitati, tantum petit se- cundum hanc rationem, quod repræsentet objectum; et quod sit ipsum *inlvlhyi*, seu. quod ratione modi essendi in intelligi- bili sibi convenientis habeat indispensabi- liter fmodo tamen alibi tacto esse objec- tum actu termmans intellectionem : at l essentia Verbi increati ex vi suro linea. ha-

bct constitui per suam *inMligi* divinum, esseque i{ sommet *intelligere* in *esse* entita- tivu et naturali/ et simul in *esse* intdligi- bili ; addendo union per modum propriété tis personalis, non vero per modum naturæ ipsius, quoi a Patre, seu a dicente proce- dat; ac proinde addendo relationem Eilia* tionis.

Unde, sicut facta comparatione inter duo illa munera, qua? conveniunt exislon- lia? divinæ, nempe, et esso existontiam Dei, ct esse ejus naturam, tunc absolute lo- quendo potissimum ejus munus et esse (ul sic loquamur» ipsissimam naturam Dei, ut exprimit *intelligere*, non vero ut exprimit munus existendi ; ita, facta collatione in- ter duo munera convenientia Verbo in- creato, scilicet, esse ipsum *intelligere*, et *intelligi*, tunc absolute loquendo potissi- mum, et per so primum munus suro naturæ est *intelligere*. Et sicut existentia divina, non absolute sumpta, sed ut explicatur no- mine existential Dei, tantum exprimit ip- sam quoad munus existendi : ac proinde ex vi hujus conceptus expressi non creatur expresse, et ex parte nostri modi concipiendi de alio munere absolute et simplici- ter potissimo ibidem invento, et adbuc vir- tualiter non distincto : ita essentia Verbi divini, non absolute accepta, sed ut prro- cise explicatur per *inidlfgi* divinum, tan- tum exprimit munus terminandi modo ta- men, tam in hoc» quam in sequenti dubio explicando; divinam intellectionem, et sub hoc conceptu expresso non curatur oxr presse ex parte nostri modi concipiendi do alio munere. Et propterea sic concepta existentia Dei, et essentia Verbi divini di- cit quodammodo potissime munus istud : ex eo precise, quod de alio ex vi hujus ex- pressi conceptus non curatur expresse. Gro- terum ipsurnmet Verbum, sicut et ipsamet existentia Dei, ut terminant generationem Verb*, non terminant formalissime, et po- Cissime si absolute, et simpliciter loqua- mur' sub his muneribus expressis existendi, et hujus, quod est *intdligi*. sed sub munere intellectionis divinæ primordialis, quæ est potissima ratio divinæ naturro : licet alias rationes, sive munera ex parte solius nos- tri modi concipiendi diversa spectent etiam ad ipsam formalem rationem terminandi, quippe qua! ad unam et eamdem lineam l uva cum ipso *intdligefe* pertinent.

Quare : contra hoc nihil obest probatio prnnro consequential in huc argumento ad- ducta. Quoniam hoc ipso, quod communi- cetur

GO.
Dihilnr
arga-
mentam,

ifiMi

c4ur Verlio divino in gradu | ei foetissimo, u ex vi processionis ipsum *inlrlligi* divinum, seu hoc, quod ost habere essentialiter, et intra propriam lineam, quod sit objectum actualissimum divinæ intellectionis, oportet, ut ei communicetur ex vi procognis ipsum *inldligere* divinum, lam in *esse* intelligibili, quam in *esse* naturali ot ontutivo, ut ex dictis, et in sequenti dubio dicendis patebit. Sicut hoc ipso, quod existentia aliqua sit perfectiss imi omnium intra suam lineam, debet esse omnino idom absque distinctione virtuali cum divina es tenlia.

f1 Diximus : *Quod essentia Verbi increalit: vi rui linea habet constitui per suum inleSigi, d per ipsum intelligere, tam in esse inldligibili, quam in esie naturali, el entilaliro stiinpium*, ut denotaremus, non esso contra rationem verbi creati, ut aliquando ob specialem, et atomam ejus differentiam Libeat, tum, quod petat esse ipsum *inlel- liji*, id est, esse objectum ratione eorum, quæ ei se affert (modo tamen alibi tacto', terminans actu intellectionem. Tum etiam, r.uod in *esse* intelligibili tantummodo sil ipsum *intelligere*, ut contingit in verbo creato repraesentante per se primo aliquam intellectionem : quia hoc non arguit infinitatem, sicut illam arguit, quod aliquid sit ipsum *intelligere* in *esse* entitalivo, et intel- Içibili, et simul sit ipsum *intelligi*, id est, quoi sjt ipsum verbum, et species intelli- fibiiis, et ipsa intellectio, per quam intel- litur : ex eo quod hoc arguit summam puritatem, et actualitatem intra lineam in- leDectaalem.

α u Ad confirmationem concesso anteceden- ti negatur consequentia. Quia, ut ex didis a nom. ii usque ad num. 4G consul, linea verbi perfectissimi petit, ut non solum in *esse* repræsentativo, sive intelli- fibiii, sed etiam in *esse* entitativo et natu- ralisa idem quoad suam essentiam cum suo objecto. Quo i etiam amplius ex iis, ■pi· in sequenti dubio dicemus, patebit. Et ad probationem in contrarium satis li- quet ex dictis. Nec exemplum illud de sapientia ibidem adductum obest, sed potius ut numeris nuper citatis insinua- tens. Quoniam, etsi in creaturis sapientia uilum sit directive causa rerum ; attamen ia divinis est formalissime idem, quod icieftia, et est etiam causa exsequens res- puo rerum scitarum, quæ a Deo exsequi pnonl, ut ex dictis in l rnnio tractatu 3 'iispcl. 'i num. 46 et sequentibus constat.

El ratio est eadem utrobique, nempe, quod totum hoc pertinet ad lineam scienliæ, ut ex ibidem dictis patet : sicut, et tota iden- titas jam dicta inter verbum omnium per- fectissimum, el suum principium pertinet ad lineatu ejusdem verbi, ut ex jam dictis, et ex dicendis sequenti dubio amplius con- stabit. Quare : licet ra, quæ non spectant ad aliquam ex divinis lineis in particulari consideratam, satie sit, quod competant ipsi identice, ad hoc salvetur prædictam lineam esse denudatam ab imperfectioni- bus ; attamen illa, quæ sunt propria alicu- jns line®, debent ipsi non solum identice, sed etiam formalissimo, seu (quod in idem quoad præsens redit) absque distinctione aliqua virtual! (ne linea illa sit cum im- perfectionibus admixta) convenire.

§ VITI.

^r^umentum *ultimum adversus camdem Catholicam veritatem, tjusquo enodatio.*

Ultimum argumentum ost. Quoniam processioni Verbi divini non convenit ul- lima particula posita in definitione genera- tionis viventium, nempe, quod ejus termi- nus procedat *in similitudinem naturæ generantis* : ergo nec conveniet ratio ge- nerationis viventium. Consequentia est perspicua. Antecedens autem probatur. Nam verbum ex se, et ex genere suo, ac proinde etiam Aterbum divinum, habet, ut non procedat simile naturæ intelligenlis, quatenus intelligens est, sed speciei intelli- gibili, seu objecto cognita, quatenus est objectum intellectionis, per quam prædic- tum verbum procedit : sed essentia Dei, sive Patris ®terni non consistit in hoc, quod habeat rationem speciei intelligibilis, aut rationem objecti cogniti; sed in hoc, quod sit intelligens : ergo Verbum divi- num non procedet simile suo principio in eo, quod habet in eodem principio ratio- nem essenti®, sive naturæ : et per conse- quens processioni Vorbi divini non convo- niet ultima particula definitionis, nempo, quod ejus terminus sil *in similitudinem na- lurx*.

Nec refert, si dixeris, tum, quod in Deo ratio speciei intelligibilis, ot objecti cogniti, necnon et intellectionis est una et eadem simplicissima formalitas absque distinc- tione virtuali : et propterea ista tria spec- tant ad lineam cssonliæ divinæ, proinde- que in idem redit. Verbum divinum

Gl. Diti- muni argu- mentent.

♦ f. ψ* l iU ■:/ i

f i
'1

65. Soluti-» prima.

i

procedere simile essentia* Patris, ut habet rationem speciei intelligibilis. el objecti cogniti, ac procedere simile illi, ut habet rationem intelligeutis, seu intellectionis.

S ejcdj. Tum etiam : quia in intellectione, in qua natura intelligens est objectum per se primum ejusdem intellectionis, in idem redit, quod verbum procedat simile speciet intelligibili, el objecto cognito, ac quod procedat simile nature intelligentis. Et ideo in divinis, ubi natura intelligens est objectum per se primo intellectum, redit in idem, quod Verbum procedat simile essentiae divinae, ut habet rationem specie», et objecti cogniti, et quod procedat simile ipsi, ut habenti raliunem nature intelfigentis.

ft', laps- am nr pr.r.i Sdctio. Nam contra primum obstat. Quod licet in Deo tria illa non distinguantur virtualiter; sed dicant distincta munera ejusdem pssentiae absque pne*licta distinctione virtual!, cum distinctione tamen ex parte nostri modi concipiendi : nihilominus facta collatione inter illa, tunc ratio primaria, et potissima natura divinae consistit in eadem natura, prout est intellectio; non vero, prout habet rationem speciei inielligibilis, aut objecti intellect: : ergo, nisi Verbum divinum exeat simile natura Dei, quatenus est intellectio» ita ut hoc sil terminus formalissimus Burn processionis, nun procedet es vi illius, et formalisme in similitudinem naturae ut talis. Patet consequentia. Quia ad hoc desideratur. quod procedat simile, modo dicto, in eo, quoJ primario et potissime habet rat»onncni natura. Idecque, licet beatis communicetur essentia divina in ratione speciei intelligibilis, et objecti intellecti» nihilominus non communicatur eis essentia divina in ratione natura : quia non communicatur illis cadeui natura, ut habet rationem intellectionis.

Iik u î^î- lur contra •c- CGDdao ► ohtio- nra. Bx quo etiam contra secundum obstat. Quod adhuc dum objc lum per se primum intellectionis est ipsa natura intelligent, seu ipsa intellectio, tunc in ea munus objeclivi intellecti, ctspeciei intelligibilis non est potissima ct primaria rat o illius : ergo licet verbum idontico procedat similo suo principio in co, quod habet primario ct potissimo rationem natura*, non hoc ci formalissime, ct quatenus e^t terminus formalissimus prae dicta.* processionis, competet : et per consequens talis processio non erit generatio viventis. Patel hæc ultima c •nseqnctiu. Quia, ut nuper innuebamus,

ad hanc requiritur, quod terminus ejm?, formalissime ut est terminus suæ processionis, exeat similis producenti in eo, quod potissime habet in illo rationem naturæ, et non sufficit, quod solum identicc ci cornpetal.

Respondetur negando antecedens. Et a4 r probationem dicen lum est, quod verbum ex se et ex genere suo habet, ut procedat ih simile, quantum fieri possit, speciei inle!ligibili considerate quoad omnia» quæ ad lin&tm prædictæ speciei spectant : et quod potissime assimiletur illi quoad id, quod est potissimum Intra lineam pncdictæ speciei. Unde . quia in spocio intelligibili creata quod potissime invenitur, est natum ipsa in ea ropnesentata, idcirco verbum adæqua-tum ips.us procedit potissimo simile in tali natura. Quia vero ultra pradietam naturam est in eadem specio modus essendi in illa intelligibiliter. idcirco verbum procedit simile in eadem natura sub molo essendi intelligibili : non quidem ita ut procedat adæquate, sed solum inadiequata simile in hoc modo essendi : quia species intelligibilis creata, et verbum ei correspondons non possunt propter sui limitationem esso omnino similia in prædicto mod » essendi, sed in hoc defient specie saltem moduli distingui, et solum generic©, aut quasi generice convenire, ut ex alibi dictis constat. Et propterea diximus, verbum procedere simile, quantum fieri .potest, speciei intelligibili quoad omnia, quæ ad Irneam prædictæ speciei spectant.

Cæterum, quia ad lineam speciei intolli-g«bil:s creata* non spectat, quod sit ejusdem natura cum suo objecto, tam in *esse* intellig b li, quam in ew enliiativo et natural.', licet alias ipsa species hoc habeat : et propterea, quando spee.es intelligibilis creata est eadem substant'a intelligent's, tunc per accidens es:, et extra lineam prædictæ speciei, quod sit in *esse* enlitativo et naturali ipsum objectum, ut contingit in Angelo c ignoscente se per suam substantiam, Unquam per speciem intelligibilem (ut constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu 2 disputat one 2 num. 107 et tractatu 3 disputatione 2 num. 31 diximus, ubi etiam plura huc spectant a expl cuimus) : îêo verbum creatum, adhuc in eo eventu, non procedit simi e prædictæ speciei quoad naturam objecti, quam habet, etiam in *esse* enlitativo; sed tantum proced t simile i'li in *rsse* intelligibili.

Quare : cum in divinis ad lineam speciei c iitelligibdis

inldlghlis speciet, quoi sil ipsa natura IMi, noiiipv ijisuin *inllegerc* ; et hoc non utcumque, sed ita ut s t prædictum *intrlli-pirineue* enlitativo et naturali, ut palet exiliis, quæ in 1 tomo tractatu 2 disputa-tene i num. 65 et tractatu 3 disputatione 3 num. 17 et tractatu 4 disputatione 2 numero 5*1 cl deinceps diximus. Et similiter cnin ad lineam ejusdem speciei in divinis perlfattt, quod sit ipsa natura Dei, non solum ut est suum *inllegerc*, sed etiam ut est suum *intelligi*, seu ut est objectum actu intellectum, ut constat ex illis, quæ in eo-**t**o tomo tractatu 3 disputatione 3 num. 18 et deinceps diximus : idcirco Verbum iu divinis, quatenus est terminos formalis 50.V processionis, procedit simile Patri generanti quoad suam naturam, tum, prout bibet rationem speciei intelligibilis quoad munus illud inadæquatum, per quod æquivalet, et correspondet speciebus intelligibili-bus creatis : tum etiam, prout dicit natu-rum Patris cons stentem in ipso *inllegerc* esenuali in *esse* naturali et entitativo jumpo : tum denique, inter alia, procedit etiam simile in eadem essentia, prout non sciam dicit prædictum *inllegerc*, sed ip-sum *intelligi*, seu munus terminandi actu intellectionem. Sicut etiam, quia facta col-llione inter hæc munera reperta in linea jpecidintelligibilis, tunc munus illud, se-csnJum quod dicit ipsam naturam Dei, nempe, ipsum *inllegerc* essenziale jam ex-fEcatum, est potissimum munus in illa : «eoquod linea speciei intelligibilis in di-Tinis est eadein linea, ac linea naturæ, et ia una el eadem linea id est potissimum, fjod est formalius, et actualius id illa, cui-ipe estera munera quasi deserviunt, ut in prasenti contingit, ubi omnia, quæ in linea ûituræ inveniuntur, sic se habent respectu ipitw *inldligcre* essentialis : propterea Verbum divinum, ut est terminus formal s Fi8 procession s, procedit potissime simile iautora Patris, ut natura est, et ut dicit pnedictom *inllegerc* : et hoc est, quod ei |OtÛ5ime et formalissime ex vi sua» **pro-ponis** communicatur : licet etiam coo-ler® alis rationes, seu munera ad hanc ttmdem lineam spectantia ei ex vi suæ Kocessionis,ut est terminus formalis ejus, : aimunicenlur.

Code, ut est terminus formalis prædictæ processionis, evad t simile naturæ Patris, M 5·nî munus speciei intelligibilis, et ut Mosolmn est ipsum *inldligere*, sed etiam inM/r^Mdeoqu ex vi ejusdem pro-

cessionis communicatur ei, quod sit sham *inlclligriv* in *esse* iitrlligib.li, etin *esse* en* tiLitivo et naturali; et smul sit ipsum in-*lelligi*. Ut per primum illud munus præ-dicti *intelligent* ci communicati sit simile Patri in natura sua, ut habet rationem Special inle'ligdjilis, quoad illud præcisum munus, per quod æquivalct et correspon-det speciebus inxdligibilibus creatis. Et per secundum sit ei similo, ut exprimit rat o-nem naturæ, ut natura est, et quodammodo d.st:ngui(ur ex pirte nostri modi conci-piendi ab eodem *inlclligere*, ut habet ratio-nem speci» i Et tandem per tertium assî-milclur ip.*i, ut dicit ipsum *intelligi*. Per quæ ad omna, quæ in hoc ultimo argu-mento a'ducuntur, satis constat.

Undo illud, quod de beatis ibidem affer-tur, nihil obesi. Quoniam ipsis non com-municatur naturadivina, nisi quoad munus speciei intelligibilis sibi inadæquatum, et quoad munus insinuaturn per ly *intelligi*, ut præcise dicit ipsum *inllegerc* Dei, seu naturam divinam; non quidem sub *esse* enlitativo et naturali ; sed tub *esse* intelli-gibili, seu intellecto : eo sane proportio-nali modo, quo in cognitione creata, in qua ler propriam speciem cognosceretur ali-quod *inllegerc*, tunc verbo per illam pro-ducto non communicaretur ipsum *intelli-gere* creatum in *esse* naturali, et enlitativo; sed solum in *esse* intentionali, seu sub *esse* intellecto ; quod quidem addit modum quemdam proprium ipsius verbi. Et ita ver-bum in eo eventu, et intellectus heati, ut ei communicatur natura divina modis in-sinuatis, non erunt ejusdem naturæ cum suis objectis absolute, simpliciter, ac sine addito; sed solum secundum quid, et cum addito, scilicet, in esse intentionali Videan-tur ea, quæ in 1 tomo tractatu 3 disp. n. 2 G6 et deinceps diximus.

§ ix.

Objsclio notanda contra solutionem datam, et occursus ad illam.

Nec refert, si urgeas, quod processio in-telligibilis non potest habere pro termino formali aliqifid aliud præter rem proceden-tem ; non qualitercumque sumptam, sed quatenus intelligibilem : ex eo quod objec-tum adæquatum intellectus ut sic est ens ut intelligibile : sicut etiam objectum adæ-quitum divini intellectus est ens divinum seu divina essentia, ut intelligibilis intelli-

Осconi-
tur ad
iosfcn-
liain
addac-
um in
impo-
gnatione
priori»
>i)luLî*.

:f

70.
Rep irj
nûlûida.

u
"A1

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

gibilitale per modum actus purissimi : ergo processio Verbi divini non habebit pro termino formali essentiam Dei quoad primarium et potissimum ejus munus, seu secundum quod constituit Deum potissime, nempe, ut dicit *intelligere* ; sed secundum aliud munus non ita præcipuum, nec primarium, scilicet, ut est intelligibilis per modum actus purissimi, seu ut est actu intellecta actuque terminat divinam intellectionem : ac proinde prædicta processio non erit generatio viventium : quandoquidem ad hanc desideratur, quod terminus formalissimus illius sit natura secundum id. per quod primario et potissimo constituitur in ratione naturæ.

Respondetur enim primo, quod transeat antecedens, et distinguatur consequens prim® consequenti®. Et si sensus illius sit, quod essentia Dei, ut dicit nt/dhyerr ejus primum, et essentielle, non sit terminus formalissimus quo in eise rei. sumpto termino isto, quatenus dicit ut sic loquamur) nexum cum ratione *sub qua*. negari debet : secus vero, si sensus illius fuerit, quod non sit ratio formalis *sub qua*. Et deinde neganda est secunda consequentia. Et ad probationem dicendum est, quod, loquendo de termino formali *quo* generationis viventium, est ad minus salis ad illam. quod terminus formalis *quo* ejus in tæ rei, ut habet nexum cum ratione *sub qua*, sit eadem natura viva, qua est in generante, sub conceptu tamen natur®.

Unde, non definitur generatio ista per hoc, quod sit *secundum similitudinem nature*, tanquam por rationem formalem *sub qua*, ita ut hoc sit necessarium ad omnem generationem viventium ; eed tanquam per torminum formalem *quo* in *essr* rei, ut habentem nexum ctm raliono *sub qua*, ita ut ad minus hoc in prædicta definitione denotetur. Constat autem, istud quoad præsens inveniri. Quoniam natura divina sub conceptu purissimi muneris, quod est in illa, scilicet, *intelligere* divinum primordiale dicit, idem *intelligere*, quatenus exprimit (ut sic loquamur nexum cum eadem natura, ut est intclllgibilis per modum actus purissimi, seu, ut est essentialiter intellecta. Sicut essentia intellectionis creat®, sub conceptu talis, dicit nexum cum suo objecto formali, nempe, cum ente ut sic, quatenus est Inlelligibile, seu intellectum. Et ideo satis est, quod communicetur Verbo divino ipsum *intelligere* essenziale sub conceptu intellectionis dltime, et essentialis,

secundum quèin dicit putissimum nimius constitutivum nator® Dei : et quod communicetur ei (modo dicto) ad huc, ut habeat communicari, quantum salis est ad hoc. ut ejus communicatio, et productio verbi sit vitalis quædam generatio.

Secundo respondetur cum Cajeuino in hac l parte q. 16 ari. J in explicatione solutionis ad 3 D. Thom®, ubi sic habet : *Inum autem rei est posterius quidem ente, prius autem cognitione, d est objectum indleclus, non formale (quoniam illud est ens); std est conditio propria objecti formalis. Ens enim, licet secundum omnes conditiones, et modos, et rationes terminet intellectum, dum omnia indliguntur actu, vel potentia certam tamen eligit conditionem generalem, qua rxercel hoc, quod est perficere intellectum objective : cl hanc addit verum supra ens. Non enim quomodolibel perficit intellectum, sicut nec quomodolibd perficit appetitum, nec quomodolibd agit. Unde inter verum, et Ionum (quamvis convenient in hoc, qued utrumque est objectum, et terminans, del hoc interest, quod bonum est objectum formale voluntatis : verum autem conditionem objecti formalis significare videtur. Et propterea omnis appetitio est appetitio boni formaliter : omnis autem intellectio non est indledio veri formaliter ut in littera dicitur, sed rei verx. Itaque ly rei, notat rem inledam, d ly verx conditionem, qua res intelligilur.* Hucusque Cajetanus. Quem sequuntur Nazarius loco citato ex l parte, Araujo tomo l Mciaphysic® lib. 4. quæst. j 5 art. l num. l et 5. et alii.

Unde, juxta hunc dicendi modum salis intelligitur, quomodo, etsi generatio intellectualis, qualis est productio verbi creati adæqumtis speciem intelligibilem (ut in eo, majoris claritatis gratia, exemplum ponamus), terminetur formaliter ad communicandam naturam, quæ est in prædictâ specie; quatenus talis natura est vera, ac proinde quatenus habet *esse* intelligibile, Seu ut melius loquamur) quatenus habet esio intellectum, quia h® sunt rationes concomitantes ens, ut est objectum intellectus : nihilominus hoc debet inlelligi, ita ut illa reduplicatio reduplicet solummodo conditiones repertas in ipsu objecto furmali, tt necessario assistentes ipsi, ut optime notavit Cajetanus loco citato ; non tamen ita. ut r&iuplicet rationem formalissimam objectivant, seu terminativam, et per modum termini formalissimi communicatam. l Nam hæe, respectu intellectionis v. g. creata',

erralai, qua inteliigitur natura humana, ct
ut prædicta intellectio condisinguilur spe-
cie ah aliis intellectionibus. est ipsa natura
buuiauu ; licet necessario debeat habere,
ad hoc ut terminet, duos illos superadditos
medos, aut quasi modos in ea inventos
(saltem ut habet nsc in verbo,', scilicet,
inolurn veritatis, et modum intelligibilita-
lis. Et ita, ascendendo ad divina tunc res-
pectu intellectionis Palermo produclivm
Verbi divini, quæ liabi t pro termino for-
mali ipsam essentiam divinam, nempe,
ipsum *intelligere*, ratio formalissima termi-
minativa illius generationis, etquie per mo-
dum termini formalissimi colnmunicalur
Verbo divino, erit ipsa natura, quæ est in
specie intelligibili divina, id est, erit ipsa
natura divina, nt potissime constituta per
prædictum *inlelligcre* in *esse* entiutivo et
naturali sumptum; licet ibi debeant neces-
sario superaddi, inter alia, duo quasi modi
µ parte nostri modi concipiendi distincti
ib ea, scilicet, modus veritatis, et modus
intelligibilitatis ad hanc veritatem conse-
cutus.

Unde, ad plura, quæ contra hucusque
dicta objici possunt, dissolvenda, semper
reap-into oculos habendum est id, quod ex nu-
ire per dictis satis colligitur, nimirum, essen-
thm divinam, ut intellectam, seu, ut ter-
minantem formaliter productionem Verbi,
dicere quasi quoddam concretum coales-
cens ex parte nostri modi concipiendi ex
ratione quadam, et munere omnium for-
malissimo, scilicet, ex ipso *intelligere*, ut
potissime constituit naturam Dei sub *esso*
enliiativo ; et ex aliis duobus muneribus,
lut quasi modis inter alia, ad hoc concre-
tum concurrentibus, nempe, ex modis ve-
ritalis, et intelligibilitatis per modum actus
purissimi, qui (servata proportionem) corres-
pondent modo illi veritatis reperto in ob-
jecto creato, necrion et modo intelligibili-
Uris invento in eodem objecto creato, et
in specie intelligibili, ac verbo illius : ita
quidem, ut ipsum *intelligere* sub *esse* natu-
rail et enliiativo, et ut petens, inter alia,
bos quasi modos ex parte nostri modi con-
cipiendi diversos, tanquam munera, ct mo-
doieiinadiequalos 'secundum quam ratio-
nem est potissimum constitutivum Dei),
Mlenninus, et ratio omnium formalissima,
Libens munera alia quasi formalizare; cum
ümen codera munera non sint ita formalia
in rationeterminandi : et hoc non ob aliud,
niri quia hoc ipsum a natura divina pe-
titor.

Possuntque omnia hæe illustrari testi-
monio D. Thomæ loco supra citato, nempe,
in hac prima parte qutest. 10 artic. 3 ad 3
his verbis : *Dicendum, quod cum dicitur,*
quod ens non potest apprehendi sine ratio-
ne veri, hoc potest dupliciter intelligi. Uno
modo, ita quod non apprehendatur ens, nisi
ratio veri assequatur apprehensionem entis :
et sic locutio habet veritatem. Alio modo
posset sic intelligi, quod ens non posset ap-
prehendi, nisi apprehenderetur ratio teri :
et hoc falsum est : sed verum non potest ap-
prehendi nisi apprehendatur ratio entis : quia
ens cadit in ratione veri. Et est simile, sicut
si comparemus inltlligibile ad ens ; non enim
potest intelligi ens, quin ens sil inlelligibile.
Sed tamen polest intelligi ens, ila quod non
intelligalur ejus intelligibililas. Et similiter
ens intellectum est verum; non tamen intel-
ligendo ens, inteliigitur verum.

Ubi (ut constat) Angelicus Doctor duo
illa, in quibus tota præcedens solutio inni-
titur, docet. Primum est, quod non apprehendatur
ens, nisi ratio veri assequatur apprehensionem
entis, id est (ut explicat Cajetanus ibidem) nisi
ratio veri ibidem Cajcun. inveniatur. Secundum
autem, quod verum non potest apprehendi, non
apprehensa ratione entis ; bene tamen e contra.
Nam in hoc satis insinuat, objectum formale
intellectus esse ens non autem verum, aut
inlelligibile, quod formaliter sumptum
subsequitur ad verum, ut Cajetanus ibi-
dem etiam notavit. Quia, quoties aliqua
duo, aut plura alia debent necessario inve-
niri in objecto formali alicujus potentiae
quatenus tali, ut v. g. in objecto intellec-
tus, et facta collatione inter ea, unum eo-
rum debet esse objectum formalissimum
illius, ut in præsentia contingit, tunc illud
potius debet prædictam rationem objecti
sortiri, cui convenit esse semper intellec-
tum, quoties alia inlelliguntur; non vero
illud, cui hoc non competit.

DUBIUM III.

Et quibus capitibus sit efficax, ad proban-
dam generationem Verbi divini ratio D.
Thonuv, nempe, quod intelligero Dei est
esse Dei?

Quamvis ex dictis in præcedenti dubio
suflicienter maneat probata generatio Verbi
divini, et vis hujus rationis D. Thomæ fue-
rit *insinuata* : *nihilominus*, quia *cauol*,
quam idem Angelicus Doctor in hoc artic. Ductor.

Illus-
trator
prædicta

luti-

;«l

ûvî

.■Λξ

τ

••vU,

Ifr

^g

&

l^li

l*

ij&l

<•>j

.!'

si

-œ

S

JQ4

adducit ad probandum, quod, supposita tide proressionis Verbi divini, debet talis processio esso generatio, aliquibus visa est satis difficilis : cx eo, quo! plora, ct diversa capita, ex quibus suam vim habet, non admiUnt : propterea placuit, rationem hanc in pnesenti examinare, ct diversa capita, ex quibus ejus efficacitas originem trahit, adducere. Quamvis capita ista in hoc dubio ex professo non examinabimus; sed potius illa innuemus : quii ex dictis disput. præceJenti, et in 1 tomo hujus nostri Cursus Theologici tractatu 2 disp. 2 et tractatu A disp l cl a nostris Comptaientbus in lib. Physicorum disput. 10 etin lib. de Anima dispute 21 constare poterunt.

1 l.

Assignatur primum caput, unde ratio ll. Thorn* est efficar.

Primi Dicendum est primo, efficacitatem r- bonis Angelici Doctoris ad probandum, quod, supposita fide processionis Verbi divini, talis processio est generatio, desumi Unquam ex primo, ct potissimo capite., cx CO quod esse Verbi divini non solum identic@; sed formaliter est *intelligi* : cl *inletliiji*, nc *intelligere* in Deo sunt formafiter omnino absque distinctione virtuali upum et idem «w. Ita D. Thomas i con- traGentes cap. 11 ; Cajoiaogs in præsenli * Toms. *Circa ralioncm* ; Torres I parte common- Fena», lariisuperhuncarticulum; Ferrara 4 contra Gentes cap. 11, § *Circa id quod dicitur*, et Silrr^f. § *Ad l dicitur*; Silvester I volumine Con- Binorr Datus quæst 17 artic. 3; Banaez dubita- Natin tione circa hunc articulum ; Nazarias contro- versia unica circa pnysestein articulum, cl communiter discipuli D. Thomæ. Quamvis Docturos isti discrepent in explicatione sensus, in quo prædictum caput, et fundamentum rut unis D. Th. accipiendum sit.

Alsorlio hæc non aliter melius, quam adducendo verba divi Thouue loco citalo. ubi sanctus Doctor vim rationis, quam in hoc articulo alfert, explicat, el probat ex pnydicto fundamento in hunc modum : *Cum aulem inldkclus divinus non solum sil semper in actu; sed etiam sil ipse aclus purus, oporlel, quod substantia intellectus divini lil ipnnn suum intelligere, quod est actus inldlcclus. lisse aulem verbi interius concepti, sive intentionis inllectx, est ipsum suum intelligi. Idem ergo esse CSI Verbi divini, cl intellectus divini : rl per*

consequens ipsius Dei, qui est rum inblbrtus. Esse aubm Dei est ejus essentia, rd idlura, qui idem cit, quod ipse heus. Γ(v- bum igitur Dti csl ipsum are divinum, cl annlia cjtui, rl ipse verus Deus. ;

Confirmat autem hoc ipsum S. Doctor se- quentibus verbis : *Non aulem sic esi de verbo intellectus humani. Cum enim inld- Udus noster sc ipsum inteUigit, aliud csl esse inldledus, el aliud ipsum ejus intelli- gere. Substantia enim intellectus erat in po- tentia intdligens, antequam intelligerd actu. Sequitur ergo, quod aliud sil esse intentio- nis inldkclx, cl aliud idelleclus [psius : cum inUr.lionis intellects esse sil ipsum in- telligi. rude oportet, quod in homine inel- ligenle sc ipsum verbum interius concephim non sil homo verus, nalurnlc esse hominis habens ; sed sil homo intellectus lanium, quasi queedatti similitudo hominis veri ab intellectu apprehensa.*

Confirmatur, et explicatur vis hujus rationis D. Thomæ, immolando tamen tria. 3. Prunum est, quod *uddligere* est oxisten- tia in ordine inelligibili respectu spe- ciei intelligibilis , intellectus, et verbi, jnsj quatenus ad hunc ordinem pertinent, ut constat ex illis, quæ disputatione præce- di n1 num. 95 et in 1 tomo tractatu 3 dis- putatione 2 num. 105 et tractatu i dispu- tatione 1 num. 21 et deinceps diximus, ubi etiam plura argumenta contra verita- tem istam pugnancia diluimus. Hoc autem non habet intellectio, quatenus pneciso est prologo verbi; sed quatenus est contemplatio illius, et objecti per ipsum verbum repræsentati; quamvis id ex di- verso capite proveniat in creatis, ot in divinis. Nam in creatis ultimum munus intellectionis per se, et indisjiensabililer ei competens est contemplatio verbi, et rei mediante illo intellrctæ, ut palet ex in, quæ disputatione 1 hujus tractatus numero 91 et 95 asseruimus. Et firoptorea» hoc ipso, quod intellectio sit existentia verbi in ordino iitelligibili, debet esse existentia illius secundum huc ultimum munus, se- eundum quod intellectio est ultima actua- lité hujus onlinis. Sicut in ordine naturali et enlitativo id, quod est ultima actualitas substantia., et ad ordinem substantias spec- tans, nihil est aliud, quam ip.-a existentia ejusdem rei. In d.vinis autem idcirco in- tellectio, prout est contemplatio, est exis- tentia Verbi, <[uia prout est productio, cl dictio ejusdem Verbi, est propria solius Patris.

Secundum

Seeuiuluni esi, quod olsi *intelligere* sub conceptu nuper dicio sil existentia intel- kcius, el speciei inelligibilis, et verbi in ordine inelligibili : nihilominus, ul est exislenua intellectus, ct speciei intidligibi- lls, significatur active, ot itn dicitur *inlr- Hgcre* esso existentiam eorumdem : at qua- tenus est existontia verbi, significatur passive, nempe per *intelligi* ; et ideo oesc ritur. quod *intelligi* est *esse*, seu existontia verbi. Nam sicut essentia intellectus, ut determinati per speciem intelligibilem, &l, quod elicitivus, aut quasi elicitivus uillelqjonis : ila *intelligere*, ut est ejus existentia, significatur active. Et quemad- CœJum essentia verbi petit esse id, ad quod (modo alibi dicto) terminatur intellec- tio : sic prædicta intellectio, ut est existen- tia illius, significatur etiam pas-ive : etprop- lerea dicitur, quod *esse verbi est intelligi*. 2. Tertium est, quod verbum in creatis ex visua processionis, seu, ut est terminus illius, habet quodammodo esse causam formalem intellectionis, prout est existen- tia illius ; et ita ex vi sua ibam infert, ul constat ex illis, quæ disputatione præce- lenti numero 103 diximus. In divinis au- lem Verbum secundum suam essentiam consideratum, et ex vi suæ processionis, consistit in ipso *intelligere*; seu *intelligi* ; et non utcumque, sed ita ut exisiat per illud, Linquam per quid a<l ejus lineam spectans. 3. Halio autem, ob quam verbum creatum «Aa infert (modo dicto) intellectionem, ut etistentiam sui, est; quoniam, licet in- idlectio prout dictio præsupponatur ad Terbum : attamen, prout est contemplatio, riibsequitur ad illud, ut ex dictis disputa- h». Cone præcedenti numero 91 et sequenli- lli h liquet : et verbum determinat eam, ad hoc ut sit contemplatio hujus objecti po- tius, quam illius, ut in eadem disput. num. 103 nuper citato adnotavimus : et hoc Convenit verbo , ex eo quod est forma zctoalissima repræsentans actualissime ob- elum. Cumque esse hoc modo formam apræsenlativam sui objecti conveniat illi ex ti sua processionis, et ut est terminus formata illius, inde est, ut verbum crea- tan inbeat ex vi suæ processionis esso quohmmodo causam formalem intellec- lions, prout est existontia ejusdem verbi : ùptidem per hanc causalitalem nihil aliud itriliginus, præler præclftain determina- iTaem.qui per modum formæ determinat u intellectionem, ut est contemplatio sui li.

Potostque hoc amplius explicari exemplo speciei intelligibilis, quæ quia liubilualiter, et per modum formæ habitualis ropræscn- tat suum ohjhclum, propterea etiam habet aliquo modo determinare in genere causæ formalis, et ex vi suæ processionis ad eamdom intellectionem, ut in 2 tomo trac- tatu 4 disputatione 1 numero 22 d ximus. Quare, cum. verbum creatum perfectius, id est, actualiori modo repræsentel objec- tum, quam species intelligibilis, conse- quens erit, ut poliori ratione sit ex vi suæ linoæ quodammodo causa formalis respectu intellectionis, ut est existentia ejusdem verbi.

Ratio vero, propter quam essentia Verbi divini consistit in ipso *intelligere essentiali* passive'significato absque aliqua distinc- tione virtuali ab illo, habetque ex vi suæ processionis, ut existât per ipsum, tan- quam per aliquid pertinens ad suam lineam, reddi potest : cx eo quod, sicut vis eliciliva, aut quasi elicitiva intellection s essentialis, hoc ipso quod sit actus purus, pertingit intra suam lineam usque ad suum *intelli- gere* : et hoc ipso, quod omnino connatu- raliter, et necessario communicetur præ- dicta vis, habet ex vi suæ communicationis communicari, prout est ipsa actualis intel- lectio : siquidem, quod connaturaliter om- nino, et necessario communicatur, debet communicari secundum ea, quæ habet in- tra suam lineam : iia vis per modum actus puri ad terminandam intellectionem Dei, in quo essentia Verbi divini absque dis- tinctione virtuali consistit, quodque ei ex vi suæ processionis competit, ut ex se pat.t, debet etiam pertingere usque ad ip- sum *intelligere*, tanquam usque ad aliquid suæ linoæ (ne prædicti vis ad terminan- dam intellectionem desinat habere secun- dum suam essentiam rationem actus puri in rat one virtutis terminandi; : ct hoc ipso, quod Verbo divino ex vi suæ proces- sionis, ct intra suam lineam conveniat, quod sit terminus intellectionis Dei ratione suæ Crsentiaæ, et quod in ratione termi- nandi sii actus purus, oportet, competere eidem ex vi suæ processionis, ct intra suam lineam, quod sit suum *intelligere*. Et sicut, qu:a vis ad inlolligendum est actus purus, habet ex vi suæ peculiaris Imæ exisiere per suum *intelligere*, tanquam per aliquid propriæ lineæ : ct hoc ipso, quod communicetur pnedicta vis ad intelligcn- dum, debet cx vi illius communicationis communicari, ul existons per pradictum

lralur excmp i

82. Quaro Verbuci dirjnuGi fit ip*-um intdlli- gere pas m' ve accep- tum.

£.1 T >.

A H;

x i

7c

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

inleUigere : ita vis per modum actus puri ad terminandam intellectionem existet ex vi suæ lintee per pradictum *inleUigere*, Unquam per aliquid lærtinens ad eamdem lineam : et ex vi processionis habebit existera per illud; quamvis, quia prædicta vis terminandi habet passive significari, propterea *inleUigere* passive significatum habet esse existenliam illius. Ac proinde jam Verbum in divinis cv vi suæ lineæ, et processionis babebit, quod sua essentia sit *inleUigere*, et quod existât per pratlicium *inleUigere*, seu *inleUigi* divinum, tanquam per aliquid pertinens ad suam lineam. Quod erat intentum hujus tertii notabilis quoad secundam ejus partem.

*?. Hinc ergo sequens deducitur confirmatio^{^o}. et explicatio rationis D. Thoma^o. Quoniam substantia intellectus divini, quæ est ipsa substantia, ct essentia Dei, habet esse ita actualem, ut si ipsum suum *inlelli-*
aiiaajii-
Ursh-
agerdir
Vs N7
VibB7
D.Tbcw. inquam quid perlinens ad suam lineam, ut constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu 3 disputatione 4 num. 43 et tractatu A disputatione 2 numero 34 diximus : ac proinde essentia Dei erit ita actualis, ut sit suum *exister?*, tanquam qu d ad suam lineam spectans, ut patet ex 2 et 3 notabili. Sed essent a Verbi divini est etiam ila actualissima, ut sit suum *inleUigere* (quamvis talis essentia passiva significetur. I nempe per hoc, quo! sit suum *inirlligi*) : et per consequens est ita actualis, ut sit suum *exister?*. Unquam quid pertinens ad suam lineam; ita ut totum hoc conveniat ei ex vi sute processionis, ut ex eisdem notabilibus liquet. Ergo eadem erit exislen-
tia Dei, et essentia Verbi divini, tanquam aliquid pertinens ad suam lineam, et conveniens Verbo ex vi suæ processionis. Ergo Verbum procedet ut ejus<lem prursus essenüæ cum Deo, ejusque processio erit vera generatio. I

Prior consequentia ex ulraque præmissa videtur aperte sequi. Posterior tandem consequentia quoad priorem ejus partem ex prima consequentia deducitur. Nam essentia Dei nihil est aliud, quam essentia ita actualis, ut sit ipsum suum *inleUigere* . suumquo a-üfere, tanquam quid ejuslcm linæ cum illa, ac proinde tanquam quid omnino identificatum cum ipsa, absque distinctione etiam virtuali : ergo si essentia Verbi divini ex vi suæ processionis est eodem modo suum i/Udliger. (quamvis hoc passivo S gniliceitur. aut significari possit, nempe per hoc, quod sit suum *midligi* ac

proinde etiam est suum *exister?*, oportet/ ut ex vi processionis Verbi eadem sil suâ' essentia, et essentia I)oi. Ex quo etiam ealem consequentia quoad secundam ejus pariem satis constat. Nam cum processio Verbi divini sit etiam urigo viventis a principio vivente conjuncto, liet indo, ejus processionem esse generationem, si semel Verbum procedit in similitudine, seu identitate naturæ : ac proinde tantum differant in proprietatibus personalibus, scilicet ia hoc, quod Pater habet [rædictam essen-
tam, a se, el Verbum a Patre. Jj ' 1

Ex quibus omnibus potest etiam elucidari confirmatio, quam ex 1). Thoma l conlra Gentes capite citato ad probandam vim rationis hujus articuli adduximus : ac per consequens procédons ratio magis corroborari. Nam in nobis, cum intellectus intelligit se ipsum, aliud est *exister?* naturaie el entitativum intellectus ; aliud vero I
ejus *inleUigere* ; secus vero in Deo : ergo in nobis aliud erit *exister?* verbi in ordine intelligibili per illam intellectionem; el aliud *exister?* naturale, et entitativum intellectus; econtra vero in Deo : ergo verbum in nobis non procedet ut idem in natura cum intellectu sub modo essendi naturali et entitativo; sed ad summum in esse repræsentativo et intelligibili : nec ejns processio erit generatio simpliciter, sed solam secundum quid ; secus veru in Deo.

Antecedens patet. Quoniam in nobis licet *inleUigere* habeat respectu intellectus, ut actuali specie intelligibili, rationem existent!® in ordino intelligibili : non tamen rationem existent!® in ordine naturali et eniitativo : ex eo quod in nubis cur naturale et entitativum distinguitur saltem virtualiter ab *esse* intelligibili; non vero in Deo, sed sunt una et eadem ipsis-
sima formalites absque distinctione virtuali. ut in primo tomo tractatu 2 disputatione 2 numero 65 et tractatu 3 disputatione 3 numero 17 necnon tractatu 4 disputatione 2 numero 34 et 35 diximus. Prima veru consequentia ex antecedenti constat. Quia txfctere verbi in ordine intelligibili est ipsum *inleUigere*, ut ex 1 notabili numero 78 adducto constat : ergo si in nobis *inldli* gere* distinguitur ab *exister?* intellectus in esse naturali et entitativo ; secus vero in Deo : liet inde, quod in nobis sil aliud *exister?* entitativum et naturale intellectus intelligent» se; et uliud *existrre* in esse intelligibili, per quod existit in hoc ordine I
verbum; secus vero in Deo.

Ex quo etiam secunda consequentia liquet. Quoniam, quoti non existit per eamdein existentiam ordinis naturalis et entitativi cum alio, sed solum per eamdem in *tsse* intelligibili (ut in verbo creato Contingit), erit ad summum ejusdem naturæ cum illo in *esse* intelligibili ; non vero in modo essendi naturali ct entitativo : et per coftequens ejus generatio tantum erit generatio in *esse* intelligibili (quod est esse generationem secundum quid); non vero in *esse* naturali (quod est esse generationem simpliciter). Et similiter, quod extilerit («eamdem existentiam naturalem entitalimi, necnon intelligibilem, ac intellectus intelligens seipsum, ex eo quod talis existentia est simul ipsissima exislentia ordinis naturalis, et intecdligibilis (iit in Verbo divino, et Patre æterno suam essentiam, suumquo intellectum comprehendente contingit), ibidem verbum procedet ut ejusdem naturæ, tam in *esse* intelligibili, quam in naturali et entitativo cum intelligente.

Quam conlirmationem, et explicationem non obscure adduxit D. Thomas. infra quæst. 34 art. 2 ad 1 his verbis : *Dicendum, quod in nobis non est idem esse, cl inleUigere. Unde illud, quod habet in nobis tu, inlelligibile, non perlinet ad naturam Mslrom. Sed esse Dei est ipsum ejus inclcl- Wjtrt. Unde Verbum Dei non est aliquod actions in ipso, vel aliquis cffcllus ejus ; sed perlinet ad ipsum naturam ejus. El ideo cpirlcl, quod sit aliquid subsistens. Quia, quidquid esi in natura Dei, subsistit. El ibo Damascenus didi, quod Verbum Dei <il substantiale, el in hypostasi ens : reliqua un verba, scilicet noslra, virtutes sunt anim?*

s II.

Aliquæ objectiones contra ca, quæ pro uttrliiont adduximus t el enodatio carum.

Neo refert, si objicias primo, quod *inlelligi* tantum est denominatio extrinseca in te intellecta, ac proinde etiam in verbo : non poterit esse ipsa existentia verbi : «-pilem existentia debet esse aliquid intrinsecum in re, quæ per illam existit.

Respondetur, quod licet *inlelligi* tantum sit denominatio extrinseca in re intellecta, ça est objectum exterius, et distinctum a verbo : el propterea tam cognitio creata,

quum divina sint aliquid exlrinsccum respectu prædicti objecti : nihilominus prædictum *inlelligi*, seu (quod in idem quoad pratens redit, ut ex dictis in 2 notabili numero 79 constat) prædictum *inleUigere*, prout est contemplatio, ponit aliquid Intrinsecum, nempe se ipsum, in objecto interno, nempe, in ipso verbo per illud producto : quamvis hoc aliter contingat in creatis et in divinis. Nam in creatis *inlelligere*, prout est contemplatio rei intellectu?, necnon et ipsius verbi (juxta ea, quæ disputatione præcedenti numero 95 diximus) communicat se ipsum verbo tanquam forma, aut quasi forma suo subjecto, sive tanquam terminus suo terminabili, ex eo quod unitur illi per modum existentia-, ut ex ibidem dictis, et in 1 tomo tractatu 3 disputatione 2 numero 105 et tractatu 4 disputatione 1 num. 21 et deinceps palet. Cætrum in divinis *inleUigere* communicatur Verbo per modum essentiaæ, et exislentiaæ ipsius (ut ex dictis notabili 3 a numero 80 usque ad 83 liquet), ac proinde tanquam quid cum illo identificatum, ita ut inter prædictam essentiam, et existentiam nulla sil distinctio, adhuc virtualis : ex eo quod in divinis eadem omnino est essentia, el existentia Verbi.

Diximus, quod *inleUigere creatum, prout esi contemplatio objecti, ponit aliquid inlrinsecurn, nempe se ipsum in objecto interno, scilicet, in suo verbo.* Nam licet prædicta intellectio creata possit bipartiri in se ipsam, prout est dictio, et prout est contemplatio : attamen, prout est dictio, præsupponitur ad verbum, et non recipitur in illo, ut disputatione præcedenti numero 90 et sequentibus diximus : cteterum, quatenus est contemplatio, habet rationem exislentiaæ respectu verbi considerati in *esse* intelligibili, el recipitur in illo tanquam in subjecto partiali. Sicut etiam, ut habet ralionem existentie intelligibilis, recipitiir tanquam in subjecto totali in eodem verbo, et in specie intelligibili, ac Intellectu, ut sunt unum per identitatem; non quidem in *esse* naturali; sed in *esse* intelligibili, juxta ea, quæ in primo tomo tractatu 3 disputatione 2 dubio 2 late diximus.

Nec debet esse mirum : quod eadem realiter intellectio secundum unam sui rationem petat aliquid amplius ex parte subjecti : quod non petit secundum aliam. Nam hujus possunt plura adduci exempla rem istam non parum elucidantia. Etenim gratia sanctilicans, prout habet rationem auxi-

87.

luiu.

Uilcrius illustratur exemplis.

l

• L ».

»?
l'

I ».

l

l

I

Iti in online âd actum amoris, et contritio-
nis, non petit ex parte subjecti dispositionem
aliquam; cum tamen, ut habet rationem
natura?, nequeat recipi connaturaliter in
n luitis, nisi media aliqua dispositione, sci-
licet, actibus charitatis, et contritionis. El
similiter anima rationalis, secundum quod
dat primum gradum, solum recipitur in
pura, et nuda mutetia; quamvis, ut tribuit
posteriores gradus, recipiatur in eadem ma-
lena prima ut actuate per priores, ut nos-
Iri Complulenses in libris de Anima disputa-
tione 2 numero 28 et deinceps, et in
libro de Generatione disputatione 2 nu-
mero 112 et 113 docent. Ac tandem (ut
multi probabiliter volunt unio materia», et
forma?, ut est receptio, et causalitas mate-
rne, petit ex parte subjecti solam materiam,
in caque solummodo recipitur; licet, qua-
tenus est informatio, et causalius form®,
recipiatur in ip=a forma, et una cum forma
in eadem matériau

Nec etiam refert, si urgeas, quod *inlel-
ligi* est essentia verbi : ergo nequit esse
eripientia Illius : siquidem essentia, et
explentia verbi, sicut essent a, e: éxisien-
tia cujusvis rei crealæ, din nguuntur rea-
liler.

Respondetur enim ex dictis, quod *intd-
ligi*, prout precise dicit esso objectum actu,
et ex propriis meritis terminans intd'ec-
i.onem, pertinet ad rationem verbi ita qui-
dem, ul verum sic sumptum sit quoddam
quasi concretum coalescens, aut quasi coa-
lescens ex natura in verbo repraesentata,
tanquam ex ratione primaria, el formalis-
sima ; el ev quodam modo, aut quasi modo
pertinente ad ordinem intdligibilem, et
correspondent) ino !o inlelligibili habituali,
quem, ultra naturam repraesentatam, im-
portat species intelligibilis, el distincto ab
illo penes majorem actualitatem intra præ-
diclum ordinem. El propterva ver. um,
quatenus dicit pndictum modum, seu, ut
Concipitur adæquatn, quatenus coalescens
ex ratione primaria, ctex hoc modo, habet
osse actu intellectum, seu esse actu, ei ex
propriis meritis terminans intellectionem.
Cadorum *intdligi*, prout dicit ipsum *iiid-
ligere*, quatenus habet rationem contem-
plationis, et ultimo* actualiUUis respectu
verbi, ac proinde quatenus, peupler ratio-
nem numero 79 explicatam, significatur
passive, sortitur rationem oxistentiæ res-
portu ejusdem verbi.

Nec etiam obesi, si secundo objicias,
ubciiio. quod materia. et forma halient unum et

idem *esse* Cxislenliæ in sēiitontia Themis-
taniin : et nihilominus nun habent eam-
deni essentiam : ergo non recte infertur
Thomislis, Verbum habere eamdem e-snb
tlaui cum suo princi, io, nempe, cum Patro
producente illud, ex eo quod ulriusque os-
seniia existit per eamdem existentiam,
nempe per *inldligere*.

Occurrit Vasquez, quod omnia, quæ
idem *esse participant, censentur...inter se*
idem, uc proinde habere eamdem naturam;
nisi idem oies part cipent tanquam parles
totius, ul corpus, el anima participant *esse*
hominis. Quare, cum intellectio, et ver-
bum in Deo habeant idem *esse* nec sini
partes alicujus totius, propLorea sunt ejus-
dem esseniræ, el solum differunt jones
modum habendi eamdem essentiam.

Cæterum hæc solutio non placet. Quo-
niam, si præcise inielligatur de parte stricte
dicta, et distincta realiter a iuo loto, tunc
co ipso falsitalis convincitur. Quoniam at-
tributa Dei non sunt partes hoc molo ; et
tamen, licet existant per eamdem existen-
liam, perquam essentia Dei existit, ut ex
dicendis in hoc eodem iractalu disputa-
tione 7 numero 31 et sequentibus consta-
lit. nihilominus non sunt, formalissime
loquendo, ac proinde absque distinctione
virtudii, ejusdem essentiæ, et rationis,
tam inter se, quam cum natura divina. Si
veru pnvdicta solutio inteiligaiur de parte
latius sumpta, seu de omni eo, quod con-
currit ad unum per se constituendum, tunc
etiam est falsi : siquidem person® divinæ
sunt hoc modo paries, ulpote concurrentes
ad constituendam Trinitatem, quæ est unum
per se : el n.hilominus Verbum divinum
et Pater existenles per eamdem exislen-
tiam habent etiam int r se unicam essentiam,
scilicet naturam divinam, ita ut eadem
prorsus natura, et essentia in ratione talis
sit in ambobus.

Quare, melius occurritur huic objectioni
ex dictis Nam licet materia, et forma
existant per eamdem indivisibilem esis-
tentiain, ut nostri Complutenses in lib.
Physicorum disputatione 3 numero 48 op-
timo explicant ! attamen prædicta existen-
tin non est per se primo debita materi®,
aut formæ, verbi gratia equi, sed loti com-
posito. ut praedicti Complutenses disputa-
tione citata numero 5b et deinceps expen-
dunt : ac tandem prædicta exisientia in
creators non spectat ad unam el eamdem
omnino lineam essentia», ex eo quod linea
ist.L est in eis imperfecta, et truncata; sed

pertinet

pertinet ꝥꝫꝫ nlioꝫ lineam roalitor partialiter saltem distifictum» ul idem Collegium Com pluteiHO disputatione relalft numero G4 docuit. El propterna ox hoc, quod materia el fvnna existant per eamdem existentiam, non recto infertur, quod habeant eamdem essentiam : qu a, ut hæc illatio esset legitima, requirebantur duo illa, quæ in materia, el forma deficere diximus. Quare, cum essentia Verbi divini existai per existentiam Dei, tanquam per existentiam per se primo prædiclæ essentiæ debitam, cx eo quod talis existentia pertinet ad suam lineam, ut a num. 80 usque ad 83 diximus, Consequens est, ut ex eo, quod Verbum in divinis existai per eamdem existentnm, per quam existit Deus, sive Pater aitornus, optime colligatur, habere eamdem essen-

i.un conꝫ illo. Ex quo eliam Iit, nihil obesse, si lertio objicias, quod Spiritus Sanctus secundum id, quod habet, ut est terminus suæ processionis, existit per existentiam Dei : et nihilominus, quatenus est terminus predicta» processionis, non habet naturam divinam : alioqui non minus procederet ut lilius, quam Verbum : ergo, etc. Major, in qua est difficultas, probatur ex eo, quod omnia , quæ sunt in divinis , oxistunt per eamdem indivisibilem existentiam, ut infra loco nuper citato dicemus, et constat ex i'\$j quæ in l tomo tractatu 3 disputa- Vonc i numero 7 et deinceps diximus. Cumque cuilibet termino producto per se primo per aliquam actionem, communicetur per illam exislentia, Iit inde, ut Spiritui Sancio, quatenus est terminus per se primus suæ processionis, communicetur exislentia Dei.

PoteMque hæc objectio confirmari, et explicari in divinis attributis, quorum ratio formalis est virtualiter distincta a ratione formali nature divinæ : cum tamen, juxta r.jper dicta, debeant existera per existentiam Dei. Quæ confirmatio habet adhuc nujorem vim in attnbutis intellectualibus, si in Scientia, et aliis, quæ existant per i'Mltyre constitutivum Dei, tanquam per Mistentain ordinis inlelligibdis : cum tamen sint distinctas rationes formales, ac ipsum inltlligere, per quod sic existunt.

Er dictis igitur hæc objectio cum sua \confirmatione manet soluta. Quoniam existenth non communicatur attributis, tnn-prim quid eis per se primo debitum, nec Unqvim aliquid perlinens ad conini ftain, sed existunt per existentiam per se

primo debitam nature divina, et secundario eisdem attributis communicatam ; et non utcumque, sed tanquam per aliquid extra eorum lineam, el pertinens ad lineam natura? divinæ. Et similiter rationi formali Spiritus Sancti, ut est terminus formalis suæ processionis, id est, ut dicit impulsus, seu amorem perfectissimum intra lineam impulsus, et amoris, non communicatur exislentia divina tanquam rei, cui per sc primo debeatur, nec tanquam quid ad ejus lineam spectans.

Adde : esse valde probabile (de quo infra) quod Spiritui Sancto ex vi processionis non communicatur, adhuc tanquam secundario (ut sic dicamus) perfectibili, existentia Dei : ita ut illa processio se ipsa formalissime secundum id precise, quod dicit intra propriam lineam, et a se ipsa pertingat ad illam communicandam ; sed communicatur ei talis exislentia secundum illa, quæ prædicta processio identice dicit : ex eo quod, tam ipsa, quam terminus per illam procedens, sunt intra Deum, et propterea identflicantur cum existentia divina, et existunt per illam. Non secus (proportionem tamen servata) ac eidem Spiritui Sancto, ut est terminus formalis suæ processionis, non communicatur per illam essentia divina : et ideo non est Deus ex vi processionis; sed ii tantum ei convenit materialiter, et quia illa processio est intra Ileum ac proinde identilicatur cum Deo. Quod idem cum proportionem de attributis divinis, ut dimanantibus per dimanationem virtualement ab essentia divina, dicimus. Cæterum Verbo divino ex vi suæ processionis communicatur *exisltre* divinum : quia pertinet ad lineam suæ essentiæ, et nature.

Unde non est alicujus momenti id. quod oh,icit junior quidam, nimirum, quod cuius termino per se primo producto per aliquam actionem debet ex vi productionis communicari exislentia : alioqui talis productio non esset vera et realis, extrahensque terminum extra suas causas, aut quasi causas.

Hæc igitur objectio non est alicujus momenti. Nam in schola D. Thomæ satis est ad veram et realem productionem, quod communicet essentiam actualem, et quod ratione nexus, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco provenientis cum alia actione, aut ratione alicujus alterius communicetur termino producto exislentia r sive hoc contingat ex vi eorum, quæ prædicta productio ex t proprie liiieæ præcise sumptæ allVn;

iii
Aiiit»*r
Acnjrri
Iur.

Uh

i

u

R. plica
coJUS-
«lam

iamons

Fit
obuMI

. I

»l

sive ex vi alterius actionis connexæ aliquo modo cum ea, quæ ad essentiam aequalcm, aut rationem formalem alicujus ci communicandam precise terminatur; sive ex vi illorum, quæ per se identitè affert, al in præsentia contingit. Et ita ex vi productionis humanitatis Christi Domini, eon ex vi actionis terminat® ad communicandam illi propriam enlitate naturalem, non fuit ei communicata existiutentia, ut multi ex Thomistis valde probabiliter volunt : ex eo quod prædicta humanitas existât per exiatenuam mersatam Verbi : cl per consequens oxistentia illa fuit communicata per actionem unitivam Verbi cum humanitate.

Et similiter (ut nostri Complutenses in iib. Physicorum disputatione 4 numero 4Ü notarunt) quando species .Sacrameniaies comburuntur, aut ex illis generantur vermes. tunc in puncto, verbi gratia combustionis, quando agens naturale introducit ibidem formam ignis, producitur a Deo ex vi procedentis miraculi nova materia prima per conversionem specierum Sacramenta» lium in ipsam : el tamen ex vi illius conversionis terminata? solummodo ad materiam primam, nequit ci communicari oxistentia : ex eo quod prædicta materia non osl capax existent!®, nisi mediante forma substantiali, ut iidem Complutenses in productis libris disputatione 3 numero 70 el sequentibus probant : ac proinde illa sola actio, qua? unit formam cum materia, quæque debei esso nexa cum priori illa actione terminata ad materiam, tribuit eidem materi®, quod existât per existentiam sibi debitam, nempe, per existentiam forma?. Et ideo itidem salis est axi realem illam conversionem specierum Sacramentalium in materiam primam denuo productam, quod, ut hio ot nunc sit, et inspectis omnibus, habeat nexum cum nliqua alia actione, quæ ibidem introducat formam, et comunicet existentiam.

§ III.

Uixobjadiaius conlra eamdtm assertionem, d requmsiû ad illas.

iic. Nec præterea obstat, si quarto objicias, ohj-cho. non roclc 1ηI°ΓΓ· QU0<I *inielligere* divinum. quod ost ipsa essentia, el oxistentia Dei, pertineat ad lineam essentiæ Verbi divini, ex eo quod essentia Verbi ost esse objectum aclu terminans divinam intHlectionein, cstque simul actualitas purissima :

ergo, eum tota structura rationis D. Thoinæ, quam defendimus, hinc pendeal, liet inde, ut, evanescente hoc fundamento et illatione, etiam ratio ipsa evanescat. Antecedens autem probatur. Nam etiam divina bonitas habet essentialiter esse objectum actu terminans voillionem divinam, cstque actus purus intra suam lineam : et nihilominus volitio Dei non pertinet ad lineam divinæ bonitatis : ideoque volitio, et bonitas Dei non identificaniur inter so absque distinctione viriuali ; ergo, ex eo quoj essentia Verbi consistat in *iiiMligi*, ceu in hoc, quod sil objectum actu terminans intellectionem, siique actualitas purissima intra suam lineam, non recte colligitur, quod *intelligere* Dei pertineat ad productam lineam.

Respondetur enim negando antecedens. ferte Et ad probationem, concesso antecedenti» negetur consequentia. Et ratio disparitatis esi. Quoniam sicut hoc ost proprium prim® et fontalis iineæ, qum est in divinis, nempe, hneæ naturo, ut intra eam contineatur proprium, et formalissimum objectum illius, ut in 1 tomo tractatu 3 disputatione 3 numero 18 et deinceps, et disputatione 4 num. 54 et 55 diximus : et propterea essentia divina quæ est prima et fontalis linea consistens in ipso *intelligare*, est simul intra suam lineam ipsa intellectio, et objectum perse primo intellectum. Ita Verbum, quod est terminus per se primo productus per *inldligere* essentielle constitutivum Dei, habet hoc peculiariter, ut ad lineam suæ essentiæ pertineat, quod sit objectum actu intellectum, et ipsum *inldligerc* sui : ac proinde sit ratione suæ essentiæ terminus, et objectum formalo divinæ intellectionis : et simul sit ipsum *inldligert* Dei quamvis hoc ipsum non habeat nisi communicatum ab alio, nempe a Patre. Ratio autem, ob quam, hoc ipso quod Verbum divinum sit terminus per se primo productus per intellectionem essentialem lanquam ptr rationem producendi, debet necessario includere intra lineam suæ essentiæ, quod sil objectum aciu intellectum per illam, et quoi sit ipsa intellectio, constat ex iis, quæ dubio præcedenli a num. 61 usquo ad 64 cl a num. 67 usque I ad 76 diximus ; et patebit amplius ex illis, I qua conclusionem 2 hujus dubii asseremus.

Nec obest, si urgeas, quod etsi *esse* Verbi divini consistat in *intrtlù/h* : atumen *intdligi* illud non est essenziale, sed personale ' ergo ex hoc. quod talo *intdligi* conveniat ipsi J

ipsi ex vi suæ processionis, non sequitur, ei vi illius formaliter convenire eidem Verbo essentiam Dai,

Goulirmatur. Quia *intelligi*, quod convenit Verbo, consistit in hoc, quod sil objectum secundariumintellectus Divini.Nam sicut verbum creatum est objectum per se primum intellectionis : quia objectum non lubut undo sit ex se actu intellectum, seu tenainmis actu intellectionem ; sed id habet ratione verbi : ita e contra accidit in divinis : quia essentia divina, qme est objectum intellectionis, habet, unde sit ex se actu intellecta, seu actu terminans intellectionem : ergo, cum essentia Dei sit objectem per se primum intellectionis divinæ, non recte infertur, communicari Verbo essentiam Dei, ex eo quoui comunicetur illi pnedictum *intelligi*.

Respondetur emin distinguendo anleccedens : *Intelligi illud non est essenziale, sed Ir-a prsenale* : idest non est præcise essenziale, concedatur : idest, habet aliud *intelligi* [lersonale, in quo ejus natura consistat, præter *intelligi*essentrale supra explicatum, aedificatum tamen per personalitatem Verbi, negetur. Et deinde, negantia est consuentia. Quia ex antecedenti quoad id, quod a nobis conceditur, tantummodo infertur habere eamdem essentiam cum Paire, modificatam tamen per relationem, «personalitatem Verbi, seu per hoc, quod est esse acceptam (modo jam insinuaio) a Pitre.

Ad confirmationem vero respondetur distinguendo etiam antecedens : *Consistit in lo*, quod sil objcolum secundarium inllec-lui ωππi, quoad id quod ex parte modi tabendi ipsum *intelligi*, sive quoad perso-Mlitale, transeat : quoad *intelligi*, quod modificatur per illum quasi modum, seu personalitatem, negetur. Et deinde ne-onda est consequentia. Quia ut esset Io-riûma. requirebatur, quod antecedens in priori sensu esset verum.

Ex quo etiam amplius patet, quomodo nihil obsit ad hoc, ut productio Vérin di-rai ?it generatio, id, quod si essentia Verbi divini consistit in *intelligi*, seu in koc.qnod est esse objectum actu terminans intellectionem, non consistet formalissimo u ipso indligere, neque ex vi processionis oinunonicabilurei per se primo pnedictum uirf/ijcr*, in quo potissime consistit natari Dei, w l lanium hoc , quod est osso •rf/y.Cnnj actu intellectum : et per conse-i^nrejus processio non erit generatio.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil obes-e. Tum quidem propter illa, quæ dubio prae-cedenti in solutione prædicta) confirmatio-nis diximus. Tum eiiam : quia sicut verbum creatum repræsentans, v. g. hominem, indispensabililer includit, fani oumdem hominem sub modo essendi repnesenta-livo, quam esseobjectum actu intellectum ; et nihilominus, facta collatione inter hæc duo, tunc potissima ratio illius est, quod pnedictum verbum sit homo, suh molo tamen essendi repræsentativo, licet etiam habeat indispensabililer, quod sit objectum actu intellectum : ita, licet Verbum divinum habeat naturam sui objecti primarii, nempe Dei, sub *esse* intelligibili, el entita-tivo, ex eo quod est verbum perfectissimum ac proinde perfectissimo modo habens naturam prædicti objecti, et insuper conveniat ei essentialiter, quod sil objec-tum actu intellectum : nihilominus, facta collatione inter hæc duo munera, tunc po-tissima ejus ratio consistet in ipso *inlclli-gere*. Maxime : quia hoc, quod est esso oh-jectum actu intellectum, competit ei ob rationem generalem verbi : quamvis cum hoc stet (ut id etiam obiter dicamus, quod sit sua disparités inter verbum creatum repræsentans hominem, et inter Verbum divinum) : quod homo sub *esse* naturali, secundum quam rationem est objectum sui verbi, non est objectum essentialiter intel-lectum, sed hoc tantum convenit ei prout est in verbo : cæterum objectum formale repraesentatum per Verbum divinum, scili-cet natura Dei, habet etiam suh modo es-sendi naturali, et prout est in se ipsa, esse objectum essentialiter intellectum, licet hoc non sit ejus potissimum munus.

§ IV.

Explicatur secundum caput ex quo ratio b. Thomx süam efficacitatem habet.

Dicendum est secando, rationem D. Thomæ esse ex alio capite efficacem, nempe, ex eo quod terminus formalis, et per se primus alicujus productionis uni-voco), et principium immediatum illius debent esse ejusdem rationis. Assertio hæc satis indicatur ab Angelico Doctore in hoc articulo, ubi, ut ostenderet, Verbum in divinis procedere in identitate natuno, et ejus processionem esso generationem, adduxit hæc duo principia, nimirum, quod Verbum procederet per *inlccli^re* Dei,

Oewrfi-lur CX did'S.

or>. SttumIJ conclu- iio.

Ralio D. Tboui.r

2

fi

i ' I
\$ -v

L i

r'i l

lit

A

4

bum omnino connaturaliler tendentia in suum objectum debent convenire in eodem immaterialitatis gradu. Apertionem hanc tueri tenentur omnes discipuli D. Thomæ, quos tomo I tractatu 2 disput. 2 dubio penultmo retulimus, et aperte colligitur ex D/nom. ii5> quæ docuit D. Thomas supra quæst. 12 art. 2 et 4. Probatur assertio. Quoniam, hoc ipso quod intelligent, intellectio, et verbum debeant convenire in eodem immaterialitatis gradu, ut loco nuper citato, et dubio 7 ac 8 ejusdem disputationi? diximus, oportet, quoi si *intelligere* Dei est non solum idoneice, sed formalissime ipsum *eue* Dei, ut etiam nos in eodem tomo tractatu 3 disput. 4 num. 43 asseruimus, ac proinde attingit supremum immaterialitatis gradum consistentem in hoc, quod sit suum rwe, ut D. Thomas locis citatis explicat, tunc ellam verbum per talem intellectionem productum attingat hunc eundem gradum, silque suum ; ergo eo ipso Verbum divinum habebit ex vi processionis naturam divinam consistentem in hoc, quod sit suum *use* : siquidem iut dicebamus) verbum omnino connaturale intelligent! debet habere ex vi suæ processionis eumdem gradum immaterialitatis cum illo : ac pYoinde, cum Verbum divinum habeat una cum hoc procedere per modum viventis a principio vivente conjuncto, ul dubio procedenti ostendimus, non poterii non ejus processio esse generatio.

ttf. Confira. Confirmatur. Nam ex eo processio Spiritus sancti non est generatio quia licet volens ul talis, necnon vultio, et lenninus per eam productus debeant convenire in eodem gradu immaterialitatis. nihilominus volens quatenus talis, idest, ut constituitur in ratione volenti? per volitionem, aut volitio ipsa non pertingunt ex vi suæ lineæ ad tantum immaterialitatis gradum, quod ex vi sua, et su® line® sint suum *csie*, sei id habent idenlicc. Et propterea. licet Spiritui sancto ex vi suæ processionis communicetur vultio essentialis quoad id, quod est eu® line®, non tamen idcirco communicatur ei ex vi suæ processionis, quod sit suum *esse*, ac proinde nec natura divina : ergo cum intellectio essentialis Dei, quæ est principium *quo* productionis Verbi, sit suum ear, el Verbum debeat convenire in eodem immaterialitatis gradu cum illa, oportet, quod communicetur ei ex vi suæ processionis, quod sit suum esse, et natura divin» in boc consistens, ejusque proelio sit generatio.

Nec refert, si dicas, quod, etsi verbum omnino connatural'), quod est objuclmt per se primo intellectum per intellectionem, necnon intellectio, et intelligent quatenus talo debeant convenire in eodem iniaterialitatis gradu, non tamen verbum, quod est secundario intellectum : sed Verbum in divinis est objectum secundario intellectum : ergo, etc. Major patet. Nam. ut nostri Complutenses in lib. de Anima X. disp. 21 n. 42 et deinceps docent, et prolant ex D. Thoma, necnon ratione ex ipso desumpta, verbum in creatis est objectum per se primo intellectum, et ratione ejus objectum exterius inlelligitur ; et propterea convenientia in gradu immaterialitatis debet etiam esse inter intellectionem, intellectum, et verbum productum omnino connaturalo r hoc autem non potitur inter intellectum , intellectionem, -at verbum, quod non est objectum per so primo intellectum ; sed tantum secundario intellectum : ex eo quod, sicut a ratione objecti per se primi intellectionis deficit : ita a convenientia in gradu immaterialitatis. Et ideo, licet attributa sint objecta secundaria divinæ intellectionis; non tamen conveniunt cum ea in gradu immaterialitatis ex vi suæ lineæ : siquidem non sunt suum *esse* absque distinctione virtual! (ut in I tomo loco statim referendo asseruimus). Minor autem satis liquet. Quoniam, ut ia colem tomo tractatu 3 disp. 3 n. 17 el deinceps diximus, objectum per se primum divinæ intellectionis tantum est divina essentia. g

Non itaque boc refert. Nam major ne- ĩS ganda est. Et ad probationem dicendum, quod boc, quod est verbum debere convenire in gradu immaterialitatis cum intellectu, et intellectione, oritur ex duplici ca* pite, quorum quodlibet infert convenientiam in praedicto gradu. Nam oritur, tum, i ex eo quod verbum sit objectum per se primo intellectum : tum etiam, ex eo quod sit terminus per se primus procedens per processionem divinam, et intra Deum manentem, nempe, per intellectionem : nam eo ipso est terminus processionis univoeæ, et ad ordinem intelligibi'pm pertinentis : et iste petit eunulem uraduni immaterialitatis cum suo principio, necnon rum intellectione, s; sit terminus omnino connnturali< I n.le, quia \ pri.um in divinis habet bu.. ultimum caput : propterea debet convenir.' ni eodem immaterialitatis ixradu cum Deo intelligente. .:i intellectione primordiali.

niordiàli, cl constitutiva divinæ natura·, qatv est principium *quo* suæ processio-
tra- Putfstque hoc explicari exemplo Spiritus
sancti. ut est terminus processio-
nis per vo-
luntatem. Nam, licet secundum id, quod
habet ex vi processio-
nis adæquate sump-
tum, nun sit objectum per se primum ama-
tum a Deo : quia sicut sola divina essentia
est objectum per se primum intellectionis
Dei : ila ipsa sola, ut bona bonitate divina,
csl objectum per se primo amatum per vo-
luntatem Dei : nihilominus, quia Spiritus
sanctus, ul esi amor Dei perfectissimus, et
perfectissimo spiratus, habet esso torminum
per se primum processio-
nis per volunta-
tem, Idcirco debet convenire in eodom im-
nnterialilatis gradu cum divina voluntate,
el vdiliono : quamvis gradus iste ex vi sum-
linei·, et precise sumptus (ut id obiter di-
cunui! non sit ita perfectus, ac gradus im-
nilerialitatis divina* essentia*, seu intellec-
tionis essentialis Dei; sed sit gradus, aut
>[Msi giadus non ita perfectus, ad gradum
timen divinæ essentia* reductive pertinens.

8 VI.

Oikndilur ultimum caput, ex quo ratio J).
TltomA main efficacitatem sortitur.

Dicendum est ultimo, rationem D. Tho-
— EW inniti huic principio, nimirum, quod
:»Û· *iUtBigtrc* perfectissimum producit verbum
remme idem cum suo principio : et ex eo
r^ROptime deducere intentum. Assertionem
tueri tenentur discipuli D. Thomæ,
ut ex infra dicendis patebit. Ratio autem
illiusmulioties est a nobis lacta, ct art. 4
huius qwestionis amplius examinabitur :
• tunc autem ad hanc brevem formam redu-
citor. Quoniam, cum intellectio ex vi sua,
; H molo alibi tacto, producat terminum,
qui iit aliquo modo idem secundum suam
mtaramcum suo principio, nempe, in *esse*
ratelligtbili, oportet, ut per intellectionem
f<rfect!‘3imam produralur perfecte idem
j. a natura : sed ubi *intelligere* est *esse*, seu
j. bu essentia intelligent!.*, ut in Deo con-
Mgfc,ibi intellectio est omnium perfectis-
Λ», quippe quæ co ipso dicit omnem
lationem suæ lineæ : ergo ibi producet
1 quod sit omnino, et perfecte idem
a natura cum intelligente : et per conse-
F@*. cum ude verbum fut sæpc etiam
i- 4timwj sit vivens procedens a vivente
[Mjuncto. nihil ci deficit ad hoc, nt ejus
generatio viventium.

I’otostque hæc ratio confirmari ex illis, la»,
quæ S. Doctor art. precedent! ad "2 docet Cone^nn·
his verbis : *Manifestum esi enim, quod D.Ttoa.*
quanto aliquid magis intelligilur, tanto con-
crpliu intellectualis est magis intima intelli-
gent!, et magis unum. Nam intellectus se-
cundum hoc, quod aclu inlelligit, secundum
hoc fit magis unum cum intellecto. Unde
cum divinum intelligere sit iri fine perfectio-
nis, ul supra dictum esi (nompō quæst. 4
art. 2 ubi Angelicus Doctor dixit, prodic-
lurn *intelligere* essi·, actum purum : ac
proinde quod est ipsum *esse* Dei) *necesse*
est, quod Verbum divinum sil perfecte unum
cum eo, a quo procedit, absque omni diver-
sitate.

DUBIUM IV.

Utrum adeo processio Verbi divini sit forma-
lissime generatio, ul ipsa ratio formalis-
lissima pi'ædicli Verbi sil formalissima
ratio Filii?

Quamvis decisio hujus dubii non diffi-
culty ex iis, quæ dubiis procedentibus
diximus colligatur : quia tamen, quæ hu-
cusque dicta sunt, non parum ex adducen-
dis in hoc dubio elucidabuntur, propterea
præsens dubium adjicimus.

Vera l). Thomæ senlenlia.

Dicen Ium ergo est, processio-
nem Verbi in divinis esse generationem, ila ut ratio
formalissima Verbi divini sit ratio forraa-
lissirna Filii ex parte rcl conceptæ, seu
absque distinctione etiam virtual», quam-
vis ex parte nostri modi concipiendi dis-
tinguantur.
Explicatur assertio. Etenim, sicut es-
sentia divina est actus quidam eminentis-
simus, et propterea simul habet rationem
principii radicalis, et proximi ad intelligen-
dum, necnon rationem speciei intelligibilis,
et intellectionis absque distinctione vir-
tual! : quia hæc omnia spectant ad unam
et eamdem lineam, quamvis solum diffe-
rant ex parte nostri modi concipiendi : non
quidem ox eo quod omnia ista sunt syno-
nyma : alioqui divina essentia non esset
actus eminenlissimus, sed quia significant
plura munera inadæqiata ejusdem-prorsus
essentia? ad eamdem lineam spectantia.
Nam, cum prædicta essentia sit adeo emi-

til·. T
n’
;·A

√ s

111.
Conclu-
sio.

r’

Explica-
tar.

DE SS, TRINITATIS MYSTERIO.

nens, non potest uno ct eodem nomine, neque uno et eodem munero adaequato exprimi, sed debet pluribus, et distinctis nominibus significari, pluraque munera inadæquata in illa denotari ad hoc ut maxima ejus perfectio exprimatur, licet hoc non proveniat ex distinctione, adhuc virtuali, prædictæ essentiæ, sed ex eminentia illius. Quia, ut in ! tomo tract. 2 disp. 2 η. 69 diximus, sola eminentia, qua aliquid æquivalet pluribus perlinentibus ad eandem lineam, non sufficit ad distinctionem virtua-lem, sed requiritur, quod æquivaleat pluribus, ut pluribus, idest, pertinentibus ad distinctas lineas.

Ita in præsenli maxima eminentia, quam Filius in divinis adæquate sumptus dicit, tribuit ipsi, ut sint in eo plura, et distincta munera inadæquata; non quidem virtuali-ter, sed solum ex parte nostri modi concipiendi diversa, nempe, ratio Filii, Verbi, Imaginis, etc. Hoc autem non contingit, quia nomina hæc sint synonyma ; sed ratione eminontiæ Filii adæquate sumpti, qui nequit uno et eodem nomine sufficienter exprimi; licet, quia prædicta munera spectant ad eandem lineam secundum id, quod in recto dicunt, et non afferunt connotate spectantia ad distinctas lineas, sed ad unam et eandem, nempe essentiam divinam, propterea solum distinguantur ex parte nostri modi concipiendi.

Assertio ergo sic explicata traditur a D. Th. in hoc articulo, ubi concludit, processionem Verbi esse formaliter generationem, et ipsum fonnahter esse Filium : et infra q. 34 art 2 ad 3 his verbis : *bicendum, quod in nomine Verbi eadem>proprietas importatur, qux in nomine Filii. Unde dicit Augustinus : Eo dicitur Verbum, quo Filius. Ipsa enim nativitas Filii, qux est proprietas personalis ejus, diversis nominibus significatur, qux Filio attribuuntur ad exprimendum diversimode perfectionem ejus.* Vam, ut ostendatur connuluralis Patri, dicitur Filius : ul ostendatur coxternus (idest procedens coæternaliter a Patre) dicitur Splendor, : ul ostendatur omnino similis, dicitur Imago : ul ostendatur immatcrialiter genitus, dicilur Verbum. Non autem potuit unum nomen inveniri, per quod omnia ista designarentur.

In quo testimonio duo expendenda sunt. Primum est, consulto sanctum Ductorem adduxisse verba illa Augustini, nempe : *Eo dicilur Verbum, qua Filius* : quo loquendi modo, satis significatur, quomodo

ex parte rei concepta; sit eadem in divinis formalissima ratio Verbi et Filii. Et iia, quia misericordia et justitia non sunt in Deo idem formalissime ex parte rei concepta., propterea non eo dicitur Deus misericors, quo justus. Sicut e contra, quin ex parte rei conceptæ absque distinctione virtuali suntidem in Deo intellectus, elintoUws tio, idcirco eo dicitur Deus habere vim ad intelligendum, quo est intelligens. Secundum est, consulto etiam sanctissimum Pnceptorem asseruisse, quod omnia hæc nomina significant eandem proprietatem personalem Filii : ut ita denotaret, quomodo significatum eorum ex pane rei concepte sit idem : siquidem proprietas personalis Filii non potest esse virtualiter multiplex, et, ut ex dicendis constabit, debet eo ipso ex parte rei conferre idem connotatum adæquatum : et ita non erit, quomodo ex parte rei concepta?, seu virtualiter dislinguantur.

Idem etiam docent Athanasius in epist. Psta ad Epictetum, et oratione 2 contra Arias, nos, Cyrillus noster l Thesauri c. 7, Ambros. lib. 1 de fide c. 2 et lib. 4 c. 3, Augustin. lib. 7 de Trinit. c. 2 et 3 et lib. 15 c. 11 de Essentia divinitatis, et lib. de Incarnatione Verbi c. 11, Hilarius lib. 3deB2r« Trinit.. et Basil, bomil. in principium Joannis. Unde hanc sententiam tuentur Zumel, et Bannez in hoc art. Noster Cor-on*. nejo I p. tract. 3 disp. 2 dub. i, Ruiz in I» præsentī dispul. 58 sect. 3, favent Cajet, el Ripa infra q 34 art. 3 ad -l, eandemque tenent plures alii ex junioribus Thomislis.

§ π.

Ratio fundamentalis pro vera sententia.

Ratio aatem prior, et fundamentalis w hujus assert onis desumitur ex D. Thoma locis citatis, potestque sub hac forma proponi. Quoniam in divinis processio Verbi quatenus talis est ex parte rei concepte generatio : ergo Verbum erit formalissimo Filius : et e contra ratio formalissima Filii erit ex parte rei conceptæ ratio formatissima Verbi. Consequentia videtur perspicua. Nam, si Verbum, et Filius non essent formalissime idem, nec processio Verbi ut talis esset idem cum processione Filii. Antecedens autem probatur ex dictis dubio 2 hujus dteputationis. Quoniam processio Verbi ut talis habet esse originem viventis a principio vivente conjuncto in similitudinem

US-
PrObilQF
añierifo
nJ-T2
AJ-IDÜmt

similitudinem naluni! : siquidem Verbum
divinum ut talc est vivens, et procedit a
Deo vivente, in eo manet, et ipsi divina
natum ex vi processionis communicatur :
ergo prædicta processio quatenus (alis erit
i cencratio.

*Caif.
air.* Confirmatur ratio desumpta ex D. Thomæ infra q. 28 et q. 32. Quoniam in divinis tantum dantur quatuor relationes reales, et duæ processiones, necnon et quinque notiones : ergo formalissima ratio Verbi divini erit formalissima ratio Filii. Patet consequentia. Quia alioqui relationes reales in divinis essent sex, nempe, quatuor illæ, quas q. sequenti referemus, necnon relatio dicentis ad Verbum dictum, et relatio Verbi ad suum dicentem : et deinde processiones essent tres, nempe, processio Filii, et Spiritus sancti, necnon et processio Verbi : siquidem, hoc ipso quod Verbum formalissime non sit Filius, nec etiam processio Filii erit formalissime idem ac processio Verbi. Et tandem notiones essent septem, scilicet, quinque illæ, quas q. 32 adducemus, et insuper aliæ duæ, quarum una notificaretur Pater, nempe relatio dicentis, et alia, qua notificaretur Filius, quæque esset relatio Verbi dicti ad suum dicentem.

U. Ex quo lit, non plene satisfacere solu-
mi tionem quamdam, quæ ex doctrina adver-
«anorum poterat adhiberi, turn rationi D.
ii M Thomæ, tum etiam confirmationi. Rationi
λ quidem, si dicatur, quod sicut Petrus ut
talis habet esse genitus, aut creatus : et
tamen nun ob id formalissime ratio Petri
est etie genitum, aut creatum, sed tantum
inde ad summum sequitur, quod una ex
his rationibus ei competit : ita, licet pro-
ductio Verbi ut talis sit generatio, et Ver-
bum ut tale sit genitum : non tamen id-
circo ratio formalissima Verbi, aut ejus
process onis erit ratio formalissima Filii,
aut generationis, qua generatur, sed ad
summum colligetur, quod Verbum inclu-
dit utramque rationem, et quod in ejus
processione ratio generationis claudatur.

ter. Confirmationi autem posset ex eorum
doctrina responderi, quod etsi non sit for-
malissime idem ratio Filii cum ratione
Verbi, non tamen ob id relationes in divi-
nis erunt plures, quam quatuor : quia non
distinguuntur penes relationes, sed quia
tunc sit eadem relatio Filii et Verbi, at-
tamen Filius dicit in recto relationem lilia-
tionis, et connotat essentiam, cum tamen
Verbum dicat in recto essentiam ut inani-

fostativam eorum, quæ per Verbum re-
præseritantur : ac proinde nec notiones
erunt plures, quam quinque : siquidem ad
hoc requirebatur multiplicatio saltem vir-
tual^e relationum. Et tandem nec proces-
siones erunt plures, quam duæ : quia
ad id etiam desiderabatur, ut relationes
essent plures, quam modo sunt : siquidem
relationes reales in divinis tantum esse
possunt relationes originis, ut disp. I
dub. I dicebamus, et ita non possunt ma-
gis multiplicari origines activæ, et passivæ,
quam relationes.

Ex dictis igitur constat, htec non plene satisfacere. Nam contra solutionem, quæ rationi principali adhibetur, obstat, quod productio Verbi ut talis non solum includit utcumque rationem generationis, sed ejus formalissima ratio consistit in hoc quod sit generatio : tum, quia secundum suam ultimam rationem habet esse originem viventis a principio vivente conjuncto in similitudinem naturæ : tum etiam, quia si formalissima productio Verbi non esset formalissima ratio generationis, sel diversa, tunc secunda Trinitatis persona duplici processione virtualiter distincta procederet : et ita processiones in divinis non essent tantum duæ.

Confirmatur. Quia Pater æternus ea formalissima ratione, qua dicit, est generans : et propterea non generat, nisi dicendo, nec dicit, nisi generando : ergo similiter Filius ea ratione generabitur, qua dicitur, et ejdem ratione, qua dicitur, generabitur : alioqui non esset idem formalissime fundamentum, aut quasi fundamentum, seu ratio fundandi relationis Filiationis, et Verbi : et per consequens non erit formalissime eadem relatio, quam Verbum et Filius dicunt ad Patrem : et ita in divinis dabuntur plures relationes, quam quatuor.

Et deinde contra solutionem confirmationis obest, quod sicut Filius dicit in redo relationem filiationis, et connotât naturam divinam, ut ex se, et ex dictis constat : ita Verbum divinum affert etiam in recto relationem ad dicentem, seu ad Patrem, et connotât in obliquo naturam Dei : ergo, si formalissima ratio Filii non est formalissima ratio Verbi ex parte rei concept®, seu absque distinctione virtuali, non poterunt non relationes in divinis esse plures, quam quatuor, et notiones plures quam quinque ac tandem processiones non erunt tantum duæ. Consequentia constat ex dictis.

laψα-
gnaur
pnou
solutio.

Coofir-
iiD lu r.

115.
Iropa-
goaitir
seconda
SOL'ilio
Ct
D.Tbotu.

1) \mathbf{j}_1 — вектор, направленный в сторону центра тяжести \mathbf{t}_1 «

f

d

M

9 *

JK

1

Antecedens aillent probatur : tum ex D. Thoma infra q. 31 art. 3 ad 1 his verbis : *Dicendum, qimd in Homine persons indu- dilur etiam notura in obliquo. Xam persona «1 rationalis nolunt' individua ruMloii*lin. Cumquo nomen Verbi sit nomen personale, inde est, ut juxta Angelici Doctoris men- tem dicat naturam in obliquo, ot relatio- nem in recto. Et in solutione ad i ejusdem articuli, ubi sic ait : *Dicendum, quod no- men idxx principaliter esl imperitam ad significandum respectum ad creaturam. Et ideo pluraliter dicitur in diuinis, neque est personale. Sed nomen ferti principaliter est impositum ad significandam relationem ad dicentem : el ex consequenti ad creatu- ras, in quantum Deus intelligendo se, intel- ligil omnem creaturam. El propter hoc in diuinis est unicum tantum l'erbum, el per- sonaliter dictum.* Et art. 2 ejusdem quæs- tionis, ubi sic hal'et : *Dicendum, quoti fer- bum proprie dictum in diuitiis personaliter occipitur, ei est propiium nomen penonr Filii. Significat enim quamdam emanatio- nem intellectus, seu .quod in idem quoad pnesens redit) emanationem intellectus in facto esse, quæ est idem formalissime ex parle rei conceptu-, ac relatio ejus ad di- centem, seu ad Patrem.*

no. mm- <MUf riiMM. Tum etiam ratione desumpta ex sancio Doctore in solutione ad 4 nuper relata. Quoniam, si Verbum in diuinis principaliter, el in redo diceret essentiam diuinam ul manifestativam eorum, quæ repneseo- lanlur in ea, tunc Verbum in diuinis plu- raliter diceretur : siquidem principaliter diceret ordineui repræsentativi ad plura nempe, ad totam Trinitatem. Sicut idææ principaliter (modo tamen alibi meto; di- cunt Ordinem, au', quasi ordinem ad creaturas, et propterea in sensu etiam suo loco a nobis insinuato multiplicantur.

AoseL- Doctor. Tum deinde ratione deprompta ex eo- dem Angelico Doctore art. 2 citato cl ad 2. Nam sicut splendor ex principali suo signi- ficato non utcumque lucem, se.l ut proce- dentem ab alia luce modo illo peculiari, quo splendori convenit procedere, el prop- lerea de principali significato denotat hanc processionem : ita verbum significat prin- cipaliter se ipsum ut dictum, et per locu- tionem pro luctum, el ideo in recto, et de principali hanc relationem producti, el dicti od suuiu producentem et dicentem ailurt

^{117.} Tum denique ratione, quam insinuat Cjprocol p Jiumns fycis relatis a Capreolo in l

dist, 27 q. 2 art. 1 pro conclusione pruna. Quoniam verbum creatum do principali significato importat, ut sit terminus intrin- secus per se primo productus per intellec- tionem a dicente. Et ita huc ipso, quod concipias talem terminum, concipis ver- bum : ergo dicet de principali ordinem producti al producentem, licet talis ordo sil transeeidonlalis, debet esso quasi pra- dicament&lis, dicet hunc ordinem ad suum producentem, el in hoc ejus praecipua ra- tio, ut est sub conceptu verbi, consistit.

I III.

Objectiones contra dicta pro assertione, cl ratione adducto , neenon et jolulfonet earum.

Nec refert, si objicias, quod unnmquod- ue affert de principali suam essentiam, el W* naturam : at essentia Verbi et Filii in diuinis est natura, ul essentia divina, qua? esl aliquid absolutum : ergo tam Verbuia, a 12. quam Filius dicent de principali quid ait- ia- solum.

Non igitur hoc refert. Quoniam, elsilOû. unumquodque absolute, et quoad rem ip- sam sumptum afferat de principali id, quod in eo habet rationem naturae, non ta- men ut specialiter explicatur certis qui- busdam nominibus, et ut est sub concep- tibus, qui eis correspondent. Unde, licet persona? divinæ absolute, et quoad rem ipsam sumpta» afferant de principali unam et eamdem essentiam, nempe naturam di- vinam, attamen, ut significantur nomine persona?, ei subsunt huic conceptui, di- cunt in recto relationem, incommunicabili- tatem, et in obliquo naturam : ideoque persona delinitur, per hoc, quod sit *raliit- nalis, sive intellectualis imlurje individua substantia.* Et similiter, licet essentia Petri absolute loquendo sit esse hominem, nihi- lominus, ut significatur nomine Petri, et subes: huic conceptui, dicit in recto, et de principali Pelreitatem.

Ratio astem horum omnium est. Quoi cum quævis ratio formalis in suo ordine sit secundum aliquam considerationem, potissima, inde esl. ut sit conceptibilis, et significabilis hoc modo : ac proinde, ul subesi huic significationi, ot conceptui, poterit in recto, et de principali significari. Unde sicut Petrus sub alio conceptu, nempe, sub conceptu hominis, concipitur ul dicens de principali suam essentiam :

et

et |<rsunu divina concepta in concreto sub conceptu natura) subsistentis in personali- tate divina concipitur ul dicens de princi- pali naturam divinam : ita Filius Dei con- ceptus sub conceptu Dei geniti, et Verbutn divinum sub conceptu Dei intolligibiliter geniti dicunt do formali el principali signi- ficato naturam divinam.

^{Ah} Potestque hæc eadem solutio aliter (quod tamen in idem cum iis, quie diximus, redit) sic tradi, nempe, distinguendo antecedens : *Unumquodque dicit in recto suam essen- tiam, tl naturam* : quando significatur, et concipitur sub conceptu, et nominibus significantibus naturam, concedatur : quan- do concipitur, et significatur, conceptibus, et nominibus denotantibus personam nege- tur. Verbum autem, el Filius dicunt concep- tus, et nomina denotantia personam, non vero naturam.

Nec etiam obest, si secundo objicias, quod id, quod est formaliter genitum, et Fi- lius debet de formali importare id, per quod habet rationem termini formalis *quo* genera- tionis : sed secunda Trinitatis persona, ul esi Verbum, et Filius, habet esse formaliter gdnita, ul ex diclis constat : ergo, adhuc quatenus est sub conceptu Verbi, et Filii, asseret de formali, et non tantum per mo- dum connotati, terminum formalem *quo* suæ generationis, nempe, naturam di- vinam.

^{x 11.} Respondetur enim ex dictis. Nam hoc argumento etiam probaretur. Petrum. qui est formaliter genitus, dicere principaliter naturam. Unde distinguendum est antece- dens, et concedendum de eo, quod est for- maliter genitum, ot significatur, uc concipi- tur sub conceptu termini formalis *quo* sua? generationis : tunc enim de formali, et non qualitercumque, sed de formali, ac principali debet affere rationem formalem terminandi : negandum vero de eodem, si consideretur, et significetur de formali, et principali, nonul est terminus formalis *quo* sua? generationis, sed ut est terminus *qui* ejusdem generationis seu uc habet rationem personæ, cujus est proprium generari, ul in præsentî contingit. Nam secunda persona Trinitatis, ul significatur, et concipitur snb conceptu Verbi, el Filii, concipitur, et significatur, ut est persona, et ut est terminus *qui* sua? generationis, seu ut est genita ul quod, non vero significatur, aut concipitur de formali, et principali, quate- nus est terminus *quo* formalis suæ genera- tionis : sic enim concipitur, et significatur

sub nomine, et conceptu Dei geniti, eecun- dum quam rationom de formali et princi- pali affertur Deitas, quæ est terminus for- malis *quo*, eteonnotatur relatio per modum connotati formalis ipsius in ratione prædicti termini considerata..

Nec tandem obstat, si tertio objicias, quod Paler æternus ul generans, et dicens dicit in recto suam essenliam, et in obliquo Paternitatem : siquidem, ut disput. prae- cedenti dubio 3 dicebamus, dictio sive ge- neratio, neçnon potentia generative dicunt recto essentiam, connotando Paternitatem : ergo etiam in Filio hoc, quod est esse ge- nitum. ac proinde esse Verbum, et Filius, dicit in recto essentiam, connotabit tamen Filiationem. Patet consequentia : tum ex paritate rationis : tum etiam, quia proces- sio activa, el passiva mutuo sibi corres- pondent : et ita, si generatio activa dicit essentiam, et connotât Paternitatem, tunc generatio passiva dicit eamdem essentiam, connotando Filiationem correspondentem Paternitati.

Respondetur enim concedendo antece- dens, et negando consequentiam. Ratio au- tem disparitatis est. Quod relatio adhuc in recto sumpta est producibilis, non tamen est, ani esse potest ipsa productio, aut vis ad producendum, si de eo, quod hæc duo allerunt in recto, fiat sermo. Nam, sicut natura divina se ipsa connotando Paterni- tatem, est fœcundaad productionem Filii, ita se ipsa connotando eamdem Paternita- tem debet esse fœcunda per modum actus purissimi : ac proinde se ipsa cum prae- dicta connotatione debet esse ipsa actualis generatio et productio Filii. Unde licet Verbum, quod significatur per modum termini intrinseci producti per intellectio- nem Paternam, possit dicere in recto rela- tionem, secundum quam esl producible, quteque sola in hac processione producitur, non tamen relatio aliqua potest in redo esse vis ad producendum, aut productio alicujus, ut ex dictis dubio nuper citato constat.

Potestque hoc amplius explicari, ex eo quod essentia divina non præstat in ordine ad constituendam generationem Verbi sive activam, sive passivam, nisi id, quod ne- quit præstari a relationibus Paternitatis, aut Filiationis. Sicut e converso id tantum præstant relationes in ordine ad prædictam constitutionem, quod nequii præstari ab essentia. Quare, cum a relatione non possit præstari hoc, quod est, esse in rodo ipsam

^{170.} Objeclio tertia.

^{Enodâ-} lur.

^{Elacida-} tur.

generationem activam, ut nuper dicebamus : ideo essentia habet rationem recti respectu*generationis activæ. Quia vero relationes possunt produci *ut Quiuxi*, et esse ipsa actualis productio passiva, ut modo asserelamus : propterea nequii hoc præslari in recto ab essentia, ita ut ipsa sit in recto ipsa productio passiva. Sicut, quia essentia nequit ex se dicere oppositionem requisitam inter producens, et productum, et inter productionem activam et passivam, ideo munus hoc præstatur a relationibus, quamvis diversimode afferatur in generatione activa, et passiva. Nam h;ûc in recto affert oppositionem ratione relationis Filiationis in recto importatæ, illa vero in obliquo ratione relationis Paternitatis in obliquo adductæ.

Sententia opposita, primum ejus [undamentum cum duplici confirmatione, et enodatio eorum.

Wl. Contrariam tamen nostra; assertioni sentonliam tuentur Ferrara 4 contra Gentes
*Ch .v0. tii. cap. 13 £ Ad 2 *dubium*, Nazarius 1 p.
Xaur' (lao'5t 35 art. 3 controversia 3 pro qua
etiam refertur ab aliquibus ex junioribus
Surer. Suarez lib. 9 de Trinit. cap. 3 num. 4
el 5.

Primm **Probatur primo. Quoniam** ratio formalis
«eiioa. ^iCit 'n recto relationem quasi prædicamentalem, seu relationem secundum
esse, ratio vero formalis Verbi dicit in recto
essentiam divinam, ut est repnesenutiva
objecti intellecti : ergo processio Arerbi di-
vini non erit adeo formaliter generatio, ut
ipsa ratio formalis prædicti Verbi sit ratio
Filii. Consequentia non indiget probatione.

Antecedens autem quoad primam partem
etiam liquet. Quoniam totum *est* Filii est
ad Patrem : ac proinde dicet dû formali,
et in recto aliquid relativum. Quoad secun-
dam vero partem probatur antecedens tes-
timonio divi Thomæ, tum in 1 distinct.
h.Thoro. 27 ari. 2 his verbis : *Dicendum. quod hoc
nomen Verbum, ex virtute vocabuli potest
personaliter, el essentialiter accipi. Sun
enim significat tantum relation:m, sicut hoc
nomen Pater, rd Filius, sed imponitur ad
significandum rem aliquam absolutam simul
cum respectu.* Ubi consulto Angelicus Doc-
tor assignans significatum Verbi posuit
primo loco, *rem absolutam.* et deinde, ad li-
dil *simul cum respectu: ut* innueret, illam

per se primo significari, et importari per
Verbum, cum tamon respoelu solum se-
cundario, et in obliquo ab eo afferatur el
significetur. Tum etiam q. 4 de Veritate
art 5, ubi sic ait : *Hoc nomen Verbum nn-
ponilur ad significandum aliquid absolutum
cum aliqua respectu adjuncto : est enim
idem Verbum, quod Sapientia genita, ul
dicit Augustinus.*

Confirmatur primo. Nam eadem est rabo
formalissima verbi, et speciei intelligibilis,
et solum differunt quoad diversum modum
essendi, quatenus species repnesentat ba-
bitualiter objectum, et verbum représentât
illud per modum similitudinis oexpressæ :
sed essentia, et ratio formalissima speciei
dicit in recto aliquid absolutum : ergo
etiam ratio formalissima verbi hoc ipsum
dicet, quamvis, quia est similitudo expressa
ab intelligente, involvat etiam, eteonnotet
relationem ad illud : ac proinde cum ratio
formalissima Filii dicat per se primo esse
relativum, non erunt idem prorsus ratio-
nes formales utriusque, scilicet Filii, et
Verbi.

Confirmatur secundo. Quia ratio forma-
lissima verbi in creatis non dicit aliqûd
relativum pnedicamentale. sed ad sum-
mum transcendentalis : siquidem pertinet
ad prædicamentum qualitatis : ergo dicet
aliquid absolutum, cum prædicto tamen
respecta transcendental! non extrahente
illud a ratione absoluti : ergo etiam in di-
vinis hoc ipsum habebit : ergo, cum Fi-
lius dicat aliquid relativum *secundum esse*,
non erit eadem ratio formalissima utrius-
que.

Ad primum respondetur primo cum
nostro Cornejo loco citato, sanctum Docto-
rem loqui de verbo creato, quod licet de
formali, et in recto dicat rationem termini
intrinseci, et per se primo per intellectio-
nem producti, attaineu habitudo hæc est
(ranscendentalis non extrahens illud a ra-
tione absoluti quoad principale significa-
tum. Ciclerum Verbum increatum de
formali, el principali significato dicit ratio-
nem *secundum esse*, seu quasi prædicamen-
talem. Quia licet in creatis possit dari re-
latio realis originis *secundum dici*, sive
transcendentalis. secundam quam effectus
respicit causam ut causam, et secundum
quam ab <a accipit *esse*, qua-que concurrat
ad fundandam aliam relationem pnedica-
mentalem, } er quam efferius respicit cau-
sam pure sub ratione termini : at in tlvinis
omnis relatio realis debet esso rehtio ori-

DISP. 11, DUB. IV.

ginis, nonqualiscumque, sed relatio *secundum* rntf, seu quasi pnedicamontalis : alioqui, si relatio illa diceret quid absolutum, jam daretur aliquid absolutum in Filio, nempe bac relatio originis a Patre, quod non esset utrique commune : quod quidem communiter rejicitur a Thoologis, ut ex infra dicendis amplius constabit.

Secundo respondetur, Angelicum Doctorem in quæst. 34 hujus l p. art. 3 in solutione ad 4 supra a Iducta correxisse sententiam, quam in l sententiarum, et q. 4 l Qyui. de Vcrit. jam relata habuerat. Ita Cajetanus ibidem, et plurcs alii ex probatoribus Thomistis.

U Ad primam confirmationem distinguenda £Sa, e3t maior : et s* intelligatur de Verbo, el specie intelligibili, quatenus verbum concipitur, el significatur nomino verbi. neganda est : si vero intelligatur de verbo, et specie intelligibili, quatenus concipitur, ctsignificatur sub conceptu, ct nomine objecti intrinseci intellectionis, per illam tamen per se primo producti, concedenda est (saltem in verbo adieqaante repræsentationem speciei intelligibilis) : quia sub hoc conceptu, et nomine dicit in recto naturam objecti ropræsentali per speciem, sub diverso tamen modo essendi, et conolando relationem prædicti termini ad suum producentem. Et deinde concedenda est minor, et distinguendum est consequens juxta distinctionem nuper datam.

Ad secundam confirmationem patet ex dictis, quomodo, etsi verbum creatum sub conceptu, ct nomine verbi dicat in recto, et principa’îter relationem transcendentalem termini expressi, et producti per expressionem, ot dictionem intellectualem : nihilominus Verbum divinum debeat dicere in recto relationem quasi pnedicamentalem, ^*secundum esse* ad suum producentem, et exprimentem : cx eo quod in divinis relations reales non possunt esse transcendentales : siquidem relationes istæ continentur intra genus absoluti, et omnia absoluta sunt communia toti Trinitati.

Citera argumenta ejusdem sententiae, ct responsio ad illa.

Secundo,et principaliter probatur eadem K< - utentia. Nam Filius in divinis solum im- 'X Parlai respectum ad Patrem : se.l Verbum **‘3. divinum alfcrl respectum ad totam TriiPta-

tem, necnon ad oinnrs creaturas : ergo etc. Major videtur perspicua ex ii£, qmjc in humanis contingunt : et ita sicut in humanis filius solum respicit patrem blutâtnum, sic in divinis solummodo respiciet Patrem divinum. Minor autem etiam constat, tum ex Augustino lib. 83 quaest. Aog^t. q. 63 et divo Thoma do Veritate q, 4 D.Tlrxn. art. 5 ad 7, ubi id affirmant de relatione ad creaturas. Tum etiam, quia verbum in divinis est repræsentativumomnium illorum, quæ in eadem minori referuntur : siquidem repnesentat omnia, quæ intelliguntur per intellectionem, qua producitur, et omnia illa per intellectionem Paternam, qua producitur, intelliguntur : constat autem, quod repræsentativum aliquorum dibit habitudinem ad illa : ergo etc.

Confirmatur primo. Nam Filius in divinis non præsupponit omnes personas Trinitatis : siquidem a Patre, et Filio procedit Spiritus sanctus : at ipsemet in ratione Verbi præsupponit productas omnes Trinitatis personas : ergo, etc. Minor probatur. Quoniam, ut est Verbum, deservit ad iutuitivam earum cognitionem, seu est Verbum intuilivum : at verbum hoc præsupponit existons id, cujus est verbum : siquidem, quod actu non est in se ipso non potest videri.

Confirftatur secundo. Quoniam Verbum secundum suam ultimam rationem consideratum est simile suo principio, nempe Patri : at Filius secundum quod Filius, hoc non habet : ergo, etc. Major videtur perspicua. Quoniam secundum prædicUm rationem ultimam repræsentat illum, ac proinde est illi simile. Minor auleta etiam 'patet. Quia Filius secundum suam ultimam rationem, nempe, secundum Filiationem opponitur Patri, ct distinguitur specie , aut quasi specie ab illo : id autem, quod alteri opponitur, quodque specie est distinctum ah ipso, nequit secundum hanc rationem esse illi simile.

Ad secundum principale respondetur , quod, sicut Filius ratione relationis in recto importate tantum dicit respectum ad Patrem : ita Verbum ratione relationis, quam dicit ad suum producentem, nimirum, ad eumdem Patrem, solummolo dicit respectum ad ipsum. El quemadmodum Verbum ratione connoiati, nempe essentiæ divinæ, importat respectum rationis ad totam Trinitatem, et al omnes creaturas, seu repneseifiat omnia <sla : sic Filius ha-

Confir-
matur
prima.

Confir-
matur
étendu.

Etcrfi-
1nr
fainh-
mcuiuoj.

bet hoc ipsam ratione ejusdem nature di-
virifej quam connotai; quamvis, ut in ex-
plicationeassertionis dicebamus, Filius non
exprimat hoc connouitum ui inl  llig  bUi, el
immateriali modo communicatum, nec ra-
tionem termini pro lucti per inleiligibileni
et immaterialem generationem; secus vero
Idem Filius, ut concipitur sub conceptu
Verbi. Hoc autem, ut diximus, solum ar-
guit distinctionem ex parte solius nostri
modi concipiendi, non vero ex pane rei
concepti. Nam ex parte hujus quidquid
affert Filius in divinis, affert etiam Verbum
et e contra.

Ad
priaira
  UDSe-
mi.

Ad primam confirmationem respondetur,
satis esse ad rationem verbi inluilivi, quod
in eadem ducatione re  ll sil cum re, quam
intuitive repr  sent  t : ac proinde saus est,
ut nulla sit priorités *in quo* inter ipsum,
et objectum repr  sentatuni, ut in present!
contingit.

Ad
    uo
dm.

Ad secundam confirmationem patet ex
dictis, quomodo Verbum ul tale non sit
simile suo principio ratione relationis. sed
ratione naluræ connotat   ab illo, quatenus
concipitur, et significatur sub conceptu, et
nomine personæ divina*, seu Verbi : et
quomodo hoc ipsum conveniat Filio, ut
concipitur, et denotatur sub conceptu, el
nomine Filii.

HI.
Teuton
fiadJ-
KesUm,

Tertio probatur eadem sententia. Quo-
niam alias forma Sacramenti Baptismi
posset tradi sub nomine Patris, Verbi, et
Spiritus sancti : huc autem non est admit-
tendum, ut communiter docent Theologi :
ergo etc. Sequela videtur certa. Quoniam
forma sacramentorum non variatur, quan-
do solum fit variatio in nominibus haben-
tibus idem significatum formale : ex eo
quod tunc retinetur eadem significatio, et
hac retenta, remanet forma Sacramenti, ut
n.Thoo. docet D. Thomas 3 p. quaesi. 06 arlicul.
5 ad 7<

Solatia
CijcUnL

Ad huc Cajetanus in illo loco concedit
soquekh  n : quia credit, esse sufficientem
formam Baptismi illam, quæ traditur sub
nominibus denotantibus eadem personas
divinas, quamvis non exprimant illas sub
nominibus Patris et Filii etc.

    ii
M      n.

C  terunh licet h  e solutio speculative
probabilis sit, non tamen practice. Nam,
ul colligitur ex I). Thoma in solutione al-
legata, in unoquoque idiomale sunt com-
muniora. et usitatoria nomina, quibus res
significantur, el sub his Sacramentorum
formo? fuerunt a Christo institut  . Com-
muniora autem, et magis usitata nomina,

quibus tres divin  e personæ significari w*
leni, et sub quibus Matthmi ultimo Baptis-
mi formam instituit, sunt h.ec, nempe
Pater ei Filius et *Spiritus Sanctus* : et ita
sub his, et non sub aliis, lient æquivalenti-
bus, debet legitima Baptismi forma exhi-
beri. Maximo : quia Verbum, el Filius in
divinis licet sint idem ox parte rei con-
cepta  , nihilominus ex pario nostri modi
concipiendi distinguuntur ratioiw summ  e
eminentiæ, quam generatio divina, et ter-
minus per illam productus dicit.

Quarto denique probatur eadem senten-
tia. Nam Verbum divinum sub conceptu
talis non producit Spiritum sanctum per m i'
voluntatem ; sed per modum formæ intolli-
gibilis : at Filius ut Filius producit illum
per voluntatem : ergo diversa erit ratio
formalissima Filii, et Verbi. Consequentia
videtur legitima. Minor vero est perspicua.
Siquidem Paler, el Filius per voluntatem
spirant Spiritum sanctum. Major autem
etiam constat. Quoniam : sicut in nobis
verbum non influit in. amorem nisi per
modum formæ intelligibilis ; ita etiam in
divinis Verbum divinum sub hoc conceptu
non nisi isto modo influet in amorem di-
vinum. qui a Patre et Filio procedit. El
ratio est eadem utrobique. Quia forma ap-
prehensa, nempe verbum, debet esse
voluntati ratio amandi : forma autem appre-
hensa non nisi per modum formæ intelli-
bilis, seu (quoi in idem quoad pnesensre-
dit) non nisi per modum formæ intellectu
concurrit ad amorem.

Confirmatur. Quoniam Filius, ut talis,
non est Patri ratio intelligent^ : sed Verbum *
divinum est suo principio, nempe Patri,
ratio intolligendi : eruo Verbum, et Filius
non erunt omnino idem. Majores se patet.
Minor autem etiam constat. Quoniam ver-
bum ex se habet esse formam actualissi-
mam, per quam intellectus fit actu res in-
tellecta, id autem, per quod intellectus iit
res intellecta, est intellectui ratio intelli-
gendi, ut in verbo creato cernitur.

Ad quartum constabit ex dicendis infra,
an Verbum divinum per modum formæ in-
telligibilis, et simul per voluntatem concur-
rat ad productionem Spiritus sancti. Si au-
tem in huc pars affirmativa teneatur, tunc
eadem ratione Filius hoc ipsum habebit.

Aii confirmationem concedenda est ma-
jor intellecta de lilio in *esse* naturali, quam*
  vis negari debeat de lilio, qui solum est
filius in *esse* inlenlionali, qualis est verbum
in creatis : et deinde neganda est minor.

Kl .ni |irolulioneni(lie(jinluin est, quod licet verbum in creatis sil Intelligent! ratio quu- (latiimodo inU'lligendi ; ex eo quod est forma actualissima, per quam objectum red- datur actu intellectum, seu terminans in- tellectionem, per quamque intellectus Iit in actus res intellecta, non tamen in divinis : ex eo quod essentia divina, propter suam summam acualitatem, est suum *intelligere*, et est actualissime ipsa res intellecta ut talis, seu suum *esse* intellectum. Et ita Paler ælcrnus non indiget verbo, quod (modo insinuato) sit ei ratio intelligondi, per quodque sua essentia reddatur actu intellecta, sed potius essentia divina tribuit Verbo totam actualitatem, qu® requiritur ad hoc, ut sit suum *esse* intellectum.

ARTICULUS III.

Ffrns *iit* io *dirinis alia processio a generatione Verbi*?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod non sit in (. **I**A Aiv.eij alia processio **i** gencraliofic Verbi. Eadem enim **i** irtl ratiwf trit aliqua alia processio ab illa alia proces- shm* : Vl sic precederetur in infinitum : quod e*i in- «irttiens. Standum est igitur in prima, ut sit una tan- t.B processio io diviuus.

r. Prrttree, iu omni natura invenitur tantum unus βMḡ communicationis illius naturæ. El hoc ideo est : *ftl.* oil operationes secundum terminos habent unitatem, el irribitatem : sed processio in divinis non est nisi se- ccMib communitationem divinæ naturæ. Cum igitur 'QofL iil ifli Upturn natura divina (ut supra * ostensum est) Tut.3. rd;artdur, quod una sil tantam processio in divinis. 9. Hrsterea, si sit in dhins alia processio ab intelli- gibili processione Verbi, non erit nisi processio amoris, e*I secundum voluntatis operationem. Sed talis pro- cashDon potest esse alia a processione intellectus in- Irribili ; quia voluntas in Deo non est aliud ab intel- fitBt hent, ut supra - ostensum est. Ergo in Deo non est alia l.RrtJ. pftcsw præk processionem Verbi.

Sdaitra est, quod Spiritus sanctas procedit a Patre, t: iiritur Jaunis 15 lp<c aillent est alius a Filio, se- r>hii illud Joannis 11 : Rogabo Patrem meurn - el 1lÜ9 *hradiluoi dabit vobi-. Ergo iu divinis est aha Kxcsrio praterprocèssioncm Verbi.

Re?vfideo dicendum, quod in divinis sunt dum pro- cftiictcj;scilicet, processio Verbi, et quadam alia.

Ad rajas evidentiam considerandum est. quod in di- niit 5ÜÜ est procesMO, nisi secundum actionem, qu@ .v-jlrJit hi aliquid extrinsecom, sed manet in ipso Krtte. Hojibnodi autem actio intellectuali natura est ffih midlcclus, <'t actio voluntatis. Processio autem TcrM âli-n Jilar s?rundina actionem inelligibilem. So- nttaa a-.lcai operationem voluntatis invenitur in nobis alu processio, scilicet, processio amoris, quam amatam est in amante : sicut per con- verbi re» dicta, vel intellecta est in intelligm- t*. Lride «prater procersiotictn Ver i ponitur alla pro- trî<D in divinis, quæ est processio amoris.

Al *mu*a er;o dicendum, quod, non est necessarium p itrfe in diviois processionibus in infinitum. Proces- l.» raix. qw est ad intra in intellectuali natura, tenuius- trie proeessiooe voluntatis.

Al kcuB'hm direnduro, qaod quidquid est in Deo, est *. .hL ct wpra * ostensum est. Quod non contingit in tr i 2 rvftiu· Et ideo per quamlibet procossi qocm, quæ non ni N al extra, communimur divina natura, non autem |Sr altura.

A4 trrtlaa dicendubi, quoi licet in Deo non sil aliud js, ri Intellectas; tamen de ratione voluntatis, ct r*t. qsoJ processione^, quæ sunt pecuniam cinctæ, se tabeant secundum quemdam onli- y× NûeCThge^tprocessin amoris, nDi in online ad pro-

cessionem verbi. Nihil enim potest voluntate aruari. ni%i >it in inlcclctu conceptum. Sicut igitur attenditur qui- dam onfd verbi ad principium, a quo proced i, Hat In ilivinhsit eadem substantia intrilertas, et conceptio iniel- lulus : ita licet in Deo sit Idem voluntas, et intellecta?, Limen, quii de ratione imoris eri, quod non procedat, nisi a conceptione iniellc*4us. habet ordinis distinrtio- nem processio amoris a processione Verbi in divinis-

Conclusio : Præler processionem Verbi po- nenda est in divinis alia processio, nempe processio amoris.

ARTICULUS IV.

VI?udi procestio amoris ia dirinis sit generatio ?

Ad quantum sic proceditur. Videtur, good processio amoris in divinis sit generatio. Quod enim procedit In similitudinem natura in viventibus, dicitur generatam, ct nascens :sed id, quod procelli in divinis per modum umoris, procedit ia similitudinem natura ; alias esset extraneum a natura diviua, et sie esset processio »1 extra : ergo, quod procedit in divinis per modum amoris, procedit ut genitum, et nascens.

2. Præicrea, sicut similitudo est de ratione Verbi, ita est etiam de ratione amoris. Unde dicitur Ecclesiastici 13 quod omne animal diligit simile sibi. Si igitur raliono similitudinis Verbo procedenti convenit generari, et nasci, videtur etiam, quod amori procedenti convenit generari.

3. Prælcrea, uon est in genere, quod non est in aiqua ejus specio. Si igitur in divitiis sit quiedam processio aiuoris, oportet, quod, præter hoc nomen commune, habeat aliquod nomen sp-ch'e. Sed non est aliud nomen dare, nisi generatio. Ergo videtur, quod processio moris iu divinis sit generatio.

Sed contra est. Quia secundum hoc sequeretur, quod Spiritus sanctus, qui procedit ut amor, procederet ut genitus. Quod est contra illud Albanasri - Spiritus - sanctus a Patre, et Filio, non factos, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

Respondeo dicendum, quod processio amoris in divi- nis non debet dici generatio. Ad cujus evidentiam scien- dum est, quod hæe est differentia luter tateHectum, et voluntatem : quod intellectus lit in actu per hoc quod res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem. Voluntas autem III in actu, non per hoc, quod aliqua similitudo volili sit in voluntate, sed ex hoc. quod voluntas babel quamdam inclinationem in rem volilam. Processio igitur, qua) attendilursecundum ratio- nem intellectus, est secundum rationem similitudinis. Et in tantum potest habere rationem generationis, quia omuc generans general sihi simile. Processio autern, quæ atten- ditur secundum rationem voluntatis, non consideratur secundum rationem similitudinis, sed magis secundum rationem impellentis, et moventis in aliquid. Et ideo, quod procedit in divinis per modum amoris, non procedit ut genitum, vel ut filiu«, sed magis procedit ut spiritus. Quo nomine qtradam vitalis molio ct impulsio designa- tur : prout aliquis ex amore dicitur moveri, vel impelli ad aliquid faciendum.

Ad primum ergo dicendum, quod, quidquid est in di- vinis, est unum cum divina natura. Unde ex parte hujus unitatis non potest accipi propria ratio hujus processio- nis. vd illius secundum quam una distinguatur ab illa, sed oportet, quod propria ratio hujus vel illius proces- sionis accipiatur secundum ordinem unias processionis ad allini. Hujusmodi autem ordo attenditur secundum rationem voluntatis, et intellectus. Unde secuudum horum propriam rationem sortitur in divini* nomen utra- que processio, quod imponitur ad propriam rationem rei significandam : el inde esi, quod procedens per modum amoris, cl divinam naturam accipit, el tamen non dici- tur natum.

Ad secuudum dicendum, quod similitudo aliter perti- net ad verbum el aliter sd amorem. Nam ad verbum per- linet. in quantum ipsum est ntradam similitudo rei in- tellecta», sicut genitam est similitudo generantis. Sed ad amuretu pertinet, nbn quod ipse amor til similitudo, sed in quantum similitudo <<I principium amandi. Unde non sequitur quod amor sit genitus, sed quod genitam sit principium amoris.

Ad tertium dicendum, quod Deum nominare nou po\$-

1 (list. 13 art. 3 el 1 rouira Gent, c. 23.

L· In suo Symbolo Fidei.

Art 4 * ffii 4 F < Ĩ ; ' : Æ Λ: a r Λ- (»»■ . ^ i· Z»i I· *1* 'l 1Λ i· <· i· <· I 2 «I 2 | LU*

§ H.

*Eadem veritas catholica explicatur, cl ratione ex testimoniis adductis desumpta fulcitur.

Ir^λa. Cælerum quia in assertione diximus, dari in divinis aliam processionem, præter Recessionem Verbi, nempe, processionem Pvr vuluiHatein, et hanc esse processionem illam, per quam Spiritus sanctus procedit, ceft oportet prius explicaro, cur processio Spiritus pancti sit hæc processio per voluntatem?el cur termino procedenti per illam α nomen Spiritus sancti impositum sit? ut ita w, qoæ ex Scriptura circa hanc processionem adducta sunt, magis elucidata maneant.

MUa. Hoc autem optime explicat D. Thomas i contra Gent. c. 23 his verbis : *Considerandum est, quod nomen spiritus a respiratione animalium sumptum videtur, in qua tir cum quodam motu infertur, cl emittitur. Unde nomtn spiritus ad omnem impulsum, d motum, vel cujuscumque aerei corporis trahitur : el sic ventus dicitur spiritus, secundum illud Psalmi 148 : Ignis, grando, nir, glacies, el spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus. Sic etiam vapor tenuis diffusus per membra ad eorum motus, spiritus vocatur. Rursus, quia aer invisibilis est, translatum csl ulterius spiritus nomen ad omm virtutes, et substantias, et invisibiles, d molicas : el propter hoc anima sensibilis, d anima rationalis, el Angeli, el Deus, spiritus dicuntur : cl proprie Deus per modum amoris procedens, quia amor virtutem quamdam molitam insinuat.*

Ubi, ut vides, nomine Spiritus sancti intelligitur Deus procedens per modum amoris, seu per modum impulsus : ex eo quod amor vim quamdam motivam, et impulsivam insinuat, et impulsum quemdam producit, ut exstatim dicendis patebit. Quia vero id, quod procedit per voluntatem, procedit per modum amoris, seu per modum impulsus : propterea in idem relit, dari in divinis aliam processionem per voluntatem distinctam a processione Verbi, ac dari processionem, per quam procedit Spiritus «netus : quia ipse procedit per modum amoris, ct impulsus divini.

*.^. Hoc etiam ulterius explicuerat idem B. liator in eodem 4 contra Gent. c. 19 his verbis : *Sed quia amalunr in voluntate elidit, ut inclinans, el quodammodo impedi- kiu intrinsecus amantem in ipsam remania-*

lain : impulsus aulam rei viventis ab interiori ad spiritum perlinet : convenit beo per modum amoris procedenti, ut spiritus dicatur, ejus spiratione quasi quadam aspiratione exislcnlc (idest, ut explicat Ferrara Ecrnrj. ibidem, ct colpgitur ex verbis relatis ex cap. 23 : existente quasi quadam vitali motione, ct impulsione sive quadam attractione, aut emissione aeris : <|uia nomen spiritus a respiratione animalium sumptum est, in qua aer cum quodam motu infertur, et emittitur) hinc est, quod Apostolus spiritui, el amori impulsum quemdam attribuit. Dicitur enim Romanorum 8 : *Qui spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt. El 2 ad Corinthios 5 : CharitasChristi urget nos.*

Assertio ergo sic explicata potissime suadetur ratione desumpta ex testimoniis jam dictis, quamque in simili disp. I dub. I adduximus. Nam de divinis processionibus, quippe captum nostrum naturalem excedentibus, non aliter sentiendum est, quam juxta id, quod ex Scriptura, Conciliis ct Patribus habemus : at ex his, juxta nuper dicta, habemus, dari in divinis pneter processionem Verbi aliam processionem per voluntatem : ergo ita, et non aliter de hoc sentiendum est.

S III.

Prædicta venias quadam congruentia ex D. Thoma desumpta amplius elucidatur.

Deinde eadem veritas probari potest congruentia quadam satis idonea a l rem hanc supposita fide declarandam, et utcumque, supposita tamen eadem fide, suadendam, quam quidem adduxit D. Thomas a. 3 hujus quaestionis, potestque ad hanc formam B^eoua. reduci. Quoniam in natura intellectuali creata, præter processionem verbi, datur alia processio per voluntatem : ergo etiam in natura divina, quæ est pure intellectualis, præter processionem Verbi divini per intellectum, dabitur alia processio per voluntatem; nempe, processio Spiritus Sancti. Consequentia probatur : tum ex paritate rationis : tum etiam, quia ea, quæ sunt in divinis, debemus intelligere ad instar eorum, quæ reperiuntur in creaturis perfectioribus, quales sunt creaturæ intellectuales, ut ex D. Thom. art. I hujus quæstionis vidimus. Tum denique : quia hoc, quod est voluntatem creatam producere aliquem terminum per suum velle, dicit perfectionem denudabilem ab imperfectionibus.

6. Elucid. i- lur amplias assertio quædjui con- B^eoua.

»?

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Sitôt, quod intolleclus creatus perinteUec- lionem exprimai active verbum, dicit hu- juEcempdi perfectionem : ergo, sicut ob hanc rationem datur in divinis processio per intellectum; ita ob eamdem dabitur ibidem præier hanc processionem alia per voluntatem.

Antecedens autem probatur. Nam sicut objectum intellectum debet esse in intel- lecto. hoc ipso quod intelligatur : ita etiam objectum amatum debet esso in amante, hoc ipso quod ametur : ergo sicut per in- tellectionem creatam producitur verbum ad boc, ut mediante illo objectum intellec- tum sil in intellectu intelligente ipsum : ita etiam per volitioncm creatam produce- tur aliquis terminus. per quem objectum amatam sit in voluntate amante ipsum.

§ IV.

Objectiones contra procedentem rationem.

7. Cæterum hæc Congruentia I). Thomæ pluribus Theologis, ox diversis tamen ca- pitibus, displicet : et ideo plura contra Ejiciunt. Nam in primis Valentia putat, fundamentum prædiclæ rationis, nempe, voluntatem creatam per suum velle producere aliquem terminum, sicut iqtellectus per suum inldligcre. illum pro- ducit, e\$se falsum. Potestque hoc probari prhno ex eo, quod prodictum fundamen- tum videtur contradicere eidem D. Thomæ do Veritate quæst. 4 artio, 2 nd 7 ubi sic ait : *Hxc autem esi differentia inter intel- lectum, et voluntatem, quod operatio volun- tatis terminatur nd rei, in quibus est bonum, ct malum : red operatio intellectus termina- tur in mente, in qua est verum, el falsum, ut dicitur in G Metaphysics. Et ideo rolun- las non habrl aliipsid progrediens a se ipsa, quod in ra sit, nisi per modum operationis; sed intellectus habet in se ipso aliquid pro- grediens ab eo non solum per modum opera- tionis, sed etiam per m';du»n rei operataæ. El ideo verbum significatur, ut res proce- dens; sed amor, ut operatio procedens.*

8. Secundo probatur hoc ipsum rationo (lcsuPlu ex pnecedenti testimonio. Quo- niam voluntas férlur ad ros, non prout sunt ad intra; sed prout sunt ad extra in se ipsis : ergo, cum ideo dicatur, pnr in- tellectionem produci aliquem terminum , quia intellectus intelligil trahendo res ad sc (ut constat ex iis, quæ in 1 tomo trac- tatu 2 disputatione 2 dubio penullirao, et

ultimo diximus' liet inde, ut per actus vo- luntatis nullus terminus producat.

Confirmatur primo. Quoniam ju\U D. Thomam Quodhbcto 5 art. 9 ad 2 per ac- ρη. tiones sensuuin externorum, ut per visio- nem, non producitur aliquis terminus in- trinsecus correspondons verbo intellectus : ex eo quod visus fertur ad res, prout sunt in so : ergo, cum proprium sit voluntatis ferri ad bonum, prout est in se, non erit, cur per illam producat. terminus intrin- secus correspondons verbo mentis, do quo ratio D. Thomie intelligitur.

Confirmatur secundo. Quia, cum 'ama- tur aliquod objectum, quod est ad extra, V. g. divitiæ. tunc nihil aliu<l ad intra re- sidens diligitur ut objectum : e contra vero, cum aliquid ad extra existons into'li- gitur, debet dari aliquod objectum interius, quod per modum objecti sit intellectum per illam intellectionem, nempe verbum mentis, ut N. Complutenses in iib. do Anima disput. 21 numero 42 docent, ct nos disput. 1 hujus tractatus dubio 1 as- seruimus : ergo, quamvis per intelleccio- nem producat. verbum, non tamen per actus voluntatis producet. aliquis termi- nus. qui correspondent verbo.

Deinde Aureolus in 1 distinet. 10 quæst. 1. et Durandus ibidem dist. 0 quæst. 2 (quibus hæc congruentia D. iwc j Thomæ displicet) objiciunt , falsam esse ^1 illam propositionem, nimirum , *amatam* tcus *esse in amante*, ex qua Angelicus Doctor colligit per amorem produci aliquem ter- ω1 minum intrinsecum corospondentem ter- mino intrinseco, nempe verbo, quod pro- ducitur per intellectionem. Hoc autem probant primo. Quia de ratione amoris ac- tualis est esse motum quemdam in rem amatam : el propterea exit quodammodo 1 amans extra so ipsum, el transformatur in rem amatam, ut patet ex illo Matthæi G : Mmt : *Ubi est thesaurus tuus, ibi est cl cor tuum.* '1 Et ex Augustino tomo 1 lib. 13 Confcs-λβρ* sionurn cap. 9, ubi inquit : *Amor meus pondus meum; illo ftror, quocumque feror;* et tomo 5 lib. 1! de Civitate cap. 28 : *j lia corpus pondere, sicut animus amore g fertur, quocumque fertur* : ergo potius J amans e.t in amato, quam amatum in J amante.

Secundo. Quoniam amatum non est in H j amante secundum suam entitatem natu- mlcm. ut ex se constat : neque secundum suam similitudinem, eeu secundum suum ^rt i *esse* reprajscnlativum : quia habere hoc I modo

DISP. III DUB. I.

inudo objectum intra se est proprium solius intellectus : ergo nullo modo uiuatum est In amante. Patet consequentia. Quoniam, sicut res amata tantum habet suam naturam sub hoc duplici modo essendi, scilicet, secundum suam ontitatem naturalem, ct secundum *esse* repræsonlativura : iu duobus his modis tantummodo potest verificari, prædictum amatum esse in amanto.

^{K. Tru} Tertio (alia 'tamen via) rationem D. Thomæ impugnant, nempe, quod adhuc dato, amatum esse in amante, non recto colligitur, deboro per amorem produci aliquem terminum intrinsecum correspondentem termino intellectionis, nempo verbo. Tum, quia ad hoc ut amatum esset in amante, satis esset dari in voluntate actum amoris, per quem ametur. Tum etiam, quia adhuc in casu dato non idcirco produceretur aliquis terminus : siquidem Me, ut nuper dicebamus, nec esset necessarius per modum objecti prius amati, et iu quo objectum ad extra existons amaretur; cum tamen terminus intrinsecus volitionis, et amoris deberet esse volitus, et amatus per prædictum amorem tanquam id, quod immediate amatur, et mediante quo objectum ad extra existons diligitur : neque etiam esset necessarius per modum principii amoris : alioqui non esset terminus illius, sed principium. Tum denique : quia, licet amatum esset in amante, non umen propterea per amorem deberet produci aliquis terminus, qui corresponderet termino intrinseco producto per intellectionem, nempe verbo, de quo ratio D. Thomæ intelligitur, sed ad summum per quemlibet actum valde intensum produceretur aliquis habitus : hoc autem non est satis ad inferendum, dari in divinis processione mjer voluntatem, per quam procedat Spiritui Sanctus. Quoniam habitus procedit per modum principii amoris, non tamen unquam purus terminus amoris : ergo, aim Spiritus Sanctus non procedat per xcdum principii amoris, non poterit inde colligi processio ejusdem Spiritus Sancti.

Quæ omnia confirmari possunt ex eo quod, adhuc concesso, amatum osse in aonnte. et ad hoc esse necessarium produci aliquem terminum intrinsecum cornspondentan termino intrinseco intellectuflis; nihilominus inde non colligitur procesaio Spiritus Sancti, quam D. Thoin sua ratione colligere intendit; sed hepræcise colligeretur, ex eo quod in vo-

luntuto creala daretur actus amoris. Et ita idem Angelicus Doctor 4 contra Gentes ^{Angel. Doctor.} cap. 19 inquit, quod Spiritus Sanctus procedit per modum amoris. Et inde colligit, non procedere ut lilium his verbis : */Jeus igitur procedens per modum amoris non procedit ut genitus : neque igitur Filius dici potest.*

Animadversio duplex ad explicationem rationis 1). Thomx, el solutionem objectio-num contra illam.

Objectiones iste facile solvuntur, si vis ^{12.} rationis D. Thomæ explicetur. Ut autem hoc melius capiatur, prænotandum est ^{prima} primo, quod, sicut actio formaliter transiens, et formaliter immanens ut tales ex ^{objectio*} æquo opponuntur, ita habent rationes for-^{nut“ et} mailler diversas. Et ideo, quemadmodum ^{””on?} actio formaliter transiens debet per so lo-^{l)-Thom.} quendo esso extra ipsum agens, et (quod magis ad rem facit) ejus objectum debet o?se extra prædictum agens : sic actio formaliter immanens debet esse intra agens, et similiter objectum ejusdem actionis debet esse intra illud : ita tamen, ut in unoquoque genere actionum immanentium debeat objectum esse intra agens, juxta diversum modum et naturam talis agentis, et actionis. Nam, si illa actio sit infimi ordinis, quales sunt actiones vegetativæ, non ent semper necessarium, quod objectum sit intra principium proximum agendi; sed satis crit minor alia conjunctio, ut ^{N.} N. Complutenses in lib. de Anima disp. 8 ^{Coropl.} a num. 8 usque ad 1! docent, et nos disput. 2 hujus tractatus dub. I assertionem 2 tetigimus. Si vero actio immanens pertinerit ad altiorem ordinem, nempe ad sensitivum; tunc, si fuerit omnium intima, qualis est actio sensuum externorum, oportebit, ut objectum partira sit intra, et partira extra principium proximum sentiendi. Et propterea sensus externi habent ad intra objectum sensibile unitum eis in ratione objecti motivi; non vero in ratione terminantis actu sensationem externam, ut constat ox illis, quæ nostri Complulenses in lib. do Anima disput. 21 num. 92 ^{N.} docent, et ex iis, quæ in t tomo tractatu 2 ^{Cûropl,} disp. 2 num. 17. diximus.

Si autem actio immanens habuerit osso magis elevatum, tunc, si fuerit cognitio, ct perceptio objecti, habebit objectum ad

DE SS. TRINITATIS MYSTERO.

infra, tam ul habet rationem objecti constituentis in actu primo potentiam proximi in ratione cognoscitivam, quam ul habet rationem objecti actu terminantis cognitionem; et nun utcumque, se! ita ut vel per se. vel per suam similitudinem sil ad intra, quia hoc natura talis actionis ovfg t. Si vero fuerit actio immanens partit dTeetivw; tunc hatebit objectum intra ipsum principium proximum appetendi, tanquam qui constituens illud in actu primo proprie, et in rigore tali, seu per modum virtutis activo? illius, necnon per modum objecti actu terminantis appetitionem ipsam: ita tamen, ut ex vi modi operandi appetitus non debeat esse objectum sic ad intra, vel per suam entitatem, ut habet suum modum essendi naturalem, et entitativum, et simul ut dicit rationem naturæ, vel per suam similitudineifi: quia vis appetitiva non exigit illud sic ad intra; sùil alio modo, nempe, per modum inclinationis. et propensionis: ex eo quod, ut in hoc dubio explicabimus, unumquodque dicitur esse in inclinatione, et propensione ad se ipsum, et hic modus residendi ad intra esi accommodatus vi affectivæ, quæ est propensio quædam, et inclinatio in bonum appetitum.

Cæterum, licet objectum sii his duobus modis in vi appetitiva. v. g. in voluntate, mediante inclinatione et pondere ipsius; attamen, quia ipsa per se, el ratione sui eat inclinatio per modum actus primi in suum objectum, ideo hæc inclinatio est ci satis ad hoc, ut objectum sil in illa per modum actus primi, tanquam in inclinatione, el propensione, in actu primo ad ipsum. Quia vero voluntas non esi inclinatio per modum termini et objecti, de cuius ratione sit terminare actu volitionem: propterea oportet addi aliquod pondus, et inclinationem in ipsa, de cuius ratione sit esse pondus actu terminans volitionem, et mediante quo objectum voluntatis sit al intra in ratione objecti terminantis actu volitionem.

Prænotandum est secundo, quoi sicut intellectio v. g. quia debet habere duobus modis jam dictis objectum intra intellectum, ideo, si intellectus non habeat illud ad intra secundum suam entitatem, debet ei unitum secundum suam similitudinem: ita in volitione. quoties objectum non potest uniri cum voluntate per se ipsum, non quidem uldicit rationem naturæ*, sed ul habet rationem impulsus, et pou-

deris (quem modum unionis ipsa petit tunc debet esse intra voluntatem secundum aliquod aliud pondus supplens defectum objecti.

Et quemadmodum in intellectione, quando objectum in ratione objecti motivi habet esso intra intellectum; non autem in ratione objecti actu terminantis intellectionem (ut contingit dum Angelus intelligit se ipsum, juxta illum salis probabilem dicendi modum quem tumô tractatu 2 disputatione 2 adduximus) tunc prædictum objectum per aliquid superadditum trahi debet ad intellectum in ratione objecti actu terminantis intellectionem; non vero in ratione objecti motivi: ita in volitione, quia objectum illius semper est intra voluntatem in ratione objecti (ut sic dicamus) motivi (id est, illo speciali modo, quo est intra illam, constituens eam intrinsece in actu primo ad volendum, nempe, ratione inclinationis voluntatis in illud) propterea nec indiget se ipso, ut secundum suam entitatem est distinctum ab inclinatione voluntatis in ipsum, nec aliquo alio, ad hoc ut sit hoc modo intra voluntatem; sed sufficit prædicta inclinatio, et natura voluntatis, sive secundum nativa, ut cum vult objecta proportionate, sive secundum ea, quæ habet quatenus est elevata, ut cum vult supematuralia ut talia: quia ex ipsa inclinatione nativa, et ex elevatione fit integra voluntas respectu pnedictarum rerum supernaluralium.

Cæterum, quia objectum non semper est unitum voluntati in ratione objecti actu terminantis volitionem: idcirco tunc debet esse ad intra mediante aliquo termino denuo superaddito, qui sit ad instar objecti per se ipsum sic uniti cum voluntate, ac proinde qui habeat rationem ponderis, et impulsus: sicut objectum hoc modo est per se unitum voluntati, quando per se ipsum est ad intra in ratione objecti actu terminantis dilectionem ut in divinis cernitur.

Tandem, quemadmodum, cum intellectio est infinita? perfectionis, tunc, etsi habeat ad intra objectum duobus modis jam dictis, est infinite fœcunda, et ratione hujus fœcunditatis, non vero ex indigentia producit terminum ad intra, per quem iterum objectum in ratione objecti actu terminantis sit intra intellectum, ut in divinis cernitur; ita in voluntate, quando volitio fuerit infinite perfecta, tunc etiam erit infinite fœcunda: et licet habeat ad intra

Ira objectum his duobus modis, nihilo-
minus ratione fœcunditatis, non vero ex
indigentia producet terminum ad intra,
per (piem objectum amatum iterum iit in
ratione objecti terminantis volitionem in
voluntate, quique habeat rationem impul-
su?, el inclinationis, ut ita sit idoneus
ad hoc, ut prædictum objectum iterum sit
intra voluntatem modo sibi debito, et eo
proportion ili modo, quo in verbo producto
er pura fiecundlUite dicitur Deus esso intra
suum intellectum.

5

*Illiliu I). Thomv cx animadversionibus
adductis elucidatur.*

His ergo suppositis, satis apparet vis
congrueniiu· adduciæ a D. Thoma ad pro-
banduni, dari in divinis aliam proc· ssionem
a processione Verbi, quæ, ut magis eluci-
maneat, potest ex nuper dictis ad har.c
formam reduci. Quoniam in actionibus
immanentibus, ct creatis, qualis est volitio,
debet objectum esse intra principium pro-
rimum, v. g. in voluntate per modum ob-
jecti actu amati, seu actu terminantis amo-
rem, ac proinde per modum impulsus, et
ponderis : quia hoc exigit natura volunta-
lis, ctmodus, quo petit objectum terminans
wlilionem esse ad intra, ul ex primo no-
tabili palet : ergo per volitionem creatam
semper pro lucetur hæc inclinatio, ct pon-
dus, per quod amatum sit in amante per
modum objecti amati, seu actu terminantis
amorem : ergo etiam per voluntatem divi-
Dim producet sua inclinatio, et pondus,
fer quod Deus sit in se ipso tanquam
amatam in amante, seu per modum objecti
acia terminantis amorem, quod est dari in
divinis' aliam processionem amoris præter
proressionem Verbi.

Prima consequentia patet ex secundo
«Habili. Quoniam objectum dilectum per
volootalem creatam, si sit linitum, non
habet sufficientem actualitatem ad hoc, ut
unatur per se in ratione objecti actu ter-
clinantis amorem, seu per modum termini,
qui sit impulsus, et pondus in idem objec-
tam, de cujus ratione sit actu terminaro
amorem : sicut objectum creatum, et iniel-
l'ttam non habet sufficientem actualitatem
ail hoe, ut in ratione objecti intellecti unia-
lar per se ipsam rtnn intellectu ut in l
!->mo tract 2 disp. 2 η. 2 58 latius dixi-
fetts. Si vero sil infinitum, tunc satis pro · j

Salmant. durs. Uitolog., tam. III.

habile est, quod non ex defectu actualitatis,
sed ex alio capite (quod in hoc eodem du*
bio adducemus' nequit prædictum objectum
per se ipsum uniri cum voluntate creata
per modum termini, et impulsus actu ter-
minantis .volitionem : et ideo oportet, ut
superaddatur, et producat terminus alius,
qui sit pondus, et inclinatio in objectum
amatum, et per quem objectum sit in
amanto per mo lum objecti actu terminan-
tis amorem : quamvis eliam probabile sil,
quod, cum objectum voliium est infinitum,
ct clare visum, quale est divina bunitas
amata a beatis, tunc possit per se ipsum
uniri curn voluntate in ratione objecti actu
terminantis amorem : atque adeo non de-
sideratur tunc aliud pondus, el inclinatio
producta per volitionem.

Ex quo etiam, et ex dictis in notabili se-
cundo probatio secundæ consequentiæ de-
ducitur. Quoniam, licet volitio infinita non
producat terminum ex indigentia, quia res-
pectu illius amatum est per se ipsum in
amante, adhuc in ratione objecti actu ter-
minantis amorem ; attamen debet illum
producere ex fœcunditate, et ut amatum sit
quasi bis in amante per modum termini, ct
objecti actu terminantis amorem. Sicut, li-
cet intellectio infinita, nempe Dei, non
producat verbum ex indigentia, quia essen-
tia divina est unita cum suo intellectu, tam
in ratione objecti motivi, quam in' ratione
objecti actu terminantis intellectionem :
nihilominus producit illud ex fœcunditate,
et quia ratione hujus summæ fœcunditatis,
et perfectionis debet essentia divina esse
quasi bis in intellectu Dei per modum ob-
jecti actu intellecti, seu terminantis actu
intellectionem divinam. Et hæc est vera
explicatio rationis adductæ a D. Thoma D.Thom
art. 3 hujus quæstionis, quæ quidem sic
intellecta habet (supposita tamen lide) esse
satis congruam ad intentum S. Doctoris
prohabilitate suadentium.

Huc etiam tendit discrimen illud, quoi π.
in schola D. Thomie solet assignari inter
actiones immanentes, et creatas, quales
sunt actiones intellectus, et voluntatis; et
inter actiones fonnaliter transeuntes : quod
iîlæ non necessario producunt ad intra ter-
minum distinctum, ut X. Complutensés in n .
libris de Anima disputatione 21 num. 86
docent, et nos in I tomo tractatu 2 dispu-
tatione 2 num. 207 tetigimus. Nam con-
sulto in hoc discrimine non dicitur, quod
prædictæ actiones immanentes nun debent
habere terminum ad intra, sed quod lion

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

dotant producere illum : quia actiones ista? ad suam consummatam perfectionem, el ut in *esse* quieto renentur circa sua objecta, debent esse ad intra terminales?, et completa, vel per suum objectum terminans ad intra, vel, ob defectum bujus, jjer terminum aliquem supplentem hanc absentiam objecti : et ita solum producunt terminum, quando objectum non est ad intra unitum in ratione objecti actu terminantis : el tunc non producunt illum Unquam terminum» ad quem ipex ordinemur, quia nen sunt proprie motus ad illum ; sed potius producunt eum propior se ipsas. Et ideo, ul docent nostri Cumplutenses in lib Physicorum disp. 16 n. 13, non fiabent rationem motus proprie talis, qui est actus imperfecti, de quo in 3 Physicorum dicitur, quod *est actus entis in potentia, etc.* sicut illam habent actiones transeutes, quæ ordinantur ai suos terminos, el sunt propter illos producendos. Unde in hoc excellentia prædictarum actionum immanentium supra transeutes consistit, ob idque non sunt modi lerminorum per illas productorum, sicut actiones transeutes; sed sunt enfilâtes veræ : licet, quia habent rationem operationis vitalis immanentis, et creata? versantis circa sua objecta, debeant esse unita, el conjuncta cum illis modo jam insinuato) ul cum objectis terminantibus eas, vel cum aliquo supplente eorum defectum, ul in *esse* quieto, et completo versentur circa ipsa.

? VII.

Solvitur prior objectio contra rationem D. Thorn?.

IB. Ex his orgo ad rationes facias contra rationem D. Thomæ non erit difficile occurrere. Unde ad primam pro sententia Valenliæ dicendum est cum Cajetano, Banoez, Zuniel, Nazario, Mulina, Vasquez, Arrubal, Granado, el aliis in præsentî; necnoo cum Capreolo in 1 distinet. 10 et d st. 27 quæst. 2 ad 3 secundo loco centra primam conclusionem, et Ferrara 4 contra Geni s Vilbaî CJP* *0- OPI'inuin esso fundamentum Aiuo i;niu»lo. lici Docloris. nempe, quod sicut per inielectionem creatam producitur aliquis terminus 'intrinsicus, scâficet verbum : ita etiaiu per *velle* crea*uni efficiatur aliquis terminus intrinsicus correspondons ver u mentis, per quem voluntas inclinetur æt aliter in objectum amatum. Et propler c

D. Augustinus lib. 14 de Trinitate cap. S b ig e: D. Thomas infra qua si. 93 artic. 7 do-b.n^ cent, hominem habero imaginem Trinitatis in mento, quia assimilalur illi in productione verbi, et termini amoris : alioqui, ii solum esset ei similis in cognitione, et amore, non assimilarelur ipsi secundum rat onem Trinitatis ; sed secundum eisen* lialia. Neque contra hoc aliquid convincit testimonium illo l D. Thomæ, quoi prose adducit Valentia. Quoiunin, ul ojitnnn notavii Cajetaims in præsentî, hæc esi diffe-rentia inter inielleclum, et voluntatem : quod res. quæ in intellectu est teuninus, habet modum, et nomen termini ; res vero terminans in voluntate, licet re ipsa, seu de facto sit lenninus, nec modum, nec no* mon habet termini : quoniam et est. Hsi-gnificatur ul in aliud tendens. Constat autem. quod iu aliud tendere conditio est, non termini, sed viæ, et actionis. El propterea D. Thomas in illo testimonio èiKivi quæst, de Veritate inquit, quod per voluntatem non producitur aliquid, nisi per roodum operationis.

Secundo respondetur eum Capreolo in 1 disunct. 1" q. l ad 1, Scot. Bergomeim dub. I2u, Ierrara i contra Dentes cap. k s Ad *huc respondetur*, divum l hornam lum velle, quod l er vobtionem non prod i-ciur aliquis lerminus, qui sit imago, simii.ludo rei volita-; sicut per intellectio-Bur* nem fit aliquis lenninus, nempe verbum, quod habet rationem imaginis, et similitudinis respectu rei inte'lectæ. Quæ explicatio desumitor ex D. Thuma de PotentiaDD quæst. 10 ari. 2 ad 11 et qmest. 10 do Veritate art. 9 ad 7 his verbis : *bicendum, quod motus, vrt operatio cognitiva? jxirlfa perficitur in ipsa mente Et id.v oportet ad hoc, quod aliquid cognoscatur esse simildih dinem aliquam in mente, maxime si per essentiam suam non jungatur menti ul cog.itionii objectum. Sed motus, vel operatio ilflectivx partis incipit ah anima, cl terminatu.* ad res : el ideo non requiritur in actu similitudo rei, quæ infarmeluri sicut in intellectu.* I bi, ut vides, non negat D. Thomas, produci aliquem terminum intrmsecum per vofitioni'iii ; sel quod talis terminus non habet nil onem similitud.nis respectu rei vultæ.

Nec refert, si urgeas, quo l juxta explieatinnes datas male colligeret Angelicus Doctor id, quod in tine illius solutionis ad 7 concludit, nempe, quod amor non dicatur personaliter in divinis, ex eo quod non

DISP. Ili, DUD. I.

so babel per modum termini producti. Kam,si re veni habut rationem talis, tunc, quamvis nec- Sil similis rei ainntæ, neque nabeat medum termini, dicitur personaliter : siquidem, quod est terminus process-ionis in divinis, dicitur personaliter, sivo hoc, sive illo inudo procedat.

Respondetur enim, quod (ut optime norit Cajotanus in hoc articulo) ea, quæ pertinent ad voluntatem, non sunt ita nota, sicut quæ spectant ad intellectum ; et propterea nec sunt imposito tot nomina ad significanda illa, quot ad denotanda ea. quæ spectantad intellectum; sed eodem nomine, nempe, nomine amoris, solent significari, tam ipse actus amandi, quam terminus intrinsicus ejusdem actus; quamvis prædictuin nomen amoris per se primo impositum sit ad significandum actum amandi, et postea extensum fuerit ad denotandam terminum intrinsecum ipsius. Sicut etiam propter eamdem penuriam nominum processio per voluntatem explicatur nomine communi process-ionis : et idcirco Spiritus Tfancus, qui est terminus illius, nuncupatar noininc coraniuni procedentis, juxta illu]j Symboli Athanasii : *Spiritus Sanctus nen factus, nec creatus, nec genitus, sed :^prwdeiis.* Quare, cum D. Thomas in lino illius solutionis s'c concludit : *Unde amor un Ha se habet ad hoc, ul dicatur personaliter, sicut verbum,* solum voluit» quod, quia amorper sc primo significat actum amoris, et verbum per se primo denotat terminum dictionis, ideo amor secundum id, quod primario denotat, non dicitur personaliter; licet sic dicatur, si sumatur pro termino amoris, ut expresse Jocet idem S. Doctor infra quæ?t. 37 artic. 1.

§ VTI.

Solutio secund? objectionis contra eamdem rationem b. Thorn?.

Ad secundum respondetur cum nostris Cotpluensihius in lib. de Anima disput. 21 n. 90 ronceden lo. proprium esse intellectes trahere res ad se, et proprium esse Yoluntatis trahi ad res ipsas. Gælerum faille ron «equitur, non produci aliquem lerniito in intrinsecum per amorem. Quoniam itrelleclous non ideo dicitur trahere res ad » quia producit utcumque terminum intrinieuin ; sed quia talis terminus est si-stiffodo actualissima objecti intellecti, ac proinde est prædictuin objectum in *esse*

cognoscibili. Undo nihil prohibet, quod per amorem producatur aliquiM terminus, qui non sit similitudo objecti; sed solum inclinatio actualis per modum termini in rem annfam, ratione cujus amatum sit in ipso amante modo proprio petito a voluntate.

Et ratio est. Quoniam amatum non est in amante ratione pnedicli termini, nisi quatenus talis terminus est quædam inclinatio, ct impulsus per modum termini in illud, et unaquæque res dicitur esse quodammodo in inclinatione, et impulsu, quo aliud fertur in ipsam, ratione proportionis et convenientias, quæ est inter utrumque. Constat autem, quod hoc modo esse aliquid in appetitu non tollit, quominus proprium s t ejusdem appetitus ferri in res, prout sunt in se ipsis. Quia, ut optime notavit D. Thomas 4 contra Gentes cap. 19, hoc ipso quod amatum sit modo isto in amantis appetitu, sive voluntate, e't in illa ut inclinans, et quodammodo impellens intrinsicus amantem in ipsam rem amatam. Et propterea Cajetanus, et Nazarius Cajcun. artic. 3 hujus quæstionis inquirunt, quod fieri, ut amatum sit in voluntate, non est fieri, quod sit in illa ut tractum; sed ut trahens ipsam voluntatem : eo quod amari non est trahi ; sed trahere amantem.

Explicatur hoc magis assignando diffe-rentiam, quæ inter intellectum et voluntatem, quoad hoc intercedit. Etenim, licet intellectus mediante verbo transeat ad intelligendum objectum secundum esse naturale et entitativum, quod in se habet ; et similiter voluntas mediante termino, quem producit, transeat ad amandas res, prout sunt in se ipsis : aliter tamen, et aliter. Nam verbum ita mediat, ut sit ratio formalissimi, sub qua objectum ad extra terminat intellectionem : quia proprium est intellectus terminari ad res prout sunt ad intra : ac proinde, licet objectum ad extra, saltem multoties, habeat ex propriis meritis, quidquid requiritur ex parte rationis formalis *quæ* ad terminandam intellectionem-; non tamen quidquid ex parte rationis formalis *sub qua* ex parte objecti intrinsece so tenentis desideratur. Quoniam ratio hæc non est veritas, aut entitas objecti ad extra existentis ut talis, seu ut habet *esse* naturale et entitativum ; sed veritas, aut entitas verbi formaliter sumpti, seu ejusdem objecti, ut habet *esse* in verbo.

Cæterutn impulsus ille, qui per modum termini producitur per voluntatem ad hoc, ut objectum amatum sil etiam per modum

termini in amante, praecise se habet per modum objecti intermedii respectu objecti amati, et solum assumitur ut medium a i icrveniendum ad objectum amatum; non vero se habet per modum formalissima? rationis ex parte objecti se tenenti#, ratione cujus objectum amatum habet formaliter terminare, et specificare volitionem. Quoniam ipsa bonitas objecti est id. quod ex parte ejus desideratur ad hoc, ut cx parte sua habeat rationem objecti formalis spectficanlis volitionem, et amorem : ut ita, per hoc quod detur in voluntate pm dictus terminus productus† per volilionem, et manens ad intra vonficetur id. quod ex D. Thoma, et fere omnibus Theojogs dtcitdr, nempe, amatum debere esse in annntc : et insuper, propter discrimen nuper assignatum inter terminum intellectio- nis, cl volilionis, salvetur max ma illa communi calculo recepta, scilicet, quod intellectus fertur in res, prout sunt ad in- tra ; Voluntas vero ad easdem prout sunt ad extra, et in se ipsis, ex eo quod bonum non est conveniens, nisi ut in se hab.tum ; est autem intelligibile, prout non in re \$cd in apprehensione est consequihile : et ideo, semel sic habito, intellectus non curat de assecutione ejus prout est ai extra.

§ IX-

Mliiitur ulraque confirmatio secundx objec- tionis contra rationem D. Thorni.

ddinr
al rri-
njiru

MIJIO-
nea
rjihifrin

Ex quo nJ primam confirmationem res- pondetur concedendo antecedens, et ne- gando consequentiam. Et ratio disparitatis desumitur ex dictis. Quoniam sensus ex- terni tenent infimum locum in ratione vir- tutis cogr.o.-citivæ, et ob hanc imperfectio- nem tantum habent ad intra objectum per objecti motivi; non vero pernio dum objecti ad intnf actu terminantis, et propterea non producunt verbum, vel ali- qu-d, quod s:l ad instar verbi : ac pro nde hoc, quod est videri, seu actu terminare visionem, neque in objecto visu, neque in aliquo alio objecto ad intra est quid intrin- secum, sed solum denominatio extrinseca proveniens a visione. Cæterum alia? virtu- tes cognoscitivæ, quales sunt imaginativa, et intellectus, et virtutes affectivæ eis cor- respondantes sunt olovaiiures, et ideo, ul dicebamus, debent habere objectum sibi unitum ad intra in ratione objecti dilecti, seu terminantis actu dilectionem : et per

consequens debent producere tenu num ad intra, quoties objectum por se ipsum non unitur ad intra cum illo in ratione objecti actu terminantis ejus operationes.

Ad secundam continuationem negatur u antecedens cum Ferrara 4 contra Gentes dA CtiS#. cap. 19 § *Respondetur quod Spiritus Sanc- tus*. ubi inquit, quod sicut *esse* verbi esi *intelligi*, seu esse objectum actu, et ex pro- priis meritis terminans intellect onem : ita *esse* termini producti per voluntatem est *amari*, et esso ahquid, de cujus rat:one s:t actu terminare utcumque volilionem Tum, quia, cum prædiclus terminus pertineat J al voluntatem, et non ut actualis amor, aut principium ejus, oporict, ut pertineat ad iliam tanquam objectum Jniodo jam in- sinuato» amatum. Tum eliam, quia, ul do- ; cet D. Thomas l parte quæst. iG artic. 4 P.Tx necnon et Capreolus in 2 distinet. 24 qnæst. l art:c. l ad l contra primam con- cluaionem, actus voluntatis est vol tus ut objectum, quatenus est proprium illius re- flecti supra se ipsum. Et propterea idem 8. Doctor 2, 2, quæst. 25 artic. 2 ait, quod ex hoc ipso, quod aliquis amat aliquid, IX consequenter amat se amare, et hoc esse de ratione amoris : ac proinde etiam ler- m nus ejusdem actus erit etiam volitus ut objectam : siquilem, quoties prædiclus terminus lit, debet voluntarie, etspontame produc:, sicut ipse actus voluntati : et ita debet ob hanc rat onem eodem proportio- nali modo esse etiam volitus per modum objecti habeni s se ad instar medii, ad hoc ut voluntas transeat ad objectum, quod est ad extra.

Nec refert, si urgeas, quod hinc fiet, non posse noa terminum productum per volun- tatem esse rationem formalism mam termi- nandi respectu objecti amati, et ad extra Re exislenlis, si semel talis term nus consistit essentialiter in *amari*, seu in huc. qued est esse actu terminantem actum volunta- tis : cujus tamen oppositum nuper diceba- mus : ergo, etc. Sequela probatur. Qu a terminus productus per intellect onem, scilicet verbum, ob hanc solam ral onem habet Osse formalissimam rationem termi- nandi intellectionem respectu objecti intel- lecti. et ad extra existentis, ex eo scilicet, quod quidqu;d essentialiter est Ule, habet rat.one sui esse tale, et cætera nlia ratione illius, et non aliter debent osse lal a.

Respondetur distinguendo scqueLim . 5i cQiisislil ul re ver.i consist l) *essentiali- i** ter* ùi *amari*, per modum objecti præciso Imlermedii,

DISP. HI, DUB. I.

intermedii, et assumpti lanlunijinudo lit medius ad pertingendum nd objectum ad extra existons, neganda o.-t : *Si consistit tnniliMer amari*, ut in objecto, ηηη ρππ.* else intermedio, sed ut in objecto formalissimo, concedenda ost seque a. Cæærum esso hoc ultimo modo objectum voluntatis non convenit prædicto termino; sed potius, lice: u eo habeat esse objectum intermediam, nihilominus formalissimam rationem, sub qua cadit sub voluntate, habet a bonitate objecti ad extra existentis. Quia, sicut voluntas fertur ad res, prout sunt ad extra; ita fertur ad ea, quæ sunt al intra, nempe ad hunc impulsum, et terminum ratione bonitatis, quæ cd ad extra, tanquain ratione formalissima, *cl sub qua* : et ideo est mutua causalitas inter hunc terminum, et bonum ad extra } quatenus terminus iste deservit prwd cto objecto per modum objecti intermedii, et modo explicato; cum tamen bonitas objecti ad extra sit ratio formalissima sub qua amatur.

Et ad probationem sequelæ negandum antecedens. Quia verbum non habet esse formalissimam rationem *sub qua* terminandi respectu objecti ad extra, quia est utcumque essent aliter intellectum; sed quii est essentialiter intellectum per modjm objecti formalissitoi : et hoc non aliunde deducitur, quam ex peculiari modo tendendi intel’ectus consistentis in hoc, quoi tendat al res, prout sunt ad intra.

Ad maximam aulem ibidem adductam, scilicet, quod quidquid essentialiter est talo, habet ratione sui esse tale, et cætera aiiia ratone illius, et non aliter sunt talia, dcondam est, debere explicari cum debita proportionem in objectis pure intermediis, el in objectis formalissimis : ita quidem, ul illud, quod essentialiter habuerit esse objectum pure intermedium, se ipso habeat es-e tale, et non possit perveniri ad o -jecum ultimum, et speciificans, nisi prædiliim objectum mediet, quando objectum t.-l tdis conditionis, ut so ipso nequeat uniri cum potenti i in ratione objecti tersiimntis ejus operationem. Et similiter | 'cl, quod habuerit essentialiter rationem obj e i fonnaliss ini. habeat cx sc ipso forolissiaie terminare, et quod nihil formal-*>ime terminet, n si sub ratione illius, l’clù, quia terminus intrinsecus, et actuals productus per volitionem cons's it es- in «*mari* illo priori modo : prop- ure,t terminus, cl objectum ad intra j er voluntatem productum non est formalis

sima ratio, sub qua objectum ad extra amatur, Quia vero terminus h.tellectionis situs est in *inUIUgi*. s?u in hoc, quod est esse objectum intellectionis hoc posteriori •mo lo : propterea, dum ob;cctufn nequit per se uniri in raliono objecti intellecti, tunc nihil terminat intellectionem, nisi verbum ipsum, vel rat one illius tanquam fornialissiinæ rationis t »rm mn !i ex parte rei inllectæ se tenentis : non secus, proportionem servata, ac contingit in specie intelligibili impressa, quæ quidem essent'aliter habet esse objectum motivum intellectus, *ul quo* : et propterea nihil movet illum, nisi ipsa, vel ratione illius : et inde est, ut ipsa objectum reddat intelligible.

Enodatio reliquarum objectionum contra rationem D. Thomx.

Et similiter argumenta Aureoli, et Durandi non urgent. Nam ad primum dicendum est, quod, licet per amorem amans sit in amato, nihilominus per eumdem amorem, et terminum intrinsecum productum per illum eliam amatum est in amante. Quoniam, ut statim dicemus, ibi est ab’quo molo res, ubi est inclinatio, et pondus in illam. Et propterea, licet in loes relatis in hoc argumento significetur, amantem esse in amato, in aliis tamen denotatur, debere amatum esse in amante, ut Canticorum 8 : *Pone me ul signaculum CaniicS. super cor tuum*. Et al Philippenses 1 : *Eo λ·ϕ·i Phi-quod habeam vos in corde*. Et utrumque ,ip·1· s gnillcatur in illo 1 Joannis 4 : *Qui ma-ifâù.4. net in charilale, in Deo manet, cl Deus ineo*. Quod etiam explicat D. Thomas 1, 2, D.Tlom. quæst. 28 artic. 2. - ftSH

Aii secundum pro eadem sententia Aureo’i respondetur, quod etiamsi non sit necessarium, amatum esse in amante secundum suam entiiatem. nec etiam secundum suam similitudinem, ita ut secundum hanc sit in voluntate amantis; nihilominus adhuc verdicatur, amatum esse in amante : quia superest tertius alius modus, quo aliquid est in alio, nempe, ex eo quod detur in eo pondus, et inclinatio ad illud. Sicut centrum d’c turesse quodammodo in gravi, et locus sursum in levi : qu a in ipso est inclinatio, et pondus ad præ lictum centrum, ut notavit D. Thomas 4 contra Gen- les cap. 19 his verius : *Sic igitur, quod '•maliir, non solum est in intellectu aman-*

56. Occurritor pnmn* ūbjec-Ui.ni Aureoli et Durandi.

27, Solvitor secunda objectio rjQ*drn Aurûüli»

0.1 hora.

tf?

lis, sed etiam in voluntate ipsius : aliter tamen, et aliter. In intellectu enim at secundum similitudinem suæ speciti : in voluntate autem omnnlis csl sicut tenninus molus in principio matico proportionate per convenientiam ct proportionem, quam habet ad ipsum. Sicut in igne quodammodo est locus sursum ratione Irritetis, secundum quam habet convenientiam, et proportionem ad takm locum : ignis vero generatus est in igne generanteper simililudimm sux fonnx.

Ratio aulem, propter quam aliquid dicitur esse in alio mediante prædicta inclinatione, tacta est a D. Thoma loco nuper citato, quæ potest confirmari el elucidari. Tum ex eo, quod hæc inclinatio causatur ab amato, saltem in genere cans® Coalis, ac proinde est virtus proportionna ipsius impressa amanti ad hoc, ut tendat in ipsum amatum : unumquodque autem dicitur esse in virtute sibi proportionals. ct a se alteri impressa. Tum etiam ex eo quod, sicut objectum est in intellectu mediante verbo, et specie intelligibili receptis in ipso intellectu, quia per hæc habet objectum rationem objecti inteUtgiKlis, et intellecti. unumquodque ibi dicitur esse, ubi est forma constituens illud in aliquo esse : ita objectum amatum erit in voluntate mediante hac incl natione, et termino intrinseco recepto in voluntate : quia pnvdictu? terminus quodammodo habet tribuere rei amalæ, quod sit amata, quatenus est velati medium requisitam ad hoc, ut voluntas amando transeat in rem amatam : ot unumquodque dicitur quodammodo essa in eo, quod habet ra-iunem medii, aut quasi medii per se ordinati ad illud, et habentis proportionem, et commensurationem cum ipso. Unde, sicut objectum intellectus, non utcumque, sed in ratione objecti intelliuibilis, et intellecti d®bet e>:e in intellectu : ita amatum, non utcumque, sed in ratione objecti amabilis, et amati debet esse in voluntate : quia in eâ est inclinatio per inodnui potontia. sive in netu primo in objectum amatum, necnon et inc inatio per modum actus secundi, ct termini actualissimi tendentis in ipsum.

Ex quo etiam magis intelligilur, quomodo per amorem, et terminum istum intrinsecum ornans sit in amato; et runus amatum sit in amante. Nam, quatenus amans tendit per amorem, et torminum istum intrinsecum in amatum. dicitur, amantem esse in eodem amato. Cæterum, quatenus hic amor, et terminus intrinsecus

illius sunt virtute? impress® ' amanti ab amato, et ratione illarum habet (nutfe dicto) res amata, quod sit objectum amatum, dicitur res atnain esse mediante eadem amore, el ejus termino in amante.

Ad tertium negandum est antecedens. Et ad probationem potet ex dictis, quomodo non sit sutis actus umoris aliquo termino intrinseco producto per illum ail hoc, ut amatum debitis sibi modis sit in amante.

A4 secundam voro probationem patet etiam ex dictis. Ad ultimam neganda est major. Quoniam habitus, ut in eadem probatione dicitur, non est per se primo institutus ad terminandum amorem, et ad hoc ut sit objectum ad intra; cum tamen pnedictui terminus debeat hoc habere.

Ad confirmationem negandum est antecedens. El ad probationem dicendum est, falsum esse, quod Spiritus Sanctus procedat ut actus amoris ; non vero ut terminus illius. Tum, quia in divinis admit-tenda esi potentia spirativa, quæ sit principium Spiritus Sancti, ut ostenditur infra cum D. Thoma quæst. II articulo 3. Constat autem ex his, quæ ducet idem Angelicus Doctor supra quæst. 25 articulo I ad 3 in divinis non dari potentiam respectu actionis divinæ secundum se, sed ratione sui termini. Tum etiam, quia juxta eimdem saucium Dociozem de Veritate quæst. i artic. 2 ad 7 in Deo non est distinctio reaiis operationis ab operante, sel producti a Su0 principio producente ; ex eo quod principium operandi, et operatio ipsa comparantur per modum (ut sic dicamus) perfectililiis, el perfectionis illius : quæ aulem sic in divinis conferuntur, solam distinguuntur ratione. Quare, cum Spiritus Sanctus procedat, ut realiter distinctas a suo producente, oportet, ut non procedat per modum actus amoris; sed per modum termini illius. Tum denique, quia, sicut persona procedens per intellectum in divini? non est intellectio ipsa essentialis, aut notionalis; ita etiam persona procedens per voluntatem non erit actus amoris essentialis, aut notionalis.

Nec obest testimonium D. Thomæ ibidem adductum. Nnin S. Ductor (sicut et alii Γα.η?3) utitur nomine amoris ad significandum tenninum ipsius amoris : ex eo quod non habemus sufficientia nomina ad denotanda omnia, quæ reperiuntur in voluntate, ut notavit idem D. Thomas infra quæst. 37 art. I his verbis : *parle au-*
lens

Itm voluntatis, prxlor diligere el amare, quæ important habiludipem amantis ad reni amatam, non sunt aliqua vocabula imposita, cur important habitudinem ipsius impressio nir, rd a/lectionis rei amalæ, quæ provenit in amante cx hoc, quod amal, ad suum principium, aut converso. El ideo propter vocabulorum inopiam hujusmodi habitudines significamus vocabulis umoris, et dilectionis : sicut si Verbum nominaremus intelligcnliam conceptam, vel sapientiam genitam. Sic igitur. in quantum in amore, vel dilectione non importatur, nisi habitudo amantis ad remamnlam, amor, el diligere essentialiter dicuntur; sicut intelligencia, el intelligere. Ji quantum vero his vocabulis utimur ad exprimendam habitudinem ejus rei, quæ procedit per modum amoris, ad suum principium. ct e converso, ita quod per amorem indligatur amor procedens, el per diligere indligatur spirare amorem procedentem, sic amor esi nomen personæ. et diligere, vel amare est verbum nationale, sicut dicere, vel generare.

§ XI.

Opposita sententia, ct primum ejus fundamentum, necnon ejus enodatio.

Oppositum tamen nostræ assertioni innuant aliqui Hæretici, potestque probari priao. Quoniam processio Verbi est infinita in ratione processionis, sicut misericordia divina est infinita in ratione misericordi® : ergo nequit in divinis dari alia processio præter processionem Verbi. Patet consequentia. Nam propterea in Deo tantum potest dari unica misericordia, quia hæc in illo est infinita in ratione misericordiæ. Confirmatur primo. Quoniam per processionem Verbi communicatur illi omnis perfeetio excogitabis : ergo talis processio est inflirilra, dicens omnem excogitabilem |-?rfeclionein in ratione processionis : si- pfidem en crescit processio in perfectione, quo crescit in ea terminus per processio-rem productus : ac proinde prædicta pro-te<io exhauriet totam vim, quæ est in Deo ad hoc, at ab illo aliquid ultra procedat ad hira.

Confirmatur, et explicatur secundo. Quomaiu, hoc ipso quod per processionem per inteHeclum communicetur Verbo omnis perfectio excogitabilis, communicetur ei nuuradivina, quantum communicabilis est Il intra : ergo non poterit dari in divinis

communicatio alia per voluntatem. Antecedens probatur. Quia alloqui illa communicatio esset imperfecta : siquidem per eam non communicaretur natura divina, quantum communicabilis est. Consequentia vero probatur. Quia, semel communicata natura divina quantum communicabilis est, non restat alia communicatio, per quam possit ultra communicari : alias per priorem communicationem non esset comunicata, quantum communicabilis est : ergo non erit dabilis alia processio ad intra per voluntatem. Nam, hac data, necesso est, ut per illam re ipsa natura divina communicetur, ut ex se, et ex dicendis in hac disputatione constabit.

Confirmatur tandem. Quoniam uni natura tantum correspondit unicus modus communicationis, per quam ab habente illam communicetur ; siquidem actiones communicantes naturam non sunt multiplicabiles, non multiplicatis termm's formalibus, nempe, ipsis naturis : ergo, si semel per intellectum communicatur natura divina, non erit dabilis alia species actionis, quæsit communicati va ejusdem naturæ.

Respondetur negando antecedens, si intelligatur de processione Verbi divini secundum ea, (juæ pncise intra propriam lineam exprimit. Nam secundum hanc rationem tantum est infinita in rationo generationis non vero in ratione processionis. Neque est simile id, quoi ibidem de misericordia divina adducitur. Quoniam linea misericordi® est linea quædam ul sic dicamus) atoma : at linea processionis divinæ est (ut sic loquamur) subalterna; sicut ratio attributi divini dicit etiam lineam subalternam. Unde, sicut misericordia Dei est infinita in ratione nrsericordiæ, non vero in ratione attributi divini, id est, ita ut ex vi suæ lineæ formalissime consideratae dicat omnem perfectionem, et rationem spectantem ad quodlihel attributum : et propterea , ultra attributum misericordiæ , lossunt in Deo dari alia attributa : sic processio Verbi dicens lineam quamdam atomam, nempo *intelligere* Dei connotando Paternitatem, si sumatur cum præcisiono eorum, quæ formalissime intra propriam lineam dicit, erit infinita in ratione generatonis; non vero in ratione processionis : ita ut ex vi suæ lineæ præcise dicat omnem perfectionem, el rationem, quæ invenitur in linea subalterna processionis divinæ, et cujusvis processionis sub illa contenta*.

Diximus, negandum est antecedens, n

r

hilttn.

α.*v.

Ik. III.

* iV

. 33.
Corruit
fanda-
meotum
bærdi-
corum.

V
-ry

indligatur de processione Verbi divini, secundum ea, quz précise intra propriam lineam eiprimil. Non quidem quia prædicta processio adhuc identice dicat, quidquid importat linea processionis divinæ subalterna; sed quia saltem identice importai omnem perfectionem in prædicta linea subalterna repertam : ex eo quod prædicta perfectio provenit a rationibus absolutis, non voro a relativis : et rationes absoLuUu identilicantur cum quavis ex dixinis processionibus, et in eis per modum transcendentis imbibuntur; cum tamen processiones ipsæ realiter inter se ratione relationum, quæ saltem per modum connoiatorum ab eis importantur, debeant distingui.

Ad primam confirmationem concedendum esc antecedens intellectum de Verbo divino, ut est terminus adæqnalus sua- process'ollis, id est, ut concipitur quoad omnia, quæ per pneJtctam processionem consideratam precise intra suam lineam ei communicantur. Et deinde neşamla esi consequentia. Quia ad communicandam Verbo Dei sic sumpto omnem excogiubilem [Affectionem, id est, lam essentiam Dei-, quam attributa, satis est, quantum esi ex parte procession s, per quam procedit, quod talis processio sil infinita in ralione processionis Verbi, seu in ratione generationis; quamvis nun sit infinita in ratione proressionis, id est, quamvis ex vi suæ linea* formalissime sumpiæ non dicat formalissime loquendo omnem rationem, et perfectionem, quæ in linea subalterna processionis divinæ ut sic clauditur; licet eam identice, et per modum transcendentis afferat, cx eo quod, quidquid est in Deo, eo ipso habet identificati cum aliis perfectionibus divins ut talibus, ei includere per modum transcendentis omnem excoxitabilem perfectionem in Deo repertam.

Et ai probationem in contrarium dicendum est, quod, etsi eo crescat processio in perfect one, quo crescit in ei terminus modo dicto adæquatus per illam productus, adlhunc seihinn, quod debet servari proportio inter perfectionem process onis, ei termini per illam producti; non tamen ita, U- quidquid perfect onis formaliter, et expresso repetitur in termino isto, reperialur etiam eodem modo in processione, ut constat in procession bus creatis; sed satis erit, quod, si terminus habeat per modum lilii omnem excogitikileni perfectionem, tunc processio illius sit in ralione generationis infinite perfecta : quia in hac esi de

bita proportio ad communicandam suo termino, nempe lilio, omnem oxcogiabilem perfectionem. J. i8

Adde, quod, etsi Verbo communicetur .* ex vi suæ processionis omnis excogitabitis perfectio in osse entis, non tamen, quuml*"*|* habeat illam omni excogitabili, quo in ralione termini potest prædicta perfectio communicari : nam tatis perfectio potest in ratione termini alio modo communicari, ita ul, quod terminât processionem formaliter, et per se j rimo, non sit ipsa mlura divina; sed ipse amor divinus : ct secundum hunc modum non communicatur Verbo omnis perfectio divina : et propterea j restat, ultra processionem Verbi, alius modus communicandi divinam perfectionem, nempe per voluntatem, communicando per se primo amorem divinum, ei deinde consequenter, ac identice naturam Dei, et alias ejus perfectiones.

Ex quo ad secundam confirmationem dicendum esi, per processionem Verbi communicari naturam divinam, et totam perfectionem Dei, quantum coatmnnicobilis JJ* est ex parte rei communicatio, scilicet nature, et perfectionis Dei ; non tamen ex parte moli, quo communicatur : quia per processionem Verbi tintum communicatur per intellectum ; non tamen per voluntatem : ac proinde per prædictam processionem Verbi tantum communicatur illo speciali modo jam insinuato, nempe, per modum generationis, et naturæ, seu ita ul terminus formalis sit ipsa natura. Et propterea restat alius modus processionis per voluntatem, per quam perfectio Dei aliter communicetur, nempe, ita ut terminus formalis illius sit amor divinus, ct reliqua aha ad divmam perfectionem spectantia communirentur secundar o ei identice. 3

Ad ultimam conlinrationcm respondet r D. Thomas nrtic. 3 hujus quæst. et icon-Ira Gentes cap. 23 his verbis : *Quod autem in sofa natura divina pluribus modis naturn communicetur, ratio labile est. Quia in udo Deo rjns operatio est suum esse. I'nde emn in eo, sicut cl in qualibet intellectuali natura, sit iuldlbjerc et veil-; id, quod procedit in eo per modum iid lterlus. ul verbum; nui amoris, rl voluntatis, ul amor, oporht qumi habeat esse divinum, d sit Heus : et sic lam Filius, qaam Spiritus Sar.ctus est verus Deus.*

Explicatur hoc ex dictis. Etenim, licet in creaturis una natura unico tantum molo possit communicari a supposito, et indivi-duo

&L
Soîclio
jd pri-
κηπī
fn35f-
IX1U>-
ûe«-

DISP. HI, DUB. 1.

duo illius naturæ : attamen in divinis p'uribus modis poiesl eadem natura communicari, propter rationem a D. Thoma nuper adductam. Non quidem ita, ut terminus formalis harum communicationum sit ipsa natura divina ; sed ita, ut terminus fonnalis unius sit natura» et alterius sit divinus amor; quamvis secundo, et identice (ex eo quod *velle* Dei, et omnia reperta in eo Mini *ase* Dei) communicetur etiam por secundam processionem tota natura, et perfectio divina.

§ Nil.

PropontQiiur, *cl solvuntur alia argumenta
pro eadem sententia.*

Secundo. Quia alias posset Deus uniri cum voluntate creata in ratione termini inclinantis illam in aliquod objectum, nempe in se ipsum : hoc autem videtur inconveniens : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam, ex eo quod datur in divinis personalitas habens rationem termini naturæ, propterea Deus potest uniri in ratione prædicti termini cum natura creata. Et similiter, quia Verbum habet rationem termini intellectionis, idcirco Deus est unibilis in ratione Verbi respectu visionis beatificæ : ergo, si in divinis datur terminus productus per voluntatem, qui proinde est inclinatio in aliquod objectum, nempe in bonum divinum, non erit, cur Deus in ratione prædicti termini inclinans in tale objectum non possit cum voluntate creata uniri.

Respondetur primo, quod, si semel servanda est paritas, quæ videtur postulari inter objectum intellectus, et voluntatis, tunc probabile est, quod, sicut divina essentia potest uniri cum intellectu beato in ratione verbi, seu, ut suppleat defectum verbi, ita Dei bonitas poterit etiam uniri cum voluntate beatorum in ratione termini dilecti, seu, ut suppleat defectum talis termini. Nam, sicut divina essentia est actus purus, et est essentialiter intellecta; sic etiam divina bonitas habet esse essentialiter dilectam, et actum purum in sua linea : ideo, quemadmodum ob illam rationem potest Deus uniri in ratione objecti intellecti; ita ob istam erit unibilis in ratione Objecti dilecti.

Secundo respondetur negando sequelam. Et id probationem dicendum est, esse d.s-
P^rem raliunem. Quia de ratione verbi, vel
pwoMlilalis uon est. quod sint voluntaria

intrinseco : et per consequens non est do-
ratione illorum, quod sint a principio in-
trins cu, illo nimirum, cum quo uniuntur :
cum tamen de ratione termini voluntatis,
quia est inclinatio voluntaria ipsius volun-
tatis. debeat esse, ut sit a principio intrin-
seco, nempe, ab illa voluntate, qnæ per eam
inclinatur in bonum dilectum. Et ideo pro-
babile est, non posse causari a solo Deo
extrinsece : alias inclinatio formaliter, et
essentialiter voluntatis non esset a princi-
pio intrinseco. Quare, cum nihil Dei possit
procedere a voluntate creata, probabile
erit, quod Deus nequeat in ratione hujus
termini amoris uniri.

Tertio. Nam, si daretur ad intia aliqua processio in divinis per voluntatem, tunc id, quod per illam procederet, nihil aliud esset, quam Spiritus Sanctus, ut ex dicendis patebit, et ex dictis etiam constat : at Sp.ritus Sanctus est creatura : et per consequens aliquid procedens extra Deum, ergo, etc. Major est certa. Minor autem probatur aliquibus testimoniis Scripturæ. Tum quidem ex illo I Genesis, ubi dicitur : *Spiritus Homini ferebatur super aquas*. Et Joelis 2 : *Effundam de spiritu meo*. Moveri

autem, et effundi solum potest esse proprium creaturæ. Tum etiam ex illo ad Ephesius 4 : *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei*. Et Isaïæ 63 : *Ipsi ad iracundiam provocaverunt, et afflixerunt Spiritum Sanctum rjus*. At in Deo tristitia, et afflictio cadere nequeunt; bene tamen in creatura. Tum deinde ex 8 ad Romanos : *Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Deo autem non competit orare; sed magis orari, bene tamen creaturæ. Tum præterea ex Lucæ 11 : *Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se*. Et Actorum 3 ubi Petrus dicit ; *Deus Spiritum Sanctum dedit obediens libus sibi*. Constat autem, non donari ab aliquo, nisi id, quod esse creatum. Nam hoc solum modo potest sub dominio cadere. Ac tandem i quia Scriptura divina Filium Patri associans in iis, quæ divinitatis osse videntur, de Spiritu Sancto non meminit, ut patet Matthæi

¶ cum Dominus dicit : *Nemo novit Filium, nisi Pater : neque Patrem quis novit* nisi Filius, de Spiritu Sancto nulla fac:a mentione. Et Joannis 17 dicitur : *litre est vita xlcRNA : ul cognoscant (c solum Deum verum. cl quem misisti Jesum Christum* Ubi eiim de Spiritu Sancto mentio non lit. Et ad Romanos 1 : *Grolia vobis cl pax a Deo Patre nostro ct Domino Jcsu Christo.* Et 1 ad

\$3-11

<0.
 Teriinrn
 rgu-
 mculo».

Aii
Eph. 4.

Itaiú? Gû.

Acior.5.

$$\lambda \in \mathbf{B}_0 \cup \mathbf{B}_k.$$

i^Co- Corinthios 8 : *Nobis unus Deus, Pater, e.r* ,
r'&u *quo omnia, cl nos in illum, et unus Dominus*
Jesus Christus, per quem omnia, d nos per
ipsum. In quibus etiam nihil de Spiritu
Sancto dicitur. Si autem esset verus Deus,
fieret de eo in bis lucis mentio : sicuti
propter hanc rationem de Filio, et Patre in
eisdem mentio lit.

Respondetur concedendo maiorem, et
i??/l* negando minorem. Ei. ad primam proba-
tionem ex duabus illis testimoniis, nempe,
Genesis 1 et Jadis 1 desumptam respondet
j) Thomas A contra Gent, cap, 23 his
verbis : *Non potest ostendi Spiritus Sanctus*
esse creaturap-er hoc, quod de ipso in Scriptura
sacra atiquin ad motum perlinentia dicta inve-
niuntur. Sunt enim accipienda metaphorice.
Sic enim d Deo aliquando Scriptura sacra
motum attribuit, ut est illud Genesis 3 : Cum
cudissent vocem Damini deambulantis in
paradiso. Quod ergo dicilur, spiritus Do-
mini ferebatur super aquas, inldligrndum
est eo modo, quo didum c t. Sicut dicilur
quod voluntas fertur in votitum, ri amor in
amatum (quia, sicut qui fertur super
aquas, eo fertur, et ibi est, ubi sunt aque :
ita, quia amat, eo fertur, et ibi est secun-
dum affectum, quo fertur, et ubi est ama-
tum) : *Quamvis d hoc quidam non de Spi-*
ritu Sancio, sed de atre intelligcie velint,
qui habet naturalem locum super aquam.
Unde ad ejus multimodas transmutationes
significandas dictum est, quod ferebatur
super aquas. Quod diam dicitur : Effundam
de spiritu meo super omnem carnem, ea
ratione dictum esse oportet intdLigi, qua
Spiritus Sanctus dicitur mitti hominibus a
Patre, vel Filio, ul didum est. Verbo autem
effusionis obundantia effatus Spiritus Sancti
intelligilur, d quod non stabit in uno;
Sfd ad plures d-vcnûl, a quibus diam quo-
dammotlo in alios derivetur. Sicut paid in
iis, qtuë corporaliter effunduntur.

Ad secundam prolmtionem px epistola
ad Ephesios cip. 4 et Isaiaë 63 responde-
tur, quod, ul patet etiam ex consuetudine
hic f.u Scripturæ, per quamdam similitu-
dinem humani animi passiones trans-
Pui.to. feruntur in Deum. Sicut dicitur in Psalmo :
Iratus est furore Dominus in popiduni
muni. Dicitur enim Dominus iratus per
similitudinem effectus. Puifu enim, quod
et irati faciunt. Unde ibidem subditur : *Et*
tradidit coi in manna gentium. Sic etSpiri-
tus Sanctus contristari dicilur per similitu-
dinem effectus : deserit enim peccatores,
sicut contristati deserunt contristantes.

Ad tertiam voro probationem ox 8 od
Romanos, el Lucæ 11 respondetur quoad
primum ex his testimoniis, quod etiam est
consuetus modus loquendi in sacri Scrip-
tura, ut illud Deo attribuatur, quod in
bomine facit, secundum illud Genesis 22 :
Aune *cognovi, quod times Deum,* id e/t, ** .' ,
nunc cognoscere feci. Et hoc modo dicitur,
quo i Spiritus Sanctus postulat : quia pos-
tulare facit : facit enim amorem Dei in
cordibus nostris, ex quo desideramus ipso
frui, et desiderantes postulamus. .Λ®.

Quoad secundum vero testimonium in
prædicta probatione contentum occurrit D. D.Ti-i
Thomas loco nuper citato ex 4 contra Gen-
tes in solutione ad 9 his verbis : *Cum au-*
tem Spiritus Sanctus procedat per modum
amotis quos· ipsum Deus amat : eodem au-
tem amore Deus se, et alia propter suam
bonitatem amat : manifestum est, quod ad
Spiritum Sanctum pertinet amor, quo Deus
nos amat. Similiter etiam amor, quo nos
Deum amamus, cum nos Dt i faciat amato-
res, ut er dictis patet. £l quantum ad
utrumgue Spiritui sancto competit donari,
ratione quidem amoris, quo Deus nos amat,
eo modo loquendi quo unusquisque dicilur
dare amorem suum alicui, cum eum amare
incipit : quamvis Deus neminem er tempore
amare incipiat, si respicietur ad voluntatem
divinam, qua nos amat : effectus tamen sui
amaris er tempore causatur in aliquo, cum
cum ad sc trahit. Ratione autem amoris,
quo nos Deum amamus : quia hunc amorem
Spiritus Sanctus facit in nobis. Unde secun-
dum hunc amorem in nobis habitat, ut er
didis patet : cl sic eum habemus, ul cujus
opr fruimur. Et quia hoc est Spiritui Sancio
a Patre, et Filio, quod per amorem, quem
in nobis causât, in nobis sit, et habcalul· a
nobis : convenienter dicilur a Patre, ei Filio
nobis donari.

A l ultimam probationem respondet idem :
S. Doctor loco citato in solutione ad 4 his
verbis : *Xrr Spiritum Sanctum a divinPate*
excludit, quod Pater et Filius interdum con-
numerantur, non facta mentione de Spiritu
Sancto : sicut nec Filium a divinitate exclu-
dit, quod interdum flat mentio de Patre, non
facta mentione de Filio. Per hoc enim tacite
.Scriptura insinuat, quod, quidquid ad divi-
nitatem perlinens de uno trium dicilur, de
omnibus est inkltigendum : eo quod sunt
unus Deus. Neque etiam potest Deus Poke
sine Vrrbo, ct amore intdligi : neque e con-
verso : d propter hoc in uno trium omne»
tres inlclltgunlur. Unde d interdum fit men-
tio

DISP. III, DUB. II.

Hoir solo Filio in co, quod est commune tribut : sicut est illud Mallhæi 11 : Srque Patron qifis navit. nisi Filius : cum tumen el Peter, el Spiritus Sanctus Patrem cognoscant. Similiter etiam de Spiritu Sancio dicitur 1 Corinthiarum 2 : Quæ sunt Dei, nemo novit nisi Spiritus Dei : cum tamen certum sil, quæm ob hac cognitione divinorum. neque Pater, neque Filius excludantur.

DUBIUM II

Utrum processio Spiritus Sancti sil generatio ?

Decisio hujus dubii efficaciter deducitur ex præcedenti, et ex iis, quæ disputatione 2 circa processionem Verbi diximus. Nam hoc ipso, quod in divinis detur alia processio a processione Verbi, ut dubio præcedenti diximus, et processio Verbi habeat verain rationem generationis, ut disputatione 2 probavimus, non poterit processio Spiritus Sancti rationem generationis sortiri : siquidem, sicut in divinis nequeunt dari plures Filii propter infinitatem filiationis Verbi : ita nec poterunt dari plures generationes : ac proinde hoc ipso, quod processio Spiritus Sancti sit alia a processione Verbi, nequibit rationem generationis halere. Cælerum, quia satis difficile est explicare, quomodo Spiritus Sanctus sit verus Deus; et nihilominus non communicetur ei natura divina per veram generationem, sicut Fdio communicatur : propterea, ui hoc ipsum, quo 1 ex præcedenlibus effiicitor deducitur, explicemus, et simul pluribus objectionibus solutione dignis occurramus. non potuit non dubium hoc sijillatini excitari.

Vera el catholica sententia.

Dicendum ergo est, processionem Spiritus Sancti non esse generationem. Assertio hwc est de fide, et definita in Symbolo Alhnnasii : *Spiritus Sanctus a Patre, et Filio: non [ocius, nec creatus, nec genitus, nl procedens.* Et in Symbolo Nicæno, ubi ie Christo dicitur : *Et in unum Dominum Awm Christum, Filium Dei unigenitum,* et de Spiritu Sancto additur : *Qui er Patre Fiiūque procedit.* Idem etiam habetur in Concilio Toletano i approbato a Leone 1 1 Primo, in assertionem fidei, ubi ita dicitur (d* Spiritu Sancto : *Qui nec Pater sit ipse.*

nec Filius; sed a Patre Filioque procedens. Et postea : *Est ergo ingenitus Pater, genitus Filius, non genitus Paraclilus* Et in Concilio Toletano xi sic dicitur in confessione Conni. fidei : *Hic diam Spiritus Sanctus, nec ingeTokt.n. nilus, nec genitus creditur, nr. si «ul ingenitum dixerimus, duos Patres dicamus, aut si genitum, duos Filios prxdicare monstremur.*

Et tandem vocatur Christus unigenitus Filius Dei, ut Joannis 1 : *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre,* et paulo post : *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris.* Et cap, 3 : *Sic Deus dilexit mundum, ul Filium suum unigenitum daret.* Si autem Spiritus Sanctus esset Filius Dei, ac proinde ejus processio esset generatio, tunc Christus non esset unigenitus Filius Dei; sed plures Filii in divinis darentur.

Nec refert, si dicas, quod etiam Salomon Proverbiorum -i vocatur unigenitus coram matre sua Dersabee : et tamen ex eadem matre habuit David alios filios, ut patet ex 2 Regum 5 et 1 Paralipomenon cap. 3 : ergo Christum vocari unigenitum Dei non infert, Spiritum Sanctum non esse Filium.

Non itaque hoc refert. Nam, ut optime notavit Liranus super utrumque locum, et Abnlensis 1 Paralipomenon cap. 3 quæst. 4, Salomon ideo appeilatur unigenitus coram matre sua, quia ex Davide non fuit Bersabee alius filius, qui posset in populo Dei connumerari. Nam etsi habuerit ex illa alterum filium, cujus fit mentio 2 Regum 12, attamen iste mortuus est ante octavum diem, et circumcisis non est, et propterea non computatur in populo Dei, juxta illud Genesis 17 : *Masculus, cujus præpulii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Maxime, cum mos sit Scriptune, hujusmodi homines gratia sanctificante carentes pro nihilo reputare, juxta illud Pauli : *Si charitalem non habuero, nihil sum.* Unde alii filii præter istum, quos, dicitur, Davidem habuisse ex Bersabee, non fuerunt naturales ejus filii, sed Urite, et adoptati a Davide. Quare, cum hæc ratio non procedat in productione Verbi divini, ut ex se constat, inde est, nt prædictum Verbum ita sit Filius unigenitus, quod nulla ratione detur alius filius in divinis, ut ex definitionibus Ecclosiie con-

Accedit, posse etiam dici, quod, ut bene notarunt Vataldus. Abulensis. Ctije-

Joan 1
cl 3.

40.
Objectio
prima
coMra
prtdirla
testimo-
nia.
2 Reg. 5.
1 Parat.
3.

EnoJa-
Cur.
I.iranui.
Abuliit?.

9 Be?.
12.

Gene?.

icor.13-

Λ

5t| ' -i/ <<

λ

f

AuMiu- up.es, Jansenins, et Galatinus, nomen unigeniti in illo loco Proverb orum non b»«. sumitur proprie, sed metaphorice pro fi- rXmV. Ho, qui majori, ac proinde singulari amoro Jmr».’ lillr Cui interpretationi favent Sepiua- oabiin. ginfct, apud quos habetur: *Et dilectus in facie matris*, Et Hebraicus contextus, qui Latino sonat : *El unicus ad faciem ma- ins* mrz: aut juxta aliam lectionem, quæ habetur in margine : *El unicus inter filios matris mrx*. .Nam h’s lectionibus salis denotatur, Salomonem placuisse valde, et unice main sua; quamvis hoc per poste- riorem uiagis significetur : ex eo quo l is ea litcom^arafo Salomonis ad alios filios : et ideo Salomon ponit vorari *unigenitus* : quia ejus mater adeo vehementer eom dilexit, utso’ct unigenitus esse ditatus.

Congruivpio hæc expositio eum ipso contextu, c: Salomonis intentione Nam hæa orat, exemplo soo afios adhortari ad slulinm la/ieniue a prima ætate, sicut ip>e hoc præstii, cum adhuc esset tend- Ius, lioc est, in tenellis annis constitutus, et unigenitus coram matre sua, id est. ita nb c.idi’ec:us.,acs; esset unicos ejus filius : et nihilomus obtemperavit monilis pa- tris sui. qui num ad sapientiam, et obser- vanti m mandatorum Dehortabatur. Hinc U:nen non sequitur, domen ungendi, in divinis, et in téstiu.oniís ailduclis. in qui- bas Christus dicitur unigenitus Dei, su- mendum esso metaphorice. Tum, quia Concilia, et Patres iitelligunt illa omnino proprie. Tnm etiam, quia Verbum in di- vinis non est magis dilectum, quim Spi- ritus Sanctus. *

Nec etiam obesi, si secundo objicias. ictsÎu.’ Christus ad Hebræos l vocatur primoge- nitus filius Dei ; ac pruinde dabitur alius Ad Ilc- brw 1 Dei filius secundo genitus : siquidc.n primogenitus die t ordinem ad secundo penitum : ac per consequens etiam Spi- ritus Sanctus erit genitus. et lilius.

F/.x>e\$- til. Non itaque hoc refert. Tum. quia lior t stimunium Pauli inlclhmlur de Chris'o in collatione ad creaturas , s.ve ad lilios N Ciril. adoptivos^ ut explicat no-b r Cyrillus l b. 10 Thesauri cap. i. Nam lilii adup- ç I^Btivi sieut I et omnes creaturæ propter ejusj gloriam factæ sunt. Tum etiam, quia, ul notavit blvnimet Cyrillus. lilius vocatur primoge- nitus, non qu a alii sint post ipsum natu- raliter geniti; sed quia nullus fuit geni- lus a Deo ante eum. Sicut propter hinc rationem vocatur primogenitus Virginis.

Congruitquo hie modus loqueudi corn a’iis Scriptura' locutionibus. Nam EwJi t 13 circa quædam ob’atio in templu exhi- »’. henda præclpiebalur pro quolibet primoge- nilo aperiente vulvam, ut constat ex illis verbis : *Sanctifica* mihi omne primogeni* tum. quod aperit vulvam in filiis Israel* : ad hanc autem oblationem non erat expectan- dus secundus, vel tertius partus, ut ila por comparisonem ad illum esset, et di- ceretur primogenitus ille, qui primo vu- vam matris aperuit ; sed eo ipso, quod ante ilium non fuisset alius natus, no- men. et rationem primogeniti oblinebat. Et itt oblatio illa præeip.mbatur lieri qua- draginta d elms post partum» in quibus diebus de futura confninternilate cuneare non poterat. -Ji

§ II.

Eadem catholica veritas ralionr suadetur.

Probatur deinde prædicta veritas ra- u tione, et congruentia probabili suppo- sita tamen fide), qaw ex I). Thoma quæst. 10 de Potentia ar- ie. 2 a l i et 1, Cyrillo l libro l Thesauri cap. 9, August. 15 depiiki- Trinitate cap. 14 et 17, ot Donavenlura^ in l distinct, fi desumitur, quæ polestnl cl» | hanc formam reduci. Quoniam Verbum l procedit per modum naturæ ; process’o l vero Spiritus Sancti est per modum lo- I laniatis : ergo illa erit generato, non j vero ista. Antecedens quoad primam par- HI tem probatur, et explicatur. Nam, sicut mtura alicujus rei est primurn, quoi l invenitur in ipsa; ita ilud dicitur pro- (cedere per modum naturæ, <pio-I est I primum, quod procedit ab illa utaprin- i c pio *quo*. Cumque Verbum divinum sit I primum quod procedit in divinis, oport- J’ : ter. ut procedat per modum naturæ. HI

Quoad secundim vero partem idem an- | tecedens satis constat. Tum, quia, cum | in divinis nun sint, nisi tantum du:n j I roccssiones, nempe, per intellectum, el i voluntatem, cl quæ est per intellectual I sit prima, cl per modum naturæ, opor- ■ let. quod secunda sit per modum volun- utis. Tum etiam, quii, cum Spiritus j Sanctus bit secundi persona ex proce- llentibus, el ejus i recessio supponat aliam, I nempe, processionem pe.- intellectum, id- circo ex hoc etia n e.ip.te dicitur ejus processio esse p*>r mo Ium voluntatis l.

vk co quad hujus proceſſionis proprium eſt ſupponere aliam proceſſionem priorē per intellectum.

Conſequentia vero ejusdem primi enthymematis quoad primam pariem probatur. Quoniam, ſicut proprium eſt nature alicujus rei, eſſo primum, quod in re invenitur : ita prima proceſſio, quæ oritur a tali natura tanquam a principio quo, erit, per quam natura prædicta communetur ut terminus formæ illius communicationis : ac proinde prima communicatio illius, ſeu communicatio ejusdem per inſum naturæ erit vera generatio, cujus proprium eſt communicare naturam generantis, tanquam terminum formalem illius communicationis, ut in lue diſput. magis explicabimus. Et ita, hoc ipſo quod proceſſio Verbi ſcilicet prima ſeu per modum naturæ, oportebit, ut talis proceſſio ſit generatio.

il. Quoad ſecundam vero partem eadem conſequentia probatur. Tum, quia hoc ipſo quod proceſſio Spiritus Sancti ſcilicet per voluntatem, et proceſſio ſecunda ſupponat primam proceſſionem, atque adeo proceſſionem, quæ ſit generatio, nequibit ipſa rationem generationis ſoniti. Tum etiam, quia hoc ipſo quod proceſſio Spiritus Sancti ſit proceſſio ſecunda, non communicabit tanquam terminum formalem, et per ſe primum ſuæ communicationis id, quod eſt primum in Deo, nempe naturam divinam : et ſic non erit vera generatio. Tum denique, quia ex hoc, quod proceſſio Spiritus Sancti ſcilicet proceſſio ſecunda, et per modum voluntatis, optime ſequitur, eam eſſe aliam a proceſſione Verbi; non quidem alietate biluoi numerica, ſiquidem alicuius hæc ſolē provenit a materia, quæ in divinis nuperiri nequit; ſed alietate quaſi ſpecifici, et per conſequentes denotante, talem proceſſionem non eſſe veram generaliorē, ſed communicationem per ſe primo ratur. n. divinæ : alioqui nulla eſſet alienſus quaſi ſpecifica inter prædictas proceſſiones. imo nec numerica : ſiquidem utraque communicaret eandem numero naturam.

Maxime, quia, ſicut in divinis tantum Jitur unica v. g. miſericordia, et unicuſque intellectus, ex eo quod iſta ſunt infinita intra ſuam lineam : et ideo unica v. g. recordatio ambit totam perfectionem hujus lineæ. ita tantum dabitur unica potentia ſubſtantiva, ſed unica generatio Verbi, quæ

totam vim generandi ul intra quaſi exhauriat. Et propterea Athanaſius in longiori Atium, epistoſa ad Serapionem epiſcopum, *contra eos, qui dicunt Spiritum Sanctum creaturam eſſe*, quæ habetur tomo 3, ex eo colligit, Filium in divinis non poſſe generare ac proinde Spiritum Sanctum ab eo procedentem non poſſe eſſe genitum, et Filium, ei ejus proceſſionem non eſſe generationem : quia Pater habet integre naturam, et Filius non accipit naturam materialiter, ſivo ſubſtance diſtinctam ſicut nos: ſed integram. prout integritas opponitur diſiſioni illius in plures portiones naturæ exiſtentes in diſiſis indiſiſis, ut in nobis contingit : et ſic ejus proceſſio non diſtinguitur a proceſſione Spiritus Sancti ſicut generatio, et generatio; ſed ſicut generatio, et alia proceſſio, quæ non ſit generatio : et ita ait : *Non enim ut homo Deus, nec diſiſam habet naturam, idcoque ipſe diſiſus non gignit Filium, ul ille vicissiſ efficiatur pater alterius. Quoniam autem ipſe Pater ex Paire non eſt, nec Filius pars eſt Patris : ideo neque ipſe gignit, ul genitus eſt, ſed integer eſt integri ſplendor, ſed imago.*

Confirmatur, et explicatur primo. Quoniam, ex eo quod natura intellectualis eſt radicaliter intellectualis, et volitiva, ita ut habeat quodammodo per prius eſſe radicem intelligendi, quam-volendi (modo tamen in l. to no tractatu 3 diſp. 4 explicato), idcirco in prima potentia, aut quaſi potentia, ſeu facultate, quæ ab illa, modo ibidem inſinuato oritur, aut quaſi oritur, explicatur radix illa intelligendi, primaque ejus operatio formahter ſumpta eſt *intelligere* : et deinde ſubſequitur voluntas, et volitio : ergo eadem ratione, quia prædicta natura divina ut facunda habet per ſe primo eſſe communicativam ſui ad intra, et deinde eſſe communicativam ſui amoris eſſentialis per voluntatem : propterea prima ejus communicatio erit communicatio ejusdem naiunc : ac proinde vera generatio. Et deinde ſecunda communicatio erit formaliter loquendo communicatio prædicti amoris; non vero generatio habens pro termino formali naturam divinam communicatam : alioqui talis proceſſio non eſſet proceſſio ſecunda præſupponens primam, et diſtinctam ab illa.

Confirmatur, et explicatur ſecundo. Quoniam propterea in vivente creato Conſtituta prima proceſſio, ſivo produotio, quæ ordine executionis in eo invenitur, non eſt generatio, quia ab initio ſuæ produc-

Cotifr-
DWiUr
cl rx-
plkalnr
primo.

||L!

ih d

'V Miz

S

tionis non habet omnem perfectionem re-
quisiUim ad hoc ut generet; sed* egcl :tu-
iritione, au.nnentatione, etc. Et simii ler,
postquam pervenit ad debitam augmenta-
lionem; tunc ideu prius alterat materiam,
quam genere:. M e>t, quam communicet
suam naturam substantialem alteri indivi-
duo, quia operatur dependenier a materia,
ct dispositionibus ejus, el substantia illius
non esc immediate openliva, sed meJiis
accidentibus. Et ita si vivens a principio
sum productionis esset perfectum, el com-
plete fipcundum nec egeret materia dispo-
sita, et prius alterato, Ione prima ejus
communicatio, esset communicatio naiu-
re : ex eo quod habere vim ad hoc, esse,
prima fœcundilas. primique vis communi-
cativa quæ in eidem natura reperitur : aa
proinde talis communicatio esset vera ge-
neratio. El deinde secunda processio, quæ
in illo viventi reper.retur, quæque esset
distincta in specie a prima communica-
tione, nequiret rationem generationis, et
communicationis prædictæ naturæ sortiri,
ul ex se constat. Quire, cum Deus sit in
se semper perfpctissmius, nec egeat dispo-
sitione alterante aliquam materiam, ad hoc
ut suam nalurjin ad intra communicet,
oportebit, ut prima processio, quæ intra
cum reperitur, sit generatio; non vero se-
canda : quippe qaæ, hoc ipso quod sil se-
cunda, sive per voluntatem, habet princi-
pium distinctum : et per consequens est
specie distincta a priori illa processione,
quæ est generatio.

Quæ omnia salis acate explicuit D. Tho-
mas in l distinctet. 13 quæst. l art. 2 his
verbis : *Dico igilur secundum hoc quod est
in dwinis ainjuo processio, secundum quam
una f^rsona procedit ab una : ct hrc at
processio generationis, secundum quam Fi-
lius est a Patre. El ideo per modum dicitur
esse a Patre. El ideo pes* modum dicitur esse
natura-, vd inldleclus : procedit enim ut
filius tt ul terbum .' quia in utroque motio
istarum processionum, scilicet nalurjr, ct
inleUectus est unius ab uno processio. Item,
est aliqua processio in divinis, quaesi simul
a duobus scilicd, ab eo, qui procedit, d ab
eo, a quo procedit : d lure didinguitur a
prima secundum originem : quia ista se-
cunda processio est a procedente secundum
processionem prodictam, Quæ est per modum
nalUtXt el inde cjt, quod ista processio di-
citur per uiodfim voluntatis esse.*

Ubi D. Thomas ideo asserit, processio-
nem Verbi ease generationem, et per mo-

dum naturæ, quia est unius *ab uno*, ut de-
notaret, talem processionem osse primam
ex his, qum in divinis reporiuntur : quia
hoc ipso esset a duobus non esset prima :
ex eo quod, ut disp. l dub. l Jixitnus,
non possunt dari in divinis duo innascibi-
les : sed buc ipso, quod detur secunda per-
sona, debet dari inter illas ordo originis
unius ex illis ab alia. Et similiter prop-
lereæ asseruit idem sanctus Doctor, proces-
sionem Spiritus Sancti non esse processio-
nem per modum voluntatis, quia est *a
duobus*, ul denotaret, esse secundam pro-
cessionem præsupponontem aliam priorem,
quæ sit per modum naturæ, per quam una
ex illis duabus personis prioribus proceiil
ab alii. Unde, ut animadvertit idem S.
Doctor quæst. lù de Potentia art. 2 ad 7,
adhuc creata generatio viventium per se,
id est, ex vi propriæ lineæ, non sup,o-
nil priorem aliam productionem ejusdem
generis, et speciei, ac ab eodeui proximo
principio profectam, sed omnis Pater est
primum principium in ratione generantis,
seu in ratione particularis causæ principalis,
quatenus, licet per accidens, el ex vi alia-
rum linearum, sive capitum Pater suppo-
nat sui productionem, quia non habet *esse*
a se, sed ab alio, et ideo nequit generare,
quin producatur; imo quin naturaliter lo-
quendoa parente, quem habuit, generetur:
hoc tamen, ut jam innuimus, aliunde, non
per se, et ex vi propriæ lineæ, provenit.
Diximus, *imo quin connaturaliler loquendo
a parente, quem habuit, generetur*, ut hæc
cubærerent cum illis, quæ N. Compluten-
ses in lib. Physicorum disputatione 15
num. 60 docent.

Et hoc ipsum docuit D. Martialis epist.
l ad Bardigalenses cap. 10 his verbis :
verftum, m quod credidistis, Filius csl
Unigenitus ante omnem substantiam, etc.
Spiritus vero Dei non est genitus, sictd
Verbum : quia ct ipse Spiritus in divina
xqualitate gloriosus processit ineffabililer ab
eo qui genuit, ct ab eo quoque qui genitus
est. Putamus autem, hanc eamdem ratio-
nem . et explicationem ejus, quam Ð. d.t u
Thomas adhibuit, allatam esse a Nysseno
lib. ad Alitabium : *filius non sinl hrcs DU*
prope Unem, obi distinguens duplex sup-
positum divinum procedens a Patre, in-
quit : *Aliud quidem conlinenler, et sine
ni/dto fñ primo eit, aliud v-ro per id, quod
immediate, a rx conlinenlt rst, ul cl uni-
geniti proprietas absque ambiguitate in Filio
muiutit. <l ex Patre Spiritum rssc non du-
bilelur,*

*lilelur, Filio, qui nu dius intercedit, ct sibi
ir.ipmti proprietatem tervante.* In quibus
verbis idc reo docet, filium sive Verbum
unigenitum : quia ejus processio est
ex continent:, id est prima; secus vero
jtfâcewo Spiritus Sancti : sed hanc esse
mediante processione Verbi eo modo, quo
infra latius dicitur.

Possunlque hæc omnia explicari ra-
tione, quam insinuat D. Thomas in hac
l prtequæsl U quæst. 87 art. l ad 2
punque nos supra tetigimus. Nam hoc
lp». quod processio per voluntatem sit
µα&o secunda orta ex appotitivo, oport-
tet, ut communicet per modum actus pu-
reimi ipsam rationem appetiti vi per mo-
dum etiam actus purissimi sumptam : ergo
o;ortcl, quod non communicet per se
primo naturam divinam : et per conse-
tuens, quod talis processio non sit gene-
ratio. Hæc secunda consequentia patet ex
prima. Prior vero ex antecedenti. Quo-
nam, ul latius in 2 tomo hujus nostri
Cursus Theologici tractatu 4 disputatione 2
dubio ultimo diximus. appetilivum per
modum actus purtssimi non pertinet ad
conceptum divinæ essentialæ. ul distñcUe
ωattributis: qua, ut locis citatis docuit
D. Thomas, appetilivum non potest esse
prima ratio alicujus entis ; se l semper
supponit aliam, ad quam subsequatur :
«çâl omnis inclinatio supponit essen-
tiam, ad quam consequitur : cum tamen
essentialæ, et id, quod constituit illam, de-
bnt esse primum in tali re.

Antecedens vero ejusdem primi enthy-
mematis ex sæpe dictis constat, et ex di-
cendis in hoc dubio in solutione ad 4
impiius patebit. Qu'a in divinis commu-
nicari debet per se primo principium pro-
ximam quo processionis. Et propterea na-
tara divina, sea *intelligere* communicatur
Verba ex vi processionis; quia est prin-
cipium quo proximum per modum actus
parissimi ejusdem processionis, seu est
h recto ipsamet processio activa Verbi.
UWe optime dicitur a Thomislis, quod,
' in his processionibus^ quia sunt per
tolum actus purissimi, non distingui-
tor virtualiter principium proximum quo
proceutonis ab ipsa processione activa,
rei sдум ex parte nostri modi conci-
. eodi : ita in eis communicatur per se
primo, tam principium proximum quo il-
fal, quam ipsa processio activa quoad id,
quæd utramque in recto importat : quia
comunicatur per se primo ipsa, v. g. in-

teHecto, ul est Ibrnialitor eminenter in-
tellectio, et vis ad inlelligendum absque
distinctione virtuali, et ut absque eadem
distinctione dicit cætera alia, quæ supra
diximus perlinere ad suam lineant, eoque
modo, quem ibidem tetigimus.

Nec refert, si objicias, quod in ente in-
creato, et infinito, qualis est Deus, potius
videbatur dicendum, quod omnis ejus com-
municatio ad intra debet esse generatio
habens pro termino formali communica-
tionem divinæ naturæ : siquidem natura
illius esi talis conditionis, ut petal esse in
pluribus suppositis quasi ordine quodam :
ita ut primo sit in Pair?.,et deinde com-
municetur Filio, ot posimodum Spiritui
sancto : ac proinde utraque ex his pro-
cessionibus in divinis reperti habebit ra-
tionem generationis; quamvis habeant in-
ter se prædictum ordinem.

Respondetur enim, quod infinitas di-
vinæ naturæ, ratione cujus potest esse in
pioribus suppositis, lanium exigit, quod
reipsa communicetur Fd:o, et Spiritui
sancto natura divina; non tamen quod sit
terminus formalis utriasque processionis :
siquidem ha'C eadem infinitas petit, ut
una ex his processionibus sit per intellec-
tum, et alia per voluntatem : ex eo quod
natura pure intellectualis, et perfectissima,
qualis ost divina, non habet alias vires,
sjve potentias, præter intellectum, et vo-
luntatem, quibus operetur, ut ex dictis
disput. l dub. 3 constat. Quare, cum pro-
cessionibus islæ sint univoCæ, ut supra asse-
ruimus, ei processiones univoca? habentes
distincta principal habeant etiam dis-
tinctos terminos formales, inde est, ut
hoc ipso, quod processio prima in divinis,
quæ est per intellectum, habeat pro ter-
mino formali naturam divinam, nequeat
processio Spiritus sancti, quæ est per vo-
luntatem. habere eumdem terminum for-
malem. Et ita, licet per illam (molo sla-
tim dicendo) communicetur natura divina,
nihilominus non est generatio : quia ad
id desiderabatur, ut terminus ejus formalis
esset natura divina, ut ex definitione ge-
nerationis viventium constat.

Nec necesse erit assertionem nostram
ratione alia in hoc dubio fulcire. Quoniam
in sequenti dubio rationem, quam l). Tho-
mas in hoc art. adducit, ex professo exa-
minabimus : ct ea semel examinata, el
plene intellecta, nihil aliud ad probatio-
nem prædictæ assertionis desiderabitur :
quia talis ratio est omnium optima, el

57.
Ob;rç

n^pnn-
co-

ρ/πoΛ.

DE fej. TRINITATIS MYSTERIO.

rom linjic, quantum materia, de qua est sermo, patitur, explicat, et probat. solutio amplius patebit ex his, quæ in solutione ad sequens argumentum dicemus.

s III.

§ IV.

Argumentum primum contra veritatem catholicam in assertione contentam, et solutio illius.

Argumentum secundum contra eamdem veritatem, el ejus enodatio.

ra, Prr&ufii
srgē-
mrhJua
ass/rtjo-
uen
raihnlī-
fjxa.
S:d licet veritas in nostra assertione tradita sit adeo certa : nihilominus non desunt pura, et difliciuā argumenta contra eaiu militanta. Primum est. Quod processioni Spiritus sancti convenit definitio generationis, nempe, *quod sil origo viventis a principio vivente conjuncto, in similitudinem natur** : ergo erit vera generatio. Consequentia esi perspicua. Antecedens clam videtur constato ! siquidem Spiritus panctos vere habet eamdem numero naturam vivam, et divinam cum Patro, ei Filio : ac proinde processio, per quam illam accipit, erit *origo viventis*, nempe Spir tas sancti, *a principio vivente conjuncto*, scilicet a Patre, el Filio, in *similitudinem natur**.

Nec refert, si dicas, quod etsi Spiritus sanctus vere habeat naturam vivam, et divinam; non tamen habet illam formaliter ox vi suæ processionis quod tamen ad rationem generationis desideratur, quod que in definitione illius nuper adducta includitur, ut in hoc eodem dubio dicemus.

Nam contra hoc est, quod, quidquid habet Spiritus sanctus, habet ab alio, juxta Jwj.tc. illud Joannis IG ubi Christus loquens de Spiritu sancto inquit : *l)e meo accipiet* : at id, quod, quidquid habet, debet habere ab af.o, non habet illud, nisi per processionem, qua ab illo procedit : ac proinde ex vi ejusdem processionis : ergo, etc.

Respondetur, legitimam esse solutionem nuPer traditam. Unde processio Spiritus mittendo sancti ex vi sua, cl præc so intra propriam MtīT Ibieam non habet communicare illi naturam inter divinam ; sed soliim amorem et impulsu dhinum, tanquam terminum formalem t.ndium. pnedicke communicationis. Et ad probationer in contrarium concedenda est major, et distinguenda minor. Λῖπ *per processionem, qua ab illo procedit*, consideratam pnvese secundum id. quod ha' el ex vi sum lîneæ, neganda est : coivi loratam secundum hanc rationem, et simul secandum id, quod habet intra alias linea;, et ratione identifications cum ipsis, eo .colenda est. El deinde neganda usi consequentia. Qme

Secundum argumentum contra eamdem veritatem, per quod procédons confirmari potest, sic se habet; Nam, vol Spiritus sanctus habet naturam divinam a se. el ex vi sua co mudo, quo illam Pater habet; vel ah alio, seu communicatam per aliquam processionem ? Non primum : alioqui essent in divinis duo innascibiles : ergo seundum : ac proinde Spiritus sanctus ex vi su.c processionis habet naturam divinam : siquidem id, quod habet res per suam processionem,.communicatur ei ex vi ejusdem processionis.

Confirmatur. Nam Spiritus sanctus cx F.«IA vi suæ processionis procedit ut Deus spiratas : ergo procedit ut Deus : quia procedere ut Deum spiratum, non est conditio diminuens, et tollens ab eo rationem Deitatis, seu quod procedat ut Deus : et consequenter ex vi ejusdem processionis coimanicabitur illi, quidquid habet.

Respondetur eligendo secundam artem illius dilemmatis in argumento contenti : Hr-w ita tamen, ut, dum dicitur, Spiritum sanctum habere naturam divinam per suam pro-aB*. processionem non inleUigatur habere eam per tale n processionem secundum id, quod precise dic i intra propriam lineam, sed secundum quod idenlilicalur cum divina natura, ex eo quod, quidquid est in Deo, est Deus.

Ad confirmationem transeat antecedens, et nuetur consequentia. Quoniam variatur appcdlitio. Nam in antecedenti illa particula ut reduplicat ralionem spirati tanquam formalem. ita ut sil sensus, quod ratio spirati, seu ratio impulsus, et amoris divini sit formalis terminus processionis Spiritus sancti : in consequenti vero reduplicat rationem Deitatis tanquam torminum formalem predict;· processionis. Unde : etsi Spiritum sanctum procedere ut Deumspiratum. non sit conditio diminuens, quæ toilal Spiritui sancto, quoi vere sit Deus, el quod per ejus processionem i Icntice sump-tam communicetur ei naturam divinam : ac proinde tollit, quod terminus ejus formalis sit præihcui natura : et ita etiam au-fert, quod talis processio sit generatio. Quia,

Quia, ut s.vpe diximus, ol stalim amplius «plicabimus, ad hoc ut processio illa esset generatio, requirebatur, ut intra propriam lineatu esset communicativa naturæ divinæ, et ejus terminus formalis esset eadem natura.

Explicantur omnia hæc. Etenim processu Spiritus sancti potest dupliciter considerari. Primo quidem secundum id præcise. quod habet intra propriam lineam, et ex vi illius, seu precise ut est processio per se hnlitem, ac proinde processio secunda in divinis reperta, non considerando id, quod habet intra alias lineas divinas ratione identificationis cum illis. Secundo vero potest «mi non solum secundum ea, quæ dicit intra propriam lineam, sed etiam secundum ipod, propter rationem nuper dictam, idiuiificalur cum natura divina et otnnibus aliis rationibus absolutis. Si priori sodo sumatur, tunc non habet communiore naturam divinam : alioqui, ut asserebamus, esset processio prima, non vero «condi ex iis, quæ in Deo reperiuntur. fees vero, si posteriori modo accipiatur. Nana, cum volitio, per quam Spiritus sancte procedit, sit identice tota natura, et perfectio divina, oportet, ut sicut, quia intra suam lineam cum præcisione sumptam dkil lotam perfectionem lineæ voluntatis, propterea intra eam, et ex vi sua commuerai banc perfectionem, et terminus formulis illius est amor, et impulsus divinus biioic perfectus intra lineam voluntatis : iu. quia eadem volitio est etiam infiniia intra omnes alias lineas, non quidem quia ao: ei formalissime competat, sed quia ionn-ilter identice est tota perfectio Dei : idcirco ratione hujus identiticationis habet fdun communicare Spiritui sancto natum divinam, clcunctam perfectionem Dei.

fc Polestque hoc amplius ex dictis explicari. Tum, quia idem numero principium communicationum inventum in principio quod communicatur, et ful sic diurna quasi transfunditur in ii, quod ab ipso procedit : ex eo quo i, cum hæc communicatio sit univoca, debent terminus, et jfadpium formale quo saltem proximum o h ejusdem rationis, et ejusdem quasi «pecisi ; ac proinde in præscnli debent esse ■bm secundum numerum : quia mullipliedo precise secundum numerum non habent nlocum in rebus expertibus materiæ, ut tono l tractatu l disp. l dub. l et sequential late diximus. Et ita , sicut præfittum principium communicat, et ponit Selinanl. *Curs. theolog., toni. HI.*

se ipsum in termino per ipsum producto secundum ea, quæ formalissime tale principium intra suam lineam habet : ita etiam secundum ea, quæ formaliter identice ei competunt. Tum etiam : quia, cum terminus hujus processioneis, rempe amor, et impulsus divinus, maneat in Deo, oportet, ut sit formaliter identice Deus : siquidem quidquid est in Deo, debet ratione summæ simplicitatis divinæ esse Deus : ac proinde etiam oportebit, ut sicut id, quod ei competit formalissime, nempe, esse amorem divinum habet a sua processione secundum formalissima illius considerata : ita etiam id, quod habet formaliter identice, habeat ab eadem processione secundum ea, quæ formaliter identice, quia est in Deo, dicit : ut ita servetur debita proportio inter processionem, et id quod per eam procedit : alioqui enim, vel S. Spiritus non haberet naiuram divinam communicatam a Patre, et Filio, quod est contra fidem, vel, si eam haberet, et non per processionem suam quoad ea, quæ formalissime importat, tunc talis processio non esset processio secunda, et per voluntatem, sed processio prima, et per intellectum.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma, 04. tum in articulo i hujus quæslionis Tum D.Thoni. etiam in l dist. 13 quæst. l ari. 3 ad 3 his verbis : *Dicendum, quod processio amoris in quantum hujusmodi habet, quod per ipsam natura aliqua communicetur: sed hoc habet, in quantum est in divinis, ubi non poles', esse aliquid imperfectum. El ideo Spiritus sanctus secundum rationem processioneis communiter loquendo non habet, quod communicetur sibi natura. El ideo talis processio non potest dici generatio secundum suam propriam rationem. Ex ipsa enim ratione generationis est, quod natura genito communicetur.*

Objectio triplex notanda contra solutionem præccdenlis argumenti, et responsio ad illam.

Nec refert, si contra solutionem hanc tria objicias. Primum est, hinc fieri, quod Spiritus sanctus non sit formalissime loquendo Deus, sed tantum identice : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam solum communicatur ei identice divina natura, solumque identice ejus processio quasi continet eandem

i

■ /

.k7
?»
4?
F
i i

' | t
*u:
- *P:

i?

*
J|

. K

ΓΛ.
liqilia
pruna
contra
prædic-
lam
FOlu«O-
nem.

iv

Confirmatur. Nani etsi intellectus beatus unitus cum divina essentia, ut habet rationem speciei intelligddis. sit identice, in esso tamen inleiligibili, Deus, ut in I tomo tractatu 2 disp. 2 diximus : j ihilominus, quia hic modus essendi I) um tantum est esse Deum identice. propterea adhuc in esse intelligibili non habetur perfecte divina essentia ab eodem bea o : ergo similiter, licet Spiritus sanctus in m** natural-, et intelfigibili sit identice Deus, si tamen formalisme non sit Deus, non erit perfectissimo modo Deas, sicut rdi- quæ persona* divina.

CA. Hephira secBaib-,

Confirmatur. Quoniam, vel per hoc. quod secundum ea. quæ idenlice talis processio affert sit communicativa divinæ nalunv, tollitur, quod Spiritus sanctus per eam procedens habeat naturam Dei ita perfecto ac relique pèsonæ. eiquo ita perfecte communicetur, vel non? Non quidem primum, propter ea. quæ in prima ex his impugnationibus dicebamus : ergo secandum : ergo talis communicatio ?a' tem identice erit generatio : siquidem saltem identice præstat, et continet id. quod præstat, et continet generatio, nempe, communicationem perfectam naturæ divinæ, seu quod Spiritus sanctus ha'eat perfecte esse Deum.

C7. Rrplira tertii.

Tertium est. Quad ad rationem generationis tantum desileralur, quod communicetur natura generantis; non vero quod hoc sit ex vi processionis. Et ideo generatio viventium solum delinitur per hoc,

quo i sil origo viccnlisa vivente in simililudinem nature, non vero adililur, quod hoc sit ex vi pruevs^iunis : ergo, cum Spiritui sancto communicetur per suam pruce«sionem, licet non ex vi processionis natura divina, non erit cur ejus processio non sit generatio.

Respondetur enim ad primam ex hi\$ o' jecLombus, quod, licet ex identifieatione quæ est inter Spiritum sanctum, ut est (erminus suæ processionis eum divina natum, e; inter eadem processionem cum pnedicia natura, oriatur, quod Spiritus sanctus uit Deus; ejusque processio quatenus sic identificata contineat eamdem naturam divinam; attamen per hoc non tollitur quoad pne- sons, quoti Spiritus sanius formalissime sil Deas. Sicut, licet ex identification^ quæ est inter potentiam obedientialem naturæ human@ ad unionem hypostaticam, ac promie al subsistent am, et existentiam Ver. i, Pt inter potentiam, sive capacitatem naturalem in or.line a! propriam subsistentiam. et existentiam, oriatur, quod in Christo Domino potentia hæc naluralissub- s.slat, et existai per subsistentiam, ei oxistentiam Verbh et in nobis potentia obedientialis jam dicta habeat subsistere, et exister? per nostram subsistentiam, et existentiam naturalem : attamen setcel supposita hac i leniificationonc, tunc non solum identice, sed etiam fonnabssime son-, prædicta- potentiæ existentes, et subsistâmes per existentias, et subsistentias jam explicatas, idest, recipiunt in se effectus, aut qussi effectus formalissimos carum.

Accedit, quod aliud est, an Spiritus sanctus, ut i. nninus formalis suæ processionis, st tantum identic@ Deus: aliud vero, au ipse Spiritus sanctus absoluto et sinjpliciier loquendo, sive in esse entis habeat hoc modo tantum esse Deum. Licet ergo Spiritus sanctus secundum priarem considerationem tantum identice sii Deus, quia non terminat formaliter per divinam nitnrun, quæ et simpliciter et absolute communicatur; sed tantum rationis amoris, et impulsus divini per se primo illi communienti, et ita secundum hanc considerationem solummodo dicit pr r l' dum amorem : attamen Spiritus sine- tus secundum posteriorem considerationem hib-; fonmdissime -.> . Itaum: quin *fc sumptus non nominal s dum UTminmformalem sua pro oss oml-. .ó «| et'diii diviti mi naturam : et id<-» affert illud quasi conjunctu@,

conjunctum, quod quasi coalescit ex termino formali suæ processionis, el ex natura divina, ac reliquis aliis attributis, necnon expropria personalitate : taliter, quod licet fn esse termini formalis dicat de principiisolum amorem ; ai tamen in esse entis, e absolute ac simpliciter loquendo dicat principalius naturam divinam, et propriam personalitatem, quam attributum amoris, quod in esse termini formalis prædictæ {processionis a?t quid formalissimum in eodem Spiritu sancto.

Undo : sicut licet actio v. g. cum præ- risione sumpta tantum identice sil passio, d passio similiter eodem modo accepta solumodo idenlice sit actio : nihilominus conjunctum illud, quod ex passione, et actione coalescit, est formalissimo actio, et passio : ita licet Spiritus sanctus præcise in esse termini formalissimi suæ processionis tantum tot rationem amoris, et impulsus divini : a tamen ipse Spiritus sanctus in esse entis, sive absolute et simpliciter consideratus secundumquam rationem dicit prædictum conjunctum, et in eodem conjuncto principalius affert suam personalitatem, et naturam divinam) non solum identice, sed formalissime erit Deus, babebitque omnem perfectionem, et rationem absolutam, quæ in quavis ex divinis personis repentur.

Quare ad formam hujus objectionis nonnda est sequela. Et ad probationem dis- fifom idenlice communicatur ci natura dinna, si Spiritus sanctus consideretur f-nese quoad rationem formalem terniiuodisuam processionem, concedenda est. Ci-ierum, neganda est, si idem divinus Spirilos consideretur in esse entis, sive afeolote et simpliciter loquendo, et non st est sub hoc, vel illo conceptu, et ut peculiari aliquo nomine significatur. Quia eundam hanc considerationem, idest, in ratione entis sumptus non consistit in raone illa formali terminandi ; sed cons- dbritor in sua quidditale et essentia per wlaram divinam : ex eo quod in esse ral-. et molo dicto h.TC est prior ratio fit», etcæieræ nliæ consequuntur ad ista. Et eodem proportionali tamen modo, Ide distingui idem antecedens quoad seffindam ejus partem, nempe, quod solum iteiliu ejus processio quasi conlincl divi- ro noturam, et concedi de oalem pro- cum præcisione sumpta : siqui- <1/3 secundam istam considerationem non tiLvtex vi sua, sed solum identice quasi

continere divinam naturam, ut habet rationem naturæ : Cæterum negandum est idem antecedens, si inielligatur de prædicta processione, ut quasi coalescit ex volition@ divina, el natura Dei ratione identification^, quam cum ipsa talis volitio habet, necnon ex proprio connolato ejus. Nam, licet ex identilicationo oriatur illud conjunctum, attamen conjunctum ipsum in le coalescens formalissime habet naturam divinam.

Diximus, negandam esse priorem partem antecedentis, si idem dioinus Spiritus consideretur in esse entis, sive absolute, el simpliciter loquendo, non vrro^ ul peculiari aliquo nomine significatur : ct quod priori illo modo sumpti potissima ratio est natura divina. Ut abstinereamus ab illa quæ- sitione, an nimirum, prout significatur nomine Spiritus sancti, dicat de principali relationem, aut rationem impulsus divini, vel divinam naturam. Sicut, licet A'erbum divinum in esse entis, et secundam se, ac absolute, et simpliciter sumptum afferat, ex parte rei concept@ naturam divinam : attamen, ut significatur sub conceptu, et nomine verbi, tunc primum, et potissimum, quod per hunc conceptum exprimitur, est relatio ejusdem ad dicentem. Et similiter, licet primum, et potissimum, quod est in Petro v. g. in esse entis, sive abso'ute et simpliciter sumpto, sit sua essentia : attamen, ut concipitur, et significatur sub conceptu, et nomine Pdri, aut Personæ, tunc individuatio, et personalitas ipsius est primum, et potissimum, quod per illud nomen significatur, et ibidem concipitur.

Ad confirmationem concessio antecedenti, negetur consequentia. Tum, quia modus identilicationis, quo intellectus beatorum identificatur cum essentia divina, est modus imperfectus, et admittens dictionem realem potentialem, ut in I tomo tractatu 3 disp. 2 latius diximus, et identificatio illa tantum per participationem est identificatio cum divina essentia ; secus vero in præsentī contincit : et ideo non est uirobique par ratio. Tum etiam : quia intellectui beato non unitur (adhuc semel supposita identilicationo ipsius cum essentia divina in ratione speciei intelligibiiiis) ipsamet essentia, ut formalissime habet rationem intellectionis, s?d est ibidem secundum hanc considerationem pure identico, et (ul sic dicamus) pure materialiter (quia nimirum eadem simplicissima forma

Λ<l
conlir-
nwtiu-
liem.

XV.
IX Ci
: H Y.

Λ

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

est in Deo species intelligibilis, et intellectio/ : et ideo non sequitur, quod semel d ita praxlieta iJenlificatione, tunc essentia, ut formalissimo habet rationem intellectionis, uniatur cum intellectu beato : ex eo quod praedictus intellectus est incapax talis unionis ratione suæ limitationis, et divina essentia ratione sua· infinitatis nequit secundum hanc considerationem illi uniri : siquidem hoc ipso, quod illi sic uniretur per modum intellectionis, ac proinde per modum operationis vitalis, deberet procedere ab eodem intellectu beato, sicut et omnes ali» intellectiones, et operationes vitales procedunt ab intellectu, et principio vitati, cui uniuntur in ratione intellectionis, aut oj^rationis vitalis : constat autem, quod essentiam divinam, ut habet rationem intellectionis, sic procedere ab intellectu beato, est supra finitatem, et limitationem ipsius intellectus : ac Undem hoc ipsum arguero (si dabile esset) in essentia divina, esse quid finitum et limitatum, et per consequens id cum ejus infinitate pugnare.

71. Ad secundam objectionem neginda est ie/rih seQâfda. a(l probationem concedendum rq-bcj. ojl antecedens, sed neganda consequentia. Quoniam , ad lio.: ut processio Spiritus sancti esset iientice generatio illius, oportebat, quod idenlificaretur cum aliqua generaiono ejusdem Spiritus sancti formalissime tali, quod tamen implicat : ex eo quod Spiritus sanctos nequit esse genitus. Sicut ad hoc, quod idem Spiritus in ratione termini formalis suæ processionis fonniliter sumpt© sit identice Deus, oportet, quod idenlificetur cum natura divina, a qua aliquid habet formaliter esse Deum.

ApniHr Dnde probatio hæc peccat in reddendo defixu;* non causam pro causa. Quoniam causa, ubjer- seu ratio, propter quam aliquid est identic generatio, non est, quia communicet ilentice naturam (ex hoc enim solum habetur, quod sit identice Deus), sed quii communicat illam ratione identificationis quam habet cum aliqua processione, quæ formalissime sit generatio. Quia per hoc, quoi aliquid sil identice tale, solum significatur, quod habeat esso tale ratione alijus, quod sit formaliter tale.

72. Ad confirmationem eligenda est posterior pars illius dilemmatis, quatenus per CAiifir- ilfatn significatur, quod absolute et simpliciter loquendo non tollitur ab Spiritu rr jiiio- sancio ex eo quod ejus processio solum iden <j>t dem lice communicet naturam divinam, quod dclur.

ipse, et illa communicatio sint ita perfecta, sicut ali© personæ, et communicatio, per quam Verbo communicatur natura divina. Nam, licet processio per voluntatem ex vi suæ lineæ non exprimat tantam perfectionem, quantam processio Verbi : rb tamen ipsa includit totam perfectionem, quam prmdicta processio , sicut et quodlibet attributum Dei includit totam perfectionem re ipsa, quam reliqua attributa, el natura dicunt, propter intimam inclusionem omnium in quolibet, ut in 2 tomo tractam l disput. 7 num. 72 et deinceps diximus. Cælerum neganda est consequentia. Et ad probationem patet, ex dictis dislinguen» dum esse, et si sensus sit. quod saltem identice per identificationem cum generatione formaliter tali pnesiat i.l, quod generatio, nempe, communicationem naturæ Dei, neganda est : secus vero, si sensus illius sit, quod per identificationem ad naturam divinam sub conceptu naturæ pnesiet identice id, quod generatio quoad hoc, quod est communicare identice prædicbm naturam. Hinc tamen non iit, talem communicationem esse identice generat onem, stxl esse identice naturam divinam, ex eo quod, qu dquid est in Deo, e*t Deus.

Advertendum tamen, quoi cum negamus, processionem Spiritus sancti esse identice generationem, tantum volumus, quod non sit identice generatio formal ler talis, non tamen negamus, esse ident ce generationem virtualiter, aut quasi virtualiter talem : quia licet non identilicetur cum generatione Verbi quæ sola est generatio formaliter talis, identificaiur tamen cum divina natura, in qua virtualiter, aut quasi virtualiter continentur, ut in prima, el fontali linea omnia, quæ sunt in Deo.

Ad tertiam objectionem respondetur negando antecedens. Nam hoc ipso, quod generatio viventium definiatur per hoc, çirod *silorigo virentisa vivente in similitudinem* natwrr, denotatur, quod terminus formalis illius est natura, quæ sit saltem eadem secundum speciem in generante, et genito: ex eo quod actiones definit© per suos terminos definiuntur per cos, tanquam per terminos formales ; cumque idem sit, aliquam actionem, sive mutationem habere aliquid pro termino formali, ac ex vi sua tendere ad communicandum prædictum terminum, ex eo quod ratio ejus fonnalis sila est in hoc : propterea hoc ipso, quod generatio deliniatur per hoc, quod sil *oriijo riventis* communicativa naturæ, ibidem dicitur.

ton quod habeat naturam | ro termino |
formali, ctquod ex vi sua, seu oc vi suæ
processionis cQnnnunicet pi redictam natu-
ram. Et ita videmus, quod in rebûs creatis
non datur aliqua productio, quæ sit *origo*
vitenlis a principio vivente conjuncto, et
habeat pro termino formali naturam eam-
dem, quæ est in generante, ct nihilominus
nou habeat ex vi processionis communi-
ttra productam naturam.

taj* Unde per hanc particulam, *cx vi proces-*
wiix. non importatur aliquid distinctum
a reliquis particulis definitionis generatio-
nis viventium. Idque potest magis explicari :
ex eo quod hæc particula tantum potest
denotare, vel quod generationi conveniat
producere simile secundum propriam ra-
tionem formalem, aut secundum propriam
virtutem, sive efficaciam, aut in ordine ad
suuui terminum formalem. Ex quibus pri-
mum, certum est, non importare aliquid
præter id. quod in aliis particulis defini-
tionis continetur : quia omnis definitio con-
unit definito secundum eam rationem for-
malem. quæ in ipsa explicatur. Et idem
est dicendum de secundo : quia cuilibet
productioni, sive sit generatio, sive alia
ictio, debet convenire secundum propriam
virtutem, et efficaciam producere suum
proprium terminum. Et tandem idem est
certum de tertio : quia sicut essentia ac-
tionis consistit in ordine ad suum termi-
naro formalem, ita etiam debet definiri in
ordine ail eum, et non est necosse expli-
care, quod id, quod ponitur pro termino,
sit terminus formalis illius.

*Argumentum tertium contra prxdiclam
veritatem, el occurs s ad illud.*

‘ Tertium et principale argumentum,
Contraeamdem veritatem in assertione nos-
tra stabilitam est hujusmodi. Nam Spiritus
Λ", sanctus ex vi suffi processionis procedit ut
rtf tttesi idem in natura cum suo principio :
ergo ejus processio erit generatio. Hæc
ultima consequentia patet cx priori. Quo-
niam processioni Spiritus sancti conve-
niam priores particular contentæ in dei-
Litione generationis viventium, nempe,
⟨*piet iit oiigo viventis a principio vivente*
hr.jurclo : siqn dem Spiritus sanctus est
terminus vitalis voluntatis divinæ, et in
« manens : ergo, si simul procedit ut

Deus, et in eadem natura divina cum suo
principio, non poterunt non omnes part’-
Culæ definition s generationis viventhim
convenire prædictæ processioni : ac proinde
tabs processio erit vera generatio. Prima
vero consequentia ex antecedenti videtur
constare. Quoniam persona divina non pu-
to.-t non dicere naturam divinam : et i a,
quod procedit ex vi suæ processionis ut
persona divina procedet utique ex vi illius
ut Deus.

Antecedens autem probatur. Tum : quh
Spiritus sanctus ex vi suæ procession s pro-
cedit ut subsistens in aliqua natura, cum
in se sit subsistens, et non possit habere
subsistentiam aliunde, nisi ex vi suæ pro-
cessionis, ex eo quod prædicta subsistentia
debet esse quid productum : ergo, cum ex
vi suæ processionis non procedat ut fu! sis-
tens in aliqua natura creata, procedet ex vi
illius ut subsistens in natura Dei : et per
consequens ut persona divina.

Tum etiam : quia Spiritus sanctus ex vi
suæ processionis procedit ut distinctus rea-
liter a Patro, et Filio, ut cx se constat :
at non potest realiter distinguì ab illis, nisi
ut est una ex personis divinis : ergo ex vi
suæ processionis procedit ut persona divi-
na. Tum deinde : quia, si ex vi suæ pro-
cessionis non procederet ut persona divina,
haberet hoc aliun !e, et per accidens : si-
quidem id, quod convenit alicui, et non ex
vi suæ processionis, advenit ei aliunde, et
per accidens, ut in creaturis cernitur : ergo,
cum nihil per accidens possit Deo conveni-
re, oportebit, ut ratio personæ d.vina? con-
veniat S. Spiritui ex vi suæ processionis.

Tum denique (per quoi explicatur pro-
batio procedens) : nam de facto per proces-
sionem, qua Spiritus sanctus procedit a
Patre, ct Filio, communicatur ei, quod
sit persona divina, ut communiter docent
Theologi : ergo cum processio ista non
habeat communicare hoc per accidens, ne
etiam per accidens habeat Spiritus sanctus
esse Deum, habebit hoc ex vi alicujus ra-
tionis eidem intrinseca), et essentialis : et
per consequens ex vi sua : et ita S. Spiritus
ex vi sua procedet ut persona divina.

Confirmatur. Tum, quia ex vi proces-
sionis Spiritus sancti debet ei aliquid divi-
num communicari : alioqui ejus processio
non esset divina : ergo cx vi ejusdem pro-
cessionis debet ipsi communicari, quod sit
persona divina. Probatur consequentia.
Quoniam illud divinum, quod ei communi-
catur ex vi sua» l rocessionis non potest

primo
3alrrv.
d H«.

S iuadj
profana.

À®?–
riZ 'b ?!./..'
.⁂·0. ,πC

U ri lia
Pr»»b-æ<>.

Conlif-
miiur.

communicari tanquam quid inhærens : si-
quidem hoc repugnat Deo : ergo tanquam
quid per se subsistens in natura divina : et
per consequens Spiritus sanctus procedet
ut persona divina. Tum etiam : quia ex
vi processionis communicatur eidem Spi-
ritui sancto amor substantialis : ergo sub-
sistens : ergo persona divina.

Respondetur negando antecedens. Et ad
primam probationem negandam esi, Spi-
ritus sanctum ex vi suæ processionis, seu
priori secundum illud, quod ejus processio intra
propriam lineam affert, accipere, quod sub-
sistens in aliqua natura, sive creati,
sive mereata : quamvis per suam processio-
nem secundum id, quod identice affert, ac-
cipiat, quod sit subsistens in natura divina.

Ad secundam probationem concedenda
est major et neganda minor. Quia ad hoc.
ut Spiritus sanctus ex vi suæ processionis
procedat vel distinctus a suo principio, sa-
lis est, ut ex vi illius communicetur ipsi
amor subsistens subsistentia relativa, vel
quod communicetur prædictus amor modi-
ficalis, aut quasi modificatus per relatio-
nem procedentis a suo principio, seu
spirali ad suum spiratorum. Cæterum, sive
processio Spiritus sancti habeat ex vi sua
communicare amorem subsistentem ut la-
tem, sive precise ut distinctum, id est, op-
positum relative cum tuo principio; non
tamen propterea Spiritus sanctus ex vi suæ
processionis procedet ut personæ divina :
quin al hoc desiderabatur, quod procederet
per modum subsistentis ex vi processionis;
nam quidem in solo amore divino, sed
etiam in natura divina: et per consequens,
quid ex vi ejusdem processionis communi-
cetur prædicta natura. Cum autem dici-
ruus, Spiritum sanctum ex vi processionis
habere esse amorem per se subsistentem
subsistentia relativa, nolumus, quod præ-
dicta subsistentia sit terminus formalis quo-
talis processionis sed solum conjunctum
illud, quod ex ulroquo coalescit, nempe,
ex subsistentia relativa, et amore divino,
esse terminum formalem qui prædictæ pro-
cessionis, ad quem ex vi suæ lineæ* termi-
natur.

Ad tertiam probationem dicendum est,
quod, etsi processio Spiritus sancti habeat
aliunde communicatio naturam divinam ei-
dem Spiritui sancto, non tamen absolute
loquendo hoc convenit ei per accidens, sed
per se : quatenus per hoc denotatur, quod
per se formaliter identice id habet.

Ad ultimam vero probationem concc-

dendum est «antecedens, et neganda conse-
quentia, si sensus illius sit, quod processio
Spiritus sancti ex vi alicujus rationis for-
malis propriæ lineæ distinct» ab aliis sit
communicatio nature divinæ : secus ta-
men, si sensus illius fuerit, quod ex vi ali-
cujus rationis formalis per se identice ei
convenientis hoc habeat. Nam (ut dictum
est) processio illa, ut identificata cum divi-
na natura, communicat eam Spiritui.

Ad confirmationem quoad primam ejus
probationem concedendum est antecedens,
si ly *divinum* sumatur, non precise pro na-
tura divina sub conceptu naturæ, et es-
sentia Dei; sed pro quavis formaliato
divina, sive sit formalitès nature, sive
alterius attributi. Sed neganda est con-
sequentia propter jam dicta. Et ad probatio-
nem concessa antecedenti neganda est con-
sequentia : quia hinc ad summum sequitur,
communicari ex vi processionis amorem
divinum, ut subsisteret, et modo expli-
cato, non vero rationem personæ quæ ne-
cessario dicit subsistens, non qualitercum-
que. sed in natura divina.

Per quod etiam patet ad aliam probatio-
nem ejusdem confirmationis. Nam etiam
ratio substantialis in divinis potest bunit
prout dicit substantiam Dei, quæ sit natura
divina ; vel prout dicit rationem substan-
ti». prout distinguitur ab accidenti, et est
quid commune omnibus attributis divinis.
Unde ex his duobus rationibus ad sum-
mum posterior ista ex vi processionis, et
modo jam insinuato, et statim magis di-
cendo communicatur Spiritui sancto.

Ad le, probabile esse, processionem Spi-
ritus sancti ex vi sua tantum terminari
formaliter ad amorem divinum ut talem,
non vero ut substantialem, sed ab hoc
præscindere. Quia sicut ratio speciei intel-
ligibilis non contrahitur per se formaliter
per rationem substantialem. vel accidentis in
essentivo : ita nec ratio amoris, sed
penes diversas rationes amoris, et impul-
sus. Et ideo, si per impossibile darentur
duo amores, quorum unus esset substan-
tialis. et alter accidentalis, si tamen con-
venirent in omnibus aliis ad amorem requi-
sitis. tunc essent ejusdem speciei : sicut
species intelligibilis Angeli Gabrielis, quæ
est accidens, et essentia ejusdem Gabrie-
lis, quæ est species intelligibilis respectu
sui, et est substantia, habent in ratione
speciei intelligibilis esse ejusdem rationis
atomum* : quia conveniunt in arteris requi-
sitis ad speciem intelligibilem, scilicet, in
immaterialitate.

imiuaieriullhto, et objecto : et ratio sub
slanliæ, vel accidentis in esso entitativo de
mderiali se habet ad illam, ac proindo in
recU linea contractionis formalis speciei
iateilfeibilis non debet poni : sicut nec in
rtCla linea contractionis amoris, ot impul-
sus ponentia est.

Qua*solutio Videtur satis probabiliter de-
sum: ex D Thoma in l ad Annibaldum
dut. 13 ipiæ?t. l art. 3 ad l ubi sic inquit:
ûiûmdum, *quod processio Spiritus sancti
ntohabel, quod sil ad substantiam, in quan-
lum proccnto ainuris : sal solum in
quintum est processio amoris divini* : idest,
io quantum est amoris existentis in Deo,
'i quo, propter idontiticaionem omnium,
piæ sunt in illo cum natura ipsius Dei, de-
lent esse ejusdem naturæ cum ipso Deo.
Diximus aulem. solutionem praedictam sa-
lis probabiliter desumi ex D. Thoma. Quia
re:Ia ex eo relata possunt etiam non pa-
rum probabiliter exponi de substantia, non
qualitercumque, sed prout est idem quod
substantia. PinaturaDei; non vero prouL est
ratio quædam transcendens transcendentia,
ct communitate rationis ad omnes formalis-
tes divina*?. Congruilque hæc expositio
com argumento, quod D. Thomas adduxe-
rat hd probandum, processionem amoris
esse generationem amoris in divinis : exeo
•qdolesl processio ad substantiam, et ge-
neratio est eliam motus ud substantiam. A4
quod recondet, generationem non essemo-
tain adquamcumquo substantiam, se l ad il-
lam, quæ est ipsa natura : et quod proces-
sio amoris non sic est ad substantiam nisi
prout ost amoris divini, i l est. amoris exis-
temis in Deo, ubi omnia existenlia in illo
sunt ratione identilicationis cum eo ipsa
wntia. ot natura divina.

Eiplicantur hæc omnia duplici exemplo
Primum est productionis v. g. Petri, quæ
Icet adæquata sumpta attingat, quidquid
»n quocumque capiie est in illo, attamen, si
«ffliatur cum præcisione. et inadæquate,
tunc non est neccsse, ut ad omnia, quæ in
Paro reperiuniur, terminetur, sed illa pro-
ductio Petri a Paulo, v. g. ut est ab illo,
jêcnndnm quoi est animal, non attingit
iMnnn, ut est rationalis : ac proinde (am
ip.M. ul est sub hac. præcisione. quam ler-
flunus per cam sic sumptam productus
proscindunt a rationabilitate.

Secundum exemplum est actionis conse-
CT4livæ, quæ Ijcei adaequate sumpta, lam
^canium ea, quæ dicit ex vi verborum,
q*fûn secandum ea. quæ per concoinitan-

tiam allert, tormmmetur al corpus Christi
quoad omnia substantialia, quæ dicit : at-
tamen, si consideretur illa actio inadæquate
secundum id, quod habet ex vi verborum,
t mtum terminatur ad corpus Christi, quate-
nus corpus est. non vero ut vivum, neque ot
vivum vita rationali : quia omnia hæc per
concomitantium ibidem reperiuniur. Et ideo
consecratio inadæquate, et cum præcisione
formalissime considerata præscindit a con-
versione panis in corpus Christi prout vi-
vum, aut non vivum : quamvis considerata
quoad id, quo i concomitanter affert, termi-
netur ad idem corpus ut vivum* vita ratio-
nali. Pariter ergo processio Spiritus sancti
admquato sumpti, tam secundum ea, quæ
dicit intra propriam lineam, quam secun-
dum illa, quæ affert inira alias lineas ra-
tione ident licationis cum ipsis, communicat
Spiritus sancto totam perfectionem Dei : at-
tamen, ut præcise quasi oritur a voluntate
divina intra propriam lineam cum præci-
sione sumpta, tantum communicat impul-
sum, et amorem divinum, et præscindit al»
hoc, quod umor, et impulsus iste sit Deus,
vel non habeat naturam divinam per mo-
dum naturæ.

Ex quo etiam deducitur major*explicatio
eorum, quæ num. 68 dicebamus» scilicet,
quomodo Spiritus sanctus in *esse* termini
suæ processionis solum identice sit Deus,
cum tamen in *esse* entis, et absolute, ac
simpliciter loquendo dicat principalius, et
ut rationem formalissimam sui, quod sit
Deus. Nam sicut Christus, ut est terminus
formalis actionis consecrativæ, tantum est
identice. et per concomitantium quid vivum,
et ita constituitur in *esse* termini per ratio-
nem corporis, ut præscindit a vivo, et mor-
tuo, cum tamen in *esse* entis absolute et
simpliciter loquendo constituatur per esse
vivum vita animali, et rAtonali, et hoc per
so primo importet : ita idem quoad præ-
sens (proportione servata) dicendum est.

Spiritui
UUctik
io
termini
tot tden-
liée
Deus.

JL

Argumentum quartum contra veritatem
catholicam, una cum responsione
ad illud.

4

' f

Quartum argumentum contra veritatem 8».
jam dictam sic se habet. Nam Spiritui Qoartem
sancto ex vi suæ processionis communica- Oo?iæπ.
lur ratio entis divini : ergo ex vi ejusdem
communicabitur illi ratio naturæ divinæ :
ergo ejus processio erit vera generatio.

W

Hæc ultima consequentia patet ex pr ori. Prima vero ex antecedenti videtur deduci. Nam actio infinite perfecta attingens ex vi sua rationem aliquam communem, et transcendente[m] repertam in re producta attingit etiam omnes rationes sub illa contentas, quæ eidem rei productæ conveniunt, ut patet in creatione, quæ hoc ipso, quod attingat rationem entis repertam, v. g. in homine, attingit etiam ex vi sua omnes differentias, et modos contentos sub ente, et in eodem homine inventos : ergo, si processio infinite perfecta Spiritus sancti attingit ex vi sua rationem entis divini in eo inventam, habebit ex vi sua attingere naturam divinam, quæ e[ss]e in eodem Spiritu sancio, quæque quasi continetur sub ente divino.

Antecedens autem probatur. Tum : quia cuilibet rei procedenti communicatur ex vi suæ processio[n]is entitas in eadem re inventa: ergo, cum in Spiritu sancto reperitur entitas divina, communicabitur ei ex vi suæ processio[n]is prædicta entitas. seu ratio entis divini. Tum etiam : quia Spiritui sancio ex vi suæ processio[n]is communicatur ratio impulsas, et amoris divini, ut communitor docent Theologi : ergo ex vi ejusdem debet communicari ratio entis divini : nam hæc intime transcenditur in amore divino, et predicate transcendentia communicantur ex vi ejusdem processio[n]is, per quam communicatur id, in quo transcenduntur. Maxime : quia predicate transcendentia solum ex parte modi concipiendi distinguuntur a re, quæ transcendunt : id autem, quod convenit alicui rei, et solum ex parte modi concipiendi ab illa distinguitur, communicatur ei per eam processionem. perquam procedit, et ex vi illius, ut inductive constat.

Confirmatur. Quia non suum ens divinum, ut est ratio quædam communis communitate rationis, tam essentialiter divinæ, quam reliquis formalitetibus divinis, sed etiam essentia divina, ut habet rationem transcendentis, imbibitur intime tanquam prædicatum transcendens, et commune communitate rei in amor essentiali, qui Spiritui Sancto ex vi suæ processio[n]is communicatur : ergo ex vi ejusdem processio[n]is communicabitur illi divina natura : et per consequens ejus processio erit vera generatio. Antecedens patet ex iis, quæ sequenti quaestione dicemus, dum explicuerimus quomodo essentia divina habeat rationem trans en-

dentis respectu relationum, ita ut non solum identitice[m] cum eis secundum hanc rationem sumpta; sed etiam intime in eis imbibatur per modum prædicati transcendentis, et communis, non qualitercumque, sed communitate rei.

Prima vero consequentia ex antecedenti videtur constare. Quoniam prædicatum commune, et transcendens transcendentia, et communitate rei, id est, per modum prædicati singularissimi, et non multiplicabilis in iis, in quibus transcenditur, est transcendens potiori, et nobiliori modo, ac proinde intimiori, quam prædicatum, quod est transcendens, et commune communitate rationis, sive per intellectum : ergo, si hoc attingitur, et communicatur ex vi illius processio[n]is, perquam attingitur, et communicatur res illa, in quam transcenditur : consequens erit, ut potiori ratione communicetur ex vi processio[n]is Spiritui Sancto essentia divina, ut habet rationem transcendentis, et communis communitate rei respectu amoris essentialis, qui eidem Spiritui Sancto ex vi processio[n]is communicatur. Secunda vero consequentia ex hac priori, et ex antecedenti videtur aperto sequi

Nec revert, si occurras, amorem essentialem, qui Spiritui Sancto ex vi processio[n]is communicatur, non includere ex vi suæ lineæ essentiam divinam per modum transcendentis; sed solum eam includere quia prædictus amor est in Deo, et quidquid est in illo includit essentiam Dei. ut habet rationem transcendentis.

Nam contra hoc est, quod talis amor ex vi suæ lineæ per se esse in Deo : ergo si ex eo, quod sit in Deo, habet imbibere naturam divinam, vel est transcendens, etiam habebit hoc ex vi suæ lineæ : siquidem id, unde hoc ei provenit, est petium ex vi prædictæ lineæ.

Confirmatur. Quoniam, quod talis amor est divinus, et potius processio sint in Deo. K convenit illis ex eo, quod prædicta processio est actio, sive operatio immanens, et amor divinus est terminus immanens prædictæ processio[n]is : hæc autem conveniunt utrisque ex vi suæ lineæ, ut constat: ergo, etc.

Respondetur ad argumentum concedendo antecedens, sumpta ratione culis divini, prout non dicit naturam divinam, sed rationem entis ut inclusam in ratione amoris, et impulsus divini. Nam licet processio Spiritus sancti non attingat rationem

nem hanc ul terminum formalem, sicut ueC rationem illam substantia* nuper dic- tam, et transcendentem omnia divina : attingit tamen rationes hue quodammodo M vi processionis, quatenus perse, et in- tra propriam lineam habet attingere illam (ut sic dxamus) portionem v. g. entis «li- rini. quæ specialiter incluiitur, ct trans- cenditur in amore divino, hoc ipso quod ex vi sua attingat eumdem amorem ut torminum formalem : quia prædicta quasi portio perlinet absolute, et simpliciter ad (ineam amoris.

Olerum neganda est utraque ’conse- quentia. Et ad probationem prioris, in qua innititur posterior, dicendum est, quod etsi idioinlinite perfecta, et adæquatec secun- dum omnia, quæ allert, sive formalissimo rive itienlice, considerata, ac attingens ex vi sua rationem aliquam communem, et tnnscendentein attingat etiam omnes ratio- nes in re illa repertas : non tamen est nor caso ut considerata inadæquate, scu ρπυ- c>! secundum id, quod ex vi suæ lineæ i&rt. tunc attingat omnes illas, quando imainns formalis, et per se prinius illius ?on est illa ratio communis, et transcendens

ratio a’ia, in qua hæc imbibitur, ita ut rato illa communis, et superior solum per ses&ando, sive ratione alterius prius at- Uci& habeat ex vi illius processionis at- Ūji. ut in praesenti contingit : ubi têtmi- tus formalis per se primus non est ratio entis divini, sed ratio amoris, et impulsus dirtni, seu (quod in idem quoad praesens rMit; ratio amoris, et impulsus perfectis- simi intra suam lineam, quique potest ex- jurari per hoc quod si amor procedens a Dro, ct tendens in Deum, non determi- nindo, aut exprimendo, quo l habeat for- riliter naturam divinam : et ratione hujus ;noris attingitur per se secundo ratio entis irini, seu ilia quasi portio entis divini, ut fealariier imbibitur in præ.licto amore lifno, qu.T.pie propterea dicitur, et est itma. Unde exemplum illud de actione erertira, quæ ex vi suæ lineæ extenditur, ’litem per se secundo, ad productionem emturæ quoad omnes rationes in ca axenUM, nihil contra hoc convincit. Quia teoainus quasi per se primus, et virlualiter ipeccfcativus illius, est ra io communis ênlx, in quantum est ens. Et propterea mirum, quod ex vi suæ lineæ term;- SATiretiam secundario ad omnes rationes i .LUem inventas : quipp p quæ pnrtici- jant rationem formalem praedicti termini.

Dixirnus, *quad terminus quasi per se pri- initst cl virluùHter quasi spccificnlivus illius actionis csl prædicta ratio tommunis enlis in quantum csl eus*, ut hæc cohærent cum illis, quæ in l tomo hujus nostri Cursus Theologici tractatu 2 disp. 6 num. 22 et tract. 3 disp. 5 num. 48 diximus, ubi ex- plicuimus, qua ratione ens creabile ut sic, sit terminus quasi per se primus, et virtun- litor specificativus divinæ omnipotentiae, ac proinde creationis, quæ habet cumdem ter- minum, ac potentia Dei.

Ad confirmationem concelatur antece- dens, ct negetur utraque consequentia. Quia etsi in amore essentiali imbibatur di- vina natura, nun quidem sub conceptu na- turæ, sed sub conceptu transcendentis : at- tamen prædiclus amor non petit imbibere sic divinam naturam laiiquim aliquid, quod pertineat ad suam lineam, sed tanquatn ali- quid alterius lineæ. Sicut, licet divina na- tura p?r se petat terminari suis personali- talibus, ct ideritilicari cum illis, non tamen tanquam aliquid suæ lineæ. Et similiter, licet relationes imbibant naturam divinam per modum transcendentis, imbibunt tamen illam, non ut est lineæ relativa», sed tan- quam aliquid absolutum et ad aliquam ex lineis absolutis spectans. Et ita, si proces- sio, qua communicatur Spiritui fancto prædictus amor, consideretur secundum ea praecise, quæ sunt suæ lineæ, non compe- tet ei, quod sit communicatio naturæ divi- næ, adhuc sub conceptu transcendentis con- stleraiæ sed ad summum id ei conveniet, quatenus etiam ipsa processio, ex eo quod est in Deo, imbibit per modum transcenden- ti' lineam alienam, nempe lineam naturæ, non quidem sub conceptu naturæ, sed sub conceptu transcendentis consideratam. Hinc tamen non lit quod eadem processio adhuc ut imbibit divinam naturam sic conceptam, communicet Spiritui Sancto naturam di- vinam sub conceptu naturæ, sed solum sub conceptu iranscendentis. Et ita Spiritus Sanctus, ut praecise procedit per suam pro- cessionem sic imbibentem naturam divi- nam, non procéda ut persona : quia ad rationem personæ desideratur communica- lio naturæ sub conceptu naturae.

Et ad probationem prima» consequentia», in qui innititur posterior, dicendum est quod, etsi prædicatum transcendens, et com- mune communitate rei, sit potissimum trans- cendens, id est, dicat nobiliorem lationem in- ter prædlcata transcendentia, non tamen est potissimum id rat one intimitatis cum

S7.
Hit
Cibvfani
ronfir-
nuliuni.

«

Gi

1.-.

i .it

‘V*’

7 j

;

U

ro, in qua transcenditur : quia trans-
dens commune communitate rationis la-
test pertinere ad lineam illius, in quo trans-
cenditur.* si consideretur secundum illam
quasi porttonem, v. g. entis, secundum
quam transcendit et ita potest non distin-
gui vinualiler secundum hanc portionem a
re, quam transcendit, et non constituere
peculiarem aliquam lineam, sed pertinere
précise ad lineam ejus in quo transcendi-
tur : at transcendens commune communi-
tate rei constituit suam peculiarem lineam,
nl in essentia divina per modum transcen-
denti* considerata constat et distinguitur
virtualiter a re, quam transcendit, et ideo
non est ita intimum, sicut transcendens
commune communitate rationis : ac proinde
non mirum, quod transcendens commune
communitate rei non communicetur ex vi
processionis rei, in qua transcenditur, si
tjus processio secundum præcisa sute li-
ne® consideretur ; secus vero transcendens
lcr transcendendam rationis.

Unde in amore divino procedente per
voluntatem Dei, et datur per modum trans-
cendentis ratio entis abstrahentis ab omni-
bus formalitatibus divinis, et hæe est com-
munis communitate rationis; et ratio
naturæ divinæ per mo lum transcendentis
communis* communitate rei, nec non et
Omnia attributa eodem modo considerati :
et illa prior ratio transcendens, et commu-
nis communitate rationis accingitor ex vi
linea» processionis per voluntatem cum
præcisiono consideratae, secus vero alia
posleiiora transcendentia, quæ sunt trans-
ren lenita per communitatem rei. Cæterum
in quo distinguantur natura divina, ut na-
tura, et ut transcendens, el attributi Dei
sub proprio conceptu cujuslibet, et ?ub
ronceptu transcendentium molo dicto, et
ratione omnia hæe debeant includi in sin-
gulis formalita ibus divinis, constat ex illis,
quie in 2 tom. tract. 4 disp. 7 uum. 72
diximus, et ex illis, quæ infra q sequenti
ari. 2 asseremus.

Quaro solutio inter arguendum tradita,
juxta modo dicta, et statim dicenda inlel-
lecVa admitti potest. Et ad impugnationem
contra eam constat ex dictis.

Ad confirmationem vero respondetur,
quod etsi processio per voluntatem, et ejus
terminus ex vi suæ line® habeant hoc.

Est e,gc illi Deo, quatenus per hoc
denotatur quod utrumque communicet illi
suum quasi cifeclum formalem, ac proinde
suium in hoc signilicantur ea, quæ prove-

niunt Deo ex prædicta processione, et
amore secundum ea, quæ intra suam h-
neam præeise consideratam dicunt : non
tamen, quatenus per hoc denotantur e.i,
quæ ex identilicatione utriusque cum di-
vina essentia proveniunt illis ex eadem es-
sentia. cum qua identificantur. El ita licet
tribuant id, quod est suto lino® : attamen
ab eadem essentia quasi a subjecto illa.*
identificante accipiunt identico, quæ sum
propria linea? ejusdem essentiæ, ut habet
rationem essentiæ : sicut etiam ab eadem
essentia ut habet rationem transcendentis,
nec non et ah attributis eodem modo con-
sideratis accipiunt ea. quæ sunt propria il-
lorum sic sumptorum ; et non qualitercum-
que, sed accipiunt hæe tanquam aliquid
aliéna? lineæ.

§ vin.

*Proponitur, et diluitur quintum argumentum
contra camdem catholicam veritatem.*

Quintum argumentum procedens contra », †
veritatem stabilitam in assertionem est. Quo-
'ho- rnam principium *quo* processionis Spiritus - . _
Sancti est voluntas divina, nec non ip«a
Dei natura, ut est radix illius ut communi-
ler docent Theologi : ergo Spiritui Sancto
ex vi suæ processionis communicabitur
tam ipsa voluntas, quam natura Dei. Con-
sequentia videtur legitima. Tum quia, ex
quo capite processio Spiritus Sancti esi
univoca debet illi communicari idipsum
secundum speciecn , quod est principium
quo suæ productionis : at, ex quo capite
ea, quæ sunt in divinis, non possunt esse
idem secundum speciem, et multiplicari
secundum numerum, oportet, ut idemmel
principium *quo* secundum rumorum re-
pertum in Taire, et Filio, a quihus pro-
cedit. communicetur illi ex vi suæ pro-
cessionis : ac proinde communicetur eidem
lain voluntas, quam natura Dei. quæ sunl
pr.ncipium *quo* respectu illius. Tum cliani î
quia proptorea Verbo divino communicatur
intellectio, intellectus, et vis radiculis ad
iutelligen lum, quæ sunt in Deo : quia
omnia hæe sunt principium, *quo* respecta
process unis univoeæ illius : et cum ista F
nequeant mu'tiplicari secundum nume-
rum. debuerant eademmet numero Oidem
ex vi processionis communicari.

Ad hoc argumentum concesso antece-
denti negetur consequentia. Et ad primam » .
probationem dicendum est, processionem
univocam

K8.
Admi-fJ
>nl-
• one
^ioair-
miiianL
oewn-
impq-
gnnioni.
^oni^r
MiJlin
gnaho-
ni«.

advocaro lanium petere similitudinem
' formalem in forma, quæ est principium
J jrruiimum, aut quasi proximum illius
I processionis, ut supra dicebamus. Et ita
J processio univoca divina tantum exiget,
I quod idemmel numero principium proxi-
au», quo influit, communicetur quoad
I id. quod in recto affert, rei, quæ procedit.
I Quare, cum principium *quo* proximum
I processionis per voluntatem tantum sit
I \dunias divina per modum actus puris-
i imi, satis erit, quod hæe secundum id,
I quol in recto affert, communicetur Spiritui
Sancto ex vi suæ processionis, ita ut eadem
E' numero voluntas, et amor, qui est in Paire,
I cvmmanicetur Spiritui Sancto, et hic
I unor una cum spiratione passiva, sive
I rehikine spirati, sit (modo supra insinuato)
K terminus formalis *qui* talis processionis, et
jji ipro amor, sive impulsus divinus habeat
I ralionem termini formalis *quo* ejusdem
processionis.

te* Ad secundam probationem dicendum
^7 «t Verbo divino communicari ex vi pro-
cessionis naturam divinam : tum, quia
principium proximum *quo* illius processionis
es, ipsum *intelligere* Dei quod non est
eiira lineam divinæ natura», sed illa for-
rofehne constituit : tum etiam (id, quoi,
a præcedenti sequitur), quia processio
Verbi est prima precessio inter divinas :
r proinde est processio per modum naturæ.

ti Et ratio hujus solutionis est. Quod na-
tera fecunda in ordine ad sui communica-
ti loaem, el ut agit per suam primam potvni-
iun (qu® vel sit omnibus molis prima
rationo potentiæ communii ativæ. ut
h Deo, vel saltem sit ordine intentionis
prior, ui in creaturis contingit) habet corn-
«aoirare se ipsam ex vi illius processionis,
/vqoam influit una cum prædicta prima
pUmiia proxima operandi, secus vero, ut
hüait per alias potentias. Et ita natura Dei,
a influit per suam primam vim proximam
kfoendiscilicet per suum *intelligere*, quo l
HMleitvis nidicalis. et proxima influendi
tttpecta primæ processionis, habet (modo
ñH proprio, nempe, per modum principii
J@.l communicare ex vi processionis suam
aturam; secus vero, ut influit per volun-
qu® est secunda vis influendi. Et

i iieo, licet utrobique ad solam ralionem
i ffoeesionis univoeæ ut sic, solum desi-
j faetoroseimilatio inter principium proxi-
l Qian, el terminum : attamen in priori
j nctjffione, propter spec.alem ejus ra-
Kftem jam dictam, requiritur, ut hæe

unhocatio sit tan a, et ita (ut sic dicamus)
extensa, ut principium *quo* radicale, et
proximum ox una parte, et terminus for-
mahs *quo* ex alia, sint ejusdem prorsus
rationis : ac proinde *intelligere* divinum,
prout per modum actus purissimi et abs-
que distinctione virtuali dicit vim primam
ad intelligcndum, nec non et vim proxi-
mam, ipaamque *intelligere*, seu, ut cequi-
valet nostra? naturæ radicaliter intellec-
tiva»,., nec non intellectui, et intellectioni
nostra ad eamdem lineam spectantibus, el
ipsa essentia, et natura Verbi, per quam
est terminus formalis *quo* generationis,
debent esso omnino idem.

Quam solutionem videtur innuisse D.
Thomas in l dist. 13 quæst. l art. 3 ad DTtoa.

1, his verbis : *iJicendum, quod natura non
est principium processionis Spiritus Sancti
sub ratione naluræ, sed sub ratione volunta-
tis, a qua procedit amor. El ideo sua pro-
cessio non dicitur nativitas, cum nativitas a
natura dicatur.* Ubi, ut ex se constat, non
negat S. Doctor, quod principium radicale
quo processionis Spiritus Sancti sit natura,
sed ideo negat, quod illa processio est a na-
tura per modum naturæ, quia non est ab
illa, nisi ut modificata per principium
proximum ab ea virtualiter distinctum,
nempe per voluntatem : et ideo per se
primo solum communicat prædictam vo-
luntatem. Unde : quia nativitas in divinis
dicitur a natura Dei, idest, ortum habet a
natura Dei, ut influit non modificata per
principium proximum ab illa virtualiter
distinctum, ac proinde di se ipsam per se
primo communicat : idcirco prædicta pro-
cessio non est nativitas, sive generatio.

Nec refert, si urgeas, quod in processione
per intellectum non est natura divina sub
conceptu formalissimo naturæ principium
illius proximum, sed sub conceptu speciei
intelligibilis : et tamen communicatur per
talem processionem prædicta natum sub
conceptu naturæ : ergo idem quoad præ-
sens de processione per voluntatem dicen-
dum est.

Non igitur hoc refert. Nam ad hoc satis
constat ex illis, quæ disput. præcedenti η.
67 diximus, ubi explicuimus, tum, quo-
modo etsi species intelligibilis dicat natu-
ram objecti, sub quodam tamen modo ex
parte illius se tenonte, ut gerit rationem
speciei : nihilominus species de principali
dicit naturam, et ex vi ejusdem speciei in-
lelligibilis exprimitur in verbo ipsa natura
objecti, et in ea habet assmilare illud, tam

92.
Replies.

Occurri-
tur.

sibi, quam eidem objecto intellecto. Tum etiam : quomolo ratio speciei intelligibilis ut talis pertineat ad conceptum dtvinæ nt-tunc, ad lineamque ejus, ut l tom. tract. 3 disp, 3 η. 18 et deinceps diximus. Et propterea., Verbo divino communicatur di-vina natura, tam ut est *intelligere*, quam ut cxe/cel munus speciei inielllteibilis.

.h'ÿiinuniuin vllimtiin centra eamdem ve-rilalem una cum responsione ad illud.

\$X
(Ilirian
3Γ 1-
MraUia
rutttm
C3J/- At-
rjta
ie dx-

Ultimum argumentum con'ra veritatem catholicam jam dictam sic se habet. Quia Spiritui Sancto communicatur re ipsa per suam processionem tam divina natura, quam attributum amoris, ut ex dicendis constabit : er.o, sicut communicatur ei ex vi suæ ; recessionis attributum amoris, ita oriam natura divina, et per consequens ejus processio er't generatu Hæc ultima consequenta ex priori aperto sexpilur. Prior wt q ex antecedenti. Quoniam, quo-lies communicatur per aliquam processio-rtem natura, et ejus proprietas, tunc per prius, et unquam terminus formilis communicatur natura, ct deinde prodic-ta?, nt inluctivc constat; ac proinde talis natura debe: ex vi processionis communi-airi : siquidem id. quod per prius, et per modum termini formalis comunica!ur, debil ct vi processionis communicari : ergo, et'.

Ql.
Ditair r.

Hcspondetur conceden Io antecedens, et negando primam consequentiam quoad secundam partem : ac proinde etiam se-candam consequentiam. Et ad pobatio-nom primæ consequenttoe quoad prædic-tam partem dicendum est eam ad summum esso veram, quanto natura, quæ commu-nicatur secui d im suum cwe formale, tan-tum habet unicum communicationis mo-dum. secus \ero quanto habet duplicem, et per d st netum principium proximum talis communicationis, ita ut per priorem natura communicetur sub statu perfecto : tun: enim per priorem communicatur na-turi ex vi processionis, non vero per po?t v riorom, nisi ad summum identicc, quan-do terminus formalis p*r se primo intentus fuerit tabs naturæ. quod debeat identificari cum nrun p»r priorùm aliam processio-nem comma acato, ut in præsentì contin-git. Quamvis cum hoc stet, ut or line exe-culionis quodammodo prius communicetur

id quod identice communicatur, nempe natura divina, quam terminus formalis il-lius processionis, nimirum amor, et im-pulsus divinus; ac proinde in genere (ut sic dicamus veluti causa? materialis, et ordine exeeutionis prius communicatur Deitas, quam prædiclus impulsus, propter nexum, et (ut sic dicamus) orlincui, quem in esse entis hæc duo habent : timon si in genere ^ut s c loquamur/ quasi causa» for-malis, ct rationis linabs prius debeat com-municari idem amor.

Pos-untquc la?3 explicari exemplo ge-neralionu. et aggenerationis planta». Nam f.y* per generationem per prius commuircatur lu natura plantæ sub conceptu naturæ : jxjr *5 aggeneraionom vero non communicatur I talis natura sub conceptu naturæ, ita ut ; hæc sit terminus formalis illius, sed tantum Ì communicatur natura plantæ. ul subeat t distinclæ parti quant tatis : licet identice j communicetur eulemmet natura quoad es-sentialia illius, ex eo quod forma piante trbuit rwe vegptativum radicale cuivis ma-teria. quam informât. Sicut etiam forma sensitiva tribuit *esse* sensitivum radicate cuicumque materia*, quam informat, liçt non *esse* sensitivum proximum, ut constat j ex iis qua» N. Com; l itenses in Ul». de Ani- j ma disput. G num. 45 docent Et ita, facta collatione inter has duas ra'iones repertas in termino aggenerationis, sive nutrition^, tunc per prius in genere causa? materialis, et ordine exeeutionis p olucitur substantia dmuo adveniens quoad id. secundum quoi est ejusdem naturæ cum substantia ππv- ex stento : attamen ingenero causa? for-malis, et final s prius est eadem substan-tia. nt subest distincta? parti quantitatis : quia planta se nutriens jam habebat sua essentialia, et tantum deerat illi aliquid substantiiL» habens eamdem naturam cum illa quoad essentialia, ratione cujos posset subesse novæ parti quantitatis, per qtwn augeretur, cpiamque ad suum complemen-tum expetebat. Quomodo aun m, et cur I substantia pra»existens, etsi sit ejusdem I natu'.T cum illo substan.ia», quod denuo I per nutritiononi acquiritur, non poterat I suhesse novæ parti quantitatis, per quam I augeatur, nisi novum aliqu d substantia i acquireret : qua ratione hoc substantia>, | quod acquiritur, distinguatur a substanta | præexistonîc : et alia ad hoc conducenda | explicantur bene a nostris (tomplutensitu* I in hh. do Generatione disp. 5 a num. I usque ad 95.

Advertendo®

DISP. III, DUB. III.

κ Advertendum tamon, quoi inter exom-
pium propositum, cl rein, do qua agimus,
† F>. «I magna quædam disparitas. Quoniam
Jtra^IWrlionem, seu nutrit onem corn-
jrkrtriûunicatur ex vi processionis; licol non
per sc jrimo. natura v. g. plantæ quoad
essentialia : attamen in processione Spi-
ritus Sancti non communicatur ei natura
divini cx vi processionis adhuc per se se-
cundo, si ly *per se secundo* cadat supra pro-
cessionem quoad propria suæ lineæ præcise
consideratam. Et ratio hujus discriminis
est. Quod per generationem plantæ non est
producta natura sub statu perfecto perti-
nente ad lineam naturæ, sive cum omni
i.º substantiali, quod intra suam lineam
requiritur ad suum complementum, quod-
que formaliter constituitur per eamdem na-
luram, eamdemque formam quoad essen-
tialiacum planta; ct ideo oportet, ut detur
alii processio, quæ iterum communicet hanc
naturam, idest, producat illud substantiale,
quod deest plantæ, quodque debet habere
eamdem naturam, eamdemque formam
constitutivam, ac planta : licet, quia hoc
sutelanliale habens talem naturam potis-
lime desideratur, ut planta possit subesse
not® parti quantitatis, per quam augeatur,
prppterea illa communicatio per prius prio-
rité jam dicta nempe in genere causæ, et
Uraini formalis, terminetur ab illud sub-
stantiale, ut subest prædicue parti quanti-
tatis.

r. Cæterum : quia in divinis communicatur
per primam processionem natura divina
sab statu perfecto pertinente ad lineam na-
tura?, et amor, qui communicatur per se-
candam processionem, non dicit intra suam
Irneam consideratus, naturam divinam sub
conceptu naturæ : propterea ex vi secundæ
processionis, non communicatur eidem
natura cx vi processionis, seu præcise ex
rieorum quæ processio cx sua linea affert;
sed ratione illorum, quæ identice importat,
?o'am«jue producitur aliquid ad aliam li-
neam perlinens, scilicet personalitas Spiri-
tus Sancti : ac tandem solum communica-
lor aliquid, quo l per se primo non erat
communicatum per processionem priorem,
et erat capax hujus communicationis ,
nempe amor, et impulsus divinus, qui so-
las inter attributa Dei potest se primo
communicari, ex eo quod ultra processio-
tem per intellectum, per quam communi-
catar per se primo natura, non est in Deo,
aat in creatura pure intellectuali al a pro-
prio prælerprocessionem per voluntatem,

ct huic correspondit amor, sive impulsus
tanquam terminus foimilis perse primus
illius. Sed circa ca, quæ in hoc dubio dic-
ta sunt, videantur illa, quæ in sequenti
dubio dicentur : ex quibus tam ratio asser-
tionis, quam ea, qua.· pro solutione argu-
mentorum diximus, amplius elucidabuntur.

DUBIUM 111.

67rum *ratio a D. Thoma in hoc ari. 4 ad-*
ducta ad probandum , processionem Spi-
ritus Sancli non esso generationem, sil
sufficiens ?

Postquam absolute explicuimus, quo-
modo processio Spiritus Sancti non sit ge-
neratio, restat, ut exponamus, an id suffi-
cienter (supposita tamen fide de divinis
processionibus) probetur ex discrimine,
quod D. Thomas constituit art. 4 hujus ? Tb.>u.
quæstionis inter processionem Verbi, et
Spiritus sancli, petilum ex diverso modo,
quo petit oriri id, quod procedit per volun-
tatem, et id, quod procedit per intellec-
tum. Excitamus amem hoc dubium imme-
diate post præcedens : quia ea, quæ in illo
dicta sunt, non parum ex dicendis in eo
elucidabuntur. Ratio tero, propter quam
examen hoc rationis D. Thomæ in præco-
denti dubio non fecimus, est, ne nimis
prolixè in eo procederemus, ct quia cla-
rius, ac dilucidius, ac tandem exactius res
hæc in suo peculiari dub;o discutietur.

Decisio dubii.

Dicendum igitur est, ratione D. Thomæ
sufticicnter (supposita tamen Ude de proces-
sionibus divinis) prybari, processionem
Spiritus Sancti non esse generationem.
Assertionem hanc luentur Cajetanus art.
4 contra Gentes c. II et 19, Capreolus in
l dist. 9 q. unica art. l in solutione ad 2,
Aureol. contra l conclusionem, Bannez,
Nazarius, Ripa, Zumcl in præsentì, Valen-
tia puncto 4 ad 4, Radacontrov. 14 art. I,
Suarez lib. 11 de Trinit. cap. 5, N. Cor-
nejo in l part, tract. 3 disp. 3 dub. 3,
Ruiz in præsentì disp. 8 sect. 3, Arrubàl
disp. 98 cap. 4, ubi alios refert : quamvis
aliqui ex his auctoribus aliqua immisceant
doctrinæ D. Thomæ non ita consona. Et
tandem hoc tuentur omnes discipuli S.
Doctoris.

Conf-Q-

Cajeta :i.
Perrara.
Caprcol.
Banner.
n»Γ.
Ripa.
z.oinei.

Searci

Arrebil.

i·

|

Assertio hæc non aliter melius suadebitur, quam adducendo rationem D. Thorni desumptam ex discrimine, quod est inter processionem per intellectum, et volentem, quæque sub hac forma proponi potest. Nam processio Verbi divini ex sua propria ratione formali, seu quatenus est processio per intellectam, productiuium similem objecto intellecto, quod est principium intellectionis, e: termini ipsius : at processio Spiritus Sancti ex sua propria ratione formali, seu quatenus est processio per voluntatem, non producit terminum similem objecto volito, quod etiam quodammodo est principium volitionis, et illius termini, sed tantum inclinationem et impulsum in illud : ergo processio Verbi, quæ est per intellectum, erit vera generatio; secas vero processio Spiritus Sancti.

Antecedens probatur, lum ex diverso modo, quointellecuis, et voluntas terminatur ad sua objecta. Nam intellectus terminatur a l illw/ trahendo ad se idem objectum : ne proinde producendo in se similitudinem qu undam ejus, per quam illud trahat ad intra : voluntas vero terminatur ud suum objectam, non quidem trahendo illud «ad so; sed potius nioventio, et incinando se ad illud : ex eo quod fertur ad res, proui sunt in se : et ita proce.sio per voluntatem productii terminum, qui sit impulsas. el inclinatio quædan> voluntatis in objectum volitum. Tum etiam, quia intellectus constituitur in actu primo tanquam ;er propriam formam per similitudinem objecti, et ita terminus ejus procedit similis objicio ex vi sua? processiois : at voluntas non constituitur in actu primo per ximilitu linem objecti Unquam per propriam formam, sed per inclinationem in actu primo in idem objectum, et ideo terminus ejus ex vi suæ processiois non procedit bimilis objecto volito, sed iantum procedit, ut impulsus et inclinatio in idem abjectum.

Consequentia vero quoad primam partem probatur. Quia, cum termino productum per intellectum, nempe Verbo divino, conveniant alla? particu? definitionis generationis viventium, scilicet, quod oritur per modum *vivriilis u principio vivente conjuncto*, ut ex dictis disput. pnceipienti constat ; lit indo, ut si ex vi su? processionis prowlit et am in similitudinem natura?, quod conveniat eidem procvssioni osse generationem. Quoad secundam vero partem eadem culiissequenoa ex aut cedenti

constat. Nam cum id, quod procedit per generationem, debeat procedere in similitudinem naturæ, consequens est, ut Spiritus Sanctus, quippe terminus productus per voluntatem, non procedat ex vi suæ processionis ut similis in natura, objecto dilecto, nempe Deo, nequeat ejus recessio osso generatio.

Quam rationem ad luxit etiam D. Thomas 4 contra Gentes c. 19 his verbis : t*.
Bta
Amatum in amante non est secundum similitudinem speciei sicut intellectum in ipso Ulligenit. Omne autem, quod procedit ab altero per modum yeniti procedit secundum similitudinem speciei a generante. Relinquitur ergo, quod processus rei ad hoc, quoti n't in voluntate sicut amatum in amante, non sil per modum generationis : sicut processus rei ad hoc quod sit in intellectu, habet rationem generationis. Deus igitur procedens per modum amoris non procedit ul gtnilus : neque igitur Filius dici potest. Circa quam rationem videnda sunt ea, quæ in hac disputatione dubio l diximus circa illam propositionem, nempe, quod amatum debet esse in amante mediante impulsu, et inclinatione, quæ per amorem producitur, et quomodo, quod amatum sil in amante hoc modo, non tollit, quin joiijis ponit, quod amans versetur circa amatum inclinando, ac movendo se ad ipsum, prout est in se : ex eo quod hæc inclinatio est pondus productum, medio quo amatum halet, quod sit in amante, ul inclinans, el impellens illud in rem amatam. Et ita in idem redit, quo processu rei, ad hoc ut sil in voluntate sicut amatum in amante, non sil per modum similitudinis, aut generationis, ei quod impulsas, el inclinatio, media qua amans impellitur in amatum, quæ est terminus processonis |er voluntatem, non procedat per modum similis, seu per generationem, ut res genita.

Huc etiam tendit ratio quam idem S. Doctor in l. dist. 13 quæst. 1 art. 3 ad Annibaldum his verbis adducit : *Dicendum quod Spiritus Sanctus procedit ul amor. Processio autem amoris, in quantum hujusmodi, non est in eonfurmitate naturo ; sic enim ubicumque esset amoris preersio, inveniretur naturo conformitas, quod patet in nobis essi falsum. Quod autem Spiritus Sancti processio sil in eonformaite naturo. hoc est in quantam procedit ul amor divinus : quia in Deo non patui esse aliquid diversum a sua natura. Sic ergo processio Spiritus Sancti er ratione modi procedendi non dicit confer-*
milatm

S II.

Solulio prior Torrentis cl Vazquaii.

Occurrunt Torres art. 2 hujus quæstionis in 4 parte commentarii, et Vasquez in præsentis disp. I13 cap. 6 et 7 (quibus hæc ratio D. Tliomæ displicet) quod etsi ex vi illius sequatur, quod Spiritui Sancio non communicetur natura divina ex vi processionis per voluntatem ea præcisa ratione, qua est processio per voluntatem : non lamon, quod ea ratione, qua est per voluntatem divinam, non communicetur ei prædicta natura ex vi sutu processionis. Sicut etiam Verbo in divinis non communicatur natura divina ex vi processionis ea ratione, qua tabs processio est per intellectum proche; sed quatenus est per intellectum divinum. El ideo quoad hoc par est ratio in utraque processione per intellectum, et voluntatem. Et quemadmodum ex vi processionis communicatur Verbo natura Dei : sic et Spiritui Sancio ex vi suæ processionis prædicta natura communicatur. Sed solum est discrimen inier illas, quia Verbo communicatur ratio imaginis non voro Spiritui Sancto, ut infra quæst. 35 dici solet : ex eo quo i Verbum procedit ad ropresenlai.dutn Patrem; secus voro Spiritus Sanctus. Et idcirco Verbum procedit ut Filius, secus voro Spiritus Sanctus : et illius processio est generatio, secus voro istius processio.

Unde Anseirnus in Monologio c. 63 ini.
proponens hanc difficultatem sequentibus Attiein1.
verbis : *Quid ergo? cum hic amor pariter*
habeat esse a Patre., ct Filio, el sic similis
sit ambobus, ul nullatenus dissimilis sil
illis, sed omnino idem sil quod illi, numquid
Filius eorum, aut proles xslimandus est?
sic respondet : *Sed sicut Verbum, mox ut*
consideratur, se prolem esse ejus, a quo
procedit, evidentissime probal promptam
proferendo parentis imaginem : sic amor
aperte se prolem negat. Quia, dum a Paire,
el Filio procedere incllligit, non slalim
lam perspicuam exhibet sc contemplanti
ejus, cx t'uo est, similitudinem, quamvis
ipsum, considerata ratio doceat, omnino
id ipsum esse, quod cl Pater, cl Filius. Et
similiter D. Thomas 4 contra Gentes cap. n.rhomo.
|| probat, primo, Filiam De: esse imagi-
nem producentis : deinde, esse in eadem
natura, ct hinc colligit esse Filium his
verbis : *Xon enim sic esse imaginem (dicti-*
us, ul ejusdem naturo cum illo sit, in ali-

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

quo invenitur, quod filius dici non possit.

Ratio autem, propter quam ad rationem generationis non solum exposcitur, quod terminus illius habeat ex vi processionis procedere secundum identitatem naturæ; sed etiam, quoi procedat per modum imaginis, deducitur ex generationibus viventium creatorum, in quibus ad rationem lili, el generation s, ultra rationem identitatis in natura desideratur ratio imaginis. Et ideo adhuc in generationibus æquivocis, qualis est generatio muli, repetitur, quod iilius prae se ferat aliquam imaginem patris, iia ut ex eo bene cognito pater cognoscatur. Et similiter in generationibus univoc s. quo iilius, ultra identitatem in natura, habuerit osse magis, aut minus perfecte esse repræsentatirum sui patris : eo magis, .aut minus dicitur perfecte ejus filius. Propter quod, cum parum représentât suum parentem, solemus asserere, eum non esse filium sui patris ; et cum magis matrem, quam patrem repraesentat, dicimus, eum magis esso lilium matris, quam patris. Quorum nequit alia ratio assignari, nisi quia de ratione filii est ordinari ad repraesentandum suum genitorem.

Unde nomen *filius* non significat substantiam, sed relationem ad patrem, et non aliam quam eam, quæ fundatur in similitudine producta ad repræsentandum : et idea non crescente perfectione substantial. aut fundamento, quod est, aut unitas in Miura specifica, aut productio, crescit perfectio filiationis propter majorem, vel minorem ropransenUlioDom. Nec putandum est (addunt aulhure? hi), hoc non contineri in definitione generationis viventium. Nam lita particula tn *similitudinem natur** debet intvlligi do similitudine, qua- est imago, sive quæ ordinatur ad repraesentandum.

§ II.

Impugnatur primo pr.rcedens solutio.

Cæterum hæc solutio in multis delicii. Primo quidem in hoc, quod Spiritui Sancto ex vi sum processionis, asserit, communicari naturam divinam. Nam oppositum hujus satis constat. Tum ex testimoniis D. Thointe, et aliorum Patrum, q:æ dubio praecedenti, et in isto adduximus. Tum etiam ex ratione, quam ex eodem Angelico Doctore et aliis Patribus in favorem nostra' assertionis num '»0 et deinceps attulimus. Nam , ul ibidem expendimus.

contra rationem processionis tam in intentione, quam in exeeutione secundæ, qualis est processio per voluntatem, est, quul ex vi sua, seu praecise ralionè suæ Irnea' habeat communicare naturam, quæ esita producente : sed hæc communicatio correspondet processioni per so primai tata in intentione, quam in exeeutione tali, si illa processio fuerit processio divina, seu omnium perfectissima, ut dubio praeedenti, num. 98 diximus : vel processioni per se primat tantum in intentione ut in rebus creatis propter earum imperfectionem cernitur.

Deinde hic idem defectus potest ostendi primo. Nam, cum dicitur, Spiritui Sancto communicari naturam divinam, prout lute processio procedit per voluntatem divinam, vel intelligitur de voluntate divina, prout ly *divina* significat quidquid est in Deo, ac habet esse identice Deum : vel prout tantum denotat processionem [er voluntatem perfectissimam secundum ea praecise, quæ intra propriam lineam, et ex vi ejusdem lineæ dicit, ac proinde, processionem ortam, aut quasi ortam a voluntate cum hac praecisione sumpta, et a natura divina, non quidem ut identificanlc sibi praedictam vo'unlatem, scii est radix illius, et processionis ab ea proxime fioentis?Si primum dicatur, Lunc planum est quoi Spiritui Sdncto non communicabitur natura divina ex vi processionis, seu (quod in idem redit) ex vi eorum, qum^talis processio intra propriam lineam affert ; siquidem tunc processio ista tantum communicabit naturam divinam, secundum quod praedicta processio identice est Deus.

Secundum autem dici nequit. Nam ex oo, quod processio aliqua oriatur a voluntate perfectissima secundum ca praecise, quæ dicit intra suam lineam, et a natura perfectissima, prout tantummodo habet esse radix illiusr nequit colligi, nisi quod i communicet per modum actus purissimi intra lineam tantummodo voluntatis illud ipsum, quod communicatur per processionem voluntatis creata. intra propriam lineam sui termini, sicut ex eo quod actus aJicuJus virtutis intellectualis evistenlis iu Deu, ut netus v. g. intelligentiæ, sil I summe perfectus intra suam lineam, et oriatur a natura divina ul a prima radice. l tantum sequitur, haler-' per modum acus purissimi, et seclulis imperfectionibus illud ipsum, quod intelligenlia habet iit creaturis, non Union quod formalissime.

et

ol cum phccisiono eorum, quæ intra propriam lineam dicit, sii Deus : ergo, cum processio per voluntatem creatam tantum Ulbeat ex vi suæ lineæ, et sui termini producere terminum, qui intra suam lineam tmlum sit impulsus, et inclinatio quædam, liet inde, ut processio per voluntatem divinam, prout solummodo dicit voluntatem perfectissimam intra suam lineam, et ortam a natura Dcî, ut est præciso radix illius, tantum communicet impulsus perfectissimum, et per modum actus purissimi liberum ab omnibus imperfectionibus.

Confirmatur, et explicatur. Nam voluntas divina prout modo dicto præcise atïert
*5/ voluntatem secundum ea, quæ sunt suæ lineæ, tantum dicit illud ipsum, quod eadem voluntas diceret, si per impossibile inUlligeretur separata a natura divina : sed voluntas perfectissima sic separata tantum haberet producere impulsus, et inclinationem perfectissimam intra suam lineam : ergo hoc ipsum, et non amplius hihebil modo, si sumatur secundum ea precise, quæ intra propriam lineam, seu ex vi suæ lineæ affert. Consequentia non indiget probatione. Minor vero propositio ei majori constat. Quoniam sicut, si separaremus virtutem intelligentiæ vel sapienti» a Deo, tunc actus talium virtutum præcise essent actus intelligentiæ infiniti, et summe perfecti intra lineam harum virtutum tantummodo, quia perfectiones, quæ in creaturis correspondent his virtutibus separatis etiam saltem per impossibile a saïs subjectis, solum dicerent hoc ipsum involutum cum imperfectionibus ita teporata per impossibile voluntate intra sram lineam præcise perfectissima , tunc tantam pro lucet terminum, et impulsus intra lineam impulsus perfectissimum, Major autem etiam constat. Quoniam voluntas divina sic separata tantum diceret w, quæ sunt suæ lineæ : quemadmodum rotates intelligentiæ, aut sapienti» hoc tantummodo dicerent : ergo voluntas divina secundum ea, quæ sum suæ lineæ precise; tantum dicet illud ipsum, quod falemmet separata a natura divina diceret.

Quæ confirmatio habet eadem vim, tlamsi voluntas divina separaretur per imjcssibjlo a natura divina, præcise ul habet rationem naturæ. licet adhuc tunc maneret ia ea natura divina, non quidem sub concepta naturæ, sed sub conceptu transcendeatis considerata. Hoc autem sic explicat
Satownt, Curs. toni. III.

catur. Nam licet eo evontu produceret impulsus perfectissimum, qui etiam per modum transcendentis includeret naturam divinam sub conceptu transcendentis sump* tam : non tamen impulsus, qui imbiberet eamdem naturam sub conceptu naturæ : ex eo quod sicut tunc voluntas tantum includeret naturam Dei sub conceptu transcendentis, sic tantummodo produceret impulsus hoc molo includentem naturam divinam .siquidem, ut sæpediximus, illud ipsum in divinis processionibus communicatur ex vi processionis, sive per se primo, sive per se secundo, quo est in principio proximo illius communicationis, et eo modo, non quidem relativo, sed absoluto, quo est in illo. Unde, quemadmodum voluntas divina in eo eventu non esset Deus formalissime loquendo : quoniam hoc provenit a natura divina sub conceptu naturæ, licet includeret, ut modo innuebamus, per modum transcendentis totam perfectionem, quæ alias est in divina natura sub conceptu naturæ considerata : ita hoc ipsum cum proportionem in termino per illam ex vi processionis producto reperiretur. Sicut etiam : quia voluntas perfectissima in illo statu separationis a natura divina, per impossibile dato, peteret uniri cum eadem natura, eique identiticiari, ac proinde solum identice et ex vi alicujus lineæ esse Deum : ideo terminus per illam tunc productus peteret Identificari cum eadem natura Dei, et quod ratione hujus idehtificationis, non vero ex vi processionis, et ratione suæ lineæ, esset Deus.

Quorum omnium ratio est. Quod transcendentia sub conceptu transcendentium habent veluti formalizari per modos, aut differentias, sive quasi differentias atomas, in quibus intime imbibuntur, et quasi trahi ad lineam earum : quatenus per hoc dumtaxat significatur, quod, si fuerint transcendentia per transcendentiam, eteomunitatem rationis, et imbibita v. g. in voluntate, ibi tantum sunt voluntas, nec habent secundum alteram considerationem constituero aliam lineam. Sicut ens in substantia inclusum, est substantia, et non accidens : et in accidenti est accidens et non substantia : ex se tamen non constituit propriam lineam. Si vero fuerint transcendentia per transcendentiam, et communitatem rei, ul in divina essentia, et attributis per modum transcendentium sumptis contingit, tunc, ut sunt ibidem, non tribuunt illum quasi effectum formalem, quem tribuunt alio conceptu, nempe, sub

109.
Rubor*.
turam-
plia*
eadem
conOr-
nwtio
n lionc-

?

»■

m J

1

v

3 3 j
"r i: i??
"84 7 ^ .i
| r
»! I
ts I X î
ft i

i

» · 1
I !

4

i

k/U

I

■/ Û

conceptu naturæ. vel attributorum, sed inclusa, v. g. in voluntate perfectissima, tunc illud quasi conjunctum, quoi coalesceret ex voluntate secundum propria sum lineæ et ex essentia, aut attributis per modum transcendentium consideratis, tantum esset voluntas perfectissima intra suam lineam, et talis conditionis, ul, licet ratione aliarum linearum sub conceptu transcendentium sumptarum includeret totam perfectionem, quæ alias est in illis, non tamen, adhuc ut prædicta includit. esset formalissime loquendo Deus sub conceptu Dei, vel alia attributa sub conceptu proprio illorum : ex eo quod esse sic Deus, aut alia attributa dicit naturam divinam sub concepta naturæ, et alia attributa sub proprio eorum conceptu. Sed hæc amplius constabunt ex iis. quæ num. 72 el 73 disput. 5 dicentur, ubi ex iis, quæ in 2 tomo hujus nostri Cursus Theologici tractatu i disp. 4anum. IS nec non et disput. 7 nam. 73 diximus, el eis suppositis tangemus, quid dicant divina essentia, aut attributa sub conceptu transcendentium, quid vero natura sub conceptu naturæ, et attributa sub proprio conceptu cujuslibet, et quomodo hinc oriatur id, quopiodo circa voluntatem perfectissimum dicebamus.

C«nGr-
nilur
uiknu*

U«lααOu
U«rjm»
fcicis
«Miflr-
r.nio.

Confirmatur, et explicatur amplios. Nam. sicut processio passiva Spiritus Sancti, et ipso Spiritus Sanctus realiter procedunt a natura divina, ot voluntate Dei ut a principio *quo* radical-, et proximo : ita voluntas Dei, quæ esi principium proximum hujus processioneis habet secundum ea, quæ dicit intra propriam lineam dimanare secundum rationem nostram a divina natura : at ex eo. quod voluntas Dei sic dimanet ab ejus natura, non intelligitur habere ex vi hujus dimanationis, et ex vi propriæ lineæ divinam naturam, ac proinde nec ex vi hujus dimanationis dimanare per modum Dei, sed hoc tantum convenit illi identice : alioqui ex vi talis dimanationis non dimanaret ut attributum : ergo nec etiam Spiritus Sanctus, et ejus processio passiva, ut modo unicuique ox illis debito procedunt radicaliter a natura divina, et proxime a volante Dei, erunt ex vi processioneis Deas.

Palet consequentia. Quoniam si voluntas Dei non habet esse formnliter Deum ex vi suævirlaalisdimanationi?. quomvisdimanet immediatius a natura divina, ut a principio *quo* : non est cur processio Spiritus Sancti, et ipse Spiritus Sanctus, ut præeise procedunt a natura divina Lanquam a principio

quo radicaliter, ot mediato, nempe mediante voluntate Dei secundum ea, quæ. sunt suæ lineæ, habeant ox vi su© processioneis esso formaliter Deum.

Tum etiam : quia voluntas divina non pr intelligilur attingere productionem Spiritus «l Sancti, et ipsum Spiritum Sanctum, ul ett terminus per se primus iilius, modo imperfecto, nempe, per modum instrumenti, sive per modum virtutis instrumental-^ indigentis elevatione, ut ex se constat, sed per modum virtutis principalis proximæ : et ita nihil perfectionis potest a natura diviti per modum radicis derivari in processioneis Spiritus Sancti, et in ejus formalem, el per se primum terminum mediante voluntate, quin prius communicetur voluntati ab eadem divina natura virtualiter dimananti. Sicut, quia lux existons in sole est cauw principalis proxima lucis product© in aere ab eodem sole, ut a causa principali, et radical-, idcirco, quidquid lucis product© in aere communicatur a sole, debet prius esso in luce residente in sole, et eidem per naturalem dimanationem communicari. Maxime : quia (ut disp, præcedenli num. 99 latius dicebamus) principium proximum *qua* processioneis univoeæ, et terminus per se primus illius, debent esse ejusdem rationis: et ita non stat, voluntatem Dei. ut intra suam lineam est principium proximum hujus processioneis, non esse formalissimo loquendo Deum : et quod terminus ejus per se primus hoc habeat ex vi processioneis.

Præterea. Nam principium proximum pertinens ad ordinem intellectualem non potest tribuere termino formali *quo* perse primo aliquem immaterialitatis gradum-, nisi prtedicium principium proximum secundum se. et formaliter sumptum habui gradum; et ideo (ut in 1 tomo alias citato tractatu 2 disp. 2 num. 154 et num. 247 latius diximus) non solum natura radicaliter intellectiva, verum etiam ipse intellectus ; imo el S| ecies intelligibilis, quia influit proxime in intellectionem, et productionem verbi, debet habere eumdem immaterialitatis gradum cjm verbo, ad hoc ut saltem connaturalltcr tribuant illi immaterialivitis gradum eidem verbo convenientem : sel voluntas divina, quæ est principium *quo* proximum respectu impulsus per illam producti, nempe. Spiritus Sancti, et pertinet ad ordinem intellectualem tanquam appetitus proprius hujus ordinis, non convenit in gradu immaterialitatis ex vi sua, et cum [recisione sure lineæ sumpta cum divina essentia,

edentia, quæ re ipsa, et de facto commu-
nicatur Spiritui Sancto; licet identice ha-
beat prædictam convenientiam : ergo ex
vi sua, el precise secundum ea, quæ sunt
in lineæ non putent communicare illi es-
sentiam divinam, nec ejus processio ex vi
sua, et suæ lineæ hoc habebit ; sed tantum
ex iis, quæ affert identice. Consequentia
eam majori salis videntur constare Minor
autem etiam liquet ex illis, quæ in l tomo
nuper citato tractatu 2 disp. 3 num. 6 di-
ximus. nenipo, proprium gradum immate-
nalitatis essenlire divinæ consistere in hoc,
quod sil ita actualis, ut sit ipsum *esse* exis-
teotiæ absque distinctione virtuali; cum
tamen attributa ex vi suarum linearum tan-
tam identice sint suum *esse* existent!®,
quippe quæ solum existant per unicam et
eamdem exislentiam divinæ essentiaæ, quæ
sicut et ipsa essentia divina, virtualiter ab
eis distinguitur. De quo etiam infra in hoc
eodem tractatu sermo redibit, dum osten-
derimus, divinas relationes non existere
per existentias relativas proprias illarum,
sed per unam et eamdem indivisibilem exis-
tentiam divinæ essentiaæ ab eis virtualiter
d&ionam, et cum eadem essentia omnino
identificatam.

5 iv.

Jlû *tw*sio solutionis Torrensis el Vasqucsii.

■in. Deficit secundo hæc solutio Torrensis,
t Vazquesii in hoc, quo i non legitimo
·β> jetuu testimonia Patrum pro se adducit.
Nam etsi Patres dicant Filium esse similem
Mxr. Patri, et illius imaginem ex vi suæ proces-
wr- sionis; non tamen denegant rationem ima-
gmis alicui cx viventibus, cui conveniat
«*» podex vi suæ processionis habeat, idenli-
fa». utem in natura curri suo producente : ac
I proinde hoc ipso, quod ex vi processionis
communicetur ei eadem natura, debet esse
Fjîu î. El ita, si Spiritui Sancto communi-
atur >nt Vasquez et Torres volunt ex vi
I processionis natura divina, non poterit non
«se Filius et imago. Propter quod D. Au-
; gsilinue lib. quæslionum in Deuterono-
! miam quæst. Î sub initio sic inquit : *Om-*
! *xüfoutyo etiam similitudo est : non omnis*
! *wulitudo eliatn imago est. Unde, si gemini*
! *] ûler se similes sint, similitudo dici potest*
! *dlervM cujuslihet in allero, non imago. Si*
! *cnlem patri filius similis sit, etiam imago*
! *rule dieilur, ut sil paler prololypus, unde*
t *imago expressa videatur.* Ubi, ut vides,

ad rationem imaginis licet non sufficiat,
juxta Augustinum, similitudo, seu identitas
in natura, attamen identitas hæc una cum
expressione a generanto, seu (quod in idem
redit) quod hæc similitudo habeatur ex vi
processionis a producente, est satis ad hoc,
ut id, quo i procedit habeat rationem ima-
ginis respectu ejus, a quo procedit.

Et similiter Anselmus adductus pro hac
solutiono ideo negat Spiritui Sancto ratio-
nem Filii, quia dum a Patre, et Filio pro-
cedere intelligilur, *non statim* (ut ipse loqui-
tur) *tam perspicuam exhibet se contemplanti*
ejus, ex quo est, similitudinem, seu (quod
in idem redit) quia ex vi eorum, quæ per
se primo habet, ut est terminus suæ proces-
sionis, non procedit in similitudinem na-
turæ cum suo principio : quandoquidem
ea sola Spiritus Sanctus statim perspicua
exhibet, quæ per se primu, et ex vi pro-
cessionis ei conveniunt. Et ita in his verbis
denotavit, tum quod ex vi processionis non
habet Spiritus Sanctus procedere ut simi-
lis in natura divina. Tum etiam ; quod ra-
tio, propter quam non est Filius, nulla est
alia, nisi qua ex vi processionis non habet
hinc similitudinem, sive identitatem in
natura Dei et quod, si prædictam similitu-
dinem ex vi processionis haberet, tunc
etiam ex vi ejusdem processionis esset
imago Patris, et Filii : quippe cum in eo
eventa statim pcr.-picuam exhiberet se con-
templanti ejus, ex quo est, similitudi-
nem, quod quidem est proprium mu-
nus imaginis : et propter ejus defectum,
nempe cx eo quod non statim tam perspi-
cuam exhibeat se contemplanti ejus, ex
quo est, sim litudinem, denegat Spiritui
Sancto rationem Filii, el imaginis.

Et deinde ideo D. Thomas luco in hac
eadem solutione relato colligit ex eo, quod
aliquid sit imago alicujus ut ejusdem na-
turæ cum illo, debere esse filium; quia
idem est esse imaginem producentis, et ex
vi processionis habere eamdem naturam
cum ipso. Et propterea in eodem loco,
nempe 4 contra Gentes cap. 2, tantum petit
hoc ad rationem generationis, et Filii, et
ita inquit : *Hæc est autem veræ generationis*
ratio in rebus viventibus, quod id, quod ge-
neratur, a generante procedat ul similitudo
ipsius, ct ejusdem naturæ cum ipso : est
ergo Verbum Dei genitum. Et in art. 4 hu-
jus quæstionis probat, processionem Verbi
divini esse genorationèni, et ipsum Ver-
bum esse Filium, quia ejus processio ert
secundum rationem similitudini : etprop-

August.

IN.
Ansel».

l,8■

\$
1
18

iP A

> ; Ji

M i

i:'

r

ter defectum hujus conditionis, ait proces-
sionem Spiritus Sancti non esse generatio-
nem, nec ipsum essu Filium : et ut exclu-
deret interpretationem, quam huic, et aliis
testimoniis, Vasquez tradit dicens sanctum
Doctorem non loqui de similitudine pre-
cise secundum *esse*; sed etiam secundum
repræsentationem, quæ debet superaddi ad
rationem imaginis : non probat, processio-
nem Spiritus Sancti non esse secundum
rationem similitudinis, quia Spiritus Sanc-
tos non procedit ut repræsentatio sui prin-
cipii; sed quia procedit ut quædam vitalis
motio et impulsio : et per consequens ex
vi suæ processionis non procedit, ut simi-
lis in natura divina. Nam juxta Angelicum
Doctorem idem prorsus est, vivens proce-
dere ut simile in natura ex vi processionis,
etprocedere ut imaginem, ut constat ex his,
quæ infra quæst. 35 art. 1 el 2 docet.

Posterior impugnatio ejusdem solutionis.

Ex quibus fit deficere tertio prædictam
solutionem in iis, quæ in unum conjungit,
nimirum, ex una parte Spiritui Sancto
communicari ex vi processionis naturam
divinam; et ex alia, non esse imaginem
Patris, et Filii. Nam hæc non possunt in-
ter se cohærere, ut ex Augustino, et D.
Thoma dicebamus. Siquidem hoc ipso,
quod Spiritui Sancto ex vi processionis
communicetur eadem natura, quæ est in
suo principio, habet ei vi ejusdem proces-
sionis produci ad imitationem ejusdem
principii tanquam prototypi Spiritus Sancti :
ergo eo ipso Spiritus Sanctus procedet per
modum imaginis respectu illius.

Nec obest id quod respondet Vasquez,
scilicet, ad rationem imaginis non esse sa-
tis, quod ex vi processionis producatu-
r similis in natura ; sed in super desiderari, quo
l producatu sic similis ad repræsentandum.

Non itaque hoc obest. Quoniam hoc
quod est produci aliquid simile in natura
al repræsentandum, tantummodo potest
addere supra pro luci ut similo in natura ex
vi processionis, quod hæc similitudo, ra-
tione cujus repræsentaturum est suum pro-
totypum, per se primo intendatur ex parte
operantis in illa communicatione, et pro-
ductione : at totum hoc reperiretur in pro-
cessionem Spiritus Sancti, si ex vi proces-
sionis natura divina ei communicaretur :
ergo etc. Major videtur perspicua. Minor

vero sequenti discursu probatur. Nam id
ipsum, quod ox vi processionis, et perso
primo communicatur Spiritui Sancio In-
tenditur a Deo per se primo, expresse ct
formahter ei communicari : ergo si ei
vi processionis et per se primo proce-
dit ad imitationem Dei, et si nidis ia
natura suo principio : consequens erit,
ut hoc ipsum intendatur perse primo, for-
maliter, et expresse a Deu, seu a Patre,
et Filio illum producentibus : ergo, licet
daremus requiri ad imaginem, quod ex in-
tentione operantis et non solum operis,
procedat similis suo prototypo; nihilomi-
nus adhuc tunc Spiritus Sanctus ex omni
capite erit imago eorum : siquidem tam ex
vi processionis, seu ex parte operis, el in-
tentionis ejusdem operantis producitur ad
Imitationem Dei, ei suæ naturæ lanquani
prototypl

Adde primo, quod res dicitur procedere W
ad repræsentandum ; vel ex intentione ex-
pressa artificis; vel ex intentione operis el
naturæ, quatenus procedit talis ex vi pro-
cessionis, ut eo ipso repræsentet id a quo
procedit : sed hoc convenit Spiritui Sancio
eo ipso, quod ex vi suæ processionis pro-
cedat similis in natura : ergo ex vi ejus-
dem processionis procedet ad repræsentan-
dum : et per consequens eo ipso habebit
rationem imaginis. Utraque consequentia
videtur perspicua. Minor vero etiam constat.
Quoniam, quod ex vi suæ processionis est
simile suo principio, habet ex vi ejusdem
processionis, quod procedat tale, ut eo ipso
repræsentet prædielum principium : quia
omne perfecte simile suo principio est udis
conditionis, ut eo ipso repræsentet princi-
pium, a quo procedit. Major autem quoid
primam partem satis patet imaginibus arti-
ficialibus, quæ ex intentione, et imposi-
tione hominum aliquid repræsentant.
Quoad secundam vero etiam constat exem-
plo lillii in humanis, qui eo ipso, quod ex
vi suæ prozessionis procedat talis, ut re-
præsentet parentem, dicitur procedere ad
repræsentandum illum : nec non verbi
creati, quod hoc ipso, quod ex vi proces-
sionis repræsentet intent:onal:ter suum
principium, dicitur procedere ad illud re-
præsentandum.

Confirmatur. Quoniam ad rationem imi-
ginis non requiritur, ut repræsentet, aut
procedat al repræsentandum suum princi-
pium eo solo modo quo verbum illud re-
présentât : a! oqui filius in creatis, qui
intentionali modo non repræseniat /aren-
tem.

lem, non esset imago illius : ergo ad ratio-
nem imaginis sohnu desiderabitur, quod
praedat ad repræsenUindum objective, id
est, ut id quod dicitur imago, procedat ita
simile, ut eo cognito tanquam objecto, eo
ipso deveniatur in cognitionem sui princi-
pii, ex eo quod raliuno oinnimoda simili-
ludinis, seu identitatis in eadem natura
specifica ex vi processionis ei communicata
exprimit ad vivum suum principium, du-
clique in cognitionem illius : at hoc ipso,
quod ex vi processionis communicetur
Spiritui Sancto eadem natura sui principii,
habebit ex vi ejusdem processionis, ut pro-
cedat ad sic objective repræsentandum, si-
cut filius in humanis hoc habet eo ipso,
quod ex vi suæ processionis communicetur
ei natura pairis : ergo, etc.

J-1 Ex quo etiam fit, nihil referro aliam
evasionem, quam adducit Vasquez, nimi-
rum, quod etsi ad hoc, ut filius in hu-
manis procedat ad repræsentandum, satis
sit, quod ex vi processionis procedat similis
in natura : non tamen in divinis, sed in-
super requiritur, quod procedat cum pro-
prietate personali, quæ est propria Verbi
divini. Cumque Spiritus Sanctus non procé-
dai cum proprietate ista, inde erit, ut non
procedat ad repræsentandum.

bl Ex dictis igitur constat, hoc nihil re-
ferre. Quoniam, si Spiritui Sancto com-
municatur natura divina ex vi suæ pro-
cessionis, procedet infinite similior suo
principio in ejus natura, quam filius in
creatis procedit similis in natura suo pa-
renti : ergo si iste ratione similitudinis,
çmun ex vi processionis habet, procedit ad
repræsentandum, non esc cur in eo eventu
Spiritus Sanctus non procedat etiam ad re-
praesentandam. Unde in hac solutione
quaedam involvitur implicatio, nempe,
quod si Spiritus Sanctus ex vi suæ proces-
lonis procedit similis, seu idem in natura
divina, tunc deberet, et non deberet ei
communcari proprietas personalis Verbi.
Deberet quidem : siquidem id, quod ex vi
processionis procedit simile omnino in na-
tura cum suo principio, et ut repræsentati-
vivam illius, debet habere proprietatem per-
sonalem ad hoc requisitam. Non deberet
autem prædicta ei communicari : qu:a, ut
supponitur ex fide Spiritus Sanctus non
procedit at filius, sed ut impulsus, et amor
divinus. Sicut, si in humanis communica-
retur Petro v. g. ex vi suæ processionis na-
tura humana a l'aulo, et non communicare-
turei proprietas individualis, quæ requiritur

ad hoc, ut esset imago Pauli, et procederet
ad repnesentandum illum, tunc ibidem in-
volveretur similis implicatio. Nam, ut sup-
ponitur, non communicaretur ei prædicta
proprietas : et simul esset ei communi-
canda, ex eo quod procedit ut similis Paulo,
et ut repræsentativus illius ratione naturæ,
quam ex vi processionis habet. Quæ pro-
batio habet adhuc majorem vim in divinis.
Siquidem tota ratio, propter quam Verbo
divino communicatur sua propria, et pecu-
liaris proprietas personalis, est, quia vi
processionis communicatur ei tota inlel-
lectio essentialis ratione cujus repræsentat
naturam Patris : et hæc etiam Spintui
Sancto ex vi suæ processionis juxta hunc
dicendi modum communicatur : et ita ex
hoc capite communicaretur ei proprie-
tas Verbi : et ex alio, nempe, quia proce-
dit ut amor, et impulsus divinus, nequiret
ei prædicta proprietas communicari.

Nec necesse erit duas alias evasiones
Vasquez impugnare. Prima quidem, quod
ad rationem imaginis desideratur, ut alicui
repræsentet : cum tamen hoc non conv-
niat Spiritui Sancto : siquidem nec repræ-
sentat Patri, et Filio, quippe qui non co-
gnoscunt se Spiritu Sancto : nec sibi ipsi,
qui nec Spiritus Sanctus cognoscit eos in
ipso. Secunda est, non omne, quod proce-
dit simile alteri ex vi processionis, repræ-
sentare suum principium. Nam unus ignis
procedit similis alteri : et tamen non re-
présentât illum, nec est ejus imago : quia
non est similior illi, quam aliis. Et ita,
quia Spiritus Sanctus non esC similior Pa-
tri, quam Filio, propterea non représentât
Patrem, aut Filium.

Non itaque necesse erit has duas eva-
siones impugnare. Quoniam ex dictis facile
corruunt. Prima quidem : Nam licet Pa-
ter, et Filius non se cognoscant Spiritu
Sancto, sicut nec Pater Filio, attamen
uterque cognoscit se in eodem Spiritu
Sancto tanquam in correlativo habente
eamdem naturam cum ipsis. Et ita, si ex vi
processionis Spiritus Sanctus procedit si-
milis, habebit ex vi ejusdem processionis,
un le repræsentet naturam eorum atque
adeo unde ex vi processionis habeat ratio-
nem representative et per consequens ra-
tionem imaginis.

Secunda vero etiam ex dictis evanescit.
Tum, quia non est de ratione imaginis, ut
quoad ea, quæ alias accipit a suo principio,
sit similior illi, quam aliis. Nam unus
homo potest esse æque similis, vel similior

Ao;tl.
D6cU
y8

Terlio
ceniter
calrn
foljlio.

115.
Effa-
C11Q.

P/æclu-
diiur.

138.
Aliis
duæ
ensio-
nc*
ejnsdrn
Vasq.

Conuuot
extiS,c'

i Vi...^
V+ . 10
\\

>1

fratri suo, quam Patri; et tamen non est imago illius, sed hujus : sed a«l hanc peculiarem repraesentationem satis est, quod id, per quod est similis, acceperit a sue principio ex vi suæ processionis. Nam per hoc determinatur ad hoc, ut sil peculiari-ter imago illius. Tum etiam : qu.a hanc 0.TU3. evasionem optime impugnat D. Thomas in hac I part, quæst. 35 art. 2 ubi sic ail : dñti dicunt, quod Spiritus Sanctus neque etiam esi imago Patris, et filii, quia sic esset una imago duorum, quod videtur impossibile. Sed hoc nihil est. Quia Pater, el Filius sunt unum principium Spirifu Sancti. Unde nihil prohibet :ic Patris, et Filii (in guanlum sunt unum) esse unam imaginem ; cum etiam homo lotius Trinitatis sil una imago. Et ideo S. Doctor stalim denegat Spiritui Sancio ralionem imaginis propter aliam ralionem sæpe a nobis dictam, scilicet. ex eo quod ex vi suæ processionis non procedit similis, seu idem in natura cum suo principio.

Cl'bão Quibus omnibus addi etiam potest, hanc Torrensis, et Vazquesii sententiam habere PHŋ>-* contra se f*ura a^e' dñm congerit Suarez >ióTh 'l*b l de TriniUle cap. 4 num. 7. Primo enim hic ratio, quare Spiritus Sanctus non sit liiins, nempe quia licet ex vi processionis procedat similis in eadem natura; non lamen procedit ut imago, sumitur ex re minus certa. Certius enim tsl, Spiritum Sanctum non essa Filium, quam non e?so imaginem : nam primum habetur expresse de iide, secus vero secandum, sed solum hahelurex auctoritate negativa Scripiuræ. Et propterea D. Thomas quæst. 35 art. nuper citato, ut probaret, Spiritum Sanctum non esso imaginem, sic ait : [ncendum, quod Doctores Grxcorum communiter dicunt, Spiritum Sanctum esse imaginem Patris, el Filii. Sed Doctores Latini soli filio otImbuunt nomen imaginis. Non enim invenitur in Canonica scriptura, nisi de Filio : dicitur enim Colos- MVgjenj, l : Qui est imago Dei invisibilis primogenitus creatura. El ad llebrzos l : Qui cum sit splendor gloriæ, el figura subslantix ejus. Constat autem, rem certissimam debere, quantum fieri possit, explicari saltem per id, quod magis a*l ejus certitudinem accedit, qualiter in præsentì accedit ratio D. Thomæ, nempe, quod Spiritu* Sanctas procedit per voluntatem, et per modum amoris, quod quidem expressius habetur ex sacra pagina, ei decisum est in pluribus Conciliis. Praeterea, sumpta imagine, ut actu re-

praesentat, ut ab his auctoribus sumi ia praesenti innuitur (licet etiam oppOeilum innuant nempe, non sumi nisi pro aplitudinali repræsontationo) tunc non ideo R-l us esi Filius, quia est imago, sed potius, quia Filius, ideo imago. Tandem juxta hunc dicendi modum Filius reipsa aliquid représentai quod non représentât Spiritus Sanctus, licet ex vi processionis sit Deus : et similitudo imaginis increat@ non consistit in unitate naturali : quod quidem satis difficile est. Nec tandem necesso erit ad ea, quæ pro se aducit Vasquez, quæque num. IÜ4 et deinceps retulimus, responsum præbere. Nam quoad testimonia Patrum constat ex.Hj*. dictis num. 113. et quoad alia palet etiam ex his, qua? diximus. Nam etsi filius dicat ral'onem similitudinis in natura, el rationem imaginis, sive hæc duo distinguantur ex parte solius nostri modi concipiendi, sive virtualiter (de quo nihil modo) : attamen hoc ipso, quod ei communicetur ex vi processionis eadem natura, quæ est in sao principio, proce lit similis et ut imago. Et similiter, licet aliquando ob defectum efficaciam*, et virtutis seminalis non eradat similis in accidentibus individualibos, quæ sunt in patre, sed in natura : et aliquando ob perfectionem, et efficaciam pnedictæ virtutis similis in prædictisaccidentibus : semper lamen eo ipso, quod habeat hanc similitudinem, habet etiam quoad hoc esse imaginem patris. Undo falsum est id. quod ultimo loco ibidem adducitur, scilicet. non crescente ratione substantia», aut fundamento, sive ratione fundandi, crescere perfectionem filiationis. Nam eo ipso, quod hæcaccidentaliter cresceret (si verum est, eam formaliter sumptam sic crescere, de quo nostri Complut, cap. de relatione videndi sunt) oritur ex majori perfectione, tam actionis generativæ, quam similitudinis fundamentalis in proprietatibus individualibus ex vi processionis communicata?.

.tlia, el alia solutio ad eamdem rationem D. Thomæ refertur, el refellitur.

Secundo respondent alii ex recentioribus ad rationem Angelici Docioris, falsum esse ft illud principium, in quo innititur, scilicet, quod per processionem per voluntatem divinam intra propriam lineam sumptam non communicetur Spiritui Sancto ex vi processionis

cessionis divina essentia. Et ita ratione isU ta eo sensu, in quo a S. Doctoro traditor, non suadetur intentum; sed hoc aliunde est deducendum, nampo ex eo quod, licet Spiritui Sancto communicetur ex vi processionis essentia Dei ; non tamen natura divina : cum tamen ad generalionem requiratur, terminum illius procedere in similitudinem na-uræ. ut ex defiditione generationis constat. Sicut o contra processio Verbi est generatio, quia ei ex vi processionis communicatur divina natura, ijr Qui solutio videtur desumi cx Majori in l disLl3q. I. et Richardo 6 do Trinitate, capit. II. Ratio autem, propter quam inquirunt, non communicari Spiritui Sancto divinam Ditaram, secus autem Verbo, est quia conceptus naturæ est conceptus essentiæ rei ut fœcundæ, ex eo quod natura est principium motus : at Spiritui Sancio non communicatur essentia Dei ut fœcunda : siquilem ab eo nulla persona divina procedit : ct ita nec communicatur eidem essentia Dei sub conceptu naturæ : o contra vero contingit in Verbo, cui communicatur, quod sit principium Spiritus Sancti. Quæ solutio videtur habere fundamentum iuD. Basilio lib. 5 contra Eunomium, ubi videtur asserere, quod si Spiritus Sanctus a Patro, et Filio non procederet, Verbum non esset genitum : ac proinde juxta mentem Dasibi requiritur ad generationem, quod communicetur rei genitæ facunditas, et per consequens essentia sub conceptu mtaræ, quæ per hanc facunditatem in tue naturæ constituitur. Unde juxta hunc dicendi modum non solum non communimur ex vi processionis Spiritui Sancto mlora Dei sub conceptu naturæ: verum reque sub hoc conceptu ei absolute comEunicatur : siquidem juxta illum non comBron'atur ei fœcunditas. Cilerom hæc solutio salis impugnata mnetex dictis tam in hoc, quam in præcedenti dubio. Et deinde addi potest, quod * in primis falsum est id, quod in hac solutione dicitur, scilicet absolute loquendo ron communicari Spiritui Sancto naturam divinam. Nam in Concilio Lateranensi sub Innocentio III cap. l dicitur : Pater, el Filius et Spiritus Sanctus Ires quidem permx, sed una essentia, substantia seu natotora simplex omnino : et ibid. cap. 2 : QualiMfrium personarum est illa res. videlicet merita, substantia, seu natura divine. Et inferius dicitur, quod tres personæ sunt

unum hi essentia et natura. El ratio hujus videtur aperta. Quoniam quidquid esi absolutum in Deo, debet communicari reipsa, et simpliciter loquendo 4am Filio, quam Spiritui Sancto : at conceptus naturæ est conceptus forinalitatis absolut@, non vero relativæ; ergo etc. Major cum consequentia satis liquet. Minor voro probatur. Nam conceptus naturæ præcedit in Deo ad attributa : cum tamen conceptus relativi aut connotantes relationes non præsupponantur ad illa, sed potius ad ipsa subsequantur. Et propterea prius intelligimus Deum, ut est hic, et singularis et ut habet attributa; quam concipiamus potentiam proximam ad generandum, aut Patrem : ex eo quod isia diennt relationem de formali, aut eam juxta nostram sententiam connotant. Deinde eadem solutio impugnari potest, supponendo lamen prius, quod juxta hunc dicendi modum non ideo desinit communicari Spiritui Sancto natura divina, quia non communicetur ei adhuc ex vi processionis divinum intelligere essentiale; sed quia non communicatur ei, ut productivum alterius personæ. Quo supposito, potest non parum efficaciter prædicta solutio impugnari. Quoniam ad ralionem naturæ non requiritur principium motus in alio, sed principium motus ejus in quo est, ut ex detinitione naturæ constat : at, si Spiritui Sancto ex vi processionis communicatur essentia Dei, quæ est ipsum inleUigere, erit utique seclusis imperfectionibus principium motus ejus, in quo est, idest suæ divinæ intellectionis : ergo eo ipso communicabitur etiam ei ex vi suæ processionis natura divina. Tandem. Nam hoc, quod est posse per modum radiceis generare aut generari, vel posse spirare, aut spirari, non variant divinum posse, nec divinam naturam in ratione naturæ, aut divini posse ad ea, quæ sunt ad intra, sed hoc ipso, quod Spiritui Sancto ex vi processionis communicetur essentia Dei, communicatur ei ex vi processionis, quod possit etiam radicaliter spirari, licet non communicetur, quod possit spirare, aut generaro : ergo communicabitur ei ex vi processionis natura divina. Minor, cum consequentia non videntur indigere probatione, Major autem s^driur probatur, et explicatur: Nam, sicutpr/icticum el speculativum non variant rationem gisiiai intellectus : ex eo quod sunt dilTorentiæ exempto, materiales, et inadæquatæ, ac desumplæ ex objecto materiali : et ita idem intollec-

tas connotando praxim, seu objecti prae-
licabilia, est practicus, et connotando ob-
jccla speculabilia est speculativus, et utra-
que respicit sub eadem formali ratione abs-
trahente ab his duabus differentiis mate-
rialibus. Ita posse radicaliter generaro,
aut generari, spirare, aut spirari, non va-
riant divinam naturam, sive divinum *posse*,
quia hoc est quid absolutum, sed dicunt
divinam essentiam, seu naturam, et idem
posse cum diversis connotatis materialibus,
et inadæquatis, scilicet, diversis relationi-
bus, quæ non sunt capaces variandi in di-
vinis id, quod est absolutum. Et ita eadem
prorsus Deitas connotando in Paire Pater-
nitatem, ut connotatum materiale, et
inadæquatum, dicit *posse* radicale ad gene-
randum, et connotando eodem modo Fi-
liationem. *pæ* radicale *ad generari*, et
connotando similiter lam Paternitatem,
quam Filiationem, explicat vim per mo-
dum radicis *ad spirare*, ac tandem conno-
tando per modum connotati materialis, et
inadequati relationem spirationis passiva),
exprimit vim radicalem *ad spirari*. Cum
tamen actus correspondents his potentiis
materialiter solum distinctis sub eadem
natura divina inspiciantur, aut quasi ins-
piciantur.

Quamvis inter exemplum propositum de
intellectu practico et speculativo, et rem,
de qua agimus, sit sua disparitas. Quoniam
intellectus, ubicumque est, non solum ha-
bel esse intellectum, sed esse simul practi-
cum, et speculativum, quia hæc duo, adhuc
sub his conceptibus, non habent opposi-
tionem : attamen natura, et *posse* divinum
licet, ubicumque est, habeat eamdem ratio-
nem naturæ, et idem *posse* : non tamen
habet posse generare, et generari, aut spi-
rare, et spirari sub his conceptibus sumpta :
quoniam *posse* divinum sub his concepti-
bus involvit relat»ones oppositas : hoc au-
tem non oritur ex imperfectione, sed ex
summa perfectione et infinitate divinæ na-
turæ, quæ, hoc ipso quod infinita, potest
eademmet esse in personis diversis, et in-
ter se oppositis, et ut est sub illis, habet
has diversas denominationes.

Qua» ratio desumitur ex D. Thoma,
quæst. 9 de Potentia art. 9 ad IL Nam
cum Coctor sibi sic opposuisset : Si *Fi-*
generare, potest autem gene-
rari : habet ergo potentiam ut generetur,
non potentiam ut generet : aliud autem est
generare, el aliud generari. Cum ergo po-
tentis distinguantur penes objecta, non erit

eadem potentia Patri et Filii, quod est hare-
licum. Cum igitur S. Doctor hoc sibi ob-
jecisset. respondet: *Dicendum, quod libri*
Paler possit generare : non autem Filius :
non tamen sequilun, quod potentiam aliquam
habeat Pater, quam non habet filius. Ea-
dem enim potentia est Patris, el Filii, per
quam, el Pater general, el Filius generatur.
Nam potentia absolutum quoddam est : d
ideo non distinguitur in divinis, sicut nec
bonitas, nec aliquid sic dictum. Generare
vero, et generari in divinis non significant
aliquid absolutum : sed solum relationem in
divinis. Ildalioncs autem opposite in uno el
eodem absoluto communicant in divinis, et
ipsum non dividunt. Sicut patet quod in Pa-
ire, et Filio est una essentia. Unde nec po-
tentia distinguitur in divinis per hoc, quod
est ad generare, cl generari. Non enim
etiam in creaturis oportet, quod per quam-
cumque objectorum distinctionem potentia
distinguat, sed per differentiam forma-
lem objectorum, et quæ in eodem genere ac-
cipiatur. Sicut potentia visita non distin-
guitur per hoc, quod est videre hominem, el
ridere asinum : quia ista differentia non est
sensibilis. Et similiter in divinis absolutum
per relationem non distinguitur.

Unde (ut id obiter dicamus, et ex eo ra-
lio D. Thomæ in testimonio isto inclusa
magis elucidata maneat) divinum *posse*
radicale, et posse radicaliter generare com-
parantur in divinis, ut Deus, et Dens Pa-
ter. Et ideo : sicut Deus dicit aliquid ab-
solutum, et Deus Pater aliquid absolutum
una cum relativo : ita divinum *posse* radi-
cale exprimit aliquid absolutum; et posse
radicaliter generare dicit hoc ipsum abso-
lutum una cum relatione Paternitatis. Si-
cut Filio non deest, quod sit Deus, licet
desit illi, quod sit Deus Pater : quia esse
Deum patrem involvit Paternitatis ratio-
nem : ita propter similem rationem eidem
Fdio non deest divinum *posse* radicale; li-
cet desit posse radica iter generare, prout
conceptus radicis generandi adæquate su-
mitur. Et sicut hoc, quod est esse Deum,
non distinguitur, aut multiplicatur per hoc,
quoi esse Deum Patrem, aut Deum Fi-
lium : quia absoluta non distinguuntur
per relativa : ita propter eamdem rationem
prædictum *posse* divinum non distingnitur.
aut multiplicatur per *posse* ad generan-
dum sive active, sive passive Quomodo nu-
tem (ut id etiam obiter dicatur, ct tacita
quaxlam objectio solvatur' et »n quo sensu
inlelligalur id, quod D. Thomas in hac
solutione

DISP. III, DUB. III.

«lotione docet, nempo, quod *generare*, *el generari* non significant aliquid absofutum. «d solam relationem, constat ex iis, quæ disput. l hujus tractatus num. 67 diximus, el ex illis, quæ quinst. 41 dicemus.

Ad illud autem, quod ex Basilio pro hac solutione adducitur, dicendum estconditionem illam Basilii (si forte sit Basilii nec enim loco citato eam expresse potuimus invenire) nempe, *n Spiritus Sanctus d Hlio non procederet, tunc Verhum non fore Filium*, tantum esse a posteriori. Quia, cum Verbum debeat influere in amorem, optime sequitur, Filium in divinis non fore verbum (saltem ut modo est), ac proinde non procedere per intellectum, si ab eo non procedit amor, seu Spiritus Sanctus. Cælerum id non requiritur ut petilum ex linea termini formalis generationis Verbi, quia terminus iste de formali tantum est identitas in natura divina, sed ex alio capite nuper insinuato, quod formalissime sumptum non dicit id, quod exprimit Verbum, quatenus importat terminum formalem suæ generationis : siquidem verbum secundum hanc considerationem tantum dicit divinam naturam, nl natura e.-t, quamvis connotet Filiationem, ut est ad Patrem, non vero ut est radicaliter ad Spiritum Sanctum : cum tamen verbum adæquate sumptum importet lam naturam quam Filiationem, ut est ad Pairem, et quatenus radicaliter est ad Spiritum Sanctum : ita ut, si aliquid horum illi deessel, non haberet rationem Verbi, quam modo habet, quamvis esset eodem modo terminus formalis generationis.

Adde, quod id, quod peculiariter in hac :/ solutione, quam impugnamus, displicet, t^non lam est, ad rationem geniti in divinis desiderari, quod producat^{ur} cum fœcundita'e, quam ea, quæ in prædicta solutione una cum hoc conjunguntur, nimirum, Spiritui Sancto communicari ex vi processionis essentiam Dei : non tamen naturam divinam, et non utcumque, sed ita ut neque formaiiter ex vi processionis, nec ihtice prædicta natura ei communicetur : ex eo quod natura divina sub hoc conceptu dicit principium communicandi se alteri personæ. Unde, si prædicta solutione soloci intenderetur colligi a posteriori, non communicari Verbo ex vi processionis naturam Dei, nisi communicetur ei fœcundila< respectu alterius personæ, ac proin le Into fæcundilas solum adduceretur ut signum ad veriGcandum, an alicui communi-

cetur ex vi processionis divina essentia, sivo natura, tunc ratio isia posset utcumque reduci ad eam, quam ex D. Thoma attulimus. Nam idem est iœcundilatcm istam respectu alterius persona:, nempe Spiritus Sancti, esso signum communicationis naturæ in Verbo, ac esse s;gnum processionis ejus per modum Verbi, seu per intellectum, ut ex dictis constat el per consequens esse signum communicationis naturæ ex vi processionis. Et similiter idem est colligere, ex defectu hujus fœcunditatis, Spiritum Sanctum non habere ex vi processionis naturam, aut e-senliam Dei, ac colligere, ejus processionem esse per voluntatem, quæ ex genere suo est postrema ex divinis processionibus, et per consequens non habere, quod communicet ex vi processionis divinam naturam. Ad rationem autem, quæ in favorem hujus solutionis in ea adducebatur, satis constat ex dictis.

Ex quibus omnibus manet etiam impugnata solutio alia huic ex parte af-Jnis nempe, falsum esse illud principium, in quo innititur ratio D. Thomæ, scilicet, non communicari essentiam et naturam Dei Spiritui Sancto ex vi processionis per voluntatem divinam intra suam lineam sumptam. Et ideo ratonem istam hinp non esse firmam; sed al.undedesumendum c.*se cur Spiritus Sanctus non procedat ut imago, ac proinde ut filius, nempe, quia non communicatur illi, quod conveniat cum Patre, et Filio in aliqua ratione principii, idest in hoc, quod producat aliam personam divinam.

Ex dictis igitur hæc solutio satis manet impugnata, et eam insuper impugnat D. Thomas infra quæst. 35 art. 2 ubi, ut re !-deret rationem , propter quam Spiritus Sanctus non est imago Patris, et Filii, ac proinde nec Filius, cum tamen Verbum procedat per modum imaginis, etülii, præmitiit prius rationem ab aliquibus ad hoc adductam, et cum hac solutione, quam impugnamus, coïncidentem, eamquo impugnat his verbis : *Hujus autem rationem assignant quidam exhoc quod Filius convenit cum Patre, non solum in natura, sed diam in notione principii : Spiritus autem Sanctus non convenit cum Filio, nec cum Patre in aliqua notione. Sed hoc non videtur sufficere. Quia sicut secundum relationes non attenditur in divinis, neque æqualilas, neque inxqualitas (ut Augustinus dicit) ita neque similitudo, quæ requiritur ad rationem imaginis.*

m .
Alia
ei isfo
præ ce-
denti
a(Hais.

«

Carrait
w diclis-
D.Tlhjh.

\$4

I

, 1

1

• t r

Posterior responsio ad rationem D. Thomæ,
cl primus ejusdem responsionis defedus.

1. 8. Tertio responderi potest ex Granado in
Tertis praesenti tract. 2 disp. 4 η. 3 et disp. 5
blatio sect. 5 η. 21 quod etsi ratio D. Thomæ
*xGra- aliter explicata suadeat sufficienter inten-
rsiir.ncm tum f non tamen ul a nobis exposita et
l>. tuo- formata est. Nam ex eo, quod terminus
mx' procedens per intellectum procedat per
modum similis, non sequitur (ut nos in-
tulimus) quod ex vi processioneis, sive im-
mediate ac per se primo communicetur
illi natura divina, sed tantum similitudo
in ea. Et ita Verbo ex vi processioneis, et
per se primo solum communicatur divina
sapientia, quæ non exprimit formalissime
divinam naturam, licet eam represented
silque ei similis. Et similiter ex hoc, quod
processio Spiritus sancti sil per volunta-
temt non sequitur (ut nos intulimus) non
communicari illi eodem modo ac Verbo
naturam divinam. Quia utrique æque im-
mediate communicatur, nimirum, ul per
modum transcendentis inclusa in termino
per se primo, et immediato suæ proces-
sioneis : Verbo quidem, ut inclusa in sa-
pientia genita, Spiritui sancto vero, ut
inclusa in amore. Et ita processio Verbi
est generatio : ex eo quod ex vi proces-
sioneis, et per se primo communicatur si-
militudo in natura, non vero natura ipsa,
licet ad eamdem generationem requiratur,
quod prædicta natura communicetur me-
diale, et per modum transcendentis in-
clusa : processio vero Spiritus sanclicl non
est generatio : quia etsi eodt?m modo com-
municetur ei per modum transcendentis
divina natura, attamen id quod per se
primo, et immediate terminat, tantum est
amor secundum explicitam rationem amo-
ris, et secundum hanc non exprimit simi-
litudinem cum divina natura.

Et videtur hæc solutio habere aliquod
specimen veritatis, si attendatur ad id,
quod in definitione generationis viventium
dicitur. Nara in ea consulto videtur dic-
tum, quod debet esse in *similitudinem*,
non vero in identitatem nature : ut deno-
taretur, terminum formalem immediatum,
et] per se primum illius tantum esse simi-
litudinem, seu repræsentationem, non
vero identitatem naturæ.

Cæterum solutio ista in multis deficit.
Nam in primis falsum est potissimum ejus

fundainentum, nimirum, terminum for- FrilüJ
malem immediatum, et per so primum
generationis, seu id, quod Verbum divi-
num habet ex vi suæ processioneis per se
primo, tantum esse similitudinem, seu
repræsentationom principii, a quo pro-
cedit, non vero identitatem in natura,
seu naturam ipsam acceptam., et com-
municatam per talem generationem. Id Ica-
autem duobus mediis ostendi potest, quo- µκ*
rum primum est. Nam hoc aperte pugnat
cum D. Thoma, tum art. 2 hujus quæst. D.Tfca
ubi ideo probat, processionem Verbi in
divinis esso generationem, 'quia *intelligere
Dei est esse Dei*, seu ipsissima essentia, et
exislentia illius absque distinctione vir-
tuali, et prædictum *intriligere*communicatur
Verbo ex vi processioneis ut disp. preced.
a num. 76 expendimus. Et ita S. Doctor
loquens de iis, quæ Verbum habet ex vi
suæ processioneis, sic inquit in solutione
ad 2 : *Sed intelligent divinum est ipsa sub-
stantia intelligently ul supra ostensum est.
Unde verbum procedens procedit ul ejusdem
naturæ subsistens. Et propter hoc proprie
dicitur genitum, et Filius. Unde et his,
qua perlinent ad generationem viventium,
utitur Scriptura ad significandam proces-
sionem divinæ sapientiae, scilicet conceptione,
el partu. Dicitur enim ex persona divins
sapientiae, Proverbiorum 8 : « Nondum erant
abyssi, el ego jam concepta eram, ante
colles ego parturiebar, ® sed in intelleclunoslro
utimur nomine conceptionis secundum quod
in verbo nostri intellectus invenitur simili-
tudo rei intellects ; licet non inveniatur na-
turæ identitas, id e.-t, sub esso naturali
et entitativo.*

Tum etiam in solutione ad 3 ubi sermo-
nem faciens de iis, qu» competunt Verbo
ex vi proces?ionis, ita concudit : Sic igi-
tur id, quod est genitum in divinis, accipit
esse a generante non tanquam illud esse sil
receptum in aliqua materia, vd subjecto,
quod repugnat subsistentis divini esse : sed
secundum hoc dicitur esse acceptum in quan-
tum procedens ab alio habet esse divinum,
non quasi aliud ab esse divino existens. In
quibus verbis satis denotat, processionem
Verbi esso generationem : quia per eam
accipit divinum Verbum ipsum esse Dei,
non vero solam similitudinem, et reprae-
sentationem illius tanquam terminum for-
malem, et immediatum ejusdem generatio-
nis. Tum denique 4 contra Gentes c. 11
cujus verba n. IU retulimus. -J

Secundum vero medium est. Quod in l
creatis

crealis Ditas accipit ex vi processio-
nis, et Unquam terminum formalem illius ipsam
naturam patris, et non solum similitudi-
nem aliquam, et repræsentationem illius :
ergo etiam in divinis Verbum accipiet ex
vi sua» processio-
nis, et tanquam terminum
formalem ejus naturam Patris, et non so-
lum repræsentationem, aut similitudinem
Patris.

Antecedens communiter recipitur a
Theologis, et etiam ab ipso Granado. Con-
sequentia autem ex antecedenti sequitur.
Tum : quoniam de divinis debemus philo-
sophari ad instar creatorum, seclusis ta-
men imperfectionibus. Tum etiam : quo-
niam ratio generationis Verbi cognoscitur
a nobis ex his, quæ in generatione viven-
tium creatorum reperiuntur : et ideo defi-
nitionem istam accommodamus generationi
increatæ. removendo tamen imperfectiones.
Sicut, quia proprium objectum for-
male intellectus creati est ratio entis, aut
ratio intelligibilis sub tanta, vel tanta ac-
tualitate, et immaterialitate, idcirco hoc
ipsum removendo omnem potentialitatem,
et sub summa immaterialitate, atque adeo
pertingens ad hoc, ut sit ipsum *esse* di-
vinum, constituimus pro objecto formali
intellectus Dei.

[*]. Nec obest prima disparitas, quam addu-
cit Granado, inter generationem crea-
turæ, et generationem Verbi divini, quoniam
per illam nequit communicari similitudo,
quin communicetur natura, secus vero
per istam, per quam communicatur sa-
pientia Dei, quæ est similitudo, et repræ-
sentatio naturæ divinæ. Et ita hæc habet
omnia requisita ad terminum immediatum,
et formalem generationis, nempe, ad simi-
litudinem in natura, licet non communi-
cetur Verbo ex vi processio-
nis ipsa natura
Dei, secus vero illa.

[MI] Non itaque obest hæc prima disparitas.
[>β] Quoniam terminus formalis generationis
naturalis viventium creaturum, prout dis-
tinctus a generatione intentionali verbi
creati, non est similitudo, aut repræsen-
tatio naturæ generantis, prout excludit uni-
tatem, et identitatem naturalem in eadem
natura tanquam rationem formalem et per
se primam terminantem : nec est simili-
tudo, ut abstrahit a similitudine secundum
repræsentationem puram, et a similitudine
quæ est idem ac identitas, et unitas natu-
ralis in eadem natura, saltem secundum
speciem : ergo erit identitas in eadem na-
tura, ita at non de materiali, et per acci-

dens, nec quasi per accidens communicetur
eadem natura, ex eo quod ibidem non
potest aliter dari pura similitudo, et repræ-
sentatio per modum termini formalis; sed
ita ut ex vi processio-
nis, et per modum
termini formalis communicetur prædicta
natura : ergo etiam terminus formalis
vi processio-
nis communicatus Verbo, erit
non sola similitudo, et repræsentatio gene-
rantis, sed ipsamet natura illius, et unitas
naturalis in ea.

Hæc ultima consequentia patet ex priori.
Quoniam cum quavis disparitate assigna-
bili inter generationem Verbi divini, et ge-
nerationem naturalem in humanis debet
cohaerere quod ista habeat eundem ter-
minum formalem ex vi processio-
nis, qui
formaliter (analogice tamen) conveniat
cum termino formali generationis Verbi
divini. Sicut cum quavis disparitate debet
stare, quod detur una ratio formalis com-
munis analogice utrique generationi : ex
eo quod ratio generationis viventium non
solum virtualiter, sed formaliter talis debet
convenire illis : non secus ac, quia esse
formaliter sapientiam secundum unitatem
analogam sapientiæ creatæ, et increatæ,
propterea debet una ratio formalis talis,
communis communitate analogica reperi-
ri sapientia creatæ, et increatæ, necnon et in
objectis formalibus utriusque : ergo, si
terminus formalis generationis naturalis
viventium creatorum est determinate uni-
tas, et identitas naturalis in natura gene-
rantis, debet etiam in generatione increata
esse terminus ejus formalis eadem unitas,
et identitas in natura generantis, nempe,
in natura divina.

Prima vero consequentia ex antecedenti
patet. Quoniam terminus formalis prædictæ
generationis tantum potest esse similitudo
uno ex illis tribus modis in antecedenti, et
in consequenti ejusdem primæ consequen-
tiæ recensitis : ergo hoc ipso, quod non
sit aliqua ex similitudinibus relatis in an-
tecedenti, erit similitudo adducti in præ-
dicto consequenti, quæ est unitas natu-
ralis, seu identitas in eadem natura.

Antecedens autem probatur. Tum, quia
ratio generationis naturalis viventium crea-
torum ut distinctæ ab intentionali debet
desumi ex suo termino formali : quando-
quidem generatio ut naturalis dicit ratio-
nem differentialem intraneam, et propriam
lineæ generationis, et hæc differentia debet
desumi (modo alibi insinuato) ex suo ter-
mino formali : at, si terminus formalis

esset aliqua ex similitudinibus in antecedenti recensitis, nullo modo desumeretur ratio senerationis naturalis ex suo termino formali : siquidem nec similitudo excludens unitatem naturalem in natura a ratione formali terminandi, nec similitudo, prout abstrahit a similitudine secundum puram repraesentationem, et a similitudine, quæ est idem ac unitas real's in natura, potest refundere per modum termini formalis in generationem naturalem, quod s t generatio naturalis, ut constat in generatione verbi creati, quæ secundum diversam sui considerationem habet terminari formaliter ad similitudinem secundum esse pure repraesentativum, vel ad similitudinem, prout abstrahit a similitudine secundum prelictum esse et secundum unitatem naturalem in eadem natura : 'el propterea talis generatio non potest esse naturalis, sed inintentionalis, ul terminatur ad similitudinem secundam esse representativum, vel abstrahens a generatione naturali, et intentionali, prout secundum rationem generalem generationis consideratur in illa abstractione. qua terminatur ad similitudinem modo dicto abstrahentem. Tum etiam : quia id. quo generans generatione naturali, ut distinctu a intentionali. per se primo intendit, est, quod ponatur in rerum natura alter ipse in esse entitativo et naturali : ergo quod per se primo, et formaliter communicat ut terminum suæ generationis, tantum est identitas, seu unitas naturalis in eadem natura, per quam solam ponitur in rerum natura alter ipse in esse entitativo et naturali.

Confirmatur. Quoniam filio naturali in humanis non communicatur unitas naturalis. seu identitas in eadem natura ad supplendam unitatem secundum juram similitudinem, et repraesentationem, ita ut predicta unitas naturalis de materiali tantummodo, aut secundario intendatur : ergo talis unitas naturalis intenditur per se primo per generationem, estquo terminus formalis illius. Consequentia non indiget probatione. Antecedens autem probatur. Quoniam unitas naturalis in esse naturali et entitativo non intenditur ad hoc, ut suppleat defectum unitatis secundum puram repraesentationem, et similitudinem. sed potius contra unitas, ac identitas secundum repraesentationem intenditur, ut suppleat defectum unitatis naturalis : sicut ipsum esse naturale ac entitativum non intenditur, ut suppleat

defectum ipsius esse repraesentativi : eed potius e converso. Et propterea quoties datur esse naturale et entitativum idoneum ad aliquem effectum, qui alias possit suppleri perene repraesentativum, non curatur de esse repraesentativo, sed tunc solum, quando esse entitativum et naturale non est idoneum ad illud causandum. Et ita, quia Angelus potest se ipsum per suam substantiam tanquam per speciem intelligibilem cognoscere, non habet speciem intentionalem per se primo suam substantiam repraesentantem, quæ solum in esse repraesentativo sit ipsa substantia Angeli, in quo est.

Confirmatur secundo. Quoniam hoc, quod est communicari per se primo ex vi generationis naturam divinam, pertinet ad perfectionem divini esse : et alias hæc communicatio est valde proportionate modo processione per intellectum : ergo ex vi ejusdem processione communicabitur Verbo natura divina. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem quoad primam partem probatur. Quoniam, sicut communicatio aliarum formalitatum ex vi processione spectat ad perfectionem, et quo formaliter aliqua divina est perfectior, eo spectat ad maiorem perfectionem divinam communicare illam ad intra : ita communicare ex vi processione primam et perfectissimam formalitatem Dei, nimirum suam naturam, pertinebit ad maiorem ipsius perfectionem. Quoad secundam vero partem suadet idem antecedens ex jam dictis. Quoniam, sicut processio verbi creati ex vi sua communicat naturam objecti intellecti, sub modo tamen essendi intentionali et repraesentativo : ita intellectio perfectissima, qualis est divina, communicabit Verbo eandem naturam objecti intellecti, nimirum Dei, sub modo essendi perfectissimo, scilicet, secundum unitatem, et identitatem naturalem.

Nec etiam obest secunda disparitas. m. quam affert Granado inter generationem naturalem viventium creatorum, et generationem naturalem Verbi divini, nimirum, quod in generatione creata non communicantur eadem numero proprietates, quæ sunt in generante, sed aliter : et ita habet ex vi processione communicari alia numero natura, ut ex illa predictæ proprietates resultent : at in generatione Verbi divini communicatur ei eadem numero proprietates, seu attributum sapientis ex vi processione, quod est in Patre.

Cumque

Cumque hoc in Patre jam dimanaverit a sim essentia, non est necesse, ut ex vi processionis communicetur illi essentia divina ad hoc, ul ab ea dimanet.

Non itaque hæc secunda disparitasobest.

Quia, quod ex vi general ionis hominis com-
manicentur illi eadem numero proprieta-
tes, quæ sunt in anima rationali, nempe
intellectus, et voluntas, quæ prius natura
ab eadem anima dimanaverant, non tollit,
quod ex vi ejusdem generationis communice-
tur illi eadem anima tanquam radix illarum
proprietatum : ergo, quod ex vi processio-
nis communicetur Verbo sapientia Patris,
quæ prius nostro modo intelligendi ab il-
lius essentia dimanaverat, non auferet,
quod communicetur eliam natura divina.
Et ratio est eadem utrobique. Quoniam,
sicut natura proJucibilis petit, ut sit aliqua
actio, vel mutatio, per quam per se primo
attingatur, et in rerum natura ponatur : ita
natura ex se communicabitis exigit, ut sit*
aliqua processio, per quam per se primo
communicetur. Et propterea, quia natura
partialis» nempe anima rationalis, est
communicabitis corpori posterius natura,
quam creetur, inde est, ut detur generatio,
quæ per se primo tendat ad communican-
dam talem naturam.

Conlirmatur. Quoniam, etsi in proces-
sione per voluntatem possit habere locum
hæc solutio ; non tamen in processione per
intellectum divinum, per quam repugnat,
communicari per se primo aliquod attrib-
utum, et non communicari naturam divinam.
Et ratio hujus desumitur ex dictis. Quoniam
id debet ex vi processionis, et per se primo
communicari per intellectum Dei Verbo di-
vino, quod per se primo unitur cum eo in
ratione speciei in.elligibilis : sed sola es-
sentia divini potest per se primo uniri
rum illo in ratione prædictæ speciei : cæ-
tm vero non uniuntur cum eo, nisi ra-
tione essentia? : ergo sola illa potest ex vi
process onis per se primo communicari
Verbo. Consequentia videtur perspicua.
Minor aulem constat, tum ex illis, quæ in
l torno hujus nostri Cursus tractatu 2 dis-
pol. 29 n. 152 et sequentibus et tractatu
3 disput. 3 n. 17 et deinceps et pecu-
liariter n. 31 diximus, nempe, solam es-
sentiam Dei convenire in gradu imniate-
Halitatis cum divino intellectu : quia iste
est ita immaterialis, ul sit suum we abs-
que distinctione virtuali : ex eo quod rst
omnino idem cum *intelligere* Dei, in quo
consistit divina essentia, quodque est

suum *esse* absque distinctione virtualiter ab
c:se existentia ejusdem essentia divinae,
per quod solummodo existant, ut quæst.
sequenti amplius dicemus, et tractatu
3 nuper citato disput. 3 n. 36 asseruit
mus. Consiat autem quod, quoties ob-
jectum alicujus intellectus unitur connat-
luralissime cum illo, ut in di vinis contingit,
tunc illud solum per se primo, et ra-
tione sui unitur in ratione speciei, quod
convenit in gradu immaterialiatis cum in-
tellectu. Tum etiam : quia, ut in tractat. 3
citatur, num. 17 diximus, sola essentia di-
vina est objectam per se primum formale,
et adæquatum divini intellectus : et ita sola
ipsa potest per se primo uniri cum illo.

Major autem etiam patet. Quoniam,
quoties verbum est adæquatum speciei ini-
telligibili, toties id per se primo repræsen-
tatur in verbo, eique per se primo com-
municatur, quod per se primo unitur in
ratione speciei cum intellectu producente
illud, ut inductive constat.

Ex quo etiam fit, nihil obesse tertiam
disparitatem adductam a Granado inter
generat onem naturalem viventium creato-
rum, et generationem Verbi, quod ista est
actus immanens intellectus, et emanatio
intelligibilis, de cujus ratione est, ut com-
municetur illi per se primo actus intelli-
gendi : cumque hic non spectet ad naturam
Dei, sed supponat illam, inde est, ut ex vi
processionis per intellectum non debeat
natura divina communicari : at generatio
naturalis viventium creatoium non est
emanatio intelligibilis : et propterea in ea
non procidit ratio nuper facta : sed debet
communicari eadem natura ex vi proces-
sionis, quæ est in generante.

Ex dictis igitur constat, quomodo hæc
disparitas non sit alicujus roboris : quin
polius inde colligatur, debere communicari
ex vi generationis, et per se primo natu-
ram divinam Verbo, hoc ipso quod proce-
dat per intellectum. Maximo : quia cum
Verbum procedat per *inlelligere* Dei pri-
mum, et essenziale, connotando tamen Pa-
ternitatem, ut ex dictis disput. I dub. 3
constat : et hoc sit constitutivum divinæ
naturæ, ut ex iis, quæ in I tomo hujus
nostri Cursus tract. 3 disp. i num 4 et
deinceps asseruimus, patet : inde est, ut
hoc ipso, quod ex vi processionis, et per se
primo actus intelligendi , per quem produ-
citur Verbum, communicetur illi secun-
dum id, quod prædiclus actus affert in
recto, debeat etiam eidem ex vi pro-

D
Ws-V

O
r

13G.
Trrtia
di·pan-
riusk
Ganado.

Mf

Non
est ihco-
ju< ro-
boП5
hæc
dispari-
us.

cessionis, et per se primo communicari natura divina. Et hæc de primo defectu, queni in solutione principali adducta a Granado invenimus.

§ VIII.

Aptriunlur vûrii defectus' ejusdem solutionis principalis.

137.
icipa-
gW.flf
seeaihlo
ofra
ttrlq
Mlolo
P.Gn-
«ioI

Deinde deficit prædicta solutio in hoc, quod (ut ex iw, quæ modo ex eodem auctore num. 129 dicebamus, et ex contexta sui modi dicendi constat) putat, actum Intelligendi rcpnvsenlare suum objectum, et esse illi fonnaliter similem : cum tamen oppositum hujus ex dictis in I tomo hujus nostri Cursus Theologici tractatu 2 disput. a num. 208 usque ad numerum 218 salis constet. Nam hoc, quod est repraesentare suum objectum, et esse formaliter simile illi, est proprium speciei intelligibili^, et verbi, non vero intellectio- nis. Et propterea visio beatorum per quam non producitur verbum (at loco nuper citato a num. 106 usque ad numerum 251 ostendimus) non repraesentlit fomialiter, nec csl formaliter similis Deo clare viso : alioqui, sicut implicat, dari in beatis verbum repraesentans Deum clare visum quia hæc repraesentatio, et similitudo pugnat cum limitatione creaturae, ut ibidem ostendimus : ita etiam implicabit, dari visionem beatam, et creatam. Unde actus intellectus vel solum potest esse similis alteri actui intellectus, et ejusdem speciei cum illo, quando talis actus est numero multiplicabilis, vel, quando prædictus actus est numero immnltiplicabilis, et ratione suæ infinitatis potest esse in pluribus supposit s, ut in divinis cernitur, tunc poterit esse similis sibi ipsi perfectissima similitudine, idesl, pertingente ad omnimodam identitatem secundum sua essentialia, et nutnerica. Qua ratione Verbum divinum ratione intellectionis essentialis constitutivæ Dei, et illi communicata? dicitur esse simile Patri in natura.

ns.
Coniit-
taier

Deficit tertio. Quoniam semel dato, actum intelligendi, ac proinde actum sapionlltc, esso fonnaliter similem suo objecto, oportet, ut habeat ratione illius convenientiam in natura cum eodem objecto. Quoniam similitudo in natura objecti funditur in unitate naturæ. Unde, propterea aliquid est ex natura rei simile alteri in natura, quia est in eo illa natura, quæ est in

altero. Sicut ideo imago Petri csl cx natura rei similis illi in accidentibus externis, quin eadem secundum speciem accidentia externa sunt in illa imagino, et in Petro. Ergo, si actus intelligendi, seu sapientia? est formaliter similis in natura objecto intellecto, nempe Deo, oportet, ut habeat convenientiam in natura cum illo : ac proinde, quod communicato actu inloi ligendi ex vi processio- nis, rationo cujus {juxta hunc modum dicendi) Verbum habet similitudinem in natura cum Patre, debeat communicari ex vi ejusdem divina natura, si semel talis actus est formahter similis Deo in sua natura. Hæc ultima consequentia patet ex priori, prior vero ex antecedenti, ut inluenti patebit. Sed de his videantur illa, quæ nostri Complutenses in 5 lib. de Anima disput. 18 n. 26 docent, necnon et ea, quæ nos in tomo citato tractatu, et disput. 2 num. 152 et deinceps, et tract. 3 disp. 2 num 18 diximus, ubi late ostendimus, quomo.lo quod per se, et ratio- no sui est simile alteri, debeat per se, et ratione sui habere eamdem naturam cum illo.

Polestque hoc confirmari, ex eo quod, si semel actus intelligendi. aut sapientiæ est ex se formiliter similis naturæ divinæ, non solum oportebit, ut secundam id similitudinis, quod exprimit, sit ejusdem rationis cum illa sub esse intelligibili præcise, sed esse entitalivo et naturali. Nam, cum in divinis non distinguantur virlualiter esse entitativum et naturale ex una parte, et intelligibile ex alia, sed sint una eadem simplicissima formalitas, ut tomo 1 tract. 2 disp. 2 num. 70 el tract. 3 disp. 3 a n. 18 usque ad 26 diximus, oportet, ut si sapientia. aut intellectio in divinis sil formaliter similis naturæ Dei, eadem absque distinctione virtual! sil formalissima ratio intellection s, et sapientiæ divinæ, ac natura? ipsius Dei. Sicut propter hanc rationem in divinis formalissima ratio speciei intelligihilis. et esse repræsentativum formale Verbi divini est absque distinctione virtuali ipsissima ratio naturæ Dei.

Deficit quarto eadem solutio in hoc, quod ex una parte inquit, æquo immediate communicari Verbo, et amoris naturam divinam, ex eo quoui ulriqno Lanium comunicatur ut inclusa per modum transcendentis in termino formalissimo ex vi processio- nis communicato : et ex alii. l processio- nem Verbi esse generationem, l non vero processio- nem Spiritus sancti.

Nam

Nam, cum ratio generationis naturalis attendatur penes naturam generantis communicatū secundum *esse* naturale et entitūūvuui. ul ex dictis constat, fit indo, ut, si in utraque processione communicatur æque immediate natura divina secundum suum *esse* naturale, et entitativum, et in nulla ex illis requiritur, quod communicetur Illis natura per se primo, el ex vi processionis, tunc vel ulraque, vel nulla sit generatio.

Deficit tandem. Quoniam natura, ul per modum Irascendentis inclusa in termino jer se primo, v. g. in sapientia divina, non dicit conceptum naturæ sub conceptu natura*, sed naturam sub alio conceptu, et aliquo modo distinctam a se ipsa sub conceptu natura, ut constat ex illis, quæ in tomo 2 tractatu 5 disput. i num. 17 el disputat. 7 num. 72 diximus, el supra-etiam tetigimus : ergo per hoc, quod Verbo communicetur naiura Dei per modum transcendentis, non habebitur, ejus processio- nem esse generationem : quia (ut ex dictis consta.:, ad hoc requiritur, ut communicetur natura sub conceptu naturæ : vel, si hoc non requiritur nd rationem generationis, lunc eadem ratione proces- sio amoris erit generatio, sicut proces- sio per intellectum. Palet hæc ultima consequentia. Quoniam in eo eventu tunc solum communicabitur Verbo natura Dei sub conceptu naturæ ratione identitatis, quæ est inter eam sub conceptu naturæ, et sub conceptu transcendentis : ergo, cum hoceolem modo communicaretur Spiritui sancto, lunc, vel nulla ex iis processionibus, vel utraque esset generatio.

Neque id, quo i in favorem solutionis a Granado traditæ adduximus, aliquid convincit. Quoniam per nomen *similitudinis in* Miura in definitione adductum intelligitur identitas in natura, sive specifica solum- modo. ut in creaturis, sive etiam nume- ric. Nam hæc fundat relat onem realem similitudinis in creatis, et in divinis relationem similitudinis, quæ sit relatio rationis.

DUBIUM IV.

*fpccialih*r obstent contra ca, (μῖχ òt ex- plicnlione rationis lA Thomx dubio prx~ «denti adduximus? d quomodo solvenda?

Qnh auctores, quos pr:nc?dcnli dubio impugnavimus, non solum conati sunt ra-

tionem divi Thomæ ibidem explicatam solvere, sed contra eam plura adducunt, et præter ea, quæ ab ipsis objiciuntur, pos- sunt plura alia objici adversus ea, quæ in explicatione ejusdem rationis S. Doctors adduximus : propterea, ul ratio D. Thomæ ex omni parte maneat elucidata, placuit illa in hoc dubio afferre, eisq̄ue responsum præbore. El licel tam illa, quæ in dubio præcedenli adduximus, quam ea, qua in hoc adducemus, possent in uno et eodem dubio congeri : nihilominus majoris per- spicuitat s gratia dubium hoc sigillatim excitamus, ut objectiones adversariorum in eo adducantur, el enodentur.

Objectiones adversus dicta dubio procedenti.

Prima objectio eo tendit, ut probel, quoi, si processio per intellectum est secundum rationem similitudinis, quia intellectus constituitur in actu per similitudinem objecti, ut in explicatione rationis D. Thomæ numero 101 dicebamus, lutte etiam processio per voluntatem erit secundum rationem similitudinis. Hoc autem sic ostenditur. Quoniam etiam voluntas constituitur in actu per similitudinem objecti tanquam per formam ultimo illam constituentem in actu primo in ordine ad suam operationem : ergo eodem modo processio per voluntatem erit secundum rationem similitu linis. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur, et explicatur. Quoniam voluntas ratione suæ inclinationis in bonum cum præcisiono sumpta non est ultimato potens ad producendum suum terminum, et prosequendum suum objectum sicut neque intellectus ratione suæ virtutis intelleclivæ est ultimate potens ad productionem sui termini, et perceptionem sui objecti ; sed quemadmodum intellectus est indifferens ad hæc, et determinatur per similitudinem objecti, sic voluntas est indifferens ad illa, et determinatur ab objecto existente in intellectu per similitudinem sui : ergo, sicut intellectus propter hanc determinationem constituitur ultimate potens a l productionem sui terminiper similitudinem object, tanquamper formam, ila etiam voluntas.

Confirmatur. Quoniam id habet rationem formas respectu alicujus agentis , a quo sumitur specificatio actionis, et ter-

117.
Prien.1
objceiiô
centra
dirts
debt i
perre-
dcoU.

C-iiGr*
n Jtto«

1
i
z
Efl
i
in V»
I
Ii
abi.

1
11

i

&

?

I

I vil

r

I fIBHKr

i

L **9Sw**

! KiW

| HU?'

E

& 'ÆI #I

I

fwTM*.'.L

L

I SfIBi

nffw

I IU·.!*

i ·.<<

IMWB1'

| B|H'

IB v;

6

' i@ 4 1

BLE? ..

I ,**

ft

g >^5|

I jIES L

\$.'

<.:_ };

; ;?*< L

i 3

δ :?S J

BΓ>β'1

■HmI

IgM-

·

·. 1C

3i WÜ3

SMK

·, ·

, ';

•M fl

A'

' ;\i

7)A? 3

riW· 4

<< ■V

HMBw

a|H9:

·

·

K.ñ ;

î

IGO

mini |cr illam producti : at specificatio actionis voluntatis, et termini per illara producti sumitur ob objecto» et simihtu- lJ*nc °i°s : or'° elc' ^aîür el consequenta videntur perspicua». Minor autem proba- lur. Quoniam ideo actus voluntatis, et ter- minus illius, est hujus speciei, et non il- Ibis * ^Uil ^ô€ °tyeclu,n 'mediante sui similitudine potius, quam illud, determinat e3m a'' *I0C' ut e^c'at *lune aclQm potius, quam illum. Et ideo voluntas determinata perd st ncta objecta sibi repræsentata eli- cil distinctos actus juxta naturam eorum- dem objectorum.

lia. Secunda objectio est contra id, quod in <ejfcibJ expbcat»one rationis S. Docturis diceba- mus, scilicet, rationem discriminis inter processionem Verbi , et Spiritus sanet: propter quam illud est genitum, secus vero isto, desumendam esse ex eo, quod illa est per into lectum, de cu'us ratione est pro- ducere simile; ista vero per voluntatem, l'? cuju5 ralionem non est quod producat si- mile.

Nam contra hoc est, quod producere si- mile in eadem natura substantiali, qualiter requintur ad generationem naturalem, de qua in præ<eiui iit sermo, non convenit in- tellectu», nec ejus process on: ob rationem generalem iutellec us, el processionis per illum, be.e tamen ob specialem ralionem, nimirum, qua est intellectus divinus, et ejus processio est d»vina : sed etiam vulun-

^ce* secun,Juin rationem generalem voluntatis non producit terminum similem in vadem natura, attamen voluntas in di- vina, et rus processio ut divini producut terminum similem in eadem omnino na- tura substantiali : ergo, ex eo quoi pro- cessio Spiritus sancti Gt per voluntatem, eL Pro:es5l° Verbi j.er in.ellectum, non pj- lest desumi ratio, propter quam ha c sit per modum similitudinis in eadem naturi sub- stanliali, ac proinde sit generatio, secus vero illa : siquidem neutra secundum ra- tionem generalem intellectus, aut volanti- lis producit simile in eadem nitura sub- sUniiali : et u*.raque illud producit, quate- nas s,int hiUdleetus. et voluntas divina. Consequentia videntur perspicua*. M.nor vero et urn constat. Quoniam voluntas, et ejus processio, hoc ipso quod sunt d.vinæ. habent esse quid increatum, et ens a se : ergo producent abqud increatum, et ens n se : ac proinde terminum, qui sit Deu-, habeutque naturam divinam, de cujus sola ratione est esse ens a se. et quid increatum,

sicut e contra de ratione creatura) 0.4, ens ab alio, et quid creatum.

Major vero etiam patet. Quia, \$i iukjl- 4 \ lectus, et ejus processio ob genentleni ra- tionem intellectus, et processionis per ilium produceient similo in eadem naturi sub- I stanliali, tunc hoc ipsum conveniret incl- lectui creato, cujus oppositum aperte cer- 3 nitur.

Confirmatur. Quoniam processio creata, hoc ipso quod talis, producet terminum, Cî- qui sit creatura : ergo processio divini, i hoc ipso quod talis, producet terminum, qui sit Deus.

Nec refert, si occurras cum CajeUno, ni l esse discrimen inter has processiones ia Deo : quia licet utraque sit divina, attamen processio per intellectum ex dilTereiitia, aut quasi ditlerenlia intranea sui generis habet producere terminum similem in eadem na- tura : at vero processio per voluntatem so- lum il habet ex differentia extranea, sou I accidentali, scilicet, quia est divina : et ita illam esse generationem, secus vero istam.

Nam contra hoc est. Tum, quod vel Can. esse divinam est differentia intranea, et per se respectu processionis Verbi, vel extranea, et per accidens? Si primum : 9 ergo etiam erit intranea respectu proces- sionis per voluntatem : siquidem processio per intellectum non habet, unde sit magis intrinsece, et per se divina, quam proces- sio per voluntatem. Si autem secundam dicatur, tunc nequibit processio per intel- lectum habere ralionem generation's : si- quidem implicat producere terminum simi- lem in natura divina, nisi ut est processio divina, seu per intellectum divinum : sicut implicat producere terminum, qui sit crea- tura, nisi per processionem, quæ sit creata. Tum etiam : quia, sicut processionem esse per voluntatem creatam est differentia intranea respectu processionis rcperlæ iin creaturis : ita processio per voluntatem divinam er t difforent:a intranea processio- nis prædicta?, et ita process o per voluma- tem divinam magis differt a proc ssiune per voluntatem creatam, quam duæ pro- cessiones specie essentiali liversæ, qua- f rum quælibet sit creata : quo l quidem j salis indicat, esse differentiam intrancam l respectu processionis per voluntatem, quod I sit divina. 9

Tertia objectio (per quam j ræcedeus l confirmatur, est centra hoc ipsum. Quo-tI2 l niam omne productivum intendit producere . l (sibi simile, non solum in principio proximo agendi, I

agendi, fed etinm potissime in principio primo, et rodicali : ergo etiam Deus, ut producit per suam naturam, et voluntatem divinam Spiritum sanctum, intendet producere illuni sibi similem, non tantum in principio proximo producendi, sed etiam, ct potissime in principio primordiali, nempe, in natura divina : sicut ipsemet, ut producens per intellectum, ei naturam divinam Verbum, intendit producere illud sibi simile, tam in intellectu, qimm in eadem natura Dei, et præcipue in ista : ac proinde, ex eo quod processio Verbi sit per intellectum divinum, processio vero Spiritus sancti sit per voluntatem divinam, con recte colligitur, processionem illam esse secundum rationem similitudinis, et generationem, secus vero istam. Antecedens videtur certum. Et ita videmus, quod agentia æquivoca intendunt producere ribi simile in natura secundum convenientiam, et similitudinem aliqualem, quia modus agendi horum agentium non est compossibilis cum majori convenientia, rive similitudine : agentia vero univoca intendunt producere sibi simile in eadem natura secundum perfectam similitudinem initia. Prima voro consequentia ex antecedenti constat. Tum, quia Deus, ut operatur per suam naturam, et voluntatem divinam. est productivus : ergo debent illi convenire ea, qua sunt propria cujusvis productivi. Tum etiam : nam producere sibi simile in principio primo, et radicali jpoctat ad perfectionem productivi : ergo si alia agentia id habent, potiori ratione hoc conveniet Deo.

Nec refert, si dicas, non esse de ratione (itoductivi, ut producat perfecte simile in principio primo, et radicali, etiamsi tale productivum sit univocam, sed salis erit similitudo in principio proximo : ac proinde quoad pr.esens salis erit, communicari Spiritui sancto ex vi processionis ipsamnelvoluntatem Dei, licet non communicetur illi natura divina.

Non itaque hoc refert. Quoniam facta rotatione inter principium primum, ac primordiale, et principium proximum, line illud potissime influit : alioqui non I t^el principium primum, et primordiale : ergo potissime assimilabit sibi lerisinnai productum : siquidem ideo prodicens assimilai sibi productum , quia I iafiait al ejus productionem : ac proinde rpod potissime influxerit, potissime assilabit sibi terminum productum.

Nab/wnl. *Curs. theotog., tom. HI.*

Quarta objectio (per quam duæ præcc- iir,, «lentes amplius confirmantur) est. Quoniam proprium est voluntatis amantis producere J terminum, qui sit unio amantis cum re amata : ergo hoc ipso, quod aliqua voluntas sil voluntas divina, producet terminum, qui sil summa unio Dei amantis cum se ipso ut amato : ac proinde talis terminus, lioc ipso quod procedat per voluntatem divinam, procedet ut idem in natura divina, propriumque erit voluntatis divinæ, non minus quam intellectus Dei, quod ejus processio sil secundum rationem similitudinis. Hæe ultima consequentia quoad posteriorem partem patet ex priori parte ejusdem consequentia-. Quoad priorem vero constat ex prima consequentia. Quoniam : sicut species intelligibilis divina, hoc ipso quod sii summa unio Dei in rat one intellectivi cum se ipso ut intelligibili, debet ex vi sua dicere ipsam naturam divinam : et siuiiliter Verbum divinum, hoc ipso quod sit summa unio Dei in ratione intelligentis cum ipsomet in ratione objecti intellecti non potest non ex vi sua, el ut procedit per intellectum, afferre ipsammet naturam Dei. Ita, hoc ipso quod terminus productus per voluntatem divinam sit summa unio Dei amantis cum eodem Deo in ratione objecti amati, debet, ut procedit per voluntatem divinam, dicere ipsammet naiuram Dei. Quoniam unio summa cum Deo est habere summam identitatem cum natura divina : et aliquid habere hanc identitatem summam, quatenus procedit per voluntatem divinam, est habere naturam Dei, ut procedit per prædictam voluntatem. Prima vero consequentia ex antecedenti aperte sequitur. Nam hoc ipso, quod voluntas sit divina, debet habere in summo id, quod est proprium voluntatis amantis. Et ita, si est proprium hujus producere terminum, qui sil unio amantis cum re amata, tunc proprium erit voluntatis divinæ habere in summo hoc ipsum, seu producere terminum qui sit sumina unio amantis cum amato. /Xntecedens vero etiam liquet. Quoniam per amorem, et ejus terminum tendit voluntas in rem amatam, et unitur illi : et propterea per utrumque habet amatum esse in amante, cl rursus amans in amato.

Ex quo Gt, nihil referre, si cum schola Tliomistaruni dicas, hinc solum sequi, quod sicut est proprium voluntatis, et ejus termini, uniri per affectum tantummodo

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1470
1471
1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1490
1491
1492
1493
1494
1495
1496
1497
1498
1499
1500
1501
1502
1503
1504
1505
1506
1507
1508
1509
1510
1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
19

cum re amata : iia erit proprium voluntatis divinæ, et termini per eam prolucii, quod sit summa unio intra lineam pnneiso unionis secundum affectum; non vero unionis naturalis, quæ dicat, habere tormalissiino eamdem naturam cum Deo, si line@ voluntatis, et ejus termini cum præcisione sumantur.

Ex diciis igitur lit, hoc nihil referre. Quoniam :d, quod procedit per intellectum, tantum habet ex generali ratione processionis per inieliectuin, quoi sit idem cum objecto, ei unitum ilh in *esse* intelligibili, el repra-sentativo : et tamen hoc ipso, quod proce lat per intellectum divinum, ila crescit, et eloratur hæc unio, et identitas, uc pertingat ad hoc, ul sit idem per summam identitatem in natura, scilicet, per identitatem naturalem : ergo, licet terminus productus per volunutem amantem lanium sit unio *in facto esse* amantis cum re am Ha, sou tantum sit idem secundum atfoculum cum objecto amato : nihilominus hoc ipso, quod talis terminus procedat per voluntatem divinam, ila crescet hæc unio, et identitas, ul pertingat ad hoc, ul sil unio, el identitas summa, et per identitatem omnimodam in eadem natura divina, quæ ex vi processionis prædicto termino comunicetor.

Conlinnalur adhuc. Nam inlra Irneam unionis, et identitatis in natura continentur diversi gradus unionis, et ideniilat s pertinentes ad eamdem lineam : ergo, sicut unio in *esse* intelligibili, et repnifconlativo, el unio in *esse* naturali el entiiativo spectant ad eamdem lineam, si talis linea sit summo perfecta : ita unio, et identitas secundum ftffeculum, et unio, ac idenlitas in *esse* naturali spectabunt ad eamdem lineam perfectissimam unionis : ergo, sicut ul» il lam rationem communicatur Verbo ex vi processionis per intellectum divinum, quod sit idem in natura cum Deo : quia identitas in *esse* repræsentativo. el in *esse* naturali special ad eamdem lineam ; ila termino procedenti per voluntatem divinam communie ibilur ex vi process onis, quod sit idem in natura divina secundum ujc naturale ipsius : quia non esl cur hæc identitas secundum aflcctum, e: secundum *esse* naturalc non contineatur etiam intra eamdem lin· ani.

CcBlrni. Conlfirmatur, et explicatur discursu, quo D lbam, utitur D. Thomas in hac qu;est. arc. l ad 3. Nam ex eo S. Ductor probat, processio-iil mh Verbi essu generationem ; quia, quan-

to aliquid perfectius inteUigitur, lanio bum productum est intimius iatelligenli; ac proinde per intellectionem divinam, pr quam perfectissime intelligitur Deus, producetur ex vi processionis verbum, quod sil perfectissime idem in natura cam ipro Deo : ergo eodem discursu poterit probari, processionem per voluntatem esse tata conditionis, ul hoc ipso, quod sit per voluntatem divinam, producatu r tenninu», qui ex vi processionis sit perfectiissme idem in natura cum Deo Palet consequentia. Quia etiam, quanto perfectior est actus amandi, tanto amatum est intimus in amante, et magis unum cum eo : ergo per actum amandi summe, et infinite perfectum, qualis est actus amoris voluntatis divino? : producetur ex vi processionis terminus. qui sit summe idem in natura

Ex quo etiam sequitur ultima objectio contra rationem D. Thomæ. Nam fumhmenlum potissimum illius ut in ea expendimus) est diversus ille modus, quo intellectus, et voluntas versantur circa sua objecta : ille quidem trahendo ea ad se, media saltem similitudine eorum; ista vero tendendo, et movendo so in suum objectum : at ex hoc fundamento, et discrimine non colhgitur intentum rationis D. Thomæ. sedicct, processionem per voluntatem divinam non esso secundum rationem similitudinis; secus vero processionem per intellectum divinum : ergo etc. Minor probatur. Quoniam motus, et incl natio voluntatis tendentis, et amantis objectum est mulus in illud ut in i l. cui unitur; non vero ut in id, a quo recedit : ergo, si ille moms, el tendentia fuerit infinito jerfecu, habebit ex vi processionis pro termino summam, el perfectissimam unionem cum objecto amato : et per consequens summam identitatem cum illo in natura. Patel b@c ultima consequentia. Quoniam sumina unio nihil est aliud, quam hæc summa identius in natura : ex eo quod quævis alia unio non pertingit ad rationem summa* unionis, sed potest excogitari alia major, nempe ea, qu@ dicit esse omnino ejusdem naturæ cum illo.

Confirmatur, et explicatur. Nam amor Q ex propria ratione e*I motus per quem amans transformatur in amatum : erso amor imperfectus erit velmi quidam motus. per quem amans transformatur imperfoete : ex eo quod produr i term·num, per quem tantum imperfecte, et in beatur natura amati : et amor sumine }er-

feclas transformabit perfectissime prodvicens torminum, qui sit ejusdem omnino mture cum amato, per quemque amans transeat in ipsam naturam amati : ac proinde, licet processio per voluntatem ex generali ratione processionis per illam non tabeat producere simile omnino; sicut nec processio per intellectum eodem proportionali modo sumpti hoc habet : nihilominus processio per divinam voluntatem id habebit : et ita nulla erit discriminis ratio assignata in ratione D. Thomæ, et petita ex mulo procedendi per intellectum, et jolunlateni.

Enodaïio prima objectionis.

a Ad primam ex his objectionibus respondaur distinguendo antecedens : *Voluntas cc.vlluilur in actu per similitudinem ob-* J *M· Inquam per formam ultimo illam uc. KHstiuenlein in actu primo in ordine ad* ! *processionem* : ita ut constituatur per productam similitudinem tanquam per formam in *esse* rei, negetur antecedens : ita constituatur per illam tanquam per formam in *esse* cognito, concedatur ; et negetur consequentia. Nec aliquid aliud conrâci probatio ejusdem antecedentis. Explicatur hoc. Etenim simi'iludo ob** jettialiter, el aliter constituit, sive deter«-minai intellectum, el voluntatem in ordine *atilsnas processionis, et hoc quidem peti ieλ tumes natura ipsius intellectus, el voluntis. Nam intellectus determinatur per similitudinem objecti, sive per speciem intangibilem, tanquam per formam in *esse* » rei (non quidem, prout forma in *esse* rei eamdem speciem intellig'bilem præ I quoad *esse* naturale et entitalivum, et son quoad *esse* intelligibile, sive intentionis : quin potius hoc *esse* est, quod ab ea ;erse primo, et formalissime, ac omnino Ibpensabiliter importatur; sed prout fam in *esse* rei distinguitur a forma in wçûgnito inactu). El propterea prædicta SmWtado secundum *esse* reale, saltem inelligibile inhaeret, sive unitur eidem intellectu. Cæterum similitudo objecti determini ut voluntatem, non quidem per modum f«@je in *esse* rei; sed per modum formæ i;eiM cognito : quia non nisi ut cognita blM ilbm determinare. El ideo simiili-fedOj qna· exercet hoc munus respectu vofwtatis, esl verbum mentis, de cujus nt-

lione est actu cognitum, seu esse ex propriis meritis actu terminans cognitionem. Unde similitudo hæc non debet esse in voluntate; sed in intellectu, qui intra so habet tam intellectionem, quam objectum internum, nempe verbum.

Inter hos autem modos determinandi est duplex discrimen. Primum quidem : quod forma determinans per modum formæ in *esse* rei, in sensu jam explicato, vere et stricte habet rationem formæ, Pt ita intrinsece unitur rei, respectu cujus est forma : at id, quod determinat per modum formai in *esse* cognito, non habet stricte rationem formæ; sed solum rationem cujusdam determinationis : el- propterea non est necesse, ut inhæreat. aut intrinsece uniatur cum suo determinabili; sed satis est, ut sit in alio subjecto.

Secundum discrimen est : quod, sicut forma prions rationis est stricte forma, et secundum suum *esse* reale inhærel, sive unitur cum eo, cujus est forma, et ratio agendi : ita tribuit illi, quod producat effectum talem, qualis est ipsa forma, quoties talis forma est ratio agendi per modum agentis univoci : quia hoc est proprium formæ habentis prædictas condiciones, ut in luctivc patet. Et ideo similitudo objecti, sive species intelligibilis unita secundum suum *esse* reale intellectui, et constituens illum in ratione agentis univoci respectu verbi adæquantis ipsam, tribuit eidem intellectui, quod producat verbum similo ipsimet speciei intelligibili ex parte formæ, et naturæ repræsentatæ.

Cæterum, quemadmodum forma posterioris rationis collate cum voluntate tantum concurrit in *esse* cognito, ac proinde ut existent in intellectu, et ostendendo bonitatem objecti, ad hoc ut moveat voluntatem ad sui amorem : sic solum concurrit alliciendo, et attrahendo ipsam, ad hoc ut inclinetur, et propendat in bonum ostensum, et cognitum : et idpo terminus productus per voluntatem mediante hac determinatione facta· per formam in *esse* cognito tantum est inclinatio, et impulsus quidam actualis in prædictum bonum; non vero similitudo ipsius. Sicut fltinn, quia præ<dicta forma non est stricte ratio agendi per modum formæ, sed solum determinatio rationis agendi : propterea effectus no i evadit similis ipsi : sed formæ, qum per mo lum formæ stricte sumptio habet esso rationem agendi, nempe, ipsi voluntati, quæ sicut est inclinatio in bunum,ita pro-

150.
Primai-
disrri-
men
inter
bos, doos
"dëicr-j
minandi
moifus.

Seran-
dam
disen-
men.

VJT.?
U.
M' L

few

Ei
hv u

ti<<

J

ducit, vel oflecium quodammoJuiu riiuilm
sibi, scilicet term num, qui sit inclinatio
actualis in bonum, ut in creatis continuit,
vel terminum omnino similem eidem vo-
luntati, ut in divinis propter |erfectionein
voluntatis divinæ cernitur, ubi ipsamet vo-
luntas. qua' est ratio proxima producendi
Spiritus Sanctum, communicatur i li ex
vi processiois.

Et per b.ec patet ad confirmationem ibi
positam.

5 III.

*Animadversio duplex ad diluendam secun-
dam abjectionem.*

Ad secundam objectionem ul respondeam-
mus, prænotandum est primo, quod qua-
drupliciter potest intelligi, voluntatem Dei
divinam. Primo quidem, prout *esse*
divinam denotet esso identificatam cum
divina sub conceptu naturæ : ac
proinde esse tantum formaliter iduniiee
Deum. Secundo, prout significat idem, ac
includere naturam divinam per modum
transcendentis juxta ea, quæ supra dub o
precedent! num. 110 diximus. Tertio, prout
dicit ens divinum, quod est commune ra-
tionis ad omnes l neas, quæ sunt in Eleo,
prout unaque est infinita, et summe per-
fecta intra propriam lineam, et ex vi ejus-
dem lineæ : quod quidim ens divinum s.c
sumptum distinguitur [ut supra dicebjmus)
a natura divina sub conceptu transcenden-
tis : quia hæc esi communis communitate
et transcemlenlia rei ; illud vero per so'am
communitatem rationis : et propterea per-
linet ad lineam ejus, in quo transcenditor,
nec distinguitur virtualiter ab illo, ut in
crealis videro licet : ct ob hanc rationem
multiplicatur virtualiter in omnibus forma-
litalibus divinis, et illa ut sic dicamus)
portio, quæ imbibitur, v. g. in voluntate
Dei, non est illamci distinctione virluili,
quæ includitur in intellectu : et ita præ-
dicta ratio entis abstrahit ub absolu'o, et
relativo : et secundum diversas quasi por-
tiones sui spectat ad lineam relativam, dum
imbibitur in ahsolutis. Unde iju s ratio po-
test explicari per hoc, quod dicat rationem
entis abstrahentem ab absoluto, et relativo,
quæ sit talis conditionis, ut possit imbibi,
ct multiplicari in omnibus lineis, prout
unaquæque ex illis est infinita intra pro-
priam lineam, et in eisdem trahi ad pro-
priam nilionem çujuscumque lineæ.

Q.iarto tandem potest intelligi, volunta-
tem osse divinatu, prout dicit *esse* divinum
conveniens voluntati ex vi suat propria, c:
atuitiælineæ secundum suam fonnalissiuniu
rationem cons:deralæ, seu prout dicit *ese*
divinum elicitive, et objective, id est. qood
dimanet a Deo per modum cujusdaiu pon-
deris, ac proinde tendat in Deum ut in
proprium objoclum volituin. Et similiter
processio per voluntatem divinam potest
hoc quadruplici modo dici divina.

Inter hos autem quatuor modus, quibus
voluntas Dei, vel processio per illam pos-
sunt dici divinæ, est magnum discrimen.
Nam prior modus habendi *esse* divinum
non est ita intimus voluntati, sicut secun-
53j dus, aut tertius : ex eo quod illo tantum
d.cit in voluntate, quod sit divina formali-
l ter identice; iste vero, quod sil divina per
quid divinum per modum transcendentis
in illa inclusum, Sicut etiam tertius modus
essendi quid divinum est intimior secundo;
quia fit per quoddam transcendens inti-
mius, et minus distinctum a voluntate Dei.
quoi non constituit specialem lineam; setl
inclusum in voluntate est ejusdem lineæ,
ac ipsa voluntas. At ultimus molus ha-
bendi *esse* divinum est adhuc intimior tri-
bus præcedentibus : quia convenit illi
intra propriam lineam cum pncisione
sumptam, et ex vi ejusdem lineæ secun-
dum id, quod habet secundum suam ratio-
nem atomam : siquidem, quod voluntas
dimanet, non utcumque, sed per modum
ponderis a divina natura, et sit pondus et
inclinatio qua-dam perfectissima in bonum
Dei, convenit illi intra propriam linearo
cum pncisione consideratam, ct vi ejus-
dem lineæ secundum rationem atomam.
Quod idem cum proportionem de proces-
sione per voluntatem divina dicimus.

Diximus, *voluntatem Dei, non veroinl-
leclum ipsius, esse hoc quadruplici modo di-
tinam*. Quia, licet juxta aliorum sententiam
distinguentem virtualiter intellectum, et
intellectionem primordialem divinam a na-
turi Dei. de', eant intellectus, et intellectio
ista Dei his quatuor modis proportionem ta-
men servata) esse divina : attamen juxta
nostram, et D. Thomæ sententiam consti-
tuentem naturam divinam in i; so iittlrlli'pit
primordiali, ac proinde non distinguentem
illud adhuc virtualiter ab inteilectu, tunc
intellectus, et prædictum iittcltiijere ne-
queunt esse divma priori modo, id est,
es-e Deum tantum formaliter identice;
sed sunt ipse Deus, et natura divina for-
malissime,

irolhSimOi et excludendo omnem virtua-
l ju distinctionem. Et similiter non
possunt osso divina Fecundo modo, et se-
cundum cani rationem, secundum quum
voluntas dicilur divina juxta hunc secun-
dum modum habendi *esse* divinum. Quo-
niani essentia divina immediato includitur
in voluntate Dei, ul habet rationem trans-
cendentis respectui ipsius : at in se ipsa
sdi conceptu natura non includitur im-
mediate, quatenus consideratur sub con-
ceptu transcendentis, sed eolum mediale,
«ju.Henus omnia attributa, non quidem sub
conceptu attributorum, sed sub conceptu
transcendentium considerata includuntur
in natura divina sub conceptu natura», et
in his adhuc sic consideratis includi,ur
divina natura per modum transcen-
dentis sumpta : et ideo ipsa per modum
transcendentis sumpta mediate includitur
in >emetipsa per modum natura» conside-
rato,

E: tandem idem intellectus, et intellec-
tio divina non sunt, juxta sententiam An-
gelici Doctoris, divina elicitive, et objective
eo modo, quo voluntas Dei. Quia cum non
distinguantur (ut modo dicebamus) adhuc
virtualiter a natura divina sub conceptu
naturæ considerata, sed solum ox parle
nostri modi concipiendi : inde est, ut nec
intellectus virtualiter oriatur ab aliqua alia
ratione priori, neque intellectio prædicta
hdeat per virtunlem dimanationem lluere
ab intellectu divino, nec respiciunt divinam
essentiam, ut objectum virtualiter ab eis
distinctum; sol intellectus solum ex parte
nostri modi concipiendi intelligitur lluere
axi radicati intelligendi, quæ est in Deo :
e; intellectio primordialis ex parte etiam
ejusdem modi concipiendi Huit a divino
intellecta : et tam intellectio prædicta,
quam intellectus respiciunt divinam essen-
tiam ut objectum ex parte solius nostri
modi concipiendi distinctum : quia omnia
blasant una et eadem ipsissima formalite
divinæ nature absque aliqua distinc-
tione virtuali. Et ita intellectus, et intel-
lectio primordialis sunt peculiariter quid
divinam elicitive, el objective hoc peculiari
modo : ac proinde sunt quid divinum ex
vi propriae ct atoma lineæ formalissime
considerata; tanquam id, in quo formalis-
«raie cons s;it ipsa essent a et natura Dei.

Secundo notandum est, quod, sicut vo-
taUteinv. g. esse divinam potest multi-
Hvii. pliriter sumi : ita etiam eam esse ens a se.
ante.se quid :ncr.'atuin. Nam voluntatem

osso ens a se potest denotare, vel quod non
sitnb alio, sive (unquam a causa, sive Un-
quam a ratione a priori ; vel quod non sit
ab alio tanquam a causa tantummodo,
quamvis habeat rationem a priori sui :
quod idem de prædicta voluntate, prout
habet esso increatam. d cimus : nam hæç
duo inter so coïncidant. Si ergo osse ens a
se priori modo sumatur, tunc idem est. ac
esse ens a se per modum naturæ divinæ
sub conceptu nature : ex eo quod solaip^a
habet esse primani, et fontalem lineam
omnium, quæ sunt in Deo : et ita sola ipsa
habet non esse ab alio,- sive tanquam a
causa, sive tanquam a ratione a priori. Si
vero posteriori modo accipiatur, tunc di-
cit rationem quinidani communem tam
voluntati, quam quibusvis aliis formaliati-
bus infinitis intra quamcumque lineam.
Nam infinitas in quavis linea excludit hoc,
quoti est ab alio tanquam a causa : siqui-
dem causa limitat, et linit suum effectum :
et quod est capax habendi *esse* proprie
causatum, est capax compositionis ex ge-
nere et differentia; et per consequens limi-
tationis et iimtatis.

S IV.

llespondclur ad secundam objectionem.

Hinc oiyn ad hanc secundam objectio-
nem respondetur, quod licet voluntas, et
intellectus conveniant in hoc. quod ex ge-
nendi ratione intellectus, et voluntatis non
producunt simile, seu idem in eadem mi-
tura substantiali secundum modum essendi
naturalem ei entitativum : et similiter nt
habent *esse* divinum, prout dicit naturam
divinam per modum trausceudentis per
transcendendam et communitatem rei iu
eis inclusam, vel ut præcise exprimit ens
divinum per communitatem et transcen-
dentium rationis in eis imbibitam, non
communicent naturam divinam sub con-
ceptu naturæ; sed tantum communicent
eamdem naturam, vel illam quasi portio-
nem entis divini, quæ per transcendentiam
pl communitatem rationis in eis includi-
tur, quatenus luec duo habent nilionem
transcendentium in illis : attamen volun-
tis tantum habet communicaro Spiritui
Sancto naturam divinam suh conceptu na-
tura». prout ijisa voluntas priori modo ex
illis quatum \$ præccidenti numero 155 as-
signa»is est divina, id est. ut formulilor
identice» tantummodo est Deus nitiono

identifications cum dhina natum sub conceptu natura». Et ita non communicat suo tcmiinn naturam divinam, prout ipsa voluntas, et ejus processio sunt divinæ quarto modo, hoc est, prout sunt divina; elicitive, el objective, seu intra propriam lineam cum præcisione consideratam, et ex vi ejusdem linen* atom® ut talis : ac pfiinde nec communicat naturam divinam ex vi processionis, ut ex dictis patet.

Cætorum intellectus, el *inleltijere* divinum communicant Verbo naturam divinam sub conceptu nature, secundum quod (modo explicato! sunt quid divinum elicitive, et objective, \$eà secundum id, quod dicunt intra propriam lineam, ct ex vi ejusdem linea* : qaod nihil aliud est. quam esse quid divinum tanquam id. in quo consistit formalissime ipsa natura Dei. cujus ratio satis constat ex dictis. Tum. quia ut disputatione precedent! num. 99 dicebamus. id ipsum, quod habet rationem principii proximi per modum artus purissimi, ac proinde actualis productionis activa» quoad id, quod utrutnquo in recto importat, del>et in his processionibus ex vi propriæ liucæ eanim, seu ex vi processionis communicari. Et ita hoc ipso, quod principium proximum processionis* passivæ jær intellectum, ct productio activa sit ipse intellectus per modum actus purissimi. Pt in his consistat natura Dti absque distinctione virtual!. ojiortet, ut intellectus, et intellectio Dei ex vi proprbe lineæ. ct ex vl processionis communicent naturam Dei. Clinique in *intelligcre*, et intellectu divino sil prorsus idem ess*» divinum, prout dicit esse formalissime ipsam naturam divinam sub conceptu natura*, ac esse divinum elicitive, ct objective modo explicato, ut ex dictis in I tomo tractatu 3 disputatione A numero 7 constat, nportet, ut pnedictum *intelligcre*, ul est divinum elicitive, et objective. communicet divinam naturam.

Tum etiam, quia cum *intelbgere* divinum. prout dicit osse divinum elicitive. et objective, sit perfectissimum *inlcUigere* perfectione suæ linea·, oportet, ut sicut *intelllgerc* creatum, et iml)Crfectnm camdom prorsus naturam, quæ est in specio intelligibili. communicat sub modo essendi imperfecto, scilicet sub modo essendi præsentativo tantummodo, verbo creato ftdæquirinti ipsam : ita *Welligere* perfectissimum, secundum qutwl est divinum elicitive. et objective, spu secundum id, quod habet intra propriam lineam cum pnrei-

sione consideratam, et ex vi ejusdem linea·, habeat communicare eaindom naturam sub modo essendi perfectissimo, scilicet, suh modo, qui simul sit intelligibilis, et naturalis : quia» ut in solutione ad quartam objectionem explicabimus, uterque modus pertinet ad eaindom lineam. Et ita *intelligcre* divinum habet ex vi processionis communicaro Verbo divinam naturam sui» conceptu naturo» : siquidem fut ex dictis constat) idem est, quipd processio aliqua communicet naturam divtnam suh conceptu natura· : et quod communicet illam secundum id. quod habet ex vi suæ rationis formalis, sive intra propriant lineam, ct ex vi ejusdem lineæ.

Ex quib etiam fit. quod *intelligcre* divinum. ut est quid increatum, et ens a se priori modo, id est. ut non est ab alio tanquam a causa. neque tanquam a ratione a priori, quod est proprium divinæ nature suh conceptu natura*, communicet eodem modo esso eus a se. et esse ens increatum Verbo divino : et per consequens naturam divinam. Et similiter voluntas, prout est increata, et eus a se eodem primo modo. communicet Spiritui Sancto esse ens a se. et esse quid increatum eodem modo : at» proinde esso Deum. Cæteruhi illud prius non extrahit *inlcUigcre* a propria linea : siquidem constituit lineam natura», ct essendi illo modo quid increatum : cum tamen hoc ipsum extrahat lineam voluntatis a linea sua, et solum conveniat ei idenlicc. Et ita non communicat Spiritui Sancio ex vi processionis divinam naturam. sed solum quia ipsa est identic? Deus.

Unde ad formam hujus secund® objectionis distinguenda est major : *Bene tamen ob specialem rationem, nimirum, quia intellectus divinus, ct ejus processio est divina. Si esse divinum sumatur ultimo modo ex illis quatuor num. Iû5 recensitis, prout «licit, quod intelligcre divinum sit divinum elicitive, et objective, seu intra propriam lineam, ct ex vi illius, concedenda est. Si esse divinum sumatur alio modo ex illis. neganda est. Et deinde distinguendi est minor : loltnlas ut divina, el ejus processio ut divina, producunt terminum similem in eadem omnino natura. Si ly ul divina suinatur pro hoc. quod est esse divinam primo modo ex quatuor recensitis, id est, pro hoc. quod est esse tantum identité Deum ratione identilicatnmis cum divina natura suh conceptu natura·, concedatur. Si ly divina arripiatur j,ro iin,. quoti est esse*

diwnam alio px modis recensitis, et peculiariter pro huc. quod est esso divinam clirilive. el objective, seu intra propriam linwu, et ex vi illius ul talis, negetur. Et -similiter neganda est consequentia propter jam dicta.

Ad probationem nutem minuris, ex qua petitel vis consequentia». respondetur con-
crilendo antecedens, servata proportione : ita ut hoc ipso, quod processio sit divina identic»'. habeat tantummodo per identi-
Utem cum divina natura ut tali esse quid iocnxituin, ei ens a se priori modo, id est, ut eris a se dicit non osse ab alio, sive tan-
ipuin a causa, sive tanquam a ratione a priori : et hoc ipso, quod sit divina aliis undis, sil ens a se, ct quid increatum pos-
teriori modo, nempe, prout dicit non lia-
bcftsuum eneab alio ut a causa, licet ha-
beat Illud ab alio ut a ratione a priori. Et ileiude concedenda est utraque consequen-
tia cum eadem proportione, nimirum, ita ut voluntas, ut est divina identice tantum-
modo ratione identificationis cum divina natura sub conceptu naturæ, producat, ter-
minum omnino eumdem in natura, de cu-
jus raliuiw. est esse pus a se, prout dicit contre ab alio, adhuc tanquam a ratione a priori : et. ut est divina aliis modis, tentum communicet *esse* divinum, et esse tus a sc, prout tahtumdicit non esse ab alio tattquam a causa, vel impulsum divi-
num elicitive et objective, qui secundum fatim conceptum non habeat formalissime esse Deum.

Nec instantia de creaturis aliquid pro-
fat. Quia de conceptu cujusvis creatura*
«Mt. quod sit ab alio tanquam a causa, et tiuqunni a ratione a priori. Nam licet rs-
spnlia creatura sub conceptu constituentium proprias nituras non habeant aliam ratio-
O'm a priori in illam»·! creatura : alla-
m»n habent rationem a priori in Deo. Et propterea divina omnipotentia esi ratio a priori jiossibilitatis omnium creaturarum, H c^cntianim creatarum, ut in l tomo frri. 3 disput. l dub. 3 num. 19 Pt disput. Î dub. 3 num. 39 diximus : cum tamen *0\$ increatum possit dici increatum, vel quia non est al» alio tanquam a causa, aut linguam a ratione a priori: vel quia non M a!» alio pncis»» tanquam a causa, ut Hplkahun est. Per quod etiam patet ad confirmaiioneni.

edulio inter arguendum assignata hni? objectioni, pt modo dicto explicata
admitti : siquidem intellectio divina

inlrâ propriam litwain, seü prout esi di-
vida divinitate mUune. sccdndurti qunm
rationem dicit propriam lineam, commu-
nicat Verbo naturam divinam : atr volun-
tas non communicat earn, nisi ut est con-
tracta per differentiam extraneam, et xeluli
per accidens, id est, divina divinitate na-
tura? divina?, quæ divinitas convenit ei ex-
tra propriam linearn, el ratione solius
idemificationis cum eadem divina natura,
et tantum est differeiitia materialis : sicut
æstimativam esse humanam tantum com-
petit ei per modum differentia extranea.

Et ad primam probationem in contra-
rium patet ex dictis, quomodo esse quid
divinum divinitate naturæ, et similiter esse
ens a se eo modo, quo nalura*diviua est
ens a se. sit differentia intranea respectu
intellectus, et intellectionis Dei primor-
dialis : cum tamen esse hoc modo divinam
non conveniat sic voluntati, sicuti neque
ejus processioni : ex eo quod natura Dei
sub conceptu naturæ non consistit in ipso
velle; bene tamen ill *înlelligerè*.

Ad secundam vero probationem constat
ex iis. quæ diximus, quomodo respefctu
processionis per voluntatem, creatam sil
differentia intranea esse creatam, prout
differentia intranea ambit ea, quæ conve-
niunt per modum transcendentis per trans-
cendentium, et communitatem rationis, et
spectant ad lineam ejus, in quo transcen-
duntur. Et similiter constat etiam ex iis,
qua asseruimus, quonlndo esse quid incroa-
tum posteriori modo ex illis, (pios in se-
cundo notabili recensuimus, id est. prout
dicit non esse nb alio tanquam a causa, et
esse quid divinum tertio modo ex iis, quos
in primo notabili adduximus, sil in eodem
sensu differentia intranea respectu proces-
sionis per voluntatem divinam, prout dicit
esse divinum elicitive et objective i quate-
nus illa peculiaris quasi portio entis in-
creati. qute quasi contrahitur per fliffereu-
tiam propriam voluntatis, dt est inimité
perfecta intra suam lineam, nequit nd
aliam lineam secundum pnedictum con-
ceptum spectare. : cum tamen procedere
per voluntatem divinam divinitate naturæ
divinæ non sil differentia intranea respectu
processionis pér voluntatem secundum ea.
qiîtô intra propriam lineam dicit. Ac tan-
dem. quomodo hinc non habeatur, quod ex
vi processionis communiretur Spiritui
Sancto natura divina. Quoniam px illis,
quæ sunt in producente tantum communi-
catur ex vi processionis juxta nostram sen-

tir
argecu-
dam
îrHiL)
marri*
ter
primai
impugna-
tioni-

1G3.-
DîfaiUr
såeeotfa
impu-
pîiηio.

tionem illud ipsum, quod habet rationem principii proximi talis processio. sive illud ipsum. quod affert processio activa secundum id. quod in recto, ol intra suam lineam dicit : ct ideo processio Spiritus Sancti ex vi processiois tantum commu- nicat id, quod est lineæ voluntatis, seu ip- sum rdte. et impulsus Dei in se ipsum, ut in objectum amatum.

Ad illud autem, quod in fine hujus proba- tionis dicitur, scilicet, processioem per voluntatem divinam (id est voluntatem, quæ sil ipse Deus) per hoc quod sit per prædictam voluntatem sic sumptam, magis differre a quavis processione creata, quam duxe processiones per voluntatem creatam specie diversa* inter se differant, dicendum est. id esse veruûi, si ly *magis* dicat diffe- rentiam alwoltn ct simpliciter majorem, prout esse majorem explica! majorem dis- tantiam unius ab alio; non vero prout dici! hoc, quod o\$t differre j»?r differentiam, aut quasi differentiam magis intrancani. aut per differentiam intra propriam lineam, et ex vi ejusdem lineæ : quia sic magis differunt dura processiones per voluntatem creatam diversa· speciei, quam processio per voluntatem divinam, ut dicit esso divi- num divinitate natura», differat a proces- sionibus per voluntatem creatam ut sic, quatenus esse creatum non dicit differen- tiam materiale sumptam ex parte natu- ra·. sed ut dicit illud oniilatk creatu·, quod per modum transcendentis intime transcenditur in vultione creata.

Et ratio horum ox dictis facile desumi- tur. Quoniam esse divinum divinitate na- ture est differentia extranea, seu extra propriam lineam voluntatis; at differenti# conihenies duas voliliones creatas specie formali diversas, sunt differentia·. intra li- neam voluntatis. Et ideo magis inlranee differunt ista· inter se, id est, per differen- tiam magis intraneam, quam differat proces- sio per voluntatem divinam modo dicto sumptam ab aliqua processione per volun- tatem creatam modo etiam explicato ac- ceptam.

Adde tamen pro majori solutione hujus secunda· objectionis, quod, etsi divina na- tura consistat in ipso *intlligfre* essentiali, et primordiali, quod est in Deo: nihilomi- nus, si daremus mi multi volunt , divinam naturam non consistere in illo; sed solum in hoc, quod -it v. g. radicaliter intellec- tiva. ita ut linea natura· non pertingeret usque nd priediciam intellectionem, adhuc

tunc ratio D. Thomæ intentum suaderet, et luce objectio nullius esset roboris. Quo- niam intellectio divina ex duplici capite tunc communicaret naturam divinam. Primo quidem ex vi processiois, ct prop- ter rationem n. 159 in solutione hujus ob- jectionis, et disputatione precedenti num. 101 adductam. Secundo vero, ratione iden- tificationis cum divina natura : cum tamen processio per voluntatem non illo, sed hoc posteriori modo communicaret naturum divinam. Et licet de facto, et in eo eventu (ut ita alia objectio ab adversariis adducta maneat soluta) processio per intellectum non communicaret naturam divinum, nisi esset in Deo. ac proinde nisi esset identi- ficata cum natura divina sub conceptu na- tura·; non tamen id haberet precise ex vi identificationis; sed ex vi eorum, qua» con- veniunt ei intra propriam lineam, pOSSCt communicare naturam divinam, et hoc, quod est esso in natura divina. requiretur per modum conditioni ivc prærequefiili ad habendum illa, qnæ sunt suæ linoal

Ratio autem, ob quam hoc ultimum de- sideretur. e>set tum e; eo quod potentia vitalis, qualis est putentia gencrativa. ne- quit manere in ratione vitalis, nisi sit ra- dicata in primo, et radicali principio vite, et ei unita, ut N. Complulenses in lib. Physicorum disputatione 10 numero 6fi docent. I ndo sicut visus habet ex vi sua- lineæ propriam vitalitatem, et ita videt per propria suæ lineæ; licet non halarer nnc. nisi per modum conditionis, sive re- quisiti daretur ibidem, quod esset iuliæ- sive in suu primo principio vita· : ita præ- dictum *inMUgere* divinum in eo eveutn haberet ex vi sua* linea· propriam vitalitu- tem, et produceret verbum ejusdem natura- omnino eum Deo; quamvis non haberet talem vitalitatem, nec operaretur vitaliter, nisi esset quasi inhæsivr in natura diviua; ac proinde nisi esset identificatum cum illa.

Tum etiam ex eo, quod potentia gena- rntiva, ct generatio Verbi divini non jmis- snnt habere id, quod convenit eis ex vi sua· linea·, id est, ut sunt intellectus, et intellectio omnium perfertissima·, et fn»- eundissima· intra propriam lineam, nisi pertingant ad hoc. ut simul sint in natura divina, et cum ea identilicentur. Si tamen per impossibile conciperemus iutellectum, et ink/in/ere omnium perfectissimum intra suam lineam esse separatum a natura ili- vina, pi habere sperirm inteiligihilem il- lius.

Imo, manoreqite cum omni sua perfectione mtrauca. et propria sua» linea·, non posset uon pnMucce verbum, quod esset pjsudern |vrorsus nature in esse naturali, et intolli- gibili cum Deo. propter rationem n. 159 adtluriam, quamque adducit D. Thomas in lue quæst. art. 1 ad S,

Diluuntur atlerai objectionrs.

». Ad tertiam objectionem negandum ost inleoilens universaliter intellectum. Quia 4 adhuc in productivis univocis non est vo- mui, quod producant sibi simile in natura, nisi quando inlluunt per virtutem proxi- mam per se destinata ad communican- dani naturam. Unde, licet homo, dum agit lersuam potentiam gonerativam. quin per se est destinata ad communicandum naiu- ram humanam, producat sibi simile in prindpw primordiali, ot radicali; non ta- men. quando agit per alias potentias pro- ximas. ut dum movetur localiter, dum au- jetwr. dum videt, etc. Quare, cum potentia p-r se destinata ex vi propria· lineæ ad amuuunicaiblum naturam divinam non sit wluntas. ut ex dictis in hoc, et præcedenti dubio patet; bene tamen intellectus, et *in- Ulijfrs* perfectissimum ex vi suæ lineæ ©niHerala : propterea, dum natura divina jrniodum principii radicalis *quo* vult, ac prûindeoperalur por voluntatem, non com- maucatex vi processiois se ipsam, ul ha- bet rationem natura?; sed tantum princi- pium proximum *quo*, et ipsum *velle*.

l'ode sedutio inter arguendum huic ob- jectioni tradita debet admitti. Et ad impu- ta-i nationem concessio anteccxlenti neganda 4^ ^ M consipientia. El ad probationem di- eredum est. tpiod hoc. quod est terminum similem suo principio proximo, et 9. üihoceoperanti; non vero principio radi- ali, non provenit ex eo. quod principalius iillüäljsed ex eo quod sit principium. Pt ficullas proxima ior se desiinata ad hoc, W it assimilât sibi terminum; non vero ad J nt simul assiinilet illum suo principio raiitali : ex eo quod principium radicale pftjpPr sui eminentiam petit quasi uti di- mte principiis proximis, quorum aliqua bbeant distinctum terminum ab aliis, et ndife quibus distincta operetur. Aſidcaii- tar ra, qwn dubio 2 num. 91 <ſl 92 <liVi-

Potestque hnc explicari ev ratione, prop-

ter quam anima nostra in diversis organis diversu operatur, et mediis diversis poten- tiis diversos effectus producit; licet ipsa sit secundum suam substantiam, et per modum nidicis eademmet, et eodem modo habeat esso secundum suum *esse* radicale in diversis partibus corporis. Nam mt be- ne notarunt nostri Complulenses in lib. de Anima disputatione G num. 57) ideo anima, etiamsi sit una et eadem secun- dum suum *esse* radicale, præstat mediis di- versis potentiis hæc diversa munera, estejue radix pnedictarum potentiarum : quia e<l forma eminens, et organica, do cujus ra- tione est, ut mediis diversis principiis, seu potentiis proximis diversimode operetur. Et ita mediante visu videt, et non audit; et mediante auditu audit, et non videt; et per potentiam generativam generat, ct non est principium augnmmtatiunis; e con- tra vero per potentiam augmentalivam ha- bet augeri, et non generaro, et ipsam et anima habet per unam et eamdem radi- cem, quod sit radix lot et adeo diversa- rum potentiarum. Ita ergo, quia divina natura, licet suh conceptu nature sit una et eadem simplicissima formalitas alisque distinctione virtuali eorum, qua» perlinent ad suam lineam; attamen cum hac sim- plicitate habet, quod sit natura quædam eminenslissima. el (si sic licet loqui) quasi organica : ideo eademmet est radix plu- rium et diversorum attributorum, et vir- tutum agendi. Unde eadeinmet absque distinctione virtuali in esse radids in- fluens habet mediante inisericorilia mise- reri. et non punire et mediante justitia punire, et non misereri; et per voluntatem velle, ac spirare amorem; non autem ge- nerare ad intra : ac tandem per intel- lectum tanquam per aliquid sua» lineæ generare, et communicare naturam divi- nam; non voro spirare : liocqueita potitur ah ea. ut, si non haberet hos diversos mo- dos operandi, non esset forma, sive natura perfectissima, et summo eminens.

Ad quartam objectionem bene respon- detur ibidem. Et ad probationem in cou- trariu inconcessa majori, et minori, negetur consequentia. Et ratio disparitatis est. Quoniam unio, ot unitas, seu identitas se- cundum affectum perlinet ad aliam lineam, ac unio, et identitas in natura : et ita non oportet, ut crescente amore, ot unione se- cundum affectum, necnon termino por amorem producto us<pie ad summum suæ lineæ, tunc ex vi processiois jærlingat ad

Eluridâ-
tir
c c^ nli
itbi n-
tiâ.

N.
C&fDpl.

tro.
Ocurrir-
tur
q-ariæ
objrectio-
ni.

il.»

Λ!

Λ«My>>
uiedl'isj
dlitci-
din<

Mh'ttlio-
nr>.

unionem, et identitatem in re naturali et ontitativo sed satis tamen ut pertingat ad hoc. ut sit unio infinita secundum affectum. quod nihil aliud est, quam esse amorem. et impulsus infinitus in rem amatam. Cuiusmodi modus habendi eandem naturam sub *esse* intelligibili. et sub *ew* naturali et ontitativo, sunt duo modi ^{et} -tingentis ad eandem lineam naturæ. Et propterea, si per intellectionem creatam communicatur ex vi processionis natura rei intellecte sub modo *essendi* diminuto, scilicet, sub modo *essendi* intelligibili tantummodo. oportet, quod per intellectionem ^hrf<>ctissimam. per quam Deus se ipsum intelligit. communicetur ex vi processionis natura divina sub modo *essendi*. tam intelligibili, quam naturali : siquidem crescente intellectione in perfectione, ita ut ambiat totum id. quod intra suam lineam potest habere, oportet. ut attingat in suo termino, quicquid intra lineam sui termini attingibile est. et ad eam pertinet : ac proinde, si intra lineam sui termini clauditur natura ut communicabitur sub utroque modo *essendi* jam dictu, consequens erit, ut eadem natura sub utroque *essendi* modo communicetur ex vi ejusdem intellectionis, seu processionis.

Ratio autem, propter quam unio secundum affectum est alterius lineæ ab unione, seu identitate in natura secundum *esse* rene, et naturale, constat ex dictis. Tum. quia idem est unio secundum affectum, ac ratio amoris, seu appetitus, et inclinationis amantis in rem amatam : at appetitivum, sive volitivum ex genere suo habet esse extra lineam naturæ. Quoniam appetitivum (ut docet D. Thomas 1^a parte quæst. 78 art. 1) solum constituit rationem potentem, sive facultatis consecuta ad intellectivum, sive ad naturam jam constitutam. Sicut omnis inclinatio, et appetitus supponit essentiam, ad quam consequitur. Unde voluntas, et amor juxta communem sententiam Theologorum virtualiter distinguuntur in divinis a natura Dei : et propter consequens constituit aliam lineam, ac predicta natura.

Polest quoque hoc explicari ex illis, quæ du-
bii) 3 disputationis precedentis numero 99 dicebamus, nempe, in his processibus divinis idem prorsus esse id, quod per se prius communicatur ex vi processionis. et principium quo proximum illius secundum id. quod in recto affert : ac proinde eandem ^{et} lineam predicti termini, et sui

principii. Cum ergo principium provenerit processionis, et unionis secundum affectum sit voluntas Dei per naturam actus purissimi intra lineam voluntatis, et hæc linea sit extra lineam nature divinæ. virtualiterque distincta ab ea. ut ex dictis tonui 1 tractatu 3 disputat, 4 num. 4G et tractatu 1 disput. 2 n. 63 constat, oportet, ut idem sit tennius unionis, et identitatis secundum affectum, et quod extra lineam huius unionis sit linea divinæ nature. Videantur ea, quæ dubio nuper citato fere per totum diximus.

Ratio vero, ob quam modi habendi naturam sub *esse* intelligibili, vel naturali pertinent ad eandem lineam, delimitur etiam ex iis, quæ alibi diximus. Quoniam *esse* intelligibile, et naturale, sunt entitativum non constituunt ex genere suo diversas lineas; licet in creatis ratione imperfectionis lineæ. et incommensurabilis ejus sit quid distinctum : et ita in Deo prædictum *esse* intelligibile, et naturale sunt una et eadem [ut sic dicamus ipsissima formalitas. et ratio speciei intelligibilis, per quam concipitur natura Dei sub *esse* intelligibili, necnon ratio objecti per se primo intellecti, ac tandem ratio naturæ divinæ, ut dicit *esse* naturale entitativum ipsius non distinguuntur virtualiter; sed idem *intelligibile* divinum absque distinctione virtuali præstat omni hæc munera, ut in 1 tomo hujus nostri Cursus tractatu 3 disput. 1 dubio 2 num. 51 diximus.

Potestque hoc elucidari ex eo. (fuod. ut tomo citato tractatu 3 disput. 3 diximus, natura summe perfecta, nempe divina, in *esse* naturali et ontitativo sumpta est suum *esse* existentia? absque distinctione virtuali. et accepta, ut affert modum *essendi* intelligibilem sibi proprium, debet posse in supremo gradu immaterialitatis consistente in hoc, quod absque distinctione virtuali sit etiam suum *esse* existentie. ut docet D. Thomas quæst. 12. 1^a part, artic. 1. ^{et} Constat autem ex dictis in disputatione nuper citata, solum naturam divinam, et ea. quæ sunt suæ lineæ, habere ex vi sua hunc gradum immaterialitatis, et omnia alia divina exister' per existentiam divinæ naturæ ab eis virtualiter distinctam : ergo, si natura divina sub modo *essendi* intelligibili est suum *esse*, et eademmel sub modo *essendi* naturali est etiam suum *esse* absque distinctione virtuali, tunc omnia luec ad eandem lineam spectabunt.

Ex quo ad probationem confirmationem satis patet,

ElipJ-
wr
fallebas
ci
prXUlis.

1
ji

fi

DISP. 111.. DUB. IV.

negandum osse anteenlenR, nec ain-
piius a»l solutionem ipsius desiderari.

Uie-
"*. Adspcundain vero confirmationem patet
etiam ex dictis, discursum sancti Doctoris
inniti in hoc, quod verbum consideratum,
litu wuiuhiin suum naturam, seu ex parte
forma, ipiaiu secundum modum essciidi
ad lineam natura spectantem, pertinet ex
genere suo ad eandem lineam, ac objectum
fctdlectum, ot repncseniatum per illud.
Et propterea hoc ipso, quod per iutellectionem
divinam Deus perfectissime intelliga-
tur a se ipso, oportet, ul verbum, quod
pnducitur ex vi illius intellectionis, sit
pfectissiiuo idem in natura, et in eis,
quu ad hanc lineam perlinent, cum ipso
Deo. Ille autem discursus nequit applicari
pcofssioni per voluntatem : quia actus
amandi, et terminus ejus tantum dicunt
intimiatom. et unitatem cum amato se-
cundam affectum, et ex parte rationis for-
nnlissinuc, in qua consistunt ; imo secun-
dum omnia, quæ formalissime dicunt, sunt
atra lineam naturæ ut talis.

Ex quibus etiam ad ultimam objectionem concessa majori neganda est minor. Et ad probationem constat etiam ex dictis, i[5] q[uo]modo motus, et inclinatio voluntatis non sit motus, et tendentia in objectum ut in id, cui unitur ex vi hujus quasi motus eundum *esse* reale et naturale; sed solum in id, cui unitur secundum allectum: ac proinde motus, aut quasi motus perfectiſſimæ voluntatis, et perfectiſſime amantiſſimum erit formalissiſſime loquendo affectus. sive inclinatio perfectiſſima in rem amatam.

bat Ad confirmationem vero satis liquet ex
*. ib, quæ jam diximus, nempe, hanc trans-
formationem per amorem secundum om-
nia, qua» intra suam lineam dicit, tantum
transformationem secundum affectum.
Et idwi qoanlumcumque crescat intra suam
liMm, non pertinet, nisi tantum ad
sannam, ct perfectissimam transforma-
tfoflHnaffectivam, perquam secundum af-
fectum amatum sit in amante, et affective
tmlummodo qierfeclissime tamen) hahea-
tirex vi illius natura amati.

ARTICULUS V.

Γ/m *fill* *proretiiones n dirinii,*
futπ daar?

li çtsits *tir* proceditor. Videtur, quod siut plures
 1^4 gyhr...»* io (litiaif, quam do@, sicut mini scieulia,
 rtr. t w s atrihoilur Deo, iu el potentia. Si igitur se*
 bidtéhûi» ct voluntatem arripiuntur in Deo

di.i· prormioBCi, videtor, quod tertii sil accipienda «e-
cdiid in potential.

2. Præierea bouiUs maxime videtur wsc principium proccadonis, cum bonom dicatur diiſurivum tui «sc. Videtur igitur, quod secundam bonita em aliqua procmio in divinis accipi debeat.

3. Dntkrca, major est fœcanditatis thlus in Deo,
qum iu nohh : wd ln nobis non est tantum una pfâ-
ccssiô verbi, sal mullæ : quia ex nnu verbo in uobis
piocordt aliud veibuin. ct similiter ex nuo amore alius
amor : ergo in Deo sunt plures processiones, noam dea}.

Sed contra e/t. quod in Deq non <unl nisi duo proce-
dentes, scitcel Eilius, ct Spiritus Sanctus · trgo suut ibi
lanium duæ processiones.

Ke pondco dicendum, quod proccvvioteia in divinis acci-
pi non possunt, nisi secundam actiones, qua» in agente
manent. Hujusmodi auictu actiones in natura intelligit
tudli, et divina non sunt nisi dua-, scilicet, intelligerr,
el velle. Nam sentire, quod etiam videtur r-s-c operatio
in 'cuien'*, est extra «.ituram inklektualem : neque to-
taliter est remotum a genere actionum, qua» sunt ad ex-
tra. Nam sentire perficitor per actionem sensibilis in
sensam. Rrlinquitur ixilur, quod nulla ala processio
possit esse in Deo, nisi verbi, ct amoris.

Ad primum ergo dicendam, quod potentia e't prin-
cipium acendi in aliud. Unde secundam potentiam accipi-
tur actio ad citra. Et sic seeondam attributum potenti-
e non accipitur processio divinæ personæ; sed sofaru pro-
cessio creaturarum.

Ad secundum dicendam, quod bonam (sicut dicit Boc-
lias in libro de Hebdomadibus) pertinet ad essentiam
et non ad operationem, quia furie sicut objectum im-
voluntatis. Unde, cum potestiones divinas secundum aliquas
actiones necesse sunt accipere «secundum bonitatem, et ba-
jusmodi alia attributa, non accipiuntur ab operationibus,
fieri verbi, et amoris : secundum quod Deus secundum essen-
tiam, veritatem, et incommutabilitatem intelligit, et amat.

Ad tertiam dicendum, quod (sicut supra babilum est) Deus uno simplici acta omnia indligit, el similiter omnia vult. Unde in eo non potest esse processio xerbi cx verbo, neque amoris cx amore; sed est in eo solam unam verbum p-rPctum, ct unas amor perfectus. Et in hoc ejus perferata foeundifas manifestatur.

Conclusio : Nulla alia processio potest esse
divinis nisi verbi, et amoris.

Notatio circa hunc articulum.

Titulus articuli, piconclusio ejus in duplici sensu possunt intelligi. nempe, vel de pluralitate processionum numerice solummodo distinctarum, ita ut possint dari in divinis plures dictiones, seu generationes numerice solummodo distinctæ, pluresq; Filii eodem modo diversi, et similiter plures Spiritus Sancti, et processionem per voluntatem; vel an possint dari in divinis plures aliæ processionem specificæ, aut quasi specificæ diversæ protor illas, de quibus hucusque. Cadorum in presenti tam titulus, quam conclusio solum intelliguntur de pluralitate quasi specificæ. Tum, quia id constat ex contextu S. Doctoris, ul intuonli patebit. Tum etiam, quia de pluralitate numerica divinarum processionum, an sit possibilis, necne, agit D. Thomas infra quæst. 4^a art. 6. Nec necesse erit circa articulum hunc aliqua dubia excitare : quia ex iis, quæ in explicatione articulorum procedentium diximus, satis constant ea, qua-S. Doctor iu eo adducit.

• •

DE TRINITATIS MYSTERIO.

non essent relationes reales, non ess-undo Pater in divinis e.wt realiter Pator; aut undo Filius ossei realiter Filius.

4. Nec etiam cdæst. ei urgeas, quod ex vi Hqpira. ¶UjUi. rationis solum habetur. Paternitatem. aut Filiationem osse relationem realem; non vero utramque : siquidem ad huc. ut Filius verbi gratia esset realiter Filius, sufficeret. Patrem esso realiter Patrem : sicut ad hoc. ut Christus sit realiter Filius Virginis, satis est. illam esse realiter ejus matrem, ut ostenditur 3 p. q. 33 artic. 5.

Respondetur enim. esse disparem rationem. Quoniam Christus, cl ejus mater sunt fliversi ordinis : et ita persona ejusdem Christi propter summam eminentiam sui esse mm est realiter ordinabilis ad aliquid infra se. Unde non mirum, quod non di>at relationem realem filiationis intrinsece in ipso exirtenlom ad Virginem; sed ait realiter relative filius a relatione reali inatenniitatis. qu® est in eadem Virgine : quia hæc, quippe inferioris ordinis, potest optime realiter ordinari a<l Christum, ut bone id explicant nostri Complutens. in sua Logica disputat. 11 num. 71. Cæteram persimæ divinæ sunt ejusdem ordinis, et relatio realis originis, cujus sunt capaces, est J>er se loquendn relatio mutua : et ideo hoc ipso, quod una persona, v. g. Pater realiter per relationem intrinsece in ipso rxistentem referatur ad Filium, oportet, ut Filius per aliam relationem realem in etiam intrifiseee exfctentem referatur ad Patrem : quia hoc est proprium rerum ejusdem onlinis. ct capacium relationis per se mum®.

Maxime, quia in divinis delænt conventro omnibus funnalitatibus Dei cuncta, quæ perse loquendo ex genere suo petunt. Quoniam ibidem non potest dari aliquis defectus, aut aliquid per accidens, ratione cujus contingat oppositum ejus, quini aliqua ratio formalis ox genere suo per se petit, ut accidit in exemplo posito maternitalis Virginis, et filiationis Christi Domini, ubi per accidens contingit, quod maternila< non terminetur ad aliam relationem realcm intrinseco distentum in Christ·!, por quam ipsr* intriisechr relative hi (dus : ex eo quod nnlura humana illius terminata e-t non per propriam, sed per alienam, et «liviimni subsistentiam, qum non est capax predict® relationis ml matrem : cum tamen Jio* se loquendo, et attenta natura humana Christi, neemrn ct cmn ur.-ai natu-

irghiis deberet ibidem dnri^DH realis distincta a maternitate, ut in nobis contingit*

Secundo respondetur tam ad priorem, quam ad hanc posteriorem objectionem, esso disparem rationem. Nam relationes rationis, quibus Deus refertur per modum Domini ad creaturas, et Christus per modum lilii ad Virginem, sunt talis conditionis. nl necessario· habeant fundamentum reale, α quo Dens possit realicor denominari Dominus, et Christus habere realm denominationem Filii, antequam cxlrinseco «lirantur denominari per relationes reales intrinsece existences in suis corrêlativis : siquidem ad id satis est in Deo potestas coercendi subditos, et in Christo generatio passiva, qua secundum naturam humanam processit a Virgine; Cæterum relationes divinæ non omnes, et saltem non quoad omnia sua munera, præsupponunt fundamentum, sive rationem fundandi : quia, cum Sint per se subsistentes, et constituent personas, potest aliqua ei illis. nempe Paternitas, quoad aliquod saltem sui minius pnesupponi nostro modo intelligondi ad generationem ; sicut persona generans in humanis præsupponitur in ratione personæ ad suum *generaret* quod solet in creatis præsupponi ad relationem paternitatis quoad omnia sua munera. Et ita. si paternitas non esset relatio realis, non haberet Pater, unde realiter. et intrin-
W esset Pater; imo nec unde realiter haberet rationem Patris.

Et deinde : licet relationes Filiationis, icim? ct Spirationis passivm Spiritus Sancti habeant nostro modo intelligendi subsequi ad generationem, et processionem activas, necnon ad easdem passive sumptas, dummodo prædictæ relationes sumantur secundum ultimum suum munus, nempe, secundum conceptum expressum *ad* ; attamen eædem relationis secundum aliud munus inadæquatum ipsarum habent rationem generationis, et processionis passiva* : ac proinde sunt nostro modo intelligendi quasi fundamenta, sive rationes fundandi seipsas, ut exprimunt ultimum munus *ad*, seu munus referendi : et insuper indispen·Habiliter desiderantur inodo tamen alibi insinuato» ad generatinnem, el processionem activas. Sicut etiam Paternitas indispensablem requiritur ad generationem activam, et Filiatio ad processionem itidem actiyam jm»f modum connotatomin prædiclarnm procr^sumum. constat flX
iis

ik» qua» disputatione l dubio 3 numero Gî diximus. Et ideo, nisi relationes Filia- tionis. et pnayssioiiiis passiva» essent rca- l-s, oon haberent Filius, et Spiritus Sanc- tus, udhuc fuiidainenlaliter, aliquid rualo, uud· illa· ivaHtCr denominaretur inlrin- H·ω Filius, dut genitus, cl hic Spiritus Sandus, aut spiratus : ncqno etiam Pater psxH realiter denominari generans, aut ulenpic spirans : siquidem ad omnia, ex quibus tanquam ex fundamento poterant Indicta· diMiumiuationcs reales provenire, debenj ista· relationes reales quoad munera μπ recensita ibidem reporiri ; el hoc ipso, quoi tales ndationes si^cunduni pratdiela muneri non essent reales, ac proinde si ip» non essem reales, non posset dari ditpiid. ex quo lanqpam ex fundamento l^iiclaē denominationes desumermitur ; imu nec possent denominationes PqlriB, aut .spirationis inveniri. Quia ad hoc. ut L4æ dentur, debent necessario illa· dum priures jam reeensiue dari ; ex eo quod illc priores connotant istas, et e converso.

§ II

Ratio posterior pro eadem catholica verilalc.

Secunda, et fundamentalis ratio prô vc- j^ riuto catholica tacta est supra disputatione I dubio I numero 6 et desumitur ex D. - ^Thnma quirslione 8 de Potentia arlic. 2 his wrbis : *Respondeo dicendum, quod sen- tentiam fidei catholic# sequentes oportel di- ant in divinis relationes reales esso. Ponit* I «rim fuks catholica lres personas in Deo uniw esscnli*. *Numerus autem omnis ali- fudm distinctionem consequitur. Unde ûppr- U, quod in Deo sil aliqua distinctio : non wlwm respectu creaturarum, quæ a Deo per antliam differunt; sed etiam respectu ali- CMjtu in divina essentia subsistentis. Hæc αιφH distinctio non potest esse secundum liquid absolutum : quia, quidquid absolute indicinis prædicalur, Dei essentiam signifi- ed. Biifl· sequeretur, quod personæ divinæ fçrtssentwm distinguerentur, quod est hæ- rais Arii, Relinquitur ergo, quod per sola a diva distinctio in divinis personis atten- ditur. llæc autem distinctio non potest esse Tshom tantum : quia ea, quæ sunl sola ra- lône distincta, nihil prohibet dc sc invicem jrriicari : sicut dicimus, principium esse fi- quia punctum unum secundum rem csl pnncqimn, cl finis; liccl ratione différai. El*

Ha sequetur, quod Paler tsl Filius, cl Fi- lins Paler. Quia, cum nomina imponantur ad significandum raHones nominum, seque- retur, quod personæ in. divinis non distin- guerentur, nüt secundum nomina, quod csl hæresis Sabclliana. Relinquitur ergo, quod oportet dicere relationes in Deo quasdam res esse ; qualiter sil sequendo Sanctorum dicta investigari oportel ; licet od plenum ad hoc ratio pervenire non possit.

Quam rationem eleganter (ducidavii, cl explicuit idem Angelicus Doctor in l ad Annihaldum distinet. 26 quæst. 2 art. 1, ubi sic inquit : *Secundum omnes Catholicas Hfcesse est in divinis relationes ponere; ali- ter nccesse est incidere in hæresim Arii, tel Sabellii. Nam cum lres personas confiteamur in Deo, si eas secundum aliquid absolutum distinguamus, el ibi omnino relationes non recipiamus, in hæresim Arii labimur, qui essentiam dividebat. Si tero relationes ibi nihil secundum rem pontre accipiamus, se* quilur hærrsis Sabellii, qui personas non realiter; sed solum nominalitcr distinguebat. Necesse csl ergo relationes realiter ponere in divinis.*

Desumpsit autem S. Doctor, lam hanc rationem adductam, quam elucidationem ejus ex Augustino, el Boetio. Et propterea ipse quæst. citata de. Potentia hoc ipsum, explicando magis ea, qua· Jocis citatis con- tinentur. fatetur his verbis : *Sed contra Doctius dicit in lib. de Trinitate, quod sola relatio multiplicat Trinitatem, Hæc autem mulliplicclio non csl secundum rationem tantum ; sed secundum rem, ut paid per Augustinum, qui dicit, quod Paler, cl Filius, et Spiritus Sanctus sunl lres res . ergo oport- lel, quod relatio sil in divinis, non solum rationis; sed etiam rei.* Circa hæc tamen plura dicemus infra qmesl. 40 art. 2.

8 H1.

Opposita scnlnclia, tria priora argumenta pro ea, illorum enodationes.

Pm opposita senlcniiia, nempe, non (lari in divinis relationes reales r referuntur Arius nt Sabellius. Ill· quidem, quia sen- tiebat Filium, et Spiritum Sanctum esse creaturas, el solum Patrem esse Deum : Dei autem ad creaturas non est relatio rea- lis. ut ostenditur supra quæst. 13 ari. 7. Istexero, quia negabat distinctionem rea- lm) inter divinas personas : pt per conse- quens relationes reales inter eas : siquidem

R.
Idem.
Angel.
Doctor.

Idea.

o.
lhrcli-
corum
pbctlu'ii
cunirJ
a*fçrt*4>-
•ncw o·

l »
n
< l

<>
'T

A

e

rt.

r·

·

v

4?

5

q

f

r L*

l

r- A

/- "

^

Hi

'l d l

r**

·

t

J

1

ad istos requiritur realis extremorum dis-
titiusiu.
VÄĭ0 ĦToĬā Ĩny primo. Nam ea, qua dicunt
Keeles, imperfectilijwm, non attribuuntur Deu. si-
cut privatio, materia, et mulus : sed rela-
tio est hujusmodi : ergo. etc. Minor
pndeilur. Nam inter omnia entia habet
debilius esse : et ideo præler subjectum.
cui inbæret, indiget fundamento, et ter-
mino, estqne. expers tutius activitatis, et
ad illam non est jrer se motus.
Eectĭh
wr. Respondetur, qùpd licet relatio creatu,
qnæ realitcr distinguitur a suo fundamento
dirai inqæfectioiæin, et satis debilem en-
tiatcm : attamen relatio increata. ot per
se sulisi>tpns. ac identificata cum divina
plentia non dicit imperfectionem, necde-
hilem realitatem : ct propterea est [ut
motio dicebamus) per se sulisistens. po-
testque per modum termini *qui* terminare
pOT se primo realem preductionetn sui.
Unde, licet ad illam requiratur aliud cor-
rehlivum. hoclamen non est propter in-
digentiam, aut dependentiam, vel debilem
ejus eutilatein ; sed propter nexum extre-
morum rnnrdniivoruin. literum tamen ab
imperfectionibus dependentias ct indigeu-
lia\ ut statim dicemus. Quæ solutio de-
sumitur ex D. Thoma q. 8 de Potentia
art. I ad \ his verbis : *Dicendum, quod re-*
latio habet esse debilissimum, quod est ejus
tantum : ric autem non est in Deo. Non
enim habet aliud esse, quam esset substantix,
nempe divinæ : quia de lioc esse naturo-
divinæ loquitur in his verbis D. Thomas :
ot propterea S. Ductor statim refert se ad
ea. quæ sequenti articulo docet, ubi
♦ĭslruit, relationem divinam, et naturam
Dei esse idem ahsqm» distinctione aliqua
actuali. Unde juxta sanctum'Doctorem il-
la» sola relationes habent esse, el enlitem
debilem, quæ habent «re distinctum a na-
tura ejus, in quo tales relationes repe-
riuntur.
bu Secundo prnhatnr eadem opposita seu-
djmToG- lentiu. Nam porfretum est, cui nihil deest.
tUmra- ul dicitur 3 Physironiin ħ, sed substantia
lwa' divina una cum suis attributis esi perfec-
tissima ; ergo nihil, quod ad perfectionem
pertinet, ei ul habenti suum esse absolu-
tum deest : ergo non erit cur superaddan-
tur ei relationes reales. Patet hæc conse-
quentia. Quia, si h;p relationes essent
süporadilendæ. maxime, quia essent ne-
cessaria- ad divinam perfer» innem nun-
Respondetur, quod etsi illud sit perfec-

tum. cui realiter actualiier nihil doest e»i-
rum, qua ipsi debentur : ac proinde illud
sit summo, et omnibus modis perfectissi-
mum. cui realiter, el nctualiter imlla per-
fectio deest ; sed omnes illas, el quidquid
ad eas requiritur sibi idontilical : attamen
non est contra rationem entis summe per-
fecti. quod, ut concipitur conceptu aliquo
inælæquato, non dicat omnem excugitnbi-
lem perfectiouem. aut omni- id. quod ad
eam desideratur; sed omnes sil aliquid
aliud ultorius concipere, quod sit virtuali-
ter superadditum, ad hoc ut res summe
perfecta dicat omnem excogitabilom per-
fectionem. UnWi
Quare ex hoc. quod essentia divina cum
suis attributis sit perfectissima. solum se-
quitur, quod realiteractualitor nihil ei de-
sit. quod ad perfectionem pertineat, vel ad
illam requiratur, quod non habent sibi
identificatum : ac proinde quod etiam ha-
beat sibi identificatas relationes, quæ, licet
ex se secundum suam ultimam ralionem
non dicant perfectionem, requiruntur ta-
men ad summam Dei perfectionem, ut in-
fra dicemus : non tamen sequitur, quod,
si prædicta essentia, et attributa sumantur
cum præcisinne eorum, quæ intra liiwas
formalitatum absolutanim dicunt, non de-
taunt ulterius superaddi virtualiterrelatiih
nes. el concipi ut quid virtualiter superad-
ditum, ad hoc ut integro concipiatur Deus;
Quæ solutio desumitur ex D. Thoma quæst. n-y
et art. citatis de Potentia ad 8 his verbis:
Dicndum, quod subslanlia Dei esset imper-
fecta, si aliquid ei inessd, quod non esset
ipsa. Relatio autem in Deo est substantia
Tertio. Nam. cum Deus sit summum
rerum principium, et ultimus linis, non
possunt in illo pssp ea. qine ad alia priora
reducuntur; sed solum illa, ad qua alia
reducenda sunt. Et propterea, quiaesse
mobile reducitur ad immobile, et esse
per accidens ad per se. non debenthæc
poni in Deo ĩ ergo neque etiam debent puni
in illu relationes reales. Palet consequen-
lia. Quia omne, quod dicitur ad aüu<b
ducitur ad absolutum.
Ad hoc argumentum optimo respondet
Angelicus Doctor in eadem quiesl. ct ar-
tie. nuper citatis d- Potentia in solutione
ad 9. ubi sic ait : *Dicendum, quoti mobile,*
el accidens reducuntur ad aliquid prius, si-
cut imperfectum ad perfidum. Nam acci-
dms imperfectum est : rl similiter motus
est imperfecti actus. Sed hoc, quod dicitur
ad

aJ rtiuuJ, *quandoque. sequitur perfectionem*
ret, ripil palet in intellectu : num consequi-
tur cjus operationem quæ est ejus perfectio.
fdidfoperfrdio divina non prohibet relatio-
nrtm in Deo ponere, sicut prohibet ibi ponere
melina, d accidens.
UV.
pwlenora argumenta, cl solutio ad ilia.
Quartu probatur eadem sententia. Nam
rrhtivum pendet ab alio, ex eo quod sine
ijira. illo nec osso, nec inlelligi potest : at intra
Lhum nequit osse dependentia, quippe
.p.x>dicit imperfectionem, et indigentiam :
PFgu ne<lue intra illum poterunt esso rela-
litHies reales.
Confirmatur. Quoniam, si in divinis da-
rentnr pr.odict® relationes reales, tunc Pa-
ter diceret rcalem relationem ad Filium :
vr^ Deitas esset, et non esset in Patre ut
in primo fonte. Probatur consequentia.
Nmi, ex quo capite est prima persona Tri-
aiüife. esset iu illu Deitas ut in primo
k-ñp. siquidem non habet illam ab alio :
-V quo capite esset relativus ad Filium,
hkretesse ab eodem Filio : cum totum
tw relativi sit ad aliud se habere, ab coquo
somat essentiam.
Ad hoc argumentum occurrit idem Au-
plicusDoctor 4 contra Gentes cap. ĩ ĩ in
slutione ad nonam rationem, ubi optime
^npĭkat discrimen, quod intercedit inter
itfationes creatas, et relationes divinas
•pnd hoc. quod ilhe sint satis imperfectæ,
«debiles, el includant dependentiam, se-
as vero istæ. Verba autem S. Docloris
f:it hæc : *Quamvis autem in Deo ponatur*
<n' relatio; non tamen sequitur, quod in
he-sit aliquid habens esse dependens. In no-
lis enim relationes habent esse dependens :
yricearum esse esi aliud ab esse substantix.
(hde habent proprium modum essendi se-
n dum propriam ralionem : sicut ct in
accidentibus contingit. Quia enim om-
rrii accidentia sunl formx quxdam substan-
tis nsperaddilx, et a principiis substantix
twtlx, oportet, quod eorum esse sil super-
•tiilum supra rwr substantix, ct ab ipso
Dpendens. f.ĭ tanto uniuscujusque eorum
uv. rjl prius, vel posterius, quanto forma
^eidcnlatit secundum propriam ralionem
(^rilpropinquier substantix, vel magis per-
fecta. Prupler quod el relatio realiter
nbitanlix adveniens ct postremum, ct im-
^fiUürimum esse habet. Postremum qui-
Sabnanl. Curs. thccdog., torn. ///.

dem, quia non solum prxexigit esse subslan-
tĭ<vĭ sed etiam esse aliorum accidentium, ex
quibus causatur relatio : sicut unum in
quantitate causal xqualilalcu, ct unum in
qualitate similitudinem. Imperfectissimum
autem, quia propria relationis ratio consistit
in eo, quod est ad alterum : unde esse ejus
proprium quod substantix superaddit, non
solum dependet ab esse substantix; sed diam
ab esse alicujus exterioris. Hoc autem in di-
vinis locum non habet : quia non est in Deo
aliquod aliud esse, quam substantix. Quid-
quidenim in Deo est, substantia est. Sicut igi-
tur esse sapicnlia in beo non est esse dependens
a substantia : quia esse sapientix est esse
substantix : Ha nec esse relationis est esse
dependens, neque a substantia, neque ab ali-
quo exteriori : quia diam esse relationis est
esse substantix. Non igitur per hoc, quod re-
latio in Deo ponitur, sequitur quod sit in co
aliquod esse dependens, sed solum, quod in
Deo sil respectus aliquis, in quo ratio rela-
tionis consistit : sicut ex hoc, quod sapientia
in Deo ponitur non sequitur quod sil in eo
aliquid accidentale; sed solum perfectio quæ-
dam, in qua ratio sapientix consistit
Ad confirmationem concedendum est an-
tecedens, el neganda consequentia. Et ad
probatonem concedenda est prior pars an-
tecedentis, sed negari debet secunda. Nam
ex hoc, quod Pater ætemus habeat esso nd
Filium, sicut nec sequitur, quod dependeat
ab illo : ita neque quod habeat esse ab eo;
sed solum quod sit ad illum : quia quod
indispensabiliter requiritur ad omne rela-
tivum est, quod sit ad suum correlativnm ;
non vero quod sil ab illo.
Ultimo probatur contraria sententia.
Quia, quæ relative dicuntur, habent op-
positionem relativam, ut ex se constat : in
Deu autem non potest esse hæc relativa
oppositio : ergo, etc. Minor probatur.Tum
primo : quia, quæ relative opponuntur,
sunt simul natura. pl intellectu :al personæ
divina' hoc non habent : quippe quæ inter
se ita comparantur, ut prima persona sit
principium secundæ, et utraque sit etiam
principium tertia- : quod tamen non potest
stare cum hoc. quod est esse simul natura,
et intellectu, ul in creatis cernitur : ergo,
etc. Tum secundo. Nam in Deo non repe-
riunt umli:e species oppositionis, ul opposi-
tio contraria, aut privativa : ergo neque
relativa.
Ad ultimum concedenda est major, ct D.iaiiu
neganda minor. El a<l primam probatio-
nem in ea inclusam respondetur, quod etsi

Ail cnn-
fimutio-
nem.

ii.
Ullin.am
famb-
nicalutil

ĭ
Y

ĭ

ĭ
i;

••

M

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

id, quod est principium alterius habentis
essentiam saltem numerics distinctam, non
sit simul natura, et intellectu cum illo,
sed prius Ipso, quia ibi involvitur ratio
causai, quæ est prior suo effectu; secus ta-
men id, quod est principium alterius tri-
buendo illi camdeni numera essentiam,
quam id, quod est principium, habet, si
utcumque adequate sumatur Nam. sicut
iu his non includitur ratio causa.. ita nec
prinritas natura., ne proinde nec per intel-
lectum. sed sollis ordo relativus originis.
Et ita cx parte naturæ non est prioritas.
quia eadem est natura utriusqnp : neque
ex parte ordinis originis : siquidem iste est
Ohio relativus, et relativa sunt simul na-
tura. Cadorum do hoc iterum sermo redi-
bit qu.rst. 40 ari. 2 ubi explicabimus, an
prima persona sub aliquo sui munero
inadæqnato possit prius intelligi, quam
Filius.

Ad secundam probationem respondetur
concedendo antecedens, et negando conse-
quentiam. Et ratio disparitatis psL Nam iu
omnibus aliis oppositionibus semper unum
cx oppositis collatum cum altero dicit im-
perfectionem. Nam in oppositione, rontra-
didoria, aut privativa, unum extremum
dicit negationem, aut privationem; in op-
positione voro contraria unum ex oppositis
habet se ut imperfectum rtapoctu alterius,
ut palet in calore, et frigore, ex quibus
frigus est imperfretius calore. In sola vero
oppositione relativa non requiritur ex ali-
quo capite imperfectio : nam utrumque ex-
tremum est aliquid positivum, et nullum
cx illis comparatum ad aliud halæt ratio-
nem imperfecti. Undo optime dixit Cajota-
nus in hac I part, qumst. \0 art. 2 circa
solutionem ad 3 quod oppositio relativa est
talis conditionis, ut nihil imperfectionis
ponat : et ideo inter omnes oppositione»
quoad hoc primatum habere.

Nec refert, si objicias. quod in opposi-
tione relativa includitur oppositio contra-
dictoria : ergo, si hæc non potest in Deo
admitti, neque illa admittenda erit. Ante-
CP^cns probatur. Quia unum ex oppositis
relativis claudit, quod non sil aliud rela-
tivum : et ita Pator intrinsece claudit,
quod non sit Filius, et Filius, quod non sit
Pater.

Respondetur, quod etsi admitteretur.
oppositionem relativam, non quidem osse
oppositionem contradictoriam, sed connu-
Ure illam reipoctu relativi cooppositl. inde
non sequeretur, claudere imperfectionem.

Quia relativa secundum pioprîuxn rotiu-
nnmr el ex vi suæ linea* nullam perfectiH
urm dicunt : et ita ex eo, qtiod uhtün
Connotet. quod non sit aliud, non sequitr
carere aliqua [H*rfecliom* : Hrot» si uon da-
rentur in Don. sequeretur a posteriori, dur!
in ipso imperfectionem, ut infra in lie
qurst. explicabimus : ex eo quod nequiit
divina perfectiu esse talis, ut se ad intra
diffunderet per veram pnicexsionom.

DUBIUM H.

*drum relationes divin# précise secundum
esse ml sini realesT*

Postquam explicuimus, relationes divi-
nas absoluti» et simpliciter loquendo es-e
relationes reales, restat, ut exponamus, an
hoc halwniit præcisc secundum esse *ad*? Ut
aulem hoc melius intolligatur, notandum
est. quod sicut in relatione creata duo ad
minus consideratione nostra dislinguun-
lur. Primum est. osse *ad*, per quod expli-
catur ordo ipsius ad terminum : secundum
vero est esse in, per quod denotatur unio
ipsius ad subjectum quatenus talo,
quod inhæreat in eo, quodque convenit illi
cx generali ratione accidentis, quatenus
ejus *esse* est *inessc* : ita in divinis htec duo
in relationibus possunt per intellectum
nostrum distingui ; cum hoc tamen discrimi-
no, quod etsi muneri importato per ad
relationis creata* correspondent in relatio-
nibus divinis suum munus *ad* : attamen
muneri *in* non correspondent aliud in for-
maliter tale; sed osse substantiale per se,
et absolutum divinæ essentiæ : cx po qwl
relationes repertæ in Deo non possunt in-
ha-rere; sed dehent esse quid substantiale,
et includere divinam essentiam per modam
transcendentis consideratam, et ido.ntifi-
cari cum ea. adhuc quatenus habet ratl-»-
nern natura..

Quare sensus tituli est, an relationes di-
vina nuu solum sint reales absolute et
simpliciter, ex eo quod absolute, et simpli-
citer includunt *esse* substamlaie divinæ ê-
sentite, et cum oa identilicantur; sed rtiam,
quatenus afferunt pssp *ad*, sint realoslrea-
litato relativa sibi propria, ila ul. si js*r
impossibile conciperentur, nt non indu-
dentes divinam essentiam per modmn
tran« endrntis consideratam, nut non idrn-
tifiratay cum ea : nihilominus adhuc con-
ciperontur cum vnra realitate relativa lrt-
portata ah esse ad earumdem.

Diximus,

DISP. IV, DUB. II.

Dhimtis, in relatione creata duo ilia, ipmp\ ease *ad*, et esso *in* ibidem explicatum *nd minus consideratione nostra esse distinguenda* : propter ilia, quæ in hoc codom dubio n. 18 dicemus. Et licet dubium hoc << iij, quæ præcedenti adduximus. Tere nuuml decisum : nihilominus, ut aliquibus difficultatibus occurratur, et ros hæc melius explicetur, placuit illud sigillatim excitare.

Ex mente D. Thomæ dubii nodus dissolvitur.

Dicendum ergo est. relationes divinas, ζ/wm solum secundum quod includunt es-sDliain divinam, ut habet rationem trans-cttdentfe, aut identificuntur cum ea, ut induit rationem natura», sed etiam secundum esse ad proprium ipsarum dicere ali-pidrrale. Ita D. Thomas in hoc art. in irjuroento *sed contra*, ut constat ex his, qfiüdabio præcedenti latius diximus : nec-Cflûû corpore articuli, ut ex ibidem dicte, ot ex statim dicendis magis patebit. Hem etiam docuit in l «list. 25 art. 4 ad 3. Nam cum loquens de divinis personis sM <ie opposuisset, quod *Paler et Filius wn distinguuntur, nisi relationibus : sed nlalfo quantum ad respectum, quo dislin-pit, non habet, quod ponat aliquid ; ergo ridetur, quod cx hoc, quod relationibus distisfMdur, non possint dici lres entes, vel Imres* Cum igitur S. Doctor hoc. arguttatam sibi opposuisset, respondet : *Ad tertium dicendum, quod relatio quamvis non pw l ex illo respectu aliquid absolutum ; ta-ponit relationis rationem realilerin Deo sistentem : et ideo ex hoc potest dici res, el tr [Juribus relationibus oppositis plurcs res.* Stttem relatio secundum rationem relatitite, sive respectus *ad*, non poneret rea-huara. cum secundum suum *esse*, ratione *tips* ponit quid inhærens. non cadat in wre relationis, ut ratio formalissima il-fci.tanc relatio non esset secundum for-nalÎ-îinam sui rationem aliquod gemis flttb malis : ac proinde relatio non esset *wtirfwnhanc rationem res quædam. nec α multiplicatione relationum multiplicat•4ur re- in divinis, nec darentur ibidem tp< r<<: cujus oppositum hic D. Thomas 'Wir.

i bbio etiam docuit idem S. Doctor de P*—V-tentia qnæ't. 9 art. 5 ad 1't ubi sic in-

quit : *Nam retalio etsi per comparisonem ad relationem oppositam, distinctionem realem faciat in divinis : tamen ab essentia divina non differt, nisi ratione.* In quibus verbis relationi divinæ per comparisonem ad aliam relationem sibi oppositam, ac proinde nt dicenti *ad*, tribuit, quod sit ra*tio distinctionis realis repertæ intra Deum. Constat autem quod id, quod secundum aliquod munus non est reale, nequit secundum illud osse ratio distinctionis realis. Et lectione i post medium super caput 10 Joannis ita inquit : *Paternitas potest considerari per comparisonem ad oppositam relationem, puta Filiationem, el sic Paternitas est relatio realis : quia secundum hoc importat ordinem naturæ, quam Pater dat Filio per ælcrnam generationem, qui quidem ordo esi in Deo secundum rei veritatem.*

Et tandem hoc ipsum tuetur idem Angelicus Doctor locis dubio præcednti relatis, necnon et omnes Patres, quos ibidem pro assertione adduximus, estque assertio ista adeo certa ut Suarez lib. 5 de Trinitate, cap. 1, et Valentia lib. ? de Trinit. c. 12 dicant, eam esso de fide, et Granado tomo 3 in 1 part, tractatu 3. disp. 1 η. 11 asserat, contrarium esse erroneum. Unde eam tuentur omnes Scholastici, ita nt nullus sit, qui eam expresse neget. Nam etsi pro opposita sententia referantur Torres, Cajetanus, Capreolus, et Paludanus : attamen nullus eorum expresso eam docuit. Quoniam Torres art. sequenti disp. 3 in prima ejus parte dicit, prædictam sententiam esso longe a veritate alienam, et postea addit, esso rejiciendum, quia non potest defendi, quin concedantur plures propositiones pias aures offendentes. Capreolus vero, et Cajetanus ac Paludanus, quatenus videntur oppositum asserere, possunt, et debent juxta ea. quæ in hoc dubio num. 31 dicemus, intelligi. Unde, non erit necessarium quempiam ex Scholasticis in particulari referre.

Assertio hæc satis constat ex illis, quæ dubio pneedenti a num. 3 usque ad num. 7 adduximus : ea enim vel nihil probant, vel suadent, quod relatio divina secundum esse *ad* sit realis : siquidem (dïectus, aut quasi effectus, ibidem recensiti vel non proveniunt a relatione, vel proveniunt ab illa secundum esse *ad* : nam esse in absolutum, seu {Ut melius loquamur) *esse*, quod corresponds in divinis relationi crealæ quoad esse *in*, nequit præslarc distinctionem realein iuter personas : quippe quod

Suarez.

Valent

Granad.

Turre*.

Cajebn.

Edorent.

Paladanl

ro.
Rjlio
tut.Ji.
mcuulis
nocu.

est commune illis, neque etiam prædicta ratio absoluta potest constituere Patrem v. g. in esse Patris : quippe cum hæc denominatio sit formaliter relativa, sicut et denominationis Filii hoc ipsum habet.

Deinde eadem assertio probari potest ratione S. Docturis in huc art quam ipsè de Potentia q. 8 art. 1 latius explicuit. Nam lûqncns de Deo. et generatione, qua producit Verbum, ie inquit : *Oportet ergo, quod ejus Verbum non sil citra essentiam ejus, sed ei eoessentiak. Sic ergo in Deo potest inveniri origo alicujus ex aliquo, scilicet verbi, et proferentis verbum, unitate essentia servata. Ubicumque enim est origo alicujus ab aliquo, ibi oportet ponere realem relationem* {sou *ad*, quod in quantum «vj sil reale} *vel tantum ex parte ejus, quod oritur, quando non accipit eandem naturam, quam habet suum principium, sicut patet in exortu creaturi a Deo : vel ex parte ulriusque, quando scilicet oriens attingit ad naturam rui principii sicut palet in hominum generatione, ubi relatio realis est, el in patre, ct in filio. Verbum autem in divinis csl coessentialc suo principio, ut ostensum esi. Relinquitur ergo, quod in divinis sit realis retatio* (sou *ad*, quod in quantum *ad* sil reale) *el tx parte Verbi, et ex parte praferentis Ferbum.*

SL
Coodr-
to4l. et
eU'tei-
hr
µ πιο.

Confirmatur, et explicatur primo. Nam, ideo in creaturis datur relatio realis secundum esse *ad* ex parte earum ad Deum, quia per veram processionem accipiunt suam naturam ab illo : quamvis, quia natura accepta est longo inferioris ordinis a natura divina, idcirco non datur relatio realis ex parte Dei ad croaUiras : e contra vero non alia ratione in humanis dantur ex parte ulrhisque evtromi. nempe genitoris, ct geniti, relationes reales secundum esse *ad*, scilicet, relationes paternitatis, et filiationis. nisi quia vere, et realiter hlius accipit naturam a patre, et natura accepta est ejusdem ordinis, ejindnmquo atomationis in utroque : ergo, cum in divinis Filius accipiat a Patre naturam ejusdem unlink el atoma» rationis, et insuper eandem numero naturam, non poterunt non ibidem assignari ex pari» utriusque extremi, nempe genitoris, el geniti, vera» relationes Paternitatis, et Filiationis, quas sint reales secundum esse *ad*.

Elurhh
tur «c-
cuudo.

Cnniiniatur, et explicatur secundo eheidqndo rationem, quam D. Thomas in Ime ari. proposuit. Natn quoties aliquid, quod absolute ct simpliciter est intriuse-

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

rum aiicui, prucedit. mil <|uasi procedite', ipsis naturis iorum absque benefiviii iôfellectns aliquid confingentis» toties illud secundum eâm rationem, secundum quam originator, aut quasi originator ab einlm naturis rerum, esi quid reale : sed relatio Filiationis reperta intrinsece absoluto H simpliciter in Deo. habet ibidem wciwdum suum osse *ttd* considerata procedere, aut quasi procedere ex ipsis naturis rorum absque beneficio intellectus aliquid confingentis : ergo adhuc secundum suum esse *ad* considerata erit realis. Major cum consequentia satis videntur constare. Miunr voro etiam patet. Quoniam non ob aliud datur prædicta relatio intrinsece in Deo secundum esse *ad*. nisi quia Verbinq dhi-num vere et realiter procedit α Patre.

I π.

Evasio duplex^ el pr.rclusio ulriusque.

Nec referi, si dicas primo, quod licet, *r.* quoties unum procedit ah alio in eadem natura secundum speciem, el diversa .•uudtim numerum, toties detur ibidem **n-DJ*** latio, tam ex parte procedentis, quam cx parte pjus. a quo procedit, qua» sit realis secundum esse *ad*; non vero, quando comunicatur eadem numero natura. Et ratio disparilatis est. Nam in priori eventu dntur id, quod ad esse *ad* reale desideratur, nempe, quod sit ad aliud ; sixus vero in posteriori : siquidem ideo in divinis negatur. Patrem esse aliud a Filio, non tamen osso alium ab illo, quia habent eandem numero naturam Sicut etiam ideo in «livi-nis negatur, quod Pater sit causa Filii, tpiia causa est id. ad quod aliud sequitur. Et ly *aliud* dicit distinctionem saltem uu-meriram.in essentia, ut nostri Complut, in lib. Physicorum disp. 8 n. 7 et \$ bone ^{cm} exjHunlunt. Quoti tamen in Deo non re-jH-ritur.

Non itaque hoc refert. Quoniam, tJteriM. unum procedat ab alio in eadem numero I natura, non tollit veram ct realem pnxvs- ij sionem, sed solum punit, quod talis pro- I cessio sit libera ab imperfectionibus : erp) 1 nec tollet, quod relatio inde originate, λ ε I ω | quasi originate absque beneficio aliquo in- | lectus confingentis sit realis secundum 1 | esscud, sed solum, quod realitas illinssr- I eundum praedictum *esse* sit quii! liberum 11 ab imperfectionibus. Antecedens salis 1 cunslat. Consequentia vero etiam liqneL I Nam

N,im relationem aliquam, filiationis v. g. css» æalem secundum esse *ad* sumitur ex eo, quod ratio, aut quasi ratio fundandi sit vera cl realis processio. El ita, quod non tollit ah aliqua processione rationem veræ H realis processioneis, sed imperfectiones illius, nec auferet a relatione inde quasi originate, ut sit realis secundum esse *ad*, sed quod secondmn prædictuin *esse* non sit adniiUa imperfectionibus. Unde D. Thomas ó» Potentia quæst. 8 art. 1 in tertio argumento ex iis, quæ secundo loco pfàponit, sic arguit : *Perfectior csl generatio in dicin\ quam in creaturis : sed ad generationem in creaturis sequitur relatio realis, scilicet palris, el filii* (idest, qua». habeat realitatem secundum suum esse *ad*) : *ergo nuito fortius in divinis sunl relationes reales.*

Nec ratio dispnritatis in hac solutione adducta obest. Quoniam licet in divinis non demur aliud, et aliud quoad naturam divinam, nec quoad aliquid aliud absolutam, datur tamen aliud, et aliud quoad fnonaiitates relativas, nempe, inter Paternitatem, et Filiationem : siquidem islæ distinguuntur realiter quasi specifico. Quare, cum terminus formalis relationis Paternitatis secundum suum osse *ad* non sil divina natura, aut aliqua alia formalit? absoluta, sed sit suum correlativum, nempe, relatio Filiationis : consequens est, ut ibidem inveniatur id, quod requiritur ad salvandum, quod relatio Paternitati secundum suum esse *ad* est ad aliud : a: proinde ad salvandum, quod prædicta relatio secundum *ad* est realis : siquidem 4(fcxf?o reale nihil aliud ex parte sui termini formalis exiget quamvis ex parte rationis, aut quasi rationis fundandi Filiationem. quæ sil realis secundum suum esse *ad*, requirat veram et realem processionem.

Nw etiam refert, si secundo occurras, quex! ex ratione D. Thomæ ad summum sequitur, dari in divinis relationes, quæ absolute el simpliciter sint reales ratione c-^ntiæ divinæ, «piam per modum transerodentis includunt, non tamen, quod la- relationes a suo esse *ad* habeant reali- Utem. Sicut etiam in creatis relatio pnJicameiH.dis <»st realis absolute et simplkitpr, quamvis sil realis pnccise ratione cwe t/l inclusi per modum transcendentis fa esse *ad*.

Non igitur hoc refort. Quoniam evasio *F** i;v: satis manet impugnata px dicti*.

quidem ex testimonio, quod n. 8 ox D. Thoma in 1 ad Annibaldum adduximus, necnon ex ratione in eo inehisa. Quoniam cum esse *in* inclusum]>er modum transcendentis in esse *ad* relationis creatæ sit quid absolutum (de hoc enini *in* evasio hæc, quam impugnamus, et controversia hujus dubii procedit) : nequit tribuere prædictæ relationi aliquod rwe reale relativum : et consequenter relatio creata non constitueret aliquod genus entis realis distinctum ab aliis generibus absolutis : et similiter noc in divinis daretur linea realis relativa, nec linea hæc realiter multiplicaretur : siquidem *esse* absolutum diviue essentiaë sistit intra lineam *esse* absoluti, et nequit realiter multiplicari.

Confirmatur. Quoniam esse *ad* relationis sive creatæ, sive, increàfto consideratum secundum ea, quæ habet ex vi sua» lineæ relativæ , ut distinctio ab *esse in* absoluto, non est secundum ultimam sui rationem aliquid abstrahens ab *esse* reali, et rationis : alioqui non haberet actualitatem cum sufficienti determinatione ad contrahendum, et determinandum rationem accidentis, aut realilatis : nec etiam prædictum esse *ad* est determinate aliquid rationis; aliasmulto minus posset contrahere, seu determinare pnedictum esse in, aut realitatem ut sic, ut ex se constat : ergo tale *ad* secundum se sumptum erit determinate aliquid reale, et non solum ratione *in* absoluti, quod imbibit.

Deinde hæc eadem evasio deficit ex dictis, ex eo quod esse *ad* relationis divinæ debet secundum se sumptum distingui a relatione rationis, necnon ab essentia divina adhuc ut inclusa in illa, tanquam ab aliquo virtualiler diverso, ac tandem a relations creata involuta imperfectionibus. Et ideo prædictum *ad* debet ex vi suæ lineæ dicere realitatem, per quam distinguatur a relatione rationis, et hæc renlitas debet esse relativa, ul per eam differat a realitatc essentia· divinæ, cujus realitas est realitas absoluta : ac tandem prædictuin esse *ad* secundum hanc realitatem relativam debet esse impermixtum imperfectionibus, ul per lme diversilieetur intra propriam lineam ab esso *ad* relationis creatæ.

Confirmatur. Quoniam relatio divina secundum suum esse *ad* distinguitur virtualité!· ab essentia divina, tam ut habet rationem transcendentis, quam ut habet rationem natura» ; siquidem secundum utramque rationem est quid absolutum, et

Confirmatur.

See j π.'o rU'jia ex (ilrlîs confir- ter.

Confie . luJlur.

15' L.'

!W r

<?

h

I

Π : life

>

■A

absoluta in divinis distinguuntur virtualiter a relativis : ergo pndictu relatio secundum suum esse *ad*, non potest suam realitatem habere precise ab essentia divina, sed ex se. Patet consequentia. Tum : quia nihil habet realitatem pravise ab oo, quod distinguitur virtualiter ab ipso : quippe cum realitas, per quam aliquid habet esse renie, debeat bobore majorem identitatem cum eo. quam sit identitas cum distinctione victuali. Tum etiam : quia unumquodque, quod est reale, debet habere realitatem ex vi sua' linea' : ac proinde relatio divina non habebit precise realitatem ab essentia Dei, quæ ad alium lineam spectat.

Tasden
inpu-
guaiur.

Tandem ex dictis manet impugnata predicta evasio. Quoniam (ul nuper dicebamus. relatio secundum esse *ad* causatur, aut quasi causatur ex fundamento, sive ratione fundandi : ergo sicut esse *ad*, qnod non oritur ex ipsis naturis rerum precise, sed etiam ex beneficio intellectus confiiigentis, noti est ex se reale ; ita esse *ad*, qinwl oritur ex naturis rerum precise, non potest non quatenus tale e>>o quid reale : siquidem id precise, quod ex naturis rerum originem trahit, non potest non secundum ea, quæ sunt suæ lineae, esse aliquid reale.

CooOr-
aalur.

Confirmatur. Quoniam, ut gæpius diximus, relationes tam creatæ, quum increata? secundum esse ad dicunt realem oppositionem relativam cum suis correlativis : hæc autem oppositio non esset realis, si ipsum *ad* secundum se, et non solum ratione *in* absoluti, non haberet realitatem.

§ III,

Opposita sententia, primum ejus fundamentum, et responsio ad illud.

56.
Opposib
Frntei
n°ii.

Pro opposita tamen sententia asserente. relationes divinus precise secundum esse n°ii. II0II osge reales, refert Ruu disp. 9 >ec-
Paludaa. tione I, plnres Doctores, ut Paludanum in 3 diet. 1 quæst. 2 art. 3 nd finem et art. 4, Capreolum in 1 dist. 17 quæst. 1 art. 2 ad 3 contra primam conclusionem. el din. 33 art. 3 ad argumenta Aureoli, presertim ad 1 el 3 ac 8, Cajetanum in hoc art. \$.Id Ciw. *has dubitationes*, Cauariensom in ctxlem art. ad 4 argumentum : quibus duobus ultimis Ductoribus tribuit hanc sententiam Vazquez disp. IIIenp. I in fine, quatenus dicit, eam inferri ex iis. quæ uterque do-

cet. Sicut etiam Suarez lib. 5 de Trinitate cap. 1 num. 5 absoluto mkcribit hunc di-
condi modum Cajctano. Cmtrnm, ut n. 18 dicebamus, omnes isti auctores poscunt juxta ea, quæ statim num. 27 et 31 dicomus, intelligi. Sed rujuscnmqne sil bay sententia, probatur.

3 K|
Fm <

Primo ex D. Thoma. Tum de Potentia, quæst. 2 art. 5 ubi sic inquit : *Itelalio jc-eundum rationem sui generis, in quantum est relatio, non Imbel, quod sil aliquid sed solum quod sil ad aliquid. Quod sil vero aliquid secundum rem. habet er illa parle, qur inest, vel ul idem secundum rem, ul in Avinis, vel ut habens causam in subjecto, ticut in creaturis.* Tum etiam in 1 dist. 2> quæst. 2 art. 2 ad 3 his verbis : *Quamvis relationi ex hoc, quod ad alterum dicitur, non debeatur, quod sil res quaedam : esl la-men res aliqua, secundum quod habet fundamentum in eo, quod refertur : el ex hoc ulterius habet, in quantum esl divina, quod sil hypostasis.* Si autem relatio secundum esse ad esset quid reale, tunc ex eo, quod ad alterum dicitur, deberetur ei, quod sil res qmedam : quod tamen D. Thomas negat.

Respondetur, testimonium D. Thomæ ftjfc primo loco adductum intelligi juxta aliud ****. testimonium, quod ex I sententiarum ad Annibaldurn n. 8 adduximus, nempe, quod relatio secundum propriam rationem sui generis non ponit aliquid, idest, aliquid absolutum *ed ad aliquid, idest aliquid reale relativum, quamvis cum hoc stet, quod relatio ratione esse *in* absoluti, quod per modum transcendentis includit, sit aliquid absolutnm secundum rem, cl quod J; hoc proveniat ex eu, quod identificctur cum aliquo absoluto, vel ex eo, quod habeat causam secundum rem in subjecto. El I proptereaD. Thomas addidit : *quod sil vero on> aliquid idest quod sir absolutum) secundum rem, habet er illa parle, quæ inest, vel ul idem secundum rem, ul in divinis, vd ut l habent causam in subjecto, sicut in crea- l*

Secundo respondetur prænотando duo. et Primum est. quod in genere relationis, seu in linea illius debet distingui considera- gi j tione nostra duplex ratio *ad* : alia, quæ sil *ad* illimitate sumptum, idest, secundum omnem rationem sme analogice, prout abstractione analoga abstrahit ab esse *ad* reali. et rationis, alia vero, quæ sit *ad* determinate sumptum, idest, quatenus constituit pnedicamentum relationis secundum suam ultimam rationem consideratum. Inter quas

dnos consideratinnes hoc esl discrimn, quini prima non includit necessario, et determinato, quod pnudictuni *ad* habeat iu<*0, in quo est. causam realem, sive rationem fundandi secundum rem respectu sui :ac proinde nec dicit, quod sit aliquid svunduni rem, sed ab hoc abstrahit ; cum Utmen *ad* secundum posteriorem considerationem includat, quod habeat causam, dw rationem secundum rem in eo, in quo etf. sivo talis ratio distinguatur realiter ab ipso esso ad. ut in creatis, sivo sil idem irvundum rem cum illo, ut in divinis, ubi radix relationis, vel ratio fundandi non distinguuntur secundum rem.

Et ratio hujus discriminis quoad posteriorem ejus partem est. Nam eum prædictam osse *ad* debeat ex vi suæ linea? esse reale, debet etiam ex vi ejusdem esse realiter relativo in subjecto, aut quasi subjecto. vel per inhærentiam relativam, vel per idealdicationem cum ipso, ac proinde trahendo prædictum subjectum, aut quasi fobjedujn ad suum terminum : quia hoc p*til inhærontia, aut quasi inhærentia rebtiva. Quare : cum ad hoc desideretur, quod includat causam, sive rationem secundum reni sui esso *ad*, a qua radicaliter habeat, quod sit quid reale, et requiiter résiliai terminum, oportet, lut prædictum esse *ad* includat, quod habeat causam, sive rationem secundum rem respectu sui esse *id*. Sicut ad hoc, ut esse *in* absolutum indndalur secundum rem, et per modum teuwxmidentis in esse *ad* relativo, requiriter etiam, ul prædictum *ad* habeat causam, rive rationem secundum rem respectu sui esse *ad*,

Wi Secundum, quod prænotari debet, est, quod etsi hoc, quod est esse *aliquid* proprie ðimpium, ul ly *aliquid* est una ex quinquelifdiçnibus entis, dicat quid absolutum, ut disp. 10 dub. 1 num. 17 dicemus : attamen large, et improprie acceptum, et ut non esl una ex quinque affectionibus entis ; a cæteris aliis distincta, sed est idem ac nralitas, seu (quod in idem quoad pnesens π-dit ut est idem ac formalitas realis, et sit talis secluso intellectu, non dicet determinato aliquid absolutum, sed abstrahens ab absoluto, et relativo.

Hinc ergo ad argumentum secundo resprodetur. quod, cum D. Thomas in priori UMimûnio hujus argumenti inquit, relatione fceîi liocem secundum rationem sui generis ron habere, quod sit aliquid, idest, quod sil aliquid secundum rem, sed solum, quod

sit aliquid, sumit ly *aliquid* proprie, ut est una ex affectionibus entis; non improprie, ut est idem ac realitas, seu formalitas realis. ct loquitur de relatione secundum priorem considerationem; non vem dc eadem secundum posteriorem. Cum autem addidit * *Quod sil vero aliquid secundum rem, habet ex illa parle, quæ inest, vel ut idem secundum rem, ul in divinis, vel ut habens causam in subjecto, sicut in creaturis*, loquitur de hoc, quod est esso aliquid eodem modo acceptum, et de inhærontia, aut quasi inhærentia, relativa : ac proinde de relativa realitate, secundum quam relatio secundum rem communicatur ei, in quo est, trahendo illud ad suum correlativum : sive hæc communicatio sit adeo intima, ut petat identificari secundum rem cum eo, cui communicatur, et solum virtualiter ab eo differat, et ex hac identificatione oriatur ut a radice realitas relativa propria ipsius ut in divinis cernitur; sive talis communicatio sit per veram inhærentiam relativam ortam tanquam ex radice suæ realilatis ex hoc, quod habeat secundum rem causam sui, sivo rationem fundandi realiter distinctam in subjecto. Sed hæc amplius in solutione ad secundum argumentum explicabuntur.

Per quod etiam ad secundum testimonium satis constat. Nam juxta priorem solutionem, quam primo testimonio adhibuimus sohim vult S. Ductor, quod relationi, ex hoc quod ad alterum dicitur, non debetur, quod sit res quædam, idest, res absoluta, seu quod includat aliquid absolutum, ita ut prima radix hujus inclusionis, sive idenlificationis sit conceptus expressus ossendi ad alterum, quamvis aliunde tanquam ex prima radice habeat esse rem aliquam, idest, rem absolutam, seu includere aliquid absolutum, nempe, ex eo quod habet fundamentum in co, quod refertur. Nam propterea *ad* relativum in creatis esl quid reale relativum, el includit esse in absolutum, ot in divinis est etiam reale realitate relativa, el includit realitatem absolutam divinæ essentiæ, ac tandem dicit nd, quod non utcumque, sed (modo infra dicendo) constituat hypostasim : quia tam *ad* creatum, quam increatum habet causam, aut rationem fundandi secundum rem proportionatam in ordine ad hos effectus.

El deinde secundum posteriorem solutionem dicendum est. D. Thomam solum loqui de relatione non limitate sumpta, sed secundum priorem illam consideratio-

fiit
il ad

Ex
eadem
daplict

tatur
*”IL
oniam
d. Tho-
ma* in
argu-
mento
adduc-
tam.

nrm in secūnda solutione prioris testimo-
nii rec?n.«i iam, secundum quam accipitur
illimitate, et dicit esse *ad* secundum coni-
munissimam rationem sine analogie abs-
trahens ab esse *ad* reali, et rationis. Nam
do hot esse *ad* vennn esi. quoi ex hoc,
quod sit ad alterum, non debetur ei. quod
sit ros quædam. prout esse rem quamdam
dicit redhalem ut sic. et distinguitur r<in-
tra nihil. Et similiter verum est, ipiod
pnedictmn esse *ad* non sil res aliqua, nisi
sumatur magis determinate, prout est talis
conditionis, quod habeat fundamentum in
eo, quod refertur.

S IV.

Fundamentum secundum ejusdem opposita)
sententisr, et enodatio ejus.

Scrin-
i mJi-
iαTii iαTti.

li

Secundo probatur prædicta sententia.
Nam relationes crealrn secundum esso *ad*
non dicunt realitatem : ergo nec divînæ.
Consequentia udetur legitima ex paritate
rationis Antecedens autem probatur e\ D.
Thoma, tum in hoc art. ubi sic inquit :
*Considerandum «/, quod solum in his, qux
dicuntur ad aliquid, inveniuntur aliqua se-
cundum rationem tantum, cl non secundum
rem. Quod non est in aliis generibus : quia
alia genesa (ut quantitas, et qualitas), se-
cundum propriam rationem significant ali-
quid alicui inhxrens. Ea vero, quæ dicun-
tur ad aliquid, significant secundum propriam
rationem solum respectum ad aliud.* Si au-
tem genus, seu pnwlicamentuin relationis,
ac proinde relatio creata secundum esse *ad*
qssct quid roule, non osse! cur magis in
hoc genero invenirentur aliqua secundum
rationem tantum, et non secundum rem,
quam in aliis generibus : siquidem relatio,
tam secundum communia, quam s-t u iulum
propria, uenqic secundum esse *ad*, esset
quid roale, sicut alia genera secundum
ulramque rationem sunt realia : nec D.
Thomas probassH. quini in hoc gener»· in-
veniuntur aliqua tantum secundum ratio-
nem, ci co quod ea, qua? dicuntur ad ali-
quid, significant secundum propriam
rationem solum respectum ad aliud, rusi
esse *ad*, seu respectus ad aliud secundum
hoc pncisum munus esset talis conditio-
nis, ut non diceret aliquid reale. Maxim»· :
quia idem S. Doctor staiim addidit, quo i
hic respectiis. quem dixerat esse proprium
generis relationis, aliquando est redis, ali-
quando vero est rationis : in quibus xerbis

salis denotat prædictum rospcrliim. s> u *od*
proprium generis relationis abstrahere a
reali. et rationis : ac proinde secundum w
non osso qui reale. sed ad summum ra-
tione *in*, quod includit.

Ad hoc argumentum patet etiam ox
ditiis. Unde optime Ferrara l contr* «¶
Gent. cap. l i § *Ad primi dubii evidentiam.* Fee
Nazarius in præsentī articulô controversia m
unica, et Ar.nijo 5 Metaphysiea· qua si. 5 Ui
art. - num. Il dicunt, qiiod ex illis dua-
bus rationibus, qute inveniuntur in esse *ad*
prtedicamentali, utraque habet esse ratfô-
nem propriam relationis prædieninentali.c.
quamvis alitor, el aliter. Nam esso *ad* li-
mitate sumptum, prout includit realitatem
relativam, dicit rationem propriam. Pt ade-
quate convertibilem cum *ad* praHiicamro-
tali, ut constituit prædieamontmn rela-
tionis per quam nedum ab aliis |
predicamentis ; sed etiam a relationibus
rationis distinguitur, et eas α pnedira-
mento excludit : et hæc ratio est proprium
ad re.de. Cætruni altera ratio *ad* superior
ad hanc, per quam a reliquis pnvdicanwn-
tis, el naturis absolutis distinguitur, sed
cum relationibus rationis communicat,
quia dicit *ad*. prout abstrahit abstraction·.
analogā ab esse *ad* reali, et rationis, etiam
est propria ratio hujus prædicamenti : m»n
quidem quia in solo pnedicamento relatio-
nis ut distinguitur ab aliis predicaments
absolutis, invenitur ratio aliqua analogico
communis, quæ abstraclione analogā abs-
trahat a reali. el rationis, nempe, ratio *od*
illimital»·. et communissime sumpta. Et iia
vennn est id, qtuxl dicit D. Thomas, quoi
solum in his, qux dicuntur ad aliquid (ut
ad aliquid sumitur in hac abstraclione in-
veniuntur aliqua secundum rationem tan-
tum, ct non secundum rem, ut patet in re-
lationibus rationis contrahentibus nilionem
hanc communissimam. Et similiter est ve-
roni, qmwl etiam in eodem articulo addit,
nempe, quod *solum in his, qux dicuntur ad
aliquid* sic sumptum, inveniuntur etiam
aliqua secundum rem, ut patet in rfth-
tionibus pnedb.amentalibus contrahentibus
etiam hanc rationem communissimum :
cum tamen in .diis prædicameiitis ul in
quantitate et qualitate non detur quanti-
tas, aut qualitas secundum rationem : ac
proinde nec ratio quantitatis communi^
sima, el abstrahens, a reali. rt rationis.

Sei objicies, non apparere peculiarem
aliquam rationem, propter quam sit pro-
priam prædicamenti *ad aliquid*, ut distin-
JLgirtur

DISP. IV, DUB. IL

guitar a actoris praedicamentis, quod in
ω possit distingui hæc duplex ratio *ad*,
d.t quidem convertibilis cnrn ipso, nem-
pe, ratio *ad* includens realitatem, et insti-
per ratio «d abstrahens a reali, et rationis,
qu» non sit convertibilis cum relatione
[raxlieainentali. Nam si semel *ad* praedi-
tmenlate quaternis tale habet ex vi suæ
linea· es<o quid reale, sicut quantitas, et
qualitas el alia praedicamenta : non est
cor in praedicamento relationis detur ali-
qui ratio *ad* inconvertibilis tamen eum
ipso, quæ abstrahat ab *ad* reale, et ra-
toais;etnon detur etiam in prædicamento
r. g. quantitatis alia duplex ratio, nempe,
ratio extensionis aut habendi paries reali-
ter, et insuper alia ratio superior, et in-
convertibilis cum quantitate prædicamen-
Lili, qu e abstrahat abstraclione analoga a
quantitate reali, et rationis : ac proinde
non erit cur, sicut sub ratione illa analoga
inieniuntur aliqua secundum rem, et ali-
qua secundum rationem, ita etiam sub
ratione analoga quantitatis non invenian-
tur aliqua secundum rationem, ct aliqua
SiCundara rem.

* Respondetur, esse disparem rationem.
Sun etsi *ad*, ut constituit praedicamen-
tum relationis secundum suam ultimam
rationem consideratum, dicat *ad* ex se
nwle realilate relativa : attamen aliunde
sumitur specificatio praedicti *ad*, et reali-
tas ejus. Nam realilas sumitur ex funda-
mento, sirè ex ratione fundandi tanquam
ei causa aliquo modo effectiva illius : et
ideo illud erit *ad* reale prædicamentale,
quoi habuerit fundamentum, sive rationem
fodandi secundum rem , quæque sil
uc\$a secundum rem ipsius relationis : ac
proindo ratio formalis ipsius *ad*, ut dicit
rea-itateni, sita erit in habitudine ad tuum
fadamenlum, seu rationem fundandi ut
ad cansaxn realem ejusdem *iul*, ex qua
modo dicto dimanat : at specificatio ejus-
dem *ad*, quod est reale, non sumitur for-
Tialiler a praedicto fundamento, nam hoc
üntum initiative spécifient, sed sumitur
per ordinem ad correlativum : et propterôa
definitur relatio per hoc, quod sit ad suum
turrvlativum : ac proinde, prout præcise
é: exprete concipitur sub hoc rnunere
fcipiefendi terminum, seu correlativum
rori concipiendo munus respiciendi fun-
danjf-mum, non concipitur expresse sub
concepti *ad* realis, licet implicite ibidem
rarolutur, quod sit reale, ex eo quod
unum er his muneribus relationis præ-

dicnmentalis noquit praescindi nb alio.
Unde : <juia intellectus potest attendere
ad id, unde sumitur spec ficatio relatio-
nis prædicamentalis, non vero ad id, unde
sumitur ejus realitas : ac proinde potost
concipere illam, quatenus ex vi muneris
ru/pic endi correlativum non exprimit suam
realitatem : propterea attendendo ad il-
lud prius, non attendendo ad hoc poste-
rius, habet sufficiens fundamentum ex par-
te relationum prædicameutalium ad hoc,
ut ad instar earum possit formare rela-
tiones rationis : et ita cum fundamento
in re poterit a relatione rationis, et a
relatione prædicamentali abstrahi ratio quæ-
dam *ad*, quæ expresse tantum exprimat
ordinem ad correlativum, sitquo commu-
nis communitate analoga, tam relationi
praedicamentali, quam relationi rationis.
Cæterum specificatio, v. g. quantitatis
prtrdicamenlalis, et ejus realilas sumitur
ex eodem capite, nimirum, cx habitudme
ad subjectum. Et ita quantitas ut expri-
mit *in*, per quod respicit subjectum, ex-
pr.mit peculiarem speciem, et realitatem
* ruam : et propterea non præbet sufticiens
fundamentum ad hoc, ut inde abstrahatur
ratio quantitatis, quæ non exprimat reali-
tatem, quæque abstrahat absir.ictione ana-
loga a quantitate reali. et rationis. Et ita
in prædicamento quantitatis non inveniu-
tur aliqua secundam rem, et aliqua secun-
dum rationem tantum, std prôprium est
solius prædicamenti relationis, ut distin-
guitur ab aliis praedicamentis, ut invenian-
tur in eo aliqua secundum rem, ct aliqua
secundum rationem tantum.
Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in D.ThoûJ
l ad Annibaldum dist. 2b quæst. 2 art. l his
verbis : *Sciendum tamen, quod retatio du-
pliciter potest considerari. Uno modo, quan-
tum id, ad quod dicitur, cx quo ratio-
nem relationis habet, cl quantum ad hoc,
non habet, quod ponat aliquid : quamvis
etiam r.r hoc non habeat, quod nihil sil.
Sunt enim quidam respectus, qui sunt ali-
quid secundum rem, quidam vero, qui ni-
hil, quod in aliis generibus non invenitur,
Alio modo quantum ad id, in quo esi : el
sic quando habet causam in subjecto, reali-
ler inest, ct ipse respectus est realis. Quando
vero non habet cautam in subjecto, sed in rc
alia, vel in sola relatione, tunc non est res-
pectus est realis, sed rationis tantum. Sic
ergo relationes in Deo respectus reales sunt :
quia respiciunt ipsam essentiam communi-
catam Quod etiam docuit id nn S. Doctor*

n
0'
h' <

T <

l<km

Quodlibeto 9 quæst. 2 art. 4. Videantur nostri Complulenses in Logica disput. 14 quæst. 1.

Cetnjd
Hepiex
Cõofir-
nũlio
EQ*b-
re;?-4j.

Nec referi, si urgeas, quod specificatio relationis est realis, et quod hæc specificatio realis sumitur a termino formali : siquidem terminus tribuit illi veram, et realem specificationem. Et similiter realitas ejus debet esse relativa, et eo ipso in ordine ad terminum : et per consequens ex eo desumpta : ergo falsum erit, quod in relatione prædicamentali aliunde sumitur realitas, et aliunde specificatio illius.

Confirmabis. Quoniam realitas non desumpta ex termino, sed ex aliquo absoluto eo ipso est realitas absoluta : ergo non potest cohærere cum relatione, quod ejus realitas desumatur ex fundamento, sed necessario debet ex termino accipi.

Respondetur enim, quod cum dicitur, relationem aliunde, nempe a fundamento, sumere suam realitatem ; aliunde vero, scilicet a termino, accipere suam speciem, non est sensus, quod ita ad dandam realitatem influat fundamentum. quod non concurrat etiam ad illam in suo genere terminus : aut quod ita penes istum sumatur specificatio relationis, quod non influat, modo dicto, ad illam fundamentum : siquidem realitas relationis est etiam ad terminum, et specificatio illius causatur etiam a fundamento : sed sensus est, quod licet utrumque in suo ordine, et modo unicuique proportionate concurrat, tam ad realitatem, quam ad speciem : attamen fundamento attribuitur realitas, et termino specificatio. Quia realitas non desumitur penes ordinem ad terminum, nisi ut subesi fundamento, sive rationi fundandi, quosque sit revera causa illius, unde ipsa dimanet. Et similiter specificatio non accipitur ex fundamento, nisi ut subesi termino, idest. nisi in ordine ad terminum. Et ita licet utrumque influat ad id, quod est alterius, influit tamen ratione illius, seu ut illi subest. et non aliter. Et ideo, nisi relatio expresse concipiatur in ordine ad terminum, quatenus tabs terminus subest rationi fundandi reali, et realitor causandi illam, non concipitur expresse ut realis. Sicut etiam illa eadem realitas nisi concipiatur expresse ut ad terminum, non concipitur expresse ut ratio referendi. Unde, quia intellectus potest attendere ad id, quod habet terminus (ut sic dicamus de suo. non attendendo ad id, quod habet, ut subest ra-

tionem fundandi, quantumvis utrumque inseparabiliter influat : idcirco potest cum fundamento in re concipere rationem relationis ut analogice abstrahentem a reali, et rationis : quia, ut tendit ad terminum quantumvis realem, non exprimit vis realem : nisi talis terminus concipiatur, ut subest rationi fundandi reali.

Sicut, licet habitus charitatis, et voluntas inseparabiliter concurrent a specili-candum actum charitatis, illa quidem per modum principii quasi radicatis, hæc vero per modum principii proximi, et voluntas non concurret, nisi ut subest charitati : nihilominus, quia voluntas de suo non tribuit supernaturalitatem, propterea licet actus charitatis, ut est ab illa, non sit naturalis, quia influit ut subest habitui supernaturali, attamen actus ille, ut intelligitur esse ab illa ut a principio radicali, non concipiendo expresse, quod sit ab eadem ut elevata per habitum, non concipitur expresse ut supernatandis : et ita, ut intelligitur esse sicut voluntate, tantum habet rationem volitionis, et fundat rationem communem actibus supernaturalibus, et naturalibus. Ita ergo in præsentia cum proportionem philosophandum est : quamvis inter exemplum propositum, et rem, de qua agimus, sit aliqua diversitas, ut intuenti patebit.

Ex quo ad confirmationem satis patet. Nam etsi realitas. quæ ita sumitur ex absoluto ut a causa, unde dimanet, quod non sumatur etiam ex termino, ac proinde non admittat consortium termini influentis per modum termini, sit absoluta : at realitas, quæ ita causatur a fundamento absoluto, ut admittat consortium termini, cui specificæ illius realitas tribuatur, cuique fundamentum quoad prædicum specificationem subordinetur, non est absoluta, sed quatenus sic a fundamento oritur, est initiativa saltem relativa, et considerata, ut præscindit expresse a consortium termini, præscindit etiam quoad expressionem ab absolute, et relativo. Quæ omnia sunt satis consona illis, quæ nostri Complutenses in sua Logica disp. 14 quæst. 7 docent

Corollaria notatu digna ex præcedentibus softi-Hone deducta.

Ex quibus omnibus fit primo, non bene Franciscum Suarez in sua Metaphysica disput.

B
r
■

x

Pnin
rfW

disput. 47 sect. 3 num. 11 explicuisse hoc falimoaium D. Thomæ ex quæst. ista 28 erl. h quod in hac confirmatione primi argumenti partis opposita adduximus. Nam prunlicius auctor inquit, sanctum Doclorem imelligendum essu do relatione, siro prædicamontali, sive transcendental! : iu ut tam in prædicamento quantitatis, et aliis praedicamentis absolutis, quam in pnrdicamonto relationis detur sufficiens fondimenltim ad abstrahendum abstrac- lione analoga rationem, v. g. quantitatis, qua sit communis analogice ad quantita- tem realem, et rationis, et rationem red lit et eo, quod S. Doctor dum dixit, quod in genere relationis inveniuntur aliqua se- wnduin rationem, et aliqua secundum reni, explicuit hæc posteriora verba exem- plo inclinationis gravis ad centrum, quæ est habitudo transcendentalis.

Ex dictis igitur fit, hanc non esse ita le- gitimam explicationem mentis D. Thomæ. ; yïum, quiaS. Doctor loquitur do iis quæ dicuntur *ad aliquid*, et distinguuntur a quantitate, et qualitate, et cæteris prædi- cunentis. Et ita postquam dixit, quod *sdumin his quæ dicuntur ad aliquid, inve- niunlur aliqua secundum rationem tantum, (l non secundum rem*, statim addidit : *Quod Mnesl in aliis generibus : quia alia genera lut quantitas, et qualitas) secundum pro- friem rationem* (idest secundum propriam Trieria), *significant aliquid alicui inhærens* («per consequens quid reale). *Ea vero, fa dicuntur ad aliquid, significant secun- rfutn propriam rationem solum respectum »i aliud.* Tum etiam, quia, ut constat ex naper dictis, quantitas v. g. juxta mentem D. Thomæ non præstat sufficiens funda- Bentum ad hoc, ut ex ea abstrahatur abs- Inclione adhuc analoga aliqua ratio quan- tiuiis, qoæ sit communis quantitati reali, «rationis, sed solum ex parte nostri sodi concipiendi, et absque prædiclo fun- timento poterii confingi quantitas rationis. ▼ T:m denique : quia S. Doctor Quudli- k leto nuper citato sic inquit : *In hoc difi- l (at ad aliquid ab aliis generibus, quod alia faura es propria sui ratione habent quod diqvud sini, sicut quantitas ex hoc ipso, ftoiul quantitas, aliquid ponit. El simi- 'cter esi de aliis. Se.d ad aliquid expropria ni gensris ratione non habet, quod ponat eii-piid, sed ad aliquid. Unde inveniuntur furhm ad aliquid, quæ nihil sunt in rerum ; Miura, sed in ratione tantum, quod in aliis fwrius non contingit.*

Nec id, quod pro so Suarez adducit, ei prodest. Nam D. Thomas potissime loqui- tur de relatione prædicamentali gravi ad centrum, quamvis meminerit inclinationis, seu relationis transcendentalis, quæ est in gravi ad illud, ut innueret, relationem, quæ in ea fundatur, esse realem. Nam juxta ejus mentem realitas relationum de- sumitur ex eo, quod habeant fundamentum reale, quod fundamentaliter ordinetur, et inclinetur ad terminum. Unde postquam S. Doctor dixit, quod *respectus aliquando S. Dor est in ipsa natura rerum, utpote quando lor.* *aliquas res secundum suam naturam ad in- vicem ordinata sunt, cl invicem inclinatio- nem habent* (idest, inclinationem fundamen- talem) statim addidit : *El hujus modi relationes oportet esse reales. Sicut in cor- pore gravi est inclinatio, el ordo ad locum medium. Unde respectus quidam esi in ipso gravi respectu loci medii : et similiter est de aliis hujusmodi.* Ubi data opera dixit S. Doctor, quod in re gravi est inclinatio, et ordo ad locum medium, ut per ly *in- clinatio* explicaret fundamentum reale, quod, claritatis gratia, potest dici funda- mentalis relatio, et per ly *ordo* innueret id quod formaliter habet rationem relationis prædicamentalis, quæque habet esse reale modo jam explicato ratione sui fundamenti.

Fit secundo, non etiam esse ita legiti- mam expositionem verborum D. Thomæ, quam adhibet Yasquez in præsentī disput. 114 cap. 3. Inquit enim, quod cum S. Doc- tor dixit, in hoc differre genus relationis ab aliis generibus, quod in illo inveniuntur aliqua secundum rationem et aliqua secun- dum rem, non vero in istis, non vult, dari aliquam rationem *ad* adhuc analogam respectu *ad* realis, et rationis, sed solum, quod habeat nomen commune : quia tam modus peculiaris prædicamenti relationis, quam modus specialis relationum rationis appellatur *ad* : cum tamen in aliis pnedi- camentis, ut v. g. in quantitate, nomen quantitatis non sit commune quantitati reali, et spatio imaginario ad instar illius conficto.

Ex dictis igitur constat, expositionem hanc non esse ita legitimam. Nam, ut jam explicuimus, juxta mentem S. Doctoris datur fundamentum in re ad hoc, ut a re- latione prædicamentali , et relationibus rationis abstrahatur abstractione analoga ratio quædam communis utrique. Unde D. Thomas in hoc articulo aperte loquitur p.nom. de convenientia, non solum in nomine,

Secoa-
du tu
consec-
urium
contra
vacuer,

i

sed etiam in ratione aliqua significata per nomen, quia dicit, per modum *ad* importari respectum ad terminum, et hunc respectum quandoque fecisse in rerum natura, et quandoque solum in apprehensione intellectus, quod i ut constat, non potest intelligi de convenientia in sulo nomine, quo significatur respectus, sed etiam de aliqua convenientia ia ipso respectu.

Secundi
nbjcclij.

Fit tertio, non inultum urgere duo illa, Quia adihicU Vasquez cap. 2 contra ea, quæ in solutione hujus argumenti diximus. Vis- Objicit enim primo quod. *ad* prædicamentale ita ea modus intrinsecus prædicamenti relationis, ut a ratione illa in, quod est in Omnibus predicaments, etiam cogitatione nostra abstrahi, aut separari non possit : ergo ea rati ne est quid reale, el inhærens, non minus quam cetera prædicamenta : ac proinde prædicamentum relationis non pnrstat majus fundamentum, ad hoc ut ab eo, et rehlomibus rationis abstrahatur aliqua ratio *ad* analogice communis, quam pra-slent alia pruniicamenla, al hoc ut ab eis, et ab entibus rationis se al instar eorum habentibus abstrahatur etiam alia ratio analogice communis.

Objicit secandu. Quod, auditi voce *ad*, non potest intellectus non concipere ordinem unius ad aliud : jam ergo apprehenditur ordo, ut estalicujus, habet rationem in : ergo nullo molo sioe ratione in ratio *ad* potest cogitari.

B5ÎV Ex iis ilaque, quod diximus, constat, r'Îæv' hæe duo non urgere. Non quidem primum, rit.visu Quia nos non negamus, quod in esse *ad* jw ° pnedicainentali intime includatur ratio accidentis, et deinde asserimus, prædictum *ad* ex sua formali ratione importare formaliter aliquam realitatem. Cæterain, quia tatio illa in implicite affertur a relatione, ct nun unquam propria, ct atoma ratio ejus, et deinde realilus relativa, quod est propria ipsius esse *ad* prædicamentatis, sumitur (modo explicato' in online ad fundamentum, et specificatio ejusdem a termino : propterea, ut jam explicuimus, datur stificiens fundamentum, ad hoc ut intellectus abstrahat rationem *ad* analogice communem tam relationibus reatibus, quam rationis : quia in illo respectu ad terminum relationis prædicamentalis eum præcisioe considerato solum implicite, licet impræscindibditer. importatur reali-Us. non tamen explicite : qua- tamen, ut jam diximus, in aliis prædicameiitis non inveniuntur.

Unde nec etiam secunda objectio urget i: Nam, et>i relatio sit habitudo unius ex M tremi ad aliud, non tamen estnecvsse.nl sab quovis conceptu relationis concipiatur expresse, illam esse in uno extremo, et tondere ad aliud. Et propterea relatio delinitur per hoc, quod totum suum *esse* sit esse ad aliud : et ita ibi, ut constat, tantum exprimitur ordo ad terminum. Et ratio hujus tacta jam est. Nam conceptus relationis, ut dicit in, est conceptus ipsius, ut respicit subjectum mediante fundamento, et ratione illius : constat autem ex d eus. conceptum expressum, et inadæquatum ejusdem relationis, ut resp eit fundamentum, non esse conceptum expressum ejusdem, ut respicit terminum.

Quæ so utio desumitur ex D. Thomade e. Putentia quæst. 8 art. 2 his verbis : *InterDTix novem genera, qua continentur sub accidente, quxdam significantur secundum rationem accidentis, Ratio enim accidentis esi inesse ; El ideo illa dico significari per modum accidentis, qux significantur ut inferentia allcri sicut quantitas, ct qualitas : quantitas enim significatur ut alicujus, in quo est : et similiter qualitas. Ad aiiquid vero non significatur secundum rationem accidentis : non enim significatur ut aliquid ejus, in quo est, sed ut ad id, quod extra ed. El propter hoc eliam dicit Philosophus 5 Mdaphysicjr, quod scientia, in quantum esi retatio, non eU scientis, sed scibilis.*

Adde, quod, ut ex D. Thoma in l ad Annibaldum dicebamus, relatio, quando consideratur quantum ad *in*, non dicit *esse* reale, nisi habeat realein causam, sive rationem fundandi secundum rem vere influentem iu ipsam. Quia vero precise per hoc, quod concipiatur ordo unius ad aliid, non concipitur expresse, an habeat prædictam rationem fundandi, sive causam realein, ut in relationibus rationis constat, in quibus nec implicite hoc concipitur : idcirco ex vi hujus conceptus non concipitur expresse ut quid reale.

Nec ubest. si urgeas, quod actiu prædicamentalis secundum suum conceptum expressum non dicit in, sicut nec relato secundum conceptum jam explicatum illud dicit : ergo non erit, cur etiam in predicaments actionis non dentur eo proportio-nati modo, quo in prædieamento relationis, aliqua secundum rem, et aliqua secundum rationem tantum. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem probatur ex D. Tboma de Potentia quæst. 8 art. 2 abiD inquit

inquit, quod actio secundum propriam rationem non significat aliquid alicui iuhæmons.

Illespondelur enim cum Nazario in præ-senti, quod, etsi actio ex parte modi significandi non significetur ut inhærens, HUien adhuc tunc significatur ox parte rvi significat@ ut aliquid reale, ponensque alqnid, saltem aptitudinaliter, in subjecto. Nam sicut *ad* relationis prædicameutalis significatur ex parte rei signilicatae ut quid reale. quando significatur nt habens causam secundum rem sui *esse* : ita, quia actio, ut actio significatur tanquam aliquid proiredicns ab agente, tanquam a causa secundum rem sui esse, propterea significatur ut quid reale. Et sicut relatio, ut significatur tanquam *ad* reale, habet significari ex parte rei significatæ, ut ponens, saltem apiitudinaliter, aliquid in subjecto : iti etiam actio. Et ideo actio solum ex parte modi significandi habet significari non ut inhærens, non tamen ex parte rei significat@ : cum tamen relatio prædicaræntalis ex parte utriusque possit significari, et exprimi inadæquato absque eo, quod exprimatur ejus realitas : quia potest significari, ut præciso exprimit ordinem ad terminum pure sub ratione termini secundam id, quod terminus a se ipso habet ; et terminus sic sumptus, etiamsi sit realis, non dat speciem realero, ut patet in relatione rationis dominii repertæ in Deo, et terminata: ad relationem realem servitutis, quæ est in creaturis : licet prædicta relatio prædicamentalis non possit non implicite afferre realitatem, quatenus respicit fundamentum ut realein causam sui *esse*. Unde juxta hæe debet intelligi id, quod de actione in testimonio nuper citato divus Thomas docuit.

Fit quarto, neque ctiarn urgere illud, ucÎ quod junior quidam objicit, nempe, quod ri in re'atione prædicamonlali reperilur aliqua ratio analogice communis relationi reali, et rationis, ac proinde abstrahens ab alraqup. etiam in divinis relationibus horisum reperietur : et per consequens erit in Deo aliqua ratio, quæ ex se non sit reafe,nec realitatem exprimat : quod quidem videtur inconveniens.

Respondetur enim, quod etsi inconveniens, rationem aliquam prout repertam in relatione creata, aut divina non esse realem, non tamen inconvenit, quod detur ia illis aliqua ratio, quæ secundum se non exprimat esse realem secundum aliquod

sui munus inadæquatum, quæque possit fundare convenientiam analogam cum entibus rationis, ut patet in ratione colis reperta in Deo. ct creaturis, quæ quidem potest fundare convenientiam analogam cum ente rationis. Et ita in Deo invenitur ratio entis, et ratio entis realis, et prior illa ratio non exprimit realitatem, quamvis implicite illam in Deo dicat.

I VI.

Cetera fundamenta opposite scnlentia proponuntur, el diluuntur.

Tertio eadem sententia probatur ex eodem S. Ductore, tum quæst. 8 de Potentia an. 2. Tum in hoc art. in solutione ad l ubi respondens ad testimonium Boetii lib. de Trinitate negantis, prædicari de Deo pnedicamentum *ad aliquid*f inquit, sensum ejus esse, non prædicari secundum propriam rationem formalem relationis tanquam formam inhærentem, aut convenientem alicui subjecto : quia ratio, quæ est esse *ad*, non accipitur secundum comparisonem ad illud, cui inest relatio. In quo videtur significare, quod esse *ad*, ut est ratio propria prædicamenti ad aliquid, non est aliquid reale; quia hoc necessario diceret ordinem ad subjectum.

Confirmatur ex iis, quæ docet D. Thomas art. 2 hujus quæstioais, ubi sic ait : Si igitur consideremus (etiam in rebus creatis) relationes secundum id, quod relationes sunt, sic inveniuntur esse assistentes, non intrinsecus affixæ. Si autem relationes creata? secundum quod relationes sunt, seu secundum quod important *ad*, essent aliquid reale; tunc reale hoc non esset præcise assistens; sed intrinsecus affixum : siquidem deberet esse intrinseco in subjecto, non minus, quam aliæ rationes propriæ aliorum novem generum accidentium.

Respondetur, B. Doctorem in priori testimonio solum velle, quod relatio secundum propriam rationem formalem, secundum quam præcise respicit terminum, ac proinde secundum communissimam rationem relationis non 'habet prædicari tanquam forma inhærens; sed magis per modum ad aliud se habentis. Congruitquo hoc dictum D. Thomæ cum dicto Boetii, quem ibi exponere intendebat. Unde idem Boetius in libello, cui titulus est : *Quomodo Trinitas csl unus Deus, ct non Ires Dii*, ad Symmacuin (ubi continentur verba, quæ D. n.Thow.

Tenium
ftznJa-
inilr.ulli.
D Thom-

Confir-
matio.
D.Thom.

gi
a

Diluatur
fundi-
mentum.

Bvctii.s.

Thpma> referi, et explicat) in fine ejusdem libelli, quasi reddens rationem procedentium sic inquit : *Matio non prxdicatur ad id, de quo prodicatur, quasi ipsa sit, et secundum rem, de qua dicitur, non faciet alteritatem rei, de qua dicitur.* Quia sensus horum verborum est, relationem non ita prodicari, ut faciat, subjectum, de quo prodicatur, esse ipsam, idest, habere ob ipsa aliquod esse : et ex consequenti nec ita, ut faciat in eo aliquam diversitatem secundum talo esse : sicut justitia ita prodicatur do homine, ut ab ea homo aliquod habeat *esse*, et aliquam diversitatem secundum idem *esse* : ac proinde Boetius aperte loquitur do relatione illimitate, ct communissime sumpta, et ut abstrahit a reali, ot rationis.

W.
Vj*4tfez-

Nec obsunt tria illa, quæ objiciunt Vasquez in præsentī, et Suarez lib. 5 de Trinitate cap. 1 contra explicationem, quam D. Thomas trad dit Boëtio, in sensu a nobis dicto intellectam. Primum est, quod Boetius loquitur ibi de relationibus ad extra, quas negat prædicari de De; , quia realtor non sunt in illo. Secundum : quia hoc modo negari posset relatio realis in creatura : quia secundum propriam rationem non significatur ut existons in ea; sed ut ad aliud se habens. Tertium : quia videtur, quod D. Thomas supponat, relationes divinas esse assistentes : quoi tamen nun est verum.

Non itaque hæc obsunt ; sed ex dictis satis ad illa patet. Nam ad primum jam diximus, Boetium loqui de relationibus secundum eam puram et expressam rationem, qua respiciunt terminum. Et quoniam relatio secundum istam rationem communis est relationibus ad extra, propterea S. Doctor ad eas etiam Boetii dictum extendit. Ad secundum respondetur, verum esse id. quod in eo continetur, si relationes creatæ, et prodicamentales considerentur quoad id expressum, secundum quod analogice conveniunt cum relationibus rationis. Ad tertium patet ex modo dictis. Nam relatio ratione *ad* in quantum *ad*, prout est commune relationibus realibus, et rationis, non habet esse inexistens. ted tantum exprimit esse assistens : quamvis. ut est modus proprius prod'camenti relationis, aut rekitidhum divinarum, ut condlstiognuntur a relationibus rationis, debeat esse aliquid reale, ot exprimere *esse* inexistens, aut quasi inexistens. Unde idem S. Doctor in eodem art. 2

S. Doc-
tor.

hujus quæsiionis sic inquit : Si *igitur consideremus (etiam in rebus creatis) relationes secundum id, quod relationes sunt* (idest, secundum communem, et analogam rationem relationis) ric *inveniuntur esse assistentes, non intrinsecus affirx, quasi significantes respectum quodammodo contingentem ipsam rem relatum, prout ab ea tendit in allecum.* Ubi, ut constat, relationibus sic sumptis tantam tribuit, quod significant, seu exprimant *esse* assistens ; licet ibidem implicite involvatur, quoi relationes rationis ita sint assistentes, ut non dicant esse *in* verum, quod significatur per *esse* inexistens; relationes vero prodicamentales ut tales exprimant verum *in*, seu *esse* inexistens.

Ad confirmationem patet ex dictis in solutione ad procedens argumentum.

Quarto probatur predicta sententia. Quoniam relationi creatæ, et prodicamentali non debetur modus essendi per se, nec modus essendi *in* : ergo proscindit ab hoc, quod sit realis secundum esse *ad* : ergo etiam relationes divinæ secundum suum esse *ad* non dicunt aliquid reale. Antecedens quoad primam partem est satis perspicuum : siquidem predictæ relationes non sunt substantiales. Quoad secundam voro probatur, et explicatur. Quoniam etsi predictis relationibus, secundum quæ) sunt accidentia, debeatur modus essendi *in*: non tamen iste debetur illis secundum esse *ad* : quia secundum istam rationem non sunt in ordine ad subjectum, sed ad terminum : cum tamen ratio *in* non conveniat ipsis nisi in ordine ad subjectum. Prima vero consequentia ex antecedenti sequitur. Quoniam, si relatio creata secundum esse *ad* esset aliquid reale, tunc secundum productum esse *ad* quod est propria ratio ipsius, ut distinguitur ab aliis accidentibus, deberetur ei aliquis modus essendi realis, nempe, vel esso *in*, vel esse per se. Ex quo etiam secunda consequentia ex paritate rationis videtur constare.

Respondetur, quod etsi relationi pnedicamentali, et creatæ secundum communissimam rationem relationis non debeatur tn reale; secus timen ut dicit *ad* constitutum pradicamenti relationis. Nam secundum istam rationem debetur ei, quod implicite dicat realem, et communem rationem accidentis, ut abstrahentem imodo alibi tacto) ab in absoluto, et relativo, iilest, ab *in*, quod sistat in subjecto, et ab in non sistente in subjecto, sed trahente illud ad

ttr

tir.

DISP. IV,

«d lennimmi, respiciētequô illud, ut <\$l ad eamdem terminum trahibilo. El deinde debetur ipsi modus, seu quasi modus essendi in absolutus, per quem respiciat subjectum quatenus tale ut ex jam dictis constat, et ex iis. quæ disp, sequenti, dubio 2 dicomns, amplius patebit. Ac tandem prodici® relationi est debitus proprius modus essendi *in* relationis realis, qui est modus rssendi *in* relative, idest, afficiendo subjeclum. et trahendo illud ad terminum.

Itaque in hoc distinguitur praedicamentum relationis a prædicamento, v. g. quantilatis, quod licet utrumquo contrahat rationem accidentis, ut analogice abstrahit ib accidenti reali absoluto, et relativo : attamen quantitas contrahit rationem hanc per in absolutum, in quo convenit, v. g. tum qualitate, et per aliud *in* etiam absolutism, per quod peculiari modo respicit substantiam, et distinguitur ab eadem qualitate. etc. Cæterum relatio prodicamentulis ut sic contrahit prodictam rationem accidentis realis generalissimam per duplex etiam in, quorum primum est 171 abjoluium consistens in hoc, quod dicat rationem accidentis, prout accidentis *esse* est inesse, subjecto ut tali : secundum vero e«t in relativum, per quod respicit suhjectura ut medium, per quod Lendit ad terminum, afflicitque illud trahendo ipsum ad prodictum terminum; non vero sistendo in eodem subjecto. Nam, cum relatio distinguatur ab aliis prædicamentis in hoc, quod est ad terminum ut talem, et convejulcutn illis in hoc, quod respiciat subjttrum ut causam materiale sui, oportet, ut dicat utruuique in, et quod eorum quodlibet sigillatim sumptum contrahat inadæquite rationem illam communissimam accidentis realis abstrahentem analogice ab Ecidenti reali absoluto, et relativo.

Unde ; sicut qualitatis prædicamentum pcundum in absolutum, quod dicit, tum, :tesl accidens reale absolutum ul sic, tum, ut constituit prædicamentum qualitatis, jolum respicit subjectum ut tale, vel generalier, vel peculiari illo modo proprio sofe» pradicamenti qualitatis, taliter ut ex ii harum rationum formalissime sumptatura non dicat hoc, quod est terminari ulterios ad aliquod aliud extrinsecum, quod «habeat per modum objecti, aut aliquo ilio modo sufficienti ad speciGcandam rattfaoetn aliquam absolutam ; sed solum dicit tipicitateni ad hoc, ut per adjunctam aliψηπι differentiam, et ex meritis illius

trahatur ad respiciendum aliquod extrinsecum per modum objecti : et ideo qualitas determinata per differentiam propriam potenti® visivæ v. g. non habet sistere præcise in subjecto, sed trahi ad objectum : ita relatio, ut dicit *in* abstrahens ab absoluto, et relativo, et ut dicit *in* absolutum, per quod respicit subjectum sistendo, quantum est ex meritis hujus *in*, in ipso, trahitur per esse *ad*, in quo per modum transcendentis includitur, ad hoc ut ex meritis ejusdem *ad*, et ratione illius præcise tendat ad terminum pure sub ratione termini, et respiciat aliter subjectum, nempe, ut trahibile ad terminum. (Utrum autem prædictum *in* absolutum, quod immediate quasi contrahitur per esse *ad*, quodque semper est connexum cum eodem esse *ad*, sit aliquod esse *in*, specie, aut quasi specie distinctum ab esse *in* absoluto, quod includitur in prædicamento, v. g. qualitatis, ita ut conveniat cum illo in hoc, quod sit ad subjectum ut tale, et distinguatur ab eo specie, aut quasi specie, ex eo quod petit esse semper, et indispensabiliter connexum cum esse *ad* : ac proinde prodictum esse in, ut hoc speciali modo determinatum,' imbibatur in *esse ad* ; an vero sit talis conditionis, ut non distinguatur specie, aut quasi specie ab *in* incluso per modum transcendentis in prædicamento qualitatis, aut in aliis prædicamentis absolutis? Alia quæstio est, de quo infra disp. 5 dub. 3 n. 82 sermo redibit.) Unde ex his omnibus satis habetur, quomo !o etiam relationibus divinis ut talibus debeatur, quod includant essentiam Dei per modum transcendentis, quæ est quid absolutum, et quod insuper afferant proprium esse per se, seu subsistere relativum.

Ultimo probatur eadem sententia. Nam 49. esse ad aliud convenit simpliciter, et absolute, tam relationi reali, quam relationi meatam, rationis : ergo prædictum esse *ad* ex vi sua non est aliquid reale, nisi ad summum ratione esse *in* : quod tamen non includitur in relationibus rationis. Consequentia videtur legitima. Nam rationes ex se reales non conveniunt absolute et simpliciter tarn entibus reatibus, quam rationis. Antecedens autem probatur. Nam, sicut absolute et simpliciter concedimus, totum rssc patris esse ad filium : ita, lotum *esse* generis esso ad speciem.

Respondetur, quod licet esse *ad aliud* Dbÿl-illimitate sumptum, et prout dicit rationem *ad* non convertibilem cum prædicamento

rvliLonii», conveniat absoute et simplici-
ter relationibus rationis» ut bene docent
nostri Coiuplutenses in sua Logica disp. II
num. 12, non tamen esse *ad aliud* determi-
nate acceptum, et ut est differentia propria
praxhcaxnenti relationis, sive ut dicit *ad*
causatum ex naturis rerum. Cæterum illud
prius *ad* non habet cx se esse reale, sed.
abstrahit lam ab *ad* reali, quam rationis :
et hleo non mirum, quod absolute el sim-
pliciter possit dici lam de relationibus rea-
lrbus, quam de relationibus rationis : cum
tamen posterius *ad*, quod necessario est
raile, solum competat relationibus realibus.

ARTICULES II.

Llm *ig Did tti i/r».* A4

I'liLn: sectutas sic prwJlcr. VAtatar, qccd relatio in
a t l rH. fh-) wa sw Dio: enim Angos-
H UMS j b 3 *lc* rrieiLKe -, qoo.1 r:ca osaw, Scitar
r(rûl-q iu Deo, dtaU/ %ub«Uituu. Didier rniâi ad
* Art. < al.qenl. iecf pldr ad flitaa. Sni l're ncti s<cas4eo
r* ÇW. iUtotnthM dicaatar. Erro relatio noa «I diuua c>-
G>rt l. 50ULX

9. Prrtaftri. A&ngstinax didi *T* de Triuitite -: Omnis
y^p.ol, res qwp relative dntar. ra ctia» 4hqaic txcco'o reta
o.» r l 67, thû l sciat L ux dojiOV... cl Li j. > wru>. S: igitar
rdaticHid iliqsjc seal in Deo, tyôrkt. e're in Deo a'>
**/.- " M afiud przicr retatioirs. Seti hoc liud Ma pijest
Jo. 10 csxt nisi nreoM. Ergo e'l alim! j r. 1iq.-ni^.
». .B. rrrtetta, rsse rcbliivi csl ad aliud se habere, ai
Ud. a dirihir fo ptMeimratta *. S» ijitar relatio utipa di'ma
Tria, oieatta, reimtur. qaM rtsednni» esscutu' su ad alio-l
e. o.ia 1- h:trre : qu yJ fepue-ul pcrfretioai ilami e><c» gaud
pnnelp. umise .d>*olo'fw. el i^r se sub>lvkus. ut: «pu o\$-
L Ir,i'an rsl -. Non iitar rtbtu o l ij*4. McaUadhinj
.12:â' *Srd oiaôfâ. Oho.» res qw nâw est diuui essctiti.*
ce Tu- est re, l'ra. SH relatio realuer respetit Deo. S' erro
11p. c. 1 C4i diviea essrtib, eril crejUri. Et iu <l o«i «ni
a α««. a tancjô bñtir nâbilitatj : centra qaad io pñfilitao cca-
u, i r: u, i r: "O r t^ta proprietas, « in itije."Ute ad »retar
ta 14p. a lxdUs.

Jl a'h fte^o.jdeo dtrenJuu, qooJ dre> boe dicitar Gil-
qsl4 brntnt l» »ire'aet5 en»*-... ^d errores snala posnnoiuû
tom il» llhrJcMi l: »prijj revCfittM. Dixit rai», qood reU-
* Q. JI liqo^ iu diviua <cnt a&silrstes, site exlrtasms affixa?
art. l Ad rajas evidential <otvilera'idw «d, qand in quo-
cl q. l libet nutm generao xridenlis et dao raasitanre.
art. * rua smxm e'l esre, qe>d roapetit nuiraipe ipserea,
tua l. scandia quoil est actideas l e: hoc anuaiaiter in o-
iiibus <st jseve sabccto :xadentis toim rse <cl laesse.
Aliqd, quoi pole>t considorari in aioqiKMUc, est propes
ratio uinusrajxMine illorum generant Et in alita qudrn
Vurribus a rcbtuo?. utp>ta quantille, d qudihle. etiam
prçfth ratio zraerta wripHur *erau αα coBqaratioileiu
j >. ubjertaa. Nam q>i^tita< dicitur measura MbstauiF :
qifâliU> srrv dîsr^iti» : u1743ñli.". Seti rrrn propria
rJliloni* non arcqûtar seramlam wnpaniooesi ad i ta l.
ta quo e-l, sed reeaodm cnapra^i^nem ad .itiqui' rvn.
\$j l: lrrr coo.sâderemM (rtian: ■ rebas ereilita reb t ses
*pran<taai i&f, quel relureues saut, sta iatranintar c'sve
non fntiwcrcncaffixa, qoati s^ ihesntes r*^:
pertain qwdw^ndo mtiojrevlrm ipMin rcai nûtain,
pnip >br> lendit io allenii». Si »<: t inJcretar re l-
ito, verandam quod est arrivées, sic c^l mhTrens ub-
kcio, et liibcnv esse aaidrfittie io ipso. Sri Gihertas
l'» r:laats consi.lcrjrr, rdationem pciao m «l» Patata.
ÇtaHqilili antcni io rebn< erratis habet c>re occidentale,
-irroiidun quod traosforinr in D'to, habet esse>ub>t>n-
luh.: .: ihil nrim est ni Dre», al acied us iα subjecto, «al
q iliqcid est in Deo, est ejas rs^entu. Sir iptar cx ra
parle, qea relabo in nba» rrratis Hbot cv>c accHraule
n tab)C'In rrbli r rrallier exittim in Deo babel r^<r
ec<rDit.r ihsinr. Htam otouino ci xislrns. In ho? veto
quod â'l atiquid dicii'r, non ihu'ficulur aliqna hibiuulo

ntl csseillh J meni> ad suum oppojuia. El >it i&jo>-
qj.i.i l ratio tealtlr riHtn.» in D<> »4
Hau e^M-t-l Mfundum n ty, rt nun rtiitTtt nin
duni intdlgcuhj: rationeo. prout iu rdatu». c buporuUr
respectes ad snum oppositum, qui non impotUhr iu
rairtc euntial. Palet ergo, quod in Dim non o t aliud
rcalaiioah, ei c>ccs>t^nuæ. srd «n idi et idrm.

At primum cr,o diccudum. quvd Verba ilh Ar^Uiui
nou pertineol ad hne, qtod Paternitas, vel alia teblM,
3uay r-t in Deo, ^eundum osesiani nouait illy ip<4
trim essentia, sed quod non pradicatur seewdtitu wo-
dum sabsUnlir, ut ei otciix in ea, de qm> dîdur, >d ul
ad alterum se bibens. Et propter huc dicuntur dmlutam
ex\$e pnedicaintula in divitiis ^aia ala pndicaacnli *its-*
foriam tubitadinea ad id, de quo dicuntur, taut sem-
<im sunn e-se,qnam secundum proprii <ntffis rahocem.
Niki ar.ctra. quod est in Deo. potesi habere hibdwlibra
ad id, io ^ao nt, vel de qu> dicitur, nisi habitaimea
ilk-nîllili<7 propter summam Dei SsmpliriUtca.

Ad scntuom direndam, qeod sicut in rebuc cralir.
in itta, qaad dicitur relative, non solum est invenire tel-
pertum ad altenun, sed ctiaio aliquid absolutam l iu ct
ia De". Sed tamea aliter, H aliter Nam id, quod lire-
udsr in creatara, prater id. q-tod roniuidnr »ub sirafifi-
catione nominis relatni, est alu r s. Iu Deo auleu non
est alu res.scd una el eadem, qua non perfecte exprimi-
tnr reUtionî nomine, quasi sub si^niUeatione talis nomi-
nis eomprehessa. Dictam est enim snpra -, cum ita di-
vieta nomiiibns a;cbatar, quod plus contioHnr ia
perfectione divior essentia, quasi aliquo nomine sigmfi-
cari possit. Code non scquiûr.quod'in Deo pr>icrda- (l
lioncu sil aliquid aliud secundum rem. sed sotam eou-
sntaraU nominum ratione.

Ad tartina dicesdom, quod si i>: perfectione omit
nihil ptas cuniocretur. qnam quo l sigiliifrut nomen re-
ltivmo, sequeretur, quod esse ejus cssrt imp.rfelwo,
u(;>ote ai aliquid aliud se habeo.* : sicut si ndp UMtere-
ter ibi plus, q,iani quod nomine sapientia: sieniftrato/,
non esset aliquid \$ubsi>trii5. Sed quia divjtta essen-
tia periectio est major, q am quod significatione alicuju-
nominis cnoprehcnut possit, non sequitur, xl nomen re-
lativum, vd quod-nmqe aliud nomen didam de Deo
non Mgntial aliquid perfertuu^ quod divina rs*(ia
labeat ose imperfectum : quia divini essentia compre-
hendit in se omnium generum porfediointFR» ut upn
dictam »>t ..

Prima conclusio: Retalio exislens in lleo ses-
cundum rem est idem essonliæ, cl non diflert
ab ea, nisi sflcun.him ralionem.

Secunda conclusio : *Exse* relationis, et esse
essentiæ in D>> csl omnino nrinin el Idem.

Terti couchtBlû, quæ habetur in solnliotR
a i tertium : Si in divina perfectione nihil am-
plitis contineretnr, qiam quod si^nilicat no-
men relativum, *esse* ejus esset iuiptertaclum.

DISPUTATIO V.

*bc relationibus divinis quoad identitatem ea-
rum cum csscnlia Dei.*

Quia disputatione præcedenli explicui-
mus <ñl eJi divinaram relationum, el ex-
plicatio earum quoad *quid est* non parum
pendet ex identitate, vel diversitate ipsa-
rum ab essentia divina : propterea acced-
entes ad exponendam *quodquid est* ea-
rum, merito disputationem istam ad hoc ex
professo discutiendum excitamus.

DUBIUM I.

*Îrurn relationes divina? distinguantur rea-
liter ab essentia Dei, sicut res a re?*

Distincto icalis solet dividi in eam,
quæ est inter rem, et rem, seu inter ériti-
uirm, et entiatem, prout entitas distiti-
ruitur a modis vel formalitatibus ; ct in
Mm, quæ versatur inter modum, et rem,
ac! inter foranalilatcm, et formalilatcm ta-
lis conditionis ut secluso intellectu dislin-
gcanlur. Inter has autem distinctiones hoc
est ferimen, quod illa prior est major,
hac vero posterior est minor. Et ita illa
prior nullam admittit identitatem realem,
scu5 vero hæc poster or : quippe quæ ad-
ciiuit identitatem realem, prout opponitur
distinctioni reali rei a re, sive hæc identi-
ns sit positiva, ut nulli dicunt, sive nega-
tiva, idest, non distinctio rei a re, ut alii
wlunl. Unde primo loco inquirimus, an
illa prior distinctio inter divinas relationes,
H essentiam Dei reperiatur? inquisituri
•ostmodum. an habeant inter se postero-
rem distinctionem realem? ut ita paulatim
a majori ad minorem distinctionem rea-
iem deveniendo, et utramque suo ordine
•paid præsens excludendo, appareat ma-
ximi, et porfect'ssima identitas, quæ inter
essentiam divinam, et relationes est.

§ I.

CoMica sententia testimoniis stabilitur.

/- Dicendum ergo est, divinas relationes
p* a> distingui realiter ab essenLia Dei tan-
çum res are. Ita D. Thomas in hoc art.
et quæst. 8 de Potentia, art. 2 ac in l
Id. 33 art. l et 4 contra Gent. cap. 14
Q:odlibeto 6 arlicul. l et alibi sæpe : nec-
3>n omnes Theologi Scholastici contra
G.lbertJin, qui etiam, ut ex divo Thoma
tebamus, errorem suum in Concilio Rhe-
âensi retractavit.

<< Probatur |rimo ex illo Joannis 10 : *Ego
dPaDr unum sumus : et l Joannis 5 : Ili
;p tru unum sunt*, idest, una et eadem essen-
betfc. Unde Nazianzenus oratione 39 : *In
jwta luminn* in medio, de Deo, ot de
tribui personis ita loquitur : *Unum enim in
tribui divinitas est, el tria unum, ea inquam,
in quibus dicir itas csl, vel ut magis proprie
fuz divinitas est.* Et Damascenus
I R>. l de fill-', cap. l l : *Secundum omnia
I wvn nnil Paler, Filius, el Spiritus sanctus,
Sahn anl. Curs. theolog., tum. 111.*

*prêter (si ila dicamus) ingignentiam, cl gi-
grumliam, el processionem ; ratione autem, cl
inlcelligentia hoc distinctum.* Et Bernardus Berrard
lib. 5 de Consideratione ad Eugenium cap.
8, ubi flic habet : *Personarum proprietates
non aliud quam personas, ipsasque non aliud
quam unum Deum, unam divinam substan-
tiam, unam divinam naturam, unam divi-
nam, el summam majestatem fides catholica
confitetur.*

Quare propter hanc eandem identilica-
tionem, qua relationes, sive personæ di-
vinæ sunt unum in Deitate, concedunt
Patres prædicationes, in quibus abstracta
essentialia prædicantur de eisdem personis :
quæ tamen non essent concedenda?, si præ-
dicla identificatio deesset. Et ita Jacobus
Apostolus (ut testatur Clemens lib. 8
Aposlohcarum constitutionum cap. 12
prope initium) sic cum Deo Patre alloqui-
tur : *Tu es cognitio sine principio, aspectus
celemusauditus non generatus, sapientia
non traditâ a Doclore, primus naiura, el
lex, co ipso quod es.* Et deinde Verbum di-
vinum appellat sapientiam. Cyrillus, et
Synodus Alexandrine in epistola ad Nesto-
rium, quæ habetur tomo l actorum Con-
J cillii Ephesini cap. 14 ait : *Verum quia po-
tentur, et sapientia: Patris hoc est Filii, Spi-
ritus est, hinc et ipse quoque reipsa potentia,
ct sapientia est.* Et Nazianzenus oratione 13
quæ est 2 de Pace, Trinitatem, inquit,
esse : *Vitas et vitam, lumina el lumen,
bonael bonum, glorias el gloriam, veram el
veritatem : ac spiritum veritatis^ sancta, et
sanctitatem ipsam.* Fulgentius relatus a
Bernardo sermone 80 in Cantica inquires,
Deum, et lres personas esse unam verita-
tem, non solum quia illam habent, sed
quia illa ipsa euni, et a sua ventate non
distinguuntur : quod etiam docent allii
Patres.

Secundo probatur, et simul conlirmatur
præcedens probatio testimonio' Concilii
Rhemensis celebrato sub Eugenio IU. et
ipso praesente, ubi damnatus est error
Gilberii, ut referunt Bernardus loco citato,
Paulus Æmilius lib. 5 de rebus gestis
Francorum in vita Lu lovici Junioris, Ge-
nebrardus lib. 4 Chronographi® circa an-
num Christi 1148, Alensis, ct Richardus
loco in hoc eodem dubio infra num. 11. re-
ferendo. Supplementum ad Chronicum Si-
giberti anno Dom ni 1148 ot Gudefredus
lib. 3 de vita S Bernardi. Cumque error
Gilberti fuerit, ponere distinctionem rei a
re inter divinam essentiam, ct relationes

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

consequens est, ut oppositum hujus fuerit in hoc Concilio difiimium : ac proinde divinos relationes non distingui distinctione rei a re ab essentia.

4 Nec obesi, acia hujus Concilii non circumferri topis Conciliorum. Nani, licet io cis inveniatur Concilium ejusdem nominis. ut constat in lom. 3 in editione Surii, re lamen vera esi distinctum ab isto. ut constat ex diversis temporibus, quibus celebrata sunt. Quia illud, ut ibidem dicitur, fuit celebratuni sub Carolo Magno Imperatore anno Domini 813, hoc veru tempore Eugeni III pontificis, et Conradi III iinperaioris circa annum Domini 1148, ut ducent anciores rebiti.

Non itaque hoc obest. Nam salis est ad huc consensus, et auctoritas to:, unique gravium virorum, ad hoc ut tanta cerni- adine teneatur, fuisse prædictum Conciliem celebratum, et ibidem damnatum prædic- tum errotem, ac si in tomis Conciliorum n. Bern, containeretur. Maxime, cum D. Bernardus hoc ipsum testelur dicens, Eogenium III adfuisse illi Concilio, et approbasse dam- nationem sententia? Gilberli. ut constat <x iis, quæ sermone 80 in Canticis sic docet : *Unde non immerito in Concilio, quo i nuper Eugcnius Rhemis celebravit, lam ipsi, quam céleris episcopis perversa visa at, et om- nino suspecta expositio illa in lib. Gilberli episcopi Piclaviensis.*

5. Adde, acta hujus Concilii baberi apud Vjsqdt. Vasquez in pratenti dis. 120 c 2 ubi in- quit, se illa decerpsisse cx codice quodam manuscripto misso ex Gallia ad Gregorium XIII a Jacobo Amicito episcopo Antisio- dorensi, ei eidem Vasquez tradito a Do- mino Antonio Aquinate viro, non solum illustri, sed etiam omnium virtutum, et lit- terarum genere ornatissimo. Verba autem prædicti Concilii sic se habent : *Cum de iri- bus personis loquimur, Paire, Filio, ct Spi- ritu sancio, ipsas unum Deum, unam divi- nam substantiam fatemur. El c converso, cum de uno, una divina substantia loqui- mur, ipsum unum Deum, unam divinam substantiam esse, tres personus confitemur.* Et in sequenti canone : *Credimus, ct confi- temur, solum Deum Patrem, ct Filium, et Spiritum sanctum xternum esse, nec aliquas omnino res, sive relationes, sive proprietates, sive singularitates, vd unitates dicantur, vd alia hujusmodi adesse Deo, qux sint ab ador- no, cl non sint Deus.*

Confirmatur ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III cap 2 i t refertur cap. tmm-

β.
Cor» fir*
maiMr.
Cone.
Liter.

namus. De summa Trinitate, ubi damna- tur sententia abbatis Joachim, asserenti*, nullam rem, neque essentiam, neque lub- stinti.im, neque naturam dari, quæ sit Pa- ter, ct Filius. ct Spiritus sanctus; sed tres personas esso unam essentiam, subsfan- liam, vel naturam non unitate wrti etpru- pria, sed qiusi collectiva, et similitudiu- a- ria, sicut dicuntur multi horni: es unus pupulus vel una Ecclesia. Et contra eam sic in pradicto Concilio dicitur : *Nos autem, sacro Concilio approbante, credimus, ct con- fitemur cum Petro, quod una quzdam summa res est, incomprehensibilis quidem, d ineffa- bilis, quje veraciter est Paler, et Filius» d Spiritus Sanctus» tres simul personx, ac si- gillatim qualibet eartimdem. d ideo in beo Trinitas est solummodo; non qualernilas : quia qucdibcl trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura di- vina.* -fS

Ulii duo expendenda sunt. Primum est, Concilium asserere, dari in divinis sum- mam quamdam rem, et illam esse simul lres per.-onas divinas, et sigillatim quamli- b-t earum, et e cunvero : quod quidem nequit vpriicari, nisi relationes, et essentia divina identilicentur. Secundum est, quod statim definitur, non inferri ex po, quod confiteamur summam illam rem, quæ est essentia divina, admittendam esse ibidem quaternitatem. scilicet, lres personas, et illam summam rem. et redditur pru ra- tione hujun identificatiu illius summæ rei cum singulis personis : et ita ratione hu- jus identificationis non haliel augeri nu- merus una cum personis. Constat auteiu, huic d fiinitioni manifeste adversari dis- t ncLonem rei a re inter divinam essen- tiam, et penonas. Tum, quia eo ipso ad- mittitur quaternitas damnata expresso a Concilio, et consurgens ex person s, et cs- enlia. Tum etiam, quia destruitur ratios tradita a Concilio in quaque adæquate in- nititur ad exponendum, cur non detur bæc quaternitas.

Nec obesi evas o Durandi in l disk 13 quæst. 2 num. 29 et disk 33 quarst. l t urn. 36 nempe, definitionem Concilii so- lum esse intelligendam de qualernitaie personarum : non vero de qualcrnUate coa- lescente ex tribus person s præcise, et ex essentia.

Non igitur Loe obest. Turn. quia Gon- N7* cil uni in prioribus verbis définit, dari in **;

divinis suurnam quimdam rem, scilicàt l
essentiam Dei, quæ simul est Patert et Filius

F>lius. et Spiritus Saucius, el singuktlini
quaTibet ex his personis; et o converso
quilibet persona est illu quædain summa
res : ergo negat quaternitalem ex essentia,
e; relationibus personalibus coalescentem.
Tum etiam, quia ex eo, quod summa illa
res sil omnes. et singultu personæ, col-
lijrit, non dari in divinis qualernitatem,
sed trinitatem : ex eo quod hæc summa
res, quia est idem quod tres personæ, non
IBA'I earum numerum : ergo mens Con-
cilii est negare qualernitatem ex prædicla
essentia, et personis. Tum denique, quia
Concilium intendebat damnare errorem
ihbatis Joachim : hic autem non intro-
ducebat quatpmitatem ex personis quatuor
consurgentem; sed qualernitatem ex es-
sralia, et tribus personis.

§ II.

Mio 0. Thomæ pro sententia catholica.

ia Tandem hæc eadem veritas probatur
ratione desumpta ex D. Thoma in hoc
irticu'o in argumento *sed contra*, quæ
i petat sub hac forma proponi. Quoniam,
s relationes divinæ sunt realiter distinctæ
wires a re ab essentia Dei, non erunt
rrililer ipsa essentia divina, sed erunt
errature : ergo non sunt adorandæ adora-
sse latriæ : contra id, quoi in præfa-
tone Missæ Trinitatis canitur, scilicet, ut
Is personis proprietas, cl in essentia unitas,
rl ia majestate adoretur .rqualilas. Gonso-
p?nliaë=t perspicua : quia, ut communi-
ar tradunt Theologi, creatura ut talis non
es*, aduranda a loratione latriæ. Antece-
autem probatur. Nam id, quod distin-
ralurrealiter sicut res a re ah aliquo, non
pfetèsÎe idem realiter cum illo : alioqui
râm! esset identificatum, et distinctum
ib eo sicut res a re, quod implicat ; ergo,
relationes divinæ sic distinguuntur ab
sontia, nun erunt readier ipsa essentia,
•l creatura : quippe cum ens reale adæ-
pale dividatur in creatum, et in increa-
tsa : el ita, quod non fuerit increatum,
6 H essentia divina, erit creatura.
r Confirmatur. Nam vel prædictæ rela-
:eres distinctæ realiter sicut res a re ab
nentia divina sunt ens a se, id est, non
ii· ilio Unquam a causa; vel non? Si
frimum : ergo quatenus sic distinctæ tam
'l>f'-?ntia, quam inter se, erunt Deus :
« per consequens dabuntur tres Dii. Si
« amitam : ergo erunt creaturæ : siqui-

dem, quod non csl ens a so, sed ab alio
ut a causa officiente, est quid creatum ;
et per consequens, ut optime inferebat
D. Thomas, non erunt adorandæ adora-
tione latriæ. Imo hinc plura a)ia sequeren-
tur inconvenientia, nimirum, personas
divinas constitui per aliquid creatum, et
creaturas aliquas esse ab æterno.

Nec refert, si occurras, non sequi ex
hoc, quod relationes divinæ non sint rea-
liter ipsa essentia Dei, debere esse crea-
turas : quia datur medium inter hæc duo.
nempe, esse personalitates Dei. Sicut
etiam non bene infertur ex eo, quod sint
ens a se, id est, non ab alio tanquam a
causa, et simul distinguantur realiter ab
essentia divina, dandos esse tres Deos :
quia etiam personalitates divinæ adhuc dis-
tinctæ realiter ab ipsa essentia, debent non
esse ab alio tanquam a causa, ex eo quod
sunt proprietates essentiæ, quæ non est
ab alio : sicut proprietates personales in
creaturis, adhuc distinctæ realiter ab earum
essentiis procedentibus ali alio tanquam
a causa, debent etiam habere veram cau-
sam sui.

Non itaque hoc refert. Quoniam hoc
ipso, quod relationes personales distin-
guantur realiter ab essentia Dei. non pos-
sunt esse ens a se, id est, non ah alio tan-
quam a causa : ergo eo ipso erunt quid
creatum. Consequentia est perspicua. An-
tecedens autem probatur. Quia hoc ipso,
quod Paternitas, v. g. distinguatur realiter
ab essentia divina, non potest non realiter
procedere ab illa : alioqui esset ita æque
primo ens a se, sicut divina essentia, quæ
nulla ratione fluit ab alio : quod tamen est
contra ralionem personalitatis realiter dis-
tincte ab essentia, cujus est personalitas :
ergo prædicta Paternitas producetur a di-
vina essentia ex nihilo : ac proinde per ve-
ram causalitatem. Patet hæc consequentia.
Quoniam non posset produci ex aliquo
creato, ut constat : neque ex ipsa divina
essentia, quia tunc prædicla essentia ha-
beret se per modum materia? respectu il-
lius : siquidem, quod Jit ex aliquo tanquam
ex realiter distincto, et non destructo per il-
lam productionem, fit ex illo tanquam ex
materia.

Confirmaiur. Nam prædictæ relationes,
ut distinctu? realiter ab essentia, non pos-
sunt esse acc dentia, ut constet, ncqnp
substantia) realiter completa? : alioqui ultra
hoc, quod essent personalitates Dei, habe-
rent propriam naturam et essentiam :

û.
Etasio.

Impu-
gnatur.

111.
Confle-
malnr.

Yj
kZif
't'

H

Dii 8S. TRINITATIS MYSTERIO.

cumque hæc non posset esse creata, esset utique essentia et natura divina : et per consequens darentur Ires Dii. Unde so'um restat, quod sint substanti® incomplet®, ac proinde imperfectionibus involuta-, et creatum. Ex quo etiam rursus sequeretur, divinam essentiam esse, el non esse in-creatam. Esse quidem, ut supponitur : non osse autem, quia essentia, quæ terminatur personalitatibus realiter incompletis, et involutis cum imperfectionibus, non est essentia divina, sed creata.

2 HI.

Opposita sententia cum suis fundamentis, et solutionibus ad illa.

n. Oppositam tamen sententiam, nempe, relationes divinas distingui sicut res a re ito ab essentia Dei, tenuit Gilbertus Purrela- tutpor- nus episcopus Pictaviensis, rui tribuitur rum, libellus *Sex principiorum*, qui circumfertur vrqocr. in Logica Aristotelis : quamvis Vasquez in praesenti disputat. 120 cap. l numer. 6 dicat, Gilbertum solum asseruisse, es- sentiam, et relationes divinas distingui se- cluso intellectu; minori tamen distinctione, qaam a t illa, quæ est inter rem. e» rem, quæque simul admittit identitatem realem duarum formalitatum in una et ea lem en- sures, litate. Cælerum melius Suarez lib. 4 do Granato. Trinit. cap. 2, Granado tomo 3 in l pari. tractatu 3 disput. 3 sod. l inquirunt. Gil- benum consuluisse inter essentiam divi- nam, et relationes distinctionem realem rei a re, idque probant ex confessione, tcu verbis Gilberti, qua- Vazquez refert cap. 2 ex actis Concilii Rhemensis : *Tres personæ* (inquit) *sunt Ires res æleri.æ, el adinvicem a divina substantia numero differentes*. Quæ locutio realem distinctionem rei a re satis innuit. Idque adhuc magis colligitur ex D. D Tlo«. Thoma in hoc art ubi referens sententiam Gilberti inquit : *Dicendum, quod circa hoc dicitur GiHferlus Porrelanus errasse, sed errorem suum poslmodum in Hhemensi Con- cilio revocasse. Dixit enim, quod relationes in divinis sunl assistentes, sire extrinsecus affixæ*. Quo etiam modo Gilberti sententiam Aiemb. referant Alensis l part, quæst. GS mem- lleuri- bro 5 art. 6 5 *Serio qirxrilur*, llenrcus Bons? Quollibeto 5 quæst. 7. Bonaventura in l Biihird. distinct. 33 quæst. I, Ibchardus arfir. l quæst. 2. el alii Sebokisti i. Si autem Gil- bertos sentiret» relationes ideniilhcan ali- quo genere identifications realis cum es-

sentia , non posset asserere, illas tantum assistentes, el extrinsecus afih'B; sed esse Deo intrinsecas : siquiletn id, quod identilicalur cum aliquo, est niag^ intrinsecum illi, quam si eidem imriiise^c inhærerei absque tali ideniilicaione.

Unde Bernardus sermone 80 in Cantim loquens de errore Gilberti inquit, eum asseruisse, propositiones, in quibus formæ in abstracto præd cantur de Deo, nou esse concedendas, si tales forma» ponantur in nominandi casu ; sed solum, si in aufe- rendi casu positæ fuerint, aut si, cuin jio- nantur in casu nominandi, ponantur simul per sua concreta : ita ut concederet has propositiones, *Deus Deitate est DrUS*, aut *bonitate bonus* ; et negaret has, *Deus tsl Deitas*, vel *Deus csl bonitas*, nisi in iis abs- iracta stalim explicentur per sua concreta hoc modo, *Deus csl Deitas*, hoc est. *Devs*, vel *bonitas*, hoc est. *bonus*. Et eadem rati- one concedebat, aut negabat similes prop- os.lienes, in quibus relationes personales in abstracto prædicantlur de Deo. Si autem asseren t. relationes distingui solum ab es- sentia per distinctionem secluso intellecta, quæ sit minor distinctione rei a re, et al- mitteret aliquam identitatem realem cum eadem essentia, non negaret absolu® has propositiones, in quibus abstracta prædt- cantur de concretis, siquidem in sensa ident co essent venu. El hanc esse mentem Gilberti, significavit clarirs idem Bernar- dus in eodem sermone. Nam, postquam retulit Gilberti errorem, ita inquit* *Absit, ut asstntiahir catholica i^cclesia, esse scitica substantiam, vel aliquam omnino rem, qM Deus sil, el quæ non sil Deus* : quod tamen non asseruisset Bernardus inipugnan'o er- rorem Gilberti, si Gilbertus dixisset rela- tiones solum distingui ab essentia minori distincione, quam sit distinctio nalis.

Potestque hoc ipsum magis constare ex testimonio Othonis hb. de "estis Froderici cap. 55 et 5G ubi dicit. Gilbertom asse- ruisse, inter essentiam, el p rsonam, rea relationem divinam non sovum considera- tione mathemat ea. sed considerationi etiam theologica rationem nostram cons- tituero diser.men. Nam, etsi Vasqupx utatur huc testimonio ab probandum, Gil- bertum non posuisse distinctionem realem rei a re in divinis : ex eo quod duplex i-te mo lus d siinctionis non potest commode exp' cari, n st per priorem dislincitunem denotetur distinctet u secundum nostram considerationem, et per posteriorem dis-

lincto ex naiura rei, quæ non sit inter rea. et rem : cælerum melius testimonium lwC Pxplirab lur, fii dicatur, quod, cum ttflsMeratio mathematica, sit qua consido- ratur quantitas sine substantia Physica, in quïest, ideo |er distinctionem secundum wnsidorationem madicmatiram optime po- terit intelligi ea. quæ non est actu a parte re: : el per distinctionem Fecundum consi- derationem theologicam ea, ad quam po- wriam firma ratio theologica convincit. At Gilbertus putabat (quamvis falso), ratio- teai, quam ipse pro se adducebat, quamque sutini ungemus, nempe, ne ea, quæ con- ttdun ur de personis, debeant concedi de essentia, probare realem distinctionem rei ire inter essentiam, et easdem personas, seu relationes : s cut Scotus (ut infra dice- mus palavit, convincere distinctionem ex nitura rei inter illa. Et propterea idem Gdbertüs, ut magis hoc exprimeret, asse- rat, relationes non esse intrinsecas Deo; s*I assistentes, el extrinsece affixas.

Explicuimus autem ultra morem, et latius confirmavimus . quæ sit sententia Gilberti quoad hoc. Tum , quia ex hoc peyelid, quod in hoc eodem dubio num. l fligimus, nempe, an tenendum sit linquam de fide, relationes divinas non distingui ullo genere distinctionis realis ab essentia? an vero solum sit de fide, eas ron distingui per modum rei a re ab illa, neo quod sententia Gilberti damnata est st contraria fidei in Conciliis jam citatis? Tam etiam, quia ex ea etiam pendet, an D Thomas recte sententiam Gilberti re- trierit? quod tamen Vasquez negat.

Fundamentum Gilberti potest esse tri- Δ.;^ Primum. Quod de essentia divina '«-realiter dicuntur aliqua, quæ nequeunt d>:ide relationibus; et e converso : ergo Ksealia, et relationes distinguuntur reali- ty; ergo sicut res a re. Antecedens pro- hur. Nam de essentia nequit dici, quod ta- reifier generet, aut generetur; quod ta- concedi debet de personis, ac proinde l» relationibus, quæ sunt ipsæ porsonæ. Prma vero consequentia videtur ex ante- cedenti recte inferri. Quoniam, si non distinguerentur realiter, sed essent realiter idem, quod realiter diceretur de relationi- kf, diceretur etiam de essentia ; et e emerso. Secunda vero consequentia ex prori videtur sequi. Nam relatio ratione fu; perfectionis est res in divinis, etsimi- Etereiam ipsa essentia : ergo, si distingu- snnturrealiter, distinguuntur sicut res a re.

Secundum. Quoniam relationes secun- dum quod tales non habent esse in ; sed esso *ad* : et propterea diffiniuntur per hoc, quod *totum suum esse csl ad aliud* ; ergo non sunt intrinsece affixa; sed extrinsece assistentes ; et per consequens, hoc ipso quod sint res quædam, quales sunt divinæ relationes, debent distingui realiter ab eo, cui extrinsece affix® sunt, nempe ab es- sentia divina.

Tertium. Quoniam (ut constat ex princi- Tertian,, pio illo, in quo omnis ars syllogistica ni- titur) *quæcumque sunl eadem uni tertio, sunl eadem inter se* : ergo. si divinæ rela- tiones sunt idem aliquo identitatis realis genere cum essentia Dei, eodem modo erunt idem realiter inter se : ergo, cum hoc ultimum dici nequeat; siquidem rela- tiones prædictæ sunt distinct® inter se si- cut re* a re absque aliquo idenlificationis genere, erunt etiam eodem modo realiter distinct® ab essentia.

Ad i rimum pro hac sententia Gilberti! Sufaqn- patebit dubio sequenti. Ad secundum 0^ñ3 constat ex dictis dubio præcedenti. Ad funJa- ultimum constabit ex iis, quæ articulo se- menl3 quenti fusius cum D. Thoma dicemus ex- plicantes axioma illud : *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*.

DUBIUM II.

Utrum relationes divinæ distinguantur ab essentia Dei cx natura rei, seu actu, ct secluso intellectu, minori tamen distinc- tione, quam sil illa, quæ esi inter rem, el rem ?

Alii aliis verbis dubium hoc excitant, nimirum, an inter essentiam, et relationes divinas sit aliqua actualis distinctio, quæ sit major distinctione rationis, seu per in- tellectum? Sed uterque inquirendi modus in idem coincidit, ut intuenti constabit : nec necesse erit duplicem illum modum distinctionis actualis, et secluso int llectu, quem in titulo innuimus, explicare : quo- niam id sufficienter constat ex iis, quæ præcedenti dubio num. l adduximus. So- lum autem advertimus, hanc distinctionem secluso intellectu, quæ sit minor distinc- tione rei a re, appellari ab aliquibus dis- tinctionem ex natura rei : qu a, cum om- nis distinctio actualis, quæ secluso intellectu datur, sit distinctio ex natura rei. id est, ex natura eorum, inter que re, oritur, orta, et hæc distinctio minor distinctione rei a

re non sit ita perfecta sicut distinctio rei a re, ideo nomen distinctionis actualis secluso intellectu in sua generalitate sumpta? applicatum fuit huic distinctioni minori, et non ita perfecto? : ut in simili sol» t in aliis contingere. in quibus nomen generis attribuitur speciei imperfectiori, ul patet in anima vegetativa. ut est communis ad animam tantummodo vegetativam, et ad .ensitivam, ac intellectivam. Nam duabus istis non applicatur nomen generis ad eas peculiariter denotandas, se l suis specialibus nominibus insigniuntur : at vero illa prior, quæ est imperfectior, nomine anima? vegetativæ absoluto sumpta? solet nuncupari.

11.

Ju.rta mentem Angelici tectoris, el aliorum Patrum dubii nodus dissolvitur.

Dicendum tuo est, essentiam divinam, et relationes non distingui actu, el secluso intellectu, eliam si talis Irstinciui sit minor dbtinètiônè rei a ¶; sed solum duTurre secundum rationem.sivodistinctione virtual!. Itu Patres Concilii Floremini >essione IS parum post medium in disputat one intrpr Joannem ct Marcum, ubi Joannes ex Ecclesia Latina sic ait : *Divina substantia ct persona re quidem sunt idem, secundum autem modum intellectionis noslræ differre ridentur.* Et Marcus in Ecclesia Græci dicit, Grecos in hoc ab eo non dissentire. Et sessione 19 prope medium Andreas nitens in concordiam reducere ea, quæ predict! Joannes et Marcus disputantes aie-lant. sic loquitur : *In communi, turn Græcorum, tum Latinorum Doctorum Theologia mullum differt, simpliciter proferre divinam substantiam : rrl Patris, Filrique ÎUbstanKam : haud quaquam tamen eo putare debetis, ut re differant : quandoquidem sola ratione, ac intelligentia differre erendantur.* Et tandem sessione ultima, | *Quoniam Latini, sic dicitur : Porro autem, nc identitatem, conjunctionemque dirinx substanti* distribuere, ac ipsam eamdem substantiam re, non autem sola ratione ab hypostasibus, ct personis differre credere : ideamur, etc.*

Nec obest id, quod aliqui ex recentioribus Scutistis aiunt, nempe, illam particulam *sola ratione*, accipi pro ratione formali ; non vero |ro mentis consideratione. Non igitur hoc obest. tum. quia in omnibus procedentibus verbis apponitur expresse

aliquid, quo denotetur actus intolleehB. Tum etiam, quia licet in Latina tnin?»ladun-? sil illud complexum solummodo, nempe *sola ratione*, nihilominus in Grteco poM prædictum complexum additur aliud \erbum denotans considerationem mentis.

Idem etiam docuerunt Bernardus ?er-n. mone 80 »n Cantica, et lib. 5 de Consid- firlc^ ratione cap. 7, Anselmus lib. de Incarnadoue c. l el 3, Dionysius de Divin» bhJ l nominibus cap. 2. Damascenus lib. t de tide cap. 11, D. Thomas in hoc art. cl de p.Tv»l Potentia quæst. 8 ante. 2 et Quodlihetu 6 art. l his verbis : *Proprietas personalis non distinguitur realiler ab essentia : differt tamen secundum modum intelligendr^ et significandi. Sam essentia dicitur absolute propiidas vero personalis importat relationm. Vnde patet, quod unitas personx mm ponit in numerum cum unitate essentir, quasi realiler ab ea differens, sed solum secundum modum inteUigendi.* Et in l (list. 2 quæst. l art. 5 ubi sic loquitur : *Proprietas piTsonalis, scilicet retalio distinguens, est idem re, quod divina essentia, differens ratione.* Et dist. 33 quæst. l art. l ac tandem in hoc art. his verbis : *Illelialio realiler eiislens in Deo est idem essenlix stcundum icm, el non differt nisi secundum intclligenlix rationem, prout in rdationeimportalur respectus ad suum oppositum; qui non importatur nomine essentia.* Et alibi sæpe.

l'nde hanc sententiam tuentur Capreolus in l dist. 33 quæst. l art. 1, Ferrara l ^Ç. contra Gent. c. 11. Gajetanus, Etonnez, \$4.* Zumel, Ripa. Nazarius, Vasquez; Molina, Arrdbal in |ræsentî, Suarez lib. 4 de Trîunate c. 4, Valentia ad hunc art. q. 2 ^5* puncto 3. Granado tomo 3 in l part. trac-AroMt tala 3 disp. 3 sect. 2 referens Carthush-num. Henricum, Alexandrum, el Bona- o# venturam. Idem etiam tenent Ruiz present! disp. ll per varias sectiones re-f?rens Magistrum, Albertum. .Egidium, Arreiitinam. Richardum, Giegorimn, Au-reolum. Majorem, Almaynuin, zVdamum, Bl-et Marsdium.

Sententia AngdiCi tectoris, el aliorum Patrum ratione fundamentali fulcitur.

Assertio hæc quoad secundam j-artem, nempe, relationes, et essentiam divinam distingui inter se ratione, non solum ratio-cinante, |

amto, sed etiam ratiocinata, fore non in-df.Kt probahuno : eam autem probat I). importai respectum ad suum oppositum ; qui Limen non importatur in nomine es-witiir.

Conlirmatur. Nam ea distinguuntur in Dèicuni fundamento in re. sivo virtualité e: ratione ratiocinata, quæ [equivalent in nobis pluribus rebus realiter distinctis, ei ai diversas lineas spectantibus : sed es-entii divina, et relatio [equivalent essen-tiil et relationi creata? pertinentibus ad fetmetas lineas, diversaque realiter ge-Mm: ergo distinguuntur in Deo cum fun-diBento in re, sive virtualiter.

Prima vero assertio s pars, scilicet es-divinam, et relationes non distin- ■.r.-i?çai aciu, et formaliter secluso intellectu, isolato fundamentaliter, sive virtualiter, Br? frûbatur primo ratione D. Thornæ in hoc I ' irk et q. 8 de Potentia art. 2 quæ polest l^sabhac forma proponi. Nam relalio in no-Ms est accidens inhærens subjecto : ergo thufelaiaad Deum erit substantia divina : ergo non distinguetur actu, et secluso intel-leeela a divina essentia. Antecedens non indici probatione. Prima lero consequen-ti etiam constat. Quoniam, quidquid in creatoris est accidens, si transferatur ad tmm, debet esse substantia divina, eo quod accidens nequit esse in Deo. Secunda vero consequentia ex hac priori patet. Quoniam, quidquid est substantia divina, debet esse absque distinctione actuali ip-met essentia Dei.

Neque obest id. quod ex doctrina Scoti, e: Darandi poterat responderi, nimirum, non omne, quo l esi substantia divina, esse ipsam essentiam Dei absquo aliqua distinctione actuali, et secluso intellectu , quæiit minor distinctione rei a re. Quia in Beo reperiuntor plures rationes sub-stantiales ex natura rei diversæ : et iu Pa-ternitas potest esse relalio substantialis, et personalitas Patris : licet ex natura rei sit distincta ab essentia.

Nam contra hanc solutionem obsht primo, quod in creaturis relatio, secundum qcod est accidens, seu secundum quod ha-bet præcise messe subjecto ut tali, dicit in ihmlutum; quamvis secundum quod est rthtio, seu Fecundum ultimam, et expres-sio ejus rationem, per quam constituit pwedieamentum reale relationis, d cat *ad* reale, seu in rcspectivum realiler ad suum terminum : ita tamen, ut hæ duæ rationes

sola consideratione nostra actualiter digtin-guftntur : ergo relatio divina, ut correspon-ded relationi creatæ secundum priorem ra-tionem, dicit esse per se absolutam *ola ratione distinctum ab ipsa, ct secundum quod correspondet relationi creatæ secun-dum posteriorem considerationem, dicit *ad*, seu esse per se relativum constitutivum ipsius secundum propriam, et ultimam ejus rationem : ergo non distinguetur secluso intellectu ah essentia : siqttidem hæc est idem omnino absque aliqua distinctione actuali ox natura rei, ac esse per se abso-lutum, quod relatio dicit, quatenus corres-pondet relationi creatæ. secundum quod dicit prædictum *in* absolutum. Utraque consequentia ex antecedenti aperte videtur sequ-.

Antecedens vero probatur. Nam relatio creata habet hæc duo. Primum est, respi-cere subjectum ut trahibile ad terminum, et secundum hanc rationem dicit in relati-vum. Secundum vero est, pendere a sub-jecto tanquam a sustentante, non minus quam reliqua accidentia, seu respicere subjectum formaliter, ut subjectum cui inest. et secundum istam rationem dicit *in* absolutum. Nam sicut subjectum eodem modo, quantum est ex parte sui; sustentat eam, et cætera accidentia : ita ipsa, qua-tenus est accidens respiciens subjectum ut tale, habet eodem modo inhaerere subjecto, ac reliqua accidentia, ac proinde dicere *in* absolutum, sicut illa. Ac tandem hæ duæ rationes nequeunt actu distingui secluso intellectu ; sed solum consideratione nos-tra : ex eo quod *in* relativum debet inclu-dere, rationem prædiciam accidentis non minus quam *in* proprium pradicamenti quantitatis : et ita debet se ipso absque distinctione actuali secluso intellectu pendere a subjecto ut tali non minus, quam quanti-tas ; ut est accidens, ab eo pendet.

Potestque hæc probaiio. atque adeo hoc duplex *in* repertum in relal one creata du-plici via explicari. Prima est. Nam sub-jectum relationis creatæ potest considerari dupliciter : primo quidem, ut est subjec-tum, et rausa materialis respectu illius : secundo vero ut habet rationem medii, aut quasi medii, per quod relatio tendit ad ter-minum : quia relatio est ordo unius ad al-terum, et ita respicit unum, nempe sub-jectum, ut medium, aut quasi medium ordinabile ad alterum, nimirum ad termi-num, seu resp cic subjectum non sistendo ibi, sed trahendo illud ad terminum; Quare,

ar

Si.

Explica-tur amplias

çSSio.

?

l.

!

etsi relatio, ul respicit subjectum, el inest ei unquam molio, dicat tn relativum, quia hoc in convenit ei per ordinem ad terminum : attamen, ut respicit subjectum, quatenus causam materiale[m] sui, et sic ei inest, dicit *in* absolutum : quia habitudo effectus materialis ut talis ad causam materiale[m], quatenus talem sistit in ipsa causa : alioqui secundam hanc inadæquatani rationem non respiceret illud formalissime ut causam materiale[m] ; sed ut medium ordinabile ad terminum. Constat autem, respectum, et in sistens in subjecto secundum aliquam sui rationem, et secundum illam sub aliqua præcisione consideratam non transeuntem ad terminum esse respectam, el in absolutum.

Secunda via, per quam prædicta probatio, et duplex istud in repertum in relatione? creata potest explicari, petitur ex discrimine, quod intercedit inter fundamentum, seu rationem fundandi relationem crrat-im.et inter subjectum ipsius ul talia. Nam fundamentum initiative, et radicaliter specificat relationem realem una cum termino formaliter ad id concurrente. El ita non concurrat ad illam, nisi per ordinem (ut sic dicamus initiativum ad eundem terminum, et modo dubio 2 disput. præcedentis n. 35 explicato : ac proinde relatio, ut respiciens fundamentum ut tale, non sistit in illo; sed transit ad terminum, ideoque secundum hanc considerationem dicit *in* relativum. Cæterum subjectum quatenus tale non concurrat ad specificationem relationis secundum esse *ad* illius : et sic ejus influxus non est per ordinem ad terminum. Quia sicut terminus solum induit, aut quasi influit secundum id, quod habet de suo, ad specificationem relationis : ita ea solum, quæ influunt una cum ipso in ordine ad eandem specificationem, habent influere per ordinem ad eum em terminum, in ordine ad quem talis specificatio fonnat iter sumitur. Unde, sicut subjectum, ut habet rationem causa» materialis sustentantis relationem, concurrat, quantum est ex parte sui. per se, et ratione suæ enlitis; non voro ex eo quod dicat ordinem ad terminum, siquidem hic influxus causa* materialis sustentantis convenit illi ex eo. quod est in se, et perse subsistens : ita habitudo illa, qua relatio respicit subjectum ut causam materiale[m], si formalissime consideretur, non transit ex propriis meritis ad terminum; sed sistit in eodem subjecto : et per consequens relatio secundum huc

munus inadæquatum, secundum quod respicit subjectum ut id, cui inest tanquam subjectu, dicit *in* absolutum aliquomodo distinctum ab illo priori *in* relativo.

Quare, propter hanc rationem D. Thomas opinas in hoc art. loquendo de relationibus creatis asseruit, quod ipsis, ut dicunt *ad* roa'e, atque adeo in relativum, correspondet in divinis ipsum *ad* divinarum relationum : ac proinde esse per se relativum eandem : at vero eisdem, prout sunt accidentia dicentia e-se in subjecto ut tali, correspondet in divinis relationibus ratio substantiæ et essentiæ divinæ, quæ est quid absolutum : et inde colligit, eas esse ipsam essentiam divinam. Si aulem hoc *in* relationum creaturarum non esset quid absolutum, non correponderet ei in divinis ratio absoluui. sed ratio relativa, ul ex se constare viletur. Unde in hoc consistit vis rationis D. Thumm in hoc art. adducte ad probandam ilentitatem relationis, et essentia divinæ excludentem omnem distinctionem actualem ex natura rei.

Deinde contra eandem solutionem obstat. Nam. sicut rationes repertæ in creaturis, quæ in ipsis sunt accidentia» habent translato ad Deum e-se quid substantiale : illa etiam debent eo ipso habere, quod sint idem cum essentia divina absque distinctione actuali secluso intellectu. Et ratio est aperta. Quia, sicut rationes islæ translate ad Deum debent ob eminentiam, secundum quam ibi sunt, excludere imperfectionem accidentium : ita. tam ipsæ, quam divina essentia debent etiam excludere compositionem ex genere, et differentia, perquam determinantur, el limitentur ad hoc, ut se ipsis formaliter absque additione reali actuali nequeant habere omnem excogitabilem infinitatem in genere entis : siquidem hæc compositio ex genere, et differentia intrinsece involvit imperfectionum, ut nostri Complut, in lib. Physic, disp. 18 η. 17 et sequentibus optime expendunt : ergo debent ita esse substantia, ul sint ipsa substantia et essentia divina absque distinctione, et additione aliqua actuali, clsecluso intellectu : ergo ex eo, quod relationes translata; ad Deum sunt substantia, optime intu'il D. Thomas e;se ipsam substantium, e: essentiam divinam, ita ut sola ratione ab ea d stinguantur.

Îlæc secunda consequentia ex priori aperte constat, prior vero ex antecedenti. Quoniam, quod aliquid sit se ipso fonnaliter determinatum ad Ime. nt sine additioni aliqua

...

DISP. V, DUB. II.

alſtpt roali actuali non poſſit habere per-
lectiones. ſive rationes (iliorum generum,
{iruvenil ex eo, quod ſe ipſo formaliter ſit
Γ delcnninatuni ad ſpeciale genus, aut ratio-
I flem eatiſ, et hire determinatio provenit
® ex compoſitione ex genere, ct differentia,
i El propterea ſubſtantia creata nequit ſe
J ipſa formaliter abſque additione actuali ex
I natura rei oſſe ipſa ubicatiu, per quam eſt
I in loco, neque ipſe ſituſ, per quem ſitua-
! tar; ſed iſta debent ab ea ex natura rei
I' diſtingui : ex eo quod tam ipſa ſubſtan-
| lid. quam modi iſti conſtant ex genere, ct
[differentia, per qua» limitantur, ot coarctan-
I tanlur ad ſpecialeſ rationeſ ſuaſ, ut op-
[v time probant N. Complut, in ſua Logica,
|b*diq>. Ii n. 48 et ſequentibuſ. Ergo, cum
I relatio divina, necnon et ipſa eſſentia Dei
i >int talis conditioniſ, ut huc ipſo, quod
I propter ſui ſummam eminentiam depuren-
|| tur a ratione accidentium, debeant etiam
I depurari a ratione compoſitioniſ ex ge-
! nert; et differentia, oportebit, ut ita ſint
I ſubſtantia, quod abſque aliqua diſtinc-
! tioae. aut additione actuali ex natura rei
I una ſit alia, dicatqne omnem rationem al-
! teriuſ : alioqui eſſentia illa clauderetur
I terminis propriiſ eſſeütiae, ſcilicet, genere,
I el differentia.

•i Quam probationem eleganter adduxit
bWLD. Thomas q. 8 de Potentia art. 2 ad 1
; ubi cum sibi sic objecisset : *Nulla substan-*
i *tia al retalia : hæc esi quædam propositio*
\\ *immediata ; sicut et hæc, nulla substantia*
i *al quantitas. Ergo nec divina substantia est*
\\ *relatio. Respondet : Dicendum, quod nulla*
i *substantia, quæ est in genere, potest esse re-*
\\ *lilio : quia est deprivata ad unum genus : el*
i *fer consequens excluditur ab alio genere.*
i *Std tuentia divina non est in genere substan-*
i *tix, sed est supra omne gcnuat comprehen-*
i *dens in se omnium generum perfectiones.*
i *Înde nihil prohibet, id quod esi relationis,*
i *m (a inveniri. Ubi, ut vides, ex eu secun-*
i *sanctum Ductorem essentia divina*
i *p)te>t esse ipsa relatio absque distinctione*
i *iduali secluso intellectu ; quia non est in*
i *i nere, seu in prædicamento substanti® :*
i *ac proinde non constat ex genere , et*
i *lifferentia, per quæ res substantiales ha-*
i *tau in prædicamento prædiclo collu-*
i *ari.*

Tandem contra prædictam solutionem
quod hoc ipso, quod relatio, v. g.
Faternilaiis, translata ad Deum sit sub-
ffiftitia, hafi el esse per se subsistens, et esse
ip\$ampersonalitem Patris, ut quiest. 40

dicetur, ei communiter concedant Theologi ; ergo eo ipso ita erit substantia et essentia Dei, ut non distinguantur actu ab illa. Patet consequentia. Quia in divinis id, quod est» et id, quo aliquid est, non possunt secluso intellectu distinguere : sicut habens, et id, quod habetur, nequeunt secluso intellectu esse distincta.

Confirmatur primo. Quoniam, sicut essentia divina est infinita in ratione entitatis, ita etiam in ratione reulitatis, seu formalitatis : ergo sicut, quia est infinita in ratione entitatis, identificat sibi omnia divina, et non est ibidem multiplex enfilas distincta actu, et secluso intellectu ab illa : sic quia est infinita in ratione realitatis, sive formalitatis, identificabit sibi formaliter omnia per identificationem adeo perfectam, ut non sit ibi aliqua formalitas actu, et secluso intellectu ab essentia divina distincta.

Confirmatur secundo. Quoniam, sicut relatio ob eminentiam, secundum quam debet reperiri in Deo, petit denudari a ratione accidentis : ita, quod denudetur a linilate et limitatione : nam ex eo quod petit infinitatem intra propriam lineam, potit eliam. quod denudetur a ratione accidentis exigentis fiiiitatem et limitationem : ergo, si semel translata ad Deum debet esse substantia, et personalitas Dei, oportet, ut sit ipsa substantia et natura divina absque distinctione aliqua actuali, et secluso intellectu. Patet consequentia. Quia alioqui limitaret naturam divinam, et limitaretur ab ea. Nam id, quo aliquid est, et id, quod est; seu id. quod habet aliquam naturam per modum suppositi, et natura ipsa habita, et secluso intellectu distincta, habent se ad invicem limitare : ex eo quod eo modo, quo secluso intellectu distinguuntur. habent comparari per modum recipientis, ac recepti secluso intellectu : et recipiens distinctum actu, et ex natura rei a recepto limitat et eo arctat illud; et e converso. Et propterea materia limitat formam, et forma materiam : necnon subsistentia creata, quæ, juxta valde probabilem opinionem, lautum est modus quidam ex natura rei distinctus ab essentia, limitat eam. vicissimque ab essentia limitatur : ex eu quod unum quodque limitatur a suo opposito : et recipiens, ac receptum secluso intellectu distincta comparantur inter se per modum actus, et putentia : quæ quidem in suis rationibus formalibus opponuntur. Quæ probatio desumitur ex IX

3. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841.

Confir-
maior
DHDW.

4⁴ j_r
IM)

Confir-
nuiur
cundA.

Confirmatur. Quoniam nomine actus, el potenti© non intclligiinus in .pneseuli materiam, el formam proprie et in rigore talem ; sed quævis duo actu, et secluso intellectu distincta, quæ ita se habent, ut unum vel informel, vel actuel. vel perficiat, aut terminet aliud ; quia ad veram compositionem satis est, quini duo actu, et secluso intellectu distincta comparentur per modum termini, et rei terminabilis, aut aliquo ex modis recensitis. Et propterea, licet personalitas Verbi et humanitas tantum comparentur per modum termini, et terminabilis, nihilominus persona Christi Domini est actu composita, ut ostenditur 3 part, quæst. 2 art. L Ergo cum relatio personalis Doi. et essentia divina comparentur per modum termini, et terminabilis, consequens est, ul si semel sunt accu, et ex natura roi divers©, tunc faciant compositionem, licet non ita magnam, sicut compositio ex eadem relatione personali Verbi et humanitate : quia ibi est major distinctio inter predictam relationem, el humanitatem.

tJS' Prwterea contra eamdem solutionem ur obstat quod lice: a<l compositionem unius \$cc-n.*o. per so ex pluribus actu distinctis requireretur unio per modum actus, el potentia?. at-tamen ad compositionem unius per acci-dens, et per aggregatinnem talis non desideratur, quod illa plura comparemur per modum actus, et potenti©, sed suflicit multitudo constans ex pluribus non per se ordinatis : ergo si essentia divina, et relatio sunt actu, et secluso intellectu plures formalilates. seu roalitates, et non habentes se per modum artus, et potenti©, coalescet ex cis unum per accidens, et per aggregationem tale : ac proinde tantum aberit, quod ub hoc relegetur 'a Deo imperfectio compositionis , quod potius admittetur compositio, non qualiscumque, sed omilium fere compositionum imperfectior.

3l p.iiia Confirmatur et explicator. Nam cum es- ojnflr- sentia, et relatio, adhuc dum sunt unum wjljj. jtiptjiicpjj, una pj eatbmi enlilato. maneant actu, et secluso iutrilectu distinct© formaliter, sen per modum fornuilitatum rralium : inquiremus, num] tantum identic^ sint unum per se, mm ven» formaliter ae proinde fonnaliler considerat©, et ut si distinct© manent, non constituent unum per se, an vero adhuc fonnaliler, aut ut sic divers© habeant unum per se constituere? Si primum : ergo formaliter sumptio, el quatenus sunt plura fnr-

maliler. constituent unum per accidens ; el per consequens Deus non erit summe unus, summe simplex. Si secundum : ergo «lobent quatenus sic divers© uniri aliquo alio modo unionis per so ad hoc, ut formaliter sumpta· constituent aliquid per so, et formalitor unum, prout hoc uuutn per se distinguitur ab uno peruse, quod tantum idontice est tale. Quia sicut unio per identitatem una et eadem onlitato unium tribuit eis. quod sint unum et idein idenlicc. prout unitas, el identitas hæc ev eludit multiplicitem per modum duarum entitatuin : ita solum tollit ab cis. quod proportionali modo non sint nnum perae-cidens, id est, per modum duomni non identificatorum in una, et eadem onlitato: ergo, cum prodicta? formalitales non possint uniri aliqua unione per se, per quam constituent unum per so solum identice, sed formaliter, nisi comparentur per modum actus, et potenti©, seu termini, et terminabilis actu, et formaliler secluso intellectu distinctorum (siquidem non possum juxta oppositam sententiam uniri per aliam unionem quæ supererat, nempe per identitatem . ei simplicitatem formalem excludentem omnem distinctionem ex natura rei consequens est ul debeant necessario romp;irari per modum aelus^ et potenti© : ac proinde debeat ibi dari compositio non entitatum, sed formalis, seu plurium formaliratum.

Confirmatur tandem ratione D. Thom. l contra Gent. c. 18. Nam sumptis osseotia, et relationibus ut ex natura rei, sive rr>u formaliter diversis, tunc essentia vere, clbT ;t secluso intellectu probet se ipsam relationilms : et e converso relationes communieant se formaliter essentia; divinæ. Vel ergo essentia, et relationes sic sumpt© ita inter se coniparantur ut omnia hæc habeant se per modum actus, el tennini, et nullo modo per modum rei acluabilis, ci terminabilis ? vel essentia, aut relationes se habent per modum terminabilis et actuabilis /Si primum : ergo formaliter loquendo constituent nnum per accidens : quia ex pluribus actibus quatenus lalilius. ei non comparatis inter se per modum actus. et rei actuabilis, aut termini, et terminabilis consurgit nnum per accidens. Si secundum : ergo dabitur ibidem vera compositio mt <ie dicamus) formalis, son plurium, et diversarum actu fonnalita-tuin : siquidem ex pluribus collalis inter se per modr.m actus, et rei actuabilis, sive (enninb

termini, et terminabilis debet coalescere aliquid per compositionem proportionalem.

« Nec refert, si objicias, non rohûrerô
*** beccum illis, quæ n. 26 dicebamus. Quotliam juxta ea, quin in hac ratione asserimus. debet dari in Deu non qualiscumque simplicitas. sed summa omnium excogitabilium : hæc autem non solum opponitur pluralitati actuali, sed etiam viriuali : siquidem, ubi est aliqua pluralitas, ibi non e>t lauta simplicitas, quanta esset, si nulla ibidem, sive actualis, sive virlualis pluralius daretur : ergo non potest cum hac somma simplicitate cohærere, quod relative! essentia divina distinguantur virtualiter, ut numero citato asseruimus. Undo
odx. Angimus in Monologio cap. 1G attondens ad banc Dei simplicitatem sic inquit : *quemadmodum itaque unum est, quidquid mentaliler dc summa substantia dicitur, ita ipsa uno modo, una consideratione est, quidquid esi essentialiter.* Et postquam dixit, hominem alia ratione esse animal, alia esse corpus, subdit : *Illa vero summa tuentia nullo modo sic csl aliquid, ut illud idem secundum alium modum, aut secundum aliam considerationem non sit.* In quibus verbis satis constat, tantam esse in Deo simplicitatem, ut non possimus de eo formare aliam, et aliam considerationem saltem cum fundamento in re, seu (quod in idem rediti ut non possit in eo dari pluralitas, cl distinctio virlualis.

Non ilaque hoc refert. Quoniam cono ssa majori neganda est minor. Et ad prolationem dicendum est, summam simplicitatem omnium exeugitabilium, quæ in Deo debet poni, esse simplicitatem «nnmam. et eminentissimam, qua. ita sit simplicitas, ut simul sit simplicitas emicans : hæc autem petit, ut id, quod sic est «implex, contineat rationes omnium linearum. ac proinde (equivalent pluribus pertinentibus ad distinctas lineas, non minus, «c si artu, et formalitor esset plura : in qto pluralitas et distinctio virlualis confctil. Unde, si hæc pluralitas tolleretur, F âûn remaneret summa simplicitas cum I eminentia, sed simplicitas involuta cum imperfectionibus limitationis. Ad illud autern, quod ox Anselmo adducitur, rospendetur, sanctum Doctorem solum velle excludere distinctionem ex natura rei, sive diw.Nirum considerationum, quæ talis o .ditionis sit, ut possit fundare compositionem metaphysicam, qualiter in homine

ratio animalis, corporis, etc. distinguuntur

§ IV.

Ultima ratio pro Angelici Docloris, el aliorum Patrum sententia.

Tertia pro assertionem desumitur ex D. Thorna in argumento *sed contra* hujus articuli, et eam latius dubio precedenti ad probandam identifientionem relationum, et essentia*, prout identificatio opponitur distinctioni ontitativæ, et rei a re, prosecuti sumus. Nam, si relatio distinguitur ex natura mi ab essentia, consequens erit, ut formaliter sumpta non sit Deus : ergo erit fonnaliler aliquid creatum : et per consequens non erit adoranda adoratione latriæ. Prima consequentia videtur ex antecedenti sequi. Quoniam, cum realitas adæquate dividatur in realitatem sive rcalem formalitatem quæ formaliter sit talis, vel per essentiam, vel per participationem, oportet, ul formalitas malis, quæ formalipy non sit Deus, et ens per essentiam, debeat formaliter esse ens per participationem, et aliquid creatum.

Confirmatur. Quia hic etiam urget id, quod dubio precedenti ad destruendam distinctionem rei a re. inter essentiam, et relationes adducebamus, ad hunc tamen modum ad pnesens applicatum. Quia illa formalitas relationis, ut distincta formaliter, et ex natura rei ab essentia, non posset non dimanare ab essentia per modum creature : quia ex quo capite esset secluso intellectu distincta ab essentia, dimanaret secluso intellectu ab ea. et ex quo capito quatenus sic distincta non posset fieri ex aliquo creato, ut ex se constat, neque ex ipsa essentia divina ut ex subjecto, ct materia, cum hoc divinæ essontia repugnet, debebat fieri ex nihilo : et per consequens dimanabit per modum creature. Unde illa formalitas esset, et non esset formalitas creata : esset quidemjiroptor rationem nuper factam : non esset vero, quia existerel in Deo. Et ita esset, et non esset identilicanda cum Deo, ut ex dictis patet.

Opposila sententia, et primum ejus fundamentum.

Oppositam tamen sententiam, nempe,

ral o t ro
»s<rr-
linue.

!...

Cn.Gr-
mâlar

:

,

II · iH

(η

III a I

Ti ' ? ! · -> b !

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Opunti relationes divinas distingui ah essentia ex natura rei. seu actu, et secluso intellectu per distinctionem formaliter talem ; tue- tor Scotiis iu l «list. 2 quæst. 7 § *Sed hic restat* et § *Breviter igitur dico*, ubi supponens se loqui sine assertione. et sine praejudicio melioris sententias sta- lim inquit, relationem personalem distin- gui nb essentia distinctione aliqua praece- denti omnem actum intellectus creati, et increali. Et licet ibidem aliqua misceat, quibus videtur significare. distinctionem istam non esse roalem, et secluso intel- lecta, sed rationis, et virtnalcm : nihilo- minus ipse simul se explicat dicens, eam non r-so rcalom actualem, prout distinc- tio hæc dicit distinctionem inter res. et res: sed esso distinctionem rationis, qua- tenus per hoc denotatur distinctio inter rationes formales, sive realitates; non vero distinctio, quæ sit per rationem, seu intellectum : ac tandem esse distinc- tionem virtualom respectu rerum, et non respectu formalitatnm, aut realitatum : quia illa una ros. cui conveniunt duæ formalitatos actu distincta, ita se habet quoad ea. quæ ex distinctione prove- niunt, ac si essent dnæ res realiter distin- ctæ. Et propterea juiulo infra sic con- cludit : *Breviter igitur dico, omittendo illa verba (te distinctione rationis, el de distinc- tion' virtuali, non quia sint mate dicta, sed quia non oportet cis uti. Dico, quod in es- sentia divina ante actum intellectus est en- litas 4. cl entitiis B. et hæc non est formaliter illa.* Idem etiam tuentur O'Kam in l (fist. 2 quæst. 1 et qnqM. 1l liilera F. Gabriel, et Gabriel quæst. 1 art. 1 notab. î ct M>τΛ Φκκ4. arL · in 2 conclusione, et I,™' Marsilius in l quæst. 6 art. 2 conclu- sione 4, Durandus in l (list. 33 quæst. l num. 53.

Primum, ct potissimum hujus sentontiaæ fundamentum i*st illud, quod primo loco pro sententia Gilbert! adduximus, quod quidem potest sic confirmari, et explicari. Nam duo involventia prædicata contradic- tortu, et secluso intellectu possunt vcrlili- cari dc uno et eodem absqup distinctione aliqua actuali, et secluso intellectu : sed de essentia divina, cl relationibus pnrdi- raiitur aliqua involventia prædicata con- tradictoria actu ct secluso intellectu : ergo prædîctn essentia., et relatio debent distin- gui aliqua distinctione actuali, et secluso intellectu. Consequentia est perspicua. Mi- nnr vero etiam constat. Siquidem do es-

sentia divina verificatur, quod est commu- nicabilis : de relatione vero, quod «-st incommunicabilis : de illa, quod est quid absolutum, de hac voro quod est quid nda- livum. Constat autem, hæc duo involvere actu, er secluso intellectu prædicata infer se contradictoria : siquidem, ipiod est in- eotninuiicubile. non est coinmunicabile.ej itaest prædicatum contradictorie oppositum .nmuucabili, et quod est relativum.non est ad se. sed ad aliud, et sic est prædicatam contradictorium absoluto, quod est ad se, non ad aliud. Major autem probatur. Nam si duo involventia prædicata. quæ sint contradictoria actu, cl secluso intellectu, prædicantur de aliquo absque distinctione aliqua actuali, et secluso intellectu, jam duo contradictoria verificabuntur de uno Ci eodem actu, et secluso intellectu, quod ta* men implicat. Et ita ea implicare dicimus, in quibus involvuntur dua? contradictoria- de uno et eodem. 3

Nec refert, si dicas, quod, ul de aliquo prædicentur pnedicata. quæ sint contradic- tvria actu, et secluso intellectu, non esi necessaria distinctio actualis, et secluso in- tellectu; sed satis est distinctio virtualis quæ est distinctio fundamentalis secundum rationem, seu fundamentum ad distinctio- nem rationis, ct per intellectum.

Nam contra est. Tum. quod ad vorifi- candnm pnedicata contradictoria utcumque requiritur aliqua distinctio in eo, dc quo vorificantur : ergo, sicut ad verilicanda prædicata contradictoria, quæ sint lalii secundum rationem, seu per intellectum, requiritur distinctio actualis per intellec- tum. ita ad verificanda prædicata, quæ sint contradictoria artu, et secluso intel- lectu. T

Tum etiam quia ad verificanda pnvdicata contradictoria ibi debet poni distinctio ubi exercenda est contradictio ; alioqui verifi- carentur de uuu et eodem prorsus, et non magis deserviret positio illius distinctionis ad salvandum. prædicata contradictoria non dici de uno et eodem, ar si non pone- retur : sed contradictio pnedicationim con- tradictoriorum a parte rei , et secluso intellectu talium exercetur actu; ergo ibi- dem. nempe a parte rei, et secluso intel- lectu debet poni distinctio in eo, de quo yerilicantur. ù 7.

Ium denique : quia si uctu, (?l ante om- nem operationem intellectus non est ibi duplex lormnlitos ; sed tantum unica actu: ergn non r>» ibi ilC(U a|jn(j(P(aliud : tfrgo

iieqili'

nptô poterit tie ilia forrnaliiatn praedicari aliud, et aliud ; quod tamen involvitur in j.*a*ilfwlis contradictoriis actu, et secluso intellectu. Patet hæc consequentia. Quia rl lanium potest de illa fonnalitute praedicari, quod actu in ea invenitur.

Conlirmatur. Quia aliqua distingui actu, l.j' ct nvlusu intellectu nihil aliud importat quam quod aliquid actu, et secluso intel- Hu conveniat alicui ex illis, quod tamen actu, ct seduso intellectu alteri non conveniat : sed essentiaē divinto actu, ct se- cfatf intellectu non convenit, quod se ipsa opponatur cum Filiatione, cum tamen Pa- ternitati conveniat : ergo essentia, el Pa- urnilas secluso intellectu, et actu distin- gucnlur. Minor cum consequentia satis uidentur constare. Major vero etiam Jiqupl. Nam hoc ipso, quod aliquid actu, el se- dsso intellectu conveniat uni, et non al- teri, habet unum actu aliquid reale quod pxi habet alterum : alioqui non posset aliquid actu, et secluso intellectu conve- nire alteri : at hoc ipso, quod unum ha- bit actu aliquid reale, quod non habeat dierum.distinguuntur actu, et secluso in- klireclu ratione illius, quod est in uno, cl auu in altero : ergo, etc.

§ VI.

Solutio præcedenlis fundamenIL

Ad hoc argumentum respondet Vasque? disput. 120 cap. G quod, cum praedicatio ;s. rit opus nostri intellectus, fit inde, ut re- pugnet dari aliqua prædicata contradicto- rii ante opus intellectus : et ita ex eo, <j:odessentiaē divinaē, et. relationi conve- nant prædicaiā contradictoria, non pro- tari. distingui secluso intellectu.

Cricnim hæc solutio, nisi aliquid ani- piius addatur, non satisfacit. Quia vis ar- amenti non tam consistit in praedicatione fnaaii quam in praedicatione fundamen- Uli : ac proinde procedit de praedicatis ksdamentaliter sumptis, et secundum id rale, quod afferunt. Nam essentia divina l parte rei est communicabilis, et non op- porita Filio; Paternitas vero a parte rei Ktinconiniunicabilis et opposita Filio.

l'wift ad argumentum respondetur ad- tuX mitteado solutionem ibidem assignatam, l.? suificerc distinctionem virtualom,

ri^e distinctionem rationis fumlarnontalem fci hoc, ul tie aliquo verificenlur prædicata o.otradictoria ; (pua^ co ip^o:"la lia prædi-

cula non praedicantur formalissime dc uno et eodem, ul est unum et idem. Quare, cum relatio et essentia djvina distinguan- tur virtualiter sive cum fundamento in re, poterunt de illis prædicata contradictoria veriicari. Quæ solutio desumitur ex divo Thoma tum de Potent, quæst. 7 articulo D.Tbom. l ad 5 ubi cum hoc idem argumentum sibi objecisset, respondet in hæc verba : *Dicen- dum quod de eo quod csl idem re, cl diffe- rens ralionc, nihil prohibet contradictoria pr*dicari, ul docet Philosophus 3 Physico- rum : sicut palet, quod idem punctum rc, differens ralionc, csl principium et finis, el secundum quod est principium, non est finis, cl c contrario. Unde, cum essentiaē cl pro- prietas sint idem rc, cl differant ralionc, ni- hil prohibet, quin unum sil communicabile, el aliud incommunicabile.*

Tum etiam in l dist. 5 quæst. l art. l ad l ubi cum sibi sic opposuisset : *Major enim est oppositio affirmationis, et negatio- nis quam relationis : sed oppositio relationis facit in divinis, ul una persona non sil alia, ergo fortius faciei hoc conlntdiclio : sed per- sona falris est generans : si igitur essentia non generet, Paler non erit essentia : quod csl impossibile.* Cum igitur S. Doctor sic sibi opposuisset, respondet in hæc verba, quibus rem hanc satis illustravit. : *Dicen- dum, quod affirmatio, cl negatio dicuntur maxime opponi, quia in eis non importatur aliqua convenientia : in privative enim op- positis importatur convenientia quantum ad subjectum ; quia nala sunt fieri circa idem : in contrariis autem etiam quantum ad ge- nus, quia scilicet sunt in eodem genere. Unde in ulraque oppositione utrumque exlre- morum significatur per modum entis, cl na- tur* cujusdam. Illud autem, in quo inveni- tur aliquid non permixtum contraho, csl maximum, el primum in genere illo, cl causa omnium aliorum. El ideo oppositio affirmationis, et negationis, cui non admis- cetur aliqua convenientia, est prima, ct ma- xima oppositio, ct causa omnis oppositionis, cl distinctionis. El ideo oportet, quod in qualibet alia oppositione includatur affirma- tio ct negatio, sicut primum in posteriori. Unde plura requiruntur ad alias oppositio- nes quam ad oppositionem contradictionis : quia se habent ex additione ad ipsam. Unde non oportet quod si conlrarietas non inve- niatur nisi in diversis realilcr, quod affir- matio, cl negatio inveniatur in diversis rca- liter, hno sufficit etiam distinctio rationis ad affirmationem, cl negationem : cum quæ-*

hbd dislindio, ul dictum al, indudal affir-
mationem, cl negationem, cl lalis distinctio,
scilicet rationis, al inter essentiam, cl per-
sonam : sed opposita relative aliquando re-
quirunt diversitatem , rd distinctionem
radem ct latia sunt qu* divinas personas
distinguunt,

«*. Tum denique in i contra Gentes cap.
I i in lino bis verbis : *Ubicumque enim est
aliqua distinctio, oportet invenire negationis,
d affirmationis oppositionem. Quz enim se-
rindum nullam affirmationem, el negatio-
nem differunt, penitus indistincta sunt,
oportet enim, quod quantum ad omnia unum
esset, quod est alterum : ct sic essent penitus
idem, et nullo modo distinctu.* Quare, cum
relatio ot essentia sint xirtualier distincta,
necesse est invenire oppositionem affirma-
tionis, ot negationis inter ulnimque : ac
proinde quod possit affirmari, v. g. de es-
sentia, quod sit communicabitis, et hoc de
relatione ut virtualiter distincta ab essen-
tia negari.

El a'l primam impugnationem in con-
u/* trarium concesso antecedenti neganda est
consequentia Nam cum distinctio virtua-
li* tn OP0 reperta dicatur talis, quia ob sui
fotttiio. ,i,n*ncnt'ain æflutvalei pluralitati, el dis-
* tinctioni rrali actuali formaliter tali : inde
4r ** est : ut satis sit ad hoc. ut do Deo verifi-
centur pnedicata secluso intellectu contra-
dictoria : sicut in aliis solet ad hoc ipsum
sufficere distinctio, et pluralitas realis ac-
tualis. qua? sit formaliter talis.

Ad Ad secundam impugnationem distin-
gttatur consequens, et concedatur conse-
quentia. si intelligatur de sola distinctione
m;m· virfUa|i. Nam hæc vere est actu a part.* rei
tionem. in Deo : siquidem actu datur in eo virtus,
cl eminentia illa, qua æquivalet pluribus
perlinentibus ad distinctas lineas. Cælerum
negari debet eadem consequentia, si intel-
lignlur de distinctione a parte rei, quæ sit
actu, ei formaliter talis.

4*. Ad terliam autem impugnationem n s-
ttith », pobdetur. quod sicut actu, et ante opera-
tionem intellectus non est ibi duplex for-
mations, qua» sit formaliter duplex ; bene
tamen virtualiter : ita non esl ibidem aliud,
et aliud actu, el formaliter; bene tamen
aliud, et aliud actu virtualiter. Et ideo, li-
cet de illa formalitate nequeat prwdicari
aliud, et aliud actu, et formaliter tale; se-
cus tamen aliud, el aliud actu, et virtuali-
ter. Cæternm. quando prædicantur de illa
formalitate virtualiter multiplici prædicata
contradictoria, non prædicantur aliqua quæ

sint aliud, et aliud actu formnlilor : sed
satis est. quod pnedicata illa contradicto-
ria distinguantur virtualiter, ul ex D,
Thoma dicebamus. H '41

Ad confirmationem respondetur distin-
guendo maiorem : Çuod tamen actu, et sc-
f cluso intellectu alteri non conveniat, ul dis-
tincto virtualiter ab illo, neganda esl ; ul
*«. sunt idenfice unum et idem, concedi pot-
1 rit. Et deinde distinguatur etiam minor:
et si sensus illius sit. ut esse videtur, quod
essentia formalissime, ac proinde ut vir-
tualilcr distincta a relatione Paternitatis,
non opponatur cum Filiatione. concedenda
est. Si vero sit sensus quod se ipsa iden-
tice sumpta, seu secundum quod idenlifi-
catur cum Paternitate . non opponatur
cum Filiatione, negari debet. Et tandem
neganda est consequentia : quia. ut esset
legitima, oportebat, quod essentia divina
adhuc identice non opponeretur cum Filia-
tione : cum tamen sic sumpta illi oppoua-
tur. Sicut e contra ea, quæ sunt propria
essentia·, v. g. communicabilitas illius,
conveniunt identice relationi, v. g. Pater-
nitatis. non quidem ad hunc sensum, quod.
quia essentia est communicabitis, ideo
etiam Paternitas communicabilis sit iden-
tice. ita ut Filio, verbi causa, communi-
cetur identice, quod sit Pator, sed solum
ad hunc sensum, nempe, quod Paternitas
identice sil cnmmnicabilis, idest, ita ut
non quoad Paternitatis relationem, sed
quoad essentiam, cum qua identiicatur.
sit conmntnicabilis : et propterea diralur
ipsa identice communicari, quia quoad
aliquid, quod esl identice sui, quodqueesl
identice ipsarnet relatio, communicatur.
Et ratio est. Nam ea quæ conveniunt idea-
tice, sic conveniunt in sensu ideutico eis,
cum quibus identiicantur, sicut iu sensu
formali eis, quibus formaliter, et ratione
sui competum : communicabilitas autem
convenit in sensu formali essentia» quoad
prædicatn essentialia : ct ideo communiet?
bilitas ratione essentia.' competens nda-
tioni in sensu identico non est quoad esse
*,»;
■ relationis, v. g. Paternitatis, ita ul Filio.
« aut Spiritui Sancto communicetur, quod
identic»· sint Pater; sed quoad esse essen-
tiale divina· essenti;r. qna communicata
I dicitur Paternitas communicari quoad ip-
j sammet essentiam, quæ est illiquid sui,
1 cnm quaque identiicatur. Sicut e contra,
1 cum dicitur, essentiam identice opponi
cum relatione, v. g. Filiationis, non esl
sensus, qinxl opponatur quoad essentialia

epwlem essenliæ : sic enim oppositio non
i CKiivniret ei in sensu idchtico, sed in
j FCttsu formali : et ita sensus illius erit,
K flwd opponitur quoad Paternitatem, quæ
identic*? est aliquid sui, quæque identice
' esl ipsa essentia formaliter ex natura rei.

Secundo respondetur, sive magis expli-
y* catur praecedens solutio ex D. Thoma de
Putentia quæst. 8 art. 2 ad 10 ubi cum
ribi sic objecisset : *Eorum, qux sunt idem,*
***. in quocumque esl unum, cl aliud, Si ergots-*
££ unita -lirina, el Paternitas esl idem, in
- jwcumqueesi essentia divina, erit cl Paler-
Ribw; sed essentia divina esl in Filio : ergo
d Paltrnitas : ct per consequens sicut es-
x^ti.i divina idenlilicabitur. Cum igitur 8.
Ik-etor sic sibi objecisset, respondet in hæc
wrta : Dicendum, quod quxeumque sunt
wdvnre, cl ratione, oportet, quod in quo-
cuwju' est unum, sil aliud ; non autem hoc
tforlfl de lds, qux <unl eadem re, sed non
illime. Sicut instans est idem quod esl prin-
dpium futuri, cl finis prxlcrrili ; non tamen
principium futuri dicitur esse in praeterito,
ld id, quod esl futuri principium ; el simili-
Ur non dicitur, quod Paternitas esl in Filio

proinde, quod est identificata cum illo)
rd id, quod est, scilicet essentia. Ubi, ut
u!«s, soladistinctio virtualis. sive rationis
«mi fundamento in re inter aliqua sufficit,
e(. cum significantur, quatenus sic sunt
toincta, aliquid conveniat uni. nempe,
ese in alio, et identificari illi quod non
ilkri, ut distinguitur virtualiter ab illo
jriori. Et similiter satis est. quod una cum
'Le virtuali distinctione identificentur ali-
pi. ad hoc ut id. quod uni extremo ut
lirtnaliterdistincto non convenit, conve-
:?.t el identice. id est (quoad pnesens
tliucti, non quoad suam rationem forma-
bsiniam, sed quoad aliud extremum, cum
identifieatur, quodque identice est ip-
ftamet : ot ita sufficit ad hoc, ut relatio
t g. Paternitatis sit idem, ac essentia,
p d licet ipsa Paternitas non sit in Filio
71-tmcum illo, ac proinde non continu-
ar lar illi ; nihilominus essentia, quæ est
P.^tice ipsa Paternitas, et e converso, sil
h Filio ul idem cum ipso, eique commu-
lirtor.

l Explicantur hæc omnia. Etenim in crea-
tr catur,i substantialis, et relatio sunt
distincta ratione limitationis crea-
tmnnn. Cæterum quia, quæ in iuferiori-
ninl dispersa, ct ratione limitationis
cisintU, debent in superioribus esse
xhi. ci identificata, et maxime in Deo
Satinant. Curs, lheolog., tom. III.

ratione .suæ infinitatis, el perfection^ : id-
circo ipsa natura ejus substantialis, et ab-
soluta, et relationes divinæ non distin-
guuntur realiter. sive formaliter ex natura
rei; sed una et eadem simplicissima for-
malitas est simul absoluta, et relativa, et
pneslal propria munia utriusque, non mi-
nus. ac si ibidem esset realis multiplicitas.

Unde, sicut de relatione et de natura
substantiali ematis possunt enuntiari pre-
dicata contradictoria, ul quod relatio sit
ad aliud, non ad se, et quod natura sub-
stantialis sit ad se. ct non ad aliud : ita
etiam d< relatione, ct natura divina pos-
sunt prædicari pnedicata contradictoria,
nempe, quod natura divina sil communi-
cabilis : non vero incommunicabilis, cl
quod est nd se, ct non ad aliud : et simili-
l ter de relatione v. g. Paternitatis, quod sit
Incommunicabilis; non vero communicabi-
tis, quod est ad aliud secundum esse *ad*, non
voro ad se. Et quemadmodum ad hoc, ut
hæc pnedicata contradictorie opposita con-
veniant aelu, e.tsecluso intellectu relationi,
et naturæ substantiali creatis, oportet,
quod actu, el secluso intellectu exerceatur
realis distinctio inter ipsas, ex eo quod li-
mitatio utriusque hoc petit : sic ad hoc, ut
prædicata illa contradictoria actu, et se-
cluso intellectu conveniant altiori modo,
nempe formaliter eminenter, essentiæ, el
relationibus divinis, satis est ratione infini-
tatis, et eminentia) earum quod exerceatur
inter illas virtunlis, et eminentialis distinc-
tio. El sicut, hoc ipso, quoti relatio, el
natura substantialis creatæ distinguantur
realiter, convenit aliquid reale naturæ.
quod non conveniat relationi; el e contra :
ita, quia illa simplicissima formalitas, in
«pia identilicanlur essentia, et relatio di-
vina, habet formaliter eminenter propria
utriusque, et cum distinctione virtual!,
propterea potest aliquid reale convenire
uni ut virtualiter distincto, quod non con-
veniat alteri ut eodem modo distincto : ex
eo quod propria ratio earum hoc ipsum
petit, et identificatio non tollit propria
utriusque, sed solum, quod limitato ct fi-
nito modo ea habeant.

Et ratio horum omnium est. Quia licet
formalitas infinita, et cum distinctione
virluali identificatis sibi aliti, exigat ra-
tione suæ eminentia*, quod ea, quæ in in-
ferioribus sunt dispersa, suntquo pnedicata
contradictoria, et impossibilin. habeant
in illa esse unita et elevata ad *esse* eminen-
tius, ac proinde eidem formalilati adæquata

Håbone
robora-
tur.

·l

J

iWi
y#.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

arrepta» convenient : attamen infinitas prædictæ formalitatis divinæ nulla ratione petit, ut sumpta inadéquate, et prout dicit unum tantum extremum illius vîrtualis distinctionis, seu prout est quoad unum tantum extremum conceptibiŪs, tunc secundum hanc rationem verificetur «le illa en. quæ suul propria ipsius adæquate accepta:, aut alterius extremi virtualiter distincti. seu quæ sunt propria illius, ut præcise conceptibilis quoad alterum solummodo extremum : Quare, cum formalités illa divina sub nomine, et conceptu essentiæ Dei sumatur tantummodo inadéquate pro uno extremo virtualis distinctionis, qua distinguitur a relatione, et similiter, cum explicatur sub nomine, et conceptu relationis, accipiatur etiam inadéquate pro altero extremo ejusdem virtualis distinctionis. inde est. ut ea, quæ sunt propria unius extremi, nempe relationis, per quæ distinguitur ab altero extremo, scilicet essentia, non possint de illa, el modo dicto sumpta vocificari. neque 0 conversn va, quæ sunt propria relationis ut distincta? virtualiter ab essentia, poterunt de essentia enuntiari. Et ideo negandum est. quod essentia divina secundum se. et sub conceptu essentiæ, aut quod illa furmalilas divina, prout tantum dicit essentiam, seu prout præcise est conceptibilis sub conceptu essentiæ, sit incommunicabilis , aut relativa, vel quod relatio secundum se, et sub conceptu relationis sit absoluta, v p! communicabitis. Ideoque <le illis possunt predicate. (modo statim explicando] contradictoria verificari : ut de relatione, quoti sit incommunicabilis, sive non communicabilis, de essentia vero, quod sit communicabitis. Et propterea D. Thom. Thpm. quæst. 8 de Potent, art. 2 ail 7 ex hoc, quod essentia Dei, et relatio virtualiter distinguuntur, infert, quod ea. quæ sunt propria unius ex illis, non prodicuntur de alio, ut virtualiter distinguuntur : *Essentia autem divina et Paternitas, etsi sint idem re, non sunt idem ratione. Et ideo non oportet, quod quidquid prodicatur de aliquo uno, prodicetur de alio. Sciendum tamen, quod quodam sunt, quo consequuntur proprias rationes essenlio, et relationis sicut dicimus, quod esse commune sequitur ad essentiam, distinguere sequitur ad relationem.Tndc unum horum ab alio removetur. Neque enim essentia distinguit, neque relatio est communis.*

w. Po>suntque hæe amplius elucidari exetn-

pio naturæ substantialis, et s]æcici intellk gibtlis per quam talis natura unitur cauij intellectu. Nam natura prædicta, el ejitf species intelligibilis, ut dicunl r.itiim^ has. secundum quod inveniuntur in rebus, el naturis inferioribus, el materialibus, dicunt eas limitate, et ideo distinguuntur, et opponuntur prout oppositio dicit. quod una excludat alium ab hoc. quod est adunari, el uniri cum ea una el eadem reali hu entitate, aut formaliiate absque distinctione aliqua actuali, et formaliter tali, siro ex natura rei inter illas. Et similiter licet prædicta: rationes naturæ, etspeciei intelligibilis, adhuc ut elevatu· ad naturam ciratam superiorem, qualis esi Angelica, dicant rationes oppositas, a«l hunc sensum, quod ratio natunc sub conceptu natura ut disliuctæ virtualiter a se ipsa, ut halh't rationem speciei intelligibilis. nutiesl rati<» speciei intelligibilis ; sed sub hoc conceptu excludit eam a sua ratione, et conreplu formalissimo : el propterea ipsa, ul praK^e dicit rationem naturo, non potest gerere vicem speciei intelligibilis, et ut gerit vicem speciei intelligibilis. non habet rationem naturo ut talis : attamen prædiclæ duæ rationes ut elevatæ ad naturam superiorem, v. g. Angelicam, sunt unita* in aliqua una ratione superiori, et ibidem non distinguuntur ex natura rei. sed eademrael entitas, sive fonnulitas absque dislineliune aliqua actuali ex natura rei claudit utramque rationem naturæ Angeliro. et sj^ciei intelligibilis respectu sui : et non est formaliter tantummodo natura Angelic·, v. g. Gabrielis, aut formaliter tantummodo >p'cie> intelligibilis ejusdem Gabrielis, m qm» limitai io illa sita erat, sed fonnaliteT ••minenter est ulraque ruti-», et uria ex his rationibus non s«dum non opponitur in s»-nsu dicto, alteri, seu non excludit aliam ab eadem realitr formaliiate, verum etiam eam ibidem infert.

Ita licet csxc absolutum, et ex# lathiumi, esse coinmunicabile. et esse incoiimunicabile provimientia ex prædicto esse absoluto, et relativo, dicant, ut inveniuntur in creaturis, rationes limitatas, H una distinguatur distinctione reali actuali» et formaliter (ali ab altera, et oidem opponatur. quatenus oppositio dicit, quod una ex his rationibus excludit alteram ab hoc. quod est adunari et uniri in una el eadem entitare, el fnrmaliiate : el similiter prædicta· rationes, adhuc ut elevata* ad rationem superiorem, nempe mi Deum» distinguantur

§ VIL

*Objectio notanda contra eaf quæ in solutione
primi fundamenti Scoti diximus, el res-
ponsio ad illam.*

Nec refert, si urgeas, quod si semel di-
citur. illam supereminentem formalitatem
essentiæ divinæ, et relationis esse simul
incommunicabilem, et communicabilem,
relativam, et absolutam, necosse est, ut de
ea verificetur esse communicabilem : hoc
autem admitti nequit : ergo neque illud
prius. Major patet. Quoniam si illa formalitas
essentiæ divinæ habet esse communica-
bilem. et simul esse incommunicabilem,
habebit utique esse non communicabilem :
ergo etiam verificabitur de ea, quod non
sit communicabilis : quia juxta regulam
Dialecticorum ab affirmativa de prædicato
infinito ad negativum bona est consequen-
tia : sicut bene valet : *Justus est non pecca-
tor : ergo non est peccator. Angelus est non
albus : ergo non est albus.* Minor vero
etiam videtur constare. Quia esso com-
municabile, et non esse communicabile
sunt predicata contradictoria, adhuc res-
pectu illius formalitatis absolute, et adæ-
quate sumptæ : ex eo quod negatio est
malignantis nature, et negat quidquid
post se invenit : et ita propositio negativa
facit hunc sensum, nempe, quod illa for-
malitas neque ratione essentiæ, neque ra-
tione relationis est communicabilis : quod
tamen est falsum, et opponitur illi priori
propositioni affirmativa?, nempe, quod
prædicta formalitas est communicabilis.

Confirmatur. Nam hoc ipso, quod rela-
tio ut distincta ab essentia sit incommuni-
cabilis, et essentia ut distincta a relatione
sit communicabilis. affirmatur de relatione,
quod est non communicabilis, et simul ne-
gatur, eam esso communicabilem : ergo
Ime ipso, quod illa formalitas esset forma-
liter eminenter ipsa essentia, et relatio,
verificabitur de illa ex uno capite, quod sit
communicabilis; et ex alio, quod est non
communicabilis; et per consequens quod
non est communicabilis.

Respondetur negando majorem. Et ad
probationem concedatur antecedens , et
negetur consequentia. Nequo probatio ibi-
dem adducta obest. Quin regula illa Dia-
lecticorum inteliigitur, quando non com-
mittitur aliquis defectus in modo urguendi,
qualis esset, si servata illa regula arguatur
a non distributo ad distributum, ut si di-

Usi.
Objtatio
noUmh
ttniri
prydic-
tam
solutio-
nem.

Confir-
matur.

00.
Dilutor
objccio.

»

iit*

PU*

i ii

r k

.. σ a

'H

•Π i/.·

·i

ft·!

/·Hi v5·

•r>

!Nµ

guanlur virtualiter. et ut sic quodammodo
opponantur. qaateiiiiR oppositio dicit, quod
fñ relativum ut virtualiter distinctum ab
«P absoluto est talis conditionis, quod ei
sou convenient predicata propria ipsius
cor absduti, prout virtualiter distincti ab
mt relativo, sed potius ut est sub hoc cdll-
<yptu, el pñecisione, eam a se excludat, ut
ex D. Thoma l contra Gôntos cap. l î di-
ttamus : attamen, si rationes istæ \$u-
nintur ut olovalæ ad ralionem predic-
tion superiorem, nempû divinam, tunc
Mû 'distinguuntur formaliter ex natura
rd, noquo opponuntur, prout oppositio
dicit, quod una ex his rationibus ex-
dxulat aliam ah hoc. quod est adunari,
e. uniri iu una el eadem realiter formali-
Ut?;' sed potius una infert aliam: quia
ratio illa superior non est formaliter tan-
ttmmqdo, seu pure, absoluta, aut formali-
tantummodo, seu pure respectiva ; sed
cilione suæ eminentiæ est formaliter emi-
sntpf absoluta, et respectiva, et eodem
j.duest communicabitis, et incommuni-
aWis. Et ideo non mirum, quod hæ ra-
in una et eadem simplicissima for-
mitate Dei uniantur, et in sensu nuper
iktupon opponantur, cum talis formalitas,
;n)at ia se est (secundum quam rationem
? caloquimur) sit forma superior, et. emi-
artlissimn, et ab omne esse absolutum, et
t^pechnim, et omne esse communicabile,
4 incommunicabile (modo alibi tacto) in
oraturis dimanet.

Quin? : licet id, quod est formaliter tan-
vdo absolutum. ita sit ad se, ut non
-/ai aliud : sicuti id. quod est formaliter
talommodo incommunicabile ; attamen
quoi filimitalo modo, ac proinde for-
raltar eminentor, est absolutum, et rela-
nia, communieabile, el incommunica-
iu est absolutum, ut sil ad aliud, et
u h incommunicabile, ut sit communi-
•dib':et ideo do illa simplicissimafor-
m'iUlo nequit vorificari, quod non sil ad
uil. aut quod non sit communicabilis :
xa: avnmunicabile, et incommunicabile,
iteolutum. et respcctivum erunt in
explicato predicata contradictoria,
iitoppiHtarespectu illius.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

catur : *In Sequana sunt* non pfares : *ergo in" Sequana non sunt pisces* : quia in antecedi-
enti illa negatio infinitanter sumpta non
distribuit, sed tantum reddit hunc sensum,
quod in Sequana sunt aliqua, quæ non
sunt pisces : cum tamen in consequenti
fiat distributio, ex eu quod negatio illa ne-
gantor sumpta distribuit et ita propositio
negativa facit hunc sensum, nempe, non
esse aliqua in Sequana, quæ sint pisces.
Constat autem hunc defectum etiam in
præsenti committi. Nam cum dicitur, quod
*illa formalitas essentix dic-inx. el relationis
est non communicabilis*, tunc illa negatio
infinitantor sumpta non distribuit essen-
tiam quoad omnia quæ affert : ita ut sil
sensus, quod secundum omnia, quæ dicit
balæat esse non communicabilem. sic
enim esset aperto falsa : in consequenti
vern cum inde infertur : *ergo prxdicla for-
malilas non est communicabilis*, tunc nega-
tio habet vim distribuendi, et ita proposi-
tio negativa reddit hunc sensum, nêmpè,
quod secundum nullam sui rationem est
communicabilis : quial tamen est falsum,
et ex antecedenti illo jam dicto propter de-
fectum istum, qui ibidem committitur,
non infertur.

Adde, productam regulam Dialecticu-
rum non intelligi, quando subjectum pro-
jKrsitionis aflinnativæ do predicate infinito
est talis conditionis, ut ratione sua? emi-
nbntiæ includat ea. quæ in inferioribus
ratione sine limitationis habent oppositio-
nem, et in illo ratione predict» eminentiæ
non habent talem oppositionem, sed in ea-
dem fonnalitate reali possunt uniri. Et ita
sicut non valet in visione beatifica, quæ
formaliter eminenter'est practica. et spe-
culativa, quod non est practica, exeo quod
est non practica : ita neque in Deo valebit
«le illa fonnalitate essentix, et relationis
verificari, quod non est communicabilis.
ex eo quod sit nnn communicabilis.

Ad confirmationem respondetur conce-
dendo antecedens, et negando consequen-
tiam. Et ratio disparitatis est. Nam, cum
esscuiitiain. et relationem his nominibus si-
gnificamus, tunc denotamus eas expresse
ut virtualiter distinctas : quia significa-
mus eas secundum propria cujuslibet.
Unde, licet de essentia affirmetur, esse
communicabilem. et de relatione negetur,
osse communicabilem, non ideo prædicta*
propositiones sunt contradictoria? quia
non sunt ejusdem de eodem Et propterea
de unaquaque carum suium veriificatur

unni extremum, n»'mp<\ communicabili-
las de essentia et de ndaiiune. quod nnn
est communicabilis : siquidem de*essentia
ita dicitur esse communicabilem, ul <le <A
non dicatur, non osse communicabilem :
et de relatione ita enuntiatur, non tese
communicabilem, ut non enuntietur,
rommuicabilem : at vern si 0x parte >uli-
jocti ponatur formaliias illa, quro compre-
hendit utumque rationem, tum quamvis
prædicta formalitas comprehendat rationes
virtualiter distinctas : tamen, ut normiue
•I conceptu isto exprimitur, non significa-
tur nt virtualiter distincta; sed nt est una
el eadem formalitas ambiens cum identi-
tate reali utramque rationem : et ideo de
eadem formalitate, nt formaliter secluso
intellectu est eadem, prædicatur utnunque
extremum contradictionis : et ita nequi
de ea veriticari propositio negativa, quia
reddit hunc sensum, quod, adhuc ut est
idem quod essentia, nequit communicari,
sicut affirmativa facit hunc sensum, (piol.
ut est idem quod essentia, est communia-
bilis.

*Fundamentum secundum oppositx scnlcnlixl
ct ejus solutio.*

Secundo et principaliter probatur eadem
sententia, et simul præcedens argumentera
confirmatur. Quoniam actu et secluso in-
tellectu communicatur Filio essentia di-
vina : cum tamen ei non communicetur
Paternitas : ergo signum est, Paternita-
tem, et essentiam divinam distingui acta,
et secluso intellectu. Antecedens est de
fide. Consequentia vero probatur. Tum,
quia si essentia, et Paternitas essent acta
idem, non posset unum actu communicari
non communicato alio : sicut ideo essenva
divina non potest communicari non com-
municata ralione entis per essentiam,
quia hæc est actu idem quod ipsa. Tum
etiamt quia actio communicativa essentix
divinæ, prout est in se, debet illam com-
municare. prout est in se : ergo si ipsa actu,
et secluso intellectu est divina Paternitas,
tunc Pater communicabit illam Filio, ut
est actu Paternitas : ac proinde communi-
cabit ei Paternitatem.

Confirmatur. Quoniam essentia divina,
et relationes habent distinctas diffinitiones,
aut quasi diffinitiones : ergo distinguuntur
cx natura rei : ac proinde actu, et secluso
intellecte.

DISP. V. DUB. II.

intelkOla. Hæc secunda consequentia pa-
urexpriori. Quia distinctio ex natura rei
est distinctio actu, ol non beneficio intel-
klus : el per consequens est distinctio
icte, el secluso intellectu. Prior voro con-
spuentia videtur perspicua. Quia, cum
diliitioniues explicent naturas rerum, opor-
tet. ut quæ differunt diffinitionibus, dif-
ferant etiam ex natura rei. Antecedens
autem esicertum. Quoniam relationes difri-
fliumur in ordine ad terminum : quia to-
tum suum esse est aliud : at hæc diffi-
nitio nequi convenire divinæ essentix,
qoippequæ est aliquid absolutum : ergo

Confirmatur secundo. Nam quando dif-
. Li^finl^ones dantur per «aliquid pertinens ad
rationem, et habens *esse* beneficio intellec-
iw, tunc quæ differunt diffinitione, difib-
r^at e^am l,er intellectum, et non am-
piius: ergo, quando danturper aliquid reale,
elconveniens diffinitis ex natura rei, ut in
fræsenti contingit, consequens erit, ut quæ
ciferunt diffinitionibus, differant etiam ex
ntiira rei.

Ad hoc argumentum constat ex dictis,
i « alis esse distinctionem virtualem quoad
hæcne inter essentiam Dei, et re^ationem,
τ. g. Paternitatis, ad hoc ut essentia Dei
communicetur Filio, non vero Paternitas :
•pn salis est prædicta distinctio, ad hoc
et formaliias illa divina idemificans sibi
Um essentiam, quam Paternitatem, ut in-
to se virtualiter distinctas opponatur Filia-
tloqi ratione Paternitatis ; non vero ratione
iisentix : nam eo ipso communicat Filio
essentiam, quæ ei non opponitur, secus
vero Paternitatem, cum qua Filiatio habet
oppositionem. Unde ad argumentum con-
c?aso antecedenti neganda est consequentia.
E: ad primam probationem constat ex dictis,
renadom esse antecedens. Nec instantia
Jade ratione entis per essentiam, quæ ne-
ÇBtnea communicari Fiiiio communicata
euntia, quia est idem cum essentia, ali-
•pld convincit. Tum, quia ratio hæc entis
pwegsentiam non habet oppositionem cum
Filio. Tum etiam, quia si ratio entis per
ejHmiani sumatur, ut est idem ac ratio
quod non sit ab alio precise tanquam
i ausa, secundum quam rationem est
eommuuis communitate rationis respectu
«uniam formalitatum divinarum, et in
unaquaque ex illis per modum transcen-
taiUs indusa pertinet ad lineam cujuslibet,
udisput. 4 num. 155 diximus, tunc non
CTdm, qaoth communicata essentia Filio

non possit non ratio hæc communicari :
siquidem non distinguitur virtualiter ab
illa, communicatio illa essentix petit, ut
sit secundum omnia, quæ a l lineam es-
sentialperlinent. Si vero ratio entis per es-
sentiam accipiatur, prout est idem ac ratio
entis, quoi non sit ah alio neque tanquam
a causa, neque tanquam a ratione a priori,
tunc potiori ratione mirandum non est,
quod nequeat essentia divina communicari
Filio secundum rationem essentix non
communicata ratione hac entis per essen-
tiam : siquidem hoc etiam perlinet ad
rationem, et lineam divinæ essentix, et
non qualitercumque, nempe per modum
transcendentis, sed tanquam una ex potis-
simis, et peculiaribus rationibus essentim
divinæ ut talis : et ideo nequit ah eadem
virtualiter distingui.

Ad secundam vero probationem ejusdem
antecedentis distinguendum est antece lens,
Debet illam communicare, prout est in se,
quoad ea, quæ pertinent ad ejus lineam,
aut non habent oppositionem cum termino
producto, concedatur. Quoad ea quæ sunt
alterius lineæ, liabentque oppositionem
cum tali termino, negetur. Quia communi-
catio rei prout est in se debet esse com-
municatio sui prout est in se, non utcum-
que, sed prout est communicabitis : non
est autem in se communicabilis quoad ea,
quæ in ipsa sunt talis conditionis, ut oppo-
nantur cum termino producto.

Nec obest, si urgeas, quod hoc ipso,
quod essentia divina videatur prout est in
se, et personalitates non distinguantur ab
illa, debet videri quoad essentiam, et om-
nes personalitates? ergo etiam eo ipso,
quod prædicta essentia communicetur
prout est in se, debet communicari quoad
omnia ista, si semel omnia illa non dis-
tinguantur actu, et secluso intellectu ab
illa, sed sunt una et eadem formaliias. An-
tecedens constat ex illis, quæ in l tomo,
tractatu 2, disputat. 7, numero l l et se-
quentibus diximus. Consequentia vero ex
paritate rationis videtur constare.

Respondetur enim ex dictis loco nuper solvitur,
citato num. 25 concedendo antecedens, et
negando consequentiam. Quia relationes
non sunt opposito* in ratione simul in se
visibilium una cum essentia, sed potius id
exposcunt, ut ibidem diximus : ct ideo, ex
eo quod videatur essentia, prout est in se,
debent videri simul relationes. Cæterum
prædictæ relationes sunt opposite* in ra-
tione simul communicabilium uni et ei-

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

dem personæ : et propterea, ox oo quod essentia sit communicabilis prout est in so, id est. qno td oa, quæ non opponuntur, sive non repugnant termino producto, non sequitor» quod debeat communicari Filio quoad relationem Paternitatis, secundum quam ei opponitur.

ci.
Intaci-
thlar

xd.'olio.

Possuntque hæc, et illa, quæ loco citato diximus, magis elucidari ex discrimine, quod intercedit inter terminum formalissimum, et rationem *sub qua* ox parte objecti se tenentem respectu visionis beatæ. et generationis Verbi divini. Nam terminus formalissimus, et ratio *sub qua* visionis heaue est una et eadem formalissime absque distinctione virtuali, nempe, ipsissima ratio essentia· divinæ, prout tam in se, quam in relationibus, et ut est ratio videndi eas, est una et eadem omnino sine virtuali distinctione sui . et ideo debet terminare visionem, ut est in omnibus personis divinis : ac proinde implicat, videri essentiam, prout est in se sub prædicta ratione, et non videri quoad omnes personalitates. Sicut, quia ratio operandi ad extra est una et eadem in omnibus divinis personis absque prædicta distinctione, propterea hoc ipso, quod una operetur ad extra, debet et alia operari, ita ut oppositum implicet : el ita. si una operante alia non operaretur, colligeretur, non esse in cis unam el eamdem omnino rationem operandi. Et similiter, si visa essentia ut est in se, non viderentur personæ. fieret etiam inde, non esse in e.s eamdem prorsus rationem formalissimam visibilitatis.

Cæterum essentia divina, ut est terminus formalissimus generationis Verbi, non est ipsa essentia utcumque, sed ut peculiariter connotât relationem Filiationis. Sicut etiam principium formale *quo*, el activum ejusdem generationis non est utcumque ipsa essentia; sed ut connolat per modum connotali extrinseci Paternitatem : ex eo quod terminus formalis prædictæ generationis, et principium *quo* illius debent saltem pro connotato afferre aliquid, ratione cujus distinguantur, et opponantur. Et ita terminus formalissimus generationis non est Ipsa essentia divina, ut tam in se, quam in Filio, el aliis personis est una, el eadem absque distinctione virtuali : sed ut ratione connotali distinguitur virtualiter a Patre, eique opponitur ratione Filiationis. Ideoque, ex eo quod communicetur Filio essentia prout psi in se, nequit colligi. comunicandam esso Paternitatem, quæ cum

ipsa identilicntur, qmequo cum Filio oppositionem habet; sed potius indo oppositum colligitur, Videantur (amen ea. quæ loco citato a num. 25 usque ad 28 diximus. «

Ad primam confirmationem distinguatur antecedens : *Essentia divino, et relationes habent distinctas quasi diffinitione*, quarum quælibel non adæquel illam formalitatem divinam quoad omnia, quæ affert, ut est una et eadem absque distinctione reali actuali, et formaliter tali, concedendum est : quarum quælibol cam modo dicto sumptam adæquel, negandum est : sic enim si esset illa divina formalitas quasi diffinienda, deberet quasi diffiniri, non per distinctas quasi diffinitiones, sed per hoc, quod formaliter eminenter est simul-absoluta, et relativa, ac proinde affert ea, quæ sunl propria divinæ essentia·, et relationum. Et deinde neganda est consequentia. Et ad probationem patet ex dictis. Nam distinctio ex natura rei inter aliqua non colligitur nisi ex diffinitionibus diversi·®, quarum quælibet adæquel quodvis ex illis quoad ea, quæ dicit ut est unum et idem realiter, non vero ex diffinitionibus inadæquatis, et solum explicantibus rem quoad unum extremum, ut ab ea virtualiter distinctum, et cum ipsa realiter identificatum, seu non distinctum ex natura rei : qualis est illa quasi diffinitio, qua explicatur ratio essentia· divinæ ut distincte virtualiter a relatione et altera quasi diffinitio, qua declaratur ratio relationis ut virtualiter diversæ ab essentia.

Ad secundam confirmationem concelatur antecedens, et negetur consequentia. Et ratio disparitaiis desumitur ex ipsa natura eorum, quæ conveniunt præcise per intellectum. el illorum, quæ competunt alicui ex natura rei. Nam ea, quæ conveniunt præcise per intellectum, sicut non habent esse nisi per illum, ita nec distingui : at ea. quæ conveniunt ex natura rei sicut habent osse secluso intellectu, ita juxta uateram et conditionem cujuslibet sunt apta ad hoc, ut distinguantur ab aliis aliquo ex generibus distinctionis, quæ possunt secluso intellectu competere. Cumque una ex his sit distinctio victualis et hæc propter rationes factas sil juxta naturam et conditionem essentia· divinæ, et relationis : inde est. ut ex eo quod essentia, et relatio distinguantur per aliquid eis conveniens ex natura rei. non colligatur. distinguendas esse distinctione ex natura rei : prout nomen distinctionis ex natura rei communi consensu

<<J

ta i

ex
Al
«fU-
Ü1

MX

tonsengu Theologorum aecipitur, ot deno-
'iidistinctionem formaliter talem, quit* sit
mmor distinctione rei a re, et secluso in-
tellectu competat, quamvis extenso voca-
bulo distinctionis ex natura rei, prout de-
notaret distinctionem sive formalem, sive
virtunletn tantummodo proveniente ex
propriis essentiae ut sub conceptu essentiae
econceptihilis, el ex propriis relationum ut
sub coneceptu relationum conceptibilium,
tnne posset concedi, distingui ex nniura
rei. Cælerum hic modus loquendi, et acci-
piendi distinctionem ex natura rei. non est
in usu apud Theologos ; et propterea ab-
solute negandam est, essentiam divinam,
et relationes ex natura rei distingui; et so-
lum concedendum est, illas virtualiter, sive
distinctione fundamentali, aut distinctione
rationis cum fundamento in re distingui.

§ 1X.

*Duoalii /undamenla pro adversariorum sen-
tenlia proponuntur, et diluantur.*

Tertio probatur eadem adversariorum
sententia. Nam Filiatio, v. g. non identifi-
ealur actu, el secluso intellectu adæquate
eum divina essentia : ergo aliquo modo
differunt actu, et secluso intellectu. Ante-
xiens est perspicuum. Nam ad adæqua-
Um identificalionem requiritur, ut unum
m actu omne aliud per identificalionem,
quod est illud, cum quo identificatur.
Constat autem, Filiationem non esse iden-
tic omne illud, quod est essentia divina :
iquidem essentia est etiam Paternitas per
identitatem excludentem distinctionem
rei a re : cum tamen Filiatio non sit hoc
modo Paternitas, sed ab ea sicut res a re
distinguatur. Consequentia vero probatur,
Quia, cum identitas opponatur distinctioni,
oportet, ut ea, quæ actu>et secluso intel-
lettunun idenlificanlur adæquate, debeant
«tu, et secluso intellectu aliquo modo dis-
tingui.

Respondetur concedendo, essentiam di-
vinam, el Filiationem non identificari adæ-
qnate : quatenus per hoc tantum significa-
tor, Filiationem non ita identificari cum
essentia, ut eimul identificelur cum omni-
bus, cum quibus divina essentia identifica-
tor : sicut e converso essentia dicitur iden-
tffciri adæquate cum Filiatione, quia
identificatur cum omnibus illis, cum qui-
te prædicta Filiatio identificatur. Cæte-
ram nihil est in essentia sub conceptu es-

sontiae perlinens ad ejus quidditatem, cum
quo Filiatio non identificelur : et ita in
hoc sensu potest dici, Filiationem identifi-
cari cum essentia adæquate. Hinc autem
non sequitur. Filiationem distinguendam
esse actu el formaliter, ac secluso intel-
lectu ab essentia sub conceptu essentiae;
sed tantum ab eo, cum quo identificatur
essentia, et in quo Filiatio eam non adæ-
quat, nec cum ipsa identificatur, scilicet
α Paternitate.

Unde ad formam «argumenti concedatur
antecedens in priori sensu identificationis
adæquatæ nuper dicto, et negetur in pos-
teriori. Deinde debet negari consequentia:
ad cujus probationem palet ex dictis, so-
lum indo concludi distinctionem inter
essentiam, et Filiationem quoad id, in
quo non idenlificanlur adæquate, seu
quoad id, in quo Filiatio non adæquat es-
sentiam quoad identificalionem cum ipsa,
scilicet quoad Paternitatem v. g. non vero
quoad ea, secundum quæ habet quoad
identificalionem cum ipsa illam adæquare.
Cumque Filiatio adæquet essentiam se-
cundum omnia absoluta quoad hoc, quod
est identificari cum illa : inde est, ut so-
lum a Paternitate, v. g. debeat actu, el
distinctiope formaliter tali, ac secluso in-
tellectu, distingui : sicut, quia identifica-
lur eidem essent æ, ut essentia est idem
cum spiratione activa, propterea prædicta
Filiatio nequit ab spiratione activa distinc-
tione formaliter tali et secluso intellectu,
distingui.

Hic modus adæquatæ identificationis
essentiae divinæ cum Filiatione, et Pa-
ternitate, nec non identificationis inadæ-
quatæ cujuslibet ex illis cum essentia, ac
proinde et distinctionis earum inter se
congruit optime cum ratione illius forma-
lilatis divinæ, quæ simul est formaliter
eminenter ipsa essentia, et relationes in-
ter se oppositæ. Nam etsi rationes istæ,
dum inveniuntur limitato modo, ita se
habeant, ut si aliquid idenlificetur adæquate
Filiationi, v. g. distinguatur realiter ab
omni eo, a quo ipsa Filiatio distinguitur :
et similiter Filiatio nequeat identificari
cum aliquo, quin identificetur cum omni
eo, quod in illo est, quia id, cum quo
ipsa limitato modo identificatur, est ita
coarclatum, ut nequeat ad alia extendi, ad
quæ ipsa relatio, ut est limitata, non va-
leat extendi : attamen quando rationes
istæ non conveniunt limitate, ac proinde
non petunt realiter distingui ab essentia

«e.
IIIÜMra-
Hr eno-
datio.

absoluta, in qua sunt; sed eademmet formalitas habet eminenti modo esse simul absolutam, et relativam, ei absque aliqua distinctione ex natura rei simul identificatio omnes lineas relativas, tunc quod accurate identificatur Filiationi, nempe divina essentia, non est necesse, ut distinguatur realiter ab eo, a quo Filiatio distinguitur : quia divina essentia ratione suae eminentiae petii identificare sibi, quidquid non habet cum ea oppositionem» nempe, omnes alias relationes divinas. Et similiter, per hoc quod Filiatio identificetur cum essentia non sequitur, identificandam esse cum omni eo, cum quo essentia identificatur : quia illa ratione suae eminentiae potest, quod realiter loquendo habeat aliquid per quod scilicet essentia, et per quod sit singulae relationes : quod tamen non habet Filiatio.

tn. Quarto prolatur eadem contraria sententia. Nam Pater differt realiter a Filio : sed non differt realitate essentiae : ergo alia realitate, nempe realitate Filiationis : ergo praedicta realitas est actu, ei secluso intellectu, distincta a realitate essentiae. Major est coram secundum fidem. Minor vero etiam constat : quia alias essent plures Dei. Utraque verum consequentia etiam videtur certa : quia, nisi illa realitas esset saltem ex natura rei distincta a realitate essentiae, non posset tribuere Patri, quod distingueretur realiter a Filio per illam, ad semel realitas essentiae id non potest tribuere.

ce. Respondetur concedendo maiorem, et distinguendo minorem. *Non differet realitate* *essentiae* ut essentia distinguitur virtualiter a Paternitate, et dicitur esse aliquid sub conceptu essentiae, sive quoad praedicata absoluta. quae secundum assertum, concedi debet : ut scilicet alitas essentiae dicitur alterum extremum identificatum cum ipsa, et virtualiter ab illa distinctum, scilicet licet relationem realem Paternitatis, neganda est. Et deinde negari debet consequentia. Quia ad hoc. ut Pater differat realiter a Filio per Paternitatem, et non per essentiam, vel est Conceplibilis sub conceptu essentiae, salis est, quod rationes essentiae. et relationis Paternitatis continentur formaliter eminentior in una et eadem simplicissima formalitate cum distinctione virtuali inter utrumque : nam eo ipso habent virtutem ad praestandum propria plurium, non minus ac si essent partes. Et ita, sicut paternitas, dum invenitur limitatu modo in creaturis, distinguitur

ratione limitationis realiter a Petro v. g. in quo est, et ab eius essentia ; et ratione sui, et quatenus paternitas realis est, opponitur filiationi, et realiter ab ea distinguitur : ita in divinis, quia desunt liiuitatioLus paternitatis, idcirco deest distinctio realis formaliter talis inter essentiam Patris, et eius Paternitatem, et utraque constituit unam et eandem simplicissimam, ac eminentem formahtatein solummodo virtualiter multiplicem. Quia vero ea, quae sunt propria paternitatis realis ut talis, nempe, referri ut i/uo realiter ad filium, et ei opponi, ab eoque realiter actualiter distingui, debent in relatione Paternitatis divinae reperiri : ideo una cum distinctione virtuali, sive fundamentali ejus ab essentia debet in ea reperiri. quod scilicet ratio distinguendi realiter Patrem a Filio.

Fundamentum Mimum oppositum. inueniuntur, et occursus ad illud.

Ultimo probatur adversariorum sententia. Quia sancti Patres indicant, essentiam, et relationes distingui secluso intellectu. Nam Damascenus lib. 1 de fide cap. 9, 11 et 13 constituit inter essentiam divinam, et relationes illud distinctionis genus, quod reperitur inter rem, et ejus modum. Constat autem, rem, et modum ejus distingui secluso intellectu. Et Anselmus lib. de Incarnatione cap. 3 inquit, aliud esse Patrem, et aliud esse Deum : si autem Paternitas, et Deitas non distinguerentur secluso intellectu, non esset ibi aliud. Et deinde Augustinus lib. 7 de Trinitate cap. 2 inquit, Verbum divinum magis differre a Dei sapientia, quam sapientia differat ab essentia : ac proinde sententia. Verbum, et substantiaLiani divinam differre ex natura rei, et secluso intellectu; siquidem essentia, et sapientia Dei distinguuntur ratione, et virtualiter : et sola distinctio actualis, ac secluso intellectu, potest esse major, quam distinctio rationis, et virtualis. Tandem idem Augustinus ibidem cap. 4 docet. Patrem divinum non esse Patrem ea ratione, qua Deus est : ergo sentit, non esse eandem rationem Patris, et Dei, sed distingui ex natura rei : alioqui Pater ea ratione esset Pater, qua Deus.

Respondetur, Patres solum denotare, esse inter essentiam, et relationes distinctionem vnualem, sive fundamentalem, aut rationis

DUBIUM HL.

Ulrum lanta sit identitas inter essentiam Dei, it relationes divinas, ut iste, quatenus virtualiter distincte ab essentia, intrinsece includant illam?

Ut decisio hujus dubii, et quid in eo inquiratur, clarius pateat, placuit primo loco, breviter tamen, titulum explicare.

Explicatio lilttli.

Postquam explicuimus, relationes divinas, eL essentiam Dei non distingui actu ex natura rei; sed solum virtualiter. restat, ut explicemus, quomodo quatenus sic distinctæ comparentur, qualisque sit hæc distinctio virtualis ex parte relationis collatæ cam divina essentia, an nimirum distinguantur virtualiter ab eadem essentia, ut includens eam, et aliquid addens super ipsam ; an vero, ut quid omnino excludens illam a sua ratione formalissima?

Consulto autem in titulo inquirimus de relationibus divinis, ut virtualiter distinctis ab essentia : quia de eisdem, ut sunt idem actu realiter formaliter cum divina essentia, et per consequens de illa formalitate eminente identificante sibi tam esse relativum, quam esse absolutum, dubitari nequit, quin intrinsece includat essentiam : alioqui non esset formalitas eminentissima formaliter eminenter claudens esse absolutum, et relativum. Et propterea optime dixit Cajetanus infra quæst. 39 art. 1 § Ad evidentiam , et quæst. præcedenti art. 2 circa solut. ad 3 quod ipsa perfectio divini esse si secundum se (ut sic liceat loqui) diffiniretur, hæc omnia (scilicet essentiam divinam, et proprietates personales, et omnia, quæ sunt in Deo formaliter) in sc concluderet. Et ita solum restat difficultas de pnedictis relationibus, ut virtualiter, sive (quod in idem quoad præsens redit) ut ratione ratiocinata ab essentia distinguuntur. Unde dubium hoc non procedit in sententia Scoti, et aliorum qui essentiam divinam a relationibus ex natura rei distinguunt. Nam supposita hac distinctione, et sententia, planum est, relationes ut s.c distinctas non includere essentiam, sed pncise importare esse relativum.

Et similiter consulto in eodem titulo inquisivimus de re'aüonibus divinis in

rationis cum fundamento in re. Hoc autem magis innotescet, si testimoniis eorundem Patrem iu hoc argumento adductis sigillatim satisfaciamus. Unde al Damascenum dicimus, satis esse hanc distinctionem ad hoc, ut relatio comparetur ad instar modi respectu divinæ essentiæ : id autem, quod se habet ad instar modi respectu alterius debet distinctione ex -natura rei distingui ab illo, quoties limitato modo in illo invenitur ; tectis voro, si illimitato, seu eminenti modo ibidem fuerit, ut in præsentī contingit : et propterea satis est, ibidem virtualementem distinctionem reperiri.

Et s.militer Anselmus solum voluit esse aliud, et aliud virtualiter in divinis, hoc ipso quod ibi sint essentia, et relationes. Quia unaquæque ex illis aliert suam rationem formalem virtualiter diversam a ratione formali alterius.

Augustinus autem solum intendit, quod intra genus distinctionis virtualis magis dilTerl essentia, vel sapientia Dei a relationibus, quam sapientia dilferaL ab essentia. Nam sicut intra genus distinctionis realis actualis, et formaliter talis una distinctio realis est major altera : ita intra genus distinctionis virtualis, ut in præsentī cernitur : quoniam essentia, et sapientia, differunt virtualiter per modum formalitatum virtualiter diversarum, convenientium tamen in hoc. quod utraque est absoluta, nec non in hoc quod quævis ex illis identificatur alteri omnino adaequate; secus vero Filiatio, et essentia divina. Et tandem Augustinus, dum inquit Patrem, non esse Patrem ea ratione, qua est Deus, non loquitur in sensu identico de ea ratione, qua BIDEus; sed de ea ratione, qua est Deus, et virtualiter distinguitur a relatione Paternitatis; nam hoc ipso quod in una et eadem realiter simplicissima formalitate sint pures ralio.ies v.rlualiter d.stinctie, tunc, • reduplicetur t-upra illas, ut virtualiter distincta* sunt nequit vcriiicari de una, quoi Ycrificatur de altera; sed tunc quommodo ita se habent, ut præcise sunt nb illa reduplicatione, ac si alias non Wentificarenlur realiter. Et propterea de puncto lineæ veriicalur, quod, ut est linis unius partis, non est principium alterius, et quod non ea ratione est princip-m, qua est linis, ut latius in hoc eodem dubio a η. H usque ad n. 54 explicuimus.

Εχρησ-
τιο τίτλι

CjJciaa-

abstracto, non verô do eisdem în concreto, ecu de relativis divinis. Quia relationes prædictæ in concreto, at Pater, si considerinr quoad omnia, que in concreto dicunt, tunc, adhuc ut distincta* virtualiter ah essentia, includunt illam : siquidem ipsa essentia in concreto prædicatur formaliter do Patro : atque adeo distinctio hæc virtualis tantum erit distinctio includentis, et inclusi : cum tamen non sit ita certum, predictam essentiam in abstracto includi in relatione in abstracto etiam significata : et propterea ad id explicandum, dubium hoc peculiariter de relationibus divinis excitamus.

§ H.

Aliqua ad dubii decisionem prolibantur.

W.
PiliBO
auima-l-
retifo
prn
rep lia.
IK.DC
(kbit.

Pro bujus dubii decisione recolendum est primo in memoriam id, quod in 2 tomo tractatu 4 disputatione 4 a numero 17 usque ad 21 tetigimus, et disputatione 7 a numero 72 usque ad 78 nec non 85 et 86 paulo latius diximus, nempe, essentiam, sive naturam divinam, nec non et attributa posse distinguere in duos conceptus, nempe, in se ipsa, ut habent rationem transcendentium, et in se ipsa, ut sortiuntur rationem essentiae, sive naturæ divinæ, et attributorum, exercentque formalissime, et expresse bæc munera.

Secundo recolendum est, essentiam, s, vò naturam, et aUnbata divina sumpta secundum rationem transcendentium, el ut sortiuntur rationem essentiae, sive nature Dei, et attributorum, non ita distinguere, adhuc secundum nostros conceptus, ut natura, v. g. secundam quod concipitur sub conceptu naturæ, importet aliquid positivum, quod non importet sub conceptu transcendentis, aut e converso. Quia eadem ipsissima formalitas quoad positum. quod affert, exercet ulnnque munus, et habet rationem essentiae, seu naturæ, ut naturæ, et similiter rationem transcendentis, sed distinguere penes diversas carentias, quas connotant.

Animad-
u-riio
ifrtu.

Tertio recolendum est carentias, quas diximus importari ab essentia divina, el attributis secundum predictas considerationes acceptis, differre in hoc, quod carentia, quam allert natura divina, v. g. sub conceptu transcendentis, dicit carentium ullimilalis, et terminationis in quavis serie, et linea divina : quatenus per hoc sigmii-

catur, quod secundum hanc rationem habet imbibere in omnibus aliis lineis divinis, et in eis contrahi per modos seu rationes quasi differentiales proprias illarum linearum. ut in linea justitiæ» per modum proprium justitiæ, et in linea intellectu» per modum proprium ejusdem intellectus : ot ideo affert, quod ipsa divina natura sic sumpta non sil ulliinh ratio alicujus ex prædictis lineis, nec consideretur formalissime. ut dicit suam rationem ultimam in linea naturæ sub conceptu naturo, sed dicat hanc eandem rationem naturæ quoad positivum, quod affert, quatenus totum hoc est ulterius contrahibile, el determinabile per modos proprios aliarum linearum : ac proinde non consideratur, ut habet rationem ultimæ, sive in sua linea» sive in quavis alia linea divina. | j

Cæterum carentia, quam affert eadem natura divina, non sub conceptu transcendentis, sed sub conceptu naturæ divinæ nt talis, dicit carentiam ulterioris contractionis per aliquid positivum pertinens ad lineam naturæ, aut quamvis aliam lineam, quod se habeat ad instar rationis quasi differentialis respectu illi us : quia natura divina sub conceptu naturæ dicit divinum *intelligere* primordiale, quatenus ita constituit unicum lineam, sive seriem, aut latitudinem divinam, ul, licet prædicta linea includat omnia divina per modum transcendentium surnpla ; attamen illa linea natura non contrahatur, ut est sub conceptu naturæ per aliquod positivum spectans ad aliquam lineam divinam, quod se habeat ad instar rationis quasi differentiatas, sed illa series, el combinatio divinarum formalitatum, quas includit, præcise sistat in *intelligere* primordiali Unquam in ratione quasi differentialis illius : quod idem cum proportionem. <le divinis attributis, ut **ta**bent rationem lura transcendentium, tarn attributorum, dicimus. 1 1

Unde, ut loco citato asserebamus, linea voluntatis v. g. ut habet rationem attributi voluntatis, nihil aliud erit, quam modus ille, seu ratio quasi differentialis» propria voluntatis, ut imbibit per modum transcendentis omnes rationes formales, saltem absolutas, et divinos secundum omnes rationes etiam differentiales, positivas tamen, quas afferunt : ita ut modus ille, seu ratio quasi differentiatas propria voluntatis sit omnino ultima in hac latitudine, seu linea, et post ipsam nulla alia sequatur in illa latitudine : et ita sil omnino tam **o**si-rive,

live, quain negative ultima : ac proinde n-
hrat caronlium jam dictam. E contra vero
eicim) divina voluntas, non quidem sub
coj ctjitu aUrilmli, sod sub conceptu trans-
cendentis considerata. dicit so ipsam quo cd
unine positivum, quod affert, quatenus im-
bititur in omnibus aliis lineis, et in omni-
bus illis contrahitur per modos proprios
rarum : el per consequens affert carentium
ultimilalis jam explicatam.

§ in.

Assertio prior ejc mente J). Thomas

Dicendum ergo est primo, quod, si es-
sentia, sine natura divina sumatur sub con-
ceptu essentiae, aut naturae, ct ut munus
hoc exercet, tunc non includitur intrin-
sece, et essentialiter in conceptu relatio-
num ut virtualiter distinctarum ab eadem
essentia, et natura sic accepta. Assertionem
hanc tuentur communiter Theologi cum
Angelico Doctore, et salis clare deducitur
à. ex iis quæ ex eodem S. Doctore locis citatis
latius diximus quoique modo tangebamus.
Quia divina natura sub conceptu naturæ
dicit, non utcumque lotum id positivum,
quod ad lineam naturæ Dei. nempe, ad ip-
sum *intelligere* primordiale pertinet, sed
hoc ipsum, quatenus dicit carentiam ulte-
r oris contractionis in quavis linea, aut se-
ne divina : ergo repugnat, quod sub con-
ceptu natura includatur in divinis relatio-
nibus. Patet consequentia. Quia hoc ipso,
quoi in illis includatur, concipitur, quate-
nus sic est in eis inclusa, tanquam aliquid
ulterius contrahibile, et determinabile per
fflodos proprius, et rationes quasi differen-
tiationes relationum v. g. Paternitatis : ita ut
in illa serie, sive linea divinæ Paternitatis
tabeat Paternitas esse ratio ultima con-
trahens predicata quoquo mo lo ad illam
essentialiter spectantia, et habent se voluti
per modum rationis quasi differentiatas, et
omnino ultimæ intra prædictam lineam :
erjo. ut ibidem includitur, non dicit ratio-
nem nature sub conceptu natura, ex de-
fecto prædicta' carentiæ, et ultimatis.

Confirmatur, et explicatur. Quoniam na-
tari divina sub conceptu natura dicit divi-
nam *intelligere* primordiale, ut est radix
relationum, et omnium aliorum attributo-
rum tanquam proprietatum ipsius : ac
proinde quatenus est talis conditionis, ut
feet possit determinari per omnia ista eo
modo quo essentia determinatur per suas

proprietates : non tamen eo modo, quo ra-
tio communis, sive communitate rei, sive
communitate rationis determinatur, et ul-
terius contrahitur per aliqua tanquam per
rationes quasi differentiales, et essentielles,
seu eo modo, quo predicata transcendentia
per modos sibi correspondents contrahun-
tur : ergo repugnat, quod natura divina
sub conceptu natura includatur in pnedic-
tis proprietatibus tanquam quid essenziale
ipsis. Patet consequentia. Quoniam, si se-
cundum istam rationem in illis sic inclu-
deretur» tunc non contraheretur per pra-
dictas proprietates eo modo, quo essentia
contrahitur, seu determinatur per proprie-
tates ut tales ; sed eo modo, quo predicata
communia, et essentialia determinantur
per rationes inferiores essentielles, et diffe-
rentiales, quod quidem pugnat cum con-
ceptu naturæ divinæ, quatenus est sub con-
ceptu naturæ, ut ex dictis constat.

§ IV.

Assertio posterior ex Doctore Angelico desum-
pia, ct primum ejus fundamentum.

Dicendum est secundo, quod, si divina
essentia, sive natura accipiatur, ut habet
rationem transcendentis, tunc intrinsece,
et essentialiter clauditur in conceptu relatio-
num quoad omne positivum, quod prædicta
essentia, sive natura affert. Assertio hæc
desumitur ex D. Th. infra q. 33 art. 3 ad
l ubi sic habet : *Communia absolute dicta
secundum ordinem intellectus nostri sunt
priora, quam propria : quia includuntur in
intellectu propriorum*. Cumque non inclu-
dantur sub conceptu naturæ aut attributo-
rum, ut dictum est, oportet, quod inclu-
dantur, quatenus concipiuntur per modum
transcendentis.

Nec obest solutio Ægidn loco in hoc eo-
dem dubio infra referendo, nempe, Sanc-
tum Doctorem loqui de propriis, et com-
munibus in concreto; non vero in abstracto.
Constat autem, Patrem æternum includere
divinam essentiam : siquidem est vero
Deus, eum tamen Paternitas eam non in-
cludat. Sicut certum est, suppositum hu-
manum in concreto sumptum includere
humanitatem; cum tamen personalitas ho-
minis in abstracto considerata eam non in-
cludat.

Non igitur hoc obest. Quoniam D. Th.
absolule loquitur do communibus, ct pro-
priis. quæ sunt in divinis, sentiens, omnia

76.
Asiertin
scannh
ct pri-
mam
argu-
mentum
ex
D.Thom.

77.
Eiïu-
kiüñi.
Egidius.

I
Ennes-
cil

communia includi in quibusvis propriis Dei, licet hanc doctrinam generalem ibidem applicuerit ad communia, et propria in concreto accepta, et exemplificaverit in propriis in concreto etiam sumptis.

Unde in hoc art. ubi loquebatur de communibus, et propriis in abstracto acceptis, hanc eandem doctrinam de inclusione communium in propriis applicuit ad propria in abstracto etiam accepta his verbis : *Sic igitur ex ea parte, qua retatio in rebus creatis habet esse accidentale in subjecto, retatio realiter existens in beo habet esse essentis divinæ, idem omnino ei existens. In hoc rero, quod ad aliquid dicitur, non significatur aliqua habitudo ad essentiam : sed magis ad suum oppositum.* Ubi in hoc comparat S. Doctor relationem creatam in abstracto cum divina in abstracto etiam sumpta, quod, sicut creata habet *esse* accidentale in subjecto, ita divina, ut correspondens creata, habet *esse* essentis divinæ. Cumque relatio enata, ut habet *esse* accidentale in suo subjecto, includat in suo conceptu rationem communem accidentis : consequens est, ut etiam relatio divina includat in suo conceptu id, quod correspondens in ea relationi creata, ut est in suo subjecto : ac proinde claudat in suo conceptu rationem essentis : secundum quam juxta mentem D. Th. correspondens relationi creatæ secundum prædictam rationem consideratio.

Et hoc ipsum docuit do Potentia q. 8 art. 2 his verbis : *El sicut relatio in rebus creatis oportet quod sit accidens : ita oportet, quod sit in beo substantia : quia quidquid est in beo, est ejus substantia. Oportet ergo relationes secundum rem esse divinam substantiam.* Ubi ex eo, quod relatio in rebus creatis est accidens, codigit, relationem divinam esse ipsam substantiam Dei : ac proinde essentialiter includere substantiam Dei, sicut relatio creata rationem accidentis : et ex hoc colligit, relationem esse secundum rem divinam substantiam : quia id, quod includit aliud per modum transcendens quoad omne positivum ab eo allatum, non potest ab eo realiter actualiter quoad prædiclum positivum distinguere, sive ratio illa transcendens sumatur, ut est transcendens, scilicet ut habet rationem, v. g. essentis, et naturæ : quia positivum utriusque rationis est omnino unum et idem.

Unde hanc eandem sententiam tuerentur
z-d ^ttn,c* Dnvscln* 4uæst. 2 et 3 Daune.
D' ud hunc eundem articulum dub. 3 ad 6

ubi pro ea refert Cajetanum, Nazarius controversia 1 conclus. 7, Torres disput. 3t Suarez-lib. 4 de Trinit. c. 7, Valentia lib. 1 de Trinit. cap. 29 colum. 3, Arrubal disp. 101 c. 4 n. 26, Granado tract. 3 de Trinitate disp. 4 sect. 2, et alii.

Ratio prior, et fundamentalis pro hac assertione desumitur ex D. Thoma in verbis relatis ex hoc art. et quæst. citata do Potentia, quam supra dubio 2 hujus disputationis numero 24 adduximus ad probandam identitatem formalem inter essentiam divinam, et relationes, quaque potest quoad præsens attinet, sub hac forma proponi, et urgeri. Nam de relationibus divinis philosophari debemus ad instar relationum creatarum, semotis tamen imperfectionibus. et tribuendo illis absolute et simpliciter sumptis omnem excogitabilem perfectionem, quæ cum earum rationibus formalibus non pugnaverit : sed relationes creatæ præter esse *ad* relativum, quod ex suis peculiaribus rationibus formalibus dicant. includunt intime, et essentialiter esse in absolutum : ergo etiam relationes divinæ ultra proprium esse *ad* relativum includunt essentialiter aliquo 1 (ut sic dicamus) esse in absolutum semotis imperfectionibus, seu aliquid absolutum, et perfectissimum correspondens prædicto esse in absoluto relationum creatarum, nempe *esse* absolutum, et perfectissimum divinæ essentis.

Major constat inductive in aliis rationibus formalibus divinis, ut in liberalitate, misericordia, et justitia, de quibus philosophamur ad instar illorum, quæ reperiuntur in his virtutibus in creaturis, removendo tamen imperfectiones inhærentiæ et alias similes; et tribuendo eis *esse* substantiale perfectissimum, et infinitum, et quidquid cum earum formalibus rationibus non pugnat.

Minor autem constat ex iis, quæ in hac disputatione num. 21, diximus, nempe, relationem creatam respicere subjectum, tum ut trahat illud ad terminum, secundum quam rationem dicit *in* relativum, tum etiam ut sustentetur ab eo inquantum a vero subjecto, et causa materiali sui *esse*, et secundum hanc rationem dicit in. absolutum : quia sicut subjectum precise ratione sui. rationeque propriæ consistenti actualis et perfectionis habet sustentare relationem : illa ipsa relatio, quatenus respicit subjectum ut sustentativum, et causam materiale sui *esse* sistit secundum hunc conceptum.

Nm.
M Trf.

-
*

fa*.

conceptum, el habitudinem iimdœquatam in subjecto : ac proinde prædicta habitudo, seu prædictum *in* est absolutum, non vero formaliter relativum do prædicamento relationis : quippe quod non sumitur ex corrolivo, sed ox subjecto.

Consequentia autem ejusdem primi, et principalis syllogismi hujus rationis ex utraque præmissa nuper probata satis videtur constare. Unde videmus, quod sapientiæ creata, quæ habet duas rationes, nempe, quod sit inhærens, et quod sit cognitio rei per allissimas causas, finita tamen et limitata, corresponde! in divina sapientia duplex alia ratio; ita ut prima» rationi inhærentiæ correspondeat *esse* substantiale, et independens ab alio ut a subjecto, includensque omnem perfectionem, quæ cum ejus natura non pugnat, et secund® rationi debeat correspondere esse perfectissimam, el infinitam cognitionem rei per altissimas causas.

Adversariorum prima responsio ad præcedentem rationem D. Thomæ, cl ejus impugnatio.

Ex quibus omnibus lit primo, nihil obesse, si huic rationi occurras ex Vasquez disp. citata cap. 3, unamquamque relationem sive creatam, sive increalam, et divinam afferre *in*, et ad, aliter tamen, et aliter. Nam relatio creata importat *in* secundum rem, seu *in* reale; relatio vero incitata *in* secundum rationem, quatenus concipitur a nobis quasi inesse in essentia divina. El ita non sequitur, quod includat essentialiter in suo conceptu aliquod *in* absolutum, et reale, sive ipsum *esse* absolutum, et perse subsistens divinæ essentiæ.

Ex dictis igitur fit primo, nihil obesse hanc solutionem. Quoniam sicut relationi creata, quatenus dicit *esse ad* relativum, corresponde! in divina relatione aliquod reale : ita esse *in* absoluto ejusdem relationis creat® debet correspondere in relationibus divinis aliquod absolutum secundum rem semotis imperfectionibus, atque adeo *esse* absolutum, et per se subsistens divinæ essentia. ibidem essentialiter inclusum : sicut in relatione creata invenitur essentialiter inclu-a ratio aliqua absoluta, nempe, esse *in* jam explicatum.

Confirmatur. Nam, etsi relatio divina, v. g. Filiatio, non inhæreat per modum

veri, et realis accidentis in Filio, aut essentia divina; attamen præbet fundamentum intellectui nostro ad hoc, ut concipiamus illam, ut quasi inhærentem, remotis tamen imperfectionibus, seu afficientem (modo alibi tangendo) Filium, et ipsam divinam essentiam, ut habet rationem essentialiæ, sive naturæ : ergo, sicut relatio creata dicit essentialiter duplex *in* reale; aliud relativum, quo vere et realiter inest subjecto trahendo illud ad terminum; aliud vero absolutum, quo respicit subjectum sistendo in illo propter rationem jam dictam : ita relatio divina præbet fundamentum intellectui nostro ad hoc, ut concipiamus in illa duplex *in* secundum rationem, semotis tamen imperfectionibus; aliud, quo intclligatur afficere personam v. g. Filii, trahendo illam ad Patrem; aliud vero, quo afficiat divinam essentiam sub conceptu essentiæ, sive naturæ, et respiciendo illam eo modo, quo proprietas respicit essentiam, et naturam ut talem, a qua dimanat, quamque afficit, aut quasi afficit : ergo hoc *in* secundum rationem fundamentaliter sumptum erit aliquid absolutum : siquidem, sicut essentia, ut habet rationem essentiæ, non est talis per ordinem ad Filium, ita respectus proprietatis ad essentiam sub conceptu essentiæ sistit in ipsa essentia : et per consequens essentialiter include! aliquod *esse* absolutum» ratione cujus fundet prædictum *in* secundum rationem, quod quidem non sit *esse* aliud præter *esse* absolutum divinæ essentiæ, ut ex dictis, et ex statim dicendis magis constabit.

§ VI.

Solutio alia ejusdem rationis Angelici Portons, el illius eversio.

Fit secundo, nihil etiam referre, si aliter cum Juniore quodam occurras, quod ex hac ratione a<l summum sequitur, relationem divinam debere includere aliquod *esse* absolutum per se subsistens; non tamen *esse* absolutum divinæ essentiæ. Sicut licet sapientia creata dicat *in* absolutum, et accidentale; non tamen inde lit, quod id, quod corresponde! huic rationi in sapientia increata, sit *esse* absolutum divinæ essentiæ; sed ratio substanti® divinæ independens ab alio ut a subjecto, qu® sit communis communitate rationis respectu omnium formalitatum divinarum, quæque adhuc secundum rationem substanti® divinæ dis-

Ctlw f

uni

cew
[AC-
61

K.
W_r-
«AT.

Secunda
evasio
jnlntis

tinguntur virtualiter ab illa (ut sic dicamus) portione divinæ substanliæ. quæ convenit divinæ essentiaë, et attributis.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil re-ferre. Quopiam ul, quod invenitur m relu-*prelia»* t*000 creala sat's ostendit, relationem divi-ens«i- nam debere essentialiter includere *tut* *ILIII" absolutum divinæ essentiaë. Hoc nutem sic liai*. explicatur, animadvertendo prius, quod il-lud in absolutum repertum in relatione creata, non est in absolutum ut sic, ita ut immediate, aut directe contrahatur per *in*, seu per *ad* relativum. Quia, sicut esse *ad* relativum in communi acceptum debeL contrahi per particulares modos, sive ratio-nes differentiates relativas : iu esse in ab-solutum repertum in relatione creata debet contrahi per speciale, el atomum esse *in* absolutum ib dem inventum.

S3. Et ratio videtur aperta utrobique ex alibi aSi-ct communiter receptis, nempe, wicr-quod id, quod est commune, et transeendens communitate rationis, habet duo. Dü-Tum, quod non distinguitur virtualiter ab eo, in quo transcenditur : et ideo ens in-cclusum in rationalitate non distinguitur vir-tualiter ab illa. Tum etiam, quod non constituit peculiarem lineam, sed est iineæ illius rationis formalis alomæ, in qua trans-cenditur. El propterea ens sic imhibitum in relatione creata non constituit peculia-rem lineam distinctam ab eadem relatione; sed inclusum ibidem e*t formaliter relati-vum : sicuti etiam inclusum in re absoluta, est formaliter absolutum : ergo, cum ia absolutum inclusum in relatione creata per modum transcendentis sit commune com-munitate rationis respectu illius, et aliorum prædicamentorum, el semper conservet, quod sil *in* absolutum, oportet, ut imbiba-tur per modum transcendentis, non qui-dem in ipso in relativo, seu in ipso *ad* respiciente subjectum ut inhibite ad ter-minum; sed in speciali aliquo in absoluto, ut ita producta ratio accidentis absoluti ge-neralissime sumpta, seu productum *in* ab-solutum possit ibidem conservare rationem suam absolutam, cl indistiuctionem vir-tualom ab eo, in quo transcenditur; quam tamen rationem absoluimn una cum pro-dicta indislinclione virtuali non posset conservare, si id, in quo transcenditur, es-set ipsum *ad*, seu in relativum : siquidem, ut dicebamus, id, quoti est commune per modum transcendentis communitate ritio-nis, debet osso relativum, vel transcenditur in ratione relativa, et non absolutum ; et

id, quoti est absolutum, et rationem also-luti conservai, non poto^t non virlu.ilüer distingui ab ewc relativo. Unde rationem, ut sic dicamus, quasi dilïerentialem, et ab*solutam repertam in relatione . in qua transcenditur in absolutum ut sic, pussu-mus non incongrue circumloqui per hoc, quod sil in absolutum, seu peculiaris ratio determinans in absolutum, quæ sil talis conditionis, nt trahat socum indispensabi-liter esse *ad* relativum, ipsumquo proxime initiet.

Hinc ergo ad intentum suadendum se-quens deducitur impugnatio. Quoniam Il-f lud *iit* absolutum repertum in relatione creala non e<t in absolutum ut sic, ita ul k;^ immediate, aut directe contrahatur per in, seu per *ad* relativum ; sed per speciale in absolutum jam explicatum, ut num. pro-cedenti ostendimus : ergo eliam illud aw absolutum, quo i in divina relatione cor-respondet huic *ia* absoluto, non erit pro-cise rxw absolutum divinum ut sic. quod est commune communitate rationis res-pectu omnium rationum absolutarum, quæ in Deo nq oriuntur; sed erit *esse* absolutum includens hanc rationem, et contrahens, aut quasi contrahens illam per specialem modum, aut quasi rationem d;(Terenliaient absolutam, ut ita detur debita proportio in-ler contrahibile, quod est commune com-munitate rationis, et inter contrahens : ct per consequens illud *esse* absolutum erit *esse* absolutum divinæ essentiaë; imo et di-vinorum attributorum.

Palet hæc ultima consequentia. Tum, quia in divinis non datur *esse* absolutum peculiare qua.-i atome contractum, nisi *au* absolutum divinæ essentiaë. et attributo-rum. ut communiter docent omnes Theo-logi : pe nequit ut ex statim dicendis am-plius patebit! includi in relationibus *au* absolutum divinæ essentiaë, quin includa-tur ibidem *esse* absolutum divinorum altri-Lutorum; et e converso.

Tum etiam, quia illud *esse* absolutum quasi atome contractum intra lineam ahso-luli, si distingueretur ab *esse* absoluto di-vina? essentia?, el attributorum, non posset es-e nisi in eo, in quo *esse* absolutum pro-priutn relationis creatie distinguitur ab *esse* absoluto aliorum accidentium, nempe in hoc. qnod intimo, et indispensabiliter af-[*•rr. t secum *ew* relativum, ita ut cui con-vnnit illud peculiare *esse* absolutum, con-veniat etiam *esse* relativum, et non suDiciat, quod alias identified sibi prædictum *csss* relativum :

relativum: quia hoc etiam repentur in *esse* absoluto proprio divinæ essentiaë, rl attri-butorum : ergo eo ipso talo *esse* absolutum diilinclutu ab *esse* absoluto, v. g. divinæ essentiaë, nequibit in Deo reperiri, in quo, quidquid esi absolutum, est commune om-nibus personis, et relationibus, absque eo quod *esse* relativum proprium unius persomo cunveniat, aut possit convenire alteri.

Neque id, quod de *esse* absoluto sapien-tiaë increataë correspondence rationi acci-dentis reporta; in sapientia creata objicitur, ^Xecst alicujus roboris. Nam, ul ex iis, quæ in sequenti ratione dicemus, satis patebit, sapientia mercata, ultra illud *esse* absolutum in hac responsione assignatum, debet etiam includere *esse* absolutum divinæ essentiaë per modum transcendentis in ea inclusum. Quia non solum debet ei correspondere ali-qua ratio libera ab imperfectionibus, sed talis conditionis, ut habeat omnem excogi-labilem perfectionem , *quæ cum* natura ejus non pugnaverit : non pugnat autem cum sapientia increcata, el infinite perfecta, ut includat in sua ratione infinitatem in genere entis, ex eo quod in ea ipsa divina essentia, et attributa per modum transcen-dentis includantur : sicut, id non repugnare in divinis relationil)us, satis ex ratione facta constat.

I VII.

fjbjclio notanda contra camdem priorem rationem secundx assertionis, cl enoda-tio ejus.

Neque obest, si ultra evasiones datas ad enervandam hanc rationem D. Thomæ ob-jicias primo, non posse cohærere cum na-lura relationis creatæ prædicamentalis, ^oqncd dicat hoc duplex *in* : ergo ratio An-gelici Præceptoris hoc supponens ruit. Consequentia videtur perspicua. Ante-cedens autem probatur. Tum, quia relatio creata diffinitur per hoc, quod totum suum («e sit ad aliud : ergo non includit essen-tialiter *in* absolutum, el inulto minus *in* speciale absolutum; sed solum *in* relati-vum, seu ipsum *ad*, quod ita sit ad termi-num, ul faciat, quod eliam subjectum, cui inest. trahatur raliione illius ad eumdem terminum. Patet consequentia : quia alio-qui non posset salvari, quod lotum *esse* quis, sed solum aliquid ejus esset ad ter-minum. Tum etiam, quia alias prædica-menlum relationis non esset simplicissi-

inurn ; sed compositum ex duplici isto *in*, alio quidem absoluto, alio vero relativo virtualiter inter ee distinctiis : quod quidem pugnat cum generalissimo relationis, sicut el cum aliis generalissimis : ¶ propterea quantitas, v. g. ut constituit generalissi-mum, non constat ox 'multiplici raliione virtualiter distincta; sed dicit quid simpli-cissimum, ¶ quidquid in eo includitur, scilicet ratio entis, ¶ accidentis ut sic, non distinguitur virtualiter ab eo, neque cum illo compositionem facit, ut nostri Com-plutenses in sua Logica disput. 11 num. 52 docent. Tum denique, quia cum natura ditlerentiarum pugnat, quod coalescant ex duplici raliione virtualiter distincta, ut producti Complut, disput. 7 suæ Logicæ num. 41 docent : ergo etiam cum ratione (ut sic dicamus) ultima constitutiva gene-ralissimi prædicamenti relationis : ac proinde cum ipsa natura prædicamenti re-lationis creatæ pugnabit, quod in ea sit du-plex ratio *in* virtualiter distincta, perquam in sua peculiari ratione generalissimi consti-tuatur, et ab omnibus aliis distinguatur.

Respondetur enim negando antecedens. Et ad primam probationem dicendum est, quod etsi relatio prædicamentalis adæquate sumpta importet utrumque *in* jam explica-tum : nihilominus aliter importat *in* abso-lutum, ¶ aliter relativum. Quoniam illud pr.us *in* aflertur ab ea, tanquam quid ini-tiative, proxime tamen, ct intrinsece perti-nens ad ipsam, ct hoc modo illam consti-tuens; attamen posterius *in* spectat ad eam per modum constitutivi formalis, et ulti-mati, ita ut tota et adæquata ratio relatio-nis ex huc *in* absoluto, ut ex initiativo suæ essentiaë, el ex *in* relativo, seu esse *ad*, ul ex formalissimo, et ultimo constitu-tivo coalescat. Unde non mirum, quod re-latio difliniatur per hoc, quod totum suum *esse* est ad aliud : quia diilinilur quoad id, quod est in ea formalissimum, ct ultimate constitutivum, et quoad hoc verissimum est, totum suum Osse consistere in hoc, quod sit ad aliud.

Adde, quod explicato hoc ultimo consti-tutivo, et relatione ipsa, ut ex eo consti-tur. manet ibidem virtualiter explicatum aliud *in* absolutum consistons in hoc, quod sit talis conditionis, ut habeat indispensa-bilem nuxum cum ipso esse *ad*. Quia cum prædictum esso *ad*, ut respiciens subjectum trahendo illud ad terminum, seu (quod in idem redit) ipsum *in* relativum sit id, quod est formalissimum relationis, oportet, ut

N,
COBipJ.

Oicor-
ritur.

b7.
Abler fit
suis
c bjeb-
liont.

explicato hoc, explicetur implicite quoad cuncta, quæ in ea inveniuntur : nam *in* absolutum debet esse talis conditionis, ut subsit prædicto esse *ad* ut rationi formali-
iori, et ut habeat nexum indispensabilem cum illo. Et itaob hanc rationem diffinitur relatio per *ad* potius, qram per aliquid aliud.

Ex quo ad secundam probationem dicen- dum est, prædicamentum relationis esse simplicissimum abstjue omni compos tione quoad id, quod est formalissimum in illo, nempe, quoad esso *ad* precise; non vero quoad ejus adaequatam rationem, id est, ul roalescit ex hoc, clex eo, quod per modum iniliativi dicit. Nec obesi, quod generalis-
simum prædicamenti quantitatis, et alia generalissima non sint composita ex du-
plici ratione virtualiter discincta. Quoniam hoc est proprium prædicamenti relationis, ut respiciat .subjectum ut tale una cum aliis accidentibus, ac proinde habeat in absolu-
tum : et insuper respiciat terminum per modum puri termini, et ideo sil ibidem *in* relativum, ul num. 79 dicebamus.

Nec oppositum hujus intendunt nostri Complutenses loco citato ; sed solum, quod non sit in generalissimo relationis compo-
sitio aliqua ex duplici ratione, alia supe-
riori, et univoca; alia vero inferiori : et per consequens, quod non sit ibidem compo-
sitio ex genere, et differentia : alloqui
lale generalissimum rationem generalissimi amitteret. Nos autem hanc compositionem in generalissimo relationis non admitti-
mus : imo nec ullam compositionem supe-
rioris essentialis et rationis similiter essentialis contrahentis rationem illam priorem. Quoniam *in* absolutum non se
habet per modum rationis essentialiter su-
perioris respectu in relativi, aut e con-
verso; sel tn absolutum ul sic solum com-
paratur per modum rationis essentialiter superioris cum peculiari illo in absoluto, seu peculiari ratione absoluta propria re'.a-
liunis, quam jam explicuimus, a quaque virtualiter non distinguitur : el *in* relati-
vum solum includit per modum superioris essentialis *in*, prout ubstrahit ab *in* abso-
luto, et relativo, et rationem ipsam entis, a quibus non est virtualiter distinctum. Et
ita peculiare inabsolutum relationiscreatæ, el in relativum ejusdem ?olum comparan-
tur per modum duplicis rationis, quarum quælibet esi innhvquaU relationi, et pro-
pria ipsius ut distincta» ah aliis prædica-
mentis; licet una earum, nempe *in* pecu

Hareiibsulutuin,sit ratio prior, el initialiva; cum tamen alia, nempe *ad*, seu *in* relati-
vum, sit ratio formalissima respectu illius prioris : ac proinde quodammodo formali-
zans eam. f19J

Nec mirum videri debet, quod aliquod prædicamentum ob peculiarem rationem suam exigat, quod coalescat ex duplici ra-
tione inadæquaUi virtualiter distincta, quarum quælibot sic propria illius, cl una quodammodo formalizel aliam ; sicut non est mirum, quod in aliis rebus dentur etiam pluns rationes inadæquatæ, et ato-
ma? virtualiter distinctæ, ut [alet in opi-
nione probabili eurum, qui distinguunt virtualiter in Deo rxsc radicale intellecti-
vum ab intellectu, et intellectione : et ta-
men asserunt, naturam, divinam consistere adæquate in omnibus illis : ita ut in ipso rne radicaliter intellectivo petente intellec-
tum, et intellectionem perfectissimam con-
sistat initiative, et inadæquate, et in intel-
lectu hinc dimanante, et prædiclam intellectionem exposcente habeat etiam inadæquate, licet non ultimate, consistere :
ac tandem intellectio sit alia ratio inadæ-
quala, et formalissima, quodammodo for-
malizans duas alias, quæ se habent, non per modum rationum communium; sed per modum rationum propriarum, et pecu-
liarium Dei. Quam opinionem tuetur nos-
ter Cornejo l p. tract. l disput. l dub. 4. .

Et ratio quoad hoc est eadem utrobique. Quia nimirum nec generalissimo repugnat constitutio ex pluribus virtualiter distinc-
tis. dummodo ibi non includatur composi-
tio ex genere, el differentia. Et similiter cum divina natura non pugnat prædicta constitutio non involvens compositionem hanc Metaphysicam , aut alia, quæ sit tanta, quanta compositio Metapbysica, ut in hoc dubio id explicabimus. J.
Ex quo ad tertiam probationem respon-
detur, quod sicut pugnat cum differentiis, quod includant alias differentias virtualiter distinctas per moiurn differentiarum es-
sentialiter superiorum ; non tamen, quod dñe differentiæ non sic se habentes sint inadæquatæ respectu constitutionis alicujus rei : ita pugnat cum generalissimo relatio-
nis, quod includat duas rationes virtualiter d slinctas, ei sic ordinatas, non tamen, quod includat pnedictas rationes, dum-
modo una non includatur essentialiter in t Bb

Nec refert, si urgeas, quod si semel in relatione creata hæc duo *in* non ita confe-
runtur

loiiitur inter se, ul ta absolutum essentia-
liter includatur in altero *in* relativo : sed h)uui habent inter se identilicari : ruit etiiim ex huc capite ratio adducta ex An-
gvlico Doctore ad probandum, essentiam divinam, seu Id, quod corresponded in di-
vinis ipsi in absoluto relationis, imbibi in ipfcesse *ad* relationis divina? per modum pnedicati essentialis, el transcendentis : licet prædicta ratio manedt in suo robore id suadendam identitatem inter relationem divinam, el essentiam : ergo, etc. Antecedens probatur. Quia, ex eo, quod reperitur ia relatione creata, arguit Angelicus Pne-
ceptor ad divina : ergo, si in illa in abso-
lutum, et relativum solum identilicantur, el unam non includitur per modum trans-
cendentis in alio, oportebit, ut hinc solum pm colligi identitas inter divinam essen-
tiam. et relationes : non vero (pio l essen-
tia correspondons *in* absoluto relationum creatarum includatur in ipso *ad*, seu in ipso esse *in* relativo relationum divina-
ram.

Confirmabis. Quia non videtur esse tpiid inlimins in divinis telationibus essentia Dei inclusa in illis, quam in quovis acci-
dente ordo aJ subjectum ul tale, ac proinde inabsolutum. Si ergo in conceptu *ad* rela-
tionis creatæ non transcenditur in absolu-
tam, non est cur in absolutum divinarum relationum, scilicet essentia, imbibatur per
sodum transcendentis in ipso *ad* earum-
dem relationum.

Confirmabis adhuc. Quia si semel *in* ab-
solutum in relatione creata debet contrahi per specialem modum absolutum, quia
;rædictuin in est essentialiter superius ad ihm, ut peculiari modo in est subjecto ipatenus tali, nequibit essentia divina in-
time per modum transcendentis includi in divinis relationibus, secundum quod dicunt
esse *ad*. Quia id, quod se habet per æodum transcendentis respectu relationis, st dicit *ad*, contrahitur eo modo, quo ratio WpBrior essentialiter habet contrahi per rationes essentialiter inferiores : constat aotenf,quoil id, quod est formalissimo ro-
b.tivum, nequii esse essentialiter inferius respectu rationis absolute.

Respondetur enim, salii* esse, quod in ipsa relatione creata adæquate concepta acunlum id. quod intrinsece, et cssenlia-
Eter dicit, includatur *in* absolutum, ad hoc ut indo eum l). Thorna colligamus, quôd ia relatione divina secundum suum esse *ad* coaiiderau debet essentia Dei, ut habet
Salmanl. Curs. thcolog., tom. III,

rationem transcendentis, intime, et essen-
tialiter imbibi : quamvis in ipso esse *ad* relationis cœatæ, ut distincto virtualiter ab esse *in* absoluto, non habeat sic imbibi pnedictum *in* absolutum.

Hoc autem sequenti ratione potest sic ostendi. Nam in relatione creati ideo *in* absolutum ut sic includitur in peculiari illa ratione absoluta reperta in eadem relatione, et pnedictum *in* sic contractum non inclu-
ditur iterum transcen lentaliter in esse *ad* ejusdem relationis, quia illud *in* est lini-
tum el limitatum : ergo illud absolutum, et contractum, quod reperitur in relatione di-
vina, nempe, ratio entis divini, et absoluti contracti ad hoc, ut sit ipsa essentia Dei, et in ea transcendentaliter imbibiti, quæ-
que corresponds *in* absoluto, et contrado relationis creatæ. debet etiam imbibi trans-
cendentaliter in ipso *ad* ejusdem relationis divinæ.

Consequentia videtur perspicua. Quia ea, quæ danda esse in divinis colligimus ex iis, quæ reperiuntur in creaturis, de-
bent inferri esse ibidem semotis imperfec-
tionibus, et addendo omnem excogitabilem perfectionem, quæ cum illorum natura non pugnaverit : ergo, si in relatione creata provenit ex limitatione, quod *in* absolu-
tum ul sic ibidem repertum solum includa-
tur per modum transcendentis in speciali illo *in* absoluto, seu in peculiari ilia ratione absoluta inventa in eadem relatione creata* non vero pnedictum *in* absolutum sic con-
tractum iterum transcendatur in esse *ad*, oportebit hoc seni overis in relatione divina, et addere perfectionem oppositam : ac proinde necesse erit, quod illud absolutum, et contractum, quoi in ea reperitur, nempe, ratio entis divini, el absoluti con-
tracti ad hoc, ut sit ipsa essentia Dei, et in ea imbibiti, quæque corresponds *in* abso-
luto, et contracto rehionis creatæ, habeat imbibi in ipso esse *ad* ejusdem relationis.

Antecedens autem etiam constat. Tum, quia ratio aliqua facta hæc tam in specio atoma, quam in individuo, non potest e^se transcendens, maxime in alia ratione jriri-
tualiter distincti, nisi sit infinita : quo-
niam rationis finit@ amplitudo tollitur per hoc, quod liat hæc in specie atoma, et in individuo : et ita hoc ipso, quod habeat suam talitatem ttlomam, el individua-
lem, determinat alia, quæ in ipsa essentialiter reperiuntur; non tamen est determinabilis per aliquid aliud virtualiter distinctum, in quo essentialiter includatur : ergo hoc,

llobsra-
lor
ratione.

Cwilia-
tar
ilociiriin
N. Com-
plotées
rom
pare-
denti.

. Cw*
oô*
HA

quod est, in illud absolutum, et contractum relationis creatæ non includi per modum transcendentis in ipso esse ad virtualiter distincto, provenit ex linitate et limitatione.

Tum etiam, quia nihil finitum ut tale potest esse commune communitate rei respectu plurium rationum virtualiter distinctarum; sed hoc proprium est rei infinitæ : et propterea sola natura divina est per modum naturæ communis communitate rei pluribus personis divinis : ergo in absolutum, et contractum ad hujus nequit, hoc ipso quod sit linitum, includi per modum transcendentis in esse ad, v. g. paternitatis creatæ. Patet consequentia. Quoniam hoc ipso, quod includeretur per modum transcendentis in esse ad paternitatis, delreret etiam sic imbibere in alia ratione virtualiter distincta, nempe in praedicto esse ad, ut est hoc in individuo, ut in aliis transcendentibus cernitur : et ita praedictum in contractum esset commune communitate rei respectu plurium rationum virtualiter distinctarum.

Ad primam confirmationem respondetur negando antecedens. Quoniam etsi quodvis accidens adæquate sumptum debeat dicere in absolutum, illudque intrinsece, et essentialiter includere : et insuper licet quævis ratio inadæquata alicujus ex predicamentis accidentium imbibat in, prout abstrahit ab absoluto, et relativo, ac tandem realiter identificetur cum praedicto inabsoluto; non tamen est necesse, ut secundum quamvis rationem inadæquatam cum præcisione sumptam includat per modum transcendentis in absolutum, ut explicatum est.

Et quoad secundam confirmationem respondetur, quod id, quod est commune communitate rationis, quate est verum et reale esse in absolutum, et in communi sumptum, non contrahitur nisi per modos absolutos, propter ejus limitationem; id autem, quod est commune communitate rei, id est, quod etsi sit singularissimum, potest tamen esse commune pluribus, capax est propter suam infinitatem, et illimitationem, ul contrahatur sive per modos. aut rationes absolutas, aut per modos, aut rationes relativas : quia, ut ex sequenti ratione constabit, ejus infinitas, et modus universalitatis hoc ipsum exposcit.

Fundamentum secundum (juxta secundam assertionem).

Secunda, et fundamentalis ratio assertionis, per quam ratio præcedens nunquam illustrabitur, quæquo etiam probat, divinam essentiam debere per modum transcendentis includi in omnibus attributis, desumpta est ex D. Thoma supra q. 7 art. 1 et alibi sæpe, et potest ad hanc formatum reduci. Quoniam divina essentia non solum debet esse infinita; sed etiam debet habere eminentiorem. et universaliorem infinitatis modum» qui excogitari possit; sed, si non includatur per modum transcendentis in divinis relationibus, non haberet eminentiorem, et universaliorem infinitatis modum, qui excogitari posset : prout debet necessario in divinis relationibus intime per modum transcendentis includi. Major est perspicua. Tum, quia alius non esset essentia propria Dei. Nam sicut Deus est ens ita perfectum, et infinitum, ut nihil eo melius excogitari possit : ideo ejus essentia debet esse infinita, et habere eminentiorem, et universaliorem infinitatis modum, qui excogitari possit. Tum etiam, quia cum limitatio, aut defectus universalitatis sive amplitudinis, aut eminentissime infinitatis alicujus forræ, sive actus, oriatur ex eo, quod recipiatur in aliquo subjecto, aut potentia, aut in aliquo bibente vestigium potentialitatis, fit inde, ut essentia divina, de cujus ratione est, ut sit omnino irrecepta, et quod sit ipsum cur omnino per se subsistens absque aliquo vestigio receptionis, non solum debeat esse infinita, sed habere infinitatem absque vestigio limitationis, aut minoris alicujus amplitudinis, et infinitatis.

Minor vero etiam constat. Quoniam si essentia divina tantum haberet identificatum eum divinis relationibus ; non vero intime eas pervaderet, intimeque, et essentialiter in eis, ut distinctis virtualiter ab eadem essentia, non includeretur, tunc ejus infinitas, et modus illius non esset eminentissimus, universalissimus, et amplissimus : siquidem lantimi extenderetur ad hoc, ut quasi adhæreret per identificationem cum relatione; non vero ad hoc, ut intimo, et essentialiter ilhm pervaderet : et licet identice extenderetur ad hoc, ut esset ipsa relatio ; non tamen ad hoc, ul ei suam infinitatem ingenere entis formaliter tribueret.

Consequentia

Diloitar
prima
roDflr-
uuiio.

Fit
ubviam
>rcao-
d«.

Consequentia vero ex utraque præmis& Miis constat : siquidem divinæ essentia debemus tribuere, tum infinitatem, tum etiam eminentiorem, et ampliorem infinitatis modum, qui excogitari possit : ac proinde omne id, quod ad hanc amplitudinem desideratur, quale est, quod includatur in divinis relationibus, ut virtualiter distinctis ab eadem essentia.

Noc obesi, si occurras, divinæ essentia, ct virtualiter distincta) a relationibus (secundum quam rationem dc illa in præsentiloquimur) debere tribui infinitatem, et eminentiorem infinitatis modum, qui intra lineam essentia excogitari possit; non vero infinitatem, aut infinitatis modum, qui non sit proprius essentia intra lineam essentia precise considerate quoad id positivum, quod importat : infinitas autem, ct emireutior infinitatis modus intra lineam essentia* modo dicto sumptam petit, quod sit identice idum cum relationibus, et formalilibus divinis; non vero, quod, ut virtualiter distincta ab illis, includatur intime, et essentialiter in esdem. Unde propter hanc rationem, licet linea essentia divinæ biberet majorem infinitatem, ampliorem-ue, et universaliorem essendi modum, siita esset relatio, aut alia attributa, quod tumdistingueretur virtualiter ab illis; nihilominus hoc ei non concedimus : quia unum petitur, quod intra lineam essentia sit infinita; non vero intra alias lineas, et Meo debet virtualiter distingui ab illis : ita eüam in præsentia non debet tribui il'a infinitas, et amplitudo intenta in hac ratione : quia talis infinitis, et infinitatis modos est extra lineam essentia divinæ adhuc quoad positivum, quod affert.

* Non itaque hoc obest. nec evasio hæc aliquo alio indiget, jræterquam aliquali expensione rationis D. Thomæ. Nam repunafo formam, aut actum aliquem osse omnibus modis linitum, et excludentem infinitatem etiam secundum quid, nisi sit reupturn in vera et propria materia Pliyrical, ut in formis materialibus contingit. Etsimiliter repugnantiam involvit, aliquam formant. aut a rlum esse irrecoptum in ali-(pout in subjecto, habentem tamen veram ptentialiutetu rosjeclu sui mr, et existeatia. et non esse simpliciter finitum, ct eundum qui! iniinitmn, quatenus caret j3l»»r i, et receptivo : ideoque D. Thomas irtta qursl. 30 artic. 2 ad 4 inquit, naturam Angelicam Gabrielis esse simpliciter fini-Unj. quia dicit potentialitatem ad wc, et

secundum quid infinitam, quatenus caret materia, et receptivo, per quod forma, et actus, qualis est essentia Angelica, finitur et limitatur, ut ibidem tangemus : ergo etiam repugnabit, actum aliquem esse purissimum, ita ut careat omni receptivo omnique potentialitate , aut potentialitatis vestigio, et non habere infinitatem, et eminentiorem infinitatis modum, qui excogitari possit : ergo etiam repugnantiam involvet, quod, licet divina essentia non petat ex vi suæ lineæ. quod sit alia formalitates divinæ absque distinctione virtuali, nihilominus non habeat ex vi propria lineæ quoad positivum, quod affert, quod includatur in relationibus, aut furmalitatibus divinis. Nam hæc minor amplitudo intra suam lineam non aliunde posset provenire, quam ex do quod haberet aliquod receptivum, aut potentialitatem ad esse, aut aliquod potentialitatis vestigium : quia hæc solapossunt vel omnino, vel simpliciter finire ct limitare, vel tandem contrahere, sive (ut sic dicamus) minuere amplitudinem et universalitatem infinitatis reperta in divina essentia.

Nec id, quod pro se offert prædicta evasio, est alicujus momenti. Quoniam distinctio virtualis spectat ad divinam perfectionem : quia ad eam pertinet, ut in ipsa non sit confusio linearum, et quoi, licet sit forma simplicissima, sit tamen eminentissime æquivalens pluribus, ut pluribus, in quo distinctio virtualis consistit : ac proinde, si hæc deeset in divinis, adesset ibidem aliquid imperfectionis, nempe, defectus prædictæ eminenti®. At ex hoc, quod divina essentia includatur per modum transcendentis in divinis relationibus, non sequitur hæc confusio linearum, quia includitur'in eis per modum communis communicate rei, ac proinde per modum formalilats virtualiter ab eis distincte, ut ex dictis disput. 3 dub. 3 num. 110 constat.

Nec etiam refert, si huic impugnationi occurras, quod licet ad tollendam infinitatem simpliciter alicui forma, aut actui satis sit. quod recipiatur in aliquo subjecto, aut habeat veram puteutialitalem ad esse : nihilominus al contrahendum (ut sic dicamus) et minorandam illius infinitatem, ct amplitudinem sufficit distinctio virtualis, et quod hibeal recipere, aut acluarealiquid a se virtualiter distinctum, ut in præsentia contingit : quin eo ipso ejus amplitudo, licet sit infinita, non est unia, ut extendatur ad hoc, ut includatur in altero extremo,

1 .

i

t i>^f.

1 :

W tT i
i;/ir | tA* f
I *f

98.

pium a«l
banc
impa-
gnatio-
nem.

t' λ

; i

E'en-
tar.

W.
A litter
Hfita-
Tot
froidio

a quo virtualiter distinguitur; sed solum re ipsa cum illo idenliiicetur.

Non itaque hoc refert. Quoniam etsi hæc distinctio virtualis sufficiat ad hoc, ut non reponatur in divinis confusio linearum, ac proinde salis sit ad hoc, ut dentur plures lineæ virtualiter distincta?. nihilominus non sufficit ad hoc, ul lineæ divinæ essential et eæieræ aliæ lineæ absolut© non includantur intrinsece, et essentialiter, ac per modum transcendentis in divinis relationibus. Quoniam, quod natura divina distinguatur virtualiter a re'alionē Paternitatis, et una cum illa constituat personam Patris, non tollit, quominus natura divina non solum sit infinita; sed habeat tantam amplitudinem et universalitatem, ut per modum naturæ sit communis communitate rei aliis personis divinis: ergo prædicla distinctio, et constitutio non tollet ab eadem natura divina, quod s t communis communitate rei per modum tianscendentis eisdem relationibus divinis, in iliisque in lime, el essentialiter includatur.

Patet consequentia. Quoniam hæc amplitudo, et universalitas p-r molum transcendentis communitate rei non dicit majorem perfectionem, quam communitas communitate rei, qua natura divina per modum natura est communis iribus personis; quin potius hæc posterior communitus Ost radix illius prioris: et propterea inter omnes naturas sola natura divina potest esse transcendens per transcendes tiain coimunitat-s rei, quia sola ipsa est communis communitate rei. et per modum nalune pluribus personis: ergo si virtualis distinctio inter essentiam, et relationes divinas et illa quasi compositio, vel ut melius dicamus constitutio person© ibidem intercedens non est satis ad contrahendam ut sic dicamus) el minorandam ejus amplitudinem et universalitatem, seu ad tollendum ab ea, quod sit communis communitate rei, el per modum natune pluribus personis: neque etiam suffice! a l aufe-rendum ab ipsa priorem illam ampliludinem, qua sit communis communitate rei. et per modum transcendentis respectu earundem relationum.

Adde primu distinctionem virtuaalem duorum non inferre exclusionem omnimo-
^am un,u- n concePtū alterius. Nam sicut distinctio realis actualis, sive ex natura rei potest esse duplex, vel per modum excludentis, el exclusi, quo pacto corpus, v. g. ot albedo distinguuntur, vel per modum

includentis, et inclusi, qua ratione album distinguitur a corpore, et homo ab anima: ita distinctio virtualis duorum potesl05.se utroque modo: et propterea animalitas, el rationalitas cum præcisiune sumptio distinguuntur in homino distinctione virtuali excludentis, et exclusi; el homo distinguitur virtualiter a rationalitate per distinctionem includentis, et inclusi: siinlliterque Pater in divinis d.tlert hoc modo a Deilato, quam in obliquo includit.

Adde secundo, quod, ut in sequenti ratione magis expendemus, essentia divina. el relatio, licet distinguantur virtualiter, non comparantur per modum actus, et potentia- cum fundamento in re: et ita non intercedit ibidem, vel | otentialitas, velpotentialilalis vestigium: ac proinde non est cur sil ibidem vel limitatio, vel limitationis vestigium: ergo non erit cur quasi contrahatur, ei minoretur infinitas, ampl.tudo, et universalitas divinæ essentiae, ratione cujus contractionis, et minorationis extendi nequeat ad huc, ul per modum transcendentis in divinis relationibus includatur.

Objectio not.itu digna contra secundam rationem I). Thomx.el solutio illius.

Nec obsta: si contra hanc secundani D. Thomæ rationem objicias, quod si prædicla ratio, et ea, quæ ad illius elucidations adduximus, aliquid probarent, convincerent utique, relationes divinas includi essentialiter, el per modum transcendentis in divina essentia: huc autem admitti nequit, ut ex dicendis dubio sequenti constabit: ergo, etc. Major probatur. Quoniam etiam relationes divinæ sunt puræ form©/ et actu? puri intra suam lineam, et non habent recipi in aliqua potentia, sive secundum rem. sive secun lum rationem, cum fundamento tamen in re: et per consequens ibi non inle;cedit a iqua potentialitas, aut potential! atis vestigium: eruo non est unde limitentur, auc earum infinita amplitudo quasi minoretur, ita ut non possint in essentia, aut in aliis formalitatibus divinis per modum transcen:entis includi.

Respondetur enim negando majorem. Et ad probationem dicendum est, ex duplici capite posse provenire, quod aliqua forma, aut aci > sol simpliciter limitetur, vel ejus inliniu amplitudo quasi contrahatur, et minoretur. Primo quidem ex eo, quod recipiatur

I _ :
wk».

j
I

*
*

I

|
|

<!
■^

par-
Jr
m.

I

I

w

n-a

H

Ï

dpiatur in aliqua potentia, (pia? sit talis secundum rem: aut secundum rationem, cum fundamento tamen in re. Fecundo vvro, quia talis forma, aut actus opponitur cum altero, vel saltem cum his, in quibus illud alierum per modum transcendentis essentialiter includitur. Etsi ergo relatio divina non desinat habere illam amplitudinem, et modum infinitatis, quo includatur per modum transcendentis in essentia, aut in aliis formalitatibus divinis, ex eo quod recipiatur in aliquo habente veram potentialitatem, aut potentialitatis vestigium: siquidem tam ipsa, quam essentia divino, quam modificat, sunt actus quidam purissimi: nihilominus tollitur ab eadem relatione modus ille infinitatis, quem habet divina essentia, ac proinde quoi non possit imbibi per modum transcçndentis in ipsa: ex co quod licet non habeat oppositionem cum divina essentia; opponitur tamen cum suo correlativo, in quo divina essentia debel per modum transcendentis includi. Et ideo, sicut ratione hujus oppositionis nequit intime transcendi in suo correlativo, ita neque in essentia, de cujus ratione est, ul secundum omnia, quæ intime, et essentialiter continet, includatur in omnibus rationibus et formalitatibus divinis.

Ex quo etiam fit, nihil obesse, si urgeas, saltem hinc sequi, quod Paternitas, v. g. aut Filiatio includatur in spiratione activa per modum transcendentis; et e converso: quando quidem non habent inter se oppositionem.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil obesse. Et ideo neganda est sequela quoad primam pariem, et concedenda, quoad secundam. Kalio autem negandi eam quoad primam pariem est, quod spiratio activa debet, ut statim dicemus, includi per modum transcendentis in Filiatione. Et ita, si Paternitos includeretur hoc modo in spiratione activa, deberet etiam per modum transcendentis includi in ipsa Filiatione: quod tamen, ut dubio sequenti dicemus, implicat. Unde propter hanc rationem Paternitas nequit per modum prædicati quidditaiivi, ac proinde vel per modum rationis quasi differentiatas, aut per modum prædicati transcendentis includi in divina essentia: quia inde fieret, ul eodem modo includeretur in Filiatione, ut ibidem latius prosequemur.

Ratio vero concedendi eamdem consequentiam quoad secundam partem, videlicet quod includatur in Filiatione, et per

modum transcendentis spirationis aciivæ in Paternit3te, ct Filiatione, est. Tum, quod sicut pnedicta spiratio activa ratione suæ inliniCHis, et quia non opponitur cum Paternitate, et Filiatione, potest esso communis communitate ici resgeclu Patris, et Filii: ita etiam oh eamdem rationem poterit esse communis communitate rei per modum prædicati tr.iriscondentis intime inclusi in eisdern: nun secus (proportione servata) ac propter infinitatem convenientem divinæ pssentiæ, est communis communitate rei per modum naturæ, necnon per modum prædicati transcendentis respectu personarum divinarum.

Tum etiam, quia prædicla spiratio activa nec opponitur cum Paternitate, v. g. nec cum aliquo alio, in quo ipsa Paternius debeat tranacendentaliter includi: siquidem nec Paternitas includitur sic in aliqua relatione, nec, si includeretur huc modo, tunc spiratio activa haneret oppositionem cum ea relatione, in qtm Paternitas per modum transcendentis imbiberetur. Constll autem, quod si propter aliquam rationem spiratio activa non erat imbibenda in Paternitate v. g. tunc solum polerat esse hujus ratio, vel quod spiratio activa opponeretur cum Paternitate, vel cum aliquo alio, in quo prædicla Paternitas deberet per modum transcendentis includi: sicuti quod eadem Paternitas, ui nuper tangebamus, nec includatur in Filiatione, nec in essentia divina per modum transcendentis, uritur ex eo, quod opponitur cum Filiatione, tt ideo nequit in illa sic imbibi: et licet non opponatur cum essentia, attamen prædicla essentia imbibitur in Filiatione ei opposita: et ideo nequit in prædicta essentia transeendaliter includi, ne ibi inclusa iterum in Filiatione imbibatur, ut dubio sequenti dicemus.

Ultimum fundamentum pro cadum secunda assertion'.

Ultimo probatur eadem assertio ratione, quam insinuat D. Thomas supra.q. 3 art. 5. Nam repugnat suinmæ simplicitati^ et actualitati Dei, quod sit in eo compositio ex genere et dilferentia, vel aliqua alia compositio Mciaphysica, quæ sit tanta, quanta compositio ex genere, et differentia: ergo etiam repugnabit, quod relationes divinæ non includant divinum essentiam, el divina

103.
Ultima
ratio
asser-
lionis.

K.

■r

essentia non includat relatione*. saltem quoad totam earum perfectionem : ex eo quod tota earum perfectio provenit illis a divina essentia, quam includunt. Antecedens videtur certum. Quoniam compositio Melaphysica ex genere, et differentia dicit imperfectionem oppositam summæ simplicitati, et actualitati divinæ, et propterea relegatur a Deo : et per consequens quævis alia compositio, quæ sit tanta sicut ista, debet propter eandem rationem non admitti in divinis. Consequentia vero probatur. Quoniam compositio extremorum virtualiter distinctorum, quorum unum non includit in suo conceptu aliud, est compositio tanta, quanta compositio ex genere, et differentia : quia hæc Unium dicit duo extrema virtualiter distincta, quorum unum cum præcissione sumptum excludit aliud a suo conceptu.

Occurrit
tor Nec obest solutio Vasquez, nempe, quod cum hæc compositio tantum sit compositio secundum rationem, non obesi divinæ simplicitati. Et propterea Deus caret compositione ex genere et differentia, non quia compositio ista suæ simplicitati deroget, sed quia non convenit univoce cum creaturis, a quibus essentialiter distinguitur.

101.
l<3pU?
geatar.
Non itaque hoc obest. Quoniam etsi demus, compositionem hanc esse solum secundum rationem ; nihilominus debet esse secundum rationem cum fundamento in re : compositio autem secundum rationem cum fundamento in re. quæ sit tanta, quanta compositio Melaphysica ex genere, et differentia, quæque constet ex extremis se invicem a suo conceptu excludentibus, derogat summæ simplicitati, et actualitati Dei : quia est compositio ex actu, et potentia cum fundamento in re, et ita res illa non erit actus omnino simplicissimus ex parte rei conceptæ, nec omnino purissimus : siquidem præbet fundamentum ad hoc, ut resolvamus illum in actum, et potentialiutem. Videantur nostri Complutenses in lib. Physicorum disp. 8 num. 20 ubi quoad hoc opi me solutionem istam Vasquezii impugnant.

CjwpJ.
ConQr-
nialar
ct expli-
alor,
Confirmatur, et explicatur ratione deducta ex eodem Doctore. Nam etsi non repugnet summæ unitati, et simplicitati Dei, dari in eo distinctionem rationis cum fundamento in re oriam ex summa eminentia, et Qctualiitate divina, ratione cujus, licet sit una, et simplicissima, æquivalet pluribus ahis rebus specLnntibiis ad diversas

lineas : attamen pugnat cum prwdicla unitate, et simplicitate, quod detur distinctio secundum rationem orta ex aliqua polentialitale, aut potontialitatis vestigio : ergo eadem ratione licet demus, quod non pugnet cum divina simplicitate, el acualilnte compositio secundum rationem oria ex summa acualitaio, et puritate Dei; obstabit tamen compositio, quæ duxerit ortum ex aliqua polentialilace, ani potentialilati» vestigio : ergo etiam repugnabit compositio in divinis, cujus extrema sint talis conditionis, ut neutrum includat formaliter aliud, neque ejus perfectionem. Patet consequentia. Quia eo ipso saltem unum illis exire. extremis habebit rationem potentiæ fundamento in re respectu alterius, quod sj habet per modum actus respectu illius.

Sententia opposita, cl primum ejus fundamentum eum sua solutione.

Partem negantem luentur Molina in explicatione hujus an. disput. β, Vasquez disp. 121 c. 2, Ægidius a Præsentatione htoxtom. ! de Beatitudine lib. 5 q. 13 ari. 2 VM~U num. 15 et deinceps, necnon et alii.

Probatur primo. Quoniam relatio divina, pññ v.g. Paternitatis, ut distincta virtualiter nb essentia, comparatur ad illam, ut quid incommunicabile, et proprium Patris, ad ali- quid communicabile, el commune, non quidem communitate rationis, sed communitate rei : ex eo quod eadem singularissima essentia esl simul in tribus personis divinis : ergo relatio, ut virtualiter distincta ab eadem essentia, non includit intrinsece illam. Antecedens satis constat. Consequentia vero probatur. Quoniam commune, et proprium, communicabile, Pt incommunicabile. ut virtualiter distinguuntor, opponuntur in suis rationibus formalissimis : er*m commune, et communicabile nequibit includi intrinsece in incommunicabili. et proprio, nempe in Paternitate.

Confirmatur. Quoniam si relatio Paternitatis, ut distincta virtualiter ab essentia, ST- includeret illam, esset etiam communicabilis Filio, sicut ipsa essentia est illi commacabilis : hoc autem dici nequii : ergo etc. Sequela probatur. Quoniam in eo eventu essentia, de qua dicitur esse communicabilem, prædicarelur in sensu formali de relatione : at quidqu <l in sensu formali prædicatur de prædicato praedicatur etiam eodem

«nlēm modo do subjecto illo, de quo tale
prædicatum prædicatur : ergo etiam do
relatione, ut distincta virtualiter ab es-
sentia, pnrdicurelur, ease communicabi-
lem.

Respondetur concedendo antecedens in-
tellectum de Paternitate secundum *esse* re-
laliivum, quod a sua ratione quasi differen-
tial! dicit, et neganda est consequentia :
ad cujus probationem dicendum est, non
esse inconueniens, quod prædicata illa sal-
tem in re superiori, et eminenti, qualis est
relatio divina, adunentur, ita ut utrumquo
sit de ejus conceptu, adhuc ut virtualiter
distincto ab essentia : ita quidem, quod
sit incommunicabilis quoad id, quod dicit
ex proprio conceptu, et pertinet ad propriam
lineam; et similiter sit communicabitis
quoad id, quod includit ratione essentiæ in
ea per modum transcendentis imbibilæ, ac
proinde quoad id, quod per se, et directe
spectat ad lineam ejusdem essentiæ sic in-
cluto : quia, ut supra disp. 3 num. 110
dicebamus, essentia divina, adhuc ut habet
rationem transcendentis, non spectat per
se, et directe ad lineam ejus, in quo trans-
cenditur, ex eo quod est transcendens et
communis per transcendendam et commu-
nitatem rei : el conceptus, sive res eo modo
transcendens pertinet ad distinctam lineam,
ace ea, in qua transcenditur.

Ad confirmationem neganda est sequela :
et ad probationem concedenda est major
intellecta de essentia divina, non quidem
ut habet rationem essentiæ, sive naturæ :
se»l ut habet rationem transcendentis. Et
deinde distinguenda est minor : et si sen-
sus illius sit, quod id, quod prædicatur de
aliquo predicate secundum se sumpto, et
non prout habet aliquem quasi statum sibi
peculiarem, potest etiam prædicari de sub-
jecto, de quo tale prædicatum dicitur, con-
cedi debet : si vero sensus illius sit, quod
id, quod prædicatur de^diquo praviicato
non secundum se sumpto*ed ut habet ali-
quem statum, potest prædicari de sub-
jecto, de quo prædictum prædicatum dici-
tar, neganda est. Et similiter, negari debet
consequentia. Nam de essentia divina,
quæ per modum transcendentis includitur
et prædicatur de relatione, non prædicatur,
esse communicabilem, nisi prout habet
Matum transcendentis, sive statum naturæ
per modum naturæ : ct ita hoc ipsum non
debet de relatione, ut relatio est, prædicari,
sed id. quod competii prædictæ essentiæ
divinæ secundum se, et ut præscindit ab

omni statu, et iis, quæ ratione peculiarium
statuum oidem competunt.

Potestque hoc explicari exemplo naturæ 107.
humanæ, de qua dicitur, esse communem,
et communicabilem pluribus : et nibilomi-
nus, licet ipsa in concreto dicatur de Petro
v. g. non tamen idcirco Petrus dicitur
communis, seu communicabilis pluribus.
Quia hæc communitas, et communicabili-
tas non convenit nature humanæ secun-
dunl se, et in omni statu, aut secundum
quoi pnescindit ab omnibus statibus, sed
ut dicit peculiarem statum abstractionis.
et comparisonis ad sua inferiora. Sicut
etiam eadem natura humana, quæ est
contracta in Petro, fundat hanc communi-
tatem : et nihilominus Petrus ut Petrus,
de quo dicitur natura humana in concrete,
nequii eam fundare : quia natura humana,
quæ est in Petro, non fundat illam, nisi ut
est in quodam quasi statu sibi peculiari,
nempe ut præscindit saltem fundamentaliter
a Petreitate, a qua tamen Petrus ut Petrus
non præscindit.

Secundo respondetur, et quidem facilius, Poste-
quod regula illa : *Quidquid prodicatur
in sensu formali de prodicalo, prodicatur* confirm.
*etiam eodem modo de subjecto illius prodi-
cati*, intelligitur quoad id. quod tale sub-
jectum participat de illo predicate. Et ita,
ex eo quod essentia divina per modum
transcendentis prædicetur de relatione in
sensu formali, et essentia sic inclusa sit
communicabilis, solum sequitur, relatio-
nem quoad id, quod participat de essentia,
seu quoad prædicata, quæ conveniunt illi
ratione essentiæ, esse communicabilem :
quod quidem verissimum est, et cum hoc
stat, ut relatio quoad propria sui, seu quoad
ea, quæ precise sunt suæ lineæ, sit incom-
municabilis. Quemadmodum cum hoc,
quod Petrus quoad id, quod participat de
natura humajna fundet communitatem se-
cundum rationem, cohæret, quod quo^d ea,
quæ sunt propria Petri, ut distincti a na-
tura humana, nequeat fundare hanc com-
munitatem, aut communicabilitatem; sed
sit incommunicabilis per incommunica-
bilitalem oppositam prædictæ communica-
bilitati.

s XII.

*Fundamentum secundum opposito sen-
tenliOj cl ejus enodatio,*

Secundo probatur eadem sententia. Quo- i«.

SKsa? nianr re' alio, ut distincta virtualiter ab es-
;~a. senlia, intelligiur advenire illi, oamque
tueamn. determinare, modificare, et contrahere ai
ewe Patris : ergo ut sic distincta non in-
cludet intrinsece eamdem essentiam. Ante-
cedens videtur perspicuum. Quia prius
iiiUdligicur hic Deus, ut est concretum
præcise correspondons Deitati, quam Pater-
mtas : ex eo quod essentialia, juxta commu-
nem sententiam Theologorum, sunt priora
notionalibus. Et deinde intelligitur ad con-
cretum hoc subsequi Paternitas, per quam
hic Deus, ul est concretum Deitatis, et ut
est quasi indifferens, ad hoc ut sit Pater,
vel Filius, aut Spiritus sanctus, trahitur, et
determinatur ad *tr* Patris potius, quam
ad exrr Fdii. Consequentia vero probatur.
Quia sicut id, quod intelligiur advenire
alicui, non intelligitur inchidi intrinsece in
illo : ita id, quod habet contrahere, et de-
terminare aliquid commane, ac commu-
nicabile plnrribus, nun includit intrinsece
illud commune, quatenus ab eo virtualiter
distinguitur. Propter quod differenti@ con-
trahentes genus non habent, quatenus .ah
eo sunt virtu diter distincta, includere pne-
dictum genus.

SiMio ^ec re' crt' 0C€Urra5. niodi parti-
culares entis delerminanl ens quod est
commune omnibus entibus, trabuntque
illud ad «rr hujus particularis entis, intel-
ligunlurqoc illi tMvenire : et tamen non
propterea tollitur ab eme. quod intrinsece,
ct essentialiter includatur in suis modis :
ergo, etc.

Non igitur hoc refert. Nam in primis
contra hoc objicit Vasquez, ens non esse
MSjEvere commune respectu omnium entium :
pnux». o quod tantummodo nomen »~qis est
illis commune, non vero aliqua alia ratio
per illud nomen significata; sed s@a-
licitum ejus lanium sunt omnia entia
particularia : hoc autem non coniiingii in
esénlia divina respectu relationum : si-
quidem divina essentia v.»rc communis,
ct non utcumque; sed communit ite r@d
respecta earum, dicitque uu'cim ratio-
nem. quæ vere commncatar, ideni-
licatur cum singu is relationibus, el relatio-
nes vere dicunt aliquid proprium, ct
incommunicabile.

Deinde. Nam ens non diStinjuitur ex
parte n»iconcept@ asus in fenon us : sel
solum ex parte nostri modi cunHpiondi.
Et ita ex prie rei concept@ ne? mudi pr.r-
dicti adveniunt enti, nec illud determinant,
sed lanium ex parte no<-ri modi e*<nci-

piendi : et ideo non miram, quod ens sit
ipsa sua inferiora et illa includat, si-
miliUrque inferiora sint ipsum ens ahqne
aliqua distinctione ex parte rei concepta,
illudque intra se concludant. Cæterum es-
sentia divina, et relatio distinguuntur vir-
tualiter ex parte rei concept@, ibiquo ert
ex parte rei concepta. quædam ratio deter-
minabilis, el communis, et alia virtualiter
diversa, qua. habet ralionem determinantis.
El aleo non mirum, quod ratio determina-
bilis, quippe habens oppositionem ex parte
rei concepta' cum ratione determinante,
nequeat intrinsece, et essentialiter claudi
in ipsa.

Confirmatur Nam. ex eo quod ens» el
modi illius ex parlesolius moliconcipiendi,
non vero ex parte rei concepi@ distinguun-
tur. et comparantur per modum determi-
nabilis. et determinantis, propterea ex parte
prædicti moli concipiendi ens non includi-
tur in prædictis modis, ut ex parte ojusdriu
modi concipendi distinguuntur ab ente;
licet ex parte rei concept@ illud includam :
ergo hoc ipso, quod essent a divina, el re-
lationes comparentur ex parta rei concept@
per modum determinabilis, et determinan-
tis. nequibit relatio, ut virtualiter distincti
ab essentia, includere essentialiter ex parle
rei conceptual eamdem essentiam. Conse-
quentia videtur legitima ex paritate ratio-
nis. Antecedens autem probatur. Nam, ut
ex j»arie modi concipiendi comparantur
prædicti modi entis cum illo, ut determi-
nans cum determinabili, distinguuntarque
ab ipso, præcise considerantur quoad id,
quod exprimunt. Constat autem, quod, si-
cut modi entis, ut v. g. esse per se, non
exprimant en- : ita ut distinguuntur ex
parte mo li concipiendi ah eo, el comparan-
tur ut determinationes ejus, non includunt
ex parle nostri modi concipiendi ipsum
ens.

Respondetur, fleod concesso antæedonii
neganda tsl com^quenria. Et ad probatio-
nem negari debet antecedens. Nec instantia
de d fferentiis contrahentibus genus **obesi**.
Quoniam b@ contrahunt ralionem finitam, «stm
el habentem conditionem propria putentia-
in genere Mciaphysico : et pro; terea pro
dictum genus deb-t esso extra rationemdif-
ferentiarutn, et o contra : ne differenti@
des nant esse conceptus s mplices, idest,
incomposita. ex genere, el differentia : ex
genus desinat etiam habere ralionem po-
tentia» mctaphvsicæ. Cætruin contractio,
au-. qaiM contractio, quæ reperitur in di-
v*nis,

vinis, esi allior, el ibidem non datur ratio
putenti@ metaphysicæ, sed summa, et in-
finita actualitas : ideoque raliio divinæ es-
scnlia. potest esse intimo inclusa in aliis
ionrralilatibus, el ul sic dicamus, rationi-
bu? quasi diffrenlialibus earum, non obs-
tante , quod prædicta. rationes quasi
differemiales et propriæ prædictarum loy-
malilaluin sint quasi contractiones divinæ
essentia, ut habet rationem transcendentis.
Quia earum actualilati, el simplicitati emi-
nenlhsimæ non repugnat, quod includant
actualitatem divinæ essentiæ ut habentis
rationem pnedicati transcendentis : alioqui,
secundum quod sunt rationes quasi diffe-
rentiales, non includerent omnem excogi-
labilem perfectionem, quæ cum eis non est
impossibilis.

^7« Undo solutio hu c secundo argumento
tjbû inter arguendum tradita est legitima, licet
contractio secundum rationem, qua con-
trahitur ens ad *esse* substantiæ, et acciden-
tis per modos essendi per se, el in alio, sit
diversi ab ea, per quam contrahitur essen-
tia divina, ut habet rationem transcenden-
ts, ad esse v. g. Paternitatis per modum
aul rationem quasi differentialem ipsius
Paternitatis. Quoniam contractio entis per
cssn per so, ct in alio tantum est contractio
ex parte nostri modi concipiendi : contrac-
tio vero divinæ essentiæ, ut habet ratio-
nem transcendentis, est contractio ex parte
rei concept@, licet utrubique ratio con-
trahibilis essentialiter includatur in con-
trahente.

Et ad primam impugnationem contra
hoc neganda est major : cujus oppositum
optime ostendunt N. Complutenses in sua
Logica disput. 11 q. 5.

Ad secundam vero impugnationem pa-
tet ex dictis in solutione ad primum, quo-
modo, etsi divina essentia habeat quodam-
modo rationem determinabilis per proprias
rationes relationum, nihilominus relatio
divina possit illam per modum transcen-
dentis consideratam in suo conceptu in-
cludere.

Ad confirmationem vero contra eamdem
solutionem transeat antecedens, ct negetur
consequentia. Et ratio disparitatis est.
Quoniam contractio entis ut sic per esse v.
g. per se, et in alio necessario requirit
aliquam distinctionem ex parte nostri modi
concupiendi : sicut et ipsa contractio tan-
tum est ex parte solius mo li concipiendi :
towatrem distinctio nequit dari, nisi qua-
tenus modi contrahentes prædictum ens,

v. g. esse per se, ut concipitur expresse
sui» proprio conceptu perseitatis, non dicit
expressam rationem entis, licet eam im-
plicitè absque distinctione virtuali includat.
Cæierum con-radio essentiæ divinæ, ut
habet rationem transcendentis, per ratio-
nem quasi diiferentialem v. g. misericor-
di@, aut relationis divinæ, solum requirit
distinctionem virtualetn, quia esc contrac-
tio ex parte rei concepti@. Cumque distinc-
tio virtualis possit esse in duplici differen-
tia. nempe, vel includentis, et inclusi, vel
excludentis, et exclusi : et illa prior sit
magis accommodata al contractionem ra-
tionis infinita. et actualissimæ, ut osten-
sum est : tit inde, ut hæe contractio ex
parte rei concepte petat, quod ex parte
ejusdem rei concept@ includatur ratio con-
trahibilis in ratione quasi differentiali con-
trahente : quamvis ens, quod contrahitur
ex parte moli concipiendi, non exigat,
quod ex parte ejusdem moli concipiendi
includatur in suo contrahente, idest» quod
licet ex parte rei concept@ ens implicitè
includatur in modo perseitatis, attamen
non exigatur, quod perscitas, v. g. ut con-
cipitur sub conceptu expresso perseitatis,
concupiatur expresse ut includens ens.
Quia in hoc præcise hæe contractio ex
parte solius modi concipiendi consistit.

I XIII.

*Fundamentum tertium oppositi senlenlvr,
el responsio ad illud.*

Tertio probatur eadem sententia. Nam
Paternitas v. g. ut distincta virtualiter ab
essentia est forma constitutiva person@
Patris, ut D. Thomas infra q. 42 ari. 2
docet, et nos ibidem latius dicemus : ergo
Paternitas ut virtualiter distincta ab eadem
essentia nequit illam intrinsece et essen-
tialiter includere. Patet consequentia. Quia
persona Patris nihil aliud dicit præter es-
sentiam, et Paternitatem : ergo, si Pater-
nitas ut virtualiter distincta ab essentia
includit eam essentialiter, ac proinde dicit
totum, quod persona Patris, non erit forma
constitutiva illius : quia forma constitutiva
alicujus non dicit lotum id, quod res consti-
tuta. Et propterea Pater nequii esse
forma constitutiva person@ Patris : quia
dicit totum id, quod prædicta persona.

Confirmatur primo. Quia alioqui com-
mitteretur in constitutione divinæ person@

113.
Tertium
arge-
nti. nturu.
D.Tbom.

Conir-
Jlur
primo.

aperta nugatio : hoc autem admitti nequit : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam persona bis includeret essentiam : semel quidem, dum concipitur constituta ex essentia, ut ex altero extremo conditincto a relatione, semel vero, ut intelligitur constitui ipsa relatione, quæ est aliud extremum. Unde, si definiretur, aut quasi definiretur persona Patris, committeretur etiam ibi nugatio : quia, ut docuit Aristoteles in Ethicis, loco alicujus partis in definitione contenta* licet ponere totam definitionem prædictæ partis. Et ita loco Paternitatis v. g. includentis essentiam, liceret rursus ponere definitionem, aut quasi definitionem ejusdem Paternitatis, et ibi ponere essentiam. Quo argumento probat Aristoteles, genus esse extra conceptum differentiæ : ne ibi committatur nugatio, et «enus ipsum b.s in specie claudatur.

Confirmatur s^o eundo. Quoniam hoc ipso quod Paternitas sit forma constitutiva Patris una cum essentia, oportet, ut constitutio hæc resolvatur in Paternitatem, et essentiam, ut in duo extrema virtualiter distincta, et quorum unum non includat in suo conceptu aliud : ergo eo ipso relatio Paternitatis, ut distincta ab essentia non includet essentialiter ipsam essentiam. Consequentia est perspicua. Antecedens autem probatur. Quia alias, dum per nostros conceptus resolvitur constitutio illa divina* personæ in extrema constitutiva illam, tunc non esset ibi vera resolutio, adhuc secundum nostros conceptus : quia totum id, quod includebat persona, quæ resolvi dicitur, manet inclusum in ipsa relatione. Et propterea videmus, quod, quoties in aliis rebus datur ex parte rei conceptæ vera constitutio, toties, si secundum conceptus nostros rem illam constitutam in extrema, ex quibus constituitur, resolvamus, roperiuntur ibidem extrema, quorum unum, ut virtualiter saltem distinctum ab alio, non includat illud : ut cum resolvitur individuum in speciem, et rationem individualementem, et species in genus, et differentiam specificam.

ili. Nec obest, si occurras (inquit Vasquez) M4,æz' saGs esso diversitatem in modo significandi inter Paternitatem in abstracto, et eandem in concreto, nempe Patrem, ad hoc ut ipsa in abstracto sit forma constitutiva sui in concreto ex parte solius modi significandi ab ea distincto, quamvis Paternitas includat totum id, quod Pater, ac proinde et essentiam divinam. Quoniam, licet Paterni-

tas utroque modo significata includat essentiam, attamen in concreto habet ex parte modi significandi significare se ipsam, non utcumque, sed cum eiRctu formali in- ciendi subsistere incoinmunicabiliter, qui non significatur nomine *Paternitatis*, sed tantum denotatur ipsa, ut est id, quo predictus effectus præstari debet : et ita nomino abstracto significata habet rationem formæ constitutiva*, et denotata nomine concreto sortitur rationem personæ constitutio : et hoc satis est, ut sicut isto modo comparantur ad constitutionem, sic et ad resolutionem, per quam secundum nostros conceptus persona Patris resolvitur in ea, ex ejutbus constituitur : ac undem hic diversus modus significandi sufficit ad hoc, ut ibi nugatio non committatur. S

Non itaque hoc obest. Nam contra illud objicit idem Vasquez. quod, si semel Paternitas in sua ratione formalissima includit essentialiter essentiam, non poterit non, ut significatur nomine abstracto Paternitatis. dicere essentiam ut incommunicabiliter subsistentem : ergo ut personam : ac proinde non erit sub hoc conceptu forma constitutiva personæ, adhuc ex parte modi significandi, distincta ab ipso concreto constituto. Antecedens videtur perspicuum. Quia, si Paternitas, ut significatur in abstracto, includit essentiam, non potest non illam includere addito peculiari illo modo incommunicabiliter subsistendi. Prima vero consequentia ex antecedenti videtur constare. Quia persona, adhuc ex parte modi significandi, tantum dicit essentiam addito modo incommunicabiliter subsistendi.

Secunda vero consequentia ex hac priori satis patet Nam, ut Paternitas ex parte modi significandi esset forma constituens personam Patris, et ab ipso Patre in concreto sumpto distincta, saltem ex parte modi significandi, oportebat, ut in abstracto 8 gnificata non denotaret ex parte modi significandi ipsam personam jam constitutam.

Respondetur concedendo antecedens, et m. negando consequentiam, si consequens intelligatur de essentia divina, ut habet rationem transcendentis. Et ad probationem^.; negandum est antecedens intellectum de essentia divina, ut habet præcise rationem transcendentis, et de significato, non solum primario et directo, sed etiam de significato in obliquo, intrinsece tamen, et per modum obliqui intrinseci importato. Nam

3Ïloquendo j

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

DISP. V, DUB. III.

loqaeodu de hoc significato adæqualo, tunc persona divina importat relationem, et ibidem inclusam essentiam divinam per modum transcen'tentis : et insuper ulfert in obliquo, ct per modum obliqui intrinseci luUurum divinam sub conceptu naturæ. Perquod ad eælora, quæ in eodem argumeto adducuntur, satis constat.

ft Ad primam confirmationem neganda est sequela. Et ad probationem dicendum esi, personam divinam includere bis divinam essentiam ; sed non secundum eamdem rationem sump.am : sed ee-me! per modum transcendentis inclusam in relatione; semel vero per modum natirio, ct sub hoc conceptu : el ita ibidem nulla committitur nugatio. Nec regula Aristotelis ibi ad lucta oppositum prolal : siquidem, etsi loco personalitatis divin» poneretur essentia divina, ut habet rationem transcendentis, et ad proprium alicujus personalitatis Dei, el similiter poneretur ilerum essentia divina, ut habet rationem essentiæ et naturæ, non ob id persona divina includeret bis essentiam Dei eodem modo sumptam, nequo inde aliquod sequeretur inconueniens vitiosas nugationis, sicut sequeretur, si includeretur genus in definitione diflerentiæ : quia tunc secundam eamdem rationem poneretur bis in definitione, si species definienda esset.

Z. U Ad secundam confirmationem responderetur, constitutionem divinæ personæ secundem omnia, quæ adæquate, sive in recto, m- «ve iñ obliquo importat, resolvi in divinam essentiam per modum essentiæ et naturæ { consideratam, et in divinam relationem ; includentem per modum transcendentis eamdem essentiam sub conceptu transcendentis sumptam. Unde extrema hujus constitutionis, et resolutionis, ut sunt sub his conceptibus, non se includunt : siquidem licet essentia includatur quoad positivum, quod affert, in relatione; non tamen includitur in ea, quatenus stat sub contpta formalissima ratione naturæ, ut ex dictis constat. Et tandem, licet essentia divina, ut habet rationem transcendentis, indadalur in relatione; nihilominus ibi potest dari secundum nostros conceptus resolutio, non quidem in duas rationes, quarum una non includat aliam, sed in duas rationes, quarum una claudat aliam per modam transcendentis; non tamen e contra : eo sane proportionali modo, quo substantia ex parte nostri modi concipiendi resolvitur in ens, Pt in perseitatem, per

quam ex parte ejusdem modi concipiendi contrahitur, quæque ipsam rationem entis intimo, et essentialiter includit.

Nec ob hæc rejicimus solutionem ibidem inter arguendum huic confirmationi traditam, si intelligatur de significato omnino primario, et directo hujus nominis *persona divina*, adæquate tamen sumpto, idestj quoad omnia, quæ in recto etiam per modum transcendentis includit. Et ad impugnationem ex Vasquez ibidem adductam respondetur, quod, licet Paternitas in abstracto sumpta includat divinam essentiam per modum transcendentis, et insuper addat modum incommunicabilitalis proprium Paternitatis, non tamen ob id significabit, adhuc ex parte nostri modi concipiendi, eamdem Paternitatem ut personam *ut quod*; sed ut personalitatem Patris et per modum personæ *ut quo* : qua ad hanc etiam requiritur modus ille incommunicabilitalis in abstracto etiam significatus. Et ita Paternitas, ob inclusionem divinæ essentiæ per modum transcendentis, non desinet concipi, adhuc ex parte nostri modi concipiendi, per modum forææ constitutive personæ Patris.

§ XIV.

Fundamentum quartum ejusdem opposite sentcnlix proponitur, el solvitur.

Quarto probatur eadem sententia. Nam ex opposito fieret, hanc propositionem esse in sensu formali, et non tantum identico veram, nempe *Patrem Paternitate intelligere, el Paternitate esse sapientiam* : hoc autem admitti nequit : ut communiter docent Theologi : ergo, etc. Sequela probatur. Tum quia essentia divina inclusa in Paternitate debet ei suum quasi effectum formalem tribuere, nempe, quod essentialiter sit ipsum *intelligerc* primordiale, et essenziale, et eadem ratione sapientia, quæ una cum essentia ibidem includeretur, tribueret eidem Paternitati formaliiersumptæ, quod esset sapiens : et per consequens tunc Pater Paternitate intelligeret, et esset sapiens. Tum etiam : quia si Paternitas, ut distincta virtualiter ab essentia, habet intrinsece, et essentialiter illam, ac proinde el attributa in suo conceptu claudere, tunc sicut de homine in sensu formali dicitur quod rationalitate est ens : quia rationalitas constitutiva hominis in sua formalissima ratione claudit ens : ita de Patre di-

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366

cetar, quod Paternitate inlelligit» et est sapiens : quia Paternitas constitutiva Patris in sua formalissima ratione essentiam divinam, nempe ipsum intelligere Dei. et per consequens etiam ipsam sapientiam Dei includit.

Couffr-
ujtūr.

Confirmatur. Nam hic est optimus syllogismus, nwnpe, *Paler essentia divina intelligil, sed Paternitas est essentia divina : ergo Paternitate inlelligit.* In quo sola minor propositio, quæ sidebatur indigere prolutione, non indiget illa, si semel Paternitas includit in suo conceptu essentiam divinam : sicut quia eadem Paternitas includit rationem entitatis, sive lealilitis divinæ, hæc est vera, *Paternitas est enlilas, sive realilas divina.*

ns.

Nec obstat (inquit Vasquez) si occurras, prælicium syllogismum esse exposiiorium, et committi in illo defectum, nempe, quod terminus, qui in eo ponitur ut medium, scilicet essentia divina, est terminus communis.

4

⁂on ISitor h°c obstat. Quoniam contra hoc objicit idem Vasquez, syllogismum prædictum non esse expositoryum, sed esse in *Darii*. Quia terminus *essentia*, in majori non accipitur omnino singulariter, sed communiter, ac si distributus esset pro omni persona, ita ut reldat hunc sensum, nempe quod essentia in qualibet persona, et quolibet modo se habeat, inlelligit : et in minori sumatur in particulari denotando essentiam, ut est in Paternitate.

119.
Diluitur
jr.Q-
ratniam.

Respondetur negando sequelam. Et ad primam probationem dicendum est, quod effectus, aut quasi effectus formalis essentia divinæ, ut habit rationem transcendentis, non est tribuere ei, in quo includitur, quod in sensu formali sit intelhgens per intellectionem pnmordialem, etxonstitutivam divinæ naturæ. Quia hoc est proprium divinæ e.-sentia. ut habet iat;onem essentia, sive naturæ. Et ideo, nisi sub hoc conceptu communicetur, nunquam tribuit, quod in sensu formali verificetur de illo, cui communicatur, quod inlelligit per prædictam intellect onein, sed quod hoc habeat identice. Quare effectus, aut quasi effectus, qui communicatur relationibus divinis ex vi inclusionis essentia, et attributorum. ut habent rationem transcendentis, non est, quod relatio illa, quatenus præcise includit sic essentiam, sit in sensu formali intePigens, aut sapiens, etc Sed alius, qui potest explicari, vel per hoc, quod sit infinita in genere entis quoad omne positivum.

quod ad hunc infinitatem desideratur, licet non sit infinita in linea naturæ, aut attributi. v. g. misericordia', sub conceptu naturæ, vel prædicti attributi : non quidem ex defectu positivi, quod linea ista» allerunt, dum sunt su i suis peculiaribus conceptibus, sed ex defectu carentiarum, quas num. 72 explicuimus, vel per hoc, quod relationes divinæ, quatenus sic inclulurit sentiam divinam et attributa, v. g. sapientium, habeant, quantum est ex parte lositivi divinæ essentia, aut sapientia, omne id, quod per modum positivi requiritur ad hoc, ut in sensu formalissimo sint intelligentes, aut sapientes, licet absolute, et simpliciter non conveniat eis, ut præcise includunt pnedictam essentiam, aut sapientiam per modum transcendentis, quod sint iatelligentes» aut sapientes : quia adhoc ut eis conveniant hi quasi effectus, oportebat, ut includerent in suo conceptu eamdem essentiam sub conceptu essentia, et naturæ, et divinam sapienuam, ut est sub conceptu attributi : ac proinde desiderabatur, ut ultra illud positivum, dicerent carentiam illam num. 73 explicatam. Vel tandem potest dei, quod sicut relationes includunt divinam essentiam per modum transcendentis consideratam : ita etiam tr.buit illis aliquos quasi effectus, qui possunt oriri a re transcendentia, ut quod sint perfecto perfectione omnimoda, quæ quidem ad lineam absolutorum spectat, quod habeant etiam unitatem absolutam, quod sint intelligibiles intelligibilitatem perfectissima, et actualissima, aut quod sint amabiles a divina voluntate.

Al secundam vero probationem palet ex nuper dictis. Nec obese instantia ilh de rationalitate includente in sua ratione formali eos, et ratione hujus habente, quod de ea in sensu formali præd cetur, quod sit ens. Nam ens sub conceptu enUs includitor in rationalitate, et ita non minim, quod sub hoc conceptu de ea præ licetur : at divinum intelligere sub conceptu naturæ, et ut exprimit intelligere, quatenus constitutum naturæ sub conceptu naturæ» non includitur in relatione, ut distincta virtualer ah essentia, quatenus habenti rationem naturæ, sed includit idem intelligere. secundum quod dicit positivum illud, quod alias est sub conceptu naturæ.

KI

Ad confirmationem respondetur syllogismum illum, sive sit expositoryus, sive non, laborare duplici defectu. Primus est. essentiam divinam, quæ est medium in illo,

surai

sumi in præinissis æquivoce, seu in diversa acceptione, Nam in majori accipitur pro essentia, ut habet rationem essentia, sive naturæ, et est hoc modo communis : in minori autem sumitur pro eadem essentia, ut habet rationem transcendentis. Et ideo consequentia illata non est legitima : siquidem quoties medium sumitur æquivoce, aut in diversa acceptione, non sequitur legitima consequentia. Secundus defectus est, medium illud, nempe divinam essentiam, non esse complete distributum in majori propositione, ita ut reddat verum sensum. Et ad probationem in conirarium ex Vasquez ibidem adductam respondetur, quod licet essentia divina in qualibet persona, et quomodohbel se habeat, intelligat, si essentia sumatur sub conceptu essentia, vel nilora* ; non tamen id est verum, si essentia ponatur in casu auferendi, ut in hac impugnatione debet poni, dicendo, quod Pater essentia, ut est in qualibet persona, inlelligit : siquidem Pater nonintelligit essentia, ut est in Filio.

Quare probatio, quam assumit Vasquez ad suadendum, syllogismum hujus confirmationis esse in *Darii*, et majorem illius, nempe. *Paler essentia divina inlelligit*, complete distribui, et sic distributam verum reddere sensum, peccat in hoc, quoti ad boo probandum assumpsit hanc propositionem : *Eescnlia divina, ut est in qualibet persona inlelligit.* Cum tamen, ut intuenti constabit, debuisset assumere hanc : *Pater essentia divina, ul est in quacum persona inldligit.* Quod quidem, ut diximus, est falsam.

Fundamentum quintum, ct seslum opposita senlentix adducitur, et solvitur.

m.

Quinio principaliter probatur eadem sententia. Quoniam in singulis personis Trinitatis, debet admitti aliquid, nemper personalitates, seu relationes divinæ, quæ ita sint propriae un uscujusque personæ, ut nihil habeant cum aliis commune communitate rei : ergo non debent secundum suum formalissimum conceptum includere essentiam, quai est communis communitate rei. Consequentia non videtur indigere probatione. Antecelens autem probatur, quia alioqui nulla in singulis personis daretur vera propriaUs personalis. Quia ndiil alicui potest vere esse, aut dici proprium, nisi illi soli conveniat.

Respondetur negando antecedens, si sensus illius sit, quod nihil habeat commune, sive illud sit proprium suæ lineæ sivcalienæ : quia linea relationis, et quidquid est in Deo, debet esse talis conditionis, ut in his, quæ sunt suæ lineæ, includat quidquid positivum est pertinens ad alias lineas absolutas Dei : atque adeo includat omne hoc positivum in his, quæ sunt suæ lineæ, licet non tanquam proprium ejusdem lineæ, sed ut quid pertinens ad alias lineas : ita ut cæteræ aliæ lineæ conservantes hoc, quod est dicere positivum propriarum linearum, sint inclusæ per modum transcendentis in linea relationis, v. g. Paternitatis. Cæterum concedi debet idem antecedens, si sensus illius sit, quod nihil habeat commune communitate rei pertinens ad suam lineam, ut specie, aut quasi distinctam ab aliis, et secundum ea, quæ præcise ex vi suæ lineæ, et ad eamdem lineam præcise spectantia affert. Et deinde neganda est consequentia.

Et ad probationem neganda est consequentia. Quia, ut vere detur in Deo proprietas personalis, salis est, quod detur in eo Paternitas v. g. quæ secundum ea, quæ affert ex vi propriae lineæ, secundum suam quasi speciem relativam considerata, et ad eamdem lineam præcise spectantia, nequeat alteri personæ convenire; quamvis, intra eamdem Paternitatem intime includatur aliquid commune aliis personis, et spectans ad alias lineas. Maxime : quia licet illud ipsum, quod includitur in Paternitate, includatur in aliis personis, sitque commune ipsis; non tamen, prout modificatur per Paternitatem : et ita totum illud conjunctum, ut sic modificatum, nequit alteri personæ convenire,

Sexto pro eadem opposita sententia arguitur. Quoniam videtur aperta contradictio, quod relationes distinguantur virtualiter ab essentia : et quod, quatenus sic distincto, illam essentialiter includant : ergo etc. Antecedens probatur. Nam in eo eventu essent, et non essent distincto virtualiter ab eadem essentia. Essent quidem, ut supponitur. Non essent autem sic distincta*. Quoniam id, quod pertinet ad rationem formalissimam, et quiddiiativum conceptum alicujus, ut in eo essentialiter inclusum, pertinetad ejus lineam : at quod al alicujus lineam spectat, noirdistinguitur in divinis virtualiter ab eo. Et propterea ratio referendi, et incoinmunicubiliter subsistendi non distinguuntur virtualiter in

DE.SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Paternitate : quia hæc miment spectant ad ejus lineam. Et similiter ob hanc ralionem *inleUigere* primordiale Dei, et ejus intellectionem, ac vim radicalem ad intelligendum. diximus in I tomo tract. 3 disp. 4 n. 46 et tract. 4 disp. 2 num, 60 identiificari absque distinctione virtuali : quia hæc omnia ad unam el eamdem lineam spectant.

Respondetur negando antecedens. Ad cujus probationem dicendum est. quod id, quod includitur in aliquo per modum communis, tam ipsi, quam aliis communitate rationis, perlinet ad ejus lineam : quia distincta, ut sic dicamus, portio illius rationis communis includitur in eo, el in aliis : et una ex prædiciis portionibus pertinet ad unam lineam, et alia ad aliam : attamen id, quod est commune communitate rei, seu per modum unius, et ejusdem rationis singularissimæ, non oportet, ul spectet ad lineam ojus, in quo imbibitur : quia est commune illi, ei aliis, tanquam quid singularissimum : et ideo affert propriam lineam quoad positivum, quod indispensabiliter secum trahit; licet in iis, in quibus imbibitur, non exprimat propriam el peculiarissimam rationem suæ lineæ, ex defectu carentia? cujus lam num. 73 explicate.

Quare, id tantum consiituit unicam lineam in divinis absque distinctione el multiplicatione virtuali in ea, quod secundum suam substantiam est proprium illius lineæ quatenus talis, eique solummodo competit. Quare, in linea naturæ id tantum constituit ejus lineam, ut quid indistinctum virtualiter, quod est proprium naturæ divinæ ut talis, quale est, v. g. divinum *inleUigere* primordiale, et ejus vis radicalis, et proxima. Et similiter in linea misericordiæ id tantum constituit hanc lineam absque eo, quod ibidem sit assignare distinctionem virtualem, quod est proprium misericordiæ ut talis, el ul distinctæ ab aliis lineis, nempe, vis ad miserendum, et ipse actus miserendi. El tandem in Paternitate, v. g. id tantum debel esse indistinctum virtualiter, quod (ut sic dicamus" secundum suam substantiam est proprium Paternitatis ut Ulis, quodque ab ipsa tantummodo provenit Et ideo in illa vis, v. g. ad constituendum personam Patris, el ad respiciendum Filium, et ipsa actualis constitutio personæ Paterna», ut ox pario ejusdem Paternitatis se tenet, exercitiumque referendi, el alia hujus lineæ propria, et ad eam præcise spectantia debent esso indistincta virtualiter; non vero eu, qua sunt communia

communitaio rei respectu ipsius Pailerniatis, et aliarum rationum formalium divinarum. Quia hæc, ulpote constituentia aliam lineam, non includuntur in Paternitate ut aliquid pncise proprium suæ lineæ; sed quia omnes lineæ divinæ, et absolulæ, aul omnia non habentia oppositionem (modo supra num. 94 et 100 explicato) debent in illa includi* Et ita ad illam lineam, in qua includuntur, ad summum spectabunt, quatenus moJilicatae per rationem quasi differentialiæ talis lineæ, idest, quoad illud *esse*. quod ab ilia habent, sive ratione illius prædicti *esse*, non autem secundum se, el (ut sic dicamus) quoad' suam substantiam.

S XVI.

Fundamentum postremum apporifasentlcntix.

Ultimo probatur ex D. Augustino, el Angelico Docture Nam Augustinus lib. 5 de Trinitate cap. 3,4 et 5 et lib. 7 cap. 4 et 5 cum sequentibus, et D. Thomas in hocD.fta art. in solutione ad 1 ; et I Sententiarum disk 8 quæst. 4 art. 3 ct disk 22 quasi. 1 art 3 ad 2 et clarius disk 33 quæst. 1 art. 1 ad 5 sentiunt, duo prædicamenta, nempe substantiam, et relationem, dari formaliter in divinis secundum suas generates rationes considerata : at prædicamenta, secundum communem Metaphysicorum sententiam , sunt ad invicem condistincta. ita ut unum in suo essentiali conceptu non includat aliud : ergo re' alio divina nequaquam includet essentialiter in suo conceptu divinam substantiam, seu essentiam.

Nec refert, si occurras, quod etsi hæ rationes, dum sunt sui» conceptu prædicamentorum, et limitato modo, sint talis conditionis, ut neutra includat aliam, bene tamen quando sunt elevatae ad unam eminentissimam rationem, ut in divinis cernitur.

Nam contra hoc est, quod D. Thomas loco citato ex I Sententiarum, disk 33 q^{sup} 1 art. 1 ad 5, non solum condist nguil sub-D.Tfec slantiam, seu essentiam divinam a relatione, sed ita ut sint extrema ita virtualiter condistincta. ut unum non includat aliud. El ideo condistinguil illam a divinis attributis, v. g. a scientia, quod serentia differt a substantia, seu essentia divitia tanquam includens, et inclusum, et ad instar illini modi, quo species distinguitor a genere, secus

secus vero relatio divina a substantia, sive essentia divina : quod quidem fuse ibidem explicat S. Doctor his verbis : *Id quod di- (Ur nd aliquid in divinis, habet aliam ra- titinem aratione substanti»*, *ct alium modum pradicandi condvisum contra substantiam, Sed scientia, el bonitas, ct hujusmodi, qu» runl in aliis generibus, el dicuntur dc Deo, hjii habent ralionem communis generis, per qumn dividuntur contra substantiam : imo loco illius rationis communis qualitatis, vel quantitatis venit ibi ratio substanti**. Unde dicitur alia ratio esse scùnli*, et alia subs- lenti* in divinis : non quia quasi sil condi- cisa contra ralionem subslantio : sed sicut ratio speciei esi alia a ratione generis, in quantum addit ralionem differentialem su- pra rationem generis. Unde ita in divinis est alia ratio scienti*, el substantia., sicut in creaturis est alia ratio scienti*, el qualitatis, quod non est simpliciter aliud. El ideo sicut in creaturis dicitur quod eodem est qualis, dsciens : la in divinis dicitur, quod eodem tsl substantia, ct sciens; non lamen, quod eodem sit substantia, el Pater.

Iu quibus verbis aperte negat S. Doctor relationi, et substantia». sive scientia» divi- niB illud genus distinctionis virtualis, nempe, distingui ad instar generis, et spe- ciei : el perconsequens per modum indu- dentis, et inclusi : quod essentia», et divi- us attributis concedit

Confirmatur ex eodem S. DoctOre. Nam ipse negat, has esse praedicationes, per se, nempe: *Essentia est paternitas*., *aut, Pater- nitas est essentia*. Si autem sentiret. Pater- nitatem distingui-ab essentia per modum includentis, et inclusi, ari eum modum, quo species distinguitur a genere, quod essentialiter includit, vel substantia ab ente, quod intrinsece intra se claudit, non •liceret hanc propositionem : *Paternitas esi essentia*, non esse per se : sicut id non po- tuit, ut nuper innuebamus, do his propo- Htionibus, *Homo esi animal*, vel. *substantia edens*, dicere : quia inter prædicatum, et Mibjectum prædictarum propositionum tan- tum est distinctio includentis, pt inclusi essentialiter; ergo S. Doctor sentit, essen- tiamjCt Paternitatem non distingui utcum- que; sed distinctione virtuali excludentis, rt exclusi : ac proinde ejus mens est, quod prædicta praedicamenta reperta in Deo se- cundum rationes generales licet non dis- tinguantur ex natura rei, sicut in creatur- is, el dum sunt quasi contracta ad *esse* formale praedicamentorum ; attamen, adhuc

in divinis, sunt virtualiter distincta per modum excludentis, rt exclusi, semper modum duorum omnino virtualiter con- dislinctorum. Minoret utraque consequen- tia viduentur perspicua).

Majorem vero docuit D. Thomas q. 8 de b.Timm. Potentia art. 2 ad (p his verbis : *Per se au- tem praedicatur aliquid de aliquo, quod prae- dicatur de eo secundum propriam ralionem Quod vero non secundum propriam ralionem prodicatur sed propter rei identitatem, non diam prodicatur per se. Cum ergo dicitur, essentia divina est Paternitas, non predica- tin' Paternitas de essentia divina peupler identitatem rationis, sed propter identitatem rei : cl similiter nec essentia de Paternitate, ul jam dictum est : quia alia cd ratio es- sentio, el relationis. El ideo in prodicto pro- cessu incidit fallacia occidentis. Liccl enim in Deo nullum sil accidens, est tamen quo- dam similitudo accidentis : in quantum ea, quo do se invicem prodicantur secundum accidens, el differunt ratione, sunt unum subjecto.*

s

Occurritur ultimo argumento, ct ejus confir- mationi.

Ad hoc argumentum respondetur, ad- mittendo solutionem modo traditam : et ita in eo sensu debent inlelligi Patres, qui ibi referuntur. Et ad impugnationi»in in contrarium dicendum est, Angelicum Duc- torem non distinguere attributu a relatio- nibus divinis in hoc, quod attributa distin- guantur ab essentia, ut habet rationem transcendentis, per modum includentis, el inclusi; et relatio distinguatur ab eadem essentia sic sumpta per modum exclu- dentis, el exclusi ; sed in hoc, quod licet utraque distinguantur ab essentia per mo- dum includentis, et inclusi, sive ad instar quodammodo illius distinctionis, qua spe- cies distinguitur a genere, quatenus inclu- dit illud, el aliquid addit, supra ipsum ; attamen attributa distinguuntur ub essen- tia. non tanquam aliquid habens ibidem suum genus secundum communissimam rationem acceptum : siquidem suum genus nempe ratio qualitatis formaliter talis) adhuc secundum communissimam ratio- nem acceptum. non salvatur formaliter in divinis, sicut nec ratio accidentis, sed. ut optime loquitur D. Thomas ibidem. *Scien- lia, el bonitas, ct hujusmodi, quo sunt in*

117.
Di5soiri
tar
rgn-
rawitum.

- Jf»

li - r

: - <

R
IX

1 - <
'4

v

J

D.Tbw.

aliis generibus, et dicuntur de Deo} non habent rationem communis generis, per quam dividuntur contra substantiam : uno loco illius rationis communis qualilclis, vel quantitatis venit ibi ratio substantor.

Cæternm relatio distinguitur virtualiter. et per modum includentis, et inclusi ab essentia divina, ut haliel rationem transcendentis, non ea ratione, qua prædicta attributa, sed atterendo rationem communissimam sui generis, nempe rationem relationis, et nam ibidem conservans. Ei propterea S. Doctor, ut explicaret magis hoc discrimen attributorum. el relationum, sic conclusit : *Et id/o sicut in creaturis dicitur, quod eodem est qualis, el sciens : Itu in divinis dicitur, quod eodem est substantia, el sciens, non tamen quod eodem sil substantia, el Pater.* Et statim addidit hæc verba : *Cum relatio, qux per sc substanti* condividitur secundum rationem generis, el medum significandi in divinis salitetur :* ut ita explicaret, in quo discrimen illud inter attributa, et relationes quoad modum includendi essentiam, el distinguendi se ab illa consisteret.

Elariüa- P0,<ñ@lilπθ hæc eadem expositio magis
lar elucidari ex eo, quod si 8. Doctor intendere-
Rliiio. ret. qUÛ(| relationes distinguuntur ab attributis iu hoc, quod excludunt illam a sun conceptu, non vero tantum voluisset quod relationes includunt illam. non quidem amittendo communissimam rationem sui generis, sed eam conservando, tunc non conclusisset, quod *ita, in divinis dicitur, quod eodem esi substantia, el sciens, non tamen quod eodem sil substantia, el Pater,* adducendo Paternitatem in concreto, et significando eam nomine Patris, sed adduxisset illam iu abstracto : siquidem indubitatum est. Patrem iu concreto includere aliquo modo divinam essentiam. Undo : iden S. Doctor non curavit quoad hoc de explicatione Paternitatis in abstracto potius. quam in concreto, ve! e contra : quia sive hoc, sive illo modo significetur, semper suluatur îd, quoi S. Doctor intendebat, scilicet, distingui per modum includentis, et inclusi, et tanquam aliquid conservans in divinis communissimam rationem sui generis, nempe relationis, sive abstractive, si v?»? concreteve significata».

1HL
Dilailur
coAfiru.

A(l confirmationem respondetur, S. Doctorum {Misse exponi de essentia, sive natura divina, ut habet rationem m essentia, et naturæ: non vero ut habet rationem transcendentis : tunc enim prædicatio hæc esi

per se eo motio, quo prædicatio transcendentis, et communis communilatn rei petit esse per s»».

Addo (et explicabitur magis hoc ipsinnt quod D. Thomas tantum vult, illam propositionem , *Paternitas esi essentia,* non esse per se, si faciat sensum illum formalissimum. quem in rigore facit abstractum particulare prædicatum du alio abstracto particulari. nempe, quod id, quo Pater est Pater, est id. quo essentia est essentia, aut quo Deus est Deus ; quod tamen est falsum : siquidem, licet essentia divina includatur in Paternitate, non tamen id, quo Pator est formalissimo Pater, est id, quo essentia divina essentia, aut quo Deus est formalissime Deus. Nam est Pater formalissime a Paternitate, et Deus a Deitate, licet in Paternitate includatur Deitas, ut habet rationem transcendentis.

7

/

DUBIUM IV.

3

Utrum lania sil identitas inter essentiam divinam9et relationes, ul islæsinl de intrinseca illius ratione ?

Titulus hujus dubii eodem proportionali modo est intelligendns, ac titulus priées dentis. Et ita sensus illius est, an de intrinseca ratione essentia? divinæ, non quidoni ut identifient sibi actu a parte rei relationes, sed ut ah cis distinguitur virtualiter, sint prædiclæ relationes.

Assertio prior.

Dicendum ergo est primo, relationes divinas non osse de intrinseco, et quidditativo conceptu divinæ essentiæ et naturæ, sive tanquam prædicatum transcendens, sive tanquam ejus intrinsecum constitutum. et rationem quasi differentialimi, As-
sertio hæc est D. Thoma· infra quæst. 33 d. î>m art. 3 ad 1 ubi inquit, quod absoluta in divinis sunt de conceptu prOpriionnn, non tamen e contra : eamque admittunt communiter Theologi.

Et ratio ejus fundamentalis desumpta ex D. Thoma pot>*st ad hanc brevem formam reduci Quoniam si aliquo ex modis prædictif rda'iniwo -.•iir de intrinseca ratione divinæ r-sentiæ, tunc unities, et singula· relationes essem de intrinseca ratione cujnsvis ex illis : et ita Filiatio esset de

A**U
p-iai

quidditativo conceptu Paternitatis : quod
urncu videtur aperte implicare : siquidem
tiuuu oppositum nequit esse de quiddita-
(ivacconceptu alterius in illoquo essentiali-
ter includi. Sequela videtur perspicua.
Quoniam id, quod est de intrinseca, et es-
ttUtali ratione divinæ essentiæ, vel tan-
quam aliquid per modum transcendentis in
.*a inclusum. vel tanquam ratio ejus quasi
differentiatis, debet esse quoad id posit i-
uim.qiiod affert.de intrinseco, et quiddi-
Utivo conceptu singularum relationum. Et
propterea quia omnia attributu quoad
oinue positivum, et perfectionem, quam
important, sunl de intrinseco conceptu di-
nice essentiæ, quatenus per modum trans-
cendentium iu ea imbibuntur, idcirco de-
knt etiam in singulis ex relationibus
divinis imbibiti Ergo si relationes essent de
intrinseco, et quidditativo conceptu divinæ
essentiæ aliquo ex duobus modis in asser-
liene ista recensitis, tunc omnes, et singula-
ndationes ad in vicem (saltem per modum
transcendentium) includerentur : et ila Fi-
lialiov. g. esset de intrinseco, et quiddita-
tivu conceptu Paternitatis.

§ H.

fwrionw *adhibilæ ralioni D. Thomæ, et ea-
rum præclusio.*

Qua; ratio est adeo efficax, ut ex sola
w*i* ejus expansione evasiones aliquæ, quæ ci
adhiberi poterant, facile præcludantur.
Nam in primis nihil obest, si occurras,
quod ox hac ratione non sequitur, Filiatio-
rem v. g. esse de intrinseco conceptu Pa-
ternitatis. in eaque transcendendam, licet
transcendatur in essentia divina, quæ in
prædicta Paternitate transcenditur. Quo-
niam essentia divina non transcenditur in
Paternitate, ut imbibit Filiationem, sed
secundam alia, qua· pnedicta essentia ex
dicit. Et ideo, licet ipsa essentia imbibat
Filiationem per modum transcendentis,
non sequitur eamdem Filiationem una
tum essentia imbibita in Paternitate fore in
Paternitate. imbibendam. Quoniam ad hoc
«rat necessarium, ut essentia, quatenus
imbibens Filiationem, imbiberetur in Pa-
ternitate.

*^on iptur hæc evasio obest. Quoniam
i «ala expansione, aut aliquali declaratio-
ne rationis facta? corrui. Nam vel hæc in-
dasi(> relationis Filiationis v. g. in essen-
tia («er se, et indispensabiliter requiritur

δαΙοιατH. *Curs. thcolog., lom. III.*

ad formalissimam rationem ejus, seu illius
positivi, quod ipsa indispensabiliter affert,
ut quid ad ejus quidditalivum conceptum
spectans, vel non? Si hoc secundum dica-
tur : ergo prædicta Filatio, uon includitur
per modum transcendet! tiset quidditativi,
(de quo loquimur) in essentia quoad præ-
dictum positivum. Quoniam, quod sic
transcenditur in aliquo, requiritur jmudo
dicto) ad formalissimam ejus rationem. Et
propterea ratio entis habet sic transcendere
in suis inferioribus, quia desideratur ad
formalissimam eorum rationem ut prædi-
catum eorum quidditatlvum.

Si vero primum dicatur: ergo repugnat,
essentiam divinam quoad prædictum posi-
tivum includi in Paternitate per modum
transcendentis, nisi etiam imbibatur ibi-
dem quoad Filiationem, quam transepn-
dentaliter includit ut prædicatum quiddi-
tativum. Patet cpnsequentia : tum, quia
sublato praedicato quidditativo rei, tollitur
ipsa res : et ita si non includitur essentia
cum hoc pnedicato quidditativo ejus quoad
positivum, quod affert, nec includetur
prædicta essentia quoad suum positivum.
Tum etiam : quia propter hanc rationem
non potest imbibiti in quantitate ratio acci-
dentis absoluti quoad positivum, quod af-
fert. nisi etiam ibidem includatur ratio
entis, quæ in eodem accidenti per modum
transcendentis includitur.

Nec etiam referi, si secundo occurras, 139.
quod licet relatio, v. g. Filiationis, ut est s^
sub conceptu Filiationis, et. peculiaris ac ciru.
atoma· rationis relationis divinæ ut talis, £'um·
non possit imbibiti in Paternitate, bene ta-
men. ut est sub conceptu transcendentis.
Nam sic considerata non habet oppositio-
nem cum Paternitate, licet opponatur ei.
ut est sub proprio et peculiari conceptu Fi-
liationis, et ut constituit peculiarem pro-
prietatem personalem.

Explicabisque hoc triplici exemplo. Pri- e sph .
inum est generalissimi relationis, aut rela- 5alor
tinnis v. g. identitatis ut sic, si consideren-
tur. ut sunt communia communitate
rationis : sic enim non habent in actu exer-
cito oppositionem cum aliquo : quia, ut
sunt sub hoc conceptu, non respiciunt in
actu exercito terminum. Et ita eadem ra-
tione relatio Filiationis etiamsi esset com-
munis respectu omnium divinorum, et in
eis transcenderetur : non tamen idcirco op-
poneretur in actu exercito cum aliqua ex
formnlitatibus divinis. Quia hæc oppositio
in actu exercito non convenit ei, iit »1

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO

sub conceptu transcendentis, habetque osse communem, sed ut est sub proprio et peculiari conceptu relationis in actu exercito respicientis terminum.

Secundum est ejusdem relationis filiationis. ut per se relativa in actu signato. Nam sic constituit personam Filii : ei ut in actu exercito respicit Patrem, non constituit illam, sed potius supponit eam constitutam: ac proinde. si eidem relationi possunt convenire secundum diversos conceptus hæc duo munera ita inter se distantia, qualia sunt, constituere. et non constituere personam : eadem ratione secundum hæc duo munera, nempe, secundum quod est transcendens, et secundum quod est sub conceptu proprio proprietatis personalis Patris, poterunt ei competere hæc duo predicata inter se distantia, scilicet, opponi secundum posterius munus cum Paternitate, et non opponi illi secundum primum ex illis muneribus.

Tertium est attributi, videlicet, voluntatis divinæ. Nam etsi huic attributo, inest est sub conceptu voluntatis, competat, quod in actu exercito sit volitio, et amor omnium divinorum; nun tamen ul est sub conceptu transcendentis in omnibus aliis formalitatibus divinis : et propterea voluntas intime inclusa per modum transcendentis in intellectu, aut Filiatione, non tribuit illis, quod in sensu formalissimo sint actualis amor omnium divinorum ; sed ad summum, quod in actu signato id habeant, sive quod includant illud positivum, quod alias, dum est sub conceptu attributi voluntatis, habet in actu exercito esse prædictum amorum : ergo eadem ratione. licet Filiatio, ut est sub conceptu proprietatis personalis Filii, aifurtque illam carentiam u. 72 insinuatam, sit in actu exercito opposita cum Paternitate; non tamen ul est sub conceptu transcendentis.

IXJ.
Evana»
eit
aoliüfo»

Non igitur hoc refert. Quoniam huc ipso, quod relatio Filiationis includatur per modum transcendentis in Paternitate, oportet, ut ibidem imbibatur, ul est opposita ipsi, ibidemque conservet rationem opposita' respectu, ipsius. Et ratio videtur aiferta. Quoniam hoc est proprium rationis habentis se per inodum predicati quidditati transcendentis, quod si semel distinguitur virtualiter a ratione, quam transcendit, dum non est sub conceptu transcendentis sed sub alio conceptu ; debet, dum secundum illud positivum est sub prædicto

transcendentis conceptu. Ut. distingui etiam virtualiter ab eo, in quo transcenditur . Ergo Filiatio divina, quæ, ut est sub conceptu Filiationis, distinguitur realiter a Paternitate . debet adimo, dum quoad omne suum positivum est sub conceptu transcendentia inclusa in illa, distingui realiter ab ea. esseque ibidem per modum alicujus realiter distincti ab ipsa : ergo prædicta Filiatio, adhuc quatenus uffosita Paternitati, includeretur per modum transcendentis in illa.

Antecedens explicatur, et probatur. Tum ex eo. quod contingit in essentia divina, et attributis illius : quia (Ut num. 72 diximus) possunt considerari, vel ut sunt sub conceptu essentiae et attributorum, vel ut sunt sub conceptu transcendentium : et secundum priorem considerationem distinguuntur virtualiter ab his, in quibus transcenduntur, quia sunt communia et transcendentia per communitatem et transcendentiam rei, id est per modum rationalium singularissimarum afferentium. et constituentium proprias lineas : idcirco, dum sunt sub conceptu transcendentium, habent etiam virtualiter distingui ab illis, in quibus transcenduntur : propter quod essentia divina, adhuc ut transcenditur in relationibus, distinguitur virtualiter ab ipsis : quia distinguitur ab eis per modum rationis absolute», et relativæ : quæ distinctio uero potest non esse virtualis, licet talis distinctio tunc sit ex parte relationis distinctio virtualis includentis, et inclusi.

Tum etiam perspicua ratione. Nam cum prædicta transcendentia habentia, tam quod sint sub conceptu transcendentium, quam sub alio conceptu, retineant, quod quoad omne positivum, quod allerunt, sint sub utroque conceptu, et solum distinguantur quoad carentias illas diversas. rationis, quas dubio præcedenti explicuimus : oportet, ut omnem illam distinctionem, vel identitatem, quam ratione positivi afferunt cum aliis, ut sunt sub uno conceptu, afferant, ut sunt sub alio, ibidemque illam conservent.

Prima vero consequentia ex antecedenti patet. videtur. Tum. quia si hoc ipso quod aliqua formaliter sumpta secundum propriam et peculiarem suam rationem distinguatur virtualiter ab alia, in qua transcenditur. adhuc conservat illam distinctionem, etiamsi consideretur secundum illud conceptum transcendentis, et adhuc ul transcendens.

ô'iuPus. concipitur ut distinct.i virtualilur arc. in qua transcenditur : non est cur Filiatio, qîte, ut est sub conceptu Filiationis, HliOît sub conceptu transcendentis, distinguitur realiter a Paternitate, non habeat ii&lingui etiam realiter ab illa, dum est sub conceptu transcendentis. Tum etiam, quia cum Filiatio sub utroque conceptu, nempe, sui» conceptu Filiationis^ el trans- ONidiMilis dicat idem prorsus positivum, et (titione illius distinguatur realiter a Pater- njtatr, dum est sub conceptu Filiationis, mpotest non eodem modo distingui ab ili.i. ut est sub conceptu transcendentis. Maxime, quia omne positivum, quod semel realiter distinguitur ab alio, non potest, maucnte eodem sub utraquo realitate, non distingui semper realiter ab illo, nunquam- que valent per identitatem liberam ab im- perfectionibus inter se identibeari.

Secunda vero consequentia ex antece- doati, ct ex hac priori videtur perspicua. Quoniam in divinis ea solummodo distin- guuntur realiter, qua» sunt relative oppo- sita : ergo si Filiatio, quatenus transcen- ikusiti Paternitate, distinguitur realiter ab illa. »»† secundum quod sic distincta trans- cenderetur in ea, non posset non trans- cendi in ipsa, quatenus esset ei realiler opposita.

Confirmatur. Quoniam alia predicata ex trn? suo transcendentia conveniunt *«· Innscendentibus divinis, quatenus sunt *** Innsceudnntia : et ideo essentia divina, ut hal·»» rationem transcendentis, conservat, ulrsl sub conceptu, quod sit ens divinum. øκ*I sit bona, perfecta, et umi unitate ab- luta : ergo si Filiatio divina v. g. posset fssesub conceptu transcendentis in Pater- nitati*. conservaret ibi, quod esset una cniuto relativa : ergo quod esset distincta realiter a sua correlatione, eique realiter opositið. Patet consequentia. Quia unitas relativa, ut talis, non potest esse secun- d ini id positivum, quod dicit, nisi in or- dm» ad suum correlafivum : atque adeo, obi ima cum distinctione, et oppositione n-ali cum illo.

Nec evinpla, quæ in favorem hujus si>- laiioB adducta sunt, ei favent. Non qui- ·i·»»¶ primum. Nam hoc potius contra eam militat : ex eo quod idcirco generalissi- murn piationis. el relatio identitatis ut sic ton habent m actu exercito referri. quia i 21 ψ π habent sub illa pnecisiopp, el commu- nitae rorrvlathtim cui relativi» opponan- tur ; .">{quidem nequit dari duplex grnera-

lissimnm, nec duplex relatio identitatis ni sic. At tandem dato, quod haberent termi- num. sunt relationes in communi; non vero in singulari : et propterea nequeunt in actu exercito realiter referri ad suum cor- relalivum, dato quod illud haherent. Cu- terum Filiatio divina esi relatio disquipa- rantia habens terminum sibi proprium, scilicet, suum corrnlativnm, quod esi Pa- ler : et datu, quod esset transcendens, et communis respectu divinae essentia, ac proinde respectu Paternitatis, in qua ea- dem essentia divina includitur, deberet esse transcendens, et communis communitate rei, sicut attributa, et prædicta essentia. Et ita non est, unde re ipsa non haberet referri in actu exercito ad suum correlali- vum, opponiippte ei realiter relative, ab eodem que realiter distingui : tum, quia id ex dictis patet : tum etiam, quia omnis re- latio in singulari acoqda debet reipsa hoc habere.

Et similiter secundum exemplum non favet eidem solutioni. Quoniam Filiatio v. g. adhuc ut dicit esse *ad* expresse, et in actu exercito, habet constituere personam Filii, ut quæst. 40 ari. *I* dicemus. Cæterum adhuc dato, quod sic sumpta non consti- tueret personam, sed supponeret illam constitutam, ac proinde sufficeret oppositio relativa, esseque. relativum in actu signato ad constitutionem divinae persona» : nihi- lominus prædicta relatio secundum munus transcendentis sumpta deberet, propter ra- tionem traditam, includi in essentia, et Paternitati», ut distincta virtualiter ab illa, el realiter ab ista*

Ad tertium exemplum etiam constat ex dictis, esse disparem rationem. Nam quod voluntas ilivina v. g. sub conceptu attri- buti sit actualis amor omnium divinorum sub sua propria, et formali ratione objecti- va, non vero sub conceptu transcendentis, non provenit ex defectu alicujus positivi, quod ei desii, ul est sub conceptu transcen- dentis; quod tamen afferat,ut est sub con- ceptu attributi, ut ex dictis num. 133 constat ; sed ex defectu caitmtia ibidem in- sinuatu?. quæquè requiritur ad hoc, ut vo- luntas divina concipiatur sub conceptu amoris omnium divitiorum, et ut terminata ad propriam rationem objeclivam ilivina- bonitatis.

Cadorum sicut. <piod eadem veduntas distinguatur eodem modo ab aliis rationi- bus divitiis, non ducit ortum o.x dirta ca- ronlia, sed rx positiva formalitatp, quam

Non fatet

dom exetr- piuu

Neqnt lortiu.n

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

seeum fort : bicoque eodem modo distin-
guitar ab illis, ut est suh cniireptu trans-
cendentis. et ul est sub conceptu attributi :
ita distinctio, ac proinde oppositio in actu
exercito, qua· est inter Paternitatem, el Fi-
liationem. proveni! ex earum positivis for-
maliiatibus : ct propterea ubicumque sint,
et quocunque modo comparentur, debent
reipsa conservare, ut ibidem suut. hanc
ilisfunctionem. el oppositionem. Et ita. si
Filiatio esset j»er modnm transcendentis
inclusa in Paternitate, ibidem, et ut ibi-
dem esset, deberet ei opponi realiter ab il-
iaque realiter distingui : quod tamen
pugnat cum natura transcendentis, nec non
et cum summa simplicitate Dei. ul ex se.
et ex dictis constat.

£ III.

ûbjtcliù wl'i/ida, et rjus soln!to.

138.
Objectio
MUtfl
digna.

Nec oliest, si cum Juniori quodam obji-
cias, essentiam divinam esse intra suam
lineam ens per essentiam : ac proinde di-
cere ipsam rationem entis per essentiam,
pi omnino irreceptam : ergo intra suam
lineam includet omnem excoeilabilem for-
malitatem : ac proinde et omnes relatio-
nes : istæque non erunt oppositæ quoad
inclusionem rarum in prædicta essentia.
Patet consequentia. Quia sicut albedo om-
nino irrecepta dicit totam speciem albedi-
nis : et natura Angelica Gabrielis dicit
totam speciem : ex eo quod Gabriel impor-
tat formam irreceptam. Et tandem, si fla-
retur aiiimalilas irrecepta, esset ibidem
lotum genus animalitatis. ita ut non esset
unde species multiplicarentur, ha ipsa en-
tih»s per essentiam, seu nulla ratione irre-
cepta, qualis est entilns divina* essentia·, ut
essentia et natura divina est, dicet omnem
rationem eutitatis, seu omne ut sic loqua-
mur genus entis : ne proinde dicet etiam
ipsas relationes, quæ ad genus entis
spectant.

133.
Ilütxljtio
objectio-
nis.

Non itaque huc obesi. Nam si nomine,
entis per essentiam intelligatur ipsum *esse*
per essentiam, prout esi omnibus modis
idem, ac ipsum *exister?* per essentiam, se-
cundum quam rationem constituit ipsam
lineam natmæ, tanquam una r\ rationi-
bus ejus iindæquatis, et ex parte solius
modi concipiendi distinguitur ab aliis, qua*
præcisc spectant ad lineum natune. ut
totno I tractatu 3 disput. \ a num. 6 dixi-
mus : tunc verum est, inchulerc intra pro-

priant lineam omnem excogitabiloin ratio-
nem entis, seu existentin·, qua· est in
divinis : siquidem sola essentia divina ha-
bet propriam existentiam ad suam üih miii
spectantem : el cwtera alia existent per
existeuliam ejusdem essentiaë. Sicut eliaín,
si nomine entis per essentiam intelligatur
ens. quod non est al» alio, nor. tanquam n
rausa, nec tanquam a ralionè a priori, tunc
etiam esi verum, includere intra propriam
lineam omnem excogilabilem rationem en-
tis a se. Attamen ex eo, quod essentia di-
vina his duobus modis sit ens a se. seu
ipsum *esse* irreceptuin, non sequitur, inclu-
dere intra suam lineam relationes, qua*,
uec intra propriam lineam, el ratione imus
existant. nec sunt entia a se, prout ens a
se dicit ens talis conditionis, ul non sit ab
alio, sive tanquam a causa, sive tanquam
a ratione a priori : siquidem relationes
oriuntur, aut quasi oriuntur ab essentia
divina tanquam a ralionè a priori. ß

Si autem ens a se, sive entitas a se acci-
piatur pro eo, quod non est ab alio tanquam
a causa, præscindendô tamen, an simul
habeat non esse ab alio tanquam a ratiuno
a priori, et ab hoc. quod est, non esse al»
alio solum tanquam a causa : tunc falsum
est, essentiam divinam intra propriam li-
neam. et ex vi illius includere omnem ex-
cogitabilom formalitatem, tanquam aliquid
sua· linea·. Quia ratio htec entis a se nou
constituit lineam aliquam quasi atomam;
sed lineam quondam quasi subalternam,
quæ petit iivididi per distinctas quasi ratio-
nes differentiales diversarum linearum : ct
divisa per unam quasi ditïerenliam utiuis
linea·, spectat ad illam lineam; et non a«l
alteram : quia est ratio quædam communis
præciso communitate rationis. | *3

Nec obest id. quod in hac objectione di-
citur. nempe, hanc rationem entis esse
irreceptam in aliquo tanquam in subjedò.
Quia hæc multiplicitas non provenit ex li-
mitatione, ac proinde ex eo, quod ratio illa
entis sit modo dicto recepta; sed ortum du-
cit ex summa eminentia illius fnrmalitatis,
quæ identalicat sibi omnia divina. qua*que
ratione sua? eminentia· petit, ut æquivaloat
pluribus ut pluribus, atque adeo pluribus
spectantibus ad diversas lineas : et per con-
sequens. qnod a»'tu sint ih ea plures. ct
distinctu· linea· quasi speciliceili versæ.

Pulc-tque hoc explicari exemplo naturæ
I ure intellectivæ reperta· in Angelis, quæ
quidem multiplicatur secundum speciem
per diversas rationes dillurentiales, non
qubiem

DISP. V, DDB, IV.

quidem materiales, sed formales. Et ideo, licet Angelica natura ut sic sit forma irre-
eepia in aliquo tanquam in subjecto, ac
proinde nequeat numero multiplicari :
nihilominus potest per dilferentias for-
malos multiplicari et dividi. Ita ergo in
præsenh, proportionem servata, est dicen-
dum. Et propterea in divinis nulla datur
multiplicatio numerica; sed si quæ est
Tirtualis distinctio, attenditur penes dis-
tinens virtualiter specifico, aut quasi spe-
cifice rationes formales.

MI. Unde, exempla in hac objectione adducta
4^1 nihil contra ea, quæ diximus, convincunt.
Nam albedo, et natura Gabrielis sunt talis
conditionis, ut quælibet ex illis dicat uni-
cam lineam atomam : et ita huc ipso, quo
concedantur omnino irreceptro, et per se ac
ratione sui subsistentes, dicunt totam ra-
lonom speciei albedinis, et speciei naturæ
Angelica). Et tandem animalius licet da-
retur irrecepta in aliquo, quia tamen non
perse, et ralionem sui subsleret, sed qua-
tenus identificata cum aliqua ratione diffe-
rentiali specie diversa ab aliis rationibus
differentialibus ejusdem animalitatis, quia
ft se non constituit lineam atomam : prop-
Urea <c contracta per unam rat onem dif-
ferennalcm non diceret totam animalita-
tein. Sicut etiam ratio entis a se, tertio illo
rcedo ex nuper diet's sumpta, quia consti-
tuit lineam subalternam, ac proinde non
subsistentem per se, et ratione sui, sed ut
identificata, et determinata per rat ones
quasi differentiales aliarum linearum : id-
circo prout contracta, aut quasi contracta
p-r rationem quasi differentialem divinæ
essentiæ non dicet totam rat onem entis,
quæ est in Deo, tanquam aliquid suæ li-
neæ : licet, quia omnes lineæ divinæ, et
absolutæ incluluntur ad invicem in se
ipsis: propterea etiam essentia divina in-
cludit per modum transcendentis omnes
alias lineas ut ea. quæ ibidem conservant
rationem positivam propriarum linea-
ram.'

S IV.

Assertio posterior,

Dicendum est secundo, relationes divi-
r- wCsse quodammodo de intrinseca ratione
divinæ essentiæ, sive naturæ divina», idest,
Unquam molos. aut quasi modos inlrinse-
ejus, seu (quod in idem quoad prtesens
r^bt, quodque notandam peculiariter est)

esse modos, aut quæi modos intrinsecos,
et (ut sic dicamus) essentielles illius.

Assertio hæc, si attente cons deretur,
est germana conciliatio duarum sentent a-
rum primo aspectu inter se quodammodo
pugnantium, quas statim referemus, et ex
dicendis in ea ad concordiam redigemus.
Consulto autem in illa diximus, *relationes
divinas esse quodammodo de intrinseca ra-
tione essentix, sive naturæ Dei*. Quia esse
de intrinseca illius ratione tanquam modos
ejus, est conditio diminuens, et extrahit
illas ab hoc, quod est, esse de intrinseca
ejus ratione per modum pnedicati quiddi-
tativi. ac proinde j er modum pnvdicati
transcendentis, aut rationis quasi dillcren-
tialis : et per consequens ab hoc, quod est,
esse simpliciter, et sine addito de mtr.nseca
illius ratione : et tantum denotat, e.-se mo-
dos, aut quasi modos intrinsecos, et indis-
pens ibiles ejus, et tandem esse quasi mo-
dos, qui intra latitudinem modorum sunt
(ul sic dicamus) essentielles, idest, talis con-
ditionis, ut convenient Deo ralionem suæ
essentiæ et natura? : adeoque. intimo, ut ex
negatione cujuslibet ex illis sequatur per
bonam consequentiam, et a posteriori ne-
gatio, et destructio d vime essentiæ : ex eo
quod i olit esse semper actu, et indispensa-
biliter sub illis, et de intrinseco ac quiddi-
tativo illius conceptu est, esse id, quodac«u
communicatur ad intra : ac proinde exigit
habere actu, et indispensabililer omnes
modos aut quasi modos, qui desiderantur
ad hoc, utpninl.cia essei t a communicetur,
conveniatque ilii id, quod de illius conceptu
est, nempe, esse id, quod idemmet numero
existons pluribus communicatur.

Nec minus assertio ista, quam praece-
dens, est D. Thornæ loco relato num. 130.
Nam propterea dixit, communia esse de
conceptu propriorum, non tamen e contra :
quia per hoc absoluto significatur, propria
non esse de quidditativo conceptu commu-
nium. Sicut, cum dicitur communia esso
deconceptu propriorum, hoc denotatur. Non
vero, ut excluderet propria a ratione mo-
orum, aut quasi modorum intrinsecorum
respectu divina essentiæ : quin potius S.
Doctor sæpe affirmat, relationes esse mo-
dos, aut quasi modos intrinsecos divinæ
essentiæ supponentes eam constitutam, ut
ex supra dici is patet. Et ideo assertionem
hanc sic ihtellectam, credimus, esse com-
munem inter Theologos.

Ratio autem fundamentalis illius desu-
mitur ex eodem S. Doctorc. Quoniam re-

Probator
testi-
rnuuio
l) Tho-
ron-.

DISPUTATIO VI.

De divinis relationibus quoad rationem, secundum quam dicunt, vel non dicunt perfectionem.

Semel explicata identitate relationum divinarum cum essentia Dei, et quomodo solum virtualiter ab illa distinguantur, statim pulsat animum inquirere, an relationes, quatenus distincte virtualiter ab essentia, dicant perfectionem secundum suam propriam rationem formalem, seu secundum suum esse *ad*. Et licet disputatio hæc posset etiam infra quæst. 42 art. i excitari : nam ibi D. Thomas de hoc agit, ut ex jam dicendis patebit : quia tamen expositores in hoc articulo, sumpta occasione ex his, quæ Angelicus Doctor in solutione ad 3 hujus articuli docet, de hoc tñctant : propterea, nec non et ob illa, quæ modo dicebamus, disputationem hanc disputationi procedenti annectimus.

DUBIUM I.

Dirum relationes divinæ, ut distincte virtualiter ab essentia Dei, afferant perfectionem ?

Consulto in titulo inquiritur de relationibus divinis, ut distinctis virtualiter ab essentia Dei : quia de eis, ut identificatis cum divina essentia, planum est, afferre totam perfectionem ejusdem essentia. Et licet tam in hujus, quam in sequentis dubii titulis tantum fiat expresse mentio de perfectione : tamen implicite etiam inquiritur utrobique de bonitate : an nimirum relationes divinæ importent bonitalem.

Bonitas autem et perfectio licet re ipsa unum et idem sint, et ita utraque importet fundamentum, et causam appetibilitatis : attamen, ut optime notavit Cajetnnus super quæst. 5 art. I bonitas affert fundamentum, proximum prædiciaæ appellirilis : qnia sola bonitas significat rationem fundandi appetibilitatem, et eam proxime fundat et causât : ita ut, quo aliquid propius accedit ad bonitatis rationem, ro magis exprimit rationem fundantem appetibilitalem.

Cæterum perfectio non est ratio proxima fundandi appetibilitatem , sed voluti fundandi ipsam rationem bonitatis. Nam ex eo, quod aliquid sit perfectum in ordino a se, oritur, ut sit perfectivum alterius, sen

lationes divinæ terminant divinam essentiam jam constitutam, determinahcquo illam ad v. g. Patris : el ita intime ad eam requiruntur, ut nec esset fæcun.la, nec haberet rationem naturæ infinito perfects, si eis careret : ergo sunt moli, aut quasi modi intrinseci illius, et (ul sic dicamus) essentielles. Patet consequentia. Quia lioc. et nihil amplius, intendimus per hoc, quod relationes sint modi, aut quasi modi intrinseci, et (nt sic dicamus) essentielles divina? essentia*. Sicut per hoc, quod dicatur, subsistentiam Petri esse modum intrinsecum, et connaturalem illius, nihil aliud intenditur, nisi quod terminat naturam illius, deienninatque illam ad *esse* personale, et est talis conditionis, ut per ablationem ojus, saltem naturaliter, destrueretur Petrus : ergo, etc.

Ex quo etiam optime intelligilur (ul per hoc tacita quædam obiectio solvatur) quomodo licet relationes sint hoc modo de intrinseca ratione essentiaæ, scilicet, ut modi intrinseci illius, non tamen cuicunque conventi divina essentia secundum se, debent omnes isti modi convenire : ac proinde Patri poterii convenire divina essentia secundum se sumpta, non tamen Filiatio.

Et ratio est. Quia cui convenit aliqua essentia secundum se considerata, non e-t necasse, ut convenient eo ipso omnes ejus modi, sed tantum omnia prædicata quidditaliva illius, ut patet in Petro, cui competit essentia hominis secundum se. et per consequens cuncta illius predicate quidditativa. non tamen idcirco competunt ei omnes modi illius, quales sunt hæcceitas v. g. Pauli, aut ejus subsistentia : quamvis, ut nulli dicunt, modi hi sint talis conditionis, ut si implicarent, non esset natura humana ejusdem rationis, ac nunc est : quippe qua non esset modilicabdis per tot modos, tolque subsistentias, per quot nunc est modificabilis.

Potostque hoc magis explicari exemplo cnt,si cujus rat,° hcel essentialiter superior respectu substanti.e, el accidentis, et cwe *per m*, et *in alio* sint modi intrinseci illius : nihilominus, dum transcenditur in substantia, non oh id includitur in ilia una cum predicts modis : quia modi isti tantum sunt intrinseci illi, tanquam modi, non tamen tanquam prædientum quidditolivuin illius. El propterea, quia hoc quod est dicere reniitotem, seu quid capax realis p.tistoniiu», esi prædicalum quiddilnlivum

entis, ac proinde est absolute et simpliciter de ejus conceptu, et essoniia, non poleM ens transcendendi in suis inferioribus, quin una cum ratione ista, et predicate quidditativo in eis imbibatur.

Ex dictis dux senlenliæ prima aspectu opposite conciliantur.

Ex quibus omnibus facile de luditur conciliatio duarum ?entent arum. qua* primo aspectu videbantur contrarie. Prior est, relationes divinas non esse de essentia essentiaæ, et naturæ Dei. Pro qua refertur Torres in bac q. art. 2, Zumel ibidem quæst. 3, Arrubal disput. 101 cap. 3, Suarez lib. \ de Trinitate cap. 5, Granado tomo 3 in I partem tract nu 3 disput. 4 sect. 2. Posterior vero est, relationes divinas esse de essent a ipsius essentiaæ, et naturæ Dei. Pro qua adducitur A'alentia l de Trinitate Va^u cap. 29, Bannez in præsentii dubio 3 in so- bih k. I lut. ad 6 ubi etiam refert Cajetonum supra à quæst. 27 art. 2 nd 3.

Ex dictis igitur hro duæ sententiaæ facile conciliantur. Quoniam auctores prima» sententiaæ tantum volunt, relationes divinas non esse de e-sentia. divinæ e?sentiaæ ahsolute el simpliciter loquendo, idest, vel per modum prædicali essentialiter traiiscendeniis, aut per modum rationis quasi differentiatiss; non tanren negant, nec negare possunt, esse modos, aut quasi modqs intrinsecos, et indispensaldespjus, ac proinde esse de essentia divinæ essenliæ, cum hoc addito diminuyente, nempe, tanquam modos ita intrinsecos, et indispensables, ul ex negatione cujuslibet ex illis sequatur per bonam et legitimam consequentiam negatio, et destructio divinæ essenliæ. Quia, ul jam tetigimus, licet non sit do conceptu divinæ essentia' esso communicatam actu tribus personis divinis, ita ut lotum, quod in hoc includitur, sit prædicalum ejusquid-dilativum, ac proinde et ipsæ personæ sint de illius quiddiatiivo conceptu : est tamen de ejus ratione el conceptu quiddiatiivo esse id. quod idem met numero existens communicatur in ntraque processione, quodque est netu imribus personis : in una quidem, nempa in prima, a se. id est, non nb alm; in aliis vero, mediis processionibus. Constat autem, quod ad hoc, ut essontiaæ divinæ conveniat hoc quidditalivum pnediculum, nempe, esse id, quod wr artu

acta in tribus personis, requiritur indispeosabililer posilio trium relationum personalium, tanquam trium quasi modorum dclonnlnanlium, el fornraliler trahentium illam, ad hoc ul sit, v. g. In Patre, et ibi sit Pater, etc.

Et similiter auctores secundæ sontentire dum aiunt, relationes esso de essentia diviaæ essontiaæ, nolunt, esse de quiddiatiivo ejus conceptu, ac proinde comparari cum ea, vel per jnoduin prædicati transcendentali, aut esseniniitiier superioris, ajit tandem per modum rationis quasi dUVerentialis» et atomic respectu divinæ essentiaæ, ul inloenli illos constabit. Et propterea negant, quod, etsi relationes sint de essentia divinæ ôsentiaæ, debeant singulae in singulis una cum eadem essentia includi : rationemque hujus reddunt, ex eo quo.l non sunt de essentia divinæ essontiaæ per modum præditali quidditativi. Quare solum volunt, rehiones esse modos intrinsecos, et (ut sic dicamus) quasi essentielles, in sensu explicalo, divinæ essentiaæ. Et ita expresse ad-dant, esse de essentia prædiciaæ essentiaæ cum hoc addito, nempe, tanquam modos, Mesl, ea (ut sic dicamus) inlrinsecitate, quæ modis intra latitudinem modorum convenire potest, nempe, quod sint adeo intimi, et intime petiti, ut ex negatione, et destructione illorum sequatur per bonam consequentiam, et a posteriori negatio, et destructio divinæ essentiaæ.

unde hunc modum inirinsecitatis explicant exemplo quodam probabili naturæ Angeli Gabrielis, respectu cujus, dicunt, esse intrinsecam suam hnceitatem ; non qaidem tanquam prædicalum quidditativum, cum hacceitas, seu differentia individualis Gabrielis supponat naturam ejus in (*H* naturæ constitutam ; sed tanquam mo- ilum ejns intrinsecum, et (ut sic loquamur) essentialem, seu indispensablem, qui est talis conditionis, ut proveniat ab eadem es- «entia, et adeo sit connexu^ura illa, quod ex ablatione ejus sequatur a posteriori ablatio, et destructio prædiciaæ essentiaæ.

Quare, necesse non erit aliqua argumenta a quavis ex his sententiis adducti in medium proferre. Quia argumenta pri-senlenliæ probant nostram primam a<?ertionem, et non obstant his, quæ in secunda assertione diximus. Sicut et argumenta poslremæ sententia? suadent secundam assertionem, et non pugnant cum priori, ut intuitu illa patebit.

... i t

conveniēns alien : et cū eo quod sit con-
veniēns alien, et perfectivpm ejus ortum
ducit, quod sit ab eo appetibile.

3.
Ideu.

Qua doctrina desumpta est a Cajetam»
ex D. Thoma supra in prutrinio qua\stious
4 ubi nt redderet rationem, cur post
quæstionem de perfectione statim institue-
bat quæstioncm de bonitate, sic Angelicus
Doctor. Doctor inquit : *Post considerationem divinæ
simplicitatis, de perfectione ipsius Dei dicen-
dum est. Et quia unumquodque, secundum
quod perfectum est, sic dicitur bonum : primo
agendum est de perfectione divina : secundo
de ejus bonitate.* Sed de his fusio sermo in
sequenti tomo tractatu l disput. l redibit,
ubi hæc eadem magis explicabuntur.

... 4

U

... i t

Consulto autem in titulo non inquiri-
mus an relationes divinæ, ut modo dicto
distincta?n essencia, afferant jærfectioneni
virtualiter distinctam n jærfectione ejusdem
essentiæ? quia hoc in sequenti dubio dis-
cutiendum est ; sed an, ut virtualiter dis-
tincta ab essencia, afferant infinitam per-
fectionem ? sive illa sit distincta ab infinita
perfectione essentiæ divinæ; sive sil ea-
dem mot perfectio essencia illis communi-
cata, ut dubio sequenti probabimus.

Et licet decisio hujus dubii salis constet
px his. quæ pro præcedenti diximus, ut in
assertione nostra breviter notabimus : quia
tamen Scotos affert quædam argumenta so-
lutione digna, et eorum solutiones rem hanc,
aliquantulum illustrabunt: idcirco dubium
huc ad rem istam magis elucidandam bre-
viter discutimus.

Seotas.

*Ex mente D. Thomæ dubium breviter
resolvitur.*

Cuilicta-
sio.

Cour
Gen. Vi.

Dicendum ergo est, relationes divinas,
adhuc ut distinctas virtualiter ab essencia,
allerre l>erfrcliouem infinitam. Assertio
hæc sic intellecta, ul in explicatione tituli
diximus, videtur esse diffinita in 6 Synodo
generali actione 18 ubi dicitur : *Credimus
unam subsistantiam in tribus subsistentiis : uni-
talem, propter naturalem unionem, ac do-
minationem: Trinitatem vero propter subsi-
stentiarum perfectionem : subsistentia? au-
tem Trinitatis in divinis dicunt relationes.*
Et deinde hoc ipsum videtur contineri in
illo Prætationis Missa» Sanctissima* Trini-
tali? adducto a D. Thoma in argumento
Sed contra hujus articuli, ubi de relationi-
bus. adhuc ut distinctis virtualiter ab es-
sencia. significatur osse adorandas, et, ut

h.Thom.

docet D. Thomas, non debent adumri qua-
licumque adoratione, sed adurattone la-
irin'. ad quam requiritur. ul quod sic ado-
natur, nHerat infinitam perfectionem. Et
tandem eadem assertio aperto sequitur ei
his. qua ex D. Thumn, et ejus discipulis
dubio precedent! adduximus, cumque by-
nent omnes Theologi ibidem relati, et du-
bio sequenti referendi.

Ratio autem prior, et fundamentalis il-
lius ex Angelico Doctore locis ibidem cita-
tis desumpta reduci potest ad liane breveinausw-
formam. Quoniam relationes divinæ, ad-
huc ut \irtualiter distincta? ab essencia, in-
cludunt illam per modum transcendentis :
quia distinctio carum ab essencia non est
distinctio virtualis excludentis, ot exclusi,
sed includentis, et inclusi, ut loco citato
latius diximus : ergo ut sic distincta» affe-
runt infinitam perfectionem, seu saltem
totam perfectionem essentiæ. Sicut quia
humo, adhuc ut distinctus virtualiter a sua
animalitate. distinguitur ab ilia per distin-
ctionem vinualeni includentis, et inclusi,
idcirco ut sic distinctus alfert saltem per-
fectionem ejusdem aimalitatis.

Nec obûst. si dicas, quod relationes <li-
vina? licet includant divinam essentiam per
modum transcendentis, et divina essencia
consistat in ipso *intelligere* : non tamen
idcirco communicat relationibus, ut iu eis
inclusa, quod intelligant : et ita hæc pro-
positio. *Spiratio activa intelligit*, non est
concedenda in sensu formali : ergo licet
essencia divina sit infinita perfecta, et in-
cludatur per modum transcendentis in prae-
dictis relationibus ; non tamen idcirco com-
municabit eis suam infinitam perfectionem,
ut p\ paritate rationis constare videtur.

Respondetur enim negando consequē-SiN*
tiam. Et ratio disparitatis est, quod *intelli-
gere*, et denominatio intelligentis convenit
essencia divina, ut habet rationem essen-
tiæ et natura; non vero ut habet rationem
transcendentis. Et propterea sola essencia
divina, et id,*lui communicatur pndicta
essencia sub conceptu essentiæ» sive natu-
ra divina intelligunt per prædictam intel-
lectionem primordiale, in qua divina Da-
tura consistit. CaUerum ratio bonitatis et
perfecii'»nis est de pnrdicatis. quæ ex gi?-
nere sim possunt, adhuc sub pnqiriū con-
ceptu jærfrclionis. convenire essentiæ divi-
na\ ut habet rationem transcondenlis : Pt
per consequens queunt etiam conqiclere
iis. in quibus essencia sic sumpta trans-
cenditur ; ex eo quod saltem ipsa sic in-
clusa

clusa caninum icet illis suam perfectionem.

Nec etiam <diest, si secundo contra eamdem rationem objicias, quod etsi ex ea samiat, relationes divinus, prout sunt in afferre |>erfecli(mom ; non tamen eam importare, ut sunt præcisæ ab essentia : siquidem ratio importandi perfectionem est non es>c præcisam ab essentia, sed illam includere : hoc autem videtur inconveniens : nam sicut. quidquid est in Deo sub quavis præcisione est aliquid Dei : ita debet dicere, aut includere infinitum perfectionem.

Respondetur enim negando assumptum. Quoniam, ut ex dictis patet, licet relationes divinæ possint concipi, non concepta expresse essentia divina : in illo tamen conceptu debet implicite includi prædicta essentia : et ita non minus sunt impræstintlibiles ab inclusione, divinæ essentiæ, quam homo a sua animalitate.

Nec obstat, si urgeas, Paternitatem v. g. posse concipi,, ut secundum se totam incommunicabilem : siquidem potest concipi, ut secundum se lutam est constitutiva, et distinctiva personæ Patris : quod quidem non habet, nisi quatenus secundum se totam est incommunicabilis : ergo poterit concipi, ut omnino præcisa ab essentia. Patet consequentia. Quia si. quatenus sic concipitur clauderet essentiam, non conciperetur. ul secundum se totam incommunicabilis.

Respondetur enim, Paternitatem posse concipi, ut secundum se totam incommunicabilem, si illa particula, *secundum se lotam*, sumatur cathegoreinatrice, id est. denotet, quod secundum totum id, quod ifTert, simul sumptum nequit communicari : siquidem conjunctum illud, quod quasi resultat ex essentia divina per modum transcendentis, et ex *ad* Paternitatis secundam ea. quæ affert ex vi propria) linea-, nequit communicari Filio : ali0qui ipsa Paternitas esset ei communicabilis. Cætermn non debet concedi, Paternitatem secundum se totam esse incommunicabilem, si illa particula, *secundum se lotam*, accipulursyncalhegorematrice, id est, denotet, quod secundum quamlibet (ul sic dicamus) partem sui est incommunicabilis : siquid*tn quoad essentiam ibi inclusam communicari potest; licet quantum ad ipsum W nequeat communicari. Unde non sequitur, non includere essentiam: sed potius neo, quod secundum se totam cathegorematrice sumptam sit incommunicabilis, vero secundum se totam syncathego-

romalico, sequitur, includere aliquid comiminicabile. nempe, divinam essentiam.

Secunda, principalis ratio assertionis desumitur ex variis locis D. Thoma* statim referendis. Nam relationes diviuæ, adhuc ut distinctæ ah essentia, sunt objectum congruunt divinæ dilectionis, cl a Deo necessario amantur. ut constabit ex his, quæ infra quæst. 51 artic. 2 dicemus. Et deinde, quatenus sic distincta', possunt terminare naturam v. g. humanam, et quamlibet aliam naturam creatam, imo plures. el plures usque in infinitum naturas creatas. ut docet idem S. Doctor 3 p. q. art. I. Et Undem, quatenus sic distinctæ ab essentia, sunt incomprehensibiles a creaturis. ut constat ex illis, quæ tradit D. Thomas supra q, 12 art. 8; ergo prædictæ relationes afferent infinitam perfectionem. Patet consequentia. Quoniam id, quod necessario amatur a Deo, debet afferre perfectionem, seu bonitatem; non qualemcumque, sed infinitam. Et similiter, quod potest terminare plures. et plures naturas usque, in infinitum, oportet, ut afferat perfectionem infinitam. Quoniam ex perfectione quodammodo provenit, ut possit terminare alienam naturam : ac proinde ex inlinita perfectione debet eodem proportionali modo provenire, quod queat terminare infinitas naturas. Et tandem, quod est incomprehensibile a creatura, oportet, ut sit infinitæ perfectionis. Antecedens autem prælerquam quod est D. Thomæ, quoad omnes suas partes potest probari ex eo, quod persona* divinæ, quæ dicunt relationes. necessario amantur a Deo : et nisi possent terminare quamlibet naturam creatam, essentque incomprehensibiles a creaturis, essent linitos in terminando, et in sua cognoscibililate : quod repugnat personalitatibus divinis.

! II.

Opposita sententia, duo priora illius fundamenta, cum responsionibus ad illa.

Pro contraria tamen sententia, nempe, relationes divinas, ul virtualiter distinctas, a divina essentia, nullam afferre perfectionem ; quamvis, secundum quod sic distinguuntur. non dicant imperfectionem, referuntur Scotiis in I dist. 8 q. 5 in sine et iu 3 dist. I q. I S *secundo*, et q. i et Quodlibeto 5 art. 1 et 2 Durandus in 3 dist I q 3 n. 13 et alii.

o.
Sccao-
dw
ci pr»n-
ribaie
faodj-
UCH14J8I
aper-
tionis.

D.Thom.

|O.
OppoMb
'c»Irn-
IÜ.

SOOt3«.

Dannd.

Probatat primo. Nam Filialio v. g. tice
weniorâ. dñeît perfectionem simpliciter simplicem,
nec perfectionem secundum quid : ergo
nullam. Antecedens quoad primam partem
viifetar perspicuum. Quoniam perfectio
simpliciter simplex est illa, quæ in quoli-
bet *est melior ipsa, quam non ipiaf et qutr-
HM incompassibilis cum ipsa* : constat
nutem, quod Filiatio non est melior Pater-
nitate niemnpossibili cum eadem Filiatio-
ne, Quoad secundam vero partem etiam
constat. Quoniam perfectio secundum quid
est perfectio diminuta, el limitata, quæ
proinde nequit enti undequaquo summe
perferto, quale est Deus, convenire

thhi.'ar. Respondetur, Filiationem, adhuc ut vir-
tualiter distinctam ab essentia divina, di-
tor* seu ini|K»rtare perfectionem simpliciter
simplicem : quia saltem affert totam per-
fectionem essentiæ in illa per modum
transcendentis inclusam : perfectio autem
essentiæ est perfectio simpliciter simplex.
Et ad probationem in contrarium dicendum
est, quod cum dicitur, perfectiinnem sim-
pliciter simplicem esse illam, quæ.in quoli-
bet *est melior ipsa, quam non ipsa, el qux-
libtl incompassibilis cum ipsa*, non est
sensus, quod in quolibet supposito illius
natum? sit melior ipsa, quam non ipsa;
sed. quod in proprin individuo talis natu-
ræ sit melior ipsa, quam non ipsa : hoc
autem optime verificatur in Filiatione.
Nam licet respectu suppositi Patris æterni
non sit melior Filiatio, quam non Filia-
tio : attamen in individuo Deitatis. quod
est commune tribus personis divinis, me-
lior est Filiatio, quam carentia illius. Et
similiter melior est illi Paternitas, iipc non
Spiratio activa, et passiva, quam carentia
harum relationum. Et propterea indixi-
dunni Deitatis est simul omnes istæ qua-
tuor relationes.

D. Unde, cum in diffinitione perfectionis
simpliciter simplicis additur, debere esse
meliorem in quolibet, quam quævis alia
incompussibilis cum ipsa, non intelligitnr
do fornmlitatibus. aut rationibus impos-
sibilibus in quolibet supposito illius natu-
ræ ; sed de impossibilibus in individuo
proprio talis naturæ : ac proinde, quoad
prawns attinet de formalitatibus incom-
possibilibus in uno ot eodem individuo
Deitatis. Et ita ad hoc ut Filiatio divina
sit molior qualibet alia incompassibili cum
ipsa, non est necesse, ut sit melior, quam
Paternitas : quia licet ivtruque sit incom-
passibilis in una et eadem persona et sup-

posito; sunt tamen nmbæ compnssÜiilee in
uno et eodem individuo Deitatis : et
consequens satis est Filiationi, ad hoc nt
sit perfectio simpliciter simplex, quod «h
melior qualibet alia ratione impossibili
eum ipsa in unico ot eodem individuo Dei-
tatis.

Quomodo autem. Pt qua ratione dicatur.
Filiationem esse meliorem individuo Dei-
tatis, quam non Filiatio : an nimirum,
quia in ipso ponat aliquam bonitatem, aut
perfectionem relativam? an vero, quia
nisi perfectio essentia» ei communicaretur,
tunc a posteriori sequeretur, prædictam
essentiam non esse infinite perfectam : ex
eo quod ejus perfectio est tanta, ul nequeat
se intra se, [nt sic dicamus) continere; sed
debeat necessario communicari relationi-
bus ? ac proinde, an prædicta Filiatio sit
melior individuo Deitatis ratione perfec-
tinnis absoluta, qua? ab essentia ci for-
maliter communicatur, quæquc carenti®
Filiationis communicari nequit? constabit
ex his. quæ dubio sequenti n. 62 et 64 di-
cemus.

Secundo probatur eadem opposita sen-
tentia. Quoniam alias essentia divina, nt
Sw- præintellecta relationibus, non esset infinite
perfecta in genere entis : hoc autem ad-
mitti nequit : siquidem, ut præintellecta
relationibus, est summo perfecta, ac proinde
infiniti in genere entis : ergo, etc. Sequela
probitur. Quoniam, ut præintellecta rela-
tionibus, non clauderet earum perfectio-
neyn†

Nec obesi, quod radicaliter eas, ot illa-
rum perfectionem containeret. Nam contra
hoc est. quod sicut perfectio relationum
formaliter habita est perfectio : ita non ha-
bere perfectionem hanc formaliter, diceret
defectum perfectionis in genere entis : ac
proinde essent'a divina non afferens forma-
liter, ni præintellecta relationibus, hanc
perfectionem, non esset infinita in genere

Respondetur ex dictis negando seque-
lain : ad cujus probationem dicendum est,
quod, ut ex asserendis dubio sequenti ma-
gis constabit, relatio ex se, seu ex suo esse
ad secundum id. quod exprimit relativum,
non alfert perfectionem ; sed solum ratione
divinæ essentiæ, quam includit, cum qua-
que identificatur. Et ila, licet essentia di-
vina sub conceptu essentiæ non includat
per modum pra.-dicati quiddiatiivi relatio-
nes, erit infinite perfecta in genere entis :
ex eo quod affert perfectionem suæ line®,
β

pt insuper includit per modum transcendentis perfectiones aliarum linearum tibso-lutarum.

§ III.

.Alfa *fundamenta opponite senlenlitc proponuntur, cl solvuntur.*

¶ Tertio probatur eadem sententia. Quia in una persona non esset perfectio, quæ esset in alia : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam Filiatio non esset in Patre, et hæc diceret perfectionem : ac proinde perfectio prædictæ Filiation's, quæ est in Filio, non esset in Patre. Minor autem probatur ex dictis. Quia alias Pater non esset infinite perfectus in genere entis : siquidem deesset illi perfectio Filiationis.

Nec obesi, si occurras, hinc solum sequi, Patrem fore imperfectum negative, id est, non habere perfectionem Filiationis; non tomen privative : illud autem non videtur inconueniens : siquidem sola imperfectio privativa dicit imperfectionem.

Nam contra hoc est. Quod si relatio Filiationis aflerret perfectionem, tunc Pater, non solum negative, sed etiam privative esset imperfectus. Nam illa perfectio esset tolis conditionis, ul sit apta esse in aliqua M personis divinis, nempe in Filio : ergo hoc ipso, quod deesset Patri, esset imperfectus privative : sicut toste D. Thoma infra q. 33 art. 4 ad 2, Pater dicitur ingentitas privative : quia deest illi ratio geniti, quæ est apta esse in aliqua persona divina, scilicet in Filio.

Respondetur ex modo dictis negando sequelam : siquidem in divinis relatio ex suo *ad* non affert perfectionem : et omnia abwltra sunt in omnibus, et singulis personis. Et ad probationem dicendum est, Filiationem non esse in Patro quoad ipsum *ad*, seu quoad id relativum, quod affert; esse tamen in Patro quoad id, quod importat perfectionem scilicet, quoad essentiam, Et ita ex eo quod Filiatio desit Patri, et hæddicat perfectionem, non sequitur deesse Patri perfectionem aliquam. Unde modus arguendi in hac probatione adductus peccat, ut notavit D. Thomas, in hoc, quod motatur *ad aliquid* in *quid*, seu in hoc, quod ex negatione relationis Filiationis in Itare infertur negatio absoluti : qui defectus reducitur ad variationem appellationis. Siçotnon valet : *Filiatio deest Pairi : el Fi-*

liatio est essentia divina : ergo deest Patri essentia divina : quia in hoc modo arguendi committitur defectus jam dictus.

Quarto probatur contraria sententia, h. Quia ex opposito fieret, Patrem, et Filium esse perfectiores Spiritu Sancto : hoc autem dici non potest : ergo, etc. Sequela probatur. Nam Pater v. g. habet plures relationes, quam Spiritus Sanctus, nempe. Paternitatem, et Spirationem activam; cum tamen Spiritus Sanctus solam Spirationem passivam habent : constat autem, quod id, quod affert plures relationes, quarumquielibet dicit perfectionem saltem aequalem unicæ relationi alterius, esse perfectiorem eo. Minor autem est Augustini 6 de Trinitate c. 8, et sermone 8 de tempore, et Anselmi in Monologio c. 5 et videtur suaderi apena ratione. Quoniam si Pater esset perfectior Spiritu Sancto, tunc Spiritus Sanctus non esset Deus : siquidem Deus est ens ita perfectum, ut eo nihil melius possit excogitari.

Confirmatur. Quoniam alias Pater v. g. esset perfectior Filio : siquidem Paternitas, et Filiatio distinguuntur quasi specie : et ila si afferrent perfectionem, essent inæquales in illa : cumque Pater sit principium Filii, et non e contra, consequens esset, ut si quæ ex iis relationibus deberet esse pefectior alia, tunc id Paternitati conveniret : et ita Pater esset perfectior Filio.

Respondetur, salis constare ex dictis, negandam esse sequelam. Ad cujus probationem patet etiam ex his, quæ diximus, el ex dicendis amplius constabit, quomodo relationes ex se, seu ex suo esse *ad* non dicant perfectionem. Et oleo, ex eo quod in Patre sint plures relationes quam in Spiritu Sancto, non sequitur illum foro perfectiorem isto : quia in utroque est essentia divina, a qua relationes, adhuc ut distinctu? virtualiter ab essentia, afferunt perfectionem.

Per quod patet etiam ad confirmationem, quomodo etsi Paternitas, et Filiatio distinguamur quasi specie quoad osse nd, non tamen in ratione perfeclionis; sed eademmet perfectio eat in utraque, sicut in ambabus est eadommei essentia divina.

Ultimo. Quia alloqui in divinis darentur lres bonitates, lres perfectiones, et lres magnitudines : hoc nutem est contra Augustinum 6 de Trinitate, c. 2 3 et 5 et lib 7 c. 1. Sequela probatur. Quoniam hæc omnia sunt idem in Deo : pt si relatio affert perfectionem, tunc si-

cuti dantur in divinis tres relationes, ita dabuntur tres magnitudines, lres boni talcs, et perfectiones : quemadmodum, quia relationes sunt res, idcirco, datis in divinis tribus relationibus, concedi debent tres res.

Ocw- Respondetur, quod salis constat ex dictis, negandam esse sequelam. Quoniam committitur defectus jam dictus, nempe, quod mutatur *ad aliquid* in *quid*, sive in ralionem absolutam. Nam ex multiplicationem relationum infertur multiplicatio bonitatum, seu perfectionum : et perfectio est quid absolutum, ut sequenti dubio latius dicemus. Siculi etiam ibidem explicabimus, cur etsi in divinis denior plures res, et ratio rei. aut entis abstrahat ab absoluto, et relativo : et propterea relatio ex se dicat esso rem, et esse ens, prout ens dicit idem ac rcalcm rationem formalem : non tamen ratio boni, aut perfectionis : sed hæc necessario debeat dicere quid absolutum.

DUBIUM II.

Utrum relationes divina--, ut distincta: virtualiter ab essentia, afferant proxime secundum suum esse ad, seu secundi tn quod exprimunt ewe^ul, perfectionem distinctam virtualiter a perfectione esseniiix?

IG. Postquam explicuimus, relationes divinas afferre absolute et simpliciter loquendo infinitam perfect'Onem. ac proinde intinitam bonitatem, restat, ut exponamus, an ralionem sui, id est, ratione sui esse *ad*. et non solum ratione essentiæ divinæ in eis inclusæ, illam proximo importent : atque adeo, an talis perfectio sit virtualiter distincta a perfectione essentiæ.

Explicatio tituli.

Anittrtd-irr*io pro lac.» tituli.
 ùt autem titulus dubii, et per consequens cuncta, qua» in eo dicenda sunt, clariora maneant, debet ultra id, quod initio dubii præcedentis notavimus, animadverti, quoi perfectio alicujus rei potest sumi dupliciter. Primo quidem pro omnimoda perfectione illius dimanante, aut quasi dimananto ex omnibus illis, quæ ei debentur. Secundo vero pro peculiari perfectione (licet non omnimoda roi, quæque ex peculiari aliqua ralionem ejus, quasi di-

manet, ot sit voluti partialis perfectio rei collate cum perfectione omnimoda et totali, aut quasi totali ipsius.

Utriusque autem acceptionis meminit D. Thomas supra q. 4 et 5 ; nam loqueris de prima in art. l qu rstionis 4 inquit : *Secundum hzc enim dicitur aliquid esse perfectum, secundum quod est actu. Nam perfectum dicitur, cui nihil deest secundum modum suæ perfectionis*. Et similiter sermonem instituens dp secunda in q. 5 art. 3 ait : *Omne enim ens, in quantum est ens, csl in actu, el quodammodo perfectum : quia omnis actus perfectio quaedam est*. Et infra q. 18 art. 3 inquit : *Manifestum est autem, quod forma, per quam aliquid est actu, perfectio quædam esi, el bonum quoddam : cl sic omne rns in actu bonum quoddam est*. Et tandem utriusque acceptionis perfectionis meminit idem S. Ductor q. 5 jam citata île. art. l ad l casque; ibidem latius explicuit, et primæ acceptioni perfectionis tribuit nomen perfectionis s'mpliciter : secundæ vero nomen perfectionis secundum qud, seu (quod in idem quoid præsens, maximo vero in divinis, reddit) perfectionis in peculiari aliqua linea et ration » formali.

Titulus ergo hujus dubii non intoHigilor n Eip
 <'e perfectione in prima acceptione : nmm planum est, relationes divinas secundum suum esse *ad* non afferre omnimodam perfectionem. quæ eis quoquomodo debetur. Nam si p°r impossibile daretur illud o<s» *ad* secundum propria suæ lineæ, seu secundum quod precise dicit esse relativum, tunc non haberet vel inclusam, vel nientlicatam sibi divinam essentiam : et |cr consequens nec omnem perfectionem, el perfectionis modum sibi debitum, ab cisque aliquo modo petitum : el ita in eo eventu ad summum haberent (si tamen il-lam haberent; perleclionem in aliquo genere ; non tamen in omni genere, sive in genere entis : quæ tamen perfect o in genere entis est eis proxime debiti, tam ratione identiGcationis cum divina essentia, ut habet rationem essentiæ, quam ratione inclusionis, qua includunt eamdem essentiam per modum trans cudentis consideratam. S cut etiam, sumpta perfectione iri hac prima acceptione, non so!um est certum. relationes secundum suum esso *ad* non afferre perfectionem, sed etiam id debet esse certum (modo tamen dubio procedenti insinuato ; et dubio tenultimo disputationis præcedentis magis explicato) do ipsa essentia, ut virtualiter di- tincta a suis attributis

tUributis jcr modum attributorum const- iteratis : siquidem non habet omnimodam perfectionem sibi debitam, et sub omni modo sibi debito, nisi intelligatur cum omnibus suis attributis sub raliione attributo- rum; imo nisi habeat etiam divinas rela- tiones cum suo proprio esse *ad*. Quia licet prædictum osse *ad*, ut statim explicabimus, non afferat ex se perfectionem distinctam a perfectione esseinke; non tamen esset essentia perfecta, nisi haberet præd ctum *ad*, cui sc diffunderet, in quoque intime includeretur, el suam perfectionem ei ad mtia communicaret.

Quare titulus hujus dubii solum intelli- pitur de perfectione in secunda acceptione, prout dicit veluli partialem quamdam per- fectionem proveniente proxime ex *esse* relativo ejusdem relationis expresse sumpto : ac proinde, prout dicit perfectionem in ali - qua una ratione, seu in aliqua una linea re- htiva, licet talis perfectio non sit omni- moda perfectio, quæ undequaque formaliter competit prædicto esse *ad*. Unde alii aliis verbis dubium hoc excitant, an nimirum rditiones divinæ importent propriam per- fectionem relativam. Gæterum uterflue in* ipirendi modus in idem redit : siquidem bonitas ct perfectio conveniens relationibus ex buo esse *ad* non potest non esse rela- tiva : et si semel eis competit perfectio re- lativa oportet, ut illis conveniat proxime cx suo esse *ad*.

Diximus, proxime. Quia perfectio, quæ quodammodo competit relationibus ex suo osse *ad* remote, id est, quatenus prædictum esse ad petit identificati cum essentia, et illam per modum transcendentis includere, tantum est perfectio divinæ essentiae : et fla (alis perfectio nequit esse relativa.

3. Ex quo etiam fit, quod cum inquirimus, an relationes divinæ secundum esse *ad* af- ferant proxime» perfectionem virtualiter distinctam ab essentia, seu perfectionem relativam? non loquimur de ipso esse *ad* secundam omnia, quæ tam explicite, quam implicito dicit : siquidem non potest non dicere per modum transcendentis, el im- bitite divinam essentiam, et consequenter ejus perfectionem absolutam; sed loquimur de ipso esse *ad* reduplicative, et formalis- sime secundum id, quod exprimit in ra- lione relativi : an nimirum secundum hanc rationem exprimat aliquid, quod ex vi hu- jos conceptus expressi afferat propriam perfectionem distinctam virtualiter a per- f*ctione essentiae, seu propriam perfectio-

nem relativam? Sicut ratio misericordia* divinæ secundum suam ultimam, et ex- pressam rationem, et non solum ratione il- lius, quod implicite, et per modum trans- cendentis dicit, habet exprimere aliquid, quod ex vi hujus conceptus expressi, affert proxime propriam et peculiarem perfectio- nem divinæ misericordias distinctam vir- tualiter ab aliis rationibus perfectionis, quæ sunt in Deo. Et ideo in titulo consulto inqtiisivinws : *an relationes divinæ afferant proxime secundum suum esse ad, seu secun- dum quod exprimunt esse ad, perfectionem ? etc.* Ut innueremus, nos loqui de esse *ad* formalissime, et secundum id, quod expri- mit, spectans præcise ad lineam relativam. Undo quoties in discursu hujus dubii men- tionem fecerimus de relationibus secundum esse *ad* quoad denegandam eis perfectio- nem relativam, loquimur de eodem esse *ad* sic sumpto secundum prædictum concep- tum expressum.

Ex Augustini, el Angelici Doctoris mente dubium deciduntur.

Dicendum ergo est, relationes divinas, ut distinctas virtualiter ab essentia, non afferre proxime secundum quod exprimunt esse *ad*, sive relativum, perfectionem ali- quam virtualiter distinctam a perfectione essentiae : seu, praedictas relationes secun- dum suuqi esse *ad*, et ratione ejus, quod exprimunt relativum, non importare pro- priam perfectionem relativam ; sed om- nem, ot quamvis perfectionem divinis re- lationibus convenientem tantum esse ipsam perfectionem absolutam Dei.

Assertio hæc est Augustini 6 de Trini- late c. 2 ubi magnitudinem in Deo, inquit, esse ad se, et absolutam, non vero relati- vam : magnitudo autem Dei (teste D. Thoma infra quæst. 42 artic. 1 ad 1) signi- ficat ejus perfectionem. Verba autem Au- gustini, quibus rem hanc dilucide explicat, sunt hæc : *Filius vero sicut in se ipso dicitur Filius, quod non cum Patre dicitur, sed ad Patrem, non sic el in sc ipso magnus, sed cum Patre, cujus ipse magnitudo esi. Sic el sapiens cum Patre dicitur, cujus ipse sa- pientia est : sicut ille sapiens cum Filio : quia ea sapientia sapiens est, quam genuit. Quid- quid ergo ad sc dicuntur, non dicitur alter sine allero, id csl, quidquid dicuntur, quod substantiam eorum ostendat, ambo simul di-*

lio.

Probatur
ex Ac-
juitino.

D.Tbom.

mintur. Iu qaibus verbis iu lioc distinguit rationem relativam Filii ab aliis rationibus absolutis in eo inventis, quod ratio Filii est ad Patrem, et non cum Patre; rationes vero absolute in eo repertio non sunt a i Patrem, sed a eo; licet habeat illas cum Patre, id est, communes sibi, et Patri : et inter has numerat magnitudinem, seu (quod in idem quoad præsens redit, ut explicat I). Thomas infra q 42 arlic. 4 nd 2) perfectionem ejus : ct ita inquit. Fdium esse magmim cum Patre, sou utrumque esse magnum eadem magnitudine et perfectione.

ii. Idem etiam docuit idem S. Doctor in quæstiuncuhs de Trinitate ex libris de Trinitate decerptis, ubi fere in principio sic interrogat : *Dum Ires personas dicimus, Pufrcm, el Filium, cl Spiritum Sanctum, quare nem Ires Deos, nec tres omnipotentes, nec tres bonos, nec tres magnos dicere [as est ?* Et respondet : *Quia Deus, et omnipotens, el magnus, el bonus, ct .viemus, substantialia nomina sunl, cl ad se dicuntur : ideo non licél ca plurali numero dicere, sed singulari : cl omne, nomen, quod substantiam Dei, vel essentiam significat, semper singulari numero proferendum est. Pater autem, ct Filius, el Spiritus Sanctus relativa sunt nomina, el ideo Ires persons recte dicuntur.* Ubi, ut constat, in hoc distinguit bonitatem et magnitudinem, seu perfectionem Dei a relationibus et personalitatibus divinis, quod bonitas et »orfectio Dei est ad se; non vero relative dicitur; e contra vero personalitates divinæ : et ita illæ nequeunt pluraliter dici; secus autem isUe : et per consequens relationes secundum suum esse *ad*, seu secundum quod illud exprimunt, non afferent proxime propriam perfectionem relativam : siquidem si eam afferrent, deberet talis perfectio, quippe relativa, et habens oppositionem relativam cum suo correlative, multiplicari ; sicut et personalitates divinæ ob hanc rationem multiplicantur.

Eamdem etiam sententiam tenuit Angelicus Doctor indivulsus Augustini discipulus. Nam infra quæst. 42 art. t inde colligit, Filium esse lequalem Patri in magnitudine, seu perfectione, quia habet perfectionem ejusdem natum· divinæ. Si autem inveniretur in Filio alia perfectio relativa provenons a Filiatione ut tali, tunc non recto colligeretur, Fdium esse mqualeni Patri in magnitudine et perfectione. sed restaret probandum, non excedi in perfectione relativa. Imo si semel Filius ra-

t.one Filiationis afferret porfeciiunem relativam, non posset non oxeodi u Patre in perfectione relativa, quæ eidem Patri conveniret ratione Paternitatis, ut num. 39 probabimus. Et ita Filius non esset æqualie Patri iu magnitudine et perfectione.

El similiter in solutione ad 2 ait idemS. Doctor, Patrem, el Filium habere æqualitatein in perfectione; licet sint in eis distinctæ relationes. Et rationem raddit : quia, nimirum, perfectio spectat ad essentiam : et ambo sunt ejusdem essentiæ. Constat autem, rationem hanc osso insufficientem. si ultra perfectionem essentiæ, seu absolutum, esset in unoquoque eorum alia perfectio relativa specio, aut quasi specie distincta, quæ proinde, ut loco citatu ostendemus, deberent esse inæquales.

Nec refert evasio adversariorum, nempe, tam Augustinum, quam Angelicum Doctorem loqui in his testimoniis de perfecdone absoluta; non vero de omni ea perfection?, F*** quæ in divinis repentur : ac proinde nuo de perfectione relativa.

Non itaque hæc evasio refert. Nam in primis Augustinus in priori testimonio absolute ct simpliciter loquitur do magnitudine el perfectione divina, ei de ea sio loquendo inquit, non sic Filium esse magnum, sicut est Filius : quia est Filius ad Patrem : et est magnus non ad Patrem, sed cum Patre : quemadmodum est sapiens non ad Patrem, sed cum Patre. Unde, sicut absolute et simpliciter loquendo de sapientia, et dicendo, Filium non esso capientem ad Patrem, sed cum Patref innuitur, illum 4-olum esse sapientem sapientia cum Patre : ita absoluta et simpliciter proferendo de magnitudine Filii, quod ejus magnitudo, seu perfectio non est ad Patrem, sed cum Patre, insinuatur non habere aliam magnitudinem, seu perfectionem præter illam, quæ ost ei communis cum Patro.

Et propterea Augustinus in 2 testimonio a nobis relato æquiparavil magnitudinem el perfectionem Dei æternitati, et omnipotentia. ac divinitati ipsius. Et ita quemadmodum ho: ipso, quod dixerit, tres personas divinas non esse dicendas tre.< Deos, aut Ires omnipotentes, vel ælemus, colligimus, quod, juxta mentem ipsius, ouinipolenlia, divinitas, et æternilas ita dicuntur ad ut non dicantur ad aliud : ac pniinde, quoil n m dantur alia omnipotentia, divitnliSt aut affornitas ndativa· : sic ex eo quod eodeni modo dixerit, easdem personas divinas

\$2
Aegei.
Doctor.

ñiu î non isso dicendus tres magnos, colli-
gendum oil, quod, juxta ejusdem S. Dirio-
ns sententiam, magnitudo, seu perfectio
carom taliter dicatur ad se, ut non dicaiur
ad aliud : el per consequens, quod in divi-
nis datur tantummodo perfectio absoluta,
non voro relativa : alloqui, sicut Augusti-
nus itathn post hæc fassus est, Patrem,
Filiu, ot Spiritum Sanctum esse tres per-
sonas, quia persona in divinis relativo dici-
tur : pari ratione dixisset, ct explicuisset,
quod essent tres magni et perfecti : ex eu
quod etiam perfectio dicatur relative.

Conlirmalur. Nam vel Augustinus agno-
vitin Deo perfectionem aliquam relativam
distinctam virtualiter a perfectione essen-
tia», vel non? Si huc secundum dicatur,
habetur intentum : et ita verum erit, Au-
gustinum denegasse relationibus omnem
perfectionem relativam : ac proinde prove-
nientem ex suo esse *ad*, solumque ibidem
loqui de perfectione absoluta : quia hac ne-
gate, negatur eis quævis alia perfectio,
quippe impossibilis. Si autem primum as-
seritur, inquirimus, quarc de ilia S. Ductor
nullam mentionem fecerit : cum doctrina,
quam æqualitate divinarum personarum
tradebat, hoc necessario postularet? Siqui-
dem, semel data perfectione relativa in qua-
vis persona, nequit explicari earum æquali-
tas, nisi explicando, quomodo, etsi quævis
persona afferat suam perfectionem relati-
vam, ethane quasi specie distinctam, nihi-
lominus personæ ipsæ non ita se habent,
ut una aliam excedat.

Accedit, quod Augustinus ita docet, per
fectionem in divinis dici ad se, ut neget,
Patrem esse quid majus Filio, aut uirum-
qcc simul esse quid majus Spiritu Sancto.
Unde lib. 8 in prooemio inquit, tantam esse
.Hjjiialitatem in Trinitate, ut non solum Pa-
ler non sit major, quam Filius, quoi atti-
net ad divinitatem ; sed nec Paler, nec
Filius simul aliquid majus sint, quam Spi-
ritus Sanctus, aut quaelibet trium persona-
rum minus aliquid sit, quam ipsa Trinitas,
idque fuse cap. 1 probat : ac tandem lib.
15 do Trinitate cap. 3 sic ait : *Inl lionc red-
dita inldligentibus clarum csl, in substantia
terilalis non solum Patrem Filio non esse
mnjorc m; sed nec ambos simul aliquid ma-
punit, quam solum Spiritum Sanctum : aut
qwl libd duos in eadem Trinitate majus rssc
diquid, quam unum : aut omnes simul lres
majui aliquid rsse, quam singulos.* Si autem
(ut nuper dicebamus, et s'alim magis ex-
jendemus ultra perfectionem ad se, seu

absolutum admilteret Augustinus aliquam
perfectionem relativam, tunc juxta eum-
dem Augustinum Pater majus esset Filio,
et ulerque majus esset Spiritu Sancto : si-
quidem afferrent plures relationes specio
distinctas, quam solus Spiritus Sanctus : et
ita esset unde cresceret in eis simul sumpti»
perfectio.

Accedit secundo, quod Augustinus non
solum concedit, Filium esse tantum, quan-
tum Patrem ; et singulas personas, quantum
omnes; sed ait, non esse unde desumatur
hæc major perfectio omnium supra singu-
las. Et ita sermone 38 de tempore sic in-
quit : *Tantus solus est paler, vel solus Filius,
vel solus Spiritus Sanctus, quantus est simul
Pater, ct Filius, cl Spiritus Sanctus. Nudo
modo triplex dicendus csl Deus : quia non
csl, quo crescat illa perfectio summx Trinita-
tis.* Si autem relationes ex suo esse *ad* affer-
rent relativam perfectionem, esset ex quo
cresceret pra?dicla perfectio.

Et similiter D. Thomas ita asserit, per-
fectionem in divinis dici ad se, ut nullo
modo concedat aliam perfectionem pneler
eam, qua* est absoluta, et ad se. Unde in q.
42 citata art. 4 in solui, ad 2 sic ait : *Di-
ccndum, quod agualitas attenditur sccun-
dum magnitudinem. Magnitudo autem in
divinis significat perfectionem natur? (ut
dictum csl) et ad essentiam perlinet : cl ideo
xqualilas in divinis, el similitudo secundum
essentialia attenditur, nec potest secundum
distinctionem relationum ina-qitaltlas, vel
dissimilitudo dici. Unde Augustinus dicit
contra Maximinum : Originis quæslio rst,
quid, dt quo sit; xqualilatis autem qualis,
aut quantus sil.*

Et hinc diam staliin colligit S. Doctor,
quod quidquid dignitatis est m Patre, debet
esse in Filio, quia dignitas est absoluta : et
quod hinc non sequitur, quod sicut Puter
habet Paternitatem, ita et Filius Italiens
dignitatem Patris sit Pater. El rationem
reddit : quia mutatur *quid* in *ad aliquid*,
id est. quia arguitur ab absoluto ad relati-
vum. Si autem dignitas, seu perfectio (quæ
in idem quoad prtesens redit) essent quid
relativum, tunc non quidquid dignitatis est
in Patre, esset in Filio, nec in argumenta-
tione facta mutaretur *quid* in *ad aliquid*, ut
ex se utrumque constare videtur, et magis
patebit ex verbis sequentibus D. Thomie
ibidem, in quibus, ex co quod secundum
distinctionem relationum nequit dari ime-
qualitas in divinis, sic concludit : *Paternitas
igitur csl dignitas Patris, sicut ct essentia*

o 5tendi-
tor.*era
pivi

p^tic-

il

-ri

'Mi!

Patris : nam dignitas est absoluta, el ad es-
sentiam perlinet. Sicut igitur eadem essentia,
qvs in Patre est Paternitas, in Filio est Fi-
liatio : ita eadem dignitas, gu# in Patre est
Paternitas, in Filio est Filiatio. Vere ergo
dicilur, quod quidquid dignitatis habet Pa-
ter, habet Filius : nec sequitur. Paternita-
tem habet Pater : ergo Paternitatem habet
Filius. Mutatur enim quid in ad aliquid.
Eadem enim est essentia, el dignitas Patris,
et Filii. Sed in Patre esi secundum relatio-
nem dantis; in Filio secundum relationem
accipientis.

, so. Potesiquo amplius declarari quomodo
UMm- hax sit mens Angelici Doctoris, si verba
fli». illius in eadem q. 42 art. I attendantur.
Nam ibi sic inquit : *Dicendum, quod nc-*
ccsse est ponere squalitatem in divinis per-
sonis. Ouia secundum Philosophum 9. Mc-
laph. Æquale dicitur quasi per negationem
minoris, et majoris. Non autem possumus
in divinis personis ponere aliquid majus, el
minus, Quia, ul Doctius dicit in lib de Tri-
nitate, cos differentia, scilicet Deitatis comi-
tatur, qui rei augent, rd minuunt, ul Ar-
riani qui gradibus numerorum Trinitatem
variantes distrahunt, atque in pluralitatem
deducunt. Et rationem reddit. Quia itequa-
lium non potest esse una quantitas numero.
Quantitas autem tn divinis non esi aliud,
quam ejus essentia. Vnde relinquitur, quod
si esset aliqua insqualitas in divinis pers-
nis, quod non esset in eis una essentia. Our-
let igitur squalitatem ponere in divinis.

Ubi, ut constat» non agnoscit S Doctor
aliam quantitatem præler quantitatem divi-
no essentiæ. Cumque in divinis non detur
alia quantitas præter quantitatem virtutis et
perfectionis, consequens est, ut juxta men-
tem Doctoris Angelici, non sit ibidem alia
perfectio præter perfectionem essentiæ. in
qua etiam, ut ex dictis dubio præcedenti
constat, perfectio attributorum includitur :
nc proinde ratio perfectionis in divinis erit,
juxta ejus mentem, quid absolutum. Maxi-
mo. quia, ut jam diximus, et stalim magis
dicemus, non potest alia ratione æqcalitas
omnimoda inter divinas personas reperiri,
nec vitari. quin ibidem sit majus, et mi-
nus : quod tamen vitandum esse, in verbis
relatis D. Thomas tuetur.

Probitor Koc solummodo Augustinus, et Doctor
wMSrUo Angelicus pro hæc assertione sunt; sed
Vun- etiam plures alii ex Patribus, ut Fulgentius
boj. lib. 3 ad Monymum c. 7 prope finem, An-
An/ehu' littius in Prosologio c. 23 c rea medium,
Bcoirrf. Bernardus epistola 19Û ud Innocentium,

Joannes Pontifex I, epistola 2 ad Senaio- l-
res, quæ solet appellari *liber de duabus na-*
turis contra Eulychianns, Et Concilium C«.
Toletanum VI. cap. I quatenus sic inquit:. Tv
/n hac Trinitate tanta est unitas substantis, ltt'L
ul nec minor in singulis, quam in omnibus;
nec major in omnibus, quam in singulis ma-
neat personis. Et Concilium Toletanum XI, Cm,
in professione lidei circa medium, dum de
hoc ipso loquens ait : *Nec minoratur in*
singulis, nec augetur in tribus, quia ntc mi-
nus aliquid habet, cum unaqusque persona
Drus singulariter dicilur : nec amplius, cum
tots lres persons unus Deus enuntiantur :
nam, ut jam tetigimus, hæc nequeunt ve-
riticari, nisi quia personæ divinæ ratione re-
lationum non allerunt propriam perfectio-
nem relativam. -1 g

Unde sententiam hanc sequuntur Ca- Orni j
preolus in l dist. 7 q. 1 in solut. ad 3, λ1*4
Aureoli contra l conclusionem, Ferrara? Fana
contra Gentes c. 9, Cajetanus in hoc art.
in solut. ad 3 et q. sequenti art. 3 necnon
de Ente, et essentia c. 2 commento 2, Ban- te
nez dub. I, Nazarius controversia 2, Isa-
bellus» et Ripa ad hunc articulum, Araujo
f», Metaphysicæ q. 5 art. 3, Torres disput. âj»a
3 part. 2, Becanus c. 2 q. 6, Molina infra
(j. 12 art. 6 disp. 2 et pro eadem referun- Mfe
tur a Nazario Ricbardus, Durandus, et
Arminensis, estquo satis communis inter Λη»
Thomistas.

f III-

Patio prior, ct fundamentalis pro assertione.

Ratio autern prior, et fundamentalis hu- ?
jus assertionis desumitur ex D. Augustino,
et Angelico Doctore. potestque ad hanc
formam reduci. Quoniam ratio perfecti, et ,x
perfectionis esi ratio absoluta : ergo repog-
nat, quod relatio afferat perfectionem, ita
ut talis perfectio sit relativa : ac proinde
relatio divina secundum suum esse *ad*, et
ratione illius *esse* relativi, quod exprimit,
non alfert proxime perfectionem; sed id
habet proxime ratione essentiæ, quam per
modum prædicati transcendentis includit,
quum quaque identiQcatur. | H

Hæc secunda consequentia patet er
priori. Quoniam si relatio divina secundum
suum esse *ad*, et ratione illius, quod expri-
mit. aTlorret proxime perfectionem, tunc
talis perfectio esset perfectio relativa : si- i
quidem ex *esse* relativo ut tali, ct ratione 1
ejus, q:..d expr'mit, nequit proximo orri |
ahquid

aliquid absolutum : ergo si repugnat, relationem dicere perfectionem relativam, cluni repugnabit, eam afferri ab eadem relatione» secundum quod exprimit suum esse *ad*, et ratione illius; sed eam improlabilem ratione esse *in*, seu ratione essentiae in illa inclusae, tanquam ex ratione proximo, ex qua proxime quasi dimanat. Prima vero consequentia ex antecedenti aperte constat.

Antecellens autem probatur. Quoniam ratio perfecti, et perfectionis .olum potest inveniri, vel in natura substantiali ratione ejusdem naturae, vel in proprietatibus, aut accidentibus, seu quasi accidentibus illius: constat autem, quod in omnibus his ratio perfecti, et perfectionis est absoluta. Nam, ut competit naturae substantiali ratione ejusdem naturae dicitur (ul sic loquamur) in ordine ad se : siquidem illa natura substantialis est per modum naturae perfectae, quae habet sibi debitam rationem formalem, sibi que debitum modum essendi : hæc autem ratio est (ut sic loquamur) in ordine ad eandem naturam : ac proinde est ratio absoluta.

Et similiter ratio perfecti, et perfectionis, ut competit proprietatibus, sive accidentibus, aut quasi accidentibus alicujus naturae substantialis, debet de illis, quatenus proprietates, aut allectiones sunt, dici [¶] ordinem ad ipsam naturam substantialem, quam afficiunt : et per consequens per ordinem ad subjectum, aut quasi subjectum : quandoquidem ea proprietas naturalis est perfecta, quae habet eam rationem formalem, cumque modum essendi, quem natura illa exigit : et ita prædicte proprietates e: accidentia, aut quasi accidentia in ratione perfectarum, et per consequens erunt aliquid absolutum ; non vero aliquid relativum, cum hoc desumatur, non per ordinem ad subjectum, sed per ordinem ad terminum in ratione termini consideratum.

El tandem prædicte proprietates aut affectiones naturae substantialis si consideremus, non quatenus proprietates sunt, «secundum suas peculiares rationes, ut in intellectus v. g. sumatur, non quatenus est proprietas natura intellectualis; sed quatenus tendit in suum objectum, tunc, al est sub conceptu perfectionis, et rei perfectae, eatenus dicet rationem perfecti, et perfectionis, quatenus habet suam rationem formalem, suumque modum essendi sibi debitum et consonum : quae ratio (ut

nuper dicebamus) est proximo et immediato in ordine ad se.

f IV.

Evasio adversariorum, d prima ejus praelusio.

Occurrunt adversarii negando antecedens. Quia ratio perfecti, et perfectionis tantum attenditur penes hoc, quod ratio illa, quae perfecta dicitur, habeat integritatem in sua ratione formali : et ita quaevis ratio formalis, sive sit absoluta, sive relativa, si sit integra in propria ratione formali, erit eo ipso perfecta. Et ad probationem admittunt, rationem perfecti in naturis substantialibus esse quid absolutum, saltem prout absolutum distinguitur a relativo *secundum esse*. Cæterum quoad proprietates et accidentia, aut quasi accidentia natura substantialis non semper ratio perfecti, aut perfectionis est quid absolutum. Tum, quia etsi respiciat subjectum, aut quasi subjectum, ut in relationibus divinis, et creatis contingit : attamen totum hoc est, non sistendo ibi, sed respiciendo terminum : atque adeo talis ratio in prædiclis relationibus non est absoluta, sed relativa, et per ordinem ad terminum.

Tum etiam : quia cum ratio perfecti consistat (ut nuper dicebatur) in integritate, sive in hoc, quod habeat suam rationem formalem, et modum essendi sibi debitum, licet inde, quod sicut res absoluta habent tuum *esse*, et modum essendi per ordinem ad se, et propterea sunt perfecta perfectione eis consora : ita res relativæ, habendo suum esse, et modum essendi per ordinem ad terminum, habebunt esse, et modum essendi sibi debitum : quia hoc proprium earum natura : et ita gaudebunt e; ipso propria, et connaturali perfectione.

Cæterum hæc solutio in multis deficit. Nam in primis falsum est, id, quod primo loco in ea dicitur, scilicet, ad rationem perfecti, et perfectionis satis osse integritatem in sua ratione formali : hoc autem sic ostenditur ratione desumpta ex D. Thoma de Veritate quæst. 21 art. 4. Quoniam ratio specifica, v. g. hominis, cum præcisione sumpta habet integritatem in sua ratione formali, ut ex se constat : et tamen, ut est sub hac præcisione, non est perfecta. Nam cum perfectum et bonum conveniat rebus, prout sunt existentes, consequens est. ut sicut ratio hominis quodlibet

39.
Rv>5io
lverta-
riarum.

Pijcrla-
diiur
primo.

D.U

suum we specificum cum præcisione sump-
tum abstrahit ab existentia, sic ci a perfec-
lione. Et propterea D. Thomas loquens ibi-
dem de Mathematicis sic inquit : *Dicendum
quod en, de quibus Mathematicus considerat
secundum esse, quod habent in rebus, bona
sunt. Ipsum enim esse tinca, vel numeri bo-
num est : sed a Mathematico non conside-
ranlur secundum suum esse, sed solum se-
cundum rationem speciei : considerat enim
cum abstractions : non enim sunt abstracta
secundum esse, sed solum secundum ratio-
nnn. Didum est autem supra, quod bonum
non consequitur rationem speciei, nisi se-
cundum esse, quod habet in rc aliqua. Et
ideo ratio boni non competii Uner, vel nu-
mero secundum hoc, quod cadunt in conside-
ratione Mathematica; quamvis Uner, d nu-
ments bona sint.*

§ V.

Alia eversio ejusdem evasionis.

Corruit
SCCQCdo. Deficit secundo bæc solutio. Nam adhuc
gratis permissio, non tamen admissio, quod
integritas in sua ratione formali sit satis ad
hoc, ut ros dicatur perfecta secundum eam
rationem formalem : hoc tantum debet in-
telligi de integritate in ratione absoluta;
non vero do integritate in ratione formali
pure relativa *secundum esse*, et considerata
tantummodo secundum quod præcise ex-
primit hoc *rsse* relativum ab eadem impor-
tatum. Et ratio est. Quoniam integritas in
aliqua ratione formali inducens precise ex
vi sua perfrctionem idem est, ac quod ratio
illa formalis atterat ex vi sua propriam ra-
tionem formalem, modumque essendi tale-
lem, qualis sibi debetur, sibique consonus
est : at esse aliquid tale, quale ipsi debe-
tur, esseque ei consonum desumitur pro-
xime el formaliter per ordinem, aut quasi
ordinem ad id, cui debetur, cuique est con-
sonum; non autem per ordinem ad termi-
num, iti ut proxima el formalis (ul sic
dicamus) mensura hujus debili, et congrui-
tatis, aut consonanti® non sit terminus,
sed i.la res, cui debetur cuique dicitur con-
sona. Sicut esse aliquid positive dissonum
alicui, esseque contrarium eis. quæ illi de-
beniur, desumitur proxime el formaliter ;
ppr ordinem ad id, cui dissonum el. Ergo
prædicta integritas inducens talem perfec-
tionem debet esse integritas in ratione ali-
qua absoluta : siquidem propria, proxima.
Mt formalis ratio per se inspecta, ac meii-

sura ejus est subjectum illud, quod per tam
perfectum dicitur.

PotestquO hoc explicari ex eo, quod licet
non sit contra rationem relationi» *secun-* E»i4
dum /sjf. considerat® quatenus exprimit
esse relativum, quod respiciat aliquid aliud
præter terminum : et ita potest respicere
subjectum : attamen prædictum subjectum
ut talo non potest a relatione sic sumpta
respici ul quid proxime et formaliter, seu
ratione sui, sed ad summum tanquam quid
materialiter, seu ratione termini, et funda-
menii precise inspectum. Et ideo hoc
ipso, quod aliquid inspicuntor ab aliqua ra-
tione formali, non ratione termini, et fun-
damenti præcise, et eo modo, quem in hoc
tract, disp. 4 dubio 2 n. 33 et 35 tetigi-
mus, sed formaliter et proximo ratione sui,
debet eo ipso illa ratio formalis, ct integri-
tas ejus esse absoluta, prout *esse* absolutumi
distinguitur a relativo *secundum esse*.
Quare» cum integritas requisita ad ratio-
nem perfecti et perfectionis debeat esse in-
tegritas in ratione formali talis conditionis,
ut hæc integritas desumatur formaliter et
proxime ex habitudine, aut quasi habitu-
dine ad subjectum, aut quasi subjectum :
siqtrid- rn importat propriam rationem for-
malem, et modum essendi ei debitum, qua-
tenus lotum hoc est tale, qualo ipsum pO,
estque ei consonum : fit inde, ut integritas
requisita ad perfectionem sit integritas in
aliqua ratione formali absoluta, prout *esse*
absolutum distinguitur a relatione *secun-*
dum esse secundum id, quod talis relatio
exprimit.

Unde ex eo, quod integritas ista dicat
perfectionem, non sequitur, integritatem
in ratione iclativa, el quoad *rsse* prificta
relativum illam dicere; sed potius aperi-
involvitur implicatio in hoc, quod dicator,
aliquid afferre ex vi sua perfectionem, et
talem perfectionem esse relativam *secun-*
dum esse, aut quod talis perfectio ex præ-
dicta relatione, secundum quod exprimit
esse relativum, proxime quasi dimanet.
Nam ex quo capite est relativa, debet
proxime respicere terminum, seu esse al
terminum, ut aliquid formaliter inspoc-
tum : et ex quo capite est perfectio, debet
ab lia subjectum, seu id, quod per illam
ptrfectuin proxime dicitur, respici Un-
quam quid proxime el formaliter ratione
soi per se inspectum : quod tamen nequi;
Cuha rere cum relativo *secundum esse*. ?v-
eundum quod *esse* relativum exprimit

§VI.

Altera impugnatio pradieliv eversionis.

a. Ex quibus iit, deQcere tertio hanc eam·
bUff dem solutionem, quatenus insinuat, satis
esse in relatione *secundum esse* ad ralionem
perfectionis, quod respiciat subjectum, seu
id, cui immediate inest. aut quasi inest;
non sistendo ibi, sed trahendo illud ad ter-
minum, et enindem terminum respiciendo»
Nam etsi daremus, rationem perfectionis
pod® aliquando respicere subjectum aut
quasi subjectum, quod per illam dicitur
perfectum ita ut hic respectus ultimate
tnnscat ad ulteriorem aliquem terminum,
quoties res, quæ perfecta dicitur, est rela-
tiva trauscendentaliter, aut *secundum dici* :
attamen, ut ex dictis constat, ratio proxima
formaliter tenninativa est subjectum, seu
id. quod ex vi illius perfectionis dicitur
immediate perfectum : siquidem fut dice-
l.uuo\$)eatenus aliquid habet perfectionem,
quatenus habet suam rationem formalem,
et modum essendi ei consonum, debitum,
K proportionalum : ita ut proxima ac for-
malis mensura illius sit prædictum subjec-
tum. Quare, cum relatio *secundum esse* res-
edat subjectum non sistendo in eo. adhuc
tanquam in re formaliter et proxime ins-
pecta; sed id, quoi formaliter et proxime
ô ca inspicitur, tantum sit terminus, ut
eam specitieal, sive fundamentum, et ter-
minus modo alibi lacto : consequens est,
m ad rationem perfectionis non sit ei hoc
alis : ac proinde, quod licet relatio *secun-
dum dici*, quæ potest sistere, tanquam in
re proxime et formaliter inspecta, in ipso
‘abjecto. possit ex vi sua dicere perfectio-
nem; non tamen relatio *secundum esse*.

Pütcs!que hoc amplius elucidari ex eo,
\\ quoi adhuc illa, quæ dicunt in *esse* entis
hibitadinem transcendentalem ad aliquid
«trinseenm, ut quid proxime, et formaliter
inspectum, si tamen considerentur sub
woeeptu perfectionis, et rei perfectæ, sunt
proxime in ordine, aut quasi in ordine ad
i se: ita Ul ipsarnet sint quasi mensura sui
! m ratione perfectionis, ut patet in potentia
iwa, qnæ in *esse* critis, seu ut est tale
I «tf, nempe, ut est sub conceptu potentiae
; visfrfc, bibet suum *esse* per ordinem trans-
h cenknUlem ad suos actus, Unquam ad
r pid formaliter, et proxime terminans
' jfcd cum habitud nem : attamen, ul est
wl» conceptu perfectionis, dicit totum hoc.
H modum essendi ibidem involutum, ut

habet esse consonum, et debitum eidem
potenlhc visivic : ita ut ipsa sit quasi men-
sura proxima, et formaliter perse inspecta,
aut quasi inspecta formaliter a se ipsa, ul
dicit perfectionem. Et ideo hoc salis indi-
cat, modum respiciendi subjectum, aut
quasi subjectum, quod immediate dicitur
perfectum per perfectionem, debere esse
talem, ul sistat, sillem tanquam in ratione
proxima, et formali per se inspecta, in ipso
subjecto : ac proinde sit modus oppositus
illi, quo relatio *secundum esse* respicit, aut
quasi respicit id, quod afficit, aut quasi af-
ficit. Et propterea Augustinus, et Angeli-
cas Doctor perpetui sunt in hoc, quod ratio
perfecti, aut perfectionis dicitur in ordino
ad se, ut ex dictis constat.

§ VII.

Posterior destructio ejusdem solutionis.

Undo etiam fit, falsum esse id. quod ul-
timo loco solutio ista, quam impugnamus
supponit, nimirum, relationes secundum
suum *esse* relattvum cum præcisione jam
dicta sumptum habere suam rationem for-
malem sibi debitam, et modum essendi
sibi debitum. Nam licet ratione ejus, quod
implicite dicunt, scilicet, ratione essentiæ,
ut per molum transcendentis in eis inclu-
sa-, dicant suam ralionem formalem, non
utcumque, sed sub conceptu afferentis se
ip\$am, et modum essendi sibi debitum :
non tamen hoc afferunt proxime ex vi ip-
sius esso *nd* secundum id, quod præcise
exprimit. Quia iste conceptus expressus af-
ferendi se ipsam, et modum essendi sibi
debitum, quatenus omnia hæe sunt debita
et consona eidem rei, est conceptus rei in
ordine, aut quasi ordine ad se : et [er con-
sequens absolutus. Sed h:ec amplius in hoc
eodem dubio num. 88 elucidabuntur.

Adde (et explicatur magis hoc ipsum)
quod, si proprie et in rigore loquimur, ra-
tio relationis, et modus essendi illius, ut
præcise dicunt expresse *esse* relativum, non
tam dicitur esse debita el consona eidem
relation·', quam termino. Nam esse debi-
tum el consonum alteri, si cum præcisione,
et formalissime sumatur, denotat, quod il-
lud, cui debetur, cuique est consonum, sii
proxim i el formalis ratio, proximaque et
formalis mensura per sn inspecta, ani quasi
inspecta a › eo, quod dicitur consonum et
congruum, a quaque suam desumit spe-
ciem. Qu ire, cum respectu relationis, et

as.
Impu-
gnator
tindein
pnrdieti
CT3Sî0.

Dilaci-
dstur.

V*

v.

c

i

i*

r

C-î

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

modi essendi illius ratio proxima et formalis per ee inspecta, ct mensura illius proxima et formalis sil ipse terminus, non vero propria ratio relativa, indo est, ut Ulis modus essendi, talisque ratio non dicatur esse ipsi debita ct consona; sed consona ct debita termino.

Nec hinc iit (ut ita objectio, quæ hic fieri poterat, maneat soluta relationem secundum suum esse relativum cum præcisione sumptnm, seu secundum id, quod exprimit, cons deralam esse perfectionem termini.

Non itaque hoc cx dictis iit. Tum, quia relatio non afficit terminum, sed ei opponitur. Tum etiam, quia adhor, quod aliquid sit perfectio alterius, a quo realiter distinguitur, qualiter relatio *secundum esse* a suo termino d:stiogu:tur, oportet, ut sit in se perfectio, et quo l proxime perfectio illa sit perfecta : ita ut ip-a quodammodo sil perfectio, et perfecta : ex eo quod predicate transcendentia, qualia sunt, perfectio, bonitas, et veritas, sunt talis conditionis, ut il ipsum, quoi.est abstractum. >it quodammodo concretum sui. Quare cum relatio *secundum* me non habeat esse relative jæfectam, et ratio relativa *secundum esse* pugnei cum ratione perfectionis, ut explicatum est, fit inde, ut relatio secun hm *esse* relativum nequeat esso perfectio sui termini, quem respicit.

Nec obest, si contra hujus rationis cardinem, in quo toia ipsa vertitur, cum aliquibus cx adversariis objcias, perfectionem non d sumi per ordinem ad id, quod per illam perficitur : atque adeo, nec per oid -netn ad id, cui consona est : ergo ratio prædicta, quæ in hoc innititur, evanrscit. Antecedens probatur. Quon am perfec io trnnscententalis, de qua loquimur, est quid reale : si autem desumeretur per ordinem ad id, quod per illam perficitur, ac proinde per ordinem al id, cui consona est, non esset quid reale : siquidem consisteret in habitudine quadam rationis : cx eo quod non dis.inguilur realiter ab eo, quoi per illam redditur perfectum.

Non itaque hoc obest. Nam ad minus ratio perfectionis consisteret in illo fundamento, quodpræslal res perfecta intellectui al hoc, ut per habuulinem rationis transcendenlalem referat illam ad id. quod perficitur per ipsam, cognoscatque eam ut respicientem il, cui consona est, ut quid eidem consonum.

Adde, quod ut in 1 tomo tract. 3 disp. 3

n. 9 diximus, sicut ratio objecti intdligibilis, et intellectionis roperitur simul in divina essentia, seu natura : siquidem est formaliter eminenter intellectio sui, et ejus ratib desumitur ex se ipsa, ut est objectum, intelligibile a se : el tamen ibi non est realis, imo nec virtualis distinctio inter objectum, el intellectionem, nec realis habitudo unius ad aliud, nec tandem ipsa consistit in lia-bitndine rationis ad se ipsam, ut est objectum intelligibile, sed ad hoc satis est, quod absque reali habitudine habeat divina essentia esse formaliter eminenter intellectionem sui licet hoc ipsum per aliquam relationem transcendentalem explicemus : ac pro nde ratio hæc sit al/solula. Ita in præ-senti, proportionem tamen servata, necnon attendendo ad distinctionem cum fundamento in re, quæ inter ens, el perfectam datur, philosophari potest.

§ VIII.

Posterior assertionis ratio.

Secunda, et non parum fundamentalis ratio nostræ assertionis depromitur ex eodem Angelico Doctore locis citatis, potestque sub hac forma proponi. Quoniam divina personæ constitute per relationes sunt æqualis prorsus perfectionis : ergo nulla ex ivinis relationibus affert relativam perfectionem. Antecedens videtur certum ex ilb Symboli Allianasii : Sedtôfzgpw *Ires person* coxlernz sibi sunt, el coxqualts.* Quod etiam videtur dilinitum in Cunei io ». Lateranensi sub Innocentiô III cap. IeIL/E et ratio desumpta ex /kngelico Doctore infra q. 42 art. citato illud suadet. Quonjm d.vinæ personæ sunt ejusdem prorsus m-tura- numencæ : ac proinde debent coæquales, seu ejusdem omnino perfectionis : siquidem, quæ habent eamdem omnino numero naturam, habent eamdem omnino, et coaequalem perfectionem : ex eo quod modus perfectionis debited de qua in present! loquimur, est secundum modum naturæ.

Consequentia vero prohibetur. Quoniam si relationes divinæ afferrent propriam perf: lionein relativam, tunc una ex illis, atque adeo persona per illam constituta, ifel-eM esse perfectior aliis perfectione relativa Nam sicut in ratione relativa distinguur.ur specie. aut quasi specie : ita debent taliter inter se comparari, ut una sit pene.tivr alia:

alm : cx co quod species, tosto Aristot. 8 Motaphysicæ, sunt sicut numeri, quorum quilibet exceditur ah alio specio distincto : erw hoc ipso, quod divinæ perÿoiiæ, aut relationes fint omnino inter so æquales, non debet aliqua.nx relationibus divinis afferre propriam perfectionem relativam.

Confirmatur. Quoniam relationes {crso-oftles Dei ita inter se comparantur, ut omnes lres personæ per illas constitute, et simul sutnplæ, non habeant esse perfectiores, quam unica solummodo, ut ex Patribus num.24 dicebamus : ergo nulla ex prædictis relationibus secundum id, quod exprimunt, ut explicite dicunt *esse* relativum, afferet proxime perfectionem, seu nulla ox_ illis afferet perfectionem relativam; sed omnes dicent tantummodo unicam et eamdem perfectionem absolutam essentiæ. Patet consequentia. Quoniam si unaquæquo afferret propriam perfectionem relativam, ac proinde distinctam virtualiterab essentia, tunc dicerent tres perfectiones relativas, ct omnes illæ simul sumpte afferrent pus perfectionis, quam unica solummo 'o : siquidem omnes simul dicerent id perfectionis, quod una ex eis importaret, et su-|raderent perfectionem aliarum.

Adversariorum duplex solutio, el eversio ejus.

Occurrunt primo adversarii, quod ex hac ratione, et ejus confirmatione solum fieret, Patrem æternum esse perfectiorem, quam Filium, ct omnes personas, quam unicam, per perfectionem relativam extensive, non nro intensive majorem : hoc autem non est inconveniens : sicut non inconvenit, omnia attributa divina esse extensive perfectiora, quam singula.

Sed contra. Quoniam ubi est distinctio specifica, aut quasi specifica inter aliqua in ratione perfectionis, ibi debet dari excessus in perfectione, non solum extensiva, sel cfiun intensiva. Nam etsi ratio individimlis forte de quo alibi) non dicat perfectionem intensive majorem : tamen ratio specifica sicut addit novam actualitatem formalem, et a ratione formali provenientem : ita, si semel addit perfectionem, debet dicere perfectionem, non solum extensivam, ?ed etiam intensivam, quæ a nova actaalitaie et ratione formali eam afferente provenit : ergo repugnat, relationes distin-

gui quasi specio, et afferre propriam perfectionem relativam quftsi speczo diversam, ethane non dicere novam perfectionem intensivam : et per consequens tunc repugnabit, omnes has relationes simul sumptas non esse intensive perfectiores, quam unicam ex illis.

Nec id, quod de attributis in hac solutione affertur, obest. Quoniam quo lvis ex attributis includit lotam perfectionem aliorum, ut ex dictis disputat. 5 num. 94 et in 2 tomo tractatu 4 disputat. 7 num. 72 constat. Et ita neutrum ex illis est extensive perfectius alio, aut omnia, quam unum ; sed solum unum ex illis præeise conceptum quoad id, quod præeise exprimit ex sua ratione dilferentiali expresse concepta, non exprimit perfectionem aliorum : quod tamen nullum est inconveniens. Unde, si attributa non so includerent, sicut Paternitas, ct Filiatio se no i includunt, tunc duo ex illis, v. g. intellectus, et voluntas, essent intensive nobilius quid, quam unum ex illis, v. g. quam sola voluntas.

Occurrunt secundo adversarii cum Suarez libro 3 do Trinitate cap. 10 n. 7 concedendo antecedens, et negando consequentiam. Quia etsi relationes dicant perfectionem relativam, et ita cuivis ex personis divinis desint perfectiones relativæ propriæ aliarum personarum, ut formaliter habitæ; non lamen ut eminenter in illa præhabitæ, rat one essentiæ divinæ, quæ ob suam eminentissimam perfectionem eminenter continet omnes, et singulas perfectiones relativas. Et ideo non sequitur, aliquam personam excedi ab altera in perfectione, ex eo quod desit illi relatio propria alterius personæ. Sicut non sequitur, Christum Dominum, ut est Deus et homo, excedere se ipsum in perfectione, ut est præeise. Deus; licet, ut est Deus, et homo, dicat perfectionem humanitatis adjuncte, ut formaliter habitam ; quam lamen sic sumptam non dicit, ut est precise Deus. Quoniam to'a illa perfectio humanitatis eminenter pnehabetur in Verbo, ut est Deus : et ideo ipse, ut Deus, et homo non est perfectior se ipèo, ut est præeise Deus.

Sed contra. Quoniam perfectius est habere, v. g. relationem Paternitatis tum eminenter, tum formaliter quam habere illam solum eminenter, si ipsa per se, et ratione sui affert propriam perfectionem relativam : ergo cum Filius non dicat

pixdo-
dii or
tad la

■ . i: :

l!S,
Objet
IK>.

^ + 1.3

W . iî#

Solano.

ta
Scranûâ
evasio.
Swrrx.

Firmatur
CXCIUP,Û-

I
E1pMi-
lnr

..
n

Paternitatem, ut formaliter habitam, sed ad summum, ut eminenter præhabitam ratione essentia», fiet inde, ut Pater, et Filius non sint æquales in perfectione ; et multo magis, quod idem Filius non sit æqualis perfectionis cum omnibus personis Trinitatis. Patet consequentia quoad primam pariem, nempe, quoad Filium collatum precise cum Patre (quoad collationem enim ejusdem Filii cum omnibus personis simul sumptis non indiget probatione;. Nam si semel relationes afferunt propriam perfectionem relativam, quarum una sit perfectior alia, ratione distinctionis quasi specificæ inter eas intercedentis, oportet, ut Paternitas, quæ est prima personalitas, quæque est fontalis (ut sic dicamus) personalitas Deitatis, a quaque cæteræ derivantur, sit perfectior omnibus aliis.

Antecedens autem probatur. Nam si relatio Paternitatis divinæ ex vi sua affert propriam perfectionem relativam, oportebit, perfectionem hanc, quippe repertam formaliter in divinis, esse denudatam ab omnibus imperfectionibus : ergo quando intelligitur advenire essentiæ illam eminenter primæ in se, tunc precise ratione illius vel formaliter habet accrescit essentiæ divinæ aliquid perfectionis liberum ab omni imperfectione ; imo accrescet illi infinita perfectio : siquidem omnia divina debent esse infiniti intra suam lineam, et rationem formalem : ac proinde melius, vel perfectius erit divinæ essentiæ, seu individuo Trinitatis habere prædictam relationem Paternitatis, tum formaliter, tum eminenter, quam si solum eminenter illam præhabeat. Quia per hoc, quod non haberet illam secundum suum esse formale, et formaliter, deesset illi infinita perfectio.

Confirmatur, et explicatur primo. Nam id, quod dicitur, quidquid perfectionis aliud dicit, et insuper addit aliqui, quod ex se, et quoad modum habendi affert propriam perfectionem, non potest non excedere in perfectione illud prius : at Pater dicit ratione essentiæ divinæ, quidquid perfectionis affert Filius : et per consequens hoc, quod est ratione essentiæ eminenter præhabere Paternitatem» sicut Filius hoc ipsum habet : et insuper addit eandem Paternitatem vel formaliter habitam, secundum quam rationem, tam quoad relationem habentem, quam quoad modum habendi affert, juxta adversarios, propriam perfectionem relativam, imo propriam perfectionem re-

lativam excellentiorem ut nuper dicebam} perfectionem relativam Filiationis : ergo Pater dicit majorem perfectionem, quam Filius ; et per consequens non erunt coæquatus in perfectione, si semel Paternitas allexi suam propriam perfectionem relativam : et multo minus Filius erit æqualis perfectionis cum omnibus relationibus simul sumptis, si afferunt propriam perfectionem relativam : siquidem omne illud simul sumpta» dicerent perfectionem Filiationis, et adderent propriam cujuslibet.

Confirmatur secundo. Nam licet essentia divina cum præcisione sumpta, vel ut privatur omnes personalitates divinas, contineat eminenter illas, prout præcise dicunt rationem formalem realis perfectionis, vel ut quasi præeunt se ipsas, ut dicunt perfectionem : attamen non ideo tollitur, quin potius ponitur, quod ipsa essentia divina, ut intelligitur habere illas formaliter in sequenti signo, habeat plus realitatis formalis, quam intelligebatur habere in illo signo, in quo illas tantum eminenter præhabebat : erum licet eadem essentia, ut præit tales relationes quoad perfectionem relativam, quam secundum suum esse formale, et formaliter afferunt, contineat illas eminenter, non solum quoad realem formalitatem, seu quoad peculiarem rationem entis relativi, quoniam dicunt, sed etiam ut habent perfectionem relativam ad hoc subsequutam : nihilominus non ideo per hoc tollitur, quin potius ponitur, quod ipsa essentia, ut intelligitur post adventum relationum habere formaliter perfectionem relativam, sit perfectior cum illis formaliter habitis, ac erat cum ipsis, ut præcise eminenter præhabilis ; ergo hoc ipso, quod Pater dicat in divinis ratione suæ relationis perfectionem relativam formaliter habitam, et ratione essentiae continet tantum eminenter prædictam perfectionem relativam, erit perfectior Filio, qui solum eminenter, et ratione essentiæ eandem præhabet. Hæc secunda consequentia ex priori aperte sequitur. Prior vero videtur perspicua ex paritate rationis.

Antecedens autem satis constat. Quoniam essentia divina, ut præcise continet eminenter relationes, non est multiplex virtualiter : ac proinde non dicit formalitatem, et formalitatem» id est, formalitatem absolutam, et formalitatem relativam virtualiter distinctas : cum tamen, ut dicit se ipsam ut præconcurrentem relationem eminenter, et insuper, ut habet formaliter eandem

CooAr-
mator
ci robo-
rator
primo.

DISK VI, DUB. II

eamdem relationem, sil multiplex virtualiter, dicatque ionnalitatem formaliter absolutam, el eminenter rplativam; el insuper alunpformalitatem virtualiter distinctam, qua» sit formaliter relativa : ergo per jioc, quod divina essentia contineat tantum eminenter relation» s, prout dicunt pèculiarem rationem entis relativi, non tollitur, quin potius ponitur, quod ipsa, ut habet illas funnaliter. habeat plus de realitale formali, quun inielligencebatur habere in illo signo, in quo tantummodo eminenter easdem præcontinebat Quod argumentum, ut intuenti constabit, habet majorem vim in omnibus relationibus divinis simul sumptis, et collatis cum unica tantummodo ex illis.

Confirmatur tandem. Nam licet essentia divina eminenti ratione preconteat voluntatem v. g. aut misericordiam divinam : nihilominus, dum in sequenti signo intdligitur habere formaliter misericordiam, intelligitur esse magis perlecta, quam dum solum eminenter ista præcontinebat : quia ille modus præhabendi hæc formaliter dicit perfectionem denudatam ab imperfectionibus : ergo eadem ratione, licet divina essentia præcontineat eminenter relationes in illo signo, in quo praeit illas : nihilominus in sequenti signo, dum intelligitur habere illas formaliter, erit perfectior se ipsa, ut præcise pnecontinet illas nminenter, si semel ipsæ, ut sunt formaliter in Deo, dicunt propriam perfectionem relativam denudatam -ab imperfectionibus.

Nec favet huic solutioni id, quod pro se adducit de Christo Domino, qui, ut Deus, l ^ethomo, non est perfectior se ipso, ut recise est Deus : quia, precise ut Deus, \ Tz bibet eminenter continere humanitatem, ; quam funnaliter continet, ut Deus, et homo.

Non itaque hoc ei favet. Quoniam, si veram est id, quod vult Gonzalez tomo primo m primam partem disputat. 12, nempe, quod eaxlem numero perfectiones, quæ flint in creaturis, non reperiuntur formaliter in divinis seclulis imperfectionibus : eo quo i hoc ipso, quod sunt eædem numero, non sunt denudabiles ab illis : ac jroinde solum eminenti ratione in Deo continental : (une dici potest cum eodem Gonzalez ibidem numero 13, Christum, ut Deum, et hominem, non esse absolute et simpliciter quid perfectius, adhuc exten- ■ Mve, quoad perfectionem contentam, quam ■ ipseinet, ut præcise est Deus. Quia præ-

dicta perfectio licet non contineatur in Deo solo secundum illum modum continenti# formalis; continetur tamen in illo secundum alium modum continendi perfectionem, nempe, modo eminenti, et excludente omnes imperfectiones. Unde cum hoc stat, imo hinc infertur, quod quantum ad modum essendi est aliquid perfectius Christus ut Deus, et homo, quam ipse, ut præcise est Deus. Quia perfectio numerica, aut specifica humanitatis ut talis continetur in solo Deo præcise eminenti modo : at in Christo Deo, et homine habetur etiam formaliter.

Quare, ex hac doctrina potest exemplum illud de Christo ut Deo, et homine retorqueri contra solutionem ex Suarez adductam. Nam si Christus ut Deus, et homo, est, saltem quoad modum, quid perfectius Deo solo ; licet carere hac majori perfectione non dicat imperfectionem in Deo, ex eo quod est major perfectio, involuta tamen cum aliqua imperfectione, plane liet, divinam essentiam, ut habentem eminenter, et simul formaliter relationem, v. g. Paternitatis, esse, saltem quoad modum habendi perfectionem, quid perfectius se ipsa, ut præcise eminenter eam pnehabet, et quod, si semel non haberet formaliter hanc perfectionem relativam, esset imperfecta : quia talis perfectio relativa, si semel est talis, dicit perfectionem denudatam ah omni imperfectione, adhuc dum sub rw formali habetur.

Si aulem non hunc dicendi modum sectemur; sedilium, quem docent Cajotan. supra q. 4 art. 6 et Petrus de Ledesma in suo tomo de Divina perfectione in q. l <ie Le- de? nm: quam movet ad solutionem primi argumenti primæ, et principalis quæstionis art. 2 fol. G4 et 65, nempe, omnes numericas perfectiones, quæ sunt in creaturis, esse casdemmet, sublatis imperfectionibus, et sub diverso modo essendi, formaliter in Deo, ad eum proportionalem modum, quo eademmet numero natura, quæ est a parte rei, est formaliter in sua propria specio intelligibili eam per se primo repræsenkfnte; licet ibidem sit sub diverso modo essendi, ut latius explicuimus tomo l tractatu 3 disput. 2 dub. 1. 8i igitur hunc dicendi inoium sequamur, tunc id, quod addit creatura supra Deum, quod formaliter in Deo non reperiatur, tantum erit id, quod imperfectionis, et potentialitatis est in ipsa creatura : atquo adeo non mirum, quod Christus ut Deus, et homo non sit quid

Reior-
qcetur
exem-
plum.

<ie Le-
de? nm:

perfectius, adhuc extensive, se ipso præcise ut est Deus. Non quidem, quia solummodo eminenter præcontineat id, quod perfectionis est in creatura; sed quin formaliter earum perfectionem adhuc nutnericam, seclusis tamen imperfectonibus, et sub diverso, ac excellentiori modo essendi conliret.

Unde, sicut ens abstractum secundum rationem continet actu, quidquid perfectionis est. v. g. in homine: et cum diemus, *ens homo*, tunc per hanc expressionem Uniam exprimitur id, quod perfectionis est in homine, addendo, et exprimendo id, quod potentiahtatis, et imjærfeccionis est in illo: ita in ente per essentiam abstracto secundum rem ab omni nutontâli'ate, et imperfectione, quale est Deus. fonnaliter continetur, quidquid perfectionis est in creaturis quoad id. adhuc nmnericum, quod jærfectionem d c l denudatam ab omni imperfectione.: quia hos petit i.sa plenitudo, d infinitas essendi, qua n divina essentia exigit. ac proinde, cum expresse dicimus. *Deum hominem* tunc perime, quod exprimat *homo*, lanium additur expressio, e: rationes illæ imperfectionis, et polenvahtaCis, quas homo affert: idvoque Deus, el homo non sunt qui l nobilius, adhuc extensive, Deo solo.

43
D.Thnm.

Quæ solutio videtur insinuari a D. Thoma in 3 distinct. 6 quæst. .j artic. 3 ad l ubi loquens do Christo Domino sic inquit: *In persona composita quamvis sint plura bona* (involuta tamen imperfectioniliis) *quam in persona simplici: quia csl ibi bonum increatum, «t ltonum creatum: tamen persona composita non est majus bonum, quam simpler: quia tota ratio bonitatis omnium bonorum est in Deo. Unde rl ipse dicitur nmne bonum. Undo non potest sibi fieri additio alicujus boni, quod in ipso non sit.* Et ut explicaret, quomo o adhuc formaliter continet persona simplex Verbi omnem perfectionem sublatis- imperfectonibus, afieri exemplum puncti a Miti lineæ. Quia sicut hoc non tribuit prædictæ lineæ, quod s t major cum illo, quam sine ipso: quia id, quod addil, non est majoris extension's, *ed qud iiiextensionis. Ita creatura addita c-tutori non facit aliquod conjunctum perfectius: quia non addit perfectionem non habitam formal ler a Deo seclusis imperfectionibus; se i soûurii addit id, quod imperfectionis est. Et ideo non est proportio in ea respecta Dei adhuc, ut una cum illo faciat perfectius: quoti quidem S.

Doctor his verbis exposuit: *Bonum ertalum sc habet ad bonum increalum, sicut punctum ad lineum: enni nulla sil proportio unius ad altorum. Uhde, sicut Unes additum non facit majus; Utt nec bonum creatum additum in persona bono increcalo facit melius.*

Dux aliæ evasiones, cl illarum prxclusio.

Ex quo etiam fit. nullius esse ruboris, solutionem illam cum precedent! fere cuincidentem, quam D dacus Ruiz, et Granado l? i f l locis infra num. 58 referenti s huic secunda? rationi nosInc | rtuctp iliter tradunt, d**s *vid* <u7 nimirum, ex ea non sequi unum porsunani, v. g. personam Patris, osse perfectiorem alia, ani <l esse illi al-quam perfectionem; J i sed non habere illam perfectionem ro'ali-vani eu modo, quo alia j ersona eum linker. Tum, quia licet F lio des t Paternitas, ut fonnaliter habita; non tamen deesl illi, ui em nentor præhabiiia. Tum etiam, quia lic^t non habeat illam constitutive, id est, quamvis non habeat v. g Paierimatein, j * ila ul constituat cum in ratione Patris; hal et lanen illam termina live, seu ut lerinum sua* habitudinis» Tum denique,qua habet i lam per circum insessionem: quatenus personalitas Patris identificatur cum essentia communi omnibus personis.

Ex dictis igiitTT lit, solutionem hanc nui- x litis esse roboris. Quia e >i demus, modos JjJ" relatos in ea habendi illam per eelionem relativam Paternitatis esse talis conditionis, ut per hoc, quod desit Filio Paternitas, ut form.Piter habita, et ut constituens per.o-nam Pair s; non tamen desit illi ipsa perfect o Paternitatis (ut mc dic «mus) quoad substant ani, seu quoad rem habitam, sed ternum quoad modum hai endi: nihilominus negari non puteri juxta jam alida. quod modus habendi illam, tim eminentor, quam formaliter, est perfectior modo;, hnbeivJi illam nitiono essentiaæ solum cminetdor. Sicut etiam negari nequit, modum habendi eamdem Paternitatem constitalive perfectiorem esse modo habendi ipsim J er circum insessionem, seu identico rat une i leniitalis, quam cum essentia retir et. S quidem mo u\$ habendi aliquid formalissime est ex se excellentior modo habendi illud tantum identice aut aliu modo huic simili. Ac tandem prædicuitio him essendi Patrem constitutivo esse nobiliorem

|. nobiliorem motio habendi Paternitatem
 t tornilnativo. Nam habere aliquid præc.seel
 I formaliler per modum termini impecti, non
 I Mina perfectum, sicut habere illud un-
 quam intrinsecum constitutivam. Et ila
 ; modos charitalis, et visionis j atritû haben-
 is Deum lermiiiative. seu per modum tor-
 tiini per so inspecti, et ini mo uniti, non
 csl ila per eclus. ac modus habendi Hum
 j; constitutive, si hic esset possibilis creatu-
 1 nv. Ergo cum Pater divinus dicat Paterni-
 ! talem constitutive, crit persona Patris, sal-
 ! (cm quoad moduni habendi perfectionem
 I illam relativam, perfectior, quam persona
 I Filii : ac proinde non erunt omnino core-
 I quales, ut in ratione nostra in'erebamus.

Adde, quod per hoc, quod desit Filio
 Paternitas formalior habita, non tamen
 emînenter prehabita, non solum sequitur,
 dresse illi modum habendi Pa eraiia'em,
 I set! etiam Paternitatem ipsam quoad rem
 I habitam : ergo hoc ipso. quod desit Filio
 j prædicta Paternitas, deest illi, non tantum
 I modus habendi illam perfectionem, sed
 j etiam ipsa perfectio relativa : ergo cum
 I hæcsit excellentior personalitate Filii, con-
 ii sequens erit. Patrem esse perfectiorem Fi-
 E lio». Utraque consequentia videtur perspi-
 I ena. Et antecedens probatur : ex eo quod
 I Paternitas, ut enimenier præhabita, non
 esi Paternitas : sicut creatura, ut eminen-
 ter tantummodo contenta in Deo, non est
 absolute et simpliciter creatura, sed ipsa
 J creatrix essentia.

Ex quibus omnibus etiam Iit, parvi esse
 momenti evasionem aliam, quam alius ex
 Junioribus tradit, nempe, non quamcum-
 que distinctionem specificam, nut quasi
 spec licum const tu re itiaequalilatCiii in
 I perectiono inter aliqua, sed illam, quæ
 I habet quasi gradualem latitudinem , sive
 I quantitatem virtuaalem. Cæterum personæ
 I divinæ licet quasi specificè differant ratione
 I personalitatum, et rat one (arum dicant
 i perfectionem relatvam; non tumen ita ul
 I habennl quasi gradualem latitudinem, sive
 I quantiitatem virtuaalem : et ideo non sunt
 E inaequales in perfectione. Quomo o autem,
 I el cur personalitates divinæ afferentes per-
 3, fertiunem relativam non afferant gradualem
 atitudinem, sen quantiitatem virtuaalem,
 j; evisliniat Junior iste, explicari ex Angus-
 J Uno l de Fide ad Petrum (qnem referunt
 l**)»-Mamster in l distinct. 19 et D. Thomas
 ? ibidem. Ct in'ra q. 42 art. I) dicente, Fi-
 lium esse. aequalem Patri : quia Paler ncc
 pCXtedil xternilalc, ncc exca'.îl magnitudine,

ncc àii/cral potestate. Nam quantitas vir-
 tualis debet dicere ordinem ad aliquam ex-
 tensionem : et cum extensio possit'expli-
 cari, vel secundum quod e.-sentia Dei se
 extendit a l omnia loca occupanda per im-
 mensitatem, ideoque sic constituit quanti-
 tatem macniludinis in essentia. vel secun-
 dum quod existent a divina per durationem
 æiernitatis se extendit ad omnia tempora,
 propter quod etiam hoc modo constituit
 quantitatem virtuaalem existentîæ in æterni-
 tate, et tandem vel secundum quod omni-
 potentia divina se extendit ad omnia facti-
 b lia, et propterea sic constituitur quantitas
 virtualis in divina omnipotentia : nec sit
 alia extensio præter dictas, et quoad umnes
 illas sint æquales divinæ personæ, quia non
 conveniunt eis, nisi ratione essentiæ : inde
 est, ut non dicant perfectionem, quæ alh rat
 graduaiant latitudinem , teu quantitatem
 virtuaalem.

Ex dictis igitur fit, evasionem hanc si.
 parvi esse momenti. Quoniam juxta illam
 nequeunt hæc duo iriter se cohærero, i i-
 mirum, quoi relationes divinæ efferant
 relativam perfectionem ex vi suæ lineæ :
 et quod hæc relativa fcrfectio non dicat
 quasi gradualem quandam latitudinem vir-
 tual!, et eminenti modo in ea præhabi-
 tim, seu quantiitatem virtuaalem nempe
 perfectionis.

Et ratio horum est aperta tx dictis. Robara-
 Tuin. quia ex eis constat, relativam hanc ra!"ornc
 perfectionem, si semel importatur a rela- pniuo.
 tionibus, debere esse liberam ab omnibus
 imperfectionibus, quippe repertam forma-
 liler in Deo : ergo debet esse infinita in
 ratione perfectionis relativæ. Siquidem id,
 quod est liberum ab imperfectionibus, de-
 bet etiam esse liberum a linitate et limita-
 tione : ac proinde debet esse infinitum in-
 tra suam lineam : et per consequens debet
 habere quasi graduulem latitudinem in ra-
 tione perfectionis, seu quantitatem virtua-
 lem p-rfectionis pertingentem ad hoc,
 quod sit actu major et major usque in infi-
 nitum intra prædictam lineam. 9

Tum etiam id, quod ex precedent! so-
 (luitur.^Quoniam si aliqua relatio est per-
 fecla perfectione relativa, v. g. ut tria, eo
 ipso habet quasi gradualom, ct virtuaalem
 latitudinem, seu quantitatem virtuaalem re-
 lativæ perfectionis. Quod si ultra hanc de-
 tur alia relatio perfecta ut sex, tunc ista
 habebit quasi gradualem latitudinem, ct
 insuper e.-set majoris quasi latitudinis gra-
 duais, quam illa prior : ergo eo ipso, quod

si.

th.

Robara-
ra!"ornc
pniuo.

9

Γ0,,5óß

divin® relationes dicant perfectionem relativam infinitam, oportebit, ut dicant quasi graduaient latitudinem perfectionis, ethane ease infinitam, et excedentem quamvis aliam quasi graduaient latitudinem non ita perfectam.

Terih. Tum deinde (id, quod etiam ex pnneedentibus colligitur. Quia ex ro, quod divina omnipotentia est tant® excellenti® in ratione perfectionis, utæquivalet omnibus, et singulis potentiis creatis, et earum, perfectionibus, silqoc infinite nobilior illis, colligimus quasi gradualem latitudinem perfectionis : ergo cum perfectio relativa (si vere est in divinis) debeat esso talis conditionis, ut æquivalet omnibus, et singulis relativis perfectionibus creatis, easque infinite in tali perfectione excedat, consequens erit, ut in relativa perfectione divinarum relationum debeat esse quasi gradualis latitudo, seu quantitas virtualis relativæ perfectionis,

Th nw. Tum denique. Quoniam, ut jam diximus, divinæ relationes hoc ipso, quod afferant relativam perfectionem, debent tam secundum se. quam In ratione relativ® perfectionis distingui quasi specie : ergo eo ipso debent esse imequales in ea : siquidem species, aut quasi species sunt sicut numeri : ergo eo ipso habebunt, non solum ut coilata? cum creaturis, sed ut collatæ inter se, aliquam quasi graduaient latitudinem. seu quantitatem virtuaalem, ratione cujus sint iriæquales. et una excedat aliam. Unde aperta involvitur implicatio in hoc. quod duo in ratione perfectionis relativæ sint distincta. speciei : et quoti in illa sunt omnino a*qualia. Nam cum species, aut quasi species oriatur ex acualitate, el principiis formalibus, oportet, ut ea, quæ habent eamdem prorsus aut æqualem actualitatem, sint ejusdem speciei, et ad summum numerice ratione pnncipiorum materialium, si illa habuerint, distinguantur. Et ideo ob hanc rationem lres divinæ person® in ratione Dei sunt prorsus idem : quia in hac ratione dicunt eamdem prorsus actualitatem : el duo homines in ratione hominis sunt ejusdem speciei : quia dicunt ©qualem quoad ad hoc actualitatem.

Objcc. ^ec s' urgeas, quod Paternitas, secundum quod exprimit esse relativum, el infinitum ejusdem Paternitatis, distinguitur quasi specio in illa sua infinitate, el ratione relativa a Filiatione : et tamen in hac raiono relativa non sunt inmquales,

ita ut una ex his relationibus excedat aliam, vel in infinitate, vel in aliqua ratione spectante præcise ad ordinem rei : ergo ex hoc, quod eadem relationes distinguerentur quasi specio in ratione perfectionis. non sequitur, unam ex illis, nempe Filiationem, excedendam etiam esse alia in ratione ejusdem perfectionis.

Non itaque hoc obest. Quoniam si præcise sumamus Paternitatem secundum esse relativum, quod exprimit, quodammodo excedit Filiationem excessu non spectante (ut sic dicamus! ml ordinem perfectionis, seu ad ordinem illativum proxime propri® perfectionis rolativæ ; sed excessu perinente ad ordinem rei. prout præscindit, modo sæpius dicto, ah ordino, el excessu perfectionis : hic autem excessus consistit in hoc, quo Paternitas secundum suum esse relativum adæquate sumptum quoad id, quod exprimit, quodque desumitur, saltem implicite, per ordinem ad correlativum. habet plura munera inadæquala, quatu Filiatio, et quodvis cx his muneribus dicit nexum cum alio, illudque exigit : et ita Paternitas fundat innascibilitatem, respicit Filium, et radicaliter terminatur ad Spiritum Sanctum, estque connolatum generationis activæ ejusdem Filii, etc. Cuin tamen Filiatio, secundum quod exprimit omnia munera relativa, non habeat tat munera, ut intuenti patebit.

Ex quii us omnibus eliam fit, quomodo ea. quibus auctor hujus solutionis ducitur ad duo illa jungenda, nempe, relationes divinas dicere ex vi suæ lino® relativam perfectionem, el hanc non importare quasi grudualem latitudinem , parum urgent. Nam in primis testimonium illud Augustini n. 51 relatum jotius est pro nobis, quam contra nos : siquidem, ut ex dictis num. 23 constat, ideo Paler non excedit Filium magnitudine, et potestate, aut priedil ælernitate : quia sicut est in amobus una et eadem æternitas, el potestas, ex eo tjuod ista sunt quid absolutura : ita etiam est in illis una et eadem maqniluilo, seu (ut ibidem ex Augustino, et D. Thoma diximus) una et eadem perfectio : quia, ut in eodem loco ex mente ejusdem Augustini. el Angelici Doctoris ostendimus, perfectio dicitur in ordine, aut quasi in ordine ad se. estque quid absolutum.

Et similiter id, quod ad explicationem prædirii testimonii, el ad hanc solutione® tuendam addit, parum eliam urget, et æquivocatione laborat. Quoniam cum in ea dicitur.

ljh sb , fp

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

nova editione nss> r.tur : J Nicxna synoda
dictum ewe, ul coxlemum regnum in tri-
bus perfectis subsistentiis credatur. Ubi de
subsistentiis divinis, qua- nihil aliud.,
quam relationes sunt, dicitur, esse tres
subsistentias perfectas. Si autem unaquæque
non afferret perfectionem relativam, non
dicerentur tres pereclæ; sed unicam et
eamdem perfectionem tantum importarent.
Sicut quia personæ prædictæ non afferunt,
v. g. sapientiam relativam, propterea solum
dicuntur una et eadem Sapientia, et
unus et iikm Sapiens.

CMr-
nwiar
Г. П. 6,
Conr
Ccn. V f.

Confirmatur primo ex illo testimonio ex
C Synodo generali sessione 18 quod num.
4 adduximus. Nam ibi dicitur : *Credimus
unam substantiam in tribus subsistentiis,
unitatem quidem propter naturalem unio-
nem, Trinitatem vero propter subsistentia-
rum perfectionem.* Si autem subsistentia»
divina, idest relationes personales afferrent
perfectionem relativam, tunc non esset ad-
mittenda Trinitas propter perfectionem
subsistentiarum, seu relationum persona-
lium : quia in eo eventu non essent inulti-
plicandæ perfectiones subsistentiarum si-
quidem ea jo'uin, quæ relative dicuntur,
multiplicantur in divinis : et per conse-
quens nec esset credenda ibidem Trinitas
propter rationem, quam ita ait Concilium,
nempe, propter subsistentiarum perfectio-
nem.

no
OraSr-
©alIk
minute.
D.Tbüfl.

Confirma ur secundo ex D. Thorna quæst. 7 de Potentia art. 9 ubi ut probet, dari in rebus relationes *secundum esse*, sic a l : *Perfectio, cl bonum, qux sunt in rebus extra animam, non suum attenditur secundum aliquid absolute inhaerens rebus, sed etiam secundum ordinem unius rei ai aliam. Sicut etiam in ordine partium exercitus bonum exercitus consistit. Huic enim ordini comparat Philosophus ordinem universi* 11. *Uriaphysica. Oportet ergo in ipsis rebus ordinem quorundam esse : hic autem ordo retalio quxdam est. I nde oportet in rebus ipsis relationes quasdam esse, secundum quas unum nd alterum ordinatur.* In qwbus verbis, ut Constat, inde colligit D. Thomas, dandas esse in rebus telationes *secundum esse*, cl non solum entia absoluta, quia prædictæ relationes allerunt propriam perfectionem relativam : ac proinde potiori ratione, juxta mentem ejusdem S. Ductoris, relationes divinæ eam afferent.

Coiflr- Confirmatur tandem ex eolem Angelico
tnalur Ductore, tunc in Opusculo l contra erro-
irrite. res Gracorum cap. 7 ubi innuit, Patrem
D.Ttww.

sine Filio non esse perfectum : nec Patrem, et **Filium** sine Spiritu **sancio** : relerquet Alhanasium dicentem, Patrem sino Verbo fore mutum, et utrumquo sine Spiritu sancto non esse vivum. Quæ omnia satis indicant, personalitates Fdii, et Spiritus sancit, seu re'aiiones personales earum afferre propriam perfectionem relativam. Tum et am in q. 9 de Potentia art. 5 ad 23 his verbis : *Licet lota, cl perfecta Divinitas sil in qualibet trium personarum secundum proprium modum crislendi . tamen ad perfectionem Divinitatis pertinet, ut sint plures modi crislendi in divinis, ul scilicet sit ibi, a quo alius, cl ipse a nullo, el aliquis, qui est ab alio. Non enim csscl omnimoda perfectio in divinis, nisi esset ibi processio verbi, el amoiù.* Ubi satis expresse Angelicus Doctor videtur denotare, hos diversos modos existerait, seu has realiones personales allerre propriam |erfectionem, ac proinde perfectionem relativam. Nam si illam non afferrent, non pertineret ad perfectionem Divinitatis, quod illos haberet, nec ob carentium eorum deesset Deo omnimoda perfectio.

Ad hoc primum adversariorum fundamentum respondetur, quod sicut non colligeretur, tres personas divinas, aut earum personalitates habere propriam omnipotentiam. aut immensitatem relativam ex eo. quod de illis diceretur, quod coaeternum Dei regnum in tribus omnipotentibus, aut immensis personis, oportet, ut credatur : quia ibi esse omnipotentem, aut immensum non sumit ir substantive, sed adjective, et suum reddit hunc sensum, nimirum, coaeternum Dei regnum esse credendum in Iribus personis habentibus omnipotentiam, et immensitatem, licet non diversam, aut relativam, sed eandem prorsus, et absolutam : ita ex eo, quoti « beatur : *ΠΙ coeternum regnum in tribus perfectis subsistentiis creditur*, non colligitur, has subsistentias relativas afferre propriam perfectionem relativam : quia ibi *ly, perfectis*, sumitur adjecthe, non vero substantive : et denotatur credendum esse coeternum Dei regnum in tribus subsistentiis. aut subsistentibus habentibus summam et infinitam perfectionem ; licet non diversam, et relativam, sed eandem, ac proinde absolutam. Per quod etiam ad exemplum ibidem adductum de sapientia divina patet. Nam si sapientia sumatur in conrepto, et adjective, bene possunt admitti in Deo plures sapientes, idest, [dures habentes eandem sapientiani].

Ad

DISP. VI, DUB. II.

2G9

Ad primani confirmationem respondetur, nun ideo in illo test moniu ex VI Syt.odo dici, credendam esse Trinitatem personarum divinarum, propter subsistentiarum perfectionem quia subsistentia relativæ, seu relationes personales afferant lres perfectiones, atquoadeo perfectiones relativæ sed quia perfectio unica, et absoluta, quæ est in tribus illis subsistentiis, est talis conditionis, ut exigat communicari, et imbibere in pelictis tribus subsistentiis, nec possit coarctari, aut quasi coarctari ad hoc, ul tantum sit in unica solummo'o subsistentia, aut in paucioribus, quam in illis, in quibus de facto est. Vidclurque solutio lia-colligi ox eisdem verbis Concilii. Non enim dixit, credendam esse Trinitatem *propter subsistentiarum perfectiones* in plurali; sed *propter subsistentiarum perfectionem* in singulari : ul innueret, singulas ex his subsistentiis non allerre suam propriam perfectionem, ac proinde nec perfectionem relativam; sed omnes illas dicere unam eandem numericè perfectionem infinitam: ac proinde eam esse absolutam, et ab essentia, quam prædicæ subsistentia? relativæ per modum transcendentis includunt, cum quaque identificantur, provenire: et per consequens, illam ratione suæ infinitatis esse talis conditionis, quod sicut essentia divina non potest non esse in tribus subsistentiis: ita nec ejus perfectio potest non extendi ad hoc, ut eisdem tribus subsistentiis divinis communicetur.

Ad secundam confirmationem respondetur, penitendum, quod relatio prædicamentalis creata 'de qua ibi'lein loquitur D. Thomas' in suo conceptu adæquato importat, tum ordinem ad subjectum sistendo ibi : ex eo quod respicit illud tanquam causam materiale sui *esse* : et subjectum non habet hoc, quod est, esse causam materiale ratione termini, sed ratione sui, ut disp. 5 n. 21 et n. 79 diximus : tum etiam alium ordinem ad idem subjectum, non sistendo in illo, sed trahendo ipsum ad terminum, et sistendo in prædicatione termino. Quædam rationes inadæquatæ ejusdem relationis sunt adeo intrinsece, et indispensabiliter requisitæ, ut una non possit omnino separari ab alia : quia illa prior ratio delicti afferre hanc posteriorem, tanquam ejusmodi inter se annexum. Et ideo licet ratio illa prior sit absoluta; differt tamen ab aliis rationibus absolutis repertis in aliis prædicamentis in hoc, quod si consideretur secundum suam peculiarem rationem, habet

ex vi sua petere identificare, et quodammodo inferre posteriorem illum respectum per quem subjectum trahitur ad terminum et hoc ipso, quod ratio ista absoluta deesseh tunc etiam deesset ratio illa respectiva ad terminum, et e converso : ex eo quod habent inter te pnedictum nexum, ut ex dictis in eadem disp. n. 87 salis emstat.

Hinc ergo satis constat mens Angelici Doctoris in verbis relatis ex ipso in hac confirmatione. Solum enim vult, quod perfectio, et bonum, quæ sunt in rebus extrinsecum, non solum attenditur secundum aliquid absolutum inhærens rebus, idest, secundum aliquid absolutum, quod non sit talis conditionis, ut afferat necessario annexum ordinem prædicamentalem *secundum esse*, cum quo identificetur; sed etiam secundum ordinem unius alicuius aliam, adæquate tamen sumptum, prout includit utrumque respectum : quæ a, ut diximus, relatio prædicamentalis adæquate sumpta debet dicere utrumque ordinem jam explicatum. Et propterea prædicta relatio semper dicit perfectionem : talisque perfectio deosct universo, si relatio deesset; quamvis perfectio ista non conveniat illi rationi ordinis transcendentalis, quem dicit alicuius subjectum ut tale, et ut est causa materialis illius : ac prout ex eo ordine pure relativo *secundum esse*, quod respici terminum, non concipiendi ibidem expressum alium ordinem ad subjectum sistens, nullam dicit perfectionem.

Ad ultimam confirmationem responde-
tur, D. Thomam in priori testimonio non
ideo dixisse, Patrem sine Filio non esse
perfectum, nec utrumque sino Spiritu
sancto, quia propriæ relationes personales
Filii, aut Spiritus : aucli, aut etiam Pater-
nitas afferant proxime ex esse *ad* propriam
perfectionem distinctam a | perfectione es-
sentiæ, et attributorum Dei : sed quia op-
time colligeremus a posteriori, Patrem non
habere omnimodam perfectionem provenien-
tem ab essentia, et attributis, nisi una cum
illo daretur Filius, et Spiritus sanctus.
Quia fila perfectio absoluta essentiæ ratione
sine infinitatis est talis ðonditionis, ut non
possit non communicari aliis duabus per-
sonis, et in eis intimo imbibi : el hoc ipso
quod hoc non haberet, Optimo inde collige-
remus, eam non esse inlinitum, nec continere
tantam perfectionem, quantum Divinitas
ipsa exposcit habere.

Unde Aihanasitu relatus a D. Thorna in
eu loco non ideo dixit, Patrem sine Verbo

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

fore mulum, et utramque sine Spiritu sancio essa vivum, quia Filius det Patri, quod loquatur, aut quia Spiritus sanctus tribuat Patri, et Filio, quod vivant ; sed quia Verbum est terminus intrinsecus loqnotionis Paterna», quæ quidem sine prædicto termino esse nequit : et similiter Spiritus sanctus est vitalis terminus actionis vitalis, per quam voluntas Patris, et Filii induit in productionem Spiritus .-anti : et actio ista nequiret es>e in Deo, defic unio hoc tennino : et ea defic;ente etiam Cvlliao remus a psteriorl, deesso Patri priorem illam loquutioncm : indeque optime iterum inferremus, deesso Patri, el Filio vitam inteUoccuaalem divinam, licet relatio spirai'onis passivæ requisita ad prædictum torminum divinæ voluntatis ex suo esse ad proxime nullam in divinis ponatse ipsa formaliter perfectionem. Per quod etiam ad aliud- testimonium ibidem adductum constat.

Explicatur
cttzapfo. Potestque hoc ipsum explicari exemplo scicnliæ divinæ lormmataæ ad creaturis futuras, aut actus liberi Dei, prout extenditur ad creaturas tribuendo illis, quod sint positive future, aut positive non futurae. Nam etsi scientia illa ex eo, quod extenditur ad prædictas creaturas, non afferat distinctam perfectionem ab ea, quam importat, prout terminatur ad Deum : ac proinde non accrascatilil aliquid perfectionis ex eo, quod intuitus ejusdem scientia? terminetur ad cas, ut communder docent Theologi, et in l tomo tractatu 4 disp. 5 num. 7 i diximus : attamen optime colligeremus, scientiam illam non foro infinite perfect nn, si non extenderetur ad præJictas creaturas, hoc ipso quod sint futurae ; ac proinde ad ejus perfectionem spectat, ut semel supposita earum fulurilione, terminetur ad illos. Et similiter, licet actui libero divinæ voluntatis non accrescat aliqua perfectio ex eo, quod terminetur ad creaturas tribuendo illis, vel quod sint positive faturae, vel positive non futurae : attamen, si hoc non haberet, tunc merito coi igereinus. prædictam actum non esse infinite perfectionis. Quia summa ejus perfectio est talis conditionis, ut non possit non extendi ad il as tribuendo omnibus, et singulis creaturis, quod positive sint futurae, vel pus.live sint non futuræ. Ita ergo in praesenti, proportionem sorvate philosophandum esi ; qtlia tanta est perfectio Divinitatis, ut non possit non difundi, cl esso ad intra in tribus personis; licet in una sil absque processione ab ali-

qua alia, el Ill aiiis sit inediis suis praces-sionibus.

§ XII.

*Secundum fundamentum opposite jenlenfi/
cl ejus enudatio.*

Secundum fundamentum opposite* son-
lentiaæ est. Quod personalitas Verbi, seu
relatio ejus personalis habet ratione sui, et
ut distincti ab aliis personalitatibus divi-
nis, sanctificare humanam naturam Christi
Domini, quam terminat : ergo ralionem sui
affert propriam perfectionem relativam.
Consequentia videtur perspicua. Quoniam
sanctitas dicit bonitatem et perfectionem,
et peculiariter sanctitas communicata hu-
manitati a relatione illa personali Verbi.es
eo quo l est sanctitas longe major, et di-
gnior, quam illa, quæ provenit a gratia
sanctificante : quam tamen dicere magnam
bonitatem, et perfectionem, esi satis no-
tum : ergo si rei ilio personalis Verbi ra-
tione sui sanctificat humanam naturam,
habebit ratione sui formaliter communicare
humanitati maximam quaud.tm perfectio-
nem : el per consequens ipsa relatio per-
sonalis ralionem sui di. et perfectionem.

Antecedens autem probatur. Tum, quia
relatio personalis Verbi ratione sui tribuit
humanitati impeccabilita(.em : et ita impli-
cat. humanitatem terminatam prædicta re-
latione personali peccare. Constat autem,
quo l per id. per quod aliquid redditur im-
peccabile, redditur sanctum, et non utcum-
qce, sed perfecte sun-tum. Tum etiam :
Quia relatio illa personalis est formalis
mundit.a habens oppositionem cum labo
pec ati : ideoque, si daretur, Immanitatem
illam fuisse prius peccati labe coinquina-
tam. et deinde assumi a Verbo, lune præ-
cise ratione terminationis per relationem
personalem ejusiem Ve:bi mundaretur a
pct cam : al anima· munditia est illius sanc-
titas. Tum etiam : Quia relatio jersonal s
Verbi ratione sui reddit humanitatem
Christi Domini objectum magis congruum
divinæ diŕcction s. quam gratia sanctifi-
cans : pi per consequens reddet illam san*-
t orem, quini a gratia sanctificante red-
deretur. Tum denique . Quin prædic a
humanitas ratione terminationis perreh-
l onein personalem est dLiia adoratione h-
triæ : a; proinde ratione il ius rcdd.tur
sancta.

Continuatur primo. Quia Verbum ra-
tione

to

Odr-
ruar

tiOhe suæ relativa* personalitatis terminat proxime naiurauī humanam : ergo rationo illius dicit bonitatem et perfectionem : ac pruinde perfectionem relalivara. Hæc secunda consequentia patet ex iis, quæ in explicatione tituli diximus. Prima vero videtur perspxua. Quoniarn cum sil proprium bonitatis et perfectionis se communicare et difTundvre, oportet, quod id. (juod ratione sui proxime se communicat, sequo tliTundit terminando naturam alienam, habeat etiam proxime, oi ratione sui bonitatem et perfectionem.

Conllrmalur secundo. Quia Verbum ratione suæ relativa personalitatis dignificat actiones Chriiti Domini : ergo ralionē ejusdem relativæ personalitatis alfert dignitatem et valorem moralem infinitum : ergo el propriam perfectionem, in qua fundator illa dignitas et valor. Utraque consequentia videtur perspicua ex antecedenti, el antecedens etiam patet. Quoniam alias valor ille tribueretur divinæ essentiæ, et omnes lres personæ divinæ dignificarent illa opera : sicut omnes illæ concurrunt ad qwlionem, quia creant ralionē divinæ natura;.

Respondetur negando antecedens, si ly *rdionesui* denotet eamdem relationem personalem Verbi non secundum id, quod per indum transcendentis includit, sed ut dicit kr-juL expresse *ad* : et sensus sit, quod proxime et i foonaliter ratione expressionis ejusdem *ad*, | <eu«je relativi secundum id, quod exprimit. sanctificet. Licet idem antecedens concedi possit, si ly *ralione sui* significet prædictam relationem personalem , prout iociudit osientiam divinam per modum imnscendentis in ea inclusam : sic enim sumpta habet ratione sui, idest, ratione es-«antir ad eam per moduin transcendentis prtinentis, proxime sanctificare. Sicut tliam concedi potest idem antecedens, si ly j *ralione lui* dicat ipsum esse *ad* seu *esse* re-! htivum : et sensus illius sit, quod præ licium *ad* solum remote sanctificet, quatenus petit imbibere divinam essentiam per modum transcendentis, et ralionē ill.us sanctificare.

Etat primam probationem ameccdeiuis, qoaunu.? est contra illud in priori sensu in quo illul negamur, dicendum est, relafonem personalem Verbi, ut exprimit *ad* rt-htîvani, et munus precise referendi, re I- deft humanitatem impeccah lem impeccahffiuiolul sic dicamus' relativa, et initia- lin Non quidem, quia munus illud, et

ratio relativa tccilt.duin iil, quod exprimit, alferat ralionē sui sanctitatem relativam; sed quia est talrs conditionis, ut importet per modum transcendentis sanctitatem essentiæ absolutam. Quoniam non solum est incumpossibilis cum actiono peccandi res illa, quæ per se, et ratione sui proxime, et secundum id, quod exprimit, est ipsa sanctitas per essentiam, qualis est divina essentia; sed etiam id, quod licet ralionē ejus, quod exprimit, non sit ipsa sanctitas, petit tamen imbibere per modum transcendentis talem sanctitatem per essentiam, ut contingit prædiclo esse *ad*, quatenus præcise dicit, et exprimit *esse* relativum. Et propterea dicitur relatio ilia secundum pra dietnm esse *ad* impeccabilftas relativa, eliativa. Relativa quidem, quia provenit ab case *ud*, secundum quod exprimit *esse* relativum :iativa vero, quia inde quasi incipit ejus vis ad tribuendum humanitati impossibilitatem cum actione peccandi : et hæc intelligitur in ea compleri, et (ut sic loquamur) quasi formalizari, dum concipitur ut imbibens ipsam sanctitatem per essentiam.

Potestque hoc a contrario explicari exemplo actus peccaminosi mendae.i gravis uIvertenler prolati : qui quidem quoad iil, quod de materiali d cit in ratione a-Mas, secundum quam rationem esta Deo, est ini liative impossib liscum sanctitate gratia) habitualis : ac proinde præd.cibs actus | ocamiuosus, dum est, reddit in sensu composito hominem inconvertibilem ad Deum per indictam gratiam ; sicut personalitas Verbi secundum esse *ad* reddit (proportionē tamen servata) humanitatem impeccabilem, sea impotentem ad hoc. ul recedat a Deo per peccatum ; et tamen prædictus actus peccaminosus mendacii gravis, si consideretur præcise ralionē actus, et ul est a Deo, non habet rationem recessus ab ipso Deo, aut rationem maliliæ, ut communiter docent Theologi, se l ad hanc impossibilitatem, et inconverlibililatē tribuendam satis est. quod habeat alias infallibiter annexam malitiam. Quia non solum id quod est peccatum ut Iule, aut id, quod fundat malitiam, ut illam fundat, seJ etiam id, quod alias actu, el infallihiliter eam fundat (licet formalissime sumptum non sit peccatum, aut habeat aliud munus, steundum quod eam non fundat) est incompassibile cum gratia sanctificante. el, dum es!, reddit hominem in sensu composito inconvertibilem ad Deum | er prædie-

ω .
Elucida»
lar
solutio

t

tam gratiam.: sicut personalitas Verbi secundum prædictum esse *ad* seu *esse* relativum reddit, proportionem servata, humanitatem Christi Domini impeccabilem, seu impossibilem cum acuoie peccan li.

Si ergo dictus iste mendu ii. qui in ratione actus, et, ut est a l·v solum habet alias infallibilem nexum cum malitia : et nexus iste tantum est nevus infallibilis infallibilitate consequential non vero ita, ul malitia illa afferatur annexa ex propri s meritis ejuslem actus prout a Deo. Si igitur prædictus actus ratione hujus præcue est iucompossibilis cum gratia, et reddit hominem in sensu dicto inconvertibilem ad Deum per eandem gratiam, licet non sit peccaminosus formaliter, imo nec, ut esi a Deo, sit peccaminosus fundamentaliter : cur illud esse *ad* relationis Verbi divini secundum munus relativum quoad id, quod in hac linea exprimit, præcise consideratum non habebit initiative, quod reddat humanitatem impeccabilem, licet non sit sanctitas relativa? siquidem non jam alias, sed formalissime, uiest relatio personalis Verbi, ct ul exprimit munus relativum alæquate sumplum secundum omnia, quæ formalissime spectant ad illam lineam relativam, petit imbibere ipsam sanctitatem per esseu liain per modum transcendentis.

^{70.} Potcritque huc amplius elucidari exemplo carundem relationum divinaram, aut misericordia? Dei, nt dicunt rationem veri, aut unitatis transcendentalis. Nam etsi rationes ista* sint absolute et simpliciter perfectæ elbonæ : attamen secundum expressum seu formalissimum conceptum, quem afferunt, non dicunt, at proxime imponam propriam bonitatem et perfectionem distinctam virtualiter a perfectione divinæ cs-sentiæ, et a perfectione misericordiæ sub conceptu expresso v. g. misericordiæ, significata). Siquidem formalissimus seu expressus conceptus veri, aut *unius* non est formalissimus conceptus *bon**, et *perfau* : nec ratio *boni* urilur proxime a ratione expressa veri (ut multi probibiliter volunt) lan-quum passio, autquasi passio illius, seda ratione emis : cum tamen,hoc non obstante, formalissimus conceptus misericorliæ Dei, adhu: ut verte, aut quatenus est una, habeat ex se esse incompassibilem cum quavis imperfectione, e: tribuere saltem initiativam incapacititoni in ordine ad illam : ex eo quod quævis ratio reperta in Deo petit imbibere lotam, e*, infinitam perfectionem Dei : ac proinde est impossibile ex se

cum omni, el quavis imperfectione, el capacitate ad illam, dobetque sic expresse concipi, si adæquate consideretur quoad omnia, quæ dicit, ut est capax imbibendi perfectionem Dei, illamque exigit- Ita ergo in præsentī, proportionem servata, philosophandum est de eisdem relationibus divinis secundum suum esse *ad*, seu secundum quod præcise exprimunt *esse* relativum, et collatis cum natura creata quoad incapiwitatē ad peccandum, quam necessario debent illi tribuere hoc ipso, quod illam terminent : ne persona illa divina terminans talem naturam sit quoad aliquam sui rationem capax tantæ imperfectionis, quanta est posse, sive in propria natura, sive in aliena peccare. Per quæ etiam ad secundam probationem ejuslem antecedentis ratis constat, ut intuenti patebit.

Ad tertiam vero probationem dicemLm est, quod relatio personalis Verbi consideratU tam secundum id, quod affert implicite, quam secundum quoi præcise dicit expresse *esse* relativum, reddit humanitatem Christi Domini objectum magis co.i-gruun n divinæ dilectionis, quam gratia sanctificans : ita ul sil magis congruum, adhuc in ratione objecti formalis, quam quivis alius homo sancti(icatus per gratiam sanctificantem. et acci lentalem. Non quidem. quia gratia sanctificans secundum aliquam sui ratim.em intrinsecam redda. huminem objectum formale conuntumdivl-næ dilectionis : siquidem juxta ea, quæ in 2 tumo tract. 4 disp. 3 n. 29 et disp. 7 num. 03 diximus, sola divina bonitas esl objo tum formale adæquatum voluntatis Dei, sel quia divina bonitas per modum objecti formats considerata perfectiori modo actual relationes personales secundum *esse* reativuin sumptas, et secundum quod in e*s intrinsece imbibitur, quam actual gratiam sanct licantem, quæsolum-molo extrinsccOj et modo loco citato explicato. ab illa acluatur, ad hoc ul possit a divina voluntate amari. Et ila gratia sanctilicms secundum nudam sui intrinsecnn rationem r ddit hominem objectum formale congruum d v næ di'e.rtionis, sel solum materiale proximum, et valde deficiens a ratione ubjo/ti materialis proximi convenientis divinis relationibus, aut uâtano creatu- nt tonninaîæ per ipsas. **SHj**

Si tamen consideretur prædicta rohlio, secundum quod precise exprimit nninos referendi, tine redd't hu 'i iniiatem ilbui objectum congruentium divinæ dikctir.k

(two

(non quidem formale, sed materiale ; exigas tamen imbibere rationem formalissimam totius perfectionis divinæ) quam sit illud, quod gratia sanctificans constituit in ratione objecti congrui divinæ dilectionis.

Per quæ etiam ad ultimam probationem satis liquet. Quoniam, ut relationes personales, adhuc quoad case relativum, possint, et debeant adorari adoratione latriæ, satis est, quod imbibant totam perfectionem Dei, sinique rationes existentes in Deo : quia eo ipso petunt talem adorationem : quamvis ratio formalissima, ob quam adorantur, sit id, quod intime in eis imbibitur, nempe, excellentia divinæ perfectionis.

Ad primam confirmationem fatemur, Verbum secundum *esse* relativum terminare Christi Domini humanitatem. Nam etsi sub hoc expresso conceptu illam terminandi non exprimat, ratione nostri imperfecti modi concipiendi, ordinem ad suum correlativum, nempe ad Patrem : attamen implicite dicit pndictum ordinem; non qualitercumque, sed ita ut illa terminatio inde specilicetur : et si-consideretur adæquate, et secundum id, a quo specificatar, debet talis ordo expresse concipi. Cæteram negamus, inde inferri, quod ex hoc expresso conceptu afferat perfectionem distinctam virtualiter a perfectione essentiæ divinæ, et attributorum.

Nec obest probatio ibidem adducta. Quoniam communicare se per modum termini præcise, licet arguat, terminum illum includere perfectionem ratione alicujus, quod habet annexum, aut intime inclusum, non tamen, quod importet propriam, et novam perfectionem aliquo modo distinctam ab ea, quam ratione annexi, aut inclusi dicit. Quia modus iste communicandi senon excedit vires relationis quoad lineam relativam : siquidem intra lineam relativam datur ratio respiciendi, et terminandi : et ratio ista relativa non nisi ratione absoluti, quod affert, dicit perfectionem : ac proinde solum importat perfectionem absolutam, ul ostensum est. Unde hoc, quod est, esse diffusivum sui utcumque, non est proprietas boni et perfecti; sed esse diffusivum sui speciali modo, qui potest explicari inter alia per hoc, quod ratione sui, seu ratione ejus, quod per se primo diffunditur, et communicatur, habeat proxime res, cui communicatur, aliquid perfectionis, quam antea non habebat : quod tamen in præsentī non contingit. Quia ratione ejus, quod per se primo communicatur humanitati,

Salmant. Curs.t theolog. tom. Hi.

nempe, ratione termini relativi, non communicatur ei ratio perfectionis proxime; sed (ut sic dicamus) remote ; quatenus, communicata ratione termini, communicatur implicite divina essentia per modum transcendentis, et ex hac proxime fluit, aut quasi fluit, et communicatur tota perfectio divina.

Ad secundam confirmationem respondetur negando antecedens, si intelligatur de personalitate Verbi secundum esse *ad* reduplicative sumptum, et secundum quod exprimit pndictum *esse* relativum : ita ut valor operum Christi Domini immediate, et proxime dimanet ex prædicio esse *ad* ut tali, seu ex *esse* relativo ejusdem. Quoniam illud esse *ad* sic sumptum tantum se habet per modum quasi deferentis, et secum imbibitam trahentis dignitatem, et perfectionem divinæ essentiæ per modum transcendentis consideratam, et prædicta essentia est, quæ proxime affert perfectionem, ab eaque modo in tomo tractatu de Incarnatione explicando, fluit valor, et dignitas prædictorum operum. Et ita illud esse *ad* non dignificat dignitate relativa sibi omnibus modis propria; sed dignitate absoluta, quæ communicatur ei per inclusionem essentiæ per modum transcendentis in ipso.

Et ad probationem ejusdem antecedentis neganda est sequela. Quoniam effectus iste valoris præstatur a relatione personali Verbi, ut habet rationem termini imbibentis per modum transcendentis divinam essentiam, et illam sic sumptam peculiariter quasi modificantis, non vero ratione ipsius essentiæ, ut habet rationem naturæ sub conceptu naturæ, et ut est communis tribus personis : ac proinde non habet magis modificari per hanc, quam per illam relationem personalem. Constat autem, effectus, qui oriuntur a divina personalitate, ut habet rationem termini imbibentis divinam essentiam per modum transcendentis, et ut peculiariter imbibitur in una personalitate, et ibi specialiter modificatur ab illa, panique ibi peculiariter connotât, non oriri ab omnibus personis, sed ab una tantummodo, ut in præsentī contingit. Et propterea, licet ratio formalis producendi Filium in divinis sit divina natura per modum naturæ : quia tamen hoc habet, ut peculiariter modificatur per relationem Paternitatis, eamq̃io peculiariter connotât, propterea solus Pater in divinis generat ; licet etiam Filius habeat eandem naturam cum Patre.

§ XIII.

Fundamentum tertium pro opposite sententia^ una cum responsione ad illud.

Tertium fundamentum est Quoniam alioqui mysterium Trinitatis ut tale nullam diceret perfectionem in divinis : hoc autem videtur ahsnrđum : ergo, etc. Sequela videtur perspicua. Quoniam mysterium Trinitatis coalescit ex relationibus personalibus secundum suum esse *ad* : si ergo isiæ secundum hoc esso *ad* nullam dicunt perfectionem, nec mysterium Trinitatis ul tale eam dicet.

Falsitas vero consequentis probatur. Turn, quia essentiam divinam esse communicabilem tribus personis, sive suppositis est maxima illius perfectio. Et propterea essentia creata ratione suæ finitaiis, el imperfectionis nequii nisi uni tantum supposito communicari : ergo supposita ista, quæ sunt relationes personales, afferent cx so perfectionem : alioqui non diceret perfectionem in divina natura communicare se prædiclis personis : siquidem non eat perfectio in natura communicare se, et esse in re illa, quæ ex se non affert perfectionem.

Tam etiam. Quia esse id, cui communicatur divina natura, quodque habet vim ad illam cx se suppositandam, non potest non dicere ex se maximam perfectionem. Maxime, cum hoc, quod est. subsistere, et esse per se satis perfectionis denotet.

Tum deinde. Quia quævis ex his relationibus personalibus est infinita în. sua propria ratione : ac proinde dicet ex se infinitam perfectionem. Siquidem infinitas dicit aliquam quantitatem : cumque non dicat in præsentī quantitatem molis, dicet utique quantitatem perfectionis.

Tum pnuterea. Quia circa has relationes personales, et Trinitatis mysterium ut tale est Deus necessitatus, tam quoad speciem, quam quoad exercitium actus ad illud diligendum : ct propterea semper, et necessario complacet in se ipso ut Trino : ergo mysterium hoc ut tale, ac proinde relationes ipsu», adhuc secundum suum esse *ad*, dicent perfectionem, et non qualecumque, sed infinitam, ita ul possint divinam voluntatem necessilare.

Tum denique. Quia licet non afferre ex se perfectionem in hoc, vel illo genere determinare non dicat imperfectionem : attamen ex tpe nullam attere perfect:unem in

aliquo ex omnibus gmwr bits est satis magna imperfectio : sicut e contra hoc, quod est, ex se attere perfectionem, est perfectio.

Confirmatur. Nam in nobis subsistentia. et personalitas ex sua propria ratione affert perfectionem, et ratione hujus pertinet ad perfectionem nostrm naturæ communicare so propriæ personalitati : et si posset communicare so tribus personis, tunc Trinitas ista ut talis et ratione personalitatum a Ideret perfectionem : ergo idem etiam debetin Deo dici : alioqui personalitas creata esset ex se perfectior In suo genere, quam personalitas divina in suo : siquidem hæe ex se non dicit perfectionem, secus voro illa.

Respondetur distinguendo sequelam. El si sensus sit mysterium Trinitatis nullam dicere perfectionem ratione ipsius *ad* seu *esse* relativi proxime, concedende est sequela. Quoniam perfectio ista esset relativa : et ut num. 32 dicebamus, est implicatio in terminis admittere perfecctioneh et quod lalis'perfectio sit relativa. Si voro sensus illius sil, nullam dicere perfectionem ratione inclusi in illo esso *adt* \$eu ratione ipsius esse *ad* remote, quatenus tale *ad* petit imbibere divinam essentiam per modum transcendentis, neganda est. Nam prædictum *ad* ratione sui petit divinam essent am per modum transcendentis: cl hæc, quippe absoluta, alfert proxime perfectionem, quæ est de genere absolutorum, ut num. 28 dicebamus.

Et ad primam probationem adductam al suadendam falsitatem consequentis, quatenus potest procedere contra distinctionem datam, conce lendum est antecedens. jaxU dicta a num. G2 usque ad num. GG. Et deinde neganda est consequentia, cujus probatio nihil obest. Quoniam ad perfectionem essentiæ infinite perfectui potest pertinere communicare se alicui rationi formali, quæ ex vi sine lineæ, non afferat perfectionem, dummodo sit capax accipiendi perfectionem illius essentiæ pér intimam imbibtiionem talis essentiæ in ipsa; ex eo quod ad perfectionem Dei speclM diffundere se nd intra, et id ipsum, quoi in se habet communicare illis, in quibus intime transcenditur, quæque eam per modum transcendentis inclusam exigunt. Unde. adhuc in creatis, spectat al perfeelior.em entis communicari, et includi in vero ut tali, licet verum ul tale secundum id, quod supperaddit enti, non dicat perfectionem

Ur
ta»
ixΛ.
8£U

DISP. VI, DUB. II.

hunc atom distinctum virtualiter ab ente, sed eandem prorsus ut communicatam, et derivatam ab ente in actu, quod in ipso vere, ut intelligitur superindui ratione boni, intime transcenditur.

Ad secundam vero probationem dicendum est, quod esse id, cui communicatur divina natura tanquam rationi relativæ quoique habet vim ad suppositandam, seu personandam illam relative, abstrahit ex hoc præciso, et expresso conceptu a perfectione, nec illam immediate et proxime affert, sed tantum mediale et remote : quatenus petit imbibere divinam essentiam, et attributa. Et ratio desumitur ex dictis num. 28. Quoniam ratio perfectionis est in ordine ad se, ut ibidem diximus, esso autem id, cui communicatur divina essentia tanquam rationi relativæ, est esse rationem relativam, et talis conditionis, ut secundam hunc conceptum tota sit in ordine ad terminum : et id ipsum, quod est, petere divinam essentiam ut imbibitam in se ipsa, habet per ordinem ad terminum ut in simili de ratione terminandi naturam competente relationibus personalibus num. 73 dicebamus. Ideoque ratio ista sub huc præcisione et conceptu non dicit perfectionem, nec eam proxime ex vi hujus conceptus infert ; sed ratione rei ab ea petitæ permodum transcendentis, nempe, ratione eminentiæ. Per quod etiam ad id, quod ibidem dicitur de subsistentia satis constat. Quoniam etsi subsistentia absoluta dicat, seu afferat proxime perfectionem, modo tamen statim magis explicando, non tamen subsistentia relativa, propter rationem nuper tactam, et a num. 28 usque ad num. 31 magis explicatam, nec non et propter illam, quæ a num. 32. usque ad num. 35 diximus.

Ad tertiam probationem concedendum est antecedens, et neganda consequentia, si consequens intelligatur de esso *ad* ut tali, et reduplicative sumpto, quatenus dicit esse relativum, Nam infinitas præcise in ratione referendi, et in ratione terminandi non dicit perfectionem, nec eam proxime rationesui infert, ut sæpe diximus. Sicut etiam nec infinitas in ratione terminandi affert ex vi sua prædictam perfectionem, quoties ratio illa terminandi est relativa, idest. quoties ratio prædicta, si inæquate consideretur, debet desumi penes ordinem ad correlativum. licet, dum concipitur inadequate quoad munus terminandi, non exprimat ibi ordo ad correlativum, a

quo, adhuc sub illo munere habet suum *esse*, suamque speciem, aut quasi speciem, ut in præsentia contingit et constat ex illis, quæ ad præcedentem probationem dicebamus.

Nec verum est, omnem infinitatem, etiam relativam, debere dicere aliquam quantitatem, si proprie et in rigore loquamur, sed ratis est, quod se habeat ad instar alicujus quantitatis, sive molis, sive perfectionis. quatenus dicit vim ad referendum, et terminandum æquivalentem omnibus relationibus creatis quoad vim ad referendum et terminandum, idest, quatenus hinc soli vis divinæ relationis est major, quam sit cuncta illa vis, quæ in aliis relationibus invenitur : licet, quia prædicta vis non est in ordine ad se, seu in ordine ad subjectum, non dicat (ut sic loquamur', majoritalem perfectionis : sed solum majoritatem jam explicatam.

Potestque hoc explicari exemplo veri necessarii, et contingentis, ex quibus illud (quippe habens causas firmiores suæ veritatis) est magis verum, quam verum contingens : cum tamen hæc quasi majoritas ex vi suæ lineæ non dicat proxime et immediate ratione sui perfectionem seu bonitatem : ac proinde nec majoritatem in ratione bonitatis et perfectionis, sed solum ratione entis inclusi, et ei communicantis propriam bonitatem.

Ad quartam probationem patet ex dictis num. 71 quomodo satis sit, quod mysterium Trinitatis, sive divinæ relationes secundum *esse* relativum sint talis conditionis, ut petant imbibere totam perfectionem divinæ essentiæ talenique cum ea habere connexionem, ut si non esset intime in eis inclusa, colligeremus, non posse in ipsa consistere. Quomodo igitur hoc satis sit ad hoc, ut prædictæ relationes personales, licet sint objectum materiale divinæ voluntatis, nec secundum *esse* relativum dicant perfectionem, nihilominus necessario diligantur ab eadem divina voluntate.

Ad ultimam probationem respondetur, quod licet non afferat perfectionem ex se, idest, ex nullo alio rem illam intime per modum transcendentis, aut alio intrinseco modo pertinente, sit imperfectionis signum, camque involvat : attamen non afferat perfectionem ex aliquo munere, sive ratione formali secundum id, quod exprimit, dummodo ex alio illam afferat, non dicit imperfectionem. Maxime, si adhuc ex illo munere, ex quo illam non importat pro-

xime, importet eam remoto : quatenus ex illo colem munere adæquate concepto petit imbibere aliquid, quod afferat omnem perfectionem. Quia id quod hanc exigentiam habet, nequit ullam cum hoc afferre imperfectionem. Quare, cum hic ultimus modus competat relationi divin® secundum suum esse *ad*, inde est, ut hic modus non afferendi perfectionem non refundat in ea imperfectionem.

iNec obest id, quod ibidem adducitur, nempe, quod afferre ex se perfectionem, est perfectio : ac proinde oppositum ejus, nempe, non afferre ex se perfectionem, erit imperfectio. Quoniam hinc solum sequitur, quod non afferre ex se perfectionem, sit non perfectio, non vero imperfectio. Quoniam afferre, et non afferre ex se, modo explicato, perfectionem, non opponuntur privative sed contradictorie : et ita non opponuntur ut perfectio, et imperfectio; sed ut perfectio, et non perfectio, quantum est ex vi hujus muneris.

Potestque hoc explicari exemplo essentia divinae, ut collai® cum attributis, in qua, afferre ex se propriam existentiam dicit perfectionem : cum tamen in attributis, non importare illam ex se iquippe quæ tantum existant per existentiam essentia*, ut disputatione sequenti dicemus) non dicat imperfectionem, sed ad summum non perfectionem.

81.
Diluitur
conū-
maiū.

Ad confirmationem concedatur antecedens, et negetur consequentia, propter rationes a num. 28 usque ad num. 38 traditas. Et ad probationem neganda est sequela, absolute et simpliciter loquendo. Quia personalitas divina ut talis debet absolute et simpliciter loquendo, includere totam perfectionem essentia, licet cum hoc stet, ut possit concedi, quod personalitas creata ex sua ultima et expressi ratione exprimit aliquid afferens proxime magis perfectionis, involuta? tamen cum imperfectionibus, quam personalitas divina ex suo esse *ad* reduplicative sumpto, seu ut exprimit *cw* relativum. Ex eo quod, utpræcse exprimit *esse* relativum, non exprimit aliquid, quod proxime et ratione ejus, quod exprimit, afferat perfectionem. Ita quidem, ut hinc, seu ex hoc, quod non dicat *ex se* perfectionem. cum exigentia tamen essentia divinae in ea per modum transcendentis inclus®, proveniat illi, quod ab eadem essentia dicat infinitam perfectionem indistinctam, adhuc virtualiter. a perfectione ejusdem essentia, et ex imperfectione

simpliciter (quamvis *ox* perfectione secundum quid) proveniat in subsistentia errata, quod exprimat ex sua ultima ratione aliquid afferens proxime perfectionem distinctam a perfectione essentia*.

Nec mirum videri debet, quod concedatur, aliquid creatum ex sua ultima et expressa ratione, et secundum id precise quod exprimit, afferre (modo dicto) magis perfectionis, quam ratio aliqua existens in Deo, et præcise considerata secundum id, quod exprimit. Nam et si hoc esset inconveniens si fieret hæc collatio in ratione aliqua ex vi suæ lineæ afferente proxime; et ratione sui perfectionem secundum id, quod ex vi sua exprimit : non tamen, si fiat comparatio in ratione, quæ ex vi suæ lineæ, et secundum id, quod *oxpr* mit, illam non affert, sed aliunde ei provenire debet. Sicut licet ratio substantia* sit perfectior ratione accidentis : si tamen fiat comparatio inter substantiam, ut exprimit esse veram, aut unam, et accidens, ut exprimit suam rationem entis, tunc accidens, ut exprimit hanc rationem, dicit proxime rationem afferentem expresse magis perfectionis, quam substantia, ut exprimit rationem veræ, aut unius. Et hoc non inconvenit : quia ex parte substantia* non assumitur ratio, quæ ex vi sua petat, ut ratione ejus, quod exprimit, afferat proxime rationem boni, sed solum remote, quatenus petit imbibere rationem entis, a qua sit bona et perfecta. q B

Et similiter, si Deus consideretur, ut præcise exprimit peculiarem illam virtutem intellectualem, nempe intelligentia® : et Angelus sumatur, ut habet, tam hanc virtutem, quam sapientiam : tunc Angelus est magis cognoscitivus conclusionum, et principiorum, quam Deus, ut præcise habet intelligentiam, quæ est virtus intellectualis terminata præcise (ut multi probabiliter volunt ad principia : et hoc nullam est inconveniens : quia non fit comparatio inter Deum, et creaturam secundum aliquam rationem ex parte Dei, quæ ex vi suæ lineæ petat esse cognoscitivam conclusionum ex illis principiis deducendarum. Ita ergo in præsentia, proportionem servata, philosophandum est. Maxime, quia, ut nuper dicebamus, quod relationes ex esso *ad* non dicant proxime perfectionem Dei, quæ petit» ut sit infinita et æqualis omnino perfectio in divinis personis : et hæc æqualitas non esset inter illas, si relationes secundum suum esse <ni, et ratione ejus, quod expriment,

DIS!'. VI, DVB. 11.

exprimunt» afferrent perfectionem, ut explicatum est. Cum tamen,quod subsistentia creata afferat ex ultima et expressa ratione sua aliquid j erfectionis involutum tamen indispensabilitor cum imperfectionibus, proveniat ex imperfectione simpliciter : ex eo quod ratio formalis, unde ista perfectio oritur, est ratio formalis subsistence absoluta, et incommunicabilis : quæ quidem licet dicat aliquid perfectionis secundum quid; dicit tamen imperfectionem simpliciter : quia nesessario petit naturam Gnitam. Et propterea in creaiis omnes subsistenti® sunt absoluto?, et in divin's qu:evis subsistentia incommunicabilis est relativa. Sed circa hoc videantur duo exempla, quæ in l tomo, tractatu 3 disput. 2 nu. 43 adduximus, quibus non parum elucidabitur.

§ XIV.

Aliud fundamentum opposite senlcnlte, responsioque ad illud.

Quartum fundamentum est. Quod relatio ^."personalis ex suo esse ad secundum id præcise, quod habet ex vi suæ lineæ. dicit veram realitatem relativam : sive veram et realem formalitalem relativam, virtualiter distinctam a rcalitate, sive formalitate reali divinæ essentiae, ut disput. 4 a num. 17 latius diximus : ergo etiam dicet perfectionem relativam virtualiter distinctam a perfectione essentiae. Patet consequentia. Tum, quia bonum, seu perfectum, et ens convertuntur. Tum, etiam, quia prædicta realties, hoc ipso quod distincta virtualiter ab essentia divina, affert alias passiones entis virtualiter distinctas ab eadem essentia, nempe, quod sit una per propriam unitatem relativam, afferatque propriam veritatem transcendentium, cthabqt ex vi sua osse rem quamdam : propter quod in divinis damur tres res relativæ ut docet D. δ.Π:χ Thomas l p. q. 30 art. 3 et q 39 art. 3 ad 3 et in i dist. 25 q. l art. 4. Ergo eadem ratione prædicta realitas relativa afferet ev vi sua propriam perfectionem relativam.

Caire. Confirmatur. Quoniam bonitas et perfectio rei nihil est aliud, quam integritas in sua ratione formali. Nam hoc ipso, quod in ea sit integra, est perfecta in illa : ergo cum relatio divina hoc ipso, quod dicat veram realilitem relativam habentem vim ad referendum infinite unam perso-

nam ad aliam, sit integra in m ratione formali relativa, non poterit non ex se habere propriam perfectionem relativam.

Respondetur ex illis, quæ in 2 tomo tractatu 4 disput. 5 num. 16 et deinceps diximus, nempp, bonum et perfectum non converti cum ente nominaliler sumpto, sed cum ente in actu, ac proinde cum ente habente quidquid requiritur ad hoc, ut sit existons. Relatio autem divina nequit esse in actu, neque existons, nisi ut imbibit divinam essentiam per modum transcendentis. Et ita neque est convertibilis cum bono, nisi ut imbibit prædiclam essentiam : et ratione, ejus est aliquomodo in Online ad se, habetque ab illa omnimodam perfectionem.

Unde D. Thomas supra q. 6 art. 3 ad l D.Thum. cum sibi sic objecisset : *Sicut enim unum convertitur cum ente, ita et bonum : sed omne ens esi unum per suam essentiam, ut palet per Philosophum in 4 Metaphysics : ergo omne ens est bonum per suam essentiam.* Respondet in hæc verba : *Dicendum, quod unum non importat rationem perfectionis, sed indivisioris tantum, quæ unicuique rei competit secundum suam essentiam. Simplicium autem essentiæ sunl indivis#, et actu, et potentia. Compositorum vero essentiæ sunt indivis# secundum actum tantum. El ideo oportet, quod quælibel res sil una per suam essentiam ; non autem bona, ut ostensum est, nempe, in corpore articuli, ubi dixerat, rem non osse bonam secundum suam essentiam nisi sit in actu, dicatque esse existentiae : ac proindo dicat id, quod requiritur ad existendum. Et propterea idem S. Doctor supra q. 5 art. l sic inquit : *lratio enim boni in hoc consistit, quod aliquid sil appetibile. Unde Philosophus in l Ethicorum dicit, quod bonum csl, quod omnia appetunt. Manifestum est autem, quod unumquodque est appetibile, secundum quod est perfectum : nam omnia appetunt suam perfectionem. In tantum csl autem perfectum unumquodque, in quantum est actu. Unde manifestum est, quod in tantum est, aliquid bonum, in quantum est ens* (intellige, non solum nominaliler, sed etiam participia-iiter : et ita rationem hujus reddens ait) *esse enim est actualitas omnis rei, ut ex superioribus palet.* Übi. ut vides, D. Thomas soli enti in actu tribuit rationein perfectionis.*

Potestque tota hæc solutio elucidari ex doctrina illa ejusdem D. ThonttD q. 5 nuper citata art. 3 ad 4 <juam supra adduxi-

si.
Respon-
detur
aJ qair-
ñññJ
fonda-
tæDiom.

5-

-0

(i..

DitocJ-
dJtvr
solatia.

mus, nempe, non esse inconueniens, quod in aliquo ente secundum aliquam sui rationem non sit ratio boni, sive quod non exprimatur ratio boni, nec ratio aliqua, quæ proxime, et ex vi illius conceptus expressi precise sumpti a terat proxime perfectionem : quia ratio entis est prior ratione boni. Et propterea Mathematicalia. ut talia, sunt entia; non tamen, ut Mathematicalia habent rationem boni.

Unde ad formam argumenti concesso antecedenti negantia est consequentia. Et ad primam probationem patet ex modo dictis. Ad secundam vero quoad id. quod do veritate transcendentali in ea continetur, constabit ex illis, quæ disput. 10 n. 19 et deinceps «licemus. Et deinde quoad aliis duos affectiones, nempe, *unitatem*, et rem, concedatur antecedens, per negetur consequentia. propter rationem modo tactam, et ea, quæ latius a num. 28 usque ad num. 38 diximus.

Quia Propter necesse non erit objectionem illam, quæ hic ebullire videtur, adducere, nempe, quod etsi tantummodo ratio entis in actu, idest, entis sub existentia. convertatur cum bono : nihilominus ens ipsum connotando existentiam dicit bonitatem et perfectionem distinctam ab existentia, utin homine contingit : *ergo* relatio personalis secundum suum osse *ad* connotando existentiam divinam, dicet perfectionem distinctam a ratione Dei.

Non itaque noceat erit objectionem istam. Me adducere. Quoniam ex dictis num.

cit. satis constat illius solutio et discrimen, quod versatur inter res absolutas, et relativas. nimirum, quod ista*, ut reduplicative formalissime dicunt *este* relativum, non habent, unde ratione ejus quod expriment, dicant expresse aliquid, quod ex se, connotando tamen existentiam. inferat proxime talem perfectionem. Quia tam ratio perfectionis, quam id, quod ex se. et ex suo conceptu expresso «lebet illam inferre, debet esse in ordine aut quasi online ad se. Et propterea licet esso *ad* secundum *esse* relativum reduplicative et formalissime sumptum, seu id. quod exprimit, concipiatur existens per existentiam absolutam, non affert proxime ex vi sui muneris relativi quoad id. quod exprimit aliquid perfectionis distinctum ab ipsa existentia absoluta; sed solum dicit expresse perfectionem ipsius existentia'. seu ipsam existentiam. quæ est proxima ratio suæ propriæ perfectionis.

Cum res absolute, quia sunt in ordine ad se, propterea licet dicant etiam perfectionem existentia : attamen ipsamet connotando existentiam habent, unde etiam ratione sue essentiæ dicant perfectionem distinctam ab ipsa perfectione existentia, sint quoque proxima ratio, tum perfectionis, tum existentia. et ea mediante, perfectionis ejusdem existentia. Per quod etiam, et per id, quod num. 31 diximus, satis constat ad confirmationem.

§ XV.

Fundamentum postremum pro contraria sententia, et enodatio illius,

Ultimum fundamentum ejusdem sententia est. Quoniam ratio boni et perfecti nihil est aliud, quam ratio entis ut convenientis et consonæ rei, quæ bona et perfecta dicitur : siquidem per hoc, quod aliquid habeat id. quod est sibi conveniens et consonam, dicitur esse perfectum : sed relatio personalis, ut dicit esse *ad* relativum. est quid conveniens et consonum personæ per illam constitutum ; ergo secundum hanc rationem erit bona et perfecta. Minor probatur. Quia secundum hanc rationem constituit personam divinam in esse persone distincta ab alia persona : id autem. quod constituit, et distinguit rem, est illi consonum et conveniens : quandoquidem nihil potest esse rei magis consonum. magisque conveniens, quam suum proprium constitutum, et distinctivum.

Confirmatur primo. Quoniam relatio personalis, v. g. Patris, secundum suum osse *ad* constituit connaturalissimè personam Patris : ergo ut sic est illi, non utcunque conveniens, sed convenientissime et connaturalissima : ac proinde erit maximum bonum et perfectio ejus.

Confirmatur secundo. Quoniam relatio personalis Patris non est quomodocumque conveniens Patri, sed est ei conveniens per convenientiam distinctam virtualiter ab ea per quam est illi conveniens sua essentia : ergo secundum *esse* relativum, et non ratione essentiæ, dicit prædictam convenientiam : et per consequens etiam dicit perfectionem distinctam. hancque relativam. Hinc secunda consequentia satis liquet ex priori. Prior verò antecedenti. Quoniam si non dixerit perfectionem et convenientiam ratione ipsius esse *ad*, seu (quod in idem quoad personam redit) ratione illius, quod

quod exprimit secundum *esse* relativum, <d ratione essentiae incluwn, tunchæconvenientia non ewl convenientia Pt perfectio virtualiter distincta n convenientia ot perfectione essentia.· ; ergo, si est distincta ab illa» proveniet ab *esse* relativo ut tali, sui reduplicative secundum id. quod exprimit, concepto.

Antecedens autem videtur corium. Quoniam convenientia, qua relatio Paternitatis secuudiun sinon *esse* relativum reduplicative, el secundum id. quod exprimit, sumptum, est conveniens Patri, est convenientia per modum alicujus relativi eslque convenientia in ordine ad constituendam personam in *esse* relativo : cum tamon convenientia, qua essentia, ut inclusa in Paternitate. est conveniens Patri, sit convenientia per modum alicujus absoluti, ot in ordino ad constituendum Patrem in ordine ad se.

Respondetur ex jam (lictis, concedendo majorem, juxta ea tamen, quæ num. 29 divinius, et negando minorem, si intelligatur (ut debet intdligi ad hoc. ut sit ad rem) de relatione, personali quoad *esse* relativum secundum id, quod exprimit inratione relativi, seu ratione ejus, quod dicit præciso intra suam lineam. Nam secundum istam rationem praescindit expresse a ratione convenientiae ot consonaniiæ cum re, quam constituit : licet ratione ejus, quod implicite dicit, nempe, ratione essentia» inclusa», dicat hanc convenientiam, et quod sit consona persona? constituta» : quia, ut sæpius in hoc dubio, maxime vero num. .32 diximus, esse aliquid con-
*0Dum et conveniens, quatenus requiritur ad rationem perfecti et boni, concipitur in oniiun ad se, seu in online ad subjectum, tui consonum dicitur, ita ut in eo sistat, saltem tanquam in ratione formali proxima. seu tanquam in objecto formali proximo per se inspecto, indequô speciiicetur, rct quasi specificetur.

Quare cum relatio personalis ratione ejus. quod exprimit, ut dicit *esse* relativum. non dicat expresse ordinem ad subjectum, seu personam constitutam sistendo ibi. modo dicto, scii ordinem ad terminum; ct licet respiciet personam constitutam. hatat id per ordinem ad terminum : idcirco ex hoc, quod secundum istam ralio-
n^m exprimit, non dicit perfectionem, nec aliquid, quod secundum id, quod ibidem exprimitur, sit ratio proxima perfectionis, et convenientiae requisitu? ad illam; sed

tantum id habet ratione impliciti, quod est in ordine ad se, nempe, ratione essentia.·.

Ex quo ad probationem ejusdem minoris salis constat. Num etsi id, quod constituit debeat esse conveniens : non tamen est iiecesse in reJalivis, quod ex eodem capite, ex quo expresse, constituunt relative, habeant exprimere hoc, quod est, esse convenientia, qualiter requiritur ad rationem perfectionis, seu (quod in idem quoad prasens redit) esse absoluto et simpliciter, ac proprio loquendo convenientia et consona rei conslitutæ, licet tale constitutivum debeat implicite hoc ipsum ratione alicujus inclusi, aut infallibilor cum eo connexi aJlcrre. Et ratio est jam tacta, nempe, quod habent expresse constituero ex expresso conceptu relativo, seu ex conceptu respiciendi terminum, ot habent expresse» esse convenientia ct consona ex expresso conceptu recipiendi, aut quasi respiciendi subjectum sistendo ibi. El ita ille conceptus expressus respiciendi torminum præscindit quoad esse expressum a ratione convenientiae, vel disconvenientia? ; licet ratione ejus, quod includit, debeat necessario osso conveniens, vel disconveniens : imo debeat necessario esse valde illi conveniens.

Undo, constitutivum personæ divina», si adwquate sumatur, debet ultra naturam divinam sub conceptu naturæ, quam connotât, dicere *esse* relativum includens *esse* absolutum essentiae divina» per modum transcendentis : ac proinde debet constituere personam divinam aliquo modo in ordine ad se, ot aliquo modo in ordino ad aliud : ita ut primum illud habeat ratione, essentiae, ut habet rationem transcendentis, el hoc secundum conveniat illi ratione *esse* relativi ul talis expresse concepti : atque adeo ratione hujus praescindat expresso a ratione convenientia). el implicite dicat illam ratione essentia» per modum transcendentis a bidem inclusa».

Ad primam confirmationem constat ex nuper dictis, quomodo etsi relatio Paternitatis constituat connaturalissimo personam Patris; tamen aliunde habet illam praecise constituere, et aliunde constituere illam connaturalissime. Nam ex *esse ad* secundum *esse* relativum» quod exprimit, habet expresse constituero; et ex vi hujus conceptus expressi praescindit quoad *esse* expressum n modo constituendi, nempe, a con-

90.
Solutio
ad pri-
mam
conflr-
micio
nem.

DE* SS. TRINITATIS MYSTERIO.

naturalitate; licet implicito illum dicat. Cætennn ab essentia per modum transcendentis ibidem inclusa habet connaturalissime. Quia, ut dicebamus, constitutio sub conceptu puro et expresso constitutionis est constitutio relativa, idest, constitutio, quæ est in ordine ad terminum, ab illoquo quasi specificatio : et propterea potest provenire ab aliquo munere relativo ul tali. Cætorum connaturalitas sumitur per ordinem, aut quasi ordinem ad subjectum, ita ut hoc sit quasi prima ejus mensura : et propterea est quid absolutum, debelque provenire ab aliqua ratione absoluta ibidem inclusa.

51. Nec mirum videri debet, quod constitutio person®, et connaturalitas ejus ex distinctis capitibus, aut rationibus proveniant. Sicut nec mirandum est, quod receptio gratiæ sanctificantis (exempli causa) et receptio ejus connaturalis, aut quasi connaturalis. procedat ex distinctis capitibus : et similiter receptio form® substantialis, el receptio connaturalis ejus ex diversis etiam causis ortum ducant. Nam receptio gratiæ in anima tantum petit animam ipsam per modum subjecti, cum tamen receptio ejus connaturalis, aut quasi connaturalis petat dispositionem peculiarem, nempe, dilectionem Dei super omnia nec non actum contritionis in iis. qui labe peccati coinquinati sunt, et extra sacramentum ab illa mundantur : et pari ratione receptio form® substantialis in materia prima tantum exigit ex j>arte subjecti eandem primam materiam, cum tamen receptio connaturalis illius exigit dispositiones et eo modo, quem nostri Compluteuscs in lib. de General, disput. 2 num. 10 i latius dicunt. Et ideo receptio illa in eo priori, in quo antecedit se ipsam ut connaturalem, consideraturqne precise ut receptio, prescindit a cnuuaturaliUte el non COunnaturalitate, et tantum exprimit receptionem ipsam absolute, non curando ex vi hujus Conceptus expressi secundum id precise, quod exprimit, an illa receptio sit connaturalis.

Pari ergo ratione (proportionem servata in præsentī philosophandum est. Ita tamen. ut illud esse *ad* secundum id. quod exprimit do *esse* relativo, et intra lineam relativam formalissime contentum, si ad® quate sumatur, debeat concipi expresse, ul petens illud implicitum, a quo provenit proxime talis connaturalitas, et perfectio. Sicut gratia sanctificans, pt forma substan-

tialis in illo priori, in quo concipiuntur ul reccpUr, non curando do formali connaturalitate, debent, si considerentur adæquate. ul preeedunt se ipsas, quatenus hulnuit formalissimo esse connaturaliter receptas, concipi, ul potentes connaturales dispositiones, a quibus habent formalissime, quod sint connaturaliter recepta?.

Ex quo etiam ad secundam confirmationem negandum est antecedens. Et ad probationem dicendum est. aliud esse, an id, quod redditur,-et denominatur conveniens, sit quid relativum, an vero convenientia ipsa sit relativa. Etsi ergo relatio jærsonalis, ut constitutiva Patris secundum suum esse *ad*, exprimat exre relativum, el hæç eadem quoad hoc *esse* relativum denominetur, et reddatur conveniens Patri : non tamen id. a quo habet osse conveniens, est quid relativum *secundum esse*, sed est ipsa essentia divina, ut ubi per modum transcendentis inclusa. Quia, utsæpe diximus, ratio convenienti® et consonanti® cum subjecto, aut quasi subjecto, est in ordine ad se et propterea debet provenire ab aliquo absoluto, quamvis id, quod denominatur conveniens a convenientia ista absoluta. aliquando sit conceptus relativus, idest, cujus ratio, sive implicite, sive explicit** desumitur per ordinem ad correlativuin; aliquando vero sit quid absolutum.

Possuntque omnia ista explicari, et confirmari duplici exemplo. Primum est relationis creat®, v. g. paternitatis, quæ ei expresso conceptu *ad*, seu ex expresso conceptu relativo non exprimit ordinem ad subjectum sistendo ibi · atque adeo nec rationem convenientis respectu illius, nec conuaturalitatem. aut non coimaturalitatem. nec tandem distinctam rationem convenientia* : quia ex vi hujus muneris tantum habet ea. quæ vpl explicite, vel implicite habent suam rationem per ordinem ad correlativum. nempe lilium. Et ita omnia ista conveniunt ei ratione in ateo-luti, quod habet intime annexum, denominantqup ipsum esse *ad* relativum prædictæ relationis çreatæ. Quare, cum in divinis huic *in* absoluto correspondent essentia di-\ua. adhuc intimius in relationibus divinis per modum transcendentis inclusa. oportet, ut id prædicta essentia his relationibus præstet, quod in creaturis pnestat ia absolutum, rntiono cujus respiciunt subjectum. ei habent munera jam dicta.

Secundum vero exemplum est ejusdem relationis «iiviini», ut exi<(enti\$. Nam eUi illud

illud osse *ad* quoad id. quod exprimit re-
lativum, denominetur, et sit vere existons,
rt id, quod suscipit hanc denominationem,
sit ratio relativa, et ita existai per modum
alicujus rationis relativæ : similiterque
ipsa essentia divina quoad suam rationem
absolutam denominetur, et sil vere exis-
tons, cl existât per modum rationis abso-
luta» : nihilominus existentia utriusque,
nimirum essentia» divina», et relationis, a
qua amine dicuntur existantes, est una
ct eadem, et in ambabus est quid ab-
solutum, tribnitque relationi, ul existât
|H»r modum rationis relativæ. idest, quod
illa sua ratio relativa respiciens termi-
num existât. Et similiter tribuit divinæ es-
sentiæ, ut existât per modum rei absolu-
te : quia, ut sequenti dubio dicemus, sum-
ma unitas per se reperta in divinis polit,
ul etsi ea, quæsunl in actu existendi, sint
plura et diversa, ac proinde, quæ susci-
piunt existentiam, sint virtualiter distinc-
ta : attamen ratio ipsa formalissima exis-
lendi, a qua omnia illa habent esse exis-
tentia, sit omnino una et eadem.

DISPUTATIO VII.

De divinis relationibus quoad esso existentia,
per quod existunt.

Postquam explicuimus *an csl* divinarum
relationum, et plura ad *quid csl* carundem
spectantia. merito ad explicandum *esse*
rxistentiæ, per quod existant, devenimus :
siquidem *esse* existentia» intelligitur adve-
nire post esse essentia», et ea. quæ ad illud
perlinent.

DUBIUM UNICUM.

*Utrum relationes divinæ existant per pro-
prias existentiels relativas, distinctas vir-
tualité! ab existentia absoluta divinæ cs-
sentiæ?an veto solum habeant exislerc per
existentiam absolutam ejusdem essentia?*

Circa disputationem hanc, suppositis his
quæ in l tomo tractatu 3 et illis, qua» a
nostris Complutonsibus in lib. Physicorum
disput. 3 quæst. dicta sunt, solum supe-
res! examinare id quocLin titulo hujus du-
bii inquirimus : et propterva in hac dispu-
tatione unicum tantum dubium excitamus.

Explicatio tituli.

In titulo aliquid ut certum supponimus,
et aliquid in dubium vocamus. Supponi-
mus enim, divinam essentiam, ut præin-
nelleclam personis, atque adeo relationibus,
exister»' per suam propriam existentiam
absolutam. Tum, quia id sufficienter con-
stat ex iliis, quæ in l tomo tractatu 3 dis-
put. 4 dub. l et 2. et tractatu 4 disput. 2
nu. 34 diximus. Tum etiam, quia id vide-
lur salis colligi ex illo Exodi 3 : *Ego sum
qui sum. Qui est, misit me ad vos.* Et ex illo
Job 14 : *Nonne tu, qui solus es? El* Apoca-
lypsis l : *Qui est, et qui cral, et qui ventu-
rus est.* In quibus locis innuitur, exislen-
liam*esse propriam Dei ul Deus, et unus
ost : ac proinde esse propriam illius, ul
præintelligilur personis : id quod ex istis
locis colligunt Patres, ut Dionysius cap. l
de Divinis nominibus, Augustinus lib. 3
contra Maximinum cap. 26, Ruperlus lib.
l in Exodum cap. 14, I). Thomas l p. q. 3
art. 4 et q. 13 art. ll el q. 2 de Potentia,
art. 1, Athanasius, Hilarius, Chrvsostom-
us. Basiling, Grep. Nyssenus. Ambro-
sius, Ilieronym. Damascenus. Bernard, re-
lati a Suarez tomo. l in 3 p. disp. ll
sexi l.

Tum deinde. Quia Deus, ut præiutelligi-
tur personis, est intelligeus, et volens : ac
proinde existons per propriam existentiam
absolutam : siquidem id. quod non est
actu existons in aliquo priori, nequii in
illo intelligero, aut velle. Tum denique,
quia antequam persona» intelligantur adve-
nire. debet Deus concipi ul æternus, et im-
mutabilis. Et propterea Deus ut unus ha-
bet, quod sit æternus, et immutabilis. Et
oh liane etiam rationem æternitas in divi-
nis non multiplicatur : sicut neque alia,
quæ ad Deum ut unum spectant, juxta
illud Symboli Athanasii : *Non trcsxlerni;
sed unus æternus.* Constat autem, æter-
nitalem. »ot immutabilitatem supponere
css(exisienliæ : siquidem duratio suppo-
nit *esse* rei durantis, ut in creaturis cer-
nitur.

Nec (diest si diras, quod existentia est
ultima rei actualitas : et ita nequibit con-
venir»' Deo ul pneintellecto relationibus;
sed postquam concipitur habere illas : ac
proinde talis existentia nequibit esso nbso-

4
El^rd>'
titate.
Exodi 3.
Job. 11.
Apoc. 1.
Diony.<.
Aogdst
Ruper-
tus.
D.Thoni'
Hilarius.
Chry-
sosl.
Grvg.
Arubros.
Hieron.
Damase.
Bernard.
Suircr.

Symbol.
Alturu-
sii.

3.
Objrc
tiu.

luta, sed relativa : cnm absoluta debeant in
divinis esse priora relativis.
wl-nio. itaque hoc obest. Quoniam cum di-
citur, quod existentia est ultima actuolitas.
tantum denotatur, tum ejus magna actu-
litas, ratione cujus se habet jier modum
actus (modo tamen alibi tacto) respectu
omnium aliarum fornialitatnm. ut per il-
lam existentium : Tum etiam, quod facta
collatione inter ea, quæ pertinent ad lineam
alicujus rationis formalis, et ipsam evisten-
tiim. tunc id, quoi ultimo loco advenit,
vol advenire intelligitur. est ipsa existen-
tia, non tamen, quod facta collatione inter
existentiam, et alia, quæ sunt extra lineam
illius rationis formalis, a quibusque m»n
habet, quoti existât, tunc existentia. ut in-
tolligitur tribuere illi rationi formali esse
existenti.T, intelligatur advenin* post illa :
quin putius oppositum ex ipsis naturis re-
rum potitur. Et ideo si existentia, perquam
res aliqua existit, pertineat ad ejus lineam,
ut in divina essentia contingit, tunc facta
collatione iiter omnia illa, quæ ad ejus li-
neum pertinent, ct inter ipsam exigentiam»
debet ipsa existentia concipi, ut ultimo lo-
ro ex parte tamen nostri modi concipiendi»
ex defectu distinctionis virtualis inter illa
qua» in divinis ad unam et eamdem lineam
pertinenti adveniens. Si vero existentia.
per quam ratio aliqua formulis oxistit, non
spectaverit ad ejus lineam, ex pu quod non
habet propriam existentiam, sed exislil per
existentiam alterius linea». tunc talis e.xis-
tentia intelligitur cum fundamento in re
advenire post propria lineæ prædictæ ra-
tionis formalis.

Unde, quia relationes non spectant (ad
lineam divina» naturæ, quæ est linea rei
tüisolutæ. sed ad suas lineas relativas : id-
circo non est contra rationem uctualitutis
ultima», quam importat existentia. quod
conveniat Deo, ut præiutelligilur relationi-
bus; sed potius ultima actualitas -un» exi-
stentiu» pertinens ad lineam talisjnaturæ
hoc ipsum exigit. Et ideo semper manet
certum illud, quoti in titulo ut tale suppo-
nitur, nempe, dari in divinis existentiam
absolutam propriam divina· qaturæ, seu
Dei ul Dei. per quam, ut pnrinielligitur
personis, sive relationibus divinis, existai.
4. Hoc autem ut certum supposito, vora-
mus in dubium, an relationes divinæexis-
tant per hanc existentiam absolutam tan-
tummodo, an vero existant per existentias
relativas virtualiter distinctas ab hac exi-
tentia absoluta ? Quod quidem dubium alii

aliis verbis excitant, au nimirum, printer
absolutam existentiam divinæ essentia·,
dentur in divinis lres nliæ existentiw rela-
tiva· realiter inter se. ct solum virtualiter
ah existentia essentiæ divina» distincte.
Ca»t4»rum nterqun inquirendi niodtte in
idem redit. Nam iu en supponitur id, quod
etiam iu modo inquirendi iu titulo proba-
sito supposuimus, scilicet, dari in peo
e.xistontiam absolutam propriam divina»
essentiæ : et deinde in dubium vocatur id.
quod nos etiam in dubium vocavimus.
Nam hoc ipso, quod ndalitmes existant,
per suas existentias relativas, oportet,
turn, quoti sicut relationes realiter multi-
plicantur. ita et existentia» : siquidem iste
sunt relativa», ac proinde debent habere
r- alem oppositionem relativam inter se.
Tum etiam, quod pr.edi<'ta» existentia·, li-
ent sint realiter distinclæ inter se, nihilo-
minus solum virtualiter distinguantur ab
essentia : eo proportionali modo, quo, lk'i
relationes habeant distingui inter se reali-
ter, nihilominus sola diversitas virtualis
inter illas, et essentiam interce<lit. El si-
militer e converso hoc ipso, quod dentur
prædict.e exisiontiæ ndativæ inter so n»ali-
ter diversæ. et solum virtnaliter ab essentia
distinclæ, debent relationes divinæ existons
p-r suas existentias relativas virtualiter ab
existentia absoluta divinæ essentiæ distine-
tas.

Ex menU Angelici Docloris dutii nodus
dissolvitur.

Dicendum ergo est relationes divinas
non existere per proprias existentias rela-
tivas distinctas virtualiter ab existentia
absoluta divina» essentia» ; sed solum e*is-
tere per prædietam existentiam absolu-
tam : ac proinde non dari in divinis tres
existentias relativas realiter inter se. et vir-
tualiter ab existentia essentiæ distinctas:
sed unicam tantummodo existontiam abso-
lutam divinæ essentia». Assertio hæe satis
efficaciter videtur colligi ex illo Athanasii:
Nnn IrcsxUrni, sed unus xternus. Sicut non
lres incrtali, dc. Sal unus increcatus, ut i
sequenti dicemus. Eamque tuetur D. Tho-
mas in hoc articulo iu sine corporis, ubi
sic concludit : Palet ergo, quad in Deo non at
aliud esse relationis, el esse essentix. sed
unum el idem. In quibus verbis non loqui-
tur Angelicus Doctor de esse (si sic loqui
licet)

t

Sfl

VIi

H
J

jl
A

|

;
I
I
I

I

«J
M

tilrt

Mb
trn
Sw

Ah»
UL
OTk*

I

G

licvfi essentiae relationis, seu de ratione formali relationis, quae per ejus quasi difliuitionem explicatur. sed do esse existentia. tam illius, quam essentiae divinae : et ile hoc esse dixit, non esso aliud esse divinae lssentiae et esse relationis, nulla facta mentione distinctionis secundum rationem versantis inter illas ; ul per hoc innueret, praedictum esse existentia., per quod existant relationes divinae, ita esso idem cum riw exislentiae diviua» essentiae, ut non distigguatur secundum rationem, sive virtualiter ab illo, sed sit omnino idem cum ipso : ac proinde non sit esse existentiae relativum. seil esse existentiae absolutum dirime essentiae.

Sicut e contrario loquens ibidem S. Doctor do esse jut sic dicamus) essentiae relationis, cl divinae essentia., tunc, quia unum illorum est relativum, et aliud absolutum, idcirco, licet meminerit identitatis realis versantis inter eas, nihilominus non praetermisit distinctionem secundum intelligentiae rationem, qua distinguuntur, et ita ait : *In hoc vero, quod aliquid dicitur, non significatur aliqua habitudo ad essentiam, sed magis ad suum oppositum. El sic manifestum est, quod relatio realiter existons in basest idem cssenlix secundum rem, ct non differt, nisi secundum intelligenlix ralionem prout in relatione importatur respectus ad suum oppositum, qui non importatur nomine cssenlix.*

Congruitque hae explicatio cum eo, quadIX Thomas in verbis antecedentibus ad verba nnper relata inter alia intendebat, dum dixit : *Sic igitur ex ca parle, qua relatio in rebus creatis habet esse accidentale in subjecto, relatio realiter existons in Deo habet esse cssenlix divinix, idem omnino ei uislenx.* Nam intentum Angelici Docturis saltem inter alia, est, quod sicut in creaturis relatio ex ca parte, qua existit, habet wistere in ordino ad subjectum, ac pruin- d p?r esse absolutum (ut px eodem S. Docture in huc dubio dicemus) : curn tamen Ci ea parte, qua dicit esse (ut sic dicamus) «sentite relationis, non sil per ordinem ad •uigeetum, sed per ordinem ad terminum : ft ideo dicit esse (si sic licet loqui) essentiae rhlivum. Ita relatio divina, ut corresponde relationi creatae quatenus existenti oxis- tit per we absolutum divinae essentiae : et nt babel corresponderc eidem relationi •r-atæ Fecundum sua essentialia, dicit esse relativum, ac proinde distinctum secundum rationem ab essentia divina; licet realiter

cum ea identificetur. Et ex hoe idem S. Doctor in fine corporis concludit id. quod ex illo dicebamus, scilicet, quod cue existential relationis, et divinae essentiae est unum, nulla facta mentione distinctionis secundum rationem, ex eo quod ibi ton- lumostdw existentia» absolutum divina- essentiae.

Idem etiam docuit S. Doctor de Pdten- tiaquaest. 9, art. 5, ad 19 ubi sic ait : *74- ccndum, quod nullo modo concedendum est, quud in divinis sil, nisi unum esse : cum esse semper ad essentiam pectineal, cl prx- cipuc in Deo, cujus esse csl sua essentia. Relationes autem, quae distinguunt supposita in divinis, non addunt aliud esse super esse cssenlix ; quia non faciunt compositionem cum essentia, ut dictum est. Omnis autem forma addens aliquod esse super esse sub slantiale facit compositionem cum substan- tia, el ipsum esse est accidentale : sicut esso albi, et nigri. Diversitas ergo secundum esse sequitur pluralitatem suppositorum : sicut el diversitas essentiae in rebus creatis. Neu- Irum autem in divinis.*

Et similiter q. 2, art. C, sic ait : *Non est concedendum , quod aliquid absolutum in divinis multiplicetur : sicut quidam dicunt, quod in divinis rsl duplex esse, essentiale, ct personale, Omne enim esse in divinis essen- tiale est : nec persona est, nisi per esse es- sentix.*

Et q. 8. art 2 ad il his verbis : *Dicen- dum, quod in divinis nullo modo est esso nisi cssenlix : sicut nec intelligere, nisi intellec- lus. El propter hoc, sicut in Deo est lanium unum intelligere : ita eliam unum esse. El ideo nullo modo concedendum est, quod aliud sil esse relationis in divinis, et aliud essen- lix.*

Et de Veritate q. 1, art, 5, ad 18 sic inquit : *Quamvis autem in divinis ponantur plures personx, vel proprietates, non tamen ibi ponitur, nisi unum esse : quia esse in divinis nonnisi essentialiter dicitur.*

Idem etiam docuit Sanctissimus Præ- ceplor, 3 p. q. 17 art. 2 ad 3 his verbis : *Dicendum, quod sicut l p. dictum csl, quia persona divina est idem cum natura, in per- sonis divinis non est aliud esse personx, prx- ter esse naturæ, el ideo lres personx non habent, nisi unum esse. Haberent autem tri- plex esse, si in eis esset aliud esse personx, ct aliud esse nalurx.* Ubi aperte loquitur de esse existentiae : quia de hoc esse procedebat difficultas argumenti, ct illius articuli, ut intuenti constabit.

DI' SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Et hoc ipsum optimo explicuit, et docuit idem D. Thomos Quodlibeto 12 art 1 ubi cum inquisisset : f/rum in *Deo sil tantum unum* c^w, sic respondet : Zhcenthim, *quod veritas fidd habet qucd in divinis iolum est distinctio, qnx* «I secundum rda~Hones oppositas, Relatio autem, sicut et qualibet forma, habet ess* ex comporniionr ad illudi cui incsL. Unde eue filiationis est per comparisonem ad subjectum, cui inest. Relatio autem in divinis non distinguitur a't ea, cui inest, vel in quo est : quia est ipsa res, qux refertur ; sed distinguitur solum ex parte ejus, cui opponitur : ct ex hac parte non desideratur esse relationis, sed distinctio el oppositio ejus Et ideo est in Deo unum tantum esse scilicet essentielle. Et tandem idem 1). Thomas hanc eamdem assertionem docuit in 2 dïst. 1 q. 1 art. 2, in 1 dist. 33 q. i art. 1 ad 1. et ad Annibaldnni ibidem, et infra q. 39 art. 3 q. ii) art. 2 ad 2 et alibi sæp\

9.
E/ïu .
eius
Sutrt
eî Arm-
iuioaJ
D Tho-
m».
Confir-
mât
Amitai
ranofle.

Unde interpretatio Francisei Suarez, et Arrubalis, loco infra in hoc dubio referendo, dicantium, D. Thomam solum vello, quod *esse* essenziale Dpi s'u inneunr, non tanien negare triplex *esse* existential personale, seu relativam, non est legitima; sed aperte cum Angelici Doctoris mento pugnat. Sicut etiam non est alicujus momenti ratio, quam Arrubal, ad probandum pndictam interpretationem esse juxta mentem D. Thomæ adducit. nempe, quod nomine *esse* absoluti, et simpliciter dicti, de quo Angelicus Doctor loquitur, non intelligitnr. nisi em essenziale, et absolutum : o\ eo quod *esse* existenlia· relativum tantum est esso existontia? cum addito, scilicet, *esse* relativum. Et ideo non negat, dari hoc triplex *esse* cum addito, scilicet, triplex *esse* relativum. sed tantum triplex *esse* absolutum, et essenziale, quod tantum est *esse* absolute et simpliciter, ac biuo addito tale.

Praeda-
ditor
effn-
gioni.

Ex dictis igitur in primis constat, interpretationem hanc non esse legitimam, sed monti S. Doctoris adversam. Siquidem Angelicus Doctor in locis relatis docet, tum. quod *esse* existontia· relationis, et essentia· non distinguuntur, adhuc secundum rationem, ut in expensione primi testimonii dicabamus. Si autem admitteret *esse* existentia· relativum, adstrueret, illud distingui secundum rationem ab *esse* existenlia? divina· essentiali·. Tum etiam, non dari aliquod *esse* existenthe, quod non sit absolutum : et quod *esse* existeutiæ in

Deo non multiplicatur : ac proinde non solum admittit unicum *esse* essential divina·; sed negat, ultra illud *esse*, aliquQkl *etse* exislontia· relativum, per quo existant relationes, ut in locis citatis videre licet.

El similiter ex supra dictis, et expensione testimoniorum nuper adducta, etiam liquet, rationem Arrubalis non esse alicujus momenti. Quoniam S. Doctor, dum negal triplex *esse* in divinis, non solum loquitur de *esse* existentia· absoluto, et essentiali. quod Arrubal nuncupat *esse* oxis- teutiæ absolute et simpliciter laie, sud etiam de *esse* existenlia· relativo, quini dicitur *esse* cum addito, scilicet, *esse* relativum. Tum, quia divus Thomas non solum negat absolute ot simpliciter triplex *esse* existential in divinis, sed addit, nullo modo cnucodondum esse in divinis triplex *esse*, non mimis, ac non est concedendum aliqua ratione triplex *intelligere* : et ideo nullo modo asserendum csse,*qnod ?it aliud *esse* divina· relationis, et divina· essentiali·, ul constat ex loco citato ex q. 8 do Veritate. Quare, sicut nulla ralionepotest in sententia D. Thomæ admitti triplex *intelligere*, adhuc relativum : sic nec triplex *esse*, etiam relativum.

Tum etiam. Quia S. Doctor loco relato ex qnæst. 2 de Potentia refert opinionem eorum, qui multiplex *esse* Deo tribuunt; et hac impugnata, concludit, non esse concedendum duplex *esse*, scilicet essentielle. et personale. Constat autem, *esse* personale, si semel est distinctum ab *esse* essentiali, non posse esse aliud pnrter *esse* relativum persona·. Quod etiam repetit loco adducto ex 3 parte.

Tum deinde. Quoniam ideo sanctissimus Præreptor negat triplex *esse* in divinis, quia alioqui aliud faceret compositionm, et non quab-mcuiiH]ue, sed accidentalem. ut constat ex testimonio relato ex qnæst. 9 de pobmtia : at *esse*, secundum quod sit hæc compositio, non debet esse aliquod ew simpliciter, sed *esse* aim addito, scilicet accidentale, et iquoad præsens attiuetj relativum : quia hoc solummodo *esse* facit prædictam cnmpositionem : ergo *esse*, quod ibi D. Thomas a 1) < 0 rejicit, est *esse*, cum additu.

Tum denique. Quia D. Thomas in verbis adductis ex Quuliheto 12 inquit, rehtione* divinas, sicut pt quamlibet aliam farinam, mui existore per comparisonem ad terminum, sed per comparisonem id subjectum, aut quasi subjectum : ac proinde denegat

1L
Eno
ta
OU

d.t u.

1_____

|

* ' ' ; I

E

|

d

'W

γ j -

1

I

]

]

|

:

|

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO*

Deo, oportet dari Ins æternitates realiter distinctas* : sicut dantur tres relationes personales eodem modo distinctæ.

Quoad secundam vero partem nimirum, tunc admittendas esse tres formas. an quasi Tonnas. ratione quarum darentur tres increati, satis etiam liquet. Nam cum quævis ex illis tribus relationibus haberet suum proprium *esse* existentia. relativum, et non acciperet hoc triplex *esse* ab alio, ut a causa efficiendi. sed illud haberet a se prout esse a se excludit dependentiam ab alio ul a causa : fieret inde, ul darentur tres quasi forma*. ratione quarum essent admittendi tres increati. Siquidem ideo etiam Deitas <*st quædam quasi forma, ratione cujus Dens dicitur increatus, quia Deus ratione illius affert proprium <ssrt et hoc *esse* non habet ab alio ut a causa. Quemadmodum e contra r. creaturæ idcirco dicuntur creatæ. et parum naturæ sum formas, aut quasi forma*. ratione quarum habent esse creatas, quia ratione illarum habent esse ab alio tanquam a causa.

§ IV.

Evasio Francisco Suarez: et praelusio illius.

15.
Ensto
P. Sna-
re/.

Occurrit primo Suarez lib. 3 de Trinitate c. 11 num. 6 et tomo 1 in 3 part, disput 11 sortit 11 dicens : hinc non sequi. dandas esse tres æternitates : quia æternitas est attributum absolutum Dei ; sed dandæ esse, ultra æternitatem. tres durationes relativas, quæ formalissime loquendo non sint letenitales : hoc autem nullum est inconueniens : quemadmodum nec inueniunt dari tres rationes formales relativas, et actuales seu existentes. Potestque explicari ex eodem Suarez, quomodo hæc ductiones non sint tres æternitates : ex eo quod non pertingunt ad tantam perfectionem. quantam potest æternitas : et oh id non sunt mensuræ divinæ essentiæ, sicut finitudo. sed tantum divinarum relationum non pertinentium ad perfectionem divinæ essentiæ.

Sicut etiam ex ratione facta non sequitur, dandos esse in divinis tres incretus substantivæ, aut tres quasi formas, ratione quarum tres increati, modo dido, sint admittendi. Quia incretum substantivæ. et forma, aut quasi forma constituens illud dicit id. quod se ipso positivo habet completo et formaliter non esse ab alio. Unde quia a causa efficiendi : cum tamen

divinæ relationes hoc non habeant a se, cl pñ vi sua. linea* una cum suis existentibus relativis sumpta», sed ex se tantum halwant quamdam non repugnantiam ad hoc, ut ratione divina* essentia», et per idcirco rationem cum en non sint ab alio tanquam a causa : ne proinde sola divina essentia, quæ immultiplicabilis est in divinis, est forma, aut quasi forma, ratione cujus ipsa, et concretum proprium illius, notat Deus, nō non est omnia alia divina, Ul cum ea identificata, habent esse increata.

Cætorum hæc evasio insufficiens est; le nam in primis falsum est id. quod in priori parte ejus dicitur, nempe, ex ratione facta ex D. Thoma non sequi, dandas esse in divinis tres æternitates : nec oppositum hujus potest defendi juxta oppositam sententiam et solutionem datam, nisi committendo manifestam contradictionem principii. Siquidem in ea supponitur, æternitatem esse attributum Dei» gaudeoque propria ratione formali absolute: ac proinde esse immultiplicabilem : cum tamen hoc sit. in quo est præcipua difficultas hujus dubii. £

Fietque magis manifestum, quomodo in opposita sententia, et solutione data* committatur petitio principii, si attendatur, quod in probatione minoris adducta in ratione Angelici Doctoris sit vis in hoc, quod quælibet duratio inventa in Deo est æternitas : ergo si sunt tres durationes, quamvis relative, erunt etiam tres æternitates similiter relative*. Et nihilominus nihil aliud juxta hanc solutionem respondetur. nisi (pñ) æternitas est quid absolutum, duratio vero abstrahit ab absoluto, et relativo. Cum tamen de hoc, ut nuper dicebamus, sit præcipua difficultas, quomodo possit coherere cum illo Symboli Alphanasii. ¶

Deinde. Quia non possunt hæc duo inter se coherere, nimirum, dari in divinis tres durationes relativas, et non dari eodem modo tres æternitates. Hoc autem sic ostenditur. Nam. ut docet D. Thomas d, t k z. supra (pñ. pñ. 10 art. 5 et nostri Complutenses in lib. Physicorum disput 21 quæst. 2 optime expendunt, duralium» non distinguuntur, aut multiplicantur, nisi secundum diversos gradus mutabilitatis : sed hoc ipso. quod darentur tres durationes reque in divinis, haberent eundem gradum immutabilitatis, quem habet æternitas : ergo quælibet ex illis esset æternitas : ac proinde eo ipso darentur tres æternitates relatiue.

irktivn*. Hæc nnnuida consequentia patet ex priori. Prior ven· ex utniquo pnemissa. Minor ailoni eliam liquet. Quoniam qiur-
lih't ex illis diiratiouibus ulferret omnimo-
dam immutabilitatem per exclusionem to-
tius mutationis, et potentia» ad illam, turn
intrinseca», quam extrinsoeæ, qua! quidem
immutabilitas est proprius gradus immuta-
bilitatis requisitus ad æteriilateni. et eam
inferens. Et propterea Angelicus Doct.
quæst. citata art. 2 ei art. 3 hinc, prohat,
Deum esse æternuin, et esse proprium il-
lius. quod sit latemus.

Major vero etiam constat. Quoniam du-
ralia dicit permanentiam rei in *esse* :
diversitas autem hujus permanentiæ, et
multiplicatio illius secundum speciem non
potest aliunde desumi, nisi ex diversis gra-
dibus mutabilitatis, vel immutabilitatis.
Siquftiom juxta hos diversos gradus habent
res diversos modos, divorsosque gradus
permanendi in suo *esse*.

Confirmatur. Quoniam, ut. I). Thomas
q. nuper citata docot, cl nostri Complut,
luco relato tradunt, et communitor docent
X. Theologi, et Philosophi, duratio adæquate
Mât dividitur in æternitatom, tempus, et ævum :
sc-d illæ durationes relativa? non haberent
rationem temporis, aut ævî : ergo essent
3'ternilatês relative. Minor cum conse-
quentia satis liquet. Major autem, præter-
quamqnod (ut dicebamus) est D. Thomæ,
H communis inter Philosophos, et Theolo-
gns, nihilominus potest suaderi ex dictis.
Quoniam tantum sunt lres gradus mutabi-
litis, vel immutabilitatis, ex quibus
latest oriri diversitas durationmn, sci-
licot» mutabilitatis secundum *esse*, et ope-
rationem. et mutabilitatis secundum ope-
rationem, non vero secundum *esse*, ac
tandem immutabilitatis omnimodæ. idest,
lam Secundum *esse*, quam secundum opont-
liuncm, seu secundum omnia, quæ rei
conipetuut. aut competere possunt, et
tam per negationem potentia.» îtrinsecæ,
quam rxlrinsecæ ad mutationem. Cumque
duo illi priores gradus sint proprii tern-
ioris et ævi. et hic posterior adernitatis,
iit inde, quod duratio adæquate dividatur
in tempus, æternitatem, et ævnm.

Confirmatur sectmda. Quoniam propriis-
sima proprietas æternitâtis est. quôd nb
intrinseco, et omnino necessario careat
principio, m fine : sed très illæ durationes
æla'îvæ debent ab intrinseco, et omnino
nTCessario carere principio, et fine : ergo
erunt très ætornitntos. Maxime, quia ca-

rrntia prædicta principii, et linis debet ne-
cessario fundari omnimoda immutabili-
tale, qua· necessario infert telernitatem :
alioqui non esset ibidem omnino neces-
sario, et nb intrinseco carentia principii,
et linis in omnibus, quæ pertinent ad
pnedictas durationes, ut tales sunt.

Undo nihil obest id, quod ad explican-
dam hanc priorem partem sine evasionis
modo α nobis impbgnrltain adduximus oX
Suarez, nempe, ideo lias tres durationes
non esse lres ætemitates, quia non dicunt
tantam perfectionem, quantam petit æter-
nitas, et quia non sunt mensuræ divinæ
essentiæ, longe superantis in. nobilitate
divinas relationes; sed mensurant pne-
dictas relationes.

Ex dictis igitur constat, hoc non obesse.
Quoniam contra primum horum obstat,
quod perfectio, et nobilitas duralionis, seu
permanentia rei in *esse* debet desumi (lo-
quendo præcise, et fonnaliter de jærfectiono
intra propriam lineam» ex gradu mutabili-
tatis, wl immutabilitatis, ut ex nuper dic-
tis constat; ergo cum lites istie durationes
haberent eiimdem gradata immutabilitatis,
quem habet æteniitas, ut jprubatum est.
consequens erit, ut haberent eandem per-
fectionem intra propriam lineam, quam
petit æternites intra suam : ac proinde ex
defectu hujus perfectionis non debebunt a
ratione æternitatfc excludi.

Sicut etiam contra secundum (distat,
quod durationes non distinguuntur specie
penes subjecta, aut quasi subjecta; sed
penes gradum mutabilitatis, vel immutabi-
litis jam dictum : et propterea eadem
species durationis, nempe, idem tempus
secundum speciem . mensurat motum
alteratiunis. augmentaionis. neruon. et
secundum locum specifico distinctos : ac
tandem mensurat *esse* substantiale omnium
substantiarum generabilium» et corrupti-
biliun valde inter sa distinctarum, seque
in perfectione superantium, ul ex Ange-
lico Doctore bene explicant nostri Complu-
tenses in libris Physicorum disputat. 21
num. 78 et deinceps : quia omnia ista
petunt eumdem gradum mutabilitatis for-
mnliter sumptum, et duratio mensurans
illa exigit pnedictum gradum : ergo licet
relationes divime excedantur in perfectione
a divina essentia, et durationes earumdem
relationum n*m sint mensura» divinæ es-
sentia' tanquam subjecti proximi : nihi-
lominus non ob id (lésinent habere ratio-
nem ælernitatis, si semel habent cunidem

gradum immutabilitatis, quo gaudet æternitas, quemque divina essentia exigit.

Tandem falsum est id, quod in secunda porte hujus solutionis dicitur, nempe, qU(Hi etsi dentur lres existentia relative fJiôtia- realiter inter se distincta' : nihilominus ci*. non ideo dandæ sunt lres forma?» aut quasi forma., ralioe quarum dentur lres increati substantive : ex eo quod relationes cum suis exigentiis ex vi propnæ linea' tantum dicunt quondam non repugnantiam non essendi ab alio tanquam a causa efficienti : ac proinde non sunt ex vi ejusdem lineæ quid positive, sed tantum quid negative increatum : quod nullum est'inconveniens, nec cum Athanasio pugnat.

Hoc igitur falsum est. Quoniam hoc ipso» quod relationes personales dicant lres existential relativas realiter distinctas, non possunt non ex vi proptiarum linearum habere positive proprium *esse* : ergo non potest non uoaquæque ex illis habere ex vi propriæ lineæ suum proprium *rsjc* creatum. ftut iucrcauai : ac proinde cum nulla ex illis sit positive, aut aliqua ratione quid creatum, oportebit, ut quælibet habeat suum proprium cwe increaium. Hæc secunda consequentia patet ex priori. Prior vero ex antecedenti. Quoniam id. quod ex vi propriæ lineæ habet positive proprium *esse*, debet ex vi illius habere illud positive aliquo ex modis, quo tale *esse* haberi potest, nempe, vel α se. idest, non ab alio tanquam a causa. et hoc potitum ex vi proprii *esse* ac proinde positive, ratione cujus sit quid in creatum, vel ab alio tanquam a causa, ratione cujus sit quid creatum.

Confirmatur primo. Quoniam divinis relationibus non solum competit ex vi propriæ lineæ quædum non repugnantia non essendi ah alio tanquam a causa sed etiam habent positivam repugnantiam essendi ab alio ut a causa : ergo ex vi suæ lineæ non solum erunt quid increatum negative, sed eliam positive : et per consequens, si unaqnæque ex illis dicit proprium esse, dabuntur lres formio. aut quasi formæ. ratione quarum dentur tria increata positive, et substantivo. Hæc ultima consequentia ex prima salis liquet. Prima vero ex antecedenti aperte constat. Quoniam sicut *esse* increatum negative dicit non repugnantiam non essendi ab alio tanquam a causa* ita *e.sse* iincreatum positive importat positivam repugnantiam cssviidi ab alio ut a causa.

Antecedens vero videtur certum. Tum, quia relationes divinæ, hoc ipso quod sint infinite intra propriam lineam, et earum *test* sit infinitum intra eandem lineam, habent ex vi hujus, atque adeo positive, repugnantiam ossendi ab alio ut a causa: siquidem infinitas nequit cohærere cum dependentia ab alio nt a causa. Tum eliam, quia quidquid est divinum, et existons in D.*o intra quancmque lineam. exigit positive, quod non sit ah alio ut a causa : alioqui non esset quid divinum.

Confirmatur secundo. Quoniam cui per se. et intra propriam lineam convenit positive hnbent' proprium *esse* ab alio, præcise ut a principio, ac proinde per processionem liberam ab omni imperfectione, et dependentia, competit ei positive non esso ab alio tanquam a causa : alioqui non esse! positive existons ab alio, præcise ut a principio, sed esset existons ah illo ut a causa» nec positive procederet per processionem liberam ab omni dependentia : siquidem id solum procedit ex vi sna per processionem liberam ab omni dependentia, quod procedit positive ab alio, et non proceilit ab eo tanquam a causa : ergo cum divinis relationibus, nempe. Filiationi, et processioni, hoc ipso quod haberent proprium *esse* relativum, conveniret ex vi suæ lineæ. quod haberent *esse* ab alio, et quod hoc esse haberent ab illo præcise ut a principio, et jær processionem liberam ab omni dependentia, non posset non eis competere, quod positive px vi sua non essent ab alio tanquam a causa : quod est habere proprium *esse* increatum.

Confirmatur tandem. Quoniam ideo essentia divina, et Deus est positive quid increatum, quia ex vi proprii *esse* repugnat ei aliquod genus dependentiæ, ac proinde aliquod genus essendi ab alio tanquam a causa : ex eo quod esse ab alio tanquam a causa dicit dependentiam. E contra autem, idcirco supposita creata habent suum proprium *esse* creatum *ul quod*, quia *esss est* illorum *ul quoti*, et dicunt secundum illud dependentiam ab alio. Sed hoc ipso, qund divina» relationes sunt divinæ intra propriam lineam, et habeant proprium *este* relativum, et divinum intra suam lineam, repugnat eis ex vi proprii esse omne genus dependentiæ : ergo et omne genus essendi ab alio tanquam a causa : Pt ita erunt ex vi sua lineæ quid positivo increatum.

Ex quilliiK omnibus fit. Tum. in hac »v.i.) sioiie Suarez includi implicationem quamdam

(tan aperiā , scilicet, illas durationes esse. et non esse specio distinctas. Esso quidem, nt supponitor, siquidem sunt relativæ duraiones, et juxta opinionem hujus auctoris specificantur ex terminis oppositis, ct specio distinctis. Non esse autem» quili conveniunt in eodem gradu immutabilitatis : et per consequens sunt ejusdem speciei iu nitiono durationis. Imo et hinc etiam sequitur, illas diirationes esse, ct non esse absolutas. Non esse quidem, ut supponitur. Esse autem, quoniam duratio sumit suam speciem ex diverso gradu immutabilitatis : ot ideo non sumitur perordinem ad terminum, sed per ordinem ad subjectum . aut quasi subjectum. Tum etiam non bene, sed contradictoria virtualiter asseruisse eundem Suarez, dum dixit. uuu esse multiplicandas immutabilitates, multiplicari tamen duraiones. Siquidem ex quo capite multiplicantur durationes , debent multiplicari immutabilitates quæ sunt radices earum : cum tamen ex quo capite ponitur una et eadem immutabilitas tantum modo, læqueünt prædictæ immuta* bilitates multiplicari.

§ V.

*Alia effugia adversariorum, et
eversiones illorum.*

Secundo occurri potest ad eandem rationem principalem D. Thomie ex adversariis negando, ex ea convinci dari tres æternôs, mi tres increatos substantive, qui absolute et simpliciter, ac absque aliquo addito sint. et dicantur tres æterni, aut tres increati, sed solum cum addito, nimirum, tn» increatos, aut tres æternôs relative. Athanasius autem solum negat tres increata*. aut tres æternos substantive, qui absolute et simpliciter, et sine addito dicantur tales. Et propterea absolute, et simpliciter protulit : *Non Ires æterni, sed unus tlernm, et non Ires increati, scd unus inaratus* : ac proinde solummodo negat tres rlemitales simpliciter ot absoluta laies, act tres formas, aut quasi formas, ratione quarum dicantur simpliciter et absolute Ires increati. Quam solutionem adduci! Suarez loco citato e\ 3 p. licet ei displiceat, favet tamen ei Arrubal disp. 10 num 21.

Cæterum hoc effugium facile impugnaturpx dictis. Quoniam hoc ipso quod dentur Ires æternitates, aut formæ aut quasi

formæ per quas tres illæ relationes dicantur substantive Ires inerrati, oportet, ut ex dictis constat, ætornitaies illas v. g. esso perfectissimas in ratione æternitalis : siquidem habent perfectissimum gradum immutabilitatis : ergo absolute ct simpliciter, ct sino addito dabuntur tres ætemitatos : et per consequens dabuntur tres æterni absolute et simpliciter tales : sicut eliam dabuntur très formæ aut quasi formæ, per quas dentur Ires increati absolute et simpliciter, ac sine addito. Quoniam sicut in eo eventu darentur tres formæ, aut quasi formæ, quæ absolute et simpliciter essent tres realitates compléta* in ratione existendi : ita essent absolute Pt simpliciter tres quasi formæ constituentes personas divinas in ratione habendi illas realitates. vel a se, idest, non ab alio tanquam a causa; vel ab alio ut a causa : cunque hoc ultimum non possint tribuere, oportet, ut tribuant illud prius. Maxime, quia id. quod absolute et simpliciter durat (qualiter in prædictis relationibus contingere debere, ostendimus) necesse est, ut absolute et simpliciter sit, seu habeat *esse*: ac proinde, quod absolute et simpliciter habeat, vel non habeat *esse* ab alio tanquam a causa.

Confirmatur. Quoniam relatio creata, juxta opinionem adversariorum, non minus constituit prædicamentmn completum, nec minus habet *esse* existentiaæ durationis, aut entis creati, quam alia novem genera accidentium : et ideo in quo sensu possunt cætera accidentia iu ratione accidentium, et juxta modum accidentis dici absolute et simpliciter exislentia, durantia, etc. possunt etiam ha*c prædicta enuntiari eodem proportionali modo de prædicta relatione. Quod si nec de ea. nec de aliis generibus accidentium possunt absolute et simpliciter, ac sine addito verilicari prædicta prædicata, ut alii volunt, hoc ideo esset, quia sicut non sunt absolute et simpliciter entia, sed entis entia, seu entia secundum quid : ita nequeunt absolute et simpliciter, ac sine aliquo addito esse oxistenlia. durantia, etc. Etpropterea : si *quantitas*, v. g. aut *quando* essent quid substantiale completum in suis propriis rationibus, non esset cur non dicerentur absolute et simpliciter exislentia, durantia. etc. Ergo cum relationes divinæ sint quid substantiale, et completum intra suam lineam, oportet, ut si afferunt proprium *esse*, pivpriamque durationem com-

2G.
Coniir-
nutnr
primo.

plelam mira eandem lineam relativam substantialem, dicantur etiam absolute et simpliciter tria existentia, tria durantia, seu æterna, trinque increata realiter inter se distincta.

Expen- Adde, quod Athanasius ea ratione negavit tres ætcmus. tresque mercatos subslan- amplios [jVCj qUa dixit nun esse admittendos tres tttti- immensi» substantive, siquidem eodem Arbao. modo de omnibus his loquutus est. unde, sicut esset contra ilium adstruere très immensos substantive, licet cum aliquo addito : ita pugnabit cum eodem Athanasio, dari in divinis tresæternos aut tres increatos substantive, quamvis cum addito, scilicet, per modum relativorum. Maxime, quia qua ratione tria illa increata, aut Sterna in genero relativo possunt esse tria in ratione existenlium, et durantium relativo, possent osse tria in ratione esistentium ubique, ac proinde in ratione immensorum relative; siquidem, ulstalim dicemus, quod per se habet esse proprium, propriamque durationem potest etiam ex so vondicaro, quod sit alicubi vel ubique.

t nnru Tandem occurrunt alii, durationem esse cub o, quid distinctum ab em, seu existentia rei ; el ideo sequendo hunc dicendi modum, non infertur, esse in Deo tres duraiiones relativas, ex eo quod sint in illo tria esse relativa. Quoniam in hac opinione duratio relationis non est relativa : sicut nec præ- Rotoræ» ^nlia localis relationis est relatio. Ila Ar- rubal disput. nuper citata num. 22. Postestque juvari hæc solntitFræ eo quod, licet in creaturis totum compositum substantiale, et ejus proprietates habeant distinctas existentias, non tamen ob id habent distinctas ducationes : siquidem omnes ili@ duraiiones numero lanium distinguarentur. et sic plura accidentia solo numero distincta essent in eodem subjectu v. g. in eodem Immine.

unde juxta hunc etiam dicendi modum posset dici, quod ex triplici illo ewe relationum nñ sequitur, dandas esse lres formas. aut quasi formas, ratione quarum dentur tria increata substantive, et cum addito, scilicet, in genero relativo : cx eu quod njcincrealum es! prædicatum virtualiler distinctum aliene.· 0l ideo ex multiplicatione hujus non sequitur multiplicatio illius.

runati Cæterum hwc solutio etiam displicet, msio. Quoniam duralio. juxta D. Thomæ mentem. distinguatur in creaturis realiter sive ex natura rei, et iu divinis virtualiler a re

duranto : attamen optime colligitur, aliquid afferre suam proprium durationetn, si semel habet suum proprium ewe existem liæcompletum. Sicut etiam hoc. ipso, quod aliquid importet prædicUim rwe, habet elia in suum proprium esse creatum, vel increatum. Et propterea in creaturis omnia illa, quæ allerunt proprium urr, important etiam prupriain duratinnem, propriumque esse creatum (sive hoc rwe habeant per actionem directe terminatam ad illud ; sive per naturalem dimanalionetn, ut adhuc in ipsa relatione creata ccrnitun ergo hoc ipso, quod relationes divin@ afferant suum proprium esse, oportebit, ut afferant etiam suam propriam ducationem, suumque proprium esso quid increatmn, Maxime. cum predict@ relationes sini substantiales, et per so subsistentes. 3

Coniirmatnr. Nam cum duralio conveniat rebus ratione suæ existent!@ proxime, ».
et immediate, oportet, quod hoc ipso, quod ^7^ pût.
aliquid atteri suum proprium esse iwistentliæ, afferat etiam suam propriam ducationem : quoniam eo ipso affert suam propriam permanentiain in il lu esse: siquidem I
pjus est permanere in cw, et vindicare /i
>ibi suam propiam permanentium in we, rujus est vemlicare sibi proprium esse / ac
proinde ejus etiam erit proprium afferre ex se, quod sil quid creatum, vel increatum : quandoquidem, ut sæpe diximus, rujus est importare proprium esse exisienliæ, ejus csl afferre illud, vel a se, idest, non ab alio ut a causa, vel ab alio tanquam a causa.

Couiinnatnr secundo. Quoniam ideo ma- c«b-
(••ria. el forma non vendicant sibi distine-^17,
tas duraiiones, quia, ut optime oxjuuidil nostrum Collegium Cumplutense in libris X «.
Physiconim disp. 3 quæsL 5 ecG, non existunt per propriam exislonliam, sed per existentiam tutius : et propterea tantum habent esse quid creatum raliono illius. .l
>icul nlictm juxta mentem Γ). Thomæ, idcirco disina os.-entia. <-(attributa non durant p»r dislinchLs duratinnes, quoniam : «lixina essentia ex se affert suum propriam /risere. et huc esse communicat attributu* : 1
et ob eandem rationem imn habent distinctum esse quid increalum. sed id ratione es-eniiaæ sortiuntur. Ergo si relationes divinæ e\ se afferunt suum proprium esse e\i-iñ γi;r . importabunt el tam suam pn> I
priam ducationem, suumque proprium esse quid increatinn ; licet hæc duo aliqnn modo q
j abois, eiabearum existentiadistinguantur. D
Quinimo r
l

DISP. VII, DUD. UMC.

Quiuimu ;ut verum fatuamur, et nuper etiam tetigimus contra Suarez) una ex potissimis rationibus, propter quam sententia opposita tribuens tres existeulias relativas, ct realiter distinctus tribus relationibus divinis, et personalibus rejici debet, est. quia inde sequitur, ducationes illarum exislentiarum, ac proinde esse incnmtum earundom relationum, debere, et simul non debere multiplicari. Debere quittera, propter rationes modo factas. Non debere nutem, tum propter auctoritatem Symboli Athauasii : tum etiam, quiadilralioeM degenero absolutorum, ut num. 24 dicebamus. Sicut etiam sequitur ex eadem septonlia, praedictam durationein, qua mensuraretur *esse* proprium eujuslibel relationis, esso, et non esse relativam. Essu quidem, quia juxta modo dictu debet multiplicari realiter: et in divinis sola relativa sic multiplicantur. Non esse autem, propter illa, quæ n. nuper relatu asseruimus, uempe, quia duratio sumitur per ordinem ad subjectum, aut quasi subjectum, et immutabilitatem ejus; non vero per ordinem ad terminum. El propterea adhuc duratio relationis creatæ rerum corruptibilium mensuratur tempore : quod quidem esse aliquid absolutum ex se constat, el satis ostenditur ex illis, quæ nostri Comploteuses in Logica disp. 13 quæst. 5 docent, ilttn probant, tempus esse veram speciem quantitatis.

Neque illud, quod in favorem hujus solutioni^ adduximus, ei revera favet. Quoniam certum debet esso in opinione D. Thomæ, et adversariorum, quod homo v. g.ctejus proprietates debent per distinctas duraiones durare : sicut etiam certum id est de aliis accidentibus communibus. Neque bine sequitur aliquid contra sententiam illum, et doctrinam Angelici Ductoris nempe, duo accidentia solo numero differentia non posse esse in eodem subjecto. Quia id intelligilur quoties illa accidentia non habent distincta subjecta *quo* : tone enim habent, nude distinguantur numero : et ita non sunl formaliter in eodem 'uhjecto. Et propterea quoties aliquis simal movetur triplici motu uherationis, 4Qginentationis. et motos localis, tunc in «prévis ex his molibus est snurn tempus in* trinsecum : et tamen, quia motus isti sunl 'Objectum *quo* illius, propterea nmnia hæc tempora jussunt ossein uno et eodem subjertuquod. licet tale subjectum non sit formilitor unum el idem in ratione subjecti,

ut constat ox illis, quæ nostri Comploteuses in lib. Physicorum disput. 21 num 67 ducent.

Eadom b. Thomæ sententia ratione alia stabilitur.

Secundo probatur eadem assertio ratione. quam innuit D. Thomas supra quæst. 7 art. 2 ad 3 de Potentia *q.* i art. 1, nec non in 2 dial. 1 q. 1 art. 4 ad i et alibi sæpe, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in creaturis totum compositum, necnon et suppositalitas illius, el omnia, qua* faciunt unum per se cum illo, existant per unicam et eandem indivisibilem exislentiam : ergo potiori ratione iu Deo relationes personales, el omnia alia divina quippe constituentia unum per se cum Deo et divina natura, existent per unicam et eandem indivisibilem existentiam : ac proinde relationes non existent per suas proprias existentias relativas, sed per absolutam existenliam divinæ essentiae, quæ est unica, et omnino immul-

Antecedens constat ex illis, quai lute, cl erudite nostri Comploteuses in lib. Physicorum disp. 3 a num. 48 usque ad 69 et rursus a num. 79 usque ud numerum 81 doccnt. Prima vero consequentia ex antecedenti videtur perspicua. Quoniam si unica el indivisibilis, eaque finita et limitata existentia absoluta totius compositi creati est satis ad hoc, ut per illam existant partes, suppositumct omnia, quæ cum eodem composito unum per so faciunt : cur unica Pt eadem indivisibilis existentia absoluta divinæ essentiae caque infinita et summe perfecta non sufficiet ad hoc, ut per illam existât ipsa essentia, ct suppositalitas illius, scilicet, relationes personales, nec non et cuncta alia, quæ cum eadem divina essentia unum per se constituunt ?

Confirmatur primo ratione, quam insinuat D. Thomas locis supra citatis. Quoniam relationes personales in divinis existant per existenliam absolutam divinæ essentiae : ergo non existent simul alia existentia distincta secundum rationem ul> eadem existentia absoluta. Antecedens probatur, tum, quia cum prædicta existentia absoluta sil infinita, et perfectissima, potest, et debet reddere existons omne id,

N. Compl.

31. Seconda ratio assertionis. D.Tbom.

N. Cotupi.

3?. CûnUrtûJiur pîlHJO.

C.T.J.

quod fuerit capax existendi. Tum etiam quia existentia absoluta, ei essentialis in divinis reperta est communis omnibus personis, sive relationibus personalibus, ex eo quod omnia essentialia sunt illis communia : ac proinde reddet eas formaliterexistentes. Siquidem impossibile est. oxisUnitium competere alicui et non reddere illud existons ; sicut impossibile est. calorem convenire, ot pssso unitum alicui subjectu, et non reddere illud calidum.

Consequentia vero videtur perspicua. Quoniam sicut existentia est ultima actualit  s rerum creatarum : et propterva quidquid eis inlolligitur convenire sub quavis ratione entitatis realis ante actualem existentiam, inlelligitur esse in potentia ad illam, ot non esse omnino in actu, sed in statu viali, cl]*otentiali, usquedum intelipatnr haltere formaliter prædictam existantliam : ita etiam in divinis existentia o>t ultima actualitas omnium, qu   sunt in Deo : ergo impossibile erit, eandem rem existera jterduas existentias, sive realiter, sive ratione diversas : sicut impossibile est, unam rem terminari per duas ultimas actualitates, aut per duos ultimos terminos : aut unam, et eandem quantitatem terminari duabus figuris : alioqui nulla ex illis actualitatibus, nullusque ex illis terminis esset ultimus.

Confirmatur secundo ratione, quam tangit Angelicus Doctor in l dist. 33 quæst. l art. l ad l et ibidem ad Annihaldum quæst. unica art. l ad 2 el Quodlibeto 12 art 1. Quoniam existentia relationis creata* non est formaliter relativa *secundum esse* : sed quid absolutum : ergo pari ratione, existentia divinarum relationum non erit relativa, sed absoluta : et per consequens existent per unicam et eamdem existenliam divin  e essential  . Hæc secunda consequentia ex prima aperte colligitur. Prima voro ex antecedenti, propter paritatem rationis inter relationes creatas, et increatatas. Et ideo, si existentia absoluta, ot creata potest, pt debet reddere existentom relationem creatam, non est cur existentia absoluta. et infinita divin  e essentialia* pr  haliens innnein excogitabilem perfectionem cujuscumquo existentia* absoluta* non reddat existantes divinas relationes absque interventu alicujus alterius existentia  . adhuc virtualiter distincte.

Antecedens autem probatur. Tum. quia illud expresse docet D Thomas locis nuper citatis. Tum etiam, quia alioqui

data quavis relatione cruAta v. g. paternitate. daretur duplex relatio realis : una. quæ esset ipsa paternitas, alia vero relatio existantim paternitatis : quod tamen videtur inconveniens. Quia ex vi unius otejusdem fundamenti, et rationis fundandi ac termini,  scilicet. ex vi ejusdem potanti@generativa\ et generationis, etc. tantam r  sultat unica el eadem relatio realis, non vero multiplex in uno et eodem subjecto. Tum deinde. quoniam existentia tantum dicit ultimam relationis actualiiatam, per (piam est extra suas causas : in hoc autem non importatur ordo ad torminum : ac proinde prædicta existentia erit quid absolutum. bicoque D. Thomas Quodlibeto.ci-rato dixit, existentiam relationis convenire pi per comparisonem ad subjectum, non vero per comparisonem ad terminum. ijI

Tum denique. Quia duratio, seu permanentia relationis create in osse, el ipsum    ejus videntur esse ejusdem rationis quoad hoc. quod sint quid absolutum, vel relativum. Siquidem permanentia in redicit ipsum *esse*, non utcumque, sed continuatum : et *esse*, ut continuatum, oportet, quod sit ejusdem rationis quoad hoc, quod est, connumerari inter absoluta, vel relativa, ac est ipsum *esse* secundum se sumptum : at duratio, et permanentia relationis, et cujuscumque rei in *esse* dicit quid absolutum : et propterea. ut ex dictis constat, desumitur ex mutabilitate, vel immutabilitati subjecti, Pt ex prædicto subjecto, ut taut@vel tante mutabilitati, vel immutabilitati subest : ergo etiam existentia relationis erit quid absolutum, et conveniens ci per comparisonem ad subjectum.

   VII

Solutiones , quibus adversarii occurrunt huic scconde rationi , cl ejus confirmationibus.

Occurres ex doctrina adversariorum. tam huic rationi, quam ejus confirmationibus. Dationi quidem tripliciter. Et primo ex Suarez, negando antecedens. Ex eo quod putat tot esse existantias iu composituMibstantiuli. qunt entitates, modi, aut formalitates in illo reportantur : ac proinde in divinis hoc etiam, servata proportionem, continget. Secundo ex aliis (quam solutionem x parte innuit etiam idem Suani' \$25.* quod ndlnic dato, compositum substantiale, el

ri ojns suppositum existat.ro por unicam et canidein existentiam : non tamen ob id srquitur, idem dicendum in divinis sed das esse ibidem lres alias existenlias ratione distinctas ah existantia essentialia? divina?. et realiter diversas inter se. Ex eo quod, tam uotura. quam suppositalitas compositi substantialis et ea, qu   cum eocoustitiitHUt unum perse, sunt quid absolutum : et ideo non mirum, quod possint per unicam Pt eamdem existentiam absolutein oxistere. At suppositalitates, et personalitates diviu  , se.u relationes personale sum quid relativum : et propterea nequeunt existera perexistentiam absolutam   ¢ia  . Quia hæc, licet infinita, tantum habet iulinitatem intra lineam absoluteinum : et idcirco nequit extendi ad reddendam existons nisi id. quod absolutum fuerit.

Tertio tandem occurri potest concedatlo etiam antecedens quoad compositum substantiale, ot negando consequentiam. Et ad probationem desumptam ex summa perfectione existentia* absolute dicendum est, quod hinc potius sequitur, dandas esse tres alias existentias relativas. Sicut ex eo, quod detur unica subsistentia absoluta in divinis, colligitur, dandas esse alias tres subsistentias relativas : ex eo qnod i<l, quod subsistit perfecclisime iu linea absoluta, petit subsistere in omni alia linea : atque adeo in lineis relativis. Et ita etiam id. quod existit perfectissime intra lineam absolutam, quodque eo ipso est perfectissimum ens. debet in omni linea existera : el per consequens in omnibus lineis relativis existat relative.

Et deinde ad primam confirmationem   -pa occurras primo ex Suarez, locis citatis, di-* ravinatas relationes non posse existera per acks, existentiam absolutam divin  e essenliiv ex eo quod nihil existit, aut existera qneit per existentiam alterius. Quia idem est riL-tontia rei. et ejus entitas actualis : et nihil potest esse entitas actualis per entilatam alterius, sive realiter, sive vittualiter ab ea diversam, sed per propriam ontitatPin actualem a se ipsa omnino indistinctam.

Secundo occurri etiam potest, quod etsi relationes divin  e existant per exislen-thm alisidutam essential  , queunt etiam existare per proprias existentias relativas. Nec obe>t probatio in contrarium. Quia licet unum et idem nequeat terminari duobus ultimis terminis ejusdem rationis,

benp tamen diversæ, ul in præsenti con-fingit : nam existentia abstduta nnldit relationes existantes diverso modo, ac existantia   relativa  . Sicut, licet unum et idem nequeat esse simul sanctum per duas sanctitates ejusdem rationis, bene tamen diversa; ut in Christo Domino contingit, qui simul est sanctus sanctitate gratia* unionis, et gratia*, habitualis.

Et tandem ad secundam confirmationem respondent negando antecedens, scilicet. *esse* existentia* relationis create esse quid absolutum. El ad primam probationem desumptam ex testimoniis D. Thom  e occurrit Arrubal loco citato num. 1G, Arrubal. quod cum Angelicus Doctor inquit, *esse* relationis creatæ non esse respectivum. non loquitur de *esse* existenlia   illius, sed de inexistencia, seu inhrorenlia ejus in subjecto, per quam inquit relatioiumi referri ad subjectum, non vero ad suum torminum, cui non inhæret. Quod verissimum es! inquit ille) quia illa inexistencia, et inhærentia secundum proprium conceptum non est rosppectiva ad terminum, sed transcendentalitpr ad subjectum.

Et deinde, ad secundam probationem respondet Suarez loco citato ex 3 part. Stmtz. existentiam relationis, et relationem ipsam non distingui. Et ideo, ex eo quod existentia sit respectiva, non sequitur, <landam esse ibidem duplicem relationem, sed unam et eamdem.

Ad tertiam voro probationem occurri potest, quod etsi ultima actualitas. per quam aliquid absolutum est extra causas, non dicat ordinem ad terminum ; bone tamen ultima actualitas, per quam relatio est extra causas ; quamvis non dicat hunc ordinem expresse, ut significatur hoc nomine, bene tamen implicite. Sicut licet subsistentia personalis Patris in divinis, ul significatur nomine formæ hypostatic  , et concipitur, ul præcise tribuit expresse Patri, quod sit per se, non dicat ordinem ad terminum expresse ; dicit tamen ordinem ad illum implicite, et propterea est aliquid relativum.

Et tandem ad ultimam probationem responderi poterit ex Suarez concedendo, dunionern. et pennauontiam rei in *esse* existentia   debere esse ejusdem rationis quoad hoc. quod est, esse, quid absolutum, vel relativum, imo quoad alia. Quia *esse* rei, et duratio illius in ejus sententia, non distinguuntur : et ita, sicut esse existantia   relationis i*st relativum, ita et duratio. et

39.
Cuu  r-
nnlur
s.-eundo.
U.Tbo  i.

3G.
Evasio
ad, posir-
riaren
c  n  rL  

c converso : ac proinde immutabilitas illius non desumitur per ordinem ad subjectum, aut quasi subjectum; sed per ordinem ad terminum, saltem implicite, ideoque est relativa.

§ vm.

Impugnantur sigillim tres solutiones huic secundæ dationi ab adversariis traditæ.

E<Tni Cæterum, ut malins, et darius procéda-
torpriuL lur, cumbimus sigillarim evertere solutio-
nes, quibus huic secundæ rationi occur-
jJr»- runi adversarii : et deinde in sequenti
tfoacn j; illa\$r quas utrique confirmationi ejus-
£££ dem rationis tradunt. Prior autem, qua
nostra» rationi respondent, ex dictis cor-
ruit. Falsum namque est, tot esso multi-
plicandas existential, quot entitates. aut
formalitates : et non posse plura consti-
tuentia unum existera per unicam et eam-
dem indivisibilem oxistentiam. Videantur
N- N. Complutrn.res locis nuper citatis ubi
°“p ‘ hoc ex D. Thoma, ct rationibus ex co de-
sumptis late ostendunt.

Ennes- Et deinde secunda solutio eidem rationi
secali? tradita est etiam insufficiens. Nam si se-
mel omnia, quæ pertinent ad compositum
substantiale, et constituunt unum per se,
qualia sunt omnia substantialia, ex qui-
bus turn in esse compositi, quam suppo-
siti coalescit, possunt existera per unicam
tantummodo et indivisibilem existeutiam.
ut in hac. solutione admittitur : non est
cur negetur, &nnia substantialia divina
posse, et debere existera per unicam etiam
indivisibilem existentiam, non obstante,
quod ex illis aliqua sint relativa : quo-
niam hoc non tollet proportionem re-
quisitam inter existentiam. et id. quod
existit, Et ratio est aperta. Quoniam non
obstante, quod natura divina, et similiter
natura humana Christi Domini sint quid
absolutum, potest illa subsistere per lres
subsistentias relativos, et hæc terminari,
el esse subsistens per subsistentiam relati-
vam Verbi : ergo pari ratione, licet rela-
tiones divina» sint quid relativum, pote-
runt existera per existentiam absolutam
divinæ essentia*. Patet consequentia. Quo-
niam non minor proportio requiritur inter
suppositalitatem, et id. quoti per eam sup-
positatur, quam inter existentiam. et id.
quod per illam existit : ergo si ad propor-
tionem requisitam inter suppositalitatem.
ct id, quod per eam suppositatur, nihil

interest, quod unum corujn sit quid abso-
lutum, et aliud relativum : ner etiam bo-
terit intéressé hoc ipsum ad proportionem
requisitam inter id, quod existit, et exis-
lentium illius.

Confirmatur. Nam existonlia absoluta
divinæ essentia· per se primo quasi actitat
eamdem essentiam tantummodo : quia sola
ipsa est, quæ perprius in divinis existit.
Et ideo hoc ipso, quoti tribum rahitiuni-
Ims, quod existant, debet hoc illis tribuere,
non per se primo, red, por se secundo.
Ergo quamvis daremus requiri, quod
existonlia. et res, quæ per illam existit, per-
tineant ad idem genus absoluti, vel rela-
tivi ita ut utraque sit absoluta, vel rela-
tiva : nihilominus hnc tantum deberet osse
verum de existontia, et de re. qnæ per
eam per se primo existit ; non vero do his,
qua* per se. secundo per eam existant.
Ergo *essr* relativum divinarum relationum
nihil eis oberit. quo minus existant per
existentiam absolutam dirime essentiæ.
Antecedens videtur certum.

Prima vero consequentia ex antecedenti
sequitur. Tum. quia cuinmensuratio om-
nimoda alicujus actus debet esse respectu
primi actuabilis. aut quasi nctuabilis por il-
lum. non vero respectu secundariorum ac-
tuabilium. Et propterea. licet essentia di-
vina sit purus actus, et infinita in ratione
speciei intelligibilis : nihilominus tantum
petit, quod primum quasi actuabile per il-
lam. scilicet intellectus divinus, sil actus
purus, et infinitus ; non vero intellectus
creatus beati, qui per illam secundario ac-

Tum etiam. Quia licet materia prima, et
homo sint quid corporeum seu materiale :
nihilominus possunt existere per existen-
tiam spiritualem et omniino immaterialem
anima· rationalis, ut multis ostendunt nos-
tri Complutanses in lib. Physicorum disp. 3 <[. 5 Pt fi. Quia primum susceptivum hu-
jus e.xistentiu· est ipsa anima rationalis per
re subsi.-tens : pt ha·* est ita spiritualis et
immateriali'. >ik*ut existentia illius : ct ita
nihil inrn nvenit, quini secundum suscepti-
hile hujus existenti.r sit quid materiale ct
corporeum. Ergo pari ratione, cum divinæ
relatione> nequeant esse primum ut sicdi-
ramus actuabile per existentiam absolutam
divina· essentia·, sed hoc relinquatur ipsi
di\ina· edentia· por s· subsistenti per sub-
.'is'enliam absolutam, r! perprius existent!,
quam omnia aha divina, non erit nerx^qj-
rium. ut ipsa» relationes sint quid absolu-
turn.

».

DISP. VU, DUD. UNIO.

him. sieut oxisteutia essentiali*, perquam
♦telunt, sed salis prit (quamvis adhuc is-
lud non requiratur indispeneabiliter ad
hoc» ul aliquid existât por existentiam ab-
wlntam. ul jatn dicemus) qiipd ipsa divina
essentia, qual est primum susceptibile. sit
quid absolutum. Siquidem si semel requi-
reretur ad secundarium susceptihile. exis-
teitia, quod esset quiil absolutum, sicut
i|b.i existentla : etiam desideraretur nd
iiicni suscepiibile, quod esset immateriale et
spirituale, sicut eadem oxistentiâ : cujus
(ippopilum in exemplo nuper adducto cer-
nitur.
».

Adde primo, quod etsi relationes divinæ
existant per existentiam absolutam divinæ
tura, psseni;p : nihilominus non solum pri-
mum quasi suscepibile hujus existentiat
est quid absolutum, nempe, ipsa divina
essentia, ut habet rationem essentiæ et na-
ture, sed etiam id, ratione cujus ipsæ rela-
tiones primo habent intrinsece coaptari in
online ad hoc» quod actitentur secundo
per existentiamabsolutam divinæ essentiæ,
est etiam quid absolutum : ergo nihil eis
deerit ad hoc, ut sint coaptatæ et propor-
tiohatæ in ordine ad existendum per’præ-
dictam existentiam.

Consequentia videtur perspicua. Quo-
niam ad prædictam proportionem satis est,
ul id, quod est ei prima ratio existendi,
sit quid absolutum, sicut ipsa existentia.
Et propterea licet refatio creata, secundum
quod exprimit nd, sit quid relativum : ni-
hilominus 'ut jam diximus, et amplius sta-
tini dicemus) existit per existentiam abso-
lutam : quoniam (ut multi probabilissime
volunt, de quo alibi) ratio intrinseca,
undo primo habet existera, est ratio tn,
perquam comparatur ad subjectum. An-
tecedens autem probatur. Quoniam rolalio-
nra divinæ includunt intrinsece ipsam
essentiam divinam per modum transcen-
dentis consideratam, ut disp. 5 dubio 3 n.
76 diximus : hæc autem sic in illis in-
clusa est quid absolutum i et ipsa sic in
eis inclusa est prima ratio ipsis formaliter
sumptis intrinseca, per (piam coaptantur,
et redduntur proportionaUe ad hoc, ut
existant secundo per ipsam absolutum
existentiam ejusdem essentiæ.

Adde secundo, quod proportio requisita,
et sufficiens inter rationem aliquam lorma-
leni, et existentiam, per quam existit, tan-
tum βμ, quod si ratio illa formalis sit pri-
mum actuabile, aut quasi actuabile per
illam existennam, tunc utraque sit, vel

substantialis^ vel accidentalis; vel corrup-
tibilis, vel incorruptibilis; vel spiritualis,
vel materialis : et quo i ratio illa formalis
determinet in genere causa, aut quasi cau-
sa formalis, et proportionate ad suam
lineam, al hoc ut subsequatur, ct detnr
talis existentia, quæ sit hujus speciei et
non alterius, per quamque ipsa existât.
Quoniam quod fuerit satis ad hanc deter-
minationem faciendam in prædicto genere
ciusæ, erit satis ad existendum per illam
existentiam, ut inductive constat.

Si vero illa ratio formalis non sit pri-
loum actuabile, aut quasi actuabile per
prædictam existentiam, salis erit quod sit
talis conditionis, ut ex vi illius, quod est
primum quasi actuabile, liat illa determi-
natio ad hoc, ut taliter subsequatur exis-
tentia, ut noti solum extendatur ad pri-
mum susceptibile, et actuabile, sed etiam
ad hocsecundum : ex eo quod primum sus-
ceptibilesive actuabile habet nexum cum se-
cundo susceptibili, tanquam cum aliquo fa-
ciente unum per se cum eo, aut propter
alias rationes. Et ita non potest determinare
ad hanc specie et numero existentiam,
nisi determinet ad eam, ut suscipiendam ;
vel saltem, quantum est ex se, susceptibi-
lem in secundo susceptibill. Non ta-
men in universum requiritur, ut suscepti-
bilia essentiæ convenient in ratione ab-
soluti, et relativi cum suis exislentiis. Tum
propter nuper dicta. Tum etiam, quia sicut
id, quod est absolutum, potest quasi de-
terminare *ut quo* ad hoc, ut subsequatur
id, quod est relativum,et ad hoc ut sit talis,
vel talis speciei, ut constat in ipso *in* ab-
soluta relationis paternitatis creatæ, per
quod respicit subjectum ut tale, de quoque
disput. 5 dub. 2 η. 20 et dub. 3 η. 78 et
η. 83 probavimus, debere esse quid abso-
lutum, et determinare ad hoc, ut subsequa-
tur esse relativum talis, vel talis speciei
juxta diversitatem *in* absoluti, cum quo
habet indispensablem nexum. Ita ratio
relativa potest esse susceptiva essentiæ
absolutæ, per quam prædicta ratio formalis
relativa existât, ut ex se, et ex omnibus
illis, quibus num. 33 ostendimus existen-
tiam relationis creatæ debere esse absolu-
tam, et patebit amplius ex illis, quæ num.
46 adjiciemus.

Unde contra hæc, quæ diximus, nihil
potest obesse id, quod ex Aristotele 9
Metaphysicæ textu 13 adduci poterat, sci-
licet, actum, ct potentiam debere esse
ejusdem generis : ac proinde existentiam

Objeetfe
contra

relationis creatæ, et ejus susceptivum perlinere ad idem genus absoluti/vel relativi. Quoniam, ut nullo innotebamus, salis est, quod id. quod primo determinat ad existentiam absolutam, sit ratio aliqua absoluta, ut in prædicta relatione cremii contingere diximus, ubi *in* absolutum est id, ratione cujus primo coaptatur, et determinatur relatio .id existendum per existentiam absolutam. Et ita potentia, seu susceptivum existentiae, ratione alicujus in eo inventi, et ad alia determinantis, spectat ad idem genus absoluti cum sua existentia. Vel dicatur. Aristotelem canium velle, actum pertinere reductive ad genus suæ potentiae. et e converso : illum quidem quatenus determinatur, et limitatur a sua potentia; istam vero, quatenus aeluat, et perficitur per suum actum.

Tandem tertia solutio et am displicet. Quoniam falsum est id. quod in ea dicitur, in quoque ipsa præcipue consistit, scilicet, ex perfectione existentiae absolute divinæ essentiae colligi, dandas esse tres existentias relativas : sicut ex perfectione divinæ subsistentiae absoluta» infer,ur. danda» tres subsistentias relativas. Nam ratio disparitalis, qua satis efficaciter solutio hæc impugnatur, videtur esse in promptu.

Quoniam ratio, ob quam ex vi summa» infinite perfectionis divina» subsistentia» absoluta. qua natura intrinsece ualis Dei subsistit subsistentia absoluta, colligitur, dandas esse tres subsistentias relativas, est : quia id, quod est perfectissime subsistens in natura intellectuali omnium nobilissima, qualis est natura divina, debet etiam secum afferre, quod simul sil subsistens per modum personæ in eadem natura, ut ex se constitut : ac proinde, quod subsistat incommunicabiliter ad intra in omnibus personis propriis illius naturæ : ita ut subsistentia incommunicabilis unius personæ, seu (quod in idem redit' personalitas propria illius, nequeat alteri personæ ad intra communicari : atque adeo necessario debeat quævis ex illis personalitatibus distingui realiter ab aliis. Cumque hac incommunicabilitas. et distinctio realis ad intra non possit in divinis oriri ex Innatione, sed suum ex oppositione relativa, ut disp. I dicitur. I dicebamus, et q. 36 an. 2 nec non q. 10 iterum dicemus, consequens est ut prædictæ incommunicabiles et modi distinctionum realium ad intra. seu personalitates subsequæ ad ejus subsistentiam absolutam, et ad alia in

eo inventa, debeant esse quid relativum, seu personalitates relatives ac proinde afferentes realem distinctionem, et multiplicitatem relativam in ratione incommunicabilium : ne prædicta incommunicabilité oriatur ex limitatione, ac proinde non possit coherere cum perfectissimo subsistente subsistentia absoluta. Siquidem, ut lotis nuper citatis diximus, et dicemus, omnis incommunicabilium et distinctio debet oriri vel ex limitatione, vel ex oppositione relativa.

Cæterum ratio hæc non procedit in existentia perfectissima et absoluta divinæ essentiae. Quoniam existentia intra totam suam latitudinem non dicit incommunicabilem : quia hoc, ut dicebamus, est proprium personalitatis aut supposititalitatis : et ita nihil pertinet ad latitudinem existentiae, quod non possit privari alij existentia absoluta, et perfectissima divinæ essentiae. Et propterea ex summa illius perfectione non sequitur dandas esse aliis tres existentias relativas ; sicut id sequitur ex summa perfectione subsistentiae absolute : ex eo quod est extra propriam lineam tribuere incommunicabilitatem ad intra.

Unde videmus, quod in creatis hoc ipso, quod aliquid (sive illud sil absolutum sive relativum) concipiatur esse extra suas causas, concipitur ut formaliter existens : nec necesse est concipere illud ut incommunicabile, ad hoc ut concipiatur, quatenus est formaliter existens : nec ratio existentia» diffinitur per ordinem ad terminum præcise, sed per ordinem ad suas causas, quatenus nimirum est extra omnes illas. Quod satis indicat, quomodo extra totam latitudinem existentia» formaliter sumpta; sit incommunicabilis, et distinctio, aut oppositio relativa : ac proinde nihil esse in tota latitudine et ambitu existentiae, quod seclusis imperfectionibus nequeat præstari a perfectissima existentia absoluta divinæ essentiae : et per consequens ex summa illius perfectione intra suam lineam non inferri, dandas esso alias existentias intra alias lineas relativas.

Quæ impugnatio desumitur ex D. Thoma. Quolibet 12 supra citato art. I ubi cum dixisset, quomodo ex parte relationis divinæ, ac proinde incommunicabilitatis ad intra, quam secundum rationem formalem affert. detur oppositio et distinctio a suo correlativo. sic concludit : *Et ex hac parte non desideratur esse relationis, sed distinctio, et oppositio ejus : et ideo est in*

[hO

Daunum tantum esse scilicet essenziale. In quibus verbis salis ostendit, quomodo *esse* existent!® relationis, ac proinde quodlibet aliud *esse*, non dicat oppositionem aut meomniunicabilitatem : et per consequens nec petat esse in Deo, aut in quovis alio, quid relativum : et ita non erit cur relationes non possint existere per existentiani libsoluUw divin® essentialæ, nec cur ex hoc, quod detur in Deo talis existentia, sequatur, dandas esse alias existentias relativas.

Ilefittunlur evasiones ab adversariis duplici confirmationi procedentis rationis adhibito.

Et similiter duæ solutiones, quas adversarii adhibent uirique confirmationi hujus secunda? ratori!-', displicent. Nam irr pri-
ijrxs mis primam solutionem, qua Suarez oc-
currit primæ confirmationi dicens nihil posse existere per exislcntiam aller.us, constat ex dictis manere impugnatam ex
X. illis, quæ nostri Complutenses in lib. Physicorum disp. 3 q. 5 et 6 jam citatis late docent. Et propterea, juxta mentem D. Thomæ, materia existit per existentiam form®, ita ut nequeat per propriam existentiam existere: et natura, ac suppositum creatum, per unicam et indivisibilem exis-
lcntiam, ut ibidem probatur.

!^> Deinde ex principiis ejusdem Suarez
ilf potest boc ipsum falsitatis argui. Quoniam
it* cira juxta ejus sententiam loco citato, -tota es-
^..sentia divina et ejus existentia absoluta
**., imbibitur per modum transcendentis in
divinis relationibus : et ratione hujus
intime transcendentî®, putat ipse com-
municari divinis relationibus, quod sint
æternæ. immutabiles, quid increalum ,
etc. Ergo eadem ratione debebit eis
I Communicari, ratione ejusdem existentia
? absolut®, quod sint existentes. Patet con-
I sequentia. Quia implicat aliquid imbibi
I in altero per modum transcendentis, et
λ non communicare rei, in qua imbibitur,
I suam propriam rationem formalem, sub
(qua imbibitur : ergo si existentia absoluta
I sub proprio conceptu existentia absolut®
I imbibitur, juxta Suarez, in relationibus di-
I vinis, non minus quam in eis, imbibuntur
I jBUmitas et alia attributa sub proprio con-
J ceptuattributorum, idest, sub proprio con-
ceptu, v. g. æternitalis : consequens e?t,

ut prædicta existentia communicet se ip-
sam sub conceptu existentia divinis rela-
tionibus : ac proinde, quod reddat ilh»
existences : sicut quia æiernitas imbibitur
et communicatur eis sub conceptu æterni-
tatis, ut Suarez putat, idcirco reddit illas
ælcernas.

Deinde secunda solutio adhibiti huic
primæ confirmationi, ot consistens in boc
quod unum et idem potest terminari per
duos ultimos terminos divers® rationis,
ac proinde per muHiplices existentias di-
versas rationes habentes, facile potest fal-
situdinis argui, quia plures ultimi termini,
præcise quia ultimi, nequeunt terminare
unam et eamdem rationem formalem, qua-
lis est quævis relatio divina : ergo prædicti
termini, seu existentia, quantumvis sint
divers® rationis, nequibunt unam et eam-
dem divinam relationem terminare. Con-
sequentia patet. Et antecedens probatur.
Tum, qua profiter hanc rationem plures
figura? totales, quantumvis sint divers®
raioniSj nequibunt terminare eamdem
quantitatem, quia quævis ex illis compara-
tur respectu unius et ejusdem terminabilis,
et unaquæque ex illis ligu/is est terminus
ultimus prædicta· quantitatis. Tum etiam,
quia ratio ultimi termini positive talis, de
quo loquimur, petit ex vi hujus conceptus
ut post ipsum nuilus alius sit terminus;
sed ipse positive sil ultimus, et terminans,
quidquid ibidem reperiur : ergo duo ulti-
mi termini respectu unius et ejusdem ra-
tionis formalis pugnant inter se, præcise
quia ultimi.

Confirmatur. Tum, quia existentia ex
genere suo est actus ultimus, non quidem
aliquorum tantummodo, sed omnium per-
tinentium ad aliquam formalitatem, v. g.
substantialem. Et propterea usque dum
intelligatur existens, non intelhguntur om-
nia illa esse sub ultima actualitate, ratione
cujus proportionate ad suam rationem for-
malem dicitur absolute et simpliciter exis-
tens : ergo ex genere suo est impossi-
bilis cum alia existentia divers» rationis
spectanto ad illam formalitatem. Quia una-
quæque ex illis existenliis deberet ultimo
loco, et post aliam advenire, ut una-
quæque esset ullma actualitas illius ra-
tionis formalis, per quam absolute et
simpliciter e.-set proportionate ad suam ra-
tionem formalem in actu : hoc autem satis
constat involvere aperiam implicationem.

Quæ impugnatio aperle delucitur ex I). D.Thom
Thoma, qui sæpo asserit, ipsum *esse*, seu

Euo»*-
CII'SC-
COftJ.I
solelio
ejo>dem
confirm.

Conflr
tuatur.

P

I *

existentiam. semper esse actam ultimum, non determinatum per alium, sed determinantem omnia,quæ faciunt unum per se cum eo, in quo tale *esse* reperitur. Et ita quæst. unica de Anima art. 6 ad 2 describens *esse*, seu existentiam, inquit : *Quod ipsum esse est actus ultimus, qui participabitis est ab omnibus, ipsum autem nihil participai.* Et de Potentia quæst. 7 ari. 2 ad 9 his verbis : *Neque inldligcndum csl, quoti ei, quod dico esse, aliquid odiatur, quod sit eoformalius, ipsum determinans, sicut aclus potentiam.* Et paucis interpositis : *Unde non sic determinatur esse per aliud, sicut potentia per actum, sed magis sicut aclusper potentiam. Nam ct in diffinitione formarum ponuntur propriae matrrix loco differenti.r : sicut cum dicitur, quod anima esi aclus corporis phisici, organici. Et per hunc modum hoc esse abalioessc distinguitur, in quantum csl talis, vel talis naturæ.* Quam descriptionem tradit etiam 1 part, quæst. 3 art. i et quæst. 1 art. 1 ad 3. necnon quæst. 5 art. 1 el alibi stope.

Denique solutio ad secundam confirmationem consistens in hoc. quod existentia relationis non potest esse absoluta, sed debet esse relativa, est etiam insufficiens. Namin primis certum est ex D. Thoma, ut communiter docent ejus discipuli, existentiam relationis, adhuc creatæ, esse aliquid absolutum, utex loco citato ex Quodlibeto 12 art. 1 satis liquet. Unde id, quod respondet Arrubal ad primam probationem antecedentis ad testimonia D. Thomæ ex 1 Sententiarum, nempe, S. Doctorem loqui non de *esse* existent!» relationis, sed de inherentia illius in subjecto, nihil obest. Quoniam, ut intuenti constabit, loquitur illi S. Doctor de *esse* existent!» relationis; quia loquitur de *esse*, quod est actus essentia ejusdem relationis, qui quidem aclus est ipsa existenlia. Et i leo in illa solutione ad primum, post verba a nobis primo loco in hac ultima confirmatione relata, in quibus dixit, quod *esse* relationis non est ad aliud se habere, sed ad sub-

jectum, sic concludit : *Et sic dico, quod non oportet, quod esse essentia divina sit ad aliud se habere. Quia illud esse, in quo Paternitas et essentia uniuntur, significatur ul esse, quod est aclus essentia; non autem uniuntur in esse, quod significat diffinitio rei. Quia alia est ratio Paternitatis, qua ad aliud refertur, el alia ratio essentia.* In quibus verbis ex eo, quod *esse* existent!» relationis non est ad aliud, sed quid absutu-

tum, secus vero ratio fonnañis relationis, colligit, quoi in divinis *tsse*, quod est actus essentia, idest existenlia, et *esse* relationis sint unum et idem *esse* : ac proinde tale *esso* debet hnbvre rationem *esse* absoluti ; quamvis ratio formalis rationis, et ipsi essentia divina virtualiter distinguantur.

Accedit, quod vel inhæreutla relationis, do qua, inquit Arrubal, intelligi D. Th main. eum dixit *esse* relationis esso quid absolutum, est ipsa oxistentia relutinnis vel non. Si primum, ergo jam existentia relationis erit quid absolutum. Si FCCüddum, ergo nomine cwe non intolligit D. Thomas ipsam inhæreuiiam, sed existentiam relationis. Quia per ly *esse* tantum intelligitur; velew essentia, vel existentia.

Neque id. quod ad secundam probationem respondet Suarez, nempe, *esse* relationis et relationem ipsam non disliugui. el ideo Jicet *esse* sit quid relativum, non dari ibidem duplicem relationem, est alicujus roboris. Nam. ut constat ex illis, quæ Nostri Complulenses in lib. Physicorum disp. 3 n. 61 docent, in creatis existenlia et essentia realiter distinguuntur.

Ex quibus fit, solutionem, qua occurritur tertia? probationi ejusdem confirmationis, osse insufficientem. Nam solutio illa consistit in hoc, quod licet *esse* existi» relationis non significetur expresso, ul dicens ordinem ail terminum, attamen implicite desumitur per ordinem ad illum. Hoc autem p>sp falsum, constat ex (lictis, et potest insuper ejus falsitas explicari, ex eo quod id quod est relativum debet per ordinem ad terminum diffiniri, cumtamesi oxisleutia non diffiniatur, nisi per ordinent ad suas causas : et ideo tunc aliquid est existeus, quatenus habet *esse* extra suas causas, maxime voro extra suam causam efficientem.

Nec etiam evasio, qua ex Suareij occurrebatur ultima probationi, in quaque asse rebatur existentium el durationem relationis pssp omnino idem, ac proinde utramque esse relativam, est sufficiens. Tum. quia ut supra dicebamus) inde fiet dari in divinis tres a.temitâtes relativas. Tum etiam, quia ut optime docent nostri Complulenses in lib. Physicorum disp. 21 an. 2H usque ud num. 40* tam tempus quam quævis duratio debet in creaturis distingui realiter ali *esse* earum : sicut et in divinis distinguitur virtualiter.

Et similiter falsum est id, quod ibidem additur, relationem afferre suam propriam immutabilitatem :

iinniutalflilitatem : et hanc, sicut oju* diiretlonrm, sumi (saltem implicite) per ordinem ad terminum. Quoniam omnes tree relationes divinae atterunt unum et num. d™ gradum immutabilitatis, seilicet innitflhilitatem lamsee.iindum actum, quum Mvandinn potentiam, sivr* intrinsecam, sive extrinsecam, ad mutationem. Sicut el omnes relationes creatu», v. g. rorum corruptibilium, important eumdem gradum mutabilitatis, scilicet, niutubilitalis secunduin *esse*, et ad hos gradus per accidens est, quod sint in relatione : quia nec variantur, nec crescunt, nec minuuntur [*r hôc, quod sint in illa. Et propterea nou contrahuntur per se per *esse* relativum : alloqui ndationes differrent specio, aut quasi specie in nlliono immutabilium : el ita una earum esset immutabilior alia, ijuoil tamen, ut intuenti constabit, impiitionem involvit.

Ratio ultima pro D. Thoma essentia.

π1*º Pr0 apertione insinuaturl a ww-D. Thoma 3 p. q. 17 art. 2 et in aliis locis a nostris Complutensibus in lib. Physicorum disp. 3 q. 5 et a nobis in 1 tomo, tractatu 3 disput. i dubio 1 relatis, quæ potest ad hanc formam reduci. Quoniam Deus, ot quxevis ex personis divinis constituta in tssc person@ per suam relationem personalem constituunt unurn per se : ergo divina natura, et pojrsone ijisæ, ac proinde relationes personales, non existent per plures rxistenlias. sed per unam pt eamdem omnino indivisibilem existentiam : ergo cum natura divina, et Deus per illam constitute afferat snnm propriam existentiam absolutam, oportebit, ut nulla ex relationibus personalibus habeat propriam existentium rlativam, sed existant præcise per existentiam absolutam divinae essentia.

H:q; ultima consequentia patet ex priori. Prior vem ex antecedenti. Quoniam nlioqui ex divina natura, el sua relatione perwmali non constitueretur unum per se. Siquidem quod advenit enti in actu, seu existent!, et affert proprium existontiam, constituit unum per accidens cum re illa cui advenit, juxta illud commune Philosophorum proloquium : *Er jduribus entibus in ccln non potest fieri unum per se.* Anlece- F:q;< autem nou indiget probatione. Quoniam constitutio. ex qua resultat unum per

accidens, dicit imperfectionem : el proptere*ti* releganda est a Deo.

Nec obest, si cum adversariis occurras primo, non osse contra rationem unius per he, (fund constituatur ex duplici ente in aclu, sive partialiter tali, sive per se subordinate, ut in præsentí contingeret. Non itaque hoc obest. Nam hæc evasio satis impugnata est a nobis in 1 tomo tractatu 3 dispiit, 4 a num. 8 usque ad 11 et a nostris ComplutensibuR in lib. Physicorum disput. 3 num. 51 et sequentibus.

Nec etiam obest, si cum Suarez, loco citato ox 3 p. in solutione ad confirmationem terti@ difficultatis occurras, quod in re est omnino idem *esse* relationis cum *esso* absoluto divina es.entia : et ita hoc satis est, ut *esse* relationis non adveniat accidentaliter divinae natura,., aut Deo constituto per ipsam : et per consequens ad hoc, ut non constituat unum per accidens cum illo. Sicut videre est in spiratione activa, quæ intelligitur advenire Patri, et Filio jam personaliter constitutis : et tamen non est accidens, aut facit unum per accidens cum illis, propter simplicitatem et indistinctionem.

Non itaque hoc obest. Quoniam quod existenlia relationis, et existentia naturæ divinae tantum distinguantur virtualiter, non vero realiter, atque adeo sint unum et idem identice, solum probat, quod ex illis duobus entibus in actu, et ex illis duabus existentis, quito fonnalissime sunt plura, et tantum identice sunt idem, fiat unum per se identice, non tamen unuin per se formalissimo tale, sed degenerans a ratione unius per se, el aliquo modo habens rationem unius per accidens. Et ratio videtur aperta. Quoniam hoc ipso, quod ex pluribus entibus in actu realiter distinctis in ratione talium, sive in ratione existentium, liat unum per accidens realiter tale, et excludens unitatem per se, adhuc identicam, oportet, ut ex pluribus entibus in aclu fomialitor sive virtualiter distinctis in esso talium, et qum identice. sint idem, fiat unum per se tantum identice; non voro unum per se formalissime, sed degenerans ab unitate per se formalissima, el constituens aliquo modo unum per accidens, Seu quod formalissime loquendo solum per ac-eidiuis sit unum.

Unde instantia de spiratione activa adveniente in divinis Patri et Filio, ut jam existentibus, nihil contra nos concludit. Quoniam spiratio pnedicta ideo non est

49.
Occur-
rant
primo
«her-
sarii.
Impu-
gnnnr.

N.
Cûmpl.

Occurrit
secundo
Sûira.

-mr-

Refuta-
tur.

• N

X <

1

v

46.
Ultima
ûndea
cisio
Mente
r H u k .
corrait.

ArrahJ.

B.Tho©.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

aeridens, noquo nceidentaliter advenit juxta nostram, ei D. Tlionuo sententiam» quoniam trahitor ad nnurn et idem *esse* absolutum divina» essentia. et por illud una cum Paternitate et Filiatione oxislit. Quare, si ad pnedicluin *esse* non traheretur, lune essor accidcûs, et aeddentaiiter adveniret : siquidem · præsmpponorei rwe simpliciter, ac proinde solmn posset tribuere ewe secundum quid. nemj>e accidentale. Sicut propter hanc rationem, quia albedo præsuppunit *esse* simpliciter, nempe, *esse* substantiale. v. g. hominis, idcirco tantum tribuit *esse* secundum quid, el accidentale. Et sic prædicla spiratio esset. ct non esset quid substantiale·, indistinctum, el non indistinctum a divina essentia, et a relationibus personalibus Patris et Filii. Esset quidem, ut supponitur. Non esset autem. Quoniam hoc ipso, quod aiTerrot proprium *esse* existentia». el non existerai pnwise per distentjam absolutam, seu per *esse* simpliciter ipsius Dei. tunc (ut modo dicebamus præsupponerat *esse* existentia* simpliciter : et j>er consequens *esse* existentia», quod tribueret, esset *esse* secundum quid, et accidentale. Cumque *esse* secundum quid, et accidentale non possit esse quid indistinctum a divina essentia, et a relationibus personalibus Patris, et Filii, fieret inde ut non esset quid indistinctum, sed potius reali ler distinctum ab illis.

Terth
rraiio.

Nec etiam obesi, si occurras cum aliis, non esse inconveniens dari in Deo unitatem. quæ formalissimo loquendo solum j>er accidens sit talis ; dummodo inirr ea, quæ ponuntur esse, et constituere unum per accidens, adsit unitas prr se identice, seu formaliter identic·» sint per se unum.

E vane-
ciL

Non igitur hoc obest. Quoniam evasionem hanc satis in I Como tractatu 3 disp. i a η. II usque ad n. 13 impugnavimus, ubi (ne eadem bis repetamus) prædicla impugnatio videri potest.

QuarU
IHmM
P. Soa-
tcl'

Ex quo etiam lit, nihil obesse aliam solutionem, quam huic rationi loco nuper citato tradit idem Suarez dicens, quod *esse* essenziale divinae essentia est cxw completum et perfectum, quantum esse potest *esso* alicujus natura», non vero per se ipsum præciso sumptum habere, quod sit ultimo terminatum ad *esse* persona? : el ideo *esse* relationis non advenire ncridonlaliter, s»»d personaliter, ad constituendam, scilicet, personam.

Everli-

Ex dictis igitur constat. solutionem hanc

nihil obesse, Tum> propter illa, qua» n. 19 remissivi» divinius. Nam hæc siilnlio non parum aflinitatis eum priori illa solutione Imitet, quamvis nonnihil ub ea différai Tum etiam. quia in ea aperta involvitur implicatio. Quoniam ex quo rapite relatio personalis habet quod sil talis, dobertn tribuere *tssr* personale, -eu *subsistere* incommunicabililer in natura divina : at ex quo capito præsupponeret *rsse* simpliciter, ot tribueret . juxta sententiam Suaraz, novum *rsse* existentia, non posset communicare *esse* personale jam dicluni, seu rationem per se subsistentis incommunicabiliter, sed tantum tribueret quoddam γλμ accidentale. et secundam quid. Qua» impugnatio desumitur ox D. Thoma hac l D.n;-part, quæst. 76 art. V et 2 contra Genies cap. 5rt qiursi. de Anima art. II el alibi sæpe : earnque ad aliud intentum oplime elucidant Nostri Complutenses in lib. de N. General, disp. 2 n. i6 et deinceps. c000>'.
N.

S XI.

Opposita sententia, ct duo priora illius fundamenta, una cum solutionibus torum.

Quamvis autem D. Thomæ, et nostra sententia tot sil rationibus fulrita : nihilo minus oppositam sententiam luentur Scotus in l distinct, n quæst. 2 ad 1, Suam lib. 3 de Trinitate cap. 5 ot tomo l in 3 p. disput. l l sect. 2, ubi pro se refert Ricbardum Victorinum, ei Kichardum de Media Villa. Idem t°nent Pcsantius in pnesonti disput. 9, Arrubal disp. 104 cap. iiu I. Hui/, de Montoya in suo tomo de Trinit. A^^. disp. 25 sect. 3». In quam sententiam incli-^ jt«-nat Medina 3 p. q. 3 art. 2, ot alii : quia putam, idem esse subsistentiam, ct existentiam substantialem, ot ipsi ponunt in Deo multijdicem subsistentiam relativam.

Primum pro hac sententia fundamentum desumitur ex testimoniis Augustini, Cyrilli, ct Richardi dn Sancto Victore. Nam Augustinus lib. 3 «b» Trinitate cap. 6 el lib. 7 cap. i ait, quod aliud est esso hSa Deum, et aliud esse Patrem. Quæ verba, quoad alietatom. intelliguntur de. alietate, iπΛ non quidem reali. soil rationis, ut explicat j quoad v»»ro, intelliguntur do *esse* actuali, quo Deus, ot Pater sunt in rorum natura, qu.nl est rxrx actualis oxistentia l ac pminde concedit relationi Paterniialis j distinctum *tssc* secundum ratinnem abeo, qvo

quo oxislit Ιλ-us. et natura divina : qubd quidem me, hoc ipso quod sit distinctum ib *esse* absoluto divina- ossrntiæ, erit π--lalruiii.

Et deinde N. CyrilluB Dialogo dû Trinitate lib. I inter medium et finem, loquens de Pâtre et Filio ait : *Gum ukrque sit, ac ùibsûlal, propriamqut habere dicatur exist-Wiam.* Et lib 2 Dialogi non longe a priuripiu, notat convenienlissima esse nomina, quibus lres persona» divinæ significata sunt a Christo Domino, el itu ait : *Sic enim manifestum, el inconfusam trium iuMslcidiarum iit propriis existiis pio- l^trl pridalem servans, etc.* Et tandem Richardus ile Sanctu Victore lib. 4 de Trinitate cap. 16 concedit in Deo communem oxis-teutiain, ct cap. 17 admittit tres exisien-las incommunicabiles, et per consequens relativas.

Respondetur, Augustinum in illis locis solum intondere, quod quatenus «sesignificat veritatem enuntiationis, aliud *esse* ha- kt Pater, el aliud essentia Dei. ac proinde Deus, ut est concretum Deitatis, quia ali- 3 ’quid verificalur de Patre, quod negatur de j essentia, et o converso, non vero quatenus I o h significat actum exislendi, ut in simili explicat Augustinum divus Thomas Quod- libelo 12 art. 1.

Ad primum vero testimonium exCyrillo respondetur, sumere nomen existentia) pro subsistentia, seu personalitate, ut de Richardo dicemus. Per quod etiam ad 2 testimonium ejusdenvCyrilli constat.

Neeobest id. quod objicit Ruiz nempe, banc interpretationem non posse adaptari huic secundo testimonio : alioqui redderet huncincongruum sensum, nempe, *inconfusam trium subsistentiarum in propriis subsùtentiis proprietatem servans.*

Non itaque hoc obest. Quoniam sensus horum verborum, juxta hanc interpretationem et contextum, est, quod Christus Dominus in explicandis tribus personis sanctissima: Trinitatis servavit manifestam proprietatem trium subsistentiarum, explicans in particulari propriam subsistentiam cujuslibet persona-, nempe, Paternitatem. Filiationem, etc. Quod autem Cvrillus nomen existentia» sumpserit pro subsistentia, potest non difficulter colligi ex eodem. Nam, ul nuper dicebamus, lib. 2 Dialogi, notat convenientissima fuisse nomina, quibus Christus Dominus tres personas divinas significavit. Et ita inquit : *Distinctissime nobisconstituentiaunius-*

cujusque significari propriam existenliam. pbi aperte constat suinpssise, nomen existentia- pro nomine siibsistentiæ, sive j»er-suiinlitalis : siquidem apud Patres Personus divinæ iu osse talium non constituuntur, et distinguuntur nisi per subsistentias, seu personalitates.

Ex quo ad testimonium Richardi eodem modo respondetur eum Alensi I part. Alendis, quæst. ii in corpore, et ad 5 quod non sumit in illis verbis capitis 17 existentiam, sicut nos, pro actu mendi, ul constat ex iis. quæ idem Richardns iu lib. de Richard. Trinitate a c. 11 usque ad ultimum docet. Sed accipit existentiam pro proprietatibus personalibus, seu pro proprietatibus quæ sunt ex alio, ut Filiatio, el Spiratio passiva : et ex qua sunt alia-, qualis est Paternitas. Unde Richardus id, quod Scholastici appellant existentiam, ct *esse*, ipse appellat *esse*. El in capitibus relatis et sequentibus. semper unum *esse* trium personarum assignat, el nunquam tria, adhuc cum hoc addito, nempe relativa, concedit. Et lib. 5 de Trinitate cap. 1 admittit unum *esse* trium personarum ; sed discretum *existere*, ul bene etiam notavit Vasquez cap. 2 Vasqaez. disp. 126 citata.

Secundum fundamentum est. Quod relatio in creatis habet suum *esse* existentiæ distinctum ab *esse* fundamenti, et a subjecto, in quo est : ergo etiam relationes in divinis habebunt propriam existentiam distinctam a suo fundamento, et a divina natura, quam quodammodo afficiunt : el per consequens dabuntur lres existenliæ relativas realiter distinctas Antecedens videtur perspicuum. Ex eo quod relatio creata est accidens realiter distinctum a suo fundamento, et a subjecto, in quo est, ut. optime docent nostri Comphitenses in sua Logica, disputat. I i num. 51. Accidentia autem distincta realiter ab aliquo, maxime si sint entia completa, ut in relatione pnedicamentali contingit, afierunt suum proprium *esse* existentia». Prima vero consequentia (ex qua posterior aperte sequitur) constat ex paritate rationis, el ex eo (juod afferre proprium *esse* oxislentiæ dicit perfectionem : el ita si ndatio creaia hoc affert. potiori ratione id concedendum erit relationibus divinis includentibus iulinitam perfectionem : alioqui perfectior esset relatio creata in suo genere, quam increata in suo.

Respondetur concedendo antecedens el r ... negando consequentiam. Et ad prubatio- tju-.

Secundam a. ^a-mcQluni ex ratione petilam.

N. CompL

noni constat ex dictis. esse disparem rationein. Tum, quia «Jft existentia· relationis creatæ debet» esse quid absolutum, nl num. 33 diximus* : *esse* autem absolutum in areatum non inconvenit realiter multiplicari, secus autem in divinis. Tum etiam, quia quod subjecto, et fundamento relationis, necnon et relationi ipsi oonvoniatur hoc. quod est, esso tria creata, el tria durantia sulistoniho, nullum est inCûnvepiens : et similiter nihil obest, quod de pluribus relationibus creatis verilicetur, quod sint plura creata, pluraque durantia substantive : cum tamen (ut jam dixiinusj repugnet hoc vorilicuri de relationibus divinis. Constat» autem etiam px dictis, quod si relationes divina? afferrent proprium ejue existentia· relativum, essent tria increase, et tria durantia, seu ætctrna substantivo : sicut quia relatio creata affert propriam existentiam, propterea tres relationes creatu· realiter distinctæ sunt tria creata, et tria. v. µ. temporanea. Tum denique, quia relatio creata facit unum |>er accidens cum eo cui inest. et ideo nihil obest, quin potius prodest, quod afferat proprium *esse* existentia*. Econtra vem relatio increala constituit unum per se formalissime, ct perfectissime tale : ad hoc autem, quod unum per se constituat cum prædicta natura divina, non prodest, sed valde obest. quoi afferat proprium *esse* existentia? . ut num. i8 explicuimus.

Neque hinc liet, ul in hoc argumento dicebatur, perfectionem fore relationem creatam in suo genere, quippe afferentem proprium *esse* existentia, quam increatam in suo. Nam ad hoc satis constat ex illis, qua· in I tomo tractatu 3 disput. 3 numero 13 diximus, ubi explicuimus, quomodo non proveniat ex perfectione simpliciter, quod sapientia creata et idem de relatione creata dicendum est) afferat proprium *esse* existentia'. Sicut etiam ad summam perfectionem divinarum relationum provenientem illis ex divina essentia spectat, ut non afferant proprium *esse* : alioqui non constituerent unum |*»y se cum Deo : imo neque essent quid substantiale, nec cum divina essentia identificatum : nec tandem in ipso Deo reprircntiir. ul num. 50 dicebamus.

§ XII.

Duo alia argumenta pro opposita sententia, cl occursus ad illa.

Tertium fundamentum est, quod si relationes divina· existèrent per existentiam absolutam divinæ essentia. et non perMa, existentias relativas, hoc ideo esset. quia essentia divina una cum sua existentiaal>-soluta intime imbibitur per modum transcendentis in illis, et ita tribuit eis snutn *esse* existentia, superfluilquci in illis aliud *esse* existentia relativum : sed prædicta· relationes non possunt sic reddi existantes a divina essentia : ergo, etc.

Major videtur certa. Quia non potest aliquid imbibere in alio secundum aliquam rationem, et non communicari ei prædicta ratio. Et ideo si divina existentia includitur per modum transcendentis in relationibus, communicabit se illis secundum haue rationem, reddendo eas perfectissime existantes : et per consequens superfluent in eis aliæ existentia ad i<l præstandum. Minorantem etiam constat. Quoniam existentia est ultima actualis adveniens post ea. quæ pertinent ad rationem formalem et atomam alicujus rei : id autem, quod habet imbibere in alio per modum transcendentis, non sic advenit : et propterea repugnat, quod ab essentia divina, ul inclusa per modum transcendentis in relationibus. habeant ipsæ *esse* existentia. * I I

Respondetur negando majorem. Et ad ,5?. probationem dicendum est quod, sicut esptntia divina per modum transcendentis imbibita in relationibus non tribuit eis quod sint intelligentes. quin lirect essentia. quæ imbibitur, sit ipsum *inleUigere* Dei. non tamen imbibitur, ut est sub hoc conceptu expresso : eo quod ad prædictum conceptum expressum requiritur quoddam roiiinotatum. quod non habet, ut est sub conceptu transcendentis, ut supra dispul. 5 num. 72 dictum est Ita licet divina essentia. qua· habet rationem transcendentis, sit sua existentia, non tamen transceudittir sub conceptu expressu existentia». quia deest illi pnrdictum connata!uni. Et Ideo, ut est sub hoc conceptu transcendenlis, non communicat rei> in qua transcenditur. w existentia»; licet communicet ei illam rvalitatem. quæ de se est sufficiens ad hoc ut eo ip-o. rpiod ronnotet pnudictum COUnotalum. tribuat *esse* existentia» absolutum, Quod autem dt hoc connotatum, et qno- mddo

ηκκiv ibidem desit ? salis constat ex illis, <puv in I tomo tractatu 4 disp. 7 a num. 7i et in huc tractatu disput. 5 n. 73 diximus.

Unde existentia divinæ essentiae non reddit relationes existentes, nisi quatenus consideratur per modum ultima· acinalitatis, el muneris pertinentis ad lineum diutia· essentia· sub conceptu essentiae et uatune. habelqtie esse talis conditionis, ul. postquam reddit exisieitom ipsam divinam issentium. extenditur secundario ad terminanda ct actitanda omnia divina, trahendo illu ad unum et idem *esse* existentiae, ut hac ratione constituent cmn ea unum per se perfectissimo tale.

Quartum fundamentum csl. Quod ex op-Rita sententia sequerentur quatuor ub-surda. Primum. Hanc propositionem esso i wÎ concedendam. *Paler dfoiiiûs csl ad se* .^quod fra- est contra rationem relativi, cujus *esse* est hi' ad aliud. Secundum. Non osse processiones in Deo : cmn tamen lidos oppositum doceat. Tertium. Personas non constitui proprietatibus relativis : cujus contrarium tuentur communiter Theologi. Quartum. Humanitatem Christi Domini, vel non existere absolute et simpliciter; vel non existere per existentiam Verbi divini : quor- rnni prius pugnat cum his, quæ ex fide habemus : posterius voro cum illis, quæ J I J. Thomas 3 p. q. 17 art. 2 docet.

Sequela quoad priorem partem probatur. Quoniam id, quod existit existentia absoluta, est ad se. Quoad secundam vero par- I em etiam constat. Quoniam ad veram processionem. seu productionem requiritur i productio alicujus *esse* existentiae : sicut ad corruptionem, et desitionem requiritur f amissio et destructio *esse* ejus roi, quæ l perit. Constat autem, *esse* absolutfnn divi- uæ essentiae non produci. Quoad tertiam vero juirtem suadetur. Nam forma consti- tutiva alicujus rei debet illi tribuere aliquod esse existentiae : el propterea *esse* oxislen- tiaë semper est effectus formalis formæ. Quoad ultimam vero pariem videtur constar-'. Eï eo quod, si personalitas Verbi non I exislppt per propriam exislentiam relati- ! vam, sed tantum per absolutam ct com- I munem iribus personis, tunc humanitas I Milum uniretur cum prædicta existentia j mediale : siquidem solum mediale unitur I hvinaë essentiae. et rationibus absolutis l ficnunnnibus tribus personis, el ita vel l non rtistcret absolute el simpliciter : quia exister» tantum mediale, non est exislcre

absolute ci çimpliuilier; vûl exisloret per proprium existentiam creatam.

Kespondelur negando sequelam quoad omnes ejus parles. El ad probationem pri- mai dicendum est, aliurf esse, an id, quod subesi existentiae, sii ad so; aliud vero, an existentia ipsa sil ad se, seu quid abso- lutum. Licet ergo existentia, tam in rebus absolutis quam relativis, sil ad se; nihi- lominus id, quod iu relativis subesi exis- teniiae. potest esse ipsa ratio relativa. Et ideo, quia in hac propositione. *Paler csl ad se*, ly *csl* denotat, juxta communem modum concipiendi Theologorum. quod illud, quod subesi existentia?, est ad se : propterea prædicta propositio negari debet ex vi ct rigore sermonis; quamvis hæc possit concedi. *Paler ciislil ad set* el debeat concedi ista, *Patris cjrisladia csl ad se*.

Ad probationem vero serundæ partis sequela» respondetur, quod ad veram pro- cessionem satis est productio oxisteuliaë, aut communicatio illius, vel jam producta·, vel quæ sil a se, ut in præsentia contingit. Et propterea in creatis satis csl ad pro- ductionem hominis, quod ei communicetur existentia animæ rationalis; licel per gene- rationem hominis talis existentia non pro- ducatur : et data albedine. separata pro- duceretur album, si albedo illa cum suo *esse* existentiae uniretur alicui corpori.

Ad probationem autem lortiaë partis dicendum est. qimd ad rationem formæ constitutiva) in *esse* personi sufficit. quod tribuat ralionem subsistendi ineoinmuniea- bililer, el quod hæc ratio quodammodo determinet ad hoc, ut existentia alferius formæ, aut qiiari forma· subsistentis in persona constituta uniatur cum illa, et tribuat ei *isse* existentiae : ut ita possit ibidem unitas per se excludens duplex *esse* exislenliaë inveniri, el salvetur, quod illa existentia habet esse quasi elleclum for- malem, saltem ex parte modi concipiendi, fonnæ subsistentis in illa persona.

Ad probationem tandem ultiniaë partis ejusdem scquelte dicendum esi, dupliciter posse aliquid uniri alicui mediate. Primo, ita ut unio hæc tantum sistat in illo, cui dicitur immediate uniri ; et nnn pertingat usquo ad illud, cum quo mediate uniri asseritur : sicut iiUeHeclus unitur mediato tantum cum materia prima hominis, quia ejus unio tantum sistit in anima rationali; non vero ultra tendit ad uniendum 80 cmn ipsa materia; sed tantum dicitur esse unitus mediale cum materia : quia unitur

cp.
Orwrri-
tar pri-
mam
•bsar-
dSQ.

Ad << -
eunlum.

^ 4 ter-
tiam.

61.
Ath|ffJf-
(am.

pertinentem : tic proinde dicit eadem prædicala essentialia, qua? importat eadem essentia sub statu possibilitatis, quatenus in se (ut sic dicamus) incipiunt esse aliquid, non vero solum habent esse in sua causa : ac pronde dicit prædicta prædicata connotando existentiam actualem, seu prout habent primam actualiitatem ad ordinem essentias pertinentem, et connotant ultimam actualiitatem ad ordinem exislendi spectantem, scilicet existentiam ipsam : ideoque hæ duæ acualilates distinguuntur, ex eo quod licet quælihet connotet aliam ; attamen essentia, ut actualis actualitate ad ordinem essentiæ pertinente, tantum importat in recto actualiitatem quamdam (ut sic loquamur' vialem, et tendentem ad ulteriorem, et ultimam actualiitatem ad ordinem existendi spectantem, scilicet existentiam.

Et propter hanc rationem, licet utraque actualiitas communicetur creaturis a suis causis; nihilominus aliter, et aliter comparantur cum eis, ut accipiunt pnedicias acntalilates. Nam, ut sunt in *egredi*, et *fieri* a suis causis, seu ut terminant prædictum *fieri*, ut est in *exerceri*, et nondum est in ultimo sui exercitii, accipiunt *esse* essentiæ actualis, prout *esse* actuale dicit actualitatem ad ordinem essentiæ pertinentem : at quatenus sunt in facto esse, seu terminant suam *fieri*, ut est in ultimo sui exercitii requisito ad hoc, ut tribuat suo effectui, quod absolute et simpliciter sit, accipiunt a suis causis uliimam actualiitatem al ordinem existendi spectantem, nenq e ipsam existentiam. Nam cum prior illa actualiitas antecedat islam, et hæe sit actualiitas-ultima: idcirco illa tribuitur a causis, dum ejus causalilales non sunt in ultimo sui exercitii; hæe vero communicatur, dum prædictæ cwsalitaies sunt in *exercito esse*, seu in ultimo sui exercitii, aut (ut alii loquuntur) dum intelliguntur esse exhausta quoad omne exercitium, quod requiritur ad tribuendum suo effectui», v. g. composito substantiali, quod absolute et simpliciter sit : Cl iu prædictæ acualitates differunt cliam in hoc, quod actualiitas ad ordinem essentiæ spectans non tribuit essentiæ, quo l absolute et simpliciter sit actualis, aut absolût? et simpliciter sit; sed cum addito, «fflkel, actualitate (ut s:c loquimur) essentiali, seu ad ordinem essentiæ pertinente : cam tamen actualiitas ad ordinem existentia spectans tribuat essentiæ, quod absolute et simpliciter sit actualis, habeatque absolute et simpliciter quod sit.

Satinant. Curs, tfieolog., tom. HI.

Ascendendo igitur ex creaturis ad Deum dicimus, quod sicut in creaturis, v. g. in composito substantiali, d stinguitur essentia actualis actualitate (ut sic dicamus) essentiali, seu perlinente ad ordinem essentia ab acualitate suæ existentia: ita eiiam in divinis propria ratio formalis attributorum, et relationum, adhuc ut sunt actuales acualitate propria rationis formalis, et perlinente ad suam lineam, et (ut sic dicamus) acualitate essentiali, ac correspondent acualitati repertæ in creaturis, et spectanti ad ordinem essentia, distinguuntur virtualiter ab existentia, per quam existant. Et similiter ipsa essentia divina, ut inteliigitur esse actualis ea actualitate, qua æqnivalet, et Cûrrespndet prædictæ acualitati creatæ, distinguitur ex parle nostri modi concipiendi a se ipsa, ut æquivalet acualitati nostræ existentia.

Et sicut essentia actualis creata, ut dicit actualiitatem perimentem ad ordinem essentia, imponat primam actualiitatem quæ ei competit mediantibus causalitatibus suarum causarum, et connotât ultimam actualitatem, nempe ipsam existentiam : ita etiam attributa, et relationes, ut dicunt actualitatem, suarum linearum præcise, et correspondent essentiis, aut rationibus formalibus creatis, ut præcise actualibus actualiiate ad ordinem essentia spectante, dicunt suas proprias rationes formales, ut sunt actuales actualitate prima, quam habent, quæque eis ex vi suæ linea competit: et connotant ultimam actualiitatem alterius lineæ, scilicet existentiam absolutam, per quam existant. Et similiter ipsa essentia divina, ut præcise concipitur, quatenus est actualis actualitate correspondente acualitati pertinenti ad ordinem essentia, quæ in creaturis reperitur, tantum concipitur, ut habens suam actualiitatem primam; non vero ut gaudens sua acualitato ultima ; licet in eadem essentia ambæ actualitates pertineant ad eandem lineam, et solum ex parte nostri modi concipiendi .distinguantur, ut constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu 3 dispulatione 4 dubio 1 et 2 diximus.

El quemadmodum essentia creata ejusdem compositi substantialis, ut est actualis. acualitate nuper dicta, dic t actualitateni vialem , ratione cujus prædictum compositum est in *egredi*, et *fieri*, seu terminat suum *fieri*, ut nondum est in ultimo sui exercitii; non tamen est ratione illius in egresso, aut *facto esse*, seu rationo ipsius

Quo-
molo
juxu
modo
d*cla
phiOSO-
ID <h »l-
iiis.

iM

. 2/V

r

* #
A' i

y *

non terminat suum *feri*, ut est in ultimo sui exercitii : quia ad hoc ulterius desideratur alia actualitas quæ non sit vialis, per quamque formaliter res intelligatur in *facto cue*. Sic attributa, et relationes divinæ, ut præcise habent actualitaiem correspondentem huic actualitati essentiae creatæ, tantum sortiuntur actualitatem quasi vialem, id est, non ultimam actualitatem, perquam ultimate imoJo statim explicando) sunt in actu : et per hanc actualitaiem non ultimam sunt in *dimanari* virtualiter ab essentia divina, non vero in *dimanato tue* (si sic licet loqui) ab eadem essentia, sed ad hoc desideratur ulterior alia actualitas ratione ratiocinata distincta, nempe, ipsa actualitatis existentiae, per quam non sint in *dimanari*, sed in *dimanato cue*, seu per quam terminent dimanationem sui ab essentia, prout talis dimanatio est in ultimo sui exercitii. Et pari ratione divina essentia, ut intelligitur habere præcise similem actualitatem, non vero ultimam, licet non possit concipi ut in *dimanari*, quia ipsa sub conceptu essentiae a nulla ratione priori dimanari : alio dicit actualitaiem talis conditionis, ut si per impossibile posset aliquo modo dimanare, non intelligeretur per 'diam esse in *dimanato cue*, sed in *dimanari*.

Ex quo etiam fit, quod sicut essentia creata predicti compositi substantialis, ut est actualis actualitate ad ordinem essentialium tantum spectante, non habet actualitaiem, qua absolute et simpliciter sit talis, sed cum addito diminvente, si per esse actuale intelligatur ea actualitas, per quam absolute et simpliciter res dicitur esse extra suas causas, aut absolute et simpliciter esse; et contra vero eadem essentia, ut est actualis actualitate existentiae, dicit actualitatem absolute et simpliciter talem, prout actualitas absolute et simpliciter talis denotat eam actualitaiem, per quam absolute et simpliciter dicitur res esse ex sua causas, et quod absolute et simpliciter sit. Ita attributa, et relationes divinæ, ut dicunt actualitaiem correspondentem priori illi actualitati compositi substantialis, non intelliguntur esse actuales actualitate absolute et simpliciter (alio, prout actualitas simpliciter talis denotat id, per quod res est omnino extra suam rationem a priori, a qua dimanant; sed actualitate cum addito, nempe, actualitate correspondente, seclusis imperfectionibus, actualitati creaturarum pertinenti ad ordinem essentiae : ac proinde actualitate, per quam tantum quodammodo

sit extra suam rationem a priori. Et ita præcise ratione hujus actualitatis sunt quodammodo intra divinam essentiam tanquam in principio, a quo dimanant, in quoque quodammodo continentur : quatenus ex vi hujus nondum habent ab ea actualitaiem, perquam absolute et simpliciter sint; sed talis actualitas restat eis accipienda : at per actualitaiem posteriorem correspondentem ultimæ actualitati essentiae creatæ, scilicet existentiae, habent esse in ultima actualitate, per quam in sensu jam insinuato simpliciter sunt extra principium, a quo dimanant : et de eis absolute et simpliciter dicitur, quod sint.

Et similiter essentia divina, ut correspondet etiam priori illi actualitati creaturarum, et concipitur expresse, et precise sub hoc conceptu, non intelligitur ul habens suam ultimam actualitaiem. per quam absolute et simpliciter sit, sed actualitaiem cum addito jam insinuato; secus vero, ut concipitur expresse sub ultima actualitatis existentiae : tunc enim concipitur expresse, ut absolute et simpliciter est sub ultima actualitate, et ut absolute et simpliciter est : et per consequens, ul dicit actualitatem talis conditionis, quod si posset dimanare ab aliqua ratione a priori, tunc ex vi illius non esset quodammodo intra illam, et quodammodo extra eam; sed in sensu jam explicato esset absolute et simpliciter extra illam. **I**

Diximus, quod si actualitas absolute et simpliciter talis dicit actualitaiem, per quam res absolute et simpliciter est extra suam rationem a priori, tunc tam relationes, quam attributa, necnon divinam essentiam, ut sum sub sua prima actualitate, et præcise correspondent actualitati essentiae creatæ spectanti ad ordinem essentiae. non dicere actualitatem absolute et simpliciter talem, sed cum addito, nempe actualitatem. per quam tantum sunt extra illam quodammodo. Quoniam si loquamur de actualitate absolute et simpliciter tali, prout excludit potentialitatem simpliciter, sive omnem potentialitatem, aut potentialitatis vestigium, tunc prior illa actualitas divinæ essentiae, attributorum, et relationum est actualitas absolute et simpliciter, imo perfectissime talis. ****

El ratio est. Quia omnia illa habent omnem actualitaiem excogitabilem, pertinentem tamen ad suam lineam. El ideo essentia divina absque distinctione virtuali, cum distinctione solum ex parte nostri modi concipiendi,

conciendi, est ipsa vis ad intelligendum, ipwque intellectio, neenon et existontia sui : quia cuncta ista t ertinent ad suam llineam. Et similiter attributa, v. g. voluntas, est sua vis ad volendum, et ipsamet Tolitio absque distinctione virtuali : qu:a totum hoc, non vero ipsa actualis existentia, pertinet ad suam lineam : et per consequens tam essentia, quam attributa, et crieria alia, ut habent priorem illam actualitatem, habent illam per modum actus purissimi, prout actus purissimus excludit omnem potentialitalem.

xiv.

Occurritur ex didis ultimo argumento cum suis confirmationibus.

Et his ergo ad argumentum respondetur distinguendo antecedens : *Sunt tres enlilales, sive realitales actuales* : actualitalibus pertinentibus 'ut sic dicamus) ad ordinem essentiae, et correspondentibus praecise similibus actualitalibus in creaturis repertis, per quas tantum sint in *dimanari*, non vero iu *dimanato esse* a divina essentia, seu terminent emanationem sui ut est solum in aerczri, per quasque non habeant absolute et simpliciter esse, concedendum est. Ac malitatibus ultim s pertinentibus ad ordinem existendi. per quas sint in *dimanato* rura divina essent a, seu per quas tenninent diman-Uionem sui, prout intelligitur : esse in ultimo sui exercitii, per quasque ateo'ute et simpliciter habeant esse, negandum est. Quia sumpta actualitato hoc fecundo modo, non est in eis triplex ac laalitas, sed unica, per quam omnes illae reddantur actuales. Et deinde neganda est consequentia. Quoniam existenlia non dicit qualitatem pertinentem praecise ad ordinem essentiae, perquam res tantum sit in fxi, aut *dimanari*, seu tantum habeat terffioare d manationem, ut nondum intelligitor esse in ultimo sui exercitii; sed actailiatem ultimam talis conditionis, ut per eam res sic in *dimanato esse, seu* terminet diminafonem sui, ut est in ultimo sui exercitii, habeatque absolute et simpliciter e«e. Qaia existenlia e?t'ultima rei acualitüs:ei ideo intellig tor advenire in ultimo exercitii suae dun Hiationis : ac proinde adtraire ei post omnia alia, quae intra proprium genus, v. g. substanliae, illi convenient.

AJ probationem autem antecedentis,

quatenus aliquo modo potest pugnare contra hanc solutionem, dicendum est, non colligi ex hoc, quod relationes divinae sint lres realilates' relative oppositae ex vi suae linoae, et non sint potentiatae, seu realitales iu potentia tantum, debere esse actuales ex vi ejusdem lineae praecise per actualitaiem ultimam, per quam sint in *dimanato esset* quaeque pertineat ad ordinem existendi, ut aliquo modo distinctum ab ordine (ut sic loquamur) essentiae, sive rationis formalis existentis per illam. Quia actualitas haec non est acualitas perti-nens ad lineam attributorum, aut relationum ; sed solum ad lineam divinae essential, quae utrumque ordinem debet dicere : ne si praedicta acualitas pertineret ad quamlibet ex his lineis, amittatur (ut probatum est) unitas per se perfectissima, quae in divinis reperiri debet : et no multiplicemur in Deo aeternitates, et immutabilitates, colligalarque, existentiam absolutam divinae essentiae non esso inlinite perfectam, ut ostensum est. Et ita ad hoc, ul relationes divinae ex vi suae lineae non sint realitates potentiatae, satis est, quod sint actuales per modum actus purissimi ea actualitate, quae praecise pertinet ad suam lineam, quaeque pertinet ad ordinem (si sic licet loqui, essentiae, seu (ut melius, et proprius dicamus) ad ordinem rationis formalis relativae, prout distinctae virtualiter ab ordine existendi. Sicut ad hoc, qued voluntas non sit in divinis renfilas potentialis, satis est, quod sit actualis per modum actus purissimi intra suam lineam pertinentem ad ordinem essentiae praecise, ita ulsit ipsa vis ad volendum, et ip*a actualis volitio absque distinctione virtuali. et non requiritur, quod a sua propria linea habeat actualitatem existendi, ut ex rationibus factis satis constat.

Ex quo etiam ad id, quod in probatione antecedentis additur, satis constat. Quoniam licet inter esse realitalem in potentia tantum, et esse realitatem actualem, |roul realitas ista posterior dicit actualitaiem primam, quae convenit rei intra suam propriam lineam, per quamque (modo dicto) est in *fieri*, aut *dimanari* a sua causa, aut quasi causa, non detur me Hum in formis, aut quasi formis : et propterea de eis, et de concretis illarum, ut concreta illarum sunt, loquendo, id, quod nondum est a.lhuc in *fieri, out dimanari*, debet esse ens tantum in potentia. Caeterum inter ens, seit realitatem in potentia tantum, et realita-

tem in actu actualitate ultima, per quam illa realitas est omnino extra suas causas, aut quasi causas, id est, in *facto* aut *dimanato esse*, quæque coincidit omnino cum existentia, debet necessario dari medium, nempe, actualitas prima pertinens ad ordinem essentiae, ut aliquo modo distincta ab ordine existendi, per quam realitas illa non sit in *facto* aut in *dimanato esse*, sed tantum in *fieri*, aut in *dimanari*, etc. modo explicato.

71.
Definitio
prima
canticum.

Ad primam confirmationem constat ex dictis, concedendum esse antecedens, et negandam consequentiam. Et ad probationem patet etiam ex dictis, quomodo divinae relationes ex vi suae lineae non habeant tantum in potentia dimanare a divina essentia; sed ex vi sua sint semper actu in *dimanari* ab illa; quamvis ex vi suae lineae praecise non sint in *dimanato esse* ab eadem. Itaque praedictae relationes semper et necessario sunt in *dimanari* a divina essentia, semperque et necessario sunt in *dimanato esse* ab illa: caeterum illud prius habent ex vi suae lineae; hoc tamen posterius convenit eis ex vi alterius lineae, nempe ex vi existentiae absolute divinae essentiae pertinentis ad lineam ejusdem essentiae: quia, ut saepe diximus, ordo existendi, et ordo essentiae Dei spectant ad lineam divinae essentiae: ac proinde sunt tantum distincti ex parte nostri moli concipiendi. Unde ad hoc, ut praedictae relationes non concipiantur praecise ut possibiles, vel ut future ex vi suarum linearum, satis est, quod ex vi earum semper et necessario sint in *dimanari* a divina essentia, et ab eadem, ut dicit actualitatem suam ultimam, per quam existit, habeant semper et necessario, quod sint in *dimanato esse*.

72.
Enodatur
secunda.

Ad secundam confirmationem patet etiam ex dictis, concedendam esse majorem, si concretum multiplicetur, quatenus est constitutum per suam formam, seu, si haec multiplicatio fiat substantive; secus vero, si concretum non sic multiplicetur. Caeterum hoc concretum, *realitas actualis*, *et eaistens*, prout ly *actualis* dicit actualitatem ultimam coincidentem cum existentia, per quam res redditur formaliter existens, non multiplicatur in tribus relationibus divinis, ita ut sint tres realitates existentes substantive» seu, illa ut multiplicentur, quatenus constitutio sunt per praedictam actualitatem ultimam. Quia cum sint tres habentes unam et eandem actualitatem ultimam, unamque et eandem existentiam;

non tamen sunt sic actuales et coexistentes per tres actualitates jam dictas, tresque existentias: sed per unicam et eandem.

Sicut, licet humanitas Christi Domini, et Verbum sint duo habentes existentiam, prout esse habens illam extenditur ad id, quod existit, et ad id, quod coexistit; non tamen ibi sunt duae existentiae, sed una et eadem, per quam utrumque suo modo existit: seu per quam unum ex his extremis, nempe Verbum, existit, et alterum, nimirum humanitas, coexistit, nisi ex I). Thoma in alio tomo hujus nostri Cursus explicantes articulum 2 quaestiones 17 contenta in 3 parte ejusdem 3. Doctoris latius dicemus. Et similiter, licet materia, et forma in composito substantiali sint duae partes, et per modum partium existences; non tamen sunt ibi duae existentiae, ut nostri Complutenses in lib. Physicorum disput. 3 quaest. 5 et 6 satis probant.

Unde praedictae relationes divinae solum multiplicantur in *esse* realitatum actualium substantive, prout realitas actualis dicit actualitatem primam, per quam sunt in *dimanari*, seu terminant dimanationem sui, ut non intelligitur esse in ultimo sui exercitii, ac proinde habent (ut sic dicamus) quasi tendere ad actualitatem ultimam, per quam sint in *dimanato esse*, seu per quam terminant dimanationem sui, prout intelligitur esse in ultimo sui exercitii, per quamque absolute et simpliciter sint. Et ideo solum multiplicantur in *esse* realitatum actualium, prout actualitas dicit id, per quod sunt proxime capaces, ut actuentur per actualitatem ultimam existentiae divinae essentiae.

Obiectio quidam, ex cujus solutione, quae nuper diximus, illustrantur.

Nec obest, si contra omnia fere, quae in hac solutione diximus, objicias, quod divinae relationes non habent ex vi suarum linearum esse in *dimanari* a divina essentia, si semel ex vi earundem linearum non habent, quod sint in *dimanato esse* ab illa: error ex vi sua nullam dicit actualitatem, adhuc pertinentem ad ordinem (ut sic loquamur; essentiae, seu ad ordinem nationis formalis, et actualis ea actualitate, quae tribuit proximam capacitatem ad existentiam: siquidem per hanc actualitatem habitam ex vi alicujus lineae habet resesse in

in *dimanari*, aut *fieri*. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quoniam cum ratio formalis relationis sit omnino indivisibilis, oportet, ut non sit partim intra, et partira extra principium, a quo virtualiter dimanat; sed quoi sit, vel omnino intra, ac proinde non sit adhuc in *dimanari*; vel omnino extra, et per consequens sit ex vi sua in *dimanato esse*, si semel ex vi sua habet, quod sit in *dimanari*, seu quod terminet dimanationem illam, prout est (ut sic dicamus) in initio sui exercitii.

Adde primo, quod rationes, quibus supra n. 13 et deinceps ostendimus, non dari in divinis lres increatos, aut tres æternos, videntur etiam suadere, non dari lres dimanantes a divina essentia : ergo etiam suadebunt, quod vel non dantur tres habentes actualitatem primam, per quam sint in *dimanari*, ac proinde relationes divinas esse realitates quasdam potentiares; vel dari tres increatos, et tres æternos, saltem relative : quod sine triplici existentia relativa admitti nequit. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem probatur. Quoniam cui ex vi sua competit proprium *dimanari*, et non ab alio tanquam a causa, habet proprium esso quid increatum, et per consequens proprium esse durans. Quia sicut omne habens proprium *esse* quid creatum, gaudet propria duratione, ita et quod ex vi sua sortitur esse quid increatum.

secundo, quod post actualitatem existentiae adveniunt in creaturis proprietates earum : et prædictæ creaturæ non censentur esse in *facto esse* absolute et simpliciter, usquedum habeant, tam *esse* essentiae, et existentiae, quam proprietates omnes ex essentia illa existent! dimanantes : ergo nec existentia erit ultima rei actualitas, neque erit id, per quod res est absolute et simpliciter in *facto esse* : ac proinde ruelotum fere fundamentum præcedentium sololionuin, quas buic ultimo argumento, et ejus confirmationibus adhibuimus.

Respondetur enim ad objectionem neçtnte antecedens. Et ad probationem occurrendum est ex quadam doctrina, quam adducunt ad aliud intentum N. Complulenses in lib. Physicorum disput. 3 num. 63. Quod sicut materia prima in illo priori. in quo secundum suum *esse* realis essentiae inelligitur causare formam substantialem, et compositum quoad *esse* realis essentiae, quain dicunt, tantum inelligitur

quasi extra causam efficientem ; non vero in statu sis endi, quein nomen existentiae significat, sed (ut sic dicamus) in statu viali, et in *egredi* : sicut solum habet causare compositum ipsum ut in *egredi* : ideoque tam ipsa, quam compositum solum intelliguntur habere a causa efficiendi suam essentiam realem; non vero existentiam, per quam constituuntur in esse simpliciter extra causas. Ita in præsentia divinæ relationes, ut intelliguntur esse in *dimanari*, solum habent a divina essentia, ut a quasi causa earum, suam rationem formalem relativam, seu (si sic licet loqui) suam essentiam relativam ; non tamen habent, quod sint in *dimanato esse* : ac proinde in illo priori non intelliguntur habere existentiam, per quam sint in *dimanato esse*, et absolute ac simpliciter extra illam quasi causalitatem divinæ essentiae circa illas.

Cæierum, sicut cum dicimus, materiam v. g. esse tunc in *egredi*, non est sic intelligendum, quod secundum suam puram potentialiitatem subjectivam nude consideratam partira sit intra causam, et partira extra, quasi aliquid illius puræ potentialitatis exierit a sua causa, et aliquid intra illam remaneat; sed quia, licet tunc totam suam puram potentialiitatem essentialem habeat ab agente, non tamen omne id, quod intra proprium genus substantialis debet in instanti generationis habere : quia deest illi, tum actualitas ad ordinem essentiae spectans, quam participat a forma : tum etiam existentia, seu coexistentia in toto, per quam constituitur omnino extra causas. Ita in præsentia, proportionem tamen servata, philosophandum est. Unde divinæ relationes eatenus dicuntur esse in *dimanari*, quatenus nondum habent ultimam actualitatem, id est, omnem illam actualitatem, per quam tendunt, seu sunt proxime coaptatae in ordine ad ultimam actualitatem.

Ad id autem, quod in hac objectionem primo loco additur, dicendum est, quod in primis rationes a nobis factæ probant, dandos esse tres increatos, et lres æternos realiter distinctos, et realiter procedentes in divinis, si semel dantur lres existentiae relativæ. Cæterum ex eo, quoi dentur tres relationes, quæ ex vi suarum linearum srat in *dimanari* virtualiter a divina essentia, non sequitur, danda esse tria increata, aut tria æterna realiter procedentia.

Deinde addendum est, adhuc non sequi, dari tria increata, aut tria æterna virtual* -

Occurritur ad illud quini primo arfdiidlor pro robo-nn<h objec-tione.

ter procedentia, aut dimanantia. Quia etsi id, quod est in *dimanari*, seu terminat suam dimanationem, ut nondum est in ultimo sui exercitii, debeat eliam esse id. quod in sequenti signo est in *dimanato esse*; non tamen oportet, ut per id ipsum, per quod est in *dimanari*, sit in *dimanato c m*. Et ideo potest per aliquid, quod sit suæ lineæ, esse in *dimanari*, atque adeo habere proprium sibi *dimanari*; cum tamen per aliquid alterius lineæ sit in *dimanato c m*: et per consequens, si plura divina habuerint unum et idem esse existentiae divinæ, per quam sint in *dimanato esse*, non erunt plura increata, pluraque æterna: quia ad hoc requiritur pluralitas in «w existentiae tribuente, quod aliquid sit in *dimanato c m*.

Ad illud autem, quod secundo loco additur dicendum est, quod dum dicitur, «ütislentiam esse ultimam actualitatem rei, intelligitur per distributionem (ut sic dicamus) accommodam: ita ut id, quod respectu cujuscumque rationis formalis ultimo loco ei advenit, per quamque quoad prædictam rationem formalem est omnino in *facto esse*, sit ipsa exislentia; non vero aliqua actualius pertinens ad ordinem existentiae, prout ordo iste aliquo modo distinguitur ab ordine existendi. Unde exislentia substantialis, per quam existit compositum, v. g. substantiale, advenit ultimo eidem composito inter omnia, quæ intra lineam substantia? ei competunt, datque illi, ut quoad substantiale sit absolute et simpliciter in *facto esse*, ac proinde *factum esse* primum absolute et simpliciter tale.

Et deinde, si illa exislentia posset extendi ad hoc, ut per illam existerent proprietates, et accidentia prædicti compositi, licet ut est ratio existendi ipsi composito, adveniret prius, quam accidentia; attamen, ut actualiter extenderetur ad communicandum se illis proprietatibus, non esset, usquedum essent ipsæ proprietates. Quia licet tota ejus entitas præesset, ex eo quod esset necessaria ad terminandum compositum, non tamen se communicaret cuilibet ex illis proprietatibus, v. g. quantitati, usquedum prædicta quantitas secundum suum *esse* existentiae adveniret. Sicut quia de facto singule proprietates accidentales compléta* habent suum *esse* existentiae accidentale, propterea hoc non advenit illis, usquedum habeant suum *esse* existentiae actualis actualitate

pertinente ad ordinem essent;®: et prædictum *esse* existentiae tribuit illis suam *facium esse* proportionaium eisdem: ita ut sit, vel *factum esse* secundarium, quoties accidens lit per dimanationem; vel primum, et accidentale, dum ht per propriam actionem.

Unde etiam in divinis exislentia divinæ existentiae intelligitur ei ex parte nostri modi concipiendi advenire post *esse* existentiae actualis actualitate spectante ad ordinem essentia*, prout ex parte tantum nostri modi concipiendi, et sine fundamento ia Deo, *esse* essent:® divin® distinguitur ab *esse* existent!® illius. Et si [er impossibile posset halere aliquam rationem priorem, a qua dimanaret, tunc illud *esse* existentiae, quia est *esse* existentiae simpliciter, et *esse* primum, simpliciter tribueret ei, quod esset in *dimanato esse* primum, et in *dimanato esse* simpliciter.

Et deinde prædictum *esse* existentiae non intelligitur ut se extendens ad hoc, ut cætera alia divina reddat exislentia, usquedum illa secundum suum *esse* reale ut sic dicamus) existentiae, seu propriis rationis formalis sint in *dimanari*: et eo ordine, quo sic dimanant, præstat eis, quod sint in *dimanato esse*. Et propterea falsum est. quod in hoc additamento dicitur, scilicet, non esse res in *facto esse* absolute et simpliciter, usque dum habeant omnes proprietates; licet præhabeant *esse* existentiae, et existentiae substantialis. Quia licet res non sit in omni *facto esse*, sive primum, sive secundario; sive substantiali, sive accidentali, per existentiam substantialem; est tamen, loquendo de *facto esse* substantiali, et primum, in *facto esse* absolute et simpliciter per *esse* substantiale; et sermonem faciendo de *facto esse* accidentali, est in illo per *esse* accidentale, ul jam diximus. Et ita loquendo de *esse* existentiae in omni sua amplitudine, prout ambit omne *esse* existent!®, semper res est in *facto esse* per illud: quia semper ab aliquo *esse* exislentia? est res in suo *facto esse*, quodeumque illud sit.

ARTICULUS III.

Vlnm rrlarittfifi, qis Jani in Dei), realiler ab inricein di'liequantnr?

Ad tertiau me pn'-œblnr. Vnctor, quowi rebiti»^ ets
îkii? sunt in l»cm, ruiiler ab inMCom non dbliuoniw* «f. <
li: > r. ;oc m>m nm ct eidem sont cadra, sibi icv. vr.
>ulit rudem Scd emn.s relatio in Den eiistcns est »des
ccundam rem cum dninu essent a. Ergo re'atiOD« se-
cjr.duiu rtm ab laticcta nou distinguuntur.

J,

2. Prxlerea, skut Paternitas, cl Filialin secundum no- zais ntkmcm dislinanuntur ab c'senlh divina, ita ct bomüs.el potentia. Scd prop dr hujusmodi rationis dist- iacthwm non est aliqua realis distinctio bonitatis, rt po- tclxlm· divinae. Ergo ncqnc Paternitatis cl Filiationis.

X Prxtrfca. in divinis non est distinctio realis nisi icriDdiim originem. Scd una relatio iton videtur oriri ex illa. Ergo relationes non distinguuntur realiter ab in- ucem.

Sed contra est, quod dicit Doctius in lib. do Trinitate ·. qecd substantia in divinis continet unitatem; relatio Mltiplicat Tri. italem Si ergo relationes non di«tingonn- Ur ib intirem realiter, non erit in divinis Trinitas rca- lis. ratienB tantum : quod est Sahclliani errorh.

Respondeo dicendum, quod ex eo quod aliquid alicui attribuitor. oportet, quod attribuantur rl omnia, quæ sunt *de* ratione illius. Sicut cuicumqre attribuitur homo, opor- tet. quod attnbuatur ei esse rationale. De ratione autem rotationis est respectus unius ad alterum, secundum qoem aliquid alteri opponitur relative. Cum igitur in Deo

•Art. I rea iter sit relatio ut dictam est -/ oportet, quod realiter Kxs sil ibi oppositio Relativa autem oppositio in sui ratione (Ujl. fottodit distinctionem. Unde oportet, quod in Deo sil rea- lis dhinctio: non quidem secundum rem absolutam, quæ esi essentia, iu qua e>l summa unitas, el simplicitas ; sed secudom rem relativam.

Ad primam ergo dkendum, quod secumlom Pbfloso- •Ub.S phaia in 3 Physicorum * argumentum illud trnet, quod ftpic. qwcomque uni cl eidem sunt eadem, sibi invicem sunt •gïLïl radea. in his, quæ sunt idem re, el ratione, sicut tunica, –i ct indumentum; n«n autem in his, quæ differunt ratione. •IÜ. 3 Unde ibidem dicit ·, quod licet actio sit idem motui, si- hisic. siliier et passio; non tamen sequitur, qoad actio, et **atü** passio sint idem : quia in actione importatur respectus, ul a qao est motus in mohitj; in passione vero, ul qui est ab alio. Et similiter licet Paternitas sit idem secundum oxa cum edentia divina, ct similiter Filiatio; tamen hæc dw io suis propriis rationibus important oppositos res- pectos, onde distinguuntur ab invi em.

Ad secundum dicendum, quod potentia, et bonitas non iarortaut in sois rationibus a'iquam oppositionem. Unde MA est similis ratio.

Ad tertiam dicendum, quod quamvis rc'alfiones, proprie loquendo, non oriantur, vel procedant ab invicem; tamen arripiuntur per oppositum se.undum processionem alicu- jw ab alio.

Conclusio : In Deo esi realis distinctio, non quidem secundum rom absolutam, quæ est essentia, sed secundum rem relativam.

ARTICULUS IV.

C.'rasi in *Dio tint ionium quatuor relationes reales, acilicei palerjiifajt, Filialia, Spiratio, cl Processio ?*

tö Ad quantum sic proceditur. Videtur, quod in Oro non 4.30 siot lantum quatuor relationes reales, scilicet Palcrnila-, M. l Filiailo, Sp'ratin, et Processio. E>1 enim considerare in at. et Deo relationes ïntell'gcnlH ad intellectum, ct volem is ad iolitom,qa«c video ur esse «ebliones reales, neque s: h pcæd dis continentor. Non trgo sunt solum quatuor rela- tiones reales in Dw.

9. Pratterra. relationes reales accipiuntur in Deo sc- coadam procesioncm intelligibilcm veibu Sed relationes IM tfiribiles multiplicantur io infta'tam. ut Avicena dicit. Ergo in Deo sunt loOnfcc relationes reales.

3. Pra-lere». idea· sunt in Deo ab ætcino, ut supra dic- •Q. 13 hært ·. Non autem distinguuntur ab invicem, nisi se- **rti**, cecdwi r» speciam ad res. ut supra dictum est ·. Ergo •Q.15 ta Deo sant multo idures relationes ælernæ.

r. t 4 Pralrrra, a qnalitas, et similitudo, el identitas sunt rebtione· qoxdam, rt sunt in Deo ab artemo. Ergo plores reüüoaer sunt ahætcn» in Dm, quam quæ diet® sunt.

Scd contra, videl· r, quod sint parciores Quia scgun- •py 3 dsa PldkKophum in .3 Physicorum 'leadem via est dc hy». Athesis ad Thebas et de Thebis ad Athenas Ergo vide- w. tw, qnod pari ratione eadem sil rehtio dc Patre ad Fi- tKLSI iian.qw diuiur Paternitas : rt de Filii» ad Patrem, qo® dicitur Filiatio. Et sic non sont quatuor relationes in Deo.

Respondeo dicendum, quod secundum Philosophum in tau. 5 Metaphysi» *, relatio omnis fundator, vel supra fcxrrt **®®ijDijitæm**. ut duplam, et dimidium, vel sapra actionem, et Muwnem, ut faciens, el factum, pater, et filius, do-

m a ts, cl servus, ct hujusmodi. Cum autem quantiix* dco sit in Deo : est enim sine quantitate magnas, at dicit Au- gustinus *. Relinquitur ergo, quod rralis relatio in Deo · Lib. I esse non possit, nisi superationem fundata : non autem de Tri- super actiones, secundum quas procedit aliquid extrime- nil. r. ! cum a Deo : quia re'ationcs Dei ad erraturas non sa· t cirra bn. icalitcr in ipso, ut supra «Drlum est *. Unde nlin«;uilur, d ub. t» quml relationes reales in Deo non postant acrjpt msl se- cap. 7 cin.dum actiones, secundum quas est processio in Dro in- arca tra, sed non citra. Hujusmodi autem proa^siooes sunt prine, duæ tantum, ul sapra dictam est *,quaruio una ardpiur lom. 3. secundum actionem intellectus,quæ est processio Verbi; IsVi ♦ Q. 13 alia secundam aciioncm voluntatis, quæ est processio art. 7. amoris. Secandam quamlibet autem processionem opo?tel •Q.2i an. 3 duas accipere relatinnes oppositas, qrarum una sil pnxe- prrci- denlis a principio, et alia ipsius principii. Proce<sinaulcm pue. u rbi dicitur generatio secundum propriam rationem, qua competit rebus ihcnlibus. Relatio autem principii genera- tionis* in \iventibus perfectis dicitur paternitas. Relatio vero procedentis a principio dicitur (Hiatio. Processio vero amois non habet nomen propriam, vt sapra dleturn est *. an. 4. Un'e netjæ relationes, quæ secundum ipsam accipiuntur. Se»! voratur relatio principii hujus processionis spiratio; relatio autem procedentis, processio : quamvis hæc duo nomina ad ipsas processiones, vel origines pertineant, et non ad relationes.

Ad primum ergo dicendum, qurd ip his. in quibus dif- fert intellectus, el intellectum, volens, et votitura, poirst es-e realis rdalio, et scienti® ad rem scitam, et volentis ad rem volilam. Sed in Deo est idem omnino intellectus, et intellectum : quia intelligendo se, intelligit omnia alia : el eadem ratione voluntas el votitura. Unde in Don hu- jusmodi rdationes non sunt reale*, sicut neque rrlalio ejusdem ad idem. Sed Union relatio ad Verbum est realis : qnb Vcrhum intelligilur, ul procedens per actionem intel- hgibilcni, non autem ut res inlelleda. Cum enim intolli- pimus lapidem, id, qaad tx re intellecta concipit intel- lectus, vocatur verbum.

Ad secundum dicendum, quod in nobis relationes in- (clligibiles in infinitum multipirantur : quia alio artu jn- telliui homo lapidem; et alio actu intelligit, se intclhgere lapidem; et alio intelligit eliam hoe intclligerc : cl sic in infinitum in» IlipHcanlur actus intclligendi : el per WMC- queos relationes intelb ctx·. Sed hoc in Deo uon habrl lo- cum : quia uno actu tantam omnia intelligit.

Ad tertium dicendum, quod, respectus ideates sunt in- tellecti a Deo : unde ex eorum pluralitate non sequitor, quod sunt plures relationes in Deo; sed quod Deus cog- noscat i lures relation» s.

Ad quartum dicendum est, quod aequalitas, cl similitudo in Deo non smt relationes reales, sal rationis tantum, ut infra pa'cbil *.

Ad quintum dicendum, quod via est eadem ab uno ter- mino ad alterum, et e converso : scd tamen respectus sunt d.versi Unde cv hoc non potest conclu·4!, quod rad**m sil relatio Patris ad Filium, el e cun*erso. Sei po<sel hoc concludi de aliquo absoluto, si esset medium inter ca.

Conclusio aflirniativa.

DISPUTATIO VIII

De divinis relationibus quoad numerum, el distinctionem earum inter se.

Postquam D. Thomas in duobus articu- lis procedentibus explicuit, dari in Deo relationes, et has esse idem cum divina es- sem ia, aliaque pertinentia ad rationes for- males predictarum relationum, ne non ll ad existentiam, per quam existunt, merito in duobus istis articulis ejusdem quæstio- nis comparat eas inter se, et dc d stinctio- nc, ac numero earum agit Nam j ost qmus- tionem *an est* divinarum relationum, et post quæst'onein (ut sic dicamus *quid eti*

illarum, necnon et post comparisonem ipsarum cum essentia (quoi quidem, quantum materia hujus quæstionis exigebat, prostitit Angelicus Doctor in duobus articulis procedentibus) statim pulsabat animum comparatio illarum inter se. Et ita ad hanc explicandam excitat S. Doctor hos duos posteriores articulos prosentis quæstionis, et nos octavam istam disputationem movemus.

DUBIUM I.

Utrum relationes in divinis distinguantur realiter ab invicem?

2.
- Consulto in titulo non inquiritur universaliter, an omnes relationes reales, quæ sunt in Deo, realiter ab invicem sunt distinctet»? sed solum indiffinite. Quia non vocamus in dubium in præsentī, an inter omnes illas sit realis distinctio? sed tantum, an earum aliquæ ab invicem realiter distinguantur? Sicut eliam D. Thomas in art. 3 hujus quæstionis, ad cujus explicationem dubium hoc excitatur, non universaliter de omnibus relationibus sed indiffinite hoc ipsum inquisivit. Et merito sane. Nam cum S. Doctor nondum explicuisset, quæ, et quot sint in Deo relationes reales; sed solum, esse in illo predictas relationes : propterea non quæsivit, an omnes distinguerentur inter se realiter; sed an aliquæ ex illis sint ab invicem realiter distincte. Ad hoc enim decidendum salis erat, ut ex statim dicend s constabit, promississe,-dari in Deo reales relationes : cum tamen ad decidendum, an sit distinctio realis inter omnes relationes divinas ab invicem, promittendum esset, quæ, et quot sint prædiciæ relationes.

§ I.

Vera, ct Catholica sententia.

- Conda
- \$i<A
- de Dde.
- Conc.
- Latenn.
- Dicendum ergo est, vere dari in divinis distinctionem realem inter relationes ibidem repertas. Assertio hæc intellecta, ut numero procedenti dicebamus, de relationibus realibus in Deo repertis, et indiffinitis sumptis, est certa secundum fidem, et communiter eam omnes Theologi fatentur : propterea quod in Concilio Lateranensi sub Innocente III cap. I quod refertur, cap. Firmiter. De Summa Trinitate, sic dicitur: *Hic sancta Trinitas secundum communem*

*essentiam individua, ct secundum proprietates personales discreta. In quibus verbis, nomine proprietatum personalium, intelligit Concilium relationes, ut communiter exponunt Theologi. Et in Concilio Tolentino xi in confessione lidei sic habetur : *Hic ergo sancta Trinitas, qui unus ct unus est bcus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione etiam enim personarum numerus cernitur; in divinitatis vero substantia, quid enumeratum sit, non comprehenditur. Ergo hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt, el in hoc numero carent, quod in se sunt.* Et in Concilio Florentino Sessione 18 post medium sic asseritur : *Sola namque relatio, quam principalem habitudinem superius nominavimus, apud omnes tam Gncos, quam Latinos boctores divina processione personas multiplicat.* In quibus testimoniis licet non asseratur expresse, relationes esse inter se realiter diversas : nihilominus id in eis supjonitur ut certum, hoc ipso quod in illis asseratur, personas per eas distingui realiter, esseque secundum proprietates personales discretas, ac numerum inter se constituere.*

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis adducta est a D. Thoma in art. 3 hujus quæstionis, potestque ad hanc brevem formam reduci. Quia in divinis dantur relationes reales se mutuo respicientes : ergo realisoppositio inter illas : ac proinde realiter ad invicem distinguuntur. Antecedens constat ex dictis quæst. procedenti, et art. I hujus quæstionis. Prima vero consequentia ex antecedenti patet. Quoniam ubi sunt reales relationes, ibi est realis o, positio inter illas. Secunda autem consequentia ex hac priori aperte sequitur. Siquidem realis oppositio inter aliqua petit realem distinctionem inter ipsa

Nec obest, si objicias cum aliquibus in præsentī, quod ex eo, quod aliqua opponantur relative, non sequitur distinctio realis rei a re inter ipsa, qualem in præsentī ex vi rationis I). Thomæ intendimus : cum plura accidentia dicant oppositionem relativam cura substantia respiciendo illam per relationem realem distinctionis cum tamen non omnia accidentia distinguantur realiter distinctione rei a re ab eadem substantia.

Respondetur enim, rationem D. Thomæ procedere de relationibus realibus, non quibuscumque, sed fundatis in vera et propria actione, et passione, per quam com-

municetur

inunicetur univoce principium proximum ejusdem actionis in *esse* rei concurrens : nam quæ sic relative opponuntur, debent etiam inter se realiter distinctione rei a re distingui. Constat autem, relationes reales repertas in divinis esse hujus conditionis. Et propterea D. Thomas in art. 3 hujus quæstionis in solutione ad 3 dixit, in divinis non esse distinctionem realem, nisi secundum originem.

Argumentum primum contra assertionem, el ejus solutio.

Sed licet veritas in assertione contenta sil adeo certa; nihilominus non desunt aliqua argumenta, quæ contra eam pugnare videntur. Primum. Quod si relationes divinae distinguerentur realiter inter se, tunc daretur syllogismus expository, in quo præmissæ essent legitimæ; non tamen ex illis deduceretur bona consequentia : quod tamen est contra communem Dialecticorum sententiam. Sequela patet. Quoniam hic syllogismus est expository : *Hæc essentia* (signata essentia divina) *est Pater : hæc essentia esi Filius : ergo Filius csl Pater* : et tamen præmissæ sunt verae, et consequentia non est legitima.

Ad hoc argumentum respondent aliqui, prædictum syllogismum non esse expository Et ratio est. Quia teste D. Thorna infra quæst. 39 art. 1 ad 1 et in 1 distinct. 4 quæst. 1 art. 2, subjectum, et medium ejus nempe, *hæc essentia* (signata essentia divina) non est terminus perfecte singularis; sed habet aliquid termini communis, in quantum est communis communitate rei pluribus suppositis, et formalitatibus divinis, quæ secum idenüficat, potestque pro illis, et pro istis distribui : ad syllogismum autem expository medium aptum debet esse perfecte singulare, et incapax distributionis. Ita Cajetanus in eadem quæst 39 art. 1 qui hoc argumento convictus asserit, ista non esse contradictoria, nempe : *Hæc essentia divina est communicabilis : hæc essentia divina non est communicabitis*, ex defectu subecti perfecte singularis, Soto lib. 2 Summul. 2 p. cap. 2 lect. 3, Bellarminus lib. 2 de Christo cap. 19 ad 3, Becanus c. 3 de personis quæst. 4.

Secundo respondetur, quod adhuc ad-

itorium; nihilominus committi in eo defectum : et propterea in illo non deduci verum consequens. Defectus autem in eo repertus est, quod terminus ille singularis, qui est medium, est simul communis communitate rei : et ob hanc rationem debet perfecte distribui, sicut alii termini communes. Si vero perfecte distribueretur, tunc sicut præmissæ erunt falsæ, ita et consequens. Modus autem perfecte distribuendi prædictum terminum erit, vel dicendo sic : *Hæc essentia, ul est in tribus personis, est Pater : hæc essentia, ut est in tribus personis, est Filius : ergo filius est Pater* : tunc tamen ambæ præmissæ sunt falsæ, et similiter consequens, licet consequentia bene deducatur. Vel secundo potest perfecte distribui prædictus terminus singularis, si adjungas terminum distributivum *omnis*, et addendo debitos terminos, reducas illum ad formam *Darii* sic : *Omnis res, quæ est hæc essentia divina, est Pater : Filius est hæc essentia divina : ergo Filius est Pater* : at tunc major est falsa, et similiter consequens.

Argumentum aliud contra assertionem, ct duplex ejus enodatio in idem fere coincidens.

Secundum argumentum est. Quod si semel verum est, relationes divinas distingu inter se realiter, tunc non esset verum commune illud axioma ab omnibus Dialecticis, et Melaphysicis receptum, scilicet : *(Juæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.* Siquidem in eo eventu relationes divinæ, v. g. Paternitas, et Filiatio, essent idem realiter cum essentia divina; et tamen inter se realiter distinguerentur.

Ad hoc argumentum respondetur primo, quod ad salvandum illud axioma, nimirum, quod *quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, satis est, ut unum eorum realiter sit idem, quod alterum ; vel saltem, ut id, quod est idem uni eorum, sit etiam idem alteri : nam eo ipso jam sunt idem inter se, vel ratione sui, et quoad id, quod ex se afferunt; vel ratione tertii, et ratione ejus, quod tertium illud affert, ut contingit in divinis. Nam ex eo quod Filiatio, et Paternitas identiicantur cum essentia, bone sequitur, vel quod sint idem inter se ratione sui, vel quod essentia, quæ est idem cum Filiatione, sit etiam idem cum

7.
Argu-
mentem
seeun-
dual.

Enoûâ-
lur
prieno.

Paternitate : ac proinde, quod sint idem inter se, vel ratione sui, vel tertii. Quam interpretationem tradit Capreolus in 1 dist. 2 q. 3 art. 1.

8. Cum qua etiam fere omnino coincidit ea, quam tradunt Cajetanus in præsenli, et Ferrara 2 contra Gentes cap. 9, necnon Scotus in I dist. 2 quæst. 4 § *Ad primum argumentum principale*, et Capreolus loco citato in fine pnedicti articuli, nempe, quod ea, quæ sunt idem uni tertio, sunt idem inter se ratione tertii, et quoad illam precise rationem, in qua identificantur cum tertio. Et ideo, quia Paternitas et Filiatio identificantur cum divina essentia tanquam cum tertio, identificantur etiam inter se in essentia, in qua sunt idem, quæque habet rationem tertii.

D.Thom. Desumiturquo utraque solutio ex D. Thoma. Nam prima insinuatur ab illo quæU. 8 de Potentia artic. 2 ad 10. Secunda vero habetur i Sententiarum dist. 33 quæst, 1 artic. 1 ad 2 his verbis : *Dicendum, quod si aliquando duo sini idem, se eundum id, quod idem sunl, in quocumque est unum, el alterum. Paternitas autem, el essentia divina sunl idem secundum esse : el ideo sicut in Filio esi esse essentia, ila el in Filio est esse Paternitatis : quia in divinis non est nisi unum esse. Sed Paternitas habet aliquid, in quo non unitur cum essentia, scilicet rationem Paternitatis, qux est alia a ratione essentia. Unde secundum illam rationem respectus potest esse in Patre, el non in Filio, scilicet, distinguere Patrem a Filio. Unde in processu incidit fallacia accidentis.*

Cæterum hæc posterior solutio, ac proinde prior, quæ (ul diximus) in idem fere coincidit cum hac posteriori, displicet Molina, Valenti®, Suarez, et aliis. Unde Molina objcit primo. Quod in syllogismis non inferimus in conclusione, quod major extremitas sit idem cum minori illa eadem identitate precise, qua sunt idem cum medio ; sed absolute colligimus, majorem extremitatem competere, aut non competere minori propter connexionem, sive identitatem, quam utraque habet cum medio in premissis : ergo signum est. quod sensus illius axiomatis : *Quxeumque sunt eodem uni tertio, sunl eadem inter se*, non est tantum, quod sint eadem inter se precise quoad medium, cum quo identificantur; sed quod absolute sunt inter se idem, sicut absoluto sunl idem cum medio.

Confirmabis ex Valentia, ct Suarez.

Quoniam .secundum hanc expositionem idem esset dicere, quod *quxeumque xunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, ar dicere, quod *quxeumque sunl eadem uni tertio, sunl eadem illi tertio* : ac proinde esset probare idem per idem, reddeturque hoc axioma inutile, et inane ad utendum illo in ordine ad rectos, et doctrinales syllogismos conficiendos. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quia identiicari extrema precise quoad illam rationem, in qua identificantur in tertio, idem prorsus est, ac identiicari cum ipso tertio. Et propterea, quod relationes divinæ identificentur inter se quoad illam rationem, in qua identificantur in tertio, est idem penitus, ac quod identificentur cum tertio, nempe cum essentia divina ergo juxta solutionem istam idem esset dicere, quod *quxeumque sunl eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, ac asserere, quod *quxeumque sunt eadem prædiclo tertio, sunl eadem illi*.

Secundo contra eamdem expositionem objicies. Quoniam secundum illam non salvatur id, quod salvari intenditur, nimirum, quomodo divinæ relationes identificentur cum essentia Dei, et nihilominus distinguantur realiter inter se : ergo ad presens institutum erit inanis. Antecedens probatur. Quoniam si semel quæ sunt eadem uni tertio quoad id, in quo sunt eadem illi, debent esse eadem inter se, consequens erit, ut Paternitas, et Filiatio quoad suas proprias realitates debeant esse idem inter se : siquidem secundum illas identificantur cum tertio^ nempe cum divina essentia.

Tertio tandem objici potest. Quod predictum axioma æquivalel huic propositioni hypothetic®, videlicet, quoi *qux ila sunl eadem uni tertio, ut ab eo realiter non dû- Unguantur, debent etiam ila esse idem inter se, ul ab invicem non distinguantur realiter*: ergo prædictum axioma non recte explicatur a D. Thoma per hoc precise, quod quæ sunt eadem uni tertio, sint eadem inter se, quoad propriam rationem tertii.

Confirmatur. Quoniam hæc expositio plus justo videtur arctare prædictum axioma. Siquidem in omnibus rebus creatis aperte constat, quod quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se quoad proprias rationes. el non solum quoad rationem tertii.

1st® tamen object ones non enervant expositionem Angelici Doctoris. Unde ad primam respondetur, quod licet in quamplurimis

plurimis syllogismis absoluta inferatur, majorem extremitatem identificari, aut convenire minori propter identificationem, sive connexionem utriusque cum medio significatam in promissis : nihilominus quantum est ex vi hujus axiomatis formalissime sumpti, semper est intelligenda conclusio de identitate quoad illam rationem præcise in medio, seu de identitate extremorum ratione medii; quamvis alias ex aliis capitibus possit major alia identitas colligi.

Wgi. Explicatur hoc. Elenim aliud est, quid identitatis inferatur ex vi hujus axiomatis inter extrema inter se collata, ex eo quod identilicentur cum medio, ita ut hoc proveniat ex formali ratione suorum terminorum abstrahendo ab omni materia; aliud vero, quid identitatis sequatur ex vi producti axiomatis, non considerati cum hac præcisione, et formalitate, sed ut habet adjunctas alias circumstantias, sive ut est applicatum ad talem materiam. Si igitur loquamur de identitate sequuta ex vi hujus axiomatis considerati secundum priorem considerationem, et precisionem, ac proinde secundum id, quod semper, et ubique debet ei ex vi sua convenire, tunc solum potest indispensabiliter colligi ex vi identitatis extremitatum majoris, et minoris cum medio, identitas illarum inter se in ipso medio, et ratione illius.

i?. Si vero fiat sermo de identitate sequuta ex vi producti axiomatis secundo modo considerati, tunc ex identitate extremitatum cum medio potest colligi identitas illarum inter se absolute. Et ita in eo eventu reddendo singula singulis, et infertur identitas extremitatum ratione medii præcise, et quoad rationem, in qua identificantur cum medio : taliter, quod hoc proveniat ex his, quæ indispensabiliter oriuntur ex vi producti axiomatis, et rationibus formalibus suorum terminorum, ubicumque inveniantur : et deinde etiam ob adjunctas circumstantias, et materiam, cui applicatur prædictum axioma, infertur identitas absoluta extremitatum inter se. Et ideo ratione materiæ potest in creaturis ab una ad aliam identitatem argui, quoties extrema identifjcatur cum tertio considerato sub esse naturali, et entitalivo, ut in hoc eodem dubio n. 24 et deinceps magis explicabimus.

Quapropter, quia D. Thomas non debebat in hoc articulo explicare, quam vim haberet prædictum axioma ex adjunctis circum-

stantiis, give prout est in materia creata, et extrema identificantur cum tertio considerato secundum quod est sub esse naturali ; sed rolum. quid ei necessario, et indispensabiliter debet convenire ex vi rationum formalium suorum terminorum, ut abstrahit ab omni materia, sive creata, sive increata : propterea sat illi fuit asserere, prædictum axioma salvari per hoc, quod illa quæ sunt eadem uni tertio, sint etiam idem, inter se ratione tertii, et quoad id, in quo sunt idem in tertio. Nam ex his satis deducebatur, quomodo non sit necessarium, quod ex hoc axioma applicato ad relationes divinas colligator, eas fore inter se idem realiter absolute loquendo, ex eo quod sint idem realiter cum essentia : siquidem materia, cui applicatur potius petit distinctionem, quam identitatem extremorum inter se. Sed hæc amplius num. citat, elucidabuntur.

Ad confirmationem negandum est antecedens. Nam aliud est, inferre identitatem extremorum cum tertio; aliud vero est, inferre identitatem extremorum inter se ratione tertii, et quoad rationem in qua identificantur cum tertio. Quoniam dum infertur identitas extremorum cum tertio, tunc extrema hujus identitatis sunt, ex una parte tertium illud, et ex alia extrema. Cum vero deducitur identitas extremorum in tertio, et ratione tertii, ac quoad illam præcisam rationem, in qua identificantur in tertio, tunc extrema identitatis istius sunt ipsa extrema; tertium vero, seu id, in quo identificantur, precise est ratio, sive fundamentum talis identificationis extremorum in eodem tertio, et propterea est ibidem diversa identificatio : siquidem ubi est diversitas extremorum identificationis, est etiam diversa identitas. Et ideo non inferimus ex identitate extremorum cum tertio identitatem eorum precise cum illo; sed identitatem extremorum inter se ratione tertii, et quoad rationem ejusdem tertii, ut in præsentia contingit, ubi ex identitate Paternitatis, et Filiationis cum divina essentia colligimus, Patrem, et Filium ratione essentiae esse idem in essentia illa inter se.

Ad secundam objectionem negandum est antecedens. Et ad probationem dicendum est, quod ex expositione D. Thomæ tantum sequitur, extrema, nempe relationes identificatas cum medio, esse idem inter se quoad realitatem, non quidem quæ sunt extrema, sed ratione cujus identifi-

13.
Diluitur
confirmatio.

H.

Occurrit
se-
cuadæ
et yec-
1:0? ».

cantur inter se in ipso medio. Hinc autem solum fit, esse idem inter so in essentia : quia hæc sola est realitas illa, ratione cujus identilicantur in medio.

Ad tertiam respondetur, quod etiam illa propositio hypothetica admittit utramque expositionem D. Thomæ. Nam quæ ita sunt idem realiter uni tertio, ut ab eodem realiter non sint distincta, non est necesse, quod absolute non differant realiter inter se : sed sufficit non distingui realiter inter se in ratione tertii, in qua realiter sunt idem. Sicut etiam, juxta priorem illam expositionem Angelici Doctoris, quæ (ut diximus, fere coincidit cum hac posteriori, sufficiet non ita distingui inter se realiter prædicta extrema, ut ipsum tertium, quod est idem uni eorum, non identificent sibi alterum.

Ad confirmationem negandum est antecedens. Et ad probationem patet ex dictis, quomodo axioma hoc ex vi rationum formalium suorum terminorum, et ut abstrahit a Deo, et creaturis, non petat amplius extendi, quam juxta expositionem D. Thomæ. Quod si in creaturis amplius juxta dicta extendatur, non habet hoc nisi ratione maierix, et ob imperfectionem, et limitationem earundem creaturarum, ut in hoc eodem dubio numero nuper citato magis explicabimus.

IV.

Ilia responsio ad idem secundum, et principale argumentum.

Secundo respondetur huic secundo argumento principali, quod axioma illud est intelligendum, quando aliqua sunt eadem cum tertio adæquate, et convertibiliter ; non tamen, quando sunt eadem cum illo inadæquate, et non convertibiliter, ut in præsentia contingit. Nam Paternitas v. g. non est idem adæquate cum divina essentia, nec convertitur cum illa; quamvis e contra essentia identificat sibi adæquate quamlibet ex relationibus. Unde, licet valeat in divinis, *Hrc realilas esi Paternitas : ergo est essentia divina*: non tamen e contra, *liare realilas esi essentia : ergo est Paternitas*. Siquidem realites Filiationis est essentia divina ;non tamen est Paternitas. Quæ expositio habet fundamentum in D. Thoma do Potentia quæst. 2 art. 5 et eam iradunt jEgidius, et Argentina in 1 dist. 33,

Vasquez lomo 2 in 1 part, disput. 123 cap. 2, et qoamplures alii ox Thomistis.

Ratio autem hujus expositionis eat in promptu. Nam hoc ipso, quod aliquid non identificetur alteri adequate, et inconvertibiliter, non oportet, ut ita extendatur sicut illud : ac proinde, nec quod sit idem cum omnibus illis, cum quibus id, cui non adæquatur, cum quoque non convertitur, fuerit idem : alioqui non identificabilur cum illo inadæquate, et convertibiliter : siquidem identiticaretur, et esset idem cum omnibus, cum quibus illud alterum est idem. Potestque hoc explicari exemplo nostri temporis proteriti, ac futuri, et æternitatis. Nam quia futurum v. g. est præsens ab æterno (modo alibi dicto) æterniati solum inadæquate, et inconvertibilior, et similiter præleritum ; cum tamen e contra æternitas adæquate sit in sua propria mensura ab æterno præsens utrique : idcirco, licet æternitas sit præsens ab æterno, et adæquate iis temporis differentiis, et quælibet ex illis sit inadæquate præsens ab æ.emo æternitati; non tamen una secundum se, et in propria mensura est præsens alteri. Ita ergo, licet essentia divina sit idem adæquate, ac Paternitas, et Filiatio; non tamen Filiatio erit Paternitas: quia neutra ex his relationibus identificatur adæquate cum divina essentia.

Quo etiam spectat alia explicatio, quam tradunt Capreolus loco citato, Durandus in 1 dist. 33 quæst. 1, Molina in præsentia disp. 2 et alii, nempe, quod hoc axioma debet intelligi de his, quæ identificantur realiter eidem tertio, non tantum singulari, sed omnino incommunicabili pluribus: cujus oppositum in essentia divina contingit, quæ licet sit singularis, est tamen communis communitate rei non tollente ejus singularitatem.

Diximus autem, huc spectare hanc expositionem, quia revera coincidit cum procedenti. Nam ideo aliquid potest esse solum inadæquate idem cum altero, quia illud alterum potest esse commune, et identificari pluribus aliis. Nam si non posse*, s c esse commune illis, eisque communicari, tunc nec posset aliquid identificari cum illo inadæquate et inconvertibiliter; sed illa identificatio esset adæquate, taliaque extrema hujus identiticationis ad convertentiam dicerentur.

Nec obest, si objicias, quod in hoc syllogismo, *Omnis humo est animal : Petrus est homo : ergo Petrus est animal*, minor extremitas

15. heipondictar fecando ad fecundum principale argumentum,

D Thom. Argent,

v«-

II It-ferfr itr bit

nliifi.

9

jj. Otyrfti fMtn

lit» * M3*

extremitas non identificatur adæquate cum medio, sed solum inadæquate : et similiter medium etiam est terminus communis : cum tamen ex hac identificationo colligatur in conclusione, prædictam minorem extremitatem identificatam una cum majori extremitate in medio, scilicet in homine, esse idem cum prædicta majori extremitate.

Respondetur enim, non colligi hanc identitatem utriusque extremitatis in conclusione ex meritis præcisis identificationis inadæquatæ, qua minor extremitas identificatur cum medio; sed ex meritis identificationis adæquatæ, qua major extremitas identificatur cum eodem medio, quæ talis est, ul non solum adæquet prædictum modum, sed etiam superexcedat illud. Et ideo hoc ipso, quod medium identified adæquate minorem extremitatem, oportet, ul major extremitas adæquans medium, et superexcedat illud, cum ipsoque identificata, habeat etiam, ex vi hujus, identificate minorem extremitatem.

Nec etiam obest, si secundo objicias cum Suarez loco citato, quod hæc solutio D. Thoinæ videtur petere principium, et non evacuare difficultatem. Quia in creaturis nulla talis inadæquata identitas invenitur, et ipsuinmet axioma videtur concludere, non posse inveniri.

Respondetur enim negando, committi in hoc axiomate juxta explicationem datam principii petitionem. Siquidem satis constat, inalæquatam identificationem alicujus extremi cum aliquo tertio non inferre identificationem ejusdem extremi cum omnibus aliis, cum quibus prædictum tertium identificatur : ita ut, sicut nulla ratione distinguitur realiter a tertio, sic nec ab aliis extremis, ut ex ratione nuper facta constat.

Ad illud autem, quod in eadem objectione dicitur, nempe, in creaturis nullam talem identitatem inveniri, respondetur, quod si loquamur de identitate inadæquala duorum extremorum cum aliquo tertio singulari, et simul communicabili, quodque sit determinate sub modo essendi naturali et entiativo. non invenitur prædicta identitas inadæquata aliquorum extremorum cum tertio; quamvis, si fiat sermo de identitate inadæquata aliquorum extremorum cum quodam tertio, non singulari, sed communi communitate rationis, possit prædicta identitas inadæquata (modo tamen illi tertio, et extremis proporlionato) repen-

Si vero loquamur de identitate inadæ-

quata extremorum cum aliquo tertio considerato, non determinate ut est sub modo essendi naturali, vel sub modo essendi intelligibili, sed quatenus secundum so præscindit ab utroque modo essendi, tunc in creaturis de facto invenitur predicta identitas inadæquata aliquorum extremorum cum tertio aliquo singulari, et communicabili pluribus : et per consequens distinctio realis, sive quod in idem quoad præsens redit) distinctio secluso intellectu, quæcumque illa sit, eorundem extremorum inter se, ut constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu 2 disp. 2 num. 132 et tractatu 3 disput. 2 num. 51 diximus. Et propterea eademmet natura hujus albi ut talis est (juxta ibidem dicta) in specie sensibili representativa illius, ot in eodemmet albo, prout est a parte rei sub modo essendi naturali : licet in specio sensibili sit sub modo essendi sensibili et representative ; in albo vero, prout est a parte rei, sit sub modo essendi naturali : ac proinde modus essendi sensibilis et repræsentativus, quem habet in specie, identificatur cum prædicta natura albi ut talis secundum se sumpta per identificationem inadæquatam cum illa, absque eo quod ibidem intercedat distinctio realis inter talem naturam, et prædictum modum. Et similiter modus essendi naturalis, quem habet album ut tale, prout est a parte rei, idest, prout non habet esse in specie sensibili, sed in se, identificatur eodem modo per identificationem inadæquatam cum prædicta natura albi secundum se sumpti. Et ideo prædicti modi essendi possunt distingui inter se realiter, sive distinctione secluso intellectu, quæcumque illa sit, de quo nihil modo.

Unde ex hoc, quod in creaturis possit similis identitas inadæquala cum prædicto tertio inveniri, optime colligitur, non ostendi aliquam rationem repugnantiae ex vi prædicti axiomatis, de quo loquimur, considerati secundum se, et ex vi ejus quod ex ratione formali suorum terminorum præcise affert, ratione cujus pugnet, dari aliquam identificationem cum tertio, quæ sit solum inadæquala, et per consequens compossibilis ex vi sua cum distinctione reali eorundem extremorum inter se, et præcise quoad suos rationes formales sumptorum, ut intuenti patebit.

100.

18.
AU

P. su-

le«Kfi-
û\

Ultima polissimaeque solutio ejusdem secundi, et principalis argumenti, necnon et aliquæ objectiones contra illam.

SO. Ultimo respondetur ad idem secundum, EnodJiio el principale argumentum ex D. Thoma in Sitias art. 3 hujus quaestionis in solutione ad 1, ct prae- maximam illam non esse necessario, et cipua pnrdirli irrefragabiliter veram, nisi in his, qoæ sunt idem cum tertio re, et ratione, ut tunica, et indumentum; non tamen in illis, quæ non sunt idem re, et ratione cum aliquo tertio. Quare, cum relationes divinæ non sint idem re, et ratione cum essentia divina, propterea ex identitate earum cum producta essentia, non est necessarium, ut colligatur identitas realis earum inter se. Hoc autem explicat D. Thomas exemplo deducto ex Aristotele, nempe actionis, et passionis, quæ quia secundum eundem Philosophum ita sunt unum cum motu, ut non sint idem re. et ratione cum eo, idcirco possunt distinguere inter se.

Objriio Cælerum hæc solutio D. Thomæ displicet priam costri Aureolo in 1 disl. 2 part. 3 § Voluerunt ergo aliqui, et refertur a Capreolo bine sokho- quæst. 3 art. I, necnon Molinæ in present! iio c j. dtspat. 2, Valentæ disput. 2 quæst. 2 Aorrol. puncto 4, Vasquez dispat. 123 cap. 1, Mulio. Suarez lib. 4 de Trinitate cap. 3 et aliis: Vtlrot. et ideo contra eam plura objiciunt. Primo Vas- quocx. quidem. Quia periret tota ars syllogistica, Surrz. quæ in illo axioma: Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, innititur. Siquidem ex connexione, seu unitate medii cum extremitatibus, colligitur secundum artem syllogisticam connexio, seu unitas extremitatum inter se; licet extremitates non sint idem re, et ratione cum medio, quod se habet per modum tertii respectu extremitatum. Et propterea, ex eo quod animal, et Petrus identificentur cum medio, scilicet cum homine, colligitur identitas eorum inter se in hoc syllogismo: Omnis homo est animal: Petrus est homo: ergo Petrus est animal; licet Petrus, ei animal non sint idem re, et ratione cum homine.

91. Confirmatur ex Vasquez. Nam si solum CoflOf- illud axioma accipiendum esset in synonymis, ut insinuare videtur D. Thomas, Dialur. dum apposuit exemplum in illis, videretur Vai- inane, et nullius momenti. Quis enim qocx. indiget probatione, ut ostendat, gladium, et Arjlot. ens esse idem inter se? Aristoteles vero 7 lib. Topicorum cap. primo loco 4 dicit,

prædictum axioma esse locum communem! ut probemus, quæ sint eadem inter se: qui locus dubio procul non ad probandum, synonyma esse idem inter se, sed ad alia difficiliora servire debet. Verba Aristotelis sunt: Rursum considerandum, si cui alterum idem, et alterum, nam si noti sunt ambo eidem eadem, manifestum est nec sibi invicem. Cumque in rebus omnibus creatis verum sit semper esse idem secundum rem ea, quæ sunt eadem uni tertio, et rursum esse eadem productione inter se, quæ prodicantur de aliquo tertio, non est opus ita limitare axioma, sed illud plane explicare, in quibus rebus locum habeat.

Confirmatur secundo ex eodem Vasquez. Nam D. Thomas 2 contra Gentes cap. 9 cix coatr- ex eo probat, potentiam Dei, et ejus operationem esse idem secundum rem, quia rs'r. sunt idem cum essentia: at potentia, et operatio Dei non sunt synonyma, sed ratione saltem differunt. D.TUx

Nec refert, si occurras, aliqua esse eadem », uni tertio re, et ratione, non solum quando synonyma sunt, sed etiam quando sunt eadem uni tertio secundum rem, et non pertinent ad distinctas lineas, cujusmodi sunt potentia, et actio in Deo: quia tunc debent distinguere adhuc minori distinctione inter se, scilicet, ex parte sulius nostri modi concipiendi, quam distinguantur a tertio. At si aliqua differunt ab illo tertio secundum rationem, quæ habet fundamentum in re, et pertinent ad distinctas lineas, etiamsi sint idem realiter cum eo, non sequitur, esse idem inter se. Nam contra primam partem hujus solutionis objicit Vasquez dicens se non videre, quomodo S. Thomas sic possit conciliari. Nam cum in art. 3 hujus quaestionis præeasserat, axioma hoc esse intelligendum in synonymis, aperto excludit omnia illa, quæ synonyma non sunt. Et ita, quod potentia divina, et ejus operatio distinguantur absque aliquo fundamento in re, potest solum ex parte nostri modi concipiendi, parum ad præsens referre: quia nihilominus synonyma non sunt. Et similiter contra secundam partem ejusdem solutionis objicit Suarez. Quod attributa in divinis distinguuntur ratione ab essentia divina eum fundamento in re: et nihilominus ex identitatis nomine eorum cum prædicta essentia colligimus, non distinguere inter se realiter.

Secundo objicit Suarez. Quoniam actio, Setois pt passio differunt ratione a motu, cum quod identificantur: et nihilominus non distinguuntur

guuntar realiter inter so : ergo ad hoc, ut ex idenlificatione aliquoruni reali cum quodam tortio colligatur identitas eorum.realis inter so, non requiritur quod ita identiü-ceniurcum illo tertio, ut non distinguan-tur ratione ab ipso : ac proinde D. Thomas in sua solutione non adduxit aptum exem-plum ad explicandum, quomodo ex defectu identificationis secundum rem, et rationem simul cum aliquo tertio; quamvis adsit idenlificio secundum rem cum eo, possint aliqua esse idem secundum rem cum tertio, el nihilominus distingui realiter inter se : siquidem in actione, et passione, quas D. Thomas in exemplum ad hoc explicandum ad luxit, hæc distinctio realis ad invicem non invenitur.

Tertio objiciunt Aureolus , et Molina. Quod l.cet sola distinctio rationis extremorum a medio seu tertio impediat, quomi-nus extrema sint inter se idem secundum suam rationem formalem, seu absque dis-tinctione rationis; non tamen impedit, quominus, ut sunt eadem prædicto tertio, nempe, per identitatem realem admitten-tem distinctionem rationis, sintealem in-ter se. Quoniam universaliter verum est. iu ut non habeat aliquam instantiam in rebus creatis, quod quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se eo genere iden-titatis, quo sunt ealem cum illo tertio : ergo, etc.

§ VI.

Animadversio ad diluendas objectiones contra posteriorem solutionem Angelici Docloris.

Cælerum his non obstantibus solutio D. Thomæ optima est, et valde apta ad expli-candum, quomodo axioma hoc, de quo in præsentí lit sermo, sit verum ex propriis rationibus suorum terminorum, abstra-hendo ab hac, vel illa materia, i Jest, a ro-bos creatis, el divinis, ut ita intelligatur, an sit verum, vel falsum, cum rebus divi-nis, el in hac, vel illa materia divina ap-plicatur.

Hoc autem melius capietur, si prænote-lor, quod cum D. Thomas inquit, quod ad huc, ut ex idenlificatione extremorum cum tertio colligatur identitas eorumdem extremorum inter se, requiritur, quod ex-trema sint eadem re, et ratione cum tertio, lone per esse idem re, et ratione, excludit distinctionem secundum rationem, quæ sit iJcm, ac distinctio rationis ratiocinate, ha-

bens fundamentum in re, seu distinctio virtualis; et non qualiscumque, sed ita ut rationes propriæ extremorum distinctæ vir-tualiter a propria ratione tertii sint talis conditionis, ut habeant inter se oppositio-nem : ac proinde etiam excludit distinctio-nem formalem, sive ex nltura rei, quæ ha-bet prædictas condiciones. Et ita sensus illius axiomatis erit, quod sumendo hoc axioma, quantum est ex vi rationum for-malium suorum term inorum, et abstrahendo ab hac, vel illa materia, tunc, quantum est ex vi identitatis extremorum cum tertio, infertur illorum identitas inter se, quando extrema non afferunt proprias rationes di-versas virtualiter a ratione tertii, et impor-tantes inter se oppositionem. Si autem ex-trema attulerint proprias rationes virtualiter diversas a tertio, et inter se oppositas, tunc, quantum est ex vi rationum forma-lium terminorum hujus axiomatis, ac proinde per se, et universaliter loquendo, non colligitur identitas prædictorum extre-morum inter se ex idenlificatione cum me-dio.

Esse autem hanc mentem Angelici Doc-toris potest colligi, tum ex eo, quod in calce hujus solutionis, quam explicamus, et applicando eam ad divina, consulto non asseruit absolute, quod Paternitas, et Fi-liatio important rationes distinctas a ratione essentialæ; sed in suis rationibus propriis afferre oppositos respectus. Tum etiam, quia ideo adduxit exemplum de actione, et passione, non quidem quia exemplum hoc sit omnino simile rei, de qua agebat; sed qu;a actio, et passio ita identilicantur cum motu, ut importent inter se oppositos res-pectus. Unde idem S. Doctor de Potentia D.Tbom. quæst. 8 art. 1 in solutione ad 1 hæc om-nia complectens dixit : *In divinis personis re quidem essentiali est unitas, distinctio vero ratione, idesl, relatione, quæ non differt ab essentia re, sed sola ratione.* Ubi, et dis-tinguit personas virtualiter ab essentia, et inter se relatione, ac proinde per diversos, et oppositos respectus : ut ita innuat, quo-modo licet sint idem uni tertio, scilicet es-sentialæ, non tamen sint idem inter se.

Quod quidem adhuc clarius, et dilucidius explicuit idem Angelicus Doctor in 1 disl. 2 quæst. 1 art. 5 ad 3 et 4. Nam cum sibi objecisset quoddam argumentum quod ex adversariis coritra hanc ejusdem S. Ducto-ris solutionem adduximus, sic respondet in solut. ad 3 : *Dicendum quod quamvis relatio per comparisonem ad essentiam sil ratio*

4

% v 11
6i-' J

3
25.

Expil-
cilor
ndicitas

D. Tho-
rns.

Tfüb
nAt-
[...]

£ »
Tm.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

tantum, tamen per comparisonem ad suum correlativum est res, cl realiter distinguens ab ipso. Et in solutione ad 4 inquit : *Licet sapientia secundum suam rationem diffrat ab aliis attributis, non tamen opponitur ad aliquod aliud attributum : cum sapientiam, bonitatem, et alia attributa secum compatiantur in eodem subjecto. Et ideo non habent rationem distinguendi supposita divinæ nature, sicut habent relationes oppositæ. Sed sicut sapientia divina realiter facit effectum sapientiae, propter veritatem rationis ipsius, quæ manet ; ita relatio facit veram distinctionem propter rationem relationis veram, quæ salvatur.* Ubi, ut vides, ideo S. Doctor docet, relationes distinguere personas, ac proinde prædictas relationes esse inter se distinctas, quia non qualitercumque sunt rationes respectu divinæ essentia', seu distinguuntur ratione ab essentia efattributis, sicut distinguuntur attributa, sed distinctione rationis, quæ sil talis conditionis, ut ipsæ relationes habeant inter se oppositionem : et ita possunt esse idem uni tertio et distinguere inter se realiter.

VUeri'ji hujus interpretationis præ-
mud. j- «licti axiomatis adducta? a D. Thoma non
lβΓ· incongruus reddi ratio desumpta ex his,
quæ in hoc testimonio innuit. Nam hoc ipso, quod detur in aliquo distinctio virtualis plurium rationum formalium, ut v. g. in Deo, tunc ibidem seclusis imperfectionibus limitationis, etc. exercent suas rationes formales, necnon et ea, quæ sunt propria plurium, ac si essent realiter plura. Et propterea sapientia identificata cum divina essentia, et distincta virtualiter ab illa non minus exercet propria sapientiæ. quam si actu, et realiter esset diversa ah eadem essentia. Et similiter, licet voluntas, et intellectus sint in divinis idem, cum distinctione tamen virtuali, nihilo minus Deus per voluntatem ut talem non intelligit, nec per intellectum formaliter loquendo vult. Sicut etiam, ration»' hujus distinctionis virtualis. et propriarum rationum formalium intellectus, ot voluntatis, Deus per intellectum generat Verbum; non vero spirat Spiritum sanctum : e contra vero per voluntatem habet spirare hunc, non vero generare illud. Quare, cum propria ratio relationis petat realem oppositionem, et distinctionem cum suo correlativo : non vero quod distinguatur realiter ab essentia ejus rei, quam quodammodo afficit quoties relatio est infinita, et summa* puritatis, ut con-

stat ex illis quæ art. 2 hujus quæstionis late diximus ; indo est, quod hoc ipso, quod cum hac identitate essentia divina habeat simul distinguere virtualiter ah illa, tunc eo ipso poterit exercere ibidem propria suæ rationis formalis, ac si esset realiter distincta a divina essentia : ac proinde poterit ibidem exercere oppositionem, et distinctionem realem relativam cum suo relativo, non minus quam si esset etiam realiter distincta ab eadem essentia.

Et ita optimo dixit I). Thomas, quod axioma illud : *Quæcumque sunt eadem uni tertio, debent esse eadem inter se*, debet intelligi, quantum est ex vi rationum formalium suorum terminorum, do illis, qua* ita sunt idem cum illo tertio, ut non distinguantur virtualiter ab illo tertio tali genere distinctionis, ut dicant rationes, non quidem cum tertio, sed inter so oppositas.

I Unde, licet antequam per fidem habere-mus notitiam de mysterio Trinitatis, non probaretur per lumen naturale, quoti ex identitate extremorum cum uno tertio (ul est sub modo essendi naturali et entitativo) a quo tantum distinguantur distinctione virtuali, non sequatur similis identitas pnedictorum extremorum inter se, etiamsi habuerint rationes ad invicem oppositas': attamen supposita revelatione hujus mysterii, in quo ex reali identitate extremorum cum tertio, cum distinctione tamen virtuali ab illo, non colligitur similis identitas inter prædicta extrema, ratione oppositionis jam explicata?, potest per prædictum lumen naturale quodammodo adjutum fide suaderi prædictum axioma debere intelligi, et limitari juxta explicationem traditam a D. Thoma : ita ut, quantum est ex vi rationum formalium suorum terminorum, non aliter sit firmum, et universaliter verum. Sicut, licet antequam constaret nobis per fidem de mysterio Eucharistie. per lumen naturale non probaretur, non osse de essentia accidentis actu inesse : et ita Aristoteles, et antiqui Philosophi oppositum senserunt : attamen supposita fide, et revelatione hujus mysterii, in quo remanet quantitas panis separata a substantia panis, et ab omni alio subjecto, potest optime per lumen naturale quodammodo adjutum fide suaderi, non esse de essentia accidentis actu inesse, sed quod illa maxima, *Accidentis esse est inesse*, debet intelligi, et limitari ad *inesse* aptitudinale, non vero

vvro actuale, nd hoc ut habent firmam, et* universalem veritatem.

§ VII.

Dtducilur ex dictis enodatio objectionum contrapriorem responsionem D. Thoma:.

Hinc ergo ad objectiones adversariorum to contra solutionem D. Thomie facile constat. Nam ad primam neganda est sequela. Quoniam ars syllogistica non innititur illi principio : *Quotcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter sc.* nisi intellecto juxta m-ta explicationem traditam a D. Thoma, L. et a nobis explicatam, vel juxta alias explicationes ejusdem S. Doctoris supra in hoc dubio relatas, quæque ad hanc nunc explicatam quodammodo reducuntur. Et propterva principium hoc, quantum est ex vi rationum formalium suorum terminorum, ic proinde universaliter non est firmum, nisi cum prædicta limitatione ad artem syllogisticam, quamvis per accidens, et ratione alicujus determinat® materiæ possit aliquando (ut multi probabiliter volunt) esse verum, quod aliqua identificentur cum tertio, Ctdistinguantur virtualiter ab illo, balkanique rationes, non quidem cum tertio, Fed ad invicem oppositas, et nihilominus non distinguantur realiter inter sc.

Unde nihil obest exemplum in hac prima objectione adductum. Tum, quia extrema identificata cum tertio, seu medio ibidem relato, et distincta virtualiter ab illo, con habent inter sc oppositionem. Tum etiam, quin esto illam haberent, et quantum est ex vi identificationis eum tertio non sequeretur identitas eorum inter se, nihilominus aliunde per accidens, et ratione malcriæ determinat®, cui illud axioma applicatur, possent non distingui realiter, maxim»' sicut res a re, ut in solutione ri secundam objectionem magis explicabimus.

Ad primam confirmationem negandum ,y est id, quod ibidem supponitur, nempe, p** juxta mentem D. Thom® in solutione ex [eodem relata axioma hoc non esse inlellieendum, nisi in solis synonymis. Nam et d Angelicus Pnceptor attulerit in oxemplum synonyma. non tamen quia senserit, quod in solis illis veriticetur, ut ex testimonii-a nobis citatis constat, sed quia in synonymis est universaliter verum pr®dietetam axioma, quamvis non in solis illis verum sit. sed in aliis quibusdam verita-

Salmant. Curs. theolog., tom. Iff.

tem contineat, in aliis vero falsitatem. Et propterea ut D. Thomas explicaret id, quod intendebat, nimirum, quomodo axioma hoc, quantum est ex vi rationum formalium suorum terminorum, sit universaliter, et abstrahendo ab omni materia verum el firmum, merito adduxit exemplum synonymorum, in quibus est universaliter verum.

Ad secundam confirmationem responde- Et rffam tur, potentiam, et actionem Dei pertinere se€8*ü. ad unam et eamdem lineam, ul constat ex illis, quæ in l tomo tract. 3 disp. 4 n. 46 et deinceps, et tract. 4 disp, 2 n. 11 *et 3i* et tract. 5*disp. 3 η. 18 et sequentibus diximus. Unde non habent inter se oppositionem aliquam : siquidem, quæ sunt unius ct ejusdem linea», non possunt habere inter se oppositionem, si linea illa pertingat ad summan actualitatem et puritatem, quam intra propriunm ambitum potest habere. Unde solutio inter arguendum tradita huic conlimationi. et juxta ea, quæ diximus, intellecta debet admitti. Et ad impugnationem ex Vasquez contra priorem partem illius constat ex dictis, quomodo non ita bene a Vasquez inconsequentîæ arguatur. Siquidem S. Doctor nunquam dixit, axioma hoc, de quo loquimur, intelligi in solis synonymis; sed propter raliO-nem nuper explicatam in illis exemplum adhibuit.

Et similiter ad impugnationem secunda; partis ejusdem solutionis satis constat ex dictis. Nam licet attributa distinguantur virtualiter a divina essentia : non tamen habent realem oppositionem inter se : et propterea non mirum, quod possint idon-tificari ad invicem, et quod ex identifica-tione cum tertio admixta cum distinctione, virtuali colligatur similis identitas eorum inter se. Maximo, quia (ul constabit ex illis quæ disp. l i num. 89 dicemus) non quæ-vis oppositio, sed sola relativa, est ex genere suo sufficiens ad inducendam distinctionem realem seclulis imperfectionibus : quam tamen oppositionem relativam non habent attributa inter sc.

Ex quo ad secandam objectionem ex no Eeida-tur ierunt ctycetio. Suarez desumptam dicendum est. actio-nem, et passionem differre, saltem raliO-ne ratiocinata, imo distinctione formali ex natura rei, et secluso intellectu a motu, cum quo in eadem ontitate moduli propria motus identificantur, ut nostri Compluleu-ϕ Compl. el in lib. Physicorum disp. 17 num. 13 et 21 *

w?quotibus docent. Et deinde, quiahahenl
ratinure formales interft px natura rei oppo-
site, propterea ut ibidem dicitur· h® duæ
rationes actionis, Pt passionis distinguun-
tor interse formaliter et ex natura rei : et. ni-
si obstaret earum magna limitatio, magna-
queimperfectio, distinguerentur, non solum
ex natura rei per modum duarum formalil-
latum secluso intellectu distinctarum, sed
etiam realiter per modum rei, et rei ; non
obstante, quod identihcarentur cum motu.
Quare, cum in divinis non detur limitatio
et imperfectio in relationibus inter se op-
positis, inde est, ul nihil obsit, quominus
distinguantur inter se realiter per modum
rei, el rei ; licet identifhæntur in una et
eadem cntitato divinæ essentiæ.

Potastquo hoc explicari. ct elucidari ex
discrimine, quod intercedit inter actio-
nem. el passionem creatam, et idonuica-
tionem earum cum motu ex una parte; et
relationes divinas, ac identificationem il-
larum cum essentia divina ex alia. Nam
actio, et passio secundum se. et suas pro-
prius rationes non sunt ros quædam, prout
res distinguitur a formalitate, sed tan-
tum- sunt formalitates. E? ideo secundum
rationes proprias, secundum quas opj«te-
nuatur, non habent opponi realiter per
modum rei, et rei, sed solum formaliter.
el ex natura rei per modum fornialilatis,
ct fonnalitatis : quia propter suam imper-
fectionem non pertingunt ad hoc, ul se-
cundum proprias rationes sint res, prout
res distinguitur a formalitato. Et ita prop-
ter hanc imperfectionem· et ratione indi-
gentiæ. quam habent, idoutificantur cum
illa entitato modali motus, ul ab illa voluti
fulciantur, et quodammodo sustententur,
ut nostri Complutenses in lib. Physi-
corum disput. citata num. 22 et sequenti-
bus explicant.

Cælerum relationes divinæ secundum
suas proprias rationes sunt res qnædam.
prout ros distinguitur a formalitato. Et
propterea hoc ipso. quod identificatio ea-
rum cum essentia non tollat ab cis suos
proprius rationes, secundum quas ad invi-
cem opponuntur, debent secundum illas
opponi realiter per modum rei. et rei : el
per consequens distingui eodem modo
realiter. non «distante, quod identificentur
cum divina essentia, cum qua non oppo-
nuntur. El ita identifientm earum eum
iwmntia non provenit ex limitat ione, aut in-
digentia. sed GX summa simplicitate, infi-
nitate. et omplitudiuo divinæ essentiæ :

cujus, ut distinguitur ah omni essentia
creata, est proprium, quod ratione swe
simplicitatis, et infinitatis identifient sibi
omnes rationes in dixinis repertas, licet
saltem aliqua· ex his rationibus secundum
se sint res. prout res distinguitur a for-
malitati·, hûheantqne per so subsistere, ul
in relationibus contingit : ac proinde præ-
dictæ relationes solum lata quadam ra-
tione dicuntur formalitates respectu re-
sonti.æ divinæ, cum qua identdicantur :
quatenus habent id. quod est proprium
formalilatum creatarum, nimirum, iden-
tdicari eum aliqua entitato : quamvis
quia non identiticantur cum prædicta es-
sentia ratione indigentia, el limitaliouis,
habentqim per se subsistere, propterea
non sunt proprio et stricte formalitate·.
se«l res'quædam. quatenus res «licit mali-
tati in. non qualemcumquo, sed malitatem,
prout a formalitate distinctam. Unde juxta
hoc debet inlelligi id. quod aliquando di-
ximus. nempe, relationes divinas esse for-
malitates quasdam. Nam ibi rationem
fonnalitatis latius, non vero stricta sump-
simus

Per quo<l ad primam partem hujus se-
eunda· objectionis satis constat: imo ct
quoad ultimam, in qua dicebatur, exem-
pium «le actione, el passione non esse
recte adductum a D. Thoma ad suam so-
lutiouem explicandam. Quoniam non ad-
duxit illud, ut omnino simile mysterio,
dp quo agebat. nemp<' mysterio Trinitatis,
siquidem 8. Doctor in I disl. 33 q. I art. D.T»
l ad 2 fatetur, non esse in creaturi» ali-
quid omnino simile huic mysterio, sed ul
explicaret suam solutionem quoad illam
partem, qua asserebat, quod quantum csl
ex vi terminorum hujus axiomatis, non
repugnat, quod aliqua identiriecniur rvali-
ter cum quodam tertio, adhuc sub esse
naturali et entitativo sumpto, el nihilo-
minus distinguantur realiter inter so, ra-
tione oppositionis, quam habent : siqui-
dem actio, ct pas>io idontiticautiir realiter
cum motu, ut est sub sim modo l'sseûdi
naturali et entitativo : et nihiloniinus.
quia opponuntur inter se, idcircu «listio-
guorciitur omniim n»aliter. seu j^rfedA
«listinctinue reali, nisi hæc distinctio per
accidens, ct ratione materia· impediretur :
ex <o <pm d a. iio, el ptissio sunt quid limt-
tntum. » i mm afferunt ex se propriam rea-
litate. prout realitas dicit nmt. «|uatelios
<li.*tindam a fonndituto. Quoniam hinc
bene sequitur, quod ubi Π0Π fuerit b.TC H-
mitalio,

DISP. VIII, DUB. II.

mitaiiii>, ut in dixinis contingit, sed exlnv-
ma iclrntilicata cum tortio habuerint ex vi
suarum linearum osse res quasdam, prout
res distinguitur a formalitate, ibi, si detur
oppositio inter extrema identificata cum
illo tertio, debet dari realis distinctio 00-
nnndem extremorum inter se.

Adde, posse etiam alio modo cum præ-
cvdcnli non parum nfilni explicari hoc
exemplum, ad hoc ut deserviat intento l>.
Thunne, nimirum, quod sicut actio, el
pvsiu idcnlilicatæ eum motu ideo solum
formaliter. sive ex natura rei distinguun-
tur inter se. quia licet habeant inter se op-
]M«sitionein, attamen hæc oppositio tan-
tum est formalis, sive ex natura rei. sicut
ipsa extrema solummodo sunt fonnulilates
quædam : ita relationes divinæ identifi-
catæ eum essentia divina, et habentes
ititer sp oppositionem distinguuntur inter
m' realiter : quia illa oppositio est rea-
lis {prout oppositio realis distinguitur ab
oppositione formali» sicut ct ipsa extrema
sunt realia, prout realitas distinguitur a
formalitate.

Ad ultimam objectionem cx Aureolo
ET'ilaramptam patet cx dictis, negandum
antecedens universaliter intellectum,
quamvis per accidens, et ratione materia'
oppositum contingat. Et ita axioma, de
quo liquimur. nempe, *Quæ sunt eadem
uni tertio, sunt eadem inter se eodem genere
identitatis, nc sunt cum tertio*, solum est
verum, iti applicatum (modo dicto) ad po-
tuliafpjn materiam, nempe ad res creatas,
non tamen potest ostendi aliqua ratio re-
pugnautim, quominus sit falsum, ut appli-
alum ad divina, sive ex vi rationum
formalium suorum terminorum, et abstra-
hendo a Deu, et creaturis, quoties adest
distinctio rationis extremorum a medio,
et oppositio ipsorum extremorum inter se.
Quoniam, quantum est ex vi talis identi-
tatis. non potest tunc ostendi aliqua ratio
repugnantia», propter quam extrema dis-
tincta sola ratione a medio, et inter se
opposita, non possint majori distinctione,
nriopereali. inter se distingui.

Et data opera dicimus, nun posse tunc
uMmrii aliquam rationem repugnantia
quoad hoc. Quoniam omnia argumenta.
qua* oppositum poterant suadere, desu-
mnutur ex rebus creatis in quibus ex ea-
rum limit itione, et finita perfectione or-
tum ducit, ut quæcumque sunt eadem uni
Wio, sint eadem inter s.. non vero hoc
pohimil ex vi rationum formalium tenni-

nurum hujus axiomatis, ut abstrahunt a
materia creata, -et increata. El propterea
ex co, quod contingit in creaturis, non
potest deduci aliqua ratio, qua obtendatur,
Oppositum repugnare in divinis.

DUBIUM II.

*Utrum tantum sint in Deo quatuor i elatio-
nes reales, nempe. Paternitas, Filiatio,
Spiratio, et Processio?*

Pro tituli explicatione notandum est,
non fieri in eo sermonem, nisi do relatio-
nibus. qua» sunt in Deo, et habent termi-
num intra ipsum Deum. Nam do relatio-
nibus, quarum terminus est ad extra, ut
relatio creatoris, et dominii, non agit D.
Thomas in præsentī : quia de illis supra
quæst. 13 egerat.

Cum autem inquirimus, an pnedieue
relationes reales habentes terminum intra
Deum sint tantum quatuor, non est sensus,
an sint quatuor realiter, aut ex natura rei
distinctæ, hoc enim postea discutietur;
sed an prædictæ relationes ex natura rei
respicientes suos terminos reales, sint tau-
tum quatuor, sive inter se sint realiter, aut
ex natura rei distinctæ, sive tantum vir-
tualiter, ac proinde ita ut isto terminus
numeralis *quatuor* non appellet supra il-
lud adjectivum *reales*, sed supra substanti-
vum illud *relationes*, el denotetur, illas qua-
tuor, sive sint quatuor per quaternitatem
realem actualem, sive per quaternitalem
virtualem, esse reales relationes, seu ex
natura rei respicere suos terminos; etiam-
si non omnes inter se realiter distin-
guantur.

Sicut etiam virtus misericordiæ, et jus-
titiae in divinis sunt virtutes reales : quia
ex natura rei habent exercere propria mu-
nera cuivis ex his virtutibus convenientia :
licet non sint duæ virtutes inter se realiter
distinctæ. Et ideo optime dicimus, esso in
Deo has duas virtutes reales, si ly *reales*
appellet supra hoc substantivum *virtutes*,
non vero si appellet supra adjectivum il-
lud *duas*. Quia juxta priorem modum ap-
pellandi solum significatur, virtutes i*tas,
sive sim realiter, sive solum virtualiter dis-
tinctæ. exercere ex se.otex natura rei sua pro-
pria munera. Juxta posteriorem vero de-
notatur, pnedictas virtutes, non solum hoc
haben». sed insuper osse inter se realiter
distinctas : quod lumen falsum est.

3L
Λοιπιῶν-
vrnfa
pro lure
litclli.

μ.ηωΩ.

Decisio dubii, el ratio illius er D. Thoma desumpta.

Dicendum ergo est, tantum esse in Deo quatuor relationes reales in titulo recensitas. Assertio hæc, ratione illius exclusivæ tantum, duas habet exponentes. Prima est. osse in Deo quatuor relationes reales. Secunda vero, non esse alias præter has quatuor. Et licet utraque ex his exponentibus sic satis communis inter Theologos; non tamen est certa in eodem gradu certitudinis : quia prior certior est, quam secunda. Sicut etiam prior quoad tres relationes personales, nimirum, qfload Paternitatem. Filiationem. et Processionem, majorem habet certitudinem. quam quoad spirationem, ut bene notavit Suarez lib. 5 de Trin. c. 2 et 4. Quoniam debet esse certum secundum fidem, dari in divinis predictas tres relationes reales, et personales : ex eo quod, juxta testimonia Conciliorum supra a nobis adducta ad probandum, esse in Deo aliquas relationes reales realiter distinctas, habetur, non esse in Deo distinctionem trium personarum. nem] > e. Patris, Filii, et Spiritus sancti, nisi per relationes : et ita ibidem significatur, esse tot relationes realiter distinctas, ac proinde reales, quot sunt persona? realiter distincte. Et per consequens, sicut est certum secundum fidem, esse in Deo tres personas reales, sic et lres relationes reales personales, seu constituentes prædictas personas, nimirum, illas tres nuper enumeratas : cum tamen sohim sit certum certitudine conclusionis Theologica? deductæ ex pnedictis testimoniis, quod ultra pnedictas lres relationes sil admittenda in Deo spiratio, quæ sil relatio realis. Quoniam solum deducitur ex pnedictis testimoniis per consequentiam infallibilem, ex eo quod, dum in ois asseritur, non esse distinctionem realem in personis divinis nisi per relationes, debet inlelligi de relationibus. quibus ad iiiviccm referuntur, ut in pluribus eorum verbis insinuat, et expressi? dicitur in Concilio Toletano xi. Au si tollas spirationem, non erit respectus Patris, et Filii ad Spiritum sanctum : et per consequens ad hoc. ut detur Trinitas personantm per suos respectus distinctarum. oportet, dari in Patre, el Filio spirationem, per quam relative distinguantur ab Spiritu saucio. Undo assertionem

hanc, ut a nobis proposita est. communiter -ut diximus» tuentur Theologi, uno, vel altero quoad spirationem activam oxcepto : et propterea non erit uecesse singains in particulari referre.

Ratio autem fundamentalis hujus assertinnis adducta est a D. Thoma in art. 1 hujus quaestionis, tam in corpore, quam in solutionibus ad argumenta, poiestqucJ conjugendo omnia, qua» S. Doctor utrobique docet, ad hanc formam reduci. Nam relationes reales in Deo ropertæ debent fundari, aut quasi fundari in actione, el passione, non quidem transeunti, sed immanenti, et quæ sit propria naturæ intellectualis : ergo tantum erunt in Deo quatuor relationes reales supra iu assertione enumerata?.

Consequentia videtur legitima. Quia actiones immanentes in natura intelleclnali ropertæ tantum sunt duie, scilicet, inlelligere, et velle, ut ex diclis in pnedictibus satis constat : et secundum unamquamque ex his processionibus tantum erit duplex relatio,, una quidem principii producentis ad suum terminum produclnni; alia vero termini producti ad suum principium, a quo produclitur : cumque una ex liis processionibus, nempe prior, sit vera generatio, merito dum relationes in ea quasi fundata» sunt, scilicet. relatio Paternitatis, ot Filiationis. Quia vero secunda processio in divinis reperta est processiu amoris, quæ ex parte principii appellatur spiratio, (t ex parte- termini processio : propterea secundum istam processionem accipiuntur alia» duæ relationes, quæ, cx eo quod carent propriis nominibus, nuncupantur nominibus actionis, et passionis, in quibus quasi fundantur : et ita illa, quæ se tenet ex parti? principii, dicitur spiralia, ea vero, quæ se tenet ex parte termini, nuncupatur processio. Quamvis etiam, sicut actio, et passio, secundum quas attenditur i^ta processio, solent insigniri nominibus spiratiunis activa, et passiva», sic etiam duæ ista relationes in eis quasi fundatu nominantur eisdem nominibus. Et propterea relatio quasi fundata in actione hujus processionis, dicitur spiratio acliva, quemadmodum et ipsa actio sic nuncupatur : et relatio quasi fundata in passione aut quasi passione ejusdem processionis dicitur spiralia passiva, sicut illa.

Antecedens autem probatur, explicator discurrendo per fundamenta, sive rationes fundandi omnium relationum rvalium. Nam

.?.

Aoertio
dS35
eoati-
Dens
paries.

1

Sanet

CODf.
To-
iel. it.

Nam in primis in Deo non possunt esse reales relationes fundatæ super primum genus fundamentorum, sive rationum fundandi, nempe, super quantitatem, sive illa sit realis, cum hæc in divinis non reperiatur; sive sit modalis, idest, res modum quantitatis habens, prout unum in substantia facit idem, Prout sic fundat relationem identitatis et linum in quantitatē facit simile, et numerus sive multitudo diversum, et dissimile in eisdem invocantur enim omnes istae quantitates modales, seu habentia modum quantitatis, ex eo quod unitas, numerus, ac multitudo modos quosdam quantitatis, vel habentes se ad instar modorum quantitatis, exprimere videntur. Quoniam relationes fundatæ super quantitatem sive reales, sive modum requirunt fundamenta. sive rationes fundandi, saltem numerice distinctas : ita ut, si illa relatio sit in unitate substantiæ, quæ est relatio identitatis in natura, requiratur una cum unitate, sive generica, sive specifica. quod dicitur multiplex, saltem numerice, natura in utroque extremo. Sicut etiam, si illa relatio sit similitudinis in qualitate, politur multiplex numerice qualitas in eisdem. Et propterea. si unica numero humanitas esset in duobus suppositis, aut una albedo in duobus subjectis, tunc non essent ibidem relationes reales identitatis, et similitudinis, sed ad summum relationes rationis, et sic de aliis. Quare, cum in divinis non possit esse multiplicitas realis in natura, adhuc numerica, nec in aliqua alia re absoluta, quæ sola posset habere modum quantitatis idoneum ad fundandum relationes hujus primi generis, conec-

El deinde in divinis non possunt esse relationes fundatæ super tertium genus fundamentorum, scilicet, super rationes mensuræ, et mensurabiles. Tum, quia relationes, quæ versantur inter personas ejusdem ordinis, ejusdemque prorsus naturæ, sunt relationes reales : at relationes fundatæ in ratione inmensuræ, et mensurabiles non sunt mutuae, ut patet ex communi Dialecticorum consensu et ostendunt optime nostri Complutenses in sua Logica disp. II n. 11.

Tum etiam quia relationes mensuræ. et mensurabiles sunt illic, quæ versantur in-

ter facultates, scientias, virtutes, ac similia. et inter sua objecta : al prædictæ relationes non possunt esse reales in Deo, ex defectu distinctionis realis inter virtutes, et facultates divinas, et sua objecta : siquidem objectum earum residens intra Deum est ipse Deus. Et ideo non potest excogitari ibidem realis distinctio requisita ad relationem realem, nisi intercedat realis productio, ut in objecto potentiae generativæ, aut spirativæ contingit : ac proinde non erunt tunc reales relationes in divinis, nisi ut fundatæ, aut quasi finitæ in actione, et passione.

Tum denique. Quoniam nulla ex personis divinis, inter quas poterat esse hoc genus relationis in Deo, habet rationem mensuræ respectu alterius, ex eo quod omnes sunt ejusdem prorsus naturæ, et proprietates personales earum nihil perfectionis ratione sui, sed solum ratione essentiae afferunt. ut disp. 6 dñl. 2 diximus : eum tamen ad hoc. ut aliqua ex illis compararetur per modum mensuræ respectu alterius, oporteret, ut essent diversæ naturæ, imò et quodammodo diversi ordinis in ratione naturæ, vel quod saltem proprietas personalis, v. g. unius personæ ratione sui diceret aliquam perfectionem : ut ita propter suam majorem perfectionem posset esse quodammodo superioris ordinis, et ratione hujus esset etiam mensura respectu alterius, aut aliarum personarum.

Unde, cum ultra hæc duo genera relationum, quæ fundantur in ratione mensuræ, et mensurabilis, aut in quantitate seu (quod in idem quoad præsens redit) in unitate, et numero, non supersit aliud relationum genus propter illud, quod fundatur. aut quasi fundatur in actione, et passione : siquidem ut constat ex illis, quæ tradunt communiter Dialectici, et optimo explicant nostri Complutenses in sua Logica disp. II n. 27; tantum est hoc triplex fundamentorum genus : consequens est, ut sit omnino verum id, quod in antecedenti hujus nostre rationis asserebamus, scilicet, omnes relationes reales, quæ in divinis reperiuntur. solum esse de genere illarum, quæ in actione, et passione fundantur, nul quasi fundantur.

§ 11.

ObjectTM duplex contra rationem /). Thamx. el utriwque jolulio.

ONecbo θIψ'N*5 primo contra rationem hanc prion falsn in ea supponi, relationes diviiuu præsупponere aliquod fundamentum, am rationem fundandi. Quoniam relationes creatio ideo illud præsупponunt, quia sunt accidentia, et nun habent per se subsistere : ergo relationes divina., qua- sunt perse sub-istentes. non præsупponent ali- quid. quod so habeat per modum funda- menti respectu illarum. Consequentia vi- detur legitima. Et antecedens probatur. Nam si relationes creata? essent substantia- |kt se subsistentes» tunc, sicut substantia per se subsistens non eget fundamento, rui innitatur, ita neque ipsa» : et per conse- quens ideo egent fundamento» quia sunt accidentia, et non sunt per se subsistentes, rhioihir. Respondetur, quod eui relationes creatæ, quia tales, et quia accidentia sunt, exigant subjectum, cm inhæreant, et fundamen- tum involutum imperfectionibus*, nun ta- men, quat-nus relationes reales sunt : sic enim præciudunt ab hoc, quod inhæreant, vol s nl subsistentes, vel ab hoc, quod ha- beant fundamentum, vel ralionem fun- dandi liberam ab imperfectionibus, vel cum eis involutam. El propterea relationes di- vjino possunt esse subsistentes, et exigere rationem fundandi, aut fundamentum demi- datum ab imperfectionibus : quia non pe- tunt aliquod ex istis ob imperfectionem, ll- milationem, aut indigentiam, sed tanquam aliquid peculiariter determinans ad hoc, ut dentur in divinis relationes, saltem se- cundum proprium, et expressius munus earum, nempe, secundum osse.ad. Siqui- dem non palest intelligi, quod alicubi sit ratio paternitatis secunlum expressum conceptum ad, seu respiciendi expresso filium, nisi secundum nostrum modum concipiendi, et modo q. 40 explicando, præ- intelligatur generatio lilii, rat one cujussta- litn intelligalur subsequi pne lictus concep- tus expressus respiciendi eumdetn filium. Sicut elia in nequii intelligi, quod detur in di- viols filiatio nisi præceât generatio activa, et passiva, ratione cujus voluti determinetur natura divina, ad hoc ul subsequatur reta- lio Filiationis.

40. Objecliu i. Secundo objicies, falsum osso id, quod in probatione antecellentis hujus returns primo loco dixin u», nimirum quod rebt-

tioncs fundata? in quantitate modalij v. g, relatio identitatis, nut similitudinis in na- tura, requirunt, quod natura illa sit saltem numorico multiplex in utroque extremo. Quoniam ad pnedictam relationem satis est, naturam fundantem hanc relationem habere d.versum modum essendi utrubi- que ; quamvis secundum so sil eadem prorsus absquo distinctione numerica in il is : ergo ex hoc capite nihil obest, quo- minus sit in divinis relatio realis identita- tis in natura inter divinas personas.

Antecedens constat ex illis, quæ In ! tomo tract. 2 disp.. 2 η. 133 el tract. 3 disp. 2 η. 94 diximus. Nam, ut ex ibi- ilem dictis liquet, eadem prorsus natura, quæ est ad extra in rebus, potest esse ad intra in specie intelligibili, ct sub molo essendi intelligibili : ct nihilominus, quia in specie est sub modo essendi distincto ab eo, quem eadem natura habet ad extra in se, idcirco potest dicere relationem reale in similitudinis, seu identitatis ad se ipsam, ut est ad extra in se ipsa, seu ut est sub modo essendi naturali. Consequentia vero probatur. Quoniam essentia divina in tri- bus divinis personis habet distinctum mo- dum essendi : et ideo in Patre est, ut non accepta ab alio, in Filio vero, ul accepta per generationem a Patre : ergo etc.

Confirmatur, Quia relationes secundi te- neris fundatu? in actione, et passione requi- runt distinctam ritionem fundandi in utro- que extremo : et nihilominus satis est in divinis ad has relatione.-», quod actio, Ct pa-sio ibidem inventa? distinguantur ratio- ne alicujus connotali, quamviô id. quod in recto allerunt, non sit distinctum : ergo eadem ratione*ad relationes identitatis fan- datas in quantitate moduli, sive unitate naturæ satis erit, quod natura, qure est in utroque extremo connolet aliquid in uno. quod non connotet in altero, ul in præsentì contingit; quamvis utrobique natura in ra- tione naturæ sit prorsus eadem.

Consequentia videtur légitima ex paritate rationis. Minor autem etiam constat. Quo- niam generatio activa in divinis consistit in ipso *inlelligere* Dei active significato con- notando Paternitatem, ut disp. 1 dub. 3 di- ximus : ac proinde generatio passiva erit hoc ipsum *inlrUigcre* passive denotatum, et connotando Filiae unem. Nam si *inlellùjei*^ active, connotando Paternitatem, est ipsa generatio activa, non est cur ipsuimnet passive significatum» connotando opp0&- tam relationem nempe Filiationem, non sit ipsa

ipsa generatio passiva. Major autem probatur. Quia hoc ipso, quod ad relationes huius secundi generis requirantur per modum rationem fundandi actio, et passio, debent prwdiobu rationes fundandi aliquo modo distingui realiter, ut ita fundent relationes realiter diversas.

Respondetur, quod etsi domus, sufficere distinctionem realem proveniente ex diversitate modi essendi, non vero ex diversitate nature secundum se, ad hoc ut in illa natura possit fundari relatio realis identitatis, quando modus ille (saltem ex genere suo) perlinet ad lineam naturæ, non tamen, quando ex genere suo est diversa' lineæ. Quare, quia modus essendi intelligibilis, quem aliqua natura habet in sua specio intelligibili, pertinet (saltem ex genere suo) ad lineam naturæ, propterea, quoi natura aliqua, ut est sub modo essendi intelligibili sit distincta a se ipsa, ut est sub modo essendi naturali, sufficit ad hoc, ut species illa intelligibilis dicat relationem realem identitatis in natura ad eundem naturam, quam repræsenlat, consideratam tamen, quatenus prædicta natura habet esse ad extra, et in se ipsa. Cæterum, quia ratio personalitatis, quam addunt personæ divinæ supra naturam Dei, ratione cujus dicitur natura divina superinducere peculiarem modum essendi, non perlinet ad lineam naturæ, sed ad diversam lineam, idcirco non est satis diversitas in hoc modo essendi ad hoc, ul eadem prorsus natura sub istis modis diversis essendi, et ratione eorum fundet relationem realem identitatis.

Ad confirmationem transeat major cum minori (licet supra disp. 2 n. 115 el 120 dixerimus, generationem passivam consistere in recto in relatione Filiationis per modum originis significatæ) sed negelur consequentia. Et ratio disparitatis est. Qaud relationes, et personalitates relativa» per se pertinent per modum connotatorum id lineas generationis aelivæ, et passivæ, ut tales sunt, et ut sunt rationes fundandi Paternitatem, et Filiationem. Nam sicut ad potentiam generativam per se perlinet, Unquam aliquid (modo insinuato) suai lineæ, relatio Paternitatis : sic et ad ipsam, v. g. generationem activam ut talem, ac proinde ut est ratio fundandi Paternitatem secundum oxpre.-sum conceptum *ad* : siquidem potentia generativa debet esse in Deo per modum actus purissimi ac proinde per modum generationis actualis.

Cæterum divina natura, ut fundat relationem identitatis in natura inter divinas personas, non aflferl tanquam aliquid illius iineæ distinctionem realem personarum, licet ex aliis capitibus personæ illæ, quæ sunt idem in natura divina, realiter personaliter distinguantur. Et ideo, si per impossibile prædictæ personæ non distinguerentur realiter persona iter sed virtualiter personaliter tantummodo, tunc natura divina, ut est fundamentum relationis identitatis inter ipsas, eodem modo fundaret prædictam relationem, ac nunc : ac proinde talis relatio non est realis, quippe quæ non petit distinctionem realem in fundamento, sive ratione fundandi secundum propria suæ lineæ ; quod tamen ad fundamentum relationis realis, et ad realem relationem inde subsequutam requiritur.

§ HL

Dux alix objectiones contra prædiclam relationem D. Thomæ, cl occursus ad eas.

Tertio objicies, non recte deduci in probatione consequentia? rationis faclæ, das esse quatuor tantummodo relationes reales in divinis, ex eo quod tantum sunt ibidem duæ processiones, et unicuique. ex illis solum corresponds duplex relatio. Quoniam etsi duplex tantummodo sit ibidem processio, poterunt plures, quam duæ, ex unaquaque' illarum resultare relationes : sicut in humanis ex unica generatione plures, quam duæ dimanant relationes . nempe paternitatis, et filiationis, identitatis, et diversitatis, necnon et relatio distinctionis genitoris a genito. Et ita poteruht ex unica generatione Verbi divini resultare, ultra relationes Paternitatis, et Filiationis, duæ aliæ relationes mutuo*, nempe, relationes distinctionis inter Putrem, et Filium.

Confirmatur. Nam quæiibet persona divina realiter est in alia : ergo hoc ipso, quod detur processio Verbi, resultabunt ibidem, præter relationes Paternitatis, et Filiationis, alite relationes rnulux præsentiaæ, vel inexistentiæ unius personæ in altera. Patet consequentia. Nam cum istæ relationes rnulux præsentiaæ, et inexistentiæ, habeant fundamenta distincta, et ejusdem ordinis, et ex natura rei sit prædicta habitudo inter easdem divinas personus non poterunt non esse reales.

Respondetur negando, quod non colli-

Couflr-
nutio.

Respott- gatur sufficienter a D. Thoma, dandas esse
tantummodo quatuor relationes reales in
divinis, ex eo quod ibidem tantum sint
DTtioai. jUip processiones. Ad id autem, quod al-
ducitur de relatione reali distinctionis in-
ter Patrem, et Filium satis liquet ex his,
qua: divus Thomas infra quæst. 42 artic.
l ad 4 docet, nempe , quod relatio dis-
tinctionis inter personas divinas non sit
relatio realis adhuc virtualiter distincta
a relationibus, v. g. personalibus; sed per
unam et eamdem relationem, absque vir-
tual! distinctione, realiter referuntur, et
realiter distinguantur. Cujus optimam ra-
tionem tradit D. Thomas ibidem, nempe,
quod una relatio nequii fundari in alia,
alioqui daretur processus in infinitum :
quia sicuti distinguerentur relative per re-
lationes superadditas prioribus relationi-
bus, ita etiam relationes illæ superadditæ
haberent etiam relative distinguî per alias
relationes, et sic in infinitum.
ncplic/. Nec obest, quod loquendo de Filiatione,
aut Processione, tunc ratio fundandi illas,
adhuc in recto, sint ipsæ relationes : ex
quo videbatur sequi, posse esse rationes
fundandi etiam respectu aliarum,
Sdaiio. Non igitur hoc obest. Quia non habet
hoc relatio, v. g. Filiationis, nisi per mo-
dum originis, passiveque significata, idest,
prout æquivalet, modo sibi proportionale,
nostro generationi passivæ. Et ita, sicut
nostra generatio passiva potest esse ratio
fundandi unam tantummodo relationem
filiationis. Ita et Filiaio divina, ul (équi-
valût piædictæ generationi, habebit uni-
cam, eamque infinitam relationem Filia-
tionis secundum suum esse *ad* expressum
consideratam fundare. Et sicut nostra fi-
liatio, ut dicit expresso ad. nequit aliam
relationem fundare, ita nec divina : quia
utrobique militat eadem ratio.
Adde, quod generatio passiva nequit
fundare novam relationem, nisi generatio
activa eam fundet, aut fundare queat : at
generatio activa, quippe in rectu dicens di-
vinam essentiam connotando paternitatem,
est immultiplicabilis : et propterea nequit
nisi unam relationem permudum rationis
fundandi fundare.
IG. Ad
cotiir-
niJlio-
ticiu.
Ex quo etiam ad confirmationem con-
stat. Quoniam relationes illæ, si reales sunt,
non sunt distinctæ a Paternitate, et Filia-
tione, ne (ut modo dicebamus detur una
relatio realis fundata in alia. Unde, licet
istæ relationes Paternitatis, et Filialionis in
humanis non includunt præsentiam, nihilo-

minus in divinis non possunt non indu-
dere illam, tum ratione essentiae: tum etiam,
quia habent fundari in actionibus immanen-
tibus, quarum et termini, et principia de-
bent ob peculiarem rationem suam esse,
modo alibi tacto, sibi invicem conjuncta.
Nec obest, relationes paternitatis, et filia-
tionis esse disquiparantiæ ; relationes vero
inexistentiæ. aut præsentiae esse æquiparan-
tiæ : at una et eadem relatio nequii esse
æquiparantiæ, et disquiparantiæ : ergo etc.
Non igitur hoc obest. Quoniam etsi una
et eadem relatio sub eodem nomine, et
conceptu expresso non possit significari
simul et exprimi per modum relationis
æquiparantiæ, et disquiparantiæ : non ta-
men obest, quominus diversis nominibus
significata, et diversis expressis conceptibus
expressa significetur, et exprimat, tam
per modum relationis æquiparantiæ, quam
disquiparantiæ, ul in præsenli contingit, et
manifeste cernitur in ipsis relationibus
adhuc creatis paternitatis, et filiationis,
quæ his nominibus significatæ sunt rela-
tiones disquiparantiæ : et tamen quia se
ipsis referuntur per modum relationum
distinctarum, ac proinde relatio distinc-
tionis inter utramque non distinguitur,
adhuc virtualiter, ab ipsis, propterea, ut
significata; nominibus relationum distinc-
tionis versantis inter illas, habent etiam
significari per modum relationum æquipa-
rantiæ.
Quarto objicies, quod ex eo, quod detur
in divinis secunda illa processio in proba-
tione consequentiæ rationis factæ adducta,
nempe, processio amoris præsupponens
processionem verbi, non sequitur, dandas
esse duas alias relationes, scilicet, Spira-
tionem, et Processionem, sed ad summum
dandam esse processionem, seu spiratio-
nem passivam : ergo etc. Antecedens pro-
batur. Quoniam ex parte principii activi
processionis per amorem non potest super-
addi nova aliqua relatio : ex eo quod
Pater, et Filius, qui sunt principium acti-
vum Spiritus sancti, præsupponuntur con-
stituti in ratione principii *quod* per suas re-
lationes Paternitatis, et Filiationis . et in
nequeunt fundare aliquam aliam relatio-
nem, aut actuari per illam, quia una rela-
tio non potest aliam fundare, aut eam in
se recipere, aut quasi recipere.
Respondetur, quod in eis spiratio competat
personis relatis, nempe Patri, et Filio, et
Paternitas, ac Filiaio habeant se per mo-
dum velati conditionum indispensabiliter
requisitarum

requisitarum ad hoc, ut prædicta relatio spirationis activa? eis communicetur : non tamen idcirco talis relatio desinet esso relatio realis (modo infra dicendo) distincta a Paternitate, et Filiatione : quia ista? duæ relationes non comparantur respectu illius per modum rationis fundandi, sed prædicta spiratio fundatur in actu notionali spirandi, qui quidem distinguuntur virtualiter a Paternitate, et Filiatione : et propterea, licet detur ibi relatio spirationis activa?, non ideo una relatio fundabitur modo dicio in alia. Sicut si darentur relationes distinctionis aut præsentite inter divinas personas, et distinctæ virtualiter a quatuor illis relationibus realibus in assertionem recensitis, tunc fundamentum harum relationum, adhuc in recto sumptum, esset alia relatio, et ita incideremus in inconueniens a D. Thoma adductum, nempe, in processum in infinitum ; in quem tamen non inciditur ex eo, quod ultra tres alias relationes recensitas detur in divinis relatio spirationis activa?. Sed hæc amplius infra disp. 15 dub. 3 explicabuntur.

S IV.

Posterior objectio contra camtleam Angelici Itocloris rationem, et responsio ad cam.

A Ultimo objicies, quod-etsi revera tantum sint in Deo duæ processiones inspecte, aut quasi specie atoma : attamen ex ratione D. Thomæ a nobis adducta id non probatur, sed ad summum, quod lanium sit in divinis duplex processio, quasi generice distincta. Quoniam ex eo, quod in Deo tantum sint duæ processiones, una per intellectum, et alia per voluntatem, quod D. Thomas in sua ratione docet, non colligitur, quod infra quamlibet ex istis non sinlpluresaliæ, sed potius oppositum : ergo inio dimanabunt pluies reationes reales præler quatuor dias enumeratas.

Antecedens probatur. Quoniam sicut per *intelligere* essenziale et primordiale, ac ditifue naturæ constitutivum producit verbum, ita eliam no.i ostenditur aliqua ratio repugnantite ex vi hujus rationis, nimirum ix eo, quoi processiones in divinis s nt per intellectum, et voluntatem, quominus etiam per alias intellectiones divinas, ut per actum scientiæ, vel artis, vel providentia), producat etiam aliud verbum, sicut in creaturis per quemlibet actum producit; sed potius videtur per quem-

libet ex his actibus, quippe infinite fœcundis, producendum esse verbum,

Nec refort si dicas, quod hoô ipso, quod Solstfio. per *intelligere*essentiale producat verbum exhaustitur omnino vis productiva verbi reperta in divinis : ex eo quod verbum productum per prædictum *intelligere* est infinitum in ratione verbi, et représentât perfectissimo omne repræsentabile.

Nam contra hoc est. Tum quod verbum productum per intellectionem essentialem licet esset infinitum, nihilominus haberet unde posset distingui ab aliis verbis productis per actum scientiæ, vel artis, vel intedigentia. Nam sicut *intelligere* essenziale constitutivum divinæ natura, et actus scientiæ habent distincta objecta formalia, ita eliam verba per hoc duplex *intelligere* producta haberent distincta objecta formalia, per quæ distinguereniur : quemadmodum, et ipsi actus, a quibus procederent, sunt inter se quasi specie distincti.

Tum etiam. Quoniam *intelligere* essenziale constitutivum divinæ naturæ non exhaustit totam vim intellectivam Dei : alioqui non superessent in divinis alii actus quasi specio distincti, et proprii virtutum intellectualium : ergo neque exhaustiet totam fœcundilalem, quæ est in vi intellectiva Dei : siquidem ex summa perfectione virium intellectivarum ilius oritur hæc fœcunditas ad producenlum verbum : et ita si vires intelleclivæ divinæ non exhaustiuntur per priorem intellectionem essentialem, non est cur fœcunditas earum exhaustiatur per productionem verbi formati per intellectionem essentialem constitutivam Dei.

Respondetur negando antecedens. Et ad probationem negari etiam debet antecedens. Quia D. Thomas supponit id, quod ex alibi ab eo dictis palet, nempe, quod actio, per quam producit verbum, in divinis, debet esse tdis conditionis, ut non ex indigentia, sed ex pura, ac proinde sumina fœcunditule sit productio illius : hæc autem, et principium, aut quasi principium, untie quasi dimanat, dicunt tantam perfectionem, ut non possit convenire, nisi principio j rimonliali, et potissimo contento in ra totam latitudinem generis, aut quasi generis luius inlellecluaiiuis divinæ. Sicut eliam producere ex pura fœcunditaie intia latitudinem virium alleclivarum aliquem impulsu, est tantæ excellentia?, et actualitaiis, ut non possit competere, nisi principio potissimo, et ac-

ρπ1&ü»

rundûb

19.
Satisut
objec-
Uuuu.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

lualissimo contento intra lotam latitudinem generis, aut quasi genens partis (ut sic dicamus) affectivæ, nempe voluntati divinæ.

Hujus autem duplex ratio reddi potest. Prima quidem a posteriori, ex eo quod fide tenemus. Sicut enim sola fide noscimus productionem verbi in divinis. ita ex sola ipsa potest efficaciter colligi, esse tantummodo unum verbum, et non plura.) Prima igitur ratio desumitur ex eo, quod fides dictat contingere in divinis. scilicet, non produci de facto verbum ibidem per actus scientiæ, artis, etc. neque impulsus aliquem per virtutes affectivas, sed solum per intellectionem primordiale constitutivam Dei produci prædictum verbum, et per voluntatem tantummodo spirari impulsus. Hoc autem satis indicat, id repugnare : siquidem quæcumque spectant ad processiones in divinis, non aliter possunt esse, quam de facto sunt : ac proinde etiam indicat, non esse in aliis virtutibus affectivis distinctis a voluntate, neque in virtutibus intellectualibus diversis etiam ab *intelligere* essentiali, ac constitutivo Dei, Liniam perfectionem, quanta requiritur ad hoc, ut sint productivæ ad intra ex pura fecunditate : et per consequens hoc etiam innuet, quod talia fecunditas dicat tantam actualitatem, et perfectionem, et non possit convenire, nisi potissimo illius generis, vel affectivi, vel intellectivi, intra quod datur prædicta fecunditas.

Secunda vero ratio ejusdem veritatis potest desumi a contrario ex Itis, quæ in creituris contingunt. Nam in illis, quoi tam intellectus v. g. quain quod virtutes intellectuales ejus producant verbum, oritur ex indigentia : et licet ibi sit aliquid fecunditatis, id tamen est involutum cum maxima indigentia, et hac deliciente, nec en in creaturis illud fecunditatis, quod cum illa indigentia involvitur, ut in visione beata contingit. Et propterea hic modus fœcunditatis non est adeo elevatus in illis, ut non possit competere tam intellectui, quam ejus virtutibus intellectualibus : quia tam ille, quam istæ indigent suo objecto unito eisdem in ratione objecti terminantis intellectionem : et ideo omnia ista debent pro lucere verbum.

Cæterum productio verbi, el impulsus in divinis esc. ul diximus, ex pura fecunditate, et hme ratio est ita elevata, ul in partibus (ut sic dicamus intellectiva, et affectiva exiual putissimas facultates intra

Ofls contentas, scilicet, in parte intellectiva solum intellectum per modum actus puris* simi, qui est idem ac *intelligere* primordiale, et in parto affectiva solam voluntatem.

Unde solutio ad hanc ultimam objectionem ibidem adducta, el juxta hæc intellectionem, admitti potest. Et ad probationem priorem in contrarium negandum est anteo lens. Nam verbum productum in divinis non potest habere aliud objectum præter id, quoi habet *intelligere* primordiale : ex eo quod sicut actio, per quam producit, est tantum excellenti, ut debeat esse ipsum *intelligere* excellentissimum omnium, ac proinde *intelligere* constitutum Dei : ita et verbum productum in divinis debet esse ita perfectum, ut petat processionem tantum perfectionis, quantum est ista : ac proinde ejus objectum formale semper debet esse idem, nempe, ipsa essentia divina, ul est objectum ejusdem intellectionis primordialis. Cæterum actus scientiæ, aul artis non sunt tantum perfectionis in divinis. ut ex vi suæ rationis differentialis cum præcisione sumptæ exprimant tantam perfectionem, quantam exprimit ipsa intellectio constitutiva Dei. Et ideo, licet non pertingant ad hanc, possunt reperiri in divinis, tanquam virtutes intellectuales distinctæ virtualiter ab ipso *intelligere* primordiali, earumque objecta formalissime sumpta distinguuntur virtualiter ab objecto ejusdem *intelligere* primordialis.

Ex quo ad probationem posteriorem concedi poterit antecedens, sed neganda est consequentia, loquendo de fecunditate ad intra. Ad cujus probationem patet ex diciis. quomodo hæc fecunditas pura, non* admixta indigentia, non intelligatur quasi dimanare ex quavis vi ad intelligendum : sicut neque vis ad producendum ex pura fecunditate partis affectivæ habet voluti resultare ex quavis vi ad volendum; sed uiramque fecunditatem solum convenire potissima? speciei, aut quasi speciei continue intra pariem intellectivum, aut affectivam. Cumque solus intellectus per modum actus purissimi, el sola voluntas per modum etiam actus purissimi sint hujusmodi; non vero earum virtutes, vel intellectuales, vel affectivæ : quia istæ exceduntur a voluntate in actualitate, et perfectione» sicut habitus connaturales voluntatis creati excedantur ab ipsa voluntate; et illæ superantur ab intellectu in nobilitate, el similiter in actualitate, quemadmodum etiam habent eodem

χηβ-
ita

Mtthr
P :
UH-

o«17-

S

q|

I

j

l

I

»

!

|

./11.

eodem modo superari virtutes intellectuales cripta· ab intellectu, in quo sunt : idcirco facunditas pra d.cta non intelligitur quasi dimanare, nisi vel a sola vi intellectiva, quæ est in divino intellectu, vel a sola vi affectiva, quæ est in voluntate divina.

Secundo respondetur ad totam hanc objectioneoi negando antecedens. Et ad pro-
*7^
'ik-3
s**
lacionem negari etiam debet antecedens. Nec id, quod dicitur de creaturis peractum intellectus artis, vel sciontiæ producentibus verbum obstat, propter disparilalem aper tam inter illas, el Deum, in solutione ejusdem objectionis insinuatam. Nam cum verbum creatum sit linitum, non est necesse, ut exhauriat totam vim productivam intellectus. Maxime, quia objecta primaria artis, vel scientia' sunt extra intellectum creatum : ct ideo indigent verbo producto per artem, ut possint intelligi ab illo, ut constat ex illis, quæ in l tomo traclatu 2 disp. 2 n. 28 diximus : quod tamen c contra in Verbo divino contingit, quod est utiinitum , el semper debet repræsentare ipsam Dei essentiam, quæ est objectum pomarium cujuscumqoe intellectionis divinæ : ac proinde dei et etiam repræsentare omne repnesentabile. : siquidem quidquid représentai) le est, continetur in divina essentia, el per consequens exhaurit tutam vim productivam , quam respectu Verbi habet divinus intellectus.

Unde admissa solutione inter proponen-
;dim hanc objectionem tradita, respondetur ad ejus impugnationem negando antere-
^a'
PJE
'JJ*
**
I
i
I
?
|
!
I
!
dens. Et ad primam probationem illius negari etiam debet antecedens. Et ratio disparitatis est. Nam net ones possunt habere unum et idem objectum in *esse* rei, et distinctum in *esse* objecti propter diversum modum tondendi in illud, ut patet in g. ne ratione et creatione hominis. Et ita, licet omnes actus divini intellectus habeant idem objectum in *esse* rei. nempe divinam essentiam, possunt distinguere in *esse* rei inter se quasi specie, propter diversum modum tendendi ad illam. Cæterum terminus productus per actionem, v. g. verbum, nun multiplicatur in *rssc* rei, adhuc virtualiter, penes hoc, quod producat^{ur} hoc vel illo modo ; red so um pênes repraesentationem distinet^{te} naturæ : sicut homo non inultipicatur in *esse* rei, alhuc virtualiter, penes hoc. quod liat creatione vel generatione. Et ideo, quia omne verbum divinum debet repræsentare naturam divinam, prout eM in se, et pēr consequens omne repræ-

sentabilô in ea contentum : ilcirco non esl unde verba divina multiplicentur; sed tantum potest dari unicum el idem verbum : et hoc semel producto, nequeunt alia produci. Per quod ad secundam probationem antecedentis etiam patet.

DUBIUM III.

Utrum sicut Paternitas, Filiatio, el Processio realiter inter se. distinguuntur; Ua etiam spiratio a Paternitate el Filiatione sit realiter diversa ?

In titulo aliquid ut certum supponimus, et aliquid in dubium vocamus. Supponimus enim, lres relationes personales primo loco in eo relatas distinguere realiter : siquidem constituunt lres personas reabterdistinctus. Vocamus autem in dubium, an etiam spiratio activa distinguatur realiter, non quidem a processione, seu a spiratione passiva : nam certum ost, has duas relationes distinguere inter se realiter : ex eo quod realiter, et ex diametro inter so opponuntur, sed an distinguatur realiter a Paternitate et Filiatione : quia de hoc solum potest esse difficultas, ut ita constet, an non solum reperianlur in divinis quatuor relationes reales, sed an omnes iliæ sint realiter distinctro.

55.

Ex mente Angelici Doctoris dubii difficultas expeditur.

Dicendum ergo est, spirationem activam non distinguere realiter, aut ex natura rei, Coacte- seu secluso intellectu a paternitate et llihaliono, sed virtualiter. Assertio hæc nens quoad primam ejus partem satis colligitur ex illis, quæ docet Concilium Lateranense probatjr sub Innocentia III q. 2, el refertur cap. quoad l *Damnamus, Dc summa Trinitate*, ubi dani- cJJidf.l natur, quod sint in Deo quatuor ros. Si i-aier. autem spiratio activa realiter distingueretur a paternitate et liliatione, tunc deberent dari in divinis quatuor res, nimirum, tres relationes personales, et ipsa spiratio activa, quæ ab omnibus il'is realiter distingueretur.

Nec obesi, quo i respondet Durandus. Erra- nimirum, in eo Concilio solum damnari qualernitatem rerum contra Abbatem Joa- n chim. quæ coalescat ex essentia, et Iribus personis, vel ex qualuor personis. Nam

Erra-

n

ΠΑΙΤ- contra hoc est, tam, quod ideo Condiam
μυρίο. donavit sententiam Abbatis Joachim. quia
absolute asserebat, osse in Deo quaterni-
talem rei : cum tamen fides non admittat
in Deo pnedictam quaiernitatem, sed so-
lum Trinitatem : et omnis numerus realis,
qui tantummodo potest admitti in perso-
nis el relationibus, debet ad ternarium
reduci.

Tum etiam. Quia si semel in divinis ad-
mittitur prædicta quatenitaa relationum,
oportet, ut incidatur in quatemitaton per-
sonarum : siquidem spiratio activa si dis-
tingueretur realiter a paternitate et tilia-
lione, esset relatio per se subsistens per
propriam subsistentiam distinctam a sub-
sistentia divinæ essontia et aliarum rela-
tionum personalium, et per consequens ha-
beret subsistentiam incommunicab lom
aliis relationibus. Sicut quia paternitas et
filiatio subsistunt per propriam subsisten-
tiam relativam realiter distinctam, prop-
terca subsistunt incommanicabitiiier. Cum-
que ad rationem personalitatis satis sit
subsistentia incommunicabilis, non posset
non spiratio activa constituere personam :
et ita necessario incideretur in quatemita-
tem personaram; ut innuit D. Thomas in-
fra quæst. 30 art. 2, dum inquit, quod
p'ures persona? in divinis sunt plures rela-
tiones subsistentes, ab invicem realiter dis-
Linctæ.

“7. Eamdem etiam assertionem quoad pne-
toni. (ljclarn panem tuetur D. Thomas infra
quæst. .1ᵛ art. 1 ad 1 ubi sic ait : *Sic igitur
communis spiratio est idem cum persona
Patris, el cum persona Filii. Non quod sit.
una persona per st subsistens, sed sicut una
essentia est in duabus personis, ita el una
proprietas, ul supra dictum est.* Quod etiam
docuit quæst. 30 art. 2. Unde pariem hanc
«Sdmi an'P^ciuntur Capreolus in 1 (list. 13
CajrU- quæst. 1 art. 2. Ægidius in 1 dist. 27
Dinnei tjuîèsi. 1 art. 1, Ca etanus infra quæst. 32
Turns." art. 2 § *Circa prædicta*; ci ibi Torres, Ban-
Suatci. Illex ibidem art. 3 dubil. 2 ; Suarez 1 b. 5 de
Trinitate cap. 5 dicens, esse communem
Vincei, omnium Thomisiarum ; Vazquez in hac 1
part. disp. 137 cap. 2. et al i quamplures.

El sim.liter quoad secundum partem, ni-
mirum, spirationem activam esse d slinct-
tam virtualiter a paternitate et lilial one.

D.Thora est expressa D. Thomæ infra quæst. 32
art. 2 jam citato, ubi fatciur, paternitatem
v. g. et spirationem es.-e duas relationes :
quia correspondent duabus relationibus
distiLCtæ speciei, scilicet, filiationi et pro-

cessioni. ('unique non sint dual realiter
distinct i», ut ex eodem Angelico Doctore
diximus', oportet, ut sint distinct© virtua-
liter, ut ita. modo sibi debito, possint cor-
respondere Lliatiuni et processioni. Unda
a.-sertionein nostram quoad hanc etiam
partem amplectuntur omnes Doclores pro
priori parte adducti.

Ratio autem potissima et fundamentalis
hujus assertionis quoad priorem partem
desumitur ex illis, quæ disp. 5 a num. 26
usque ad numerum 3G adduximus ad pro-
banduin, relationes divinas non distingui
realiter, aut ex natura rei, et secluso intel- fr«la
lectu ab essentia Dei. Nam omnia illa
æque probant, spirationem activam non Wu
distingui actu, et secluso intellectu a pa-
lern.t.r.e et filiatione, sed ad suminum vir- j
tualiter. ut ea intuenti constabit. Et ideo 1
ex his, qua· ibidem diximus, et ex eis, quæ |
D. Thomas loco citato ex quæst. 40 docet, ox·-
potest sequens iat o ad hanc brevem for- 3
mam redacta formari. Quoniam Deus est 9
summe .-implex : ergo repugnat iu eo ali-
qua realis compositio : ergo etiam repugna-
bit in l*atre æterno v. g. esse furmaliter
paternitatem et spirationem activam, tan-
quam duas relationes realiter, aut secluso
intellectu distinctas. Patet consequentia.
Quia tunc esset in illo realis compositio
coalescens cx Patro, ut habento spirationem
illam, et ex sp ratione ipsa habita a Patre.
Sicut, quia in creaturis esse album coales-
cit hoc modo ex albedine, et ex subjecto,
tanquam ex duabus rebus realiter distine-
lis, propterea est in eis realis compositio
proportionali prædicia distinctioni. Et si-
militer, quia in creaturis modus, et id,
cujus est modus, distinguuntur modaliter,
aut ex natura rei, idcirco invenitur ibidem
compositio modalis, aut ex natura rei. et
secluso intellectu. Videantur omnino illa,
qua· loco ciitato diximus.

Confirmatur ex communi illo Theologo- C.^
ruin axiomate, nempe, quod in dicinis " ^1
omnia sunt idem, ubi non oboial relationis
(i)iposdio. Nam ex hoc optime deducitur,
spirationem activam non distingui realiter
aut secluso intellectu a paternitate el lilia J
lione; quamvis distinguatur realiterabspi-
ratione passiva, seu a pruces?ione : siqui- 9
dem opponiturrealiterpnud ctæprocessioni,
seu spirationi passivæ, non vero paternitati,
aut filiationi.

Il.it o vero ejusdem assertionis qaoad A I
secundam jartem , nempe. spirationem i
d stingui virtual ler a paternitate et filia- k» 1
lione*

DISP. VIII, DUB, UL

tionem, desumitur ex eodem Angelico Doctore loco citato ex quæst. 32 quæ potest sub hac fornici proponi. Quoniam relatio* ,h'\$ correspondentes diversis relationibus realibus non possunt non distingui virtualiter; quamvis non distinguantur realiter ex defectu oppositionis ad Invicem : sed paternitas v. g. et spiratio activa sunt huiusmodi : ergo licet non distinguantur realiter ex defectu oppositionis, distinguuntur tamen viratahier.

Consequentia videtur legitima. Minor vero est perspicua. Siquidem paternitas correspondit filiationi, ut terminus illius; spiratio vero activa habet correspondentem processioni, seu spirationi passivæ, tanquam terminus ab ea inspectus; quamvis inter paternitatem et spirationem activam non sit hic respectus et oppositio. Major autem etiam constat. Quoniam relationem realiter distinctam petunt terminos formales, saltem virtualiter distinctos : sicut potentia, aut actus realiter distincti exigunt, proportionem tamen servata, objecta saltem virtualiter distincta in ratione objectorum : sed relationes correspondentis aliis relationibus realiter distinctis comparantur cum eis per modum terminorum formalium : ergo debebunt ex hoc capite virtualiter distingui, licet in divinis ex defectu oppositionis ad invicem (quæ sola ibidem causal distinctionem actualem secluso intellectu' debeat prædicta distinctio solum esse virtualis. non vero actualis et secluso intellectu.

Confirmatur ratione desumpta ex eodem Angelico Doctore loco citato. Quoniam ratio specifica relationis consistit in hoc, quod est, ad aliud se habere : ergo impossibile erit duabus relationibus totalibus distinctis secundum speciem, quales sunt filiatio et processio, respondere ex parte Patris unam relationem secundum speciem : ac proinde relationes eis correspondentes, nimirum paternitas et spiratio activa erunt specie, et per consequens virtualiter distinctæ.

Ex quo fit. nihil obesse, si objicias, ex hac ratione etiam sequi, dari inter istas relationes aliquod genus distinctionis ex natura rei, et secluso intellectu. Tum, quia in creatoribus relationes correspondentes aliis relationibus realibus realiter inter se distinctis distinguuntur etiam realiter inter «e: licet non habeant ad invicem realem oppositionem. Tum etiam, quia spiratio et paternitas sunt specie, aut quasi specio

totali distincto», et exigunt fundamenta totalia, et a Imquata, necnon et terminos totales similiter adæquatos, hoc ipso quod respondeant diversis relationibus realiter distinctis : ergo non solum virtualiter, sed etiam actualiter. et secluso intellectu ab invicem distinguuntur. Quoniam relationes, quæ distinguuntur totaliter, et specificè, et habent fundamenta totalia et adæquata, debent realiter inter se distingui, ut constat inductive in relationibus creatis.

Respondetur enim frater dictis negando antecedens. Et ad primum probationem dicendum est. esse disparem rationem inter relationes creatas et increatas. Nam illæ possunt ad invicem distingui, vel ratione oppositionis vel limitationis. Et ita relationes correspondentes duabus relationibus realiter distinctis possunt in creaturis realiter etiam distingui ratione limitationis, licet non ratione oppositionis; secus vero in divinis, ubi non patet aditus reali distinctioni ortæ ex limitatione, sed solum ex reali oppositione. Per quod etiam ad secundam probationem constat. Quoniam etsi in creaturis ratione suæ limitationis soleant ea. quæ totaliter et specificè distinguuntur, distingui etiam ex natura rei, ex eo quod sunt formalitates completæ, vel constat in actione et passione : nihilominus in divinis, propter infinitatem, et summam simplicitatem ibidem repertam*, hoc non sufficit; sed solum, ut nunc dicebamus, inter ea tantummodo est distinctio actualis secluso intellectu, inter quæ est oppositio.

§ n.

Opposita sententia, duo ejus fundamenta, et responsio ad illa.

Oppositam tamen sententiam docuit Scotus quodlibeto 5 art. 2 quatenus asserit, spirationem activam distingui a paternitate, et filiatione actu a parte rei; non quidem distinctione rei a re, sed distinctione ex natura rei. Necnon et alii, quos refert Durandus in 1 dist. 13 quæst. 2 a 14, qui absolute concedebant, relationes has distingui inter se realiter. Et quia idem Durandus pluribus argumentis eam confirmat, et dissolvit omnia, quæ contra ipsam objiciuntur, videtur eam sequi. Pro qua etiam refertur Gabriel dist. 28 quaest. 1 art. 3. probatur Potesque hæc sententia probari primo testimonio D. Thomæ quæst. 32 nuper D. Thon.

r.i.
Enn4.i-
bo.

xr.

g s.

tfo, '

Cahrir|

prbtwr

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

elata art. 3 in solutione al 3, ubi S. Doctor inquit, paternitatem et spirationem activam non posse ad invicem praedicati, ita ut dicamus, paternitatem esse spirationem, vel spirationem esse paternitatem. Si autem paternitas et spiratio non distinguantur, nisi tantum virtualiter, non eyset cur hæc pnedicatio non esset admit-tenda. Sicut quia essentia, et relatio in divinis, aut sapientia et justitia tantum distnguuntur virtualiter, propterea absolute et simpliciter potest, et debet concedi, quod essentia est relatio et sapientia est justitia.

Confirmatur. Quia ut I). Thomas loco citato explicaret, cur hæc propositio, *Pat- d .t ik i q . Smilas est spiratio*, non sit concedenda, sic ait : *Sicut etiam non dicimus, quod attributum potenti? sit attributum scienti?; licet dicamus, quod scientia sil potentia*. Ergo eadem ratione, quamvis negaretur hæc propositio, *Notio paternitatis est notio spirationis* : nihilominus esset concedenda hæc : *Paternitas est spiratio activa, si* semel paternitas, el spiratio activa solum distinguuntur virtu v liter. Palet consequentia. Quia idcirco D. Thomas negat priorem illam propositionem*, scilicet, *Attributum potenti? est attributum scienti?* quia ly *attributum* significat aliquid rationis, et secundum hoc scientia et »o- tentia distinguuntur. Et contra vero, ideo concedit hanc propositionem, *Scindia est potentia*, quia in ea solum significatur identitas realis inter utramque : ergo cum notio dicat aliquid rationis, consequens erit, ut propter eamdem rationem sit neganda hæc propositio : *Notio paternitatis est notio spirationis*, e converso vero ista sit concedenda, *Paternitas est spiratio* ; quia in ea solum significatur realis identitas inter utramque.

Respondent aliqui ex Junioribus, Angelicum Doctorem agere in articulo citato de divinis relationibus, nt sunt notiones, et quatenus significantur ut tales : et propterea sensum illius in prædicta solutione ad secundum tantum esse, quod notio paternitatis non est notio spirationis, non vero quod ipsa paternitatis non sit spiratio activa. Quoniam ad hoc satis est realis ideniificalio inter utramque relationem.

Cæterum hæc explicatio testimonii D. Thumu» licet sit probabilis, nihilominus videtur magis consonum do trinæ ipsius, quod prædicta» relationes non possunt in abstracto significat© de se invicem prædicari. Nam licet Angelicus Ductor in præ-

dicta quæst. ngat do divinis notionibus : attamen ad probandum, non esse in Dya quinque notiones, ohjicit contra se» quod très ex illis, nempe paternitas, filiatio et spiratio activa : .lut *differunt rc, nul non? Si differunt rc, sequitur, quod persona Pa- ins sil composita rx pluribus rebus. Si ou- lem differunt ratione lanium, sequitur, quod una "arum possit de alia pr?dicari : ul dicamus. quod sicut bnnttas diiua est cjut sopientia propter indifferentiam rei, ila communis spiratio sil paternitas ; quod non conceditur. fffUur non sunt quinque, notiones*. Constat autem, objectionem hanc potius procedere de paternitate et spiratione» proulpropriis nominibus prim© intentionis significantur» quam prout nominibus notionum, sive secundæ intentionis denotantur,

Et propterea idem Angelicus Doctor in solutione al hoc argumentum sutis videtur significare, se loqui de paternitate v. g. ct spiratione secundum se, sive ul istis nominibus prim© intentionis, nempe paternitatis et filiationis significantur. Et ita sic a t : *Jd tertium dicendum, quod cum sola oppositio relativa faciat pluralitatem reatem in divinis, plures proprietates unius person?, cum non opponantur ad invicem relative, non differunt realiter. Nec tamen de se invicem prxdicantur : quia significantur ul divers? rationes personarum^ Sicut etiam non dicimus, quod attributum potenti? sil attributum scienti?, licet dicamus, quod scientia sil potentia*. In quibus verbis, ut constat, loquitur S. Doctor de his proprietatibus secundum se, et ut prædiclis nominibus primæ intentionis denotantur; non vero ut præcise sunt notiones, sive quatenus significantur nominibus secundæ intentionis. Nec obest exemplum ibidem adductum de scientia et potentia» quatenus significantur nominibus attributorum, ul ex staiim dicendis patebit.

Quare ad argumentum aliter respondetur juxta solutionem modo relatam ex Angelico Præceptore. Quoniam licet distinctio victualis non impediat, quominus ea, quæ blent licanlur, possint in abstracto de se invicem præ licari : hoc tamen limitandum est, dummodo vel ratione alicujus adjuncti, vel ratione modi significandi terminorum non denotetur, terminos illius sumi in sensu formali, non vero in solo sensu idenlico. Nam tunc sola distinctio victualis inter extrema satis est ad hoc. ul propositio illa sil falsa. Quoniam denotatur, non to- lura

o3.
Ptinu
exposi-

lmontol*

rum
h.Ttom.

Secondj
ct, verior
ioierpre-
ta'io.

Ancel.
Doctor.

«1.
Tei
r,~.

Ium in sensu identico, sed etiam in sensu formalissimo. (I absque distinctione virtual» unum extremum esso aliud. Quod tamen. ul constat, cum distinctione virtuali inter utrumque cohærere non potest. Undo, cum hæc propositio, *Attributum potentia* al attributum scienti**, reddat sensum formalem, el non solum identicuui ratione illius adjuncti, nempe, *attributum* : idcirco a8. Ductore, el communitor a Theologis negatur, sicut et hæc conceditur : *Potentia tieicsl scientia illius* : quia nec ratione alicujus ad liti, nequo ex aliquo alio capite denotatur, extrema sumi in sensu formalissimo, sed solum in identico.

Cæterum, quia hæc propositio, *Paternitus al spiratio activa*, habet ex vi modi significandi terminorum reddere sensum formalissimum : ac proinde denotare, quod ratio formalissima paternitatis, quatenus præcise habet respicere filium, est ratio formalissima spirationis activæ, quatenus præcise est respectus realis ad Spiritum Sanctum : ideo talis propositio non est absolute concedenda. Sicut propter hanc rationem docet Angelicus Doctor, eam non debere concedi, dum loquens de his relationibus, dixit : *Nec tamen de se invicem pr*dicantur : quia significantur ul divers* rationes personarum*

& Ratio autem, propter quam relationes istæ sumuntur in sensu formalissimo, et per consequens quatenus una virtualiter distinguitur ab alia, non vero scientia et potentia, traditur a Cajetano. Nam relationes hoc habent speciale ex vi sua, quod determinate, expresse, et vi modi significandi significant respectum ad terminum. Et ideo, quando una ndatio in abstracto prædicatur de alia, denotatur ex vi modi significandi extremorum, unamquamque earum, ut respicit proprium, terminum, esse alteram : atque adeo propositio accipitur in sensu formali, et innuitur, quod una earum, ut distincta virtualiter ab alia, respicit proprium terminum alterius : quod ijuidom, ut constat, est falsum.

Cæterum scientia et potentia Dei licet bi-j nominibus significatu; distinguantur virtualiter in actu exercito : non tamen tt vi modi s gnilicandi horum terminorum denotantur determinate et expresse, ut vrtualiterdistinctæ. Et ita ad significandam distinctionem rationis, aut distinctionem virtulem versantem inter illas, utimur aliis nominibus id cx vi modi significandi exprimentibus, ut si dicamus, quod

attributum scientiæ est attributum potentia: vel quod scientia, quatenus præcise est ratio sciendi, habet rationem potentia?. Et propterea negatur hæc propositio, *Attribulum scienlix est attributum, potentis* ; et conceditur ista, *Scientia est potentia*: quia licet cx parte rei significatæ virtualiter distinguantur (intellige, juxta probabilem opinionem mullorum : quod quidem satis fuit Angelico Præcepfori, et nobis ad hoc in exemplum adducendum) nihilo minus ex vi modi significandi, non significantur expresse et determinate, quatenus sic distinguuntur.

Per quod ad confirmationem satis patet. Unde D. Thomas non adduxit illud exemplum, ut denotaret, paternitatem v. g. et spirationem sumi sub nominibus notionum ; sed ut significaret, quod sicut illa propositio, *Attributum scientia est attributum potenti**, re Idit sensum formalissimum ratione termini adjuncti, nempe, *attributum* : ita etiam ista, *Paternitas esi spiratio activo*, reddit prædictum sensum : non quidem ratione alicu.us termini superadditi, sed ratione modi significandi horum extremorum ; licet utrubique sit realis i lentitas inter extrema utriusque propositionis. Quare, sit paternius, et spiratio activa prædicarentur ad invicem adjuncto aliquo termino restringente propositionem, ad hoc ut non sumeretur in sensu formali, sed in identico, tunc optime posset admitti prædicta prædicatio, ut si deatur, quod *Paternitas est res, qux csl spiratio activa*.

Addo, quod licet aliqua identdicentur, si tamen virtualiter distinguantur, sufficit hæc virtualis distinctio ad hoc, ut non possint in abstracto de se invicem prædicari, quando ex tali prædicatione sequitur, aut denotatur confusio terminorum, qui per so inspiciuntur a prædiclis formis in abstracto sumptis, et prædicta confusio nequit absque inconvenienti admitti ; secus vçro, quando absque inconvenienti potest talis confusio, aut quasi confusio concedi. Et propterea, licet in divinis identificentur intellectus, ct voluntas, nihilominus hæc non potest concedi, *Paler voluntate generat Filium*, et similiter nec ista, *Pater intellect lu spirat Spiritum Sanctum*>; quia hinc s6queretur confusio terminorum harum processionum : el per consequens, quod filius esset Spiritus Sanctus, et quod Spiritus Sanctus esset filius.

Unde, quia ex hoc quod scientia v.g. sit potentia Dei, non sequitur confusio objecto-

C<l
Solotto
rontir-
rnatio-
nis.

Aliter
occurri-
tur.

rum formalium scienti® el potentia?, quæ sit rejicienda : siquidem objectum formalo utriusque est divina essentia, quatenus est ratio sciendi et faciendi creaturas, ita ut divina essentia solum ratione distinguatur in ratione objecti : idcirco nihil obest, quod concedatur prædicta propositio. Cum tamen obsit admittere istam, nempe, *Paternitas est spiratio* : quia sequeretur confusio terminorum formalium et totalium, qui per se inspiciuntur a paternitate et spiratione, nempe confusio filiationis et processioneis per se inspecturum ab spiratione e: paternitate.

Secundo probari potest eadem sententia, Quoniam relationes producentis et producti debent esso realiter distinctæ, ut constat in paternitate et filiatione : sed filiatio est re'atio producti ad suum producentem, spiratio vero est relatio producentis ad suum pro lucium, nempe ad Spiritum Sanctum : ergo prædictæ relationes realiter distinguuntur.

Respondetur, quod etsi relationes producentis et producti respectu eorundem ox tremorum debeant esse realiter distinctæ, ut patet in paternitate et filiatione : altamen relationes producentis et proludi respectu diversorum possunt inter se identificati, dummodo sit inter eas virtualis distinctio, ut in pratenti contingit, ubi filius dicitur productus respectu patris, et prodocens respectu Spiritus Sancti : ideoque potest per unicam relationem realiter, multiplicem tamen virtualiler, respicere Patrem ut producentem ipsum, et Spiritum Sanctum tanquam terminum productum ab ipso.

I. § III-

Alia duo argumenta cum suis solutionibus.

Tertio suaderi potest eadem sententia, Nam sicut so habet paternitas ad liliationem, ita spiratio ad processioneem . siquidem utrobique est distinctio realis, et oppositio relativa : ergo a permutata proportionem, sic se habebit paternitas ad spirationem activam, sicut filiatio ad processioneem : ergo cum filiatio et processio distinguantur realiter, etiam paternitas et spiratio realiter distinguuntur. Hæc secunda consequentia cum antecedenti videtur constare. Prima vero probatur. Quia argumentum a permutata proportionem est legitimum, ut si dicas. Sicut *se habent ocio ad*

quatuor. ila scr ad duodecim : ergo sicut se habent octo ad duodecim, ila qualuor ad sex : et propterea non magis superatur, servata proportionem, numerus octonarius a duodenario, quam quaternarius a senario..

Respondetur, quod etsi demus, argumentum a permutata proportionem valere in quantitatibus; non tamen semper est legitimum in aliis robus. El propterea hic discursus similis forma» non est admittendus, *Sicut se Imbel Paler ad Filium, ita spirator ad Spiritum Sanctum : ergo a permutata. proportionem, sic se habebit Pater ad spiratorem, sicut Filius ad Spiritum Sanctum : ergo cum Filius, ct Spiritus Sanctus dislinguantur realiter tanquam dux person#, etiam Pater, et spirator distinguuntur realiter ul dux personx.*

Quarto Quoniam paternitas v. g. et spiratio activa sunt duæ relationes reales, ut constat ex dictis dubio præcedenli : ergo etiam erunt duæ res : ergo distinguuntur realiter, sive secluso intellectu. Hæc ultima consequentia videtur patere ex priori. Nam duæ res non possunt non realiter, sive secluso intellectu distingui. Prior vero ex antecedenti. Quoniam multiplicato inferiori non potest non multiplicari superius : sicui multiplicato homine, debet necessario multiplicari animal : sed relatio realis est qird inferius ad rem in divinis : ergo si relatio realis multiplicatur in paternitate et spirationem, ita ut smt duæ relationes reales, debebit etiam in eisdem multiplicari res. ita ut sint duæ res.

Confirmatur. Nam si paternitas v. g. et spiratio activa non essent duæ res, sed unica et eadem, tunc vel essent unica et eadem res absoluta tantummodo, vel unica et eadem res relativa? Non quidem primum. Quia ex hoc non haberetur, non distingui inter se realiter : sicut id non habetur ex eo, quod paternilas et filiatio sint tantummodo unica et eadem res absoluta, nempe essentia divina, rationem identifier-tionis cum illa. Secundum autem dici noquit, ne paternitas et spiratio sint tantum unica relatio realis, non vero duæ reales relationes : siquidem idem prorsus videtur esse, quod aliqua sint una tantum res relativa realis. non vero duæ, et quod sint unica tantum relatio realis, non vero duæ

Confirmatur secundo. Quoniam hoc ipso, quod spiratio et paternitas sint do® 2 relationes reales, oportet, ul sit ibidem €” dualitas realis in rationem relationum realium :

lium : ergo etiam oportebit, inveniri realeni numerum binarium, et per consequens dislicciionem secluso intellectu inter easdem relationes : quandoquidem realis numerus binarius exigit distinctionem et multiplicatatem secluso intellectu.

Respondetur concedendo antecedens, si ly *reales* cadat, ut dubio pnrce donli num. 3\ diximus, supra ly *relationes*. non vero supra ly *dux* ; ita ul denotetur, tantummodo relationes illas, quæ dicuntur duæ, sive sint duæ realiter fonnaliter, et secluso intellectu, sive tantum virtualiter, habere ex natura rei, et secluso intellectu veram rationem relationis realis : et quod, licet secundum ea, quæ in recto et intrinsece important, non sini realiter actualiler duæ, sunt tamen ex parte connota»orui, seu terminorum, quos respiciunt, duæ realiter et actualiler, id est, respiciunt duos terminos hoc modo distinctos.

Et deinde neganda est utraque consequentia. Et ad probationem prioris, ex qua pendet probatio posterioris, dicendum est, qoad multiplicato inferiori secundum eam rationem, secundum quam est inferius directe respectu superioris, debet etiam multiplicari superius, ut in exemplo ibidem allato constat; secus vero, quando non multiplicatur inferius secundum eam rationem, secnduro quam continetur directe sub superiori, sed secundum connotata extrinseca, ut inpræsentia contingit.

Ratio autem, ob quam s:c in præsenli contingere dicimus, est. Nam spiratio et palemites non sunt duæ relationes reales, ila ul sil ibidem realis actualis multiplicatio secundum ea, quæ intrinsece et in recto dicunt secundum quam ralmnem continentur directe sub suo superiori in eisdem incluso, nempe sub re, sive realitate drvina), sed solam multiplicantur realiter actualiler quoad connotala, sive, terminos per se inspectos : ex eo quo i, licet ipsæ sint virtualiler tantum duæ quoad intrinseca, et in recto adducta, et propterea ratio rei divinæ, ot est superior directe ad ipsas, solum virtualiier multiplicatur in illis : nihilominus termini per se inspecti ab ipsis, quique comparantur per modum connotatorum respectu earumdem, sunt realiter actuality inter se distincti : ideoque prædictæ relationes dicuntur duæ relationes reales, tum, quia sunt duæ virtualiter : tum etiam (quod ad rem præscnlem magis facit quia respiciunt duos terminos realiter actualiler distinctus. Nam cum proprium sit relatio-

Sabnant. Curs. theolog., tom. III.

num, u. distinguuntur ah aliis rebus, quod totum suum me sit ad aliud, id est, ad terminum : idcirco distinctio realis terminorum quodammodo refunditur in ipsas; non quidem quia quoad intrinseca maneant realiter, et intrinsece distinctæ, sed quia propter rationem datam denominantur absolute, licet extrinseco tantum dis'inctæ, ratione realis distinctionis lorminorum.

Ad primam confirmationem eligenda est prior pars illius dilemmatis, ac proinde dicendum erit, paternitatem et spirationem esre unicam tantummodo rem relativam, cum multiplicitate tamen virtuali. Hinc tamen non sequitur, non esso dicendas duas relationes reales dualitate virtuali quoad intrinseca : sicut hinc non sequitur, non esse duas virtualiter res relativas.

Nec etiam colligitur, non esse dicendas absolute duas relationes reales, licet non sint nuncupandæ absolute duæ res relativæ. Et ratio disparitatis est. Quoniam etsi res relativa et relatio realis sint idem ex parte rei significatæ ; non tamen ex parte modi significandi. Nam res relativa denotat relationem, non quidem ila, ut ex parte modi significandi significet ipsam, prout expresse dicit *ad*; sed ut habet se per modum rei, et ad instar aliarum rerum, non exprimendo illud potissimum, per quod relatio præeipue differt ab aliis rebus, nempe esse *ad*. Cæierum relatio, ut hoc nomine significata, exprimit ex parte modi significandi *esse ad* : et propterea relatio, ut explicatur per hoc nomen *res rdaliva*. exigit ad sui realem multiplicationem, quod multiplicetur ad instar aliarum rerum. Nam ex parte modi significan ti denotatur per modum rei ; et per consequens denotatur plurahtas quoad intrinseca, hoc ipso quod dicatur absolute et simpliciter, quod aliquæ relationes sint plures relativæ : et non est satis ad hanc locutionem, quod præcise ex parte terminorum sil realis distinctio et pluralitas : siquidem, ut dicebamus, relatio quatenus sic significata, significatur ex parte modi significandi quasi in ordine ad se, quatenus non exprimitur. ex parte prædicti modi potissimum munus illius, nempe esse *ad*. Sicut propter oppositam rationem, sufficit ad hoc, ut ipsamet, ut significatur nomine re'ationis, modo dicto realiter deno'minetur absolute et simpliciter multiplicata, quod termini formales sint realiter distincti.

Ad secundam confirmationem palet ex dictis, quomodo ad hoc ut verilieetur, spira-

72.
Ad
i n team
eo aûr-
malio-
nem.

Ad
SCCJC-
dira
eonfir-
mitio-
nco.

tionem acūvam et paterniiat ni es-c doas
relationes reales satis sit, quod aim inter
se virtualiter distincte, el quod termini
formales earum sint realiter diversi. Nam
eo ipso quoad intrinseca constituunt nume-
rum virtualetn, et loquendo de eisdem in-

trinsocis, dicuntur dum relationes reales
mOdo dubio pnededonli num. 31 explicato,
et quoftd extrinseca, et ratione illorum <h>.
nominantur realiter distincta', et eodem
modo constituunt numerum realem actua-
lem.

Dc personis divinis.

PROOEMIUM

Præmũûr autem his, qwr dc processionibus cl relationibus praecognoscenda videbantur,
necessarium csl aggredi de personis :

Kt primo secundum consideration» m absolutam; ct deinde secundum comparativam con-
siderationem. Oportet autem absolute de personis, primo quidem in communi considerare;
deinde de singulis personis.

Ad communem autem considerationem personarum quatuor perlinere videntur : Primo
quidem, significatio hujus nominis persona; secundo vero⁹ numerus personarum; tertio, ea
quai consequuntur numerum personarum, vel ei opponuntur, ut diversitas, cl similitudo,
et hujusmodi; quarto vero, ea quae pertinent ad notitiam personarum.

v'

ARTICULUS I.

De dit,fiBilitine penoxT,

3q. * Ad brimera Me proceditor. Videtur, quod iocomprtens
art. 3 sit diitlaiho persoa*. quam Boetics · assignai iα hb. de
cor. el 1 duabus naturis, qa* lain csl Pcrsoia csl rationalis oo-
dist. turæ indnidsa sob^Uotb. 5uHaej enio singulare difBui-
tri. I cl lor. Sed persooa 5»gmfirat quuMam Mngabre. Ergo per-
pot. q.i) sona Inconvenienter diffinitur.
art 9 η 2. Præterra, ssbstiatu (prrat poniñnr in diffinitione
deunion. per>onæ)aii sumitur pro substantia pusas, ut pro sob-
art. 1. ftanlia secanda. Si pro substantia pr«ir.a. superfifie additur
♦ Tertia White : quia snbsUotia prinu et substantia individua.
pagina Si tero Stol pro substantia secinda, ũUo additor, et est
a prin- oppebitio in adjecto ; tam secunda? substantia- dicuntor
cipio li- genera, vel species. Ergo diffinitio est male issignaU.
bri. 3. Pnelerea, nomen intentionis mai debet potu in diffi-
nhiune rei. N«»u enim es*ct bona assignabo, si quis dice-
ret, homo «t rpeeie* animali-. Homo enim est nomen
rei. ct species est numen intentionis. Cnm igitur per-oin
sit nomen rei,s^mûrat mini substantia i iiaimdam ratio-
nali* tuturæ. Ergo inconvenienter Individaum ;qao<l est
nomen intentionis) ia ejus ilidiuiDone ponitur.
·l· Prælcrcā, natura est principium notas, et qaieli> in
eojn 'l'nJ^· per^e. ct non aeridens. ut dialnr in
• Lib. 2 - Physicorum -. Sol per^na est in rebus immobtiiba<.
Physic. sicut in Deo ct iu Angeli». Non crzo in diffinitione per-
cor. sona) debuit poni natura. xd mazis c&eutix
text. 3 5. Pnrtircj. anima «parala <sl rationalis uataræ indi-
tom. 2. vidua substantia : noti autem est personi. 1acoarcalcu-
ler ergo persona sic diffinitur.

Respondeo dicendum, quod licet universale, ct parti-
colare inveniantur in amnibus generibus : tamni speciali
quodam modo individuum invenitur in genere substanti>.
Substant i cutm individuaatar per se ipsa n ; sed acrkjkn-
lia Uhlnduantur per subjectum, quod c*t salKlanlia. Di-
citur enim teri albedo, in nuantu u est in lior subjecto.
Unde diam e<m'lenicater individua «nb-tantu* Inbeni ali-
quod speciale u imeu pro aliis ; dicuntur enim bh*.»sia-
scs.vel primæ «nMtnitiæ. Saladbnr quodam sodaliori
et perfectiori modo invenitur particulare, el individuū

in substantiis rationalibus, quæ Labent dominium s>i
aetas el non solum agantur sicut alia, sed per se aguat.
Actiones nutem in Mogubribus sunt : et ideo etiam leter
celeras sabstanlus vUam qaoitdam spccnle nomen ta-
bent singularia rationalis naturæ : et boc nomen est per-

Et ideo iu prz-dicu diffinitione * person.T pounor «
û 7in;·a ir.ihîH a, in qu.i ium Mgiilicil singulare il
genere substanti» ; additur autem, rationalis nator*.*?
I lûu s;·r· al Mos : »re iu rmonalibus substaidji*.

Ad pntnnm ergd dicendam, quod licet boc sigulx^c.
vel itlai diffiniri non possit; Uruen id. quod pertinet ;d
cos. cuncti ntioMffl singitaflMlis, diffiniri potest^ et sic
Philosophai · diffinit substantiam primam. Et hoc modo
diffinit Rodius personant.

Ad sewndnm dicendum, quod secundam quosah-n <eb-
sUatia iu diffiuiInme personæ ponitur pro snteuofa prim,
qua· est hypostasis : neqoe tamen superflue additur udi-
vidua, quia nomine Innostasls, vel suhstanti» prim* n-
clodiur ratio universalis, et fortis. Nou enim dicimM,
quod humo cotDoxnnis sit hposhsis : neque etiam umuw.
ruru Mt pars. Seri per hoc. quod addilar, individui», «-
dudilur a perbona ratio stsauiptibilis : huma» eniot u-
t na iu Curisio umi est persona, quia est assamplai
digniori, scilicet a Verbo Dei. Sol melin-» rfirendoa csl,
quod substantia accipitur communiter, prout dividitorper
primani ct secundani : ct per hoc, quod additur, lidhi-
diu. trahitur ad standum pro substantia prima.

Ad k-rlium dieruduni, quod quia substantiale* diffrni-
tix-nnn siwt nob.* nota-, iri etiam ooniinaur non sini,
oportrl interdum uti differentiis areidentalibus loca sub-
stantialium, puta, ii quis diceret ; ignis esi corpus siapleī,
calidum et sicruu. Accidentia enim propria suo! effectis
fornnr im substantialium, et manifestans eas. Et tiintliler
nomina intentionum popani aerini ac diffiniendam res,
secundam quod a cipianior pro aliquibus miminibic re-
rum. qu.» non 'ini p-)»iia. Ei sie lme nomen IMivHπ<α
ponitur in diffinitione persono? at designandum modie
»ul>M*ten li. q n cnmprbl -ub*lantiis pirtirubribM.

Ad quartum dtecAnum, quod secundum Phitowphira ii
5 Meupbisinv · nomen naturæ primo ispOMiuaest >1 * LM
signillraudiia icncratioccm > nentium, quæ dicitar>tivi- W h
ta-. Et q»jia hujusmodi generatio est a principio intria- tou.3
«CÜ,

MfO.Cxtcnium e-i line nomen ad significundinn nrinripinrn ictre'cc-4M cnjuīfunique molu<. El sir diffinitur natura •U. 2 iī i l'ôpimum -, Et quia linjUMiitidj piinripiui.i rvt Hhc. Cxualc vrl mate trie, communiter bm materia quam rtJ fctui «lic4«r natura. El quia |n *t* formam comptctUr cs-m.9. iftīiia eniu«cnju*que »ci. communiter (-yrnti.i αηiακŪ-ii'c:c rei lquaii signhlatr ej«H dillltiilio vora ur natura. ;tric accipitor hic natata Unde Bm this ♦ In nnlem libro ūxl> 4k'H,quod natura eit uuumqumlqur informans specifica Oerralla. Sprdfica enim diffcrrnlh est. qu.n comp'd diluilfoncu. et »uinilur a uropri i forma rei. Et ideo eoo-irtiwlias foil,qaod in difonitfyno personal, qua· est rin ·ēλ i 1 **W** 9 epat *fibre ilicujas* generis determinati , uteretur nomino altera·, qoam essentia*, qu.v sumitur ab esse, quml est ctsnufciimntu.

A! qaiotuiu dicendum, quod anima est par* htftMitæ vfcirri. Et idco, licet sit separate, quia tamen retinet n̄a· ttna uuibilitalis. non potest did substantia individua, ^t e>Uiyposb«is, ve! substantia prima, sicut manus, nec {tjwnquc alia partium hominis. Et sic nou competit ei, tcqxe diffinitio personæ, neque nomen.

Conclusio : Persona recto difliniturn Boetio per fata, quod sit rationalis naturæ individua <ul»?lantia.

ARTICULUS II.

Ctna ffrwHŪ tit idem, qiod hypoilasit, subsistentia el etsenlia ?

-V.2l A4 y random sic proceditur Vidctar, quod persona sit t&i, qauJ hypostasis, subsisletiln, et essentia. Didī «id Bodī&s · in lib. de du.libus naturis, quod Gr.cci natiræ ntkmalls individua substantiam bypostestos uio- H1 ηῖκ lorjvcr uut. Sei bar etiam apnd nos sigoiflcac nomen *113 |<r>«xu?. Ergo persona omnino idem est, quod hypostasis.

2.Prætrcrj, sicut in divinis dicimus 1res personas, ita ia Ciiinis dicimus 1res subsistentias. Quod non βΑΙ, nisi yersw, tl subsistentia Idem significarent. Ergo idem si-pifcftt t-ersoua et subsistent a.

3.Praterci, Buetias dicit in Commentariis prædicamcu Lnetquod usia (quod est idem, quod essentia) significat wcpusjptm ex materia cl forma. Id autem, quod csl com-j-hitam ex materia ct forma, est individuum substantia·, pH et li||o>tasis et persona dicitur. Ergo omnia præ-ttaμ βιμ idem significare videntur.

It Sci eootra c?t. quod Boetius * dicit in lib. de duabus Ktsrj, qaod genera et species subsistunt tantam; indt-litaierft non subsistunt l-nlum, veram etiam subslant. /XX-- \$H jsubsislando dicuntursnbsistenliue,sicut a substando Htebitir, iclhyposl4«5. Cum igitcr esse hypostases, vd non conveniat generibus, vd spccicbus. hyposta-RMdpcrsigw non sunl idem, quod subsistentia?.

L Pirtetes, Bodies dicit in Coin pnediramciitorum, liyyosbsis dicitur materia; usiosis autem {jd est i&iitatia) dnilur forma. Sed neque forma, neque mate-m |v:»i dici persona. Ergo persona Uiflert α nra-dictis.

Rfeptalâ) dicendum, quod secundum Philosophum in S MtUphjMra* · substantia dicitur dupliciter. Uno modo Lola: sihlintij quiddiis rei, quam significat diffinitio, W'Man qeoJ dicimus, quod diffinitio signifie t substaii-U.) rei. Qjj » quidem substantiam Graici asi.im vocant, prf ra essentiam dicere possumus. Alio modo dicitur MbvUatia sibjeclum. vel Mippsnitmn, quod subsistit in (Mt saMUntir. Et hoc quidem communiter accipiendo Ku:nti point, ct nomine >igniflcanto intensionem, et sir fetftfMMosilam. Notuit Jtnr etiam tribus nominibus si-u i'aaübus rem, qu.v quidem sunt. res naturæ subsis-W:L>. byposteis, secundum triplicem considerationem sic dicta*. Secundum enim quod per se existit. rtr.a |n alio, vocatur subsistentia. Illa enim subsistere fitiw. qaa oon in alio, sed in se ex»*Inut. Secundum <iqsvt <up;>6iitur alicui naturæ communi, sic dicitor muta* ; mcbi hic homo est res nature bnrtanæ. Sr-«U<n icto qtod suppositae accidmlibus, dicitur htpiK-:><k,telMbvuntia. Quod nutem hæc tiia nomina *igni-tal cq iiasftjler in loto generi-siibsiatiitarnp, hor nomen jto^ttDrifat in generi rationalium substantiarum.

.Vi jrixrj erg<» ifcainluro. quod hypostasis aprd Græ-·' l : lisaifteti · l·. .linis habet, quod dgftlfirrl pdrtaqie i yiriilRUm *ub iinli.r; \$**d ex usrt loquendi taM. »- utur pro individuo rationalis natura*· ra-fiwwv-rxcrlrnba·.

A4 <<ηλ<l5«i diceodmu, quod sicut UOS dicimus in di-

vin > pluraliter tre* pit Oni-. et ire· «ubvisuntris t ih Gr» ·i dit uni tres byjM*ttl<es. Srd qui.i ootuln suh^Lsnlii·, quod secundum pruprirlatem signiffralionl· tt<p'i.i;Jrt hy. p«iyta*i, irqriivorator apud nos, cum qoajtfOqtfc ^ntuiicet rssentum, quandoque n;posterim :ncpo>it esse ftftthris occasio, roalnrrunt pro hypostasi transferre s- brisunthm, quam tubs antiam.

A»! tnl uwi dicendum, quod tūfénlfo npropk est id, qo>4 riffniflratur per diffinitionem. Diffinitio autem rom-pfcctilur principia speciet, non autem principia indiviua-lia. Unde in rebus compositis ex materia rt formi, fia significat, non s< lum formam, nec solam materiam, sed composJtdn ex materia ct forma communi, prout «dbi principia spedei. Sed coniporittm ex bac uarria, rt rx hir forma habet rationem hyposteris, rt person*. Anima cnirn, ct aro, et o* .«nni *ar* ratione horninis; sed li.ee anima, et hxc curo, et iīqe as sunt *de* ratione hujus homi-ni*. Et idro lnpo<tari* et persona addunt «npra rationem i*wnti c principii ladtvldtuib: neque sunt idem cum es-sentia in eotuposUis cx materia ct forma, ut supra dictoni c-t ', curo de simphritafe divina agerclnr.

Ad quartum dicendam, quod Boetius dicit, genera, el spec.es <obsistere, in quantum individuīs aliquibus compe-tit subsistere, ex co quod sunt sub generibus, c! speriebos in pr^diaunculo substantif· coo)prt*btmsis. Non qnod ipsa? sjiccies, vel pmeru subsistent, nisi secandum njuninneai Platonis, qui posuit, species rcraru sepuratim subridere a >iiiiga!anbus. Substare voro competit eisdem individuīs in urdine ad accidentia, quæ snnt præter ratb/netn genentm ct spedorum.

Ad quntum dicendum, quod individuum compositum ex materia ct forma habet, qnud substet acddmti, cx jjth-tirirtete materie. Unde et Boetius diri! in lib. 9 «te Trini-tate * : Forma simplex subjectum os«o eon potest Sci * Lib. 2 qjod tier se subsistat, habet cx proprietate sur form* : de Tri- qur non adrenit rei subsist-nti, sed thl esse actuale kα- teriæ, ut sic individuum subsistere possit. Propter hoc ergo hypostesiru allribuil materis*, rt osin<m. sive subrs-tniliani forma· : quia materia est principium substandi, et forari est principium subsis'enri.

Prima conclusio : Persona in natura ratio-nali signlllcat id, quod significatur per hæc tria nomina, subsistentia, res naturæ, et hy-postasis. sive substantia.

Secunda cūclusio ex priori deducta : Nu-men persona non significat idem, quod nomen essentia : sicut nec tria illa numina conclu-sion»? præcedenti adducta.

ARTICULUS III.

UluN none» perior. til ponendam ix dilixit?*

Ad tertiem <ie proceditur. Videtur, quod nomen personæ non bit ponendum in divinis. Dicit enim Dionysias in principio de divinis nominibus * : Unlvcr-alilvr non est audendum aliquid dicere, nec cogitare de supersubstantiali circulla divinitate, præter vα, uoλ divinitas nobis cx sanctis eloquiis sunl expressa. >cd nomen personæ non exprimitur nobis in sacra Scriptura novi, vd veteris Tes-t>mend. Ergo non rstnumine personæ ul- ndum in divinis. ·2. Pralcrrt, Boctios didi m lib. de duabus ustoris * : Nomen person.* videtur traductum cx bie icrsonis, qua* iu eoroaMiis, iragirdihqiie homines rtyræacntetant. Per-sona cnini date est a personando · quia concavitate ipsa major ncesse est ul voltelor sonus. Graeci vero has per-s^nas prosopa voca t, ab eo, qoo>l ponantur in facie, atque ante oculos obtegunt vuliui. Sed hoc η<i·i potest compe-tere in dhinis. nisi forte secundum metaphoram. F.rgo no-min personæ non die tnr de Deo, nisi metaphorice.

H. Pra terea. omnis ptr>ni>.i ot b)p<«\$fj'is. Sed nomen hypostasis non videtur DrO competere : ·um secundum B>»c'ium * significet id. quod sub*ji*citur r< / d*en*itib*us*. quæ in DrO non *unt. Iti>ro.mmh * etraiu dicti· quod id lme nomine hypostasis venenum latet sub meile. Ergo hoc no-turn persona non c*t dictmhntj dr Pro.

I. l'rækrra, a quOraaiQC removetur diffinitio ct diffini-turn. So i diffinitio prrsoiuc sapra posite · non videtur Deo o nipclcrr. Tum. qote ratio importet dheatuivim coznibo-iii m, qi*w* non con petit lko. ut «upra osten* am e*I ♦. Et sir Dens non potent dici rationalis nature. Turn cthin. ho*yw* q. quia Deas did non potest indiridua substenca : com pria-cipinm iudividualionis sit maleria : Deus aatem immate-

·y

·l

* Q.3 ari. 3.

* Lib. 2 nit. ante medium.

1 dfct.23 arc. 2 et pot. q. 9 art. 31. * Cap. I parum a prin-cip. • Ali-quante-lum a princip. P>K. 3 a princ. hbri. * Eodem loro nuce proxime dicto. • In Damas. qv« incipit : *Qwrti·* ee/tufo. in* medio illin* tnm. 3. • Ara· I ho*yw* q. · Q. H art. 12.

modum individui completi seu totalis ex se individuam, el non ah aliquo eviriiwcn. a.' proinde non indigere aliquo exii in- sero ut sustentante, sed per so ipsam >.:b- siste.re, explicatur per hoc, quod in hac dilriniione dicitur, peisonam esse *indivi- duam substantiam*. Siquidem proprium p>t substaniirc completa*, per quam hic diffi- nitur, non iuidividnari ab aliquo extriti- seco, sed esse ex se. et non ab extrin\$eco completum seu totale individuum : rt per consequens neque indigere aliquo extrin- seco ul sustentante, sed per se ipsam subsistere. Secundum vero. nimirum, quoil afferat naturam rationalem, et per ipsam cum dominio actus habeat operari, satis explicatur per priorem diffinitionis particulam, scilicet per hoc. quod dicatur, personam «lehere esso *rationalis natura**.

D Tho*. Quam rationem adduxit etiam D. Tho- mas qua»st. 9 de Potentia art. i optimis verbis dilucide rem hanc explicantibus. Et propterea placuit illa in present! afferre, quæ quidem sic st' habent : *Dicendum, quod rationabiliter, sicut ex prxm'ssis palet, in- dividuum in genere substanti* speciale no- men sortitur. (iiipi substantia ex propriis principiis individuatin', it non cx alio ex- traneo, sicut accidens ex subjecto. Inter in- dividua eliam substantiarum rationabiliter individuum in rationali natura speciali no- mine nominatur quia ipsius est proprie el vere per se agere. Sicut ergo hoc nomen hy- postasis secundum Grxcos. vel subslunlia prima secundum Latinos, esi spéciale nomen individui in genere substanti* : ita hoc no- men persona est speciale nomen individui rationalis natur**. Liraque ergo specialitas sub nomine person* continetur. Kl ideo ad ostendendum, quod esi specialiter indivi- duum in genere substanti*. dicitur, quod est substantia individua. Jd ostendendum vtro, quod esi specialiter in rationali natura, additur rationalis nalurx. Per hoc trgo, quod dicitur substantia, excluduntur a ra- tione person* accidentia, quorum nullum potest dici persona. Per hoc vero, quod dici- tur individua, excluduntur genera, et spreies in genere substanti*, qux eliam person* dici non possunt. Per hoc vero, quod additur, rationalis nalurx, excluduntur inanimata corpora, plani*, et bruta, qux person* non J sunt.

Confir- Confirmatur. Quoniam hæc dininitio datur per proprium genus, aut quasi ge- nus, rt per propriam diHcrentiun, au» qua-i differentiam : ergo erit legitima. Conscqtæn-

lia videtnr perspicua, Antecedens auicm probatur. Quoniam *substantia* punitur lih m generis. prout dicit substantiam completam, in quo. ui «licebamus, convenit persona emn primissnbstaniis. et diHeri ab accidentibus. El deinde adjicitur |x»r modum differentia* illa particula, *individua*, per quod cuuvenit cum eisdem primis substantiis, el ditioni a secundis. A»: tandem additur ly *raliona- lis natura*.; ut persona distinguatur a pri- mis substantiis. quæ non sunt persona?, «t |nλy consequens a quibusvis substantiis non habentibus rationem persona).

§ H.

Objectiones contra dicta, el occursus ad illas.

Ner obest, si objicias, falso supponi in s. ratione faetn. quod substantia differt ab ac- cidentibus in hoc, quod accidentia indivi- «sh duantur ab aliquo extriuseco, secus vero?!?? substantia. Quoniam sicut accidentia, v. g. rtt allædo. hkīividuatur a subjecto, tanquam ab aliquo extrinseco : ita etiam substantia, ut homo, au! leo, individuatur a quanti- tate. Et sicut in hac albedine ordo ad huc subjectum est quid intrinsecum, et indis- tinctum ab albedine, secus tamen subjec- tum : ita in hoc Immine aut hoc leone esi quid iitrinserum et indistinctum ab ipsis (*r.ln ad >ua< quant hates, ot ipsæ quantitates sunt eis extrinseca., sive accidentales. Et limi nunquam essent in illis, scd super- naturaliter conservarentur sine eisdem, ha- berent eaiem nunnuo imlividuationein : \ non secus ac hæc albedo maneret eadem numero, licet sunaturaliter esset siun sim subjectu, sine quo naturaliler esso non pmet.

1 Non itaque hoc obest. propter duplicem IH>:« ratinnem. Prima. Quoniam persona hic dif- finitur secundum rationem communem 9 ad creatam el increatam. Et ideo, ut bene notavit Cajetaims art. I hujus quæslionis. illa particula *substantia* nuo sumitor 5 sidum pn» snb.-tanlia creata, et multo mi- 4 nus pro substantia materiali tantummodo. d sed pro substantia completa abstrahente a 1 creata ct increata. At sumpta sii: substan- tia. non hab *t iuidividnari ab aliquo extrin- i sero : alioqui omnis, et quævis substantia id lialhT-t. Cum tamen omnia, et singula I accidentia secundum rationem gene- I r.dissimam .iccidrntium habeant indivi- J duari ab aliqui,» exlrinseco, nemjæ, η 1 subjpi'to, ita ut oppositum eis repugnet | Quare.

Quare, ut driiohirrteur, personam secundum rationem generalem persona* non hacre. quod sit Individua ab extrinseco, idcirco optimo diffinitur ppr substantiam individuum generalissime, et modo explicato sumptam, quæ secundum hanc raliouctn pon habet iudividnari ab tutrinsitco.

Secunda vero ratio, ob quitm prædicta objectio non obest, est : Quia adhuc substiinliæ materiales, quæ dicuntur individuari α quantitate, non habent indidituri ah illa ut habita, aut secundum suum esse furmale sumpta, sed ut pnehabila, el pneeontenta in hac materia, ut in l tomo tract. l disp. l a η. 119 usque ad num. 130 diximus. Cumque materia, adhuc sic sumpta, sit quid intrinsecum respectu huius individui, inlrinsecumque illius principium, inde est, ut ppr hoc non tollatur, quominus substantia materialis indidue-tur ab intrinseco, idest a materia, ut præhabente hanc quantitatem, quatenus talis materia est intrinsecum principium prædîctæ substantial individu®. Gum tamen quantitas, et alia accidentia semper iudi-viducnlur a subjecto, non ut præhabitu, et ul intrinseco illis; sed ut consideratur secundum suum esse formale et ut est extrinsecum eisdem accidentibus, seu non perti-nens ad eorum intrinsecam constitutionem.

; 2

Et licet (ut ita tacita cuidam objectioni fiat satis) concretum accidentale, ut album, includat etiam subjectum, a quo individua-Is ' non tamen ita, ut illud concretum dtunicum tantum individuum, sed multiplex. Ex eo quod, ut nostri Comploteuses mea Logica disp. i num. 31 notarunt, concretum accidentale non est unum per se, sed plura simpliciter, et ideo non potest per se poni in pnedicamento : cum tamen substantia includens primum, el intrinsecum principium suæ individuationis sit unum per se individuum, et non plura simpliciter individua, sicut prædictum concretum accidentale. Unde de ea, et de persona proprie et in rigore dicitur in numero-singulari, quod est individua substantia.

Nec etiam refert, si secundo objicias, quod hlud, in cujus diffinitione ponitur substantia pro genere, seu loco generis, oportet, quod sit species substanti® : sed persona non est species substanti® : quia coodivideretur contra alias substanti® species : ergo inconvenienter ponitur substantia in diffinitione person®, quasi g*-nn«.

Non igitur hoc obest. Nam huic objectioni occurrit Iλ Thomas q. 9 de Potentia art. 2 ad G, sic : *Cum dividitur substantia in primam H secundam, non est divisio generis in species, cum nihil contineatur sub secunda substantia, quod non sit in prima, sed est divisio generis secundum diversos modos essendi. Nam secunda substantia significat naturam generis secundum se absolutam : prima vero substantia significat eam, ul individualiler subsistentem. Unde magis esi divisio analogi, quam generis. Sic ergo persona continetur quidem in genere substantial licet non ul species, sed ui specialem modum existendi determinans*, Circa hoc tamen vidtanur Nostri Complut, disp. 12 sik p. Logic® quæst. 2 num. 21.

Eiindj-tur.
D.Tbom.

Nec rursus obstat, si tertio objicias, quod diffinitio debet conveni cum diffinito ; non autem omne, quod est rationalis naturæ individua substantia, est persona : ergo, etc. Minor probatur. Quoniam essentia divina, secundum quod est essentia, non est persona : ot nihilominus convenit ei tota hæc diffinitio : siquidem est rationalis naturæ individua substantia.

Compl.

8.
Tertia
objectio.

Respondetur enim ex D. Thoma loco citato ad 12 his verbis : *Dicendum, quod individuum in diffinitione personas sumitur pro eo quod non prxdicalur de pluribus. Et secundum hoc essentia divina non est individua substantia secundum praedicationem, cum prxdicctur de pluribus personis, licet sil individua secundum rem.*

Solvitor,
D-Tllom.

Nec præterra refert si quarto objicias, quod humana natura in Christo Domino est rationalis naturæ individua substantia ; siquidem nec est accidens, neque quid universale, nequo aliquid irrationalis naturæ : et tamen non est persona : alioqui esset in Christo duplex persona, scilicet humana assumpta, et divina eam assumens : ergo, etc.

o.

Respondetur enim cum eodem Angelico Doctoro loco relato in solutione ad 13. ubi sic ait : *Dicendum quod cum substantia individua sit quoddam completum per se existent, humana natura in Christo, cum sil assumpta in personam divinam, non potest dici substantia individua, qux est hypostasis : sicut nec manus nec pes, nec aliquid eorum, quæ non subsistunt perse ab aliis separata. El propter hoc non sequitur, quod sit persona.*

Occurri-

Nec tandem obest, si objicias, personam potissime dicere substantiam iueom-municabilem passive alteri ut supposito :

10.

.
0****

er propterea persona non est ftssumptibilis. sed sola natura : ex eo quod id, quod est per se subsistens, quale est persona, non potest trahi ad hoc, ut subsistat in alio : et per consequens nec ad hoc, ut simul habeat, quod sit per se, el in alio. Sed hæc ratio incnnunicabilitatis non explicatur iu liac diffinitione : sed solum ratio substantiæ individuas qu;p sit rationalis natura» : ergo, etc.

Eju\$ soluth.

D.Thoai.

n.ThoQ.

Respondetur enim, quod hoc ipso, quod in diffinitione personæ nomine substantia) intelligatur substantia completa, et nomine substantiæ individua» denotetur etiam substantia individua, quæ do pluribus non pnedicetur, ut nutavit D. Thomas ÎpcO citato ex q. 9 de Potentia in solutione ad 12. oportet, ut ibidem significetur substantia individua sulisistens incommunicabiliter : nam sola ista habet esse substantiam completam et individuum, quæ dû pluribus non praedicetur. Undo optime dixit D. Thomas art. 1 hujus quaestionis in solutione ad 3 : *Hoc nomen individuum ponitur in diffinitione personæ ad designandum modum subsistendi, qui convenit substantiis particularibus.* El q. 9 de Potentia art. 2 ad 7 : *Melius est, quod dicatur, quod substantia non ponitur in diffinitione personæ pro hypostasi, sed pro eo, quod est commune ad substantiam primam, quæ est hypostasis, et substantiam secundam, el dividitur in utramque. El sic illud commune per hoc quod additur individuum, contrahitur ad hypostasim : ul idem sil dicere substantia individua rationalis naturæ, ac si diceretur hypostasis rationalis naturæ.* Constat autem, hypostasim dicere stil>-slantiam incommunicabiliter subsistentem.

DUBIUM H.

Virum ratio personæ inveniatur in divinis?

11.

Titulum non inteliigitur, an utcumque ratio personæ sit in Deo, sed un sit iormafiterin illu? Et propterea absolute impiisitum est, an ratio personæ reperiatur in Deo? Quoniam ea solum dicuntur absolute reperiri in illo, et non cum additonempe virtuali, aut eminenti modo, quæ sunt formaliter in ipso. El ita non concedimus absolute. Deum esse equum, aut leonem : quia ratio equi aut leonis non repentur formaliter, sed tantum virtualiter. ct eminenter iu illo.

s

Vera cl catholica sententia.

Dicemlum ergo est, rationem personæ vere et formaliter reperiri in DeO. Assertio hæc est certa secundum lidem, ut constat ex illo Symboli Athiinasii : *Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti.* Quod etiam habetur in confessione fidei, quam scribit Damasusad Paulinum: *Si quis tres personas non dixerit veras, Patris, et Filii, ct Spiritus Sancti, anathema sil.* Et in Concilio Toletano xi in confessione fidei, ubi loquendo de eo, quod inveniatur in divinis, sic dicitur : *Cum relative Ires personæ dicantur.* Et in Lateranensi. quod refertur in cap. *Firmiter, bo Summa Trinitate*, sic asseritur : *Paler, Filius, ct Spiritus Sanctus Ires quidem personæ, et una essentia.* Unde antiqui Doctores Latini in eadem significatione, de qua in nostra assertione fit sermo, nomen hoc Deo attribuebant, ut Hieronymus epistola HM 57 ad Damasum, Ambrosius de Insitutione virginum cap. 10. Lactantius lib. i de Vera sapientia cap. 29, Tertullianus 7 lib. contra Praxeain cap. fi et 7, Augustinus tom. 3 in omnibus libris de Trinitate, et peculiariter a lib. i usque ad 7. et tom. 5 lib. 11 de Civitate Dei cap. 24, Cyprianus sermone de Christi nativitate. Et tandem hoc ipsum docent omnes Theologi : et ita ab eis peculiariter referendis abstinendum est.

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis adducta est a D. Thoma art. 3 hujus quaestionis quæ potest ad hanc brevem formam reduci. Quoniam persona denotat id. quodd est perfectissimum in tota natura, scilicet, subsistens in rationali natura : ergo ratio personæ debet reperiri formaliter in Deo. Patet consequentia Quia quod est perfectissimum in tota natura. debet inveniri formaliter in Deo: ex eo quod ejus essentia, seu natura delæel continere omnem excogitabilem perfectionem. Ita ut illa, quæ necessario involvunt secundum suum esse formale aliquam imperfectionem. contineantur virtualiter tantummodo in ipsa, et ea, quæ secundum suum esse formale nihil imperfectionis necessario involverint, sed fuerint quid perfectissimum, qualis est ratio personæ, inveniamur formaliter in ipsa.

Confirmatur, el explicatur ratione ejusdem S. Docturis q. 9 de Putentia art. 3

11
P.:u
fcifo.
sca-
fc.
D.Tka

IL

his

«bis verbis ‘ *Dicendum, quod persona, sicut dicitur, est, significat quamdam naturam cum ultriusmodi modo existendi. Natura autem, quam personam habet, in hac significatione includit, est omnium naturarum dignissima, scilicet, natura intellectualis secundum genus suum. Similiter etiam modus existendi, quem imperial persona, est dignissimus, ul scilicet aliquid sit per se existent. Cum ergo omne, quod est dignissimum in creaturis, Deo sit attribuendum, convenienter nomen personae isto attribui potest, sicut et alia nomina, quae proprie dicuntur de Deo.* »

¶ Tria tamen sunt, quae contra rationem IJJ2* hanc D. Thomae objici possent ex Cajetano au-4 art. 3 hujus quaestionis. Primum est. Quod natura specifica perfectior est quam persona : ergo falsum est id, quod in antecedenti rationis D. Thomae assumitur, nempe. personam dicere id, quod est perfectissimum in tota natura. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem prolium. Quoniam persona deo formali tantam dicit personalitatem : haec autem cum sit modus, aut quasi modus naturae, non potest esse ita perfecta, sicut ipsa natura : quandoquidem ipsa natura superat in perfectione omnes suos modus, aut quasi modos.

Nec obest si occurras, antecedens illud rationis D. Thomae non intelligi de personalitate colluta cum ipsa natura specifica, quoniam secundum hanc considerationem certum est, personalitatem non adaequare perfectionem ejusdem naturae, sed de integra persona, ut coalescit ex personalitate, et ex praedicta natura. Quoniam sic accepta, est perfectissimum quid in tota natura, non ratione solius personalitatis superaddita», sed ratione naturae, prout est completa personalitate, quae sic habet perfectionem modum essendi quam si sumeretur fine complemento personalitatis, quodque dicitur propter hanc rationem perfectissimum in tota natura.

Nam contra hoc est. quod individua materialia sunt propter naturam specificam, et ejus conservationem, tanquagi propter finem : et propterea non intenduntur propter se, sed propter conservationem ejusdem naturae : ergo signum est, naturam specificam materialem non habere perfectissimum modum essendi, adhuc prout subsistit in illis, et completur per eorum subsistentiam et personalitatem. Patet consequentia. Quoniam id, quod est perfectius, non ordinatur ex natura sua,

quam ad finem *cujus gratia*, ad id, quod est imperfectius : sicut nec id, quod est sub inodo essendi perfectiori, ordinatur, quatenus sub tali modo est, tanquam ad finem, ad se ipsum, ut non est sub praedicto modo, sed secundum se sumptum.

Secundum verum, et principale, quod contra praedictam rationem D. Thomae militat. est : Quod distinctio in divinis est in personis : ergo personae non dicunt perfectissimum in tota natura : et per consequens falsum est antecedens assumptum in ratione D. Thomae. Haec secunda consequentia ex priori aperte sequitur. Prior vero ex antecedenti. Quoniam alioqui distinctio in divinis fieret in eo, quod est perfectissimum, nempe, in ipsis personis. Et ita aliquid perfectissimum, quod esset in una persona, non esset in alia : quod quidem contra aequalitatem personarum divinarum aperte pugnat.

Tertium est. Quod divinae personalitates nullam ex se allerunt perfectionem, ut constat ex illis, quae disput. 6 dubio 2 latius diximus : ergo nec persona dicit id, quod est perfectissimum in tota natura; quod quidem assumitur in antecedenti rationis D. Thomae? : nec consequentia in eadem ratione deducta erit legitima, nec probatio illius erit bona : siquidem id, quod ex se nihil affert perfectionis, nequit esse perfectissimum in tota natura . nec petit, ut sit formaliter in Deo. Nec tandem ex eo, quod divina natura contineat omnem perfectionem (quae erat probatio consequentiae rationis D. Thomae) potest colligi, personalitatem debere imitari formaliter in Deo. Quia ex vi suae summae perfectionis solum potest colligi, debere reperiri omnia illa, quae ex se dicunt perfectionem ut talem.

Non igitur tria haec obstant. Nam ad primum bene respondetur ibidem. Ita tamen, ut haec major perfectio non conveniat naturae (loquendo de personalitate, et natura divina*) ratione ipsius personalitatis secundum id, quod ex se, et ex vi suae lineae exprimit, sed ratione divinae naturae, ut habet rationem transcendentis, et modo disput. 5 dub. 3 explicato. Loquendo vero de personalitate creata, tunc licet ex se dicat aliquid perfectionis, nihilominus natura specifica fit perfectior, dum in suo singulari habet modum personalitatis : quia ibidem dicit perfectionem propriam naturae, et insuper perfectionem modi, aut quasi modi personalitatis et ipsa cum hoc

Srrenda
o&jecio.

Terrij.

ic.
Ihiuitur
pnM3
objectio

it..

suo modo, aut quasi modo est perfectius quid, quam ipsa sola, imo dicit se ipsam, ut est sub modo essendi non parum perfecto. Non secus» proportionem servula, ac natura, ut operans, dicitur esse perfectior, quam natura : quatenus ipsamet, ut operans, est perfectior se ipsa solitarie, et sine operatione sumptu.

Ex quo ad impugnationem contra sidit-
liotiem predictam facile ex eodem Cajetano
respondetur. Nam ex hoc, quod individua
materialia, v. g. humana ratione ejus,
quoti addunt supra naturam specificam,
sint propter eandem naturam, et ejus con-
servationem. solum sequitur, eam esse per-
fectiorem, quam id quod predicta indivi-
dua addunt supra illam : non verum quoti
ipsi, ut subsistit in predictis individuis,
non sit perfectiori modo, quam secundum se
sumpta : sive, quod conjunctum illud inte-
gratum ex utraque humana, et personalitate,
non sit perfectius sola natura ; non qui-
dem quia sola personalitas sit perfectior;
sed quia ultra personalitatem includitur
ipsa natura. Unde idem est dicere, indivi-
dua materialia esse propter naturam, et
ejus conservationem. ac asserere, esse pro-
pter eandem naturam, subsistentem tamen
in individuis, seu esse propter eandem na-
turam terminatam modo essendi valde per-
fecto inter modos essendi creatos : siquidem
modus essendi in alio, qui condistingnitur
contra modum essendi per se, est longe
imperfectior modo essendi per se, et isto
longe perfectior illo.

Nec hinc fiet ut ita tacita obiectio sol-
vatur idem fure propter semetipsum.
ardam «[^]c,tur» individua humana per
Xccti?. W subsistentia, seu personas humanas esse
propter naturam terminatam sua perso-
nalitate, tunc persona, ut respicit natu-
ram modo dictu acceptam tanquam fi-
nem, dicit in recto personalitatem. et in
obliquo naturam : et natura, qua» est finis,
dicit in rectu naturam et in obliquo per-
sonalitatem terminantem eandem natu-
ram.

Adde primo, quod hic non sit sermo
de individuis materialibus, et naturis ma-
terialibus solummodo, sed de natura
substantiali et intellectuali ut sic. In hac
autem sic in generali sumptu non inveni-
tur ubi predictam rationem generalem,
quod individua illius sunt. et multiplicen-
tur numero ob conservationem speciei :
alioqui enim in quavis specie nature in-
tellectualis id reperiretur.

Adde secundo, probabile satis esse id, scilicet
quod docent Silvester in Conflatu quatuor.
29 art. i, Suarez. lib. I de Trinitate cap. I
num. 9 quod, dum 1). Thomas dixit, «[^]r-
sonam esse perfectissimum in tota natura,
non confert personam cum natura specifica,
quam includit, sed cum suppositis ontio-
nium aliarum naturarum : ita ut sit sen-
sus, quod inter omnia supposita reperta
in cunctis naturis, perfectissimum est il-
hui, quod est persona : eo quod habet hanc
majorem perfectionem ex natura, cujus est
suppositum, scilicet ex natura intellectu-
ali. Unde subiicit Suarez, quod. cum
S Ductor q, 3 art. 3 probasset; in Deo
esse suppositum, merito nunc probat tale
suppositum in illo esse proprie, et forma-
liter personam, quia habet perfectionem
requisitam ex parte naturae. scilicet, per-
fectionem naturae intellectualis.

Ad secundum respondetur ex eodem
Cajetano, quod in personis divinis reperi-
tur subsistentia incommunicabilis, et ra-
tio divinae naturae, tam ut habet rationem
naturae. quam transcendentis, a qua ipsae
personalitates habent suam perfectionem;
licet a se ipsis habeant rationem perso-
nalitatum. Unde distinctio in divinis perso-
nis est in illa priori ratione, secundum
quam personae divinae non exprimunt per-
fectionem. non tamen predicta distinctio
est in hac posteriori ratione, secun-
dum quam exprimunt perfectionem, sive
rationem proximam illius.

Ad tertium respondetur, quod hoc in
quod natura divina sit perfectissima, de-
betur ei secum allerre ex vi sua, non solum ea,
quae dicunt ex se expresse perfectionem,
sed etiam ea, quae ex vi suae lineae illam
non exprimunt, nec eam ex vi ejusdem
lineae proxime afferunt, dummodo sint ca-
pacitas habendi. «[^]t imbibendi illam a divina
essentia, ut per modum transcendentis in
«[^]is inclusa. Tum, quia, ut optime notavit
Cajetanus loco citato, ex perfectione di-
vinae essentiae? provenit, non solum quod
ipsa sit omnis perfectio : sed etiam quid-
quid necessario inest iis. quae perfectio-
nem ab eadem divina essentia dicunt :
de quorum numen» est incommunicabili-
tas. et quaevis ratio relativa ad personam
divinam pertinet. Et propterea ex per-
fectione divina» essentiae est. quod si per-
sona, quoad omnia, quae clauduntur in
ratione personae.

Tum etiam. Quia licet persona divina
ex personalitate secundum id, quod expri-
mil,

mit. non dīcat expresse perfectionem : at latnen, si divina essentia non communicaret ei, tanquag) quid iranscenlens in ipsam, id, quod est in eadcin essentia perfectionis, non haberet prædicla essentia sumnioni perfectionem excogiubilcm. Quia ad hanc requiritur» ut se diffundat actu, et necessario ad intra in omnibus illis, quæ ex se non dicunt imperfectionem, et sunt capacia imbibendi infinitam perfectionem essentiæ, qualia sunt personalitates divinæ.

§H.

Difficultas prior contra assertionem.

il Cæterum ex dictis tres insurgere vi dentur difficultates contra assertionem. Prima quidem. Quod ex ea seipiitur, dandas esse in divinis lres hypostases : hoc autem non videtur concedendum : ergo nec dari in Deo rationem personas. Sequela est perspicua. Quoniam id, quod est persona, est etiam hypostasis, at ex dictis constat, licet non e contra. Siquidem hypostasis dicit substantiam incommunicabiliter subsistentem in quavis natura, persona veru denotat eamdem substantiam, ut incommuicabiliter subsistit in peculiari aliqua natura. scilicet rationali. At hoc ipso, quod in Deo detur formaliter ratio personro, debent ibidem dari, non una tantum, sed lres persona*, ut ex infra dicendis constabit : ergo etiam debebunt dari tres hypostases,

Falsitas autem consequentis videtur aperte deduci ex illo Hieronymi in epistola 57 ad Damasum, ubi sic inquit : *Sufficiat nobis dicere unam subsistentiam lres personas : taceantur tres hypostases, si placet, ct una teneatur. Nomen hoc non bonx suspicionisesl, etc. Mihi credite, venenum sub mille latet.*

Ad hanc difficultatem posset alicui videri occurrī sufficienter, negando sequelam : ex co quod nomen hypostasis significat idem, quod essentia. Hoc autem posset suaderi. Tum ex illo Pauli ad Ilebræos 1 : *(paĵcinn splendor glorix, el figura subilantix ejus.* Ubi pro substantia habetur Græce *hypostasis*. Constat autem hoc nomine *substantia* significari ibidem essentiam : ex eo quo i Filius dicitur figura, et imago Patris in eo, quod est ei similis, nempe in essentia, in qua solummodo illi assimilatur. Et propterea sic interpretantur hæc verba Athanasius Dialogo 2 de Trinitate,

«Icens, quod *figura sive character, hyposlascos, nihil aliud est, quam essentix imago.* IJcmque habet Epiphanius hæresi 69, Theudoretus, el alii Çræci Patres in eundem locum. Ergo sicut non possunt in divinis admitti tres essentiæ, ita nec tres hypostases.

Tum etiam. Quia in concilio generali Sardicensi, in epistola ad omnes Episcopos d citur adversus Valentem et Ursacium, *Unam esse substantiam Patris, Filii, el Spiritus Sancti secundum catholicam fidem.* Ubi Græce pro *una substantia*, habetur *una hypostasis* : ac per consequens denotatur, quod secundum catholicam fidem tantum sit unica hypostasis admittenda.

Tum denique. Qua hoc nomen *hypostasis* idem significat Grace, quod *usia*, idest. *essentia*, ut testantur Nazianzenus in Oratione de laudibus Athanasii, Rufinus lib. 1 additamenti ad historiam Eusebii cap. 9, Athanasius in epistola de Synodis Arimnensi et Seleucien/1, Niceph. lib. 10 historice cap. 10, Augustinus lib. 5 de Trinitate cap. 8. his verbis : *Dicunt quidem ct illi hyposlasim, sed nescio quid volunt intéressé inter usiam et hyposlasim.* Hieronymus in epistola citata ad Damasum, ubi sic habet : *Tota sxculahum litterarum schola nihil aliud hyposlasim, nisi usiam novit, et rursus: Quisquis tria esse, hoc est, lres esse hypostases, idest, usias dicit, sub nomine pietatis lres naturas conatur asserere.*

Cæterum, licet olim in Ecclesia controversum fuerit, an in divinis sint admittendæ tres hypostases : jam tamen apud Catholicos est res adeo certa, quod oppositum nequeat absque aliqua erroris nuta negari, ut notavit Vasquezin hac t part. disp. 121 c. 1. Quia in pluribus Conciliis fit distine io inter hæc duo nomina, scilicet *essentia*, id est, *usia*, et nomen *hypostasis* : et illud prius determinate pro essentia, hoc vero posterius pro persona sumitur.

Unde in Concilio Florent, sess. 19 Joannes theologus retulit duas acceptiones substantial ox Aristotele 5 Metaghysicm textu 1 5 desumptas, quibus 1). Thomas art. 2 hujus quæstionis utitur, nempe *essentia'* et *suppositi* : et predictas acceptiones idem Joannes referens, dixit, substantiam sump tam pro essentia appellari à Greets *usiam* et acceptam pro supposito nuncupari *hypostasiin*. Idem etiam habetur in Concilio Calcedonensi actione i, ubi refeitur Epistola Cyrilli ad Nestorium, in qua dicitur, unio nem Verbi divini cum carne assumpta non

fuisse factam in *usia*, idest *essentia*, *sed in hypostasi*, id est. *in persona*. Et propterea D.Tboa. D. Thomas 3 part, quæst. 2 art. 1 et 3 ex horum Conciliorum doctrina determinat, pnvdiciam unionem factam fuisse non in natura, sed in supposito, sive in bypo- Cone. sUiâi. Et in Concilio Alexandrino decretum tx' fuit ad hanc litem sedandam, quod Catholici agentes cum Sabellianis dicerent *tres hypostases*, agonies vero cum Arrianis eas non dicerent ne cum illis unam tantum personam, cum istis vero tres essentias admittere viderentur. Ubi salis denotatum est. nomen *hypostasis* in divinis optime sumi pro persona, dum conceditur Catholicis, quod agentes cum Sabellianis utantur predicto nomine, quamvis, quia olim dubium erat, pro quonam acciperetur nomen *hypostasis*, an pro I essentia, an pro supposito, et quia Arriani sub isto nomine *tres hypostases*, introducere volebant suum errorem, idcirco, ne deceptioni aditus pateret, cautum fuit, ne, dum agebatur cum Xrrianis, admitterentur Ires AnStti- hypostases. Et tandem in Symbolo Athana- su. sii, ubi nos legimus : *Segue confundentes personas, neque substantiam separantes. Alia est enim persona Patris, alia Filii, etc.* Groce pro *substantia* habetur *usia*, et pro per- i sona, *hypostasis*, juxta translationem Græ- j cam hujus Symboli, quam ex duplici codice, j altero manuscripto, allero 'excusso refert bnrÎ. t'encbrardus lib. 3 de sancta Trinitate, con- Ira Antiirinitarios. Al[†] Unde hoc ipsum habet Dionysius lib. de ÿl divinisnommibuscap. I, ubi, Trinitatem personarum appellat terminis, *hyposlartem*, hoc Niiiiiur. est {rfs *hypostases*. Idem etiam tuentur Nazianzenus Oratione 29 de Dogmate et constitutione Episcoporum, elOratione32, Nysenus in tractatu de differentia essentiæ, et hyposuseos, Justinus Martyr in expositione lidei parum a principio, et rursus circa medium, et in responsionibus ad Orthodoxos m responsione ad quæstionem 17 et ad Alton. quæstionem U9 in fine, Athanasius in tractatu de diffinitionibus parum a principio, et in quaestionibus aliis post quæsiiones ad Basilios. Antiochum quæst. 4 et T, Basilius Epistola 36 ad Gregorium Nyssenum de diflerentia inter usiam et bypostasim, Chrysostomus in illud ad Ilebræos ! : *Et figura Angus- substanti# ejus*, Augustinus tomo 3 lib. 7 de Trinitate cap. 4 ubi inquit Græcos ita „n' dixisse tres hypostases sive substantias, sicut nos dicimus Ires personas : malutsseque ita loqui, quia forte secundum linguæ suæ liêron. consuetudinem apertius diceretur. Hiero-

nymus in expositione fidei ad Dumosum his verbis : *Xun enim nomina tantummodo, std eliam numinum proprietates, idest, personas, vel. ul Grrci rsprimunt, hyposloses, id est substantias, confitemur*, 1). Thomas ari. 2 hujus quæstionis, et art. 3 ad 3 infra quæst. 39 art. 1 ad 3 de Potentia quæst. 9 art.I. bicoque hanc partem coinnmnitertuentur omnes Scholastici. Gongniitque hoc cum nomine hypostasis. Nam aliud esc id, a quo nomen hoc est impositum, aliud vero id, a l quod significandum fuit impositum. Quoniam impositum est ab hoc, quod est, substare accidentibus, cum tamen pr.ncipale ejus significatum sit res perse su sistens, seu id quod sub aliis habet esse per se. El licet ex priori capite nomen hoc non tribuatur Deo : in quo sensu dixit Augustinus Lb 7 deTrinitatecap. 5, Deum abusive appellari substantiam : nihilominus ex posteriori capite optime admittitur, dari in Deo predictas hypostases : siquidem divina natura subsistit in suis personis, et personæ habent esse per se sub eadem natura. Unde ad difficultatem initio hujus secundi § adductam respondetur concedendo sequelam, et negando minorem. Et ad probationem respondetur ex D. Thoma art. 3 hujus quæstionis in solutione ad 3, ubi sic habet: *Dicendum, quod nomen hypislasis non competit Deo quantum ad id, a quo est impositum nomen :cumnon substet accidentibus. Competit autem quantum ad id, ad quod est : impositum est enim ad significandum, scilicet, rem subsistentem. Hieronymus autem died, rub hoc nomine venenum latere: quia antequam sigm/icalio hujus nominis esset plene nota apud Latinos, Hæretici per hoc norn^n simplices decipiebant, ul confiterentur piures essentias, sicut confitentur plureshypostases, propter hoc, quod nomen subslanlix (cui respondet in Grjco nomen hypostasis) communiter accijdtur apud nos pro essentia.* Nec id, quod pro se opposita solutio adducebat, ei favet. Nam ad primam ejus probationem dicen Ium est, quod etsi nomine *substantur* intelligatur hi illo loco Pauli a l Ilebræos l *hypostasis* : non tamen ideirco nomen hypostasis sumetur præcise pro essentia, sed pro persona Pajris : ita ut sensus sit. Filium esse figuram, cl iniaginem Patris. Nec obest. quod solum in essentia s.t Filius similis Patri, non vero in proprietate personali.. Quoniam ratio imaginis, sicut el ratio personæ, petit, quod Fi* lias m aliquo sit similis Patri et in aliquo d ssimilis :

per animal rationale, debet multiplicari animal : ideoque tres homines non possunt non esse tria animalia : sed substantia ponitur tanquam genus, vel quasi genus in diffinitione personæ : ergo si in Deo datur ratio personæ, et hæc multiplicatur, illa ut sint ibidem tres personæ, debebunt etiam in divinis tres substantiæ concedi.

Confirmatur primo. Quia eadem ratione sequeretur, dandas esse in divinis tres substantias individuales, sive tres primas substantias, aut tria individua divinæ nature. Siquidem quævis persona est substantia individua, et prima substantia, nec non et individuum illius naturæ, in qua persona subsistere dicitur, ut in rebus creatis cernere licet : at in divinis non sunt concedenda tres substantiæ individui, aut tres primæ substantiæ, vel tria individua naturæ divinæ, ut colligi videtur. Cf. Augustino lib. 1 de Trinitate, c. 6: ergo, etc.

Confirmatur secundo. Quia sumpta substantia, prout distinguitur contra accidens, seu prout dicit esse ens per se, idest, non in alio per modum accidentis, tunc non multiplicator in divinis ratio substantiæ : ergo nec ibidem reperietur ratio personæ : siquidem hac multiplicata, non potest non multiplicari prædicta ratio substantiæ. Antecedens autem probatur testimonio Augustini lib. 5 de Trinitate c. 3 ubi proponens argumentum Arrianorum sub hac forma : *Quidquid de Deo dicitur, celum intelligitur, non secundum accidens, sed secundum substantiam dicitur. Quapropter ingenitum esse Patri secundum substantiam est, et genitum esse Filio secundum substantiam est. Diversum est autem ingenitum esse, et genitum esse : diversa est ergo substantia Patris et Filii.* Respondet c. 1 et 5 sequenti, negandam esse maiorem : ex eo quod genitum et ingenitum neque conveniunt Deo secundum accidens, neque secundum substantiam, sed tantum secundum relationem : quia dicuntur ad aliquid, et quidquid convenit secundum substantiam, dicitur ad Deum : ac proinde sentit Augustinus, rationem substantiæ, adhuc prout distinguitur contra accidens (de qua acceptione videbatur loqui argumentum Arrianorum non multiplicari in divinis.

Respondetur, quod quantum est ex vi rigore, et proprietate sermonis, non inconvenit concedere in divinis tres substantias. Tum quia hypostasis Græce idem est. quod

Latine substantii. Et ideo sicut admittitur in philosophia personas esse tres hypostases : ita quantum est ex proprietate sermonis, possumus concedere, illas esse tres substantias ut stope id concedit Augustinus in libris de Trinitate, prætertim lib. 5 c. 8 et lib. 7 c. 6. Anselmus in Monologio cap. penultimo, ubi dicit, Trinitatem esse unam essentiam, et tres substantias. Cæterum propter nominis æquivocationem non debent absolute admitti in Deo tres substantiæ, nisi cum addito determinante nomine substantia ad suppositum : eo quod apud Latinos nomen substantiæ jam est determinatum ad significandam essentiam, sive naturam substantialem, ut notavit Augustinus lib. 5 de Trinitate c. 9 his verbis : *Quia nostra loquendi consuetudo jam obtinuit et hoc intelligitur, cum dicimus substantiam : non audemus dicere unam essentiam, et tres substantias, sed unam essentiam, vel substantiam, tres autem personas, c. 7 cap. 1 inquit : Dictum est a nostris Græcis una essentia, tres substantiæ, a Latinis autem una essentia vel substantia, tres personæ, Quia, sicut jam diximus, non aliter in sermone nostro, idest Latino, essentia, quam substantia solet intelligi.*

Quæ solui o desumpta est ex D. Thoma de Potentia art 2 ad 9 his verbis : *Dicendum, quod sicut dicimus in Deo tres personas, illa possumus dicere tres substantias individuales, unam tamen substantiam, quæ est essentia.* Ubi. vel constat, sumpta substantia absolute, et sine aliquo determinante ratione ad hoc. ut sumatur pro hypostasi, tantum concedit S. Doctor unam substantiam : accepta tamen cum aliquo determinante ipsam ad hoc, ut sumatur pro hypostasi, qualiter accipitur, dum dicitur, *substantia individua*, idest, omnino incommunicabilis alteri. Unquam supposito secundum quam rationem sumitur in diffinitione personæ. nullo precedent! explicata tunc admittit tres substantias cum prædicto addito, scilicet, tres substantias individuales.

Nec oppositum suadent testimonia, quæ in probatione minoris hujus difficultatis adducta sunt, quin potius intentum suadent. Siquidem ibidem *substantia* sumitur pro eodem. pro quo hoc nomen *essentia*: c. propterea prædictum nomen *substantia* ponitur in definitione absolute sine aliquo addito restringente illud ad hoc. ut sumatur pro substantia,

substantia, quæ est hypostasis sive persona.

Ad primam confirmationem respondetur, quod licet possint admitti in Deo lres substantiæ imhviduæ; idest, omnino incommunicabiles altori tanquam supposito, quoJ est idem ac admitti lres hypostases, non tamen possunt concedi tria individua divinæ naturæ, aut très prirnte substantiæ iu divinis. Et ratio est. Quoniam hoc est discrimen inter hoc nomen *suppositum* et *individuum*. Quod suppositum, saltem pro formali, dicit suppositalitem, sive hoc quod est, esse per se incommunicabiliter : individuum vero dicit de formali hanc naturam singularem. Cumque ratio essendi per se incommunicabiliter multiplicetur in divinis; ratio vero natura), et essentiæ singularis non multiplicetur, sed sit una et eadem in omnibus suppositis divinis : propterea, licet possint, et debeant admitti in Deo tres hypostases, et personæ, non tamen tria individua, sumpto nomine, *indiridutin* sensu jam dicto, et in hac confirmatione intento. Sicut etiam verius est, non dari in divinis lres primas substantias : quia nomen hoc denotat, non qualemcumque naturam importari ab eo quod dicitur prima substantia, sed naturam singularem, quæ sit ponibilis sub natura proprie specifica, et universali ; hoc ipso quod talis natura pluribus communicetur. Quare, cum hoc non contingat in tribus personis divinis : siquidem una et eadem specie, aut quasi specie, et numero natura invenitur in illis, ac proinde non sunt ponibiles sub aliqua natura proprie specifica, et universali, ideo tres personæ divinæ non sunt dicendæ tres primæ substantiæ.

Ad secundam confirmationem occurrit Junior quidam concedendo antecedens, tum propter le.4iinoniutn Augustini in oade:n confirmatione relatum : tum etiam, ne dentur lres essentiæ divinæ. Quia ratio essentiæ divinæ consistit in eo, quod sit substantia a se, et non ab alio ut a causa efficienter; sed très personæ divinæ in eo eventu essent tres substantiæ a se, et non ab alio ut a causa efficiente : ergo eo ipso darentur très essentiæ divinæ. Et deinde negat consequentiam. Et ad probationem ejus respondet, non esse necessarium a i multiplicationem personæ multiplicationem substantiæ sed satis esse multiplicationem incommunicabili tatis.

Cæterum hæc solutio non placet. Nain in primis videtur esso contra Augustinum

et Hilarium. Quoniam Augustinus lib. 7 de Hiürios. Trinitate c. G fatetur, dici posfc lres substantias in divinis in sensu dicto : Hilarius vero asserit, se astitisse cuidam Synodo, et in ea concessum fuisse, reperiri tres substantias in Deo, non absolutas, sed relativas. Nec obest, si dicatur, testimonia ista intelligenda esse de substantia sumpta pro hypostasi. Non igitur hoc obesi. Quoniam hoc ipso, quod multiplicetur ratio substantiæ, prout est idem ac hypostasis, oportet, multiplicari rationem substantiæ generalissime sumptam, idest, ut distinguitur contra accidens, seu prout dicit non esse in alio per moluni accidentis ; siquidem quavis substantia debet includere rationem formalissimam substantiæ, prout distinguitur contra accidens.

Confirmatur, et explicatur. Quoniam ratio realitatis, prout abstrahit a realitate absoluta, et relativa,'est communis communitate rationis tantummodo respectu divinarum personarum : et propterea ratio ista in illis multiplicatur, suntque tres realitates relativæ : ergo etiam ratio substantia?, prout substantia pnæcise habet distingui contra accidens, erit eodem proportionali modo communis eisdem personis divinis : et ratio ista in eis multiplicabitur, eronique tres substantiæ relativæ. Patel consequentia. Quoniam ratio illa realitatis in illa abstractione perse dividitur peresse in alio, ct per esse per se, prout distinguitur ab esse in alio per modum accidentis : ergo repugnat, aliquid intra suam lineam dicere realitatem illam, et non habere intra illam, vel quod sit accidens, vel quod sit substantia, prout substantia distinguitur contra accidens. Sicut, quia animal per se dividitur per rationale, et irrationale, ideo repugnat dari animal, quod non sit rationale, vel irrationale : ergo sicut ob hanc rationem multiplicato animali multiplicatur, v. g. rationale, iUi multiplicata in divinis personis ratione realitatis relativæ, multiplicabitur in eisdem ratio substantiæ in dicta acceptione : et per consequens dabuntur ibidem plures substantia! cum hoc addito sciliter relativæ.

Confirmatur tandem. Quoniam etsi non valeat hic modus arguendi : *Personalitas divina er suo significato formali esl realitas quædam : al ex significato præihclo non vsl realitas, quæ sil creatura : ergo est realitas. quæ ratione sui, ac intra propriam lineam sil formalissime* Peux. Quoniam liocquod est, esse Deum formalissime, et intra propr am

2.
Cnnilr-
nulus
primo.

33.
Cunflr-
it atur
secuwlo.

lineam aut esse creaturam, nun est ex predicalis, quæ conveniunt cuivis realitati ex sua ratione formali, licet quidquid aliquomodo dicit realitatem, debeat esse vel creatura, vel Deus saltem identice. Cæterum hoc, quod est, vol esse per so, idest, non in alio per modum accidentis, sunt duo modi essendi directe et immediate oppositi, ei dividentes communissimam rationem realitatis : et propterea repugnat rationem predictæ realitatis multiplicari, et dividi, nisi ibidem adsit multiplicatio illius per predictos inodos, aut quasi modos.

31. Unde ad banc secundam confirmationem negari debet antecedens. El ad testimonium Augustini respondetur, ipsum in eo sensu negare tres substantias in divinis, in quo Arriani quorum erat illud argumentum) eas admittebant, nempe, sumpta substantia pro essentia, seu natura. El ita optime negavit majorem ejusdem argumenti, nempe quod esse ingenitum convenit Patri secundum substantiam, et similiter esse genitum convenit Filio secundum substantiam, idest essentiam : ac. proinde merito asseruit, quod esse ingenitum, « genitum conveniunt tantum secundum relationem. Cumque competere secundum relationem subsistentem » ut in divinis contingit, sii competere secundum rationem substantiæ eum addito, idest relativæ, ideo hoc ipso, quod competat ratio geniti et ingeniti secundum relationem divinam, convenit secundum substantiam, non quidem absolutam, sed relativam, vel abstraheniem, si generaliter sumatur ab absoluta et relativa.

Nec id quod pro solutione Junioris supra citati ad hanc confirmationem adducebatur, ut suaderetur, concedendum esse antecedens illius, obest. Quoniam ad rationem essentiæ et naturæ divinæ, ut distinctæ a relationibus, nou est satis ratio substantiæ relativæ, quæ sit a se, idest, quæ non sit ab alio ut a causa ; sed requiritur ratio substumiæ, a se, qua » sit absoluta, et excludat esse ab alio, sive tanquam a causa, sive tanquam a ratione a priori : nam eo ipso, et non aliter, habebit omnia, quæ in I tomo tractatu 3 disp. i dubio 2 diximus requiri ad rationem essentiæ et naturæ divinæ.

Cæterum relationes, et persona divina licet admittatur, quoi sint tres substantiæ relativæ a se ; non tamen indo colligitur, esso très a se prout esse a se excludit esse ab alio ut a ratione a priori, sed ad

summum, prout esso a se excludit causam, Utrum autem, sicut absoluto conceditur, esse tres substantias relativas, ita ut quævis ex vi suæ linæ habeat suam (ut sic dicamus) portionem substantiæ relativæ, pari ratione debeat etiam concedi, quod sint tres substantiæ relativæ a se, prout esse a se excludit esse ab alio ul a causa, ita ut hoc conveniat eis ex vi linæ relativæ, an vero ratione essentiæ inclusæ per modum transcendentis? ex supra dictis decidendum est.

S IV. .

Posterior difficultas.

Ultima difficultas csI. Quod ad rationem personæ desideratur quod sit rationalis nature individua substantia : at in divinis nequii dari ratio cinatio, et per consequens nec rationalis natura ; ergo, etc. Minor probatur. Quoniam ratiocinatio, sicut el natura rationalis, dicunt intelligere, et habere vim ad intelligendum per discursum : quod quidem involvit imperfectiorem.

Respondetur ex D. Thoma art. 3 hujus quaestionis et q. 9 de Potentia art. 3 ad 10 et 22 q. 83 art. 10 ad 2 et in I dist. 25 q. 1 art. 1 ad \ particulam illam *rationalis naturæ* positam in diffinitione persona? significare idem, ac *intellectualis naturæ*. Qua ratione etiam Gregorius homil. 10 in Evangelia vocat Angelum animal rationale?, idest, substantiam vivam intellectualem. El similiter, licet oratio dicatur esse actus creature rationalis : nihilominus proprie convenit Angelis.

Adde, quod illa particularis *naturæ sumi* etiam potest pro natura rationali, sive formaliter. sive eminenter tali. Unde Dionysius cap. 15 Cælestis hierarchise ait, Deum, et Angelos esse rationales, idest esse rationales modo eminenti.

DUBIUM HL

Quod sit directum cl formata, quodve materiate cl directum, el quod tandem sil indirectum significatum hujus nominis persona divina ul per eoncejdu nostros confusos el imperfectos, Theologicas tamen, cognilumt*

Semel explicata diffinitione personæ in communi, prout abstrahit a creata et increata,

creata, et an ratio ista inveniatur iu divini?. starim venit explicandum, quodnam sit significatum hujus nominis *persona dicto*. Siquidem post explicationem alienos rationis in communi sumpta?, protinus pulsat animum inquirere, quidnam afierat illa ratio contractim accepta, quodque sit significatum nominis significantis illam, ul est determinata et contracta, ut in prænmitti contingit, ubi hoc nomen persona divina denotat rationem persona), ul contractam ad personum specialem, nempe diti-

Explicatio tituli.

Pro tituli intelligentia notandum est primo, duplex esse significatum alicujus nominis : aliud directum, aliud vero indirectum. Primum est illud, quod in recto significatur. Secundum vero quod in obliquo denotatur. Quorum aptum exemplum habemus in diffinitione tradita personæ in communi, in qua hoc. quod est, esse substantiam individuum, est significatum directum illius, quippe quod in recto denotatur : ut vero natura rationalis est significatum indirectum ejusdem : et ita in obliquo significatur.

Secundo notandum est, quod significatum lamdirectum dividitur in significatum formale, et significatum materiale. Ex quibus primum est illud, quod directe et expresse explicatur ipso nomine ex vi suæ significationis. Secundum vero est, quod non ita distincte exprimitur, sed importatur virtualiter, et implicite tanquam id, extra quod non salvatur significatum formale. Potjqtquo hujus exemplum apponi in significato hujus nominis *linea*, ut est continuaciv. i superficie. Nam de formali significato importat eandem lineam, ut est indivisibilis secundum latitudinem : de materiali vero, extra quod nequit salvari significatam hoc formale, significat eandem lineam, u. est divisibilis secundum longitudinem. Undo in titulo hujus dubii inquirim. quodnam sit significatum expressum, et in recto, directum, et formale, quodve fignificatum in recto, virtualiter tamen. et implicite denotatum, seu directum* et materiale, nec non quodnam sit significatum indirectum, et in obliquo hujus nominis ;*nonn *divina* ? ul ila pnudicti nominis Gnificatum innotescat.

Salmant. Curs, theolog., torn. III.

Tertio notandum est cum Cajetano art. 4 hujus quaestionis, § *Quoad tertium*, quod hoc nomen *persona divina*, quamvis videatur terminus complexus, nihilominus ponitur ad circumloquendum incomplexum nomen, quo significaretur id, quod in natura divina habet rationem personæ, et sub significato personæ in communi tanquam inferius sub suo superiori analogice tali continetur : sicut si animal rationale poneremus loco hominis.

Cæterum, quod ad presens attinet, non ponitur ad circumloquendum utcumque prædictum incomplexum : sed ad circumloquendum illud (saltem præcipue et expresse) ut cognoscitur a nobis per conceptus confusos et imperfectos (quamvis Theologicos) quos in via formamus de persona divina, non vero (saltem præcipue et expresse) ut concipitur per conceptus perfectos et distinctos, seu magis distinctos, quos adjuti vera el perfecta Theologia, adhuc in via, de persona divina habemus. Quoniam, ut q. 40 art. 2 dicemus, persona divina), ut concipiuntur a nobis per predictor conceptus perfectos et distinctos, constituuntur per relationes, sepundum quod exprimunt *nd*, spu secundum quod exprimunt ordinem exercitum ad correlativum. Constat autem » quod nomen correspondons huic conceptui débet etiam esse nomen, quod exprimat, significelque expresse munus *ad*, spu prædictum ordinem, ut. exercitum ad correlativum; quem tamen, ut ex se, el ex statim dicendis patebit, non exprimit, nomen hoc *persona divina*. Et ita nomen istud non ponitur ad circumloquendum utcumque prædictum nomen incomplexum, sed ad circumloquendum illud saltem præcipue, et expresse seu saltem significatum ejus præcipuum et formale, quod habet, ul concipitur a nobis per conceptus confusos et imperfectos, quos in via do persona divina fonnamus. El propterea in titulo non inquisivimus de significatis ibidem contentis hujus nominis *persona divina* utcumque sumptis, sed ul cognitis a nobis per conceptus confusos et imperfectos, licet Theologicos ; non vero ut cognoscuntur per conceptus omnino perfectos, et Theologicos, quos, adhuc iu via, do personis divinis fonnamus.

Ex quo, et ul hoc magis pateat, ultimo notandum est, lineam relativam in divinis, v. g. Paternitatem in concreto sumptam, prout esi idem ac Pater, si sumatur adequate secundum id, quod pertinet ad pru-

Àiiaiid-versio
Ittflx
CajeUa.

33.

CltiBM
anitu b
tir?ic.

priant lineam. esse rationem adeo eminentem, utæquvaleat, inm personis creatis secundum id. quod in recto dicunt, tum etiam quibusvis relationibus creatis paternitatis, Et propterea præstat hæc duo munera realiter in creaturis distincta, non minus ac si in ea hoc modo distinguerentur. Et licet utnnnque ex his muneribus pertineat ad lineam relativam, et ex parte rei conceptæ nequaquam sit quid absolutum ex eo quoi prædicta ratio Patris secundnm primum munus constituit subsistons incommunicabile, et secundum munus posterius opponitur relative cum Filio, constihitque personam expresso et formaliter relativam, seu relatam : et ea solummodo habent in divinis esse quid absolutum ex parte rei conceptæ, quæ sunt communicabilia toti Trinitati, qnæque non dicunt relativam oppositionem unius persona: ad aliam, neque constituunt personam relativam : nihilominus per illud primum munus conceptum per nostros conceptus confusos et imperfectos, licet Theologicos, non concipitor expresse ordo, quem Pater dicit ad Filium, licet ratio formalissima illius muneris dicat implicite ordinem ad correlativum. et ex hoc ordine specificetur, aut quasi specificetur. ueçpossit perfecte et distincte concipi, non concepto expresse pnedicto online. Et propterea tale munus pertinet ad lineam relativam, cujus proprium est. ul quidquid ad illam pertinearit, debeat, vel expresse dicere ordinem ad terminum, vel saltem implicite et ex parte rei concèptæ, ita ul ejus ratio ex tali ordine desumatur, nequeatque perfecte et distincte cognosci, non cognito expresse tali ordino, ab ea adhuc virtualiter non distincto. Cæteruin secundum posterius munus. nempe, ut mquivalot relationibus creatis paternitatis, expresse explicatur, adhuc secundum nostros conceptus imperfectos, ordo ad correlativum.

Undo ob hanc rationem munus hoc expressum vocatur absolute, et per antonomasiam munus relativum : non quidem quia primum illud munus ex parte rei concepta sit absolutum et non relativum, sed quia in posteriori munere explicatur expresse ordo ad correlativum. non vero in priori, concepto per conceptus nostros imperfectos el confusos. Et propterea communiter solet dici, prædictum rationem paternitatis conceptam per hos conceptus imperfectos et confusos non exprimentes istum ordinem, et significatam per nomina

eis corresptmdenfia significari ex parte rei HgnificMæ, tanquam quid relativum; attamen ex parte modi rignilicandi significari per modum absoluti : quia, nimirum, non exprimitur ordo ille, qui esi proprius relativorum. et hoc. satis est ad hoc, ut cx parte modi significandi quodammodo significetur per modum absoluti, ut cx dicendis in hoc dubio num. 55 patebit : ideoquo, quaplutn est ex vi hujus nmi expressionis, nihil obest. quominus ex parle illius modi significjndi significaretur aliquid, quoti cx parte, rei conceptæ. et significata* esset quid absolutum : quandoquidem per rationem substantiæ omnino incommunicabilis altori tanquam supposito, quod est significatum directum, et formale personæ. potest significari. quantum est ex vi modi significandi» lum ratio persona* absolutæ. ut in creatis contingit, quam ratio personæ retain æ. ut non exprimentis ordinem ad correlativum, ut in divinis cernitur : cum lamen eadem Patris divini ratio, ut expresse concepta sub munere respiciendi terminum, explicet, non solum ex parte rei significata*, sed etiam ex parte modi significandi quid relativum.

Unde, re bene inspecta, et enucleata, quod in titulo inquirimus, est : Primo, an solum aliquid relativum, sive secundum primum, sive secundum posterius munus sit significatum directum, et formale hujus nominis perwm dirûrn. ul per nostros conceptus non omnino perfectos,et Theologicos viæ cognoscitur? Et deinde, an prædictum significatum illius sic concepti sit aliquid relativum secundum primum, an vero sr-eundum posterius munus sumptum, et quomodo? Ac tandem, quodnam sit significatum ipsius materiale : er directum, quodve indirectum, el qua ratione?

§ II-

dnrrio prior cr D. Thoma desumpta.

Dicendum tngo est primo, quod si nomine relativi imelligatur id. qupd est relativum ex parte rei concepta}, sive exprimat ordinem ad correlativum, sive non : vel ut clarius dicamus, si nomine relativi iutelligamus quodrumque munus directe spectanç ad lineam relativam, tunc significatum formate »i directum hujus nominis perjoua divina erit aliquid relativnm. Ita D. Thomas art. i hujus qurestioEtis in illius, ubi absolute inquit, personus divinas

nas p^p quid relativum, non vero quid absolutmn : ac proimle. si de significato dircc- I IÇ, et formali hujus nominis *persona divina* i fiat sermo, tunc quid relativum in seusn l iu assertione p\plicato erit ejus signilica- i tum fonnalo, et directum. I Unde idem Angelicus Preceptor in eo- l drn nrt. cmn sibi sic in tertio argumento l obj«*cisspt : *S rundum Philosophum \ Mela-* i *id quoi significatui per namen,* ! *ub'jus diffinitio. Sed diffinitio personæ, est* l *rationalis naturæ individua substantia, ul* l *did tm at. Ergo hoc nomen persona signifia* l *Ml substantiam.* Cum igitur S. Doctor sic l sibi objecisset, postea in sopitione ad 3 ut l explicaret, quodnam esset significatum di- j rectum, et formale hujus nominis *persona divina* quod quidem in «livinis explicatur. I πκXiv tamen sumpta insinuato, per illam i particulam positam in recto in diffinitione i personæ, nempe, *individua substantia,* f sic inquit : *Dicendum, quod in intellectu* t *iubslanliæ individus, idesl distinctæ . vel* l *iacommiunicabdis, intclligitur in divinis* l *rdatio.*

Idem etiam docuit S. Doctor in l dist. 23 q. l art. 3 et dist. 26 q. l art. l de Potentia q. 9 art. i et in hac eadem l p. q. ty-c 40 art. l et 2. Quod etiam docuerunt Cyril- I e. Ius Alexandrinus lib. 2. Thesauri cap. 3, usta. Ansciltnus in tractatu de Processione Spiritus Sanctis cap. penultimo prope finem, tast Augustinus epistola 65 ad Maximum paulo post modium, et 5 de Trinitate cap. 8, 13 fusius lib. 7 cap. 2, Fulgentius lib. & fido ad Petrum cup. l et 17, Boetius lib. de Trinitate infra relatus a D. Thoma io argumento *Sed contra* art. 4 hujus quæst. ct q. precedenti art. 3 etiam in argumen- * to Sri *contra.* Et tandem omnes Theologi q. 40 art. 2, dum de constitutivo divinarum personarum egerimus, adducendi.

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex I). Thoma art. 4 hujus quaestionis, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam persona divina, ut cx se, el ex stalim dicendis magis patebit, significat wWantiam per se subsistentem incommunicabilior, tanquam significatum directum, et formale ejusdem ; quamvis prædictum significatum dicat in obliquo divinam naturam, ut id. in qnosubsisiit ; ergo signi- j ficatum ejus formale, et directum debet esse aliqui-! relativum. Ct ad lineam relativam pττ?.iη< in sensu in assertione explicato. Pdtei consequentia. Quia ratio substantiæ iccommunicabiliter subsistentia est ratio

relativa, el ad lineam relativam directe spectans : siquidem ea, quæ sunt absoluta, et ad lineam absolutam spectantia, sunt Communia ct non incommunicabilia.

Confirmatur, ct explicatur ratione I). KewJa- Thouuc loco citato. Quoniam significatum 10'. formale directum personæ divinæ debet ppptinere ad illam lineam, ad quam spectat significatum formata directum çujusvis personæ divinæ in particulari sumptæ, ut ex se constare vitietur : sed significatum formale, et directum cujusvis jersonæ divinæ in particulari debet esse aliquid relativum, et ad lineam relativam pertinens : ergo etiam significatum formale directum i>er-onæ divinæ erit eodem modo aliquid relativnm. Major, et consequentia satis liquent. Minor vero etiam est nota. (Quoniam significatum formale, et directum cujusvis persona) divinæ in particulari dicit id, per quod una persona divina distinguitur ab alia : hoc autem debet esse aliquid relativum, et ad lineam relativam perlinens : quandoquidem personæ divinæ in absolutis non distinguuntur, sed sunt idem.

Nec obest, si contra rationem factam objcias, quod significatum formale directum potentiæ generativæ in divinis est aliquid absolutum : el nihilominus dicit aliquid substantiale in Patre, quod esi incommunicabile Filio et Spiritui Sancio, per qnpdqne Pater ab utroque distinguitur : ergo ex hoc. quod lærsona dicat aliquid incommunicabile, el in unaquaque persona dicat id, per quod una persona distinguitur ab alia, non bene colligitur, quod significatum formale, et directum jærsonæ divinæ sit aliquid relativum, et ad lineam relativam spectans.

Non itaque hoc obest. Quoniam id ex dictis disput. I hujus tractatus n. 67 et 79 manet solutum. Nam in significato formali, et directo potentiæ generativæ non includitur incommiinicabilitas. ita ut ipsa incommunicabilius in recto importetur; sed tantum affertur in obliquo ; sicut eliam distinctio Patris per prædictam potentiam generalivam ab aliis personis non adducitur in recto, Sen ratione recti putentiæ generativæ; sed in obliquo et ration^ obliqui ejusdem potentiæ. Cætoruin osse incommunicabile, essequc incominuicabiliter subsistens affertur in recto a persona divina, sicut et a persona ut sic, nt r\ diffinitione ipsius dubio l hujus disputationis allata constat : ct propterea est

Objectio
euo lra
tactam
ratio-
nem.

Occarri-
tur.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

significatum directum ejusdem personæ divinæ : et per consequens significatum directum, et formale illius debet esse aliquid relativum, et ad lineam relativam spectans. Sicut quia incommunicabilitas. et distinctio allata a potentia generalis affertur ab ea in obliquo, idcirco significatum ejus in obliquo debet esse aliquid relativum, et ad lineam relativam spectans.

S. JH.

Assertio secunda ex eodem Angelice Declare accepta.

44.
Secunda
feSttIM.

Dicendum est secundo, quod illud relativum, quod quidem dicitur esse significatum formale, et directum personæ divinæ, non est aliquid relativum exprimens ordinem ad suum correlativum ; sed aliquid relativum dicens expresse substantiam, non per modum essentiae, sed per modum hypostasis subsistentis in natura divina, seu relationem, ut incommunicabiliter subsistentem. Significatum vero materiale et directum ejusdem est illudmet relativum. ul exprimit ordinem ad correlativum, seu secundum illud munus, quod absolute, et per antonomasiam dicitur relativum.

^ssertio bae est expressa D. Thomae q. 10 (10 Potentia art. i, ubi loquens de significato directo personæ divinæ sic inquit : *Sed sciendum quod aliquid significat dupliciter. Uno modo formaliter : et alio materialiter. Formaliter quidem significatur per nomen, id, ad quod significandum nomen est principaliter impositum, quod est ratio nominis, sicut hoc nomen homo significat aliquid compositum ex corpore et anima rationali. Materialiter vero significatur per nomen, illud, in quo talis ratio salvatur : sicut hoc nomen homo significat aliquid habens cor, et cerebrum, et huiusmodi paries, sine quibus non potest esse corpus animatum anima rationali. Secundum hoc ergo dicendum est, quod hoc nomen persona communiter sumpta nihil aliud significat, quam substantiam individuum rationalis naturæ. Et quia sub substantia individua rationalis naturæ continetur substantia individua, id est, incommunicabilis, et ab aliis distincta, tam Dei quam hominis, quam etiam Angeli, oportet, quod persona divina significet subsistens distinctum in natura divina : sicut persona humana significat subsistens in natura humana. Et hæc est*

formalis significatio, tam personæ divinæ quam personæ humanæ. Sed quia distinctum subsistens in natura humana non est, ut aliquid per individualement materiam individualement, et ab aliis diversum : ideo dicitur quod hoc significatum, cum dicitur persona humana, distinctum vero incommunicabile in natura divina non potest esse. nisi relatio, etc. Ibo males iali significatione significat relationem. et relativum. Et propter hoc potest dici, quod significat relationem per modum substantiæ, non quæ est essentia, sed quæ hypostasis. Et ul S. Doctor innueret, quidnam dicat relatio, vel relativum in divinis, ut est significatum materiale personæ divinæ, addidit, quod relationem significat, ut significatur hoc nomine, Pater. Quod quidem exprimit, ut ex se patet, ordinem ad correlativum.

Idem etiam docuit Angelicus Doctor in I ad Annibaldum dist. 23 quæst. unica art. 2 his verbis : *Dicendum, quod significatio alicujus nominis potest dupliciter considerari. Uno modo formaliter, scilicet, quantum ad id, ad quod significandum nomen fuit impositum secundum communem nominis rationem, sicut homo significat animal rationale mortale. Alio modo quasi materialiter, quantum ad id cui nomen attribuitur in aliqua re speciali, sicut si dicatur, quod persona in natura divina significat relationem, sicut color in nive significat albedinem. Nomen ergo persona, quia impositum est ad significandum rem subsistentem distinctam ab aliis rebus subsistentibus in eadem natura, formaliter significat substantiam primam, quæ est suppositum, non autem substantiam, quæ est essentia, vel quidditas. Quia tenens subsistens distinctum in divinis non potest esse aliquod absolutum, sed solum relativum, ideo quasi materialiter, et attributive in divinis persona significat relativum.*

Et hoc ipsum etiam docuit idem Angelicus Praceptor art. 5 hujus quæstionum ubi loquens de significato directo et formali personæ divinæ. sic inquit : *Persona igitur divina significat relationem ul subsistentem : et hoc est significare relationem per modum substantiæ quæ est hypostasis subsistens in natura divina. Et in solutione ad I sic ait : Nomen persona dicitur ad se, non ad alterum id est. non dicit expresse ordinem ad correlativum : et ideo dicitur quodammodo ad se. quatenus esso ad se præcise opponitur huic, quod est, ne diceretur expresse ordinem ad alterum, quia significat relationem, non per modum relationis,*

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

W.
Natio
pro
secunda
pne
assortie

Ratio vero ejusdem assertionis quoad secundam ejus partem, nempe, quod significatum directum, materiale tamen. hujus homiuis *persona divina* sit relatio, seu (quod in idem quoad præsens redit relativum, secundum quod dicit ordinem ad suum correlativum. desumitur ex eodem Angelico Doctore locis adductis. quæ potest ad hanc formam reduci. Quoniam illud est significatum directum et materiale alicujus nominis, quod non significatur expresse per illud, bene tamen implicite, et virtualiter : quatenus id. quod directe Pt formaliter per illud significatur non salvatur, aut reperitur extra ipsum. Sed munus illud relativum directe et formaliter significatum per hoc nomen *persona divina*, nempe, esse substantiam per modum hypostasis, seu osse relationem per se incommuuicabiliter subsistentem, non salvatur nisi in eadem relatione, ut dicente ordinem ad suum currelativinn : idèòquo id solum, quod dixerit pnedictum ordinem, potest subcase priori illi significato formali, nemjie, muneri relativo subsistendi incommunicabilitor in natura divina. Ergo significatum directum, materiale tamen, hujus nominis *persona divina* erit prædicta relatio per se subsistens quoad illud munus, quod implicite dirit. nempe, quoad munus respiciendi suum correlativum, quodque. si explicite significaretur, exprimeret Correlativum.

Elucida-
tor
exem-
plis

Confirmatur, et explicatur exempli? adductis a D. Thorna locis citatis. Nam licet homo significet directe et formaliter animal rationale, nihilominus, quia prædictu significatum non salvatur eunt aliquod habens cor, et cerebrum, et hujusmodi parlés, sine quibus non potest esse corpus animatum anima rationali, idcirco de materiali significat ista. Et similiter, licet color in nive directe et formaliter non significet nlbedinemp. nihilominus, quia pnedictus color in nive nmi salvatur, nisi in eadem albedinp. ideo illa est significatum ejus directum el materiale. Ergo eadem ratione, quia hoc nomen *persona divina* quoad suum significatum directum et formale non salvatur, nisi in relativo sub uncoplti expresso relativi, seu respiciendi suum rorrolativum, propterea ejus significatum directum, sed materiale, erit pnedictum relativum secundum hoc expressum munus respiciendi suum cttrelnlivuin.

§ v.

Posterior assertio rj* eodem sanctissimo Præccptorc deprompta.

Dicendum est tertio, nomen *persona divina* significare indirecte et in otibquo divinim naturam : sicuL etiam significat hoc modo relationem in abstracto sumptam, sive sumatur quoad munus incommunicabiliier subsistendi *ul quo*, sive quoad inunus expressum respiciendi etiam *ut quo* suum correlativum. Assertio luec quoad priorem ejus partem est D. Thomæ art. 4 hujus quæstionis, ubi sic habet : *Persona igitur divina significat relationem ut subshtlentem. El hoc est significare relationem per modum subdantiæ, quæ est hypostasis, etc, El secundum hoc verum est, quod hoc nomen persona significat relationem in redo, el essentiam in obliquo.*

Et similiter quoad secundam ejus partem est etiam ejusdem Angelici Præceptoris, ubi postquam dixit, quod suuipia essentia in sensu identico, seu prout est idem quod hypostasis, tunc nomen *persona divina* signifiant in recto essentiam in prædicto sensu identicu acceptam, addidit» quod significat etiam relationem in obliquo : e- ita dixit : *Hypostasis autem significatur in divinis, ul relatione distincta. El similiter rdatio per modum relationis significata cadit in rotioM persons' in obliquo*, id est, ut significatur in abstracto per modum relationis, et non per modum relativi in *nncreto. El pr qnorea in quæst. 9 de Potentia artic. 4. utens etiam hoc modo lu.juei.di, et intendens declarare significatum hujus nominis *persona divina*, magis se explicuit, dicens : *Et propter hoc potest dici, quod significat rdationem per modum substanti*. nem quæ est essentia, sed qu»rst hypostasis : cicut d rdalionem significat, non ut rdaliunem, std ut rdolivnm, id est, ut significatur hoc nomine. Pater: non ut significatur hoc nomine , Paternitas : sic enim rdatio significata includitur oblique in significatione, personx divinæ, quæ nihil aliud est. quam distinctum relatione subsistens in essentia divina.*

Ratio autem fundamentalis hujus as«er-tionis quoad primam ejus partem desumitur ex eodem D. Thorna artic. 1 hujus quæstionis, et quæ?t 9 de Potentia art. 2. Quoniam natura rationalis significatur in obliquo ab huc nomine *persona ul sic*, ut constat ex diffinitione Itoetii ab eodem Angelico

Pm4.10
ht

α

Ancelico Præceptore approbata : ergo eadem ratione persona divina biquiicabât diam in obliquo propriam naturam ab ea importatam, scilicet naturam divinam, ut ex paritate rationis constare videtur.

-r Confirmatur ratione deprompta ox eodem Angelico Præceptore. Quoniam ad multiplicationem personarum in divinis subbhntive sumptarum requiritur indispensabiliter multiplicatio sui significati in recto sumpti, sive illul sit formale, sive materiale : ergo cum ad multiplicationem prædiclam non requiratur multiplicatio divinæ naturæ in eisdem personis, ut ex fido patet, consequens erit, naturam divinam solum in obliquo a persona divina significari.

K< Ratio vero ejusdem assertionis quoad secundam ejus partem lacta est ab eodem wuclissiuio Præceptore in verbis relatis ex illo Quoniam id, quod se habet per nioJum formæ constituentis , et ut talis significatur, non vero simul per modum rei constitute, debet per nomen significans rem constitutam per talem formam denotari in ubliquo : sicut hoc nomen *homo* denotans hominem constitutum per animam rationalem significat eamdem animam in obliquo : ex eo quod ejus significatum est homo prædicta anima constitutus. Ergo luin boc nomen *persona divina* significet personam divinam constitutam, et relatio sit forma constituens illam, fiet inde, ut sumpta relatione per modum formæ, et in abstracto significata, seu ut est precise id, quo divina persona constituitur, debeat significari in obliquo.

§ VI.

OJjdfonei *contra dicta, cl carum solutio.*

■g Nec ojest, si ex Scoto in 1 dist. 23 qu;Mt. unica, necnon ex Torres art. 4 hujus quæstionis in solutione tertii argumenti, y J'7. Mobna in præsentī q. art. 1 disp. 2 asser- it bus. significatum hujus nominis *persona divina* esse aliquid negativum, nempe, neg itioneui communicabilitatis, objicias contra ea, quæ diximus. Quod sicut signilicdani formale et directum hujus nominis *prsona divina* non potest esse ipsa essentia et naturi divina, sive aliquid absolutum, ut habetur ex dictis : ita nec potest esse a iquid relativam : alioqui, sicut quia Parer dicitur Fdii Pater, ex eo quod ejus significatum est aliquid relativum, eadem ratione persona Patris divini posset dici

persona Filii : quod tamen, ut ex se constat, concedi nequit. Ergo cum prædictum sgn.ficatum non sit aliquid rationis, sed aliquid revera inventum a parte rei, debet esse quidpiam negativum, scilicet **pro**-dicta carentia. Palet consequentia. Quoniam rationes relativi, et absoluti adæquate dividunt totam latitudinem entis positivi reperti in Deo : et ita hoc ipso, quod significatum formale et directum person® divinæ (quod, ut diximus, importat incommunicabilitalem) non sit aliquid absolutum, vel relativum, non erit aliquid positivum, sed ad summum quidpiam negativum, scilicet, carentia communicabilitatis.

Respondetur ex dictis, quod etsi hoc no- Enue?- men *persona divina* significet directe et fit formaliter quid relativum; non tamen sub expresso munere respiciendi suum correlativum, sed sub munere explicita hypostasis, seu subsistentis incommunicabilités Et ideo non est necesso, personam divinam Patris, ut hoc nomine significatur, dici personam Filii : quia hoc est proprium relativi, ut significati per modum relativi, seu ut significati per modum respicientis explicite suum correlativum; non vero, ut ex parte modi significandi significatur per modum substanti®. Qure sulutio desumitur ex D. Thoma in 1 ad Annibaldum dist. 23 D.Thom. q. unica art. 2 ad 4 his verbis : *Dicendum, quod quamvis persona significet relationem ; non tamen per modum relationis* (id e.-t, per modum expresse respicientis suum correlativum). *Et ideo non refertur secundum nomen ad aliud.*

Nec etiam obest, si secundo objicias 51. Secundi objeclio. AogusL contra ea, quæ in 1 et 2 assertionē diximus, quod Augustinus lib. 7 de Trinitate cap. 6 sic inquit : *Neque in hac Trinitate, cum dicimus personam Patris, aliud dicimus, quam substantiam Putris, etc. Ad SS quippe dicitur persona Patris, non ad Filium vel Spiritum Sanctum.*

Respondetur enim ex D. Thoma art. 4 Solalio. Ü.Tbvm. hujus quest. in solutione ad t el in i dist. 23 q. unica art. 3 ad 1 his verbis : *Dicendum. quod Augustinus attendit significationem personae quantum ad modum significandi , el non quantum ad id, quod significatur. El ideo quamvis significetur relatio : quia tamen significatur per modum substantif, ideo dixil, quod significat substantiam.*

Quod etiam repetit in eodem loco ad Annibaldum art. 2 ad 1 dicens : *Ad primum de Augustino dicendum, quod ly aliud in-*

.<.
l'fl

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

tendit significationem personi quantum ad modum significandi; sed non quantum ad id, quod significatur. El ideo quamvis significet relationem : quia tamen significat per modum substantias, ideo dicit, quod nihil aliud significat, quam substantiam Patris.

Ilhitlra-
lor
audios.

Potestqne hæc solutio explicari ex eo, quod i cum absolutum, et hoc, quod e*lt ad \$C| opponatur relativo, et hu c, quod est, esse ad aliud, lit indo, ut s.cut aliquid potest esse relativum exprimendo, non munus respiciendi, sed incommunicabiliter subsistendi : ita dicitur quodammodo ad se, et quodammodo absolutum per exclusionem peculiaris muneris relationis, quod est explicite respicere suum correlatum; non voro per exclusionem muneris relationis ad suam lineam spectantis, ot ex parte rei significata» implicite dicentis productum ordinem ad terminum, penes quem quasi speciliemur.

D.Ttos.

propterea D. Thomas de Potentia quæst. 9 art. A in solutione ad 3, postquam contra se adduxit hoc testimonium Augustini, sic respondet : *Dicendum , quod hoc provenit er formali significatione personi, quod ad se dicitur, et ad aliud non refertur* : id est, quod ad se dicitur, prout ly ad sc pneceise excludit significare expresse rnunus referendi. Et similiter in solutione ad 10 in quo sibi objecit, quoti hoc nomen *persona* significat substantiam primam, qua nihil est magis absolutum, cum sit per se existons, sic inquit : *Dicendum, quod substantia prima dicitur absoluta, quasi ab alio non dependens. Relativum autem in divinis non excludit absolutum, quod est ab alio non dependens, sed excludit absolutum, quod ad aliud non refertur* : id est. non excludit absolnlum, prout esse absolutum dicit esse incommunicabiliter subsistens, non expri-mens ordinem ad correlatevuid, quodque bac præcisa ratione dicitur absolutum; ex-eludit tamen a constitutivo proprio ipsius absolutum, quod neque expresse, neque implicite est relativum, seu dicit ordinem ad correlaiivum, penes quem quasi specili-catur.

Tertii
objectio.

Nec deinde obstat, si contra id, quod diximus in ultima assertione scilicet, naturam divinam importari in obliquo a persona div.ua, objicias tertio, quod natura divina prædicatur in iccto de persona : ut si dicamus : *Persona divina est Deitas, sive Deus*: ergo prædicta natura affertur ab ea-
Co >nr
natio.
(*ern Persona in recto.
Confirmabis. Nam animal rationn e im-

portatur in recto, et formalilor ab homine: quia do eo in recto, et formniiter prib lica-tur : ergo eadem ratione importabitur Deitas a persona divina in rocto, si semel s c dû illa prædicalur.

Non itaque hoc obest. Quoniam Deitas P... in abstracto sumpta suium identice prædicatur de peisona divina in recto, non autem iri sensu formalissimo : at sumpta in concreto non prædicatur in recto de persona divina, quia in recto importetur tanquam significatum directum el formale illius, sed quia quidquid est in persona divina, sive in recto, sivo in obliquo pertineat ad ejus significatum, sive non perii-neat ad illud, potest in recto prædicari in com reto de illa : sicut de j ersona humana potest eodem modo pnudicari omne illud, cui pra dicta persona subest; licet ad ejus significatum non pertineat; aut licet in obliquo tantum sit significatum filius : ex <o quod ad talem præ licationem non est necesse, ut attendatur ad prædictum significatum; sed sufficit, quod res illa sumatur in concreto, et >il in eadem persona. El propterea de ea prædicatur, quod sit alba, aut nigra, etc. quamvis hæc accidentia ad significatum personæ human® non spec-lenl.

Ex quo ad confirmationem patet. Quo» & nhm esse animal rationale prælicaturin frlfr recto de homine ; non utcumque, sel ut significatum directum et fonna'e illius; et non solum, quia utrumque hæ duæ rationes in eo inveniuntur.

Nec tandem obstat, si contra id, qvodo *».. i in eadem assertione diximus, scilicet, Γ.Τ Τ· t lationem in abstracto significari in obliquol a persona divina, objicias, quod Deitas B importatur in recto ab hoc nomine *bcus*, tanquam sigmficatum formale et direclum ejusdem : ex eo quod Deitas est per se subsistens : et propterea hæc prædicafio est ibrniabssima. *Deitas est Deus*, sicuti el d hæc . *Deus est Deitas*. Ergo cum relatio M peisonalis sit eliam per se subsistens, consequens erit, ut importetur in redo aper-sona divina, si semel ipsa in concreto sic i importatur ab eadem persona.

Respondetur enim, quod si Deitas con-onm-j sideretur, ut ex parte nostri modi concipien li, et significandi distinguitur a Deo, *«. | I tunc non importatur in recto, sed in obii-quo ab hoc nomine *Deus* : si autem sumatur, ut ex parte roi concept® est idem cum Deo absque virtutik distinctione, el consli-tuit constitutione per simplicitatem Deum, ita

ito ut Utlller constituat, quod ipsamnt abs-
que (Intinctione virtuali sit irse heus
constitutus, tunc importatur in recto,
tuneque est idem omnino ac ipso Deus :
el idem cum proportione de relatione por-
fonaii et persona divina dicimus. Et juxta
hæc sunt inlelligendu ea, quæ do iliis in
assertione ultima diximus.

DUBIUM IV.

Utrum person divin* afferant suas proprias
substantias relativas?*

Ea, quæ in precedent! dubio diximus,
k^noa parum illustrabuntur ex iis, quæ in
isto dicemus : et propterea illud statim
|osl præcedens excitamus. Consulto autem
in eu non de qualicumque subsLléhtia, scd
de subsistentia relativa inquirimus. Quo-
niam quid dicendum sit de subsistenti t ab
solata : an nimirum prædiclæ personæ præ-
ler suas subsistentias relativas afferant
sbbsistentiarn aliquam absolutam, nm
cuivis propriam, sed omnibus illis commu-
nem? In sequenti dubio d sentietur.

Nomine autem subsistentite relativæ
idem intelligimus, ac subsistentiam in-
cuinmunicabilem al eri ut supposito : ita
ut hoc habeat ex sua propria et formalis-
sima ratione. Nam prædicta subsistent a,
hoc ipso quod sic sit incommunicabilis,
non potest esse aliquid absolutum, sed ne-
cessario debet esse quid relativum. Maxi-
me, quia quævis incommunicabilitas non
dicens imperfectionem , quæ sola potest
reperiri in divinis, non debet oriri ex
limitatione, sed ex oppositione : et per
consequens ex oppositione relativa, ut
infra quæst. 3G ait. 2 latius dicemus.
Quamvis cum hoc stet, ut dubio præcé-
denli dicebamus, quod licet prædictæ sub-
sstentiæ sint relutivæ, nihilominus con-
cept® per conceptus nostros imperfectos
cl confuso* non explicent distincte et ex-
picisse omne munus relativum, quod af-
ferunt : ex eo quod sic conceptio dicunt
implicite tantummodo munus respiciendi
expresso suum correlativum. Et propterea
sub munere et conceptu expresso, confusu
tomen et imperfecto, subsistemix relatives
pneicse exprimunt munus subsistendi in-
coinmunirabiliter.

Un ie aliis verbis dubium hoc po-set ex-
citari : an nimirum dentur in divinis t»es
sabs'tftentiæ incommunicabiles? vel an si-
gnificatum formale, et directum personæ

divinm Sit aliquid relativum subsistens puſ
propriam sJbsistent'atn relativam, seu ex
vi suæ lineæ incommunicabilem? Ex quo
eliarn magis cernitur, quam congruenter
dubium hoc post præcedens excitatur :
quandoquidem, semel explicato in prece-
dent», quomodo significatum formale et
directum personæ divinæ est aliquid rela-
tivum, ut subsistens, sfatim pulsat animum
inquirere, an sit prædictum relativum, ut
subsistens, per subsistentiam propriam re-
lativum, sive ex vi suæ Lineæ incommuni-
cabilem?

8

*Ex mente Conciliorum el Patrum, maxime
vero D, Thomx, dubium resolvitur.*

Dicendum ergo est. personas divinas af-
ferre suas proprias subsistentias relativas :
ac proinde dari in divinis tr® subsisten-
tias relativas, et incommunicabiles, As-
sertioni huic valde videtur favere Concilium
v generale Constantinopobtanum Colla-
tione 8 Anathemaiismo I, ubi damnantur,
qui non confitemur unam Deitatem cum
tribus subsistentiis. Et in sexta Synodo
generali Actione 11 additur, quod *sanctis-*
sima Trinitas numerabilis facta est prrsona-
libus subsistentiis.

Deinde in Concilio Nicæno generali r
lib. 2 § *In lib. Job*, sic dicitur : *Ena est*
divinitas sanci Trinitatis, qu* in Iribus*
subsistentiis perfectis el squalibus con-
sideratur, Et in Concilio Nicæno ir in
exemplari litterarum Theodori Patriarcha?
Hierosolymitani, quas probat Synodus pro-
pe initium : *Trinitatem* (inquit) *in tribus*
si bsistenliis. El post pauca : *Divisa est enim*
numerariis subsistentiis, el numérale per-
sonalibus alteritatibus. Et deinde confitetur,
Trinitatem in tribus inconfusis subsisten-
tiis. Idem etiam habetur in Lateranensi
Concilio particulari secundo approbato a
Martino Papa I, ubi Consultatione 5, Ca-
none ! sic dicitur · *Si quis non confitetur*
secundum sanctos Patres proprie cl tere
Patrem, Filium rt Spiritum Sanctum, Tri-
nitatem in unitate, et unitatem in Trinitate,
hoc est. unum Deum in tribus subsistendis
consubstantialibus, anathema sil.

Nf-c obest triplex solutio, qua' ex adver-
saris potest adhiberi. Prima est. quod
Concilia nomine m&njknh>n'çipîunt con-
cretum subsistentia» : ita ut sensus sit, dari
tres subsistentes, id est, tres habentes sub

50.
Conclu-
sio et
probatio
cx O»n-
citiis.
Cove
Gen.

Cone,
Gen-vu

Cone.
Nic, i
ct n

Cone.
La». ir.

60,
Triplex
vulttio
ad prot-
dicti
tCtti*
eoah.

i rt

»,
g

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

sistentiam. Secunda est, quod eadem subsistentia absoluta dicitur triplex, non in se. sed ut modiicata iribus relationibus. Tertia est, quod nomine subsistence accipitur proprietas personalis, ita ut sensus sit. dari tres proprietates personales.

Non itaque solutiones isue obstant. Non quidem duæ priores, propter illa, quæ in hoc dubio num. 69 dicemus. Quibus etiam accedit, pro majori eversione secundæ solutionis, qti od eadem ratione posset dici, dari in divinis triplicem sapientiam, misericordiam, el jaudiam, necnon et triplicem naturam : siquidem omnia hæe modificati- tor tribus relationibus personalibus inter se diversis.

Tertia autem solutio etiam corrui. Quoniam vel Concilium sumit nomen *subsistentiæ* proprio? vel abus.ve, et improprie? Si primum, habetur intentum, nimirum, lres 'proprietates personales e>se tres subsistentias. Secundum atitem dici nequit. Tum, quia hoc esset contra gravem, et debitum modum loquendi Concilii præcipue in materia de sanctissima Trinitate, ubi semper loquendi modus maxime observatur a Conciliis et SS. Patribus. Tum etiam, quia alioqui nihil haberemus firmum in sacris Conciliis, si verba eorum possent pro lbilo ad sensum improprium, vel abusivum detorqueri. Tum denique, ei maxime per quod duæ præcedentes impugnat ones magis elucidantur quia nullum sequitur absurdum ex eo, quod verba Conciliorum in sensu proprio intelligantur. ut ex solutionibus argumentorum opposite sententia) patebit : et ita multo melius in sensu proprio intelliguntur.

Deinde hæe eadem assertio videtur sitis insinuari ab Eugenio IV in Concilio Florentino in litteris unionis post medium, quæ habentur Sessione ultima de S. iritu Sancto, ubi decernitur : *Essentiam suam, suumque rssc subsistens habet ex Patre, simul et Filio, cl ex utroque xlernatiter tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedit : declarantes, quod id, quod sancti Pudores, el Patres dicunt, tx Patre pîr Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intdligentiam lendil, ul per hoc significetur, Filium quoque esse secundum Graecos quidem causam, secundum Latinos vero principium subsistentiæ Spiritus Sancti, sicut et Patrem.* Constat autem, quod si præ licta subsistentia Spiritus Sancti non esset quid relativum, non possent PaUir et Filius esse principium illius : sicut quia

essentia illius est quid absolutum, idcirco non dicuntur esse ojus principium.

Eamdem etiam sententiam tuentur Ambrosius in Symbolo Apostolorum cap, 2 his verbis : *Catholicum est, ul rt unum Deum secundum unitatem substantiæ fateamur, tl Patrem et Filium ct Spiritum Sandum in sua quemque subsistentia sentiamus;* ktsius Tiieopolitanus Patriardia meiosisione fidei, quæ habetur torn. 4 Bihliothecæ. ubi in divinis fatetur- triplicem subsistentiam coessentialis Trinitatis; Cyrillus Alexandrinus Dialogo de Trinitate lib. 3 circa finem his verbis: *Omnis fidri nostrx sermo huc tendit, ut unam quidem videamus Deitatis naturam, qux in tribui subsistentiis propriis, dc.* et lib..7 prope initium inquit: *Deitatis naturam, ul in tribus subsistentiis, explanari a sacra Scriptura;* Nazianzenus Oratione 25 ad Arrianos; Chrysostomus ad Ilebræos l homilia 2, ubi loquens de Verbo divino sic inquit : *Character quippe alter est ab ipso suo exemplari, alter autem non in omnibus, sed secundum quod per se ipsum subsistit.* Si autem prædictus character non afferret propriam subsistentiam relativam, non diceretur alter a suo exemplari in illo sensu reduplicativo significato per illam particulam *secundum quod per se ipsum subsistit.*

Athanasius tom. 3 in quæslionibus, quarum prima est, *quid est Deus?* quæst. 7 his verbis : *Tres personas confiteor, lres subsistentias,' tria propria.* Et sermone in Evangelium de sanctissima Deipara, postquam tres personas confessus fuerat, addit : *Unum Deum in tribus subsistentiis prxdicantes, in quibus una sil substantia.* Gregorius Nyssenens Oratione catechelica cap. 3 sub initio doce:, in Trinitate idem esse *dislinclum, ac discretum, consifleni*in seu subsistentia) et *hypostasis.* Alexander Alexandrinus in epistola ad Alexandrum Cuii Constantinopolitanum rquæ exstat in Concilio Alexandrino i sub Silvestro Papa) de Evangelista sic ait : *Propriam Ftlü subsistentiam declaravit his verbis : hi priaripio erat Verbum, dc.* Damascenus lib. l J?idei c. G : *Filius* (asserit) *qua subsistit, secundum se ipsum discernitur ab co, a quo subsidentiam habet ;* et cap. 9 in line : *Filius propriam habet subsistentiam, prxler eam, quæ Patris est.*

Theo lorcius ad Ilebræos l explicans illud. *El figura substantix rjus,* sic inquit: *Propriam ejus significans hyposlasini, seu personam aut subsistentiam,* Justinus in expositione

Impa-
pmilor
da»
prios
e»35lo-
, ne\$.

CnrruiC
lertij.

Gl.
Cone.
Flor

I expositione fidei de sancta Trinitate in
I medio, tanquam finem totius operis propo-
I nit, *Se maluisse unius Deitatis in tribus*
I *perfidis subsistendi* notitiam expontre* ; et
I quasi. 17 ad Orthodoxos in fine : *Unus*
l *ciHinqut) lieus, uno ei individuo substan-*
i *iiç, sed lres persona divisione consis*
> *rumpet* propterea dari in divinis tres subsis-
i tentia^ distinctas; et quæst. 18 et 129 ad
jl=urt Orthodoxos ; Richardus do Sancto Viciure
I de Trinitate cap. 4 et toto c. 20.

Idem etiam habetur apud Angelicum
Ufrl , Datorem in ra quæst. 40 artic. 3, ubi sic
inqu l : *Non enim proprietates personales*
sic intelliguntur advenire hypostasibus aiti-
nisl sicut forma subjecto prxcxistenli ; sed
lerunt secum sua supposita, in quantum
runl ipsæ personx subsistentes : sicut Pater-
nitas est ipse Pater. Si autem proprietates
personales non afferrent secum suum pro-
prium esse subsistence, tunc intelligercn-
lur advenire sicut foimæ suo subjecto, et
dou afferrent secum. id est ex vi sua, sua
supposita : siquidem secundum id, quod
ex Ti sua habent, consideratis deesset
illis id, quod requiritur. ad rationem suppo-
siti, scilicet *esse* subsistentia?. Et in solu-
tione^ ad 2 ejusdem articuli his verbis.
Intendum, quod Paternitate Pater non so-
lum est Pater; sed est persona, et est quis,
sive hypostasis. Si autem Paternitas non
aderret propriam subsistentiam, non esset
per illam formaliter Pater, quis, sive hy-
postasis : quia quod Pater reddatur, quis,
?eu habens Paternitatem, el naturam divi-
ram, debet provenire a subsistentia, seu a
modo essendi per se.

Et quæst. 9 dc Potentia artic. 2 ad 8,
ubi sic concludit : *Sed quia nomen substan-*
ti refertur diam apud Latinos ad signifi-*
cationem cssenlix, ideo ad vitandum erro-
rem non dicimus tres substantias, sicut tres
subsistentias. Constat autem, quod si quie-
vi persona divina non afferret suam pro-
prium subsistentiam relativam juxta men-
tem^ Angelici Ductoris, non possent ab eo
• lres subsistentia? admitti. Et artic. 4 in
fine corporis, ubi concludit, quod signifi-
catam pnrsmc divinæ *nihil aliud est,*
quam distinctum relatione subsistens in es-
sentia divina. Ubi aperte significat, quod
personæ subsistunt relationibus : ac sub-
inde,, esse tres subsistentias relativas.

G. Et 4 contra Gentes cap. 14 : *Sunt igitur*
flores res subsistentes, si relationes conside-
rentur : esl autem una res subsistens, si con-
sideretur essentia. Et propter hoc dicimus,

unum Deum esse, quia csl una essentia sub-
sistens : et plures personas, propter distinc-
tionem subsistentium relationum. Si autem
relationes non affeiren l proprias subsisten-
tias, non diceremus in divinis plures res
subsistentes propter illas, et ratione illa-
rum: nec ad distinguendas personas face-
ret Angelicus Doctor mentionem subsis-
tentia., quam habent, dicens, *Propter*
distinctionem subsistentium relationum, sed
solum distinctionis earumdem relationum.
Sicut licet relationes identificentnr cum di-
vina essentia, et hæc debeat necessario
importari in obliquo ab illis, nihilominus,
quia hæc non est relativa, nec affertur a
relationibus ex vi suæ lineæ, nec in illa
personæ distinguuntur : idcirco ad expli-
candam distinctionem personarum, et unde
hæc proveniat, non facit mentionem di-
vinæ e^entia.

Et tandem hoc ipsum fatetur idem An-
gelicus Ductor, turn infra quæst. 39 art.
3 ad 4, ubi sic ait : *Dicendum, quod forma*
significata per hoc nomen persona non est
essentia, vel natura, sed personalitas. Unde
cum sint lres personalitates, id est, lres per-
sonales proprietatis in Patre cl Filio ct Spi-
ritu Sancio, non singulariter, sed pluraliter
prxdicatur de tribus. Constat autem, quod
personalitas, juxta mentem D. Thomæ,
idem est ac subsistentia incommunicabilis
naturæ intellectualis : et propterea idem S.
Doctor in hac quæst. 29 art. 2 inquit, idem
significare hæc tria nomina, nempe, *res na-*
ture, subsistentia cl hypostasis, et quod hæc
ratione id, quod hæc tria nomina signifi-
cant communiter in toto genere substan-
tiarum, hoc nomen *persona* significat in
genere rationalium substantiarum : ideo-
que in solutione ad 2 ejusdem articuli ad-
mittit in divinis pluraliter tres personas, et
tres subsistentias, sicut in articulo citato
quæstionis 29 lres personalitates fatetur.

Tum etiam art. 4 hujus quæstionis, ubi
(ut ex dictis præcedenli dubio patet) docet,
significatum formale, el directum personæ
divinæ esse relationem, ut subrisæntern
incommunicabiliter. Certum est amem,
quod significatum directum, et formale di-
vina; persona? debet esse aliquid relatum,
et multiplicabile in divinis : siquidem na-
tura divina, et ea, quæ ad ipsam spectant,
qualis est subsistentia absoluta, solum in
obliquo importantur a persona divina.

Unde hanc sententiam sequuntur Caje- f5.
tanus infra quæst. 40 art. 4 et 3 part. La|@fu.
quæslione 2 an. 2 et quæst. 3 artic. 2, Le- desma.

E'go forma, anſe quaſi forma conſtituons proximo perſonam divinam, ſeu concretum hoc ſutajtenj dirinum, prout eſt Idem ae perſona, erit ſubſiſtentia incommunica- bilis : ac proinde, niſi prædicta ſubſiſten- tia incommunicabilis multiplicetur, ne- quibit prætlidium concretum ſubſtantive multiplicari.

Confirmatur primo. Quoniam persona
 divina, v. g. personi Patris, ex vi suæ
 lineæ. Potest et secundum id, quod addit supra
 essentiam, est principium quod actus unius
 notionalis. v. g. generantur : ita ut. licet ratio
 agendi proveniat illi ab essentia; attamen
 esse illud quod generat per modum principii
quod, provenit illi proxime ex capite jam
 proprio. Sed in ratione principii *quod* consti-
 tuitur per propriam personalitatem Un-
 quam fieri formam, aut quasi formam :
 ergo prædicta personæ ex vi suæ lineæ,
 et secundum id, quod addit supra essen-
 tiam, dicit substantiam incommunicabi-
 lem, tanquam formam proxime consti-
 tuentem personam Major videtur certa. Quia
 secundum id, quod dicitur ex vi suæ lineæ.
 et addit supra essentiam, est habens vim ad
 generandum, et omnia requisita ad gene-
 rationem activam : hoc autem idem est,
 ac esse ex vi suæ lineæ, et secundum id,
 quod addit supra essentiam, principium
quod prædictæ actionis notionalis. Minor
 autem satis liquet. Consequentia vero
 etiam constat. Quia id solum ex vi suæ
 lineæ, et secundum ea quæ addit supra
 essentiam. potest constituere principium
quod actionis notionalis omnino incommu-
 nicabilis, quod ex vi ejusdem lineæ dicit
 propriam et incommunicabilem subsisten-
 tiam : siquidem esse illud principium *quod* so-
 lum convenit rebus subsistentibus, quia
 subsistentes sunt : et esse principium *quod*
 incommunicabile in ratione principii no-
 tionalis dicit etiam subsistens incommu-
 nicabile, quatenus tale.

T. Confirmatur secundo. Quoniam iucum-
munur* mumcabil tas, quæ convenit personalitati
lecaado. divinæ. quatenus dicit negationem com-
mnnicabilitatis, debet fundari in aliquo
positivo, ut ex se constat : huc autem po-
sitivum nihil aliud potest esse, nisi subsis-
tentia, quæ s t tills conditionis, ut petat
I productam negationem : siquidem ea pré-
cisa ratione non potest aliquid communi-
cari alteri, ut supposito per se subsistenti,
nisi quia id, quod dicit productam caren-
tium communicabihtatis, habet propriam
subsistentiam, et propterea nequit esse in

alio, sed solum potest esse in se et per ip-
 Unde relatio spirationis activae reportata in
 divinis non fundat hanc negationem, ac
 proinde neque est proprietas personalis;
 sed est quid communicabile Patri et Filio :
 quia licet dicat *esse* relativum, non tamen
 dicit *esse* relativum alferens propriam sub-
 sistentiam relativam : et ita in oia non, vi-
 detur assignable aliquid aliud, unde oritur,
 quod non sit proprietas personalis, seu
 quod non sit communicabilis Patri et Filio ut
 supports, nisi ex praedicto capite,

Confirmatur tandem. Quoniam hoc ipso, quod negatio communicabilitatis debeat fundari in aliquo positivo, quod sit constitutum personæ, oportet, productum positivum non se habere præcise per modum formæ adjacentis rei subsistenti, sed afferens suam propriam subsistentiam. Tum, quia alioquin producta ratio positiva non esset constitutiva personæ, nec esset per simplicitatem. ipsa persona constituta : quod requiritur ad infinitatem divinæ personæ : siquidem contra rationem personæ est, quod secundum suam formalissimam rationem considerata habeat se per modum alteri adjacentis.

Tum etiam. Quia alioqui res illa, quæ præsupponeretur subsistens, haberet ex et intra suam lineam precise sumptam rationem formalem suppositi, sive personæ. Quoniam præsupponcretursubsistens: et nihil ei obesset ad rationem suppositi, vel personæ, quod communicaretur alteri tanqu.i.m formæ, sive rationi sibi adjacenti, non tamen tanquam ex vi sua per se subsistenti : ex eo quod communicabiius aheri tanquam formæ adjacenti non tollit, quod id. cui communicatur, habeat ratio- man suppositi et personæ.

§ III.

Opposita sentinlia una cum suis fundanwnlu
(d eorum solulionibus.

Oppositam tamen sententiam, nempe, quamvis ex personis divinis non alferre Miam propriam subsistentiam relativam; sed solum suistere per subsistentiam a solutam, tuentur Capreolus in 1 dist. 26 quæ-1. 1 art. 1 conclusione 3 et ari. 3, Sro-ius in 3 dist. 1 q. 2 et in 1 dist. 4 quæst. 2 necnon dist. 26, Durandus in 3 dist. 1 q. 2 o. in 1 distin. 26 quæst. I, Albertus 1 part. Suuirnæ quæst. 43 membro 1, Argentina, Marsilius, et alii, quos refert Ruiz de

*
JJ
*

✱
■, > !

 $c \ll 1 \dots$

9

,J

I

L

⁻¹Ci^{J3}rrJ.

1:t
A'Ci·
a;i.
Miri-
h7<.
RTifc
M«-
Wp.

Montoya ia prpsonti disput. 31 sect. 1 num. 5

Probat^{iu}ur primo testimonio 1). Thomæ de Potentia qua*st. 8 art. 3 ad 7, ubi sic »» inquit ; *Metationes autem in divinis, etsi constituent hypostases, et sic faciant eas subsistentes, hoc tamen faciunt, in quantum sont essentia divina, llclalio enim, in quantum est relatio, non habet, quod subsistat, tfl subsistere faciat : hoc enim solius sub-*stanti* est. *Distinguunt vero relationes, iu quantum relationes sunl : sic enim oppo-*sitionem habent,

Confirmatur ex h:s, quæ ibidem addit D, Thomas, tum in solutione ad 8 his veriis ; *Malio in divinis nqp solum est rrlilio, sed est secundum rem ipsa divina substantia. El ideo potest constituere aliquid subsistens, et non solum aliquid relativum.* Tum etiam in solutione ad Ū ubi sic habet : *ltdalio distinguit in quantum est relatio; ccusliluit autem hgpostasim in quantum est àicina essentia, et utrumque facit, in quantum est divina essentia el relatio.*

Respondetur cum Cajetano infra q. -4Ū "art. 4 mentem S. Ductoris tantum esse, quoi constituere hypostasim conveniat re-^V'lationibus divinis ratione essentiæ Dei, ct > identificationis cum illa, tanquam a radice, k aqua huc eis radicaliter provenit : et prop-
terea nisi idenlilicarentur cum illa, hoc non haberent. Quamvis semel cum eadem HedtificaUe habeant esse intra propriam lineam, et ex vi sua constitutive personæ, et afferre suam propriam subsistentiam. Sicut licet in opinione eorum, qui dislin-
srannt virtualiler intellectum Dei a sua natura, inte'lectus habet tanquam ex ra-
dice a divina natura, et ab identilicatione cum eadem, quod sit communicativus eius-
dem divinæ naturæ ; quamvis proxime, et formaliler hoc habeat ex vi suæ linæ : et propterea prædictus intellectus ut divi-
nus intra propriam lineam, idest, ul oritur a Deo, et lendit in Deum, est formaliter communicativus divinæ naturæ. ha ergo
proportione servata relationes, v. g. Pa-
ternitatis et Filiationis, habebunt consti-
tuere personas, ct propriam subsistentiam, tanquain a radice a divina natura, ac
proinde ut sunt divinæ i lentice : et nihi-
bnnnus. quia sunt divinæ, seu infinitæ intra propriam, et peculiarem lineam Pa-
temilalis el Filiationis, constituent per-
sonam Patris el Filii, adducctnq^{ue} pro-
priain subsistentiam relativam.

Secundo probatur eadem sententia. Quo-

niam divina naturaest per se ipsam essen-
tialiter subsistens : ergo non subsistet in dom
personis. sèu in relationibus personalibus, rôSîûa-
ut afferentibus proprias substantias perso-
nales. Consequentia aperte constat ex an-
tecedenti. Tum, quia subsistantia persona-
lis ad hoc tantum datur, ut natura per
illam subsistat : ergo si natura divina præ-
întelligîtur subsistens essentialiter ante re-
lationes personales, seu personas ipsas, noli
erit cur prædicta* personæ, seu personales
reluiiouns afferant suam propriam subsis-
tentiam relativam. Tuni etiam, quia alio-
qni divina essentia es.-et simul per se ct
in alio Esset quidem per se: quoniam
est per se subsistens subsistentia absoluta.
Esset vero in alio : ox co quod subsisteret
in personis, ut afferentibus proprias subsis-
tentias relativas : et id, quod subsistit in
alio afferente propriam subsistentiam, dici-
tur absolute et simpliciter esse in illo. An-
tecedens vero ex dicendis dubio sequenti
constabit.

Confirmât iir primo. Nam ex eo quod mi-
sericordia Dei esi infinita, et similiter om-
nipotentia, idcirco non datur in divinis nisi
unica tantum misericordia, unicaque om-
nipotentia : ergo hoc ipso, quod in divinis
detur unica subsistentia absoluta, non debet
da i multiplex subsistentia relativa : quan-
doquidem subsistentia illa absoluta est infi-
nite perfecta.

Confirmatur secundo. Quoniam ad ra-
tionem personæ divinæ tantum desideratur
natura, et subsistentia divina, necnon et
incommunicabilitas : ergo hoc ipso, quod
detur natura, et subsistentia divina impor-
tata ab eadem natura, el addatur ratione
relationum sola incommunicabilitas. da-
buntur omnia, quæ requiruntur ad ratio-
nem personæ : ergo superfluit addere aliam
subsistentiam relativam : siquidem hæc
ad solam constitutionem divinæ personæ
poterat desiderari.

Respondetur concedendo antecedens, et
negando consequentiam. Et ad primam
probationem dicendum est. subsistentiam
relativam non requiri ad hoc, ut natura
divina subsistat utcumque; sed ad hoc, ut
subsistat per subsistentiam talis conditio-
nis. ut intra suam lineam habeat esso in-
communicabilem. Quia forma constitutiva
persona; debet esse talis conditionis, ut
multiplicetur ad multiplicationem perso-
næ, ut ex dictis n. 67 constat : el per con-
sequens debet esse quid intra propriam li-
neam incommunicabile sicut ipsa persona :

Cooflr-
inMar
prirz.o.

Seccuada.

E<crti-
tir
fuiida-
nwutam.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO,

nam in diutiis ea solum, quæ ox vi suæ lineæ sunt incommunicabilia. pcessuntnnil-
tiplicnri.

Ati secundam vora pmlmlionûin mean-
da est sequela. Turn, quia essentia divina
non est in suis personis, tanquam in aliquo
realiter ab ea distincto; sed subsistit in
illis tanquam in personis, quæ >nnt ipsa
essentia absque aliqua distinctione actuali.
et secluso intellectu. Et propterea, cx eo
quod divina essentia subsisut iu illis, non
dicitnr esse in alio, sed esso ipsas personas
divinas ratione identificationis cum ipsis.
Tum etiam, quia sicut divina essentia non
dicitur es«e in alio, sed esso in se et per
se, quamvis subsistat et sit per se ratione
suæ subsistenti® absoluta : quia praedicta
essentia affert eam ex propriis meritis, et
ideo subsistere per illam est esse in se et
per se : ita, quia subsistentia relativa pro-
venit radicaliter a divina essentia, ac
proinde px propriis meritis ab ea importa-
tur et infertur, idcirco, ex eo quod praedic-
ta essentia subsistat in suis relationibus,
ct subsistentiis personalibus non tollitur
ab ea, quod ratione hujus sil in se et per
se : née ex hoc habet, quod sit in alio;
sed solum ,quod illamet essentia. quæ antea
subsistebat per subsistentiam commu-
nicnбилom, subsistat per subsistentiam alte-
rius rationis, scilicet incommunicabilem.
Nam ad hoc, ut ratione praedicta. subsisten-
ti® esset in alio, desiderabatur, quod esset
subsistentia aliena, ei non importata ex
meritis divinæ natura, nec in ea radicata,
aut quasi radicata. Et ideo humanitas
Christi Domini subsistens in Verbo dicitur
esse in alio, qua illa subsistentia est aliena,
el non radicata in praedicta humanitate.

Occurri primam confirmationem cunceden-
tar * dum est antecedens, et neganda conse-
cin'jru iIuenli,u El rull° disparitalis est. Quod li-
ron ra' nea misericordi® divinæ v. g. est linea
atoma: et propterea hoc ipso, quod detur
misericodia infinita in divinis, nequit
multiplicari. At linea subsistentia» divinæ
est linea subalterna, sicut ratio attributi
ot relationis, vel person® divina siquidem
nequit linea parsonæ divinæ esse subal-
terna, quin linea forma) constitutiva? illius
sit etiam subalterna. Et propterea linna
subsistentia! divina ut sic. non solum psī
subalterna, quia contrahitur per distinc-
tas subsistentias incommunicabiles consti-
tutivus divinarum personarum, sed etiam
quia contrahitur per subsistentiam absolu-
lain et commuuicabilem.

rotestquo hæc dij.paritas explicari, exeo
quod misericordia divina v. g, debet habere
pro objecto formali divinam bonitatem, ut
est ratio sublevandi omnem excogitabilem
miseriam : et ita non stiperesl aliquod
aliud objectum pr.iportiunaluin ad ponen-
dam in divinis aliam misericordiam, Cæte-
rum subsistentia relativa unius porsmi®,
v. g. Patris, solum constituit Patrem in
uridine ad Filium, (jusque ineommimicabi-
litas desumitur per ordinem ad eumdem
Filium : et propterea aperitur aditus ad
ponendam aliam subsistentiam relativam
respicientem alium terminum, nempe, sub-
sistentiam relativam Filii, quæ sit in or-
dine ad Patrem, cujusque incommunicatu-
litas per ordinem ad illum desumatur, n
sicut et persona Filii, quæ sua ratione et
incommunicabilis, debet secundum hanc
rationem esse in ordine ad Patrem.

Ad secundam confirmationem patet ex oæm-
di tis. quomodo non quævis subsistentia &
sit in ratione subsistenti® sufficiens ad
constituendam personam divinam per mo-
dum fonnæ constituentis ipsam ; sed desi-
derari sub>istenliam talis conditionis, qu®
ex vi suæ linea sit incommunicabilis, qua-
lis est sola subsistentia relativa. I. j

Tertio probatur eadem sententia. Quo-
niam person® divinæ non afferunt proprii?
exi>tentias relativas; sed solum existunt a. ^
per existentiam divinæ essentiæ, ut coiu-
Ul ex his. qua disput. 7 dubio unico diximus :
ergo nec etiam afferent proprias subsisten-
tias relativas; sed tantum .subsistent per
subsistentiam absolutam divinæ essentiæ?
Patet consequentia. Quia non minus con-
\pDit personis existere, quam subsistere :
ergu si possunt pxistere per existentiam es-
>entiii? divinæ illis communicatam, etiam
poterunt subsistere per subsistentiam ejus-
dem essentiæ, (piæ ipsis communicetur,

Respondetur concedendo antecedens, el
neg ando consequentiam. Et ratio dispari-
tatis est. Quod multiplex subsistentia non
derogat summæ simplicitati, et unitati per
se. t|uæ in divinis debet rrporiri : ct
aliunde requiritur ad multiplicationem
substantivam personarum repertam in
Deo. ex eo quod pnedicta subsistentia est
forma constitutiva person® : ct hoc, quod
<*)r. subsistere per subsistentiam incom-
municabilem importatur in recto a p*r-
snna divina : ac proinde totum hoc debet
os.® multiplicabile in divinis. Gælennu
multiplex existentia. alia quidem prove-
uiens a natura divina, alia vero a propria
personalitate.

p0rtoimlilah’, dorugal sumrnæ simplicitati, et unitati per se inVentæ in divinis, ut constat ex illis, quæ loco in argumento ci-fatua n. 48 ut iu 2 tomo tractatu 3 disput 4 num. 7 el deinceps diximus : et alias existentia non est forma constitutiva personæ ut talis : ac proinde nec debet multiplicari a<l multiplicationem personarum : dicitque. ex genero suo quid absolutum, ut loco ci-lato explicuimus.

¶ Ultimo probatur. Quoniam subsistentia dicit maximam perfectionem : quippe quæ exprimit modum essendi perfectissimum scilicet, esso in se et per se. : propterea hoc, quod est subsistere, est proprium soli-
us substantiæ, quæ est ens valde perfectum : ergo personæ divinæ ex vi suæ lineæ non afferunt proprias subsistentias. Patet consequentia. Quia personæ divinæ consti-
tuuntur per relationes tanquam per fur-
inas relationes autem, sive crealæ, sive increatæ, non dicunt ex vi suæ lineæ per-
fectionem, ut constat ex illis, quæ late in hoc tract, disp. 6 dub. 2 et deinceps asse-
ruimus.

Respondetur, quod etsi subsistere in or-
dine ad se. seu per subsistentiam absolu-
tam, afferat ex vi suæ lineæ perfectionem :
altameu subsistere relative, seu præciso in
online ad correlativum, nihil ex vi propriæ
lineæ affert perfectionis; licet (quoad præ-
sons attinet) includat per modum transcen-
dentis lotam perfectionem aliarum linea-
rum rex eo quod omnes aliæ linna absolutio
per modum transcendentium consideratio
includuntur in quavis formalitate divina.
Et ita, licet relativæ subsistentiæ in-
plicate. et ex vi prædictarum linearum affe-
rant perfectionem, non tamen expresse, aut
ex vi propriarum linearum. Cur autem sub-
sistere in ordine ad se, non vero in ordine
ad correlativum, dicat ex vi propriæ lineæ
perfectionem, explicatum est supra disput.
7 anum. 28 usque ad numerum 38.

DUBIUM V.

*Hrum personæ divinæ non solum subsistant
per proprias subsistentias relativas, sed
diam ultra has habeant aliam subsisten-
tiam absolutam omnibus illis communem,
et ratione divinæ naturæ eisdem formaliter
convenientem ?*

Postquam explicuimus, an personæ divi-
næ ex vi suarum linearum, et secundum
id, quod in recto dicunt, afferant propriam
Salmant. Gurs. theolog., tom. HI.

subsistentiam relativam, restat, ut expli-
cemus. an. nitra hanc, ratione nataræ di-
vinæ formaliter importent aliam subsisten-
tiam absolutam eisdem communem, ut ita
ex omni capite appareat, quid prædictæ per-
sonæ divinæ afferant.

Diximus, *ratione naturæ divinæ formali-
ter*. Quia prædicla subsistentia, si sémol
convenit divinis personis, debet convenire
eis ratione divinæ naturæ, et non utcum-
que, sed ita ut ratione ejusdem natuno for-
maliter eis competat : quatenus per hoc
significatur, quod divina natura, non su-
tum est radix prædictæ subsistentiæ ab-
solutæ, sed etiam communicat divinis
personis eamdem prorsus subsistentiam
absolutam, quam ipsa habet ex vi suæ li-
nea*. Et licet alii aliis verbis dubium hoc
excitent, an nimirum natura divina, ut
præintellecta personis, afferat suam pro-
priam subsistentiam absolutam : attamen
suppositis his, quæ dubio precedent! dixi-
mus, scilicet, dari in divinis personis pro-
prias subsistentias relativas, in idem, aut
fere in idem redit inquirere, an divina na-
tura præintellecta personis importet pro-
priam subsistentiam absolutam, ac quæ-
rere, an personæ divinæ, ultra suas
subsistentias relativas, afferant aliam sub-
sistentiam absolutam, quæ eis ratione di-
vinæ naturæ formaliter conveniat. Et ideo,
quod prædictæ personæ importent hanc
absolutam subsistentiam ratione naturæ,
pendet ex eo, quod natura divina ex se
eam afferat.

Ut autem titulus, et quid nomine *subsisten-
tix absolutæ* intelligamus, melius capia-
tur, notandum est, quod cum subsistere
nihil aliud sit, quam esse per se. ideo,
juxta triplicem modum essendi per se,
possumus distinguere triplicem modum
subsistendi. Primus quidem latissimus, et
improprius, qui tantum petit huc, quod
est, non esse in alio tanquam insubjecto
inhæSIONIS : secundum quem modum quid-
quid pertinet ad genus substantiæ, aut par-
ticipat rationem generalissimam substan-
tiæ, prout distinguitur contra accidens,
dicitur esse perse, et hoc latissimo, ac im-
proprio modo subsistere.

Secundus vero non est ita latus, aut im-
proprius. sed magis strictus, et proprius :
dicitque talem modum essendi per se, ut
non indigeat alio tapquam sustentante ; sed
res, quæ sic per se esse dicitur, possit ra-
tione sui, et ralioe hujus modi essendi
per se, quem affert, existcre *ut quod*, seu

Intel

IRI

Explica-
tor
tilolos.

>

I F

. * :
ii

esso susr^pliva, aut quasi susceptive ul
quod existentiaē. qua*, saltem ex parte nos-
tri modi concipiendi, ab ea distinguatur :
ac proinde possit simul habere hoc quod
est, osso. principium operandi *ul quod*.

Tertius tandem modus essendi per se est
adhuc strictior, estque simul proprius, el
ultra prædicta dicit iucommunicabilitatem :
el ita affert talem modum essendi per se,
ut roses, qnæ sic per so esse el subsiston'
dicitur, nec sit in alio tanquam in subjec-
to iuhæsionis. nec pendent ab altorn tan-
quama sustentante, sod sit indepondems ah
illo, ac proinde existons, et operans *ut*
quod : et insuper sit incommunicabilis,
non qualicumque incommunicabilitate. \$pd
ita ut nequeat alteri tanquam supposito
communicari, seu esse in alio supposito.

Titulus ergo non intelligitur de priori
modo subsistendi. Quoniam satis certum
et indubitatum est, quamvis rationem in
divinis repertam, sicut et quamlibet aliam
rationem subsistentialem creatam, non
esse in alio tanquam in subjecto inhæsi-
onis : et per consequens esse aliquo modo
per se, habereque hunc modum subsistendi
improprium. El similiter prædiclus titulus
non inlelligitur de subsistentia tertio modo
accepta : siquidem prædicta subsistentia
affert omnimodam incommunicabilitatem
jam dictam : et id. quoi est sic omnino
incommunicabile alteri, non potest dicere
rationem aliquam absolutam in divinis in-
ventam, qualis esset subsistentia absoluta,
de qua loquimur. Et propterra quidquid ab-
solutum in Deo reperitur, debçl commu-
nicari idemmet singulis personis divinis.

Quare titulus hujus dubii solum intelligen-
tur de subsistentia secundo modo ex nuper
recensitis accepta : an, nimirum, personæ
divinæ, ultra subsistentias relativas ha-
beant aliam subsistentiam absolutam, qua?
eademmet numero singulis personis com-
municetur, quæque ralionē divinæ naturæ
formaliter eisdem conveniat?

*Verior D. Thomæ sententia testimoniis Con-
ciliorum fulcitur.*

83.
A&eriii.

Dicendum ergo est. divinam naturam
ratione sui afferre propriam subsistentiam
absolutum : ac proinde divinas personas,
ultra suas subsistentias relativas, importare
aliam subsistentiam absolutam, quæ sit
una et eadem in omnibus illis, quæque

ipsis ratione divina) essentia* formaliter
conveniat. Assertio hæc colligitur ex illo
Symboli Albanasii : *lia Deus Pater, Deus?*.?*
Filius, Deus Spiritus sanctus. El tamen nen
Ires Dii ; sed unus est Deus. Ubi, ut constat
ex consensu Patrum et Theologorum, con-
ceditur in divinis unus Deus communis
communitate rei tribus personis divinis.
Cumque unus Deus sit idem, ac unus ha-
bens Deitatem, ot unus habens Deitatem
sitidem, ac unus subsistens in ipsa Deitate,
consequens est, ut in his verbis con-
cedatur unus subsistens communis com-
munitate rei eisdem personis : quod qui-
dem idem est ac concedere unicam subsis-
tentiam absolutam convenientem personis
ratione essentiaē. Quandoquidem ea solum,
quæ sunt absoluta, el conveniunt personis
ratione essentiaē, sive essentialium, habent
esse communia communitate rei omnibus
personis divinis.

Nec obest id, quod respondet Vasquei
in hac l p. disput. 125 c. 6 et disp. 156
c. 2 ubi inquit, ex hoc testimonio non col-
ligi, dari in divinis uncam subsistentiam
absolutam, unicumque subsistens itidem
absolutum. Quoniam non colligitur, dari
unum Deum communem communitate rei
tribus personis divinis» ex eo quod detur
unum habens Deitatem, unumque subsis-
tens eodem modo commune ; sed quia da-
tur una et eadem numero natura, quæ
eodem modo sit communis respectu illa-
rum : et rat»onem reddit. Quoniam iste
terminus *Deus* dicit in recto naturam ; con-
notai autem, non aliud habens præter per-
sonas. aut in singulari, aut in communi,
sive indistincte etc. sumptas. El ita satis
est. quod natura sit communis communi*
lare rei omnibus personis divinis ad hoc,
ut verilicetur, omnes illas esse unum
Deum, qui sit communis eisdem per com-
munitatem rei. Sicut quia *Aic homo* dicit in
recto hanc naturam humanam, et connotai
habena illam, seu hanc, vel illam perso-
nam indistincte, propterea, si tres persona
divinæ assumerent unam et eandem nu-
mero humanitatem, tunc verihearetur de il-
lis , quod essent unus et idem numero
homo.

Non itaque hoc refert. Quoniam hæc inter
pretatio videtur pugnare cum Concilio Rhe-
mensi contra Gilbertum, ubi sic dicitur ;
Crrdimur, *cl confitemur simplicem naturam*
divinitatis esse Deum : neque aliquo sensu
Catholico j osse negari, quin divinitas sit Deus,
cl Deus divinitas. Si autem divinitas intra
propriam

vp-

M.

jr. ii.
C K.
B*

DISP. IX, DUB. V.

propriam lineam, et ut præcisa a personis, nun esset Deus, tunc posset cum fundamemo in re (in quo sensu loquebatur Oonciliiuin affirmari Catholice, quod divinitas præcisa a relationibus, seu personis, non est Deus, cujus oppositum videtur intendere Concilium : et ideo hoc ita declaravit, quia Gilbertus eliam dicebat, essentiam sine relationibus non esse Deum: quamvis Gilbertus in eo magis errabat, quoniam ad Dei constitutionem postulabat proprietates distinctas al· essentia : quod Vaequez, et alii auctores oppositæ sententiæ non dicunt : etprupterea possunt interpretari, Concilium iu loqui ex eo, quoti essentia sit persona, ole contra.

Cælerum, quia, ut bene notavit Suarez, Concilium asserit, in nullo sensu Catholico (inellige, habente fundamentum in re) posse negari, quin divinitas sit Deus : ilcirco multum urget contra sententiam Arasquez, et aliorum, si verba illius [prout a nobis relata sunt) ejusdem Concilii esse admittantler. Quod ideo dicimus, quia non habemus illud Concilium : et Vasquez, qui ejus decreta refert e;c quodam codice manuscripto, dubitat, an illa sint formalia verba Concilii; quamvis non reddat rationem, cur de hoc dubitet, nec neget, hanc fuisse sententiam prædicti Concilii : quod nobis satis est sive illis, sive aliis verbis eam docuerit.

Deinde hæc eadem responsio adducta a Vasquez pugnât cum Angelico Doclore, tum in l dist. 21 quæst. 2 art. 1 his verbis : *Iste terminus Deus prædical naturam divinam dc Iribus personis, quæ eliam in se habens esse subsistens, nulla personarum distinctione intellecta.* Tum etiam infra quæst 39 art. 4 in corpore ubi sic inquit : *Quia hoc nomen Deus significat divinam cs-sentiam, ut in habente ipiam, sicut hoc nomen homo humanitatem significat in supposito : alii melius dixerunt, quod hnc nomen betis ex modo significandi habet, ul proprie fossil supponere, pro persona, sicut hoc numen homo. Quandoque ergo hoc nomen beut supponit pro essentia, ul cum dicitur, DeiS creat : quia hoc prsdicalum competit subjecto ratione formæ significata?, quæ est Deitas, quandoque vero supponil personam, rd unam lanium, ut cum dicitur, Deus gcnral, vel duas, ul cum dicitur, Deus spirat. retires, ul cum dicitur, Regi sæcutorum [immortalî, invisibili, soli Deo, etc. In quibus verbis duo expendenda sunt.*

Primum est. Quod cum loquitur de hoc nominePm, tunc inquit, quod significat di-

vmarn essentiam, ut in habente ipsam : cum vero sermonem facit de hoc nomine Λοοιο, assent, significare humanitatem in supposito. Ut denotaret, quod respectu humanitatis nullum est habens illam præter suppositum : cæterum respectu Deitatis non est idem omnino habens illam, et suppositum : quia datur habens diam, nempe *hic Deus* præintellectus personis, qui sub hac præcisione non intelligitur esse suppositum. Et propterea idem S. Doctor in solutione ad l ejusdem articuli subjungit, quod hoc nomen *Deus*, non oportet, ut semper supponat pro essentia, quam significat : ut innueret, posse supponeie, tum aliquando pro essentia, tum aliquando pro suppositis : ac proinde, cum semper supponat pro habente Deitatem, debet supponere aliquando pro habente aliquo, quod formalissime loquendo non sit ex vi suæ lineæ suppositum; et aliquando etiam pro supposito : et per consequens respectu hujus nominis *Deus*, oportebit, non esse idem formalissime et adaequate, habens Deitatem, et suppositum ejusdem Deitatis. Imo, ut in sequenti testimonio expendemus, oportebit, quod quoties non adjungitur huic nomini *Deus* aliquid, quod restringat illud ad hoc, ut accipiatur determinate pro suppositis, ut in præsentî non adjungitur, quod debeat accipi pro unico et eodem habente essentiali et communi omnibus personis per communitatem rei, sicut ipsa natura sic est illis communis.

Secundum est. Quod Angelicus Preceptor tribuit huic nomini *Deus*, quod aliquando supponat pro essentia, idest, pro essentia in concreto, seu pro habente Deitatem, ut cum dicitur, quod Deus creat -.aliquando vero pro personis, sive omnibus, sive duabus, sive unica tantum. Si autem hoc nomen *Deus* non afferret, ultra personas aliquo ex his modis sumptas, quidpiam, quod esset habens Deitatem, non posset asserere. hoc nomen *Deus*, de quo præmiserat, significare divinam essentiam, ut in habente ipsam, possealiquando supponere, vel pro personis, sive omnibus, sive duabus, siyo unica tantum ; vel pro ipsa essentia. Quia ultra personas sic sumptas non daretur aliquid habens prædictam essentiam : et per consequens nec aliquid, pro quo ultra eas posset supponere.

Unde propter hanc rationem idem S. Doctor consulto non dixit in verhis nuper citatis, quod hoc nomen *Deus* ex modo significandi habet, ut proprie debeat suppo-

S. Doe
tor.

Î
:

4* 'z

"4
i

?

>■ '.*?
o it

'T' il

' (λ, < J

&

I

, i *

f W»
' s,

· fi << ↑

& .si

nere pro persona, s'cu. cl hoc no.nen A mo : sed quod proprie poss tsuppoacre pio ilia. Ut denotaret, non conferri hive duo nomiua inter se quoad necessitatem supponendi, se l quoad posse supponere pro ipsa. Ex o quod, licet hoc nomen *homo* possit, el debeat supponere pro persona : attamen nomen *Deus* potest, sed non debel pro ilia supponere : ac proinde denotat aliquid habens Deitatem distinctum virtualiter a persona.

Nec minus praedicta solutio a Vasquez adducta est contra Angelicum Praeceptorem in ari. citato in solutione ad 3 ubi constituit discrimen inter hoc nomen Ao/no, ct hoc nomen *Deus*, quod primum non per se, sed propter exigentiam alicujus additi supponit pro natura communi, ut cum d citur, *Homo est species*. Secundum vero per se supponit pro natura communi, sed ex adjuncto determinator ejus suppositio ad personam, ul cum dicitur, *Deus general*, tunc ratione actus notional s supponit hoc nomen *Deus* pro persona Patris : ac prouide sentit S. Doctor, quod hoc nomen *Deus* per se, et praecisum ab adjunctis non supponit pro personis, sed pro aliquo alio habente, virtualiter ab eis distincto: siquidem, ut ex eodem dicebamus, ex modo significandi semper denotat Deitatem ut in habente.

Quoi adhuc magis explicuit Angelicus Praecej tor in ratione, quam ad praedictum discrimen explicandum in eadem solutione reddidit, nempe, quod hoc nomen Aorno significat naturam divisam realiter in diversis suppositis, et per rationem solummodo communem, et unam in illis : et ita solum ex aliquo praecicalo adjuncto, quo i exigat hanc unitatem secundum rationem, supponit j ro natura communi : ac proinde, cum significet humanitatem, ut in habente, solum supponit pio habente aliquo modu in communi sumpto, quod sit commune, non quidem secundum rem, sed solum secundum rationem : ei adhuc tunc non habet supponere pro illo, nisi ratione praedicti adjuncti, seu praedicaii exigentis illud. At cum Dens dicat naturam divinam, non divisam realiter in diversis suppositis, sed communem communitate rei respectu illorum : idcirco, sicut non ex aliquo adjuncto, sed per se habet significare Deitatem, ut m habente, ita supponit pro ha honte. quod sit commune communiste rei in ratione habentis respectu personorum : eper consequens supponit pro aliquo subsis

tento ab-oluto, et lommuni communitate n i, in ratione talis respectu praedicturum . f personarum.

Eamdem etiam assertionem nostram tueri pro- videtur Agatho Papa in epistola, quæ habotur in vi Synodo Act. 4- ubi sic inquit: *Confilemur Patrem, Filium, el Spiritum sanctum, non lres Deos, sed unum Deum, non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum, seu personarum unam subsistentiam*. Quæ verba, non solum sunt Agathonis, sed etiam Romano» Synodi instruentis Legatos missos ad sextam Syno Ium Generalem, in cujus Actione 4 preensens epistola exstat, et recipitur postea Actione 17.

Nec obstat id, quod respondet Vasquez in praesenti dsp. 1*25, et Ruiz de Montoya disput. 34 sect. 8, nempe, in hoc testimonio non esse legendum : *Trium subsistentiarum, seu persanarum unam subsistentiam, sed unam substantiam*. Quod e.iam, ut inquit Ruiz. optime notavit Joverius in summa Conciliorum. Et iia emendatum legunt plura exemplaria Latina, praesertim Codices impressi Coloniae Agrippinae anno 1606 pagma 21 tomo 3. Confirmat autem Vasquez hanc suam solutionem, ac proinde lilt ram hujus testimonii, ut a nobis adducitur. esse mendosam : ex eo quod incredibile est in tam paucis verbis usum fuisse Agathonem eadem voce in tam diverso sensu.

Non itaque hoc obstat. Quoniam juxta vetustiora exemplaria legendum est, *unam subsistentiam*, ut nos legimus; non vero *unam substantiam*. Constat autem, vetustioribus exemplaribus magnam fidem adhibendam esse. Nec ratio adducta a Vasquez est sufficiens. Quoniam sicut tres divinæ personæ possunt dici tres substantia», et una substantia : quatenus ratione personalitatum dicunt substantiam relativam, et per consequens sunt tres substantiæ relativæ : cum tamen ratione essentiae sint una et eadem substantia et essentia : iti foluit optime Agutho Papa confiteri in divinis trium subsistentiarum, seu personarum unam subsistentiam, ut denotaret, esse ibidem lres subsistentias relativas convenientes personis ratione sui etunam subsistentiam absolutam competentem eisdem ratione essentiae. Maxime, quia hoc ipso, quod semel dicatur in hoc testimonio, esse in divinis unam subsistentiam; el semel, dari ibidem tres, salis denotatur, fieri sermonem de subsistentia in diversa accep-tione :

lione : ita ut dum dicitur, eas esse tres, fi.it sermo do subsistentiis relativis, quæ, hoc ipso quod tales, debent multiplicari : dum vero asseritur, dari unicam subsistentiam, innuatur subsistentia absoluta, quæ, hoc ipso quod absolu'a, nequit realiter multiplicari.

Eamdem etiam assertionem docuisse videtur idem Concilium Constantinopolitanum generale sextum Acu 11 in epistola Suphronii approbata a toto Concilio, ubi dicitur, quod *sanctissima Trinitas est numtrabililis personalibus subsistentiis*. Nam propterea non dixit absolute, quod est numerabilis tribus subsistentiis, sed tribus personalibus subsistentiis, ut innueret, esse in divinis aliam subsistentiam, praeter subsistentias personales : et ideo Trinitatem, non subsistentiis qualibuscumque, sed subsistentiis, quarum quælibet sit jersonalis, esse numerandam.

Eadem sententia testimoniis Patrum stabilitur.

Deinde hanc eamdem assertionem do- f SS* cuit Augustinus 7 de Trinitate cap. 4, ubi sic inquit : *Omnis enim res ad se ipsam sub^ Upl' wtil : quanto magis Deus*; Hieronymus epi- Aβ-. stola 57 ad Damasum, his verbis : *Una est Dei, el sola natura, quæ vere csl : id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum ^-est*; Nyssenus in lib. de Mystica interpretatione vitæ Moysis columna 3 ubi asserit : *Nihil earum rerum quæ aut sensu comprehenduntur, aut mente perspiciuntur, prxier supremam essentiam, quæ omnium causa est, et a qua omnia dependent, vere subsistere*.

Nec obest id, quod respondet Vasquez ad hæc testimonia, nempe, quod testimonitum Augustini, si quid probaret, etiam convinceret, tantum dari in divinis unictm subsistentiam absolutam; non vero ultra illam tres alias relativas : cujus oppositum dubio praecedenti defendimus. Siquidem inquit, quod *omnis res ad sc ipsam subsistit*. Et deinde, quod praedictum testimonium adhuc non suadet, dari in divinis subsistentiam absolutam. Quia Augustinus nunquam usurpat nomen *subsis tendam*, sed verbum *subsistere*. Unde cum inquit, omnem rem. seu (quod in idem quoad praesens redit) substantiam ad se 'subsistere, loquitur de proprio actu sub-

DISP. ix, nuu. v.

stant æ, qui est existentia. Sicut etiam D. Hieronymus hoc eodem modo intelligen- dus est, dum inquit, divinam naturam unam esse, et solam, quæ vere est : et quod id, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. Et tandem Nyssenus solum intendit, supremam essentiam vere subsistere a se et non ab alio, sicut creatune, quæ ab alio pendent ut a causa. Ob id tamen non conceditur communis aliqua subsistentia absolûta in divinis. Nam, ut supra dicebatur, natura Dei vere in personis a se, el non ab alio ut a causa habet, quod subsistat.

Non igitur hoc obest. Nam in primis falsum est, quod testimonium Augustini, vel nihil probet, vel suadeat, non dari etiam subsistentias relativas. Quoniam Augustinus non inquit, omnem rem ad se ipsam subsistere, quia deneget ultra subsistentiam absolutam dari in divinis tres relativas; sed quia loquebatur de subsistentia, per quam id, quod per eam subsistit, redditur subjectum, aut quasi subjectum capax existondi per se primo *ul quod* : hæc autem subsistentia semper est absoluta. Qioniam in creaturis solummodo suppositum, quod in illis est quid absolutum, est subjectum connaturaliter capax existondi *ul quod* : in divinis autem sola divina essentia, ut subsistens per subsistentiam absolu tam, habet existera per se primo *ul quod*; et personæ solum existunt secundario *ut quod*, ul statim magis explicabimus : quamvis praedicta subsistentia in creaturis ratione suæ limitationis tribuat incommunicabilitatem ; secus vero in divinis, propter summam infinitatem ejus, et defectum impossibilitatis cum aliis, formalitatibus divinis. Unde non mirum, quoi Augustinus loco citato non fecerit mentionem subsislenliæ relativæ, cujus proprium est, tribuere personæ, quam constituit, ut sit subjectum, aut quasi subjectum (ut sic dicamus) su^ceptivum existentiae *ul quod*, solum per se secundo.

Deinde falsum etiam est, quod Augustinus (quod idem de Hieronymo •dicimus) sumpserit verbum *subsistere* pro aclu sub-stanti@, qui est existentia substantialis. Nam secundum proprietatem linguæ Latinæ, aut rigorem Theologicum *subsistentia*, vel *subsistere* non sunt idem ac *existentia*, *existere*. Unde, sicut quia existentia significat rationem existondi in abstracto sump- tam, propterea *existere*. quod est concretum

91. Pr»ri> diar primo.

99. Explicdi tor deinde

illius, nihil aliud significat, nam eandem existentiam in concreto : iuf quia subsistentia significat rationem subsistendi in abstracto, idcirco, *subsistere*, quod est concretum illius, unum babel significare eandem subsistentiam in concreto. Et ideo non est cur nomen *subsistere* a illam existentiam significandam liceat detorquere, sed utrobique eandem subsistentiam, vel in abstracto, vel in concreto, ut jam innuimus, debet significare.

Tablera Tandem falsum etiam est, quod ideo
ter. r»y\$Senus dixerit, solam divinam essentiam vere subsistere, quia sola ipsa non habet ab alio tanquam a causa hoc, quod est subsistere. Quoniam sicut Angelus v. g. dicitur vere esse persona; licet hoc habeat ab alio tanquam a causa : et rationem personæ non convenire vere soli Deo ; quamvis solus ipse ita sit persona, ut non habeat hoc ab alio tanquam a causa : ita ex hoc, quod natura divina non subsistat ab alio tanquam a causa, bene tamen natura creata, non idcirco dicitur solam naturam divinam vere subsistere : quia hic modus loquendi attentis omnibus aliquid amplius videtur exigere.

3. Quare propria et sincera horum verborum interpretatio est. quod sola natura divina habet intra suam lineam vere subsistere : quia sola ipsa intra suam lineam affert propriam subsistentiam absolutam distinctam a persona, sive personis ; cum tamen naturæ creatæ non habeant subsistere intra lineam naturæ præcise sumptæ., sed ut trahuntur ad lineam suorum suppositorum, quæ est distincta a linea prædictæ naturæ. Et propterea optime D. Hieronymus loco nuper relato aiebat, quod natura Dei id, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est.

Piatur Eandem etiam assertionem tuentur Gv-
ex aliis nilus Alexandrinus, et Anastasius in com-
Cyfiii Pen, ^ar'a explicatione, quæ habetur
Alex., tomo 4 Bibliotheca» : *Quiit (inquit) est beus?*
Aoasus. *Edentia cujus nullus esi auctor, cui prorsus nihil desii. Quid est essentia? Res. quæ per se est, nec altero indiget, ad hoc ut ipsa subsistat.*

Effigioto. ^cc re^ert quod respondent aliqui, nempe Gyrillum agere de essentia abstracta a creata et increata, significareque, essentiam substantialem non indigere subjecto, cui insit, seu inhæreal ad subsistendum ; non vero negare, illam subsistere per

aliquid diversum, quod in Deo sit ipsa subsistentia relativa.

Non igitur hoc refert. Tum, quia eoo- tux textus satis manifeste loquitur de essentia divina : agitur enim de essentia, quæ Deus est. Tum etiam, quia subjectum, vel aliquid simile non potest alicui esse latius subsistendi quia hic effectus est proprio* subsistentia? Et nam, cum Cyrillus inquit, essentiam, nempe divinam, per se existere, nec indigere alio ad subsistendum, denotat, ipsam in se habere subsistentiam intra rationem essentiæ : ac proinde non deesse illi subsistentium essentialem : et absolutam. Tum denique, quia nullum est verbum, ex quo possit colligi, Cyrillus et Anastasium sumere *esse per se* pro eo, quod est, non esso in alio præcise tanquam in subjecto inhæsionis : cum explicent hoc, quod est esse per se, per hoc, quod non indigeat altero, ut ipsa subsistat : qui modus essendi per se, non solum dicit non esse in alio, tanquam in subjecto inhæsionis præcise ; sed habere veram subsistentiam : et per consequens, ut jam diximus, innuit subsistentiam pertinentem ad lineam essentiæ.

Et deinde hoc ipsum docuit Hilarius de Trinitate in fine, ubi de Patre et Filio, quorum unus dicitur esse in alio, ita scribit : *Non est corporalium naturarum isla conditio, Ut insint sibi invicem, ut subsistentiæ naturæ habeant perfectam unitatem.* Et paucis interjectis : *Inesse autem non aliud in alio, ul corpus in corpore, sed ita esse. ac subsistere, ul in subsistente insit; ita vero inesse, ul el ipsa subsistat.* Ubi aperte videtur concedere Hilarius subsistentiam propriam naturæ divinæ, dum in prioribus verbis ait, *ul subsistenti# naturæ*, et cum in posterioribus inquit, *ut d ipsa subsistat.*

Nec obstat responsio adhibita a Vasquez, nempe, male referre Hilarium, quia in prioribus verbis non inquit, *ul subsistenti# naturæ habeant perfectam unitatem*, sed, *ul subsistentis naturæ, etc.* Ut denotaret, in corporalibus rebus non esse ita unam in alio, ut habeant eandem numero naturam subsistentem, non quidem per subsistentiam distinctam a subsistentia suppositi, sed neque etiam per subsistentiam convenientem ei ratione suppositi, ita ut eadem numero natura sit in illo. et hæc subsistat ratione suppositi : cum tamen in divinis eddem numero natura reperiatur in divinis personis, et hæc ab

ab Illis habeat subsistere. Deinde in posterioribus verbis non ait Hilarius, *ita vero inesse, ul el ipsa* (scilicet natura divina) *subsistat*, sed, *itu ul ipse* (scilicet Deus) *subsistat* : ut innueret, in divinis ita unum subsistentem esse in alio, ut et ipso subsistat.

Non itaque hoc obest. Tum, quia quoad priora vorlxa ita legitur a pluribus Doctoribus, sicut nos retulimus. Tum etiam, quia quoad posteriora sic habetur apud cuuideni Hilarium, sicut nos ex ipso retulimus, ut constat ex impressione facta Pansiis anno 1544.

Addo, quod hoc ipso, quod Hilarius asserat, divinitatem ita subsistere, ut insit Filio; ita vero inesso illi, ut et ipsa subsistat, salis denotat, se non loqui de *subsistere*, quod Deitas habet a personis; sed de *subsistere*, quod habet a se : quia loquitur de modo essendi in Filio talis cojidifionis, ut eadem prorsus natura sit etiam in Spiritu sancto, et ipsa simul subsistat : hic autem modus arguit propriam subsistentiam, ut in secunda ratione pro assertionem dicemus.

Et tandem hanc eandem assertionem docuit D. Thomas quæst. 9 de Potentia art. 5 ad 13 his verbis : *In divinis autem proprietates personales hoc solum habent, quod supposita divinæ naturæ ab invicem distinguuntur, non autem sunt principium subsistendi divinæ essentia. Ipsa enim divina essentia est secundum se subsistens. Sed e converso proprietates personales habent, quod subsistant* modo tamen supra explicato, nempe, tanquam a prima radice) *ab essentia. Ex eo enim Paternitas habet, quod sil res subsistens : quia essentia divina, eut est idem secundum rem, est res subsistens : ul inde sequatur, quod sicut essentia divina est Deus, ita Paternitas est Pater. Et tx hoc est etiam, quod essentia divina non multiplicatur secundum numerum ex pluralitate suorum suppositorum, sicut accidit in istis inferioribus. Nam ex eo aliquid secundum numerum multiplicatur, ex quo subsistentiam habet. Licet autem divina essentia secundum se ipsam (ul ita dicam) individuetur quantum ad hoc quod est per se subsistere : tamen ipsa una existenlc secundum numerum, sunt in divinis plura supposita ad invicem distincta per relationes subsistentes.*

Et in 3 disc. 6 quæst. *I* art. 1 ad 2, ubi sic ait: *Dicendum, quod aliud est de Deo, el de omnibus aliis rebus : quia in Deo ipsa*

essentia subsistens est. Unde sibi secundum se debetur esse : iino ipsa est suum esse subsistens. Unde essentia a persona non differt secundum rem : et ideo esse essentia est etiam personæ : et tamen persona, el essentia ratione differunt. Quamvis ergo unum sit esse, potest tamen esse considerari, vel prout est essentia, el sic non unitur in esse divino, unde non unitur Patri : vel potest considerari, prout est personæ, et sic unitur humanitas in esse divino. In quibus verbis expendendum est tum, quod Angelicus Ductor distinguit essentiam divinam ab omnibus aliis rebus, quod cæteræ res non sunt subsistentes secundum suam essentiam ; secus vero essentia divina ; ac proinde sentit, quod essentia aliarum rerum non subsistunt præcise ratione suæ lineæ, sed ratione suppositorum, et secundum id, quod a linea illorum habent : cum tamen divina essentia præcise intra suam lineam, et antequam consideretur suppositata, habeat propriam subsistentiam : alioqui non siaret discrimen adductum a D. Thoma inter divinam essentiam, et essentias creatas, nempe essentias creatas substantiales : quia etiam istae, ut sunt suppositatae in suis suppositis, habent esse subsistentes.

Tum etiam. Quod Angelicus Præceptor tribuit divinæ essentia, quod sibi secundum se debetur esse, nimirum esse existentia, idest, ut existât ut *quod* : et per consequens sentit, ipsam secundum se, idest, sub conceptu essentia, esse subsistentem. Et propterea postquam dixit, quod *sibi secundum se debetur esse*, addidit : *Imo ipsa est suum esse subsistens.* Quoniam juxta doctrinam D. Thomæ id solum habet esse ut *quod*, cui convenit subsistere : et ideo idem S. Doctor in articulo modo c-lato ex 3 Sententiarum in solutione ad primum inquit : *Dicendum, quod forma facit esso : non ita quod illud esse sit nia-teria, aut fonnæ, sed subsistentis.*

Tum deinde. Quod Angelicus Doctor ex eo, quod divina essentia secundum se est subsistens, imo ipsa est suum esse subsistens, colligit, quod essentia a persona non differt secundum rem. Quoniam propterea essentia creatæ, et substantiales differunt secundum rem a suis personis, qui non sunt suum esse subsistens, sed ab illis habent subsistere, et esse.

Tum denique. Quod Angelicus Præceptor inquit, idem esse esse existentia divinæ essentia, et personarum : ac proinde,

97.
Aqrel.
Doctor.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

quod sicut divina essentia prius intelligitur existens, quam personæ, ita prædictum *esse* prius conveniet illi, quam istis : et per consequens prius erit subsistens, quam prædictæ personæ : siquidem, ut nuper ex Angelico Praeceptore dicebamus, *existere ut quod* de quoin præsentī fit sermo, ut possit stare discrimen inter divinam essentiam, et essentias creatas nuper adductum; supponit rem subsistentem.

Et 4 contra Gentes cap. 14, ubi loquens de Deo sic inquit : *Sunt igitur plures res subsistentes, si relationes considerentur : est autem una res subsistens, si consideretur essentia, El propter hoc dicimus, unum Iteum esse, quia est una essentia subsistens : el plures personas, propter distinctionem subsistentium retationum.*

Et hoc i]«sum docuit idem Angelicus Preceptor supra quæst. 3 artic. 2 ad 3 et quæst. 7 artic. 2 quæst. 12 arlic. 4 qua^t. 13 arlic. i ad 2 ei infra quæst. 30 artic. 1 ad2 quæst. 40 arlic. 2 ad 2 el quæst. 7 de Potentia arlic. 2 ad 5, necnon 3 part, quæst. 3 artic. 3 ad i et in 1 distinet. 21 quæst. 2 art. 1.

Unde banc eamdem assertionem tuentur Cajetanus infra quæst. 39 ari. 4, Bannez ibidem art. 3, Petrus de Ledesma in suo tomo de perfectione Dei quæst. 3 proœnnal' art' 1 conclusione 1, Alvarez 3 part. quæst. 3 art. 3, Cabrera ibidem, Zumel in j præsentī quæst. 30 art. 1 in sua quæst. unica, Nazarius quæst, 39 ari. 4 controversia 1. Carrança, Molina, Ragusa, Fonseca, Suarez, Gabriel, O'Kam, Almainus, Albertus Magnus, Scolus, Durandus. Paludanus. Capreolus, Becanus, Ferrara, et Bellarminus, quos refert, et sequitur Grano in hac 1 part, tomo 3 tractatu 4 dispul. 5 sect. 3, ubi bene ait, Doctores fenlientes, dari in Deo subsistentiam absolutam, non vero relativas, posse optime referri pro nostra sententia, tam subsistentiam absolutam, quam relativas admittente; ex eo quod omnes, vel fere omnes rationes, quas adversarii contra subsistentiam absolutam congerunt, æque militant contra eos. qui eam solummodo, vel ipsam una cum subsistentiis relativis admittunt

D. Thomæ sententia sumitur ex eodens. Ductor» Jocis supra citatis, polémiqua aill hanc formam reduci. Quoniam habere solisistentliam absolutam, et in ordine ud se dicit satis perfectionis in divina essentia ; ergo prædicta perfectio, et subsistentia non potest ei denegari. Consequentia j>ate:. Quoniam omnis perfectio excogitabit debet reperiri in Deo. et ejus essentia : et ita, si habere Subsistentiam absolutam dicit perfectionem, nequit hæc Dqo, et e;ns essentiæ denegari. Antecedens autem probatur. Quia habere subsistentiam absolutam, et in ordino ad se dicit modum essendi adeo perfectum, ut sil independens a relationibus personalibus tanquam a sustentante, silque existens *ut quod*, ac tandem principium *quod* operandi per se, et ratione sui, el non solum ratione proprietatum personalium : hæc autem omnia satis perfectionis præ se ferunt.

Confirmatur. Quoniam divina essentia intra suam lineam est infinita : ergo intra eamdem erit subsistens. Patet consequentia. •Tum, quia natura creata el substantialis subsistit non intra propriam lineam, sed ratione sui suppositi : quia est finita et limitata, et ita ob hanc rationem dependet ab illo, ut a sustentante : ergo e contra divina essentia ratione suæ infinitatis habebit intra suam lineam esse quid subsistens. Tum etiam, quia essentia divina ratione suæ infinitatis pertingit ad hoc, ut intra suam lineam sit suum *esse* existentiæ : ac proinde etiam pertinget ad hoc, ut intra eamdem lineam sit suum *subsistere*. Siquidem m via D. Tliomæ id solum habet propriam existentiam quod habet subsistere, ut constabit ex iis, quæ in 5 tomo tractatu de Incarnatione explicantes quæstionem 17 partis tertiæ D. Thomæ, dicemus, el palet ex illis, quæ N. Gomplutenses in lib. Physicorum disp. 3 quæst, S docuerunt.

Tum denique. Quia hoc ipso, quod essentiæ divinæ intra suam propriam lineam competat propria existentia, et quod sil suum ewc, convenit etiam illi intra eamdem lineam, quod sit sum *operari*: siquidem operari sequitur ad *esse* : et eo modo aliquid babel operari, quo habet esse : el per consequens intra præ lictam lineam habebit subsistere : cum operationes sint subsistentium, ul communiter docent Philosophi et Theologi. Imo intra eam-lcm lineam non solum erit subsistens, sed erit suum *subsistere* : quandoquidem sicut id, quod

98.
CijettD.
Baonez.
Petrus
de Le-
clbrnri
Zamel.*
Nau-
riu5.
Cir-
rar.fa.
Molio,
tagtteo.
Fûnsea.
Soarez.
Gabriel.
O'Kam.
Aimai*
DOS.
Alber-
tas
Magnas.
SrotGS.
Darand.
Pala-
din.
Câprtûl.
Reca-
nas.
Ferrara.
Brlbr-
mio.
Grand.

Flrtt
ftrô
ψ-
ûv.

axif.

N.
C?eg

§ HI.

JMio prior, et fundamentalis pro sententia Angelici Prxceptoris.

Ratio autem prior et fu (lamentaisis pro

quo i habet omnia requisite ex parte principi radical ad operandum per Λ , el ratione sui, non.tamen est sua operatio, debet habere subsistentiam, et existentiam : non tamen esso suum *subsistere* ct *existere* : gic id, quod est suum *operari*, oportet, quod sil etiam suum *esse*, et suum *subsistere*.

K Occurres ex Vasquez, et ex aliis infra in f^hoc dubio referendis tam rationi, quam confirmationi fntæ. Rationi quidem, quod Immb* subsistetera per subsistentiam absolutam, in I ordine ad se, esi quidern perfectio; non I Unien perfectio simpliciter simplex : ex eo f quod non est melior quavis alia perfectione l indmipossibili cum ipsa : quod tamen requirebalur ad hoc, ut esset perfectio simpliciter simplex, possetque poni in Deo. ii Ratio autem, ob quam prædicta subsieten- l lia absoluta non est melior quavis incom- r possibili eum ipsa, potest reddi ex eo, I quod est impossibilis cum majori qua- l tin perfectione, nempe cum hoc, quod I en, naturam divinam esse communicabi- L lem pluribus personis, et esse in illis. Si- [quilem natura, quæ per se, et ratione sui I estsubsistens, ac proinde est in se et per I se, nequit esse in alio, seu in aliquo, vel F aliquibus suppositis.

uUfra Huc etiam tendit aiia solutio ex eisdem **N** adversariis loco infra in hoc eo lem dubio : referendo, nempe, subsistentiam abso'utam nullam dicere perfect onem veram et realem; sed solum esse aliquid chimæricum, atque adeo contradictoria involvens : nam de ratione subsistentiae est, quod sit incommunicabilis. Et ita subsistentia illa absoluta esset et non subsistentia, essetque, et iun esset incommunicabilis. Nam ex quo capite dicitur, esse subsistentiam, haberet veram rationem subsistentia?, conveniret-que ei incominunicabilitas : cum tamen ex quo capite dicitur esse absoluta, deberet esse communicabitis : cum omnia absolutu in divinis sint communicabilia : atque adeo eo ipso deberet rationem subsistentia? amittere. Unde natura divina per prædictam subsistentiam exhteret, et non existerai ul flnod ; penderet, et non penderet ab alio, ut sustentante : ac tandem esset, et non esse: principium operandi suumque operari.

u> Et similiter confirmationi ex eodem Vasquez occurres, quod ad rationem natura* înlinitæ intra suam lineam, qualis esi naiura div.na, non desideratur, quod h1l®'intra eamdem lineam sit subsistens; sed I satis erit, quod non sit ab alio tanquam a

causa : nam bine habet divina natum suam infinitatem : sicut hoc ipso, quod natura creata sit ab alio tanquam a causa, de et esse finita el limitata.

Adde primo ex eodem auctore, qnol sicut infinitati divinæ essentiæ nihil obest, eam intra propriam lineam non habere personalitatem, sed satis erit, si aliunde, idest, ex vi aliarum linearum, suarum personalitatum sit personata, et quod ex vi sum fine» sit radix earum : ita ad eamdem infinitatem intra propriam lineam naturæ divinæ sufficiet, quod sit radix subsistentiarum relativarum; licet intra suam lineam non sit subsistens, sed id habeat ex lineis prædiclarum subsistentiarum.

Adde secundo, quod ad summum ad infinitatem divinæ naturæ sat erit, eam esse suum subsistere; non quidem intra propriam lineam, sed intra lineas suarum personarum, ex eo quod identificatur cum illis absque ulla distinctione actuali. Et hic modus essendi per ide.ntificationcrn suum *subsistere*, seu *subsistere* suarum personarum arguit infinitatem in natura hoc habente : et ideo nulli naturæ crealie, aut creabili, sed soli divinæ naturæ potest boc competere.

Non igitur hæc obstant. Non quidem prior solutio adhibita rationi factæ. Nam illa satis corruiet ex iis, quæ dubio præcedenti asseruimus, nempe, quod etsi daremus, quod hoc, quod est, esse in se et per se, pugnet cum hoc, quod est, esse in aliquo realiter actualiter, sive ex naiura rei distincto ab eo, quod dicitur esse in se et per se : non tamen esse in aliquo, seu subsistere in aliquo, quod sit idem prorsus absque aliqua distinctione reali actuali, aut ex naiura rei cum eo, quod habet esso in se et per se. El ratio est aperta. Quia ubi non est alia, et aha res, sed id, quod subsistit, est idem realiter absque aliqua distinctione ex natura rei cum eo, in quo subsistit, non potest verilicari, quod id, quod subsistit in illo, insit, seu subsistat in alio; sed potius inde colligetur, subsistere in se et per se : siquidem id. in quo subsistit, est idem prorsus absque distinctione jam dicta, ac id, quod subsistit.

Accedit primo, quod, ut loco nuper oiluriifc citato diximus, quando aliquid subsistit in aliquo afferente propriam subsistentiam. 1,l non dicitur absolute et simpliciter esse in alio, si prædicta subsistentia afferatur cx propriis meritis ejus, quod in illo dicitur subsistere. Nam hoc ipso jam res illa, α

Firm>
ntr
rvjhio.

UIUritu
robora-
ta r.

102.
Enrna-
Ulf prior
b-OlaUû.

qua velut a prima radico oritur, dicitur esse in se cl per se : siquidem ex vi sua affert, saltem radicaliter, id, per quod est per se : et ita hic modus essendi in alio non opponitur cum modo essendi per se. Ergo multo minus tolletur a natura divina : quod sit in se et per se, per hoc quod subsistat in aliquo habente subsistentiam ortam ex priori alia subsistentia ejusdem naturæ, et eadem subsistentiam absolutam imbibente.

Ex quibus, et ex his, quæ num. 83 et sequentibus diximus, satis constat, nullius rationis solutionem, quæ nos rationi secundo loco ab adversariis adhibetur, Tum, <pia ex testimoniis Conciliorum et Patrum, quæ numeris citatis adduximus, constat, non requiri ad rationem subsistentiæ omnino iam incommunicabilitatem respectu proprii suppositi naturæ illius, quæ subsistere dicitur. Et ideo tribuunt divinæ naturæ propriam subsistentiam absolutam, communicabilem tamen propriis suppositis divinæ naturæ. Tum etiam, quia ut ei his, quæ in explicatione tituli diximus, satis liquet, hic non loquimur de subsistentia in quavis significatione; sed ut precise dicit talem modum essendi ut res, quæ subsistere dicitur, non pendeat ab alio ut a sustentante, sitque existens *ut quod*, nec non et principium *quod* operandi.

Tum denique, et maxime. Quoniam falsum est ad rationem subsistentiæ si illa non sit finita et creata, sed infinita ac increata requiri omnimodam incommunicabilitatem respectu propriarum personarum. Nam ad hoc, ut aliqua natura sit subsistens, sufficit, quod sit per se, ac proinde possit existere, et operari *ut quod* : sitque incommunicabilis alteri ul supposito alieno, ac proinde realiter, sive ex natura rei ab ea distincto. Et ratio quoad hoc ultimum (de quo poterat esse aliqua dubitatio' videtur aperta. Nam ideo humanitas subsistens in Verbo non habet subsistentiam distinctam a subsistentia Verbi, quia est in illo, ut in alieno supposito. Et contra vero, hoc ipso, quod prædicta humanitas haberet talem modum essendi, ut ei repugnaret esse communicabilem alteri tanquam alieno supposito, non posset non esse in se et per se, habereque esse subsistens : ac proinde hæc incommunicabilis, et non aliqua alia requiritur ad veram rationem subsistentiæ; quamvis ad rationem suppositi, aut personæ major alia incommunicabilis desideretur.

Quare,- cum divina natura, ut patet hi. suas personalitates, habeat talem modum essendi, ut ei repugnet esse in alio, tanquam in alieno supposito alioqui posset pendere ab alieno, et creato supposito tanquam a sustentante) consequens est, ut secundum se et ut præit suas personalitates, habeat incommunicabilitatem requisitam ad aliquam veram rationem subsistentiæ : atque adeo ex hoc capite nihil illi deerit, quominus sit subsistens per subsistentiam quamdam, quæ ratione sua infinitatis sit communicabilis propriis suppositis, et incommunicabilis omnibus, et solis alienis suppositis.

Potestque hæc ratio magis elucidari, et explicari ex eo, quod si per impossibile daremus, humanitatem precise incommunicabilem alteri, ul alieno supposito, tunc non posset non habere aliquem modum essendi distinctum ab eo quem habet humanitas in Christo Domino secundum ea, quæ a se, et non a divino supposito habet. Siquidem humanitas Christi communicatur alteri, ut alieno supposito : cum tamen prior illa humanitas supponatur omnino incommunicabilis alteri, tanquam alieno supposito. At modus iste, quem haberet in eo eventu humanitas illa incommunicabilis tantum esset modus subsistendi; quia idcirco aliquid est incommunicabile alteri, ut alieno supposito, seu nequit esse in alio extraneo, ut in sustentante, quia est in se et per se. et habet unde sustentetur : ideoque humanitas Christi, quia caret proprio sustentante, propriaque subsistentia, potest esse in alieno supposito: ergo, etc.

Diximus, non per impossibile daretur humanitas, quæ precise esset incommunicabilis alteri, ut alieno supposito. Quoniam fieri nequii, humanitatem esse incommunicabilem alteri, ut alieno supposito, et non simul esse omnino incommunicabilem cuivis supposito : hoc tamen provenit ratione limitationis ejusdem humanitatis. et modi subsistendi ipsius, ratione cujus redditur incommunicabilis alieno supposito. Nam cum subsistentia illa sit limitata finit et limitat naturam, ne sit in alio subsistente sive proprio, sive alieno : sicubi materia, quæ ratione suæ finitatis, et potentialitate limitat formam, habet ita coartare illam, ut illamet forma semel informans materiam nequeat recipi in alia materia, ut N. Complutenses in lib. Physicorum disput. 4 quæst. 6 docent : unde hoc

boc non oritur per locum intrinsecum ex ratione generali subsistendi. Et ita subsistentia, quæ fuerit infinita, poterit reddere naturam incommunicabilem alteri, præcho ut alieno supposito : et hoc ipso, quo i natura sic incommunicabilis sit, intelligitur subsistens. Sicut etiam propter hanc rationem subsistentia Patris divini ob rationem generalem subsistentia» nihil habet, unde non sit communicabitis alteri, ut supposito, nec ob rationem subsistentia-iulinilæ ut sic ; quamvis, quia est subsistentia dicens oppositionem relativam, vel formalem, vel radicalcm cum quavis alia subsistentia relativa, idcirco est omnino incommunicabilis alteri, tanquam supposito.

W. to;*”
GulfiS.
Nec etiam obest solutio, quæ adhibetur confirmationi. Quin potius, si prædicta solutio bene perpendatur, potest ex illa non levis impugnatio coiitra eamdem desumi. Quoniam etsi linea naturæ Dei oh rationem generalem lineæ divinæ tantum pftat hoc, quod est, non esse ab alio tanquam a causa : attamen ob rationem specialem prima* ct fontalis lineæ inter omnes, quæ in Deo reperiuntur, exigit, non solum non esse ab alio tanquam a causa, sed eliam non esse ab aliquo tanquam a ratione a priori ad ordinem activum, aut quasi activum spectante : alioqui non esset prima et fontalis linea; sed aliam præsupponeret, a qua, modo insinuato, dimanaret. Ergo eadem ratione exiget, quod non sit ab alio tanquam a causa sustentante, vel tanquam a ratione virtualiter distincta, a qua sustentetur, a quaque sit in se. el per se; sed sicut ex vi suæ lineæ habet, quod ex vi priorum terminorum sil existons, ita eliam, quod sit in se, et per se, et non dependens ab aliquo a se virtualiter distincto, tanquam a sustentante.

Palet consequentia. Tum, quia id, quod est tanta eminentiæ. et perfectionis, ut ratione illius, non solum sit independens ab alio ut a causa efficiendi, verum etiam ut a ratione a priori virtualiter distincta, et ad ordinem activum spectante* oportet, ut propter eamdem eminentiam sit etiam indepondens ab alio, vel tanquam a causa «attentante, vel tanquam α ratione virtualiter distincta, a qua sustentetur : alioqui illa non ésset existons ex vi priorum terminorum. Siquidem, qqôd non potest in sp et per sê osse ex vi suæ lineæ, nequit habere esse præcise cx vi priorum terminorum.

Turn eliam. Quia indispensabilior pm dependentia rei a sua causa, vel principio, aut ratione efficiendi, quam dependentia ah aliquo a se realiter, vel virtualiter distincto. tanquam a sustentante : et suppositum creatum, quod absolvitur a dependentia nb alio, tanquam a sustentante, nequit absolvi a dependentia a sua causa efficiendi. Ergo ai natura divina intra suam lineam habet, quod ratione suæ emiuenliæ absolvatur a dependentia, aut quasi dependentia ab alio, non solum tanquam a causa officienti, sed etiam tanquam a ratione a priori ad ordinein activum pertinente : multo magis poterit, et debebit absolvi a dependentia ab alio, tanquam a causa, sive tanquam a ratione virtualiter ab illa distincta; sed in se, et per se, ac ex vi suæ lineæ præcise habebit, unde sustentetur : et per consequens ex vi ejusdem lineæ debet subsistere.

Neque etiam id, quod primo loco pro majori solutione ejusdem confirmationis additur, obstat, propterea apertam disparitatem, quæ est inter personalitates divinas collates cum natura Dei, et inter subsistentiam absolutam comparatam cum eadem natura. Quoniam prædictæ personalitates, quippe relativæ, pertinent ex genere suo ad lineam diversam a linea divinæ naturæ : siquidem linea naturæ est linea absoluta, et absolutum, nc relativum pertinent ad distinctas lineas. Cæterum subsistentia absoluta, hoc ipso quod subsistentia absoluta est, nihil habet, unde repugnet ei pertinere ad lineam absolutam : Pt propter illa, quæ nuper diximus, debet ad lineam divinæ naturæ spectare.

Potestque hoc magis declarari ex eo, quod *esse* per se absolutum multum diflert a personalitate, seu modo essendi per se relativo. Nam personalitas includit formaliter, quod sit ratio incommunicabiliter subsistendi : quod non habet, nisi vel ratione oppositionis, ut in divinis, vel ratione limitationis, ul in creaturis : ct ideo non potest formaliter huic Deo, præcise concepto intra suam lineam, convenire : quia ad ejus lineam nec relatio, nec limitatio spectare potest. At subsistentia absoluta præcise dicit perseitatem essendi, quæ ex proprio conceptu non postulat omnimodam incommunicabililatem, nisi tantum incommunicabililatem alteri, tunquam alieno supposito, seu tanquam rei aliquo modo actualiter distinclæ a parte

107.
Ennes-
dt
quod
primo
jdtlucf-
lur pro
ermone
fir-
maoih.

Dilaci-
djtnr
bate
impa-
gnilio.

ri'i. ut in illa. vel per illam sustentetur. Hæc autem incomniunicabilittas cum hac præcisione. ac proinde una cum coinunicabilitate ejusdem numero subsistentia? absoluta? respectu plurium personarum ab ea sola ratione distinctarum, et propriarum ejusdem numero natura* perse sub- sDtcuHs, ut in divinis contingit, non oritur ex limitatione; sed potius arguit infinitatem ; neque etiam ducit ortum ex oppositione aliqua : et ita non mirum, i quod iu hoc Deo. ut præit suas personalitates, inveniatur.

ice. Ex quibus etiam constat, nihil obesso ultimo loco in eadem solutione irfdua- pndictæ confirmationis additur. Siquidem EjfDtotn ostensum est. quod ad lineam divinæ na- Sd?-T pra»dieu- tura. pertinet subsistentia absoluta : sicut SGd i],0“ ad eam spectat, quod non sit ab alio, sive tanquam a causa efficiente, sive tanquam a raliione a priori ad ordinem activum spectante. Et ita ad ejus infinitatem non csl salis, quod cum virtuali distinctione idenliücetur cum personalitate, et subsistentiis relativis, et quod præcise ex vi earum linearum sit subsistens; sed insuper desideratur, quod ex vi propriæ line® habeat subsistentiam, ct intra illam precise sumptam sit subsistens : et per consequens ita sit idem cum hac subsistentia, ut adhuc virtualiter ab ea non distinguatur : siquidem ea. quæ constituunt unicam ct eamdem lineam in divinis, sunt ita idem, ut nec virtualom distinctionem admittant.

Addo (id, quod ex dictis sequitur, ex vi omnium, quæ in solutione nostne confirmationis ab adversariis adducuntur nulla ratione infringi duas posteriores probationes in eadem confirmatione adductas, quarum vis potest sic explicari. Quoniam ubicumque datur in aliquo priori operatio alicujus naturæ, oportet, ut præcedat. saltem ex parte nostri modi concipiendi, ipsa natura cum suo ew, suoque *subsistere* : siquidem operationes sunt subsistentium. Sicut etiaui oportet, quod si illa operatio sit ipsuminet «rr operantis absque aliqua distinctione virtuali, quod etiam sit ipsum *subsistere* ejusdem operantis absque eadem distinctione : siquidem, ut modo dicebamus. prius est naturam aliquam subsistere, quam operari : et ita si natura aliqua pertingit ad hoc, ut identified sibi suum *operari* absque virtuali distinctione, etiam pertinget ad hoc. ut absque prædicta distinctione identifient suum *subsistere*, quod

intimius et proximius est ipsi , quam prædictum *operari*. i.wfl

Quare, cum in illo priori, in quo natura divina præil suis personalitates, intelligatur tunc operatio ejusdem naturæ, nempe, *intelligere* primordiale et essenziale, quod est constitutivum prædictæ natura', juxta ea, quæ in ! tomo tractatu 3 disp. i num. i3 late diximus, oportet, ul natura divina pnrsupponatur, saltem pnesupposiliono ex parte nostri modi concipiendi, ut subsistens : necnon ut ita subsistens, quod sit solum *subsistere* absque distinctione virtuali : sicut est suum *esse*, suumque *operari*, nempe, *intelligere* essenziale el primordiale absque eadem distinctione.

§ IV.

Posterior ratio pro veriori Angelici Przceploris sententia.

Secundo probatur eadem D. Thonufe sententia ratione alia, per quam præcedens magis confirmatur. Quoniam in hoc distinguitur *esse* divinum ab *esse* creato, v. g. Angelico, vel humano, quod *esse* creatum est tale, quia est hujus naturæ, el non alterius : et ideo *esse* Angelicum Gabrielis est tale, quin est *esse* naturæ Gabrielis, et non Michaelis : *esse* vero divinum esi tale, quia est ipsum *esse* per sp subsistens. Ergo *esse* Dei erit subsistens per subsistentiam absolutam aliquo modo, nempe virtualiter, distinctam a subsistentiis trium suppositorum, sen personarum dhinarum. Consequentia videtur petspicua. Quoniam nisi *esse* divinum esset ipsum *esse* subsistens per propriam subsistentiam absolutam, el non solum per subsistentiam suarum personarum, non staret discrimen in ancedenti positum, nempe, quod solum *esse* divinum est *esse* per se subsistens t siquidem etiam *esse* Angelicum est *esse* subsistens per subsistentiam proprii suppositi. Jw

Antecedens autem probatur. Quoniam *esse* Angelicum, v g. Michaelis, non est existons *ut quod* sed præcise *ul quo* : quia est id, quo natura Michaelis, non vero Gabrielis existit. Et ideo est tale, quia est *esse* natura* Michaelis, et non Gabrieli?;: sicui etiam *esse* Gabrielis est tale, quia est *esse*, quo existit natura Gabrielis, et non Michaelis : et hoc non aliunde, nisi quia est *esse* fmitmn ot limitatum, quod proinde non est *esse* existons *ul qtto*, et *ul quodi* sed tantum *ut quo*. Cadorum ipsum *esse*

Dei non existit præcise *ut quo*, sed exislil olinin *ul quod* : tum, quia est *esse* infiniam intra primam, et perfectissimum omnium linearum, quæ in dninis reponuntur : ct ideo, sicut *esse* Angelicum tantum existit *ul quo*, ratione suæ limitationis, sic «n* Dei ratione infinitatis prædictæ existit, latu *ul quo*, quam *ul quod*.

Tum etiam. Quia hoc. quod est, existerc pncise *ul quo*, non dicit omnem excogitabilem perfectionem in ralionem existendi : quam tamen dicit hoc, quod est, existere kun *ut quo*, (piam *ul quod*. Ergo cum *esse* Dei debeat dicere totam hanc perfectionem ia ralionem existendi : quippe quod dicit *use* infinitum intra primam et potissimam lineam divinam, nempe naturam Dpi : inde, est, ut debeat existerc, non tantum *ul quo*, sed etiam *ul quod*. Et propterea non est tale, præcise quia est hujus natura?, nempe naturæ divinæ; sed quia est ipsum *esse subsistens* : siquidem in rebus substantialibus id. quod existit *ul quod*, ac proinde ut sustentans, aut quasi sustentans rationem existendi, habet *esse* in se el per se, et per consequens *esse* subsistens.

IN. Qua* ratio desumitur ex D. Thoma quæst. 7 de Potentia art. 2 ad 5 his verlis ; *Dicendum, quod sicut dicitur in libro de Causis, ipsum esse Dei distinguitur, et individualur a quolibet alio esse per hoc ipsum, quod esi esse per sc subsistens, el non adveniens alicui naturæ, quæ sit aliud ab ipso esse. Omne autem aliud esse, quod non csl subsistens, oportet, quod individuelur per naturam cl substantiam, quæ in tali esse subsistit. El in eis verum csl, quod esse hujus est aliud ab esse illius, per hoc, quod est alterius natura. Sicul si esset unus calor per se exislens sine materia, vel subjecto, cx hoc ipso ab omni alio calore distingueretur, licet colores in subjecto existenlcs non distinguantur, nisi per subjecta.*

Οἱ ππτι
Tiv Nec refort, si occurras ex doctrina Vasque/., el aliorum loco infra referendo, quod efcil *esse* Dei sit existons *ut quod*, ac proinde sit etiarn ipsum «re-subsistens, et in hoc distinguatur a quolibet alio *esse* creato : non tamen idcirco erit subsistens p^r propriam subsistentiam absolutam; <ed tantum subsistet per subsistentias relativas proprias personarum. Quia ita subsistit in illis, et pe.r illas, ul identficctur realitercum ipsis absque omni distinctione mali actuali, sive ex natura rei, et cum sola distinctione virtuali : ct ita ratione

hujus identificutionis cum divinis personis cxislontilms *ul quod* competii eidem «n? divino, ut existai, non solum *ut quo*, sicut et alia eue, sed etiam existât *ul quod*, et habeat alia, quæ in hac ratione D. Thomæ referuntur.

Non itaque hoc referi. Tum propter illa, quæ in præsentî ralionem adduximun, qua* quidem satis probant, quod divinum *esse* ratione sui, el intra propriam lineam, et non solum ratione personalitatum divinarum subsistit in se et per se, seu iqiiod in idem quoad præsens redii) non solum e istit *ul quo*, sed etiam *ul quod* : quamvis, ul ibidem innuimus, in prædîcto *esse* non distinguatur virtualiter munus existendi *ul quo* a munere existendi *ut quod*, sed solum dicat eminentiam unius et ejusdem *esse* afferentis duo ista munera ex parte solius nostri modi concipiendi distincta : ex eo quod prædicta munera pertinent ad unam ot eamdem lineam.

Tum etiam. Quia contra prædictam solutionem obstat ratio satis fundamentalis desumpta ex D. Thoma loco supra relato, nempe, in 3 dist. 6 q. 2 art. 2 in solutione ad 2, necnon in pluribus aliis locis, quæ supra disput. 7 a n. 6 adduximus, quæ potest ad hanc formam reduci. Quoniam in divinis tantum datur unicum et idem *esse* absolutum absque aliquâ multiplicatione plurium existentiaruin, adhuc virtualiter distinctarum ; sive illæ sint absoluta?, sive relativas, ut loco citato late ostendimus, et constat etiam ex illis, quæ in 1 tomo tract. 3 disp. 4 num. 7 et sequentibus diximus : ita quidem, ut prædictum *esse* spectet ad lineam essentiaë seu natura· divinæ, ut habetur etiam locis citatis. Ergo ea solum, quæ ud lineam divinæ naturæ spectant, ut ipsum *esse*, et alia hujusmodi, quæ proinde sunt ipsisissima (ut sic dicamus) natura Dei, existent per se primo per prædictum *esse*, tanquam per existentiam sibi propriam, et non ab alio perprius existenti communicatam. Ergo prædictum *esse* intra propriam lineam, non solum existet *ul quo*, quatenus est ipsa ratio existendi, sed etiam *ut quod*, quatenus est ipsa natura Dei : el per consequens erit intra propriam lineam ipsum *esse subsistens*, et non solum ralionem personalitatum divinarum.

Hæc ultima consequentia non indiget probatione : siquidem in substantiis id, quod existit per se primo, et *ut quod*, est subsistens. Secunda vero consequentia ex

HU
EI diiur
pri tau.

eundo.

D.Thom.

Ut.

priori eliam liquet. Quouiam iu eisdem substantiis id existit *ut quod*, cui convenit per se primo existentia, tanquam quid silii proprium» et non communicatum ab alio perprius existent!]per talem existentiam, ut constat inductive ia omnibus nubsiau- tiis creatis.

Priça autem consequentia ex antece- denti satis deducitur. Tum, quia si cue Dei tantum est unicum ot absolutum , oportet, ut per illud non existant per se primo, tanquam per existentiam sibi pro- priam, divina attributa, ut ex se patet : siquidem hæc debout præsupponere essen- tiam Dei existentom. et exister· per exis- tentiain communicatam ab illa, si semel in divinis tantum potest esse unicum et idem rwr absque aliqua multiplicatione, adhuc virtuali. Et similiter per prædictum «tt non poterunt per se primo existere relatio- nes personales, seu personæ : quia hæc sunt posteriora, quam attributa, ac proinde, quam ipsum *esse* absolutum. quod pertinet ad lineam naturæ, quodque est prius eis- dem attributis : cum tamen id. quod exis- til per se primo per ew, tanquam per existentiam sibi propriam» debeat præsup- poni. vel realiter. vel virtualiter. vel sal- tem ex parte nostri modi concipiendi, juxta naturam suæ lineæ, ad prædictum *Me*. Ergo ea solum, quæ spectant ad li- neam naturæ divinæ. ut ipsum *Me*, et alia hujusmodi, quæ proinde sunt ipsissima (ut sic dicamusl natura Dei, existent per se primo per *esse* divinum, tanquam per *esse* sibi proprium, et non communicatum ab alio perprius existent! per tale *esse*.

Impo-
enitor
oheriofe

Tum etiam. Quia si *esse* Dei est tantum unum et idem, et ad lineam divinæ naturæ spectans, oportet, ut sicut per se primo solum (ut sic dicamus) unitur, et identifica- tur cum iis, qua· pertinent ad lineam di- vinæ naturæ tanquam quid proprium eo- rum : ita solum per illud existant per se primo, tanquam per existentiam sibi pro- priam, ea, quæ sunt hujus lineæ, et inter illa ipsum *esse*, ul est ipsissima Dei na- tura.

*

113.
EoacIta-
lar vil
bojas
impa-
gnatio-
nh.

Confirmatur, et explicatur vis hujus im- pugnacionis ex iis. quæ nuper dicebamus, ad hanc tamen formam redactis. Quoniam *esse* Dei est ipsum *inlelhgere* divinum pri- mordiale et essenziale : nam prædictum *bi- lelligere* est constitutivum divinæ naturæ. ut constat ex illis, quæ in l tom. tract. 3 disput. i num. A3 et sequentibus diximus: el in divinis, utsæpius diximus, et ibidem

explicuimus, natura» et exislentia illius non distinguuntur virtualiter, sed pertinent ad eamdem lineam : ergo sicut prædicta intellectio essentialis, hoc ipso quod -it operatio vitalis, præsupponit, præsupposi- tiono saltem ex parte nostri modi conci- piendi. vim proximam, necnon et vim radi- ealem ad intelligendum, quæ sit talis, non solum *ul quo*, sed *ul quo!* (ne detur operatio vitalis, et maximo substantialis, sim' suo quiisi principio radicali *quoi!*) et omnia ista perlinent ad unam et eamdem lineam, ac proinde prædicta intellectio essentialis est ex vi suæ lineæ ipsa intellectio, et vis pro- xima, necnon et ipsa iutellelio ei vis proxi- ma. necnon ut ipsa vis radiculis tam *ntguo*, quam *ut quod* ad intelligendum : ita eadem intellectio, ut est exislentiadivinæ naturæ, præsupponet. præsuppositiono saltem ex parte nostri modi concipiendi, omnia ista, et se ipsam, ut est ipsa Dei natura et es- sentia : ac proinde ut exprimit hoc spéciale munus, scilicet esse id, quod per se primo redditur existons *ut quod* per prædiclam intellectionem, ut exprimit se ipsam, qua- tenus est ratio existendi : ac tandem eunda hæc pertinebunt ad unam et eamdem li- neam : taliter, quod prædicta exislentia, et *e se* Dei sit ex vi suæ lineæ ipsa ratio existendi, seu exislentia *ul quod*, et id, cui convenit existèrent *quod*.

Patet consequentia. Tum ex paritate, et summa idenlificatione horum omnium munerum absque distinctione etiam vir- tuali. sed sola distinctione ex parte nostri modi concipiendi. Tum etiam, quia sicut aliquid se habet ad *esse*, ita et ad *operari*. Et ideo id, quod est sua operatio, el cujus operatio est ipsum principium operandi, tam *quo*. quam *quod*, sine distinctione vir- tuali, erit eliam suum *esse* : taliter, quod suum *esse* sil id, quod existit *ul quo* el *ul quod*, idque, quod operatur *ul quo*, et *ul quod*.

Confirmatur secundo. Quoniam sicut in 114. creaturis id existit *ut quod*, estque subsis- tens, cui competit *ul quod* esse ab alio, tanquam a causa efficienti : et propterea in via D. Thomæ (quam , explicantes quaestionem 17 in 3 pari, ejusdem Ange- lici Doctoris contentam, elucidabimus) quia in creaturis solum suppositum fit *ul quod* a sua causa efficienti, idcirco ipsum solummodo existit *ut quod* : ita in divinis id habet ex vi suæ lineæ exislere per se primo, et *ut quod*, cui com|M?tit non esse ab alio, sive tanquam a causa efficienti, sive

DISP. IX, DUB. V.

sive tanquam n ratione a priori. Quia cum *ablw* Dei bit *exislere* a sc, sicut **firiito** cnxHuræ est *existent* ah alio : indo est, ut ul per se primo et potissime existai *ul quod* iu divinis, quod potissimo habet esso a se, id est, esse a se perfectissime, seu non esso ab alio, sivo tanquam a causa, sive tanquam a ratione a priori. Ergo cum solummodo ipsum «je Dei, ot ea, qutp ad ejus lineam spectant, habeant esso perfec-tissimo a se, id est, non ab alio tanquam a causa, vel tanquam a ratione, a priori; sed potius prædictum rixe sit ratio a priori, ot *ul quod* omnium divinorum : oportebit, quod pnedictum *esse* sit id, quod per so primo est existons *ut quod* ex vi suæ lineæ.

Potestquo hoc ipsum amplius elucidari, exeo quod personæ divinæ, nempe Filius et Spiritus Sanctus, quia sunt ab alio ut a principio, licet non ut a causa, suntque produci® *ul quod*, idcirco sunt existentes *ul quod*. Et similiter, quia Paternitas di-manat per dimanationem virtualem a di-vina essentia, et dimanat tam *ul quo*, quam *ul quod*, quia absque distinctione virtuali est ipsa Paternitas, et ipse Pater quoad ea, quæ persona Patris in recto di-cit : idcirco habet etiam existera *ut quod*. Et tandem, quia omnia ista supponunt di-vinam essentiam, et divinum *esse*, tan-quam id, quod non est ulla ratione ab alio, sive realiter, sive virtualiter distincto, propterea solum secundario habent exis-tera *ul quod* per idemmet *esse* divinæ es-senli© : quia, ut ex dictis constat, in di-vinis non possunt, sive realiter, sive vir-tualiter multiplicari existentiae. Ergo sola divina essentia, solummodo ipsum divi-num *esse* erit existons per se primo *ul quod* : ex eo quod sola ipsa est, quæ est omnino a se, et non ab alio tanquam a causa, aut ratione a priori.

Patet consequentia. Nam hoc ipso, quod divinæ personæ solum existant secundario *ul quod*, quia aliquomodo sunt ab alio, oportet, ut per se primo sola existât *ul quod* divina essentia, quæ sola non est ullo modo ab alio, quæque habet *ul quod*, et non solum *ul quo*, hoc quod est, non esse sic ab alio : quandoquidem nihil, præter divinam essentiam, habet *ul quod* non osse ah alio, etiam tanquam a ratione a priori.

Tandem impugnatur hæc eadem solutio adversariorum ratione alia desumpta ex D. Thoma Ineo supra citato, nempe, quæst. 9 dc Potentia artic. 5 in solutione ad 13 quæ potest sub hac forma proponi. Quo-

ñij.im *esse* Déi ita est in tribus personis di-vinis, ut communicet se illis absque aliqua distinctione, adhuc virtuali, ipsius : 'na ut idem prorsus numero *esse* absolutum sit in illis, sicut et eadem prorsus natura divina in omnibus illis est : ergo pnedictum *esse* non solum est existons *ul quo*, sed etiam pr.esupponitur existons *ul quod* : ac proinde erit ex vi suæ lineæ, et antecedentur ad divinas personas subsistens. Hæc secunda consequentia patet ex priori, el ex jam dictis. Prima vero ex antecedenti. Quo-niam id, quod non est existons *ul quod*, seu quid subsistens ex se, et ex vi suæ li-neæ, multiplicatur ad multiplicationem rei subsistentis, in qua recipitur, seu cui com-municatur. Et propterea D. Thomas loco nuper citato colligit, essentiam divinam non multiplicari secundum numerum ex pluralitate suorum suppositorum, sicut ac-cidit in istis inferioribus, quia prædicta essentia ex se, et autecedenter ad suas personas est subsistens.

Confirmatur, et explicatur. Nam ex eo quod natura aliqua, v. g. humana, sil in pluribus suppositis, tanquam id præcisé, quod habet esse *ut quo*, in eo, quoti habet osse *ut quod*, seu tanquam quid non subsis-tens ex vi suæ lineæ in re subsistenti oꝗ vi propriæ lineæ, nempe in prædictis sup-positis, colligimus, quod etsi possit esse eadem in illis absque distinctione speci-fica ; non tamen absque distinctione numé-risa : et quia est iu illis tanquam in sup-positis realiter ab ea distinctis, idcirco multiplicatur realiter numerice ad multi-plicationem eorundem suppositorum. Ergo hoc ipso, quod *esse* Dei, ac proinde natura divina, esset in pluribus suppositis divinis, ut existons pñecise *ul* quo ex vi suæ liueæ, non vero ut existons *ul quod*, seu, non ut subsistons ante prædicta supposita : lune, licet non multiplicaretur realiter ad multi-plicationem eorum, quia sola ralionē ab pis distinguitur : attamen multiplicaretur virtualiter, sicut et hoc modo habet ab eis distingui. Patet consequentia. Tum ex pa-ritate rationis. Turn etiam, quia id, quod habet esse præcise *ul quo*. habet illud per ordinem, aut quasi ordinem ad id, quod habet esse *ul quod*, et per consequens dis-tingui, et multiplicari ad multiplicationem illius, et eo modo, quo comparatur ad il-lud, tanquam id, quo aliquid est, respectu ejus, quod habet esso *ut quod*.

Nec refert, si dicas primo, hoc esse ve-

Confir-
nntar
lt expli-
cator.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

non vñ respectu naturæ infinita?. N.im
sicut illa, quia finite est. tantum petit
unicum suppositum, et hoc ipso, quod sit
in pluribus, colligitur, eam ibidem plurili-
cari : ita natum infinita petit pium suppo-
sita absque aliqua sui phtrilicalione, et
singula cx illis sunt inadæquata respectu
prædictæ naturæ : et propterea ad multi-
plicationem eorum non debet ulla ratione
plurificari : et per consequens neque
prædictæ nature erit, sive realiter. sivo
virtualiter in eisdem suppositis multipli-
cabile.

Non itaque hoc refert. Quoniam etsi ve-
rum sit. naturam infinitam, pt eae itidem
infinitum, quale est esse Dei. posse, et
debere esse in pluribus suppositis absque
aliqua sui multiplicatione, adhuc virtuali :
hoc tamen ideo est, quia prædictum ewc
est ex vi sua subsistens, antequam intelli-
gatur e_sse in personis : quia, ut diceba-
mus, id. quod habet esse præcise *ul quo*,
uon potest non multiplicari aliquo modo
per hoc, quod recipiatur, aut quasi reci-
piatur in eo. quod habet esse *ul quod*.

Potestqu· hoc amplius declarari, suppo-
nendo id, quoti ex ipsis tenninis videtur
notum, scilicet, infinitatem ideo condu-
cere ad hoc, ut natura divina sit in tribus
suppositis, quia tribuit ei amplitudinem
ad hoc, ut possit ad illa extendi. Nam hoc
supposito, potest id. quod intendimus, non
parum declarari. Ex eo quod, sicut natura
divina habet amplitudinem respectu suo-
rum suppositorum . ita natura humana
considerata in omni sua amplitudine res-
pectu suorum : sed hoc ipso. quod non sit
subsistens, nisi tantum ratione illorum,
sed habeat esse precise *ul quo*. multiplica-
tur realiter ad multiplicationem eorum :
quia realiter in eis recipitur : ergo etiam
divina natura multiplicabitur, saltem se-
cundum rationem , ad multiplicationem
suorum suppositorum, si semèl non præ-
supponitur existons *ul quod*, antequam in
illis sit : licet habeat amplitudinem ad ex-
tendendum se ad illa : siquidem, saltem
secundum rationem, comparantur inter sc,
tanquam id, quod præcise est *ul quo*. et id.
quod est *ut quod*, sicut natura humana, et
sua supposita comparantur secundum rem,
tanquam *quo el quod*.

Accedit, quod sola infinitas naturæ ad-
huc dato, non tamen concesso, ut e\ dictis
constat, eam posse salvari absque prædicta
subsistentia· non conducit ad immul-
tiplicabilitatem : sicut nec ad multiplica-

tionem alicujus «w conducit sola illius li-
mitatio, quando recipi jaitest in unico sola
supposito, ut in Angelo contingit. El ita
prædicta multiplicabilius, vel iinmultipli-
cabililas non est mensuranda præciso i>e-
nes limitationem er fluitatam, sed ex uni-
tate, vel pluralitate suppositorum, in
quibus est, debet colligi, quoties prædictum
w non est existons *ul quod*, seu subsis-
tens, antequam intolligatur supposituri. Si-
cut etiam, quod aliqua supposita sint fanda?-
quata respectu alicujus nalyræ, non arguit,
si sint totalia et completa, eam non fore
multiplicandam, si semel talis natura non
existit *ut quod* ; seu non est subsistens, an-
tequam sil in pnedictis suppositis. Siqui-
dem supposita naturæ humante sunt iuadæ-
quala respectu illius : et tamen non ob id
remanet immultiplicata in ipsis. Sed quia
non est in se et per se subsistens intra
propriam lineam, sive antequam recipia-
tur in illis, idcirco ad multiplicationem
eorum multiplicatur.

Nec etiam refert, si secundo dicas, attri-
buta divina esse oademmet numero in tri-
bus personi et nihilominus, neque afferre
propriam subsistentiam ex vi suæ lineæ,
nec multiplicari aliquo modo, adhuc virtua-
liter, ad multiplicationem suppositorum,
in quibus sunt : ergo. etc.

Respondetur enim primo, esse probabile,
quod licet prædicta attributa non afferant
proprium *esse* existentiaë, important tamen
propriam subsistentiam. Nam sicut mise-
ricordia creata, quia est quid completum
intra lineam misericordia? creata?, affert
propriam inhærenliam : ita misericordia
divina, quia est completa intra lineam di-
vinæ misericordia?, et est quid substan-
tiale, importat proprium modum existendi
per se.

Quæ solutio videtur habere aliquod fun-
damentum in D. Thoma q. 9 de Potehtia[^]. I
artic. 5 in solutione ad lG ubi cum sibi sic
opposuisset : *Absolutum perpetius esi, quam
relativum : sed proprielales absolute, id esi
attributa essentialia, ut sapientia. jussiliat
el hujus modi, non constituunt in Deo plures
personas : ergo nec proprietates relativa, ul
Paternitas ct Filiatio*. Respondet : *Dicendum,
quod attributa essentialia nullam ad invicem
labent oppositionem, sicut relationes. El ideo
lic^l subsistant, sicut relationes, non ta-
hh'n constituunt pluralitatem suppositorum
ab innVvîH distinctorum : cum pluralitas dis-
tificlioncm s>gualur : distinctio vero forma-
lis sil ex aliqua oppositione*. In quibus ver-
bis

bis non negat Angelicus Doctor, quod attributa essentialia sint constitutiva et multiplicativa personarum, ex eo quod non sint subsistentes : siquidem asserit, illa habere subsistentiam, sicut et relationes personales, quas ex vi suæ lineæ subsistere, ex eodem Angelico Præceptore dubio præcedenti ostendimus : sed quia prædicta attributa non habent inter se oppositionem, sicut relationes personales illam habent.

nt. Secundo respondetur, esso etiam probatur attributa non habent propriam subsistentiam, sed subsistunt per subsistentiarum divinæ essentiae, sicut et per existentiam a prædicta essentia communicatam bibent existere. Hinc tamen non fit, prædicta attributa multiplicari, adhuc virtualiter, ex eo quod communicentur divinis personis. Quoniam per prius communicantur divinæ essentiae per se subsistenti : et deinde consubsistunt ad subsistentiam illius, et sic consubsistentia ; et quatenus habent consubsistere per prædictam subsistentiam, communicantur tribus personis divinis : ideoque non multiplicantur, adhuc virtualiter, per communicationem illam secundariam, per quam communicantur, et sunt in tribus personis divinis. Quoniam ni banc multiplicationem desiderabatur, ut non essent in prædictis personis, quatenus sunt subsistentia, aut consubsistentia rationi divinæ essentiae.

Unde, si per impossibile daretur., quod essentia divina, ut subsistens in Patre, haberet. una cum subsistentia relativa Paternitatis, subsistere in Filio et Spiritu Sanctio, ita ut tam essentia, quam Paternitas subsisterent in illis: tunc, quia essentia, ut subsistens per Paternitatem actuary personam Filii et Spiritus Sancti, et terminaretur per illas, non multiplicaretur, nec quoad essentiam, nec quoad Paternitatem ad multiplicationem earum. Sic igitur nec attributa modo multiplicantur per hoc, quod communicentur pluribus personis : quia communicantur illis quasi mediale, et quatenus consubsistunt per subsistentiam divinæ essentiae. Ideoque tota ratio, propter quam, non admissa Subsistentia absoluta, asserit Angelicus Doctor multiplicandam fore, divinam essentiam, divinumque esse, est, quia prædictum esse nequit, ut subsistens in una persona, subsistere in alia, ita ut tam esse, quam prior illa subsistentia relativa terminetur per aliam subsistentiam relativam.

Opposita sententia, primum ejus fundamentum, et enodatio illius.

Oppositam tamen sententiam, nempe, prætor subsistentias relativas non dari aliam absolutam» tuetur Vasquez in præsentis disput. 125 cap. 3 et sequentibus : et pro ea refert Alexandrum, Bonaventuram, Richardum, Marsilium, Henricum, et Genobrardum. Eamdemque luentur Arrubal in hac 1 part. disp. 109, Ruiz de Montoya disput. 31 sect. 5 et sequentibus, Lorca 3 p. disput. 14, et novissime Araujo in 2 tomo suæ Metaphysicælib. 7 q. art. 3 num. 1.

Probatur primo. Nam Concilia, a quibus ex professo de mysterio Trinitatis disseritur, et magna reverentia inquisierunt, et adinvenerunt nomina aptissima ad illud, et ad ea, quæ ad ipsum pertinent, declaranda, nunquam usurparunt nomen *subsistentiæ absolutæ*, seu communis; sed pro eodem reputarunt subsistentiam, et personam : ergo sentiunt, non minus esse certum, non dari in Deo subsistentiam absolutam distinctam a tribus relativis, quam non dari quartam personam distinctam aliquo modo a tribus : quod apud omnes Catholicos videtur esse certum. Consequentia est legitima. Quoniam si præter subsistentias relativas, seu constitutivas, et distinctivas personarum, esset aliqua alia subsistentia absoluta, et communis omnibus personis divinis, non sumerent pro eodem subsistentiam et personam : siquidem tunc non essent omnino idem, sed haberent diversas rationes. Sicut, quia essentia divina et persona non sunt omnino idem, sed distinguuntur virtualiter, propterea Concilia non sumunt pro eodem essentiam. et personam.

Antecedens autem probatur. Tum ex secunda Synodo generali, quæ est prima Constantinopolilana, initio epistolæ ad S. Damasum, ubi approbatur doctrina Nicæni i dicentis : *credere, videlicet, ut divinitas, et potestas una Patris et Filii et Spiritus Sancti, etc. in Iribus perfectis subsistentiis, sive in tribus perfectis personis, etc.* Tum etiam ex tertia Synodo generali, sive Ephesina, in qua N. Cyrillus Alexandrinus, qui illi pñefuit nomine Cœlestini Papæ, in tomo 5 Analhematismo 2, ait Verbum divinum humanitati fuisse unitum

Opposite
scilicet
Vasquez.
Arruhrt.
Rmr
de Montoya.
Lorca.
Araujo.

Primum
f'judamen
lu in.

123.
Cone.
CohyC. f
Cone.
Nire-
nuo i.

Cone.
Gcn. in.
N. Cj-
rill.

Aimol

secundum hypostasim. seu subsistentiam : et in 3 Anathemaiismn damnat dividentes subsistentias iu Christo Domino : ubi subsistemiam, sive hypostasim. et personam pro eodem omnino reputat. Tum deinde ex Concilio Chalcedonensi ot universaliv iv Actione 16 approbante seutentiam primi Concilii generalis, ubi sic dicitur : *Contra eos quoque* (scilicet Photinum ot Marcellum) *trium subsistentiarum Patres intulere doctrinam etc. Ostendentes, quod umn duarum personarum nobis essentiam fides ediderit, nequaquam Filii subsistentiam denegaverit.* Tum denique ex quinta Synodo generali. Constanrinupolitana secunda, Collatione 8 Canone ! : Si *quis* (ait) *non confitetur Patris, et Filii, et Spiritus Sasicli unam naturam, sive substantiam, unam Deitatem in tribus «uluisknliù, sive personis adorandam, anathema sil.*

Confirmatur primu. Quia idem significat nomen *subsistenti** Latine, quod Gnecc *hypostasis*. Et ita ex Graecis Joannes Maxentius in Catholica de Christo professione, quæ habetur tomo fi Bibliotheca? novæ part 1, fatetur, idem omnino esse personam, et subsistentiam (intellige, in natura ralionalll. Quod etiam fatentur plures ex Patribus, ut Athanasius in sermone de sanctissima Deipara, Flavianus apud Joannem Maxentium ubi supra, Damascenus lib. 3 fidei cap. 6. Ideoque Imperator Justinianus. et ijise Latino scribens ad Pontificem Joannem secundum, in edicto, seu confessione ad eum missa, quæ habetur in tomis Conciliorum post Concilium Toletanum secundum columna 9 intelligent hunc communem sensum Patrum, ita scribit : *Quoniam non est idem natura, cl subsistentia. Omnes enim sancti Patres consonanter nos docent, aliud esse naturam, sive substantiam, et formam, el aliud subsistentiam, sive personam. El noturam quidem, vel substantiam, et formam, hoc, quod csl commune, significare, subsistentiam autem, sire personam, hoc quod csl speciale.*

Confirmatur secundo ex Angelico Ductore diligentissinn» observature doctrina*. (q phrasis Conciliorum ac Patrum, qui omnino idem putat osso subsistentiam naturo intpllcetunlis, et |x»rsunam : nec in essentia a personis abstracta ullam cognovit subsistritiiani. Uude qnæst. 9 de Potentia art. 3 ad 1 ait. quod *nomine persona significatur subsistens in natura iitellrctunli* ; el iu sulutlonc ad 5 : *Eihoc impii- quod aliquid est subsist*ns habet, quod d» furibus*

pr.nlican non polesl. El ideo nihil yrohM iu rebus immaterialibus substantiam fñiividuam, cl personam inveniri; et artic. 5 ia lino corporis : *Iles autem* (ait) *subsistentes in divina natura sunt divinæ person**; et in hac quæst. 29* artic. 2 ait. hypostasim el subsistentiam idem signilicari*; et urtic. 3 : *Persona* (asserit) *significat id. qu^l eit perfectissimum in tota natura, \ci(iccl, mb-sistens in rationali natura.* ,«31*.[^]

Et 3 part, quæst. 2 art. 2 ubi ioqueus de divina natrn, et ejus supposito, sic inquit : *Xalura dicitur, secundum quod eri ffjenha quidam r eodem vero dicitur siqq. osilum, secundum quod est subsistens.* El .irtie. 6 : *Fides autem Catholica medium inter prædictas positiones tenens non dicit, oniotiem factam Dii, cl hominis secundum essentiam, vel naturam, nec etiam secundum accidens, sed medio modo, secundum subsis-brliam scu hy^stasim.* El quæst. 3 art. 2: *Esse terminum assumptionis non conteidl i.aluræ divinæ secundum se ijaam; sedi ratione personæ. in qua consideratur.* Si autem in divina natura esset subsistentia absoluta. tunc ratione illius posset terminaro naturam creatam, sicut terminat divinam. Et tandem in 3 disk 5 q. 2 art. 3 i*Sicircurn-icribalur a Deo omnis ratio personalitatis, ipsa natura neque erit subsistens in se, neque erit in aliquo subsistente.*

Respondetur, quod sicut nomensubstantia aliquando apud Patres sumitur in divins pro ipsa essentia et natura Dei. ul constat ex locis in hoc argumento relatis, et propterea in eis dicitur, osse m divmunam tantum substantiam ; aliquando vero accipitur pro relationibus personalibus, »» icloo possunt concedi in Deo (rea substantiæ, ut constat ex his. quæ ex Augustino, in hac disputat, num. 29 diximus, necnon ♦x edicto Imperatoris Justiniani nuper relato, ubi habetur, unitatem convenire Dea secundum rationem substantiæ, seu Deitatis; Trinitatem aub ni secundum proprietab's, vel substantias, sive personus. Ac tandrm ex Ililalii iu lib. de Synodis, ubi H'i'ja !

explicans fidem (a.mcilii Antiocheni referi pagina 12x et 129 hanc propositionem illius : *Pater, Filius cl Spiritus Sanctus sunt P?r substantiam tria.* Et ail. illam non b«Tu calumniari. Ita similiter *subsistere*, rt Mili-istentia aliquando sumitur upird Patr» > pro subsistentiis relativis, ut paid ex i *.<imi>niiis in hoc argumentn adductis; aliquando verti pro *subsistere, rive^æg* hmtia absoluta, ut constat ex testimoniis Conciliorum

Couciliurum et Patrum, qua pro nostra assertione adduximus.

Cffilerum licet lain nomen *substantia*, quam *subsistentia* sumantur modis dictis : nihilominus est discrimen nutandum inter utnimquo. Quod in divinis nomen *substantia* absolute sumptum sumitur apud Putres pro essentia et natura Dei ; non tamen pro relationibus personalibus, nisi aliquid ei addatur, per quod determinetur ad hoc, tjl accipiat pro illis, ul si dicas, *substantia relativa*, etc. E contra vero nomen *sublidentia* absolute acceptum sumitur frequentius ab eisdem Patribus pro subsistentiis relativis, non pro subsistentia absoluta ; nisi apponatur aliquid determinans illud ad hoc, ut stet pro prædicta subsistentia, ut si dicas *subsistentia communi toti Trinitati*, vel *subsistentia absoluta*, vel aliquid hujusmodi.

Nec deest congrua hujus diversæ acceptionis ratio. Nam cum nomina ista desumantur ex iis, quæ roperiuntur in creaturis : et prius significant ea quæ in illis inveiuntur, et deinde transferantur ad significanda divina : hinc est, quod cum in creaturis nomen *substantia* absolute et simpliciter dictum significet naturam et essentiam rei, nomen vero *subsistentia* denotet subsistentiam incommunicabilem, ideo in divinis nomen *substantia* absolute et simpliciter dictum potuit a Patribus sumi ad significandam ipsam substantiam ot naturam Dei, et nomen *subsistentia* a«l denotandam subsistentiam incommunicabilem ipme relativam. Et ita, nisi eis aliquid addatur, nec nomen *substantia* denotat apud eosdem Patres (loquendo de eo, quod apud eos frequentius contingit) relationes personales, sive personas; nec nomen *subsistentia* significat subsistentiam coinmunem toti Trinitati, seu subsistentiam ab«olutain.

Diximus, frequentius sumi a Patribus propter prædictam rationem hoc nomen *subsistentia* absolute et simpliciter dictum pro subsistentiis relativis. Ul denotaremus, quod attendendo ad alia, el non ita frequentear. sumitur etiam ab eisdem Patribus prædictum nomen, adhuc absolute et 'impliciter dictum, pro subsistentia absoluta. Quia nimirum subsistentia dicit ordinem rui *esse* . et sicut id, quod perprius in creaturis dicit ordinem ad *esse*, tanquam proprium ejus suboeplivum, est suppositam : ita iu divinis o contra, non supposita divina, sed ipsa Dei natura, ut sub-

sistens subsistentia absoluta, est qua», perprius dicit ordinem ad *esse* : ideoque ipsa sic subsistens, e.t quia sic subsistit (si ly *quia* dicat conditionem proximam ex parte nostri modi concipiendi distinctam) est, quæ per se primo existit : cum tamen, ut sæpe diximus, supposita divina tantum existant secundo, et ratione existentiae absoluto, quæ per se primo convenit divinæ essentiae.

Iline ergo ad argumentum satis constat. Nam cum in testimoniis in illorelath fiat sermo de subsistentia absolute et simpliciter dicta, nec addatur in eis aliquid, per quod nomen *subsistentia* determinetur ad hoc, ut stet pro *subsistere* absoluto et communi toti Trinitati, non minim, quòd apud Putres et Concilia prædicta, attendendo ad priorem ralionem nuper dictam tantum sumatur in his locis nomen *subsistentia* pro subsistentiis relativis, quæ per prædictum nomen absolute et simpliciter dictum potius et frequentius significantur, quam ipsa subsistentia absoluta et communis (uti Trinitati. Sicut etiam, attendendo ad posteriorem rationem, et licet non ita frequenter, nomen *subsistentia*, adhuc absolute sumptum, accipitur pro subsistentia absoluta et communi toti Trinitati, ut px multis locis Angelici Doctoris jam adductis constat.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in ur. l distinet. 26 quæst. 2 art. 1 ad î his verbis: *Dicendum, quod persona, ul dictum csl. non distinguitur in divinis ci parte naturæ, tel ci parte ipsius esse, sed solum ex parte proprietatum. Unde illa nomina, quæ dicuntur secundum respectum ad proprietatem, pluraliter prædicantur, sicut hypostasis, ci persona. Quæ autem dicuntur per respectum ad esse prædicantur singulariter, ul subsistentia cl essentia : quamvis nomen subsistentiae apud usum Sanctorum sumatur pro hypostasi, ul prius dictum est.*

Ubi, ut constat, Angelicus Pnceptor duo faretur. Primum est. Subsistentiam sumi aliquando pro subsistentia absoluta, et communi toti Trinitati : siquidem asserit, dari subsistentiam in divinis, quæ non dicatur pluraliter, sicut nec ipsa natura Dei pluraliter dicitur : aliquando vero, et hoc apud Patres, occipi pro supposito, sive pro subsistentia relativa, el incommunicabili; non quidēñ, «juin apud eosdem Palms non sumaturetiam pro subsistentia absoluta, ul ex eodem Angelico Ductore, et ex pluribus aliis Patribus vidi-

■V” .’ . .

mus; sed quia propter rationem priorem in hac solutione adductam, frequentius utuntur nomino subsistentia* absolute, et simpliciter dicta* ad denotandam subsistentiam relativam.

123. Secundum vero, quod Angelicus Doctor fatetur, est utraque ratio a nobis adducta, ob quam aliquando nomen subsistentia? absolute, et simpliciter dictum sumitur pro subsistentia relativa, aliquando vero pro absoluta. Nam ex quo capite asserit nomen *subsistentia* significare ordinem ad *esse*, et per consequens non sumit illud, secundum quod etiam dicit incommunicabilitatem satis insinuat rationem a nobis adductam, propter quam prædictum nomen absoluto, sumptum possit significaro subsistentiam communem toti Trinitati : siquidem, ut dicebamus, natura Dei per eam subsistens, el quia por illam subsistit, est. quæ per se primo exislit in divinis. Et ideo prædictum nomen non sumitur ex creaturis quoad id, quod adæquate, sed quoad id, quod inadæquate significat, nempe, modum essendi per se absque incommunicabilitate ab eo significatum.

Sicut etiam ex quo capite ait, tum, quod illa nomina, quæ dicuntur secundum respectum ad proprietatem, ac proinde dicunt incommunicabilitatem, pluraliter prædicantur, sicut *hypostasis* et *persona*.

Tum etiam, quoti et nomen *subsistente* sumitur apud Patres pro hypostasi, et per consequens pro subsistentia incommunicabili. atque adeo dicente utrumque. modum perseitatis, et incommuircabilitatis repertum in creaturis, ul ex eodem Angelico Doctore dubio præcedenti asseruimus : non parum innuit priorem rationem, quam adduximus ad hoc, ut subsistentia absolute sumpta sumatur pro subsistentia personali : siquidem in creaturis, ex quibus hoc nomen desumptum est, accipitur pro *subsistere* incommunicabili : et hic modus subsistendi incommunicabiliter solum competit in divinis subsistentiis relativis.

1 » .
Occorri-
tur
duabus
maUoîi-T0®
bus.
Ad primam confirmationem patet ex dictis. Ad secundam vero confirmationem desumptam cxdiversis testimoniis D. ThomaUoîi-T0® constat etiam ex nuper adductis: quid dicendum sit quo ad omnia testimonia, præterquam ad duo ultima. Unde ad primum cx his duobus dicendum est, Angelicum Doctorem non luqui de termino assumptionis utcumque , sed supposito decreto, quod de facto Deus habuit circa

incarnationem. Nam hoc supposito, ηοὺ convenit naturæ divinæ lenninars dû facto, et per se primo assumptionem ratione sui. aut alicujus pertinentis ad suam lineam, qualis est subsistentia absoluta; sed ratione personæ.

Ad secundum vero ex prædictis testimoniis dicendum est, Sanctum Doctorem solum velle, quod si abstrahatur a Deo omnis ratio personalitatis, idest, tam quoad rationem subsistendi ut sic, prout abstrahit a ratione subsistendi, sive absoluta, sive relativa. quam quoad rationes quasi differentiates ; tunc natura divina neque erit subsistens in se, neque in aliquosubsistentp. Hinc tamen non fit, non esse in Deo subsistentiam absolutam; sed non fore in illo» si abstrahatur ab eo omnis ratio, tam communis, quam peculiaris, quæ pertinet ad rationem personalitatis, qualis est ratio subsistendi ut sic, quæ est communis, tam subsistentia* absoluta*, quam relativæ. Nam sublata hac ratione a Deo, debet consequenter tolli tam ratio subsistenti© absolutæ quam relativæ.

Proponuntur et diluuntur secundum el tertium, necnon et quartum fundamentum opposilæ sentcntiæ.

Secundo probatur eadem sententia ratione. Quoniam Deitas, ut præinleHecla personis, non potest esse principium *quod* generandi ad intra : ergo, antequam intel- merrs. ligatur personata non erit subsistens. Antecedens est manifestum. Quoniam id, quod præintelligitur personis, est commune toti Trinitati : et per consequens Patri et Filio, ita ut sit prorsus idem in illis. Si autem Deitas, ut pneintellecta personis, esset principium *quod* generandi, distingueretur realiter a Filio, et non esset eadem numero communis utrique : sicut quia Pater est principium generans Filium, distinguitur realiter ab illo.

Consequentia vero probatur. Quoniam sicut id, quod subsistit per se primo in natura, humana, est principium *quod* generandi filium : ita id, quod per se primo subsistit in natura divina, quale esset Deitas pneintellecta personis, si haberet subsistentiam absolutam, deberet esse principium *quod* communicandi ad intra naturam divinam et generandi Filium : ergo si Deitas. ut pneintellecta personis, hoc non habeat,

habeat, signum erit, non subsistere, quatenus intelligitur pncpdcro divinas personus.

Respondetur concedendo antecedens, ot negando consequentiam. Et ad probationem dicendum est, requiri, saltem tanqiiam conditionem, et connotatum, ad hoc ul Deus sit principium *quod* generandi ad intra, ipsam Paternitatem, ut est ratio incommunicabiliter subsistendi : cx eo quod desideratur realis distinctio inter generans et genitum : et hæc in divinis nequit dari, nisi mediis relationibus. Et ideo, licet in creatis, ubi ratione limitationis ibidem repartie potest esse distinctio in rationibus absolutis inter generans et genitum, sufficiat ad hoc, ut detur principium *quod* generationis, reperiri naturam fœcundam, et subsistentem : quia eo ipso illa subsistentia ratione suæ limitationis est non communicabilis, potestque ibidem reperiri distinctio realis, saltem numerica, inter naturam generantis et geniti : non tamen potest distinctio realis inveniri in divinis, nisi mediis relationibus. Diximus, Paternitatem requiri, saltem tanquam conditionem, et connotatum, ad principium *quod* generantis. Quoniam pro nunc satis est. hoc modo requiri. Et an alio strictiori ad illud desideretur, non est hujus loci, scii ex infra dicendis patebit.

Tertio probatur prædicta sententia. Quoniam si propter aliquam rationem natura divina aderret suam propriam subsistentiam absolutam, maxime, quia antequam intelligantur personæ datur *hic Deus*, qui est concretum Deitatis, et per consequens est habens naturam divinam, et subsistens in illa : sed hæc ratio est nulla, Siquidem spiratio activa non affert propriam subsistentiam : et tamen ex vi propriæ lineæ affert suum concretum, nempp, *spiralortnl* : ex eo quod ratione suæ infinitatis intra suam lineam relativam non distinguitur in ipsa abstractum, et concretum distinctione virtuali : sicut ratione infinitatis, quam dicit Paternitas intra propriam lineam, non distinguuntur in ipsa virtualiter Paternitas, et Pater : et propter eandem infinitatem Deitas, et Deus, misericordia, et misericors non habent in divinis, adhuc virtualiter, distingui.

Respondetur primo, esse probabile juxta multorum sententiam, spirationem activam afferre suam propriam subsistentiam relativam, quæ sit communis Patri et Filio, el videtur id probabiliter colligi cx D.

Thoma loco supra citato, nempe, q. 9 dé D.Thû». Potentia art. 5, ex co quod ibi propriam subsistentiam videtur tribuere omnibus divinis attributis : qua semel admissa in ipsis, non potest non spirationi activæ sua propria subsistentia relativa concedi : quamvis prædicta subsistentia nec sit personalis, siquidem est communis Patri et Filio ; nec obsit incommunicabilitati , quam afferunt subsistentia) personales Patris et Filii : quia hæ, licet afferant incommunicabilitatem, non tamen qualemcumque, sed incommunicabilitatem alteri tanquam supposito. Et ideo licet spiratio activa sit subsistens : nihilominus, quia ex vi sua non est subsistens personaliter, potest communicari Patri et Filio, ct Paternitas, ac Filiatio communicari ipsi, ut personæ, in quibus ipsa peculiari alio modo subsistat. Unde hanc sententiam sequuntur Nazarius, Molina, Decanus, Torres, et alii infra disp. 15 num. 44 referendi.

Secundo respondetur, esse saltem probabilius, et magis consonum menti D. Thomæ, spirationem, sicut et cætera alia attributa, non subsistere per propriam subsistentiam : atque adeo mentem D. Thomæ loco citato tantum esse, quod attributa, et omnia divina subsistant ; non tamen quod hoc habeant ex vi propriæ lineæ; sed hoc solum concedit relationibus personalibus, et natura? divinæ, ut constabit ex illis, quæ disputatione citata num. 37 et sequentibus dicemus.

Et ratio disparitatis inter relationes personales, et spirationem activam est satis perspicua ex dictis :similiterque disparitas inter eandem spirationem activam, et naturam divinam facile potest reddi cx eo, quod natura divina est prima (ut sic dicamus) forma substantialis et perfectissima, et ita ex se habet subsistere in sensu explicato : at vero spiratio pnesupponit naturam divinam, el relationes personales : et ita potest, tam ab illa quam ab istis, nempe a Paternitate et Filiatione, habere quod subsistat.

Unde ad argumentum concedatur major, pt negetur minor. Et ad probationem dicendum est, non quamvis infinitatem sed infinitatem iu ratione naturæ divinæ, et relationum personalium afferre, propter rationes dictas, tam in hoc quam in precedent! dubio, quod in illis non distinguantur virtualiter abstractum, et concretum per se primo earum. Videantur lamen

Nimt ,
Mbl i ni .
Breanus.
Tor res.

Secundo
et né-
fi as.

133.

IM
I vh-

ia.
Teua
Sail.
idîzn.

illa, quæ disputatione relata num. 48 adducemus.

131. Quarto probatur eadem sententia. Quoniam si natura divina ex vi propriæ lineæ esset subsistens, tunc non posset concipi in abstracto : hoc autem est manifeste falsum ut ex se constat : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam non posset concipi, nisi ut subsistens : siquidem, si semel affert subsistentiam absolutam intra propriam lineam, tunc talis subsistentia esset de ejus essentia, et conceptu : id autem, quod in suo conceptu essentiali includit, quod subsistat, non potest concipi, nisi ut concretum.

EIJJ“C5’ Respondetur negando sequelam. Et ad probationem dicendum est, quod etsi natura divina adaequate concepta quoad omnia, quæ ad suam lineam spectant, non possit concipi, nisi ut subsistens : bene tamen, si inadaequate concipiatur per defectu nostri modi concipiendi absque eo, quod expresse concipiatur ut subsistens ; licet res illa concepta sit in se absque distinctione virtuali subsistens. Et ideo potest divina essentia concipi, vel in abstracto, vel in concreto. Et ita in illa abstractum et concretum non distinguuntur ex parte rei concepta* ; sed ex parte nostri modi concipiendi : hæcque distinctio est satis, ut ex defectu nostri modi concipiendi possimus illam in abstractu expresse concipere : absque eo quod expresse eandem in concreto concipiamus.

g vn.

Adducitur ultimum fundamentum adversariorum cum sua solutione.

135. Ultimo probatur adversariorum opinio arpu-Q c* eo* IH divinis non dantur quatuor personae, persona* ; ergo neque tres subsistentiae relative, et insuper alia absoluta. Antecedens est de fide, et consequentia probatur. Quoniam si daretur, ultra subsistentias relativas, alia subsistentia absoluta, tunc daretur quarta persona. Siquidem Deus ut subsistens per talem subsistentiam, esset persona : ex eo quod persona nihil aliud dicit, nisi subsistens in natura intellectuali : et per consequens persona divina solum uicit subsistens in natura divina, quale esset Deus, ut subsistens per prædictam subsistentiam.

F Solutio. Nec satis erit, si dicas. Deum, ut subsistentem per subsistentiam absolutam,

non esso personum : quia subsistit communicabiliter. et de ratione personae est, quod dicat subsistens incommunicabilior in natura intellectuali.

Nam contra hoc est, involvi in solutione apertum contradictionem, nihil enim, productam subsistentiam absolutam, non esse et osso incommunicabilem, Non esso quidem, ut supponitur. Esso autem. Tum. quia natura divina, ul. subsistens per talem subsistentiam, non esset communicabilis eo modo, quo Superius communicatur suis inferioribus : quia communicatio ista tantum est communicatio per rationem : cum tamen communicatio, do qua loquimur, debeat esse communicatio realis : nec etiam esset communicabilis eo modo quo natura communicatur proprio supposito : quia talis communicatio est communicatio ejus, quod tantum habet esse ut *quo* respectu ejus, quod habet esse, ut *quod* : at id. quod est subsistens, nequit communicari præcise ut per osso, quia habet osse ut *quod*, hoc ipso quod subsistens : ergo prædicta natura et subsistentia manebit omnino incommunicabilis.

Tum etiam. Quin alioqui prædicta natura, ut subsistens per hanc subsistentiam, penderet, et non penderet ab alio, ut a sustentante. Non penderet quidem : quia supponitur esse subsistens. Penderet autem ; quia hoc ipso, quod est communicabilis alteri, ut supposito, haberet osse per se ab illo : et per consequens penderet ab eo, ut a sustentante. Tum deinde, quia sicut actio, ex eo quod est ipsum fieri, non habet fieri ab alia actione : et unio, quia essentialiter est ipsa unio, non habet uniri ab alia unione : et tandem figura, v. g. rotunda, quia essentialiter habet rationem talis nequit figurari per aliam figuram : ita quia subsistentia absoluta est essentialiter subsistentia, nequibit subsistere per aliam subsistentiam : et per consequens nec erit communicabilis alteri, ut supposito : siquidem eo ipso subsisteret per subsistentiam ejusdem suppositi.

Tum denique iet est major explicatio procedentis probationis). Quoniam ex eo in I tomo tractatu 2 disp. 2 num. H3el 222 et sequentibus diximus, essentiam divinam non posse reddi intelligibilem, aut intellectam quidditativo, et clare ab aliqua specie creata impressa, vel expressa quia talis essentia habet essentialiter, quod sit suum esse intelligibile, et suum esse intellectum ;

lia-
rutr
Fiat

TcflK

lectum : ergo si enilem essentia, ut subsistens |>or subsistentiam eum lineæ qualis hæc subsistentia absoluta, habet essentialiter esse subsistentem, essequo ipsam rationem subsistendi, nequibit reddi subsistens per aliam subsistentiam : el ila neque erit communicabilis altori, ut supposito.

Respondetur admittendo solutionem datam. Et ad primam impugnationem, qua intenditur, prædictam subsistentiam dehere esse omnino communicabilom, dicendum est, eam osse quo iammodo communicabilem divinis suppositis, utroque modo ex recensitis in ilia priori impugnatione. Nain cum subsistentia absoluta sit communicabilis communitate rei simul cum ipsa natura divina respecta trium suppositorum, quæ reperiuntur in divinis, oportet, ut quodammodo communicetur illis eo modo, quo superius communicatur suis inferioribus, seu eo niodo, quo natura communis communicatur suis suppositis et hæc communicatio semper est realis : quatenus por hoc significatur, non quidem distinctio realis suppositi a natura, siquidem divina natura non distinguitur realiter a personis ; sed quatenus per hoc denotatur, vere et realiter reperiri eamdem numero naturam in omnibus illis, et prædictam naturam subsistere etiam per subsistentias divinaram personarum : ac proinde reperitur ibidem communicatio, quia natura cum his, quæ pertinent ad suam lineam, communicatur suo supposito.

Nec probatio, quæ contra hoc in hac prima impugnatione adducitur, est alicuius momenti. Nam licet natura imperfecta, el admixta potencialitati, quæ proinde non est suum cwe,-suumque operari, communicetur suo supposito, precise eo modo, quo id, quod habet *esse* tantum *ul quo* communicatur ei, quod habet esse *ui quod* : et licet communicetur illi ad boc, ut in eo, et ratione ejus existât : attamen natura perfectissima, et quæ est suum *esse*, suumque *operari* absque distinctione virtuali, qualis est natura divina, oportet, ut habeat esse *ut quod*, ut supra dicebamus : et per consequens, ut communicetur, lanquam id, quod habet esse per se primo *ul quod*, ei, quod habet esse *ul quod* secundo, et ratione ipsius naturæ, ut perse primo existenlis *ul quod*.

Ad secundam vero impugnationem dicendum est, prædictain subsistentiam ub solutam et naturam, ut subsistentem per

illam, non pendere ab alio ut a sustentante ; etiamsi subsistat per subsistentiam relativam et incommunicabilem : quia pendere ab alio ul α sustentante dicit quoad presens, subsistere ratione alterius : ita ut precise ratione illius subsistat, et eo sublato deficiat, nec habeat in se, el ex vi propriæ lineæ, unde fulciatur el sustentetur. Unde subsistentia relativa solum tribuit divinæ essentiæ jam presubsistenti in ordine ad se per subsistentiam absolutam, quod alio modo sit per se, scilicet per modum suppositi incommunicabiliter, et in ordine ad aliud suppositum correlativura; non vero velati fulcit prædiclam flaturam, ne corruat et deficiat, ex eo quod ipsa ex se non habeat suum *esse* per se ad suam lineam spectans.

Ad tertiam vero impugnationem respondetur in primis, bene posse unam actionem fieri per aliam diversæ rationis : et ideo actio creata elicit a creatura fit a Deo mediis actionibus intellectus, et voluntatis divinæ. Et deinde dicimus, figuram, quia est ultimus terminus quantitatis. non posse figurari per aliam figuram : alioqui esset, et non esset ultimus terminus. Tandem addimus, quod sicut linea est unio partium superficiei : et nihilominus potest per unionem diversæ rationis uniri substantiæ : ita licet subsistentia absoluta sit essentialiter ipsa ratio subsistendi, ipsumque *subsistere* absolutum, potest reddi subsistens per subsistentiam alterius rationis, quæ sit subsistentia relativa, et tribuat peculiarem modum subsistendi.

Ex quo ad ultimam impugnationem satis constat. Quoniam essentia divina, prout est intelligihilis, et intellecta clare et quidditative, tantum potest habere unicum modum, quo sit intelligibilis el intellecta, nempe, modum intelligibilitatis, qui sit actus purus, sitque suum *esse* inellegibile, et intellectum, suumque *esse* naturale et entitativum, ut constat ex illis, quæ in i tomo tractatu 2 disp. 2 fera per totam, maxime vero dubio 5 et 6 necnon dubio 9 et 10 diximus : et ita nequit reddi intelligihilis, aut intellecta, vel ab aliqua specio creata, quæ, eo ipso quod creata, non est suum *esse* intelligibile, aut intellectum, ut dubio 10 nuper citato latius explicuimus; vel ab aliqua alia ratione increata, el divina : quia nulla ex illis secundum se precise .sumpta est suum *esse* intelligibile, el intellectum, nec potest Ita-

A4
tertum.

to.
Ad
ollimain.

here rationem speciei intelligibilis, adhuc respectu sui : ei eo quod non conveniunt ratione sui cum divino intellectu in gradu imaidterialitatis, nempe in hoc, quod sint suum *esse* absque disl nctione virtuali, sicut intellectus Dei est hoc modo suum *esse*. Et ideo solum secundario, et ratione

essentiae divinae gerentis rationem speciei intelligibilis, el objecti per so primo intellecti, attinguntur ab intellectu Dei, ut constat ex illis, quæ in l torn, tractatu 3 disp. 3 n. 17 et sequent, latius asseruimus.

QUÆSTIO XXX

De pluralitate personarum in divinis.

PROOEMIUM

Deinde queritur de pluralitate personarum.

ARTICULUS I.

Utrum sit ponere plure personas in titient f*

- 1 dist. 2 Ad primum sic proceditor. Videtur, quod non sii po-
artic. 4 nere plures per-onas m divinis. Persona enim esi ratio-
et 5 et 4 miis natura. individea substantia. Si ergo sunt plures
contra g. personæ in diviois, sequitor, quod sint piare >abstan-
c.0et25 tiæ. Quod videtur territam.
ctpo. q. 2. Præterca. pluralius proprietatum absolutarum noa
Ûarg. ô tait distineliumem persoaram. neqæ in Deo, neque in
ctoo.3 nobis. Multo igitar minus pluratea* rdalionom. Srd ia
Deo non est alia pluralitas, nisi rcUlioDum. ul supra dic-
qui. 7 lum est ♦. Ergo eoo potest dia, quod ia Deo sint plores
q. 3 personæ.
an. 1. 3 Præterta Boetius * dicit, de Deo Joqoeos, quod boc
• Q. 27 vere anum est, io quo nullas est numeras. Sed pluralitas
ari. 3. importat œæmerum. Ergo non san: piare personæ in di-
• Boë-
û'as 4. Præterea, ubieamque est cameras, ibi est totum, ct
in lib. prt. Si igitur in Deo sil numerus personarum, erit m
de Trini- Deo ponere totum, ct partem. Qaod simplicitati divinæ
lat. ante repugnat.
medium Sed contra est, qaod dicit Alhanasias*: Alia est persoua
illias. Patris, alia Filii, alia Spintus Saucii. Ergo Pater, et Fi-
* In suo Wes* ct Spiritus Sanctas sunt piare* personæ.
Symbolo Respondeo dicendam, qaod plures esse persona* io di-
fideL vinis, sequitur ex p'mni&is. Oleosam est enim supra .,
* Art. t quod hoc nomen, persona, signiOiat io d'ninis rralioncm,
q. prx- ut rem subsistentem iu natura divina. Sapra aalem ha-
ted. bitam est ., qaod suat piare relationes reales in divinis.
* Q. 27 Unde sequitur, quod sint plmcs rts subsistentes iu divini
ari. 1.3 natura. El hac est esse plure.- personal.
et L Ad priraom ergo dicendam, quod substantia non ponitur
in diUicilione persooæ, secundum quod significat essen-
tiam; sed secundum au<º significat suppositam. Quod pat-
tet ex hoc quod additur, individua. Ad riiniueandum
autem subbUnliam sic dictam babeui Græci nomen bipo-
siasis. Lnde sicut nos dicimos tres personas : ib ipsi di-
cunt lres byposlases-Nos autem . non consuevimus dicere
tres subsantia.°, ne intelligerentor lres essentia, propter
uomnis æquivocatinncm.
* Augas- Ad secundum dicendum, qaod proprietates absohlæ in
llo. divinis (ut bonitas, tl sapieulia.' uon opponuntur ad invi-
lib. u cem : unde minie realiter distinguantur. Quamus ergo
de Tri- cis conveniat subsistere; non tamen sani plures res sub-
et lib. 7, sistentes, quod est esse plures personas. Proprietates au-
8, G. tem abittolæ iu rebas creatis non *ubsislunt; licet realiter
ab invicem distinguantur, ul albedo, ct dalcdo. Sed pro-
prietatei relativa: in Deo, ct subsistant, et realiter >b in-
vicem distinguantur, ul supra dictum est *. l'nde plnrali-
ta talium proprictalam sufficit ad pluralitatem personarum
iu divinis.

* Q. 28
artic. 3.

merus reram in divinis personis, sle uon competi ibi ratio
mcn.sqrati . quia eadem est magocoito triorn ^nonaruD.
ul luira patcibil ? Idem autem non memuratur per idem.

Conclusio : Tantum sunt tres personæ in
divinis, scilicet, Pater, Filius, ct Spiritus
Sanctus.

ARTICULES III.

Utrum termini numerales ponant aliquid t
dirix-is ?*

Ad tertiam sic proceditor. Videtur, qaod termiai na-
merales ponauil aliquid in divinis. Unitas rmm divisa e>t
ejus essentia. Sed omnis numeral est unitas repetita. Ergo
omnis terminus numeralis in divicis significat essentiam.
Ergo punit aliquid in Den.

2. Pnrterea. quiddid dicitur de Deo, ct crealaris, emi-
nentias convenit Deo, quam creatoris. Sed termiai nume-
rales in creaturis aliquid pouant. Ergo mullo magis in
Deo.

3. Præterea, si termini oumerales non ponunt aliquid
in divinis; sed inducuntur ad removendum lanium, ot-per
pluralitatem removeatur unitas, et per unitatem pluralitas :
sequitur, qaod sit circulatio in rahone, rantunitens in-
tellectum, et nihil cerlificons. Quod est inconveniens. Re-
linquitur ergo, qaod termini humerales aliquid pon .nl in
divinis.

Sed contra est, qaod Hilaries dicit in 4 ite Trinitate .,
Sustulit singularitatis, ac ?olludmis intelEigentiam pro-
fessio consortii : quod est profe-sio pluralitatis Et Am-
brosius dicit in lib. de fide * : Cum unum Deum dicimus
unitas p'uraliuiom .>ndndrt Deorum, non quantitatem in
Deo ponimus. Ex quibas videtur, quod liajusmodi nomina
sunt inducta in divinis ad removendum, noti ad penendum
aliquid.

Respondeo dicendum, quod Magister in Sententiis pon-
nit, quod termini numerates hœd ponunt aliquid in divi-
nis, sed removenl tantum. Alii vero dicunt conlraryum.

Ad evidential igitur considerandum est. quod omnis
pluralitas consequitur aliquam divisionem. Est autem da-
l>(ex divisio : Una materialis, quæ fit secundum divisio-
nem continui. Et lunc consequitur numeras, qoi est spe-
cies quantitatis. Unde latis ni n.cru\$ non <?l, ms» in hbu
materialibus habentibus quantitatem: Alia eM divisio for-
malis, qua? lñ per oppositas, vd diversas formas. Et brne
divisionem sequitur multitudo, quæ non est in aliq o ge-
nere, sed est de iransremteutibus. secundum quod ens di-
viditur per i.ºqæi, et multa. Et lalem multitudinem solatu
contingit C'Se in rebos immaterialibus. Quidam igitur non
considerantes, nisi multitudinem solam, quæ est species
quantitatis discrectæ (quia videbant, qaod quantitas discreia
non habet locum iu divinis! posuerunt, quod termini nu-
merales non ponant aliquid in Deo, sed removenl tantam.
Alii vero eamdem multitudinem considerantes dixerunt,
quod sicut scientia ponitur in Deo secundum rationrm pro-
priam scientiæ; non autem secundum rationem sui gene-
ris (quia in Deo nulla est qualitas) ita numerus iu Deo
ponitur secundum propriam rationem numeri; non autem
secundum rationem sui generis, good est quantitas. Nos
autem dicimus, good termini numerales, secundam quod
veniunt in pra dicationcm divinam, non sumuntur 3 nu-
mero. qui est species quantitalis : quia sic de Deo non di-
cerentur, nisi metaphorice, sicut et aliæ proprietates cor-
poralium, sicut latitudo, longitudo, et similia. Sed sumantur
a muliitudiie, secundum quâd esi transcendens. Muhitudo
autem sic accepta hoc modo se habet ad multa, de qnibus
prædicalur, sicut unum, quod convertitur cpm cnle, ad
eus.

¶ Majuli autem unum (sicut supra dictum est *
cum de Dei uuitale ageretur uon addit aliquid supra ens,
nisi negainueui divisioni tantum. Unum cnna significat
ens indivisum. Et ideo de quocumque dicatur unum, sigui-
liratur fila res indivisa, sicut unum dictum de homine
significat naturam, h:l substantiam hominis non divisam.
Et eadem ratione, cum dicontur res multæ, oiullitudo sic
accepta significat res illas cum IndirilHOœ circa unam-
quamque earum. Numeras autem, qui est species quanti-
tatis, ponit quoddam accidens additam supra eus : ct si-
militer unui.i, quod est principium numeri. Termini ergo
munerales significant iu divini illa, ite quibas dicuntur,
ct super hoc nihil addunt, nisi negationem, ut dictum est.
Et quantum ad hoc veritatem dixit Magister in sententiis.
Ut cum dicimus, essentia est ana, unum significat rsen-

5. Ptæterca, ornne quod contim tur sub determinato
Macro, csl mensuratum : numeras ennn meusura q. æ-
ô j est Sed personæ divinæ ûnt immensas, ut patet pt?
[•UiH Alhafiwuni * î Immensus Piler, immensus Filius, iiu-
iroiA Mensis Spirilas Sanc us. Non ergo sub numero ten.ario
Hd. cwinwilur.

Sd o nira est, qaod dicitur l Joannis ultimo : Tres
Mal. qui testimonium dant in cælo, l'ator, Verbum, ct
Spiritu» Sanctu Quærçnlibus autem quid lro?respon-
*Cip. 4 «feler, lres personæ, ul Augustinus dicit . de Trinitate 7 :
jtei- rtrnl igilar lres personal taniuru in diviniç.

Rrspondeo dicendum, quod secundum pr-missa * nc-
cetso est ponere lintum lres personas in divinis. 0>t<n-
lea * b enim, quod plures personæ sunt plures relatio-
nes subsistente ab invicem realiter distintæ. Realis au-
lrci disliacilo inter relationes divinas non es\ nisi ratione
opposilicols relativæ. Erao oportet, dua relationes oppo-
sitis ad dm prsoas pertinere. Si quæ autem rralioncs
in>iti non rant, ad eamdem personam neessecst eas
perterr. Paternitas ergo, ct Filiatio (cum Hut opposite
rtbious) ad dim personas ex necessitate pertinent. P.l-
krmUs igitur subsistens eft persona Patri tl Filiatio
siens ot pæa Filii. Aliæ autem duæ relationes ad

xralram harum oppositionem habent; sed sibi invicem
oppu-julur. Impossibile e't igitur, quod ambæ uni per-
conveniant. Oportet ergo, quod vel una carum con-
icam ulriqæ diclarum*pcrsonarum, aut qaod una uni, ct
tfq alii Non autem potest esse, quod processio corne-
iû4 Patri et Filio, vel alteri eorum : quia sic sequerelar,
qid proce sm inld edus, quæ est generatio iu divinis,
KCrauii gnara accipitur Paternitas, et Filiatio, prodiret
ex processione amoris, secundum quam occinitur spira-
bo, et processio, et persona generans, ct genita procède-
rai a spirante. Quod est contra præinissa . Relinquitur
cro, nood spiratio conveniat, el persona» Putris, et ner-
sina Filii, nlpte nullam habens oppositionem relativam,
æe ad Paternitatem, nec ad Filiationem. Et per conse-
deas oportet, quod conveniat processio allen personæ,
<5T dïctor persona Spiritus Sancti, num per modum
inffisprocedit, ut supra habitum est . Relinquitur ergo,
tiEluai ue\$ personas esse in divinis, scilicet, Patrem, et
Fisua, et Spiritum Sanctum.

Ad primum ergo dicendum, quod licet sini quatuor re-
btiones in divinis : tamen una earum, scilicet spiratio,
Dea sepaialur a persona Patris, t t Filii; sed convenit urri-
que. Et sic, licet sil relario, non tamen dictatur proprietas
«xû uon convent uni tantum personæ) neque relatio per-
Mualls, id est, constitutions personam. Sed hæ tres r: latio-
ws, Paternitas, Filiatio, ct Processio dicuntur proprietors
pæoales, quasi pthas constituentes. N>m Paternitas
rxi perona Patris, Filiatio est persona Filii, Proctssio
pm.aa Spiritus Sancti procedentis.
Ad secundam dicendum, quod id quod procedit per mo-
dia iotdiectos ut Verbum, procedit secundum rationem
vicilludinis : sicut etiam id quod procedit per modum
raitirr. Et ideo supra dictum e-f, quod processio Verbi
divini est ipsa generatio per modum naturæ. Amor autem,
ii qrantura hujusmodi, non procedit, ut similitudo illius,
æa procedit: licet m divinis amor sit coessentialis, in
<&»lim est divinus. Et ideo processio amoris non dicitur
frtratioiu divinis.

Ad tertiam dicendum, quod homo (cum sii perfectior
rôts aaimalibasi habet plures operationes intrnscas,
qsitr alia a'im-lia : qnia ejus perfectio c t ner mo>uui
bisp'sitioni Unde iu Angelis, qui sunt portecleinrrs, rt
japliciores», sont pauciores operationes intrinsecæ; quam
is tûwinc: quia in eis non est imaginari, sentire, ct hu-
Jls&odi. S. d in Deo secundum r> m non t nisi uni ope-
rito. quæ est sua essentia. Sed quomodo sint dœ pro-
Γ echoes supra ostensum est .

¶ Ai quartam dicendum, quod ratio illa procederet, si
rL Sprites Sanctus haberet alurj numero bonitatem a boni-
Ute Patris : oporteret enim quod sicut l'ater per suam
K':lalem iroduet personam divinam, ita el Spiritus
Savctes. Srd una rt eadem bonitas Patri. est, ct Spiritus
Snctt. Neque etiam t disliuclit), nisi per relationes ptT-
>ufUQ. Unde bonitas convenit Spintui Saucio, quasi
hbtiv ah alio : patri au'rm, xicut a quo communicator al-
kvi Oppositio æotet rrlinloio.is non permittit, ul cum re-
btwoopfntus Sancti sit relatio principii respectu divinæ
peno» : quia ipse procedit ab aliis personis, qnæ in di-
visi» esse possunt.
Adqsintaa dicendum, quod numeras determinatus (si
acripuut tameru simplex, qui est tantum in acceptione
unam mensaratur : si vero accipiatu nu-

• Un

• V. <
an. 1

Conclusio est affirmativa.

ARTICŪLUS II.

Virum in Dea sini plures person quam lres!

Ad tecndom sic proceditur. Videtur, qaod in Dto saat
piare personæ, quam lres. Pluralitas enim persauanni
in diviuis est secundum pluralitatem proprietatum rebtl-
raram, ut di>lum est . Srd quatuor >unt relationes in
divinis (et supra dictam e>lj, scilicet Paternitas, Filiatio,
art-þil communis spiratio, et processio. Ergo, qaalaor persona:
ldbtifi sunt in divinis.

2. l'ræterea, non plus differt natura a voluntate in Deo,
qaam natura ali intellectu. Sed iu divinis esi alia persona,
quz procedi. per modum volantvtis, ul amor; el alia, quæ
procedit per modum rulora-. ot Filius. Ergo est etiam alta,
vrf Z3 rt quæ procedit per modum intellectus, ut Verbum; ct ala,
qua: procedit per modum natura-, ul Filias. Et sie ite-
vd2\$rt mm sequitur, qaod non sunt tantum tres personæ in di-
vinis.

3. Prætrca, in rebus creatis, quod excellentias est,
piare habet operationes intrinsecas : sicut hom-) supra
aha animalia babet intelligere et velle. Sed Deus ia in-
nitum excedit omnem erraturam. Ergo non solum est ibi
persona procedens prr modum voluntatis, et per modvia
intellectus, >ed infinitis aliis modis. Ergo \$unt infinita?
personæ in divinis.

l. Prætenea, ex infinib bonitate Patris est, qm>d infinite
se ipsum communicet producendo personam divinam. Srd
etiam io Spiritu Sancto c-t intiniU bonitas. Ergo Spiri-
tus Sindus producit divinam personam, ct illa al.aa, ct
sic in infinitam.

5. rrætcæa

♦ Q. 41
art. l
el 5.

• Lib. 4
dé Tri-
nil.
ante
medium.
* Aab.
lib i de
fide
cap. 2,
ante
med.
tomo 2.

* Q. li
>rDc. t.

tûm ltdirisaa. Can diefaus, personi e<l ou, significil pcræonim iadivisaa. Cum dkiaes, perraaæ sunt (Uorrs, risniÉcantcr illæ persdtu?, cl indivisio circi naaaqniiE-qne einia : quu de nUone umltitftdfaii est, quod ex unitatibus collet.

A4 priman erjû dkeadam, q»:od unna. cam sit de tranuccder.nba*, e>t coaaeons, quim sibilantia, ct fluita rdiûo, et Mttililer mullitodo. Code potest sure in tlininis. etpro subsbaua, ct pro rchlioue, verundeia quod competit fais qaibu adjungitur. El tomen per hujusu.oh irtmau Mpra rssenium, id retottaïem ad iïiar cx rorum significatione propria ne^iti- quatdita dirisioiis, ot die-tarn est -.

* î1 corp. art. et low ibi clûlo.

Ad secsodun 'licrndan, qsoJ multitudo, quæ ponit al>- quid in rebus erratic. wt species qainkucis. qaaa 000 iran>umiu>r iæ diiuuam prædiratinorti; sed untoui sulli-ludo trinseeirdau, qe?.. n<n addii supra ra, de quibus dritar, nisi indnisionrs area singali- El Ulis maltilado dicitur de l>eu.

Ad te/tism diœfidj». quad onum non est remainam multitudinis,<rd ditistonisquæ est prior secuudJam ra-(ioæm. quant unao, vrl tnultnudo. Mallitudo mteci eon remoiei eaitatero; sed removet divisiô&rm rira atuia-qaodqce roro». ex qaibus remuai muhusd<>. El ba r >n-pn eiposiu sub! *,roti dediitni BiiUlr aftreUr. " dea Uum est. qa.M autorilates ia op^HiUM inducto mm probat saftetnrfer pruparium. Lurl eniw plualibte excludatur solitudo, cl nmtrie Deorim ploralttos . «on limen seqvrtar, quod his numiaib-is bo. solum s ifæiice-ler. AlbcJinc tftim nchditor tolre>lo : non lota nomme a bedims significator a<4a nifredtub exclusio.

Conclusio : Termini numerales in divinis si-gnificant ilia, tie quibus dicuntur, solam ne-gationem addendo ; ul nomen tinum signifi-cat Deum, addendo negationem divisionis, ct hoc nomen *plures*, dictum do personis, signi-ficat ipsas personas, addendo negationem di-visionis cirra unamquamque earum.

ABTÎCULVS IV.

r/rww A^c -p<<*λ fviil eue crwif llif-i jcrjffsü ?

1 dist.25 Ad quartam sic proceditor. Videtur, quod hoc txiBrn ■rile. 3 peroni dos posait r>M? commise tribas pcrsoois. Nihil et pot. enim esi commune tribas i-crsoais. nisi es^rulli. Sed Loe q. 8 c-orach persow non significat rsseûtûa io recto. Ergo art. 3 ad cuu est commune iribas.

H clq.3 \$. Pnrter». commune opponitor ineezimuoirabli. Sed artic 1 de ratione personæ est. qtod sil iaannmanitabilis cl ad 4. jalet, ex difiniitione Richardi de Saocto Victore supra po-sita ♦. Erxo Loe nomen pérïma non e*t commune tribut,

* Q. -O h, præiera, si <st commune tribas, m i ista cuauuani-ti5 attendit>r «rcandatu rem. aci itcaodam rationem ?

Sed non secundam rea : qaia mc tres µ-rvjijt. ejseal una personi. Nec iterniu s-ctndara rabonem hntuin : quii sic personi osrt universale. In divinis autem non est universale, nec elram parueabre. neque gena*, neque species, ut sapra ottcssnm rst -. Non ergo hoc nomen persona est commune tribus.

*.Q.3 Sed rouira e-l, l dicit AggtfSlinns 7 de Trimtate -. arl;c. 5. qutxj euni qaa-rerriar. quid 1res? tespoasm e\$R, 1res de Tria, personx- : quu comtanne rst ris id, qnod est persona.

c. 4 et Respondeo dicendam, quod ipse modus loquendi o>trn-sequen-tbas et dii.boe nuinea persona iribus r*>e commune, cam diri-mus tres personas : sciat. cum eirimus 1res liomines, I'b 5 ostmidimas, faowioeni esse commanent tribus. Manifrs c. V In iam esi ititem, qnod non est communi'i* rei. «k j l una ûn. c-setilia communis est tribas qaia sic scqaerctar. unim e\$\$e persOAin trium, sicut oseniia est uui. Qtalîs ju-

tom. 3. trm sit cumtaairius. investinnts diversimode focini «ani. Quidam coiin dixerunt, quo! evl communitas iteja-lionis, propltr hoe, quod in diffinitione peritu- punitur incommamrabiltf. Qatdarn antem dixerunt, qaod est r<m-inuniUs inUnlitis, eo qaod ia diffinitione prison.»* po-nitur individuum : sicut>i dicitur, quod essesperiem eit commune rqtw ei bovi rt utrumqie 1'oram excluditur per hoc. qaod hue num^n prts tra non est nosen - > tiunis, ueque Intentiuii-. >cd o! uñ ηπ ru. Et id 0 etiam diceudum est. quod.in rebus humanis b«x nomen

persons est commune communilah- rationh ; bon aient nus, vel species, sed sicut individuum vagum. Nmmu enim generum, wI speciebam, ul homo, vel auimil, sont imposito id M^ntficandaai ipsas naturas commane*; aatcui iuicnhones naturarum coinmuuium- qu>n sIgniliai-lerhis nomtnibu* genus, vel species. Sed individaoon v*. guro (ul aliquis hamo) significat naturam comiunnr- cya dorminalo modo essendi, qoi competit siagulinbev. ti scilicet sit per se subsisted distinctum ab aliis. Sed in homine singularis designati slunifiratur delcnaïAalum dj. linquens : sicut tu nomior Sortit, bæe raro, et K-' «4. Hoc tamen inierat. Quo>! aliquis homo signifiât natuna vel individuum cx pirtn natura- eum mndo nIMcudi, qri coropelit siogularibus. Hoc aulem uota« n perrona, ηύη «i imro?ilum ad significandum individuum cx parte iæluη»; <cd ad sicuilirandum rem subsistentem io tali nihra-ihx aatrm r-t commune secundatu rationem ornoilus peromi divinis, ul unaqmrque earum xub^istat in natura divisi distincto ab aliis. El sic boe nomeo peranna secundam ra-lioncm est commune tribus per-ouii divinh.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit dr evtnuuniuû rei,

Ad secundam dicendum, naod licet persona sil iacoa-raaaicab lis : tamen ipse todet? existendi inrommuiaubr liter polrst es>e pluribus communis

Ad tertiam dicendum, quod licet sil commonitis mw-nis, et non rei : tamen non sequar, quod ia <?ivû4* silf universale, vd parttcuhrv, vel genus, vel species. Tata, qua ntqne in rebus humanis commaoitis peporar «1 communitas generis, vel speciei. Tum. quia permaHi-vit - hili ni unam <s.*c : penus autem, d speciei, cl qaed-libet universale prmdicilor tie pluribus secundum ei?e digerentibus.

Conclusio : Nomen *persona* esi «>tnmne tribus par\$onis divinis communiIntereundum niiioncm: non quidem sicut genus vel spe-cies. sed sicut individuum vagum.

Circa to:am istam quaestionem Angelici Do?toris aliqua occurrunt discutienda. Caserum, quia tam ea, quæ in ipsa dicun-tur quam illa, quæ in quæstione sequenti idem D. Thomas docet, possunt in una etaT eadem disputatione, propier affinitatem doetrinæ, in controversiam vocari : idcirco, postquam omnes articulos quæstionis se-quentis adduxerimus, et ad brevem sum-mam, brevesque cflndasiones redacli α nubis fuerint, unicam disputationem excita-bimus, in qua, quæ discussione in omni-bus ariicu is ulriusque qmrstionis indigue-r nt,examinabimus,mentemque D.Thomie aperiemus.

*De his quæ ad unitatem vel pluralitatem pertinent
in divinis.*

PROOEMIUM

*Post hac considerandum esi de his, quæ ad unitatem, vel pluralitatem perlinent
in divinis.*

ARTICULUS I.

Utrum sit Trinitas in trinitis ?

¶ Ai primum sic proceditur Videtur, quod non sit Trinitas in divinis. Omne enim nomen in divinis vel substantiam, vel relationem. Sed hoc nomen Trinitas in divinis significat substantiam : predicare enim de rebus personalis : neque significat relationem : quia non ratio dirigit serandum nisi ad aliud. Ergo nomine Trinitas non utendum in divinis.

¶ Præterea, hoc nomen Trinitas videtur esse nomen collectivum rignificans multitudinem. Tale autem nomen non convenit in divinis : cum unitas importata per hoc collectivum sit minima unitas : in divinis vero unitas. Ergo hoc nomen Trinitas non convincit in divinis.

¶ Paterca, omne trinum est triplex. Sed in Deo non triplex, cum tripliciter sit species inæqualitatis. Ergo Trinitas non est in divinis.

¶ Præterea, quidquid est in Deo, est in unitate essentiali divior, quia Deus est sua essentia. Si igitur Trinitus est in Deo, erit in unitate essentiali divinæ. Et sic « Tres erunt tres essentielles unitates. Quod est brevitatis.

¶ Præterea, in omnibus quæ dicuntur de Deo, contrarium predicatur de abstracto. Deitas enim est Deus, et Pater est Pater. Sed Trinitas non potest dici trina : Si scilicet essent novem res in divinis, quod est erroneum : quia Trinitas non est utendum in divinis.

¶ Sed contra est. quod Athanasius dicit, quod unitas in Trinitate, et Trinitas in unitate veneranda sit.

¶ Respondeo dicendum, quod nomen Trinitatis in divinis significat delent inatum numerum personarum. Sicut igitur Trinitas in divinis personarum in divinis, habet utentium est : non facit Trinitatis : quia hoc idem, quod significat Trinitas Indeterminate, significat hoc nomen Trinitas determinate.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod hoc nomen Trinitas nomen collectivum vocabuli videtur, significare unam in Trinitate personam, secundum quod dicitur Trinitas unitas. Sed secundum proprietatem vocabuli significat magis numerum personarum unius vel plurium : et propter hoc non possumus dicere, quod Pater id Trinitas, quia non est tres personæ. Non autem sit idealis relationes personarum : sed magis numerum personarum aliquid relatarum. Et ideo est quod seorsum nomen ad aliud non refertur.

¶ Ad secundum dicendum, quod nomen collectivum duo importat, scilicet, pluralitatem suppositorum, et unitatem ordinis, scilicet, ordinis alicujus. Populus enim est inulitudo bonorum sub aliquo ordine comprehensorum. Quia ergo ad primum hoc nomen Trinitas convenit : secundum collectivis. Sed quantum ad secundum differentiam : quia in divina Trinitate, non solum est unitas creatura. « Cum hoc etiam unitas creatura. »

¶ Altertium dicendum, quod Trinitas absolute dicitur : nomen nomen personarum. Sed in Trinitate personarum. Sed in Trinitate personarum : est enim

species proportionis moralis, sicut patet per Boetium in Aristotelio Et ideo non est in Deo tripliciter, sed Trinitus.

¶ Ad quartum dicendum, quod in Trinitate divina intelligitur et numerus, et personæ numeratæ. Cum ergo dicimus : Trinitatem in unitate, non ponimus numerum in unitate essentiali, quasi sit (verum non) : sed personas numeratas ponimus in unitate natura, Steal soppoalu alicujus naturæ dicantur esso in natura illa. E converso autem dicimus, unitatem in Trinitate, ut cum nilora dicatur esse in suis suppositis.

¶ Ad quintum dicendum, quod cum dicimus, Trinitas est trina, ratione numeri importari significatur multiplicatio ejusdem numeri in ipsum : cum hoc, quod dicto trinum, importet distinctivum in suppositis illius, de quo dicitur. Et ideo non potest dici quod Trinitas sit trina : quia sequeretur, si Trinitas esset trina, quod tria essent supposita Trinitatis ; sicut cum dicitur, Deus est trinus sequitur, quod sint tria supposita Deitatis.

¶ Conclusio : Trinitatis nemine utendum est in divinis.

¶ Circa quam conclusionem notandum est, consulto Angelicum Doctorem in ea non dixisse, dari Trinitatem in divinis : quia hoc satis ex dictis q. 27 et 28 necnon q. 30 art. 1 et 2 constabit : sed solum asseruisse, nomine Trinitatis utendum esse in divinis : quoniam hoc erat, quod in presenti articulo intendebat, quoque semel explicato, nihil aliud desiderabatur.

ARTICULUS II.

Utrum Filius sit alius a Patre?

¶ Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod Filius non sit alius a Patre. Alius enim est relativum differentie substantie. Si igitur Filios est alius a Patre, videtur, quod sit a Patre diversus. Quod est contra Augustinum 7 de Trinitate ubi dicit, quod eum dicimus tres personas, non diversaliter intellectus veritas.

¶ 2. Præterea, quicumque sunt alii ab invicem, aliquo modo ab invicem differunt Si igitur Filius est alius a Patre, sequitur, quod sit differentius a Patre. Quod est contra Ambrosium 1 de fide ubi ait : Pater et Filius Deitate unum sunt, nec est ibi substantie differentia, neque ulla diversitas.

¶ 3. Præterea, alienum ab alio dicitur. Sed Pater non est alienus a Filio. Dicit enim Hilarius in 7 de Trinitate, quod in divinis personis nihil est diversum, nihil separabile. Ergo Filius non est alius a Patre.

Anselmus Doctor.

1 diff. 5
ori. 1
dist. 31
b.
ft. 1.
Lib. 7
dc Trinit.
C. uil
temo 3.
Lib. 1
dc fide
3d Gra-
tiani
e. 2 ante
medium
Ina 2.
Hibr. 7
dc Trin.
nou
loego
a flue
bri.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

4. Præterca, alios. cl alrd idrtñ rignitanl; srd sub
geflcris consignilicatione différant. Si ergo Fiūsest aims
a Faire, videtur scqai, «inwl Filius <it altod a Paire.

• Pe fide Srd contra est, quod Foljentiū · dicit in lib. de ūde
ad Pe- ad Petram. l'na est cnim essentia Patris, el Filii, ct Spi-
Ucm rilus sancti, in rjoa non est atēud Pater, aliud Filins» abtdt
c. 1 poi Spiritus saoctes; enatets perstaltiter sit abus Pater,
mrribuni >ho» Filins, aliud bpriius sanctas.

lew. 3. fteJpondeo dicendam, qccxl qaia ex verbs inordinate

Citator prolatis inenrnlrnr bærns (b: Uirronymus dial.) i-eo,
 4 sen- <u0> de Trinitate lftaaimur, eta rauteta, et rndodut est
 lent, a ageudara. Qera, ni Augustina* dicit ia I de Trinitate .
 Ma;ht, i w perieelûsins alicubi enrlir, nee laboriosius aliqid
 di<l. 13 qæritur, nee fractdori&t alioid invenitor. Oportet as-
 leni in ms, qax de Trinitate loqnmar, duos enorrsop-
 portos catere. tempera!> inter ulrwy.c pnxevkots.
 j. jib> I scilicet, errorem Anii, qui pesait cam Trinitate persona-
 de Tri- scilicet Trinitatem substantia rasa, et errorem Sabribi, qui

in prior. posuit cam imitate essentiæ notare $r < T > \hat{u}nr$.

Inca.3, Ad c>itaniaa igitur errarem Arni, vitare debemns in
divinis mime» diversitatis, et differentia*, oc tolbtrn unis
tas essentiae Possumus antea nti nomine distinctionis
propter oppositionem ne stivam» Cude. sirubi io aliqua
scnpicra aetheelica divenitas, vel differentia pcr>onanim
invenitar, sumitur diversitas vel differentia pro distinc-
tione. Ne astem toHatr <i>i3pli.ita« divinæ cssmliæ, vi-
Laudum est noram separationi. et divisionis, qua* est
toties in partes» Ne rotem tollatur .vqaalta», vitandam
est nomen dīparitatis. Ne vero collator ymhtado, vi-
tandum est uouien alieni, et discrepantis. Dicit enim Am-

• Amb. brosius in lib. d. bdr ♦, quod in Patre et Filio non est
 «d» 1 discrepans, <ed ena divinitas Et secundum Hibtortm (ul
 Cr fide dictum est ♦) ia divinis nihil est separabile. Ad vitae-
 cap.2 dum vero eromru Sabellii. vitare debemus singularitatem,
 ante ne tollatar eosimunicabilitas esseuti® divinæ Unde Hi-
 larius · dicit 7 de Trinitate : Patrem, et Filium «jugula-
 medium rem Dcauz prædicare, sacriegum est. Debemus rliam
 to-. '2. Vitare notsrn anici, ne toll »1 r tmeios perforam. Unde
 • Loco

* Lift. 7 cum Filiam; atque non sunt pares Filij in divinis. Neque

de Trio, tamēn nicta i unicorn Deum; qaiā pluribūs Deitas est
non communis. Vitamus etiā noorn confus», ne initiator ordo
mullum natura: a personis. Unde Ambrosius dicit 2 de fide *. Ne-
que contes:® est. quod unam est; neque multiplex esse
i bri. jx»le>i. quod iodi Terras est. Vitandam est etiā ooruca
*. Loco
citāt. Mvitiarii. ne tollatur consortium tñom personarum. Dicit
enim Hilariu* in i de Tristitia *. Nobis neque solita-

* Lib. 1 non postais;

multam . Ad primum erga diccoddum, quod alias, quia est sicut
ante geoddam parties arc nomen, tenet se cx parte sapositi,
med. unde ad eja* rabonem sufficit dhtiseti substanti r. qca?
est Inp..stasis, «ei persona. Sed divenitas requirit dis-
lindinnem «abstantia-, qua- est e smlia Et ideo non
possumus dicere, quod Filios «it diversus a Patre ; licet
sit alios.

Ad «ctunlum dic ndnm, quod differentia importat di-
liuclun*α fornix. Est autrui tantum una terat in divi-
ni-, ul patet prr id, quod dicitur Philipeas. 2 : Qui cani-
in fonna Ihi esset El ideo nomen (Offerenti® non pro-
prie cumpecti in divinis. at palit prr aulhoriturt indar-

in dnuris diMInctio rst secundum personas, non avfq
secundum o p i i l p i o, dirimas, quod Pater est alias a Fi-
lio, sed non aliud. El c converso dicimus, quod «ct
unum, sed non uros.

Prima conclusio : In omnibus perlinenUbus. ncl pluralitatin vitanda .sunt nomina diversitatis et dilTerenliie, quia videntur tollere unitatem üssmilä?: et nomina squiriatioms H divisionis, quoniam videntur auferre divittam simplicitatem, eum divisio sil totius in partes d separatio requinit partes, quarum unx sit ab alia sejuncta; ot nomen disp.iriatis, ne tollatur aequalitas inter divinas personas; ti nomina alieni et discrepantis, no tollatur similitudo.

Secunda conclusio : Ex nominibus perinrentibus ad unitatem vitandum est nomen singularitatis, ne tollatur communieabilitas divinæ essentiæ; ot nomen unici, ne tollatur numerus personarum; et nomen confusi, ne tollatur ordo originis inter personas; et nomen soiiarii, ne tollatur consortium trium personarum.

Tertia conclusio : Ad signifi-
cantiam pluralem personarum possumus uti
nomine distinctionis, propter oppositionem
relativam ; et hoc nomine aliud, sumpto mas-
culino : et non hoc nomine aliud, sumpto
neutro. Atque ita concedimus hanc pro-
positionem : Filius est aliud a Patre ; et non
hanc : Filius est aliud α Patre.

ARTICULUS III.

U/r*M *dic lo eichiira, tolin, sit addenda ternitj
eiscnhati ia ditinis ?*

Ad tertiam ste proceditor. Videtur, quod dictio «ete- 1 & 1
-na. «ola», uro sit id lenda lenoiuo essentiali in dixis. - [
Qeh secundam l blblasopum in Elenx ♦ : Solas e>l,»pl L
ca.i alio non est. Sed Deus es! eum Affgelfc **tt mis** L i t
animabas. Ergo non possumus dicere Deum solam. e.3j

2. Præterea, quidquid adjunctum termino essentiali in
divinis, potest prædicari de quolibet persona per se, et de
omnibus immutabilibus. Quia tamen convenienter dicitur sapienter
Deus, possumus dicere : Pater est sapiens Deus, ratio-
nitas est sapiens Deus. Sed Augustinus in G de Trini-
tate * dicit : Consideranda est illa sententia, qua dicitur,
non esse Patrem verum Deum solum. Ergo non potest
 dici solus Deus.

3. Prxlcrea. si bxc dictio snlus, adjungitor teraitv» |3
essetialis, aut hoc erit respectu prxdia b penonilis; :sl uxi
re>pr< tu prædicati essmria i>? Sed non respecta pvl-
cal personalis. Quia hæc est falsa, solus Dens t\$t Pater,
cum eiata bomo sit pater. Neque etiam respecta pnt-
òirati essentialis. Quia si hæc cssel vera, Solas Deas
creat, videtur sequi, quod hæc esset vera, Sotas Pater
errat : quia quidquid dicitur de Deo potest dici de Patre,
Ilxc autem est falsa : quia etiam Filius est creator. Neu
ergo hæc dictio, solus, potest iu divinis adjungi te risita
essentiali.

Sed contra est, quod dicitur 1 ad Timotheum primo :
Regi sarculorum, immortalis, et invisibilis, soli Deo.

Hespon eo dicendum, quod Læc dictio, solus, potest accipi ut cilegnreraatica. vel Mncatgorenntira. Dicitur autem dictio catgoreom.iti(a, quæ absolute ponit rem simpliciicjam circa aliquid-d suppositum, ul albus circa Loai-nem. cum dicitur homo albus. Si ergo sic arripiatur, hæc dicti-», solus, nudo modo potest adjungi alcui tersiiv in divinis : quu poneret solitudinem circa teiminun, eri adjungeretur : et sic <equerelur. Deum esse solitariis. Quod o-t croira prædieta *. Dictio vero svnrtecoreaa-Heu dicitur, -ux- importat ordinem prædicati id subjdmu, «icut hæc diei o, omnis, yc! nullus, et similiter hæcâr-lío, so'us - quia excludit ouine aliud suppositum a e»-Murtin predicate : \$i-x- cum dicitur, Solus Sortes script, non datur inte lligi, quod Sortes sit solitarius; sed qso-d nullo* sit ri eon«ors in scribendo; quamvis cum eo mal-lis existentibus. Et per hunc modum nihil prohibet

Moaem, mīqs, adjungere alicui essentiali termino in didols, io quotum excluduntur omnia alia a Deo a consortio nnvdirati : ul si dicamus, Solus Deus est celemus, qiu mod præter Deum csl æternuni

Ad pnmutn ergo dicendum, quod licet Angeli, et animæ Med* semper sint cum Dm ; tamen, si non esset pluralias pergnarum iu divinis, sequeretur quod Deas osH selas, vel solitarius. Non cnim tollitor solitudo per as-Kntionem alicijus, quod est cxlrar.cn* naturæ. Dicitur coin iliqais solus esse in horto, qaamri* sint ibi multæ hlaalæ. ct aoiuualia. Et similiter diceretur Deui esse selas, vel solitarius, Angelis, ct hominibus cum co exi.»-kfltibas. si non essent in divinis person* plure*. Cons' uuȳ igitur Augeloturn, d animarum non excludit sjhtadinem absolutam a divinis : mullo urintK solitudi-oca rrsppciisam, cl pvr compralioocni ad aliquod prædici-ŌIŪÂ.

Ad secundum dicendum, quod hæc dictio, solus, proprie loqarndo, non pnniur ex parte prædicati, quod suo/tar fonnaliler : respicit cnim suppositum, in quantum ciriuLt aliul suppOMtum ab eo. cui adjungitur, bed hoc adverbiotu lautum, com sil exdusivum, potest poni ex parte subjecti, et ex parte prædicati. Possumus cnim dime. bntum Sortes currit, idest, nullas alius. El Sortes earrit lautum, idrsl, nihil aliud facit Unde non proprie diri potesl, Pater c t solus Deus, vd Trinitas est foins Deos, nisi forte ex parle prædicati indligatur aliqua irriralio. ut dicatur, Trinitas ot Deus, qui est solus Deu*. Et secundum hoc eliam posset esse vera ista, Paler est beis, qui est solus Deus, si relativum referret prædicatara, et non suppositum. Augustinus autem cum dicit, Patrem non esse solum Deum, sed Trinitatem esse solum Dw m, loquitur expositive : ac si diceret, cum dicitur, Re'isTCulorum invisibili, soli Deo, non est exponendum de persona *atris, sed do sola Trinitate.

Ad tertium dicendum, quod utroque modo potest hæc dictio, eoius, adjungi termino essentiali. Hæc enim propositio, Solus Deus est Paler, est duplex. Quia ly. Pater, potcsl predicate personam Patris, el sic esi vera. Non eoim bemoest illa persona. Vel potest prælicare relatio-oeni Unium : ct sic cs4 falsa. Qn>a relatio patcruilalts eliam in aliis invenitur, licet non univoce. Similiter bæc «l vera, Solus Deus créai : nec tameo sequitur, ergo soles Pater : quia, ul Sophlstæ dicunt, diclio exclusiva im-sobdilal terminum, cui adjungitur, ut n n possit lien sob eo descensos pro aliquo suppositorum. Non cnim sequitor. Solus homo est animal rationale mortale : ergo solas Sortes.

Conclusio : Si ista dictio, solus, sumatur categoremalice. idest, prout ponit suum significatum circa subjectum, non potest addi termino essentiali : ul si dicamus, quod Deus est solus. Nam tunc ly. solus, idem valet atque solitarius. Si tamen sumatur syncategorematice. idest, prout excludit oriine aliud suppositum, realiter distinctum a Deo, et divina natura, a consortio prædicati, bene potest acidi : ut si dicamus, Solus Deus est æternus. Quia tunc non significatur, Deum esse solitarium; sed nihil præter Deum esse ælernum.

ARTICULUS IV.

Ulnn diclio esclusira postil adjungi termino personali T

Ad qiarturn sic proceditor. Videtor, qund dictio exclu-rin possit adjungi termino personali, etiamsi prædicalum sil ttznw jne. Dicit enim Dominus ad Patrem loquens Jauni* 17 : Ul cognoscant te solum Deum Teruto. Ergo lotis Pater est Deus verus.

A *Pra-terea*, Mattbæi 2 dicitor : Nemo novit Filium, nr<i Paler. Qood idem signiflcalī ac si diceretur, solus Pater novit Filium. Sed nosse Filium est commune. Ergo isfen, qeod prius.

?. Prztcm, dictio exclusive non excludit illud, quod «t de iutrilerlu lcrmioi, cui adjungitor. Unde non excitât partem, neque universale. Non cnim sequitor, Solis Sortes est albus : ergo manus ejus non est alba : vel, eqro homo non est albus. Sed uoa persona e.»t in intellectu alterius, sicut fator in intellectu Filii, et e converso. Non ergo per boc, qood dicitor, Solos Pater es! Deus,

excluditur Filios, vel Spiritus unctui, El sic videtur taw locutio esse vera.

4. Praterea, ob Eccleria canïalur :Tα solas allusimus, Jcsu Christe.

Sed contra, hæc locolio, Solas Pater est Deos, habet duas expotitivas, scilicet, Pater esi Deas, el nullus alias a Patre est Drus. Sed hæc secanda est falsa : qaia Filius alias est a Faire, qui est Deus : ergo hæc est falsa, solas l'aler esi Deus : el sic de similibus.

Hespondea dicendum, quod cum dicimns. Solas Paler c>t Deus, hæc propositio potest habere multiplicem intellectum. Si enim solus pou.it solitudinem tira Patrem, sic est falsa, secundum quod sumitur categorcnuticc. Secundani vero, quod suraiiur srnratcprcnuiice, sic Herum potest intelligi malliplidtèr. Quia si excludat a f rma subjecti, sic est vera : ul »Il sensos, Solus Pater est Deus, idest ille, cum qno nullos alius Paler. <»(Dro*. Et hoc modo exponit Augustinus in 6 de 1 rinitæ ♦, ena dicit: Solum Patrem dicimus, non quia separator a Filio, vel Spiritu sancio; sed hoc dicentes suniiramas, quod illi simul cum co non sunt Paler. Sed hic sensui non labetur ex consueto modo loquendi, nisi iutellecu alia im-Élicalione : ul si dicatur, ille, qui solus dicitur Paler, c>t eas. Secundam vero proprium sensum excludit a consortio prædicati. El sic hæc propositio est fa'M. si cxclartit alium masculine : est autem vera, si excludit aliud trairaliter bolum : quia Filios esi alius a Patre, non tamen aliud: similiter el Spiritus sauctu*. Sed quia bæc diclio, solgs. respicit propne subjectum (ul dictum est ♦) magis se habet ad excludendum alium, quam aliud. Unde non esi extendenda talis locutio; sed pie exponenda, «icubi inveniatur in authentica Scriptura.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicimus. Te solum Deum verum, non inlciligilnr de persona Patris; sed de sola Trinitate, ul Augustinus * exponit. Vel» si ioclligalur de persona Patris, non excludantur ali* persons, propter essentialæ unitatem : prout ly, solus, excludit tantum aliud, ul dictum est .

Et similiter dicendum csl ad secundum. Cum coitu aliquid essentialc dicitur de Patre, non excluditur Filius, vel Spiritus sanctu*, propter rsseatiæ unitatem. Tamen sciendum est, quod in authoritate prædicta hæc dictio, nemo, non idem est, quod nullus homo; quod ridetur significare vocabulum : non enim posset excipi persona Patris : sed sumitur secundum usum loquendi distributive, pro quacumque rationali natura.

Ad tertium dicendum, quod diclio exclusion non excludit illa quæ sunt de intellectu termini, cui adjungitur, si non differunt secundum suppositum, td pars, et universale. Sed Filius differt supposito a Patre : cl ideo non est similis ratio.

Ad quartum dicendam, quod non dicimus absolute, quod solus Filius sil ullissimus ; see quod solus sil altissimus cum Spiritu sancto, in gloria Dei Parris.

Circa titulum hujus articuli nota, in idem redire, ac si in eo quæreretur, utrum ista propositio, v. g. *Solus Paler esi Deus*, possit concedi.

Prima conclusio : Si illa dictio, solus, sumatur categorematice. hoc est. prout ponit solitudinem circa Patrem, falsa est hæc propositio : quia facit istum sensum. Paler, qui est solns, idest solitarius, sine consortio ulterius suppositi, est Deus.

Secunda conclusio : Si diclio. solus, sumatur syncalegorematico, prout excludit aliam personam a consortio quoad aliquam formam, et excludat a consortio quoad lbrmam subjecti, ila ul sit sensus, illo qui solus est Pater, est Dous, vera est propositio : quia Filius, et Spiritus sanctus non excluduntur a consortio Deitatis, sed Paternitatis. Attamen hic sensus non est proprius, neque communi usu receptus : et ita prædicta propositio non debet concedi, nisi sensus iste in ea explicetur.

Tertia conclusio : Si dictio, solus, sumatur syncatcgorematico, et excludat a consortio

• L»b. 0

de Tri-

ait. c. 7

m line

lvj. J.

* Art.

præc.

* Lib. 6

de Tri-

nil. c. 9

tomo X

♦ In

corn,

art.

quoad prædicatnm Si excludat oliuii in genere masculino, falsa est prædicta propositio : quia Filius est alius a Patre, at csl Iléus. Si lamon excludat aliud neiHndiler, est vora : quin nihil, qtxod sil aliud a Patro, est Bous.

Ultima conclusio : Dictio, solus, sumpta syncalgorematico, non excludit secundum proprietatem sermonis a consortio quoad formam subjecti, sed quoad formam prædicaii : el non excludit aliud in natura, sed aliud suppositum. Et ideo hac propositio non esi absolute concedendi: sed si alicubi reneriatur in Scripiunt authentica, pio exponenda «L

Notationes circa hunc articulum.

Admad- Circa has conclusiones notandum est tinio- pnmo, correspon lere optime Ululo arucult. prior. Quia licet in eig terminus personalis cum dicatione oxclusiva ex pane subjecti comparelur termino communi posito ex parte prædicati, et in titulo nulla fiat mentio termini communis habentis locum prædicaii; sed absolute inquiratur, an dictio exclusiva possit adjungi termino personali? tamen iia debet intelligi titulus, ut observavit v«· Vasquez in annotationibus circa hunc articulum. Nam D. Thomas sic proponit rationem dubitandi : *Videtur, quod dictio exclusiva possit adjungi termino personali, etiam si prxdicylum sil commune.* El in argumento *Sed contra* loquitur tantum de hac propositione, *Solus Pater est Deus* : el in principio corporis articuli proponit eam in exemplum, el de illa lanium agit in omnibus conclusionibus, ut constat ex littera articuli.

Seridi Secundo notandum est. ex pnedictis conclusionibus patere, quid dicendum sit de illis propositionibus constantibus ex parte prædicati. non qui lem termino essentiali, sed personali. Quoniam si talis terminus personalis fuerit proprius unus tantummodo personæ ut si dicatur, *Solus Pater generat*, vel *Solus Spiritus sanctus spiratur*, tunc conce lendæ sunt prædictæ propositiones. Si tamen talis terminus fuerit communis, ul in hac propositione, *Solus Paler spirat*, tunc ferendum est indicium de prædicta propositione juxta conclusiones ex hoc articulo nuper depromptas.

Tenii Tertio notandum est cx Angelico Pne- D.Tbom. ceptore in I distinctione, i I, quæstion. I * et 2 ei de Potentia quaestione 10 articulo 4 ad 12 esse regulam Scriptura», quod nomen dictum de qualibet persona divina, adhuc cum dictione exclusiva, intelligilur, etiaji convenire aliis personis, nisi in illis, in quibus personæ opponuntur, ut verbi

gratia sapientia genita dicit de so Eccla- âfe. siustici 21 ; *Gyrum cadi circuivi sola* ; ab lk isto tamen actu non excluduntur Pateret Spiritus sanctus. Et quando Joannis 17 dicitur : *Ul cognoscant te solum Deum r<rum*, illa dictio *solum* non excludit Filium, el Spiritum sanctum a consortio Deitatis. Quod miam docuerunt noster Gyrillus Ale- ùni alexandrinus libro 4 Thesauri cap. 2, et libro IÛ capite 6.Athanasius in disputatione centra Arriura, Cyprianus in exhortatione martyrii capite 2, Nazianzenus Oratione 4 »i de Theologia» Augustinus libro I de Trinitete capite 6, Chrysoslomus homiha 72 in Mallbæmn, ct Evaristus Papa eplst. 1.

Ultimo notandum est, hinc sequi, quid (dicendum sit de propositione, in qua ex parte subjecti ponitur terminus personalis communis, et ex parte prædicaii terminus eodem modo personalis, et communis ei&- dem personis : ut in hac propositione*: *Solum unum principium, quod est Pater, el Filius, spirat Spiritum sanctum.* Nam ex dictis sequitur, eam esso concedendam. Maxime, quia solum potest obstare, Pa- i irem spirare, et similiter Filium : el nihi- lominus Patrem, aut Filium non esso illud l principium, sed utrumque simul. Hoc tamen nihil obest ut constat ex doctrina I). D.Tni Thomæ in hoc articulo in solutiono ad 3 ubi ait. quod per dictionem exclusivaat non excluduntur ea, quæ sunt do intel- I lectu termini, cui adjungitur, si non dif- | i-rant secundum suppositum, cujusmodi : sunt partes, concomitantia ot universalia, I Constet autem quod Pater, et similiter i Filius, beet alias sint duo integra suppo- l sita, nihilominus sunt, (ut sic dicamus) lj quasi partes illius integri principii : el per consequens quoad hoc, quod est desiderari, i modo infra explicando,ad hoc unicum prin- | cipium, ita se quodammodo habent, ac si | eorum quilibet non esset integrum suppo- | situm : quatenus per hoc denotatur, non 5 posse unum sine altero influere in pro- | ductionem Spiritus sancti, sed integrum ex | ornni capite principium *quod* ex utroque II supposito coalescere.

Unde, quemadmodum conceditur hæc 1 propositio, *Solus homo scribit*, licet manus I non habeat esse hominem, et dicatur scri- i bere : quia manus est pars concurrens I cum homine ad scribendum : ita etiam 1 concedenda est prædicta propositio, de qua I loquimur : quamvis Pater spinH, et non 1 sit omnino illud principium. Sed do hac ' propositione iterum infra quæst. 36* art. 4 sermo

\ jerqio redibit, ubi etiam aliud caput, unde prædicta propositio sit concedenda, explicabitur.

DISPUTATIO X.

be personis divinis quoad pluralitatem earum, nec non cl quoad ca, in quibus sunl unum.

i Postquam Angelicus Præceptor in q. 29 hujus tractatus ogit do personis divinis in communi, statim in his duabus quæstionibus nuper recensitis, scilicet, in q. 30 el 31 sermonem instituit de pluralitate earumdem personarum, ct de aliquibus ad hoc pertinentibus, nec non et de aliquibus in quibus prædictæ personæ sunt unum. Elideo, ad omnia ista explicanda præsens disputatio instituitur.

DUBIUM I.

Utrum sicut in divinis conceduntur Ires personæ realiter distinct#, ita etiam coneedcndæ sint Ires res, Ires unital's, Ires quiddilales, tria (ut sic dicamus) illiquid, tria entia, tresque veritates realiter etiam distinct#?

t ¶ In titulo aliquid ut certum supponimus, aliqua in dubium vocamus. Supponimus enim, dari in divinis Ires personas realiter distinctas : quia id constat ex lis, quæ In disputationibus procedentibus diximus. Et Wks. propterea, licet D. Thomas de hoc in q. 30 art. 1 et 2 agat, et nos in hac disputatione de his, quæ D. Thomas, tam in hic q. 39 quam in q. 31 docet, disseramus ; nihilominus de pluralitate divinarum personarum nihil discutiemus : quia edam D. Thomas hanc eamdem pluralitatem, et quomodo divinæ personæ non sint plures, nec pauciores quam Ires, explicat, et probat ex iis, quæ in procedentibus, quæque a nobis jam explicata sunt, dixerat.

Vocamus amem in dubium omnia illa, quæ in titulo recensita sunt. Quia etsi constet de pluralitate divinarum personarum : non tamen ita cx iis, quæ dicta sunt, de pluralitate prædicatoruin, quæ in titulo adduximus, liquet. Merito autem in hac disputatione quæ nd explicanda ea, quæ circa pluralitatem divinarum personarum 1). Thomas docuit, instituitur, de pluralitate prodictorum agimus. Siquidem,

ti quæ in illis pluralitas invenitur, debut ex pluralitate earumdem personarum oriri.

Consultu autem in titulo hujus dubii non addidimus aliqua alia predicate, sive rationes de quibus posset inquiri, an realiter plurilicentur in divinis propter realem pluralitatem personarum? Quoniam, licet hoc ipsum posset inquiri de subsistentia, do existentia, de substantia, de hypostasi, de individuo, de perfectione : nihilominus, quia de hoc ultimo late egimus disput. Get de ahis disput. 7, 8 et 9 sermonem texuimus : idcirco solummodo de pluralitate eorum, quæ in titulo recensita sunt, data opera in boc dubio inquisitum est.

Slatilitiir, dandas esse in beo Ires res, Ires-que unitalcs absolute el simpliciter loquendo, quæ realiter distinctæ sini.

Dicendum est primo dari in divinis absolute et simpliciter loquendo tres res realiter distinctas, necnon tres uniiates. quæ realiter etiam distinguantur. Assertio hæc quoad primam jartem, imo et quoad secundam. habetur in Concilio Rhemensi sub Calixto Papa II, ut statim referemus, estquo communis inter Patres. Nam ita loquuntur Augustinus lib. I de Doctrina Christiana c. 5 ubi inquit : *Ites, quibus in calo /ruendum, esse Patrem. Filium, et Spiritum Sanctum*; Anselmus lib. de Incarnatione Verbi c. 3 ubi inquit : *Omnes Christianos sentire, personas divinas secundum propria cl'personalia esse tres res, sed secundum essentiam esse unam rem absque separatione aliqua, vel divisione.*

Et D. Thomas in I dist. 25 q. 1 art. i DThon. his verbis : *Quidditas, sive forma, a qua sumitur nomen rei in divinis, consideratur dupliciter. Aut ut forma absoluta, ut essentia, vel belles. cl hujusmodi, quæ non multiplicantur in divinis. Unde el nomen rei, quod a tali forma sumitur, pluraliter non prædicatur, sad singulariter : prout dicitur, quod Pater cl Filius sunl una res. Est etiam in divinis quadam forma relativa, ut Paternitas quæ secundum rationem non solum in intellectu existentfin, sed etiam extra, est alia a Filiatione. Unde secundum quod ab hac relatione sumitur nomen rei, res pluraliter prædicatur : ut sint ibi plures (ales form# relative. El secundum hoc dicimus, quod Paler, cl Filius, et Spiritus Sanctus*

a.
Prior
assertio.

Conci-
linio
Hhe-
racoi.

Aogliit.

An»em.

sunt tres res, non tantum in anima, sed etiam extra animam, habentes firmitatem in natura.

4. Et in hac prima p. q. 39 art. 3 ad 3 ubi sic ait : *Dicendum, quod hoc nomen res est de transcendentibus. Unde secundum quod perlinet ad relationem, pluraliter predicatur in divinis. Secundum vero quod pertinet ad substantiam, singulariter prodicatur. Unde Augustinus dicit, quod eadem Trinitas quodam summa res est.* Et 4 contra Gentes c. 14 : *Sunt igitur plures res subsistentes, si relationes considerentur : est autem una res subsistens, si consideretur essentia, et alibi sæpe. Quod etiam docuerunt alii Patres.*
- Cood- Deinde eadem assertio quoad secundam
new. CJUS partem, imo etiam quoad primam, salis colligitur ex Concilio Rhemensi nuper citato, ubi supponitur, esse in divinis tres res, tresque unitates : et deinde asseritur, has res esse ipsum Deum. Unde ibidem dicitur : *Credimus, solum Deum, Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum xlcmmum esse : nec aliquas omnino res (rive proprietates, vel unitates dicantur) adesse beo, quæ sint ab olemo, quo non sint Deus.* Idem etiam babelur apud Damascenum lib. 1 de Fide
Damisc. c. 1 et lib. 3 c. 5; apud D. Thomam de
D.Thom. Potentia q. 9 art. 4 ad 14 his verbis : *Dicendum, quod unum in divinis se habet communiter ad essentiam et relationem. Dicimus enim, quoti essentia est una. et quod Pater est unus.* Et in hac q. 30 art. 3 : *Cum diximus, personæ sunt plures, significantur illæ personæ, et indivisio circa unamquamque earum : quia de ratione multitudinis est, quod ex unitatibus constet.* Et in solut. ad 1 sic inquit : *Dicendum, quod unum, cum sit de transcendentibus, est communius, quam substantia, et quam relationis, et similiter multitudo. Unde potest stare in divinis, et pro substantia, et pro relatione.* Quod etiam habetur apud alios Patres. Et propterea assertionem hanc quoad utramque partem communiter tuentur Theologi : et ita ab eis in particulari referendis abstinendum est.
- «. Ratio autem fundamentalis hujus assertionis quoad priorem partem desumitur ex D. Thoma locis citatis, præcipue vero ex testimonio relato ex 1 Sententiarum, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam nomen rei, absolute et simpliciter loquendo, significat realitatem ratam et firmam extra animam, ut communiter docent Metaphysici : seu significari id. quod eam qualemcumque entitatem. qua gaudet, non

habet præcise in anima, et beneficio intellectus, sicut ens rationis illam habet, et propterea diffinitur per hoc, quod tantum sit objective in intellectu, seu per hoc, quod ejus qualiscumque entitas tantum est entitas apparens, sive ficta in anima. Sed hoc ipso, quod absolute et simpliciter loquendo in divinis dentur tres personæ realiter distinctæ dantur ibidem tres realitates ratæ et firmæ : ergo et eodem modo dantur tres res realiter etiam distinctæ. Consequentia est perspicua. Minor autem etiam constat. Quoniam quævis ex personis divinis ex vi suæ lineæ dicit realitatem ratam et firmam extra animam : alioqui secundum illud, quod ex vi suæ lineæ quælibet illarum dicit, esset purum nihil, aut ens rationis.

Confirmatur ratione desumpta ex eodem S. Doctore loco citato ex q. 39 hujus tractatus. Quoniam res habet se per modum prædicati transcendentis, tam respectu divinæ essentiae, quam respectu relationum personalium : quia in intimis essentiae et relationum personalium, de quibus loquimur, includitur impræscindibiliter, quod sint realitas rata et firma : ne, ut modo dicelamus, sint secundum aliquam sui rationem, vel purum nihil, vel ens rationis. Ergo sicut res non multiplicatur realiter respectu essentiae : quia in divinis est tantum unica essentia : ita multiplicatur in relationibus personalibus, dabunturque ibidem tres res, quemadmodum dantur tres relationes personales, seu tres personæ. Patet consequentia. Quia quod est transcendens respectu essentiae divinae, et relationum personalium, ita ut non conveniat illis præcise ratione essentiae, sed ratione suæ lineæ, ut in præsentis contingit, tantum est commune illis communitate rationis; non vero communitate rei. Constat autem, quod id, quod est transcendens et commune communitate rationis in divinis, debet multiplicari juxta multiplicationem eorum, in quibus transcenditur. Et propterea ratio personæ multiplicatur in divinis juxta pluralitatem relationum personalium : quia tantum est illis communis communitate

Ratio vero etiam fundamentalis pro secunda parte assertionis, nempe, dari absolute et simpliciter loquendo, in divinis tres unitates realiter distinctas, desumitur ex D. Thoma in hac q. 30 art. 1 ad 4 et art. 2 ad 5 necnon art. 3 quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in divinis, absolute

DISP. X, DUB. I.

lute et simpliciter loquendo, datur pluralitas personarum, necnon numerus transcendentalis, ut in hac eadem disputatione latius dicemus : ergo eodem mudo dabuntur ibi plures unitates realiter distinctio, juxta pluralitatem earumdem personarum et numerum, quem constituunt, nempe ternarium. Patet consequentia. Quia numerus. vel multitudo realis, absolute et simpliciter talis, debet constare ex similibus unitatibus.

Confirmatur ratioue deprompta ex eodem S. Ductore locis citatis. Quia unitas, absolute et simpliciter loquendo, tantum dicit realitatem indivisam in se, et (ad summum) divisam ab alia : sed quaelibet ex divinis jersonis, dicit ex vi suæ lineæ realitatem indivisam.in se, et divisam ab alia : ergo et realem unitatem : et per consequens tres personæ divinæ dicent lres reales unitates.

Nec obest, si objicias, quod nomen rei, juxta Avicenam, quem refert et sequitur inis. D. Thomas in l dist. 25 q. l art. 4, sumitura quidditate : sed in divinis tantnm est una quidditas, sicut tantum est una essentia et natura : ergo ibi tantum dabitur una res, non vero tres res : et per consequens nec dabuntur tres unitates realiter distinct@.

Respondetur enim ex eodem Angelico l fcèù Pnceptore ibidem in so’utione ad 2 quod nomen rei non sumitur a quidditate absoluta, quæ est idem, ac essentia et natura Dei. seda ratione formali, quæ quodammodo quidditas, licet non proprie et absolute, vocari potest. Unde Angelicus Doctor ita explicat id, quod ex Avicena' in principio pnedicti articuli dixerat : et ideo ait : *St autem per quiddUatem intelligitur, non solum natura absoluta, sed ratio, tel intentio cujuscumque, vel substantiæ, rd accidentis, vel relationis, sic in divinis quamvis sil una quidditas absoluta, tamen sunl plures rationes relationum realium : cl ita plures quiddilates quodammodo. Quamvis hoc non possit proprie concedi : quia quidditas, el essentia, cl diffinitio est simpliciter tantum substantiarum, sit probat Philosophus! Metaphysics. El inde est, quod nomen rei praedicari potest pluraliter, el singulariter.* Et deinde in solut. ad 3 ejusdem articuli hoc ipsum magis explicuit, dicens : *Mcoidum, quod retalio quamvis non ponat ex illo respectu aliquid absolutum, tamen ponit relationis rationem realiter in beo cxislenlcm, ct ideo ex hoc potest dici Salmanl. Curs. thcolog., tom. HI.*

res, cl cx pluralibus relationibus oppositis plures res.

Statuitur, entitatem absolute et simpliciter dictam non multiplicari substantive in divinis : ac proinde non dari ibidem absolute et simpliciter, ac proprie loquendo tria entia substantive.

Dicendum est secundo, quod, si absolute, simpliciter ac proprie loquamur, non sunt admittenda in divinis tria entia substantive, sed solum adjective. Ita videtur docuisse Concilium Lateranense sub Innocentio III c. 2 ubi dicitur : *Patrem totam suam entitatem dedisse Filio.* Quod etiam docuerunt **Cyrillus lib. I in Joan.** c. 4, Hilarius lib. 3 de Trinitate, etlsidorus j lib. t de Summo bono cap. 15. Cumque Pater non dederit ei suam relationem Paternitatis, signum est, quod nomine entitatis, absolute et simpliciter sumptae, non intelliguntur relationes personales. Et ita, ex eo quod dentur in divinis tres relationes personales, non sequitur, danda esse ibidem tria entia, absolute et simpliciter loquendo.

Idem etiam docuit D. Thom, in i dist. 25 q. l art. 4 his verbis : *Nomen entis sumitur ab esse rei. Et ideo cum unum el idem sil esse trium personarum : si ens sumatur substantive, non potest pluraliter prædicari de tribus personis : quia forma, a qua imponitur, scilicet esse, non multiplicatur in cis. Si autem sumatur participialiter, cl adjective, sic pluraliter prædicari potest : quia hujusmodi recipiunt numerum a suppositis, ct non a forma significata, ut dictum est.* Et in responsione ad l sic ait : *Dicendum, quod nomen entis nullo modo sumitur ab aliqua relatione, sed ab esse, quod absolutum est simpliciter in divinis. Et ideo non prædicatur pluraliter cx forma sua, sed ex supposito, prout est adjectivum, vel participium, Sed nomen rei imponitur a quidditate, vel forma, qu.r potest esse, el absoluta, el relata ; et ideo potest pluraliter prædicari.*

Quod etiam eleganter docuit idem i\ngelicus Præceptor in eadem quæst. et articul. ad Annihaldum. his verbis : *Ens, secundum Avicenam, ab esse imjionitur, sicut res a quidditate. In divinis autem unicum esl esse : cl ideo quantum ad id, a quo nomen entis imponitur, non prxdica-*

8.
Secandi
conclu-
sio.

CODC.
Ut.

Cyrillus.

DTbom.

tur in divinis pluraliter. Soi quio diversimode impositum est ad fise significandum, scilicet, adjective, d substantive : adjectivum vero numerum recipit a suppositis: substantivum autem a forma, a qua imponitur ' ideo hoc nomen ens, n substantive sumatur, non prodicatur nisi singulariter in divinis : si autem sumatur adjective, potest pluraliter prxdicari. Substantiva enim plurificanlur raliono formo significat, adjectiva raliono suppositorum. Et hoc ipsum habetur etiam apud S. Ductorem alibi sæpe, ut in l distinet. 8 quæst. l art. l ot de Veritate q. l art. l et l contra Gentes c. 25. Undo hanc assertionem luentur Bonaventura dist. 23art. 2 q. 2ad ultimum, Enricus in Summa q. 2 ad 6. Alexander Almarf. l p, q. 19 membro 3, Capreolus in dist. 29 unje ari j a | j conîra prinjajH conclusionem. Nazarius l p. q. 29 art. 2 in expositione textuô, Bannez ibidem art, 3, et alii [dures ex discipulis D. Thomæ.*

10. Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex D. Thoma locis citatis, polestque ad hanc formam reduci. Quoniam ad multiplicationem nominis substantive requiritur multiplicatio, tum supj>ositi, tum etiam forma- formaliter sigtrificatæ per illud : cum tamen ad multiplicationem termini adjectivi satis sit pltirifieaiio suppositorum. Sed forma formaliter significata per hoc nomen *ens*, absoluto et simpliciter sumptum, non plurificatur in divinis, bene tamen supposita; ergo absolute et simpliciter loquendo, non sunt admittenda tria entia substantive, bene tamen adjective. Consequentia videtur perspicua. Major autem etiam constat ex universali regula, quam nuper tradidimus ex D. Thoma, quamque ipse, el communiter Theologi cum eo etiam tradunt infra q. 39.

Minor vero quoad secundam partem etiam liquet. Quoad primam vero probatur. Quia forma formaliter significata per hoc nomen *ens*, absolute et simpliciter sumptum, est ipsum *esse*, seu ipsa existentia. Tum, quia sicut nomen *eiv* desumitur ah *esse* : ita forma formaliter per illud significata tantum est ipsum *esse*, ut ex Conciliis et Patribus diximus. Tum etiam, quia quemadmodum hoc nomon *homo*, absolute et simpliciter dictum, imponitur ad slghificaudum id, cum quo convertuntur omnes passionis hominis : sic hoc nomen *ens* ad denotandum illud ens. cum quo omnes passionis entis habent converti.

Constat autem, quod Omnes passionis ouib uuvII convertuntur cum ente. ni>i m significat ens, ut in aliqua differentia temporii- existons ; et propterea licet *unum*, et *ra* habeant converti cum quavis formailato, non tamen *bonum*, *verum* aut *aliquid*, utile bono disp. 6 n. 8 i diximus, ct voro, nec non et de aliquid sliitim dicemus.

Confirmatur, quia etsi dicamus, quoi abstractum hujus nominis *ens* csl oulius aliquomodo distincta ab *esse* : nihilominus eutilas absoluto ot simpliciter dictu non pluriticaïur in Deo. Ex ei> quod. sicut Iwc numen *ens*, absoluto et simpliciter stump- tum sumitur ab *esse*, sive existenlia : ita cnlitas significat, vel ipsum *esse* vel entitatom, non quomodocumque, sed ut est principium essendi. Et propterea, ut ex Concilio Lateranensi dicebamus, et habetur in Florentino sess. ult. iu litteris sancta- unionis, ideo dicitur. Patrem dedi>so Filio totam suam exilitatem : quia dedit illi suam essentiam, quæ est principium essendi. imo est ipsum «se. Cou- >t;it autem entitatom sic sumptam non multiplicari in divinis : siquidem in divinis tantum est unica exislentia, uuieumque essendi principium. | i l

Diximus in assertiono, quod ens absolut-? et simpliciter sumptum non phirilicatur in divinis. Quoniam si non sumatur absolute et simpliciter, sed cum addito, ul si dicatur, ens relativum, secundum quam rationem non dicit ens, ut est principium essendi, sed saltem ens ul distinguitur contra nihil : tunc poterit plurificari. Quo pacto nos sumpsimus ens, quoties diximus, relationes divinas dicere propriam entitatem : quia ex contextu satis ibi denotavimus. nos loqui de entitate relativa.

Nec obest. si cum Suarez lib. 3 ile Triritat. e. 6 et tom. l tertiæ partis disp. II sert. 2. Vasquez in præsentî disput. I22c. 7 in fine. Molina, et Torres infra q. 39 art. 3. Ruiz de Montoya in præsentî «disp< 26 sect. 2 et aliis quibus assertio nostra displicet, objicias. Tum, quod ens absolute et simpliciter sumptum csl superius ad personam : ergo multiplicatis personis niultiplicabiiulux entia : siquidem multiplicatis inferioribus multiplicantur prædicatasupo-

sjJB

Tum etiam, quod significatum formale hujus nominis *ens* non est existentia, sed enlitas ; hæc autem multiplicatur in personis, sicut et persona? ipsm : et ideo mu persona est entitos realiter distincta ab alia.

B o 2 J-
venL
Esri rns.
Almarf.
^preoi.

Naun
Bnmex.

fuac'3-
neou-
h5'

u,

l

11

ÏJTA
Πδία
ÏΛ-
bU, i

alia. Tum deinde, quod etsi daremus *ens* iksunii ab *esse*, seu existenlia : non tamen ideO significat ipsum *esse*, sed ad huc sufficeret. ut significet realitulom quamlibet dicentem ordinem ad *esse*, seu cupacem existenlia. Constat autem, pnedictam reallatru plurificari in divinis personis. Tum etiam quia relationes divinæ, ut distinctio ab essentia, non sunt purum nihil : ergo dicunt propriam entitaunn. Tum denique, quia res dicitur pluraliter in divinis quia est transcendens : sed etiam ens est transcendens, quippe quod convertitur cum re: ergo, etc.

Non itaque hoc obest. Nam ad primam cx his impugnationibus dicendum est, quod ens participialiter sumptum, seu ut dicit do formali *esse*, seu existPntiam, non est essentialiter superius per superioritatem, et communitatem rationis, de qua argumentum procedit, ad personam, sicut nocens, ut dicit principium essendi : sed ens, ut distinguitur contra nihil, et modo alibi tacto consideratum, quodque, si proprie loquamur, non dicitur absolute el simpliciter ens, sed cum addito, nempe ens, prout est idem ac realitas, vel prout distinguitur contra nihil, aut ens. prout abstrahit ab hoc, quod est, osse principium essendi, aut uon esse principium illius.

Ad secundam vero impugnationem patet ex dictis, quomodo etsi detur, quod entitas sit forma formaliter significata per hoc nomen *ens* absolute et simpliciter dictum : nihilominus tantum significat, vel firistentlam, seu *esse*, quin dicitur entitas participialiter sumpta; vel entitatom. seu essentiam, ut est principium essendi. Et ibi proprie et simpliciter loquendo, per-onæ divina' non distinguuntur, ut entitâs, et entitas absolute et simpliciter dictæ, sed ut res, et res, quamvis cum addito possit id concedi : ut si dicatur expresse, distingui ut entitatom, et entitatom relativam, vel id ex contextu constet.

Ad tertiam vero impugnationem dicendum est, probare, ad summum, quod hoc nomen *ens* potuit desumi ab *esse* et imponi ad significandum quidquid quovis modo dicit ordinem aut quasi ordinem ad *ase* : non tamen suadere, quod de facto sil impositum ad hoc significandum. Quia oppositum hujus constat ex Aviconæ ex D. Thoma, ex Patribus a nobis relatis, ex Conciliis Lateranensi Pt Florentino adducti*, quorum testimoniis quoad hoc dandum est.

Ad quartam constat etiam ex dictis, quomodo etsi divinæ personæ secundum id, quod addunt supra essentiam, dicant aliquam roalilatein , prout realitas distinguitur contra nihil ; non tamen proprie, absoluto et simpliciter loquendo, addunt entitatom : quia non addunt realitatcm, quæ sit ipsa exislentia, seu *esse*, vel principium essendi.

Ad ultimam etiam liquet, quomodo ons, ut est principium essendi, aut dicit existenliam, non sit transcendens transcendentia rationis : uoc res, et ens sic sumptum omnino convertuntur, et sunt prorsus idem.

Ostenditur, in divinis nee lres essentias, scu quiddilatos absolute el simpliciter, ac proprie loquendo esse admittendas, neque etiam, tria (ut sic dicamus) aliquid posse concedi.

Dicendum est tertio, in divinis proprie ac simpliciter loquendo non esse lres essentias, seu quidditates, nec etiam tria (ut sic dicamus) *aliquid*, prout ly *aliquid* sumitur pro una ex quinque affectionibus entis. Prior pars hujus assertionis satis innuitur a Concilio Lateranensi sub Innocentio III c. I ubi diffinitur, tres personas esse unius essentiæ. Idem etiam docuit Augustin. 7 de Trinitate c. 6 ubi expresse negat in Deo esse plures essentias, Anastasius Sinaila lib. qui inscribitur : Fædær, c. 2 § *Ve hypostasi*, ubi ait : *Una natura, seu essentia csl divinitas, lres vero hypostases, Pater, el Filius, el Spiritus Sanctus; tres persons, una vero essentia.* Idem etiam docuit D. Thom, in I dist. 25 q. I art. 4 quem communiter sequuntur Theologi.

Et ratio assertionis quoad hanc partem est. Quoniam teste Basilio epist. 37, essentia proprie et absolute sumpta significat quidditalem, prout est principium, aut quasi principium essendi. Quod etiam fa-

15
Tertia
assertio.

Cone.
LaI.

Augustin.
AnaiL
Sinaila.

D.Tbom,

Ratio
fuodJ-
meutaio
quoad

agilius,

Cjnltus,

Justin,

aliud præter pnediclam essentiam habet proprium *esu*, sm exi. tentiam : ot ita sola prædicta essentia est principium, aut quasi principium essendi.

16. Secundam voro ejusdem assertionis par-D.Thom. ((m tuetur D. Tliom. q. 2 do Potentia art. G his verbis : *Nec tamen sequitur, quod quamvis Paternitatem Filius non habeat, quam Pater habet, aliquid habeat paler, quod non habet Filius. Nam ipsa relatio secundum rationem sui generis, m quantum est relatio, non habet, quod sil aliquid, sed solum quod sd ad aliquid. Quod sit viro nliquid secundum rem, habet ex illa parte, qua inesl ; vel ul idem secundum rem, ul in divinis, vel ul habens causam in subjecto, sicut in credatis. Unde cum id. quod esse absolutum, communiter sil in Patre el Filio, non distinguuntur secundum aliquid, scd secundum ad aliquid tantum. Unde non potest dici, quod a! quid habet Pater, quod non habet Filius, srd quod aliquid secundum unum respectum convenit Patri, et secundum alium aliquid Filio.* .

Cude propter hanc rationem idem Angelicus rtæceplor super Joan. c. 1G lect. 4 concedit, quod quidquid hab-H Pator, habet Filius, lired in Filio non sil illud ad aliquid quod est in Patro, uempe. Paternitas, et ita sic ait : *Simpliciter concedimus hanc scilicet : Quidquid habet Pater, habet Filius. Non tamen, quod eo ordine habeat Filius, quo Pater halx t. Nam Filius habet sicut ab alio accipiens, Paler v^ro sicut alii dans. Non trgo est distinctio in eo. quod habetur, scd in ordine habendi : hujusmodi autem relationes, scilicet Paternitas el Filiatio hujus ordinisdisiinctioncmimporlant. Paternitas enim importat hoc quod est dare alii: Filiatio vero accipere ab alio* Et ideo sententiam hanc tuentur discipuli D. Thomæ.

Ratio autem hujus assertionis quoad istam secundam partem desumitur ex D. Thoma locis citatis, potestque ad hanc formam reduci. Quia ly *aliquid*, si ut est una ex quinque affectionibns entis, et proprie sumatUr, significat non realitatem qualemcumque, sed realitatem absolutam : siquidem distinguitur contra *ad aliquid*, et venit divinis relationibus ratione essentiæ, et non ratione sui. ut ex D. Thoma «dicebamus : constat autem, quod id quod est absolutum, et convenit formalitr ratione essentiæ, nequit multiplicari indivinis : e go. etc.

Confirmatur ratione alia insinuata ab eodem Angelico Doctore de Veritate q 1

artic. I. Quoniam ly *aliquid* propiiesnmp-tuin significat id. quod est *aliud quid*: ergo cum in divinis, licet sil alius, ei alius non tamen multiplicetur *aliud quid* ; quandoquidem una persona non est *aliud quid* ab alia, licet omnes illæ sint unum *aliquid*, unnmque *aliud quid* ab omnibus creaturis : indo est, ut ly *aliquid* nequeat multiplicari in divinis. Quam rationem innuit D. Thomas locis citatis, his verbis: DTVt Si autem modus entis accipitur secundo modo, scilicet, secundum ordinem unius ad alterum, hoc potest esse dupliciter. Uno modo secundum divisionem unius ab attero : el hoc exprimit hoc nomen aliquid : dicitur enim aliquid, quasi aliud quid. Unde sicut ens dicitur unum, in quantum est indivisum in se : ita dicitur aliquid, in quantum rit ab aliis divisum, etc.

Unde contra hæc nihil obstat, si obicias, quod quælihet ex divinis personis ex vi suæ lineæ hqbet esse aliquod suppositum, dicitque aliquam realitatem : ergo quælibet ex illis erit *aliquid* ex vi su@ lineæ : et per consequens erunt tria (ut sic dicamus *aliquid*.

Non itaque hoc obstat. Quomam id ex DJbta dictis manet solutum. Tum, quia cum dicitur de persona divina, quod pst aliquod suppositum, non sumitur ly *aliquod*, ul est una ex quinque affectionibus entis, sed ut est signum modificativum, vel detenninalivmn suppositi. Tum eliam, quia (ut dicebamus) ly *aliquid* proprie sumptum, in quo sensu de illo loquimur, non significat quamcumque realitatem, sed realitatem absolutam, et in ordine ad se: ad quod suadendum satis est auctoritas Angelici Præreptoris, qui ex antiquitatis et Patrum visceribus proprias nominum Metaphysiceorum et Theologorum significationes, sicut et alia, desumpsit.

Defenditur, non esse admittendas in Deo tres veritates, aut tria vera substantive.

Dicendum est ultimo, non esse concedendas in Deo Ires veritates realiter distinctas. aut tria vera substantive et eodem modo distincta. Assertionem hanc eleganter docuit Augustinus lib. 8 de Trinitate απλ cap. 1 circa medium, ubi eamdem esso magnitudinem seu perfectionem trium per-soarum, nec majus, aut perfectius aliquid esse tres personas simul, quam sit qwelibet

bel ex illis, ostendit sequenti ratione, his quo verbis : *Ubi magnitudo ipsa veritas esti quidquid plus habet magnitudinis, neccsse (sl, ul plus habeat veritatis. Quidquid ergo plus veritatis non habet, non habet plus eliam magnitudinis. Porro quidquid plus habet veritatis, profecto verius est : sicut majus est, quod plus habet magnitudinis, lloc ergo ibi est majus, quod verius. Non autem verius est Pater el Filius simul, quam singulus Paler aut singulus Filius. Non igitur majus aliquid ulrumque simul, quam singulum eorum. El quoniam æque vere esi diam Spiritus Sanctus : nec Pater, cl Filius simul majus aliquid est quam ipse : quia nec verius est. Paler quoque, cl Spiritus Sanctus simul quoniam veritate non superant Filium, non enim verius sunl, neque magnitudine superant. Atque ita Filius, el Spiritus Sanctus simul tam magnum aliquid sunl, quam Paler solus : quia tam vere sunl. Sic ct ipsa Trinitas tam magnum est, quam unaquæque ibi persona. Non enim ibi major est, quæ verior non est, ubi est ipsa veritas magnitudo. Quia in essentia veritatis hoc est verum esse, quod est esse : et hoc est esse, quod est magnum esse : hoc est ergo magnum esse, quod verum esse.*

hiem etiam docuit Boetius lib. /in *Paler. d Filius, et Spiritus Sanctus de divinitate substantialiter, prodicentur*, prope medium dicens : *Paler veritas est, Filius veritas est, Spiritus Sanctus veritas est : non Ires verihes, sed una veritas. Si ergo una in his substantia, una verilas, neccsse est veritatem substantialiter prodicari de bonitate, de incommunicabilalale, de justitia, ac dc coleris omnibus, quotam dc singulis, quam dc omnibus singulariter prodicamus.*

Et hoc ipsum tuentur Anselmus in Pro-sotogio c. 23 et in Dialogo de Veritate c. 7 et 11, Bernard, serm. 80 in Cantica pro, c finem, ubi eliam adducit Fulgentium, et Undem inter alios Angelicus Doctor in 1 dist. 19 q. 5 artic. 3 ad 1 his verbis : *Dicendum, quod sicut trium personamnn una est essentia, qua quolibet habet esse ; quamvis sint plures proprietates, quibus distinguuntur, quo tamen omnes non differunt secundum rem ab essentia. Ita eliam est una veritas trium personarum ex parte ipsius rei, de qua fit enuntiatio.* Quod et am magis explicuit q. 1 de Veritate, artic. 5 in solut. ad 18 his verbis : *Dicendum, quod ratio veri fundatur supra ens. Quamvis autem in ditinis ponantur plures persono, vel proprietates : non tamen ibi ponitur nisi unum esse :*

quia esse in dii inis non nisi essentialiter dicitur, cl omnium istohim enuntinbilium, Patrem esse vel gcnrrart, Filium esse vet genitum esso, secundum quod ad rem rcftjuntur, est veritas una, qux est veritas prima cl æterna. Unde assertionem hanc tuentur plures ex discipulis D. Thomæ, ut Ledesma lib. de Perfectione Dei q. 3 art. 3. Nazarius, ct alii : quod etiam tenet Richardus in 1 dist. 24 art. 1 q. 3 ad 1.

Ratio autem prior et fundamentalis hujus asseriionis desumaur ex testimonio D. Augustini nuper adducto, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in divinis non datur, nisi unica magnitudo et perfectio in iribus personis : ne omnes illæ simul sumptæ dicerent majorem perfectionem, quam singulæ ex ipsis, si quævis'earum afferret ex vi suæ lineæ propriam perfec ionem et magnitudinem : ergo nec etiam dabuntur in illis plures veritates realiler distinctæ, et convenientes illis ox vi suarum linearum; ne omnes personæ simul sumptæ sint aliquid verius, quam solus, v. g. Pater, aut solus Filius. Siquidem id, quod est verius alio, est perfectius illo : ex eo quod veritas dicit rationem perfectivam, et major veritas majorem perfectionem, et propterea verum dicitur esse perfectivum intellectus, sicutbonuin perfectivum voluntatis, modo tamen a nobis tomo 4 tract. 1 explicando.

Nec necesse erit referre solutiones, quæ ex doctrina adversariorum possent adhiberi. Nam omnes illæ sunt similes eis, quas ex prædictis authoribus retulimus, dum dubium illud discussimus, an nimirum relationes ex vi suæ lineæ afierant propriam perfectionem, et ex ibidem dictis, nempe, disput. 6 q. 2 hujus tractatus, prædicue solutiones satis corrunt.

Secunda et principalis ratio hujus assertionis desumitur ex D. Thoma locis citatis et q. 1 de Veritate art. 1 quæ potest sub hac forma proponi. Nam ratio veritatis fundatur solummodo (si formalissime loquamur) supra entitatem absolute et simpliciter dictam, sive supra entitatem, ut pncise dicit principium, nut quasi principium essendi : sed in divinis lantunudatnr unica eniitas, prout dicit principium, aut quasi principium essendi, ut in hoc dubo sæpe diximus : ergo, etc.

Major probatur primo a D. Thoma loco D.Tbom. citato ex quæst 1 de Veritate artic. 1 ubi sic ait : *Tripliciter veritas, cl verum diffiniri invenitur. Uno modo secundum id quod*

Le-dr*ma. Nstar. Itichardo>.

ei. Kalio tundi* iar>Iâ-lis prima.

IPX

Scaitt-dam fUD'h-01tilluni.

præcedit rationem venialis, et in quo verum fundatur. Et sic Iustinus diffinit in lib. Soliloquiorum : Verum est id, quod est. Et Avicenna in 11 Metaphysics : Veritas cuiuslibet rei est proprietas sui esse, quod stabilitum est. Et quidam sic : Verum est indivisio esse, et ejus quod est.

Quæ prolatio, quoad præsens allinet, non parum babel efficacitatis. Nam hoc ipso, quod verum fundamentaliter sumptum diffiniatur per *esse*, signum est, quod peculiari ratione illud respicit, aut involvit, et non solum ex generali ratione, qua quævis realitas habet illud utcumque respicere, aut involvere. Cumque verum sic sumptum non respiciatur, aut involvat *esse* speciali ratione, et distincta, ab essentia, nisi modo dicto illud respiciatur, aut involvat, consequens est, ut verum non dicatur pro fundamento realitatem qualemcunque, sed realitatem, quæ, vel sit entitas absolute et simpliciter dicta, ac proinde dicatur, ut a se actu existens, vel realitatem, quæ sit principium, aut quasi principium, unde oriatur, vel quasi oriatur *esse*, sive existentia.

94.
Coaf. I r-
maur.

Confirmatur ex eodem Angelico Doctore. Quoniam id est fundamentum veri, ac per consequens rei vel intelligibilis, prout hæc duo quodammodo revolvuntur in rebus ad extra, quod est fundamentum formæ, seu speciei intelligibilis secundum quod ad lineam intelligibilem spectat : sed quod est fundamentum formæ intelligibilis, vel ad lineam intelligibilem spectat, non est quævis realitas, sed realitas, quæ, vel sit existens, vel sit principium, aut quasi principium existendi : ergo etiam fundamentum veritatis, sive intelligibilitatis repertæ quodammodo in rebus ad extra non erit realitas utcumque, sed realitas, quæ, vel sit existens, vel sit quasi principium existendi.

Major probatur. Nam cum res, ut vera et intelligibilis ad extra, reddatur formaliter, et proxime intelligibilis et vera a prædicta forma intelligibili, secundum eam veritatem et intelligibilitatem, quæ requiritur ad hoc, ut sit proxime objectum motivum intellectus, oportet, ut id ipsum proportionem servata reperiatur remote, et veluti radicaliter in re, prout est vera et intelligibilis (ut sic dicamus remote, habetque hoc modo esse objectum motivum intellectus, quod invenitur in eadem specie intelligibili prout est forma reddens illam formaliter veram et intelligibilem, se-

cundum eam intelligibilitatem et veritatem, quæ requiritur ad hoc, ut sit proxime objectum motivum ejusdem intellectus.

Minor vero etiam constat inductione facta in omnibus speciebus intelligibilibus, ut talibus, quæ non dicunt realitatem qualemcunque, sed realitatem, quæ, vel sit existens, vel sit principium, aut quasi principium existendi, ut inductive constat in omnibus et singulis speciebus intelligibilibus. Et propterea in 1 tom. tract. 3 disp. 3 n. 32 diximus, relationes divinas non posse habere rationem speciei intelligibilis; quia non dicunt realitatem, quæ sit principium, aut quasi principium essendi : ac proinde quæ sit suum *esse* absque distinctione virtuali. Quia in divinis id solum habet *esse* quasi principium essendi, quod est ipsum *esse* absque distinctione virtuali. Et similiter ob hanc eandem rationem in secundo 1 tom. tract. 4 disp. 1 n. 22 et in hoc 3 tom. et tract. disp. 2 dub. 3 diximus, quod *esse* seu existentia in ordine intelligibili est effectus, aut quasi effectus formalis proveniens a specie intelligibili : et n. 26 disputationis 1 tractatus quarti nuper citati asseruimus, speciem intelligibilem vindicare sibi propriam existentiam in ordine naturali et entitativo, ad hoc ut possit esse causa, aut quasi causa intellectionis, quæ est existentia ordinis intelligibilis, vel in eadem disputatione a n. 21 usque ad 29 explicuimus et in hoc eodem tractatu disp. 2 nuper citata dub. 3 an. 78 tetigimus.

E S H

Objectiones contra hanc ultimam conclusionem, et enotatio earum.

Contrarium tamen hujus assertionis docent Suarez lib. 3 de Trinitate c. 8, Vasquez in presenti disp. 122 c. 7, et alii. Et ita censent, quod licet in Deo, non multiplicantur veritates in intelligendo, vel dicendo : quia in Deo tantum est unum intelligibile, quod quidem est veritas in intelligendo. et una veritas in attestando, quæ est perfectio absoluta : sunt tamen in illo tres veritates in essentia, seu tres veritates objective. Potesque hoc probari primo ex illo 1 Joannis 5 : *Et scimus in vero Filio* is. Hic scilicet verus Deus. Ubi de Filio dicitur, quod scilicet verus Filius, et quod sit verus Deus, ut denotetur, quod tam ratione Filiationis, quam ratione Deitatis afferatur.

font veritatem. Ac proinde, cum eadem
sil ratio de aliis relationibus personalibus
oportebit, ut singulto ex illis afferant pro-
prium veritatem : et per consequens sint in
ileo lres veritates in essendo, et objective,
seu tres veritates, prout veritascsl in rebus.

CMnit. Respondetur enim, quod sicut cx hoc,
quod dicatur de Filio, quod est Deus per-
fectus et Filius perfectus, solum sequitur,
quod absolute sit perfectus, et quod sit
Deus perfectus : non tamen quod ex Filia-
tione habent perfectionem, sed ex essentia
transcendentaliter in pa imbibita. Ita ex
eo, quod dicatur, illum esse verum Deum,
ct verum Filium, non colligitur esse verum
a Filiatione, sed ab essentia, si ly *verum*
sumatur proprie, ut dicit unam ex affectio-
nibus eritis, et non prout est idem, ac rea-
lis Filius, et non fletus : quin sic sumpto
r«ro, Filius est verus filius a filiatione. se-
cundum ea, quæ intra propriam lineam
dicit.

Sta-
ta
i
5.Πix
;
Secundo probatur eadem sententia ex
D. Thoma q. 1 de Veritate ari. 7 ubi posl-
quam dixit, veritatem in divinis sumi du-
pliciter : uno modo proprie, et alio meta-
phorice : et veritatem proprie sumptam
dici essentialiter, el non personaliter,
quamvis npproprietur Filio, addidit, verita-
tem metaphorice acceptam dici personali-
ter. At nomine veritatis metaphorice ac-
cepta?. intelligit D. Thomas veritatem in
essendo, et objectivam, seu prout in rebus
reperitur : ergo prædicta veritas pluriflca-
tar realiter in divinis. Consequentia patet.
Quoniam hoc ipso, quod veritas ista perso-
naliter dicatur, conveniet Filio, ut ibidem
docet Angelicus Præceptor, ratione Filia-
tionis, et eo ipso alia etiam veritas quasi
specie distincta ab i\$ta conveniet aliis per-
sonis Trinitatis ratione suarum relationum
personalium.

†
Minor autem probatur. Tum, quia ideo
Angelicus Præceptor appellat hanc verita-
tem metaphoricam, quia veritas proprie
sumpta est in intellectu, ul ex his, quæ in
eadem quæstione art. 2 dixerat, colligi
potest. Tum etiam, quia de hac veritate,
quam appellat metaphoricam. ait : *Meta-
phorice autem, vel simililudinarie accipitur
veritas vrdivinis, quando accipimus eam
ibi secundum rationem illam, qua invenitur
in rebus creatis, in quibus dicitur veritas,
secundum quod res creata imitatur suum
principium, scilicet intellectum divinum.*
Constat autem, hunc modum veritatis esse
proprium veritatis in essendo, seu objec-

tivæ, seu quæ invenitur in rebus : quæ ideo
dicuntur veræ, quia sunt tales quales con-
cipiuntur ab intellectu divino.

Confirmatur. Nam ibidem Angelicus
Præceptor affert testimonium Augustini in
lib. de Vera religione, ubi dicit, quod ve-
ritas divina est summa similitudo principii
sino ulla dissimilitudine : el ex hoc infert
Angelicus Doctor, veritatem in divinis
dici proprie et personaliter, explicatque
hoc testimonium de veritate inotaphorica,
nempe objectiva : ergo etiam secundum
Augustinum veritas in divinis dicetur per-
sonaliter : ac proinde, ut nuper dicebamus,
plurificnbitur.

Respondetur negando minorem. Et ad
probationem dicendum est, D. Thomam
nomine veritatis similitudinariæ, aut uie-
taphoricæ non intelligere veritatem in es-
sendo, quæ est una ex quinque affectioni-
bus entis, et correspondel veritati objectivæ,
seu in essendo, quæ reperitur in rebus :
sed id, quod nomen ipsum præsefert, sci-
licet rem habentem aliqualem similitudi-
nem cum prædicta veritate, quæque cum
addito, scilicet in ratione veritatis simili-
tudinâriæ, sil proprie veritas. Similitudo
autem ista consistit in hoc, quod sicut ve-
ritas in essendo, quæ est in creaturis, dicit
similitudinem et conformitatem cum di-
vino intellectu divinoque *intelligere*, et ab
eo ut a principio procedit : ita Filius ex vi
suæ processioneis habet summam similitu-
dinem cum suo principio, nempe cum in-
tellectu Dei, el ejus *intelligere*. El propterea
Filius dicit similitudinarie suam veritatem
peculiarem : et sumpta veritate cum hoc
addito, tunc veritas proprio sumpta, seu
veritas, quæ proprie sit similitudinaria, di-
citur in divinis personaliter.

Adde, quod in via S. Doctoris, ad hoc
ut veritas, prout est una ex quinque affec-
tionibus entis divini, et corresponde veri-
tati in essendo reporta in creaturis, dice-
retur personaliter, oportebat, ut sicut
veritas, quæ est in creaturis adhuc ratione
sui est ab alio, nempe ab intellectu divino,
et ideo ex hoc capite nihil obest, quomi-
nus dicatur personaliter : ita veritas, quæ
esi in Filio, non solum debebat esse in Fi-
lio, qui habet principium, sed etiam ra-
tione sui habere principium : quod tamen
ei non competit proprie, sed similitudina-
rie, quatenus dicitur esse a se, ideal, non
ab alio : et ideo nec ei convenit, quod
sumpta ventate in essendo, proprie dicatur
personaliter in divinis.

Coofir-
matur
primo.
b.Thixo.

funda-
mento et
qñGr
qdL

Alikr
occurri-
tur.

iß. Unde Angelicus Doctor in hac l par. D.Tbûo. tj Ig arte j aj 2t adducens contra se testimonium illud Augustini in confirmatione bujus argumenti allatum, nulla ratione concedit veritatem in essendo, quæ proprie sit talis veritas, et non s t similitudinaria, dici personaliter, sed solani essentialiter, licet approprietur Filio, et ?imul ea. quæ in solutione ista diximus, satis innuit, Et ita ait : *Dicendum quod verum intellectus nostri esi, secundum quod conformatur suo principio, scilicet rebus, a quibus cognitionem accipit. Veritas etiam rerum est, secundum quod conformantur suo principio, scilicet intellectui divino. Sed hoc, proprie loquendo, non potest dici in veritate divina, nisi forte, secundum quod ventas appropriatur Filio, qui habet principium. Sed si de veritate essentialiter dicta loquamur, non potest intelligi, nisi resolvatur affirmativa in negativam : sicut cum dicitur. Pater est a se, quia non est ab alio. El similiter dici potest similitudo principii veritas divina, in quantum esse suum non est suo intellectui dissimile.*

In quibus verbis satis explicatur (ut in-tuenti patebit) quomodo veritas, prout est in rebus, seu ul est veritas proprie in essendo, et una ex allectionibus entis, non sit propria Filii, licet ei approprietur : ac proinde solum dicatur in Deo essentialiter : et quomodo, quod proprie dicitur de veritate in essendo in rebus creatis, nempe quod secundum similitudinem cum suo principio, nempe intellectu divino, procedit ab illo, ita ut hæe conformilas vere sit ab alio, ut a principio producente illam, dicatur similitudinarie de veritate reperta in divinis : quatenus prædicta veritas non est dissimilis divino intellectui, licet non procedat ab illo. Et tandem quomodo ad veritatem, quæ est personalis, et simul est veritas proprie, non qualitercumque, sed in essendo, prout veritas ista est una ex allectionibus entis, requirebatur, quoi ipta etiam secundum se procederet, et haberet principium : siquidem ob defectum hujus inquit D. Thomas, non dici in Deo veritatem istam personaliter. Per quæ ad conlirmatiunem satis patet.

». Tertio probatur eadem sententia. Quo-IgJgF niam hæ 5Unt distinctæ veritates, nempe, meoiam. quod *Filius genitus est a Patre*, et quod *Spiritus Sanctus procedit ab utroque*. Et similiter quod *Pater in divinis habet veram rationem Patris*, et *Spiritus Sanctus veram rationem Spiritus Sancti* : ergo ratio veri-

tatis plurilicabitur realiter in divinis si do ventate objectiva liat sermo. Siquidem boe ipso, quod pnedivUu veritates sint distinctæ, debent realiter inter se distingui : siquidem sunt veritates relative, radicaliter saltem oppos Uu. Antecedens videtur perspicuum. Nam etsi per impossibile Spiritus Sanctus non procederet a Patre et Fdiu : nihilominus esset verum, Filium genitum esse a Patre : sicut etiam, licet Spiritus Sanctus implicaret ; nihilominus Pater haberet veram rationem Patris.

Confirmatur. Nam alio Pater est Pater, z el generat Filium» et alio Filius est Filius et spirat Spiritum Sanctum : sed illo, quo µ·δ7 Pater est Pater, hæe est vera ex parte rerum, *Pater generat Filium*, vel *Pater est Pater*, eo autem, quo Filius est Filius, hæe est sera, *Filius est genitus a Patre*; ergo si loquamur ex parte rerum, seu objective, dabuntur plures veritates in divinis.

Confirmatur secundo. Quia veritas ob- 1 jectiva nihil est aliud, quam realitas unius- ec- cujusque rei, ut confurmabilis cum suo proprio conceptu : sed in Deo sunt lres realitates confurmabiles cum suis propriis i conceptibus : ergo et tres veritates ob- 1 jectivæ. / ^ 291

Confirmatur tertio. Nam licet homo, et Tm*. risibile convertantur, nihilominus non est eadem veritas harum prupositionum, nimirum, *Homo csl homo*, et *homo est risibilis* : ex eo quod non est eadem proprietas, sive ratio, quam pnedicat hoc nomen *homo*, et hoc nomen *risibile*. Sed similiter non est eadem proprietas, quam pnedicat hoc nomen *Pater* et hoc nomen *Filius* : ergo veritates objectivæ. quæ correspondent his propositionibus, non erunt una et eadem, sed plures. -, jg*

Respondetur, quod etsi veritas objectiva O«im- prædictarum propositionum, nempe. *Filius lecr ^ genitus esta Patre, el Spiritus Sanctus procedit ab utroque*, sit adjective plures : non tamen substantive. Quia licet sit una et eadem ventas, nempe, veritas divinæ essentiæ : imbibitur tamen per modum transcendentis in diversis malitatibus : et ita solum ma- lerialiter, et concreûve, non vero formaliter. et m abstracto est ibi multiplex veritas : ac proinde, licet distincta prædicata enuntientur in prædictis propositionibus, distinctæque realitates ib dem concipiantur ; * nihilominus ratio formalis conformitatis earumdemcum divino intellectu semper est unica et eadem indivisibilis, nempe, ratio ventatis propria divmæ essentiæ in illis per mûdum

DISP. X, DUD. L

modum transcendentis inclus©; quæ, ut inclusi in Filiatione et peculiariter connotans illam tanquam connolalum inudæqualuii suæ transcendentî©, est ratio formalis suæ cenformitatis cum divino intellectu, el per consequens hujus, quod est, posse proxime et immediate enuntiari de illa distinctum prædieatum, ac enuntiatur de processione passiva, sive relatione personali Spiritus Sancti.

El ratio horum omnium est, inter alias, illa, quam ex D. Thoma q. 1 de Veritate ari. 5 in solutione ad hoc idem argumentum, quod est decimum nonum in eodem S. Doctore, tradidimus, nempe, quod ratio veri non fundatur in realitate qualicumque, sed in realitate, ut est principium, aut quasi principium essendi, seu ex stentiæ : el ideo, quantumvis aliqua ratio dicat realitatem, si tamen non dixerit realitatem, quæ (modo dicto) sit principium essendi : nihilominus usquedum actuetur, aut quasi actuetur per aliam realitatem, quæ sit principium essendi, non est proxime capax veritatis, seu conformitatis cum intellectu, sed tantum remote : quatenus dicit realitatem distinèlam, quæ actuata per aliam realitatem quæ est principium essendi, erit ab ea, et per eam conformabilis proxime cum intellectu.

Unde ad formam argumenti respondetur distinguendo antecedens, et concedendo illud de distincta veritate concrete, et adjective sumpta : negando vero idem antecedens de distinctis veritatibus substantive aut in abstracto sumptis. Et ad probationem dicendum est, quod si semel implicaret processio Spiritus Sancti, aut ipse Spiritus Sanctus, tunc propositio illa, *Spiritus procedit ab utroque*, nempe a Patre el Filio, non esset vera : non quidem, quia ex parte objecti deesset illa veritas objectiva, a qua formaliter Spiritus Sanctas ot ejus processio habent conformilatem cum divino intellectu, sed quia hæe eadem veritas objectiva, a qua omnia divina redduntur vera et conformia divino intellectui, non communicaretur, nec intime includeretur per modum transcendentis in Spiritu Sancto, aut ejus processione : et ideo nec communicaret eis, quod essent formaliter et proxime vera et quid ’conforme cum divino intellectu. Sicut in eadem implicatione, tunc Spiritus Sanctus et ejus processio non existèrent : non quidem ex defectu existentiae, quippe cum existant per existentiam propriam divinæ

essentiæ, et ab ea eis communicatam, sed quia in eo eventu prædicta existentia illis non communicaretur.

Possuntque omnia, quæ in tota hac solutione diximus, elucidari exemplo bonitatis, el perfectionis, ac appetibilitatis convenientis divinis relationibus, quæ etsi ratione essentiæ divinæ per modum transcendentis in eis inclus© sint bon©, perfect© et appetibiles : non tamen ex vi propriæ lineæ. Et ita, licet in collectione harum sint plura bona, pluraque appetibilia adjective, et concrete, non lamen substantive, aut in abstracto : et per consequens ex vi su© line© tantum dicunt capacitatem remotam ad hoc, ut actual© per divinam essentiam per modum transcendentis in eis inclusam possint ratione ejusdem essentiæ esse bona, perfect©, et actu appetibiles. Ita ergo in pnesenti philosophandum est. Maxime, quia veritas dicit peculiarem bonitatem et perfectionem intellectus.

Ad primam confirmationem patet ex dictis, ad eamque respondet Angelicus Doctor, q. t de Veritate ar. 5 nuper citato in solutione ad 19 his verbis : *Dicendum, quod quamvis alio Paler sil Paler, el Filius sil Filius, quia hoc est Paternitate, illud Filiatione : tamen idem est, quo Paler esi, cl quo Filius esi : quia ulrumque est per essentiam ditrimrm, quæ una est. Palio autem veritatis non fundatur super ralionem Paternitatis el Filiationis, in quantum hujusmodi, sed super ralionem enlilatis. Paternitas autem el Filiatio sunt una essentia, el ideo una est veritas ulriusquc*. Ubi, ut vides, Angelicus Præceptor negat Filiationi et Paternitati proprias veritates objectivas, licet eis non neget, sed potius concedat proprias realitates constitutivas personarum : quia ad hoc satis est realitas, quæ non sil ipsum esse intra suam propriam lineam, aut principium essendi : cum tamen ad fundandam propriam veritatem non sii satis quævis realitas, sed realitas, quæ sil entitas. prout entitas in creaturis dicit saltem id, quod est principium essendi, et in divinis id quod simul est principium essendi et ipsum esse ex eo quod hæe duo ex genere suo perlinent ad unam ei eamdem lineam.

Per quod etiam ad secundam confirmationem satis constat, quomodo ad fundandam proxime veritatem non sit salis quævis realitas, sed realitas, quæ saltem sit principium essendi. Nam ratione hujus redditur proxime capax ad hoc, ut indo subsequatur veritas, et cpnformilas cum

Dilgci-
d-nicr
exempto
*αρη-
ũkU

Ad
primam
c.uitir-
Q4Ü0-
nem.
Angel.
Doilur.

λ I

' çf

Ad
seeun-
(bm.

JL
Nlikr
itGU

intellectu, quæ propria est realitatis dicentis principium essendi, quæque diversimode applicata, sive imbibit* in distinctis realitatibus divinis non dicentibus ex se principium essendi, sit ratio, propter quam diversa prædicata de illis verificentur. Ex eo quod, licet in abstracto veritas illa sit unica, attamen concretive et adjective multiplicatur : et ratione transcendentis in prædiclis realitatibus ita voluti attemperetur cuilibet, ac si esset illius lineæ, et propria uniuscujusque ex illis.

Ad Ex quo etiam ad ultimam confirmationem. *Mhoa'*. nem occurrit idem Angelicus Doctor q. et art. nuper citatis in solutione ad 20 ubi sic habet : *Dicendum, quod proprietas, quam prædicat hoc nomen homo, ei hoc nomen risibile, non est eadem per essentiam, nec habent unum esse sicut est de Paterni-Me et Filiatione. Et ideo non est simile.* In quibus verbis tribuit S. Doctor risibilitati, et humanitati distinctas veritates obiectivas quia habent distincta esse seu distinctas existentias, ita ut quælibet ex illis sit principium formale, unde oritur sua propria existentia.

31. Ultimo probatur eadem sententia. Quoniam relationes divine habent suam propriam immaterialitatem et depurationem a materia et potentia : ergo afferunt suam propriam intelligibilitatem : et per consequens propriam veritatem. Antecedens videtur perspicuum : et ideo predictæ relationes ex vi suæ lineæ superant in immaterialitate, et puritate omnia entia creata. Prima vero consequentia ex antecedenti sequitur. Quoniam intelligibilitas sequitur ex immaterialitate, ut in 1. torn, tractatu 3 disput. 1. n. 19 diximus. Secunda vero consequentia ex prima colligitur. Quoniam intelligibilitas subsequitur ad veritatem et ita. si relationes afferunt propriam intelligibilitatem, importabunt utique propriam veritatem.

Confirmatur. Quoniam in creaturis personalitas fundat propriam veritatem : ergo etiam in divinis. Consequentia patet ex paritate rationis. Antecedens vero probatur. Quoniam in creaturis quævis personalitas affert propriam confusibilitatem obiectivam cum intellectu, ut in 2. tomo tractatu 4. disp. 5. num. 24 et sequentibus diximus : ubi etiam distinximus bonum a vero, quod bonum non sequitur ad quamlibet realitatem, maxime si sit realitas in potentia, et non existât in aliqua differentia temporis : secus autem verum.

Respondetur distinguendo antecedens, et concedendo illud de immaterialitate, quoniam non constituat proprium et peculiarem gradum, sed reducat gradum immaterialitatis divinæ essentiæ juxta illam, quæ in primo tomo tract. 3. disp. 3. num. 30 et deinceps asseruimus, quivquo non sic principium, aut quasi principium essendi. Negandum vero est idem antecedens de immaterialitate constituyente peculiarem gradum, quæque sit principium, aut quasi principium essendi. Et deinde neganda est utraque consequentia. Quia veritas, et intelligibilitas propria. et distincta ab aliis intelligibilibus, non est necesse, ut subsequatur quamvis immaterialitatem, sed ad illam, quæ constituit peculiarem gradum, aut est principium essendi. Undo juxta hæc intelligenda sunt illa, quæ ex 1. tomo in hoc argumento adducta sunt. Et propterea creaturæ possibiles, quæ dicunt entitatem possibilem quæ in genere causa formalis sit principium essendi, sunt veniæ, licet non sint bonæ, nisi dicant existentiam in aliqua temporis differentia futuram.

Quibus etiam, pro majori eorum intelligentia, et consonantia cum bis, quæ modo diximus, addendum est, quod ad quamvis immaterialitatem subsequitur intelligibilitas, vel proxime, vel remote : quatenus vel ratione sui infert, aut quasi inferi intelligibilitatem, vel etiam ratione sui petii imbibere aliqui per modum transcendentis a quo subsequatur (modo alibi lacto intelligibilitas, ut in divinis relationibus petentibus imbibere divinam essentiam per modum transcendentis constat.

Ad confirmationem concessio antecedenti, neganda est consequentia. Et ad probationem dicendum est, esse disparem rationem. Quia in creaturis personalitas est etiam quodammodo principium formale essentiali : ex eo quod existentia advenit post ipsam : et personalitas quodammodo determinat formaliter a predictam existentiam. Sicut etiam quævis realitas in creaturis (unica excepta materia prima) est quodammodo principium formale essendi : quia quodammodo concurret in genere causa formalis a existentiam, per quam existit, sive illa sit sibi propria, sive communis, tam ipsi, quam aliis. Et ideo quævis realitas errata (præter materiam primam) fundat veritatem. Cætenim relationes divinæ dicunt realitatem, quæ ex vi suæ lineæ non est principium essendi : quia supponunt existentiam divinæ essentiæ, per quam existant :

existant : et ideo ex vi eu© linere cum pne-
cisiono sumptæ non habent proxime et
immediato fundaro veritatem.

DUBIUM II.

*Ulrum in illis, in quibus repqrilur plura-
litas in divinis, rcperialur etiam nume-
rus transcendentalis ?*

st. Semel explicato, an, et in quibus rebus
reporiatur proprie pluralitas in Deo, statim
pulsat animum inquirere, an hæc plurali-
tas sit satis ad hoc, ut in prædiclis rebus,
sive rationibus reperialur proprie numerus
transcendentalis ex cis coalescens. Sed
quia pluralitas inventa in Deo pnccipue
datur in divinis personis : et quævis alia
pluralitas aliarum rationum formalium ibi-
dem reperta oritur ex pluralitate persona-
rum : propterea, et quia quoad decisionem
hujus dubii eadem est ratio de personis et
do aliis rationibus pluriicatis in Deo, de-
cidemus illud peculiariter quoad divinas
personas : an nimirum sit in Deo proprie
numerus personarum? ac proinde quidquid
de his dixerimus, debet de aliis rationibus
in divinis plurificatis, juxta jam dicta dubio
præcednti, intelligi.

Addimus autem in titulo particulam il-
lam, *transcendentalis*, ut intelligatur id,
quod ex se erat satis perspicuum, nempe,
nos hic non loqui do numero quantitative,
qui in solis quantitatibus invenitur, sed de
numero, qui in quibusvis aliis rebus, seu
formaliatibus reperitur, quique idcirco nu-
merus transcendentalis nuncupatur.

Enodatio dubii.

& iHtf Dicendum ergo est, dari in divinis,
proprio loquendo, numerum transcenden-
Ulem personarum : ct per consequens
omnium aliarum rationum quro in divinis
multiplicantur. Ita communiter Theologi
ferta-contra Magistrum. Explicatur asserlio.
Etenim in ea consulto non dicimus, dari
in divinis numerum absolute ct simplici-
ter, sed numerum cum addito, nempe,
numerus personarum. Hoc autem optimo
MM. explicuit D. Thomas in 1 ad Annibaldum
dist. 24 q. 1 art. i roddiditque optimam
rationem istius modi loquendi^ his verbis :
*Sicut ratio unitatis consistit in unione,
ita ratio numeri in divisione. Sicut ergo*

*aliqua se habent ad divisionem,ita el ad nu-
merum. Quædam autem sunt, quæ simplici-
ter dividuntur, quia secundum materiam
el quantitatem, sive secundum essentiam
et formam. Et ideo istis est numerus simpli-
citer. (Juædam autem sunt, quæ secundum
quid dividuntur, quia secundum propieta-
tes accidentales. El hoc est dupliciter. Quia
vel dividuntur secundum proprietates abso-
lutas, sicut Sortes albus dicilur alius a se
nigra; vel secundum proprietates relativas,
ut Sortes dexter est alius a se sinistro : el in
his est numerus secundum quid. Sic ergo
numerus simpliciter importat separationem
ct distinctionem, sed numerus secundum
quid importat tantum distinctionem. Cum
ergo in divinis sil personarum distinctio per
proprietates relativas, et non separatio se-
cundum essentiam, in divinis est numerus
personarum secundum quid, scilicet perso-
narum, el proprietatum, non numerus sim-
pliciter scilicet essentiarum el quiddi-
tatum : quamvis in divinis proprietates
relative non sint accidentales.*

His ergo suppositis, ratio prior, et funda-
mentalis hujus assertionis desumitur ex
his, quæ innuuntur aD. Thoma locis sta-
tim referendis, potestque ad hanc formam
reduci. Quoniam de hoc mysterio, et do
iis, quæ in illo reperiuntur, debemus lo-
qui juxta id, quod ex Scriptura, Conci-
liis et Patribus habemus : sed ex omnibus
istis habemus, dari in divinis personis nu-
merum transcondentalem proprie sump-
tum : ergo ita est sentiendum. Major et
consequentia sunt perspici)©. Minor au-
tem quoad primam partem nempe, hoc
haberi ex Scriptura, probatur. Nam t
Joannis ultimo dicitur : *Tres sunt, qui tes-
timonium dant in calo, Paler, Verbum,elSpi-
ritus Sanctus : el hi tres unum sunt.* Ubi
por nomen illud numerale *Ires*, significa-
tur personarum ternarius, qui vero ct
proprio numorus est.

Quoad secundam vero partem, scilicet,
hoc ipsum contineri in Conciliis, probatur.
Quoniam in concilio Toletano xi in con-
fessione fidei dicitur : *In relatione persona-
rum numerus cernitur.* Et in vi Synodo
generali, quæ est Constantinopolitana nt
actione 11, in epist. Sophronil, quæ ap-
probata est actione 13, asseritur: *Sancta
Trinitas numerabilis personalibus facta est
subsistentiis.* Et inferius : *Cum dividitur
namque numerabilibus subsistentiis, rt nu-
meratur personalibus alteritatibus.*Et deinde
additur : *Iloc ipsum namque el numerabile*

30.
Prias
fuatb-
montnni.

1 Joaniu
ttlL

Conci-
liaro
Toleta-
num x<.
Condi.
Con>ün-
lin. ui.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

est, ei refugit numerum, Numerabile quidem tribus suis subsistentiis. El undem hoc ipsum habetur in omnibus Conciliis, in quibus docemur, personas divinas plurificari, et distingui realiter secundum relationes : quia ubi est multitudo realis personarum, est etiam numerus proprie earum.

Quoad tertiam vero partem, nempe quoad sanctos Patres, probatur eadem minor. Nam illam docet Augustinus tomo 3 lib. 7 de Trinitate capit. 6. ubi sic ait : *Tres personas ejusdem essentiae vel tres personas unam essentiam dicimus.* Et Damascenus lib. 3 de Fido cap. 5 : *Tres personae supernae Trinitatis inconfuse uniuntur, indivisibilités discernuntur, el numerantur, ct numerus divisionem non inducit.* Bernardus lib. 5 de Consideratione cap. 7 : *Quid sibi vult iste, ut ita loquar, absque numero, numerus? Si tria, quomodo non numerus? Si unum, ubi numerus? Sed habeo, inquis, quid numerem, cl quid non numerem. Substantia una est, personae lres sunt.* Et ad Euphrosinum ut refert D. Thomas in 1 ad Annibaldum dist. 24 q. 1 art. 1 in argumento *Sed contra : Si una est essentia, et tres personae, quis numerum neget in divinis?*

Et tandem D. Thomas q. 30 art. 3 et q. 9 de Potentia art. 5 his verbis : *Numerus ergo relationum esl numerus rerum subsistentium in divina natura. Res autem subsistentes in divina natura sunt divinae personae. Et peupler hoc ponimus personarum numerum in divinis.* Et in argumento *Sed contra*, secundo in ordine hujus articuli sic ait : *Athanasius dicit in Symbolo : Totae tres personae coaelernae sibi sunt, et coaequales. Ergo est in divinis numerus personarum.* Et in 1 dist. 24 q. 1 art. 2 : *Sciendum est igitur, quod in divinis non esl numerus simplex, qui est per divisionem essentiae, vel quantitatis, sed est numerus quidam, scilicet numerus relationum, non tamen relationum existenlium in beo secundum rationem tantum, sed realiter in ipso subsistentium.* Et iu argumento *Sed contra*, secundo in ordine hujus articuli hoc ipsum probat sic : *Obicumque est distinctio, vel discretio, ibi est aliquis numerus. Sed diximus, divinas personas esse discretas, vel distinctas. Ergo in divinis personis esl numerus*

Nec potest dici, haec testimonia intelligi d« numero, non proprie, sed metaphorice, aut improprie sumpto. Nam contra hoc aperte pugnat. Tum contextus eorum, ut intuenti constabit. Tum régula

supra tradita ex Athanasio et Augustino. .vutu et communiter admissa a Theologis, nempe, verba Scripturio, Conciliorum, et Patrum in sensu proprio esso intelligenda, nisi inde sequatur aliquod absurdum. Quod tamen in praesenti non sequi, ex se, et ex ununinji consensu Theologorum, nec non ex solutionibus argumentorum constabit. 3

Confirmatur, Quia etsi dontur aliqua*, imperfectiones in numero transcendental! creato, ut quod ibi sit aliqua compositio partium respectu totius numeri, quod sit in eo magis, el minus, vel quo i sit multitudo mensurata per unum : attamen istm imperfectiones non afferuntur a praedicto numero secundum rationem generalem numeri, ut est analogice communis numero creato, et increaCo, sed ob specialem rationem numen creati : ergo non est cur numerus, qui in Scriptura, Patribus et Conciliis tribuitur Deo, non intelligatur in sensu proprio. Patet consequentia. Nam ideo ratio sapientiae, quae juxta Scripturam et Patres tribuitur Deo, attribuitur illi in sensu proprio : quoniam licet in creaturis dicat imperfectionem rat one limitationis earum, non tamen id competit ei secundum rationem generalem suae analogiae, secundum quam est communis Deo, et creaturis. T]

Antecedens autem probatur. Tum quia etiam distinctio in creaturis dicit imperfectionem limitationis : et nihilominus secundum rationem communem suae analogiae illam non involvit, sicut neque etiam pluialitas : et propterea tam distinctio quam pluralitas reperiuntur proprio et formaliter in divinis : ergo idem dicendum erit de numero. Tum etiam, quia ideo iu creaturis numerus dicit praedictas imperfectiones, quia res numeratae dicunt limitationem et imperfectionem : ergo com in divinis res numeratae sint inlinilae et summæ perfectionis, non erit cur ibidem numerus sicut distincto, et pluralitas ob eandem rationem' non separetur ab imperfectionibus.

Secunda et principalis ratio assertionis, per quam praecedens elucidatur, desumitur ex Angelico Praeceptore locis citatis dubio praecedenti num. 6, potestque sub hac forma proponi. Quoniam in divinis quævis ex personis affert suam propriam unitatem proprie sumptam : ergo ab omnibus illis constituetur, secluis imperfectionibus, numerus transcendentalis proprie sumptus. Patet

lin.

Dcrwsd.

P.Thoa.

µ

41.
Effu-
gium

Conirj.

Ca*
KJ&t

a
S<m-
dxa
(-..!>·

DISK X, DUB. II.

Palet consequentia. Quia unitates ex so sunt coiistilutivie numeri, sicut et plurali- talis ac multitudinis : ergo unitates liberae nb imperfectionibus constituent numerum ab imperfectionibus etiam liberum. Sicut quia unitates ex se sunt coustitutivae plu- ralitatis ac multitudinis, idcirco unitates excludentes omnem imperfectionem cons- tituunt pluralitatem ac multitudinem libe- ram ab imperfectionibus.

Prior objeclio contra praedictam veritatem, el ejus enodatio.

Sed contra dicta objicies primo, quod in Concilio Toletano xi in confessione tidei sic habetur : *Haec ergo sancta Trinitas, quae unus, et verus est Deus, nec recedit a nu- mero, nec capitur numero.* Et Boetius libro (Ie Trinitate loquens de Deo sic ait : *Hoc vero unum, in quo nullus est numerus.* Quae verba refert, et approbat Bernard, lib. 5 de Consideratione cap. 7, et Ambrosius lib. 1 de Fide cap. 2 sic ait : *Diversitas plures fa- cit, unitas potestatis excludit numeri quan- titatem : quia unitas numerus non est, sed haec omnium ipsa principium est.*

Respondetur, Concilium Toletanum so- lum voluisse negare numerum ex parte essentiae, admittere tamen illum ex parte personarum : et propterea inquit, quod *nec recidit a numero*, siquidem in personis in- venitnr numerus : *nec capitur numero*, ex eo quod in essentia divina, sunt prorsus unum et idem. Et propterea post verba in argumento relata, subjiciuntur haec in eo- dem Concilio tanquam eorum ratio : *In ratione enim personarum numerus cernitur : in divinitatis vero substantia quid numera- tum sit, non comprehenditur.* Quo etiam modo exponit D. Thomas testimonium Boetii in I, distinet. 24 quaest. 1 art. 6 ad I. Per quod etiam ad verba ex Ambrosio adducta satis constat.

§ HI.

Objeclio alia, el solutio ab aliquibus Iradila.

Secundo objicies, quod ex assertione nostra quatuor sequuntur absurda. Primum est. dari in divinis compositionem. Secun- dum, inveniri ibidem rationem totius, el partium : quae duo cum divina simplicitate pugnant. Tertium, reperiri etiam in Deo

majus Ot minus , sive magis et minus perfectum. Quod non cohæret cum aequa- litate divinarum personarum, et est contra illud Alhanasii in Symbolo : *In hac Trini- talc nihil prius, aul posterius, nihil majus aul minus.* Quartum. Personas divinas esse mensuratas ab aliqua mensura. Quo i tamen repugnat earum immensitati, et est contra illud Athanasii in eodem Symbolo : *Immensus Pater, immensus Filius, immen- sus Spiritus Sanctus.*

Sequela quoad duas priores partes constat. Quoniam numerus componitur ex suis unitatibus, et constat ex illis tanquam ex partibus el ad earum singulas comparatur eo modo, quo totum ad suas partes. Quoad tertiam vero partem eadem sequela etiam liquet. Quia omne totum est majus etiam quoad perfectionem singulis partibus. Et tandem eadem sequela quoad ultimam par- tem videtur perspicua. Tum. quia quod continetur sub aliquo numero determinato, mensuratur ab illo : eo quod numerus est mensurarerum mensuratarum. Tum etiam, quia numerus esl multitudo mensurata per unum.

Neque obest, si occurras cum D. Thoma 15. in praesenti quaest. 30 art. 1 in solutione D-Thoa- ad 4, omnia haec esse vera de numero abs- tracto, el absoluto, non vero de numero, ul reponitur in rebus numeratis. Nam contra hoc est, quod D. Thoma negans, rationem DTbom. totius, et partis, aut rationem majoris, et minoris, etc. convenire personis Trinita- tis, vel loquitur de majoritate extensiva, idest, de pluralitate, aut intensiva. hoc est, de majori perfectione ? Si de prima, cer- tum est tres personas Trinitatis esse plu- res, quam singulas : et per consequens totus ternarius ex illis coalescens compone- tur ex pis tanquam ex partibus : siquidem ex quavis inadæquate consurgit, et est idem, ac omnes iliæ simul sumptæ, sicut in aliis totis, Pt partibus contingit. Si au- tem loquitur de secunda : tunc nihil deerit ad rationem numeri, ex eo quod præ- dicta major perfectio intensiva non repe- riatur in toto numero collato cum suis par- tibus, sive unitatibus : quandoquidem non oportet, universaliter loquendo, quod in toto numero numerato sit major perfectio intensiva, quam iu aliqua ex suis partibus; Et ideo in ternario coalescente ex triplici specie, aut quasi specie durationum. nempe ex tempore, ævo. et æterniute, non est major perfectio intensiva. quam in sola ælernitatc : et in binario coalescente ex

Dimi, et creatura non invenitur aliquid majoris perfectionis intensive quam in solo.

Ad hoc argumentum respondent Suarez ahqan[^] ^{^*}. I d^o Trinitate capit. 10, Vasque[»] in rou præsenti quæst. 30 in annotationibus ad SVm-X^{*} articulum I, cum Gabriele in I distinct. 24 qaex. q. 2 art. 3 dub. I dupliciter posse dici minus (et idem asserendum est do aliis terminis, nempe *lotum* et *pars*, *perfectius et imperfectius*, etc.) in quantitate virtutis et perfectionis» seu modali. scilicet, aut per modum quantitatis discreta», aut per modum quantitatis continuai : Primo modo, quicumque numerus conferatur cum suis unitatibus, tanquam quid majus et perfectius, et per modum totius ad suas partes. At secundo modo, non sic comparatur cum illis, nisi ubi totus numerus est majoris entitatis. et perfectionis, quam singulæ ex suis unitatibus. Eo quod esso Aliquid majus et perfectius secundum rationem quantitatis» contiuaæ, nihil aliud est. quam habere majorem entitativam perfectionem. Et ita in rebus creatis tutus numerus est quid perfectius et majus singulis unitatibus, non solum secundum rationem prædictæ quantitatis dfecretæ. sed etiam quantitatis continu® : quia importat majorem entitativam perfectionem, (piam singular ex illis. Econtra vero in numero divinarum personarum contingit : ex eo quod totus ternarius non alfert majorem entitativam perfectionem, quam singulto lærsonæ : ac proinde solum comparabitur ad illas per modum totius ad suas partes secundum rationem quantitatis modalis discret®.

t - „

apparen-

t'bôî

nils,

Potestque hæc solutid elucidari duplici testimonio D. Thomæ. Primum desumitur ex q. 9 de Potentia art. 3 ad 10. ubi S. Doctor sic inquit : *Dicendum, quod Deus est infinitus secundum perfectionem magnitudinis, et sapientiæ, et hujusmodi. Unde in Psalmo dicitur, quod sapientiæ ejus non est numerus. Sed processio in divinis, secundum quam multiplicantur personæ divinæ, non csl in infinitum. Non enim csl immoderata divina generatio, ut Augustinus dicit in libris de Trinitate. Et ideo ncc personarum numerus est infinitus.* In quibus verbis negat Deo rationem numeri secundum quantitatem continuam modalem, seu secundum magnitudinem perfectionis, \. g. sapientiæ. secundum quam est infinitus et incomprehensibilis. Et ita. cum concédai prædictum numerum in personis, ex hoc

quod multiplicatio personarum non est in infinitum. planum est, admittere illuni eundem rationem quantitatis modalis dhcreun : ot per consequens cum omnibus illis. quæ eum numero finito non pugnant. sed ad illum requiruntur, nempft, comparari secundum rationem prædictæ quantitatis per modum totius ad suas unitates. et totum numerum alfvrrre plures unitates, atque adeo magis perfectionis secundum quantitatem discretam, quamsingulro partes, ex quibus coalescit.

Secundum vero testimonium depromitur ex articulo I sæpius a nobis citato hujus quaestionis 30 in solutione ad 4. Nam cum Angelicus Doctor sibi objecisset, quod si in divinis datur proprio numerus personarum, dabitur etiam ibi ratio totius, et partium, respondet, quod si fiat sermo do numero absoluto sive abstracto, semper est verum, quod in eo nihil datur prohibens rationem totius, et partium, secus veni de numero, prout est in robus : njm hic poterit aliquando inveniri, quin in eo ratio totius, et partium reperiatur, ut in numero divinarum personarum cernitur. In quo testimonio linquit Masquez) continetur solutio a se tradita. Quoniam per name- rum absolutum, et abstractum intolligitD. Thomas numerum, quatenus habet modum quantitatis discreta?, sive multitudinis. Et per numerum, qui est iu rebus, perfectionem eannndum rerum, quatenus sortitur modum quantitatis continua?.

Potestque ex doctrina ejusdem Vasquet ratio hujus intelligent!® desumi. Quoniam per numerum abstractum, et absolutum solum potest D. Thomas intelligere, vel id, quod primo aspectu sese videtur oflerit» ncrnpe. numerum secundum se, aut in communi ; pt per numerum, qui est in rebus. numerum in particulari, et in tali materia contentum. Vel. per numerum abstractum, et absolutum, numerum habentpm modum quantitatis discret®; et per illum. <jui est in rebus, perfectionem ipsarum rerum, quatenus habet modum quantitatis continu®.

Ex his autem duobus sensibus, primus sensus mm est admittendus. Quin id, quod est do ratiime numeri, secundum se, et in communi sumpti» debet esse de ratione numeri in particulari, et in tali materia: atque ad<m, si de ratione numeri in communi esi comparari per modum totius ad suas partes, etiam hoc erit de ratione numeri in tali materia : ac proinde, si D.

Thomas

Thoma* per numerum ulistraetum. et nb-
^utum inloiligerct munerum secundum
se. et per numerum, ut est in retins, mi-
morum hi particulari, mm potuisset asse-
rere, numerum illum priorem comparari
per modum totius, et magis perfecti cum
suis partibus, secus voro posteriorem. Et
ideo necessario admittendus est posterior
sensus, qui est idem, ac ille, quem pne-
dicta solutio intendit.

Impugnatur- precedent solatia.

Cæterum hæc solutio in multis deficit.
Primo quidem. Quia est contra D. Tho-
main loco nuper citato q. 30 art. 1 ad 4
ubi Angelicus Doctor inquit, numerum
abstractum tantum inveniri in intellectu.
Constat autem, quod numerus, ut habet
rationem quantitatis discretæ, adhuc mo-
dalis, reperitur in rebus, et non solum in
intellectu, ut de numero trium persona-
rum divinarum, aut trium hominum pa-
tet : ergo D. Thomas per numerum abs-
tractum non intellexit numerum, qui est
iu rebus, ut habet rationem quantitatis,
adhuc modalis, et discretæ.

Accedit primo, quod numerus, qui est
in robus licet de materiali, dicat quantita-
tem continuam, sive molis, sive virtutis,
sive modalis : nihilominus juxta mentem
Angelici Doctoris, de formali dicit ratio-
nem multitudinis discretæ. Et propterea
senarius, v. g. lapidum, vel equorum,
etiam prout in rebus est, habet juxta
cumduin Doctorem, veram rationem sena-
rii : ergo juxta ejus mentem numerus, qui
est in rebus, non distinguetur a numero
abstracto per hoc, quod ille absolvatur a
quantitate discreta, a qua iste non absol-
vitur: cujus oppositum in hac solutione
adversariorum asseritur.

Accedit secundo, quod D. Thomas per
munerum absolutum, seu abstractum in-
telligit numerum qui communiter appel-
latur *numerans*, ille videlicet, quooiitel-
lclus utitur ad hoc, utcertilicetur do aliqua
summa, an sit tanta, vel tanta. Et per
numerum qui est in rebus, intelligit nume-
rum, qui communiter nuncupatur ntonr-
ralui, idest, qui ah intellectu per nume-
rutn pnededenlem, scilicet obstructum, sou
numerantem numeratur, ut constat ex
exemplis, quibus Angelicus Pneeceptor loco
citato utitur ad unumquemque ex his nu-

meris implicandum. Nani priorem asserit
c^sc, ut *duot* vel *tria*, absque determina-
tione ad aliquam materiam, ct postero-
rem esse, ut duos *homines*, vel *Ires equos*.
Et deinde, ut nuper dicebamus, do priori
ait, esse tantum iu intellectu ; de posteriori
voro in robus ipsis, quæ numerantur. Ac
tandem ex hoc infert, quod quamvis in
priori numero sit totum, et pars, non
colligitur esse semper idem dicendum
de posteriori : ex <?o quod primus est
extrinsecus posteriori, v?tque tantum in in-
tellectu. Constat autem, omnes has pro-
prielales assignatas numero abstracto con-
venire numero numeranti : sicut et omnes
illæ, quæ attribuuntur numero numerato,
competunt numero, qui est in rebus : ergo
male in huc solutione asseritur D. Thorn,
intellexisse per numerum abstractum, nu-
merum, ut habet rationem, et modum quan-
titatis discretæ, saltem modalis; el per
numerum, ut est in rebus, perfectionem
præcise earum rerum, quatenus sortiuntur
rationem quantitatis continua», saltem mo-
dalis.

Deficit secundo prædicta solutio in hoc.
quod, in divinis veram rationem totius, ac
partis, adhuc secundum rationem quanti-
tatis modalis discreta) admittit. Quod ta-
men cum divina perfectione et simplici-
tate pugnat. Siquidem ubi est ratio totius,
et partis, non solum non est summa sim-
plicitas, verum nec simplicitas absolute
dicta : et similiter nec est summa perfec-
tio libera ab omni imperfectione ; sed ibi
necessario debet includi id, quod est pro-
prium partis, in quantum talis, nempe,
esse qui<l incompletum, et ex natura sua
realiter ordinatum ad componendum aliud.
Et propterea D. Thom. q. 9 de Potentia D.Thoo.
art. 5 ad 6 inquit, unitates relationum
personarum non comparari ad numerum
ipsarum relationum, sicut partes ad lotum.

Deficit tertio. Quoniam numerus divina-
rum personarum, hoc ipso quod sil nume-
rus earum, repugnat afferre majorem per-
fectionem discretam, sive intônsivam, sive
extensivam, quam singultu cx suis imitati-
bus. Cujus oppositum in hae solutione as-
seritur. Et, quidem do majori perfectione
inlensivii satis constat, non posse a pne-
dicto numero afferri : siquidem hoc ad
minus convincit illud Athanasii : *El in hac*
Trinitate nihil majus aul minus, etc. De
majori autem perfectione extensiva etiam
putet. Nam hæc non potosl inveniri, nisi
ubi unitates dicunt perfectiones ejusdem

30.
Itupti-
gnatir
iccundo.

D.Thoo.

31.
RefeU-
tar
tertio.

AtU»3K

toc-
îCT
nfus
u:
µκ*.

η'σ

speciei. Pt minwrico distinctas, vol ubi ox so, of p\ vi suæ lineæ afferant aliquid perfectionis; non vero, ubi eadem prorsus numero perfectio in singulis, et in omnibus simul repentur. Quare, cum in divinis unitates relationum, sive personarum ex vi suæ lineæ nihil dicant perfectionis, sed eadem numero perfectio divina' essentia sit in singulis, et iu omnibus, ut in boc tractatu disput. 6 num. 20 et deinceps late ostendimus, non poterii numerus divinarum personarum esso quid perfectius, sive intensive, sive extensive, quam singula? ex suis unitatibus.

Infringierfas. Accedit primo, quod aliud est, an nueras divinarum personarum dicat plus realitatis. quam singulæ unitates, an vero dicat plus porrectionis. quam illa*. Etsi ergo prædirtiis numerus dicat plus realitatis, ex eo quod singidæ unitates ex vi suæ lineæ afferant propriam realitatem : non tamen dicit plus perfectionis : siquidem, ut nunc dicebamus, unitates illius non afferunt ex vi suæ lineæ aliquid perfectionis; sed eam solum habent a divina essentia in illis per modum transcendentis inclusa.

Arguitur pra*d>c>3 iuiutio. Accedit secundo, non videri satis consequenter ab adversariis dictum, quod merus divinarum personarum sit quid jærfectjUS singulis unitatibus, quatenus per hoc præcise significatur, esse plus malitatis in prædicto numero, quam in qualibet unitate : et nihilominus, quod singula* unitates afferunt ex vi suæ lineæ aliquid perfectionis, sive Imniratis, ut in locis supra disp. 6 n. 58 relatis docent.

W. Et ratio hujus inconsequentia® est. Quod hoc ipso, quod unitates ex se. et px vi sua* lineæ sint perfect®, sive bona*, non possunt non omnes illa* simul sumpta* afferre plus realitatis, et simul plus bonitatis, quam singula*. Ac tandem hoc ipso, quod sint quasi specie distincta*, debebunt adhuc in ratione quantitatis modalis continu®, ita inter se conferri, ut una earum sit perfectior aliis, imo et omnes simul sint quid perfectius singulis. Quare, etsi juxta nostram sententiam possit admitti, numerum trium personarum dicere plus realitatis singulis unitatibus : el nihilominus quod nec in ratione quantitatis continu®, neque in ratioe quantitatis discreta* modalis dicat plus perfectionis : ex eo quod, ut sajpr diximus, numeras in divinis non cadit supra perfectinnem personarum, sed supra realitates ipsarum, ut præseindnnt secundum conceptus expressus abboc, quod est.

expresse dicere perfectionem» Non tamen in sententia adversariorum, propter rationem dictam.

Nec duo illa, quæ in favorem solutionis a a Suarez, et Vasquez tradit® adducuntur, sunt alicujus momenti. Non quidem primum. Nam etsi verum sil, 1). Thpmam Whi non concedere i.i divinis nnmerum secundum quantitatem continuam modale®®, et virtutis, seu secundum magnitudinem perfectionis, v. g. sapienti®, sed secundum rationem quantitatis discret® modalis : et tandem concédera secundum hanc rationem quantitatis numerum ternarium cx iribus solummodo unitatibus cons itutuin. Non tamen inde lit, concedere in Denaliquam compositio..em, aut rationem totius, et partium, vel mag s, aut m n >S perf*«ti< Quia hæc omnia non conveniunt mdisMnsabihter omni numero, qui est in rebus, seu omni numero numermo, sed huc juxta qualitatem numeri numerati pensandam est. Et ideo, quoties iste fuerit ita elevatus, ut hæ imperfectiones nequeant in illo reperiri, vel quoties aliqua specialis ratio in eo militaverit, propter quam ab omnibus i>tis bber sit, tunc ut statim magis explicabitur. invenietur in eo ratio numeri ternam absque prædictis imperfectionibus.

Neque etiam secundum est alicujus momenti. Quoniam, ut ex dictis constat, licet L). Thomas per nnmerum abstractum non intelligat numerum secundum sua essentialia, prout abstrait tur per modum universalis a suis inferioribus : non ideo per prædictum numerum inlelligit numerum, ut præcise habet rationem quantitatis discretæ, sive molis, sive modalis : secundum quam rationem etiam numerus numeratus, et prout est m rebus, haberet esse numerum absolutum, et abstractum. Sei per numerum abstractum, solum inlelligit numerum numerantem, ut duo, vel tria, quatenus abstrahitur abstractione formali ab omni materia. Sicut etiam per numerum, l rout est in rebus, nulla ratione iûtelligit Angelicus Doctor perfectionem earumdem rerum; ut habent rationem quantitatis continu®. adhuc modalis; sed numeratum, seu res ipsas numeratas, ac mensuratas per numerum illum abstractum.

Unde non bene ibidem infertur, quod si semel numerus abstractus indispensabiliter includit compositionem, et alia, de quibus in argumento fit sermo, quod etiam namerus, prout est in rebus, debeat hæc eadem includere. Quoniam numerus abstractus non

non comparatur per modum universalis, et lotius potentialis respectu numeri, qui est in rebus, tanquam respectu sui inferioris essentialis, sed comparatur cum illo, tanquam numerus singularis singularitate sibi proportionate, et abstractus abstractione formali ab omni materia, seu abstractus per modum formae ab omni numero numerato, tanquam a materia illius, qui, preciso ratione hujusmodi abstractionis, habet non utcumque, sed indispensabiliter esse quid compositum, et includere rationem totius, et partium, etc. Constat autem, quod ea, quae conveniunt rationi abstractae abstractione formali, quia sic abstracta est, et quatenus manet sub statu abstractionis, non debent convenire rebus, a quibus abstrahitur, nec eidem rationi abstractae, ut deperdit illum statum abstractionis, et habet contrahi per contractionem correspondentem praedictae abstractioni. Sed haec statim amplius elucidabuntur.

Accedit, quod numerus abstractus, seu numerus numerans, ut intelligitur applicari per modum mensurae, et formae mensurantis numero numerato, non concipitur applicari illi, nisi tantum per modum formae extrinsecae : ac proinde productus numerus abstractus non contrahitur tunc eo modo, quo forma abstracta, et intrinseca alicui habet contrahi per illam; sed retinet abstractionem oppositam huic contractioni, et solum contrahitur, et applicatur per modum formae extrinsecae. Et propterea ex hoc, quod praedictus numerus, ut consideratus per modum formae, et mensura extrinsecae, sit indispensabiliter compositus, non sequitur, quod numerus numeratus, qui est materia, cui applicatur, debeat esse intrinsece compositus; sed id ei ad summum conveniet extrinsece ratione suae mensurae nempe numeri abstracti, dominantis extrinsece ipsum mensuratum, et adhuc tunc retinentis rationem numeri abstracti : quippe qui, ut nunc dicebamus, adhuc ut est abstractus, retinet rationem mensurae, et formae extrinsecae respectu numerorum numeratorum.

Féru *secundae objectionis enodatio.*

Quare, hac rejecta solutione, neganda est sequela hujus argumenti quoad omnia absurda, quae in ea continentur. Et ad probationem primam, qua intenditur, quod

Satinant. Curs, theolog., tom. III.

si in Deo datur proprie et formaliter numerus trium personarum, debet etiam ibidem admitti compositio, dicendum est, quod etsi in numero absoluto, et abstracto semper inveniatur compositio, et semper, aut fere semper haec eadem compositio in numero aliarum rerum reperiatur : non tamen in numero, de quo loquimur. Nam iste, hoc ipso quod sit numerus divinarum personarum, seu relationum subsistentium, et inter se oppositarum, nequit habere rationem numeri per compositionem, ut optimo explicuit D. Thomas q. 9 de Potentia art. 5 in solutione ad 15. Nam cum sibi sic objecisset : *Impossibile est in aliquo uno esse rerum pluralitatem absque rerum compositione : Deus autem unus est. Si ergo in Deo sunt plures personae, quod est esse plures res, sequitur, quod in eo sit compositio : quod simplicitati divinae repugnat.* Respondet : *Dicendum, quod pluralitas rerum in divinis est pluralitas relationum subsistentium oppositorum, ex quo non sequitur compositio in divinis. Nam relatio comparata ad essentiam divinam non differt re, sed ratione solum. Unde non facit compositionem cum ipsa, sicut nec bonitas, nec aliud essentialium attributorum. Sed per comparisonem ad oppositam relationem est pluralitas rerum, non tamen compositio : quia relationes oppositae, in quantum hujusmodi ob invicem distinguuntur. Compositio vero non est ex aliquibus distinctis, in quantum distincta sunt.*

Potestque haec solutio D. Thomae elucidari ex eo, quod ad numerum compositum duo requiruntur. Primum est, quod constet ex rebus distinctis. Secundum est, quod constet ex iis, prout inter se unibilia sunt unione ordinis, seu numerabilitatis : ita quidem, ut una ex illis rebus, sive unitatibus comparetur per modum formae; et alia per modum materiae, ut optime explicant N. Complutenses in sua Logica disp. 13 q. 8. Quare, si aliquis numerus importet plures res, et unitates, quatenus inter se distinctae, et oppositae sunt; non vero in eisdem rebus, aut unitatibus ab eo importatis fuerit aliqua formalitas, aut munus, secundum quod sint unibiles, et comparentur per modum formae et materiae: et per consequens talis numerus non constiterit ex illis rebus, et unitatibus distinctis, quatenus sic unibiles sunt, sed praecise, quatenus inter se sunt distinctae, et oppositae : tunc praedictus numerus nequibit componi ex suis unitatibus, sed Cuius importabit absque aliqua compositione.

M.
Hlostri-
tur
sol QUO.

N.
Conipl.

DE SS, TRINITATIS MYSTERIO.

Quare, cum numerus trium divinarum personarum sit numerus importans tres relationes personales . precise quatenus inter se distincte*, et oppositæ sunt, secundum quam rationem non habent aliquo modo uniri per modum materiæ, et formæ; sed potius habent ab invicem distinguî, et una ab alia quasi refugere : ac proinde non sit in illis, quatenus imponantur a prædicto numero, aliqua formalitas, aut munus ratione cujus petant uniri per modum formæ*, et materiæ, sed solum munus distinctionis, et oppositionis inter easdem : consequens est, ut predictus numerus divinarum personarum nequeat ob hanc rationem importare numerum compositum ex tribus divinis personis. Sicut etiam, ob oppositam rationem, numerus absolutus, et abstractus, necnon et numerus, v. g. duorum hominum, aut leonum, constat ex suis unitatibus, tanquam ex his, ex quibus componitur.

Ex quo ad secundam probationem, per quam intenditur, dari in divinis rationem totius, et partium, si semel ibidem ratio numeri, proprie et formaliter invenitur, satis constat. Quoniam ubi non est compositio, nequit ratio totius, et partium dari. Et ita, licet in numero abstracto, et absoluto, in quo datur compositio, debeat admitti ratio totius, et partium : non tamen in numero trium divinarum personarum, in quo compositio non est admittenda.

tertiam vero probationem, qua intenditur, dari in divinis magis, vel minus perfectum, si semel admittitur numerus, constat etiam ex dictis, id esse verum in numero abstracto, et absoluto; non vero in numeris, prout sum in rebus, nisi juxta conditionem rerum numeratarum, quando nimirum sunt talis conditionis, ut quælibet ex se afferat propriam perfectionem, nec una eatum dicit, tam intensive quam extensive tantam perfectionem, quantam totus numerus.

Quæ omnia complexus fuit D. Thomas in illu solutione ad 4 art. 1 quæst. 30 huius tractatus stepe citata, ubi sic inquit: *Dicendum, quod numerus est duplex, scilicet, numerus simplex : vel absolutus, ul duo. et tria, et quatuor. El est numerus, qui esi in rebus numeralis, ut duo homines, et duo equi. Si igitur in divinis accipiatu numerus absolute sive nbdrach-, nihil prohibet in eo esse lolum, cl partem : cl sic non est nisi in acceptione intellectus nostri : non enim numerus absolutus a rebus numeralis csl,*

nisi in intellectu. §{ autem accipiamus numerum, prout csl in rebus numeralis, sic in rebus quidem creatis unum est pars duorum, et duo trium, el unus homo duorum, el duo trium. El sic non est in Deo : quia lanius csl Pater, quanta lota Trinitas, ut infra patebit. In quibus verbis negat D. Thomas numero divinarum personarum, tum, quod sit in eo ratio totius, et partium : et per consequens compositio. Tum etiam, quod ibidem inveniatur magis, et minus perfectum ; siquidem tantas est Pater, v. g. quanta tota Trinitas. ¶ 3

Ad ultimam vero probationem ejusdem sequela* constantem ex duplici parte, quarum prima intondebatur, non duri in Deo numerum, ne id, quod continetur sub illo numero, mensureretur per illum : secundam vero, non esso dandum prædictum numerum, ex eo quod numerus est multitudo mensurata per unum. Respondetur, hanc probationem quoad primam ejus partem nihil convincere. Nam cum dicitur, quod id, quod continetur sub aliquo numero, mensuratur per illum, vel nomine numeri, intelligitur numerus numerans, ut *duo*, vel *tria* abstractus ab omni materia, sui quod continetur quodammodo numerus numeratus trium divinarum personarum; vel intelliguntur unitates importate ab ipso numero, qui est in rebus. El si intelligatur de numero numeranto, tunc non est inconveniens, numerum trium divinarum personarum mensurari per numerum abstractum, sen umerantem : sicut non est inconveniens, æternitatem quodammodo mensurari tempore imaginario. Quia utrobique est eadem ratio, nempe, tam tempus imaginarium, quam prædictum numerum esse suum mensuram extrinsecam, et quoad nos respectu rerum divinarum.

Si autem intelligatur de numero, proci-
est in rebus, et collato cum suis unitati-
bus, tunc hæc prior pars ejusdem sequetur
coincidit cum posteriori, et ad eam sic in-
tellectam : ac proinde et ad posteriorem
dicendum est, quod illa maxima, *Numerus*
est multitudo mensurata per unum, non in-
telligitur tie numero, in quo singulæ unita-
tes sunt tantæ perfectionis, quanlæ totus
numerus, et e converso; sed prædicta ma-
xima solum est universaliter vera de nu-
mero numerante, seu ab-oluto, clabstrato,
ut optime notavit D. Thomas in præsent
quæst. 30 art. 2 in solutione ad 5 his ver-
bis : *Dicendum, quod numerus determinatus*
(si accipitur numerus simplex, qui est
tantum

DISP. X, DÜB. II.

*tantum in acceptione intellectus) per unum
mensuratur. Si vero accipiatnr numerus re-
rum in divinis personis, sic non competit ibi
ratio mensurati : quia eadem est magnitudo
trium personarum, ut infra patebit. Idem
autem mensuratur per idem.*

El hoc ipsum optimo etiam explicuit D. Thomas in 1^a distin. 24 quæst. 1 artic. 2 ad 4, ubi cum sibi opposuisset id, quod in hac probatione hujus argumenti dicitur, scilicet quod *Numerus est multitudo mensurata per unum. Sed Deus est mensura non mensurata, sed omnia mensurans. Ergo videtur, quod numerus in divinis non competit*. Respondet : *Dicendum, quod in numero absoluto pluralitas habet quamdam compositionem, et aggregationem, quæ est minus certa, quam unum, quod csl principium ipsius. El ideo, non solum quantum ad intellectum, sed etiam quantum ad rem csl mensurabilitas multitudinis talis per unitatem. Sed in numero relationum, vel personarum non csl aliquis ordo certitudinis, sed compositionis in re : cl ideo numerus in Deo, non csl multitudo mensurata, nisi forte secundum acceptionem intellectus tantum, qm componit etiam, quæ composita non sunt, secundum quod diversa cx cis intelligitur : secundum quod etiam propositiones affirmativas in divinis format.*

Quibus accedit, quod juxta aliam interpretationem D. Thomæ in 1° dist. 2^a q. 1^a art. 2° ad ultimum, et q. 9 de Potentia art. 5 ad 12, maxima illa intelligitur de solo numero, qui iit ex divisione continui, et est in prædicamento quantitatis, qui non habet locum in divinis.

Unde solutio huic argumento inter arguendum num. 45 tradita est optima, si intelligatur, ut debet intelligi, juxta ea, quæ hucusque diximus. Et ad probationem contra eam ibidem adductam dicendum est D. Thomam non loqui de majoritate extensiva lite sumpta, prout præcise dicit pluralitatem realitatum : nam hanc, certum est, inveniri innotum trium personarum divinarum, et totum hunc numerum dicere plus realitatis, quam singulas personas. Hinc tamen non fit, ut in hac probatione intenditur, dari in prædicto numero rationem totius, et partium. ut ex dictis patet. Et ita, si proprio et in rigore loquendum est, numerus iste, non tam dicendus est constare inadæquale ex singulis personis divinis, quam impttrare inadæquate singulas ex illis : et adequare omnes : ad quod non requiritur compositio aut ratio totius, aut partium.

Creterum in prædicto numero trium personarum divinarum negat Angelicus Doctor omnem majoritatem perfectionis, sive intensivam, sive extensivam. Quoniam, ut ex reepe dictis constat, relationes in divinis non habent ex vi suæ lineæ afferre aliquam perfectionem : sed tantum ratione essentiaej divinæ, ut per modum transcendentis in illis inclure : et ideo eadem numero infinita perfectio essentiaj divinæ est in omnibus et singulis. Sicut etiam, cum idem Angelicus Preceptor loquitur de numero importante Deum, et creaturas, negat ibidem ad minus majoritatem perfectionis intensivam, et quod numerus illo constet ex suis unitatibus, tanquam ex partibus : eo quod ratio partis nequit Deo convenire. Et tandem, cum idem D. Thomas loquitur de numero constante precise ex rebus creatis, et afferentibus ex se aliquid perfectionis, tunc admittit in toto numero majoritatem perfectionis, saltem aliquo modo intensivam : nam hæc necessario reperitur in omni numero numerato constante ex prædictis rebus.

*Proponitur triplex replica, quæ contra ve-
ram secundæ objectionis solutionem mili-
tare poterat.*

Ex quibus omnibus constat, nihil contra ea, quæ diximus, obesse tres objectiones quæ possunt hic fieri. Prima est. Quod si in numero divinarum relationum, non admittitur compositio : ex eo quod prædictus numerus dicit illas præcise, ut inter se distinctas, et oppositas : neque etiam numerus binarius Paternitatis et Filiationis creatæ erit compositus : quippe quæ constat ex his relationibus, quatenus inter se habent in *esse* relationum esse præcise distinctas et oppositas. Hoc autem videtur esse contra communem Dialecticorum et Metaphysicorum consensum. et non cohæro cum maxima debilitate relationum creatarum, quæ sicut inter alia entia sunt debilioris realitatis, ita et sunt aptiores ad hoc, ut intrent in compositionem, habeantque aliquo modo rationem partium.

Secunda est. Non eohærere inter se en-
quæ iu solutione hujus secundi argumenti
diximus, nempe per numerum abstractum
intelligi numerum, ul abstrahitur abstrae-
tione formali ab omni materia : ot per nu-

61. Prior
objectio
contra
omnia
pre-
dict;».

Sc-
eunda.

DE SS. TIUNITATIS MYSTERIO.

metam, prout est in robus, iutelligi numo-
mm numeration, a quo tanquam a materia
alrstrahitur numerus, qui dicitur abstrac-
tus : et quod nihilominus numerus abs-
tractus sit indispensabiliter compositus,
ot in co ratio totius, et partium necessario
inveniatur; non tamen in numero nume-
rato, n quo abstrahitur.

Et ratio hujus non cohærentiæ videtur
aperta. Quoniam id ipsum abstrahitur
.abstrnctione formali ab aliqua materia, seu
ratione materiali, quod ibidem est : ergo si
numerus abstractus abstrnctione formali
ah omni numero, qui est in rebus, dicit
necessario prædictas imperfectiones com-
positionis. etc. signum erit, illas inveniri
endem modo in omni numero numerato,
qui est in robus : vel si prædicla» imper-
fectiones non inveniuntor in omni numero
numerato, qui in rebus reporitur, sed ex
numeris istis aliqui, vel fere omnes eas
dicunt, et aliqui, vel saltem unus ex illis
eas non affert, tunc numerus abstractus
abstractione formali ah omnibus illis,
proscindet ab hoc, quod est, dicere, vel
non dicere prædictas imperfectiones : ut
ita sil forma accommodata ad hoc ut con-
trahatur per materias adeo diversæ rati-
onis.

C vñr -
vj t ur.

Confirmatur. Nam si sapientia, v. g.
abstracta abstractione formali ab hac, vel
illa sapientia, tanquam a ratione materiali,
aut quasi materiali, non posset non dicere
imperfectionem compositionis metaphysi-
ca», tunc non posset reperiri in Deo; sed iu
omni inateria. aut quasi materia, nempe
in omni sapientia, ad quam descenderet,
deberet rationem compositionis habere, ut
intuenti constabit. Et ita, quia sic abs-
tracta proscindit a compositione, vel sim-
plicitate, propterea ratio materialis, a qua
abstrahitur, in aliquibus dicit compositio-
nem. in aliis vero non. Et quia prædicla
ratio materialis sic præscindi!, idcirco sa-
pientia abstracta abstractione formali ab
hac, vel illa sapientia, tanquam a ratione
materiali, aut quasi materiali, præscindi!
a compositione. Ergo similiter in praesenti,
si ratio numeri abstracti abstractione for-
mali ab omni numero, qui est in rebus,
tanquam a ratione materiali, aut quasi
materiali, dicit necessario compositionem,
non poterit non hoc inveniri in rationibus
materialibus, a quibus abstrahitur : vel si
istæ proscindunt a compositione, quatenus
qnædam eam dicunt, non voro aliquæ, vel
aliqua, time etiam numerus abstractus

proscindet, modo sibi proportionate. a
prædicla compositione.

Tenia objectio est. Quod numen» n
trium personaruin repertus in divinis rv-
vera est unicus ternarius, ac proinde habi-
unicam ternarii essentiam : ergo cum pro-
dirius ternarius non sit unicus per sim-
plicitatem : siquidem hoc pugnat cnm
pluralitate unitatum . quas imperial:
consequens erit, ut sil unicus per compo-
sitionem : cum omne, quod est uutim
quid, debeat esse unum altero cx his duo-
bus modis, nempe, vel per simplicitatem,
vel per compositionem.

§ Vil

Sulvinilur ex (liciis pndiclx replies.

Ex dictis igitur constat, has objectiones
nihil obesse. Et ideo ad primam responde-
lur primo concedendo, numerum binarium
duarum relationum creatarum, el inter w
oppositarum non posse secundum hancpa-
ram el nudam rationem distinctionis, rt
oppositionis ac proinde secundum id,
quod exprimunt, ut ad invicem opponun-
lur, esse numerum compositum, sed pro-
dictum numerum importare prædictas re-
lationes sic sumptas absque compositio-
propter rationem, quam ex D. Thom. π. :ó
adduximus. Nec oppositum hujus a Dia-
lecticis, aut Metaphysicis, Thomistis asse-
ritur, sed ad summum, quod prædictæ rv-
lationes secundum alia munera, ut nimirum
respiciunt subjecta, et ratione eorum, quæ
inde habent, constituunt numerum bina-
rium afferentem compositionem.

Secundo respondetur (sive magis expli-
catur procedens solutio) esse disparem ra-
lionem inter relationes personales iu
divinis repertas, et inter relationes pater-
nitatis, et filiationis creatas. Nam illæont
infinite intra suas lineas : et ideo ultra op-
positionem relativam, quam' dicunt, non
possunt dicere aliud munus, vel rationem
formalem, ratione cnjus sint unibiles in
ordine ad constituendum aliquod unum
per compositionem, ita ut una earum se
habeat per modum materiæ. el alia per
modum formæ. Tum, quia hic modus.se
habendi per modum materiæ, et formæ di-
cit imperfectionem pugnantem cum infini-
tate. Tum etiam, quia si semel invenire-
tur in prædicto numero compositio, et iu
divinis relationibus unio tendens ad com-
positionem, esset unio per se. quæ ad
compositionem

DISP. X DUB. IL

compositionem per se talem, et non talem
|h.f accidens tenderet : hæc autem unio ab
intrinseco potit, ul unitates, quai ail præ-
dictam compositionem ingrediuntur, sint
quid incompletum, ut ita possint habere ve-
ram rationem partium, ut in numero præ-
dicamentuli, qui est unus per so per com-
positionem, salis cernitur. Constat autem,
huc non posse cohærere cum inlinitatc di-
vinarum relationum personalium. Tum dc-
nique, quia prædictæ relationes sumunt,
tam suam rationem specificam, aut quasi
s|h'eilicam, quam numericam ab opposi-
tione ad suum corrc ativum : et ita non
est in eis aliquod munus, ratione cujus
non opponantur, ct sint unibiles.

Cæterum relationes creatæ paternitatis,
el filiationis non sunt infinite intra suas
lineas, nec mimerus cx illis coalescens per
compositionem, quippe qui est numerus
trauscendentalis rerum creatarum, petit
isse munn per se : ac tandem ratio earum
numorica, licet non specifica, sumitur, non
ox correlative, et oppositione ad illud, sed
ex subjecto. Et ideo, licet quatenus præ-
cise sunt oppositæ, non dicant numerum
compositum : attamen, quia ratione suæ
linitatis ot limitationis non repugnat eis ut
distinguantur numerice per ordinem ad
subjecta, et non per ordinem a;l correlati-
vum, cui opponuntur, nec quod laciaut
unum por accidens, idcirco, quatenus sunt
numericæ distincta, possunt constituere
nnmermn compositum compositione per
accidens et non per se ex illis.

Ad secundam objectionem respondetur
etiam ex dictis, quod etsi numerus absolu-
tms, seu abstractus dicat numerum nbs-
rrii.

tractum abstractione formali ab omni ma-
teria, seu numero numerato : eo sane
proportionali modo, quo quantitas Ma-
thematica abstrahitur abstractione formali
ab omni materia sensibili : et licet etiam
non abstrahatur in hac abstractione, nisi
illud ipsum, quod est iu rebus numeratis,
Unquam in propria materia, seu ratione
materiali : decsl tamen prædictæ forma»,
quatenus sic abstracta», id, quo i ei compe-
tit pneecise ratione ejusdem materia», 'ct
quatenus est in illa : sicut etiam accrescit
ei id. quod ei competit ratione status abs-
traciionis. Quare, quia ho.:, quod est. nu-
merum aliquem non esse compositumf
compotit pi pneecise ratione alicujus pe-
culiaris materiæ, seu rationis materialis
specialis, ct quatenus in illa est : idcirco
e en. quod numeras intelligatur abstrac-

tus abstraeiioho formali ah omni materia,
nequit carere prædicla compositione; srd
hinc fit, quod necessario debeat illain ha-
bere, licet aliquis numerus numeratus, qui
comparatur per modum materiæ respectu
illius, ea careat.

Ex quo ad confirmationem etiam con-
stat. Quoniam est apertum discrimen inler
sapientiam abstractam abstractione formali
ab omni sapientia, et inter numerum eo-
dem modo abstractum ab omnibus nume-
ris. Quoniam sapientia adhuc quatenus sic
abstracta, ex vi suæ lineæ, et cx meritis
suæ rationis formalis, ut talis, præscindit
(modo tamen alibi tacto) a compositione
Metaphysica. Et similiter ratione alicujus
specialis materiæ, seu rationis quasi ma-
terialis. nempe, prout invenitur in sapien-
tia divina, habet carere compositione Me-
taphysica.

Cæterum numerus ex vi suæ lineæ, cl
ex propriis meritis, quoad id formale, quod
dicit, ul est abstractus abstractione for-
mali, i:on habet præscindere a composi-
tione; sed potius il*am includit : quamvis
sit capax ad hoc, ut ratione alicujus pe-
culiaris materne, et ut per illam quasi con-
trahitur, in eaque invenitur, impediatur,
ne sit cum hac imperfectione compositio-
nis. sed ab ea denudetur. Ex eo quod, nu-
merum esso liberum a prædicla composi-
tione. non potest ei convenire, quia dicat
præciso duo, aut tria; sed quia dicit illa
in peculiari aliqua materia, in qua res nu-
merata», vel sint ita perfecclæ, ut nequeant
in compositionem venire, ul in numero
numerato trium personarum divinarum
constat; vel habeant specialem aliquam
ratiouem, propter quam sint etiam incapa-
ces pnedictæ compositionis, ut in binario
paternitatis, ct filiationis creatarum, si
considerentur præciso quoad suas rationes
specificas, contingere n. Gi diximus. El
ideo prædicla ratio numeri est talis condi-
tionis, ut licet, quatenus est abstracta abs-
tractions formali, dicat compositionem :
nihilominus, quia hoc convenit ei ratione
status ahstraclioins, non quidêrn formaliter.
pt immediato, sed per modum remo-
ventis illam specialem materiam, seu ra-
tionem materialem, quæ impeditura erat
pr.edictam compositionem : idcirco est de
numero earum rerum, quæ possunt in di-
vinis inveniri : quia ad hoc salis est, ut sit
capax essendi in tali materia, nut ratione
quasi materiali, qua» impediat prædictam
compositionem : ac proinde, quo») pne-

dicta ratio formalis numeri non petat indispensabiliter, ut in omni, et quovis statu, in quo fuerit, sit involuta eum imperfectionibus.

63. Eooda-
ter
krtb
objectio.

Ad tertiam objectionem respondetur etiam ex dictis, concedendo, numerum ternarium divinorum personarum habere unicam essentiam numeri ternarii : atque adeo non esse unum per accidens, seu unum per puram aggregationem : siquidem ad hoc desiderabatur, quod unitates ab eo importato existèrent per diversas existentias : et ita, quæ existunt per eandem existentiam, nequeunt constituere unum per accidens cum illis. quæ per talem existentiam habent existere. Et deinde etiam concedimus, tum. quod talis essentia numeri ternarii reperti in divinis, est una unitate per se : ac tandem, quod non est una per simplicitatem : cum certum sit imponere plures unitates realiter inter se distinctas.

Negamus tamen, inde sequi, prædictam essentiam esse unam per compositionem. Quoniam aliquam pluralitatem esse unam per compositionem, solum est proprium pluralitatum importantium suas unitates : non quidem præeise, quatenus inter se distincte, et oppositæ sunt, sed quatenus ultra hoc important etiam eas, ut ad invicem se respiciunt per modum unibilium : ita quidem, ut una se habeat per modum materiæ, et alia per modum formæ. Et similiter, si illa compositio sit compositio per se, ex qua unum per se resultet, debent illa? unitates habere veram rationem partium, esseque quid incompletum, ut in numero prædicamentali cernitur et N. Com-
N. oop^t pluteuses in sua Logica disp. 13 dub. 7 explicant. Quare, cum hæc non reperiatur in divinis neque ibi reperiatur numerus, qui sit talis per compositionem.

69. Unde unum per se. prout comprehendit etiam omnem pluralitatem per se unam sive creatam sive increata non dividitur adequato in unum per simplicitatem et per compositionem ; sed addendum est tertium aliud membrum, nempe, unum per pluralitatem rerum talis conditionis, ut petant existere per eandem existentiam, modificando illam distincto, et opposito modo, ut in numero trium personarum cernitur. Et ita tres relationes personales in divinis repertæ constituunt numerum ternarium, quatenus important suas speciales, et determinatas unitates, quæ sint talis conditionis, ut sint numerabiles per numerum ternari-

um absolutum et abstractum, qui communiter vocatur numeros ternarius nomen-rans, et se respiciam, præeise quibus distinctæ, et oppositæ», et prout distincto et opposito inter se modo imitent modificare unam et eandem numero existentiam divinam, per quam omnes illæ existant.

DUBIUM IU.

Utrum termini numerales ponant aliquid in divinis, et quid sit illud?

Postquam explicuimus, dari in diripis numerum proprie et formaliter sumptum, restat explicandum una cum Angelico Doctore, an dicat aliquid positivum, an vero aliquid privativum? Hoc autem optime in dubium vocatur inquirendo, an termini numerales ponant aliquid in divinis? Nam si dixerint quid positivum, revera ponent aliquid. Si autem quid privativum, tunc potius removebunt, quam ponent. Et Undem si aliquid privativum, aut positivum dixerint, restat explicandum, quidnam sit illud ?

Et mente D. Thomæ dubium deciditur.

Dicendum ergo est, terminos numerales in divinis, ut unum, duo, aut tria ponere in divinis res, de quibus dicuntur; addere tamen aliquid privativum, sive negativum : ac proinde quoad id, quod addunt, non ponere aliquid, sed potius remove, Explicatur assertio. Etenim unum, v. g. cum dicitur de Deo, significat quidem, et ponit positivum illud, quod dicit, et ponit Deus; addit tamen negationem divisionis: nihil enim aliud est Deus, ut unus, quam ipse indivisus. Et similiter numerus ternarius. cum prædicatur de divinis personis, dicit easdem cum duplici negatione circa unamquamque earum, idest, quod unaquæque sit indivisa, seu non divisa in se, et insuper, quod una earum non sit altera. Et ita quoad id quod superaddunt termini numerales in divinis, potius remove, quam aliquid ponant. Quatenus vero includunt in sua significatione ea, de quibus dicuntur, debent aliquid, nempe prædictas res, ponere.

Assertio ergo sic explicata est D. Thomæ in præsentibus q. 30 art. 3 et q. 9 de Potentia art. 7, ubi sic inquit : *Unum vero, quod convertitur*

convertitur cum ente, non addit supra censuram negationem divisionis. Non quod significet ipsam indivisionem tantum, sed substantiam ejus cum ipsa. Est enim unum idem, quod ens indivisum. Et similiter, multitudo correspondens uni nihil addit supra res nullas, nisi distinctionem, quæ in hoc attenditur, quod una earum non censetur alia : quod quidem non habent ex aliquo superaddito, sed ex propriis formis. Palet ergo, quod unum, quod convertitur cum ente, ponit quidem ipsum ens, sed nihil superaddit, nisi negationem divisionis. Multitudo autem ei correspondent addit supra res, quæ dicuntur nullæ, quod unaquæque earum sit una et quod una earum non sit altera : in quo consistit ratio distinctionis. El sic cum unum addat supra ens unam negationem, secundum quod aliquid censetur indivisum in se, multitudo addit duas negationes, prout scilicet aliquid censetur in se indivisum, et prout censetur ab alio divisum : quod quidem dividi est, unum earum non esse alterum. Dico ergo, quod in divinis non prædicantur unum, et multa, quæ perlinent ad genus quantitatis, sed unum quod convertitur cum ente, et multitudo ei correspondent. Unde unum, et multa ponunt quidem in divinis ea, de quibus dicuntur, sed non superaddunt nisi distinctionem, et indistinctionem : quod est superaddere negationes, ut supra expositum censetur. Unde concedimus, quod quantum ad id, quod superaddunt eis, de quibus prædicantur, remotive in Deo accipiuntur. In quantum autem includunt in sua significatione ea, de quibus dicuntur, positive accipiuntur. Idem etiam tuetur Angelicus Præceptor Quodlibeto 10 q. 1 art. 1 et in 1 disl. 24 q. 1 art. 3 quem sequuntur communiter ejus discipuli.

Ratio fundamentalis hujus assertionis desumitur ex D. Thoma locis citatis, potestque ad hanc formam reduci. Quoniam numerus repertus in divinis non est numerus quantitativus, seu de prædicamento quantitatis, sed numerus transcendentaliter dictus : ergo termini numerales significantes ipsum solum dicent, seu ponent aliquid positivum, ex eo quod ponunt res, de quibus dicuntur, non vero addent, nisi tantum prædictas negationes. Antecedens quoad priorem partem est perspicuum. Quia alioqui in divinis non daretur proprie, sed solum metaphorice numerus : sicut nec datur proprie ibidem longitudo, aut latitudo : siquidem ea, quæ sunt de genere quantita-

tis, nequeunt reperiri proprie in divinis. Quoad secundam vero partem etiam constat idem antecedens. Quoniam ultra numerum prædicamentalem non restat alius, præter numerum transcendentalem. Et propterea in rebus spiritualibus quantitatis expertibus solum ponitur numerus transcendentalis.

Consequentia vero probatur, Quoniam etsi unitas prædicamentalis, seu de genere quantitatis, non solum dicat de materiali aliquid positivum, nempe quantitatem, quæ una dicitur, sed etiam de materiali addat aliquid positivum ; et propterea numerus de prædicamento quantitatis est speciale ens per se directo contentum sub hoc prædicamento : et termini numerales denotantes prædictum numerum ponant, et significant, adhuc secundum id, quod addunt, aliquid positivum : nihilominus unitas, et numerus irascendentalis nihil aliud positivum ponunt, præter res, de quibus dicuntur, et solum addunt aliquid negativum sive privativum jam explicatum : ideoque prædictus numerus non constituit speciale ens aliquo modo distinctum a rebus, de quibus dicitur : et termini numerales significantes ipsum tantum ponunt res, de quibus dicuntur, superaddendo tamen prædictas negationes, et hoc non utcumque, sed indispensabiliter: siquidem unum, hoc ipso quod tale, non habet in se divisionem : et multitudo, seu numerus, v. g. ternarius, non potest non dicere negationem divisionis circa unamquamque rem importatam in tali multitudine, et insuper quod una non sit alia.

Confirmatur ex discrimine, quod intercedit inter unitatem prædicamentalem, et transcendentalem. Nara unitas transcendentalis consequitur omne ens. Et ita, si ipsa adderet aliquid positivum, etiam illud positivum additum afferret suam unitatem, et per consequens aliquid aliud positivum, et sic in infinitum. Cæterum cura unitas prædicamentalis, seu de prædicamento quantitatis non sit transcendens, sed solum consequatur ad quantitatem continuam completam, inde est, quod elsi talis unitas addat aliquid positivum, quod tamen est quid incompletum in genere quantitatis : nihilominus talo positivum non est unum per aliam unitatem nec inde sequitur processus in infinitum. Et propterea multitudo sive numerus prædicamentalis addit aliquid positivum supra res, de quibus dicuntur : ex eo quod multitudo debet

73.
Con Ar-
matur.

esse proportionala unitatibus, ex quibus componitur, vel quas importat. El similiter numerus transcendental).*, ob eandem proportionalem rationem, nihil super addit positivum supra res numerabiles, de quibus dicitur.

74. Quæ confirmatio desumpta est ex D.Tho-
' ,0M*ma Quodlihelo 10 nuper citato q. i art. l
ÀricÈM. ubi cum retulisset opinionem Avicenæ as-
serentis, numerum pnedicamentalem, et
s militer transcendentalem, atque adeo
unitatem, quæ convertitur cum ente, et si-
militer eam, quæ est principium numeri,
nempe pnedicamentalem, addere aliquid
positivum supra res, de quibus dicuntur,
sic eam, quoad unitatem, et numerum
transcendentalem impugnat : *Sed hoc non
potest esse. Quia cum unum, quod converti-
tur cum ente, de qualibet re dicatur, oportet,
quod eliam illa res, quam addit supra
ens, sil una. El sil, rd erit una per aliquam
unitatem additam, et ita erit processus in
infinitum ; vel erit una per essentiam suam.
Quod si est, standum esi in primo, ut scilicet
ens ipsum dicatur unum per essentiam,
non per aliquam rem additam. Sic ergo in-
telligendum est secundum opinionem Aris-
totelis, et Commentatoris ejus, quod unum,
quod convertitur cum ente, non superaddit
enti rem aliquam, sed solum negationem di-
visionis. El sic hujusmodi unum, et ponit
aliquid, in quantum in suo intellectu inclu-
dit ens, tl dicilur remolive quantum ad id,
quod superaddit enti. Unum vero quod est
principium numeri, quod superaddit enti
aliquid de genere mensuræ, el similiter nu-
merus, cujus est principium, inveniuntur in
rebus habentibus dimensionem quia talis nu-
merus causatur ex divisione continui ; el hic
numerus, scilicet ex divisione continui cau-
satus, est subjectum Arithmetic*.*

75. Licet autem contra rationem hanc D.
Thomæ, et ejus confirmationem, quatenus
constituit discrimen inter unitatem, quæ
est principium numeri, nempe prædica-
mentlalem, et unitatem, quæ convertitur
cum ente, ac proinde inter numeros ipsos
transcendentalem, et pnedicamentalem,
possent proponi plura argumenta, quæ ad-
ducunt Suarez, Vasquez, el alii : el simili-
ter ex eorum doctrina posset etiam, tam
ratio, quam confirmatio lacta apparenti
quadam solutione dissolvi : nihilominus,
quia prædicta solutio satis impugnatur ex
his, quæ N. Compltilenses in sua Logica
JJ - a n — us^uc a(j num, 80
optime tradunt, et argumenta, quæ contra

prædictam rationem, el ejus conGrmatio-
nem pugnant, ab eisdem a num. 80 usque
nd num. 84 dissoluntur : el tandem q. 8
ejusdem disputationis plura adducunt, quæ
ad rem hanc explicandam faciunt : idcirco
ab his argumentis referendis, el solvendis,
et a prædictis solutionibus adducendis, et
impugnandis consulto abstinemus, el ad
sententiam noslræ assertioni contrariam
referendam sermonem convertimus.

f II.

*Sententia opposita, primum ejus fundamen-
tum cum sua solutione.*

Conirar am igitur nostne assertioni sea-
tentiam, nempe, tam numerum, quam uni-
talem in divinis addere aliquid positivum
supra res, de quibus dicuntur, et ideo his
nominibus numeralibus unitatis, el plura-
litis significari de formali aliquam ratio-
nem positivam superadditam enti, aut
rebus, de quibus dicuntur, et ab illic sal-
tem raliione distinctam, luentur Bonaven-
lura in l dist. 24 art. l q. 1, Alensfs l p.
q. 13 membro 1, Scotus lib. 4 Metaphysi-
cæq. 4, et Vasquez in præsentii disp. 128
el 129 ad quam sententiam reducitur,
quantum ad præsens allinet, ea, quam to-
nuit Durandus in l dist. 24 q. l art. l ubi
asserit, quod licet unum transcendentaliter
sumptum, ultra entitatem rei, solum addat
negationem divisionis, et in hoc nobbepni
consentiat : nihilominus multitudo super-
addit aliquid positivum rebus, idest, posi-
tivam distinctionem, seu divisionem unius
ab altero : et hæc significatur in divinis
personis, quando dicimus, illas esse tres,
in quo prædicta sententia cum prascedenli
convenit.

Primum argumentum pro sebtontliaBo-
naventuræ desum.t Vasquez loco citato
num. 4 ex Aristotele 10 Metaphysicsc. 5,
ubi sic habet : *Opponuntur aulem imum, d
nulla nullis modis. Quorum uno, unum,tl
multitudo, ut indivisibile, el divisibile. Quod
enim aut divisum, aut divisibile esi, mulli-
ludo quædam dicilur. Quod tero indivisibile,
nul non divisum, unum. Cum aulem oppmi-
lionis quatuor sini modi, el horum alius
secundum privationem dicatur, contraria
erunt profecto, rl nec ul contradictio, nec
ul ea, quæ ad aliquid dicuntur.* In quibus
verbis cum dicat, quatuor esse genera
oppositionum, et his numeralis concludat,
unitatem, et multitudinem esse contraria,

non

non videtur posse affirmari, quod solum
opponantur privative.

Cair-
uir
cx

Confirmatur ex eodem Aristotele. Nam
post verba relata sic inquit secundum
aliam translationem, nempo, secundum
anliquain, quam tuotur D. Thomas :
*Dicilur aulem cx contrario, ct ostenditur
ipsum unum ex divisibili indivisibile propter
magis sensibilem nulliludincm esse, el divi-
sibile, quam indivisibile. Quare raliione prior
inulliludo indivisibili propter sensum.* Quasi
dicat (sic enim interpretatur Vasquez)
ideo unum significatur noganone oppositi,
cuin dicilur indivisibile, etiam si oppona-
tur illi contrarie, quia multitudo magis
sensibilis, el nola est, et quia (ul ait paulo
inferius) simplicia, et prima, qualis est
unitas, melius negatione significamus ; cum
tamen eorum ratio sil positiva. Quod si ex
sententia Aristotelis unum, el multa pri-
vative opponeremur, frus.ra huic objectioni
occurrisset. Si enim unitas in negatione
formali consistit, aut in privatione, quid
mirum, si nomine negativo significetur?

Respondetur ex D. Thoma in eodem lib.
etc. Metaphysical lection. 4, ubi prædictum
testimonium Aristotelis sic exponit : *Quia
igilur unum non significat privationem pu-
ram, non enim significat ipsam divisio-
nem, sed ipsum ens indivisum, manifestum
est, quod unum, ct multitudo non opponun-
tur secundum privationem puram, et habi-
tum, sed sicut contraria.* Ubi, ut vides,
Angelicus Pnceptor non admittit opposi-
tionem contrariam inter unum, et multa
ratione ejus, quod superaddunt supra ens,
sel ratione entis, quod includunt. Quia,
ut ex eodem S. Doctore in explicatione
noslræ assertionis dicebamus, el in hoc
loco repetit, unum non significat ipsam
indivisionem puram, sed ipsum ens indivis-
sum. Curii tamen id,* quod A'asquez, Sco-
tus, el alii intendebant, sit, quod unum
el multitudo secundum id, quod addunt
supra ens, dicunt aliquid positivum, et
secundum hoc contrario opponunlur. Unde
non ita bene Vasquez disp. 228 jam ci-
tata n. 2 adducit D. Thomam pro sua sen-
tentia loco nuper citato. Quia ut jam
explicuimus, S. Doctor solum loquitur de
unitate, et multitudine sumptis pro substra-
tis, aut quasi substratis ejus, quod addunt
supra ens; non vero de eisdem sumptis
quoal id, quod superaddunt.

Ad confirmationem respondetur, Philo-
sophum so^um velle, unum, et multa esse
opposita contrarie, si considerentur secun-

dum raliones nuper explicatas. Et quia
unumquodque cognoscitur ex suo contra-
rio : et ea, quæ simpliciora sunt, vel in-
divisibilia, cognoscuntur quoad nos per
res compositas : idcirco unum, quod
(modo alibi lacto) importat, vel quid sim-
plex, vel saltem simplicius, quam multi-
tudo, vel quid indivisibile, sive fundans
indivisionem, cognoscitur quoad nos se-
cundum id positivum, quod dicit ex suo
contrario, nempe ex multitudine, quæ in
rebus creatis sensu pcrceplilibus est quid
compositum.

Quæ solutio desumilur ex D. Thoma D.Thoa.
lectione nuper citata, his verbis : *Conside-
randum est quod ca, qux sunt priora secun-
dum naturam, el magis nola, sunt posteriora
el minus nota quoad nos : eo quod rerum
notitiam per sensum accipimus : com^ esita
autem, el confusa prius cadunt in senium,
ut dicitur in l Physicorum : ct inde est,
quod composita prius cadunt in nostram co-
gnitionem. Simpliciora aulem, quæ sunt
priora, tl notiora secundum naturam, ca-
dunt in cognitionem nostram per posterius.
Inde est, quod prima rerum principia non
diffinimus, nisi per negationes posteriorum
sicut dicimus, quod punctus est, cujus pars
non csl : cl Deum cognoscimus per negatio-
nes, in quantum dicimus, Deum incorpo-
reum esse, immobilem, infinitum. Sic igi-
tur, licet unum sil prius secundum naturam
multitudine : tamen secundum cognitionem
nostram diffinitur, tl defciminalur ex pri-
vatione divisionis. El propter hoc Philoso-
phus dicit, quod ipsum unum dicilur (id est
nominatur) cl ostenditur (id est cognoscitur)
cx suo contrario, sicut indivisibile ex divi-
sibili, propter hoc; quod inulliludo est magis
sensibilis, quam unum, ct divisibile quum
indivisibile ; non quidem, secundum ordi-
nem naturæ, sed propter sensum, qui csl
principium noslræ cognitionis.*

Nec obest, si urgeas, quod unum, cl
multa, si considerentur, non secundum id,
quod superati lunt enti, sed secun lum il
positivum, quod dicunt, debent, saltem se-
cundum hoc positivum, ita inter se con-
ferri, ut unum inirect ad compositionem
multitudinis : ergo secundum hanc ratio-
nem non sunt contraria : siquidem unum
contrariorum non componit aliud, sed po-
tius id expellit, et destruit : ergo si quæ
est oppositio coniraria inter unum, el
multa, debet esse secundum ea, quro ad-
dunt supra ens : et ita addent aliquid posi-
tivum supra illud.

80.
Replica-

•*l. r.

E(jo 4j-
lor^t Respondetur enim, quod hæc objectio,
si aliquid probat, etiam convincet, quod
unum, et multa, etiamsi superadderent
enti aliquid positivum, non essent secun-
dum illud contraria : siquidem unum se-
cundum illud positivum componit multitu-
dinem. Quare ad prædictam objectionem
D.Thom. occurrendum est cum D. Thoma lectione
nuper citata, ubi cum illam proposuisset,
respondet in hæc verba : *Sciendum esi fpi-
tur, quod cum contraria differant secun-
dum formam, ul infra dicitur : cum dici-
mus aliqua esse contraria, accipiendum est
utrumque eorum, secundum quod habet for-
mam, non autem secundum quod est pars
habentis formam. Corpus enim secundum
quod absque anima accipitur ul formam ha-
bens, opponitur animali, ul inanimatum
animato. Secundum vero quod accipitur
non quasi aliquid perfectum, et formatum,
non opponitur animali, sed est pars materia-
lis ipsius. El sic etiam videmus in numeris.
Nam binarius, secundum quod est quod-
dam totum, speciem, et formam determina-
tam habens. est specie diversum a ternario.
Si vero consideretur absque hoc, quod sil
perfectum per formam, est pars ternarii.
Sic igitur el ipsum unum, secundum quod
consideratur ul in se perfectum, et speciem
quamdam habens, opponitur multitudini :
quia quod est unum, non est multa, nec e
contra. Prout vero consideratur non comple-
tum secundum speciem, et formam, sic non
opponitur multitudini, sed est pars ejus.*

§ III.

*Fundamentum secundum, el tertium opposita
sententia, el eorum enodatio.*

Secuo Secundo probat Vasquez suam, et Scoti
dam" sententiam argumento desumpto ex eodem
argn- Scoto, sic. Quoniam omnis negatio, quæ
Vas- est in subjecto, nascitur ex aliquo funda-
qu w. mento positivo, ut patet inductione : illud
ergo formale positivum, quod consequitur
negatio divisionis, erit formalis ratio uni-
tatis : hoc autem positivum non pote>t
esse ipsa ratio entis : nam ens, ut ens,
vel esse significatum extra numerum sin-
gularem, et pluralem, abstrahitur ab uno.
et a pluribus : ergo ut ei jungatur ne-
gatio divisionis, aliquid etiam positivum
ipsi accedere debet; alioqui non magis ei
conveniret negatio divisionis, quam ipsa
' divisio, et multitudo.

Diluitur. Respondetur concedendo antecedens, et

saltem pro nunc, primam consequentiam.
Diximus, *saltem pro nunc*, ut abstrahamus
ab illa quæstiono, an unum dicat de for-
mali ipsam solam rationem entis couno-
tando negationem superadditam, el jam
explicatam? an vero dicat do formali ip-
sam negationem, quam solummodo super-
addit enti ? quia hoc ad pnesontem quæs-
tionem nihil refert. Et deinde ad minorem
subsumptam respondetur, negando illam,
si intelligalur de ratione entis, ut pecu-
liariter exprimit exigentiam carentia* divi-
sionis in se. Nec contra hoc obest proba-
tio ibidem adjuncta. Quia satis est ad hoc,
ut enti adjungatur illa carentia divisionis,
quod illi addatur expressio prædiclæ exi-
gentiæ.

Tertio arguit Vasquez pro sua sententia,
Quoniam multitudo consistit formaliter in
aliquo positivo superaddito enti, aut enti-
bus. quæ multa dicuntur : ergo etiam uni-
tas, et per consequens termini numerales,
adhuc secundum id, quod addunt supra
res, de quibus dicuntur, ponent aliquid in
divinis. Hæc secunda consequentia ex
prima aperte videtur sequi. Prima vero ex
antecedenti. Quoniam multitudo est talis
juxta naturam unitatum, quas affert, vel
ex quibus componitur. Antecedens vero
probatur. Quoniam si multitudo formaliter
sumpta, ac proinde secundum id, quod
superaddit enti, non diceret aliquid posi-
tivum, sed solum quid negativum, tunc
unitas (quæ esse dicitur privatio multitu-
dinis formaliter) tantum esset privatio
alicujus negationis : et per consequens ad-
huc non esset vera et realis privatio,
quippe quæ non removeret verum et realem
habitum.

Respondetur, unitatem, quæ convertitur si
cum ente, non superaddere ipsi formaliter,
(t immediate negationem multitudinis
formaliter etiam sumpta? ; sed negationem
divisionis in re, quæ una dicitur. Divisio
autem, quam removet prædicta unitas, est
divisio iia late patens (proportionem tamen
servata ac unias : ac proinde est talis, ut
in omni divisione salvetur : seu est divisio
per affirmationem, et negationem : qua-
tenus illu l est unum, quod non dividitur
tali divisione, quod sit accipere in illo
hoc et non hoc, ita ut simul sit hoc et
non hoc. Constat autem, hanc divisionem
includere ad minus rem et negationem rei :
et iu unum erit carentia rei et negation»
simul. Sicut etiam, quia divisio includitor
in ratione multitudinis, ideo includitur
ibidem

ibidem negatio rei : quatenus multa sunt, quæ sic dividuntur, quod eorum unum non est alterum.

Qua solutio desumitur ex D. Thoma Quôdlibolü 10 quæst. 1 ari. 1 in .solutione ad 3 his verbis : *Dicendum, quod in ratione multitudinis includitur negatio rei, scd in ratione unius negatio negationis, ct rei simid : quod sic palet. Unum enim est quod non dividitur : divisio autem est, qux negatur per unum, quod convertitur cum ente. Oportet autem, quod sil (alis, quod in omni divisione salvetur. Hæc autem est divisio per affirmationem el negationem. El ideo hujus divisionis negatio constituit rationem unius. Est enim unum quod non dividitur tali divisione, quod sit accipere hoc, el non hoc. Elsie unum, in quantum negat affirmationem et negationem, simul est negatio rei el negptionis simul. Prædicta vero divisio includitur in ratione multitudinis : cl sic includitur ibi negatio rei : quia multa sunl, qux sic dividuntur, quod eorum unum non est alterum.*

i IV.

Fundamentum ultimum adversariorum, el responsio ad illud.

Quarto probatur sententia ista ab eodem Vasquez. Quoniam si unitas est negatio, aut privatio, aut illam solummodo superaddit enti, non poterit esse carentia alterius, quam multitudinis : hoc autem videtur absurdum : ergo. etc. Minor videtur perspicua. Quoniam habitus est prior privatione, aut carentia talis habitus : at multitudo non est prior unitate ; sed potius e contra unitas est prior multitudine : ex eo quod est principium illius. Sequela autem probatur. Quia si semel unitas est carentia, vel eam solummodo supra ens addit, tunc eo ipso, quod aliquod ens cireat in se multitudine, erit unum : el per consequens, si unitas solum addit negationem, aut privationem, jam talis carentia erit negatio, aut privatio multitudinis.

Nec obest (inquit Vasquez) si dicatur, unitatem non esse, aut addere negationem, aut privationem multitudinis, scd divisionis. Nam contra hoc est. Tum, quia etiam divisio est posterior unitate : siquidem divisio est partitio unius in plura. Tum etiam, quia idem prorsus est, unitatem esse privationem hujus, ct illius, quatenus divisa sunt, ac dicere, esse

privationem multitudinis formatter accepta?. Unde juxta Aristotelem 10 Metaphysicæ cap. 3 idem sunt unum, et multa, ac divisum, et indivisum : et propterea inquit, unum et multa opponi uno modo, sicut divisum et indivisum : et diffiniens multitudinem asseruit : *Quod enim divisum esi, multitudo quxdam dicitur.* Tum denique, quia alioqui unum et multa non essent opposita : siquidem unum tantum est privatio divisionis, et multitudo non est idem ac divisio, seu entia, ul divisa.

Respondetur negando sequelam, juxta D. Thomam in praesenti quæst. 30 art. 3 ad 3, ubi sic inquit : *Dicendum, quod unum non est remolitum multitudinis, scd divisionis quæ est prior secundum rationem, quam unum, vel multitudo.* Sicut etiam, ut notavit idem Angelicus Praeceptor ibidem : *Multitudo non removet unitatem* (intellige, formaliter, et immediate), *sed removet divisionem circa unumquodque eorum, ex quibus constat multitudo.* Quod etiam docuit idem S. Doctor supra, quæst. 11 art. 2 ad 4.

Et ad probationem dicendum est, quod etsi unitas per se primo et formalitor solum superaddat enti carentum divisionis : nihilominus indirecte opponitur multitudini : quia hæc includit divisionem. Unde, licet boc ipso, quod ens careat in se multitudine, habeat esse unum : nihilominus hoc non ideo contingit, quia unum consistat formaliler in hac carentia, aut hæc carentia sit illa, quam unum per se primo addit supra ens ; sed quia carentia, qua unum directe et immediate opponitur divisioni, habet indirecte extendi ad multitudinem, ex eo quod includit prædictam divisionem ; et hoc ipso, quod detur prædicta carentia, ut indirecte removens multitudinem, debet pnesupponi eademmel carentia, ut directe removens divisionem, ex cujus directa remotione sequitur indirecta remotio multitudinis necessario petentis, et includentis divisionem : ideoque prædicta carentia, ut indirecte removens multitudinem et ut distincta, quodammodo a se, ut directe removen-to divisionem, erit signum unitatis præsuppositæ, et quid ad illam consecutum ; non vero erit unitas ipsa, vel carentia illa secundum id, quod perse primo dicit.

Quare solutio inter arguendum tradita huic argumento, et juxta dicta, cl sLatini dicenda intellecta debet admitti : ex eo

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Jf.. ' quod est expressa D. Thomæ locis nuper citatis. Et ad primam probationem in contrarium dicendum est, quod licet demus, divisionem quantitativam in plura præsupponere quantum illud esse unum: nihilominus divisio, quæ opponitur unitati, quæ convertitur cum ente, non præsupponit ens ut unum ; sed potius unitas irascens mentalis illius nostro modo intelligenti subsequitur ad divisionem : et ita divisio potest comparari per modum habitus respectu prædictæ unitatis, et habere prioritalem desideratam ad hoc, ut per modum habitus respectu illius habeat.

ddder" ^æc autem prioritas, et coordinatio
respua. entis, divisionis, unitatis, et multitudinis,
MO. eo ordine, quo a nobis propositi sunt, potest sic explicari. Nam primum, quod intelligimus, est ipsa ratio entis, sive ipsum ens. Deinde intelligimus quasi subsequi carentiam entis : ut ita habitus, aut quasi habitus sit prior, et negatio entis, quæ est carentia prædicti habitus, statim subsequatur. Semel autem datis, et intellectis ente, et negatione entis. eo ipso intelligimus, dari divisionem secundum affirmationem, et negationem, quæ consistit in hoc, quod simul detur ens, et non ens, et quod ens non sit non ens. et e converso : ac proinde prædicta divisio dicit utrumque extremum simul : ita tamen, ut unum nun sit aliud, aut simul utrumque ; et in hoc præciso conceptu, etiamsi simul intelligamus, unum e: extremis divisionis, non esse aliud, non intactam rationem unius : quia etiam divisum, ut tale, distinguitur ab unilatero subsecuta ad ipsum : et nihilominus non ob id divisum sub hoc præciso. et expresso conceptu divisi, ut talis, dicit hoc, quod est «je unum.

Post hanc vero divisionem universalissimam secundum affirmationem, et rationem concipimus subsequi unitatem v. g. in ente. Quia post habitum unilaterum intelligimus subsequi negationem, sive privationem talis habitus : et ita post divisionem hanc, quæ est habitus respectu carentiæ, quam addit unum supra ens, optime intelligimus subsequi prædictam carentiam : ac proinde subsequi unitatem, quæ tantum superaddit enti carentiam divisionis secundum affirmationem, et negationem simul, seu carentiam hujus, quod est. esse simul ipsum ens cum ipso non ens : quæ quidem negatio nequit insse, ut ex se patet, nisi post divisionem jam dic-

tam : et ita optime explicatur per carentiam, sive negationem divisionis : quia, ut diximus, divisio secundum affirmatiutem, vel negationem, de qua loquimur, dicitur utrumque extremum simul ; licet unum non sit aliud. Et ideo perinde est asserere, quod unum dicitur, vel superaddat negationem divisionis, ac asserere, illud dicere, aut superaddere negationem hujus, quod est, esse simul ens, et non ens, aut etiam negationem hujus, quod est, esse rem illam in particulari, quæ una dicitur, et simul non esse prædictam rem. Et sicut ad unum extremum hujus divisionis, huiusmodi extremum affirmationis, sequitur unitas jam dicta : ita etiam ad aliud extremum prædictæ divisionis, scilicet ad extremum negationis, seu ad non ens intelligitur subsequi sua unitas omnino negativa, ut ex paritate rationis constare videtur. Ac tandem post unitatem concipimus subsequi nulli utrumque s. eundum idem, quod per se primo addit supra ens, adhuc ut divisum : quia multitudo, formaliter eadem in ratione multitudinis, debet afferre pares unitates : ac proinde, usque dum istæ intelligantur, non intelligitur subsequi multitudo.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in hac parte. q. 11 art. 1 ad 4, ubi sic ait : *Dicendum, quod unum opponitur privative multis, in quantum in ratione nullorum est, quod sint divisa Unde oportet, quod divisio sit prius unitate non simpliciter, sed secundum rationem rationis apprehensionis. Apprehendimus enim simplicia per composita. Unde diffinimus punctum, cujus pars non est, vel principium linea*. Sed multitudo etiam, secundum rationem consequenter se habet ad unum. Quia divisa non intelligimus habere rationem multitudinis, nisi per hoc, quod ulrique divisorum attribuimus unitatem. Unde unum ponitur in diffinitione multitudinis : non autem multitudo in diffinitione unius. Sed divisio cadit in intellectu et ipsa negatione entis, licet quod primo cadit in intellectu ens. Secundo, quod hoc ens non est illud ens : igitur sic secundo apprehendimus divisionem id est. ut ipse S. Doctor Quodlibet. 10 nunc citato q. 1 articulo 1 ad 3 se explicuit, quod detur simul esse, et non esse, ex quibus integratur divisio, ita ut unum ex his extremis non sit aliud). *Tertio unum. Quarto multitudinem.**

Quod adhuc magis explicuit idem Angelicus Preceptor quæst. 9 de Potentia ar. 1. c. 7 ad 15, ubi cum sibi objecisset hoc idem nrgume illuni,

8.
Rumour
Min
D.TSt.

Hex
Aftgdv.

argumentum, quod quodammodo pro se adducit Vasquez, sic respondet : *Potest me-
hui dici, quod divisio est causa multitudinis,
tamen est prior secundum intellectum, quam
multitudo. Unum autem dicitur privative
respectu divisionis, cum scilicet ens indivisum
non autem respectu multitudinis. Unde divi-
sio est prior secundum rationem, quam
multitudo : secundum multitudinem posterior. Quod sic pa-
tet. Primum enim, quod in intellectum cadit,
est ens. Secundum vero, est negatio entis.
Ei his autem duobus sequitur tertio intellec-
tus divisionis. Ei hoc enim, quod aliquid in-
dividitur ens, est intelligitur non esse hoc ens,
sequitur in intellectu, quod scilicet divisum ab
eo. Quarto autem sequitur in intellectu ratio
unius, prout scilicet intelligitur, hoc ens non
esse in se divisum. Quinto autem sequitur
intellectus multitudinis, prout scilicet hoc ens
intelligitur divisum ab alio, est utrumque. ip-
sorum esse in se unum. Quantumcumque
enim aliqua intelligantur divisa, non intel-
ligetur multitudo, nisi quodlibet divisorum
intelligitur esse unum. Et sic etiam patet,
quod non erit circulus in definitione unius,
et multitudinis. Videatur idem D. Thomas
in Metaphysicæ lectione prima per medium.*

Ad secundam vero probationem patet ex
dictis, quomodo distinctum sit, unitatem
esse carentiam huius, et illius, quatenus
diversa sunt, id est, esse carentiam huius,
quod est, esse simul illi membra divisa
quatenus divisa; ac dicere, esse privatio-
nem multitudinis formaliter accepte. Si-
quidem, ut dicebamus, multitudo si sumpta
non solum requiritur ad divisionem, sed
etiam presupponit unitatem, quæ iuxta doc-
trinam datam ex D. Thoma intelligitur me-
diare inter divisionem, et multitudinem :
ex eo quod multitudo necessario importat
vel componitur ex imitibus. Nec Aristo-
teles ibidem citatis oppositum docet.
Quoniam in primo loco solum voluit, quod
unum, et nulla quoad id, quod multitudo
includit, opponuntur, sicut divisum, et in-
divisum : quia multitudo necessario inclu-
dit divisionem, ut ex Angelico Doctore
Quodlibetio primo sæpius citato dicebamus.
Et similiter in secundo loco ideo dixit, quod
id, quod divisum est, multitudo quædam dicitur,
quia multum, quod divisum est, semper affert id,
quod requiritur ad multitudinem, tanquam
quodlibet consecutum ad divisionem. Et ita lo-
quendo de eo quoad omnia, quæ secum af-
fert, tunc, quod divisum est, scraper potest
multitudo quædam dici; licet sub præciso
et expresso conceptu divisi secundum illam

rationem, secundum quam comparatur per
modum habitus respectu unitatis Transcen-
dentalis, non dicat formaliter multitudi-
nem, sed presupponatur aliam illam formali-
ter sumptam : siquidem presupponitur,
nostro modo intelligendi, ad unitatem, quæ
in sensu jam explicato est prior multitu-
dine.

Ad ultimam vero probationem neganda
est sequela. Quia multitudo includit divi-
sionem : et nam quod opponitur divisioni,
opponitur etiam multitudini, quatenus in-
cludenti prædictam divisionem.

DUBIUM IV.

*Utrum utendum sit nomine Trinitatis in
divinis?*

Semel explicato, quid quoad rem ipsam
reperiatur in divinis quoad pluralitatem,
et simul quomodo ibidem reperiatur pro-
prie et formaliter numerus ternarius, res-
tat agere de nomine, quo hoc explicetur.
Quia vero nomen magis usitatum potest nomen
Trinitatis : idcirco de hoc inquirimus, an
recte hoc utamur ad explicandum nume-
rum repertum in divinis?

Communis, et vera sententia.

Dicendum ergo est, nos optime uti no-
mine Trinitatis ad significandum numerum
ternarium personarum divinarum. Ita Con-
cilium Lateranense, ut refertur cap. *Dam-
namus, de Summa Trinitate*, Concilium
Nicænum, et Constantinopolitanum, Ephe-
sinum primum et alia, et habetur in Symbolo
Athanasii : *El unitas in Trinitate, est Trini-
tas in unitate veneranda scilicet*. Idem etiam
docent Alexander I in epistola ad omnes
Catholicos, Xystus primum in epistola ad omnes
fideles, ac tandem sancti Pares, ut Dio-
nysius, Cyprianus, Justinus, Tertullianus,
Cyrillus, Augustinus divus Thomas, et
cæteri, necnon et universi Theologi :
Ecclesiæque utitur hoc nomine in præfa-
tione Missæ sanctissimæ Trinitatis, et in
toto officio.

Nec obest, quod in Concilio Toletano sexto
in confessione fidei asseritur : *Nec recte
dici potest scilicet. vel in uno Deo scilicet Trinitas*.
Non itaque hoc obest. Quia sensus huius
verborum est, non esse ponendam Trini-
tatem in Deo, quatenus unus est, hoc est,

90.
Conclu-
sio.
Conci-
lia
Latran.
Cone.
Nicæ-
na
Conci-
lium
Con-
stant.
Conci-
lium
Ephes.
Symbo-
lum
Athan.
Apostol.
I.
Xystus
Dionys.
Cypria-
nus.
Joslin.
Tertul.
Cv filios.
Apostol.
D. Thoma.
Conci-
lium
Tolet.
xv.

secundum naturam divinam. Et propterea Btatim additur : *Sed unus Deus Trinitas*, id est, per identitatem cum personis. Et huc idem magis declaratur in sequentibus.

R^o Ratio autem fundamentalis hujus asser-
iondā- tionis desumitur ex D. Thoma, tum ex
wenu- Jietis in q. 27 et 28, tum etiam quæst.
D.Tbom. 31 artic. 1 quæ potest ad hanc formam re-
duci. Nam ex eo quod datur in divinis plu-
ralitas personarum, ideo recte utimur no-
mine plūralitatis, ad eam significandam :
ergo cum etiam ibidem detur numerus ter-
narius personarum, optime etiam ulemur
nomine Trinitatis ad significandum nume-
rum : siquidem nomen hoc impositum est
ad denotandum prædictum numerum in
divinis repertum. Quæ ratio supposita fide
de pluralitate, et numero ternario divina-
rum personarum, quam Angelicus Præ-
ceptor in procedentibus ostenderat, est
satis accommodata.

**.. Nec obest, si contra hanc ralionem ob-
jicias, esse disparitatem inter nomen plura-
litalis, aut numeri ternarii. Quod numerus
ratio- ternarius in divinis significat plurali-
wm' tatem personarum, seu numerum ternar-
ium illarum, ita ul hoc sit significatum
principale, et in recto prædicti nominis :
sed nomen Trinitatis non significat hanc
pluralitatem, seu numerum de principali
significato, et in recto; sed potius signifi-
cat in recto unitatem, et numerum per-
sonarum in obliquo, et ideo trinitas nihil
est aliud, quam trium unitas. Ergo licet
ad significandam in divinis prodictam plu-
ralitatem, et numerum, recte utamur plu-
ralitate, vel numero ternario : ex eo quo i
ista non significant in recto et de principali
significato prodictam unitatem, sed plura-
litalatem repertam in divinis; non tamen
nomine Trinitatis, principaliter, et in
recto unitatem significantis.

Diloiuur Respondetur, quod licet nomen Trini-
l ω r^t tatis, secundum nominis etymologiam de-
sumptum sil ab unitate in essentia trium
personarum : attamen impositum est ad
significandas do principali significato, et
in recto ipsas tres personas cum duplici
illa negatione supra explicata, nempe,
negatione divisionis in unaquaque earum,
et negatione identitatis cum aliis. Quæ so-
lutiū desumitur ox D. Thoma in proſenti
D.Thom. quæst. 31 art. 1 ad I, ubi sic habet :
*Ziteenrfum, quod hoc nomen Trinitas secun-
dum etymologiam vocabuli videtur signifi-
care unam essentiam trium personarum,
secundum quod dicitur Trinitas quasi trium*

*unitas. Sed secundum proprietatem vocabuli
significat magis numerum personarum UŰiUŰ
essentiæ. Et propter hoc non possumus di-
erre, quod Pater sil Trinitas : quia non esi
lres personæ.*

Quod etiam explicuerat Angelicus Pro-
ceptor in 1 dist. 34 q. 2 art. 2 ad 2 his
verbis : *Dicendum, quod hæe est falsa, Pa-
ler est trinitas. Quamvis enim hoc nomen
trinitas propter modum significandi, quia
significatur in abstracto, significet unitatem
cssenlix in recto, et numerum personarum
in obliquo, quantum ad etymologiam no-
minis, prout dicitur trinitas trium unitas :
tamen quantum ad impositionem nominis
est e converso. Impositum est enim nomen
ad significandum ab ipso numero, qui in no-
mine importatur. Unde quantum ad veram
nominū significationem idem significatur,
cum dicitur trinitas, ac si diceretur lres
personas unius essentiæ, sicut Magister ex-
po/riL Unde palet, quod Dater non potest
trinitas dici.*

P—

*Objectio notanda contra assertionem, cl
solutio ab aliquibus tradita.*

Sed licet assertio nostra sit adeo certa et
communis : nihilominus, quia argumen-
tum quoddam ab Angelico Docture artic. 1 D.Tku.
nuper citato adductum, ingerit aliquamdif-
ficu.tatem, et ejus solutio aliquibus displi-
cet, et propterea aliam tradunt non ita
legitimam, placuitsigillatim hoc argumen-
tum adducere, et adversariorum solutionem
afferre, et impugnare, ac tandem responsio-
nem Angelici Docturis defendero. j H 'H

Contra assertionem igitur nostram objici obérai
potest. Nam si semel possumus in Deo uti c<in
nomine *trinitatis*, et consequenter nomine
trini, ad explicandum numerum ternarium
personarum, qui est in divinis, eadem ra-
tione possemus uti nomine *triplex*, *zultri-
plicitns*, ita ut dicamus, Deum esse tripli-
cem, aut esse in illo triplicitatem : hoc
autem admitti nequit : ergo, etc. Sequela
videtur certa ex paritate rationis. Minor
autem habetur expresse apud Augustinum
tom. 3 lib. 6 de Trinitate cap. 6 et 7 et lib.
15 cap. 3; idemque docet Bernardus 5 do
Consideratione cap. 7. etD. Thomas in pro- D.Trea.
senti quæst. 31 art. 1 ad 3.

Confirmatur. Quia alias eadem ratione c@f>
posset dici Deus triformis. Quia cum in Deo
sint tres relationes, quarum ijuælibet est
forma,

forma, seu quasi forma constituens pecu-
liarem personam divinam, nihil impediret,
quominus ab eis denominaretur triformis,
sicut ab eisdem denominatur irinus : hoc
autem est contra usum Ecclesiæ : ergu,
etc.

Ad hoc argumentum occurrunt Suarez
lib. de Trinitate cap. ultimo, ot Vasquez
disputatione 131 cap. 3, Ruiz de Montoya
in proſenti disputatione 38 sectione 4,
Granado 1 part. tom. 3 tractatu 5 disputat.
2, quod *trinitas*, aut *Irinus* de formali signi-
ficat numerum personarum, el earum dis-
tinctionem : non tamen affert pluralitatem
in essentia, sed potius unitatem in illa, ut
ex etymologia præ licti nominis constat.
Nam *trinitas*, nihil est aliud, quauī *trium
unitas* : et ideo per illud applicatum Deo
non numeratur essentia divina, sed solum
personæ.

Cæterum nomen *triplex* denotat absolute
numerum ternarium : et ideo terminus,
cui additur, sumptus secundum suum for-
male significatum numeratur ab eo : et ideo
nequit Deus dici triplex, aut multiplex :
quia significaretur pluralitas, vel multipli-
catio divin© essentiæ. Sicut etiam non po-
test propter eamdem rationem admitti in
eo formaliter sumpto multiplicitas : potest
tamen concedi personam divinam esse tri-
plicem, aut multiplicem, aut processionem
in divinis esse duplicem : ex eo quod ratio
personæ, aut processionis divinæ pluri(ica-
tur in Deo. Et ita generaliter loquendo do
omnibus illis, quæ in Deo plurificantur,
potest secundum eam rationem, secundum
quam plurificantur, affirmari de illis, quod
sunt multiplicia, duplicia, aut triplicia, si
ad hunc numerum pertingant. Unde D.

Mira. Thomas q. 10 de Potentia art. 2 in cor-
pore dixit, naturam divinam communicari
duplici processione. Et Nazianzenus Ora-
tione 45 quæ est ad Evagrium monachum,
vocat Filium et Spiritum Sanctum *Gemi-
num Patris radium*.

Et deinde Cyrillus N. Alexandrinus Dia-
logo de Trinitate lib. 3 columna 4 de Deo
Patre, Filioque bis repetit : *Duplex est in
subsistentiis*. Et post pauca : *Duplicitas* (in-
<pie in *subsistentiis*. Et tandem idem Na-
T&at zianzenus nuper citatus Oratione 30 in
sancta lumina prope melium num. 23 .
betun ait) *cum dico, uno eodemque triplici
lumine perstringamini. Triplici quidem
guardum ad proprietates, sive hypostases :
uno autem quantum ad substantia, hoc csl,
divinitatis ralionem.*

8 III.

Impugnatur præccdens solutio

Cæterum hæe solutio admittenda non 90.
est. Tum, quia juxta earn non ita bene vi-
detur salvari id, quod habetur in Concilio c<nd-
Toletano xt in confessione fidei, ubi sicTo^Dmxc
dicitur : *Hxc est sanclx Trinitatis relata
'narratio, quæ non iriplex, sed trinitas, el
dici cl credi debet*. In quibus verbis salis
innuit Concilium, quod pluralitas divina-
rum personarum non est explicanda his
nominibus *triplicitas, aut multiplex*, sed
nomine *trinilalis*.

Tura etiam. Quia non salvatur auctoritas
sanctorum Patrum Augustini, et Angelici
Doctoris, quæ magni semper est habenda.
Quod autem prædicta auctoritas non salve-
tur quoad Augustinum, constat ex verbis
ejusdem lib. 6 de Trinitate capit. 7 jam
relato, ubi sic inquit : *Nec quoniam Trinitas
est, ideo triplex putandus est : alioqui minor
erit Pater solus, aul Filius solus, quam simul
Paler cl Filius*. Et cap. 8 sic inquit : *In
ipso igitur Deo, eum adhxrel zquali Patri
Filius xqualis, aul Spiritus Sanctus Patri,
ct Filio xqualis, non fit major Deus, quam
singuli eorum : quia non est, quo crescat illa
perfectio. Perfectus autem sive Pater site
Filius, sive Spiritus Sanctus : ct perfectus
Deus Pater el Filius cl Spiritus Sanctus. Et
ideo Trinitas potius, quam triplex*.

Et tandem lib. 15 cap. 3 : *Eliam* (inquit)
*in hoc libro apparuit Trinitatis xqualilas,
cl non Deus triplex, sed Trinitas : nec quasi
aliquid duplum esse Patrem, ct Filium ad
simplum Spiritum Sanctum, ubi nec tria
plus aliquid sunt, quam unum horum*. In
quibus testimoniis satis constat, quomodo
Augustinus, adhuc ratione personarum
non admittat in Deo triplicitatem. Et
propterea in j riori ex illis dixit : *Nec quo-
niam trinitas esi, ideo triplex putandus csl* :
id est, non ex eo quod in Deo sit trinitas,
ideo ratione personarum debet ibidem ad-
mitti triplicitas. Et similiter tam in hoc,
quam in duobus alii* testimoniis, ut red-
deret rationem, propter quam non sit in
divinis admittenda triplicitas, recurrit ad
©qualitatem in perfectione inter divinas
personas : et quod alioqui minor esset Pater
solus, aut Filius solus, quam simul Paler,
ct Filius : ut denotaret, se loqui de tripli-
citate quoad personalia, et quod ad hanc re-
quiritur, quod non sit tantus in perfectione
Filius solus, ac Pater, et Filius simul.

rundo.
Auçusi

An<d. Doctor. Et deinde quoad Angelicum Doctorem, non salvari juxta hunc modum dicendi ad-versariorum propriam ipsius mentem, et auctor.tatem, constat ex his. quæ tradit in præsentī quæst. 31 art. 1 ad 3 ubi, ut s a-tim magis explicabimus, reddens eam rationem, quam attulit Augustinus, expresse docet, utendum esse ad explicandam plu-ralitatem personarum in divinis nomine *Trinitatis*, non vero *triplicitatis*, aut *tri-plex*.

Tertio. Tum præterea contra eamdē adversa-riorum solutionem obstat, eam videri contra nostrum Cyrillum Alexandrinum Dia-logo Trinitate l bro jam citato, multo propius ad medium , quam ad principium, de veteri Testamento, ubi ait : *Prxdical quidem, quod unus sil Deus cl nullo modo dilatat divinitatis naturam ad triplicilatē secundum subsistentiam.*

os. Cnofir-miar uUerins. Tum deinde. Quoniam si semel in divi-nis admittitur tr.plicias quoad personas, ita ul hæc sit vera. *Persona divina est tri-pl'x* : eadem ratione hæc erit absolute vera, *Deus est triplex* : quoniam tunc ly, *Deus*, supponeret pro persona divina in communi sumpta. Sicut quia Paler generat, ideo, licet hæc non sit vera, *Essentia divina gene-rat*, sicut nec ista. *Essentia divina est tri-plex*, nihilominus hæc admittitur, *Deus ge-neral* : quia'aliqua persona determinata, nempe Pater, in divinis generat : el ita ly *J)eus* supponit ibidem pro Patre.

Pos-tremi impii-goallo. Tum denique. Quoniam solutio hæc non videtur firmo fundamento niti. Nam vel directum s:gnificalum horum nominum *trinitas*, et *triplex* est unum et idem? vel diversum? Si primum, non erit cur unum eorum, nempe *trinitas*, significet numerum ternarium determinatarum rerum, nempe personarum; et aliud, nempe *triplex*, aut *triplicitas*, habeat significare numerum absolute : el ita applicatum terminis essen-tialibus, v. g. huic termino *Deus*, numeret Deitatem, applicatum vero terminis per-sonalibus et pluriGeabilibus numeret illos. Si autem secundum dicatur, tunc significa-tum directum hujus jiominiis *triplex*, aut *triplicitas* non erit aliud, quam proportio illa inæqualitatis, qua id. quod dicitur triplex, est majus et perfectius, quam illud respectu cujus dicitur triplex, ut docet D. Thomas cum Augustino locis citatis, et Boetius*. Boetius in sua Arithmetica lib. 1 cap. 2 i cl communiter tuentur Arithmetici. Ergo cum inier divinas personas non possit reperiri hæc proportio inæqualitatis, non

poterit, adhuc ratione illarum, dari in Deo triplicitas, ita ut possit admitti, quod per-sona divina est triplex, aut quod in divinis reperialur triplicitas.

Nec testimonia illa, quæ'pro se adducunt prædicti auctores, eis favent. Non quidem primum desumptum ex I). Thoma. Quia i Angelicus Proceptor in verbis immediate l procedentibus et subsequentibus appellat illas processiones duas : et ita sufficienter explicat, se dixisse *duplici processione*, pro *duabus processionibus*. Quia Latini aliquando pro eodem utuntur his nominibus *duplex* et *duo*; licet tunc non utantur priori illo nomine *duplex* secundum eam rationem, secundum quam distinguitor a nomine duo, sol illo late sumpto utuntur.

Nec similiter Nazianzenus in illa Ora-tione 45 adversariis favet. Quoniam non loquitur de Filio et Spiritu Sancio secun-dum processiones æternas, sed secundum temporales, secundum quas Filias venit ad nos per incarnationem et Spiritus Sanc-tus per sua dona; ad quod explicandum utitur ratio lucis corporea? emanantis a sole. Et in hoc sensu non est inconveniens dicere, illos esse *geminum, vel duplicem Patris radium*. Et tandem Cærrillus et idem Nazianzenus Oratione 39 explicandi sunt, sicut explicuimus verba Angelici Doctoris. Et propterea quædam translatio pro *triplici lumine*, habet, *Iribus luminibus*.

§ IV.

Vera Augustini et D. Thomæ responsio.

Quare vera responsio est, quæ traditur ηI Augustino et Angelico Doctore locis citatis, quamque jam innuimus, nimirum, hoc esse discrimen inter hæc duo nomina *trinitas* et *triplicitas*. Quod trinitas abso-lute significat numerum personarum : triplicitas autem significat specialem il-lam proportionem inæqualitatis, secundum quam id, quod dicitur triplex, est majus et perfectius, quam illud, respectu cujus di-cilur triplex, ut ex communi Arithmetico-rum sententia quibus quoad impositionem nominum ad eos pertinentium standum est) dicebamus. Quare, cum prædicta inæ* qualitatis proportio non reperialur in di-vinis, ut ex sæfe dictis constat, inde est, ut non reperiatu ibidem significatum direc-tum hujus nominis : et per consequens nec productis nominibus *triplicilatīs*, aut iri-plticit, possimus ad explicandam pluralita-tem

lent repertam in divinis uti; bene tamen nominibus *trinitatis*, uut *trini*.

Quam solutionem succincto tradit D. Thomas in præsentī q. 31 in solutione ad 3 lus verbis : *Dicendum, quod trinitas dbso-lule dicilur : significat enim numerum ler-narium personarum. Sed triplicitas significat proportionem inæqualitatis : est enim species proportionis inæqualis, sicut palet per Dot-ium in Arithmetica. El ideo non est in Deo triplicitas, sed trinitas.*

wcund° potest responderi, sive ma-gis explicari procédons solutio ex his, quæ tradit idem Angelicus Doctor in l dist. 24 q. 2 art. 1, una cum Augustino 6 de Trini-(ale cap. 6, et Bernardo 5 do Considera-tione c. 7, quod isti termini *triplex*, vel *utullplex*, etc. in rigore accepti, habent opponi simplicitati, ut etiam habetur apud Thesaurum linguæ Latina?, verbo *Multiplex*. Et quia in Deo, etiam stante trinitate personarum, est omnimoda simplicilas, et per consequens excluditur ab eo omnis vera, el realis compositio, ideo nec est ibi-dem triplicitas, nec multiplicitas.

Ad confirmationem vero respondetur ex t Sx Augustino epistola 177 ubi negat, Deum liiut posse dici *triformem* : ex eo quod forma absolute accepta in Deo habet significare d essentiam, ut constat ex illo ad Philip-penses 2 : *Qui cum in forma Dei esset*. Quæ solutio habetur etiam apud D. Thomam in præsentī, quæst. 31 art. 2 ad 2, cujus verba in hoc eodem dubio referemus.

Necobest, si tam contra veram D. Thomæ solutionem adhibitam huic principali objec-tioni naper solutæ, quam contra enodatio-nem confirmationis arguas. Contra solutio-nem quidem objectionis ex Vasquezet Suarez locis citais. Quoniam licet nomen *triplex* significet proportionem inæqualitatis : nihi-lominus hæc potest in divinis admitti absque incommodo : ergo etiam poterimus uti nomine *triplicilalis*, aut *triplicis* ad significandam pluralitatem divinarum per-sonarum. Consequentia est perspicua. An-^redens autem probatur. Quoniam æqua-litas, et inæqualitas numeri necessario in Deo concedenda est, sicut etiam ratio paucioris, et pluralitatis. Quis enim neget, minorem numerum esse ternarium per-gnarum in Deo, quam quaternarium per-sonarum hominum; et plures esse quatuor homines, quam sint lres divina. personæ? Sicut etiam negari non potest, quin tres persuoæ divina. sint plures, quam duæ, et duæ quarn una.

Salmanl. Curs, theolog. k/lt. III.

Confirmatur primo. Quoniam etiam nu-merus ternarius, et *trinitas* significant hanc proportionem inæqualitatis. Quia numerus ternarius esi præcise quoad rationem nu-meri plua, quam binarius, aut quælibet ex suis unitatibus * quia hoc est de ratione numeri ternarii : et propterea productus numerus dicit indispensabililer tres unita-tes : cum tamen binarius tantum dicat duas, et unaquæquo unitas tantum dicat se ipsam : ct per consequens *trinitas* signi-ficans prædictum numerum ternarium per-sonarum, etiam significabit proportionem illam inæqualitatis, quam significat *tri-plex*.

Confirmatur secundo. Quoniam juxta nostram sententiam dubio 2 hujus disputa-tionis adductam, numerus ternarius in divinis repertus, licet non dicat plus per-fectionis, quam singulæ ex suis unitatibus, dicit tamen plus realitatis : ergo pjædictus numerus significabit proportionem inæqua-litatis, qua totus ternarius divinarum per-sonarum excedit in realitate, licet non in perfectione, duas, aut unam tantum ex personis divinis : ergo eadem ratione po-terit dici, quod datur in Deo *triplicitas*, aut *triplex* : quia ad proportionem inæqualita-tis significatam per hæc nomina *triplex*, aut *triplicitas*, satisfatis est producta proportio inæqualitatis quoad realitatem ; licet non detur talis proportio quoad perfectionem. iMaxime, quia sicut Maihematicalia abstra-hunt a bonitate et perfectione, ut constat ex illis, quæ in 2 tomo tractatu 4 disputat. 5 num. 18 diximus, et habet D. Thomas D.Them. in hac l part, quæst. 5 art. 3 ad 4, ita no-mina imposita ab Arithmeticiis ad signifi-canda prædicta Mathematicalia, et ad sig-nificandam proportionem inæqualitatis , quam dicunt, non imponuntur ad deno-tandam proportionem inæqualitatis secun-dum perfectionem et bonitatem, sed aliam proportionem inæqualitatis repertam in numeris, v. g. ternario, collato cum suis unitatibus, vel in lriplitate comparata cum eisdem unitatibus. Constat autem, quod si semel excluditur inæqualitas proportionis secundum perfectionem, nequit proportio significata per hæc nomina *triplex*, aut *triplicitas* esse alia, nisi inæqualitas pro-portionis præcise quoad realitatem : quia id, quod dicitur, v. g. triplex, dicit plus realitatis in tali , vel tali proportionē, quam id, respectu cujus habet esse triplex.

Contra enodationem autem confirmatio-nis objicies, quod in divinis dantur plures

CoDûr-mator prino.

74 H

H

1113. Confir-mator secundo.

D.Them.

H

h

h, > h
4

Aha replica contra

T. (formæ : siquidem dantur plures hypust.i- I suutque habere «-am proportiouem ina*.
TJl ses : ac proinde plures formæ hypostatica* ; qualitatis, qua· per nomina i>ta *triple*^ jpn
constituent.'· alas hypostases: myonon /riphdfr/j .Mgnilieatur. nt i.piimc docuit i
erit inconueniens, quod Deus dicaturĪGi- i D. Thoma I Metaphysics* lectione i.
formis, si s I dicitnr *trinus*. propterea \·iM.l·d. > G Elhicatoruin dorait. AaM ;

c^vj· Non itaque hæc obstant. Nam ad argu- onniem scknitiani esse drcti bonum. Quant
jirima mentum adductum ex adversariis contra cum lue proportiones inæqualitatis non
ret>iaa. solutionem præcipuæ objectionis § 2 ad- reponantur in numero ternario divinarum
ducuc dicendum est, proportionem inæ- i personaruin, inde est. nt nulla ratione
qualitatis peculiarem, quam dicit hoc no- numine *triplicis*. aul *triplicilalis* utendum
men *triplex*, non · quamcumque pro- sit in divinis ad significandam pluralité
port onein illam, qua id. quoi dicitur tom personarum.
triplex, absolute et simpliciter sumptum,

est majus, et perfectius in tanta propor- | Ad argumentum vero outra solutionem i*,
tione, quam illud, respectu cujus dicitur confirmationis objectionis præcipua*
triplex, ut ex Augustino et D. Thoma. time respondet D. Thomas iu hac qua»?t.
necnon ex Boetio, ei Arithmeticis diceba- j etsi Filius sit in Deo alius a Patre, nihi-
mus : seu quod in idem quoad pnesens lominus non esl utendum nominibus im-
redit) nomen *triplex*, dicit inter alia peca- portantibus differentiam, sed puram dis-
liarem illam proportionem inæqualitii tinctionem, sic inquit : *Dicendum, quod*
qua totum excedit suas portas, ita ul colla- *differentia importat distinctionem formæ.*
tum cum unitatibus, quaa affert, compare- *Esl autem tantum una forma in divinis,*
lur cum illis eo modo, et ea proportione *ut palet per id quod dicitur Philip. 2; Qui*
inu qualitatis, qua totum cum su > parti- *cum in forma Dei esset. El ideo nomen dif-*
bus. Quare, cum hæc non possint reperĭri *ferentis: non proprie competii in divinis. Uti'*
in numero ternario divinarum personarum, *tur tamen Damascenus nomine differenti-*
ut diximus, inde est, ut neque ibidem re- ùi
periatnr illa peculiaris proportio inæquali- *divinis personis, secundum quod proprietas*
tatis, quam significat nomen *triplex*. *relativa significatur per modum formæ. Unde*
j *dicit, quod non differunt ab invicem hypos-*

Y'. Ex quo ad primam confirmationem pa- loses secundum substantiam, sed secundum
pi.^41 Ut, numerum ternarium, aut homen *hi-* determinatas proprietates. Sed differentia
j\ *nilalis* non signiticare hanc peculiarem jsumitur pro distinctione, ul dictum est.

proportionem ina-qualitatis, si sumantur Ubi, ut vid· proprie et in ri_ io-
secundum id, quod indispensabihter im- jquendo. nomen formæ absolute et simpli-
portant; sed tantum proportionem inæ- l-citer sumptum accipitur pro forma rssen-
qualitatis quoad realitatem præcise, absque tiali, non hypostatica : el ideo Deus uou
inæqualitate perfectioni.', vol pro portio- | dicitur absolute et simpliciter *triformis*,

lotius ad partes, ul ex dictis patet. DUBIUM V. :|3B9I

Ex quo etiam patet, quid ad .-...undam
d.n. confirmationem dicendum sit. Nam con- Clrum ratio personæ divinæ sil communis
('esso antecedenti, et prima consequentia. j univoce respectu trium personarum divi-
neganda est secunda. Ad cujus prubalio- narum? ct an quiddilalive (ut sic loqua-
n.-m ex nuper dictis satis liquet. mur) de illis dicatur? j J. 11

f Ad id autem, quod ibidem additur pro pleniori probatione ejusdem consequentia?.
dicendum est : quod licet Mmheinuliralia. W7.
ut talia, uun sint actu bona, aut perfe«'ta ; ad pluralitatem, quam ad unitatem divina-
habent tamen in potentia bonitatem <t per- nnn personarum spectant. Quia vero dis-
f'c.timiem : quatenus illainet. quæ abstra- putatio præsens non solum inscripta est de
html a matr-.i -mgulari, ·' n.-ibili. pus- his. quæ pertinent ad pluralitatem, sed
sunt absolute, et simpliciter existlere. et I
dum evlileriiit erunt actu bona. l rum unitatem spectiml, ideo dean's poste-
rioribus »!· in ea agendum j

A* it.qu· IllicetM thiunol lia,qua- r^tai. Sed «pria circa hoc plura in pr;> ·■
tent? subsunt abstruclioni Malhinunti l dentibus disputaionibiis dixiums, el ex
I .m i -ite b«ma ei |µ tŷτI i : abxdnT· t in -u l ibidem dicris. qua· aliquam diibni'l.ii«'ni
i i 'imp-i-·*t·Γ h. u.·-·-i·, : ,·.t t Ma- l discussione dignam ingenuit, jam manent
ilirmaicab'>. miu< bona? · t p»*rt· t.». I
explicata,

explicatu, ideo solum restat examinaro an ratio personæ divinæ sil communis univoce, ac proinde sit una el cadem omnino in omnibus personis divinis?

Nomino autem *personæ divinæ* non intelligimus eam secundum id divinitatis, quod ex parte naturæ divinæ affert, sed secundum illam suam rationem difierentialern vehiti subalternam directe contentam sub ratione personæ ut sic, abstrahentis a creata et increata, quai una cum ratione personæ ut sic immediato descendit ad tres personas relativas in divinis repertas.

Addidimus autem in secunda parte tindi, an/u/ sic loquamur) *quiddilalive ralioperson# de Iribus personis divinis dicatur?* non vero an absolute et simpliciter dicatur quidditative? quia in divinis ul diximus, nomen *quidditalis* sumitur pro essentia et natura divina. Et propterea licet in divinis sint plures personæ, non tamen proprie et absoluto, ac simpliciter sunt lres quidditates, sed tantum tres formales rationes relativæ. Et ita idem est inquire, an ratio personæ dicatur (ut sic loquamur) quidditative de tribus personis? ac quærere, an sit do conceptu formalissimo earum, et non aliquid denominative, aut veluti denominative eis conveniens?

Er mente D. Thomæ dubium quod primam ejus pariem resolvitur.

feu »· 17135. Dicendum ergo est primo, rationem personæ divinæ non esse univocam, sed analogam respectu trium personarum relativarum, quæ in Deo reperiuntur. Assertio hæc colligitur ex D. Thoma supra quæst. 3 artic. 5 ubi rejicit a Deo omnem compositionem ex genere et differentia, ac proinde omnem compositionem, quæ sit unia, quanta prædicta compositio. Si autem in divinis daretur ratio aliqua univoca respectu divinarum personarum, daretur utique in Deo tanta compositio, quanta esl compositio Metaphysica ex genere et differentia, ul in hoc dubio explicabimus.

I Idem etiam colligitur ex eodem S. Doctore in eadem q. ari. 7 ubi ex Augustino 6 ile Trinitate cap. 6 et 7 docet, quod D ih vere, et summe simplex esl, idque rationibus confirmat. Si autem ratio personæ in divinis esset communis univoco

respectu trium personarum, c/ per consequens essent ibidem duæ rationes se invicem in suis rationibus formalissimis excludentes, et unicam personam, v. g. Patris, constituentes, tunc non reperiretur iu divinis summa simplicitas, ut ex jam dicendis amplius constabit : siquidem daretur ibidem tanta compositio, quanta est compositio generis et differentiæ.

Idem etiam habetur apud S. Doctorem infra q. 40 art. 2 ubi personalitatem, et personam divinam solum distinguit ex parte nostri modi concipiendi, et significandi, non vero virtualiter. Id autem, quod est tantæ simplicitatis, ut in eo non distinguatur abstractum et concretum ob summam sui duplicitatem, est etiam ita simplex, ut rationes communes communitate rationis non distinguantur, adhuc virtualiter, a rationibus quasi differentialibus illius : atque adeo prædictæ rationes communes ibidem reportæ, non poterunt omnino abstrahi a rationibus differentialibus: quod tamen ad rationem univocam desiderabatur.

Hoc ipsum etiam docuit S. Doctor in præsentī quæst. 30 art. 4 in solutione ad 3 ubi inquit, quod personæ divinæ habent unum *esse*, et quod genus, species, aut quodlibet universale prædicatur de pluribus secundum *esse* differentibus. Hæc autem ratio etiam probat, non dari in divinis rationem univocam communem communitate rationis respectu divinarum personarum, ut in hoc eodem dubio explicabimus. Et tandem hoc ipsum colligitur ex omnibus illis locis, in quibus 1 tomo ex Angelico Doctore diximus, quod omnia illa, quæ in divinis pertinent ad unam et eandem lineam, non distinguuntur virtualiter : et per consequens unum non potest omnino abstrahi ab alio, ul constat ex ibidem dictis tractatu 3 disput. i dubio 1 et 2, et 2 tomo tractatu 4 disp. 2 et tractatu 5 disp. 2 dubio 3 et alibi sæpo.

Quare, cum ratio personæ divinæ, quæ est communis communitate rationis tantummodo respectu divinarum personarum, habeat veluti tripartiri iu illis, et illa portio, aut quasi portio correspondens cuilibet personæ divinæ in particulari, ut v. g. Paternitati, spectet ad lineam Paternitatis, ut statim dicemus, indo est, ut non distinguatur virtualiter ab illa, ac proinde nec possit omnino ab eadem abstrahi : quod, ul sæpe diximus. a<l univocationem requiritur. Unde hanc sententiam sequuu·

fur plures ex junioribus Thomistis. Idem
Stous. diam docuit Scotiis in 1 disl. 23 q. unica §
Motina. firm *arguo*, Molina supra q. 28 art. 4 in
fl disputatione simili de relationibus in com-
muni, et alii.

§ U.

Ratio prior pro prima assertione.

Uo. Ratio autem fundamentalis pro nostra
fjnÎp assertionem desumitur ex D. Thoma locis ci-
aenu- tatis, peculiariter vero ex quæst. 30 hujus
D.Tôrû. 1 P. 'n sofalione ad 3 jam relata, potestquo
ad hanc formam reduci. Quoniam tres per-
sona: divinæ secundum suas particulares
rationes considerata» non existant per exis- I
tontias realiter distinctas, sed per unicum
et idem *esse* divinæ essentiæ. ul Rico ηπ-
D.Thop. per citato docuit I). Thomas, et inultis tes-
timoniis ipsius, ac rationibus ex eo de-
sumptis id ostendimus in hoc eodem
tractatu disputatione 7 a n. 3 usque ad
num. 48 : ergo ratio personæ divinæ non
est communis univoce respecta prædic-
tarnm personarum.

Patet consequentia. Quoniam illa, quæ
conveniunt in aliqua ratione univoca, el
postea distinguuntur per distinctas ratio-
nes quasi specificas, existant per distincta
rise, saltem quoties ratio illa communis et
univoca est completa intra suam lineam,
et contrahitur, aut quasi contrahitur per
aliquam rationem quasi specificam cons-
titutivam alicujus entis completi, ut in
præsenti cernitur, ubi ratio personæ di-
vina? non in communi sumpta dicit ali-
quid completum, nempe, rationem relatio-
nis divinæ per se. et incommunicabiliter
subsistentis, et prædicta ratio contrahi-
tur, aut quasi contrahitur per aliquam ra-
tionem quasi specificam constitutivam ali-
cujus entis completi, v. g. Patris, seu
personæ Palernæ. Et propterea in omnibus
entibus completis convenientibus in aliqua
ratione univoca, et distinctis secundum
speciales rationes specificas aut quasi spe-
cificas. habent inferiora sic constituta, et
distincta existere per diversas existentias,
non vero per unicam et eamdem omnino.

ill. Confirmatur. Quoniam si iu divinis da-
natur." tllr rat'° aliipin superior et univoca res-
Ipecta trium personarum, et per consequens
omnino abstracta ab illis, dabitur utique
ibidem tanta compositio, quanta est com-
positio Metaphysica ex genere et differon-
tin : ergo eu ipso peculiare personalitates

divinæ, qua» dividerent, et contraherent
quasi specifico rationem personalitatis di-
vinæ, non possent existere per unicam el
eamdem indivisibilem existentium, sed
per diversas. Consequentia videtur perepi» d
cua. Quoniam ideo species constantes ex
genere et differentia petunt singulw earum
proprias existentias, ut in homino et
leone constat quia componuntur ex gc- B
nere et differentia; ergo si tanta compo-
silio, quanta ista, reperitur in singulis ex
personis divinis. non poterunt existere per
unicam et eamdem indivisibilem existen-
liam, sed per plures.

Antecedens autem videtur eliam cer-
tum. Quia vis compositionis Metnphysicæ
consistit in hoc, quod detur in re, in qua
invenitur duplex ratio virtualiter distincta,
quarum una sit potentialis non pertingens
ex vi sua ad actualitatem specificam, el
ultimam, sed illam a suo formalissimo
conceptu excludens, per eamque determi-
nabilis, coutrahibilis, et actuabilis alia
vero sit actualis, et atoma, prioris illius
contractiva et determinativa. Sed totum
hoc reporitur in compositione illa, qua
persona Patris v. g. in eo eventu compo-
neretur ex ratione personæ divinæ ut sic,
et ex peculiari personalitate Patris : siqui-
dem ratio personæ divinæ esset secundum
hanc puram, et præeisam rationem quid
potential-... non portingens ad actualitatem
atomam, et peculiarem rationem talis jær-
sonalitatis : sed habens esse quid contra-
hibile, determinabile et actuabile]µ γ I

analogia resficctu substantial el acciden-
tis : nihilominus, dum hæc ratio intelli-
gitnr contrahi ad hæc «luo, tanquam ad di-
versa analogata, tunc quodlilæl ex illis
pxistit per suam propriam existentiam. E
contra vnm, licet ratio substantia· partia-
lis >it univoce communis respectu maleria'

DISP. X, DUB. V.

rt fofrme, tanquam respectu partium essentialiter distinctarum : nihilominus materia. et forma existuiit per unam et eandem indivisibilem existentiam.

Per quod oimn ad confirmationem nostra) rationis videtur sufficienter occurri. Nam quod aliquid sit, vel non sit compositum tanta compositione, quanta est compositio Metaphysica. vel habeat compositionem Metaphysicam, non est ratio sufficiens, et proportionata ad hoc, ut habeat. vel non habeat eamdeun, vel diversam existentiam ab aliis. Et propterea humanitas Christi Domini, licet sit composita Mrtaphysice, existit per existentiam Verbi: rt per consequens pnedieta existentia trihuit humanitati, el Vcibo carenti compositione Metaphysica, aut aliqua alia, quæ sit tanta, quanta ista, quod existant per unum et eandem indivisibilem existentimn. Et ratio hujus insufficientiæ contenta) in confirmatione videtur perspicua. Quoniam multiplicatio, vel identitas existentiae non sequitur ad compositionem Melaphysicam, sed ad Physicam compositionem, vel simplicitatem : quia existentia pertinet ad lineam Phvsicam.

Non itaque hæc obstant. Nam solutio luce. quatenus applicatur rationi principali, facile corruiit ex discrimine, quod intercedit inter univoca, et univocata ex uno capite; et inter analogata, et analogata ex alio. Quod licet tam illa, quam ista, ob peculiarem aliquam rationem et limitationem ibidem inventam, debeant hoc ipso, quod contrahantur, aut. quasi contrahantur per diversos modos, aut rationes differentiates, aut quasi differentiates, existere in suis inferioribus completis per diversas existentias : nihilominus analogata, et analogata ex ratione communi analogorum, el analogatorum non habent aliquid, unde limitentur Pt finiantur, ac proinde unde eis repugnet, quod existant sua analogata realiter inter se distincta per unam et eandem indivisibilem existentiam; cum tamen univoca ex generali ratione univocorum, Ct univocatorum habeant hoc ipso quod sint completa, et dividantur per distinctos modos, et rationes quasi differentiates, finiri ct limitari, et per consequens petere, non unicam, sed plures existentias sibi connaliirates.

Et ratio hujus discriminis videtur aperta. Quoniam ratio analogata et communis communitate rationis, de qua in præsenli loquimur, nihil habet px hoc capite, unde

ei repugnet, quod absque distinctione aliqua virtuali pertingat usque ad rationem omnino ultimam, per quam contrahitur ; ita quidem, ut divisa in sui analo^ati. tunc portio illa, quæ descen it ad tinum analogatum, possit non distingui, adhuc virtualiter. a rationibus ultim's et actualissimis illius, et sic de alia portione reperta in alio analozato Et ideo, si rallo illa ultima fuerit dcr.udubilis ab imperfectionibus, non habebit, quantum est OX parte hujus identificationis, undo non sit denudabilis, aut denudata ab illis, ree unde dicat aliquid potentiate, aut non contrahatur, aut quasi contrahatur per rationes quasi differentiales liberas ab omnibus imperfectionibus, et j er consequens unde finiatur aut limitelur : ideoque nec habet, unde ei repugnet, quod }n? suis analogalis completis existât per diversas existentias. Quia sola limitatio, solaque* potentialilas potest esse ratio in entibus completis venditandi sibi propriam existentiam, distinctam ab exislen tia aliorum contentorum sub aliqua latione communi, et non exislendi per unicam et indivisibilem existentiam una cum iliis : ex eo quod sola existentia infinita jotest esse connaturalis pluribus rebus completis in suo ordine, et ratio existendi respectu earum.

Cæteruin ratio univoca, et omnino abstracta a rationibus ultimis dicentibus actualilatatem atomam ex vi sua, est quid potentiale, quippe non pertingens ex vi sui conceptus formalissimi præcise sumpti usque ad aliquam actualicatem atomam, sed illam a suo conceptu cum præd cta præcisione accepto excludens. Et similiter rationes ultini© habent excludere, eodem proportionali modo, rationem superiorem et univocam a suo formalissimo conceptu, sicut actus sub hac præcisione sumptus excludit polentialitalein illam, quam actual. Et propterea ex hoj præcko capite univocorum et univocatorum est ibi sufficiens ratio in hoc ordine limitationis, et coarctationis ad hoc, ut univocata petant existent as linitas et limitatas, nec possint petere unicam et eandem indivisibilem existentiam, quæ hoc ipso, quod sit talis conditionis, ul per illam connaturaliter existant divers© species, aut quasi species complet©, debet esse infinita, et petere, ul id, quo l per illam connaturaliter exstiterit, nihil habeat, unde finiatur et limitetur.

TRINITATIS MYSTERIO.

115.
Praedic-
diiDF
erasio
cūnūr-
E11J0-
Dis.

Ex quo etiam fū, prædictam solutio-
nem, quatenus applicatur confirmationi
nostra rationis» nullius esse momenti.
Quoniam sicut compositio Metaphysica est
sufficiens ratio in suo ordine limitationis
et coarctionis in re, in qua invenitur : el
propterea inter entia completa solus Deus
caret compositione Metaphysica. et omnis
creatura hoc ipso, quod sit creatura ha-
bena esse completum , et creatum, ac
proinde finitum, debet habere prædic-
tam compositionem : ita compositio,
quæ est tanta, quanta compositio Meta-
physica, debet esse sufficiens ratio in suo
ordine limitationis et coarctationis, petendi-
que exisientiam distinctam, eamque limi-
tatam : quod quidem pugnat cum hoc,
quod est, quod plures aliquæ ros completa,
et realiter distincte habentes prædictam
compositionem existant per unicam et
eamdem, ac proinde infinitam existen-
liam.

116.
Expli-
cator
implies

Potestque huc confirmari, et explicari.
Nam si semel datur in divinis compositio
tanta, quanta est compositio Metaphysica,
oportet, dari ibidem compositionem physi-
cam : ac proinde potiori ratione composi-
tionem Metaphysicam. Et ratio est. Quo-
niam sicut ewa Metaphysicum supponit
exrc Physicum : ila et compositio Meta-
physica prasupponit aliquam compositio-
nem Physicam ut compositionem ex mate-
ria, et forma, vel ex essentia, et *esse* : et
per consequens compositio, quæ sit tanta,
quanta compositio Metaphysica ex genere,
et differentia, prasupponet etiam composi-
tionem aliquam Physicam. Quia non datur
in Physicis compositio æquivalens compo-
sitioni Physicæ, quæ sit tanta, quanta ipsa,
et quod nihilominus non habeat fonnaliter
veram rationem compositionis Physicæ :
ideoque res ubi est pnedicta compositio
æquivalens compositioni Metaphysica, non
sistet in illa priori compositione, sed ulte-
rius habebit hanc posteriorem. Siquidem
ubi est aliqua compositio Physica, quæ ad
minus erit ex essentia, et *esse*, est suffi-
ciens fundamentum ad compositionem Me-
taphysicam, ut optime docent N. Complu-
tenses in sua Logica disput. 5 q. G. Et ita
ibidem invenietur vera limitatio, etpolen-
tialilas, atque adeo ineptitude) ad hoc, ut
possit connaturaliler existere per unicam
et eamdem exisientiam una cum aliis rebus
completis, et α se quasi specificè diversis,
sub unaque ratione univoca una cum illa
proxime contentis. Ex eo quod, ut sæpe

N.
Compl.

diximus, solæ rationes infinitæ, et exper-
tes totius compositionis jam diçjæ» peton-
tesque exisientiam infinitam, possunt per
unam et eamdem omnino indivisibilem
exisientiam sic connaturaliler existere.
Videantur ea, quæ N. Complutenses in
lib. Physicorum disput. 18 a num. 17
usque ad 23 docent.

fit
titea
U CQ"

Nec ea, quæ in favorem hujus sulationis
adduximus, sunt alicujus momenti. Nam
in primis id, quod dictum est do divisione
entis, nempo creatū, in substantiam, et
accidens, quæ est divisio analōgi in analo-
gata, et nihilominus analogata existant
per distinctas existentias, facile constat
ex dictis. Quia id non provenit ex com-
muni ratione analogi, et analogatorum
realiter inter se distinctorum, sed ex
speciali ratione talis analogi, et talium
analogatorum, quæ ob sui limitationem
non possunt hoc ipso, quod sint realiter
distincta, non habere existentias finitas
et limitatas, realiterque distinctas. Cum
tamen, si ratio illa communis communi-
tate rationis esset univoca, tunc ex hoc
praciso capite induceret limitationem, et
quod in diversis univocatis realiter dis-
tinctis, et completis existât per diversas
realiter existentias.

' SHH

Et similiter id, quod de materia et
forma adductum est, nihil prodest. Quo-
niam etsi daremus, materiam, et formam
convenire univoce in aliqua ratione su-
periori et essentiali (de quo videnda sunt
ea, quæ N. Complulenses in libris Physi-
corum disput. 3 num. 38 et 39 docent)
nihilominus ex eo, quod ipsæ adhuc tunc
existèrent per eamdem indivisibilem exis-
tenliam totius, non sequeretur, posse tres
personas divinas convenire univoce in
ratione personæ divinæ, et nihilominus
existere per eamdem indivisibilem existen-
tiam. Siquidem materia et forma sunl
quid incompletum, habentque veram ra-
tionem partium, et iste ob rationem hanc
possunt connaturaliler existere per idem
esse sui totius, quantumvis sil finitum et
limitatum. Cæterum quævis persona divina
intra suam lineam est quid completum,
sicut quævis relatio creata paternitatis,
aut filiationis est etiam quid completum,
id est, non potest habere rationem partis
respectu alterius relationis. Constat autem
ex dictis, quod res illæ, quæ habent jnoJo
explicato esse quid completum nequeunt
connaturaliler existere per unam et eam-
dem indivisibilem exisientiam, si semel
convenient

convenient univoco in aliqua ratione superiori, ot essentiali.

US. Per quod otiani palet ad id, quod de humanitate, el Verbo divino allatum est. Tum, quia humanitas illa per se petit propriam et naturalem exislentiam, sicut et Verbum actu illam affert : et ideo solum ex divino decreto, et supernaturaliter, non vero connaturaliler, existât humanitas per exislentiam Verbi. Tum etiam, quia Verbum, et humanitas tantum conveniunt analogice, adhuc in ratione extremi unibilis in ordine ad constituendam personam Christi Domini : sicut etiam eadem humanitas, ct personalitas creata illi debita cunveniunt tantummodo analogice in ratione extremi unibilis in ordine ad constitutionem personæ creat® et human®. Quamvis hæc duo posteriora extrema (ut id obiter dicamus, et tacita· objectioni occurratur) ex alio etiam capite possent existere per unicam exislentiam, lîcçt darenius convenire univoce in ratione extremi unibilis. Nam, hoc non obstante, unumquodque cx his extremis esset quid incompletum, id est, non pertingens ad complementum requisitum ad hoc, ut petat propriam existentiain, quatenus humanitas per se sumpta non haberet subsistere, ct personalitas tantum subsisteret *ul quo* : cum tamen singuhe ex personis divinis sini formæ, aut quasi formæ per se subsistentes, ct relationes complet® afferentes propriam subsistentiam, quæ proinde non suium sunt ipsa personalitas, sed ipsa persona. Et propterea si convenirent univoce in ratione person®, non possent existere per unicam el eamdem exisientiam.

Ex quo tandem patet, -quomodo id, quod in favorem solutionis ad nostram confirmationem adductum est, nihil ei favet. Siquidem compositio Metaphysica, aut compositio quæ sit tanta, quanta compositio Metaphysica, est sufficiens in suo ordine ad hoc, ut res, qutfi illam habent, et conveniunt univoce in aliqua ratione superiori, non possint exisiere per uoicam el eamdem indivisibilem numero exislentiam. Ei quomodo prædicta compositio arguat compositionem physicam ibidem simul exîstentem, quæ est satis ad petendam diversam exislentiam.

§ in.

Alia- ratio pro priori assertione.

Secunda, ct principalis ratio pro assertionem depromitur cx D. Thoma locis citatis, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in quavis ex personis divinis non distinguuntur virtualiler ratio personæ divin®, et peculiaris ratio talis personæ, v. g. Patris : ergo ratio personæ divin® non erit omnino abstrahibilis a peculiaribus personis divinis ; et per consequens neque erit ratio univoca respectu illarum. Hæc secunda consequentia patet ex priori. Siquidem ratio univoca debet omnino abstrahi a rationibus inferioribus, ita ut non dicat eas actu, sed tantum in potentia : alioqui non diceret raiionem omnimode unam, sed rationem unam secundum quid, et plures simpliciter : quippe actu includens plura inferiora. Prima vero consequentia ex antecedenti conslat. Quoniam ad hoc, ut una ratio abstrahatur omnino ab alia, debent inter se saltem virlualiter distinguui, ut inductive constat, ct ex terminis ipsis patere videtur.

Antecedens autem etiam liquet. Quoniam ea, quæ in divinis sunt communia communitate rationis, qualiter persona divina est communis respectu trium personarum, perlinent ad unam et eamdem lineam cum iis, in quibus includuntur : ila quidem, ut illa ratio communis divisa in distinctas quasi portiones descendat secundum unam ad unum ex suis inferioribus, et secundum aliam ad alterum, el in unoquoque pertineat ad lineam sui inferioris : et per consequens non distinguetur virtualiler ah illo : siquidem (ut sæpe diximus) ea, quæ spectant in divinis ad unam et eamdem lineam, non distinguuntur adhuc virtualiler. Et propterea videmus. quod ratio realitatis divinæ ut sic. qu® tantum est communis communitate rationis respectu omnium divinorum, dividilur in distinctas quasi portiones, ct secundum unam descendit ad unum attributum, et secundum aliam ad alteram, sic de aliis, ct in unoquoque eorum non distinguitur etiam virtualiler ab illo, portinelquo ad lineam ipsius.

Confirmatur, et explicatur ratione, quam insinuat I). Thomas art. 4 q. 30 hujus tractatus ex discrimine, quod intercedit inter ea, quæ sunt communia communitate rei, ut est v. g. essentia divina ; et

MO.
Second*
aswnifr-
nit
ratio.

iOM

• +

190.
Ctjqpr-
malor.
U.Tboo.

D.Tbofo. Doctor ad Annibaldum distinct, et quæst. necnon et articulo citatis, ubi postquam retulit, el impugnavit sententiam dicentium, personam divinam dici analogico de tribus personis divinis, sic concludit : *Ideo dicendum est aliter, quod hic communilas est per unam rationem rei, sicut ratio animalis est communis homini et asino.*

Aninud- Propter hoc testimonium aliqui viri docti opinantur, hanc sententiam esso de mente D. Thpinæ, eamque amplectuntur, J7t j(leo pjacuic ex professo, quid in eo S. Doctor velit minutât m explicare. Ut autem hoc melius intelligatur. supponendum est, Angelicum Doctorem in his locis duas retulisse sententias. Prima erat asserentium, personam divinam dici analogice analogia proportionis, sive proportionalita* lis de tribus personis divinis : ita tamen, ut ratio analogic» communis esset relatio quædam rationis, qua persona divina refertur ad divinam naturam, in qua subsist.

D.Ttiooi. lit. Et propterea referens S. Doctor hanc sententiam sic inquit : *Onde alii dicunt, quod est communitas secundum rationem proportionis : sicut dicimus, quod sicut se habet Rector in civitate, ita nauta in navi. Et sic dicunt quod persona est communis Patri el Filio : qua sicut Pater se habet ut subsistens ad.naturam divinam, ita et Filius.*

1^.. Secunda sententia, quam refert idem Angelicus Præceptor, est dicentium, personam divinam dici analogice : ita ut ratio analogica tantum sit aliqua secunda intentio rationis, sicut color et animal habent convenientiam in secunda intentione generis. Et propterea Angelicus Preceptor sic addidit : *J/iï dicunt, quod est communitas secundum rationem intentionis : sicut dicitur, quod color et animal conveniunt in intentione generis.* Et de his duabus opinionibus censet in idem referri, seu coincido : quia utraque ponit pro ratione analogica aliquid rationis, et utraque ponit idem genus proportionis, sive proportionalitatis, nempe, communis ad proprium, vel proprii ad commune : quatenus, sicut propria et peculiaris persona Patris, v. g. se habet a«l naturam divinam communem tribus personis in illa sua habitudine rationis, quam dicit ad illam, ita et Filius : et similiter sicut se habet persona Patris ad illam secundam intentionem communem, ita et persona Filii : ad eum sane modum, quo sicut propria et peculiaris natura animalis so habet ad secundam intentionem generis, quæ est quid commune, sic et natura peculiaris coloris se habet ad illam : ideoque S. Doctor sic inquit : *Sed hic duo dieln in idem referuntur : quia communitas intentionum non est, nisi secundum proportionem communis ad proprium, vel e contrario.* 5 'Z

His ergo suppositis, dicendum est, mentem Angelici Doctoris, dum impugnat prædictas sententias, non esso impugnare eas, /«.t quatenus ponunt, personam divinam ette analogam respectu trium personarum, sed ««d quatenus dicunt, rationem analogam tum esse relationem illam rationis, autali-ee^ quam aliam secundam intentionem; nun vero esse aliquam rationem rei. Unde ad prædictas sententias impugnandas statim protulit Angelicus Præceptor : *El hoc etiam non videtur sufficere, Quia persona non tantum nominal intentionem, vel habitudinem alicujus subsistentis ad naturam communem sicut hoc nomen suppositum* inlellige juxta alibi insinuata) *vel particulare, vel aliquid hujusmodi; sed magis nominat illam rem, cui accidit talis intentio. Unde communitas personi in divinis non potest esse secundum communitatem talis habitudinis, vel intentionis; sed ista communitas est, qua hoc nomen suppositum commune est Iribus personis divinis. Et ideo aliter dicendum est, quod prilcr hos communitates, qm aliquo modo includuntur in communitate personi* (de quibus in duabus sententiis nuper relatis sermo fiebat) *est ibi communitas rationis fundata in re : sicut dicimus, quod ratio animalis est communis homini el asino.*

Unde exemplum hoc do animali respectu hominis et asini solum est adductum a D. Thoma ad explicandum id, quod intendo* bat, nempe, quod communitas,aquam dicit persona divina, est communitas rationis fundata in re; non vero est communitas talis Conditionis, ut ratio, quæ communis dicitur, solum sit aliqua relatio rationis, aut aliqua secunda intentio. Et propterea, postquam precise dixerat quod est *ibi communitas rationis fundata in re*, statim apposuit pn» dictum exemplum animalis : ut denotaret, illud ad communitatem rationis fundatam in re, solummodo denotandam deservire.

Per quod etiam patet ad confirmationem. 1». Nam Angelicas Preceptor in illo loco antea premiserat duas illas opiniones, do quibus mentionem fecimus, et eas impuignat en modo, quo in precedent! loco illas impugnavit, nempe ex eo, quod hoc nomen i>erson.t magis est nomen primæ unposilionis,

positionis, seu nomen rei : et statim addidit verba in confirmatione relata, nempe : *Wn. dicendum esi aliter, quod hxc communilus esi per unam rationem rei sicut ratio animalis est communis homini et asino.* Unde non dixit, esse unam rationem rei, prout una ratio rei, seu fundata in ro est propria univocorum; sed prout una ratio rei dicit præciso unitatem rationis fundatam in re : ita ut ratio, quæ dicitur communis, et habet illam unitatem secundum rationem, sit ratio aliqua realis; non vero aliqua relatio rationis, aut secunda intentio. ut duæ illæ sententiæ volebant, quodque falsitatis convincere S. Doctor ibidem intendebat.

Esse autem in utroque loco hanc Doctoris Angelici mentem, tatis, ultra modo dicta, constat ox his, quæ pro assertionem diximus. Quoniam utrobique in solutione ad 2 fatetur, personas divinas habere unum et idem *esse* existentiae : et ideo rationem personæ non posse esso illis communem per modum universalis. Hæc autem ratio, yt in prima ratione pro prima assertionem latius ex D. Thoma diximus, non solum probat, personam divinam non esse communem per modum alicujus ex quinque prædicabilibus, verum etiam nec esse communem per modum univoci.

§ VI.

Aliud argumentum pro hac sententia una cum responsione ad illud.

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam ratio personne divinæ æquahter comparit Iribus divinis personis, ut constat ex iis, quæ disp. 6 num. 24 diximus : alioqui una divina persona esset melior et perfectior altera : ergo ratio personæ nequit esse analoga, analogia adhuc proportionalitatis, respectu prædictarum personarum. Palet consequentia. Quia omnis analogia fundatur in aliqua inæqualitate.

Nec obest, si occurras, hoc esse verum de analogia attributionis, non autem de analogia proportionalitatis : quoniam hæc non habet pro fundamento per se loquendo inæqualitatem aliquam; sed tantum petit habitudinem inter duas proportionem, ita ut sicut unum se habet ad alterum, ita aliud se habeat ad illud.

Non itaque hoc obest. Quoniam contra hoc est. Quia hinc fieret, proportionalitatem non esse speciem analogie : cujus op-

positum sensit Aristoteles, dividens analogiam in eam, quæ est attributionis, et in illam, quæ est proportionalitatis. Sequela videtur certa. Quoniam analogia In communi diffiniuntur per hoc, quod ratio communis nec sit omnino eadem, nec omnino diversa. Ad hanc autem unitatem cum diversitate necessario requiritur aliqua inæqualitas.

Confirmatur primo. Quoniam ens dicitur analogice analogia proportionalitatis de Deo, et creaturis, et similiter de substantia, et accidentibus : siquidem ratio significata per nomen entis roperitur formaliter, et intrinsece in omnibus membris dividendibus : et hæc est propria differentia constituens analogiam proportionalitatis, prout distinctam ab analogia attributionis : at prædicta ratio entis dicitur inæqualiter do istis, etiam prout fundat hujusmodi analogiam : quia nulla ratio communis importata per illud nomen reperitur, in qua convenient æqualiter Deus, et crealura, substantia, et accidens : ergo, etc.

Confirmatur secundo. Quia ubi est omnimoda convenientia, non est proportionalitatus, sed omnimoda unitas secundum rationem illam communem : et ita ibidem non erit fundamentum analogiæ, sed univocationis : sed personæ divinæ habent omnimodam convenientiam in ratione personæ ut sic : ergo ibi non est proportionalitas, sed omnimoda unitas : ot per consequens tantum erit ibi fundamentum univocationis, non autem analogiæ. Utraque consequentia videtur perspicua. Minor vero etiam constat. Quoniam eodem prorsus modo, quo Pater se habet ad personam divinam, se habet etiam Filius ad illam.

Major autem probatur. Quia si dicas : *Sicut se habet homo ad rationem animalis, ita sc habet equus ad illam*, hæc comparatio non est proportionalis, sed omnimode eadem secundum illam rationem communem : quia est ibidem omnimoda convenientia, ct propterea ibi non est proportionalitas, quæ est certa habitudo duarum proportionum, sed omnimoda unitas illarum. E contra vero, quando in ratione communi significata per nomen non est omnimoda convenientia, sed solum proportio, tunc est ibidem analogia proportionalitatis; etiamsi non detur analogia attributionis, ul si dicas : *Sicut se habet cor ad rationem principii, sic se habet fundamentum domus, tel initium vix.*

i». Respondetur, admittendo solutionem datam. Et ad impugnationem neganda est sequela. Ad ejus autem probationem dicendum est satis esse ad salvandam unitatem cum diversitate requisitam ad communem rationem analogorum, quod ratio communis nequeat omnino abstrahi a suis rationibus {ut sic dicamus) differentiis, al hoc ut illa ratio, quippe includens actus rationes quasi differentiates, non sit eadem omnino, sed sit partim eadem, et partim eadem diversa, ut ex se constat. Quare, cum ratio personarum divinarum nequeat omnino abstrahi a singulis personis divinis, ut explicatum est, consequens est, ut ibi salis salvetur unitas cum diversitate, nec sit necessaria aliqua inaequalitas in perfectione.

Enodi- Ad primam confirmationem concedamur
lcM0r« or el minor, et negetur consequentia.
primo». Quia etsi ibidem reperiatur inaequalitas, non ideo hoc contingit, quia id desideretur ex intrinsecis analogias proportionalitatis ut sic, sed aliunde. Quoniam ad praedictam analogiam satis est quoad rem, de qua loquimur, unitas cum diversitate in proportionibus.

131. Ad secundam confirmationem transeat
eiindi. nwj°r' el n°r'elur minor. Et ad ejus probationem dicendum est, quod non eodem prorsus modo, quo Pater se habet ad personam divinam, sic Filius se habet ad illam ; sed comparantur ad ipsam modo partim eodem, et partim diverso. Nam in convenientia quam habent, necessario involvuntur «clue ipsarum rationes quasi differentiatas Paternitatis et Filiationis, hoc ipso, quod ratio personarum divinarum non sit omnino praescindibilis a praedictis rationibus quasi differentiatibus : et ita invenitur ibidem convenientia cum diversitate. Diximus autem, quod transeat major, non vero illam absolute concessimus, propter illam, quae N. Complutenses in sua Logica disp. 10 quaest. 4 maxime vero n. 25 et deinceps docent, quae semel visa non parum ad intellectionem hujus, et similium difficultatum profuerunt.

§ VII.

Posterior sententia contra secundam assertionem, una cum suo fundamento et ejus solutione.

131. Secunda vero opinio, quae contra nostram sententiam quoad secundam ejus con-

clusionem pugnat, negat, personam divinam dici quasi quidditative de singulis personis : ac proinde affirmat, solum dici de illis denominative. Ita Vasquez in praefatione smti disp. 130 c. 2. Fundamentum est. Quod persona divina dicitur de formaliter incommunicabilitatis, seu incommunicabiliter subsistendi : subsistentia autem denominative solum convenit primis, et secundis substantiis : quippe quae se habent ad instar propriae passionis respectu praedicamenti substantiae» : ergo ratio personae divinae, seu incommunicabilior subsistentis denominative solum dicitur de singulis divinis personis.

Respondetur, quod licet persona dicatur de formaliter subsistere incommunicabilior, et huc in creatis comparetur ad instar propriae passionis, vel quasi propriae passionis respectu essentiae : non tamen respecta particularium personarum, sed respectu earum comparatur per modum praedicati ut sic dicamus quidditativi. Sicut licet qualitas materialis comitaretur per modum propriae passionis, sive ad instar illius cum substantia materiali, quippe quae semper, ipsaque sola debet esse affecta aliqua qualitate materiali : nihilominus qualitas comparatur per modum praedicati essentialis respectu peculiarium qualitatum.

De divinarum personarum cognitione.

PROOEMIUM

Consequenter inquirendum est de cognitione divinorum personarum.

ARTICULUS I.

Ulna Trinitas (Urinarum pertonarem possit per naturalem rationem coynorci?

ei necesse est. scunlm quod cat omnium cnlfein principium» Et hoc fundamento usi j-umas supra r în tonsi- dcaione Dei. Virtus autem creative Dei e*t commouis loti Trinitati : undo pertuel ad unitatem es<cnlia-, non ad distinctionem personarum. Per rationem igitur naturalem cognosci possunt de Deo ea, quæ pertinent ad uniblau essentiae : non autem, quæ pertinent ad di*tindioneni personarum. Qui autem probare uiutur Trinitatem personarum naturali ratione» fidei dupliciter derogat. Primo auidern qoaulum ad dignitatem ipsias fidei, quæ esi, nt sit e rebus invi-ibilibus, quæ rationem humanam euedunU Code Apostolus dicit ad llebræos II quod fides <<i de non apparentibus, el Apostolus dicit I Corinthiorum 9 c. : Sapientiam loquimur inter perfectos. Sapientiam vero, non hujus sæcoli, neque principatu hujus sæculi : sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, qnæ abscondita csl. Secundo quantum ad utilitatem trahendi alios ad fidem. Cum enim aliquis ad probaudara fidem inducit rationes. quæ non sunt cogentes, cedit in irrisionem infidelium, Credunt enim, quod hujusmodi rationibus innitatur, et propter eas cicdainus. Qu.r igitur fidei seul, non simi (enlanda probare, nisi per autborflates, bis, qui anthoritates .suscipiunt. Apud alios reni sodicit defendere, nnu esse impossibile, quod przdiat fides. Unde Dionisius ♦ diril S c. de divinis nt>m:oiba' : >i aliqais esi. qui totall- tvr eloquiis re islit. longe erit a nostra Philosophia. Si autem ad ventitem eloquiorum, scit cct sacrorum, respi- cit, ljo c et nos cauoe utimur.

Ad primum ergo Licendum, quoi Philosophi non co- gnoverunt mysterium Trinitatis divisarum personarum per propria, quæ sunt Paternitas, Filiatio, el Prucrssio, secundum illud Apostoli 1 ad Corinth. 2 : Loquimur Dei sapientiam, quam nemo principum hujus sccuh cognovit, idest Philosophorum, secundum Glossam. Cognoveruul ta- men quædam essentialia attributa, quæ appropriantur per- sonis, sicut potentia Patri, sapientia ΠΙΙη, bouitas Spiritui sancto, ut mira patebit. Quod ei^o Aristoteles dicit : Per liiiiic numerum adhibuimus nos ipsos, etc. non est sic iu- telligei.dum, quod ipse poneret ternarium numerum iu di- vini?. Sed vult dicere, quod Antiqui utebantur ternario numero in sacrificiis et orationibus, propter nuamdarn ter- narii n-imcri perfectionem. In libro dum rhirmirormn invenitur: In principio erat verhum, non secutiduinquod verbum significat prrsonam genitam in divinis; sed se- eundum quod per verbum intelligilur ratio idcalis. per quam Deus omnia condidit, quæ Filio appropriatur. El licet appropriata tribus pcrsoufs coirnoscen-nt : dicuntur tamen in tertio signo defecisse, ide>t, in cognitioie terti@ persons* : quia a bonitate, qæ Spiritui aucto appropria- liir,deviaverunt, dum cogno?centcs Deum, non sicut lteuui g'oriOcavcrunt, ul dicitur Roui. 1. Vel, quia ponebant Platonici unum primum eas, quod eliam dicehant cs>c Patrem totius universitatis rmm, consequenter ponebant aliam substantiam sub eo, quam vocabant mentem, vel Paternum intdleclum, in qua traiil rationes omnium rc- ram.siro! Macrobius . recitat super somnium Scipionis. Non autem ponebant aliquam substantiam tertiam separa- tam» qua- videretur Spiritui saneto respondere. Sic autem nos non ponimus 1'alrrm, el Filium secundum *ub læt- liam differentes; sed fuit error Origcuis, et Λογι . se- quentium Platonicos. Quod vero TriMiie<blu* dixit : Mo- na? Monadem genuit, et io se suum reflexi! ardorem, mod

n. 12
afl *2.

Cap e
non
mulluJa
remote
a prine.

* Lib. 1
non
multum
proca!
a medio
illiis.
* Orige-
nes Jo. 1
super
illud.
Et uris
erat
Veri**,
El idem
refert
lifer,
inrpi.ad
Paaara-
coluxu
d Ocea-
num,
qæ In-
cinit:
Sfl/dafe
tom. a.

■

1
v . fl
_}r
/;r-

r\$t refereadar.i ad Konrrahonexn Filii, id prwssioiMiil Spiritu Mncti. sed ad prfrdoeboaeni raandi. Nαi» mias hertx pfd.jiU nraa m»ikm propter siti ipsas aanrea. A<1 serusdau ifteeodaD. qirod ou aliqaiui rru »laprinter indecitor ratio. Γη& ΑΨiû ad probantem -...lacchrrali-ijû3Q radicer: lirāt in «dentia ni!nrah inüariter ratio -udi-rira? idprobaodaiu, φî,M tr.ota.% λ γH scw;»er.*il nnif nuis TdMlath. Atio modo inducitor rabo, non \$<;fliei(*tHcr probet radicem ; sed -4«* radicijao positx ostendit coc* fffiēre consēquentes eñfecUs : sicae in Astrotogia ponitor radio rxcentncûrcm, rt rptejctarnm cx boc. qood tie po-sitive facu, pensant Mîun xpaarentia sca*tbifia circa motai cœlestei. Nou hmen ratio κ η ' est saSdentr pr-obans : qria el am fork· alii p>*ritane facta ralviri Jh>s-seut. Primo er^o nwda potent inJcri ratio ad j-.' taodii), Dectn esse anum. ct similia. Sei secando mo<M hib-j ratio, qais indoritur ad faaaifirsUti^Dcm TrutilalnL Qiia, SaTicel. Trinitate pestia : coocnienl bujOaoJi rationes : non lamen iu qo>l p*r has raiinnes saficiector probetor Tnnitas personarum. El hoc paid per iinχ&îχ Boaitxs enia infilmu Ori uraifouxsr dira in producti>ne créa-lane : < *pia mtaito?* lirtatis esi. cx nihilo prodacere. Non coin cartel. si Mails bonifie sc commimrat, quod iijjoid inflniām a Deo ptüoedât; *cd wradem crodîia saam rcoripûl diiriam boaiiitetc. Similiter eiia», quod dicitor, qaoi sine roiMirtra non potest esse jnrenia pu* sessio ahenjos boni, tocaw Ubei. «pxndo in uns persona non iBTeniur : rf«ru boniux. node fafigei al pleâam jurendiîâUs boniUtem boao jüicajos allen» consociari sil-i- SiQiüilQdo aulrm iotriketos nrsiri non suCneator prohat aliq&H de lteo. propter boc. qaoil inteltcctas non canoce inKoiuxr in lteo, et in nobis. El in le e»t quod Auçaslinss * saper Jauni, dial, qaad per Cdern vmitar «d eoRniricoera, et non e converso·

Ad latina dieepdra. qnod eo^ñirio divinaram persona-rra fuit necessaria nobis duplicitér. Vno m<>do, recte sentiendum de creatione renun. Per hoc mim. ttaad diri* mo>. Deam omnia ferisse Verbo seo. excladitar error po-eentiom. De-» produxisse res ex aeccs>iue natine. *Per* hoc antea, quod ia eo proces-ionc:a amorî*, ov tendilnr, qaad Dens non propter aliipao» indi^enlum createrax prodoiüi, neque propter aliqran aliam causam extrinseea», sed propter amorem saæ boaiUtis. I'a le et ifnyscs, pcst-ituifl dixerat : io principio creavit liens cir-ium. rl terra», snbdit : Dixit lie u, Fiat tax. ad nuiû-foutinnem diu'ni Vcri i. El nostea dixit : vidii Dess taetra quod e>sH bona, ad osteλ-leadam probUiencm divini 3KU»rix. Et similiter in aliis operiJMS. Alio tnodo, el pns-apriias u«l sertiendcm de fatale gcaeris humani, qsa; pcrdfitar per Fdiaa ioramatao), « per donan Spint» xonrti.

Prima conclusio : Impossibile est ad cognitionem Trinitatis divinaram personarum per rationem inturalcm pervenire.

Secunda conclusio : Qui rationibus naturalibus Trinitatem |personariim iuteudil probare, dupliciter irrogat iuiuritini fidei. Primo. Quia derogat dignitati fidei : quatenus suo facto significat, quod non sunt tam sublimia ea. de quibus est ihles. ut superent fiicnlt.i-tem naturalem intellectus hominis. Secundo. Quoniam impedit, ne infideles convertuntur mi fidem : in quantum prælwl illis occasionem ut existiment, nos tam levibus fundamentis inniti ad credendum : el per consequens, ul fidem nostram irrideant.

Tertia conclusio : Ea, quæ sunt fidei, probanda sunt aulboritatibu- apud »m>s. qui auctoritates admittunt ; el apud alios, qui eas non admittunt, sufficiet probaro, non esse impossibile, quod fides prædicat.

Notationes circa hunc articulum.

Dirca prihiam conclurioimih notandum csl, plura po>«e circa illam dubia excitari Primum quidem. An absque speciali Dei

revelatione possit por viros naturales in trllectus creati evidenter domnustrari my<-torium Trinitatis quoad *an csl?* Secundum veni. An semel data hac n'velatione queat intellectus creatus ita per eam excitari, ut propriis viribus inveniāt demonstrationes, quibus hoc mysterium evidenter quoad *an est* ostendat ? Tertium nutem. An per Dei revelationem possit communicari intellectui creato notitia hujus mysterii, quæ esset evidens, quidditativa, et propria, in quantum non haberet inniti testimonio dicentis, neque esset per alienas species, sive nil instar aliarum rorum; et tamen non haberet rationem notiiiaē intnilivæ, sed abstractivæ, ex eo quod abstrahit, vel ah existontia. vel ab aliqua conditione objecti ad prædictam notitiam intuitivam desiderata?

Cætenun, quia de his solent expositores D. Thomæ agere 2, 2, quæst. 1 art. i el 5 et fle primo ac secundo salis diximus in l lomo tract. 2 disp. 1 dub. 3 quæ ad præ-sens possunt deservire : ac tandem de tertio plurima in eodem tractatu disput. 2 fon· per totam, et disp. 4 dub. 2 asseruimus, quatenns ibidem late probavimus. Deum sive ut unum, sive ul Trinum non posse cognosci quidditative per species creatas, sed per essentiam divinam, ut habentem rationem speciei intelligibilis, ct hanc non posse uniri intellectui creato nisi mediante lumine gloriæ, ac proinde nisi Deus quidditative, et intuitive videatur : idcirco ab omnibus his dubiis in præsentī abstinebimus.

Circa secundam conclusionem animad-vertendum est, non esse mentem Angelici Doctoris. quod rationes naturales deservire non possint ad confirmandas, vel explicandas veritates fidei, sive postquam suscepta est, sive cum primo proponitur infidelibus, ad hoc ut suscipiatur : sed tantum, quod non-debemus eis uti, ut pray cipuo veritatis nostne fidei fundamento.

Circa tertiam conclusionem notandum est. posse etiam ad ejus explicationem duo dubia excitari. Primum est. An in veteri Testamento inveniantur testimonia efficaciter probantia hoc mysterium apud Judæos admittentes prædictum Testamentum, el testimonia in illo contenta. Secundum autem : quomodo apud infideles non admittentes auctoritates, sint diluenda argumenta militantia contra mvsleria nostne fidei, ul ex earum solutionibus ostendatur» ea non esse impossibilia? Cæternm, quia

♦ Tract. 17 in Join. circa mediam tom. 3-

Λ

· :|

η 'i

**», Γ.

<»

Aii>l-MSi» cira l<a;· dia ec'd<·.<*<.

Aerial·tento eim textae cotdf·ska.

ARTIC. II ET HI.

quia <Jo primo plures disputerunt, ot ins-
pici p̃ossunt Uurgonsis I part. Scrutinii
Scripturarum distinet. 9 a rapite 2 usque
ad ultimum, Galalinus lib. 2 do Arcanis
Catholica? veritatis a cupito I USquu ad 12,
Adrianos Pinus lib. 4 Flagelli contra Ju-
dæos cap. 8 et 9. el Lyranus in Opusculo
contra «Îudæos de divinitate, et humani-
late Messiæ, duod habetur G parta Glossas
ordinaria? in line : ot de secundo agitur in
materia de tide, cum ostenditur, mysteria
nostra, fidei esso evidenter credibilia : id-
circo de latis in præsentî non agemus.

ARTICULUS II.

Vint» tint ponende nolionct ia dirinh ?

Ad sccanJum sic proceditur. Videtur, quod non sint
wnrnlv notiones iu divinis. Didi enim Dionysios in
1 cap. de divinis nominibus ♦, quod non est audendum
at <i 1 dicer»· aliquid de Deo, praeter ea, qu@ nobis ex sacris
IXeloquiis duiit expressa. Sed de notionibus nulla iit me-
p†Λ† tio iu doquiis sacra· Scriptura:. Ergo non sunt poneod@
rfftt. BJlioaes in divinis.

•Irt.2 £ Prxterca, quidquid ponitur in divinis, aut perlinet
ar. sd uoitatem essentiæ, out ad Trinitatem personarum. Sed
r-tiones non pertinent ad unitatem csscni», ucc ad Tri-
nitates personarum. De notionibus ciim neque pradi-
ipse. OBiur ra, quæ sunt csseaiiai : non enim dicimus, qaod
Paternitas sil sapiens, vel erret ; aeque ct am ra, qua?
sui person@ : non enim dicimus, quod Paternitas ge-
fterd, cl Filiiato generetur. Ergo non sunt ponenda: uo-
doaes in divinis.

3. Præterea, in simplicibus non sunt ponenda aliqua
ifelracta, qwe >inl pnucipia cognoscendi : quia coznos-
aolur se lpsis. Sed divin e persona· sunt simplicissima·.
Erjn non sunt ponenda? in divinis personis notiones.
• Lib 3 Sed contra est, quod dicit Joannes * Damascenus : Dif-
OrtM. facetiam hrooiliron (idest pcisonarumj ia tribus pro-
H. f. 5 piictalibus (idei, Patemaii, cl Filiali, cl Processional!)
GO recognoscimus. Snet ergo ponenda? proprietates, ct no-
tiones in diviu s.

Respondeo dicendum, quod Præpositivus attendens
fiaplidiatcm personarum dixit non esso ponendas pro-
prietates cl notiones in ðivini Et sicubi inveniantur,
exponit abstractum pro concreto. Sicut enim consuevimus
dicere, rogo benignitatem tuam, idest, te benignum : ita
can dicitur in divinis Paternitas, iutcBigitur Dtus Pater.

• Q. 3 Sed, sicut ostensum est supra · divinae simplicitati non
i'J>4 pnrfadeial, quod in divinis' utamur nominibus concretis
IF*- ct abstractis. Qata secundum quod intelligimas, sic nomi

ope BSflBS. Intellectas autem noster non potest pertingere
<1 13 id ipNra simplicitatem drvinam, secundum quod in se est
Λ1. colliideranda : et ideo secundum inodttmsnam divina ap-
prehiidit, ct nominat, idest, secundum quod invenitur
m rebus sc sibftibus» a quibus cognitionem accipit. In
quibus ad significandum simplices formas, nominibus abs-
metis olimur : ad significandum vero res subsistentes,
elimor nominibus concretis. Unde et divina, sicut >upra
dictum est · ratione simplicitatis per nomina abstracta si-

•Udi gnificamus; ralone vero subsistenti», cl complementi,
per mniiea concreta. Oportet autem, non solum nomina
prtisc cjteulialia in abstracto, et in concreto significare (cum
ÔïXB. dicimus Deitatem, el Deum, vel sapientiam, ct sapientem),
Rd etiaa personalia : ut dicamus Paternitatem, cl Pa-
trem Ad quod duo pr.Tcipue nos cogunt. Primo quidem,
narebeorum instantia. Cum enim cnnflcانيur, Patrem,
et Filiam, el Spiritum sanctum esse unam Deum, el tres
persona·»; qnxxrmtibns, quo sunt unus Deus? ct quo sunt
lets? *fcut respondetur, quod sunt essentia, vel Deitate
una : iu oportuit, esse aliqua nomina abstracta, quibus
rbpouifcrl flM»'\$(l, persona» distingui Et hujusmodi ^unl
;- pr.fUtes, vel not ocev in abstracro significantes, ut Pa-
trraitaset Filiatio. Et idrO essentia siguiflolor in divi-
tiis. ut quid : persona vero, ul quis : proprietas autem,
ut qio. Srcundo. Quia uoa r.crsuua invenitur in divinis
referri ad dua? personas, scilicet persona Patris ad per-

sonam Filii, ct Spinlussancti. Ncii autem niu relatione
quia Aie sequeretur, quod eliam Filii- et Spuito?» sanc-
tu una ct eadem reblivue referrruler ad Patrem : etsic
eam rchlii» in divinis msidplicet TriuitaDa», seqno-
relur, quod Filius cl Spiritus .-mcius non ẽa·. dc.<?
penonm. Neque tamen putes dici (ot Prrposilnos di-
cebat) quod sicut Deus uno modo sc habet ad rr.alum;
cum biarn crcaiar» dhertimode se tabeant ad ipsam :
sic Paler una relatione refertur ad Filium cl ad Spiritum
sanctum , cum tajnvo illi dao dnabus rviaionibas refe-
rantur ad Patrem. Quia eum ratio specifica relativi con-
5j>Ut In bor quod ad aliud s - habet, neccs«e est dicere,
quevd duæ rchticncs non sunt diversa·. «eundum specirm,
si ex opposito una relatio ei» correspondrat. Oportet
cDim.alu.d speciem relationis esse domini et patris, se-
cundum diver-itatem filiationis et servitutis. Omnes an-
tem creator» sub una specie rdationia referuntur ad
Dema, ut sum crcalnr@ ipsius. Filius autem ct Spiritus
sanctus non secundum rcUtioncs unius rationis referun-
tur -d Patrem. Undo non est simite El Heram. In Devi
non requirilur rotatio realis ad erraturam, at supra dictum
esi * Hetalloties actcta rabonis in Deo rnuliiphrare non
est conveniens. Sed in Paire oportet c.s.m. n huonem rea-
leni, qua referiar ad Filium ct Spiritum »an<isni. Unde
secundum du.ib fehiioue Filii ct Spiritus randi, quibus
reteruntur ad Patrem oportet intelligi dus rabiione m
Patre quibas rcfcraiar ad Filium el Fpirilntn Junctum.
Undo, cum nou >it nisi una Patris persona, ueccsse foil,
seorsum significari rebitens ia abslrado, qua· dicuntur
prupricitates rl notiones.

Ad primum ergo «licrnduni, quod licti de notionibus
uon fiat mentio in sacra Sniptura : fit tamea acatio de
personis, in quibus iuldligunlur nolioiua, sicut abstrac-
tum in concreto.

Aii secundum dicendum, quod notiones sirniflcontnr in
divinis non ul res, jprd ni rationo quædam» quibas cog-
nascnniur prraonx; licet lpM. m (tones, vel relationes
realitr sint in Dm, ut >npra dictum ẽ ♦, et ideo ra,
quæ habent ordinem aliquem ad actum a:qr.<m essentia-
lem, vr-! personalem/nun |>esvnnl dici de notionibus : qoia
hot repugnat modo signilirandi i; saram. Unde non pos-
>uinu\$ dicere, quod Paternitas generet, vel creet, sicoi sa-
piealra, vd intellectas ; essentialia veru, qua· non habent
urdiiem ad aliquem actum, sed rémOYeâl conditiones crea-
tor@ a Deo, pisaunl praedicari de notionibus. Posicmts
euim dicere, quod Paternitas esi æterna, vel immensi, vel
quodeumque hujusmodi. Et similiter propter identitatem
rei pnssuul substantiva personalia, cl osrntblra prædi-
cari de LÖttenibiB. Possumus enim dicere, quod Paterni-
tas est Dius, cl Deitas est Pater.

Ad tertium dicendam, qaod licet person» sini .simpli-
ces : tamen absque pwjtificio simplicitatis possunt pro-
prie raiiuncs personarum ia abstracto significari, ct dic-
lum ot.

Prima conclusio : Non pugnat eunt divina
simplicilato, tpiod utamur nominibus abstrac-
tis, cl concretis ad denotanda ou, quæ sunt
in Deo. sive essentialia, sivo eliam persona-
lia, ul Deus el Deitas. Paler cl Paternitas,

Secunda conclusio : Oportuit esse aliqua
nomina abstracta, quibus respondori possit
quaerentibus, quo una petvona distinguatur
ali alia : et quibus relationibus eadem persona
habeat referri ad distinctas personas, ut Pa-
ter ad Filium ct Spiritum sanctum? et signi-
nuita horum nominum dicuntur proprietates
et notiones.

ARTICULUS IU-

Γ/rioi *lini* *aoliontt?*

Ad tertium sic proceditur. Videtur, qaod non sint
quinque notiones, t'ropriæ cniui notiones persunaruni,
snnt relationes, quibus Ji\$tingvunlur. Sed ¶relative in
divinis non sont nisi quataor, ut supra dictum est % Ergo
el uOlioots sunt tantum quiluor.

2 r»uderc4, propter hivc, quod in divinis est una o-
srntia, dicitor Deas onus. Propter Loc notem, mwd \$;i<il
tro person@, «helter Dcg* Trinas. Si ergo in ðiviai
sunt quinque notiones, dicclar quinus : quod est incon-
veniens.

irtlP

a * Q- 8

arJ- i 3·

|B

Q. art. I.

.&

ut

I did.SO
q.eart.a
ct disi.
-"q· t
arL 12.
cor. el
disLSS
q. I et
Pol. q. 9
arL », iI
ellrtcC
q. 10
art.5.1'·
rl Opas.
2 c. Ô
SS,
ttici 01.
• Q. 2S
an. 1.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

3. Prata», si tnbus persenis ex»stratibus in dhinls
sani quinque notiones, oportet, «jaø«J m aliqua persoiu-
míx Sint a- qua» notion*s dux-, itj piare», stall in perona
PaTfto positsr innawibi iu> rt PatrmiUs. rI (OLDtunuu
spirano Abi ipûar ries notiones differunt re? ant
non? Si differunt re, MDitor. quod persona Patris sit
composita ex plunbus robos, Si attlem differunt ratione
tantam, sequitar. quod una ema pessil dc alia pradi-
tan : ut d.fj... i*, quod sicut bonitos diriio esl ejes st-
piettia propter indifferentiam rd : ita communis spin-
do sit Pataauas : quod non conceditor. Igitnr non suut
qainque notfooes.

Sea contra. Videtur, used 'int placrs. Quia skat Pa-
tera nuito est, et secandam hoe accipitur notio. <luæ «li-
citar ttnasdbílilas : iu a Spirits Sancto non est alu per-
sona. Et sreucdnrfll hcc oportebit accipere sex notiones.

-i. Prarerea, Sicut Pa ri et Filio commane est, qaod
ab ct> procedat Spirits» fandas : ita commane esi Fi-
1.0 el Spiritni «ancto, quod procedant a Patre. Ergo star.
diu not o jouit <r connaunis Patri et Filio, ita debet poni
d m notio conaois Filia el Spiritui sancto.

Respondeo diccatlan:, quod aotio dicitur iJ, qaod est
propria ratio co.noscendi divinam personam. Divisi aa-
<ea> pertonjf Buluptieaoturserendum origincm- Ad origi-
nem askni pørtiaet, a quo alics, ct qui ab alio : et ic-
canduL. !. xmodcw potesi ianote?ccrepersonx Igit «r
persana Pains non potest inhOttMcero per boc, quod sil
ab alio, <cd per tor., qnnd a <rttc> est. El sie ex hac parte
eias uoui csl imuvcibinas.St i >n quanicm al ot
ab eo, inaotarit dsptiriler. Quu in q.unium Filis» esi
ab eo, ianotesm n>.;?ne Paternitate : in quantum astem
Spiritus «anctas esi ab <»», innotescit notene communis
spirationis. Fdins ailem potest innotescere per boe, qsod
est ab alio tusceado : et *ie innotescit per Filiationem.
Et per hae, qaod e>t al u* ab eo, sdUcrt Spirilsa sanc-
tis : el per Lx innotescit eodem modo sicut et Pater,
j dicet, communi <: irai one. Spirilts sanctos autem inr.o-
(e'o>re potest per hoc, qaol rst ab alio, set ab aliis : et
sic iuaviescil processive. Non aata? per boe, qaod alias
*it 3b o- : quia naIT dixina pcr?vna procedit ab co. Sant
igitor q%:nqn«* notione* in dnini*. salitet icnisnbililas,
t'iaeiBltts, Filiatio, romnnms spintio, cl Processio. Ha-
rum autem lautum quatuor sunt roUtionrS. Nam imusa-
bililas con ot relate, filii per reductionem, ut infra dic-
ter *. Qoaiur antaû Datum proprietates seat. NTm
e>antttis Spmho flah est p'v'fiedas, quia convenit oia-
bus personis. TFW rtUfti sunt notiones personales, idesl.
constituentes persona*, scilicet PaterniU», Filiatio, et
Processio. Na» foauttnUs spiratio, et maiscibililas di-
cantur notione» p-i<4>nirjEJ, non autem personales, ut in-
fra magis patebit ♦.

Ad prunum ergo dicendum, qirod praeter quatuor rela-
tiones oportet ponere altam notionem, ut dictam est .

Ad trcuudcm diceainm, quod ct>enua ia dnims «i-
gn ficatur, cl rex quaedam : ct similiter persona» ngcifi-
cattur 'et re* quartam : sed actioae» sigftiteasla?, et
ratione* notifiantes personi»-. Et ideo licet dicatur Den<
anos, propter onitatem essenlio», ct Trinus propter Trini-
tatem oersocanm : &·) lamrn dicûur qaiaus propter
qulaqu-* noliout'.

Ad tertina dtccudcm. qaod cum <ofa oppositio reblira
faciatptaraliiaiem rcalrm ia divini*, plures proprietates
unias pertona*. cum non opposant r ad invicem rdative,
non different realiter. Nec 'amen de invicem pnt-diean-
tnr : qali -igdtkaaiur ul divrrsa- ratio es peramarum.
Sict t etiam non dincus, quod a'triLutum potrnuae sit
a itibutum scientia:, heel dicamus, quod scientia rit po-
teatô.

Ad qcartura dicendam, quod tum perbona importet di-
gnibtem, ut supra dictam e?t *. uon pvust a-rripi uotio
abqoa Spintus Macti <'x hoc, quod eg lj perstiu est ab
lp>o. Hoc enim non prrtin-! ad d>g-i trem ipUus, sicut
peninet ad author.talem Pd>ris, quod sita nullo.

Ad quintum dicendam, quod Filias et Spiritus sanctas
uon convenient in aco speciali modo existendi a Patre,
se it Pater rt Filius conveniunt in uno speciali modo
prvdacrudi Spiritum snictum. Id autem, qoul e t pnuci-
pium inmitesc nd», op rtet esse allqatd spéciale. Et tdeo
non ot simile.

Prima conclusio : Quinquo duiubixnl Mini
iolutionrs in divitiis, scilicel, tnntiscibtllilas. cl
NiteniiUi< in Patre, Filiatio in Filio, foiumti-
nis >t»iratiu iu Patre ct Fili·», cl Proo -sio in
Spirit it sdu lù.

Secunda conclusio : Ex his quinque noli. -
tribus quatuor tantum sunl relationes : quia
innascibililas non est rolalfo; quamvis re lu-
calur ad eam. Et quatuor tantum sunt jiro-
l priorités : quia spiratio non est proprielu ·
ex eo quod est communis duabus personis.
Et tres tantum sunt notiones personales, idesl,
constituentes personas : quia communis spi-
ratio, et innascibilitas dicuntur notiones jMr-
sonarum; non tamen sunt personales.

ARTICULUS IV.

L'Irum tineat contrarie ùfinori de notioni^ !

Ad qinrtum *ric* proceditur. Vidtlur, qirod doq liceat lèlsJ
côGirarie opinari æe nolicnibns. Dicit enim Aaostieia Tγβ
io 1 J<- Triuiliie · qu<x! uon enitar al cubi periestaiw,
quam ta mitcrlí Tdftliatis : ad quam, rtrtnm esi, wtio- 'e TM
ars pertiflco Scd con ranæ*opiaionw nou pohoo^em f·3
aAsque errore. Eroo coUrarie opinari circa notiones eoa UB>L
liret,

^ Praterea, per notiooei cogno cuntnr perMft cl
dictum est . Sed cirri per>onas non licet contrarie opi-
nari. Ergo nec circa notione». Sj ffIR H

Sed contra. Απκ&li fidei nou »aat de notioniba*. Ergo
cir.-j r.4.««ne< licet sic, *ei aiirer opinari.

Respondeo dicendam, qiod ad fidem periinet altqdd
dupliciter. Uuo modo directe : siest ea.qcx uobiv m i
pnariphter divinitus tiadita, ut Deam e^se Trinas, ct
tn-ni. Fitium Dc. v*?e iacainatum, et hujus odi : et
circa ba-r epinari lYsutu, hoc ipro inducit lixre^iffll : oa-
itnrnr, >i pertinacia adjungatur. Indirecte vero ad fidra
pertinent ea, ex quibus consequitur alquid coutratiina
fi fei Sicut µ qui* diceret, Samuelem non fui<se filiae
Hekaoa*. Ex hoc rnbñ sequitur, Scripturam divinam e<«
fasam.

Circa huju'nodi ergo absque periculo hæresis alicis
fabum potest opinari, anicquam consideretur, vel deter-
minatum sit, quid ex hoc *cqailar aliquid contrarium fi-
dei : et maxime, si non pertinaciter aabiureat. Sed pwt-
3no nwuifslum est, et præripoe si sit per Ecctana
e:rfinina dq, quod rx hoc «equi ur aliquid contrarias
fidei, ia hoc erraro nou esset absqae bærsi. Et profler
to: multa nase roputantar hæretica, quæ prius non n>pa-
la*a .t'ir, propter hoc, qaod nana est magis manifestos,
quid ex cis seqnajar. Sic igitur dicendum crt, qmil cirra
uidi n^s >liq i Absque periculo bæresis coutrine \$nt
opinati, non imcnle.tes snstinrre aliquid contrariam fi-
dei. Scd si quis falsum opinaretur cura rotioues, rnti-
derii s. r.uod cx hoc scqnatur tquid contrarium fidei, in
ha r. sim Uberetur. Et per hoc patet responsio ad objecta.

Prima conclusio : Opinari falsum contra ea,
qm>j directe et principaliter pertinent ûd 11-
>1. ni, ul Deum esse Triuntñ, el unum, inducti
hæresim. si adsit pertinacia.

Secunda conclusio : Opinari falsum circa
ea. quit* pertinent ad fldem indirecta, idest,
ex quorum negatione sequitur aliquid contra
fidem, ul si quis dicit. Somuelem non fuisse
lilium Il b iiuT?. uon inducit ba.Tesim, nisi
pu.-t piam consideratur, vel determinatum sit,
semti ex eo aliquid contrarium lIdei.

Tertia conclusio : Circa notiones potest ali-
quis abspio p'riculo lrenis contrarium opi-
nari. si l'i faelat, non intendens defendere
aliquid contrarium fi lci. Si tamen aliquis
falsum Contra eas opinaretur, considerans,
seqni ex co illiquid contrarium lidci. in hrre-
sitr taberetur.

DISPUTATIO

DISPUTATIO XI.

Ŭe divinis notionibus.

Postquam Angelicus Præceptor egit de divinis personis absolute, et earum pluralitate, necnon et de iis, quæ ad prædictam pluralitatem spectant, stalim in hac quæstiono disputat circa easdem personas quomodo sub nostra cognitione cadunt : ac proirtde dc rationibus propriis, quibus cognoscuntur, quatenus in prædictam cognitionem ducunt : quæ rationes nihil aliud sunt, ut jam dicemus, quam divinæ notiones. El propterea praesentem disputationem ad agendum de illis excitamus.

DUBIUM I.

Quid sil notio divina?

Cunela, quæ in hac disputatione dicemus, pendent ex pnesenli dubio : et ideo primo loco illud examinamus.

Ex Angelici Przceploris doctrina dubium enodatur.

Dicendum igitur est, quod notio divina fo est *ratio propria cognoscendi personam divinam*. Ita D. Thomas in pnesenli art. 3, et in hoc sensu explicatur notio a sanc- lis Patribus, ut ab Augustino 5 de Trinitate c. 6, ubi sic ait : *Alia notio est, qua in- tdliligilur genitor, et alia, qua ingenuitus* a Basilio lib. 2 adversus Eunomium, Pt episto- la 37 ad Gregorium fratrem, ubi sic ait : *Paler vero, qui super omnia Deus est, pecu- liarem hgpostaseos sux notionem solus ha- bd quod Pater est quod nulla omnino causa lulsistit atque isto iterum indicio, cl ipse proprie, ac ecparatim agnoscitur*. Undo as- sertionem hanc tuentur communiter disci- puli D. Thomæ.

l;ξ’ Ul autem prædicta assertio melius intel- Wi- ligatur, placuit singulas particulas hujus ω· quasi diffinitionis sigillatim percurrero et explicare. In primis igitur dicitur, quod notio *esi ratio*, in quo convenit cum Dei- tate, aut sapientia, et aliis rationibus essentialibus in divinis in abstracto signifi- catis. Nam sicut Deitas est ratio consti- tutiva Dei, et sapientia constitutiva sa- pientis : ita notio est etiam *ratio* : ac proinde in hoc convenit cum aliis rdlioni- Salmanl. Ours. theolog., tom. III.

bus divinis; licet differat ab eis in aliis ab eadem importatis, de quibus statim. Ideo- quo ad notionem desideratur, si proprie, et omnino rigore loquendum est, quod significetur in abstracto : quia id, quod si- gnificatur ut ratio alicujus, debet signifi- cari in abstracto.

Nec obest, quod Augustinus et Basilius locis citatis, Cyrillus 1 Thesauri c. 6 re- censent notiones in concreto ; dicunt enim, pemtam et *ingenitum* esse nōtiones Patris et Filii : ergo notiones non debent significari, ut rationes in abstracto.

Respondetur, sanctos Patres dum age- bant cum Hæreticis, non contra modum loquendi, sed contra rem ipsam, et expli- cationem ejus, non tam curasse de modo loquendi, quam de rebus ipsis et explica- tione earum. Et quia in prædictis locis vo- lebant explicare distinctionem inter perso- nas divinas quia de hac re erat illis disputatio cum Hæreticis, ideo usi suntno- minibns concretis loco abstractorum.

Deinde ponitur in prædicta quasi diffi- nitione particula *propria*, per quam inci- pit notio distingui ab aliis rationibus es- sentialibus, cum quibus in hoc quod est, esse ratione utcumque conveniebat. Quo- niam abstracta essentialia, ut *Deitas*, et *sapientia*, sunt communia omnibus perso- nis; secus vero notiones : et ita una et ea- dem notio ad summum potest convenire duabus personis divinis: non tamen cunc- tis. Ideoque. per illam particulam *propria* non significatur, notionem uni soli per- sona) convenire, siquidem communis spi- ratio convenit duabus; sed denotatur, quod debet esse forma singularis non com- munis omnibus.

Præterea additur particula illa *cognos- cendi*, ut per eam denotetur, tum, notio- nem distingui a significato horum nomi- num, nempe, *relatio personalis, tl proprietas non personalis* : tum etiam quonam or- dine ista inter se nectantur. Et quidem quoad primum constat. Nam relatio perso- nalis dicitur in ordine ad correlutivum, et est constitutiva personæ : proprietas au- tem, licet non personalis, dicit id quod non convenit omnibus personis; licet non sit constitutiva personæ. Et tandem notio dicitur, ul est principium proprium formale cognoscendi personam. Quæ omnia nota- vit D. Thomas in 1 dist. 26 q. 2 art. 3, D.Tboa his verbis : *Dicendum, quoi notionis, pro- prietatis, cl relationis differentia potest tri- pliciter assignari. Primo. Quod Paternitas*

3. Objee- bo. Aα; a.st. Basihās- Cirill.

Enodi- tur

dicitur retatio, secundum quad ad Edium refertur : dicitur aulem proprietas. in quantum joli Patri convenit. Dicitur nol:o, in quantum est principium formale innotescendi Patrem.

Quoad secundum vero etiam constat. Quia nihil potest esso principium notiii-candi aliud, nisi sit illi proprium : et nihil est proprium alicujus personæ nisi ipsa persona habeat esse constitutam et distinc-tam ab aliis. El ita prius intolligimus rela-tionem, sive proprietatem personalem in divinis : deinde proprietatem : tandem no-tionem. Quod etiam docuit idem Angelicus

D.Tbom.

Preceptor loco citato his verbis : *Cum nihil possit esse principium innotescendi aliquid. nfri sil sibi proprium, intellectum notionis prxcedit intellectus proprietatis. El quia proprietas non convenit, nisi res distincta ab aliis : el distinctio in divinis non est, nisi per oppositionem relationis, intellectum pro-prietatis in divinis pracedit intellectus rela-tionis.*

5.

Tandem ponitur in diffinitione particula illa, *personam divinam*, ut denotetur, notio-nem significare aliquid pertinens ad origi-nem, spectansque ad dignitatem. Et ratio est. Quoniam nutiorst ratio propria cognos-cendi personam divinam : ac proinde co-gnoscendi illam secundum sibi propria. Constat autem, non cognosci secundum sibi propria nisi cognoscatur secundum aliquid pertinens ad originem, et spectans ad digni-tatem personalem. Quia omnia propria per-sonal sunt hujusmodi.

Nec obest, si dicas, personam non ad-dere supra naturam divinam aliquid perfec-tionis : siquidem ex vi suæ lineæ illam non exprimit, ut constat ex illis, quæ disp. 6 η. 20 late diximus : ergo falsum est, no-tionem dicere aliquid pertinens ad digni-tatem propter personam divinam, ct quia est ratio formalis cognoscendi eam.

Respondetur enim, quod etsi persono-divina ex vi suæ lineæ, et secundum id, quod dicit in recto, non exprimat dignita-tem et perfectionem : includit tamen per modum transcendentis totam perfectionem divinæ essentiae : et insuper dicit in obli-quo eamdem divinam essentiam, ut habet rationem natura- : et propterea absoluto el simpliciter, ac omnino impnescindibiliter afiert perfectionem et dignitatem. Et ita, quia nodo iu divinis pertinet ad perso-nam divinam, quæ absolute ct simpliciter

L r- I

(licet ratione naturæ et essentiae divina* modis pra dictis considerata; est perfectis-

sima : idcirco dicitur, notionem sienitic-ue aliquid pertinens ad dignitatem.

Unde I). Tlimnas infra quæst. 40 art. 3&,^, ad I et in I distinet. 20 quæst. i art. 3 I hoc modo explicat, personas dicere aliquid I pertinens ad dignitatem : quia omnes ill@ dicunt aliquid spectans ad naturam intel* lectualem. Nam Paternitas, et Filiatio sunt eredem prorsus relationes, ac relatio- nes dicentis, et Verbi dicti ; quas, satis < constat, solum roperiri in natura ind-lectuali, ad eamquo spectare. Quod etiam de relationibus procedentis, et principii, a <|Uu proce lit, liquet. Siquidem istic sunt eædem, ac relationes spirantis, et impulsus spirati per voluntatem : de quibus etiam certum est. solum in natura intellectuali inveniri. Sicut etiam innascibilius,; quæ ultra prædictas relationes est notio, nonpo- test non perlinere ad naturam intellecti»-lem, ul dub. 3 explicabimus.

Assertio ergo sic explicata probatur. J Tum ex testimoniis D. Thomæ, et aliorum Patrum a Iduetis, ex quibus non levis ratio desumitur, cum de bonitate, alicujus diffi- mtionis, aut quasi diffinitionis agitur, ul in præsentī contingit. Tum etiam ex unanimi Thomistarum consensu illam admitten- tium, ut jam diximus. Tum denique, quia in ea explicatur id. in quo notio cum aliis convenit, necnon et quomodo ab aliis ra- tionibus. quæ non sunt notiones, distin- guatur. Et propterea omnes, et solas illas rationes esse notiones invenietur, quibas omnes hujus diffinitionis pariculæ conve- niunt. ul intuenii constabit. I wBJ

Confirmatur ratione desumpta ex eodem Çwfc* Angelico Doctore quæst. 40. Quoniam, ot ex terminis ipsis constare videtur, ad ipsum I habet rationem notionis respectu alicujus, vel duarum personarum, quod est proprium illius, vel earum : non quidem, quatenus præcise exprimit esse quid proprium; sal quatenus exprimit, quod ex vi illius deve- niatur in cognitionem prædictæ, vel prF- dictarum pirsonaruin, seu quatenus e4 j ratio cognoscendi ill is : siquidem eo ipso i tiiis ratio erit uo.io. seu nolilicativa præ- d clarum personarum. Sed hoc explicatur I per pr.ediciam difliniioneui : ergo ericio- I gii.ma, el valde consona diffinito, aut I quasi d limto ipsius. !/^3.

S li.

£j didis deducitur, quomodo alix diffinitio-
nes notionis ab aliquibus cx Junioribus
traditæ non sini ita legitimas.

?. Ex didis igitur constat, diffinitiones, aut
quasi diffinitiones alias, quæ traduntur ab
aliquibus cx Junioribus, non esse ita legi-
timos, sicuti est hæe quasi diffinitio, quam
ex Angelico Præceptore tradidimus. Nam
in primis illa, quam tradit Bellanninus
lib. 2 do Christo cap. 5 dicens : *Notio csl*
nomen, quo una persona cognoscitur distincta
ab aliis, deficit ex eo, quod juxta commu-
nem sanctorum Patrem ct Theologorum
sententiam, notio non est nomen, quo
significamus, unam personam esse dis-
tinctam ab alia; sed est ratio objectiva,
ot conditio, ratione cujus cognoscitur per-
sona divina, per quamque una persona, v.
g. passive cognoscitur distincta ab alia.

Cwfr-
sj?..r , Confirmatur ratione desumpta ex D.
Thoma art. 2 hujus quæstionis, et infra
quæst. 50. Quoniam loquendo de re ipsa,
notiones sunt in personis, quarum sunt
notiones, ita ut saltem comparentur inn-
quam proprietates earum : nomina autem
non sunt in personis divinis : ergo notio-
nes non erunt nomina illa, quibus signifi-
catur. unam personam distingui ab alia ;
sed ad summum notio erit ratio objectiva,
per quam passive cognoscitur distingui.

K
l; t-hf Deinde alia quasi diffinitio, quam addu-
c't Valentia in præsenli disput. 2 quæstione
puncto 2 et lib. 2 de Trinitate c. 16, ni-
minim, quod *notio est conditio, sive pro-*
prietas divina, non omnibus personis com-
munis, in abstracto significata, qua propria
ratio ejusque personæ significatur, atque
innotescit, est etiam insufficiens. Tum, quia
aliqua continet superflua, ct omnia illa
possent sub brevi forma proponi, ut constat
in diffinitione, aut quasi diffinitione ad-
ducta a D. Thoma, quæ omnia ista brevi-
ter ct succincto continet.

Tum etiam. Quia etsi ad explicandam
notionem utcumque, ct non reducendo ex-
plicationem illam ad normam diffinitionis,
aut quasi diffinitionis, possent fere omnia
in prædicta diffinitione contenta adduci :
non tamen si diffinitio per illa tradi inlen-
(binr. Ex eo quod tunc rectior diffiniendi
w. volus esset, diffinire notionem per suam
rabonem formalem; non aulem per id,
quod se haliel voluti por modum materiæ
respectu illius. Constat amem, rationem

funcalem notionis nun consistere in eo,
quod sit conditio, vel proprietas in *esse* rei,
siquidem hoc se habet ut quid materiale
respectu hujus formalitatis; sed in eo,
quod sit ratio, qua cognoscitur divina per- /
sona. Et propterea Angelicus Preceptor
art. 3 hujus quæstionis, postquam sibi op-
posuisset, quod si notiones essent quinque,
consequens e.-sel, quod sicut propter hoc,
quod in divinis est una essentia, dicitur
Deus unus; propter hoc nutem, quod sint
trps personæ, dicitur Deus Trinus : ita si
in divinis sunt quinque notiones, dicetur
quinus : quod est inconveniens. Postquam
igitur Angelicus Preceptor sic sibi oppo- D.Thoa.
suisset, respondet in solutione ad 2 in hæe
verba : *Dicendum, quod essentia in divi-*
tiis significatur ul rts quxdam, cl similiter
personæ significantur ul res quxdam : sed
notiones significantur, ul rationis notifican-
tes personas. El ideo licet dicatur Deus unus
propter unitatem cssenlix, cl Irinus propter
trinitatem personarum : non tamen dicitur
quinus propter quinque notiones. Ubi, ut
constat, juxta Angelici Doctoris mentem,
et rationem ab ipso traditam, formale no-
tionis non est, quod sit res qua'dam, aut
conditio, vel proprietas pereonæ; sed quod
sit ratio propria ipsius, per quam ipsa per-
sona significetur, per quodque ipsa a se-
metipsa. ut habet rationem proprietati,
distinguitur.

Et tandem alia quasi diffinitio allata a
Molina, videlicet, quod *notio est forma, qua*
una persona cognoscitur distingui ab alia,
quam approbat Becanus c. 7 de Notionibus
q. I. etiam deficit. Quoniam in hac quasi
diffinitione non explicatur id, quod primum
locum obtinet in notione, nimirum quod
sit ratio cognoscendi personam divinam
secundum id, quod est sibi proprium; sed
id, quod secundo loco convenit e dem no-
tioni, nimirum, quod sit ratio cognoscendi
personam divinam, secundum quod distin-
guitur ab alia. Nam facta collatione inter
hæe duo munera, illud prius oblinet pri-
mum locum in notione, et hoc posterius
secundum. Siqtfdem ex eo qiiqd cognosci-
tur una persona secundum sibi propria,
cognoscitur esso distinctam ab alia.

Poteslque huc explicari exemplo personæ
divinæ. in qua prius est, habere in seHpsa
aliquid sibi proprium, quam distingui per
hoc ab aliis personis. Et ideo etiam in no-
tione personæ prius erit, quod sit ratio
propria cuinoscendi personam secundum
id. quod est sibi proprium, quam qued sii

9.
Deficit
clbia
diffinitio
Maliriæ
cl Be-
nni.

ratio percipiendi eamdē personam, secundum quod per hoc sibi proprium habet distinguī ab aliis personis,

DUBIUM II.

Utrum notiones sibi ponenda in divinis?

10.
- Licet presens dubium pertineat ad quæstionem *an est* : nihilominus non incongrue post precedent, quod ad quæstionem *quid esi* pertinebat, excitatum est. Quia multo iis expedit, quæstionem *quid esi* quæstioni *an at* promittere, quando, nimirum, specialis aliqua ratio urget, ut in present: urgebat : ex eo quod significatum hujus nominis *notio*, non ita perspicuum erat, et prius explicando illud, aut diffinitionem, vel quasi diffinitionem notionis adducendo, manet satis perspicuum, et eo ipso clarius deciditur, an ratio illius reperiatur, vel non reperiatur in rebus.

§ I.

Resolutio dubii ex mente Angelici Doctoris, et omnium Scholasticorum, et duplex pro ea ratio.

- H.
- Dicendum igitur est, ponendas esse in divinis personis notiones. Assertio hæc quoad rem ipsam, et de notionibus indiffinita, aut quasi indiffinita loquendo, et non considerando quotnam sint, ejusdem certitudinis, ac illa, in qua dicitur, esse in divinis personis ponendas proprietates constitutivas et distinctivas earumdem. Quare, sicut de hac aliqui existimant, esse adeo certam, ut opposita sit error contra fidem, et alii censent, oppositam esse errorem, aut errori proximam, et tandem alii, esse per minimum nota temeritatis dignam : sic de præsentī assertionē hoc quoad rem ipsam, ut diximus, censi debet. Sicut etiam quantum ad modum loquendi consistentem in usu hujus vocis *notio* hanc denotandam, habet assertio nostra tantam certitudinem, ut si aliqua temeritatis nota nequeat denegari..

Ratio autem, ob quam judicamus, utramque assertionem esse ejusdem certitudinis quoad rem ipsam, est. Quia cum asserimus, ponendas esse notiones in divinis personis, solum volumus, ponendas esse in illis saltem proprietates, quibus unquamque earum possit cognosci secundum id, quod est sibi proprium, et ab aliis

distinguitur. Hoc autem æqualem habet certitudinem cum hoc, quod est, ponendas saltem esse in divinis personis proprietates. quibus constituentur, et distinguantur : et propterea non negatur prior illi assertio, nisi quia negatur hæc posterior ; siquidem esso propriam rationem cognoscendi rem aliquam est inseparabiliter connexum cum formali constitutivo ejusdem rei. Et propterea Angelicus Preceptor ari. 4 hujus quaestionis dixi, labi in hæresi opinantem falsum contra notiones, si videat sequi ex eo aliquid contrarium fidei. Quia hoc non potuit dici nisi de eo, qui opinaretur falsum contra rem ipsam jtm explicatam.

Sicut etiam ratio, propter quam nostra assertio quantum ad modum loquendi, qui consistit in usu hujus vocis *notio* ad rem hanc (saltem modo dictam sumptam) explicandam, habeat certitudinem jam dictam, potest reddi ex eo, quod licet usus hujus vocis nec apud Scripturam, Concilia aut Patres de communi eorum consensu reperiatur : nihilominus est excogitatus ab Augustino, et ab aliquibus sanctis Gratia; quamvis sub aliis vocibus propriis suæ linguæ, et communiter ab omnibus Scholasticis cum Magistro in l dist. 26 et 28 citab Angelico Doctore ibidem, et in præsentī re. eptis : quod quidem sufficit ad hoc, ut absque temeritate nequeat prædictus usus rejici.

Ratio vero prior, et fundamentalis liu jus assertionis in iis, quæ modo dicta sumus, tacta est, et insinuat a D. Thoma q. 40 art. 1 potestque sub hac forma proponi. Quoniam si loquamur de re ipsa, notiones v. g. Paternitas, aut Filiatio, vel Processio sunt ipsæmet proprietates constituentes, et distinguentes personas : sed ista non possunt non poni in divinis, ul ex dictis, et ex infra in q. nuper citata dicendis constabit : ergo etiam notiones ponenda erunt in divinis.

Nec obest, si objicias tum, quod Augustinus 5 de Trinitate notionem vocat ipsam formalem notitiam, qua cognoscitur persona : et ita ait : *¶ sicut cetera notio, qua intelligitur genitor, qua ingenuus* : ergo notio non ponit aliquid intrinsecum in divinis personis, sed solum denominationem extrinsecam provenientem a cognitione, qua dignoscuntur. Tum etiam quod si notiones ponerent aliquid in Deo, derogaretur summæ simplicitati illius : siquidem eo ipso esset ibidem abstractum, et concretum :

DISP. XI, DUB. II.

cretum : el ubi est abstractum, otconcro-
tum, non estoumina simplicitas.

E**.* Respondetur enim nd primam ex his
5TUa. impugnaiiunibus, quod sicut *ratio* so'et
f significare conceptum formalem, ot ejus
J objectum. nempe quiddiiatem aut quasi
§ quidditatem rei conceptæ, ut habet D.
Thomas in l dist. 2 q. ! art. 3, ila notio
aliquando sumitur pro notitia, aliquando
5 pro ratione objectiva illi correspondente.
i El propterea nihil prohibet, per notiones
j ibi intelligi ah.Augustino ipsas rationes
objectivas earum existentes in ipsis perso-
nis, quibus tanquam notis, et indiciis dis-
tinguuntur. Et ideo sensus Augustini erit,
quod aha est nota, seu indicium, vel ratio
objectiva, ex qua cognoscitur genitor, alia
ex qua cognoscitur ingenitus. \

Ad secundam vero dicendum est, quod
ad minus, dari in divinis abstracta, et con-
creta distincta solum ex parte nostri modi
concipiendi, non vero virlualiter ex parta
rei conceptio quoad id, quod in recto affe-
runt, non derogat summm simplicitati Dei,
utin præsémi, v. g. in Paternitate et Fi-
liatione cernitur. Quia una et eadem for-
malitas Patris, et habet esse formam sim-
plicissimam, et esse subsistentem : ita ut
hæc duo quoad id, quod in recto dicunt,
solum ex parta nostri modi concipiendi
distinguantur, et ad significandam ip-am,
quatenus est forma simplicissima, utmur
nominibus abstracts; ad denotandum vero
ipsam ut subsistentem, nominibus ôbn-
cretis.

Jl. Secunda et principalis ratio assertioni?
desumitur ex D. Thoma in praesenti, pu-
testque a l hanc formam reduci. Nam opor-
tet, Catholicos uti nominibus abstractis,
quibus occurrant Hæreticis, aut infidelibus
inquirentibus, quonam Pater, Filius et
Spiritus sanctus sint unus Deus, et tres
personæ? sed id, quod correspondet his
nominibus abstractis, quibus occurritur
huic interrogationi, nempe, quonam per-
sonæ d.vinæ sint ires? habet rationem no-
tionis in Deo : ergo oportebit praedictas
notiones ponere in divinis. Major videtur
certa. Quoniam cum Catholici confilean-
t.r, Patrem, et Filium, et Spiritum sanc-
tum esse unum Deum, et tres personas,
non possent sufficienter occurrere argu-
mentis, quibus hoc impugnaretur ab Hæ-
reticis, nisi haberent nomina abstracta,
quibus responderent, quonam sint unus
Deus, ct tres person® : ergo oportet, eos
uti prædictis nominibus, quibus huic in-

terrogationi occurrant : ita nimirum, ut
dicant, quod sicut Deitate unica sunt unus
Deus: ita irbus proprioiat bus personali-
bus, nempe Paternitate, Ffiiatione, et Pro-
cessionione, sunt tres personæ.

Minor autem etiam constat. Quoniam
id, quod correspondet nominibus abstractis
deservientibus ad occurrendum prædictæ
interrogationi, sunt proprietates personales
Paternitatis, Filiationis, et Processionis,
ut nunc dicebamus : islæ autem sunt etiam
notiones, ut ex so patet : siquidem sunt
rationes propriæ cognoscendi divinam per-
sonam : ergo, etc. Consequentia autem
primi syllogismi hujus rationis ex utraque
præmissa aperte sequitur : siquidem pla-
num est, prædictas proprietates ponendas
esse in divinis, ut quid intrinsecum per-
sonis.

Nec refert, si objicias cum Gregorio U.
Ariminensi in l dist. 26 quod propter Ike-
reticorum instantiam non oportet proprie-
Gregor,
lates has in abstracto distinguere, et eas
in Deo ponere, sicut illas D. Thomas po- o.Tbonî.
nit. Quia Augustinus docuit respondere. Aa-U\$h
in sermone de fide, et Symbolo, huic in-
terrogationi dicens : *Credimus Trinitatem*
personis distinctam, substantia unitam. Et
Ilierunym. in expositione fidei Citholicæ llieroa.
hoc ipsum docuit h s verbis : *Substantia*
unum sunt, sed personis ac nominibus dis-
Unguuntur. Ergo absque proprietatibus eo
modo, quo de illis loquitur D. Thomas,
haberetur sufficiens responsum ad decla-
randum, quo personæ sunt unum et plures.

Respondetur enim cum Cajetano in Corruit,
præsénti art. 2 non esse salis Catholicis,
habere sufficiens responsum ad occurren-
dum interrogationi Hæreticorum, si fiat
sub nomine Trinitatis præciset ut si in-
quiratur, quo Trinitas distinguatur? sed
insuper debent reddere sufficiens respon-
sum, si fiat sub aliis nominibus, et sub ea
forma, quam in ratione Angelici Docloris
proposuimus, nimirum, quonam lres per-
sonæ sint unum, et simul sint lres? Con-
stat autem, quod etsi priori interrogationi
fiat satis verbis et responso Augustini et
Hieronymi, et ad hoc etiam ab illis prolata
sint : non tamen sufficienter occurritur pne-
dictæ interrogationi, et instant:æ Ilærelico-
rum faclæ sub verbis, ct forma in ratione
D. Thomæproposita. Non enim congruenter
occurritur interroganti, quonam persona-
divinæ sunt très personæ ? si dicatur, quod
sunt lres tribus personis. Et propterea
oportet dari alia nomina, quibus alia ratio

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

objectiva distincta, modo dicto, ex parle nostri modi concipiendi correspondent, nempe, quod sunt tres tribus proprietatibus personalibus, scilicet Paternitate, Filiatione, et Processione.

15.
Eifli-
alur
Cjjebn.

Potesque hoc magis explicari ex eo, quod addit Cajotanus, nimirum, quod I). Thomas in hac sua ratione loquitur juxta morem suum formaliter : et consistit vis ejus in hoc, quod interrogativo *quo?* oportet reddi responsum talis conditionis, ut ex proprio modo significandi significetur, *ut quo* : alioqui non quiesceret instantia quateremium. Constat autem, quod persona non significatur *ut quo*, nec nomen eam significans significat eam, ut est talis *ul quo*, cum sit concretum nomen : oportet igitur ad hoc, ut habeamus proprium responsum *quo*, non respectu hujus aut illius termini, sed simpliciter respectu concretorum divinorum, proprietates in abstracto admittere in divinis, quæ, ut sunt rationes propria cognoscendi divinam personam, habent rationem notionum.

Ratio ultima pro assertionem.

10.
Po Me-
rior
ratio.

Ultima ratio assertionis delucitur ex D. Thoma an. 2 hujus questionis, quæ potest ad hanc formam reduci. Quoniam licet Pater, v. g. sit una et eadem persona tantummodo : nihilominus sunt in illo duæ relationes, nempe, Paternitatis et spirationis virtualiter inter se distinctæ : ergo oportet dari nomina abstracta, et nomen concretum, quibus significetur. tum unius personæ in illo, tum etiam pluralitas jam dicta relationum : ergo etiam oportebit dari ibidem notiones. Hæc ultima consequentia ex priori aperte sequitur. Quoniam, ut ex nuper dictis constat, rationes objectivæ correspondentes predictis nominibus abstractis habent rationem notionis in divinis : siquidem competit illis diffinitio, aut quasi diffinitio notionis dubio præcedenti addocta. Prima vero consequentia ex antecedenti etiam liquet. Quoniam oportet habere nomina, quantum fieri possit, ad explicanda cuncta, quæ de Deo cognoscimus.

Antecedens autem probatur. Quia prædictis relationibus correspondent ex opposito duæ relationes realiter distinctæ : una quidem in Filio correspondens Paternitati : alia vero in Spiritu sancto, quæ correspon-

det spirationi. Ergo licet Pater sit unica et eadem persona simplicissima àbiqtto distinctione virtuali in ratione persona : nihilominus erunt in illo duæ relationes virtualiter distinctæ*, quarum una sit ipsi ratio respiciendi Filium, nempe Paternitas; et alia respiciendi Spiritum sanctum, scilicet spiratio : quandoquidem duabus relationibus realiter inter se distinctis non potest correspondere unica dumtaxat ratio, quæ adhuc virtualiter non sit plures.

f III.

Objeclio duplex contra hanc rationem el occursus ad illum.

Nec obest, si objicias primo contra rationem hanc, male colligi, dari in Patre duplicem relationem virtualiter distinctam, ex eo quod ex opposito corresponde! illi duplex realiter relatio. Quoniam si hæc illatio esset legitima, fieret inde, Paternitatem et spirationem correspondences his duabus relationibus realiter distinctis, de-«?» Lere etiam inter se distinguere realiter. Nam sicut distinctio utcumque relationum aliquarum arguit distinctionem, etiam utcumque, relationum ex opposito eis correspondentium : ita distinctio realis inter prædictas relationes arguet eandem distinctionem realiter in illis relationibus, quæ ex adverso eis correspondent.

Respondetur enim, esset disparem rationem. Nam distinctio realis relationum in divinis, sumitur ex oppositione realium earum inter se; non vero ex eo, quod ei respondeant aliæ relationes realiter distinctæ : quoniam distinctio realis, et entitativa earum non sumitur ex termino. Et propterea, licet Paternitas et spiratio activa respiciant relationes realiter distinctas : non tamen idcirco colligetur, eas realiter inter se distinguere : quia non habent inter se aliquam oppositionem. Cæterum distinctio specifica, aut quasi specifi relationum sumitur ex terminis, seu ex extrinsecis, modo alibi dictum : et ideo ex distinctione terminorum, seu relationum ex adverso correspondentium optime colligitur. non quod distinctio entitativa et realis, sed quasi specifica, et virtualis prædictarum relationum.

Nec etiam obest, si secundo objicias, quod unum album v. g. habet unicam tantummodo relationem similitudinis in albedine : et nihilominus predictæ relationi correspondent";

correspondont ex adverso tot relationes similitudinis in alhedine, quot sunt alba : ergo ex eo, quod corresponde.ini ex adverso plures relationes realiter dislinctæ, non beno colligitur diversitas, adhuc virtualis, in relatione ilia, cui correspondent : et per consequens ex eu, quod Filiatio ct Processio realiter inter se dislinctæ corxospondeant ex adverso Paternitati, et spirationi, non sequitur, eas inter se distinguï virtualiter. Utraquo consequentia aperio videtur sequi ex antecedenti. Antecedens autem constat ex iis, quæ docet D. P.TtcD.Thomas 3 part, quæst; 35 ari. 5 el Quodlibelo 1 art. 2 et Quodlibeto 9 art. 4 necnon K. cx illis, quæ nostri Complulenses in sua Logica disp. 14 num. 91 ducant.

Respondetur enim, concedendo antecedens, et negando utramque consequentiam, quoties relationes ex opposito correspondences sont specifice, aut quasi specifice dislinctæ, ac proinde arguunt distinctionem specificam in illis relationibus, quibus correspondent, ut in Filiatione el Processione correspondentibus Paternitati, el spirationi cernitur : quamvis dum relationes ex opposito correspondentcs solo numero distinguuntur. tunc non inferatur virlualis distinctio in relatione, cui correspondent, ut in albo relato relatione similitudinis ad plura alba contingit. Quoniam distinctio nuroerica similitudinum non sumitur ex leoninis, ut Scotus in 3 distinet. 8 quæst. IjVasquez tomo 4 in 3 part, quæst. 91 art. 1 dub. 4, una cum Suarez et aliis, juxti multitudinem terminorum multiplicantibus unitatem numericam relationum, volunt; sed aliunde, nempe ex subjecto, ut cum D. Thorna locis citatis explicant N. Complut, disp. nuper relata a num. 91 usque ad 94.

§ iv.

J/ia objectio notanda contra prxdtclam rationem, cl responsio ad cam.

Nec præterea obstat, si tertio contra eamdem rationem, ct simul contra solutionem præcedenlis objectionis urgeas, quod idem lilius refertur per unicam et eamdem relationem ad patrem et matrem : ct nihilominus præiictæ filiationi correspondent duæ relationes specie distinctu», nempe paternitas et* maternius : ergo ex curre.*pondentla plurium relationum, adhuc specio distinctarum, respectu

unius et ejusdem relationis non bene colligitur, relationem illam, cui correspondent, debere esse virtualiter multiplicem. Consequentia videtur certa. Minor autem etiam constat. Quoniam pator et mater concurrunt diversimode ad generationem : ille qmdem per modum principii activi ; ista vero per modum principii passivi, ut docet I). Thomas 3 p. q. 35 artic. 5 : D-Thaa. ergo fundant relationes secundum speciem distinctas. Major vero probatur. Nam sicut filius est unicus tantummodo filius : ita unica tantummodo relatione ad patrem et matrem refertur.

Ad hanc objectionem respondent aliqui, in filio esse duas relationes specie distinctas, si loquamur de eis formaliter in esse relationis; quamvis materialiter in esse rei sit una relatio. Iui Ferrara 2 contra Gentesc c. 12 § £.r istis, quem sequuntur Vasquez in præsentî in annotatione ad artic. 2 hujus quæstionis, necnon et Suarez disp. 47 sua* Metaphysicæ sectione 17 num. 24, ac alii.

Videturque hæc solutio habere fundamentum in I). Thorna 3 p. q. 35 art. 5 in solutione ad 3, ubi postquam sic dixit : *Contingit, quod cx pario unius extremi est una relatio, ex parte autem alterius extremi sunt mult e relationes. Sicut in hominibus cx parte parentum invenitur duplex relatio, una paternitatis, el alia malernitatis, qux sunt specie differentes, propter hoc quod alia ratione pater, cl alia mater csl generationis principium.* Postquam igitur S. Doctor hæc protulit, post pauca subdit : *Ex parle autem prolis est una filiatio secundum rem, sed duplex secundum rationem, in quantum correspondît utrique relationi parentum secundum duos respectus intellectos.* Ac si diceret, quod in prole materialiter, ct in esse rei unica tantummodo invenitur filiatio; formaliter autem, et in esse relationis duplex specie distincta, ex quibus una correspondet paternitati , el alia inalernitati specio differentibus. El ita in divinis duplici illi relationi Filiationis et Processionis correspondent in divinis px parte Patris duæ aliæ relationes, non quidem realiter inter se distincta.*, sicut illæ priores, sed solum quasi specie, et virtualiter dislinctæ.

Poteslque hæc eadem solutio ratione etiam fulciri. Tum, quia pereunto patre, et remanente maire, vel c converso, perit relatio filiationis ad patrem, si iste moriatur : et similiter desinit esse relatio ad matrem, si ista moriatur, et pater perma-

IK ali-
ηαοπιω
solulio.

Fenin.

qoez.

Sturez.

50.
Favet I).
TbûQMS.

21.
Fukitor
uUcme.

neat. Hoc autem satis indicat, esse ibidem relationem rationis virtualiter saltem distinctam : alioqui idem prorsus manens idem, periret, et non periret.

Tum etiam. Quia in patre et matre est diversus modus secundum speciem concurrendi : et propterea fundant diversas relationes : ergo etiam in filio erit distinctus modus secundum speciem dependendi ab eis : et ob eandem rationem erit in eo duplex secundum speciem relatio filiationis : siquidem ad diversos secundum speciem modos fundandi sequuntur relationes diversa) secundum speciem.

Tum deinde. Quia alias relationes specie diversæ, quales sunt paternitas et maternitas, diffinirentur per relationem sibi oppositam, quæ sit una tantum. Et ita pater diffiniretur sic. *Pater est, qui habet filium* et mater eodem modo posset, et deberet diffiniri, nempe, *Mater «/, quæ habet filium : quod»* ut constat, est inconveniens.

Sed licet hæc solutio sit probabilis, ut fatentur nostri Complutenses in sua Logica disp. 14 n. 87, nihilominus, ut iidem Complutenses ibidem docent, longe probabilius explicant Angelicum Doctorem cæteri Thomiste, ut Cajetanus in præsentis art. 2 § *Ad 2 dubium*, Banuez dubii. 1 cone. 2, Sylvester, Torres, et Zumel in discursu ejusdem articuli, Araujo, Sanchez, et alii, qui uno ore ungant, etiam formaliter constituendas esse filiationes specie diversas respectu patris et matris.

Quorum fundamentum optime explicant, et proponunt sub hac forma prædicti Complutenses loco citato. Quia licet diverso modo concurrat uterque parens ad productionem filii : neuter tamen est causa completa, et per se sufficiens; sed concurrunt generationibus partialibus intrinsece ordinatis ad complendum unicum totale principium filii. Cujus signum optimum est. ut notat D. Thomas loco citato ex 3 parte, quod homo unica nativitate nascitur ex patre et matre : ergo non solum ex parte filii unica tantum est productio passiva, quæ est ratio fundandi relationem ; sed etiam ex parte parentum tantum datur unica completa ratio radicatis terminandi, coalescens, tanquam ex partibus heterogænis, ex concursu activo patris, et passivo matris et per consequens non dantur duæ integræ rationes terminandi : quod necessarium erat, ut specificè multiplicaretur relatio.

Ex quo etiam fit, neque solam paternitatis. neque solam inaternalis rationis. nec per se constituere integrum curvum filiationis, sed esse quasi partes diversas ejusdem integri extremi : ac proinde ipsas inter se solum distingui in *esse* termini specie incompleta, et quasi partialiter.

Ex his ergo satis constat probabilior solutio hujus tertiæ objectionis. Quoniam concessa majori et minori de correspondentia duplicis relationis nempe paternitatis et inaternalitatis, quæ tantum specie partiali sint inter se distincte, et habeant rationes fundandi eodem modo diversa*, quæque simul sumpte constituent unum integrum et totale terminativum filiationis, neganda est consequentia, quoties relationes correspondentes ex adverso sunt totales, et habent rationes, aut quasi rationes fundandi totaliter, et specie, aut quasi specie totali distinctas, ut in divinis contingit in Filiatione, et Processione realiter distinctis, et correspondentibus in Patre Paternitati, et spirationi. Et ita D. Thomas optime ex distinctione reali Filiationis et Processionis intulit Paternitatem, et spirationem esse virtualiter distinctas.

Potestque huc explicari duplici exemplo, nempe, diversarum causarum totalium, et efficientium inter se subordinatarum, ut sunt homo. Sol, et Deus, respectu productionis alicujus hominis, necnon materiæ, et formæ, ac totius ex illis compositi, Nam ex eo quod causæ illæ efficientes concurrunt. non utcumque, sed ita ut quævis ex illis sit in suo ordine totalis, idcirco quævis refertur sua relatione totali ad hominem productum, licet relatio, quæ scilicet ex parte Dei. non sit realis, sed rationis, propter eminentiam divini *esse*, quod non est realiter referibile, aut ordinabile ad aliquid creatum. Et similiter ex parte hominis correspondent illis tres relationes totales et completæ. quæ specie etiam distinguantur. Quia vero materia et forma solum præstant concursum partialem in suo ordine, quia concurrunt per modum partium, idcirco, si quæ est in illis, v. g. in materia, relatio ad hominem, ut ad locum, quod causant, talis relatio solum distinguitur specie partiali a relatione illa, quæ est in forma, et ambæ relationes constituent unum integrum correlativum.

Sic ergo in præsentis dicendum est Quoniam pater et mater solum concurrunt. ut principia partialia, respectu generationis

Verior
respon-
sio.
N.
Compl.
Cajetan.
Borniez.
Sanches.
fcr.
Torres.
Zumel.
Araujo.
èber?

ff.
bb.

L. CT
Ur
dft-

eu

rationis filii, et ex utroque concursu integrator unus concursus totalis : et prout licet inmmquodqm* ex iis principiis referatur per distinctam relationem ad lilium, non idcirco opus est. ut ex parte lilii correspondeat eis duplex relatio secundum speciem : quia ad hoc requirebatur, ut quilibet ex parentibus concurreret ut principiuin totale, ul explicatum est : ac proinde, quod duæ illa relationes paternitatis et maternitatis non concurrerent per modum integrantium unicum terminum totalem respectu filiationis.

D Xc<IU(! id, quod pro se adducit pnuccdens solutio ex D. Thoma, ei sufficienter favet. Nam Angelicus Preceptor in eo testimonio suum vult, quod duabus relationibus specio partiali distinctis, et exigentibus rationes fundandi partialiter distinctas, potest correspondere unica et eadem tantummodo relatio secundum speciem absque aliqua virtuali distinctione : sicut e converso, quoties relationes ex adverso correspondent?^ sunt totales, tunc optime arguitur, quod relatio, cui correspondent. est multiplex secundum speciem, cam distinctione saltem virtuali. Et hoc molo optime, conciliantur ha?c duo testimonia D. Thomæ, nempe illud ex 3 p. et hoc ex art 2 hujus quaestionis.

KIMs. Unde, cum 1). Thomas subdidit in loco illo ex 3 part, quod *cx parle prolis csl una relatio secundum rem, sed duplex secundum rationem, in quantum corrcspojidel ulrique relationi parentum, secundum duos respectus intelUclos*, non vult, quod sit ibi multiplex virtualiter filiatio, et secundum speciem distincta; sed quod in eadem indivisibili filiatione, quæ sit unica secundum speciem absque distinctione virtuali, sint ibi duo munera ek parte solius nostri mixli concipiendi distincta, et quod ratione horum munerum possit ibi intellectus distinguere, et formaro duos respectus rationis, quorum unus ad partem, alius vero ad matrem, terminetur. El propterea idem Angelicus Doctor in 1 dist. 27 q. 1 art. 1 loqnens de relatione creata ait, impossibile esse eamdem relationem realm esse in diversis speciebas.

r. Neque etiam ratio ex triplici illa probatione in ea contenta coalescens illatu suflicenlcRConfirmat. Nam ad primam probal*”IIPm dicendum est, quod si pereat, v. i:Tà> g. mater, remanente patre, tunc nihil malitatis pertinentis ad relationem filiationis perit : sed tota realitas ibidem ma-

net : quamvis ex defectu illine connotati. nempe existentia patris, non denominet filium relatum ad patrem, nec prædicta relatif? extendatur ad illum : ac proinde nec tribuat filio, quod in actu exercito res* picini patrem : quia ad hanc denominationem, extensionem, et exercitium, non sufficit sola realitas relationis; sed requiritur realitas, el connotatum prædictum : et ideo ex defectu istius, potest non dari prædicta extensio, et exercitium ; licet remanent relatio quoad suam realitatem, et ut tribuens exercitium respiciendi matrem : ex co quod ad hoc satis est, quod maneat ipsa mater.

Potestque hoc explicari exemplo relationis paternitatis, quæ etsi prius tenuinetur ad duos filios, pereunto tamen uno ex illis, remanet quoad suam realilalem; licet non remaneat quoad extensionem, denominationem, et exercitium respiciendi utrumque. Quia ad hujus roalilatis persistentium satis est, quod permaneat aliquis ex terminis partialibus, quos respicit : cum tamen ad exercitium et extensionem prædiclam requiratur, quod ulerque filius maneat. Sed de his videantur ea, quæ in 2 tomo tractatu 4 disp. 7 a num. 5 usquû ad 58 diximus, ubi plura, quæ ad hoc explicandum poterunt prodesse, adduximus.

Nec prodest, ad hoc ut in pnedictis eventibus remaneat paternitas respectu lilii præexistentis, pereuntibus aliis filiis, non vero queat remanere filiatio respectu solius maternitatis, quod prædicti lilii solum materialiter et numerîcû in ratione termini distinguantur respectu patris reum tamen maternitas» et paternitas in esse termini filiationis specificæ, partialiter distinguantur.

Non itaque discrimen hoc prodest ad prædictum intentum. El ratio est. Quoniam ad hoc, ut permaneat aliqua realitas, non tribuens omnem suum ellectum formalem. sed aliquem, sive illi effectus virtualiter, sive ex parte nostri modi concipiendi sint distincti, satis est, quod permaneant ea coimotuta. quæ requiruntur ad prædictum effectum inmkequutuin. ut patet, tum in probabili sententia asserentium, animam sensitivam equi ess.» in capillis secundum aliquem ex suis eff<*clibus inadæquatis tantummodo, scilicet, secundum <ssc radicaliter vegetativmn. Nam juxta hunc modum dicendi salis est ad hoc, ut tota ejus realitas ibidem sit, non trihuemlo omnem suum efieclmn forma-

t
I
.
9
I
I
:
* .
Evita-
luf
?
sg.
I
.
Jl
u
!
*
I
H

lōm, quod dentur en connotatn. quæ requiruntur ad ilium effectum iruulæquatum. Tum etiam in essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, quæ licet solum ex parte nostri mwu concipiendi distinguatur a se ipsa, ut est principium viilendi Deuni, et ut est visio illius : nihilo minus communicatur intellectui boato, ut habet rationem speciei intelligibilis. non vnro ut hÿbét rationem visionis : ex eo quod intellectus est capax illius quasi effectus, non vero istius : el ideo ad hoc. ut sit ibi specialiter tota realitas divinæ essentia·, sufficit, quod sint ibi connotatn requisita ad priorem illum effectum, ut lumen gloria·, et si qua? sunt alia, quæ por modum connotaii ad effectum istum desiderantur.

Et ratio horam omnium est eadem. Quia nec realitas anima» sensitiva?, nec divinæ essentia·. nec tandem relationis filiationis requirunt omnia sua eonnotata ad sui ppnnanentiam ibidem, nisi ut tribuunt lotum suum effectum, et exercitium, quod tribuere possunt. Et ideo realitas filiationis ad permanendum secundum totam suam realitatem, non tamen tribuendo omnem suum effectum, exercitium, el extensionem, non requirit permanendam utriusque parentis, sed solum unius ex illis.

Ad secundam vero probationem respondetur, concedendo antecedens, et negando consequentiam. Quia ad multiplicationem dependentiæ passivæ pX parte effectus non sufficit multiplicatio concursuum partialium ex parte principii effectivi; sed requiritur multiplicatio concursuum totalium. Et ratio est, ex eo quod dependentia passiva non habet correspondere concursibus activis, ut inter se distinctis, sed ut constituentibus unum integrum et totalem concursum.

S3.
RtphCl
P. Vu-
μα.

Ner obesi, si urgeas cum Vasquez. quoti isti concursus patris et matris potius videntur totales, quam partiales : ac proinde ex parte filii erit duplex dependentia passiva : el per consequens duplex relatio filiationis, (piarum una sit ad patrem, et alia ad matrem; licet solum secundum speciem, non vero enlitative sint distincta». Antecedens probatur. Quia unusquisque eorum attingit totam prolem, et non tantum partem : el insuper concursus isti sunt inter se specie distincti, el unusquisque intra propriam speciem esi sufficiens : quæ duæ conditiones videntur esse satis

ad concursus totales; quamvis causa? concurrentes sint talis conditionis, ut una sine alia effectum non producat, ut in causis subordinate non amittentibus propter hanc rationem, quod sint causa? loUles, satis cernitur. B ~

Respondetur enim negando antecedent Quia hoc, quod est. aliquam causam concurrere per concursum totalem, non suniitur ex illis duobus capitibus ibidem re-consitis, sed ex hoc, quod si fuerit rausa, v. g. particularis, pnestet in suo online lotum influxum, qui in ordino causa» particularis desideratur. Hoc autem non convenit patri aut matri per Λ?, el separatim sumptis : quia intra ordinem causarum paiticulariurn neutrius concursus solus est sufficiens; sed requiritur concursus matris efficiens materiam, nempe semen maternum, et ministrans illud ut materiam, et insuper desideratur concursus activus patris producens semen virile, et active mediante illo gignens eumdem filium. Unde nec chest, vel quod concursus isti sint distincturum specierum : quia cause partiales etiam possunt distingui specie, aut quasi specie partiali, ut do materia et forma constat. Nec ut dicebamus, quod tum mater quam pator attingant totnme ^effectum : quia inde solum sequitur, esse causas totales totalitate effectus : non vero totalitate causre et concursus totalis.

Ex quibus ad leniam probationem responleitur, diffinitionem patris sic posse tradi : *Pater est, qui habet filium per generationem activam* : matris vero, quod sit *qmr habd filium per subministrationem sue*

DUBIUM III. - iIK

Utrum tantum sint quinque notiones in divinis? qR

Quia Angelicus Preceptor, postquam explicuit, an sint notiones in divinis, slalim inquit, an prædictæ notiones sint quinque: ideo nos ejus vestigia sectantes, post præcedens dubium excitamus hoc ad explicandum numerum divinarum notionum. Et quia idem S. Doctor non solum quinarium numerum notionibus assignat; sed innuit, illas prj-dictuin numenim non extedere : idcirco nos utruniquo in præsentī dubio conjunximus.

tionem in divinis perlinent ad ordinem originis personarum, dicuntque aliquam dignitatem : ergo numerus earum desumendus est penes ordinem originis ejus, a quo est alius, et ejus, qui est ab alio : ergo predictæ notiones erunt quinque, ita ut non sint plures. Antecedens constat ex dictis dubio ! huius disputationis. Nam cum notio sit ratio propria cognoscendi divinam personam, erit utique ratio propria illius, per quam ipsa ab alia, vel ab aliis personis aliquo modo distinguitur. Constat autem, quod ratio propria personæ divinæ, per quam ipsa aliquo modo distinguitur ab alia, vel ab aliis personis, permet ad ordinem originis earundem personarum : siquidem non nisi mediis his ordinibus distinguuntur. Sicut etiam perpicuum est, quod notio personæ innuit ex vi sua personam ipsam : et per consequens habet innuere aliquam dignitatem, nempe, dignitatem personæ divinæ, quæ consistit in hoc, quod sit suppositum naturæ intellectualis perfectissima».

Prima vero consequentia ex antecedenti sequitur. Quoniam si notiones perlinent ad ordinem originis, oportet, ut numerus earum desumatur ex numero, et pluralitate ordinum originum : siquidem ea, quæ ad predictum ordinem pertinent, non aliunde distinguuntur, ut pluriificantur. Cumque ordines originum reperti in Deo tantum sint, ejus, a quo alius, et ejus qui ab alio, oportet, ut juxta predictos ordines numerus, et pluralitas notionum accipiatur.

Secunda vero consequentia quoad priorem ejus pariem, nempe, notiones esse quinque, et hac priori, et ex antecelentis deducitur. Quoniam cum in divinis lanium sint duo pro personis positivæ, una per intellectum, quæ est generatio, alii per voluntatem, quæ est spiratio amoris, oportet, ut in unaquaque ex istis quasi fundentur duo ordines positivi originis. In prima quidem, quæ est generatio, unus ordo originis ejus, a quo est alius per generationem, qui vocatur *Patris*, et est propria notio Patris. Secundus vero ejus, qui est a Filio per generationem, nempe *Filiatio*, quæ est notio Filii. In secunda vero processione primus ordo est ejus, a quo est alius per spirationem, qui ordo est *spiratio activa*, et est propria notio Patris et Filii : ex eo quod uterque est unicum principium (modo infra explicando spirandi Spiritum Sanctum. Secundus vero ordo ejus, qui est ab alio per spiratorem,

qui ordo est spiratio passiva, quæque non cupatur communi nomino *Processionis*, et est propria notio Spiritus Sancti. Cumque ultra hunc modum pertinendi positive ad ordinem originis, ex eo nimirum, quod positive aliquis procedat ab alio, detur alius modus perlinendi ad ordinem originis, nempe negativo, quatenus aliquis nullo modo procedit ab alio, ut in univocum quævis carentia reducatur ad suum positivum, ac proinde omnimoda carentia processionis. »! ordinis originis ob alio reducitur hoc modo ad suum positivum, scilicet ad ordinem originis : inde et, ut detur in divinis quinta notio, ad ordinem originis hoc modo pertinens, nempe innascibilis, prout dicitur predictum carentium, quæ est propria notio Patris. ¶

Ex quo etiam eadem consequentia quoad secundam ejus pariem, nempe, quod notiones sint tantum quinque, probatur. Quoniam loquendo de his, quæ spectant ad ordinem originum positive, planum est. non posse dari in Deo alias notiones sic pertinentes ad predictum ordinem : siquidem certum est, ut constat ex dictis quod non posse dari alios ordines» sive relationes originis, præter quatuor jam enumeratas. Si autem liat sermo de aliis, quæ pertinent ad ordinem originis negative, aut privative, qualia sunt non esse spiratum in Filio, et non esse genitum, aut non esse spirantem in Spiritu Sancto, et si quæ sunt alia his similia, certum est, predicta non habere rationem novarum notionum : ex eo quod, licet innascibilitas innuat dignitatem, quæ removet omnem rationem procedendi ab alio, seu hoc quod est, habere suum esse ab alio : non tamen aliæ negationes, sive privationes enumerate. Quia quod Spiritus Sanctus non spiret, nec pertinet ad dimittentem personam, neque negatio ista illam arguit, Et similiter quod Filius non procedat hoc speciali modo, nempe per spirationem, aut Spiritus Sanctus non procedat per generationem, sed ille sit non spiratus, et isto non genitus, non dicit dignitatem, si semel procedunt (ut revera procedunt) per aliam processionem. Et propterea, quod aliqua creaturæ non spirent, aut quod non procedant per generationem, aut spirationem, non arguitur in illis, ex hac præcisa ratione. Aliquid, quod ad dignitatem personæ pertineat. E contra vero, hoc ipso quod aliquod, quodeumque illud sit, non habeat suum esse ab alio, arguitur inde, et significatur specialis dignitas personalis, nempe, quod sit

sit suppositum naturæ intellectualis; imo non qualiscuinquo , sed pcrfecthsimie et divinæ.

Confirmatur, et explicatur. Quoniam si tiloquaiuur de pertinentibus positive ad ordinem originis, qualia sunt prædictæ quatuor relationes, tunc ista? habent potissime perlinere ad prædictum ordinem, et significare specialem dignitatem pertinentem nd rationem personæ. Si vero fiat termo de pertinentibus ad ordinem originis negative, tunc innascibilitas habet peculiari ratione significare, sive innuere pnediemm dignitatem; non vero cæteræ aliæ negationes, sivo privationes. Ergo illæsola quatur relationes, una cum innascibilitate, habebunt talionem specialium notionum : et per consequens tantum erunt quinque notiones. Utraque consequentia videtur perspicua.

Antecedens autem quoad primam partem, nempe de quatuor relationibus, etiam constat. Quoniam significare specialem dignitatem pertinentem ad personam, nihil est aliud, quam significare dignitatem personæ provenientem ei ex eo, quod afferat naturam intellectualem. Constat autem, quatuor illas relationes originis significare hanc dign.lutem : siquidem Paternitas, et Filiatio sunt eædem prorsus relationes, ac relationes dicentis intellectualiter ad Verbum, et Verbi ad prædictum dicens. El similiter relationes spirationis et processio- nis sunt relationes ejus, qui procedit ad intra per voluntatem, et ejus, a quo alius sic procedit : quæ. quidem quatuor relationes nec possunt esse extra naturam intellectualem, nec possunt non significare dignitatem personæ intellectualis , quam constituunt, vel quasi afficiunt.

Et similiter idem antecedens quoad secundam partem, nempe, discrimen innascibilitatis, et aliarum negationum quoad specialiter denotandam dignitatem personæ. probatur. Nam quo aliqua affirmatio, vel habitus, aut quasi habitus alicujus carentiæ est specialior, eo carentia illa est universalior, et pluribus convenit. Econtra vero, quo prædicta affirmatio, vpl habitus, aut quasi habitus est universalior, eo carentia illius est specialior, et paucioribus convenit, ut palet *in non homine, cl non animali*, ex quibus prior carentia, quia removet aliquid specialius, nempe hominem, est magis universalis, quam secunda, nempe *non animal*, quæ removet aliquid universalius. Et propterea *non homo* pluribus convenit, quam *non animal* : et ita quidquid est *non*

animal, est non homo ;ron tamen e contra.

Quare, cum carentia procedendi per spirationem pnucise, seu non esse præcise spiratum (et sic de similibus carentiis removeat tantummodo aliquem specialem modum procedendi, et per consequens ejus affirmatio, et habitus sit speciaEor ! e contra vero innascibilitas removeat omnem molum procedendi ab alio, atque adeo affirmatio, et habitus ei oppositus sit universalissimus : oportet, ut priores illte carentiæ sint universaliores, et potentes convenire rebus non intellectualibus, imo etiam inanimalis : e contra vero innascibilitas sit carentia specialior, et non potens convenire illis rebus, quibus alia? negationes jam dicta? propter sui universalitatem conveniunt; sed solum posse convenire rei, et supposito intellectuali, ut revera illi soli potest convenire ; siquidem solum prædictum suppositum potest non esse aliquo modo ab alio : et ita prædicta innascibilitas peculiari ratione denotabit hanc specialem dignitatem pertinentem ad personam; quam tamen cæteræ aliæ carentiæ non denotant.

Confirmatur et explicatur secundor Quoniam si quæ sunt aliæ rationes positivæ pertinentes ad ordinem originis, ut ratio ordinis originis ut sic in Deo exis'.ent;s, ratio procedendi passive ab alio, vel nitio missi ab una, vel duabus personis, tunc ista non habebunt specialem rationem notionum, nec ponent in numero cum notionibus enumeratis, quod idem de aliis rationibus positivis ad ordinem originis spectantibus dicimus : ergo tantum quinque enumerate erunt notiones : siquidem (ut nuper dicebamus) si fiat sermo de pertinentibus negative ad ordinem originis, sola innascibilitas potest habere rationem notionis. Antecedens autem videtur certum. Quoniam rationes illro in eo enumerata? tantum dicunt aliquid commune communitate rationis, et inclusum in specialibus notionibus; non vero aliquid, quod licet sit commune communitate rei, nihilominus sit quid singulare, ut in spiratione activa contingit. Constat autem, rationes communes communitate rationis non ponere in numero cum rationibus specialibus, neque esse speciales rationes cognoscendi aliquid secundum id, quoi est sibi proprium. Sicut etiam si quæ sont aliæ rationes positiva» pertinentes aliquo modo ad originem, non alite^ aut aliunde habent esse proprias rationes alicujus ex personis divinis, rifs ratione alicujus ex quinque notionibus eou

37.
Confir-
mator
et elaci-
dllaf
secuudo.

moratis : quia ipsæ solæ dicunt aliquid proprium, et cæteræ aliæ non nisi ratione earum, ut ex statim dicendis amplius patebit.

38 Desumpsimus autem hanc nostram rationem fundamentalem una cum duplici sua confirmat.one ex Angelico Ductore in l dist. 26 quæst. 2 ait. 3 cujus verba, et discursum, quia satis eleganter el dilucide totam hanc rem explicant, placuit ad unguem referre, quæ sic se habent : *Harum nutem notionum quinque sufficientia sic patet. Ad hoc enim, quod aliquid dicatur notio personæ, tria requiruntur. Primo. quod ad originem pertinent : quia relationibus originis personæ distinguuntur. Secundo, quod pertineat ai dignitatem / quia persona est hypostasis distincta proprietate ad dignitatem pertinente. Tertio, quod dicat aliquid speciale : quia commune non est sufficiens principium innotescendi. Dico igitur, quod perlinens ad originem potest significari, v<l affirmalice, vel negative. Si affirmative, vri dicetur secundum rationem principii, ul a Juo alius; vel secundum rationem ejus, quad est a principio, ut qui ab alio. Utrumque istorum dicit originem in communi : unde neutrum potest esse notio. Oportet ergo, quod determinetur secundum specialem modum originis, qui non est nisi dupliciter, ul supra probatum est, scilicet per modum naturæ, ct per modum amoris ; et secundum uirumque habemus duas relationes, unam, quæ designat rationem principii, ct alleram, quæ designat rationem ejus, quoti est a principio : cl sic sunt quatuor notiones, scilicet, Paternitas et Filiatio quantum ad modum originis naturæ: processio ct communis spiratio, quantum ad modum originis amoris. Si significatur negative, vel negatur ratio principii, vel ratio ejus, quod est a principio, Si negatur ratio principii, non est ad dignitatem perlinens : cl idro non potat esse notio Spiritus Sancti, nec esse principium alicujus personæ divinæ. Si negatur ratio ejus, quod est a principio, aut in speciali, avt in generali? si in speciali, non potest czsc itoHo. quia quanto affirmatio est magis specialis, lanio holio opposita est magis communis : sicut non homo est magis commune, quam non animal : quia omne non animal est non homo ; sed non convertitur. Si in generali, sic erit mgalio specialis, el ad dignitatem perlinens : unde faciet mdionem Patris, qux esi innasrihilitas, qu,r significat non esse ab alio secundum quod est proprietas Patris,*

Objectio duplex contra rationem D. Thouur. el ejus secundam confirmationem rx didis solvitur.

Qua? ratio, una cum .suis confirmationibus, est ita efficax, ut ex ea plures objectionos, quæ iu contrarium fieri»polerant, facile corruant. Nam in primis contra rationem prædictam et secundam ejus confirmationem objici potest, non numerari sufficienter in illa ea, quæ positive perii- ma- nent ad ordinem originis. Nam potentia i4a< generativa et spirativa pertinent aliquo modo ad ordinem originis : siquidem prædictæ potentia) sunt principium quo Filii et Spiritus Sancti, et prima ost propria Patris. secunda vero Patris ct Filii et una- t quæquc ox illis denotat specialem dignitatem, qua? est in persona : siculi etiam processiones tam aclivte quam passiv@ dénotant hanc dignitatem : ex eo quod sol@ personæ, seu supposita naturæ intellectuales possum procedere per pncdictas processiones, quas etiam, planum est, potissimo spectare ad ordinem originis sal's specialiter, nenTpe, sicut rationes fundandi pnediclos ordines, sive relationes originis. Propter quod Augustinus 5 de Trinitate A:M cap. 6 et Cyrillus lib. l Thesauri cap. Ccyri:?. computant inter notiones, esse *genitum*, vel *genitorem*, quæ duo denotant generationem activam et passivam : quoniam sumunt ibi prædicti Patres concretum pro abstracto.

Confirmatur. Quoniam ultra pnrdicta ca- dantur etiam aliæ rationes positivæ, quæ non sunt numeratæ in ratione ex Angelico F Præceptore adducta, quæ quidem sunt etiam notiones : ergo, etc. Antecedens probatur. Nam Patri convenit esso fonialorlW.] principium Deitatis, et ratione Paternitatis habet esse majorem Filio, testibus Allia-Atta» nasio Oratione 2 contra Arrianos. liilario π η λ . 9 de Trinitate, Damasceno l de Fide cap. diuix. 8, et aliis. Et s'militer Filio competi:, quod sit imago, et Spiritui Sancto ratio amoris et doni, quæ sunt distincta a Fil.a- tione ct Processione. Constat autem, unamquamque cx h s osse rationem propriam cognoscendi personam divinam, ac j reinde esse notionem.

Confirmatur secundo. Quoniam ex eo c.^ quod Pater cognoscitur, tum positive, tum negative, seu per remotionem, admittuntur in illo plures notiones, nempe Paternitas,

nilas, spiratio activa et innascibilitas : ergo oh eamdem rationem debet in eo alia notio positiva admitti. Patet consequentia. Quia etiam cognoscitur per viam eminentia? et causalitatis respecta creaturarum. Et propterea ad Ephesios 3 dicitur, quod a Patre ælerno derivatur omnü *paternilas* in *calo el in terra*. Quæ confirmatio etiam probat, dandas esse in Filio et Spiritu Sancio alias notiones, quibus per viam remotionis, causalitatis, et eminentia? cognoscantur.

Respondetur ex dictis negando, non esse udam sufficientem enumerationem carum rationum positivarum, quæ possunt constituere speciales notiones in divinis. Unde ad illud de potentia generativa et spirativa dicendum est, prædictas potentias dicero in recto aliquid essenziale et commune omnibus personis, ut constat ex illis, quæ in hoc tractatu disput. I num. 79 diximus. El ita potentia generativa dicit in recto naturam divinam : potentia vero spirativa proxima ipsam voluntatem Dei per modum actus purissimi et solum in obliquo et pro connotato dicunt relationes originis : et propterea a solummodo propter obliquum el ratione illius dicunt aliquid proprium pertinens ad ordinem originis. Quia vero id proprium , quod unaquæque ex illis dicit, tantum est, vel relatio Paternitatis, quæ connotatur a potentia generativa, vel relatio spirationis activæ, quæ est connotatum polentiæ spirativæ, ut q. 30 dicitur, et istæ relationes constituunt speciales noliones : idcirco potenti@ jam dictæ non afferunt aliqui l proprium distinctum ab istis proprietatibus, por quod peculiariter notilicent personam, aut personas illas, cujus sunt propriæ : et propterea nequeunt constituere speciales notiones. Maxime, quia (ut ex diffinitione, aut quasi diffinitione notionis a nobis dubio l hujus disputationis tradita el communiter recepta constat) *notio* debet in recto dicere aliquam rationem propr.am personæ divinæ, per quam ipsa notificetur : quam tamen non dicere aliquam cx bis duabus potentiis explicuimus.

Ex quo etiam ad id, quod de ipsis processionibus in eadem objectione adducitur, satis constat. Tum, quia si loquimur de pradiclis processionibus active sumtis. dicunt in recto aliquid essenziale, ul loco citato explicuimus et hoc nulla ratione distinguitur virtualiter ab eo quod prædictæ polentiæ generativa ct spirativa dicunt,

propter summam carum puritatem, propter quam pertingunt ad hoc, ut sint ipsa actualis generatio et ipsum *spirare*, Si vero loquamur do eisdem passive acceptis, tunc licet sit satis probabile, quod dicant iu recto aliquid proprium, ita ut generatio passiva dicat in recto Filiationem el spiratio passiva relationem processionis ; nihilominus quia ratione hujus, quod in recto dicunt, non afferunt aliquam aliam rationem propriam præter eam, quam allerunt relatio processionis seu spiratio passiva et Filiatio : idcirco non constituunt speciales notiones, neque aliter notilicant personas, quam prædictæ relationes.

Maxime, quia kut ex alibi dic.is constat) in Filiatione et spiratione-passiva non sunt dum rationes virtua iter distinet@, hoc quod est, esse rationes referendi et esse rationes passivo procedendi, seu esse ipsas processiones passivas jam dictas : et ideo non constituunt speciales notiones. S cut propter eamdem rationem Paternitas licet dicat plura munera inadæquanta ex parte so'ius nostri moli concipiendi distincta, ut esse rationem præciso referendi Patrem ad Filium, esse constitutivam personæ divinæ ad instar nostrarum personalitatum et esse voluti fundamentum spirationis activa?, ut aliqui dicunt : nihilominus non ideo constituit plures notiones.

Addo, quod ad rationem notionis desideratur , quod significetur per modum formæ, aut quasi formæ *in facio esse* ; non vero per modum vite et veluti *fieri*. Quia cum notiones sint rationes propria» cognoscendi divinam personam ct persona significetur ut forma, aut quasi forma *in facio esse*, oportet, ul et ipsæ notiones sic significantur : siquidem propriæ rationes cognoscendi fornism perfectam et m *facio esse* debent eidem pruponionari. Quare, cum processiones non significantur, nisi ut *in fieri*, et per modum viæ, indo est, ut secundum hunc fnrmali.-simum et expressum conceptum processionum non habeant rationem notionum. Unde ad illud testimonio.Jum ex Augustino et Cyrillo adductum dicendum est, hos sanctos Patres lojUi de generatione activa et passiva ratione relationum originis, quas afferunt, secundum quas sunt vera» notiones.

Ad primam confirmationem respondetur, quod ratio fonla is principii iu Patro non dicit aliquid proprium ipsius distinctum a Paternitate, vel ad summum (de quostatim) distinctum a Paternitate et spiratione

n.
AUDiia-
mcmuHi

Ad
primam
eonûr-
CiDliO-
ECE).

fi® - .

Rf.

W v

>^

Ti

I

JT. *

♦

t

'c C'

i'

&

A'

mp k
wll.

h

r'

'

J 1

-I*) v f
'j

r.g
iit

i

•J i

■J Vī
tJ » h
t

Mir I
I.
)
•j;
<

UI

= 4

SV:

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

activa : et ideo ratio fontalis principii ratione positivi, quod alleri, non potest specialem notionem constituer».

Ad illud autem ex Ililario et Alhanasio dicendum est, Patrem ea sola ratione dici majorem Filio, quia est principium illius : ideoque hæc ratio non dicit aliquid positivum constituens noxam notionem. Ratio autem, ob quam Pater ob hoc dicitur major Filip non est, quia revera dicat ex hoc capite aliquid majoritaiis, aut majoris perfectionis, ut ex dictis disputatione G numero 24 constat; sed quia hoc quod est. esse principium alterius, dicit in creaturis aliquid majorilaus et oxcellenliæ : et ita nisi alias in Deo propter unitatem essentiae et omnimodam Aequalitatem personarum repugnaret aliqua majoritas et inaequalitas in perfectione inter divinas personas, tunc Pater, ex eo quod sit principium Filii, diceret aliquam majoritatem et excellentiam respectu illius.

Ad id autem, quod de ratione imaginis, et verbi convenientis Filio adducitur, dicendum est, relationem imaginis et verbi non esse distinctam* adhuc virtualiter, a relatione Filiationis, ut constat ex illis, quæ disputat. 2 dubio I hujus tractatus D.Tbom. diximus, et ox illis quæ Angelicus Præceptor quæstione sequenti articulo 2 ait, ideoque non constituere specialem notionem. Sicut etiam ratio amoris et doni illam respectu Spiritus Sancti non constituit : quia relatio importata ab amore et dono nutionali conveniente Spiritui Sancio non distinguitur, adhuc virtualiter, a relatione processioneis passiva», ut ex dictis loco citato, et cum proportionem ad pnesens applicatis, patet.

A hlila-
iDcilum

Adde, quod si ratio verbi aut imaginis est aliquo modo distincta a relatione Filiationis, vel quia dicunt quid commune Filio et aliis, vel quia dicunt aliquid speciale repertum in Filio, ul aliquam relationem rationis ad creaturas, tunc neque ob hanc rationein-dabitur alia notio in Filio : quia ratio communis communitate rationis, qualis esset hæc, non constituit specialem notionem, el illa relatio rationis, sive formaliter, sive fundamentaliter sumpta convenit Filio ratione essentiae ; non vero ratione Filiationis, aut alicujus alterius proprietatis relativæ : et im esset communis toti Trinitati : et per consequens non esset peculiaris notio.

Ad secundam vero conlir.nationem negetur consequentia. Quia ratio eminentia»,

aut causalitatis repertæ in Patre convenit u etiam ei ratione essentiae ; et idcirco est aliquid commune, non vero aliquid proprium. I

Ad testimonium vero ex Paulo respondetur primo, quod (ut constat ex Glossa it trj-ibilemi loquitur ibi Paulus de patre per creationem, vel adoptionem, quæ rat:o esl communis toil Trinitati. Nec obost, quod ibidem fiat sermo do Patre Domini nostri Jesu Christi. Quia prædicta particula potest intelligi de humanitate Christi Domini, cujus pater, id est conditor, fuit Deus.

Respondetur secunlo, quod ratio Patris prius dicitur de patre notionaliter sumpto, quam de patre creato, ut exponit D. Thomas quæstione sequenti art. 2 ad 4 et art. 3. Unde sensus Pauli non est, paternitatem creaturarum causari a solo patre notionaliter sumpto, sed quod denominatio patris convenit creaturis, quia prius el principalius convenit patri notionaliter accepto. Hinc autem non fit, quod debeat assignari alia distincta notio in Patre propter istam rationem : siquidem omne hoc includitur in Paternitate, ut est una ex quinque notionibus. I

Secundo objicies, non esse sufficienter u. enumerata in prædicta rat'one omnia illa, quæ negative pertinent ad ordinem originis in divinis. Quoniam in Filio datur quædam specialis negatio, nempe, carentia præsupponendi aliam personam ante ipsum p.o.ced»ntem : siquidem Films est primus procedens in divinis : at hæc specialis carentia pertinet ad ordinem originis negative, et constituit specialem notionem : ergo, etc. Major ex se constat. Sicuti etiam minor quoad primam partem satis liquet. Quoad secundam vero pariem probatur. Nam ideo carentia procelendi ab omni alio in Patre constituit specialem notionem : quia nolificat illum speciali ratione distincta ab illa, qua notificatur per Paternitatem : siquidem per istam notificatur in ordine al Filium; ; er innascibilnatem vero solum per remot unem alicujus anterioris ad ipsum. Sed si niliter præ licta carentia reperta in Filio nolilicat ipsum per remotionem alicujus procedentis ante ip?um; Filiatio vero per ordinem ad Patrem : ergo, etc. m

Respondetur, quod in primis prædicta negatio convenit etiam Patri, et in eo est i em ac innascibilius : ac proinde neque est notio spec alis in Patre, neque est notio solius Filii, imo neque est notio communis utrique. Qnonium ud hoc desiderabatur.

Dis^L-
1113L

balur. quod esset distincta virtualiter ab innascibilitate : sicut spiratio, quia est communis Patri et Filio, est virtualiter distincta ab innascibilitate et Paternitate. Deinde addimus, prædictam negationem non significare ex se dignitatem personæ* loin; sed quantum ex se, et ex iis, quæ in recto dicit, convenire cuivis supposito, et non solum supposito intellectuali : quia convenit etiam omni creature procedenti a Deo, si ipsa secundum id. quod petit in ratione procedentis, et effectus, consideretur. Et ratio est. Quoniam etsi creature procedant a tota Trinitate, et per consequens presupponant personas divinas procedentes : id tamen non petunt ex parte sua; sed solum id contingit ex eo, quod alias Deus est Trinus, et unus, et ex parte Trinitatis petitur, ut opera ipsius ad extra sint indivisa. Et ideo, si per impossibile Deus non esset Trinus, sed unus, tunc produceretur homo, v. g. cum omnibus predicatis essentialibus, et propriis illius, non minus quam nunc.

Sed urgebis, quod negatio prædicta conveniens Filio, non solum est negatio præsupponendi utcumque aliam anteriorem personam procedentem, sed negatio præsupponendi illam ex quocumque capite : hæc autem negatio, ut constat, solum potest esse propria personæ Filii : ergo, etc.

Confirmabis. Quia negatio prædicta competens Filio, ita convenit illi, ut repugnet ei (adhuc aliunde) oppositum : cum tamen negatio pnesupponendi, quantum est ex parte effectus, aliam personam anteriorem procedentem, non conveniat creaturis, ita ut repugnet eis (adhuc aliunde) oppositum : siquidem de facto presupponunt absolute loquendo aliam personam prius procedentem, ergo istæ duæ negationes sunt specio, aut quasi spec e distinctæ : el ila illa prior carentia solummodo erit propria personæ Filii : et per consequens denotabit ex se dignitatem personalem.

Respondetur concedendo majorem : ille
Lunen, u: hoc, quod est Filium in divinis
non præsупponere aliquam personam ulla
ratione ante ipsum procedentem, non dicat
aliquid extrahens Filium ab eo, quod petit
ex parte sua in ratione producti : et ideo
prædicta negatio formaliter sumpta con-
sistit in hoc, quod ex parte termini pro-
ducti ex nullo capite petatur aliqua persona
prius procedens, quam Filius, hæc autem
negatio etiam convenit creaturis.

Ad confirmationem patet ex dictis, quo-
Satinant. Ours, thcolog.. tom. ///.

modo in Filio habere carentiam pnesnp-
ponendi aliam personam procedentem ante
illum, ita ut oppositum ei repugnet, sit
intra lineam suæ processionis : et ideo illa
carentia est carentia pnesupponendi præ-
diclarn personam, ila ut ex vi processionis
illam præsupponcre ei repugnet. At similis
carentia in quavis creatura procedente in-
venitur.

Addo : quod si quæ carentia præsuppositionis non pelitæ cx vi lineæ processio-
nis, et ordinis originis Filii ibidem invenitur,
hæc nihil prodest ad notionem specialem
constituendam : ex eo quod ratio notionis
specialis precise attenditur ex illis, quæ
intra lineam ordinis originis petuntur.
Videantur tamen ea, quæ num. 70 dice-
mus ubi plura, quæ in favorem hujus se-
cunda; objectionis adduci poterant, ex ibi-
dem dicendis manebunt soluta.

§IV.

*Objeclio tertia, ejus confirmatio cl utriusque
enodatio.*

Tertio objicies contra eandem rationem, non recte inter notiones numeratam esse relationem spirationis activa? : ac proinde numerum notionum non esse desumendum ex distinctis ordinibus originis, si liat sermo de notionibus positivis. Antecedens videtur esse D. Thomæ in hoc articulo, ubi inquit, quid communis spiratio non est proprietas, quia convenit duabus personis : quod etiam docuit in 1 ad Annibaldum distine ione 27 quæstione 1 articul. 1 ad 3. dicens : *Innascibilitas autem esl proprieas persono', sed non personalis : communis vero spiratio nec esl proprietas persona; nec personalis, quia non distinguit aliquam personain ab omnibus aliis.* Constat autem, no: oni debere convenire rationom proprietatis : siquidem est ratio propria cognoscendi divmam personam.

Confirmatur. Quia si communis spiratio esset notio, ex eo quod, licet non conveniat imi tantum personæ, non tamen convenit omnibus, sed duabus solummodo, tunc eadem ratione esse non spiratum, ut connotât principium *quod* alicujus personæ ad intra, erit sp'cialis notio respectu Patris et Filii : siquid in illis tantum competit et denotat dign'ta em personalem, nimirum, ratio h'ni j nncipii *quod* ad intra.

Bespondetur ex dictis negando antece-
llens. Et ad probationem occurrendum est
30. S

46.
Tertia
objects.

D.Tiiom.

ConOr-
Mitor.

Codait exD. Thoma Opusculo 2 cap. 59» ubi post-
anom Quam ›n duobus praecedentibus capitibus
communem spirationem, et quatuor alias
notiones appellavit proprietates, postea in
hoc capite inquirens, quare quinque pro-
prietates dicantur notiones ct explicans in
quo sensu communis spiratio nuncupetur
proprietas (ut ita omnia testimonia ejus-
dem Angelici Doctoris maneant conciliata:,
sic inquit : *Hzc auUm* *quinque, notiones*
personarum dici possunt, eo quod per eas
nobis innotescat in divinis distinctio persu-
narum : non tamen hsrc *quinque possunt*
dici proprietates, si hoc in proprietatis ra-
tione observetur, ut proprium esse dicatur,
quod convenit uni soli : nam communis ϕ1\ *ratio*
Patri et Filio convenit. Sed secundum
illum modum, quod aliquid dicitur proprium
aliquibus per respectum ad aliud, sicut bipes
homini et aci per respectum ad quadrupedia,
nihil prohibet, etiam communem spiratio-
nem proprietatem diri : quatenus, nimi-
rum. etsi communis spiratio conveniat
Patri et Filio ; non tamen convenit Spiri-
tui Sancio : et ideo per respectum ad illum
potest hoc posteriori modo dici proprietas
Patris et Filii. Quare, cum ad rationem no-
tionis non requiratur quod sit proprietas
priori illo modo, se l sufficiat essa proprie-
tatem hoc posteriori, ut ex explicatione
diffinitionis dubio l hujus disputationis ad-
ducta constat, nec non ex iis, quæ in hoc
c. 59 sanctus Doctor docet : inde est, ul
merito communis spiratio· inter notiones
connumerata fuerit.

-is. Ad confirmationem respondetur, quod
non esse epiratum, adhuc quatenus conno-
tat principium *quod* ad intra alicujus per-
sonæ, non potest constituere specialem
notionem distinctam ab aliis communiter
enumeratis; quamvis sic determinatum
conveniat soli Patri et Filio : quia ratione
illius carentia* non notifient illos aliqua
speciali ratione, secundum quam non no-
tificenlur per spirationem activam. Quia
cum hoc, quod est esse spiratum, relative
opponatur spiranti : et quævis ratio tri-
buens alicui se ipsam, tribuat etiam eidem,
quod ratione illius non sit suum opposi-
tum, sed potius ab illo distinguatur, eique
opponatur : oportet quod spiratio activa
tribuat Patri el Filio per modum quasi
effectus secundarii, quod non sint spirali :
ex eo quod termino spirato relative oppo-
nuntur, al) coque distinguuntur. Et prop-
terea hoc ipso, quod per spirationem noti-
licentur, ut spirantes et distincti, ac oppositi

termino spirato, notilicantur etiam ut non
spirali : ex eu quod omnis res opposita et
distincta ab alia, et notilicala ul talis, no-
lilpatur ut afferens negationem essandi
rem illam, a qua distinguitur, cum quaque
opponitur.

Adde ex Angelico Docture in l distine-
donc 28 q. l art. l ad 4, quod non
spiratum, sicut et non esse genitum, estiuui.
veluli ratio partialis notionis Patris, qua:
dicitur innascibilius : quia hæc dicit ca-
rentiam omnis processioneis ct in hoc
includitur carentia procedendi per genera-
lionem aut spirationem. Unde, sicut Pa-
ternitas, ul esc ratio constituendi perso-
nam ad instar nostrarum personalitatum, et
ut es» ratio referendi, et ul est ratio veluli
sustinendi in se spirationem activam, non
constituit secundum hæc specialia munera
sigillalim sumpta speciales notiones, quia
sunt voluti partes iniegne notionis Pater-
nitatis ; ita m præsentii, proportionem ser-
vala, philosophandum est. Ei ideo nec in
Filio solummodo potest prædicta carenti.n
esse specialis notio : quia ad hoc desidera-
batur, ut esset propria ratio illius el non
alterius. Sed de his, et ut occurratur ali-
quibus objectionibus, quæ quoad præsens
fieri ex aliis capitibus poterant, videantur
illa, qua? n. 70 dicemus.

i v. 7 3 ®

Obiectio quarta. caquc prxeipua contra ra-
tionem D. Thonus, ct solutio, qua ci
Vasquez occurrit.

Quarto objicies contra eamdem rationem
D. Thomæ, non posse inter se cohærere
duo illa, quæ in prædicta ratione dicuntur,
nimirum, innascibiitatein perlinere nega-
tive ad ordinem originis; et nihilominus
dicere aliquid pertinens ad dignitatem per-
sonalem. Nam hoc ipso, quod pertineat ad
ordinem originis negative tantummodo, non
dicit aliquid positivum : alioqui non perli-
neret al prædictum ordinem negative so-
lummodo sed positive : negatio autem non
dicit dignitatem, sed removet positivum,
quod est perfectio el dignitas : ergo hoc
ipso, quod innascibilitas tantum pertineat
a«i ordinem origin s negative, seu dicit
pradictam negationem, non poterit cum
hu* (obærere, quoi dicat dignitatem perii-
nentem .ul personam, ut in ratione D.
Tiiotna· dictum est.

Confirmatur. Quia si semel innascibili-
las

tas non dicit aliquid positivum, sed tantum
«renium aliquam, tunc talis carentia non
erit per modum pura? negationis : quia sic
conveniret tam enti, quam non enti : ac
proinde non esset propria notio Patris :
er^o debebit sunti per modum privationis :
et per consequens non solum non denota-
bit dignitatem personalem, verum etiam
ponot imperfectionem in eo, in quo est :
cum privatio sit illius, quod natum eil Ira-
beri, el non habetur.

Ad hanc objectionem respondet Vasquez
in præsentii disput. 140 c. 3, innascibiliia-
tem de formali et expresso significato im-
portare negationem aut privationem : ma-
terialiter tamen, sed directe significare
quamdam dignitatem, et rationem positi-
vam Patris, scilicet ratonem principii
primi. Subdit vero, rationem hanc esse po-
sitivam relationem, non reulem, sed ratio-
nis, constitutivam tamen Patris, ut ipso se
expbcat disputatione 159, cap. 5 el 7. Per
materiale autem, et directum significatum
ejus non intelligit fundamentum talis ne-
gationis, vel privationis, quod connotatur
in obliquo per nomen *innascibililalis*; sed
ipsam positivam relationem primi pr.ncipii
distinctam a Paternitate esse id, quod si-
gnificatur per illud nomen sub forma, vel
conceptu negativo, vel privativo, ul ipse
etiam se explicat in prædicto cap. 7, sicut
etiam supra disput. 127 c. 2 dixerat, per-
sonam directe, sed materialiter, significare
relationem, quia relatio formaliter est idem
quod persona; licet persona non significet
ilhm sub conceptu relationis, sed sub con-
ceptu individuae substantiæ rationalis na-
turæ.

Quam solutionem existimat Vasquez
esso de mente D. Thomæ : ex eo quod
Angelicus Præceptor q. sequenti art. 4 in
solutione ad l postquam dixit, quo i *secun-*
dum Augustinum 5 de Trinitateingenitus
negationem generationis passiva: importat
addidit : Nec propter hoc sequitur, quod in-
genitus non debeat poni propria notio Pa-
tris : quia prima ct simplicia per negatio-
nes nolificantur : sicut dicimus, punctum
esse cujus)*ars non est.* In «piibus verbis
satis videtur D. Thomas sentire, quod esse
ingenitum, seu innascibile sil modus ali-
quis positivus, quem circumscribimus per
prædictam negationem aut privationem :
.tient modus ille, quem circumscribimus
per negationem positam in diffinitione
puncti, est quid positivum ; licet per talem
negationem circumscribatur.

Potestquo hæc eadem solutio suaderi,
tum aliis testimoniis Patrum, tum etiam
rationibus. Testimoniis quidem. Quia Jus-
imus Martyr in expositione hdei, Nazian-
zenus Oratione 23, Gyrillus primo Thesauri
capite 3, Basilius i contra Eunomimn, et
Damascenus libro l de Fide capit. 9 asse-
runt, *ingenitum* non significare substan-
tiam Patris, sed modum existendi, vel
subsistendi illius qui non potest esse'alius,
«pani subsistere, vel existera per modum
fontalis principii, quique, ul ex terminis
ipsis constare videtur, aliquid positivum
præsefert.

Rationibus vero. Nam in primis esse in
se est modus cssoudi substantia? positivus :
ergo etiam esse a se erit modus subsistendi
positivus in Patro : ergo etiam innascibili-
tas dicens hunc modum erit aliquid posi-
•tivum.

Confirmatur primo. Quia esse ab alio Confirm,
dicit aliquid positivum in Filio : non est
autem minoris dignitatis esse a se, quam
ab alio : ergo, etc. Secundo. Quia esse a
se non videtur aliud dicere, quam habero
sufficientiam subsistendi sine alio : hoc
autem est valde positivum : ergo innasci-
bile, quod hoc significat, dicet aliquid po-
sitivum : et per consequens innascibililas
significabit etiam aliquid positivum.

Rejicitur prodicta solutio Gabrielis Γ«u -
ques testimoniis Angelici Doctoris ct alio-
rum Patrum.

Cæterum hæc solutio tradita a Vasqua
est coptra Augustinum 5 do Trinitate c. 7,
ubi multis ostendit, quod nomen *ingrni-*
tmn, seu *innascibile* nihil aliud significat
nisi negationem, seu carentiam generatio-
nis passivæ, et quod Pater non Inibet ge-
nitorem, seu aliquod principium, a quo
procedat. Idem etiam docuit Concilium
Toletanum xn, Cyrillus l Thesauri c. 2 et
3 et lib. 1l c. unico, Basilŭs lib. â con-
tra Eunomimn, et Epiphanius hæresî 73r
qui omnes hoc expresse sentiunt : el ita
ex eo colligunt, istud nomen non signifi-
care essentiam Dei, quia hæc est aliquid
positivum : cum tamen prædictum nomen
ingi nili, seu *innascibilis* sit nomen negati-
vum, et indicet; non quid sil Deus, sed
potius quid nun sit.

Deinde pruidicta solutio est etiam con-
tra Anglicum Doctorem in l distinctione ρ'rit^i.

51.
fiobora-
tnr
testin,
Pitrra.
Jasi.
JMltl
Nanam.
Cynila».
Bastyiss.
Diniosc.

Probator
unouc.

Confirm,

.ve.
Ex
Aurait
ioipa-
pujlur
ptxdicu
respon-
sio.

Cone-
Tolcu-
ram..xr.
C_xhiiw;
lhsil.

nrfet»-
p'rit^i.

IMjQ
V
f

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

28 quæstione I articulo I ubi sic ait : *Pi-
cendum, quod secundum Augustinum Pater
csl principium totius divinitatis. Unde cl
Dionysius didi, quod in Paire esi fontana
divinitatis. Unde si in divinis personis esset
ordo qui poneret prius, el posterius, Pater
esset primum principium. Sed quia ibi non
est talis ordo, loco ejus, quod csl primum,
dicimus principium non de principio. Unde
Pater potest dupliciter innotescere, vel in
quantum esi de non principio : et sic inno-
tescit per notionem innascibililalis.* In qui-
bus verbis, ut constat, negat, quod innas-
cibilitas dicat in rectu aliquid positivum ;
et solum admittit, quod dicat aliquid ne-
gativum, scilicet, quod Pater sit de non
principio.

Idem etiam docuit Angelicus Pnceptor
quæstione sequenti articulo 4 ad primum,
ubi proponens modum dicendi eorum, qui
sentiant, innascibilitatem dicere in recto
aliquid positivum, sic inquit : *Dicendum,
quod quidam dicunt, quod innascibilitas,
quam significat hoc nomen ingenuus, secun-
dum quod est proprietas Patris, non dicitur
lanium negative, sed importat, vel ulrumque
simul, scilicet, quod Pater a nullo csl, el
quod est principium aliorum, vel importat
universalem auctoritatem, vel etiam fonta-
lem plenitudinem. Sed hoc non videtur ve-
rum. Quia sic innascibilitas non esset alia
proprietas a Paternitate, cl spiratione, sed
includeret eas, sicut includitur proprium in
communi. Nam fontalitas, el auctoritas nihil
aliud significat in divinis, quam principium
originis. El ideo dicendum est secundum
Augustinum 5 de Trinitate, quod ingenuus
negationem generationis passivas importat.
Dicit enim, quod tantum volet, quod dicitur
ingenuus, quantum valet, quod dicitur non
Filius.* Quomodo autem, et in quo sensu
ingenuus sit idem, quod *non Filius*, et
ulrumque nomen denotet idem quod *in-
nascibile*, ac proinde *ingenuus*, et *non Fi-
lius* tantum sit notio Patris, non vero
Spiritus Sancti? in hoc eodem dubio n. 77
dicemus.

Unde nihil obest id quod respondet Vas-
quez, D. Thoinam solum velle, quod in-
nascibilitas non significet positivum for-
malifer et expresse. non vero quod non
significet aliquid positivum, tanquam si-
gnificatum directum, licet materiale.

Non itaque hoc refert. Primo. Quoniam
D. Thomas expresse ne^at loco nuper
adducto, hoc nomen ulrumque simul im-
portaro, positivum scilicet et negativum :

quia, teste Augustino ubi supra, sigtpueat
idem quod *non Filius*. Constat autem,
quod si diceret positivum directe, licet
tanquam significatum materiale, tunc
utrumquo simul importaret et non esset
idem quod *non Filius* : siquidem nomen
hoc nihil in recto positivum dicit, adhuc
tanquam materiale significatum.

Secundo. Quia idem Angelicus Precep-
tor quæstione sequenti art, 4 in solutione
ad 2 inquit, quod ad hoc, quod *ingenuum*
sit proprium soli Patri, oportet ulterius in
nomine *ingeniti* inlelligerej quod conve-
niat alicui personæ divinæ, quæ sit princi-
pium alterius personæ : ut sic intelligàlur
importare negationem in genere principii
personaliter distincti in divinis. At si prïü-
dictuin nomen haberet directe significare
positivam rationem principii prædicti ex
hac præcisa ratione absque aliquo alio,
non posset convenire Spiritui Sancio, cui
non convenit ratio talis principii.

Tertio. Nam idem S. Doctor, in I dis-
tinet. 28 q. I art. I ad 3 inquit, quod hoc
nomen significat negationem relationis Filii,
et ideo pertinet ad genus relationis reduc-
tive, sicut quævis negatio ad genus sui
positivi reducitur. At si tale nomen signi-
ficaret aliquid positivum directe, non esset
ejus significatum reducendum ad genus
relationis, sicut negatio illius; sed pone-
retur in eo directe, tanquam significans
illam. Maxime, quia si semel dicit aliquid
positivum, tunc illud non erit quid rationis,
sed quid reale vere relativum : sicut no-
men *persona divina*, quia adhuc juxta sen-
tentiam Vasquez significat directe (licet
tanquam significatum materiale' relatio-
nem, idcirco, quantum est ex vi hujus ca-
pitis. pertinet directe a l genus, aut quas
genus relationis, prout abstrahit a rela-
tione creata et increala.

Quarto. Nam D. Thomas infra q. 40
articul. 3 ad 3, ex Augustino inquit, quod
si a Patre removeatur Paternitas, rema-
neat tamen in eo innascibilitas. tunc non
remanebit aliqua ratio hypostasis : ex eo
quod *ingenuum*, sive *innascibilitas* nihil
ponit, sed negative dicitur. Tandem. Quia
idem Angelicus Pnceptor in I disk 28
q. I art. I, citato in solutione ad I fatetur
expresse, innascibilitatem sumptam in recto
nihil ponere in Patre, sed tantum esse ca-
rentiam removementem positivum jam dictum.

Effu-
gium ad
praedicta

Prx'du-
dilur
primo.

s<-
D.T1 a

PP.IT
unia

S Vil.

Kudrin *solutio rationibus exploditur, el fundamenta, quibus nititur, diluuntur.*

Deinde eadem solutio impugnatur ratione desumpta ex D. Thoma loco citato ex quaestione sequenti art. 4. quæ potest Siib hac forma proponi. Quouiam ratio fontalis principii divinitatis, quæ est in Patre, nec comparatur ad speciales rationes principii generative et spirativi in eodem Patre existentis eo modo, quo id quod est commune per modum rationis essentialiter superioris, comparatur cum suis inferioribus : nec illo modo, quo ratio integrata et composita, tanquam totum, aut quasi totum actuale ex pluribus rationibus, confertur cum eis : nec tandem eo modo, quo plures rationes specific®, atom® et singulares ex æquo distinct® inter se conferuntur : ergo nec comparatur cum eis per modum alicujus positivi. Consequentia palet. Quia si prædicta ratio esset aliquid positivum, conferretur cum aliis duabus unionibus principii per generationem et per spirationem, aliquo ex his tribus modis pnvdictis, ut consideranti patebit.

Antecedens autem quoad priorem partem, scilicet, quod hæc ratio fontalis principii non comparetur cum aliis duabus rationibus per modum alicujus essentialiter superioris, videtur certum. Quia ratio fontalis principii non convenit cuivis ex peculiaribus rationibus principii existentibus in Patre : et ideo Pater, ut est principium spirandi precise sumptum, non est fontale principium divinitatis : alioqui etiam Filius, cui convenit eadem ratio principii spirativi, esset fontale principium ejusdem divinitatis.

Adde, quod licet daremur, rationem fontalis principii sic comparari cum peculiaribus illis rationibus principii existentibus in Patre, nun ideo ratio illa constitueret specialem notionem. Quia ratio sic communis non ponit in numero cum rationibus particularibus, nec est idonea ad constituendam specialem notionem, ut ex dictis in hoc dubio n. 37 palet.

Quoad secundam vero partem, nimirum, quod non comparetur cum eis eo modo quo ratio aliqua integrata ex aliquibus rationibus confertur cum singulis earum, eo sane proportionali modo, quo homo integratus ex suis partibus integralibus comparatur cum illis, etiam constat

idem antecedens. Tum, quia ut ex dictis § sequenti patebit] hoc quod est, esse fontale principium *quod* divinitatis, non competit Patri ratione spirationis activa*, sed ratione Paternitatis præcise. Tum etiam, quia esto daremus, prædictam rationem principii *quod* convenire Patri ratione utriusque relationis et prædictum principium dicere eas simul sumptas, non inde haberetur, quod fontale principium divinitatis diceret in Patre aliquam specialem notionem, sed solum, quod diceret duas notiones, Paternitatis et spirationis. Quandoquidem hæc duæ considerat® secundum id, quod ex vi suarum linearum afferunt, haberent constituere fontale principium *quod* divinitatis : ita ut Paternitas, v. g. absque virtuali distinctione haberet in eo casu constituere adæquate Patrem in *esse* Patris et inadæquate in ratione principii fontalis quoad id, quod est proprium hujus principii. Et similiter spiratio esset ratio formalis adæquata constituendi illum in ratione spirantis quoad id, quod est proprium ejus : et inadæquate respectu constituendi ipsum, modo insinuato, in ratione principii fontalis *quod* quoad id, quod est proprium illius. Constat autem notiones non multiplicari penes munera inadæquata unius et ejusdem relationis, aul proprietatis ex parte solius modi capiendi diversa.

Quoad ultimam vero partem, nempe, quod nequeat hæc ratio fontalis principii comparari cum rationibus peculiaribus principii per generationem, et spirationem existentibus in Patre, tanquam aliqua ratio atomata ex æquo condistincta contra prædictas duas rationes principii, et eo modo, quo una ratio atomata, et omnino singularis comparatur cum aliis rationibus atomis, et singularibus, sic ostenditur. Quia tunc talis ratio fontalis principii *quod* nec diceret in recto aliquid absolutum, alioqui non constitueret specialem notionem : et similiter nec tribueret rationem principii *quod* ad intra, quia hæc ratio dicit oppositionem, et distinctionem cum eo quod dimanat *ut quod* a tali principio : nec tandem posset esse aliquid relativum distinctum ex æquo a Paternitate et spiratione : quoniam si illud relativum esset quid reale, et specificè atome distinctum virtualiter a Paternitate, et spiratione, tunc dabuntur quinque relationes reales in divinis : quod est contra communem Theologorum sententiam : si vero talis relatio sit rationis,

tunc, cum relatio rationis fonnaliter sumpta nequeat esse constitutiva divinæ personæ, aut tribuere ei rationem fontalia principii goto» vere et real-ter convenit Patri, oportet, ut pnedicta relatio baiæat fundamentum in l'aire, et quod ralione talis fundamenti specificæ, et atome distincti a Paternitate ét Filiatione hoc tnusual. Et ita cum boc fundamentum nequeat esse aliquid absolutum propter rationem nuper dictam, oportebit, ut sit aliquid relativam distinctam virtualiter, el specificæ a Paternitate, el spiratione. Sicque sequetur inconveniens nuper adductum, nimirum, quod dabuntur quinque relationes reales in divinis.

59.
CM fir-
104 III r
primo.

Confirmatur primo. Quoniam ratio fontalis principii solum potest dicere rationem principii omnium processionum dir.narum, et insuper quod tale principium non sil ab alio, prout non esse ab alio dicit in recto solam negationem essendi ab dio, vel talem modum essendi, ex quo sequatur prædicta negatio : sed ob lias posit vas rationes nequii consiituere in recto specialem notionem : ergo solam constituet illam in recto ratione prædictæ negationis. Major est perspicua. Quia quod non est principium omnium processionum divinarum. nequit esse fontale principium divinitatis. Et deinde, quod esi ab alio, eo ipso non est principium omnium processionum : siquidem non est principium suæ processionis et per consequens non est fontale principium divinitatis, sed hoc illi principio.competit, quod est principium prim.r processionis, ac proinde et aliarum subsequentium. Et ita ad rationem fontalis principii desiderabitur, tum illud prius, nonijæ, esse principium omnium processionum divinarum, tum etiam, quod non sit ab alio : cumque non esse ab uliu solam possit dicere in recto, vel puram carentium non essendi ab alio, vel liabern talem modum essendi, ex quo sequatur pnwliclu carentia, inde est, ut ultra illud prius dicat unum ex bis duobus.

Minor vero quoad primam partem, nempe, quod non constituat specialem notionem, ex eo quod sit principium omnium processionum, satis constat ex dictis. Quoniam ratio hæc solum dicit utramque rationem principii *quod* spirativi et generalivi simul sumptam : ideoque nuper numero 55 dicebamus, prædictam rationem principii non esse essentialiter Superiorem ad peculiare* rationes principii eripientis

in Deo : et ita non constituet ratione bn* jus specialem notionem distinctam ab eis.

Quoad secundam vero pariem, nimirum, non posse in recto constituere prodictam notionem specialem, ex eo quod dicat talem modum essendi, ex quo sequatur prodicta negatio, etiam liquet. Tum, quia ille modus escendi non distinguitur a Paternitate, nisi tantum ex parte nostri modi concipientli : quia Paternitas ex vi suæ lineæ habet talem modum essendi, ex quo sapia-tur pnedicta negat o, ut ex dicendis n. 64 patebit. Tum etiam quia illud positivum debet esse relativum reale, siquidem qebel esse ratio propria : et non est in Patre ibi aliud positivum reale relativam, nisi Paternitas et spiratio : ideoque non erit, quomodo ratione hujus positivi constituât specialem notionem.

Confirmatur secundo. Quoniam si semel innascibilis, hoc ipso quod in recto solum diceret ne^nt onem, non potest dicere aliquid pertinens ad dignitatem, ut indicat Gabriel Vasquez : neque etiam illa relatio rationis fonnaliter sumpta-poterit dicere aliquid spectans ad dignitatem : siquidem relit o rationis non dicit ex se aliquid maioris dignitatis, quam realis negatio : ergo eo ipso nequibit ratione prædictæ relationis constituere specialem notionem, imo neque etiam alicujus alterius positivi, propter rationes dictas.

Nec ea, quæ pro se adducit Vasquez, ei favent. Nam in primis testimonium D. Thomæ ei non opitulatur. Quia sicut cum diffinitur [unctum per hoc, quod sit, *cujus pars non csl*, tunc aliud est d.fdnitum et significatum imine liatum, ac directum hujus diffinitionis; aliud vero diflinitum remotum. Quon am diflinitum et significatum immediatum, ac directum nihil aliad est. quam illud concretum accidentale, qaod in recto dicit carentiam panium et in obliquo entitatem puncti : at vero diffinitum remotum est ipsa entitas puncti. Ita dum quasi diffinimus Patrem, ut innascibilem. per hoc quod non *sil ab alio*, tunc immediatum et directum quasi diUnituni et significatum est concretum illud adjectivum. quod in recto dicit carentiam prodictam, et in obliquo Paternitatem : at vero remotum est ipse Pater.

I nde, s cut ex eo quod punctum diffiniatur per esse id. *cujus pars non rst*, non spquitur, quod ratio illius, ut est diflinitum et significatum immediatum, ac directum, sit in recto aliquid positivam ; sed solum

quod ratio illius, ut est diffinitum remotum, dicat aliquid positivum, et quod hæc rade non est quid distinctum a propria ratione positiva puncti, nec aliter, quam ea ipsum noliilcat : secus veru prædictum ditlinitum et significatum immediatum : sic similiter, ox eo quod Pator, ut innascibilis, quasi diffiniatur per hoc quod *non sil ab alio*, non infertur, quod ut est quasi diffinilum et significatum directum et immediatuni, ac proinde ut dicit *esse* innascibile, dicat aliquid positivum in recto; sed solum quod ut est quasi diflinitum remotum, consistat in illo positivo importato por esse Patrem, et quod hoc positivum nihil sit aliud, quam ipsissima ratio Patris : et ideo ex vi hujus diftiniti remoti non aliter notilicatur, quam notilicetur per esse Patrem, secus veru per prædictum significatum, et diffiûitum immediatum et directum, nempe, per esse innascibile : ac proinde innascibilius, ut dicit prædictam carentiam, er.t specialis notio.

n. Et deinde alia testimonia Patrum ei non favent Quja pOr modum illum existendi, Uto- vel subsistendi tantum intelligunt conditionem illam propriam subsistenti® Patris, f consistentem in illa negatione essendi ab alio : et propterea dicunt, quod hoc nomen *ingenitum* potius importat, quid Pater non sit, quam quid sit.

SfeVihf Nec tandem rationes, quas idem Vas-
puii Φ107 æWucit, illi sufficienter favent. Non quidem prima. Nam concesso antecedenti, neganda est consequentia. Et ratio disparitatis est. Quod esse in se, seu (quod in idem quoad præsens redit) esse per se dicit in Patre, ut tali, subsistentiam ejus relativam, cui correspondet terminus positivus, nempe Filius : at vero innascibilitas quæ etiam est propria Patris, non habet aliquem terminum positivum, quem respiciat : et propterea non potest consistere in aliquo proprio Patris, quod sit relativum : ac proinde solum consistet in aliquo proprio Patris, quod sit negativum.

A4 Mr- Ad confirmationem concedatur major, ct negetur minor intellecta de esse a se quoad id, quod immediate, et in recto significat, et quoad omne id, per quod constituit in recto specialem notionem. Quia secundum hanc rationem solum dicit aliquid negativum; quamvis hoc negativum denotet eamdem dignitatem personalem, quam Filius; non quidem, quia illam ex vi sui significati directi ponat; sed quia ex vi sua est proprietas negativa personæ : ac

proinde innuit hoc modo dignitatem personalem, et non qualeincumque, sed eamdein dignitatem, quam innuit Filius : quia hæc sumitur ex dignitate naturæ intellectualia.

Ad secundam respondetur, quod esse a se fonnaliter, aut in recto, non dicit habere sufficientiam subsistendi sine alio, sed dicit boc, quod est, non esse ab alio, seu esse sino alio, a quo procedat.

f vin.

Duplex alia solutio procedentis objectionis, el impugnatio ulriusgue.

Secundo respondet Aureolus, quod licet *ingenitum*, aut *innascibilitas* dicat aliquid negativum in recto : supponit tamen, vel connotât aliquid positivum ex vi sua, nempe essentiam divinam, tanquam proprium fundamentum ipsius : et propterea dicit aliquid pertinens ad dignitatem.

Potestque hæc solutio confirmari. Tum confirm, ex eo, quod essentia divina per se, et ab intrinseco, ac intra propriam lineam habet, quod non sit ab alio, sed a se : et ita erit proprium et peculiare fundamentum innascibiitatis, quæ dicit negationem essendi ab alio. Tum etiam, quia sicut licet esse quid creatum dicat relationem ad Deum, ut docet I). Thomas infra q. 45 art. 3, attamen teste eodem S. Ductore q. sequenti art. 4 ad 3, esse increatum non dicit relationem, sed essentiam, et essentia est proprium fundamentum hujus negationis : sic esse productum, v. g. in Filio, dicit quid pertinens ad ordinem originis : et tamen esse innascibile, et omnino improductum non spectabit ad lineam originis, sed ad lineam essentiæ : et per consequens essentia erit proprium fundamentum illius negationis.

Cætcrum hæc solutio est contra D. Thomam in 1 dist. 28 quæst. 1 art. 2 in corpore et ad 2, necnon quæst. 40 art. 2 ad 2 ubi inquit, ut supra notavimus, quod remota Paternitate, non manet in Patre ratio *ingeniti*. Si autem hoc, quod est esse *ingenitum*, fundaretur in sola essentia tanqnam in fundamento proprio ipsius, tunc* adhuc remota Paternitate, remaneret ratio *ingeniti*.

Deinde eadem solutio potest impugnari ex eo, quod negationes convenientes ratione essentiæ, tanquam proprii fundamenti illarum, conveniunt omnibus perso-

Aiia
rrjpOQ-
sio
Aareoli
ad pre-
diebm
objectio-
nem.

D.Tbom.

Impu-
gualar
ex D.
Tboma
bxc
rcspde-
»10.

Rjplo-
Mor
<lrt4e'

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

nis : siquidem in omnibus illis manet proprium earum fundamentum, nempe essentia. Constat autem, bane negationem *ingenili*, seu *innascibilis* in concreto sump- tam solum convenire Patri : ergo signum est, quod proprium et peculiare fundamen- tum ipsius non est solum essentia.

Nec ea, quæ in favorem solutionis Au- reoli adducta sunt, ei favent. Non quidem primum. Quia etsi essentia divina non sit per generationem producta, per eam ta- men, et per spirationem communicatur : innuscibditas autem dicit carendam omnis processionis quovis modo, ac proinde ca- rentiam communicationis passivw per ge- nerationem. Neque etiam secundum. Nam esse creatum in creaturis solum dicit rela- tionem ad Deum, ut al camam ; et ita esse increatum non negat relationem divi- narum personarum inter se, sed solum re- lationem earum ad principium extrinsecum habens veram rationem causæ, sive produ- cens eas ex nihilo : et ista negatio conve- nit divinis personis, et essentiæ. Esse vero productam est commune omni producto, sive per generationem, sive creationem» sive quovis alio modo : et ideo esse om- nino improJuctum non lanium negat rela- tionem ad principium exirinsecum Jam dictum, sed etiam relationem realem per- sonarum procedentium ad intra : et ita di- cet aliquid negativum relativum, quod sit proprium Patris.

Tertio respondentabi admittendo etiam, quod sigmiicatum directum *ingeniti*, sive *innascibilis*, sive in abstracto, sive in con- cepto sumpti, est aliquid negativum : attamen fundamentum proprium, quod suppo- nit et connotai, non est sola Paternitas, sive Paler, sed Paternitas, simul cum spi- ratione activa.

Cælerum hæc solutio non omnino pla- cet. Quoniam sola Paternius constituit sufficiens fundamentum præd cut negatio- nis. Tum, quia, sola Paternitas constituit suppositum, quod est sufficiens principium *qued* pruna; processionis, antequam non sit alia : ergo etiam constituit sufficiens fundamentum innascibilis ut talis, prout dicit aliquid negativum. Antecedens vide- tur perspicuum. Quoniam Paternitas consti- tuit sufficiens pr ncipium *quod* generatio- nis, quæ vi suæ lineæ psi prima processio, ante quam neque est, neque potest esse alia in divinis. Consequentia vero etiam constat. Nam ratio illa positiva a qua ha- let Paler esse ante omnem originem.

sufficiens fundamentum nd tribuendum jllUr quod non sit ab alio zolioqui non tr bueret illi, quod haberet cw ante omnem origi- nem : ergo si Paternitas constituit Patrem in rationi» principii primæ processionis, antequam non sil alia, constituit etiam il- ium in ratione fundamenti sufficientis præ- dictæ negationis tribuentis illi, quod non sil ab alio.

Tum etiam. Nam plenitudo principii, ut includens rationem principii generativi et spirativi, non tribuit Patri, quod sit innas- cibilis, seu quod fundet prædictaux negatio- nem : ergo hoc habet a sola Paternitate. Consequentia liquet. Antecedens autem probatur. Quia ratio principii spirativi con- venit Fdio : cui tamen nulla ratione con- venit esso innascibilem, sed potius oppo- situm. Et licet Pater per impossibile non esset principium Spiritus Sancti per spira- tionem. nihilominus non ob id esset ali alio : quoniam potius (adhuc in eo eventu) non esset aliqua persona a qua procederet : et per consequens esset innascibilis.

Confirmatur. Quia in illo priori, in quo intelligimus Patrem, ut principium Filii per generationem, præintelligimus, aut in- telligimus, illum esse innascibilem : ergo ratio Paternitatis constituit sufficiens fun- damentum innascibilitatis Consequentia videtur legitima. Antecedens autem proba- tur. Quoniam in illo priori intelligimus, Patrem habere suum *esse* personale : al non intelligimus, habere illud ab al 0 : ergo intelligimus, aut præintelligimus habere il- lud a se, seu non habere prædictum *esse* ab alio.

Potestque id magis explicari ex eo, quod Badty habere *esse* a se, vel ab alio, debet vel in- cludi in quovis priori, in quo intelligimus, principium influere positivo in aliquid, vel debet aliquo modo præintellîgî ad illud. Ei propterea licet forma substantialis in illo priori, in quo causât, non intelligatur ha- bere *esse* ab alio, quia illud prius tantum est prius causalitatis formalis, et in pra»- dicto priori non curatur, an habeat prædic- tum *esse* ab al 0, quamvis revera sic illud habeat, sed solum de causa et causalilate formali nihilominus, facta collatione inter hanc causalitatem et prioriiatem, et inter hoc. quod est esse ab alio, prius est, quoi sit ab alio quam quod causet, priusque de- bet juxta naturas rerum concipi illud, quam istud. Ergo etiam in illo priori, in quo in- telligimus Patrem, aut principium Filii, intelligimus, aut debemus pneintelligero illum,

Satisfit
fandi-
mento
Aortoli.

rtiQ. . *

n.;\$■;

1.;†1. *;..«<.

Gl.
Tertia
solo lio
ad «m-
obj«^{deu}o-

T. h1 C. .

* /.

Rejici-
t'JT.

Ki13-

il. uin, ul habentem *esse*, vel a se vol ah alio, si rem juxta suam naturam concipiamus : ergo cum non possimus concipere ilium, ul babeniem *esse* ah alio, debemus concipere ipsum, ut hubontem *esse* a se, sou (quod in idem, quoad præsens redit) ut non habentem we ab alio. Et ita, licet tunc sistamus in cognitione Patris, ut est principium generandi et non procedamus ad concipiendum ipsum, ut est principium Spiritus Sancti, poterimus concipere illum ul innascibilem, et ut sufficiens fundamentum innascibiitatis.

§ IX.

Fera solutio quartæ objectionis et confirmationis illius.

& Vera igitur solutio quartæ objectionis est, innascibilitateni in recto sumptam tantum pertinere ad ordinem originis negativæ : ac proinde in recto tantum dicere aliquid negativum, connotando tamen Paternitatem. Hinc tamen non sequitur, non perlinere, aut non dicere, vel non ponere dignitatem personalem. Quia non asserimus, prædictam negationem pertinere ad dignitatem personalem, aut eam dicere, vel ponere, quia ipsa secundum id, quod dicit in recto, ponat aliquid positivum ; sed quia est negatio talis conditionis, ut aderat pro fundamento prædictam dignitatem personalem, seu prædictam personam Patris, et insuper secundum id negativum, quod affert in recto, illam specialiter innuit : et ita hoc etiam modo dicit, et ponit Innæ dignitatem, quatenus «licit aliquid negativum pertinens ad personam, et eam pro fundamento afferens. Nam sicut Pater habet aliquam proprietatem positivam, ita et negativam consistentem in remotione, et illum peculiariter denotantem. Unde, sicut illa pertinet ad Patrem, et est ejus notio, ponendo in recto aliquid : ita et ista removendo in recto, et eo ipso ponendo in sensu dicto dignitatem personalem.

Quæ solutio desumpta est ex D. Thoma, tum ari. 4 hujus quæstionis in solutione ad I, tum etiam in I «list. 28 quæst. I art. I ad I his verbis : *Dicendum, quod aliqua Helio tlicilur ponere aliquid dupliciter. Vel ita quod illud, quod punit, sil de intellectu ejus, sicut aliquid essentia ipsius, ut homo ponit animal. Vel quia præsupponit illud, quasi in quo fundatur, quamvis non sit de essentia ejus, sicut omne accidens ponit sub-*

stantiam. Dico ergo, quod hoc nomen ingenuitus non ponit aliquid, quod constituat in- (elkclum ipsius; quia hoc non posset esse, nisi poneret a:iquam rationem principii, vd in communi, vd in speciali: quia nihil aliud nationale potest Patri convenire, et quorumque modo dicatur, non ponet in numerum innascibililas cum Paternitate, quia commune non ponit in numero cum proprio. Sed tamen ponit aliquid, quod prxsupponit. In quo fundatur. El cx hoc est, quod quidam dixerunt, quod ingenuitus aliquid ponit : et quidam, quod nihil. Std quamvis nihil ponat, quod sit de intellectu ejus constitutive, non tamen scquilur, quod non possit esse notio : quia illud, cujus ratio consistit in remotione, optime per negationem ccrlicificalur, sicut excitas et hujusmodi. El hujusmodi est ratio primi, vel ejus, quod est non de principio esse : quia primum est ante quod nihil.

Ad confirmationem respondetur, prædictam carentium innascibilitat.s, prout est not o Patris, non esse per modum puræ negationis, prout pura negatio non determinat sibi aliquod feciale fundamentum : sed est per modum negationis determinantis sibi prædictum fundamentum, seu determinatio ad aliquod (ul sic dicamus) subjectum : et ideo non importat aliquo modo privationem, quamvis talis carentia solum secundum quid, non tamen simpliciter et absolute loquendo habeat rationem privationis; Std potius sit simpliciter negatio, et secundum quii privato. Hinc tamen non lit, dicere aliquam imperfectionem : quia ad hanc aliquonlcm privationem non est necessarium, quod id, quod habet illam, sil in Iotentia ad haliUum, seu fornum, quo per talem privationem removetur, sed sufficit, quod id, quod habet talem privationem, non habeat prædictam formam, el hac nata sil ab aliquo sui genaris, aut quasi gener s haberi, ut in præsentia contingit.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in I distinctione 28 quæsiione I articulo I ad 2, his vends : *Dicendum, quod ingenuitus non importat negationem absolutam ; sed aliquo modo privationem. Omnis enim negatio, quæ csl in aliquo subjecto determinato, poltisl dici privalio. Unde in 8 Metaphysics dicilur, quod privalio csl negatio in subjecto, vel in substantia. Undo dico, quod hxc negatio, quam importat ingenuitus , inlcclligitur ut fundata in ratione principii, secundum quod csl notio Patris : et hoc modo non convrntl neque essentia, neque Spiritui Sancio, qui-*

Dilnitur cûnfirmilio.

O.Thom

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

bus non competit esse principium prr originem aticujus divina persona : neque iterum Filio, cui convenit affirmatio opposita. Sed er hoc non sequitur, quod in Patre sit aliqua imperfectio. Quamvis enim privatio semper sil rjus, quod natum est haberi : tamen hoc contingit tripliciter, ut dicit Philosophus 8 Metaphysica. Vel quando aliquid non habet, quod natum est haberi a quocumque, quamvis ipsum non sil natum habere sicut pes non dicitur habere visum. Il·l quando non habet illud, quod natum est haberi a suo genere, quamvis non ab ipso, nec nb aliquo sux speciei, sicut talpa non habet visum. Vel quando non habet illud, quod natum est habere, et quando, ct ubi, et secundum alias conditiones. et sic proprie dicitur privatio et imperfectionem importat : cl hoc modo nihil privative in Peo dicilur, sed aliis primis modis potest dici. Sed quantum ad primum modum pjtcsl ingentum dici de essentia, el de Spiritu Sancio, ut supra accepit Hieronymus. Sed quantum ad secundum modum dicitur lanium de Patre : quia ipse est principium nolionaliler, et non habet generationem passivam, quam habet Fièius, qui etiam notionatiler principium csl.

Objectio ultima contra rnlioncm D. Thomx, et primam ejus confirmationem.

ea. Objicies quinto contra id. quod dicitur •0^cc?iu. *n AI*oηo θ· Thomæ, et prima ejus confirmatione, nimirum, innascibilitaiem esse negationem magis contractam, et convenire paucioribus, nempe, soli supposito nature intellectualis, seu soli personæ : ex eo quod dicit carentiam habitus universalioris, nempe, cujusvis generis processio- nis nb alio, secus vero non spiratum : quia dicit carentiam habitus minus universalis, nempe, procedendi ab alio per spirationem. Quoniam vel loquimur de carentia omnis processio- nis, prout dicil puram et nudam carentiam absolute sumptam? et hoc non, tum propter dicta n. 6G, tum eliam, quoniam sic convenit tam enti, quam non enti, quod hoc ipso, quod non ens, non habet procedere ab alio per aliquam realem processio- nem. Vel lit sermo de prædicta carentia, ut est determinata ad aliquod quasi subjectum reale, et ut pnesupponit fundamentum itidem reale ad se ipsam? et sic tam innascibilitas, quam non esse spiratum conveniunt soli supposito naturæ

intellectualis : siquidem non esse spiratum. ut fundatum in Filiationo divina, et et quasi dtermin.it hanc (ut sic loquamur) ma- teriam, non potest non competere persona- dirime, et dignitatem personalem innuere : sicut etiam innascibilitas sic sumpta debet prædictam dignitatem personalem signifi- care. Ergo quod innascibilitas conveniat soli personæ, non provenit ex eo, quod neget, vel non neget habitum universalio- rem, sed ex eo quod dicat negationem istam, ut fundatam in personalitate divina : et per consequens, si oh istam lationem innascibilitas est notio, eliam non esse spi- ratum erit peculiaris notio in Filio.

Confirmatur primo. Quoniam ex hoc quod innascibilitas removeat habitum uni- versalio- rem, secus vero non esse spiratum, nequit colligi illam priorem negationem esse specialio- rem, hanc vero universalio- rem, quin potius oppositum colligendum erat : siquidem carentiæ specificantur per habitus : et ita carentiæ removentes habi- tus universaliores erunt magis universales, sicut e contra carentia habitus specialioris erit carentia specialior. il

Confirmatur secundo. Quoniam innasci- bilitas. ut est notio Patris, idem est ac non esse genitum, aut non Filius, ut ex Augus- tino docet Angelicus Doctor quæstione sequenti art. 4 : ergo non removet habitum,, aut formam universalissimam, scilicet, om- nem processio- nem ab alio, sed tantum specialem modum procedendi, nempe, per generationem : ergo ex hoc capite innasci- bilitas non erit carentia specialior, quam non esse spiratum : siquidem etiam hæc carentia solum removet specialem modum procedendi, nempe, per spirationem.

Solutio ultima objectionis.

Respondetur, admittendo secundam par- tem dilemmatis, nempe, hic fieri sermo- nem de innascibilitate, non ut habet ratio- nem negationisabsolutul:p, sed ut determinato» ad aliquod (ut sic dicamus) speciale sub- jectum, et præsupponentis determinatum fundamentum, nempe. Paternitatem, ut constat ex dictis num. 6G, ita tamen, quod ly ul determinata, non in sensu reduplica- tivo, sed speciticatlTO, aut denotante con- ditionem requisitam sumatur. Cæterum cum hoc stat differentia assignata in ra- tione, et prima confirmatione D. Thomæ, scilicet.

nx
PA-M

lkon*
lk

scilicet, Innascibilltalem peculiariter denotare dignitatem personalem, el esse nfga* tionem specialiore[m] propriam alicQjusfer-son» intellectualis : cum tamen non *me spiratum* hoc non habeat. Quia innascibili-
us semel determinata cx se habet in recto
essû negationem specialiore[m] , et conve-
nire soli supposito intellectualis natura?,
seu soli personæ diviifæ, nempe Patri ; lice*
requirat per modum connotati, ct funda-
menti preesuppositi, ac in obliquo importati
Paternitatem : at vero *non esse tyira-*
tam determinatum ad Filium, et pnesuppo-
nendu Filiationem tanquam fundamentum
hujus negationis, non habet secundum id,
quoti dicit in recto, ex se denotare Jignita-
tem personalem, et esse specialem nega-
tionem determinatam al suppositum in-
tellectuale, sed id tantum habet ratione
ejus, quod dicit in obliquo, nempe funda-
menti ac subjecti, aut quasi subjecti. Et
ita, licet fundamentum paedidum concur-
rat minus principaliter ad hoc, ut carentia
illa non *spirali*, seu importata in hoc,
quod est non *esse spiratum*, tribuat per-
sonæ divinæ, v. g. Filio suum quasi effec-
tum formalem negativum consistentem in
hoc, quod est *non esse spiratum* : attamen
quoad hoc, quod est denotare dignitatem
personalem, el esse determinatam ad solum
suppositum naturæ intellectualis, non con-
currit prædictum connutatum, et obli-
quum per moium influentis minus princi-
paliter, ac proinde per modum puri, et
nudi connotati præsupponentis aliquid in
recto, quod principalius influat, sed per
modum recti, et principalioris rationis
quoad prædictum aut quasi effectum desi-
derat».

Ratio autem hujus discriminis facile
redditur ex dictis, in prima confirmatione
rationis divi Thomæ numero 53 adducta.
Quoniam si universaliter loquamur, ea
sola carentia habet ex se, cl in recto, ac
principaliter denotare dignitatem persona-
lem, et connotando aliquid positivum pro-
prium suppositi naturæ intellectualis esse
specialissimam negationem propriam ejus-
dem suppositi intellectualis, quæ ex se ha-
let negare rationem universalissimam, se-
cus vero ea negatio, quæ prædictam
rationem non negat. Quare, cum innasci-
bilitas neget universalissimam rationem,
nempe, omnem rationem procedendi ab
alio, secus vero non *esse spiratum*, conse-
quens est, ul illa secundum id, quod ha-
bet ex se in recto, connotando tamen pra-

dictum obliquum, sit negatio specialissima
propria suppositi naturæ intellectualis,
imo non qualiscumque, sed suppositi per-
fectissima naturæ intellectualis, nempe di-
vina, secus vero non *esse spiratum* : et
propterea hæc posterior negatio solum ha-
bet denotare dignitatem personalem ratione
sui obliqui, et in sensu explicato.

Possuntquo hæc omnia explicari duplici
exemplo, quorum primum deserviet ad ex-
plicandum modum, quo innascibilitas de-
notat dignitatem personalem ; secundum
voro al declarandum, quomodo *non esse
spiratum*, in Filio denotet dignitatem per-
sonalem ejusdem personæ Filii. Primum
igitur exemplum est genetationis passivæ
Filii, quæ (ut ex dictis in hoc tractatu dis-
putat. l constat; est valde probabile, quod
consistit in ipsa relatione Filiationis per
modum viæ significata? : quæ quidem se-
cundum hoc munus, et conceptum expres-
sum generationis passivæ cx parte solius
nostri modi concipiendi distinctum a con-
ceptu expresso, quo Filiatio refertur ad
Patrem, dicil expresse se ipsam, ul est ve-
luti via, et generatio passiva Filii, conno-
tât tamen in obliquo munus referendi jam
dictum ejusdem Filiationis, et adhuc se-
cundum priorem illum conceptum expres-
sum generationis passivæ habet in recto et
ratione sui distingui realiter per modum
quasi viæ a Patre, licet hoc non competat
illi, nisi connotando illud aliud munus, quo
Filiatio respicit eumdem Patrem. Ita ergo
similiter fpropositione tamen servata) phi-
losophandum est in innascibilitate quoad
effectum denotandi dignitatem personalem,
sicut in generatione passiva quoad effectum,
seu vim, quam habet ad hoc, ut distingua^
tur realiter secundum pnedictum munus
expressum generationis passivæ a Paterni-
tate, philosophati sumus.

Secundum vero exemplum est potentia?
generativæ, qua? licet sub hoc conceptu
expresso dicat in obliquo Paternitatem, ita
ut ad prædictum conceptum concurrat di-
vina natura in recto, el Paternitas in obli-
quo, ct per consequens eodem modo inlluat
quoadtribuendum Patri, quod sit potens
générare Filium : attamen ad conceptum
ejusdem, ul exprimit esso quid realiter dis-
tinctum a Filio, non induit in recto, et
principalius divina natura, sed id habet po-
tentia generativa raliono praedicti conno-
talij et obliqui : et ideo id ip*um, quod
comparatur respectu prioris effectus per
modum connotati, ot minus principaliter

72.
Illesira-
Iniar
exem-
plis.

æ i
..A|.

‘4Î

4, r

!

ii 4

K»

L

influentis, habet se respectu hujus quasi effectus, et conceptus expressi per modum concurrentis principalius, et in recto. Sic ergo (proportione ot discrimine ^tatim explicando servatis) in carentia *non spiratū* quæ convenit Filio, philosophandum est. Nam licet quoad hoc, quod est, tribuere Filio, considerato secundum quod convenit cum aliis rebus non spiratis, quod ipse non sit spiratus, concurrat in recto ratione sui, et quoad eumdem effectum connotel Filium sic sumptum : attamen quoad alium quasi eiTecium denotandi dignitatem personalem Filii, non concurrit in recto secundum id, quod ex se habet, sed secunium id. quod ei accrescit ex fundamento, nempe ex Filiatione et ration» illius : ita ut hoc ipsum habeat a pnedicto fundamento, tanquam a ralionē prncipaliori, et principalius influente, et propterea non habet constituere specialem notionem : quia ad hoc desiderabatur, ut prædicta carentia cx se, et secundum id. quod habet in recto, et non ralionē Filiationis principaliter ad id influent s, denotaret dignitatem jærsonaæm.

RrpHa. Undo hinc manci soluta objectio, quæ alios non parum premeret, nempe, non posse cohærere inter se, quod *non esse spiratum* cx se, et secundum id. quod habet in recto, tribuat Filio suum effectum formalem, et quod non connotet eumdem Filium : ergo nec etiam polerit cohærere cum istis, quod ex se, ac secundum id, quod dicit in recto, non dicat d gnitatem personalem Filii : quia quodvis rectam denotat, et dicit suum connotamm : sicut etiam ob hanc rationem innascibilitas habet in recto denotare dignitatem personalem.

Grnruiil e\ dichS. Respondetur enim ex dictis, quod *non esse spiratum* non connotai Filium ut talem, potius quam aliquid aliud, nec est rectum respecta illius determinate sumpti, potius quam respectu alterius, nisi ut est negatio determinata, ly *ut* sumpto reduplicative : ita ut ex determinatione, quam habet a fundamento, el ratione illius habeat postmoduin tribuere Filio ut tali, potius quam alteri, suum quasi effectum negativum : et ita pra; lictum fundamentum concurrit per modum rationis foræalissimæ ad determinandam prædiciam negationem ad hoc. ut babe.it rationem recti in ordine ad tribuendum suum effectum negativum Filio ut Ini-, potius quam alteri : ac pnrnde ratione hujus deieruiimiouis connotât Filium s.eundum rationem Filii considerata, potius quam aliquid aliud»

Et ratio est. Quia cum prædicta neitw q ex se non neget universalissimum rationem, non habet ex se præcise id, quod est proprium negationis negantis prædictam rationem, nempe, quod sit propria suppositi intellectualis : et ideo oportet, ut id ci aliunde proveniat, nempe, a prædicta determinatione proveniente ex parte fundamenti : siquidem non apparet aliud, unde id ei conpeiat. Cæterum licet innascibihtis non niti determinata ad personam Patris, ac proinde connosando illam, habeat denotare dignitatem personalem : non tamen hoc præcise habet, quatenus est determinata, ly *quate-nus* reduplicative, sed ad summum speciilicative. aut per modum conditionis accepto: et ita semel supposita hac determinatione, ipsa ex se, et secundum id, quod ex so habet in recto, habet esso negationem specialissimam, et convonionlpm soli persooæ Palris : ex eo quod ipsa ex se, et secundum quod habet ex so in recto ex propriis meritis, supposita tamen prædicta determinatione, habet, adhuc tunc, negare universalissimam formam, nempe, omnem modum procedendi ab alio, ac proinde eæse specialissimam negationem denotantem suppositum naturæ intellectualis, nempe divinæ, eique tantummodo convenientem: el ideo ex hoc capite potest esse peculiaris nolio prædicti suppositi.

Adde primo, quod etsi hic fiat sermo de his negationibus determinatis ad aliquod fundamentum, et illud præsupponentibus : attamen innascibilitas determinala ad aliquod ens reale, quodeumque illud sit, denotat di-milatem personalem Putris : quia nullum potest esse ens reale, cui conveniat innascibilitas, seu *esse* omnino improduetum. nisi Pater : nec potest fundari in ente reali. quin fundetur in Paternitate. At *non esse spiratum* determinatum ad ens reale positivum non denotat dignitatem personalem, sed potest convenire aliis a persona Filii. Hoc aulem satis indicat, quodinuascibinias habet aliquid peculiare secundum id. quod habet in recto, ratione cujus peculiariter denotet dignitatem personalem, quod non habet *noti esse spiratum* ; siquidem innascibilitas ubicumque determinetur ad ens reale, denotat prædiciam dignitatem Palris æterni; secus vero *non esse spiratum*.

Adde secundo, posse etiam aliter respondem ad hunc quintam objectionem, dicendo, quod i a Ihuc dato carentiam spirationi-l, ut determinatam ad Filium, ly *ul* sumpto

k

sumpto specilicative tantummodo, denotare dignitatem personalem : nihilominus non ob id prædicta negatio erit specialis nono, quia non'donolni dignitatem personalem aliqua speciali ratione, qua non do l notetur per Filiationem, ut constat ox iis, quæ num. 18 diximus, ubi rationem hujus reddidimus.

§ Nil.

Enodnllo ulriusque confirmationis hujus ultima: objectionis.

4. Ad primam confirmationem negandum est antecedens. Quoniam hoc ipso, quod aliqua negatio removeat habitum universaliorein, debet habere oppositum prædicti habitus : ac proinde debet esse specialissima carentia. Unde rationes motus, el peccati sunt rationes satis universales continentes sub se plures species : et nihilominus esse immobile, quod importat privationem omnis motus, est unica ratio individualis soli Deo competens : et innocentia, ul dicit immunitatem ab omni peccato perpetrato, est unius speciei atomæ. Ita ergo pari ratione, licet ralio processionis sil generica, aut quasi generica, sub paque plures, et diversæ in specie processiones contineantur : attamen omnimoda negatio omnis processionis erit unica ratio specialis, imo et specialior, quam aliæ negationes negantes peculiare tantummodo processiones, ut ex D. Thoma in 1 dist. 26 q. 2 art. 3 dicebamus.

Ad secandam confirmationem respondetor, quod innascibilitas potest sumi, vel prout est idem ac *non genitus*, vel *non filius*, ut habetD. Thomas, et Augustinus loco citato in hac confirmatione ; vel prout est idem, ac *non procedens* ullo genere processionis : ita tamen, ut secundum utramque rationem ly *non genitus* determinetur nd principium *quod* ad intra (ut notavit D. Thomas quæstione sequenti art. 4 ad 2). Dicimus ergo, quod si *non genitus* hoc modo sumatur, convenit soli Patri : siquidem nullum est principium *quod* ad intra non genitum, præier Patrem. Hinc tamen non sequitur (ut per hoc obiter tacita ob< jectio solvalur) innascihilitatem, ut dicit non *esse genitum* determinatum ad principium *quod* ad intra, et ut dicit carent'am omnis processionis, esse distinctas notionē : quia illa carentia *non geniti*, licet ex prie nostri modi concipiendi tantum ex-

primat unum munus, quod tribuit Patri, nempe *non rōw genitum*, attamen cx parte rei conceptæ illa ipsissima carentia, quæ præstat hoc munus, præslat etiam quod nulla ralionē Paler procedat ab alio : et propterea esi ex parte rei conceptæ idem prorsus cum carentia omnimodæ processionis : ideoquo nequit constituere specialem notionem distinctam ab innascibn litate; neque e contra innascibilitas constituit aliam notionem præter c.im, quam constituit *esse ingentum*, modo dicio. Sicut quia, in Paternitate est idem ex parte rei conceptæ munus referendi, el constituendi (modo infra explicando) Patrem : idcirco hæc duo munera non constituunt distinctas notiones, sed unam et eandem.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in 1 dist. 28 q. 1 art. 1 ad -i his verbis : *bi- b>Toin ccudum, quod in hoc, quod dicitur ingentus, removetur a Patre esse ab alio simpliciter, el non solum secundum aliquem determinatum modum*. In quibus verbis loquitur Angelicus Præceptor de eo, quod ly *ingentus* ex parte rei conceptæ dicit, licet ex parte modi concipiendi, et ut exprimit præcise hoc, quod est **we ingentum* non removeat expresse omnem modum procedendi ab alio. Hoc autem magis explicat dicens : *Quare autem nominetur per negationem specialis processionis, scilicet generationis, potest assignari duplex causa. Una csl : Quiaproccssio Spiritus Sancti secundum ordinem naturæ prxsupponil generationem Filii. Et ideo, quia negato priori, removetur posterius, ad remotionem generationis a principio fontali sequitur processionis remotio per modum amoris. Secunda est : Quia per hoc, quod dicitur ingentus, secundum quod est notio Palris, tollitur omnis modus consequendi generationem : hoc enim convenit Patri, in quantum est principium generationis, ul nulla modo generationem consequatur. Generationem autem consequitur aliquid secundum intellectum tripliciter. Vel sicut genitum, ut filius : vel sicut per generationem acceptum, ut essentia divina : vel sicut a generato procedens, ul Spiritus Sanctus, undo nulli horum convenit ingentus secundum prædictum modum, clc*. Ubi, ut constat, satis D. Thomas expressit, quomodo *esse ingentum*, ut est notio Palris, includat negationem essendi omnino ab alio : siquidem personæ divinæ» cui competit negatio generationis omnibus illis modis debet competere omnimoda carentia totius realis processionis ab altero : licet prædicta

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

carentia, ut .secundam communem modum non dic.it expn^se carentiam loiiue procet' concipiendi concipitur, cl significatur, sci- sionis, m3 lanium pro -.•.rioiris per genu- licet, sub hoc munere, ct nomine *imjenili*, , rationem per modum geniti. † n

De persona Palris.

PROCEMIUM

Consequenter considerandum est de personis in speciali. El primo circa personam Polris.

4

ARTICULUS I.

£!•& vuqe al Pétri rue ffnidpi iu?*

Infra Ad priai?® rie proceditor. Videtor» <pod Pater non q. 36 fùMil ibcî prioripicm Filii, ul Spirite* Maeli. Pnnri- art. I ct pium enim, et nasa idem >cnl xrondaai FbdosdpU® *. 1 dtsl. &e'I non dirinnn Paterm ressetarue® FiliiL Ergo non \$3 art. *O* débet dici. q»od sil cju> pnncipiani. et *J. Pnrtrea, Principinu diotur respecta prînripiafi. Si Opa«c. Wtor Pater est priivtpina Filii, scqaitor. Fititi» e\$*e 1 c. 2 el prioâpûiam : cl per consedens c**e creato®. Qsod π- po. q. 10 detor esM· erronea® art. 4. 8 3 Pntrero, nomen ttriselpii a prioritate smaitor. el »0. Sei in diriiU non est prias et poUerias, si A&a *- • Ei ltb. tins * dial. Ergo in divisis non deheaas nli uoauic 4 Metop. principii. lex. 3 Sed contra est, good dicit Aegnstinu* in i de Trini- too. 3. tate* : Pateres: principium lotia» Datais. * Io \$90 . Respondeo, dicendam, {sod hoc nomen prisripna Symbolo nihil aliad sigaiical. quam *td* a qco aliiquid procedit fidri. Omae enim, a q*o **aliquid** procedit **qooruimqar** modo, ♦ Lib. 4 dicimus «se prior piam, et e converso. Cum rro Pa- cte Trin. ter sit, a qao pnXûri't alias, xqiiiur, qscri Pacer esi prinri>.iam. ** Inclli- Ad prinum ergo dieeudem, good Grci otoutor in dhinit ladilTrteoief nomior cause, sical et nomine prioripii. Sed Latini Doctore* oon stantor nomine rao<a-. «cd soton nemine principii. Cajm ratio t\$**L Qah principia® communias** est. qnna caasa, sicut ausa communias qua® elementum : primas enim terminos, nI etiam primi pars rei dicitar priocipiom, sed non causa. **Quala** autero aliquod nosii-n esi rorarauMias. tanto coiocoicDlitts assumitur iu divinis ut supra dictam e<t · : quia nomina quanto B9gh -peoialb \$nnt. tanto • Q. 13 iMjis dcicrmiiMni isiMlain eoa*«iicntem ciutarr 1'ndc art. 11. hoc nomea rauvj ridetor importare divcnitolem %ab- stantir. el dependentiam alicujus ab altem, qeam non importai nomn principii. In omnibus ctiim eaa&c scot- rioa\$ semper imcaiûu* disuatia inter causam, ct id, cu- jos est caisa. sccsiidnm alhpam perfirtlonem, aut rir- lulem. Srd nomine principii utimur etiam iu bw. quæ nullam bajnsmodi UiiTereotiam babet. sed >olom secan- dam quemdam ordinem, sient ram dicimus, punctam cs<c principium bñex.vcl etiam cum duimus, frontem linea: esx» principium liner. Ad secundum dicendum, quod apud Gr.rcos incemtar de Filio, vel de Spirita Saucio did. quod prindpieil.r. Sed boc non est iu u*u Doctoral! no?in»rum. Qaia licrt allnhu.unns Patri aliquid aatboniafis ratione principii : nitii! limeo ad »ubjeeiionem. vel mtooraUfiotoi quocam- *p» m«do pecti iens aUribuiriu- I dio, v»I Spintui SanctO. ul vitetur «>mnls errons cerasio. Secundam qamo mo- ♦ Lib. 9 da®. Ili irias dirii · Jc Tnn:Ute. DuojoIis aulhoritile ito Trio, Pater major cii.srd uisor mta cui Filios, cui unum inter medium e.*sr d iijtir. ci fincm Ad Urtium dtreudum. quod licrl boe num«*ii princi- hb. pium, quantum ad id, a quo imponitur ad sicutib^ndom.

videatur 3 pri ritJtc samptau: : non tamen si;n:icx prianutcat, snl origine®. Non entm idem rat. qwd ».* gnifiejt ruiuw», ct a quo nomen imponitur, ul Stprt 4<? turn est *.

Conclusio csl αιβπαίτινα.

Notationes circa hunc articulum.

Pro hujus articuli intelligentia notan- dum ot primo. Patrem in Scripturis sacris principii noniinc insigniri, uti Joannis I : Pδ5A *In principio erat Verbum*, idest in Patre : I ot Psalmo 109 : *Tecum principium, etc.* pa ·^ Qua» testimonia licet alias sustinere pos- sint explicationes, in sensu tamen a uobis insinuato debere intelligi; affirmant D. Thomas, Augustinus tractatu ! iu Joban- nein et Psalmo 109 et N. Cvrillus lib. I ^U in Johannem cap. I et 2, pluresquo alii λ&- px sanctis Patribus. K I

Secundo notandum est, quod licet hoc nomen *principium*, etiam si absolute su- matur. Patri competat, ut jam diximus : tamen aliquid addendum est, ut ei sit pro- prium, scilicet, quod sit principium Filii : quia etiam Filius principium creaturarum in Scripturis nuncupatur. Ita Augustinus I ile Genesi ad litteram cap. 5 el ibidem Gk**I in Imperfecto <. 3 et Interlinentis : et ita alii explicant illud Genesis I ; *In principio creavit Deus certum ct terram*, idest in sti L Filio. Cui etiam consentit modus ille lo- quendi Christi Domini Jnamtiis S cum inquit . *Ego principium, qui cl loquor vobis*, ■** rtt expendunt Ambrosius lib. 3 de Fide taèr.» e. i »i Augustinus lib. 5 de Trinitate r. 13. Quare p.issim a sanctis Patribus Pater nuucup.uur principium rmn additi)}} nimi- rum principium Filii, vel principium lo- tius Deitatis. Ita cum appellat Augustinus lib.

•ISA	DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.	DISP. XII. DUB. I.	4s5
<i>dum propriam verbi acceptionem : quia si aliquid eorum, quæ sunt de ratione alicujus auferatur, jam non erit propria acceptio. Unde si verbum proprie accipiatur in divinis, non dicitur nisi personaliter : si autem accipiatur communiter, poterit etiam dici essentialiter. Sed tamen quia nominibus utendum est, plures utuntur : quia secundum Philosophum usus maxime est æmulandus in significationibus nominum : et quo omnes Sancti communiter utuntur nomine verbi, prout personaliter dicitur : ideo hoc magis dicendum csl quod scilicet personaliter dicatur</i> Unde sanctum Doctorem sequuntur Capreolas in l dist. 27 q. 2 art. 1, concilii 4, Ferrara i contra Gentes cap. 53, Silvester super hunc articulum, Bergomensis in tabula aurea dubio 1160 et 1161, Nazarius in pnesenti controversia 2, et alii.	ARTICULUS HL ũ/rIM t* <i>toxine rrriri itoptrlelrr rrayre/ u cJ creaturam ?</i> I dist. 27 q. 2 art. 1 Ter. q. 4 ari. 5 et Quolib. 4 q. 4 art. 1 ad 1. ♦ Art. I lujos quæst.	Conclusio : Verbum divinum importat respectunt ad id, quod in Deo Patre est» ut :α-pr»ssivum tantum ct ad creaturas ut expressivum et factivuni. DISPUTATIO XII. <i>De objecto, ex cujus cognitione Verbum divinum procedit.</i> Quia secundum doctrinam Angelici Pnccccploris in hoc art. 3, Verbum divinum dicit ordinem manifestalivi, sive realem, sive rationis, tam respectu Dei Patris ct eorum quæ in il o sunt, cum quibusque divina essentia ideniilicalur, quam respectu creaturarum, ideo interpretes divi Thomæ solent in præsentî disputationem excitare, an ex cognitione horum omnium, ad quæ dicit prædictum ord.nem manifestalivi, debeat Verbum divinum procedere! Et propterea nos eamdem disputationem una cum illis excitandam duximus. DUBIUM I. <i>Utrum Verbum divinum procedat ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter el necessario in beo ?</i> Quia in Deo formaliter et necessario reperiuntur, tum essentia divina, tum attributa, tum relationes personarum et proprieties earum : idcirco de omnibus istis titulus	titulus hujus dubii intellegendus est. Proprimus autem primo loco dubium hoc duobus aliis in hac disputatione excitandis : quia ea, qutn sunt formaliter in Deo, priora et principaliora sunt, et propterea primus eis locus debebatur. fera Inje/ici <i>Doctoris sententia.</i> Dicendum ergo est, Verbum divinum procedere ex cognitione omniium, quæ sunt formaliter et necessario in Deo. Ita D. Thomas in præsentî, ubi colligit, Verbum in Deo esse expressivum, non solum Patris. se<l etiam creaturarum, quia Deus uno actu se, ct omnia intebigit. Ubi^satis significat, cognitionem, qua Deus se intelligit, non solum quoad essentiam, et attributa, sed etiam quoad personas, requiri, ol præsupponi per se ad productionem Verbi : quia alioqui ex cognitione horum non posset inferri, Verbum esse repnesenlatrvum istorum omnium : siquidem ex cognitione pnesupposita ad verbum solum colligitur verbum esse manifestativum eorum, ex quorum cognitiono prædictum verbum procedit. Quo etiam discursu utitur q. 4 de Verit. art. 4 et Quodlibcto 4 q. 4 art. G. Idem etiam aperte docuit art. I hujus quæstionis ad 3 his verbis : <i>Eo modo, quo dicitur res in verbo intellecta, cuilibet personæ convenit dici. Paler enim intelligendo je, tl Filium, ct Spiritum sanctum, cl omnia alia, quæ ejus scientia continentur, concipit Verbum : ut sic lota Trinitas Veibo dicatur, ri diam omnis creatura.</i> In quibus verbis non solum usus est Angelicus Præceptor eodem discursu ad os endendum. quomodo tota Trinitas, cunctæque creaturæ habeant dici Verbo divino, quia nimirum hæc omnia cognoscuntur per eam intellectionem, quæ ad ejusdem Verbi productionem præsupponitur ; sed etiam expresse docuit, Patrem intelligendo se. Filium, ct Spiritum sanctum concipere Verbum. Huc etiam tendunt duo alia testimonia D. Thomæ, quorum primum habetur 2. 2 q. 2 art. 8 ad 3, ubi sic inquit : <i>Summa bonitas bei secundum modum, quo nunc indligitur per effectus, potest intelligi absque. Trinitate personarum : sed secundum quod indldligilur in se ipsa, prout videtur a beatis, non potest intelligi sine Trinitate personarum.</i> Nam si cognitio divinæ essentia quæ præsupponitarad productionem Verbi, ox quaque necessario debet procedere, non potest, si est cognitio ejusdem ess'nüæ prout in se ipsa, terminari ad prædictam essentiam, quin terminetur ad personas : planum erit juxta mentem Angelici Docloris, quod cognitio divinæ essentia, ox qua procedit Voibuin, debet esse, non solum ipsius essentia, et per conse<l uens attributorum, sed etiam omnium divinarum personarum. Secundum vero lestimooium huic simile habetur 3 p. q. 3 nrt. 3 his verbis : <i>Inlet- hctus dupliciter se habet ad divina. Uno modo, ul cognoscat Deum sicuti est : et sic impossibile est, quod circumscribatur per intellectum aliquid a Deo, el quod aliud remaneat : quia lotum, quod csl in Deo, est unum, salva distinctione personarum, (juarum tamen una tollitur sublata aha : quia distinguuntur solum relationibus, quas oportet esse simul.</i> Idem etiam aperte colligitur ex colem Angelico Doctors in hac l p. q. 12 art. 7 ad 2, et ex Nozianzeno Oratione 9, Augustino suj er Psalmum 85, necnon tract. 70 in Joannem, ex Athanasio de Decretis Nicænæ Synodi, in melio, ex Basilio homilia ad illud <i>In principio erat Verbum</i> , N. CyriEo Alexandrino in Dialogo de Trinitate libro 2 inter medium et linem, Fulgentio lib. 3 ad Monymum cap. 7, et Anselmo in Monologio c. 31. Unde sententiam hanc tuentur Cajetanus, Bannez, Zumol, Nazarius, Ripa in hoc articulo, Suarez libro 9 de Trinitate cap. 4. Arrul.al in hac l parte disp. 124 cap. 2 ct 3, Valentia in præsentî disputatione 2 quæst. 8 puncto 2 Canariensis supra ad art. 5 q. 27, Granado in præsentî tract. 9 disp. 5 sectione 5, N. Cornejo tomo l in primam partem tract. 3 disp. 2 dub. 5. § IL <i>Ratio fundamentalis pro D. Thomæ sententia ex codein Angelico Doctlore desumpta.</i> Licet aulem D. Thomæ sententia posset suaderi duplici raliione ex eodem sanctissimo Pnrceptore deprompta, quam tumo l tract. 2 disp. 7 a η. 13 usque ad η. 22 late prosecuti sumus, ubi etiam solutiones, quas eisdem rationibus adversarii tradunt, adduximus et impugnavimus : nihilominus quia Angelicus Præoptor in

hoc articulo, et in aliis locis nuper citatis optim.un. eamque satis efficacem rationem tradidit : idcirco assertionem nostram el Angelici Doctoris sententiam sequenti ratione ex D. Thoma locis citatis deprompta d ad hanc formam redacta suademus.

Ratio Etenim Verbum divinum procedit ex cognitione Paterna : ergo procedit ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter et necessario in Deo. Antecedens est perspicuum : et deinde sequitur ex illis, quæ disput. L hujus tractatus dubio 3 late duximus, ubi ostendimus. Verbum divinum procedere ex cognitione divina Patris, quæ connotando Paternitatem est dictio et productio ejusdem Verbi et ipsamet vis productiva illius. Consequentia vero probatur, Quoniam cognitio illa indivisibiliter et necessario terminatur ad omnia pnedicta, ita ut eadem indivisibilis coanitio una et eodem simplicissimo intuitu ad omnia hæc indispensabder feratur : ergo si Verbum divinum procedit ex cognitione Paterna, procedet utique ex cognitione omnium pnedictorum, quæ in Deo formaliter et necessario inveniuntur.

7. Confirmatur primo ratione, quam idem Angelicus Prwceptor innuit. Quoniam planum est, Verbum divinum, quippe quod est intellectualisquædam proles, procedere ex cognitione divinæ essentiæ, quæ presupponitur ad productionem Verbi : at non est cur non procedat ex prædicU cognitione secundum omne id. ad quod talis cognitio se extendit, nempe, secundum quod extenditur ad cuncta, quæ sunt formalifpr et necessario in Deo : ergo procedit ex illa secundum pitedictam amplitudinem. Major cum consequentia est aperta. Minor vero etiam constat. Quoniam neque ex parte divinæ essentiæ, neque ex parte ipsius Verbi potest reddi ratio, propter quam Verbum debeat ex cognitione aliquorum ex his. non vero omnium procedere : siquidem cognitio illa ex se indivisibiliter et necessario ad omnia prædicta terminatur, quippe quæ est cognitio quidditativa et intuitiva Dei terminata ad divinam essentiam, ut est in se : et similiter Verbum eodem indivisibili modo cuncta hæc représentât. ergo, etc.

s. Confirmatur secundo ratione desumpta ^niur ex ·0· Thoma supra q. 1 I art. 4 et q. 27 serando, art. 2 el aliis locis tomo 1 tract. 3 disp. i D.Tbom. n 45 relatis, quæ potest sub hoc forma proponi. Quoniam intellectio. ex qua procedit Verbum divinum, debet ess» inidfec-

I t:o illa essentialis et primordialis, in qua consistit ipsa natura divina : sed hæc M cognitio terminata ad omnia, quæ formaliter el necessario reperiuntur in divinis : ergo, etc. Major videtur perspicua. Quia Verbum divinum debet procedere ex cognitione. per quam ei ex vi processioneis communicetur divina natura: alioqui processio ejus non esset generatio. Constat autem, divinam naturam non posse Verbo communicari ex vi processioneis, nisi per mtellectionem illam, in qua prædicta natura consistit : ex eo quod in processioneis divinis, quippe perfectissime univocis, communicatur termino producto id ipsum, quod habet rationem principii quo per modum actus purissimi respectu talis processioneis, ut patet in processione Spiritu? sancti, in qua ipsamet voluntas divina per inodum actus purissimi, sou ut est ipsa actualis volitio, habet (modo quæst. 27 art. 2 et 4, explicato) rationem principii quo productivi, et actualis productionis secundum id, quod in recto talis productio importat, necnon et termini per so primo ei communicati. El ita hoc ipso, quod Verbo ex vi processioneis communicetur natura divina consistens in *intelligere* essentiali et primordiali, oportet, ut principium quo, et generatio activa, ex qua Verbum et passiva ejus generatio procedit, sint secundum id, quod in recto^important. ipsamet natura divina, ipsumque *intelligere* essentielle et primordiale.

Minor vero etiam liquet. Tum, quoniam intellectio illa primordialis, in qua divina natura consistit, debet esse intellectio summe perfecta : non esset autem sic, si non terminaretur saltem ad ea, quæ sunt formaliter et necessario in Deo. Tum etiam, quia ex eo quod *intelligere* Dei, prout constituit speciale attributum, nempe, scientia, summe perfecta* intra suam lineam, est perfectissimum intra prædictam lineam, idcirco debet terminari ad omne scibile et ex vi illius attinguntur omnia, quæ formaliter et necessario sunt in Deo : ergo cum intellectio primordialis, in qua consistit natura divina, non sit minus perfecta, quam attributum scientiæ, sed potius, si considerentur secundum id quod expriment, tunc intellectio essentialis et primordialis sit longe perfectior : consequens erit, ut etiam ipsa terminetur ad omne iatolligihile, quod necessario et formaliter est in· 1><».

III.

Solutio Scoti, et impugnatio illius.

Ad banc rationem Angelici Praeceptoris potest occurri ex Scoto, quod etsi intellectio Paterna in eodem instanti reali aeternitatis terminetur ad omnia praedicti : non tamen pro omni signo rationis. Et ita in illo signo, in quo datur cognitio Patris, ex qua procedit Verbum divinum, non terminatur praedicla cognitio nisi ad solam essentiam.

Potestque reddi hujus ratio ex doctrina ejusdem Scoti. Quia nimirum in illo signo nondum Filius est productus : ex eo quod in praedicto signo intelligitur Pater, ut prior ordine originis, quam Filius : sicut in illo signo, in quo essentia est prior prioritate virtuali, sive secundum rationem, quam Paternitas ex ea per virtuales dimanationem dimanans, non intelligitur paternitas ut actu dimanata. Et ideo cognitio Paterna non potest terminari ad Filium pro illo signo : ac proinde nec ad ipsam personam Patris ut talis : siquidem nequit intelligi non intellecto Filio. Quod si in illo signo intelligitur Filius, quia pro tali signo non est productus, potiori ratione non intelligetur Spiritus Sanctus, cujus processio praesupponit processionem Filii. Quae solutio, proportionem servata, potest applicari ad confirmationes ex D. Thoma adductas.

Ceterum haec solutio non infringit vim rationis D. Thomae, aut confirmationem ejus. Quoniam quod Pater sit prior ordine originis, quam Filius et Spiritus Sanctus, aut quod divina essentia sit secundum rationem prior, quam Paternitas, non tollit, quominus sint simul in eodem instanti, sive in eodem signo *in quo*, adhuc secundam rationem; sed solum, quod etsi omnia ista debeant simul cognosci per cognitionem Paternam attingentem res, prout ipsae petunt attingi, nihilominus Pater cognoscatur ut id, a quo Filius realiter procedit : Filius vero, et Spiritus Sanctus in illo eodem signo, *in quo* rationis intelligantur ut procedentes. Filius quidem a solo Patre, et Spiritus Sanctus a Patre et Filio : ac tandem Paternitas quodammodo intelligatur a divina essentia secundum rationem nostram dimanare. Ergo ex eo, quod inter Patrem, et Filium, et Spiritum

Sanctum sit ordo realis originis, aut inter essentiam et Paternitatem aliquis ordo originis, aut resultantiae secundum rationem nostram, non potest colligi, quod in aliquo signo rationis *in quo* terminetur intellectio Paterna ad divinam essentiam, et non ad personas, aut quod terminetur ad unam, vel duas, et non ad omnes.

Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Tum, quia quod inter divinas personas sit ordo originis, sicut non tollit ab illis, quod sint formaliter relativae; ita nec quod sint simul natura, et cognitione : ac proinde nec quod in eodem signo, in quo (adhuc secundum rationem) intelligitur una, debeat intelligi alia : siquidem haec est proprietas relativorum. Et similiter quemadmodum quod Paternitas dimanet secundum rationem nostram ab essentia, non aufert ab ea, quod de intrinseco ejus conceptu sit, ut semper, et in omni signo *in quo* dimanet per dimanationem virtuales ab ea : ex eo quod divina essentia per modum actus purissimi est fons virtualis illius, atque adeo nunquam intelligitur cum fundamento in re, ut fons precise in actu primo ejus, sed ut fons, a quo in actu secundo (modo dicto) semper fluit : sic praedicla dimanatio secundum rationem, sive virtualis non potest tollere a praedicla Paternitate, quod per intellectum Paternam per quam attinguntur res, prout ipsae exigunt, nequeat attingi essentia divina in aliquo signo *in quo* secundum rationem, quin in eodem signo *in quo* attingatur ipsa Paternitas. Siquidem fons actualis, et actualiter influens pro omni signo in *quo* nequit intelligi, si prout est in se concipiatur, nisi intelligatur id, quod actu fluit ab illo. Maxime, quia cum praedicla Paternitas praeeexistat in Patre et sit specialis modus, aut quasi modus divinae essentiae, ratione cujus ipsa habet specialem, modum subsistendi in se ipsa, nequit cognitio Paterna terminari tunc ad essentiam, prout est in se ipsa, quin terminetur ad Paternitatem. Sicut cognitio Angelica nequiret terminari ad essentiam propriam, prout est in se ipsa, nisi attingeret proprium modum subsistendi, secundum quem est in se ipsa.

Tum etiam (per quod praecedens probatio confirmatur, et explicatur). Quoniam ordo originis, et prioritas secundum illum desumitur ex diverso capite, ac ordo instantium, et signorum in *quo*, adhuc secun-

dum rationem. Nam priorites ordinis originis tantum attenditur penes hoc, quod ille, qui dicitur esse prior, sit talis conditionis. ut ab illo sit alius : al priorites *in quo*, si sit realis, petit, quod unum sil sino alio in aliquo instanti reali ; si vero sit rationis, aut in aliquo signo tentum rationis, exigit, quod licet utrumque sit simul in eodem instanti reali, nihilominus id, quod dicitur esse, prius in signo *in quo* rationis, non debet esse necessario, et essentialiter connexum cum eo, respectu cuius sic dicitur esse prius. Nam si fuerint essentialiter connexa, ita ut de ratione unius sil, quod alius ab eo actualiter fluat, non poterit unum eorum esse prius alio in aliquo signo *in quo*, etiam rationis, ut patet in creaturis, v. g. in materia prima considerate, ut actu causante formam : nam secundum istem considerationem nequit assignari aliquod signum, in quo, adhuc secundum rationem, sit sine forma : quia nequit intelligi materia, ut aclu causons formam sine ipsa forma.

Quare, cum de conceptu quidditeltvo divinæ essentiæ sit. ut sit fons actualissimus, unde per virtualem dimanationem fluat Paternitas : et sin ilircr ad conceptum quidditativum potentiæ generalivæ Patris, v. g. pertineat, quod sit ipsa actualis generatio Verbi, ex eo quod est potentia generativa per modum actus purissimi : consequens est, ut prædicta priorites ordinis originis non tollat, quominus essentia divina et persona? sint omnino simul et in eodem signo *in quo*, adhuc secundum rationem.

Tum denique, quia quævis priorites tantum excludit simultatem ei oppositam : at priorites originis personarum tentum consistit in hoc. quod una sit ab alia : ergo tentum excludit simultatem oppositam, nempe, quod una non sit ab alia, non vero quod una sit, quando est alia, dummodo adhuc tunc una sil ab alia.

Confirmatur. Quia divinæ personæ nt earum processiones, non obstante quod inter illas sit prædictus ordo originis, mensurantur æternitate tanquam mensura propria earum : sicut quidquid est formaliter et necessario in Deo, debet eadem æternitate mensurari : ergo prædictæ persona? et earum processiones nequeunt in aliquo signo *in quo*, adhuc secundum rationem, fundatam tamen in rebus (de qua in præsentiloquimur) esse posteriores, quam divina essentia, aut una. quam alia, sed omnia

ha c debent esso simul in quovis ex prædictis signis *in quo*.

Patet consequentia. Tum, quia sicut æternitas, ex eo quod est duratio, qu* nulla major excogitari potest cum funilamento in re. extenditur ad ambiendam omnem durationem et omnia signa illarum fundata in rebus : ite id, quod mensuratur ætemiteto tanquam propna mensura, hoc ipsum habet : ac proinde nulla erit duraiio. nullumque signum rationis fundatum in rebus, in quo non sii, aul in quoinlelligatur non esse -.alioqui in illo signo solum intelligerolur ut possibile et ut futurum : el per consequens nequiret mensurari internitete ut mensura propria, do cujus ratione est, ut id, quod per illam mensuraiur, habeat omnimodam immutabilitatem in essendo, taliter ut non transeat, adhuc secundum rationem cum fundamento in re, de fuiuritiono in præsentialitelein; sed semper ct in omni signo sit præsens ct existons, hoc ipso quod in aliquo signo mensuretur æternitale ut propria mensura.

Tum etiam. Quia sicut id, quod est immensum, debet, quantum est ex se. esse pratens omnibus et quibuscumque locis et indivisibilibus eorum, quovis modo cum fundamento in re consideratis : ite quo! esc æternum æternitale increate, tanquam mensura propria, non potest non esse actu præsens saltem quantum est de se, cujus alteri rei duranti pro quavis duration©, sive vera, sive imaginaria, et quovis signo ejus. Siquidem duratio increate et id, quod per illam tanquam permensuram sibi propriam durat, non est minus infinitam in ratione durationis, sive rei durantis, quam immensitas intra suam lineam. El ideo, sicut propter rationem infinitatis in ratione immensi non potest non Deus, quantum est de se, esse præsens omni loco et omni indivisibili illius : ita id. quod fuerit infinitum in ratione durationis. vel per illam tanquam per mensuram propriam duraverit. debeat aclu esse præsens omni alii duration! pi durationis signo, aut rei in illo duranti : et per consequens nequibit cari aliquo signum, in quo non sit præsens, aut in quo sit futurum : quia quod futurum est non potest secundum hu^c rationem esse actu prisons cujus alii duration! et duration's signo. Circa hæe tamen videantur illa, quæ in l tomo tract. 3 disp. 7 a η. 19 usque ad num. G8 diximus, ubi plan's objectiones contra hæe pugnantes adduximus et dissolvimus.

Confirmatur

13.
Confir-
matur
primo,

i@l*.mur Confirmatur secundo. Quoniam ordo origtnis, sive realis, sivo vīrtuāhs, et per naturalem dimanaiionem (qualis est illo, (qui reperitur inter essentiam Dei, ct relationem Paternitatis) non tollit, quominus Verbum debeat procedere ex cognitione comprehensiva divinæ essentiæ : ergo nec quod in quovis signo, in quo inteliigitur essentia, intelligenlur etiam omnes personæ. Antecedens palet. Quoniam prædictus ordo non tollit, quominus Verbum sit perfectissimum verbum omnium excogilabilium : ergo nec quod procédai per perfectissimam cognitionem, quæ excogitari potest, nempe, per cognitionem primordiale, et comprehensivam Dei. Consequentia vero satis liquet. Quoniam nequit dari cognitio comprehensiva Dei, quæ non terminetur ad omnia, quæ necessario et formaliter sunt in Deo. qualia sunt attributa et personæ.

1λEΛ-i*®. Unde nihil obest id, quod ex sententia Scoti poterat ad hanc confirmationem responderi, scilicet, cognitionem illam tantum esse comprehensivam Dei secundum ea, quæ in illo signo ei 'conveniunt, et hæe tantum e?se divinam essentiam, et ad summum attributa.

tazfc-to. Nam præterquain quod id est satis ex dictis pugnatum,siquidem jam ostendimus, quud quidquid competit Deo, debet esse in illo eodem signo *in quo*, adhuc secundum rationem, et insuper quod de ratione Verbi perfectissimi omnium excogitabilium est, ut procedat per cognitionem comprehensivam, el perfectissimam inter omnes excogitabiles : potest adhuc prædicta responsio falsitatis argui. Ex eo quod, si semel Deus comprehensive attingit,quidquid in eo signo rationis inteliigitur esse juxta sententiam Scoti, nempe divinam essentiam, oportet, ut attingat, eam esse fœcundam per intellectum, et voluntatem per modum actus purissimi, vel saltem habere, quidquid in *esse* entis desideratur in recto ad hoc, ut sic fœcunda sit : ergo oportebit, ut cognoscat per cognitionem illam comprehensivam terminum proprium fœcunditatis per intellectum, nempe Filium, et terminum proprium fœcunditatis per voluntatem, scilicet Spiritum sanctum.

κjUzj1Π.13. Quibus omnibus pro majori impugnatione præcipuæ solutionis ex Scoto dèsnmptæ accedit id, quod supra tetigimus, scilicet repugnare, quod cogn tio Paterna, ex qua Verbum procedit, non terminetur ad ipsum Patrem tanquam ad objectum cognitum. Quoniam cum Verbum ex vi suæ

processionis procedat intellectuali modo; et ut imago Patris, non potest non procedere ex cognitione ejusdem Patris : siquidem imago alicujus intellectuali modo procedens non potest non procedere ex cognitione ejus, cujus est imago. Et propterea Patres communiter docent, quod sicut Spiritus sanctus, quia procedit per voluntatem a Patre et Filio, habet procedere ex amore, quo uterque nd invicem se diligit : ita quia Verbum procedit ex Paterna cognitione, debet ex notitia ejusdem Patris procedere ; id enim proportio, quæ inter utramque processionem est, videtur exigere. Quod si cognitio Patris tanquam objecti necessario desideratur ad processionem Filii, non potent non eodem modo desiderari cognitio Filii : cum nequeat intelligi Pater, non intelhcto Filio, imo et cognitio etiam Sp;rilus sancti, lum propter illa, quæ in 1 tomo tract. 2 disp. 7 η. 14 diximus : tum etiam propter ea, quæ in hoc dubio num. sequenti dicemus.

§ IV.

Alia solutio Gabrielis Vasquez, et prior ejus eversio.

Ex quibus omnibus manet etiam impugnata alia so'ulio, quam tradit Vasquez loco infra referendo ad ralionem D. Thomæ, el ejus conlfirmationes, nempe, ex eis solum probari, quod per cognitionem illam Paternam cognoscuntur omnia prædicta concomitanler,ac proinde ita ut hoc prove-niat ex aliis capitibus, non vero ex hoc præciso capite processionis Verbi. Quia cognitio illa, prout terminatur ad essentiam, et personas Patris, et Filii, est per se requisita ad productionem Verbi, non autem prout terminatur ad personam Spiritus tnncti : sic enim puro coucomitanter so habet ad prodictam processionem. Et ita licet per impossibile Sp ritus sanctus non esset, aut non cognosceretur per illam cognitionem Paternam, adhuc daretur generatio Verbi.

Ex dictis igitur solutio ista manet irnpugnaia. Quoniam hoc ipso, quod Verbum per se et formaliter. et non solum conco-initantor procedat ex cognitione Paths et Filii tanquam objecti cogniti, oportet (juxta ea, quæ nuper dicebamus) ut procedat per se et formaliter ex comprehensiva cognitione ejusdem Patris et Filii : ergo etiam debet per se et formaliter procedere ex co-

it
V.

gfl-J1î
n 2 '
h
fl

Alii endo P. Vat- qner.

l

cotiata- lβΓ.

gnitione Spiritus sancti tanquam objecti cogniti. Antecedens videtur perspicuum. Nam cum Verbum divinum (ut nunc asseribamus) per se et formaliter habeat esse verbum perfectissimum, quo nullum aliud perfectius excogitari possit, oportet, ut hoc ipso, quod per se procedat ex cognitione Patris et Filii tanquam objecti cogniti, habeat per se procedere ex cognitione perfectissima, qua nulla perfectior valeat excogitari, ac proinde ex cognitione comprehensiva eorum : siquidem cognitio non pertingens ad hoc, ut sit eorum comprehensiva, nequit esse omnium perfectissima.

Consequentia vero etiam liquet. Quoniam ad comprehensivam cognitionem Patris et Filii per se et formaliter desideratur, ut cognoscantur quoad omnia, quæ in ipsis formaliter reperiuntur qualia sunt potentia spirativa, necnon et relatio spirationis : ergo cum hæc nequeant cognosci, non cognito Spiritu sancto, sed ex vi cognitionis illorum sequatur cognitio hujus, oportebit, ut etiam cognitio Spiritus sancti per se et formaliter desideretur ad productionem Filii.

!3.
ΕΙΓ'α-
γι'ΔΙΥ.

Nec obest evasio, quam adhibet idem Vasquez ad hoc, ut vim hujus impugnationis infringat, nimirum. Verbum divinum per se et formaliter procedere ex cognitione comprehensiva Patris et Filii, non quantum ad omnia, quæ de ipsis cognosci possunt sed præeise quantum ad ea, quæ habent rationem principii per modum objecti respectu productionis Verbi : inter hæc autem non connumeratur potentia spirativa, spiratio, aut Spiritus sanctus. Cætenim cum hoc etiam stare, quod concomitanter procedat ex cognitione comprehensiva eorum quantum ad omnia alia, quæ in ipsis formaliter reperiuntur : et per consequens ex cognitione putentia spirativæ, spirationis, et Spiritus sancti.

Prædo-
dilat.

Non igitur hoc obest. Quoniam etsi verum sit, processionem Verbi per se et formaliter solum procedere ex cognitione comprehensiva Dei, quoad ea, quæ per modum objecti cogniti per se requiruntur ad prædictam processionem : falsum tamen est, Cognitionem uniuersin, quæ per se et formaliter requiruntur ad comprehensionem adaequatam Dei. non requiri etiam per se et formaliter ad processionem ejusdem Verbi. Et ratio videtur aperta ex his, quæ in ultima confirmatione rationis D. Thomæ dicebamus, in hunc tamen modum expensis. Nam Verbum divinum ex vi suæ processionis petit, ut communicetur ei

natura Dei secundum omnia, quæ pertinent ad lineam prædictæ naturæ : alioqui ex vi processionis non esset Filius : sicut in humanis non posset procedere ut filius ille, qui non peteret, ut ex vi processionis communicarentur ipsi ea, quæ spectant ad lineam essentia? et naturæ hominis ut talis. Ergo etiam per se et formaliter petit, quod procedat ex cognitione adæquate comprehensiva divinæ essentia? : ergo eodem modo exigit, quo i procedat ex comprehensione adæquata Patris et Filii : ac proinde omnium, quæ ad divinam essentiam et ad has personas necessario pertinent. Hæc ultima consequentia ex duabus prioribus aperte liquet. Siquidem idem est procedere ex comprehensione omnium necessario pertinentium ad aliquam rem et procedere ex cognitione adæquate comprehensiva ejusdem rei. ¶

Secunda vero consequentia ex prima satis deducitur. Quoniam comprehensio adæquata divinæ essentia? per se et formaliter, ac per locum intrinsecum est comprehensio alæquata personarum : et ita quidquid petit prædictam comprehensionem essentia?, exigit etiam comprehensionem earumdem personarum. Prima vero consequentia ex antecedenti aperte colligitur. Quoniam *inleUigere* essenziale et primordiale, in quo consistit divina natura, debet intra suam lineam et ex vi ejusdem esse adæquate comprehensivum divinæ essentia*. Tum, quia prædictum *inleUigere* est intra propriam lineam perfectissimum omnium excogitabilium : non esset autem sic perfectissimum, si non esset comprehensivum divinæ essentia? ex vi suæ lineæ.

Tum etiam. Quia, ut supra innuebamus, attributum scientiæ, quod non exprimit tantam perfectionem in ratione intellectus, quantam *inleUigere* essenziale primordiale, non esset infinitum intra suam lineam, nisi intra eandem comprehenderet divinam essentiam, ut patet ex illis, quæ in I tomo tract. 3 disp. I n. 81 et disput. I n. 21 usque ad 27 diximus, ubi etiam explicuimus diversum modum processionis adæquatæ, quo *inleUigere* primordiale et scienlifikum comprehendunt divinam essentiam adæquate, ideal, quoad omnia quæ dicit.

Tum denique. Quia prædictum *inleUigere* primordiale est ejusdem omnino immaterialitatis cum divina essentia : ex eo quod est ul sic dicamus) ipsissima Dei natura |c£ essentia, constat ex illis quæ loco citato

tato dispul. 1 num. 43 et deinceps asse-
ruimus. Constat autem» quod *inleUigere*
conueniens in eodem gradu immatorialita-
tis cum aliquo objecto est ex. vi suæ lineæ
comprehensivum illius. Quia cum intellec-
tualitas et intelligibilitas sumantur ex im-
materialilate, ut patet ex illis, quæ in eo-
dem 1 tomo et tractatu disput. 1 num. 19
et deinceps diximus, non potest non illud
inleUigere esso tantum in ratione intellec-
tionis, quantum est suum objectum,
nempe divina essentia, in ratione objecti
intelligibilis : et per consequens non potest
non intra suam lineam esse comprehensi-
vum illius : imo nulla alia intellectio,
adhuc divina potest esse comprehensiva
Dei. nisi includat per modum transcen-
dentis *inleUigere* primordiale et ita conve-
niat cum eadem essentia in gradu immate-
rialitatis, ut constat ex illis, quæ in tomo,
tractatu et disputatione nuper citatis a
n. 25 usque ad n. 44 diximus.

Confirmatur primo. Quoniam hoc ipso,
quod Verbum divinum ex vi suæ proces-
sionis exigit communicari sibi naturam
divinam integre, seu secundum omnia illa,
quæ pertinent ad conceptum et lineam
nalune, etiam exigit ex vi ejusdem proces-
sionis. communicari sibi eamdem na-
turam, secundum quod habet integre ra-
tionem speciei, et objecti intelligibilis,
necnon el objecti intellecti : qnoniam om-
nia ista spectant ad lineam prædictæ na-
turæ, ut patet ex illis, quæ in eodem tomo,
tractatu et disputatione nuper citatis num.
17 et sequentibus diximus, necnon exiliis,
quæ tractatu 2 disputatione 2 num. 65 et
70, ac 222 et deinceps, ac tandem tracta-
tu 4 disputatione 2 num. 34 et sequenti-
bus diximus. Ergo etiam postulabit ex vi
ejusdem processionis, quod communice-
tur ei ex vi illius, quod sit repræsentati-
vam omnium, quæ sunt formaliter et ne-
cessario in Deo; imo et aliorum, quæ ad
adæquatam comprehensionem ejusdem Dei
desiderantur : siquidem totum hoc perti-
net ad lineam divinæ essentiæ, ul habet
rationem speciei intelligibilis, et objecti
intellecti. Et per consequens etiam exigit
ex vi ejusdem processionis, quod procedat
ex cognitione Paterna, ut terminata ad om-
nia ista : quandoquidem exigit, ut quid-
quid ei communicatur ex vi suæ processio-
nis, communicetur intellectuali modo,
idest, per intellectionem omnium eorum,
quorum cognitio et repræsentatio ipsi
communicantur.

Confirmatur secundo. Quoniam nequit
Verbum ex vi suæ processionis petere,
quod integro natum divina consistens in
inleUigere primordiali, qui postulet, ut
communicetur illi, ut sit comprehensivum
ejusdem essentiæ et naturæ per compre-
hensionem simpliciter talem, seu adæqua-
quatam. Quia quoties petitur ex vi alicujus
processionis, quod communicetur aliqua
natura intellectualis, petitur etiam, quoi
communicetur vis comprehensiva illius ha-
benti talem naturam : ita quidem, utsi illa
natura fuerit secundum sua essentialia et
pro omni statu naturali considerata intellec-
tiva sui, tunc eodem modo communicetur
ilii vis comprehensiva, ut in omnibus An*
gelis constat : si vero non pro omni statu,
sed pro aliquo fuerit eodem modo compre-
hensiva sui. ut in anima nostra cernitur,
tunc in eodem modo communicetur ipsi
vis comprehensiva sui. Et ita, cum Verbo
divino ex vi suæ processionis communice-
tur natura divina, debet ei communicari
ex vi ejusdem processionis, ac proinde
tanquam quid potitum nb ipso, quoi sit
comprehensivum adæquate ejusdem naturæ
divinæ : el per consequens hæc eadem
comprehensio debuit præcsse in intellectu
Paterno ad processionem Verbi, ut quid po-
litum ab ipsa : siquidem ipsum, quod ex
vi processionis communicetur Verbo, exi-
git ex vi illius, ut præeat in intellectu Pa-
terno. per. quem Verbum producitur.

Confirmatur tandem. Nam hoc ipso,
quod processio Spiritus sancti in rationo
impulsus et amoris sit perfectissimo, debet
ei ex vi ejusdem processionis communicari
amor summe perfectus, et veluli compre-
hensivus (ut sic dicamus) divinæ bonitatis
in ratione objecti diligibilis : el ideo petit
ad sui processionem, quod procedat in Pa-
tre et Filio amor ita perfectus, et eodem
modo (ut sic dicamus) in ratione amoris
comprehensivus divinæ bonitatis. Ergo ea-
dem ratione hoc ipso, quod processio
Àerbi sit perfectissima in ratione proces-
sionis Verbi, dehet ei communicari ex vi
ejusdem processionis perfectissima ropne-
sentatio, et cognitio divinæ essentiæ, et
quæ sit adæquate comprehensiva illius, et
hæc eadem repræsentatio, et cognitio de-
betit præsupponi ad processionem ejusdem
Verbi.

M

U

S

JO
•i 1

v,

Conilr-
instar
tertio.

C* ;r-
3HST

Sl.
Cooir-
B318Γ
secando*

i v.

*Alia et alia imptfgnatio ejusdem solutionis
a Vasque; Iradilx.*

en.
Referi-
iar
deinde
eaJeu
evasio.

Deinde eadem solutio Gabrielis Vasquez potest impugnari destruendo ejus fundamentum, nempe, quod si Spiritus sanctus per impossibile non esset, aut ejus cognitio non procéderai in intellectu Paterno, nihilominus daretur generatio Verbi : et ita perse, seu per lucum intrinsecum prædicta cognitio non desideratur. Nam contra hoc est. Quod id perse, et per locum intrinsecum desideratur ad processionem Verbi, ex cujus ablatione tolleretur pnedicta processio. aut quod Verbum esset ejusdem rationis, ac modo : at si Spiritus sanctus per impossibile non esset, aut ejus cognitio non præcederet in Patre, tunc saltem Verbum non proced-ret eodem modo ac nunc : ergo, etc. Consequentia cum majori est perspicua.

Minor autem probatur. Tum. quia in eo eventu non communicaretur ei cognitio Spiritus sancti ex vi suæ processionis : siquidem principium ejus, nempe Paler, ut est principium illius, non haberet prædictam cognitionem, quippe non requisitam juxta hanc solutionem, ad talem p-ocessionem : cum tamen nunc ei ex vi prædictæ processionis lalis cognitio communicetur : cum quidquid habet Filius, habeat a Patre, ul Filius ejus, ac proinde ex vi suæ generationis.

Tum etiam. Quia in prædicta hypothesi non communicaretur eidem Filio potentia spirativa, aut ipsa relatio spirationis, quæ nunc ei communicatur. Nam implicante Spiritu sancto, implicarent hæc. Sicut et;am. si non præsupponeretur in Patre cognitio istorum, quæ sine notitia Spiritus sancti haberi nequit, consequens esset, ut neque ista communicarentur Filio ex vi suæ processionis, seu per suam processionem formaliter : quandoquidem Paler non nisi intellectuali modo hæc omnia communicat.

*4-
mîiur"
primo.

Confirmatur primo. Nam vel Verbum procedit a Patre per unam et eamdem indivisibilem processionem ? vel per duas ralletn virtualiter distinctas? Si primum : ergo quidquid habet Verbum, qualia sunt, quæ modo enumeravimus, commun catur ei ex vi illius indivisibilis processionis : et per consequens in Patre per se requiritur

cognitio pnedictorum, ut ostensum CU, Secundum autem dici nequit. Quoniam alias darentur in divinis sex relationes reales, nempe, quatuor ab omnibus recopias, et alia' duæ fundata? in illa altera processione virtualiler distincta, qua Verbum iterum quoad aliqua sui, verbi gratia, quoad cognitionem Spiritus sancti, et virtutem spirativam, aut relationem spirationis a Patre procederet, quod tamen» ut consui, est contra communem Theologorum scfententiam.

*r'H

Confirmatur secundo. Quoniam vel Verbum habet aliquid, v. g. relationem spirationis, qua' non sit ei communicata agq Paire ex vi processionis, sed tantum concomitanter: vel non? Primum dici nequit. Tum, quia alioqui Verbum ex vi suæ processionis non procederet ut persona, formaliter et proxime distincta ab omni alia peisona : siquidem solum distinguitur formaliter et proxime per relationem spirationis. per quam eodem modo opponitur cum Spiritu sancto. Hoc autem esset ponere satis imperfectionis in generatione Verbi : siquidem generatio illa, quæ ex vi sua non pertingit ad producendam rem.genitam cum sua subsistentia, sive personalitate ita plene (ut sic dicamus) completa, quod formaliler et proxime sit distincta a quavis alia persona, vel supposito, non est generatio perfecta, nec plene suo muneri satisfacit.

EE

Tum etiam. Quia ea, quæ communicantur alicui personæ concomitant-^ laniummodo, et non ox vi processionis, debent convenire omnibus, et singulis personis : et ideo natura divina, quæ solum concomitanter, sive identice communicatur Spiritui sancto per suam processionem, debet convenire singulis personis divinis. Constat autem, relationem spirationis activæ non convenire Spiritui sancto, sicut nec potentiam spirativam ut talem : ac proinde Filio non communicabitur prædicta relatio solummodo concomilanter. sed perse, et ex vi processionis. Si autem secundum dicatur. nempe. Filium non habere prædictam relationem spirationis, aut quidpiam alind, nisi ex vi suæ processionis, habebimus intentum. Nam, juxta sæpius dicta, cognitio omnium, quæ ex vi processionis communicantur Verbo, debet per se, et per locum intrinsecum prærequiri in Patre, ex eo quod non nisi cognoscendo producit Verbum : ne per intellectum producat, aut communicet aliquid nesciendo et ignorando,

rando, quid sit illud, quod producit, aut communicat.

Ultimo, et principaliter impugnatur prædictuin fundamentum solutionis traditi) a Vasquez. Quoniam si semel per locum intrinsecum non desideratur cognitio Spiritus sancti ad cognitionem Verbi, nec etiam desiderabitur cognitio Patris ot ejusdem Verbi : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Minor admittitur a Vasquez, et constat etiam ex dictis. Major autem probatur. Quia quod cognitio Patris extendatur ad cognitionem Spiritus sancti; vel addit in ilia cognitione aliquid perfectionis; vel non? Si primum : ergo eo ipso Verbum debet procedere ex prædicta cognitione, ut terminata ad Spiritum sanctum : alioqui prædictum Verbum non procedet ut summe perfectum : quippe non procedens ex perfectissima cognitione, seu (quod in idem quoad præsens redit) ex cognitione habente oinnem modum perfectionis spectantem ad suam lineam. Si autem secundum asseratur : eadem ratione prædicta cognitio ut terminatur ad Patrem, et Verbum, nihil addet perfectionis supra se ipsam, ut terminatur præcise ad essentiam divinam in eadem intellectione consistentem : ergo prædicta intellectio, ut terminatur ad has duas personas, non desiderabitur per se, ct per locum intrinsecum ad processionem Verbi : quandoquidem ad istam satis est cognitio omnibus modis perfecta, et hæc sine cognitione Patris et Verbi, haberi potest.

Nec satis erit, si dixeris, Verbum non ideo procedere ex cognitione Patris, et sui, quia talis cognitio, ut terminata ad has personas, addat, vel non addat aliquam perfectionem; sed quia necessario debet procedere per modum imaginis Patris intellectuali modo produclæ, atque adeo debebunt tam Pater, quam Filius cognosci : siquidem imago intellectuali modo producta petit cognitionem ejus, cujus est imago, necnon et ipsius imaginis.

Non itaque hoc satis erit. Quoniam si ex eo, quod est imago intellectualis Patris, debet præcedere cognitio Patris et prædictæ imaginis, eadem ratione debebit per se pnicedere cognitio Spiritus sancti. Quia etsi Verbum non sit illius imago, attamen id, cujus est imago, nempe Pater debet repnesentari, ut habens connexionem cum Spiritu sancto, tanquam principium spian? cum termino spirato. Et ideo si per impossibile Pater non esset sic spirator,

non esset genitur, aut productor prædicta. imaginis : quia infœcunditas per voluntatem arguit infœcunditatem per intellectum et fœcunditas voluntatis ab intrinseco petit fœcunditatem intellectus, propter naturalem sympathiam et consonantiam intellectus ct voluntatis.

Prima opinio opposite, primum ejus fundamentum, una cum enodatione illius.

Contra nostram tamen (vel, ut melius dicamus, D. Thomæ) sententiam duæ quoad præsens attinet extant opiniones opposite. Prima, quam (ut colligit Cajetanus) docuit Scotus in 1 dist. 2 q. 1 et in 2 dist. 1 q. 1 etQuodlibet. 14 est, Verbum tantum procedereex cognitione divinæ essentiæ, non vero ex cognitione personarum. Edicet solutio fundamentorum, quæ pro se adducit, facile ex dictis colligatur : nihilominus majoris claritatis gratia in præsentī adducuntur.

Probatur ergo primo. Quoniam cognitio divina, seu *intelligere* primordiale Dei prius in quodam signo rationis terminatur ad essentiam, deinde in alio ad personas, ac tandem in alio ad creaturas : sed in illo priori signo terminatur ad productionem Verbi divini : ergo prædictum Verbum solum procedit ex cognitione eorum, quæ sunt in prædicto signo, in coque attinguntur, nempe, ex cognitione solius essentiæ. Major videtur perspicua. Quoniam illud *intelligere* terminatur ad divinam essentiam ratione sui : quippe quæ est objectum formale et primarium divini intellectus, juxta ea. quæ in 1 tomo iractatu 3 disputat. 3 num. 17 diximus : ad personas autem non nisi ratione essentiæ : sicut etiam ad creaturas ideo terminatur, quia habet terminari ad personas : ex eo quod istæ sunt objectum secundarium conjunctius ct intimius, quam creature, ut ex dictis loco nuper citato n. 34 et 35 constat. Minor etiam constare videtur. Quoniam cum essentia divina in illo priori dicat essentiam infinitam et summe perfectam est satis, ut cognitio terminata ad illam in eo signo sit product o verbi infiniti et summe perfecti.

Confirmatur priniu. Quia illa cognitio in eo signo, idest. prout precise terminatur ad essentiam, est cognitio primordialis Dei et in eodem signo est in Patre : ergo in prædicto signo erit fœcunda et produ-

Priûr opinio.

Scatas.

Piiraam ianda-mentam.

4 St

li

Confirmaior prima.

cens Verbum divinum. Patet consequentia. Quoniam cognitio primordialis et existons in Patre est fœcunda et productiva verbi ad intra : atque adeo Verbi divini.

CoaŮr-
nnlur
secundo.

Confirmatur secundo. Quoniam ab eo, tanquam ab objecto cognito per so ut sic dicamus) pendet processio Verbi divini, a quo quasi pendet intellectio Paterna, mediante qua producitur : at intellectio Pa terna non habet quasi pendere, nisi so lummodo ab essentia divina : ergo ab ea tantum quasi pendeat processio Verbi, ut ab objecto cognito : ac proinde ex ejus tantummodo cognitione procedet. Major cum utraque consequentia videtur satis constare. Minor vero probatur. Quoniam intellectio Paterna terminatur ad solam di vinam essentiam, tanquam ad objectum formale et adæquatum : intellectio autem qmreumque. sicut a solo objecto primario et adæqualo per se speciificatur, ita ab eo tantummodo quasi pendet.

28.
Occurri-
tor
arga-
mculo.

Respondetur ex dictis, quod etsi *inldlt- gere* primordiale prius prioritate *a quo*, el modo alibi tacto, terminetur ad essentiam divinam; non tamen prius prioritate *in quo* secundum durntionem realem, aut secun dum aliquod signum rationis habens funda- mentum in re, ut num. 10 explicuimus : et ideo cognitio illa non potest sistere in divina essentia, sed debent necessario ter- minari ad essentiam, et personas. Quia ad intellectionem comprehensivam, qualis est prædictum *intelligere* requisitum ad pro- ductionem Verbi, petitur, ut terminetur ad omnia necessaria, quæ in illo signo *in quo* in Deo existant.

Ad
priorem
cinfirm.

Ex quo ad primam confirmationem res- pondetur, quod *intelligere* præcise termina- tum ad essentiam, idest, terminatum prius od illam in aliquo signo in quo, neque est *intelligere* divinum, nec primordiale : quia ad conceptum quidditativum intellectionis primordialis pertinet, quod non terminetur præcise ad essentiam, idest, ita ut in aliquo signo *in quot* sive reali, sive raliunis cum fundamento in re, percipiatur per illud es- senlia, non perceptis personis : ex eo quod tale *intelligere* debet esse *intelligere* consti- tuens divinam naturam, et comprehensi- vum. Constat autem ex dictis, quod huic *intelligere* repugnat terminari pnedicto modo ad essentiam.

50.
Ad
secun-
dum
ojnflrm.
prima
solatia.

Ad secundam confirmationem dicendum CSI quod ad bo.: ut Verbum procedat ex cognitione alicujus obecti secunlar i, el per consequens objectum illud concurrat

per modum objecti cogniti ad eam, non eet necesse, quod cognitio illa pendeat, aut quasi pendeat ab eodem objecto, sed satu erit, quod quasi pendeat a suo objecto pri' nutrio, et hoc sit talis conditionis, quatenus ab illa cognitione attingitur, quod non pos- sit non esse ratio actualissima attingendi objectum secundarium : quia tunc cognitio attingens objectum primarium non potest non extendi ad secundarium : et id, quod procedit ex prædicta cognitione, non po- test non ex cognitione, tam objecti prima- rii, quam secundarii proce lere. Quare, cum cognitio, ex qua procedit Verbum divinum, quasi pendeat ab essentia divina, non qua- litercumque, sed ut est actualis ratio attin- gendi objectum secundarium, nempe per- sonas, ob rationes assignatas : indo est, ut illa cognitio debeat, tam ad essentiam divi- nam, quam ad personas terminari : et quod id, quod procedit ex prædicta cogni- tione, procedat ox eadem, ut ad utramque terminatur. ■

Vel secundo potest responderi, sive ma- gis explicari hoc ipsum dicendo, quod ad hoc, ul ox cognitione alicujus objecti pro- cedat Verbum, satis est, quod objectum il- lud, vel sil primarium, a quo proinde prie- dicta cognitio quasi dependeat, vel quod sit objectum secundarium indispensabiliter nexum cum primario. Constat autem, quod personæ saltem sunt objectum secun- darium intellectionis essentialis connexæ necessario cum divina essentia, ut est ob- jectum primarium. Quia, ut sæpius dixi- mus, repusmat, essentiam divinam attingi quidditative, et prout est in so, et quod non attingantur personalitates, in quibus subsistit. Et multo magis repugnat, attingi comprehensive prædiciam essentiam, his non attactis : et per consequens est inter essentiam, et personas indispensabilis ne- xus in ratione objecti primarii, et secunda- rii respectu divinæ intellectionis. Circa hæc tamen videantur illa, quæ in l tomo tract. 2 disp. 7 n. 21 diximus.

Sectili
«Mi

§ VII.

Aliud fundamentum ejusdem primx scnlcn- tir, et duplex solutio ab aliquibus tradita.

Secundum fundamentum ejusdem sen- tentie est. Quoniam personæ divina» in eo primo signo, in quo divina intellectio ter- minatur ad essentiam, nec possunt cognosci per cognitionem abstractivam, neque per intuitivam :

ta
arn-

intuitivam : ergo per nullam. Consequen-
tia videtur legitima. Quia omnis cognitio
dobot esse, vel abstractiva, vel intuitive ;
ex eo quod debet terminari ad reni, vel ul
abstrahentem ab existenlia, vel ut haben-
tem illam ; et si priori modo terminetur ad
cam, est notitia abstractiva; si vero poste-
riori, est imuitlva.

Antecedens autem quoad primani par-
iem constare videtur. Quandoquidem co-
gnitio abstractiva in Deo est cognitio sim-
plicis intolligentîæ, et hæc tantum
terminatur ad creaturas : ex eo quod hæ
solummodo possunt abstrahere ab existen-
tia, non vero illa, quin sunt formaliter in
Deo, qualia sunt personæ, quæ, hoc ipso
quod sint Deus, nequeunt abstrahere ab
existenlia : quia de ratione ejus, quod est
Deus, debet esse, quod sit sua existenlia.
Quoad secundam vero partem idem antece-
dens probatur. Quoniam alioqui prædictæ
personæ v. g. Filius supponeretur, et non
supponeretur productus ad talem cognitio-
nem. Supponeretur quidem productus :
quia id. quod attingitur per notitiam intui-
tivain in aliquo signo, debet esse in eodem
existons : et id, quod est existons, præsup-
ponit productionem sui. Non supponeretur
autem productus : nam cum producat
per illam cognitionem, et talis cognitio sit
prior origine, quam processio, seu produc-
tio passiva Filii, consequens est, quod non
pnesupponatur productus.

Ad hoc argumentum facile, et breviter
posset occurri ex dictis in hoc dubio. Nihi-
lominus, quia ei variæ solutiones adhiben-
tur, et ex impugnationibus earum magis
decisio hujus dubii cx D. Thoma adducta
elucidabitur, placuit prius has solutiones
referre, et impugnare, ac deinde veram
ejus responsionem deductam cx illis, quæ
jam diximus breviter tradere.

Prima igitur solutio, qua aliqui huic ar-
gumento occurrunt, est, personas divinas
in eo primo signo, quo divinum *intelligere*
terminatur ad essentiam, cognosci per no-
titiam absractivam : neque hoc esse in-
conveniens : quia licet in aliquo instanti
reali esse aliquid sino existenlia denotet
imperfectionem propriam creaturæ : non
tamen quod pro aliquo signo rationis in
quo abstrahat a prædicta oxistentia, dum-
modo in omni instanti reali debeat illam
necessario habere : quia hoc ipso, quod in
omni instanti reali sit, necessario sua ©sis-
tentia non erit quid creatum, sed quid in-
creatum, et Deus.

Hæteram hæc solutio non parum efôca- impn-
citer potest impugnari ratione, quam Insi- *wt8r-
nuat D. Thomas locis citatis tomo I hujus d.TKu i.
nostri Cursus Theologici tractatu 3 dispui
8 num. 1Ul), quæ potest ad hanc formam
reduci. Quoniam quod intellectio aliqua
terminetur ad aliquod objectum per intel-
lectionem absractivam, dicit aliquam im-
perfectionem, vei in ipso intelligente, vel
in objecto intellecto : at in intellectione illa
primordiali, per quam procedit Verbum di-
vinum , quæque terminatur ad essentiam
divinam et personas, nulla potest inveniri
imperfectio, vel in prædicta intel'ectiono,
vel in essentia divina, aut personis divinis
tunc intellectis : ergo nequit prædicta in-
tellectio terminari ad aliquod ex istis ob-
jectis per notitiam absractivam. Minor et
consequentia sunt satis perspicui©.

Major probatur, et explicatur. Nam ad 39.
cognitionem abstractivam requir.tur, quod
terminetur ad aliquod objectum, non prout
præsens in eadem duration?, in qua est
cognitio; sed, vel ul possibile, vel ul futu-
rum pro aliquo instanti reali ; vel saltem
ut futurum pro aliquo signo rationis, cum
fundamento tamen in re. Hoc autem po-
test ortum ducere vel ex defectu luminis
intellectus, aut intellectionis : ex co quod
licet objectum ait præsens in eadem dura-
tions cum eo, nihilominus ipse non habet
sufficientem vim, aut illa cognitio non est
sufficientis virtutis ad attingendum ipsum,
prout in se est, seu ut est actu existons :
vel ex defectu ipsius objecti, quia nimirum
prædictum objectum in illo instanti, in quo
est cognitio, est tantum possibile, aut tan-
tummodo futurum : aut tandem licet in illo
instanti reali sil existons, nihilominus in
illo signo in *quo* rationis cum fundamento
in re nondum est existons, qua ratione co-
gnitio creaturarum præchû possibilium in
Deo est abstractiva : quia licet ex parte lu-
minis intellectus divini non proveniat,
quod cognitio illa non sil intuitiva, attamen
objectum illud, ut præcise est possibile,
nun est capax prædictæ notitiæ, ex eo quod
non est secundum istam rationem existons.

Minor vero constat. Quia cognitio illa
primordialis nequit cx defectu luminis, aut
ex defectu sui non terminari ad objectum
illud, nempe, ad essentiam, el personas, ut
existenlia, et prout in se sunt, ul ex termi-
nis ipsis constat. Neque ex defectu objecti.
Quia cum sil do ratione divinæ essentia.,
quod sit sua existenlia, non minus quam
quod sit Deitas, el similiter cum sit de

& £

i

conceptu personarum, quod sint personæ subsistentes in natura divina, oportet, ut semper, et in omni signo *in quo* includant id, quod est essenziale Deitati, nempe, quod in omni signo *in quo* sint suum rxüttere. Maxime, quia id, quod concipitur in aliquo signo *in quo* rationis cum fundamento in re sub non esse existentiae, concipitur cum eodem fundamento quodammodo sub nihilitate : hoc autem non parum indicat imperfectionis. Sicut eliam id, quod concipitur cum fundamento in re in aliquo signo *in quo* rationis sine suo *esse*, nequit mensurari æiemitate, ut propria illius mensura, propter rationem n. IÜ traditam: il autem, quod nequit mensurari æternitale, ut mensura propria, non parum imperfectionis dicit, nec est omnino immutabile, ita uLcum fundamento in re nequeat concipi, ut transiens de futuro in præsens : quod etiam satis imperfectionis innuit.

Confirmatur. Quoniam intellectio illa primordialis, per quam producitur Verbum, non potest non esse intuitiva Deiatis : ergo nec poterit non esse intuitiva personarum. Antecedens videtur perspicuum. Quoniam cum Deitas in illo signo priori, in quo est prædicta intellectio primordialis, sil existons, et sufficienter unita divino intellectui ad hoc, ut constituat ipsum in actu in ordine ad videndam ipsam, ut est existons, nequibit intellectio illa divinæ essentialæ non terminari ad eamdem ut existentem : et per consequens talis intellectio, ut ad ipsam terminata, erit intuitiva. Consequentia vero probatur. Quoniam hoc ipso, quod illa intellectio, ut terminata ad essentiam, debeat esse intuitiva, oportet, ut secundum hanc rationem terminetur ad eamdem essentiam, prout est in se ipsa, et per consequens, quod terminetur ad illam, prout est in tribus personalitatibus : siquidem essentia, prout est in se ipsa, dicit essentiam, prout subsistit in suis propriis personalitatibus : et videri, prout est in se ipsa, dicit, illam videri, prout sic subsistit. Sicut si Petrus v. g. videatur intuitive, prout est in se ipso, nequit sic videri, nisi videatur, ut subsislens per suam propriam personalitatem : et si peteret lres personalitates, in quibus simul subsisteret, nequi rot videri, prout est in se ipso, nisi videre-tur, ut in prædictis personalitatibus.

Secunda solutio, quæ huic secundo fundamento pro sententia Scoti adducto adhibetur, est. quod revera divinæ personæ cognoscuntur tunc intuitive. Quia licet in

illo signo rationis non sint : nibdominu^ in eodem signo sunt umnino detenninatae ad existendum cum omnibus conditnibu* existentiae : el propterea in illo eodem rignu attinguntur per notitiam intuitu anu lbnio autem, ob quam in illo signo sunt deierninatae ad existendum, est : Quia illa cogitio in illo eodem signo est actualis productio et expressio Verbi : hoc aulem ipso, quod detur actualis productio el expressio pnedicta, jam intelligitur poni omnimoda determinatio ad Verbum, et ea posita, ponitur etiam radicatis determinatio al esse Spiritus sancti.

Cæterum hæc solutio eliam displicet : non quidem in hoe, quod dicil, nempe, prædictam notitiam esse intuitivam; sed in ratione, quam reddic ad hoc, ut sit intuitiva. Quoniam ad notitiam intuitivam plane requiritur, quod terminetur ad rem, ut est extra suas causas, atque adeo ut est existons in se ipsa : ergo non sufficit, quod terminetur ad eamdem, ut habet *esse* in determinatione suarum (ut sic dicamus) causarum, aut quasi causarum. Patet consequentia. Tum, quia quod habet *esse* in determinatione suarum quasi causarum, non habet *esse* in se, neque extra causas, sed habet *esse* præcise in illis. Tum etiam, quia ad notitiam intuitivam non sufficit terminari ad futurum ea formalissima ratione, qua est futurum : siquidem sub hoc formalissimo conceptu præscindit ab existentia. Constat autem, in idem redire, quod aliquid tantum habeat *esse* in determinatione suarum causarum, et quod præcise habeat *esse* futurum.

Confirmatur. Quoniam cognitio, qua Astrologus attingit eclipsim futuram in determinatione suarum causarum, est (juxta communem Philosophorum sententiam; abstractiva : ex eo quod terminatur ad prædictam eclipsim, ut futuram, uc proinde ul abstrahentem ab exislenia : ergo eadem ratione si in illo signo attinguntur personæ divinæ j. er illam intellectionem, non prout in se ipsis sunt, sed in determinatione suarum quasi causarum, attingentur præcise ut futura» : et ita non attingentur per notitiam intuitivam, sed absLractivâm.

Confirmatur secundo. Nam eisi personæ divinæ, v. g. Verbum, in illo eodem instanti reali sit existons, et in altero signo tn illo rationis {juxta hunc dicendi modum} statim subsequendo, ot eodem instanti mensurato intelligatur existons : attamen præcise consideretur, ut præit seipsum,

ul hubel *esse* in dictu signo sequenti, tune convenit oi diversus status, ac dura est in sequenti signo : ergo cum ista diversitas desumatur ox eo, quod in uno abstrahit ab existenliu, nempe in primo, et in allero tam dicit, scilicet in secundo, et hæ sint propriæ rationes objectivæ notitiæ intuitive et abstractivæ», ut communiter Philosophi docent, oportet, ut in primo signo, in quo est determinatum ad essendum, et nondum est. non debeat cognosci intuitive, sed abstractivæ.

§ VIII.

buplex alia præcedentis argumenti responsio adducitur, cl rejicitur.

Tertia solutio, quæ eidem urgunicntu traditur, est, notitiam illam, ex qua procedit Verbum, esse quidem intuitivam : quia. ut in sequenti signo intelligitur esse terminata, attingit objectum ut existons. Nam cognitio illa terminatur per Verbum productum, et ut intelligitur tenninata Verbo productu. intelligitur Verbum osse existons* et sic poterit esse intuitiva.

Verum hæc solutio non evacuat vim argumenti. Quoniam etsi cx ea salvetur, prædictam intellectionem, ut est terminata in posteriori signo per Verbum productum, habere esse intuitivam respectu Verbi : non tamen quod in illo signo, in quo attingitur idem Verbum, ut est producibile et non productum, sit intuitiva, aut quæxl in prædicto signo, in quo intelligitur pssc terminata Verbo, sil intuitiva Spiritus sancti ; sed necessario debet in istis signis osse abstractiva : ac proinde debent juxta eam admitti in suo objecto illæ imperfectiones, quas n. 32 diximus debere esse in objecto cognitionis abstractivæ Dei : ergo, etc.

Antecedens videtur perspicuum. Quia juxta solutioifem hanc admittuntur diversa signa in *quo* rationis, in quorum aliquo, iei aliquibus intelligatur, Verbum, aut Spiritum sanctum non osse productum, sed producibilia, nempe in illis, in quiprædicta cognitio non intelligitur terminata Verbo producto : at illo signo, in quo attingit Verbum ut producibile, non intelligitur terminata Verbo producto : ergo in co signo non intelligetur Verbum rxisteus : et ita in eo nequibit intuitive attingi. Sicut etiam, quia in eo signo, in quo intelligitur tenninata Verbo producto, *Satinant. Curs. theolog. lom. III.*

non intelligitur productus Spiritus sanctus, sed in po signo intelligitur Verbum prius ordine originis, quam Spirilua sanctus et iste posterior origine Verbo, el ista prioritas arguit, juxta hunc dicendi modum, signum rationis, in quo unum intelligitur esse sino alio : idcirco in illu eodem signo, etiam dum prædicta intellectio intelligitur esse terminata per Verbum productum, non erit intuitiva pro illo signo Spiritus sancti, soil solum abstractiva : quippe cum pro illo signo Spiritus sanctus abstrahat ab exislenlia.

Deinde contra eamdem solutionem urget. Quod etsi illa intellectio primordialis, ut est dictio et productio Verbi divini, non intelligatur esse terminata, nisi intelligatur terminari per Verbum productum : attamen, ut est contemplatio sui objecti, seu secundum quod dicit illam intellectionem ul constitutivam nature Dei. non eget Verbo, ut intelligatur esse tenninata, sed intelligitur terminata per divinam essentiam, ul est objectum intellectum per illam, et unitur cum divino intellectu, non solum in ratione objecti, et speciei intolligibilis. sed etiam in ratione objecti iulellecti : ergo in eo signo non erit unde, etiam sit terminata, sit juxta hunc dicendi modum intuitiva personæ Verbi. Consequentia patet. Quia adhuc dum intelligitur terminata, nondum Verbum in eo signo esi productum : et per consequens neque existons, nec potens terminare notitiam intuitivam.

Antecedens nutem probatur ex discriminate, quod intercedit inter intellectionem creatam et increatum : quod illa producit verbum ex indigentia : quia nimirum indiget eo, ut termino, et objecto intrinseco, in quo contempletur objectum, quodque reddat et constituat objectum in *esse* intellecti : cum tamen divina et increata intellectio non producat illud ex indigentia, sed ex feocunditalc : et ita intelligitur esse terminata, ut est contemplatio objecti, ratione sui, et non ratione personæ Verbi. Sicut el propter hanc rationem Verbum non habet, ut divinant essentiam reddat el constituat intellectam; sed ipsa per se unitur in ratione objecti intellecti. Quæ omnia in l tomo tract. 2 disp. 2 dub. 9ei 10 laliqs diximus.

Quarta solutio, quæ eidem argumento pro Scuto adducto traditur, est. pnvdiclam cognitionem, ex qua procedit Verbum. esse quidem absolute, et in re ipsa intui-

Deinde
refo-
ta-
lar.

38.
Qearte
sio.

litam. Quia cognitionem r>>e intuitivam. vol absintctham. non sunt conditionesō-tiliæ. ut ptudy&ntis verbum. El lilco Verhum non procedere ex ilia eoguilionc. ut est intuitiva, aut abstracliva. Pulost-qua hoc explicari exemplo actus scientilici, ut intorisi, sol ut producentis habitum scienfim. Quia ehi prædiclus actus debout esso absoluto, et in re ipsa tel intuivus,. tel abstractivus : atLimon, ut est intensus, aut ul est productio habitus, neque est notitia iutuitiva. nuque abstractiva. Sic ergo in præsunti respectu illius cognitionis, 'x qua procedit Verbum, dicendum est. Quia illa, secundtim quod ex illa passive procedit Verbum, consideratur, ut est productio; sicut actus scientilicus, ul ex illo procedit habitus, concipitur, ut producens illum.

ar' Sed neque iuee solutio placet. Quia mm inquirimus, nec difficultas argumenti procedit, an illa cognitio, et intefiiperr, ut præcise exprimit esse productionem Verbi, exprimat rationem notitia· intuiviva·, vel abstractiva·. sed an illamet productio, quatenus dicit, vel involvit cognitionem, et perceptionem objecti intellecti, extendatur ad Spiritum sanctum, et ad Verbum per notitiam intuitivam, vel abslractiv.uu? cl certum deluet ess»· Quito ilia, quæ in hoc tract, disp. l au. 73 usque ad n. 79 diximus) delære ibidem dari notitiam, vel intuitivam. xel abstractiram personarum, si semel personæ tunc attinguntur, ul debere attingi probas imus.

;/^ Et ratio est aperta e.x dictis loro citato. Quia diciio rt productio Verbi dicit in rectu divinum in/el/tq/ere, in quo consistit natura Dei. Quare, cum sit proprium enjuslibet productionis consistenti* in recto ih intellectione, quod quatenus intellectio est. terminetur ad objectum intellectum, vel abstrahendo d» existentia. vel ut est existons, consequens est. prædictum *intel- ligitre*, quod est productio Verbi, habere ut est sub conceptu intellectionis. et esi id. quod iu rectu imponatur a *dicere*, quod terminetur ad essentiam, rt personas, quasunl objecta illius, vel ut abstrahunt ab existiitiit, vel ut illum dicunt : ac proinde, vel per notitiam intuitivam, vel ab.Mrac.tivum.

contir- Confirmatur. Quoniam etsi do ratione cognitionis producentis λ orbum non >it. qtiqd, ut exprimit si· ipsam phi»r.i-r quoad munus producentis, sit clara, rt non obs-curu : nihilominus. quia ista esi perfectio

propria, rt conditio cognitionis, blriw. illi cognitioni, qua·' est produriio Verli divini non debet in illo signo iu quo pr>. supponitur ad Verbum, dresse talis p(r-fectio. Quia iu prædicta productique in. eluditur per modum recti iutellwtin perfectissima, et per consequens drbot Libero hanc conditionem isTfecclissimic Intellectionis : crpo cum osse cognitionem in-luitivam . vel abslractivam , sint riiani conditiones intellecttonis, oportet, ul iu illa productione, in qua includitur per modum recti, quod sit intellectio j'perfedis. sima, non desit, quod, ut esi rectum prædictæ pruiliiciionis» rt ut præsupponiur verbo ordine originis, sit inluuiisa : cum opposita ratio, nimirum, quod sit abstme-tiva, dicat imperfectionem in objecto* sic cognitu, ul ostensum est.

Neque id. quod de scitmlia actuali, ut intensa, aut quatenus pnulucente habitum scienfiicuni adducitur in favorem bujtte solutionis, est contra nos. Quoniam scien-tia, ut intensa, «licit se ipsam in online ad subjectum : quia intensio lit per maiorem radicalionrm in rodrn subjecto, juita illa, qua· N. Complutenscs in lib. de Generat, disp. t π. 122 late docent. Et similiterea-dem scientia actualis, ut pniducens habi-tum scionliicum, exprimit ordinem ad habitum, ut ad idTectuin. rt terminum pro-ductum. At cum his stat, ul eadem scien-tia, adhuc ut intensa, et producens habi-tum ly *ut* speviiioative sumpto, debeat in illo priori, iu quo præsupponitur ad habi-tum, rt ut est id, quod modificatur per illam intensionem, esse in ordine ad suhm ub-jectum scitum vel iutuitiva, vel abstrativn. Et ita illamet productio Verbi <livini Λ- het in illo signo, in qüO intelligilurf pm-cedere illud, rt simul est iniellectio produ-cens ipsum . habere rationem iiotitia* intuitivii·, xrl abstraclivæ.

§ IX.

Iero *prxcdentii argumenti solutio troditur.*

Quant- hi' rejectis solutionibus. rrsjHæ- detur rx jam «lictis ad hoc .-ecutidutn ar-gumentum n. 30 adductum, quoti illa no- titia, et intellectio, ox qua prowldt Vrrbum, est iutuitiva. Quia etsi Verbum x. g. 'it online originis posterius, quanti pr.i dieta iniil'leriIn.et pni<lncti<» : nihibitni-uus priorit.is aut pustrriorltas ista uriginis nun est prioriias aut posteriurilasinçüt», ad- huc

hin;secundum rationem cum l'uuidmnrutuiii re. sed solum prioriliis, aut poMcriorltas *a i/uo* : ita ut si illud objectum cognoscern- diim csl, prout est iu se ipso, et ut'tale ubjectuin tunc petit, qualiter per divinam illniii intellectionem debet attingi, nun pinsit coguoscl. qtiqd essmitia sit sine per- sonls. aut una persona sine, alia, sed QuOd· in quovis signo rationis· *iu guo*, cum fun- «laineiito in re dobeaitl uinuia hiuc pssp; licet Paternitas sit semper virtualiter di- manans rtb essentia, et Filius a Patre ge- nitus. ur tandem Spiritus sanctus ab ulrd- que procedens. Et propterea possunt Omnia hæc in quovis signo intuitive attingi. Quoniam juxta ductrinairt traditum dum tantum conditiones requiruntor ml noti- tiam intuitivam, scilicet, quod px parte intellectus detur sufficiens ropnresentati- vum, nempe sufficiens species intelligibilis n'pr;rsentans objectum, sicut requiritur ud cognoscendum illud, ut præseus secundum existentiain : et deinde cx parte objecti, quod sit pra-sens, etiam quoad existen- liam, illi cognitioni secuuiiduni diirationem, ita ut in eodem instanti, et in eodem signo *in quo* utcumque sit, si in eodem instanti, cl in eodem signo *in quo* secundum ratio- nem debet dari notitia iutuitiva ejusdem. Constat autem, uiramqno rationem in pnrspnti inveniri : siquidem essentia di- vina, <piæ habet rationem speciei intelligen- bilis respectu cognitionis personarum, re- präsentat illas exparte sua, sicut requiritur ail huc, ut cognoscantur iit pnmsentes se- rrndtun existentiam ; el ipsa; personæ in quavis instanti reali. cl insuper in quovis pismo fn *quo* rationis, fundato tamen in rebus, sunt exislcntes, ut explicatum est.

Mi sententia assertioni noslr.v opposita, primum ejus fundamentum cum respon- sione ad illud.

^c
^{teq}
^m Alia sententia contra Angelici Præcop- toris nostramque assertionem pugnans pſi, quæ truditur a Vasqurz in præsetili dispiit. IV2 c. i ubi inquit, quod licet Verbum divinum per se procédai ex rpgnilione divinæ essentia\ attributuruin, N persona· Patris, ac ejusdem Verbi, non Union ex cogfihiouē Sjiiritus sancti : qndmvis alias px aliis capitibus cognitio Syiirilus Mncti cunconiitnnlcr sr habeat tui Illam pruccssioneni : ituri tatrien ut

petita per se et per locutu intriusecuni ad pra-dictam procossiuiient Vefrbl.

Prolmtûr jirimo. Quoniam ablato Spi- ritn >anct<' per considerationem nostram et suppositionem impossibilem) ab intel- lectu Patris, adhuc nutnirtt Verbum productum : ergo signum csl, cognitionem illius iu intellectu Patris, non requiri per sn cl per lucum lûtrinsoCmri ad pro- cessionem ejus. Consequentia est perspicua. Si(luידem eu, qua' jier se, et per locum intrinsecum ad aliquid requiruntur, suiit tuiis conditionis, ul eis ablatiis per consi- derationem nûstratn non remaneat illud, ud quod per se requiruntur. Antecedens iuteni probatur. Quia Si per impossibile' Spiritus sanctus non procederet a Filio, adhiic Filius retineret Veram et perfectam ratiinem Verbi Paterni /siquidem spiratio activa non constituit illum in «Mse personal, ne<(ue est quid per se desideratum ad hoc, ul veram et perfectam personæ «livinæ rationem sortiatur. Ergo eadem ratione, quamvis Spiritus sanctus non esset iu intellectu Patris tanquam objec- tum coghitiriniē illius, produceretur Filius in esse Vérin divini. Quia quod Spiritus sanctus necessario debeat præesse in intel- lectu Paterno ad processionem Verbi, solum potest oriri ex eo. quod V<»rbo «lebet indispensabiliter, el per locum in- trinsecum communicari spiratio activa Spiritus sancti per illam cognitionem, ac proinde tam spiratio illa, quam ipse Spi- ritus sauçtiis spîrātus debent priesse in intpllectu Paterno.

Coillimiatnr primo. Quoniam licet ad productionem intellectualem unius cor- relativi per se requiratur aliud, et cuguitfo illius : non tamen cognitio aiiurum. quæ non surit correlativa, sicut nec productio eurum ad id desideratur : ergo licet ad productionem intellectualem Verbi divini, quæ fit per intellectionem el cognitionem illius, desideretur Pater, et cogdltlo ejus- dem : non tamen Spiritus sanctus, aut illius cognitio. Siquidem Pater et Filius habent se par modum correlativaruni ; stfcus voro Filitis, ut Filius, tollatur cum Spiritu sancio.

Confirmatur secundo. Quia Patet non habet prius hanc cognitionem Spiritih saneti. (Inam VdHnini ipsum : pfgo Ver- bum tum procedet ex hoc cngrititm» Spi- ritus sancti. Cmiscquenlia patet. Quin eugnitio, ex qua pſr se f»raci*<(t Verbum, debet prius esse in Patre, quam in Verbo.

Primum
fijotli-
aientum.

Confir-
matur
primo.

Ccoûr-
ilatur

Antecedens autem etiam constat Quoniam Pater prius est Pater, quam spirator el consequenter Filius etiam prius est Verbum, el Filius, quam Pater spirator, quin simul spirant : et ideo Filius non accipit spirationem j>er processionem a Patre; sed in eo simul cum Patre r  sultat in eo signo, in qu   producunt Spiritum Sanctum. Ergo eadem ratione cognitio ipsius Spiritus Sancti, et activæ spirationis, quæ simul sunt, non antecedit in Patre, priusquam in Verbo.

C<Jnfr-
malor
tertio.

Confirmatur tandem. Quia ex vi generationis et per locum intrinsecum solum communicatur Verbo natura divina, proprietas personal's Filii, necnon et ea, qu   se habent ad instar passionum resj  ctu divinæ essential  , ut in aliis generationibus creatis contmgit, in quibus per se et per locum intrinsecum solum communicatur natura, verbi gratia humana, personalitas illius, una cum sua existentia. ac tandem proprietates a natura humana consecutæ : et ideo quopiam alio ablato, remanebit integra generatio hominis. Ergo Verbo divino ex vi su   generationis et per locum intrinsecum non communicabitur spiratio activa, qu   non solum non constituit illuni in *esse* personali, verum nec se habet ad instar passionis respecto nature divinæ : siquidem prædicta natura communicatur Spiritui Sancto sine illa. Ergo neque etiam cognitio ejus, aut Spiritus Sancti per se requiretur ad processionem Verbi. Patet hæc ultima consequentia. Quoniam si cognitio horum per se desideratur ad prædictam processionem, non posset hoc aliunde oriri, nisi quia ex vi processionis debere communicari Verbo spiratio activa Spiritus Sancti.

4L
Corruit
fanda-
mentam,

Respondetur, quod si per considerationem nostram pure pr  cisivam auferretur ab intellectu Patris Spiritus Sanctus, tunc remaneret Verbum productum. Quia per hoc, quod per prædictam considerationem tollatur ab intellectu Patris Spiritus Sanctius* tantum significatur, quod nos possumus concipere, Verbum esse productum a Patre, non attendendo et concipiendo expresse, an sit productum per hanc, vel illam cognitionem, vel hujus, aut illius objecti. etc. Quod quidem, planum est, posse in nobis contingere : quia ea, qu   sunt indispensabiliter adunata in divinis, possumus per nostros conceptus pure pncisi vos ita concipere, ut concipiamus expresse unum, non concepi s expresse aliis. Ex

quo non sequitur, quod ea, quæ sic pr.Tci-sive concipiuntur, non debeant esse adanata in divinis, aut non requiri omnia illi ad aliquem effectum, aut quasi effectum ; pr  slandum. Et ita ex hoc, quod sic pr  sive auferendo ab intellectu Patris Spirt-turn Sanctum tanquam objectum cognitum adhuc remaneret Verbum productum, non sequitur, productionem illius non pelero per se et ab intrinseco cognitionem Spiritus Sancti in intellectu Paterno, sed solum quod tunc tantummodo concipimus Verbum productum, non considerando, quonam modo Verbum illud processerit et an ex horum, vel illorum, aut tandem omnium, qu   sunt in Deo, notitia per se proceilere habuerit.

Cæterum si per considerationem nostram, non puro pr  cisivam, sed divisivam, vel negativam auferatur ab intellectu Patris Spiritus Sanctus, tunc, vel non remanebit Verbum productum, quia ut docuit D. Thomas infra quæst. 36 art. 2 ad 5, de  nm ratione Verbi est, quod sit fœcundum in ordine ad productionem amoris; vel non remanebit eodem modo et ejusdem quasi speciei, ac nunc est, ut ex dictis patet : et ita eo ipso non communicaretur illi vis ad spirandum Spiritum Sanctum, nec spiratio activa, quæ quidem est talis conditionis, ut licet non constituat Filium in *esse* personali, nihilominus si ipsa deesset eidem Filio, eo ipso colligeremus, Filiationem constituentem illum in primo *esse* personali non esse ejusdem rationis ac modo, nec Filium habere eam foecunditatem radicalem, quam modo habet : ac proinde fore diversæ speciei, aut quasi speciei, ac modo est. \$

Ad primam confirmationem respondetur, quoi quando relativum dicit aliquid subsistens in perfectissima naiura, nempe divina, petitque produci intellectuali modo, qualiter in Verbo divino contingit, tunc petit etiam produci per cognitionem perfectissimam, et comprehensivam sui, et currolativi. ad quod refertur, necnon divinæ essential  , in qua subsistit. H  c autem cognitio ita perfecta per se exigit cognitionem potent   spirativæ, necnon et spirationis activæ, ut n. 18 ostendimus.

Ad secundam confirmationem respondetur, etiam ipsam relationem spirationis activæ communicari Verbo divino ex vi Mi   processionis. Nam licet Pater, et Filias simul, id est. in eodem signo *in quo*, adhuc secundum rationem, habeant prædictam relationem :

relationem : nihilominus aliter et aliter quoad modum habendi illum a se, vel ah alio. Nam Filius habet a Patre actum spirandi, sicut el habet ab illo volhionem, per quam spirat : et ideo etiam debet habere a Paire ipsam relationem spirationis activæ, quæ, modo alibi dicendo, quasi fundatur in actu spirandi : siquidem communicans actionem, in qua fundatur, aut quasi fundatur aliqua relatio, communicat etiam ipsam relationem. Cæterum Pater sicut non habet actum spirandi a Filio, licet non spiret sine eodem Filio, sic non habet relationem spirationis nctiv   a Filio, sed a se : quamvis non haberet ipsam, nisi Filius eam haberet communicatam, modo dicto, ab eodem Patre.

At
unuil

Ad tertiam confirmationem respondetur, quod sicut in humanis producit   ex vi generationis, tam natura humana, quam persona : et si aliquid se haberet per modum quasi passionis respectu personalitatis, aut esset talis conditionis, quod conveniret indispensabiliter alicui personæ humanæ, tunc illud ipsum communicaretur ex vi generationis : maxime, si per locum intrinsecum sequeretur, tollendam esse personam illam humanam, aut non fore ejusdem rationis, ac modo est, si tolleretur illud, quod ad ipsam sic consequitur : ita in divinis communicabitur ex vi generationis id, quod per se convenit personæ Filii, nempe spiratio activa : siquidem est talis conditionis, ut ea sublata, sequatur per locum intrinsecum, tollendam esse, seu, ut nielus loquamur, prius sublatam esse personam Filii, aut non esse ejusdem rationis, ac modo est.

   XI.

Aliud fundamentum pro sententia Vasques, et responsio ad illud.

Ultimum fundamentum pro sententia Vasquez est. Quoniam si Verbum procederet ex cognitione Spiritus Sancti per se, et per locum intrinsecum, tunc Verbum esset similitudo Spiritus Sancti, imago, et proles illius : hoc autem dici non potest, ut communiter docere videntur Theologi : ergo, etc. Sequela probatur. Nam Verbum est similitudo, imago, et proles objecti, ex cujus cognitione procedit : ergo si Verbum in divinis procedit per se ex cognitione Spiritus Sancti, erit similitudo, imago, et proles illius.

Confirmatur primo. Quoniam ad hoc, ut verbum sit similitudo, imago, et proles alicujus, non requiritur, quod ah illo in eiie entitativo considerato procedat; sed solum quod procedat ex cognitioni? illius, sitque ab eo tanquam ab objecto cognito : ergo si Verbum procedit ab Spiritu Sancto tanquam ab objecto cognito, et ex cognitione illius, non erit cur non sit imago, et proles ipsius. Antecedens probatur ex eo, quod contingit in imaginibus artificialibus, qu  , ex eo quod procedunt ex cognitione suorum objectorum, habent procedere ex eisdem objectis cognitis, el eo ipso esse similitudines, imagines, et proles eorundem objectorum.

Casiir-
inatar
prn  o.

Confirmatur secundo. Quoniam ad hoc, ut aliquid procedat per modum imaginis altenus, satis est, quod distinguatur realiter ab illo, et quod procedat ab eo, ut similitudo illius : sed si Verhum procederet ex cognitione Spiritus Sancti, dabitur iu Verbo utraque ista con lilio respectu Spiritus Sancti : ergo procedet ut imago illius. Ma or videtur certa, et communiter recepta a Theologis. Et ita, quia Verbum procedit cum prædiclis duabus conditionibus a Paire, idcirco procedit ut imago Patris. Sicut etiam, licet Verbum procedat ex cognitione sui, ac pro'nde a se tanquim ab objecto cognito, nihilominus quia non distinguitur realiter a se ipso, ideo non procedit ut imago sui. Minor autem quoad distinctionem Spiritus Sancti a Verbo, et o contra certa est secundum fidem. Quoad aliam vero partem, nimirum, quod in eo eventu procedat ut similitudo illius, etiam constat ex dictis : siquidem verbum procedit ut similitudo ejus objecti, ex cujus cognitione producit  .

Confir-
mstur
seoiDdo.

Respondetur, quod quantum attinet ad similitudinem, ot loquendo de Spiritu Sancio, non solum secundum id, quod habet ex vi processionis, sed secundum ea, quæ ei communicantur identice, tun\ si proprie et in rigore liat sermo, posset dici, quod Verbum est similitudo illius : quatenus per hoc significatur, quod habet eatndem naturam cum illo, et personaliter ab e j distinguitur : nam ad similitudinem prædictam requiritur, et videtur sufficere identitas in natura, et distinctio realis inter utrumque. Cæterum, quia similitudo solet sumi frequenter pro imagine, el Filius non est imago Spiritus Sancti, ideo caule, el cum distinctione debemus modo isto loquendi uti.

n.
ultimi
IDiCli
quoiH
prinum
partum

Verum quoad ⁿ alia, quæ in huc argu-
mento tanguntur, an nimirum hoc ipso,
quod Verbum procedat ex cognitione Spi-
ritus Sancti, sit proles, et imago illius, et
Spiritus Sanctis sit verum principium ejus-
dem verbi? respondent aliqui ex Juniori-
bus, quod hoc ipso, quod Verbum procedat
ex cognitione Spiritus Sancti, non potest
non Spiritus Sanctus esse verum princi-
pium illius in *esse* intelligibili, seu in *esse*
objecti cogniti : ac proinde Verbum debet
in hoc ordine procedere ab illo, imo et
prædictum Verbum in *esse* cognito est quo-
dammodo principium sui in *esse* rei. Et
ita, licet unum et idem non possit, ut ha-
bet *esse* intelligibiliter, procedere a se in
rsse intelligibili; bene tamen, ut habet *esse*
in *esse* rei, potest procedere a semel ipso, ul
cognito, seu ul habet *esse* intelligibiliter.
Sicut etiam, licet id, quod procedit in *esse*
rei ab alio, qualiter Spiritus Sanctus pro-
cedit n Verbo, nequeat in *esse* rei sumptum
esso principium ejusdem Verbi : non ta-
men inconvenit, quod sumptum in *cue* ob-
jecti cogniti sil principium ejusdem Vorbi,
a quo in *esse* rei procedit. Quia hoc ipso,
quo i Verbum procedat ex cognitione Spi-
ritus Sancti, non potest non Spiritus Sanc-
tus per modum objecti cogniti esse princi-
pium verbi : siqu dem eo ipso repnesentatio
ipsius et hoc, quod est, prædictum Spiri-
tum Sanctum es-e repmentatum, et co-
gnitum, per se desiderabitur ad processio-
nem ejusdem Vorbi : et hoc ipsum satis
est ad hoc, ut Verbum procedat ab Spiritu
Sa-icto, ul habet esse objectum cognitum,
seu ul habet *esse* in ordine intelligibili.
Hinc tamen non lit, Verbum esse prolem,
seu filium, aut imaginem Spiritus Sancti :
quia ad hoc desiderabatur, quod Spiritus
Sanctus esset principium illius per modum
principii m *esse* rei ; non vero solum in *esse*
objecti cogniti influentis.

Cæterum hæe solatio pluribus ex gra-
vioribus Thomistis displicet et merito.
Tutu, quia esse principium Verbi non con-
venit objectp cognito, præcise quia objec-
tum cognitum est, sed ut est ratio cognos-
cendi seu ut habet rationem objecti motivi :
at licet Verbum procedat ex cognitione
habeat
ibidem rationem objecti cogniti, non tamen
objecti cogniti, quo i sit ratio cognoscendi,
seu objectum motivum respectu illius co-
gnitionis : ergo Spiritus Sanctus non eri-
ulla ratione principium Verbi. Major vide-
tur certa. Quoniam etsi objectum pure ter-

minativum alicujus cognitionis, sil objec-
tum cognitum : nihilominus non ideo est
principium verbi : quia non concurrat per
modum objecti motivi, seu rationis cognos-
cendi et producendi prædictum verbum :
ux eo quod concurrere per modum princi-
pii respectu verbi, denotat ratioqoni prin-
cipii activi ot solum objectum mulivum
habet hoc modo concurrere. Ideoque licet
creatune sim objectum terminativum di-
vinæ cognitionis, necnon et omnipotentia;:
non tamen sunt principium, a quo Ver-
bum divinum, aut omnipotentia procedit;
sed tantum so liabept per modum objeci;
puro tenninativi el secundarii.

Minor autem etiam liquet. Quia sola es-
sentia divina habet rationem speciei intel-
ligihilis respectu productionis Verbi et
cognitionis divinæ, ut constat ex illis, quo*
in I torn, tractatu :} disputa^ 3 nrm. 17
usque ad 13 et num. 32 diximus : sicut
et sola ipsa est objectum formale adivqua-
tum divini intellectus, uL ex dictis loco
modo citato patet. Et iælo ipsa sola est ra-
tio cognoscendi, ipsaque sola se habet per
modum objecti motivi, respectu jnlojic-
tus Dei.

Confirmatur. Nam personæ divinæ, ul
habent rationem objecti cogniti. nec cqn-
currunt per moduin principii r/im, nec per
modum principii *quod* nspoctu productio-
nis Vorbi : ergo nulla ratione id habent,
si in *esse* objecti considerentur. Conse-
quentia videtur perspicua. Quoqiani solum
aliquo ex duobus modis enumeratis pote-
rant esse principium prædictæ productio-
nis. Antecedens autem quoad primani
partem patet. Quoniam id quod concurrat
per modum pr.ncipii ct/o, habet se per
modum rationis agendi et formæ intelli-
gibilis. Constat autem, quod personæ divinæ
secundum suas personalitates non se ha-
bent per modum rationis agendi et formæ
intelligibilis: sed id solum convenit divina
essentiæ: quippe qua; sola ipsa convenit
in gradu immaterialitatis curp *inlelltfre*
Dei primordiali, scilicet in hoc, quod sit
suum *esse* absque distinctione viripali, ut
loco nuper relato prosecuti sumus.

Quoad secundam vero parjem idem an?
tecedens probatur. Quoniam objectum co-
gnitum ut tale, etiamsi sit objectum mtr-
liram» non concurrat ad productionem
v.-rbi per modum principii *quoel*, *sed* solum
per modum principii *quo* : quia præcise
concurrat ad talem productionem per mo-
dum forma» intellieibilis. Propter quod,
adhuc

ulhuc ipsa osseniia divina ppr niudum ob-
jecti considerata» tantum influit aà præ-
dictam productionem, ut principium *quo* :
el solus Pater, ut esi indiligens, ac pro-
indû non ul est objectum cogniium, concu-
rit per modum principii *quod*.

Neque id, quod pro se adducit hæe so-
lutio, quam impugnamus, ei favet. Quo-
niam aliud est, cognitionem, et repræsen-
lationqm Spiritus Sancti per se requiri ad
productionem Verbi porseitatem principii;
aliud vero» <m ipsum objectum cognitum,
nempe Spiritus Sanctus, per se concurrat
in ratione principii ad prædictam produc-
tionem. Nam primum est verum : ex eo
quod illa cognitio, ul esi in Patre, est ipsa-
met potentia generativa, ac generatio
Verbi. Secundum autem est falsum. Quia
esse objectum præcise terminativum, sive
secundarium alicujus cognitionis, qualiter
personæ divinæ per suas personalitates
lerminant illam cognitionem, non dicit ali-
quam rationem causæ, vel principii, sed
solum rationem termini, sive objecti : ut
condistinctam a ratione principii, ut
constat ex iis, quæ do creaturis possibili-
bus collatis cum prædicta cognitione, et
productione, aut cum divina omnipotentia,
dicebamus : siquidem istæ nulla ratione
sunt pnneipium omnipotentia-, aut pro-
ductionis Verbi, se.l solum se habent per
modum termini, seu objecti terminativi :
alioqui Verbum, aut omnipotentia habe-
rent suum *esse*, suarique perfectionem ab
illis : quia commune est cuivis rei proce-
denti ab aliquo principio secundum suum
rsse, et perfectionem, quod habeat illud
ab eo.

Unde aliter respondetur ex dictis, ne-
gando, quod hoc ipso, quod Verhum pro-
codât ex cognitione Spiritu? Sancti, debeat
Spiritus Sanctus habere aliquam rationem
principii productivi respectu illius. Non
quidem principii *qiiod* : quia hujusmodi
principium non est id, quod se habet per
modum objecti cogniti, sed quod concurrat
per modum intelligentis : ideoque soli Pa-
tri, ulcognoscenti, et dicenti, non vero ut
objecto cognito, prædicta ratio principii
quod competit. Neque etiam principii *quo* :
quia lunc solummodo objectum alicujus
cognitionis habet rationem principii pro-
ductivi *quo*, quando vel per se ipsum uni-
tur cum intellectu in ratione objecti mo-
liri, seu speciei intelligibilis, et modo
slalim magis explicando; aut quando uni-
tur per speciem per se primo repræsentan-

tem illud, licet nun ab eo immissam, aut
per speciem intelligibilem ab eo per se
primo immissam ad sui cognitionem, il-
ludque per se primo repræsentantem ; vel
tandem ab eo habet aliquain virtutem ad
eliciendam cognitionem. Quare, cum Pater
'««ternus nihil istorum accipiat ab Spiritu
Sancio, indo est, quod licet ei conveniat
ratio objecti cogniti per so requisiti ad ta-
lem productionem, nihilominus non ha-
beat, quo! sit principium *quo* ejusdem pro-
ductionis.

Adde, et explicabitur magis hoc ipsum.
Quod ut aliquid influat per modum princi-
pii realis, et realiter distincti in productio-
nem passivam Verbi, qualiter requiritur ad
hoc, ut Verbum sit imago, et proles præ-
dicti principii, oportet, ut ille influxas
præstetur, vel in esse rei, quo pacto solum
cognoscens, et dicens illum præstat, ac
proinde solus ipse influit per modum prin-
cipii *quod*, vel quod præsteiur intelligibili-
ter, qua ratione sola species intelligibilis,
et non qualiscumquo, sed quæ realiter sit
distincta a verbo, illum præstat. Quare,
cum Spiritus Sanctus nulla ratione concu-
rat ad produciionem Verbi per modum di-
centis, aut intelligentis, atque adeo neque
in *esse* rei, et per modum principii *quod*,
nec intelligibiliter per spediem realiter
distinctam a Verbo : inde est, ut non pos-
sit per modum principii realis Verbi ad
ejus productionpm concurrere; licet ejus
cognitio per se requiratur ad talem pro-
ductionem.

Ex quo ad primam confirmationem res-
pondetur, imagines artificiales non ex ea
pncisa ratione, quod procedant ex cogni-
tione suorum objectorum, et objecta ha-
beant rationem objecti terminativi illanim,
esse, et procedere ut imagines porumdem
objectorum : sed quia objecta imprimunt
speciem sui, speciemque realiter distinctam
ao objectis, ratione cujus objecta realiter,
ot per modum principii influunt in illas.

Accedit, quod prædicta objecta habent
se per modum causa- exemplaris respectu
prædictarum imaginum, Ct ab illis rvaliter
distinctæ. Constat autem ex dictis, neque
Spiritus Sanctum imprimere intellectui
Paterno speciem intelligibilem, neque esse
causam exemplarem productionis Verbi.

Ad secundam confirmationem responde-
tur, quod ad hoc, ut verbum sit imago, et
proles alterius, requiritur, ut sii similitudo
expressa ab il'o : ita quidem, quoti ad hoc,
ut sit imago respecta illius, ut exprimen-

11

1. L

ec
<4>iuio.

it
ta-
in-
Mb

a.
Cjti-
niff.

52.
Ad
primam
confr-
matio-
nem.

ax
At
Mκαη-
II r-1

lis u/ *quod*, procedat ab illo ut a dicente : ut autem sit imago alicujus, ut principii *quo*, procedat ex cognitione illius, concurrente ipso per modum objective, aut imprimementis speciem, vel virtutem intelligendi realiter distinctam a verbo. Nullum nutem istorum invenitur in Spiritu Sancio respectu productionis Verbi : et ideo ex hoc, quod procedat ex cognitione illius, non "sequitur foro imaginem, et prolem ipsius, nec esse similitudinem ejus, qualiter ad rationem imaginis requiritur.

DUBIUM II.

rirum Verbum divinum procedat er cognitione erraturarum possibilium?

'4. Postquam explicuimus, an Verbum procedat ex cognitione eorum, qua* sunt formaliter et necessario in Deo, statim pulsat animum inquirere, an etiam procedat ex intellectione illorum, qua* necessario, et eminenter in Deo continentur, qualia sunt creatura» possibles ; et ideo ad hoc explicandum pnesens dubium excitamus.

§ I.

Ejt mente Angelici Prxcqdoiis rt aliorum Patrum dubium deceditur.

Caoiiu Dicendum ergo est. Verbum divinum j
'ito. procedere ex cognitione omnium possibiliun>' *la Thomas arl,c- l hujus IUæS-
TbonV. ũonis in solutione ad 3. nbi ut explicaret, qualiter non solum Verbo divino, sed etiam aliis personis divinis conveniat di- i. supponit, duobus modis alicui competere hoc, j quod est passive dici. Primo quidem tanquam verbo dicto, et pro lucto per ipsum actum dicendi. Et secundo tanquam rei. quæ verbo intelligiur, vel significatur, seu manifestatur per illud. Quo supposito assent, quod dici priori modo convenit in divinis soli Verbo; posteriori autem, non soli Verbo, sed etiam aliis personis divinis, necnon et creaturis. Cujus ratonem reddit his verb s : *Pater enim intelligendo se, el Filium, rl Spiritum Sanctum, et omnia alia, qua* ejus scientia continentur, concipit J>rbum : ut sic lota Trinitas verbo dicatur, ct etiam omnis creatura.* Ubi (ut constat ex illa causali. *Paler enim intelligendo se, etc.*) ratio, propter quam juxta Angelici Doctoris mentem omnia prædicta habent passive dici, est, quia Puter inlelligendo cuncta

ista producit suum Verbum : ac proinde Verbum procedet ex cognitione horum omnium : siquidem verbum debet procedem •ex cognitione illorum, quæ est ratio, propter quam tam prædictum verbum, quam ajia, qua» verbo necessario dicuntur, habent dici.

Nec obest id, quod respondet Gabriel κ Vasquez infra referendus, nempe, D. Thomam solum velle, quod Verbum, proc... .,./ dat concomitanter, vel consequenter ex cognitione horum omnium : quatenus, etsi Pater dum producit Verbum, habeat simul cognitionem creaturarum possibilium ex aliis capitibus petitam : non tamen talis cognitio per se pertinet ad Verbi productionem, nec per locum intrinsecum ad eandem requiritur. Huc autem colligit Vasquez ex eo. quod nomen *creaturx*, absque limitatione positum, ambit creaturas, non solum possibles, sed etiam futuras : maxime, cum omnes istæ intelligenlur per illam scientiam, de qua D. Thomas in hoc testimonio sermonem texuit, et habeant dici, atque significari Verbo. Et tamen juxta ejusdem Angelici Pnceptoris mentem certum est, cognitionem creaturarum, ut futurarum, non desiderari per se, nec per lucum intrinsecum peti ad Verbi productionem. JjSrI

Non itaque hoc obest. Quoniam hæc ex- Ex?W>| plicatio non est consona contextui. Tom, I quia D. Thomas eodem modo asserit, Pa- I treni inte'ligendo se et Filium, et Spiritum I Sanctum, ac creaturas concipere Verbm :]
igitur sicut respectu Patris loquitur de cognitiono per se de-siderata ad productionem I Verbi, iia et:am respectu cæterarum per- I sonarum, et creaturarum. I

Tum etiam. Quia ut ostendat, qualiterSanüJ cuncta hæc habeant dici in Verbo concepto I a Patre intelligendo illa, adducit sequens j exemplum, nempe, quoti sicut intellectus I homiri s verlio, quod concipit intelligendo fl lapidem, dicit ipsum lapidem : ita etiam I Verbo, quod concipit Pater intelligendo I cuncta prædicta, dicit omnia illa. Quare, I quemadmodum intellectio lapidis in hoc <l exemplo per se desideratur ad productionem verbi repræsentatis eum lem lapidem ; J sic in pra?senti intellectio totius objecti jam I dicti per se desiderabitur ad productionem I Verbi divini. « I

Tum denique. Quia ideo Angelicus Præ- Teûi. j ceptor, ut explicet, cur omnia prædicta dicantura Patre producendo Verbum, tradit I rationem ex eo. quod intelligendo omnia I illa

illa concipit verbum, quia nimirum cognitio horum omnium per se desideratur ad hoc, ul cognitio illa, ex qua procelli Verbum, sit omnium perfectissima, et comprehensiva Dei : siquidem hæc sola desideratur ad hoc, ut totum illud objectum necessario dicatur. Quare, cum certum sil apud D. Thomam, Verbum procedere ex cognitione perfectissima, et comprehensiva Dei, tanquam ex cognitione perse, et per locum intrinsecum requisita : cerium etiam erit, debere procedere ex intellectione omnium praedictorum, tanquam ex cognitione per se desiderata, ad prædictam productionem. Quod etiam ex statim (licendis amplius patebit.

Nec id, quod pro se adducit Vasquez in sua solutione, ei favet. Nam etsi nomine *crailiirx* absolute sumptæ possit inlelligi creatura, prout ambit, tam creaturas possibiles, quam futuras . nihilominus ex contextu sancti Doctoris satis denotatur, ipsum non loqui, nisi tantum de creaturis possibilibus. Tum, quia (ut modo dicebamus) tantum per se petitur juxta doclriam nam D. Thomæ ad productionem Verbi ea cognitio Dei, quæ sit omnium perfectissima, el comprehensiva : constat autem quod ad comprehensionem Dei per se desideratur cognitio creaturarum possibilium ; non tamen earumdem, ut futurarum. Tum etiam, quia sicut productio Verbi præsupponitur, nostro modo intelligent!l, ad determinationem liberam divinæ voluntatis, qua creaturae habent esse faturae, et per consequens ad easdem ut futuras : et Angelicus Præceptor loquitur de hac productione, quatenus sic præsupposita ad prædiciara determinationem, et futurilionem : ita etiam sermonem facit de eisdem creaturis secundum mr, quod habent antecedenlerad liberam determinationem divinæ voluntatis circa earum fuluritiunem : atque adeo loquitur de illis secundum *esse* tantum possibile consideratis.

softer Eamdem assertionem nostram docuit D. 25° Thomas in hoc articulo, ubi exeo ostendit, -7? Verbum divinum dicere respectum ad crea 7'>u. hiras, quia verbum mente conceptum habet repraesentare omnia illa, quæ actu intelliguntur. El ita, cum Deus unico actu se, et omnia intelligat, oportet, ut Verbuni ejus, non solum repraesentet Patrem, sed etiam omnem creaturam. Quæ ratio supponit, per se, et per locum intrinsecum desiderari ad productionem verbi cognitionem omnium eorum objectorum, quæ per se, sive

necessario habent repn&entari per prædictum verbum : quia alioqui ex cognitione aliquorum objectorum non posset inferri, verhurn, quod ei adæquate corresponde!, esse repr.i'sentativum per se, sive necessario eorumdem objectorum : siquidem ea solum repnesentantur necessario per illud, cx quorum cognitione necessario procedit. Quod etiam docuit idem D. Thomas q. 4 D.lha». dc Veritate art. 4.

Nec obstat solutio, qua Vasquez huic leslimon u occurrit, dicens, Verbum ex relatione rationis ad creaturas habere èsse earum verbum, illasque ivprj^entare, ac proinde consequenter hoc ei convenire : et ita sine pnedicto ordine esse in se ipso, substantialiter jorfectum : propter quod etiam cognitio, quatenus terminatur ad creaturas, non requiritur per locum intrinsecum ad ejus productonem. Nec aliud ve'le Angelicum Pneptorem : siquidem sermonem facit de omnibus creaturis, sive possih libus, sive futuris, et dc his posterioribus satis constat, quo l apud ipsum earum cognitio non est per se desiderata ad productionem Verbi»

Non igitur hoc obstat. Tum, quia etiam in hoc testimonio loquitur' I). Thomas de cognitione perfectissima, et comprehensiva Dei, quæ eademmet per unicum simplicissimum actum ad Deum, et ad creaturas possibiles omnimoda necessitate terminatur. Tum etiam, quia, ut in simili circa l ræcedcns testimonium dicebamus, eodem modo loquitur de cognitione terminata ad Patrem et ad creaturas. Tum denique, quia etsi relatio rationis fundamentaliter sumpta, qua? est ratio repræsentativi, non conveniat Verbo iCque primo, ac relatio realis ad personam producentem : nihilominus falsum est, competere ei consequenter. ita ul seclusa per intellectum maneat Verbum in so ipso substantialiter perfectum. Nam prædicta relatio repræsentativi fundamentaliter sumpta est de intrinseca ratione Verbi : et ideo Verbum si nori haberet repncsenlare creaturas possibiles non sset substant alitor perfectum, nec haberet rationem Verbi inlinite perfecti : <lui; pe quod non adæquaretur cum cognitione comprehensiva Dei, ul ex stalim dicendis magis constabit.

Eamdem etiam sententiam tradidit Augustinus lib. 15 de Trinitate cap. II dicens, Verbum Dei esse do scientia Dei, et nihil esse in scientia Patris, quod non sit in Verbo. Quare, cum in scientia Patris con-

γλ.
Etfa-
p? vas-
quez.

Pnrdu-
dilor.

/1} t l.

Pratalor
rib»
ex Au-
KU«.litr.

ii

•i

wit

lineatur cognitio, non solum eorum, quæ sunt formaliter in Deo, verum etiam rerum possibilium, consequens esse, ut procedat etiam ex cognitione istarum. Et ibidem inquit : Aon enim *Pater se ipsum integre perfecteque dixisset, si aliquid minus, aut amplius esset in ejus Verba, quam in ipso.* Et infra : *Novit itaque omnia Deus Pater in se ipso, novit in Filio, sed in se ipso tanquam se ipsum, in Filio tanquam Verbum suum, quod est de iis omnibus, quæ sunt in ipso.*

Unde nihil obest id, quod respondet Vasquez, nempe, Augustinum non velle, quod in Verbo concint?anlur omnia, quæ continentur in scientia Patris, ita ut hoc competat illi formaliter ex vi processionis ; sed solum materialiter, et concomitanter ; alioqui etiam ex vi suæ productionis postulare; procedere ex cognitione creaturarum existentium : quia etiam islæ in scientia Patris continentur, imo scientia istarum communicatur ei a Patre.

Ex verbis igitur Augustini constat, nihil obesæ hanc solutionem ex Vasquez adductam. Tum propter sæpius dicta. Quia etiam juxta mentem Augustini Verbum ex vi suæ processionis formaliter debet procedere perfectissima, et comprehensiva cognitione Dei, ad quam cognitio omnium possibilium necessario desideratur. Tum etiam, quia id, quod de creaturis futuris pro se adducit, ei non favet. Quoniam Augustinus loquitur de scientia Patris, ut Patris, dum dicit, Verbum esse de scientia Dei, seu (quod in idem quoad presens redit) de »n-*lelligirre* Dei : et propterea addidit, nihil esse in scientia Patris, quod non sit in Verbo : constat autem, quod in scientia Patris, ut Patris, continentur res possibles ut tales, non vero ut future. Quoniam per scientiam Patris, ut Patris, vult denotare Augustinus scientiam Patris, ut pre-intelligitur ad productionem Verbi : res autem possibles sunt in scientia Patris, ut pre-intelligitur ad productionem prædictam, non autem res future ut tales : quia hæc non habent esse future, nisi ex vi decreti habiti a tota Trinitate.

Neque id, quod pro se iterum adducit Vasquez de scientia, sive intellectione creaturarum existentium communicata Verbo a Patre, ei favet. Tum propter dicta circa testimonia adducta ex D. Thoma. Tum etiam, quia aliud est dicere : *Filius habet scientiam, sicut cognitionem creaturarum a Patre*: aliud vero : *Filius est productus de scientia, sive co-jjnihnnc earumdem creati-*

γλ γι/Λκ Etsi ergo primum verilicetur, tim do scientia possibilium, quam existentium, ut ex dictis in 2 tomo tractatu 4 disput, 5 n. 87 dixujus, ot dubio sequenti amplius dicemus, non tamen secundum. Quia etsi Filius sit de cognitione creaturarum posai-bilium : non tamen exisienliuui, Et ratio est. Nam per hoc, quod dicitur, verbum esse de cognitione alicujus, significatur, quod illud sit cognoscibile nostro modo intelligendi prius prioritate aliqua , quam producat Verbum : at creature secundum esse possibile sunt cognoscibiles prius prioritate aliqua, quam sit productio ejusdem Verbi, ut ex statim dicendis n, 68 patebit; non tamen ut sunt existentes in aliqua differentia temporis : quia ut sic solum sunt cognoscibiles post decretum liberum. quod in Deo præsupponit productio-nem a*l* in Ira.

Eandem etiam sententiam docuit An-Prch^lselmus in Monologio a cap. 28 usque ad H^l ubi ostendit, Deum unico Verbo suo omnia dicere; nempe, tam se ipsum, quam omnia, quæ sunt formaliter in eo, necnon Vt omnes creaturas, et hoc esse verum, et perfectissimum Verbum prædictorum ob-jectorum. Quare, cum Verbo divino ex sua ratione Verbi competat representare omnes creaturas posibles, et quod in eo omnes illæ dicantur, oportet, quod ex vi sua habeat produci ex cognitione earum.

Nec obest id, quod respondet Vasquez, nimirum, Anselmum loqui de creaturis, secundum quod sunt in Deo; non vero de illis secundum *esse*, quod in se ipsis possibiliter habent. Non itaque hoc obest. Quia 'ut communitor docent Theologi cum Augustino) creature, prout sunt in Deo secundum *esse*, quod in eo habent, sunt ipsa creatrix essentia : ergo nomine *creaturalurx* non intellexit Anselmus creaturas secundum *rw*, quod habent in Deo, et sunt formaliter ipse Deus : siquidem nomino *creaturalurx* absolute sumptæ non intelligitur ipsa Deus, nisi aliud ex contextu constet, ut Inc non constare planum esi : siquidem ipse Anselmus loco citato cap. 29 de illis creaturis, de quibus asserit, eas dici in Verbo^l sentit, eas esse ad imitationem Dei; : constat autem, hoc non veriicari de creaturis. prout sunt ipsa essentia Dei cum essentia Dei non sit ad unitaiionem sui : sed de eisdem creaturis secundum *esse*, quo l possibiliter habent n*xtrajleum*. Tum etiam, quia Anselmus distinguit in prædictis locis inter Deum, et creaturas : con-

suit -

suit autem ex dictis, creaturas, prout sunt ipsa creatrix essentia, non ponere in numero, nec distingui a Deo ; bene tamen secundum proprium *esse* possibile earum.

Tandem banc eamdem sententiam sequitur. **quum** Bonaventura in 1 distinct. 27 ipse 2. Parle distinctionis quæst. 2, Iticbardus in 1 virtut. eadem distinctione artic. 2 quæst. 3, Gabriel ibidem quæst. 3, Alexander 1 part. 2 quæst. 62 membro 1 artic. 4, Cajetanus, Zumel, Nazarius, Bannez, Hipa in 1 part. 2 senti, Perrara 4 contra Gentes cap. 13, Canariensis supra quæst. 27 artic. 5 de supputatione unica post medium, et versus linent, Valentia 1 part, disput. 2 de Trinitate quæst. 8 puncto 2, Molina in præsentibus disput. 1, Granado tractatu 9 disputat. 6, Suarez lib. 9 de Trinitate cap. 6, noster Cornejo tom. 1 in 1 partem tractatu 3 disputat. 2 dubio 5, Buiz de Montoya tonip de Trinitate disputat. 63 sectione 1, et alii plures.

§ II.

Halio [undamentalis pro assertionem angelicam lioclore tlesumpla.

Batio autem fundamentalis nostræ assertionis tacta est dubio præcedenti, et in testimoniis in hoc adductis ex D. Thoma, necnon in illis, quæ ex eodem statim adducemus, potest quoque sub hac forma proponi. Quoniam Verbum debet per se procedere ex cognitione comprehensiva divinæ essentiae : ergo debet etiam per se procedere ei cognitione creaturarum possibilium. Antecedens constat ex dictis dubio procedenti, breviterque potest suaderi probatione desumpta ex D. Thoma, partim in hoc articulo partiali quæst. 14 hujus 1 part. art. X Tum, quia cum Verbum divinum sit per se, et ex vi sua perfectissimum omnium cogitabile, debet per se, et ex vi sua procedere ex cognitione omnium perfectissima, qualis est cognitio comprehensiva divinæ essentiae.

Tum etiam. Quia Verbum divinum per se, ei ex vi sua potest procedere ex cognitione, quæ sit tanta in ratione cognitionis, quanta divina essentia in ratione objecti cognoscibilis : ex eo quod potest procedere, tanquam per principium 71/0, per *intelligere* primordiale, in quo consistit ipsa natura et essentia Dei. Et ideo, sicut ipsa essentia et natura Dei consistens in illo *intelligere* est tenta in ratione intellectionis, quanta in

ratione. objecti intelligibilis : sic et ipleLlectio, ex qua tanquam ex principio que procedit Verbum; debet hoc ipsum habere, et per consequens debet esse comprehensiva : siquidem ratio comprehensiva cognitionis Dei in hac adæquatione consistit, ut constat ex illis, quæ in 1 tom. tractatu 2 disput. finum. 13 et sequentibus diximus.

Consequentia vero probatur. Tum probatione quadam desumpta ex D. Thoma supra q. 12 art. 8 quamque nos ibidem disput. finum nuper citam prosecuti sumus. Num ideo intellectus creatus nequit videndo Deum cognoscere omnes suos effectus, et omnes rationes, et modos eorumdem effectuum, et per consequens omnes creaturas posibles, quia prædicta cognitio est comprehensiva Dei : ex eo quod quanto aliqua causa perfectius videtur, tanto plures ejus effectus ipsa videntur : et propterea si videantur omnes, etiam ipsa videtur perfectissime, et quantum cognoscibilis est, : quod est cognosci comprehensive. Ergo hoc ipso, quod Verbum per se, et ex vi sua potest procedere ex comprehensivo cognitione Dei, potest etiam, ex vi sua, et per se procedere ex cognitione Dei, quæ sit etiam cognitio creaturarum possibilium.

Tum etiam probatione alia desumpta ex eodem Angelico Præceptore supra quæst. Anglic. 14 artic. 5, ubi probat, Deum per suam perfectionem attingere omnes creaturas posibles, quia alioqui cognitio illa non esset comprehensiva ipsius Dei, redderetque hujus rationem ex eo, quod per illam cognitionem non attingeret cuncta, ad quæ virtus principativa, quæ ei competit, in quantum est prima causa, potest extendi ; et virtus productiva alicui competens nequit perfecte per cognitionem alteram, nisi per eandem cognitionem quingantur cuncta, ad quæ extendi queat : ergo non potest coherere, quod Verbum per se, et ex vi sua potest prædictam cognitionem comprehensivam, et quod eodem modo non exigat cognitionem creaturarum possibilium. Quod probationem adducit etiam idem S. Doctor in 1a 2a an. finem ejusdem quæstionis, in quo ostendit, Deum per suam cognitionem attingere omnia alia a se propria cognitione, seu quod idem quoad præsens dicitur) secundum proprias eorum rationes et naturas : quia nequit se ipsum perfecto sua cognitione attingere, nisi eodem modo attingat modos peculiares, et diversos, secundum quod infinita Dei perfectio potest ab aliis participari : et per consequens nisi cognoscant

omnes creaturas posibles, a quibus bis
diversis modis et rationibus participabitis
est.

Tum denique probatione alia insinuata
ab eodem...Angelico Doctore supra³ q. si^{va}
art. i quamque ad probationem anteceden-
tis hujus rationis adduximus, nempe. Ver-
bum ex vi sua, et per locum intrinseco n
debere procedere tanquam a principio qio
ab intellectione Dei, in qua consistit e,us
natura, ut el'am in hoc tractatu disputa-
tione 2 num. 39 diximus. Constat autem,
intellectionem illam per se, et per locum
intrinsecum dicere intellectionem tanta?
perfectionis, ut indispensabditer extendat-
ur ad attingendum omnia, quæ necessario
sunt in Deo formaliter, vel eminenter,
qualia sunt creatura» posibles.

Gl.
Con-
firm. 1.
Dio q. jñ.
D. Thom.

Contirmaiur. el explicatur ratione de-
sumpta ex eodem Angelico Doctore supra
q. 14 art. 6 ei ali;s lucis, et ex Dionysio
-j (le Divinis nominibus relato a D.

Thoma in hac ! p. q. 4 artic. 2, quæ, dis-
currendo per aliqua, quæ reperiuntur in
Deo, potest ad hanc formam reduci. Quo-
niam Deus est ipsum λ χ ιτ per essentiam,
ipsumque ejrr per se subsistens : ac proir.de
uebet esse ens formatiter ei simpliciter in-
hnitum, et eo ipso continere omnes per-
fectiones cuncînrum rerum, non solum
quoad id, quod est ipsis commune, sed
etiam quoad id, quod est cuilibet pro-
prium : siquidem singalæ creaturæ quoad
id, quod est eis proprium, et per quoi ab
ahis differunt, debent dicere aliquam per-

Aoffd.
Praccpi.

fectionem. ut docet Angelicus PnCtqHor
gUæst |,j ar^c et quæjjbet perfectio de-
bet in ente simpliciter, ei omnibus rnoilis
infinito, qualis est Deus, reperiri. Et s mi-
liter Deus ratione suæ essentiaë eminen-
tissimæ esi causa effectiva, sahem radica-
ls, omnium creaturarum possibilium quoad
perfectiones proprias et peculiare singula-
rum, eslqne causa exemplaris earumdem
quoad omnia prædicta : ex eo quod ratione
sua· summæ perfectionis non poiest dari
aliquid perfectionis, sive commune omni-
bus creaturis, sive proprium singu'arum,
quod non sit exemplatum ab ipso. Et tan-
dem omnipotentia Dei, misericordia, el
justitia illius extenduntur ad umnes crea-
turas . ex eo quod objectum omnipotentia-
est omne faclibile; el justitia, ac miseri-
cordia inveniuntur in omnibus operibus
D.Thoiu. Dei, ul ostendit D. Thomts supra q. 21
ari. 4. Sed sic est, quod ista, quæ recen-
suimus, nequeunt comprehensiva? attingi a

Deo, nisi cognoscantur omnes creatum»
possibles : ergo hoc ipso, quod [Verbum
per se, et per locum intrinsecum]>cUi,
quod procedat ex cognitione comprehen-
Dei, ut ostensum est, oportet, ut pro-
cedat etiam eodem modo ex cognitione
omnium creaturarum possibilium.

Consequentia cum majori videtur satis
perspicua. Minor autem quoad primam
partem virlualiter in ea contentam, nempe,
quod non potest comprehensive cognosci
Deus, ut est ens per essentiam, continens
formaliter, vel eminenter omnes modos
entis etiam quoad peculiare eorum ratio-
nes, nisi cognoscantur ipsi modi, probatur.
Quia sicut non potest comprehensiva co-
gnitione attingi natura caloris, nisi cognos-
cimur omnes gradus, secundum quos po-
test participari : ila neque ipsum erw per
essentiam continens fonnaliter, vel emi-
nenter omnes modos essendi, adhuc se-
cun um pecul ares rationes eorum, nisi
cognoscantur omnes isti modi, quibus par-
licipabile est. jQ J

Quoad secundam vero, et tertiam partem,
imo et quoad priorem modo probatam, sic
suadetur eadem minor. Quoniam nisi co-
gnoscerentur omnes creaturæ posibles ex
vi illius cognitionis, nec cognosceretur di-
vina essentia, ut est causa prima radicalis
effectiva, nec omnipotentia, justitia, et mi-
sericordia, aut ipsemet Deus, ut est om-
nibus modis infinitus, ita ut omnia ista
comprehensive attingerentur, quantum co-
gnoscibilia sunl. Siquidem cuin omnia
prædicta contineant perfectiones proprias
singularum creaturarum , cognoscibilia
sunl comprehensive, ut continent eas : et
nisi prædictæ per.ectiones ibidem contente
cognoscantur, nequeunt omnia jam dicta,
quæ in Deo reperiuntur, aut aliquid eorum
comprehensive cognosci, quantum cognos-
cibil a sunt, ut continent prædictas perfec-
tiones proprias creaturarum. '* Ci-

Confirmatur secundo. Quia Verbum di-
vinum ex vi suæ processioneis substantial^ |
ft ut per illam producit in sua proprie-
tate personali, et substantiali, non potest
non prncfdere ul infinite perfectum in ra-
tione Verbi, ut jam diximus, Ct ex se satis
constare videiur. Quia ut sic procedit ul
verus Filius Dei, et Deus de Deo, ejuslem-
que substantia?, et perfectionis cum Patre:
erju ut sic ex vi suæ processioneis procedit
ex cognitione omnium creaturarum possi-
bil.um. Putet consequentia. Quia si ut sic
non procederet ex cognitione illarum, non

ossei tunc ox vi suæ processione infinite perfectum : siquidem verbum, quod est repræseniativum omnium, quæ sunl formaliter, non veto corum, quæ sunt eminenter in Deo, non est infinito perfectum : sicut nec cognitio attingens tantummodo, quæ sunt formaliter in illo, non vero omnia, quæ eminenter in eo qontinentur, potest osse infinité perfecta. Constat autem,-quod si in illo priori, in quo substantialiter generatur in rssc Filii, non procedit per se ex cognitione omnium creaturarum, tunc tantum repnesentaret ea, ex quorum cognitione procederet, nempe, solum essentiam Dei, et ea, quæ formaliter et necessario sunt in illo; non vero ea, qua? eminenter in eo continentur, nempe creaturas possibiles.

i III.

£tywio prior, qua aliqui rationi D. Tliomæ occurrunt, et praeclusio illius.

& Nec obest, si occurras primo cum ali-
flato, quibas,quod ex vi hujus rationis D. Thomæ non sequitur, Verbum per se procedere ex cognitione omnium creaturarum possibilium in particulari sumptarum ; sed solum ex cognitione creatura» possibilis ut sic. Quia ad comprehensionem alicujus potestate, aut virtutis non est necesse cognoscere in particulari objecta, aut effectus, ad quos extenditur, sed salis erit cognoscere feta secundum rationem communem, in qua conveniunt. Et propterea ad comprehensionem potentiæ visivæ satis est cognoscere objectum visibile ut sic; nec oportet descendere ad cognitionem omnium visibilium in particulari. Et similiter ad comprehensionem potentiæ intellectivæ creatæ salis est cognoscere intelligibile ul sic; et non desideratur cognitio omnium intelligibilium in particulari.

£mti- Non igitur hoc obest. Tum, quia per
ür⁶ hanc evasionem non satisfit primæ, et secundæ confirmationi rationis Angelici Praeceptoris, ut intuenti patebit. Tum etiam, quia si semel verum est, non requiri ad comprehensionem potentiæ visivæ verbi gratia, cognoscere omnia visibilia in particulari, huc ideo continget, quia ipsa ex se, et ex propriis meritis non est visiva corum in particulari, nisi determinetur per peculiare species visibiles sic illa repræsentantes : et propterea pnedicta potentia non continet aliquam visionem in particulari,

et secundum propriam specifica ument consideratam, nisi fœcundetur per,speciem illius objecti. Ergo cum divina essentia, et ejus omnipotentia contineant creaturas in particulari secundum omnes modos unicuique proprios, secundum quos ad invicem, et a Deo peculiariter distinguuntur, oportet, ut ad comprehensionem divinæ essentiæ, et omnipolcentiæ quod idem de aliis in prima confirmatione recensitis dicimus) desideretur cognitio omnium possibilium, non solum secundum rationem generalem possibilis ut sic, sed etiam secundam speciales eorum rationes : alioqui enim, ut dicebamus, non cognoscerentur divina essentia, et omnipotentia, quantum cognoscibiles sunt : siquidem non solam sunl cognoscibiles, secundum quod continent creaturas secundum communem rationem possibilium. sed etiam secundum quod continent eas quoad peculiare earum rationes in particulari.

Confirmatur. Quia etsi visio procedat a visu, et ab specie visibili : àuamen, ut est con-
flem. 1. visio hujus objecti, potius quam alterius, verbi gratiam albi, altribuilur objecto visibili ratione speciei repræseiitativ© illius, et ut est visio, attribuitur visui. Econtra vero productio cujusvis creaturæ possibilis, tam quoad rationem communem, quam quoad rationes particulares debet attribui omnipotentiae : eo quod ratione suæ summa? eminentiæ habet ex vi sua viro ad attingendum et producendum creaturas secundum omnes suas rationes. Ergo adhuc datu, quod visas potest comprehendere, licet non cognoscantur ejus objecta quoad particulares rationes, sed solum quoad communem rationem visibilis, ex eo quo l attingere sic illa, attribuitur ipsi visui secundum se sumpto : nihilominus hoc non posset dici de omnipotentia, cui debet attribui, quo l sit ex vi sua productiva cujusvis faclibilis quoad omnes rationes in eo inventas.

Confirmatur. Quoniam sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci : ergo sicut omnipotentia non esset integre talis nisi per suam virtutem connaiuralem posset extendi ad quamvis creaturam secundum suas peculiare rationes consideratam : ita nec integre cognoscetur secundum hanc virtutem connaiuralem, atque adeo neque comprehensivo, nisi cognoscatur, ul potens extendi ad producendum quodvis factibile secundum suas peculiare rationes consideratum.

§ IV.

Solutio (tupkw Gabrielis Vasquez d Amilalis, ac impugnatio ejus.

• Veque etiam obstat alia solutio, quæ ex doctrina Gabrielis Vasquez disput. 143 n. Vas- 33 et Arrubalis disput. 12 num. 30 potest Arratai. trahi nimirum, Deum non cognoscere suam omnipotentiam ad modum, quo nos concipimus illam, nempe, ut attributum relatum ad creaturas possibles; sed concipere illam, ut est entitas, et perfectio quædam pure absoluta ab omni extrinseco : atque illa ex vi cognitionis suæ omnipotentia* nullam cognoscere creaturam : et per consequens etiamsi Verbum per se procedat ex cognitione comprehensiva Dei et suæ omnipotentia*, non ob id debet procedere ex cognitione creaturarum possibilem.

Eocna- Non igitur hoc obstat. Nam cum omnipotentia Dei habeat re ipsa virtutem ad producendas creaturas {quamvis non sit relata ad illas vel Deus cognoscendo illam attingit esse, in ea talem virtutem; vel id non attingit? Hoc secundum nequit admitti. Tum, quia cognitio, qua Deus se ipsum cognosceret, non esset comprehensiva : siquidem non attingeret suam omnipotentiam quoad id. quod ei vere competit, scilicet, esse virtutem fieri producendas omnes et singula* creaturas. Tum etiam (id, quod ex precedentibus sequitur) quia alias Deus ignoraret aliquam veritatem, etiam ex illis, quæ ad ipsum, et ad suas formales perfectiones, et attributa pertinent, qualis est ista, de qua est sermo. Tum denique, quia ex opposito fieret, Deum non cognoscere ipsam suam omnipotentiam, ut talis est. Siquidem omnipotentia in suo formali et essentiali conceptu dicit vim productivam cujusvis rei possibilem : et ideo si Deus non cognosceret, se habere hanc virtutem, neque etiam attingeret, se esse omnipotentem.

Si autem primum dicatur, nempe, Deum per cognitionem comprehensivam sui attingere suam omnipotentiam, ut habentem virtutem productivam creaturarum secundum omnes earum rationes, tunc. efficitur non cognoscat, eam diceret? relationem transcenderet, talem ad creaturas, ut revera illam non dicit, nihilominus non potest non cognoscere prædictas creaturas quoad omnes earum rationes. Quandoquidem sicut aperte repugnat cognoscere virtutem ad

producendum hominem secundum propriam hominis rationem, et non cognoscere eundem hominem, ut homo est : ita etiam repugnabit, comprehensive attingere virtutem divinæ omnipotentia* ad producendum omnes creaturas possibles secundum proprias et peculiare singularum rationes, et non cognoscere illas secundum easdem rationes.

Confirmatur primo. Quoniam vel hoc, ut unum non possit cognosci comprehensive sive alio, non est necessarium, ut dicat relationem ad illud ; sed satis erit, si sit necessario et indispensabiliter connexum cum eo quia, ut nuper dicebamus, sicut res se habet ad eam, ita et ad cognosci, saltem comprehensivum. Sed licet omnipotentia non dicat relationem ad creaturas possibles, est tamen necessario et indispensabiliter connexa cum illis : ergo nequibit comprehensive attingi, nisi prædictæ creature cognoscantur. Consequentia cum majori videtur perspicua. Minor autem etiam constat Quoniam si per impossibile creaturæ possibles non essent, tunc nec esset in Deo omnipotentia, non quidem ex indigentia vel dependentia, quam omnipotentia habet ab illis, sed ex summa eminentia illius, quæ tanta est, ut non possit non inferre creaturarum possibilitatem : et ideo implicaret concipere in Deo virtutem ad producendum creaturas, si ipsæ creaturæ implicarent. Hoc autem satis indicat intimam et indispensablem connexionem inter omnipotentiam, et creaturas possibles.

Confirmatur secundo ratione desumpta ex D. Thoma in hoc articulo. Quoniam Verbum divinum per se, et per locum intrinsecum petit, quod procedat vel Verbum tantum expressivum respectu Patris, et expressivum, et factivum simul respectu creaturarum. Siquidem hoc desideratur a perfectissimam rationem verbi, quod, hoc ipso quod perfectissimum, debet esse simul speculativum, et practicum ex vi suæ lineæ : sicut hoc ipso, quod scientia in Deo sit perfectissima, debet ex vi suæ lineæ, et cum primo intelligitur dimanare virtualiter a divina essentia, esse, simul speculativa, et practica. Ergo prædictum Verbum ex vi suæ processionis, et cum primo intelligitur generari a Patre cum sua proprietate personalis, debet procedere ex cognitione comprehensiva Dei, quæ extendatur, non solum ad id, quod sunt formaliter necessario in Deo. sed etiam ad illa, quæ sunt etiam in ipso, nempe, ad creaturas possibles.

DISP. Nil DUB. II.

Patet consequentia. Quia A'erbuin non habet esse Verbum (ut sic dicamus) practi- cutn, seu quod in idem quoad pnesens re- dit (activum alicujus, nisi respectu creatu- rarum : ergo sicut hoc ipso, quod ex vi suæ processioneis, el ut constituitur in sua pro- prietate personali, procedat ut Verbum speculativum Patris, debet procedere ox cognitione speculativa illius : ila hoc ipso, quod procedat ex vi ejusdem processioneis ul Verbum praclicum, seu factivum crea- turarum, debet ex vi ejusdem processioneis procedere ex cognitione praclica earumdem creaturarum, id est, præscribente modum, quo possunt fieri : alioqui non esset Ver- bum praclicum ex vi suæ processioneis, et per consequens perfectissimum. Imo etiam debet procedere ex cognitione speculativa earumdem creaturarum : siquidem est etiam Verbum expressivum, sive speculati- vum respectu earum.

«■ Nec etiam refert alia solutio huic affinis, X’ quam tradunt idem Vasquez, el Arrubal, P», nimirum, non ideo cognitionem Dei esse comprehensivam, quia terminatui' ad crea- turas posibles ; sed potius quia est com- prehensiva, termuiari ad illas. Et ideo in illo signo, in quo inlelligitur comprehen- siva, posse esse rationem producendi Ver- hum divinum, et hoc per se, et per locum intrinsecum solum procedere ex eadem co- gnitione, ut in illo signo comprehensiva.

Ptttdi- Non igitur hoc refert. Nam etsi illa cau- tttL salis sit vera, nempe, quod ideo se extendit cognitio Dei ad creaturas posibles, quia est comprehensiva essentiae, non infertur, quod in aliquo signo sit comprehensiva, et quod in eo non extendatur ad creaturas, aul quod Verbum per se pelat illam cogni- tionem ut comprehensivam, et non ut ex- tenditur ad creaturas. Sicut licet hæc cau- salis sit vera, nimirum, quia cognitio est circa tale objectum, est tale speciei : attamen non est assignari aliquod signum, in quo cognilio sit de tali objecto, el non sit talis speciei, aut quod in ordine ad aliquem effectum per se petatur illa cognitio, ut versatur circa tale objectum, et non ul est talis speciei.

El ratio est eadem utrubique. Quoniam exparte rei conceptu. idem prorsus est, co- gnitionem aliquam versari circa tale objec- tum, nempe formale, de quo in præsentia loquimur, et esse talis speciei. Et similiter idem etiam omnino esl, cognitionem Del esse comprehensivam, el attingere quidquid in eo est formaliter, et eminenter quales

sont creaturæ posibles. Et ideo solum ex parte nostri modi concipiendi potest unum horum esse ratio alterius, eo sane propor- tionali modo, quo dicimus, hominem, quia homo, esse animal rationale; et animal ra- tionale, quia tale, esse hominem.

Confirmatur, ct explicatur hoc ipsum. coa«r- Quoniam hoc, quod est, cognitionem Dei BU,nf quidditative terminari ad omnia, quæ sunt formaliter et necessario in Deo, et ad om- nia, quæ in illo sunt eminenter, nempe, ad omues creaturas posibles, habet se per modum quasi diffinitionis quidditalivæ res- pectu cognitionis comprehensivæ Dei : ergo nequii per se, et per locum intrinse- cum desiderari ad productionem Vèrbi co- gnitio, quia comprehensiva Dei, et non desiderari eadem, quia terminata ad omnia objecta prædicta.

Consequentia videtur perspicua. Ante- cedens autem constat ex dictis. Quoniam quidditativa quasi diflinilio cognitionis comprehensivæ est, quod sit tanta in ra- tione cognitionis, quantum est objectum in ratione cognoscibilis, seu quod tantum extendatur, quantum extenditur ipsum ob- jectum. Quaro cum objectum solummodo extendatur ad ea, qutc sunt in ipso, vol formalitcr, vel eminenter, oportet, ut hoc, quod esl, cognitionem aliquam attingere quidditative aliquod objectum quoad om- nia, quæ sunt in ipso formaliter et emi- nenter, sit quidditativa, quasi diffinitio co- gnitionis comprehensivæ illius.

Deii.de. Quia adhuc admisso in sensu causali nuper explicato, quod cognitio Dei, quia comprehensiva, extenditur ad omnia, quæ sunt formaliter cl necessario, necnon et eminentor in Deo, debet etiam admitti in eodem sensu causali hæc propo- sitio, nimirum, quod cognitio Dei, quia extenditur ad creaturas et ad alia objecta modo dicta, est comprehensiva : ergo hoc ipso, quod per locum intrinsecum deside- retur ad productionem Verbi cognitio, quia comprehensiva, debet etiam deside- rari eodem modo cognitio prædicta, ut ter- minata ad omnia ista objecta.

Consequentia non indiget probatione. Antecedens autem probatur ex nuper dic- tis. Quoniam aliquam cognitionem esse comprehensivam Del stat in hoc, quod sit perfecta ukequalio inter objectum el ipsam cognitionem, ita ut nec amplius, nec minus sit cognoscibile in illo, quam quod cognoscitur tali cognitione et o contra. Hujus autem adæquatioiils inter hæc duo

cl·

l'-.u "a..l

73.
Alia M2
reiuutainr
èr»3ô

extrema, ex parle saltem nostri moli concipiendi distincta» potest assignari ratio ex [ane ulriusque extremi : sicut si dicamus, esse adæquationem inter mensuram et mensuratum, quia neutrum continet plus» minusve, quam alterum.

ji. Adde quod hæc ratio melius assignatur
ampins* ex parte objecti, nempe Dei, quam ex parte cognitionis. El ita melius dicimus, cognitionem esse comprehensivam essentiæ, quia se extendit ad cognoscendum totum, quod est in essentia, sive formaliter et necessario, sive eminenter, atque adeo ad cognoscendas creaturas possibles ibidem eminenter contentas. Maxime, quia sicut melius redditur ratio hominis ex diffinitione ad diffinitum, quam e converso : et propterea melius dicimus, aliquid osse hominem, quia est animal rationale, quam c convergo : ita melior reddetur ratio in præsentia, si dicatur, cognitionem aliquam esse comprehensivam, quia terminatur ad lotum, quod est cognoscibile in Deo, sive formaliter, sive eminenter, quam e converso. Siquidem cognitio comprehensiva Dei optime quasi diffinitur quidditative per hoc. quod sit tama in ratione cognitionis, quantus est Deus in ratione cognoscibilis, seu per hoc, quod terminetur al omnia, qua sunt in Deo, sive formaliter, sive eminenter : ex eo quod Deus non est amplius cognoscibilis. pneterjuam quoad ista, nec adequate est cognoscibilis, aut cognoscitur, nisi quoad omnia hæc attingatur.

Posterior adversariorum responsio, el ejus eversio.

73. Ex quo etiam fit, nihil referre responsio-
Jfor” nom aliam, quæ præcedentibus est satis
soiBiro. affinis, sive major earum explicatio, nimirum, ad cognitionem comprehensivam Dei non requiri, quod ipsamet formalissime sumpta extendatur ad creaturas; sed salis esso, quod inferat aliam cognitionem aliquo modo distinctam, per quam attingantur. Quia ratio comprehensive cognitionis D *i debet esse respectu objecti primarii, non vero respectu objecti secundarii, quales sunt creaturae possibles. Et ita in illu priori, in quo inlcellig tur cognitio illa terminari ad essentiam Dei, antequam terminetur ad creaturas, est sufficiens principium. l’u,n ’illl0 un 1° procedat Verbum divinum. Hdelti- lar. Ex dictis igitur hæc responsio manet sa-

tis impugnata. Siquidem jam ostendimus, ad cognitionem comprehensivam Dei requiri, ut extendatur ad attingendum omnia, quo* quovis modo sunt necessario in illo : alioqui non esset omnimoda adæquatio inter illam cognitionem, et ejus objectum, et per consequens noquo esset compreuhensiva. Undo non recte adversarii distinguunt ibi duos actus intellectus, quorum primus term netur precise ad essentiam, ul ad objectum pr.marium; secundus vero ad creaturas. Nam præterquam quod pradicta distinctio victualis horum actuum non debet admitti : ex eo quoad actus non multiplicantur penes objecta materialia, e: secundaria, sed penos primaria, et formalia : nihilominus adhuc admissa prædicta multiplicitate actuum, non posset Veritum divinum procedere ex vi solius prioris actus terminati præcise ad essentiam. Quia actus ille præcise sumptus non esset comprehensivus divinæ essentiæ : siquidem, ut sæpius diximus, non esset tantus in ratione cognitionis, quanta est divina essentia in ratione objecti cognoscibilis : ex eo quod non extenderetur ad cognoscendas creaturas possibles contentas eminenter in essentia divina, secundum quam rationem ipsa essentia divina est cognoscibilis : ac proinde Verbum divinum petens procedere ex vi sua ex cognitione comprehensiva, et non ex alia minori, nequiret ex vi illius prioris actus procedere.

Deinde eadem responsio impugnari potest. Tum quia etiam persona Patris est 75, objectum secundarium cognitionis Paternæ, Je?i ex qua Verbum procedit : siquidem cognitio ilia est tantæ immaterialitatis, ut pertingat ad hoc, quod sit suum esse absquo distinctione viriuali : et ita petit, ut suum objectum formale, et primum sit in eodem materialitatis gradu cum prædicta cognitione; a: per consequens, quod tale objectum sit sola divina essentia, cui solummodo tanta immaterialius competit. Propter quod l in l tomo tract. 3 disputat, 3 dub. 2 latius diximus, divinam essentiam esse objectum formale adæquatum respectu intellectus Dei. Ergo sicut non obstante, quod persona Patris ratione suæ personalitatis sit olrectum secundarium cognitionis, ex quo proco lit Verbum, nihilominus Verbum procedit ex cognitione : illius ita etiam non obstante, quod crcalune sint objectum secundarium ejusdem cognitionis. poterit Verbum procedere ex cognitione earumdem.

Tum

Tum etiam. Quia quoties objectum primarium habet connexionem necessariam et indispensabilem cum secundo, ut in presenti contingit, nequit comprehensive attingi primarium, quin per illammet cognitionem cognoscatur secundarium. Et ita hoc ipso, quod Verbum ex vi suae processio- nis, ut constituitur in sua proprietate personali, per se petat cognitionem comprehensivam, petet utique eam, ut extenditur tam ad objectum primarium, quam ad secundarium : sicut propter hanc rationem processio Verbi potest hanc eandem cognitionem, ut extenditur ad personam Patris, non obstante, quod personalitas ejus sit objectum secundarium ejusdem cognitionis.

Tum denique. Quoniam quod creaturae sint objectum secundarium collatae cum divina essentia, ad summum probat, quod prius priorilato aliqua *a quo* attingatur essentia, quam ipsae : quatenus per hoc significatur, quod essentia divina, ut cognita, est ratio cognoscendi creaturas ; non vero, quod prius sit in aliquo signo *in quo*, aut *a quo* simpliciter priori productio Verbi, quam cognitio creaturarum possibilium. Sicut quod personalitas Patris sit objectum secundarium ejusdem cognitionis, solum probat, eam cognosci posterius posterioritate nuper insinuata, quam essentia Dei; non vero, quod prius in aliquo ex praedictis signis sit processio Verbi, quam cognitio Paternitatis : nam potius est contra res se habent : siquidem ex cognitione illius procedit etiam Verbum, ut dubio praecedenti ostendimus.

Confirmatur primo. Quoniam in illo priori, quod praesupponitur ad productionem Verbi habent creaturae possibiles, quod sint cognoscibiles a Deo, imo et quod sint cognitae ab ipso, non obstante, quod sint objectum secundarium divinae intellectionis : ergo hoc non obstando, Verbum procedet ex cognitione illarum. Consequentia ex dictis videtur perspicua. Nam cum Verbum ex vi suae processio- nis, et ut constituitur in sua proprietate personali, sit perfectissimum in ratione Verbi, oportet, ut per se procedat ex cognitione omnis intelligibilis, quod in illo priori ante sui productionem habet verum *esse* intelligibile.

Antecedens autem probatur tripliciter. Primo quidem. Quoniam hoc, quod est, essentiam divinam repraesentare creaturas possibiles, et intellectionem Dei terminari

Salmant. Gurs. theolog., torn. ///.

ad illas, est praedicatum essentiale et necessarium in Deo : ergo debet praesupponi ad notionalia : et per consequens ad productionem ad intra personarum : siquidem essentialia debent praesupponi ad notionalia. Et ita in illo priori, quod praesupponitur ad productionem Verbi habebunt creaturae possibiles hoc, quod est, esse intelligibiles, et intellectas a Deo.

Secundo vero suadetur idem antecedens. Quia creaturae habent esse possibiles ex divina essentia, et omnipotentia : constat autem, haec omnia praesupponi ad productionem Verbi : atque adeo et intelligibilitatem earundem. Sicut quia praedicatio creaturae sunt futurae ex vi decreti efficacis earum futuritione, idcirco hoc ipso, quod Deus habeat praedictum decretum, et divina essentia sit determinata per illud, habent praedictae creaturae esse futurum, et eo ipso ratione illius decreti, et post ipsum esse intelligibiles, et intellectas a Deo.

Tertio Undem probatur idem antecedens. Quoniam creaturae possibiles in illo signo habent ratione divinae essentiae constituere intellectum Dei in actu primo in ordine ad intellectionem earum : ex eo quod ratione ejusdem essentiae sunt in illo signo objectum praesens, et proportionatum intellectus Paterni; neque in alio signo post productionem Verbi objectum istud est magis, aut aliter praesens, vel proportionatum intellectui Patris, quam in primo : siquidem in sequenti signo essentia, et omnipotentia Dei non magis continet eminenter creaturas, quam in primo. Ergo in illo priori signo erunt actu intelligibiles a Patre : cum hoc ipso, quod aliquod objectum constituat in actu primo intellectum, et sit praesens, ac proportionatum ipsi, habeat praedicatum objectum esse intelligibile ab eodem intellectu. Ergo etiam in eodem signo erunt intellectae ab intellectu Dei : quandoquidem in divinis in eodem signo dantur actus primus, et secundus, quoties pertinent ad eandem lineam, et solum distinguuntur ex partemodi modi concipiendi, ut in presenti contingit, ubi sicut vis ad intelligendum, et ipsa intellectio primordialis solum distinguuntur ex parte nostri modi concipiendi, ut constat ex dictis in I tomo tract. 3 disp. 4 n. 43 et deinceps : ita etiam *esse* intelligibile, et *esse* intellectum eis correspondens, ut etiam ex illis, quae in eodem tract, disput. 3 n. 18 et sequentibus asseruimus, liquet.

Confirmatur secundo. Quoniam in illo

primo signo rationis, in quo substantialiter generatur Verbum in sua proprietate personali, et procedit ex cognitione divinæ essentiæ, communicatur ei perfecte eadem essentia cum omni perfectione, quam habet Pater : ergo communicatur illi, ut in illo priori est ratio, quare creaturæ possibiles sunt intelligibiles et ut est ratio, quare intelligantur : ergo Verbum procedit ex cognitione earumdem creaturarum. Hæc ultima consequentia ex priori et ex nuper dictis constat. Siquidem verbum, quippe perfectissimum, debet procedere ex cognitione omnium, quæ in illo priori præsupponantur intelligibilia.

Prima vero consequentia ex antecedenti patet. Quoniam Pater in illo priori habet essentiam divinam, ut est ratio, quare creator[©] possibiles sint intelligibiles et intelligantur a Deo : siquidem habet illam, ut continentem eminenter illas, ut perfectissime penetratam per intellectionem essentiali et primordiali et essentia divina sic continens creaturas, sicque penetrata, est ratio, quare creaturae possibiles sint intelligibiles et intellecte a Patre : ergo Pater in illo priori communicabit Verbo suam essentiam secundum hanc rationem sumptam. Antecedens autem probatur. Quia in illo priori signo Pater generat Verbum, ut Filium sibi consubstantialem et per omnia [©]qualem : quandoquidem ex vi praedictae generationis est Deus : et ideo communicat ei omnem perfectionem, quam ipse habet, juxta illud Joannis 11 : *Omnia tradita sunt mihi a Patre meo*, id est, generando dedit mihi Pater omnem suam perfectionem, ut explicat Augustinus lib. 3 contra Maximinum cap. 12.

Afignst.

Accedit pro maiori impugnatione harum omnium solutionum, quod nulla ex illis infringitur vis nostrae secundae confirmationis, quam ad roborandam rationem D. Thomæ num. 65 adduximus, ut intuenti patebit.

Opposita sententia, duo priora ejus fundamēta, una cum responsionibus ad illa.

eo.
Opposita
jenten-
lu.
Srvtui.
Vji-
quv/.
Pesifi-
lius.
Arrubal.

Oppositam tamen sententiam, nempe, Verbum non procédere! per se ex cognitione creaturarum possibilium, tuentur Scopus locis dubio praecedenti ti. 27 relatis, Vasquez dispui. 113 cap. 3. Pésantius hic dispul. 2, et Arrubal disp. 125 cap. 5.

Probatur primo ex D. Thoma quæst. 4 de Verilatu art. 5 in corpore, ubi Ha conclusit: (ÅHu Pater jmjncijmliter dicit se generando verbum suum, rt ex consequenti crea* luras, ideo principaliter cl quasi se Verbum refertur ad Patrem: sed ex cansequenti cl quasi per accidens refertur ad creaturam: accidit enim Verbo, ul per ipsum creatura dicatur. In quo testimonio duo sunt expendenda. Primum est, verba illa : *Accidit enim Verbo, ut per ipsum creatura dicatur*. Nam si Verbum per se et per locum intrinsecum procederet ex cognitione creaturarum, non accideret illi, ut per ipsum creaturæ dicerentur, sed hoc eidem per se conveniret.

Prim

Am U

Secundum est, ut notavit Arrubal, particula illa ; *sed ex consequenti, el quasi per accidens refertur ad creaturam, etc.* quam quidem non ideo apposuit Angelicus Doctor, quia Verbum ita repraesentet creaturas possibles, ut possit illas non repraesentare, siquidem eas necessario, non vero contingenter repraesentat ; sed quia ita eas necessario repraesentat, ut licet creator©, data hujusmodi impossibili, non essent possibles, adhuc Verbum non esset impossibile : ideo consulto modificavit particulam *per accidens*, addendo particulam *quod*, ut nec omnino necessario, nec omnino per accidens convenire Verbo intelligatur, quod sit Verbum creaturarum, ac proinde, quo i non procedat per se et per locum intrinsecum ex earum cognitione : alioqui nullo modo per accidens, sed omnino per se, omninoque necessario esset earum Verbum.

Confirmatur primo. Nam in solutione ad secundum ejusdem articuli inquit Angelicus Doctor, Verbum esse de creatura, non vero a creatura. Et in solutione ad 7 articuli praecedentis sic ait : *Dicendum, quod verbum est alicujus multipliciter. Uno modo, ul dicentis : cl sic procedit ab eo, cujus est verbum. Alio modo, ut manifestati verbum : cl sic non oportet, quod procedat ab eo, cujus est, nisi quando scientia, ex qua procedit, est causata a rebus : quod in Dro non accidit.* At si Verbum procederet ex cognitione creaturarum possibilem, tunc procederet ab illis, tanquam ab objecto cognito et manifestato : siquidem id, quo i procedit ex cognitione alicujus objecti, procedit etiam ab ipso objecto, ul habet esse intelligibiliter in intellectu et ui ibidem manifestatur.

Confirmatur secundo ex eodem Ange-
lico Doctore art. 5 ejusdem quæstionis 4
de

61.
Coaúr-
mita
«SL

a

£ 3

scçüô. i
Aifri.
Dwttf.

de Veritate in solutione ad 7 ubi cum prius sibi sic objecisset : *Tola relatio Filii terminatur ad Patrem : non est enim Filius, nisi Patris. Ergo similiter tota relatio Verbi. Ergo Verbum non importat relationem ad erraturam.* Sic respondet : *Zu-ctndum, quod Filius importat relationem tantum alicujus ad principium a quo oritur. Sed Verbum importat relationem et ad principium, a quo dicitur et od trf, quod est quasi terminus, scilicet id quod secundum Verbum manifestatur : quodquidem principaliter est Pater, sed et consequenti est creatura, quæ nullo modo potest esse divinæ personæ principium. Et ideo Filius nullo modo importat respectum ad creaturam sicut Verbum. Si autem Verbum, quod est idem absque aliqua distinctione virtuali ac Filius, procederet per se et per locum intrinsecum ex cognitione creaturarum possibilem, tunc (praeter quam quod, ut nuper dicebamus, procederet aliquo modo ab illis, ut a principio, saltem per modum objecti cogniti) etiam Filius sub ratione Filii diceret respectum ad creaturam, ex quarum cognitione procederet, quem hic D. Thomas negat : et tandem creaturæ possibiles non ex consequenti respicerentur a Verbo : quippe quod in prima sui generatione ab earum cognitione haberet procedere.*

Confirmatur tandem auctoritate An-
te, scdm in Monologio c. 31 et 32, ubi ait,
Verbum divinum non esse verbum creatu-
rarum. Esset autem verbum earum, cas-
que repræsentaret. si procederet ex earum
cognitione : quandoquidem omne verbum
repræsentat objectum, ex cujus cognitione
procedit, estque illius verbum.

Respondetur, Angelicum Doctorem in primo testimonio nulla ratione velle, quod
 10 Verbum divinum sit accidencie verbum
 15 creaturarum, quasi posset esse, aut non
 20 verbum illarum; sed ait, quod ex con-
 25 sequenti, et quasi per accidens ad creaturas
 30 refertur: quia non representat illas ratio-
 35 narum creaturarum, sed ratione di-
 40 vine essentie prius representat. Sicut
 45 etiam hoc eodem modo creaturae possibles
 50 per Verbum dicuntur, et propterea dicun-
 55 tur ex consequenti: quatenus dicuntur
 60 posteriori posterioritate a quo quam divina
 65 essentia, qm prius dicitur. Et similiter di-
 70 cennur, et representantur quasi per acci-
 75 den. id est per aliud: quoniam id, quod
 80 convenit secundario, et per aliud, dicitur
 85 etiam per accidens, aut quasi per accidens

convenire. Hinc tamen non fit, Verbum non procedere per se ex cognitione creaturarum possibilem. Quoniam ad hoc, ut per se, et per locum intrinsecum procedat ex tali cognitione, sat est, quod etsi creaturae non sint objectum primum illius cognitionis, sed attingantur ratione divinae essentiae, et secundario in collatione ad illam ; nihilominus propter necessariam connexionem, quam essentia divina in ratione objecti primi habet cum creaturis, ut sunt objectum secundarium, nequeat perfecte attingi praedicta essentia, ac proinde nec comprehensio cognosci, nisi cognoscendo ipsam, ut continentem praedictas creaturas, et per consequens nisi cognoscendo etiam easdem creaturas. Quod quidem in praesenti contingit. Quia, ut saepe diximus, ratio comprehensiva cognitionis Dei stat in hoc, quod per eam attingatur, quicquid sive formaliter et necessario, sive eminenter in ipso continetur. Unde falsum est id, quod pro expansione hujus testimonii adductum est secundo loco ex Arrubal. Quia, ut ex dictis constat, et ex statim dicendis amplius patebit, non ideo adducit S. Doctor particulam illam *quasi per accidens*, ut denotaret, Verbum non procedere ex cognitione creaturarum possibilem, atque adeo eisdem implicantibus fore ejusdem rationis; sed praedictam particulam S. Doctor adducit propter rationem jam dictam.

Ad primam confirmationem quoad utrumque testimonium constat ex illis, quæ dubio præcedenti num. 51 diximus. Nam in his testimoniis non vult S. Doctor negare, quod Verbum procedat ex cognitione creaturarum; sed solum quod non procedat ex ipsis creaturis : et ita licet repræsentet illas (quod aliquando significatur per hoc, quod asseritur, Verbum esse de creatura) non tamen tunc, ut loquitur D. Thomas, est a creatura, id est, non procedit ab illa ut a principio, adhuc in *esse* intelligibili sumpta. Quia, ut loco citato notavimus, cum objectum, non ut habet *esse* in se, sed in specie, sit principium verbi, tunc solum habebit rationem talis principii, cum fuerit in specie realiter distincta a verbo, per quam illud producat : cumque, ut etiam de Spiritu Sancto dicebamus, creaturæ non sint cognite in specie distincta a verbo, per quam illud producant, ideo non sunt principium illius.

Ex quo etiam ad secundam confirmationem satis constat. Ad id autem, quod in

Dilabar
primi
confir-
matio.

• 11

H1.
Ad

ranfl-
mit.

testimonio ibidem adducto in calce illius dicitur, nempe, quod Filius nullo modo dicit relationem ad creaturam, satis patet ex illis, quæ in hoc tractatu disputatione 2 numero 123 diximus, ubi explicuimus, quomodo etsi ex pane rei conceptæ sit eadem prorsus ratio Filii, et Varbi absque aliqua distinctione virtuali; nihilominus distinguuntur ex parte nostri modi concipiendi: el Filius, ut sic inadequate conceptus, secundum ea, quæ sibi inelligimus correspondere, ul distincto a se ipso, ut exprimit rationem Verbi non dicit expresse ordinem ad creaturas, seu fundamentum prædicti ordinis: secus tamen, ut concipitur sub conceptu expresso Verbi secundum omne id, quod importat, ut distincto ex parte nostri modi concipiendi a se ipso, ut exprimit rationem Filii: quamvis si ex parte rei conceptæ loquamur, iam Filius, quam Verbum dicant respectum jam explicatum ad creaturas: siquidem hæ duæ rationes non distinguuntur in divinis, adhuc virtualiter.

Ad ultimam confirmationem respondetur primo, quod illa verba, prout ibi recensentur, non sunt formaliter in Anselmo; licet in cap. 32 ejusdem habeatur hæc propositio: *Verbum autem quo summa sapientia creaturam dicit, nequaquam similiter est verbum crealux*: quæ intelligitur, vel de verbo proprio creaturæ, id est producto ab illa, vel de verbo, quod saltem in ratione verbi, licet non secundam substantiam, sit distinctum a verbo summæ sapientiæ, ut constat ex cap. 31 ejusdem Anselmi. Et ita non negat, summam sapientiam d cere creaturam verbo ejusdem summæ sapientii, quod quidem unum et idem in ratione verbi sit primario verbum ejus, et secundario verbum creaturarum: propter quod statim conclusit idem Anselmus, summam sapientiam verbo suo dicere se, et creaturam: atque adeo verbum suum esse etiam verbum creaturæ, ut dicitur in se ipso.

Secundo respondetur cum D. Thoma 4 de Veritate art. 5 ad 2, ubi cum in argumento adduxisset hoc testimonium Anselmi, inquit, quod Anselmus solum vult negare quod *λ'οΗ)απi* divinum sit verbum creaturarum, vel sit de creaturis, tanquam a principio: hoc autem satis constat esse verum quantumvis Verbum procedat ex cognitione earumdem creaturarum.

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam ud hoc, ut amor, ex quo procedit spiritus Sanctus sit numine

iun est necessarium» quod extendatur ad creaturas possibles: atque adeo nec Spiritus Sanctus procedit ex amore creaturarum possibilitium, ut constat ex illis, quæ in 2 tomo tractatu i disput. 5 num. 9 et sequentibus diximus: ergo nec ad hoc, ut cognitio, ex qua procedit Verbum, sit summe perfecta, desiderabitur, ut extenditur ad possibilitia: ac proinde nec Verbum ex cognitione possibilitium procedet. Patet consequentia. Tum ex paritate rationis. Tum etiam, quia amor, quo Deus vult bonitatem suam, quoque producitur Spiritus Sanctus, ita est perfectus, et (ut sic dicamus) comprehensivus divinæ bonitatis, sicut cognitio, per quam procedit Verbum, esi comprehensiva divinæ intelligibilitatis: quandoquidem sicut cognitio ipsa est tanta in ratione cognitionis, quantus Deus in ratione intelligibilis: sic amor illo est tantos in ratione amoris, quanta divina bonitas ia rationo amabilis. Ergo si hoc non obsianie, non est necessarium ad hoc, ut amor ille sit tantus, quod extendatur ad ea, quæ eminenter sunt in Deo, scilicet ad creaturas possibles, ac proinde neque est necessarium. ut Spiritus Sanctus procedens ex illo amore procedat ex amore possibilitium: ric neque erit necessarium ad hoc, ut cognitio, per quam procedit Verbum, sit tanta, quod extendatur ad possibilitia: et per consequens quod Verbum ex cognitione possibilitium procedat.

Respondetur concedendo antecedens, et negando consequentiam, propter illa, quæ loco citato latius diximus. Polestquo ex ibidem dictis ratio disparitatis breviter assignari. Nam creaturæ, ut distincue a Deo, seu secundum se sumptæ, non habent aliquam bonitatem, seu amabilitatem secantium se, id est, in *esse* creaturarum, quatenus præcise sunt possibles, aut continentur in Deo, sed ad hoc requiritur ulterius, quod sint exislentes in aliqua differentia temporis. Ex eo quod sicut voluntas amans fertur ad res secundum se sumptas, prout sunt in se ipsis: ita secundum se sumptæ, solum prout sunt in se ipsis, seu ut in aliqua differentia temporis in se ipsis existant, habent aliquam amabilitatem.

Cæterum creaturæ, præcise ut possibles et ut conteneue in Deo tanquam in specie intelligibili repræsentante cas, modo alibi tacto, habent sufficientem intelligibilitalem quoad prædictum *esse* possibile secundum se sumptum: ex eo quoJ ad intelligibilitatem non requiritur, quod in aliqua

aliqua differentia lomporis habeant *esse* in se ipsis; sed salis est, quod habeant illud in specie repræsonlativa talis objecti. Quia sicut voluntas fertur in res, prout sunt in so ipsis, id est, prout in aliqua differentia temporis existant in se: ita intellectus terminatur ad sua objecta trahendo illa ad se. id csl, habendo illa in specio intelligibili repræsonlativa coruindein. Et propterea licet voluntas Dei nequeat amaro creaturas ul possibles, præcise secundum *esse* possibile, quod in *esse* creaturarum dicunt, ac proinde neque Spiritus Sanctus possit procedere ex earum amore: nihilominus divinis intellectus poterit cognoscere easdem creaturas quoad *esse* possibile, quod in *esse* creaturarum dicunt et Verbum divinum poterit ox earum cognitione procedere, ut dictum est.

§ VII.

Ilto alia fundamenta ejusdem scnlentia cl enodatio corurn.

Tertio probatur prædicta sententia. Quoniam Verbum debet procedere ex cognitione, qua Pater est beatus: Pater autem non est beatus per suam cognitionem, ut terminatur ad creaturas possibles, sed præcise prout terminatur ad divinam essentiam, prout est in se: ergo Verbum non procedet ex cognitione Patris, prout terminatur ad creaturas possibles. Consequentia est legitima. Minor vero etiam liquet. Quoniam sola divina essentia, prout est in te ipsa (quippe quæ sola est infinite perfecta et infinite actualis) potest esse objectum beatitudinis Paternæ, seu bealitud objectiva illius; non vero creaturæ possibles: quippe quæ dicunt essentias linitas et limitatas, ac proinde insuflicientesadhoc, ut sint beatitudo objectiva Patris: ergo Pater non erit beatus ex sua cognitione terminata ad creaturas possibles; sed præcise prout terminatur ad divinam essentiam.

Major autem etiam constat. Tum, quia Pater est beatus per cognitionem primordialem. in qua consistit ejus natura: siquidem per suam essentiam et naturam liabet esse beatus: at prædicta cognitio est illa, per quam procedit Verbum. Tum etiam, quia Pater est beatus per cognitionem perfectissimam, quam habet: et hæc eadem est, ex qua Verbum procedit:

ergo Verbum procedet ex cogirCone, qua Pater est beatas.

Confirmatur Nam beati possunt non videre creaturas possibles in divina essentia, si habeant adeo exiguum lumen gloriæ, ut licet per illud Videant essentiam divinam, prout est in se, nihilominus non possint illam penetraro ot per consequens nec cognoscere creaturas possibles in sinibus divinæ potentiæ latitantes, ut dictis in 1 tomo tractatu 2 disput. 7 diximus: at hoc non obstante erunt beati, quippe qui viderent Deum, prout est in se: ergo al cognitionem beatam non requiritur per se cognitio creaturarum possibilitium: et per consequens si Verbum procedit ex cognitione beata Patris, non erit necessarium, quod per se procedat ex eadem cognitione, ut terminata ad creaturas possibles.

Respondetur concedendo majorem et distinguendo minorem. *Per suam cognitionem, ul terminatur ad creaturas possibles*, præcise quia terminatur ad illas, concedenda est. Quia terminatur ad illas, ut cognitias in divina essentia prius cognita et quia terminando se ad illas et non aliter potest divina essentia perfecte el comprehensive attingi, neganda est. Quoniam sicut Pater est beatus, non per quamcumque cognitionem sui, sed per cognitionem comprehensivam: ita quidquid requiritur ad prædictam comprehensionem et ex ratione, qua ad illam desideratur, debet etiam requiri ad beatitudinem Patris.

Ad probationem autem ejusdem minoris constat ex modo dictis. Nam etsi ad beatitudinem Patris requiratur cognitio illius, tam ut terminatur ad essentiam divinam, quam ut terminatur ad creaturas possibles: aliter tamen ct aliter. Nam cognitio essentiæ divinæ requiritur, tanquam cognitio beatitudinis objectivæ Palris: cognitio vero creaturarum possibilitium desideratur, non tanquam cognitio objecti, quod sit ipsa beatitudo objectiva Patris, soil tanquam cognitio alicujus, cum quo habet connexionem ipsa essentia divina, quæ est beatitudo objectiva, quodque est talis conditionis, ut cognitio illa Palris nequeat esse perfectissima, nec perfectissimo attingere divinam essontiam, quæ est beatitudo objectiva, nisi terminetur ad essentiam divinam quoad omnem cognoscibilitatem, quam habet, idest, tam secundum id, quod formaliter et necessario habet, quam secundum id quod emi-

Ad
clUmani
prior
solat.
Antrim.

Poste-
cn^hiio.
D.Tbom.

81.
Secan-
dam
fundi-
lucutom.

Cchir-
raalur.

si.
Orcopi'
lar all
tertium.

nenter continet, scilicet, creaturas possi-
biles : ac proinde nisi ad easdem creaturas
terminetur. Constat autem, quod ad hoc,
ut aliquid desideretur ad beatitudinem
Patris hoc posteriori modo, nihil obest,
quod dicat essentiam linitam et limita-
tam ; quin potius prædicta Unites et li-
mitatio desideratur. Sicut etiam ad hoc,
ul aliquid desideretur ad Lentitudinem
priori modo, requiritur, quod dicat infinitam
intelligibilitatem.

S3. Ad coniirmationem concedatur major
intellecta de visione Dei terminata ad
creaturas possibles in particulari : ita ta-
mon, ut illa cognitio attingat creaturas
possibles in communi, ne divina poten-
tia maneat beatis ignota ; et per conse-
quens ne prædicta cognitio non sit visio
Dei per essentiam, seu quidditativa : siqui-
dem ad hanc necessario desideratur cog-
nitio omnium, quæ sunt formaliter in Deo,
ut constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu
2 disp. 7 num. 3 et sequentibus diximus.
Et eodem modo admittatur minor sed
distinguat primum consequens et conce-
datur consequentia de formali beatitudine
creata ; negetur tamen de formali beatitu-
dine increata. qualis est beatitudo Patris.
Et deinde neganda est consequentia. Quo-
niam sicut beatitudo creata, quæ conve-
nit beatis in patria, habet necessario ter-
minari ad creaturas possibles in communi
sumptas : ex eo quod visio Dei et omnipo-
tentia ipsius habet necessariam connexio-
nem cum cognitione earum sic sumptarum
: et ideo si beati producerunt verbum
repræsentativum Dei, prout est in se, tunc
Ulle verbum procederet ex cognitione earumdem
creaturarum possibilium, modum dicto
sumptarum : ita quia cognitio comprehensiva,
seu beata Patris habet necessariam connexionem
cum cognitione omnium creaturarum
possibilium, adhuc in particulari : non quidem
quia detur ibidem duplex cognitio, ut jam
diximus ; sed quia prædicta cognitio
comprehensiva sila est in hoc, quod se
extendat ad essentiam cum omnibus, quæ
sunt in ea formaliter et necessario, necnon
et ad omnia ea, quæ in illa eminenter et
necessario continentur, nempe ad creaturas
possibles in particulari sumptas, idcirco
Verbum, quod procedit in divinis ex
cognitione comprehensiva et beata Patris,
debet per se procedere ex cognitione
omnium creaturarum possibilium.

80. Quarto suadet prædicta sententia.

Quoniam si Verbum per se procederet ex
cognitione creaturarum possibilium, li-
beret ex vi suæ proprietatis personalis di-
cere ordinem ad illas : hoc autem dici
nequit : ergo, etc. Sequela probatur. Nam
omne verbum ex vi eorum, quæ sunt sibi
propria, dicit ordinem ad id, ex cuius
cognitione procedit. Falsitas autem minoris
suadetur. Ex eo quod Verbum ratione suæ
proprietatis personalis, quæ est Filiatio,
solummodo respicit Patrem : ad creaturas
vero solum dicit ordinem, in quantum in-
cludit essentiam, quæ est communis om-
nibus personis divinis.

Respondetur cum D. Augustino 15 de Op^l
Trinitate c. Ii et D. Thoma in hoc arci-
culo ad 1 et in 1 ad Annibaldum dist. 27
q. 2 art. 1 ad 1 et de Veritate q. 4 ar.
5, quod etsi Verbum divinum habeat
ab essentia, tanquam a ratione for-
mali, repræsentare creaturas possibles
e : per consequens dicere relationem ra-
tionis fundamentaliter sumptam ad eas-
dem : nihilominus quia hoc ipsum conve-
nit ipsi ratione suæ proprietatis personalis
tanquam conditionis, ex eo quod ex vi
illius petitur, quod ex vi suæ processio-
nis communicetur ipsi essentia divina, ut
est repræsentativa earumdem creaturarum
et ut fundat prædictum ordinem : idcirco
eidem Verbo dicitur convenire ex vi suæ
proprietatis personalis, idest, ex vi illius
tanquam conditionis, quod dicat ratio-
nem rationis fundamentaliter sumptam
ad creaturas.

Quare prædicta relatio dicitur etiam
convenire eidem ex vi suæ processio-
nis. Et ita, licet aliæ personæ, ut v. g. Spi-
ritus sanctus dicat etiam similem ratio-
nem ad creaturas ratione essentia, qua-
tenus ratione illius repræsentat illas : at-
tamen quia non competit ei essentia ra-
tionis suæ proprietatis personalis tanquam
conditionis eo modo, quo convenit Verbo,
idest, ex vi suæ processio-
nis : siquidem Spiritus sanctus ratione suæ
proprietatis personalis non petit. quod ex
vi suæ processio-
nis communicetur ei essentia divina :
propterea dicitur esse proprium ejusdem
Verbi repræsentare creaturas et dicere or-
dinem rationis ad easdem.

S Vili.

§ VIII.

*Fundamentum ultimum ejusdem sententia-
opposite, una cum suis confirmationibus.*

Ultimo probatur eadem sententia.
essentia divina non habet necessa-
riam connexionem cum creaturis possi-
bilibus : ergo potest perfecto et com-
prehensive attingi, quin illa cognitio
comprehensiva formaliter sumpta attin-
gat creaturas posibles : ergo Verbum non
procedet per se et per locum intrinsecum
ex cognitione creaturarum possibilium.
Illa ultima consequentia ex priori aperte
sequitur. Siquidem, ut ex dictis constat,
verbum per se tantum procedit ex cog-
nitione comprehensiva Dei, ut tali. Prima
vero ex antecedenti etiam liquet. Quo-
niam, ut ex dictis patet, ideo cognitio
comprehensiva Dei, ut talis, terminatur
necessario ad creaturas posibles, quia
divina essentia habet necessariam con-
nexionem cum ipsis.

Antecedens autem probatur. Tum.
quoniam essentia Dei est multo magis
necessaria, quam creature posibles :
quandoquidem quidquid convenit Deo et
creaturis, convenit longe excellentius illi
quam istis : ergo divina essentia non ha-
bet necessariam connexionem cum præ-
dictis creaturis : quia id, quod habet ne-
cessariam connexionem cum alio, non
habet majorem necessitatem in essendo
quam illud ; sed eo per possibile, vel im-
possibile deficiente, debet etiam id, quod
est necessario cum eo connexum, defi-
cere. Tum etiam, quia si per impossibile
non essent creature, tunc non sequeretur
per se et per locum intrinsecum ,
Deum, aut ejus omnipotentiam non esse ;
eam tamen si per impossibile Deus non
esset, sequeretur per locum intrinsecum,
creaturas non esse posibles.

Confirmatur primo ex Arrubal. Nam
cognitio creaturarum possibilium reperta
in Deo non est ita necessaria, sicut Ver-
bum divinum : ergo Verbum non potest
per se procedere ex cognitione illarum.
Consequentia patet. Quia principium quo
alicujus, qualis esset prædicta cognitio
respectu Verbi, si ex ea per se procederet,
debet habere tantam necessitatem, quan-
tam terminus productus : ex eo quod quid-
quid necessitatis est in illo, communicatur
ei per prædictum principium. Antecedens
autem probatur. Quoniam talis cognitio ne-

quit habere majorem necessitatem, quam
suum objectum, nempe creature possibi-
les : istæ autem non habent tantam neces-
sitatem, quantam Verbum divinum : ergo
nec cognitio, quam Deus habet earum.

Confirmatur secundo. Quoniam si es-
sentia divina haberet aliquam connexio-
nem necessariam cum creaturis possibili-
bus, tunc diceret ordinem realem ad illas :
hoc autem implicat : ergo et quod habeat
necessariam connexionem cum eisdem :
et per consequens quod Verbum per se
procedat ex cognitione illarum. Utraque
consequentia ex se et ex jam dictis constat.
Minor autem probatur. Quia omnis relatio
realis indiget suo termino et specificatur ab
illo : nihil autem est in divinis, quod
indigeat creaturis, aut specificetur ab illis.
Minor vero suadetur. Ex eo quod id, quod
est necessario connexum cum alio, sicut
nequit intelligi sine illo, dicit ordinem rea-
lem ad ipsum. Et propterea potentia vi-
siva, quia est necessario connexa cum suo
objecto, dicit ordinem realem ad illud.

Confirmatur tertio. Quoniam Verbum
divinum, ut productum, est magis conne-
xum cum divina essentia, quam ipsæ crea-
turæ : ergo cognitio divina, cujus objec-
tum est ipsa essentia, immediatiori gaudet
habitudine ad Verbum secundum esse pro-
ductum, quam ad creaturas : ac proinde
Verbum non procedet per se ex cognitione
illarum. Antecedens videtur certum. Quo-
niam verbum secundum esse productum
est formaliter in Deo et pertinet ad divi-
nam naturam per modum propriæ et con-
naturalis personalitatis illius : non tamen
creatura. Et ita illud, ut productum, erit
magis connexum cum essentia. Prima
vero consequentia ex antecedenti liquet.
Quia secundarium objectum sic se habet
ad actuale cognitionem intellectus et co-
gnitio ad illud, sicut solus habet ad formale
et primum ejus objectum : siquidem
non nisi ratione istius attingitur. Et ita si
Verbum, ut productum, connectitur imme-
diatiori ordine cum primario objecto in-
tellectus divini, nempe essentia, quam
creature, oportet, ut immediatiorem or-
dinem, ut jam productum, habeat ad co-
gnitionem Dei, quam creature : et quod
prædicta cognitio dicat immediatiorem or-
dinem ad illud, quam ad istas. Secunda
vero consequentia ex hac priori patet.
Nam ex ea sequitur, Verbum productum
prius terminare cognitionem divinam,
quam creaturæ cognoscantur : et ideo

Confir-
secundo.

Confir-
mator
tertio»

ri

i.

ft. !

n.
Utr-
aiitr
F*..
lishl.

nequit ex cognitioni illarum per se procedere.

ox
Cofflrw
oIlle.*

Confirmatur tandem. Quoniam si per impossibile creaturæ non essent possibles, tunc non ideo sequeretur per locum intrinsecum, Verbum divinum non esse processurum ex cognitione divinæ essentiae, aut processurum diversæ rationis, ac modo procedit : ergo nunc non procedet per se et per locum intrinsecum ex cognitione earumdem creaturarum possibilitium. Consequentia est salis perspicua. Quoniam si Verbum progderet per se ex prædicla cognitione, tunc ablatis creaturis possibilibus atque adeo sublata etiam prædicla cognitione, vel non procederet Verbum divinum ; vel procederet diversæ rationis, ac modo procedit : siquidem sublato eo, quod per se petitur ad productionem alicujus rei, ut talis, oportet, ve! quod omnino auferatur productio talis rei, vel quod res illa diversæ rationis producat. Propter quod, quia sublata per impossibile persona Verbi, tollitur Spiritus >ancti processio, deducimus, personam Verbi per se peti ad processionem Spiritus sancti. Sicut e contra, quia ablata per impossibile Trinitate personarum et remanente unica persona, adhuc creaturæ haberent produci, inferimus, quod Trinitas personarum non desideratur per se ad productionem creaturarum.

iũõii
hit

Pfũtuinr
antece-
dens
primo.

Antecedens probatur. Tum, quia ut Deus habeat esse in se primum ens et summo perfectum, non indiget aliqua re extra se possibili : alioqui esset suarum creaturarum indigus : at eo ipso, quod Deus habeat rationem primi entis et summe perfecti, potens est generare Verbum ; et non utcumque, sed eodem modo et ejusdem rationis, ac nunc illud generat : quippe quoi esset primum Verbum, suinmeque perfectum, ac proinde ejusdem rationis, ac modo est : ergo adhuc imj.licanlibus omnibus creaturis, Verbum procederet, ut ejusdem rationis, ac modo procedit.

CUOdo.

Tum etiam. Quia adhuc admissa impossibilitate omnium creaturarum, esset Deus ita omnipotens, ac modo est. Quoniam non est omnipotens modo, quia possit creaturas producere; sed ex eo quod est ens ita perfectum, ut possit facere, quidquid non involveret contradictionem : et propterea non tollitur, nec patitur diminutionem ejus potentia ex eo, quod nequeat facere impossibilia, qualia tunc essent creatura*

possibiles. Sicut etiam non est modo summe scene, quia cognoscat cunctas creaturas; sed quia cognoscit, quidquid cognoscibile est. Ergo nihil esset adhuc in eo eventu, unde colligeretur, vel Verbum non processurum diversæ rationis, ac modo. Siquidem remanente Deo ita perfecto, omnipotente et sciente, nc nunc; non est unde Verbum non procedat, aut procedatdiversæ rationis, ac modo procedit.

Tum deinde. Quia hoc, quod est essentiam divinam repræsentare creaturas» possibles, non dicit in ea aliquam perfectionem : sicut neque quod repræsentet futuras. Et ideo ejus repræsenlatio maneret ha perfecta et ejusdem rationis, licol non repræsentarot creaturas futuras, quas modo représentât. Ergo etiamsi non essent possibles creatune, Verbum procuderet eodem modo. Quia manente eadem repræsentatione essentiae divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis. debet produci idem Verbum.

Tmit

Ij
u&a».

Tum denique. Quia si tantum esset inipossibilis una. aut altera creatura, v. p. formica, non idcirco esset dicendum, quod Verbum procederet diversæ rationis, ac nunc. Quia impossibile videtur, quod ex sola implicatione formica? mutaretur Deus, aut ejus omnipotentia : pt per consequens verbum ex horum cognitione procedens. Ergo neque etiamsi omnes creaturæ implicarent, Verbum tunc procedens esset diversum, aut desineret procedere a Patro. Siquidem si Verbum, implicantibus omnibus creaturis, non procederet vel procederet diversæ rationis, etiam implicante una. aut altera creatura, v. g. formica, procederet, ut aliququaliter diversæ rationis, idest ex cognitione omnium creaturarum, præterquam formica* et ul dicens ordinem ad illas, præterquam ad eamdem formicam : cum tamen modo per se procedat, juxta oppositam sententiam, ex cognitione prædictæ formica* ct per se dicat ordinem ad illam.

*Duplex aliquorum winHo pr.rcedenlîi argu-
menti el utrimque impugnatio.*

Ad hoc argumentum respondet Suarez lib. G de Trinit. e. In. 18 ot 19, ita esse necessariam possibilitatem creaturarum, ac Deum esse. Et ita ox hoc capito nihil obesse, quominus Verbum procedat ex cognitione

05.
SoWix
P. ta
rw.

cognitione creaturarum possibilium. Ratio mitom, ub quam putat, æqunlem esse hanc necessitatem respectu Dei, et creaturarum possibilium, est : Quia vel creatura) habent hanc possibilitatem cx Dei omnipotentia. vel ex se ipsis absque dependentia aliqua a Deo? Si primum dicatur, tunc ita erit necessaria possibilitas creaturarum, ac Deum esse : siquidem ita est necessaria Dei omnipotentia, ac Deum esse : et hoc ipso quod sit Dei omnipotentia, non potest non eadem necessitate, qua est, denominare exlrinsece creaturas possibiles, ac proinde tribuere eis esso possibiles : quod quidem per hanc exlrinsecam denominationem a divina potentia, et non aliter eis ah illa communicatur. Si autem creaturæ ex se ipsis, seu ex intrinseca non repugnantia et connexione terminorum hoc habent, tunc potiori ratione enmt ita necessario», ac quod Deus sit. Quoniam tota ratio omnimodo» necessitatis, qua Deus est, oritur ex hoc, quod ex se ipso et non dependeoter ab alio tanquam a causa est. Et ita si possibilitas creaturarum convenit eis ex se ipsis, et independeiiter ab alio tanquam a causa, tunc conveniet eis prædicta possibilitas ita necessario, ac Deo convenit suum *esse*.

< Cæterum hæc solutio non omnino satisfacit. Et ideo potest impugnari ratione de- P.Tka. sumia ex D. Thoma infra q. 4G art. 1 ad 1. Quoniam possibilitas creaturarum uon sumiliir præcise ex Dei omnipotentia ; sed etiam ex habitudine, seu connexione ttrminorum, qui sibi invicem non repugnent : sed major est habitudo hæc, seu connexio terminorum inter Deum et suum *esse* quam inter creaturas, et suum *esse* possibile : ergo magis necessarium est, Deum esse, quam prædicta creaturas esse possibiles. Consequentia videtur legitima.

Minor autem probatnr. Tum, quia Deus dicit habitudinem ad suum *esse*, et est connexus cum illo, tanquam cum aliquo, quod est de ejus intrinseca ratione et conceptu quidditativo, ut constat ex illis, quæ in primo tomo tractatu tertio disputatione quarta dubio quarto late diximus. Creaturæ vero possibiles tantum dicunt habitudinem ad suum *esse*, seu tantum sunt connexæ cum illo possibiliter, tanquam cum aliquo, quod est extra earum essentiam : quoniam *esse* existentiae (de quo loquimur) in creaturis est extra essentiam illarum, et distinguitur realiter ab illi-. ut consta! ex iis, qua» nostri Complu-

tenses ex (livu Thoma ilocueruut in suis libris Physicorum disput. 3 num. fit.

Tum etiam propter ilia, quæ nuper dicebamus. Quia necessitas essendi dicit latitudinem gradualem, aut quasi gradualem. Et propterea videmus, quod aliqua sunt mugis necessaria, quam alia : sicut magis necessarium est, hominem esse rationalem, quam esse risibilem, el esse risibilem, quam esse architectum. Ea autem, quæ dicunt latitudinem istam debent perfectius convenire Deo. quam creaturis. Quia in illo debent habere omnem excogitabilem perfectionem, quæ ipsis convenire potest : ne in istis detur aliquod pnudicatum æquale, et æqualiter conveniens Deo, et creaturis : quod pugnat cum rationibus entium per essentiam et per participationem.

Tum denique. Quia etsi ad possibilitatem creaturarum completam desideretur habitudo prædicla terminorum, necnon et divinum *esse*, el omnipotentia, ut docet divus Thomas loco nuper citato, nihilomi- D.Thom. nus hæc duo ita inter se. comparantur, ut *esse* Dei, et ejus omnipotentia sit ratio a priori, vel causa habitudinis, seu connexionis terminorum ; non vero e contra : et ideo hæc causalis est vera : *Quia Deus esi omnipotens habetque virtutem ad producendam formicam, ideo formica est possibilis* : e contra voro hæc causalis est falsa, *Quia formica esi possibilis, idcirco Deus potest illam facere*, si ly *quia* dicat rationem a priori, et non solam conditionem illatam ex vi divini *esse*. et suæ omnipotentiae, ut numero 101 dicemus. Constat autem, quod quoties aliquid convenit necessario duobus, et uni ratione sui. et alii ratione alterius, tunc perfectius, et magis necessario convenit illi, cui ratione sui convenit, quam ei. cui ratione illius prioris competit, ut patet in homine, cui necessario competit rationalitas, et risibilitas: et nihilominus quoniam non est necessario rationalis, quia risibilis, ly *quia* dicente causam, aut rationem a priori, propterea magis necessario homo est rationalis, quam risibilis. Ergo hoc ipso, quod possibilitas creaturarum conveniat necessario cieaturis, quin Deus est, et est omnipotens, ly *quia* dicente causam, sive rationem a priori, debet Deo convenire magis necessario suum *esse* suaquo omnipotentia, quam creaturis sua possild- **litas, juxta illud axioma Aristotelicum** : Ariftoi. < *Propter quod unumquodque lalc, el illud magis.*

Major voro ejusdem primi syllogismi hujus impugnationis quoad ultimam ejus partem (cæteræ enim illius paries sunt satis perspicuæ) probatur. Quoniam divina omnipotentia nequit denominare extrinsece chimroram. ac proinde nec faêere illam, ex defectu connexionis terminorum, seu ex repugnantia eonimdem terminorum inter se : ergo signum est, requiri ad possibilitatem creaturarum connexionem prædictam terminorum, seu non repugnantiam eorumdem inter se: licet talis non repàgnanlia oriatur, tanquam ex ratione a priori, ex divina omnipotentia, quæ sicut ob specialem rationem suam continet virtualiter omne factibilo, ita habet inferre (modo tamen loco citato jam explicato) omnem non repugnantiam terminorum inter se in illis, in quibus repentur.

90.
Aliorum
rcspca-
510.

Secundo respondent alii, quod licet non sit aequè necessarium, Deum, et creaturas esse possibles necessitate ab intrinseco : est tamen æque necessarium necessitate ab extrinsece : quatenus per optimam illationem æque bene sequitur, quod si Deus est omnipotens, etiam creaturæ sunt possibles : et similiter si iste sunt possibles, optime etiam sequitur, Deum posse omnipotentem. Et hoc satis est ad hoc, ut ratione istius connexionis, et æqualis necessitatis sine Deo una cum sua omnipotentia, et creaturæ possibles inter se connexa extrinsece, et ad hoc, ut Deus, suaque omnipotentia nequeant comprehensive cognosci, non cognitis creaturis possibilibus : et per consequens ad hoc, ut Verbum procedens per se ex cognitione comprehensiva Dei, procedat etiam per se ex cognitione creaturarum.

?10D
SJliifi-
CIL

Cwtrum neque hæc solutio est omnino sufficiens. Nam necessitas illationis et consequentia rationalis fundatur in necessaria connexionem antecedentis, et consequentis : ergo hoc ipso, quod non sit æque necessarium in se, seu (quod in idem quoad præsens redit) necessitate intrinseca, creaturas esse possibles, et Deum, ejusque omnipotentiam esse, non erit æque necessarium quoad illationem ; siquidem quantitas necessitatis quoad illationem fundatur in quantitate necessitatis in se. Et ita cum ex creaturis colligitur possibilitas Dei et omnipotentia illius, et rursus ex omnipotentia possibilitas creaturarum, tunc, si in priori illatione antecedens est minus necessarium, et in posteriori habet esse magis necessarium, oportebit, in illatio Dei

ex creaturis sit minus necessaria, quoniam illatio creaturarum ex Deo. Sicut quia minus necessarium est hominem esse risibilem, quam esse rationalem, idcirco illatio rationalis ex risibili est minus necessaria quam illatio risibilis ex rationali.

Vera argumenti ultimi, et confirmationum illius solutio.

Quare melius solvetur prædictum argumentum, si supponatur id, quod jam letigimus, quodque amplius explicuimus in ultimo tractatu 2 disput. 7 num. 75 et tractatu 4 disput. 5 num. 31, nempe, quod licet creaturis omnibus implicantibus, Deus non esset omnipotens, sicut modo est, nec creaturæ essent possibles, si Deus non esset omnipotens, ac proinde sit connexio necessaria inter prædicta extrema : nihilominus aliter, et aliter hæc duo inter se comparantur. Nam ablatio creaturarum non est ratio a priori ablationis Dei: sed potius contra. Quia sicut ex omnipotentia Dei earumdem possibilitas a priori infertur : quandoquidem non sunt factibiles, nisi ab ente per essentiam, et ut participationes illius, ac proinde ipsum ens per essentiam præsupponunt : ita ex eo, quod tollatur divina omnipotentia, infertur a priori, auferri creaturarum possibilitatem: at ex eo, quod creatura possibles auferantur, solum sequitur a posteriori, ablatum jam esse Deum ; vel (ut clarius dicamus) devenimus ratione connexionis jam insinuatæ. in cognitionem hujus, quod est, Deum prius fuisse ablatum. Quemadmodum si a nostro hemisphaerio auferatur lux solaris, tolletur etiam sol, non quidem, quia ex eo quod auferatur lux, tollitur; sed quia si lux abest, sequitur, solem jam prius abfuisse.

M.

pro
itfl
W
EFOi

tW

Hinc ergo ad ultimum negandum est antecedens, si intelligatur de necessaria connexionem jam explicata cum creaturis possibilibus. Et ad primam probationem concedendum est antecedens, sed neganda est consequentia. Quoniam ad hoc, ut res aliqua habeat necessariam connexionem cum aliquo, tarnquam cum simpliciter posteriori, et illato ex parte, ita ut ex ejus ablatione non sequatur aliquomodo a priori, inferentem illud defecturam, sed potius sit signum, quod potius per se impossibile ablato, jam res illa prior fuit ablata, non

MI.
Hme
diiittf
irje-
euio.

requiritur

requiritur quod habent tantam necessitatem, quantam ea res. quo? est ratio a priori illius, quamque per ablationem illius, non sequitur, esso posterius iiuferondam, sed prius fuisse ablatam.

El ratio est aperta. Quoniam quæ sic sunt connexa, debent ita inter se comparari, ut unum sit ratio necessitatis alterius; non tamen e contra, et per consequens, ul unum sit magis necessarium, quam alijf juxta illud axioma Aristetelicum jam dictum, *Propter quod unumquodque tale, d illud magis* ; imo et prædicta duo quoad præsons sic debent inter sc conferri, quod unum habeat eum excessum in necessitate essendi, qui requiritur ad hoc, ul sil ratio totius necessitatis per participationem talis. Ad hunc autem modum inferendi omnem necessitatem per participationem talem, id est, omnem necessitatem, qua* est in possibilitate creaturarum quæ suite sunt per participationem nccessariæ, requiritur tanta necessitas, ut sit necessitas per essentiam.Sicut admodum necessitatis creaturarum illatæ ex hac priori necessitate petitur necessitas per participationem, quæ est longe minor, quam necessitas per essentiam. Per quæ ad secundam probationem ejusdem antecedentis satis patet.

1«. Ad primam confirmationem patet ex quomodo etsi creatur® possibles non sint ita necessario» quoad suam possibilitatem, ac Deus, et Verbum illius : nihilominus cognitio divina illarum, ex qua Verbum procedit, est æque necessaria, ac Dans, et Verbum. Et ideo ex hac parte nihil obest, quominus etsi Verbum divinum non procedat ex prædictis creaturis, ut ex principio *quo* : nihilominus possit, et debeat ex parum cognitione procedere. Et ad probationem, qua intenditur, non habere eunidein necessitatis gradum, quem Verbum, satis etiam ex dictis liquet, quomodo prædicta cognita habeat majorem necessitatem, quam suum objectum materiale, nempe crcaturæ : ex eo quod prædicta cognitio est ratio a priori, et causa (modo tacto) possibilitatis creaturarum, ut in 2 tomo tractatu 4 disput. 5 num. 32 tetigimus.

r after Ad secundam confirmationem jam præfcoô. buirnus responsum in eodem primo tomo tractatu 2 disput. 7 num. 74, ubi diximus quod licet plura, quæ sunl necessario connexa cum aliis, debeant dicere habitudinem ad illa, etspecificari ab eis, ut contingit

in exemplo in hac confirmatione proposito; non tamen id est universaliter necessarium. Et ita objecta scientiarum, quatenus talia, sunt necessario connexa cum suis scientiis : et nihilominus non dicunt relationem realem ad illas, sive pradicamentaloin, sive transcendentalem. ut communiter docent Dialectici, ot Metaphysics Unde, licet essentia, et omnipotentia divina sint necessario connexæ cum creaturis possibilibus : non tamen hinc fit, dicere realiter habitudinem ad illas, vel ad eisdem sppcificari : quia ratione suæ eminentia) sunt omnino libor® et absolut® ab omni respectu, et habitudine reali per se terminata ad creaturas.

Ad tertiam confirmationem respondetur, quod antecedens illius debet intelligi (ad hoc ut sil ad rem) de essentia divina, non utcumque sumpta, sed ut comprehensive attingibili. Sic autem intellectum distinguendum est, et concedendum de creaturis ratione sui præcise sumptis : negandum vero de eisdem ratione ejusdem essentiæ. Nam licet crealuræ ipsæ secundum se, et ratione sui non sint magis, et immediatius connexæ cum divina essentia, quam Verbum, ut productum : attamen ipsa essentia, ut fundat pradictos respectus ad creaturas, seu ut illas continet, est magis secum (ut sic dicamus) connexa, quam Verbum, ut productum : et ita eo ipso nequibit comprehensive attingi, ut eepius diximus, nisi eadem creatura per prædictam cognitionem perprius attingantur, quam sit productio Verbi.

Et ad probationem in contrarium dicendum est, eam probare, creaturas secundum se, et ratione sui non esse magis, el intimius connexas cum divina essentia, quam Verbum, ut productum : non tamen quod divina essentia, ut fundat prædlectos respectus, non sic immediatius secum connexa, quam Verbum, ut productum : ac proinde nec probat, quod Verbum, ut productum, sit immediatius connexum cum divina es-sentia, ut comprehensivo attingibili, quam creatune, ut sunl termini illius respectus fundamentalis, ut explicatam est. Unde ad probationem primæ consequentia, quatenus ad oppositum hujus deservire poterat ; dicendum est, quod secundarium objectum sic se habet ad actualem cognitionem comprehensivam, sicut se habet ad primarium, ut comprehensibile. Et secundum istam rationem creatur®, ut auingibiles per intellectum divinum, JmmcJiatius conjungun-

Ad
tertixra.

1.
11
“ i

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

tur cum divina essentia, ut comprehensive attingibili, quam productio Verbi ; siquidem hoc ox cognitione comprehensiva debet per se procedere : et talis cognitio non est comprehensiva, nisi terminetur ad ea, quæ formaliter necessario, necnon et eminenter in Deo reperiuntur.

Adde, quod sicut divina cognitio, ut est cognitio essentialis, est prius se ipsa, ut est productio notionalis : ita immediatiorem ordinem (fundamentalem tamen jam explicatum) dicit ad ea, cam quibus est connexa in ratione prædicta) cognitionis, quam ad illa, cum quibus est connexa, ut est productio notionalis. Et ideo prius nectitur cum Verbo, ut est objectum cognoscibile, et cum creaturis possibilibus (quia omnia ista sunt connotatum ejusdem, ut cognitionis essentialis) quam nectatur cum Verbo producto, et producendo illud : cl per consequens Pater prius intelliget omnia ista, quam producat Verbum : cum Verbum procedat ex prædicta intellectione essentiali, prout in Patre.

Ad ultimam confirmationem negandum est antecedens. Quoniam si per impossibile creaturæ non essent possibles, tunc Deus non esset omnipotens, ut ex dictis constat : et per consequens Verbum non procederet ex cognitione omnipotentia*, nec procederet ejusdem rationis ac modo.

Et ad primam probationem antecedentis dicendum est, quod etsi ut Deus sit primum ens, et summe perfectum, non indigeat proprie loquendo aliqua re extra se possibili, non tamen esset primum ens, et summe perfectam, si creaturæ non essent possibles : quia hoc non provenit ex indigentia, quam divinum *ew* habeat creaturarum, sed ex summa ipsius perfectione, quæ tanta est, ut non possit non ratione illius inferre possibilitatem creaturarum : et ideo ex sublatione possibilitatis earum sequitur a posteriori, quod Deus non esset ita perfectus, ac modo est, vel (ul melius dicamus) sequitur, prius fuisse sublatam summam perfectionem Dei, ut nunc est.

Ad secundam vero probationem negandam est antecedens. Ad cujus probationem dicendum est, quod etsi Deus sit omnipotens, ex eo quod est ens ita perfectum, ut possit facere quidquid non involverit contradictionem : non tamen hinc fit, ejus omnipotentiam non tol i ex eo, quod nequiret facere aliquam suam creaturam, si omnes illæ essent impossibiles : siquidem in hoc, quod est, Deum esse ens ita per-

foetum », ut possit lacero quidquid non implicaverit, involvitur necessario, quod dentur creaturæ non implicantes. Et ratio videtur aperta. Quoniam ut Deus sit omnipotens, requiritur, quod sit ens ita perfectum, ut reipsa et de facto contineat eminenter creaturas possibles; et non sufficit, quod sit ita perfectum, ut contineret eas, data aliqua hypotliesi : hoc enim non esset habere actu et reipsa omnipotentiam; sed quod actu careat ea et quod haberet eam in illa hppothesi. Constat autem, quod ut Deus aclu et reipsa contineat creaturas, requiritur, quod ilhe sint possibles, seu quoi non implicenL contradictionem. Per quod etiam ad id, quod de divina scientia dicitur salis constat. Nam al hoc, ul sit Deus summo sciens, ut modo est, desideratur, quod ejus cognitio terminetur ad creaturas possibles et quod isto? nonimplied, ut ex ratione nuper facta, proportiobiliter tamen quoad hoc applicata, patet.

Ad tertiam autem probationem dicendum est, quod etsi divinam essentiam repneseniare creaturas possibles, non addat in ea aliquam perfectionem supra id, quod habet, ut est adæquate repræseutativa sui ipsius, ut radicaliter omnipotentis, nannon et suæ omnipotentia? : nihilominus requiritur ad hoc, ut prædicta essentia sit adæquate repræsentativa sui et suæ omnipotentia?, quod repræsentatio extendatur al creaturas possibles. Sicut etiam cognitio terminata ad divinam essentiam et ejus omnipotentiam nun esset comprehensiva, si non extenderetur simul ad id, quoi est formaliter et necessario in Deo et ad id, quod virtualiter in illo continetur, nempo ad creaturas possibles. Ad illud autem, quod de creaturis futuris in eadem probatione additur, constabit, esse disparem rat onem quoad huc inter eas et inter creaturas possibles, ex illis, qua? dubio sequenti dicemus.

Ad ultimam probationem respondetur, esse satis probabile, quod implicante una, vel altera creatura, v. g. formica, tunc Verbum non procederet ejusdem rationis, ac modo : quia eo ipso divina omnipotentia non esset ejusdem rationis, ac modo est. Non quidem, quia prædicta omnipotentia specificetur a creaturis fodibilibus; sed quia a posteriori id colligeremus ex eo, quod nunc terminatur ad cumulum omnium creaturarum possibilem, ut coalescit ex omnibus et singulis creaturis, qua? modo non implicant, et tunc terminaretur

DilaH-
djior
hæe
solutio.

1(M.
Solutio
id ulli-
uum
c-jnhr-
Datio-
nem.

Ad
primam
cjos
proba-
tionem.

105.
Ad
secun-
dam.

.U
nliitt.

icr.
A4
bltinIB
pr*M

DISP. Nil, DUB. II.

terminaretur ad cumulum creaturarum consurgentem ex creaturis nunc non implicantibus. Cumquo hi cumuli essent distincti, optimo colligeretur a posteriori, omnipotentiam, quæ modo est et tunc esset. non fore ejusdem rationis.

Diximus, *a posteriori*. Quia ut in 2 tomo tractatu A disput. 5 n. 32 diximus, possibiles non sunt objectum formale, sed materiale divinæ omnipotentiae, sed contra. Et ideo ex variatione possibilitatis earum, vel omnimoda, vel aliquali, solum a posteriori sequitur, variandam esse omnipotentiam. Unde omnipotentia tunc a priori variatur ex objecto formali ipsius, nempe divina essentia. Quia hæc, ut est ratio non facta, nec facibilis, bene tamen faciendi creaturas, specifica! omnipotentiam et nunc inspicitur ah omnipotentia, ut est ratio faciendi cumulum modo non implicantem el non alium; tunc autem inspiceretur, ut esset ratio faciendi cumulum tunc implicantem et non alterum.

Adde, probabile esse, tam in eo eventu, quam in alio, in quo aliquid modo implicans per impossibile non implicaret, tunc Verbum divinum processurum eodem modo, ac nunc : ac proinde omnipotentiam fore ejusdem rationis, ac modo est. Quia objectum perse materiale, juxta hunc modum dicendi, divinæ omnipotentiae non est cumulus possibilitatis creaturarum, ul resultat ex his specie et numero creaturis possibilibus et non ex aliis, ut juxta priorem dicendi modum dici debet; sed est cumulus creaturarum possibilium, quæcumque illæ fuerint et in quocumque numero sint. Constat autem, quod divina omnipotentia non debet variari, adhuc a posteriori, ex objecto materiali, quod non sit per se tale; sed solum cx objecto materiali per se tali.

Objectio notanda contra ea. quæ in vera solutione hujus ultimi argumenti cl ejus confirmationum diximus, necnon et enodatio illius.

Nec obest, si contra omnia fere, quæ in solutione hujus ultimi argumenti diximus, objicias, quod ad hoc, ut detur meritum v. g. infinitum, non requiritur, quod detur, aut sit dabile præmium infinitum, non obstante, quod prædictum præmium est id, quod per modum eifectus corresponde!

illi merito : ut constat in merito Christi Domini infinito; cui tamen nec correspon-
<let, nec correspondes potuit gloria infinita ; licet sit meritorium illius. El similiter satisfactio Christi habuit vim ad satisfaciendum pro infinitis peccatis infinitorum hominum, si essent possibiles : et tamen nec infinita peccata secundum numerum, nec infiniti homines sunt possibiles. Ergo eadem ratione, licet implicarent creaturæ possibiles, posset esse omnipotentia factiva illarum : et licet hæ, aut illæ creaturæ un-
plicarent, haberet nihilominus vim ad eas producendas. Patet consequentia. Quia ad hoc tantum desideratur, quod quantum est ex se, habeat vim factivam illarum, si ipsæ non implicarent. Sicut ad meritum et satisfactionem Christi Domini, quæ sint infinita, sat est, quod opera illius sint lauta efficacitatis et eminentia*. ul quantum est ex se, mererentur gloriam infinitam ct satisfacerent pro infinitis peccatis infinitorum hominum, si omnia ista non implicarent.

Confirmatur. Nam, ut docent nostri Complutenses in libris Physicorum drsput. 29. num. 22 et 35, si Deus crearet, ut potest, Angelum ab æterno cum gratia sanctificante et cum actu charitatis, tunc Angelus ille ratione prædicti actus haberet proportionem ex se sufficientem ad merendam infinitam gloriam, si esset possibilis. Quia quo magis durat actus meritorius duratione correspondante partibus aliquolis alicujus temporis, eo habet proportionem ad merendum majorem gloriam. El ideo cum ille actus duraret ab æterno, ac proinde per infinitum tempus imaginarium ct correspondons infinitis partibus aliquolis illius, deberet ex se babere proportionem ad merendam infinitam gloriam, si esset possibilis, licet de facto talis gloria implied, ut iidem Complutenses in libris Physicorum disput. 18 num. 67 iradunt. Ergo eadem ratione potest concedi, dari in Deo proportionem quantum est cx se sufficientem ad producendas creaturas possibiles, si possibiles essent; etiamsi illæ implicenl : et per consequens dandam in eo omnipotentiam, non solum simpliciter talem, sed eo modo, ac nunc datur, etiamsi creaturæ omnes, vel aliqua? implicarent : siquidem omnipotentia in hac proportionem ex se sufficienti ad eas producendas sita est.

Respondetur enim primo, concedendo antecedens, ct negando consequentiam. Et

l07.
Poste-
rior
«ch-
lio.

Confir-
matur.
N.
Conipl,

i>7

Mem
CQIBpL

1 «.
Objecto
entra
MUÜ

JW.
En0d>-
hir
ob/rtifo

ratio disparitatis est. Quoniam ad hoc, ut aliquid per modum infiniti meriti causet praemium, aut sit causativum illius, non requiritur, quod praemium illud sit in exre rei infinitum, sed salis est, quod modus merendi illud sit talis, ul requiratur ad illum infinitas in ipso merito : ac proinde satis etiam est, quod in esse termini. effectus causali sic infinitum : ex eo quod modus merendi infinitus in illud, quatenus habet rationem termini, et effectus, refundatur. Et hac ratione meritum Christi Domini est infinitum : quia etsi non correspondent ei praemium infinitum in esse rei, scilicet infinita gloria, modus tamen merendi eamdem gloriam, nempe, merendi illam ex propriis et non ex gratis acceptis ab alio, nempe a praemiante, petit (quoad praesens) meritum infinitum : quia petit meritum proveniens a persona Dei : ex eo quod omne, aliud meritum gloriae debet provenire a gratia sanctificante gratis collate. a praemiante cuivis altari personae merenti. Et similiter satisfactio Christi pro quovis peccato mortali est infinita ex modo satisfaciendi, scilicet ex perfecta justitia, etiamsi daretur, peccatum mortale non esse in ratione offensae simpliciter, el intrinsece infinitum.

Cæterum omnipotentia nequit esse factiva creaturarum (in quo ejus ratio consistit) si semel implicent créature, et ideo nec omnipotentia est talis, quia quantum est ex se, est factiva creaturarum, si non implicent : nec meritum illud Christi Domini est infinitum, quia estes se meritum infinite gloriae, si esset possibilis, sed hoc est infinitum, propter rationem dictam, el illa est omnipotentia, et factiva creaturarum, quia ex se infert earum possibilitatem, actuque continet eminenter ipsa, non vero aliunde. Potestque hoc explicari exemplo creationis, quæ est actio infinita virtutis, licet effectus ejus in esse rei sit finitus : quia modus producendi illum ex nihilo petit tantam, et non minorem virtutem : et propterea effectus ille in *esse* effectus et termini dicitur esse infinitus.

Secundo respondetur cum nostris Coinplutansibus in libris Physicorum disputatioue in hac objectione enata num. 36 et disputatione 18 num. 22 quod ad hoc, ut meritum Christi Domini sit infinitum in actu, et catagorematicè. adhuc respectu gloriae, non est necessarium, esse possibilem gloriam actu, el catagorematicè infinitam secundum intensionem, sed satis est,

quod sit possibilis gloria infinita secundum intensionem in potentia» et syncategorematico : ita ut licet intensio gloria», quæ de facto ceciderit sub merito quæquo de facto detur, sit imita : nihilominus quavis de facto data, quæ sit imita secundum intensionem possit dari alia, et alia major usque in infinitum : et quod in merito illo non desideretur additio ad hoc, ut tota hæc gloria syncategorematicè infinita possit cadere sub illo. Quia virtus, quæ immutata permanens potest esse causa intensioris, et intensioris effectus usque in infinitum, ita ut licet effectus ejus, qui actu aliquando extiterint, sint finiti secundum intensionem, nihilominus alii, el alii in potentia infiniti secundum intensionem restent ab illa producendi, debet esse actu infinita secundum intensionem : ex eo quod tota hæc intensio infinita in potentia debet ab ea actu præhaberi, alioqui non posset immutata permanens, et absque additione aliqua esse causa illorum effectuum infinitorum in potentia secundum intensionem. Et ita meritum Christi non est infinitum, quia ex se habet virtutem ad producendam gloriam infinitam in actu secundum intensionem, si esset possibilis; sed quia actus illius immutati permanentes, et absque additione novæ condignitatis habent vim ad causandam gloriam infinitam in potentia secundum intensionem, et gloria sic infinita eat possibilis. Unde hinc nihil habetur contra id, quod de omnipotentia dicebamus. Quia hæc non est talis nunc, quia possit facere effectum infinitum in actu in *esse* physico; sed quia immutata permanens, potest facere infinitum in potentia, seu creaturas infinitas in potentia, et se in perfectione essentiali in infinitum excedentes.

Ad confirmationem respondetur ex dictis, quod dictum illud nostrorum Gomphitensium in n. 35 ab eis adductum, innititur in his, quæ num. 36 eosdem addere diximus, nempe, sufficere ad infinitatem in actu alicujus virtutis operativæ, quod correspondeant illi effectus infiniti syncategorematicè, ita ut effectus de facto producti tantum sint finiti; licet prædicta virtus possit perfectiorem, et perfectiorem effectum usque in infinitum infinitate syncategorematicè producere. Hoc autem semel supposito, ac proinde actum illum caritatis Angeli ab æterno Deum diligentis fore infiniti meriti ex capita mudo dicto, bene sequitur juxta modum illum probabilem, quem n. 157 adduximus, quod

110.
Dilutor
recundo.

omp^t

.-n*.

1.1²₁ i

DISP. XII, 1)ГB. DI.

quod si per impossibile gloria inlinita in actu nunc implicans haberet non implicare, tunc actus meritorius predict! Angeli, qui esset intimius in ratione meriti respectu glori@ inlinitæ in potentia ei communica-biliSj haberet ex se proportionem sufücientem ad illam merendam.

Adde posse etiam dici, quod nostri Com-plutenses loquuntur juxta probabilem opi-nionem adversario!um : et statim in nu-mero sequenti tradentes aliam solutionem, loquuntur juxta propriam montem suam, et nostram. Et ideo potius pro nobis, quam contra nos sunt.

DUBIUM m.

Ülrum Verbum divinum procedat cx cog-nitione creaturarum futurarum?

Quia futuritio creaturarum est post pos-sibilitatem carum, idcirco discusso jam, an Verbum ex cognitione creaturarum, ut possibilium, procedat, superest statim in-quirere, an etiam ox cognitione earumdem, ut futurarum, habeat procedere. Titulus autem hujus dubii intelligitur, sicut et titu-las dubii pracedentis, an nimirum sicut Verbum, ut constitutum ex sua essentia, attributis, et proprietate personali, non so-lam procedit ex cognitione Trinitatis, sed etiam creaturarum possibilium, ac proinde horum cognitio per se requiritur, et præ-cedit ad productionem passivam illius sic constituti : ita idem Verbum, quatenus procedit sic constitutum, debeat etiam ex cognitione futurorum procedere : et per consequens istorum cognitio per se requi-ratur, et præcedat ad eamdem productio-nem Verbi modo dicto sumpti?

Non fuit autem necessarium omnia hæc in titulo adjicere : sed solum absolute in-quirere, an Verbum procedat et cognitione creaturarum futurarum? Quia ut absoluto dicatur procedere ex prædicta cognitione, requiritur, ut modo explicato procedat ex illa : sicut quia sic procedit ex cognitione possibilium, asseritur, absoluto procedere ex ipsa.

Er Angelico Doctore difficultas dubii expenditur.

^2*
>Tκ<1. Dicendum ergo est, Verbum divinum non procedere ex cognitione rerum futura-

ruin. Assertionem hanc tuetur Angelicus Præceptor locis dubio pnedenti num. 55 relatis, ul ibidem expendimus. Idem etiam docent Patres in eodem dubio adducti, et peculiariter Angelinas in Monolog, c. 30, ubi proponens quæstionem, an esset verbum divinum, si nihil unquam per illud fieret? dicit : Sive *igitur Deus cogitetur, nulla alia cxistenli essentia, rive aliis exis-lentibus, necesse est, Verbum illius coxler-num illi esse cum ipso*. Et c. 31 sub initio ait : *Si nil unquam aliud esset, nisi summus ille spiritus: ratio tamen cogit. Verbum il-lud, quo se dicit, ex necessitate esse*. In qui-bus verbis satis denotat Anselmus, Verbum divinum ex necessitate, et per se non postulare creaturas futuras, nec cognitio-nem earum ad sui productionem. Quam sententiam tuentur Cajctanus in præsentī, ubi hoc supponit tanquam exploratum, Bannez, Nazarius, et Ripa ibidem, Molina in posteriori parte suæ conclusibnis, Vas-quez disputat. 1à3 in initio illius, Suarez lib. 9 de Trinitate c. 7, Arrubal. disput. 125 c. 2, Granado tom. 3 in primam par-tem tract. 9 disp. 7, et omnes fere alii Theo-logi.

Ratio fundamentalis hujus assertionis desumitur ex D. Thema locis citatis in præcedenti dubio, quamque ibidem latius prosecuti sumus, et potest quoad præsens ad sequentem formam reduci. Quoniam Verbum divinum solum requirit ad sui pro-cessionem cognitionem perfectissimam Pa-tris, qualis est comprehensiva, quoad id, quod ad eam per se, sive necessario ne-cessitate absolute et simpliciter tali deside-ratur : sed ad hanc perfectissimam et com-prehensivam cognitionem, quæ est in Patre, non desideratur per se et necessario, neces-sitate prædicta, cognitio creaturarum futu-rarum, ergo nec etiam ad processionem Verbi hæc eadem cognitio prodictarum creaturarum desiderabitur : et per conse-quens, Verbum ex hac cognitione non pro-cedet. Utraque consequentia ex præmissis <3perte deducitur. Major vero ex dictis dubio precedent! constat.

Minor autem etiam liquet.Quoniam alias si Deus decrevisset nullam creaturam pro-ducere, in quo eventu nulla creatura esset futura, ac proinde non esset in Deo cog-nitio creaturarum futurarum, tunc non pos-set se ipsum comprehendero : quod tamen lut constat) est aperto falsum : siquidem quod cognitio Dei sit sui comprehensiva sicut nec pendet, nec est quid connexum

4*
•J
I < d.
A li.
' 'M,
^sa.
Mu
k*
u*
Cajeta,
Dannex
Naur.
qnei.
Suarer.
Arrubal.
Gra-nado.
m.
Ratio
funda-
nenta-
lis.
!/?«
fi , 1

cum decreto libero Je productione creatur-
rarum, sic nec cum fuluritione earum inde
proveniente, nec cum scientia earumdem.
ut sunt futura?, quæ illarum futuritionem
indispensabiliter exigit.

Frisio ^cc °^est s* occurras 0l R™2 de Mon-
Reii toya in præsentī disputatione 63 sect. 4,
 fiuo^ ets* a* C0on^^Onern comprehensivam
u' Dei absolute et simpliciter non requiratur
 cognitio creaturarum futurarum, bene tam-
 men ex suppositione, quod sint futuræ : et
 ideo ex suppositione hujus futuriionis
 Verbum perse procedere ex cognitione il-
 larum.

dhur° ^on io'10l, *1QC Quoniam etsi ad
 cognitionem comprehensivam Dei deside-
 retur esse lantæ perfectionis, ut facta sup-
 positione contingenti futuriionis creatu-
 rarum, debeat necessario necessitate ex
 suppositione extendi ad easdem creaturas,
 ne inde cqlligatur, non habuisse sufficien-
 tem vim. et perfectionem ad attingendum
 Deum, et creaturas possibles in eo virtua-
 liter contentas : non tamen hinc habetur,
 quod prædicta cognitio comprehensiva de-
 beat necessario, necessitate simpliciter tali,
 terminari ad easdem creaturas : nec hinc
 necessario simpliciter colligitur, illam co-
 gnicivnem non fore tantæ perfectionis,
 quanlæ modo est, si non extenderetur ad
 productas creaturas futuras. Ergo adhuc
 facta prædicta suppositione, Verbum non
 procedet ex cognitione earumdem creatura-
 rum futurarum.

lic' Antecedens quoad primam partem,
 nempe, quod hinc non habeatur, prædictam
 cognitionem comprehensivam debere ne-
 cessaria necessitate simpliciter terminari ad
 easdem creaturas, est salis perspicuum.
 Quoniam cognitio nequit, necessitate sim-
 pliciter tali, et omnino indefectibili, termi-
 nari ad aliquod objectum, si prædictum ob-
 jectum non habeat quoad suum ewe eamdem
 necessitatem. Et propterea, juxta commu-
 nem Theologorum sententiam, scientia vi-
 sionis Dei respectu creaturarum, ut est sub
 hoc conceptu, et terminatione ad illas, tan-
 tum est necessaria necessitate ex supposi-
 tione, quia pradictæ creature tantum
 habent esse futurum necessitate ex suppo-
 sitione.

117. Quoad secundum vero pariem nempe,
 non colligi necessario necessitate simplici-
 ter, illam cognitionem non esse tantæ per-
 tactionis, quanlæ modo est, si non exten-
 deretur ad productas creaturas futuras,
 eliam constat. Nam cognitio omnino ne-

cessaria, et habens perfectionem itidemnc-
cessariam, non potest necessario necessari-
tate simpliciter exigere ad sui consistentiaiu,
et perfectionem, quod extendatur ad ali-
quid, quod absoluto et simpliciter potat
nou esso : alioqui illa perfectio, quippe
pendens, aut quasi pendens ab aliqua sup-
positione absoluto et simpliciter libera, non
posset esso omnino necessaria.

Consequentia vero probatur. Quoniam
productio passiva omnino necessaria, et
Verbi omnimodam necessitatem habentis
non potest per se procedere ex cognitione
non omnino necessaria, et non habente
tamam necessitatem, quantam ipsa pro-
ductio passiva, et verbum productum, nec
potest ad sui productionem exigere cogni-
tionem, ut terminatam ad aliquod objectum,
non habentem tantam necessitatem quoad
terminationem ad prædictum objectum,
quanta requiritur, ut colligatur necessario
necessitate simpliciter, prædictam cognitiō-
nem non esse tantæ perfectionis, ac antea,
si non extenderetur ad tale objectum. Si-
quidem productio passiva omnino necessa-
rio procedens ex aliqua cognitione debet
solum procedere, ut nuper innuebamus, ex
cognitione omnino necessaria quoad om-
nia, quæ ad talem productionem influunt :
ac proinde ex cognitione connexa necessa-
rio cum omnibus influentibus, aut requis-
tis ad eamdem productionem : et per con-
sequens solum procedet ex cognitione talis
conditionis, ut ex ablatione cujusvis ex re-
quisitis aut influentibus sequatur necessario
necessitate simpliciter variatio talis cogni-
tionis quoad suum *esse* et perfectionem. Et
ita Verbum divinam non procedet ex co-
gnitione comprehensiva, secundum id quod
de facto ex aliqua suppositione accidentali
ei quasi conjungitur, sed ex eo, quod per
se, et in omni eventu exigit ad hoc, ut sit
comprehensiva.

Confirmatur. Quia repugnat, conclusio-
nem omnino necessariam, ut talem, deduci
per se ex aliquo principio non omnino ne-
cessario, sed simpliciter contingenti, et so-
lum ex suppositione necessario : ergo
eadem ratione repugnabit, productionem
[assivam Verbi divini, ct Verbum ipsum,
quæ sunt quid omnino necessarium, per
se procedere ex cognitione creaturarum fu-
turarum quæ non omnino est necessaria,
quæque quoad prædictam terminationem,
et ut est sub hoc conceptu, est simpliciter
contingens, et solum ex suppositione est
necessaria.

Patet

Patet consequentia. Quia utrobiquo est
eadem ratio, nempe, quod non potest esse
major necessitas in conclusione, aut in
productione passiva, et termino producto
per illam, quam sit in suo principio *quo* :
siquidem tota necessitas illorum ex eo de-
rivatur. Unde hoc ipso, quod aliqua con-
clusio procedat ex duplici principio, seu
promissa, quorum una sit necessaria, alia
vero contingens, non potest illatio illius
conclusionis, nec conclusio ipsa esse om-
nino necessaria : quia omnia hæc sequun-
tur debiliorem partem : ac proinde eadem
ratione productio passiva alicujus termini,
et terminus ipso procedentes ex duplici ra-
tione, alia omnino necessaria, alia tantum
necessaria ex suppositione, non possent
habere omnimodam necessitatem. Quia
malum ex quocumque defectu : et defectus
in aliquo principio per se requisito, et cum
tali defectu concurrente, debet relucere in
termino producto, et productione passiva
illius.

Confirmatur secundo. Quoniam cum di-
citur verbum procedere ex cognitione ali-
cujus objecti, tunc particula *cx* denotat,
cognitionem predicti objecti esse princi-
pium *quo* verbi, vel originem, et viam acti-
vam, per quam procedit; vel tandem juxta
nostram sententiam disp. I hujus tractatas
num. 73 explicatam, esse quoad præsens
principium *quo*, et simul ipsam originem
et viam activam verbi. Ét ita formaliter in-
dicat, principium *quo* illius generationis,
et generationem ipsam intrinsece et quid-
ditative esse cognitionem talis objecti, et
hanc, connotando tamen Paternitatem,
esse viam, et originem ad Verbum. Ergo
contradictionem involvet, posse, et debere
necessario permanere hanc eamdem origi-
nem, si semel non permaneat, aut non
permanere simpliciter possit cognitio talis
objecti, in qua formaliter sita est, aut
quam formaliter includit. Ergo cum præ-
dicta generatio Verbi possit, et debeat ne-
cessario permanere, consequens est, ut
formaliter sumpta, non includat cognitio-
nem rerum futurarum, adhuc facta suppo-
sitione fuluritionis : ac proinde nec Ver-
bum. adhuc ex suppositione futuriionis
illarum, ex prædicta cognitione procedat :
siquidem prædicta cognitio habet rationem
cognitionis liberæ.

Confirmatur tertio. Quoniam divina vo-
luntas, ex suppositione quoi creaturæ sint
future, non immutatur, aut aliter se habet
ac se haberet, ex suppositione quod non

Sahnant. Curs, theolog. tom. III

essent future : alioqui prædicta voluntas
variaretur per hoc, quod creature essent,
vel non essent future : at divina voluntate
in his eventibus invariata manente, debent
etiam colem modo manere intellectus Dei,
el Verbum per illum productum, adhuc
factis productis suppositionibus : quia prop-
ter naturalem sympathiam, et summam
colligationem voluntatis, et intellectus
Dei, nec non et Verbi per illum producli,
nequit aliqua variatio intrinseca esse in ali-
quo istorum, quin alia intrinsece etiam va-
rientur : ergo Verbum, adhuc facta præ-
dicta suppositione futuriionis creaturarum,
nequibit ex earum cognitione per se proce-
dere. Patet consequentia. Quoniam si ex
prædicta cognitione tunc per se procederet,
non procederet, nec esse ejusdem rationis
facta prædicta suppositione futuriionis
creaturarum et non facta illa : siquidem
peteret tunc aliquid ex parte principii sui
esse, quod tamen, non facta illa supposi-
tione, non peteret.

Prælerea contra eamdem solutionem ur-
get ratio alia, quæ ut melius intelligatur,
supponendum est, quod etsi actus liberi
Dei, et cognitio libera creaturarum futura-
rum, nec non et earum futuritio sint in
eodem signo, in quo est divina essentia,
cæteræque alicæ perfectiones ipsius : nihilo-
minus Verbum, et illius productio habent
intimiorum conjunctionem cum divina es-
sentia, quam prædicta decreta, et futuritio
creaturarum, nec non et cognitio earum.
Sicut licet intellectus, et voluntas Dei sint
in eodem signo rationis *in quo* : attamen
intellectus est intimius conjunctus cum
Deo quam voluntas. Et propterea voluntas
inlelligitur virtualiter dimanare a Deo ra-
tione intellectus, non tamen e contra.

Hinc ergo sequens ratio deducitur. Nam
id, quod intimius et immediatius conjungi-
tur cum Deo, non oritur ab illo ratione
ejus, quoi non ita intime, et immediate
cum eo est conjunctum : quamvis flat sup-
positio existentia illius, et utrumque sit in
eo lem signo in *quo*, ut ex terminis ipsis
constare videtur, nec non ex exemplo in-
tellectus, et voluntatis nuper adducto. Ergo
licet decreta libera Dei, et futuritio creatu-
rarum, nec non et cognitio Dei respectu
horum sint in eodem s'gno in *quo* rationis
una cum Verbo divino, et productione pas-
siva illius : nihilominus, adhuc facia præ-
dicta suppositione horum omnium, Ver-
bum non procedet ex cognitione illorum.
Patet consequentia. Quoniam intimius con-

jungitur cum Deo id, quod necessario con- venit illi quam id, quod contingenter, et libere cum ipso nectitur, qualia sunt de- creta libera, nec non et cognitio creatura- rum luturarum. Quam rationem in 2 tomo tractatu 4 disput. 5 num. 84 tetigimus et explicuimus.

Nec id, quod pro sua solutione adducit Montoya, ei favet. Quoniam, ut ex dictis pater, Verbum procedit ex cognitione com- prehensiva Dei secundum id, quod omnino necessario, et in omni eventu illi competit, non vero secundum id, quod non competit illi cum hac necessitate, et sine quo abso- lute et simpliciter ejus ratio salvari qunit. Quare, cum hoc, quod est, comprehensi- vam cognitionem Dei extendi ad creaturas futuras ex suppositione illarum, non con- veniat illi secundum omnimodam necessi- tatem, sed ex suppositione futuritionis earum, et cognitio illa comprehensiva ma- neret eodem modo, etiamsi non daretur talis suppos tio : idcirco Verbum, quod est omnimode necessarium, nequit procedere ex cognitione comprehensiva, ut termina- tur ad res futuras facta prædicta suppo- sitione.

Ex quibus omnibus Gt, Verbum divinum non procedere per se ex scientia media fu- turorum condilionatorum ; ut communiter contra Valentiam et alios docent discipuli D. Thomæ. Hoc autem non solum est ve- rum, quia pnedicta scientia media nulla ratione est in divinis admittenda, ut in 1 tomo tractatu 3 a disputatione 7 usque ad disputationem 12 inclusive latissime osten- dimus, sed etiam, quia adhuc prædicta scientia gratis permissa, non posset stare omnimoda necessitas in essendo Verbi di- vini, et productionis ejus, si ex prædicta scientia procederet. Nam talis scientia ut terminata ad futura condionala, v. g. ad hoc futurum, Ji *Judas in tali occasione, et cum talibus circumstantiis vocaretur a beo, consensisset vocationi, et salvaretur*, potuit absolute non esse in Deo : siquidem adhuc dato, quod per hanc scientiam pnevidere- lur, illum consensurum, nihilominus ille consensus prævi letur ut liber, atque adeo ut potens non esse : et per consequens scientia, qua pnrvidetur ut futurus potuit, quatenus ad illum terminatur, non esse in Deo. Et ideo sicut necessitas omnimoda Verbi divini nequit stare cum hoc, quod est, proce lere ex scientia visionis futuro- rum absolutorum : quia hæc potuit, ut ter- minatur ad ista futura, non esse in Deo,

ac proinde comprehensio divinæ essentiae potuit manere eodem modo, etiamsi præ- dicta fuiura non essent : sic ob eamdem rationem necessitas ejusdem Verbi nequit 6lare cum hoc, quod est, illud ex prædicta scientia media futurorum condilionatorum procedere.

! Π-

Opposita sententia, ejus fundamenta, et illorum solutio.

Oppositam tamen sententiam, nempe, ia. Verbum per se procedere ex cognitione creaturarum futurarum, saltem ex suppo- sitione futuritionis earum, docuit Valentia 1 pari, disput. 2 quæst. 7 puncto 2, quem sequitur Montoya disput. 63 sectione 4. Et licet ejus fundamenta ex dictis facile cor- ruant : nihilominus majoris claritatis gra- tia sigillatim in præsentī ea adducemus et solvemus.

Probatur ergo primo pnedicta sententia ex Augustino 13 de Trinitate cap. 13 et 14 ubi inquit, quod Pater æternus Verbum non integre, perfectequo dixisset, si aliquid minus, vel amplius esset in Verbo, quam in se ipso. Quare, cum in scientia Patris contineatur visio, et repræsentatio creatu- rarum futurarum hoc ipso, quod suppo- nantur futuræ, oportet, ut hæc eadem con- tineatur in Verbo ad hoc, ut integre, perfecteque dicatur :et ita etiam oportebit, Verbum procedere ex prædicta visione, et repræsentatione hoc ipso quod creaturæ supponantur futuræ : siquidem procedit ex cognitione eorum, quorum cognitio debet ei communicari, ad hoc ut integre, perfec- teque dicatur.

Confirmatur. Nam lib. 83 quaestionum quæst. 63 inquit idem Augustinus, Ver- bum dicere respectum ad creaturas, ut fa- ciendas : ideoque Joannis 1 Filium Dei appellari Verbum, et non rationem : quia verbum dicit respectum ad res faciendas. Constat autem, Verbum perse procedere ex cognitione eorum, ad quæ dicit respec- tum.

Confirmatur secundo. Quoniam Verbum ex vi suæ processioneis repræseniat ras futuras, et est id, in quo prædictæ crea- turæ dicuntur : ergo per se procedit ex ea- rum cognitione. Antecedens constat. Quia Verbum de facto habet repræsentare præ- dictas creaturas, et esse id, in quo dicun- tur : at Verbum nihil habet nisi id, quod habet

habet per suam processionem, ot ex vi il- lius : sicut in humanis filius nihil liabet in instanti generationis, nisi id, quod habet per prædictam generationem. Consequentia vero probatur. Quoniam Verbum non re- présentai ei vi processioneis, nisi illa, (piorum cognitio desideratur ad suam pro- ductionem. Unde, quia ex vi processioneis repræsclnat possibilitia, ideo per se ad sui productionem requirit eorum cognitionem.

Respondetur ad hoc argumentum, et ad primam ejus confirmationem, concedendo, itrn'quod sicut in scientia Patris continetur vi- sio creaturarum futurarum ita etiam in Verbo : et similiter quoi Verbum dicat respectum rationis ad creaturas futuras. Attamen hinc non fit, Verbum procedere ex cognitione futurorum. Quia verbum non procedit per se, adhuc facta quavis suppo- sitione, nisi ex cognitione ilforum, quorum cognitio est omnino necessaria in Patre, et non solum ex necessitate suppositionis : sicut etiam solum procedit ex cognitione eorum, ad quæ necessario necessitate om- nimoda, et non ex sola suppositione fundat respectum rationis, ut § præcedenti osten- sum est.

Ad secundam confirmationem necandum est antecedens. Et ad probationem dicen- dum est, quod etsi Verbum omnia, quæ habet, habeat per suam processionem, non tamen ex vi illius : sicut licet Spiritus Sanctus habeat omnia sua a Patre et Filio, atque adeo per suam processionem : non tamen ex vi processioneis. Quia ad hoc, ut Verbum et Spiritus Sanctus habeant aliquid ex vi suæ processioneis, desideratur, ut ha- beant illud ex vi eorum, quæ sunt propria lineæ illius processioneis, et semper ac in- defectibiliter illi competunt. At Spiritus Sanctus non est Deus ex vi eorum, quæ petit linea voluntatis, per quam procedit, sed quia talis processio identificatur cum natura divina : et per consequens secun- dum id, quod habet identice. Et Verbum ex vi eorum, quæ ipsi communicantur per suam processionem secundum propria, et omnino intrinseca suæ lineæ, non habet indispensablem repræsentare futura, sed ad hoc requiritur, quod fiat suppositio fu- taritionis, et decreti liberi accidentaliter (ot sic dicamus) advenientis. Et ita, sicut bæc potuerunt (modo alibi dicto) non esse : sic et repræsentatio Verbi, prout terminata ad futura.

Cæterum ad hoc, ul alicui personæ di- viniæ communicetur aliquid per suam pro-

cessionem, satis est, quod communicetur pe/ illam ; sive hoc fiat per ea, quæ proces- sio prædicta habet identice, sive ut modi- ficata quovis alio adjuncto non per se requisito ad talem processionem, aut præ- supponendo illud : et sive id Jiat per præ- dictam processionem secundum id. quod petit ad producendam personam, ut consti- tutam in sua ratione formali, et proprietate personali, aut secundum quo i præsupponil prædiciam personam jam productam quoad suam rationem formalem, et proprietatem personalem, et communicat illi aliquid per accidens, (ut sic dicamus) adveniens, idest. aliquid libere ei conveniens, ut in præsentī contingit. Unde Verbum nequibit ex co- gnitione futurorum per se, seu eo modo, quem in explicatione tituli explicuimus, procedere. Quia solum sic procedit ex co- gnitione eorum, quorum repræsentatio ex vi suæ processioneis ei competit.

Secundo probatur eadem sententia.-Quia cognitio creaturarum possibilium per se requiritur ad productionem Verbi : ergo etiam creaturarum existentium, ex suppo- sitione quod sint futura'. Antecedens palet ex dictis dubio præcedenti. Consequentia vero probatur. Tum, quia non minus per- fecta, et eflicax est dictio creaturarum existentium, quam possibilium : ergo non minus producet per illam Verbum divi- num. Tum etiam, quia cognitio illa creatu- rarum possibilium idcirco per se requiritur ad productionem Verbi divini, quia essen- tia divina, quæ præsupponilur per modum principii *quo*, habotque rationem speciei intelligihilis est in eo signo *in quo* reprai- sèntativa prædictaruin creaturarum possibi- lium, et in eodem signo *in quo* ipsæ præ- supponuntur cognoscibiles : at eadem essentia eodem modo habet ratione suæ infinitatis vim sufficientem ad repræsen- tandas creaturas futuras, et ipsæ in eo signo, in quo sunt cognoscibiles, quatenus possibiles, habent etiam esso cognoscibiles, ut futuræ : siquidem decretum, per quod sunt future, mensuratur æternilate : et ita est in omni Signo, in quo datur possibilitas earum.

Confirmatur. Quoniam juxta ea. qua' in 2 tomo tractatu 4 disput. 5 num. Si el deinceps diximus, Verbo divino communi- catur a Patre cognitio futurorum, et non censetur finita, seu completa omnino ejus generatio, usque dum prædicta cognitio ei communicetur, nec non et decretum de eorum futuritione : ergo Verbum perse

i VI
Ifll'

126.
Secun-
<hun
fanth-
ificalau)

Confir-
injiur.

procedet ex cognitione, qua Pater cognoscit prædicta futura. Patet consequentia. Quoniam per se procedit ex cognitione eorum quorum cognitio ei communicatur, ita ut non sit finita, seu completa illius generatio, nisi talis cognitio ei communicetur.

127.
Satisfit
3tgO-
lacûU).

Respondetur concedendo antecedens, et negando consequentiam. Et ad primam probationem dicendum est, quod dictio creaturarum existentium quoad id, quod perfectionis importat, est infinite efficax, estque productio Verbi divini. Cæterum, per hoc perfectionis, quod affert, est productio illius quoad id, quod Verbum necessario habet : sicut et ipsa perfectio dictionis est omnino necessaria. Unde secundum id, quod addit supra se ipsam, ut sic producentem Verbum, nihil addit perfectionis, sed tantum terminationem liberam ad creaturas futuras : et secundum hanc supponit jam Verbum productam, et Pater per eam solum communicat Verbo aliquid ut sic dicamus) quasi accidentale et non addens novam perfectionem, scilicet, quod ejus repræsentatio terminetur absque additione alicujus realitatis, aut formalitatis ad creaturas futuras : ut ita sit proportio inter cognitionem hanc sic sumptam, et id, quod in Verbo ei correspondet. Ac proinde quemadmodum ipsa cognitio est libera, et supponit omnino necessaria Dei : ita per eam non communicetur Verbo aliquid omnino necessarium : et per consequens nec ejus natura, aut proprietas personalis; sed hæc præsupponuntur producta ante prædictam cognitionem, ut extensam ad futura : et solum per eam communicetur terminatio libera, idest, dependens a libero Dei decreto, seu quod ejus repræsentatio ita terminetur ad futura, ut potuerit al ea non terminari.

128.
Solvitur
in
forma.

Unde ad formam hujus probationis distinguatur antecedens. Et si inielligatur de efficacia illius dictionis quoad communicandum Verbo aliquid libere ei conveniens, et supponens ipsum jam productum, et constitutum in sua natura, et proprietate personali, concedi poterit. Quia sicut dictio Deitatis personarum, et creaturarum possibilitium est infinite efficax ad producendum Verbum tribuens illi, quod sit constitutum in sua essentia, et proprietate personali : ita dictio Paterna futurorum, secundum omnia, quæ affert, sumpta, est efficax ad communicandum Verbo jam producto, et constituto quoad prædicta, aliquid per accidens (ut sic dicamus) ei conveniens, et

quod potuit non esse in illo, nempe, quod ejus repræsentatio infinita extendatur ad repræsentanda futura. Si vero inielligatur idem antecedens de efficacia ad producendum Verbum, et communicandam illi, quod sit constitutum in sua essentia, et proprietate personali, negari debet, propter sæpius dicta.

Ad secundam vero probationem ejusdem antecedentis dicendum est, ex ea solum sequi, quod productio Verbi divini solum concomitanter sit ex cognitione creaturarum futurarum. Quia quod in eodem signo in *quo*, adhuc rationis sit cognitio futurorum una cum productione Verbi, quatenus terminatur ad producendum illud, ut constitutum ex sua essentia, attributis, et proprietate personali, solum probat, quod processione Verbi modo dicto sumptam concomitemur illa cognitio : cum tamen ad hoc, quod per se esset ex illa, desideratur, ut essentia divina, quatenus gerit rationem speciei intelligibilis, necessario omnino repræsentaret prædicta futura, et ipsa etiam futuri omnino necessario essent futura, et non solum ex suppositione divini decreti : ac tandem quod divina cognitio secundum omnimodam necessitatem, et non solum secundum necessitatem ex suppositione jam dicta, ad illam terminaretur. Sicut quia creaturæ possibiles, ut tales habent hæc, quæ eisdem, ut futuris, deesse dicimus : idcirco Verbum per se ex earum cognitione. procedit.

Ad confirmationem patet ex dictis, quomodo Verbo non communicetur comitio futurorum a Patre ex vi processione : ac proinde nec secundum id, quod habet illa processio indispensabiliter, seu secundum quod terminatur ad producendum illud, ut constitutum ex sua essentia, attributis, et proprietate personali, secundum quam rationem hic de processione Verbi loquimur, ut in explicatione tituli hujus dubii dicebamus. Sed solum communicatur ei per eandem processionem secundum id, quod ei competit, quasi per accidens (ut sic dicamus, et ex suppositione divini decreti habiti a Patre de formatione creaturarum post productionem Verbi, ut constituti ex omnibus prædictis per se ei convenientibus. Unde, licet productio Verbi non censeatur (ut sic dicamus) finita seu expleta, usque dum hæc cognitio futurorum ei competat, si loquamur de illa productione, tam secundum ea, quæ per se, quam secundum illa, quæ (ut sic loquimur) per accidens ei com-

petunt in quo sensu do ilia loco citato in hac confirmatione locuti sumus : censetur tamen finita quod ea, quæ illi conveniunt per so, ot ut producit Verbum constitutum ex sua essentia, attributis, et proprietate personali : et propterea Verbum, quatenus sic constitutum, non procedit ex cognitione creaturarum futurarum, licet procedat secundum hanc rationem ex cognitione earumdem, ut possibile, sed ad summum post productionem sui, ut s;c constituti, procedit ex prædicta cognitione quoad id quod eidem Verbo per accidens (ut sic dicamus) competit, scilicet, quoad illa terminationem suæ scientiæ, et repræsentationis ad easdem creaturas ut futuras.

i». .
ΦΚ·
W.
Nec obest, si objicias, quod illa terminationis ad futura nihil addit supra cognitionem Dei, ut terminatam ad creaturas posibles, quatenus tales : siquidem quidquid est in Deo, est omnino necessarium et indefectibile : ex eo quod quidquid est in eo, est Deus. Ergo nequit intelligi, quod Deus Pater prius habeat cognitionem terminatam ad creaturas posibles, quam producat Verbum constitutum ex omnibus, quæ per se ei competunt, et postea habeat decretum de futuratione creaturarum, et cognoscat illas, ut futuras, hancque cognitionem tribuat, et communicet Fi'io. Nam ad hoc videbatur desiderari, quod illa cognitio futurorum aliquid adderet supra cognitionem possibile : ut ita in uno signo esset id, quod est proprium talis cognitionis, ut terminate ad possible et in alio id, quod est proprium ipsius, ut extensæ ad futura : alioqui non esset cur in omni signo, in quo est cognitio possibile, non sit cognitio futurorum, aut cur quod procedit ex illa, non procedat ex ista, quæ est omnino eadem cum illa.

ITi.
ht
Respondetur enim, quod sicut amor necessarius, quo Deus se diligit, ot liber, quo

amat creaturas, habent inter se hunc ordinem : siquidem Deus ex amore necessario sui diligit libere creaturas, ut in 2 tomo tractatu 4 disputatione 3 num. 26 et deinceps, et disputatione 7 num. 61 et sequentibus explicuimus : et propterea prius est prioritatem *a quo* productio Spiritus Sancti procedentis ex amore illo, prout terminato ad Deum quam sit amor creaturarum : et nihilominus amor necessarius Dei, et amor liber creaturarum sunt omnino idem absque distinctione virtuali, et iste nihil adiit reale in Deo supra illum. Ita in præsentia de cognitione omnino necessaria, et libera, seu supponente liberum decretum philosophandum est. Et propterea, non solum in Patre ante hanc cognitionem futurorum præcedit prioritatem, et præcedentia *a quo* cognitio necessaria sui, et aliarum personarum, nec non et creaturarum possibile, et consequenter ipsa productio necessaria Verbi ; sed etiam in Patre, et Filio, in illo quidem ut in persona improducta, in isto vero ut in persona jam quoad ea, quæ per se ei competunt, producta, supponitur amor, quo se diligunt, et productio Spiritus Sancti ad amorem creaturarum futurarum, et cognitionem earum. Quia amor ille est prior amore libero creaturarum : et amor liber præcedit etiam futurationem creaturarum, siquidem est causa futurationis earum : ac proinde nequit esse cognitio futurorum supponens hunc liberum amorem, usquedum sint omnia prædicta. Quomodo autem hæc inter se coherere possint, non obstante, quod nec decretum liberum addat aliquid existens in Deo supra actum necessarium, quo Deus suam bonitatem necessario diligit, nec cognitio futurorum supra cognitionem Dei, et possibile, satis fuse in 1 tomo tractatu 4 disput. 7 a num. 45 usque ad num. 72 ex mente D. Thomæ explicuimus.

DISPUTATIO XIII.

De imagine in divinis reperla.

Inter illa, quæ. sunt propria Filii, ratio imaginis connumeratur. Et ideo postquam de eo, ut explicatur nomino Filii, et Verbi, in præcedentibus egimus, restat, ut do ralione imaginis ei convenientis, antequam accedamus ad ea, quæ sunt propria Spiritus Sancti, disputationem texamus.

DUBIUM I.

Utrum ratio imaginis proprie et formaliter iⁿdivinis reperialur? el an essentialiter, an vero solum personaliter sic sumpta dicatur

Merito utrumque in titulo conjungimus: quia, ut ex dicendis in hoc dubio patebit, unum sine alio exacte explicari nequit.

Vera D. Thomæ, el aliorum Patrum sententia.

Dicendum ergo est, in divinis proprie et formaliter reperiri rationem imaginis : et hanc sic sumptam dici ibidem personaliter. Assertio hæc quoad primam partem habetur ex illo ad Coloss. I ubi de Filio ju' dicitur : *Qui est imago Dei invisibilis*. Et ad Mc.L Hebraeos I et secunda) Corinth. 4. Quæ rrīCL 'oca proprie et formaliter sunt intelligenda : siquidem ex eo, quod sic intolligantur nullum sequitur absurdum, ut ex statim dicendis patebit. Unde hoc ipsum itaw, tuentur sancti Patres, ut Athanasius libro 2 contra Arrianos, ubi Verbum divinum appellat *splendorem, characterem* et ciiriu. *imaginem palris*, Hilarius libro 2 de Trinitate non longe ah initio vocans Filium *imaginem invisibilis Dei*. Quo etiam loquendi modo utuntur Cyrillus N. Alexandrinus lib. I Thesauri cap. I, Augustinus 7 de Trinitate capit. I, Nazianzenus Oratione 3 de Theologia et Oratione in Christi Nativitate, Damascenus lib. I fidei capit. 9, Anselmus in Monologio c. 37. D. :.Tobq. Thomas in præsentī et ad Hebneos I lectione 2 in line, nec non in I dist. 28 q. 2 art. 3 et ad Annibaldum'in eadem dist. el q. art. I el communiter /Theologi contra Durandum. Sicut etiam quoad secundam

partem tuentur eandem assertionem omnes Scholastici communiter, Pt etiam ipse Durandus.

Ut autem rationem fundamentalem ex Angelico Doctore, nec non ex Augustino libro 83 quæstionum q. 7 i libro 5 super Deuteronomium q. 4 et lib. imperfecto dn GenOsi ad litteram capit. 16 tradamus, notandum est ex eodem AugastinqÇ et ex Angelico Doctore in hoc articulo, et infra q. 9 3art. I et 2, tres conditiones desiderari ad rationem imaginis proprie et formaliter sumptam. **Prima** est, quod sit similitudo ejus, cujus dicitur imago. Quam conditionem deduxit Angelicus Præceptor ex ipsa imagiuis etymologia. Dicitur enim imago, quæ agitur ad imitationem alterius, sen (ut loquitur in I dist. 58 q. 2 art. I) *Dicitur imago quasi imilago*. Constat autem, quod id, quod agitur ad imitationem alterius debet esse simile illi : alioqui ad imitationem illius non ageretur.

Secunda conditio est, quod hæc similitudo non sit qualiscunque, seu in quacumque re, sed in ipsa specie et natura rei, vel in signo speciei, quale est in rebus corporois figura. Cujus conditionis rationem tradit D. Thomas locis citatis. Ex eo quod similitudo in gradu præcise generico, aut in aliquo accidenti communi, non est satis ad rationem imaginis: et proptereavermīculi producti ab homine non sunt imago illius; licet convenient cum illo, et sint similes ipsi in gradu generico animalis. Et eadem ratione, quamvis ad imitationem alicujus hominis albi producatur in pariete aliquod album, non idcirco erit miago prædicti hominis : quia hoc quod est esse album comparatur cum illo per modum accidentis communis.

Tertia conditio est, quo hæc similitudo in specie, vel signo speciei ducat ortum et originem ab eo, cujus est imago, tanquam a principio ejusdem similitudinis, et imaginis. Quam conditionem probat Angelicus Doctor, esse omnino necessariam ad rationem imaginis proprio et formaliter sumptam, tum autoritate Augustini locis nuper relatis. Tum etiam, quia propter defectum hujus conditionis unuin ovum (ut docet idem Augustinus) quanluncumque sit simile alteri, non dicitur proprie el formaliter esse imaginem alterius : ex eo quod unum secundum hauc rationem similitudinis non est productum ab alio. Unde ex omnibus his conditionibus desumitur integra diffinitio imaginis proprie

De Imssniie.

PROOEMIUM

Deinde gītxrilur dc hnagÿte.

ARTICULUS I.

Ciiam inapo in ririnir dkslrs ferwetliirr.

lofra Ad priam ric proceditur. Videtur, quod imago dōo <.33 dicatur perronalilrr in diuoi«. Dr/H eniu AatfVSDnes io art. 5 lib. * de tide ad Petrie. Udi csKSHkte *Trintaūs* diri- ad /et I nites, el imago, ad quīn ūrtus est homo. Igitur Imago dicitor esseabailter ri non personaliter.

q. 2 ā, FrrtercJ, Hihrius rfirir in *Lb.de Sjnod. qnod imago art. 2. <I ejus r*li. ad quas itaagio-rur, species iodiferau. Srd * Cap. I speclet, sive forma ia tfivlots fliālur rssenhadlter : ergo a medio el in:igo.

tnm 3. a Præterra, inugo ab iraiUndo dūilur, in qno impor- * Non tatorpries. et posteritis, sed in divinis personis ninil est multura prias, el posterior Ergo ixago non potest esse nomen remote personate io divinis.

a **Princ** dēt ronin est: qnod dirit Aacoslions : : Quid esl ab- lin. <I surdiuv, qcam imaginem ad <e dm? Ergo imgo in divi- pagina 6 nU rdatire dteitur. Et sic e-t nooro personale.

a pria- Respondeo dicendos, quod de raliuor imaginis csl -i- elpio. _ millIndū. Non tamen quæcaluqoe riunitudo *tailcil* ad * Lib. 7 rationem imaginir* : ?cd similitudo, quæ est in specie rei, de Tri- vcl saltem aliquo signo *speciei*. *Signum* autem speciei in n«t. e. I *rebas* corporeis taaxioe videtur esse figura. videMS a medio euta, qwd diirrsorioa animabum secoadam >peoem rtat lomo 3. dnersæ figuræ, non autera dnersi colores- L'ode si de pingatur color *alioojos rei ia ranete, non dicitur e»c* imago, nisi depingatur figura. S«d neque ip'J *similitudo* spriiel snffieit. Vri iigoræ: sed requiritur ad rationem magnitii origo : quia, ut Augustinus dicit iu * lib. 83 questionem, unum ovum non csl inugo alterius, quia non e»t *de illo expressam*. *Ad Loc* ergo, quod vere aliquid *sn ir/I3;o*, rôjuiniar. quod ex alio procedat sim te ei in .spe- cie, vel saltem io signo spcciri. Ea vero, quæ prwcssio- nem. sive originem important in diriois, sani personalia. Unde boe nomen imago esi nomen personate.

Ad pnmum ergo dirrndoiu, quod iougo proprie dicitur, quod procedit 3d *>imiltudinem alterius. Iliad autem, ad cujus siiuilitudtnrni aliqoid proredit, proprie diritur exemplar, improprie iero imago. Sic temen * Augustinus utitur nomine imaginis, eum dicit, dnaietetem sancte Trinitatis rssc imaginem, ad quara facias est *homo*.

Ad secundum diconduta, qatwl species lprout ponitur ab liliario ♦ in diffinitione imaginis) importat formam *deductam in aliquo ab alio*. Hoc mim modo imago «licitut esse spedes alicujus, denti, quod lissimilatirr alleni, di- cilnrr *furnxa* ejus, in quantum habet formam illi similem.

Ad tertium direndnm, quod imitatio in diimis personis nin signitictj postnrfutuui. sed solam assiuLitionem.

1 dist.18 Conclusio est affirmiativa.

art. 3 ct disc. 31 q. 3 art 1 cor. rt *Hcb. 1* I. 2. Ad srcuudum sic proceditur : Videtur, quod women ♦ Lib. 1 imaginis non sit proprium Filii. Q'ib, ut dint ♦ Djihos- orlh. cenus Spiritus Sindus est Imago Fifth Non est ergo pro- prium Filii.

Fid. 2. Pixterea* «le raliōne imagini? est similitudo cum cx- e. 18.

ARTICULUS II.

■tram notnen hnlginif ūl prupnnm Filii.

pressione (ul Augustinas dicit in * lib. 83 qtpslioB5«\ >ed hoc couvriiil Spiritui SxbCto : procedit enim ab ibo sceundon modum similitudinis. Ergo Spiritus Sanctas **at** imago. El ib nun csl propnum rifii, quod sit iaago.

3. Præterea, fiomo etiam dicitur imago Dei, secundum Hlud prioræ ad Conntb. I- : Vir non «sebet telare **apat** suum : quoniam imago, et gloria Dei est; ergo nou est proprium Filio.

Srd contra est, qnod Augustinus dicit * 7 de *Trinilaie*, qnod solns Filios est imago Patris.

Respondeo dicendam, quod Doctores Græconnn ωo- EJuniter dicunt. Spiritum Sanctum esse imaginem Patrii ct Filii, sed Doclores Latui soli Filio attribuunt no@en imæinis. Non enim invenitur ia Canonica Scriptum atxi «te Filio. Diatur enim Colos. i : Qui est imago Dei invisibilis, priuogciriins creaturæ. Et ad Hebræos 1 : Qri rum sit spfcador gloiæ, et figura substanti@ ejus. Ilcjai autem rationem assignant quidum rx hoc, quod Frias con- venit cum Patre, non solum in naturo, srlt etiam m no- tione principii : *Spiritus* autem Sanctes non ronieoil«tj Filio, nec cura Patre in aliqua noti<mr. Sed hoc non ri- *d-tur* sufficere. Quia sicut secun-ium relatione» non at- tenditur in diriois. neque æqualias. arque inæqualitas ut Augustinus < dicit) ila neque similitudo, qu@ reqll- i Lâ3i rit-r ad rationem imaginis. Unde alii dicunt, quod Spi-4e Tr-. ritus Saucius non potest dici imago filii, quia imagiaii e. i ii non e-l imago. Neque etiam imago Patris : qnii Hiiifl k. d imago refertur immediate ad id. cuju* est imago : Spin- fib. *it*.

Sanctūs aute'li refertur id Patrem per Filium. Neque 6 a » cujoī est inago Patris et Filii : qui sic esset una isapo dōorum : quod ridetur impossibile. Unde relinquitur, quod Spiritus Sanctas nullo modo sit imago. Srd boc nibil est. Quia Pater et Filius S'int unum principiem Spiritus SancDj «rt infra < dicitur. Unde nibil prohibet sic Palris ct Filii (in quantum snoI unnm) esse unam imagi- nem : cum etiam bornn fotios Trinitatis sil una imagn.

El *ideo* aliter *direttdata est*. qnod sicut Spiritus Sanc- tus quamvis sua proccsrioue arciapiat naturam Palris, si- ut et Filius, non tamen dicitnr natus : ita liret arepiat speciem similem Palris, nnn dicitur imago. Quia Filiiq procedit ut icrbum, «te cujus ratione est similitudo \$le- cieī ad id. α quoprorrdit : non autem *de* ratione amoris; quamvis bnc conveniat amon, qui est Spiritus Sanctos, ia quantum est *imor* divinus.

Ad mimum e-p> dicendum, quod Djoiascroas. et ah D. ' *teres* (inerorum communiter utuntur nomine imaginiv pro perfecta similitudine.

Ad Mcundnm dirtdurn, quod licet Spiritus Sandus sit similis Patri et Filio : nou tamen sequitur, quodrit imago, ratione > jam dicta.

Ad tertium dicendam, quod imago alicujus dupliciter iffl aliquo iovenitur. Uno modo, in re *ejusdem* nalnr@ se- cundum speciem, ut imago Regis invenitur in filio suo. Alio modo, iu *re* alterni* naturæ, sicut imago Regis io- irnilur m denario. Primo aulnn modo Filius c>(iraap Putris. Sroudi» autem modo dicitor homo imago Dei. Et i > ad designandam in Immine imperfectionem imaginis, homo non solum dicitur «nago, bed ad imaginem : per qnod ejotuc quid.im (cTidentic *in* perfectionem dcsiglatior. >ed de Fdio Det non pote*t dici, quod sit ad imaginem : quia est perfecta Palris imago.

(.onchuio «-st affirmativa.

DISPUTATIO

et fonnaliler accepte quam Augustinus locis citatis tradit, nempe, quod imago *csl similitudo in specie, vil in signo speciei, producta ab alio, cujus est similitudo.*

Quam diffinitionem, ot ejus sufficien-
tiam possumus explicaro, discurrendo per
omnium imaginum genera apud nos, re-
porta, quæ ad tria reducuntur, nempe, ad
genus imaginum artificialium, intenlio-
narium, et naturalium. El ita videmus,
quod si pictor v. g. depingat tabella figu-
ram Petri ad ipsius imitationem, tunc en
ipso ilia figura est imago artificialis Petri :
quia est ei similis in delineantem is, smi
in figura externa , quæ est maxime pro-
prium signum Petri : et quia ipse Petrus
tanquam exemplar est causa prædicie
figura? quoad similitudinem, quam habet
cum illo. Et similiter hoc ipso, quod pro-
ducatur per intellectum verbum repræsen-
tativum hominis, tunc tale verbum dici-
tur esse imago intentionalis illius : quia
est illi simile in natura ; licet ex parte
modi habendi illam sit dissimile, ut con-
stat ex illis, quæ in l tomo tractatu 2 disp.
2 num. 133 et tractatu 3 disput. 2 num. 14
diximus : et quia quoad hanc similitudi-
nem producitur ab specie intelligibili ho-
minis, ut gerentis vicem ejusdem hominis.
Et tandem hoc ipso quod in humanis
producatur filius, habet rationem imaginis
naturalis respectu patris : eo quod est
similis illi in natura : hæc similitudo in
ea communicatur ei a suo patre.

Hinc ergo sequens ratio Augustini, et
divi Thomæ quoad utramque partem as-
sertionis deducijur. Quoniam omnes iste
Aere? conditiones requisite ad rationem imagi-
nis proprie er formaliter accepte et in
D.Tfcom illius diffinitione content@ reperiuntur
formaliter in divinis : et non conveniunt
essentiæ; bone tamen alicui ex personis
divinis : ergo ratio imaginis proprie et
formaliter sumtæ reperitur formaliter in
divinis : ibique, non essentialiter, sed
personaliter dicitur. Major est perspicua.
Quia Verbum in divinis est simile Patri
in sua natura : et hanc similitudinem
habet ex vi processionis perquam procedit
ab eodem Patre.

Ex quo etiam minor quoad secundam
partem satis liquet. Et quoad primam,
nempe, omnes has conditiones non conve-
nire essentiæ divinæ præcise sumptæ,
etiam liquet. Quia ea, qua- important or-
dinem originis unius ab alio, non com-
petunt divinæ essentiæ præcise sumptæ :

ex eo quod ipsa, cl quidquid essenziale ea
in divinis, non habet produci et procedere
ab alio, sed solum id competit personis :
ne sicut ob hanc processionem, el produc-
tionem una persona distinguitur reali-
ter ab alia, ita ob eamdem rationem re-
periatur distincta essentia in una, et alta
ex personis divinis. Ex quibus etiam con-
sequentia primi syllogismi ita perspicue
deducitur, ut probatione non indigeat.

Confirmatur ratione desumpta ex eodem
Angelico Doctore. Quoniam imago dupli-
cem relationem secum affert. Aliam qui-
dem producti ad producentem : aliam vero
similitudinis ad prototypum in eo, in quo
conveniunt : scilicet in natura, saltem spe-
cifica. vel signo illius. Ex quibus illa prior
debet esse realis, hæc vero posterior ratio-
nis quoties ratio fundandi illam est omnino
eadem in imagine, et in eo, cujus esi
imago : secus vero, quando talis ratio est
realiter distincta. Et propterea relatio si-
militudinis, seu convenienti@ in natura,
quam habent Pater et Filius in humanis,
est realis : quia ratio fundandi illam con-
venientiam est humanitas, quæ est realiter
numerice distincta in utroque extremo. E
contra vero relatio similitudinis, quam di-
cil verbum mentis, ut verbum v. g. Petri,
ad eumdem Petrum repnesentatnm per il-
lud, est (ut multi satis probabiliter volunt)
relatio rationis : quia eadem numero na-
tura, sub diverso tamen modo essendi, est
in utroque. At utraque ex his relationibus
invenitur in divinis : et utraque nequit
convenire divinæ essentiæ, aut attributis
essentialibus : quia (ut jam diximus) ea,
quæ originem important, sunt personalia :
ergo ratio imaginis, quæ solummodo affert
bas duas relationes, invenietur formaliter
in divinis, ibique, non essentialiter, sed
personaliter dicitur.

§ II.

Objectiones contra dicta, el earum solutio.

Sed objicies primo cum Durando in l 7.
dist. 28 q. 3 n. 5 falsum esse, rationem
imaginispropneet formaliter sumptæ repo-
riri in divinis. Quia una persona divina
non est proprie similis alteri, nec secun-
dum relationem originis, ut ex se constat,
nec secundum essentiam.Tum, quia secun-
dum hanc habent unitatem, seu identita-
tem omnimodam, non vero distinctionem!
cum tamen ad similitudinem requiratur
distinctio :

distinctio : ergo, etc. Tum etiam, quia si-
militudo ista, si quæ esset, dicit tantum
relationem rationis : et ita hinc solum ha-
beretur, esse in Deo imaginem, quæ solum
secundum rationem nostram, non vero rea-
liter esset imago.

Confirmabis. Quoniam, vel ratio imagi-
nis includit in suo conceptu formalem si-
militudinem, quæ est relatio æquiparantiæ;
vel tantum fundamentalem, quæ est uni-
tas naturæ? Si primam, tunc imago forma-
liter non erit relatio disquiparantiæ : et
consequenter denominabit utruinque exire*
mum, non diverso, sed eodem modo con-
venietque pluribus personis divinis. Sicut
quia in humanis relatio similitudinis non
est disquiparantiæ, sed æquiparantiæ, id-
circo denominat utrumque extremum, non
diverso, sed eodem modo, compctitque plu-
ribus, nempe utrique extremo. Hoc autem
admitti nequit in divinis, ubi, ul dubio se-
quenti dicemus, soli Verbo convenit ratio
imaginis proprie et formaliter sumptæ. Si
autem secundum asseratur, tunc ratio ima-
ginis erit quid absolutum et essenziale ; si-
quidem unitas in natura divina est prædl
catum absolutum et essenziale, sicut et ipsa
natura : ac proinde non erit nomen perso-
nale. Cujus oppositum ex D. Thorna in as-
sertione diximus.

Respondetur negando antecedens quoad
secundam illius partem. Et ad primam
probationem dicendum est, ad similitudi-
nem requiri, et sufficere unitatem cum dis-
tinctione : ita quidem, ut similia habeant
in aliquo esse idem, et in aliquo distincta,
ut in divinis personis cernitur, quæ in na-
tura sunt idem, et in personis dislinctæ.

Ad secundam vero probationem dicen-
dum est, non sumi in præsentī similitudi-
nem pro relatione similitudinis formalis-
sime sumpta, quæ est inter divinas
personas, quæ quidem est relatio rationis,
ex eo quod ratio fundandi illam, scilicet
natura divina, est eadem, adhuc numerice,
in omnibus personis divinis, nec secundum
se, nec secundum aliquem modum pro-
prium suæ lineæ. sed solum ratione perso-
narum, et quoad eas distinguitur : sed ac-
cipi pro similitudine fundamentali, quæ in
divinis est quid reale, dicens in recto iden-
titatem jam dictam in natura, et distinctio-
nem in personis in obliquo.

Ad confirmationem respondetur, quod
etsi imago in divinis includat in suo con-
ceptu similitudinem hanc fundamentalem :
attamen formalior ejus conceptus non est

prædicta similitudo, sed ordo originis ad
suum principium, ut ex alibi dictis, ei a|a-
lim dicendis magis patebit. Et ideo non
csl quid absolutum secundum id, quod for-
malissime dicit, sed quid relativum.

Secundo objicies, falsum esse rationem
imaginis dici personaliter, et non essentia-
liter. Nam teste Cyrillo 5 de Trinitate
circa principium, exemplar, el imago in
divinis sunt idem : sed esse exemplar crea-
turarum dicitur essentialiter in Deo :
ergo et esse imaginem.

Confirmabis. Quia esse imaginem in
crealis v. g. in artificialibus, non est quid
relativum sed absolutum : siquidem imago
ista ponitur in prædicamento qualitatis :
ergo neque etiam in divinis : el per conse-
quens neque, imago ibidem dicitur perso-
naliter. Patet utraque consequentia. Nam
ea, quæ sunt in divinis, debemus intelli-
gere.ad instar eorum, quæ sunt in huma-
nis. El ita, si ratio imaginis in humanis
est quid absolutum, id etiam habebit in di-
vinis. Cumque ea, quæ sunt absoluta in
Deo, non sint personalia, sel essentialia,
neque etiam ratio imadnis dicitur perso-
naliter, se l essentialiter.

Respondetur ex D. Thoma in l dist. 28
quæst. 2 art. 2 quod imago aliquando su-
mitnr large, prout est idem ac exemplar :
aliquando vero stricte, et proprie, pro si-
militudine producta ab eo cujus est illa si-
militudo. Quando ergo asseritur, exemplar,
et imaginem esse idem, sumitur imago
large, atque adeo quoad præsens non pro-
prie.

Ad confirmationem concedatur antece-
dens, et negetur utraque consequentia. Et
ad probationem dicendum est, quod etsi
divina debeamus intelligcre ad instar eo-
rum, quæ reperiuntur, et eis correspondent
in humanis, debent tamen secludi imper-
fectiones : quæ non excluderentur in præ-
senti, si imago esset quid absolutum in
Deo : alioqui daretur ibidem distinctio in
absolutis : siquidem de ratione imaginis
est esso productam : et res absoluta pro-
ducta ab alio in *esse* naturali et entitativo
debet realiter distingui ab eo in natura,
saltem individual!. Unde, sicut propter
hanc rationem persona in divinis est quid
relativum, ne persona procedens, et ea, a
qua procedit, distinguantur realiter in præ-
dicatis absolutis, non obstante, quod in hu-
manis person@ sunt quid absolutum quoad
suas personalitates : ita in præsentī eodem
modo philosophari debet,

Teriu objectio, Tertio objicies falsum etiam esse, desi-
derari ad rationem imaginis, quod proce-
dat ab eo, cujus est imago. Nam Filius in
divinis est imago Deitatis : et tamen non
est expressa seu producta ab illa : alioqui
esset inter utrumque realis distiirctio : ergo,
Const. », ete Major habetur in Concilio v Constan-
tinopolitano, ubi dicilur, *Verbum esse ima-*
Nysse-
DU5. *ginem Deitatis*. Et Gregorius Nyssenus in
vita Gregorii Thaumaturgi, narrans ins-
tructionem, quam ille accepit a Beata Vir-
gine et Johanne Baptista, inter cætera ait
accepisse, quod Filius est imago Deitatis.
Ad Hcbr. I., Et ad Hebræos I asseritur, quod est figura
D.Thom. substantis Dei, idest, essentiæ, ut exponit
D. Thomas ibidem.
Enoda*
tur. Respondetor, rationem imaginis in his
locis sumi, non proprie, et stricte, sed
large, prout dicit idem, ac id, quod est re-
Glossa. præsentativum alterius. Et propterea Glossa
imerlinealis Sapîeniîæ 7 ait, quod Filius
est imago bonitatis Dei, quia est repræsen-
tatio illius. Unde, licet ad hoc ut aliquid
sit imago alterius, desideretur, quod sit
expressum, et productum ab illo : non ta-
men ad hoc, ut sit repræsenlativum illius.
Sicut etiam, licet id, quoi est imago, refe-
ratur realiter ad id, cujus est imago, proin-
deque realiter ab eo distinguatur : non
tamen refertur realiter ad objectum repræ-
scniaium qua ratione illud repræsentat.
Propter quod, licet Verbum in divinis re-
ferralur realiter ad Patrem, ut ad principium
productivum ipsius : non tamen secundum
quod est repræsenlativum illius, aut Spiri-
tus Sancti, seu, ul est eisiem simile, dicit
relationem realem, sed rationis ad eos.
Adde pro majori solutione testimonii ex
epistola ad Hebræos I, tum id, quod in hoc
eodem tractatu diximus, quod ibi nomen
subslantiæ accipitur pro *persona*. Et ita Sen-
sus est, quod est figura, seu imago personæ
Patris. Dicilur autem a I). Thoma, esse
imaginem essentiæ Patris : quia est figura,
et imago Patris, non ratione personalitatis,
sed essentiæ. Unde in Grieco habetur, quod
est *figura hypostasis ejus*, idest personæ.
Tum etiam, quod cum Filius dicilur *figura*
subslantiæ ejus, idem est, ac quod dicatur,
Cijeun. *figura consubstantialis illius*. Ita Cajelanus,
S. Amb. et p. Ambrosius ibidem.

DUBIUM IL

*Utrum imaginis ratio solum conveniat Verbo
in divinis, an vero etiam Spiritui
Sancto?*

Quia ea» quæ sunt personalia, possunt,
vel convenire pluribus personis, qualiter
ratio spirationis activæ convenit Patri, et
Fdio, vel uni tantum, quo pacto spiratio-
nis passivæ ratio soli Spiritui Sancto com-
petit : idcirco postquam explicuimus, ima-
ginem in divinis dici personaliter, restat,
ut inquiramus, an soli Verbo, an etiam
Spiritui Sancto conveniat? Nam de Patre
perspicuum est, non posse ei rationem
imaginis competere : siquidem ratio imagi-
nis, ut jam diximus, debet dicere relatio-
nem producti ad producentem : et Paler,
quippe innascibilis, et improductus, nequit
prædictam relationem dicere.

*Resolutio dubii cx mente D. Thomæ el
Patrum.*

Dicendum ergo est, solum Verbum, sen
Filium, non vero Spiritum Sanctumt esse
imaginem in divinis. Assertio hæc salis
colligitur ex illo ad Colossenses I dubio
præcedenli relato : *Qui est imago Dei favi**
sibilis : *primogenitus omnis crealurs*. El ad
Hebræos I : *Qui cum sit splendor gloriæ, et*
figura subslantiæ ejus : nec non ex aliis lo-
cis, in quibus solus Filius nuncupatur
signaculum, ut Canticorum 8 : *Pone met ut*
signaculum super cor tuum. Et Joan. 6 :
Hunc enim Paler signavit Deus Quibus tes-
timoniis Nazianzenus Oratione 3 de Theo-
logia, et Oratione de Christi Nativitate,
Athanasius in Evangelio de Deipara pro-
a û w
bant, proprium Christi esse, quatenus est
Filius Dei. quod sit imago, et signaculum :
ac proinde quo i hoc non conveniat Spiri-
tui Sancto. Quod etiam colligit ex duobus
prioribus testimoniis Angelicus Doctor ar-
Anp D.
ticulo 2 hujus quæstioQis dicens : *Doclo-*
res Latini soli Filio attribuunt nomen imagi-
nis. Non enim invenitur in canonica
scriptura, nisi de Filio. Dicilur enim Colos-
sens. I : Çui/'jl imago Dei invisibilis, primo-
*genitus creatur**. Et ad Hebræos I : *Qui*
cum sil splendor gloriæ, cl figura substantis
ejus.

I>einde hanc eamdem assertionem docue-
runt Basilius homilia ad I caput Joannis :
/n

ii
t

fIf r1

fRH1; ;

12.
Ad
flebr.

D.Tbom.

n.
Awttk

A4 Co-
præcedenli relato : *Qui est imago Dei favi**

Ad
HAl· L

lie. S.

ms <.

pro-a û w

Anp D.

11

In principio erat Verbum , post medium, ubi reddit rationem, propter quam Filius sit Verbum : *Quoniam imago esi genitoris, totum in so monstrans genitorem.* Si autem Spiritus Sanctus apud Basilium esset imago, esset etiam apud eumdem Verbum : quod, ut constat, est contra fidem. Athanasius episto a de Decretis Nicænæ Synodi his verb s : *Quod si eum imaginem nomines, Filium hoc ipso cum essa indicaveris.* Si autem solus Filius non esset imago, non eo ipso, quod nominaretur imago, indicaretur Filius. Et libro 4 contra Arrianos : *Nam quominus ille solus sil imago vera, el genuinus Patris sui, nihil inde obstaculi nascitur, quod et nos ad imaginem Dei creati recitemur, el quod gloria, el imago Dei nuncupati sumus : cum id non nostra indole fiat, sed ob imaginem Dei, cl veram ejus gloriam in nobis habitantem : quæ quidem ipsa est ratio, sive Verbum Dei, quod nostri gratia poslmo-*
Hfjriiss. *caro facium est.* Hilarius 7 de Trinitate, Augustinus in libro de Decem chordis capite 8 ubi inquit : *Imago Regis est in extranea natura, sicut in nummo : sed in natura conformi, sicut in Filio.* Ex quibus D.Ttcc. veri, s sjc subsumit D. Thomas in I ad Annibaldum dist. 28 q. 2 ar. 2 in argum. *Sed contra : Spiritus Sanctus neque habet naturam extraneam a Patre, neque esi Filius. Ergo nomen imaginis ei non romptil*
Γ istos. *fooc ipsum tenent* Ambrosius ad Ilebneos c. I, N. Cyrillus ! Thesauri c. I, Ldif- Richardus de Sancto Victore lib. 6 de Trinitil. c. 11, et tandem omnes Patres Latini, omnesque fere Latini Scholastici, quorum auctoritas in præsentī materia una cum auctoritate negativa Scriptura? supra relata, idest, quod Scriptura nunquam Spiritum Sanctum imaginem nominat, est magni ponderis. Nam etsi prædicta auctoritas negativa præcise sumpta non soleat esse tanti roboris ad rem aliquam confirmandam : bene tamen in præsentī, et supposito consensu Patrum. Unde Angelicus Prajceptor loco nuper citato ad Annibaldum sic in-
frTMa. quit : *Secundum Dionysium, el Damascenum nihil de illa sancta Trinitate dicendum est, nisi quod nobis per auctoritatem sacrae Scripturae divinitus est expressum. Sed in sacra Scriptura Spiritus Sanctus imago non dicitur, sed solus Filius, ul patet Coloss. I : Qui cum sit imago Dri invisibilis. Ergo Spiritus Sanctus non debet dici imago.*
Fr»r Ratio autem fundamentalis hujus asser-
g». tions est duplex, et ulraque ad aliud intantum adducta est a nobis supra disputa-

liono 3 dubio 2 numero 49. Poteslquo prior ex illis quoad præsens sic formari el applicari. Quoniam id, quod tabet rationem imaginis consubstantialis el naturalis, qualis debet esse imago reperta in divinis, debet procedere per modum naturæ, idest, debet procedere per primam processionem : quia per hanc solam communicatur natura : et ideo id, quod per illam procedit et ipsa processio dicuntur esse per modum naturæ, ut in eadem disput. num. 50 explicuimus ; non vero debet procedere per modum voluntatis, idest, per modum procedentis pe^ processionem secundam, necessario præsupponentem aliam priorem (ut ibidem numero 51 declaravimus et rationem red lidimus). Sed Verbum in divinis procedit per modum naturæ, seu per primam processionem repertam in divinis, et Spiritus Sanctas procedit per modum voluntatis, sêu per secundam processionem in Deo inventam : ergo solummodo Verbum erit imago in divinis, non vero Spiritus Sanctus. Minor et consequentia sunt satis porspicuæ.
Major voro etiam constat. Quoniam imagini consubstantiali et naturali debet per suam processionem formaliter sump- tam communicari natura ejus, cujus est imago, ut in humanis cernitur : certum est autem, in divinis eam solam processionem formaliter sumptam communicare naturam divinam, quæ est per modum naturæ, seu quæ est prima processio, ut disputatione citata numer. 50 diximus : ergo id, quod habet rationem imaginis in divinis, debet procedere per modum naturæ, idest, per primam processionem; non vero per modum voluntatis, seu per secundam processionem præsupponentem illam priorem. Quam rationem adduxit D. Thoma in I ad Annibaldum dist. 28 D.Tbom quæst. 2 art. 2 his verbis : *Imago attenditur secundum speciem rei. vel secundum ea qu.t speciem designant. sicut esi figura. Filius autem procedit per modum naturæ : per quem modum apud nos invenitur aliquid procedere in similitudinem speciei. Spiritus autem Sanctus procedit per modum voluntatis : per quem modum nihil procedit apud nos in similitudinem speciei. El ideo Filio competit nomen imaginis, non aulem Spiritui Sancio. Nam nomina a nobis imponuntur secundum ea, quæ apud nos sunt.*
Secunda et fundamentalis ratio ejusdem assertionis, quæ est major confirmatio ct explicatio præcedenlis, ex eaque deduci-

D.Thoa. iur, allata est a divo Thoma in præsenti articulo 2, et potest sub hac forma proponi. Quoniam licet Spiritui Sancto communice-
tur re ipsa natura divina: nihilominus quia ex vi suæ processioneis non procedit per modum similitudinis, sed per modum amoris, idcirco neque est Filius, neque verbum Patris : ergo eadem ratione non erit imago, quamvis re ipsa et ex aliis capitibus habeat communicatam naturam divinam. Patet consequentia. Quia non minus requiritur ad rationem imaginis similitudo in natura, et quod id, quod est imago, procedat per modum similis in eadem natura, quam ad rationem Verbi, vel Filii : ergo si ad rationem Verbi, vel Filii non sufficit in divinis, quod habeat utcumque naturam divinam, sed quod habeat illam procedendo per modum similis et non solum per modum amoris, cujus processio identice solummodo et ex aliis capitibus habet communicare naturam divinam, nec etiam hoc sufficiet ad rationem imaginis : et per consequens Spiritus Sanctus sic per modum amoris procedens non erit imago.

D.Tbom. Quam rationem adduxit etiam idem Angelicus Doctor, tum articul. 2 hujus quæstionis, cujus verba, quia satis perspicue explicant rem hanc, placuit hic referre, licet litteram articuli paulo ante adduxerimus. ait enim : *Sicut Spiritus Sanctus, quamvis sua processione accipiat naturam Paths, sicut et Filius, non tamen dicitur natus : Na licet accipiat speciem similem Paths, non dicitur imago. Quia Filius procedit ut verbum, de cujus ratione est similitudo speciei ad id, a quo procedit; non autem de ratione amoris : quamvis hoc conveniat amori, qui esl Spiritus Sanctus, in quantum esl amor divinus.*

Tum etiam in 1 distinct. 28 quæst. 2 art. 3, ubi sic ait : *Quamvis Spihlus Sanctus sua processione accipiat naturam ; quia tamen sua processio non est per modum nature, non dicitur, nec est generatio : quia generatio est processio per modum naturx : et per consequens non dicitur filius. Illa etiam dico, quod Filius ex ratione processio-
nis sux habet, quod sit imago, el in quantum procedit ut Filius, quia filius dicitur ex hoc, quod luibel naturam paths : el in quantum procedit ut verbum, quia verbum, ul dictum est, esl quxdam similitudo in intellectu ipsius rei intellect#. Sed Spiritus Sanctus non habet hoc ex ratione sux processioneis : quia procedit ul amor. Et ideo, sicut non dicilur filius quamvis accipiat sua processione na-*

*tura/η Paths : ila nec imago, quamvis habeat similitudinem ad Patrem. Ubi(ulvides) id, in quo sanctus Doctor nititur ad dene-
gandam Spiritui Sancio rationem imaginis: et concedendam Filio, est : quia hic, quippe Filius, et Verbum Patris procedit per modum similis ex vi suæ processioneis; secus vero ille,*

f Π-

Dux solutiones ad ulramque rationem D. Thomæ, ct eversio carum.

Ad utramque ex his rationibus duplici via potest responderi. Prima quidem. Falso supponi in eis, quod ad rationem imaginis desideretur, adhuc in divinis, quod com-
municetur ei natura per processioneis per modum naturæ, idest, per primam proces-
sioneis, aut quod ex vi processioneis procedat per modum similis; sed satis erit, quod reipsa communicetur ei natura per ta-
km processioneis, sive illa sit prima, sive non : aut quod communicetur ei similitudo, sive hoc fiat ex vi processioneis, sive aliunde. Potestque hæc solutio juvari exem-
plo imaginis artificialis, cui aliquando casu, et præter intentionem artificis, atque adeo non ex vi processioneis, solet communicari ratio similitudinis ejus, cujus est imago: et tamen non ob id desinit esse imago.

Hæc tamen solutio insufficiens est. Tum propter illa, quæ disputatione 2 dubio i et dubio 3 diximus. Tum etiam, quoniam in humanis imago naturalis non utcumque est similis suo principio, nec utcumque debet habere naturam communicatam ab eo, cujus est imago; sed ita ut habeat illam com-
municatam per processioneis (saltem in in-
tentione. et quantum est ex vi inclinationis naturalis) primam, et ex vi suæ processio-
nis : ergo et»am in divinis. Patet conse-
quentia. Tum, quia divina debemus intelli-
gere ad instar humanorum, quoties aliqua ratio repugnantia? non apparet, ut in præ-
senti contingit. Tum etiam, quia procedere simile non utcumque, sed ex vi processioneis, et per processioneis ex se communicativam prædictæ similitudin e, qualis est processio prima jam dicta, est habere non utcumque, et in esse rei solummodo, sed etiam in ra-
tione termini formalis hanc similitudinem : ergo si imago naturalis in humanis ratione suæ perfectionis in ratione imaginis perti-
git ad utrumque genus similitudinis, non est cur imagini in divinis infinite perfectiori

in

DIBP. XIII, DUB. IL

in ratione, talis denegetur, quod utrumque similitudinis genus habeat.

Tum denique. Quia quod naturalis imago in humanis non procedat per primam processionem, quæ tam in intentione, quam in executione sit per se loquendo, et quantum est ex vi inclinationis naturalis prima, est ob duplicem imperfectionem, quam jam adjicimus, in modo generandi agentis corporei inclusam. Quare, cum omnis imperfectio sit releganda a divinis : et id, quod per se petitur ad processionem, sit ibi concedendum : consequens est, ut processio, per quam communicatur ratio imaginis in divinis, debeat esse processio prima, tam in intentione, quam in executione : ac proinde ibidem imago debeat ex vi suæ processionis procedere ut similis; siquidem, ut ex dictis patet, quod petit procedere per processionem omnibus modis primam in divinis, petit ex vi suæ processionis procedere simile.

Antecedens autem patet exemplo filii inter nos, qui hoc ipso, quod sit filius procedere similis per processionem primam, non quidem in executione (ex eo quod pater per se loquendo nun habet initio suæ processionis omnem perfectionem requisitam ad generandum, et ideo indiget nutriri, et augeri : et quia ob imperfectum modum operandi creaturæ corporeæ debet ante illam generationem præcedere alteratio, ut terminata ad dispositiones requisitas ad eandem generationem, et modo a nostris Complutensibus in lib. Physicorum disputatione 10 numer. 67 et sequentibus, et in libro de Generatione disputatione 2 num. 15 et sequentibus explicato), sed primam in intentione : eo quod naturalissimum opus viventis est generare sibi simile, ut ex Aristotele, et D. Thoma explicant, et reddunt ejus optimam rationem nostri Complutenses in lib. de Anima disput. 8 a num. 19 usque ad 31. Et similiter idem filius in humanis ex vi suæ generationis substantialis est similis suo patri : et ideo similitudo, quam habet ratione imaginis, convenit ei ex vi suæ processionis.

Confirmatur. Tum, quia imagines intentionales in creatis habent, quod ex vi suæ processionis procedant similes suo principio, saltem quoties sunt illius imagines adæquatæ : et hoc etiam competit imaginibus artificialibus, ut talibus, adhuc quando casu, et præter intentionem artificis procedunt similes. Ergo cum hoc reponatur etiam in imaginibus naturalibus creatis, ut

nuper dicebamus, signum erit, id desiderari ad rationem imaginis : et per consequens idem reperiendum erit in divinis. Utraque consequentia videtur legitima.

Antecedens autem quoad imagines intentionales constat ex illis, quæ in 1 tomo tractatu 2 disputat. 2 num. 133 et sequentibus et tractatu 3 disputat. 2 numer. 14 et deinceps diximus, et ex illis, quæ N. Complutenses in lib. de Anima disputat. 18 num. 40 docuerunt. Quoad imagines vero artificiales, adhuc quando videbantur non evadere similes suo principio ex vi suæ processionis, nempe, quando præter intentionem artificis exeunt similes, etiam patet. licet tunc hujusmodi imago, comparata in ratione effectus voluntarii et moralis ad artificem, sit per accidens similis, atque adeo non ex vi processionis illius, ut moralis et voluntariæ : attamen collata in ratione effectus artificialis ad suum principium, scilicet, ad intellectum artificis determinatum per tale exemplar, non per accidens, sed per se et ex vi suæ processionis procedit similis illi ; et ideo non minus, nec aliter intellectus artificis sic determinatus influit ex vi hujus principii, nec minus, nec aliter ipsa pendet ab hoc principio quoad id, quod prædicta imago in ratione effectus et imaginis artificialis secundum propria suæ lineæ habqj, quam si non casu, sed ex intentione artificis fiat. Ac proinde, cum hæc comparatio sit per se et in ratione imaginis artificialis, ut talis; illa vero prior comparatio sit per accidens : et extra lineam intraneam imaginis artificialis, ut talis, consequens est, ut nihil desit prædictæ imagini, adhuc tunc, quominus in ratione imaginis artificialis habeat ex vi suæ processionis, quod procedat ut similis suo principio.

Per quod ad id. quod in confirmationem hujus solutionis, quam impugnamus, adducebatur, satis constat. Unde imago artificialis, hoc ipso quod talis nunquam est præter intentionem operis, seu artificialis actionis, per quam procedit; licet aliquando sit præter intentionem Garantis. Ad hoc autem, ut ex vi. processionis exeat similis, satis est, quod nunquam præter intentionem operis, sed ex vi illius communicetur ei illa similitudo.

Tandem prædicta solutio potest impugnari et simul reddi ratio eorum, quæ diximus. Quoniam hoc ipso, quod ad rationem imaginis in illius diffinitione petatur,

N.
Co-apl.

Cospl

CicSr-
DiUr,

w<undu.

quod sit similitudo producta, debet hoc ipsum per se ei convenire : turn, quia id ex se videtur patere : tum etiam, quia id, quod petitur ad rationem alicujus, debet ei per se competere. At hoc ipso, quod per se ei conveniat esse similitudinem productam, debet etiam ei competere, quod similitudo illa sit terminus per se illius productionis, per quam producitur ; alioqui non esset per se similitudo producta, sed tantum per accidens ei conveniret, quod esset producta in ratione similis : ergo eo ipso debet imago ex vi processionis evadere similis. Patet consequentia. Quoniam id, quod est per se terminus alicujus processionis, debet ex vi ejusdem processionis, Fei per illam processionem product® communicari : sicut e contra id, quod est terminus per accidens illius, non communicatur ex vi ejusdem processionis.

Confirmatur et explicatur. Nam ex eo, quod generatio viventium diffiniatur per hoc, quod sil : *origo vivenlis a principio vivente conjuncto, in similitudinem natur**, colligimus, hanc similitudinem debere esse terminum per se el formalem prædictæ generationis : ex eo quod actiones diffinit® per suos terminos, non diffiniuntur nisi per terminos formales. Et similiter inde oliam inferimus, talem similitudinem debere communicari ex vi processionis ; et non sufficere, quod aliunde per accidens, aut materialiter, sive identice communicetur. Ideoque Spiritui sancto denegamus rationem geniti, quia ejus productioni non convenit, quod terminetur, ut ad terminum formalem, ad similitudinem et identitatem in natura; sed tantum (ut sic loquamur/ veluti per accidens materialiter et identice evadit similis. At etiam productio imaginis, ut talis, diffinitur per hoc, quod sit productio similis in specie, aut signo speciei, procedens ab eu, cujus est similitudo. Ergo hinc etiam colligemus, quod terminus formalis hujus productionis est prædicta simihtudu, et quod ista ex vi processionis ei communicatur.

Confirmatur secundo. Quoniam ex eu, quod imago difflinitur lær hoc, quod sit *producta ab eu, cujus est similitudo*, deducimus, non fore imaginem, nisi per Sé, et ex vi sua, et suæ processionis conveniret illi esse productam, non ab aliu, quam ab eo, cui esi similis : ergo etiam hoc ipso, quod diffiniatur per hoc, quod non sil utcumque producta. sed in ratione similitu-

dinis, oportet ul sit in ratione similitudinis terminus formalis suæ productionis, et quod esse similitudinem COMpdult ei ex vi processionis.

Secundo respondent alii, ut Rirkardus de Sancto-Viclore lib. 6 de Trinitate cap. 11 el cap. III ad utramque rationem ũ. Thoma-, non ideo Verbum esse imaginem aul Spiritum sanciant non habere rationem imaginis, quia illud producatur per inodum naturæ, aut evadat simile ex vi processionis. secus vero Spiritus sanctus; sed quia ad rationem imaginis desideratur, quod evadat similis in aliqua ratione principii : cumque id competat Verbo, nou vero Spiritui sancto, qui non est principium alterius personæ, sicut Pater, etFilius sunt principium ejusdem Spiritus sancti : idcirco Verbum est imago, non vero Spiritus sanctus.

Cælerum hæe solutio nun placet Ange-Exp-lico Ductori, tum in art. 2 hujus quæstionis, lum etiam in l ad Annibaldum dist. 28 quæst. 2 art. 2 his verbis : *Sed h*c ratio non videtur consona didis Augustini, qui vult, quudsecundum relationem originis non attendatur similitudo, neque xqualilas, in quibus ratio consistit imaginis*. Quam impugnationem adduxit etiam idem Angelicus Doctor Opusculo l contra errores Græcorum, cap. 10, ubi sic habet ; *Neque obstat ad ralionem imaginis, quod Spiritus sanctus non convenit cum Patre in aliqua personali proprietate ; quia similitudo, et xqualitas personarum divinarum non attenditur secundum proprietates personales, sed secundum attributa essentialia. Neque enim inxqualilas, el dissimilitudo secundum personalium proprietatum differentiam in divinis dici debet, sicut Augustinus dicit in lib. contra Maximinum. Cum enim dicitur Filius a Patre genitus, non ostenditur inxqualitas substanti*, sed ordo natur**

Deinde eadem solutio potest impugnari. Quoniam si Spiritus sanctus ea præcisa ratione non est imago, quia etsi habeat ex vi processionis naturam divinam, sitque sirnilis in ea suo principio, non tamen evadit similis in aliqua notione principii, tunc eadem ratione Verbum non esset perfectissima, et exactissima imago Patris : quia mm est similis illi quantum ad notionem principii, seu proprietatem personalem communicandi naturam duabus personis : ac proinde nec quantum ad hoc, quod est, esse fontale divinitatis principium, nec quantum ad esse totale principium

Κ
Sai&ij
Π1MA
Ai&tart

IPS.
f. 1r.

Pactio-
iisr.
D.T&ccu

17.
Ewü-
lii.

Dried*
conisu-
tar.

1
1

pium alicujus personæ divina sine concursu alterius personæ.

S HI.

Alia duplex solutio ad utramque l). Thom ralionem, el utriusque impugnatio.*

Tertio occurri potest ad utramque rationem ex doctrina Ruperti lib. 2 de Trinitate cap. 2 el aliorum, Spiritum sanctum non ideo non esse imaginem, quia ex vi processionis non communicetur ei divina natura, aut quia procedat per voluntatem ; sed quia ad rationem imaginis requiritur, ut non sit similitudo duorum, sed unius tantummodo : solus autem Filius est similitudo unius, nempe Patris : cum tamen Spiritus sanctus sit similitudo duorum.

Cælerum hanc solutionem refutat D. Thomas in præsentia ari. 2 et in l ad Annibaldum dist. 28 q. 2 art. 2, ubi eam refert, illamque impugnat his verbis : *Secunda ratio est. Quod imago quxlublcl ducit in unum. Spiritus autem Sanctus duceret in plures, videlicet in Patrem et Filium, si imago diceretur. Sed hoc non videtur prohibere. Num Pater el Filius sunt unum Spiritus sancti principium.*

Confirmatur, et explicatur. Quoniam adhuc dato, imaginem debere esse similitudinem unius : nihilominus nihil prohibet. eam , ratione similitudinis, quam habet, ducere in cognitionem plurium, dummodo ducat in cognitionem eorum, quatenus sunt unum. Et ideo homo, ut factus a tota Trinitate, dicitur imago, saltem imperfecta, illius : quia licet ratione similitudinis ducat in cognitionem plurium ; non tamen sub ratione plurium, sed sub ratione unius, id est. ut habent eamdem naturam, eam- demque omnipotentiam et virtutem agendi ad extra. Ergo cum Spiritus sanctus, ut productus a Patre et Filio, duceret ratione, similitudinis ei communicat® ex vi processionis (ut in hac solutione intenditur) in cognitionem Patris et Filii, non ut sunt plures, sed ut sunt unum in virtute spirandi. consequens erit, ut nihil ei ad rationem imaginis desit.

Adde non esse cur ad rationem imaginis desideretur, quod sit tantummodo similitudo unius. Nam hoc ipso, quod aliquid procederet a pluribus causis, ut habent distinctas virtutes operandi et evaderet simile illis in specie, aut signo speciei

quoad ea, in quibus distincta sunt, non poterit reddi ratio, cur non sil imago eorum, ut plura iu se sunt : sicut si evadat simile illis in eo tantummodo, in quo sunt unum, non erit assignabilis ratio, propter .quam non sit imago eorum, ut unum sunt.

Ultimo responderi potest ex doctrina Gabrielis Vasquez in præsentia disp. 145 e. 4 et 5, et Torres supra q. 27 art. 2 in 4 p. Commentarii, non idcirco Verbum esse imaginem, secus vero Spiritum sanctum,quia illud procedat per modum naturæ, aut ex vi processionis ei communicetur divina natura, non vero Spiritui sancto; sed hoc aliunde petendum esse, nempe, ex diffinitione imaginis. Quia juxta eam imago non est quæcumque similitudo, sed ea tantum, quæ est producta et expressa ad repræsentandum rem, cujus est imago, id est, quæ èo fine producta est ab arte, vel natura, ul repræsentlet principium, a quo procedit. Tunc autem hæe similitudo producitur ad repræsentandum, cum ipsa habet secundum se. et secundum suam naturam repræsentare alicui utenti cognitione. Et quia Verbum habet, tanquam terminus intellectionis Paternae, repræsentare Patri ea, quorum est similitudo : inde est, ul Verbum sit imago Patris. E contra vero Spiritus sanctus, licet ex vi processionis sit similitudo, nihilominus non dicitur imago : quia non habet repræsentare alicui intelligent! ea, quorum est similitudo. Nam in primis non repræsentat ea Patri et Filio : siquidem neuter intelligit se Spiritu sancio, tanquam termino, aut tanquam forma. Nec etiam represents sibi ipsi, nisi quatenus intellectione essentiali, quæ est sua essentia, cognoscit se, et alias perbonas in se ipso : quod potius est cognoscere in essentia. Nec tandem repræsentat alicui intellectui creato : non quidem viatori, ut ex se patet : neque videnti Deum, quia intellectus videns Deum, nun videt unam personam, quatenus in alia nqinesentatur, sed æque primo et immediate omnes personas intuetur.

Gæterum hæe solutio et ratio dispatutis nullis a nobis impugnata est supra 'disp. 3 n. 10.1 quæ omnino videnda sunt : et nihilominus potest ulterius breviter impugnari. Quia in ea supponitur, quod cognitio divina solum utitur unico medio ad cognoscendas res, nempe (quoad præsens attinet) termino intellectionis : ac

2S.
Illinsa
statio.

Imipα-
k-njur.

5«.
Coobr-
anlar
prio.

Conûr-
luiiur
Secando.

proinde, quia Spiritus sanctus non est intellectionis terminus, ideo neque est similitudo rppnesentans alicui utenti cognitione. Contra hoc tamen urget. Quod sicut Pater ælenms, v. g. cognoscit se, et omnia alia iu sua essentia et in Verbo, necnon et peculiariter creaturas in ideis earum : ita in Spiritu sancto habente eamdem naturam cum Patre poterit se, et omnia alia cognoscere; licet non cognoscat hæc in illo, tanquam iu termino producto per intellectionem, aut tanquam forma intelligondi seu intellectione ipsa; sed tanquam objecto, aut termino producto per voluntatem, habente ex vi suæ processionis summam similitudinem cum suo principio. Et ideo, nisi Spiritui sancto denegetur, quod ex vi suæ processionis evadat similis suo principio, ut iu rationibus D. Thomæ ei denegatur, non est cur non habeat veram rationem imaginis, sicut eam habet Filius.

Confirmatur. Quia repugnat, cognosci aliquid simile, in quantum est alteri simile et non cognoscere per illud alterum simile : sed Pater ælenius, imo et quilibet beatus cognoscit Spiritum sanctum, in quantum est similis Patri et Filio : quia alioqui non cognoscerent illum quidditative, neque quoad omnia, quæ ei formaliter competunt : ergo tam Pater, v. g. quam omnes beati cognoscent per Spiritum sanctum Patrem et Filium : et per consequens nisi Spiritui sancto obstet quod non habet hanc similitudinem ex vi suæ processionis, ut Angelicus Præoptor vult, erit utique vera imago Patris et Filii, a quibus producit.

Confirmatur secuudo. Nam quilibet beatus hoc ipso, quod videat Verbum, videt Patrem in ipso : quia Verbum est omnino simile illi : ergo cum etiam Spiritus sanctus sit omnino similis Patri et Filio, non erit ex hoc capite, unde non sit similitudo repræsentans alicui utenti cognitione : ac proinde unde non sit imago. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem, quamvis negetur a Patre Vasquez. videtur totis colligi ex illo Joan. 14 : *Philippe, qui*

videt me, videt et Patrem meum. Confirmatur tandem. Nam hoc ipso, quod Spiritui sancto ex vi suæ processionis communicetur natura divina, oportet, ut sua proprietas personalis, adhuc ex vi suæ processionis, petat eamdem naturam, sicut proprietas personalis Verbi eam exigit : ergo etiam oportebit, quod tam ra-

tione naturæ ex vi processionis illi communicat®, quam ratione suæ proprietatis personalis ropnesentet suum principium quoad naturam, quam habet : et per consequens, quod sil similitudo ropræsentans alicui utenti cognitione. Antecedens videtur certum. Nam ideo Verbum ratione proprietatis personalis potit, adhuc ex vi suæ processionis, naturam Dei : quia ex vi suæ processionis communicatur illi prædicta natura.

Prima vero consequentia ex antecedenti patet. Nam id, quod habet eamdem naturam cum suo principio, et habet proprietatem personalem petentem illam ex vi suæ processionis, non potest non repræsentare ratione utriusque suum principium. El ideo Verbum sic repræsentat illud, nempe ratione naturæ, et ratione proprietatis personalis : quatenus hoc ipso, quod ex vi suæ processionis exigit naturam, est ex hoc capite ex vi sua ducens iu cognitionem ejusdem naturæ. Secunda vero consequentia ex hac priori satis patet.

A<Ide quod hoc ipso, quod Spiritui sancto communicetur ex vi processionis divina natura, conveniunt ei omnes particular diffinitionis imaginis, quæ ab Augustino, et Angelico Doctore, et ab Scholasticis recipitur, ut inluenti patebit. Et ita non erit cur eidem ratio imaginis non conveniat.

Posterior enodatio ulriusque rationis Angelici Præceptoris, cl ejus eversio.

Ultimo, et acutius posset occurri utrique rationi D. Thomæ, quod ex vi earum nullatonus probatur intentum. Quoniam, ut ex diffinitione imaginis dubio præcedenti adducta constat, ad illam non desideratur similitudo ex vi processionis in specie, vel in natura, sed sufficit similitudo in signo speciei communicata ex vi processionis. Constat autem. Spiritui sancto communicari ex vi processionis signum speciei, sive naturæ divinæ, nempe, amorem infinitum, et divinum olicitive, el objective, idest. qui sit a Deo, et tendat in Deum, quique sit purus actus intra lineam amoris. Et ideo, licet ex vi processionis non communicetur ei natura divina, ac proinde nec procedat per modum naturæ. sed per modum voluntatis, poterii rationem imaginis habere.

Cælerum

Cælerum hæc solutio (licet acuta] nefri infrngit vires ulriusqu rationis D. Quoniam Spiritiil sanctu, vel debet convenire ratio imaginis, vel si quæ ei competit, debet esse imaginis perfert®, et consubstantialis dicentis similitudinem in natura cx vi processionis : et per consequens debet procidere per modum natiiræ, ct non per modum voluntatis. Ergo hoc ipso, quod ex vi ulriusque rationis ox D. Thoma adduct® habeatur,. Spiritum sanctum non habere ex vi suæ processionis similitudinem in naiura divina, nec procédera per modum naturæ, sed per modum voluntatis, habebitur etiam, nullo modo esse imaginem.

Antecedens probatur. Quoniam quidquid convenit alicui ex personis divinis, debet esse summe perfectum intra suam lineam : quia linea illa ibidem pertingit ad omnem excogitabilem perfectionem, quæ ei convenire potest. Consequentia vero probatur. Tum, quia imago, quæ tantum est similis suo principio ex vi processionis quoad signum speciei, et naturæ, non vero in natura ipsa, est imago, vel accidentalis, vel imperfecta el deliciens, et quantum est ex vi sua, et suæ processionis non habens naturam prototype sed potens, seu non repugnans ei. ut sit aliena, et extranea natura, ut in imaginibus artificialibus, quæ solum sunt similes in externa figura, cernitur. Tum etiam, quia lres tantum gradus imaginis solent numerari, nempe, imaginis habentis precise similitudinem ex vi processionis in signo speciei, et imaginis habentis similitudinem in natura, cum distinctione tamen iunierica iu illa, vel in modo habendi eam, ut in lilio naturali, el in imaginibus intenturnalibus, quæ non sub modo essendi naturali; Sed intentionali habent eamdem naturam, comitur, et tandem imaginis habentis ramdem omnino uumericam naturam. Sed secundus gradus imaginis, licet sit perfectior primo, relegatur a Deo, quia non est summe perfectus : ergo potiori ratione ille prior relegabitur.

Quam impugnationem desumpsimus ex Angelico Præceptorc in l Sententiarum dist. 28 quæst. 2 art. 1 ad 3 ubi sic ait : *Dicendum, quod unumquodque, quantum Qllingil ad rationem imaginis, tantum altinfit ad rationem indifferenti# : secundum enim quod differ!, non csl imago, invenitur tamen quidam gradus perfectionis imaginis. Dicitur enim quandoque imago alterius, in Salmanl. Curs. lhraU>g., tom. III.*

quo invenitur aliquid simile qualitati alterius, qux designat, et exprimit naturam ipsius, quamvis illa naiura in ea non inveniat, sicut lapis dicitur esse imago hominis, in quantum habet similem figuram, cui non subsistit naiura illa, cujus csl signum : el sic imago Dei est in creatura, sicut imago Regis in denario, ul dicit Augustinus. Et hic est imperfectus modus imaginis. Sed perfectior ratio invenitur, quando illi qualitati, qux designat naturam substantif, est de naiura in specie ; sicut csl imago hominis patris in filio suo, quia habet similitudinem in figura, el in naiura. quam figura significat. Sed perfectissima ratio imaginis est, quando eamdem numero formam, cl naturam invenimus in imitatione cum co, quem imitatur : el sic csl Fiiius perfectissima imago Patris : quia omnia attributa divina, quæ sunl per modum qualitatis significata, simul cum ipsa naiura sunl in Filio, non solum secundum speciem, sed secundum unitatem in numero.

Nec obest si dicas, sufficere ad rationem imaginis perfect®, quod sit similis in signo speciei ex vi processionis, et quod licet non ex vi processionis, absolute tamen, sive reipsa habeat similitudinem in natura : hæc autem duo, planum est, convenire Spiritui sancio. Non itaque hoc obest. Quoniam si ad rationem imaginis perfect® desideratur similitudo in specie, seu natura, et non solum similitudo in signo speciei, oportet, ut sicut similitudo in signo speciei debet ei convenire ex vi processionis, sic etiam similitudo in specie. Si namque similitudo illa minor debet convenire ex vi processionis, ul constituat imaginem imperfectam, non esi cur similitudo ista major, el constituens imaginem perfectam. non debeat etiam esse ex vi ejusdem processionis.

Undo nihil obest, si urgeas, quod Spiritui sancio competit ex vi processionis, quod sit similitudo præcise in signo speciei : et tamen non ob id est imperfecte similis : quia salis est, ut habeat aliundo esse etiam similem in natura : ergo licet tantum sit similis ex vi processionis in pnedicto signo, non ob id erit imperfecta imago, dummodo aliunde sit similis in natura : quandoquidem non magis videtur exigi ad perfectam imaginem, <{uaf> ad perfectam similitudinem.

Ex dictis igitur patet hoc non obesse. Quoniam ad similitudinem per accidens-c habet processio. Et ita, quod est simile in

Effa-
giam.

t'.

Praclu-
ditar.

Ul

objet-
lu).

E>>di-
lar.

signi>; j.ccei, necnon et specie ipsa, sive habeat ex vi processionis utrumqiw, sive nihil horum duorum, sive tantum unum, et non aliud, est perfecte, el eodem modo simile, si loquamur precise do eo. quod similitudo importat ; et propterea unum ovum est simile alteri, quamvis unum non procedat ab altero. Et tandem eodem modo essent similia, etiamsi non ex vi processionis ab aliquo alio, sed per accidens, et aliunde convenirent in natura. At ad rationem imaginis per sepelitur processio in similitudine, ul ex diffinitione constat ; el ideo ad perfectam imaginem, ad quam desideratur perfecta similitudo, nempe in natura, etiam requiritur, quod ex vi processionis prædicta natura communicetur.

D. Tbom. Quæ doctrina desumpta est ex D. Thoma in 1 dist. 28 quæst. 2 art. 2 ubi cum proposuisset similem objectionem ad probandum/Spiritum sanctum esse imaginem, respondet in hæc verba in solutione ad 4 : *Dicendum, quod quamvis nomen imaginis sit impositum ab xqualitate, et similitudine : tamen est impositum ad significandum rem, cui ex modo suæ productionis competit similitudo, et aqualitas. El ideo non oportet, quod dicatur absolute similis, et aqualis, nisi ex modo sua processionsis hoc habeat, quod etiam imago propriæ, et absolute dicatur.* In quibus verbis, ut constat, fatetur D. Thomas, Spiritum sanctum esse similem : el nihilominus ait, quod non oportet ei eo, quod sit absolute ~~similis~~ Patris, et Filio, quod habeat rationem imaginis : quia ad rationem imagines non sat est similitudo, sed requiritur similitudo ex vi processionsis : atque adeo supponit, ad similitudinem per acc.dens esse, quod convenientia, v. g. in natura, sit ex vi processionsis; secus autem ad imaginem.

*Opposita sententia, ejus fundamenta una cum
responsionibus ad illa.*

37.	Oppositam tamen sententiam, nempe,
Opposita	rationem imaginis non convenire soli Fi-
sententia.	lio, sed etiam Spiritui sancto, tuebantur
	(præter Hæreticos asserentes, cumdem Spi-
	ritum sanctum esse verbum, et Filium : et
Aureo-	consequenter illum etiam esse imaginem
la».	Doctores Cneci, et pro eadem refertur Au-
Primam	reolus a Capreolo m l dist. 27 quæstimi
funda-	2 circa sextam conclusionem. Polémique
Mttnium.	Ad
Ad	prubari primo ex illo ad Romanos \$, ubi
R« n. 8.	

«V:itur : (juos pra destinavit conforma fñi
 imago Filii sui. Et prima» ad Gonn. 15 ;
 «Sicut portavimus imaginem lcrreni, perte-
 mus ct imaginem caelestis. In quibus verbi»
 denotari, Spiritum sanctum esso imaginem
 Filii, affirmant Basilius 5 contra Eunot.
 c. 6 et 8, Cyrillus 11 in Joan. c. 25 cl Ub.
 13 Thesauri c. 1, Athanasius epist. 2 ad
 Serapionem Episcop. *De Sancio spirilu.*
 Respondetur, liter, testimonia Pauli
 intelligenda per constructionem intransi-
 tivain, idest, non de imagine, quæ sil alia
 a Verbo, sed de imagine, quæ sit ipsum
 Verbum. Quam explicationem tradunt plu-
 res ex Patribus, ut Ambrosius, Chrysosto-
 mus. Hieronymus ibidem, Augustinus lib.
 1 de Trinitate cap. 18 et lib. 22 de Givit.

Dei c. 12 et 16, Cyrillus 9 in Joan. c. ait. Vel dicatur, pr^odiLi testimonia intelli-
genda esse, sicut intelligen li sunt Patres
Græci in hoc argumento relati, qui, dum
Spiritu sanctum vocant imaginem, lo-
quuntur de imagine large, quantum ad rati-
onem similitudinis perfect^o communica-
ta^o, ab alio, sive htec communicetur ex vi
processionis, sive non : non vero de ima-
gine proprie, et quantum ad rationem com-
pletam imaginis, idest, prout ex vi suæ
processionis habet hanc similitudinem.

Quam solutionem desumpsimus ex D. »
Thoma in præsentī, et Opusculo I c. 11^m Wj
ubi cum hoc argumentum sibi opposuisset,
respondet in hæc verba : *Quia pr̄sumpluo-
sum est. tantorum Doctorum tam expressis
authoritalibus contraire, possumus quidem
dicere. Spiritum sanctum esse imaginem Pa-
tris. et Filii : ita quod per imaginem nihil
aliud intelligatur, quam existens ab alio, d
ejus similitudinem gerent. Si autem per ima-
ginem intelligatur aliquid existens ab altero,
ex ipsa sua originis ratione habens, quod ri-
millitudintm gerat ejus, a quo existit, in
quantum est ab allero (quæ sola acceptio est
acceptio propria imaginis, ut in art. 2 hu-
jus quæstionis se explicat Angelicus Præ-
ceptor) ut filius genitus, vel ut verbum con-
ceptum, sic solus Filius dicitur imago, be
ratione enim filii est, quod similitudinem
patris habeat in quacumque natura. El simi-
liter de ratione verbi est, quod sil signifiandi
^jus. quod verbo exprimitur, cujmcmqtK
id verbum. Srd non est de ratione Spiritus,
vel amoris, quod sit similitudo rjus, rjus
in omnibus, sed hoc in Spiritu Dei reri-
firatur propter divinæ essentie unitatem, d
^impliciter, cx qua oportet^b quod quilquid
rst m D^o, sil ileus.*

Secundo

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam Spiritus sanctus est infinite similior suo principio, nempe Patri et Filio, quam homo suo primo principio, nimirum Deo : sed homo ratione similitudinis imperfecta, quam habet cum Deo participator ab ipso, dicitur imago illius : ergo potiori ratione Spiritus sanctus ratione similitudinis communicatus ei a suo principio, scilicet a Patre et Filio, erit imago eorundem.

Responditur, hominem esse artificiatum quoddam comparatum cum Deo : quia procedit ab illo media arte, et idea, quam Deus de illo habet : proprium est autem arte facti procedere ex vi suæ processionis simile idem artificis, quæ est principium formale et effectivum respectu illius, ut ex Angelico Præceptore docent N. Complutenses in lib. Physicorum disp. 9 n. 32, et ideo non mirum, quod homo sic similis evadens ex vi suæ processionis dicatur esse imago Dei : quamvis quia hæc similitudo est deficiens et imperfecta, ideo solet dici, quod est imago, et ad imaginem Dei, uxi illud Genes. 1 : *Faciamus hominem ad*

imaginem, et similitudinem nostram : quia, ut hic explicat Angelicus Doctor, per hunc modum loquendi denotatur imperfectio, quam in ratione imaginis habet, quabnus per illum motus quidam ten lentis in perfectionem designatur.

Cæterum etsi Spiritus sanctus re ipsa, et
do facto sit infinite similis suo principio
quoad omnia, quæ in eo sunt, cum qui-
busque non habet oppositionem relativam :
nihilominus non habet prædictam similitu-
dinem ex vi processionis, sed ex aliis capi-
tibus, ut in hoc dubio, et latius disput. 3
nujus tractatus per totam explicuimus. Quæ
solutio desumitur ex D. Thoma i ad Anni- D.Tbom
baldum dist. 28 q. 2 art. 2 ad 3 ubi cum
proposuisset hoc idem argumentum sic
respondet : *Dicendum, quod in artificio*
invenitur species artis etiam apud nos : non
autem in amore artificis. El ideo creatura,
in quantum habet speciem artis æternæ,' qua
est Filius Dei' dicitur imago, et ad imagi-
nem autem Spiritus sanctus, qui
est amor,

De persona Spiritus Sancti.

PROOEMIUM

Post considerationem prædictam, considerandum est de his quæ pertinent ad personam Spiritus sancti : qui non solum dicitur Spiritus sanctus, sed etiam amor, et donum Dei.

ARTICULUS I.

sc.,UI
rt. l.
w. et. 10
|lt. 1
El4

hac nomen Sviri/uJt smelt/* aU proprium ao/uru
alicujus didiur persona:-

Ad primam sic proceditur. Videtur, quod hoc nomen
(nt Spiritus sanctias non sii proprium nomen alicujus divina*
e. [5in. personae. Nullum enim nomen commune iuribus penonis
im t. eis proprium illiuruz personas Sed hoc tinnen Spiritus
(.3. smciB* e' l' commune tribus personis. Ostendit enim Hi-
t. karis . r' de Trinitate, in Spiritu Dei aliquando sigdifi-
(.r. d. cati Patrem, at cum dirilar : Spiritus Domini *tiper me.
Vise. 3 Aliquando significari Fillum, ul cum dicit Filius : In
r. w. Spiritu Beo ejicdo de manu. natures sue potestate ejicere
r. 4. se damoiaa ~~item~~ non trans. Aliquando de Spiritu sancte, ut
(.A. 8 ibi : Effundam de Spiritu meo super ntuoem careoni, Ergo
- Tria. hoc nomen Spiritus satellitS non est propriam alicujus
dra dritwL prsou.r.
tef hb. i. Prj'lerae. nomina dhnarum personarum ad aliquid
- brii-dicuntur. ul lluvhiis dicit in * lib. «le Trinitate. Srd hoc
tizh nomen Spiritu* «actus nna dicitur ad digni'cl. Ergo hoc
Hhea tomen non esi proprium divinæ personæ.
fil, 3. Fritcrea, quia Filia:- «t t nomen alicniju* divinæ

personi, non potest dici filius huius vel illius. Dicitur
autem spiritus lupos, vel illius hominis. Ul enim habe-
tur Nom. U : Dixit Domius ad Moysem : De Spiritu
tuo accipiam, Irailaonwe eis: cl 4 Regum 2 . Raccuicil
spiritus Elia. super E : sœum. Ergo Spiritus saOCteS q n
ridetur esse proprium nomen aicojiB inhviea. persana-

Sed contia est, quod dicitur i Joauois ultimo : Tres sunt, qpl testimonium dant in cwlo. Pater, Veibutn, cl Spiritus sanctus. Ct aukm AMusliors dicit ' 7 de Trinitate, cum quæritur quid tro? Dirimis, très perwhiæ. Ergo Spirils sanctus est nupen divinæ κληρονομίας.

Respondendo dicendum, quod cum sicut dicitur in innes
in divini, altera rarum, quae est per modum atque, non
habet proprium nomen, ut supra dictum est. Unde et
relationes, quae in divini bni modum pnt conem icri-
piuntur, faomafacti sunt, ut diam sapa illicum est.
Ruptor quod et conu penum hoc illicum nmrdr-
idem rationem non habet proprium nomen: sed sicut m-
icrimmdm illi illicum nruiliu ex usu loquuntur ad rni-
ficandim praefatas rdatiouis. cura nolimus ea no-
mine proenonis. cl spirationis, quae semadem
propietatem significatiouis magis videtur rignificae. acti-
onales, quani rraliun: ita ad significamla dicitur

nam personam, quæ procedit per modum amor<». arcum-modaitlm est ci usa Scriplcræ hoc nomen Spiritus saucius. El bujus quidem convenicnlîæ ratio sumi potest ex duobos. Primo quidem cx ipsa communitate c us, quod

* Lib- ù de Tria. Btediù ci lib. 15 c. 19 circa fin. tem. 8.

amoris. ~~quæ~~ moveat et im

edat voluntatem amanis in amatum. Sanctitas vero iflis icbus aitnbcitar, qua- in Deum ordinaulnr. Quia igitur persona divina pretvdii per modam amoris, qco Deus amatur, conveoimicr Spiritos sanctus nominatur.

Ad primum ergo dieendum. quod boc, quod diro, Spiritus sanctas prout suartur iu virtole duarum dictionum, commune ot t>Hi Trinitati : quia nomine Spiritus ^igui- fiealur immaterialius divior sulnlar.Uæ. Spiritus enim corporeus invisibilis est, ct parum habet de materia. Unde omuibns substantiis immaterialibus, et iuvlMbilbas lkæ oomtn attribuimus. Per bce tero, quod dicitur Sanctus, sigmlraur paritos divinæ boaiUbs. St autem accipjatr boc, quod dico. Spiritus sanctus, ia vi antes dictioni*, sle ex usu Ecc *este* ot accommodatum ad signilrandam unam triam personamw, jclileel, quæ procedit per Eo- dnni amoris, ratione pm diila .

Ad secundam d'cendom, quod minus in diri- Spiritos rantos, relative non dicatur : tamen pro relativo ponitur, in quantum est acco*ti&oJaia*m* ad sigwi* ea&d*am* personam sob rebliooe ab aliis disiinctaoi. Postest Umeo intelligi in Domine aliqua relatio, si Spiritos suadas intelligalur quasi spiritos.

Ad tertium dicendum, quod in nomine filii intelligitar sola rebtio ejus, qui csl a principio ad principium : «ed in nomine patns iatclligitar relatio principii : el similiter ia nomine spiritus, prout importat quamdam vi@ taon- vam. Nulli autem erroræ competit esse principium respectu alionjo* divinæ personæ, *d c eoaverso. Et ideo pole>l diei paler noster, el spiritus noster; non to- men potest dici Filius nosier.

Prima conclusio : St hoc nmnen Spiritus sanctus, sumatur in vi duarum dictionum, neque ex signtücutiouc nominis, neque ex consuetudine est numen proprium alicujus p>?f- somv divinæ, sed commune toti Tinitati.

Secunda conclusio : Si prædictum nomen sumatur in vi unius dictionis, tmn licet ex vi suæ significationis non sit nomen prupriu*m* alicujus jiersonæ : nihilominus ex usu Scrip- luræ, et Erclesîæ accumniodatuni est ut sil proprium numen ejus *lh-rsonæ diviûæ, quæ procedit per modum amoris.

Circa hunc articulum nihil peculiariter occurrit notandum aut dicendum, supposi- lis his, quæ in hoc eodem tractatu disputa- tione L 2 ct 3 latius diximus, circa pro- cessionem Verbi, et Spiritus sancti : ubi pluribus ostendimus, Spiritum sanctum esse verum Deum, el unam ex personis di- vinis : ex quibus, et ex his, quæ ibi docet D. Thomas, 'satis impugnati manent plu- res, diversi errores, qui circa hoc exorti sunt.

ARTICULUS II.

t /ruw *Spirits* sauctet pnicctiat a Filh**

Ad secundam sir proceditur : Videtur, quoi Spirites sanctu* n<n procedat a Filio, Qaû -ernndum Dion- yinm * Non eri audendum dicere aliquid de substan- tiali divinitate, præter ça, qua- diviutlu* iiohi? cx steris eloquiis sunt expressa. Sed »u Scriptura sacra non cx-

primitor, quod Spiritus -auclu» a Filio procedat, »cd v>- luni quou procedat a Pade. ul putei Joannis 15 : Spin- tum veniali*, qui a Patre procedit. Ergo Spirilw sancto* non procedit a Filio.

5. Prælerea, in Symbolo - CousUntinopolilamc Sv- uedi sic legitur : Credimus in Spiritum rancam Dorai- num, el vivificantem ex Patre procedentem, qui Putre, cl Filio adorandum, ct gloriii» indum. Nullo igitur modo debui iiddi in Symbolo nosiro, quod Spiritus saoclu procedat a Filio : sed vidculur esse aaalhciali» rei qti hoc addidvruil.

y. Prælerea. Damascenus - dicit : Spiritum saucium ex Paire dicimus, it Spiritum Pairs nominamus. Ex Filio aulem Spirituu sanciant non dirimo : : Spiriteiai vero Fuui nomnumus. Ergo Spiritus >joctos non proce- dit a Filio.

4. Prælerea, nihil procedit ab eo in quo quicscil. Scil Spirited sanctus quiescit in Filio. Dicitur enim ia le- genda Beati Audrea? : Pax vobis, el universis, qui rrrdar.l in uncia Deum Patrem, ct unum Filium ejtjs uoirma, DomiuGci nostrum Jesum Christum, ct in enum Spiritum sanctum procedentem ex Patre, in Filio pennauctilet-. Ergo Spiritu» saucius non procedito Filio.

5. Præterea, lilies procedit ul verbum. Sed spiritus noster io nobis non videtur procedere a verbo nostro. Ergo Spiritus sanctas non procedit a Filio.

6. Pra-terca, Spiritu? saucius perfecte procedit a Patre. Ergo superfluum est d&Bere, quod procedit a Filio.

7 Prælerea, ia perpetuis noo differunt osse, et lKÇie ai dicitur in * 3 Physicorum) cl multo minus in diri- nis. S?d Spiritus saucius potêfl distingui a Filio, etiamsi ab co non procedat. Dicit enim Ausdiuns ♦ iu lib. de Processione Spiritus sancti, ûabentl utiq re a Pa- tre esse Filius, et Spiritus saucias, sed diverso findo : »pra alter nascendo, cl alter procedendo, nt alii sim per buc ab invicem. Et postea subdit : - Nam si i>cr ahed a non essent plores Filius ei Spiritus Sanctus, per boc so- lum essent diversi. Ergo Spiritus sanctus distioguiur a Filio, ab co non existent.

Sed contra e>t. auod dicit Alhanasia» * Spiritus sanctus a Patre, ct Filio, non factus, nec creatus, nec getiilics, sed proccdcu.

Respondeo dicendum, quod nccesse est dicere, Spiritu- satctum a Filio c&itc. Si enim noti esset ab eo, nullo modo posset ab eo pcr-onaliter distingui. Quod ex supra * dictis patet. Non euim est possibile dicere good secundum aliquid absolutum divinæ personæ ab invicem drstingtanlnr : quia sequeretur, quod non esset trium uti essentia : quidquid euim in divinis absolute dicitur, ad unitatem essentiaæ pertinet Hcinnaitur ergo, good solum relationibus dñnæ personæ ab invicem dislin- fl. ij quantur. Relationes autem personas distinguere non pos- :nt. ni<i secandum quod suat oppositæ. Quoti ex hoc patet. Quia Paler habet duas relationes, quarum uua re- ferriar ad Filium, ct alia ad Spiritum sanctum : quæ ta- men, quia non sunt oppositæ, non constituunt do» per- sonas, sed ad unam personam Patris laniam perlinent. Si ergo in Filio el Spiriti saucio non esset invenire ntei duas relationes, quibus uterque refertur ad Patrem, illæ relationes non cssenl ad invicem oppositæ : sicut ncqre d æ relationes, quibus Pater rcfertur ad illos. Unde» si- cut persona Patris est una : ita sequeretur quod persona Filii, et Spiritos sancti esset una, habens deas rvlationes oppositas duabus rclal onibus Palris. Illoc autem csl hx- reticum, cum loib*t* lid- m Trinitatis. Oportet trgo, quod Filins, et Spiritu* Sauctus ab inviom referantur oppor- tiv rrlidiombss. Nou autem possunt esse in divinis aliaæ rrblliones oppositæ, nisi relationes originis, ut - supra probatum eri. Opposite autem relationes originis arcip- iantur secandum principium» et secandam quod est a principio. Relinquitur ergo, quod necesse est dicere, vel Filium esse a Spiritu saacto (quod nullas dirilj vel Spi- ntera Sanctum esse a Filio : quod nos confitemur. El linic quidem consonat ratio processionis ulriusquo. Dic- lam enim est supra - quod Filins procedit per moduli intellectus, ul verbum; Spiritus Sanctus autem per mo- dum voluntatis, ul amor. Necesse est autem, quod amor a verbo procedat. Non eoini aliquid amimns, nisi scun- d;m quoi ronrephonic mentis apprehendimus. Unde ct secundum hoc ma iifeslam est, quod Spiritus Sanctus procedit Filio. Ipse eliam ordo rerum boc docet. Phc- qaam enim hoc nncniniu.x, quoi ab uno procedant plura abeqac omine, nisi i:l illis solum, quæ materialiter dife- runt. Sicut unas faber pwducit mullos rnhellos, fiuto- rbllicr ab invicem distinctos,mullam ordinem habentes *M invicem.*

DISP. XIV, DUB. I.

iaicrin. Sed in rebus, in quibus non est so'i materialis dismiutio, semper mveuilur iu multitudine prodmtorum j.npx oraO' Unde etiam in ordine creaturarum producla- tuu dreor dhinæ sapientiaæ roanifeslalun Si ergo ab una peoûna Patrii procedunt duæ perionæ, scilicet Fil us, cl Spiritus SaociuSy oportet esse uliqacm ordinem eorum al iuricrm. Nec potest aliquis ordo alius assignari, qti- l u>Jo naturæ, quod alius est ex alio. Non est igitur possi- bile dicere, quod Filius, ct Spiritui Sanctas sio procis dant a Patre, quod neuter eorum proc&ai ab alio; ubi quis poneret in cis materialem dtclinilionem : quod esi impossibile- Cude ctiauripsi Griul processionem Spiri- lis Sancti aliquem ordinem liaben* ad Filium iirtelligunt. Concedunt enim, Spiritum Sanciam isse Spiritum Filii, ei esse a Patre per Filium. Et quidam rorum dicnlnr (occedere, quod sil a Filio, vel proullat ab eo : non la- mci, quod procedat : quod videtur, vel ex ignorantia, vtj et protervia esse. Quia si quis redo consideret, incenici, processionis verbum inter uninii, quæ ad originem qna- leweuque pertinent, commanissimum osse. Ulimor ruiai eo ad designandum qaaknicumque originem : sicut quoti linea procedit a punelo, radins a sole, rivus a fonte : ct similiter in quibuscumque aliis. L'nde ex quocaaiaæ alio ad niginem pertinente potesi concludi, quod Spiri- tus Sanctos procedit a Filio.

Ad primum ergo dicendum, quod dc Deo dicere udn debemus, qnod in saert Scriptura non Invenitor, vel per jerha, vel per sensum. Licet aotcn per verba non inrcnclur in sacra Scriptura, quid Spiritus Sandus pro- cedit a Filio : invenitur lamcn quantum ad sensum, cl pncipue ubi dicit Filius, Joannis IG dc Spirilo Sancio l'ucus : Ille me clariûeabit, quia de meo accipiet. Rcgti- lanter etiam in «æra Scriptura tenendum c.M, quod id, quod dc Patre dicitur, oportet de Filio intelligi, etiamsi dictio eirlu'ia addata, nisi solum in illis, in'quibas Pater, rt Filius secundum oppositas relationes distiu- guatur. Cum enim Dominus Malhæi 11 dicit : Nemo novit Filium nisi Pater, non excluditor, quin Filius se ipsum cognoscat. Sic igitur cnm dicitur, quod Spiritus Sanctus a Paire procedit, etiamsi adderctar, quod a solo Patre procedit, non excluderetur inde Filius : quia quan- tam ad hoc. quod rbt, osse principium Spiritus Sancti. non opponuntur Pater, el Filius: sed solum quantum ad hoc, quod hic csl Pater, ct ille Filius.

Ad secundum dicendum, quod in quolibet Concilio ins- liintam fuit Symbolum aliquod propier errorem aliquem, jui *in* Concilio damnabatur. Unde sequens Concilium non ficiebal aliud Symbolum, quam primum : sed id, quod implicite continebatur in primo Spnbolo, per aliqua ad- dita explanabatur con-ra hærcses iusurgentes. Cude in **d&terminatione** * Chalcedonenis Svnodi dicitur, quod illi, qui fuerunt congregati in Concilio Conslanlinopoli- Uno, doctrinam dc Spiritu Sancio indiderunt : iron quod minus esset ia præcedentibus, qui apud Niceam c Migre- tiu, **p&li santi, inferentes: sej intellectum eorum adversus** Ikrelicos declarante*. Quia igitur iu tempore antiquo- rum Conciliorum uondum exortus fuerat error dicentium, Spiritum Sanctum non procedere a Filio, non fuit re- redarium, quod hoc explicite poneretur. Sed postea in- «orgente errore quorumd*am*, in quodam Concilio in Occi- dentalibus partibus congregato expressum fuit aulborilale Romani Pontificis : cujus anthoriuile etiam minuo Con- cilia congregabantur, ct confirmabantur Conlinebatur t:1 men implicite in boc ipso, quod dicebatur Spiritus Sauc- ias a Paire procedere.

Ad tertiam dicendum, quod Spiritum Sanctum non pro- cedere a Filio, primo fait a Ncslorianis introductum, ut patet in quodam Symbolo Ncstorianorum damnao in Epho- sia Synodo. Et hunc errorem secular fuit Tlicndoricus Neslonanns cl plures j>-obl ip<um, inter quos fuit eliam Damascenus. Unde in hoc ejus sententia non t>l Man- dero. Qoamvis a quibusdam dicatur, quod Damascenus *, sicut non ronlilctur, Spiritum Saucium esse a Filio. Iû diam non negat ex vi illorum verborum.

Ad q «arlum dicendum, quod por boc, qnod Spiritus Sauctn* dicitur quiescere, vel manere in Filio, nuo ex- cluditur, quin ab eo procedat Quia et Filius in Paire manere dicitor : cum tamen a Patre procedat. Dicitur etiam Spiritus Sanctus in Filio quiescere, vel sicut amor amanlis quiescit in amato, vel quantum ad huma- na@ n.itaram Christi, p-opter id, quod scriptam csl Joan- nis I : Super qacr*n* videri» Spiritum descendenlem, el manentem super eum, Lie est, qui baptizat.

Ad quintet* dicendum, quod Verbum in divinis, non accipitur secundum similitudinem verbi vocalis, a quo

non proceilt Spinta : quii rie tatea meûpborlice di- ccrelur : sed »ec<rodum Mtmfifricem vubt ratotelij, a quo aosor procedit.

Ad ic.Murn dicendam, quod prr bw, quod Spirite* Sanctus peHecic procrdii a Pain-, m stfaeu md super- flooni est dicere, quod Spiritus Sancte* préc&ai a Filio. «<i omnino rccessarium : quia una virta tri Patri*. n Filii : ct quidquid est 3 Faire, necesse of tssc a Filin, ûisl proprietati Filiationis repugnet. Non eolm Fihts e?i a se ip>û, liret Sil a Paire.

Ad septimula dicendum, qtrd Spirites Sancto* diria- guitur perwaliter a Filio in l- . <r , l ongo uuiq* di>- linguilurab origine alterius. Sed ir m differentia origioi* est per hoe, qnod Filius est snbui a Paire, Spirite* Saucias vero a Paire, et Filiû Non eoiu aliter proces- tones disliogaerenter, rient supra * ostcuroca est.

Prima conclusio ^Necesse est dicere» quod Spiritus Sanctus a Filio procedit, Sccutnta conclusio : Si Spiritus SanctiH- non procederet a Filio, non distingueretur ab eo personaliter.

DISPUTATIO XIV

De principio, a quo procedit Spiritus Sanctus.

Postquam peculiariter egimus de persona Verbi, et de principio, a quo procedit; statim pulsat animum discutere dc persona Spiritus sancti, et de principio, a quo ha- bet procedere : et ideo ad hoc examinan- dum præsentem disputationem una cum D. Thoma excitamus.

DUBIUM I.

Utrum Spiritus Sanctus procedat a Filio?

Consulto non inquirimus, an Spiritus sanctus procedat a Patre : quia hoc, ut certum supponitur ex Scriptura, ut Joan- Joau.If. nis 15 : *Spiritus veritatis qui a Patre proce- dit* : nec de eo dubitaverunt unquam Hæ- retici, qui confitentur mysterium Trinitatis. Et ita tota hujus dubii difficultas ad Filium devolvitur, an nimirum ab eo procedat Spiritus sanctus? De quo etiam in Ecclesia Latina nunquam est dubitatum; sed ab omnibus pars affirmativa est recepta : et non utcumque, sed ut certa secundum fi- dem : et solum a Gnccis partem negati- vani defendentibus est hoc in controver- siam vocatum. Et ideo ut magis pateant ea, quæ contra Græcos Latini adducebant, et duæ posteriores rationes, quas in artic. 2 hujus quæstionis adducit D. Thomas, ma- n ihoni. neant explicatæ : propterea dubium hoc proponimus, illudque non nimis diffuse de- cidemus, ut qui plura de hoc videre desi- deraverit, recurrat ad Concilium Florenti- num, in quo fuse dc hac re fuit disputatum. Nam usque ad Sessionem 18 mulla dicun-

• lu corp, art Uq. in.

Cooc. Floren- tin.

tur de additione illius particula? *filioque*, Symui. facta in Symbolo Nicæno, et ab illa Ses-
,ctn' sione late pro utraque parte de ipso dog-
mate , scilicet, de processione Spiritus
sancti a Patre, et Filio disputatum. Et tan-
dem in litteris sanctæ unionis, quæ haben*
tur in tine ultimal Sessionis, diffinitur,
quid in hoc tenendum sit. Qua· quidem
magis explicata refert Besarion Cardinalis
in oratione, qua· inscribitur *dogmatica*, vel
pro *unione*, et habetur in tine ejusdem
Concilii. Videantur etiam Armacanus lib.
6 de quaestionibus Armenorum, Bellarmi-
nus tomo 1 lib. 2 de Christo a cap. 20 us-
que in finem, Valentia lib. 2 de Trinitate
capit. 6, Suarez lib. 10 de Trinitate cap. 1.
Vasquez disputat. 146, Ruiz de Montoya
in præsentī disput. 67.

Aror
Bellina.
Valent.
Scirer.
V a-
quer.
Roia de
Much
ω ρ.

Senlentix Catholic*.

3. Dicendum ergo est, Spiritum Sanctum
procedere a Filio. Assertio hæc est de fide.
fldr. Nam in primis continetur in omnibus illis
Scripture locis, in quibus habetur, Spiri-
tum Sanctum esse Spiritum Filii, ut ad
Rom- Romanos 8 : *Si quis Spiritum Christi non*
no» 8. *habet, hic non est ejus.* Ad Galatas 4 : *Misit*
Gnb- *IJeu* Spiritum Filii sui in corda vestra, cla-*
uj »4. *mantem Abba. Pater.* Ex quibus locis Au-
Aagusi. gQ6tinils tmet. 91 in Joannem probat, Spi-
ritum sanctum non solum a Patre, sed
etiam a Filio procedere. Nam sicut Cbns-
tus Dominus est Filius Patris, et Spiritus
sanctus est Spiritus Patris, quia habent ab
eo procedere, ut constat ex illo Maltha*
Mat- thæi 10. |θ . *Spiritus Patris vestri, qui loquitur in*
Joau. 15. *vobis* ; et Joannis 15 : *Spiritum veritatis, qui*
a *Palrr procedit* : ita etiam Spiritus sanctus
erit Spiritus Christi, seu Filii, quia proce-
dii ab eo.

Quam expositionem tradunt etiam plures
Cooc Patrps» Concilia, inter qu© Nicænum
niS7 lib 2 versus finem § Cum *sil copiosa*, his
verbis : *Et Spiritus sancti ex eodem Patre*
procedentis, qui el proprius est Filii, ul ait
Cone. *Paulus : Qui Spiritum Christi non habet hic*
nOn *est ejus.* Concilium Alexandrinum, et
dritium. simul cum eoCyrillus in epistola a Nesto-
rium inquires : *Spiritus veritatis nomina-*
Atlian. *tur. Christus autem veritas est, sed perinde*
ab illo, *atque d Deo Patre procedit.* Athana-
sius tomo 4 epistola ad Serapionem : *De*
Cjrrlllus. *Sancto spiritu*, Cyrillus lib. 13 Thesauri
cap. 3 in hæc verba : *Ostendens, Spiritum*

sanctum ei substantia Patris, el Filii tw :
Spiritus, iuquil, ipsa veritas est.

Quæ testimonia latius explicat, el ad lioc i.
intentum inducit D. Thomas quæst. 10 deD.T^
Potentia artic. 4 his verbis : *Restat osten-*
dere per auctos Hales saerx Scriptura, quod
Spiritus sanctus sil a Filio. Habetur enim ia
plurtbus sacrr Scriplurx locis, uuod Spiritus
saucius sit Filii : sicul Roman, 8 : Qui Spiri-
tum Christi non habet, hic rton est ejus. El
Galat. 4 : Misit Deus Spiritum Filii sui in
corda vestra. El Actorum 16 : Tcnlabanl ire
RHhyniam, et non permisit cos Spiritus Jesu,
dc. .4u/ ergo dicitur esse absolute ejus, aut
dicitur esse ejus, ut spiritus rjus? Si autem
absolute, tunc oportet, quod sil aliqua aucto-
ritas Filii respectu Spiritus sancti. Apud nas
rnim poled dici aliquis esse alterius secun-
dum quid, qui noi\ habet auctoritatem res-
pectu ipsius: sicul cum dicitur, Petrus csl
socius Joannis. Sed non potest dici, Petrus
esse Joannis absolute, nisi sit quxdam pos-
sessio ejus : sicut servus hoc ipsum, quod-
est, dicitur esse domini. In divinis autem
non puled esse aliquid serviens vel subjec-
tum: sed inlelligilur ibi auctoritas secundum
solam originem, Oportebit ergo, quod Spiri-
tus sanctus habeal originem a Filio. Elidem
sequitur, si dicatur Spiritus sanctus esse Fi-
lii, ul spiritus ejus : quia spiritus,secundum
quod est nomen personale, importat retalio-
nem originis ad spirantem . sicul Filius ad
generantem. IHV

Nec refert, si dicas, Spiritum sanctum 5.
dici Spiritum Christi secundum bumanila-
tem, quia ipsum secundum hauc rationem
sumptum replebat, in ipsoque quievit. Non
itaque hoc refert. Quoniam evasionem hanc
optime impugnat D. Thomas, tum loco ci- D.Tr*k
tato ex quæslione de Potentia his verbis:
Non enim potest inlelligi, quod Spiritus
sanclus sil Spiritus Christi solum secundum
humanitatem, quasi ipsum replens : quia
Spiritus sanctus est alicujus hominis, ul ha-
bentis, non autem, ul dantis. Filii autem esi
Spiritus sanctus, ul dantis ipsum, secundum
illud l Joannis 4 : In hoc cognoscimus quo-
niam in eo manemus, ct ipse in nobis : quia
dc spiritu suo dedil nobis. El Actorum 5 di-
citur, quod dedil Spiritum sanctum obedi-
libus sibi. Oportet ergo, quod dicatur esse
Spiritus sanctus Filii, in quantum est divina
persona : ac proinde intelligitur ibi aucto-
ritas secundum solam originem.

Tum etiam Opusculo 1 contra errores c
Græcorum cap. 32, ubi postquam evasio-
nem hanc, quam impugnamus, retulit bis
verbis :

verbis : *Potest autem aliquis dicere, quod sit Spiritus Ohrhli, quasi in homine Christo ptemmic inhabitans secundum illud Luc» 4 i Jesus plenus Spiritu sancto regressus csl a Jordane, dc cujus plenitudine nos omnes accepimus.* Sic eam Angelicus Preceptor impugnat : *ILrc autem responsio sustineri non potest, ul scilicet hac tantum ratione Spiritus sanctus. Spiritus Christi dicatur. Invenitur enim a Doctoribits Grxcorum, quod Spiritus sanctus sit naturalis Spiritus Filii. Dicit enim Anathasius sermone 3. Nicæn. Concilii: Sicul in Christo vivit nostra natura Deifice, ct ipse in ea regnat : ita el nos in suo naturali Spiritu simus, vivamus, el regnemus. [dem in epistola ad Serapionem : Accepistis spiritum adoptionis, id est, naturalem spiritum de natura Filii naturalis. El Cyrillus dicit super Joannem : Existit siquidem Filius in proprio genitore habens in se ipsum gignentem sc : ct sic Patris Spiritus veraciter, ct naturaliter Filii videtur, el est spiritus. Spiritus autem non est naturalis Christo secundum humanitatem : quia non pertinet ad naturam humanitatis, sed gratis a Deo in natura humanitatis effunditur. Non ergo potest propter hoc dici Spiritus Filii quia Christum excellenter replevit secundum humanitatem. Item Athanasius dicit in sermone dc Incarnatione Verbi, quod ipse Christus mittebat spiritum c sursum, sicul Deus Filius, ct ipse deorsum accipiebat spiritum, ul homo. Ex ipso ergo in ipsum habitat de Deitate ejus, ct humanitate ejusdem. Non solum ergo Spiritus sanctus est Spiritus Christi quia humanitatem ejus replevit; sed magis, quia est cx divinitate ipsius.*

Eadem etiam veritas continetur in illis Scriptufæ testimoniis, in quibus dicitur, Spiritum sanctum mitti a Filio, ut est illud : *Si autem abiero, mittam cum ad vos.* Et illud : *Cum venerit Paraclîlus, quem ego mittam vobis a Patre Spiritum Veritatis, etc.* Quæ testimonia ad præsens intentum eodem modo, ac præcedenlia, inducit idem Angelicus Præceptor loco nuper citato ex q. IU de Potentia his v.erbis : *Similiter etiam invenitur in scripturis, quod Filius mittit Spiritum sanctum, sicul supra dictum est. Semper autem mittens videtur habere auctoritatem supra missum. Auctoritas autem in divinis, ul dictum est. non csl nisi secundum originem. Unde sequitur, quod Spiritus sanctus originem habeat a Filio.*

Nec refert, si occurras ex Gnects, quod Spiritus sanctus dicitur mitti a Filio, non quantum ad personam ipsam ejusdem Spi-

ritus sancti, sed quantum ad charismata, et dona, quæ nobis tribuit Filius. Qua etiam ratione dicebant iidem Gnedin Concilio Florentino Sessione 23 ante unionem, quod Spiritus sanctus dicitur *scaturire, hauriri, profundi a Filio* : non tamen procedere. Quoniam per priora illa verba tantum denotatur effusio donorum ejusdem Spiritus sancti.

Nam contra hoc est, quod Filius secundum utramque rationem, dicitur mittere Spiritum sanctum ad nos, ut constat ex illo Pauli ad Romanos 5 : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Qua? verba duo denotant. Primum, infusionem charilatis, cum qua infunduntur cætera dona Spiritus Sancti. Secundum vero, quod Spirits Sanctus datus sit nobis, ac proinde Spiritus Sancti persona data est nobis, el missa. Cumque ista datio, et missio sit a Filio, oportebit, ut ab eo procedat persona Spiritus Sancti.

Accedit primo, quod cum Pater dicitur misisse Filium suum in hunc mundum, iitcliigitur missio ipsius personæ Filii et non solum donatio sapientiæ, et aliorum donorum quæ illi tribuuntur : ergo eadem ratione cuiu Scriptura dicat, Filium mittere Spiritam Sanctum a Patre, intelligetur, quod ipsa persona Spiritus Sancti mittatur.

Accedit secundo, quod si mittere Spiritum Sanctum solum esset tribuere nobis charismata illius, tunc etiam Filius diceretur mittere Patrem : siquidem etiam dedit nobis omne datum optimum, et omne donum .perfectum, quod tribuitur Patri, et ideo dicitur descendere n Patre luminum.

Neque etiam obest, si dicas ex eisdem Græcis, quod etiam Filius dicitur rnitti ah Spiritu Sancto, ut Isaïæ Gl : *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me : ad annuncianum mansuetis misit me,* et tamen Filius non procedit ah illo. Non itaque refert. Nam Filius, in quantum factus est homo, dicitur mitti ab Spiritu Sancto ad prædicandum : non tamen mittitur, in quantum Deus, sumpta missione secundam primani ejus translationem ex crçaturis ad divina, nisi a Patre. Unde Filius Dei a solo Patre fuit sic missus ad incarnandum ; sed postquam incarnatus est. mittitur α Patre, et ab Spiritu Sancio, necnon a se ipso ad prædicandum. quatenus actiones humanitatis Christi a lota Trinitate dirigebantur. Cum ergo Spiritus Sano

Conr.
Florenti-
nam.

Expta-
ditar.

Ad
nc. 5.

:/1

8.
Ofcnr-
rant
Grfcel,
ai.

cwir.

ijr ei
Serip-
ün.
J-ia, 16.
bat. 15.

bn-a.

T,
En',Cr'

tus mittatur a Filio, et non in natura assumpta hypostatice, quippe qui nullam sibi sic univit; dicitur mitti in natura divina : et per consequens, ut subsistens in natura divina, procedet a Filio.

3. Robo-
rator.
bæe
ioepu-
gnatio.
10. Juiu.
10. j)6 me0 accipiet, ut statim videbimus. Et sic testimonia, quæ de missione Spiritus Sancti a Filio loquuntur, debent de hoc genere missionis secundum primariam ejus translationem intelligi, sicque intellecta salis intentum suadent.

Cnde hoc ipsum habetur in illo Joannis assertio. 16 · Die me clarificabit : quia de meo accipiat. liThom Quod testimonium explicat D. Thomas loco nuper relato ex quæst. de Potentia his verbis : Expressius aulem esi, quod habetur Joannis 16 ex persona Filii, de Spiritu sancio dicentis : Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. Constat aulem, quod non accipit a Filjo Spinlus sanctus, quasi prius non habens : quia sic esset mutabilis, el indigentis nalurx. Constat ergo, quod ab xlerno accepit a Filio : nec potuit accipere aliquid, quod non sil ejus essentia ab xlemo. Ergo accepit Spiritus sanctus essentiam de Filio.

10. Occur-
res.
Thco-
phil.
Co&tra.
JOIO.IG>
Nec obest, si dicas cum Euthymio, et Theophilacto, illam particulam, de meo, significare idem, ac dà m/o thesauro, scilicet Patre, a quo etiam Filius accepit essentiam. Non itaque hoc obest. Nam hanc expositionem optime refutat ipse Christus Dominus verbis sequentibus dicens : Omnia quxeumque habet Pater, mea sunl. Propterea dixi, quia de meo accipiet. Hinc enim constat, quod cum Christus Dominus dixit : De meo accipiet, non intellexit Patrem, ut distinctum a Filio : quia secundum hanc rationem non est verum dicere, quod omnia, quæ habet Pater, sunt Filii. Si ergo Spiritus Sanctus de his, quæ communia sunt Patri et Filio, accipit essen-

tiam, sequitur, spirationem Spiritus Panti communem esse Pairi el Filio : atque adeo Patrem et Filium esse unum principium ejusdem Spiritus Sancti.

Quam probationem tetigit eliam Angelicus Præceptor loco citato dicens : Halio* nem autem, quare dc Filio accci^rit Spiritus sanctus, ipsemel Filius subjunxit dicens : Omnia quxeumque habet Paler, mea sunl. Propterea dixi, quod dc meo accipiet. Quasi diceret : Quia eadem csl essentia Patris, cl mea, non potesl Spiritus sanctus esse de «-sentia Palris, quin sil dc mea esserdiu : ac proinde» quia omnia, quæ sunt Palris, sum Filii (intellige, prater hoc, quod est esse Patrem', ideo spiratio Spiritus Sancti communis erit Patri et Filio.

Eamdem etiam impugnationem dilucido adduxit idem D. Thomas Opusculo l contra errores Græcorurn cap. 32, ubi postquam retulit hanc evasionem, quam impugnamus, statim ex verbis, quæ addidit Christus Dominus, nempe : Omnia quxeumque habet Pater, mea sunl : Propterea dixi vobis, quia dc meo accipiet, sic arguit : Sed ex hac Domini expositione de necessilale concluditur, quod Spiritus sanctus a Filio accipiat. Si enim omnia, qux sunl Palris, sunl eliam Filii, oportel, quod aulhoritm Patris, secundum quam csl principium Sfirilus sancti, sit eliam Filii. Sicut ergo Spiritus sanctus accipit de eo, quod est Palris, a Patro : Ha accipit dc eo, quod est Filii, a Filio. Hinc esi quod Athanasius dicit in epistola ad Serapionem : De sua propria essentia Spiritum sanctum exsilenlem Deum de se el-sentialiler suis Apostolis, el sux sponsx Ecclesiæ demonstrando Christus affirmavit, sic dicens. De meo accipiet, idest, de mea essentia habet, ul sil Dcus^ sic a me habet esse, el loqui. Hem Athanasius in sermone Nicxni Concilii : Spiritus saucius quidquid habet, habet a l erbo Dei.

Nec solum Angelicus Faæceptor, sed etiam plures alii ex Patribus hanc eamdem D-TLs probationem ex hoc testimonio deducunt. Hi sunl Athanasius lib. 3 contra Arrrianos, el in epist. l ad Serapionem Episc. et Dialogo l contra Macedon. Nazianzenus Ora-ifafas. tione 49 et 50 «lo fide, Epiphantias in Anchorato columna 7 et hæresi 76 et 62 et 69, Didymus lib. 2 de Spiritu Sancto, N. Cyrillus Alexandrinus lib. 13 Thesauri E<- I cap. 3 et 4 et lib. 6 Dialog, de Trinit. coi. Ainid. I 5 et 6 lib. l l in Joannem c. 2 et cum eo Synodus Alexandrina in epistola ad Nesto- Sn*fn rium, quæ, ut statim dicemus, exstat in AA&f<- Concilio

.UbM. Concilio Ephesino, Ambrosius de fide ad Gratianum et in Symbolo Apost. cap. l Hliriu. ot3, Hilarius lib. 8 de Trinitate, Auguslinus tractatu 99 in Joannom et tractatu Uo)bl. 121, Leo Magnus sermone l in Pentecosten cap. 3, Anselmus in libro de Processione Spiritus Sancti cap. 7 ot 8, Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 16 et 17. Et quod magis est, quodque prædicta omnia amplius confirmat, hæc eadem probatio adducitur ab Eugenio IV in fine Concilii Florentini in litteris sanc læ unionis his verbis : Quoniam omnia, qu& Palris sunl, ipse Paler unigenito Filio suo gignendo dedit, prxlcr esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre xternaliler habet, a quo xternaliler eliam genitus est. 13. Et tandem hæc eadem veritas traditur in illis Scriptura testimoniis, in quibus dicitur, Filium per Spiritum sanctum operari, quæ quidem ailert, et inducit ad præsens institutum D. Thomas loco, nuper relato ex quæst. 10 de Potentia his verbis : Traditur eliam in sacra Scriptura quod Filius per Spiritum operatur sicut habetur Romanorum 15 : Per me efficit Christus, scilicet miracula el alia bona, dicit Apostolus, in Spiritu sancio, id est, per Spiritum sanctum. El llebrxorum 9 dicitur, quod per Spiritum sanctum obtulit semelipsum. Quandocumque autem aliquis per aliquem dicitur operari, oportet, quod vel operans del virtutem operativam ei, per quem operatur : sicut Rex dicitur operari per Præpositupi, vel Ikilivum : vel e converso, sicut cum dicitur Ballivus operari per Regem. Oportet ergo, si Filius operatur per Spiritum sanctum, quod vel Spiritus sanctus det virtutem operativam Filio, vel Filius Spiritui sancio : el ita quod unus alteri det essentiam, cum virtus operatira utriusque non sil aliud quam ejus essentia. Constat aulem, quod Spiritus sanctus non dat essentiam Filio : cum Filius non sil Filius, nisi Patris. Relinquitur ergo, quod Spiritus sanctus sil a Filio. Præterea eadem veritas diflinila est in Symbolo Athnnasii : Spiritus sanctus a Patre cl Filio : non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Et id septima Synodo generali Actione 7 in Symbolo fidei dicitur : In Spiritum sanctum Dominum vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Nec obstat, quod Græci Schismatici negent, in codicibus Græcis septimæ Synodi generalis haberi illam particulam : Filioque procedit. Quia hos optime redarguit Ali-

dreas Doctor Latinus in Concilio Florentino Sessione 5, ubi adductus fuit vetustissimus codex Gracorum Synodi septimæ generalis, in cujus Actione* septima legitur, FHioque procedit. Accedit etiam diffinilio Concilii Florentini Sessione 24, ubi post multas longlssimasque disputationes Latinorum cum Græcis de hac re habitas, tandem diffinitum est ab Eugenio IV in litteris unionis, Spiritum sanctum a Patre el Filio. ut ab uno principio procedere. Cui diffinitioni subscripserunt omnes Patres tam Græci, quam Latini in eadem Sessione.

§ H.

Pro eadem Catholica veritate prior D. Thomx ratio.

Ad explicandam aulem, et suadendam hanc eamdem veritatem Catholicam adducit Angelicus Doctor in præsentii, et in aliis locis statim referendis triplicem, rationem. Quia vero priorem ex illis dubio sequenli latius examinabimus : idcirco in præsentii duas posteriores ejusdem S. Doctoris rationes tantummodo adducemus, quarum prior potest ad hanc formam reduci. Quoniam Verbum, seu Filius in divinis procedit per modum intellectus ut verbum, et Spiritus sanctus procedit per modum voluntatis, ut amor : ergo Spiritus sanctus proced i a Filio, seu Verbo. Antecedens consial ex illis, quæ late quæst, 27 diximus Consequentia vero probatur. Nam proprium est amoris, seu ejus, quod per modum amoris procedit, quod procedat a verbo : ex eo quod nihil amare possumus, nisi id, quod verbo concipimus.

Quam rationem adduxit etiam S. Doctor. Tum 4 contra Gentes cap. 24 his verbis : Ex hoc ipso, quod dicitur, quod Spiritus sanctus procedit per modum voluntalis, et Filius per modum intellectus, sequitur, quod Spiritus sanctus sit a Filio. Nam amor procedit a verbo : eo quod nihil amare possumus, nisi verbocordis illud concipiamus.

Tum eliam Opusculo 2 cap. 49 ubi sic ait : Secundum aulem quod intellectus aciu inlflgil, csl in ipso id, quod intelligitur. Hoc igitur, quod est, intellectum esse in intelligente, procedit ex tirlule inlellccliva intellectus, cl hoc csl verbum ipriu; ul supra dictum est. Similiter eliam id, quod amatur est in amante, secundum quod amatur aciu. Quod aulem aliquid aitu ametur, procedit ex virtute amaliva amantis, d ex bono amabili,

CotdL
gene-
rate «u
Florent.

15.
Prior
ratio
ei D.
TUomi
de
somp^.

ie.
n.Tiwm.

actu intellecto. Hoc igitur, quod est. amatum esse in amante, er duobus procedit, scilicet, ex principio amatico, et ex intelligibili apprehenso, quod est verbum conceptum de amabili. Cum igitnr in Deu se ipsum intelligente. el amante, verbum sit Filius : is autem cujus est verbum sil verbi Pater, ncesse csl, quod Spiritus sanctus, qui perlinet ad amorem, secundum quod heus in se ipso est, ut amatum in amante, ex Patre procedat, et Ulio. Unde el in Symbolo dicitur : Qui ex Putre, Filioque procedit.

S ni.

Solutio duplex ralionis D. Thomx, utriusque inpugnatio.

Prior solutio nihil otli. Bada.

D.Thom.

Nec obest, si dicas primo cum Rada, quod ex hac ratione non colligitur intentum, quia principium, in quo innitur, nempe, amorem procedere a verbo, est falsum '.siquidem ad amorem satis est ex pane intellectus cognitio, et perceptio rei amatae. Polestque hæc solutio confirmari ex doctrina D Thomæ, quam late tomo 1 tract. 2 disp. 2 num. 206 explicuimus, nempe, beatos per visionem beatificam non formare verbum : et nihilominus producunt amorem ex sola visione beata, sine interventu verbi. Tum etiam, quia cum per intellectionem essentialem, el per divinam essentiam, ut unitam in ratione objecti intellecti cum intellectu Dei, representetur sufficientissime divina bonitas voluntati ipsius Dei, non est cur desideretur influxus Verbi.

»η π

Befoulur primo.

Nam contra huc est. Primo, quod ad amorem non solum desideratur cognitio objecti amati, sed etiam quod ipsum objectum amatum sit in intellectu ratione verbi proprie talis, vel alicujus, quod habeat rationem verbi communiter dicti, et ratione cujus objectum uniatur cum intellectu per modum objecti intellecti, sive per modum termini intellectionis : ergo sicut cognitio per se influit in amorem, ita etiam quoties datur verbum proprie dictum presuppositum ad eundem amorem, influet per se in illum. Et similiter quando deest verbum proprie dictum, et solum datur verbum communiter sumptum, tunc verbum istud habebit etiam per se influere in prædictum amorem. Et tandem quando ratione fœcunâitatis inventum fuerit utrumque verbum, ut in divinis cernitur, tunc utrumque etiam per se influet.

Antecedens videtur perspicuum. Qq-i nequit dari cognitio, qua' quidem per « requiritur ad amorem, nisi objectum, qood est amandum, sit unitum cum intellectu ia ratione objecti, et termini intellectionis, vel per verbum proprie, vel communiter dictum, ut in 1 tomo tract. 2 disp. 2 num. 231 diximus. Consequentia vero probatur. Tum, quia id, per quod objectum amatum est intra intellectum, non potest non influere per se in amorem predict! objecti. Constat amem, quod per omnia ista veri» objectum amatum est intra intellectum. Tum etiam, quia quod per se desideratur ad omnem, et quamvis cognitionem, petitur etiam, et fliodo sibi proportionale influit cum illa in id, in quod ipsa cognitio, ut talis, influit.

Deinde. Nam in amorem beatificam per se influit, tum visio beatifica, tum etiam essentia divina, ut unita cum intellectu beato in ratione objecti intellecti, seu in ratione verbi communiter dicti, et supplentis defectum verbi creati, cui propter suam finitatem repugnat repræsentare Deum, prout est in se. Ergo si beati formarent verbum, tunc etiam verbum istud per se influeret in eundem amorem. Erga in divinis ubi datur illud proprie dictum, perse influeret in amorem, nempe in Spiritum sanctum.

Antecedens quoad primam pariem, nempe, quoad visionem beatificam, non indiget probatione. Quoad secundani vero, nimirum, quoad essentiam divinam, ut habentem rationem verbi communiter dicti, etiam constat. Tum, quia nec visio beatifica, nec aliquid aliud creatum est similitudo divinæ essentiæ, prout est in se, ne aliqua creatura sit ipse Deus in *esse* intelligibili, et ila in hoc aperta involvatur contradictio. Nam, ut latius diximus in 1 torno tractatu 2 disput. 2 n. 133, quod est simb liludo in *esse* intelligibili alicujus, est ejusdem naturæ in *esse* intelligibili cum illo: et implicat, aliquid creatum esse ejusdem nature in *esse* intelligibili cum Deo, ut ibidem num. 136 ostendimus : ergo divina essentia, ut unita cum intellectu beato in ratione objecfi intellecti, et snpplentis defectum verbi creati, debet per se influere in amorem beatificum : siquidem in istum per se influit, vel similitudo objecti intellecti. ratione cujus objectum terminet actu intellectionem, quæque in præsentî. ut modo dicebamus, repugnat; vel ipsum objectum, nempe, quoad præsens ipsa divina essentia,

Ebitt:

Pa.

essentia, ut secundum suam substantiam Uliitur cum intellectu in ratione objecti actu terminantis intellectionem.

Tum etiam. Quia ob naturalem sympathiam et colligationem, quæ est inter intellectum, et voluntatem, et inter objet tum hujus, et illius, oportet, ul tot modLs objectum intellectus concurrat ad amorem, quot est intra eundem intellectum, ad hoc ut possit dari intellectio ipsius influens in eundem amorem : ergo cum ad intellectionem objecti debeat objectum esse intra intellectum, tam in ratione objecti motivi, quam objecti terminantis intellectionem, ut tomo 1 tractatu 2 disput. 2 num. 231 nuper citato diximus, non poterit non secundum utramquo rationem in amorem influere : ac proinde quoad amorem, beatificum non poterit non essentia divina, ut unita cum intellectu beato in ratione objecti ihtellecti, per se influere : siquidem non per aliquam similitudinem creatam, sed solum per se ipsam potest esse intra intellectum beatum, seu unita cum illo ul ratione objecti intellecti.

Ex quo etiam prima consequentia liquet. Quoniam si essentia divina, ut supplens defectum verbi creati ibidem, ac proinde ut gerens id, quod præsiaturum erat verbum creatum (si ibi non implicaret) influit per se in amorem istum, non est cur verbum creatum ropræsentativum Dei, prout est in se si non implicaret) non influeret in eundem amorem.

Secunda vero consequentia ex priori etiam constat. Tum, quianon estcur Verbo increato repræsentanti divinam essentiam, prout est in se, denegetur id, quod concederetur verbo creato eodem modo representative ejusdem essentiæ, si daretur. Maxime (id, quod notatu dignum est, per quodque apparens evasio, quæ hic adhiberi poterat, impugnatur.) Quia quod divina essentia uniatur cum intellectu Dei in ratione objecti intellecti in ordine ad amorem notionalem, nempe Spiritum sanctum, nihil potest obesse ad hoc, ut Verbum divinum influat per se in eundem amorem : quia sicut prædicta unio divinæ essentiæ non tollit, quominus producatur Verbum ex fœcunditate; licet tollat, quod producatur ex indigentia : ita licet auferat influxum Verbi in prædictum amorem ex indigentia provenientem; non tamen influxum, qui ex fœcunditale proveniat.

Confirmatur primo. Quoniam in divinis datur, tum amor essentialis; tum amor

for

l notionalis, scilicet Spiritus sanctus : ergo sicut verbum essentialiter, et communiter dictum per se influit in amorem essentialem : ila etiam verbum proprie nuncupatum, quod est verbum notionale, influet simul cum priori illo verbo in eundem amorem notionalem. Patet consequentia. Quia cum in amorem per se influat aliquod verbum (ut nuper dicekamns) oportet, ut in amorem essentialem per se habeat influere verbum essentielle, quod est verbum communiter dictum ; et in notionalem verbum notionale, propter proportionem, quæ inter ista debet intercedere. Cumque essentialia simul modo sibi debito' debeant per se influere una cum notionalihus, inde est, ut verbum nolionale in divinis per se influat simul cum verbo essentiali, seu verbo, non quidem proprie, sed communiter dicto.

Confirmatur, et explicatur secundo elucidando rationem D. Thomæ ex Opusculo 2 nuper propositam. Nam quod amatum sil in amante (quod fit per amorem productum, seu amoris terminum) provenit etiam ex virtute intellectus, et ex bono intelligibiliter apprehenso, seu intelligibiliter intra intellectum existente : ergo cum in divinis sit duplex umor, bisque mediante illo amatum sit in amante, nempe, mediante amore essentiali, et notionali, oportebit, ut bis etiam idem objectum alias amatum sit in intellectu, semel quidem in verbo essentiali et communiter dicto, semel vero in verbo notionali : ut ita bis, et proportionale ad quemlibet ex his amoribus possit influere, et esse ratio hujus, quod est, amatum esse bis in amante.

Unde nihil obsunt duo illa, quæ pro hac solutione adducebantur. Non quidem primum illud de visione beatifica. Tum, quia, ut dicebamus ibidem, non datur verbum prupr.e dictum, sed aliquid supplens ejus vices perse influens in amorem beatificum ; ac proinde aliquid denotans, quod si prædictum verbum ibidem non implicaret, tunc revera in illum influeret. Tum etiam, quia in beatis non est duplex amor, alius correspondons amorî essentiali, alius notionali reperto in divinis : et ideo non oportet, ut delur ibidem duplex verbum, ox quibus primum influat in priorem amorem, nempe verbum essentielle, el communiter dictum, et secundum, nimirum notionale, in amorem posteriorem una cum verbo illo priori.

Et similiter nihil obest id. quod secundo loco pro eadem solutione adducitur, scilicet

Confit'

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

cet, per intellectionem essentialem et per divinam essentialiam, ut unitam in ratione objecti intellecti, sufficientissime repræsentari divinam bonitatem : ac proinde ex hac ratione D. Thomæ non probari necessitatem influxus Verbi divini. Nam ad hoc constat ex dictis, quomodo ex eo solummodo sequatur, non requiri influxum verbi proprie dicti ex indigentia, sed solum ex facultate, seu propter fecunditatem ejusdem verbi. Et quomodo sicut verbum hoc in divinis non producitur ex indigentia, sed ex fecunditate : ita non ex indigentia sed ex fecunditate et ratione fecunditatis, quam affert, debet per se influere in amorem et habere omnia illa, quæ non pugnant cum verbo producto ex fecunditate; licet non debeant ipsi ea competere, quæ sunt propria verbi ex necessitate et indigentia producti, qualia sum. quod objectum per se primo intellectum non sit ex se sufficiens ad hoc, ut per se uniatur cum intellectu in ratione objecti cogniti, sed solum ratione verbi id habeat : ac proinde quod ipsum verbum solummodo, non vero ipsum objectum intellectum perse et ratione sui habeat influere ad intra in eandem amorem.

Ex quibus omnibus etiam lit. nihil obesse solutionem aliam rationis D. Thomæ, nempe, ex ea non haberi, quod Verbum in divinis influat active in amorem, qui quidem influxus est proprius illius, ut ex fide constat. Quoniam non est proprium verbi influere active in amorem, ut in verbo creato constat; sed ad summum per modum formæ, aut quasi formæ determinantis ad speciem actus.

Ex dictis igitur hæc solutio evanescit. Quoniam si semel verbum ex ratione verbi habet per se influere in amorem, seu in amoris et dilectionis terminum, oportet, ut in divinis hic influxus siluxta naturam Verbi divini et in creatisiluxta naturam verbi creati : ac proindeetiam oportebit, quod in divinis sit influxus, tum forma⁷, aut quasi forma⁸. tumetiam activus : quia hoc petit summa perfectio Verbi divini et amoris notionalis, nempe Spiritus sancti. Tum, quia cum Verbum divinum sit summe in actu et utale influat, oportet, ut etiam influat active. Nam lue modus est etiam proprius rei influentis, quatenus est summe in actu. Tum etiam, quia, ut in sequenti dubio dicemus, non alia ratione Verbum et amor notionalis per modum termini, sci-

licet Spiritus sanctus, possunt distingui per distinctionem, quæ non sit involuta cum imperfectiõibus, nisi per hoc, quot unus, nempe amor notionalis, opjxmaiur realiter alteri, nempe verbo : at oppositio in divinis nequit esse nisi per relationes originis, quibus una persona refertur ad aliam, ul id, quod ab ea activo procedit et rursus alia ad istam, ut id, a quo procedit.

§ IV.

*Posterior solutio rationis D. Thomae de eius
eversio.*

Ex quibus etiam sequitur, nihil referre evasionem aliam, nempe, quod etsi ex hac ratione Angelici Doctoris ad summum sequatur. Verbum induere in amorem per modum formæ, aut quasi formo), et insuper per modum principii activi *quo* : non tamen per modum principii activi *quod* et per voluntatem : quod in hac ratione D. Thomæ intenditur. Nam sicut in creaturis totus verbi influxus in amorem (qui, ut in hac ratione dicitur, oritur ex nexu amoris cum cognitione et verbo) tantum est influxus in genere causæ formalis et ad summum efficientis, per modum tamen principii *quo*, et nulla ratione extenditur ad hoc ut sit influxus per voluntatem : ita etiam in divinis ex vi nexus, qui est inter amorem et verbum, solum sequetur, quod influat per modum formæ, aut quasi formæ et per modum principii *quo*, seclusis imperfectionibus ; non tamen per voluntatem. Et ratio videtur eadem utrobique. Quoniam nexus, qui est inter amorem et verbum, solum est nexus inter illa, tanquam inter terminum intrinsecum intellectionis et amorem inde secutum : at terminus intrinsecus intellectionis, ut talis, lanium influat per modum termini et objecti ; non vero per voluntatem, seu volendo.

Ex dictis itaque hæc evasio corrui-
t. Quoniam si semel requiritur, ut nuper
asserabamus, ad distinctionem realem
verbi divini ab amore per modum ter-
mini, nempe ab Spiritu sancto, quod præ-
dictus amor procedat active ab illo, ut du-
to sequenti latius ostendemus, oportet,
ut non solum procedat ab illo, ut a forma,
ut quasi forma, vel ut principio *quo* ac-
tivo, sed insuper desideratur, quod pro-
cedat ab ipso, ut a principio *quod* etiam
activo. Quoniam id, quod in divinis influit
per modum principii *quo*, aut per modum
formæ,

DISP, XIV, DIB. I.

Confirmatur et explicatur primo. Quoniam hoc ipso, quod Verbum divinum procedat, ut perfectissimum et ut ejusdem naturæ cum Patre, oportet, ut non distinguatur ab illo, nisi in hoc, quod Pater sit Pater et Verbum sit Verbum et Filius, et per consequens quod cætera alia sint utrique communia : at hoc, quod est, esse principium *quod* Spiritus sancti per voluntatem, non est in Patre. Meni prorsus absque distinctione virtuali, ac esse Patrem : siquidem esse Patrem habet per ordinem ad Filium præcise ; secus vero esse principium Spiritus sancti. Et similiter in Filio esse principium Spiritus sancti non debet esse idem formalissime, ac esse Filium, propter eandem proportionalem rationem, quam de Patre modo reddebamus. Ergo hoc ipso, quod Verbum procedat per modum verbi perfectissimi et ejusdem prorsus naturæ cum Patre, debet esse quid utrique commune, quod sit principium *quod* et per voluntatem respectu Spiritus sancti.

Quam probationem adduxit D. Thomas D.Thom.
4 contra Gentes cap. 34 ratione 6 his
verbis : *Adhuc. Pater et Filius, quantum ad*
unitatem essentiae non differunt, nisi in hoc,
quod hic est Pater et hic est Filius. Quidquid
igitur patris hoc est, commune est Pa-
tri, et Filio. Esse autem principium Spiritus
sancti, est patris rationem Paternitatis
et Filiationis : nam alia relatio est, qua
Pater est Pater et qua Pater est principium
Spiritus Sancti, ut supra dictum est. Esse
igitur principium Spiritus sancti est com-
mune Patri, et Filio.

Confirmatur et explicatur secundo. Quoniam hoc ipso, quod Verbum procedat per modum perfectissimi verbi, debet illi convenire, quidquid ejus summæ perfectioni non repugnat : at cum summa perfectione Verbi divini non pugnat, quod sit principium Spiritus sancti *ul quod*, et per voluntatem : ergo hoc ipso, quod sit perfectissimum verbum, debet hoc habere. Minor probatur. Quia non pugnat cum summa ejus perfectione, ut est Deus : alioqui id etiam repugnaret Patri, qui est verus Deus. Nec ut est Verbum, seu Filius : nam per hoc, quod sit Filius, seu Verbum, tantum habet procedere a Patre per suam propriam processione; non autem per processione, quæ est propria Spiritus sancti. Ergo cum non sit inconveniens, quod id, quod procedit per unam processionem, sit principium alterius, non erit cur

formæ, aut quasi formæ, non est necesse, ul saltem secundum id, quod in recto importai, distinguatur realiter ab eot in quod influit, ul de essentia divina sic influente in productionem Filii, ct Spiritus sancti constat : ergo cum Verbum divinum secundum id, quod in recto affert, distinguatur realiter ab Spiritu sancto, oportebit, ul si semel requiritur ad hanc distinctionem, quod Spiritus sanctus procedat active a Verbo, debeat etiam desiderari, quod procedat active ab eo, ul a principio *quod*, atque adeo per voluntatem : qnia amor non procedit active, ul a principio *quod*, nisi ab illo, qui per voluntatem illuni producit.

Deinde contra eamdem evasionem urget, quod hoc ipso, quod in creaturis verbum influat in amorem per modum formæ. el (ut plures dicunt) per modum principii activi *quo*, oportet, ut in divinis alliori modo et per modum principii activi *quod*, ac tandem per voluntatem influat. Hoc autem sequenti ratione ostenditur. Nam Verbum divinum hoc ipso, quod sit perfectissimum in ratione Verbi, debet esse ejusdem nature cum suo objecto, nempe cum Deo et divina essentia, non solum in *esse* intelligibili, sed etiam in *esse* entitativo et naturali : ac proinde debet esse ejusdem prorsus naturæ cum Patre : ergo debet habere cum influxum in amorem notionalem, nempe Spiritum sanctum, qui competit Patri, nempe, quod influat *ut quod* in illum et quod hic influxus sit per voluntatem.

Patet consequentia. Quoniam verbum et amor ita inter se ex generali ratione verbi et amoris comparantur, ut prius sit productio verbi, quod est terminus intellectionis, quam productio amoris habentis rationem termini voluntatis : ergo hoc ipso, quod verbum perfectissimum, quale est divinum, debeat accipere a Patre eandem prorsus naturam, tam in *esse* intelligibili, quam naturali, accipiet etiam, ut eodem modo, nempe per modum principii *quod* et per voluntatem sit principium Spiritus sancti, sicut Pater. Non secus, ac quia creaturæ sunt post productionem ejusdem Verbi et Spiritus sancti, et unaquæque ex his personis, sive ex vi processionis, ut Verbum, sive per processionem quoad identica sumptam, accipit divinam naturam : idcirco unaquæque ex illis est eodem modo productiva creaturarum, ac Pater, nempe per intellectum et voluntatem.

Elnri-
dalar
mplias»

21.
Seconda
evasio

uina

!

RtffC- s
1er
pria. l

SS.

nutor,

repugnet Filio, qui procedit per intellectum, quod ab eo eliam procédai Spiritus sanctus procedens per aliam processionem, nempe per voluntatem. Maxime, quia cum intellectus et voluntas sint inter se subordinate, sicut non repugnat, quod voluntas quodammodo dimanet mediante intellectu : ita neque quod id, quod procedit vere el realiter per voluntatem, procedat ab eo, quod vere et realiter procedit per intellectium.

*] < D.ThooL Quam probationem adduxit eliam idem Angelicus Pnceptor loco proxime citato ex 4 contra Gentes ratione 7 his verbis : *Amplius. Quidquid non est contra rationem alicujus, non est impossibile ei convenire, nisi forte per accidens. Esse autem principium Spiritus sancti* (intehige, ui quf^l et per voluntatem) *non est contra rationem Filii, neque in quantum est Deus, quia Pater, qui est Deus, est principium Spiritus sancti : neque in quantum est Filius, eo quod alia est processio Spiritus sancti tt alia Filii. Non est autem repugnans, id, jquod est a principio secundum unam processionem, esse principium processionis alterius. Relinquitur igitur, quod non sit impossibile. Filium esse principium Spiritus sancti ; quod autem non est impossibile, poUst esse : in divinis autem non differt esse et posse. Ergo Filius est principium Spiritus sancti*

— Unde vis rationis D. Thomæ procedens tar ratio 0* generah ratione nexus, qui est inter amorem el verbum productum per cognitionem proponentem voluntati bonitatem objecti, ad hoc ut prorumpat in amorem, consistit in hoc, quod amor debet procedere a verbo juxta naturam verbi el amoris : et ita in creatis, ubi verbum et amor sunt imperfectionibus involuta, amor procedit a verbo profectione involuta cum imperfectionibus : at in divinis, ubi omnes innæfectiones semovendæ sunt et verbum est summe perfectum, debet amor procedere ab illo, non solum ut a forma, aut qqgsi forma, vel ut a principio activo *quo* præcise (ut multi id verbo creato concedunt) et per consequens non solum debet procedere ab eo, tanquam a lermicu intrinseco intellectionis; sed etiam tanquam a principio activo *quod*. Quia ad rationem verbi perfectissimi requiritur, tum. ut solum relative distinguatur ab amore : atque adeo, ut solum habeat distingui ab eu per hoc, quod amor procedat ab illu active, ut a principio *quod* : tum etiam, quod sit ejusdem in *esse* intelligi-

i bili et naturali cum Patre, præsnpponalurque ad amorem : ac proinde, quod sit principium amoris, sicut Pater : hnbeatque cum illo omnia quæ Pater, solumquo desit illi, quod sit Pater.

Quæ omnia possunt confirmari et explicari sequenti discursu aliquantulam fuso : quia res, de qua agitur, id exposcit. Et enim licet Pater æternus habeat omnia requisita ad se el suam essentiam perfectissimo et comprehensivo inlelligendam, ac proinde non producat Verbum ex indigentia et necessitate illius, sed ex fœcundilate : nihilominus, ut num. 23 tetigimus, hoc ipso, quod sic illud producat, habet prædictum Verbum omnia munera respectu intellectus Paterni, quænon pugnânt cum natura verbi producti ex fœcunditate. Et ideo, licet non tribuat essentiæ Patris id, quod verbum productum ex indigentia tribuit suo objecto, nempe, quod precise ratione verbi et non ratione sui sit objectum intellectum, ut constat ex iis, quæ in 1 tomo tractatu 2 disput. 2 num. 222 diximus; sed potius Verbum habeat esse intellectum ratione essentiæ divinæ, ut objecti per se primo intellecti, ut patet ex illis, quir in eodem tractatu et disputatione num. 216 necnon in tractatu 3 disput. 3 num. 17 asseruimus : attamen Pater in suo Verbo, ut in objecto cognito et termino sui intellectus, cognoscit etiam omne cognoscibile : et divina essentia, ut est in Verbo, habet se per modum formæ objectivæ, tribuens, quantum est ex se, Patri, quod sit objectam intellectum : ita ut si Pater ratione ejusdem essentiæ secundum se sumptæ et adhuc, ut est in eo tanquam propria essentia ejus, non haberet ratione illius esse objectum intellectum, tunc hoc ipsum ei communicaretur ratione ejusdem essentiæ, ut existentis in Verbo : ac proinde Pater veluti bis habet esse objectum intellectum : semel quidem ratione essentiæ, ut est in illo tanquam essentia ipsius; semel autem, ratione ejusdem essentiæ, ut constituentis Verbum in *esse* objecti intellecti et quatenus sic illud constituendo const tuit et<am iterum Patrem in ratione intellecti : ex*eo quod Pater in Verbo sic constituto se et omnia sua intelligit. Ac tandem, quia tale verbum producit ex facunditate et eo ipso «st ejusdem naturæ, non solum in *esse* intelligibili, sed etiam iu naturali et entitativo cum Patre, ut tomo 1 tractata 2 disjiut. 2 num. 241 explicuimus : idcirco prædictum verbum non solum

soluin est objectum intellectum, sed eliam intelligit *ul quad*, non minus quam Pater : licet non pro lucui verbum, quia invenit illud jam productum et in divinis tantum potest esse unicum verbum,

Si igitur Verbum in divinis respectu intellectus Paterni habet ratione essentiæ, ul in eo existentis, hæc munera : non est cur etiam respectu amoris non influat, tum per modum formæ, aut quali formæ objectivæ residentis in intellectu Paterno, et in genere quasi causa» formalis concurrentis inon quidem ex indigentia Patris, sed ex fœcunditate Verbi, et ex superabundantia rationum, quæ sunt in Patre ad influendum in amorem) siquidem id, quod se habet (modo dicto) tanquam furma, aut quasi forma respectu intellectus, et intellectionis proponentis objectum amandum, debet eodem modo intlueri in amorem. Tum etiam per mudum principii activi *quo* respectu ejusdem intellectus. Nam id, quod se habet per modum formæ, aut quasi formæ objectivæ, et actualissimæ respectu intellectus, non est cur hoc modo non influat; si semel verum est id, quod in hac solutione admittitur, nempe, in creaturis verbum habens se per modum formæ objectivæ, et quæ sit talis in ordine intelligibili, debere influere ppr modum principii activi *quo* in amorem. Ac tandem, cum pnedictum Verbum accipiat eamdem naturam cum Patre in *esse* intelligibili, et naturali, et amor sit post ipsum Verbum, non erit cur, sicut accipit ipsum *intelligcre* primordiale, in quo consistit natura Patris, nun accipiat, quod una cum Patre sit per voluntatem principium *quod* respectu amoris notionalis, nempe Spiritus sancti : sicut ob hanc rationem accipit, quod una cum eodem Patro sit principium creaturaruin eo mo.lo, quo ipse Pater.

Diximus, *Verbum hanc habere ratione esscnliæ divinæ in eu existentis*. Ut denotemus, quod Verbum ratione suæ proprietatis personalis non habet formalissime reddere essentiam divinam, aut Patrem inllectum. sed quod ipsa essentia divina connotando, quod sit in eodem Verbo, pnestat hoc munus, sicut el in Patre, connotando, quod sit in illo tanquam essentia ipsius, habet etiam illum constituere in ratione intelligentis, et objecti intellecti, seu terminantis intellectionem.

Alia Angelici Prxceptoi is latio pro eadem veritate.

.Secundo probatur eadem assertio ratione alia D. Thomæ in præsentî, quai potest ad hanc formam reduci. Quoniam etsi in rebus, quæ solum materialiter differunt, possint plura procedere ab uno absque aliquo ordine : et propterea idem artifex producit plures cultellos materialiter solum drstinctos, et nullum habentes ordinem ad invicem : nihilominus in rebus, in quibus non est sola materialis distinctio, semper invenitur in multitudine producturum aliquis ordo, ut constat ex iis, quæ videmus in productione creaturarum formaliler distinctarum, in quibus aliquis ordo reperitur : el propterea universum hoc in ordine quodam Situm esse dicitur, et in hoc ordine decor divinæ sapientiæ maxime manifestatur. Ergo ab uno et eodem Patre æternu nojL procedent Filius, et Spiritus sanctus absque aliquo ordine inter se : siquidem Filius et Spiritus sanctus non distinguuntur distinction^ materiali. Ergo inter eos oportet esse ordinem originis. Nam in divinis non est alius ordo pneter istum : ex eo quod cæteri alii ordines imperfectionem aliquam claudunt, ut ex se. et ex illis, quæ in hoc tractatu disput. 1 num. 14 diximus, constat.

Nec obest, si dicas cum Gajelano in præsentî, falsum esse antecedens hujus rationis. Tum, quia adhuc in rebus immaterialibus possunt ab uno plura procedere absque aliquo online, ut patet in pluribus intellectionibus ab uno et eodem Gabrielis intellectu procedentibus. Tum etiam, quia Deus posset omnia immediate producere absque eo, quod ex creaturis una procederet ab alia. Potestque hoc ipsum confirmari ex eo, quod substantiæ immateriales procedunt a Deo immediate : el tamen inter se non habent ordinem processionis unius ab altera.

Non itaque hoc obest. Nam, ul optime docuit idem Cajetanus, adhuc res inimaieriales, quæ solo numero, ac proinde differentia polita ex parte subjecti differunt. dicuntur materialiter differre : et iu duæ intellectiones Gabrielis sic dislinctæ habent sola materiali distinctione differre : et per consequens non mirum quod possint procedere ab uno sine online inter se. Consult autem, in divinis non pusse hanc distine*

Stfciioi
QÜC.
fi.Thoa.

£*.

EffJ-
fium.
Cjjcbr-

Prærio-
diter.
Wcia
Cijebi.

tionem inveniri ; ac proinde nec posse dari plures personas non habentes inter se ordinem. Per quod ad primam instantiam satis patet. Et similiter nec obest secunda. Quia, ut idem Cajetanus notavit, in his, quæ materiali distinctione precise non differunt, licet possit non inveniri ordo causalitatis; attamen debet aliquis ordo inveniri. Et propterea in Angelis, et in aliis differentia formali, seu specie distinctis invenitur ordo excessus secundum perfectionem. Cumque hic nequeat reperiri inter divinas personas, alioqui persona, quæ excederetur ab alia in perfectione, esset imperfecta, restat, ut inter eas solus ordo originis liber ab imperfectionibus inveniat.

34. Quæ probatio, et impugnatio desumpta
D.Tbon. Θ Thoma 4 contra Gentes cap. 24, his verbis : Si quis diversas species rerum consideret, in eis quidem ordo ostenditur, prout viventia sunt supra non viventia, et animalia supra plantas, et homo super alia animalia : cum in singulis horum diversi gradus inveniantur secundum diversas species. Unde et Plato species rerum dixit esse numeros, qui specie variantur per additionem. vel subtractionem unilalis. Unde in substantiis immaterialibus non potest esse distinctio, nisi secundum ordinem. In divinis autem personis, quæ sunt omnino immateriales, non potest esse alius ordo, nisi originis. Non igitur sunt duæ personæ ab una procedentes, nisi una earum procedat ab altera : et sic oportet, Spiritum sanctum procedere a Filio.

35. Nec solum loco citato, sed etiam q. 10 de Potentia art. 5 adhuc uberius, et magis explicatam proposuit Angelicus Doctor hanc impugnationem verbis sequentibus : In rebus enim materialibus, in quibus possibile est fieri multiplicationem per divisionem materiæ, et quantitatis, vel didum est, possibile est duo individua unius speciei ex æquo se habere, sicut et duæ partes quantitatis ex æquo se habent. Ubi autem invenitur prima differentia secundum formam, ibi impossibile est, quod aliqua duo se habeant ex æquo. Vel enim Philosophus dicit octavo Metaphysicæ, forms rerum sunt sicut numeri, in quibus variantur species per unilalis additionem, vel subtractionem : et formales rerum differentis consistunt in quodam perfectionis ordine : nam planta specie differt a lapide in hoc, quod superaddit vitam : animal vera brutum a planta in hoc, quod superaddit sensum : homo vero a bruto in hoc, quod superaddit rationem. Et ideo in rebus

immaterialibus (intelligit substantialibus), in quibus non potest esse multiplicatio secundum divisionem materiæ, impossibile est, quod sit pluralitas, nisi cum ordine quodam, in substantiis quidem immaterialibus creatis est ordo perfectionis, secundum quod unus Angelus est perfectioris naturæ, quam alius. Et quia quidam Philosophi crediderunt, quod omnis natura imperfecta crearetur a perfectiori : ideo dixerunt, quod in substantiis sceleratis non potest esse multiplicatio, nisi per causam, et causatum. Quod tamen recte fides non tenet : quia credimus, ex ordine divinæ sapientiæ differentes ordines substantiarum immaterialium productos esse, Cum autem in divinis non possit esse ordo perfectionis, ut Arriani posuerunt, dicentes, Patrem Filio esse majorem, et utrumque Spiritu sancio, relinquitur, quod pluralitas in divinis personis esse non potest, nec intelligi, nisi secundum ordinem originis solum, vel scilicet Filius sit a Patre et Spiritus sanctus a Filio Si enim Spiritus sanctus non esset a Filio, ex æquo respiceret Patrem quantum ad originem. Unde, vel non essent duæ personæ, vel esset ordo inter eos perfectionis secundum Arrianos ; vel esset inter eos materialis divisio, quod est impossibile.

Confirmatur. Quoniam hoc ipso, quod Spiritus sanctus, et Filius non procederent a Patre cum hoc ordine, ita nimirum, ut Filius productus a Patre produceret Spiritum sanctum, oporteret, distinguere inter se ex eo, quod haberent diversas naturas : ergo hoc ipso, quod procedant per modum plurium, habentium tamen eandem prorsus naturam, necesse erit, eos procedere cum predicto ordine. Antecedens probatur. Nam ex eo quod darentur in divinis duo ingenerati. id est duo, qui non essent ab alio, deberent dari plures Dii : atque adeo plures habentes diversam naturam divinam. Quia hoc ipso, quod non multiplicarentur per originis ordinem, oporteret, fieri hanc multiplicationem per ordinem naturarum : atque adeo per distinctionem essentialem earundem. et ordinem perfectionis inter utramque. Ergo eadem ratione, si Spiritus sanctus, et Filius non haberent inter se ordinem originis, et per consequens Filius, qui prius procedit, non esset principium Spiritus sancti, tunc Filius, seu Verbum, et Spiritus sanctus distinguerentur secundum naturas, et ordinem perfectionis earum. Quia quod uterque a Patre precise procederet, sicut non iribueret eis, quod unus, nempe Spiritus sanctus, procederet

deret a Verbo : ita neque quod non distin-
guerentur secundum ordinem naturarum,
qui consistit in dibtmctione essentiali ea-
rum, et excessum unius supra aliam.

Quam confirmationem, seu explicatio-
nem praecedentis impugnationis adduxit
&Tboo. idem Angelicus Praeceptor in eadem quaest.
10 de Potentia artic. 5 nuper citato, ubi
post verba modo relata sic addit : *El hanc
rationem sequens Hilarius in lib. de Synodis
dicit, quod ponere in divinis duos ingenitos,
id est non ab aliquo exislentes, est ponere
duos Deos. Quia si non sil multiplicatio per
originis ordinem, oportet, sil per ordinem
naturarum. El ideo eadem est ratio, si inter
Filium et Spiritum sanctum originis ordo non
ponatur.*

*Opposita sententia cum suis fundamentis, cl
responsionibus ad illa.*

Contrariam tamen sententiam lutati
sunl Græci : et (ut.notavit Suarez lib. lû
ru deTrinit, cap. l num. 2) primus, apud
quem legitur hic error, est Theodoretus in
ix Contradictione anathematis 9 Cyrilli, ubi
SufL inquit : Si *Spiritum sanctum cx Filio es-
sentiam habere dicas, tanquam impium as-
pernebimur. Credimus enim Filio dicenti :
Spiritus, qui cx Patre procedit.* Quenreiiam
errorem amplexati sunt eo tempore Nesto-
riani, quibus tunc Theodoretus favit, ut
Cadl. colligitur ex Concilio Ephesino tomo 2
cap. 3 i et ex v Synodo Collatione 4 in line.

Probatur primo. Quoniam de diviqis
SpyJis personis non licet nobis aliquid asserere,
rua DISI 'd» auod *n sacr's litteris non est ex-
pressum : sed in sacris litteris non est ex-
pressum, quod Spiritus sanctus procedat a
Filio ; sed quod procedit a Patre, juxta il-
Jn. 4. lud Joannis 4 : *Spiritus, qui a Paire proce-
dit* : ergo ita, et non aliter est sentiendum.
3n«. Quod argumentum proposuit D. Thomas
tanks in præsentî, et illud innuit Cyrillus Jero-
fan, solymitanus Catechesi 16, ubi sic ait : *Di-
cemus Hague nos de Spiritu sancto ca tan-
tum, quæ scriplasunl. Si quid autem scriptum
non est. non scrutabimur curiose. Ips* Spiri-
tus sanctus elocutus est scripturas : ipse
diam de se ipso dixil, quantum voluit, aut
quatenus fuimus capaces. Dicantur ergo,
quxeumque dixit : nam quas ille non dixit,
nos non audeamus. Quare, cum loco citatu
ex Joanne tantum dixerit : Spiritus, qui a
Patre procedit, videtur, ibidem virtute ex-
cludi processionem illius a Filio.*

Salmant Curs, theoloa . Lum. Ul.

Confirmatur primo. Nam in Symbolis,
(juæ in antiquis Conciliis facta, vel recepta
sunt, incipiendo a Concilio Nicæno i usque
ad sextum generale, non dicilur, Spiritum
sanctum procedere a Filio, sed a Patre :
ergo ita tenendum est. Palet consequentia.
Quia non est credendum, Ecclesiam tanto
tempore ignorasse veritatem in re tam
gravi, aut illam non trad.disse fidelibus.
Antecedens vero probatur. Quia in Sym-
bolo Nicæno nihil dicitur de processione
Spiritus sancti. In primo vero Concilio
Constantinopobtano, ubi Symbolum Nice-
num recipitur, et magis explicatur, solum
additur : *Et in Spiritum sanctum a Patre
procedentem.* Idemque in aliis Conciliis ge-
neralibus" habetur.

Confirmatur secundo. Quia in prima Sy-
nodo Ephesina Canone 7 et in eadem Sy-
nodo torn. 2 cap. 33 prohibemur sub ana-
themate, profiteri, scribere, aut exponere
alteram fidem, prater eam, quæ tradita est
in Synodo Nicæna : in hac autem Synodo
approbata, el exposita in sex Conciliis ge-
neralibus, non dicitur, quod Spiritus sanc-
tus sit procedens a Filio, sed solum asse-
ritur, quod procedit a Patre : non ergo nos
possumus addere illum etiam a Filio pro-
cedere.

Respondetur cum D. Thoma in præsentî
distinguendo majorem. *Nisi id quod in.sa-
cris litteris est expressum,* formaliter et ex-
presse, neganda est : virtualiter et impli-
cite, sive in sensu verborum, licet non
expressis verbis, concedenda est. At veri-
tas hæc processionis Spiritus sancti a Pa-
tre, et Filio continetur in sensu verborum
Scripturae, et adhuc in testimonio illo in
hoc argumento adducto : quia juxta regu-
lam generalem communiter receptam,
quidquid in sacris litteris dicitur de Patre,
debet etiam intelligi de Filio, etiamsi appo-
natur dictio exclusiva *solum*; nisi in illis,
in quibus Pater et Filius relative oppo-
nuntur.

Unde D. Thomas 4 contra Gentes cap. p.Thom.
25. postquam proposuit hoc idem argu-
mentum, sic respondet ad illud : *Sed hoc
omnino frivolum esi. Nam propter unitatem
essentiæ, quod in Scripturis de una persona
diciturct de alia oportet intelligi, nisi re-
pugnet proprietati personali ipsius; etiamsi
dictio exclusive adderetur. Licet enim dica-
tur Mutilari l l quod nemo novit Filium nisi
Paler : non tamen a cognitione Filii, vel
ipse Filius, vel Spiritus sanctus excluditur.
Lnde etiam .n* diceretur in Evangelio, quod*

Oafr-
nu«r
priaî.

Primsa
Coflri-
ium
Cûnsûn-
tioop.

Conûr-
tutar
secundo.
Conci-
liam
Ephes.

Satis
Ut argu-
mento,

Spiritus sanctus non procedit, nisi a Paire, non per hoc removeretur, quin procederet a Filio : cum hoc proprietati Filii non repugnet, ut ostensum est. Nec est mirum, si Dominus Spiritum sanctum a Putre procedere dixit, de se mentione non facta : quia omnia ad Patrem referre solei, a quo habet, quidquid habet. Sicut cum dixit Joannis 7 : .Wca doctrina non esi mea, sed ejus, qui misit me Palris Et mulla hujusmodi in verbis Domini inveniuntur ad commendandam in Patre authorialem principii. Nec lamen in aulhoritale prrmissa omnino obtinuit, s> esse Spiritus sancti principium, cum dixit eum Spiritum veritatis : se autem prius dixerat veritatem.

Ad primam confirmationem respondetur, quod adhuc admissio antecedenti (de quo statim) neganda est consequentia. Quomains non ideo illa Concilia non fecerant hujus veritatis expressis verbis mentionem, quia illam ignorarunt, aut eam fidelibus occultare voluerint; sed quia hæc controversia tunc non discutebatur *pt* ad confutandas hæreses eo tempore exortas, de quibusque in his Conciliis agebatur, sufficiens visum est, eo modo loquendi uti, quo Scriptura utebatur.

Adde ex Suarez loco citato numero 8 non deesse graves Doctores asserentes, virtute saltem hanc veritatem esse traditam m Concilio Ephesino et sequentibus. Nam Concilium Alexandrinam cum Cyrilli epistola 10 verbis salis expressis hanc docuit veritatem. Nam inter alia, cum de Filio loqueretur, dicit : *Ab coemitilur spiritus*. In Concilio autem Ephesino (ut constat ex 2 tomo cap. 5 et 15) et postea in v Synodo generali Actione 17 approbantur et recipiuntur ut Catholica? oiunea epistolæ Cyrilli Alexandrini ad Nestorium inter quas habetur prædicta epistola 10. Eamdem approbationem in sui defensionem attulit idem Cyrillus in lib. Ap dogmatico ad Theodosium, qui etiam refertur in v tomo Concilii Ephesini cap. 2. Denique in Concilio Chalcedonensi (ut refertur in Synodo v supra citata Collatione fi tentur Pattes, se credere juxta epistolas Cyrilli approbatas in Concilio Ephesino. quarum una est illa decima.

Ad secundam confirmationem respondetur ex dictis ibi feriri excommunicatione eos. qui alteram fidem ab ea, quæ in Nicæna Synodo habetur, tradunt : nun tamen illos, qui fidem ibidem traditam et ea, quæ in illa implicite continentur, ex-

plktHL Constat autem ex his, qua diximus, contineri implicite in fido traditu in prædicta Synodo, (pod Spiritus sanctus procedat euaiu a Filio : siquidem quoad hoc non opponuntur; sed solum in hoc, quod unus sit Pater, et alius Filius : ct cuncta, in quibus non opponuntur, debent esso illis communia.

Secundo respondetur, quod ad summum prædictum anathema erit contra illos, qui privata authoritate aliquid de pro dicta fido in eo Concilio contenta exponunt : non tamen contra eos, qui autorilate publica Pontificis id faciunt : siquidem prædictum Concilium non potuit restringere authoriutem, quam habet Pontifex ad res fidei explicandas. Constat autem ex Angelico Doctore loco citato ex 4 contra Gentes, auctoritate Romani Pontificis luisse explicatum. quod dum in Nictem Synodo dicitur, Spiritum Sanctum procedere a Patre, intelligitur. quod ita procedat ab eo, ul simul etiam procedat a Filio. Et tandem in Concilio Florentino loco citato id est expresse diffinitum.

Secundo probatur eadem sententia aliquibus testimoniis Patrum. Nam Dionysius de Divinis nominibus cap. 2 ait, solum Patrem esse fontem Divinitatis. Et Basilius epistola 38 inquit : *Filium secundum propnain notionem nullam habere communionem cum Paire*. Nazianzenus Oratione 24 inquit, filium habere omnia, quæ Pater, *excepta causa* Vdalc, id est productione. Si autem Spiritus sanctus procederet a Filio, tunc Filius esset etiam fons Divinitatis : siquidem communicaret illam Spiritui sancto, et secundum propriam notionem haberet communionem cum Patre : quatenus tam Pater, quam Filius convenirent in hoc, quod uterque esset principium Spiritus sancti. Et tandem Filius haberet etiam causabatem, id est, quod produceret Spiritum sanctum.

Respondetur, Dionysium tantum velle, quod solus Pater ita sit principium communici Divinitatem, ut non sit de alio principio : quia ratio fontis proprie et in rigore loquendo id exposcit. Quare, si cf funtern Divinitatis tantum intelligalur, quod sit principium alicujus personæ divinæ, tunc etiam Filio convenit esse Divinitatis fontem : et ita illa particula *suum* adducta a Dionysio, non excludit Filium hoc, qao-l sit etiam fons Divinitatis, ut eons'.at ex regula in præsentia ad l tradita a D. Tiurna : quia, ut dicebamus, in hocD.Tte. non

non opponuntur Filius et Spiritus sanctus : et juxta regulam >ra> diciiim dictio exclusiva in divinis nun excludit alias personas, nisi in his, in quibus habent oppositionem.

Ad testimonium autem Basili dicendum est, solum velle, quod secundum notionem propriam Filii, id est, illi soli convenientem, nempe secundum Filiationem, ut talem non sit communio inter Patrem et Filium : quia in ea opponuntur. Et tandem Nazianzenus loquitur de productione ipsius Filii : ita ut sit sensus, Patri el Filio esso omnia communia, præter ipsam productionem Filii, seu præter hoc, quod est, esso principium primæ processionis, quæ reperitur in divinis : ex eo quod Filius est prima persona, quæ ibidem procedit.

Tertio probatur eadem sententia. Quia ex ea sequerentur plura absurda. Primum, quod « Spiritus sanctus non produceretur sufficienter a Patre, Secundum. Quod Pater el Filius essent duo principia Spiritus sancti. Tertium, quodque ex præcedenti deducitur. Spiritum sanctum non fore omnino simplicem. Hæc autem admitti nequeunt : ergo, etc. Sequela quoad primum absurdum palet. Quia si sufficienter produceretur a Patre, superflueret, quod Filius in talem productionem influeret. Et ita hoc ipso, quod non superfluat, ijuia nihil superfluum est in divinis, sed Spiritus sanctus procedat etiam a Filio, signum erit, illum non produci sufficienter a Patre.

Quoad secundum vero etiam constat. Quia produceretur a Patre el Filio : et unusquisque ex illis esset principium integrum talis productionis. Quoad ultimum vero liquet. Quia quod a pluribus realiter distinctis producitur, accipit ab uno aliquid et ab altero aliquam aliam rationem : at ubi est alia el alia ratio, non est simplicitas. Minor vero quoad primam pariem ex se est perspicua. Quoad secundam constabit ex dicendis articulo i. Quoad ultimam vero probatur. Quoniam id, quod est Deus, quale Spiritus sanctus, debet esse summe simplex.

Respondetur, negando sequelam quoad omnia absurda in ea contenta. Et ad productionem primi absurdi dicendum est, quod ex hoc, quod Spiritus sanctus sufficienter producat a Patre, sequeretur superfluere influxum Filii, si Filius perdiam virtutem influeret : non tamen si per eamdeinmet : ex eo quod eademrnei virtus productiva Spiritus sancti, quæ est in Patre, est in Filio, ratione cujus non potest non simul

cum eodem Patre inprolaciunt Spiritus sancti influere. Sicut ex hoc, quod creature sullicienter producantur a Patre, non infertur, superfluere influxum Filii, aut Spiritus sancti : quoniam non influunt per distinctam virtutem, sed per eamdemmet, quæ est in tribus personis : et ideo non possunt non omnes illæ influere.

Ad probationem vero secundi absurdi patet ex modo dictis, quomodo Pater et Filius non sint duo principia Spiritus sancti : quia influunt per eamdem prorsus virtutem et influxum : sicut ob hanc rationem Trinitas non est tria principia creaturarum. Ad probationem tandem tertii absurdi constat etiam ex dictis. Quoniam id, quod est simplicissimum, potest ad minus oriri a pluribus; dummodo per unam et eamdem simplicissimam virtutem et influxum influant.

Ultimo probatur eadem sententia. Quoniam Pater prius ordine originis producit Spiritum sanctum, quam sit Filius : ergo Filius nequit influere in productionem Spiritus sancti. Consequentia patet. Et antecedens probatur. Quia prius ordine originis, quam Filius sit, debet Pater habere vim spirativam respectu Spiritus sancti : ergo et actu spirare illum : siquidem hæc virtus >resupposita debet esse per modum actus purissimi : atque adeo per modum virtutis, non solum spirativæ in actu primo, sed etiam spirantis actu prædictum Spiritum sanctum.

Respondetur, quod hoc argumentum, si aliquid probaret, convinceret etiam, prius prioritate in quo produci Filium, quam sit productio Spiritus sanctus. Quia priusquam sit productio Spiritus sancti, quæ est per voluntatem, habet Pater vim ad generandum Filium, qui procedit per intellectum : et ea, quæ spectant ad intellectum, sunt priora illis, quæ procedunt per voluntatem : sicut et intellectus est virtualiter prior voluntate.

Deinde a Idimus, negandum esse antecelens hujus argumenti. Et ad probationem dicendum est. quod per hoc, quod Pater prius ordine originis habeat virtutem spirativam, quam Filius, aut spiret secundum eumdem ordinem originis prius, nun significatur, dari aliquod instans rea'o, aul rationis in quo, ratione cujus verilicetur, quod Pater spirat et non Filius : sed tantum, quod etsi uterque iu omni signo in quo sive reali, sive rationis, cum fundamento tamen in re spiret; attamen Pater

40.
Ad
pnaam
cosfr-
Qj'.io-
'-nca.

Solrilar
aliter.
Suarez.
Conci-
liati;
Ephes.
CoDC.
CyrHhi
Alexand

Synodos
v cl T.<

idem
Cyrille?
yn os?

Conc.
Cike-
doo.

4L
Ad
Mfjn-
djui
conllr-
mado-
nem.

Mnii>
filiiur
Cilia
Ud'it.
31t.

Awil
tk<for.

Ntas.
Srwt

FM

11

Fl.-A-

Bwi.

Niwix.

Mwl

i

45.
ühw
mao.

Fit
obvhm
primo.

(karri-
tar
'bl<T.

non habet a Filio, quod spiraret; licet Filius hoc a Patre habeat.

DUBIUM II.

In quibus sensibus, et qua utilitate a Theologis inquiratur, an si Spiritus Sanctus non procederet a Filio, distingueretur realiter ab illo?

Consulto in titulo non inquiritur de re ipsa secundum se, id est, an Spiritus sanctus, et Filius realiter inter se distinguerentur, data hypothese impossibili, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio? Sed in quibus sensibus id inquiratur a Theologis, et qua utilitate? Quia de illo priori in sequenti dubio latius est agendum : et hoc posterius eget peculiari explicatione, ut id, quod in sequenti dubio dicemus, melius capiatur, et ut intelligatur, quæ sit mens D. Thomæ in sequenti dubio, et quæ tituli ejusdem dubii vera intelligentia. Et licet ea, quæ tam in hoc, quam in dubio sequenti dicenda sunt, possent in uno et eodem dubio conjungi, majoris tamen claritatis gratia, et ne dubium unicum satis prolixum texeremus, idcirco segregati hæc duo discutere, et examinare placuit.

§

Explicatio tituli.

47. Pro tituli ergo intelligentia notandum est. illum in duplici sensu posse intelligi. Primus est ille, qui in expressis verbis illius continetur, scilicet, an si Spiritus sanctus non procederet a Filio (ut putabant Greci) tunc distinguere:ur realiter ab illo, non determinando an Filius in eo eventu, et suppositione maneret cum eadem proprietate personali, et similiter Spiritus sanctus cum ea personali proprietate, qua unusquisque modo gaudet, necne? Secundus est. An facia hac suppositione, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, et quod nihilominus Filius, et Spiritus sanctus manerent cum eisdem proprietatibus personalibus, ita ut ille maneret Filius, et genitus, iste vero spiratus, tunc realiter inter se distinguerentur?

Inter hos autem duos sensus reperitur, ut ex terminis ipsis constat, aliquid, in quo conveniunt, et aliquid, in quo discriminantur. Conveniunt quidem in hoc, quod in utroque sensu supponitur aliqua conditio.

sive suppositio impossibilis, scilicet, Spiritum sanctum non procedere a Filio. Discriminantur autem. Nam in primo ultra illam non supponitur aliqua alia suppositio itidem impossibilis; bene tamen in secundo, scilicet, quod adhuc tunc manerent Filius, et Spiritus sanctus cum eisdem proprietatibus personalibus. Nam hæc supposito involvit, attentis omnibus, contradictionem et conditionalem quamdam impossibilem, ut ex statim dicendis patebit.

Unde juxta priorem sensum in titulo inquiritur, an dato, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, tunc realiter distinguerentur, sive hæc distinctio esset per hoc, quod manerent cum eisdem proprietatibus personalibus, sive non? ac proinde, an talis distinctio esset per Filiationem, et Processionem passivam; an vero per aliquid aliud? Juxta posteriorem vero, an data prædicta hypothese, et insuper quod remanerent cum eisdem proprietatibus personalibus, tunc realiter distinguerentur per illas? ac proinde constituerent duas personas realiter distinctas? an vero non distinguerentur realiter; sed constituerent unicam tantummodo personam quæ duabus relationibus referretur ad Patrem?

§ II.

Assertio duplex juxta mentem Angelici Præceptoris.

Dicendum est primo in utroque sensu 48. nuper recensito inquiri a Theologis, an si Spiritus sanctus non procederet a Filio, distingueretur realiter ab illo? Assertio hæc quoad primum sensum ex se constat, et communiter recipitur a Theologis. Nam saltem in eo dubium hoc agitur, ut contra Græcos colligatur, Spiritum sanctum procedere a Filio : quia ipsi suppositionem illam, quam nos judicamus impossibilem, sentiebant esse possibilem. et de facto dari : et ea admissa, volebant Patres convincere illos : ex eo quod in eo eventu non poterant Filius et Spiritus sanctus realiter distinguere : ut ita ipsi, qui hanc distinctionem admittebant in divinis, cogerentur fateri, Spiritum sanctum procedere a Filio.

Et similiter quoad secundum sensum etiam liquet ; et sane id juxta mentem Angelici Præceptoris. Quoniam cum S. Doctor in hoc art. et 4 contra Gentes cap. 1. i. asseruisset, quod si Spiritus sanctus non procederet a Filio, non distingueretur realiter

tii.
Fann.

liter ab illo, non reddit pro ratione hujus, quod in eo eventu non essent in illis relationes Filiationis, et spirationis passivæ : sed quia isto relationes tunc non essent, nec' manerent inter se opposito secundum originem, ul exponunt in pnedictis locis Cajetanus, ot Ferrara : atque adeo supponit, quod manerent prædicto relationes; licet non constituerent tunc personas oppositas, seu distinctas realiter; sed una et eadem persona per illas referretur ad Patrem. Et ita, cum in hac responsione D. Thomæ supponatur in eo eventu Filium manere Filium, et Spiritum sanctum manere etiam Spiritum sanctum, et per consequens cum suis proprietatibus personalibus : merito titulus directe respondens huic responsioni intelligitur hoc secundo sensu, nempe, an dato quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, et simul supposito, quod uterque maneret cum sua proprietate personali, vel Filiationis, vel Processionis, sive spirationis passivæ, tunc Spiritus sanctus, et Filius distinguerentur realiter-, et prædictæ proprietates constituerent distinctus realiter personas? an vero nonnisi tantum unicam, quæ duabus relationibus referretur ad Patrem ?

hxfilio
•coh.

Dicendum est secundo; dubium hoc sic excitatum esse satis utile. Assertio hæc ex precedent! videtur satis deduci, solumque eget explicatione. Potest autem declarari. Tum. quia (ut initio dubii sequentis tangemus' ex decisione hujus dubii pendet vis, et effiacta rationis D. Thomæ ad probandum, Spiritum sanctum procedere a Filio, Tum etiam (id, quod ex precedent! sequitur' quia si semel data hac suppositione impossibili Spiritus sanctus non distingueretur a Filio, tunc optime colligeremus inde, rationem adæquatam distinctionis Filii ab Spiritu sancto esse spirationem activam. Sicut etiam, si data prædicta suppositione, nempe, quo l Spiritus sanctus non procederet a Filio» adhuc distingueretur realiter ab illo, tunc per optimam consequentiam inde inferremus, spirationem activam non esse adæquatam rationem distinctionis Filii ab Spiritu sancto, siquidem ea sublata, adhuc remanerent realiter distincti; sed aliquam aliam realitatem esse rationem distinctionis realis inter illos. Ita quidem, ut in priori sensu, in quo diximus, titulum dubii hujus intelligi, colligatur, aliquam aliam realitatem, prit ter spirationem activam, esse rationem prædicto distinctionis, non determinando, an talis ratio

sit Filiatio, aut aliqua al a proprietas: quia juxta hunc sensum abstrahitur ab hoc, quod est, an tunc remanerent Filius et Spiritus sanctus cum proprietatibus personalibus Filiationis, et Processionis, quas modo habent. In posteriori vero sensu, idest data hypolhesi, quod Fillius non spiraret Spiritum sanctum, el nihilominus ambo manerent cum sua proprietate personali, et realiter inter se distincti, tunc optime etiam inferatur, Filiationem esse raliunem distinctionis Filii ab Spiritu sancto; et Processionem rationem distinctionis Spiritus sancti a Filio : siquidem tunc non esset aliquid, per quod realiter distinguerentur, nisi per hos suas proprietates personales Filiationis et Processionis.

Unde sicut satis utiliter disputatur, an, si Deus non esset immutabilis, esset æternus? et an, si tollerentur a Deo relationes, adhuc manerent personæ? quia etsi utraque suppositio sit impossibilis, nihilominus inde per legitimam consequentiam colligimus, an immutabilitas sit. vel non sit ratio æternitatis. et an relationes sint, vel non sint rationes adiequate constitutiva? personarum. Nam si sublata per impossibile immutabilitate, et relationibus prædictis, adhuc tunc Deos remaneret æternus, essentque personæ in divinis, optime inde deducitur, neque immutabilitatem omnimodam (de qua, loquimur' esso radicem æternitatis, neque relationes esse rationes adæquate constitutivas personarum ; secus vero, si illa, et his sublatis, nec remaneret ætemitas. nec personæ. Ita, quia datis suppositionibus impossibilibus (de quibus in hoc dubio; colligitur per legitimam consequentiam, quænam sit ratio distinctionis realis inter Filium, et Spiritum sanctum, ut jam explicuimus : idcirco præsons dubium de hoc agens est valde utile : et universaliter loquendo quævis quæstio procedens ex aliqua suppositione impossibili, qua data, inveniamus per legitimam consequentiam, quænam sit ratio formalis, aut radix alicujus effectus, est salis utilis.

§ ni.

*Objectio prior contra dicta in priori
atscrlionc.*

Verum Franciscus Suarez lib. 10 de Trinitate cap. 2 num. 10, existimat, non posse ulla ratione titulum hujus dubii intel-

31.
l'bc iWe
P. Sa*-
m.

ligi in posteriori sensu : ita nimirum, ut supponatur duplex illa conditio, el suppo* sitio impossibilis, scilicet, quod Spiritus sanctus non procedat a Filio, et quod nihilominus manerent cum suis proprietatibus personalibus, quas modo habent, nempe, cum Filiatione, et Processione.

Hoc autem sic probat. Nam si semel supponatur, Spiritum sanctum non procedere a Filio, consequenter etiam debet supponi, non manere hunc numero Spiritum sanctum, aut hunc numero Filium : ergo titulus hujus dubii non potest intelligi, ita ut supponatur, quod Spiritus sanctus non procedat a Filio. el quod simul maneant proprietates personales, quæ modo sunt constitutiva eorum, nempe. Filiatione, et Processione. Consequentia videtur perspicua. Quia non potest simul supponi, quod maneant, et non maneant prædictæ relationes constitutiva? Filii, et Spiritus sancti : ac proinde quod maneant, et non maneant hic numero Filius, el hic numero Spiritus sanctus.

Antecedens quoad priorem partem, nempe, quod supponatur non remanere eundem Spiritum sanctum, probatur. Tum, quia hæc numero Processio, quæ nunc est constitutiva Spiritus sancti, per se respicit, tanquam adæquatum terminum, Patrem, et Filium : ergo non potest hæc numero relatio Processionis esse, vel intelligi in rerum natura, quin respiciat utramque personam, Unquam adæquatum terminum suum : nam habitudo simplicissima? relationis nequit tolli, vel minui, manente eadem simplicissima relatione. Ergo hoc ipso, quod supponatur, Spiritum sanctum non procedere a Filio, supponitur, non manere hunc Spiritum sanctum. Tum etiam, quia hæc numero relatio Processionis per se est a Patre, et Filio, ita ut utraque relatio sit necessaria conditio ex parte principii hujus personæ Spiritus sancti : sed si Spiritus sanctus non procederet a Filio, jam Filiatio non esset conditio necessaria : ergo nec relatio Processionis terminaretur ad eandem numero personam, ad quam nunc terminatur : ac proinde supponitur ibi, quod non esset eadem numero relatio Processionis, nec maneret constitutus per illam idem numero Spiritus sanctus, qui nunc est.

Quoad secundam veru partem scilicet, supponi etiam d ita illa hypolhesi, non remansurum tunc eundem Filium, etiam liquet. Tum, quia hæc Filiatio, quæ nunc

constituit Filium, est sufficiens ratio terminandi habitudinem relationis Processionis. ms. . quam habet Spiritus sanctus ad ipsum : cum Spiritus sanctus procedat a Filio, ut constituto Filiatione : sed si supponitur Spiritus sanctus a Filio non procedere, non esset sufficiens ratio terminandi prædictam relationem Processionis, ut ex se constat : ergo ibidem etiam supponitur, quod non remanebit eadem numero relatio Filiationis : ac proinde, nec idem numero Filius. Tum etiam, quia Filiatio, quæ nunc datur, talis est. quod voluntas divina, quatenus conjuncta illi, sit fecunda, et habeat rationem spiritalis virtutis, seu conditionem requisitam in principio quod ad spirandum : sed data hypolhesi, quod Spiritus sanctus non procedat a Filio, non erit Filiatio talis virtutis : ergo non manebit eadem numero Filiatio, et idem Filius : ac proinde data prædicta hypolhesi, hoc ibidem supponitur.

Confirmatur tota hæc obiectio. Nam n suppositio, qua supponitur, Spiritum sanctum non procedere a Filio, supponit

etiam, quod non maneat eadem habitudo, quæ nunc est inter Processionem, et Filiationem, tanquam inter relationem, el terminum formalem ipsius : at hæc habitudo est de intrinseco conceptu harum numero relationum : ergo prædicta suppositio necessario destruit has relationes : ac proinde non potest simul cum hac suppositione coherere, et supponi, quod tales relationes maneant.

Confirmatur secundo. Nam Deus non potest intelligi æternus, quin intelligatur immutabilis, et quin ejus æternitas oriatur a immutabilitate : ergo nec Spiritus sanctus poterit intelligi Spiritus sanctus, quin oriatur a Filio. Quia sicut immutabilitas est propria ratio, unde oritur æternitas : ita Filius, et Verbum est id, unde debet uriri amor.

IV.

in Viridantur ea, in prima atserlione^ et in applicatione tituli M/imus. ut inde clarior prim.v objectionis enodatio colligatur.

Objectionem Inane consulto proposuimus : quia ejus occasione plene decisio hujus dubii capietur, et omnia, quæ in hac disputatione tradenda sunt, melius intelliguntur. Ad eam igitur ut respondeamus, oportet

oportet recolero, nl elucidare paulisper ea, quoi nuper in explicatione tituli diximus. Hoc autem nulla alia ratione melius præstabitur, quam adducendo sequens exemplum. Etenim aliud est, an dato quod secundum rem separentur ab individuo Trinitatis tres personalitates divinæ, tñne remaneret secundum rem hic numero Deus, seu hoc numero individuum Trinitatis, et istud esset idemmet principium productivum creaturarum : aliud vero, an possit hic numero Deus concipi, non conceptis iribus personalitatibus divinis, et hic numero Deus sic conceptus intelligeretur esse idemmet principium productivum creaturarum : ac proinde dato, quod sic secundum rem contingeret, sicut nostris conceptibus concipitur : eLper consequens admissio, quod secundum rem separentur tres personalitates ab hoc numero Deo : et simul admissio, quod in eo eventu, maneret hic numero Deus secundum rationem inadæquatam sui, idest, non prout est ratio a priori exigens tres personalitates divinas, ut proprietates personales indisponabiditer sibi actu annexas, sed secundum quod præcise exprimit *intelligerc* Dei primordiale per se subsistens : tunc remaneret etiam idem numero principium productivum creaturarum?

lres personalitates divinæ, et quod adhuc in co eventu maneret per impossibile hic numero Deus, saltem secundum rationem inadæquatam jam insinuatam, tunc remaneret idem numero principium productivum creaturarum?

Ita ergo in præsenli (proportione servata) philosophandum est. Nam aliud est, an dato, quod Spiritus sanctus secundum rem non procedat a Filio : ac proinde dato, quod secundum rem separaretur ab eo activa spiratio ejusdem Spiritus sancti : tunc relatio personalis Filiationis maneret secundum rem? aliud vero, an dato, quod Spiritus sanctus non intelligeretur procedere a Filio, el per consequens non conciperetur esse in eo spiratio activa, tunc intelligeretur manere relatio personalis Filiationis, saltem secundum suam rationem inadæquatam, sufficientem, tamen ad hoc, ut conciperetur recinere formalissimam rationem Filiationis, prout præcise exprimit ordinem ad Patrem? el an, sicut potest concipi, Spiritum sanctum non procedere a Filio, et per consequens non intelligi in Filio spiratio activa, el nihilominus concipi quod modo dicta maneret in Filio Filiatio : sic, si per impossibile omnia hæc darentur secundum rem, et non solum secundum nostrum modum concipiendi, scilicet, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, et per consequens secundum rem tolleretur ab illo relatio spirationis activæ ; et quod nihilominus maneret secundum rem in eu relatio Filiationis secundum rationem inadæquatam nuper explicatam, et similiter maneret adhuc tunc per impossibile in Spiritu sancto relatio processionis, seu spirationis passivæ secundum suam rationem inadæquatam, sufficientem tamen ad hoc, ut retineret formalissimam rationem spirali in ordine ad primam personam Trinitatis : tunc his impossibilibus suppositionibus datis, haberent Filius, et Spiritus sanctus realiter distinguui ratione prj.dictarum proprietatum personalium, ut secundum prædictas rationes inadiequatas manentium?

Etsi ergo dato, quod Spiritus sanctus non procedat secundum rem a Filio, ac proinde et separari secundum rem ab illo relationem spirationis activæ, tunc non maneret secundum rem Filiatio divina : quia omnia divina sunt ita inter se connexa secundum rem, ut quidquid secundum rem invenitur in divinis, requiratur eodem modo, nempe secundum rem, ad hoc

M.
Appli-
cator
eircc-
tuo.

51 Etsi ergo separatis secundum rem tribus personalitatibus divinis, non remaneat secundum rem hic numero Deus, neque hoc numero principium creaturarum : quia quidquid est in Deo, est ita de necessitate Dei, quod sine illo, nec hic numero Deus, nec hoc numero principium productivum creaturarum possit esse : ideoque, si præcise fiat hæc suppositio, ut a nobis descripti est, tunc ibidem virtualiter supponatur, quod in prædicto eventu omnia, quæ sunt in Deo, reipsa evanescent ; et per consequens non possit tunc inquiri, an secundum rem remaneat idem numero principium productivum creaturarum, ne simul opposita ibidem supponantur : nihilominus bene potest concipi hic numero Deus, non conceptis tribus personalitatibus : et similiter intelligi potest hoc numero principium productivum creaturarum, saltem secundum suam rationem inadæquatam, non intellectis prædictis personalitatibus, et inquiriri an si res ita evenirent, sicut Conceptibus nostris separantibus, et distinguentibus ea, quæ inter se adunata sunt, concipiuntur : ac proinde dato, quod secundum rem separentur ab hoc numero Deo

41
5

■
-< *

ut natura Dei et quævis alia in Deo re-
perta maneant : et per consequens si
præcise supponatur, quo i aliquid a Deo re
ipsa separetur, nequibit Deos, aut aliquid
ejus secundum rem remanere ; sed ibidem
virtualiter supponitur, quod secundum
rem peribunt cuncta divina, sive id con-
tingat per locum intrinsecum, vel extrin-
secum, vel quovis alio modo : ideoque
dato, quod secundum rem separaretur a
Filio spiratio activa, non potest simul in-
quiri, an tunc Filius, et Spiritus sanctus
distinguerentur realiter per Filiationem et
Processionem : quia in priori suppositione
facta modo explicato supponitur, Filiationem
et Processionem prædictam non manere
secundum rem.

Attamen bene potest concipi Filiatio,
non concipiendo spirationem activam : et
per consequens nec intelligendo, quod
Spiritus sanctus procedat a Filio : et ni-
hilominus concipi Filiatio secundum suam
inadæquatam rationem, secundum quam
præcise exprimit hoc. quod est, respicere
Patrem. Et ita si supponatur suppositio
quadam impossibilis, nempe, quod sicut
contingit in nostris conceptibus, ita eve-
niret secundum rem : ac proinde quod so-
ecundum rem spiratio activa non procederet
a Filio et simul maneret Filiatio secundum
suam rationem inadæquatam jam explica-
tam. et similiter processio, seu spiratio pas-
siva, secundum quod respicit præcise pri-
mam personam Trinitatis, ut spirantem :
tunc optime poterit inquiri, an rebus ita
manentibus. Filius, et Spiritus sanctus, ut
constituti per bas proprietates personales
sic reipsa inventas, sicut per nostros con-
ceptus sic illas concipimus, haberent reali-
ter per illas distingui, necne ?

Sv.

Diluitur prior objectio.

ξβ. Hinc ergo ad primam objectionem dis-
ditns Unguendum est antecedens : *Consequenter
eliam debet supponi, non manere hunc ni-
m'ro Spiritum sanctum, aut hunc numero
mentum. l'ilium*, quoad rationes suas adæquatas et
completas, concedendum est : siquidem
tunc Spiritus, v. g. non remaneret cum
ordine originis passivæ ad Filium, nec
Filius cum ordine ad Spiritum sanctum,
ut ad id, quod ab eo procedit : nec Filiatio
haberet munus illud, quod molo habet,
nempe, radicis, aut quasi radicis, modo

tamen infra explicando, relationis spiratio-
nis nelivæ, quo modo gaudet : nec istan
Filiatione, aut Processione exigerentur,
aut implicito dicerentur. Si vero aniece-
dens inielligatur quoad rationes inadæqua-
lis, negandum est in sensu explicato. Et
eodem proportionali modo debet distingui
consequens, et juxta distinctionem datam
concedi, vel negari consequentia.

Deinde ad probationem priorem aniece-
dentis quoad primam ejus partem respon-
detur. distinguendo eodem proportionali
modo antecedens : *Uxc numero Processio,
qux nunc est constitutiva Spiritus sancti, per
w respicit tanquam adxquatum terminum
Patrem, et Filium* : si prædicta Processio
consideretur secundum suam adæquatuun
rationem, concedatur. Si vero secundum
inadæquatam, negetur, juxta sensum expli-
catum Et eodem proportionali modo dis-
tingualur consequens. Nec obest id, quod
ibidem additur, nempe, habitudinem sim-
plicissimæ relationis nec tolli, nec minui
posse, manente eadem simplicissima rela-
tione. Quia hoc ad summum est verum der
ablatione, vel diminutione secundum rem.
non vero secundum nostrum modum con-
cipiendi. quatenus concipitur quoad unum
munus ejusdem simplicissima? relationis,
non concepto alio : ac proinde hæc simpli-
citas sicut non obstat his distinctis muneribus,
ex parte saltem nos ri modi concipiendi
distinctis : ita nec obest ad hoc, ut
inquiri possit, an si illa rei itio processio-
nis maneret secundum rem quoad unum
munus, ot rationem inadæquatam, nempe,
ut respicit primam personam Trinitatis,
non vero quoad aliud, quo respicit Filium,
tunc talis processio ratione ejus, quod in ea
remaneret, distingueret realiter Spiritum
sanctum ab eodem Filio?

Potestque hoc explicari aliquali exem-
pio. eoque salis probabili, relationis pater-
nitatis creatæ. Nam pater, qui antea dice-
bat relationem «ad duos lilios, si eorum
alier pereat, tunc refertur ad unum tan-
tum : rt tamen in eo eventu remanet ea-
dem numero paternitatis relatio, quæ an-
tea ex parte termini respiciebat duo
suppositi sub relatione filiationis; et nunc
solum respicit unicum solummo'o ; ac
proinde manet quoad munus respiciendi
actu, et in exercitio unicum filium; non
vero quoad munus respiciendi etiam in
exercitio utrumque : ex eo quo i deestcon-
notatum quodilam indispensabile ad præ-
dictum exercitium, nempe, exisientia alte-
rius

DISP. XIV, DUB. II.

rius filii, qui supponitur perime. Itu ergo in præsenti (proportione tamen servata, et modo explicato) philosophandumest. Quamvis inter exemplum adductum, et rem, de qua agimus, sit etiam sua disparitas, ut iacenti patebit.

Ex quo ad secundam probationem pro eadem prima parte antecedentis constat. Nam ex ea ad summum convincitur, hanc numero Processionem esse a Patre et Filio secundum suam rationem adæquatam ; non tamen secundum inadæquatam. Et ita si concipiatur, secundum quod præcise exprimit ordinem ad primam personam Trinitatis, non concipitur, ut est eademmet adequate, sed inadæquate. Et si per impossibile sic secundum rem daretur, tunc remaneret eadem inadæquate, non vero adæquale.

Ad primam vero probationem ejusdem antecedentis pro secunda illius parte patet ex dictis, hanc numero Filiatiunem nunc constituentem Filium esse sufficientem rationem terminandi habitudinem relationis Processionis, quam habet Spiritus sanctus ad ipsum, si sumatur secundam suam rationem adæquatam : secus vero, si accipiat secundum rationem inadæquatam, nimirum, prout præcise exprimit ordinem ad Patrem, et esse terminum habitudinis Patris ad ipsum : sic enim, licet nunc implicite dicat rationem aliam inadæquatam, secundum quam modo insinuat habet quodammodo terminare relationem Processionis Spiritus sancti ad ipsum : attamen si pncise consideretur quoad hanc rationem inadæquatam respiciendi Patrem secundum id, quod præcise exprimit, tantum habet terminare habitudinem Patris ad ipsum, et respicere eundem Patrem. Unde, cum dicitur Spiritum sanctum procedere a Filio, ut constituto Filiatione, debet ad surnmunr intelligi de Filiatione secundum suam rationem adæquatam. Et ita, si Spiritus sanctus nun concipiatur procedens a Filio, adhuc intelligeretur Filiatio «ecundum prædictam rationem inadtvquatam : et. ut nuper tangebamus, si per impossibile sic secundum rem remaneret secunda persona Trinitatis, sent inadæquate illam concipimus. remaneret secundum rationem Filiationis inadæquatam secundum quam exprimit ordinem ad Patrem, et ejus relationem terminat. Per quæ etiam ad secundam probationem . et utramque confirmationem patet : solum enim probant, Filiationem secundum rationem adæquatam esse condi-

tionem ex parte principii *quod* ad spirandum, et habere ordinem ibidem^diclum cum Processione : non vero, quod id ei competat secundum omnem ejus rationem inadæquaeim, et secundum id, quod exprimit secundum omnem, et quamvis ex suis rationibus inadæquate.

Secundo respondetur ad lotam hanc objectionem, sive magis explicatur précédons solutio, negando antecedens.Et ad primam probationem pro priori parte antecedentis dicendum est, Spiritum sanctum per suam relationem spirationis passivæ non ideo respicere Patrem et Filium, quia utraque persona ex parte virtutis spirativæ in omni eventu, et data quavis hypotbesi impossibili, requiratur ad productionem illius; sed quia ambæ desiderantur ex parte ipsius Spiritus sancti, ut modo est, et similiter ex parte eliam virtutis spirativæ, non utcumque, et in omni eventu considerata?; sed quia modo prædicta virtus spiraliva. quæ rst in Patre, est etiam in Filio, et ideo nequit Pater spirare, quin Filius spiret, et e converso. Unde si Spiritus sanctus sumatur formalissime secundum id precise, quod petit data quacumque hypotbesi, ad boc ut sii terminus productus per voluntatem Dei, et ad iqtra manens, non curando de aliis, quæ ei adjunguntur, secundum quam rationem consideratur formalissime in ratione amoris divini, tunc si per impossibile produceretur a solo Patre, adhuc intelligeretur manere idem Spiritus sanctus formalissime, et in dicto sensu sumptus, et eadem numero Processio in eodem sensu accepta, quæ formaliter respiceret hoc principium spirans, quod salvaretur in Patre.

Poteslque hoc explicari exemplo creaturarum, quarum productio non potest esse, quin sit a tota Trinitate : et nihilominus quia repugnantia ista productionis illarum, ab una tantummodo persona non provenit ex parte ipsarum creaturarum, aul ex parte virtutis productivæ earum; sed quia alias vis productiva earumdem est eademmet est numero in omnibus personis Trimtaiis, ac proinde nequit una ex illis producere creaturas, quin omnes simul illas producant : idcirco, licet per impossibile, et modo supra explicato daretur, creaturam aliquam produci a solo individuo Trinitatis, scilicet, de hoc numero Deo, ut præintellecto personis, aut ab unica tantummodo persona, nihilominus conciperemus manere eamdem numero creaturam, ac nunc, dum produci- tur a lota Trinitate : quia ipsa per se, et ex

Seonkfe
ctwxhlio
cja<drm

ÛB-α-

parte sua so'um petit hunc numero Deum, qui salvaretur in unica tantummodo persona. Sic ergo quoad præsons, débita tamen proportione servais, philosophandum est.

Ad secundani vero probationem pro eadem prima parte antecedentis negandum est, utramque relationem Paternitatis et Filiationis esse conditionem necessariam ex Parte virtutis spirativæ in ordine ad spirationem Spiritus sancli formalissimo el in sensu nupor explicato sumpti, licet aliunde nunc nequeat spirari, nisi Pater et Filius illum spirent. Et ratio est. Quoniam vinus spirativa quoad omnia, quai petit ad spirationem Spiritus sancti formalissime et in sensu dicto sumpti, est perfecte in Patre el similiter prædicta virtus rest Ici perfecte in Filio : cum tamen in Patre non sit fonnallier Filiatio tribuens illi, quod sit Filius; nec sit in Filio Paternitas prrstans ipsi, quod sit Pater : ideoque. si utraque relatio esset conditio necessaria ad spirandum ex parce virtutis spirativæ formalissime. nec in Patre sigillalim, neo in Filio etiam sigillatiin esset perfecte virtus spirativa. Quare conditio necessaria ex parte virtutis spirativa., ut talis, petita, est ipsa relatio spiraturis, ut quæst. 40 ari. 5 dicemus : et hæc, quantum est ex parte ejus, quod petit v.s spirativa, salvaretur in Patre, licet daremus, Fil uni non spirare.

Ad primam autem probationem pro secunda parte antecedentis dicendum est. Filiationem formaliter sumptam non esse formalissimam retonem terminandi relationem processionis passivæ formalissime et in sensu di tu sumptam. Nam prædicta Filiatio formaliter terminal relationem Paternitatis, ut talis : et ita nequit esse formalissimus terminus relationis spirationis passiva» ; quia una et eadem relatio nequit esse formalissimus terminus duarum relationum totalium specie, aut quasi specie disliretarmn.

Adde, quod licet hæc propositio : *Spiritus sanctus formalissime sumplus procedit a Filio, ut constituto per Filiationem*, sit vera in sensu specificativu; non tamen in reduplicative : seu (quod in idem quoad pne-sens redit licet sil vera, quatenus denotat, quoî procedit ab illo quia.eadem virtus spirativa esl in utroque; non limen quia id petatur ex parte virtutis spirativa», aut ex parte Spiritus sancli sumpti præcise et in ratione] termini intrinseci producti per voluntatem Dei.

Ex quibus ad secundam probationem pro eadem secunda parte antecedentis negandum est, voluntatem divinam reddi fœcundam ad spirandum Spiritum sanctum formalissime acceptum ex conjunctione ad Filiationem, aut ex conjunctione ad Paternitatem ; sed ex conjunctione ad spirationem activam, saltem tanquam ad conditionem necessario requisitam od hanc fœcunditatem.

Ad primam confirmationem responde-tur, negando assumptum, sive suppositum majoris propositionis. Quia nunc inter Filiationem et Processionem non est habitudo, tanquam inter terminum formalem et relationem ejus : quia Filiatio non est terminus formalis Processionis, sed materialis et petitus, non ex vi ipsius Processio-**ni** formalissime et in sensu jam explicato acceptae; sed quia alias debet. neces-sario ibidem intervenire : ex eo quod eademmet virtus sp'rativa est simul in Patre et Filio. El ideo, si per impossibile Spiritus sanctus non procederet a Filio, salvaretur terminus formalis per se inspectus a relatione Processionis formalissime considerata : sicut etiam per locum intrinsecum salvaretur, in eodem sensu principium et virtus spirativa, una cmn conditione requisita ad spirandum, scilicet, divina voluntas connexa cum relatione spirationis activæ. Per quæ etiam patet ad secundam confirmationem.

§ VI.

Alia objeclio contra posteriorem assertionem, cum responsione ad illam.

Secundo contra posteriorem assertionem objicit G.dofrelus quodlib. 7 q. 4 ut refertur in margine Scoti in ! dist. iil q. 2 5 *Hic dicitur*, et Aureolus eadem dist. q. unica, dubium hoc in nullo sensu posse utiliter disputari. Quoniam illud nequit admissa aliqua suppositione util ter discuti, qua data, non potest mazis una pars ejns, quod inquiritur, quam alia contradictorie opposita deci li. Quoniam utilis de aliquo disputatio eo tendit, ut una pars contradictionis, potius quam alia, inde eligatur : ac omnis disputatio procedens ex aliqua hypothesi impossibili, qualis est præsens, est tabs conitiions, ul in ea non possit una pars, jotius quam alia opposita, contradictorie inferri : quia juxta commune axioma.

axioma, ox impossibili sequitur quodlibet : ergo prwsens disputatio et dubiuiin, in quovis sensu intelligatur, inutiliter discutitur.

Respondetur, quod si titulus hujus dubii intelligatur in posteriori sensu, nempo, facta illa duplici suppositione impossibili, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio et quod Filius mamTOt in ratione Filii secundum rationem inadæquatam jam dictam, tunc persistendo in prædicta suppositione, ac proindo negatis omnibus, quæ illam destruunt, non sequeretur juxta nostram sententiam utraque pars contradictionis, sed tantum unica, nimirum, Filium et Spiritum sanctum non distinguendos esse realiter ; et ita necesse non erit, quod ex quovis impossibili, factis quibusvis suppositionibus, sequatur quodlibet. Sicut etiam, si titulus præsentis dubii intelligatur in priori sensu, nempe, an si Spiritus sanctus non procederet a Filio, tunc haberet aliquid, per quod realiter distingueretur, sive illud esset Filial o, sive quidpiam ahnd, tunc, persistendo in prædicta suppositione, atque adeo negatis omnibus eam destruentibus, tantum sequeretur una pars contradictionis, nempe, non foro aliquid, per quod realiter distingueretur, ut ex dicendis in sequenti dubio a n. 77 usque ad n. 90 patebit.

Adde tamen, quod etsi juxta D. Thomæ et nostram sententiam et modo dicto tantum sequatur ex prædictis suppositionibus una pars contradictionis : attamen juxta sententiam Scoti et aliorum asserentium, datis prædictis suppositionibus distinguendum esse Fdium realiter a Spiritu sancto, quia ejus Filiatio est propria et formalis ratio talis distinctionis : tunc sequeretur pars affirmativa per locum intrinsecum ; et negativa per locum extrinseciim. Cæterum, ut utiliter disputetur aliqua quæstio, satis est, quod non sequatur utrnqoo pars contradictionis per locum intrinsecum, sed tantum unica, licet alia colligatur per locum extrinsecum : quia eo ipso scitur, quænam sit propria et formalis ratio alicujus effectus, aut quasi effectus.

Potestque hoc (quin ad plura alia conduci/ explicari ex eo. quod tunc sequitur aliquid per locum intrinsecum ex aliqua suppositione. quando sequitur ex ea tanquam ex propria ratione formali, aut tanquam ex ratione a priori, aut causa ejus, quod infertur, et ah illo petila (quod est idem, ac colligi per locum intrinsecum a priori) vel tanquam ex proprio effectu arguente, et

denotante id, quod infortur, tanquam causam. ypl rationem formalem ejus, sive rationem a priori talis effectus ab eodem petitam. Tunc autem sequitur aliquid per locum extrinsocum ex aliqua suppositione, quando non sequitur modo dicto ex illa ; ut in hac suppositione, *si Deus non esset Trinus, aut non esset communicabilis tribus personis, sed tantum uni, posset producere creaturas* ; tunc est valde probabile, quod per locum intrinsecum tantum sequitur pars affirmativa. Quia in hac suppositione supponitur, manere Deitatem cum sua omnipotentia : ei hæc, ubicumque sit, esl ex se sufficiens ratio, et causa productiva creaturarum : attamen per locum extrinsecum sequitur altera pars contradictionis, nempe, non posse producere creaturas : ex eo quod divina natura nequit communicari ad extra, non communicata prius ad intra. Licet quia hoc oritur ex aliis capitibus, non vero quia creaturæ exigant, tanquam causam sui, Trinitatem, ac proinde nec hanc communicationem ad intra, nec quia vis communicativa ad extra, quam Deus' habet ex vi sua, et ul corresponde! creaturis, ut petentibus illam, id exposcat : idcirco hæc pars negativa contradictionis, nempe, Deum non posse tunc producere creaturas, non sequitur per locum intrinsecum, sed solum per locum extrinsocum.

Sic igitur in præsentî, data illa suppositione, quod Spiritus Sanctus non procederet a Filio, debet sequi juxta sententiam (ut dicebamus) Scoti per locum intrinsecum, esso distinguendum realiter ab eodem Filio : quia juxta mentem illius sequitur ex propria causa, aut quasi causa, sivo ratione formali illius quasi effectus, nempe ex Filiatione, quæ est propria ratio distinguendi Filium a Patre. At pars negativa solum sequeretur per locum extrinsocum : quatenus ex aliis capitibus evanescerent Filius et Spiritus Sanctus, ct eo ipso non posset stare distinctio realis inter utrumque. Quoniam prædicta distinctio supponit existentiam utriusque : el ea sublata aufertur prædicta distinctio, et ideo adhuc in prædicta sententia esset utilis hec quæstio. Quoniam hoc ipso, quod per locum intrinsecum tantum sequatur, Filium, et Spiritum Sanctum esse distinguendus, scitur, quod propria et adæquata ratio formalis distinctiunis inter utrumque non est spiratio activa; sed quod hæc potest oriri a Filiatione, et Processione : imo quod prædicta distinctio, ut est distinctio realis

personalis, idest, distinctio realis prove-
niens ab aliquo constituyente personam Fi-
lii. et Spiritus⁷⁰ Sancti, provenit a Filiatione
et a Processione.

Adde, quod cum dicitur, ex impossibili
sequi quodlibet. idest, utraque pars contra
dictionis, tunc hoc solummodo est univer-
saliter verum quoad id, quod in prædicla
hypothesi supponitur, non tamen hoc im-
possibili supposito oportet, ut semper,
quidquid inde infertur, iia colligatur ex
prædicla hypothesi, ut oppositum ejus pos-
sit etiam colligi» sed aliquando utraque
pars condicionis pçierit inferri, ul si dica-
tur : Si *homo esset rationalis cl hinnibilis,*
non distingueretur specie ab equo : nam
tunc, quia hinnibilis, non distingueretur,
quia vero rationalis, distingueretur. Ali-
quando vero non, ut si asseratur : St *Deus*
non esset immutabilis, non esset zlernus.
Nam licet in illa hypothesi includatur,
fore, et non fore Deum immutabilem : non
fore qui lem. quia id supponitur; fore au-
lem. quia Deus : attamen hoc semel sup-
posito, non sequitur, non fore simul æter-
num, et non ætemum. sel solum nun fore
©ternum.

Unde regula generalis ad hoc dignoscen-
dum est, an in hypothesi illa includantur
termini talis conditionis, qui ex sola exp i-
catione eorum afferant utramque ex illis
consequentis illatam, vel non. Si enim hos
terminos attulerint, tunc ex vi hypothesis
sequetur universaliter quodlibel. Si autem
illos nun attulerint, non erit, saltem uni-
versaliter, necessarium, quod sequatur
quoddbet, ut in exemplo nuper allato, et in
hypothesi, de qua est in præsentî disputa-
tio, cernitur. Unde, licet quæstio procedens
ex hac hypothesi impossibili utiliter dispu-
tetur, et ideo utiliter quæritur : -In *si Deus*
non esset immutabilis, esset xtrrnus : non
tamen, *An si homo esset hinnibilis, ct ratio-*
nalis, distingueretur specie ab equo.

70. Secundo respondetur ad totam hanc ob-
ddur jectionem. tunc saltem propositionem ali-
secnndu quam procedentem ex hypothesi impossi-
bili utiliter disputari, quando habet aliquam
objectio- categoricam æquipollentem, et absolutam,
ne©. quæ utiliter disputetur, et propterea hæc
propositio : *Si homo haberet alas, posset*
volare, utiliter disputatur : quia habet hanc
categoricam : *Omne quod habet alas, potest*
volare; et hæc utiliter discutitur neque ex
ra, nequi» ex propositione, cui æquipullet,
procedente ex hypothesi saltem naturaliter
impossibili sequitur utraque pars contra-

dictionis. Constat autem, hanc propositio-
nem continentem hypothesim impossibi-
lem, scilicet : Si *Spiritus sanctus a Filio*
non procederet. Filius distingueretur realiter
ab illo, æquivalere huic : *Filiatio esi ratio*
distinguendi realiter Filium ub Spirilu
sancio, et hæc utiliter ost disputabilis,

DUBIUM III.

t trum si Spiritus sanctus non procederet a
Filio, distingueretur realiter ab illo.

Semel explicato, in quibus sensibus, el
qua utilitate inquiratur, an data hypothesi,
quod Spiritus sanctus non procederet a Fi-
lio, distingueretur realiter ab illo, merito
de re ipsa pnesens dubium excitamus, in-
quirentes an dita prædicla suppositione,
intercederet realis distinctio inter Filium,
et Spiritum Sanctum? ut ita primam et po-
tissimam rationem, quam Angelicus Præ-
ceptor in hoc articulo adduxit ad proban-
dam processionem Spiritus sancti a Filio
examinemus. Quia tota vis prædictæ ratio-
nis consistit in hoc, quod si Spiritus
sanctos non procederet a Filio, non distin-
guerelur realiter ab illo : ac proinde, cum
necessarium sit juxta iidem. Spiritum
smetum, et Filium distingu realiter, opor-
tebit, illum a Filio procedere. Unde ex iis,
qu© in hoc dubio, et in dubio l hujus dis-
putationis diximus, ubi secundam, et ter-
tiam rationem hujus articuli discussimus,
minebunt explicat© omnes rationes, quas
Angelicus Præceptor ad probandam pro-
cessionem Spiritus sancü a Filio in pne-
senti adduxit.

Aiens D. Thomx.

Dicendum ergo est, quod si Spiritus
sanctus non procederet a Filio, tunc non
distingueretur realiter ab illo. Assettio
hæc videtur non parum efficaciter colligi
ex Concilio Toletano xt in professione
lidei, ubi de personis divinis sic dicitur :
Hoc solum numerum insinuant, quod ad in-
vicem sunt et in hoc numero carent, quod
ad se sunt. Quibus verbis significatur,
nulla alia ratione esse numerum, aut
distinctionem inler personas divinas, nisi
quatenus ad invicem sunt. Constat autem,
quod per esse ad invicem denotatur, res-
[icere se ad invicem, sive referri ad se

mutuo, quod est habere inter se oppositio-
nem relativam. Et ila m Spiritus sanctus
et Filius non habent inter se oppositionem
relativam producentis et producti (quæ
sola in divinis reperiri potest, ut ex supra
dictis et dicendis in hoc dubio amplius pa-
tebit) non erit unde realiter distinguantur.

Undo nihil obest id, quod quidam re-
centiores Scotistæ respondent, nempe,
«quod per esse ad invicem relationes, solum
denotatur, eas esse relativas, hoc est, non
absolutas: et non determinate esse correla-
tivas, sive relative oppositas : ita ul sensus
Concilii sit, personas divinas distingui
proprietatibus relativis et mon absolutis.
Hoc autem roperiretur, etiamsi Spiritus
sanctus non procederet a Filio : quia tunc
distinguerentur Filiatione et Processione,
qoæ essent proprietates relativæ, licet non
relative oppositæ.

Non igitur hoc obest. Tum, quia 4dem
Concilium ut explicaret, qua ratione per-
sonæ divinæ non sint ad se, sed ad invi-
cem, sic ait : *Quod enim Pater est, non ad*
se, sed ad Filium est : et quod Filius est,
non ad se, sed ad Patrem est. Similiter ct
Spiritus sanctus non ad sc, sed ad Patrem
el Filium relative refertur.

Tum etiam. Quia juxta communem
usum Theologorum et Philosophorum cum
de relativis in communi dicitur, esse ad
aliud, intelligitur respicere aliud tanquam
terminum ; ergo eadem ratione, cum de
aliquibus relativis in particulari asseritur,
quod sint ad invicem, ul in hoc testimonio
Concilii Toletani de relationibus divinis
id dicitur, sensus erit, quoi respiciant se
ad rnvicem tanquam terminum.

Tum denique. Quia alioqui improprie,
irno et falso asseruisset Concilium, quod
personæ divinæ sunt ad invicem : siquidem
relativa se mutuo non respicientia, ne-
queunt dici esse ad invicem : et inpræsenli
neutrum ex relativis, de quibus loquimur,
nempe Filius et Spiritus sanctus, esset ad
alterum : cum neque Filius ad Spiritum
sanctum, neque Spiritus sanctus ad Filium
esset.

Eadem etiam veritas videtur desumi ex
Concilio Florentino Sessione 18 quod
quamvis quoad hoc juxta translationem
Bartholomæi Abrahami, quæ reperilur in
editione Conciliorum Laurentii Suri?, ali-
quantulum perturbatum legatur : attamen
ex Gneis de verbo ad verbum expressum
sic habet : *Secundum omnes Doctores, tam*
Citreos, quam Latinos, sola differentia pro-

cessionum, qux principalius dicitur, multi-
plical personas in divinis. Et ul explicet,
quainam sit hæc differentia processionum,
protinus addit Concilium : *Ad quam sola*
duo accommodantur, qui ab alio est cl a quo
est. Et paulo inferius : -VulM *alia ratio dis-*
tinctionis. aut discriminis esi in divinis,
nisi per hoc, quod persona aliqua est ab al-
tera. Quæ verba 'id, quod non parum ani-
madvertendum est, ut per illa assortit» nos-
tra magis corroborata maneat) adduxit
Concilium ad hoc, ut per illa confirmaret
hunc veritatem, nimirum, Spiritum sanc-
tum a Filio procedere^ ex eo quod ea. quæ
in divinis sunt realiter distincta, non dis-
tinguuntur sic, nisi sola differentia proces-
sionum : et hæc consistit in hoc, quod re-
perialur ibidem duo, scilicet, *a quo alius et*
qui ab alio, idest, quod comparentur per
modum personæ procedentis et ejus, a quo
ta'is persona procedit. Et ideo Concilium
concludit, nullam rationem distinctionis
esse in divinis inter personas, nisi per hoc
quod persona aliqua est ab altera. Et ita,
cum in casu, de quo loquimur, excludatur
omnino hoc, quod est, unam personam
esse, aut procedere ab alia, etiam excludi-
tur tota ratio distinctionis inter illos.

Eamdem etiam assertionem tuentur Boe-
tius in lib. de Trinitate, ubi inquit, quod
in divinis sola relatio mtûlplificat Trinita-
tem. Constat autem, quod si Spiritus
sanctus non procederet a Filio, non esset
aliqua> relatio inter illos (id, quod ex di-
cendis num. 78 amplius patebit) ct ita non
distinguerentur realiter ad invicem. An-
selmos in lib. do Processione Spiritus
sancti c. 2 ubi inquit, quo! Paler ot Filius
in omnibus unum sunt, nisi in iis, in
quibus distinguit eos relationis oppositio,
ot hoc propter essentiæ unitatem. Quare,
cum etiam sit una essentia Filii, et Spiritus
sancti, erunt in omnibus unum, in quibus
non distinxerit eos relationis oppositio. Et
ideo, cum nullo modo distingueret eos
prædicta relationis oppositio, si Spiritus
sanctus non esset a Filio, consequens erit,
ut non sit aliquid in eo eventu, unde rea-
liter distinguantur.

Item idem Anselmus in eodem lib. c. 3 idem
ubi sic ait : *Sic ergo hujus unitatis cl hujus*
relationis s-' contemperant conscquentLT, ut
nec pluralitas, qu.r sequitur relationem,
transeat ad ea, in quibus prodicta simplici-
tas sonat unitatis : nec unitas cohibeat plu-
ralitatem, ubi eadem relatio significatur :
quatenus neque unitas amittat aliquando

Snadrtar
er. Pâ-
tiibn.*.
BoêltttS.

Aosebs^

idem
Annim.

sium consequentiam, ubi non obviat aliqua relationis oppositio; nec relatio perdat, quod suum est, nisi ubi obsistit unitas inseparabilis, In quibus verbis, ut constat, continetur axioma illud nuper dictum et tritum apud Theologos, nempe : *¶ In drvînu omnia esse unum ubi non obcial relationis oppositio*. Nam hoc idem est. ac dicere, quod unitas non amittit suam consequentiam (idest id, quo i ex illa necessario consequitur. seu provenit, nempe, facere unum) ubi non obviat relationis oppositio.

Idem etiam desumitur ex Gregorio Nyseno lib. ad Ahlabium, ubi do divinis personis sic loquitur : *Kam, qusr circa causam el causatum* (idest, circa principium et ejus, quod est a principio) *consideratur, differentiam non negamus : per quod solum discerni unum ab allero d-prehendimus, nimirum, eo quod credimus, aliud quidem causam esso, aliud vero rx causa*. Idem docacrunť Dionysius Areopagita lib. de Divinis nominibus cap. 2 ubi *discretionēs benignissimas pe/sonarum* (sic loquitur ille; *Dei- (alis processus* appellat, Athanasius lib. 1 de Bjiiiüj, [Jnica Deitate Trinitatis, Basibus 3 contra Eunomium in principio, Cyrillus Atexandrinus lib. 7 Thesauri c. 1. Augustinus sæpe, D. Thomas in hoc art. 2 et 4, contra Gentes cap. 24 et quæst. 10 de Potentia art. 5 necnon in 1 distinct. 11 quæst. 1 articul. 1 et Opusculo i cap. 49, 50 et 51 et Opusculo 3 cap 49.

E* tandem hanc eam lem sententiam sequantur plures, et gravissimi Theologi, ut Alexander 1 P. Φ membro 4, Albertus similiter 1 p. quæst. 31 membro 3, Bonaventura in 1 dist. II art. 1 q. 1, Durandus eadem dist. q. 2, Ægidius art. 1 q. 3, Herbeus q. 1, Argentina eadem dist II, Capreolus q. 1 art. 1 sub in.lio, Ferrara 4 contra Gentes c. 2 i, Cajetenus, Canadensis, et Moliua, et similiter Nazarius, Bannez, Zumel, Ripa, Arrubal. Granado, Vasquez, Itaiz de Montoya in præsentī, Bellanninus tomo 1 lib. 2 de Christo cap. 2G, Suarez lib. Iu de Trinitate c. 2, et al i quampilurs.

§ II.

Halio fundamentalis ex Angelico Doctore desumpta.

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis adducitur a D. Thoma locis citatis, et potest ad hanc formam reduci. Quoniam in divinis solum potest esse realis distiuc-

lio per relationes oppositas, seu per relativam oppositionem : sed si Spiritus sanctas non procederet u Filio, non essent in cis relationes opposita? sou non esset inter illos relativa oppositio : ergo non esset, undo realiter distinguerentur; sed sicut idenimot Pater in divinis est generans Filium, el spirans Spiritum sanctum, ita etiam eadem persona Filii esset simul genita el spirata : ac proinde ossei simul Filius, et Spiritus sanctus. -

Major quoad primam partem, nempe, quod in divinis distinctio realis sohim potest esse per relationes, v.detur perspicua. Quoniam id. quod est absolutum in Deo, dicit essentiam divinam, et attributa. Et ita. si personæ distinguerentur realiter per aliquid absolutum, non essent omn no unum et idem in essentia, et attributis; sed in istis esset realis distinctio inter prædictas personas. Quoad secundam vero partem, nempe, quod hæc realis distinctio non proveniat a relationibus quibuscumque, sed a relationibus oppositis, seu a relativa oppositione, probatur. Quoniam in Patre dantur duæ relationes reales, nimirum. Paternitas, et spiratio activa : et nihilominus, quia istae non sunt relative opposita?, idcirco nec distinguuntur realiter in Patre, nec dividunt, aut quasi dividunt ipsum realiter in duas personas ; sed unus et idem Pater ab-que distinctione reali sui est simul Pater, et spirans : ergo relationes, quæ in divinis sunt ratio distinctionis realis, et divisionis, aut quasi divisionis ia plures personas, non sunt relationes qualescmnque. sed relationes opposite? : seu (quod in idem quoad præsens redit) id, quod est ratio prædicta? distinctionis, tantum potest esse relativa oppositio.

Minor autem etiam constat. Quoniam in divinis tantum invenitur oppositio relativa originis, seu fundata, aut quasi fundata in processione unius personæ ab alia : ergo cum inter Filium, ct Spiritum sanctum non possit esse oppositio relativa originis. seu fundata in processione, ex eo quod Filius procedat ab Spiritu sancto : siquidem iste procedit ut amor, ille vero ut verbum, et amor procedit a verbo, non tamen e contra : consequens erit, quod si Spiritus sanctus non procedit a Filio, non sii inter illos aliqua oppositio relativa. Consequentia autem primi et principalis syllogismi hujus rationis ex utraque præmissa aperte se.[ditur, ideoque non indiget peculiari probatione.

li

Quam

76.
Greger.
Nyssca.

Diüfty-
H0\$'

Aitin.
Bjiiiüj,

Aus-us't.
D.Tbom.

AUumJ
Alter-
Bona-
venu
puraü'l-

Herbeas*
Arxcot.
Capreol.
Ferrara.
Cajeb-
nas.
CIDâ
riens.
Molina.
Mur.
Baoacz
Zwrnd.
Hipi.

Arrubal.
Graaad.
Vm-
nacz.
Mon-
lop.
Dclhr-
min.
Suarez.

77.
Kalio
■funda-
menta-
lis.

Quoin rationem paucis adduxit idem Amgèlicus Pnuceplor in l al Annibalduin distinct. l q. unica art. l his verbis : *Nam cum Ires persons sint unius essentiaë, non pûlütesso personarum distinctio, nisi secundum relationes originis, prout una persona esi ab alia. Spiritus autem sanctus a Filio non distinguitur per hoc, quod est a Patre. Si ergo non distinguitur ab eo per hoc, quod unus eorum est ab alio, nulla erit distinctio inter eos. Non autem Filius est a Spiritu sancio : quia esc hoc, quod Filius est, solum a Patre esi. Ilcslal ergo, ut Spiritus sanctus sit a Filio.*

f HI.

Evasio Scoti proponitur, el duo priores illius defectus aperiuntur.

n. Nec obest, si occurras cum Scoto, et ejus sequacibus locis infra num. 102 referendis, quod etsi quævis distinctio realis in divinis debeat esse per relationes, non tamen oportet, quod sit per relationes oppositas, seu per oppositionem relativam; quia salis est, praedictas relationes esse realiter disparatas, ct impossibiles, ad hoc ul distinguant realiter personas in divinis, ut contingeret, adhuc dita hypothesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio : siquidem adhuc tunc Filiatio, et Processio fundarentur in duobus modis totalibus accipiendi naturam divinam, nempe, per intellectum, et voluntatem, habentibus conditiones inter se impossibiles ; ac proinde peterent produci, el de facto producerentur per duas productiones totales. Quod quidem uni et eidem personæ convenire nequit.

Unde ad formam rationis U. Thomæ respondet, negando majorem, nempe, indivin's suluin posse esse realem distinctionem per oppositionem relativam, si oppositio relativa proprie sumatur. Et ad probationem ejus pro secunda parte, quæ sola pugnat contra hanc solutionem,* respondetur er doctrina ejusdem Scoti, concedendo majorem, et minorem, et negando consequentiam universaliter intellectam : quia est dispar ratio inter Paternitatem, el spirationem activam, ratione quarum Pater est principium Filii, et Spiritus sancti, et inter Filiationem, et Processionem, ratione quarum Filius generatur, et Spiritus sanctus spiratur.Ex co quod non oportet, esse tantam distinctionem quoad supposita in prin-

dpîp producente distinctis prodaclfonibta, sicut in termino producto per distinctas productiones : qu;a non est impossibile, idem suppositum esse principium productionum distinctarum, el totalium, et habere in se relationes, quæ ad easdem productiones consequuntur : cum tamen sit impossibile, idem suppositum produci distinctis, et totalibus productionibus, aut accipere relationes, quæ resultant ex hujusmodi productionibus passivis. Et propterea, adhuc in creatis, idem humo producit hominem productione naturali, et opus artificiale productione artificiali : cum tamen nequeat idem suppositum utraque productione produci. Quare, licet eadem persona Patris producat generando Filium, et spirando Spiritum Sanctum, ac.proinde habeat relationes g.-nitoris, et spiraturis, non infer-tur, eamdem personam fore (data illa hypothe-c, de qua in praesenti) producendam generatione, et spiratione, et habitaram in se relationes Filii, et procedente.

Potestque jmari bie-c solutio ex discriminate, quod intercedit inter spirationem activam, et processionem, seu spirationem passivam. Nam relut o spirationis active sumpta non constituit personam, ct ideo potest addi personæ per Paternitatem consütuiaë : at relatio spirationi? passivaë, seu Processionis est constitutiva personæ : et ita nequit dari, vel advenire personæ jam constituée ; sed debet aliam realiter porsonTim constituere.

Cæterum hæc solutio in multis deficit. Primo quidem. Quia juxta illam non ita bene salvatur id, qutftl ex Conciliis Tolentino et Florentino num. 72 et 74, retulimus, scilicet, distinctionem. realem in divinis esse per relationes/ quatenus ad invicem sunt, quod est oriri ab illis, quatenus se mutuo respiciunt et opponuntur relative, ut ibidem expendimus.

Confirmatur. Quoniam si quis assereret, Filium et Spiritum sanctum de facto distinguere realiter per aliud, quam per relationes oppositas, seu oppositionem relativam, aperte contradiceret praedictis Conciliis : siquidem in eis, maxime vero in Florentino. asseritur, quod nulla alia ratio distinctionis, aut discriminis est in divinis, nisi per hoc, quod una persona est ab altera, et per consequens nisi per hoc, quod opponantur relative : ergo non ita consono ad pnedicta Concilia potest affirmari, quod •in prædicta bypothesi Filius per relationem Filiationis, disparate se habentem ad Pro-

Robo- .
niur
hxc so-
latia.

u.
1@pα-
co^lur
primo.

Conflr-

censionem, haberet sufficientem rationem distinctionis realis ab Spiritu sancto. Patet consequentia. Quia quod in prædicto eventu esset ratio distinctionis inter Filium, et Spiritum sanctum, convenit ipsis de facto : ergo si data prædicta hypothese, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, esset unde distinguerentur realiter, nempe per relationes illas disparatas, colligeretur inde, quod de facto sit aliæ ratio distinctionis inter Filium et Spiritum sanctum, præter oppositionem relativam, aut secundum originem: quod tamen Concilia negare videntur.

secundo. Quoniam hoc ipso, quod relationes Filiationis et Processionis non sint inter se realiter oppositæ, sed non habeant relativam oppositionem, non erunt impossibiles in eodem supposito : ergo male in hac solutione asseritur, quod data illa hypothese, nempe, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, tunc haberent relationes, licet non relative oppositas, . bene tamen impossibiles, quibus realiter distinguerentur. Consequentia est perspicua.

Antecedens autem probatur. Quoniam ea, quæ in creaturis dispersa sunt, realiterque distinguuntur, ad Deum transferantur, debent ratione summæ simplicitatis et infinitatis divinæ esse unum et idem realiter; quantumvis inter se disparata sint, nisi habeant ad invicem realem oppositionem. Et propterea, licet in creaturis misericordia et justitia sint «formæ satis diversæ et disparata», realiterque distinctæ : nihilominus, quia non habent inter se oppositionem ex genere suo, sed ad summum quando inveniuntur limatato modo, idcirco in divinis sunt unum et idem absque distinctione reali. Et similiter, quamvis *dicere* et *spirare* in creaturis sint realiter distincta : attamen ex defectu oppositionis, quam ex genere suo non dicunt, sed tantum ratione limitationis, cum qua in creaturis involuta sunt, idcirco hæc duo in divinis non distinguuntur realiter. Et tandem (id, quod adhuc magis est) quia relatio in divinis, quæ est opposita suo correativo, non opponitur divinæ essentia* : propterea, licet in creaturis ratione limitationis, quam habet, distinguatur realiter ab essentia rei, quam afficit : nihilominus in divinis, ubi deputata est ab imperfectionibus limitationis, ac proinde compositionis, non distinguitur realiter a divina essentia : et per consequens nec est impossibilis cum illa. Ergo hoc

ipso, quod aliquæ relationes in divinis non sint relative oppositæ, sed disparatæ, non erunt inter se impossibiles in uno et eodem supposito : imo nec realiter inter se distinguuntur; sed ratione summæ simplicitatis et infinitatis Dei inter se identificabuntur.

Desumitur quo hæc impugnatio ex D. Thoma q. 10 do Potentia art. 5 ubi ut ostenderet, solam oppositionem relativam posse esse rationem distinguendi realiter divinas personas, sic inquit : *Cum personæ distinguantur in divinis, oportet, quod hoc sit per aliquam oppositionem relativam : quia alia oppositio in divinis esse non potest. Et hoc salis manifeste apparet. Nam quantumcumque aliqua dividantur secundum rationem diversam, sicut essentialia attributa, non distinguunt personas : quia ad invicem non opponuntur. Sic etiam plures notiones inveniuntur in una persona divina, propter hoc quod oppositionem ad invicem non habent : sicut in Patre, scilicet innascibilitas. Paternitas et spiratio activa. Ibi enim primo invenitur distinctio, ubi primo occurrit oppositio relativa, sicut in hoc, quod est, esse Patrem et Filium. Fieri ergo non est oppositio relativa in divinis, non potest esse realis distinctio, qui est distinctio personalis.*

Confirmatur primo. Quoniam hoc ipso, quod relationes Filiationis et Processionis non sint inter se oppositæ, tunc, vel Filius et Spiritus sanctus non erunt ejusdem prorsus naturæ ; vel prædictæ relationes inter se identificabuntur : ergo eo ipso non erunt inter se impossibiles. Consequentia est perspicua. Quia quæ ad invicem identificantur in una et eadem persona, non sunt inter se impossibilia. Antecedens autem probatur. Quoniam quæ sunt ejusdem prorsus naturæ, identificant sibi omnia, quæ cum ipsis non habent oppositionem. Nam sicut petunt eandem numero naturam, ita omnes modos, aut quasi modos ipsius naturæ, qui cum eisdem oppositionem non habuerint.

Quam confirmationem tetigit D. Thomas in locis citatis. Nam in eis ex identitate in eadem prorsus natura colligit, non posse personas divinas distingui, nisi ratione oppositionis relativæ : ac proinde non esse relationes divinas impossibiles, nisi ratione ejusdem oppositionis. Ac tandem innuit, quod si alia ratione distinguerentur et per consequens alia ratione essent impossibiles, non essent prædictæ personæ ejusdem prorsus naturæ numerica.

Confirmatur

Confirmatur secundo. Nam licet daremus, quod ea, quæ materialiter solummodo distinguuntur intra unam speciem, possent distinguere realiter et esse inconpossibilia absque eo quod haberent realem oppositionem inter se : quia hæc divisio est distinctio lit per divisionem quantitatis, modo lamen in 1 tomo tract, t disp. 1 n. 116 (acto : attamen ea, quæ distinguuntur formaliter, non sunt inter se distincta et inconpossibilia, nisi ratione alicujus oppositionis. Et ita, quæ habent unam naturam, saltem genericam, et distinguuntur formaliter, nequeunt sic distinguere; nisi ratione differentiarum contrahentium et determinantium genus. Ergo cum persona: divinæ non distinguantur materialiter, sed formaliter et communicent in una natura, non solum genenca, sed etiam numerica, oportet, ut id, per quod distinguuntur et sunt inconpossibiles, sit aliquid, ratione cujus habeant inter se oppositionem et quod sublata hac oppositione et per consequens oppositione relativa, quæ sola in divinis dari potest, ut dictum est, auferatur etiam inconpossibilitas.

Quam confirmationem adduxit D. Thomas quæst. 10 jam citata de Potentia art. 5 his verbis : *Distinctio aliquorum ab invicem non proprie potest esse, nisi vel propter divisionem materiale, seu quantitativam, vel propter divisionem formalem. Distinctio autem secundum materiale et quantitativam divisionem, invenitur in corporalibus rebus etc. Hunc autem modum distinctionis omnino oportet a divinis removeri: cum in eo non sit materia, nec quantitas corporalis. Distinctio autem aliquorum habentium unam naturam, saltem generis, per divisionem formalem esse non potest, nisi ratione alienius oppositionis. Unde invenimus, quod cujuslibet generis differentiae sunt oppositæ. El ideo in natura divina non potest esse, nec intelligi aliqua distinctio, cum sit una, non solum genere, sed numero, nisi propter aliquam oppositionem. Unde, cum personæ distinguuntur in divinis, oportet, quod hoc sit per aliquam oppositionem relativam : quia alia oppositio in divinis esse non potest. In qua ratione, ut vides, Angelicus Præceptor probat, non posse in divinis esse realem distinctionem inter personas, nisi ratione oppositionis : ac proinde Processionem et Filiationem non esse inconpossibiles in una et eadem persona, nisi ex eo quod est oppositio inter illas.*

Ex quibus omnibus lit nihil referre id, Salmanl. Curs. Iheulog , tum. Ul

quod respondet Bada, nempe, quod etsi conelatur, ut revera debet Concedi, requiri ad inconpossibilitatem Filiationis et Processionis in una et eadem persona et per consequens ad distinctionem' realem inter Filium et Spiritum sanctum, quod sit aliqua oppositio inter prædicta* relationes : nihilominus non oportet id desinent esse inconpossibiles in una et eadem persona et constituere duas realiter distinctas. Quia licet in prædicto eventu nunquam haberent oppositionem relativam : esset tamen in eis oppositio secundum affirmationem et negationem : et ita Filiatio realiter esset Filiatio et non Processio ; o contra vero Processio esset realiter Processio et non Filiatio.

Ex dictis igitur constat, solutionem hanc nihil referre. Quoniam in divinis non ponuntur realiter secundum affirmationem et negationem, nisi ea, quæ habent aliquam aliam realem oppositionem. Quoniam quod una ratio non pertingat ad hoc, ut sit realiter alia, ac proinde quod opponantur secundum affirmationem et negationem, non potest oriri, nisi vel ex eo, quod ratio illa sit limitata et per consequens ratione suæ limitationis et coarctationis nequit pertingere ad huc, ut sit realiter idem quod alia; vel ex eo, quod habet aliquam aliam oppositionem realem, ad quam subsequatur hæc oppositio secundum affirmationem, vel negationem. Ergo cum in divinis nulla sit coarctatio et limitatio, ut nuper dicebamus, oportet, ut oppositio secundum affirmationem et negationem, atque adeo inconpossibilitas hinc subsecuta, oriatur ex aliqua alia oppositione reali. Ergo cum non possit in Deo reperiri alia positiva oppositio præter oppositionem relativam, consequens est, ut hac negata inter Filiationem et Processionem, debeat negari inconpossibilitas realis inter eas in una et eadem persona : et ita non distinguuntur realiter per modum duarum relationum personalium constituentium duas personas.

Confirmatur et explicatur ratione. D. Thomæ loco nuper citato ex quæst. 10 de Potentia, ubi postquam retulit hanc eundem solutionem his verbis : *Xec potest dici, quod ad talem distinctionem faciendam sufficiat oppositio affirmationis et negationis : sic contra illam arguit : Quia talis oppositio sequitur distinctionem, non autem distinctionem causal : cum existas ab altero distinguatur propter aliquid sibi inherentem materialiter vel accidentaliter. Quod autem hoc*

Ala
evasio.
RMa.

tur et
UThOw.

1.

.J

non sic *hoc*, *sequitur ex hoc*, *quod distincta sint*. Similiter *eli*am *paid*, *quod veritas cujuslibet negative in exislcntibus supra veritatem affirmatio** *fundatur* : *sicut veritas hujus negative*, *.Ethiops non csl albus*, *fundatur supra veritatem hujus affirmatio**, *.Ælhiops csl niger*. *El ideo oportet. omnem differentiam, qu** *est per oppositionem affirmationis et negationis, reduci in differentiam alicujus affirmative oppositionis*. *Inde non potest esse prima distinctionis ratio inter Filium cl Spiritum sanctum ex hoc, quod Filius csl genitus, non spiratus; Spintus sanctus spiratus, non genitus; nisi prxintdligatur distinctio inter generationem et spirationem et inter Filium cl Spiritum sanctum per aliquam oppositionem duarum affirmationum*, Lbi, ut consui» satis eleganter probat Angelicus Preceptor. primam incotupossibilitatem duarum relationum in una cl eadem persona divina non posse oriri ex oppositione secundum affirmationem et negationem, sed ex aliqua alia reali et affirmativa oppositione ex parte utriusque extremi, quæ. ut ex dictis constat, nequit esse alia præter relativam.

Ex quibus etiam fit, manere impugnatam solutionem aliquorum Scollstarum dicentium, in divinis, præter oppositionem relativam, dari aliam oppositionem contrariam, aut quasi contrariam proveniendi a relationibus, non quatenus sunt opposito relative seu ut se mutuo respiciunt ; sed quatenus sunt disparato et habent se per modum duarum specierum, aut quasi specierum contrariarum participantium differentias quasi specificè diversas sub »u dem quasi genero et hanc oppositionem suffiieere ad prædictam impossibilitatem.

Ex dictis igitur constat, solutionem hanc manere impugnatam. Tum, quia ja«n vidimus, quomodo sola oppositio contraria, aut quasi contraria, proveniens ex disparatis differentiis, aut quasi differentiis, possit ratione limitationis et coarctationis reperto in creatuns causare ibidem impossibilitatem, non tamen iu divinis, ubi omnis limitatio releganda est. Et ideo ibidem misericordia et justitia, etc. quæ dicunt rationes disparatas et constitutas per rationes quasi differentiates contentas sub eodem quasi genere inter se identificantur et sunt compassibiles : et similiter Paternitas et spiratio activa.

Tum etiam. Quia quoddam relationi » divina distinguant realiter personas inter se, de-

bel provanire ab ipsis relationibus formalissimo sumptis et secundum oppositionem, quæ solis ipsis compotit « ot ideo ob hanc rationem tribuifur solis relationibus, quod constituent et distinguant perbonas. At distingui personas per relationes, ut sunt formæ quædam disparato, non est distingui per illas secundum oppositionem, quæ solis ipsis competit ; cum hoc sit commune quid relationibus et aliis formis absolutis. Ergo signum est. Filintionem et Processionem, quatenus sunt præcise formæ disparat.l., non esse distinctivas personarum el impossibiles in una ot eadem persona : ac proinde nOc habere inter ee oppositionem contrariam proprio snniplain, seu sufficientem ad inducendam impossibilitatem sui in una et eadem persona.

Tum deinde. Quia si quæ formæ disparato possent in divinis esse ratio hujus contrarietatis inducentis prædictam impossibilitatem, maxime illæ, quæ perlinent ad ordines, quæ ex genere suo sunt primo diversi, qualia sunt, ratio entis absoluti et relativi : siquidem isti sunt magis disparati : et per consequens species sub illo contenta hoc ipsum habebunt : cum tamen Jut nuper advertimus; ista duo in divinis u/j defectum oppositionis relativæ inter se non sint impossibilia, ac proinjo nec habeant prædictam contrarielatem : quia eam divina inlinitas tollit.

Tum denique. Quia, ut bene notavit D. Thomas 4 contra Gentes cap. 24 sicut pura oppositio contradictoria non invenitur in divinis, ex eu quod est inter ens et non ens; nec etiam privativa, quia sic dislinguuntur perfecta ab imperfectis : ita nec contraria, quoniam quæ sic distincta sunt, habent diversas furinas : ut enim Philosophi docent, contrariâtes est differentia secundum formam ! imo est differentia secundum formam limitatam, ut nuper dicebamus : hæc autem differentia in divinis reperiri nequit, Maxime quia conlrarietas et iucompossibditas secundum eam semper dicit duas formas, quarum una realiter oced.itur ab aha, ut inductive constat: hæ autem formæ repugnant in divinis, propter summam omnium divinorum realem æqualitatem in perfectione.

S IV.

4/u duo defectus evasionis Scoti deteguntur.

Ex quibtu etiam fit, deficere tenia solutionem

tionem Scoti in hoc, quod ad salvandam distinctionem realem inter Filium et Spiritum sanctum data hypotbesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, ac proinde ad salvandam impossibilitateumi realem in una ct eadem persona inter Filiationem et Processionem, recurrit ad duas productiones totales, per quas in prædicto eventu producerentur : et cum isto non possint convenire uni ct eidem personæ, oportebit, Spiritum sanctum et relationem ejus personalem, nempo Processionem, necnon el Filium etejus Filiationem producta per has duas productiones totales esso impossibilia in una et eadem persona, exigereque duas personas realiter distinctas.

Hic autem apertum committi defectum, Processio non sunt inter so realiter distincto, nec impossibiles in una el eadem persona, hoc ipso quod non habeant realem oppositionem, atque adeo relativam, quæ sola in divinis reperiri potest, ut ex dictis constat, oportet, ul neque etiam generatio et processio sint duæ realiter processiones totales et inter se impossibiles, nisi habeant inter se realem oppositiohem et per consequens relativam, quatenus persona genita est principium processionis.

Et ratio videtur aperla. Quoniam si infinitas divinarum personarum petit, ut unaquæque identified secum, qui Iquid non habuerit realem oppositionem cum illa, consequens erit, ut hoc ipso, quod in eo eventu generatio et processio non habeant realem oppositionem, siquidem tunc Spiritus sanctus non procederet a Filio, nequeant prædictæ pro ludiones esso duæ productiones totales inter se incompassibiles.

Potestque hoc amplius declarari ex eo. B, quod contingeret in praedicto eventu nunc de facto contingit in generatione activa Filii et spiratione itidem activa Spiritus sancti, quæ manent in Patre et non sunt in eo impossibiles, nec realiter distincto : ex eo quod non habont inter se oppositionem : d infinitas divinarum personarum exigit, ut quidquid non fuerit realiter oppositum tum aliqua persone divina, non habeat impossibililatam cum ea, aut distinctionem ab illa.

Unde Angelicus PræcejHor qnæst. 10 jam citata de Potentia art. 5 in solutione ad ! cum sibi in initio articuli objecisset, l

quod Filius, et Spiritus Sanctus in hypotthesi, de qua loquimur, producerentur per diversas productiones totales, quia ille esset genitus, et iste spiratus, sic respondet : *Dicendum, quod Spiritus sanctus distinguitur substantialiter a Filio (n hoc, quod origo unius differt ab origine alterius : sed ipsa differentia originis esi per hoc, quod Filius fSt a Paire solo, Spiritus autem sanctus a Patre, et Filio*. Idque confirmat auctoritalo Richardi de Sancto Victore : et ita prosequitur his verbis : *Quod patet per llichardum de Sancto Victore, qui in 2 de Trinitate dicil : Notandum, quod hujus modi differentia proprietatum in solo consistit numero producentium. Nam prima carum habet esse a nulla alia, altera ab una sola lerlia vero a gemina*. Quod etiam magis explicuit in eodem articulo in solutione ad 3 ubi sic inquit : *Dicendum, quod bene sequitur, si sunt duo modo originis in divinis, quod sunt dux persone procedentes. Sed duo modi originis esse non possunt nisi per hoc, quod Spiritus sanctus procedit a Filio*. Ubi, ut vides, nequeunt esse duæ realiter ac impossibiles productiones generatio, et processio, nisi Spiritus sanctus procedat a Filio : ac proinde, nisi sit realis oppositio inter Filium, et Spiritum Sanctum.

Confirmatur. Nam hoc ipso, quod inter has processiones non sit distinctio penes oppositionem relativam jam insinuatam, oportet, ut vel in divinis admittatur realis compositio, quod inünitati, et simplicitati Dei repugnat; vel quod Spiritus sanctus non sit distinctas nisi tantum secundum rationem a Filio : atque adeo eorum processiones non nisi secundum rationem distinguuntur. Utroque consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quia si prædictæ processiones non distinguuntur oppositione relativa, distinguuntur utique per oppositionem in absolutis : siquidem etiam processiones sunt infiuitæ : et ita non sunt impossibiles respectu ejusdem personæ, nisi habeant oppositionem : et propterea si non opponuntur per oppositionem relativam, opponentur per oppositionem propriam rebus absolutis. Ergo eo ipso dirent rationes absolutas limitatas : quia oppositio in absolutis dicit limitationem : ideoquo modo in divinis, ubi nulla est limitatio, non csl opposiliu inter raliônes absolutas. Ergo eo ipso Filius, el Spiritus sanctus essent persona* cumpositæ. Siquidem personæ constantes ex ratione absoluta linita et limitata debent etiam

Aha solutio

Kefutatar primo.

Qu. Se-rando.

ni. Confir-mator primo.

constate ex personalitate itidem limitata, talesque personæ debent esse composltæ. Et ica, vel Filins, et Spiritus sanctus non distinguerentur, nisi secundum rationem; vel si distinguerentur, et non secundum oppositionem relativam processionum, deberet in iliis compositio realis admitti.

Quam rationem adduxit D. Thomas in l dist. f i q. art. l vbi postquam probavit, non posse stare distinctionem realem inter Filium, el Spiritum sanctum, si iste non procedit a Filio, atque adeo nisi detur relative oppositio inter Filium, et Spiritum sanctum, sic inquit : *Nec hoc remoto posset dici, quod distinguerentur personaliter Filius, el Spiritus sanctus per diversum mentum procedendi a Patre : ut quod Filius procederet per modum naturæ et Spiritus sanctus per modum voluntatis. Ille enim modus diversus, aut diceret diversitatem per oppositionem relationis : et sic redirect idem, quod prius, nempe Spiritum sanctum non distingui a Filio, nisi per oppositionem relativam, seu (quod in idem quoad præsens redit) per hoc, quo i sit ab illo : .Au/ diceret diversitatem in absolutis : et tunc, vel realem diversitatem, et sic esset compositio in Deo, vel diversitatem rationum, et sic non posset esse inter Filium, et Spiritum sanctum, nisi diversitas rationis.*

„ Confirmatur secundo. Quoniam facta collatione inter processionem, et personas procedentes, tunc, si de ratione a priori loquamur, non ideo personæ sunt impossibiles, et realiter distinctæ, quia processionem habent inter se realem impossibilitatem, et distinctionem; sed potius e contra. Sicut etiam in creatis non ideo personæ productæ sunt incoinpossibiles, quia Hunt incumpossibilibus productionibus, sed potius e converso. At in divinis Filius, et Spiritus sanctus nequeunt esse impossibiles in una et eadem persona, ac proinde realiter distincti per modum personæ, et personæ, nisi ratione oppositionis relativæ: ergo si non sic opponuntur, nec etiam eorum processionem erunt realiter impossibiles; e%contra vero si habent hanc oppositionem, tunc etiam eorum processionem illam ratione eorumdem habebunt.

Major. pl consequentia videntur perspicua. Minor autem prubatur. Quoniam prima impossibilitas, primaque distinctio realis. quæ repentur in divinis, est ea, qua Pater distinguitur ab utraque persona ab eo procedentej considerata secundum communem rationem procedentis ab ipso :

et hæc est pei oppositionem relativam, quæ explicatur per hæc duo, nempe, qui *ab alio*, et *qui a nullo*. Ergo si unum ex bis extremis, nempe *qui ab alio*, subdividatur, et in extremis hujus subdivisionis debeat poni secunda impossibilitas, secundaque distinctio realis reperta inter illa, oportet, ut hæc subdivisio, et distinctio liat por hoc, quod una ex prædictis personis procedentibus sit ab altera, nempe Spiritus sanctus a Filio : ac proinde per hoc, quod habeant inter se realem oppos.itionem relativam, qua. explicetur sic : *Ex personis, quæ sunt ab alio, una, nempe Filius, est, a qua altera, alia vero, nempe Spiritus sanctus, est, quæ ab alio, scilicet a Filio.*

Patet utraque consequentia. Quia alioqui non fieret hæc subdivisio, nec distinctio inter personas procedentes per diffèrencias proprias sui generis, sed per extraneas, et accidentales. Nam sicut prima divisio, et distinctio per differentias intraneas, quæ versatur inter Patrem, et utramque personam procedentem, consideratam secundum communem rationem procedentis ab ipso, debuit esse per oppositionem relativam cum eodem : ita subdivisio, el distinctio, qua personæ procedentes ab invicem distinguuntur, debet ad hoc, ut sit pei differentias intraneas, dari per oppositionem relativam, quæ sit inter illas : ex eo quod una earum, nempe Spiritus sanctus, procedit ab altera, scilicet a Filio. Ideoquo, si non sic fieret hæc subdivisio, non esset legitima; sed inepta ad explicandam distinctionem]per se versantem inter membra divisa : sicut si quis divideret animal in rationale, et irrationale, et rursus subdivideret irrationale in album el nigrum, tunc talis subdivisio non esse: recta, nec apta ad explicandam distinctionem per se inter irrationalia, seu species per se contentas sub irrationali

llL s|c* Quam confirmationem adduxit D. Thomas, tum 4 contra Gentes cap. 24, tum etiam q. citata de Potentia art. 5 his verbis : *Secundum Augustinum in lib. de Trinitatr, in dii inis, quod dicilur absolute, est commune tribus personis. Unde relinquitur, quod divinarum personarum dislinclio esse non possil, nisi secundum id, quod ad aliquid dicitur : h,rc enim duo prædicainenla sunt in divinis. Prima autem distinctio, qux in divinis secundum relationem invenilur, eit per hæc duo a qua alius, el quod a nullo, S'i autem alterum eorum sub distinguendum est, scilicet, quod csl ab alia, oportet, quod suMistinguatur*

subdistinguat^{ur} per ra. qua;Mini ejusdem rationis. Ut cnim Philosophus docet 8 Melaphysicx, siquis in subdividendo utatur his, //n.r sunt per arridens. et non per sc, non rectum divisionis ordinem sequitur : sicut si diceretur, animalium, aliud est rationale, aliud irrationale : irrationalium vero, aliud album, aliud nigrum, non esset reda divisio. Quia cum ex his, qux sunt per accidens, non fiat unum simpliciter, ultima species ex differentiis multis constituta non esset unum simpliciter. Oportet ergo, si in divinis, qui est ab alio, distinguatur, vel subdividatur, quod hoc sil per differentias ejusdr.m rationis : ul videlicet, eorum, qux sunt ab alio, unus eorum ab eorum allero sit. El hoc importat differentia proccs\ionum. qux significatur, cum dicilur, quod unus procedit per generationem, alius per spirationem. Undo Richardus 5 dc Trinitate hoc modo distinguit procedentem ab alio, quod unus habeat alium de se procedentem, alius vero non.

Confirmatur tandem. Quoniam cum dicitur, Filium, et Spiritum sanctum esse personas, impossibiles, quia fiunt incompassibilibus processionibus; vel ly quia dicit tantummodo signum incompassibilitatis persanarum, non vero rationem illius; vel dicit rationem prædictæ impossibilitatis : ita ut relationes non sint impossibiles ratione sui, sed ratione processionum? Si primum dicatur, tunc Filius, et Spiritus sanctus non erunt impossibiles in una et eadem persona, nisi quia opponuntur relative, ut ostensum est. Secundum autem dici nequit. Quia productiones in prædicio eventu non distinguerentur realiter, nec ratione principiorum, scilicet intellectus, et voluntatis, quæ in Deo sola ratione distinguuntur; nec ratione terminorum.

Tum, quia daretur circulus, nempe, quod personæ distinguerentur ratione processionum impossibilium in eadem persona; et processiones ratione terminorum, nempe personarum procedentium. Tum etiam, quia in terminis prodmti^ nulla esset in eo casu oppositio. Quia non relativa, ut constat. Neque contraria : quia hæc est inter res absolutus, et quarum una exceditur in perfectione ab altera. Neque contradictoria, aut privativa, ut de se constat, et patebit amplius ex iis, quæ infra quæst. 40 dicemus, dum ostenderimus, quod omnes alne oppositiones, pooler relativam, repugnant divinis personis.

Ex quibus omnibus fit. deficere quarto

prædictam evasionem Scoti ex po, quod ex uno capite admittit (ul revera admittere debet) Paternitatem, et sp-rationem activam nor. esse impossibiles in una et eadem persona, sed cum dia saltem entitalive identiticari ; et ex alio asserit, Filiationem, et Processionem, adhuc dato, quod Spiritus Kinctus non procedat a Filio, esse incompo&nbiloa in una el eadem persona, atque adeo constituere duas personas realiter distinctas ; ex eo quod unicum et idem principium potest esse ratio diversarum productionum totalium; non tamen unicus teiminus potest per illas produci.

Esse, autem in hoc planum delectum, facile constat. Tum quidem ex dictis. Quia in Patre principium spirativum, et generativum non sunt unum et idem formalissime principium, sed' duo virtualiter distincta, et ad distinctas lineas spectantia: et relatio Paternitatis, ac spirationis activæ habent etiam diversas rationes, constituuntque distinctas lineas : el ita illa est incommunicabilis, secus vero ista : et per consequens, quantum est ex vi hujus capitis, constituerent distincta realiter principia, nisi ratio simplicitatis, et infinitatis divina obstaret. Ergo eadem ratione, licet generatio, et spiratio passivæ, et ratio geniti ac spirati constituent diversos terminos formales, et spectantes ad distinctas lineas : nihilominus hoc ipso, quod non habeant inter se oppositionem, obstat infinitas, et simplicitas divinæ personæ, ne sint inter se realiter dislinclæ, cl impossibiles. sicut obstat in principio generative ct spirativo ex defectu oppositionis, quamvis, ut dicebamus prædictum principium, ut spirativum, et generaiivum, spectet ad duas lineas virtualiter distinctas, ac inler se disparatas, sicut et terminus genitus, el spiratus illas tunc constituerent.

Tum etiam. Quia, ut nuper dicebamus, productiones activæ Filii, et Spiritus sancti habent, quod non sint incompassibiles in una et eadem persona Patris oh defectum oppositionis relativæ inter se : ergo ob eumduni defectum oppositionis non erunt impossibiles in una et eadem persona generatio, el spiratio passive sumpl®. Si quidem cuivis productioni activæ potest correspondere productio passiva eidem proportionata. et habens tantam latitudinem et universalitatem, quantam productio activa : ac proinde, sicut productio activa potest simul esse generatio, et spiratio realiter absque distinctione reali, el sola dis-

*PnMtUr
ilrat
defectβi
qosdmi
solalio-
sis.

Eipt-a-
diior
tic
dtfedis
pria..

100.
S>-
cntkJn,

inctione rationis ibidem interveniente : ita etiam una et eadem realiter productio ■passiva, cum distinctione tamen rationis, poterit habere simul rationem generationis et spirationis passivæ : et per consequens nna et eadem persona secundum rem, distincta tamen secundum rationem, poterit esse simul spirata, et genita,*simulque Filius, et Spiritus sanctus.

intimo. Tum denique. Quoniam etsi in creatis, ubi potest esse distinctio ralione limitationis, et non solam ratione oppositionis relativa?, possit realiter multiplicari effectus, et terminus productus per multiplicationem realem secundum speciem, quando quivis, ex effectibus prodactis est ita limitatus, ut non adæquet (mœio alibi lacto] virtutem productivam recidentem in suo principio : si tamen desit hæc limitatio, et effectus adæqñent totam virtutem sui principii, tanc non erit major distinctio in effectibus, quam in principio : alioqui non adæquarent totam vim et virtutem sui principii. Ergo cum in divinis desit limitatio, et per consequens termini producti debeant adæquare tojam vim et virtutem sui principii productivi, nisi aliunde obstat realis oppositio inter terminos productos, oportet, ut bac sublata, non sit major distinctio, nec impossibilitas in terminis productis. quam in suis principiis. Et ita, sj principia. a quibus oriuntur, non sunt impossibilia, .sed sunt unum et idem realiter propter defectum realis oppositionis, et solum distinguuntur virtualiter, consequens erit, ut etiam termini producti sint etiam compossibiles in nna et eadem persona, sintque unum et idem realiter, quamvis virtualiter distinguantur.

101. Ex quo etiam fit. nihil obesse id, quod in fine solutionis Scoti ad eam juvandam addidimus, nempe, spirationem activam in Patre non constituere personam, et ideo posse illi addi, ct hoc per solam additionem virtuaalem, propter divinam simplicitatem, et infinitatem : at processionem constituere personam, et ita non posse personæ constituta· advenire ; sed constituero alteram.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil obesse. Quoniam etsi nunc, dum obstat'relationis oppositio reperta inter Filium et Spiritum sanctum, habeat Processio, seu*relatio spirationis passivæ constituere personam et non advenire personæ constitute* : non tamen in eventu, in quo Spiritus sanctus non procederet a Filio. Quia in tali eventu

deesset oppositio inter utrumque, nc proinde realis distinctio personalis, quæ ex sola oppositione desumitur : et ita eadem persona esset genita ct procedens, scu spirata, ut ex dictis constat.

Opposita sententia, duo priora illius fundamenta, eorumque solutiones.

Oppositam tamen sententiam, nempe, lût quod etiamsi Spiritus sanctus non (noce- dervt a Filio, nihilominus distingueretur tii. realiter ab illo, luentur Scotua in l distinet. Srm. 2 quæst 7 2 ^d secundam questionem et distinet. !! quæst. 2, Aureolus distinet. II Avd quæst. 2 art. 3, qui refertur apud Capreo- Cigrck I lum in ! dist. !l q. unica impugnatione rationum D. Thomæ pro conclusione, O'Kam distinct. 11 quæst. 2, Gabriel quæst. 0 Kix 2 art. 2, Gregorius art. I, Dionysius Carthusianus quæst. 2, Henricus Quodlibelo Cirus*. 5 q. 9, et plures alii ex Scotistis.

Probatur primo aliquibus testimoniis Prfcaa sanctorum Patrum. Nam in primis AnsoImus in epistola de Processione Spiritus sancti contra Gnccos, \$ *Credunt quidem*, sic ait : *Filius autem, ul inierim aliam eausam dicam, quia nondum constat, quod Spiritus sanctus de illo sit et procedat.* (Non enim non illo tempore manifeste constabat ex diffinitione Ecclesiæ, Spiritum sanctum a Filio procedere) *ideo non esi Spiritus sanctus, neque Spiritus sanctus est Filius: quia Filius nascendo habet esse de Patre; Sgiritus sanctus vero non nascendo,, sed procedendo.* Et § *Nunc quxrendum est*, ita inquit : *Habent utique a Patre esse Filius ct Spiritus sanctus, sed diverso modo : quia aller procedendo, ut alii sint ab invicem per hoc, quod dictum est.* Et paulo inferius, cum dixisset, rssediscrimen interFilium elSpiritus sanctum, quia Filius nascitur et Spirilus sanetus procedit, sic ait : *Nam etsi per aliud non essent plures Filius ct Spiritus sanctus, />·/· hoc solum essent diversi.*

Et similiter Augustinus torn. 3 lib. 5 do Trinitate cap. 1A inquirens/Jcur Spiritus sanctus non sit Filius, cum de ipso dicatur in Evangelio exire a Patre? sic ait : *Axii, non quomodo naius, sed quomodo datus : et ideo non dicitur Filius quia nec natus cstt sicut unigenitus.* Et idem Augustinus, sive potius Fulgentius in appen-Fiirni. dice ad tomum 3 lib. de fide ad Petrum cap. 1 in fine ita inquit : *Quia igitur aliud est*

est genuisse, quam natum esse: aliudque est procedere' quam genuisse, vel natum esse : manifestum est, quia alius csl Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus. Et idem dicit Damascenus lib. 1 do fido cap. 2, 10 el 11.

Respondetur, quod Anselmus non protulit illa vorba, ut veritatis diffinitionem, sed potius ut disputativam suppositionem, id est, admittendo et supponendo illud, quod hi, cum quibus in eo capite ugebat, concedebant, ut inde colligeret id, quod intendebat, nimirum, Filium et Spiritum sanctum realiter inter se distingui. Unde in prædicto capite ex iis, in quibus tam Græci, quam Latini conveniebant, nimirum, Spiritum sanctum et Filium procedere. per processiones realiter distinctas, nempe, generationem et processionem, non curando ex quo capito hæc distinctio realis processionum proveniret, quia hoc non erat necesse explicare, quia (ut dicebamus) id aperte et absolute concedebatur, tam a Græcis, qnam a Latinis, optime intulit Anselmus, Filium et Spiritum sanctum realiter inter se distingui : quippe qui per duas processiones realiter et specie distinctas dicebantur procedere. Et ita mens Anselmi in productis verbis tantum erat, explicare ea, in quibus Græci cum Latinis conveniebant, nempe, distinctionem realem processionum divinarum et distinctionem itidem realem personarum per eas procedentium» Non autem volebat in eo capite explicare id, in quo Latini a Græcis discriminabantur, nimirum, an Spiritus sanctus procederet etiam a Filio; ac proinde ejus processio originator a generatione Filii et an hic ordo originis esset ratio adæquata distinctionis realis inter illos? Quamvis postea c. 3 dt 4, ex concessis a Græcis, scilicet, processiones Filii et Spiritus sancti et personas eorum esse realiter distinctas, colligat idem Anselmus id. de quo antea cap. 1 non curaverat, nempe radicem, undo prædicta distinctio realis oriebatur: et ita concludit, eam esso quod processio Spiritus sancti «it a Filio : ac proinde, quod eo ipso, quod Græci concedant, has personas diversimode realiter procedere, deberent necessario sequi sententiam Latinorum dicentium, Spiritum sanctum a Filio procedere. Quia etsi verum sit, colligi distinctionem realem personarum ex distinctione reali processionum : non tamen istæ essent dislincue, nisi esset ordo realis originis inter eas, id est, nisi Filius

natus eeset principium Spiritus sancti procedentis.

Quæ solutio desumpta est ex D. Thoma, tum in nrctic. 2 hujus quæstionis, tum ellam D.Thom. quæst. 10 de Potentia artic. 5 ad 2 his verbis : *Dicendum, quod id, quod dicit Anselmus, quod Filius, el Spiritus sanctus per hoc solum ad invicem distinguuntur, quod diverso modo procedunt, est omnino verum. Sed, sicut ostensum est, diverso modo præcedera non possent, «in Spiritus sanctus a Filio esset. Unde remoto, quod Spiritus sanctus non sit a Filia, omnino distinctio Spiritus sancti removeretur a Filia. Est autem intentio Anschni in lib. dc Processione Spiritus fandi prius ponere ea, in quibus nos convenimus cum negantibus, Spiritum sanctum a Filio esse: qui tamen Spiritum sanctum a Filio dicunt distingui. Unde verba prædicta Ansdmi inducta sunt magis, ut disputativo supposito, quam veritatis diffinitio.*

Per quod etiam ad alia testimonia ex aliis Patribus desumpta satis constat. Quia solum intendunt, colligi distinctionem realem divinarum personarum ex distinctione reali processionum, per quas procedunt ; cum quo tamen stat, quod prædictæ processiones non distinguerentur realiter, nisi esset realis ordo originis inter Filium, et Spiritum sanctum : ex co quod oppositio sola relativa originis potest esse ratio distinctionis realis in divinis, ut probatum est.

Secundo probatur eadem sententia, et simul confirmatur procedens argumentum. Quoniam etiamsi Spiritus sanctus non procederet a Filio, nihilominus uterque procederet a Patre per duas processiones totales, et habentes conditiones inter se repugnantes : ergo eo ipso distinguerentur realiter. Consequentia patet, tum, quia una el eadem realiter persona nequii procedere per duas processiones totales, el habentes conditiones inter se repugnantes : turn etiam, quia alioqui perso ejuasi penderet ab unaquaque ex his processionibus, cum unaquaque sit productio totalis illius : et non haberet quasi per se pendere ab illa, ex eo quod posset produci ab alia ex his actionibus totalibus.

Antecedens autem probatur. Nam una ex his processionibus esset generatio, 01 productio Filii, alia vero esset spiratio, et productio amoris : constat autem, has processiones quippe pertinentes ad duas lineas totales, nempo intellectus, et voluntatis, esse totales, et unam carum esse productionem amoris, et non generationem,

Ex dktis pllct ad 1>U testimonio-
nia.

1C>. Sena-
dan
funds-
æeulam.

MA

io ū.
CnīDñr-
ratūr
primo.

T-i

t-i
r/i

107.
Confir-
niatur
scruiōū

108.

584

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

nempe illam, quæ est per voluntatem : ex eo quod processio per voluntatem non est processio, secundum quam communicatur naiura; se l hoc solum convenit processioni per intellectum : ac proinde prædictæ processiones, et erunt totalea, el habebunt conditiones sibi repugnantes.

Confirmatur j rimo. Nam quævis banun productionum habet ex vi sua, ot ex propria ratione formali, quod per eam producatur relatio subsistens, et incommunicabilis : ergo in eo eventu producerentur per illas duæ relationes subsistentes, pl incommunicabiles : ergo et duæ personæ realiter distincte. Hæe ultima consequentia ex priori liquet. Quoniam in divinis omnes relationes subsistentes, et incommunicabiles sunt conslilitivæ personarum : et repugnat duas personalitates integras et completas, quales sunt prædictæ relationes, constituere unicam tantummodo personam.

Prima vero consequentia ex antecedenti deducitur. Quoniam in eo eventu jfitæ productiones retinerent easdem rationes formales, quas modo retinent : siquidem una esset generatio, ei alia processio, sicut nunc. Antecedens autem probatur. Quoniam generatio habet ex vi sua, quod per eam producatur Filiatio ; ei processio, quod per illam attingatur‘relatio processions : constat autem, quamlibet ex his relationibus esso relationem subsistentem, et incommunicabilem : ac proinde quævis harum productionum erit ex vi sua productio relationis subsistentis, et incommunicabiliis.

Confirmatur secundo. Quoniam iske processiones. adhuc data prædicta hypothesi non solum essent processiones totales, et attingentes duas relationes subsistentes, et incommunicabiles, sed etiam haberent inter se ordinem originis; quamvis Spiritus sanctus non procederet a Filio siquidem una ex his processionibus esset per intellectum, et alia per voluntatem : et processio per intellectum suapte natura antecedit origine processionem per voluntatem. Ergo non erit cur pra;dictæ processiones non terminarentur ad duas personas realiter distinctas. Patet consequentia. Quia processiones totales, et attingentes res]subsistentes, ac tandem habentes inter se ordinem originis non possunt non esse productiones personarum realiter distinctarum.

Respondetur, quod in prædicto eventu

Spiritus sanctus, et Filius procederent per processiones totales, el virtualiter solummodo, non vero realiter distinctas : et lia prædictæ processiones non haberent conditiones inter se repugnantes, seu incoiupu*-sibiles in una et eadem realiter processione. Ac proinde, licet una ex illis, ul virtualiter distincta ab altera, non haberer formalissime conditiones alterius : attamen una, et eadem realiter processio esset identice generatio Filii, et productio amoris. Cæterum modo generatio, ct processio prædictæ debent esse realiter distincta?. Quia modo generatio, et processio opponuntur relative, et tunc non haberent prædictam oppositionem; ex eo quod una non originarotur realiter ab alia : et ita identilicarentur inter se. Sicut propter hanc rationem misericordia, et justitia habent inter se identificati : et productiones activas Filii, et Spiritus sancti resirfenies in Patre sunt duæ pro-ductiones totales virtualiter distinctu* : cum tamen in una et eadem realiter actione, ob defectum oppositionis, identificentur. Unde per prædictas processiones passivas Filii, t-t Spiritus sancti in eo eventu idontiticas nun procederent duæ personæ realiter dislincti- ; sed una et eadem realiter,quæ duabus relationibus virtualiter tantummodo distinctis, et unica realiter identice referretur ad eumdem Patrem.

Ex quo ad primam confirmationem concedendum esi antecedens et prima consequentia, si consequens intelligalur de duabus relationibus subsistentibus et incommunicabilibus, virtualiter tantummodo dislinclis. Et deinde neganda esi secunda consequentia : cujus probatio nullam habet vim. Quoniam etsi per duas personalitates realiter distinctas deleant duæ personæ realiter distinttæ constitui : non tamen ppr unicam realiter personalitatem et virtualiter duplicem : per hanc enim solum constituetur unica persona realiter et duæ virtualiter. Et ratio horum omnium est illa, quam sæpius tetigimus, scilicet, tunc nec productiones istas, nec relationes, aut personas per eas productas fore adæquale et complete easdem ac modo sunt, ex defectu oppositionis relativæ inter illas in eo eventu; quam tamen modo habent.

Ad secun tam confirmationem palet ex dictis, quomodo in eo eventu tantum haberent generatio el spiratio passiva ordinem originis virtualem, non tamen realem : ex eo quod* persona procedens non esset a persona genita.

nnñiK

.U
Prica
eentV-

A4
s/αβ-

DISP.

S VI.

Contraria: sententia tertium fundamentum cl ejus solutio.

Tertio probatur eadem sententia. Quoniam si propter aliquam ralionem data hypothesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, non distingueretur realiter ah illo, maxime propter illam, quam tradit divbs Thomas, nempe, non posse in divinis esse distinctionem realem, nisi per oppositionem realem relativam originis : at hæe ruito est nulla : ergo, etc. Minor probatur, Tum, quia si per impossibile Spiritus sanctus non procederet a Patre, nihilominus distingueretur realiter ab illo, ut communiter tradunt Theologi : et tamen tunc non esset inter eos oppositio realis relativa originis : ergo eadem ratione, licet Spiritus sanctus non procedat a Filio, inter eosque non sit oppositio realis relativa, distinguuntur inter se realiter, ut ex paritate rationis constare videtur.

Tum etiam. Quia relatio Paternitatis et relatio Processionis distinguuntur secundum se, inter se realiter et similiter Filiatio et pned’cta Processio : cum tamen inter se et ratione sui non habeant oppositionem realem relativam.

Tum denique. Quia ad distinctionem realem personarum satis est, quod personalitates, quibus constituuntur, sint disparalæ et impossibiles : quod tamen in prædicto eventu personalitas Filii et Spiritus sancti, seu Filiatio et Processio haberent. Quoniam nec possent esse compossibiles in una persona : ex eo quod constituerent illam per compositionem et omnis compositio in Deo repugnat. Nec per simplicitatem : quoniam ea. quæ.ex genere suo afferunt entitatem distinctam, qualia sunt Filiatio et Processio, non possunt ita inter se adunari, ut sint una et eadem simplicissima enlitas. Maximo, quia de ratione personalitatis est ut non comunicetur alteri, ut personæ; licet possit communicari alteri, ut naturæ. Si autem istæduæ personalitates constituerent unam et eamdem personam realiter, ac proinde una esset realiter alia, tunc una alteri communicaretur, unaque alteri suum præberet effectum, seu quasi effectum formalem : siquidem unio per identitatem est major et intimior unio, per in formationemu seu quasi informationem : et ideo; sicut si uniretur una ex his personalitatibus cum

DübT Π1.

585

altera per informationem, aut quasi informationem, tunc una pneberel alieri suum quasi effectum formalem : ita hoc ipsum potiori ratione haberent, si una cum altera idenlificaretur.

Respondetur, concedendo majorem et negando minorem. Et ad primam probationem concedatur major et distinguatur minor : ct si intelligalur de oppositione reali relativa mediata, negari debet : secus vero, si intelligalur de oppositione reali relativa immediata el ideo negari debet consequentia : quia Filius, dato, quod ab eo non procederet Spiritus sanctus, non opponeretur realiter relative immediate, aul mediate cum illo. Itaque dato, quod Spiritus sanctus non procederet a Paire, sed a solo Filio, tunc, quia Filius non posset non procedere a Patra, alioqui non esset Filius, idcirco Spiritus sanctus, adhuc in eo eventu, licet non procederet immediate a Patra, nihilominus haberet procedere ab illo mediate, quatenus procederet a Filio procedente a Patre : ac proinde Spiritus sanctus cl Pater opponerentur oppositione reali relativa mediata : ot hoc satis esset ad realem distinctionem inter ulrumque, ut communiter tradunt Theologi. Et ratio ijisa id suadere videtur. Quoniam alioqui Spiritus sanctus proeederet a Filio in genere principii activi : el rursus idem Filius procederet in eodem genere ab Spiritu sancto, si semel Pater et Spiritus sanctus non distinguerentur realilor. Constat autem, in eodem genere principii, nempe activi, non posse esse, hanc mutuam quasi causalilatem inter duo. Cæterum, cum data hypothesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, non esset inter Filium el Spiritum sanctum relativa oppositio, sive mediata, sive immediata, inde esset, ut nulla ratione disliuguereniur inter se realiter.

Unde nihil obest, si urgeas cum Rada, quod hæe mediata oppositio per accidens so habet ad distinguendum Patrem ah Spiritu sancto : siquidem tunc Pater respectu prædictæ productionis per accidens se haberet, sicut in humanis avus respectu nepotis : siquidem ijiso avo nmi existentle, nihilominus produceretur. Ergo aliqui«l aliud assignandum est tanquam ratio per hujus distinctionis, præter oppositionem prædictum mediatam. Ergo cum hdc nihil aliud esse posset, nisi quod Paternitas el Processio essent personalitates disparauE. sicut modo, consequens est, ut etiam Fi-

110.
Οκβηι-

UL
Replie*
Radi.

lias et Spiritus sanctus distinguerentur realiter; quamvis Spiritus sanctus non procederet a Filio : quippe qui semper haberent personalitates inter se disparatas.

Sofioia. Respondetur enim negando antecedens. Nam hoc ipso, quod esset mediata oppositio inter Patrem et Spiritum sanctum, ex eo quod Filius procederet a Patre oportet, ut hęc mediata oppositio ita requireretur, sicut desideraretur oppositio immediata Filii ad Patrem, ac proinde, processio immediata ejusdem Filii a Patre : cumque Filius per se haberet immediatam oppositionem cum Patre, nec posset aliunde habere suum nw, nisi ab illo, consequens est, ut etiam per se requiratur ad productionem Spiritus sancti illa oppositio mediata cum Patre, seu quod mediate a Patre procederet. Sicut in humanis, si hic numero Points, Illius Pauli, non posset procedere, nisi a Paulo, et Paulus nequiret habere rw, nisi a Francisco ejus avo, tunc per se, licet mediate, procederet Petrus ab eodem Francisco, per seque esset ejus nepos : quia licet Franciscos non influeret actu et immediato in productionem Petri : per se tamen desideraretur influxus ejus in Paulum patrem Petri, tribuendo ei axis et virtutem opexativam : Sic ergo in presenti proportionem servata philosophandum est. Tunc tamen saltem aliunde sequeretur, quod Pater et Filius non essent ejusdem numero consubstantialis naturę, sed solum specifica? : et ideo nec haberent divinam naturam, sed naturam finitam et limitatam.* Quoniam hoc ipso, quod supponantur essa ejusdem numero naturę, debet operatio immediata unius esse operatio immediata alterius respectu omnium, ad quę pręsupponuntur : et eo ipso, quod hoc non habeant, non sunt ejusdem numero natura»; sed ad summum ejusdem secundum speciem tantummodo : et per consequens haberent naturam finitam et limitatam, imo et materialem : ex eo quod distinctio numerica secundum naturam deberet procedere a materia.

112. Ad secundam vero probationem ejusdem minuris respondetur, Paternitatem, et spirationem passivam. seu Processionem operationem. Ichni modo relative radicaliter, et (ut nuper dicebamus) opponerentur oppositione mediata. etiamsi Spiritus sanctus non procederet a Patre, sed a solo Filio: sicut etiam nunc Filiatio, et Processio habent oppositionem radicalem relativam, ut statim dicemus : et ita non mirum, quod realiter dis-

tinguuntur ratione prędictę oppositionis. Cęterum cum hęc oppositio Filiationis, et Processionis deesset, si Spiritus sanctus non procederet a Filio : inde esi. ut etiam deesset distinctio realis inter utrumque.

Addo, quod ad realem distinctionem inter personas divinas satis est, quod subsint oppositioni relativę: ex eo quod eis insint, aut quasi insint relationes formaliter relative oppositę : nam eo ipso pnedietę personę debebunt realiter inter se distingui, et hęc distinctio proveniet formaliter ab oppositione relativa. Sed hęc statim amplius explicabuntur.

Ad tertiam vero probationem negetur minor. Et ad probationem ejus dicendum est. prędictas personalitates fore compatibiles; non quidem quia constituerent unam personam per realem compositionem. sed per simplicitatem realem, includentem tamen virtualement distinctionem duarum personalitatum. Quia licet modo Processio, et Filiatio sint ex genere suo entitates realiter distinctę, propter oppositionem realem, quam nunc habent : tunc tamen non essent entitas, et entitas realiter distinctę ; sed una realiter identice entitas cum virtuali distinctione tantummodo inter ipsas, propter defectum realis oppositionis, qui tunc esset.

Ad id autem, quod in hac ultima probatione adducitur, dicendum est, quod adhuc tunc una ex his personalitatibus, ut virtualiter distincta ab altera, non tribueret suum quasi effectum formalem illi, secundum quod virtualiter ab ea distinguitur, sed solum illum tribueret naturę divinę. Sicut modo personalitates realiter distinctę terminant divinam naturam, eique suum quasi effectum formalem tribuunt : non tamen una terminat alteram. Nec oppositum hujus suadet id. quod ibidem adducitur. Nam sicut identitas realis inter misericordiam, et justitiam divinam non est ratio sufficiens ad hoc, ut misericordia, ut virtualiter distincta a justitia, sit formalissime loquendo ipsa justitia; sed solum ad huc ut entitas illa, in qua adunantur, et identificantur hę duę virtutes, sit simul misericordia, et justitia : ita similiter, quod hę duę personalitates, nempe Filiatio. et Processio passiva virtualiter inter se distinguantur, et in una et eadem realiter personalitate identificentur, non suadet, unam, ut virtualiter distinctam ab alia, communicandam esso ad invicem, pręslaturamque unam alteri, ut sic distincta?,

DISP. XIV, DUB. III.

tiuctæ, suum quasi effectum formalem ; sed solum, quod illa Ut eadem unica realiter personalitas, in qua realiter identilicantur, habet simul propria Filiationis, et Processionis, et quod hæc eadem unica realiter personality. et quævis ex hio personalitatibus, ut virtualiter distinctis, communicaretur divinæ nathne : non secus, proportionem tamen servata, ac modo lres personalitates divinæ communicantur divinæ naturæ, cum illa quæ identiificanlur; uou tamen una alteri.

Unde, etsi identitas inter aliqua magis conducat ab aliam, quam unio per informationem : non tamen quoad hoc, quod est, unum extremum identificatum cum allero in aliqua una ontitate tribuere illi, ut virtualiter distincto, suum quasi effectum formalem. Et ratio disparitatie tacta jam est, nempe, quod unio per identitatem solum exigit, quod illa entitas, in qua extrema virtualiter distincta idenlificanlur, habeat formaliter propria utriusque : cum tamen unio per informationem ordinetur ad hoc, ut forma sic alicui formaliter unita tribuat illi suum effectum formalem.

Adde pro majori hujus et aliorum, quæ in hoc argumento tacta sunt], solutione, esse, satis probabile, quod in eo eventu, in quo Spiritus sanctus non procederet a Filio, ne proinde non distingueretur realiter ab illo, tunc relatio spirationis passivæ, seu Processio non esset personalitas, ut virtualiter distincta a Filiatione; sed tantum quasi allectio quumdam, nostro modo intelligendi adveniens personæ Filii : ut de spiratione activa in Patre, et Filio de facto reportata dici solet. Et propterea. licet ibi esset quodammodo duplex persona secundum rationem : non tamen duplex personalitas etiam secundum rationem*: sed dicitur duplex persona, quatenus eadem Filii personalitas subsisteret, tum in natura divina per generationem sibi communicata. tum etiam in amore itidem divino, qui per voluntatem, et processionem communicaretur. Ad eum sane proportionalem modum, quo eadem persona Filii, subsistens modo in natura divina, et humanitate assumpta, potest quodammodo dici duplex persona secundum rationem, nempe divina, et humana; non quidem quia sit ibidem duplex personalitas, seu quia rademmot personalitas Verbi subsistit in utraque natura. dicitque duplicem secundum rationem respectum ad eas.

Unde, sicut cum producitur Verbum, ut

subsistens natura divina, dicitur absolute et simpliciter produci in ratione personæ : cum vero prædictum Verbum assumpsit ruituram humanam, non dicitur produci simpliciter in ratione personæ, sed cum addito, nempe, in ratione personæ humane; seu quod idemmet Verbum factum sit homo : ita in prædicto eventu, in quo, si Spiritus sanctus non procederet a Filio, esset idem realiter cum illo; tunc, cum produceretur per generationem in ratione Filii, diceretur produci simpliciter in ratione personæ; secus vero, cum produceretur in ratione amoris procedentis per voluntatem : tunc enim produceretur in ratione personæ simpliciter, sed tantum in ratione personæ cum addito, nempe, personæ spiratæ : ex eo quod eademmet personalitas, quæ antea intelligebatur subsistere in natura divina, intelligitur quasi extendi ad hoc. ut subsistat in termino illo per voluntatem producto.

f VII

Ultimum fundamentum adversariorum et duplex aliorum resjunctio, ejusque impugnatio.

Ultimum fundamentum oppositæ sententiæ est. Quod licet Spiritus sanctus non procederet a Filio, nihilominus Filius maneret in ratione Filii, et Spiritus sanctus in ratione Spiritus sancti : ergo eo ipso realiter inter se distinguerentur. Antecedens videtur perspicuum. Tum. quia adhuc in eo eventu Filius procederet per generationem a Patre, atque adeo esset Filius : et Spiritus sanctus procederet per voluntatem ab eodem Patre solummodo, ac proinde esset Spiritus sanctus seu (quod idem est) amor spiratus, aut procedens per voluntatem. Tum etiam, quia spiratio activa intelligitur esse quasi proprietas quædam Filii : et ita. etiamsi intelligeretur sine illa, posset concipi in ratione Filii : sicut separata ab homine risibilitate, maneret in ratione hominis : ex eo quod risibilitas tantum est proprietas illius. Et deinde, licet Spiritus sanctus a Filio non procederet, dum tamen haberet procedere ab aliquo, vere haberet procedere : et consequenter conveniret ei relatio Processionis.

Consequentia vero videtur aperte sequi ex antecedenti. Quoniam nunc de facto Processio est sufficiens ratio distinctionis

realis ex parte Spiritus sancti a Filio : siquidem Spiritus sanctus non habet aliud, per quod realiter distinguatur a Filio, nisi tantum relationem Processionis, ut ex se constat. Et similiter Filiatio est etiam sufficiens ratio de facto ad distinctionem realeni ex parte Filii a» Spiritu sancto. Tum. quia Filiatio constituit personam illi in i»w talis personæ : ergo in cwe personæ distincta? a quavis alia persona, quæ non constituitur in rationo personæ »er Filiationem : quandoquidem idem est constitutivum in rationo personæ. aut in quavis alia ratione et distinctivum realiter ab aliis non constitutis per prædictum constitutivum. Tum etiam, quia Filiatio, hor ipso quod constituat Filium in persons. constituet ilhnn, ut omnino incommunicabilem alteri personæ, et ita constituet ipsum, ul incommunicabilem omnino personæ Spiritus sancti : ac proinde, nt realiter distinctum ab illo. Ergo etiam in pnedicio] eventu, in quo Spiritus sanctus non procederet a Filio, tunc Filiatio et Processio essent sufficientes rationes distinctionis realis Filii et Spiritus sancti : quandoquidem illa maneret in ration*. Filiationis et ista in ratione Processionis. El ila. sicut motio, quia manent sub istis rationibus, sunt sufficientes ad distinguendum illos realitej, sic et tunc hoc ipsum haberent.

Conftrmilur.

Confirmatur. Quoniam Filiatio nunc constituit j»ersonam Filii in rationo unius personæ : ergo iu ratione indistinctæ in se, et distinct@ a qualibet alia : siquidem universaliter loquendo de ratione unius est. quod sit indistinctum in se, rl distinctum a quolibet alio : el per consequens id. qnod constituit aliquid in ratione unius, constituet illud in ratione indistincti in se. et distincti realiter a quolibet alio non constituto per illud in ratione unius.

118. Solnho Vis- qufi.

Ad hoc argumentum respondet Vasquez loco infra referendo, principium illud, nempe, constitutivum alicujus esse distinctivum ejus a quolibet alio, esse verum, ubi constitutio est realis. non vero, ubi constitutio est rationis, qualis est in divinis personis.

tmpagnal Suarez.

Hanc tamen responsionem impugnat Suarez lib. 7 de Trinitate cap. » num. 5 dicens, eam solum esse inventam ad fugiendam vim argumenti; non autem ei satisfacere. Quia in primis nulla ratio redditur udis distinctionis. Principium autem illud, nempe, quod idem est constitu-

tivum, et distinctivum, eamdem vim liaxM in constitutione rationis: tum, quia id patet in constitutione speciei per suam differentiam : nam per illam distinguitur una species ab omni alia, cum qua habet genericam convenientiam : tum eliam, quia in tali constitutione forma constituons tint unitatem.

Accedit præteroa. Quia licet hæc constitutiosit rationis quantum ad modum, quo a nobis concipitur : tamen in n* illi correspondet aliquid 'équivalons reali constitutioni : et ideo rei sic constituta» conveniunt omnia, quæ per realem constitutionem convenin' possunt, seclulis imperfectionibus. Quod autem forma constituens etiam distinguat, non involvit imperfectionem: imo spectare videtur ad plenam et perfectam constitutionem (ut magis statim declarabitur!). Ergo illa distinctio non enervat vim rationis. Quod etiam sic explicatur. Nam si Filiatio v. g. esset ex natura rei actu distincta ab essentia. n'aliter constitueret personam : el consequenter illam distingueret ab omni alia, ut in hac solutione, quam impugnamus, admittitur : sed nunc Filiatio absque distinctione actuali non minus perfecte et («implete constituit personam Filii, quam si esset distincta ab essentia : ergo non minus reddit personam Filii incommunicabilem quoad id, quod est de ralionepersona» : ergo non minus distinguit illam a quacumque alia.

Cæterum hæc impugnatio a Suarez adducta partim nobis placet, partim vero displicet. Placet quidem, quatenus ev ea colligitur, nihil obesse ad hoc, ut idem sit constitutivum, et distinctivum. quod constitutio illa sit realis. vel rationis, id est per aliquid realiter distinctum a re constituta, vel per aliquid solum rationo diversum ab illa : ac proinde etiam placet quoad hoc, quod est, per eam sufficienter impugnari solutionem traditam a Vasquez, innitentem in hoc, quod idem est distinctivmii. et constitutivum in rebus realiter, non vero secundum rationem per pnedictum constitutivum constitutis.

Partim autem displicet prædicta impugnatio. quatenus per eam denotatur, quod in quavis ro idem est constitutivum, et distinctivum. Nam, ul num. 124 dicemus. licet in rebus absolutis idem sit constitutivum, et distinctivum formaliter tale alicujus a quovis alio non constituto per prædictum constitutivum : non tamen in

relativis, ut relative constitiilis, el distinctetis. El ideo pnedictam impugnatiutuin a Suarez, adductam solum approbamus absolute et simpliciter quoad constitutiva, et distinctiva rerum absolutarum» el quoad id, quod nuper dicebamus, nempe, nihil obesse, quod constitutio sit realis, vel rationis ad hoc, ul idem sil constitutivum, el distinctivum : ac proinde quoad hoc. quod est. non occurri ex hoc capite sufficienter argumento Scoti. Non aulem eam absolute et simpliciter veram judicamus quoad constitutivum, el distinctivum relativorum, nt. talium, de quibus in præsentia est difficultas.

Secundo respondet idem Suarez loco citato num. 9 et aliis locis, quod tam in reStivis, quam in quibusvis aliis idem est constitutivum , et distinctivum a quovis alio : et nihilominus nuuc Filiationem constituere, et distinguere realiter Filium ab Spiritu sancto, non tamen data illa hypothesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio. Quia in prædicta hypothesi eadem realiter et identice Filiatio constitueret Filium, et Spiritum sanctum, et ideo non distingueret realiter Filium ab eodem Spiritu sancto, sed tantum ab aliis : al nunc Filiatio solum constituit realiter Filium, non vero Spiritum sanctum : et ideo distinguit illum ab eodem Spiritu sancio.

Rationem autem hujus discriminis, iiii-quit, esse. Quoniam nunc est oppositio realis inter Filium, et Spiritum sanctum : non quidem, quia Filius sit correlaliviim relationis constitulivæ Spiritus sancti : sed quia Filius, sicut eliam ot Pater, sunt termini formales relationis constituentis Spiritum sanctum : ex eo quod Spiritus sanctus ab utroque per se nunc procedit : oppositio autem relativa non solum est inter correlativa, sed etiam inter relationem, et terminum formalem ipsius, ut constat in relatione creata, quæ terminatur formaliler, non ad aliquid relativum, sed ad aliquid absolutum, et nihilominus prædicta relatio realiter opponitur cum hoc termino formali. Cæterum data hypothesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, tunc non opponeretur illi, tanquam terminp formali relationis cunstitutivæ ejusdem Spiritus sancti : el itu lite duæ relationes non distinguerentur realiUt , sed eadem realiter Filiatio esset identice Processio. ac proinde constitutiva Filii, el Spiritus sancti, et distinctiva solummodo eorum a quolibet alio.

Verum hæc solutio licet aliquid contineat veritatis; non tamen ex omni capite est vora. Nam in primis falsum est, ul nuper innuimus, el statim magis explicabimus, quod in relativis sit necrssarium, ut constitutivum, et di>tinclivum formalu distinctione relativa, ut tali, sit unum et idem. Deinde falsum etiam est, tum, quod oppositio relativa sit inter alia, præferquam inter correlativa, ut ex statim dicendis patebit : tum etiam, relationem, adhne creatam, habere pro termino, ad quem referatur. aliquid absolutum, ut constat ex illis, quæ N. Complulenses in sua Logica disputai. H num. 65 docent : lum denique, Processibuem terminari formaliter ad Paternitatem, et Filiationem. Quoniam, ut in hoc dubio, el infra eliam disputatione sequenti dicemus, terminus formalis Processionis, seu spirationis passivæ tantum (St spiratio activa, non vero Paternitas, et Filiatio : quia istæ tantum sunt terminus materialis. Et propterea Pater, el Filius habent unicam dumtaxat rationem formalem terminandi relationem Processionis : quin terminant por eamdem formaliter spirationem activam.

I vni.

Alia salis probabilis responsio ad idrut fundamentum Scoti.

Quare melius (et sano satis probabiliter) potest occurri pnedicto argumento, si dicatur, Filium, et Spiritum sanctum non mansuros in eo eventu ejusdem omnino rationis adæqualæ, ac nunc, sed solum ejusdem rationis inadæquatæ, et modo supra insinuato. Siquidem modo Filius, ut talis, est radicaliter spirativus, seu continet radicaliter relationem spirationis activæ». et Spiritus saucius dicit ordinem ad Filium, ut ad id, a quo procedit, pi motio infra explicando : eum tamen data prædicta hypothesi, non reperirentnr ista iu Fillô, aut Spiritu sancio.

Ex quo fit. Filium, ut talem, seu Filiationem ij»sam posse consideniri. vel secundum se, et secundum id» quod formaliter tantummodo dicit, et exprimit, nimirurn, secundum quod habet formaliter n.»spiceni Patrem, hocquo exprimit; vel secundum quod virtualiter quodammodo, ac radicaliter præhabel, pt continet spirationem activam. Si ergo Filiatio secundum priorem considerationem tunlummo<to surmt-

Noà
satr-fa-
ûau

Cosp)

H3.
Con-
CTtfeff-
tier
arau-
i&enii
enuJa-
tfo<

tnr, tuuc solum constituit Filium in online ad Patrem, solumque distinguit ipsum distinctione formaliter relativa, et personali ab eodem Patre ; non vero ab Spiritu sancio, tam nunc, (juam data hypothesi. quod Spiritus sanctus a Filio non procederet. Si autem Filiatio secundum posteriorem rationem accipiatur habebit nune radicaliter relativo opponi Spiritui sancio, el eo ipso distinctione real! formaliler tali, ac personali distingui ab ipso. Quia ad distinctionem formaliter talem, cl personalem satis est oppositio realis radiculis relativa : ex eo quod pnedicta distinctio oritur a quax is oppositione reali relativa : qua una persona opponitur alteri. At data prædicta hypulh^i, quod Spiritus sanctus non proceiferet a Filio, tunc Filiatio non contineret quchlammu'do virtualiter spirationem activam, neque esset radix illius : ac proinde manerent sine hac oppositione, solumque una quæque « illis esset inadæquate ejusdem rationis, ac motio, quatenus Filiatio exprimeret ordinem ad Patrem, et Processio ordinem ad spiratorem, sive ad Patrem, nt habentem relationem spirationis. Ideoque Filius, et Spiritus sanctus, quippe non oppositi, neque realitvr radicaliter, neque realiler formaliter relative distinguerentur inter se realiter.

124. Nec contra hoc habet vim illud axioma, nempe, quod *idem est consliluUoum el dislinctioum*. Nam debet intelligi proportionate &d naturam constitutivi : iia ut constitutivum, quod prædse est in ordine ad terminum, tantum distinguat, ul est relativum. ab illo : quod vero est absolutum, et non respicit aliquem terminum, nec habet esso in ordine ad illum, nt in persona absoluta contingit, non magis distinguat secundum istam rationem ab nuo, quam ab aliis; scd distinguat ab omnibus non constitutis per suum constitutivum. Per quod etiam patet ad id, quod tie Filiatione, ut constituyente Filium in ratione personæ incommunicabilis. dicebatur : (fuuniam constituit illum incommunicahiliter relatione in ordine ad Patrem · et ideo solum distinguit illum ab eodem Paire. Sed hæc amplius iu solutione secunda hujus fundamenti eluciil.ibunlur.

Dilaitsr
COnAr-
mai.
Ex quo ad confirmationem respondetur. Filiationem secundum utramque considerationem sumptam. Id est, tam secundum id, quod secundum se, et formaliler dirit. quam secundum id. quod virtualiter. et radicaliter iuchulit. constituere Filium iu

ratione unius personæ, sou osso rationem proximam unitatis personalis ipsiuH : ita quidem, quod ab utraquo ratione simul sumpta constituatur adequate iu rationo unius personæ relativa', ut talis, quoad id, quod do factu persona Filii dicit, et ab uua* quaque earum inadæquate. Unde secundum pribrem considerationem, secandum quam solum respicit Patrem. tantum constituit Filium iu ratione unius pereor.* me in online ad eumdom Patrem, el tantummodo distinguit illum personaliter relative ah codam Patre : at voro secunduni posteriorem considerationem, secundum quam radicaliter relative est ad Spiritum sanctum, constituit eumdom Filium in ratione ejusdem unius pereonto in online ad prædictum Spiritum sanctum, el tantummodo personaliter relativo distinguit illum ab eodem Spiritu sancto. Quia quod constituit aliquid in ratione unius unitate relativa quoad id positivum, quod affert, tantum constituit illud in ratione indistincti in se relative, ot distincti ab alio relative : et per consequens tantum distinguit ipsum a suo correlative, ut in posteriori solutione ad hoc idem fundamentum Scoti magis explicabitur. At data illa liypolhesi, quod Spiritus sanctus non procederet a Filio, tnne solum constitueretur relativo in ratione unius in ordine ad Patrem, solumque relative opponeretur Patri. Et cum in divinis sola oppositio relativa sit ratio distinctions? realis, non distinguerentur Filius. el Spiritus sanctus.

Nec nbest, si objicias, quod esso radicaliter spiralivum, seu {quod in idem quoad pnsens reddit} continere virtualiter relationem spirationis uctivæ, non convenit Filio soli, sed etiam Patri : ergo non potest esse ratio distinctionis personalis Filii. Antecedens est certum. Consequentin vero etiam videtur perspicua. Quoniam distinctio personalis, qua una persona distinguitur ab alia, debet esse secundum proprietatem personalem, ac proinde secundum propria illius persona: non vero secundum communia ipsi, pt alteri.

Respondetur enim primn, quod etsi esse radicaliter spirativum, ut abstrahit a quavis modo radicaliter spirandi, seu praicon- tinore radicaliter modo isto relationem spirationis uctivæ, sil quid commune Patri, et Filio, ac proinde non conveniat Filio MMnindinn proprietatem personalem ipsius, ut distinctam a proprietate personali Patris : attamen esse radicaliter spirulhum secundam

secundum specialem modum spiraudi, scilicet, per modum verbi, et proprium Filii, iia ul uun Conveniat alicui, pnetorquarn ipsi : et secundum hanc rationem dislinguit personam Filii u persona Spiritus nanti : sicut eliam Pater habet essn radicaliter spirativus speciali quadam ratione, nimirum, ul fundat rationem ingeniti.

Quæ solutio habet fundamentum iu DJ^n. doctrina D. Thomæ supni quæst. 34 art. 1 ad 3, i'8h[ue consona illis, quæ ex eodem in hoc tract, disp. 2 n. 113 diximus, ueinpo. in Filio esse idem rationem Filii ot Verbi ; atque adeo nd proprietatem ejus personalem pertinere rationem verbi. Cumque, ul communitor ducent Philosophi ct Theologi, et Angelicus Præceptor artic. 2 hujus (piæstionis, sit proprium verbi mentalis, do quo loquimur, quod pertineat aliquo modo ad rarionem principii amoris, consequens esi, ut Filius in divinis habeat oh suam specialem ratiouem, et modo explicato. pertinere peculiariter, scilicet per modum verbi, ad principium Spiritus Saucii : ac proinde quod peculiari ratione sit radicaliter spirativus respectu illius.

Ipsi«
Nec obest, si urgons contra hanc sulationem, quod spiratio passiva, seu relatio Processionis est una et eadem secundum speciem, aut «juasi speciem atomam, respicitque Patrem et Filium, ut terminum per se, quatenus tam proximo, quam radicaliter habent *esso* spirativum : ergo respicit illos, ut habent unum et idem *esse* spirativum : siquidem ad unitatem relationis Processionis, sicut et ad cujusvis alterius relationis, requiritur unitas termini per se inspecti. Ergoeliam Pateret Filius tantum habent unum ot idem «w spirotivum, sive proximum, sive radicale, conveniens illis ob aliquam rationem communem oisdor; non vero compeiens ipsis ob speciales rationes suas, ac proinde aliquomodo diversum.

EXJ.
Non igitur hoc obest. Quoniam ad unitatem specilicam, aut quasi specificam el atomam relationis Processionis satie est, saltem ex parte termini, quod terminus formalis sit unicus atome et in *osse* termini ; licet terminas materialis, per se tamen inspectus, non sit unicus, sed plures, dummodo quivis ex illis terminis materialibus sit inadn-quatus respectu prædictæ relationis et termini ejus formalis : quia eo ipso non arguetur indo distinctio in ipso termino formali, nec pluralitas specifica, aut quasi specifica atoma in relatione Proces-

sionis. Palor igitur et Filius sunt termini materiales, per bþ tamen inspecti, a relatione Processionis et inadæquati respectu ipsius, necnon et termini formalis, nempe relationis spirationis aelivæ, quæ Patrem et Filium per modum radiceis et termini materialis aduujuati et unurn quemque ex illis per modum radiceis inodæquatæ quoad modum et specialem rationem habendi illum, necnon per modum termini materialis ina læquati exigit : et iia potest munere unitas specifica, aut quasi specifica atoma relationis Processionis cum hoc, quod est, Patrem et Filium diversa mtione cl medo jam insinuatls habere *esso* radicaliter spirativum : ita quidem, ut licet hoc sit materiale, per so tamen desideratum in ipsis, ut terminant relationem Processionis : attamen hoc ipsum sit formale in eis, ut unusquisque constituit propriam personam. Et ita per prædictum *esso* radicaliter spirativum per nnulum verbi poterit et debet realiter distingui Filius ab Spiritu Sancto, tanquam per proprium distinctivum.

Secundo respondetur ad principalem replicam, quod transeat antedens ot negetur consequentia. Et ad probationem dicendum est, quod ad distinctionem personalem, qua una persona divina, v. g. Filius, distinguitur præcise ab unica alia dumtaxat persona divina, nempe ab Spiritu Sancio, non vero a Patro, non est necessarium, quod talis distinctio procedat a proprietate personali Filii secundum ea, quæ sunt propria ipsi Filio et non sunl communia ipsi cum Patre; sed satis erit, quod procedat ex eadem proprietate personali secundum ea quæ sunt incommunicabilia Spiritui Sancio. Nam etsi in perbonis absolutis per idem distinguatur persona, v. g. Petri, a persona Pauli, per quod distinguitur ab aliis pecsonis humanis, vel a quibusvis aliis personis : non tamen in personis relativis, nempe divinis, in quibus per aliquid distinguitur una persona ab a'ia determinata, v. g. a persona Spiritus Sancti, per quod non distinguitur a persona Patris, ut jam tetigimus et statim magis explicabimus.

Posterior enodatio ultimi fundamento pro sententia Scoti.

Secunda, eaguesatisad trientem Angelici Præceptoris solutio ad ultimum Scoti (mi-

197.
Sulviwr
secanto
objnlxo.

Aliter
rūsosfrh
(ar
ftnuh-
ceUu

«tamentum convenit cum praecedenti, tum, in pnedicta hypothesi Filium et Spiritum Sanctum non mansuros ejusdem omnino rationis, ac modo, ut ibidem explicatum pst : tum etiam quoad hoc, quod est personam relativam, v. g. personam Filii, secundum id, quod formaliter dicit et exprimit. non distingui realiter distinctione relativa formaliter tali per Filiationem, nisi tantum a suo correlativo, nempe a Patre. Addit tamen, quod pnedicta Filiatio, adhuc ut est virtualiter ipsa spiratio, seu «1 radicaliter continet relationem spirationis, ac proinde dicit radicaliter relationem ad Spiritum Sanctum, oppositionemque radicalem relativam cum illo, distinguitur tantum realiter radicaliter ah illo ; non autem distinctione reali formaliter tali, prout distinctio formaliter talis distinguitur a radical-». Et ideo necessario addendam esse relationem spirationis activæ ex pane Filii, tanquam rationem formalem et proximam, a qua habeat, adhuc nunc et de facto, proxime et formaliter distingui ab Spirilu Sancio realiter personaliter. Et ita data illa hypothesi, quod Spiritus Sanctus non procederet a Filio, tunc nec radicaliter, nec proxime el formaliter Filius distingueretur realiter personaliter ab Spirilu Sancto.

Ratio autem hujus solutionis quoad priu-rcrn partem constat ex nuper dictis. Ratio taiQiiopro vero illius quoad secundam Lartern, nempe, paru, personam Filii inadequate conceptam, seu secundum id, quod formaliter dicit et exprimit, ul est sub conceptu expresso Filii, non curando de aliis, quæ implicite importat. tantum distingui per Filiationem a suo CijjeUfl. correlativo, nempe a Patre traditur a Cajetanar. con(ra Gentes capit. 24 ex discrimine, cnara. quod intercedit inter personam absolutam el relativam, qualis est sola divina. Quod personalitas absoluta rem constituit absolutam, quæ est et dicitur ad se sive secundum se et non in ordine ad aliud : personalitas vero relativa personam constituit relativam, quæ hoc ipsum, quod esi, ad alterum est, et dicitur. Et quoniam unumquodque eo modo, quo constituitur in sua ralione entis, constituitur etiam in ratione unias, ac proinde in ralione indistincti in se, et distincti ab alio, oportet, ut id, quod constituit personam absolutam, quæ esi ad se, sive secundum se el non in ordine ad aliud, distinguat etiam illam absolute sive secundum se, ac proinde distinctam ah universis aliis : quod vero

constituit personam relativam, quod est ens ad alterum, id est ad terminum, sive correlativum, distinguat illam a termino tantum : alioqui latior esset unitas et distinctio, quam ehltas in relativo : quod pugnat cum ratione unitatis, quæ est passio adæquata cujusvis entis. Et jta Filiatio, quippe personalitas relativa, tantum distinguet distinctione reali personali et formaliter tali Filium a Patre, non tamen ab Spiritu Sancio : nisi addatur relatio spirationis activæ, per quam proxime et formaliter illum respicit.

Potestque explicari et confirmari ratio tradita pro secunda parte istius solutionis ex eo, quod cum persona absoluta non respiciat peculiariter aliquem terminum, sed sic in ordine ad se, non habet peculiarem aliquam oppositionem versantem inter rem aliquam realiter respicientem et aliam rem realiter inspectam : et ideo, quantum est ex vi hujus capitis, non est ta ea specialis ratio propter quam peculiariter distinguat ab aliqua re, potius quam ab abis: sed vel ab omnibus, vel a nulla distinguitur: quia eo ipso tantum distinguitur ab illis ex eo, quod affert suum peculiare constitutivum : quod tamen a nulla alia, præterquam ab ipsa, importatur. Cæterum persona relativa, quia habet peculiariter respicere aliquem terminum, quatenus relativa est, ideo ex hoc capite habet peculiarem oppositionem realem cum suo termino et peculiarem rationem, ob quam distinguitur realiter ab illo. Ac tandem, quia ejus natura, ut relativa, est sita in hac oppositione et respectu et non in alio, idcirco, quatenus relativa est, tantum distinguitur ratione relativa a praedicto termino.

Ratio vero ejusdem solutionis quoad posteriorem partem, nempe, quod i Filius, ut continens virtualiter et per modum radicis spirationem, non distinguitur distinctione reali personali formaliter et proxime tali, sed distinctione radicali personali, potest reddi ex eo. quod ut ex dictis constat in divinis tantum reperitur distinctio realis ratione oppositionis realis : et ideo juxta modum oppositionis realis erit etiam modus distinctionis realis : ac proinde ratione oppositionis realis radicatis ei personalis, qua Filius ex vi Filiationis continet radicaliter spirationem et radicaliter opponitur processioni Spiritus Sancti et eidem Spiritui Sancto, solum sequetur» Filium distinguendam esse realiter radicaliter ex hoc capita ah Spirilu Sancio; non vero

vero distinctione reali fonnaliter et proxime tali.

Undo contra solutionem hanc sic explicatam et confirmatam non habet vim duplex illa probatio ronsequentiaæ prædicti fundamenti, nempe, quod idem est constitutivum et distinctivum ab omnibus aliis non constitutis per illud. Et similiter quod Filiatio constituens personam Filii nunc, utincommunicabilem omni alteri personæ, distinguet etiam illam ab omni alia. Nam hoc ex illis, quæ in præcedenti solutione (ad præsens Limen proportionem servata applicatis) diximus, salis constat.

Obiectio notanda contra hanc posteriorem solutionem, necnon et contra præcedentem num, 123 adductam, quatenus cum hac posteriori convenit.

Cæterum hæc solutio et ratio præcipua, I in qua innititur, necnon et præcedens iSia nvaT adducta, quatenus cum ista huuc- convenit, aliquibus Theologis displicet. Et illi illeo Suarez lil> 7 de Trinitate capite 4, et v». Vasquez disputat. 147 capite 5 numero 22 <*. et capite 7 num. 32, et alii contra illam et præcipue contra rationem pro secunda illius parte, objiciunt, quod in creaturis concreia relativa constituuntur in suo esse relativo per relationes in ordine ad suum terminum : et nihilominus per illas non solum distinguuntur realiter ab eisdem terminis; sed etiam a quocumque ulio non constituto realiter per pnedictas relationes : ergo etiam in divinis, licet persona relativa Filii constituatur per Filiationem in ordine ad Patrem tantummodo; distinguetur tamen per prædictam Filiationem distinctione reali personali et fonnaliter ac proxime tali a quibusvis aliis non constitutis per prædictam Filiationem. Consequentia videtur legitima ex paritate rationis.

Antecedens autem probatur inductive. Nam in primis generalissimum prædicamenti relationis in concreto sumptum constituitur per relationem in communi ct per eamdem distinguitur a cæteris generalissimis omnium prædicamentonnn; licet non sint correlativa illius, nec respiciantur ab eo, ut termini, cum quibus habeat oppo.*i lionern relativam : sicut eum idem generalissimum in abstracto sumptum constituitur per suum esse ad, et per illud distinguitur Salmanl. Ours, theolog., tom. UL

guitur ab aliis novem prædicamontis eodemj modo acceptis, cum quibus ut modo dicebamus) non comparatur tanquam cum terminis ab eodem inspectis. Et deinde species relationum conteneue sub eodem generalissimo, sive sumantur in abstracto, sive in concreto, ut v. g. pater, habet constitui per paternitatem, qua respicit filium : et tamen per illam non solum distinguitur ab eodem filio, sed etiam ab aliis relativis, ut a simili, ab æquali, etc.

Confirmatur. Quoniam ratio, qua innititur hæc secunda solutio ad hoc, ut persona relativa non distinguatur relative, nisi tantum a suo correlativo, solum convincit, personam relativam distinguendam esso realiter a suo correlativo per ordinem ad illud et a cæteris non per ordinem ad ipsa, sed per ordinem ad prædiclum correlativum. Ergo persona relativa Filii distinguetur, adhuc nunc, realiter personaliter a persona Spiritus Sancti, quæ non constituitur per prædictam Filiationem : uc proinde, adhuc in relativis, per id ipsum, per quod constituuntur, distinguuntur ab omnibus aliis non constitutis per illud. Utraque consequentia videtur legitima.

Antecedens autem probatur. Quoniam ratio illa consistit in hoc. quod esse personæ rolativæ situm est in hoc. quod præciso sit in ordine ad suum terminum : et ideo, no unitas ejus, per quam est indistincta in se; et distincta ab alio, sit latior, quam enlitas ejus, tantum debet distingui a suo correlativo. At» ut unitas ista non sit latior, quam entilas, satis esse videtur, quod sicut persona relativa non habet esse, nisi per ordinem ad correlativum, per huneque ordinem constituitur, ita qon habeat distingui ab aliis, nisi etiam per ordinem ad idem correlativum : ergo, etc.

Confirmatur secundo. Quia persona Filii nunc de factu distinguitur personaliter per suam Filiationem ab omnibus personis creatis, ut ex se constat : ot nihilominus non respicit illas, ul correhlivas : et tota ratio propter quam per Filiationem distinguitur sic ab idis (ita ut ob id non sit latior ejus unitas personalis, quam ejus enlitas itidem personalis et relativa) non est alia, nisi quod sicut distinguitur a Putre per ordinem ad illum, sic distinguitur a creaturis per respectum, quem dicit ad Patrem : erpo. etc.

Confirmatur tertio. Quia actus et potentiaæ, ut v. g. potentia intellectiva, specificantur a suis objectis, habOOUjua suum

139.
Confir-
mtur
pimo.

133.
CoDŪr-
micar

d
,
q

■r

4

Tnth.

esse per ordinem ad illa : et nihilominus non distinguuntur per hanc respectum ab eisdem objectis solummodo, sed etiam ab omnibus aliis; licet cum ffoc discrimine, quoi ab objectis distinguuntur per ordinem ad ipsa, ab aliis vero per ordinem ad prædictum objectum : ergo eoJem proportionali modo relativa distinguuntur per suum constitutivum, tam a termino, quam ab aliis non constitutis per illud, licet lotum suum *eue* habeant per ordinem ad terminum ; et so'um erit discrimen in hoc, quod a termino habent distinguì respiciendo illum; cum tamen n cæteris non distinguantur per ordinem id terminum.

Confirmator tandem. Quoniam confirmatio, quam adduximus ad probandum, personam reativam tantum distinguendam esse per suum constitutivum a suo termino. et correlativo, ex eo quod, cum peculiariter respiciat illud, adest peculiaris ratio, propter quam ab illo distinguatur, solum convincit, personam relativam distinguendam esse speciali titulo per suum constitutivum a termino correlative, quia nimirum distinguitur ab illo respiciendo ipsum : non tamen distinguendam esse a solo illo : Quandoquidem, licet non habeat distinguì ab aliis eo titulo; potest tamen distinguì ab ipsis, non respiciendo ea, sed pnedictum correlativuin, sicut de actibus, et potentiis respicientibus objecta modo innuebamus, quæ quidem speciali ratione distinguuntur a suis objectis, nempe, quia illa respiciunt per modum objectorum : et nihilominus distinguuntur etiam per*suum constitutivum a cæteris aliis; licet non respiciendo ipsa, et sumendo ab eis. sed solum ab eisdem objectis suam unitatem

KIII

i xi.

Enodatio yrxcedeniis objectionis.

135. Respondetur pnenotando, quod relativam duplici distinctione, ex duplicique capio orta distinguitur ab al is, nempe, distinctione relativa, ul tali, et distinctione disparata. Ex quibus prior illa oritur ex oppositione relativa, hæc vero posterior ex oppositione disparata, quæ ad oppositionem contrariam reducitur.

Inter has autem distinctiones duplex versatur discrimen. Primum quidem. Quod distinctio relativa, ut talis, tantum est a termino, sive correlativo, tum propter

dicta : turn etiam, quia sicut oritur ex oppositione relativa, ac proinde ex entilate relativa, ut tali, et ut upposita relative : ita per illam tantum distinguitur a termino, sivo correlativo, cum quo tantummodo est prædicta oppositio relativa. Al distinctio disparata est ab omnibus aliis non constitutis per illam relationem, sed constitutis per aliquid aliud habens disparatam rationem ab ea, quam habet prædicta relatio : et ideo per hanc distinctionem distinguitur relativum a quibusvis aliis ; imo etiam a termino, a quo distinguebatur distinctione relativa, ut tali. Si tamen prædictus terminus consideretur, non ut est oppositus relative, et per modum termini cum correlativo respiciente ipsum, sed ut habet rationem disparatam ab ea, quæ præ licto correlativo competit, non minus quam eæteræ alite res illa gaudent.

Secundum discrimen est Quod distinctio disparata reperta in re'alivis, aut in quibusvis aliis semper oritur ex imperfectione, et limitatione, quoties est realis, secus vero distinctio relativa, ut talis, quæ præcise oritur ex oppositione relativa. Et propterea ea quæ in creaturis solum distinguuntur realiter distinctione disparata, et orta cx oppositione itidem disparata, debent in Deo, ubi omnis finitas et limitatio releganda est. identificari realiter, ut de justitia, et misericordia in creaturis realiter distinctis, necnon et de relatione ipsa paternitatis, v. g. crealæ, collata cum substantia creata, in qua est, supra dicebamus. Nam omnia ista, quia præcise distinguuntur distinctione reali disparata in creaturis, et distinctio ista oritur ex limitatione, ideo in divinis inter se identificantur. E contra vero illa, quæ in eisdem creaturis distinguuntur realiter distinctione relativa, ut tali, ortum ducente ex relativa oppositione, debent etiam in divinis eodem modo distinguì; quia oppositio relativa. absque eo quoi involvat imperfectiones limitationis, potest, ct debet esse ratio prædielæ distinctionis. Et ita Paternitas in divinis, quæ collata cum essentia præcise distinguitur distinctione disp.irata, ideoque solum virtualiter esl ab ea distincta, debet comparata cum Filiatione distinguì realiter ab illa : quia est distincta ab ipsa distinctione relativa, ut tali, et ortum ex oppositione relativa ducente. Et nisi hæc relativa oppositio intercederet inter illas, tunc quantumvis haberent rationes disparatas, ut

ut revera eas habent, non essent ibxlem realiter distinct®.

Hinc ergo ad formam objectionis respon-
detur. concedendo majorem, et distin-
guendo minormn. Et si intelligatur do re-
lativis créaiis, secundum quod habent
distingui distinctione relativa, ut tali, quæ
ex oppositione relativa oriatur, neganda
est. Si vero intelligatur de eisdem rc'ati-
vis, ut distinguuntur distinctione dispa-
rata. et ex oppositione itidem disparata
ortum* ducente, concedenda est. Et deinde
neganda est consequentia. Quia etsi in
relativis creatis, quippe limitatas, possit
inveniri realis distinctio disparata, qua
distinguantur realiter ab omnibus aliis non
constitutis per suum esse ad, sed per alia
constitutiva disparata, ex eo quod hæc
realis distinctio oritur ex limitatione et
coarctatione : non tamen in relativis, ac
proinde in personis divinis, quæ ob suam
infinitem identificant secum. quidquid in
Deo reperiur, non habens relat.vam oppo-
sitionem cum ipsis, licet constituentur per
rationes disparatas. Et propterea ibidem
tantum potest esse distinctio realis rela-
tiva, ut talis, et ex oppositione relativa or-
tum dicens : ac proinde una persona rela-
tiva tantum potest distingui realiter per
suum constitutum ab ea, cum qua habet
oppositionem relativam et juxta modum
oppositionis, quem cum illa habuerit.

Ad primam confirmationem negan-
dum est antecedens : quia persona relativa
non distinguitur distinctione relativa, ut
tali, nisi a correlativo. Et ad probationem
concedatur major, et negetur minor. Quia
persona relativa, ut dicit *esse* relativum, et
oppositum relative cum suo termino, se-
cundum quam rationem fundat unitatem,
ac proinde distinctionem relativam, ut
talem, non comparatur realiter, nisi cum
prædicto termino, ut tali. Et ita unitas,
atque adeo distinctio ejus, ne sit latior,
quam entitas relativa, non potest extendi,
nisi ad præjectum terminum, sive correla-
te vum.

Cæterum cum hoc stat, ut sicut relativa
creata non ut fundant distinctionem rela-
tivam, ut calem, sed ut fundant distinctio-
nem disparatam cum aliis rebus, quodam-
modo comparantur realiter cum illis, non
tanquam cum correlativis, sed tanquam
cum extremis disparatis : el propterea ex
hoc, quod habeant unitatem, per quam
sint indistincta inter se realiter, et distincta
disparate a quolibet alio, non infertur,

quod habeant unitatem, seu passionem, et
proprietaem latiore, quam sit entitas, a
qua veluti dimanant : ita cum jam dictis
etiam cohæret, quo! persona relativa, et
increata, non ut fundat oppositionem rela-
tivam cum alia persona, sed ut est ratio
oppositionis, et distinctionis disparat®
cum illa, quodammodo comparetur realiter
cum ea, non tanquam cum correlativo, ut
(ali, sed tanquam cum extremo disparato,
idest, non habente eamdem, sed dispa-
ratam rationem : ac proinde, quod habeat
unitatem, perquam sit indistincta in se,
et distincta distinctione disparata, et orta
ex disparata oppositione cum alia persona,
non infert, quod habeat unitatem, et pro-
prietaem latiore, quam sit entitas, a
qua quasi dimanat. Attamen prædicta dis-
tinctio, et oppositio in divinis, præcise
ratione sui considerata, non erit realis
actualis, quin deest ibi limitatio; sed ad
sumum virtualis : ac per consequens
solummodo erit realis actualis, quia con-
jungitur distinctioni, et oppositioni forma-
liter relativæ et ratione illius.

Ad secundam confirmationem dicendum
est, personam Filii nunc de facto non dis-
tingui ab aliis personis creatis per dis-
tinctionem relativam, ut talem, et ex op-
positione relativa proveniente ; sed
tantum distinctione et oppositione dispa-
rata. Ad distinctionem autem istam salis
est, quod licet persona Filii non respiciat
personas creatas, ut terminum, sive ut
correlativuin : attamen ipsa respiciat Pa-
trem, ut correlativuin; quem tamen per-
son® creat® non respiciunt : ac proinde
satis est, quod distinguatur ab illis respi-
ciendo proprium correlativum. Cæterum
persona Filii non distinguitur realiter ab
aliqua alia perbona divina, nisi præcise ra-
tione oppositionis, et distinctionis relativæ,
ut talis : hæc autem (ut dictum est; non
potest esse, nisi præcise a correlativo.

Ratio autem, ob quam persona relativa
Filii potest distingui distinctione disparata,
et reali a personis creatis, non vero a cæte-
ris p?rsonis divinis nisi distinctione rela-
tiva, ul tali, potest reddi ex eo, quod ad
distinctionem disparatam, et redepi satis
est limitatio o: finitas in uno ex extremis
distinctionis ; et ideo distinctio disparata
realis entis surum.» perfecti et infiniti ab
aliis rebus imperfectis et linitis, non petit
bmitationein in ente infinito et summe
perfecto; sel potius oritur ex infinitate, ct
maxima perfectione ejus, et ex limitatione

Act
5K.1Π.
dici.

137«
Ex

<vNtc-
lkM.

.w
jr.nu
; «5Γ-
r-to.

et imperfectione entis finiti, et imperfecti. Et ita nihil obest, quominus persona divina, non obstante sua infinitate, distinguatur a personis creatis, ac proinde imperfectis, per distinctionem realem disparatam : obessel tamen valde, quod hæc distinctio realis disparata esset inter personas divinas : siquidem nulla ex eis dicit finitatem et limitationem : et ad prædictam distinctionem disparatam, quæ, ut talis, habeat esse realis; exigitur finitas et limitatio, saltem in aliquo extremo.

uo.
Ad
ternam.

Ad tertiam confirmationem respondetur, quod actus v. g. specificati per habitudinem transcendentalem ad sua objecta distinguuntur distinctione relativa transcendentali præeise ab eisdem objectis, et distinctione disparata ab omnibus aliis : cæterum neutra ex his distinctionibus est realis, nisi ratione limitationis et coarctationis. Et ideo in Deo dantur actus {v. g. volitio, aut intellectio} specificati a suis objectis intra eamdem Deum existentibus. qui lamen non distinguuntur realiter a suis objectis, sed vel solum virtuabu-r, vel secundum explicitum, et implicitum : sicut etiam non distinguuntur distinctione disparata reali ab aliis existentibus in Deo : ex eo quod ibi nulla est limitatio et coarctatio.

Ad
Blmniin.

Ad ultimam confirmationem negantur. Inest autem in eo quod ad secundam partem, et intellectum de distinctione relativa, ut tali. Nam, ut jam explicuimus, quod relatio solum sit ad terminum, infert, quod ab eo solummodo relative distinguatur : sicut et hinc infertur, quod illi soli relative opponatur. Ad probationem autem ex dictis ad procedentem confirmationem satis constat.

I XII.

Præcedens solutio exemplo, et testimoniis ex D. Thoma desumptis elucidatur.

m.
I lustrn-
lor tola
solulii)

DÆboml

Possuntque tola hæc solutio procedentis objectionis et confirmationum illius, necnon cuncta, quæ in enudabone ultimi fundamenti Scoti diximus, explicari optimo exemplo desumpto ex D. Thoma, et deinde fulciri aliquibus testimoniis ejusdem sancti Doctoris. Nam in primis Angelicus Præceptor Quodlibet 4 ari. 7 ubi inquit : *Virum Filius distinguatur Filiatione ab Spiritu Sancto* : rem hanc eleganti exemplo sequentibus verbis explicat : *Dicendum, quod hoc modo se habent proprietates perso-*

nales in divinis ad distinguendum personas, sicut se habent in rebus naturalibus formæ substantiales ad distinguendum species rerum : sic tamen, quod a creaturis exempla ad Deum assumpta non omnino similia sunt. In rebus autem naturalibus distinguitur aliquid per formam suam ab alio dupliciter. Uno modo, secundum directam oppositionem fornix ad formam : et hoc modo distinguitur unaquæque res naturalis ab omnibus speciebus sui generis, quæ habent formas oppositas, secundum quod genus dividitur oppositis differentiis, sicut sapphirus distinguitur sua forma ab omnibus aliis speciebus lapidum. Alio modo distinguitur res naturalis per suam formam secundum habere, et non habere : et hoc modo, quod habet aliquam formam naturalem, distinguitur ab omnibus non habentibus formam illam. Sicut sapphirus per suam formam naturalem distinguitur, non solum ab omnibus aliis generibus lapidum, sed a speciebus animalium, et plantarum. Sic ergo dicendum, quod Filius sua Filiatione distinguitur quidem a Patre secundum oppositionem relativam Filiationis ad Paternitatem, sed a Spiritu Sancto distinguitur Filiatione, per hoc quod Spiritus Sanctus non habet Filiationem, quem Filius habet.

Quare, cum juxta mentem Angelici Doctoris illa distinctio qua Filius, aut quævis alia ratio existens in Deo, distinguitur ab altera penes habere, et non habere præcise, seu penes hoc quod una constituatur per aliquam rationem, per quam tamen alia non constituitur, non sit realis, nisi ubi miscetur oppositio relativa, sed ai summum virtualis. ut constat ex illis, quæ ex eodem S. Doctore n. 81 adduximus: consequens est. ut juxta mentem ipsius, sicut res naturales solum distinguuntur secundum directam oppositionem formæ ad formam ab omnibus speciebus sui generis, et ab aliis præcise habere, et non habere, et hæc distinctio est realis ratione limitationis ejusdem formæ : ita in divinis Filius v. g. distinguitur a Patre per directam oppositionem relativam, et ab Spiritu Sancto per habere et non habere, ita tamen, ut hæc posterior distinctio præcise ratione sui, et non ut mixta cum oppositione reali, radicali saltem, qua idem Filius distinguitur ab Spiritu Sancto, non sit distinctio realis : sed ablata prædicta oppositione lanium esset formalis, seu virtualis : quia ratione infinitatis personæ Filii exigitur, ut identified sibi quidquid non habet oppositionem

ia

tionem relativam, sivo formalem, sive radicalism (quæ quodammodo est oppositio in directa in genere relativo) cum ipsa. Et ita prædicta infinitas etiam exigit, quod distinctio isti penes habere, et non habore formaliter, et cum præcisione sumpta, tantum sit penes habere, et non habere formaliter, id est, ex vi præcisa, et formali Filiationis secundum id, quod exprimit; non tamen penes habere, et non habere identice. Unde ob hanc rationem idem Angelicus Præceptor adducens hoc exemplum in Quodlibelo citato, et asserens : *quod hoc modo se habent proprietates personales in divinis ad distinguendum personas, sicut se habent in rebus naturalibus formæ substantialiales ad distinguendas species rerum*, statim addit : *Sic tamen, quod a creaturis exempla ad Deum assumpta non omnino similia sunt.*

Et deinde hoc ipsum potest elucidari duplici testimonio ejusdem S. Doctoris. Primo quidem desumpto ex quæst. 10 de Polûnûa articulo 5 ad 13. Nam cum hoc idem ultimum fundamentum, quod pro se adducit Scotus, sic sibi objecisset : *Filialia est proprietas Filii, constituens personam ipsius : Processio autem est proprietas Spiritus Sancti, ejus personam constituens : Filiationis autem non est Processio, nec ei opponitur relative. Ergo remota omni relatione Spiritus Sancti ad Filium, adhuc remanebunt Filius, et Spiritus Sanctus personæ distinctæ.* Sic respondet : *Ad decimum tertium dicendum, quod beatus Filiatio non opponatur relative Processioni : tamen procedens opponitur relative Filio, Et per hoc Processio a Filiatione distinguitur.*

In quibus verbis loquitur Angelicus Doctor de distinctione, et oppositione formaliter et proxime tali, qua persona Filii, et Spiritus Sancti realiter distinguuntur : et de ea loquendo, inquit, quod licet Filiatio non opponatur relative Processioni et e contra ; secus tamen procedens, id est, licet Filiatio, aut Processio in abstracto et præcise sumptæ non habeant relative formaliter opponi, quia sic Filiatio non dicit relationem spirationis activæ, per quam formaliter relative distinguitur ab Spiritu Sancto : attamen si Processio sumatur in concreto, ac proinde et Filiatio, significenturque nominibus Filii et procedentis, tunc procedens opponitur relative formaliter Filio : quia Filius in concreto, si sumatur absolute et secundum ea, quæ adæquate dicit, debet habere relationem spi-

rationis activæ et ea veluti affici, ab eaque formaliter denominari spirans : et ideo sic opponuntur et distinguuntur distinctione reali relativa formaliter ; distinguuntur etiam et opponuntur quodammodo relative formaliter Filiatio et Processio : quatenus Filiatio est forma constituens formaliter personam Filii, et ut illam constituit, habet quodammodo recipere illum quasi effectum formalem proveniente eidem personæ a relatione spirationis activæ.

Secundum vero testimonium depromitur ex eodem S. Thoma articulo nuper citato in corpore et 4 contra Gentes cap. 24, ubi loquens de distinctione reali formaliter ac proximo tali, qua personæ divinæ distinguuntur inter se realiter, assignat hanc distinctionem juxta modum oppositionis relativæ, ita ut prædicta distinctio tantum sit a correlativo et ultra se non extendat. Unde loco citato ex 4 contra Gentes sic inquit : *Manifestum est autem, quod Filius et Spiritus Sanctus conveniunt in hoc, quod est, esse ab alio : quia uterque est a Patre. Et secundum hoc Pater convenienter differt ab utroque in quantum est innascibilis. Si igitur Spiritus Sanctus distinguatur a Filio, oportet, quod hoc sit per differentias, quæ per se dividant hoc, quod est, esse ab alio : quæ quidem non possunt esse, nisi differentia ejusdem generis, scilicet, ad originem pertinentes : et ut unus eorum sit ab alio.*

§ XIII.

Alia objectio contra eandem posteriorem solutionem ultimi fundamenti Scoti.

Secundo contra eandem posteriorem solutionem ad ultimum fundamentum Scoti, quam num. 128 adduximus, videtur urgere, quod secunda ejus pars, nimirum, per Filiationem, ut radicaliter continentem spirationem activam, non distingui Filium ab Spiritu Sancto distinctione reali formaliter tali, sed solum distinctione reali radicali, videtur falsa. Quoniam quævis oppositio realis relativa, inter aliqua est satis ad distinctionem realem formaliter tantum inter illa : sed Filiatio, ut radicaliter continens spirationem activam Spiritus Sancti, opponitur oppositione relativa reali et radicali cum eodem Spiritu Sancto : ergo per illam sic sumptam distinguetur Filius distinctione reali formaliter tali ab illo. Consequentia et minor sunt perspicua». Major autem videtur esse certa. Quia illa, quæ

U5.
Atia
objectio
e d m
ejmdcm
solnlio*
ceau

quovis modo opponuntur realiter relative, non possunt esso idem per identitatem realem formaliter talem; ergo oportet, ut eo ipso distinguantur realiter per distinctionem realem, quæ sil formaliter talis : siquidem, ut ex terminis ipsis liquet eo modo aliqua debent distinguere realiter, quo realiter non identificantur.

Cocfir- Confirmatur primo. Quoniam repugnat, prhiV. Tæd una persona habeat realiter aliquid, quod non habet alia realiter et quod non distinguatur distinctione reali formaliter tali ab illa : sed Filius, præcise ut constitutus in rw personali per Filiationem, ut radicaliter continentem spirationem, habet aliquid realiter, quod realiter non convenit Spintui Sancio : ergo præcise per illam distinguetur distinctione reali formaliter tali ab eodem Spiritu Sancto.

1^· Confirmatur secundo. Quia vel per hoc. eundo. <lu°d Filius solum distinctione reali radicali distinguatur per Filiationem modo dicto sumptam ab Spiritu Sancto, significatur, quod per illam non distinguitur realiter actualiter ab eo, sci solum esse in Filio debitum ad hoc, ut per relationem spirationis aeline realiter actualiter distinguatur; quamvis ante illam non sit actu distinctus ab eodem Spiritu Sancio? Vel significatur, distinguere per eandem Filiationem distinctione reali actuali ab ipso? Primum dici non potest : lum, quia (ut nuper dicebamus- oppositio relativa realis radicalis, quæ versatur inter Spiritum Sanctum et Filium, ut radicaliter spirativum, nequit dari cum identitate reali inter utrumque; sed necessario petit aliquam distinctionem realem actualem inter ipsos. Tum etiam quia Filius, ut radicaliter spirativus; habet ex hoc præcîso capite esse talis conditionis, ut implied, ipsum realiter identiicari cum Spiritu Sancto : ea autem, quæ implicant identiicari ex aliquo capite, ex eodem distinguuntur realiter actualiter. Si autem secundum dicatur, non est cur prædicta distinctio realis actualis, non sit formaliter talis : siquidem ea, quæ realiter actualiter distinguuntur, non est cur non distinguantur realiter per distinctionem realem formaliter talem.

t,nn· Confirmatur tandem. Quoniam repugnat, unam personam distinguere ab alia per distinctionem realem personalem formaliter talem et quod hæc distinctio nun sit per aliquid pertinens ad conceptum personæ et constitutivum ipsius in ratione personæ : sicut repugnat, aliquid d stinguere essentialiter

liter ab alio et non distinguere per rationem aliquam essentialem : sed Filius distinguitur distinctione reali personali, ac formaliter tali ab Spiritu Sancto : ergo hæc distinctio debet esse per aliquid pertinens ad conceptum intrinsecum personæ, ut lalis : ergo non proveniet a relatione spirationis activæ, quippe non pertinente ad constitutivum personæ Filii, sed supponente ipsum in ratione personæ jam constitutum ; sed a Filiatione, ul radicaliter continente prædictam spirationem, utpote a qua sic sumptam constituitur persona Filii adæquate in esse personæ.

Respondetur, negando majorem. Et ad in. probationem concedo antecedenti, neganda est consequentia. Nec obe?t probatio illius immediate subsumpta. Nam illa propositio : *Eo modo distinctionis realis distinguuntur aliqua, quo non identificantur realiter*, vera est quoad modum distinctionis, sive realis ex natura rei, sive realis sicut rei a re: non vero quoad modum distinctionis radicalis, sive formaliter talis, ita ut non identificatio formaliter talis debeat provenire præcise a distinctione reali formaliter tali, siquidem ad tollendam quamvis identitatem etiam formaliter talem satis est distinctio realis, sive illa sit distinctio formaliter talis, sive tantum radicalis.

Fotestque hoc explicari exemplo actuum ei\$o- amoris Dei et odii proximi. Nam sicut lar. acius odn destruitur, tam per actum amoris proximi, quam per actum amoris Dei virtualiter continentem amorem proximi : et ideo ex eo. quod destruat prædictum odium formaliter tale, non sequitur destruendum esse determinate per amorem proximi formaliter talem; sed sufficit destrui per amorem Dei, qui virtualiter est amor proximi : ac proinde non eo modo, quo perii odium, ponitur ejus oppositum : siquidem perit odium secundum esse formale et ponitur amor proximi non formaliter, sed virtualiter lalis. Ita ad tollendam identificationem realem inter duo formaliter talia, satis est distinctio et oppositio realis relativa, de qua loquimur; sive illa sit formaliter, sive radicaliter talis, quia quævis ex illis e-t impossibilis cum identitate reali formaliter tali. Et propterea, ex eo quod tollatur identificatio realis formahter talis inter aliqua, non sequitur, ponendam esse ex vi hujus distinctionem realem formaliter talem inter illa, ita ut quævis distinctio realis inter ipsa debeat esse formaliter talis.

Ad

na. Ad
njâir-
MHio-
Ad primam confirmationem respondetur, quod ox hoc, quod una persona habeat aliquid reale quod non habet altera, solum sequitur, distinguendas esse realiter juxta oppositionem, quam illud reale quod est in una persona et deest alteri, habet cum illa persona, in qua non est. Quare, cum illud reale Filiationis, quod est in Filio ot deest Spiritui Sancto, tantum dicat oppositionem relativum radicalem cum Spiritu Sancto; et si hæc non obsesset, Filiatio non deesset Spiritui Sancio, sed cum ilio identificaretur : hinc est. ut ex eo, quod Spiritui Saucio desit Filiatio, non colligatur, Filium et Spiritum Sanctum per i!lam, ut radicaliter continentem spirationem, distinguendos esse distinctione reali formaliter tali; sed solum distinctione reali radicali : quia ad distinctionem realem formaliter, et non solum radicaliter talem, desiderator, quod proveniat ex aliquo dicente oppositionem realem formaliter talem cum re, a qua sic distinguitur.

UO. Ad
RCGD-
(bD. Ad secundam confirmationem eligenda est secunda pars illius dilemmatis : quia revera distinctio realis radiculis, de qua loquimur et orsa ex oppositione relativa reali radicali, est distinctio realis actualis. Et ad probationem in contrarium dicendum est, quod in distinctione reali duo sunt consideranda, nempe, negatio, quam unum extremum dicit identitatis cum altero et positivum inferens hanc negationem. Ex quibus boc posterius, nempe positivum, est a quo (saltem potissime) sumitur ratio et denominatio distinctionis formalis, vel radicalis. Nam si tale positivum dicat oppositionem aliquam realem formaliter talem cum altero extremo et sufficientem ad distinctionem realem, tunc talis distinctio erit realis et formaliter talis. Si autem prædictum positivum non dixerit hanc oppositionem realem formaliter talem, sed solum radicalem, tunc licet illa distinctio propter realem oppositionem possit esse realis, attamen quia oppositio illa Unium est radicalis, propterea distinctio debet etiam esse radicalis. Sicut etiam hoc, quod est, oppositionem aliquam esse contrariam, aut relativam, sumitur ex positivo extremorum, saltem tanquam a ratione potissima.

rn. Ad
teuia Ad tertiam confirmationem distinguenda est major : *El quod hæc distinctio non sil per aliquid perlinens ad conceptum personæ el constitutivum ipsius in ratione personæ*, si consideretur in ratione distinctæ, conce-

denda est. Si consideretur præcise secundum se, prout præit se ipsam, ut distinctam realiter a quovis alio, negmda est in personis relativis et ut realiter relative eic distinctis, propter rationes in hoc dubio alductas. Itaque persona relativa Filii potest considerari, vel ut constituta in suo *esse* personali ; vel ut distincta in illo per distinctionem realem a persona Spiritus Sancti. Et secundum priorem considerationem non pertinet ad conceptum ejus, neque al tuum constitutivam id per quod distinguitur distinctione reali formaliter tali ab Spiritu Sancto : secus tamen si accipiat^{ur} secundum posteriorem considerationem, nempe, in ratione personæ distinct® personaliter ab eodem Spiritu Sancio : sic enim ad ejus conceptum pertinet, id per quod sic distinguitur.

Unde reddere (ut bene notarunt Cajeta- Cajeiin. nus et Nazarius in præsentⁱ) personam Knar- distinctam per distinctionem realem personalem formaliter talem, potest provenire, vel ex eo quod id, quod reddit personam distinctam, constituat etiam simul personam, ut in Filiatione disiing^uente sic Filium a Patre contingit, vel ex eo quod, licet non constituat personam, reddit tamen illam distinctam per præ lictam distinctionem, ut in spiratione contingit, quæ reddit personam Filii distinctam per modum personæ ab Spiritu Sancto per distinctionem realem formaliter talem, non tamen constituit ipsam personam. Sicut hoc, quod est, parietem fieri album potest contingere, vel ex eo quoi fiat paries et fiat in *esse* albi, vel ex co quod supponatur in *esse* parietis et fiat in *esse* albi, quia nimirum albedo unitur cum illo el tribuit ei suum offectum formalem. Neque id, quod do d.fterentiis essentialibus ibidem adducitur, aliquid contra nos convincit. Quon am diiïcrenliæ essentielles, ut distinctæ a personalibus, dicunt necessario aliquid absolutum in divinis. Et propterea eædemmel debent esso constitutiva* et distinctive) per distinctionem formaliter talem a quovis alio, a quo *esse* absolutum in divinis repertum habet realiter distingui.

ARTICULUS III.

Ulrum spirilaf SvtschsJ rocrdol a Palet per Filitr ?

Ad tertintn fle prwr^dihr. Videtor, <pjod Spirites Slot- I difbW lo< non p.ocethl Pitre per Eilium. QfOd eoim prxr- art 3 ec di! ab aliqiw pcrahqqtm. non pttxrdtl ab en immrdiate. vp -se. S Si igitor Spintes Sanctas procedit a Paire per rap Al non procedit a Paire immediile. Qttod fidetnr income- etopuic. Scjp.17. nien<.

K
J.

a 'O

I

U

◆A3

6</0

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

S. Praterit, si Spinūs Saācius pcoredit a Patre per Filiorn, non procedit a Filio*. dum pr.pior Patrem. sed propter qaoi nnam«|Uōilv c. rt i lad *iūjls*. Ergo uagta procedi: a Patre, «tuam 4 Filio.

3. Pralerea, Filre» h-ibex esse per qeacratlāaem. Si ig'tor Spiritus Saccksest a Patre per Filium, >eqtrit r, neo » pna* grnerdar Filios, el pastes procnUt Spiritus Samia*. Et sic p'WSsio Sprites Saucii non est jtteriu : qood e't bxbecnm

4. Prakn», cuui aliqis dicitur per aliquem operari, potest e cwaiftbo dici. Sicut enim ditietis, «|Uvd llex operatur prr iMlilvum : iu jōkst dici, qaoi Balinas operatur per Regem. Sed nullo modo dieiffic», quvd Filias Spiret Spirit@m Sanctum per Patrem. Ergo nullo noda potc'i dici, qa 'j Pater spiret Spiritum Sanctum per Filium.

• Lib. 13 Sed contra est, quod fhbrias * dicit in lib. de Triait. : Consena hanc, oro, Hdn Eræ religionem, ut temper obtineam Patrem, saliret te. et Filum tuum ana icum adorem, et Spiritum Sanctam leuru, qui est ptr utigeai-tam loam, promereat

neqxiifdro diorMdam, quod in omnibas locatioalbas, in quibam dicitur aliqis prr aliquem operari, kee pra-po«nio, per, designat in taiuui aliqMta causam, seu prindpiuni illius acta*. Srd rc a actio >it media tuter faciens ct factum, quandoque ilud eāe«ale, cui adjungitur bate propositio, per. est rausa actionis, «ceendtsi quod exit ab ageute, et tone est causa jgmrti, qood agat; >he sil ciusa ficulis, *he foraatls, she effectua, >ive fttoliix Finali* qcUem, ut si diemna, quod artifex operder per cupiditatem Incn : formalis »ero, ut hi thearus, q=od operatur p-r artem suam : motiva veru, si dicantes, qard operaiur |'er icaperi im alienas. Qu n loque vero dictio causalit, cui aduegiwr Lrc prapoMli-», prr. est raina actionis, secutnlum quod detrrjiinjtur ad ikfup; : ut cum dic-raus, artifex operitur prr martllnm : n n enim significatur, quoid martellns ūl «?i'a artificl, quoi ?>at: icd quod sit rausi artilte-bto, ul ab artifice procēdai, el lor ipsum babeat ab artifice. El boe ot, quod qardaci dirait, quod tute praposilio, per, quandoque ooiat al-l-oraltem m rerto. at cuiu dicitur. Krx operatur per Bal-lrom. Quanloqae autem io ob'tquo, ut cum dicitur, Batlirus operatur per R'gem OJJ igitur Filio* babel a Patre, quod ab eo procedat Sprites Sanctus, potest dire, quod Pater per Fibum spiral Spiritali Sanctum, id quod SptriUts Sanctus procedat a Patre per Filium, quvd idem est.

Ad primum ergo dicealnm, quod in qualibet actione est duo considerare, scilicet suppositam aqca*. et virtutem, qua agit : sicut ignis calefacit calore Si igitur « Patie ct Filio considrrerit virtus, qua spirant Spiritum Sanctum, non cadit ibi aliquid medium : qaia bæc virt s ot una el eidem. Si astem coftsMerentar ips-e person» spirantes, fiir, cum Spintus Saacius communiter procedat a Patre et Filio, invenitor Spiritus Sanctas liaEl'dia'e a Patre procedere, iu quantum esi ab coi el mediate, ita foanlom est a Filio : et sic dicilar procedere a Patie per ilium. Sicut eliam Abel procedit immediate ab Adam, in quantum Adam fuit paler ejus; rl mediate, iu quantum Ela fuit nialer ejur. quæ processit ab Adam. Liret hoc exemplum materialis processiois ineptum videatur al significandam immaterialem processioem dmoarum personarum.

Ad secundum dicendum, quod si Filia-* acciperet a Patre aliam virtutem ntuaero ad spirandam Spiritum Sanctum. sequeretur, quod es*el sicut caesa 'tcuoda, et instrumenteUlIS : et sic magis procedent a Paire, quam a Filio. Sed una ct eadem n;niero virtus spiratna est in Patre ct Filio : rt ideo squallier procedit ab utroque. Licrt ali-quando dicator principaliter, vel proprie procedere de Patre propter hoc, quod Filios babrl hanc virtutem a Patre.

AJ tertium iliremlum, quod sicut generatio Filii est coæterua generanti (unde non prius fuit Pater, quam gigneret Filium) ita processio Spiritus Sancti «t coæ-terna suo principio. Vudenon fuit prias E:li-i- genitus, quam Spirans Saucius procederet: sed utramqæ æfer-nuni est.

Ad quam dicendum, quod cum a.igm* dicitur prr aliquid operari, non .emper recipitur conversio. Non enim dicimus, quod martlllus operetur per fabrum. Drimu* autem, quod Balinas opinitur per Regem qaia Ballhi est agere, cum sit Dominos sui actus; inaneelli autrm non e t agere, sed si-ium agi : unde non designatur, nisi m instrumentum Dicitur autem Ballivus operari per Begem; qu miis hæc pra positio, per. denotet midium : quh

quanta suppositum est urias iu agendo, tanto virtus ejts est immcdaūor eif. *tui. quia tfrltis can-» nrimx coa-jungit cāram secundam suo tfttdui : unde «t priua principia dicantur immediata in demonstrativis nŭtlūi. Sic iplur, ib quantum Ballivos rst metliuv secuadnm «r-oieuv supportoruno acentium, dicitur Hrx operari per Ballnum : secundum ordinem vero Metutum, dicitur Ral-liv \$ operari prr Regem : «lina virtus ltrgi* facit, quod ait o Rjllhi consequatur enectum. Ordo autem tion at-teoditur inter Patrem Cl Filiam quantum ad «irtulcm, sed solum quantum ad sapposita : c: ideo dicitur quod l'j' r spiral per Filium, et non e converso.

Conclusio est affirmativa.

ARTICULUS IV.

£7 sn Pa'er c/ fi/ta/ nui/ aatw pruufyinv *Spiris Sincti* ?

Ad quartum sic proetidilur. Videtur, quod Pateret Fi-lias can sint unum principium Spirilus banclli. Quia Spi-ritus Sanctus cuo Mdctnr a Patre, ct Filio procedere, io q unum sunt unam, neque in natura, quia Spiritus Sane-lu> >ic eliam p uerdrel a »e ipso, qui csl unum cum cis. u-ct iā natura. Neque tbtm inqnautum punt ununi in aliqaa proprietate, qaia una proprietas non potrs! e\$S\$C duorum >uppvstorum, ul videtur Ergo SpiriGS Sanctus procedit a Patre et FHq, ut sunt pleres. Non vrgo Pater el Fi-lias suat nnum priucipiura Spiritu Sancti»

i. Prilcrea, eam dicitur. Pater cl Filius sunt unam pncipiuii Spiritu-* Sancti, non potest ibi designari umtas personalis : quia m Pater el Filus essent uoa penooa. Neque clam u nias proprietati* qnia si jroprk unan ledi) 3. proprietatem Pakr rl Filius sunt unum pnnapium Spi-rites Samli, p n ratione propter dua- proprietas Pater viddur esse uuo principia Filii H Spiritu* Sancti : quod e't incwa*eoieftli. Nou ergo Pater cl Filius sunt uuulu principium Spiritus Sancti.

3. Prairrra, him non maps convenit eum Patro, quam Spinio Siurius. S-d Spiritus Sanctus. «t Pater non suet cauta pnuriptum r. 'pectu alic jns divini» persons. Ergo neque Pater tt Filius.

4. Trælrrea, si Pater et Filius sont unam principium Spiritu- Sancti aut unum, quod csl Pater, aut unum quod non ot Pakr? Sed neutrum eM dare. Quia si unum, quod rst Pater <equilur, quod Filins *it Pater. Si uuuk, quo l non est Pater, sequitur, quod pater non est Patw. Nan ergo dicendum es», quod Falerii Filim» sint nuam principi m Spiritus Sancti.

5 Po-u-rra, si Pater ct Filias sunt anum principium Spir.us saucti, «ideiar e corneto dicendum, quini unum principium Spiritu* Sancti sit Pater et l ibus. Sed vi'tetur c'se falsa. Qma hoc, quod dico dico principium, oporfet, «pod supponat, vel pro persona Falris, v l pro perbona Filii; ci ulroque modo est ūsa. Ergo etiam hæc est faba, Pater cl Filins sont nnum principium Spinlus Sancti.

6 Prælereu, unum in substantia facit idem. Si igitur Pater cl Fdiu* sent un ira principium Spiritus Sancti, sc-quitur, quod sint idem principium. Srd hoc j raulis ne-gitur. Ergo non est concedendum, quad Pat-r, ct Filius sint unum principir m Spirilos Sancti.

7. Pnrlerca, Pater, rl Filius, r- Spiritus Sanrios, qnia hunl unum principium creatur-», dicuntur es-e unu* enra-Kr. Sed Pater cl Filii? non sunt unus spirator,ud dco svirjtores, ut nullis dicitur : q o f eliam wns-oal dklis Htiarir, qui dir l in r-nmo * tk Trinitak, quod Spiritus Sanctus a Patre, et Filio autoribus confitendus «st. Ergo l'ater el Films nun sunt unum principium Spirilos Siacti.

Scd ronira r*t. quod AngoMinus dicit in 3 . de Trini-Ute, qaad Piter rt Filifls non sunt duo principb, «cd de Tri», unum principi Spiritus Sancti.

Ite*p)j dro dicen turn, quod Pater, et Filius in omuibas uiiHn >unt. in quibus non distinguit inter eos nbtionh oppo'i(io. l'oG? rum in l>or. quod rst, esse principium Spirit i* Saiw ti. non opponantur relative, -equitur qaad Pater, «f Film* sont :num pnnrip.um Spintus Saadi, tiuidam Mmen dicunt, banc e*-e irapropnam. Pater el Filius *util caans principium spiriti's Sancti Quia cum i or n :ci'n principium singuWriter acorptoai non igniEet por>or>alo, scd proprietatem, dicunt quod «amitdr adjective. Et quia adjcditium non defcncinatur per ad/ectiva, eon potet evavendienkr dici, quod Pater, et Filius sint unum prine«piuA

priQcipioui Spiritus Sancti, nifii nnum intelligatur quivi ad»»»rbubfor positum, ut sil scaitts, bttil unum princi-pium, idest, anō modo. Sed (iuiili ratione pnjuet diti rJkr duo principia Filii, rt Sprites >jncli. iiksl. duobus modis. Dicendum rst ergo, quod licet huc nomen princi-pium signidrci prupiemtrui : Ufuca sigmficij eam prr mudwii Mibstini», 'irui line nonion paler, el filius rliarj in rrbus erratis : unde mimemol accipi a forma -Igniifl-ala, rl j lq subslantiu. Sicut igitur Patet rt Filios sunt tutus Deus propter unitatem fvrnx: signifiat» per hoc no-mru Deu*, ib sunt ununi pririciniuin Spiritus Sancti prupkr uiifaleni proprietati» significat» in hoc nomine priucipiui.

Ad primum ergo dicendum, quod si attendatur vinus spirjtiva, Spiritus Sanctus pncedti a Patre, ct Filio, in quantum sunt unum iu virtule fflpratba, quæ qaadini-modo significat naturum cum proprietate, ut infra ♦ dic<-lar. Neque e.sl inconveniens, unam proprietatem esse in duobus Hipposibs, quorum est una natura. Si vero cvn-siderentur supposita spirabouis, sle Spiritus Sanctus pro-coh, a Patre, et Fi io, ut >unt plure», procedit enim ab eis, ul amor unimus duorum.

Ait secundum diccudriD, quod com dicitur Pater, et Filius soul unum prine fium spiritus Sancti, designatur uni proprietat», quæ est forma significata p-r nomen. Non talen sequitur, quod propter pl res proprietates possit diei Pater plura principia : quia implicaretur pluralitas suppositorum.

Ad tertium dicendam, quod secundum relativas proprie-tates non attenditur in diinrs similitudo, vel dissimili-tudo secundum cssen'iam. Unde, sicut Pater non esi similior sibi, quam Filio : ila nec Filius siroitor Patri, quam Spiritus Saucius.

Ad quartum dicendum, quod hæc duo, scilicet, Pater, et Filius, suitl unuin principium, quad est Pater, aut unum principium, quod non est Pater, non Mint conlradiclorie opptoitt : vnde non esi necessa-lerum eorum dare. Cum enim dicimtb, Patr*, el Filius sunt unum principium, non ltabit delcrmiuatsm suppositionem, imo «onfQ'am pro deabus persnnis simul, unde in processu est falla ia figura dictionis a confusa suppositione ad d. lcrminadum.

Adquintu. dicendum, quod hæc etiam est l'cra, onum principium pintas Sancti est Pater, ct Filios : quia hoc, quod dico principium, non supini! pro nna persona lan-ium, scd indisiincle pro duabus, ut diclum * est.

Ad sextum dicendum, quod convenienter potest dici, quod Pater el Filius sunt idem principium, secundum 3aad ly, principium, supponit confuse, ct indisiincle pro nabas personi» simul.

Ad septimum dicendum, quod quidam dicunt, quod Pater, cl l ilius, licet sint unum principium Spirit s Saneb, sunt tamen diio spiralores propter distinctionem suppositorum, sic it etiam duo spirantes, quia actus refe-runtur ad supposita. Nec est eadem ratio de hoc nomine creator : quia Spinlus Sanctus procedit. Patri rl Filio, cl sunt dua» personæ dislinctæ (ul dictum * est), non autem p'raia procedit a tribus personis, ul sont personæ dis-tin ta-. srd ut suot unum i-» essenlia, Srd ndrtur mrlcis dicendom. q»od quia spirans adjectivam esu spirator vero subaUntivuiM, possumus dicere, quod Parer, c: Fibu* ionl duo spirantes propter pluralitatem suppositorum ; non au-tem don spijurrs propter unam spiratr noro. Nam adjecti-va nom ma habcnl numerum coeundum -supposita; sub5t>ntia vero a se ipsi*, secund in fcrma significatam. Quod vero Hilirius dicit, quod Spiritus Sanctus est a Paire, cl Filio anthoribus. exponendum est, qaad ponitur jabitoDivoui pro adjectho.

Conchisie affirmat.

DISPUTATIO XV.

Zk *Spinlu Sancio quoad modum procedendi a Paire cl Filio.*

Postquam explicuimus. Spiritum Sanc-tum procedere a Paire et Filio, restat, ut modum quo ab illis habet procedure, decla-remus : ul ita ex omni parte ejus proces-

DISP. XV. DUB. I.

601

DUBIUM I.

Utrum Spiritus Sanclus procēdai a Paire per Filium?

Pro tituli explicatione notandum est ei I. D. Thoma artic. 3 hujus quæstionis, quod ly per denotat aliquam causalilaem in ac-cusativo casu, super quem cadit. Cæterum hæc causalitas quandoque est respectu actionis ; secundum quod exit ab agente : quatenus id, super quod cadit ly *per*, est causa agentis, ul agat : quo pacto agens dicitur agere per suam formam, quia dat illi in genere causæ formalis, quod agat. Quandoque vero illa causalitês est respectu actionis secundum quod determinatur ad factum : ut cum dicimus, quod arti'ex ope-ratur per martelluui : non enim tunc ly *per* denotat, quod martellus sil causa actio-nis, secundum quod exit ah artifice, seu quod sit causa artificis, quod auat: sed SO-lum quod sit causa act onis, prout deter-minatur a<l artiticiatum, idest, quod sit causa ariificiato, ut ab anilice procedat, el hoc ipsum prædiclus martellus habeat ab artifice. In præsentis ergo non inquirimus, an Spiritus Sanctus procedat a Patre per Filium, ly *per* denotante causam, aut quasi causam actionis, prout exit ab agente : siquidem certum est, Patrem non habere a Filio virtutem spirandi, aut ipsam spirationem, prout ab eo exit. Sed tanlum sciscitamus una cum D. Thorna art. ci-n.Tboo.

tato, an Spiritus Sanctus procedat a Patre per Filium, ly *per* significante causalita-tem, aut quasi causalilaem posteriori modo, idest, quod sil quasi causa Spiritui Sancto, ut a Patre procedat, et hoc ipsum habeat Filius ab eodem Patre.

Decisio dubii cx mente Angelici Docloris.

Dicendum ergo est, Spiritum Sanctum procedere a Patre per Filium. Ica D. Tho-mas in*præsenli, et in l dist. 12 art. 3 el Opusculo l cap. 41, nec non Opusculo 9 quæst 27 quem communiter tuentur ejus discipuli, el omnes, vel fere omnes Theo-logi. Ratio autem hujus assertionis addu-citur ab eodem Angelico Doctore ari. 3

præsentis quæstionis, potestque ad hanc formam reduci. Nam Filius habet a Patre virtutem spirantem, et quod actu spiraret Spiritum Sanctum : ergo Spiritus Sanctus procedit a Patre per Filium. Antecedens patet. Quoniam quidquid est in Filio, debet habere illud communicatum a Patre.

Consequentia vero etiam liquet. Quoniam id, quod producit aliquem terminum per virtutem, et operationem datam, et communicatam ab alio, est causa, aut quasi causa, ratione cujus prædictus terminus actu procedit ab eo, qui talem virtutem, et operationem tribuit : et propterea martellus attingens artificiatum per virtutem, et operationem communicatam ei ab artifice, est causa, ut artificiatum procedat ab eodem artifice : et similiter causa secunda producat aliquem effectum per virtutem, et actionem communicatam ei a causa prima, est causa, ut prædictus effectus procedat a Deo tribuenti illam virtutem et actionem. Ergo hoc ipso quod Filius producat Spiritum Sanctum per virtutem spirantem, et spirationem communicatam ei a Patre, erit quasi causa Spiritui Sancto, ut procedat a Patre : ac proinde Spiritus Sanctus per eundem Filium procedet a Patre : siquidem, ut in explicatione tituli dicebamus, per hoc, quod Spiritus Sanctus procedat a Patre per Filium, nihil aliud quoad præsens significare volumus.

§ II.

Aliquæ objectiones contra assertionem, et responsio ad illas.

Sed objicies primo, quod si Spiritus Sanctus procederet a Patre per Filium, tunc esset aliquis ordo originis inter Patrem et Filium in actu spirandi : hoc autem videtur inconueniens : ergo etc. Sequela videtur perspicua. Quia in his quæ habet Filius a Patre, est ordo originis inter utrumque : at tota ratio, propter quam in ratione D. Thomæ diximus, Spiritum Sanctum procedere a Patre per Filium, est, quia habet a Patre, quod spiraret Spiritum Sanctum : ergo eo ipso, quod ratione hujus dicatur, Spiritum Sanctum procedere a Patre per Filium, oportet, ut ibidem includatur, quod sit ordo originis inter utrumque in actu spirandi. Minor autem probatur a Vasquez in annotationibus ad articulum 3 hujus quæstionis. Quoniam

nam inter illa, inter quæ est ordo originis, est etiam prietas naturæ : at licet inter Patrem, et Filium sit prietas naturæ quoad virtutem spirantem, quia illam prius habet Pater, et deinde Filius : non tamen quoad actum spirantem ; sed hoc ipso, quod a Patre communicetur Filio virtus spirativa, statim simul uterque spirat.

Respondetur concedendo sequelam, Nam, ut sæpe diximus, nihil habet Filius, quod non habeat a Patre : siquidem communicat de divinam naturam, et quidquid ad eam quoquomodo pertinet. Constat autem, ordinem originis in divinis tantum attendi penes hæc duo, nempe : *a quo alius*, et *qui ab alio* : Et ita si Filius a Patre habet actum spirandi, non potest non esse inter illos ordo originis in predicto actu, ut est in Filio : quatenus per hoc significatur, quod Filius habet a Patre hunc actum.

Potestque magis declarari, et confirmari, quomodo sit iste ordo originis inter Patrem, et Filium quoad prædictum actum : ex eo quod in divinis non distinguuntur, adhuc virtualiter, virtus spirativa ab ipso actu spirandi, quia pertinent ad eandem lineam : ac proinde virtus illa debet esse actus purissimus, ipsaque actualis spiratio, ut constat ex illis, quæ in hoc tractatu disput. 1 num. 79 in 1 tomo tract. 4 disp. 2 num. 34 diximus. Ergo hoc ipso, quod a Patre communicetur Filio virtus spirativa, sitque ordo originis inter eos modo insinuat) in prædicta virtute, oportet, ut communicetur ipsi, ab eodem Patre actus spirandi, adsitque eodem modo inter utrumque ordo originis in illo : siquidem

III»

nicari Filio truncata, sed integra et omnino perfecta.

Unde neganda est minor hujus objectionis. Et ad probationem, qua convincitur Vasquez ad negandum ordinem originis inter Patrem et Filium in actu spirandi, dicendum est, quod juxta Angelicum Præceptorum infra quæst. 42 art. 3 ad prioritatem naturæ semotim ab imperfectionibus satis est prædictus ordo, qui attenditur penes illa duo jam dicta, scilicet, *a quo alius*, et *qui ab alio*, quicquid ordo reperitur inter Patrem et Filium quoad actum spirandi, ut explicatum est.

Nec obest id, quod objicit Vasquez loco citato, nempe, quod spirante a se, aut spirante ab alio solum significat ordinem originis in habendo virtutum; non in spirando :

DISP. XV, DVB. I.

rnndo : ex eo quod ipsa spiratio, quæ est origo, or linem constituit inter spirantem et spiratum : cum tamen ip?a spiratio simul sit ab utroque eadem virtute fm-cundo.

Respondetur enim, quod licet ordo originis per se primo competat personis : siquidem persona est, quæ per se primo proce'it ab alia et istud significatur per hoc, quoi una persona habeat ordinqm originis ab alleram : nihilominus, quia una persona procedit ab alia secun lum umnia quæ in ea reperiuntur, propterea, non solum persona secundum se, v. g. Filius est a persona, nempe a Patri', sed etiam hoc, quod est, Filium esse Deum, sapientem, volentem el spirantem etc. est a Patre acceptum. Unde, sicut non est ordo inter sapientiam Patris et sapientiam Filii secundum se, quia est eadem utriusque sapientia ; et tamen est ordo inter Patrem el Filium in habere sapientiam, quia Pater a se, Filius autem a Patre eam habet : iia in ip>o actu spirandi secundum se sumpto non est ordo originis inter actum spirandi Patris ei Filii : est tamen ordo originis inter Patrem et Filium in hoc, quo! est habere illum : ex eo quod Pater habet illum a se et Filius non nisi a Patre.

Secundo objicies, quod si Spiritus Sanctus procedit a Patre per Filium, tunc Pater non produceret immediate Spiritum Sanctum et Filius non attingeret æque principaliter productionem ejusdem Spiritus Sancti, ac Pater: at hoc dici nequit, ut' communiter docent Theologi : erro, etc. Sequela quoad primam partem vide lar perspicua. Nam id, quod producit aliquid per alium, producit illud per eum, tanquam per medium : quod autem producit per alium, tanquam per medium, non producit imme liate, sed mediante prædicio medio: ergo, etc. Unde profiter hoc dixit Damascenus lib. ! de Fide capite 18, Spiritum Sanctum per Filium Patri conjungi ; si autem immediate illum produceret, sicut Filius, tunc Spiritus Sanctus per se ipsum et non per Filium Patri conjungeretur.

Quoa! secundam vero partem eadem sequela probatur. Quoniam id, quod tri- huit alicui virtutem operandi et operatio- nem ipsam, principalius attingit terminum productum, quam illud, quod per talem virtutem Pl operationem acceptam opera- lur, ut patet in causa prima et secunda : i ex quibus prima principalius attingit elice tum causa? secundæ : quia causa secunda

non produc'd illum, nisi per virtutem et operationem communicatam ei a causa prima : ex eo quod causa prima facit, ut secunda faciat et attingat prædictum effectual.

Respondetur, negando sequelam quoad Enoda- utramque partem. Et ad probationem primie partis dicendum est. Patrem quodammodo mediate et simul immediate produ- cere Spiritum Sanctum. Mediate quidem quodammodo : quoniam Fdios habet a Patre virtutem spirandi, necnon el spirationem ipsam. Immediate autem : quoniam Films spirans non spirat per virtutem, aut actum spirandi distinctum ab eo, qui est in Patre, sed per eumdem prorsus. El ita Pater non potest non spirare Spiritum Sanctum immediate immediatione virtutis et simul etiam immediatione suppositi. Sicut quia eademmet vinus creative est in Patre et Filio, propterea uterque creat immediatione virtutis el suppositi.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma, lum in hoc articulo in solutione ad 1, tum D. TLchb. clam in ! ad Annibaldum distinctione 12 art. 3 his verbis : *Dicendum, quod Pater cl Filius sunt spiralores Spiritui Sancli per vir lulcm spiraiivam, qua: est in ulroque. Cum ergo processio Spiritus Sancli comparetur ad vir lulcm spiraiivam, immediate ab utroque procedit. Si autem comparetur ad Patrem el Filium, ut sunt spirantes, sic a Patre procedit Spiritus Sanctus quodammodo mediato cl quodammodo immediate. Mediate quidem, quantum ad hoc. quod Spiritus Sanctus procedit a Filio : hoc enim Filius habet a Paire, immediate autem, in quantum Pater et Filius simul spirant Spiritum Sanctum. Sicut Selh fuit ab Adam el mediate el immediate. Mediate quidem, in quantum Selh fuit ab Evâ, qux fuit ab Adam, immediate vero, in quantum Eva el Adam simul genuerunt Seth.* Per quo i etiam al id quod ex Damasceno adduximus, salis constat.

Ad probationem vero pro secunda parte ejusdem sequelæ patet ex modo dictis. Quoniam probatio illa convincit intentum, quoties virtus et operatio accepta et communicata ab aliquo est distincta a virtute et operatione ejus, qui talem virtutem, talemque operationem communicat; secus vero, quando uterque por eamdem prorsus virtutem et operationem influunt, et solum est discrimen in hoc, quod unus habet illam a se, alius vero eamdemmot, communicatam tamen ab altero, ut in præsentī contingit. Sicut etiam propter hanc ratio-

nem Spiritus Sanctus non dicitur magis procedere a Patre, quam a Filio, licet pater det Filio, quod ab eo procedat idem D.Ttom. Spiritus Sanctus, non tamen e contra. Et propterea Angelicus Pnceptor loro nuper citato ad Annibaldum ari. 2 hoc ipsum explicans sic inquit : *Quamvis virtutem spir- alium Filius habeat a Patre ; quia tamen illa una ct eadem est in Patre cl Filio lota, non magis procedit Spiritus Sanctus a Patre, quam a Filio, nec plenius : sicut Filius non est minus Deus, quam Pater n quo accipit Deitatem, quia unam et xqualem occipit.*

Nec obest, si urgeas, quod Patri tribuitur autoritas in spirando; secus tamen Filio : ergo Pater eam habet aliquomodo magis principaliter. Consequentia probatur. Quoniam aulhoritas in spirando aliquam videtur pre se ferre principalitatem quoad praedictum munus spirandi. Antece- u.Thom. dens autem admittitur a D. Thoma de Gtwsa. potentia quæst. 10 art 3 ad 9 et a Glossa supra il'ud ad Romanos 5 : *Chantas Dei diffusa est etc.* Ubi sic inquit : *In Patre in quantum manet aulhoritas, in Filio nati- vitas, in Spiritu Sancio communitas.*

Respondetur enim ex eodem Angelico Preceptors loco relato ad Annibaldum art. 4 his verbis : *Dicendum, quod nomen aulhoritas apud nos designat primam originem. Ille enim dicitur author alicujus sermonis, qui primo ilium invenit. De rali- one autem originis duo sunt. Quorum unum est, ul ab ea sit aliquid. Aliud est, ul non sit ab aliquo. Quoniam ergo in divinis personis non sint prius ct pojtmui : tamen secundum producta duo nomen authoritalis ibi conceditur. A Patre namQue Filius el Spiritus Sanctus habent, quidquid sunt, vel possunt, vel operantur : ipse vero Pater a nullo ali- quid habet. Sic ergo in spirando Spiritum Sanciam Palri attribuitur aulhoritas : quia Filius halet a Patre, quod spiret : Paler au- tem a nullo.* Ubi, ut vides, aulhoritas non tribuitur Palri, ex eo quod principal us, aut magis influat respectu Spiritus Sancti; sed ex eo quo i spirat a se, Filius autem non nisi ab illo habet spirare.

DUBIUM II.

Utrum Paler ct Filius sini unum princi- pium Spiritus Sancti?

Merito dubium hoc post precedent exci- tamus : quia ex illis, quæ in illo diximus, decisio istius colligitur.

UNICUS.

Juxta mentem Angelici Prxceptoris dubium resolvitur.

Dicendum ergo est, Patrem et Filium esse unum principium Spiritus Sancti. As- sertio hæc habetur in Concilio Florentino Sessione ultima in literis sanctæ unionis, ubi sic dicitur : *Spiritus Sanctus suum esse subsistens habet er patre simul el Filio el es utroque xlemaliler tanquam ab uno princi- priori unica spiratione procedit.* Et Concilium Lugdunense relatum m cap. unico *Pe summa Trinitate*, lib. 6, eadem ferti verba habet : *Spiritus Sanctus cx Patre c! Filio æt'rnoliter, non tanquam ex duobus prin- cipiis, sed tanquam rz uno principio, non duabus spirationibus, sed una spiratione procedit.*

Nec obest. si occurras, in his testimo- niis consulto non fuisse absolute dictum, quod Pater et Filius sunt unum principium Spir.tus Sancti; sed quod Spiritus Sanctus procedit ab illis, tanquam ab uno principio. Quia illud adverbium *tanquam* dicit condi- tionem diminuentem rationem unitatis principii et denotat, non proprie, sed cum aliqua improprietate sumendam esse [ro- positionein, cui adjungitur. Quæ responsio innuitur a Durando in t dist. 29, quæst. 2, et a Gregorio dist. 12 quæst. 1, et ita dicunt, in rigore Patrem et Filium non esse unicum principium Spiritus Sancti, sed potius duo; licet propter periculum aliter Patres loquantur, ad declarandam unitatem virtutis spirativæ spirat:onis, et termini spirati.

Non itaque hoc obest. Quoniam illa particula *tanquam* non adducitur a Con- ciliis. ut panicula diminuens rationem unitatis principii : sed potius ut explica- retur. quomodo vere et proprie Pater et Filius essent unicum principium Spiritus Sancti. Sicut cum Joanpis l dicitur : *Il- A- mus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre*, non ponitur iha particula *quasi*, ut diminuens; sel potius ut per eam signi- licetur, Christum Dominum esse vere el proprie Filium naturalem et unigenitum Patris. Quia juxta phrasim Scripture, his et similibus particulis solet significari, quoi id, cui adjungitur, habet veram el propriam rationem talis.

Poteslque hoc ipsum magis declarari io ex eo, quod in Concilio Florentino ideo difflinitum fuit, Spiritum Sanctum esse a Patre

Ctoll' r'.

ban Fbrai, i

C«r.

oesse

E -*c.« Bbdi. ' Trinitate et D. Augustinus lib. 5 de

Trinitate cap. 14 necnon Angelicus Pre- ceptor in l dist. 11 quæst. 1 art. 2 et 4.

Cujus assertionis duplex, eaque satis fundamentalis ratio adducitur ab Angelico Præcoptore art. 4 hujus quæstionis, et earum prima potest ad hanc formam re duci. Quoniam in divinis omnia sunt unum in quibus non obviat relationis oppositio : sed Pater et Filius in hoc, quod est. esse principium Spiritus Sancti, non opponun- tur, sed potius uterque efct principium illius, ut constat ex illis, quæ disputatione precedent! late diximus : ergo sunt unum in ratione principii Spiritus Sancti. Sicut propter hanc eamdem rationem, quia in hoc, quod est, unumquemque ex illis esse Deum, non opponuntur, idcirco sunt unus Deus.

Secunda vero ratio ejusdem S. Doctoris potest sub hac forma proponi. Quoniam ad multiplicationem nominis substantivi re- quiritur multiplicatio formæ et suppositi, sive habentis illam ; et non sufficit multi- plicatio suppositi, sive habentis prædiciam formam. Et propterea (ut nuper diceba- mus) Pater et Filius sunt unus Deus : quia licet sint plures personæ, est tamen una numero Deitas in illis et nomen *Deus* est nomen substantivum. Sed *principium Spiritus Sancti* est nomen substantivum, ideuque significat per modum substancial ; ergo cum forma per illud significata, nem- pe virtus spirativa, sit unica in Patre et Filio, oportebit, ut Pater et Filius nec sint, nec sint dicendi plura principia Spi- ritus Sancti, sed habeant esse, et debeant dici absolute et simpliciter loquendo unum principium Spiritus Sancti.

Possuntque hæc omnia confirmari. Quo- niam si Pater et Filius non essent unum principium Spiritus Sancti, sed plura, tunc

DansJ.

Grep- ria.

P. Abte- h r «io.

Joia- j risi. J

j CalSr- M r

«faes.

nullus eorum sigillatim influeret per rno- dum principii totalis, sed solam per ma- dum principii partialis respectu Spir.tus Sancti : quia plura principia ejusdem ordi- nis 'qualia sunt Pater et Filius) non in- duunt per modum principii to alis, sed partialis : ergo eo ipso unusquisque imper- fecte et per virtutem imperfectam ct insufficientem influeret. Quoniam quoties- cumque duæ causæ, aut quasi causa» partia- les et ejusdem ordinis induunt, loties ha- bent influere imperfecte et per virtutem partialem et insufficientem.

Quæ confirmatio desumitur ex D. Tho- D Thom. ma in ! ad Annibaldum distinet. 29 quæst. unica artic. 4 his verhis : *Dicendum, quod quandocumqut plures aliquid unum operan- tur; oporM, quod operatio singulorum sit partialis respectu communis operationis, qua operatum efficitur, si sfnguii habeant distinctas operationes, sicut palet tn trahen- tibus navem. Conatus enim uniuscujusque est pars totius actionis , quæ ex omnibus actionibus singularibus resultat. Non autem potest dici, quod Pater, et Filius partialiter sint principium Spiritus sancti : quia sic es- set uterque insufficiens, cl deficientis virtu- tis. Unde oportet, quod ulriusque aclus no- lionalis sit unus numero : el per consequens proprietas, quæ intelligitur illius aclus nolionalis principium, sit una numero in utroque.*

Nec obest, si objcias primo, quod Hi- larius 2 de Trinitate inquit, Patrem, et Fi- hum esse authored Spiritus sancti. Cum- ilihriu. que idem sit ratio authoris, et ratio principii, videtur Hilarium admittere, Pa- trem, et Filium non esse unum, sed duo principia Spiritus sancti.

Respondetur enim ex D. Thoma in pre- Diluitur* B.TB. senti, Hilarium sumpsisse substantivum B.TB. pro adjectivo. Unde sensus est, Patrem, et Filium esse spirantes, seu producentes Spiritum sanctum. Qui sensus verissimus est propter pluralitatem suppositorum : quia spirans sumitur adjective, ut D. Tho- mas loco citato explicuit.

Nec etiam ubest, si secundo objcias, quod Rasilius epistola 37 ad Gregorium Nyssenum inquit : *Filium nullam prorsus notionem communicare secundum proprieta- tem suam, tam cum Patre, quam cum Spi- ritu sancio.* Si autem Pater et Filius es- sent unum principium Spiritus sancti, tunc communicarent in aliqua notione, nempe in hoc, quod est, esse unum princi- pium ejusdem Spiritus sancti.

13. Secandi objectio. BUuâs.

&

S

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO

Enodi- Respondetur enim, quod licet esso
llo- unum principium Spiritus sancti sit ali-
quid nolionale, utpote non commune om-
nibus tritus personis, sed tantum duabus :
non tamen hoc, quod est, essô sic princi-
pium, est ex notionibus convenientibus
personis secundum proprietates persona-
BasiL jcs> quibus loquitur Basilius, ut constat
ex iliis verbis : *secundum proprietatem
suam*. Undo potest esse communis Patri
et Filio per identitatem.
Tertia. Nec tandem refert, si objicias, quod
cum dicitur. Pater, et Filius sunt unum
principium Spiritus sancti, non est pro
quo supponat illud praedicatum, nempe ;
unum principium : ergo non habebunt ra-
tionem unius principii respectu Spiritus
sancti, nec praedicta propositio erit vera.
Consequentia videtur legitima. Antecedens
autem probatur. Quia nec potest supponere
pro uno principio, quod sit Pater, alioqui
Filius esset Pater : nec pro uno principio,
quod sit Filius, alias Pater esset Filius :
nec tandem pro uno, quoti sit simul Pater,
et Filius, alioqui Pater v. g. non posset
Solotio. esse illud unum principium. Non itaque
hoc refert. Quoniam ad hanc objectionem
satis constabit ex illis, quæ dubio quinto
in fine illius dicemus.

DUBIUM III.

*Utrum hoc unicum principium Spiritus
sancti quoad virtutem spirativam consti-
tuatur ex essentia cl voluntate, necnon
ex relatione spirationis aelivæ? an vero
præcise ex praedicta essentia, el voluntate
connotando relationes Paternitatis cl Fi-
liationis ?*

Ii. Ul magis, et melius cognoscatur quan-
titas unitatis hujus unici principii Spiritus
sancti, et in quo quantum ad virtutem spi-
rativam consistat, oportet explicare, an
virtus spirativa praedicti principii consti-
tuatur ex essentia et voluntate divina,
necnon ex relatione spirationis activæ,
ita ut saltem in obliquo praedicta relatio a
ejus constitutionem requiratur : an vero
sufficiat essentia et voluntas divina, con-
not.inilo, sive afferendo in obliquo rela-
tiones Paternitatis, et Filiationis, ita ut
relationes ista* aliquonwdo requirantur ad
ralionem virtutis spirativæ. Nam si ad ra-
tionem virtutis spiraiivæ solum desideran-
tur essentia, el voluntas divina, una cum
relatione spirationis, saltem in obliquo im-

portata, tunc iam ex parte recti, quam ex
parte obliqui erit omnino unica virtus epi-
randi. Si autem praedicta relatio non in-
greditur, modo dicto, ad constitutionem
virtutis spirativa?, sed solæ relationes Pa-
lernitaiis, ct Filiationis ingrediuntur in
obliquo ad talem constitutionem, tunc ex
parte obliqui in illo tamen præcise) erit
aliqua pluralitas. Quia ex quo capite ρπυ-
dicta* relationes sunt plures, erit ibidem
pluralitas : et ex quo capite quævis illarum
est connotntum inadæquatuin virtutis spi-
raiivæ, non tollit quominus praedicta vir-
tus quoad rectum, quod affert, sit unica et
eadem.
Consulto autem inquisivimus : *an virtus
spirativa constituatur ex essentia ct volun-
late divina etc.* non vero an ex voluntate
dnina, et praedicta relatione. Quia loqui-
mur de virtute spirativa, tam ralicali
quam proxima.

*Assertio prior ex Angelico Doctor?
desumpta.*

Dicendum ergo est, hoc unicum princî-
pium Spiritus sancti, quoad virtutem spi-
rativam, seu quoad principium *quo* spi-
randi, constitui ex essentia, et voluntate
div.na, necnon ex relatione spirationis
a_tivæ. sahem tanquam ex aliquo obliquo,
et per modum connolati importato. Dixi-
mus, *saltem tanquam ex aliquo obliquo, etc.*
Quia hic non discutimus, an in obliquo, an
vero in recto praedicta relatio desideretur;
sed solum, an aliquo modo ad constitutio-
nem virtutis spirativæ requiratur. Quo-
niam si semel ad ejus constitutionem
utcumque petitur, non erit difficile dopre-
hendere ex illis, quæ in hoc tractatu dis-
put. I num G7 diximus, an ad praedictam
constitutionem in recto, vel in obliquo, et
per nudum connolati ingrediatur.

Assertio hæe est D. Thomæ in I dis-
tinct. 29 art. 3 ubi cum inquisisset :
*Utrum eadem notione Pater, cl Filii sint
principium ?* respondetur : *Dicendum, quod
una numero notio est Patris, et Filii, stcün-
dum quod principium Spiritus sancti dicun-
t'ir.* Et quibusdam interpositis : *Cum igitur
communis spiratio nominet specialem ralio-
nnn principii secundum specialem modum
originis, impossibile est, quod sit nisi una
numero in Paire et Filio.* In quibus verbis,
ut constat, satis denotat Angelicas Præ-
ceptor,

J-
f
x
l
i
L
i
>
■
L;
l
f
JBW
i
S
.
fl
H
.
W
'
|
|
B. I
I
I
|
I
l
|
I
j
!
i
|
l
I
P
f
f
j
proto
l
I
I
I
■
"

ceptor, spirationem activam, prout est no-
tio, et relatio, esse rationem specialem
principii, id csl, specialiter constitutivam
ejusdem principii, et secundum eam Pa-
trem, ct Filiuui dici principium Spiritus
sancti : sicut asserimus. Paternitatem esse
specialem rationem principii quod est Pa-
ter, id est, specialiter constitutivam illius,
cl secundum eam Patrem dici principium.
Ac proinde, sicut prôpter hanc rationem
Paternitas in abstracto, et ut non concipi-
tur subsistens, desideratur ad rationem po-
tentia} generative*, et aliquo modo illam
in ewe talis constituit : ita etiam relatio
spirationis activa* in abstracto sumpta re-
quiritur ad j olentiam spirativam, ut aliquo
modo constitutiva illius. Qmbus etiam con-
sonat S. Doctor in l ad Annibaldum dis-
tinctione citata artic. 4.
Idem etiam docuit Angelicus Preceptor
in l distinct. 11 art. 2 et 3, ubi sic inquit :
*Pater, ct Filius spirant Spiritum sanctum,
in quantum sunt unum in potentia spirativa.
Potentia autem spirsлива dicit aliquid quasi
medium inter essentiam, cl proprietatem eo
quod dicit essentiam sub ratione proprieta-
tis : sic enim actus notionalis ab essentia
egreditur, non sicut ab agente, sed sicut ab
eo, a quo agitur : generatio enim non egre-
ditur ab essentia, in quantum csl essentia,
sed in quantum csl Paternitas. El si ista
duo, scilicet essentia, et Paternitas, differ-
rent in divinis, egrederetur ab utroque gene-
ratio : sed a Paternitate immediate; cl ab
essentia, sicut a primo principio. Similiter
dico, quod spiratio egreditur ab essentia, non
sicut a spirante, sed sicut a principio spira-
tionis, in quantum habet rationem alicujus
notionis quæ esi communis Patri, el Filio,
quæ dicitur communis spiratio. El ita spi-
rativa potentia dicit essentiam sub ratione
talís. El ideo dico, quod procedit Spiritus
sanctus a patre, cl Filio, in quantum sunt
unum in essentia, ct in aliqua notione, sci-
licet in communi spiratione.*

In quibus verbis satis aperte docet An-
gelicus Preceptor, quod in Patre ot Filio
intelligitur notio communis, quæ dicitur
communis spiratio, tanquam aliquid con-
currens ad constitutionem potentia* sp
rativæ una cum essentia, et voluntate di-
vina : non secus, proportionem tamen
servata, ac in persona Patris intelligimus
notionem, sive relationem Paternitatis,
saltem secundum aliquam sui rationem
sumptam, quæ una eutn essentia specia-
liter, et modo alibi tacto, et infra etiam

explicando, constituit potentiam generati-
vam ipsius : alias vana esset comparatio
inter Paternitatem, et spirationem, adducta
in præsentia a D. Thoma, nec vere ac pro-
prie diceretur spiratio egredi ab essentia,
sicut a principio spirationis, in quantum
habet ralionem alicujus notionis.

Quod etiam docuit Angelicus Pnceceptor
in eadem distinctione ad Annibaldum
quæst, unica artic. 3 his verbis : *Respon-
deo, quod essentia tantum in Patre, el Filio
non potest esse spirationis principium, nec
solum proprietas relativa, (juia si essentia
secundum ralionem essentiæ esset princi-
pium actus notionalis, essentia distinguere-
tur. Proprietas autem relativa esse non
potest principium concreandi divinam natu-
ram, ul dicit Anselmus. Dicendum ergo,
quod essentia, quæ est in Patre, el Filio, ra-
tione alicujus notionis, quæ communis esi
Patri, el Filio, quæ est idem re, quod essen-
tia, el dicitur communis spiratio, est prin-
cipium spirationis Spiritus sancti. El hoc
est, quod communius dicitur, quod spirant
Spiritum sanctum, in quantum sunt unum
in potentia spirativa, ut potentia referatur
ad essentiam ; hoc autem, quod dico, spira-
tiva, ad notionem : potentia enim spirandi,
sicut el potentia generandi, dicit essentiam,
cum modo tamen existendi hoc, vel illo : el
dicit cwntiam principaliter in redo, rela-
tionem autem in obliquo, vt habetur supra
distinctione 7.*

Et in solutione ad 3 ejusdem articuli,
ubi cum sibi sic objecisset : *Anselmus di-
cit, quod ridiculum esi dicere, quod propter
relationem tota essentia Patris, et Filii sil
in Spiritu sancio, et non polius propter es-
sentiam.* Sic respondet : *Ad tertium dc Jn-
selmo dicendum, quod non intendit dicere,
quod relatione Pater, cl Filius non spirent
Spiritum sanctum; sed quod non solum, sed
essentia sub ratione relationis.* Et ul expli-
caret, quænam esset hæe relatio, statim
addidit in solutione ad alia argumenta, quæ
pro contraria parte opposuit, hæe verba :
*Ad ca, quæ in contrarium opponuntur, di-
cendum. quo t ipsa unitas essentiæ non est
lota causa spirationis, nrri in quantum ipsa
csl conjuncta cum notione communis spira-
tionis. Hoc vero non est in tertia persona : et
ideo non convenit ei actus spirationis.*

Idem etiam docuit sanctissimus Præ-
ceptor artic. 1 hujus quæstionis, ubi lo-
quens de hoc unico principio Spiritus
sancti, sic inquit : *Dicendum est ergo, quod
licet hoc nomen principium significet pro-*

prietatem : tamen significat eam per modum substantivi : sicut hoc nomen paler, el filius etiam in rebus creatis. Unde numerum accipii a forma significata, licut el aha substantiva. Sicut igitur Paler, ct Filius sunt unus Deus, propter unitatem form* significat* per hoc nomen Deus : ita sunt unum principium Spiritus sancti, propter unitatem proprietatis significat* in hoc nomine principium. In quibus verbis satis aperte docet, quomo lo una el eadem proprietas communis Patri, et Filio concurrat ad constituendum unicam formam, et virtutem, seu potentiam spirativam, quæ (ut consui) hoc ipso quod sil unica» non potest esse alia prater relationem communis spirationis.

Et in solutione ad primum ejusdem articuli inquit, virtutem seu potentiam spirativam dicere essentiam cum proprietate. Et ut explicaret id, quod petebat arguinentum, scilicet, quomodo una proprietas possit esse in duobus suppositis, addidit : *Nec ai inconveniens, unam proprietatem esse in duobus suppositis, quorum est una natura.* Constat autem (ut modo dicebamus), unam proprietatem in duobus suppositis nullam esse aliam, nisi relationem spirationis : ac proinde prædicta relatio una cum essentia, e: voluntate divina concurret ad constituendum unicum principium spirativum *quo, seu* unam poteatiam spirativam radicalem, et proximam Spiritus* sancti, ul in nostra assertionem dicitur.

Naur. Unde hanc sententiam Luemur Nazarius in præsentia, et pruliiuures discipuli D. Thoma, necnon Turrianus l part, quæst. 39 disputat. 3 i dubio 2, Vasquez disputationo caP l in Uranado tomo 3 in l part, tractatu 10 disputat. 6, Ruyz de Monlova l part, disput. 70 sectione l,plures alios referens.

§ n.

Patio fundamentalis pro assertione?

19. Ratio autem fundamentalis assertionis desumitur ex D. Thoma locis citatis, necnon arlic. 2 hujus quæsiionis, quæ potest non arlic. 2 hujus quæsiionis, quæ potest D.Tbia.ai' hanc irinam reduci. Quoniam sicut principium spirativum *ut quod* opponitur, el distinguitur realiter a termino habente *esse* spiratum ul *quod* : ita etiam principium *quo* spirandi secundum id, quod adæquale dicit, debet opponi, el distingui realiter ab eodem termino habente *tsse*

spiratum *ul quod* : ergo prodicium principium spirativum debet, ultra issentiam, et voluntatem divinam, dicere rekuionem spirationis activæ, ut it.i peream maneat realiter distinctum a termino spirato *ul quod*. Antecedens Videtur certum. Nam sicut principium *quod* influit realiter, et *ut quod* in terminum productum *ul quod* : ita etiam principium *quo* influit etiam realiter in productum terminum; licet non per modum principii *quod*, sed *quo* : ergo sicut principium *quod*, quia realiter inlluui, distinguitur realiter a prædicto termino : ita etiam principium *quo*, ut realiter influens, distinguetur realiter ab eodem termino. si tale principium secundum omnia, quæ ad ipsum desiderantur, sive in recto, sive in obliquo quo pacto do illo loquimur consideretur.

Consequentia vero ex antecedenti videtur aperte sequi. Quoniam essentia, et voluntas divina præciso sumppte, et non ul conjuncto cum relatione spirationis activæ, non distinguuntur realiter a termino spirato : ergo si prædictnm principium spirativum *quo* debet realiter distingui a termino spirato *ul quod*, oportet, ut ultra essentiam, ex voluntatem divinam dicat relationem spirationis activæ, ut ita per eam a termino spirato *ut quod* realiter distinguatur.

Nec obest, si occurras cum Suarez, et aliis loco num. 26 referendo, satis esso ad huc, ut essentia, et voluntas divina constituentur in ratione polentia spirativæ, et sic constitute distinguantur realiter a termino spirato, quod connotent Paternitatem in Patre, et Filiationem in Filio : quia sicut hæ dux personæ spirant *ul quod*, et per modum principii *quod*, distinguuntur realiter ab Spiritu sancto : ita essentia, et voluntas divina, ui connotant productas relationes, seu conjunctum illud, quod quasi coalescit ex essentia, et voluntate Dei in recto, et ex productis relationibus in obliquo, distinguitur realiter ab eodem termino spirato.

Non igitur hoc obest. Quoniam Paler, et Fdhis, ut præciso dicunt Paternitatem, et Filiationem quoad id, quod fonnaliter exprimunt, non distinguuntur realiter ab Spiritu sancto, Pt ut radicaliter continent relationem spirationis activæ», non habent .l >tnuui ab eodem distinctione reali form diter tali, sed solum realiter radicaliter, ut constat ex illis, quæ disput. l l a num. 128 usque ad n. 131 diximus : ergo oportet, ut tam ipsi, quant polentia generativa, seu principium epiraridi *ul quo* in eisdem residens importent relationem spirationis activæ, ad hoc ul illi in ratione prfticlprii *quod*, et potentia spirativa in ralionem principii *quo* omnino proximi constituentur.

Patet consequentia. Quoniam sicut principium radicale *quod*, radicaliter præcontinons relationem spirationis activm, debet distingui realiter radicaliter a termino spirato; et principium radicale *quo*, correspondons prædicto principio *quod*, debet eadem distinctione, nempe reali radicali, distingui ab eodem termino spirato : ita principium *quod* omnino proximum, et formalc spirandi debet distinctione reali formaliter tali, et non solum radicali, distingui a termino spirato. At sola relatio spirationis activæ distinguit distinctione reali formaliter tali Patrem, et Filium, necnon ct potentiam proximam spirandi ab Spiritu sancto, ut loco citato late diximus. Ergo oportebit, hanc perlinere, sive in recto, sive in obliquo ad rationem principii *quod*, necnon ad rationem principii *quo* proximi, qualem rationem necessario includit virtus spirativa, dicens tam principium radicale, quam proximum *quo* spirandi, de quo in præsentia loquimur.

Confirmatur. Quoniam ordo originis stir proxime et formaliter talis, atque adeo inferens distinctionem realem proxime et formaliter talem, debet esse inter principium. *quod*, et principium *quo* productivum ex una parte, et terminum productum ex alia : ergo cum pnedictum principium adequate dividatur in pr.nc pium radicale, et proximum, oportebit, ut prodictus ordo originis formaliter talis, et distinctio realis formalirer talis inde proveniens, sit inter terminum productum, et inter aliquod ex productis principiis : ergo cum ad hoc sit magis adaptatum principium productivum proximum, et formale, oportebit, ut saltem inter hoc. et terminum productum sit prodictus ordo originis proxime el formaliter talis : ac proinde principium *quodjd quo* proxime, ot formaliter spirativum debebit afferre ad sui constitutionem prodictum onlinem originis fonnaliter talem, ct inferentem carndem distinctionem realem formal tnr inter ipsum, el terminum spiralem, qui quidem ordo ul constat non potest esse alius, quam ordo relationis spirationis activæ ad Spiritum sanctum.

Confirmatur secundo ex eodem S. Doctore luco citato ex l Sententiarum. Quod Salmanl. *Curs. theologom. Hi.*

niam Paternitas in Patre, quia est infinita Iri'ra suam lineam, idcirco habet plura munerera, et secundum unurn præsupponitur generationi, ei ingreditur ad consiituvonem potenti@ generativa, ut nostro modo intllligendi procedit eamdem generalonem. Et similiter Filiatio ob eamdem infinitatem exequitur (modo alibi tacto) munerera generationis passita, et termini producti per prædictam generationem, et secundum priorem considerationem procedit se ipsam secundorn posteriorem : quod idem de relatione spirationis passivæ cum proportionem dicimus. Ergo propter eamdem infinitatem relationis spirationis activa debebit prædicta relatio exercere plura munera corresponJontia muneribus spirationis passivæ, et secundum prius eorum concurrere ad constitutionem principii *quo* spirandi, et prasupponi ad actionem spirandi; et secundum posterius, nempe secundum quod exprimit *ad*, subsequi ail eamdem actionem.

Nec obest id, quod respondent adversarii, nimirum, esse disparem rationem inter relationem spirationis activæ ex una parte, et alias relationes divinas ex alia. Nant iste sunt conslitutivæ personarum, ct propterea habent præsupponi secundum aliquod sui munus ad actus notionales, et requiri ex parte principii productivi ; secus veru relatio spirationis activæ propter oppositam rationem.

Nam contra hoc est. Tum, quod licet Patete relatio spirationis activæ non constituat d,lur personam eo mu lu, quo cæteræ relationes, nimirum, constituendo illam secundum se : constituit tamen illam in ratione distinctet@ distinctione reali fonnaliter tali a persona Spiritus sancti : siquidem, ut disput. praeolenti n. 128dicebamus, Pateret Filius non sunt personæ distinebo realiter a persona Spiritus sancti per prædictam distinctionem, nisi per relationem spirationis activæ, ergo hoc totis crilad hoc, ut habeat plura munera ex parte saltem nostri moli concipiendi distincta, et secundum prius desideretur ad principium *quo* spirandi, et pnecod.it actionem spirativam ; cum timon secundum posterius, nempe, ul exprimit *ad* illam subsequatur. Patet consequentia. Quia sicut Paier »l Filius, ut iunl principium *quod* spirativum debent [.ræsuppuni, ut personæ distincte per distinctionem realem fonnaliter talem a lermينو spirato : ita il, quod constituit illos in ralionem distinctorum per distinctionem

(Eelam ab colem termino spirato, debet præsупponi ad actualeм spirationem, et perlinere ad principium *quo* spirandi.

Tum eliam. Nam quoi spiratio activa non constituat personam eo modo, quo Pater, et Filios, solum probat, non habere munera propria formæ constitutivo» personæ : non tamen quod non habeat diversa munera, el quod secundum unum pertineat ad principium *quo* spirandi, et concurrat ad ejus constitutionem. Et ratio est. Nam relatio spirationi activæ dicit tantam infinitatem intra suam lineam, quantam ca> teræ relationes personales, non unico tantum modo demi to, quod istæ sunt constitulivæ person®^ secus vero illa : ergo est forma ita eminens in aliis» sicut prædicts relationes : ergo sicut illæ, v. g. Paternitas con urrit ad constituendum principium *quo* generandi, et insuper ad constitutionem personæ, modo jam dicto : ita etiam relatio spirationis activæ concurreret ad constitutionem principii *quo* spirandi; licet non constituat personam, sicut Paternitas. Unde ob istam infinitatem conveniunt prædictæ relationi spirationis activa? alia munera distincta a munere constitutionis personæ secundum se. Et ita concurrat ad constituendum personas Patris et Filii, non quidem absolute, el secundum se sumptas, sed precise in ratione distinetarum per distinctionem realein formaliter talem a persona Spiritus sancti.

§ III.

Assertio alia ex eodem Angelico Præceptore deprompta.

iron's Dicendum est secundo, solam relationem spirationis activæ, una cum voluntate, el essentia divina tenere se ex parte virtutis, seu principii *quo* spirandi, el ad ejus constitutionem quodammodo irigreli ; se-
D.Thum. eus vero Paternitatem, et Filiationem ; sed has solum constituere principium *quod* adæquatum. Hæc est D. Thomæ locis præcedenti assertionem relatis, ubi solum meminit commun.s spiration.s, ut assignaret id, quod una cum essentia, et voluntate Dei quo lammodo concurrat ad constitutionem virtutis spirativæ.

hiem etiam docet S. Doctor in I ad An-
n baldum dist. 11 quæst. unica art. 2 ubi cum inquireret : *Utrum Spiritus sanctus procedat u Patre, el Filio. in quantum sunt unum?* sic respondet : *Actus est alicujus, ul*

*agentis, et alicujus, ut principii actionis Si ergo ly in quantum, replied conditionem agentis, sic Pater, et Filius, in quantum sunt plures, spirant Spiritum sanctum. Si autem replicet conditionem principii actionis, sic in quantum sunt unum in virtute spirativa, spirant Spiritum sanctum. Ubi ut constat solum tribuit Paternitati, et Filiationi, secundum quas Pater, et Filius plurificantur, quod consiluant, sintque ipsa supposita agentia ; non vero quod sint principium, il est, principium *quo* illius actionis, sed hoc ab eis tollit : alioqui sicut quia constituunt, suntque ipsa supposita agentia, idcirco S. Doctor dicit, quod si ly in quantum replicet conditionem agentis, tunc Spiritus sanctus procedit ab illis, ut sunt plura : ita si constituerent aliquo modo principium *quo* illius actionis» non posset non Spiritus sanctus procedere etiam quodammodo ab eis, ut plures sunt, seu ab essentia, et voluntate Dei, ul dicit prædictas relationes, ut plures, si ly in quantum replicet principium *quo*, seu virtutem spirativam.*

Quod quidem adhuc mag's explicuit in solutione ad 4 ubi sic inquit : *Dicendum. quod quamvis procedat ab eis, ut plures sunt secundum rationem agentium; non tamen secundum formam eos plurificantem, scilicet Paternitatem, et Filiationem, in quantum sunt spirationis principium, sed secundum formam unam, in qua conveniunt.* In quibus verbis licet tnbuat Paternitati, et Filiationi, quod consiluant suppositum neens *ul quod*, ita ut unaquæque constituat suum : attamen relegat ab eis, quod ab ipsis procedat Spiritus sanctus, si consideretur Pater, et Filius, non quoad suppo-ita, quibus convenit agere *ul quod*, sed quoad principium *quo* spirandi, seu virtutem spirativam, quam ibidem contra prædicta supposita condistinguit. Unde assertionem banc tuentur probatiores discipuli D. Thomæ, et plures, quos assertionem præcedenti retulimus.

Prior autem, et fundamentalis ratio hujus assertionis desumitur ex his, quæ assertionem præterita adducta sunt, quæ potest ad hanc formam re luci. Quoniam esseniiia, et voluntas divina habent ex se id, quod in rectu in *esse* entis desideratur ad hoc. ut sint ftepcundæ per modum principii *quo* ad spirandum ; solumque ultra se ipsas veluti egent aliquo in obliquo, ratione cujus principium integrum *quo* spirativam realiter distinguatur a termino spirato : ergo

ergo hoc ipso, quod dicant in obliquo relationem spirationis active realiter oppositam curn termino spirato, erit prædictum principium *quo* integrum in ralionem principii *QUO*.

Antecedens videtur certum, tum, quia in creaturis natura inlelligens, ot voluntas realiter distincta* a termino spirato sunt sufficiens principium *quo* spirandi : ergo, etc. Tum eliam, quia hoc ipso, quod essentia divina quoad id, quod dicit in recto principium *quo* generandi, sit fœcunda ratione sui, remanet integra quoad prædictum principium, eo ipso quod illi addatur Paternitas realiter opposita Filiationi» rabone cujus integrum principium remanet distinctum a Filio : et ita si quæ sunt alia requisita ad prædictum principium, quæ nequeant pnestari a sola essentia, prove-niunt a prædicta Paternitate, proportionale tamen ai suam rationem formalem. Ergo eadem ralionem hoc ipso, quod essentia, et voluntas divina sint cx se fœcundæ quoad id, quod principium *quo* spirandi in recto in *esse* entis importat, oportebit, ut hoc ipso, quod illis addatur relatio spirationis activæ opposita termino spirato, remaneant integræ in ratione principii *quo* spirativi : siquidem integrum illud principium eo ipso remanebit realiter distinctum a termino spirato, et hoc tantum illi deerat.

Secunda vero ratio ejusdem assertionis sumitur ex D. Thoma locis in ea citatis, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam Spiritus sanctus procedit a Patre, et Filio, ut sunt unum in virtute spirativa : ergo prædicta virtus spirativa esi omnino eadem in utroque, tam secundum il, quod alTert in recto, quam secundum id, quod dicit in obliquo, ingrediens aliquqmodo ad ejus constitutionem : ergo solum dicet essentiam, et voluntatem Dei, ac relationem spirationis activæ, quæ indivisibilis est in illis; non vero Paternitatem, et Filiationem.

Confirmatur. Quoniam vis spirandi integre est in Patre et similiter in Filio : alioqui non spirarent per virtutem integram : ergo ut spirent per unam et eamdem virtutem integram, oportebit, ut sit in illis una et eadem virtus, tam ex parte recti, quam connoiatonim : ergo sola spiratio activa erit connotatum ingredien^ ad constitutionem prædicta» virtutis spirativa*, sicut ipsa sola est inter relationes reales communis Patri et Filio.

Confirmatur secundo. Nam ex eo quod

Pateret Filius influant in Spiritum sanctum per modum principii *quod*, idcirco procedit ab illis Spiritus Sanctus, ut sont plura supposita; non obstante, quod hæc pluralitas sit materialis, per se tamen desiderata : quia ratio formalis per se inspecta ab Spiritu sancio tantum est ratio suppositi divini non procedentis per voluntatem, in quo utraque persona convenit, Ergo eadem ratione non procedet ab illis, ut sunt omnino unum in virtute spirandi, si semel hæc virtus spirandi constituitur, saltem in obliquo, ex diversis obliquis in quolibet eorum : ergo obliquum illius solum erit communis spiratio, quæ in utroque est ut ita in virtute spirandi sint omnino unum et idem.

' S IV.

Placitum adversariorum. ejus fundamenta, una cum responsionibus ad illa.

Oppositam tamen* sententiam, nempe, relationem spirationis activæ non requiri ad potentiam spirativam, ul aliquo modo constitutivam illius, sed prædictam potentiam solum consistere in essentia et voluntate divina, connotandain Paire Paternitatem et in Filio Filiationem, tuentur Suarez lib. 10 do Trinitate c. 4 et alii.

Probatur primo testimonio D. Thomæ infra q. 40 ari. f, ubi sic inquit : *Origoadire significata prior csl secundum intellectionem quam relatio personæ originanlis, quæ non est personalis : sicut actus notionalis spirationis secundum intellectum præcedit proprietatem relativam innominatam communnn Patri ct Filio* Si autem relatio spirationis activæ ingrederetur aliquo inudo ad constitutionem potenti® spirativæ, tunc sicut potentia spirativa præsupponitur secundum intellectum actui spirandi activæ significato : ita etiam prædicta relatio spirationis activæ procederet actum spirandi cujus oppositum iu verbis relatis docuit sanctus Doctor.

Nec refert, si occurras cum aliquibus, relationem spirationis activæ posse considerari secundum duplex munus. Primo quidem secundum quod se tenet ex parte potentiæ spirativæ et constituit quodammodo, et complet illam saltem per modum connotait et conditionis. Secundo vero, quatenus exercet expresse munus respiciendi suum correlativum. Quare, dtsi. secundum hoc posterius munus pnesupponal

OppnsiU
stolen-
U4»

Soarer.

Primum
fuoJa-
mrñitum.
b.tuoe.

-7

I.

i

Srnnii
tali.

M -
IXJF
Γ4».

Ccilr-
BiiJf
■itriF.l-;

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

actum spirandi active sumptum ; non tamen secundum illud prius. Et ita potest et subsequi ad prædictum actum spirandi et simul procedere illum per modum ingredientis ad constituendam aliquo modo potentiam spirativam.

Non itaque hoc obest. Quoniam D. Thomas ibidem constituit discrimen inter relationes, seu proprietates personales per una parte et inter relationem, seu proprietatem non personalem ex alia, qualis est relatio spirationis activæ, quod ista non presupponatur ad originem active, nempe ad actum notionalem spirandi; secus vero relatio personalis. Et ut statim explicaret*, quomodo actus notionalis. ut jwnw, subsequatur ad relationem personalem, nempe Paternitatem et ipsa præeat prædictum actum, distinguit Paternitatem in duplex munus ipsius, nempe, ul exercet expresse munus referendi et ut est constitutiva personæ agentis : et ait, quod secundum primum munus subsequitur ad actum notionalem el secundum posterius procedit. Ergo ul stel discrimen adductum a D. Thoma inter relationem spirationis activæ et Paternitatem, v. g. ita ut illa non procédât uriginem active sumptam, secus vero ista, oportebit ut relatio spirationis activæ non habeat aliquod munus, secundum quod constituat aliquo modo potentiam spirativam, sicut Paternités habet illud ad constituendam aliquo modo potentiam generativam.

D-Toom. Unde postquam Angelicus Preceptor dixit verba in hac objectione relata, statim, ut explicaret discrimen nunc dictum, addidit : *Sed proprietas personalis patris potest considerari dupliciter. Ino modo, ut est retatio et sic iterum secundum intellectum prxsupponit actum notionalem : quia relatio, in quantum hujusmodi, fundatur super actum. Alio modo, secundum quod est constitutiva p<rsonæ et sic oportet, quod prxintelligatur retatio actui notionali, sicut persona agens pninlellirjitur actioni.*

28. Respondetur, admittendo solutionem nuper datam. Et ad impugnationem contra eam dicendum est. mentem S. Doctoris non esse, quod relatio personalis habeat duplex illud munus et quod relationi non personali spirationis activæ non competant alia duo munera, ita ut secundum unum ex illis procédai et secundum aliud subsequatur ad actum spirandi active sumptum; sed solum, quod relatio non personalis non presupponatur ad prædictum

actum notionalem, nec requiratur ul principium illius eo modo, quo relatio personalis, v. g. Paternitas requiritur et presupponitur ad suum actum notionalem active acceptum, scilicet ad *generare*. Nam Paternitas secundum primum illud munus, nempe, ut est forma hypostatica, ita presupponitur et requiritur ad *generare*, ut sine illa non possit intelligi aliquod principium *quod*, etiam inadæquatum, generandi. seu aliquod principium notiouale, quodeumque illud sit respectu predicti actus; imo nec potentia genorativa sub concepta adhuc inadæquato et notionali : at rolatio spirationis activæ licet præsupponatur ad actum spirandi active sumptum. secundum quod concurrit quodammodo ad constitutionem potentiio : nihilominus non convenit ei præsupponi el requiri aliquo modo tanquam id. quo non intellecto non concipitur remanore aliquod principium inadæquatum el notionale ejusdem actus spirandi active sumpti : siquidem adhuc non concepta expresse relatione spirationis activæ, possunt concipi Pater et Filius : et hi sic concepti sunl principium notionale *quod* respectu predicti actus spirandi.

Esse autem hanc mentem Angelici Doctoris potest colligi, tum ex locis in hoc dubio num. 15 relatis, in quibus satis expresse docet, relationem spirationis activæ tenere se ex parte principii spirandi : ac proinde præsupponi ad actum spirandi active sumptum : tum etiam ex contextu eorum, quæ in hoc artic. 4 quæstionis 40 docet. Nam ut in eo explicaret, qua ratione relatio personalis, v. g. Paternitas, presupponeretur ad originem active sumptam. secus vero relatio non personalis, consulto non conclusit loquens de Paternitate. quod præintelligatur actui notionali tanquam principium illius; sed quod relatio Paternitatis præintelligitur actui notionali. sicut persona agens præintelligitur actioni : ut denotaret, in hoc esse discrimen a se intentum inter Paternitatem et relationem spirationis activæ, quod ista non presupponitur actui notionali secundum ea. qua? affert ex vi suæ lineæ, tanquam persona agens, secus voro illa : ac proinde. quod relatio Paternitatis ita præsupponitur ad *generare* secundum munus jam dictum, ut sine illa non intelligatur aliquod principium, adhuc inadæquatiim *quod*. aut *quo* notionale respectu predicti actus generandi : cum tamen non concepti

concepta expresso relatione spirationis activa», intelligatnr remanere aliquod principium saltem inadæquatum *quod* notionale respectu actus spirandi active sumpti, nempe i'uter el Filius.

Secundo probatur eadem sententia a Suarez lib. citato cap. 5. Nam ad potentiam spirativam non est ulla ratione necessiria ex parte illius relatio spirationis activæ, tanquam quid aliquo modo eam constituens : ergo frustra additur ad ejus constitutionis, adhuc tanquam in obliquo ad eam pertinens. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quia vel est necessaria ut formaliter complens virtutem spirandi? Et hoc non : quia non complet formaliter virtutem amandi, quæ est virtus spirandi. Vel est necessaria solum ut conditio requisita? Et hoc etiam dici non potest. Quia nec requiritur ad constituendam personam Patris, vel Filii : siquidem utraque persona supponitur jam constituta. Nec etiam ul se mutuo ament : nam ad hoc sufficit infinita voluntas, in qua subsistunt. Nec denique, ut se amando mutuo producere habeant : quia ad hoc etiam est, ut in eadem voluntate personaliter subsistant, absque origine per prædictam voluntatem. Nam quidquid ultra requiritur, sive causa, vel ratione dicitur.

Respondetur ex dictis, relationem spirationis activæ requiri in obliquo ad potentiam spirativam. Quia ad ejus constitutionem integram desideratur, quod prædicta potentia distinguatur distinctione reali formaliter tali a termino spirato, nempe ab Spiritu sancio : el hoc provenit illi a relatione spiralionis activæ.

Tertio probatur prædicta sententia. Quoniam relatio spirationis activæ advenit Patri et Filio jam constitutis, supponitque illos intelligentes el volentes : ergo præsupponit eosdem producentes Spiritum sanctum : et per consequens non requireretur ad rationem potentiæ spirativæ. Hæc secunda consequentia patet ex priori. Prior vero ex antecedenti. Quia Spiritus sanctus producitur per voluntatem Patris ei l ilii el volitionem eorum. Antecedens autem etiam constat. Quoniam prædicta relatio habet se per modum proprietatis respectu Patris et Filii et ita præsupponit illos constitutos et subsistentes in intellectione et volitione divina : atque adeo supponit eosdem intelligentes et volentes.

Confirmatur. Quoniam relatio spira-

tionis activæ non unitur immediato cum essentia et voluntate divina : ergo ox pis ot ex relatione spirationis activa non consurget potentia spirativa. Patet consequentia. Quia prædicta unio immediata requirebatur ad hoc, ut una cum eadem essentia et voluntate divina ingrederetur aliquo modo ad constitutionem potentiæ spirativæ radicaliter et formaliter talis. Antecedens autem probatur. Quoniam (ut nuper dicebamus) prius consideratione nostra intelligitur advenire Paternitas et Filiatio, quam relatio spirationis activai : ex eo quod Paternitas et Filiatio sunl relationes pertinentes ad primam originem : cum tamen spiratio activa el*passiva sint relationes spectantes ad secundam originem : et ideo illæ debent prius advenire; istæ vero posterius et mediantibus illis.

Respondetur, concedendo antecedens quoad priorem partem, nempe, relationem spirationis activa? advenire Patri el Filio jam constitutis in ratione personarum; licet non ut distinctis per distinctionem realem formaliter talem ab Spiritu sancto. Et deinde neganda est altera pars ejusdem antecedentis, si sensus illius sit, quod prædicta relatio supponit eos intelligentes et volentes per volitionem notionalem quoad omnia, quæ talis volitio importat, sed solum quoad aliqua requisita a<i illam, nempe, quoad id, quod in entis prædicta volitio in redo importat et quoad personas, in quibus debet esse et a quibus petit quasi oriri. Quia ad pnedictam volitioncm, ut notionalem desideratur ultra prædicta eadem voluntas et volitio Dei, ul sunt sub conceptu potentiæ spirativæ, ecu ut dicunt principium *quo* spirandi realiter distinctum per distinctionem realem formaliter talem a termino spirato : el insuper etiam requiritur, ut principium spinttlvnm *ut quod* distinguatur per pnrdictam distinctionem realem a termino spirato. Constat autem, quod utrubique talis distinctio provenit α relatione spirationis activa? : et ita usquedmn hæc intolligatnr et volitio Patris ac Filii concipiatur, ut aliquo modo pendens ab eis ot a voluntate divina, ul connntontibus pnrdictam relationem spirationis activæ, non concipitur, ut complete notionalis : atque adeo neque omni ex capite sufficiens ad boc, ut per illam volitionem procedat Spiritus sanctus.

Explicatur hoc. Etenim Pater el Fil us, ut intelligentes et volentes, non præsupponuntur præsuppositiōno aliqua *in nuo*, ulhuc

3*.
Oecorri-
tcr
ir<u-
siento.

rud-
btw.

30.
Srrffll-
is q
hdi-
5uru.

Ehû-
iir

31.
Trrtian
»rr.
miflo.

fcillû.

secundum rationem, ad relationem spirationis activæ : sicut nec volitio illa quoad ea, quæ in *esse* entis dicit in n?cto, ut ex parte sua constituit potentiam spirativam. supponitur per aliquam prioritatem *in quo* ad eandem relationem ; sed solum præsuppositiono pñecise *a quo* in aliquo veluti genere quasi causa*, quæ sit simul cum posterioritate in alio genere. Nam tam Pater et Filius, quam prædicta volitio præsupponuntur veluti in genere causa? efficientis : ex eo quod relatio spirationis activæ quodammodo dimanat a voluntate et volition» divina, tanquam â principio *quo* suæ dimanationis virtualis, necnon et a Patre et Filio ut a principio *quod* ejusdem dimanationis; quamvis Filius hoc ipsum habeat a Patre. Et similiter tam Pater et Filius, quam prædicta volitio. modo insinuato considerata, sunt priora veluti in gonore causa? formalis, quam relatio spirationis activæ : ex eo quod tam volitio. ut concurrit ad constitutionem potentiæ spirativæ. quam Pater et Filius» ut sunt principium *quod* spirandi, nem exercent sua munera, nisi connotando et dicendo in obliquo relationem spiritionis activai pi in recto suam propriam realitatem. Constat autem, quod id, quod concurrit per modum recti ad aliquod munus exercendum, hahet veluti formalizare suum obliquum et eo ipso esse quodammodo prius vehiti in genere causa? formalis.

Cæterum quia pñedicta relatio spirationis activæ desideratur per modum obliqui et connotati ad potentiam spirativam, necnon et ad principium *quod* spirandi ex eo quod tam principiem *quo* integrum, quam principium *quod* debent realiter distingui per distinctionem realem formaliter talem a termino spirato *ut quod* et hæc distinctio provenit a relatione spirationis activæ, ut dictum est : idcirco in aliquo veluti genere causa? intelligitur esse quodammodo prius ipsa relatio spirationis activæ : quæ quidem prioritas reducitur ad priorilatam quasi causæ materialis, propter rationem nuper insinuatam.

ai. Solvitor continu. Ad confirmationem concedendum est antecedens et neganda consequentia. Et ad probationem dicendum est. satis esse ad hoc, ut relatio spirationis activæ requiratur in obliquo ad potentiam spirativam, necnon et ad principium *quod* spirandi, ut uniaiur immediate cum Patre, et Filio, tanquam cum subjecto ut sic dicamus) seu quasi subjecto *quod*, et quod im-

mediato uniatur cum essentia, el voluntate divina, tanquam cum subjecto, aut quasi subjecto *quo* : ac proinde quod in suo voluti genere, nempe in ratione veluti subjecti *quo*, prius intolllganlur essentia, et voluntas divina subesso prædictæ relationi, quam Jator et Filius : e contrario vero in suo quasi genere, nempe in ratione veluti subjecti *quod*, prius intelligentur Pater et Filius subesse eidem relationi, quam essentia, et voluntas divina. Et ita eadem relaüo, ut intelligitur immediate uniri essentiæ, et voluntati divinæ veluti subjecto *quo*, et ab ea sic connotalur, habet quodammodo ingredi ad constitutionem potentiæspirativæ. Ut autem intelligitur uniri Patri et Filio immediate, iu ut eorum quii bet habeat veluti rationem quasi subjecti *quod*, et modo infra dicendo, ac proinde ut unitur eis, quæ:enus non supponentibus aliud quasi subjectum *quod*, seu aliud suppositum, concipitur ul connota*um, et obliquum indispensabile eorum ad spirandum. Quia vero (ut ita objectio, quæ hic fieri poterat, maneat soluta) facta collatione inter hæc duo veluti subjecta prius quodammodo intelligitur esse subjectum 4B*ui quasi subjectum *quo*, quatenus subjectum *quod* habet etiam quodammodo a subjecto *quo* constitui in ratione subjecti *quod* : idcirco prius quodammodo unitur relatio spirationis activæ cum essentia, et voluntate Dei, tanquam cum quasi subjecto *quo*, quam cum Patre, et Filio, tanquam cum quasi subjecto *quod*; licet hæc prioritas non sit omnino libera a posterioritate, et quasi dependentia a subjecto. aut quasi subjecto *quod*. Et ita prius quodammodo intelligitur essentia, et voluntas divina sub conceptu j otentiæ spirativæ, quam Pater, et Filius sub conceptu spiraturis : cujus oppositum obstare poterat, ne præ licta relatio esset connotatum ejusdem, concurrens ad integram constitutionem potentiæ spirativæ, ut talis.

DUBIUM IV.

Utrum relatio spirationis activæ, non solum requiratur ad constitutionem potentiæ spirativæ, sed eliam prædicta relatio sil per se subsistens , et sic sumpta spiret ul quod ?

Alii aliis verbis dubium hoc excitant, an nimirum detur aliquod individuum constitutum ex essentia, voluntate divina, et relatione spirationis activæ ; ratione distinc-

31

turn a Patre et Filio, cui conveniat spirare *ul quod* ; imo cui perprius prioritate, seu online originis virtualis hoc competat r Quia licet tam constitutum istud, quam Pater, et Filius habeant formaliter spirare : nihilo minus ideo Pater etFilius sic spirant, quia illis formaliter communæatur prædictum constitutum, quo l est spirator quidam communis communitate rei utrique. Sicut (pro portione tamen servata) hic Deus, ut est communis toti Triuibti, et subsistens per subsistentiam absolutam, est formaliter intelligens per intellectionem essentialem constitutivam ipsius, ot similiter lres personæ divina?. Cum tamen hic Deus per se et ratione sui sil intelligens per prædictam intellectionem; personæ vero non ni&i ratione hujus Dei, ut dicit individuum Deitatis, quod eis formaliler communicatur.

Cæterum uterque inquirendi modus in idem redit : quatenus si semel relatio spirationis activæ affert propriam subsistentiam relativam, ac proinde subsistit in essentia et voluntate divina, planum est, illam quatenus sic subsistentem esse constitutum quoddam ex ealemmet et ex essentia el voluntate^livina, distinctum ratione a Patre et Filio, cui conveniat s; i rare *ul quod*, ut ex se palet : ac proinde cui competat esse spiratorem communem Patri et Filio : siquidem hoc constitutum per se subsistens et spirans *ul quod* esset commune illis communitate rei : et per consequens prædictum constitutum haberet perprius prioritate virtuali relationem spiratoris, quam Pater et Filius : quandoquidem hoc ipso, quod constitutum istud spiraret *ul quod*, tunc Pater et Filius haberent formaliler esse principium spirativum *ut quod*, quia illis formatter communicatur prud ctum constitutum.

30.

Consulto autem post duo praecedentia dubia, pertinentia ad unitatem unici principii Spiritus sancti, præsens dubium excitamus. Quoniam hoc etiam ad unitatem ejusdem principii declarandam deservit. Quoniam si datur constitutum quoddam ex essentia et voluntate divina, necnon ex relatione spirationis activa*, quod sit subsistens *ul quod* per propriam subsistentiam relativam, ac proinde praxlictam relatio, ul subsistens in essentia et voluntate divina spirat *ul quod*, tunc principium spirativum non solum erit unicum propter unicam virtutem, seu principium *quo* spirandi, sed etiam quia ultra prædictam virtutem datur aliquod principium *quod* spirativum com

mune communitate rei tam Palri quam Filio. Si autem non datur prædictum constitutum, seu spicator *ul quod*, communis communitate rei tam Patri, quam Filio, tunc Pater et Filius erunt unicum et idem principium *quod* spirandi, quia est in illis eadem virtus spirativa : et ita erunt unus el idem spirator ea præcise ratione, quia nimirum *spirator* est nomen BubsIanthum et ideo requirit ad sui multiplicationem, quod tam supposita, quam virtus multiplicentur : et per consequens tunc non esset prædictum principium *quod* ex lut capitibus unicum et. idem, ac esset, si daretur prædictum constitutum per se subsistens et commune communitate rei tam Patri quam Filio.

§ I.

Ex mente Angelici Doctoris difficultas dubii expeditur.

Dicendum ergo eat, relationem spirationis activæ non esse per se subsistentem per propr am subsistentiam relativam : ac proinde non esse ex se spirativam *ul quod seu* non dari aliquod constitutum ex essentia et voluntate divina et relatione spirationis activæ, ut afferente propriam subsistentiam, quod sit ratione distinctum a Patre et Filio, cuique competat esse subsistens et spirativum per modum principii *quod*, commune communitate rei tam Patri, quam Filio. Assertio hæc colligitur ex Conciliis Lugdunensi et Florentmo dubio præcedenti adductis, quæ quoties explicant, quomodo Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti, uon recurrunt ad unitatem unius subsistentis ratione distincti a Patre et Filio, sed ad unitatem v rtutis spirativæ et actualis spirationis. Si autem juxta eorum mentem relatio spirationis activa? esset subsistens *ul quodt* ac proinde daretur præd.ctum spirativum *ut quod*, profecto recurrerent ad principium istud, ut sic planius cl melius ostenderent, quomodo Pator et Filius sini unum principium *quod* Spiritus sancti.

E «dem etiam assertio colligitur ex D. Thoma art. 4 hujus questions in solutione ad primum, dum ait : *Spiritum sanctum procedere a Paired Filh, in quantum sunl unum in virtute spirativa*. Ubi Angelicus Præceptnr non meminit alicujus subsistentis communis, sed tantum formo? el suppositorum in illa subsistentium Et in

Conci sin.

Gone. Lot. Cone. Flor.

D.Tto»

solutione ad 4 ait : *Hoc, quod dico principium, non habel determinatam suppositio- nem, imo confusam pro duobus personis si- mid* : quo i etiam repetit ad quintum el sextum. Si autem D. Thomas sentiret, re- lationem spirationis activæ esse per se sub- sistentem per propriam subsistentiam relati- vam, ac proinde quatenus subsistentem in virtute spirativa esse principium spirandi *ul quod* commune Patri et Filio, non di- xisset, hoc principium non habere deter- minatam suppositionem : siquidem deter- minate supponeret pro prædicto principio *quod*. Et in solutione ad 7 ait, Patrem et Filium esse unum spiratorem propter unam spirationem : eo quod spirator sil nomen substantivum. Si autem *spirator* significaret individuum, seu constitutum prædictum subsistens per propriam subsis- tentiam relativam, tunc j rædictum indivi- duum esset unum et idem in duabus perso- nis divinis et non essent unus spirator solum propter regulam substantivorum, sed propter rem ipsam significatam.

Unde assertionem hanc tuentur Capreo- lus in l dist. 12 quæst. 1, Ripa referens Cajetanum. necnon et Bamiez, acZumel in præsentî, Joannes de Portugal episcopus Visensis ex Duminicana familia tomo l de Gratia increata lib. 4 c. 56, Suarez, hb. 10 de Trinitate c. 4r Vastpiez disput. 149 c. 4, Turrianus Conq lut. l p. quæst 39 disput. 3 j dubiu 2, Ruiz do .Montra disput. 7 top. sectione 3 plures alios referens, Arrubal disp. 129 c. 5, Granado tomo 3 in primam pariem tractatu 10 6 et alii plures.

Ratio autem prior e: fundamentalis hu- jus assertionis desumitur ex his, quæ do- cet D. Thomas in l dist. 28 quæ.-t. l art. i et jn jiac j p qUa.sle 33 arte 4 a(j j qUæ

potest ad banc formam reduci. Quoniam Pater in ditinis non solum est principium spirandi, sed primum : unde el *Anorc*os dicitur, hoc est : *principium principale, sive primum*. Et pneterea idem Pater est et vocatur : *principium fontale Dfitatis*, ut

testatur Augustinus lib. 4 de Trinit. c. 20; Dionysius de Divin s nominibus c. 2 his verbis : *Solus fons supersubstantialis Deita- tis Pater*. Quo etiam nomine appellat

Patrem Concilium Toletanum l'I in con- fessione fidei, et Florentinum in litteris Sanctæ unionis Sessione ultima. Ergo in divinis non est concedendum aliquod cons- titutum ex essentia et voluntate divina et relatione spirationis activæ, cui competat esse principium spirativum *ul quod* et com-

mune communitate rei tam Patri, quam Filio : seu (quod in idem redit non est admittendum, relationem sjiirationis activæ subsistere per propriam subsistentiam rela- tivam et ut sic subsistentem in essentia ei voluntate divina, esse principium spi- raihum *ul quod*. Antecedens communiter recip tur a Theologis et illud tatis testi- monia in eo contenta confirmant.

Consequentia vero probatur. Quia si da- retur prædictum constitutum, seu relatio spirationis activæ, ut subsistens per pro- priam subsistentiam in essentia el volun- tate divina, quæ esset spirator *ul quod* communis Patri et Filio, tunc pnedictuin constitutum esset primum principium spi- randi; non vero Pater : siquidem constitu- tum istud per se et ratione sui esset spirati- vum *ut quod*; non vero quia hoc illi communicaretur a Paire. E contra vero Pater ideo esset formaliter principium *quod* spirandi, quia ei prædictum cons- titutum formaliter communicaretur. Et similiter Pater non esset primus fons Divinitatis : quia al hoc desiderabatur, quod non aliunde, idest, ab hoc com- muni spirature habecet, ut esset princi- pium *quod* communicandi Spiritui sancto Divinitatem.

Confirmatur et explicatur primo ratione insinuata a D. Thom. et ab HHario relato ab eodem Angelico Pnceptore in hac l p. q, 33 art. 4 ad 4 quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in divinis non possunt esse duo prima principia, duoque ingeniti : alioqui darentur plures Dii : ergo nequibit etiam dari aliquis spirator *ut quod* et com- muni communitate rei Patri et Filio. Pa- tet consequentia. Quia tunc darentur in divinis plures ingeniti et plura prima prin- cipia Divinitatis, pluresque Dii : siquidem Pater esset ingenitas et similiter commu- nis hic spirator, quippe qui non procederet ab alio. El tam Pater, quam communis hic spirator haberent esse primus fons Di- vmiiatis : ille quidem quoad communica- tionem Divinitatis Filio; iste vero quoad communicationem ejusdem Spiritui sancto. Ac tandem e-set et am ibidem pluralitas Deorum : rx eu quod pluralitas ingenito- rum non cobæret cum uniiate omnimoda divinæ naturæ, ut in hoc tract, disput. l num. G diximus.

Ex quo etiam confirmatur secundo ea- dem ratio ex iis, quæ docet idem Angeli- 'ræceplor q. nuper citata et q. 32 d. ti»». hujus l part. Quoniam aliqui innascibili- tas

tas non esset ratio propria Patris, nec no- tio illius : quandoquidem conveniret alteri a Patro,

Nec obest, si occurras ex doctrina ad- versariorum, quos η. *M* referemus, com- munem istum spiratorem non distingui, nisi tantum ratione a Patre : et propterea non tollere ab illo, quod sit primum prin- cipium spirandi, vel quod sit fons totius Divinitatis. Sicut etiam quod dentur duo ingeniti ratione distincti, non est aliquid inconveniens, nec inde arguitur pluralitas Deorum, sicut argueretur, si daremur plu- res ingeniti realiter distincti. Nec tandem ob id aufertur a Patre, quod innascibilitas sit propria notio illius; dummo lo præ- dictum constitutum, quod est communis spirator, sola ratione distinguatur ab ipso : quia tunc Pater solus quoad omnia, quæ realiter includit, esset realiter innas- cibilis.

Non igitur hæc solutio ubest : quippe quæ in multis deficit Nam in primis fal- sum est, sufficere ad salvandum, quod Pa- ter sit primum principium spirandi, pri- musque fons totius Divinitatis, illum non distingui realiter, sed sola ratione ab spe- ratore *ul quod* communi communitate rei tam Patri, quam Filio : tum, quia juxta communem Patrum et Theologorum sen- tentiam proprium est Patris, non quidem identice, sed formaliter sumpti, quod ipse solus sit primum principium *quod* spi- randi : et similiter quod sil primus fons totius Divinitatis : ad hoc autem non est satis, quoi solum identice sit primum principium spirandi. Tum etiam, quia id, quod formaliter, et ex se est primum prin- cipium *quod* dicendi, oportet, ut etiam ex se, et formaliter sit etiam primum princi- pium *quod* spirandi. Nam sicut primum principium *quod* intelhgendi est ex se pri- mum principium *quod* volendi : itaetain primum principium *quod* producendi per intellectum, seu dicendi debet ex sel et formaliter esse primum principium *quod* spirandi, seu producendi per voluntatem : at Pater æternus ex se, et formaliter est primum principium *quod* dicendi : ergo etiam ex se, et formaliter erit primum principium *quod* spirandi, primusque, et unicus fons Divinitatis.

Deinde falsum etiam est; non obesse omnimodæ unitati divinæ naturæ, quod dentur duo ingeniti, duoque prima princi- pii, et fontes Divinitatis virtualiter dis- tincti. Nam contra hoc est, quod ex j

hujusmodi pluralitate saltem sequitur plu- ralius virtualis divinæ naturæ. Quia sicut datis duabus primis proprietatibus realiter distinctis colligitur, dandas esse duas na- turas realiter etiam distinctas : et conces- sis duabus primis potentiis, seu principiis *quo* realiter diversis, infertur pluralitas na- turarum realiter etiam diversarum : quan- doquidem una realiter natura non habet plures primas proprietates, pluresque pri- mas potentias realiter distinctas : ita datis duabus primis proprietatibus, aut primis potentiis virtual ter distinctis, colligitur pluralitas virtualis naturarum : ex eo quod similiter unica omnimode natura tantum habet unicam primam proprietatem, uni- camquo primam potentiam : non voro plu- res pr mas proprietates, et potentias. Ergo potiori ratione, ex eo quod dentur plures ingeniti, pluraque principia *quod*, plu- resque fontes primi communicandi natu- ram virtualiter distincti, deducetur, esse ibidem distinctionem virtuaalem natura- rum. Unde optime dixit D. Thomas eupia D.TUm. q 11 art. 3 et l contra Gentes c. 42 quod omnis multitudo debet reduci ad unita- tem : et ita multitudo terminorum, qui producuntur intra Deum, debent reduci ad unicum et idem primum principium *quod*, habens ex se esse primum fontem, seu pri- mum principium *quod* communicandi Di- vinitatem.

Tandem falsum est, sufficere identifica- onem prædicti constituti ex essentia di- vina, et relatione spirationis activæ, ut afferente propriam subsistentiam cum Pa- tre, ad hoc ut innascibilitas sit propria notio illius : ex eo quod solus Pater secun- dum omnia, quæ realiter affert, est in- nascibilis. Nam contra hoc est, quod rat.o notionis non competit ex iis, quæ conve- niunt identice, sed ex iis, quæ conveniunt formaliter : at Pater in eo eventu, quate- nus esset principium *quod* spirandi, non esset innascibilis formaliter. sed solum identice. nempe ex eo, quod identificaretur cum communi spirature, a quo formaliter haberet spirare *ul quod* : ergo innasci- biliias in eo eventu non esset propria notio Patris.

Secunda vero et principalis ratio ejus- dem assertionis desumitur ex eodem An- gelico Doctore q. 28 et 29 necnon q. 32 is^{no}rtio. hujus tractatus, potestque ad hanc formam l, Tho». reduci. Quoniam relatio spirationis active non constituit personam : alioqui dureret in divinis quaternitas personarum, quæ

Cipreol.
Ripa.
Cijeta-
ntK.
ILinnez.
Zilosel.
Joaon.
de Por-
itfg.
Saarei.
Vjs-
gor-
Torrin.

AmitoL
Grand.

Ratio
fanda-
meniaits.
cet D. Thomas
in l dist. 28
quæ.-t. l art.
i et jn jiac
j p qUa.sle
33 arte 4
a(j j qUæ

Auglft.
Diony-
sias.

Cone.
Told. vi.
Cûnc.
Flor.

4L
Uttf-
yrioraci

lar

io.
CooSr-
mur
pneo.
D.Tbos.
Uibr.

*ox4>.

Rijicitor
hnilcm.

43.

s7?/4
rtio.

communiter a Conciliis, Patribus et Theologis rejicitur, quæque cum doctrina Edei pugnat : ergo prædicta relatio non potest afferre propriam subsistentiam relativam : ac proinde nec ut subsistens per hanc substantiam in essentia, et voluntate divina, erit principium *quod* spirandi. Hæc secunda consequentia ex priori patet. Prior vero ex antecessu. Quoniam si relatio spirationis activæ afferret propriam subsistentiam relativam, tunc secundum illam esset constitutiva personæ : quia hoc ipso, quod esset subsistentia relativa, et adveniens post relationes Paternitatis, et Filiationis constituentes personas, non esset minus constitutiva personæ, quam prædictæ relationes : ex eo quoque, quo aliqua subsistentia est utrumque, eo est magis idonea adtribuendum : id, quod est proprium personæ, scilicet subsistere incommunicabiliter ; siquidem eo ipso est potius ratione ultimus terminus in ratione subsistendi. et ita eo ipso erit in ratione subsistendi incommunicabilis.

II.

Opposita sententia, duo priora ejus fundamenta, et responsiones ad illa.

41. Oppositam tamen sententiam, nempe, relationem spirationis activæ subsistere *ul quod* per propriam subsistentiam relativam in natura, et voluntate divina, et sic sumptam esse principium spirandi *ulquod* : nec proinde dari in divinis quoddam constitutum ex essentia, et voluntate divina, necnon ex relatione spirationis activæ, ni afferente propriam substantiam, cui competat spirare *ut quod*, esseque spiratorem communem communitate rei tam Patri, quam Filio, tuentur Nazarius ad art. 4 hujus quæstionis Controversia 2. Canariensis in eodem articulo in 3 part. Commentarii, Molina disp. 2. Becanus tractatu de Trinitate cap. 6 referens O'Kam et Gabriel.

Primum. Probatur primo testimonio D. Thomæ in 1° ad Annibaldum dist. 29 quæst. unica art. 4 ad 2 ubi cum inquireret : *Utrum una notione Pater et Filius sint principium Spiritus sancti?* et secundo loco sic sibi objecisset : *In divinis relationes sunt subsistentes. Sed notio, secundum quam Pater et Filius dicuntur principium Spiritus sancti, est quedam relatio. Ergo est persona subsistens. Si ergo sit una relatio, quæ* Ua-

ter et Filius ad Spiritum sanctum referuntur, et ita una persona subsistens utrique : quod est hæreticum Sic respondet : *Ad secundum dicendum, quod sicut Divinitas in divinis non est nisi subsistens : et tamen una Deitas est Patris et Filii, quia sunt duo subsistentes ex alia ratione distincti* * *similiter et de communi spiratione oportet intelligi.*

In quibus verbis comparat Angelicus Doctor relationem spirationis activæ cum Deitate in hoc, quod sicut Deitas est per se subsistens subsistentia propria : et tamen una Deitas sic subsistens est Patris et Filii, quia in illa non distinguuntur : ex eo quod prædicta subsistentia, aut Deitas, ut subsistens per illam, non dicitur omnimodam incommunicabilitatem, ac proinde non constituit personam ; sed Pater et Filius suis propriis personalitatibus distinguuntur : ita relatio spirationis activæ est per se subsistens propria subsistentia, atque adeo subsistentia relativa : et tamen una et eadem relatio spirationis activæ per se subsistens est Patris et Filii : quia talis relatio, ut subsistens, non dicit subsistentiam omnino incommunicabilem alteri, ut supposito, sive personæ : et ideo non constituit personam, nec ratione illius Pater et Filii habent unam personam communem ; sed semper remanent duo subsistentes ex alia ratione, nempe, in ratione personarum distincti.

Respondetur, Angelicum Præceptorem non comparare relationem spirationis activæ cum Deitate quoad hoc, quod est, subsistere per propriam subsistentiam, sicut Deitas ; sed quoad hoc, quod subsistit etiam per prædictam subsistentiam absolutam, quemadmodum et Deitas per illam subsistit ; quod amvis talis subsistentia non sit propria ejusdem personæ, sed communicata a Deitate : et hoc illi est satis, et requisitum ad hoc, ut cum omnimoda identitate, et unitate absque aliqua distinctione virtuali sit communis Patri et Filio, ut constat ex illis, quæ disp. 9^a q. 11 diximus, et ex statim dicendis amplius patebit. Alioquin si Angelicus Præceptor comparasset relationem spirationis activæ cum Deitate quoad utrumque munus, nempe subsistendi, et subsistendi per propriam subsistentiam, ac proinde admitteret communem spiratorem *ut quod* ratione distinctum a Patre et Filio, tolleretur a Patre, quod ipse solus esset primus fons Divinitatis, ei quod ipse solus esset ingenuus, admittereturque plures innascibiles, pluresque Deos

Deos virtualiter distinctos, et quaternitatem persunarum, ut ostensum est. Nec ex hoc (ut ita tacita quedam objectione maneat soluta) quod tribuamus relationem, spirationis activæ, quod sit subsistens per subsistentiam absolutam, sequitur, spiraturam *ul quod*. Quoniam hæc subsistentia non est satis ad tribuendam rationem principii *quod* notionalis, sed ad prædictam rationem principii desideratur subsistentia notionalis, et relativa. Et propterea solus Pater et Filius sunt principium *quod* spirandi Spiritum sanctum.

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam relatio spirationis activæ desiderata ad constitutionem principii *quo* spirandi, ac proinde præcedens (saltem nostro modo intelligendi) secundum hoc munus ad actionem spirativam, est per se subsistens : ergo ipsa erit principium *quod* spirandi, quatenus consideratur in concreto, et per se subsistens. Consequentia ex antecedenti videtur constare. Nam sicut relatio Paternitatis in concreto, seu ut est idem ac Pater, est principium *quod* generandi, quia desideratur ad potentiam generativam, ut non exprimit se ipsam, ul subsistentem ; cum tamen ex se sit subsistens : atque adeo non solum debet desiderari ad constitutionem principii *quo* generandi secundum unum sui munus, sed debet secundum aliud, nempe, ut est per se subsistens, esse ipsum principium *quod* generativum : ita, quia relatio spirationis activæ, ut non concipitur per se subsistens, desideratur ad potentiam spirativam, et eam aliquo modo constituit, idcirco si semel revera sit subsistens per propriam subsistentiam relativam, non solum desiderabitur ad rationem principii *quo* spirandi, sed ut concipitur per se subsistens, erit etiam principium spirativam *ul quod*.

Antecedens autem probatur. Tum, quia concreta, et abstracta in divinis non distinguuntur, nisi tantum ex parte nostri modi concipiendi ; non vero ex parte rei conceptæ eo quod forma, aut quasi forma, quæ ex vi suæ lineæ non pertingit ad hoc, ut sit suus quasi effectus formalis, et per consequens ad hoc, ut sit non solum id, quo aliud est tale, sed etiam habet *ul quod* prædictam esse tale, quæque proinde ex vi suæ lineæ non est subsistens, non dicit infinitatem, et summam puritatem intra suam lineam ; sed includit aliquid potentialitatis. Et propterea omnes formæ creatæ sunt realiter linita et limitata, involvunt

que realem potentialitatem : quia ex vi propriæ eutitatis tantum sunt id, quo aliud est ; non tamen ex vi illius præcise sunt *ut quod* id ipsum, quod aliis communicant : ac proinde in eis concretum, et abstractum realiter distinguuntur.

Tum etiam. Quia id, quod in genere causæ, aut quasi causæ efficientis non pertingit ad hoc, ut non solum sit ipsa virtus operativa, sed etiam ipsa operatio intra suam lineam, non dicit omnimodam puritatem, et infinitatem debitam intra eandem lineam : ex eo quod operatio perlinet ad intrinsecum complementum virtutis operative, ut aliquid illius lineæ : et ideo virtus non pertingens ex vi suæ lineæ ad hoc, ul sil sua operatio, non est perfecta intra illam lineam. Ergo eadem ratione forma aut quasi forma, quæ non est formaliter, et ex vi suæ lineæ suus effectus, aut quasi effectus formalis, non habebit omnimodam puritatem debitam intra suam lineam, seu erit admixta alicui potentialitati : quia etiam effectus, aut quasi effectus formalis, quippe effectus causæ, aut quasi causæ intrinsecæ, pertinet ad ejus intrinsecum complementum. Ergo forma, quæ non fuerit tam id, quo aliud est, et id, quod est, seu habens, et simul res habita, et per consequens per se subsistens, non dicit omnimodam actualitatem et infinitatem debitam intra suam lineam : si quidem eo ipso non erit suus effectus formalis intra eandem lineam. Quod tamen, ut modo dicebamus, requiritur ad infinitatem ejus intra suam lineam.

Respondetur negando antecedens. Et ad primam probationem respondetur quod in via S. Doctoris probabilius est, non omnia concreta, et abstracta ita inter se identificari, ut adhuc virtualiter non distinguantur ; sed in aliquibus abstractis, et concretis, ut in Deitate, et Deo ob sui majorem excellentiam, et in Paternitate, et Patre, et aliis relationibus personalibus ob specialem rationem ; quæ ibidem urget, quamque supra disp. 9^a num. 113 adduximus, contingit.

Hinc tamen non ita, prædicta abstracta non identificata absque distinctione virtuali cum suis concretis non dicere infinitam puritatem intra suam lineam. Quia ad hanc satis est, ut unumquodque sil absque distinctione virtuali suus quasi effectus formalis, qui totus, et totaliter intelligitur provenire ab ea veluti in genere causæ fur-

r.-jvii-
tur
baU
riitctiu.

lo.
Sa j fi-
Cti
hU>>
sccticij

15.

lar.

43.
Rwpon-
drlur.

malis, el quoad illam precise rationem, secundum quam concipitur ab ea sic provenire, non vero secundum aliam rationem. secundum quam ab aliis rationibus alterius lineæ intelligitur oriri, et ex eis constitui. At effectus quasi formalis alieius formæ, aut quasi formæ, qui ab ea lotus, et totaliter in suo genere intelligitur provenire, tantum est ipsa, ut dans se formaliter subjecto, aut quasi subjecto, ipsaque ut data; non vero compositum, aut quasi compositum illud, quod ex ipsa sic data, et ex subjecto, aut quasi subjecto coalescit. Et ideo salis est, quod forma sit ipsamet, necnon et unio, aut quasi unio sui cum subjecto, aut quasi subjecto, ut ex parte sui se tenet, ad hoc ut sit suus effectus formalis, qui totus, el totaliter ab ea in genere causæ formalis procedit; non vero est necessarium, ut sit ipsum subjectum, aut quasi subjectum, sive ipsum suppositum, aul subsistens, cui communicatur, et ex quo secundum propria ipsius, et ex forma secundum propria ejusdem quasi coalescit quoddam voluti compositum, ut optime notarunt N. Complmenses in lib. physicorum disp. 9 num. 20 ubi distinguunt duplicem effectum formalem formæ creatæ, aul, quem vocant effectum formalem cum præcisione, alium effectum totalem : et illum, dicunt, identificari modo ibidem explicato) cum forma, esseque (modo ibidem dicto) intrinsecum illi, hunc vero non identificari cum illa, neque esse eidem sic intrinsecum. Et illa satis erit a infinitatem, et puritatem relationis spirativæ, debitam ei intra suam lineam, quod se ipsa formalissime sit ipsa relatio, et ipsa datio sui tam Patri, quam Filio, ut ab ea intelligitur provenire, et non requiritur, quod sit absque distinctione virtuali ipse spirator relative sumptus. Quoniam spirator sic acceptus dicit illud quasi compositum, seu constitutum, quod quasi resultat ex duabus personis Patris, et Filii et ex prædicta relatione spirationis activæ.

Nec id. quod de formis creatis in eadem probatione «adducitur, obest. Quoniam formæ creatæ non sunt finitæ et imitæ. nisi ex duobus capitibus scilicet, vel quia non sunt suus effectus formalis, lotus et totaliter ab eis proveniens nisi interveniente ibidem distinctione ex natura rei, una cum identifications in eadem enlitate; vel quia distinguuntur realiter a subjectis, sive suppositis, quibus communicantur. quæque eas habent : quorum neutrum in

relatione spirationis activæ, aul in aliis abstractis divinis contingit : et propterea non sunt formas aut quasi formæ limitatæ».

Ad secundam vero probationem respondetur, quod ad hoc, ul aliquid sit infinitum et purissimum intra lineam virtutis operativæ, satis est, quod absque distinctione virtuali sit ipsa actio et operatio, quæ ab ea, ut a virtute proxima operandi, procedit; non vero quod sit absque prædicta distinctione operatio, quæ ab ea, ut a virtute radicali præcisioj vel tanquam a principio precise quod procedit. Quia virtus precise radicalis et quæ simul non est virtus proxima respectu alicujus operationis, non pertinet ad lineam illius operationis. nec talis operatio ad lineam prædictæ virtutis, ut constat in volitions procedente a natura divina ut tali, tanquam a virtute precise radicali : et ideo neque volitio spectat ad lineam prædictæ naturæ, nec siquid natura ad lineam volitionis : cum tamen volitio et voluntas, quia comparantur per modum operationis et virtutis proxima? illius, idcirco ad eandem lineam pertineant et eo ipso inter se absque distinctione virtuali identificantur. Et similiter id. quod precise influit ja ordine activo per modum principii quod, illa ut absque distinctione virtuali non sit ipsa virtus proxima illius operationis, non est necesse. ad hoc ut habeat infinitam puritatem et actualitatem intra suam lineam. quod sit ipsa operatio absque distinctione virtuali; neque etiam necesse erit, ut tale principium, talisque operatio ad eandem lineam spectent.

Uode etiam ad infinitatem et omnimodam puritatem alicujus formæ, aut quasi formæ consideratæ voluti in genere causæ formalis sufficet, ul sit ille effectus quasi formalis, qui ab ea, ut a causa formali proxima, totus et totaliter procedit et quoad illam rationem, secundum quam ab ea procedit. Et ita non erit necessarium, ut sit absque distinctione virtuali id. quod suscipit ul quod talem effectum, nempe suppositum, aut res illa subsistens, cui communicatur : neque quod prædictus effectus absque distinctione virtuali identificetur cum forma, a qua radicaliter provenit ; nisi quando ob specialem rationem illa linea fuerit talis conditionis, ut debeat tam ipsa forma proxima, quam radicalis, necnon id, in quo voluti suscipitur ille quasi effectus, esse per omnimodam simplicitatem,

simplicitatem, excludentem distinctionem virtua-lem, unum et idem : quod quidem non contingit, nisi in intellectione primor-diali constitutiva Dei, ob rationes disput. 9 n. 108 adductas: necnon et in relationi-bus personalibus, propter illa, quæ in eadem disputatione n. 17 diximus, non voro in relatione spirationis activæ : ne in divinis dentur duo ingeniti, duoque prima principia *ul quod* virtualiler distincta, plu-ralitasque victualis divinarum naturarum, et quaternitas yprsonarum, ut explicatum

§ UL

Fundamentum ultimum ejusdem scntenlir et solutio illius.

Tertio probatur eadem sententia ra-tione, quæ videtur desumi ex D. Thoma ta^a. cis supra disp. 9 n. 109 citatis. Quoniam relatio spirationis activæ est una et eadem prorsus absque distinctione virtuali in Paire et Filio : ergo ex vi suæ lineæ est per se subsistens : ergo hoc ipso, quod concurrat ad constitutionem principii *quo* spirandi, secundum quod ipsa concipitur ut subsistens, debebit osso ipsum principium *quod* spirativum, hoc ipso quod sit per se subsistens. Hæc secunda consequentia palet ex priori, ut constat, ex iis, quæ in præcedenti argumento num. 46 dicebamus. Prior vero ex antecedenti etiam liquet. Quoniam forma, aut quasi forma, quæ communicatur duobus subjectis, aut quasi subjectis ct suppositis et non est per se subsistens, non potest non multiplicari in illis. Ita quidem, ut si subjecta sunl rea-liter «listincta et forma similiter ab eis realiter distinguatur, debeat realiter mul-tiplicari, finiri, ac limitari per illa. Si vero forma, aut quasi forma fuerit ita eminens, ut non distinguatur realiter ab illis, etiam-si ipsa sint, non ratione limitationis, sed oppositionis realiter distincta, sed solum habeat virtualiler ab eis di>lingui, ac proinde virtuali quasi receptione, in eis-dem recipi, tunc virtualiler mullip'icetur in ipsis et cum fundamento in re ejus am-plitudo concipiatur minui ct aliquid suæ infinitatis et actualitatis ab illa detrahi. Et propterea essentia divina, quæ communi-catnr tribus personis divinis, debet quasi suscipi in illis, ut por se subsistens, ne (ul loco citato probavimus) virtualiter in illis multiplicetur. El similiter hoc ipso, quod

humanitatis v. g. suscipiatur per realem susceptionem in diversis realiter supposi-tis, non potest non realiter in ipsis mul-tiplicari.

Respondetur ex his, quæ ex D. Thoma 5h loco citato diximus. Quod ex vi hujus ra-tinnis non sequitur, relationem spirationis activre esse per se subsistentem per pro-priam subsistentiam relativam. Quoniam ad hoc, ul salvetur, prædictam relationem absque distinctione ei multiplicatione, ad-hac virtuali, sui esse eamdem prorsus in Patre el Filio, salis est. quod ratione di-vinæ essentiæ sit subsistens per subsisten-tiam absolutam ejusdem essentiæ : el quod prius intelligatur subsistens per il-lam, quam quod concipiatur esse in Patre ct Filio : sicut id supra disp. 9 num. 121 de divinis attributis dicebamus, ubi idcirco illa posse eadommot esse in tribus perso-nis absque multiplicatione et distinctione virtuali sui concessimus, quia nimirum prius intelliguntur esse per se subsistentia per subsistentiam absolutam divinæ essen-tiæ, quam intelligantur communicari personis. Quomodo autem, et qua ratione relatio spirationis activæ prius iritelliga-tur subsistens per subsistentiam absolu-tam, ac proinde prius concipiatur unita cum prædicta subsistentia el hæc cum illa, quam intelligatur uniri cum personis Pa-tris et Filii ; et e converso Paler el Filius cum prædicta relatione, constat ex illis, quæ dubio præcedenti num. 32 diximus.

Neq obest, si urgeas, quod etsi demus, w. sufficere ad rationes attributales, quod subsistant per subsistentiam divinæ essen-tiæ et quod id etiam sit illis satis ad hoc, ut possint absque sui multiplicatione, adhuc virtuali. esse in pluribus personis : nihilominus hoc non sufficiet ad relatio-nem spirationis activæ habentis rationem proprietatis respectu Patris ct Filii el distinguentis illos distinctione reali forma-liter tali ab Spiritu pancto.

Et ratio est. Nam sicut proprietas per-sonalis v. g. Paternitas, quæ constituit personam Putris in *esse* personæ et simul distinguit illam per distinctionem realem formaliter talem a persona Filii debet ex vi suæ lineæ habere simul hæc duo, nimi-rum. quod sit per se subsistent et quod sit incommunicabilis cuivis alteri per-sona? : ita etiam proprietas, quæ risi ha-beat veram rationem proprietatis non tamnn proprietatis personalis idest consti-tutiva) personæ, sed tantum distinctlvæ

personarum jam constitutarum ab alia tertia persona, debet habere ex vi suæ lineæ unum ex illis duobus pertinentibus ad proprietatem personalem constituentem simul et distinguentem. Ergo cum prædicta proprietas præcise habens distinguere personas Patris et Filii a persona Spiritus sancti, non possit habere hoc posterius munus ex vi propriæ lineæ, scilicet, quod sit incommunicabilis, siquidem communicatur Patri et Filio eisdemque distinguit per distinctionem realem formaliter talem ab Spiritu sancto, oportet, quod conveniat ei primum illud munus, scilicet, quod ex vi propriæ lineæ sil per se subsistens. Ergo etiam oportebit, ut hoc ipso quod non sit per se. subsistens secundum propriam lineam, nequeat esse in utraquo persona Patris et Filii absque distinctione et multiplicatione adhuc virtuali sui.

Patet hæc ultima consequentia. Quoniam hoc, quod est. posse unicam et eamdem formam aut quasi formam esse in pluribus suppositis realiter distinctis absque multiplicatione sui, adhuc virtuali, est proprium ejusdem formio, ut habet omnem excogitabilem infinitatem et amplitudinem debitam intra propriam lineam. Et ideo hoc ipso, quod ad lineam formæ, saltem distinctivæ personæ ab alia persona, spectet, ut habeat propriam subsistentiam ex vi propriæ lineæ. ul probatum est. non poterit prædicta forma ea carens retinere tantam unitatem, amplitudinem et infinitatem, ul absque sui multiplicatione et distinctione, adhuc virtuali» possit esse in pluribus suppositis realiter distinctis.

Respondetur. sufficere ad proprietatem non constituentem, sed præcise distinguentem personas, quod afferat ex vi suæ lineæ oppositionem realem cum alia tertia persona et quod ratione hujus oppositionis ita conveniat personis, quarum est proprietas. quod nequeat convenire alteri personæ, cum qua opponitur Unde ultra ea, quæ in hoc argumento enumerantur convenire proprietati personali, restat hoc tertium, saltem expresse enumerandum, nimirum, oppositio, quum habet cum alia persona, u qua realiter distinguitur : et iu huc convenit htec proprietas non pereonalis cum proprietate personali: licet proprietas personalis distinguat per distinctionetn realem proxime et formaliter talem a persona ei opposita relative tantummodo, ut contingit in Paternitate, quæ sic

distinguit præcise Patrem a Filio : cum tamen proprietas non personalis, nempe spiratio, distinguat illos per distinctionem proxime et formaliter talem ab Spiritu sancto.

DUBIUM V.

*Utrum Spiritus sanctus per se procedat a duabus personis, ita ul utraque ex parte ejusdem Spiritus sanc*li *et suæ proprietatis personalis exigatur?*

Postquam explicuimus, non dari aliquod individuum constitutum ex essentia et voluntate divina, necnon relatione spirationis activæ. 'ut por se subsistenti per propriam subsistentiam relativam, quod ratione distingatur a Patre et Filio, quodque sit spirator *ut quod* communis utrique personæ, ac proinde solummodo Patrem, ac Filium esse principium spirandi *ul quod* : statim pulsat animum inquirere, an utraque persona ad productionem Spiritus sancti, non utcumque, sed ut petita ab eodem Spiritu sancto exigatur. Et licet d'cisio hujus dubii ex dictis pro præcedenti colligatur : nihilominus, ut rationes D. Thomæ pro ea melius capiantur et aliipiibus argumentis Scoti fiat satis, idcirco illud sigillalim excitamus.

Explicatio tituli.

Quod ut melius intelligatur, notandum est primo, dupliciter posse requiri plures personas ad productionem alicujus. Primo quidem ita ul hæc pluralitas personarum non petatur per se et ah intrinseco ex parte rei productif}, sed solum ex partu virtutis productiva-, quæ alias est talis conditionis, ul non possit non esse in pluribus personis, nec valeat una ex illis operari per illam virtutem, quin omnes lær eamdem operentur : quo pacto creatnræ procedunt a Iribus personis Trinitatis : non quidem quia ex parte creatnræ ab intrinseco omîtes tres personæ ad illius productionem exigantur, sed quia virtus creatisa Dei est alias talis conditionis, ut non possit ncm eademinet esse in tribus personis divinis : ac proinde nec possit una ex illis operari, per eam. quin omnes illa- simul operentur. Et propterea si per impossibile Deus non esset trinus, sed tantummodo

tantummodo unus : nihilominus Petrus v. g. productus per illam esset ejusdem rationis.

Secundo vero, ita ut prædicta pluralitas personarum per se, et ab intrinseco requiratur ex parte rei product®, et productionis illius. Ita quidem, ut si non daretur hæc personarum pluralitas in ejus productio* noni influens, tunc res producta non esset ejusdem prorsus rationis : quo pacto Verbum divinum, ut q. 34 explicuimus, per se procedit ex cognitione omnium, quæ sunt in Deo, sive formaliler, sive eminenter : quia cognitio horum omnium per se exigitur ad productionem Verbi, tanquam quid petitum ex pane ipsius, et suæ processionis : ac proinde, si per impossibile deesset cognitio alicujus ex istis, ut v. g. cegnitio eorum, quæ eminenter sunt in Deo, nempe creaturarum possibilitium, tunc Verbum divinum, vel non procederet, vel non intelligeretur procedere ut Verbum ejusdem rationis, ac molo est.

Unde, ut in titulo denotaremus, illum non intelligi de qualicumque processione Spiritus sancti a duabus personis divinis, sed de processione ab ibis hoc posteriori modo, idcirco in eo non est inquisitum solummodo, an Spiritus sanctus procedat a duabus personis; sed additum est : *an utraque persona per se, et ex parte Spiritus sancti, ac sux proprietatis personalis ad ejus productilem exigatur.*

Secundo notandum est, quod Spiritus sanctus dupliciter potest considerari. Vei secundum omnia, quæ habet ex vi suæ proprietatis personalis, ut nunc est : ac proinde secundum omnia, quæ nunc per se petit. Vel secundum ea, quæ exprimit, ut præcise dicit esse impulsum divinum, et in Deo existentem; non curando de aliis, quæ implicite in hoc involvuqtur, sed solum de illis, quæ secundum hanc rationem exprimuntur. Quæ quidem ratio Spiritus sancti inielligeretur manere eadem quoad id, quod per hæc nomina præcise exprimit, etiamsi per impossibile non distingueretur realiter a Filio, nec realiter ab eodem procederet; imo licet per impossibile intellectus divinus non esset fteendus. et productivus Verbi, et voluntas divina haberet fœcunditatem, et vim ad producendum impukum divinum : quia tunc intelligeretur manere hæ: inadæquata ratio Spiritus sancti, secundam quod præcise exprimit impulsum divinum in Deo existentem.

Titulus igitur non intelligitur de Spiritu

sancto secundum hanc posteriorem considerationem, ac proinde nec de Spiritu sancto (ut aliqui loquuntur) ut sic, seu formaliter sumpto in quovis statu, id est, prout abstrahit ab Spiritu sancio, prout modo esi, et secundum ea, quæ cx se, et ex vi sua modo affert, et ab Spiritu sancto, qui datis prædictis hypotbesibus intelligeretur esse, et in sensu dicto manere; sod solum de Spiritu sancto, prout nunc est, et secundum omnia, qoæ ex vi suæ proprietatis personalis per se, et ab intrinseco exigit. Siquidem planum est, Spiritum sanctum præcise secundum suam illam inadæqualam rationem consideratum non exigere pluralitatem personarum ad sui productionem : cum certum sit, po?se in- tedigi, manere prædictam rationem inadæquatam, absque eo quod tunc Spiritus sanctus distingueretur realiter, aut procederet a Verbo, el absque eo quod produceretur Verbum per intellectum divinum (si hoc alias non implicaret), sed solum conciperetur manere in Deo intellectio essentialis.

Ultimo notandum est, ab aliquibus dubium hoc solum proponi his, aut similibus verbis, nempe : *Jn Spiritus sanctus per. se procedat n duabus personis?* ab aliis vero : *An procedat a duobus, ut duabul?* C i torum uterque inquirendi modus coincidit cum i o, quem nos in titulo proposuimus. Quoniam si Spiritus sanctus non procedit u duabus personis divinis, ita ut ex parte ipsius plural.tas personarum exigatur, tunc non per se, se l quasi per accidens procedit ab illis : quatenus per hoc denotatur, quod illi voluti accideret ad sui productionem, quod duæ personæ in eam influerent : ne proinde esset ejusdem rationis, etiamsi non plures, sed una tantummodo illum produceret. Et similiter si Spiritus «inclus non procederet a duabus, ut duabus, tunc non procederet por se a duabus, nec per se, et ex parle sua earum pluralitatem exigeret.

Iero *Augustini, et D. Thomx, ac aliorum Patrum sententia, el prima illius ratio.*

Dicendum ergo est, Spiritum sanctum per se procedere a duabus persotite, ita ut hoc ex vi ejusdem Spiritus sancti et suæ proprietatis personalis exigatur. Assertio

DE SS TRINITATIS MYSTERIO.

hæc videtur deduci ex illo Pauli 2 axi Corinthios 13 : *Gratia Domini Nostri Jesu Christi, el charilas Dei, cl communicatio sancti Spiritus.* Ubi Spiritum sanctum appellat communicationem Patris et Filii, idest, nexum utriusque. Quia, ut exponit

O.Tiwa. Angel eus Doctor ibidem, ipse est communis ulrique, seu est mutuus amor utriusque, ul id magis explicuit quæst. sequenti art. 1 ad 3. Ac proinde per se, et ex vi suæ proprietatis personalis exigit, ul procedat ab utroque, ut ex se, et ex statim dicendis amplius patebit.

AagesL Idem etiam docuit Augustinus G de Trinitate c. 5 his verbis : *Quapropter etiam Spiritus sanctus in eadem unitate subsistat.lix. el xqualilale consistit. Sive enim sil unitas amborum, sive sanctitas, sive chantas, sive ideo unitas, quia charilas, et ideo charilas, quia sanctitas, manifestum est, quod non aliquis duorum (scilicet Puter el Filius) esi, quo uterque conjungitur, quo genitus a gignente diligatur, generatoremque suum diligat, sinique non participation^ sed Cssenlia sua, neque dono superioris alicujus. sed suo proprio servantes unitatem Spiritus in vinculo pacis, etc. Spiritus ergo sanctus commune aliquid csl Patris el Filii, quidquid illud esi : al ipsa communio cunsubstantialir, cl coxlerna, quæ si amicitia convenienter dici potest, dicatur.*

Idem Aufnaï Prosper, Quod etiam tuentur, idem Augustinus tractatu 105 in Joann^m. Prosper, in lib. Sentem, sententia 371 : *Spiritus sanctus (ait) Spiritus est Palris et Fdii, tanquam charilas substantialis cl consubstantial s Anselm, amborum ;* AnaeImus in Monologio c. 48 Bernard, et 52, Bernardus sermone 8 in Cantica et nich. de sermone 3 de Pentecoste. Richardus de s. viet. Sancio Victore toto fere libro 3 de Tr.ni-llieron. tate, Hieronymus in Psalmum 17, Ambres. brosius in Symbolum Apostolorum c. 1, JsNfoni*. Isidorus lib. 7 Etymologiarum c. 3, Con-ToieLii. c.'ium Toletanum XI in confessione fidei his verbis : *Neque Pains tantum, neque Filii lanium, sed simul Palris, et Filii Spiritus dicitur.* Et infra : *Simul ab ulrisque processisse monstratur : quia charilas. sive sanctitas amborum esse agnoscitur.*

J?. Et tandem hoc ipsum docuit D. Thomas art culo 4 hujus quæstioms in sulutor.e ad I. ubisic ait : *Dicendum, quod si attendatur virlus spirotiva. Spiritus sanctus procedit a Patre el Filio. in quantum sunl unum in virtute spiraliva, quæ quodammodo significat naturam cum proprietate, etc. Si vero considerentur supposita spirationis, sic Spi-*

ritus sanctus procedit a Patre et Filio, ut sunt plures. Procedit enim ab eis, ul amor unilivus duorum. Ei similiter in I «list. II quæst. 1 art. 2 his verbis : *Dicendum, quod omnis actus referturad duo originaliter, scilicet, el ad agentem, et ad principium actionis. Agens autem est ipsum suppositum, ul homo, vel ignis : et principium actionis est aliqua forma in ipso substantiolis, vel accidentalis. Dico ergo, ly in quantum potest dicere conditionem agentis, vel principium actionis. Si dicat conditionem agentis, vel operantis, sic procedit Spiritus sanctus a Patre, el Filio, in quantum sunt plures, el in quantum sunl distincte personæ.* Et art. i ejusdem quæstionis in solutione ad 2 ponit discr men inter creationem, et productionem Spiritus sancti his verbis : *Creatio est aclus trium personarum, non secundum quod distincte sunt, sed secundum quod uniuntur in essentia : quia etiam per intellectum remota distinctione personarum, adhuc, remanebit creatio, sed spiratio est aclus conveniens pluribus suppositis quodammodo, secundum quod distinguuntur.* Et Undem dist. 29 art. ultimo ad 2 ubi hoc ipsum discrimen his verbis docet : *De creatione non est similis ratio, cl spirat-Hone : quia spiratio præexigil distinctionem tn suppositis : unde est aliquo modo u pluribus suppositis in quantum distincta sunt, cum sil operatio personalis. Sed crealio csl opus csstntir divinæ : unde csl opi# suppositi indistincli. prout essentia significatur id. quod est, ul hoc nomine Deus.*

Unde hanc sententiam sequuntur Albor-tus 1 p. quæst. 31 membro 1 ad 3 et membro 2 ad 10. quamvis dissentire videatur membro 3 prope fin., Richard, in I dist. 11 art. unico q. 3, Gregorius quæst. unica ari. 2 et dist. 12 quæst. unica, lier-ricus de Gandavo art. 54 q. 6 ad 7, 8, 9 et 11.* Argentina in 1 dist. 11, quæst. 2 columna penultima el ultima, Capreo-lus dist. 12 quæst. unica conclusione 4, Ferrara 4 contra Gentes c. 25 ad finem, Valentia 1 p quæst. 10 puncto 5 in fine, Vasquez disput 150 c. 2. Suarez lib. 10 de Trinitate c. 6, Rannez, Zumel, Ripa Naza-rius, Caj^tanus, Torres in præsentî. et ahi; ac landcm Arrubal disput. 130, Gra-nato tomo 3 in 1 j. tract. 10 disput. 3 sectione 1 et 2. Ruiz, de Montoya alios referens disp. 71 sectione I.

Ratio autem fundamentalis hujus asser-tionis desumitur ex locis citatis ex Ange-lico Doctore et aliis Patribus. Quoniam Spiritus

Spiritus sanctus ex vi sua, et suæ proprie-tatis personalis exigit, ut sit unio, et nexus duorum, seu mutuus amor per modum ter-mini Putris et Filii : ergo per se, et ex pario sui, ac suæ personalis proprietatis exigit, ut procedat a prædictis duabus per-sonis. Antecedens habetur ex testimoniis citatis. Consequentia vero ex antecedenti constat. Quoniam mutuus amor duorum per modum termini per se, et ex vi eorum, quæ sunt propria illius, exigit, quod procedat ab illis.

D.Thoaj. Quam rationem adduxit etiam Angelicus Præceptor de Potentia quæst. 10 art. 2 ad 15 his verbis : *Dicendum, quod Spiritus sanctus procedit a Patre, el FUiot in quan-tum sunt plures, si habeatur respectus ad supposita spirantia. Cum enim Spiritus sanctus sil amor mutuus, el nexus duorum, oportet, quod a duobus spiretur Sed si habeatur respectus ad id, quo spirantes spi-rant, sio procedit ab cis, in quantum sunt unum in natura divina. Non cniin potest ab aliquo procedere Deus, nisi a Deo.*

Solutiones adversariorum, cl carum eversiones.

61. j Nec obest, si occurras ex aliquibus, quod connectere, unire, et similia, non conveniunt Spiritui sancto ex proprietate personali, sed ex amore essentiali : ac proinde ex vi hujus rationis non probatur, Spiritum sanctum ex vi sua, et suæ prop-rietatis personalis procedere a duabus per-sonis. Nam contra hoc est, quod licet con-nectere, et unire sic absolute convenientiamori, ut amor est, et ad amorem essen-tialem in Deo pertineant; connectere ta-men, et unire per modum unius impulsus, e: termini mutui amoris duorum habentium unam et eamdem voluntatem, ac volitionem, soli convenit amorî personali, nempe Spiritui sancto, ex ejus proprietate const.tutiva, ut notavit D. Thomas in 1 dist. in quæst. 1 art. 3 his verbis : *Quando autem aliquis placet sibi in aliquo, trahit se in illud, et conjungit se illi, quantum po-test, Ha ul illud efficiatur suum : cl inde esi, quod amor habet rationem uniendi amantem, tl amatum. Et quia Spiritus sane-tus procedit ul amor, ex modo processions habet, ul sil unio Patris ac Filii,* Ubi (ul constat) Angelicus Pnceptor tribuit Spi-ritui sancto, quod ex vi suæ processions *Salmanl. Curs. theolœ.. lom. m.*

proce lac ut amor, et nexus Patris et Fi-lii : ac proinde ut amor per modum ter-mini : et per consequens, quod hoc habeat ex vi sura proprietatis personalis : siqui-dem quod convenit Spiritui sancto ex vi suæ processions, competit illi, ut peti-tum ox vi proprietatis personalis.

Quod adhuc magis explicuit idem Ange-licus Præceptor in verbis/iquæ in eodem articulo in solutione ad 3 addidit, dicens : *Paler el Filius dicuntur unirî Spiritu sancio, non effective, sed quasi formaliter. Sed forma est duplex. Quædam enim ma-neni' el quiescens in his, quorum esi formes: el sic per modum fonnx se habel ad personas divinas essentia, el sic uniuntur formaliter amore essentiali. Est etiam aliquid formaliter uniens, non quasi inhærcns, sed sicut procedens ab utroque unitorum : ac si dice-remus, aliqua duo corpora unirî per aliquem liquorem ab cis procedentem. El Ha Pater et Filius uniuntur Spiritu sancto. Tn qui-bus verbis (ut patet) præler unionem et nexum convenientem amorî essentiali, ut tali, admittit nexum et unionem Patris, et Filii per modum termini, qui sit Spiritus sanctus, a quoque formaliter, XH modo nuper dicto Pater et Filius maneant uniti.*

Potestque hoc magis elucidari, et expli-cari ex doctrina ejusdem Angelici Pne-ceploris supra quæst. 34 artic. 3 ad 1 et de Veritate quæst. 4 art. 5. Nam sicut Ver-bum in divinis dicitur ex vi suæ proprie-tatis personalis, et ex vi suæ processions habere hoc, quod est, repraesentare creatu-ras possibles : non quidem quia precise ratione ejusdem proprietatis personalis talis repræsentatio ei formaliter competat : si-quidem ratione essentiæ formaliter habet ili is repraesentare ; sed quia ex vi ejusdem proprietatis personalis exigit, ut ex vi suie processions ei communicetur essentia di-vina, ut est repræsonlativa earumdem creaturarum. Nam eo ipso habet per mo-dum termini prducti, quod solummodo prædictum Verbum habeat formaliter sic per modum termini repr.rsenlare creaturas possibles, et quod hoc ei conveniat ex vi suæ proprietatis personalis, idest, ut peti-tum ab ea, et eidem debitum, ut est termi-nus suæ processions, atque adeo ex vi ejusdem processions. Ita similiter al hoc, ut Spiritui sancto conveniat ex vi suæ prop-rietatis personalis ratio unionis, et nexu* per inoduin termini product*, quo sic for-malitr uniantur Pater el Filius, mm est

»

nccesse, ut p̄æcise ex vi ejusdem proprietatis personalis hoc formaliter ei competat, sed satis eric, quod ex vi illius exigatur, ut ei communicetur ex vi suæ processionis amor essentialis, ut modificatus per p̄vdictam proprietatem personalem. Nam eo ipso habebit per modum termini producti. quod solummodo ipse Spiritus sanctus habeat sic per ^nodum termini unire Patrem et Filium, et quod hoc ei competat ex vi suæ proprietatis personalis, idest, peti- tum ab ea, ct ipsi delatam, ut est terminus suæ processionis, ac proinde ex vi ejusdem processionis.

Deinde hoc ipsum ratione desumpta ex aliis locis D. Thomæ statim referendis elu- cidatur et magis declaratur. Nam Spiritui sancto, et soli ipsi per se, et ex parte sua, ac suæ proprietatis personalis convenit, quod procedat per modum termini intrin- seci producti per perfectissimum amorem, ut ex terminis ipsis constat : et propterea dicitur procedere per modum amoris, et impulsus perfectissimi : ergo ex vi sua, et ejusdem proprietatis personatis exiget, tpiud procedat per amorem perfecūrimæ chari- talis et amicitiae, et quod praedictus amor amicitias ei communicetur : ac proinde etiam postulabit, quoti procedat a duobus, nempe a Patre et Filio. Ha*c secunda con- sequentia patet ex priori. Quoniam amor amicitiae necessario petit mutuum duorum amorem. Et ita si Spiritus sanctus ex vi sua, et suæ proprietatis personalis exigit procedere per amorem amicitiae, et hunc illi communicari, etiam postulabit proce- dere per mutuum duorum amorem, ac pro- inde a duobus se mutuo amantibus, scilicet a Patre et Filio.

Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Nam amor inter omnes perfectis- simus est amor amicitiae : ex eo quod per- fectio amoris consistit in perfectiori vin- culo amantis cum re amata, ut docet D. Thomas in l distinet. 10 quæst. unica art. 3. Constat autem, amorem amicitiae esse perfectissimum vinculum ex parte utrius- que extremi : siquidem utrumque extre- mum unitur in ratione objecti amati cum amante, et insuper habe: efficienter unire sibi rem amatam, quatenus producit ter- minum amoris, per quem res amata est in amante, illique intime unitur Ergo si Spi- ritus sanctus ex vi suæ proprietatis exigit, quod procedatj.er modum amoris, et im- pulsos perfectissimi, exiget ex vi ejusdem proprietatis personalis, quod procedat per

amorem amicitia» perfectissimo?, eiquu praedictus amor communicetur.

Confirmatur, et explicatur ex discrimine, of quod solet adduci inter amorem amicitia». (·v“?Π" ei amorem concupiscentia*, vel simplicis anew, benevolentia*. Quod ille consistit in quadam redamatione plurium convenientium in ali- quo uno, atquo adeo ex propria ratione postulat, quod procedat a pluribus supposi- tis se mutuo amantibus secundum quod habent inter se aliquam viUu unionem, ut constat ex Aristotele 8 Ethicorum cap. II et lib. 9 c. 9 et ex I). Thoma 1, 2 quæst. 27 art. 3 et quæst. 28 art. I. At vero .mor simplicis benevolentiae, seuconcupis- centiae consistit in simplici motu, vel in- cltnâlione appetitus in objectum diligibile, quæ est quædam unio tenens se ex parte unius extremi tantum, nempe, ipsius amantis ad. rem amatam : et per conse- quens non est îta perfecta, nec requirit ex propria ratione redaniationem inter aman- tern, et rem amatam, nec pluralitatem sup- positorum se mutuo amantium sicut eam requirit amor amicitiae, ex eo quod est amor perfectus. Unde propter hanc ratio- nem Richardus de S. Victore lib. 3 de Trinitate cap. 2, 3 et deinceps inquit, amo- rem esse non posse perfectum, nec jucun- ωλω, nisi sit saltem duorum : et amoris plenitudinem ex sui natura postulare plura supposita : et c. !fi et 17 inquit, plenitudi- nem sapientiae salvari in una persona; plenitudinem tamen amoris exigere ad mi- nus duo : nam perfectus amor debet esse mutuus.

Ex quo etiam constat, nihil ohesse id, quod respondet Suarez lib. 10 de Trin. c. 6 n. 4, ubi inquit, quod ratio adducta ex D. Thoma, et explicatio illius a nobis ex diversis ejusdem Angelici Praeceptoris locis modo adducta tantum convincit Spiritum sanctum de facto procedere a duabus per- sonis, quia de facto est nexus duorum : non vero quod huc ei per se conveniat ex vi ejusdem proprietatis personalis. Nam quando Augustinus (ac proinde et alii Pa- lres inquit, Spiritum sanctum esse nexum, non vuli, denominationem hanc illi conve- nire sub illa funnalitate, seu perseitate, idest. ex vi sua* projirietatis personalis, sed suium de facto ita esse. Nec eriam hoc for- maliter pertinet ad rationem, vel perfectio- nem amoris. Amor enim Patris, quaieuus diligit seipsum. non minus perfextus est. quam sit amor Patris et Filii, quatenus se mutuo diligunt. Et ideo si esso posset Pa*

Bobur-
tar.

ter prima persona soipsam diligens absque Filio, non minus esset productiva per amorem, quantum est ex perfectione amoris.

Poteelque hæe solutio a Suarez tradita juvari ex iis, quæ in hoc tract, disp. 6 dub. 2 et præcipuea n. 76 et deinceps diximus, nempe, quod umor notionalis consideratus, sive (ut sic dicamus) per modum via*, et originis, sive per modum termini, et impulsus producti, non affert, nec addit aliquid perfectionis, ex eo quod sit notionalis, seu ex relationibus superadditis, ac proinde neque ex eo quod sit mutuus amor Patris, et Filii, sed totam ejus perfectionem convenire illi ex eo, quod affert, ul est amor essentialis : et per consequens, cum hic esset in Paître, si per impossibile Pater esse posset prima persona seipsam diligens absque Filio, fit inde, ut non minus esset tunc,quam nunc productius per amorem, quantum est ex perfectione ejusdem amoris.

Esmaturkec
respoe-
sw.

Ex dictis igitur constat solutionem hanc nihil obesse. Tum, quia.testimonia Augustini, D. Thomæ, et aliorum Patrum non solum intendunt, de facto, et voluti per accidens convenire Spiritui sancto, quod sil nexus, et amor per modum termini Patris et Filii ; sed quod hoc ei per se, et modo dicto competat, ut patebit intuenti illa, et modum, quo de Spiritu sancto veluti diffinientes illum loquuntur. Tum etiam, quia licet amor essentialis, quo se Pater, et Filius mutuo diligunt, non crescat in perfectione ex eo, quod sit in illis, sive ex relationibus Paternitatis et Filiationis : nihilominus optime colligeremus a posteriori, non esse intra suam lineam summe perfectum ac proinde nec esse sub conceptu expresso amoris amicitiae , nisi communicaret se utrique personæ, et redderet eas se mutuo per amorem amicitiae diligentes : ita quidem, ut amor illo quoad perfectionem requisitam a«l rationem amicitiae non proveniat a relationibus pnedictis; bene tamen quoad pluralitatem personarum ad eamdem amicitiam desideratam. Sed Spiritus sanctus ex vi suæ proprieia is personalis secundum ea, quæ mo lo per se, et indispensabiliter habet (secundum quam rationem de illo loquimur) exigit procedere per amorem perfectissimum intra suam lineam, et explicantem totam suam perfectionem, ac proinde ut pertingentem ad hoc, ut sit expresse et formaliter arnor amicitia : quia in hoc summa vis unitiva. atque adeo summa perfectio uuioris explicatur,

et exprimitur, ut dictum est. Ergo debet procedere ut quid petitum ex viEjusdem proprietatis personalis ex Patre, et Filio, ut se mutuo per amorem amicitiae diligentibus.

Coniinnatur, et explicatur. Nam sicut potentia generativa in divinis non habet suam perfectionem ex relatione Paternitatis, sed ex natura divina : et nihifbminus prædicta natura non explicat suam fœcundilatam per modum putentia» generative·, nisi sit iu Patre : quia ad ejus rationem, ut est sub hoc conceptu, desideratur, quod sit realiter distincta a Filio genito, et hanc distinctionem habet a Paternitate adjuncta : ita licet amor amicitiae, qui est inter Patrem, et Filium, non habeat suam perfectionem a Paternitate et Filiatione, sed ab amore essentiali : nihilominus nun explicat suam summam perfectionem fœcundam ad productionem Spiritus sancti, nec est sub conceptu expresso perfectissimi amoris quoad vim expressam uniendi, et amoris amicitiae ad intra, nisi communicet se duabus saltem personis, et reddat illas mutuo se amore amicitiae diligentes : quia ad expressam ralionem amoris amicitiae desideratur amor duorum realiler distinctorum se mutuo amantium. Ac proinde hoc ipso, quod Spiritus sanctus debeat-ex vi suæ proprietatis personalis procedere perainorem perfectissimum, seu exprimentem perfectissimam vim uniendi, qui est amor amicitiae, debet ex vi ejusdem proprietatis personalis procedere a duabus personis, nempe, a Patre et Filio : siquidem dempto Spiritu sancto, islæ soke personæ possunt præsupponi, ut mutuo se diligentes ad illum.

Adde primo, quod ex parte personarum producentium Spiritum sanctum per se, ct ex vi suarum proprietatum personalium exigitur, quod utraque producat Spiritum sanctum per amorem amicitiae» quo se mutuo diligunt, ut communiter docent Theologi : ergo etiam ex parte Spiritus sancti exigitur ex vi suæ proprietatis personalis, quod procedat ex amore amicitiae Patris et Filii. Patet consequentia. Quin Spiritus sanctus ex vi suæ proprietatis personalis babel, quud sit terminus intrinsecus productus ad intra per voluntatem divinam : terminus autem intrinsecus, et principium quod illius habent summam adæquaðonem. ita ut idem prorsus requiratur ex parte principii, et ex parte termini intrinseci. Ec propterea quia subsistentia comparatur per modum termini intrinscu

Ccoflr-
EiiUr.

El-Jd-
tbtur
laplinit

respectu essentiae, idcirco habent summam adaequatooem : et quidquid requiritur ex parte essentia; ad hoc, ut sit terminabilis per illam, tanquam per terminum intrinsecum, desideratur, sive petitur etiam ex parte ejusdem subsistentia; tanquam ex parte termini intrinseci, ad hoc ut illam intrinsece terminet. Et similiter, quia Verbum est terminus intrinsecus dictionis, proptereaest summa adaequalio inter illud, et suum principium; ita ut id solum ex pane principii petatur influere in illud, quod praedictum Verbum ex parte sua exigit, ut influat. Et deinde, quia actio vitalis est actus intrinsecus potentia vitalis, et ejus intrinseca determinatio, idcirco exigit hanc eamdem adaequaüonem.

Angel.
Pracepl

Quæ probatio videtur innui ab Angelico Docioe quæslione sequenti art. 1 in solutionead 3, ubi ideo infert, Spiritum sanctum esse nexum Patris, et Filii : quia Pater unica dilectione amat se, et Filium, et e converso : ut innuat hanc summam correspondentiam et adaequationem. quæ est inter terminum intrinsecum hujus amoris, et principium illius : et propterea sic ibidem inquit : *Spiritus sanctus dicitur esse nexus Patris, el Filii, in quantum est amor: quia cum Pater amet unica dilectione se, el Filium, cl c converso, importatur in Spiritu sancto, prout est amor. habitudo Patris ad Filium, cl e converso, ut amantis ad amatum. Sed ex hoc ipso, quod Pater el Filius se mutuo amant oportet, quod mutuus amor, qui est Spiritus sanctus, ab utroque procedat.*

„*?.

ralBr
a.krias.

Adde secundo, quod Spiritus sanctus ex vi suæ proprietatis personalis exigit, quod producat ab aliqua perbona divina : at non a solo Patre, nec solo Filio, nec ah aliqua persona divina vage sumpta : ergo ex vi ejusdem proprietatis personalis exigit, quod procedat a Patre et Filio. Ma or et consequentia videntur perspicuæ. Minor autem probatur. Nam sicut Pater ideo producit per intellectum tanquam quid petatum ex parte Verbi, quia habet naturam divinam, et non communicatam per intellectum : ita persona, vel personæ divina*, quæ producunt per voluntatem, idcirco producunt per illam, ut quid petatum ex parte termini voluntatis, quia habent naturam, et voluntatem divinam non communicatam eis per eamdem voluntatem : ergo cum hoc non conveniat soli Patri, aut soli Filio, aut soli persona divina vage sumptu, et hoc modo abstrahenti a Paire et Filio, sed competat his duabus personis in

particulari, et determinate sumptis, siquidem secundum nullam sui rationem habent, quod procedant per voluntatem .consequens est, ut Spiritus sanctus ex vi sum proprietatis personalis exigit, quod procedat ab utroque.

£

Maxime, quia persona determinata qualis est.Spiritus sanctus, debet ex vi suæ proprietatis personalis exigere determinatam, aut determinatas personas, a quibus procedat : ut ita terminus determinatus correspondeal sno principio determinatu, el non principio vago ; et Spiritus sanctus habeat aliquod principium per se, a quo ex vi suæ proprietatis personalis exigit produci. Nam si non petit utramque personam, ut principium per se sui, nullum utique exiget principium per se, ut ex illis, quæ nostri Complutenses in lib. Physicorum disp. 15 a n. 32 usque ad n. 40 proportionaliterad præsens applicatis, constat.

n.
CcDift

Adde tandem, quod Spirilus sanctus ex vi suæ proprietatis personalis postulat produci per actionem personalem, sicut creaturæ per actionem naturæ divinæ, et essentialem : ergo sicut creature, quæ producuntur per actionem naturæ divinæ, idcirco per se exigunt, ut causam sui, hunc Deum, ul est hoc determinatum individuum : ita (plia Spiritus sanctus per se procedit per actionem personalem, per se etiam exigit tanquam principium sui, aliquam, vel ahquas individuas, vel determinatas personas, a quibus determinate, ut per se procedat : ergo cum non exigit per se, et determinate solam personain Filii, oportet, ui per se exigit utramque, utsunl personæ omnino individuae, si ve singulares, et detenninatae. Quæ probatio desumitur ex D. Thoma loco supra citato ex 1 Sententiarum disl. 29 art. ultimo ad 2.

70.
gZir.

D.Tba.

Neque id, quod pro se adducit Suarez, ei favet. Nam si per impossibile Pater posset esse prima persona solum seipsam diligens, absque eo, quod Pater et Filius se mutuo diligerent, et hoc modo produceret Spiritum sanctum, tunc amor ille, necnon et Spirilus sanctus productus essent diversæ rationis, ac nunc : et non dicerent tantam perfectionem, quantam modo dieunt : sicut si natura divina tantum posset esse in Patre, ei Spiritu sancto, tunc esset diversa» rationis, ac modo est; neque exprimeret tantam perfectionem, quantam nunc exprimit. Quia natura, quæ est communirabilis tribus suppositis» et eo ipso est fœcundatamper intellectum, quam per voluntatem,

l
l
l
l
l
i
l

lunlatem, ulTcrl, et exprimit majorem perfectionem, quam illa, quæ solum potest osso in duabus personis, quæque solum per voluntatem communicari quoit. Ad id autem, quo l ad juvandam solutionem a Suarez adductam addidimus, satis ex dictis patet.

Nec tandem obest alia solutio, quæ ex Scoto desumitur, nimirum, quod esse amorem mutuum in Spiritu sancto, tantum addit supra illum quamdam relationem rationis ; sicut in ipso amore, qui est in Patre et Filio, quod sit mutuus, non addit distinctum amorem, sed solum quamdam relationem rationis : ac proinde non potest colligi, quod petatur .ex parte proprietatis personalis Spiritus sancti pluralitas personarum Patris et Filii ad sui productionem, ex eo quod Spirilus sanctus sit amor mutuus, seu ex eo. quod in eo intelligatur esse prædicta relatio rationis : cum hæc ad illius proprietatem personalem et constitutionemejus in *esse* personæ non pertineat.

Non igitur bæc solutio obest. Quoniam aliud est, an ratio et identitas mutui amoris, qui est inter Patrem et Filium, fundet relationem realem inter eos ; an vero solum rationis : et an Spiritus sanctus, ut est mutuus amor Patris et Filii per modum termini, dicat lationem realem ad eos, fundatam, aut quasi fundatam in identitate mutui amoris, qui illi communicatur; an vero solum addat ex hoc capite relationem rationis : aliud vero, an Pater et Filius vere et realiter se mutuo diligant et an ratio amoris mutui vere, realiter et proprie Spiritui sancio conveniat per modum termini, seu vere et proprie, ac realiter sit terminus intrinsecus amoris mutui, qui vere reperitur inter Patrem et Filium, ac proinde an talis amor, quo se mutuo diligunt, ei vere communicetur. Sicut aliud est, an relatio æqualitalis, vel similitudinis, quæ est inter tres divinas personas, sit realis, vel solum rationis; aliud vero an vere et proprie sint æquales inter se, balkanique veram similitudinem in naiura; licet talis similitudo non dicat relationem, sed eamdem naturam in illis.

Etsi ergo ratio mutui amor's inter Patrem et Filium non dicat relationem realem inter ipsos, fundatam in prædicto amore : ex eo quod ratio fundandi illam est unus et idem amor residens in utraque persona : ac proinde tantum ibi superaddatur Telatio quædam rationis : et similiter in Spiritu sancto esse mutuum amorem per modum termini non (lient relationem

realem ad Patrem et Filium fundatam in identitate amoris sibi communicati : ffitia hic est idem prorsus ex parte amoris, ac illo, qui est in Patre et Filio : et per consequens ex hoc capite solum ille superaddatur relatio rationis : nihilominus Pater et Filius per unum et eundem simplicissimum amorem realiter se mutuo diligunt et Spiritus sanctus vere et proprie est per modum termini mutuus amor Patris et Filii : quia revera terminat per modum termini intrinseci hanc mutuam dilectionem utrîusque personæ. Constat autem, quod ad hoc, ut Spiritus sanctus per se et ex vi suæ proprietatis personalis exigat pluralitatem personarum Patris et Filii ad sui productionem, satis est, quod revera sil mutuus amor per modum termini Patris et Filii, seu terminus intrinsecus amoris vere et proprie mutui inter Patrem et Filium, licet talis anior non dicat relationem illam realem inter illos, nec ex eo, quod communicetur ei idem prorsus amor, superaddat aliquid aliud præter relationem rationis : quia prædicta pluralitates non petitur ex superaddita relationo rationis, sed ex eo quod revera est terminus intrinsecus illius mutuæ dilectionis estque mutuus amor Patrie et Filii. Quemadmodum ad hoc, ut sit æqualilas et simililudo inter personas divinas, v. g. Filii et Spiritus sancti, requiritur unica natura illis, ut realiter distinctis, communicata, licet talis æqualilas et similitudo non dicat relationem realem : quia ad hoc salis est, esse inter eas veram squalitatem et similitudinem jam explicatam.

Adde (id. quod in idem cum præcedenti reddit) quod etsi relatio superaddila sil rationis : attamen fundamentum in omnibus his est quid reale : et ad hoc fundamentum exigitur pluralitas suppositorum : ac tandem Spiritus sanctus ex vi suæ proprietatis personalis petit exhibere prædictum fundamentum, et per consequens exigere pluralitatem personarum ad sui productionem,

f IV

Ali.r du# ralioncs pro D. Thom# unltnlia.

Secundo probatur assertio ratione alia desumpta ex D. Thoma locis supra disp. 14 num. 15 relatis, quam ibidem lato prosecuti sumus, quæque ad præaeûs potest

illas-
lrater
acæ^liar.

lw.
Smrij
ηκτ-
ttath
rctia.
D.YIom

71,
Alind
c<u-
æum.

PfTcla-
dtlar.

7\$.

79.
Respon-
dator
att ter-
tiam.

Ad tertiam confirmationem transeat antecedens, et negetur consequentia. Quoniam in creaturis non potest una et eadem voluntas esse in pluribus suppositis creatis : et ideo processio amoris nequit esse a prædictis duabus personis : cæterum in divinis una et eadem voluntas, et unus ei idem amoris actus potest esso in duabus personis. Cumque hic amor non exprimat totam suam perfectionem, nisi ut est sub conceptu expresso amoris amicitia*, et amor iste necessario exigit pluralitatem personarum se mutuo diligentium, oportet, ut processio amoris in divinis, seu processio Spiritus sancti, qui exigit procedere per actum amandi experimentem summam perfectionem in ratione amoris, debeat per prædictum actum, et a pluribus suppositis procedere, ita ut pluralitatem hanc per modum conditionis in suo principio *quod* requirit.

Éò.
Rrptia.

Sed urgebis non cohærere inter se ea, quæ in solutionibus ad primum argumentum. et ejus confirmationes diximus. Nam inde colligimus, deesse Filio potentiam generativam, quia ôtsî non de-^{it} ei essentiali, deest tamen illi Paternitas, qua* est conditio requisita. Et similiter ex eo deducimus, non esse in Spiritu sancto potentiam spirativam, quoniam licet sit in eo voluntas, et amor essentialis una cum divina natura, deest tamen illi relatio spirationis activæ, quæ esi conditio requisita. Ergo nequit inter se cohærere, quod ex una parte dicamus, Patrem solum habere perfecte potentiam spirativam, el similiter Filium; et quod requiratur per modum conditionis utraque relatio Paternitatis ei Filiationis, et utraque non sit in Patre, aut in solo Filio.

Cooil-
matar
primo.

Confirmabis primo. Quia clsi fieri possit, aliquid habere virtutem, aut potentiam aliquam operativam; ei quod nihilominus per accidens, et aliquando desit illi aliqua ex conditionibus requisitis : non tamen quod habeat praedictam potentiam, et quod semper et necessario illi desit. At Pati v. g. semper et necessario deest Filiatio : ergo si Filiatio desideratur per modum conditionis, non poterit Pater solus habere potentiam spirativam.

Secundo.

Confirmatur secundo. Quoniam [utentia spirativa ex se affert omnes condiciones ad spirandum : alioqui non haberet ex se, ei necessario influere in spirationem : ergo si in paire præcise sumpto deest illa conditio, nempe Filialio, imo talis conditio ei repu-

gnat, deerit etiam ei, et illi repugnabit potentia spirativa.

Tff(r.b

Confirmatur tandem. Quoniam juxta superius dicta in hac disputat, num. 24 potentia spirativa, non dicit, adhuc in obliquo, nisi solam relationem spirationis activæ; non vero relationes Paternitatis, et Filiationis; ergo Spiritus sanctus non petet ex vi suæ processionis, et proprietatis personalis, quod procedat a duabus personis. Patet consequentia. Quoniam si Spiritus sanctus ex prædictis capitibus id peteret, tunc etiam exigeret, quod potentia spirativa diceret, saltem in obliquo, utranque relationem Paternitatis, et Filiationis.

4 J

4 J

Respondetur negando antecedens. Et ad probationem dicendum esi, ideo colligi, non esse in Filio potentiam generativam, et in Spiritu sancto potentiam spirativam, ex eo quod illi deest Paternitas, et huic ratio spirationis activæ : quia Paternitas est connotatum potentiæ generativæ, et ratio spirationis potentiæ spirativæ; ita ut potentia v. g. generativa ex essentia, et Paternitate coalescat. Cæterum Paternitas, et Filiatio non sunt hoc modo conditiones, aut connotatum potentiæspirativæ; et ideo prædicta potentia non coalescit ex eis, et ex voluntate divina, potestque reperiri, v. g. in Patre; sed sunt conditiones requisite ad ipsum actum spirandi : ex eo quod ad nunc non solum desideratur potentiâspirativa, sed etiam principium *quod* : ac proinde, quoad præsens ntinet, desiderantur duæ per.ünæ constituïæ per prædictas relationes, quæ sint unicum principium *quod* spirativum, quæque dicuntur per modum conditionis requiri propter rationem num. 3 tactam..

Ad primam confirmationem responde-
tur, quod ad hoc, ut Pater spiraret, non re-
quiritur per modum conditionis, quod
ipse sit Filius; sed quod simul cum eo Fi-
lius spiraret. Hæc autem conditio semper
adest, semperque est conjuncta cum Patre
et influxus illius. Per quod ad secundam
confirmationem satis patet. Quoniam ad
rationem potentiæ spirativæ non requiri-
tur, quod ipsa se sola formalissime sit,
tam potentia spirativa, quam omnes alias
conditiones ad spirandum requisite; sed
satis est, quod habeat nexum cum illis, ut
in præsentî contingit, ubi potentia spira-
tiva semper est conjuncta cum Patre et Fi-
lio. qui per modum conditionis ad spiran-
dum requiruntur.

Per

Per quod etiam ad tertiam confirmationem in laudis concedendum esse antecedens et negandam consequentiam. Quoniam ad hoc, ut Spiritus sanctus ex vi suae processionis et proprietatis personalis exigit duas personas ad sui productionem, non est necessarium, quod potentia spirativa ex parte sui et ad sui constitutionem illas exigit, sed satis erit, quod actus spirandi sit talis conditionis, ut ex se exigit, quod ex parte potentiae spirativae dentur, quae sunt propria illius, ex parte vero principii quod petat, quae sunt propria ejusdem, ut per se desiderati ad productionem, qualia sunt duae personae Patris et Filii.

Secundo principaliter probatur eadem sententia. Quoniam si spirare per se exigeret pluralitatem suppositorum, tunc Pater quodammodo haberet a Filio, quod spiraret : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Sequela videtur certa. Quoniam Pater nequit spirare, nisi spiret Filius et conjunctus cum eo : ergo quodammodo habet spirare a Filio. Falsitas autem consequentis constat : quandoquidem quidquid habet Pater, habet a se.

Exrfii-
br.

Respondetur negando sequelam. Quia illum ipsum influxum, quem præstat Filius, habet communicatum a Patre : et influxus ille non desideratur tanquam dans Patri virtutem ad influendum et spirandum, sed tanquam quid datum a Patre et requisitum per modum conditionis ad hoc, ut Pater spiret. Sicut licet ad hoc, ut creatura producat aliquem effectum, requiratur ex parte illius, ut a creatura elicit, influxus Dei : et ad hoc ut Deus influat in illum, ut actu productum a creatura, desideretur etiam influxus creatura* : nihilominus aliter et aliter hoc ibidem invenitur. Nam influxus creaturæ petitur, non utcumque, sed etiam ut datus a Deo : at influxus Dei, ut dans influxum creaturæ; et non ut quid datum ab illa. Et propterea Deus non habet a creatura, quod influat; licet ad productionem illius effectus, ut hic et nunc producti, desideretur concurrere creaturæ; sed potius e contra creatura habet producere illum a Deo. Et similiter, licet actui, prout ab agente, sit ab agente et a fine ; ut non sit ab hoc, nisi sit ab illo; et c. converso : nihilominus, quia quod sit a agente, non desideratur, ut dans fini, quod moveat; e contra vero, quod sit a fine, petitur tanquam dans agenti in genere causæ finalis, quod agat, ex eo quod movet illum ad agendum : idcirco non

ideo finis habet ab agente finalizare; secus
vero agens habet a fine, quod agat.

Tertio probatur pra-dicta sententia. Quoniam si Spiritus sanctus per se procederet a duabus personis Patris et Filii, tunc vel procederet nb illis, ut unum sunt; aut ut plures? Si ut unum : ergo per acci-dens esset ibi pluralitas : et ita per acci-dens procederet λ pluribus personis. Si au-tem procederet ab illis, ut sunt plures : ergo Spiritus sanctus non esset uniens et idem quasi effectus productus. Pilet con-sequentia. Quia unus et idem effectus, aut quasi effectus specificatus a suo principio productivo, qualiter in praesenti contingit, non potest retinere unitatem, nisi respiciet illud, ut unum. Nam sicut potentia, v. g. intellectiva, nequit esse una. nisi suunt ob-jectum sit unicum et ut unicum inspicia-tur : ita quia relatio constitutiva Spiritus sancti est unica et indivisibilis, idcirco de-bet habere unicum et indivisibile princi-pium.

DiSMt-
Mtar.
D.Th-'m

Respondetur ex dictis et ex D. Thoma in 1 ad Annibahum distinct. 11 quæst. unica art. 2, ubi sic habet : *Aclusal alicuius, ul agentis : el alicuius, ul principii actionis. Si ergo ly in quantum, replied candilionem agentis, sic Pater el Filius, in quantum sunt plures, spirant Spiritum sanctum. Si autem replitel conditionem principii actionis, sic in quantum sunt unum in virtute spirativa, spirant Spiritum sanctum.* Ubi (ut constat) tribuit Spiritui sancto quod procedat a pluribus personis, ul sunt plures in ratione personarum et unum in virtute spirativa : ac proinde ut absolute et simpliciter sunt unum principium spirativum. Quia principium spirativum sumitur substantive et ad ejus multiplicationem requiritur multiplicatio, tam suppositorum, quam virtutis spirandi; quæ tamen in pnesenli non invenitur : et ideo satis est præ da unitas in principio Spīritivoad hoc, ut Spiritus sanctus sit unicus et idem. k

Adde, quod si loquamur de relatione constitutiva Spiritus sancti pncipisse sumpta et de termino relativo ei correepondfento, tunc terminus formalis illius est unicus et indivisibilis, scilicet, relatio spirationis activæ. communis Patri et Filio; quamvis terminus materialis per se inspectus rinal Pater et Filius, quorum quilibet, quia est terminus materialis inadæquatus, idcirco, licet inter se distincti sint, non refundunt rcaletn distinctionem in Spiritu sancto.

tnu-
raom.

Ultimo probatur eadem sententia. Quoniam si per impossibile Pater non haberet intellectum; vel si in eo esset intellectus, non tamen fœcundus, haberet tamen voluntatem fecundam, tunc produceret Spiritum sanctum, non aliter, ac nunc illum producit: ergo concomitantia Filii, quæ de facto reperitur, per accidens se habet ad talem spirationem. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem probatbr. Quoniam relatio Filiationis nihil addit virtuti spirativæ in Patre existent! : ergo ea seclusa et per consequens quod Pater non esset fecundus per intellectum producendo Filium, nihilominus eodem modo produceret Spiritum sanctum.

Enoda-
tor.

Respondetur negando antecedens. Quoniam Spiritus sanctus tunc productus esset diversæ rationis, ac nunc, ut constat ex dictis. Et ad probationem dicendum est, quod etsi relatio Filiationis nihil addat virtuti spirativæ existent! in Patre, imo neque virtuti spirativæ existent! in ipso Filio, ita ut ex parte illius se teneat, et ad ejus constitutionem quodammodo ingrediat: nihilominus addit aliquam conditionem per se petitam ex parte actus spirandi ad spirandum, imo et per se petitam a potentia spirativa, non tanquam aliquid ejus, sed tanquam aliquid, quod debet inveniri in integro principio *quod*, imo si non daretur Filio, tunc optime colligeremus, virtutem spirativum non esse ibidem summe perfectam : quia ad ejus summam perfectionem desideratur, quod se communicet Patri et Filio, ut suppositis, in quibus subsistat, quæque ah ea formaliter reddantur mutuo se amantia : et ita desideratur utrumque suppositum ad hoc, ut remaneat eadem virtus spirativa, et idem Spiritus sanctus productus.

§ VI.

Ex didis in hac disputatione deducitur solutio cujusdam argumenti num. 13 adducti, cl in hunc locum remissi.

se.
Objec-
tio.

Ex quibus omnibus deducitur, quid dicendum sit ad quamdam objectionem quam in hac disputat, num. 13 adduximus ad probandum. Patrem et Filium non esse unicum principium Spiritus sancti, cujus solutionem in hunc locum remisimus, quæque sic se habeat. Quod cum dicitur, Patrem, et Filium esse unicum principium Spiritus sancti, non ost pro quo supponat

illud prædicatum. nempe, *unum principium* : non habebunt rationem unius principii respectu ejusdem Spiritus sancti. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem probatur. Quia nec potest supponere pro uno principio, quod sit Pater, alioqui Filius esset Pater : nec pro uno principio» quod sit Filius, alias Pater esset Filius : nec tandem pro uno principio, quod sit simul Pater, ei Filius, alioqui Pater, v. g. non posset esse illud unum principium ; ergo. etc.

* * *

Ex dictis igitur in hac disputatione facite deducitur, quid ad hanc objectionem dicendum sit. Enim hoc nomen *principium*, secundum quod diversimode sumitur, diversimode potest significare, aut supponere. Quando enim in hac propositione dicitur. *Paler et Filius sunt unum principium*, tunc supponit pro utroque supposito, quatenus afficitur eadem virtute : et sic dicit principium perfectum cum omni conditione ad spirandum requisita. Et principium secundum hanc suppositionem nunquam verilicatur de sola una persona, sed de utraque, prout afficitur tali virtute. A quando in alia propositione dicitur, *Paler est principium*, ly *principium* supponit pro uno supposito habente perfectam alienam spirandi cum quadam conditione ad spirandum requisita. Nec mirum est, quod nomen *principii* in diversis suppositionibus diversimode supponat. Cum enim nomen principii de se sit aptum ad quamlibet ex praedictis significationibus : inde est. ut ratione subjectorum, cum quibus conjungitur in propositione, limitetur ad supponendum hoc, vel illo modo : cum juxta regulam Dialecticorum : *Talia sint prrdicala. qualia permittuntur a subjectis.*

Potestque hoc amplius explicari sequenti exemplo. Etenim hac propositione, *Pater et mater sunt causa filii*, ly *causa* supponit collective pro patre et matre, quatenus utrumque est causa adæquata ipsius et secundum hanc suppositionem pro neutro seorsum determinate, et sigillatim supponere potest. At in ista propositione, *pater est causa filii*, ly *causa* non supponit pro causa adæquata, sed pro sola causa requisita ex parte patris : et sic potest illud predicatum verificari de patre, et supponere pro illo. Sic ergo in præsentī, proportionē servata, «licendum est.

Unde juxta hæc (ut notarunt plures ex recentioribus /Thomistis) intelligendum est id. quod D. Thomas arlic. 4 hujus quæstionis

tionis in solutione ad 4 inquit, nempe, quod in hac propositione *Paler, et Filius sunt unum principium Spiritus sancti, hoc quod dico principium, non habet determinatam suppositionem* ; imo *confusam pro duabus personis simul* : quia non sumit suppositionem confusam in eo sensu et rigore, quo illam Dialectici accipiunt; sed quia smnp̄to principio Spiritus sancti adaequate, ut dicit rationem formalem spirandi, et simul omnem conditionem necessariam ad spirandum, tunc supponit immediatam pro Patre et Filio per modum cujusdam collectionis : ita quod neutrum liceat determinate designari sub tali prædicato, cui determinate, et soli competat esse p̄dicatum principium integrum Spiritus sancti z

DURIUM VI.

Utrum Spiritus sanctus procedat ex amore omnium, qui formaliter et necessario sunt in Deo, necnon ex amore creaturarum possibilium, ut talium, aut in aliqua differentia temporis cristenlium?

Postquam egimus de principio *quo*, et *quod* in *esse* rei Spiritus sancti, restat, ul agamus de objecto, ex cuius amore procedit. Quia vero quoad hoc eadem est ratio de Verbo et de Spiritu sancto, loquendo de iis, quæ formaliter et necessario sunt in Deo, ex quorum amore poterat dubitari, an procederet; et quoad creaturas possibili- quid dicendum sit, cohstat ex his, quæ loco statim referendo diximus; ac tandem quoad creaturas existences eodem propor- tionali modo philosophandum est in processione Verbi, el Spiritus sancti : idcirco dubium hoc brevissimo absolvemus : et ita non tam in eo veritas deciderut, quam, ubi decisa sit, ostendetur.

Dicendum ergo est, Spiritum sanctum per se procedere ex amore omnium, quæ formaliter et necessario sunt in Deo, non tamen ex amore creaturarum possibilem; et multo minus existentium in aliqua differentia temporis. Ita quoad primam partem omnes Theologi, quos quoad processionem Verbi in simili disputatione 12 numer. 5 retulimus. Et quoad secundam partem om-

nes illi Doctores, quos in 2 tomo tractatu
4 disputat. 3 num. 13 ad teximus. Ac
tandem quoad tertiam, nempe, quoad crea-
turas existentes, idem tuentur cuncti Theo-
logi quos in hoc tractatu disputat. 12 uum.
113 citavimus.

Ratio autem assertionis pro priori parte constat ex dictis in hoc tractatu disputatione nuper citata a num. 3 quoad presens applicatis. Nam sicut Verlynud ad sui processionem exigit cognitionem perfectissimam, et propterea debet procedere per cognitionem omnium, quæ sunt fonnaliter et necessario in Deo[†] ita etiam Spiritus sanctus postulat procedere per amorem perfectissimum, et (ut sic dicamus) universalissimum : et ideo debet procedere ex amore omnium, quæ formaliter et necessario in Deo inveniuntur.

Ratio autem ejusdem assertionis quoad secundam partem, nempe, Spiritum sanctum non procedere ex amore creaturarum possibilium, ul talium, est. Quoniam .creaturio possibiles, ul tales pnrctise, nullam habent bonitatem, ut in 2 tomo tractatur et disputatione citatis a num. 13 usque ad num. 40 late persecuti sumus, ubi etiam explicuimus, cui prædicta creature, ul possibiles, debeant necessario cognosci a Deo, ad hoc ut ejus cognitio sit comprehensiva propriæ essentiae; non tamen desideratur, casu necessario, aut absoluto amari a Deo, quatenus sunt possibiles : *et* per consequens nec hunc amorem esse necessarium ad hoc, ut Deus perfectissime, et ut sic dicamus) comprehensive, sou adæquate foipsiim amet.

Ratio autem ejusdem assertionis quoad tertiam partem satis liquet ex illis, quæ in hoc tractatu disputatione citata num. 113 diximus. Quoniam sicut Verbum non potest procedere ex cognitione creaturarum existentium, quia non est ita necessaria sicut ipsum Verbum : ita nec Spiritus sanctus poterit procedere ex amore earum creaturarum existentium : quia nec ipse, nec prædictus amor earum est ita necessarius, sicut Spiritus sanctus. Nec noce-erit ultra prædicta, suppositis illis, quæ locis citatis adduximus, aliquid aliud huic dubio addere.

P.iijd

pro
pntu
parte

RibO
f-fO
feund

90-
Eotia
ααιño
pru
tertia
jorte

P.

De nomine Spiritus Sancti, quod csl donum.

PROOEMIUM.

Consequentir quxrilur de dono.

ARTICULUS I.

U/rutt dante» iit xaucn pertoaiae ?

1 dill.18 Ad pnmam sir proceditor. Vidrtjr, quod donum non
arde. 1. sit oomea personale. Omne enim nomen renonile, it» -
portat ai quam di-tin*.lienem iu divin». Sed nmnen doni
nan importat aliquam dxsJinSionrm in divinh. D:ril c iu
Lib. 15 AugUitrtjos . 15 6e Trinitate, quoi Spiritu Sancte* in
de Trin. dalar, sicut Del danam, r. rliam »e ipsas del, «eut
cap. 19 dm. Ergo dunu-i uoo est i» mm persoaae.
a toed. 9. Prartcrca. au.lum nomen ptTMVnrle convenit
tom.3. -ut- dirixr. Sed c<*mûa divira e*t demas q iod Pater
D.Tbota. dit Fili®. nt palet per Hilarica . 3 de Tnniue. Erpro
* Lib. 8 dooua uoa c*î oomen pcrsooale.
rirea 3. Pnrterra, *e?aadu^ Damaseenam ♦ nibit eM spb
medium, frct im', aut servie:» in divin» permu. Sel doaua iai-
portat quamdain srjeetKWem. il ad ea», cui datur. el
êtpaalo Sût ad emo, a qso datur. Ergo dona» eoa ot imni
* Odli- sonate.
gitur 4. Pra-terra. d-Tiram importat rc-pretam >d creaturam : rt
a lib. 4 ili videtur de Deo diri ex tempofc. Sed uominJ p<:fß-
cap. 19 mEi dicantur de De® ab ^kroo» ut Pater el Filias.
a medio. Ereo donum non esi nomen persona e.
et iib. 3 Sed eoatra est, qood AWtttmih» ♦ dirit 15 de Trini-
cap 21. lûte : sieat cerpu» carni.* nih-.l abad est qstat car», »ic
* Lib. 15 doni. Spinlus iiiihd al:Ud est, q*a n >: : . qe.
de Trin. SH Spintas Sanctas est nosjrn personale. Ergo et do-
«p. to mm.
a mcd. Respondeo dicendum, qsoð in nomine doni isporla-
toin. 3. Isr iptitudo ad hoe, qnod donetur. Quoi au:cin dmatnr.
habet apntcJiDcm. vel habiludiorm, el ad id. a quo da-
tnr. c' >d id, cai douâtur. Non earn darelor ab a iqao,
nisi Met ejas : H ad hoc itieai rlatnr, ut rj*4 ç*- Per-
sona antes dicitur es*e tlicujou. vet ^eeuodum orili: -
hCE, steal Filids t*. Patr<; vrj in quantum ab ali jno
habefnr. Habere lutem dicimur id. nao libère pofiFraus
ati. rel frai, nt vobma*. Et per hunc sidam divina
persona con potest haberi, uisi a ntionali creatura Deo
conjuncta. Alu autem crealurr mo>rn qnitrn postint
a divmi persona: non tamca sir. quod in potestate ra-
rum Ht frui diviai persona, et nti effectu ejas : »1 quoi
quandoque pertisrit ratiofdd» ereatsra, ut pan, cam sic
Ut particeps divini Yerili, et procedentis atnon . ut possit
libere Deam vere cognoscere, vl recte amare. Unde >oh
rreatara ratlonU» potest habere ditin-ira p rsonam. Sed
ad hoc. quod sic eam h-ibeat, ron p<»le't j ropna v TTitr
pervenire : unde oportet, quoi boe el desnpnr dclur. Huc
enim dan nobis dicitur, quod aliunde Labemus. El sic
divro: persoàs comnrtit dan, et es<c donum.
Ad primum erro dicendum, quod notoen doni imponat
distinctioem personalem, recondam quo i dotum diciiar
alicnjis per originem. El tamen Spiritus Sanctu*
dat *e ipsum, in quintum <?t sn ipsius, ul p Heu' ><
uti. vel ðotiu* froi. nent et hora» liber dicitur esse sut
ipsius Et hoc est, quod Aognttims dicit super Joan-
nem. Quid lautum e t qnxu tu? Vel di-rndai, et mo-
lins, qnod doirm oportet rs<raliioo modo dant*. Sed
her c**e hujus, ii Hur multipliciter. Uno mod<» per mu-
dum lb utiLiti-. sicut dhril Au<tt*liuns super Jojivnem.
El Nic donum ii>a dislinxulur j Putn-, sed »h r*<, rui
datur: el si» dicitur, quod Spinlu* Sa ictus .bt ce. Nlo

modo diriUr aliquid esse altcujas, ul possessio, vel Ri-
ves. Et sic Oportet, quod donum C'senlialiter disicjM-
tora dante : ct sic domum Dei est a'iquid creatum. Ter-
i-o modo diritnr hoc esse huj-.s ner onrincm lautam : d
>ir Filias e>t Patris ct Spiritus Sanctus utriusque. Ia
q autam c>go donum hoc modo dicitur esse daws, sic
(liMiügoilar a dante personaliter el est nomen personale.
'd serandum dicendum, quod etsrnlia dicitur csvedo-
uum Pair.* primo modo : quia essculia esi Pains per eo-
dem identllaris.

Ad leriliim dicendam, quod donnm, secundam quod csl
nomen personale iu divini», non importai .subjectionda,
'e l or sinem tantum in comparatione ad dantem. In coa-
piratiose vero ad con, cni ditur, imponat liberum u*»h;
vri fruiiDurm, ut didam ♦ csl.
Ad quartam dicendam, quod donum uou dicitur ei co,
qool a'ta ditor, sed illi quintum bibet aptitadincia, ut
rwKiit dari. 1'nde ab æterno divina persona dicitur dou'ia,
liret vi tempore Jetur. Nec lamen per hoc, quod ixprv-
tatar respectusad creaturam, oportet, qadd sii essoelille;
*cJ quod aliquid essentialc in suo intellecta inckdatur,
sirui essentia includitur in intellecta personæ, ul «pra di-
ctam . eel

Conclusio : Divinæ porsonæ convenit esse
donum, et dari.

ARTICULUS II.

rtru'n donum ûl propnu/n nomen Spiritus Saveli?

A-1 srectiDdiitu <ic proceditor. Videtur, quod donum non [
sit uropriu» oomen Spiritu. Saorti. Donant enim dicitur, lfi<
ex e' quo<t datur. Sc<l sicut dicitur lsaiah 9: Filius datus est Ter « 7
Dobh- Ergo esse dunum convenit Filio, sicut Spirilui jwJa 5
Saitcto.

2. Pnrterej. onric nomen proprium alicnja? persona»
sirnifleat aliqaam ejus proprietatem. Sed hue nomen do-
ti:n ntn >ijn Mr.it propriet item aliquam Spiritus Sancti.
Ergo donum non est nomen proprium Spiritus Sancti.

3. l'm-T rra. Spiritus Sauctos potest dici spiritus alieo-
> 4 hominis. Sed non potest dici donum alicujus hoaiais,
>d k î>»q .i »num Dei. Ergo donum non est propnum no-
men Spintus Sancti.

" mra nod \urustinus dicit in * t de Trini-
late Sicut natum esse esi Filio a Patre esse, ita Spintum
Sa rtuul danam Dri e'se. est a Patre, el Filio pr xedere.
Sed Spinti- Sancta* sortitur proprium nomen, in quantum
prorei i a P-itre rt Filio. Ergo et donum est proprium
nomen Spini s Sancti.

Respali'co di.v.nduin. »fll<»l donum, secondum quod
pernixilliter >urai<jr in divinis, est proprium nomen Spiri-
tui Sancti.

A4 rnjns evidentiali sciendum est, quod donum proprie
eq datio trrcddibilil.* <eeijn tum Philosophum, id est, quod
nan dulur int-nti me retributionis. Et sic importat pratei-
lj>» .l>n illiD.irni. Rjtio autem -rjluit.i» danatiniifs, est
quoi jiuor idm enim damas eratis alieni aliquid, quia
vuüümrî- α i or .tn. Prunum ergo, quod damas ei, est aar,
quo v lutius ri th>num. Cndc tnanicstum est, quod aar
habet railuneiu primi doni, per quod omnia dona gratuita
dosmtor.

donantur. Cnih' cum Spiritus Stacta* procedat ui*wor
*Qnæ\$&L (sieur jaw dictum * c?t'proredil in nilioie doni primi.
37 3Π.1. Cude dicit Augustinus ♦ 15 de Trinitate, quod per do-
infw, est Spirit-> Sanctus, rauJb propria doua divi-
de Trio, duntur incnibris Chrio.

op. IQ Ad prinpm ■<>> dicendum, qcvd sicut Filius, quia pro-
redit per modum verbi, quod de raione sui habet, quod
sit similitudo soi principii, dicitur proprie imago*, licet
enam Spiritus Sanctus sit >imilis Patri : ita etiam Spiri-
tus Sanctus, quii a l'atro procedit ut amor, dicitur proprie
douumjicct etiam Filius detur. Hoc emtn ipsum, quod
Filius datur, est ex Patrisamorc, secundato illud Joannis
3 : Sic Deus dilexit mundum, ul Filium suum unigeni-
tum daret.

Ad secundum dicendum, quod innomine duol importa-
tor. quod sit dauth per originem. Et sic importatur pre-
privlas cr:gini< Spiritu* Sancti, qno- est proco*io.

Ad teitium dicendum, quod donum, antequam detur, est
lanium danti*. sêd postquam datur. oFcju . cui datur.
Qub i->.lt donum non injuriat dationem in aita. n
l'o:r5î dici, quod sit donum hotuinU» sed donum Dei dat-
us. Cum autemjam datum est, (nnc hominis est, vd Spi-
ritus, vel datum.

Conclusio : Donum persOnaliler sumptum
in divinis esi nomen proprium Spiritus
Sancti.

DISPUTATIO XVI

*De Spiritu Sancto, ul esi amor, et
donum.*

i. Quia, ut nuper dieclmmus, cunela, quto
l>. Thomas in his duabus quæstionibus,
nempe 37 et. 38, docet, non longa (sup-
positis illis, quæ alibi cum ipso in hoc
tractatu explicuimus) egent discussione;
idcirco in liac disputatione ea, quto ad
exactam intelligentiam eorum, quæ in his
quæstionibus D, Thomas docuit, discus-
sioie indigent, disseremus.

DUBIUM I.

*Utrum Paler, ct Filius diligant se Spiritu
Sancio?*

Pro tituli intelligenceutia recolendum est
id, qiiod supra tetigimus et D. Thomas
hic quæst. 37 art. 1 docet, nempe, quod
ea, quæ pertinent ad processionem per in-
tellectum, habent nomina, quibus expli-
centur, distincta a nominibus, quibus de-
notantur ea, quæ ad eumdem intellectum,
ct *inleUigere* essentialc spectant; secus vero
ea. quæ ad processionem per voluntatem
perlinent. Et ideo processio per intellec-
tum explicatur nomine dictionis, el termi-
nus productus appellatur Verbum; actio
vero essentialis ad intellectum pertinenens,
quæ consistit in habitudine, aut quasi
habitudine intellectus ad objectum intel-
Irrhirn. nuncupatur *inleUigere*^ At vero in
voluntate. propter inopiam vocum, eadem

vd x, scilicet *diligere*, significat tam actio-
nem essentialem diligendi correspouden-
teni ipsi *inleUigere* essentiali, ct denotan-
tern habitudinem ilihgentis ad objectum
dilectum, quam actionem notiouulem, et
processionem per voluntatem significan-
tem habitudinem ad terminum productum/
qui est quædam propensio in rem dilec-
tam : imo eadem vox *amoris* significat tam
amorem essentialem, quam notionaknn,
spu actum diligendi notiotmliter, consis-
tentem iu prædicta habitudine ad termi-
num productum, ul ex communi usu hujus
vocis constat, necnon eumdem torminum
precedentem per talem dilectionem, scili-
cet Spiritum sanctum, ut colligit Augusti-
nus 15 de Trinitate cap. 17 ex illo l Joan- IJo m.l
nis 4 : *Deus charitas csl.*

In præsentî ergo non sumitur *diligere*
pro dilectione essentiali, sed pro notio-
nali. Nam loquendo de dilectione essen-
tiali, planum est. Patrem ct Filium non
diligere sè Spiritu sancto, ut uotavit D. D.Thom.
Thomas loco citato, ct in l dist. 32 qua st.
l art. 1 el id concedunt mnues fore Theo-
logi. Quoniam loquendo ile prædicta di-
lectione essentiali. Pateret Filius diligunt
se sua essentia, suoque amore essentiali,
tanquam forma, aut quasi forma; non
vero diligunt se Spiritu sancto, aut lan-
ciuani forma, aut tanquam termino : siqui-
dem Spiritus sanctus non est terminus
productus per *diligere* essential!»', sed per
notionale. Et ideo licet per impossibile
non daretur Spiritus sanctus, nihilominus
Pator ct Filius se diligerent dilectione es-
sentiali. Quare tota difficultas hujus dubii
est, an loquendo de amore notionalî, hæc
propositio : *Pater el Filius diligunt se Spi-
ritu sancto*, sit vera in rigore Ot pnqiriçlalc
sermonis Theologici?

s

*Ex mente D. Thomæ, el aliorum Patrum
dubium deciditur.*

Dicendum ergo est. Patrem et Filium
diligere se Spiritu sancto, si *ly diligere* su-
matnr notiunaliter : ac proinde hanc pro-
positionem : *Pater ct Filius diligunt sc Spi-
ritu sancto*, esse veram in rigore rt
proprietate sermonis. Ita IX Thomas in
præsentî, et in l distinet. 3? ari. 1, lliero-
nyntts in Psalmum 17 ubi inquit : *Spiri-
tuum sanctum esse dikctioncm, quam fiat l
Paler in Filio, el Filius in Patre; Ikmani.* Bcraafd.

lib. de Antore Dei cap. 7 : J/nof if, oarna-
bilis domine, in te ipso, cum a Patre cl Filio
procedit Spiritus sanctus, amor Patris ad
Filiū. cl Filii ad Palrrm. Richardus do
Sancto Victore in declarationibus ad D. i
Bernardum, cap. cui titulus : Quomodo
Spiritus saucius est amor Patris et Filii, sic
ait : Si recte diceris amare amore, qui a te
procedit, cur non Pater el Filius dicuntur
amare amore, qui ab ipsis procedit? Au-
gustinus G de Trinitate cap. 5 (licens, Spi-
ritum sanctum esso amorem. (pio genitus
diligat suum genitorem, el ab illo diligi-
tur. Et 15 de Trinitate cup. 7 ait, Spiri-
tum sanctum esse charitatem mutuam, qua
mutuo se diligunt Pater cl Filius.
Nec obe?t id. quod respondet Canarien-
515 *n præsenti, et alii relati ab Scolo in
1 dist. 32 quæst. 1, nempe. Augustinum
retractasse virtualiter suam sententiam iu
alia simili propositione, quam lib. 83
quæstionum quæst. 23 dixerat, nempe :
Patrem esse sapientem sapientia genita, aut
Filio, quamque retractavit primo Retracta-
tionum cap. 26 et G de Trinitate cap. 1
ct 2, el lib. 7 cap. 3 ot lib. 15 cap. 7.
Nam eum eadem sit ratiū de hac proposi-
lione, et de illa, de qua nunc est contre-
versia, videtur, quod retractata priori pro-
positiune, nempe, quod : Pater est sapiens
sapicnlia genita, aut Filio, ibidem viriuali-
ter retractavit, quod : Pater el Filius diti-
guul sc Spirilu sancio.
Non itaque hoc obesi : tum, quia, ut
ex statim dicendis patebit, est diversa ra-
tio in una, et in alia propositione : tum
etiam, quia pustquam Augustinus retrac-
tavit illam propositionem, nempe, quod :
Pater esi sapiens sopientia genita, lib. 17
de Trinit. cap. 7 docuit hanc, de qua est
præsens dubium, in cap. 17 ejusdem libri.
Unde hanc eamdē propositionem, et
sententiam omnes fore Theologi tuentur.
I autem rationem fundamentalem,
quam D. Thomas art. 2 quæstionis 37 ad-
ducit, tradamus, ct explicemus, notandum
primo, actiones esse in duplici diffe-
rentia. Quædam enim sunt, inter quas, et
objectum, quod ultimo attingitur, mediat,
sive mediare significatur aliquis effectus
proximus ct immediatus talium actionum :
sicut inter ignem, ct lignum calefactum
mediat culor, quo lignum calefit, et est
immediatus terminus calefactionis : el
in actionibus immanentibus inter dictio-
ncm. et rem cognitā per illam mediat
verbum mentale, quod est tenninus im-

mediatus dictionis: et est veluti forma, cl
objectum immediatum, quo mediante res
cognita attingitur ab intellectu t et simili-
ter inter volilionotu, el rem amatam per
illam mediat amor por modum termini in-
trinseci. qui est impulsus intrinsecus pro-
ductus per volilionem, quo mediante attin-
git rem amatam; quamvis ipsa ros amata
non sit producta. Alia» vero sunt actiones
inter quas, et objectum, quod ultimo at-
tingitur, non mediat aliquis terminus, aut
non significatur mediare : sicut inter geno-
rationem, et Filium productum, et inter
anlificationem, et additiciū per illam
facium.
Inter has ergo actiones huc est discrim-
men. Quod agens non solum denominatur
ab actionibus primi generis; sed etiam a
terminis immediatis productis per illas :
sicut ignis dicitur calefaciens, non solum
calefactione, sed etiam calore producto t
et homo dicitur dicens, non solum ipsa
dictione mentali, sed etiam verbo, quate-
lus verbo a se producto dicit rem cogni-
tam. Agens vero actionibus secundi geue-
ris solum denominatur ab ipsis actionibus;
non vero a terminis productis per illas, ul
in exemplis adductis patet. Et ratio est
plana ex nuper dictis. Quoniam in priori-
bus illis actionibus, quippe nonattingenti-
bus terminum, sive objectum ultimum,
nisi mediante alio priori termino, potori
agens denominari tam ab actione, quam a
termino illo priori : siquidem mediante
actione, et prædicto termino attingit ob-
jectum. sive terminum omnino ultimum :
isecus veru iu actionibus posterioris geur-
ris, in quibus termini immediato producti
non habent ulteriorem terminum, ad quem
ordinentur, inter quemque, el inter agens
prædicti termini medient, ut ita agens eis
mediis possit attingere ulteriorem, el idti-
mum terminum sive objectum : siquidem,
ut supponimus, prædictæ actiones non
habent, sive non significantur habere ulte-
riorem alium terminum, et objectum.
Ex quo secundo notandum est, quod
actiones illius prioris geiieris, inter quas,
rt inter objectum ultimum mediat, seusemtul
median'significatur aliquis terminus, sunt
talis conditionis, ut in intellectu earum
importetur determinatus effectus, ut docel
I). Thomas quæst. 37 nuper citata ari. 2
ad 2. Hoc autem non ideo est. quia solum
ista? actiones dicant intrinsece ot essentia-
liter ordinem, aut quasi ordinem ad delcr-
minatum effectum, sed quia pnedictus
effectus

effectus determinatus speciali ratione est de intellectu actionis : quatenus productus terminus immediatus tenet se peculiariter ex parte actionis secundum illud munus, secundum quod est id, quo mediante, actio attingit terminum, seu objectum ultimum : quia ipsa non nisi, ut ei quodammodo subesi. et ut productus terminus ex parte prius se tenet, est attractiva termini, sive objecti ultimi.

6. Ei dictis
formis
nlio
Uicrtio-
ois.
His ergo suppositis, ratio ex D. Thoma loco citato desumpta pro nostra actione, potest ad hanc formam reduci. Nam quando in intellectu actionis clauditur formaliter effectus, seu quando actio habet aliquem terminum immediatum, medio quo attingit objectum omnino ultimum, et secundum istam rationem significatur, tunc agens potest denominari tale actione, et ab effectu : sed dilectio notionaliter sumpta Patris et Filii, includit in suo conceptu formali per modum veluti effectus producti Spiritum sanctum, seu productus Spiritus sanctus mediat inter Patrem et Filium, et objectum omnino ultimum attactum per talem dilectionem : ergo Pater et Filius dicuntur diligentes se, non solum a dilectione notionali, sed etiam a termino per illam producto, scilicet Spiritu sancto.

DTbom. Major patet ex exemplis, et ratione adducta in primo notabili, et insuper exemplo, quod dicitur I. Thomas loco citato, nempe arboris, quæ dicitur florere, non solum floritione, sed etiam floribus : quia inter ipsam, ut florentem, et actionem productivam Horum mediant ipsi flores, ut termini immediati, quibus arbor se ipsam florescere facit, attingitque ipsam, ut florentem. Tum etiam ratione (quæ est major explicatio rationis nuper insinuata» in secundo notabili) quia actio denominat agentem, ut actio est formaliter, et secundum partem, quæ ex parte ejus se tenent, vel attingat aliquem terminum, seu objectum, ac proinde secundum id, quod est de formali conceptu illius sic sumptæ : ergo quando effectus formaliter includitur in conceptu actionis vel aliquid se tenens ex parte illius, modo dicto, tunc talis actio denominabit agentem formaliter, et secundum se. et secundum quod includit effectum.

Minor vero probatur. Quia dilectio notionaliter sumpta est talis conditionis, ut in intellectu ejus importetur formaliter Spiritus sanctus ex vi talis dilectionis pro-

ductus, seu est talis conditionis, ut inter ipsam et inter objectum ultimo dilectum mediet Spiritus sanctus, tanquam terminus immediatus, medio quo attingitur objectum ultimum : sicut in creatis (proportione tamen servata) inter dilectionem et objectum dilectum, ac ultimum mediat aliquis terminus intrinsecus : et ideo illo mediante attingitur predictum objectum ultimum. Et similiter in divinis inter objectum ultimo intellectum et dictum mediat, tanquam terminus intrinsecus et immediatus, ipsum Verbum productum et eo mediante, tanquam termino intrinseco dicuntur tam personæ divinæ, quam omnes creature possibles.

Potestque tota hæc ratio D. Thomæ *i.* confirmari et explicari alia via præcedenti satis affini et cum ea nexum habente. Nam *imprius* tam in Deo, quam in nobis operationes productivæ termini duobus modis significari possunt. Primo, secundum habitudinem, quam dicunt præcise ad terminum productum : et ut sic denominant terminum solum. Secundo vero, quantum ad habitudinem etiam, quam simul dicunt ad subjectum, vel ad objectum : et ut sic subjectum, vel objectum denominatur ab ipsis. Unde, quia productio caloris ut sic significata denotat actionem productivam caloris secundum priorem illam habitudinem tantummodo, idcirco solum denominat terminum productum. Quia vero calefactio significat eamdem secundum posteriorem habitudinem, propterea non denominat calorem productum, sed subjectum : unde non dicitur calor calefieri, sed prædictum subjectum. Ex quo etiam fit, quod quando actio præcise significatur secundum habitudinem ad terminum : non denominatur agens agere a termino producto, sed a) actione : sicut non dicimus, quod ignis producit calorem calore illo, qui est terminus productus, sed actione ipsa. At vero quando actio significatur secundum habitudinem ad subjectum, recte potest aliquando agens denominari ab ipso termino productu : sicut si dicamus, quod ignis comburit lignum calore, id est, calore, non solum existente in igne, sed etiam calore producto in eodem ligno.

Sic ergo in divinis actus notionalis aliquando significatur præcise secundum habitudinem ad terminum productam, non vero ad objectum : et tunc non potest denominari persona producens a terminum. sed ab ipsa productione. Unde non dicimus, quod Pa-

ter generat Filio, aut Pater et Fdius spirant Spirilu sancto ; sed quod Pater generatione generat, et ulerque spiratione spirat. Si vero actus notionalis ita significetur, ul ex vi nominis significantis dicat habitudinem etiam ad ohjeccum, optime potest persona producens denominati a termino : sicut recte dicitur. Pater Verbo dicit se ipsum el omnia, quæ ejus scientia continetur, ut ex D. Thoma quæst. 3 i vidimus : quia Pater inteUigendo sc, dicit omnia ista; et dicendo Verbum» intelligit illa. Et similiter in productione Spiritus sancti : quia cum dicitur Pater et Fdius diligunt se Spiritu sancto tunc [»er verbum illud *diligunt* significatur etiam iiabitudo ad objectum. Et ideo optime potest affirmari, quod Pater el Fdius ditiguni se Spirilu sancio : quoniam sensus illius est, quod Pater et Filius producendo Spiritum sanctum diligunt se.

§ H.

d/ûjua *objectiones conlra dicta, et carum solutio.*

dictis facile solvuntur aliquæ objectiones adductæ a Cajetano ex Aureolo, Scuto, et aliis, quas omnes in præsentia adducere. suppositis his, quæ diximus, supervacaneum erit. Et ideo aliquam, vel aliquas tantum referemus, el insuper alia* a Cajetano non adductæ una cum solutionibus earum afferentur. Primo igitur contra assertionem, el rationem pro illa objici potest, quod Pater non potest dici sapiens sapientia genita : ergo nec Pater, el Filius diligunt se Spirilu sancio : ac proinde tam assertio, quam ratio ex D. Thoma pro ea adducta corruenl. Antecedens paiei ex his, quæ ex Augustino diximus, nempe, illum locis citatis propositionem illam retractasse. Prima vero consequentia ex antecedenti videtur constare. Quoniam sic se habet sapientia genita, seu Verbum ad Patrem, sicut Spiritus sanctus ad Patrem, et Filium. Quia sicut Verbum est terminus intrinsecus protensionis a Patre per intellectum, sic Spiritus sanctus processioneis a Patre, et Filio per voluntatem ; ergo si semel Factor non est sapiens sapientia genita, nec Pater et Filius diligunt se Spirilu sancio. Secunda vero consequentia ex hac priori conscit ut intuenti patebit.

Conliratur. Quoniam si act o nuiioivimajjs smaturj pnveise dicit habitudinem

ad terminum productum, tunc agens non dicitur agere termino producto : et piopterea Paler non dicitur generare Filio : quia verbum *generare* denotat, el exprimit præcise habitudinem ad terminum productum. Sed *diligere* notionaliter tantum denotat, et exprimit habitudinem ad terminum productum : et ideo D. Thomas art. 2 hujus quæst. 37 loquens do *diligere* notionali sic inquit : *Secundum vero quod notionaliter sumitur. sic diligere nihil est aliud, quam spirare amorem, sicut dicere est producere verbum, el florere est producere flores.* Imo et ex his verbis D. Thomæ colligitur, non recte juxta S. Doctoris montem deduci, quod Pater, et Filius diligunt so Spiritu sancio : ex eo quod per hanc propositionem significatur. non sola habitudo ad terminum productum, sed etiam ad objectum ultimo dilectum : siquidem S. Doctor inquit, quod *diligere* notionaliter (in quo sensu intelligilur prædicta propositio) nihil aliud est, quam spirare amorem.

Respondetur ex dictis, esse disparem rationem inter hanc propositionem. *paler est sapiens sapientia genita, sive Filio,* et istam, *Paler, et Filius diligunt se Spirilu sancto.* Quod in illa priori, ly *sapere* sumitur essentialiter : ex eo quod ea, quæ pertinent ad intellectum, habent specialia nomina, aul verba, quibus explicentur essentialia; el alia, quibus denotentur notionalia, et inter nomina, aut verba significantia essentialia connumeramur *supere,* aut *intelligere.* Constat autem, quod Pater non sapii, aul intelligit essentialiter sapienti genita» sive Filio; sed essentia, et sapientia sua essentiali : sicut nec Pater, et Filius diligunt se Spirilu sancto, sed essentia, et dilectione essentiali, si *diligere* sumatur essentialiter. Cæteruin, quia *diligere* sumitur etiam notionaliter propler penuriam numinum, et verborum in ordine ad denotandum ea, quæ pertinent ad processfionem per voluntatem : idcirco sumpto *diligere* notionaliter, debet concedi ista propositio, *Paler, fl Filius diligunt se Spirilu sancio* : sicut et hæc, *Paler dicit se, el lotam Trinitatem Verbo suo* .«ex eo quod *dicere* sumitur notionaliter, et eo proportionali modo, quo *diligere* in propositione modo

Ad confirmationem respondetur, sanatum Doclorem solum velle, quod *diligere* nuliunaliler sumptum nihil est aliud, quam spirare amorem, prout amor non solum exprimit hoc. quod est, e«sc Unnum. et

impulsum intrinsecum voluntatis fier eam productum, sed etiam esse id, mediante quo attingitur objectum ultimum. Sumpto nutem sic *diligere,* constat ex dictis, quomodo verum sit, Patrem, el Filium diligere se Spiritu sancto. Unde S. Doctor in solutione ad 3 hujus artic. 2 quæst. 37, referens id, quod in prædicto articulo præmiserat, nemjie, quod *diligere* notionaliter nihil est aliud, quam spirare amorem, sic se ipsum explicat : *Quia (ul dictum csl) diligere, prout notionaliter sumitur, non solum impffrlet productionem divinæ personæ, sed eliam personam productam per modum amoris, qui habet habitudinem ad rem dilectam. Unde, sicut paler dicit se, et omnem creaturam Verbo, quod genuit, in quantum Verbum genitum sufficienter représentât Patrem. el omnem creaturam : ila diligit se, et omnem creaturam Spiritu sancio, in quantum Spiritus sanctus procedit ut amor bonilalis primæ, secundum quam Pater amat se, el omnem creaturam.* Per quod etiam ad id, quod in eadem confirmatione additur, satis constat.

Secundo objici potest, quod dilectio Analis in voluntate correspondet generationi in intellectu : at non potest dici, quod Paler generat se Verbo : ergo neque quod Pater et Filius dilectione notionali diligunt se Spirilu sancto.

Confirmatur. Quoniam idem est notionalis dilectio, quod spiratio : sed Pater, et Filius non spirant se Spiritu sancto : ergo neque notionaliter diligunt se illo.

Respondetur ex dictis, dilectionem notionalem explicatam per verbum *diligo,* ul in pradicla propositione, de qua loquimur, contingit, non correspondes processioni per intellectum per correspondentiam omnimodam, ut talis processio significatur per verbum *genero,* qualiter explicatur in hac propositione a Theologis rejecta, *Paler general se Verbo.* Quoniam processio per verbum *diligo* in pnedicta propositione exprimit habitudinem, aut quasi habitudinem quam dicit processio ista tam ad terminum productum, quam ad objectum medio illo attractum, et dilectum licet non productum : at processio per intellectum, ut explicata per verbum *genero,* exprimit habitudinem solummodo ad terminum productum, non vero ad objectum intellectum, sive dictum in Verbo : et ideo diligere notionn'iter non correspondet pnr omnimodam corrcsfiondentiam processioni *pr*r* intellectum, ut explicate per *generare,* sed

pér *dicere.* Per quod etiam palet ad confirmationem. Quoniam *diligere* notionaliter in prædicta propositione, de qua est controversia, non habet omnimodam correamplentinn ex parte modi significandi cum lioc, quod est *spirare,* quatenus sic significatur, dum dicitur, Patrem et Filium spirare Spiritu sancio : quia tantum exprimitur ordo ad terminum productum : et propterea prædicta præposilio est neganda.

Tertio objici potest. Quoniam alioqui posset concedi, Patrem et Filium diligere creaturas Spiritu sancio : hoc autem admitteri nequit : ergo, etc. Sequela probatur. Quia sicut Paler hoc ipso, quod dicat se ipsum Verbo, dicit etiam creaturas eodem Verbo : ita si Pater et Filius diligunt se Spiritu sancio, diligunt etiam eo creaturas. Falsitas autem consequentis inde constat. Quoniam dilectio notionalis solum dicitur illius objecti, quod primario et per se respicitur, aut saltem quod necessario concomitatur primarium. Creaturæ autem neque sunl objectum primarium dilectionis notionalis, ut patet; nec necessario illud concomitantur : quippe qua» liberam habent connexionem cum divina bonitate et libere etiam diliguntur.

Respondetur, concedendo sequelam cum D. Thoma art. 2 hujus quæstionis 37 in solutiono ad 3 et cum Bonaventura in l dist. 22 quæst. l art. l ad pcnultimum argumentum, necnon et cum communi Thomistarum schola. Et deinde neganda est minor. Et ad probationem dicendum est, quod ad hoc, ut per dilectionem notionalem diligantur creaturæ, ac proinde el Spiritu sancto, ut est terminus productus per illam, non est necessarium, quod creatura dilectæ, nempe, creaturæ existentes in aliqua diffidentia temporis, sint objectum primarium pradietæ dilectionis, aul habeant necessariam connexionem cum divina bonitate, aut cum prædicta dilectione et processione Spiritus sancti; sed salis est, quod ex suppositione, quod diligantur, debeant per prædictam dilectionem diligi. Circa hæc tamen videantur illa, quæ in 2 tomo tractatu 4 disput. 5 n. 87 diximus.

Ultimo objici potest, quod exemplum D. Thomæ ad rationem pro hac assertionem confirmandam non est ad rein. Nam florere non significat producere flores, wjd esse floridum : cum tamen ad hoc, ut esset ad rem, do qua agimus, oportebat, ul significaret hoc, quod est producere flores.

Ditaiior, Re\$pomleturt falsum esse, quod florere arboris denotet præcise esse floridum et non producere flores et inediis illis arbo- rem florescere. Nam etsi daremus, quod Deus se solo produceret flores in aliqua arbore, tunc arbor illa diceretur florida, non tamen florere : quia florere dicii esse principium vitale quo producantur flores ab illa re, qua florere dicitur, quibusque prædicta res floreat.

DUBIUM II.

ffrum esse donum dicatur tam essentialiter, quam personaliter, seu notionaliter in divinis.

13. Consulto inquirimus, an donum dicatur in divinis tam essentialiter, quam persona* D.Tboffl. liter. Nam licet D. Thomas art. 1 hujus quæst. 38 tantum inquirat, an donum sit nomon personale : nihilominus in proeomio ejusdem quæstionis referens ea, de quibus in illa agendum erat, aliter inscribit articulum primum ejusdem quæstionis, nempe : *Utrum donum possit esse nomen personale*. Quia, ut explicat Cajetanus in eodem articulo, intentio ejus est quærere, an donum sit nomen personale, non necessario, sed possibiliter, idest, an secundum aliquam ejus significationem sit nomen personale, cum cu utimur in divinis : ut ita innueret, posse etiam esse nomen essenziale. Et propterea in eodem articulo 1 Angelicus Preceptor non solum docet, donum esse quid personale, sed etiam quid essenziale. Et ita ut omne id, quod in hoc articulo S. Doctor explicare intendit, maneat explicatum, inquisivimus : *An donum in divinis tam essentialiter, quam personaliter dicatur*/Sicut elmm data opera in eodem titulo sciscitamus, utrum donum dicalur personaliter, seu notionaliter, non determinando, an dicalur notionaliter respectu unius personæ pre aliis, sed an tantum dicatur notionaliter, saltem respectu aliquarum personarum? Nam utrum esse donum sit peculiari aliqua ratione proprium unius tanlumnodu personæ, scilicet Spiritus sancti, dubio sequenti discutietur.

§ I.

licisio dubii ex mente Angelici Prrccp-
loris.

n Dicendum ergo est. quod donum iu di

vinis dicitur tam essentialiter, quam personaliter, seu notionaliter. Unde in Scriptura s;epissimo invenitur, Deum nobis donari : sicuti etiam de tota Trinitate dicitur Joannis 1i : .Id cum veniemus, ellmii. mansionem apud eum faciemus. Et deinde Joannis 3 Filius dicitur speciali ratiuiie Jun.x datus a Patre, tanquam quid ejusdem Patris per originem : Sic Heus ddexil mundum, ut l'ilium suum unigenitum daret. El Spiritus sanctus dicitur etiam hac ratiouo J datus a Filio juxta illud : Cum venerit Para* Joia.i.v clitus, quem ego millam vobis. Undo aper- tionem hanc tuentur 1). Thomas art. 1 D.TMb. hujus quæst. 38» Cajetanus, Nazarius et c^* alii plures in præsentii.

Ut autem rationem fundamentalem Ari- prædictæ assertionis adducamus, oportebit præmiltre conditiones desideratas ad rationein doni ct deductos ex iis, quæ D. Thomas q. 38 citata, necnon et Aristote- d.t w les i Topicorum cap. i prope finem docent, A.isw- qua* quidem explicari possunt per hoc, quod donum sit : *Res alicujus, qui liberalifer can: alteri conferre potest ad usum, aut fruitionem*.

Dicitur ergo primo, quod donum esi res alicujus. Quia ad hoc, ut aliquid donari possit ab aliquo, ac proinde esse donum, oportet, ut sit illius, a quo donatur, ut ex terminis ipsis constare videtur. Quia vero tripliciter potest esse res alicujus, ul notavit D. Thomas in præsentii. nempe, D.Tktt vel per identitatem, juxta illud Augustini Aejist 1 relatum ab eodem Angelico Doctore : *Quid tam tuum est, quam tu?* vel per originem, quo pacto Filius dicilur esso Patris; vel tandem tanquam possessio, ut servus : idcirco ad rationem doni solum desideratur. quod sit alicujus uno ex tribus prædictis modis.

Additur deinde : *qui liberaliler eam alteri conferre potest*. Tum, ut denotetur, quod actio, per quam res illa conferenda est. conferrique petit, debet esse omnino liberalis, nt docuit D. Thomas art. 2 hu-D.TK jus quæstionis : ex eo quod actio donandi I non ilebet psse quæcumque datio, sed datio i irreddibilis, ut tenet Aristoteles loen a m«- 'itato, hoc est. non quæ recnmiænsationem non habeat, sed quæ recompensationem non qnæral. nec utilitatem aliquam, aut quantum, aut alicujus mali carpnliam, spd «minino et pure sil gratuita et ex pura libralitate profecta. Unde, licet Pater «ornnunicpt Filio suam naturam et uterqiie Spiritui sanet- ; nihilominus proprio loquendo

quando natura divina, ut communiqua confertur, graiitudinis obligationem ; licet Filio, aut Spiritui Sancto, non habet res- l hæc a donante non intendatur. pectu illorum rationem doni : non quidem quia excludatur a ratione doni perjprio- l Ilis ergo suppositis, ratio fundamentalis D rem illam particulam nuper explicatam, l pro nostra assertione cx D. Tliomo do- siquidem (ut notavit D. Thomas loco ci- l sumpta potest ad hanc formam reduci, tw rt» Quoniam ad rationem doni requiritur, j quod sit res alicujus, et quod hæc conferri l possit ab illo creatura? rationali ad usum, l et fruitionem ejus; et non utcumque, sed l ita ut actio, perquam conferenda est, de- beat esse gratuita, et omnino liberali- : soil omnia hæc competunt, tum essentiæ Dei, tum etiam divinis personis : ergo omnia ista habebunt veram rt propriam rationem doni : ergo donum in divinis dicetur tam essentialiter, quam personaliter seu notionaliter. Major cunstat ex nuper dictis.

Tum etiam prædicta particula additur, l Minor autem etiam constat. Quoniam ul innuatur discrimen quod est inter da- l divina essentia est sui ipsius, et aliarum tum, seu donatum, et donum. Quoniam ad divinarum personarum per identitatem. rationem doni non est necessaria actualis sicut etiam sfngulæ persona- sunt hoc datio; sed satis est, quod possit potentia j modo sui ipsius; et insuper Filius est Pa- proxima et expedita talo donum dari. tris por originem, et Spiritus sanctus est Unde Filius v. g. ab a?terno habuit esse Patris et Filii per processionem a» illis. donum;.non tamen donatum, aut datum. Et deinde tam essentia divina, quam per- Quod qiiidenftlocuit Augustinus 5 de Tri- sona.* possunt conferri rationali creatura? nitate cap. 15 in line his verbis : *Aliter in-* ad usum, et fruitionem ab eo. cujus tam telligilury cum dicilur donum ; aliter cum essentia, quam persona? sunt aliquo ex dicilur donatum. Nam donum potest esse, et modis prædiclis. Quia ad hoc, ut confe- antequam detur, donatum vero nisi datam rantur, et sint rationalis creatnræ. non est fuerit, nullo modo dici potest. Quod etiam necessaria aliqua mutatio ex parte Dei, aut personarum divinarum, sed satis est mutatio ex parte creature rationalis, qua- Quod etiam (licet non ita clare) innue- tenus per productionem novi effectus ad batur in præcedenti particula, in qua dici- id idonei prædicta essentia, et personæ mus, Regem habere multa dona : et simi- sunt cum creaturi illa speciali vinculo liter sponsum plura retinere dona parata unita?, ipsaque creatura potest speciali ratione habere pra.dictam essentiam, et per- spon sæ. antequam actu ei conferantur. sonas divinas. Quo pacto Deus dicilur donari homini justo : quia per mutationem ipsius mediante gratia, et charituto incipit esse in eo speciali modo, tanquam in templo, et amico suo, et ut objodtnm intinun cognitionis, et amoris. Et similiter in patria Deus donatur beatis : quia per mutationem eorum mediante gratia consummata lumine gloria?, el charitale, est illis divina essentia unita, et ipsi ea fruuntur. Et persona Verbi donata est humanitati Christi per mutationem ipsius humanitatis. Ac etiam Spiritus sanctus donatur a Patre et Filio justis, ut ab eis speciali vinculo teneatur, in ipsisqu» JH»culnriter media gratia, et charismatibus ea informatis inhabitet. Et tandem actio, per quam omnia ista donantur, est omnino gratuita

ei liberalis, el nullo modo debita : quia cunela prædicta sum supra facultatem creaturæ rationalis, Pt Deus in illis runferendis quantum suum et utilitatem non quaerit; sed ipse, quippe maximo liberalis, ex pura ei gratuita voluntate, et non ex debito hæe omnia illis confert.

19. Prima vero consequentia ex utraque præmissa satis constat. Ultima veru ex priori, et ex duabus pnvmissis jam dictis etiam liquet. Quoniam etsi omnibus jam dictis competar ratio doni in communi : nihilominus |>ostra inter se differunt persona Filii, et Spiritus sancti ex una parte; r(divina essentia, necnon et persona Patris. imo et persona Filii, pt Spiritus sancti, ut intolliguntur donari a se ipsis, ex alia. Quoniam diversimode participant rationem doni : siquidem Filius, quia est Patris, et Spiritus sanctus, quia est Patris pt Filii por originem, sicut habent diversam rationem essendi alicujus, ac habent essentia, ct omnes personæ. ut sunt sui ipsius per identitatem, ita et participant divorsimndam rationem doni. Et propterea Filius, el Spiritus sanctus sunt donum notionaliter, et personaliter : quia esse donum, ut alicujus per originem, tantum competit ipsis. Essentia voro divina, et omnes person@. ul sunt nnus Deus, sunt donum essentialiter, quemadmodum Pt omnes personæ, ut se ipsas donaro possunt. sunfque sui ipsius, possunt omnes illæ dici donum essentialiter, prout ly «-scnlialiter distinguitur a dono notionaliter præcise, idest. ab illo, quod est proprium alicujus, vel ali(piarum personarum tantummodo, non vero omnium.

20. Illustrat* tur Iesūmo- niu D. Thomæ. Qua* omnia optime explicuit D. Thomas in l dist. IS quæst. unica art. l his verbis : *Dicendum, quod sicut supra dictum dare, vel donare dicitur dupliciter. Uno modo illudl quod habetur per modum domini, ut possessio. Alio modo illuds quod habetur quasi intrinsecum sibi, sicut aliquis habet se ipsum, vel materiam suam, vel qualitatem. Quamvis autem in divinis personis non sil dominium unius respectu alterius ; tamen est ibi auctoritas principii. Dicendum iqilur, quod datio potest importare authors- totem respectu dati : ct sic donum, vel datum est nationale. Potest etiam non importare aulhorilalem^ sed lanium hoc, quod id, quod datur, libere habeatur : cl hoc modo ipsa essentia dicitur dari, vel donari. Et secundum hoc, donum, vel datum non est personale, sed essentielle : tamen semper imrnir-*

lot distinctionem dantis ad cum, cui datur, quamvis noti ad \d, quod datur.

Quini adhuc mugis explicuit idem Ange- liens Doctor in eodem luco ad Annilm- diim his verbis : *Dicendum, quod donum respectu dali potest dicere auihorilaltm in danle..El sic cum in divinis non sit aulho- rilas, nisi ratione originis, donum csl personale. I>/ tantum libertatem respectu dati, ul scilicet illud, quod dtilur, libere habeatur. El sic cum toto Trinitas libere habeat se ip- sam, poles/ dare d' ipsam : quia sic non re- quirilur distinctio dati a dante, sed nb eo. cui datur : et sic donum est essentielle.*

§ il.

Aliqu objectiones et earum solutio.*

Nec obest si objcias primo cum Du- rando in l dist. 18 q. l n. 5, hanc dis- tinctionem doni in essentielle et nutionale, non esse secundum differentias pertinen- tes per se ad ralionem doni; sed lanium secundum differentias per accidens et ma- teriales, hoc est, se tenentÿ ex parte n?, quæ denominatur donum, quæ vel potest esse persona, vel essentia. Sicut ad pre- tium per accidens est, quod sit aurum, xel argentum, xei vestes etc. Quoniam quud aliquid sil donantis per identitatem, aul sit ejusdem donantis per originem, pu- tius videtur pertinere ad diversum mo- dum, quo res donata est donantis, quam ad diversitatem doni ut sic : ergo etc.

Respondetur enim, quod ex diversis mu- dis quibus donum est donatoris, quasi oriuntur in ipso diversa? etiam potestates ad donandum ac per consequens divers@ habi- tudines in dono ad eum, (pii sic> vel aliter potest illud donare. Et ideo, quamvis omnis donatio debeat esse liberalis pt gratuita, tamen alia est puterias nd do- nandum id. quod est alicujus per idoutitn- tom: alia ad id, quod est illius per domi- uium et possessionem; et alia ad idf quod est ejusdem per originem, qtiæ, ul nuper px D. Thoma diximus, peculiarem dicit auctoritatem respectu rei donat@. Potest- que hoc explicari ex eo, quod fundamen- tum doni est potentia ad donandum : et potentia ad donandum habet pro funda- mento, quod donum sit donatoris. Con- stat autem, quod in essentialiter subordi- natis variato fundamento, variatur Pliam et id, quoti supra illud fundatur, ut io Ipulchritudino et in similitudine liquet.

Nec

Srrundj. Nec etiam tdiost. si secundo objcias, onnij^raiio reperta in divinis et coit- nolans effectum in creatura dicitur tantum essentialiter : hiquidem omnes enectus creati^sunt indivisibiliter a tota Trini- tate : sed donum dictum «le Dûo connotai effectum in creatura : ergo dicitur tantum essentialiter. Minor probatur : lum, quia donum importat habitudinem ad croalu- ram, cui donatur tanquam ad recipicn- loni : ac pruindn importat effectum in ea- dem creatura : tum etiam, quia Spiritus sanctus v. g. dicitur donari, ijualenus do- natur creaturæ in aliquo effectu illius.

Fit àbrtan. Respondetur enim, dupliciter posse ali- jllü(l IH>men pçj el. rationem per ipsum siguilcatam afferre effectum aliquem in creatura el respectum, aul quasi respqctum ad illum. Vel iia ut non determinet aliquid, quod peculiariter conveniat uni person@, potius quam alteri : et hæe nomina dicuntur essentialia. Vel ita, quod determinet aliquid peculiariter competens uni personæ ultra id, quod omnibus personis divinis ibidem cor- responds : et ratione hujus, quod super- addit, potest prædictum nomen esse per- sonale., ul constat in assumptione human@ natur@ et incarnatione, ubi importatur actio quadam unitiva uniens naturam hu- manam cum Verbo, quæ est communis toti Trinitati; et insuper reperilur lermi- natio ejusdem naturæ human@ a Verbo, quæ terminatio est propria solius Verbi. Et ideo «luo priora nomina, ut denoiauiia actionem pnedietnm, sunt essentialia; terminatio voro ejusdem naturæ denotans id, quod pne-ise est a Verbo, dicitur no- tioiloliter. (Imo quia assumptio et incar- natio principaliter denotant terminationem fui'tnm a persona Verbi, ideo peculiariter dicuntur «le illo.) Sic etiam in præsentì, licet donum debeat aliquem effectum in creatura importare, et quantum ad huc præcise sumptum sit nomen commune, et essenziale : nihilomimis quia importat in Filio poculiarem habitudinem procedentis a Patre et in Spiritu sancto processionum ab utroque, ideo donum de Filiuel Spiritu sancto peculiariter dicitur.

DTwo. Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in l ad Annibaldurii dist. 18 quæst. unica art. l in solutione ad l his verbis : *Di- cendum, quod dupliciter potest nomen con- notarc effectum in creatura. Vel secundum ralionem principii alicujus operationis lan- ium : ct sic cum operatio sil totius Tnnita- lis.)sl essentielle. Vel Ha, quod cum ratione*

principii respectu creatur connotât aliquod nationale, ut incarnatio, qu* rt opsrationem importat, qu* tribus est jnrsons communis, rt operationis terminum, in quem terminata csl carnis assumptio, quod proprium est person* Filii : cl hujusmodi esi hoc nomen do- num : quia pr*ter respectui^ quem conno- tai ad illum, cui donabile c\$ti potest impor- lare respectum ad illum, a quo est, sicut a principio, cl ex hac parte esi notionaU.*

Nec etiam obesi, si tertio objcias, quod in præsentì loquimur de dono realiter tali : donum autem realiter tale debet distingui realiter a donante : ergo falsum est, quod ad rationem doni sufficiat, quod sit alicujus, scilicet donantis, per identitatem. Minor probatur. Tum, quia donum constituitur inter alia per habitudinem ad donantem : ergo ad rationem doni realiter talis requireretur ha- bitudo realis ad donantem : et per conse- quens distinctio realis inter utrumque. Tum etiam, quia ad hoc, ul detur in Deo potentia, sive vis generativa Verbi realiter talis, requiritur distinctio realis inter Pa- trem generantem, et Filium genitum : ergo eadem ratione ad hoc, ut detur in divinis potentia, sive vis ad donandum aliquid donum realiter faleÿ desiderabitur distinctio realis inter donum, et Deum donantem.

Respondetur enim, negando minorem. Et ad primam probationem dicendum est, ad rationem doni ut sic repertam in divinis non requiri habitudinem formaliter talem inter donantem, el donum; sed satis esse habitudinem fundamentalem. Hæe autem non requirit distinctionem realem : quia in eis, quæ sunt unum et idem realiter, jh> test reperiri relatio fundamentalis, seu fun- damentum ad hoc, ut secundum rationem nostram referantur.

Ad secundani vero probationem dicen- dum est, esse disparem ralionem. Quia potentia generativa importat ordinem ori- ginis formaliter talem, modo tamen alibi dicto : at vis ad donandum non importat necessario ordinem originis prædictum; sed satis est, quod donum sit illius, a quo donatur aliquo ex molis reatibus, quibus unum potest esse alterius, inter quos con- numeratur. quod aliquis sit alterius per realem identitatem : quia (ut nuper innue- bamus) ratio doni non importat habitudi- nem formaliter talem inter donum, el do- nantem, sed solum fundamentalem.

DUBIUM HI.

*Virum esse donum ex rī sux processionis sit
prophum solius Spiritus suncli?*

Postquam explicuimus donum dici es* senlialiter in divinis, quatenus dicit rem alicujus per identitatem, cum aliis conditionibus jam explicatis ; et insuper sumi etiam notionaliler. et convenire soli Filio, et Spiritui sancto, quatenus dicit inter alia jam insinuata rem alicujus per originem, non determinando, an sit per originem secundum ea, quæ origo ex vi sua, et secundum quod ponit terminum primarium, dicit; an vero per uriginem, non considerata præcise ex vi sua. el secundum quod tantummodo attingit terminum primarium ; sed secundum alia vel idenfica. vel annexa eidem processioni, aut undem secundum quod j er se secundo terminatur ad tarminum secun'arium, ac proinde postquam explicuimus, quomodo esse donum per processionem hoc posteriori modo sumptam. conveniat Filio et Spiritui sancio tantummodo : restat, ut explicemus, an esse donum per processionem, e ex vi processionis formalissime, prout attingit terminum primarium, sil pruprium solius Spiritus sancti : et per consequens, an sumpto dono in hoc sensu, nomen doni solum significet ipsum Spiritum sanctum.

Et licet hoc dubium possit aliis verbis excitari, nimirum an ratio primi doni sit propria solius Spiritus sancti ; vel nn ratio doni ex natura sua talis sit propria ejusdem Spiritus sancti, et non alicujus alterius personæ divinæ : nihilominus isti duo inquirendi modi in idem coincidunt Quia (ut ex dicendis patebit) ideo Spintill sanctu convenit ratio primi doni, quia ex vi suæ processionis præcise. et form-ihssime suinp- Ue, prout terminatur al suum terminum primarium, est dunum. Et similiter idcirco ex natura sua habet rationem doni, quia ex vi suæ processionis hoc ei competit. Et pari ratione alius inquirendi modus, nimirum, an Spiritus sanctus ex vi suæ proprietors personalis sit donum, in idem redit cum præcedentibus. Quia nomine proprietatis personalis intelligitur, quoad præsens, relatio spirationis passivæ non præcise in abstractu sed in concreto, prout dicit se ipsam, quatenus incommunicabiliter subsistentem in amore divino : sic autem dicit se ipsam secundum id, quod

habet ex vi suæ processionis, ut est terminus primarius *qui* illius. Et :ta m idem coincidil inquirere, an Spiritus sanctus ex vi suæ proprietatis personalis sit dunum ; ac quærere. an hoc oi competat secundum id, quod habet ex vi suæ processionis, ut est terminus primarius illius?

§ I.

*Difficultas dubii ex Augustini ct Angelici
Doctoris mente expeditur.*

Dicendum ergo est, Spiritum sanctum ex vi suæ processionis præcise, el prout attingit suum terminum primarium, esse donum : c: sumpto dono in hoc sensu, soli ipsi rationem doni cunvenire, seu (quod in idem, quoad præsens redit) Spiritum sanctum ex vi suæ proprietatis personalis esse donum. Assertio hæc est Augustini 5 de Trinitate eap. 11 his verbis : Sed *tamen ille Spiritus sanctus, qui non Trinitas, sed in Trinitate inldligitur, in co quod proprie dicitur Spiritus sanctus, relative dicitur : cum d ad Patrem, d ad Filium refertur : quia Spiritus sanctus el Patris, cl Filii Spiritus est. Sed ipsa relatio non apparel in hoc nomine : apparet autem cum dicitur donum Dei : donum enim esi Palris, el Fihi*. Et paulo infra : *Donum ergo donatoris, el donator doni, cum dicimus relative, utrumque ad invicem dicimus*.

In quibus verbis Augustinus non solum ducet, relationem Spiritus sancti ad. Patrem, et Filium esse ipsam rationem doni : sed etiam eam magis exprimi nomine doni, quam numine Spiritus : ac proinde sentit, hoc, quod est esse donum, convenire soli Spiritui sancio ; et non utcumque, sed ex sua propr elate personali formalissime sumpta, prout est terminus per se primus suæ processionis : et per consequens quod esse donum ex vi suæ processionis formalissime. s,t proprium sulius Spiritus sancti; siquidem idem est esse proprium aliquid solius Spiritus sancti ex vi suæ proprietatis personalis in sensu dicto, ac esse proprium solummodo illius ex vi processionis formalissime acceptæ, prout præcise terminatur ad terminum primarium.

Idem etiam docuit idem Augustinus 4 de Trinitate cap. 20, dum inquit: *El sicut Spiritui sancto donum Dei esse, est a Patre procedere : ila milii, est cognosci, quod ab illo procedat*, Tn quibus verbis pro eodem sumit,

mit, quod Spiritus sanctus sit donum, el quod a Paire procédât. Quare, cum a Patre procedere eo modO, quo convenit Spiritui sancto, nempe a Patre, simul et Filio, sit proprietas solius Spiritus sancti, conveniaLquo illi ex vi processionis, oportet, ul juxta Augustinum, ratio doni, quæ ost idem juxta eumdem iVugustinum. ac procedere a Putre et Filio, conveniat illi ratione suæ proprietatis personalis, et ex visum processionis : ac proinde quod esse hoc modo donum, conveniat ipsi solummodo.

Deinde hoc ipsum tuetur D. Thomas in hac quæst. 38 art. 2 ubi ex eo probat, esse proprium solius Spiritus sancti esse donum, quia id habet ex vi suæ processionis : atque adeo sentit, quod esse donum hoc speciali modo, nempe ex vi suæ processionis, est proprium solius Spiritus sancti. Quod etiam docuit in l distinet. 18 quæst. unica ari. 4 ubi cum inquisisset : *Jn Spiritus saucius processione sua habeat esse donum?* respondei, quod si processio accipiat pro ipsa relativa proprietate Spiritus sancti, nempe relatione Processionis, tunc Spiritus sanctus processione sua habet esse donum, non vero esse Deum : quia proprietate relativa non habet esse Deum, sed essentia sua. Si vero processio accipiat pro origine, tunc est Deus processione sua absolute sumpta, non determinando, an illa ex vi sua solummodo, secundum quod præcise terminatur ad terminum primarium, an vero eademmet absolute accepta communicet illi esse Deum : quia quidquid habet, communicatur ipsi per suam processionem absolute acceptam. Unde nomine processionis sic sumpta? non intelligitur, juxta communem usum Theologorum, processio ipsa formalissime secundum id. quod præcisedicit, ut terminatur ad suum terminum primarium : sicut nomine proprietatis personalis absolute accepte solet ip<a proprietas personalis, seu ipsa relatio spiral onis passivæ, ut præcise subsistit, vel est ratio subsistendi in amore divino, non veru ut est ratio subsistendi in natura Dei intelligi.

Verba autem S. Doctoris, quibus rem hanc explicuit, sunt hæc : *Dicendum, quod sicut in Filio est significare proprietatem ejus per modum relationis, ul cum dicitur Filiatio, d per modum exitus, vel emanationis, ul cum dicitur generatio passive, vel natiuitas : ita esset diam in Spiritu sancto, si nomina essent posita. Sed propter defedum /ominum utimur eodem nomine ad signifi-*

candum emanationem ipsius, cl propridatem, vel relationem, scilicet nomine processionis. Dico igitur, quod processio potest dicere emanationem Spiritus sancti, rei relationem, sive proprietatem ejus. Si relationem, vel proprietatem, sic Spiritus sanctus proprietate sua, formaliter loquendo, est Spiritus sanctus, et donum, el amor, non autem Deus ' sicut nec Filius Filiatione est Deus, formaliter loquendo; sed Filiatione est Filius, el Deitate Deus, el sapientia sapiens. Si dicat emanationem, tunc potest dici, quoi Spiritus sanctus sua processione est Deus, el donum : sicut diam Filius sua nativitate est Filius, et Deus : sed diversimode, quia Deitas se habet ad generationem, solum ut accepta per generationem ; sed Filiatio, secundum rationem intelligendi, est consequens generationem. El simili raliione conceditur, quod Filius nascendo accipiat Divinitatem : d non solum ih,"quod gerundium importet concomilanliam, ul dicitur de aliquo, Currendo esi homo, sed importat ordinem ad acceptum, ul sil sensus, Filius nascendo accepit Deitatem, idest, per natiuitalem accepit Divinitatem. El similiter est de processione Spiritus sancti.

Consulto autem, antequam verba D. Thomæ quoa l hoc traderemus, illa ad brevem formam redegimus, el quid in illis vellet, explictrmus. Quia contextus illorum, nisi juxta ea, quæ præmisimus, intelligatur, non cohæret cum aliis, qute alibi ex eodem S. Doctore tradidimus. Sicut etiam, ut omnis difficultas, quæ circa illa quoad præsens poterat subor.ri, maneat soluta, et verba ista et omni parle cum alibi a S. Doctore traditis cohaereant, placuit breviter addere, quod, dum Angelicus Præceptor comparat Filium, et Spiritum sanctum quoad hoc, quod est, osse Deum processione sua, loquitur de processione non determinando, an ex vi proCessoriis, et ut præcise terminatur ud terminum primarium, an vero per processionem ipsam alio inudo sumptam id habeant. Et ita suium vult, quod processione sua uterque habeat esse Deum, quamvis ex alibi dictis ab Angelico Doctore, constet, quod diversimode habeant Filius, et Spiritus sanctus, quod processio sua sint Deus, ul ex solutione ad l ejusdem articuli quam Angelicus Præceptor statim subjungit, salis constat.

Quæ omnia clarius, el se ipsum magis explicando trad dii idem S. Doctor in eo. !>.*»*. dem loco ad Annibaldum, ubi cum inquisssel buc ipsum, nimirum, .In eodem Spi-

ritus sancias sit donum, rl Deus T sic inquit : Cum queritur, an eodem sit Deus, quo donum, si qussralur de identitate rei, dicen- dum, quod sic : quia in divinis rssenlia, el proprietates idem sunt in re. Si autem quxra- tur de identitate rationis, distinguendum est : aut enim ablativus construitur cum hoc verbo sic, in ratione form.r : cl sic non eodem est Deus, quod donum : quia Divinitate Deus est, proprietate donum. Aut in ratione principii : sic eodem, scilicet eadem proces- sione Deus est. et donum : quia per proces- sionem istam debet, quiddid habet, et sic quod sil Deus, cl quod sit donum.

Unde assertionem hanc tuentur Rona-
ventura in 1 dist. 18 quæst. 5, Capreolus
quæsliono unica, Marsilius quæst. 21 ari. 3
dubio 1, Vasquez disp. 151 cap. 2, Suarez
11 de Trinitate cap. 4, Joannes de
Portugal ex Inclyta Prædicatorum familia
tomo 1 de Gratia increaia lib 6 cap. 2 in
2 part, illius, Arrubal disp. 121 cap. 2,
Ruiz de Montoya disp. 75 sect. 1 ubi plu-
res alios refert.

§ II.

*Italie assertionis ex Angelico Doctor?
deprompta.*

Ratio
fanda-
D.Tfcom.

Ratio autem fundamentalis pro asser-
tione desumitur ex D. Thoma art. 2 hujus
q. i. ^hthmis 38, quæ potest ad hanc breven
fonnam reduci. Quoniam Spiritus sanctus
ex vi suæ processionis habet, quod proce-
dat per nmdum amoris, seu ut amor spirat-
us : non vero Verbum : ergo solus Spiri-
tus sanctus ex vi suæ processionis erit
donum, seu (quod in idem quoad præsens
redit- solus ipse ex vi suæ proprietatis
personalis habebit esso donum, sive solus
ipse erit primum donum : et per conse-
quens sumpto dono in huc sensu, tunc nu-
men «Ioni erit numen personale illius tan-

Bt.-wtummodo,

Autceitens constat ex illis, quæ lato in hoc tractatu explicantes articulum 2 et i questionis 27 diximus. Prima vero conspiciunt in «*qua posterior innititur*» facile ex antecedenti deducitur. Nam cum donum proprie loquendo sit datio irredibilis seciindum Philosophum, idest, non «*data intentione retributionis*», importât gratuitam donationem ortam ex gratuito, et pure liberali amore : et ita amor iste est ratio cuiusvis donationis gratuitæ, et primum donum, quod dmiatur tribuit illi.

cui per amorem vult alia «luna. Ergo hoc ipso, quod solus Spiritu- sanctus ex vi sua^a processionis procedat per mo«lmu amoris, seu ul amor spiratus', luüäbil sulus ipse ex vi suæ processionis prueeilnn» per modum doni, seu por mudum primi doni : et por consimjueus on ipso (ut in explicatione tituli dicebamus) ex vi suæ proprietatis personalis habebit, quod ipse solummodo sic sii donum; non vero Verbum, cui hæc non compoiunt.

Confirmatur, et explicatur primo ratione, quam tradit D. Thomas in eodem artic. in solutione ad 1. Quoniam etsi tam Spiritus sanctus, quam Verbum siut similis Patri : nihilominus, quia solus Filius procedit per modum verbi, quod de ratione sua habet, quod sil similitudo sui principii, ideo solummodo Verbum dicitur proprie imago Patris : non vero Spiritus sanctus, qui de ratione sua non habet, ut procedat per modum similis. Ergo cum ad rationem primi doni requiratur, quod procedat per modum amoris, et hanc competat Spiritui sancio, non aulem Verbo, consequens est, ut ratio primi doni soli competat Spiritui sancto, uon voro Verbo : ac proinde eo ijsso ut in explicatione tituli diximus ipse solus erit ex vi suæ processionis, sive ex sua proprietate personali donum.

Confirmatur secundo, et exjdicatur ratione alia ejusdem Angelici Doctoris locis statim roferendis. Quoniam quod convenit alicui per se, et rationo sui, et nliis quodammodo per illud, convenit ei ex vi suæ rationis formalis, necnon ex vi suæ processionis, saltem quoties talis res adæquat virtutem, ex qua procedit : sed Spiritui sancto per se, et ratione sui convenit essê donum uotionah', et aliis ut exempli gratia Verbo divinol coùttâut quodammodo ratio doni per eumdem Spiritum sanctum ipseque Spiritus sanctus adæquat virtutem productivam, p̃x qua procedit, ut ex se patet : *ergo ex vi suu* processionis, et rationis formalis, proprietatisque personalis habebit es<e donum. Major videtur certa. Nam idcirco calor per se, et ex vi suæ rntiuitiis formalis, smeque processionis habet vim ad calefaciendum, quia hoc illi per se, et rationo sui formaliter ei convenit, et cæteris aliis per ipsum, ipseque adæquat emanationem illam per quam emanat ab igne.

Minnr autem quoad ultimam partem
non indiget probatione. Quoad primam
vero,

ven», nempe, quod Spiritui saucio per se, non potest ratione. sui conveniat formaliter, quod sit donum, constat ex nuper dictis. Quoad secundam autem partem, nimirum, quod Verbo quodammodo conveniat esse donum per Spiritum sanctum, probatur. Quoniam cum ad rationem dOui requiratur, quod sit donabile ex puro et gratuito amore, et Verbum ex vi suæ processioneis, el rationis formalis per se primo ei convenientis hunc amorem non dicat, bona tamen Spiritus sanctus, oportet, ut verbum quodammodo habeat ab Spiritu sancto, quod sit donum: quatenus quodammodo ex amore qui est Spiritus sanctus, habet donari. El propterea D. Thomas in hac quæst. 38 art. 2 in resolutione ad 1 sic concludit : *Hoc enim ipsam, quod Filius datur, est ex Patris amore, secundum illud Joannis 3 : Sic Deus dilexit mundum» ul Filium suum unigenitum daret*. Sicut etiam, quia Verbum ex vi summe processioneis est quid dictum, ideo Spiritus sanctus quodammodo per Verbum habet dici.

§ 111.

*Objectio duplex contra rationem D. Thoiw,
et illius enodatio.*

Prim^a
objectio. ^ec obest, si objicias primo, quod olsi Verbo divino non conveniat ex vi suæ jirneessionis, quod procedat per modum amoris : convenit tamen illi ex vi ejusdem processionis ratio amoris : ergo venit illi ex vi quidem processionis. quod sit donum. Consequentia videtur perspicua. Quoniam hoc ipso, «fnod Verbo communitur ex vi sua? processionis amor, qui est primum donum, primaque. ratio donandi, non poterit non esse ex vi ejusdem procosiuiis donum.

Antecedens autem probatur. Quoniam Verbo ex vi suæ processionis communicatur nahirii divina : ergo ex vi ejusdem processionis communicatur illi nmor, qui se habet por modum jiroprictatis ejusdem nflturæ : siquidem cui ex vi jirocessionis communicatur natura, debet ex vi ejtflidem processionis communicari pro|rlctas. aut quasi proprietas talis natura*. Et prop-teroa, quia homini genito ab allero homine, communicatur ex vi suæ proces- sionis natura humana, idcirco ex vi ejusdem processionis communicatur ei ri- sibilitas, quæ est passio >nediclæ naturæ.

Respondetur enim, bine solum haberi, RdXn', quod Verbo communicetur ex vi suæ

processionis per s. secundum rationem anni; non vero quod communicetur illi talis amorem vi ob maiorem propriam formalitatem, id est, secundum quod præcise attingit terminum primum qui. Cum tamen Spiritui sancto ex vi suæ processionis formalissime, et secundum quod prave attingit terminum primum qui communiretur amor : et propterea terminus primarius qui illius est amor spiratus. Et ita soli Spiritui sancto convenit, quoti ex vi suæ processionis formalissime simpliciter, id est, secundum id, quod est in ea formalissimum : et per se primum producatur ut donum, et ut amor notionalis.

Quia solutio coincidit cum alia, qua huic eidem objectioni solet adhereri, nempe, Verbo non communicari ex vi processionis formalissimo sumpta-
tionem, sed solum ex vi ejusdē processio-
nis materialiter accepta-. Quia quidquid non
competit ex vi processionis, ul præcise
terminatur ad terminum primarium in
licitum, vel ut terminatur ad terminum
primarium *quo*, dicilur convenire ex vi
processionis materialiter, vel per proces-
sionem materialiter sumptam. El prop-
terea licet creatio hotainis per se secundo
terminetur ad tribuendum illi naturam
humanam : non tamen ideo dicitur ex vi
processionis illius formalissimo acceptæ
esse hominem; sed communicari ipsi rati-
onem entis ex nihilo ex vi illius sic ac-
ceptas et solum per eam materialiter
*sumplam tribui naturam humanam.

Sed urgebis, quod Spiritus sanctus ei vi suæ processionis formalissimo sumpta? nec procedit ut amor creaturarum possibilem, quippe quæ, ut tales, non amantur a Deo, juxta ea, quæ in 2 tomo tractatu i disp. 5 n. 13 diximus. Neque etiam creaturarum futurarum : cum amor iste sit liber, el Spiritus sanctus, ac ejus processio sil omnium necessaria. Ergo ex eo, quod procedat per modum amoris secundum id, quod habet, ut esi terminus per w? primus suu· processionis, non potest colligi, quod ex vi suu· processionis formalissime sumpta* procédât ut dunmn. Quia sicut ipse, m donum* tantum est respectu creaturarum : ita adime. ul ex processione per modum amoris colligeretur, quod procedit per modum doni, debbat proceilere per modum amoris creaturarum.

31.
Replica

creaturarum, niliilominus ex vi suæ pro-
C(is>ionis est domnn. tunc eadem ratione
Verbum erit donum, et amor ex vi suæ
processionis, uc Spiritus sanctus. Quando-
quidem si Spiritus sanctus ex vi suæ pro-
cessionis formalissime non procedit nt
umur creaturarum, solum communicabitur
illi pr.rdictus amor secundario : ot hoc
modo non minus communicatur Verbn,
quam Spiritui sancto.

Respondetur, quod ad rationem doni
importantia solummodo rem alicujus,
aptam proxime donari, satis est amor, qui,
quantum est ex se. habeat omnem actuali-
tatom requisitam ad hoc, ut sit amor gra-
tuitus et pure liberalis creaturarum ratio
nalitim. quibus donum conferendum est.
Sic autem sumpto amore. Spiritus sanctus
ex vi sua- processionis formalissime sumptæ
procedit ut amor notionalis creaturarum ;
secus vero Verbum : el propterea ille, non
vero istud, habet, quod ex vi suæ processio-
nis formalissime sit. et procedat ut donum.
Per quod etiam ad confirmationem jmtet.

e,am refert, si secundo, ct princi-
palior idqicias. quod in Spiritu sancto esse
donum, et osse amorem, sunt duæ rationes
formales virtualiter distincta : ergo ex eo.
quod ex vi suæ processionis procedat ul
amor, et per modum amoris, non bene
colligitur, quod ex vi ejusdem jæoeessionis
procedat ut donum, ct per modum doni.
Consequentia videtur legitima. Nam prop-
torea in eodem Spiritu sancto non bene
infertur, quod ex vi suæ prt»cessionis pro-
cedat ut Dims, licet ex vi processionis pro-
cedat ut amor, quia ratio amoris, et na-
tura- divinæ sunt in dixinis duæ rationes
formales : ergo eadem ralione, si ratio
doni, et amoris sunt in Spiritu sancto duæ
rationes formales eodem modo distincta?,
non bone colligetur, Spiritum sanctum e\
vi suæ processionis procedere ul donum ex
co, quod ex vi ejusdem processionis proce-
dat ut amor.

Antecedens autem probatur : tum. quia
ratio doni desumitur ex online ad creatu-
ras, quibus donari potest : et ita dicit de
formali ordinem donahilitatis ad id. cui
donandum est ; ratio vero amoris solum
dicit tendentium affectivam in objectum
dilectum, unionemque affectivam cum
illo. Tum etiam, quia de ratione doni est.
qtlpd liat, aut fieri possit ejus, cui datur,
ilarixe potest, in coque recipiatur : eum
tamen umor non recipiatur in amatu, sed
in amante : ergo. etc.

Respondetur enim prænotando. quod si-
cut Verbum in divinis eo formaliter est
Filius. quo Verbum, pi e contra. ut con-
stat ex illis, quæ in hoc tractatu disp. 2 u.
112 late diximus : ita etiam Spiritus sanc-
tus eo est spiritus, et amor notionalis. quò
est donum, et n converso, ut patet ex testi-
moniis Augustini, et I). Thoinæ in hoc
dobionum. 25 relatis. Unde, sicut Ver-
bum dicit in recto suam relationem realem
personalem, quatenus terminatam ad Pa-
trem, ut est principium *quod* dicendi, et ut
subsistentem in natura divina quatenus
accepta a Poire intellectuali modo; et si-
militer Filius dicit in recto eamdem rela-
tionem, ul terminatam ad Patrem,* ul est
sub cuneceptu Patris, et ut subsistentem in
eadem omnino natura divina Patris; et
prædicla relatio non multiplicatur virtua-
liter. ut est Verbi, et ut est Filii, sed est
eadem omnimode ex parte rei con epta». et
utrobique importatur natura divina Jn
obliquo, non utcumque, sed ut est Filii,
ct Verbi. idest, ut accepta a Tatro per ge-
nerationem. el dictionem, et ex vi ejusdem
generationis, el dictionis : ita (tiam in
Spiritu sancto esse spiritum, esse donum,
et esse amorem imtionalem ut notionalem,
idest. »?sse amorem spiratum, ut talem, ac
tandem esse Spiritum Sanctum, ul expri-
mitur nomine amoris, non distinguuntur
ex patte rei concepta»; sed ex parte solius
nostri modi concipiendi. Et ila. quemad-
modum Spiritus sanctus dicit in recto re-
laliemi spirationis pnssivæ ad Patrem, et
Filium, ut sunt relative unus spiratur; ot
in obliquo dicit amorrin divinum, non
qualitercumque. srd ut est ejusdem Spiri-
tus sancti, idest. ut est quid acceptum el
communicatum illi a Patre e Filio per
voluntatem ex vi processionis : sic esse
donum, et esse amorem nolionalem. ut
talem, d.eit eamdem relationem in recto,
et prædiclum amorem in obliquo. El ideo
ibidem nulla inrelatione, aut in amore
importato intervenit distinctio ex part? rei
concepta?; srd solum ex parti* nostri modi
concipiendi : quatenus ut significatur no-
mine spiritus, aut amoris spirali, ul talis,
significatur eadem relatio, ul subsistit in
amore divino, ut habet rationem cujusdam
impulsus in rem amatam, el ut terminatur
ad Pattern rt Filium, ut dicunt relationem
spirationis nrtiva? secundum quoddam mu-
nus ipsius correspondons huic muneris rela-
tionis -pirationis passivæ : rt ut signifi-
catur nomino amoris, dicit eamdem
relationem.

Cum...l.

Ajju u
E.Tbon.

37.
natio
jflallij
pi«.

relatiuom. nt subsistit in amore divino,
ut ost unio quledam affectiva amantis cum
re arnata : ot tandem tit exprimitur no-
mine doni, dicit eamdem relationem, ul
subsistentem in eodem amore divino, ut
est ratio donandi ea, quæ sunt propria
amantis, eslque primum donum. Et uni-
cuique ex liis muneribus correspondent ex
parte relationis spirationis activæ, existen-
tis in Patre el Filio, munera alia eisdem
proportionata.

Et ratio horum omnium est. Tum, quia
(iit jam diximus) sicut ratio Verbi et Filii
est relativa ad Patrem, et ad principium
quod dicendi : ita etiam ratio doni notio-
nalis habet esso relativam ad donatorem :
et similiter ratio spiritus, aut amoris spi-
rati, ut talis, necnon et ratio spiritus, ut
nomine amoris ob penuriam nominum ex-
primitur El ideo, quemadmodum in Filio
una et eadem relatio absque distinctione
virtuali importatur in recto in ipso, ut
Verbo, et ut Filio, eadenique natura in
obliquo utrobique affertur : quia Filius in
ordino ad Patrem non potest habere, nisi
unicam tantummodo relationem : ita in
Spiritu sancto, ut spiritu, ct ut amore,
modis dictis sumpta, ac tandem ut dono,
tantum importabitur una et eadem relatio
absque distinctione virtuali : quia in ipso
nequit in online ad Patrem et Filium esse,
nisi unica relatio : et (ut nuper diceba-
mus relatio amoris, ut spirati, et Spiritus
sancti, ut talis, necnon el relatio doni est
in ordine ad Patrem et Filium, quorum est
ipse Spiritus sanctus.

Tum etiam. Quia sicut amor essentialis,
consideratus voluti per modum viæ, habet
se ipso formaliter, absque additione alicu-
jus a se virtualiter distincti, quod sit unio
per modum viæ, aut quasi vite amantis
cum objecto amato, quod sit eodem modo
impulsus et inclinatio quædam in illud, ac
tandem quod habeat modo dicto, idest,
voluti per modum viæ esse primum do-
num, primaque ratio donandi omnia alia :
ita hoc ipso, quod prædiclus amor inlelli-
galur fœcundus, qualiter intelligitur in Pa-
tre et Filio oportebit, ut ibidem secundum
id precise, quod requiritur ad ejus {fecun-
ditatem, absque eo quod aliquid aliud in-
telligatur ei superaddi, habeat esse produc-
tionem termini, qui se ipso formalissime
sit, tam unio per modum termini cum ob-
jecto amato, quam inclinatio in illud, nec-
non primum donum, primaque ratio do-
nandi aha : non secus /proportione tamen

servata) ac in Verbo contingit, ia quo est
idem absque distinctione virtuali, quod sit
Verbum et quod sil Filius; quia actio, per
quam producitur, est simul absque eodem
distinctione dictio et generatio*

Hinc ergo ad formam hujus seconda-
objectionis respondetur, negando antece-
dens. Et ad primam probationem negao- «bMU,
dum est antecedens Quia, ut ex I). Thoma D.TM*»,
et Augustino vidimus, dunuin not unalo Awpsh
potius dicit do formali el in recto relatio-
nem ad donatorem. Et similiter amor, ut
notionalis, seu ut spiratus, qui est idem m
Spiritu sancto, ac donum notionale, hoc
habet; quamvis utrumque, in-obliquo di-
cat amorem, ut communicatum per volun-
tatem.

Ad secundam vero probationem respon-
detur, quod loquendo de primo dono, non
est de ratione ejus, quod fiat amati per
inhæsioncm, sed satis erit, quod fiat ejus
per unionem affectivam : quatenus amans
una cum amore etmedio illo intelligitur esse
quodammodo unitus cum amato et sic ab
illo possideri.

Desumiturque tota hæc solutio ex D.
Thoma in hac quæst. 38 art. 1 ad i» ubi
postquam in solutione ad 3 dixit, quod
donum, secundum quod est nomen per-
sonale in divinis, non importat subjectio-
nem, sed originem tantum in comparisone
ad dantem et quod affert etiam ordinem,
aut quasi ordinem ad id, cui datur, nempe
creaturam : postea in pnedicta solutione
ad 4 addidit : *iXec tamen per hoc quod im-
portatur respctclus ad creaturam, oportet,
quod sit essentielle, sed quod aliquid essen-
tiale in suo intellectu includatur, sicut essen-
tia includitur in intellectu persons, ul supra
dictum est.* In quibus verbis (ut constat)
ratio doni notionalis non est quid essen-
tiale, sed personale; licet includat aliquid
essentiale, sicut persona. Cumque persona
in obliquo illud includat, sic et donum. Ac
proinde in Filio v. g.. ul tali, ratio doni
non dicet aliquid relativum dislincium
virtualiter a Filiatione; neque io Spiritu
sancto importabit rationem relativam vir-
tualiter diversam ab spiratione passiva :
siquidem Spiritus sanctus tantum gaudet
unica relatione reali : ct Filius simililer,
ul Filius est, et ut in ratione Filii est do-
num, non habet in se multiplicem, adhuc
virtualiter, relationem realem. ut ex com-
muni Theologorum sententia liquet.

Nec refert, si contra solulionem hanc
urgeas, quod si semel donum nuionalo

dicit in recto, et formaliter relationem realem ad donatorem cuius est, fiet inde, quod sicut Spiritus sanctus ex vi suæ processionis et proprietatis personalis est donum, ita etiam Verbum : siquidem ex vi suæ processionis et proprietatis personalis habet relationem illam, nempe Filiationem, ratione cuius est Patris per originem; et dicit naturam Dei in obliquo, ratione cuius habet dicere ordinem, aut quasi ordinem ad creaturas, ut ad id, cui donabile est : sicut Spiritus sanctus in ratione doni dicit ex vi suæ processionis relationem ad spiratorem, cuius est per originem et in obliquo amotem, ratione cuius quasi respicit creaturas, ul eas quibus donabilis esi.

Respondetur enim, quod etsi Filio conveniat ex vi processionis relatio ad donatorem, nempe Patrem, necnon el natura divina : nihilominus non ideo convenit ei ratio doni ex vi ejusdem processionis formalissime sumpta», ut terminatur præcise ad terminum primarium, sicut convenit Spiritui sancto. Quoniam ad rationem doni potissime desideratur, quod procedat ex amore pure gratuito et liberali, ac proinde requiritur praedictus amor : siquidem donum non habet rationem talis, nisi ut ex amore est donabile. At Verbum amorem hunc non includit ex vi processionis formalissime sumpte, ut explicatum est; bene unnen Spirilus sanctas : et ideo illud non est donum ex vi processionis, seu ex vi illius formalissime sumptie; secus tamen iste.

Unde ob hanc rationem D. Thomas in 1 ad Annibaldum disc. 18 quæst. unica art. 2 excludit Verbum ab hoc, quod ex vi suæ processionis sit donum, his verbis : *Dicendum, quod in hoc differt donum el datum principaliter. Quia datum potest dici aliquid quocumque modo detur : sed donum dicitur illud, quod de sua ratione habet, quod detur. Spirilus sanctus autem ex ratione suæ processionis habet, quod detur : quia procedit, ul amor, qui est primum donum. Filius autem non Habet ex ratione suæ processionis, ul detur. Ratione ideo preprte loquendo Spirilus sanctus solus MI donum* (intellige, prout donum dicit esse tale ex vi processionis), *sed uterque potest dici datum.*

Quod adhuc magis explicuit idem Angelicus Doctor in 1 scripto Sententiarum loco crtato, dum inquit, quod donum dicit apliludimnn ad hoc, ut detur : et h.rc potest attendi, vel ex parte ipsius dati, ut nihil

mirum dicit potentiam quasi passivam, vel ex parte dantis, idest, ut denotat potentiam quasi activam : et talis aptitudo ei competit ut est a donante (labile liberaliter, idest, ex amore gratuito. Constat autem, Verbum non habere hunc amorem ex vi processionis, bene tamen Spiritum sanctum. Verba autem S. Doctoris, quibus hoc dilucide explicat sunt hæc : *Donum importat aptitudinem ad dandum, etc. Aptitudo autem ad dandum potest attendi dupliciter. Vel ex parte ipsius dati, quasi passiva, sicut calefactibile ad calefactionem aptitudinem importat. Vel ex parte dantis, quia activa : el talis aptitudo est secundum rationem, qua aliquid datur liberaliter. Hæc autem omnis liberatis collationis est amor : quod enim propter cupiditatem datur, vel propter timorem, non liberali donatione datur; sed talis ratio magis dicitur quæstus, vel redemptio. Quia igitur Spirilus sanctus est amor, ex ratione suæ processionis habet in se et quod detur et quod sit ratio dandi : unde, est donum perse et primo, Alia autem, quæ dantur, non sunt dona nisi secundum quod participant aliquid amoris, ut ex amore data.*

Cæterum circa totam hanc solutionem istius secundæ objectionis videantur ea, quæ circa Verbum disputatione 2 hujus tractatus jam citata dubio 4 diximus, ubi plures objectiones adduximus et solvimus, quæ contra dicta in ista solutione possunt, proportionem servata, militare.

s

Alix objectiones contra eamdem D. Thomæ rationem proponuntur et ex dictis solvuntur.

Unde nihil obstat, si objicias tertio et principaliter, quod dato, rationem primi doni convenire amoris divino, tunc deberet hoc competere amoris essentiali : ergo non bene inde colligetur, rationem doni esse propriam Spiritus sancti, potius quam Filii. Consequentia videtur legitima. Tum, quia Spiritus sanctus non procedit, ut donum et amor essentialis magis quam Filius : siquidem essentialia sunt utrique communia. Tum etiam, quia sicut Spiritus sanctus est donabilis ex amore essentiali, ita etiam Filius. Antecedens autem probatur. Quoniam Spiritus sanctus non habet rationem doni, nisi quia includit amorem essentialem et ratione illius : ergo amor essentialis

essentialis habebit perprius, et per consequens per se primo, quod sit donum.

Respondetur ex didis, quod etsi ratio primi doni essentialis conveniat amoris essentiali : non vero Spiritui sancto ; secus tamen ratio primi doni notionalia ; nam hæc per se primo convenit amoris notionali. Undo negandum est antecedens hujus objectionis intellectum de primo dono notionali, seu de primo dono divino realiter procedente a donatore. Et ad probationem dicendum est, Spiritum sanctum non habere rationem doni notionalis ab amore essentiali, tanquam a ratione formali, et in recto importata in dono notionali, ut tali : sed amorem istum solum importari in obliquo a dono; et non utcumque, sed ut est quodammodo proprius Spirilus sancti, idest, ut communicatus per voluntatem eidem Spiritui sancio et quæ vi processionis ipsius formaliter sumpta». Amor autem sic sumptus et communicatus non convenit Verbo, sed soli Spiritui sancto : et ideo solus ipso est amor et donum notionale.

Nec obest, si urgeas contra hanc solutionem, hinc fieri, dandum esse in divinis duplex primum donum, alierum improductum, nempe amorem essentialem, alterum vero productum, nempe Spiritum sanctum, hoc autem dici nequit, sicut nec quod deius in Deo duplex voluntas, aut intellectus, alter productus, aller vero improductus.

Respondetur enim, quod donum, ob inopiam nominum, dicitur non solum de amore essentiali, sed etiam de tertia persona Trinitatis, tanquam nomen proprium, sicut amor de utroque dicitur. Et ita non inconvenit concedere duo prima dona, unum essentialia el alterum notionalia includens, modo dicto, essentialia. Juxta quem modum D. Thomas in 1 ad Annibaldum dist. 18 art. 3 ad 4 concedit expresse in Deo duplicem amorem, scilicet essentialem et personalem. Cumque al multiplicationem amoris sequatur multiplicatio doni, hinc est, ut juxta mentem S. Doctoris debeat concedi duplex primum donum, inter quæ sit distinctio virtualis includentis el inclusi, ex quibus aliorum sit essentialia, alterum vero personale, seu notionale, non dicens aliam speciem amoris, sed eundem amorem essentialem, ul potius voluntatem ex vi processionis illius communicatur.

Ex quo etiam it, nihil obstat, si objicias quarto, quod si Spiritus sanctus pro

cedit ut amor et ut donum, hoc ipso quod procedat per voluntatem et per modum amoris, habebit duplicem noborwm, potius quam fiolificetur, nempe notionem amoris, seu spirationis passiva» et notionem doni : hoc autem dici nequit, siquidem juxta communem Theologorum sententiam, Spiritus sanctus tantum habet unicam notionem, ergo, etc.

Ex dictis igitur it, hoc nihil obstat. Quoniam ratio doni ot amoris producti, seu spirati solum dicit in recto eandem relationem Spirilus sancti absque relatione virtuali, ut explicatum est et in obliquo dicit eundem amorem, ut communicatum per voluntatem, necnon respectum fundamentalem rationis amoris el essentialis inclusæ ad creaturas. quibus donum donandum est. Constat autem, notiones reales et positivas non multiplicari, nisi ratione alicujus relationis virtualiter distincta et in recto imponam», necnon habentis terminum ad inira : quæ quidem in present! non inveniuntur. Et ita sicut Verbum, ut Verbum et ut Filius, non dicit duplicem notionem propter hanc rationem : ita neque Spiritus sanctus, ut spiritus, ni amor spiratus et ul donum, non afferret multiplicem notionem, sed eandem sub diversis muneribus ex pario solius nostri modi concipiendi distinctam.

Quam solutionem adduxit eidem objectioni D. Thomas in 1 ad Annibaldum n.n.». dist. 18 quæst. unica art. 2 ad 5 hæc verbis : *Dicendum, quod sicut una essentia secundum rem materialiter significatur, ul differens ratione : sic una proprietas secundum rem significatur materialiter el ut differens ratione. Hinc est, quod proprietas Spiritus sancti significatur el nomine spiritus quo id actum procedendi, ratione nomine amoris quoad modum processionis el nomine doni quoad rationem donationis superadditam, quamvis sit una proprietas realiter Spirilus sancti.*

Nec laudem obstat, si objicias ultimum contra eandem rationem D. Thomæ, Deum non agere in creaturas, nec donare illis aliquid per amorem proprium unius personæ, sed per amorem communem toti Trinitati ; ulioqui plus ageret in creaturas una persona, quam altera*: quod est contra illud axioma, nempe, quod : *opera Trinitatis ad extra sunt indivisa*. Ergo ratio primi doni nulla ratione potest convenire Spiritui sancto ex vi suæ processione et proprietatis personalis. Patet consequentia.

Quia si Spiritus sanctus s:c essH primum donum et ratio donandi, deberet peculiari modo esse principiuui omnis liberalis collationis facue creaturæ : quia primum in unoquoque genere est ratio aliorum intra idem genus, ut docent D. Thomas in l dist. 18<lutesi. l art. 3 el Aristoteles 2 Metaphyskr̄c cap. 23.

Respondetur enim ex dictis dubio l hujus disputationis, quod nullum esse inconveniens. quoi Deus donet, aut diligit creaturas per amorem proprium unius personnæ : non quidem tanquam per rationem agendi, ita ul secundum illud, quod superaddit amori essentiali, sit ipsa ratio agendi : sed tanquam termino : qua ratione Paler ct Filius diligunt se Spiritu sancto el eodem modo diligunt creaturas eodem Spiritu sancto, Linquam termino, ut constat ex illis, quæ Angelicus Doctor quæst. 37 art. 2 ad 3 docuit. Et ideo Filius datur ct ratione amoris essentialis a tota Trinitate, tanquam a ratione quodammodo agendi : quatenus ad rationem agendi, saltem in obliquo, desideratur praedictus amor : et insuper datur a Patre amoie personali, scilicet Spirilu sancio, tanquam termino : quia, ut loquitur D. Thomas loco citato, Paler non solum Filium, sed etiam se et nos diligit Spirilu sancto : quia *diligere*, prout notionaliter. sumitur, non suum importat production-

nem divinæ personæ, sed etiam personam productam per modum amoris, qui habet habitudinem ad rem dilectam. Unde, sicut Paler dicit se et omnem creaturam Verbo, quo i genuit : ita diligit se el omnem creaturam Spiritu sancto, ut dubio l bujus disputationis explicuimus.

Nec necesse erit referre oppositam sententiam nostræ assertioni asserentem, donum non esse nomen personale Spiritus sancti, neque ei ex vi suæ processionis, proprictatisque personalis convenire, sed solum illi appropriari, eo quod per appropriationem dicitur procedere per modum amoris el amor habet rationem primi doni, quam docuit Durandus in l dist. 18 quæst. 1. Non igitur necesse erit sententiam hanc referre et mulio minus illius fundamenta adducere. Quoniam nititur in illis, quæ supra disputatione l ex eodem Durando adduximus ad probandum, Verbum non procedere per intellectum, nec Spiritum sanctum per voluntatem : et omnia ista ibidem solvimus, sententiamque Durandi impugnavimus. Et deinde, si quæ sunl alia, quæ in favorem ejusdem Durandi alia via adduci possent, sufficienter ad illa ex his, quæ pro ratione D. Thomæ elucidanda diximus, potest occurri : imo fere omnia jam a nobis ad praedictam rationem Angelici Doctoris examinandam adducta et soluta sunt.

C
Ex
dictis
nīanrīl
soltū
firmd
mcaia
«Write
seatea-
līte.

Doral

•9.3
lit. 3.
Orientant̄ csl enim snprā, qaođ divina Mmplieia» *bnc*
rrqtrini, quod in Deo sil idem e-sclīiur cl suppositom,
quod in subshollis intellectionalibus nihil est anud, quam
personi. Sni dinirulUlem vidclur ingerere, quia multipli-
cati» personis divinis, essentia relinet unilakm. El quia,
ul * uoctius dicil, relatio multiplicat personarum Trinita-
tem, posueram aliqui, boc modo in dnuis differre cssrn-
liam. et personam „quo relation» dicebant ease assistentes
considerāntes in rchioribz solani, quod ad alterum sunl,
el non quod res *ant. Sed (sicut supra * ostensum eri) si-
cut relationes in rebus creatis m<idcnUliter insunt : ila in
Deo soni ipsa e-scaia divina. Ex quo scquilnr, quod ii
Deo non sil aliud csscalia» qaam persona secundum rem :
ct limen quod persona. realiter ob inrkeot disinguanitr.
Persona enim (ul dictum csl * supra) significat relationem,
prout esi sabshtcns in natora divina. Relati» acem a-l
esseiliam comparata, non differt re, sed ratione tantum.
Comparata autem ad oppositam relationem habet viriuri-
oppositionis realem dislinfionem. Et sic remanet uua es-
sentia, ci tres personæ.

Ad rrimam ergo dicendum, quod ia creatoris noa puteri
esse disioclio snposiorum per relationes; *cd oportet,
quod sit per esschliaio principia : qia rrrhloncs n-īn «oi
subsistentes id creatoris. In dirimsaotem relationem sani
subsrieules. Ideo secundum quod habent opposiuneni
ad invicem, possunt distinguere supposita. Neque tamen
ilisinquilitur essentia : quia relaioni's ipsæ noa dislo-
gauntnr ab invicem, secundam qaođ sunt realiter idem
cum essentia.

Ad secundum dicendum, qaođ in quantam essentia, cl
persona in divinis differant secundam iudlidgeotiac ratio-
nem, sequitur, quod aliquid possit affirmari de ano, quod
negatur de aliero : ct per consequens, quod supposito uno,
non supponatur alterum.

Ad tertium dicendam, qaođ robas divinis nomiua im-
ponimus secundum modum rerum creatarum, ut supra dic-
tum est. Et quia naturæ rerum creatarum iudividuantur
per materiam, quæ subijcitur natoræ speciei, inde eri,
qaođ individua dicantur subjecta, vel supposita, vel hy-
postasis. Et propter hoc etiam divinæ personæ supposito,
vel hypostases nominantor : non quoo ibi sit aliqua sup-
positio, vel «ubjectio secundum rem.

(tonchisio : In divinis essentia, et persona
sunt idem secundum rem; et differunt secun-
dum inllclligeitke rationem.

Circa hunc articulum, suppositis his,
quæ quæst. 28 art. 2 lato diximus circa
distinctionem divinæ essentia:, el relatio-
num, nihil amplius occurrit dicendum. Vi-
deantur tamen ibidem dicta.

ARTICULUS II.

Virum xil dicendum, tres personas esse units etfenli.r?

IfaL 3l Ad jecnnđam sic pifloceillitor. Videtor. qnod non sit di-
cendum, tres personas esse unias essenli.T. Prit enim
VLS. Hilarias in . lib. de Synndis. Quod Pater. et Filias. ct
*ia fine Spiritus saucius sunt quidem per *Obstantiam tria, per
< LL à consonantiam iero anum. Sal substantia Dei est ejus es-
serine sentia. Ergo tres persona? non .xuni unius estentia:.
erae 2. Pneterea, non c,r affirmandam aiquid de diñuis.
rari. qaođ auctoritate Scriptura «arræ non est expressum. ut
natet per Dionyhiam : 1. rap. de dit fol* nominibus. Srii
nunquam in Scriptura sacra exprimitor, qaođ Pater, et
Filius, cl Spiritas sanctas sent unias c<>cutiæ. Ergo hoc
«fria- non est asserendnm.
ft panto 3. Prxterea, natura divina est idem qaođ essentia. Suf-
ficeret ergo dicere, qnod tres personæ sunt unius nator?
reven- t Praeterea, non consuevit dici, quod persona sit es-
liar. seollæ: >cd maais, qiod essentia sit personi. Erzo neque
convenienter videtur dici, quod tres persona? mīl oulas
«sentir.

•Lib. 7 0. Præieree, Aagnilinos * dicit, qvOd non dirimes tres
Ce Tria, *r<vnx< r<te ex una essentia, n< intelligatar in divinis
ap. 6 aliud esse essentia, rl perona. Sed sicut prtepOMtr< :
panlo sont irmsifivx, ita ct obliqui Krcp piri ratiotir non ex:
dicendum, qaođ tres persan* Mini unius essentia:.
eeJ. (X. Pr<terra id. quod pole! eWe error! orrisfo, non
toni S. cvt in divini* dkrndnui. Srd nm dicamur tres person*

Sahnantl. Curs, theoloe., tom III.

oBiA c^e utir, tri sph-stontiar. dater errvri* «wo :
qnb, of Hilarius dicit lq + hb. *le Susodis : Uni subrvn- 4 Lab.de
tb Patris el Filii pra-dmia.ait casto. <pi dw naor- >v.l.
plūiort habet, hubsirieoklij jigaiiof, aot ditum un- io Urlio
subriaatiām duas ibijrfrirtūs fork*e. obsterinas,«alter- folio i
riatu priorem substantiam, qsæ a daobes, cl csarptia rit, pnicipi
et luompta. Non esi ergo dicendam, tres pertoeas t+e
uni< subri-latiæ.

Sed contra c<t, qeoi AofSMiaos dicit io + hb. tertio * Lib. 3
mntra Nhxioinam, qaođ hcc hū>en Omoarioe, qwd in rostra
Concilio Klezoo adieram Arrianav finnatum e*L idem si-
gnificat, qnod Ire* personis mk unies ess*nr
Respondeo dicendam, quod sinit sapra dietam e\$! 4) c.H
intellectas noster rei divinas nominat, non secundam ma- 31te
dam earum, qoi sic eav ergna*ere nan pateri; rjl k- meditti
cundam modum in rebas creatis inventam, Et «pb in toa. s.
rcba< sensibilibus, a quibes intdlrcus oosier fcutnm 4 Q. P
capit, naiara alieu/as speciei per maicriim fadhidvaier, art. l
et sic mturi habet ul forma, indiridosm autra cl ttp-
positum form? : propter hoc diam in divinis qnsant a l
modum signifcandi essentia signifcatar ni l*~n-ā trnm *
personaram. Diciaus autem in r<bns creatis, /brms
qnamcamqoe cww ejas. cajo» est forma, sicut sinitat'ai,
vel pslebriudiocia hominis aticajns. Remiotem fabentem
formam noa dirimas esse form?, nisi r.im adjectioe ali-
cojas adjectivi,quod désignai ilbm foraa; utenn di-
rimas, ista null- r csl erroco. forene-jue bima est per-
fectæ viriolis. El similiter qail iu divinis multiplrirt
personis non multiplratar rsscnliū, dirituo*, arum ya\$A
-nam e>se trium personarum, cl tres penonas unin*. e>-
Senli», ul IntriiljCūtnr isti genitivi construi in designa-
tione foruur.

Ad primum o^o dicendum, qaođ snbstantia somiUr
pro hypostasi, cl non pro essentia.
Ad se ndum dicendni, qaođ lice! Ues persona esse
unius esftntte non inveniatur in sacra Scriptura per l...:
verba : invenitur tamen quantum ad bauc sensum, siml
ibi : Ego. el Pater unam >umus. Et, Ego in Patre, cl Pa-
ter in me est. Et per uiolU alia haberi potent idem.
Ad tertiam dicendum, qaođ qaia natura désignai prin-
cipium actus, essentia vero ab essendo diritur, pos*wl
diri aliqia unius nriunr, qâæ ennvenciūt in aliquo arta,
ricat omnia alcfaricniia. Sed noic* rusenii? dici non
possunt, alsi quorum est anam c**r. Et ideo maris ei*
primtlâr uirilas divina per hoc, quod dinlnr, qosol ins
personæ sunl unios essentia. quam si dicerlar, qood >ant
unios natorr.

Ad quartam dicendum, qcod forma abso/ete accepta
consuevit significari, «l ejas, cujus est forma, ut vino?
Petri. E cnurmo autem res bjbens formatu aliquam noa
consuevit significari, ul ejus; nisi eam volacm* delend-
nare, sive designare fonnim. Et lane mjlurtphir deo
genitivi, quorum anas signifield formw, ct alias dder-
minationem form*, at si dicatw, Peints eImaiw nr*
lutis. Vd cliam requiritur unu< fesiUnM babesv vira
duorum genitivorum, ut eum dicitor. Vir Mtigumcn e't
iste, idest. effusor raalti sanguinis. Quia igilar o>mtii
divina significatur nt forma respecto penaux, coavcni.Â-
ler essentia pcr*onv dicitur, non autem e drtvrrso; nisi
aliquil additor ad dc'ipnatinnem r*<cnti>, ut si dicatur,
qqêd Paler eri pmena tlivinj- essenlr?, te! quod tre-
persona suat unias c-vrorir

Ad quintain dicendum, quod hjrc prtporitio. ftt, vri de.
non désignai habitudinem cjum formih* : se! magis ha-
bitodiactu causa? cfliciuuth, vel nairrialiv : quæ quidem
causa» in oiunihus distinguuntor ab bis, qferam Hut
caus.,». Nihil enim rrii *ua materia, neq . aliquid rsi sau-
principium actilem : aliquid ra=nen eri >ua forma, ulp-
ici io omnibus rebus irjuaterijlibns. Et ideo iwr l-v.
didtnas, tres pcnnois euu< essentia?, «iguncndo en>»-
tiara In lubilodiar formæ, oon ostakKlur aliud r*-
setilM. quon persona : quod nsterdertar, ?i d>ccmuc*,
tres penwje ex eulem r-saitia.

Ad «ctum dicendum, quod >cut Hibrin* > dic<t in li», . Lib. do
de Sjeod. Male «airic< rba< prjudtraitr. >i, qab twi
saock< a qaib-Js'hū l-abeelac. rise non dsMut Sk. ri
mil* iotelHgitar Omoason, quid il me bce? intritigm- IQr
tern? Sic ergo uni lubriinlia ci UM j/rili pn'pirtit- finest
non sir astern ex proportion, aut ri unione, h i ci et m-
munione. Ub.

Conclusio : Catholico dicitur, unam c&hmi»
tinni cs^eiu tribus personis, cl tres por\$oi3<
esse unius easonhlæ.

Sih tanlha ponunt de cocnlia pradkari prdpier identi-
tatem rei. Neque sequāur, quod propriet» personatis dis-
tinctam determinet essentiam; mI ponitur circa suppo-
situm importatum per nomen subslaubvum. Srd ootlouiuu,
el personalia adjectiva non passum prxdicjri de essentia,
nisi aliquo substantivo adjuncto. Unde non possumus di.
cere, quod essentia est generans : possumus tamen dicere,
quod essentia est res cōnrrans, vel Deus generans, si re»,
ct Deas >apponam pro peraona; tu'n auicai >i supponant
pro esseatia. Unde non est contradictio, >i dicatur, qu «l
essentia est res generans, ct res non generans : quia p» iao
res tenetur pro prr>w, seeandn pro essentia.

Ad sextum dicendum, quod Deltas, in quantum est uua
in pluribus suppositis, babd quamdam convraicnium roui
forma nominis collectui. Unde, cum dicitur, Pator est
principiant lotius Dejbiis, potest sumi pro oniveritate
personarum, in qu-iniua stilleei in omnibus persani* di-
vinis ipse est prnriniam. Nec op- rtcl, qcod sil principium
sui ipMQS : sicut aliquis de populo dicitur Hector toties
populi, non tamen *ui ipsius. Vel potest dici, quod est
pnocipium totius Details, non quia eam generet, el spi-
ret; sed quii «m generando, cl spirando communicat.

Conclusio : Nomina essentialia abstracta
non possunt supponere pre personis Et il i
hæc ust falsa, essentia generat.

DISPUTATIO XVII.

De modo, quo nomina essentialia et perso-
nalia prxdicantur, et supponunt in di
vinis.

Qu a cuncta, quæ in tribus articulis im-
mediate præcedenlibus continentur, ad
modum, quo nomina essentialia et persona-
lia in divinis prædicantur, et supponunt,
spectant : idcirco disputatio præsens ad
omnia ista explicanda instituitur, et de
omnibus illis titulus ejus inquiri.

DUBIUM I.

Utrum nomina essentialia in concreto prxdi
cenlur pluraliter in divinis?

Prior animad-
versio pro
intelligi-
Fcotiiti-
Ul' Pro tituli intelligentia notandum est
primo, tria nomina communia in divinis
reperiri. Alia quidem essentialia, quæ si-
gnificant essentiam, vel attributa, ut *Deus*.
vel *sapiens*, aut *xlcrnus*. Alia, quæ signi-
licant aliquid personale, ut *persona*. Alia
tandem, quæ sunt transcendentia, ut *res*.
De his igitur postremis duobus numinum
generibus planum est prædicari pluraliter
in divinis : et ideo dantur in divinis plures
personæ, pluresque res, ut ex dictis dis-
put. 10 ct ex communi omnium Theolo-
gorum consensu constat. Quare tota con-
troversia est de nominibus essentialibus,
an nimirum pluraliter in divinis prædicen-
tur ! Consulto autem de his nominibus in
concreto sumptis loquimur : quia de eis
in abstracto extra omnem controverſiain
est, non pluraliter, sed singulariter dici :

et ideo neque plures essentiaë, neque plure*
sapientia*, etc. in divinis reperiuntur.

Secundo notandum est, hæc nomina
essentialia, alia osse substantiva ; alia vero
adjectiva. Titulus ergo absolute procedit
de nominibus essential bus, sive ilia sint
adjectiva, sive substantiva : ut ita plenior
nominum essentialium, et modi prædicandi
illorum, quantum ad præsens attinet, notitia
habeatur.

Assertio prior ex mente Angdici Prx-
ccploris, ct aliorum Patrum.

Dicendum ergo est primo, nomina essen-
tialia in divinis, si sint adjectiva, el ut
talia sumantur, prædicari pluraliter in
divinis. Ita Innocentius III capite *Firmi-
ter, De summa Trinitate*, ubi sic ait : *Paler
generans, Filius naicns, el Spiritus sanctus
procedens consubstantiales, et coæquales, el
coomnipolentes, et coælerni*. Damasus I in Dw.1
Concilio Romano tertio in professione fi-
dei, et Anatbematismis adversus hæreses
Apollinaris, et Arrii, ac Sabellii : *quis
lres personas non dixerit veras Patris, et
Filii, ct Spiritus sancti, æquales, semper
viventes, omnia coidincntes, visibilia, cl in-
visibilia, omnipotentes, omnia indicantes^
omnia vivificantes, omnia facientes, omnia
salvantes : anathema sil*. Et in Symbolo S
Athanasil : *Sed tolæ lres personæ coxlernæ J
sibi sunt, cl coxquales*. 9 ' J 'H

Idem etiam docuerunt Augustinus in
quæstionibus Veleris Teslamenli quæst. 9,
Nazianzenus Oratione 13 quæ est 2 de iNnuu.
Pace, Athanasius in quæstionibus de Na- Aihn.
tura Dei quæst. 13, Epiphanius in Anco-Epipku.
rato, quos refert Montoya disput. 77 sec- Mem- l
tione 4, D. Thomas in l distinct. 9 D!^ -
quæst. l artic. 2, his verbis : *Termini signi-
ficanles substantiam adjective per modum
inhxrcnlis, vel assequenlis substantiam, ul
dicit Damascenus, prædicantur in plurali de
Iribus personis, propter pluralitatem suppo-
sdorum*. El in articulo 3 hujus quæstio-
nis, ubi sic ait : *Respondeo dicendum, quod
nominum essentialium, quxdam significant
essentiam substantive, quxdam vero adjec-
tive. (Juæ fidjcclive essentiam *significant,
prxdicanlur de tribus personis in plurali*.
Unde hanc sententiam sequuntur commu-
niter Theologi : et ideo ab illis in parti-
culari referendis abstinemus. *

Ratio autem fundamentalis hujus primæ
assertionis

P(u:e-
rior

3.
Cexb-
ôl
prre-
fat-
ait III

Objec-
tio
giu.
Inoa.

Kiilur.

Ulna*,

Aflif.

5'nirib

Mettio

assertionis desumitur ex D. Thoma in
pnt^nlI articulo citato, ct ex rolalo
ox l Sententiarum, potestque ad hanc
brevem furinam reduci. Quoniam nomina
adjectiva, etsi aliquando,significant sub-
stantiam, significant tamen illam per mo-
dum accidentis, id est, per modum alteri
adjacentis : ergo prædicta nomina, etsi si-
gnificant substantiam in divinis, sintque es-
sentialia, pnudicabuiUur pluraliter ibidem.
Antecedens constat ex diffinitione adjecti vo-
rum. Consequentia autem videtur legitima.
Nam sicut accidentia, quia habent esse in
subjecto, idcirco ex pluralitate subjecto-
rum plurificantur : ita quæ significantur per
modum accidentis, seu per modum alteri
adjacentis, plurificabuntur ad pluralitatem
suppositorum ; ac proinde adjectiva in divi-
nis, licet sint nomina essentialia, seu
signifiantia aliquid pertinens ad essen-
tiam, prout essentia distinguitura relationi-
bus, ut contingit in hoc nomine *xlernus*,
prædicabuntur pluraliter in divinis.

Nec obest, si* conira rationem hanc
objicias primo cum D. Thoma in l dist. 9
quæst. l arc. 2 in primo argumento ex
adductis pro contraria parte, quod juxla
Athanasium in divinis non dantur tres
ætérni, sed unus æternus : et tamen no-
men hoc est adjectivum : ergo etc.

Respondetur enim ex eodem S, Doctore
ibidem ad primum, quod nomina adjectiva
solent sumi in vi substantivorum, et sic
sumpta dicuntur singulariter ; quamvis
accepta, ut 'sunt adjectiva, debeant dici
pluraliter. Et propterea idem Athanasius
inquit : *Sed lolj lres personæ coætérnæ sibi
sunt, cl coequalci* : ex eo quod *coælernus*
est nomen adjectivum. Quamvis sit (ut id
obiter dicamus) sua disparitas inter *coxiern-
nus, etælcrnus*, quod *ælcrnus* potest dici de
tribus personis singulariter, non tamen
coxiernus : quia nomen hoc, quovis modo
sumatur, debet dici pluraliter : ex eo quod
importat habitudinem personæ ad perso-
nam : ideoque duplici titulo prædicatur
pluraliter, nempe, ot quia adjectivum, et
quia importat prædictam habitudinem unius
personæ ad aliam. Unde, postquam Ange-
jicus præceptor in solutione citata dixit,
quod *ælcrnus* potest dici, ct singulariter, et
pluraliter? stalim addidit : *Sed coæternus
semper debet pluraliter prædicari, propter
habitudinem personæ ad personam, quam
importat*.

Neque etiam obstat, si secundo objicias,
quod nomina adjectiva præcipue significant

formam : imo, si loquamur de significato
directo, significant solam fOrumfi, juxta
illud Aristotelis : *Album solam qualitatem*
significat : ergo nisi forma multiplicetur,
nequibit prædictum nomen pluraliter præ-
dicari.

Confirmabis. Quoniam elsi accidentia
multiplicentur ex subjecto, tanquam ex
radice : attamen accidentia ipsa in so for-
maliter multiplicantur : nec stare potest
multiplicatio radicalis, seu multiplicatio
subjecti sine multiplicatione formali acci-
dentium : et ideo, licet albedo significata
per album habeat suam unitatem ex sub-
jecto, ut ex radice; attamen ipsa est hæc,
et non illa formaliter ex se. Ergo ex hoc,
quod nomiqa adjectiva significant furmam,
ut alteri adjacentem, non sequitur, præ-
dicta nomina multiplicari, aut prædicari
pluraliter immultiplicata forma, et multi-
plicatis suppositis; sed solum, utrumque
esse multiplicandum ad hoc, ut nomen
illud pluraliter dicatur, quamvis hæc pluri-
ficatio et multiplicatio debeat ex supposi-
tis, tanquam ex prima radice, oriri.

Respondetur, distinguendo antecedens :
Prxcipue significant formam, utcumque,
negandum est : per modum adjacentis sub-
jecto, concedendum est. Et deinde distin-
guendum est consequens : .Vrsi *forma mul-
tiplicetur*, ratione subjectorum, quibus
adjacet, et ut in obliquo affert illa, con-
cedi debet ratione sui, aut secundum se
absolute, negandum est. Itaque forma
significata per numen adjectivum quia
significatur per modum adjacentis alteri,
atque adeo per modum accidentis, idcirco
ejus unitas, vel pluralitas est (ut sic dica-
mus) quasi respectiva, idest, non desumi-
tur ex ipsa forma ratione sui, et secundum
se absolute; sci ex adjacentia ad subjec-
tum. Et ideo licet forma secundum se. ul
absolute sit unica : si tamen demus; quod
vel supernaturaliler, vel ratione suæ am-
plitudinis, ot eminenti© sit in subjectis,
aut quasi subjectis realiter distinctis, po-
terit nomen illam sic significans pluraliter
dici. Quia eo ipso præ licta forma habet
diversas adjacentias; non quidem ex parte
sui quia adjacet illis, ut subjectis inadæ-
quatis; sed ex parte subjectorum : et ipsa,
ut in obliquo dicit unum ex illis subjectis,
ut id, cui adjacet, distinguitur realiter ra-
tione prædicti subjecti a se ipsa, ut in obli-
quo dicit aliud, tanquam id cui adjacere
habet. Et quia lota hæc diversius oritur
a subjectis, el non petitur, quod sit in ipsa

Aristot.

Oafir-
tulu.

7.
Occurri-
tor
cbjrr-
liuni.

forma ralionē sui, aut secundum se absolute : idcirco. licat ipsa, ut sic adjacens, et ut modo dicto involvit subjectum, plurificetur ratione illius, nihilominus dicitur non requiri ad pluriicationem nominis adjectivi pluralitas formæ, idest, pluralitas illius secundum se absolute: sed sula pluralitas subjectorum ; idest, quæ solum sit in subjectis ralionē sui ; aut in formis, præcise quia in obliquo dicunt prædicta subjecta, ut ea, quibus adjacent.

Unde, quia (quoad pratens allinet) nomen *æternus*, sumptum in divinis adjective significat æternitatem per modum adjacentis tribus suppositis divinis inter se realiter distinctis : ideo ad ejus pluralitatem non requiritur, æternitatem ratione sui. et secundum se absolute plurificari ; sed solum quod ratione distinctorum suppositorum, quibus adjacet, habeat distinctas adjacentias : ac proinde ipsamet, ul in obliquo dicit unum suppositum, et significatur, ut eat in illo, tanquam in eo, cui adjacet, distinguatur realiter, a se ipsa, ut in obliquo dicit aliud suppositum, Unquam id, cui adjacere significatur.

Ad confirmationem patet ex dictis; quomodo cum accidens tantum habet unum subjectum, tunc pluriticalur quoad suam entitatem ex subjecto, tanquam ex radice; et es se ipso formaliter, seu ex habitudine ad prædictum subjectum, tanquam a ralionē formali, et proxima. Si tamen daremus aliquod accidens, quod esset in pluribus subjectis realiter distinctis, et eidem inadiejualis, tunc ex plurificalione talium subjectorum non sequeretur plurificatio prædicti accidentis ratione sui, seu secundum suam entitatem, sed solum esse in illo distinctas adjacentias : nun quidem ita, ut ex parte illius, tanquam ex ratione formali, realiter distinguerentur; sed solum ex parte subjectorum, et ratione eorumdem formaHter : quatenus prædictum accidens, ul dicit in obliquo unum ex illis subjectis, **unquam** id, cui adjacet, distinguitur realiter ratione prædicti obliqui a se ipso, ut dicit in obliquo aliud subjectum, tanquam id, cui adjacere significatur. Quare, quia nomen *aeternus* adjective sumptum significat, ut diximus, æternitatem, ut adjacentem tribus suppositis divinis, ut suppositis ipsi inadæquatis : idcirco ad ejus pluralitatem **satis** est multiplicatio suppositorum, et ipsiusælernitatis; nou quidem secundum suam entitatem, seu secundum se, sed ut in obliquo dicentis (modo dicto) talia supposita.

§ n.

Posterior assertio ex eodem Angelico Præceptore el aliis Patribus deprompta.

Dicendum est secundo, nomina concreta essentialia, el substantiva non prædicari plurahler in divinis. Ita Daraasus primus in Professione fidei, et Anathemalismi adversus hæreses Apollinaris, et Arrii, et Hormisda Papa Epistola I adversus Nestorin et Eutichem cap. 2, Nozianzonus Oratione 3.7 quæ est 5 de Theologia, Cyrillus N. Alexandrinus Dialogo de Trinitate lib. 6 columna 4, Gregorius Nyssenus toto libro ad Ablabium, cui titulus est *Non ires dii*, Augustinus lib. 5 de Trinitate c. 8 et 11 et lib. S c. I. Boetius lib. de Trinit. non longe post principium. Quod etiam docuerunt Ambrosius, Fulgentius, Richardus Victorinus, et alii Patres relati a Monioya in suo tomo de Trinitate disput. 22 sectione 3.

Idem eliam luetur D. Thomas in præsentii artic. 3 his verbis : *Ea quidem, gux substantivo essentiam significant, prædicanturdo Iribus personis singulariter tantum, el non pluraliter* Et in 1 distinct. 9 quæst. 1 art. 2, ubi sic ait : *Dicendum igitur, quod omnes termini significantes substantiam per modum substantia*, sicut sunt substantiva, non prædicantur in plurali de tribus personis.* Et ideo sententiam hanc sequuntur communiter omnes, vel fere omnes Theologi.

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex eodem Angelico Pnceptore locis citatis, potestque ai hanc formam reduci. Quoniam nomina concreta essentialia et substantiva in divinis non piurilicaniur quoad formam significatam secundum se sumptam, et significant per modum substantiæ : ergo non plurificantur nec prædicantur in numero plurali in divinis. Antecedens quoad primam partem salis constat : siquidem nihil essenziale pluriticalur realiter quoad suam formam in divinis : quoad secundam vero partem ex diffinitione nominis substantivi satis liquet. Consequentia autem ex antecedenti videtur aperte sequi. Quoniam substantia, sicut ratione sui, et sua- formæ habet per se esse, ita ratione sui. elejusdem formæ habet unitatem. et pluralitatem : el ideo non potest plnriificari, non pluriiicata sua forma : ergo eadem ratione ea, qua? significantur per modum substantia-, significabantur per modum

dum per so stantis, ot habentis per se *esse*, et non poterunl plurificari, non pluriiicata forma ibidem significata : ac proinde nec nomen significans prædictam formam poterit plurificari, aut prædicari pluraliter : siquidem eatenûs nomina plurificantur, aut paedicantur pluraliter, quatenus ea, quæ per illa significantur, habent plurificari, ut sunt sighificata illorum, et subsunt modo significandi eorumdem.

Confirmatur primo. Quoniam ideo adjectiva plurificantur in divinis, quia forma significatur per modum alteri adjacentis, et hoc ipso, quod significetur per modum adjacentis diversis suppositis, habet (modo nuper explicato) distinctas adjacentias ratione eorumdem suppositorum, et plurificari ratione illorum : ergo hoc ipso, quod forma significetur per nomen substantivum non per modum adjacentis, sed per modum per se stantis, per seque habentis *esse*, non plurilicabitur prædictum nomen, nec significatum illius, nisi forma ipsa absolute, et ralionē sui plurificetur : ergo cum in divinis non plurificetur forma significata per nomen substantivum, nec etiam prædictum nomen plurificabitur, aut pluraliter dicetur.

Confirmatur, et explicatur secundo. Quoniam etsi forma significata per nomen substantivum revera adiaceat, aut quasi adiaceat alteri, ab eoque ut a prima radice (saltem multoties) desumat in creaturis suam unitatem, vel pluralitatem : non tamen significatur, quantum est ex vi modi significandi, per modum adjacentis : quia non curatur, an ipsa forma habeat re ipsa adiacere suo subjecto, aut dependere ab illo ; vel an a subjecto, ut a prima radice, accipiat suam unitatem, vel pluralitatem; sed tantum de hoc, quod est, pnedictam formam secundum se, et suam entitatem habere proxime, et formaliter a se ipsa suam unitatem, vel pluralitatem, esseque per sui unitatem, vel pluralitatem, rationem formalem unitatis, vel pluralitatis sui concreti, ac tandem ipsammet in concreto sumptam non pondere ab altgro supposito, ul a sustentante; sed involveresecum suppositum, illudque afferre, ad hoc ut per modum per se stantis significetur. Ergo unitas vel pluralitas nominis concreti, et substantivi, sic significantis formam, el subjectum, aut suppositum illius, non desumitur ex forma, ut adjacente altori, neque ex subjecto, aut ex supposito, ul est id, cui adjacet forma : alioqui non significaretur prædicta forma per modum perse

stantis, seu per modum substanti@ : siquidem oppositam hujus in substantivis, ut talibus, conlingit; sed desumetur ex ipsa forma secundum se, et absolute sumpta, el ul per se, et ratione sui, id est, non ab alio ut a ralionē formali proxima, est proxima ot formalis ratio su@ unitatis, el pluralitatis, el per sui unitatem, vel pluralitatem habet osse proximam el formalem rationem unitatis. vel pluralitatis sui concreti. Et ita ea non pluriiicata secundum se, et suam entitatem, nequibit concretum illud, quantumvis supposita multiplicemur, plurificari. Ac proinde, cum in divinis non phirificeiur forma significata per concretum substantivum, non poterit prædictum concretum, et nomen substamivum plurificari, aut pluraliter dici.

Confirmatur, et explicator tandem. Quoniam licet in substantia materiali forma habeat unitatem a materia, tanquam a radice : nihilominus, si prædicta substantia significetur nomine substantivo, ut v. g. *Ico*, non significatur per modum adjacentis illi subjecto; sed per modum per se stantis, et habentis per se *esse*, el unitatem; et ideo, quod ibi principaliter per modum formæ significatur. est ipsa forma totalis ibidem inventa, scilicet, natura leonis includentis per modum partis materiam ; ut ita prædicta forma significetur, ut per se, et ration»? sui habens unitatem, el tribuens illam suo concreto. Ergo prædicta nomina, sicut significatu formam, ut habentem esse, et unitatem per se, et dantem illam suo concreto, sic non possunt plurificari, non pluriiicata prædicta forma : et per consequens nomina concreta essentialia, ot substantiva in divinis non poterunl plurificari, nec prædicari pluraliter ibidem : siquidem forma significata per illa significatur per modum substanti@ : et hæc secundum se non plurificatur in divinis.

III.

Opposita sententia cum suis fundamentis, el solutionibus eorum.

Contra sententiam tamen Angelici Pnceptoris opinatus est Gabriel in 3 distinct. 1 quæst. 2 artic. 3 dubio J, referlurque Marsilius quæst. 2 artic. dubio 2 qui asserunt. tam concreta adjectiva, quam substantiva essentialia posse prædicari [duraliter in divinis, si attendatur soluin ad rigorem, et proprietatem sermonis ; licui

Ad
rûnfir-
nniio-
ftetfl.

A

B.
Λ<HΠl->
ircaiü.

sas,
lior.

N. Cy-
riill.
GrriO-
Cias

us.
A«ust.

Mjo-
top.

D.Ttau.

12.
taiflr-
Kilur
«aado.

io.
R>fi0
faolb-
œeolalif.

13.
CûûÜc-
RiilBF
oluso.

11.
Onlra-
ria
Meten-
tia.
Gibrirl.
Mirait.

DE SS. TBINITATIS MYSTEBIO.		DISP. XVII, DUB. II.		6C5
fili f	Arrian. Primum meSn. G«ie>. i.	ex usu Ecclesia» prohibeatur hæc prædicatione, ut v. g. quod in divinis sini Ires Dii, ne videamur convenire cum Ilæreticis, qui in diversis personis diversas naturas fatebantur, ut Arrius, etc.	tium illam debet concedi. Sed hæc amplius dubio sequenti elucidabuntur.	
	Dissolut, Uf	Respondetur, qnod si in Ilebræo dicitur Elohim, id est. Dii in numero plurali, hoc ideo est, quoniam apud Hebræos nomen Elohim significat principalius proprietatem personalem : sicut apud Gnecos dicuntur Ires hypostases, et apud Latinos tres personæ. Quæ solutio desumitur ex D. Thoma artic. 3 hujus qnæstionis in solutione ad?.	Utrum generaliter loquendo ad multiplicationem concreti substantivi requiratur multiplicatio formarum, cl suppositorum ; an vero sufficiat sola multiplicatio formarum ?	
	Secundam.	Secundo probator. Quia concreta substantiva, sicut et adjectiva, significant suppositum : ergo substantiva multiplicabuntur propter multiplicationem suppositorum, sicut et a ljectiva.	Quia divus Thomas ut explicet, quomodo nomina concreta essentialia, et substantiva singulariter prædicentur in divinis, loquitur generaliter de multiplicatione concreti substantivi : ideo placuit dubium hoc excitare ad explicandum, quomodo nniversa iter loquendo concreta substantiva multiplicentur.	
	Confirmatio.	Confirmatur. Quia propter multiplicationem suppositorum concedimus in divinis tres habentes Deitatem : ergo tres Deos ex rigore sermoni».	Angelici Doctoris sententia.	
	Ad secundum.	Respondetur concedendo antecedens, et negando consequentiam. Et ratio disparitatis patet ex dictis in ! et 2 nostra assertione, et amplius constabit ex illis, quæ 2 dubio dicemus.	Dicendum ergo est, ad multiplicationem nominis substantivi generaliter requiri multiplicationem formæ, et suppositorum. Assertio hæc quoad priorem partem nempe, quod ad prædictam multiplicationem requiratur pluralitas formarum, est D. Thomæ in l dist. 9 quæst. l art. 2 et in art. 3 hujus qnæstionis, ubi sic inquit : Ende el singularitas, vel pluralitas nominis substantivi attenditur secundum formam significatam per nomen. Quod etiam docuit Angelicus Præceptor supra quæst. 3G art. 4 his vprbis : Dicendum csl ergo, quod licet hoc nomen principium significet proprietatem : tamen significat eam per modum substantivi : sicut hoc nomen pater, et filius etiam in rebus creatis. Unde numerum accipit a forma significata sicut cl alia substantiva. Sicut igitur Dater el Filius sunt unus Deus, propier unitatem formæ significatæ per hoc nomen Deus ; ita sunl unum principium Spiritus sancti, propter unitatem proprietatis significatæ in hoc nomine principium. Et 3 p. quæst. 3 art. G ad l : Si Ires personæ assumerent unam humanam naturam, verum esset dicere, quod Ires i>ersonæ essent unus homo propter unam naturam humanam. Sicut enim nunc verum est dicere, quo't Ires personæ sunl unus Deus, propter unam divinam naturam : sic verum esst l dicere, quod essent unus homo, propier unam naturam humanam.	Assertio, I J n.Tbora.]
Ad confirmationem.	Ad confirmationem respondetur ex D. Thoma art. 3 hujus qnæstionis in solutione ad 1 t quod licet Deus significet habentem Deitatem : est tamen alius modus significandi in hoc termino Deus, et in hoc : habens Deitatem : nam ille significat substantive, iste vero adjective. Et ideo, licet de rigore sermonis sint concedendi tres habentes Deitatem : non tamen Ires Dii. Et sane, si in rigore sermonis essent concedendi tres Dii. et solum ex prohibitione Ecclesia? hoc negandum esset, merito ex hoc Ilæretiei arma sumerent contra nos, px eo quod, si concedimus, tres personas esse unum Deum, ut fides Catholica docet, non loquamur secundum proprietatem, et rigorem sermonis : ac proinde quod multo melius loqueremur, si in divinis plures Dii admitterentur, sicut plures habentes Deitatem admittuntur : cx eo quod in rigure sermonis pluralitas habrii-	Ad confirmationem respondetur ex D. Thoma art. 3 hujus qnæstionis in solutione ad 1 t quod licet Deus significet habentem Deitatem : est tamen alius modus significandi in hoc termino Deus, et in hoc : habens Deitatem : nam ille significat substantive, iste vero adjective. Et ideo, licet de rigore sermonis sint concedendi tres habentes Deitatem : non tamen Ires Dii. Et sane, si in rigore sermonis essent concedendi tres Dii. et solum ex prohibitione Ecclesia? hoc negandum esset, merito ex hoc Ilæretiei arma sumerent contra nos, px eo quod, si concedimus, tres personas esse unum Deum, ut fides Catholica docet, non loquamur secundum proprietatem, et rigorem sermonis : ac proinde quod multo melius loqueremur, si in divinis plures Dii admitterentur, sicut plures habentes Deitatem admittuntur : cx eo quod in rigure sermonis pluralitas habrii-		

dentis inquit. quod etsi nomina substantiva significant formam ut habentem esse per se : non est necesse plurificari supposita, in quibus forma est perse; sed satis erit multiplicari formam, quæ est principale, et directum significatum.

SJ* Non itaque hæc solutio satisfacit. Quodnam > multiplicatione nominis substantivi debet involvi multiplicatio suppositi, tanquam conditio illius multiplicationis : ita quidem, ut si multiplicatio fuerit secundum rationem, multiplicetur suppositum, sive subsistens secundum rationem : si vero multiplicatio fuerit realis, multiplicetur etiam suppositum realiter. Et ratio est. Nam ut multiplicentur concreta, et dentur, v. g. duo homines, oportet, ut non verificetur, quod unus sit alius ; sed ad hoc desideratur multiplicitas suppositorum : ergo etiam ad pluralitatem eorum : igitur concretorum prædicta pluralitas suppositorum petetur. Major videtur perspicua. Nam hoc ipso, quod unum concretum sit aliud, et unus homo sit alter, non manebunt illa concreta multiplicata et distincta : siquidem multiplicatio et distinctio concretorum intrinsece importat, quod unum non sit aliud : sicut multiplicatio et distinctio formarum et naturarum indispensable affert, quod una non sit altera.

Minor autem etiam liquet. Nam hoc ipso quod duæ formæ et naturæ sint in uno et eodem supposito, verificatur, quod concretum unius sit concretum alterius. Et propterea in Christo Domino, in quo duæ naturæ, nempe divina et humana, sunt in una, et eadem persona Verbi, verificatur, quod hic homo (signato Christo) est hic Deus, et quod hic Deus est hic homo. Quod si in Christo Domino id est verum, propter unitatem suppositi ; multo magis in aliis concretis : siquidem natura divina, et humana unita* in Christo Domino multo magis distant inter se, quam duæ humanitates assumpta» jær divinam potentiam a Verbo. Et ideo si modo unio natura? divinæ, et humane in uno et eodem supposito sufficit ad hoc, ut concretum naturæ humanæ et divinæ inter se comparentur, ut de eorum uno verificetur, quod sit aliud : multo magis id verificaretur, dato quod Verbum plures humanitates simul assumeret.

, 21. Confirmatur. Quoniam etsi prædicatum realiter distinctum a subjecto possit in prædicativo formali prædicari de illo, ut constat ex hac, propositione : *Homo est*

quantus ; attamen hoc ideo est, quia prædicatum hoc, et alia similia habent se per modum formæ respectu subjecti. At dato, quod Verbum assumeret duos humanitates. et prædicaretur, quod unus homo esset alius, tunc non ideo propositio ista esset vera, quia unus homo haberet se per modum formæ? respectu alterius : ergo idcirco vere diceretur, quod unus homo esset alius, quia prædicta concreta realiter non multiplicarentur.

Confirmatur secundo. Quoniam communicatio idiomatica, quæ reperitur in Christo, debet fundari in aliqua unitate et identitate ibidem reperienda : at nulla est aptior, quam ea, quæ tollit multiplicatorem concretorum substantivorum in nomine : siquidem eo ipso optime verificabitur, quod hic Deus (signato Christo) est mortuus. et hic homo est creatur : ergo ob eandem rationem, nempe, ob defectum multiplicationis suppositorum, dabitur identitas concretorum substantivorum, quotiescumque plures formæ per modum substantiæ? in concreto significantur attulerint unum et idem suppositum.

Deinde contra eandem solutionem obstant plura alia exempla concretorum substantivorum, in quibus, propter unitatem suppositi, non multiplicantur prædicta concreta ; licet in eis sint plures formæ. Et ideo licet unus homo habeat plures artes, non dicitur plures artifices, sed unus. Et similiter nec dicitur plures Magistri, aut Doctores, licet habeat plures scientias, et doctrinas, quas in alios diffundat.

Nec obest id, quod respondet Vasquez nomina ista significare naturam ipsam substantialem subsistentem, cui conveniunt furni significatur per illa. Cumque in uno homine tantum sit unica natura substantialis et subsistens, ideo nomina prædicta non plurificantur. Nam contra hoc patet. Quod prædicta nomina, hoc ipso quod sunt substantiva, significant formam per modum per se stantis, v. g. artem, aut scientiam per modum substantiæ; non vero naturam ipsam substantialem, cui conveniunt prædicta accidentia : alioqui prædicti concretum non esset concretum substantivum formæ accidentalis significatur per modum substantiæ; sed potius inensuratum natura? substantialis, quod quoad significatum formale essei quid substantiale, potest non haberet solum hoc, quod est significari per modum substantiæ.

titū. Per qme ml omnia, qua· in favo-
rem solutionis Vasque/, adducta sunt, satis
constat.
L ude etiam ill, non ita bene addidisse
eumdem Vusqnoz. quod <lat<i casu, qnod
Verbum assumeret duas Immanitates, tunc
diceretur duo homines; non tamen duo.
Quoniam ratio, propter quam negat, Ver-
bum tunc dicendum esse duo, nempe., quia
illæ duæ humanitates essent in eodem sup-
posito, convincit uliquo, nec dicendos esse
duos Immines, ul ex nuper dictis constare
videtur.

§ H.

*Opposita sententia, fundamenta, cl
enodationes torum.*

Centu-
ria
seule π-
ia.
Vas-
qaez.
AUisiod.
Sartus.
Capreol.
Proba-
tor
prio cx
D. 1 be-
ma.
Oppositam tamen sententiam, nempe,
ail pluralitatem concretarum substantivo-
rum sufficere pluralitatem formarum, tue-
tur Vusquez in præsentī disputat. 155 cap.
4, pro qua etiam refort Altisiodorensem,
Scotum, et Capreolum. Probat autem eam,
primo ex divo Thoma in hoc artic. 3 ubi
sic inquit : *Unde, cl singularitas, vel plura-
lilas nominis substantivi attenditur secun-
dum formam significatam per nomen.*

qoez.
Nec satiscrit, si occurras S. Doctorem so-
lum voluisse, mcessariam esse pluralitatem
formarum ad plurificationem nominis con-
creti substantivi : inde tamen non colligi,
quod hæe pluralitas sola sufficiat, sed ultra
eam, juxta D. Thomæ mentem, requiritur
pluralitas suppositorum, ut ex locis pro
assertione adductis constat. Nam contra
hoc arguit Vasquez, quod S. Thomas non
dixit ad pluralitatem, vel unitatem nominis
concreti substantivi esse attendendam et
considerandam unitatem, vel pluralitatem
formæ : sic enim solum significaret, id
esse necessarium, non tamen denotaret id
sufficere : sed dixit, singularitatem, vel
pluralitatem nominis attendi secundum
formain significatam. Attendi autem se-
cundum formam, est ex illa solum desumi.
Nam si aliunde necessario oriretur, non
diceretur attendi secundum formam : si-
quidem existentibus plurimis formis, con-
tingeret, nomen singulariter significare.
Et ita quotiescumque dicimus, propieta-
tem aliquam attendi secundum formam,
vel secundum materiam, significamus,
inde tantum oriri.

?i.
CooSr-
nutor
pruno.
D.Thota.
Confirmatur primo. Nam D. Thomas in
hoc articulo nullam fecit mentionem plu-

ralilatis suppositorum ad docendam plura-
litem concreti substantivi ; sed solum
pluralitatis formæ : ergo existimandas est
assignasse pluralitatem formarum pro prin-
cipio necessario, et sufficienti multiplicatio-
nis prædictorum concretorum. Consequen-
tia (præter quam quod ex se patere videtur)
potest suaderi. Tum ex eo, quod eodem
modo loquatur de singularitate^ qno de
pluralitate : et ad singularitatem sufficiat
unitas formæ, idque S. Doctor significet,
cum ait, singularitatem nominis substantivi
ex singularitate formæ attondendam esse,-

Tum etiam. Quia undo sumitur uniuu,
ab eodem multiplicato sumitur plurality.
Et ideo a forma multiplicata sumitur plu-
ralitas specifica, quia ab eadem accipitur
unitas secundum speciem : et a materia
plurilicaia debet desumi plurificatio nume-
rica, quia ab eadem sumitur unitas nume-
rica.

Confirmatur secundo. Quoniam in ra-
tione, quam Angelicus Preceptor adducit
ad probandam multiplicationem substanti-
vorum, et adjectivorum, docet, eodem pro-
portionali modo multiplicari adjectiva ex
suppositis, quo substantiva ex formis : sed
adjectiva quia significantur per modum
accidentis, et accidentia multiplicantur ex
subjecto, tanquam ex prima ratione voluti
formali suæ pluralitatis, idcirco juxta An-
gelicum Ppreceptorem multiplicantur ex
sola multiplicatione subjectorum : ergo
substantiva, quia multiplicantur ex forma,
tanquam a ratione formali, debebunt ex
sola multiplicatione earum multiplicari.

Confirmatur tandem ex eodem D. Thoma
in 3 disc. 1 q. 2 art. 5 ad 2 et 3 ubi
sic inquit : *Si Filius Dei assumeret duas
humanas naturas, dicerentur duo homines,
propter pluralitatem forma significat* egua-*
vis unum tantum esset suppositum.

Respondetur admittendo solutionem in-
terarguendum datam. Et ad impugnationem
contra eam dicendum est, sanctum Doc-
torem solum voluisse explicare in hoc
articulo id, per quod nomina concreta
substantiva et adjectha habent unitatem,
vel pluralitatem, tanquam exprima ratione
formali, aut quasi formali ; non vero totum
id, quod ad hanc unitatem» vel pluralitatem
etiam per modum conditionis concurrat.
Unde loquendo de eo, a quo, tanquam a
prima ratione formali, oritur unitas, vel
pluralitas nominis substantivi, optime dixit,
Unitatem, vel pluralitatem prædicti numi-
nis attendi ex unitate, vel pluralitate

Sr-
cauda.

Trrtto.
D.Tbsa.

Sohittf
freth-
dotum.

formæ : siquidem ex sola ipsa, tanquam ex prædicta ratione formali, desumitur : et pluralitas suppositorum, requisita ad multiplicationem nominis substantivi, solum petitur per modum conditionis.

Ex quo ad primam confirmationem satis constat. Nam cum D. Thomas non intenderet, nisi tantum assignans, unde oriatur, tanquam a ratione formali, multiplicatio substantivorum, non debuit facere mentionem, nisi prædictæ rationis formalis, nempe pluralitatis formarum; non vero suppositorum, quæ per modum conditionis se habent. Cur autem Angelicus Præceptor in prædicto articulo tantum meminerit rationis formalis, unde substantiva, el adjectiva multiplicantur, est : quia id ei satis erat ad exp icandum, quomodo concreta essentialia substantiva prædicentur singulariter in divinis; concreta vero adjectiva pluraliter. Siquidem forma significata per predicla nomina substantiva semper est unica, et nunquam plures : et ideo deficiente ratione formali pluralitatis substantivorum, deliciet pluralitas eorum, et ipsa singulariter prædicabuntur. Sicut ecuntra in adjectivis accidit, quia adjectiva plurificantur ex pluritate suppositorum.

Ad primam autem probationem consequentia» ejusdem confirmationis, quatenus contra hæc obstare potest, nempe, D. Thomam eodem modo loqui de unit de, et pluralitate nominis substantivi, ac proinde sicut ad unitatem repiritur sola unitas formæ, ita ad pluralitatem sufficiet pluralitas ejusdem fonnæ, patet etiam ex dictis, id esse verum in sensu, quo Angelicus Præceptor loquitur, nempe, quod sicut unitas formæ est ratio formalis unitatis nominis concreti substantivi, ita etiam pluralitas ejusdem formæ ent ratio formalis pluralitatis prædicti concreti ; quamvis cum hoc stet, quod ad unitatein non requiratur per modum conditionis unitas suppositi; cum tamen ad pluralitatem suppositorum (itatur. Quia (ut jam diximus) pluralitas denotat inter aha quamdam negationem in concretis, quæ dicuntur plura, nempe, quod unum non sit aliud, quæ non potest convenire prædictis concretis, nisi præter pluralitatem formaram habeant etiam plura supposita, ut explicatum est : e contra veru unitas in his concretis non applicat illis negationem unius de alio.; sed putius affirmationem qaamdã ad quam sufficit indivisio in supposito, ut I jam diximus; vel saltem quoi multipli-

catis suppositis, remaneat indivisio in natura : quia cum hæc significetur per modum substantiæ, et per se stantis, significatur per modum habentis ex se unitatem, dantisque illam supposito, aut suppositis illius naturæ, quatenus concurrunt ad constituendum concretum prædiclæ naturæ.

Per quod etiam palet ad secundam probationem ejusdem consequents. Nam etsi unde sumitur unitas, ab eodem multiplicato desumatur pluralitas, ut a ratione formali : potest tamen contingere, ut aliquid pro conditione requiratur ad pluralitatem, præter id» quod fuit ratio formalis unitatis, præter eamdem rationem formalem plurificatam, ut explicatum est.

Ex quo etiam ad secundam confirmationem pilet, majorem solum esse veram de ratione formali multiplicationis substantivorum, et adjectivorum. Nam sicut adjectiva multiplicantur ex multiplicatione suppositorum, tanquam ex ratione formali : ita etiam substantiva ex multiplicatione formarum, ut ex formali ratione, ex qua provenit prædicta multiplicatio : quamvis ut sæpe diximus) a<l pluralitatem substantivorum requiratur per modum conditionis pluralitas suppositorum, et eam non fuerit oblitus D. Thomas locis a nobis pro assertione relatis.

Ad tertiam confirmationem respondetur cum Cajetano, Suarez. Arrubal, et aliis, i). Thomam loco citato ex 3 p. retractasse id, quod in illo loco ex l Sententiarum ArrBbjk docuerat. Deinde addimus, posse etiam exponi S. Doctorem, ita ut tantum velit, quod quantum est ex parte furinarum, essentin eo eventu duo homines; quamvis ex defectu conditionis requisite, nempe multiplicationis suppositorum , tantum esset unus homo.

Secundo probatur eadem sententia. Nam sicut concretum natura» connotât suppositum, vel personam, et formaliter significat naturam : ita ecuntra persona formaliter significat personalitatem ; connotât vero naturam : sed persona pluraliter prædicatur, propter distinctionem in personalitatibus; quamvis sit unitas in natura, ut in divinis cernitur : ergo eeonlra concretum naturæ, v. g. horno, pluraliter pne.licabitur, si plures natura? sint; quamvis detur tantum unicum suppositum.

Despondetur, hoc esse peculiare in concretis personalitatum divinarum, quod hoc ipso, quod multiplicentur personalitates, multiplicantur etiam concreta, in quibus personalitates

personalitates se habent per modum forma», quia pr.edicte personalitates ferunt secuïn' suas personas» ex eo quod constituunt personas per simplicitatem, suntque ipste personal constitutio : et ideo multiplicabitur ibidem tarn forma, quam suppositum, sive persona : ac proinde adsunt omnia requisita ad multiplicationem concretorum substantivorum.

DUBIUM III.

Utrum nomina essentialia concreta in divinis possint supponere pro personis? et quando de facto pro una v. g. aut duabus, etc. supponent.

Quia Angelicus Præceptor, poJquam explicuit, an nomina essentialia in concreto sumpta pr.ædicenlur singulariter de divinis personis, stalim disputat, an prædicta nomina supponent pro eisdem personis : idcirco nos ejus vestigia sectantes, ad hoc explicandum præsons dubium movemus.

Assertio prior juxta D. Thomæ mentem.

Dicendum ergo est primo, nomina essentialia in concreto sumpta posse supponere pro personis, lia D. Thomas artic. i hujus quæslionis, ubi sic inquit : *Quia hoc nomen Deus syjnifical divinam essentiam, ut in habente ipsam, sicut hoc nomen homo humanitatem significat in supposito, alii melius dixerunt, quod hoc nomen Deus ex modo significandi habet, ul proprie possit supponere pro persona sicut et hoc nomen homo.*

Idem etiam docuit in l distinet. 4 quæst. l artic. 2 et ibidem ad Annibaldum his verbis ; *Sciendum csl, quod hoc nomen Deus quandoque supponit pro essentia, quandoque pro persona, quandoque pro una, quandoque pro pluribus. Quod supponere possit pro essentia, hinc csl, quia in divinis res naturæ, el natura non diffirunt, ut Deitas, et Deus. Quod pro una persona hoc csl ex ri nominis, quia imponitur ad significandum cscsnliam in supposito, cum sil nomen substantiale concretum, ul homo. Quod pro pluribus personis, hoc est, quia forma, a qua imponitur Deus, est una non multiplicata, scilicet ipsa essentia in iribus personis.* Undo S. Doctor»»iii sequuntur ejus discipuli : el ideo non erit necessarium s.ngulos in particulari referre.

Ratio autodi funtlamonUlis hujus apertionis adducta esc a D. Thoma in verbis retatis ex ipso, polesUjæe ad banc brevein formam reduci. Quia nomina essentialia v. g. hoc nomen *Deut*, potest supponere pro habente Deitatem : sed tres personæ divinæ sunt hábentes Deiiaiem . ergo hoc nomen *Deus* potest supponere pro illis.

Confirmatur exemplo adducto ex eo lem Angelico Doctore. Quoniam hoc nomen *homo* ex modo significandi supponit pro personis humanis : quia ex vi modi sightiicandi habet supponere pro habente, humanitatem : ergo cum hoc nomen *Deus* ex modo significandi habeat supponere pro habente Deitatem, poterit supponere pro personis divinis habentibus ipsam.

Nec obest, si objicias, quod hoc nomen *Deus* non significat personas divinas proprie loquendo : siquidem non est impositum ad significandum illas, et nihil significat, nixi ex impositione : ergo neque potest proprie supponere pro illis. Nam juxta Aristotelem in libris Perihermenias, suppositio propria est acceptio termini pro re, quam ex primæva impositione significat.

Respondetur enim, quod etsi personæ divina» non sint significatum proprium, el immediatum hujus nominis *Deus*, sunt lamen significatum proprium, licet mediatum illius. Quia sicut essentia divina per se primo, et immediate subsistit per subsistentiam absolutam, el ea mediante, habet deinde subsistere in tribus personis divinis afferentibus proprias subsistentias relativas : ita etiam nomen *Deus* significat proprie, el immediate hunc Deum subsistentem subsistentia absoluta, et proprie, ac mediate personas.

§ It

Assertio posterior ex Angelico Doctora
• *desumpta.*

Dicendum est secundo, quod licet nomina essentialia, et concreta, ul Zw, possint supponere pro singulis personis : nihilominus aliquando eoruni suppositio limitatur, el distrahitur, ita ut supponent pro una, vel pro duabus, aut iribus simul : aut solum pro essentia divina subsistente per subsistentiam absolutam, juxta naturam termini adjuncti, per quem illorum suppositio limitatur, vel distrahitur, Aµ oγtio hæc est D. Thomæ in hoc attie. 4. ubi o.ft* postquam dixit, nomina essentialia, ul

Solvitur,
prior
cū/iūr-
CQJL

Dxîr»
fiUî-
ientji v

CoiDf-
u:t*r.

31-
Ohjr:
fio.

Priwa
ôxda-
sîo.
DTftom.

Ad
tertium.
Cijetia.
Suam.

ArrBbjk

29.
Seraa-
4ut
iaudi-
D»eaUa.

Cornui,

33
SettijMj
coacta-
clo.

Deus, posse supponere pro personis, statim addidit : *Quandoque ergo hoc nomen Dais supponit pro essentia, ut cum dicitur, Deus creat : quia hoc prxdicaium competit subjecto ratione form.r significata, gus est Deitas.* Quandoque tero supponit personam, vel unam tantum, ut cum dicitur, *Deus generat ; vel duas, ut cum dicitur, Deus spirat : vel tres, ut cum dicitur, Degi secutorum immortalis, invisibili, soli Deo, etc.* Ubi ut constat) nomen *Deus* restringitur, vel distrahitur ad supponendum, non pro singulis, sed pro una, aut duabus personis, etc. ratione alicujus termini adjuncti : ac proinde si terminus adjunctus non sit proprius alicujus personæ ; sed limitaverit, ut nomen *Deus* solum accipiatur pro essentia in concreto. debebit etiam tunc nomen *Deus* solum pro illa sic sumpta supponere. Unde hanc eamdem assertionem tuentur ejus discipuli.

Eamh- Ratio autem fundamentalis hujus asser-
O.Ttom. tionis innuitur a D. Inorna, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam in his propositionibus, *Dats est Trinitas : Deus est realiter communis Patri, et Filio, et Spiritui sancto*, subjectum supponit pro hoc Deo, et nullo modo pro personis : ex eo quoi adjungitur illi prædicatum, quod convenit ipsi soli, non vero personis : ergo eadem ratione, quoties adjungitur aliquo aliud prædicatum. aut terminus, qui competat uni, aut duabus personis, etc. ut contingit in his propositionibus. *Deus general : Dens spirat*, tunc nomen *Deus* in priori ex illis tantum supponit pro Patre, qui solus generat; et in posteriori pro Patre, et Filio, quibus tantummodo competit spirare. Sicut etiam in hac propositione, *Deus genuit Deum*, diversimode afficiens prædicatum, et subjectum, supponit, prout habet rationem subjecti, pro Patre tantummodo, et ul est prædicatum, pro solo Filio.

I § HI.

Objectiones contra hanc secundam assertionem, et responsiones ad illas.

31. Nec obest, si objicias primo, quod in oijjuio. propositione, *Deus creat*, n*hil ponitur limitans, et distrahens suppositionem hujus nominis *Deus*, ad hoc ut accipiatur, sive supponat tantum pro hoc Deo. et non pro personis : siquidem creare, est quid commune omnibus illis : et nihilo minus, ut ex testimonio adducto pro hac

assertione ex D. Thoma constat, nomen *Deus* solum supponit pro essentia in eoo-creto, seu pro hoc Deo : ergo falsum est id. quod in assertionem diximus, nempe, nomen *Deus* posse supponere pro personis, nisi aliunde ejus suppositio limitetur.

Respondetur ex dictis, D. Thornam solum velle, quod in hac propositione, *Deus creat*, subjectum taliter supponit pro essentia in concreto, scilicet pro *hoc Deo*, quod supponat immediato, et principaliter pro illo; pro perbonis vero mediale, et minus principaliter. Nam Pater, et Filius, et Spiritus sanctus creant, in quantum sunt *hic Deus*, ut docet D. Thomas infra q. 45 ari. 6, et ita prædicatum illud *creat* non determinat subjectum; sed ita convenit prædicto subjecto, ul subjectum supponat immediate pro hoc *Deo*, et mediale pro personis. Sicut etiam in hac propositione, *Soli Deo honor, ct gloria*, quia nulla fit determinatio subjecti, ideo ille terminus *Deus* habet supponere immediate pro *hoc Deo*, et mediate pro personis.

Nec obest, si urgeas, quod Angelicus Preceptor in testimonio nuper citato constituit discrimen inter hanc propositionem, *Deus creat*, et inter istam, *Soli Deo honor, el gloria* quod in posteriori subjectum supponit pro iribus personis.

Respondetur enim, quod discrimen constitutum a D. Thoma inter prædictas propositiones non consistit in hoc, quod aliqua ex diis non supponat immediate pro *hoc Deo* communi tribus personis, et mediate pro personis, ut bene notavit Cajetanus: sedxjuoad modum supponendi tabus subjecti : ex eo quod in prima taliter supponit immediate pro *hoc Deo*, quod habeat mediate supponere pro singulis personis seorsam, ct i leo de quavis sigillatim verificatur, quod *creat* : in secunda vero ita supponit pro *hoc Deo* immediate, ut non supponat, nec supponere valeat pro personis seorsum, sed pro omnibus illis collective : et ideo sub ista propositione. *Soli Deo honor, el gloria*, non licet seorsum personas designare, ita ut inferatur. ergo soli Patri honor, ct gloria; sed dvsignandæ sunt omnes personæ collective. Et ideo Augustinus 6 de Trinitate cap. 9 dixit, quod in prædicta propositione ille terminus *Deus* supponit pro tota Trinitate per modum collectionis : cum tamen (ut dic»bamus) sub illa, *Ifcus creat*, liceat designare quamlibet personam seorsum, inferendo,

j
S
B
'3
fi
j
E
dU
i
B
B
35.
. iJ
n
H
J
Evines-
ciu
I
I
Cajena-
;
Î
I
j
j
4
H
;

Aopsi-

ferendo, ergo Filius creat, et sic do alfa.

30. Nec etiam obstat, si contra eamdem
^ani.10 ftssertionern secundo objicias cum Vasquez
vis. ' disp. 157 c. 4 et sequentibus, quod in
qtlitX. hac propositione *Deus general*, nomen *Deus*
non supponit determinate pro Patre; sed
pro individuo Deitatis, connotando vage
aliquam personam. Et ratio est. Quia sub-
jectum non determinatur ad supponendum
determinate pro aliqua persona ratione ad-
juncti, nisi adjunctum se teneat ex porte
ejus lem extremi : ergo cum terminus ille
adjunctus non se teneat ex parte subjecti,
sed habeat se per modum prædicati, non
limitabit illud ad hoc, nt sumatur determi-
nate pro Patre ; sed relinquet illud in sua
significatione, et suppositione, qua suppo-
nit pro individuo Deitatis, connotando
vage aliquam personam.

Ocecrri-
wr. Respondetur enim, satis esse, quod ter-
minus adhuc per modum prædicati adjun-
gatur subjecto, licet non se teneat ex parte
subjecti, ad hoc ut limitet, sive distrahat
suppositionem ejusdem subjecti, ut palet
in his propositionibus . *Deus esi Trinitas :
Deus csl realiter communis Patri, et Filio,
rt Spiritui sancto* : in quibus subjectum
supponit determinate pro *hoc Deo*; et nihi-
lominus terminus adjunctus non se tenet
cx parte subjecti, sed se habet per modum
prædicati. Et similiter hæc propositio, *Deus
generat Deum*, est admittenda, juxta illud :
Sjmbo-
l'JD *Deum de Deo* ;et tamen in prædicta proposi-
2&IU. lionesubjectum supponit pro Patre, et præ-
dicatum pro Filio ; quamvis verbum *geniti*
non se teneat ex parte subjecti, aut præ-
<eeX. diuati eo modo, quo vult Vasquez. Ratio
autem, propier quam dicimus, subjectum,
et prædicatum hujus propositionis suppo-
nere modo dicto, et non pro individuo
Deitatis, est : quia quod convenit individuo
Deitatis, competit omnibus personis divi-
nis : cum tamen hoc, quod est *generare
rt generari*, non competat omnibus illis.

Nec obest, si urgeas ex eodem Vasquez.
quod in prædicta propositione in confuso
connotaiur aliqua persona, ratione cujus
verilicatnr. Non igitur hoc obstat. Quia
prædicatum non dicitur expresse de eo,
quod subjectum connotât in confuso ; sed
de illo, pro quo supponit determinate, et
in recto. (. j

itnb
tertu
•herbo, cl,ani rpferL> 5l tertio objicias, quod
in hac propositione, *Deus non general*,
apponitur aliquid, quod posset limitare, ct
distrahere suppositionem subjecti ad hoc,
ut tantum supponeret pro duabus personis

divinis, nempe pro Filio, elSpirilu sancto :
pi nihilominus non ideo soppusilio hujns
nominis *Deus* limitatur, aut distrahitur ad
hoc, ut supponat pro pnedictis personis :
ergo, etc. Major videtur perspicua. Quo-
niam ideo in hac propositione, *DeusgeiOral*,
apponitur aliquid, quod limitet subjectum
ad hoc, ut supponat pro solo Patre, quit
hoc, quod est *generare*, soli ipsi convenitin-
tiT personas divinas: ergo cum hoc quod est
non generare, conveniat soli Filio, et\$piri·»
tui sancto inter easdem personas, conse-
quens erit, ut in ista propositione, *Dens
non generat*, apponatur aliquid, quod possit
limitare subjectum ad hoc, ut supponat pro
solo Filio, et Spiritu sancto. Minor autem
etiam constat. Quoniam si hoc, quod csl
non generare limitaret sub cetum in præ-
dicta propositione ad hoc, ut supponeret
tantum pro Filio, et Spiritu sancto, tunc es-
set vera, cujus oppositum docet D. Thomas

Respondetur, quod cum prædicta nega-
tiva relucantur ad affirmativa. et hæ duæ
propositiones, *Deus general. Deus non gene-
ral*, sint conlradiclorîm : oportet ul sub-
jectum supponat pro eodem, et prælicaUim
ulriusque limitet subjectum ad hoc, ul
pro eodem supponat. Et ideo sicut in Ime,
Deus generat ly Deus supponit pro‘Patre :
s-c in ista, *Deus non general*, habet subjec-
tum supponere pro eodem Putre ; cl prop-
terea est omnino falsa.

Adde, quod in hac propositione, *Deus
non generat*, ille terminus *Deus* virtualiter
distribuitur, ratione negationis ibidem po-
sitæ. Et ita a l veritatem illius non satis
est, quod unum, aut alterum suppositum
Deitatis non generet ; sed requiritur, quod
nullum ex divinis suppositis habeat gene-
rare. El ideo prædicta propositio est falsi,
et opposita est vera.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma D.Tboeu
in l ad Annibaldum dist. 1 q. t art. 2 in
solutione ad 3, ubi sic ait : *Dicendum, quod
hoc nomen Deus habet naturam termini
communis in hoc, quod point mullis commu-
nicari, scilicet tribus personis / el id<o /oHI
reddere locutionem veram pro uno. El ideo
lute est vera, Deus generat Drum : quia pro
Patre habet unitatem. IfaMetiam naturam
termini singularis : quia imponitur a forma
non multiplicabili, El ideo quidquid negat-
ur de ipso, pro lota Trinitate negatur.
Unde falsum est, Deus non general.*

D.Tboeu

DUBIUM IV.

I'trun: nomina abstracta essentialia possunt in dirinis supponere pro personis.

35. Tota hujus dubii difficultas patebit, si discusserimus, an hæc propositio sit vera: *In divinis esscnlia generat.* Nam si vera fuerit, planum erit, nomina abstracta, et essentialia in divinis posse supponere pro personis : siquidem tunc idcirco esse vera, quia in pnedicta propositione, essentia posita per modum subjecti supponeret pro Patre. Ideoque totum hoc dubium circa discussionem istius propositionis versabitur.

d

Vera sententia.

40. Dicendum ergo esi, nomina essentialia abstracta non posse supponere pro personis : ac proinde banc propositionem esse falsam. *Essentia generat :* et sic de aliis similibus, *nl Essentia generatur, cl procedit.*

Cer.c. Assertio hæc diffinita fuit in Concilio Lateranensi sub Innocenii III contra Abbatem Joâchim, ubi ipse suam retractavit sententiam, babeturque in c. *Damnamus, De summa Trinitate, et fide Catholica* his verbis : *Esscnlia seu natura divina principium est universorum prêter quod aliud inveniri non potest, el illa res non est generans, nec genita, nec procedens; sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, el Spiritus sanctus, qui procedit.* Liem etiam diffinitum fuerat prius in Concilio Toletano primo in confessione fidei, ubi sic assentur : *Si quis dixerit, aut crediderit, Deitatem esse nascibilem, anathema sil.* Unde idem etiam tuetur D. Thomas art. 5 hujus quæsiôaïs, et in l distinct. 5 quæst. l art. I. et communiter omnes Patres, ac Theologi.

Cone. Assertio hæc diffinita fuit in Concilio Toletano primo in confessione fidei, ubi sic assentur : *Si quis dixerit, aut crediderit, Deitatem esse nascibilem, anathema sil.* Unde idem etiam tuetur D. Thomas art. 5 hujus quæsiôaïs, et in l distinct. 5 quæst. l art. I. et communiter omnes Patres, ac Theologi.

41. Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex D. Thoma in præsentii. quæ potest sub hac forma proponi. Nam hoc nomen Deus, quia significat divinam essentiam, ut in habente, ideo ex modo suæ significationis naturaliter habet, quod possit supponere pro persona. El sic ea, quæ sunt propria personarum, possunt prædicarî de Deo. ut hoc nomine significatur. ut si dicatur quod *Deus est genitus, vel generans :* sed hoc nomen *essentia* non habet ex modo suæ significationis,

quod significet divinam essentiam, ul in habente : quia significat ibam, ul formam abstractam : ergo neque etiam habebit, quod possit supponere pro personis : ac proinde hæc propositio, *Essentia general,* erit falsa, sicut et aliæ similes.

Confirmatur. Nam si ea. quæ sunt propria personarum, quibus ad invicem distinguuntur, quala sunt *generare, cl generari, spirare, spirari.* attribuantur essentiæ, significabitur, quod est distinctio in essentia divina, sicut est distinctio in personis : hoc autem est contra fidem, ut ex dictis constat : ergo, etc.

Nec obest, si contra rationem hanc, et ejus confirmationem objicias, quod non minus distinguuntur Pater, Filius, et Spiritus sanctus Paternitate, Filiatione, et Processione, quam distinctis originibus, quales sunt *generare, generari. et procedere:* sed per hoc, quod concedatur, essentiam esse Patrem, Filium, et Spiritum sanctum, non significatur, quod sit distinctio in essentia, nec aliquid falsum ibidem nuntiatur : ergo neque per hoc, quod concedatur, *essentiam generare, generari, el procedere.*

Respondetur ex D. Thoma art. 5 hujus quæstionis in solutione ad 5 ubi inquit, in hoc difierro nomina substantiva, et adjectiva, quod substantivis competii ferre secum suum suppositum; adjectivis vero nonnisi rem significatam ponere circa substantivum. Unde Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, quia habent rationem nominum substantivorum, ideo, quatenus talia sunt, convenit eis ut quantumcumque importent realem distinctionem ad invicem, non applicent illam naturæ divinæ, sed eam secum retineant in propriis suppositis : et ideo hæc est vera, *Essentia est Pater, et Filius, el Spiritus sanctus.* Cæ'æruin *generare, generari, el procedere* habent rationem nominum adjectivonnn. et propterea distinctionem realem, quam imponant, ponunt circa substantivum. et sic applicant illam naturæ divinæ, pro qua essentia supponit, cum de illa enuntiatur, quod *essentia general, generatur, aut procedit.*

Nec refert, si urgeas, hinc sequi, concedenlam esse hanc propositionem. *Essentia est generans, generatur, ct procedit,* si hæc verba adjectiva sumantur in vi prædieatoruin substantivorum : quoi tamen videtur uon esse admittendum : alioqui Concilia non damnarent prædictam propositionem.

propositionem. Sicut quia hæc propositio, |
Pater, Filius, et Spiritus sanctus sunt unus
et eternus, et non tres eterni. est vera,
 sumpto nomine *adernus* in vi substantivi,
 et falsa, si accipiat ut aljectivum :
 propterea propositio ista non damnatur a
 Conciliis. |

Respon-
sio. Respondetur, prædictam propositionem
posse concedi, si aliud prædicatum sumatur
in vi substantivi, ut si dicatur, *Essentia
csl generans*, et exprimatur simul, quod
prædicatum sumitur substantive : reddit
enim hunc sensum, *Essentia est res gene-
rans* : et sic eamdem concedere videtur D.
D.Tiwm. Thomas in præsentī, dum docet, notionalia
substantiva prædicari de essentia in abs-
tracto : absolute tamen semper debet ne-
gari : quia ut in plurimum *ly generans*
sumitur adjective : et sic damnata est loco
supra citato.

*Opposite sententia cum suis fundamentis, cl
solutionibus ad illa.*

■10* IL«ia Contrariam tamen sententiam tenuit
J* sStei- Abbas Joachim relatus a D. Thoma art. 5
jJchim 'IUIUS Quæstionis. El probatur primo. Qu.o
Priauni* niam in Deo est summa simplicitas : el
'tain- propterea idem omnino est in illo essentia
Dm' divina, et Deus : ergo sicut Deus potest
supponere pro personis, et hæc est vera,
Deus general : ita et essentia divina pro
illis supponere poterit : et sic hæc erit
vera : *Essentia generat*.

Comfit. Respondetur ex D. Thoma art. 5 hujus quaestionis, quod quamvis sint idem ex parte rei conceptæ essentia divina, et Deus : nihilominus differunt in modo significandi. Ad hoc autem, ut duo nomina habeant eamdem modum supponendi, non solum debet attendi ad rem significatam, sed etiam ad modum significandi.

15. Nec obest, si urgeas, quod si diversus
modus significandi inter Deum, et essen-
tiam divinam, seu Deitatem, est sufficiens
ad hoc, ut non possit supponere Deitas pro
eo, pro quo supponit Deus : ergo similiter
erit sufficiens ad hoc, ut unum de altero
prædicari non possit : et sic hæc erit falsa,
Deus est Deitas.

jjijio. Respondetur enim concedendo anteceden-
dens, et negando consequentiam. Quoniam
cum prædicatur Deus de Deitate, tñne in
eo sensu, in quo est vera, solum significa-
tur, quod ex parte rei concepta., et signi-
Salutant. Curs. theolog., tum. HI.

ficatæ Deitas est Deus : quoi quidem est
verum.

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam si ob aliquam rationem prædicla Sg-j-propositio esset falsa, maxime, quia actiones sunt suppositorum, et essentia non significatur ut suppositum, ac proinde illi non potest tribui actio generandi : sed hæc ratio non obstat : ergo, etc. Minor probatur. Quia etiamsi *esso* et *operari* conveniat supposito, nihilominus de essentia divina dicuntur prædicata, quæ denotant existentiam. et operationem, ut quod intelligit existit, etc.

Respondetur, concedendo majorem, et
negando minorem. El ad probationem di-
cendum est, dari aliqua verba, quæ possunt
prædicari de abstractis, scilicet illa, quæ
significant proprium actum respectu formæ,
quæ in abstracto significatur, ut cum dici-
tur quod *intellectus intelligit : sapientia
disponit omnia suaviter* : nam in his propo-
sitionibus, non significatur, quod forma
illa in abstracto sit producens, aut agens *ul
quod*, sed tantum, quod sit producens *ul
quo*, seu sit principium formale producendi :
et prædicatum, quod significatur per verbum
adjectivum non denotat distinctionem rea-
lem formæ in abstracto significant ab aliquo,
quod sit intra Deum, qualiter significetur
cum dicitur, quod *essentia generat, genera-
tur, aut procedit*.

Ultimo probatur eadem sententia ex o.
Augustino 7 do Trinitate cap. 2 ubi inquit, Urim-
essentiam esse de essentia, el sapientiam ΔιφιM.
de sapientia.

Respondetur, Augustinum, et alios Patres sæpe uti abstractis pro concretis ad denotandam divinam simplicitatem. Unde apud Augustinum idem est, essentiam esse de essentia, aut sapientiam de sapientia, quod Deum esso de Deo, et sapientem de sapiente. Imo in Symbolo etiam sumitur abstractam pro concreto, ut æum dicitur, *lumen de lumine*. Cæterum cum hoc stat, quod dum hujusmodi propositiones, ut notavit D. Thomas, inveniuntur apud sanctos Patres, aut Concilia, tunc explicanda? sunt a nobis, non vero usurpanda.

ARTICULUS VI.

Cirnui penta fMt'iiil pnrtfairi de
c^talhliSns f*

A4 sriium.Mt procedilnr. V Meter, quixl person is . j »hu.4K
possifli prid^jri de uostnivoà esénudiba» cpriirrtii. „ .
u(diotur. Deu* rei Irre rei Trinit». b L 5 '
enim rei îîo mio re! uuwii» few : rjaili pœ qilb ‘ ‘

ARTICULUS II.

Circa titulum animadvertendum est, nomine *relationis* non intelligi omnes π-lationes nuiles, de quibus supra q. 28 <li-ximns, o.-so in Deo, sed tantum tres relationes personales, qua. sunt proprietates constitutiva! divinarum personarum, nempe, Paternitas, Filiatio et spiratio j ;r-siva. Et ideo Angelicus Preceptor in pore articuli nuncupat eas absolute proprietates ; quamvis nos in rnnrnsionihus, claritatis gratia, ad eas denotanda,* usi fuerimus nomine *relationis*. Conferuntur autem in titulo prædictæ relationes, non quidem cum personis, quas respiciunt lanquam terminos et cum quibus opponuntur, qunniam resj>eclu istarum, satis constat, non diri proprietates et distingui realiter : sed ad personas, quas referunt et denominant, nc constituunt, ut Paternitas ad Patrem et Filiatio ad Filium : el eodem modo habent comparari prædictæ relationes in conclusionibus.

Circa primam conclusionem et errorem Porretani, quem in ea Angelicus Pnecep* tor impugnât, inspicienda sunt illa, quasujra q. 28 art. 2 asseruimus,

Circa secundam conclusionem animadvertendum est. intelligendam esse de distinctione rationis. Tum, quia saltem hæc distinctio debet intervenire inter abstractum el concretum ef inter formam et i-!, cujus est forma. Tum etiam, quia supponitur prima conclusio, in qua dicitur, r-lationem et personam pneu distingui inter se realiter. Tum denique, quia D. Thomas fatetur expresse hoc ipsum. Utrum autem hæc distinctio sil solum ex parte nostri inpdî concipiendi et significandi, an vero rationis ratiocinata. et eum fundamento in re. ac proinde pnesupponens distinctio* nem. non quidem realem actualem, sed realem virtuaferni et fuudaiwmtalcni, satis constat ex illis, quæ supra q. 29 asseruimus.

ARTICULUS II.

UlrKJ» pcrMiut rtiainananlnr ffr relsttoct.

Ad secundum sie proceditor. Videtur* fuod prrMfaa IDut.?q non distinguantur per rrhfouev. Simplifia enim se ipMs disRRguunlur. S il perM>uæ sunt nttime ura-tierv, e.-ni Ergo distinguuntur su ipsiis d nun rekhonibu*.

2. Præterra, nrt.a forma drsüogwiter» o»u serandum sumn genus. Non eutrñ album u nigro dUtinraitur. nisi ste-nduoi qualitem. Sat bypos&is jignifirat indui-daam in genere sub-UnbJ-. Non ergo rel.liunibo' fiv-postests di-tingoi pcvaal.

3. Pra terra. abwluem eM priw. «pun relativum. Sol prima diMineuo r-t «Rstindck» divinarum perron»* rura. Ergo (Ihinæ pcr^n.T non illiGumlinlar rtbfo-ulbas.

t. l'r»terea» id, quod præropponit dislinetioteto. mm potisl

2. Fræleræa. nihil ral iu se ipso serandam Phito*»- * Lib. 4 phinu in i Pbjsinirdm Sed relatio est in pereona Phnic. Nec potest diri, quod ratione identitatis. Quia «lr ksh tçu' vi etiam in rss«uim. En?» relatio, mvc proprietas et per-rt svb-sona no» sunt idem tu dninis.

8. J'r.æterra, pñt, l'utunipæ sunt iJero. jia se habent loco '2. Htiød quidquid prædic-Hur de uno, prædicatur ei de ullo. Non autem qui h'uid prædicatur de per'ona, prædiratur de proptfeiaie. Didmtis enim, quod Palor general : se«l non dicimus Patcmiüs sil generans. Ergo prr-prieUs non e4 idem, quod per Ona iu divinis.

Sed cuiDa. In divinis non difTerunt, quod est el quo est, ut habetur a Boetio in lib. «le Hebdom. Sol Pater Paternitate esl Pater. Ergo Pater idem est quod Pater-nilus : et eadem ratione atia» proprietes idem sont curli personis.

l'rspondro dicendum, quod circa hoc aliqui diversi mode npinali sunt. Quidam nriin dixerunt, pcprietah^ neque esse personas; neque in persnals. Qr) fuerunt multi ox modo significandi relationum, quæ quidem non Mgnilleat ut in aliquo, sed inagis ni ail aliquid. Un».

dicunt, relationes esse assistentes, sicut supra expmli- l Ju «-l. Sed ililin friatio. iceundum qu>sd <st d-i l rrs in divinis, é?l ipsa essentia : essentia adriu >dm

ot quoil persona (ul ex «licitis pate: -) opom-.l. quod tuuc relatio sit idem qtlod persona. Ilanr igitur Identitatem alii con>ilerantrs dixerunt, proprietates quidem: esse perron's ; non auteru iu peronis : quia non pmw-barit proprietates in divinis, nisi secundum moduin lo-quendi. ut supra dictum est ♦. Necesse est nlypi po-nere proprietates in divitiis, ut supra ostendimus ♦ : quæ quidem significantur iu absbacto u' quædam formæ perbonarum. Unde ruin de ratione formal sit, quod sil in eo, cujus est forma, oportet dieere, proprietates eSse in personis; et cas tamen esse personas : »ical essen-tiam esse in Deo dicimus, quæ tamen est Deos.

Ad primum ergo dicendum, qu-d l'ersona el proprie-tas sunt idem iu re; differunt taineu secouaom ratio-nem. Unde non oportet, quod multiplicato uno, multi-plicetur reliquum. Considerandum tamen est, quod propter divinam simplicilealem consideratur duplex realis identitas iu divinis ecuumi, qua: differunt in rebus crea-tis. Quia enim dixina simplicileas cxclulit rompuMtioneu formæ el materia:, sequitur, quod in divinis idem est abstractum et concretum, ut Deitas cl Deus. Quia vero divina simplicitas excludit compositionem subjxi cl accidentis, sequitur quod quidquid attribuitur Deo. est ejus essentia : cl propter hoc sanientia cl virtus idem Sani in Deo, quia ambo sum in china es? Et random hanc duplicem rationem Tdentitatis, prprielas in divinis est idem cmn persona. Nam proprietates perso-nales sunt idem cum personis »a ratione, quia abstrac-tum est idem cum concreto : sunt euin ipsæ per-ona- subsistentes: ut Paternitas est ipse Pater et Fil itio Filius el Processio Sjritus sanctus. Proprietates aptem non prronales sunt idem cum por.'onis serandam iliam rationem identitati*, qui illud, quod ailtiboilur Deo, est ejus essentia. Sic igitur communis spiratio est idem cura persona Patris et cum persona Filii : non quod «it tina persona per se subsistens: sed sicut una essentia est in duabus prrjonis, ita et una priopietas, ut snpra dic-tum est .

Ad secundum dicendum, quod proprietates dicuntur r-se m essentia per moduin idenliuiis lanium : in per-sonis autem dicuntur esse per modum identitatis; non quidem secundum rem t.intuni, -i-K quantum ad modoni signilimndi, sicut forma in supposito. Et ideo proprieU-lej determinant cl distinguunt personas, non autem es-sentiam.

Ad tertium dicendam, quod participia et verba notio-nvlia significant aetns notionales. Actus attirai supposi-torum Mint. Proprietates autem non significant ut sup->«lia, sed ut forma? suppusilorum. Et ideo modus significandi repugml. ut pariiripia el vnba noti'nalm de pfuprirlatihu?» praMicenlnr.

Prima conclusio : Relatio esl, idem secun-dum rem cpiod norsona.

Secunda conclusio : Relatio diflert a per-sona. sicut abstractum n concreto et sicut forma nb eo. cujus osl forma.

Tertia conclusio : Relationes sunt iti perso-nis, sicut forma est in eo, cujus est forma.

considerulur. mieniiUis dppro|»riuhir Patri. spQqics Filio, Ūi'us Spiritui >uu.ω.

Secunda conclusio : Secundum ccuis:>h«ra-tioiæin. qua Dens ut unus consideratur, uui-l;ts Appropriatur Pnlri, æqualtŪu Filio, con* cordia, seu cunuexio Spiritui xincto.

Tertio coneltLsio : Secundum consideratio-nem. quii Deus, nt hnhdus virtutem >ufticien-uun ad operandum, concipitur, uotmiiia Ap-propriatur Patri, sapientia Filio, bonitus spiritui sancto.

Qmirta conclusio : Secundum cotLsi.leralio-nem, qua Deus in habitudine, aul quasi fiubi-indith? ad suos ellectus inlelligitur, appropnn-tur Patri, «juod sil id. ex quo omnit; HhVi. quod sit. per quem : et Spiritui sancio, quod sil id. in quo.

Circa hos duos articulos animadverten-dum est, quod appropriai: aliquid alicui persona-, dicit, quod attribqlum commune oinnihus personis accomodetur alicui spe-cialiter. oh peculiarem aliquam rationem. Ei ini muera, quæ a sanctis Patribus appiopriantur uni ex divinis personis,, competunt essentialiter, omnibus. Unde, }S-dum Augustinus G de Trinitate c. 10 hu-Axg<st jtsinmdî appropriata nuncupat propria per-sonarum : et Magister in l dist. 31 im-quit, ea esse personarum proprietates : non ideo sic loquuntur, quia existimeut, illa non esse communia omnibus personis, sed quia, quatenus sic appropriantnr ali-cui personæ, habent quasi propria illius reddi.

Xec necesse erit circa hos articulos aliquam aliam animadversionem addu-cere. Qnoniam quæ in eis D. Thomas tra-dit, sunt adeo perspicue et ordinate tra-dita. ut non tam animadversione, quam lectione corumdem indigeant, ut bene Ca-jetanius asseruit.

Cij»U-cis.

sunt : nun quia Filios sil iustruiucentuni: >ed quia ip?e eM priocipium de principio Quandoque veni ò'KñM habitedinem foruia-. per quam agens operatur : saut di-cimus, quod artifex operator p« artem L.n.fc aient sa-pientia, et ars appropnantur Filio : illa et lj, w* quem, n.-ee vero præpo.Mtio. iu, denotat proprie habitudinem roRlincnlis. Continet autrui Deas res dupliciter. I no modo secundam SO>S similitudines : piout, saliccl, re> dicuntur esse in Deo. in quantum stini iu ejus scteu-lia : el *ic hoc qaad dico, in ipsO» c>'t l appropiratam r'ilio. Alio veri» mcMo ronliuenlnr les a Deo, m qaanlmn Deus \$na bouilate ra> consenal. et gubernat, al finem convenientem addarendo : et sir ly, io qao appropriatur Spiritui sancto, sicut cl bonilær Nn- bpoitet q<xM ha-bitudo causæ Dojlix (quamui sit pnera rausarvra'appm-pr.eiar Patri, qui est principiem msn de principia. Qou persona- diviui», quarum Pater est nincipium. «on pro-cedunt: et ad fiurra (rum quælibet ithneu sit ultimus fiais), sed naturali processione, qwt? magis ad rationem oituffrafit potratia» pertinere videtur.

Ad illud vero, quod 4c aliis qnæritar, dicendum, quod cum verita* pertineat ad inte lectum iut supra dictam

* Q. 16 est *) appropriatur Filio : ron bmen est broprinft ejnc. art. 1. Quia verita», nt supra dictum est considerari peu-st, prout est in inid'ecln, vel prout ert in re. Sicut jptnr intellectos, et res essentialiter icmpra. sunt e^ratuRa, et nno persomra, iu et veritas. Difflititio anteru Angu*-lini izducta dalur de veritate. -eccid m quod appropru-tur Filio. Liber butcsi vita-, in recto qaldem importât notitiam, sed ia obliquojitam. Est enim, nt supra dic-tum est *, notiha Ihi de iis. qui babil-ri sunt vitam æternam. Unde appropriate Filio, licet vita appro» netor Spiritui sancto, in quantam importat quonodam iuterio-rem mutam:et sicconvoilcnra proprio Spiritus saucii, in quantum est amor. Esse autem scripUm ab aho, non est de ratione l'abri, in qoanlam «l hber; sed in quan-tum r<4 quoddam artifileutom. Unde non importat Uri-ginem, ucqce est personale; veil appropriator personæ. Ipsam autem ooinen. qui c't. appropraiar personæ Fi-lij; non seeuadam propnam rationem, «ed ratione ad-juncti : in qaanoro, sdhert, in loculione Dei ad Mmscn præfigurabuñr liberatio humani generis, qua: forta esi per Filium. Sed tam-n secundam qaad It, qui. >omitur relative, posset referri interdum λl perseram Fihi : cl sie sumeretur personaliter : ul pala, si dicatnr. Filias est genitus, qai est : sicut r(Deus genitus per?unale est; sed infigite sumptam esi e'senhale. El licet h** pronomen. Me, gram'abee hqarndo. ad aliquam certam persosam videatur pertmtr : tamen quehbcl r's de-monsrabifis gtammalirc loqaradu persona dki potrrt; licet secundum rvi nataram non sit persona. Dirimas emin, iste bpis,>l i>ta æ-inos. Unde et grammaticæ lo-quendo essctma dirina. serandum quod significatur, rt supponitor per boc nomen, Deus, polest Ceuion*trail ho- pronomiuc, iste, secundum illad Exodi 15 : Iste Deo-meus, cl glorificabo cum.

Prima conduco Stcnndum con^idmrtio-nentj qua Deus eundum suum e^se ataalute

De personis in comparatione ad relationes, sire proprietates.

PROOEMIUM

Deinde quxilwr de personis in comparatione ad relationes, sive proprietates.

ARTICA IA S I.

Uhuni relatio iit idrut >lnod itnoaa?

Ad primum sic p(D<«liinr. Viddor quml iu ilfoitrr» uun sil idrm rvLiliu quo! porxaia. Ou.ccuuquc »uui

ont idcta. uioltq. .alo uuo roruru, mallipliratur et art. l aliud. Sed < iHingit, in inq» priiooâ rsse pleres rda- ctdbt. tum<-, skat in persona Patris est PatcruIQs et con-iSirt.-muni* piratio : ut lterum anam rdalionrm in dnabascitp®*. Hr?oal* rsv». >«rut communis spiratio ett iu Paired 3c. 1^a. Filio. Ergo rdatiu non est idem quod persona. ū6c<67.

DISP. XVni, DUB I

Co>c. Et in Concilio Florentino Sessione 8.
FUr. *Divina substantia*, Joannes Theologus ex Latinis sic ait : *Nam persona er substantia, proprietatibusque consistit*, Et Sessione 10 dicitur : *Per suas proprietates re ipsa differunt person#*. Constat aulem, idem esse (mudo tamen supra dicto) distinctivum. et constitutivum. Et ita, si dantur in divinis personis proprietates, quibus distinguuntur, etiam dabuntur in illis proprietates, quibus habeant constitui. El tandem hoc ipsum docuit Concilium Tolet. XI in confossione lidei, ubi sic dicitur: *Est tamen unicuique personæ sua proprietas. Paler enim æternilalrm habet sine nativitate Filius ætrnilalcm cum nativitate, Spiritus sanctus processionem sine nativitate.*

3. Nec obest, si ad hæc, et similia cum Præpositivo (quem refert D. Thomas supra q. 32 art. 2 i occurras, quod injiis testimoniis accipitur abstractum pro concreto, idest, proprietas pro persona, ut cum dicimus. *Rogo sanctitatem, a\ d benignitatem tuam* : nam tunc abstracta ista sumuntur pro suis concretis : et ita sensus est, *Rogo te sanctum aut te benignum*. Et ideo sensus horum testimoniorum tantum est, personas se ipsis distinguui.

Non itaque hoc obest. Tum, quia etsi aliquoties soleat in Scriptura, et apud Patres sumi abstractum pro concreto, non tamen quando lit sermo de abstracto, ut aliquo modo distincto a suo concreto, ut ex terminis ipsis constare videtur : alioqui, sicut unum sumeretur pro alio, non fierei sermo de illis, ut quodammodo inter se distinguuntur. At in prædictis testimoniis expresse iit sermo' do proprietatibus, ut aliquo modo distinctis u personis, ut cum dicitur, proprietates inesse personis, eis figurari, a personis obtineri; et personas eisdem proprietatibus distinguui, et discerni.

Tum etiam. Quoniam Concilia non solum dicunt, personas habere proprietates, quibus distinguantur; sed etiam unam et eandem naturam, in qua conveniunt, ut (patet ex epistola citata Sophronii ad Sergium, ubi dicitur : *Patrem. Filium,* el Spiritum sanctum esse lres personas, cl unum Deum* : et statim additur : *lloc quidem, propter naturam, cl identitatem substanti#*: illud rero, propter oltrificas horum trium proprietates. Si autem personæ se ipsis distingoerentur, ita ut nihil esset in cis assignabile, cui potius quam alteri tribueretur hoc, quod est, esse principium distinctio-

Uİ5, non eâsot car magis Concilia tribuerent proprietatibus, quam naturæ, esse principium distinguendi.

Ex quo etiam iit, nihil referri id, quod ex Gregorio, loco infra referendo, posset responderi testimoniis allatis, nempe, intelligenda esse per constructionem intransitivain : ac proinde non esse sensum, quod personæ constituentur, et distinguantur proprietatibus; sed quod constituentur seipsis, quæ sunt ipsa» proprietates.

Ex dictis igitur constat, hoc nihil referre. Tum, quia verba illa, in quibus dicuntur proprietates inesso personis, et personas proprietatibus figurari, nequeunt hanc Gregorii interpretationem admittere. Non enim potest dici, quo i persona, quæ est proprietas, inest sibi ipsi; vel quod se ipsam figurat, aut quod a se ipsa obtinetur, et possidetur. Adde, quod hæc interpretatio est contra communem intelligentiam omnium Theologorum,'qui verba Concilii intelligent, ut jacent, et non per constructionem intransitivam.

§ H.

Ratio dupler D. Thomæ pro vera sententia.

Prima autem, et fundamentalis ratio hujus assertionis adducitur a D. Thoma in hocaniculo, potestque ad hanc brevem formam reduci. Quoniam unumquodque debet constitui, et distinguui per suam formam, aut quasi formam : ergo etiam in personis divinis assignandæ.-untsuæformæ, aut quasi formæ, quibus constituentur, et distinguantur : ergo cum hæ nihil aliud sint, quam proprietas personalis uniuscujusque, oportebit, dari in illis prædictns proprietates personales, quibus habeant constitui, et distinguui.

Deinde eadem assertio probatur ratione scanii alia desumpta ex eodem Angelico Præcop- Dy^';u tore articulo 2 hujus quteslionis, et supra quæst. 32 art. 2. Nam quoties aliqua conveniunt, el simul inter se distinguuntur, debemus assignare aliquam rationem, in qua conveniant, et aliam, in qua, et per quam distinguantur, ut inductione facta in omnibus rebus cernitur : sed personæ divinæ conveniunt inter se, et simul distinguuntur ; ergo debet assignari in eis aliqua ratio in qua habeant convenire, ct alia, in qua. et per quam distinguantur : ergo cum tantum sil in illis essentia, et alite rationes,

GrtTfW'

Prior ratio. D.Thow.

t A1 iit'

rd

in quibus conveniunt, et insuper proprietas personalis, si quæ enim sunt alia, in quibus distinguuntur, hæc sunt posteriora, quam prædicta» proprietates' oportebit, ut convenient in illis prioribus rationibus, et distinguantur in proprietate, et per ipsam proprietatem : ac proinde ab eademmet in ewe propriæ personæ constituentur : sicque dabuntur in illis proprietates personales, quibus habeant.constitui, et distinguui in suo use personali.

G. Effu-
xi am.
Preposi-
Grcyon
Nec obest, si occurras ex doctrina Præpositivi. et Gregorii ad ulramqtie rationem. primam quidem, antecedens illius ad summum esse verum in iis, quæ non sunt [somme. seu infinite simplicia, non veru in illis, quæ summe simplicia fuerint, quales sunt personæ divinæ : quia istæ ratione summæ simplicitatis suæ non habent formas, quibus constituentur, et distinguantur. Ad secundam vero, maiorem illius solum etiam esse veram in iis, quæ sunt composita compositione, saltem Metaphysica, non vero in illis, quæ propter summam simplicitr.Le.:i carent prædicta compositione. Nam ista se ipsis distinguuntur, et non est in eis assignare aliquid, quo habeant constitui.

Prxdo-
ditor
primo.
Non itaque hæc obsunt. Primo quidem. Nam etsi constitutio realis ex pluribus realiter distinctis, et per veram ac realem compositionem deroget infinite simplicitati : non tamen constitutio absque prædicta compositione, quæ est, vel per simplicitatem omnimodam, vel ex pluribus rationibjis virtualiter tantum per distinctionem includentis, et inclusi distinctis : at constitutio, quæ esc in divinis personis, non est constitutio por compositionem realem, sed vel per simplicitatem omnimodam, vel ex pluribus rationibus virtualiter solummodo per distinctionem includentis, et inclusi d.stinctis : ergo quod prædicta constitutio in divinis personis admittatur, ac proinde dentur in illis suæ quasi Fonnæ hoc modo constitutive», et distinctivæ earumdem, non derogabit infinitæ simplicitati ipsarum.

Major videtur perspicua. Nam constitutio per omnimodam simplicitatem, satis ex terminis ipsis constat, quomodo non deroget summæ simplicitati : sicut etiam perspicuum est, non obesse eidem surnmæ Simplicitati, quod in re illa, quæ dicitur summe simplex, dentur plures formahtates virtualiter (modo dicto) diversæ, per quas constituatur. Ex eo quod non est contra

rationem iniinitn» simplicitatis, quod sit eminentissima, æquivaletque rebus pertinentibus ad distinctas lineas : ac proinde quod sint in ea plures formahtates, virtualiter tamen, et modo «licto dislinene, ei quibus habeat constitui : ut comtal in essentia divina, quæ, ut dicit se ipsam et attributa, est infinite simplex : et nihilo minus, quia hæc infinita simplicitas est eminentissima, idcirco æquivalet pluribus rebus perlinentibus ad distinctas lineas, et eo ipso sunt in ea plures formahtates sic virtualiter distincta». ex quibus entitas illa s'mplicissima, prout omnia prædicta formaliler ambit, constituitur.

Minor autem etiam constat. Quoniam si loquamur de personis quoad id, quod in recto dicunt, idest, prout dicunt rationes incommunicabiliter subsistendi in natura divina, et id quod incommunicabiliter subsistit *ul quod* in illa, tunc hæc constitutio est per omnimodam simplicitatem : prout constitutio per omnimodam simplicitatem diJI, quod constituens, et constitutum non distinguantur, adhuc virtualiter; sed ipsa forma ponendo formaliiier se ipsam, ponit suum concretum, quod absque aliqua distinctione cum fundamento in re est ipsa forma constituens. Quia in Patre v. g. tam ratio subsistendi incommunicabiliter in essentia divina quam id, quod subsistit *ul quod* in illa, pertinet ad eamdem lineam relativam Paternitatis : sicut id, quod est ratio communicabiliter subsistendi in natura divina qualis est subsistentia absoluta, et id, quod subsistit hoc modo *ut quod* in illa, spectant ad eamdem lineam, et ideo non est ibidem distinctio virtualis. Si vero loquamur de constitutione adaequata divinarum personarum, prout nimirum persona, v. g. Patris, dicit etiam in obliquo divinam naturam, ac proinde dicit constitutum quoddam quasi coalescens ex divina natura, ut habet rationem natura», ei ex Paternitate, ut est ratio specialis incommunicabiliier subsistendi in divina natura, et per omnimodam simplicitatem ponendo se ipsam, ponit etiam id, quod incommunicabilior subsistit *ul quod* in eadem natura : tunc constitutio hæc est ex duabus rationibus virtualiter modo dicto distinctis, una quidem importata in recto, et alia in obliquo et ut obliquum intrinsecum : et id, quod ex utraque ratione velati consurgit, explicatur hoc nomine complexo, nempe, persona Patris.

Deinde contra utramque solutionem et:am

RefeUJ-oliam obstat. Quod infinita simplicitas, rundo? quæ repentur in persona Patris, non tollit, quominus Pater sit Pater, et Deus, ita ut non eo formalissime sil Deus, quo est pater. Tum, quia hoc docent Augustinus 7 a u ?u u . <|e Trinitate Cip. à et Anselmus do Incarnatone cap. 3. Tuft etiam, quia alioqui sicut Pater inlelligit formalissime per Deitatem, et ratione illius: ita etiam haberet intelligere formalissimo jer Paternitatem, et ratione ejusdem. Tum denique quia sicut eadem infinita simplicitas non tollit, quominus Pater spiret Spiritum sanctum formalissimo loquendo per voluntatem, et non per intellectum; et quod generet per intellectum, non vero per voluntatem, atque adeo voluntas sit ei ratio volendi, non vero intelligendi : ita etiam prædicta simplicitas non obstat, quominus Pater sit Deus Deitate, non veru Paternitate; e contra sero sit Pater Paternitate, non vero Deitate. Ergo non obstante prædicta simplicitate infinita, dabitur in persona Patris sua quasi forma, nem} e Paternitas, perquam in suo esse personali constituatur, et distinguatur. Et ratio est eadem in omnibus istis. Quia (ut ex alibi dictis constat] ad hoc ut detur in aliquo sua quasi forma, per quam in aliqua ratione habeat constitui, et distingui, non desideratur realis distinctio, sed satis est, quod sit res eminens æquivalens formæ, et concreto illius, quæ in aliis rebus inferioribus realiter distinguuntur.

C.oaûr-Confirmatur'tandem, efjexplicalur. Nam LISIDr si attente inspicietur secunda ratio assertionis, non satis enervatur ejus vis per id, quod in prædicta solut one adducitur. Quoniam non obstante summa simplicitate Patris, planum est illum non distingui secundum omnem rationem, quam in se habet, a Filio : ergo dabitur in qso aliqua ratio, nempe Deitas, per quam cum eo conveniat ; et alia per quam distinguatur ab ipso, scibeet Paternitas : ac proinde hæc eadem ratio erit constitutiva illius in ratione Patris.

5 IIT.

Opposita sententia, euw suis fundamentis, el solutionibus ad illa.

10. Oppositi 10. Oppositam (amen sententiam tenuit Præpositivus, qui (ut refert D. Thomas art. 2 hujus quæslionis) duo asserebat. Primum, non esse in divinis personis proprietates

aliquas. Secundum vero, prædiclas personas nullis proprietatibus cui.stitui, aut distingui, sed se ipsis. Quam sententiam postea *ecutus est Gregorius in 1 distine. 2C et 27 quæst. 1 art. 2. Probatur primo. Quoniam tam simplex est persona, 'sicut essentia : ergo sicut essentia propter suam simplicitatem non admittit aliquam constitutionem ex aliquibus extremis, sic nec debet admittere eam persona.

Respondetur, personam esse ita simplicem sicut essentiam, quoad hoc, quod est, non constitui ex extremis realiter, aut ex natura rei distinctis, non tamen diciL ex omni capite tantam simplicitatem, sicut essentia. Quia dicit duas rationes virtualiter distinctas, quarum unam alteri in recto, nempe personalitatem, et aliam in obliquo, nempe naturam : quas tamen essentia cum pnucisione sumpta non dicit : et ideo in persona optime potest esse illa constitutio ex duabus prædiclis rationibus.

Adde, quod sicut Deus, et Deitas solum distinguuntur ex parte nostri modi concipiendi : el nihilominus in Deo est sua Deitas, per quam constituitur, quia hæc constitutio est per simplicitatem : ita licet persona divina non constitueretur [modo dicto) cx duobus extremis virtualiter distinctis, posset in ea esse constitutio per simplicitatem talem, qualis reperitur in constitutione Doi per suam Deitatem. S'cut etiam de facto eadem persona, v. g. Pater, attendendo ad id quod dicit in recto, constituitur per omnimodam simple latom sua Paternitate : quia secundum illud, quod allert in recto, non distinguuntur Pater, el Paternius, nisi tantum ex parte nostri modi concipiendi.

Secundo probatur eadem sententia. Quia si persona constituitur ex essentia, et proprie ate, tunc essentia comparabitur per modum part's respectu hujus conslitationis, et jersona erit totum respectu ejus.lem essentiæ : hoc autem dici nequit; ergo, etc. Major videtur perspicua. Quoniam id, quod ingreditur ad constitutionem alicujus, comparatur per modum partis respectu illius. Minor nutem etiam constat. Quia ratio partis dicit imperfectionem.

Confirmatur. Nam quoties duo constituunt aliquod tertium, tunc unum eorum habet rationem actus, et alteram rationem potentia' : in divinis autem nihil potentiate admitti polesl : ergo, etc.

Responde,ur negando majorem. Et ad probationem dicendum est, proprietatem

Di
! i
'ilf 1

Respon-
detur.

Serandam
ftituh-
mentam,

•r

Cônbr '
natio

l)i«-αl-
Uter
ri*n4i-
wertau
cum
uiaSnu.

personalem in divinis includere per modum transcendentis divinam essentiam; et similiter divina e-santia continet radicaliter, et eminenter personalitatem. Cum autem extrema sic comparantur, tunc nullum eorum habet rationem partis, sed puram rationem extremorum constituentium, liberam ab imperfectione partis, et potentialitatis Per quod eūam ad confirmationum patet.

19. Tertio probatur eadem sententia. Quoniam in divinis personis nequeunt esse aliqua proprietates, quibus constituentur constitutione reali. aut constitutione rationis : ergo non dabuntur in ipsis proprietates constitutive et distinctivæ earum-lcm. Consequentia est perspicua. Siquidem si istæ darentur in predictis personis, constituerent illas aliqua ex his constitutionibus.

Antecedens quoad constitutionem realem probatur. Tum quia infer constitutivain, et constitutum constitutione reali debet esse realis distinctio. Et propterea constitutio hominis ex animalitate, et rationalitate non est realis, sed rationis, quia etsi extrema, nempe animalitas, et rationalitas, sint realia; non tamen distinguuntur realiter, sed secundum rationem. Constat autem, extrema, nemj^e essentiam, et Paternitatem, ex quibus constitui posset persona Patris, non distinguui inter se realiter» Tum etiam, quia constitutio alicujus requirit adunationem multorum in uno constituto : ergo ubi illa solummodo per ralionem fuerint p-ura, qualiter in present! contingit, ibidem adunatio ac proinde constitutio non erit secundum rem, sed solum secundum rationem.

Quoad secundam vero partem idem antecedens probatur. Quoniam constitutio secundum rationem, ex qua colligatur, dari in constituto aliquam rationem, per quam constituatur secundum ralionem. exigit, ut extrema illius constitutionis, saltem secundum rationem, s? ad invicem excludant, ut patet in constitutione hominis secundum ralionem ex animalitate, et rationalitate : alioqui committeretur ibidem nugaiio j siquidem idem extremum bis ingrederetur ad constitutionem illius constituti, semel quidem secundum se, semel autem ut inclusum in allero' extremo. Ergo cum essentia divina, quæ poterat esse alterum extremum hujus constitutionis, imbibatur in Paternitate

v. g. quæ esset aliud extremum ejusdem constitutionis· fiet inde, ut nequeant constituere constitutione, adhuc secundum rationem, personam Patris.

Respondetur, constitutionem hanc esse realem actualem per omnimodam simplicitatem, si loquamur præise de eo, quod persona Patris in recto affert. prout est ratio subsistendi ineommunicabtiilor in natura divina, et simul est id, quod subsistit *ut quod* in eadem natura : quia (ut jam diximus) ad hujusmodi constitutionem per omnimodam simplicitatem non desideratur aliqua distinctio actualis, vel virtualis inter constituens et constitutum; sed quod ratio constituens sit ita ampla et universalis, ut ponendo seipsam, ponat et suum concretum, ut in Deitate collam cum *hoc Deo*, prout præintelligitur personis, cernitur.

Et deinde dicimus, prædictam constitutionem adæquate sumptam osse realem virtualem : quia extrema, nempe divina natura, ul habet rationem naturæ et Paternitas distinguuntur realiter virtualiter, licet non realiter actualiter. Et ita'loquendo de adæquata constitutione, est ibidem constitutio per simplicitatem omnimodam. prout simplicitas omnimoda tollit compositionem realem, vel virtualem, quæ aliquid potentialitatis includat; non vero erit per simplicitatem omnimodam, prout simplicitas hæc excludit omnem distinctionem virtualem inter constitutum, et constitutivum. Ac tandem addimus, prædictam constitutionem adæquatam esse etiam secundum rationem, si loquamur de constitutione actuali : ei tamen aliquid reale ex parte uniuscujusque ex extremis correspondes.

Et ad primam probationem pro prima parte antecedentis responletur ex dictis, ad constitutionem realem actualem per omnimodam simplicitatem, qualis est v. g. inter Deum et Deitatem, non esse necessariam aliquam distinctionem inter constituens, et constitutum, qu@ sit realis actualis. Sicut etiam ad constitutionem realem virtualem solum desideratur, extrema esse realiter virtualiter distincta, ut in præsent!, loquendo de constitutione adæquata divinæ personæ, et in compositione Metaphysica cernitur. Per quod etiam ad secundam probationem patet. Quoniam constitutio realis per omnimodam simplicitatem non lit per adunationem multorum, ut explicatum est : et constitutio virtualis tantum exigit adunationeni

nationem plurium virtualiter tantummodo distinctorum.

Ad probationem vero ejusdem antecedentis quoad secundam ejus partem satis constat ex illis, quæ in hoc tractatu disp. 5 η. 115 diximus, quomodo licet personalitates divinæ includant divinum essentiam per modum transcendentis, nihilominus non ideo committitur vitiosa nugatio, ex eo quod bis includatur in divina persona essentia Dei : quia semel ingreditur ad constitutionem illius, ut habet rationem transcendentis; semel autem sub conceptu naturæ, secundum quam rationem distinguitur aliquo modo a se ipsa, ut habet rationem transcendentis, ut constat ex illis, quæ in 2 tomo tract. 4 disp. 7, n. 72 diximus.

Ratio autem, ob quam essentia divina secundum utramque rationem debet ingredi ad constitutionem divinarum personarum, satis constat ex his, quæ in hoc tractatu disp. 5 num. citato adduximus, nempe, quod nec essentia divina haberet summam et infinitatem universalitatem et amplitudinem, nisi includeretur pe* modum transcendentis in omnibus personalitatibus divinis ; nec personæ divinæ essent formaliter Deus sub conceptu Dei, nisi ultra inclusionem essentiæ divinæ. ut habet rationem transcendentis, includerent eamdem essentiam, et constituerentur ex illa, ut dicit naturam Dei sub conceptu naturæ, quamvis non constituentur ex illa, tanquam ex aliquo in recto, sed tanquam cx aliquo intrinseco, in obliquo tamen importato.

¶ Nec °l,sLat° Sl urgeas, quod si hæc constitutio adæquata personæ non est realis actualis, sed virtualis tantummodo, non poterit absolute verilirari, quod persona divina constituitur in *fisse* personæ ptr suam proprietatem personalem, aut in Dei per Deitatem : sicut quia distinctio, quæ est inter personalitatem, et naturam divinam, tantum est virtualis, ideo non potest absolute concedi, quod distinguuntur; sed cum addito, nimirum, quod distinguuntur virtualiter.

Eunesi Respondetur enim, quod ad hoc, ut absolute concedatur, personas divinas constitui per suas proprietates, satis est, illas esse proprietates reales ; quamvis non sint realiter actualiter, sed solum virtualiter distinctæ. Sicut ad hoc, quod absolute concelatur, hominem constitui per rationalitatem, satis est, eam esso rationem differentialem realem ipsius, licet solum

virtualiter sit ab eo distincta. Quia ex comuni modo concipiendi Metaphysicorum, et Theologorum, nomine constitutivi alicujus entis realis absolute sumpti non intelligitur, quod tale constitutivum debeat esse realiter distinctum a suo constituto; sed sufficit, illud esse reale, et virtualiter distinctum : imo hæc distinctio virtualis non requiritur, ul patet in Deo constituto per suam Deitatem. E contra vero al hoc, ut aliqua entia realia d eantur absolute distinguui, solet desiderari, quod distinguantur realiter actualiter. Cujus nulla alia potest aptior reddi ratio, quam quod juxta communem concipiendi, et loquendi modum solet nomine predict@ distinctionis absolute et simpliciter sumplæ intcllgi distinctio realis, sive ex naturi rei.

DUBIUM II.

Utrum proprietates, quibus person# dicimv constituuntur, et distinguuntur, sint absoluta, vel relativa·?

Quin quods is ens. quævisque proprietas debet esse, vel absoluta, vel relativa ; ideo, ut explicare incipiamus. quæmim sint propriétates, quibus person@ divinæ habent constitui, et distinguui, primo loco inquiremus, an sint absoluta; vel relativæ.

Λ> *Scriptura, ct Patribus dubii nodus dissolvitur.*

Dicendum ergo est, personas divinas non constitui, atit distinguui proprietatibus aliquibus absolutis, sed relativis. Assertio hæc aperte desumitur ex Scriptura, quæ semper divinas personas nominibus n?lativis signilicat, ul Matthau ultimo : *Baptizantes eos in nomine Patris el Filii, ot Spiritus Sancti*. Et l Joannis ultimo : *Tres sunt, qui testimonium dant in c(r)nt Puter, Verbum, et Spiritus Sanctus*.

Nec obest id, quod respondet Scotns. nempe, hinc solum haberi pnedictas relationes osse in divinis personis : non tamen has constitui per illas. Ratio autem, ob quam divinæ persona· significantur in Scriptura nominibus relativis, non obstante, quod personæ non constituentur nisi per proprietates absolutas, est : tnm. quia melius cognoscimus distinctionem perso-

Asscriia et tjss probatio ex Scrip-tn-3.

Mattii, uitinzo. l Juio-nit ultimo.

18. Eus>2».

narum ex distinctis relationibus, quam ex proprietatibus absolutis : tum etiam, quia nominibus relativis non solum siimiliratur rous distinctio rarum, sed etiam onlo originis inter ipsas.

Etplo-
diter
primo.

Non itaque hoc obest. Tinn, quia Concilia. et Patres ex his testimoniis destfmpserunt. quod persona divina» constituuntur, et distinguuntur relationibus : § siquidem doctrinam hanc de constitutione personarum per proprietates relativas, quippe gravissimam, et adeo principaliter, et intrinsece ad inysterium Trinitatis spectantem. non ex proprio cerebro, nec sino fundamento gravissimo. quale sunt Scriptura? testimonia, tradidissent. Constat autem, non e>so alia loca pro huc eadem doctrina apertiora, quam ea. quæ a nobis adducta sunl : ergo signum planum est, quod testimonia ista non solum denotant, in personis esse relationes, sed personas ipsas constitui, et distinguere eisdem relationibus : quandoquidem prædicta testimonia debent habere eum sensum, quem Concilia, et Patres in eis intellexerunt : et per consequens non constituentur, et distinguuntur proprietatibus absolnllis : siquidem nequeunt habere duo constitutiva, et distinctive ad distinctus lineas spectantia.

Se-
conde.

Tum etiam. Quia Christus Dominus voluit tradere nobis explicitai» notitiam Trinitatis, dum tradidit formam baptismi, cujus explicitant fidem professuri erant credentes, et accedentes ad baptismum : ergo cum usus fuerit nominibus relativis», el non absolutis, consequens erit, Trinitatem constitui, et distinguere proprietatibus. non absolutis, sed relativis. Maxime, quia nulla videtur apparere ratio, propter quam Christus celaret proprietates absolutas divinarum personarum suæ Ecclesia, si vere per illas constitui, et distinguere haberent.

Neque id, quod pro solutione adducit Scotiis. ei favet. Quia nos ex creaturis melius cognosceremus proprietates divinarum personarum per nomina absoluta, si vere absoluta» essent : siquidem in creaturis personalitates, et persona» sunt quid absolutum. Sicut etiam si prædictæ proprietates essent absoluta?, tunc etiam processiones haberent. quod essent ex omni rapite absoluta», seu non relativa» secundum esse, ut iu creaturis continuit : et ideo optime prædicta? processiones per nomina absoluta a nobis intelligérrntur.

Eamdem etiam assertionem docet Cqn- cilium Toletanum XI quod quidem la- cita Pontilicum et Theologorum nulhori- tale esse munitum, vult Ruyz in presenti T^c dispnt. ST sectione 2) in quoin confes- sione tidei cap. 1 sic habetur : *In relativis personarum nominibus Pater ad Filium et Filius ad Patrem, el Spirilus Sanctus ad utrosque rfferlur, qux eum relative lres personæ dicantur. una tamen natura per substantiam creditur.* El inferius : *In relation: personarum numerus cernitur.* Et post pauca: *Hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt : et in hoc numero carent, quod in se sunl.* In quibus verbis {ut constat) salis aperto dicitur, tum personas divinas esse relativas, atque adeo relationibus distinguere, et constitui : tum etiam personas divinas esse quid in se, nempe, quoad absoluta, et esse ad invicem, ninrium quantum ad relationes : et easdem personas non habere inter se nnmerum. ac proinde nec distinguere quoad absoluta, sed solum quoad relationes el ex consequenti has solummodo esse constitutivus. et distipetivas divinarum personarum.

Idem eiiam habetur in Concilio Flo- rculino S'assion.» 1* ubi Joannes Theolo- gus in hæc vorlm prorupit : *Ipsa subslan- Ha cufn personis communicat; proprietates rero nequaquam rommunicabiles sunl. Quod quidem er relationis vi creditur evenire.* Et paucis interpositis : *Ob id Pater el Filius sunt quod pater principium est, Filins au- ***/// ex principio. In quo quidem nequaquam communicant : eum cricris in rebus inter se dubio procul communicent.* Et infra : *Sola relatio apud omnes, tam Græcos, quam Latinos hoctores divina processione personas mulliplicat.* El non longe post : *Siquidem igitur relationes hujusmodi personas multi- plicant, Ha ul nnn ulla alia ratione, quam ii relationis Pater a Filio, ac una persona ab (dia differant.* Et Sessione 19 idem Joannes de personis loquens sic ait : *lia ul in nullo alio differant, nisi quod Pater csl Pater ct Filius est Filius.* 7.,

In quibus testimoniis satis aperte asser- tio nostra continetur. Et licæt in verbis., iu eis contentis non habeatur Concilii difflinitio : nihilominus sunt magni habenda : ex eu quod fuerunt adducta, ut recepta communi consensu Doctorum Geh- corum, et Latinorum, et ut talia vi- dentur ab omnibus Patribus Concilii ad- missa.

l'amdem

*u. Eumdiijm etiam Floremini Concilii approbationem continet Oratio pro unione, quæ habétur post illius finem, in cujus capite 6 Besarion Patriarcha, postquam pnemisit realem identitatem relationis et originis, sic inquit : *Ideo ulrqqe quibus omnibus, et singulis plane infertur* deni modo distinguuntur divin# person# : prius tamen, d principaliter secundum modum inleliigtndi per relationes per quas diam constituuntur divin# person#. El pust pauca : *Utroque quidem modo dislin-* guunlur divin# person# : sed principulius relationet sive proprietatibus.

Unde in eodem Concilio Sessione ultima in litteris sanctæ unionis, in quibus habetur diffinitio Concilii, sic dicitur : *Et quoniam omnia (µi# Patris sunl, ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dedit præter esse Patrem, de.* In quibus verbis satis denotatur nostra assertio : quandoquidem certum est, proprietatem personalem Patris, per quam constituitur, et distinguitur a Filio, non esse ei communicatam. Cumque in hac diffinitione Concilii Florentini habeatur, omnia alia, præter esse Patrem, ac proinde præter Paternitatem, communicata esse Filio : consequens rsi. ut juxta Concilii diilinilionem idem formalissime sit relatio Paternitatis, ac proprietas constitutiva et dislinctiva personæ Patris : atque adeo quod juxta prædicta Concilii verba persona Patris non constituatur, et distinguatur proprietate aliqua absoluta, sed solum relativa.

*l. Eamdem etiam assertionem docuerunt Ilγ3π2γ PnlrcSj Boetius relatus a D. Thoma in argumento *Sed contra* art. 2 hujus Boitins. 'I^æst. his verbis : *Sed contra csl, quod U.Tbotû. Boetius dicit in lib. de Trin. quod sola relatio multiplicat Trinitatem divinarum personarum.* Quod quidem fusioribus verbis explicat idem Boet, in prædicto lib. dicens : *Quoniam nulla relatio ad se ipsam referri potest : idcirco quod ea secundum se ipsum est pr#dicu(io, qu# relatione caret, facta est Trinitatis numerositas in co, quod csl pr#dicalio relationis : sed servata csl substanti# unitas in eo, quod est in differentia vd substanti#, vel operationis, vd omnino ejus, qu# secundum se dicitur, prxdicalionis. Ha igitur substantia continet unitatem, retalio multiplicat Trinitatem. Atque ideo sola sigillatim proferuntur, atque separalim, qu# relationis sunt.*

Anselm. Anselm, de Incarnatione Verbi e. 3 ubi* sic ait : *Non sic Paler d Filius sunt du# res, ul in his duabus rebus intdligalur eo-*

rum substantia, sed eorum relationes. Et paulo post medium ejusdem capitis : *Relatio nullatenus csl, nisi secundum hoc, qwd alii sunl ad invicem.* El in Epist. de Processione Spiritus Sancti plurima dicit, ex quibus omnibus, et singulis plane infertur axioma, quod ex Anselmo circumfertur ab Scholasticis, nempe : *In divinis omnia sunl unum, ubi non obviat relationis appositio,* ut constat ex cap. 2, 3, 6, et aliis sequentibus, et cap. penult, ac ultimo» cujus verba refert Ruyz in suo tomo de Trinitate disputat. 9 sect. 5.

Cyrillus X. Alexand. lib. 2 Thesauri χ q . cap. 3 : *Cum simplex natura Deitatis sil, jjSjL. nunquam'in plures personas distingueretur, * nisi qu#dam inveniretur dilfcrenlia, non secundum essentiam, sed secundum relationem.* Et lib. 7 cap 1 : *Sola diversitate relationis, quæ diversis nominibus significatur, nec alia re ulla distinguuntur.*

Augustinus nullis in locis, ut 5 de 32. Trinit. c. 5 ubi inquit, solum secundum relationem Patrem esse alterum a Filio. Et 7 de Trinit. cap. ultimo explicans illa verba Christi, Joann. 10 : *Ego, d Pabr unum sumus,* inquit : *Et unum dixit, cl sumus. Unum secundum essentiam, quod idem Deus. Sumus secundum relativum, quod ille Paler, hic Filius.* El 9 de Trinitate cap. 1 : *Credamus, Patrem d Filium, d Spiritum Sanctum esse unum Deum, univers# creatur# conditorem, atque rectorem : nec Patrem esse Filium, neque Spiritum Sanctum vd Patrem esse, vd Filium, sed Trinitatem*relatarum ad invicem personarum, d unitatem aqualis essentiæ.* }

Idem etiam docuerunt Ambrosius lib. 1 Ambros. <le Fide ad Gratianum cap. 1, Hieronymus Hirron. in expositione Symboli ad Damasum, quæ habetur tomo 9 suorum operum. Athann- Aihic.is. sius Dialogo 1 do Sancta Trinitate. Basi- Basitki, lius Epistola 37 ud Gregorium fratrem, el lib. 2 adversus Eunomium circa finem, Gregorius Nyssonus Epistola contra Apol- Nv^h .- linarem. Nazianzenus Oratione 5 de Thenlogia, quæ est 37 in ordine. Damascenus Dàusc.' lib. 1 de Fide cap. 10; quorum omnium, vel fere omnium verba magna ex parte referunt Torres in 2 parte commentarii Terre*, hujus articuli, Molina disput. 2 membro !, Vusquex disput, 158 c<tp. I. et Suarez lib. qm-f. 7 de Trinitate cap. 5 num. 7. Swtt.

Et tandem D. Thomas in 1 dist. 86 U J quæst. 2 artic. 2 : *Et idea dicimus, quod nihil aliud tsl principium distinctionis in divinis nisi relatio.* El quæst. 8 de Potcu-

B

fia art. 3 : Srd *quia fides Catholica ponit unam essentiam in tribus personis. non habet in se distinctiōem dīvinā essentia* ul distinctiōem, et constitutiva hypostasis in divinis, bīvinitale enim intelligitur constitui Deus, quod est commune tribus personis : et illi significantur per modum essentiarum. El infra : Sicut Paternitas, licet sit essentia divina, tamen non est communis, sicut essentia : ita pater, licet sit id ipsum quod deus, non tamen est commune. ut deus, sui proprium. Pater ergo deus. in quantum est Deus, est commune habens naturam divinam ; et in quantum est Pater, est proprium ab aliis distinctum. In hac est hypostasis. quæ significat subsistens in natura aliqua distincta ab aliis. El per hunc modum Paternitas constituenda Patrem constituit hypostasim.*

Inde assertionem hanc communiter Durandi iussit. Ur Theologi. ex quibus Durandus in 1 distinct. 20 quæst. 1 putat esse adeo certam, ut sentiat. oppositam esse contra * Turretam. determinat mncin Eccksie : et Torres in 2 part, commentarii hujus articuli asserat esso errori quam proximam. et parum abesse. no simpli-iter dicatur erronea : et Vasquez disputat 158 cap. 3 doceat, auctores opposita sententia* fuisse inanifestos lapsos : et Suarez lib. 7 de Trinitate cap. 5 num. 5 dicat, contrarium nostra assertioni esse improbable, et contrarium consensui Theologorum : ac tandem Molina. non posset defendi sine ingenti temeritate, et periculo errandi contra fidem. IX' his tamen, potest aliis opposita sententia censuris nos nihil.

S II.

Ratio tripler pro assertione.

Ratio autem prior, et salis fundamentalis assertione non aliunde, quam ex testimoniis adductis depromenda est. quæ quæcin I suum ac fœderum proponi. Quoniam de sacrosancto Trinitatis mysterio, ac proinde de personis divinis, et earum constitutivis et distinctivis ex quibus omnibus prædictum mysterium intrinsece constat, non aliter sentiendum est, quantum secundum id, quod Scriptura. Coiteilia, Patres, &c

communis Theologorum consensus tradunt, ut ex terminis ipsis constare videtur : maxime. quia sicut mysterium hoc soa lide cognoscimus : ita etiam, quæ ad ipsum intrinsece pertinent, qualia sunt constitutiva, et distinctiva divinarum personarum, potenda sunt ex iis, quæ Scriptura, et Concilia ac per consequens Patres, et Theologi docent. Sed ex Scriptura, Conciliis, et Patribus, ac communi Theologorum consensu habemus, personas constitui, et distingui proprietatibus relativis, non vero absolutis : ergo ita, et non aliter de constitutivo, et distinctivo divinarum personarum sentiendum est.

Nec obest id, quod ex doctrina Vasquez foco citato posset responderi, nempe, falsam esse id, quod in hac ratione supponitur, videlicet, haberi ex Conciliis, et Patribus, personas divinas constitui per proprietates relativas. Nam etsi ex Conciliis, et Patribus habeatur, proprietales distinctivas personarum esse relativas ; non tamen id ita est certum de proprietatibus constitutivis earumdem. Quia sancti Patres uno ore confitentur, distinctionem realem inter personas divinas desumi ex sola relatione : cum tamen non ita aperte dicant, easdem personas constitui relationibus ; imo nec videantur loqui de earum constitutione, sed solum de distinctione.

Non itaque hoc obest. Tum. quia oppositum hujus constat ex iis, quæ adduximus ex Concilio Florentino in Oratione pro unione, ubi expresse dicitur, personas divinas per relationes constitui. Tum etiam, quia in eodem Concilio Florentino Joannes Theologus sessione 19 in fine ducet, personam divinam ex substantia, proprietateque constare : at constare quoad præsens idem est. quod constitui. El Sessione 18 post medium, § *Divina substantia*, dixerat, personam ex substantia, proprioUltibusque constitui. Et paulo inferius, § *Diri quidem*, probat, hanc proprietatem esse rationem principii, et procedentis a principio, ex omnium Græcorum et Latinorum consensu. Tum deinde, quia nomine *indistincti* divinarum personarum comprehenditur tantum constitutio uniuscujusque persona? in se ipsa in ratione incommunicabilis : cum sine hac nequeat intelligi distinctio inter easdem personas. Constat autem, quod apud Patres, et Concilia, personæ solum redduntur incommunicabile per rebitivas proprietates : ergo. etc.

Tum denique. Quia etsi non omne id. quod

Ff
f

- .i.

. *?
' i M'
.JI

Eξ^ω,

? ♦ ■
tnipn-
g^Bler'
Fiorealii.
I,0,a
|

;
r
I

f i

J
-p

S -
■
■

H
,Λ

. y
Xf
y
W

,j2

Secunda vero, et etiam fundamentalis
ratio. ratio assertionis desumitur ex D. Thoma
supra q. 36 artic. 2 et 4 contra Gentes
cap. 24, potestquo ad hanc formam reduci.
Quoniam personæ divinæ nequeunt distin-
gui realiter, nisi per relationes, et relativam
oppositionem ; ergo neque possunt consti-
tui, nisi per easdem relationes; et per

DISP. VII, DUB. IL

consequens proprietates, quibus consti-
tuitur, et realiter distinguuntur, non erunt
constitutivum illius : attamen id, quod
absolute, sed relativæ. Hæc secunda con-
sequentia ex priori aperte patet. Prima
vero ex antecedenti. Quia id ipsum, quod
esse constitutivum ejusdem. Et propterea
realiter (modo tamen nuper dicto) distin-
guat. debet constituere
Patris : quoniam licet distinguat illum ab
Spiritu Sancto, attamen alia relatio, nempe
opnis distinctio realis debet provenire, vel
Paternitas, est id, quod primo distinguit
ex limitatione ulriusque, extremi, ut con-
tingit in duobus lignis; vel ex limitatione
Ergo cum Concilia, et Patres, dum assi-
gnant, ul cernitur in distinctione, quæ est
inter Deum, et creaturam; vel ex opposi-
tione. In divinis autem personis nequit
limitatio earundem personarum : consequens
reperiri limitatio : ergo oportebit, distinc-
tionem realem, ibidem inter illas repertam
in
onit ex oppositione solum erga ad compositionem
relativa, : quia nulla alia oppositio Breget,
iste in Metaphysico radem distictive alis, et
ubi deest limitatio, quæ supra q. 26 late
ostendimus. Et propterea, ut ibidem dixi-
mus, licet aliqua in creaturibus quibusvis,
li ex eo quod distinguntur realiter. propter
oppositionem quodammodo contrariam,
sive formalem, quum habent : attamen in
divinis, ubi non est aliqua limitatio, sola

oppositio relativa potest esse ratio distinc-
tionis realis.

Conlirmatur ratione, quam loco cildto 97.
tetigimus, nempe, quod personæ divinæ
non possunt inter se realiter distinguí se-
cundum aliud genus oppositionis, præter-
quam oppositionis' relativa? : ergo nequi-
bunt distinguí, vel constitui, nisi per pro-
prietates relativas. Consequentia ex se, et
ex nuper dictis patet. Antecedens autem
probatur. Quoniam in primis non possunt
distingui per oppositionem contradicto-
riam, aut privativam ; quia unum ex extre-
mis harum oppositionum debet esse quid
negativum, vei privativum : quod tamen
nulli ex personis- divinis competit. Neque
etiam oppositione contraria : quia semper
alterum contrariorum est sicut nobilius;
et alterum sicut vilius, et sicut privatio, ut
patet in albo et nigro, frigido et calido,
aliisque contrarie opposite : tum etiam,
quia quæ contrarie opponuntur, et non
relative, dicunt quid absolutum, et eo ipso
unumquodque extremum hujus opposi-
tionis alferL propriam perfectionem : ex eo
quod omnis realitas absolute illum ex se
necessario imponat. Cumque prædicti ox-
trema specie distinguantur, oportebit, ut
so excedant in perfectione, sicut et cæteræ
aliæ species absolute : atque adeo, quod
unum se habeat ut nobilius, aterum vero
ut imperfectius : quod quidem cum summa
perfectione divinarum personarum pugnat.
Ergo cum non restet aliud oppositionis
genus, pneter oppositionis relativæ, hæc-
que oppositio, ut pure relativa est. non
alterat, quod unum ex extremis sit nobi-
lius, alterum voro ignobilius ; quia rela-
tiones ex vi suæ linea? cum præ isiuno
sumpte non dicunt expresse perfectionem,
ut late disput. 6 n. 20 diximus . inde erit,
ut in divinis non distinguantur personæ
realiter, nisi per oppositionem realem rela-
tivam : et per consequens quod solis pro-
prietatibus relativis habeant constitui, ct
realiter distinguí.

Quam conlirmationem deduximus ex
Angelico Præceptore 4 contra Gonles cap.
24 et in l dist. 26 q. 1 artic. 2 his elegati»
libus verbis-: *Quia omnis dislittclio, vtl di-*
visio esi, vrl per f/uanlilatcm, wl performem
secundum Philosophum 5 Mclaphysicx\ se-
cundum (juanlilalc m, vel materiam divisio
in divinis non e\$lt cum non sit ibi quantitas,
cl materia. Omnis autem distinctionis for-
malis principium est aliqua appositio, ut
largo modo sumatur oppositio, secundum

*quod etiam imperfectum, cl perfectum opponuntur, in quantum in uno csl negatio, tv/ privatio alterius. In omnibus autem oppositionibus alterum est ut perfectum, alterum *ut imperfectum prater relationem. Quod patet per se in affirmatione, et negatione, ct privatione, et habitu. Patet etiam in contrarictate. Quia secundum Philosophum Phyriceorum primo, semper alterum contrariorum csl sicut nobilius, allerum sicut villus, et sicut privatio, ut album cl nigrum, frigidum el calidum, ct hujusmodi omnia. El ideo nulla lalis distinctio potest esse in divinis, ubi est omnimoda perfectio. In relativis autem neutrum est, sicut privatio alterius, vel defectum aliquem importans. Cujus ratio est. Quia in relativis non est oppositio secundum id, qdod relativum in aliquo est; sed secundum id quod ad aliud dicitur. Unde quamvis una relatio habeat annexam negationem alterius relationis in eodem supposito: pon tamen ista negatio importat aliquem defectum: quia defectus non est, nisi secundum aliquid quod in aliquo natum csl esse. Unde cum id, quod habet oppositionem relativum ad ipsum secundum rationem oppositionis non ponat aliquid, sed ad aliquid, non sequitur imperfectio, vel defectus. Et ideo sola lalis oppositio competit distinctioni personarum.*

Nec obest, si objicias, quod etsi quæ opponuntur contrarie conlarietate propria, debeant comparari ut perfectum, el imperfectum; non tamen id est universa iter necessarium in iis, quæ opponuntur contrarietate large sumpta, quæ comprehendit omnia illa, quæ habent rationes formales positivas, et disparatas: ergo personæ divinæ possent opponi oppositione hac, et ratione illius realiter distingui, quamvis non opponerentur oppositione relativa, nec ratione istius oppositionis essent realiter distinctæ. Consequentia videtur legitima.

Antecedens autem probatur. Tum, quia quod formæ disparate se habentes comparentur secundum perfectum, et imperfectum, provenit ex limitatione. Et ideo, quæ disparate opponuntur, et omnis limitationis expertes fuerint, poterunt contrarie conlarietate large sumpta opponi; etiamsi non comparentur per modum perfecti et imperfecti. Tum etiam, quia relationes create, considerate precise secundum *ad* relativum, ut paternitas, et similitudo, habent opponi realiter hac oppositōne disparata, el contraria: et nihilominus non comparantur inter se per modum perfecti

et imperfecti, si cum prædicta præeistone sumantur: quandoquidem sic sumpte nullam dicunt perfectionem.

Respondetur negando antecedens, intellectum de oppositione contraria large sumpta, sive disparata, reali timen. Et ad primam probationem fatendum est, rovenire ex limitatione, quod forma* opposite oppositione reali contraria large sumpta, sive disparata comparentur per modum perfecti, el imperfecti. Cæterum hæc limitatio necessario debet importari a formis oppositis hac oppositione reali disparata. Quia (ut disputatione 14 num. 82 diximus) hoc ipso, quod aliqua forma sit infinita; et experts totius limitationis, debet identilicere sibi ea, quæ sunt libera ab imperfectionibus, licet dicunt rationes inter se. et cum prædicta forma disparate se habentes, ut in essentia divina, et attributis justitiæ, et misericordiæ constat. Et ideo ubi est defectus limitationis, non potest inter, aliqua esio oppositio realis, quæ præcise sit disparata; sed debet ibidem necessario intervenire oppositio realis relativa, ad hoc ut vere et realiter opponantur.

Ad secundam vero probationem dicendum est. quod etsi oppositio disparata, et realis duarum relationum creatarum, et præcise secundum quod expresse dicunt e. se *ad* sumptarum, non arguat, eas sic præcise quoad id, quod exprimunt, acceptas comparari per modum perfecti, et imperfecti: involvit tamen, quoti secundum aliquam aliam rationem, quam intrinsece important, nempe, secundum *in* absolutum proprium uniuscujusque (juxta ea quæ disp. 5 n. 92 diximus), comparentur per modum perfecti, et imperfecti. Et ratio videtur aperta. Quoniam lam oppositio disparata, quæ secundum esse *ad* est inter prædictas* relationes creatas, quam *in* absolutam, quod indisponsabiliter important, debent dicere limitationem: et ita unumquodque *ad* importat distinctum esse *in* absolutum: ex eo quoti illa! solæ relationes, iliaque sola *ad*, quæ non dicunt limitationem, possunt includere unum et idem *in*: et illud solum *in* absolutum, quod non est limitatum, potest idemniet includi in distinctis relationibus, seu in distinctis esse *ad*. ac proinde tales relationes, et distincta esse *ad* habebunt quoad distincta esse *in* absoluta ab eisdem adducta comparari secundum perfectum, et imperfectum: siquidem omnia absoluta inter se distincta, atque adeo dicentia limitationem, debent sic

sio inter so conferri, ut inductive constat.

Nec necesse erit objectiones alias, aul evasiones, quas ad enervandam hanc D. Thomæ rationem adducit Scotus, hic proponere. Quoniam de hoc late in hoc tractatu disp. 14 dub. 3 egimus, ubi prædictas objectiones attulimus, et solvimus, et simul evasiones impugnavimus.

Tertia, et principalis ratio pro assertione desumitur ex iis, quæ fuse ex Augustino, et D. Thoma disput. 6 n. 20 asseruimus, quæ potest ad hanc brevem formam reduci. Quoniam personæ divinæ debent esse æqualis, et ejusdem omnino perfectionis, ita ut tantus sil Filius, quantus Pater, et econverso : et tantus Filius solus, quantus Pater, el Spiritus Sanctus : ergo nequeunt distinguï, et constitui per proprietates absolutas, sed solum per relativas. Antecedens constat ex ibidem dictis, et ex iilo Symboli Athanasii : *El in hac Trinitate nihil prius, aul posterius, nihil majus, aut minus; sed lolx lres personæ coxlernæ sibi sunl, cl coæquales.*

Consequentia vero etiam liquet. Quoniam si constituerentur, et distinguerentur realiter proprietatibus absolutis, tunc unaquaque ex illis diceret ratione sui constitutivi, et distinctivi propriam et peculiarem perfectionem, eamque infinitam, et quasi specie distinctam, quæ non esset in alia persona : siquidem (ul ex dictis loco citato liquet; quævis ratio absoluta, et divina affert ex se perfectionem infinitam : et propria constitutiva, ac distinctiva divinarum personarum sunt quasi specie distincta, et unumquodque ex illis tantum invenitur in persona per ipsum constituta : ergo prædictæ personæ non essent æqualis, et ejusdem omnino perfectionis. Quandoquidem species, aut quasi species, atterentes ex se, et ex vi suæ rationis formalis* simæ perfectionem, sunt sicut numeri : ac proinde sunt inæqualis perfectionis. Et similiter nec solus Filius esset tantus, quantus Pater, et Spiritus Sanctus, seu quanta tota Trinitas : siquidem deessent illi perfectiones proprietatum absolutarum, quibus Pater et Filius constituerentur, et ab eodem Filio essent distincti. Nec oportebit evasiones, quie huic rationi poterant adhiberi, adducere, et impugnare. Quoniam ex iis, quæ loco citato anum. 41 usque ad num. 46 fuse attulimus, manent impugnatae.

S III

Contraria sententia, fundamenta illius responsiones ad illa.

Contrariam tamen sententiam, nempe, personas divinas distinguï, et constitui proprietatibus absolutis, tenrat Joannes de Ripis relatus a Scolo in l dist. 26 quæst. unica § *Tcrlia opinio*, Licbelus ibidem, Linconiensis, et alii relati a Granado tomo 3 in primam partem tractatu 12 disputat. 3. Quam sententiam probabilem reputat Scotus ubi supra. Probatur primo ex illo Apocalypsis 19 ubi de Verbo divino dicitur ; *Habens nomen scriptum, quod nemo novit.* Et ex Proverbiorum 30 : *Quod nomen est ejus, et quod nomen filii ejus, si nosli?* In quibus testimoniis significatur, esse notum nomen relativum verbi, et lilii; et inquiritur, seu significatur, ignorari nomen proprium illius : ergo signum est, Filium, seu Verbum non constitui, et distinguï proprietate relativa, ~nempo Filii, sed aliqua alia absoluta. quæ ibidem ignoratur, et inquiritur.

Respondetur, quod quamvis secunda persona Trinitati i appelletur Filius, et Verbum, hocque Sit nomen proprium illius, attamen nec hoc, nec aliquod aliud nomen sufficienter, et adæquate nobis explicat ipsam secundam personam Divinam, ut in se est : sicut non est aliquod nomen adæquate gnificans nobis Deum ipsum, ot in se est ideo licui hoc nomen *Deus* sit nomen proprium illius : nihilominus quierit Sapiens, *Quod est nomen ejus?* quia nullum est nomen, quod nobis adæquate significet, quid sil Deus, prout est in se.

Adde, non esse necessarium recurrere ad hoc, quod nomen Filii, aut verbi non significet adæquate ipsam secundam personam Trinitatis; sed satis esso, si dicatur, in iis testimoniis innui, quod ignoratur nomen proprium Filii ; in iliisque inquiri, non quidem quia sil aliud nomen absolutum, seu alia proprietas personalis absoluta, per quam Verbum, seu Filius constituatur; sed quia prædictum nomen relativum filii, ac proinde pnedicta proprietas relativa per illud significatu, non scitur quidditalive, et prout est in se : ot propterea hæc illius notitia inquiritur. Ct carentia talis notitiæ ibidem innuitur. Quæ solutio aliququaliter insinuatur a D. Thoma supra q. 13.

Conlra-
riâ
senwu-
lbZ
Joannes
Ripis
Seolâs.
i.iebe-
liw.
bucio.
Granado.
Primam
J2w«.

Dissol
i itnr.

Alifer
modj-

DE SS. TBINITATI8 M YSTEIHO.

Secundo probatur eadem sententi.i tes-
timonio Augustini lib. 7 d.» Trinitate
cap. 1, ubi inquit, relativum esse aliquid
præter relationem : ac proinde sentit. Pa-
trem v. g. in divinis constitui, et dis-
tingui in sua prima ratione formali per
aliquid absolutum.

Confirmatur ex eodem Augustini» cap. 1,
ubi asserit, personam ad se dici : ergo
putat, personam constitui, et distingui
per absolutum, et non per relativum :
alioqui persona non ad se, sed ad aliorum
diceretur.

Respondetur ex D. Thoma supra quæst.
Î8 artic. 2 ad 2, quod mens Augustini
tantum est, quod sicut in relativis creatis
præter relationem est invenire aliquid
absolutum : ita etiam in Deo. Hoc tamen
absolutum in divinis pertinet ad essen-
tiam, estque quid essenziale, et uop
distinctum, nisi tantum virtualiter a
relativo, in creatis autem est aliquid abso-
lutum, nempe, fundamentum ipsum re-
lationis, habotque realiter ab ea distingui.

confirmationem vero reçgpmclclur
D. Thoma supra quæst. 29 artic. 1

ad 1. quod meus Angustini tantum est.
quod persona dicatur ad se. quatenus per
hoc significatur, quod, ut per hoc nomen
denotatur, non dicit expresse munus po-
tissimum relationis, nempe *ad*, sed tan-
tum exprimit aliud munus ejusdem rela-
tionis divinæ in concreto sumpta», nempe,
esse incommunicabilitor subsistentem. Sed
de his videantur ea. quæ nos ibidem disp.
9 n. 44 diximus.

Tertio probatur prædicta sententia tes-
timonio D. Thomæ quæst. 8 ω» Potent,
artic. 3 ad 7 ubi sic inquit : *IMàlionts
autem in divinis ebi constituent hyposta-
scs, ct sic /aciant. eas subsistentes : hoc
tamen faciunt, in quantum sunt essentia
divina. Belatio enim, in quantum est rela-
tio, non habet, quod subsistat, vel subsistere
faciat : hoc enim solius substantiæ est.
Distinguunt vero relationes, in quantum
relationes sunt : sic enim oppositionem
habent. In* cujus testimonii prioribus ver-
bis Angelicus Pneceptor imu tribuit re-
lationi. quod constituat personam, sed
alicui proprietati absoluta». Quod expres-
sit. dum dixit, quod *relationes constituunt
hypostases, in quantum sunt essentia di-
vina*. Quia (ut ex loco nuper citato ex
eodem D. Thortia. nempe in corpor» hu-
jus articuli tertii qnæstionis 8 de Poten-
tia constat ea. quæ absolute dicuntur de

Deo. significantur per inodum estentiaë :
pt ira quoad præsens idem est, persoims
constitui per relationes, ut sunt essentia,
ac constitui per easdem, ut dicunt pro-
prietates absolutas, quæ, hoc ipso quod
absolutu. habent, ut significantur per
modum csscutiü. Sicut etiam in postero-
ribus verius satis innuit Angelicus Pne-
coplor, quod etsi relationes. ut relationes,
distinguant personas ; non tiimeu illas
constituunt : atque adeo sentit, proprie*
fates constitutivas earurndem personarum
esso absolutas.

Confirmatur. Nam quod secundum in-
tellectum sequitur substantiam, non po-
test esse principium alicujus distinctionis
in substantiis : sed relatio est de asse-
queutibus substantiam in Deo, sicut boni-
tas, et sapientia, ut dicit Damascenus
lib. 3 de Fide cap. 6 : ergo cum hyposta-
sis sit substantia, nequibit earum dis-
tinctio a relationibus provenire.

Respondetur, sensum priorum verborum
D). Thomæ non esse, Quod constitutio di-
vinarum pprsonanim proveniat formaliter,
et proxime ab essentia divina, seu ab illis,
ut sunt essentia divina; sed solum, quod
id ortum ducat, tanquam ex radico, sive
conditione indispensabiliter requisita, ex
identilicatiuiip cum prædicta essentia :
ex eo quod prædictæ relationes non ha-
berent, quidquid intra suam lineam pe-
titur ad hoc, ul essent constitutive per-
sonarum, ac proinde neque ad hoc, ut
essent substantiales, et non accidentales,
nisi ideniificarentur cum divina essentia,
ossentque in Deo. Attamen data hac iden-
tificie itione. ipsas relationes ex se proxime,
et ex vi suæ linea? habent constituere
personas. Sicut licet processio per vo-
luntatem non haberet producere impul-
sum perfectissimum, qualis est Spiritus
Sanctus, nisi illa processio esset in Deo.
rt Him divina essentia idntificaretur, in
eaque esset radicata : attamen si semel
cum ea idcutificetur, tunc ipsa processio
p^r voluntatem per se et ex vi suæ lineæ
halæt proxime, et formaliter producere
perfectissimum impulsu.

Ex quo ad posteriora verba ejusdem
testimonii, dicendum est. sensum illnmm
tantum esse quod ex generali ratione
ndatinnis rralis adhne mutua» non pro-
veniar. quod relatio subsistat, aul snb-
-ist“n. faciat, alioqui retalio realis creata,
rt mutua id haberet ; sed id provenit ex
relatione,]secundum quod est idem essen-
tiaë

Conflf-
aialor.

30.
fltfpoo-
sio *1
tertiar
ct ejo i
ontir-
uj L

27.

liti. divinæ, ly *secundu in quod* reduplicaule radicem, vel conditionem indispensalulern ad huc. ut relatio ex vi suæ lineæ pr;rstot formaliter proximo prædictum elleclum, nut quasi elTectum.

Fecitque L). Thomas (ut id obiter dicamus) ad explicandam hanc vim proximam relationum, mentionem identit4itis earum cum divina essentia : quia ex hac identitate optime colligitur, dari in cis id, (liiod perlinet formaliter, et proxime, ac intra suas lineas ad supremas specie relationum Paternitatis. Filiationis, ot Processionis, nempe, esse constitutivas, et distinetivas personarum.

Unde, cum idem S. Doctor addidit, quod relationes, in quantum sunt relationes. habent distinguere realiter, licet non constituero hypostasirn, solum voluit, quod ex generali ratione relationum realium. adhuc mutuarum, habeant distinguere realiter unum relativum ab alio correlative ; quamvis ex hoc præcîso capito non habeant distinguere illud per modum persona», et personæ ; sed hoc proveniat (modo dicto) ex essentia divina, pt ex relationibus divinis, ut divinis, ly *ul divinis* reduplicante supremas species, easque infinitas prædictarinn relationum realium. Sicut eum dicitur, processionem per voluntatem, ut divinto, producere tantummodo impulsu perfectissimum est verum, si ly *ul divinam* solummodo reduplicet processionem perfectissimam, sive supremam intra suam lineam ; non vero si reduplicet processionem divinam identice, id est. quæ idontilieatur cum natura divina.

kTann. Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in 1 distinet. 26 quæst. 2 artic. 2 ad 1 his verbis : *Dicendum, quod rdalio divina habet aliquid, in quantum est relatio : cl aliquid, in quantum est divina. In quantum enim divina habet, quod sit subsistens hypostasis : quia ibi nihil est accidens neque aliqua forma inhærens non subsistens. Unde, quamvis ex hoc, quod csl relatio, non habeat, quod distinguat hypostasim, quia sic omnis relatio hoc faceret : tamen habet hoc, in quantum est relatio divina : sic tnim non assequitur substantiam .*) imo est ipsa substantia, id est nun assequitur substantiam, quæ est hypostasis : sed est ipsa substantia, cui competit esse hypostasim. Per quod ad conlinationem patet.*

Uffl. Quarto probatur eadem sententia. Quo-

niam cum actiones sint suppositorum, oportet, ut suppositum constitutum debeat illas præcedere. necnps et relationes ad easdem actiones consecutas, in eisdemque quasi fundatas : ergo etiam oportebit, personas, v. g. personam Patris non constitui in suo esse personali per relationem Paternitatis, aut aliquam aliam relationem, sed per aliquid absolutum, Pfttet consequentia. Quia quævis relatio reperta in persona Patris, quia est relatio originis, præsupponit actionem in qua quasi fundatur ; et hæc actio, ac proinde multo magis relatio in ipsa quasi fundata, præsupponit personam Patris constitutam : ergo non poterit non per aliquid absolutum constitui.

Respondetur, concedendo antecedens, Enoda- et negando consequentiam. Et ad probationem constabit ex infra dicendis dubio ultimo hujus disputationis, quomodo, loquendo de constitutione personæ Patris (de qua potissime procedit difficultas hujus objectionis, ut loco citato dicitur) quatenus secundum nostrum imperfectum, et confusum concipiendi modum inteliigitur constitui, et de ipsa relatione Paternitatis, pront secundum hunc nostrum imperfectum concipiendi modum intellecta, tunc habeant duo munera, aliud quidem formæ hypostatic®, seu formæ tribuentis, incommunicabiliter subsistere, et aliud relationis, ut expresse dicit respicere Filium ; et quod primum quodammodo præsupponitur ad secundum : ac tandem, quod secundum prædictum prius munus præsupponitur ad generationem activam, et constituit personam consideratam secundum imperfec-
tupi nostrum modum concipiendi ; cum tamen secundum ultimum munus confuse et imperfecte conceptum non constituat illam, sed præsupponat ipsam jam constitutam, et simul actionem generandi. Ac tandem ex ibidem num. 67 dicendis patebit, quomodo considerata hac constitutione, secundum quod persona Patris est a pario rei, sive ut inteliigitur constitui secundum nostros conceptus perfectos, uhimatos, et distinctos, quos adjuti fide. et vera Theologia de illa formamus, comparentur inter sp relatio Paternitatis, ul dicit *ad* et fpsft generatio activa : nn nimirum illa sic sumpta ad istam quodammodo pnesupponatur, necne?

Quinto jirobatur prædicta sententia*

Nam ordo distinguendum debet re>|Hm-

Qu»a-
U1Q.

in

dorp ordini distinctionum : sod inter omītes distinctiones rerum prima est distinctio divinarum personarum, cum processio earum sit causa processionis creaturarum : ergo oportebit, ut sicut primum in entibus est substantia, rt quid absolutum, ita principium prima? distinctionis inter omnes non sit relatio, sed substantia.

ConGr-
maior. Confirmatur. Quoniam distinctio divi-
nrtnnn personarum debet esse omnium maxima : siquidem omnis ratio intra quamvis lineam in Deo inventa debet esse omnium maxima, ul patet in iustitia, misericordia, et aliis attributis, quic hoc ipso, quod in Deo inveniantur. debent ibidem supremum gradum attingere : sed distinctio, quæ fit per relationes non est omnium maxima; secus tamen ea, qme fit per aliquid absolutum : quia sicut ens absolutum excedit ens relativum, ita distinctio ab illo orta est major, quam ea, quæ ab isto provenit : ergo, etc.

io. Respondetur, concalendo majorem, pi
goicūm^ minorem, et negando consequentiam. Nam etsi primum psaltem secundum rationem nostram in entibus sit aliquid absolutum : nihilominus id, a quo formaliter provenit prima distinctio, non potest esse absolutum, sed relativum. Quoniam prima omnium distinctionum realium debet esse omnium minima : quia hoc iijso quod sil prior, est quæ minus recedit ab unitate : Invc autem non potest præstari ab aliqua ratione absoluta ; bene tamen ah aliqua ratione relativa. Quia distinctio relativa stare potest cum unitate essentiae inter sic relative distincta; non tamen distinctio realis per rationes absolutas. Et eo quod distinctio realis relativa non petit necessario limitationem, sed solam oppositionem realem relativam, cl ubi deest limitatio, ct est infinitas, potest ibidem ima ct eadem natuni esse ia tribus realiter oppositis relative : ut lim lio per rationes absolutas exigit neecessarjo limitationem, ut n. 30 'livimus : ubi autem est limitatio, mm potest una et eadem natura esse in pluribus realiter distinctis : ac proinde prima distinctio realis, quæ debet esse omnium minima, quippe exigens identitatem omnimodam in eadem numero natura in his, quæ sic realiter distinguuntur, mm poterit provenire a rationibus absolutis, sed solum a relativis.

Cteteruin (ut id obiter dicamus) cum huc stat, ut pnedicta distinctio realis omnium minima in sensu explicato quodammodo sil major aliis in dignitate secundum aliam rationem considerata; sive hanc dignitatem habeat ex vi suæ lineæ jut aliqui volunū sive quia per modum transcendentis debet includere omnem excogilabilem perfectionem proveniente illi ab essentia divina per modum transcendentis in ea inclusa. Ac tandem eum his etiam stat, imo ex eis sequitur, quod sil prima quodammodo in causalitate, quatenus distinctio personarum, seu personæ, ut distincta-, sunt causa distinctionum omnium aliarum rerum.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma, D
tum artic. 2 hujus quæstionis in solutione ad 3, tum eliam in l distinctet. 2B quæst. 2 art. 2 ad 2 bis verbis : *Diceiuhun, <µvð ordo distinctionis potat dupliciter considerari. Vel quantum ad quantitatem distinebonis; vel quantum ad dignitatem cl causalilatem. Si quantum ad quantitatem distinctionis, sic distinctio divinarum hyposlasum esi minima distinctio realis quæ possit esse, ul supra habitum est : El ideo lati distinctioni competit ens minimum, scilicet relatio. Sed quantum ad ordinem dignitatis, cl caysalitulis, illa distinctio excellit omnes distinctiones. El similiter relatio quæ est principium distinctionis, dignitate excellit omne distinguens, quod est in creaturis : non quidem ci hoc, quod est relatio; sed ex hoc, quod ul retalio divina. Excellit diam causalilate : quia cx processione personalum divinarum distinctarum causatur omnis creaturarum processio, cl multiplicatio.*

Ad confirmationem respondetur, primam distinctionem realem debere osse maximam, quao depurari potuerit ah imperfectionibus. At distinctio realis maxima, quæ sic depurari qiicit, coincidit cum distinctione reali minima, estque relativa, ut dictum est. **I 9**

Aihle liti, quod in idem cum pra?ccendenti redit negandam esse majorem. El ratio disparitalis inter alia attributa, v. g. miserieordiam, et pnmam distinctionem, est. Quod ratio maximæ misericordiæ inter omnes rxcogitabiles non dicit imperfectionem. sed potius maximam perfrectiimein : at distinctio omnium maxima necessario involvit imperfectionem, cum tamen distinctio minima inter reales, quæ sit per relationes, nihil involvat inqærfocfioiuis, ut explicatum est.

Plura

Pium alia argumenta pro bac sententia adduci püssiuit. Sed quia dubio 4 hujus disputationis ulferentur, et ibidem melius eorum solutiones inlelligontur : ideo in præsentī hic sistendum est.

DUBIUM III.

Ia *proprietates retativa-, quibus persona divinæ secundum nostrum modum concipiendi consliliunlur, d distinguuntur, sint relationes secundum rationem originum; vel potius secundum aliquam aliam rationem relativam?*

Semel explicalo, quomodo proprietates constituti væ et distinctivæ divinarum personarum non sint aliquid absolutum formaliter knluendo, sed aliquid relativum. restat explicare, secundum quam rationem relativam hoc habeant : ei ideo, ut istud explicare incipiamus, præsens dubium excitatur.

Explicatio tituli.

Prior
inimad-
pro l'ic
tituli.
Pro tituli tamen inielligentia. nolan
dum est primo, in eo supponi id, quod 1). Thomas in hoc articulo docet, nimirum, relationes, ct Origines in divinis identificati inter se realiter, el solum esso distinctas secundum rationem; non disputando nunc, in quonam hæc distinctio in particulari consistat (quoniam de huc plura supra quæst. 27 diximus, ct de eo iterum quæstione sequenti sermo redibit', sed putius permittendo, quo<l in rationibus relativis in divinis inventis sint iluæ rationes virtualiter distinctæ : quæ dicant ijisas origines, v. g. generationem activam suh conceptu talis: aliæ veru. quæ habeant dicere ipsas relationes secundum alitui munus virtualiter dislinc-tum ah hoc conceptu. Et ita in præsentī sciscitatur, an relationes, secundum quod dicunt origines, an vero secundum aliam rationem, sive munus etiam relativum sint proprietates constituti væ. et distine-tivæ divinarum personarum? ⁴

Aninad-
serandj. Diximus, *sed potius pro nunc permit-tendo. dc.* Quia juxta sententiam satis probabilem, nempe. origines dicere in recto aliquid absolutum, et solum in obliquo relationes, nulla restat difficultas iu decisione hujus dubii, loquendo de

constitutione diviuanun personarum secundum nostrum modum concipiendi, et suppositis iis. quæ dubio pnedecenti diximus, nempe, proprietates constitutivas et distinciivas divinarum personarum non posse formaliter loquendo, ac proinde in redo, consistere m pnjprio-(ate aliqua absoluta, sed in relativa.

Secundo notandum est, relationes, et migines quoad pnesens non conferri utcumque; sed ita ut tantum conferantur inter se illa relatio, cl origo, quas unicuique personæ competit : ita nimirum, ut loquendo de persona Patiis, comparentur inter se generatio activa, et Paternitas : ct loquendo dc persona Filii, aut Spiritus Sancti, conferantur ad invicem Filiatio, el generatio passiva, vel relatio Processionis, et productio passiva Spiritus Sancti, ot inquiratur. an proprietas distinctiva. et constitutiva personæ Patris g. sit generatio activa. vel Paternitas secundum aliud munus relativum distinctum ab ipsa generatione activa: ot persona Filii, generatio passiva, vel Filiatio eodem proportionali modo sumpta? Quoniam certum est, unam personam non constitui per originem, quæ alteri attribuitur, ut Patrem per generationem passivam : nec etiam per originem, quæ licet ei attribuat, uon tamen est ipsi pmprin, sed communis illi cum altera persona, qualis est spiratio activa, quæ est communis Patri ot Filio.

Tertio notandum est, consulto in ii-
tulo additam esso particulam illam *sfeundum nostrum modum concipiendi*. Quia in præsentī non utcumque loquimur de constitutivo, et distinctive divinarum personarum : sed de eo, juxta nostrum concipiendi modum. ⁴

S Π.

Mens Angelici Præccploris, d prior ratio pro ca.

Dicendum ergo pst. personas divinas non constitui, et distingui secundum nostrum modum concipiendi per relationes, ul exprimunt rationem origini^, sed iit aliquod aliud munus relativum habent exprimere. Assertio hæc habetur in Oratione pro unione Concilii Florentini cap. 6, tacitam Concilii approbationem quodammodo continens, estquo D. Thunne

ito «hliti.

Cone,
Flomj.

art. 2 hujus quæstionis, et in 1 distinct. 26 quæst. 2 art. 2 de Potentia quæst. 8 art. 3, ubi loquens de persona Filii, ot ejus formali constitutivo, sic inquit : *Oportet ergo, quod Filiatio sit formaliter constituens, et distinguens hypostasim Filii- non autem origo, neque relatio intellecta in*

Rkhard wqjintf. *Qu*a relatio intellecta in origine, Ægi- ' sicut el ipsa origo, non significat aliquid, O'Kam subsistens in natura, sed in natu- Gabriel, ram tendens.* Idem Ptiam tuentur Scholas- tici in 1 distinct. 26 quæst. 3, ut Duran- Cirlbui, dus, Richardus, Ægidius, O'Kain, Gabriel. Capreol. Carthusianus, Capreolus. Henricus, Mar- es*. silius, Ferrara, Cajetanus, Canariensis, Marvil. Vasquez, Suarez et communiter Thomistæ, Ferrara. Cgjeun. riens? quos Omnes refert, et sequitur Ruys de V»· Montoya in præsentī disputat. 87 sectione Solr«. 8 num. i I, et alii plures.

•w. Ratio autem fundamentalis hujus as- faadi)- truonis desumitur ex D. Thoma artic. nautalis, 2 nuper citato, potestque sub hac forma D.Thom. prOpOni Quoniam origo active sumpta concipitur a nobis, ut egrediens a j>er- sona producente, ac proinde ut præstippo- nens eam constitutam : siquidem actiones personales, qualis est origo active sumpta, debent intelligi, ut procedentes a perso- nis ; et ita præsupponunt illas jam consti- titutas. E contra vero origines passive acceptæ concipiuntur a nobis, ut viæ ad personam producendam, atque adeo ut aliquid antecedens per modum viæ ad eandem personam : id autem, quod ante- cedit aliquam rem per modum viæ ad illam, nequit esse intrinsecum constitu- tivum illius : ergo constitutivum, et dis- tinctivum divinarum personarum nou erit aliquid relativum, prout exprimit rationem originis; sed prout habet ex- primere aliquod aliud munus, præler istud. Patet hæc consequentia. Quoniam hoc ipso, quod proprietates constitutivæ, ot distinctive? divinarum personarum ne- queant esse proprietates absoluta., sed relatiual, oportet, quod si non sint ali- quid relativum, ut exprimunt origines, sint aliquid relativum exprimens aliquod aliud munus.

Conûr- Confirmatur ratione desumpta ex D. pr?mo. Thoma art. citato ex quæst. 8 de Po- D.Tboub tentia. Quoniam loquendo de formali constitutivo alicujus, nihil constituitur per suam productionem, sive originem, tuuqunm per formale constitutivum; sed talis productio passiva rei tantum est via ad constitutivum. Et ideo ea

sola ratione dicitur constituere, quia inducit constitutivum : el nisi per præ- diotam productionem induceretur cons- litutivum aliquo modo secundum ratio- uem nostram distinctum, non maneret res illa constituta : sicut si per gene- rationem hominis non induceretur hu- inanitas, quæ constitueret hominem, ma- neret homo sino formali constitutivo.

•Ergo persona Filii v. g. nequit for- maliter constitui per nativitatem, seu per suam generationem passivam forma- lissime sumptam ; sed per id, quod per eam inducitur proprium Filii, nempe per Filiationem, ut aliquo modo secun- dum rationem nostram à generatione pas- siva distinctam.

Confirmatur secundo ratione ejusdem S. Docloris loco nuper citato. Quoniam id, quod constituit, et distinguit per- sonam, debet concipi, ul subsistens (sal- tem *ul quo* in natura intellectuali com- municata, sive habita : constat autem, quod generatio passiva v. g. non in- telligitur ut subsistens in natura eommu- nicata, sive habita ; sed ad summum ut subsistens per modum viæ. ad hoc ut communicetur, et habeatur prædictana- tura : ergo prædicta origo, sive genera- lio non erit formale constitutivum Filii.

Quia vero utramque hanc confirma- tionem eleganter, et dilucide Angelicus Præceptor loco citato explicat, ideo pin- cuit ejus verba quoad præsens referre, quæ quidem sic se habent : *Dislinelivum enim, et constitutivum hypostasis potest in- telligi dupliciter. Uno modo, quo distingui- tur »t constituitur formaliter sicut homo humanitate, el Socrates Socrateitate. Alio modo quo distinguitur, cl constituitur quasi via ad distinctionem, el conslitu- honem : sicut si diceremus quod Socrates est homo sua generatione, qu.r csl via ad formam, qua fonnaliler constituitur. Patet ergo, quod origo alicujus non potest intel- ligi ut constitutiva, ct distincliva ejus, nisi propter hoc, quod fonnaliler constituit el distinguit. Si enim generatione non in- duceretur humanitas, nunquam genera- lione constitueretur homo. Impossibile est ergo dici, quod hgposlasis Filii constitua- lur sua nativitate nisi in quantum inlelli- gilur, quod nativitas ejus terminatur ad aliquid, quod formaliter constituit. Ipsd autem relatio, ad quam terminatur nati- vitas, est Filiatio. Oportet ergo, quod Fi- Halio sil formaliter constituens, rl distin- guens*

DISP. XVIII, DUB. III.

gucns hyposlasiiu Filii: non autem origo, wpie relatio inlcclcta in 'origine : quia relatio intellecta in origine, sicut cl ipsa oiigo, non significat aliquid, adhuc subsistens in natura, sed in naturam tendens.

Prior
«tyeclio.

Ex quo manent solutii· (lute objeclinucs, quæ contra hanc priorem ratlopein I). Thomæ, et ejus confirmationes fieri poterant. Prima quidem. Quod si quid probarent, non solum suaderent, quod proprietates constitutivæ, et distinctivæ personarum magis essent relationes secundum aliquod aliud munus, quam secundum rationem originis; sed etiam quod prædictæ proprietates nullo modo sint relationes, ut exprimunt origines; cum tamen Angelicus Doctor artic. 72 hujus quæstionis non dixerit, personas divinas non constitui, et distingui originibus ; sed prius, et principalius constitui relationibus, quam yoriginibus.

D.Tbijm.

B.
Enoifj-
lar.

Respondetur enim ex modo dictis, quod D. Thomas, cum dicit, personas divinas constitui aliquo modo per originem, loquitur (ut sic dicamus) de viali non vero formali constitutivo, id est de eo, quod est via ad constitutivum, per quodque passive tanquam per produciinem passivam formale constitutivum attingitur. Unde etiam loquitur de eo, ex quo nos constitutivum indagamus : quia nos ex reali prQpessfone unius personæ ab alia intelligimus realem distinctionem inter eas. et reatia constitutiva illarum. Et Ideo hoc (ut sic dicamus) constitutivum viate solet appellari constitutivum rr consequenti, sive constitutivum consequenter : quia ex illo sequitur cognitio proprii Pt formalis constitutivi. Et propterea Bessarion in Oratione pro unione Concilii Florentini cap. G sic inquit : *Motio cl origo, etsi secundum modum intrllignidi differunt (siquidem origo significatur per modum aclus, ut generatio: retalio vero pfr modum formæ, ul Paternilas) re. tamen non differunt. Ideo utroque quidem modo distinguuntur divinæ personæ : prius tamen, et principaliter secundum modum inleligendi per relationes, per quas eliam constituuntur divinæ personæ : consequenter autem per diversum processuum nw-dum, sive per originem. Non cnim generare, el genitum esse, quod originis esi, constituit principaliter persnnam; sed PalernUas cl Filiatio, sive Patrem, cl Filium quod relationis est. Sed quia relatio*

8t h 3
fiC fl.

el origo idem sunt re, el relalio consequitur originem : ideo utroque quidem modo distinguuntur divinæ personæ , sed principalius relatione, sive proprietatibus.

Secunda vero objectio peculiariter procedit contra duas confirmationes. Quoniam ad summum videntur probare intentum de personis procedentibus, nempe, de Filio, ot Spiritu sancto, quorum origines sunt viæ ad easdem personas et productiones earum : non tamen de persona Patris. Nam generatio activa, de qua est controversia, an constituat personam Patris, non est via ad illum, neque productio suæ personæ.

<3.
Pwe-
nor
objrtlio.

Respondetur enim, ulramque confirmationem per se primo et directe probare inlentum quoad personas procedentes. Semel nutem hoc habito, optime sequitur, idem esse dicendum de persona Patris, nempe, quod noj) constituitur et distinguitur per generationem activam, sed eodem proportionali modo, ac personæ procedentes : quia omnes subsistunt in eadem numero natura divina.

l,s.

Quæ solutio desumitur ex D. Thorna OTfeom. loco proxime citato, ubi post verba ex eodem adducta sic inquit : *Et quia omnium hyposlasum ejusdem naturæ est eadem ratio constitutionis ct distinctionis : ideo similiter oporlccl ex parle Patris intelligcre, quod hypostasis Patris constituatur ct distinguatur ipsa Paternitate; non^iulcm generatione activa, neque relatione inclusa.*

§ III.

Posterior ratio pro mente D. Thomæ.

Deinde probatur eadem assertio et mens Angelici Doctoris ratione alia ejusdem in hoc eodem art. 2, quæ potest sub hac forma proponi, per quamquo pnucedefls magis confirmatur ct elucidatur. Quoniam proprietates constitutivæ divinarum personarum debent concipi, ul formæ intrirbecæ in ipsis personis : siquidem concipiuntur, ut constitutivæ illarum in esse personali : at origines non concipiuntur, ut formæ intrinsecæ in ipsis personis : ergo non erunt formæ constitutivæ et distinclivæ illarum : et per consequens proprietates constitutivæ carum non erunt relationes, secundum quod exprimunt easdem origines, sed secundum quod expresse dicunt aliquod aliud munus relativum. Minor, in qua est difficultas, probatur. Quoniam origo activa, ut talis, v. g. generatio activa, concipitur a

so.

ok

nobis, ut egredîens a supposito pro lucente : et origo passiva intelligitur etiam a nobis, ut via v. g. ad genitum : ergo neutra ex bis originibus concipitur, ut forma intrinseca ipsis personis divinis.

51.
Prior
objeciio
eantra
CJIÜ.

Sed objicies primo conira rationem hanc, quo i vel in ea lit sermo de relationibus el originibus .secundum communem rationem accidentis consideratis, sive de eo, quod in divinis corresponde! huic communi rationi accidentis inventa* in quavis relatione et origine creata; vel lit sermo de originibus et rehiionibus secundum suas ultimas et atomas rationes. Si primum, mue tam relationes, quam origines concipiuntur, ut quid inhærens, sive per modum formæ intrinsecæ. Si vero secundum asseratur, tunc neque origines, neque relationes concipiuntur, ut formæ intrinsecæ. Vel si isue concipiuntur per modum formæ intrinsecæ, etiam et illæ. Quoniam sicut generatio activa, v. g. intelligitur ut egrediens a generante ; ita etiam relatio, v. g. Paternitatis concipitur, ut tendens ad Filium et veluti exiens a Patre et terminata ad eumdem Filium: ergo si hoc non obstante relatio potest concipi per modum formæ intrinsecæ. etiam generatio activa hoc habebit.

Confirmabis. Quoniam sicut relatio Paternitatis, v. g. potest concipi, ut identificata cum Patre et in eo manens et propterea potest intelligi q»er modum formæ intrinsecæ : ita eliam generatio activa potest intelligi, ut intrinseca per identitatem cum Patre, in eoque manere, el ipsum intrinsece denominare generantem : ergo poterit intelligi per modum formæ intrinsecæ respectu illius : ac proinde ex hoc capite nihil oberit, quominus sit proprietas constitutiva et distinctive personæ Patris.

δ-
objec-
cîmfirm.

Respondetur quod juxta mentem D. Thomæ in hac ratione, nomine formæ intrinsecæ non intelligitur quævis ratio inhærens, aut quasi inhærens; sed illa quæ iahæret, aut quasi inhæret, tribuitque es.v fixum et permanens, quodque sit tale in facto esse; non vero ratio illa. quæ. etsi inhæreat, aut quasi inhaereat, seu sit intrinseca, tantum consistit in esse quodam veluti viali et in fieri, tantumque tribuit esse quodammodo viale, et (ut sic dicamus) quasi inquietum, et in fieri. Quoniam prædicta ratio, quantumvis inhærens, aut quasi inhærens, vel intrinseca, non tam est forma intrinseca, quam via ad communicandam, vel producendam formam in-

irinsecam. Hoc nutem potiori ratione urit verum, quoties npitur do constitutivo rei fixa*, permanentis, et in facto esse consistentis. Nam furina intrinseca ejus non debet esse utcumque intrinseca, sed intrinsecilatn (ut sic dicamus) pennnnnehli ot in facto esse, ei qua* ut talis concipi possit ot debeat. Quare, cum origines concipiantur per modum fluxus el vuû et veluti m fieri, non vero ut dantes se ipsis formaliter esse quietum et fixum, ac in facto esse : inde est ut non concipiantur per modum forma? intrinsecæ : et per consequens, quod juxta nostrum modum concipiendi non sint proprietates constitutive et distinctive* divinarum personarum, quæ ex se dicunt quid lixum, permanens et in facto esse.

I nde ad formam hujus objectionis dicendum est, fieri in ratione D. Thomæ sermonem de originibus el relationibus secundum suas ultimas rationes consideratis. Et ad probationem in contrarium dicendum est, quoi etsi tam relationes, quam origines dicant aliquid intrinsecum : quia relationes allerunt suum in relativum et origines intelliguntur esse per identitatem intrinsecæ ipsis personis : nibi'ominus relationes, secundum quod aliquo modo distinguuntur ah originibus tribuunt so ipsis formalissime aliquo l wc fixum, permanens et in facto esse, quod non tribuunt origines : et ideo origines proprie et in rigore loquendo non concipiuntur per modum formæ intrinsecæ ; secus vero relationes, ut ab eisdem aliquo modo distincta*. Per quod a l confirmationem ejusdem objectionis salis patet.

Sohiintr

Quæ solutio insinuatur ab eodem Angelico Præceptore in hoc art. ubi ipse explicuit, quid intellexerit per esse, aut non esse aliquid formam intrinsecam, seu quod in idem quoad præsens redit) per esse quid intrinsecum absolute et simpliciter loquendo. Nam articulo 2 hujus quæstionis inquit : *Origo autem alicujus rei non significatur, ul aliquid intrinsecum : sed ut via quxdam a rc, vel ad rem.* In quibus verbis ideo dixit. origines non significari ut aliquid intrinsecum, quia significantur ut viæ. Quoniam sicut esse aliquid absolute et simpliciter tale, dicit esse wle in esse quieto et in facto esse : et propterea paries, ut albelit, non dicilur absoluto et simpliciter albus : sed solum, ut habet albedinem in esse quieto, ac in facto esse : ita esse aliquid absolute et simpliciter intrinsecum, dicit esso intrinsecum in esse quieto ;

5X
EH.rJi-
terct il
Tbi'B'x

quieto; et non sufficit, quod dicat aliquid intrinsecum per modum viæ.

D.Tliom. Nec solum in hoc articulo, sed etiam supra quæst. 33 art. ad 2, hanc eamdem solutionem Angelicus Pnoceplor insinuavit. Nam ut explicaret, quare potius *Paler*, quam *generans*, sil proprium nomen personæ divinæ, sic inquit : *Denominatio rei maxime debet Peri a perfectione el fine. Generalio autem significat, ul in peri, sed Paternitas significat complementum generationis : cl ideo politis csl nomen divinæ personæ Pater, quam generans, vel genitor.*

In quibus verbis loquitur Angelicus Præcceptor de denominatione intrinseca, ut constat : ct cum sermonem faciat de denominatione absolute et simpliciter dicta, ut ex illa particula *denominatio rei* patet, consequens est, ut loquatur denominatione intrinseca, seu do *esse* intrinseco absolute et simpliciter tali in ratione intrinseci : et do hoc inquit, sumi maxime a perfectione et âne, ac proinde a forma, non ut concipitur esse in via, sed ut est in *esse* quieto et *in facio esse* : el ex hoc concludit, cur, potius hoc nomen *Paler* sit proprium nomen divinæ personæ, significans propriam rationem constitutivam illius, quam hæc nomina *genitor*, vel *generans* : quia ista significant aliquid, ut in *fieri*, atque adeo non tribuunt aliquod *esse* absolute et simpliciter intrinsecum, sed cum addito, nempe per modum viæ : *Paternitas* autem significat formam tribuentem *esse* intrinsecum absolute et simpliciter, ac sine addito : quia tribuit quemdam quasi efiectionem consistentem in *esse* quieto et *in facio esse* : ac proinde denotat formam præslantem denominationem intrinsecam absolute et simpliciter. Et ideo hæc nomina *Paler* et *Paternitas*, sunt idonea ad significandam ipsam perbonam Patris et constitutivum ejus.

Si. Pastc- rior (bjce'io. Secundo contra eamdem rationem obijcies, quod *inelligerc* Dei significatur per modum vite et per modum actionis procedentis ah intellectu divino : et nihilominus est constitutivum Dei in *esse* Dei : ergo, quod origines significantur in divinis |er modum viæ et veluti *in fieri*, non tollit, quominus possint adhuc secundum nostrum modum concipiendi concipi, ut constitutiva.* divinarum personarum : siquidem personæ non petunt constitutivum magis consistens in *esse* quieto et *in facio esse*, quam illud exigit Deus sub conceptu Dei.

swf*. Nec sentis erit, si occurras cum Suarez/. 7

de Trinitate cap. 0 in fine, ubi mqait, quo l *inelligerc* non est *esse* Dei, ut inteiligitur quasi *in peri*, vol fluxu quodam ab alio, vel in aliud; sed ut est actus perfectissimas et maxime permanens et quasi *in facio esse*, vel potius ut actus manens in ipso Deo per essentiam et ita potest osse constitutivum Dei : cum tamen origo, ut talis, debeat concipi sub conceptu viæ et tendenliæ. Et propterea sub hoc conceplu nequii esse secundum nostrum modum concipiendi constitutivum et distinctivum divinæ personæ.

Nam contra hoc est. Tum, quod si in *intelligere* Dei distinguuntur duæ rationes, et secundum unam concipitur quasi *in peri* el secundum alteram quasi *in facio esse*, concedendum erit, rationem, qua concipitur ul *in peri*, esse priorem, atque adeo non posse secundum alteram concipi, ut primum *esse* essenziale Dei. Tum etiam, quia si in *intelligere* Dei distinguuntur ha* duæ rationes cons deratæ sub conceplu intellectûonis, seu ipsius *intelligerey* non est cur etiam in originibus, adhuc secundum conceptum originum, non possimus dislinguore alias doas rationes, secundum quarum unam concipiantur por modum viæ et quoad alium secundum *esse* permanens ita ut secundum priorem non constituent personas, bene tamen secundum posteriorem, sicut in *inelligerc* collatum cum ipso Deo in ratione Dei contingit.

Respondetur primo, posse admitti solutionem ex Suarez adductam. Et ita ad primam impugnationem contra eam occurrì queit ex dictis num. IG, quo.l non omnes rationes, quæ primo inveniuntur in aliqua re, debent esse constitutivæ ejusdem secundum nostrum modum concipiendi, quando prædicta res'dicit quid voluti in *facio esset* et quietum et ratio illa prior concipitur per modum via* : quia tunc solum inteiligitur res illa veluti in via ad *esse* constitutivum; non vero ul constitutiva. Et ideo, licet filius in humanis procedat per generationem specie distinctam ab aliis generationibus et hæc generatio passiva sic propria illius et prior quam natura humana illi communicata in *esse* quieto per talem generationem : nihilominus non constituitur in primo *esse* essentiali per prædictam generatronein, sed per naturam humanam. El ita talis generatio solum est via ad constitutivum primum Pt essenziale; non vero est prædictum constitutivum.

Ad secundam vero probationem rrspon-

Λ41

.<it

11

w.
Prien
SoJflhO.

detur, non esse contra rationem intellectionis essentialis, ut est sub hoc conceptu, quexl intelligatur, saltem ex parta nostri modi concipiendi, per modum vire; et in-super, ut habet quietum, ac *in facio the*. Quia, ut est sub conceptu intellectionis essentialis, non dicit, quod sit productio actualis alicujus, termini, sive personae immanentis intra Deum; sed dieil, tum quod ex parte nostri modi concipiendi veluti fluat ah intellectu Dei, tum etiam quod sit perfectissima contemplatio in *esse* quieto ipsius Dei : at contra rationem originum sub conceptu expresso originum est quod concipiantur secundum cw quietum : quia si concipiantur sub conceptu expresso originum, debent concipi, ul productiones, sive activæ, sive passivæ : sicutetn expresse intolleciaē. concipiuntur a nobis per modum viaē et non ul dicunt *esse* quietum. Quoniam in hoc, quod intelligantur per modum vi® et ut dicunt *esse* veluti inquietum, nihil aliud significatur, nisi quod debent concipi per modum alicujus /uri. sive productionis activæ, aut passivæ tendentis ad communicandum aliquid veluti *in facio esse* et sub <Msd quietelo. unde hoc ipso, quod origines concipiantur secundum aliquod aliud munus, ratione cujus sint *in producto esse* seu in *tw* quieto, jam intelligunlur, non ut origines, sed ut relationes : quia *productum esse* illarum nihil est aliud, quam relatones ipsæ, v. g. Filiationis et processioniis passivæ in concreto sumptu». Adde, quod fuï ex dictis constat est contra rationem originum, quod in eis conceptis sub conceptu formalissimo originum concipiantur plures rationes talis conditionis, ut secundum earum aliquam sint constitutiva» personæ. Quia origines activæ reperta» in personis producentibus supponunt personas ipsas producentes : ex eo quod actiones sunt suppositorum, sive personarum. et origines passivæ sunt via ad personam, et constitutivum ejus; non vero formalissime sumplæ sunt ipsum constitutivum. At 'contra rationem intellectionis essentialis non est, quod concipiatur per modum veluti fluentis ex porte nostri modi concipiendi ab intellectu Dei, et per modum contemplationis in *esse* quieto, seu (ut sic dicamus *in facto eue* : quia est forma perfectissima consistens in *esse* quieto, el ut eat sub conceptu intellectionis essentialis. non habet terminum productum per eam.

57. Secundo respondetur, intellectionem »s-

sentialem, in qua consistit ipsa Dei natura non dicere ex parte rei conceptæ aliquid viale, el consistens quasi in fluxu, et vehili in *esse* inquieto; sed hoc tantum competere ei ex parte nostri modi concipiendi, ita ut ex parte illius se solummodo teneat» et ad rem conceptam non transeat. Ex eo quod intellectus, et intellectio essentialis in divinis non distinguuntur, adhuc virlualiter : sed solum ex parte nostri modi concipiendi : cum tamen ad hoc, ut ex parte rei conceptæ «liceret aliquid viale, et veluti in fluxu consistens, oporteret, ut prædicta intellectio distingueretur virlualiter a\$ intellectu Dei, Cæierum juxta modum illum dicendi, juxta quem n. 43 diximus «labium hoc procedere, origo, v. g. generatio activa dicit ex parte rei conceptæ aliquid viale, et consistens in fluxu, et veluti in *esse* inquieto, et distinctum virtualiler a divino intellectu, et ab ipsis relationibus secundum alia munera consideratis : quamvis cum hoc stet (ut id obiter dicamus^ hoc viale non dicere imperfectionem ex parte rei conceptæ : quia non se habet per modum motus dicentis, quod sit actus entis in potentia, secundum quod in potentia, sel per modum puræ productionis non dicentis motum, sed identiticatae cum tota actualilale divini intellectus, licet tendentis ad productionem termini, qui se habet veluti per modum *facti esse* respectu illius, quoque producto, est prædicta productio (ut dicamus) sic in *esse* quieto.

§IV.

Opposita sententia cum suis fundamentis, et eorum enodationibus.

Oppositam tamen sententiam, nempe, proprietates, quibus personæ divinæ constituuntur, et distinguuntur, esse relationes secundum rationem originum et non secundum alia munera relativa, tenent Bonaventura in l dist. 2G q. 2, et Richardus de Sancto Victore lib. i de Trinitate cap. 15. Et licet fundamenta eorum ex dictis in hoc dubio facile dissolvantur : placuit tamen majoris claritatis gratia, ea breviter adducere, el eorum solutiones tradere.

Probatur primo prædicta sententia. Quoniam in unaquaque persona divina, v. g. in Patre, reperitur origo, quæ ei attribuitur ut propria, nempe generatio activa, tanquam aliquid prius ad relationem propriam ipsius, scilicet Paternitatem, ac proinde tanquam

tanquam aliquid prius ad alia munera relaxa : ergo prædicta origo, seu (quod in idem quoad præsons redit, ul n. -i') dicebamus] aliquid relativum sub conceptu originis, non vefo sub aliis muneribus relativis, constituet, el distinguet personam Patris. Consequentia videtur perspicua. Quoniam illa ratio, quæ primo et immediate convenit alicui rei, tanquam propria illius, esc constitutiva, et dislinctiva ejusdem : ergo si origo, seu aliquid relativum sub conceptu originis, non vero aliquid relativum sub aliis muneribus consideratum, est hujusmodi respectu personæ Patris, consequens erit, ul origo, seu aliquid relativum sub conceptu originis, non vero sub pneclis muneribus, sit id, per quod persona Patris constituitur, el distinguitur.

Antecedens autem probatur. Quoniam relationes sub aliis muneribus, ut sub conceptu v. g. referendi præsupponunt origines, tanquam fundamenta, sive raliones fundandi easdem relationes sub prædictis muneribus. Nam Paternitas fundatur in generatione activa, et Filiatio, ac Processio in productionibus passivis Filii et Spiritus Sancti.

Respondetur ex dictis, quod etsi generatio activa præsupponatur secundum rationem ad aliqua ex muneribus relativis importatis in ipsa relatione Paternitatis : non tamen ideo constituet personam : quia non præsupponitur per modum formæ, veluti *in facto esse*, sed per modum *fieri*, aut quasi *fieri* el habentis *esse* veluti inquietum : et ideo secundum nostrum modum concipiendi non constituit personam : quia ad formant secundum nostrum modum concipiendi constitutivam personæ desideratur, quod concipiatur per modum formæ *in facto esse*, et habentis *esse* quietum. Sicut etiam ob hanc rationem, licet passivæ productiones Filii, el Spiritus Sancti pne-supponanlur quodammodo ad alia munera relativa Filiationis et Processionis, tanquam quid proprium Filii, et Spiritus Sancti : non tamen sunt constitutiva harum personarum.

Adde, quod ad generationem activam præsupponitur aliud munus relktivuni in Paternitate, nempe, ratio formæ hypostatica, et tribuentis hoc, quod est. incommunicabiliter subsistere, connotando, quod non habeat hoc ah alio. Et ideo secundum hoc munus potest constituere, et distinguere personam Patris.

Secundo probatur eadem sententia. Quo-

niam Patres originibus tribuunt distinctionem personarum. Nam D. Augustinus hb. de Fide ad Petrum cap. t sic inquit : (*fuin iijihir aliud ejl ijenui\$se, quam natum cur, alitidqte tsl procedere, quam genuisse, v,l natum esse: manifestum est, quoniam nlius est Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus* : et idem habet 5 de Trinitate cap. 6. Cui consonat Ansehnns in epistola do Processione Spiritus Sancti contra Græcos, et Damascenus lib. l de Fide cap. 2 ubi inquit, *Patrem, Filium el Spiritum Sanctum omnino esse unum, excepta ingentiti, generationis, et processionis propriitate*.

Respondetur, hos Patres non loqui ibidem do formali, et primaiio divinarum personarum distinclivo, et constitutivo ; sed de illo quoad nos, et ex quo prædictum primarium constitutivum, el dislinctivum possumus colligere.

Secundo respondetur, per nomina originum intellexisse relationes originum : ut de Aqgustino docet D.Thomas quæst. 8 de u.Thjra. Potentia art. 3 ad l-i et eodom modo explicat aliud testimonium Ricliardi ibidem in soluliope ad 13.

DUBIUM IV.

Utrumproprietates constitutive, et distinctive divinarum personarum. et peculiarity persona Patris, sint relationes divina, adhuc prout exprimunt esse ad, seu munus respiciendi; an vero secundum aliud munus relativum ?*

Postquam explicuimus, proprietates constitutivas, et distinctives secundum nostrum modum concipiendi divinarum personarum esse aliquid relativum, ct hoc non esse relationes sub conceptu originum dato, quo i origines in recto consistant in aliquo relativo i, sed sub aliis muneribus, restai, ul explicemus, an sit aliquid relativum secundum expressum conceptum *ad*, an vero secundum alia munera relativa?

Explicatio liltidi.

Pro tituli intelligentia notandum est primo quod relationes divinæ, quippe, eminentissimæ in ratione relationum, plura habent muneni, piuresque rationes, saltem ex parte nostri modi concipiendi dixinctas Nam inter aha habent esse ratio-

nés subsisten H incôlQimunieainlitPr et simul rationes referendi, seu expressum munus urf. Undo tota difficultas hujus dnhii est, an proprietates constitutivæ, et distinctivæ personarum divinarum sint relationes, ut dicant utrumque munus pertinens ad earum rationem ? An vero secundum primum illorum tantummodo, nempe, secundum quod sunt ratones subsistendi incommunicabiliter, non vero secundum expressum munus *ad*?

Consulto autem Γη titulo inquisitum est peculiariter de persona Patris, an constituatur. Ot distinguatur per aliquid relativum exprimens munus m/, seu Pàterniialem, ut exprimit or linum, et respectum ad Filium? Quia in persona Patris est peculiari ratione explicatu difficile, quomodo constituatur per aliquid relativum, scilicet per Paternitatem, ut dicit expressum ordinem ad Filium : quia personam Patris vjdetur* præsupponendam esse nostro modo inmligendi constitutam ad generationem •activam. Unquam principium *quod* illius : et ideo difficile est inleUigere, quo pacto præsupponantur constituta per Palerniialem, ut exprimit munus refererifli, sou ut exprimit proprium esse *ad* : siquidem hoc videtur resultare ex eadem generatione, et pnesupponere illam tanquam rationem fundandi. At vero in reliquis personis hæc specialis difficultas, qua? in persona Patris specialiter urget, non habet locum. Ex eo quod processiones passivir in ili s non præūpponunt, sed potius j ræsupponuntur ad personas constitmas, et nd re atiunes. quibus constiluuntur, necnon et -ad propria esse *ad* uniuscujusque ex illis. Et ita generatio passiva pnesupponitur ad relationem Filiationis . ut exprimit rationem respiciendi Patrem : çt processio passiva Spiritus Sancti pnesupponitur etiam ex parte nostri modi concipiendi ad relationem spirationis passivæ; ut exprimit munus referendi proprium .ipsius.

Secundo notandum est. personas divinas posse tonsidemri dupliciter, scilicet, vel prout in se sunt α parte rei, ac proinde secundum quoti concipiuntur conceptu distincto et perfecto, qualiter concipiuntur a beatis, vel α nobis adjutis vera lide, per conceptus perfectos, et Theologico-. quos per veram Theologiam possumus formare de illis, rt de carum constitutivis. Secundo, prout concipiuntur a nob s ex creaturis, et conceptibus imperfectis, et confusis, ac per annlugiaiu ad constihilionem personarum

creatarum : ac proinde, ut inteiligunlur constitui eo proportionali modo, quo per* some creatio dummodo ibidem nulla e.vpri-matur impercctio et limitatio, sed idemet proportionale constitutivum personæ crealæ, sublata linitafe. ot addita infinitate, in divinis personis assignetur : ita tamen, quod etsi concipiatur lut sic loquamur) veluli, in genere, prædictum constitutivum esso liborum ah omni potentialiiate. in imperfectione; non tamen in particulari, ot expresse concipiatur, quænanî sint ini* perfectiones, aut potentialitates, sive polen-lialiturn vestigia, a quibus est liberum. Nam si hæc omnia distincte et in particulari attingerentur, tunc fieret sermo de constitutivis divinarum personarum, prout concipiuntur per conceptus perfectos et distinctos, non vero per conceptus imper-fcclos et confusos.

§ 11.

1 3

Assertio p)'nr ex mente Angelici Doctoris, el aliorum Patrum.

Dicendum ergo est primo, quod si loquamur de diviyis personis, prout sunt a parte rei, ac proinde prout concipiuntur a beatis, quatenus in se sunt, vel ut a nobis inteiligunlur per conceptus perfectos ul distinctos, quus adjuti vera lide, et Tiieologa de iliis, et de earum constitutivis, et distinctivis formamus, tunc proprietates con tiutiva earum sunt relationes, adhuc secundum quod exprimunt esse *ad*. *Assertio* huc satis efficaciter colligitur ex leslimo ms Conciliorum, quæ dubio 2 hujus disputationis num. 1J adduximus, necnon ex iliis, quæ ibidem ex Boetio, Anselmo, Cyrillo N. Alexandrino. Augustino.. Basiliu, (iregorO Nysseno. et Nazianzeno et Angelico Præeptore attulimus, necnon ex iis. quæ ex eodem I?. Thoma supra <juæst. 3<i artic. 2 a nobis dicta sunt, ubi pluribus testimoniis ejusdem S. Doctoris ostendimus, distinctionem realem divinarum personarum, prout in se sunt, esse per uppositionem relativam earum : atque adeo persona divina distinguentur, el constituentur, prout in se sunt, per sua propria esse *ad*.

I nde assertionem hanc tuentur Zumel al articulum i hujus quipslionis in sua quæst I conclusione 3, Nazarius eontro-versia unica conclusione 13. **Suinz** lib. 7 de Trinitate cap. 7. Arrubal ad quumionrm

'j
j»
i
i
1
j
S
7
..>
.Λ
■
J
I

oi.
Priai
côûdib
ifo.

Brffins.
Aniete.
X. Q-
tin.
Λ-i'II.
II
rus.Xu-
>'
<C33S-
NKUM.
Anrd.
Pnwefl.

çßük.
'I
su m.
Anaio'.
I

Βαμ. 3| hujus Inicialus disput. 112 cap. 3, Huyz
Uuian.i. de Montoya disput. 89 sect. I referens Du-
rantium in I dist. 26 quæst. I num. 15 el
G>brid. sequentibus, el dist. 27 quæst. 1, Gabrielem
dist. 26 q. I art. 3 dubio »j quæstiuncuki
Scuti». 2, Solum in I distinet. 28 quæst. 3 \$ d</
quæslionicin et £ *Ad priaunu arfumentum*
principale, ctquo;Hibeto 4 ad argumentum
CarUias. principale, Carthusianum dist. 2G q. 2
circa medium. Ac tandem emndeipn asser-
Cajcuu. tionem absolute intellectam tenent Cajofa-
Torres. nus in præsentī art. i, Turres Canariens!»
ibidem, et probatiores discipuli D. Thomæ.

65.
Prior
ratio.

Batto autem prior, et fundamentalis hu-
jus assertionis desumitur ex testimoniis
citatis, poteslque ad hanc formam redig*.
Quoniam Concilia asserunt, personas divi-
nas, prout in se sum, constitui, et distin-
gui per relationes; et insuper in divinis
omnia esse unum, ubi non obviat relationis
oppositio, ac proinde-easdem personas di-
vinas distingui, et constitui per relativam
earum oppositionem : ergo sentiunt, illas,
prout sunt a parte rei in se ipsis, constitui
ler prædictas relationes, non solum ut
dicunt rationem incommunicabiliter sub-
sistendi, sed etiam ut dicunt ipsum esse^/d :
quandoquidem oppositio relativa provenit
formaliter ex ipso *ad* et ideo formalis?imo
loquendo personæ opponuntur relative,
quia mutuo per opposita *ad* se respiciunt :
ergo eadem personæ conceptæ per concep-
tus nostros distinctos et perfectos : et cur-
respondentes eis, ut sunt a parte rei in se
ipsis, debent concipi, utconstituite, non so-
lum per relationes ut dicunt prædictam ratio-
nem incommunicabiliter subsistendi, sed
etiam per easdem, ut dicunt *ad*.

ConGr-
iNiar
pr.mo.

Confirmatur primo. Quia Paternitas v.
g. Fecundum suum esse *ad* tribuit Patri
peculiare *subsistere* relativum specie, aut
quasi specie distinctum a *subsistere*, quod
est in Filio, ut constat ex disp. 9 n. 71, ac
proinde tribuit illi *subsistere* incommuni-
cabihler distinctum ab eu, quod est in
Filio : siquidem *subsistere* relativum, quo l
est in Patre, quia Pater est, debet esse
incommun cabile aliis : ergo prædicta Pa-
ternitas, prout est in so ipsa, et constituit
Patrem in se ipso, debebit secundum pro-
prium esse *ad* constituere ejus personam :
et per consequens hoc ipsum habebit, ut
concipitur a nobis per conceptus perfectos
jam dictos.

CônGr-
mior

Confirmatur, et explicatur secundo.
Quia personæ divinæ concepta per nostros
conceptus confusos et imperfectos, consti-

tuuntur, et dislîngauntur per ipsas rela-
tiones, ut sunt rationes incommunicabi-
liter subsistendi : ergo eademmet pctsonæ
prout sunt in se ipsis a parte rei, et ut
concipiuntur a nobis per conceptus i crfec-
tos et distinctos, debent concipi ut consti-
tuta, non solum per prædiclas relationes,
ut sunt rationes incommunicabiliter sub-
sistendi, sed etiam per easdemmei. ul sunl
rationes referendi, seu ut expres-e dicunt
esse *ml*. Antecedens constabit ex dicendis
conclusionē sequenti.

Consequentia vero ex antecedenti vide-
tur aperte sequi, poteslque sic explicari,
et probari. Quoniam si illa ratio incommu-
nicabiliter subsistendi, et tribuendi perso-
nis, quod incommunicabiliter subsistant,
concipiatur perfecte et distincte, ac proinde
deprehendatur. in quonam in se ipsa for-
malissime, et adæquate consistat, invenie-
tur, eam etiam consistere :n ipso esse
ad, et ex prædiclo esse *idj* quod, ut est
ratio incommunicabiliter subsistendi, im-
plicite dicit, quod prædicta relatio sit ratio
incommunicabilior subsistendi, et distin-
guendi unam personam ab alia. Et ita tota
ratio, ob quam nos per nostros conceptus
confusos et imperfectos non pertingimus
ad concipiendum eam secundum esse r/d,
est, quia non concipimus illam distincte
et perfecte; sed solum cognoscimus, ip-
sam esse rationem incommunicabiliter
subsistendi; non tamen intelligimus, qua-
tenus sistimus in prædiclis conceptibus
confusis et imperfectis illud munus, quod
implicite dicit, nempe, ipsum esse *ad* : uc
proinde nec etiam distincte et perfecte
inlciligiinus, in quonam in particulari, rt
adæquate consistat ratio illa qua tribuit
incommunicabiliter subsistere, et unde
rationem suam desumat : an nimirum in
ordine a l se ; an vero in ordine ad ter-
minum : cum tamen quævis ratio, ut in
particulari, el distincto ac perfecte eugnila,
debeat concipi ut consistens ip aliquo in
ordine ad se, et esso absoluta, vel, ut
consistens in aliquo in ordine a i termi-
num, et esse, ac concipi ut relativa, et ut
respiciens eumdē terminum, ut in præ-
senti debet contingere eo ipse, quoi præ-
dicta ratio non sil absoluta, sed relativa ;
et per consequens personæ, ul mtelliguntur
per conceptus nostros perfectos et disimc-
108, non concipiuntur ut precise constitute-
per relationem, ut sunt rationes incoiimu-
nicabillter subsistendi, non pertingendo
[•er eosdē conceptus nostros ad lionci-

-i l

g t

1/ W
i a

piendom id, quod implicite afferunt secundum hoc primum munus, seu non per-tingendo ad cognoscendum rationem illam, ut etiam expresse et distincte dicit esse *nd*; sed ulterius devenitur ad concipien- dum. illas constitui per ipsas relationes, ut sunt rationes incommunicabiliter sub- sistendi per modum relationum, et ut di- cunt ordinem, et oppositionem ail corre- litlivum.

§ HI.

Jwri/o posterior cx Angelico Doctore de- prompta.

C7. Dicendam est secundo, si loquamur de rZu- Pisonis divinis; ut concipiuntur per con- sie». ceptus nostros confusos et imperfectos, et per analogiam ad modum, quo personæ creatæ constituuntur, et ut ex eisdem crea- turis cognoscuntur, tunc proprietates cons- titutivæ. et distinctivæ earum sunt relatio- nes, secundum quoi habent esso rationes incommunicabibter subsistendi, non vero secundum quod exprimunt *ad*, seu munus respiciendi. Assertio hæc est Angelici Præceptnris supra quæst. 29 art. 4 et in aliis locis, quæ nos ibidem disp. 9 num. 44 adduximus ad probandum cum eodem Angelico Præceptore, quod significandum formale, et directum *persons divinx con- copta* per conceptus nostros confusos, et imperfectos (de quo S. Doctor ibidem loqui- tur) non est aliquid relativum secundum Expressum munus ad, sed ut dicit *subsistere* incommunicabiliter in natura divina.

(W. Idem etiam docuit D. Thomas art. 4 hujus quaestionis in corpore, et ad l ubi hanc Magistri propositionem explicat, sci- licet : *Pater semper est, quia genuit Filium*, dicens; quod in hac propositione, *accipitur nomen Patris, secundum quod designat rela- tionem tantum, non autem secundum quod significat personam subsistentem : sic enim oportet c converso dicere, quod, quia Pater est generat*. In quibus verbis loquitur de personis divinis, ut concipiuntur secundum nostrum imperfectum modum concipiendi, constituta: et ex quo capite docet de Pa- tre, quod, quia genuit Filium, est Pater, ac proinde quoi prius est, illum genuisse, quam esse Patrem, satis denotat non cons- titui in *esse* personæ Patris per eamdem Paternitatem, ut exprimit ordinem ;uf Fi- lium : at ex quo capite inquit, quod qua- tenus Pater significat personam subsisten-

tem, tunc, quia Pater est, generat, atque adeo præsupponitur persona Patris, ut subsistens ad generationem, satis etiam innuit, illam constitui per relationem Pa- ternitatis, ut est ratio subsistendi incommu- nicabiliter.

Unde S. Doctorem sequuntur Nazarius Nuar, art. 4 quæst. 29 controversia unica, § *Ex dictis sequitur primo*: Author tabulæ ter. aureæ ia verbo *Persona* η. 21, Sylvester in suo connatu quæst. 29 art. 4, Vasque* l sLrek part. disp. 127 cap. 2, Suarez lib. 7 de Trinit c. ultimo, Ruyz in præsentī disput. 32 sect. 7, et alii places, lam intra quam extra Scholam divi Thomæ. λ - / *

Ratio .nuten fundamentalis hujus asser- lionis desumitur ex D. Thoma quæst. 29 ω. I art. 4 nuper citato, potéstquead hanc for- m.nath. mam reduci. Quoniam persona ut sic cons- D-TtwB- tituitur per rationem subsistendi incommu- nicabiliter in natura rationali, et persona creata per rationem subsistendi incommu- nicabiliter in natura rationali creata : ergo persona divina, ut intelligitur constitui per analogiam ad personas creatas, ac secun- dum nostrum confusum et imperfectum concipiendi modum, constituetur per ratio- nem incommunicabiliter subsistendi in na- tura divina : non vero per munus exprès- sum referendi : ergo cum constituatur in *esse* personæ divinæ per re'ationem, ut du- biis præcedentibus ostensum est, oportebit, ut constituatur per illam, quatenus est ratio subsistendi incommunicabiliter in natura divina, non vero per prædictum munus expressum respiciendi.

Confirmatur. Quia nostro modo conci- piendi imperfecto non concipimus divina, Coafir- nisi ex creaturis, ut ait D. Thomas, quæst. nuUr- sequenti art. 2, sed in creaturis suppositum jam constitutum habet præsupponi ad gene- rationem, et hæc ad relationem Paternita- tis ul ratio fundandi illam : ergojuxta eum- d» m imperfectum concipiendi modum prius debemus concipere personam Patris cons- titutiin , quod concipiamus ipsam gene- raro; et non utcumque, sed ita ut ipsa generatio sit fundamentum, sive ratiofun- dandi Paternitatem, ut est ratio respiciendi Filium : ergo nostro imperfecto concipiendi modo non concipiemus, illam constitui per Paternitatem, ut est ratio respiciendi Fi- bum, secundum quam rationem subsequi- lur ml geip'ratiunoin : se l per praaliclam Paternitam. ul est ratio mcommunicabi- Uter subsistendi : siquidem ratio ista est, quæ iu relatione divina Paternitatis habet

se ad instar constitutivi personarum creatarum. ex quarum cognitione devenitur secundum hunc imperfectum modum concipiendi ad cognitionem constitutivi, et distinctive divinarum personarum.

§ IV.

Obiectio prior contra priorem assertionem, prior ejus solutio, ft dupler illius impugnatio.

Př00Γ Sed objicies primo, quod contra priorem assertionem militat testimonium illud D. Thomæart. 4 hujus quæstionis, quod supra a nobis relatum esi. Nam in eo Angelicus Pnceptor distinguit inter relationem, ut relatio est, et inter eandem, ut habet constituere personam : at nomine relationis, ut relatio est, intelligit relationem quatenus exprimit *ad*, ut ex contextu ipso constat : ergo juxta ipsius sententiam relatio secundum hoc munus non est constitutiva personæ : ac proinde male nos diximus in priori assertionem, relationem, adhuc secundum suum esse *ad* esse constitutivam personæ, prout est in se ipsa, aut secundum quod concipitur a nobis per conceptus perfectos et distinctos.

ODfir-natur. Confirmatur. Quoniam secundum eundem Angelicum Praeceptorem in eodem loco, relatio Paternitatis, ut dicit *ad*, supponit generationem activam, tanquam fundamentum, sive rationem fundandi : ergo nequibit secundam hanc rationem constituere personam Patris : alioqui Paternitas, ut dicit *ad*, præsupponeretur ad generationem : et per consequens generatio non esset fundamentum, sive ratio fundandi illius.

Va\$-quez. Ad hanc objectionem (omissis, tum solutione tradita a Vasquez in hac l p. disput. 459 cap. 5 tum etiam responsione adhibita a Ferrara i contra Gentes c. 26 *Ad evidentiam secundi dubii* : quoniam prior ex illis manet impugnata ex iis, quæ disp. l l num. 52 et 55 diximus; et posterior ex dictis disp. 9 n. 59 ostendentes, dari in divinis (ros subsistentias relativas) solet responderi ex Cajetano art. 4 hujus quæstionis § *Ad evidentiam*, in solutione secundæ difficultatibus, ubi inquit, Paternitatem v. g. secundum propriam rationem talis relationis, et secundum proprium esse *ad* posse sumi duobus modis : scilicet, vel ul conceptam, seu précisé secundum suam essentiam, et quoad conceptum essentialem ipsius : vel ut exercitam, idest, ut exer-

cel actu munus referendi : et sumptam primo spodo constituere personam Patris in *esse* personali relativo realiter, et formaliter. sed non relative exercito, et præsupponi ad generationem activam : at sumptam secundo modo non constituere personam in *esse* personali, nec prasupponi, sed consequi ad eandem generationem activam : ac proinde tribuere penonæ jam constitute}, quod in actu exercito habeat exercitum respiciendi Filium : et per consequens juxta iac explicat Cajetenus testimonium D. Thomæ in hac objectionem adductum. Quam solutionem tradunt etiam Canariens:* 3 part, commentarii articuli l hujus quæstionis, § *Crterum aliter respondendum*, et alii.

Cadorum licet hæc solutio sit valde probabilis : nihilominus probabilius judicamus cum aliis discipulis l). Thomæ, Paternitatem v. g. secundum suum esse *ad* exercitum constituere, et distinguere personam Patris, prout e?t in se ipsa, et ul concipitur a nobis per conceptus perfectos et distinctos. Ei ideo contra prædictam solutionem potest objici, quod Paternitas, ut concepta secundum propriam, ultimam rationem suam, seu secundum proprium esse *ad*, non potest concipi, ut unita alicui quasi subjecto, nisi concipiatur, ul exercens munus referendi, et tribuens illud suo quasi subjecto : ergo nec poterit concipi, ul constituens secundum suum proprium esse *ad* personam Patris, abstrahendo ab exercitio referendi.

Consequentia videtur perspicua. Antecedens antem pro atur. Quoniam quævis forma unita suo quasi subjecto debet concipi ut tnlmens ei exercitium formale, quod in genere causæ, aut quasi causæ formalis eidem competit et itu calor, v. g. nequii concipi sic unitus suo subjecto, nisi concipiatur ut exercens ibidem exercitium, quod in genere causa formalis ei convenit : ac proinde nisi intelligatur tribuere actu exercito *esse* calidum, quod quidem est exercitium proveniens in genere causæ formalis ab eo lcm calore.

Unde nihil obest id, quod in favorem solutionis Gajetani solet adduci, nimirum, quod etsi in formis omnino absolutis nequeat concipi forma unita subjecto, maxime si sil subjectum connatural?, quin tribuat illi suum exercitium, quod ab ea' in genere causa formulis provenit; secus tamen iu formis aliquo modo relativis. Nam istæ possunt concipi uniUe suis sub-

Cijün.

Canariens.

De fau-
tor,
lue
solatia.

E*1\$10.

jectis, apt quasi subjectis, quin tribuat. Illis prædictum exercitium, sed solum vim ad tale exercitium, seu actum primum requisitum ad illud,

Kipto- Hoc autem explicant aliqui sequentibus exemplis. Nam in primis» Generalissimum prædicamenti relationis in concreto sumpti intelligitur unitum suo quasi subiecto, et non tribuere ei exercitium respiciendi terminum : quia non potest concipi, ut habens alterum correlativum sibi æquale, ad quod importet huiusmodi exercitium : cum omnia relativa contineantur sub relativo in communi. Et deinde relationes similitudinis, et æqualitatis. sumptæ in communi, et in concreto, non habent exercitium referendi. seu referri in actu secundo, sed solum vim ad hoc exercitium, seu *wr* relativum in actu primo : ex eo quod nec simile in communi habet alterum simile adæquatum sibi, ad quod actu, et in exercitio referatur. neque æquale alterum æquale : cum omnia simina, et æqualia contineantur sub æquali. et simili in communi.

Et deinde relatio paternitatis in creatis, unita patri habenti priorem liliū, tribuit ei exercitium referendi respectu ejusdem filii, non tamen respectu filii nondum nati : quia hoc exercitium non tribuitur, usque dum prædictus filius nascatur : et nihilominus relatio paternitatis tribuit vim ad hoc exercitium, antequam secandus filius generetur : et propterea per eandem relationem, per quam respiciebat primum filium, respicit secundum. Et similiter species intelligibiles in divinis Angelis in sua creatione sunt repræsentativæ singularium, antequam existant : et tamen non repræsentant ea actu, nisi supposita illorum existentia. Ac tandem scientia Dei, ut intelligitur online rationis antecedere ad decretum de futuritione creaturarum, est visiva, seu intuitiva earum quasi in actu primo : et nihilominus ex defectu termini, idest, futuritionis earumdem creaturarum in illo signo, non est in actu exercitio visio, aut intuitio earum.

74.
Refriit-
far,

Ex dictis igitur constat, nihil obesse hanc solutionem. Quoniam quævis forma, sive absoluta, sive relativa, quæ concipitur unita suo subjecto, aut quasi subjecto capaci effectus formalis talis forma*, et exercitii illius, quod ab ea in genere causæ formulis provenit, debet tribuere ei prædictum exercitium, hoc ipso quod sic unita

concipiatur. Quoniam prædictum exercitium tantum dicitur formam datam suo quasi subjecto et causalliaient formalem, quæ ipsa semetipsam illi communicat : ac proinde, sicut repugnat concipi formam unitam proprio subjecto, et non concipi ibidem actualitatem sui effectus primarii, prædictamque formam, ut datam in genere causæ formalis illi subjecto, et causalitatem, ac exercitium, quo illi datur : sic etiam repugnantiam involvit, concipi talem formam unitam proprio subjecto, et non tribuere illi exercitium, quod ab ea in genere causæ formalis provenit.

Confirmatur. Nam sicut in causis efficientibus data virtute efficiendi, et causalitate illius in genere causæ officientis, datur in actu exercitio effectus proprius illius, et exercitium prædicti effectus in ratione effectus : ita etiam in causis formalibus, si concipiatur forma ut data, ac proinde una cum causalitate illius, debet concipi, quod eo ipso datur effectus proprius illius in actu exercitio, et exercitium, quod in genere causæ formalis ab eadem provenit.

Confirmatur secundo exemplis, quæ in favorem solutionis Cajetani adducta sunt, JJ2S Et in primis exemplis Generalissimi relationis, aut relationum æqualitatis, vel similitudinis in communi sumptarum. Nam relationes istæ ideo possunt concipi in concreto, ut unitæ suis subjectis, quin tribuant exercitium referendi, quia non concipiuntur. ut formæ singulares, et individuae, nec unitæ subjecto singulari et individuo : ex eo quod exercitium cujusvis formæ non convenit illi, nisi in singulari sumptæ, et unitæ suo subjecto singulari. Et propterea hoc ipso, quod relatio similitudinis, v. g. quæ in communi considerata non tribuebat exercitium referendi, concipiatur in singulari. et unita suo subjecto singulari, debet concipi, ut tribuens suum exercitium referendi : ac proinde hoc ipso, quod Paternitas in divinis, quæ est forma singularissima, concipiatur ut unita secundum suum esse *mi* Patri ætemo, debebit concipi, ut tribuens in actu exercitio suum exercitium referendi.

Et deinde ex tribus posterioribus exemplis hoc ipsum declaratur. Nam relatio, v. g. paternitatis creatæ, et singularis, residens in hoc numero patris, non potest concipi ut unita illi, quin concipiatur tribuere ipsi exercitium referendi respectu termini formalis, et primarii, qui est filius a se genitus. sive S't hic, sive ille, necnon respectu

portu lilii prioris ot existentis : ct quando nascitur secundus lilius, solum additur nova purs termini materialis, non v» ro exercitium relationis paternitatis secundum id, quod ex parte illius se tenet : quia non dicitur addiUite exercitium ex eo quod aliquid ex parte ipsius se tenens illi in *esse* entis addatur (alioqui id, quod denuo adderetur, solo numero distingueretur ab eo, quo l praerat, nempe ab exercitio respiciendi priorem lilium : et ita daren^r simul duo exercitia solo numero distincta in eodem subjecto, nempe in eodem patre , sed dicitur addi exercitium, quia additur novus terminus ad illud requisitus. Et ita nequit relatio illa concipi, ut unita huic numero patri, quin concip^atur tribuere, quidquid ex parte sui requiritur ad (a*c exercitium. Et per consequens et am relatio Paternitatis incrculæ, concepta secundum suum esse *adt* et unita suo quasi subjecto, debebit concipi, ut tribuens exercitium referendi respectu sui termini formalis, et primarii, nempe unie», et ada^uati Filii divini. Et data hypotbesi impossibili, quod possent in d vicis e-se plures lilii, tunc omne exercitium referendi, quod posset tribui a prædicta Paternitate, deberet concipi. ut tributum (quantum est ex parte ipsius) hoc ipso quod concipiatur, ut unita Patri. Ei propterea nequiret concipi, ul constitutiva personæ secundum suum esse *ad*, nisi conciperetur constituere illam secundum exercitioni eju>dem *ad* quoad omne, quod ex parte prædjctæ Paternitatis ad illud requiritur. Cujus oppositum vult Cajetanus.

Deinde eadem solutio principalis ex Cajelano adducta potest secundo, et principaliter rat one alia non parum urgenti impugnari. Num si semel admittitur, quoi in relatione Paternitals increase debet dari, tum *esse* relativum quasi in aclu primo, tum et ani *esse* relatum quasi in actu secundo, seu exercitium referendi, non potest ex uno capite admitti, quod prædicta relatio secundum scum esse *ad* speciale ot atomum, consideratum in actu primo, sit constitutiva personæ Patris; et ex alio quod non sit constitutiva ejusdem personæ sc-undum prædictum esse *ad*, ut tribuit *esse* relatum in actu secundo, seu ut iribu t exercitium referendi.

Et ratio videtur aperta. Quoniam constitutio personæ divinæ deb*t esse perfectissima, et per modum actus purissimi : non ■feicaudem esset, nisi forma constitutiva ip-
Salmant. Cars, theolog., tom. III.

sius, ut constitutiva est, pertingeret usque ad ultimam actualitatem su® lineæ relatives, nempe, usque ad ipsum exercitium referendi, quod est ultima actualitas prædicke lineæ'. Sicut constitutio divinæ natura non esset perfect ssima, r t per modum actus purissimi, nisi forma constitutiva ipsius. quatenus constitutiva est, pertingeret usque ad ultimam actualitatem suæ lineæ, nempe, usque a l actuale *intelligere* primordiale, ot secundum prædictum *intelligere* roivtitueret Deum in ralone intcUigentis in actu exerci'o.

§ V.

Vera solutio pixcedonlis objectionis, ct confirmationis illius.

Quare melior solutio prædiclæ objectionis videtur esse illa, quæ deducitur ex dictis. nimirum, quod cum D. Thomas inquit relationem, ut relal'ü est, non constituere personam, loquitur de constitutione divinæ personæ, non secundum omne id, per quod a parte rei constituitur, aut de constitlutone ejus, ut concipitur constitui per nostros conceptus perfectos el distinctos; sed de constitutione ejusdem, ut concipitur per nostros conceptus imperfectos et confusos, et de relatione, ut exprimit munus reficiendi torminum. Nom sic concepta constitutione divinæ personæ, non pt rtin-gllur usque ad intelligendam adæqt.ate ejus constitutionem, et constitutivum, alioqui conciperetur per conceptus perfectos et d stinctos constituta; sed præcise sistitur in alio munere relativo proveniente ab eadem relatione, nimirum, in munere incommun cabiliter subsistendi in natura divina ut explicatum est, el statim amplius explicabitur.

Ad confirmationem respondetur etiam ex modo dictis, quo l D. Thomas tantum vult, relationem Paternitatis divinæ, ut conceptam secundum nostros conceptus imperfectos et confusos, ct ut dicit *oil*, idest, ut exprimit pnecisemunus referendi, ac proindo munus pnecise æquivalendi relation! creatæ paternitatis, ut exprimenti ordinem ad lilium, supponere secundum eumdem modum concipiendi generationem activam (modo tam >n statim explicati Io) tanquam fundamentum sive rationem fundandi ejusdem Paternitatis secundum prædictum munus sumptæ; non vero quod ielatio Paternitatis, concepta secundum nostros

78.
Et «lic-
tis tra-
ditur
vera
obje» lio-
II'5
enodatio.

SolnUr
confirm*

1.

; :

A
I

Il it

Inpu-
isitur
tophos

conceptus perfectos et distinctos, aut prout videtur a beatis, sive prout est in se ipsa, supponat generationem activam secundum suam ultimam rationem consideratam, tanquam rationem fundandi eandem Paternitatem sic sumptam. Quia relatio Paternitatis sic accepta, nempe, quoad id, quod correspondet ipsi nostris conceptibus perfectis et omnino distinctis, non supponit generationem activam secundum suam ultimam rationem consideratam; sed potius, adhuc secundum suum esse *ad*, ut exprimit munus respiciendi, supponitur prædictæ generationi sic accepte.

Unde Paternitas priori modo sumpta, ut concipitur per nostros conceptus confusos et imperfectos nuper dictos, nequit (loquendo de constitutione personæ Patris secundum prædictum modum concipiendi nostrum imperfectum et confusum) constituere illam, ut prædicta Paternitas exprimit munus referendi, quia sic supponit generationem activam, modo statim dicendo, bene Limen, ut exprimit munus aliud relativum quodammodo præcedens ad prædictam generationem, nempe, munus subsistendi incommunicabiliter in natura divina, ut jamjam magis explicamus. Et similiter ipsamet Paternitas, ut concipitur per conceptus perfectos et distinctos, habet (adhuc ut exprimit munus referendi, non quaecumque, sed eminens, et dicens peculiarem modum subsistendi proprium Patris) constituere personam Patris: quia sic sumpta præsupponitur ad generationem activam secundum suam ultimam rationem consideratam, et tribuit Patri, quod subsistat incommunicabiliter modo illo peculiari, qui est proprius Patris: eo quod ipsa, secundum hanc rationem considerata, et perfecte cognita, concipitur ut ratio atomi, a qua Pater habet suum atomum *subsistere*. perfecte, et distincte conceptum.

80.
Implicat.

Nec obest, si urgeas contra hanc solutionem, quod quævis relatio realis, quæ pertinet, aut reducitur ad secundum genus relationum, debet, non solum secundum nostrum imperfectum modum concipiendi, sed etiam prout est in se, et secundum quod sic sumpta exprimit munus referendi, habere pro ratione fundandi actionem, vel passionem: quia hoc per se petitur ad prædictum genus relationum et in hoc distinguuntur ab omnibus aliis: ergo etiam in divinis Paternitas, non solum ut concipitur a nobis per conceptus confusos et imperfectos, sed etiam

prout est in se, et secundum quod sic accepta exprimit munus referendi, exigit pro ratione fundandi generationem activam: et per consequens prædicta generatio præsupponetur ad eam sic sumptam, et ipsa Paternitas sic accepta nullo modo constituet personam Patris, quæ ad generationem activam debet præsupponi constituta.

Confirmatur. Quoniam non possunt hæc duo inter se cohærere, nimirum, quod relatio Paternitatis, concepta per nostros conceptus imperfectos et confusos, præsupponat, secundum quod exprimit munus referendi, generationem activam; et quod eadem, ut concepta per conceptus perfectos et distinctos, præsupponatur secundum prædictum munus ad eandem generationem activam. Et ratio est. Quia per hoc, quod constitutio alicujus concipiatur a nobis per conceptus imperfectos et confusos suum significatur, quod res illa, et ejus constitutum non concipitur adæquate, et distincte quoad omnia, quæ in se formaliter habet, sed quod aliquid illius cognoscitur, et aliquid non concipitur, ex eo quod non scitur distincte et in particulari, in quoniam res illa sic confuse concepta consistat, non tamen cognoscitur aliter, ac in se ipsa est, ita ut ipsi attribatur ratio aliqua, quæ in illa non sit. Ergo hoc ipse, quod relatio Paternitatis concepta, prout est in se ipsa, et prout sic exprimit munus referendi, præsupponatur quodammodo ad generationem activam, non poterit cum hoc cohærere, quod concepta secundum nostrum modum imperfectum concipiendi, et ut secundum illum constituit personam Patris, præsupponat, secundum quod exprimit munus referendi, generationem activam. sed ad summum, quod secundum hoc munus non concipitur per prædictos conceptus confusos et imperfectos, et ut constitutiva personæ: ex eo quod sic concepta quoad munus referendi non pertinetur ad concipiendum, an secundum hoc munus tribuat peculiarem modum subsistendi Patri, sed hoc pertineat ad ipsam, prout est in se, sive prout concipitur a nobis per conceptus perfectos et distinctos.

Respondetur, quod ad hoc, ut relatio Paternitatis, quatenus, prout est in se, exprimit munus referendi, habeat quodammodo pro fundamento, sive ratione fundandi generationem activam, non est necesse, ut prædicta generatio secundum omnem sui rationem quodammodo præce-

dat Paternitatem secundum munus jam dictum consideratam, sed satis erit (ut jam explicamus) quod generatio secundum unam sui rationem quodammodo habeat præcedere, et secundum aliam quodammodo subsequatur in ordine ad nostros conceptus perfectos et distinctos. Quod tamen in ea invenitur, ut in solutione ad confirmationem hujus replicæ dicemus.

Adde, hoc esse discrimen inter relationes creatas spectantes a i secundum genus, imo et alios relationes reales divinas fundatas, aut quasi fundatas in processione passiva ex una parte, et relationem increatam Paternitatis ex alia, quod relationes creatæ quoad omnia spectantia ad lineam relativam præsupponunt actionem, vel passionem, quod idem de aliis relationibus divinis nuper dictis dicendum est, si in illis ratio processionis activa', aut passivæ (ut multi probabiliter volunt) non consistit : si autem sint ipsa processio passiva, ut de Filiatione, et relatione spirationis passivæ diximus, tunc prima ratio spectans ad lineam relativam in illis inventa debet esse prædicta ratio processionis passivæ. At vero relatio increata Paternitatis hoc non habet, sed concepta per conceptus confusos, pnesupponitur secundum primam sui rationem ad generationem activam, et adhuc concepta distincte quoad omnia sua, præsupponit secundum aliquod sui munus generationem activam inadequate conceptam, et præsupponitur ad eam secundum suam ultimam rationem consideratam ut statim explicabimus.

Et ratio disparitatis desumitur, tum ex eo, quod licet Paternitas divina, adhuc ut exprimit munus referendi, sit simul natura, et cognitione cum Filiatione, atque adeo non sit causalitas inter eas, nec detur aliquod prius *in quo*, sive durationis, sive intellectionis, id est, in quo unum possit esse, aut concipi sine alio, aut non concepto alio, ut ei corresponds : attamen est inter eas ordo originis, et secundum hunc ordinem Paternitas est prior prioritatem originis (ut sic dicamus) *a quo*, quam Filiatio, adhuc ut est passiva pro essio Filii, ut Filius est. Et similiter eadem Paternitas rrit simul eisdem proportionalibus modis cum generatione activa, ut e-t productio Filii secundum munus respiciendi : et tamen quodammodo erit prior virtualiter illa sic sumpta per virtualement ordinem (ut sic dicamus) originis *a quo* : quia ex Patre, ut ultimate

constituto in sua ratione personali, adhuc in ordine ad nostros conceptus distinctos, debet quasi oriri ipsa generatio activa, ut est productio Filii quoad suam ultimam rationem considerati, id est ut exprimit munus referendi constitutivum suæ personæ distincte et perfecte cognitæ. Quare, cum hic ordo originis non reperitur in relationibus creatis, nec inter alias relationes divinas fundatas in processione passiva, et collatas cum illa : inde est, ut non intelligantur secundum aliquam considerationem prius prioritatem, aut ordinem originis *a quo*, quam processiones.

Tum etiam ex eo, quod natura creata, v. g. hominis, aut ejus potentia generativa, vel etiam ipse homo, ut v. g. Petrus, non est sufficienter determinatus ad habendam relationem paternitatis, nisi per generationem. Et ideo nisi hæc adsit, nequit dari prædicta relatio exigens sufficientem rationem, et determinationem, media qua habeat resultare. Et deinde aliæ relationes increatæ, scilicet Filiatio, et processio passiva, ex se habent præsupponere actiones, et velati passiones quibus producuntur, quia sunt relationes realiter produte.

Cæterum natura divina ex se, et ab intrinseco habet sufficientem determinationem, prout est in se ipsa, et ratione sui, ad id ut detur in divinis relatio Paternitatis absque eo, quod ad illam adæquate sumptam pnesupponatur generatio, aut alia actio notionalis. Nam ipsa natura per se, et ab intrinseco habet esse fecundam per modum actus purissimi, et non utcumque, sed ita ut ex sua communicabilitate, et fecunditate habeat esse in tribus suppositis habentibus inter se ordinem originis : ita ut in uno sit ut non communicata ab alio, et in aliis communicata. Et ideo etiam ex se prædeterminat sibi quamdam personalitatem constitutivam personæ, quæ non producatur ex alia. Et rursus, quia ratione suæ infinitatis, et simplicitatis nequeunt ejus supposita esse inter se distincta per proprietates absolutas : idcirco in hac persona non producta habet determinare sibi certam quamdam personalitatem relativam, et non absolutam. Et tandem, quia prædictæ naturæ ex sui ratione constituitur, quod prius debet communicari ut natura, et per consequens per generationem, quatenus ut amor, ac proinde per spirationem : propterea determinat sibi

in eadem persona non producta talem
personalitatem relativam, quæ sil Pater
nilas, et non alia relatio : quamvis (ut
ruper dicebamus) semel pñedeierminata
Paternitate quoad primam sui rationem»
primumque sui munus, absque eo quod
ad illam sic sumptam pnveat generatio, ut
ratio fun landi » postmodum quoad munus
referendi, præsupponit quodammodo ge-
nerationem activam, in sensu stalim in
sequenti solutione explicando sumptam.

R3. Ocrarri-
tor
coDfirm.
i .
M.
Vtr?ioU
prior
Stiori
jlenjorH
rxp.'ira-
lionc
iwitilio-
ilis.
87. Ej didis
cledda.
tur
raodatio
confitrol.

Ex quoval confirmationem respondetur,
quoi hoc ipso, quoi relatio Paternitatis
concipiatur, prout est in se, sive per con-
ceptus nostros perfectos et distinctos, appa-
rent in ea respectu cognoscentis illam per
prælictis conceptus, plura munera, sive
plures rationes eorumdem munerum, ex
parte saltem nostri modi concipiendi di-
ver.æ, quam appareant respectu cognoccn-
tis eamdem per conceptus imperfectos et
confu-os. Et ideo quoval hæc munera, seu
peculiares rationes munerum, quæ quo-
dammodo super crescunt respectu præ-
dictæ cognitionis perfeelæ, potest relatio
Paternilat s concipi» ut quoiammodo prior
secundum munus expressum referendi 'modo
statim dicendo ibidem denuo apparens,
quam generatio activa, considerata secun-
dum suam u timam rationem, et secundum
quod concipitur per conceptus perfectos et
distinctos : quamvis prædictj Paternitas^ ut
concepta per conceptus imperfectos et con-
fusos, et non pertinentes ad hæc poste-
riora munera, sive rationes peculiares
eorum, nequeat quoad manus expressum
referendi secundum eam rationem, quæ do
illa tunc apparet, concipi, ul quodammodo
præcedens eamdem generationem activam.

Explicatur hoc, supponendo tamen duo.
Primum est dari plura munera in Palerni-
tate, et similiter in generatione activa.
^unl ,n P™nis in Paternitate invenitur
munus incommunicabiliter subsistendi, non
acceptum per realem proceSSIONem ab alio :
el hoc præsupponitur ad generationem.
Dein ie subsequitur prædicta generatio, ut
esl productio Filii, quatenus Films præcise
exprimit subsisiens incommunicabiliter in
natura divina productum per primam pro-
cessionem, nun exprimendo munus refe-
rendi, et respiciendi Patrem, nec genera-
tionem ipsam, prout expresse communicat
hoc munus : quia a prima persona consti-
tuta in esse subsistentis incommunicabili-
ter, oportet, ul intelligatur procedere Fi-
lius, ut eodem inudo subsisiens.

Et ulterius post generationem sic inad-
rcqqaie sumptam subsequitur quodam-
modo rolniio Paternitatis., ul exprimit
munus referendi, cl ipsamet ul distincte ei
perfectu concipitur : quatenus secundum
hoc munus dicit, non qualecumquo *respicere*
suum Filium, idest, prout uquivalet ex-
presse relationi creata' filiationis : sed *respi-
cere* talis conditionis, ul dicat et exprimat
peculiarem et atomum modum incommu-
mcabiliter subsistendi relativum, secundum
‘quem habet constituere Patrem in ratione
propria, et atoma suæ persona*, et æqui-
valere atom@ personalitati creatæ, quæ per
possibile vel impossibile esset talis condi-
tionis, ut peteret conjunctionem cum rela-
tione Paternitatis, non vero Filiationis.

Et tandem ab eodem Paire, ul sic consti-
tuto per hoc nhimum munus distincte et
perfecte cognitum, inelligitur quasi oriri
generatio Filii, ut habet pro lucere eurndem
Filium, secundum quod exprimit ulterius
aliud munus, nimirum hoc, quod est, esse
Filium : non rolum quia exprimat subsis-
tens incommunicabiliter in natura divina
accepta per generationem tribuentem hanc
rationem; sed etiam ulexprimitpñedictum
subsistens, ut expresse dicit munus refe-
rendi, et respiciendi Patrem ; et non utcum-
que, ac nude sumptum, sed quatenus se-
cundum hoc munus perfecte ac distincte
cognitum deprehenditur» esse in eo ratio-
nem ita respiciendi Patrem, et æquivalendi
expresse Filiationi creatæ, ut simul in hoc
respectu inveniatur ratio tribuendi Filio
propriam et atomam subsistentiam relati-
vam, per quam expresse, et perfecte cog-
noscitur constitui in ratione ultima per-
sonæ relativæ : atque adeo ratio quædam
expresse æquivalens subsistenti®, el per-
sonalitati creatæ, quæ per possibile, vel
impossibile exigeret conjunctionem cum
relatione Filiationis, non vero Paternita-
tis : siquidem a prima persona, ut ultimate
inelligitur constitui per conceptus perfec-
tos, non potent non oriri, aul quasi oriri
propria, et prima operatio ipsius, scilicet
ueneratio, secundum hanc ultimam ratio-
nem jam dictam considerata, seu ut per
conceptus perfectos et distinctos concipi-
tur. sicut ipsamet, ut concepta per concep-
tus imperfectos et confusos, oriri debet ab
p idem prima persona, ut inelligitur consti-
tuuta per nosiros conceptus confusos et
imperfectos.

Secundum, quod supponimus, est, quod
loquendo de muneribus constituentibus per-
sonam

sonam Patris, et do generatione activa, ut
habet aliquem quasi or linem (ut sic dica-
mus) originis respectu illius, tunc reddendo
sua objtcla singulis ex his modis conci-
piendi, dicendum est, quod per conceptus
imperfectos et confusos pervenitur expresse,
tum ad Paternitatem, et ad constiuiiionem
personæ Patris, ut dicit subsistens incoin-
municabililcr in natura divina, non accep-
tum ab alio per realem proceSSIONem, tum
ad generationem activam secundum prio-
rem considerationem modo dictam, nempe,
ut præcise attingit expresse subsistens in-
communicabiliter in natura divina accepta
per primam proceSSIONem ; non vero per
hos conceptus ultra progredimur ad conci-
piendum eamdem Paternitatem, ut secun-
dum munus expressum referendi dicit
peculiarem rationem subsistendi incommu-
nicabiliter, ac proinde peculiarem rationem
constitutivam personæ : et per consequens
nec pervenitur ad generationem activam,
ut secundum sui posteriorem considera-
tionem quodammodo oritur a Paternitate,
quatenus secundum hoc ultimum munus
respiciendi exprimit etiam proprium mo-
dum incommunicabilior subsistendi cons-
titutivum personæ Patris in sua atoma et
ultima ratione personæ : at voro per concep-
tas perfectos el distinctos, quatenus diversi
sunt a conceptibus imperfectis, concipiun-
tur isla rationes, et si quæ sint aliæ, quæ
supersint.

Ex his ergo duobus manet explica*a
solutio confirmationis quoad id, quod in
illa explicari desiderabatur. Nam ex quo
capite per conceptus imperfectos et confu-
sos tantum pervenitur ad pñedicias ratio-
nes, oportet, ut relatio Paternitatis, quate-
nus sic iniellecta, concipiatur ut præcedens
nostro molo concipiendi, generationem
activam, prout prædicta relatio tantum
exprimit munus illul incommunicahdiier
subsistendi non acceptum ab alio per rea-
lem proceSSIONem : quia munus huc coi a-
tum cum munere generationis activæ est
tafs conditionis, ut si per impossibile gene-
ratio activa distingueretur ab illo, esset
realiter prius ipsa : quod idem de aliis mu-
neribus eo modo, et ordine, quo a nobis
descripta sunt, dicimus. Et ila adhuc beati,
qui concipiunt Paternitatem quoad hæc
munera expressa jam dicta, et correspon-
dentia huic nostro imperfecto modo cog-
noscendi (licet in eis non sisiant, quippe
qui cognoscunt illa per conceptus perfectos
et distinctos) nequeunt concipere, quod se-

eundum illa sit alius ordo inter Paternita-
tem. et generationem, quam ille, quem
imperfecte nos concipimus per conceptus
imperfectos el confusos,

Cæterum ex quo capite nos per concep-
tus perfectos et distinctos ulterius progre-
dimur ad alia munera, in quibus e contra
res se babel, et relatio, secundum quod
exprimit munus referendi, non qualecum-
que, sed tale, ut si perfecte cognoscatur,
appareat ibi peculiaris quædam ratio ejus-
dem muneris, nempe, peculiaris modus
subsistendi incomihunicabiliter jam dictus,
presupponitur quodammodo ad generatio-
nem secundum ultimam illam sui ratio-
nem consideratam , ut explicatum esl :
oportet, ut concipiendo prædictam relatio-
nem Paternitatis per hos conceptus per-
fectos et distinctos, deprehendatur, esse
quodammodo priorem gñerat;one activa
non quidem 'quoad illa munera, quæ sunt
inlra sphæram cognitionis imperfectos et
confusæ ; sed quoad posterius munus jam
d ctum, quod est extra hanc sphæram, et
continetur intra sphæram cognitionis per-
fect@ et distinCUE, secundum quu.l ex-
cedit, et supergreditur cognitionem eorum
munerum, ad quæ potest pertingere cog-
nitio imperfecta el confusa.

§ VI.

*Posterior objeclio çoitlra secundam asser-
linncm, el enodatio illius.*

Secundo objicies contra secundum as-
sertionem. Quod si semel per nostros con-
ceptus imperfectos et confusos nun cons-
tituitur persona Pairs per relationem, ut
exprimit *ad*, nec etiam poterit cunsiitui
secundum prædictos conceptus per ali-
quid relativum, sed per aliquid absolu-
lum. Nam vel illud per quod secan-
dum hos conceptus constituitur, exprimit
hoc, quod est, respicere lenninum. et es-e
in ordine a>l il nm, vel non? si hoc secun-
dum dicaur, liet hinc, illud exprimere
aliquid absolutum quia conceptus expres-
sus alicujus non ro-picienlis terminum est
conceptus expressus rei in ordine ad se,
et non in ordine ad aliud, et hic est con-
ceptus expressus alicujus absoluti. Si au-
tem primum asseratur, consequens erit,
ut persona Patris constituatur, adhuc
sècyndum prædictos conceptus, per rela-
tionem, ul exprimit ad. Cujus oppositum
in eadem assertiona diximus.

Confir-
maicr.

Nam relationes divinæ, prout sunt rationes incommunicabiliter subsistendi. non habent unde distinguant personas divinas ab invicem, nisi una concipiatur per modum Patris, et alia per modum Filii, etc. ac proinde, nisi prædictæ relationes concipiantur, ut trihuunt distinctum esse *ad*, non concipientur ut formæ constitutivæ* et distinctivæ divinarum personarum. ^{ler^o} male diximus in secunda assertione, quod secundum nostrum modum imperfectum concipiendi relationes divinæ sunt constitutivæ?, et distinctivæ divinarum personarum, quatenus concipiuntur, ut sunt rationes incommunicabiliter subsistendi, non vero ut dicunt *ad*.

K>.
l>:latlor
Objicito.

Respondetur, negando antecedens. Quia ('ut ex dictis constat' constitutivum personæ. v. g. Patris, secundum nostrum imperfectum et confusum modum concipiendi debet esse quid formaliter. et expresse. relativum; licet non dicat formaliter, et expresse munus respiciendi. Quia conceptus adæquatus Paternitatis, ut dicit quid formaliter, et expresse relativum ac proinde conceptus «adæquatus ipsius *ad* ab ea importati, non est solummodo munus expresse respiciendi; sed etiam munus speciale incommunicabiliter subsistendi. Et ideo aliqui dicunt, quod personæ divinæ, adhuc secundum nostrum imperfectum modum concipiendi, constituuntur per ipsum *ad* : quia sumunt ly *ad*, prout complectitur quodvis munus formaliter, et expresse pertinens ad lineam relativam. Alii vero nobiscum asserunt, prædictas personas sic sumptas non constitui per ly *ad* : quia sumunt *ad* pro munere per antonomasiam dicto *ad*, id est. pro expresse munere respiciendi.

fo-

Et ad probationem eligenda est posterior pars illius dilpmmalis. Inde tamen non fit, quod constitutivum personæ Patris secundum nostrum modum concipiendi sit conceptus expressus alicujus absoluti; sed solum quod non sit conceptus expressus alicujus relativi, prout relativum dicit præcise munus quoddam inadæquatum, quod per antonomasiam dicitur munus relativum, seu appellatur *ad*, nempe, munus expressum respiciendi correlutivum. Unde falsum est, quod conceptus expressus alicujus non respicientis expresse terminum sit conceptus expressus rei in ordine ad se. et non in ordine ad aliud, qualiter requiritur ad rationem conceptus rei absoluto. Quia bene potest

conceptus alicujus non esse conceptus expressus respiciendi terminum; et nihilominus non osse conceptus expressus rei in ordine ad se : imo neque ille conceptus præcise secundum id. quod importat ex vi suæ lineæ, esse absolutus et in ordine ad se, ut in presenti contingit. Quia conceptus expressus incommunicabiliter subsistendi a se, et non ali alio in natura divina, non exprimit, munus referendi : non tamen exprimit, quod hoc habeat Pater in ordine ad se, sed ab hoc conceptu expresso præscindit : imo nec conceptus iste, adhuc secundum id, quod implicite dicit ex vi præcise suæ lineæ, est in ordine ad se. aut absolutus : quia etsi ex vi prædicti conceptus incommunicabiliter subsistendi non exprimitur, unde suam desumat specificationem : attamen, si id distincte et expresse intelligatur, invenietur. quod eam accipiat per ordinem ad terminum, ac proinde ex munere resplendi, quem implicite dicit. Et ita talis ratio incommunicabiliter subsistendi nequit esse absoluta, aut in ordine ad se : quia ad hoc desiderabatur, ut distincte cognitio suo quasi specificativum deprehenderetur. illam non desumere suam quasi speciem ex munere respiciendi implicite importato, sed ex se, et in ordine ad se : ac proinde talis ratio debet esse formaliter et expresse relativa, prout ly *relativa* negat conceptum rei formaliter absoluto, et exprimit aliquod munus, quod formaliter et expresse pertineat ad lineam relativam; licet non dicat expresse munus relativum per antonomasiam tale nempe munus expressum respiciendi.

Ad confirmationem, respondetur, quod prædictæ relationes personales, sicut conceptus secundum nostrum imperfectum modum concipiendi conveniunt in hoc, quod est, esse rationes incommunicabiliter subsistendi : ita sic intellecto habent suas speciales rationes, secundum quas sunt rationes diversimode incommunicabiliter subsistendi, quæ possunt explicari per hoc. quod Paternitas sit talis ratio incommunicabiliter subsistendi, ut necessario connotet non produci ab aliquo per reale in processione : Filiatio autem taliter tribuat incommunicabilités subsistere. quod necessario connotot, ut persona constituta per illam habeat hunc modum subsistendi per generationem, modo n. Si dicto consideratam : et similiter spiratio passiva tribuit taliter incommunicabili-

ARTIC. IH et IV.

cabilitor subsistere, ut ille modus incom-municabiütôr subsistendi necessario petat produci per processionem. Et ita absque eo, quod expresse concipiatur Paternitas, v. g. secunduni ***ad***, seu secundum munus expressum respiciendi, potest Pater, seu prima persona Trinitatis concipi, ut distincta a Filio, seu a secunda persona.

ARTICULUS 111.

Utrum abstractis per intellectum relationibus a personit, adhuc remaneant hypostases'?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod abstractis per intellectum proprietatibus, seu relationibus a personis, adhuc remaneant hypostases. Id enim, ad quod aliquid habet ex additione, potest intelligi remoto eo, qaod sibi additur : sicut homo *c habei ad animal ex additione, et pole>l intelligi animal, remoto rationali. Sed per-ona se liabit ex additione ad hypostasim : est enim persona hv-posteris proprielac distincta ad dignitatem pertinenie. Ergo remote proprietate personali a persona, intelligitur hypostasis.

2. Prxterca, Pater non ab eodem habet, quod sit Pater, rt quod sit aliquis. Cum enim Paternitate sil Pater : si Paternitate esset aliquis, sequeretur, quod Fi.lius, in quo non est Paternitas, non esset a'iquis. Remote ergo per intellectum Paternitate a Pake, adhuc rcmauei. quod sil aliquis, quod csl esse hypostasis. Ergo remote proprictete a persona, remanet lnputasis.

3 rreterca, Augustinus dicit õ de Trinitate * : Non hoc pst dicere ingenitum, quod est dicere Patrem ; quia si Filium non genuisset, nihil prohiberet eum dicere inge-nium. Sed si Filium non tenuisset, non inesscl ei ite-terni'tes. Ergo remote Paternitate, adhuc remanet hypos-tasis Patris, ul ingenita.

Sed contra est, quod Hilarius dicit 4 de Trinit. . Nihil habet Filins, nisi natum. Nalivitete autem est Filius. Ergo remote Filiatio. c, non remanet hypostasis Fil»i. Et eadem ratio est de aliis personis.

Respondeo dicendum, quod duplex fit abstractio perin-tdlirtom. Una quidem, secundum quod universale abs-trahitur a particulari, ut animal ab homine. Alia vero se-cundum quo i forma abstrahitur a materia, sicut forma circuli abstrahitur per intellectum ab omni materia sensi-bili.

Inter bas autem abstraciiones hæc est differentia, quod in abstrartione. qa.u fit secundam universale, d particu-lare. non remanet id. a quo fit abstraclio. Remote enim ab homine differentia rationalis, non reman- l in inldlcclu homo, sed solum animal.

In abstraction? vero, quæ attenditur secundum formam a materia, utrumqur manet in intellectu. Abstrahendo enim formam circuli ab ære, remand seorsurn in intel-lect'i norim, ct intellectus circuli, ct intellectus seris. Quamvis autem in divinis non sit universale, neque i ar-ticulare, ncc forma, d materia secundum rem ; temen se-cundum modum significandi invenitur aliqua similitudo horum in diviois. Secundum quem modum Damascenus *

dicit, quod commune est substantia, particulare vero hy-postasis. Si igitur loquamer de abslractione, quæ fit se-cundum universale, ct particulare, remot s proprirtatibus. rcuancl in intellectu essentia communis; non autem hy-postasis Patris, quæ est qna-i particulare. Si vero loqua-mur secundum modum abstradionis formæ a materia, remotis proprietatibus non personalibus, remanet intellec-tu* hyposlasom ct personarum : sicut remoto per Intel-lectum a Patre, qmxi sit ingenitus, vel spirans, rrrroanrt hlpostaris, vel persona Patris. Sed r mote proprietate personali per intellectum, tollitur intePcclus hyporiasri. Non enim proprietites personales sic inlrlignnrlur adve-nire hypostasibus divinis, jicut forma subjecto proevis-tenti: sed ferunt secum »ua supposite, in quantum sunt îpsdî personal subste-u nte*, steal Palcrnites est ip.<c Pater. Hypostasis enim significat aliquid distinctum' in divinis ; cnm hypostasis sit snbManlu individua Cum igitur rela-tio sit, quæ distinguit hypostases. rt constituit [ul dictam e-t .) relinquitc r, quod rctehon:bu> peoonalibos nmmri per intellectam, non remaneant hypostases. Sed (sicut dic-

tum est *j abqui dienn , quod hvpastaMu in divinis non distinguuntur per relationes, per >o am orirmeo, nt Intelli atur Pater esso hypostasis qu rdara per hoe, quod non est ab aho : Filios autem per boc. quod est ah alio >er generationem. Sed retetinnes advrmentts q.ari pro-'ridâtes ad dignitatem pertinentes conriitiaol rationem *ersowr : unde rt personales dicuntnr. Cade remotis ha-usmodi relationibus per intcliednm. remanent quidem hypostases, sed jion nrnonæ. Sed boc non potest esse, propter duo. Primo. Quia relationes distinguunt, et cons-tituunt hypostases, ul ostensum esc Secundo. Quia na-ni* hypostasis naiura- ralforalfc est persona, ul patet per diffinitionem Boetii . dicentis, qac-d peroni csl rati, oriri nriura? individua subsianiia. Unde ad boc. nncri cs.«et hy-postasis, et non persona, oporteret abstrahi cx parte ni-turac rationalitatem; non autem ex parte persouæ proprA'-telem.

Ad primum ergo dicendum, quod persona non addit sa-pra bypostesim proprietatem distinguentem absolute : <ed proprietatem dritingaen'em ad dipitatem pertinentem. Totum enim hoc csl accipiendum loco uniu< differenter. Ad dignitatem autem pertinet proprietas distinguens, se-cundum q :od inlrl'igitur subsistens in naiura rationali. Unde remote proprietate distinguente a persona, nun re-man-! hypostasis ; sed remaneret. si tolleretur rationalitas naturæ : tam enim persona qnam hvporiasis est subrianlii individua Unde m divinis de ratione utriusque est relatio distinguens.

Ad secundum dicendum, quod Paternitate Pater uon so-lum csl Pater, sed est persona, ct c«t quri, <iv« hrposte->is. Nec tamen sequitur, quod Filius non sit quis, sive hypostasis sicut non sequitur, quod non sil persona.

Ad tertium dicendam, quod intentio Augustini non fuit dicere, quod hypostasis Patris remaneat ingenite, remota Prtrcnitalc : q-asi innoseibilites constituat, ct dritlrguat hypostasim Patri*. Hnc rnim esso non potest : turn inge-nitum nihil pon-t, sed negative dicatur nt ipsemrt dieil. Sed loquitor in communi : quia non omne ingenitum csl P»ler. Remota ergo Paternitate, nnn remanet in daims hypostasis Patris, ul dislingu.br >h alii* pèr<oni-, sed ut distinguitur a creaturis, sicut Judæi inlelli^unL

Conclusio est negativa : Quia cum hyposta-ses per relationes constituentur, ablatis rela-tionibus, hypostases remanere non possunt.

ARTICULOS IV.

Utrum ex/æji notionaler ynrialelliganlnr propriflalih.i '?

Ad quartum sic proecdiur. Videtur, quod arlns nolio- naie* præintelliianlnr projrielatibus. Dicit enim Nagtejcr q. l an. * î7 «list i S< nient qitpd Piler semper tml, »p ia genuit .* ct pol. Filium. Et ite videtur, qnod generatio.«ccvnd*.ni intelkc-lom procédai Patcrnitalem.

2. Prolcrea, omni* relatio pexnupponit in ifiteRectu id. snpra quod fendatur : sicut æqia ttas qeanlitaleml. Sed Paternitas csl relatio fundata super arlinnc. qu» c.-i gene-ratio. Ergo Paternitas præsupponit generationem,

3. Præterea, sient ec habet generatio activa ad Paterni*» talem : ite sc habet nativiiiai ad Filiation- ni. Sed Filia-tio piæsupponit nativitetem : ideo enim Fihos est. qtU natus e-t» Ergo rt Paternitas pra.**opponil generationem c. 65.

Sed contra Generatio rri operatio i^rsoaa-. Patris. SH Paternitas eonstituil rtrsonaru Patri*. Ergo prius e<(eundum intcllcduni Paternitas, quam getiervlio.

Respondeo dicendum » quod secundum dios, qui dicnnl, quod proprictelcs non dlrtinguupt. rt cunsliteunt hipo*»-t ses. sed manifestant hvpostasrs distinéUs.rt constitutas, absolute direnduni est, qurd nlationes fecundum BuriM intelligcndi con>equunlar artu* r otinnalr*. Bl dici possit simpliciter, qnod quia ecntral. e*t Pater. Sed nippo-ncndo, quod relationes distintuanl. ei ronrtiluant Mpo<-la.-es in diviori, oportet didinciiooemi. Quia nrigo rirui-firatur in divinis active,*] passive Adite quidem, sint generatio attribuitur Pa*ri. d «plratio sumpli [.r «aclu π<> lionall arribiliitur Patri, cl F lin. Passive arem, ricut nrtivittsatiribuilur Filio, ct prrrressio Spiritui sancio : origines enim tussire kigniPra*æ •iOiiicttcrprcccdduti se-eundum intellectum prouridates peornarotu proceden-tium, etiam personates. Quia oruro passive rignilrate -l- gnific t ir. ul via ad pers nam propriete'e constilutem : similiter et origo active significate prior esi wtud jm la-triteciniD, quam relatio personæ ongcantii, quæ noo esi

- Art pn-
- Art. PFA.-.
- Boo-
- ths Lb.
- de d a-
- tas
- naturis a
- prine,
- lib.

- 1 diu.27
- q. l an.
- * ct pol.
- q. jŌarU
- :i rt
- 3 c. 6-1
- Lib. l
- diU. 27
- paraft* d.
- Onmve.fi
- c. 65.

- Ari. præc.

personalis : sicut aetas notionalis spiniiianfr secundum intellectum præredil proprioUkm rvhinam innominatam» communem Patri, ct Filio. Sol proprietas personalis Patris potest considerari dnplctitrr. Uno ra»xio. ul <51 relatio ; ct sic iterum secundum; iniedcctum ppsoppcnil actum Dotionalrm : quia relatio, iijjunUom bajospiodi fundatur sopenciora Alio modo, «ecnrdum quod est cnstituua penem» : ct «ic oportvi. quod pra*fa(elfi\$4lur relatio acloi noliotuli, sicut persona ageo» præisteHig.inr actioni.

Ad primum ergo dicendum, qnod cum Magister dicit, quod quia generat. e*i Pakr, axcipilur nomen Patris, cundurn qcod designat rclatioucm tantoru ; η~π autem se- condom quod M^uScat percam snbs.stmtcm : sic e>im oporteret c conuerso dirm, qmid quia Pater ot. ge. oral

Ad sceundam dicendam. quM obiectio iln pnvedit de Paternitate^ scoudnsi qnod est relatio, d noa jecuodam quod csl con<motiva prr>*ua.

Ad tertium die*oduro, quod tiaiinUs rst lia ad personam Filii. Et ideo scenduii ihilcrlclam prucedit Filium linncm. etiam secundam quc'd *st constitatiu prrs<>nr Filii. Sed generatio actiua significatur, nt proptuiens a

persona Patris. Et ideo jnrsupponU proprietatem personalem Patris.

Prima couclnsio : Origo passiva præcedit proprietates, etiam personales perâôriarâni procedentium. Origo \ ro activapræcedit rç- lationem personæ producentis; non aulmii proprietatem personalem, ul constitutivam persona.

Secunda conclusio : Paternitas, ul relatio, sequitur generationem; præcedit vero illam, ut est constitutiva personæ.

Circa hos duos articulos, nihil peculiario oportet adnolare, supponitis illi?, quæ dis- puial one præcedonti diximus, ut influen'i palebit.

ler, De summa Trinitate, cQnstatqne satis ex dictis a nobis q. 27.

Secunda conclusio desumpta ex solutione nd secundum. Acius nationales differunt n relationibus secundum modum significandi tantummodo.

Solutiones circa hunc articulum.

Circa hunc articulum longa posset exci- tari disputatio, nisi, quæ ad illum spec- tant, essent jam a nobis supra q. 27 disp, 1, maxime vero dubio 3 et 4 discussa : ct ideo circa secundam conclusionem solum oportebit in memoriam recolere et ali- quantulum elucidare illa, quæ ibidem n. 62 adduximus ad declarandum ea, quæ in hoc articulo in solutione ad 2 Angelicus Pnceptor docet.

Notandum igitur cx ibidem dictis est. quod 8. Doctor in secunda conclusione hujus articuli loquitur de eo, quod addit actus notionalis, v. g. *dicere*, super actum essentialem, nempe *intelligere* constitui- tum divinæ naturæ. Nam id, quod addit supra illud, solummodo ex parte modi significandi distinguitur a relatione Pater- nitatis. Et ita ipsa absque additione vir- tuali est connotalum et obliquum quod- dam importatum ab ipso actu notionali. Et hoc modo significatur per modum ac- tionis (ut statim dicemus) ct simul præ- dicta relatio est constitutiva personæ Pa- tris.

Secundo notandum est, hanc explica- tionem esse valde consonam menti D. Thomæ, tum propter testimonia, qua? du- bio 3 nuper relato num. 62 ex ipso ad- duximus, tum etiam propter verba ipsius de Potentia q. 2 art. 5 ubi sic inquit : *Generatio significat actionem cum aliquo respectu : cl potentia generandi significat potentiam cum respectu. Unde ipsa genera- tio est Ûei actio, sed proul csl Patris tantum.* In quibus verbis satis denotat, generatio- nem, quæ est actus notionalis, non con- sistere in solo respectu, sed in actione ali- qua. nempe, in 'ipso intelligere Dei cum prædicto respectu : ac proinde, cum An- gelicus Pnceptor in præsentî inquit, ac- tus notionales. v. g. generationem seu dictionem solum distingui ex parte modi significandi a relatione Paternitatis, loqui- tur de eo, quod prædictus actus notionalis addit supra operationem essentialem, ni- mirum, supra prædictum *intelligere*. Nani (ut nuper dicebamus) id, quod addit.

quodque in obliquo importatur a prædicto aclu. tantum est ipsa Paternitas diversi- mode signilicata, ut est conslitut i\ a personæ Patris et ut concurrit ad integram consti- tutionem ejusdem actus notionalis.

Tum etiam. Quia si attente legatur con- textus verborum D. Thomæ in hoc art. in solutione ad 2 inuenietur, hunc esse eo- b.Thoai. rum sensum : ait enim : *Pernoto igitur motu, aclio nihil aliud importat, quam ordinem originis, secundum quod a causa aliqua, vel principio procedit'in id, quod est a princi- pio. Unde, cum in divinis non sil motus, aclio personalis producentis personam nihil aliud est, quam habitudo principii ad per- sonam, quæ est a principio. Quæ quidem ha- bitudines sunt ipsæ relationes, vel notiones**. Constat autem, sensum horum verborum non esse, quod remoto per intellectum motu ab actione creata, solum remaneat relatio : siquidem adhuc tunc manebit fonnalitas ipsa actionis, necnon et præ- dicta relatio, ut ex parte illius quodam- modo se tenens et ut aliquid ei superad- ditum : ac proinde in actibus notionalibus divinis, ubi motus relegandus est, rema- nebit ipsa formalitas divinæ actionis, v. g. divinum *intelligere*, cum superaddita relatione. Et ita, cum D. Thomas inquit, actus notionales solum differre secundum modum significandi a relationibus, non loquitur de pnediclis actibus %adequate sumptis, sed quoad id. quod superaddunt supra actus el operationes essentielles. Et ideo infert, quod sicut iu actione errata et sensibili actiones et passioncs, in quan- tum motum implicant, aliud sunt a rela- tionibus, quæ ex eisdem consequuntur : idcirco, quia de divinis et int'elligibilibus rebus loqui non possumus, nisi secundum modum rerum sensibileum, a quibus co- gnitipnem accipimus, oportuit seorsum signilicari habitudirie personarum per modum actus, idest, secundum quod se tenent ex parte actus, constituentes per modum obliqui prædictum et seorsum per modum relationum.

Potestque hæc eadem explicatio confir- mari ex eodem Angelico Pnceptoro infra q. io art. 3 ad 1 ubi dc creatione activa, quæ nullum includit mutum, ait, quod non significat solam relationem, »?»d ac- tionem Dei, quæ est ejus essentia, cum relatione ad creaturas, idest. cum rela- tione fundamentali rationis ad pnrdictas creaturas, El ita eadem proportionali ra- tione, ex eo quod juxta Angelicum Pre* - //

De personis in comparatione ad actus notionales.

PROŒMIUM

Deinde considerandum esi de personis in compaolione ad actus nationales.

ARTICULUS I.

Παῖx eclm xùtiMfes iis! sllriHexdi

Opusc.6 Ad primuli sk proceditur. Videtur, quod actu* noiio- nalr< uou **«i lrr<ani> atinburcdi. Dicit enlei B letius * C. C%, 10 dc Γmfit- qnod omnia geœra. ruro quis <lt diu&im ve-til piwdiaÜQ^em, iu dhinam nutamur »ob\$umiaa. dio lib. exceptis rehtivis. Srd actio r\$I unum de tarem generi- bus. Si igilor actio aliqua Deo attribuitur, ad<jos essentiam pertinebit, cl oon ad notionem.

v. l'ia-U rea, Augustinus * dicit 3 de Trinitate. qu'wJ ouijie, quod de Deo dicitur, aul dicitur «ecuudum sub>tan- tiam, aut s<«cdjuui iriationicm. Sedra.qe^ad substan- tiam pertinent, rigailirantur per essentialia attributa . quæ vero ad rhrriitaeru, per notuina peisuearum. el p r no- miua proprietatum. Son >ntt erro præter hæc. attribuendi personis notionales actia*.

3. Prlrerei. proprium actionis est ex se ftasioeest ia- iene. Sed in dnois nun pontmas ptssioaes. Ergo neque actus notionales ibi poneudi suat.

Sed contra est, quod Aagusitnas ♦ dial in lib. de Fide 3*1 Pdrum. Proprium quidem l alris est, quod Filium genuit. Sed generatio actus quidam est Ergo actus notio- nales ponendi sont in dixinis.

Respondeo direnduro, quid iu divtuts personi* attendi- tur distinctio secundum originem. Ongo autem conve- nienter designari non potest, nisi per abquos actus. Ad significandum igitur originis ordinent in divinis personis, necessariam fuit attribiere personis aclns n<>ti«*naks.

Ad pnuiuni ergo dicendum, quod omni- origo designa- tor per aliquem aclum. Duplex autem ordo origini» attri- bui Deo potrst. Unus quidem, secundum quod creatura ab eo progreditur : cl boc rommane est tribas por.-oni*. Et Ideo actiones, qu» attribuuntur Deo) ad desun-ndum pTorc^vjtn (reatnrrum ab ip*o. ad essentUffl pçri 'ieut. Alius autem ordo originis in divinis atlendiu' sroundnm pcqctsiouem persona* a persona. Unde artus desipi mles hujus originidordiuem, uolionalrs dicunur : quia notioaes persourum sunt personarum habitudiues .11 imctui, ot ex dklis patet .

• Lib. u de Trio, c. 4 et 5 tum-) 3.

• Cap.2 in pane, tom- 3.

• Q. 3. 3U. 3.

Ad dicendum, quod actos ootionalcs sc<«q- ifjQj modum >igniQcjt di tiDtum di(Terunt a relationibus personijjum; sed rc sunt omnino idem. Cnde Xhaisirr dicit >n 1 Sentent. 2> dist. : quod genrralio, el nativitas aliis oooliotbas dlcu.Uur Paternitas, rt Filiatio.

Ad eujas eridrrntuci attendendum est, qtidd primo opor- t't coenose-re origin* m alicujus ab alio ex raoln. Quia culm a iqua re*, a ?na dispositione remoneretur per moturo, manifestua fuit, hoc ab aliqua cau'a accidere. Et ideo actio secundum pnmam nominis impositionem importat uririnem motus. Sicut rniini mota*, proni csl in inebifi ab aliquo, dicitur p\$*io : ita origo ipsius motus, secun- duu quod incipit ab alio, et (ennilMtur in id. quod mo- letur, vocatur unio. Remoto icitur motu actio nihil aliud imperial, quam ordinem originis, secundum quod a causa aliqua, vel principio procedit in id. quod est a principio Cude, cam m divinis non sil motus, actio personalis pro- dueenth personam nihil aliud est. qpam habitudo nrincj- pii al perinani, quæ est a principio, Quæquidem babi- iadinrs sunt ipsx rrtarones, vel nolione'. Quia Utuen de dhinis. el ifitrlilisibilibus rebus loqui non possumu*. ni-i seruudum mudom recani sen-ihilinm, a quibss cogmUo- nem a cipimus, ct io quibas aciOies, ct passione-, ia quantum mutum iroptfc nt, aliud sunt a relationibus, qu» euitovuibus, et passionibus coosacquonlr. oportuit seor- sum squill- ari ba itudints pefsonaram per modum artu?, cl seorsum per medum relationum. Et sic. patet, quod sunt idem scoutidum rem ; sed diJcrrunt solum secundum modum Mgnificandi.

Ad icriium dicendum, quod actio, serandnm quod im- (ortiloriginem motus, i necl ex se passionem : sic udem non pooiur ætiu in divinis personis- Unde non punnnlitr ibi passione*, nisi Grammaticæ loquendo, qtraottim ad mo- dum ripniitaudi, sicut Patri attribuibms generare, el Filio generare n.

Priun conclusio atlirinaliva.

Et constat ex illo Psal. 2 : *Ego hodie ge- nui te*. Et Psalm. Itvj ct habetor c. *Firmi- ler*,

w.9 d >09.

Animad- versio prima.

2. Secunda, D Thom.

• Para- graph. 3 arca tinea.

copiozem actus notionales Dei sint liberi a motu, solum intendit, eos dicere actionem essentialem Dei cum quodam respectu : taliter quod id, quod superadditur, tantum sit predictus respectus et in eo solum ex parte modi significandi distinguatur ratio relationis, ut non consideratur per modum obliqui importati ab ipso actu notionali et una cum ipso indivisibiliter significatur per modum operationis, et ipsamet ut significatur per modum predicts obliqui et indivisibiliter una cum suo recto denotatur, per modum operationis : ex eo quod totum illud conjunctum habet significari per modum operationis.

*. Tortio notandum est, hinc plura et dimittit versa loca Angelici Preceptoris, in quibus actus actus notionales et relationes personales solum distinguuntur ex parte modi significandi, ut constat ex iis, quæ docet in 1° dist. 27 q. 1 art. 1 ad 5 et Opusculo 2 c. 65, de Potentia q. 2 art. 5 ad 5 et q. 10 art. 3, optime conciliari cum aliis supra dispens. 1 num. 62 adductis, in quibus inquit, quod actus notionalis, nempe dicere, est formaliter intellectio, exprimendo verbum, ac proinde includens relationem ad illud : et per consequens prædictum dicere non distinguitur solum ex parte modi significandi a relatione Paternitatis. Ex dictis igitur hæc diversa loca facile conciliantur. Quoniam priora intelliguntur de 1°, quod addit actus notionalis. v. g. dicere, supra divinum intelligere et de hoc inquit in aliquibus ex predictis locis, quod sicut Deus et Deitas solum distinguuntur ex parte modi significandi, ita relationes et actus notionales distinguuntur : in posterioribus autem loquitur Angelicus Preceptor de eisdem actibus adæquate.

θ?.* Nec obest, si objicias cum quodam juniore, quod Angelicus Preceptor de Potentia q. 9 art. 9 ad 3 constituit hoc discrimen inter potentiam generativam et generationem, quod potentia generativa dicit aliquid absolutum; generatio vero tantum dicit relationem : ergo sentit, quod generatio in divinis, saltem formaliter et in recto solum consistit in relatione : alioqui nullum esset discrimen inter potentiam generativam et generationem ipsam : siquidem apud eandem sanctum Doctorem in hæc eadem q. 11 art. potentia generativa dicit in recto essentialiter et in obliquo relationem.

Enodatur Respondetur enim S. Doctorem loco citato UtO px <| θ Potentia non dixisse, po-

tentiam generativam esse aliquid absolutum; sed- quod potentia absolutum quoddam est, el ideo non distinguitur in divinis, sicut nec bonitas, nec aliquid sic dictum. Generare vero et generare in divinis non significant aliquid absolutum : sed solum relationem in divinis. Nam mens D. Thomæ ibidem tantum est, quod licet Pater possit generare in divinis, non vero Filius : nihilominus non inde colligitur, esse aliquam potentiam in Patre, quæ non sit in Filio : quia potentia est quoddam absolutum, quod proinde non distinguitur, aut multiplicatur per differentias extraneas, et aliarum linearum, nempe relativas: sed per differentias intraneas et absolutas, quæ in divinis reperiri non possunt. ad hoc ut sit aliqua potentia sic divisa in Patre et non in Filio : quippe eum in illis omnia absoluta sint communia et omnino idem.

Cæterum cum hoc stat, quod in Patre solum potentia generativa, et non in Filio : quia potentia generativa, sive activa, sive passiva non dicit distinctam speciem, aut numero potentiam in esse potentiæ, sed solum eandem prorsus potentiam in esse potentiæ, modificatam tamen diversis relationibus Paternitatis et Filiationis in obliquo imponatis. Et ita. licet loquendo de potentia generativa et de generatione activa, non stet d. crimen adductum a D. Thoma, nec hoc discrimen ab eo intendatur: secus tamen loquendo de potentia in esse potentiæ, et de generatione in divinis. Quia potentia sic sumpta absolutum quoddam est. et non constituitur intrinsece ex absoluto in recto et ex relativo in obliquo : cum tamen generatio activa coalescat ex absoluto et relativo et loquendo «Io eo, quod superadditur absoluto, solum dicit relationem, ut S. Doctor tam in præsentibus, quam in locis supra relatis vult. I H

ARTICULUS II.

Ctrum actus uo iati illos tint rolaiarii?

Ad secundam sic proceditur. Videtur, quod actus non dist. \$ Donates sint voluntarii. Dicit enim Iheronimus * i lib. de art. 1, i Synod Non naturali natura ce-sitate ducto» Paler geoait Fili et 3 et tum. pol.q. S. Præterea. Apost. Col. 1 : Transtulit nos in regnum art. 9. Filii dilectionis* snæ. Dilectio autem volarum est. Ergo • Ia Filii* recita* <M 3 l'air.» voluit Hale. 3. Præterea, nihil magis est voluntarium, quam amor. lib. et Sed Spiritus* sanctos procedit a Patre et Filio al amor, est riS- Ergo procedit v« lontane. nit» f5 •l. 1'reirrw, Filias procedit per mortem intellectas ot el etiuu verbum. Srd omne verbum pmdit a dicente. prr vulan ali*iwj- t nenu Erco Filias procdii a Faire per voluntatem, et (cHta ron prr naturam. a tnrdrk) 6. Et circa. quod non est vobmtarinm, e-t necessa hb. riam.

ARTIC. II ET III.

num. Si igitur Pater genuit Filiū in noua voluntate, videtur sequi, quod necessitate genuerit. Quod est contra Augustinam * in libro de Orosio.

Sed contra est. quod Augustinus dicit in eodem libro. quod neque voluntas generat Patrem Filium, neque necessitate.

Respondeo, dicendum, quod cum dicitur, aliquid esse, vel tunc in voluntate, dupliciter potest intelligi. Uno modo, ut ablativus designet concomitantiam tantum : sicut possum dicere, quod ego sum homo in causa voluntate, quia scilicet tunc volo me esse hominem. Et huc modo potest dici, quod Pater genuit Filium voluntate, sicut est voluntate in se. Alio modo scilicet, quod ablativus importet concomitantiam principii : sicut dicitur, quod ante factus operatur voluntas, quia voluntas est prior operis. Et secundum hunc modum dicendum est, quod Deus Pater, non genuit Filium voluntate; sed voluntate produxit creaturam. Unde in libro de Synodo. dicitur, quod si quis voluntate Dei. Unquam unum aliquid de creaturis Filium farum dicat, anathema sit. Et huius talio causa. Quia voluntas, et natura secundum hoc differunt in causando ; quia natura determinata est ad unum ; sed voluntas non est determinata ad unum. Cujus ratio est. Quia effectus assimilatur formae agentis, per quam agit : manifestum est autem, quod unius rei non est, nisi una forma natura scilicet. per quam res habet causam. Unde quale ipsum est, tale facit. Sed forma, per quam voluntas agit, non est una tantum; sed sunt plures, secundum quod modi plures rationis intellectus. Unde, quod voluntate generatur, non est tale, quale est agens, sed uale vult, et illud intelligit esse agens. Eorum ergo voluntas principium est, quoniam possum sic, vel aliter esse. Eorum autem, quae non possum, nisi sic esse, principium natura est. Quod autem potest aliter esse, non est nisi a natura divina : sed hoc pertinet ad rationem creaturam : quia Deas est per se esse esse; creatura autem causa facta ex nihilo. Et ideo Arriani volente ad hoc deducere, quod Filius sit creatura, dixerunt, quod Pater genuit Filium voluntate, secundum quod voluntas disponit principium. Nobis autem deinde est, quod Pater genuit Filium, non voluntate, sed natura. Unde in libro de Synodo. dicitur : Omnibus creaturis substantiam Dei voluntas attribuit; sed naturam dedit Filio, ex ipsa sibi, ac non nata subriant, perfecta nativitas. Talia enim eunda creata sunt, qualia Deus esse voluit. Filius autem natus ex Deo. talis subdit, qualis Deus est.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoribus illa inducitur contra illos, qui a generatione Filii Kiara Concomitantiam Patrem voluntatis removebant dicentes, sic eum natura genuisse Filium, ut «arce voluntas generandi et non adedet : sicut et vos nulla naturali necessitate contra voluntatem possumus, ut mortem, senectutem, et huiusmodi defectos. Et hoc patet per praecedentia. et sensus consequentia : sic enim ibi dicitur : Non enim nolente Patre, vel coactus Pater, vel naturali necessitate Inductus genuit Filium.

Ad secundum dicendum, quod Apostolus nominat Christum Filium creationis Dei. in Quantum causa a Deo superabundanter dilectus; non quod dilectio sit principium generationis Filii.

Ad tertium dicendum, quod etiam voluntas, in quantum causa natura quaedam, aliquid naturaliter vult : sicut natura hominis naturaliter tendit ad beatitudinem. Et similiter Deus naturaliter vult, et amat seipsum. Sed anima alia a se, voluntas Dei se habet ad utrumque quodammodo. ut dictum est. Spiritus autem Sanctus procegit vel amor, in quantum Deus amat seipsum. Unde naturaliter procedit, quamvis per modum voluntatis procedat.

Ad quartum dicendum, quod etiam in conceptionibus in loquutionibus dualibus Generatio prima, quae naturaliter intelligitur. Deus autem naturaliter intelligit se ipsum. Et secundum hoc conceptio Verbi divini est naturalis.

Ad quintum dicendum, quod necessarium dicitur aliquod per se, et per alium. Per aliud quidem dupliciter. Uno modo sicut per causam agentem, et cogentem : et sic necessarium dicitur, quod causa violentum Alio modo sicut per eam finalem : sicut dicitur, aliquid esse necessarium in his, quae sunt ad finem, in quantum scilicet hoc non potest esse finis, nisi bene esse. Et neutro istorum modorum divina generalio est necessaria : quia Deus non est propter finem, namque coactio radit in ipsam. Per se autem dicitur aliquid necessarium, quod non potest non esse : et sic Deus esse, est necessarium. Et hoc modo Patrem generare Filium, est necessarium.

Prima conclusio : Actus notionales sunt voluntarii voluntate concomitante.

Secunda conclusio : Actus notionales non sunt voluntarii voluntate antecedenti, solum principiantes.

Tertia conclusio : Actus notionalis, qui procedit persona Spiritus Sancti, est voluntarius voluntate antecedenti, et principiante; non ut voluntas causa, sed vel natura est.

Circa primam, et secundam conclusionem non oportebit aliquid peculiare animadvertere : quia salis perspicue habentur in littera D. Thomae. Circa ultimam vero conclusionem videantur ea, quae quaeruntur. 27 articuli 3 et in late asseruimus.

ARTICULOS HL

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod actus notionalis de aliquo.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod actus notionalis de aliquo. Quia si Pater generat Filium de aliquo : aut de se ipso, aut de aliquo alio : Si de aliquo alio : cum id, de quo aliquid generatur, sit in eo, quod generatur, sequitur, quod aliquid alienum a Patre sit in Filio. Quod est contra Hilarium 7 de Trinitate, ubi dicitur : Nihil in his diversum est, vel alienum. M autem Filium generaliter Pater de se ipso, id autem, de quo aliquid generatur, fit in se ipso. recipit ejus patetiam, quod generatur : sicut dicimus, quod homo est albus : quia homo permanet, cum de non albo fit albus. Scquitur igitur. Tunc Pater, vel non personam genito Filio, vel quod Pater sit Filius, quod est falsum. Non ergo Pater generat Filium de aliquo, sed de nihilo.

9. Praeterea, id, de quo aliquid generatur, est principium ejus, quod generatur. Si ergo Pater generat Filium de se ipso, vel uia sua, sequitur, quod essentia, vel natura Patris sit principium Filii. Sed non principium materialis : quia materia locum in divinis non habet. Ergo est principium quasi activum, Meni generans causa principium geniti. Et ita sequitur, quod essentia generet. Quod supra improbatum est.

Praeterea, Augustinus dicit, quod tres personae sunt in deo. una ex eadem essentia : quia non causa a se ipsa essentia, sed una persona. Sed persona Filii non causa aliud ab essentia. Ergo de Trinitate, Filius non est de essentia Patris.

4. Praeterea, omnis creatura est ex nihilo. Sed Filius in Scriptoris dicitur creatura. Dicitur enim Ecclesiastici 24 ex ore Sapientiae : Ego ex ore Altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. Et postea ex ore Iesus Sapientiae dicitur : Ab initio, et ante saecula errato sum. Ergo Filius non causa genitus ex aliquo, sed ex nihilo. Et ritum potest objici de spiritu Saurio, propter hoc, quod dicitur Zadi. 12 : Dixit Dominus extensum caelum, et fundans terram. et creans Spiritum hominis in eo. Et Aao tunc secundum aliam litteram : Ego ponens montes et creans spiritum.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in libro de Fide ad Petrum : Pater Deus solus est de sua natura, sinu initio genuit Filium sibi equalcm.

Respondeo. dicendum, quod Filius non est genitus de nihilo; sed de subriuntia Patris. Ostenditur enim supra, quod Paternitas, et Filiatio, et nativitas verret proprie causa in eis. Hoc autem interest inter generationem veram, nec quam sicut procedit ut Filius, et generationem, quod faciens facit aliquid de exteriori materia : sicut scamnum facit artifex ex ligno; homo autem generat Filium de se ipso. Sicut autem artifex est ratus talis aliquid ex materia : ita Deus facit ex nihilo (ut infra ostendetur). Non quod nihilum causa dat in subriantia mihi : sed quoniam ab ipso locum materiae rei producit, nullo alio per se rapportato. Si ergo Filius procederet a Patre, vel de nihilo continens. hoc modo se haberet ad Patrem non artificialiter artificem : quod, manifestum est, nomen filiationis proprie habere non posse; sed solum secundum aliquam similitudinem. Unde relinquitur, quod si Filius de Deo procederet a Patre, non existens ex nihilo, non causa verret proprie Filius. Cujus contrarium dicitur in Joan, ultimo : Ut factus

i

ū

‘

‘t

‘H

*31

I dist. 5 q. 9 artic. 1 a l 2 et 3 dis. 11 ad 1. ♦ Lib. de Trinitate non procul a fine libri.

♦ Q. » q. 5. Lib. 7

Cap. 1 circa finem*, tom. 3,

Q. F7 artic. 1 et q. 83 artic. 2 et 3.

• <?> litre

I. IF

ia vero Fiio ejus Jcsa Cbris-to. Filias igitxr Del ma> non eSt cx nihilo, nrr. tertos sed lanium gerito*. Si qui autem ex Dilato a Dro *heu* Filii Dri dicralar, h«v rrit metaphorice stcoucum aliquam as*unihfinoeut a* cura, qui vere F liu« ot. Unde, in quantum »dus ot teras rt natora is Dei Filiux, dic tor Uulgmtn*, secui dum illud Jnanui- 1: Unigenitos qoiest in -inu Fitn», iρτ enar-ravit. In qu-Dlan vero per iteiiai aiiorem ad ipsam alti dicuntur Éhi adoptivi, quasi imUphorice dicitur eve pn-mogeflilts, «renudam illum illd Ron-in. « : Quos præ-scivit, e: praxJes liaivît fleri conforme^ imapnis Fitii >u«. nt sit ipse primogenito* in multis fratribu*. Ilrlinqaitor ergo, qaod Dei Filio* sit genitus de «abstinua Patris, aliter temni, quuu Filius hominis. Pars emm *ub*tantM.. homini* generanti* transit in siibstartiam geniti. Sed divina tutora impariibdis e>t. Gndr «erose rsi. q>;ol Paler gear-rando Filium, non partem salera» in ipraru transfo-derit; sed totam naturam ei eommiraitawit rрмаoenie distinctione satum secandum onginrw, tt ex dictis pa-tet. -

Q. 27.

A4 priment erço dicendum, qaod cata Fuies dicitur na-tu* de Patre, ha-c pnrp-vsit:o, dr, siaiitiral principiẽm ge-nerans coosabstintialr, non antea principium materiato. Qaod enim prodaator de mitcna bt per tran«m uttoortn itiiu*. de quo produntor, in aliqaam formam. Divina autem essroia iioa est transniatabili», neque alterius ferma? susceptin.

Ad secandum dicendum, quod cum dicitur Filius ge-Dito de essentia Patri*, sec.adum expositionem Majpst. 5 distinct. 1 Senleniiarum. designat tubitudinem pnnripit qwri Meriti, ob' sic exponit : Fi iu* est genitos de esseatii Patris, id est, de Patre essentia, propter hoc quoi Augustinos 15 Itb. de Triait.-. dicit : Tale e<.. quod dico de Pair, essentia, ac si expressius dicerem, de Patris essentia. Sed hoc non videtur sufficere ad sen-sura hujusmodi locutionis. Pos*bxuv en«m cicere, quod erratura est cx Deo essetilia; non tamen quod sit ex essentia Dei. Unde aliter cie» pote>t, qu d]^c pra--porilio, de, semper denotat coD>ub\$'jDiuhtaieni. Unde »on dicimus. uood domas sic de initiatore : cam non sil Γ3T4 cubsob*taultalis. Po*samt s «atern dicere, quod aliquid sil de aliquo, quocumque modo illud ?ign firctur, at principium consubstantiale, rive iilud sIC pneecipium activum, sicut filica*dirilar eve de paire; sive sit prin-cipium materiato, sieut eulteltos dicitur esse de ferro; sive sit principium tomato m his dumtaxat, in quibus ip-ue forma· sant Mibsistrites, el nna advrmen'cs a.teri : pn-sumus eoim dicen-. quod Angelus aliqui* eri de na-tura into.lectoali Et per hunc modum dtcimas, quod Fi-lia-» est genitus d* essentia Patri*, ia qaaotom r*\$enna Patris. Filio ptr generationem cosunumcata, io eo sub-si.vlit.

Ad tertium d ceodum, qaod cum dicrur, Filies e<t genitos de esseoiu Pains,auditor atiqe d, respectu ruj>i< potest salvari dislineiio. Sed ena dicitur, qnod tre< p<-r-son« sunt cee<seutia divina, non ponituraliquid. respectu cojos possit importari d.siinrtta per prar-positionem si-gnificata. Elide-. non est sim le.

Ad quarium dicendum, qaod eam «lie.ta.r. SapteWrâ est creati, poto-t intelligi, non de sapienih. quæ ot Fi-lius Dei; srd sapien»ia créala. q ara Deus indidit erra-turis. Dicitur enim Eccl. 1 : Ipse creavit eam, scilicet sa-pientiam. Spirilu Sancto, et effudit illam super omnia opera sua. Neque esi itconvemeas, qliod in ano coa-texta locutionis loquatur Scnplura de sapientia remta, el create : qua sapienla creati ert participatio quotam sapientiæ lucreata-. Vel potent referri ad naturam crea-tam assmptim a Filio, ul sit «rusus : Ab initio, et ante sar-ula create sum. id e*I, pwvira sum creatura; nairi. Vel per boc. quod supienlia create, ct genito nun upator, modus divinæ gmerutioois oobtt insinuat. In çearra-tiODc enim. qw>l generator, accipit naiuram generantis, qu« d p-rfccih«iii» est. In emitoeæ Tero rr an> non mu-tatur; sed crejlnn non recipit naturam crraniis. Dicitur erg · Fihu' nmul creato*, rt genitus, at ex crea'ioje ac-cipiainr imtunlabilite* Pains, rt ex generatione «Diras Diinræ in Patre cl Filio. Et sic exponitor iatrleesiQs b«j«: Scripturi· a » Hilar. · lib- de Sjnnodi*. Autoonra-Ir\$ attirai ladoetu* nno loquuntor dr Spiritu Sineto. srd de Spiriia errato, qui qnaudoque dicitur veolus, quando-que aer, quandoque—Hafns homini*, æ-andoque··ctiam anima, tel qoæciituque sub tentia inrt sibilis.

Prima l'»πclusio · Pα(·τ genuit Filium de \$ua substantia.

Secunda conclusio : Quando dicitur, Patrem genuisse Filium de sua substantia, illa |W-posilio *de* significat principium turmale, noti materiale.

Circa lias conclusiones notandum est. Ideo inter alia dici. Filium esso do substan-tia Patris, ut donoletur, ipsum ossea Patro ut consubstantialem : ex eo quod commu-nicatur eidem ipsntnol essentia Patris. Vi-deantur tamen illa, quæ supra disput. #2 num. 83 diximus, ubi explicuimus, quo-modo ad rationem geniti in viventibus requi-ratur, quod procedat a principio conjuncto, quod in divinis idem est in Filio, ac proce-dere de substantia Patris.

ARTICULUS IV.

Γram ii *dirfaû sit potentia respectu oetuuin notionalium ?*

Ad quartum sic proceditor. Videtur, quod in diviuis 1 di«C. 0 non sil p»Menli» resreciu actuum nobonahum. Omnis enim poientia e>l vel activa, vel ptfriva. Nod neutra hic cMapctere potest. Potentia enim passira in Dro non est, ot supra osten* m r*I ♦. Potentia vero arriva non com-petii uni peroni» respecto alienos : corn personædivum | non -itl tectae, ut ostensum esi -. Ergo in divinis noa es: potenti i ad actos notiorutes.

·. Pnricrea, tolentia dicitur ad possibile. Sed divinæ perserar non snd de numero po**ibiliam, sed de tumrro oeresorioram. Ergo respectu actuum nutionalioro, quibus divinæ ;cr?oaæ procedunt, non debet poni potentia mdi-vinif.

3. Praeterea, Filius prnredil ut verbam, quod est con-ceptio intellectos : Spiritos autem Sancus procedit ut amor, qd perimet ad votonteiem. Sed potentia ih Deo dicitur per comparanonetn ad »ffrc us; non autem per comparisonem ad intcUigere, et velle, ut supra babitom ea. *. Erao in divinis η i debit dici potentia per cor.pa-ration'ui ad actos notionale-.

Sed eonlra e.i, quod diril Augustinos contra * .Maxi-minum næretieum : Si Deus Pater non potuit generare Filium ribi æqualem, obi est omnipo! mia Dei Patri»? Esi tr'æo in diviuis potentia toxpectia actuum notiona-liam.

Respondeo, dicendam, quod ilcul ponantur actos notio-nilcs in divini : ita oecesse est >bi ponere potentiam res-pectu boj· smodi artomn : rutn pment a nihil allnd signi-uert. qu>m principium alicujus actus. Unde, euni Patrrm inlrlhgamus. ut principium generationis, et Patrem, el Fi-liam. ot pnocipinm spirationis, nece>-e tsl. q"od Pa ri attribuamus polcaliam venerandi : et Patri cl Fuio poten-tiam spirandi. Quia potentia generandi signilkat id, quo graerans general. Omne autem generans generat aliquo. Unde in omni generante oportet ponere potentiam gene-randi, et io spirante potrtntiani spirandi.

Ad primum cnxo dleemlum quod sicut secundum artos notiuuries non proce fit aliqua persona ut facta; ita neqæ potentia ad actos ·o ionale· di iftor iu divinis prr respec-tum ad aliquam personam fac ani; sed soLm per respec-tum ad procedentem perHinam.

Ad secund im dicendam, quod posribi e. secandum qaod necessario opponitor, seqanar potentiam pasrivam, qui-non est in divini*. Code neque in divinis e<t aliquid pos-sibile per modum »stam : *ed solum sec.ndum qaod pos*ibi e continetor ^ub necessario. Sic autem dici potest, quod sicut Deum es.»e est possibile, sic Filium generari est possibile.

Ad tertium dicendum, quad potenti-! significat princi-pium. Principium auleiu distinctiooem importat ab eo, cujus ea principium Consideratur autem duplex distinctio i· h *, quæ icuntur n Den. Una secundum rem. alia se-cundum .rationem lanium. Srcuudam rem quidem Dens distinguitor per e<seo(Qm a rebu·, quarum est per croa-linoem pr ncipum : sicut Uui prisooa dlstingaitor ab alia, rujju* principium secundum actom notionalcm. Sed actio

• Lib.13

de Trio,

cap. 13

in âne,

tomo 3.

Lib

n×lk

m2 fol.

K>st lib.

> ir,P'

ARTIC. V

actio ab agente non dirrtegu.tur in Deo ni*i fecundum rationem tantum : alloqui a lio cssrt accidrns in Deo. Et idro respectu iParuut aditnum, sec.mlutu qu«s allquæ ros nroceduir distinnrU· a Deo, nd t·sentilli1er, vel personaliter, potest Deo attribui potentia s<cund *m propriam rationem pr neipih El ld<o sicut polculiatn ponimus rrcandi in Deo : ita possum is ponere potentiam generandi, vel spirandi. Sed inte lligere, el velle non suol tales actos, qui désignent processionem alicujus rei a Deo ilirtmctæ, 'el e-senlialilcr vd personaliter. Unde respectu horum actuum non potest salvari ratio potentis in Deo. nisi secundum modum inlclligendi, cl s gnificandi lanium, prout diversimode siguiicatur iu Deo intellectus, el inlclligeic : cum tamen ips<m intelligerc D i fit ejus essentia, non habens principium.

ARTICULUS V.

Ulnm potentia generandi tignifieri relationem, el non eisenltam ?

dist. 7 Ad quiolum sic proceditur. Videtur, quod potentia generami, vel spirandi significet relationem, et non essentiam. Pobniia enim significat pnnncipiam, ul ex ejus diffinitione patet. Dicitur cnlm polentis activa esse principium agendit ul patet in 5 .Melaphys«cæ ♦. Sed principium in divinis respectu person@ dicitur notionalic'.
• Lib. 6 Ergo potentia in divitis non significat essentiam, sed relationem.
lex. 17 2. Præieréa, in divinis non differt posre, cl agere.
tomo 3. \$.-df generatia in divinius significat rch iom m. Ergo ct potentia generaadi.

× Præterea, <a, quæ significant esseqtiām in diviniis; communia uni iribus personis. Sed polenih generandi iun est communis iribus personis, »cd propria Patii. Ergo non significat e>senbain,

Sed contra e.*t, quod sicut Deus p>te t genetare Filium, ita el vult. Sed voluntas generandi bignificat cs<cnriam. Ergo tl nolcniiā geueranai.

Respondeo uicendumt quod quidam dixerunt, quod nolentia generandi significat rehioncin in divinis. Std hoc esse non potest Nam illud proprie dicilur potentia in quocumque agente, quo agens agit. Omne autem prodnu n- aliq iid per suam unionem, prodacii sibi simile quantam ail fonuam, qua agit. Sicut humo gcuilus est similis generanti in natura humana, cujus virtute paler potest generare hominem Illud ergo est potentia gencrativa in aliquo generante, in quo genitum similat r generanti. Filius aulem Dei similatur Patri gigneuti in nalura divina. Unde natura divina in Patre est nolentia generandi in ip*o. Uude Hilarius * didi iu 2 de Trinitile: Nativitas Dei non potesl cam, ex qua perfecta ert, non tenere naluram. Nec enim aliud, quam Deus subsirtil, quod nnn aliunde, quam de Deo subsi lit.

• Lib. 2 Sic igitur dicendum esi, quod potentia generandi principaliter significat divinam essentiam, ut Magister dicit 7 dist. l Seni., non autem tantum relationem, nec otia n essentiam, in quantum e*t idem relationi, ot significet ex æquo utiuioque. Licel enim Paternitas, ut forma Patris significetur : est tamen proprietas personalis, babens se al personam Patris, ul forma iu-divid :alis ad aliquod individuum crcaium. Forma aulem individualis iu rebus creatis consliluil personam generantem; non aulem csl, quo generans generat : alioqnin Sortes generaret Sortem. Unde neque Paternitas potesl intrll gi, ul quo Pater generat; sed ut conrtilucns personam generantis : a ioquin Pater generaret Patrem. Sed id, quo Pater generat, est nalura didnn, in qua sibi Filius assinoihtur. Et secundam hoc Damascenus * dicit, quod generatio est opus naturæ, non sicut generantis, sed sicut ejus, qoo generans generat. Et ideo potentia generandi significat in recto naluram divinam, sed io obliquo relationem.

Aii primum ergo dicendam, qaod potentia non signifiat ipsam relationum principii : alioqain essrt in *gene-re* relationis ; sed significat id, quod esi prinelpfam nou quidem sicut ageus dicilur principium; sed sictft id, quo agetis agit, dicitur principium. Agens aulem dlslio-guilura facto cl genera .s a generalo. Sed id, quo generans generat, esi commune geoito et gcoeranli et Unio perfectius, quanto perfectior fuerit generatio. Unde, cum divina generatio sil pcrfecclissima, id. qoo generans generat, csl commane renilo cl gearranti cl idem numero, Don solum specie, sicut in rebus creates. Per boc ergo,

• Lib. l Onh.fid - <jp. 8.

quod dicimos, quod essentia drrim esi principium, qco generatis generat, non sequitor, good essentea divina dhUnguatur, start sequeretur, >i diceretur. quod essentia divi, a generat.

^l >rcundum direndam, quod sicut <<l idem in divini* potentia generandi eum generatione : iu essentia divina euru generatione cl Paieraila:æ esi idem re, \$ed non ratione

Ad tertium dicendum, quod cum dico potentiam generandi, potentia significatur in recto rt generatio ia oM-qu\ aient si dicerem, essentiam Patris. Unde quantum ad essentiam, qux· signifirator, potentia generandi communis est tribas personis : quantum autem ad notionem, qa@ connotatur, propria est persona' Patris.

Conclusio : Potentia generandi importat essentiam in recto cl relationem in obliquo.

Circa hos duos articulos inspiciantur
* illa, quæ disputatione l hujus tractatus dubio 3 late diximus.

ARTICULUS VI.

Utrum acias notionalis ad plures personas terminari possit ?

Ad sextam sic proced lar. Videtur. quoJ ictas nolio- 1 dirt. 7 nilis ad plures personas termirari possit, ha quod sint 'l. 2 piares person@ genilæ. vel spirata» ix divinis. Cuicum- rt. 2 que enim inert pole..lia generandi, potest pcnrrare. Sed el iu lib. Filio inert potentia generandi. Ergo potest generare : ct por. non autem se ipsum : ergo alium Filium. Ergo possuul q. 2 tsse plures Filii in divinis. art. l

2. Praeterea. Augustinus * dicit contra Maiirninum : ad lu ei FiliiWnon genuit creatorem : neque enim non potuit; art. 4. fed non oportuit. ♦ Lib. 3

3. Praeterea, Deus Pater csl potentior ad generandam, quam pater crealus. Sed unns botuo potert generare plures filios. Ergo el Deus. Pncipue cum putentia Patris uno Filio generato non dtmiuUahir. c. 12

Sed comra est, quod in d>vinis non differt esse ct posse. Si igitur in divinis pascat esse plures Filii, essent plures Filii. Et ita essent plures persona) qwia lres in divinis, quod est bærccticum. circa finem. torn. 6.

Respondeo dicendum, quod start Athanasius * dicit : • îD STO In divinis esi tantam unus Pater, unas Filius, unus Spiritus Sancias. Cujus quidem ratio quadruplex assignari potest. Prima quidem e\ parte relationum, quibas solum personæ distinguuntur. Cum ertm personæ dlvia* sint ipsa? regulitiones sub isteiites. non possest cs^e pleres Paires, vel plures Filii in divini-, nisi essent plures Paternitates ct plures Filiationes : qaod quidem es<o non posset, nisi secundum materialem rerum distiuclionem. Formæ enim unius speciei non multipliranlnr, nisi secundum materiam. quæ in divinis non est. Unie in divinis non potest esse, u:si una lautum Filiatio subsisteos : sicut el albedo subsistens non posset e>sc nhi una. Secuudi vero er uiodo proeessionam. Quia Deus omuia inlclligit rt vult uno ct simplici actu. Unde non potest esse, nisi una per-ona procedens p>r modum >rcbi, quæ est Filius cl uni tantum per modim amoris, quæ crt Spiritus Saae'as. Trrlia vero sumitur cx modo proccilendi. Quia persona? ipsa· proce lent naturaliter, ut dictum est *. Natura autem drterminalur ad unam Quarta ex perfectione divinaram peraonaruin. Ex hoc enim crt perfectu* Filias, quod tote Filiatio diiua in eo continetor cl quod csl laotnm unus Filius. El similiter dicendam est de aliis j>er*onis.

Ad primani ergo dicendam, quod quamvis fimpplalcr concedendum sil, quod potentiam, qaam Label Paler, hab at Filias : non lauicn eoacnleudum ert qaod Filius hibcal potentiam gencraadi, si generandi sil gerundium verbi artivi, nt sil srn-os, .rao-i Filiiu- babeat potentiam ad gtnerandaio. S cni lired idem esse sic Patris rt Filii ; non tarnen convenit Filio e se Palrem, propter urtionale adjunctum. Si tamen boc.qnnd dico generandi, vit gerundium verbi pissin, potentia generandi csl m Filio, id est, ui genemur. Et .similiter -i sit crtandiam ^verbt tra-per<ourtis, ut sil Mmsa·, potenlia gen· raurli, Id ert, qu ab aliqui persona g-nerator.

Ad «teandum dicendim, qnod Angastinns in verbis illi< non iDtexdil dicere, quod Filias posset geaerarc Fi-

1

> N

»·

i HI

Hilj

. 6
Unl

• îD STO
Symbotu

• Art. 2
h .jus
quæs-
IIOTitle

rt

linn ; sed quod hoc non esi ei inipoUuLa Filii, qwxl non
• Q. 42 ger.erel, ul infra palebii ♦.
artio. 6 Ad tertium dicendum, quoi immaterialita* et perfecti»
ad 3. divina re-auril, ul nou possirt esse plures Filii ia divinis
sicut dictum eat. Unde, qnod aoa sim plur « Filii, non
est ex impotentia Palri>ad generandum.

Conclusio ost negativa.

Et satis perspicue habetur in corpore

articuli. C rea quam videri possunt illa,
quæ supra q. 28 ad explicationem articuli
i diximus, necnon et ea, qua: supra dis-
put. 8 num. 19 asseruimus ad probandum,
quomodo in divinis Lanium possit dari
unicum verbum.

/Je xqualitale, el similitudine divinarum personarum ad invicem.

PROtEMIUM.

Deinde considerandum est de Comparatione personarum ad invicem. Et primo, quantum ad squalitatem, et similitudinem. Secundo, quantum ad omissionem.

ARTICULUS L

r/ru9& «rysa/i/ui /uotw kabe&: in dirixu ?

Ad primum sic proceditur. Videtur, «pi-d rqn0ius
non coniepiat dirioi> peronis. /EqaaliUs mus atteadi-
tur secundum unum in quati:ster ul patet per Phil >o-
phum 5 Metaphyrca: ♦. In divinis antem prntOOis m>u
inveuitar, neque quantitas coalisai ialnasera. quæ dicitur
magnitudo, neque qtuotitas cnptraca citriosera, qwe
dic tur locus el tempos. Neque serandum qaaotiateni
discretam iuvenilar in eis asluaili> : qsia dux* persanx
banl piarem quam una. Ergo in divisis personis uoa
convenir æquahia*.

• Q. <O
artic. 1. S. Præterea, divinæ personæ saot unios essealiæ. ul
supra dictum esi ♦. Essentiæ autem signifleator per mo-
dum formæ. Convenientia antem in forma non f.eit
æqaallakm. <ed similibidiDcm. E-gO in divinis perso-
illis est dicenda simiHludo ct tpo aeqsDÜv.

• Lib. 6
de Trin. c. 10
param
a pr.
tûmi 3. 3. Præctrru, iu quibascamqæ imcuiitor æqaaliUs,
illa sunt s hi invicem rqualia : qura æquale dicitur
onpiali agoalo. Sed divinæ personæ non possunt sibi
invicem dici æqales. Quia, Qi Augisliuns ♦ d'eit 6 de
Friuibte : Imago, si perfecte implet illud, cuius t?t
imago, ipsa coæqoalor ei, non illaci imagini suæ. Imago
autem Patris est FLius. El sic Pater noo cal æquatfs
Filio. Non ergo io divinis personis invenicir æpralib*.

4. Præterva, æqualitas n-latio qaxdaiD e*l. Sed nolla
relatio csl communis um iibus perbonis : cum secundam
rdalioes personæ ab invicem distinguuntur. Non ergo
Xnpalius diriliis persooig commit.

lo suo
It A * gu) contra est, quod Allanasius * dicit, quod tres
personæ eoælenra* sibi sunt et coæqtates.

Respoudey dicendum, quod pccesse est ponere æqua-
Jitaleoi in divinis personis. tinia -ecuodum PbUo^iphutn
• Lib. 10
McUpb. in 10 Metaphysics: ♦. .Equate dicitur quasi per nrgallo-
icrn minoris d majoris N-ki autem possumus in divi-
nis personis ponere aliquid majus ct minus : qub, ul
16 el 17. Boelius d.ril - ia lib. ce Trinitate : Eos differentia, sci-
tomo 3. licet Deitatis, comitatur, qui vel augment, vel miuualit,
ul Amani, qai gradibus numerorum Trinitatem variables
di-lrahunt, atque in pluralitatem deducant. Cuiu> ratio
est. Quia inæqualiuii non potest esse uua q aaliLu nu-
mero QuantiUs aulem in divitiis non e>t aliquid, qiani
eius es culla. Unde relinquitur, quod si e<lift aliqra
inæquabb* in divinis prrsouis. quod non esset io cis
una essentia : cl sic non essent tres personæ unus Deus,
?uod est impnssibi e. Oportet igitur æqualibilem ponere
u diviuis personis.

Ad primum erga dic'ndaia. quod duplex est qnaitiuis,
una scilicet, quæ dicitur quantitas mulis, vel quantitas
dvmeoeiva, quæ iu solis rebus corporalibus est : unde

in diviuis p.rsoui> locum non habet. Sed alia est quan-
tiUs virtutis, quæ attenditur secundum perfectionem
altcojos nata«æ, vet fonuæ : qnx quidem quantitas de-
signatur, srcûudnm quod dicitur aliquis magis, vel
aiaas (aliiuru. in qaauum est perfectius, vel minus per-
fectum io tali calidilate. Hujusmodi autem quantitas ur-
inalis alteudrtur, primo quidem in radico, id est, in
ip-a perfectione forma*, vel n.nor<r : ei sic dicitur ma-
gnlfodo spi Dualis, sicut dicitur magnus color propter
>ujlu intensiorem rl perfectionem. Et ideo dicit Augus-
tinos 6 * de Trihittile, qnod in bis, quæ non mole ma-
gi,a sont, hoc tot majus esse, nnod est meli s esse :
tram mrlvis dicitur, quod perfectius est. Srcuodo autem
atUnduur quantitas vtrnalis in effectibus formæ. Primuv
antem effectas fornix* est esse : nam omnis res babel
esse secundum suam formam. Secundas aateni effectus
e-t operatio : nam omne agens acil per suain formam.
Attendit r igitur quantitas virtualis et secundum esse
rl <<n-uldisi3 operationem. Secundum es-e quidem, in
Sua'tum ea, quæ sunt perfectioris natura:, sunt majoris
araliuais. Secandum operationem vero, in quantum ea,
quæ su>l perfectionis naturæ, sunt mugis potentia ad
agmdtmi Sic igitur, ut Augurtinus dicit * in lib. de
F'de ad Petrum, æqoalius imdliirilur in Patre et Filio
ct Spinta Sancio, iu quantum nullos horum, aut præce-
dii actormUte, aut excedit raagu'tudiae, aut superat po-
(totale.

Ad secundum dicendum, quod ubi attenditur aujualitas
tearad'ini quantitatem rirtralem, squalitas includit iu >c
simifitedinem rl aliquid bias : quia excludit excessum.
Ourcnroq e enim commandant in una forma, possunt
diri similia, etiamsi inæqualiter illam formam partid-
jiant : sicsl si dicatur aer rsse similis ign. in calor?.
Sed noo possunt diri xqualia, si anum altero perfec-
tius fornum ilhm participet. El quia uon solum una
>st natura Patris ct Filii, sed etbm æque perfecte e>t
in ulr.Hiie : ideo n>n satum dicimus, Filiam esse si-
mitem Patri, at excludatur error Eanomii; serf etiam
dicimus >qualem, nt excludatur error Arrii.

Ad tertium dicendum, quad aqaalHac, vel similitudo
djp'iciter potest significari m divinis, scilicet per no-
mina, >t ptr verba. Secundum quid-m quod sinifle.1-
tur l*rr nomina, mulca æptraüis dicitur in di>inls
p-r'oni? el "i'ai>itudo : Fihus enim est æqialis el
similrs Patri ?l r converso. Et hoc ideo, uuia essentia
divina non tnaji*. >l Patri*, qoi:n Filii. Unde, sicut
Fil us habri magnitudinem Patris, qat-d e-i 's\$» eum
yqualrm Patri : ita Pater lub>q rragnitudinem Filii.
qu<>d esi rssc eam xqualem Filio. Se>l quantum ad
crenlira- ut Dionysius - dicit 9 cap. de Divinis no-
minibus) non recipitor conversio o^aalilath et simili-
ludmls Dicuatur enim causata rinriha causis, in quan-
tum

• Lib. C
de Trin.
cap. S
cite,
med.
hm. 3.

* Cap. 1
ante
medium,
iomo 3.

tum babcol formam rausarum; sed non e converso :
qih.i forma principaliter csl in causa ct secundario In
raibalo. Sed verba significant æqualitatciu com motu
El lr'ei motus non sili in divinis : est tamen ibi ac-
cipere Quia igitur Filius accipit a Paire, unde est
xijaiHs ri et non e converso, propter boc dicimus,
quod Filius coæqualur Patri el non e conve-so.

Ad quartum dicendum, qand in divinis perbonis nihil
est considerare, nisi essentiam, in qua communicant rl
relaciones, in quibus distinguuntur. .EqualiLis autem
utrumque importat, scilicet, distinctionem personarum
(quia nihil sibi ipsi dicitur æquale) el uniaiem essen-
tiæ : quia ex boc personæ sunt sibi invicem æquales,
quod sunt unius magnitudinis el essentia. Manifestum
csl autem, quod idem ad >c ipsum non refertur aliqua
relatione reali. Nec iterum una rclatio refertur ad aliam
ner aliquam aliam relationem. Cum enim dicimus, quod
Kternitas opponitur Filiationi, oppositio non est relatio
media inter Paternitatem cl Filiationem : quia utio-
que modo rrlatio multiplicaretur in iniiuitate. Et ideo
æqualitas et similitmo in divinis personis non e l ali-
qua realis relatio distincta a relationibus personalibus;
sed in suo intellectu includit cl relaciones dNinguen-
tes personis et essentia unitatem. Et propterea Ma-
gister dicit in trigesima prima distinctione primi Sen-
tent. quod in his appellatio laoiun est relativa.

Conclusio : Necesse est ponere æqualitateni
in divinis personis.

Circa conclusionem hanc solet inquiri,
an relationes æqualitatis et similitudinis
in divinis sint reales. De hoc tamen supra
disputat. 8 dub. 2 egimus. Deinde videnda
etiam sunt circa eandem conclusionem
plura, quæ late disput. 6 a n. 39 usque
ad n. 49,diximus.

ARTICULUS 11.

(Jtnm persona p-ocedens sil cotrlcrna suo phudpio, ul Filius Palri?

4 contra
cap. 11
cl pot.
¶ -
art. 3
con. et
arlic. 13
3cap.4L Ad secundum >ic proceditor. Videtur, quod persona
proceden* non sit coælernâ suo principio, ul Filius
patn. Arrios enim 12 modos generationi> assignat. Pri-
mus modus est, jtalæ lluxum lineæ a puncto : ubi deesl
Kquatias >implicitali\$. Secm duodus est juxia emis-
sfonem radiorum a sole : ubi deest æqualitas balura-. Ter-
qaa'i't. 3 jus modos est juxta chaiaclrem, reu impres-ionem a
sijgiin : t bi deesi consnLsuntiriiaas et potentiaæ cfficUn
tia< Quarius modu* est juxta immissionem b'>n>x volunla-
tis a pco : ubi etiam dee4 consubs'antialitas. Quinius
modus esi juxta exitum accidentis a substantia : sed acci-
denti deest subsisicntia. Sextus modus csl juxta abstrac-
tionem speciei a materia, sirut sensus accipit spe luioa
re sensibili : ubi deesl æqualia' simplicitali? spir.lualis.
Septimus modus csl juxta riciuiionem voluntatis a cogi-
tatione. quæ qnidem excitatio temporalis rsl 'Oclavu' iuo-
dusest jtxia transfigrnalinnem, ut exære fit imago, quæ
materialis est. Nonus modus csl motus i movente : et hic
tiam ponitur effectus et causa. Decimus modus e-l juxta
cductionem specierum a venere, qui non compellit in diri-
ni< : quia Pater non prædicatur de Filio, sicut genus de
spec e. Undecimus mo u\$ est juxta idealionem, ut arra
exter or ab <a, quæ esi in mente. Duodecimus modus csl
j >x'a uucenlia, ut humo si a paire : ubi est prius tl
posterus secundam tempus. Paiei ergo, quod iu omni
modo, quaal quid e«tex altero, drest æqaaliias naturæ,
aut ætualiu» duration-?. Si ftitur Filias est a Paire,
oportet dierre, vel cum esse minorem Paire, aut postc-
riorcm. aut uirumqoe.

2. prækrea, omue, qund est ex a'tero, bab<l princ-
pium. Srd nullum a'terrum babel prine pium. Ergo Fi-
lius non est æternus, nciuc Spiritus Sanetu<.

3. Præterea. omoe, quod corrumpitur, desinit esse.
Ego oa>ne, quod genctra'ur, incipit esse : >d boc nrtm
generator, ul sit. Sed Filius e-i genitus a Paire. Ergo
incipit esse el non est coæternus Patri.
1. Prælerrea, si Filios genitos esi a Patre : aut sem-

per generatir, aol est dare ahquod inriaoas suæ genera-
tionis? Si semper generator (d m artem abquid est la
gcnor.r), est iæperfecticum, siert jlaid la lac^eskiils
quæ hunt semper in fieri, ul tempo» et moins; sequitor,
quod Filius semper sit imperfecto* : q'od e>l iucouve-
tlien<. E-i ergo dare aliquid mvans groentiois Filii.
A-le ilkd ergo luslan» Filius non eral.

Sed contra ert, quod APuuarious droient ei * quoi tolæ ♦ In soo
lre< personæ coæleruæ sibi <ram. Symbolo

RespoadiO d.ceadum, qnod u<esse est dicere, Filiam
cs'e coæteroam Pairei.

Ad cujus evilenuam considerandum es», quod aliquid
cx priucipio existens posterins esse rto pnncip.o, po-
lest cooiwgere ex duooas Uto modo ex parle agenis :
al o modo cx parle achonis. Ex parle agebtis qoidem,
aliter ia agentibus voluntariis, aliter in ageniss& na-
turalibn.-. Iu agentibus quidem volunUrtin. prop er elec-
tionem temporis. Sicut eoim in agentis volentarii
potesiaie tot eligere formam, qoam effectui conferat,
ul supra diciom est * : ita in ejos potestate esi
eligere tempus io quo effectum producat. Io agen-
libas autem uaturalilus boc conliogit, quia agens ali-
quod non a principio hibet perfectionem virtutis natu-
ralls ad ageudum; sed ei advenit post aliquid tempo*,
sicut homo non a principio generare pottot. Ex pane
aulem actionis impediur, ne id. quod tot a principio,
simul sit cum >oo principio, propler hoc quod actio est
succe sria. Unde dato, qaad rtiquod agens tali ac ione
agere inciperet, siatim cum es', non statim eodem in-
sianli esset effectus, sed in inriaoiti, ad quod termiuainr
acio. Mauifertum esi autem secundum præmissa -, *Q.pra-
q <od Pater non generat Filium >oluntate, sed natura : red.
<t ilerum, qaad natura Patris ab ælerno perhera fail
artic. 2. Ct iterum, quod acio, qua Pater producit Filiom, non est
Successiva : quia sic Filius Dei successive generatus ea-
sel, et ejus generatio materialis, et cum molo esset : quod
ost impossibile. Rcinnuilar cr'o, quod Filios fail, quan-
documque fuit Pater. Et sic Filius csl Cûetenios Palri, ct
similileftSpiritus Sanctus uirique.

Ad primum ergo dicendum, quod Meut Augosthios ♦ di-
cit in lib de verbis Domini, u-Uia modos pruceSSIONis
alicujus creaturæ perfecte rpræsêvulat divinan generatio-
nem. Unde oportet rx mollis modis colligere Miniiitudi-
nrm : ut quod deest ex uno. aliquahter suppleatur ex al-
tero. El propter hoc dicitur in Synodo Fpbrsnu :Coexish're
semper coætetum Patri Filium, splendor tibi deouctiel :
impassibilitatem nativitati ostendJat verbum j coiuiubrtan-
lialitatem Filii nomon insinuet. Infer ornrb tameu <x-
phbsius représentai processio verbi ab jnieilctu : quod
quidem non est posterius eo. a quo procedit, nisi sii talis
intellectus, qui exertde poientia in actom. Quod in Dto
dici non potest.

Ad secundum dicendum, q od æteruitas cxcLdii priuci-
pium duratifiniv; seil non principium originis.

Ad lenium dicendum, quod omnis corruptio est mutatio
quædam. Et ideo omne, quod corrumpitur, incipit non
t>sc, el desinit esse. Sed generatio diuina nra est trans-
iuublio, ut dictum est supra*. Unde Filias semper gene-

ratur, el Pater semper general.
Ad quartum dicendum, quod in tempore aliud esi, quod
est indivisibile, scilicet inMaos; tl aliud cstr quod esi
durans, scilicet tempus. Sed in æternitate ipsum quod in
divisibile csl, el semper stans» ut supra dictum est - Ge-
neralio vero Filii non est in nunc temporis, aut m tempore,
sed io ikniiLitc. El ideo ad signifneaudum præscntialili-
tem, et permanendam æteraitatis potent dici, quod sent-
a per nascitur, ut Origenes dixit, bed (ul Gregorius, et
Angoshnus - dicunt) melius esi, quod dicatur semper na-
tus : ul ly semper, designet penuancotiam ælornibûs, cl
ly nates, perfrcilictom gcniti. Sic ergo Filius non imper-
fecius esi neque eral, quando non eral, ut Arrios dixit.

Conclusio ost affirmativa.

ARTICULUS 11L

Uiratn in dieinis personis sil ordo nalurcr?

Ad tertium sic proceditor. Videtur, quod in divinis
personis non sit ordo naturæ. Quidquid cnim in divinis
est, vel e>l essentia, >id persona, vel notiu. Sed ordo na-
ture non riguifirrt toseniam, neqer est aliqua persona
rum, aut noliunum. Ergo onio naturæ non est fa dirinis.
7. Præterea, in quibuscumque esi erdo natoræ, nouai
est prias allero, salum secundum naturam, el ialtileaura-

Idh1.1i
art. 1 et
dirt. A
artic. X
El prt.
q. 10
a. Jar.

561 in divini* penouis nlbil «I pries Cl postonu.»» ut
• fo suo AŮuoobius · didi. Ergo in divinis personis ucn e>l onla
Symbolo naiorr.
ddei. 3. Praeterra. quidquid orJiwtur, diriuiquiriur. S d na-
lora in divinis non (hriiagaitor Eigo no.i ordinator : i rgo
non e t ibi ordo nat ur.
4. Plætercs» luiora dhina esi eju« essenii*. Sed non
didtar iu divinis crdo esstolia*. Ergo neque ordo ra-
ture.
Sed contra. Ubfcimgve fst pluralitas sin* ordine, ibi
• Ŧη suo C5t cofffasio. Srd m diitnis personis uou est ronfa* o. ul ·
Symbolo Albauasius dicit E>go eri ibi ordo.
tidei· Respondi-o dicendum, quod inlo temper divi or per
comparauonem ad aliquod pricipiuii. I r.de, nieul dicitor
prinripium mellipiiriter, sriirri, venmditm >iCuxu. ut
punctus: secua-om inidtectam, cl pritripiam dexonvtra-
itais; ei secundum ansa* »oguu> : ita erum dialer
ordo In divita cotem d riuir prinrmiotn secundum on-
cicem absque prioriute, ut »epra dicton eri ·. Cude
otnrtet, ibi c>»e ordu.ctit serâadom originem absque
priorirate. Et h r vocatur ordo natate serendum Aagusit-
u&m ·* non qao jj^r sn pnus altero ; sed quo iller est rx
altero.
• Ex 1. 4 Ad pris.ua ergo dicendam, qaad ordo nature sign Sc t
sap- Aotiaorm originis ia coaauni, m i astem ia tpeailh
Gtii. Ad «ccQi.dbtu deendum. quid iu rrbas crenis clara
αp. «U emn id» quod eri a priDrqao, sit suo principio coævum se-
rt 3» eufidsm dsntivnrm ; Un.cn prijteiptaa rri prias srean-
lofft. 3. dura d>Huiü. r l n kskclum. i consideretur id. qut-d est
El ex prinripiam Fed >i coti'idcrmlur ip a· rebliono cau*æ» d
o'artfse aw j, ct principii et priicipiati. raanleriuru est, quod
dr quin- rrlaiira sum vtuo natura, el nl· Herts, in quietam unum
que o i iudi&oiLioae alien s. Sed in divisis Insa* re aliases
trre*i- sont sabsi>tc.it<s [-er*· η» is oaa rwlara. I ude neque rx
bo-, a pjite mlur.r. nrese ex pari»· relationem du persona]»o-
med.o. te*t rs'e prior t)u, arque e iih i xeceudim nita-atu, el
b>ux>7. ialrUedum.
Atl krti'im dicendum, quod onto natur/- duitur, non
quod ipsa natuia ordirelur; serf qjed onto fa^huurs
personis attoditsr secundum naturaicm origioeru.
Ad qsiftam diernum. quod r.atura quodalauud) im-
portat ratiouem prinopii; non aulem essentia. El irfeo
ordo orig o \$ ue iu> nominalar ordo nature, quaca unto
esseotKr.
Conclusio : Necess<· est ponere in divinis
ordinem originis absque prioritare, el hic vo-
catur ordo naturæ secundum Augustinum,
non quo alter sit prius altero, sed quo alter
csl ex altero.

Circa hos duos articulos inspiciantur
illa, quæ quæst. 3 i asseruimus.

ABTICULCS IV.

*UlrriSt Filiti iit Mrit steindam a
nem ?*

I diit. 9 Ad qanrtum sic proceditur. Videtur, quod Filios oou
q. I art. sit/qualis Paid in niagniiudm*. Dicit eotm ipseluatuilh
- et 1 11: Pater major me esi. Et Apo'l. I Curinlh. 15 : Ipse
cootn. FiUus vobiertps erit il i. qui sibi subjecit omoia.
rap. 7 Ū, Prafcrcā, Paternitas pertinet ad diguitaleni l'air.»,
ratione Sed pjternila» nou coovenh Filio. Ergo uvn qaldqmd
II el c. digeratis lat-ct Pater, babel Filios. Ergo nin e t a p:a is
VI coci. Puri m luagnitudine.
el jKit. a, Pnelerea» nbiramq ic est lotum, cl pars, pians pr-
q.<irt.8 tes\$9i)l aliquid πα;α·, -4fω uoa tautma, vel pauciores :
cor. Ūl. sicut ftes liuioioes seni aliquid iuaju», quam duo. vel uau.
ct q. 90 Sed io rixlnis videtur esse totum mūtenale, et pars N ω
artic. i sub rcUiinoe» vrj noli «ce plores noiiumes coatioeDlu.
cor. cl Cum igitur In Paltv siul ftes uot ones, iu Fi io aaiem
Duet, de lautum dus?, videtur» quoa Filio..' non sii æqualis ^alri.
Trinit. Sed tonira e>i. qu d dicitor Pb Ip. 9 : 5on rapinam
q. 3 arbitratus est, se æqoalem Deo.
art. 1. Ilcspôudtfo dicendum, quod tiece> e est dicere, Filium
tese a loalelii Patri in inagnitudioe Magiri:odo e:um Dri
oon ctl aliud, qiatu perfectio ualont ipsios. Hoc aulm
est ee raliune pakrailali·, el Olialn πκ, quoi li iu per
generaKmem pertingal ad habendam perf' itionem uaturx»,
qux· e?t iu paire, sicut et paler. SH Qtrit iu hominibos

generalia «M trao>mmarin quæilara in coolis de polenib iu
actuio, ion Manui a principio nomo Uius csl aquijh
groerauli; sed per detritam incremcuiuii ail u'qujjiljic01
perdecilur. m i ahlrr tvrniii propter dcfcetb>o | riurnui
graeraiiuiiis. .Mamfe-tom r4 autem rx dk*lls ·, quo-1 m
oiviuis e\$st proprie ct veic palenittas, el Ŧill/Ho. Ncc bdlcāi
di. i, quod virius Oui Ctln* fuvui defectiva in gene>undo,
tirq*.r qui d Dei 1 ·l·u< succe·sive, »q per IranjiuuUhouryi
a l poricclLûûi ui pencneril I nde nccr**e e>i djerre, quod
ab æierno tacTil l'alii æquaih in magniludiae. l'ude, ct
Hilarius · dic.l in lib. d* Synod. : TvUc corporum inOr-
uiिताus, tolle conceptus iuihum, lotie didotr>, et otonru
buuiarwm tirersMtakiu, cmiris lilius srejtdui tratural'im
na iula rm æqualUan piri^ est; qua «>t el Mmhitudo
twlura·.
Ad primum ergo dicendum, quod verba illa iolelligun-
kir diiU de Chruto .«rtiddiun humanam naturam, iu qua
minor est Patre, cl d mibjrelus. Sed seeuudnm ialuram
divinam aqualis e>l Pa'n. El hoc e>t. quod Aibaiurius ·
dint : .Equuli» Patri secundum dniniiaiem, miuur Patre
serunduin Luuumtatrni. Sei! secuudum Hilarium * inŪ
hb. de Tnoitate. Donantis autlmriiale Pater major est : sed
minor non ot, cui unum ose donatur. Et iu lib. de Sy-
nod. * dicit, quod subjtctlin Filii iwlunn pietas esi, id es!,
rercgmlio xutnortatis Paleruæ : sebjeeno aalem cætero·
rum, creationis mfrnritas.
Ad secundum diceudi.m, quod æqualitas allcmilitar se-
cundum iuguitudinem. Magnitudo auPm in diutiis signi-
firat pcifrelionem naturæ tel dictum esi ·) el ad osco
tram portloet It ideo æqualias in divinis et similitudo
stiŪ.iJum <s>euhalb aticiditur : nec poteM secundum
disiiahOuem rcbuouuoi iuA^qualiUs, vel dissimilitudo
di i Unite Augustinus *dicii amira Maximinum : Originis
questio eri, quid de qao sit : æqnalilatſ autem, qualis,
aut quantus sil. Paternius igitur rsi dignius Patris, >icui
el essentia Patris : nim dignius est absoluta, d ad essrn-
lum prninct. Sicut igitur eadem essnila, qtfæe in Patre
(M Paivniili». in Hbo est Filiatio : JU ea-icm dignitas,
qcr in patre csl Paternitas, iu Filio est Filiatio. Vere
r go dicuar, quod «juidquid dignitatis habrl Pater, habet
Filius ^leque srquitur. Paternitatem habet Pater : er^o
Paterni stem habet Filius : mutator enim quid in ad a i-
qoid Eadem enltd esi essentia, et dignitas Pa'ris, et Fi-
lii : sed in P.lic eri stvuudum relationem dantis; in Filio
iecdum relationem accipientis.
Ad teilrim dicendum, qaad re alio in divinis non rst
totum universale» quamvis de H.0111· us rrialiombus pra-
dteet .r : quia oinnrs relalloaes sunl un m secundum ts-
>cnt»am, cl esse : qur.d repugnat rationi nnh· rsalis cujas
partes >e.*uu<iutD <-sc distinguuntur: El similiter persona
·t supra dictum est " non est universale in dirinis Unde' Q. tO
neque omoes reblianes sunt taaju· aliquid, q» am una tan-
tum : nec omnes personæ majus aliqnid, qtram ana tan-
tum : quia tota perfectio divinæ naturæ est in quahbêl per-
sonarum.

Conclusio est affirmativa.

De qua constat ex illis, quæ disputa-
tione 6 num. 39 late adduximus.

AUTJCÛLÛS V.

Ctrnm Fifai sit in Pd!rtt cl c ccutêwi

Ad qoiulum sic proceditur. Videtur, quod Filius non sit 1 diri. 19
in Patre, cl c converso. Philosophus calm in 4 Physico- q.IarLd
ram · ponil octo modo» essendi aliquid in aliquo, el se- et i
eundam na.lum burum Filia· est in Faire, aul e converso, Contra
ut patet discurrenti per singu os nrndos. Ergo Filius non cap 3 io
est in Paire, nec e converso. fl. cl 65-
2. Prætereo nibil, qaad exivit ab aliquo, e*t in eo. Sed El Jojn-
Filius ab a-teruo exivit a Patre, secundum illud MirhcæS: JO lee. 9
Fsrcisus ejus ab initio, a diebus j-ternitalis. Ergo Filius Ū.ctc.16
AOS esi in Fj Uc. l. 7.
3. pGclerea, unum nppi.-iio am non eri in aPrro. Sed *Tei.^3
F.liu*. ci Pater opponuntur relative. Ergo unu* non po- toao-
test esse in alio.
Sed contra ot, qaoJ dicitor Joannis 11 : Ego in Patre,
el Pater in inc rsl.
Ite'p*n.leo «licendum, quod in Patre, et Filio tria est
mnsiderarr. <rtil cet, essentiam, et rc ationem.cl originem.
El * cuudum quidlibet istorum Fi iu> est in Paire, cl

c

V. 33
attic. 2
ct3.

* Lib. de
Sjnoj.
in 1er-
fui. anM
linen
iib.

• lu sno
Sy&bolo
fidei
• Lib. 3
dcTrio,
inter
medinui,
ct loem
lib.
• Parum
a ffiidip
illas.
Ihbdur
bic liber
iuter
opera
ilihrii.
♦ Ari.
primo
hujas

arena).
• Lib 3
contra
Maxi-
minum
cap. ib
post
tj-alium
lorn. Ū.
artic 4
ad X

QUÆST. XLIII, ARTIC. I.

e converso. Sccondum es’cnliâm rrrnm Pater e»t in Filio : qura Pater est >ua eweulia, rI communicat suam essen-hani Filio, nun per aliquam >uaci transmutationem. Unde sequitor, quod turn essentia Patris ah in Filio, quod in Filio sii Pater; et similiter cum Filius silsur assentia, sequitur, quod tH in Patre, in quo est ejus essentia. El huc «t, quod Hilarius · dicit 5de Trinitate : Naturam suum (ui ita dirai*) sequitur immutibilis Deus, immuta-bilem gignetis Urum subsistentem. Ergo in ro Dei nalu-r.itn lütellixiaiUA : cum in Dro Deus insit. Secundum diam rcblionea manifestum est, qaad unum oppositorum relative e.t iu allero secundum intellectum. Semndum originem etiam manifestum e»l, quod processio verbi in-trliigibilis nqn rst aliquid citra, sed manci in dicente. Id di un, quod verbo dicitur, in verba continetur. El eadem ·ratio est de Spiritu Sancto.

Ad primum ergo dicendum, qnod ea, qu» in creaturis sunt, nou sufficienter représentant rj, quæ Dei sunt El ideo iwundum n» Illum eorum modorum, quos Philoso-phus enumerat, Filius csl in Patre, a»H c converso. Acce-dit tamen magis ad hoc modus ille, secundum qotm ali-quid diritur cmo in principio originalité : nisi quod decsl unitas essvni... in rebus creatis inter principium, et id, quod est a pilncipio.

Ad secundum dicendum, quod exitus Filii a Patre est secundum modum processionis interioris, proul verbum ex·! a corde, cl manet in eo. Unde cxilus iMe in divinis csl secundum »olam distinctionem relationum, non secun-dum cssenlia’em aliquam disianliam.

Ad tertium dicendum, quod Pater, et Filins opponuntur secundum rela iones» non aulrm secundum essentiam : el tamen oppositorum relathc unum esi in allero, ul dictum est ·.

Conclusio est affirmativa, el de fide Joannis 14 : Ego in Patre, et Pater in me est. De quaque satis patet ex illis, quæ disput. 1, 2 el 3 circa processionem Filii, et Spiritus Sancti per actus immanentes intellectus, et voluntatis dicta a nobis sunt. »

ARTICULUS VL

Urum l’iliu sil trynalit Palri secundam polenliam ?

Ad sextam sic proccdilur. Videtur, qaad Filius non sil æqualis Patri secundum potentiam Dieilar en«m Joannis ·5 : Non i-otcsl Filius a se f. cero quidquam, nisi quod vi dciit Patrem facientem Pater autem se potest fecere Ergo t ater major est Filio secundum pOUnlam.

2. Præte ea. major csl potentia ejus qui præcîpit, ct docet, quam ejus, qui obedit, ct audit. Sed Pater mandjt Filio, secundum illud Joau. 14 · Sic.ol mandatum dedit mihi Pater» sic facio. Pater etiam docet Filium, secundum

illud Joan. · cap. : Pater diligit Filium, cl otnma demons-trai ei, qwæ ipsefarit. Similiter et Filiu* audit. secundum iilu l Joan. A : Sieui audio, judico. Ergo Pater est majori* potentia?, quam Fi jus.

3. Pra terra, ad omnipotentiam Patris pertinet, quod possit Fitiuru generare sibi Kquakm. Dicit enim AogusH-nns · in lib. contra Alaviminam : Si non potuit generare sibi æqualcm, ubi c<t omnipotentia Dei Patris? Sed Frlias non polot generare Filium, ul sapra ostensum est ·. N(m ergo quidquid perlinet ad Obioipoicollam Patris, pulesl Fitias. Et iia non esi et in pute*late a-quitis.

Sed contra e*I, quod dicil r Joaonis û iQmccomqae Pa-ter facit, bxe H Fuiûs similiter facit.

Respondeo dicendum, qnoJ necesse csl dicere, quot Filius esiæquatis Patri in potestate. Potentia entra agendi cousequitur perfectionem nvur.c. Videmus enim iæ crea-luris, quod quanto aliquis liabrt perfectiorem uaturam, lanto est majoris virtutis in ag.-ndo. Ostensum csl nutem supra *, quod ip.*a rabo divina? Palcmitais, ei Filiationis * exigit, qu·il Filius sii o*qnAlis Palri in magnilurtioe, il est, in perferlionc naturæ. Code relinquitur quod Filius silumuilis Patri in potestate. El udem ratio est de Spi-ritu Sancto respecte utriusque.

Ad primam ergo dicendum, quod in hoc, quod dicitur : Filius non potest a *e facere quidquam, non sobtrahitar Filio aliqua potc-las, qoam habeal Pater : cam siatim auhdalur, qnod qnæcomqac Pater facit. Fi ius similiter f.cilil : sed ostenditur, quod Filius habet potestatem 3 Pa-tre, a quo habet naturam. Unde dicit Πῑῑηο* * 9 de Tn-nilate ; Naloræ diriuaj hæc unitas est, ul ita per sc agal Filius, quod non a sc agat.

Ad secundum dicenJom, good in demonstratione Pa-tris cl auditione Filii non intelligilur, nisi qnod Pater communicat scientiam Filio, sicut ct essentiam. El ad idem potest referri mandatum Pairis, per boc quod ab æterno dedit ei scientiam ct voluobtcm agendorum, eum generando. Vel potius referendum esi ad Lhrislum se-cundum humanam nataram.

Ad tvrlium dicendum, quod sicut eadem essentia, qua in Patre csl Paternitas, in Filio est FiliaGo : ita eadem est poleniin, qua Pater generat el «pia Filius generatur. Unde nianifeslum est, <uol quidquid pote.t Pater, po-test Filius : non tamrn sequitur, quod possit ficnnrarc : sal mutatur quid in ad aliquid. Nam generatio signiGeat relationem in divinis. Habet ergo Filius eamdem poten-tiam, quam Pater: scJ cum abu rebiione. Qura Pater babel eam ut dans : ct hoc siinificaiur, cum dicilurquod potest generare : Filiut autem habet eam ul ac ipien* : et boc signifraiur, cum airitnr, quod potest generari.

Conclusio est nllirniaiiva.

Et salis liquet ex disp. 2 hujus tractatus, ubi ostendimus communicari Filio a Patre ex vi processionis cuncta, quæ sunt in Pa-tre, præter Paternitatem.

^[1] · Lib. 5 de Tnn. ali. fui. 3 lib.

^[2] »

^[3] A. Lib. 0 et l bujn* q-

^[4] A. Lib. 0 et l bujn* q-

^[5] lo cor-pore articuli.

^[6] Idisl.30 art. V.

^[7] f coulra rap. -M et 24 ratmflev.

^[8] Ub. 3

^[9] ruai.

^[10] Manto, cap. 7

^[11] circa

^[12] Gnctu, tom. (L

^[13] O. n

^[14] art. G

^[15] ad L

^[16] Aii

^[17] et l

^[18] q-

^[19] in 2 fol.

^[20] post

^[21] medium

^[22] lib.

missione divinarum personarum

PROOEMIUM

Deinde considerandum de missione divinarum personarum.

ARTICULUS Γ.

Utrum alicui pertona! dirina· conrenial milii ?

.Ad primum sic proceditur. Videtur, quod per.*on.v di-vina· unii conveniat mitti. Mimo* enim minor est nit-tcute Sed una persona divina nun est minor alii. Er o una persona non mittitur ab alti.

Salmant. Curs, Uieolog., torn III*

S, Præterea, Oijidl·. quod initlitur. separatura luillcuic Unde Hieroaymus dicil super Eircli. : Quod coujanctom cm et iu corpore unn copulatam, uuil»i tioti pok->l. Std in divinis personis ndiil est reparabile, ot llibriu* ·-dicit. Krjo urra persona non minitor ab alia.

3 Pri tères Qulrumque mittitar. ab aliquo lota ditee-Jii ct 3d aliqueiu luram de ooovo odit. Hoe autem diiinr person» non convenit : com ubique sit. Er40 divin.” pcr-OQ.»’ nun convenit mitti.

^[1] llibr.7

^[2] de Tria.

^[3] tum

^[4] prrtill a

^[5] the lib

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

Srtf cualra «l. qn J dt. iur Jo o l o k b : Non sum ego Sbius; srd ego et qat mbit rie Pater.

Rcspomko direodum. quad in ratboe missioni» duo importantor. Qooram unom rM l abundo missi ad earn, i qou niittitur Ahed o t habiudo mi>>i ud îrnr.inam, ad-qoem minitar. Per b>>c autem. quad aliquis mittitor, osk-ndiiar proce sio qoæuam mitsi a nittenfe; vcl *e- condam iepcriom, tient dominas mittit Setfui; tel *6 cucdtin conviliani, ut si rdKiiliirfo mitte e «îica'ar Bc-gem id belbndumr vcl seeardtm oriciecu, ut si dicitor, qaûd nos emitiitar oh arbore, Osterditur etiam tabitndo >1 (ermtaum, ad qoem mittitur, ul sli-.co modo ibi ose tac.piat; vei quia fries ibi omnino non erat, quo mltti-tur; 'el quia inapt ibi aliquo m-do esse, quo prius non erat. Mi>\$h uritur divina- per udj· convenire potest, secundam quoi importat ex nna parte processionem ori-pinis i tnitrenic et secundum quod importat cx ata parte novam modem existeodi io ilio. Sicut Filius dicitor esie missas a Patre in maodam. secundum qu« d ier<s pit in mundo <<< per canum a-vuispla») : ct Umen ante in cramta erat, ut dicitur Joatwis l.

Ad prime;n erxo dicendum, qu.d missio importat mi-nnrjuooem iu cn, qni mittitur, senadcm quod importat processionem a principio mittente, aut secundum impe-rium. aat sccondem *ceuv**liram : qdft imperans esi tn*jor et eoAMlbo* est rapifftttar. Sed in «lirini* aen imp > ut nisi prcee»'ionem originis, qeæ eat straodsm aqualila-lem, ul supra dictum est *.

Ad Mcnmlmn dicendam. qiwd illod, quo) sic mittitur, ot roripiat esse, obi pries nutio ao?o erat. *ua mi<\$taae localiter movetr- Unde cportcU qcod loexi »rp>rclar a mittcfik. Sed boc non xci iit in wisriote divina- jxr-ftifl» : qoia persrna diriira missa. sient non incipit e>r, ubi pria» non forat, ita ner derisit essi». ubi forat. Uede talis missio <<I >ioe *srpintae*; sed tabet sotnn distinctionem originis.

Ad tritium dic/nd »za, quod object») iffc> procedit de mi-s'Onc. quæ fit M-cobdnm motum lora cm, quæ m>a tabe: loam ia divinis.

Conclusio est affirmativa.

ARTICULUS II

/7r<M misa* ri/ *thrua*, *rd l< tsp*r*li/* fux/ta }

1 dist. 15 Ad secundem sio preeeditur. Videtur, qoud mtssio q. ! Missil esse ætrrna. Dial enim Grrrgona* ♦: Eo mittitur art. Filius, quo aeneratur. Sed gencrauo Fil i esi

* Homil. Ergo et missio. 26 in y. Praeterea. cuicosique convenit aliquid t&npera'itcr, Evangel. illud lunütur. Sed fiersotu divina nun mirutnr. Erpo paulo missio diviur pcçsoa* non est testporafe, sed æterua. post 3. Praeterea, missio procesjfatctB imponat. Sed pro-prine, tensio divinarum persenaram est rterna. Eqto et missio. Sed contra est, qn>-*l dicitur Galut. l : Cum reait ple-nitudo temporis, misit Detu Filiam iuuu.

Respondeo dicendum, quod in bl., qar imp riant ori-giûctu diviiarotn pttWtarim. r?t qtxdam differ* ntia attendenda. Quapiam enim in sni sigoificalione inwUnt so am habiludinem ad principium, at jHOressio et <-vims. Qu.vdam vero cum habitudine ad principium determinant processionis terrainom. Quorum ^tuêdao determiaanl terminem firmum, sicut geûe*alio it spiratio : πλoι geaenlio est processio cniiu- pcrs*iaæ in naturam divi-natu : cl si'itatio passive accepta importât proeessiouiD ataorii éwütrobs. Quædam vero r^m labduditR ad piiDcipium important terminum teiup^nlun. *irut mtssio ct datio. Mittitur enim a'iquid ad toc, ut rit in altquo cl dalnr ad tioe, quod tabealu'. Personam autem dhi-iram taberi ab aliqua creatara, vcl esse ntnu modo rxis-ttndi in i-a, est quoddam temporale. I nde missio et datio in dnims diesnitrir tempera il>τ tiniam. Genmtin ftutem ct spiratio solum ab j icrnn. Prvce*sio auUm et elites d-cutiur in diriuis el ælernalitor cl tempmali-trr : nain Fi'ius ab .i-tenio processit, ut >it liens; trm-pora.liicr autem, ul etiam >it botno secindum mission m visihitcin, vel etiam >it in homine secundum ia>.t.êi hi ein mi5<i.Hitlu.

Ad primatn ergo dicendum, quod Gresoriu* loquitur de prjeiatiuie î<-inq«vâî» Filii, m u a Patre, sett α ma-tre, Vcl quia ex but u>*o Filius tabet, quod po>?it mitli, «food «st ab u terno ueniins

Ad sccondniL dircuduni. qu*d dninam personam c>:C

lv modo iu ilipw. tclab sliqao lubrri (emrur.lit ·., non est propter mutationem divinæ priAoni*, sed pmnter MhüliiftCmcreMûræ. Sieui cl Dem i.-niporeiiter dbitur ΙΜπηηα». propter tuulallnnem erratura.

Al tertiuiD dierudurn. qnod iuismo nou >ohim impiHUI proeesMOucm a pnncipio; \$rd ortcroilnat pru>c>«loois teiruiQum trin^rjicm. fade missio solum c%t temporalis. \»l includit prociSMoncm æirnuii et n'iquid ad» ·lit, sciiiect temporaU-ui effectum. Habitudo rniin «ñvip.τ personæ ad suutn principium nun est nisi ab a temo. Unde gcmliw dicitur processio, .rl< riia scilicet et temporalis ; ii<>n propter hoc, quoil lubiludo ad principium geminetur; >rd gemiaulio est et pirk-termini torupmans cl æte.ui.

Conclusio : Missio et ilatio dicutilur in di-vinis tenijwrahtcr Uinlutn.

ARTICULUS III.

1-R

rir>» * ιϣ /π A* *iarisibji> dintut* *til idum* te-
i *gratia grattan farittttlii* ?

Ad teriam *ir proceditur, videcnr, quod missio invisi- i dM.M t ili* di ittje prroma- non sil sotain secundum dontim gra-hæ gratum Licientis Divinam enim persofiani mitti, est a,t- *. ijs.i.4 donan. Sj igitur divina persona mittitor snlom se-randum do:u ;rjt<.>- gratum faciatis, non donabitur ip > pcrOua divina, sed solum dona rjus. Quud est enor di-Ci-niurij. Spiritum «ûiclum non dtinari. sed ejus dona . Pi.<. i.cr pra-poHtlo. secQpdttd, denotat tabi-; diwai alicujus cain*. Sed persona divina est causa, >|-aad habeatur «lonum er.ili.i- gratum farivnli*. ct non e converso, «eeund-joi illud Rom. 5 : Charilas Dei diffusa r4 if, cordibus no-tri* jxr S: iritum sanctum, qui data» c<l nobis- Ergo inconvenienter dicitur, quod rrrsona di-viska -rcmiduu d<«iu cratia-prat m larieti<i> luitta'ur.

il. Prætrrrj. Augustinus * dicit l dc TriniUti. qtttâ * UW 1 Titias ram cx tempore mraie percipitur, mitti dicitur, de Trio. Sed Fiiiu* cogii^cilur nnn suium prr gratiam gratum op.?)» ÛJentem snl eliam per gratiam gratis datam, Meat per in ciedm 'udem, et per seienlhm. Nou ergo persona divina mittitor Umo 3. secundum snlam gratiam gratum metantem.

1. Pra lero, B ibanus dicit, quod Spirits >anr(us datos i.*t Api «tolis ait ujierabonein miraculorum. Hoc autem itu e-i dunum praire gratum faciailS; sed gratia· pra-lis data». Ergo ik h o i iu divina non solum datur secandum gJjthfa ffratum rariciitcm.

Sed contra est. quod Aiixnsluius * dicit 3 dc TnmUte, * Kx quod Spirits* sancto» proerdit teroporulher id saactiH- lib. 3 quod tdu erraticam. Missio aotem e>t temporalis proces- cap. 4 io . Cum qritur «mclifcatta ereatano non sit uisi per pra- circa iram uratiim facientem, sequitur, quod missio divinæ ûnca persone nouait nisi per gratiam pratum facientem. diritw

Respoodeo dicendum, quod divinæ personæ couvenit milii, <cfc ndutu quod noro modo existit in allqiao : dan patent. >rran«luni «pod bahetur ab aliqno. Neutrum au~lew florum est, dim secundum gratiam gratum faeieutea. E>t enim communis modus, quo Deas est in omnibus r.-bas prr essentiam, potentiam, ct praesentiam, sicut <ju-4 m effectibus participantibus bon-tatem ipsius. Sn-p r i<lim modum autem crnnmiincui est «nns specialis, qui r rivenit ratura, rationali, in qw Deus dicitur esse, staal cngmlom in cognoscente, el amatum in amante. Et qur.i roziosocudo. «t amando, creatura rationalis sua ope-rati tocattingit ad ipsum Deum, secundum istum specia-l m tsodnm Deos u ·η so'um dicitur esse in creatura ra-ttaraH. *cd etiam habitare in ea. sicut in templo suo Sic i.itur n Ilis alius effortus potest e>se ratio, qqnd divira p rsoiia sit novo m>id> m rationali rn-ainra. nisi gratia gratum fari-n*. l'.ml> «ei-undum sola@ gratiam gratam Cm· ik ai mittitur, ct procedit temporaliter p*rxma divina. Similiter illud *o »nn tab-re dicimur, quo litare pos<o-mn< nti, rrl fnti. Hjb>*re sukai potestatem /ruendi divloa perarma. Ctl M)lnm secundam gratiam gratijn facientem. ><d 'ai.l-n in ip*o dono gratia? u-ratum facientis Spiritus io yl-î. hibct.r, et intabii.it hnminctu. Unde ipsemel Spiritus -ancto d.ituir. rl mittitor.

Ad primum ·ra.» dicendum, qaad per donum gratis? sraiuin a- «»-oq< perbeittir creatura rafnmalis, ad hor quod l le*· l<·η μ Φιπi ipso dnOo creatu ntHiir. sed at ipsa ,/i it.j presona froalur. El id*<» cripta iuvisibili* lit se-l oid.:i dmwm gratiae gratam ünmtis; ct tanum ipsa p. t>nii.i divina datur.

VI «ci iudnm dicendum, qm-d g>ati.i gratum faciens disponit

BE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

liajn. Sed missio invisibilis non videtar attendi secundum profrCtaffl virtuii.» : quia protectu vHalts vidrtur continuas, cum diarihs semper aut prodent, aut defiriat : et sic missio esset continua. Ergo missio itnmbdis nûu lit ad omnes participes gratia·.

X Præterea, Chnsto·-, ct beali plenissime habent cra- tiam. Sed ad eos non vidrlttrfleri missio. Quia missio ht ad aliquid distans· Christus autem. secundum qurd bomo, ct omnes beati pertecte sunt uniti Deo. Non ergo ad oro- nes participes gratias fit missio invisibilis·.

4. Prælerra, sacramenta novae legis continent gratiam : ace temeti ad ta dicitur fieri missio iuiisibitis. Non <rgo ad omnia, qua? tabent gratiam, fit misMA invisibili*.

• Lib. 3 Sed rouira est, qcod «ecudum Augustium ♦. tuivio dc Trin. invisibilis fit ad Modificandam creaturam : natui-» aalom rap. 1 erratura habens gratiam sanctificatur. Ergo ad omnem ct lib. 13 creat·ram h'jusmodi fit misrio imiribilis.

cap. 27 Respondeo diemdom, quod (sicel >upra dictum est), innuitor, mUsiff de sut ratione importet, quod ille, qui mittitur, ret toæo 3. incipiat esse, ubi pria* non fuit (ficui accidit in rebu creati*) vel iociprate>\$e, ubi pnns fuit, sed quodam modo novo, secundam quod missio attnbuilur divinis per onis. Sir ergo in i>, *a quem fit missio, oportet duo conside- rare, scilicet, inhabitationem gratia', cl imwvariouem quamdam per gratiam. Ad omnes rrgo fit missio invisi- bilis, in quibus has* duo inveniuntur.

Ad pnmata ergo dicendum, quod missio invisibilis.<4 facta ad Patres veteri; Teslaaeali. Unde dicit Augusti- nos · 4 de Trinitate* quod secundum quod Filius milhtur invisibiliter fit in hominibus, aul eam Lomnuba?. Hoc eap. '20 autem antea factam est in Pairibas, et Prvjdielis. Cura, ergu dicitur, Nondum erat datai spiritus» iotrBigixnus de ante ille datione cum signo visibili, quo? facte esl in die Pen- ieco^ie*, tomo 3.

Ad secundum dicendum, quod et am secandam |>tofc<- tam virtutis, act augmentum grali* fit missio invisibilis. {Jsde Augastiou* dicit · 4 de Tnnilale. qcod tone cui- quam mittitur Filios* cum a quoquam cognoscitur, atque percipitur, quantam cognosci, el percipi potest pro capto, vd proficientis anim» in Deum, vel perfecta* anima- rationalis in Deo.Sed limen secundum illud augmentum grati.r pnedpse missio invisibilis alter,ditur, quando aliqui* p o- ficit in aliquem novum actam, vel novum siitcm gratxæ : ul pote, cum aliquis profici iu gratia miraculorum, aul prophetia·, vel in hoc, quod cx fenore duritatis exponit se martyrio, aut abrenuntiat bis, qua? possidet, id i quoi- cumque opus arduum aggreditur

Aii tcihuui diernduro, qurd ad beatos ed tecta missio hmsibilis in ipso prioieipio beailudim*. Postmodum pro- lem ad cos fit missio faviribilis, non secandum inlcntio- iktu gratior, sed secandum q·-od a iqua mysteria eis rww- hnlur de novo : quod c<l usque ad diei iudicii : quod quidem ausmenturu attenditur secundum extensionem ura- hæ ad plura se cilenduits. Ad Christum autem fuit Lina tuvisibi'is missio in principio sua- eooreplioni* nou au- tem poslra; rum a principio sux conceptionis fuerit ple- nus onirii rapKntb. et gratia.

Ad qua·tum diecBduuj. quod gratia est in sacramentis nova· Jeais instrumeat* liter, sicut forma artificiali r<i in ioslruincntis artis secandam quem am discursum ab agmie in patiens. Missio aulm non dicitor fleri, nisi respecta termini. Unde missio divina· pcr<omr non fit ad sacra- menta; sed ad eos, qui per sacramenta gratiam susci- piunt.

Conclusio : Missio invisibilis iit ad omnes, qui habent gratiam cum aliqua innovatione.

ARTICULUS VII.

Ulnm Spirilai 'ancto conrethiat tiuMIilrr ruitfi

Locis Ad septimum ste proceditur. Videtur, quod Spiritui supradico supra art. 0 sindo non conveniat visibiliter mitti. Filius enim, sectm- art. 0 dum quod visibiliter missus est in mundo, dicitur esse minor Paire. Sed nunquam legitur Spiritus saucios minar inductis, Patre.'Ervo Spiritui sancto non convenit visibiliter mitti.

2. Pnvterca. missio visibilis attenditur secundum ali- quam creaturam visibilem assumptam, sicut missio Filii secundum ranirm. Sed Spiritu* saucius non assumpsit aliquam crralaram visibilem I'ode uon pole·! dici, quod iu aliquibus creatarU visibilibus sit alin mo<n. quam h· alii«, nisi forte sicut in sigDV, sicut est etiam m iarra- mentis, cl in omnibus figuris Irga'ibus. Non ergo Spiritus

, «ancias visibiliter mittitur : vel oportet dicer·', qnod Fe- cundum omnia Ijvju.smudi ejus nii>*io visibilis attenditar.

3. Prxterea, qua libet creatura visibilis esl effectas dr- mdnUranf totam Trimuicin. Non ergo per iUi> creaturii visibiles nugis initlitnr Spiritus sacrius, qajtn alia per- sona. '

■ Prfcterta, Filius vMbliter est mis-us» secundum divitissimam visibiliq crraiurarum, inlicct, hccundmn naiuram hiimaiuui. Si igitur Spiritus unctus visibiliter miuiiur, debuit mitti secundum aliquas ciealuras rario- Lalr>.

5. Præterea, qua· visibiliter fiunt divinitas, dispeii^an- ler per mitiutenniii Ati.riorum, ni Augustinus * dial 3 · Lib- 'l dc Trinitate. Si ergo altqææ ·-pcctrs visibiles apparue- di Tria, runt, boo factum fun per Angelos. Et sic ipii Atigcli up. L miitualor, ct non Spiritu·. >anctas. àrlfi.

6 Prxierea, si Spiritus sanciu« visibiliter mittetur, tiio.1. lioc non est nisi ad mauifcsiafidum invisibilem mis*io- neai : quia inrisibilia per visibilia manifestamur. Ergo ad quem missio invisibilis beta non fuit, nee missio vi- sibilis fieri deboil : e» ad ouiucs, ad quns til missio in- visible, site in novo, sive iu veteri Testamento, missiu viabilis lien drbet Good patet esse falsum. Non crço Spirit * sauries visibiliter mittitor.

Sed ciuiura esl, quod dicitur ilatlBæi 3, quoi Spirilu* , sancias descendit super Dominum baplitatani in specie columba:

flrxpundco dhvnduui, quod Deus providet omnibus sc- * rundam tiniaseojusqae modum. Es! autem modus conua- toralis hominis, ul per visibilia id invribilia maaudora- tar (<i ex aujra dictis palet ·-). cl idco imtsibilia Dei · Q. 13 ; irtaït bomini per vfabilfa maalfestari. Sicut igitur \$e art. I*. ip*um Deas, el proce>sione\$ æternas personarum, per enatans voibiles, sreundunt aliqua indicia hominibus quodammodo druioostravit : jia conveniens fuit, ul ellam iamibiies missioees divinarum r''f''»iilarun) secundum aliquas visibile· creaturas manifestarlrrnur. Aliter tamen FibuSt el Spirits >anclos. Nam Spiritui s>« eta, in quantam procedit ul amor, compdii esse ?anctificijionis donna, Filio autem in «inanium c·l Spiritus sancli prin- cipium, competii esse sanctificationis hujus aniliorem. Et ideo Filias vîsibiùtcr missus est tenqanm'.«anctifiralioms author, sed Spinlus sanrlus unquam sanctilicationis in- d·riua.

Ad primum ergo dicendum, quod filios creataram visi- bilem. in qaa appareil, in uuitalem personæ assumpsit : sic. ot <(uod dc illa creatura dicitur, dc Filio Dei dici p/^sit. Et sic ratione n tura· assumpta?, tilin> dicilur mi- unr paire. Sed Spintus sanctas non assumpsit creaturam visibilem, in qua apparujf. in unitatem personæ, ul qarnj ilh convenit. <le illo prædiedur. L'ndc non polest dici mi- nor pater, propter visibilem creaturam.

Ad secoodum dicendum, quod missio visibilis Spiritcs sancti txm Jtlendiinr secundatu visiuticni imaginariam,' floxrsi visio pmpbrîra : quia, ut Augustinus dicil * · Lik ? de Trinitate, visio prophetica non esl cvliihita corporeis de Tria, oculis per forma* corporeas, srd in ·piriui per spiriloalrs rap. 6 r l'porum imagines. Columbam vero Pain, ct ignem ocu- lis vide-unt. quicuruque viderunt. Neque iterum sic sc param rseai- habuit Spirilu* 'ancius ad hujnsiqodi species, si· ut filius tota. X ad petram : quia dicitur. Petra erat Christus, lib ruim petra jam rnt in erra'ora, e» per actionis modum nuncu- pata est noniinr Chri<ti, quem 'ignilteabat. Sed illa co- lumba,et igni*, at hax t.nlnrn sitnflcanda repenteexti- rerunt. Se i ridentur esse similia Oaiurox illi, quæ in rubo apparuit Moysi, et ill· colamnæ, qnara populus in eremo sequebatur, cl fulgoribus, ac touitrais. quæ ficbaul,catu cv darrtur in monte. Ad hoc enim perUiî illarum carpo- rail* evliilit species, ut aliquid significaret, atque praidi- rerct. Sic igitur apparet, quod missio visibilis neque al- lendimr secundum visiones propheticas, qua, luerunt innq nariæ, et non corporale*, neque sccoodum signa sa- crarneitalia veteris cl novi Testamenti, in quibus quædam res praevidentes assumuntur ad aliqnid significandum· Set Spiritus sanctus visibiliter dicitur esse missus, io qmnlum fuit niouriraius in quibusdam creaturis, sicut in signis ad hoc ·pcmliiter tectis

Ad terfium dicendum, quod licet illas creaturas visibi- le* tota I rinius cprala sil, temni factæ >unl ad de- moastranilum ^perianter liane, vd il am perOnam. Sicut mim diver* s nominibus significator Pater, et Filius, cl Sptniu^ *inrtii> ; »ta etiam diver.ris rebus significari po- tjcru".t : quaiivis inter cos nuite sil <epar.ilio, aut diver- *iia>.

Ad quartum dicendum, quod personam filii declarari oportuit,

* Iu corpore ari. (ipuitoil, ul sanriifiC4tiuni>' autbonni Rt dictum cM. *) El iwti> oportuit, quod missio visibilb nili iteret secundum ruluram rationalem. cujus agere, cl cui potest compe-tere synctiUrar» ludiriuin ault ni sauc lifkatlofth esse po-tuit quacumque alia creatura. \eqoc oportuit, quod erra-luia vhihlh ad boc formata e»set issumpla a Spirilu flucto in uüibleiit pcr*oliiA' : ctnn non as>uourciur ad aliquid agendum, sed ad indicandum lanium. El propter hoc etiam, non opofluil, quod durare!, uisi quaodia pera-geret oUlcimii buiun.

Ad quiutum ilieendum. quod ili> rreatort visibiles formata· sunt wiuisleriu Aug· hrutn : non latncn ad «i-gnilteandam personam Antei, sed ad signilirandam perso-nam Spiritus saurii Quia igilur Spiritus sanrlus erat in illis créaiuris visibilibus, sicut signilum in signo, prop-ter hoc. sreanduui eas Spiritus sanctus visibiliter milii diciinr, cl nou Angelus.

Ad sextum dicendum, quod non est de necessitate in-visibilis missionis, ut semper maniesletur per aliuuod fi-cuum visibile citerius ; sed si<u(dicitur I Corintb. 12: Manifestatio spiritus datur alirui, ad utilitatem sancta* Kccclsiat, qua? quidem utilitas est, ul per hujusmodi visi-bilia signa tides conflrwtur, el propagetur. Quod quidem principaliter fartum est per Christum, cl per Apostolos, secundum illud Hrbr 2 : Cum iniiium accepisset enarrari per Dominum ab eis, qui andierunt, in nos conflnuala esl. El ideo specialiter debuit fieri missio visibi is Spiritus sancti ad Christum, clad Apostolos, cl ad a'iquos primi-tivos Sau tos. in quibus quodammodo Ecclesia fundaba-tur : ita tamen, quod visibilis misrio farta ad Christum, demonstraret missionem invi-ibilem. non tuue, sed In principio suæ conceptionis ad cum faciam. Facia autem est missio visibilis ad Christum, in baptismo quidem sub specio eolumbæ, quod est animal fœcundum. ad ostenden-dum in Cbrihto authoritatem donandi gratiam per spin-Dialem regenerationem. Unde vox Patris intonuit. Hic est Illius meus dilectus, nt ad similitudinem uniirenili alii regencrarmur. In transfiguratione vero, sub specie nubis lucidæ, ad osiendei.djin exuberantiam coclnni-. Unde dictum est : Ipsum audite. Ad Apos'olos autem sub specie Halus, ad ostendendam potestatem ministerii in dispensa-tion>· sacramentorum. Lude dictum est cis : Quorum r - miseritis precata, remittuntur eis. Seu <ub liogtkis igneis. aJ Odcndendum officium doctrina?. Unde dicitur. qn*d c.rperuiit loqui variis linguis. Ad Patres autem veteris Te-tam-nti misrio visibili* Spiritus wucii fieri non de-buit : qma prius debuit perfici missio visibilis Filii, quim Spiritus sancii, cum Spiritu* sancins manifestet Filium, sicut Filius Paln m. Fuerunt autem fjetæ visibiles appari-tiones divinarum pe sonarum Patribus vcterisTestameuli : quæ quidem missiones visibites dici nnn possunt : quia non fuerunt fji :iæ (secundum August num *) ad designan-dum inhabitationem divina? person» per gratiam, sed ad aliquid aliud maniteshdum. «

• L'b. 2 de Trin. cap. 17 circa fin. lorno 3.

Conclusio : Convenions fuît, Filium, et Spi-ritum sanctum visibiliter mitti.

ARTICULUS VIII.

Utrum aiijua pertona dirioo mittatur, nin ab ea, a qxa procedil criernaliter ?

1 dist- 5 Ad octavum sic proceditur. Videtur, quod nulla pcr*ona divina mittatur, nisi ab ea, a qua procedit æternaliler. Quia sient dicit Augustinus * 4 de Triuitaie : Pater a nullo mittitur : quia a nullo est. Si ergo aliqua persona divina ir.iuitcr ab alia, oportet, quod sit ab ila. ad quar- 2. Praeterea, mittens habet aut oritalem respectu missi. tum. Sed respecto divina* per>onæ unn potest haberi aulborilas, • Lib 4 ni<t secundum originem. Ergo oportet, quod divitia per-de Trin. sona, qoæ millilur. sit a persona mittente. c, ult. in 3. PnHerea, si persona divina potest mitti ab eo, a quo non rst. nihil prohibebit dicere, quod Spiritus sanc-tus detur ab homine, quantus non sit ab eo. Quod esl •Lib 15 contra Augustinum · 3 de Trinitate. Ergo divina persona de Trin. noti millilur, nisi ab ei, qua est. cap. 16 Sed contra est. quo i Filias mittitur a Spirilu sancto, tomo 3. secundum illud Isara? 48 : >'uac misit me Dom-nns Deus, et spiritus ejus. Filius autem non sit a Spiritu sancto. Ergo p*T'003 divina mittitur nb ea, a qua noo est, RrsnoodcO» dicendum, quod circa h c inveniuntur ali-qui diversimode locuti esse. Secundum qucsdam-eoim, persona divina nnn mittitur, nisi ab eo, a quo est

a-ternaliter. Et secundum lme. en n dirilar Filius Dei missus .i Spirilu >ando. r.*fron h»m r*i hoc. ud banu nara natatam, secundum quam misons ot a- pr.»Miean4u.*a 4 .Spirit'» .«afcto. Augu^tiua* autem dicit · 2 de Trinitate, - quod Filius mittitur et 4 te, ci a Spirilu Morio, rt Spirj- us Qnetus dium millilur ri 3 re, H 3 Filio, uc sie mitti in divinis non conveniat cuilibet personæ, sed «oluai per- .unæabalio existent!: mittere aatem conveniat cuilibet porsonæ. Utntmqe autem lobet aliquo modo veritatem. Quia cum dicitur aliqua person· Iûilli, designator cl ipsa persona ab alio existent, H dTceias visibilis, aut indsi-rilis, secundum quem missio di-ina» ptrsnnx· attenditur. Si igitur roillens disirnetor, ut prinopium person», dira roiltilur, sic now qnælibet persona iniltit, soil >olom ilia, cm convenit esse principium illi- s persfite. El sic Fi-lins mittitur tantum 2 Paire : Spiritus saucias autem a Patre, el Filii». Si vero persona mittens in'dligatur esse principium effectus, secundum quem attenditur mbsto, sic tota Trioibs mittit personam missam. N'on autem propter hoc homo dai Spiritum sanctam : quia nec effer-um gratia? potest causate. Ei per lme patet solutio ad ch-jeeta.

Prima conclusio : Si participium *mittens* designetur, ut principium personæ misso», solum illa persona mittit, quæ est principium personæ missæ.

Secunda conclusio : Si ly *mittens* inielliga-tiir esse principium effectus, ratione cujus lit missio. tola Trinitas mittit personum missam.

DISPUTATIO XIX

be missibne divinarum personarum.

Quia missio divinæ personæ tantum est temporalis, ut D. Thomas art. 2 hujus quæstionis docet, ideo collatio divinarum personarum ad invicem quoad missionem posterior est comparatione earumdem se-cundum intrinseca, et æterna, tam abso-luta quam relativa. Et propterea peracto jam sermone de divinis personis, ut colla-tis hoc posteriori modo (quod præstitît Angelicus Praeceptor quæstionihus præ-cedentibus) merito in hac quæstione, quæ Γ habet se per modum coronidis respectu totius hujus tractatus, agit S. Doctor de missione temporali divina? persomé quæ est ultima comparatio earumdem persona-rum. ut habent inter se distingui.

DUBIUM L

Utrum alicuipersons divinx conveniat milii? ubi diam explicatur, in quo considit mi-sio, dc qua Angelicus Perceptor articulo primo hujus questionis agit.

Quoniam Angelicus Præeptor de his duobus in titulo recensitis inquit in ar-licui. l hujus quæstionis, et in eo expli-cat duas primas quæstioiips, quæ de qua-vis re inquiruntur, scilicet *an est*, et *quid esl* ipsius : ideo utrique primum dubium istius disputationis damus. Consulto au-

Lib. 2 de Trin* cap. & p*r IOIClrt tom. 3.

I. O.Tbom

De-

DE SS. TIUNITATIS MYSTEIUO

tern in titulo non inquirimus. an omnibus personis divinis conveniat mitti : quia hoc ex discursu hujus disputationis, et ex iis, quæ in aliis articulis præsentis quaestio- nis docet D. Thomas, deducendum est : sed id indifiinite de aliqua persona divina sciscitatur. Sicut etiam missio sumitur pro- prie. stricte, et secundum primariam ejus translationem ex his, quæ configunt in humanis ad divina, ut ex ratione I. Thomæ statim adducenda patebit.

Ut autem hæc acceptio melius rapiatur, notandum est. quod missio in creaturis, unde ad divina fuit translata, importat quamdam motionem, vel processionem unius rei ab alia transmissu* ad alium lo- cum, vel personam, ut ibi exsequatur id ad quod mittitur, ita ut ab eo accipiat ali- quidam quodammodo virtutem. vel directio- nem ad id exsequendum : quo pacto nun- tius, vel sagitta mitti dicitur. Unde mis- sio, vel ost commune nomen ad missionem in creaturis, et in divinis, significat quam- dam processionem ab aliquo principio imo 'o statim explicando ad aliquem ter- minum. ubi prius non erat, vel ubi inci- pit de novo esso alio modo, quam ibi an- tea erat. Et ita missio denotat rem mis- sum cum duplici habitudine, scilicet ad mittentem modo tamen in hoc dubio de- clarando) et ad eum, ad quem mittitur : et res missa accipit a mittente potesta- tem, vel vim. aut directionem ad aliquid novo efficiendum. vel ad existendum in novo loco, ubi non erat, vel novo modo, ubi antea erat.

Decisiō dubii, et ratio D. Thomæ pro ea.

8. Dicendum ergo est. quod alicui per- Conclu* sonæ divinæ convenit mitti. Assertio hac sio. passim habetur in Scriptura. ut mensuratur <\ AfKkil.t I Joan, 1 di> <\ Ualat. i et I Joannis 4 : Mihi! Deus Joan s, Filium suum. El Joannis 5 : Qui non honori- G. to ficat Titium, non honorificat Patrem, qui rt IG. misit illum. Et cap. 6 : Sicut misit me ri-vens Pater. El cap. 15 : Cum venerit Para-rlilus, quem ego mittam vobis a Patre, Spi-ritum veritatis. Et cap. 10 : Si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos : si autem abiero, mittam cum ad vos. Unde assertionem hunc communiter tuentur Putres, et Theologi : et propterea a his in particulari referendis abstinendum est. Ratio autem fundamentalis illius deducitur

i-itur ex Angelico Pneceptum art. I hujus quaestionis, et in I dist. I quaest. I artic. I quæ potest sub hac forma proponi, et elucidari. Quoniam missio in divinis isaltem secundum primariam ejus transla- tionem ex creaturis ad Deum) duas dicit habitudines : aliam personæ missæ* ad eam, a qua mittitur, quæ* consistit in hoc. quod ab ea procedat : aliam vero habitudinem, aut quasi habitudinem, sal- tem fundamentalem, tui terminum, ad quem mittitur : ex eo quod aliquo modo ibi incipit esse, seu ex eo quod connotet novum temporalem effectum, et terminum a persona missa ex vi missionis produc- tum. Sed totum hoc convenit alicui per- sonæ divinæ : ergo etiam conveniet ei hoc. quod esi sic mitti.

Major quod primam partem, seu habi- tudinem videtur perspicua. Tum quia missio prædicta dicit exitum missi a mil- tonte : sed persona divina non habet alium exitum a mittente, nisi secundum origi- nem, et processionem æternam : ergo mis- sio dicit hunc exitum, et habitudinem per- sonæ missæ ad eam, a qua mittitur, quæ consistit in hoc, quod a ea procedat. Unde Patres attendentes ad hanc priorem habitudinem prædictæ missionis, et de ea, et de missione quoad illam loquentes, Ex- plicuerunt ipsam per ordinem originis personæ missæ, vel g. Filii, ad mittentem. Et ita Augustinus lib. 3 contra Maximinum cap. I : *Missio inquit non est inxqualitas substantiæ, sed ordo naturæ* Et 4 de Tri- nit. c. 20 : *Filius mittitur, non quia inaquati- tis esi Patri ; sed quia est manatio quxdam claritatis omnipotentis Dei sincera*. Cyrillus noster lib. I in Joannem cap. 42 de Christo loquens, inquit : *Mittitur, ut verbum ex mente, et splendor ex sole*. El lib. I? Thesauri cap. 15 sic ait : *Missum scilicet Filius a Patre dicit, non mutatione locorum (non est enim Deus in loco), sed sicut calorem ex igne, aut illuminationem ex lumine*.

Tum etiam. Quia missio in divinis ne- cessario includit aliquid notionale, quippe quæ convenit personis divinis, et non om- nibus. sicut aliquibus : ergo dicit aliquid pertinens ad æternam originem, illam- que importans : quandoquidem in notionalia juxta ea. quæ e\ D. Thoma quaest. 32 diximus) pertinent ad ordinem originis, eamque dicunt.

Quoad secundam vero partem, nimirum, quoad secundam habitudinem, aut quasi habitudinem

lx >

h Klm

4.

AegtU.

N. Cr- rill.'

habitudinem ad terminum, ad quem mittitur. etiam liquet eadem major. Tum, quia persona missa non intelligitur exire a mittente, nisi iu ordino, ad aliquem terminum, ad quem inittitur. et ul ibi producat aliquo modo novum effectum; Et ita quatenus mittitur, dicit habitudinem, aut quasi habitudinem ad eundem terminum : ex eo quod aliquo modo ibi incipiat esse, seu connotet ibidem novum effectum a se productum.

Tum etiam. Quia per missionem debet persona missa esse novo saltem modo in termino. seu in re, ad quam mittitur. Ad hoc autem, ut isto novo modo sit ibidem, oportet, ut connotet ibi novum effectum a se productum, mediante quo in re illa novo modo sit : ex po quod persona divina missa nequit novo «modo esse in aliqua re per mutationem sui, sed per mutationem rei, in qua est. Ergo cum hæc connoatio novi effectus involvat novam habitudinem, aut quasi habitudinem, nempe, novam habitudinem rationis, sive novum fundamentum ad illam, oportet, ut missio, ultra priorem illam habitudinem ad personam mittentem, necessario dicat hanc posteriorem habitudinem, aut quasi habitudinem ad terminum, sive ad rem, cui fit missio, ex eo quod ibi novum connotet effectum.

Tum denique. Quia ob hanc rationem, licet processio, et exitus personæ missæ a mittente sit æterna, nihilominus missio est temporalis, ut infra dicemus : quoniam ad rationem missionis oportet connotari aliquem effectum temporalem, sive novum modum e islendi Dei in creatura, ratione cuius adest nova relatio rationis ad id, cui fit missio, sive novum, el temporale fundamentum ad illam. Et ita missio semper afferet hanc posteriorem habitudinem, aut quasi habitudinem ad prædictuin terminum.

August. Unde. Angustinufc 4 de Trinitate capit. 20 inquit : *Non eo ipso, quod de Putrenutus est, missus dicitur Filius, sed vel eo quod apparuit huic mundo Verbum caro factum, vel quod ex tempore cujusquam mente percipitur, sicut scriptum est : Mille illam, ul metum sil, el nucum labore. Sapientia* 7. Quod etiam docuit Gregorius Magnus homil. 26 in Evangelia, Beda homilia in Dominica post Ascensionem, ubi sic inquit : *Cum gratia Spiritus sancti datur hominibus, profecto mittitur Spiritus sanctus a Patre, mittitur, et a Filio.*

Minor autem ejusdem primi, et præcipui syllogismi hujus rationis ex se constat, siquidem Filius v. g. dicit utrumque habitudinem, nempe, priorem habitudinem originis a Patre, et habitudinem aut quasi habitudinem ad terminum, cui fit missio : ex eo quod ibidem connotât novum modum existendi in eo ; ut patet, dum veniens in hunc mundum assumpsit humanitatem, et dum peculiari modo per gratiam sanctificantem venit ad justos, et in eis mansionem facit.

Confirmatur, et explicatur ratione Angelici Pncepturis in 1 ad Annibaldum dist. 15 quæst. unica art. 2 his verbis : *Missio in divinis accipitur non proprie sed similitudinarie. A creaturis vero ad divina fil translatio similitudinum quoad ea, quas sunt perfectionis, non quæ imperfectionis. In missione quidem proprie dicte creaturæ quatuor reperiuntur. Unum ex parte mittentis, scilicet auctoritas. Alterum ex parte missi, scilicet separatio, sive diversitas ejus a mittente. Tertium ex parte termini a quo, scilicet loci mutatio. Quartum ex parte termini ad quem, scilicet effectus aliquis. Primum, et ultimum perfectionis sunt : ideo conveniunt divinæ missioni. Secundum, et tertium imperfectionis : et ideo non conveniunt personis divinis. Sed quia auctoritas in mittente respectu missi non est in divinis personis, nisi quatenus una persona est ab alia : ideo missio in divinis significat exitum missi a mittente.*

§ n.

Objectiones contra assertionem ac rationem D. Thome, de notatione personarum.

Nunc obest, si contra assertionem obijcias primo, quod secundum Dionysium Angelis superioribus ratione sua dignitas non convenit ad nos mitti, sed solum Deo assistere : ergo id multis minus competet divinis personis.

Despondetur enim ex D. Thome in 1 ad Annibaldum dist. 15 quæst. unica art. 1 ad 3 his verbis : *Dicendum, quod non est simile. Quia Angeli superiores non operantur circa nos, nisi mediantibus Angelis inferioribus : sed personæ divinæ operantur immediate circa nos. Vel dicendum, quod missio Angelorum superiorum ad nos esset imperfectionis in eis, quia locum mutarent : sed divinæ personæ, cum ad nos*

• x

i i

l>

a.
Confina,
ex D.
Th.

ii

<!

ii

Prfcy

IRony
iīB<

IhHitar.
h.Tlwv

mittitur, locum non mutant : ideo missio non dicit imperfectionem in eis.

8. ^{Se}midj. Nec etiam refert, si secundo objicias contra rationem assertionis ex D. Thoma desumptam, quod persona, quæ mittitur, non incipit esse novo modo in creatura ex vi suæ processioneis, sed ratione effectus temporalis, quem tota Trinitas operatur : ergo ad missionem parum attinet originis processio : ac proinde non est cur hæc ad missionem in ratione facta ex D. Thoma exigatur.

ConCr-malto. Confirmatur. Quia ad hoc. Ut pater in humanis mittēne îlicatur filium ad aliquem effectum libere elicited ab eodem filio, non est satis, quod illi suam naturam substantialem communicaverit : imo hoc per accidens ibidem se habet ; sed quod per se requiritur, et sufficit, est aliquis saltem moralis influxus, quo per imperium, consilium, aut preces indurat filium ad liberam ejusdem effectus exeentionem : ergo, nt in divinis dicatur Filius mitti a Patre, non sufficiet. communicasse illi per ©ternam processionem suam naturam ; sed hoc per accidens se habebit.

Ofcarri- l. ctniJæ. Respondetur enim, quod adhuc dato •de quo infraj effe tum illum, ratione cujus persona missa dicitur Osso novo modo in creatura, seu in termino, cui iit missio, procedere a tota Trinitate : nihilominus non inde sequeretur, non pertinere per se ad rationem missionis, et productionisprædicti effectus a persona missa originem et processionem ipsius a mittente. Quoniam persona missa, v. g. Filius non haberet producere hunc effectum, atque adeo nec ossenovu modo in creatura, mu! quum Iit missio, nisi hoc haberet comma-* nicaturn per tpiernam processionem a Patre, a quo mittitur. Quia sicut habet per illam communicatam naturam Patris : ita el potentiam operativam nd extra, et vdlc liberum requisitum ad talem operationem. Unde si riC licet loquii veluti primarias partes agit ibi persona mittens, nempa Pator : quatenus Filius non attingeret illum effectum, nisi per ipterinun processionem communicaretur illi vis ad illum attingendum, et actus liber adhancattingentiam requisitus : ac proinde nisi quodammodo (modo tamen alibi tacto} prius Pater haberet prædictam vim. et actum liberum ad productionem ejusdem effectus petited. Sed de his videantur illa, quie in 2 tomo tract.)

disp. 5 mini. 73 diximus, cl ilia qmo j in hoc dub. n. 12 in fine illius ex D. Thoma dicemus.

Ex quo ad confirmationem respondetur, ^{Sohltor conOrw.} quod etsi in humanis, ubi missio, est involuta imperfectionibus, requirantur ad hoc, ut patet mittat lilium, vel imperium, ratione superioritatis, quam habet pater supra lilium, vel consilium, ralionem ignorantia» habita? a lilio, vel preces : nihilominus in divinis, ubi hæc locum non habent, solum potest esse missio (de qua in hoc dubio loquimur). Filii a Patro ratione processionis æterna? ejusdem in ordine ad terminum. ad quem mittitur, quoniam cætera alia dicunt imperfectionem. non tamen ordo originis : eL in eo involvitur, quidquid necessarium est ad hoc, ut mittens veluti primarias (ut sic dicamus) partes quodammodo agat in ordine ad terminum, et effectum, ad quem datur missio, ut explicatum est. Unde, sicut in missione creata datur distantia secundum locum personæ miss© a mittente : quia persona missa exit secundum locum ab illo, et incipit esse, ubi antea non erat, cum tamen hæc imperfecto non inveniat in missione reperta in divinis : sic de influxu per imperium , consilium , aut preces hoc ipsum dicendum est : et solum ibidem debet ex pane personæ missæ collatæ ad mittentem reperiri ordo originis, ut optime notavit D. Thomas in l dist. 14 ^{D.Tlioai.} quæst. l art. I.

Nec etiam refert, si tortio objicias ex Aureolo, quod missio, prout de ea hic loquimur, non est idem, quod processio, nec missus est idem, quod productus; imo missio sumitur pro legatione, ct missus _____ dicitur legatus, sicut de Filia dicitur Ab- ^{10. Terth' Λ aréo- les.} AMirh dia* l : *Auditum audivimus a Domino, el legatum ad gentes misit* : Ubi ^{Glosl. inKrl.} Glossa interlinealis : *Legatus est Christus Dominus, qui mittitur*. Sed de ratione legationis non est processio secundum originem : ergo nec de ratione missionis.

Respon'etur enim in primis, negando, ^{En< «h- <ur.} missionem de qui in præsentia) esse idem cum legatione, et missum esse idem ac legatum. Quia legatus non habet propriam, et ordinariam potestatem, scd communicatam ad tempus : Filius autem habet illam propriam, ordinariam, et connaturallem . siquidem non voluntarie, et libere, sed naturaliter, ac necessario communicatur ei a Patre. Et ideo testimonium hoc ^{fierce.} Abdiæ ab Hieronymo, et ab aliis expositio- ribus

ribus communiter intelligitur do ipso Ab-
dia, qui vice Dei fuit legatus ad gentes :
jc. sicuti Jeremias eodem modo vocatur lega-
real. io. /uj, ul constat ex cap. 49.

Addin- Ei deindo addimus ex jam dictis, quod
wtiiium. et3i concederetur, missionem coincidere
cum speciali legatione, quæ in divinis re-
pentur : nihilominus objectio intentum
non convinceret. Ex eo quod licet in hu-
manis de ratione legali esset mitti, et
exire a legante per missionem, et exitum
distinctum ab origine, et processione le-
gati secundum suam substantiam : at in
divinis non est alius exitus, nec alia ac-
ceptio potestatis, nisi per originem. Et
ideo missio secundum primariam nominis
translationem, de qua in præsentī lo-
quimur, necessario dicit prædictam ori-
ginem.

IL Nec deinde obstat, si quarto objicias
Qoarta. contra id quod in eadem ratione D.
Thomæ dictum est, scilicet missionem
dicere aliquid nationale, ac proinde im-
portare ordinem originis. Quoniam id,
quod innotat aliquem effectum ad extra,
est aliquid essenziale, non vero notionale.
Quoniam sicut effectus ille connotatus lit
a tota Trinitate, et per consequens a lota
illa connotatur : sic id, quod præ lictum
effectum connotât, dicit aliquid essen-
tiale : quia tota Trinitas nonnisi ratione
alicujus essentialis producit, et connotât
prædictum effectum. Sol missio neces-
sario connotât aliquem effectum ad extra
productum a tota Trinitate : ergo non
dicit aliquid notionale, sed quid essen-
tiale : et per consequens ad ejus rationem
ordo originis non pertinebit.

Confir- Confirmatur. Quoniam si missio diceret
tùHiO. aliquid notionale, tunc notiones essent
plures. quam quinque : cujus oppositum
ex Angelico Fræceptore quæst. 32 dixi-
mus. Sequela probatur. Quia, præterquam
quoi missio secundum se, et absolute
sumpta esset quædain notio communis
Filio, et Spiritui nancto, darentur insuper
duæ quasi species missionis, altera con-
veniens Filio, altera Spiritui sancio.

Rtfpon- Respondetur enim, ex objectione ista
Jetur solum probari, missionem includere ali-
aJ quar- quid essenziale ; non voro, quod non dicat
lira. etiam aliquid notionale, et per consequens
pertinens ad ordinem originis. Quia in
div.nis sunt aliqua, quæ simul dicunt
aliquid essenziale, et notionale, ut in
potentia generativa, et spirativa cernitur,
qua in recto dicunt quid essenziale, et in

obliquo relationes. Et similiter missio
dicit de principaliori, et formaliori signifi-
cato quid essenziale; et de non ita prin-
cipali, et formali aliquid notionale : ex eo
quod missio secundum se non dicit ex-
presse prædictum ordinem originis secun-
dum substantiam personæ missæ a mit-
tente. Et ita, si iste importatur in divinis,
ideo est, quia ibidem nequit esse autho-
ritas in mittente. nisi quatenus missus
procedit ab eo secundum substantiam. Et
propterea quodammodo ex consequenti,
aut quasi ex consequenti missio significat
in divinis quid notionale : cum tamen
prædictum missionis nomen formaliter,
ot expresse significet novam illam habitudi-
nem, nut quasi habitudinem, saltem fun-
damentalem, ad rem, cui fit missio, seu
quod persona missa sit novo modo ibi-
dem, seu attingat ibi novum effectum.

Quæ solutio desumitur ex D. Thoma in D.TLo bu
I ad Annibaidum dist. 15 quæsL unica
art. *2 his verbis : *Missio in divinis duo
importai, sicut jam dictum csl, scilicet,
exitum missi a mittente : et sic significat,
quod notionale est. Connotai eliam novum
effectum in creatura : et sic significat,
quod essenziale csl : quia omnis causalilas
creaturx esi secundum attributa essentia-
lia. Dicendum ergo csl, quod missio non
tantum essenziale, vel notionale, scd utrum-
que significat. Quidam tamen dicunt, quod
principalius significat, quod notionale est.
Alii aulem dicunt quod principalius
significat, quod essenziale est. El hoc
vidclur verius ? quia missio non
nil de se exitum missi a mittente secun-
dum esse, sicut palet de servo misso a do-
mino; sed importai solum, quantum ad
aliquem effectum ûulhoritaUm mittentis
respectu missi. Scd quia in divinis non pa-
lest esse aulhorilus in mittente, nisi, qua-
tenus missus procedit ab eo : ideo ex conse-
quenti significat, quod notionale csl.*

Ad confirmationem respondetur, quod
licet missio significet aliquid notionale, at-
que aleo originem unius personæ ab alia :
non tamen ideo multiplicabuntur notiones.
Quia si missio sumatur generaliter, prout
dicit missionem divinam ut sic, tunc, quia
non dicit aliqu d commune communitate
rei, idest. aliquam missionem singula-
rem, ct individuum quoad id. quod notio-
nale est in missione, quæque cum hac
unitate numerica conveniat personis mis-
sis, scd tantum aliquid commune commu-
ndato rationis, idcirco non con-tiiuil spe-

13.
Ad
malio-

cialem notionem, nec ponit in numero cum notionibus quæst 32 a B. Thoma recensitis : sicut nec ordo origin s passivus, et divinus in communi consideratus constituit peculiarem notionem : quia communia communitate rationis non ponant in numero cum rationibus specialibus. Et propterea D. Thomas in 1 ad Annibaldum disk 15 q. unici art. 2 ad 3 sic inquit : *Dicendum, quod notio potest dupliciter significari in divinis : aut proprie, sicut Paternitas, cel innascibilitas : aut communiter sicut esse ab alio, vel a quo est alius : el hoc modo significatur notio in missione, non primo modo, ideo communis est duabus personis ab alio existentibus* ;putat communitate rationis, sicut hoc, quod est orseabalio.

Si autem missio accipiatur pro peculiari missione, v. g. Filii, tunc coincidilFilius, ut missus, quoad id, quod nationale est in eo, cum sa ipso, ut est procedens per ©ter nam generationem, ita ut hum duo quoad prædictum notionale sint omnino unum et idem : et proplerep prædicta missio non constituit specialem notionem, ul quæst. 32 explicuimus.

Ex quibus omnibus constat, nihil obstare, si objcias ultimo, quod id, quod mittitur, separatur a minente. Unde super illud Ezechielis 16 : *Convertam restituens eas*, dicit Hieronymus : *Quod conjunctum est, el in uno corpore copulatum, mitti non potest*. Sed divinæ personæ conjunct© sunt, et non solum in uno corpore, sed in una essentia copulat® : ergo non sufficit personæ divinæ, quod habeat exitum originis ab alia persona ad hoc, ut mitti possit : siquidem adhuc cum illo exitu est magis conjuncta cum quavis ex personis divinis, quam ea, quæ in uno corpore copulata sunt.

Respondetur enim ex dictis, et ex D. Thoma loro citato ad Annibaldum art. 1 ad 1 his verbis : *Ad primum d^ Hieronymo dicendum. quod illa autoritas intdligrnda esi de inerioribus, ubi propter imperfectiorem oporlri, quod missum sil separatum, el aliud n mittente, sed nōn in divinis, ubi nihil imperfrclionis est.*

DUBIUM U.

Jn cuilibet person# divina' conveniat mitli? el tin ex personis, quæ mittuntur, possit una milii sine alia? ac tandem utrum ex eisdem personis missis aliqua carum possit milii ab allero, a qua non procedit?

Merito tria in titulo recensita in eodem conjunximus, tum propter connexionem eorum ; tum, quia ex eodem fere principio decisio hujus dubii quoad tria prædicta desumenda est.

Assertio prior ex mento Angelici Præceptoris.

Dicendum ergo est primo, Patri non convenire hoc, quo l est mitti : ac proinde neque cuilibet personæ divinæ id compe-tere. Ita D. Thomas in præsentī art. 4 et Augustinus in lib. contra sermonem Arrianorum cap. 4 ubi ait : *Solus Pater legitur non missus : quia solus non habet aulhorem, de quo sit genitus, tel a quo procedat*. Idem-quo tuentur communiter Patres, et Theologi.

Ratio autem fundamentalis hujus as-assertionis desumitur ex D. Thoma art. 4 hujus quaestionis nuper citato, quam quidem ipse adduxit in l dist. 15 quæst. 2 art. unico sub his verbis : *Dicendum, quod sicut dictum csl, in omni missione oporlri, quod ponatur aliqua autoritas alicujus ad ipsum missum, in divinis autem personis non est autoritas, nisi secundum originem. El ideo nulli personæ divinæ convenit mitti, nisi ci, quæ est ab alio, respectu cujus pot st in alio designari autoritas, d ideo Spirilus sanctus, ct Filius dicuntur mitli, el non Pater, vel Trinitas ipsa.*

Confirmatur ratione ejus 'em S. Doctoris in l ad Annibaldum dist. 15 quæst. unica art. 3. Quia omne mobile, sive quodammodo mobile reduci oportet ad aliquod primum movens immobile : ergo omne missum ad aliquod primum mittens non missibile ; ergo cum in divinis Filius mittat Spiritum sanctum, et Pater tam Filium, quam Spiritum sanctum, oportebit devenire ad aliquod primum mittens non missibile : quod nullum potest esse in divinis præter personam primam Trinitatis, nempe Patrem, ut ex se constat : et

et per consequens Iota Trinitas omnesque personæ divinæ non erunt inissiliiles.

Nec refert, si objcias, quod Patri in divinis convenit dari,'ct similiter venire aj nu?nt(s justorum, et intra eos lubitare, juxta illud : *Ad eum veniemus^ el mansionem apud cum faciemus*: ergo etiam Patri, ac proinde toti Trinitati conveniet hoc, quod est mitti.

Confirmatur. Quoniam sicut dona appropriant Filio, et Spiritui sancto sunt cominunicabiliu creatur©, scilicet sapientia, et bonitas : ita etiam dona appropriate! Patri, nimirum potentia : ergo sicut ratione illorum donorum, quæ approprianinr Filio, et Spiritui sancto, dicuntur mitli ; sic ratione donorum, quæ habent appropriari Patri, dicetur mitti.

Confirmatur secundo. Quoniam persona dioitur mitti, quia esse incipit in creatura novo modo : sed hoc convenit cuilibet personæ : ergo ot missio.

Respondetur concedendo antecedens et negando consequentiam. El rationem disparitatis assignat D. Thomas quoad dationem. el missionem in l dist. 15 q. l art. l his verbis : *Datio autem non importat distinctionem dati a principio, a quo datur, quia idem potest dare se i^um; sed tantum ab eo, cui datur, ut supra dictum est. Sed missio ponit distinctionem in misso, ct ad principium ct ad terminum. El ideo cum dicitur Spiritus Sanctus mitli, includitur in significatione missionis uterque respectus, scilicet temporalis, et æternus : ælnmus, proul a Patre, et Filio procedi! : cl temporalis, proul significatur in habitudine ad creaturam, quæ novo modo ad ipsum se habet. Quare, cnm Pater non dicat distinctionem sui ah aliquo, quod sit principium ejus, indo est. ut ipso nequeat milti. El similiter quoad inhabitationem, ct missionem reddit rationem' disparitatis distinctione nuper citata, quæst. ? ari. unico in solut. ad 4 his verbis : *Adventus, vel inhabitatio convenit toti Trinitati, quæ non dicuntur, nisi ratione effectus conjungentis ipsi Trinitati ; quamvis ille effectus ratio..c appropriationis possit ducere magis in unam personam, quam in aliam. Sed missio super hoc addit authorilalc m alicujus respectu personæ, quæ τη'IIIi dicitur. El ideo non potest convenire, nisi personæ, quæ est ab alio principio.**

Ex quo ad primam confirmationem respondetur ex eodem Angelico Doctore loco nuper citato in solut. ad 3 his verbis :

Dicendum, quod potentia, qux appropriabile Patri, non habet rationem, ul pertineat ad redditum in finem ; sed magis pertinet ad exitum a principio: dicit enim potentia rationem principii. El ideo non perlinet ad missionem, quæ fit ad revocandum rationalem creaturam in Deum. (Quæ solutio patebit ex iis. qnæ dubio l hujus disputationis n. 54 dicemus.) Et propterea Pater, in quo es! prima autoritas, non potest designari mitti : quia respectu ejus nulla habetur autoritas.

Ex quo ad secundam conlfirmatioQpm satis constat. Et ideo idem D. Thomas occurrens prædicta· confirmationi in l ad Amiihaldum dist. 45 sæpius citata art. 2 ad 2 sic inquit : *Dicendum, quod non tantum propter modum essendi in creatura dicitur persona mitti : sed propter modum talem, quo cognoscitur esse ab alio.*

§ II.

Alia assertio cx eodem Angelico Præeeplore deprompta.

Dicendum est secundo, ex personis, quin mittuntur, non posse unam personam mitti sino alia. Ita communiter Theologi, et peculiariter Angelicus Præceptor in liaciü.Tbc»; quæst. artic. 5 in solutione ad 3 ubi sic inquit : *Dicendum quod cum missio impprtel originem personæ missæ, el inhabitationem per gratiam [ut supra dictum est] si loquamur de missione, quantum ad originem. sic missio Filii distinguitur a missione Spiritus Sancti sicut et generatio a processione. Si autem quantum ad effectum gratiæ, sic communicant doa missiones in radice gratiæ ; sed distinguuntur in effectibus gratiæ, qui sunt, illuminatio intelleclus, ct inflammatio affectus. El sic manifestum rst, quod una non polcst esse sine alia: quia neutra csl sine gratia gratum faciente, nec una persona 'separatur ab alia.*

Idem etiam docuit Angelicos Præceptor iu primo distinctet. 15 quæst. 4 artic. 2 et ad Annibaldum quæst. unica art. 5 bis verbis : *Dicendum, quod de missione Filii, ct Spiritus Sancti dupliciter loqui possumus: uno modo, quantum ad concomilanliam : el sic semper hæ duæ missiones simul sunt: quia nec Spiritus Sanctus nec Filius mittitur, nisi in donis gratiæ gratum facientis, quæ omnia connexionem ad invicem habet, etc.*

Ratio autem fundamentalis hujus asser-tionis deducitur ex D. I horna luci* cita-

II. Ultimo objectio.

IIeron.

ωΓιιη n Thoni.

is. Prior assertin.

D.Thom. Augurt.

Evanes-cii ob- jectio. D.TLom.

Rati - fanda- menti- liis. D.Tbon. Asgct.

Confir- T D'- ^ J

ISOhitor prior confirm. p.Tboni.

Srcuoda (tilaitur. b.Thom.

. 18. Sevuolii contis» sio.

ris, pntestque ad hanc formam reduci. Quoniam missiones Filii, et Spiritus Saucii, tam quoad primam habitudinem, quam dicunt ad id, a quo mittuntur, nempe habitudinem originis, quam quoad dona. in quibus mittuntur, quæque a prædictis personis missis causantur, ut novo modo sint in eis, ad quos mittuntur, non possunt non esso inter se necessariio emineXa» : ergo nequit una missio esse sine alia : ac proinde neque una persona mitti sine altera. Utraque consequentia videtur perspicua.

Antecedens autem probatnr. Nam in prinus quoad ordinem originis planum est. esse prædictas missiones inter se necessario connexas : siquidem origo Verbi in divinis. et processio Spiritus Sancti habent intrr se necessarium, et indissolubilem nexum. Et deinde quoad dona, in quibus lue duæ personæ mittuntur, hoc idem cernitur. Quoniam Spiritus Sanctus nequit mitti, nisi in douo gratiæ sanctificantis. Filius autem etiam mittitur in eodem dono gratia», et nequit islud donum causari ah Spiritu Sancio, quin causetur a Filio, et e Contra : quamvis prædicta gratia sanctificans, ut est radix intetligendi intellectione sibi propria, habeat appropriari Filio. el cademmet. ut est radix amandi Deum, ut ultimum finem, et ut est in se. approprietur Spiritui Sancto.

*0. Confirmatur, el explicatur. Quoniam e(SJ notitia, el ea. quæ ad intellectum pertinentl. approprientur Filio, et in his donis, ut eidem appropriais, dicatur mitti speciali missione, distincta modo jam insinuato ab ea, per quam mittitur Spiritus Sanctus : nihilominus hæe notitia debet essor notitia perfecta, ad quam sequatur amor; imo talis conditionis, nt sit radicata in gratia sanctificante. At eo ipso, quod ibidem interveniat pnedictus amor eodem modo perfectus, et per consequens radicans in prædicta gratia, debet necessario infundi, et mitti Spiritus Sanctus. cui appropriahir pnedictus amor, et gratin, uf eum fundat, estque illius radix, in quibusque donis idem Spiritus Sanctus mittitur, et speciali modo est in creatura rationali. Ergo eo ipso nequibunt prædictæ missiones separari. Quum confirmationem Anget, brevibus verbis complexus est Angelicus l'ræcvpt. pnW|lor dist. 15 nuper citata q. 5 art. 2 dicens : *Fna missio nunquam rsl sine alia ; quid amor sequitur notitiam notitia perfeclat secundum quam est : et missio Filii*

semper inducit in amorem. El ideo simul infunduntur, cl simul augmenlanlur.

Confirmatur ex eodem Angelico Præceptoro art. 5 nuper citato ad Annibaldmn, in argumento *Sed contra*, ubi sic inquit : *Filius præcipite mittitur, cum sapientia datur : sed sapientia esi primum donum Spiritus Sancit : <rgo m eodem dono, scilicet sapientur, datur Filius, et Spiritus Sanctus. Prxlerca Joannis Ifi dicitur dc Spiritui Sancio : Docebit vos omnem veritatem. El ita docere veritatem approprietur Spiritui Sancio. Ergo secundum idem donum datur Filius, et Spiritus Sanctus.*

Ex quibus omnibus constat, manere solutas duas objectiones, qua? pro aliquibus oppositum nostra? secunda» assertionis tuentibus atTerri possunt, casque consudo adducimus : quia ex solutionibus, quas illis divus Thomas adhibet, res hn»c magis illustrata manebit. Prima ergo objectio est. Quod videmus sensibiliter, quosdam simplices ferventes esse in timore divino : qui tamen sunt valde hebetes in cognitione divina* sapientiæ. et e converso. Cum igitur missio Filii sil sectnidum donuin sapientiæ, et missio Spiritus Sancti sit secundum donum amoris, videtur, quod una missio sine alia possit osse.

Ex ili.lis enim constat, objectionem hanc manen» solutam. El ita Angelicus Pr.e.»eptiir in l distinet. l; nuper citata quæst. i attic. 2 ad i sic ad eam respondet ; *Dicendum, quod illa notitia, er qua procedit amor, viget in ferventibus divino amore, qua scilicet cognoscunt divinam bonitatem, in quantum esi finis, cl in quantum est largissimo in eos profluens sua beneficio : el talem notitiam perfecte non habent, qui amore ipsius non accenduntur.*

Secunda objectio est. Quod missio divinæ personæ fit secundum gratiam gratum furientem : sed dona pertinentia ad intellectum, quæ apprnprianiur Filio, non sunt gnitmn facientia, cum sint communia bonis, et malis, ut dicitur l Eorinthior. 13 : ergo Filius non dicitur mitti invisibilit Tin donis sibi approprjatis : et ita nullo medo missio Spiritus Sancti erit connexa cum mission.» l ilii.

Ex dictis ig-tur etiam constat, hanc secundam objectionem manere solutam. Et ita Angelicus Pnceptor. rem hanc magis explicans consequenter ad ea. qua? e.\ ipso adduximus in l distinet. 15 sæpius citat i, quæst. i attic. l in sulut. ad 3 si; inquit : *Diet ndum quod quando aliquid par-*

Anget,
l'ræcvpt.

çftBar.

. wtW

l

*4

i|

i-

i

? .>«.

2t.

Eno±j-

. iæŕ.

pnvcq-l.

Ser
caoda.

M
J

Cor.ia.

Cemril

Ararik.

£9

Ucipalur, non secundum suum actum perfectum, sed secundum aliquem modum, nor. dicitur proprie haberi. Siculi animalia habent aliquem modum prudcnlix : non la men dicuntur prudentiam habere : quia non habent actum rationis qui proprie esi actus prudenti#, scilicet ipsa electio. Unde magis habent aliquid simile prudentia, quam prudentiam Videmus autem in cognitione duos gradus. Primum secundum quod cognitio intellectiva tendit in verum. Secundum, prout verum accipitur ul conveniens, el bonum : el nisi sil aliqua resistentia cx tali cognitione, sequitur amor, el delectatio.; quia, secundum Philosophum 7 Ethicorum, drUclalio consequitur operationem perfectam non impeditam. Unde felicitas contemplativa csl, quando aliquis pervenit ad ultimam operationem intellectus, el ipsum sine impedimento exercet. Constat autem, quod in processione Verbi ælcrni est cognitio perfecta secundum omnem modum : el ideo ex tali notitia procedit amor. Unde dicit Augustinus : Verbum, quod insinuare intendimus, cum amore notitia csl. Quandocumque igitur habetur cognitio, ex qaa non sequitur amor gratuitus, non habetur similitudo verbi, sed aliquid illius. Sed solum tunc habetur simi liludo Verbi : quando habetur cognitio talis, cx qua procedit amor : qui conjungit ipsi cognito secundum rationem convenientis. El ideo non habet Filium in sc inhabitantem, nisi qui recipit talem cognitionem : hoc au- tem non potest esse sine gratia gratum faciente. Unde constat, quod simpliciter cl proprie loquendo, Filius nec datur nec mittitur, nisi in dono gratix gratum facientis. Sed in aliis donis, quæ perlinent ad cognitionem, participatur aliquid de similitudine Verbi.

Truia rc^erl' objcias tertio, qnod si objfrtio. ista! duæ missiones essent inter se necessario connexa., tunc haberent inter se aliquem ordinem prioris, et posterioris : sed hunc non habent: ergo, etc. Minor probatur. Quia missio Filii nequit esse prior : ex eo quod, cum Spiritus Sanctus sit primnih donum, non debet prius donari, et*mitti Filius, quam Spiritus Sanctus. Et ex alio capite, cum dona perlinentia ad intellectum sint priora donis spectantibns ad voluntatem. et amorem, oportebit, Filium, qui mittitur in prioribus illis donis, mitti prius, quam Spiritum Sanctum, qui habet mitti in posterioribus*

piiuuio. Kespondclur rnim ex I). Thoma dis- D.Tbom. tinck 1.7 et quæst. i nuper citata ante. ? ad #2 his verbis : *Dicendum, quod, ul prius*

diximus, in divinis nonni priust cl posterius : tamen exitus Spiritus Sancti præsupponit exitum Filii secundum ordinem nalurx. El ex parte ista (si liceret ita loqui} possemus dicere, quod missio Filii ex parte exitus importati est prior missione Spiritus Sancti : sed hoc esset secundum rationem propriam vtriusque, el non secundum rationem communem. Si autem considerentur islæ missiones quantum ad effectum in creatura, hoc dupliciter. Vel ex paris ipsius dantis, vel mittentis ; vel ex parte ipsorum donorum, in quibus fit missio. Si ex parte donorum, tunc simpliciter naturaliter.notitia præccdil amorem et ex parle illa missio Filii missionem Spiritus Sancti. Sed hoc erit secundum rationis proprie considerationem, el nos communis : sicut omnes species motus æqualitr conveniunt in ratione communi motus: tamen secundum esse suum proprium motus localis est prior aliis molibus. Si autem ex parle dantis, cum primum movens, el inclinans ad dandum sil ipse amor, sic datio Spiritus Sancti est prior datione Filii : sed hoc non ita exprimitur in ratione missionis.

§ HL

Assertio ultima ex eodem D. Thoma cl Augustino desumpta,

Dicendum est teitio, quod bi missio sumatur secundum primariam ejus translationem a creatis ad divina, tunc persona missa solum potest mitti ab ea, a qua æternaliter procedit. Si ven> missio accipiatur secundum translationem ejus secundariam ad divina, tunc quævis persona æternaliter procedens potest mitti ab alia, α qua æternaliter non procedit, ut Filius a Spiritu Sancto, vel a se ipso. Scu (quod in idem quoad præsens redit si missio sumatur, prput denotat, quod persona mittens sit principium personæ, quæ mittitur, sic non quælibet persona mittit, sed solum illa, cui convenit esse principium personæ missæ : ac proinde hæc solum potest ini ti u persona, a qua æternaliter prnerdit. Si nutêm missio accipiatur, prout innuit. quod persona mittens est principium olTectus, secundum quem attenditur missio. tunc una persona potest mitti ab alia licet ab ea æternaliter, seu secundam suam substantiam non procédât; dummodo persona. quæ mittitur, >it w personis procedentibus ; et par consequens si

24.
Tertia
axsertia
conti-
cens
deas
pirtes.

sumpta missione» Iota Trinitas potest esse mittens respectu personæ misse.

^ â^kta' Assertio hæc quoad priorem partem satis "qokid constat ex dictis dub. I hujus disputat, pfcte- Quoad posteriorem vero videtur colligi ex jsaL & Rio isaïæ 18 : *El nunc Dominus Deus misit* ! Hiercn. nir, *rt Spirilus ejus*. Quæ verbo juxta Ilie- Amtros. ronyni. ibidem. Ambres. lib. 3 de Spiritu Cbrj- Sancto cap. I, Chrysostomurn humilia de Saucio pf odorando Spiritu, Augustinum Emb. 2dê Trinit. cap. 5, Eusobium Cæsar. lib. 5 Altai»*. de Demons!. Evangelica cap 6, Athana- sium lib. 2 contra Arriame, inteliiguutur de Christo Dumino, ut non utcumque, id est. secundum humanitatem præcise. sed etiam nt est persona divina, ut exponunt Angel. Angelicus Fræceptor itt I distinctione 15 iTxcepl. quæst. 3 artic. 2 et Augustinus relatus a Atfgcuf. D. Thoma ibidem, et docere videtur Concilium Toletanum XI in confessione fidei Tdkl xf. bis verbis : *Missus tamen Filius non solum a Paire, sed a Spirilu Sancto missus esse credendus est in rot quod p*τ Prophetam dicit ; El nunc Dominus misit me, el Spirilus ejus*. Quare, cum Filius non procedat ah Spiritu Sancto, et nihilominus dicatur mitti ab eo, consequens est, ut hoc tantum sil. quia missio ut in pnrdicto testimonio sumitur, tantum denotat, personam mittentem esse principium effectus. secundum <piem atf*n- ditor missio : et per ronscqns. sumpta missione in hoc sensu, persona divina, er procedens poterit mitti ab aliti. et<i ab ea non procedat.

M Eamdem etiam assertionem docuit idem P>Xr. Angelicus Doctor in hac q. art. 8 ubi postquam retulit duos modos dicendi, primum asserentium, personam divinam non mitti, nisi ab ea, a qua est æternaliter; secundum vero August. 2 de Trinit. c. 5 docentis, quod Filius mittitur et a se, et a Spiritu Sancto, et Spiritus Sanctus etiam mittitur et a se, et a Filio, ut sic mitti in divinis non conveniat cuilibet personæ, sed solum personæ ab alio existent! ; mittent! autem conveniatcuibbetporsonæ. Postquam igitur Angelicus Preceptor hos duos dicendi modos retubt, statim eos conciliare intendens, sic inquit : *Tlrumque autem habet aliquo modo veritatem. Quia cum dicitur aliqua persons milii, designatur, rt ipsa persona ab alio existens, cl effectus visibilis ani invisibilis secundum quem missio divinæ personæ atlendilur. Si Igitur mittens designetur, Ul principium persons, qua millitur .tir nonquxlibel persona mittit : sed solum illa, cui convenit esse principium illius persons.*

Et sic Filius miUilur lanium a Paire : Spi ritus Sanctus autem a Patre. rt Filio. Si vero persona mittens intelligatur esse pi incipiam effectus, secundum quem attenditur missio, sic tota Trinitas mittit personam missum.*

Quod testimonium optimo explicat, et elucidat Cajet, loco citato his verbis ; *Ad evidentiam tamen hujus quaslionis, scito. quod optima via omnes difficultates solvendi est dicere, quod missio est nomen multiplex. habens multas intention's , quemadmodum nomina tractata in 5 Metaphysics : el quod intentiones ejus sunt h.v, quæ narrantur in littera, scilicet. processio missi a mittente secundum se, et secundum novum modum essendi. cl rursus processio missi secundum se ab aliquo, el secundum novum modum essendi a mittente : et secunda intentio reducitur ad primam, tanquam ad potiozem. El propterea in l arlic. hujus quæst. auctor dixit, quod de rulione missionis csl processio missi a mittente : loquebatur enim dc prima- ria intentione missionis : hic autem non oblitus distinguit, ul secundam intentionem ejusdem adjiceret. Prxserlim ob reveren- tiam Augustini^ Sanctorum, et Magistri in I distinct. 15.*

I lem etiam docuit ipsemet S. Doctor, D.Thom loco nunc citato ex ! Sententiarumr quæst. 2 art. unico, et q 3 art. 1, Bonav. Bonn, in I dist. 15 p. I q 3 et 1. Scotos dist. 15 (^ 7 t f : q. J \$ *Licet autem*, Gabriel q. 1, Marsil. MxsiuS q. 18, Gapreol. ibidem q. unica, Ferra- ^crr2>.' << nensts i contra Gentes c. 23. Nazar, in ÿxur/ præsent! art. rontrov. unica, 3 conci. 2, | j* Cfliiarlensis in commentar, art. 8 hujus Cuw- quæst., et quamplures alii ex discipulis nca*? D. Thomæ.

Halio vero ejusdem assertionis quoad secun'am partem (quoad primam enim constat, ut nuper dicebamus, ex dictis dub. mep^ l hujus disputationis desumitur ex locis lls† D. Thom. nuper relatis, quæ potest sub hac forma proponi. Nam ad missionem, secundum hanc translationem ejus secundariam ex creaturis ad divina, tantum requiritur ex parie personæ missæ. quod procedat ælernnliter ab alia, et quod novo modo S't in re, ad quam mittitur, ratione novi effectus ibidem producti : ex parte vero personæ mittentis, quod licet non sit principium persunæ missæ secundum so sumpta., sit tamen principium novi effec- f tus, ritione cujus persona missa dicitur esso iliidem novo modo, et manifestari, quantum est ex par.e prædiefi effectus, ut ibi

ibi peculiariter existons per modum per-
some procedentis ab altero : ac proinde
mitsio sic sumpta dicit ex parte persona)
mittentis, quod influat quodammodo in
personam missam, non quidem secundum
suam substantiam, sed prout ibidem pecu-
liariter est. Ergo sumpta missione in hac
significatione., bene poterii Filius v. g.
mitti ab Spiritu Sancto, licet non procedat
al) eo.

Consequentia vhftrtur legitima. Quoniam
ex parte personæ missæ, nempe Filii,
dantur duo illa requisita in antecedenti,
nempe, quod sil persona procedens ab alia,
et quod novo modo existât in re, ad quam
mittitur ratione novi effectus ipsum mani-
festantis, ut ibidem existentem per modum
personæ procedentis ab allero : et ex pario
personæ mittentis, nempe Spiritus Sancti,
reperiuntur etiam illa, quæ ex parte ipsius
in eodem anteo lenti petuntur, nimirum,
quod influat in novum illum modum es-
sendi in creatura, ad quam Filius mittitur,
ct in effectum nianifesiativum, quantum
est ex vi sua, ejusdem Filii, prout ibidem
existentis per modum personæ procedentis
a Patre : siquidem eliecius ille sic mani-
festans Filium debet esse a iota Trinitate,
imo, el peculiariter appropriari Spiritui
Sancto : quatenus prædictus effectus est
donum creatum, et Spiritus Sanctus est
primum donum, a quo omnia dona, ut ta-
lia, procedunt : ac proinde ex parle ejus-
dem Spirilus Sancti ibidem etiam reperitur
id. quod ultimo loco peiitur, nempe, quod
Filius, ut peculiariter ibidem existens,
habeat quodammodo procedere ab Spirilu
Sancto.

Antecedens autem probatur, tum testi-
moniis Augustini, et Angelici Pnceptoris
jam adductis : tum etiam communi con-
sensu Patrum, quem quoad hoc refert, et
Ulliom. testatur idem D. Thomas distinct. 15 sæ-
pius citato quæst. 3 art. I. Constat autem,
standum esse, quoad nominum acceptio-
nem, et rerum difnnitiones, tantorum Pa-
trum consensui. Tum etiam, quia potest
huius acceptionis congruentia reddi, ex io
quod sicut ad primariam translationem
missionis ex creaturis ad divina, requiri-
tur, quod persona missa sit novo modo in
creatura, ad quam mittitur, et quod ha-
beat æternaliter esse ah alio, et non utcum-
que, sed taliter, ut ab eadem persona, a
qua mittitur, habeat non *oluni quoad
illum novum modum essendi, sed etiam
secundum suam substantiam procedere :

iln ad missionem secundum translationem
secundariam, el deficientem ab hue prima-
ria non requirentur omnia ista ; sed deerit
id, in quo primaria excedit secundariam,
nempe, quod persona missa sit, ttm secun-
dum suatn substantiam, quam secundum
novum modum illum es-endi a persona
mittente. El propterea D. Thomas distinct. D.T>«h.
citata quæst. 3 artic. 2 loquens deco, quod
missio de necessitate requirit ad rationem
missionis, sic inquit : *Sed non requiritur
de necessitate, quod in mittenŪ sil authori-
las respectu missi, sed lanium efficientia
respectu ejus, secundum quod missus dicitur
milii.*

Confirmatur. Quoniam per hoc. quod
Filius mittatur missione ista ab Spiritu
Sancto, tantum denotatur, quod Filitts a
Patre procedens factus est existons in crea-
tura per gratiam : sed Spiritus Sanctus
influit in hoc conjunctum licet ab eo Fi-
lms secundum suam substantiam æternali-
ler non procedat : ergo eo qp.-o mittit Filium
per missionem jam dictam, Consequentia vi-
detur perspicua. Minor autem probatur.
Nam sicut a l attingendum hoc conjunctum,
nempe, parietem esse album, non est neces-
s.trium quod attingens illud faciat parietem ;
sed quo l parietem jam praeexistentem faciat
album esse : ita ut Spirilus Sanctus attin-
gat libô conjurfctuin, nempe, quod Filius a
Patre æternaliter procedens liat existons
in creatura per gratiam, non est necessa-
rium, quod ab eodem Spiritu Sancto pro-
cedat æternalilor Filius; sed satis erit,
quod Filium æternahter procedentem a
Patre faciat existere in creatura per gra-
tiam, producendo præd.ctam gratiam. Ma-
jor autem ex dictis ratione præcedenti ex
Augustino. J). Thoma, et aliis Patribus
constat.

Quam rationem a lduxit D. Thomas dr^ n.rtajei
linet, citata quæst. 3 artic. I et ad Anni-
baldum, quæst. unica art:C. i ad proban-
dum, eandem personam mittere se ipsam,
his verbis : *Cum aliquid dicitur facere li-
tum conjunctum, sufficit, quod pro altera
sui parle cerificetur : sicut cum dicitur,
quod pictor facit parietem nthum : quia ju/*-
ficil. quod facial, parielem album r.ω ; quam-
vis non faciat, èwn esse jmrielem. Vissio
autem duo importat, scilicrt, rsilum missi
a mittente, cl novum modum crisandi in e»*,
ad quem fit missio ; cl ratione hujus navita-
lis nominat aliquam factionem in misso,
quamvis non secundum rem, sed secundum
rationem. El ideo ad hoc, quod una penona*

Congf-
navi f.

dicatur mittere alteram, sufficit, quod alterum earum, quæ requiruntur in missione, faciat, scilicet novum modum existendi in creatura. Unde, cum novus modus existendi in creatura sit a persona missa, quamvis ipsa non exeat a se ipsa, missio potest prædicari de ea, ul dicatur, quod mittat se ipsam.

§1V.

Corollaria ex præcedenti assertionem deducta.

30. Ex dictis in hac assertionem infertur primo, non ita bene asseruisse Suarez lib. 12 de Trinitate cap. 3 num. 6 hanc acceptiõnem missionis nec esse necessario recipiendam de mente Augustini, nec in usu Scripturæ admittendam : vel quia semper *mittendi* involvit processionem, et distinctionem aliquam realem missi a mittente; vel quia talis significatio impropria est, et Scriptura cum proprietate est intelligenda, ubi aliud non constat. Ex dictis igitur constat, prædictum Doctorem non ita bene quoad hoc sensisse. Siquidem testimonium ex Scriptura a nobis adductum intelligitur (juxta expositionem Augustini, et D. Thomæ; de hac missione, et quidem in sensu proprio, licet in primario, ut ex rationibus ex D. Thorna desumptis, et ex testimoniis Patrum ab eodem Angelico Præceptore relatis constat.

Neque ea, quæ pro se adducit Suarez, obsunt. Non quidem primum de processione ætema missi a mittente, ul ex dictis liquet. Neque secundum de distinctione reali personæ missæ a mittente. Quia licet bæc requiratur ad missionem secundum primariam ejus translationem ex creaturis ad Deum : non tamen secundum translationem secundariam. Et propterea D. Thomas in 1 ad Annibaldum distine. 15 quæstione unica art. 4 al 2 loquens de hac missione, sic inquit : *Dicendum, quod triplex est distinctio, scilicet, secundum essentiam, secundum personam, et secundum rationem, seu modum intelligendi. Hoc ultimo modo potest idem distinguere a se, ut sic mitti.*

Secundo infertur solutio cujusdam objectionis, quæ contra assertionem heri posset, nempe, quod si ad missionem istam non requiritur, quod persona missa secundum suam substantiam procedat a mittente, non est cur desideretur, quod talis persona sic procedat ab aliqua alia :

siquidem quivis exitus missi in ratione debet ossea mittente, et omnis alius exitus per accidens se habet ad missionem. Respondetur enim, omnem exitum missi, qui non attingitur a mittente, vel secundum se, et sigillatim, vel in aliquo conjuncto, esse per accidens ad rationem missionis, non tamen exitum illum, qui attingitur a mittente, attingendo aliquod conjunctum : ex eo quod licet non attingat prædictum exitum secundum se; bene tamen conjunctum ex illo, et ex aliqua alia ratione quasi coalescens, ut in præsentem contingit.

Quæ solutio desumitur ex D. Thorna distinet, sæpius citata quæst. 2 artic. 1 ad 3 et 5, ubi, ut salvaret, quomodo una persona divina posset se ipsam mittere, sic inquit : *Dicendum, quod missio non ponit tantum exitum, sed eum hoc aliquod aliud, scilicet, esse in creatura secundum novam habitudinem. Et quamvis secundum alterum, scilicet exitum, non referatur ad se sicut ad principium : tamen secundum utrumque conjunctum refertur ad se sicut ad principium : ipse enim facit, se existentem ob alio secundum novam habitudinem esse in aliquo, ratione perfectionis, quam illi confert. Et ipse Spiritus Sanctus quamvis non sit principium sui ipsius simpliciter : tamen ipse facit, se existentem ab alio esse in aliquo secundum novam habitudinem. Et secundum hoc totum conjunctum refertur in se sicut in principium ratione alterius tantum, ut patet ex prædictis*, scilicet in corpore articuli, ubi hoc latius explicuerat.

Tertio colligitur solutio alterius objectionis, quam Suarez loca nuper citata, et Vasquez in præsentem disput. 170 contra sententiam D. Thomæ adducunt, nempe, quod si missio in hac secunda translatione proprie usurparetur in Scriptura, aut Patribus, non recte deduceretur Spiritum Sanctum procedere a Filio, ex eo quod ab eodem mittitur : cujus oppositum supra disput. 111 num. 6 ostendimus. Sequela patet. Quoniam omnia illa testimonia possent exponi de hac secunda translatione, sive significatione missionis, ex qua non colligitur, Spiritum Sanctum procedere ætemaliter a Filio, sed solum a Patre.

Respondetur enim ex «dictis, testimonia illa Scripturæ intelligenda esse de missione secundum primariam ejus translationem ex creaturis ad divinam : et propterea argumentum ex eis deducium esse eflicax ad probandam processionem Spiritus Sancti a Filio. Ratio autem, propter quam prædicta

Π.Τ.ύ.ύ.η.

Suam,
væi-
qoe/.

31.
Corolla
hum
SCCÜI*
doni.

dicta testimonia intelligenda sunt do ista
D.Thuuii, missione, redditur a I). Thorna Opuscul.
I contra errores Cnecorum : ex eo quod
Spiritus Sanctum procedere a Filio, non
inde solum probatur, quod quomodocum-
que ab eo mittatur ; sed per hoc, quod
Joan. io. dicitur miUi de essentia Filii, juxta illu l :
Athana-. *De meo accipiet*. Cui similia ail Athanasius
in sermone Concilii Nicæni, et in epistola
ad Serapionem. Persona autem, quæ non
procedit ab alia, nequit ab ea mitti, tan-
quam accipiens de illius essentia.

DUBIUM III.

*drum missio recte dividatur in visibilem,
cl invisibilem? clan utroque modo Filius,
d Spiritus Sanctus sint missi? el tandem
an ulraque cx his missionibus fuerit
temporalis ?*

Tria hæc in titulo conjunximus, quia
inter se connexa, el breviter pertractanda
sunt.

§ I-

Assertio prior ex Angelico Doclore.

Prima
conclu-
sio.

Dicendum ergo est primo, missionem
recte dividi in invisibilem, et visibilem,
cx quibus illa prior dicitur talis, quia in-
terno, ac speciali mo lo fit per productio-
nem effectus præcise interni absque aliquo
signo visibili, adventum, v. g. Spiritus
Sancti, in animam manifestante. Poste-
rior vero dicitur talis, quia fit cum aliquo
signo sensibili interioris adventus : quo-
modo in die Pentecostes advenisse Spiri-
tum Sanctum in specie linguarum ignea-
rum, manifestum est. Vel etiam cum
terminus temporalis missionis est aliquod
sensibile : qua Ditione ad Galatas -i di-
citur : *Misil Deus Filium suum, factum ex
muliere* : misit enim Paler Verbum suum,
ut carnem humanam veram, et sensibilem
in unitatem personæ assumeret.

Ad Ga-
la. i.

Assertionem hanc communiter tuentur
Theologi; et ratio lundamentalis illius de-
sumitur cx Angelico Præceptore. Quo-
niam hæc divisio missionis attenditur
penes distinctos effectus causatos per mis-
sionem, ut de se constat. Cumque præ-
dicti effectus tantum sint, vel visibiles,
vel invisibiles, seu (quod in idem quoad
præsens redit) sensibiles, vel insensibiles,
consequens est, ut eliam missio tantum sit

Salmanl. Curs. lheolog.j tom, Ul,

duplex, nempe, vel visibilis, vel invisibilis.

Nec obest, si contra assertionem hanc
objicias primo, quod missio visibilis ne-
quit divinæ personæ competere. Missio
cnim in divinis reperitur, secundum quod
divina persona aliquo novo modo est in
aliquo, quo prius non fuit : sed in nulla
creatura visibili potest esse aliquo modo,
quo prius non fuerit : est enim in omnibus
creaturis essentialiter, polenlialiler, et præ-
sentialiter, et præter hoc est in sanctis
mentibus per gratiam, quo modo in aliquo
visibili corpore esse non potest : ergo
videtur, quod missio visibilis non possit
esse.

Nec satis erit, si dixeris, personam di-
vinam esse in prædictis creaturis visibili-
bus alio modo : quia est in illis, sicut in
signo. Nam contra hoc est. quod omnis
effectus representing causam suam est
signum illius, quo in ipsam potest deve-
niri : sed omnes creaturæ représentent
Deum, tanquam causam, per imaginem,
vel vestigium : ergo secundum hoc in
omnibus creaturis mittetur visibiliter;
nec alio modo erit in illis visibilibus
creaturis, in quibus mitti dicitur, quam
prius.

Confirmatur. Ratio sacramenti est, quod
in ipso sit Deus sicut in signo visibili.
Si igitur propter hoc dicitur visibiliter
mitti, quia in rebus visibilibus est, sicut
in signis, tunc illæ res essent sacramenta,
et in omnibus sacramentis esset missio
visibilis.

Respondetur ex D. Thoma in l distinet.
16 quæst. l artic. l ad l. ubi sic habet :
Dicendum; quod illa visibilis creatura sc-
eundum quam missio dicitur visibilis, aliter
sc habet in missione visibili Filii, el in mu-
sione visibili Spiritus Sancli. Quia in mis-
sione Filii se habet non solum, ul per quod,
vel in quo ostenditur missio ; sed eliam, ul
ad quod flil missio : quia naturam huma-
nam visibilem assumpsit in unitatem l-w-
sonx, secundum quam assumptionem visibi-
liter in carnem mitti dîcilur. El ideo in
ipsa natui a visibili quodam novo modo ex-
lilii, scilicet per unionem, non tantum in
anima, sed eliam in corpore. El in missione
visibili Spiritus Sancli illa creatura visibilis
non sc habet, ul ad quod fit missio; sed
solum ut ostendens missionem invisibilem
faciam in aliquem. El ideo non oportet,
quod in illa creatura visibili sit novo modu,
nisi sicut in signo : sed csl novo modo in
co, ad quem fit missio.

31.
Objectio
pnm»
contra

Confir-
ma(nr.

as.
Eundi
tar
objerbo.

43. Rationem autem hane dispari(at)is ex parte praedictarum personarum tradidit idem Angelicus Praeceptor loco proxime citato, ubi postquam dixit, oportuisse, missiones divinarum personarum secundum aliquas visibiles creaturas manifestari, statim adjecit : *Aliter tamen Filius, et Spiritus Sanctus. Nam Spiritui Sancio in quantum procedit ul amor, competit esso sanctificationis donum : Filio aulem, in quantum est Spiritus Sancti principium, competit esse sanctificationis hujus aulhorem. St ideo Filius visibiliter missus est, tanquam sanctificationis author : sed Spiritus Sanctus, tanquam sanctificationis indicium.* Ubi ul vides) quia Filius est principium amoris, nempe Spiritus Sancti, qui est sanctificationis increalum donum : idcirco missio visibiliter secundum hanc rationem, id est, ut est sanctificationis aliorum author, oportuit, ut natura sensibilis, in qua fuit missus, esset natura rationalis, cujus per antonomasiam esc proprium per se, et ex se agere, cuique proinde potest convenire, ut per modum merentis esset ejus lem sanctificationis (modo explicando^ principium. Quia vero Spiritus Sanctus est ipsum sanctificationis donum, et hoc optime potest manifestari per sensibiles creaturas non rationales : idcirco congruum fuit sic manifestari, ut ita discrimen, quod inter utramque personam versatur, denotaretur.

Et propterea idem Angelicum Praeceptor in eodem articulo in solutione ad 4 hoc ipsum magis explicans, sic inquit : *Dicendum, quod personam Filii declarari oportuit, ul sanctificationis aulhorem (ul dictum est). El ideo oportuil, quod missio visibilis Filii fieret secundum naturam rationalem, cujus est agere, el cui polesl competere sanctificari. Indicium autem sanctificationis esse potuit qmreumque alia creatura. Neque oportuit, quod creatura visibilis ad hoc formata esset assumpta a Spiritu Sancio in unitatem personx : cum non assumeretur ad aliquid agendum ; sed ad indicandum lanium. El propter hoc eliam non oportuit, quod duraret. nisi quandiu perag&rcl officium suum.*

ii* Neque obstat, si urgeas, quod Isaia 6 mittitur Filius sub specie carbonis igniti ad purificandum Isaiam, ul docent Cyrillus lib. I in Isaiam cap. G, Justinus quaest. 44 ad Gentes, et alti : el tamen apparuit, ut sanctificationis author, ut patet ex eo quod subditur : *Ecce tetigit hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua* : ergo quod Filius

venerit, ot missus sit visibiliter, ut author sanctificationis, non postulat, illum mitti in natura rationali. C

Confirmatur primo. Quia Spiritus Sanctus venit super Discipulos, ut author gratia? eorum, siquidem auxit illorum gratiam et ipsos in bono confirmavit ; ergo venire, et mitti visibiliter, ut aulhorem sanctificationis. non postulat mitti in natura' rationali.

Confirmatur secundo. Quoniam adhuc in missionibus visibilibus, in quibus mittitur Spiritus Sanctus, mittitur etiam Filius, siquidem (ut dubio praecedenti dicebaiqus) una persona nequit mitti sine alia : el tamen tunc non mittitur visibiliter in natura rationali : ergo, etc.

Respondetur ex D. Thoma in 1 dist. 6 q. 1 artic. I ad 3 et artic. 7 hujus quaestionis in solutione ad 2, missiones visibiles non attendi secundum visionem imaginariam : quia missio visibilis fit ad ostendendam plenitudinem graliae propter utilitatem aliorum. Et ideo oportet, illam fieri formis non imaginariis, sed corporalibus, el visibilibus, quae ab aliis videantur : at ille carbo fuit figura imaginaria : et ideo fuit quaedam figuratio, vel revelatio Filii, non vero ejus missio visibilis : haec enim non fuit facta tempore legis antiquae, ut in hac q. art. G idem D. Thomas docuit.

Ad primani confirmationem respondetur, quod etsi Spiritus Sanctus missus ad Discipulos, fuerit ibidem sanctificationis eorum author : nihilominus propter rationem num. V2 traditam, nempe, quia inter personas missas non est primus author illius sanctificationis, prout ly *primus* dicit non habere hoc ab alia persona missa : ideo formam visibilem, in qua fuit visibiliter missus, decuit, non fuisse naturam rationalem : quia ad hoc non attenditur, nisi ad rationem authoris graliae, qui non habet rationem istam ab alia persona missa. Unde Spiritus Sanctus petit personam Filii non procedentem ad alia persona missa, a qua procedat, eique peculiariter convenit esse ipsum increatum sanctificationis donum ex vi suae processioneis.

Ad secundam confirmationem respondetur. in illis missionibus visibilibus, in quibus mittitur visibiliter Spiritus Sanctus, mitti invisibiliter Filium : non tamen missiones illas visibiles repraesentare per se primo Filium, sed Spiritum Sanctum : ac proinde non repraesentare per se primo id, quod adaequate in illa missione invisibili, ul

Confie-
ULJQf
primo.

Coalit-
uniar
secundo.

45.
Respoa-
repli»
cx D.
Tfionu.

Ad
prim
CUBIISL

Ad
s«n·
fas.

ut tali, est. Hic autem loquimur de missione visibili Filii per se primo destinata ad illum manifestandum.

§ HI.

Assertio posterior λ γ /λ Thoma desumpta.

Dicendum est tertio, utramque missionem, tam visibilem, quam invisibilem esse temporalem, et non sternam. Ita D. Thomas art. 2 hujus quæsüonis adducens ad hoc intentum illud ad Galatas 4 : *Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum: quod* etiam docuit in I dist, 15 q. I art. 2 quem communiter sequuntur Theologi. Ratio autem fundamentalis hujus assertionis adducta est a D. Thomà locis citatis, poteslque ad hanc formam reduci. Quia ad rationem missionis requiritur, tum processio æternæ personæ inissæ, tum etiam novus, et specialis modus essendi in creatura ralionè novi, et specialis effectus ibidem producti, aut aliquo modo causati : sed hic novus, et specialis modus essendi hoc ipso quod novus, debet esse temporalis : ergo etiam ipsa missio per se illum requirens, et includens erit temporalis, et non æterna.

Confirmatur ratione, quam insinuat idem Angelicus Præceptor. Nam creatio, et justificatio activa, licet sint ipsi actus æterni Dei, nihilominus quia non sunl prædicti actus secundum se sumpti, sed ut inferunt effectum, et significantur per modum abstractorum, ideo non dicuntur rationes æternæ : quia ralionè abstracti faciunt talem appellationem, ut denotent, quod prædicti actus, ul attingunt actu, et in exercitio suos effectus non sunt æterni : ergo similiter, licet missio sit ipsa æterna processio personæ divinæ, sive eam includat, quia tamen non dicit illam secundum se, sed ut attingit effectam temporalem, ideo non debet dici æterna : quoniam Correl senno formalis ratione abstracti, et significaretur, quod, ut aclu, et in exercitio attingit talem effectum, vel terminum temporalem, est æterna : quod (ut constat) est aperte falsum.

Confirmatur secundo ratione] ejusdem S. Doctoris loco citato. Quoniam ea, quie important originem divinarum personarum, vel dicunt solam habitudinem ad principium, ut processio, et exitus : et hæc, satis constat , debere esse æterna, quia quidquid dicunt, est æternum : vel cum

habitudine ad principium important determinatum terminum : et hæc. si terminus est æternus. etiam debent esse æterna, sicut generatio Verbi, ot proceesio Spiritus Sancti : ergo quæ cum habitudine ad principium important terminum temporalem, qualia sunl missio, et datio divinarum personarum creaturæ rationali, dicentur temporaliter, ralionè iermini temporalis ab eis importati.

Ex quibus fit, nihil obesse, si objicias, quod absolute dicitur (signato Christo) quod hic homo est æternus, quia Christus affert suppositum, quod est letemum; licet etiam dicat humanitatem, quæ est temporalis : ergo si missio significat emanationem æternam, debet dici æterna; licet includat etiam aliquid temporale, nempe terminum'; vel effectum, qui est temporalis.

Respondetur enim ex dictis, quod hic homo (signato Christo! est concretum substantivum ; et ita cum ponitur a parte subjecti, supponit pro persona, aut supposito, ut latius dicitur 3 part. q. 10. El quia suppositum, aut persona illa, quippe divina, est æterna, ideo quando ponitur a parte subjecti, hic homo (signato Christo) non possumus dicere, quod sit ex tempore, nidadJatur aliquod prædicatum pertinens ad naturam ex tempore assumptam, ut cum dicitur, quod Christus incipit esse homo. At missio non supponit pro [trocesione æterna secundum- se ; sed ut infert prædictum temporalem effectum imodo tamen alibi tacto) et illud prædicatum *aternilalis* appellat supra missionem sic sump-tam, ex eo quod est nomen abstractum. Et ideo innuitur, actus leternos Dei, ut inferentes actu, et in exercitio prædictum effectum, esse æternos : quod tamen, ut diximus, est falsum.

DUBIUM IV.

An missiu invisibilis divinarum personarum solum fiat per dona graluT sanctificantis, an vero etiam per alia dona?

Quia sæpius diximus, missionem divinarum personarum dicere exitum æternum earum a suo principio in creaturas, ad quas fit missio, ac proinde prieter prodictum exitum, dicere novum, et specialem modum ossendi in eisdem creaturis, novumque, el specialem effectum, in quo dicuntur mitti, et ralionè illius esse novo modo in prædictis creaturis, et itaiuissio-

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

nom importare, ut dubio l hujus disputa-
tionis dicebamus, novam habitudinem ra-
tionis fundamentalem persona* inisstn ad
rem. ad quam mittitur, ex eo quod ibi con-
notat prædictum effectum, hæcquo habi-
ludo fundamentalis dicit personam missam
connotando hunc effectum : idcirco ex pro-
fesso explicandum est, quisnam sit iste
effectus in invisibili missione. an nimirum
sint sola dona gratiæ sanctificantis, an vero
sint aliqua alia dona, quæ vel non sint
ipsa gratia sanctificans, vel non eam neces-
sario annexam afferant, qualia sunt dona
naturalia, vel tides, et spes supematura-
les, et informes.

Nomine autem gratiæ sanctificantis, et
donorum ejus non intelligimus solam gra-
tiam sanctificantem, qo® est accidens, per
quam accidentali modo sanctificamur: se l
etiam gratiam sanctificantem substantia-
lem, qualis est gratia unionis in unitatem
personæ divinæ, quæ facta est humanitati
Christi Domini, per quamque substantia-
liter sanctificant est, et ab ea accidentalis
sanctitas in animam Christi Domini, alii-
quo habitus supernatorales quasi dimana-
runt. Sicut etiam nomine missionis divina-
rum personarum intelligimus missionem
earum absolute et simpliciter talem; non
vero missionem quodammodo, et secundum
quid tantummodo earum.

? I-

Vera Augustini el D, Thomæ sententia, et
prior ratio pro illa.

A- Dicendum ergo est, personas divinas
A^rrtio. non mjUj invisibiliter missione simpliciter
tali, de qua iu præsentī loquimur, nisi per
dona gratiæ sanctificantis, non veru per
Probatur alia dona. Assertio hæc videtur colligi ex
C\urx\ Scriptura. Nam Spiritus Sanctus proprie
dicitur mitli, cum nobis donatur a Patre,
Joan, Ii. juxta illud Joannis li : Ergo rogibo Pa-
trem, el alium Paraclitum dabil vobis, ul
maneāt vobiscum in xlcnum. Et infra : Jd
cum veniemus, el mansionem apud eum
faciemus. Constat autem. Spiritum Sanc-
tum nec inhabitare, ncc manere nisi in
justis, et habentibus gratiam sanctificantem,
Si- juxta illud Sapienti® l : Spiritus Sanc-
pien! 1. [US discipline effugii fidum, id est, caren-
D.Thora te® gratia sanctificante. Quia, ut D. Tho-
mas in l dist. 14 q. 2 art. 2 loquitur,
quicnmque caret gratia sanctificante, pro
ficto habetur, et in eum Spiritus Sanctus

non procedit. Et paulo ante. * in malevolam
animam non introibit Sapientia, nec habita-
bit in corpore subdito peccatis. Et Proverb. pruris,
15 : Longe, est Dominus ab impiis.

Idem etiam colligitur ex lib. Sapienti® s*
cap. 7, ubi do divina Sapientia dicitur : P™1.7.
Cum sit una omnia potest ; d in se perma-
nens. omnia innovat, d per nationes inani-
mas sancias sc transfert, amicos Dei cons-
liliil. In quibas verbis propriids effectus
illatus ex vi missionis divinæ sapienti®,
nempe Verbi, assignatur, quo l in animas
sanctas se transfert, id est, efficiendo illas
sanctas : ot propterea additur, Amicos Dei
constituit : quod quidem (ut constat) non
lit, nisi per gratiam sanctificantem.

Hoc ipsum etiam infertur ex illo Pauli sa
primai ad Corinthios cap. G et 3 : Nescitis, cbr? ç
quia templum Dei estis, d Spiritus Dei habi-
M/ in vobis? nempe quandiu estis justī ot
sancti, seu estis in gratia. Et propterea fl
addidit idem Paulus : St quis autem templum 18
Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum j
enim Dei sanctum csl. quod estis vos. Cer- ; 1
tum est autem, sanctitatem hujus templi I
in gratia sanctificante consistere. Et ita I
per hanc Spiritus Sanctus habitabit in illo, I
et illa sublaia, discedet, et per consequens I
per eandem gratiam mittetur in animam, l
et non nisi ea mediante hæc missio dabi- B
tur. Et propterea Angelicus Præceptor loco Aggd. /
proxime citato ex l Sentent, in argumento Std contra secundo in online, utens hoc Spfl
loco Pauli primæ ad Corinth, fi sic ex eo
ad præsens intentum arguit : Spiritus Sane-
tus non procedit in aliquem, nisi quern inha-
bilal Deus sicut in templo suo : quia per
Spiritus Sanctum efficitur quis templum
Dei, primæ Corinthiorum 6. Sed in nullo
dicitur habitare Deus nisi per gratiam gra-
tum facinlem. Ergo'secundum hoc donum HI
lautum temporalis proerssio Spiritus Sandi I
attenditur. niH I

lit tandem hoc ipsum satis innuitur in ,d Ro- L'
illo ad Romanos 5 : Charitas Dei diffusa est win. α Γ
in cordibus nostris ptT Spiritum Sanctum, O1
qui datus esi nobis. Ubi proprius effectus I;
illatus per Spiritum Sanctum datum, ac 4M]
proinde missum, assitmatu r charitas <lif- J
fusa in cordibus nostri-, qua? polit. Pt <l-- l
bel osse conjuncta cum gratia sanctifi-
canto. Et similiter l Joannis 4 dicitur : j
(fui manet iu charilale, in Deo manet, el
Deus in eo : ut significetur, limi: esse pro-
prium effectum hujus mansionis, et missio-
nis, nempe, charitatem conjunctam cum
gratia, et ex hoc optime colligi mansio-
nem, . à- l

nem, et missionem invisibilem in nni-
mam.

Eamdem etiam assertionem tuatur
guslinus lib. 15 do Trinitate cap. 18, ubi
sic inquit : *Dantur rt alia per Spintipn
Sanctum munera; sed sinr charilatc nihil
prosunt. Nisi ergo lanium impertiatur cui-
que Spiritus Sanctus ul eum Uri el proximi
faciat amatorem, a sinistra non transfertur
ad dexteram, neque Spiritus proprie dicitur
donum, nisi prbpUr dilectionem.* In quibus
verbis salis innuit Augustinus, Spiritum
Sanctum non donari, nisi donetur dilec-
tionis donum, ac proinde et gratia sancti-
ficans. Clinique missio Spiritus Sancti in-
cludat donationem ejusdem, consequens
est. ut si donatio ipsius sine, charitale esso
nequit, neque etiam poterit sine illa osse
missio. Et propterea idem Augustinus
inhabitationem Dei in animabus nostris
requisitam ad missionem attribuit chari-
tati, dicens : *Dilectio igitur qux ex Deo est
cl Deus csl, proprie Spiritus Sanctus est. per
quem diffunditur in cordibus nostris Dei
charitas, per quam nos lota inhabitat Tri-
nitas.*

Idem etiam docuit idem Augustinus lib.
3 de Trinitate cap. 4 circa finem, ubi in-
quit, *quod Spiritus Sanctus procedit tempo-
raliter ad sanctificandam creaturam.* Quæ
verba sic inducit Angelicus Præceptor in
argumento *Sed contra* artic. 3 hujus qmns-
tionis: *Missio autem est temporalis processio.
Cum igitur sanctificatio creatura* non sil,
nisi per gratiam gratum facientem, sequi-
tur. quod missio divinæ personæ non sil,
nisi per gratiam gratum facientem.*

Eamdem etiam assertionem tuetur D.
Thomas ariic» nuper citato his verbis : *Sic
igitur nullus alius effectus potest esse ratio⁹
quod divina persono sil novo modo in ratio-
nali creatura, nisi gratia gratum faciens.
Unde secundum solam gratiam gratum fa-
cientem mittitur, el procedit temporaliter
persona divina.* Quod etiam docuit idem
D. Thomas supra quæst, 8 art. 3 ail i
ubi sic inquit : *Nulla alia perfectio super-
addita substantix facit, Deum esse in aliquo
sicul objectum cognitum, el amatum^ nisi
gratia : et ideo sola gratin facit singular em
modum essendi Deum in rebus. Est autem
alius singularis modus csstndi Deum in ho-
mine per unionem : de quo mudo suo loco
agetur, scilicet 3 part, quæst. 2.* Quare,
eum juxta Angelicum Præceptorein missio
divinæ persona» fiat, secundum quod Deus
est in aliqua, sicul objectum cognitum,

et amatum, ut ex stalim dicendis ex eodem
S. Doctore patebit, vel sicut persona di-
vina assumens aliquam naturam est in illa
sanctifiant eamdem : consequens est. ul
prædicta missio solum fiat secundum gra-
tiam gratum facientem, ot ejus dona. Quod
etiam docuit idem D. Thomas in l dist.
14 quæst. 2 art. 2.

Eamdem tandem assertionem tuentur
Itedu humilia Dominico» l post Ascensio-
nem, Ronaventura in l dist. l\ quæst» l
art. 2 et dist. 15 part. 2 artic. l quæst. I,
Richardus quæst. 2 art. 4 el 5, Argentina
distinet. Ii quasi, unica ari. 4 conclu-
sione/ 2 O'Kuni distinet. l i quæst. 2 post
medium, Gabriel quæst. 2 artic. 2 in fine
el artic. 3. Carthusianus distinet. 15
quæst. 3, Marsilius quæst. 17 artic. I,
Capreolus dist. 15 quæst. l art. 3 conclu-
sione ? et 3, Canariensi\$ Molina, Vasquez,
Bannez, Zumel. Nazarius artic. 3 hujus
quæstionis, Suarez lib. 12 dc Trinitate
cap. 5 et alii plures.

Ratio autem prior, et fundamentalis
hujus assertionis desumitur ex locis Scrip-
turae, et Patrum, quæ nuper adduximus,
potestque ad hanc formam reduci. Quo-
niam ile divinis personis, et missione ea-
rum non potest aliter melius sentiriꝫ quam
secundum id, quod ex Scriptura et Patri-
bus habetur, eisve magis consonum est :
at ex Scriptura et Patribus habetur, eisve
magis consonum est, missionem invisibi-
riern divinarum personarum non fieri, nisi
secundum dona gratiæ sanctificantis, ul ex
testimoniis relatis liquet : ergo ita, et non
aliter sentiendum est.

S H.

*Duplex alia ratio pro assertions ex D. Thoma
desumptu.*

Secundo probatur eadem assertio ra-
tioni» alia 1). Thoma· in l distinct. 14
quæst. 2 urlic. 2 quæ potest sub hac forma
proponi. Quoniam processiones divinarum
personarum in creaturas, sive persinæ, ut
procedentes, sunt respectu creaturarum
rationes exeundi n Deo, ut a primo princi-
pio, et redeundi in ipsum, ut in ultimum
finem : atque adeo causant in creaturis,
vel dona naturalia, quibus primo exeunt
a Deo, vel dona supornaturalia, quibus
peculiariter convenit, ut per eit in Deum
redeant, ut iu ultimum finem : ac pnr-
dictæ processiones non habent rationem

Beda.
Baoit.
Hirtard.
Artist.
OKam.
Gabriel.
Cintui.
Marsh.
CiwvoL
C>M-
rieu\$.
Molina.
Vm-
i|O«.
Baonex
Zamel.
Nixar.
Suarei.

Itiliû
prior.

Secunda
rMio.
II.TI.nm.

51.
Siurltlur
rx l'a-
tribus.
Aul-îM*

D.Tbom.

ot.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO.

missionum, nec personæ, ut procedentes, habent mitti, secundum quod creaturis sunt rationem exeundi a Deo, ut u primo principio, atque adeo nec ut causant dona naturalia, quibus ab eu exeunt : ergo, ut sunt rationes creaturis redeundi in Deum, nt in ultimum finem, causantque dona supernaturalia, nempe gratiam sanctificantem, ot ejus dona, quæ etsi a Deo exeant, eis tamen solummodo redimus in Deum, ul in tinem supematuralem. et ad id nobis dantur : ergo non nisi mediante prædicta gratia fit invisibilis missio divinarum personarum,

Major probatur, ct explicatur/ Nam prppterea in exitu creaturarum a Deo invenitur ul loquitur D. Thomas) quædam circulatio, vel regyratio, eo quod omnia revertuntur sicut in tinem in id, unde exierunt, et per ea, per quæ ab illo exierunt. Et ideo, sicut processiones divinarum personarum in creaturas sunt illis rationes exeundi a Deo, quia ipsa, ut procedentes, habent etiam influere in exitum creaturarum a Deo, et hoc (saltem ex parte earumdem personarum por locum intrinsecum petitur : ita etiam prædictæ processiones, seu personæ, ut procedentes, sunt eisdem creaturis rationes redeundi iu Deum, ut in ultimum finem : atque adeo causant, tam dona naturalia, quibus creatura exeunt, quam alia dona, rpiibus peculiariter competit, ul per ea in Deum, ut in ultimum finem redeatur.

Angelicus Preceptor non solum tribuit hunc influxum jam explicatum. Verbo divino, et Spiritui Sancio, qui sit ipsis communis cum Pâtre, sed etiam aliquem alium rnode alibi tacto) specialem ; quatenus Pater internus Verbo suo, tanquam intellectionis termino, et Pater, ac Filius Spiritui Sancto, ul termino suæ dilectionis, dona prædicta causant : quem quidem influxum explicuimus cx ijrso quæst. 37 art. 2, el idem Angelicus Doctor illum subtiliter explicat dist. nuper citata quæst. 1 art. 1 his verbis : *Dicendum quod quamvis in personis divinis, proprie loquendo dicatur processio secundum rationem exitus a principio, qui non necessario tendit \n aliud : tamen processio Spiritus Sancti ex modo suæ processione habet, in quantum scilicet procedit ul amor, qui in alium tendit, scilicet in amotum, sicut in objectum, El quia processiones personarum ælcrnæ sunt causa, ct ratio totius productionis creaturarum : ideo oportet quod sicut*

generatio Filii esi ratio totius productionis creaturæ secundum quod dicilur Pater in Filio omnia fecisse : ila etiam amor Palfis tendens in Filium, ut in objectum sil ratio, in qua Deus omnem effectum amoris creaturis largiatur. Et inde est, quod Spiritus Sanctus, qui esi amor, quo Pater amat Filium, csl eliam amor, quo amat creaturam impertiendo sibi suam perfectionem.

Minor autem ejusdem primi syllogismi hujus rationis videtur certa. Quia sicut in generatione humana id, quod generatur, non unitur generanti, ut unum ot idem in specie cum ipso, nisi in ultimo generationis, ct per illa, quæ tunc illi communicantur : sic in participationibus divinæ bonitatis non invenitur immediata, cl perfecta unio ad Deum, dum præcise communicantur nobis priores effectus, prioraque bona, quibus in *esse* nature subsistimus, quibusque precise habemus exire a Deo, non vero redire in illum, ul in finem omnino ultimum; sed dum communicantur, posteriores effectus. posterioraque bona, quibus ad Deum, ut ad ultimum omnino finem redimus, quibusque peculiariter attribuitur, ut por illa ad Deum, ut habentem rationem predicti finis convertamur. Ergo cum missiones attendantur secundum prædictam unionem perfectam creature ad Deum, consequens est. ut processiones non habeant rationem missionum, nec personæ dicantur mitti, secundum quod præcise sunt rationes exeundi creaturis a Deo, seu secundum quod causant prædicta dona naturalia.

Ex quibus utraque consequentia satis constat. Quoniam omnia dona, in qnibus personæ divinæ debent invisibiliter mitti, comprehenduntur sub illo duplici donorum genere : et ila si nequeunt mitti in prioribus donis, debebunt in posterioribus mitti, atque adeo iirdonis gratiie sanctificantis. cujus est proprium, ut per illam, et ejus domi ad Deum, ut ad ultimum finem supernaturalem. atque adeo ut ad finem nostrum simpliciter, et omnino ultimum redeamus.

Quam rationem quia valde perspicuo attulit D. Thomas dist. 1 i jam citata q. et art. 2 ct per ejus verba, illa, quæ nos utcumque diximus, non parum elucidabuntur : ide.» placuit ipsam secundum ejusdem S. Doctoris verba hic referre, quæ sic se habent : *Dicendum, quod in exitu creaturarum a primo principio attenditur quædam circulatio vel regyratio : eo quod omnia revertuntur.*

. *

B
HJ

5

I

%»

Pr«bu*
qoenta.

Dikei-
dilar
loü
rain)
ct b.
Thow.

revertuntur, sicut in finem, in id, a quo sicut a principio prodierunt, El ideo oportet, ut per cadem. quibus est exilusiia principio, d reditus in finem, attendatur. Sicul igitur dictum esi, quod processio personarum est ratio productionis creaturarum a primo principio, ila eliam csl eadem processio ratio redeundi in finem, Quia per Filium, et Spiritum Sanctum sicut tl conditi sumus, ila eliam elfini ultimo jungimur, ul pa id cx verbis Augustini posilis in 3 distinet, ubi dicii : Principium, ad quod recurrimus, scilicet Patrem, et formam, quum sequimur, scilicet Filium, de. El Hilarius dicit infra 31 dist. : Ad unum ininiliabile, omnium initium, per Filium universa referimus. Secundum hoc ergo processio divinarum personarum in creatuias potest considerari dupliciter; aul in quantum csl ratio excundi a principio : cl sic talis processio attenditur secundum dona naturalia, in quibus subsistimus, sicut dicilur a Dionysio divina sapientia, vel bonitas in creaturas procedere ; sed de tali processione non loquimur hic. Potest eliam attendi, in quantum csl ratio redeundi in finem : elsic est secundum illa dona tantum, quæ proxime jungunt nos fini ultimo, scilicet Deo, quæ sunl gratia gralum faciens, d gloria : d de ista processione loquimur hic. Sicut enim in generatione naturali generatum non jungitur generanti in similitudine speciei, nisi in ultimo generationis : ita diam in participationibus divinæ bonitatis non csl immediata conjunctio ad Deum per primos effectus, quibus in esse naturæ subsistimus; sed per ultimos quibus fini adhxremus. El ideo concedimus, Spiritum Sanctum non dari, nisi secundum dona gralum facientia.

57. Tertia ratio ejusdem assertionis, per quam praecedens elucidatur, desumitur ex D. Thoma art. 3 hujus quæstionis, ot in j ad Annihalduindist. l i (juæst. unica ari. 4, <|me potest ad hanc fnrmam redigi. Quoniam missio invisibilis divinarum personarum. pnoter exitum, ot processionem æternam carum a suo principio, dicit, qnod persona missa sil novo ac speciali modo iu re, ad quam mittitur : atque adeo infert effectum talis conditionis, ut per emn divina personæ invisibiliter missa» novo ac speciali modo ibidem sint. Nam uini prædictæ personæ nequeant esso ibi novo ac speciali modo per mutationem ipsarum Oportet, ut hoc fiat per mutationem ejus, ad quem iit missio, atque adeo per productionem alicujus effectus in illo

Utilis conditioni?, ut ratione ipsius habeant persona) missæ csfe ibidem novo, ac speciali modo. Sed prædictæ persunæ nequeunt esse hoc novo, et speciali modo in re, ad quam mittuntur, nisi per gratiam sanctificantem, et ejus dona : ergo missio invisibilis divinarum pehsonarnin solum potest fieri per prædicta dona gratiæ sanctificantis.

Major est perspicua, et ideo communiter asseritur a Theologis, una cum Angelico Præceptoro locis citatis. Minor autem probatur, ct explicatur referendo omnes modos, quibus Deus potest esse in creaturis, qui reducuntur ad tres. Nam sicut Deum esse in creaturis dicit, quod sit conjunctus cum illis : ita quia tantum sunl lres modi conjunctionis Dei cum creaturis, idcirco tantum erunt tres modi essendi illius in eisdem creaturis.

Primus quidem, quo Deus est in illis, et ipsis unitus, sicut causa sim effectui : ex eo quod quidquid in illis est. debet produci iu suo esse, et conservari a Deo, ut a primo efficiente : qui modus, propter illa, quæ D. Thomas ducet supra q. 5 D.Thaw. appellatur modus essendi Dei per essentiam. praecutiam, et potentiam. Cæterum modus iste, quia est communis respectu omnium rerum, ex o« quod Deus per illum non specialiter est in ^iquibus creaturis præ aliis, nec infert specialem effectum, sed quivis olfactus creatus hinc illatus est satis ad hunc modum essendi Dei communiter in quavis creatura : idcirco modus hic essendi generalis Dei non est idoneus ad specialem missionem divinarum personarum, de qua in præsentia, qua» proinde exigit modum specialem essendi Dei in re. ad quam fit missio, novumque, et s\$poetileni effectum ibidem illarum.

Secundus vero modus essendi Dei in aliqua re, isque specialis, est, secundum quod est iu illa peculiariter, eo modo quo personVilas terminans aliquam naturam. est speciali modo prawns illi naturæ et eidem conjuncta. Et hoc modo Verbum divinum est noto, rt speciali modo in natura ab no assumpta : et hic specialis modus essendi in illa est por gratiam substantialem uniunishypustnticæ, prædtâUtô naturnin sanc!ificantis.

Tertius tandem modus adhuc specialior, quatenus fier eum tantum potest esso in creaturis rationalibus, est, secundum quem Deus est in ilfis peculiari modo, nempe, sicut cognitum iu cognoscente, el amatum

in amanto* Ad hoc autem, ut persona divina missa habeat hoc peculiari modo esso in creatura rationali, requiruntur m̄c ps· sario gratia san tiliîns, el ejus domi. Nam sicut persona divina specialiter missa ad aliquam creaturam rationalem, est ibidem specialiter, simpliciter ac per conjunctionem, ot unionem jærfe tissimam cum ea ita hoc ipso quod, quatenus sii» p?t in illa iit in ipsa ut amatum in amante debet ossein eadem, ut amatum inamnnte per anforem specialem, et simpliciter talem, ac tandem perfectissimum, nempe, per amor«»m charitatis supcrnaturalem, qui fine gratia Oauctifiennta esse nequit Et idenquixis specialis modiis essendi D*»i in re, a<l (juam mittitur, qiales sunt hi duo [Misteritfrs nuper recensiti, nequeunt esse sine dono gratia» sanctificantis, ut in minori hujus rationis dicebatur.

Quam rationem, quia eleganti discursu adduxit Angelicus Pnceptor loco nuper citato ex l Sententiarum ad Annibaldum. ideo visum nobis fuit illius verba referre, qua) sic so habent : *Uicendum. quod Spiritus Sanctus dicitur dari alicui, vel procedere in aliquem srcundum quod novo modo incipit fsse in eo. Modi autem, quibus beus csl m creaturo, distinguuntur secundum diversos modos, quibus creatura creatori uni-Ivr : quod quidem contingit hipliciler. Uno modo sicut effectus caussc efficienti, cujus similitudinem gerit : et sic est modus communis. prout est in omnibus per essentiam, pr^scnl iam, el potentiam, Alio modo sicut objecto operationis, in quantum creatura cognoscit, et amat creatorem : d sic dicitur, esse in sanctis. Tertio modo, quantum ad esse in una persona : el sic dicitur divinitas esse in Christo. Illa ergo dona solum, qux faciunt cognoscere, el diligere Deum, qux sunt dona yrdlix gratum facientis, faciunt Deum novo modo esse in nobis. El ideo secundum illa tantum dicuntur Titius, rt Spiritus Sanctus in nos procedere, rei mitti ad nos, vel dari nobis. Nam secundum omnia alia dona non alio modo est in nobis, quam per essentiam, prxsenlium, el potentiam,*

Conlinnatur, et explicatur primo ratione, quam innuit Angelicus Præceptor. Quoniam relinquendo specialem missi. inem Verbi divini in naturam assumptam, dc qua planum est, non pusse fieri, nisi per gratiam unionis substantialem . et substantialiter sanctificantem ; (t toquendu de mission·, secundum <[uam id. ad quod fit missio, non assumitur in unitatem per-

sona?, sed est ibi Deus ultimo ex modis specialibus fffiw recensitis, nempe per modum, quo amatum est in amante, videtur rationi valde consonum. quod ad hunc specialem modum essendi requiratur chnritas, ot gratia sanctificans. Quoniam Ime ipso, quod ad hanc specialem missionem, et modum essendi desideretur modus essenili personæ missæ. tanquam amatum in amante : exigetur» quod sit in illo, tanquam in amanto C0 amore secundum speciem. quo persopa missa, et ejus meritu postulant amari : alioqui non esset ibidem connatural! modo, nec illa missio modo connatural! fieret. Constat autoin, merita personæ missæ exigere, non qualemcumque speciem amoris, sed speciem amoris orti a dialiitate, el n gratia sanctificante : ergo, etc. Unde, sicut quia persona missa per specialem illam missionem hypostaticam est ibidem speciali modo hypostatico, ideu exigit modum essendi hypostaticum, qui sit talis secundum speciem, qualem inepta personæ divinæ postulant, ut ita prædicta persona connatural! modo terminet, et ipsa missio modo etiam connatural! fiat : ita in missione speciali, et non hypostatica, qua Deus speciali modo per modum amati in amante est in creaturis rationalibus, ad rpias specialiter mittitur, proportionem servata philosophandum est.

Confirmatur, et explicatur secundo ratione, quam etiam innuit idem S. Ductor loco citato ex l Sententiarum, nempe q. 2 art. 2. Ut autem eam tradamus, supponendum est id, quod S. Doctor ibidem satis insinuat, nempe, qnod modus specialis, quo pprsODæ divinæ missæ sunt in creaturis rationalibus, necessario includit, quod sint in illis ordinandi) eas in suum finem ultimum, nempe in ipsum Deum, tribuendoque illis illa dona, quibus ad ipsum sic redeunt : ac proinde prædielus modus essendi necessario includit, quod Deus sit in illis per modum ultimi finis earum qui quidem modus coincidit cum eo. «piem nuper ex Angelico PræceptlOre in huc quæst. art. 3 et i primi ad Annibalduin jam citatis adduximus, nempe., cum modo essendi in creatura rationali, sicut amatum utique per modum ultimi linis in amanh» . Et ratio hujus est. Quoniam hic modus specialis, et perfectissimus essendi Deum in creaturis rationalibus, dicit maximam quandam conjunctionem inter ulrumque. : atque adeo debet necessario includere conjunctionem

liunoin cum Deo tanquam cum ultimo line, ac proinde illu dona, quibus Deus ut ultimus linis habetur : quia hoc ipso, quod non detur hæe conjunctio, tunc personæ divinæ maxime distant, el elongantur a creatura rationali aversa ab ipsis, tanquam ab ultimo line, juxta illuti, quod in hoc eodem dubio ex Sapientia l adduximus : *Spiritus Sanctus disciplina effugiti fidum*, idest, carentem donis ordinantibus in Deum, ut in ultimum finem, ut exponit J). Thomas loco supra relato : non quidem quia Deus tone non sit conjunctus illis communi illo modo essendi in omnibus rebus; sod quia netpii esse in eisdem speciali, et novo modo, per quem simpliciter et speciali ratione sit in illis : ac proinde nequeunt speciali missione dix iuæ personæ mitti ad easdem.

Hinc ergo sequens confirmatio deducitur. Quoniam hoc ipso, quod personæ divina». ut missa» speciali missione, debeant osse in creaturis rationalibus hoc specialiori modo, nempo per modum ultimi finis earum, oportet, ut sint, in illis mediante inclinatione earum specialiter u Peo producta, per quam inclinentur in ipsum Deum, personasque divinas, ut in ultimum finem : quia linis non nisi hoc niodo est per modum finis, et modo sibi speciali in rp cujus est linis : ergo etiam oportebit, esse in prædictis enaturis media inclinatione cliaritalis in Deum, ut in ultimum finem : quia hæe sola est proxima inclinatio in Deum, ut in ultimum finem, et in qua est Dons sic sumptus, ut in inclinatione ad ipsum, et modo illo speciali, quo ipse, ul ultimus linis, et ut amatus piu modum talis, est. in re, cujus est linis, et in amante ipsum per modum ultimi finis: ergo etiam opurtehit, hanc inclinationem esse radicatam m gratia sanctificante. Patet consequentia. Tum quia cum omnis inclinatio sequatur ad aliquam naturam proportionatam, et in ea radicetur, cons»-quens est, ut hæe charitatis inclinatio debeat consequi ad aliquam naturam, el rad icari in ea, quæ quidem nulla potest osse alia, nisi gratia sanctificans.

Tum etiam. Quia cum inclinari in Deum, ul in ultimum finem, sive ul iu rationem finalem, est proprium Dei : ex eo quod proprium est ipsius psse in se ipso, tanquam cognitum in cognoscente^ et amatum per modum ultimi finis, sive rationis [finalis in amante : ita etiam nihil, nisi ipse Deus, vel habens gratiam sanctifi-

cantem. quæ est participatio Deitati habet hanc inclinationem in Drum, ut in ultimum finem, aive ul in rationem ultimam finalem. Unde, si daretur inclinatio charitatis absque gratia sanctificante, et in ea, tanquam in inclinatione ad ipsum ut ultimum tinam, esset Deus per modum prædicti linis, tunc nun esset ibidem connatural! modo nec missio hæe motio connatural! fieret, nec tandem creatura rationalis habens ipsum mediante prædicta inclinatione cum praxisione sumpta haberet eum connaturalitor; sed ut hæe uinnia connaturalilcr fierent, deberet infundi gratia sanctificans, ut illa inclinatio esset radicata in sua propria natura.

i III.

Corollaria ex didis deducia, el major ratio num prxcedonlium tlucidalio.

Ex quibus omnibus fit primo, manere solutam duplicem levem objectionem, quæ contra dicta fieri poterat. Prima est. Quod * Deum esse speciali modo in creatura rationali. ut amatum in amante, tantum est esse in voluntate illius ; ac proinde tantum exiget dona existentia in voluntate, nempe charitatein, et alia hujusmodi; non vero (Ionum existons in essentia uniniaæ, qualo est gratia sanctificans. *

Secunda vero est. Quod esse aliquid in aliquO, tanquam amatum in amante, tantum exigit ipsum actum amoris : et ita Spiritus Sanctus v. g. nun erit hoc speciali modo iu creatum rationali, nisi dum prædictus actus duraverit : et per consequens neque huc speciali modo erit in parvulis baptizatis : ac proinde non fiet ad eos Spiritus Sancti missio. Quod quidem videtur docuisse Angelicus Præceptor, «hnn explicuit hunc specialem modum essendi per hoc. quod Deus sit in creatura rationali, tanquam cugnillum in cognoscente et amatum in amanto; non vero per hoc, quod sit tanquam cognoscibile in eogdoscitivo, et amabile in amativo.

Ex dictis igitur satis constat solutio utriusqu? objectionis. Ad orimam quidem. Quoniam hoc ipso, qnod a»l hunc sja'cinlem modum essendi petatur, quod Deus sit in creatura rationali, tanquam amatum in amante, ac proinde tanquam in inclinatione ad ipsum, ut ultimum fimun, petitur ibidem, ad hoc ul connatural! inndo sit in ca, quod illa imdinatio s»»quatur

ii

JlloMra-
tur
UsUm-
iiiü D.
Ttoir.

GO.
ümÜr-
inaler
primo,
b Thorn.

Sa-
pient. 1.

p.Thow.

(S.
Hinc
dediici-
tür se-
conda
conllr-
illatio.

61.
b.TLoa.

fI
Aniraih
TCTiñ
pro
e'n&r-
lâiL

D.TU

Se*

p>Thoau

Dñl
In'. ! r
µ π m J.

p.K eodem Angelico Doctore diximus, purest sequens deduci ratio. Nam hoc ipso, quod in missione divinarum personarum donentur ipsæ personæ secundum suam substantiam, ac proinde prout sunt in se ipsis, oportet, quod donentur, et sint in creatura rationali, prout sunt quid superexcedens, et supernatural-? respectu ipsius: quia divinæ personæ secundum suam substantiam Ot prout sunt in se ipsis, comparantur hoc modo cum prædicta creatura. Ergo hoc ipso, quo deb ant esse ibidem speciali modo, nempe, per modum u'tirai linis, oporteb l. ut sint ibi per modum ultimi finis, non quahscumque, sed per modum ultimi finis supernaturalis : et per consequens hoc ipso, quod ex vi prædictæ missionis, et novi nwdi essendi, quo Deus est in tali creatura, debeant dari a Deo dona, quibus prædicta creatura redeat in ipsum Deum, ut in ultimum finem, debent utique conferri dona, quibus redeat in eumdem, ut in ultimum finem supernaturalem. Sicut quia essentia divina in patra unitur secundum suam substantiam, et prout est in se ipsa cum intellectu creato, idcirco unitur cum eodem per modum objecti supernaturalis, et exiguntur ex parte intellectus creati dora supernaturalia, et proportionala ad talem unionem.

IIV.

Opposita sententia cum suis fundamentis, de eorum enodationibus.

*70. Oppositam tamen sententiam, nempe., ad missionem invisibilem divinarum personarum non requiri infusionem gratiæ sanctificantis, et donorum ipsius, tuentur aliqui, quos refert Suarez lib. 12 de Trinitate cap. 5 et pro eadem solet referri Cajetanus ari. 3 hujus quæstionis. Et licet argumenta eam suadentia non difficulter diluantur ex dictis : nihilominus majoris claritatis gratia ea in præsentia. una cuui solutionibus illorum adducemus. Probatur Primam meotam. er^ Pr^m0 ^ani Spiritus Sanctus mittitur ad aliquem, dum est in eo novo modo, quo antea non erat, vel cum datur ipsi : sed sino infusione donorum gratiæ sanctificantis potest Spiritus Sanctus esse novo modo in aliquo, vel dari eisdem : ergo, etc.

Minor quoad primam partem probatur. Quia Deus fuit speciali modu, quo antea non erat, in Virgine, quando concepit lora 1. Filium juxta illud Lucæ I : *Spiritus sanctus*

supervenit in k, ut explicat Bernardus Ucmnl. homilia 3 super .l/ftm est : et tamen potuit venire supra Virginem ad formandum corpus Christi sive dono gratae gratum facientis : alioqui ad munus matris corporalis Christi Domini, etut solo ventre et non mente conciperet ipsum, requireretur prædicta gratia. Quoad secundam vero partem suadetur eadem minor. Quoniam cum Christus dixit Joannis 29 : *Accipite Spiritum Sanctum*, pncipue dedit illum ad potestatem remittendi peccata, quæ per se non sanctificat habentem, nec requirit necessario in illo sanctificantem gratiam ; sed est ad modum gratia* gratis date. Et cum Christus concessit Apostolis potestatem ejiciendi dæmonia, et curandi inlirmos. etc. Lucæ 12, Spiritum Sanctum eis dedisse, testatur Leo Papa serra. 2 Pentecostes : cum tamen prædicta potestas non requirat dona gratiæ sanctificantis Respondetur, concedendo majorem, et negando minorem quoad utramque partem. Et nd probationem primæ dicendum est, ideu Spiritum speciali illo modo fuisse in Virgine, quando mater X'erhi elTrcla est, quia ut (modo alibi dicendo) condigna ejus mater esset, repleta est donis gratiæ sanctificantis, ul ad novum illum statum, ad ordinem hypostaticum quodammodo pertinentem, disponderetur : et propterea dicitur, Spiritum Sanctum in ea supervenisse. Quod si Deus de potentia sua absoluta voluisset, quod Beata Virgo fieret Mater Christi absque gratia sanctificante : tunc Spiritus Sanctus ratione hujus mater-nitatie non diceretur simpliciter mitti ad illam; sed solum secundum quid, ut num. 74 dicemus.

Ad probationem vero secundæ partis respondeiurr per illa dona ibidem enumerata mitti Spir.tum Sanctum, quando dantur simul cum graüa sanctificante, vel novo ejus incremento, ut D. Thomas artic. 6 D Tlws. hujus quæstionis in solutione ad 2 et art.* 3 in solutione ad 4 explicat. Unde, quia Apostolis date sunt potestas, el virtutes, »le quibus in hoc argumento fit mentio : idcirco dicitur, tunc Spiritum Sanctum ad O/sdem mitti, e.sque donari. Un ie Angeli- D Tbow eus Præceptor occurrens huic probationi l ist. 14 q. 2 ari. 2 ad i sic inquit ; *Diecndim, quod quamvis operatio virtutum non sit donum gratum faciens: tamen cum dono grutum faciente conferri potest. El quia Apostoli hoc donum non sine gratia gratum fadent» acc^perunl : ideo dicuntur tempora-*

fi/à· acàeplssè *Spiritum Sanctum in collatione hujus doni.*

Secundo probatur eadem sententia. Quoniam omne donum, quod creatum» confertur, ex liberalitate divinæ voluntatis procedit : sed ratio conferendi per liberalitatem est amor, et est primum donum, (quod liberaliter donatur : ergo secundum quælibet dona creaturæ collate Spiritus Sanctus mittetur, et dabitur.

Respondetur ex D. Thoma loco nuper citato in solutione ad 1 ubi sic inquit : *Dicendum, quod quamvis in collatione donorum naturalium, vel gratis datorum attendatur magna liberalitas : tamen perfectio liberalitatis attenditur in his, quæ ultimas perfectioni conjungunt, et ista sunt, quæ immediate ordinant nos in finem. Ei ideo secundum ista dona præcipue Spiritus Sancti processio allenditur.* Addidit autem Angelicus Praceptor particulam illam *præcipue* : quia (ut jam innuimus, et statim explicabimus) in donis supernaturalibus, licet non collatis una cum gratia sanctificante, mittitur, et datur secundum quid Spiritus Sanctus.

73. Tertio probatur eadem sententia. Quoniam in collatione cujuslibet doni, creatura secundum aliquem respectum se habet ad Deum, secundum quem prius non se habebat : assimilatur enim illi secundum participationem illius perfectionis, quam de novo recipit : ergo Deus, et divinæ personæ sunt novo modo in prædicta creatura ratione novi effectus : ergo ratione illius mittentur, et venient prædictæ personæ ad talem creaturam : siquidem missio personarum tantum requirit ex parte effectus ex vi missionis illati, quod detur in creatura novus effectus, ratione cujus novo modo personæ divinæ sint in illa.

Confirmatur primò. Quoniam Filius non tantum procedit ut verbum manifestans Patrem per modum cognitionis, sed etiam ut repræsentans illum secundum similitudinem naturæ : sed omnes creaturæ, etiam insensibiles, habent similitudinem generationis Filii in quantum procedunt in aliqua similitudine divinæ naturæ secundum attributa participata, sicut rationalis creatura participando sapientiam habet similitudinem ipsius, in quantum procedit ut verbum : ergo cum ratione istius assimilationis dicitur Filius mitti ad rationales creaturas, in quantum est verbum, eadem ratione debet mitti ad irracionales, in quantum est Filius : ac proinde ad prædictam missionem non desiderabitur gratia instrumentalis faciens :

DUH. IV.

siquidem creaturæ irracionales incapaces istius, sunt capaces illius.

Confirmatur secundo. Quoniam dum nobis conferuntur aliqua dona supernaturalia, quæ sunt illustrationes, et inspirationes ordinis divini, tunc Dens est in nobis novo, et speciali modo, ac superexcedenti omnem modum, quo est in creaturis irrationalibus, necnon et quemvis alium modum quo est in creatum rationalibus secundum dona naturalia : ergo ratione prædictarum illustrationum, et inspirationum dicentur mitti ad nos personæ divinæ, nempe verbum, et Spiritus sanctus ; maxime quando per dona iste prorumpimus in aliquem actum cognitionis, et amoris supernaturalis, licet non illa perfecti, ut habeat necessario adjunctam gratiam sanctificantem.

Respondetur ex D. Thoma loco citato ex 1 Sententiarum in solut, ad 2 ubi sic habet : *Dicendum, quod in processione Spiritus, secundum quod hic loquimur, prout scilicet claudit in se dationem Spiritus sancti, non sufficit, quod sit nova relatio, qualiscumque est creatura ad Deum, sed oportet, quod referatur in ipsum, sicut in habitum : quia quod datur alicui, habetur aliquo modo ab illo, persona autem divina non potest haberi a nobis, nisi vel ad fructum perfectum, et sic habetur per donum gloriæ, aut secundum fructum imperfectum, et sic habetur per donum gredire gratum facientis : vel potius sicut id, per quod fruibili conjungimur, in quantum ipsa personarum divinorum quodam modo sigillatione in animabus nostris relinquunt quadam dona, quibus firmamur fruimur, scilicet amore, et sapientia : propter quod Spiritus sanctus dicitur esse pignus hereditatis nostræ.*

Ad prædictam confirmationem respondetur ex D. Thoma in 1 dist. 15 q. art. 1 ad 3 ubi sic ait : *Dicendum, quod missio perlinet ad reditum creationis in finem : et ideo non potest esse missio, nisi secundum illa, quæ possunt dicere relationem in finem : sed generatio Filii, in quantum Filius est, dicitur tantum secundum exitum a principio : et ideo secundum rationem illam non perlinet in missionem, sed magis ad creationem, secundum quod res reducuntur in se : prout dicitur, quod per Deum omnia facta sunt. Sed ratio verbi, et amoris sunt se habere eul ulrumque : et ideo ratio verbi, et amoris perlineat ad creationem, et in missionem.*

Ad secundam confirmationem fit notandum.

74.
Occani-
tur
jrjri-
D Thom.

,vi

75.

Ad
situa-
d.IEJ.

detur, hoc esse peculiare in donis sp-
per-
naturalibus, qualia sunl pnedicVi- inspira-
tiones, ei illuminationes, quod secundum
illa secundum quid, et cum addito datur
Spiritus sanctus : quamvis non dentur si-
mul cum gratia sanctificante. Nam sicut
per gratiam sanctificantem absolute, et
simpliciter mittitur, el datur Spiritus sanc-
tus : ila per illa dona, quæ sunl ejusdem
ordinis cum prædicta gratia, qmeque sunl
initia, vel dispositiones illius, secundum
quid, ei cum addito, datur etiam idem Spi-
ritus sanctus : quatenus per hoc solum
significatur, quod datur aliquod initium,
sive disposito ejuslem ordinis, licet re-
mota, et non sufficiens ad habendum Spi-
ritum sanctum, et ad missionem illius :
ut per hoc etiam denotetur discrimen,
quod intercedit inter dona naturalia ex una
parte, et dona ista supernaturalia ex al-
tera : quia cum illa sint ordinis inferioris,
nec sini adhuc initium justificationis : id-
circo secundum ea non dicitur mitti Spi-
ritus sanctus, adhuc secundum quid, et in
eo sensu, in quo id dicitur, quando pra-
dicia dona supernaturalia communicantur.

DUBIUM V.

*Utrum in invisibili missione, ca sola ration?
dicantur milii divin* personx, quia dona
grati* sanctificantis ab eis procedentia
donentur?*

70.
Oppo
fila
Kiitcr
tia.

70.
Quamvis ex dictis deduci posset, quid
in hoc dubio dicendum sil : nihilominus,
ul magis explicemus vim rationum D.
Thomæ partem negantem suadentium, et
modum peculiarem, quo Deus dicitur esse
in justis, idcirco sigillatim dubium hoc
excitare placuit. Maxime, quia ut Magis-
ter Sententiarum in l dist. l i refert) sunt
aliqui asserentes, ipsum Spiritum sanctum
Deum non dari, sed dona ejus, quæ non
sunl ipse. Et ita Spiritum sanctum dici
dari, cum gratia ejus, quæ tamen non est
ipse, datur homini. Unde ut aliquibus
objectionibus pro istorum sententia addu-
cendis melius satisfiat, debuit etiam ex
hoo capite præsens dubium moveri.

*Er mente /). Thomx el Patrum dubii diffi-
cultas expeditur.*

11.
Dicendum ergo csl, in invisibili mi

sione divinarum personarum, non solum
donari dona gratiæ sanctificantis, sed
etiam simul donari, et mitti ipsas personas
Spiritus sancti, et Verbi : ita ut prædictæ
personæ per intimam, veram, substantia-
lem, et realem præsentiam earum, ac novo
et speciali modo incipiant inhabitare ani-
mam ejus, ad quem miltuntur : atque adeo
si per impossibile prædictæ personæ non
essent per essentiam, præsentiam, cl po-
tentiam in omnibus rebus : nihilominus
in anima justî, ad quem mittuntur, essent
secundum suam substantiam, et personas
substantialiter, et personaliter præsentem
et secundum suam substantiam, et easdem
personas illam inhabitarent.

Potest autem assertio hæc explicari
exemplo missionis Verbi in carne. Nam
sicut adhuc dato per impossibile, quod
Verbum non esset per immensitatem præ-
sens humanitati Christi Domini : nihilo-
minus eo ipso, quod illi hypostatico unia-
tur, oportet ex vi unionis , et ad illam
terminandam fieri intime præsens eidem.
Et ideo ratione hujus unionis dicitur nunc
esse in illa humanitate realiter, et intime
speciali modo, el distincto ab eo, quo est
in aliis rebus, el in justis, quibas licet se-
cundum suam substantiam, et personam
sit intime, et personaliter præsens ; non
tamen trahendo eorum naturas ad esse
personale ejusdem Verbi. Ita, etc.

Assertio ista satis colligitur ex testimo-
niis dubio præcedenti relatis, et præcipue P|
ex illo ad Horn. 5 : *Charitas Dei diffusa csl* sñn|
in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, R*..
qui datus csl nobis. Ubi distinguendo ex-
presse inter dona gratiæ, et charilalis
creata, et inter Spiriritum Sanctum, dici-
tur utrumque donari nobis. El ideo Ange-
licus Preceptor in l dist. 14 q. 2 art. l
ex hoc testimonio infert, tam charitatem
ac proinde gratiam, quam ipsum Spiritum
sanctum nobis donari. El similiter exilio
l Corinth. 6 supra relato, ubi dicitur :
Membra vestra templum sunl Spiritus Sancti,
qui in vobis est, quem habetis a Deo. In
quibus verbis sermo est de ipsa persona
Spiritus sancti : et constat facile ex CO,
quod lemplum Deo dicatur, non vero do-
nis creatis : et ila ipse est, qui habitat I
speciali modo per suam substantialem , l
intimam, et realem præsentiam in anima-
bus justorum primario, et. secundario in l
membris eorum. Unde .Angelicus Præcep-
tor explicans h<ec verba Pauli ibidem lec-
tione 3 sic inquit : *Dicitur autem lemplum*
domus

CbllflfU'
>ó.

domus Dei. Quia igitur Spiritus sanctus
Deus est, conveniens csl, quod in-quocumque
esi Spiritus sanctus, lemplum Dei dicatur.
Esi autem Spiritus Sanctus, principaliter
quidem in cordibus hominum, in quibus
chantas Dei diffunditur per Spiritum sanc-
tum, ul dicitur Romanorum 5 : sed secunda-
rie etiam in membris corporalibus, in quan-
tum excquuulur opera charilalis.

Ile.m etiam colligitur ex illo l Joannis
2 : *Unctio cju& docet vos de omnibus* : nomine
autem unctionis intelligilur charitas, ul
exponit D. Thomas Opusculo 4 & *Sicut*
ergo. Et ideo reddens rationem, cur unctio
Dei dociret de omnibus, sic inquit : *El*
hoc ideo est, quia ubi charitas, ibi Spiritus
sanctus, qui noilil omnia, qui deducit nos
in viam rectam, sicut dicitur in l'salmo
138. Ac tandem prædicta assertio deduci-
tur ex aliis Scripture locis, quæ brevitatim
causa omittuntur.

Unde eandem assertionem tuentur Au-
ur gustinus lib. 15 de Trinitate c. 26 his ver-
ti- bis : *Eumdem Spiritum sanctum datum r.um*
f,' insufflasset Jesus, de quo mox ait : Ile, bap-
tizate omnes genlcis in nomine Patris, Filii,
d Spiritus sancti, ubi maxime commenda-
tur hxc Trinitas, non debemus ambigere.
Ipse ergo est. qui etiam de calo datus csl dic
Pentecostes. Quomodo ergo Deus non est,
qui dat Spiritum sanctum. : imo quantus
Deus est, qui dat Deum? In quibus verbis
aperte dicit, Spiritum sanctum, ipsum sci-
licet Deum, et non solum ejus dona, do-
nari hominibus a Patre et Filio. Quod
etiam docuit idem sanctus Doctor sermone
43 de Verbis Domini, ubi sic inquit : *De-*
dit dona hominibus. Qux donat Spiritum
sanctum, qui tale dal donum, qualis csl
ipsr. Magna csl misericordia Dei. Donum
dal xquole sibi : quia donum ejus Spiritus
sanctus est.

D. Thomas in præsentî art. 3 ubi post-
quam dixit, quod secundum solam gratiam
gratum facientem mittitur temporaliter
persona divina, slatim sic addidit : *Sed la*
>: n in ipso dono gralix gratum facientis
Spiritus sanctus habetur, ct inhabitat homi-
nem. Unde ipsemet Spiritus sanctus datur,
el milhlur. E: id solutione ad l sic inquit :
Dicendum, quod per donum gralix gratum
facientis perficitur creatura rationalis, ad
hoc quod libere non solum ipso dono creato
utatur, sed ul ipsa divina persona frualur.
Et ideo missio invisibilis fit secundum do-
num gralix gratum facientis: el tamen ipsa
penonu divitia datur. Quod etiam docuil
Sulmanl. Curs. theolog., tom. III.

disp. XIX, dur. V.

idem S. Doctor in l dist. 14 qutest. 2
art. l his verbis *.Despondeo dicendum, quod*
ipsemel Spiritus sanctus procedit temporali
processione, vel datur ; non solum dona ejus.
Idem etiam habet in l ad Annibaldum in
eadem dist quæst. unica art. 3 et Opus-
culo 4 \$ *Ex jam dictis, his verbis : Consi-*
derandum diam , quod licet omnia dona
sini a Patre luminum, islud tamen donum,
scilicet charilalis, omnia alia dona super-
excrilil. Omnia enim alia sine charilate, cl
Spiritu sancto habentur : cum charilate
vero necessario Spiritus sanctus habetur.
Apostolus Romanorum 5 : Charitas Dei dif-
fusa esi in cordibus noslris per Spiritum
sanctum, qui dolus esi nobis.

Ambrosius lib. l de Spiritu sancto cap.
i dicens : *Lie l nulli dicantur spiritus,* Arnt*0*.
quia legilur : Qui facit Angelos suos spiri-
rilus ; unus tamen Dei csl spiritus. Ipsum
ergo unum spiritum cl .Iposloli, cl Pro-
phclx sunl consecuti, sicut diam vas elec-
tionis dicil : Quia unum spiritum potavi-
mus, quasi eum, qui non queat scindi, sed
infundatur animis, cl sensibus illabatur, ul
sxcularis silis restinguat ardorem. Non ergo
saucius Spiritus de substantia corporalium,
cie. Sed nec de substantia invisibilium crea-
turarum csl. In quibus verbis apcrleducel,
Spiritus sanctum ipsum, qui crcalura non
est, mentibus noslris infundi.

Idom etiam colligitur ex Bernardo do Bemmt.
Vita solitaria ad Fratres de Monte Dei,
ex Alberto Magno do Adhærendo Deo cap.
12, ex Dionysio Carthusiano de Vita so-
litaria lib. 2 cap. 10. ex Bonaventure in l
dist. 1l art. 2 quæst. I. El tandem sanc-
tissima Mater nostra Teresia experientia
edocta, novis munimentis suis hoc reliquit
in libro Mansionum cup. l Mansionis sep-
limæ, ubi loquens do anima charilate fer-
vente, et a Deo peculiariter illuminata,
sic inquit ; *Omnes tres personx hic se illi*
familiares reddunt, cum ipsa communicant,
ci loquuntur, hzcquc verba, qur Dominum
dixisse Evangelium testatur, sc scilicet, ac
Patrem, ac Spiritum sundum ad animam,
qux ipsum diligeret, ac mundaia ejus ser-
varet, venturum, cl apud ipsam mansionem
facturum, cam reipsa intelligere faciunt,
dc. Quotidie autem magis el magis anima
hxc obstupescit, quod sanctas hasee perso-
nas nunquam exinde a se abesse aul rece-
dere sibi prrsuadeal, sed evidentissime vi-
deat, eo modo quo didum est, in intimo
animx sux pendrait', in recessu quodam
admodum profundo quod quomodo sil. rx-

Albert.
Dioo.
Cari.
Bnru-
unt.
Sfndi*.
SIM
Mafor
N. Trrw-
ih;

lectu hanc ultimam unionean, nempe realem, inter creaturam amantem, et Deum ut amatum : ita ut ipse Deus, divinæque personæ missæ habeant secundum suam substantiam esse realiter pnesentes creaturæ sic amanti : ac proinde prædicta creatura, quatenus sic amans, exiget conatural! jure cl debito hanc intimam cl realem præsentiam , et voluntas Dei , qua sicut efficaciter vult hanc perfectam amicitiam, sic etiam velit prædictam præsentiam.

86. D.Thora, Et similiter idem Angelicus Preceptor art. 2 ejusdem quæstionis, cum objecisset sibi, inhæSIONem non esse effectum amoris : quia nihil potest penetrare interiora alicujus integri, nisi per aliquam divisionem, quæ tamen contraria est amori intendenti unitatem : respondet, hanc divisionem spiritualiter >ic fieri, ut ratione disquirente, affectus amoris subintret in amatum. Et licet hanc subintractionem in prædicto art. 2 affectui amoris tribuat : attamen art. 5 non solum affectum amati, sed amatum ipsum, asserit quantum est ex vi amoris, subintrare. El ita inter effectus amoris ponit ibi primo liquefactionem congelationi oppositam, dicitque, eam importare quamdam mollificationem cordis, qua cor ipsum exhibet se habile, ut amatum in ipsum subintret. Si igitur arnor non tantum subintractionem affrtus, sed subintractionem ipsius amati jure postulai, oportet, ut hæc perfectissima spiritualis, et divina amicitia Dei non lanium subintractionem affectus, quæ ratione disquirente lit, sed subintractionem ipsiusmel amati Dei adducat, et postulet. Et ita Angelicus Præceptor optime intulit, ex eo quod Deus esl in creatura rationali mediante gratia, et cbaritate, tanquam cognitum in cognoscente, et amatum in amante per pnedictum amorem perfectissima* amicitia-, quod non suum debent esse in illa prædicta doua creata, quibus reddimur amici Dei, sed etiam ipsum Deum, ipsasque personas missas debere esse realiter, ac persona liter præsentem prædictæ creaturæ.

K. Secunda via, per quam præcedens confirmatur, el explicatur, est. Quod Deus, quando esl in creatura rationali, tanquam cognitum in cognoscente per supremum actum, sive virtutem cognoscilivam supremam, qualis est visio beatifica, vel intellectus perfusus lumine gloria) radicato in gratia sanctificante, tunc non solum est m ea per præsentiam objectivam, sed

alium per præsentiam realem substantialem jam dictam : atque adeo per se ipsum, et secundum suam substantiam debet esse unitus cum intellectu prædictæ creaturæ in ratione objecti intelligibilis* et intellecti, ut in l tomo tract. 2 disj». 2 late diximus. Ergo eadem ratione cum Deus, una cum divinis personis, esl in eadem creatura rationali, tanquam amatum in amante per perfectissimum amorein secundum speciem, sive per perfectissimam vim ad amandum ipsum, debet realiter, et substantialiter esso præsens eidem, et unitus ipsi, tanquam objectum amatum amoris, sive virtuti perfectissimaad amandum. »

Patet consequentia. Quoniam hoc videtur exigere summa proportio, quæ est inter intellectum, el voluntatem, et perfectissimos actus utriusque potontia circa Deum. El ita si perfectissimus actus intellectus creati, quo Deus est in ilio, tanquam cognitum in cognoscente, exigit, quod ipsemet Deus secundum suam substantiam sit unitus illi in ratione objecti cogniti, ac proinde quod Deus, et operatio il'a sint unita secundum suam substantiam per modum operationis, et objective etiam, quando Deus est in eadem creatura rationali, ul amatum in amante per perfectissimum actum voluntatis, et amoris, debebit Deus secundum suam substantiam esse intime præsens prædicto actui, aut virtuti illi ad amandum per modum objecti dilecti, eruntque duo ista, nempe charitas, et Deus, secundum suam sublstantiam unita jer modum virtutis amativæ, vel amoris, et objecti illius.

Confirmatur, et explicatur. Quoniam si actus cognitionis, quo Deus in via est in creatura rationali, tanquam cognitum in cognoscente, esset ejusdem speciei atomic cum eo, quo in patria est in eadem creatura per modum cogniti in cognoscente, non esset dubium, quin hoc ipso, quod sic esset in via in creatura rationali, deberet esse ibidem, nun solum secundum sua dona, et præsentiam pure objectivam, sed etiam secundum præsentiam realem substantialem, et sic unitus per modum operationis, et objecti illius : et charitas viæ, et charitas patriæ est ejusdem speciei atoma-, ut suo loco dicitur, ex eo quod utrubique lendit in Deum, ut est summum jbmium, rt summe dilectum, prout est in se ergo ¶ Deus sit in creatura rationali, tanquam amatum

amatum in amante, per gratiam, et chartalem, colligimus, illum non esse ibidem præcise per pnesentiam (ut sic dicamus) pure affectivam, seu præcise per inclinationem charitatis in ipsum, sed etiam, quod est ibi per realem substantialem prtpsentiam, et unitus modo dicto cum cbaritate per modum objecti cum operatione, vel cum virtute dilectiva ipsius, prout est in so : ita etiam hoc ipsum colligemus, quoties Deus in via fuerit in creatura rationali, tanquam amatum in amante per-pnedictum amorem, vel vim jam dictam ad amandum ipsum.

Confirmatur, et explicatur secundo. Quoniam si per divinam potentiam daretur in patria gratia consummata, sine lumine gloriæ, et visione beatifica, tunc Deus secundum suam substantiam esset illi præsens per modum objecti radicaliter visibilis, ot diligibilis : sed gratia patriæ, et gratia viæ sunt ejusdem speciei alomæ, et solum differunt modaliter : ergo in via, ubi deest illi virtus proxima ad videndum Deum, prout est in se ipso, erit Deus præsens realiter, et secundum suam substantiam ipsi : non quidem per modum speciei intelligibilis, quia hoc correspondet gratiæ, ut habenti vim proximam ad videndum Deum : nec per modum objecti actu visi, quoniam isto modo unitur cum intellectu, ut habente prædictam proximam virtutem, et actu vidente Deum; sed per modum objecti radicaliter visibilis (idest, per suam substantiam realiter, et substantialiter illi præsentem) terminantis prædictam habitudinem radicalem gratiæ. E contra vero in eadem via, ubi est simul gratia, virtus charitatis, et'amor ejusdem charitatis. erit Deus intime, realiter, et substantialiter præsens eidem creaturæ rationali per modum objecti, tam radicaliter/ quam proxime diligibilis, necnon et actu dilecti. Patet consequentia. Quia alioqui gratia, et charitas viæ, ac patriæ non essent solum modaliter, sed etiam specificæ, et secupduni sublstantiam diversa? : siquidem peterent visiones sui objecti secundum speciem, et non solum quoad modum distinctas.

Unde D. Thomas in l ad Annibaldum dist. Ii quæst. unica art. 3, cx eo quod creatura rationalis unitur Deo per cognitionem, et amorem, non solum colligit, illam esse unitam donis divinis tantummodo, atque adeo secundum pnesentiam objectivam, et affectivam, qua? formaliter,

ot pneeise fit per prædicta dona ; sed hinc colligit, esse etiam unitam ipsi Deo : ac proinde ex vi hujus esse ibidem Deum realiter substantialiter intimeque præsentem : et ita ait : *Dicendum, quod ad hoc aliquid datur/ ul habetur. Habetur aulem aliquid per aliquem modum unionis* sicut habetur vestimentum, vel albedo. Homo autem, quando justificatur* non solum unitur dono Dei* quod formaliter inanima recipitur, sed ipsi Deo per cognitionem* et amorem aclualiter : quia qui adhxret Deo unus spiritus est l Corinthiorum G : Ille ergo* qui justificatur, non solum habet donum Spiritus Sancli. s?d ipsum Spiritum Sanctum : et sic non solum donum Spiritus Sancli datur, sed ipse Spiritus Sanctus.*

Tertia tandem via, qua vis rationis D. Thomæ ad suadendam hanc præsentiam realem. et substantialem Dei, et divinarum personarum, cum dantur dona gratiæ, est. Quod dum Deus est in creatura rationali, ut amatum in amante per hunc amorem charitatis, tunc prædicta creatura quiescit, secus vero, quando cætera alia diligit, et ista sunt in ea per modum amati in amante : ergo signum est, ex una parte non haberi ista realiter, et secundum suam substantiam : vel si habentur, non esse in eis vim ad hoc, ut eis habitis creatura rationalis quiescat in illis : ex alia vero parte Deum sic dilectum esse in creatura rationali per intimam, realem, ac substantialem præsentiam ^hoc ipso quod ab ea sic diligatur. Antecedens videtur perspicuum. Et quoad secundam partem experientia constat mundanis : quoad primam vero viris sanctis. Consequentia vero quoad primam partem liquet : ex eo quod res creatæ, dum non habentur, concupiscuntur a mundanis : et ita in eis nondum habitis, sed concupitis, et quæsitis, non potest eorum animus quiescere. Cum vero prædictæ res habentur, sui fastidium causant, juxta illud Gregorii Papie homd. 36 in Evangel, ubi sic ait : *lloc distare* fratres charissimi, inter delicias corporis, el cordis solet * quod corporales delicia, cum non habentur, grave in se desiderium accendunt, cum vero habitx eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt.*

Quoad secundam vero pariem eadem consequentia probatur. Quoniam cum Deus sit summum bonum, quod ex se quicatat appetitum, signum esl, quod hoc ipso, quod dum est in creatura rationali tan-

00. Teith vix.

Grrgo-riot.

91.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO

quam amatum in amante, quiescat in illo appetitus prædictæ creaturæ, jam habetur ab ea secundum veram, et realem, ac substantialem præsentiam; liÆt non sit ibidem secundum omnem, eumque perfectissimum modum per hanc præsentiam, secundum quern potest esse in prædicla creatura, nempe, secundum modum, quo ipsemet clare visus est in illa per modum cogniti- in cognoscente, ul jam diximus, sed mediante gratia, et charitate, et modo essendi Dei jam dicto in anima habeat prædicla creatura pignus istius præsentia? excellentioris, ratione cujus habet quiescere quiete huic pignori proportionata.

Elofida
(ar
ex l>. Thom.

Quam rationem ipsinuftt *D.* Thomas Opusculo 4 § *Sic ergo*, his verbis : *Xullus enim vere gaudium habet, nisi existens in charitate. Quicumque enimaliquid desiderat, non gaudet, nec basiatur nec quietatur, donec illud adipiscatur. Et accidit in re-lrus temporalibus, quod non habitum appetatur, el habitum, dispicitur, tsedium generat. Sed non sic est in spiritualibus : imo qui Deum diligit, habet ipsum : el ideo animus diligentis, el desideranlis quietatur in eo. Qui enim manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo, ut dicitur l Joannis 1. Hem, efficit pacem perfectam. Accidit enim in rebus temporalibus, quod frequenter desiderantur, sed ipsis habitis, adhuc animus desideranlis non quiescit, imo uno habito, aliud appetii. Isai. ul : Cor autem impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest, item ibidem : Son rit pax impiis, dicit Dominus. Sed non sic accidit in charitate circa Deum. Qui enim Deum diligitpacem perfectam habet. Psoi. 118 : Pax mulla diligentibus legem luam, et non est illis scandalum. El hoc ideo est : quia solus Deus sufficil ad implendum desiderium nostrum : Di us enim major esi corde nostro, sicut dicit Apostolus. El ideo dicit Augustinus in l Confessionum : Eecisli nos, Domine. ad le, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in tc.*

Objectiones contra dicla in utraque rntionc
l). Thomr, cl enodationes carum.

M.
Prima
objicdo.

Nec obest. si contra id, quod diximus, nomPº. amorem amicitiaè perfectissimo? inter Deum, ot creaturam rationalem exigere unionem non solum secundum con-fonnitatem alVecluum, sed ciiam intimam.

realem, ot substantialem praesentiam Dei, qua sic praesens sit in ratione objecti amati, seu terminantis praedictum amorem, objicias primo, quod non minori, nec minus perfecta amicitia amntur proximus ex charitate, quam Deus : siquidem eodem prorsus eharitatis habitu uterque diligitur : sed ad amorem amicitiaè respectu proximi non requiritur hæc intima, realis, et substantialis praesentia : ergo nec ratio perfectissimæ amicitiaè versantis inter Deum, et creaturam rationalem exiget hanc unionem inter Deum dilectum, et creaturam diligentem illum.

Respondetur enim, concedendo majorem, ct similiter minorem intellectam de unione, et praesentia reali, et substantiali amantis, et amati, necessarioque ad prædictum amorem requisita, ut in eudem amore amicitiaè respectu Dei cernitur : attamen neganda est consequentia. Et ratio disparabitis est. Quod Deus diligitur per charitatom amore amicitiaè, tanquam objectum per se primo dilectum; proximus vero nonnisi tanquam objectum amatum secundario, et ratione Dei, ut objecti primarii. Amicitia autem perfectissima charitatis non exigit necessario (de qua exigentia in praesenti loquimur) conjunctionem affectivam, et simul realem, ac substantialem praesentiam nisi cum oljeclo primario dilecto ; non vero cum objecto secundario amato, et ratione primarii. Cæterum cum hoc stat, ut amor amicitiaè respectu proximi potat, ut aliquando detur sua proportionata conjunctio, et praesentia realis amati ad amantem, et n contra, quoad lieri possit, ct decuerit; licet amatum secunduih suam substantiam non sit unitum in ratione objecti dilecti cum amanto, ut in amore eharitatis contingit.

Neque etiam obest, si objicias secundo, non requiri ad naturalem sympathiam, et proportionem, qua? est inter intellectum, ct voluntatem, quod sicut cognitum est in cognoscente per præsentiam intimam, realem. et substantialem, ita etiam ratione amoris correspondenlis illi cognitioni amatum sit in amante per prædictam praesentiam : ergo non recte intulimus ex hoc, quod Deus sit in creatura rationali cognoscente ipsum per perfectissimum actum, tanquam cognitum in cognoscente secundum intimam, realem, et substantialem præsentiam, quod debeat esse eodem modo praesens, tanquam amatum in amante ipsum Deum secundum perfectissimum immrem.

amorem. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur in Angelo, qui respectu cognilionis sui est substantialiter praesens suo intellectui, et unitus sic in ratione objecti, ac proinde est per præsentiam substantialem in suo intellectu, tanquam cognitum in cognoscente : cum tamen ipse non sil in sua voluntate, tanquam amatum in amante per prædictam præsentiam.

Confirmatur. Nam potius proportio , qua? est inter intellectum, et voluntatem, videbatur exigere, quod sicut Deus in via non est in creatura rationali, cl in intellectu ejus, tanquam cognitum in cognoscente, nisi per præsentiam objectivam, non vero realem, et substantialem, quia cognitio viaè, est cognitio fidei, non exigentis Deum intime, et substantialiter peculiariter unitum : ita etiam non erit unitus cum creatura rationali, et voluntate ejus, nisi per unionem affectivam.

Respondetur enim, dilectionem, qua Angelus se ipsum diligit, etiam exigere so ipsum, ut præsentem sibi in ratione objecti diligibilis, licet non in ratione objecti dilecti. Sicut etiam intellectio, qua Angelus se intelligit per suam substantiam, prærequirit unionem substantialem secum in ratione objecti molivi, sive intelligibilis : non vero in ratione objecti intellecti : ex eo quod ad prædictam unionem requiritur summa et infinita actualitas in objecto, quod simul per se, et secundum suam substantiam unitur per modum objecti intelligibilis, ei actu intellecti, ut in l tomo tract. 2 disput. 2 num. 224 explicuimus. Quomodo autem, el qua ratione Angelus uniatur secundum suam substantiam secum, in ratione objecti præcise diligibilis, constat ex eo, quod eum sic uniri secum tantum est habere inclinationem in se ipsum, quia objectum diligibile est in diligente ratione inclinationis in ipsum : et quod illa inclinatio petat, esso, ibidem Angelum realiter substantialiter præsentem. Constat autem Angelum habere inclinationem in se ipsum, tum ratione voluntatis su#? necessario potentis radicationem in propria substantia, tum ratione ejusdem substantiaè, ut est radicatis inclinatio in se ipsam : et quod utraqus inclinatio petit, Angelum esso ibidem realiter substantialiter præsentem in ratione objecti : quia est inclinatio ad diligendum proprium esse Angelicum actu ab eo. el a sui voluntate possemum.

DUB. V

Ad confirmationem patet ex dictis, quomodo etsi personæ divinæ non mittantur ratione cognitionis fidei cum praecisione sutnplæ; sunt tamen radicata? in gratia sanctificante, quæ est cognitio correspondens actui eharitatis, secundum quam dicitur mitti Spiritus Sanctus, et speciali ratione esso in anima justi.

Nec etiam refert, si tertio objicias, modum peculiarem, quo Deus est in justis, communiter explicari per hoc quod sit in ilhs per modum protectoris, curam eorum gerentis : ergo non debet hic specialis modus explicari per hoc, quod sit in illis tanquam amatum in amante, ut nos exposuimus; sed potius per hoc, quod sit in eisdem, tanquam protector, et amans in protecto, et amato.

Respondetur enim, concedendo antece-Occuni- dens, el negando consequentiam : quia 'or' utroque modo est Deus una cum divinis personis in justis; licet ha?c præsentia pas sive sumpta, idest, secundum quod Deus habetur a justis, debeat explicari per hoc, quod ipse sit in eisdem, tanquam cognitum in cognoscente, et amatum in amante, ut dubio præcedenti num. 68 tetigimus.

Ratio autem, ob quam utroque modo explicari potest prædicla præsentia, est quia amor amicitiaè quo creatura rationalis diligit Deum, ac proinde et gratia sanctificans, oritur ex amore amicitiaè, quo Deus diligit eamdem creaturam : et ita gratia sanctificans, et ejus dona sont effectus prædicti amoris, et Deus, ac personæ divinæ infundendo prædictam gratiam, et ejus dona, veniunt ad creaturam rationalem : ideoque idem est venire ad illam, ac esse ibidem diligendo eamdem : et per consequens ac esse in ea per modum amici protegentis, et curam gerentis de ipsa. Cæterum quia hoc ipso, quod Deus, et personæ divinæ sic se donent sicque veniant ad animam justi, nempe per modum amantis ad amatum habetur, et possidetur ab illo peculiari, el speciali modo proprio creatura- rationalis, nimirum cognoscendo, et amando ipsum, sive actualiter, sive habitualiter, sive, solum habitualiter per gratiam sanctificantem, et; ejus dona habitualia : cl hic modus importat, quod Deus sit in illa, ut cognitum in cognoscente, et amatum in amante : idcirco prædictus modus optime explicatur etiam per hoc, quod Deus sit in justi*, tanquam cognitum in cognoscente, elaina- tum in amante.

conflr
mailo
cea.

Term
objectio

Occuni-

dd.

§ iv.

Opposita sententia, ejus fundamenta, et responsiones ad illa.

97.
ÜjtfWhûU
fónico.
il3.

Contrariam Limen sententiam, nempe, personas divinas ea sola ratione mitti, quia carum dona infunduntur; non vero quia ipsæmet divinæ personæ secundum suam substantiam donentur, liantquo inlimæ realiter, et substantialiter présentes ex hoc præciso capite, ei ad quem mittuntur, cuique donari dicuntur, tenuerunt aliqui, quos ,ut diximus/ refert Magister pententiarum dist. 11. Et probatur primo P/Atajtfr ratione desumpta ex D. Thoma loco iCnon' ,ñ^T4 referendo, quam ipse contra se affert. Nam *Jllud. quod secundum se csl ubique, non videtur usquam secundum se procedere* (aut mitti denuo ad aliquem), *sed Spiritus Sanclus* {el idem est de alia persona divina) *cum sil Deus, est ubique, ergo non potest in quemquam procedere.*

Nec refert, *si dicas, quod potest esse secundum aliquem modum in aliquo, secundum quem prius non erat.* Nam etiam hoc admissio, *adhuc habetur propositum. Quia secundum Dionysium, ctAulh. lib. de causis, Deus eodem modo se habet ad omnia, quamvis non omnia eodem modo i- habeant ad ipsum. Scd iste modus diversus in creaturis est cx diversis perfectionibus, quas ex Deo consequuntur. Ergo videtur, quod ex hoc, quod Spiritus Sanctus dicitur aliter esse in isto, quam prius non fuit, non propter aliud esse, nisi quia aliquem tffeclum consequitur iste, quem prius non consequabatur. El sic tota datio, vel processio refertur ad dona, ct non ad ipsum Spiritum Sanctum.*

N.
Πι*pon
ik'tur.

Res} ondetur. admittendo solutionem nuper datam. Et ad impugnationem, non requiri ad hoc, ut Deus, et personæ divinæ sint novo modo in creatura rationali, quod ipsæ mutantur; sed satis erit mutari creaturum rationalem per doua gratiæ sanctilicanlis, eaque esse talis conditionis, ut jure suo connaturali exigant, quod Deus absque sui mutatione uniatur modo dicto prædictæ creaturæ: ita ut si per impossibile non esset ibidem per essentiam, præsentiam etc. nihilom nus ex hoc solo titulo esset eidem realiler, el substantialiter præsens.

Elaci-
djior
ei D.
Th IM.

Potestque hoc ipsum explicari solutione qua 1). Thomas in l dist. l-l q. 2 art. l occurrit tam huic aruumento. quam

impugnationi solutionis in eo adduclæ Nam ad argumentum occurrit in solutione ad l Ills verbis : *Dicendum, quod cum dicitur Drus esse ubique, importatur quatiame relatio D(i ad creaturam, qux quidem realiter non est in ipso, sed in creatura. Contingit autem ex parle creaturæ istas relationes multipliciter eliam diversificari, se . eundum diversos effectus, quibus Deo assimilatur. Et inde est. quod significatur ul aliter se habens ad creaturam, quam prius. El propter hoc Spiritus Sanctus, qui ubique csl secundum relationem creaturæ ad ipsum, potest dici dc novo esse in aliquo. secundum novam relationem ipsius creaturæ ad ipsum.*

Ad impugnationem vero contra solutionem pruMliciam respondet in solutione ad 2 sequentibus verbis : *Dicendum, quod quamvis ille modus aliter se habendi, diversificetur ex diversis donis receptis in creatura : tamen relatio crenlurx non sistit in donis iliis, scd ulterius tendit in eum, per quem illa dona donantur. Et ideo possumus significare, nos alio modo habere Spiritum Sanctum, el Spiritum Sanctum aliter a nobis haberi. El hoc significatur, cum dicitur ipscmel in jws procedere, vel nobis dari.*

Secundo probatur eadem rententia. Quoniam gratia sanctilicans, et ejus dona sunt quidem speciales effectus Dei : ergo dato, quod Deus, et personæ divinæ essent substantialiter præsentcs in anima justi per prædicta dona : tamen haberetur, esse ibidem secunlum communem, et substantialcm præsentiam, qua est in omnibus rebus, non vero secundum specialem.

Respondetur. Deum, et personas divinas duplici titulo esso in justis media gratia sanciiiicante, et ejus donis, nempe, per immensitatem : quia prædicta dona sunt effectus Dei, sicut et alia dona : ot deinde spec ali alio titulo, nempe, quatenus dicti elfectus habent peculiariter tribuere participium divinæ naturæ. et aliorum, quæ sum in Deo, considerato prout est in se ipso : et ideo ratione eorum Deus pcculiar ter habetur, et possidetur : ac proinde oportet, ut speciali ratione Deus ipse, ct divinæ personæ sint ibidem ita quidem, ut prædicta gratia, ct ejus dona, quatenus se tenent ex parte Dei infundentis, lubeant peculiariter requiri ad hoc, ut Deus, Pt prædictæ person@ veniant, et donent se active, aut quasi active per modum amici: ipsa verv gratia, et ejus dona, ut se tenent cx jKirtc creaturæ rationalis, et terminantur

1(0.
Tertium.

Iur ad Deum, requirantur ad hoc, ut Deus habeatur e: possideatur per modum objecti dilecti a prædicta creatura rationali.

Tertio probatur prædicta sententia. Quia si in missione divinarum personarum non tantum infunderentur dona grati©, sed etiam ips© person@ secundum realem, el substantialem præsentiam, tunc esset ali' quis ordo inter ista dona, et personas divinas sic ibidem existentes : at nequit esse iste ordo : quia person@ divinæ, v. g. Spiritus Sanctus, non potest infundi posterius ad eadem dona, quia ipse est primum donum, per quod cætera alia dona donantur : el ex alio capite neque prædictæ personæ possunt infundi per prius : quia in eo eventu dona prædicta essent, dispositiones ad receptionem Sp - ritus Sancti : dispositio aulem prior est eo, ad quod est dispositio.

Respondetur ex D. Thoma in l dist. q. et articulo citatis in solutione ad ultimum, ubi sic habet : *Dicendum, quod ordo aliquorum secundum naturam potest dupliciter considerari. Aut ex parle recipientis, vel malerix : et sic dispositio est prior⁹ quam id, ad quod disponit : cl sic per prius recipimus dona Spiritus Sancli,*

Eiîûih-
tur.
D.Tbom.

00
Secuu-
doni
argJ-
nconuai

Dis?al-
rôtir

quam ipsum spiritum, quia per ipsa dona recepta Spiritui Sancto assimilamur. Aut ex parte agentis, cl finis : cl sic quod propinquius erit fini, el agenti, dicitur esse prius : el ita per prius recipimus Spiritum Sanctum, quam dona ejus : quia et Filius per amorem suum illa nobis donavit : <l hoc est simpliciter esse prius.

Ultimo suadetur eadem sententia. Quoniam virtus infusa non est delic:enlior in operibus meritonis, quam virtus acquisita in operibus politicis : sed virtus acquisita sufficienter drigit hominem in omnibus civilibus : ergo infula in omnibus meritoriis : non igitur oportet, quod cum virtuto infma ipso Spiritus Sanctus detur ; sed vel solus Spiritus Sanctus, vel sola virtus.

Respondetur cum D. Thoma loco nuper citato in solutione ad 4 ubi sic inquit.: *Dicendum, quod vivius infissa est multo sufficientior, quam virtus acquisita cl ex ratione sux perfectionis habet, quod nos maxime Deo conjungat, ct assimilet : secundum quam conjunctionem innascitur nobis novus respectus ad Deum. Undo quanto sufficientior est. tanta magis in ipsa Spiritus Sanctus procedere dicitur, et cum ipsa.*

IOî.
L'lti-
an m
iu.i4.i-
LX'a,UQl.

F.v/rtl-
ter.
D TIK*Qi.

INDEX ALPHABETIQUE

RERUM NOTABILIUM

QUÆ IN HOC TRACTATU DE TRINITATE CONTINENTUR

. , ^

ABSOLUTUM. Quomodo in absolutis sil idem constitutivum, et distinctivum; el <1110- modo in relativis, 592, 593. Vide Relativum.

ABSTRACTUM. Non omnia concreta in divinis identificantur cum suis abstractis omnino, et absque virtuali distinctione. C22. Quænam sic. quænam vero non, 682. Cur abstracta essentialia in divinis nunquam supponor# possint pro persona. 680. Abstracta non significant formam, ul in habente; bime, tamen concreta, 680. Vide Nomen.

ACTIO. Quid significet in communi acceptione, 58. In qualibet actione duplex habitudo, alia ad terminum, alia ad subjectum. 61. Actiones alim, inter quas et objectum ultimum mediit aliquid; aliæ vero, inter (pias et objectum ultimum nihil mediat. 610. Quænam diversitas inter eas actiones, 610. Actio potius a principio specificatur, quam a termino. 53. Actionis immanentis, et transeuntis discrimen in producendo termino, 31, 120. Falsa aliorum differentia rejicitur, 30. Actio? nis immanentis a transeunto discrimen in habendo objectum intra agentem, et latitudo inlor actiones immanentes in modo habendi objectum ad intra. 121. Quomodo intelligendum quod actio, ut nclio, non significat aliquid inhærens : et quæ in hoc a relatione diversitas. 198. Actio, ot passio, quare sint idem cum motu, non autem inter se, 332, 358. Sunl fornialitales non res. 358. Una actio ab alia fieri potest, et quando, 101. Dupliciter dicitur unum agere per aliud, 561. Distinctio realis inter actionem immanentem, ct suum principium non ex natura actionis, sed ex limitatione ejus oritur, 55. Per actiones sensuum externorum nihil ad intra procedit, 107. Hujus ratio. 110.

Actio adæqieta intellectus Test intellectio, 3i . 11. Actiones iritelligibilcs prout sic, nullam dicunt imperfectionem, 30 et deinceps. Non sunl motus difiinitus in 3 Physicor., 51, 52, 61.

Generatio est formaliter actio vel essentialiter præsupponit actionem. 60. Quro non est

actio, sed eam pwqsujpponil. est generatio imperfecta , 60. Terminus actionis ex vi terminandi nullam dicit imperfectionem. Gl. Non est necesse quod cx vi actionis. qua lit, communicetur ei existentia, 90.

Processiones divinæ sunt veræ actiones, 57. Emanatio quæ non est vern actio, claudit in suo concentu imperfectionem. 57. Operationes Dei ad extra non sunl actiones transeuntes, sed immanentes. 56. Vide Operatio.

ACTOALITAS. Alia essentialæ. alia existentie. 286. Quomodo in productione rei ishn duæ actpalitates comparandæ, 286. lu relationibus, el attributis divinis quomodo hæc duplex actnnlitas consideranda . 286. Γ tenLia est ullima actualitas; et in quo sensu verum» 229, 293.

ACTUS. Distinctio realis inter actum primum, et secundum oritur ex limitatione, non ex naturi actus primi, aut secundi, 55. Actus scientillciis. Ul modificatus, producil habitum scientim, 32. In quo hæc modificatio çousi\$lat, 32. Quare aclus intellectus non sit formulis similitudo objecti» 151. Quomodo in volitione cujusvis objecti actus ipse sit voltius, 113. Aclus chariutis supernaturalis non est siipeniatuialis, præcise quia a voluntate; licet ni sic, neque etiam sit naturalis. 17\$. Actus pcccaminosus secundum materiale actus, ipiomodo opponatur cmn «gratia, 257. Cur in Deo non producatu verbum per artus virtutum intelleclnalium, ut scientia», artis, etc. sicut per inllecclioneni primordialem.

* ACTOS NOTIONALIS. Intellectio divina secundum se csl netus osseniinlis; prout connotât relationem, nolionnnlis, 26. Aclus notionales iu divinis non sunl formaliter ipsa? relatione», sed sunt aclus essentielles connotando relationes, 586, 587. Quomodo intelligitidus D. Thom, cum ait. ipiod actus notionales. el relationes uou differunt, nisi in modo significandi, 5H7.

AD ALIQUID. Vide Relatio. ADJECTIVUM. Vide Nomen, Concretum. ÆQUALITAS, ÆQUÂLE. In divinis personis debet esso summa iiqualltos in perfectione, 610. Perfectiones relative tniarepugrthnt cum æqualibite earum , 216. Quomodo

cum eadem æqualitate pugnet, quod personæ constituuntur proprietatibus absolutis, 610.
zETERNITaS. jETERNUM. Quæ sil ratio propria ætvrnilatis, 285 Omnia, quæ sunt in Deo. ætemititu incusnronUir, 285 et Quomodo quæ aeternitate mensurantur. non possit unum sine alio inlelligi in niiquo priori *in quo* adhuc rationis cum fundamento in re.

Cur in Deo forent 1res æteraitatcs, si daniur 1res existentiaē relativa?. 281 el deinceps.
AGENS. Quid feto nomine significetur in communi acceptione. 12. Agens univocam non necessarip producit simile in principio radteili. et <fuan4o sic. (60.
A1JQUID. Aliouid. liront est passio entis, quit! significet, lūi. Non dantur in divinis tria *aliquid*, ly *aliquid* sic sumpto. 101. Cum sint tria supposita. et unumquodque sit ali-quod suppositum, cur non tria *aliquid*, lōJ.
AMICITIA. AMOR. Amor p rfectus non est nin inter duo. 6J6. Quid distet inter amorun amicitia., et amorem concupiscei.tiæ. vel simplicis bcnovolenliæ, 626 Amor amicitiaē inter ūiuibs amores perlectissimiu. et quare, 626. Amor ex vi stun rationis formulis petit procé-dera a verbo. el a dicente, et quare, 629 et deinceps. 553 ot deinceps. Quomodo |>er umorem amans sil in antito, et amatum in amante. 118. l
Ainor amicitiaē petit unionem cum objecto amato, non solum affectivam, sed quoad fieri possit pnsentidem. 755. Intellige cum ob-jecto primario, non autem cum secundo, 758.
Verbo divino communicatur ex vi proces-sionis amor divinus ad summum per se se-cundo. 651. Verbum essentialiter dictum in divinis per se inHuit in amorain t^sentlalem. yerbtmi autem essentielle, et simul notional.?, in amorem uotionalem, 555. Cur non obstat, quod essmtia divina uniatur per modum verbi communiter dicti cmn intellectu Dei. quomi-nus Verbum divinum influât activo inanio-rem. 555. Cur âpirilits Sanctus η.»η proce frit ex amor.· creaturarum pose **billium**, sîciūt Verbum ox Oarum cognitiviie. 517. Quomodo **6X eo**, quod Spiritus Sanctus procedat per modum amoris, **deducendum**, quod **proæ** frit a Filio. 553. Spiritus Sanctus eo amor, «pio donum : **siciūt** Filhis eo Verbum. quo **Kilius**. 632 et deinceps. Quid per aimonem. **quidv»** per donum exprimatur. 652. Essentia uivina. unita per modum Verbi cum intellectu **beati**, per se inllait active in amorem beatificum, 55L
ANALOGUM. Analogorum, ct univocomm discrimen in hoc. quod uifuiura univocorum non possunt existera per unam tantum exis-tentiani; bēnū tomen analoēatīi, i37. Gur non teneret hoc in materia el fornū, dato quo l univoca convenirent in aliqua ratione. Ratio personæ divime est ah dogn. non uni-voca **respeelti** trium personarum. i38 **et** deinceps. **Relio** analoga analogia j»**mpoiti**o-nulltatis non parti«-ip ttiir inæqii.iltter *·χ vi Indus luialogiie ab umllogatis
ANGELO. Aiu est ualura· pure int lectualis. 23, **(deo non est in eo alla opera-Uo. nisi inlellitjrrc »1 vette**, 23. **Per imlbkec**-llonrni, qua se lpsuin eneitoscit, producit verbum. l l. >: «.<» mit · ·jus et···l unit i cnu suo intellectu in rahou· verbl. «.<»M infiniti :

· tunc piodu· j·-t Verbum OX pura fiu un· lilala sicut Dens, 13. Quod Angelus non producat alium Angelum, oritur ox imperfect Gone. el delectu iœemmdilatis. li. Natura ejns respectu cognitionis sni est simul absquo distinctione actuali natura intellectiva, el spe-cies intelligibilis. 210. Cum sola virtuali dis-tinctione inter hæc duo munia præstat. qme natura inferior, et species intelligibilis r«"aii-tèr distiucltu præstarent, 210..i.or Angeloruni superiorum deroget dignitati. quod ad nos mutantur; non a itein dignitati divinarum P rsonarum. 728.
ANIMA. Quomodo anima rationalis sceun-dum unum gradum petat dispositiones, quus non exigit secundum alium, 92. Quuniodo una et eadem plura <q»eretiir mediis <livorsis potentiis. H?J,
APOSTOI.I. An per dona gratia· gratis dulæ factu fuerit in eis missio invisibilis Spiritus Sancti; an potius per donum gratiaē gratum Ciciclis. Vide Missio.
APPETITIVUM. Non potest esse prima ra-tio alicujus rei; sed semper ex natura sua supponit rfiliam priorem. 127. In divinis non pertinet ad lineam naturæ divinæ, sod cam supponit, 127 et 170.
ARGUMENTUM. Argumentum a permutata proportionē «piando valeat. 336.
IRTIFICIALE. Elfectus arlilici dis quando-«pie exit similis suo principib prader iuten-liopoin operantS; nunquam tamen præter intentionem operis. 541. Quomodo, quando exit similis præter intentionem operantis, possit procedere ut imago sui principii, Sil. Licet tunc in ratione elleclns moralis, et vo-luntarii non exeat similis per se suo principio, ben · limen in *esse* enectus artiliriaUs. et quare. 511.
ATTRIBUTUM. Attributorum divinatorum duplex conceptus·, vel per modum transcen-dentium. v«l per modum attributorum : el quid juxta quemlibet conceptum dicant. 218 et deinceps. Duplex in eis nclnalitas. alia es-sentiaē. alia existentiaē» 305, 306. Probabile est. tjuod attributa offerunt proprias subsis-tontid», non nutem existentias, et quæ dispar ratio. 38L Probabilius Oppositun>4 381. Attri-buta divina oxistunt per eamdem existentium .divinæ naturæ. 93. Existentia non pertinet ad eorum lineam . 93. Cur nttribntu. auin sunt objectum secundariun divinæ intallee-tiunis. non sint in eodem immaterialitatis gridu cum eu, cum tamen Verbum ea ratione non obstante, sil ejusdem immaterialitalis, 98. Quodvis attributam est infinitam in *rsse*. tolis attributi, non autem in *esse* attributi ut sic. 119. Quomodo processio per voluntatem m divinis |»ossit terminari ad attributam amo-ris. quin proprius terminetur ud naturam, α qui «iritur, liO. Cur hoc non possit fleri in process ic p-r inl·-!!· ·t nn, 157. Quare hæc propositio in divinis concedenda. *Scientia est p dentia* : hæc autem neganda, *Attributum seienfi.r est attributum jmtentbT*, 335.
AXIOMA. Qu-unodo intelligendum illud axioma : *6'ncumque intellirjii. ex hac ipso quad infyitiqt* . etc. 13 et deinceps. Quis * usus illius . *Ou.r sunt eadem uni tertio, sunt ead^m ml^r \$^*, 313 et deinceps. Quomodo in-teltigen lum illud oxiomu /λ^..(*ea constitu-in ani ei dislinctirum* tam in absolutis «pam in rvl itivis, 582.

NOTABILIUM

BAPTISMÜS. Baptismi Connu cur nequeat tradi sub nomino Verbi, loco Filii, licet signiûcenl idem. lo6.

BEATUS. Essentia divina unitur cmn intellectu beati per modum speciei intulligibilis. 85. Identitas ex ea unione resultans est identitas imperfecta admixta cum distinction? potential!, 132. Essentia divina unita per m dum Vorbi cum intellectu boatU active concurrat ad amorem beatificum. 551.

BONITAS. Bonitas, el perfectio quonam modo se habeant ud invicem. 247. Bonum convertitur cum ente, ot cum quonam ente, 278. Bonitas sive perfodio dicitur ad se, non ad aliud, 254, 257 ot deinceps. Quomodo ex hoc inferendum, nullum esse in Deo bonitatem relativum, 257. Bonitas cujnslibvl rei sumitur per ordinem ud existentiam. 259, 517. Idcirco natura hominis ut sic. ct Mathemnticalin. non sunt bona. 517. ct 434. Gur rt4itiones divinæ, connotando saltem existentiam divinæ essentia*, non sint bonté bonitate relativa. 278. Idem in Deo bonitas, quod magnitudo. 253. Ea, quæ dicunt essentialiter ordinem trauscndcnriatem ud aliud, considerata ul bona, sunt in ordinfe ad se, 259.

Bonitas relativa iu divinis pugnat cum æquaJilale ilivinarum personarum. 260, 261- Quomodo ea bonitate concessa» plus perfectionis diceret essentia, ut affectu relationibus, quant ut præit illas, 262,263. Perfectius est habere aliquam bonitatem, sive perfectionum formoliter ct eminenter, quam solum eminenter, 263. Quomodo perfectio el bonitas non solum attendenda socuudnm aliquid absolutum, sed etiam secundum ordinem unius ad aliud, 268. Bonitas divina non ita perfecto quasi admitt gratiam sanctificantem, sicut divinas relationes; et in quo hæc actuatio consistat, 279. Bonitas divina, quæ est objectum primum divinæ volitionis, non est ejusdem lineæ, ac ipsa volitio; bene tamen essentia divina et ejus intellectio, et quæ dispar ratio. 94.

CAKENTIA. Eo specialior carentia, (pio universalior forma, qtid privat, 461, 475 ct deinceps*

CAUSA. Nomen causa? apud Græcos idem quod principium apud Latinos, 20. Censu debet esso distinctæ essentia u causato , 20 Causa efficiens potest esse posterior suo effecti in aliquo genere causæ, 46. Quam nrriorilatem petat necessario respectu fTectus, m In quonam ratio causæ partialis consistet, 458. Paler ct mater ciir concurrant ut causæ partiales ad generalioneui prolis, 456 et deinceps.

CHAHITAS. Est proprium nomen Spiritus Sancti. 2J. Ideo procedit per voluntatem, 21. Actus charitalis. proul prapise est n voluntate. non concipiendo expresse, quod sil ab habitu charitalis. non est supcrnaturalis : imo neque naturalis, 186.

CHBISfUS. Venis Dei Filius. 71. Quare, ut humo, dicatur rrcatus ct factus. 19. Quaro etiam ut Deus, dicatur creatus el genitus. 71. Christi Domini persona est actu composite, 204. Cnr nun communicetur ei existentia ex vi generationis pussivæ a B. Virgine. 91.

Cur non po;sii d 'nominari Filius Patri* n relatione uxistcbte in Patre; <-um lamē denominetur Filius B. Virginis a relation? existente in oa, 175» 176. An Christus, ut Dens et homo, sit perfectior vel extensive; \»*l intensive (pam ipse ul Deus praeis/-, 26L

Humanitas Christi quotnoub s inclifieeinr a refalonu parsonali Verbi, quomodo reddatur impeccabilis, et objectum magis congruum divinæ dilectionis» «mania gratia sancUucanto redderetur. 267 el deinceps. Quomodo reddat dignam adora^onu iïtrler. 273. Infinitas in merito Christi unde dusitmomta, 526, 527. An opera Christi habeant valorem inünitum n relatione personali ratione *me* relativi, an ratione essentia in relatione inclus c, 573. Unio Verbi cmn humanitate Christi iu «pio sensu mediata, 301. Vide Humanitas.

COGNITIO. Quid ad cognitionem ubstmetivnm necessarium, el an Tu suo cone pUi dicat imperfectionem, 495, 496 el deinceps. Quid ad cognitionem iniuilivam desideretur, 498, 499. Cur cognitio, qua Astrologus cognoscit rclipsim, sit abstractive, 496. Quomodo cegniliu, ex qua Verbum divinum procedit, sit inlultiva, 499. Cur non possit esso abstrec-liva. 4i)5. 496 el duiiicele.

Quid requiratur ad cognitionem comprehensivam alicujus potentia» 512. 509. **Objectum** primum nequit cognosci cognitione comprehensiva, **quinti'eodem" modo cogitasca-** tur secundarium, el habeat nexum eum primum, 51* **Quid'** reqiliraliir ad .eognitkmem comprehensivam divinæ essentia, 5ü7, 508 et deinceps. 513.

Verbum divinum debet procedere ex cognitione omniun. «pia? sunt formaliter» **ct ne** necessario in Deo. 48.) el sequentibus. Quomodo id de lucendy. ex eo, (piod omnia divimi meusurentur ætemitate Quomodo etiam deducendum ex eo. quod procedat pr?r cognitionem **comprehensivam divinæ essentia, 488** Verbum etiam procedit ex cognitione omnium **possibilium.** Si i et «leinceps 'Quomodo id <le-diicendym ex co, quod procédai ex cognitione comprefeusive divinæ' cssentia, **507, 508 et deinceps.** **Cur nun procedat ex cognitione futurorum. 527 et deinceps.** **Cognitio' faturorum non esi ita necessaria sicut Verbum, 528.** Quomodo hinc deducendum, quod Verbum non procedat cx eurum cognitione, 528 el 529. Cognitio creaturarum possibilium est ita necessario» ac Deus, el Verbum : non tamen »si æqiiC nocessarium, creaturas esse posibles, ac Deam **cw.** 523. Verbum nequit procedes ex cognitione terminata nd Patrem, quin procédai ex cognitione aliarum personarum, 489» Quomodo posait procedure ex cognitione personarum. eum personæ sint objectum secundarium divina coguitioita, 195 Cur debeat procodaro ex*cogniliono eorum» quæ accipit a Patre cx vi processiois. 193. Cur cx eo, quod Vorbimi pro«?ednl ut imago Patris, debeat procedere cx cognitione Patris tanquam objecti, 187. (hir autem cmn procedat ex cognitione Spiritus Sancti, non sit imago ejus, '4)3. 501. Spiritus Sanctus nullo modo concurrat acUvo n«l cu^uilionem, ex rjua Verbum procedit. 502 el deinceps. Cur sicut Verbum procedit ex cognition? creaturarum possibilium, nun ita Spiritu? **Samctus procédai ex e.trum amone, 516. Verbum non potest procedere ex scientia media, sive cognitione futurorum condici»*.**

naiorum, 530. Cur Verbd divino non commu-
nicetur OX vi processionis cognitio futurorum,
vel eorum rvpräsentatio, 5xt 533. Quomodo
possit rx cognitioni' futurorum non procedere,
cum talis cognitio sil in eodem signo iu que,
etiam secundum rationem, ac Verbum, 530,
535 Quid denotet ly rr. cum dicitur. quod
Verbum procidit ex cognitione alicujus ob-
jecti, 529.

COMMUNICABILE. Esse coinintmicititeni,
et esse incommunicabilem quomodo in Patre
æterno adunentur. 530.

COMMONE. Vide Transcenditis.

COMMUNICATIO, COMMUNICARE. Quid
sit communicare aliquid ex vi processionis,
quidve communicare per processionem. 531.
Multimoda natura communicatio soli divina*
natura propria, ct quare, 528. Communicare
eamdem naturam sub modo essendi naturali
per intellectum, solius est Dei, 28. 29. Per
cognitionem creatam communicatur natura
objecti cogniti sub mede imperfecto. 28. 29.
Per divinam vero sub modo osseudi naturali,
ct perfectissimo, 28, 29.

COMPOSITIO. Est distinctorum unio, 292.
Compositio ex genere, et differentia omniuO
releganda, a Deo, 228. Ucel jiereon@ conve-
niant in essentia, el differant per proprietates,
nulla tamen indo compositio, 16. 17. Compo-
sitis physica est fundanieutum compositionis
metaphysics, 138. Quomodo in Deo foret com-
positio, si ratio jKJrsonæ divin@ esset*commu-
nis univoco ad tres divinas personas, 437 el
deinceps. Distinctio actualis, et secluso intel-
lectu inter essentiam, el relationes poneret in
Deo compositionem, 291 et deinceps. imo
omnium imperfectissimum el per aggregatio-
nem, 203. Propler hanc rationem personalitas
creata facit compositionem cum natura, 202.
Cur cx distinctione relationum divinarum in-
ter se non sequatur in Deo compositio, 2ix3,
H7. Cur neque etiam ex distinctione virtuali
inter essentiam, el relationes. 203. Quare nu-
merus relationum creaturarum ex vi relativi
non faciat compositionem. 119. Dato tamen
quod sic, cur non idem dteendum de numero
divinarum relationum. 119.

COMPOSITUM. Compositum substantiale
unam tantum habero debet existentiam, 291
COMPREHENSIO. Vide Cognitionis.

CONCRETUM. Cur ad pluralitatem, cujus-
vis concreti substantivi requiratur multipli-
catio, non solum formæ significatio, sed etiam
suppositorum. 604 el deinceps. Ratio forma-
lis ejusmodi pluralitatis, vel unitatis est
forma significata; suppositum vero conditio
necessario requisita. 667, 664.

Nomina essentialia adjectiva, sumpta in
concreto, pluraliter dicuntur in divinis. 660.
Substantia vero singulariter, 662 el deinceps;
Concreta substantiva significant formam per
modum shbslanti@. 662 et 663. Adjectiva vero
per modum aecidentis, sive adjacentis; lteet
allos res significata sit substantia. GUI, 661.
Concreta essentialia in divinis possunt ali-
quando supponere pro person.i. iif69. Quando
ex parte termini adjuncti limitetur, vel dis-
trahatur eorum suppositio ad supponendum
pro una vel duabus, 604l. Probabii&ts in via
D. Thom@. quod non omnia concreta iu divi-
nis idviliicantur omninu cum suis abstractis
absque disitncluiio virtuali. 619 Quænam
sic. quæn.vu vero non. 610. Vide Nomen.

GONNOIATUM.CÖNNOTARE.Connnlnluui
pm-sona· divimo in concreto in qud dlfonil a
connotate personalitatis in absracto. 39, 40.
In quo etiam ililfurani in divinis euniiotatuin
dictionis ndæqnate sumpto», cl connotatum
intellectionis, prout rectum dictionis »st. 39,
40. Vide Rectum.

CONSTITUT(t). Constitutio divinarum ppr-
sonarum est constitutio per simplicitatem, tWü,
681. Non derogat summa» earum simplicitati,
quod detur in »is coiisiltntio ex diversis for-
mallalibus virtualiter distinctis, 681. Ejus-
modi constitutio et est realis actualis, et rou-
lis virhiais. el eliam rationis 68'2 Quomodo
sit realis» cum extrema non sint realilm· dis-
tincta, 682. Consilnlno person@ divin@ ex di-
vers· c .pu·· provenit, ac constitutio conn&lu-
ralissima, 258. Cur natura divina bis intret tu!
constitutionem personat semel per modum
transcendentis, et semel por mOlum natur@,
235. 212.

CONSTITUTIVUM. In relutivio qneiudu
intelligendum. quod sit idem constitutivum,
et di>tmclivum, et quomodo in absolutis, 589,
587, 588.

IIJ itiones divinæ ox diversa capile habent
eonsiiliit-rr personas, el constituere eas <on-
naturalissiine, 250. Dantur in divinis proprie-
tates constiuliva», el distinctive personarum.
679 ct deinceps. Non absolut@ sunt, sed re-
laliiv@. 683 et sequentibus. Non omnis pro-
jirieta>. qu@ distinguit unam personum oli
alia, est »jus constitutiva, 686. Omnis tamen»
proprietas, qu@ primo distinguit, est consli-
Ulilvu person@, quam distinguit. 686. Rela-
tiones divinæ. ul origines (dato, quod origi-
nes dicant aliquid relativum) non sunt
constituti?@ person@, sed secundum aliud
munus ndaiivuin, el quare, 693 ct deinceps.
Cur origines, quia concipiuntur per modum
actionis, nequeant esse constitutive person@ :
cum intellectio sit constitutiva divin@ na-
turæ, licet concipiatur per modum actionisi
G97 et deinceps- Aliter loquendum dc consti-
tutivo divinar personæ secundum conceptus
perfectos, aliter secundum imperfectos, ct
confusos, 700. Si priori modo loquendum,
tunc constitutivum divin@ personæ est rela-
tio, adhuc secundiu expressum tniinusm/uoO.
Si posteriori motio, tunc constitutivum esi re-
latio. nt est ratio inconimunicabiliter subsis-
tenti. non autem ul exprimit munus adi 702,
el deinceps. Vide Persona divina

CONTRADICTORIA. Cur iu divinis non
possit dari oppositio contndicloria, 578. Dis-
tinctio virluahs suilieil. ut tie aliquo contra-
dictoria dicantur. 207 et deinceps. An iste
sint contradictori@ : *Ihrc ewntia divina esi
ewnnunicabifa: U:c essentia divina csl com-
inunicabiliS*) 313.

CREATIO. Quandoque in sacra pagina su-
mitur pro sanetillcnliorn·. 19. Ali«(unndo pro
generatione, 19. Quandoque generatio sumi-
tur pro creatione, 19.

CREATUM. Res mago@. tquando fiunt. «H-
ciiniur creatæ, 19. Quare hunianilas Christi
dicatur creati, Γ». Quare Christus, eliam ut
Deus, dicatur creatus. 19. Creatum in sacra
ptgiiia qunmteque pro sanctificato, 19.

LIIEA TURA. Creaturæ adæqilata divisio.
19. Quænrtn processio sit propria cuilibet
creatura, 19. Gur creaturai ox sua intrinseca,
ratione non dganl procedere a tribus divi-
nis l

nis personis, 622, 631. Quo nobiliores crea-
tur@, propinquoiores boo, 23. Qu@ in Deo
sunl. debemus concipofu nd instar eorum,
quie sunl in nobilioribus creaturis. 23 et 53.
Nulla creatura iutellectimlrs potest producero
verbum ex pura fœcumlitale, 14. Nec potest
communicare naturam objecti, nisi tantum sub
modo essendi inielligibiii . 25. Quomodo ex
creatur@ imperfecta communicatione dedu-
cenda sil perfectissima communicatio divin@
natur@, 2a. Possibilitas creaturarum a di-
vina omnipotentia, ut a ratione a priori, de-
sumenda, IG7. 513, 520. Si creatura non es-
sent possibles, non esset in Deo omnipotentia,
511, o23, 8è4. Creatura», ul possibles, nullam
habunl appotibilitateni, bene tamen intelligen-
bilitatem, el <lu>ro, 516. Qu@ sil connexio in-
ter omnipotentiam, el creaturas possibles : cl
ah sit magis necessarium. Deum esse, quam
eas esso possibles. 521. ct sequentibus. Licet
non sit ila necessarium, creaturas esse possi-
biles, ac Deum esse : est tamen ita necessa-
ria in Deo cognitio creaturarum possibilium,
ac Deus, el verbum. 522. Probabile eSt. quod
si tina vel altera creatura ex iis qu@ sunt es-
set impossibilis, nec verbum, nec omnipoten-
tia essent ejusdem rationis, ac nunc. 523. Pro-
babile eliam oppositum, 523. An cædem nu-
mero creaturarum perfectiones sint funnaliter
iu Deo, seclusis imperfectionibus. 263.

Triplex modus, quo Deus est in creatura,
716, /47. Permissionem divinarum persona-
nun ordinantur creaturæ. ad quas mittuntur.
In Deum ut iu ultimum finem, 717. Cur Djus.
et person@ divin@ nequeant esse in creaiura
rationali, ul amatum per modum ultimi littis
in amante, nisi inedia gratia sanctificanto, el
charitnte, 747 et 748. Por missionem dixiimrum
personarum habentur et possidentur personæ
a creatura. 748. Cur nequeant sic possideri,
nisi media gratia sanctificante, 748. Vide
Missio.

D

DEITAS. In quo sensu Pater æternus prin-
cipium Deitatis appelletur, 502. Quomodo se
habent in Patre ratio principii Deitatis, ot
Paternitas, 169 el deinceps.

DEUS. Deus est natur@ pure intellectualis.
23. Quomodo ex hue deducendum, quml nulla
sit iu co ojieratio, nisi *inlr.lligere, et vellet* 23.
Qu@ in Deo sunl, fiebeinus intelligere ad
instar comm, quro sunt in creaturi* perfec-
tioribus. 21, 53. Intclligc, ut perle-tioi
sunt, 12. IL Cur in Deo nulla compositio,
licol personæ conveniant in essentia, et diffe-
rant in proprietatibus, 15. In Deo unica in-
tellectio essentialis, unica misericordia, etc.,
35. In quo sensu releganda? n Deo juxta D.
Dionysium raliones Patris, Filii, sapientia·,
etc., 78.

In Deo dantur proressioncM. 6. Datur pro-
cessio p r voltnitetom, 108. Vide Processio di-
vina.

Dantur iu Deo relationes reales. 173 el
deinceps. Non sunt nisi quatuor. 21 i. Essut
in Deo conquit@, si essentia distingueretur
n relationibus secluso intelbraml 202 dein-
ceps. Im· omnium imperfectissima, et per
aggregationem, 2UL Cnr distinctetpne reidi
rotationum inter se hæc cOinposluo non se-
quatur, 201. In Deo non est uliud, et aliud

formaliter, bone tamen virlu ftiter, 208. Ne<ljue
csl coihpositio ex genero, ct diltfrenlia, 209.
Vidu Essentia »hviua. Relatio divina, Dta-
tin>-lie».

An micui numero jærfccliones creatura-
rum sint in Deo seclusis imperfectionibus,
263. Quomodo *Deus* in concreto, et *Ikitax*
in abstracto de persunn divina pradicentur, 360.
In significato hujus nominis *Deus* importatur
lbutas. secundum unam rationem ia recto,
secundum aliam in obliquo, 360. Hoc nomen
Deus significat hqbentem Deitatem, non au-
tom perspudm, 370. In quo distinguaUir ha-
bens Deilatoiu a persona. 370. Cum *Deus* si-
gnificet idem, qtto*d habens Deiatenit* cur non
ires Dii, sicut 1res habentes Deitatem, G61.
Quomodo hoc nomen *Deus* ex adjuncto tere
mino limitetur ad supphendum pro aliqua
determinata persona, 669. 670. Pro quo sup-
ponat hoc nomon *Deus* in hac propositione.
Deus creat, 670. Quomodo auUftn in hae. Sbh
Drj) honor el gloria, 670. Pro quo autem iu
ista, *Deus generat*, vel *Deus non general*, G70.

Unicum tantum verbum datur intra Deum,
330. Gur Deus non producat verbum per
actus virium intellectualium, nempe, scienti@,
artis, etc., 330. Deus, ul pra inieilvctns peren-
nis, est subsistens per subsistentiam absolu-
tam. 370 et deinceps. Ul pndIntollocus per-
sonis intelligil, *ul quod*, 380. 3Sl. Quomodo
hinc deduc.mdum qgbd ut sic subsistat *nt
quod*, 381. Quare prout sic subsistens, n m
sit persona, 390. 391. Nulla in Deu existenlia
relativa, H3 et ileimvps. Deus, ul prætnlel-
leClus personis, concipitur existons. iutelU-
geus, votons, æternus. etc., 281. Vide Exts-
icnliu divine. Relatio divina, Subsisteutiu
divitia. Persona divina.

Tripliciter Deus est in rnuitra» 745, 716.
Cur Deus nequeat osse iti creatura rationali
nt amatum per modum uhim finis in amante,
nisi media gratia sancililcauto. et chnritute,
747, 718.

DIUTIO. DICERE. Dictio, sive in divinis
sive in creatis est intellectio cum quodam
modo. 31 ct deinceps. Quomodo hic modus
includatur in dictione creata, ct quomodo iu
ilivinn, 32. Dicite essentialiter includit intel-
lectionem; sed non e contra, 31 el deinceps.
An dictio sit prior; an posterior natura in-
tellectione, et qnomodi» cum illa comparanda,
15 el deinceps. Nnlhnn supra intellectionem
Addit novam habitudinem ad nbjeetum, 32.
Dictio adaxiuate concepta dieil habitudinem
ad objectum, non aulem inadæquate sumpta.
49. Dicere h«iluti<linom ad ius intellc
mediante Verbo est proprium dictionis vrealæ,
non antem divina·, el hujus ratio. 19 el
51. Dictio divina importat hujusmodi habitu-
dinem rationo intellectionis esscnttahs, non
aulem ratione Verbi. 5]. Dictionis, r1 intel-
lectionis principium iu divinis idem omnino
absque, distinctione virtuali, 5L Idam vti tm
uuiunu objectum formato ulriusque. 51. /h'-
cerc et *generare*, iu divinis non sunl duu
conceptus, adhuc virtualiter distincti, 101.

DIFFERENTIA. Ea, qu@ diffimil differen-
tia solum materiali, possunt «sse hicmposM-
bilia in uno ftbsquo ulla oppositione, secus
vero, qu@ differunt tliffi>rouifi< formalibus.
576. Pereonarum divinarum inter so differen-
tia. non materiali* est. sod formali*, 577.

DIFFINITIO. In indagandis naturis rerum

semper diffinitionibus standum , 67. Quæ habent distinctas diffinitiones adæquulas, dk>tinguuntur ex natura rei. non autem qme madæquatas. 211. Diffinitio generationis substantialis ut sic. 68. Diffinitio generationis? virentium ut sic, 61. Diffinitio persona) ut sic. 351. Nun convenit essentia divina). ul pnoihcétecVe relationibus, 352. In quo sensu nieliigendur.i ly raliono/t; i o-itnm in diffinitione personæ, 352. In dUunilono hominis essentialiter involvitur imperfectio. 67.

DIGNITAS. Infinita dignitas operum Christi a quo desumenda, an a relatione personali Verbi, an ob essentia divina inclusa per modum transcendentis in relatione, 273. Da rationis notionis est, qncMl ilic.it dignitatem. Vide Notio, Innascibilis. Filius in divinis.

DILECTIO. Vide Amor.

DISPOSITIO. Eadem forma secandum tinam considerationem polit dispositionem ia subiecto, qmun non exigit secndiuu aliam , 92

DISTINCTIO. Alia ivi a re. alia inter rem et modum sive inter duos modos. 193. Priori modo distincta nullam adnuiluul identitatem; bene tamen posteriori modo distincta. 19.1. Distinctio, sive realis sive virluualu, alia incltidentis el inclus*. alia excludentis, et excluui. 288. Omni? distinctio inter aliqua oritur, vel ex limitatione extremorum, v?.' ex mqx SitiOn . 16 , 333, 595, 687. Distinctio ini-r anas essentias semper oritur ex limitatione. 687. Distinctio divinarum personarum non obstat earum infinitati. 687. Omnis distinctio realis in Deo oritur ex oppositione, 333. 455. 571 et deinceps. Nulla realis «bstiucio inter relationes disparatas in divinis, 595 el demeeeps. 576. Distinctio inter relationes, alia relativa, alit disparata. 595. 596. Relatio non cfistingit i distinctione relativa nisi a solo correlative; ab aliis vero distinctione disparata, 596. Distinctio disparata ciir semper oriatur ex limitatione. et imperfectione, saltem ex pari unius extremi. 596 el 591. Q.tn; distinctio requiratur. ct sufficiat niter principium, et terminum , 8. Inter formihtales divinos pertinentes ad diversus lineas esi distinctio virtuois, 39. Qudre in divinis nulla ilistiuctio adhuc virtualis. Inter vins proximas operandi et operationem , 39. Inter essentiam divinam el relationes non est distinctio rei α re, 193. Gar ex tali distinctione sequeretur. relationes divinas fore creaturas, 195. Nulla etiam distinctio ante intellectum, adhuc minor distinctione rei a re. 198 el sequentibus. Bene Limen distinctio rationis raliücinulæ. 199. Cur distinctio actualis secius»? intellectu pugnet cum simplicitate divinarum personarum, 201 et deinceps. Quare ex ea distinctione. sequeretur, fore in Deo compositionem omnium imperfe disHmam. nt per agrogaiionenii 20i. Cffr distinctio realis inter relationes non obstat summæ simplicitati Dei. 205. Gur non etiam distinctio virtualis inter egentiam et relationes, 205. 206. Ea sola distinctiu virtualis sufficit, nt <le ch contradictoria dicantur, 207 et deinceps. Distinctio virluualis, si oriatur ex humma eminentia non obstat iutlmtuli divin@ es'enti.t, 227. Bene turben si oriaur x eampo-itione «x generi. el differentia, 22«. Datur distincti') realis inter divina- rehtion»:s, 312 et <le>in<--p?. Quomodo luue distinctio coliaereat cum identitate carum in essentia, 315 et sequentibus, llela-

Ite distinctionis inter divinas personas cur non distincta (adhuc virtualiter) a relationibus personnlibiSa 328. Distinctio inter divinus personas non est materialis, sêil formalis. 577. Distinctio processionum divinarum non est ratio a priori distinctionis personarum, sed c converso. 578.

Distinctio virtitalis inter duo ubi sufficiat, ut nequeant de se invicem prædicari in abstracto, 336. Distinctio et pluralitas naturarum in pluribus suppositis unde oriatur. 385. Distinctio. secundum analogam rationem ad distinctionem areatam, ul divinam, nuliam dicit imperfectenem, H2. Plura, qua: sola materiali distinctione differunt, possunt ab uno procedere absque ordine; non autem si differ.mt distinctione phisqum materiali, et quare, 559 et deinceps^ Eu, inter quic est materialis tantum distinctio, jiossimt esso impossibilin in uno abs<nie aliqua opjiosilion»? , secus vero qme lormaiiler differunt, 577.

DISTINCTIVUM. Vicle Constitutivum.

DIVINUM. Divinum qunddgque sumitur pro essentia divina, quandoque pro pixmlcuto communi, et transcendentit in omnibus fonuabititibus divinis. 131, 1-55. Quadruplex acceptio *divini*, UD et deinceps. An ly *dicimini* sit differentia intranen. an extranea?respectu voluntatis, et processionis ejus, 160 et deiâcéps, 167. Divina a nobis concipienda ad inster eorum. quæ reperiuntur in creaturis perfectionibus, 21. Itilellige, ut perfectiores sunt, 13, 1 L 15. In divinis nulla compositio ex genere, et differentia, 230. Nec est ibi aliud, ct aliud fonnaliter; bene tamen virtualiter. 218. In divinis non distinguuntur, quod est. ct «pio est, 201. Quomodu. si distinguerentur, vicissim limitareulur. quod est, ct quo est, 201. In divinis nulla compositio tst, quamvis jjersonie conveniant in essentia, et differant in proprietatibus, 16. In divinis unica intellecti»? essentialis, unica misericordia, etc.. 35.

In divinis dantur processioncs, 7 el deinceps. Vido Processio.

Itivinae porsoiifC repugnat, quod sit ab alio, ut a causa. non vero ut a principio^ 9. In divinis nulla existentia, præter absolutam divini ess-riti<T. 282 el «leioceps. Vide Existentia. Relatio divina. In divinis unicum tantum verbum per intellectionem primordiale productum. 329. Cur non producatut aliquod verbum per «actus scientiæ. artis, etc. 329.

In divinis esi fonnaliter ratio jiersonæ, 3ii el deinceps. In divinis tres hypostases, non autem tres usiæ : et quid per hæc nomina siirnilicetur. 317. Cur dicendo tres persome, non aulem tres substantia?: cum substantia sit <le ratione personæ, 349. Imo nec tres priimu s ibsLwtm., 319. Possunt concedi in divinis tres substantiæ individu:!), non nutem tria individua, et quare, 319.' In quo sensu pos-ini «tiain concedi trës subslantiæ, 35L In divinis dantur tres res, tres unitate?; et quid nomine rei, vel uuitalr signilicetur, 339, 100 «t deinc q-.. Non sunt Lies essentia?9 vel qubl-hi ites; et quid lus nominibas significetur, tel «t d'inc'pr N-: tri.i *ailljuni*, prout. nhqiiid nst passio entis. 501. Nec tres veritate-, ant tria vera >ubstantiv-? ot quare, 399 el d' iur.'ps. In divinis non e?t numerus simml-g r.-i . < tamen nmncrns iransrjndentalis! 9- - t: m; iH et d'-tecep-. Sed non ideo est :s - uni, et pars, etiam secundum quantitatem

torn modaleni discretam , -515. In divinis vere. Ot proprio ratio imaginis repentur. 535 et deinceps. Vide Existentia, Subsistentia, Relatio ihviua. Peròiaia. divina, Processio, Imago, Notio. Essentia divina. Natura divina, Distinctio. Origo. Oppositio, Attributum.

DIVISIO. Quiu sit divisio substantia- in primam, el secundam, 353. Quæ coordinatio, quævo priorites inter coucophis objeclivos cutis, unilaliSj divisionis, Cl multitudinis, 127 el deinceps».

DOMINUS. A quonam Deus denominetur Dominus, 173.

DONUM. Doni diffinitio, el conditiones, 655 cl sequentibus. Ad rationem doni non requiritur actualis <latio. bene tamen ad rationem ilati, 655. Actio, per «piam confertur dohum, debet esse omnino liberalis. 655.

Donum in divinis dicitur tum essentialiter; quam personaliter, 655 et sequentibus. Esse donum ox vi processionis, et proprietatis personalis est solius Spiritus Sancti, et <piare, 6j8. 649. Cur inter donum, el donanem m divinis non sit necessaria distinctio realis, bene tamen inter genitum, et generantem. 657. Spiritus Sanctus eo formalissimo est donum, quo mnor, sicut Filius eo verbum, quo Illius» 652 et deinceps. Quid per donum, quidve per amorem exprimatur, 652. Ratio primi doni notionalis convenit Spiritui Sancto, ratio vero primi doni essentialiter dicti, amorii essentiali, 655. Non inconvenit concedere in divinis duplex donum, sicut duplex umor, essentialis, et notionalis. 655. Ratio doni cur non distincta notio in Spiritu Sancio α Processione, 656.

Primum donum, quod quilibet donans tribuit. est amor : el ratione amoris cætera alia habent rationem doni. 650. Cur non re/piaralur ad rationem primi doni quod per innesionem liat ejus, cui donatur. 653.

DUBATIO. Durationum constitutiva el distinctiva, 286. Durationis adæquala divisio. 286. Omnis duralio in Deo est ivternilas, 286. Duratio relationis creatæ est quid absululum, 292.

EFFECTUS. Necessario debet distingui a sua causa in essentia. 20. Potest esse prior, quam sua causa in aliquo genere. 10. Non necessario communicatur illi existentieli ex vi actionis . per quam producitur. 93. Quid habeat necessario cx vi actionis productiva?, qmdvo coucomilanter. Qnoinodoin corruptione specie-nun Sacramentaliuii el in productione humanitatis Christi a B. Virgine id veriticetur, 91. Effectus agentis univoci non necessario procellit similis agenti in principio ridicnli : ot qmmdo sic, 1G8. Effectus artificialis quandoque exit similis suo principio præter intentionem operantis; nummam tamen præter intentionem operis, 551. Quando exit similis præter intentionem operantis, «niomodo procédât ut imago sui principii, 541. Licet tunc in ration»? effectus voluntarii et nioralis non proc?dtl similis per se principio, bene tamen in ratione effectus artificialis. ./il. Ut nliqtis effectus sit per se, similis principio porrectione intra lineam similitudinis, non necessario debet procedere similis ex vi processionis. 556. Bene Limen ut procedat similis similitudine perfecta

Salniant. Cun. Uicolog.. lom. III.

por modum iriiegfais : ot ratio ulriu>pir, 5J6.

ELOHIM. Etenim, latino idem q>tol *bii*, sive Judices, 665 Quomodo Deus Elohim Hebraic»} dicalur, cum Elohim Doos in plurali signilicrt at iu divinis tiouen Deus pluraliter non dicitur. »>65.

EMANATIO. Emanatio, qna> non est vera operatio, dicit imperfectionem, 59. Ideo a DI-vihis processionibus releganda, 59. Emanatio intelligibilis est processio intellectus el voluntatis, 20. Nulla in conceptu hujus emanationis. clauditur imperfectio. 53. Ex vi \$na est communicativa cjus^lem munero natura*. 8. Per èmauntionem perfectissioiam commnhieatureadem numero natura cum omnibus modis pertinentibus ad lineam naturæ, 9.

ENS Quænom sit raliio primi entis, sive entis a se. 9. Entis et veri ratione? quomodo 30 habeant ad intellectum. 86. Bonum ct -ah@ passioncs entis cum quo ente convertantur. 277. 5122. Quæ coordinatio, quæve priorites inter conceptus objectives entis, unitatis, dn visionis et multitudinis. 528.

Ens a se dupliciter smnilur, 1G5 Ens a se, prout excludit esse al) nlio, etiam tanquam it ratione a priori, solius est divina* essentia-, ut distincta;ab attributis et relationibus. 165,166, 213. 255. Prout vero ens a se excludit esso ob alio, præcise tanqu am a causa, non est solius essentia-. 255. lu divinis tria entia adjectivc, non autem substantive, 501 et deinceps. Quid lær nomen entis signdfcctur. quidyu per nomen entitatis, 401 et -402. Quodnam ens in divinis sit commune cænnnmitate rationis ad personas et a) alia divina, 502.

ERROR. Gilberti error circa distinctionem realem inter essentiam divinam ot relationes, 196. 197 el dnmieps.

ESSE. Recipere ossa ab alio quando arguat indigentiam in rédpienlé et jjuando non. 16, 17. Triplex modiis es^mdipersc. 360, 370. Essendi creati el divini disàrimon in eo. quod est esse *id qua*, vel *ut quod*, 380, 381. Esse intelligibilo el naturale in divinis est omnino idem alisque distinctione etiam virtuali. 75, 90, 170. In creatis vero virtualiter distinguuntur.

ESSENTIA. Essentia ct existenlin in creatis realiter distinguuntur. 305. Quam dicat actualitatem essentia, ut distincta ab exislontin, 305. Non est necessaria distinctio in -lilia, ul unum procedat ab nlio. 8. Sufficit distinctio iu modo Imbendi unam essentiam . 8. Distinctio duorum in essentia oritur ex limitatione. 16. Quæ habent eamdem existentiam, sunt ejusdem essentia-, 10. Gur nou sic in materia et forma, 93. Coinnunicare «nsenliam pluribus inodis soli Deo proprium. 121.

Essentia Angeli per se ipram non est sufficienter unita cum sito iutelleclu iu ratione objecti actu intellecti^ 3.*Si tauuiii esset sic unita, produceret vernum ex pura læcunditate el esset esseului inliiita. **Ile Simul abe-** que actuali distinctione est naturi intelligent 9d species intelligibilis respectu iitlectioni^ sui. 210. Cum sola virtuali «listinrtione præstat, quidquid præstmî nalura iuferior ct species realiter distinet.e, 210.

In divinis non sunt ti-> .^*u.â!-: <r,) u-^ quidditates : ct quid per luCc iioniina sigiilli-celur. 503 el deinceis.

ESSENTIA DIVINA. Esseuii divina m distincta virtualiter α fetatioulhus et attribut-

NOTABILIUM

aliquid est aũltt extra causiis. 29, 30. In quo sensu intclligciidum. qaad oxistentiu est ultima rei uclualitus, 2k2, 3lu. Existenti!@ creaturus qiiismun cdncajpivs odimpmlus, 82, In c(uii|H)sih» substantiali create intra lineam subslunlhi! unira dumtaxat existentia. 291 Idem non potest existere duplici existentia, 291. Exisumiin debui pruporliuiiari dum pri-mario suse.jpIibiti, non autem cum secunda-rio. 291.293. Q(ut habent eumdem existeuliaui debuit osse ejusdem ussenliu »0. Cur non sic in materia el forma. 92. Essenti el existentui in creatis realiter distinguuntur. 80L Existentia creata existi! *ut quo*, «livina vero rd *quoji* :et unde huc discrimeq, 380.38L Cur ea. quæ» contrahunt aliquam rationem univocam, non possint existere per unam existentium, bono lamen. qua) contrahunt aliqmun ratio-nem analogum, 137.' Quare primum nmi tene-ret in materia et forma, este convenirent univoce iu aliqua ratione superiori, 438. In processione alicujus non requiritur productio existent*!@. sed sullicll communicatio jam pro-ductif, 303. Non necessario communicatur existentia ex vi actionis, ppr quum produci-tur olfoclp. 93 Quid ex vi illius actionis necessario communicetur; quidve eoncomi-tanter pur aliam actionem, U3. Quomodo in processione humanitatis Uhirstf a B. Virgino el in corruptione specierum snramenbilium id voriflcelur, 94.

Intellectio est existentia ordinis intelligibi-lis, 29. 30, 45. 88. Hoc habet non prout esi dictio, soil ut oit contemplai 88. Prout est existentia intelluehis. et speciei impres-æ. significatur active : prout voro est existentia Verbi, passive, 89. Quare existentia ordinis intelligihilis sil operatio; non autem vxisten-tin ordinis naturalis. 43. Actio, perquam ali-qnid lit, cur in ordine naturali nc/picat esse ejus existentia; liene lumen in ordine inlen-Honali. 42, Cum bonitas rei sit per ordinem ad exHtenlinm. cnr relationes divinæ. coano-tando existentium divinæ essentia, non sint bonæ bonitate relativa, 278. Existentia rela-tionis creata» csl quid absolutum, 292, 298. Quod shpientin creata (idem de aliis acciden-tibus) habeat pronriam exislentiam. oritur ex imperfectione, 3b2.

EXISTENTIA DIVINA. Existentia in divi-nis quandoque ffpùd Patres sumitur pro sub-sistentia, 301. Esi ultima uclualitas essenliæ, et absque distinciono virtuali ipsa ossonlia. ul. Ex his duobus muneribus, quodnam sil oi potissimum^ 82. Quod sil ultima aclualitns quomodo intelligendum, 310. Primum rptasi smuteptibilo existentia, divinæ est cssonlin; attributa ver.* qiia^i socundaria, 93. BxIslen-lin divina exislit *ut quod*, creata vero tantum uf *quo* : ot unde hoc discrimen, 380. Essen-tia divina ut jiradntellecta personis, concipi-tur existons, 137 Quomodo cum hoc cohæ-reat. quod sil ullima actuulita^ omnium divinorum. 281. 282. Nulla oxislenlia in divi-nis, præter abso! itum divinæ essentia, 282 vt scqjcntib'H. Si d ir iitiir 1res existentia, eta-in ;. I -serit in imis plures uterni, el plun inereati ?ubstantiv»), et quare. 285. el dein-ceps, Quomodo ex relationis creat@ existentia inferendam unicam tanlnin dari iu Deo exis-lmidun '92 Quomodo ex unica compositi subit/iritlalis xislenlia id deducendum. 291 ot ddnceps. ir «»X infinitate dix marum rela-

ttoinnn 1res silbd>tentia, deducuiidæ. non nu-tem 1res oxistenlia. 29G. Pluralitas »*xistentia-riirn iu divinis pugnat cum hoc, quo·! existentia, sit ultima acluuhtas. 297 Existentia, relativæ darentur, quomod · advenirent accidentaltur divinæ essentia, 298. Cur non plures exis-tentia in divinis, sicut plures subsistentia. 369. Existentia absoluta. an counnunicélur re-lationibus ab essentia in ratione transcenden-tis sumptu, un veni in ratione essentia, et natura, 3u2. Licet attributa non habeant pro-prias existentias, **probabile tamen, quod ha-beant propria subsistenlias**; et quæ dispar ratio. 38■/■probabilius oppositum. 38L Quo-modo in divinis essent tres existent!@, si ra-tio personæ divinæ esset communis univoce nd très personas, \$36 et deinceps. Quomodo Spiritui Sancto, ut est terminus formalis pro-cessionis communicetur existentia, 93.

FOECUNBUS. F(ÆCUNDITAS. Producere verbum ex pura ficcunditate nbsiipie <yus in-digenliu, solius est Dei, 14, 29. l'iceunditas ad communicandam naturam objecti sub modo endi enliialivu, et naturali est Re-conditas infinita. 27.

FIGURA. Cum Filius in divinis figura sub-stantive Dei appellatur, **pro quo supponat ly subslanlia**, 538.

FILIATIO· Essentia divina in quo sensu adæquate identificatae cum Filiatione; in quuvo iuadæquale, 215, 216. Ex adæqunta identiÜcalionü cum essentia non sequitur. Fi-liulioiiem iduntificandnm cum Paternitate, 2Ui. Cur Filiatio, el Paternitas non includan-tur per modum transcendentis in spiratione activa, bono tamen e contra. 229« In Filiutiunc non includitur Paternitas per modum trans-cfendentis, vel o oonvei . 241 ct sequentibus. Spiratio activa non distinguitur realiter, sed virlualiter a Paternitate el Filiatione, 331. Et denique, ejusmodi njalte distinctio pugnat cmn divina simpHcitale, 332. Cum Filiatio el spiratio corr»‘Spond»?ant duabus relationibus realiter distinctis, rur non ideo realiter dis-tincta!, 333. Filiatio est notio Fdii. 459 et deinceps Si Spiritus Sanctus non procederet u Filio, Filialio, et Processio essent duæ per-sonalitates solum virluuiiter dislinulm. 585. Quomodo unirenturjn una persona. 585. Pro-babile csl, quod Processio non esset persona-litas, sed allectio personalitatis, 586/ Filiatio, pnciso ul talis, et PPocessio. cur solum op-**M -|i|**- re dder radicaliter rt.-li i.-. S3, 589.'Cui ex vi hujus oppositionis radhadis distinguerentur realiter. dñstinetmnu proximel el formaliler tali. 591. **Probabile** esi. quod non distinguantur ex vi prædiel e oppo.Mtio-uis, nisi solum realiter, ***591. 599** Filiatio, el Paternitas cionstituunl priucipium (*juod* adæquahim Spiritus» Sancti, non autem prin-cipiuni yuo, el quare. 699. 610 el detneep.

FILIUS. Patris et Filii rationes solis com-petit viventiba Prubahil :iik duplici formaliter ration·?, realiter. refertur ad patrem et malrem, >55v Probabilius opp /situm, 155.59. Pater.el mater producunt libum generationibus partialibus. ■>6. Cur Filins hi Immanis, cum sit imago pa-tris. nun procudat per procession·:!! priumni in esocuhowu 510.

FILII IN DIVINIS. In quo sensu primo genitus ab Apostolo nominetur, 121, 125. Finitur vocatur in Scriptura Verbū. veritas, sapientia. 21. Ideo procedit per intellectum. 21. Quare dicitur foetus, cum sit genitus, 20. Cur etiam dicatur creatus, et generatus, 77. Patris, et Filii rationes in quo sensu α Deo releganda juxta Dionysium, 77. 78. Cur Filius vocandus *genitura* cui vere sit genitus, 78. Eidem est in divinis ratio Filii, et ratio Verbi, absque distinctione cum fundamento in re. 109 et deinceps. Non tamen hæc dim sunt synonyma. 100. Sub conceptu. et nomino Filii dirigitur formaliter in meto relationem. et naturam in obliquo; contra verum sub conceptu, et nomine Dei geniti. 101. Quomodo sub conceptu Filii respiciatur creaturas, et quomodo suo conceptu Serbi. 105, 106.

Quonam modo Paternitas identice communicetur Filio per processionem. 208. In quo sensu Pater sine Filio, et uterque Spiritu Sancto non esset perfectus. 269. In quo etiam sensu Pater sine Filio foret mutus, et uterque sine Spiritu Sancto non foret vivus, 269. Sicut Pater dicitur Filii Pater, cur non filium per se Putris dicitur persana Filii. 359. Cur etiam in quo sensu Pater dicitur a angelis Patribus major Filio. 104.

Non esse spiratum non est notio Filii. 460, 452 et deinceps. Non dicit in eo dignitatem, 452. Cur non esse spiratum in Filio non dicat dignitatem, bene tamen innascibilitis in Patre. 474 et sequentibus. Non presupponere aliam Mersunam procedentem, cur sit propria notio Filii. 165.

Ratio imaginis dicitur personaliter in divinis. et est propria solius Filii. 71. 535 et deinceps. 538 et sequentibus. Filius habet eam similitudinem cum Patre, quæ requiritur ad rationem imaginis. licet non dicat relationem reidem similitudinis ad illum. 537. In quo sensu Filius imago Deitatis non sanctis Patribus dicatur, 538. Cum dicitur figura substantia Dei. pro quo supponat ly substantia, 538. Cur ex eo, quod Filius procedat per modum naturæ. et accipiat essentiam divinam ex vi processionis. 100 ipso procedit ut imago, 539. Cur Filio ratio imaginis, non autem Spiritui Sancto conveniat, 531, 510. Aliorum rationes rejiciuntur. 711 et sequentibus. Vide Imago. Spiritus Sanctus vere procedit a Filio. 550 et deinceps. Et non utcumque, sed tanquam in principio 71/0J, et per voluntatem. 557 et deinceps. In quo dicitur in Scriptura, ipso Filius operatur per Spiritum Sanctum, 553. Quomodo »x eo deducendum. quod procedit non Filio, 553. Non est idem in Filio absque distinctione virtuali esse Filium, et esse principium Spiritus Sancti. 557. 558. Filius. et Spiritus Sanctus cur non possint a Patre procedere absque aliquo ordine. 559 et deinceps. Quare hic ordo non possit esse alius, quam originis» 559. Cur ex eo, quod Spiritalis Sanctus simpliciter procedat a Patre, non superfluat iulhixus Filii. 563.

Si Spiritus Sanctus non procederet a Filio, non distingueretur realiter ab illo, 572 et sequentibus. Nec productiones Filii, et Spiritus Sancti (licet totales) essent realiter, sed solum virtualiter distincta?, et «piare, 582. In ea hypotesi. Filius »t Spiritus Sanctus non essent duæ personæ, sed una, nec personalitates realiter distincti, sed virtualiter. 58*L Cur,

si a Patre non procederet Spiritalis Sanctus, adhuc non eo renitor distingueretur, cum tamen a Filio non distingueretur» si ubi eo non procederet, 583. Si a Filio non procederet, cur non essent ejusmodi rationis ac nunc Filius. et Spiritus Sanctus adiuvabile, bene tamen inadæquato, 586. Spiritalis Sanctus procedit a Patre per Filium. 602 et deinceps. Cur non ideo Pater minus principaliter influat, quam Filius. 601. Uterque est unum principium Spiritalis Sancti. 601 et deinceps. Pro quo supponat ly *principium*, 631 et sequentibus. Filius non distinguitur realiter, formaliter» et proxime a Spiritu Sancto per Filiationem. sed per morationem netivam, 589. 609. 610. Patris et Filius non presupponuntur in relationem jurisdictionis activæ, ut volentes volitione notionali, sed solum essentiali, 613. Adhuc volitione essentiali, non prioritute in *no*: sed a *novo*: et in quo licet prioritas consistat, 613. Pater, et Filius diligunt se Spiritu Sancto, 610 et sequentibus. Et etiam creaturas, 613. Filius ab æterno fuit datum. non tamen ab æternitate fuit datus: et quod distet inter datum, ut datum, 615.

Si missio sumatur in secundaria translatione a creaturis ad divina. Filius influatur a se, et a Spiritali Sancto; non nutem si sumatur in translatione jirimaria. 733 et deinceps. Ex eo quod Spiritus Sanctus mittitur a Filio, quomodo ab eo procedere deducendum. 551 et deinceps. Intellego de missione juxta primariam translationem a creatis ad divina. 736. 737. Cur Filius et Spiritus Sanctus, non modo invisibiliter, sed etiam visibiliter mittantur creaturis, 739. Missio visibilis Filii unica tantum. et hinc in sola creatura rationali; missio vero Spiritus Sancti multiplex, et in qualibet creatura: et quæ dispū ratio, 730 et 710. Proprium est Filii quod mittatur vel primus sanctificationis author. Spiritalis Sancti vero, vel primum sanctificationis donum. 740. Vide Verbum divinum.

FORMA. Forma sacramentalis sub communioribus in unoquoque idiomate nominibus tradenda. 106. Forma baptismi non potest haberi sub nominibus Patris. Verbi, et Spiritalis Sancti: eliausi Verbum sit idem, quo et Filius, 106.

Forma, et materia, cur non ejusdem essentiali, cum gaudeant eadem existentia, 92» Plus acquiritur ad rationem Uiralem formæ receptionem. quam ad receptionem utriusque, 280.

FUTURUM. Verbum divinum non procedit ex cognitione futurorum, et quare, 527 et sequentibus. Multo minus ex scumlia media futurorum confirmationum, 5>0. Cognitio futurorum non est nupio necessaria, ac Verbum divinum, 528 et deinceps. Cur Verbo ditiuo non coniniimiretiir ex vi processionis cognitio futurorum, vel eorum repñrsulatio. 531, 532. Quomodo possit ex cognitione futurorum tui proedere, cimi eu cognitio sit in eodem signo *ui* quo. adhuc secundum rationem» ac Verbum, 530, 532.

G

GENERATIO, GENEHARE. Quandoque in Scriptura generatio sumitur pro creatio, 19. Alii idem creare pro generatio 19. Generationis substantialis diffinitio. 60. 61. Esae netu mutationem, »t propriis conalluralis generationis:

generationis : exigere illam, essentielle. 61. In generatione abstrahente u generatione viventium, el non viventium essentialiter involvitur imperfectio. 66| 67. Generatio substantialis» quomodo sit ratio superior ad generationem viventium, 67. Generatio, quæ non est vora actio, sad pura omnnũlio. dicit imperfectionem, 58. Qmsuuni sit terminus formalis generationis, ut distinguitur ab ng-güneratipnẽ. 110. Processioni Verbi divini, non convenit diffinitio generationis, 6f et deinceps.

GENERATIO VIVENTIIUM. Generationis viventium diffinitio, 61. Convenit processioni Verbi divini. 70 el deinceps. Productio Evæ ex costa Adami cur non sit generatio viyenlitun. 61. Cur non diam productio vermium a sole. 61 Neque productio vermium ex putrido humore corporis humani. 6*2. Cur non etiam productio pilorum, vel capillorum ex humore animalis. 62. Generatio muli ex accessu asini æ-l equam cur non in similitudinem naturæ. G2. 63. Generatio viventium est perfectio simpliciter simplex. 78. Imperfectiones in ea inclusæ non a generatione ni sic. sed quatenus creata emoriuntur. 80. Ejus ditlinitio materialiter desumptu est ex Philosopho. 80. Generatio viventium quomodo sub generatione substantiali ut sic includatur. 66. 67. In hac propositione. *Generat-iu viventium, pruu! aMråbit a generatione creata, el divina est essentialiter generatio.* pro quo supponat prædicatum. 68. 69. Ad generationem univocam, quæ convenientia re<niiratur inter principium, et terminum. 81, 82. Generatio Christi Domini a B. Virgine est univoca. 82. Processio per intellectum creatum est generatio viventium secundum quid, el imperfecta, 25. Generatio imperfecta est in similitudinem naturæ in *esse* intelligibili præcise. 71. Generatio perfecta debet pertingere ad similitudinem in *esse* enlitativo, et naturali, 75. Hujusmodi est Verni divini generatio,

' GENERATU) IN DIVINIS. Generatio unica tantum in divinis. 125. Processio per naturam, vel per modum naturæ cur dicatur generatio. 125. Quomodo se habeant in divinis posse radicale, et posse radicaliter generaro. 15*2. Generare, et dicere in divinis non sunt duo conceptus, adhuc virtualiter distincti, 101. Generatio activa Verbi divini dicit in recto essentiam connotando Paternitatem, 37. Non distinguitur, adhuc virtualiter, a potentia proxima generandi. 38. Est generatio univoca. 81. Paler, nt generans, et generatio dicunt in recto essentiam. el in obliquo relationem : e contra vero Filius, ut genitus : el ratio disparatis, 103. Generatio, sive dictio non est formaliter ipsa relatio Paternitatis, sed intellectio connotando Paternitatem. 713, 711. Quomodo intelligendus D. Thomas, cum ait. quod generare in divinis non significat absolutum, sed solum relationem. 7! i/Quomndo ex eo. quod *intelligere* Dei est *esse* Dei. probanda generatio Verbi divini, 87 el deinceps.

GILBERTUS. Error Gilherli circa distinctionem realem essentiæ divinæ a relationibus. 196. 197 et deinceps.

GRATIA. Pius requiritur ad connalunilem receptionem grutiæ, quam ad receptionem ut sic. *280. Gratia sanctificans, prout est participatio divinæ naturæ, petit in subiecto dis-

po.tilionem, quam non exuit. prrinl **st auxilium» 01. Gratta sancuficani nun raddii subjectum, in quo est, objectum formale congruum divinæ dilectionis. 27*2. Minus perfecta quasi actiintnr a divina liorui tta quail) rda-tionés personales divinæ : et in cpiü In r minor nclualio constatât, 272. Gnr relatif peYâtf-nalis Verbi reddat humanitatem Clirtati objectum magis congruum divin e dilectionis, quam gratia sanctificans. *272. Quomodo materiale peccati initiative opponatur cum gratia sanctificante, *271, 272.

II

HOMO. In dilliiiitione hominis essentialiter clauditur imperfectio, 67. Homo est quoddam artificialum Dol, 517. Non est naiura? faire-intellectualis, 22. Ideo dantur in eo aliæ•operationes, præter *inlelligerc*, et *velle*, 22. Eluirii si Verbum divinum assumeret duas humanitates. cur non (Bearetur duo hoïnines, 2*2.

HUMANITATES. Humanitas Christi Domini quare dicitur creata, cum sit gunerala. 19. An personalitas Verbi secundum *esse* relativum, an potius ratione divinæ essentiæ; in ea per modum transcendentis inclusa?, sanctilicet humanitatem Christi. 271 el dein cens. Quomodo reddat illam impeccabilem et objectum magis congruum divinæ dilectionis, quam gratin sanctificans, 271. Quomodo reddat dignam adoratione latria\ 273. An ratione *ad*, an potius ratione essentiæ. in relation»? inclusæ tribuat valorem infinitum operibus Christi, 273 Unio Verbi cum humanitate in quo sensu mediati, 30L Si Verbum assumeret duas humanilales, cur non diceretur duo homines, 22.

HYPOSTASIS. Nomen hypostasis undo derivatum, quodnam ejus significatum, 347. Iu divinis lres hypostases, non autem lres usiæ, 348. Constituer»^ hypostasim. quomodo relationes divime habeant a natura, ul æ prima radice, 367, 690.

I

IDEM, IDENTITAS. Omnis similitudo fundatur in aliqua ideniitaie, 158. 159. Qua? sunl eadem uni tertio, sunt eadem inter se, quomodo intelligendum, 311 ct sequentibus. Cur actio, et passio sint idem cum motu, non autem inter > *. 319, 321.

Identitas duorum in *esse* spluui intentionali est identitas imperfecta, 7.j. Quare in Deo nequeat reporiri idenliias in *esse* intelligibili, sine identitate in *esse* naturali, 76. Species, ct verbum quæ sunt acciilentia, sunl idem cum objecto formali in *esse*, solum intelligibili : quæ sunt substantim, etiam in *esse* naturali, 76. Quomodo species impressa didat volationem identitatis ad objectum, cum sit ejusdem numero naturæ cum illo, 327. Ideulilas. quæ est inter inUdlectiitiin beati» et divinam essentiam, csl identitas inqærfecln, a<lmixiu cum disliiicliione potenciali, 131. Identitas nlTeetiva (licet summa in sua linea) inter duo uun potest peilingere Usque ad summam identitatem in *esse* naturali, et enlitativo : bene lamen identitas inlelligibilis > si sil summa in hoc ordine, et qtup dispuritas. 170.

Identitas naturæ in divinis personis non tollit processiones» neque relationes, 189.

Quintal'» ex ert identitate quomodo processio in divinis dedncendā, 9.

IMAGO. Ejus diffinitio, et conditiones. 533. Triplex genus imaginis artiticialis, intentionalis. Ot naturalis, 535, In imagin duplex relatio. alia ad principium, alia a«l protolypuin. 535. Quæ illorum sit in eo potissima. 536. Au ulraq» sit realis» 536. Duplex æ-c ptio imaginis, scilicet large pro exemplari; et stricte, u38. Primo modo dicitur es>»ntiaHter in divinis; ^cundu modo personalilor. MS. Gur ratio imaginis sit in crealts quid absolutum, iu divinis 'vero quid relativum. 538. Qua similitudo sive repræseûlallo principii r&iuiraiur in termino, ut sit vcrn imago principii, 118 el deinceps. 83. Imago perfectissima dobet esse in similitudinem omnimodam prototype 74» Cur in humanis imago naturalis putris iun procédai per pnmain prneessidnent in executione, 409. Imago artificialis quandoque exit simius suo principio prater int »nlionem operantis. nunquam tamen prater intentionem ppnrns. i10. Quando exil similis præter intentionem o(rerantis est similis per accidens, si suuntur ui quantum effirtltis voluntariis cl moralis; est tamen similis p*rso, in qian-tum elTectas artillcialis, i10.

Katin imaginis dicitur personaliter in divinis, et est propria Verbi. 74. 533 et sequentibus, 678 et deinceps. Quare sit propria Filii, non autem Spiritus Saucii, 539. 5i0, 517. Aliorum rtliones rejiciuntur, 517. In quo sensu Filius imago Deitatis a sanetis Patnbns dicatur, 518. Cur id, quoi procedit ut imago in divinis, débeat procedere per modum naturæ, el accipere vx vi procehinnis nataram divinam. 5TJ. Imo idem dicendum iu creatis. 339. Tripi 'X gradus imaginis, alius habenti* similitudinem cum pnnapio in signo speciei, alius habentis similitudinem in specie, alius luibonlis eamdem naturam cum principio, 513. Cur duo priores gnulixs ab imagine diviua relegandi, <513 el M5. Ad Similitudinem perfectam in ratione im igtats requiritur, quod procedat similis -« vi pro*>*s>ioni>. 51G. Hoc mitem non requiritur η l siiuiiiludinem perfectam in ration-) similitudinis, et ratio disparitati?, 516. Id. quod procedit. ul imago, debet procedere ex cognitione ejus ul objecti, cujus usi imago. 189. 490. Non tamen omne, quod procedit éx cognitione alleriiH nt objecti, est ejus Imago : et quid -ultra requiratur, 503. Cur Verbum non sil imago Spiritus Saucii, cum procedat ex cognitione rju* ut objecti, 503 ei deinceps Si Spiritui Saurt'. «nnmunicarelur ex vi pruc&siouis nat ira divin i, esset iinaio sui principii. 118.

IMMATEItIALITAS, IMMATERIALE. Ad solam inunatenalitatani constituentem peculiarem gradum subsequitur intoHiguulltas propria. 410, ili. Prob.ibita esl quod ad quamlibet immaterialitatem sequitur talulligibilitas. sive proximi, sive retu di, iit. In quo consistat supremus iinmaterinlitalis gradus, 98. 1-V1 Relation»)* divin» noti constituunt poluliorum immateriulitalis gnidiin. distinctum a gradu imm.it -nalilnlis essentiali 410 et deinceps. Reducuntur timet d gradum essentialiæ. H0. Verbum quidditative v-1 præsenlms objertum. debet esse ejusdem nnmatcrialilalis cum illo, 13. Principium intolligendi', intellectio. ot verbum delvmt etiam esse ejusdem Immaterialitat-

IMPERFECTIO. A pη»...u\$*loη.. inbdiucimiB] creata possurd separari iupcrbmüne-, -l sic queit transferri nd lhmm, 21.

IX. \Ide Relatio.

INCLINATIO. Per vutuntahmi prodiiciutr ad intra inclinatio quædnth stve pondu» in objectum. 112 et denicups. Terminus isle est inclinatio per jnodum actus s^rundi; vidun- l H V--ft. p .l m ηlunm UV11> l?i imi: ul tilinque icqnirilur nd volitinnem. H2. Quuiiun modo sit vtdila iuchnatio lu aetu secundo. 116. Mediant.' ilia est amans iu amahu ci nmatimi in amante, 117. Prabibile est quod Deus pqpât uniri cum voluntate creata |η-y modum iticll-nationis in notu secundo, sicut nniUir per modum verbi cum intellectu beati. jIL Probabile etiam oppositum, el ratio dispnritatis. i?i. vftie Pondus.

INCtIMMUNICAIHLITAS Inrommuicabl-litas persona» divinæ oritur ex propria subsil-ientia. et fundatur in en. 366. Vfde Persona divina. Essentia divina, Relatio divina. Sub-sistentia.

1NGOMPOSSIBILITAS. Ea, quæ materialiter ltniinn ditFcrniii. possunt' in uno habero ineorupossibihlatmn ob.^fue aliqua oppositione; s 'Cis vero qu» dilferiml formaub?r. 576. Quæ in divinis non opponuntur reliilivo, nullam bab-mt incompossibilitatem in eodem supposito. 570.

INCREATCM. Esso quid increaluiu dupliciter accipiendum. I21. In Deo forent lres increaU subslantiæ si darentur lres existent-liæ relativæ. 281, 288. Vide Existentia.

INDIGENTIA. Recipere ewc ab alio non somper argttit iudigentuim in recipiente, el qmin lo sic. 17.

INDIVIDUUM. Quodnam discrimen inter ηθπν?η *suppotilium* ct *individuum*, 351. Nomen *individuum* quo modo accipiendum in diflinitione personæ. 352. Individuum, prout ponitur in diffinitione person» non rompolit essential divinae, ut prainl-llectii- relationibus, j52. Individuum esl quid perfectius, quam natura spcjiticu; cl unde hæc major perfectio, 3»L 345. In <liviuis sunt tres substantiæ individuv. non mitem tria individua, et quiuy, 353.

INFINITAS. Aii iniinitnt mi in actu alicujus virtutis operative sufficit posse producory m-linitos eifecUis syncategorématico, 526. Inlinilus divum petit id>mlilbiare sibi, quidquid non »<l oppositum relativo, 579 et doinceps, 575. 576. Inluiiüw in acta m merito Chriili unde desumenda, 520. Inlinitas. si sit relativa nun exprimit perfet'lionem. 27.5. Infinitas diyinc-mi-tiir.i* non obstat, quominus < mstilual gnidutu int dta»)*inalitniis,2 L Ne pie obstat quominus operetur mediante suo intellectu, et vuluntale, cl non immediate, 2L Infinitati dfvinæ esseulæ obstat multiplie tlto ejus, non ftiiteni inihilati relative personarum. 16. Ex iiiiIn-late divinarum personarum cur triplicitas subd-lenliaruin. non autem existeutium delinenda, ilo, iit. Sicut ex infinitate «liviiue misericnnli» deducitur immuLliplicutlo ejus. 'nr ex intinitite subsilientia* relativa) nun <b*d-icetur ejits immullirdieiLio, 368.

INGENTIUM. St in divinis nun esset ordo oriciriiK d.irmtur pures ingeniti, et jilurcs Du. 56u. Vide Inwiscibihta^, Innascibile, Origo.

IXXASCIBII.ITAS. INNASCIBILE. Innascibilitati* duplex acceptio, prout scilicet <si idem.

INDEX BEBUM NOTABILIUM.

jdr̄m. quod non genitus, vel prout idem. quod iit»n procedens, 177. Cur non duplex notio iuxta duplicem acceptionem. 477 Inpascibitilas est notio Patris, i>“. Cur non **W** *spiratum* non sit notio Eilii. nec dicat in eo dignit-*tloni*. noc esso ingenitum, vel non spirantem in Spiritu S indo ; bono tamen innascibililas respectu Putris, 459 et 174 el deinceps. InuuscibilUos non significat in recto quid positivum, neque lamfunm signillculum iliroclmn formula, noque directum inaturiule, 4(W et »leiiicops. Negatio, sive carentia quum formalitor dicit lion fundatur in essentia divina. el quare, 172. Quodnani Sil eius proxium fumlamentmn. 472. Pertinet nd ordinem originis negative, 473. Dicit dignitatem, non ex eo quod importat pro fundamento, 473. Quonwuo cum hoc ccidixreat. <pio«i sit notio, cum aliamznon *esse spiritum* in Filio dicat dignitatem ex parte fundamenti; ot tamen nun est notio. 471 el deinceps. Qnoduam in hoc discrimen, 171.

Non dantur plures imnscibilcs in divinis. 8. Darentur, si nulla esset processio intra Deum, 8.

INTELLECTIO, INTELLIGERE. In natura pure intellectuali non est alia nperatin, nisi intellectio cl volilio el quare, 22. Intellectio est unio poteniiæ cum objecto, 22. Ad hanc unionem requiritur verbum productum, vel objectum gerens vices verbi, 22. Adhuc in divinis non esset unio sinu productione Verbi. 22. Intéilèôlio eruala est do prædiramento qualitatis . 22. Esl tamen vera operatio. æquivalens actioni transeunti ot ejus termino, 22. Intellectio non esl motus dillinitus iu 3 Physicorum. 51, 55. 5G, 65. Non est formalis'similitudo objecti. 153, 159. Intellectio, ejus principium el verbum debent esse in eodem immaterialututis gradu. 98. Intellectio OU existentia in ordino intelligibili, 45. 49, 89. flou habet qualerfus esl contemplatio . non prout est productio verbi, 88. Prout esl eximuilia intellectus et speciei iutelligibilis. significatur active : prout vero est existentia verbi, passive, 89. Intellectio· ut contemplatio. supponit verbum in creatis, ul causam quodammodo formalem sui, 89. Recipitur iu verb-», ut in subjecto r/wo, 91. Sed prout est dictio prasupponitnr ad verbum el non recipitur in dio. 9i. Iiitellécliohis producentis verlnim triplex status, vialis, in *esse* quieto et pne^dudens ab utroque, 43. Quid in quolibet stitiisibi vindicet, 43 cl 44. Inter hos statua nulla prlofitas *in µw*, etiam rationi^, bene tamen *a quo* : cl quatenam sit. Quomodo in quolibet statu sil prior, vel posterior dictione. 45. Quomodo etiam comjmrauda cum \< ri-^· pm inclo. 45. Intellectio ut contomplatio nullam dicit uriginem . 48. intellectio, non producens Verbum, solum est eontemplatin objecti, 41. Per quam Intellectionem praduoatiir verbum, П »·i deinceps* Per qiiamcuique intellectionem creatam, excepta visione b^itilica. formatur verbum, 36. in omni intellectione objectum debet esse intra intellectum, tam in ratione inolivi. quam tèrmüiaüvi., 36. Ix omni intellectioni creatu, except i xisiojie lieiilllca. objectum habet esse intra intellectum in ratione lenuinalivi per verbum. 30. IntHleetio, sive iu creatis, sive iu divinis, non esl productio verbi secundum >· suinplt. sa l nt inoditirala, 31 et deinreps.

Non includit essentialiter diciimiam, bene tanirn r contra. 32 et sequentibus. Iutollec-tio, prout productio verbi, non elicit noynm hibjudinem ad objectum, quam non exprimat sub conceptu intellectionis, 33. Intellectio, qua Angelus se ipsum cognoscit, prodnçit verbum, 13, Omnis operabo intellectus est *iiitelligcre* , 3Ç , 42; In quo sensu dicatur, quod *intelligcre*, rst esse actu rem intellectionis. 29. 48. Non est in Dao duplex intelligere. 36.

' INTELLECTIO DIVINA. Est unio perfectissima intellectus divini rum sua essentia, 29. Sed non esset talis sino verbo producto, 21. Non esl in Deo duplex int»»ll«»clio cx æquo distincta; 37. Intellectio secundum se dicitur essentialiter et est communis loti Trinitati, 33. 48. *Intelligcre* Dei est ci.ce Dei. 88 et deinceps. Quomodo ex hoc deducenda generatio Verbi divini, Intellectio divinn perfectissimo continet omnes pmTeClîqîîes aliarum, 13. Continet perfectionem visionis beatificæ creatæ, quæ est, esse intuivam .*(quidditativam. 13. Et perfectiones intellectionum naturalium, scilicet, fœeunditatem ad producendum verbum, ii.

Intellectio divina habet cx se. quidquid in recto requiritur ad productionem Verbi et solum indiget eoniuitalo, 33. In Filio et Spiritu Sancto est intellectio quæ alias est rectum dictionis; non nutem sub conceptu recti, 31 Quid dicat intellectio, ut est rectum dictionis, 34. Quomodo intellectio, ut est rectum dictionis includat connotalum diverso modo, ac includit dictio, formalitcr et utla?-quale sumpta, 39. 40. Intellectio connotando Paternitatem est propria ejus et dicitur notionaliler , 48. Principium intellectionis et dictionis in Deo omnino idem, absque distinctione virtual!, 51. Idem quoque objectum formale, 51. Objectum primum divinas intellectionis el ipsa intellectio sunt ejusdem lineæ absque distinctione virtual!; non autem objectum primum volilionis ot volilio : el ipuo dispar ratio . 94. intellectio divina, ut divina, habet producere simile in natura substantiali el quomodo sumendum ly *divina*, 163. tGl et deinceps. Sola intellectio primordialis in divinis producit verbum, 330. Cur per actus virtutum intellectualium, ut scientia), artis, etc. non producatnr Verbum. 330. Ex qtiirum rorum intellectione nroCiMlul Verbum divinum. Vide Cognitio, Verbum divinum. Quomodo intellectio essentialis, licet concipiatur per modum actionis. sil constitutiva divina» imtur.i>; et relatio, prout oxpnmit rationem originis, ea sola ratione non potest essa constitutiva divinæ personæ, 697 et deinceps

INTELLECTUALE. Vide Natura.

INTELLECTUS. Intellectus et voluntas sunt vires proxima» naturæ pure intoltoctualis. 23. Operatio adæquata intellectus est *in · lelligerc*, 35 , 42. Ens ot verum quomodo se habeant respectu inl-dlectus . 86, 87. Intellectus nun variatur in specio per praelicum et speculativum. 152, Quod intellectus trahit ad so objechnn, voluntas- vero fertur ad illud, quomodo intelligeudum, 115. Intellectus trahit objeetuni. tum ut motivum. quam ut tenuinativum et per quid utroque molo sil intra intellectum. 112. Discrimen in modo, quo objectum est intra intellectum medianto

verbo et mira voluntatem medio ponder* seu inclinatione. 115. Quqthodo intellectus deternrinHur per similitudinem objecti et quomodo voluntas, 163. Quomodo liitâtocius detahni-nelnr per speciem et quomodo per verbum, 89. Intellectus, nisi summe perlectus, nequit communicaro naturam objecti cogniti sub modo essendi naturali, 89. Non unitur cum objecto intelligibiliter sim· verbo producto, quando objectum seipM? non gerit vices verbi. 29. Verbum tribuit formalissime intellectui, quod sil res intellecta. 29 et 19. In quo sensu habeat hoc ab intelfecltono, 19. Identitas inter intellectum beati et iliinnm essentiam est identitas imperfecta, admixte cum distinctione potentiall. 131. 132.

INTELLECTUS DIVINUS. Est ipsum intelligere absque distinctione virtuali, *9. Pertinet ad eamdem lineam natura·, 2i. ProcessiojH-r intellectum divinum quaro dicatur prece-isio per naturam, el naturalis. 26. Solns divinus intellectus potest communicar*? naturam objecti sub moon essendi naturali, 27.

INTELLIGI. Vide Verbum.
JNTELLIGIBILE. Esse inlelligibile. et naturale in Deo est idem *esse* ab^qie «Istinctono virtuali. 75, i>0. 170.

INTELLIIHBILITAS. Vide Veritas.

L

LINEA. Conceptos jiertinentes ad eamdem linearn in divinis non distinguuntur, adhuc virtualiter, 38· Virtus proxima ad operandum, et ip\$a operatio in Deo soni ejusdem linea?, 38. Bndix ad volendum, et actualis volilio sunt divorsæ hueæ. 38. Hujus ratio. 39.

M

MATED. Vide Pater, Filius.

MATERIA. Materia, et forma cur non ejusdem essentiaē, cum habeant eamdem existenti-
tiffm , 92, Plus requiritur ad cûnàaturaletn receptionem formæ in materia, quam ad re-
eepitduem uteumquo. 280. Materia· prima·, ex corruptione spocieruni sacranientalinni producte. cur non communicetur existentia ex vi actionis ner quam producitur, 93. 9L

MATERIALE. In iis. iu quibus est sola materialis distinctio, passum plura ab uno procedere absque ullo ordine ; non autem si dilfcraïit phisquain materialiter, el quare, 559 el deinceps. Quisnam sil ordo. 559.

MAXIMA. Quomodo inlelligeud.i illa maxima? : *Quicumque intelligit. rx hoc ipso quod intellfgU forma: verbum,* 11. Explicatio illius maximt : *Quidquid esi essentialiter tale, est tale ratione sui, crieria vero ratione illius,* 10. 117.

MENDACIUM. Vide Peccatum.

MERITUM. Meritum Christi Domini est actu infinitum. 526. Unde ejus infinitas deau-nirndu. 5.'6.

MISERICORDIA. Divina misericordia (et blem do aliis ntribntis est infinita in ration· misericordia·, non autem iu ration·· attributi, 119.

MISSIO MITTERE. Qttidmun sit missio, et an cunveiiiai alicui persona· divinæ, 726 rt deinceps. Missio non »*1 idem qu»d legatio, rt quare, 729. Missio, nlbi \isibihs. alia invi-

i sibilis, el qnttnam, utriiisqu* ratio, 737. Cur non alia missio mixta ex visibili el invisibili. 738. Missio visibilis cl invisibilis. non sunt duæ species missionis, sed una diversimode sumpta, et invisibilia includitur in visibili 738. In mission»? duplex habitudo rei missa?, alia ad luiltentlmn. alia fundamental!* ad id. cui lit missio» 726. Persona dixitta missa debet rsse novo mo»lo in re. ad quam mittitur, 726 rt 727. Cur deroget dignitati Angelorum superiorum quod unii intuiti?; non nutent dignitati divinarum jiersuimruiih 727. Ad missionem, cur uvccssmriQ sil originis processio iu persona, quæ mittitur, 727 el 726. Quare in humanis ejusmodi processio non sil necessaria. ben»· tainqii in divinis, 728. Missio includit aliquid nationale. 726. Quotnodo «lient ali-(piid notional»· cum ronuotel elfecluni nd extra pruiluclum a lota Trinitate, 729, 7JU Cur missio non sil specialis notio, 730.

Tempore legis antiqua» nulla fuit facta missio vfsibilis, 710. Apparitio Verbi diviui iu sp^ie carbonis igniti ad purificandum labia. Isaia·, cur non inerit missio visibilis, 730. Ûlraqnc mi\$3ii), tam visibilis, quam invisibilis. rst temporalis, non æterna. 740. Hujus ratio, 710. Cur missio non dicatur absoluto aierna ratione onginis ælernæ licet connotot etfectnm temporalem : et tamen hic homo {'signato Christo) dicitur a ternus ratione suppositi ætenii. licet dicat humanitatem temporalem. 711 Missio invisibilis.divinarum personarum cur non possit fieri per dona gratiæ gratum facientis, /42 el deinceps, et 732,733. Per missionem divinarum personarum ordi-
nantur creaturæ. ad quas mittuntur in Deum, ut in Huent ultimum. 732. Personæ missm sunt in creaturis, ad quas mittuntur sicut cognitum in cognoscente, el amatum in amanto, 737 el deinoq/S. Jnlclligo, per amorem perfectissimum amicitia*. 75.i el sequeutibus. Cur nequ ·αñ esse boe modo per missionem invisibilem in creaturis, nis^mediu gratia sanctificante, et cliarilale, 755 et 717. Per missionem invisibilem hab mtur divinæ persona·, el possidentur a creatura. 749, 751. Cur non possint sic possideri, nisi media gratia sanctificanle. 751. Missio divinarum personorum per alia dona sine gratia saticUficanlu, est missio secundum quid, 752. Por missionem invisibilem non solum dona gr.itke. sed etiam ipsa· persona? divinæ substantialiter, cl_ personaliter danuntur, 551 et deinceps et 751 et sequenlibiK. Quomodo hoc dediiCndinn ex eo quod persona missa sit iu eo. ad qu»*m mittitur tanquam cognitum in cognoscente, el nmntJm in amante, 755 el deinceps

Pnter cur non possit mitti. 730. Cur possit dari nobis, el venir»? ad nos. non autem mitti. 731. Steul per dona appropriate Filio, verbi gratia. p·τ sapientiam, mittitur ml nos Filius.: cur etiam j»or dona appropriate Patri, v. g. uer potentiam uon dicitur Puter nrtlfj 731. luter personas quibus convenit mitti cur non pussit mitti una sine λlii. 731 el 732. Sumpta mission»? juxta transkitionetu primariam a creatis ad divina tum p rsona non mittitur ah alia, a «piu non proc dit. 7.33 qt deiucæps, 552. Smnpti nutem mi-sione juxta translationem s»- »m liiri.im p .t ->t mitti ab en, α iux uon pn> e dit 552 Qmd requiratur. H sufficiat ml missionem «livinam juxta translationem secundariam, 73i. In mission»· juxta tranMaiioitein secundariam

\$ecuudarlum non requiritur distinctio mulis personæ missa· a milhmle, 736. Bene tamen in mirione juxta primariam traiiMalioquem. 736. In mMottβ juxta secundariam translationem porsona initions debet »*<· principium per- some missu· prout novo modo est iu creatura,

Ex eo. quod Spiritus sanctus mittitur u Fillo, qtiunodo deducendum, quod ab eo procedat, 550 eUdeinceps. itelligc de mlsione jnxtn primariam translationem. non juxta sū- culariam, 736. Filius, et Spiritus "sacius, quare non solum invisibiliter, sed etiam visibiliter mittantur. 739. Quare missio visibilis Filii fuerit tantum unica, et hæe in natura ratiionali assumpta; missio vero Spiritus sancti multiplex, cl in qualibet creatura. 73G el 739. Filius mittitur, ut primus sanctificationis author. Spiritus sanctus vero ut primum sanctificationis donum. 710. Beatæ Virgini nnuciso ex vi malemitatis corporalis erga Christum, non fuit facta specialis missio Spiritus sancti; sed quatenus ad eam dignitatem repleta est suprnaturalibns donis. 750. Imo si per absolutam Dei potentiam fieret mater Christi sine gratia sanctificante, non daretur in ca missio Spiritus sancti simpliciter. sed secundum quid, 750. Cnm Apostbli dona gratiie gratis data acceperunt, non diceretur ad eos mitti Spiritus sanctus, nisi simul cum eis donis haberent donum gratia· sanctificantis. 750.

MOTUS. Actio. ct passio cur idem cum motu, non autem inter se. 318, 319. Actio immanens non est motus diffiniUis in 3 Physicorum,- 51. 55.

MULTIPLICATIO. Vide Distinctio.

MULTITUDO. Vide Unitas. Numerus.

MUTATIO. Vide Generatio.

MYSTERIUM. Mysterium Trinitatis est valde difficile intellectu, 1. Est quædam im- mensa profunditas. 2. Quomodo in excelso solio Isaiaë figuratum. 2. Ejus incomprehen- sibililas in tertia plaga Magorum Pliarao- nis descripta, 2. Sola fide cognoscitur. 2. Mysterium Trinitatis nullum «licii perfectio- nem ratione relationum secundum esse *ad*.

NATURA. In natum puro intellectuali nulla datur operatio, nisi *inMligere*, et *velle*, 22. Nulla etiam virtus proxima ad operandum nisi intellectus, et voluntas. ii In natura iulellectuali creata datur processio per intellectum, 11. Datur etiam processio per voluntatem. 109. Naturà, quai identifient sibi suas potentias proximas operandi, est natura infinita, 3\$. Ejusdem naturæ multimoda coni- iuunicilm soli divinæ propria, 121. Persona est perfectius quid, quarti natura specifica, pt unde hæe major perfectio, 315. Natura Angeli est simul absque distinctione actuali n it'ir.! intellectiva ut *quod*, el species intel- ligibilis, quoad cognitionem siii 210. Sola virtuali distinctione præstal, quæ natura inferior. ct SpceiCS intelligibili cum reali dis- tinctione præsUint, 210.

NATLRA DIVINA. Sola divina natura est romnnmicahili? pluribus modis, sive prpCtH- slooibus. 121 Natura divina per se petit esse in tribus suppositis, et quodlibet est ei inadæ-

qualum . 31, Quomodo ex hoc oriatur, quod prout esi lu uno supposito, non habeat quid* quid habet prout m allero, 31 Terminare naturum divinam per modum personiilitalisi nullam dicit perfectionem proxime, bene ta- men remote. 271 Natura divina non cJistin- î'Uîlur. adhuc virtualiter a suo intellectu, M·ηβ tamen a voluntate, 21. Ex unitate na- turæ in.tribus suppositis; quomodo processio itniiHuh ali», inferenda. 8 et deinceps. Inti- nitas divinæ natura· non obstat quominus pertineat ad aliquem gradum immaterialilatis, sub omni tamen actualitate. 21 Neque etiam obstat, quortiinus operetur mediis pokmtiis intellectus et voluntatis, 21- A natura di- vina, ut prminlell&ta his potentiis nulla oritur processio. 20. 21 et deinceps. Sola divina natura, ul distincta ab allributis, el relationibus, est a se, prout ens a se ex- cludit esse ab alio sive tanquam a causa, sive tamium a ratione a priori. 165. Ex iden- titnlo relationum cum divina natura cur non «equitur identitas earum inter se. 311 et se- quentibus. Cur relatio identitatis in natura non sit realis inter divinas personas. 327. Na- tura. ul affcciu relationibus plus dicit realita- tis. quam ut præit illas, 263. Plus etiam dice- ret perfectionis, si relationes secundum esse *ad* afferrent perfectionem relativam, 263.

Natura divina non habet a Verbo, quod sit actu intellecta, séd a se ipsa, et quare. 7u. Non communicatur Spiritui sancto ex vi processionis formalissime, sed tantum identice, 128 el sequentibus. Ejus processio non pro- pter hoc est identice generatio, 132. Quo- modo processio Spiritus sanpti possit termi- nari nd allributu in amoris, ipiin prius terminetur u»l naturam, a «µia oritur attribut- um. ltd. Cur in processio.* per intellectum sil hoc impossibile. 157. Qimpfodo iitlelleclio essentialis, licet concipiatur ut actio, possit OSSO constitutiva divinæ natura» : cum relatio, prout exprimit rationem originis; ea sola ratione non possit esse constitutiva personæ, 697 el sequotitibns. Quomodo natura divina quasi bis constituat Patrem in *esse* obj«'eli intellecti respectu intellectionis sui; semel quidam prout est in Patre, sicut essentia <yus; semel nutem prout osl in Verbo, in «pio Paler se. et omnia intelhgil, \$58, 559.

Natura divina, ut præinlelleclela personis, est subsistens subsistentia absoluta, 239 el deinceps. Quomodo ex eo. quod ni sic pr.e- concepta iutelligal per intellectionem primor- dialem. deducendum, quod ul sic subsistat *id quod*, 376. 380. Ex negatione talis subsis- tentia? cur sequentur multiplicandam in tri- bus suppositis. 381. Quare ut sic subsistens, non sit persona, 39J. 39L Natura est signili- catuin indirectum, el in obliquo personæ di- vina?, 358. 39. Personalitas divina in abs- tracto etiam connolat naturam. 39. Qua.mam divijrsitas inter personam ct personalilat-m iu modo conuohindi divinam naturam 40. Quomodo relation· > divina· iinbrant a natur... ul a prima radico» quod constituunt hypos- U1\$83. 367. 690. 691. In divinis nulla existentia relativa præter absolutum divinæ nutura·» 282 nt sequentibus. Natura, ul pr.æintellecta personis, inteliigitur existons per propriam existentiam. 281. Natura, umi ut transcen- dens. sed sub conceptu naturæ tribuit rela- tionibus divinis *e'''* existeuti v. 302, 363. N.i-

turns divinæ per se primo esi debito existentta; attribut:* verb secundario. 9X.

Naiiiræ divinæ duplex «YmcqUus et per modum iifyisc&raeutfs el permodnm n-tluw. et quid juxta quemlibet conceptum importet. 218 <t ■cquennbus. Sumpti p^r modum natura· uon mchiditurin relationibus ut virtueliter distinctis. 219 el deinceps. Bbnc tamen srimpta per nnxlain transcendentis. 219 et s— quoutibus. Nalunt, ut transcendens per tran*-cendentiam nd. non jicrlinet .ul lineam relationum; perlineret tamen, si es<.>t transcendens per tninscendmitaiin rationis. 138. 03. 161, 165, 222. 210. Cur non obstat inflmtati divina* natura» distinctio victualis u relationibus cum tamen obstat eidem infinibili. quod non inclmtatur in relationibus per modum trens-cendonth. 226 et sequentibiu. Quare similiter non obstat Inilnititi relationum divinarum, otUml non inchid-minr per modum lrtiiscendentinni in natura. 229. Natura divini bis includitur in persona, semel quidem per modum Inu:Sindenlis, >·iη·*] autem per modum unturæ. 235. 345. 316. Cur natura. f»er modum traharii· lentis indu<i iu rectionibus, non det eis. qtioid sint intelligente i : cum tamen tribuat eis. quod sint bina·, et jierfecta·, 2x>. 2(8. Quisnam sit proprius quaj eiTeetm» formalis natura·, ul prr modum transcendentia* inobtsæ in relationibus. 233. Quare. nt sis inclusa. non possit prtKrindl a relationibus, 219. It datione* dtrininr. sive sumantur per modum transcendentium, sive per modum relationum, ηuxi includuntur in natura. 211 ·*i *e-qiieitibus. Sunt tamen de inlrins ico conceptu natura», tanquam modi intrinse-i. ct essendales, ejus. 213 ei deinnÿe. Natura divina tum esset infinita nec intitule freun ia. nisi tribus relationibus terminata, 215. Vjdo Essentia divina

NATURALE. Processio divina per Intellectum cur dicitur naturalis, vel per naturam.

NEGATIO. Vid · Carentia.

NOMEN. Alieuju* nominis significatum, blind formale directum, aliud materalerdirectum, aliud indirectam, 353. An sieuificatnm formale directum hujus nominis persona divina sit quid relativum, rI quodnam nmnu-r ihithnni. 351, 335 Quodve significatum tnat-terhd · directum. 353. Qaodnam indirectum, sivê iu obliquo. 358. In significato hujus nominis *Deus* importatur Deitas, secundum uiiim rationem iri recto, secundum aliam in obliquo. 360.

Ho: nomen Trbiitar quid ox etymologia, quidvn ex hominum impositione signifie < et quomodo eo utendum m divinis. 129, WO. Cur non utendum iu divinis nomine *triplicitUis*, *triplicis*, aut *triformi**, et quid per lnr· · n ·mina signifie »inr, 130, 131 et sequentibus. Huc nomen /fcut ex se significet liabciitem Deitatem, noti autem personam. 370. 371. Quandoque ex adjuncta termino limitatur, al supponendum pro aliqua determinata persona. 669. Cum ZMim signih *et habentem Deitatem, cur non 1res Dii. sicut tre* habentes Deititem. 1»61.

Trii nominum genera in divinis, nlta »r-nîia notion-dm, alii fraii^cetidentm,

“ Hæc n · .mu a'iit substantiva. alia ad i»-ciiva, (MU) Qitodnaiu dferritucn inter stAntlva el adjectiva, t>72. Nom.ua «^sentiolia

adjediva ni concreto sumpta dicuntur plu- Λ
raiiit-τ in divinis, 660. Nomma adjectiva, ebi aliquando signilicent substantiam, significant tainôti illam per modum accidentis. sive altrrî adjacenti*. 660. Quandoque uuiuiua adjectiva simiiiuhir in vi substantivorum. 061. Ita nomen **jtow** »*l nomen mrrrdn.v, *rlc* apud Athanasium. 661. Cur nomen ,*vtfrnus* jn>*slt <umi substantive; et diri singulariter in divitiis, non tamen nomen *au ternus*, 661 i Nomina cv'viititalia substantiva in concreta, cur non dicantur pluraliter in divitiis, G6l el deucep». Nomimi concreta substantiva α quo siununt unitatem. v*»l pluralitatem, sive lan-(Wâui a ratione furmali. sive t.inquam a c<m-ilitione. 661 et sequentibus. Nomina concreta essentialia <puind->que iu divinis pes^uni supr nemore pro persona. 669. y louiodo ex au-juncto termino limitentur, vel distrahantur ad supponendum pro una. ud pluribus, 669. G7Û. Notuimi vero ensmitjulia nburacta mui-;uam possunt supponere pro pereona, 672 el ddneeps.

NOTIO. Quæmm notionis bona difliuitio. 09 el deinceps. Notio est superior ad propriet item personalem et non personalem. 159 Pertinet ad ordinem originis : el cjtis nutniTUs ex onginibns desumendus. 459 et deinceps lu divinis poneudæ sunt notioiie.?. 152 el Sequentibus. Quinque dumtaxat surit. ♦t qmenam. 159 el deinceps. Per notiones occurrntur interrogationi. *Quonam persunje (livinjr sun! tres?* 153. Notio debet signifi ari. quasi *t'n facto* non ut in via, vel i63. Non pnesuppotiere aliam persottajn pro-'edentam. cur non sit propria notio Filii. 4G5. Cur innascibilitas sit notio Patris et non esse juratum non sit notio Filii, neque esse in-xenilnnt, vel non esse spirantem sit nolio Spiritus Sancti. 160, 47 i et deinceps. Potenti i genenitiva cur non \$il notio pe«mlinris Film, aut potantia spirativa Patris et Filii. 162. 163. Quomodo spiratio activa sil notio Patris et Filii cum sil communis utrique, 165. VJ6, Cur esse principium fontale Deitatis irm sil specialis notio Patris : el quomodo se ii ibetit ad Paternitatem. 169 el deinceps. In-: iscibilitas prelit est idem qnbd non proee-ttans, et prout idem, quod non geuitiB, cur non duplex notio. 177 Ratio dolii in Sjiiriln >m to cur non sit notio distincta a Proces-lone. 657. Quare nriseio, cum significet ali-quid notioiiale. non s i sp.—jalis nolio. 729.

NOTIONALH. Processiones divina· sunt ae-l is notionales, 26. Nolionnha m suo conceptu liront relationes secus vero essentialia, <t

NOTITIA. Vide Cognitio.

NUMERUS. Numerii-, secundum rationem analogam ad numerum creatum, ut <livinum, J1 illam dicit imperPcliou un, 112. Numeras, ditis abstractus, alius prout m robus : el ipiid per quemlibet istorum signillecuir. ril quisnam 'X eis sil in divinis, U5 el s* quenlibus. Quo-modo intalligendum. qund id, quod continetur <d> numero. m»»n<nraliir per illum, Π8. Quid requir itur ad nnin<*ntm compositum, et quare relegandus a Deo. il7. Numerus relationum ·:re it irum - · nn lum »sm» relativum non est iiu nenis comp i-dltis. et ipi.ire. Γ20. S-jd dato quo l si», cur non idem oie«induTii de numero dr.iii iruiii relationum. V20. In divinis est numerus tr.in<cendentalis personarum, non an-/t>'tn numerus simpliciter, 111 <·i deinceps. 423.

(Junmodo

NOTABILIA

Quomodo lien possit, quod iamenis abslrac-
(itB ex Vi sua· linôæ, et ni præ&jindil ah ho .
vol illo numéro abstracto. d ml c^ciiliidher
imperfectionem compositionis, et quod <*on-
traolits nd numerum ubstraclnm divhnriim
reluliumim. vul etiam erentarum, careat îila.

OBJECTUM. Objectum operationis imma-
nentis debet quodammodo esse intra agens ;
Pt quæ sit latitudo in modo essendi ad intra
inter objecta notionum immammtuiiu, 111.
Objectum primum nequit cognosci compre-
hensive sive secundario si habeat nexum cum
primario. 512. Esse objectum actu terminans
mmneclionorn est do essentia verbi, 13, 36.
37. Objectum, quOd S0 ipso unitur in ratione
verbi, essentialiter habet actu terminare hi-
tellectionem primariam sui. 13. Quando ob-
jectum est essentialiter intellectum, productio
Verbi per cognitionem quiddiinlivum ternii-
nalau i ml illud arguit iidiiiitalom in produ-
cente, 14. 13. Non producerj illud in eo
eventu oritur ex imperfectione. 15. Objectum
rst intra intellectum in ratione molivi, per
speciem impressam, in ratione terminntivi per
verbum; 36. Quando objectum habeat hæc n
se ipso. 37. Objectum formale dictionis, el in-
tellectionis in divinis est omnino idem , 51,
52. Objectum primum divinæ intellectio-
nis. ct ipsa intellectio perlinent ad eamdem
lineam, non autem objectum primum voliti-
onis, el ipsa volitio sunt ejusdem lineæ, el
quare, !H. Quod voluntas ieralnr ad objec-
tum. el intellectus trahat illu l ad se. quomodo
intelligendum, 115. Objectum voliluin qua ra-
tione sil intra vol.miam, 117. Discrimen in
modo essmdi objecti intra intellectum niedio
verbo, et intra voluntatem medio pondere,
«iv»» inclination·? producua, 110 In cujusbbet
objecti volitione, quomodo ipsa volitio sil Vo-
lita. 116. Et quomodo sit volitus terminus in-
trinsecus volit onis. 116.

OBLIQUUM. Vidi Rectum.

OMNIPOTENTIA. Omnipotentia est ratio a
priori possibilitatis creaturarum. 167, 510 el
deinceps. 51 i. Nequit cognosci comprehensivo.
»l nn cogn — intur in eoaem signo omnes créa-
t.iræ possibles, 507 et **sequentibus**. **Non esset**
in Deo omnipotentia, si uon essent creatura?
possibles, 510.524, 525, Si implicarfet una vel
altara creatura cx iis. quæ nunc possibles
sunt, prubabile est, quod omnipotentia uon es-
set ejusdem rationis ac nunc. 52i. **Probabile**
eliam oppositam, 525. Quæ sit connexio **inter**
omnipotentiam, et créaiuras possibles : el an
sit magis necessarium, Dema essfe, quam eas
esse possibles. 521 el sequentibus.

OPERATIO. OPERARI. Nulla datur operatio
iu natura puré intellectuali. nisi iii/eZiiÿm·; el
re/5% c! quare. 22. Quare in homin.: dentur
ahæ operationes præter illas. 22. Operatio
odJ'qunla intellectus csl intellectio, 42, 43.
Esse terminum productum per operationem
: x vi hujus præcise. nullam dicit imperfectio-
nem, 57. Per operationem sensuum rxtorno-
r un nihil prodiidlurad intra. III. Hujus ratio.
116. Operationis immanentis a transeunte dis-
crimen in habendo objectum ad intra : elquæ-
nam latitudo inter objectu operationum imnia-

nentium in modo essendi intra potentias, 11L
Oporntlorns immànéñüs a iraiuetinte discri-
men in producendo terminum. 2s. l |k Opera-
lio procedit a subsistente *u(Quod*, 37G.
Drqdioiter unum dicitur operari p -r aliud. 553.
Operatio intellectus creati producant s ver-
bui, psi gerieralio viventium secundum quid,
et imperfccla. 25. 46 Proclationes divinæ
*mnl vera? op rationes , 52. Emanatio. <|u:e
non est vera operatio, dicit iinpmTeetionem,
52. Operationes inlelligibile^ nullam in suo
concepta dicunt imperfectionem, 53. Opera-
tiones Dei ad extra sunt actiones formaliter
immanentes.57. Jn quonam consistat potentia
iKtrum exeeutivn. 5/. Operationes Christi an
accipiunt suum valorem a relatione personali
Verlii secumlum esse *ad*: an ab essentia di-
vina inclusa in relatione per modum trans-
cendentis, 273. Vide Actio.

OPPOSITIO. Qu e distinguuntur sola oppo-
sitione relativa, participant unum numero na-
turam. Ea. quæ numerice tiulum <listinguun-
tur. possunt esse ineompossibilin absque ulla
oppositione; non autem quæ formaliter dis-
tinguuntur, et quare. 576. Oppositio disparata
ex se dicil imperfectionem, et limitiilkmein.
saltem in nno extremo, 250. Inter omnes op-
positiones oppositio relativa primatum lenjt,
et ea sola nullam ex se dicit imperfectionem,
178. In divinis nulla est oppositio nisi rela-
tiva, 110, 178. 57i. Cur nequeat esse, oppositio
contradictoria neque contraria. 578. Omnis
distinctio realis in*divinls.esi per relativam
oppositionem. 333. 468, 574 el deinceps

Quæ non habent oppositionem relativam,
non sunt impossibilia in divinis in eodem
supposito, licet alias in creatis incuinpossihi-
lia sint. 576. 580. Oppositio secundum atlir-
malionem Ot negation *m uon notest esse
prima ratio distinctionis, sivo in **divinis, sive**
r.i creatis. 577 Semper fundatur in alia op-
positione reali, 577. In divinis debet fundari
m oppositione relativa, 577. Quamnin esset
oppositio inter Patrem el Spiritum Sanctum,
ex hypothesi quod Spiritus Saucius uon pro-
cederet a Putre, 583 Inter Processionem,
s ve spirationem passivum, nt Puternitalem
est opi»osilio relativa rudicalis Unium, 583.
Similiter inter Filialionem et Processionem.
585 el 586. Quomodo hæc oppositio sulliciat
nd distinctionem realem forni ititor talem in-
ter illas relollones, 586. Probabile esu tpiod
ea radiculis oppositio pncise sumpta non
budlciat ut like i elationes realiter fonnaliler.
distinguantur, sed solum realiter radicaliter.

ORDO. Ordo originis est quid distinctam,
ac ordo prioritatis in *quo* : et quid ad cujus
libel conceptum pertineat, 48/ el deinceps.
In divinis nullus ordo, præler urdinem ori-
ginis. el quare, 55*3 In rebus, quæ material-
iter tantum dillerunt. possunt plura ab uno
procedere absque ullo ordine; non autem in
iis, qmo diflerunt formaliter, ol quare. 559. Si
in divinis non esset ordo originis, darentur
phiros ingeniti et plures Dei, el quaro« 5t>0.
Vide Origo

ORIGENES. Origenis error, iinatmius ne-
gat. Eilium Dei esse verblun » 22. Ideo ftms
Ananorum a D. Thorna uppallalur, 22.

ORIGO. Duplex orda originis iu dixinis,
nempe, *a fiuo alius*, et oui *ab aliu*. i6» ct
deinceps/ Nullus ordo in Divinis prælér ordi-

neoi originis, 550. Prioritas originis el priori-
t&S *in quo* sunl distincta) prioritntes : et quoi
pertineat ad conceptum ciiusUbet. iff? «-t
deinceps. Inter e.^smtium <li\ inani et perso-
nas ct inter divinas personas ad invicem est
onlo originis. non taruen priorites *in quo*.
a»!huc ralioms, 1ST. Quomodo ex ejusmodi
ordino originis non sequatur. quod divina
Intellectio possit concipi, ut terminata ad
essentiam in aliquo signo *in quo*, et non ter-
minata ad personus, vel ut terminata ad
unâm personam et non ad alimn, 4M. Si m
divinis non esset ordo originis, darentur (du-
res ingeniti. et plure* Dii, et quare, 559. Per-
sonæ divinæ non constituuntur originibus,
adhuc admissio. quod origines dicunt iu recto
aliquid relativum. 692 et «teinceps. In quo
sensu inteltigqndus D. Thomas, enm inquit,
quod Origines in divini* non intelliguntur, ut
inha reiite< persani«. 696, 697. Cnr relatio po-
tins» quota origo considunt personam divi-
nam. crim ulraque concipiatur ul tendens in
aliud. 697. Quare relatio, prout exprimit ra-
tionem originis, non pos-il r »n>tiiiire perbo-
nam divinam, quia concipitur per modum
actionis : cum intellectio divina, quw conci-
pitur per mwlnni actionis, constituat naturam
divinam. f»97 Ot sequentibus. Origo est prior
relatione divina, considerata ut exprimit *ad* :
iosterior nutem eadem relatione, ut csl forma
hypostatica» 7Ql.

P

PARS. In divinis non est lotum et pars
etiam secundum quantitatem modalem dis-
cretam, 415.

PASSIO. Actio el passio quomodo sint
Idem cum mota, non autem inter se. JIS, 321.
Non sunt res, se l formalitetes. 322. Vide Actio,

PATER. Rado patris et lilii. solum repe-
riUir lu virentibus 63. Probabile est. quod
Aims refertur ad patrem el matrem duplici
relatione formaliter distincta, l; I realiter
un i. 135. Probabilibus oppositum. 156. Quo-
modo pater et muter sint causæ partiales in
generatione prolis. 136.

PATER IN DIVINIS. Patris et Filii ratio-
nes iu quo sensu relcganla» a Deo juxta D.
Dionysium . 77. Conceptus dic ndi et con-
ceptas generandi in Patre, ».*† unus el idem
conceptui ab^pie distinctione virtuali. 100,
101. Quare ct quo sensu Pater dicatur a sauciis
Patribus major Filio. 161. Pater pro illo
priori, pro quointelligitur ul principium Filii,
est intiasdbdis, 472. Sun est idem in Patre
absque dist'iictioue virtuali »»s\$e Patrem el
esse principium Spiritus Sancti, 557. Sicut
Pater dicitur Filii P . c ir non ellam per-
sona Putris dicetur persona Filii, 359 In quo
sensu Pater sim* Filio non esset pertectus ct
fond uihlus ! et marque sine Spiritu Sancto
non esv.d vivus el teret imperfectus, 269. Pa-
ler, ut generans, dicit in recto essentiam et
in obliquo relationem ; e contra vqro Filius,
ni genitus et ut Verbum : et quæ dispur ratio,
IOL Essentia divin i Patris in quo sensu op-
inmalur identice, licet uon formaliler cum
Filiatione. 2kS. Cur Pater iipn inteUigat, nec
sit sapiens Paternitate, cum Paternitas in
abstncl-) inclnd.it intellectionem essentialem
ct sapientium per modum transcendentium
sumptas 231. 23'». Qui nam sit effectus forma-

lis essentiæ divinæ, prout inclusa) nor modun
transcendentis in Paternitate el aliis relatio-
nibus. 236. Patris constitutio in esse Patris
est a Paternitate secundum w r relativum;
constitutio vero connaturalis Patris est ab
essentia divina in Paternitate inclusa, 279.
Quomodo Pater quasi bis «tonstiluiitiir ab es-
sentia in esse objecti intellecti, semd quidam
ub en, prout csl in Putre ul essentia ejus, s«'-
im*I alitem prout in Verbo, in quo se et omnia
intelligit, 558. 559. Verbum divinum non con-
stituit Patrem in cjsse objecti netu intellecti
tationo sua> proprietatis personatis, sol ra-
tione essentiæ in co indūsæ, 539. Filius rt
Spiritus Saqclus, cur non possint procedere a
Patre absque aliquo ordine. 559 et deinceps.
Quare hir ordo uon possit essi alius, quum
uriginis, 559. In quo sensu Pater dicnlur fons
div initatis. 562. Quomodo se habeant in Patre
ratio Paternitatis el tontalitas, sive ratio prin-
cipii fontalis divinitatis. 169 et sequentibus..

Si Spiritus sanctus a Paire non procodi«ret,
\$ed a Filio cur udbue u Patre realiter distin-
gueretur ; cum tamen a Filio non distinguo-
relur. si ab e » non procederet 583. Quomoijo
iu ea hypulh«*si Spiritus sanctus, el Pater op-
ponerentur relative mediate, licet non im-
mediate. 5S;l. An hæc oppositio esset per ac-
cidens, an per se, 584. Cur ex eo, quod
Spiritus sanctas suilieicnter procedat a Patre,
non suporllual influxus Filii. 563. Spiritus
saucius procedit a Patre per Filium, 602.
Procedit a Patre quodammodo mediate, et
quodammodo immediate. 603. Non tamen mi-
nus principaliter, quam a Filio, 601. Uter<|ue
est unum principium Spiritus sancti. (»9i cl
sequentibus. Pro quo supponat ly *princi-
pium*. 605 et deinceps Pater nou distinguitur
realiter, fonnaliter. et proxime per Paternita-
tem a Spiritu cincto, sed per spirationem
tivum, 591 . 693, 610. Pater, et Filius uon
pnrsiipponuntiiir ad relationem spirationis
activa., ut volentes volitione notionali, sed
lanium essentiali, 612. Adhuc volitione ey?
sentiali non aliqua prioritite i/i *quo*, sed *a
quo* : et in «(conam h.TCpriorilas consistat, 613^
611. Si per impossibile Pater nou hriboret in-
tellectum, etiamsi haberet voluntatem fce-
enndam. non procederet Spiritus sanctus
ejusdem rationis, ac nunc. 631. Guin Pater
habeat duas potentius, generativam scilicet,
et spirntivain, cur non «licendus duo princi-
pia. 66c. Pater prius n»jslro modo concipiendi
intelligitur constitutus in esse Patris, quum
quod generet, vel referatur a<l Filium, 702.

Cur Pater uon mittatur, sicut aliæ personæ,
750 Sidit Filius mittitur ratione iloni ei ajp
propriati, v. g. ralionc sapientia? communi-
eat'» Creatura*, cur etiam Pater non dicetur
mitti, cum communieatur creatura potentia,
qu e appropriatur Patri, 731 Cur Pater wnial
ad nos, et detur nobis, non autem mittatur.
731.

PATERNITAS. In paternitate divina plura
munera inudæqnata rcpcnuntiiir : cl quæ
prioritis, vel posleriontas inter illi, 700.
<l)S Paternitas prius nostro modo concipi-
endi intelligitur constituere Patrem, quam
qu* d pater gem. ret, vol referatur ad Filium,
iM2. 703. In quo sensu Paternitas communi-
cetur identice Fdio. 2dS. Paternitas iaiim
esse relativi constituit Patrem in ' divinis,
ration*. vero essentia? iiclusæ per modum
transcendentis

ininscenduiitis constituit eonnaluraliler : el ratio discriminis 269. Cur Paternitas non inclndalur per modum transcendentis in spiratione udivu. bene ionien e contra, 220. Paternitas. ul distincta virlunlit. .!· ab essentia, ralionē relativi csl incommunicabilis, ralionē veru essentia» in ea incluse cmnmiiiiicabilis, 230. Cur ex inclusione naturæ «livinæ per nîo-îµµq transcendentis in Paternitate, non .-e-qluHnr, quod Paler intalligat Paternitate. 235. Qui&iain sit olfcetus formulis essential diviiKO, ul per inoduin transcendentis inclusa? iu Paternitate» 235. An litre praedicatio sit per so, *Paternilas est essentia*, 240. Paternitas nun includitur per modum transcendentis in Filiatione, neque e converso, 210 el sequentibus. Spiratio l activa in divinis non distinguitur realiter *n* Paternitate, el Filiatione, sed virtualiter. 331 cl deinceps. Quomodo si realiter distingueretur, essent in Deo quatuor res. 331. Talis distinctio pugnat cum divina simplicitate 332. Paternitas, el spiratio activa sunt duæ relationes reales, si ly *rentes*, appellet supra ly *relationes*, non autem si appellet supra ly *dux*, 336. Cur non etiam dicendæ duæ relativa». 337. Cum Paternitas, et spiratio correspondeant duabus relationibus realiter distinctis, dur non etiam realiter distincta», 333, 460 451. Cur non possint de so invicem prædicari, 335.

Paternitas est notio Patris, 160 et sequentibus. Est fundamentum proxituuni innascibilialis, Π0 471 ei sequentibus. Cur esse principium fontale DMiatis non sil in Patre notio distincta Paternitate, et innascibilitate. 469 et deinceps. Paternitas', ct spiratio passiva, sive processio opponuntur radicaliter, non vero proxime formaliter. 584. 589 Licet opponantur solum radicaliter, probabile lumen csl quod distingii inl ir proxime formaliter, 589. Probabih» qîio pie est quod pracisc ex vi illius oppositionis, non distinguuntur proximi formaliter. sed solum radicaliter, 591. 592. 598. Paternitas, el Filiatio concurrunt nd eonstitutionein jîrincipii *quod* adÿqñati Spiritus Sancti; non autom ad constitutionem principii *quo*, et quare, 610 el deinceps. Non eo modo quo Paternitas Ost connotatum potentiaē generativa. Paternitas etiam, et Filiatio, sunt eonnolata polentiaē spirativæ, el quodnam discrimen. 632

PECCATUM. Quomodo materiale peccati initiative opponatur cum gratia sanctilicanle. *271. Vide Gratia.

PERFECTIO. PERFECTUM Perfectio et bonitas quomodo se habeant ad invicem, 248. Perfectio el bonitas, non ad aliud sed ad se dicitur, 254 255 et se pientibns. Quomodo etiam attendatur secundum ordinem unius ad aliud, 268. Perfectio, ct bonitas rei sumitur per ordinem ad exislentiiin. 257. Quare natura humana ut sic. el M.itheniaticalia. ut talia. non dicant bonitatem. et perfectionem, 257 et 434. Cur relationes dix inæ connotando saltam existenliam divinæ essentiaē, non dicant bonitatem, et perfectionem relativam. 278. Ea. quæ dicunt essentialiter ordinem transe-ndenl dem ad aliud, in quantum sunt perfecta, el bona. dicuntur ad se. 259 Perfectio est duplex, alia totalis, alia partialis, sive inadæquata, 251. Magnitudo in Deo est idem, quod perfect o, 253. Dillinitio perfectioni- simpliciter simplicis. 250. Perfectius esi

lniber.» aliquam perfectionum formaliter. et eminenter, quam habere illam soliiim eminenter. -261.

An eredem munero perfectiones creaturarum sint formaliter iu Deo, seclulis imperfectionibus, 262. Sunnuæ perfecti» mi divinæ natura· noii obstat, quominus ejus p&CçAibnes sint mediantibus intellectu el voluntate, 24. Perfectiones iBvinro concipiendæ sunt ad instar perfectionum supremarum creaturarum. 23, 21. Inicllige, secundum quod perfectiores sunt. 13. 26. Perfectio r dativa in divini* pugnat cum æqtialitate personarum. 263, 261. Quomodo cx eo. quod perfecti i cl bonitas dicitur ad se, deducendum non dari in Deo perfectiones relativas, 251, 257 cl sequentibus. Quomodo essentia divina plus perfectionis haberet, ut alfecta relationibus, quam ut pr;eil illas, si semel relationes dicerent perfectionem relativam, 261 et deincups.

Perfecluni est, cui nihil deest Quomodo m-bdligonduin, 176. Perfectum el bonum eum quo ente convertantur. 277. Vide Bonitas.

PERSONA. Diftlinilib persona·, 237 el deinceps. Cur non competat essentiaē «livinæ, ut præintelleclæ relationibus, 238, 239. Quomodo fntelligeiidum ly *rationalis*, positum in dillinitione personæ, 352. 353. Persona è§l quid perfectius, quam natura specifica, 356, 357. Quomodo intelligendum quod sit quid perfectissimum in lota natura, 357. Persona creata, hoc ipso quod constituatur ex personalitate et natura secluso intellectu distinetis, co ipso est composita. 203. Persona Christi est actu composita, 204.

PERSONA DIVINA. In divinis est formaliter ratio personæ. 314. An signillmtum formale directum hujus nominis *persona divina* sil quid relativum el quoduam munus relativum. 355. 356 Quoduam sit significatuin materiale directum. 356. Qiiodinnu iudircelum et in obliquo. 358. Ratio personæ divinæ non est communis univoce, sed analogie», 435, 436 el doinfçôps. .Equaliter tamen pnrlioipnliir a qualibet : et quonibdp hoc cum illo rohareat, 441. Cur hæc convenientia univoca pugnet cum simplicitate divinarum personarum et cum unica earum exisleulia. 136 Ratio personæ divinæ dicitur qutddditative ot non denominative tantum de <piolibel persona, et es! sicut individuum vagum respectu determinati individui. 140 el se<juen(ibus. Cur ratio personæ divinæ non dislingnilur u ralionē propria et peculiari determinata» persona» adhuc virtualiter, 439 Essentia ilivina est fons et principium virtuale personarum. 488. inter essentiam et jîersonus. vel inter personne ad invicem nulla priuritas *in quo*, adhuc rationis, sed solam priorltas originis; 459 el sequent!· bus. Non potest intelligi essentia per intellectliouem rei (prout esi in se) in aliquo signo *in quo*, adhuc rationis, sine personis, vel ima persona sine alia. 450. Personarum numerus. Vide Numerus. Dantur 1res personæ et 1res hypostases, non autem tres usia·. 207, 2 /8. Cur non divenmn 1res substantia, eum substantia s t i· ratioie» p'Tsonæ. 3â0 Quare relatio ditionctionis inter personas non sit relatio itolls distincta, adhuc virtualiter, a relationibus P u-suiialibus. 32s. Cur noqno ••tiam rolftlio In-existantlæ, sive præsmitiaē unius in alia. 3*28. Cur relatio identitatis in essentia inter divbtas personas non sit realis, 327. Dislincliu realiis

INDEX KEITUM NOTABILIL’M.

inter person.-ts non olistàl earuni infinitati. 16. Persona* divina- «.) totis differunt? \$«-d non totaliter, 42. Qualibet ex trib s personis <... in/nhqu-Ha rosp'ciu uatiini divina , JE Qin-niûdo p\ hoc drdmvndum, quad id. qinxl eompûlrt naiur.r. prout est in una persona, non competit iUi, prout in altera, 31. Car non uhstet divinæ simplicitati distinctio realis personarum. 2d3. (air non eliam obstet distinctio viriua:K inter j ersowts el rs&?ntiam, 203, Cur autem obstet cidem simplicitati distinctio reafe into essentiam et personas. 201 ct seqtieutibux. Si]>ursonæ ab essentia secluso intellectu distinguarentur, ess-1 in eis compositio omnium imperfectissima. nempe per aggregationem, 203. Imo essent creatam-, 278. Persona- divinæ carent omni compositione. tiret convenient in essentia et (Offerant per proprietates, 17. Ex p Tsonn-rnm Trinitate quomodo intra Deum processio deducenda. 8. Qux* distinctio niter personas sniliriat. ul mn procedat ab aha, 8. Distinctui inter divinas personas non est mat -halts, sed formalis. o77. Inlinila- divinarum personarum patii identitiearc sibi, quidqut l non opponitur relative, 579 et sequentibus. Distinctio realis divinarum processionum non es! ratio a priori distinctionis]>ersonartim. Sed potius e conversa. >79. Itepugqat penouæ divina- procedere ab uliu, nt .i causa non veru nt a principio. 9. Non desinit esse primum hns et primum principium, licet ab alia pтк cedat. 10 Quid intersit inter personam in concreto et personalitatem in abstracto quoad modum conuotandi naturam? W.

Persona quasi bis includit n.tlmxim s :n»d quidem per uibdum transcendentis el sound per nwatun naturo, B82. 346. G>2. Perfectio relativa in divinis pugnat cum omuiuiuda æqualitate person»n;m, cl quare» 2>d. Quis *«ikus Augustini dicentis, quod person» m dû inis dieiur ad <... 359. 689. Sicut P iler dicitur Filii Pat»*r, cur persona Patri- non dicitur jhjrouii Filii. 359. Quomodo D*us in »- in-creto, ct Deitas in abstracto pi^ die ntur d< jersona divina, 360. Hoa nomen Ikar noii significat personam, séd habentem Deitatem, 370. 371. In quo persona ab habente Deitatem distinguatur, 371

Personæ divinæ. ultra subsistentia* reïnii-VAs, important subiisteitiām absolut.un diyitiæ essentiaē. 37) et scqtientibns. Cur non idvo quarta persona, 390. Personæ divina* iu-CÔniniiniaibilitas fundatur in subdolenti i propria el reîutivn, et oritur ab ea. 366. (Consuluerē personam, quomodo relatio divina Li-beat α natura, ut a prima radice, 367. ,πK. Constituere personam, el constituere conuaturalissiuie ex diversis capitibus oritur in divinis. el «piaro, 281. Si natura divitia non aifvrrot propriam subsistentiam absolutam, cur inuultiplarotur in tribus personis. 383. Sal»-c'istenti i absoluta dupliciter communientur p «> mis, 310.

Porsuila» divinæ non existunt per aliam existentiam, quum per absolutam Jivim e*-sentiaē. 282 el sequentibus. Cur, si exi^icrout]-τ proprias existeutūs relativos, forent in Doo Iro» æterni; <il iras increati substantive, 2di .*1 «'«pientibiK, l'aies exLteutiæ advenirent (icdilenUlibT divina- esseiitiæ. 21'8.

Per notiones occurritur inter ro^uiiuni. Dm>-âum perwiw.' dicinæ .m/it Ires.f 153.

Quomodo Verbum procedat ox <:og!liimm< persmianun. cum personæ sint objcccluii) sr-cundarhun cognitionis divina-. VJL i.Hioumdo i in divinis personis intidtigenduun quod idem c«4 constitutivum et disliiir.tivuii. 589. 591, 592 Cur persona. divino possit distingui n creaturis distinctione disparata; ab ulin vero ner ou t divina uon nisi dialiuetioue relativa, iJ5: lu divinis dantur proprietates ennstituen-tes>. el distinguentes personas. 678 et sequenli-bu>. Constitutio earum O4l constitutio per sim* pli utaimn, 680, 681. Cnr nun deroget sumuiæ simplicitati earum» quod constituantur ox forma lllitibus virtimlit τ distinctis, G81. Quo-modo hæc constitutio]*crsonaruni ait realis, *.mi extrema non >int rootiter distincta. G82, An sit roulis actualis; nu realis virtualis,' au eliam rationis. 683. Proprietates constituentes p.TSunas sunt relativa , noti absululæ, 681 et deine* ps. Non omnis proprietas, quæ distin-guit unam persanam ab alia, est otium cotis-tiluliva. bo7. Proprietas veru, quæ primo dislin.nit, etiam constituit personam, 687. Personæ uon constituuntur relationibus. ul exprimunt rationem originum, admisso, quod ortgo in divinis dicat de formali aliquid robi-tivurn. 693, 694 11 sequentibus. Cur relatio potius, quam origo inielligatur constituero pfirsouam, cum niraque concipiatur ut ten-dens iu aliud, 696. Cur relatio. ut origo, quia concipitur per modum actionis, non est consti-tutiva personæ : cum intellectio divina, li-c -t concipiatur ut actio, constituat divinam naturam. 697 el deinceps. Aliter loquendum de constitutivo]>er*ônæ divinæ, prout concipitur p r conceptus pOrfectos; aiiter vero hi nt oncipitur perconfusos, el imp iOj. Si priori modo concipiantur personæ. constituuntur per relationes adhuc ut expri-munt esse ad, 7od. Si autem posteriori modo concipiantur, constituuntur per relationes, nt sunl rationes lneommniicabiliter subsistendi, non autem ut exprimunt esse adf 702 et se-quentibus. Persona Patris prius nostro modo concipiendi imperfecte intelligitur constitute in persomn. quem quod generet vel re-feratur ad Filium, 71)2.

An alicui pentenæ divinæ conveniat mitti i 4 quidnam sit missio, 726 et sequentibus. In persona missa duplex li.ikittido, alia n<l mit-l-nteui. el alia fundamentalis ad eum. cui fit iudssio, 726 et 727 Ghir deroget dignitati An-gelorum superiorum, quod ad nos initiantur, non autem dignitati divinarum personarum). 727. Cur nou omnes personæ mittantur. 730. Q tare ex eis quæ mittuntur, non possit nmt mih sine alf.i' 731 ct 732. Persôlim divih i uon mittuntur medii donis gratiæ gratis Mâta- phocise; sed per dona graliæ gratum fuûuntis, et quare. 73t. 732. 8Γmissiû suiim-tor secumidiiii primariam translationem n creatis ad divina, non potest una persona milii ab alia, a qua non procedit; b»»ne tamen si sumatur juxta secumlai lam Ironslatiotirii. 783, 551 el deinceps. In misslone juxta secun-li^1Γ^α.π< teausialionem non i equiriliir dislnctiu reiilid personai missa- u mittentbene tamen in inissmne juxta primariam. 736 In ini-sionc juxta < 'eundariam iranslaiioncin. per-sona mittent- d»*bel esse principium personæ-HHSS3 . non s tcnnduiu se sumplii-. se*I prnul **st nu\j modo in rrealura, 736. Quare pgr-*omr Eilii, el Spiritus Saneti, non soluin in* ū | visii«iliter.

visibiliter. sed etiam Visibiliter milluntur creaturis. 7:9. Cur persona Filii non mittntur nisi unica tantum mission-i visibili, scilicet in natura u^uinpla; person i veru Spiritus Sancti plmibn- missumibus, 739 el 7|0. Per missionem dix iiarum personarum ordinantur crea- Uini\ ml qua* mittuntur, in Deum ut in ultim- um finem. 746 Habentur eliami personæ» et l>ossid»mlura a en* itura, 717. 751. Cur nequeant sic possideri üisi media gratia sanctificanti', 751. Per missionem iuvis'bilem eunt personæ niissæ in eo ad quem mittuntur, lanquun «ognitnm in cogimscentle. et amatum in amante. 747 ct sequentibus. Intellego per amorem p Tfeclissimum «iiiiicitia*» 753 et deinceps. Personæ mm mittuntur missione simpliciter post nim dona superimturalia sine gratia sanctilirante, sod solum missmne' secundum quid, 751. In missione invisibili non solum domi gratia* sed ipsæ quoquo persona- personaliter» ot substantialiter dmmntnr. 751 et sequentibus. 755 ct deinceps. Quomodo hoc deducendum ex eo. quod persona missa sit in eo. ad quem mittitur, tanquam cognitum iu cognoscente et unialum in amante, 754 et sequentibus. Vide Relatio divina. Natura divina. Subsistentia. Exislentia divina.

PERSONALITAS. Personalitas creata est, modus nature, 2o3. Cur faciat compositionem cum natura. 203;

Personalitalum divinarum duplex conceptus, alius, prout constituunt personas, alius, prout dicunt munus *ad*. 353 Personalitates divinæ nullam popfcètionem proxime important in hoc, quod est terminare divinam naturam ; bene tamen remote, 274. PersoimlitaW divinæ ex vi *esse* relativi constituunt personas : constituere autem connaturalissime. habent ab essentia in eis inclusa : et hujus discrimen, 279. Personalitas Verbi in quo sensu uniatur mediale cum huuianitaie, 393 Quomodo sanctificet eam, d reddat impeccabilem. au raliore relaiivi.au ratione csseiiitn in personalitati» per modum trnu condentis inrhisæ. 271 et sequentibus. Quomodo reddat illam objectum magis congruum divinæ dilectionis, quam gratia sanctificans, et dignam adoratione hitriæ, '271. Quomodo tribuat valorem operibus Christi, 273.

PERSONALE. Distinctio personalis in divinis fiullicit ul una persona procedat ab alia, 8.

PLURALITAS. Vide Distinctio.

PONDUS. Per volitio em creatum produci- tur intra voluntatem terminus quidam par modum ponderis ct inclinationis in abjectum, 11*2 ct sequentibus. Ilie terminus est incRrntlm in actu secundo in objectum: voluntas veru **st inclinatio in aclu primo : utrumque l'imeu necessarium ad vuhtiuiiem. 112. Quonam modo sil valitum hujusmodi pundits, 117 el deincjps Quomudo per illud sit anniriv in amato, et amnium in amante» 117. Probabile esi, quod Deus potest umri cum volunt itj creata per modum ponderis in objectum, sicut unitur cam intellectu per modum verbi. 121. Proba! m oppositum» 121. Vido Inclinationio.

POTENTIA. Poirntii actita in suo piaciso conceptu nullam dicit imperfectionem. 5G. Potentia vilniis non est vitalis nisi in suo principio radricula. 1GS. Agens, quod per plurus po! nttas operatur, producit simile in

principio radicali solum per potentium ad hoc destinatum, 169. Ad comprehensionem allait- ,|il4 pulontia» an debeant <:«quo>ci ejus objecta hi particulari,'511. 506 el duueep?. Dlmhic- tio realis inter potentiam <?l actum per se primo «n currvsnondenlem, non oritur ex natura netus, \$ed t*x limitaiione, 57. Poteuiia: proxirnæ nature pure intellectualis tanlnni sunt intellectus, ot vuhint.H. 24. Potentia proxima, quie cmn radicali hientificalur. est inlinila, 21. Pqlentin ud o|>eranduni non distinguitur iu Duo. adhuc vnlualiter. nb operatione. 38. Cur potentia radicalis volendi virtualiter distinguatur à voHUone, 38 ei 39. Actus perse primo corre.-pomlens tali potenti- æ non est volitio, st?d intellectio essentialis, 39 Quomodo se habeant in Deo potenllu ra- <lioalis ul sic. et potentia radiralis generandi, 152 In quonam consistat potentia exccutivn operationum ad exim in Doo, 57.

POTENTIA GENEitATI\A. In quonam consistai potculia generaliva in Deo, 3 », 355, 463. Non distinguitur ndlim- virtualiter nb actu geijer.iudi, 38 Dicit iu recto el in obliquo relationem ; terminus autem gc- generationis » contra, ot ratio disjmr. 'ütis, 193. 403. Qmmmjb Se hab.Nint iu D u potentia rad- icatis ut sic. el potentia radicatis geUeraudi, 152 Putentia generativa cur non sil notio pc- cuiiaris Patris, it>3. Nun eo mod*» «pio Pater- nilas per moilum connotali requiritur ad constitutionem potentia gen«*ktivæ in divinis, ita Puuimii/!-. 4 Eil,ñi » <id (m.-lttuLimpmi potentia- spirativæ. el in quonam discrimen,

POTENTIA SPIRATiVA. Cur potentia spi- raiv»! in di\inis non sit specialis nolio Palris. cl I dii, 475. Quid dicat in recto; quidve in obii pa». 475. Παῶτηι(α% cl liiii&lio non eo modo intrant in obiitpio ad constil<ilioiiem poteiiliæ spirativæ», sicut Paiernilas ad eons- titutioncni potenlii- genenttivx ; et in quonam discrimen, 176.

PRACTR.UM. Pr.icticum, el spcntlalivnm non variant in specie ntljon?m inlellclclus, 151.

PR.EDICATIO. PR.ED1CARI. Qua» viHua- liljr distiigumitur. quure multolies nequeant in abstracto d: se iuvienn prwdicari» 315. Quis sensus ejus prupositioiis : (*Jaidr^uid nr.vdiralar dc pr&dicidfh debet m\rdicari de omni conifHlu Mtb pr.rtiiealtfj* 231.

PR/EDICA FUM Talia spui prædicaln. qua- lia exigautur a subjoclis, 69, 634. Pro quo supponil pr i dicatum hujus propositionis :.6'c- neralia viveHtiun> prout abdrahd a créai t, el divina, rst cwntifililer ycnerutio, 68. Pra> dicata contr.idicloriu dici possunt de uno el eodem realUer cmn sola virtuali dislmrlioue, 207 el sequentibus. Propositio allinnativu ile predicate iniinilo quando dicatur ud couvcr- bniiam cum negativa. 211. ijius sensus »qus propositionis : *Quidquid pradioflur de pr.T-li^ vaiij, dcbel prædicari de omni conlmtu sub pr.rdicato*, 231.

PRIMOGENITUS. Vido Eibus.

PRIMUM. In quo consistat ratio primi priu- ripii, et primi enlis, 9. Vido Prun;ipium, Eus>

PRINCIPIUM. Causa apud (ir.icos idem, qnod apml Lutiims principium, 19 Quæ dis- tinctio sil snlliciens inler pnucipiuu operatiu- nis el l>.*rminum, 8* Quænum veru inter

principium sihumr perfectum^ et terminum etiam ^iuiue perfectum, 9. Disliuetio realis inter actionem immanentem creatam. el ejus principium non ontur ex natura actionis; sed ex limitatione. 56. Principium proximum, el terminus formalis in agentibus univocis debent esse ejusdem rationis» 95. Principium proximum artio et terminus primanus debent esse iu eodem immaterialitatis grado, 98» 116. Quoties (piis operatur p»?r plures virtutes proximas ner solam illam producit simile In principio radicali, quæ ad hoc est destinate a natura, 169. Ab uno principio possunt procedere plures termini absque ullo online si termini solum materialiter différant; nun autem si formaliter differunt, 559 el sequentibus. Quisnam debeat esse talis ordo in his, qnæ formaliter differunt, 559. Principium proximum identiricaluni cum radicali est infinite perfectum, 2L Spe.dlicatio actionis potius a principio, (piatu α teimino. 51.

Non possunt dari plura prima principia. 8. Cur darentur, >i non esset intra Deum processio, 8. Non obstat primo principio, quod procedat ab alio, ut a principio ; bene tamen ul α causa, 9. Principium dictionis, el intellectionis, omnino idem iu divinis absque distinctione virtuali. 51. Principium proximum, et radicale processionis Verbi divini pertinent ad eandem lineam, non autem processionis Spiritus sancti. 97 Verbo divino nequit communicari principium proximum nisi ex vi processionis communicetur radicate, 97. Bene tamen Spiritui sancto. 97. In Patro ætemo non est idem absquē distinctione virtuali essa Patrem et esse principium Sp.rittH sancti. 557. Idem dicendum in FtHn. 357. Pater, et Filius sunt unum principium Spiritus sancti. 601 et sequentibu-. Pro quo supponat ly principium. 635 et deincejis. Ex quinus coalescat hoc unum principium Spiritus sancti, tim t/uo, q»uun quod. 605 et sequentibus. Principium, tam quo. quam *qurxl*. Spiritus sancti necessario iiebet disiingm a termino spirato. 668. Cur uon sic ilislingueretur. si spirutiu activa non ihtiaaret ad constitutionem ejusmodi principii *quo* : et quonam modo iniret, »509 et sequentibus. Ad constitutionem principii *quo*. sola relatio spirationis activa*, cum essentia, et voluntate concurrat. Paternitas autem, ct Filiatio ad constitutionum principii *quod* ad.v. ipiali. 610 el sequentibus. Cur illud Spiritus sancti principium, prout constitutum ex essentia et voluntate, et relatione spirationis aetwæ, non subsistens, et ul sic spiret *ul nuod*» 615 et deinceps. Cur Pater non dicens duo principia, cum habeat duas potentias genera ixam. et spir.itivam. 665.

PRIORITAS, PRIUS. Quævis priorilas solum excludit simultatem ei appositam, l8S. Quid ad priorilalem originis quidve <id prioritatem *in quo* sive realem. sive rationis requiratur. 18/. Inter divinam essentiam, ct personas vel inter personas ad invicem nulla datur priorilas i/i *quo*, etiam rationis, 187 el sequentibus. Bene tamen priorilas *a quo*, 487. Cur ex hac prioritate non sequatur, rpiod cognitio Patris possit intelligi m aliquo simio *m quo* terminata ad essenham. cl non ad personas, vel ad unam personam, et non ad niinin.

^PROCESSIO» PROCEDERE. Multiplex processionis acceptio, 6. In natura pure intel-

lectuali datur processio pur intellectum, 11. •.i eliûni processio per viiimatom, 110. Quisnam sil terminus formalis holus processionis 113 el deinceps. Quomodo sit volitits, an ni an *ul* (/mu/, 116 el se piantibus. In natura pure intellectuali nulla aha est processio nisi per intellectum, et voluntatem 22. Sums contingit in homine, quia non est nnttiræ puro intellectualis, 23. Processio inolleatue creati est generatio secundum quid, 25. 7L Est vera.' el propria actio. 53 Processio intellectualis ul sic nullam dicit imperfectionem. 53 et sequentibus. Quod sic realiter distincta a suo principio, non oriur ex natura actionis, se i ex limitatione. 56. Processio per intellectum ex vi sua producit terminum similem suo principio, non autem processio per voluntatem. 112 el sequentibus. Quomodo hinc deducendum quod processio Verbi divini sil generatio, non autem processio Spiritus sancti, H2. In quo sensu processio per voluntatem divinam magis diïferal a creata, quam duæ creatæ inter se, et in quo minus, luT.

Procedere ab aliquo, ut ex pura potentia, est imperfectio, non autem procedere ah aliquo. ut ex actu puro. 15 Qure distinctio requiratur inter pt iens, el id a quo procedit. 8 Quænam vero, si processio sit summo perfecta. 9. Procedere ab alio, ut α principio, non repugnat divinæ personæ. lü. Procedere ab alio, ut a causa» est proprium creaturæ, 9. In processione univoca principium proximum, et terminus primarius debent esse ejusdem rationis; 9o. Ex yi processionis debet communicari termino primario principium proximum, el omnia, qua* ad ejus lineam spectant, non autem qnæ sunl distincta. lineæ, 97. Cui communicatur ex vi processionis differentia atoma aliquidUS naturæ. debet etiam communicari ex vi processionis toti i natura. 97. Per quamcumque processionem agentis univoci uon necessario procedit terminus similis in principio radicali : et quando sic. 169. Cur prima processio orta n vivente crealo non sit generatio, ben-. Limen in divinis, 125. Cur id, quod procedit ut imago, debeat procedere per primam processionem, sive per processionem, per modum naturæ, 539. Cur debeat communicari natura principii ex vi processionis, 510.

PRUuESSIO IN DIVINIS. Dantur in divinis processiones vere, et proprie, 7. Quomodo ex Trinitate personarum deducemlæ. 7. Quomodo etiam ex unitate naturæ, 8. Quomodo ex processione intelligibili creatu, IL Si non essent processiones in divinis, darentur plura prima principio, plures innascibiles, plures Dii. 8. Processiones divinæ sunl seræ operationes, 52. Non sunt immediate a natura, ut præit nostro modo concipiendi intellectum, et voluntatem, 21 Si essent immediate a natura, nulla esset ratio, cur una esset prior, quam alia, 25. Nec es^ct ratio, cur una sit generatio, et non alia, 25* Ner. cur essent duæ, et non plures, 23. Si vero sunt u lulur.i mediis intellectu, et voluntate,* quomodo omnia hæc probanda, 25. 26. Quare processio per naturam coincid.it cum processione per intellectum, 27, 121. Processio per intellectum in quo sensu dicatur naturalis. 25. Processiones divinæ sunt netus notiouaivs. 26. Nun sunt actus ex a quo distincti ab *mteUiffcre, ri cell*-, 30 el sequentibus. Sed sunt

Mint iildin actus, nt modilicati per relationes, 3l ef doimreps. Processio activa. el passiva igtouiodo absolute dicanlur realiter distingui cum iucludanl essentlom. in qua sunt idem. It Processiones in divinis dicunt in reclo quid absolutum. ct in obliquo relalfonem; c contra ýero terminus earum, ul lalis; et quoi dispur ratio, 103. Dalur in divinis processio per \ohmLitem, 108. Cur terminus ejus dica- tur Spiritus sanctus : cl cur Spiritus sanctus per voluntatem procedat, 109.

Verbum divinum procedit cx ossmlîa. vel do essentiu, ut exactu purissimo. 15. Pro- cessionì Verbi divini convenit dillinitio gene- rationis viventium. 7l ot sequentibus. Non autem processioni Spiritus sancti. 123. Proc- cs.do Verbi divini est generatio univoca. 81. Eitinlinita in ratione generationis; non autem iu ratione processionis; et hujus ratio, 119. Verbo divino communicatur ex vi prodessio- uis natura divina, non solum secundum munus speciei intelligibilis. sud otiaijnit est *intelli- ijtrc*, et *intelligi*, 85. Cur ex vi processionis çawniuiücetur Verbo principium proximum, el simul radicale; Spiritui sancto vero princi- pium dumtaxat proximum, 97. Ex vi pro- cessibnis communicatur Verlip ultima quasi .lillerenlia naturæ divinæ, 97. Quomodo cx hoc deducendum, quod communicetur ei na- tura sub conceptu naturæ, 97. Processio Verbi est idem conceptus formalissime, ac processio Filii, absque ulla distinctione cum fundamento in re, 101.

Processio Spiritus sancti non est per natu- ram, 121. Quomodo hinc deducendum, quod non sit generatio, 125. Processio Spiritus sancti, principium ejus proximum, et termi- nus formalis non sunt in eodem immateriali- Utis gradu cum divina natura, 98. Quomodo ox hoc deducendum quod processio ejus BOu til generatio. 98. Spiritui sancto non commn- uiojitur natura divina formalissimo ex vi pro- cessionis, sed tantum identice, 128 cl sequen- tibus. Quid intersit inter communicationem ex vi processionis, et inter communicationem per processionem : et quid ad quamhb ðl cx illis requiratur, 123. Spiritus sanctus ex vi processionis non est formaliter Deus, sed iduniico; absolute tamon loquendo est for malt- kr Ueiis, 130. Ejus processio uoi est identice generatio, quamvis identice communicet natu- ram. 132. Ex vi processionis communicatur ri aliqui ðl divinum; non tamen subsistens in natura divina, 133. Ex vi processionis proc i- dit ut subsistens subsistentia relativa, 13i. Provedit ul amor divinus, et substantialis : ct pro quo supponat ly *divinus*, el ly substantia- lis. 134. Probabile'est, quod cx vi processio- nis non procedit ul substantiolis, 134. Ex vi pi ssionis communicatur el ratio entis di- vini : et pro quo supponat ly ens . 13G. Non tamen communicatur cx vi processionis na- tura divina, adhuc per modum transcendentis inclusa in amore divino. 137. Esto communi- caretur ex vi processionis natura per modiuu transcendentis. cur non ideo ex vi processio- ni procederet ul persona, neque talis pro- cefcio esset gen -ratio. 158, 158. Quomodo pro- cessioSpirilliis sancti possit ex vi sua terminari id attributum unioris, quin prius terminetur J naturam, a qua oritur attributum, 110 et sequentibus. Quare in processione per intel- lectum hoc fleri non possit. 157. Pruo^sio

Salmanl. Cur. theolog^ tam. HI.*

verbi ex conceptu processionis per intelieo- tum est generatio : processio voro Spirilles sancti ex ratione processionis per voluntatem non est generatio, 111 et deinceps. Procomio Spiritus sancti, adhuc ul processio per volun- tatem divinam non est generatio : el pro quo possit supponere ly *divinam*, 144. Verbo di- vino cx vi processionis non tantum communi- catur naturæ similitudo, sed etiam ipsa na- tura, 151. Processio per intellectum divinum, reduplicative ut divinum , producit simile in natura substantiali : et quomodo sumendum ly *divinum*, 165 el sequentibus. In quo sensu processio per voluntatem divinam magis diffe- rat a creata, quam duæ creatæ inter se; el in quo minus, 168. Ex vi processionis communi- catur Verbo relatio spirationis activæ, 492, 509. Amor divinus ad summum per se secundo communicatur Verbo ex vi processionis, 651. Cognitio ejus, quod cx vi processionis com- municatur Verbo, necessario præsupponitur in Patre, et quare, 492. Ex quarum rerum cognitione procedat Verbum. Vide Cognitio, Verbum divinum. Spiritus sanctus non con- currit ullo modo active ad processionem Verbi, licet Verbum procedat ex cognitione ejus tan- quam objecti, 502 et sequentibus. Cur Yerba divino non communicetur ex vi processionis cognitio, sive repræsentatio futurorum, 531, 532. Cur jiersona, quæ procedit, ut imago, de- beat procedere per prirnam processionem, 539. Cur cx vi processionis debeat ei communicari natura sui principii, 510. Distinctio realis di- vinaram processionum non est ratio a priori distinctionis personarum, sed potius e con- verso. 578. Si Spiritus sanctus a Filio non pro- cederet. cur eorum processioncs non essent realiter dislinctæ, licet essent totales. 582. Cur etiam processioncs activæ Filii, et Spiritus sancti in Patre non sint realiter distincUr, .582. Tide Verbum divinum, Spiritus sanctus. S®- ratio. Natura divina.

PHOCESSIO. idest. SPIRATIO PASSIVA. Processio est notio Spiritus sancti, 459 ct sequentibus. Inter Paternitatem, el Proces- sionem est sola oppositio radicalis relativa. 585. Et similiter inter Filiationem, el Pro- cessionem, 585 el589. Cur hæc oppositio suili- ciat ad distinctionem realem proximo el for- muliler talem inter eas relationes, 589. Pro- babile est, quod ex vi bilis oppositionis solum distinguuntur realiter radicaliter, non vero proxime, et furmalitar,591, 592, 598. Processio, ct Filiatio fex bypotbesi, (jiiod Filius non ji) i o- cederet a Spiritu sancto) essent duæ persona- litates, virtualiter solum distinctæ, o85, 58G. Quomodo tunc unirentur in una persona, 586. Probabile est. quod in ea liynotnesi Proces- sio non esset personalitas, sed allectio perso- nalitatis, 586. Ratio doni in Spiritu sanctu cur non sit notio distincta a Processione. 655.

PRODUCTIO, PRODUCERE. Producor. terninum est proprium actionis transeuntis; et permissum actioni immanenti. 28- Produc- tio termini hd ostra quandoque in actione irn- 4u'incnti repcritiir. 28. PiOduelio rei non necessario producit exisientidin : sed sullicit communicare jam productam, 303. Imo non necessario communicatur existenlia ex vi ac- tionis productive elfeclus . 93. Quidnmn ex vi illius productionis tpiidve concomitanter communicetur eifectui. 93. Quomodo huc in Christo Domino verilicetur, 91. In corruptione

speculernni s&irameittalium productio materio-
|>rimæ non communicat oi existentUm . 9L
Per productiotiem agentis univoci non neces-
sario procedit terminus similis principio rn-
'dicali : et quando sic. 169. Productio v»rbl
nullam ijx se dicit imperfectionem. 11. Pro-
ductio verbi, quando objectum s» ipso unitur
cum intellectu in *esse* objecti actu intellecti,
arguit infinitam perfectionem in producente,
11, 15. Non producere ilhnl in eo eventu,
est nota imperfectionis, II. Producere ver-
bum ex fœcunditate absque indigentia solius
est Dei, 12. Productio activa persona* in di-
vinis quomodo simpliciter dicatur n'aliter dis-
tincta a productione passiva, cum utraque in-
cludat essentiam, in qua sunt idem, it.

PROPRIETAS. In divinis sunt proprietates»
«luibus personæ constituentur, et distinguan-
tiir, 678 et deinceps. Non absoluta* sunt sed
retativæ. 681 et sequentibus. Non omnis pro-
prietas. quæ distinguit unam personam divi-
nam ab alia» eam constituit G&u Proprietas ta-
men, qutfi primo distinguit unam personam
ah alia, debet esse cOnsutnliva ejus. 686.

PROPOSITIO. A propositione affirmativa de
prir-dieate infinito ad negativam quando va-
leat consequentia. 211. Quisnam sensus illius
propositionis : (tat</'im/ *dicitur dr pnrdiado,*
(*Miri did dr omni contento sub predicate,*
230. Ctjr lu»?.. propositio in divinis coi . 'H i :
Scientia rd potentia. hæc autem neganda :
Attributum scienti' csl attributum potentur,
33L Ciir hate sit falsa in divinis *Pabrniias*
rst spiratio, »um Paternitas et spiratio solum
iirtualiler distinguantur, 335.

Q

QU.ESTIO. Quis sensus, quæve utilitas in
ea qciastiono : An si Spiritus sanctus non pro-
cederet u Filio. distingueretur realiter lib Illo,
561 el sequentibus.

QD1DD1TAS. Vide Essentia.

R

REALITAS. REALE. Realilas rotationis a
quonam desumenda, a quovo ejus specificatio,
16i ct sequentibus. Quæ disparitas inter ac-
tionem. et relationem, in exprimenda realitate
in suo peculiari ron reptu. 188.

RECEPI IO. RECIPERE. Plus requiritur ex
parte subjecit ad connaturatem receptionem
gratis» sanctificantis, quam nd receptionem ut
sic, 280. Plus etiam ad connaiurateni reeei»-
lionem formæ substantialis in materia, quam
ad receptionem ut sic, 280 Recipere este ab
alio quando arguat indigentiam, el quando
non. 17.

RECTUM. Rectum sub conceptu recti non
potest concipi, nisi ut connotât obliquum?, 39.
Dictio in recto sumpta, est intellectio sive in
creatis sive in divinis. 10« Quid intersit Inter
inteliyere essenziale in divinis ut est rectum
dictionis, et inter ipsam dictionem adæqtiale,
quoad connotationeni obliqui. 40.

REGULA. Regula ab Augustino tradita,
quod verba Scriptura? debent accipi in pro-
prio sensu, ubi nullum ^equitur ttbsuruui,
21. Iutellige. nisi contextus aliud insinuet,
19. Regula Dialecticorum, quod ah nfflrma-
tivn dc prtedfcatn infinito ad negativam valui
consequentia, qfiando teneat, 211. Quis sensus

illius reputa» : *Quidquid dicilur do pr.vdtrido,*
debet dici dc omni cmdenlo sub piwdirato,
23L Quisnam sensus illius regiihu : *Qtuo sunl*
eadem uni Irrito, etc.. 313 ct sequentibus.

RELATIO. Relationis duplex conceptus,
scilicet in, el *ad*, 178. Conceptus *ad* bifariam
s unitur; alio modo determinate, ul constituit
pr.odicamentum relationis; alio modo indeter-
minato probi commune *ad* reali ot ralionfej
182, 183. Quid juxta quemlibet conceptum sibi
\indicet. 183. Quod relatio secundum esse *ad*
non sit aliquid. sed afl aliquid, quomodo in-
telligemlum, 183. Quomodo eliam inlelllgem-
dum. quod solum in relationibus inveniuntur
aliqua secundum rationem lanium. 184. 187.
Quomodo realitas relationis sumatur a funda-
mento. specificatio vero a termino 185. 186.
(A fundamento iniliativa speeilicutio relatio-
nis : ei quomodo siunendum fumiamentinu,
211), Ratio accidentis inlime includitur in esse
<:d relationis, iss. Relatio prædicamentali
constituitur per duplex *in*, aliud absolutum,
el aliud retain uni. 190, 222. Quomodo boc du-
plex *in* concurrat ad ejus constitutionem. 223
et sequentibus. 269. Quonam modo per quod-
iibet *in* rospicial subjectum. 191. 199.220 269.
In absolulum relationis translatuin a<l Deum
ilicil essentiam divinam. 199. 200. In relatione
creata boc duplex *in* non esi r^aiiler disiinc-
«iini 199. Quomodo ex hoc deducenda identi-
fies inter essentiam dixinam, et relations,
19.1. Cur hoc duplex *in* non obstet simplicitati
generalissimi relationis, 223, 224. Retalio
creati adequate sumpta includit hoc duplex
in: non tamen *in* absolutum includitur in *in*
relativo. 225. Γη divinis autem *in* absolutum
formAliter sumptum includitur in relativo i et
q«iæ dispar ratio, 226. Existenlia relationis
creat a est quid absolutum, 292,298. Ejus quo-
quo dnratio est absoluta. 298. Quod refalio
habeat exisleutfattl distinctam ab existenlia
fundamenti, oritur ex imperfectione, 302. Quæ
disparitas inter relationem, ct fictionem in res-
piciendo subjectum. 188. 189, Subjectum rela-
tionis dupliciter concipiendum; vel nt subjec-
tum. vel ut medium relationis ad terminum,
sive ut fundamentum : et quomodo utroque
modo respictatur a relatione, 200.

Relatio distincta realiter a fundamento, est
imperfecta, et debilis enütalis» 176. Unde oria-
tur dependentia in relationibus creatis, et unde
excludatur a divitiis. 177. Infinitas in genere
relationis non dicit perfectionem, 278. Quo-
modo inlelligendus D. Thomas «licens, quod
perfectio, et bonitas non solum attenditur se-
cundum aliquid absolutum, sed secundum re-
lationem unius ad aliud, 269. Quod relatio
habeat fundamentum, nullam «licit imperfee-
nem, 326. Quomodo species intelligibilis dicat
relationem identitatis ad objectum, cum ha-
beat eamdem numero naturam cum illo, 327.
Distinctiorealis in relationibus creatis<)ritur,
vel ex oppositione, vel ex limitatione, 33.'{. Re-
lationes, correspondantes duabus realiter, et
specte disinctis, debent in creatis realiter dis-
tingui. non autem in «livinis : et «piæ dlspor
ratio, 333 et 151. Quomodo hoà teneat in rota-
tion*. filiationis ad patrem, et mntroin, 455.
Itelaiiunum «r»Miarum mini.t us, ex vi sttlekse
rohitivi, «ur non sii compositus. 420. Esio esset
«imipM'itU'. cur non idem «licendum de nu-
mori! divinarum relationum, V20. Retalio res-
pieiens plures termino^ «piomodo pereunte

INDEX REIWM NOTABILIUM

inifi, vel altero, muneul quoad ênlitatem .ilwiue mutatione, cum sola mutatione quoad denominationem. 157. Rotatio creatu dupliciter ab Hliis distinguitur, ct distinctione relativa, r'l distinctions disparata. 591. A solo corrolativo distinguitur distinctione relativa; ab aliis vera distinctione disparata, 591.

RELATIO IN D1VKNIS. In relationibus divinis proportionabililer ad creatas duplex conceptus, scilicet *int* et *ad*, 178. Secundum esse *ad* eliam sunt reales. 179 et sequentibus. In relationibus divinis duplex in, aliud absolutum, aliud relativum 91. Quidnam dicat (iiiodlibot tn, 199. 220. In divinis dantur relationes **reales. 173 et sequentibus. Omnes futi-** dantur in processione, 10. 324. 325, 571. An **relatio** dominii sit realis in Deo. au rationis, 173. **Relatio per se subsistens**, et identificata cuiu lUndumcnlo, non dicit imperfectionem. 176. **Petit necessario correlativumt** ; hæc **aii-** tem necessitas non oritur ex indigentia. 176 Cur in relationibus divinis non sil dependentia. sicut in creatis. 177. Relationes divin@ sunt sirnul natura. 178. Quare unitas numeric.! divina* essentiæ non obstat realitati rJq-tlouum, 180. Quomodo non obstante ea unr* tale Sint ad aliud, 180, Distinguuntur quasi specificè, 180. Non distinguuntur realiter ab essentia, sicut res a re, 193 et sequentibus. Cur ex ea distinctione sequeretur relationes fore creaturas. 195. Neque etiam distinguuntur ab essentia ex natura rei ante intellectum, 197 et sequentibus, Bène tamen distinctione rationis raliocinataæ. 199. Non habent distinctas quasi diffinitiones adæquatas, sed inadæquatas, 214. Car si essentia distingueretur secluso intellectu a relationibus limitaret illas, vicissimque limitaretur ab eis, 201. Cur personæ non essent in eo casu simplicissimæ, 202. Imo essent creaturæ, 232. Cur ejusmodi simplicitati non obstat distinctio realis relationum inter se. 203. Cur non eliam distinctio virtualis inter essentiam, et relationes, 204. Relatio divina. el essentia non suut aliud, et aliud formalilcr, bene tamen virtualiter, 208.

Relationes divinæ,ut distinctio virtualiter ab essentia, includunt illam sumptam per modum transcendentis, 20 ot sequentibus. Non aulem sumptam per modum naturæ. 219. Natum divina non esset infinite eminens, si non includeretur per modum transcendentis in relationibus. 226 et deinceps. Cur non obstat ejus eminentia» distinctio virtualis a relationibus, 226. Cur relationum eminentiæ et infinitati non obstat, quod non includantur in essentia per modum transcendentium, 229. Cur relatio spirationis activæ includatur per modum transcendentis in Paternitate, et Filiatione. et non c contra, 229. Relationes in concreto (ldest personæ) bis includunt essentiam, cl ex ea bis inclusa constituuntur, 234. Natura divina ul inclusa per modum transcendentis in relationibus, non est necesse, quod sit ejusdem lineæ cum eis-, bene tamen si esset transcendens transcendentia rationis, 137, 14\$. IG3, 161,238. Relationes divinæ neque per modum transcendentium, neque ut constitutive includuntur in essentia divina. 210-ot deinceps. NeqtiO una relatio in alia. 2il. Relationes sunt de intrinseco conceptu nnhtræ. i-mquani modi ejus intrinseci, ct essentiales. 215 cl sequentibus. ReJatlones nl distincto? ab essentia suut infinite bonæ et perfect@, 218.

Cur relationes divinæ non accipiant <lL essentia nor modum transcendentis inclusa, quod intelligent : cum tamen habeant ah ea quod sint infinite bona-. 218» 235. 236. Quisnam sit proprius quasi eiTdclus formalis essentiæ, ut inglus@ per modum transcendentis in relationibus. 218. A relationibus divinis non potest præscindi essentia per modum transcendentis inclusa. 218. Relationes divina*, ut distinctet@ virtualiter ab essentia, sunt objectum congruum divinæ dilectionis, sunt incomprehensibiles, possnnlque terminare quamlibet naturam creatam. 249. Dicunt perfectionem simpliciter simplicem, 250.

Relationes divinæ secundum esse *ad* non alferunl perfectionem relativam, 252 et sequentibus. Quare ejusmodi perfectio non .ohæreal cnm personarum @qualitate, 260 et deinceps. Essentia divina plus fealitatis inlel-ljgitur habere, dum concipitur n(Tecta relationibus quam ut præit illas, 260. Quomodo idem dicendum esset de perfectione, si relationes haberent perfectionem relativam, 260. An relatio personalis Verbi sanctificet humanitatem Christi ratione relativi, an potius ratione essentiæ in illa per modum transcendentis inclusæ, 270 el sequentibus. Quomodo reddat humanitatem impeccabilem. 271. Quomodo ratione exse relativi opponatur initiative cum peccato, 271. Reddit humanitatem Christi objectum magis congruum divinæ dilectionis, quam gratia sanctificans, 272. Quomodo reddat dignam adoratione latria*. 273. An ralionc *ad*, an potius ratione essentiæ tribuat valorem operibus Christi, 273. Relationes divinæ, ex eo quod terminent naturam divinam, nullam dicunt perfectionem proxime, sed remote, 274. Cur relationes divinæ sint 1res res. et non tria bona, cum bonum et res sint passioncs entis, 277. Quare relationes divinæ, connotauo saltem existentiam divinæ naturæ, non sint bonæ bonitate relativa, 278. Constituere personam habet relatio divina ab *esse* relativo ; constituere vero connaturalissimè ab *esse* absoluto, 279.

Relationes divinæ non existant per proprias existentias relativas, 282 et deinceps. Si haberent illos, essent in Deo tees ætcnil, et 1res increati substantive; et quare, 281 el sequentibus. Quomodo ex relationis creatæ existentia deducendum, unicam dumtaxat <lari in divinis. 292. Quomodo ex unica compositi substantialis existontia, 291 et seijuentibus. Ex iufinitate divinarum i.dationum quare 1res subsistentiæ non autem très existentiæ deducenda*. 296. An relationes habeant existera ab essentia sumpta per modum transcendentis. an per modum essentiæ. 362. 303 In relationibus divinis duplex actualitas, nlia essentiæ relativæ, alia existentiaæ. 305, 306. Quomodo aclualitas essentiæ cum actualitate existentiaæ, et utraque cum nclualilutibus creaturarum comparanda, 306. Quomodo seculiidum acluulitatem essentiæ concipiantur in *dbnanuri* α divina essentia, et sccondmrt actualitaiem existentia? iu *dimanato* et Ulia huc spectantia. 306 cl sequenlibus. <Juid habeant ab essentia, prout sunl in *dimanari*: quidye prout suut in *dimanatu* 307.

Relationes divin@ realiter ab invicem distingmintur. 313 et deinceps. Qnoniudo hac distinctio realis coh.Treal cum identitate earum in essentia, 3J3 el sequentibus. Quatuor

tantum relationes sunt in divinis. 323 et deinceps. Hanc rationem fundandi nulla est imperfectio in divinis relationibus, 325. Rotatio distinctionis inter divinos personas cur non distincta -adhuc virtualiter α relationibus personalibus, 328. Nec etiam relatio præsentialis, sive inexistentia* unius in alia. 328. Gnr relatio identitatis in natura inter personas divinas non sit realis : et cur ad ejus realitatem non sufficiat distinctio realis inter rationem fundandi et terminandi ex parte contentorum, 327. Cur sufficiat ea sola distinctio ex parte connotati ad relationem realem fundatam in processione, 327. In relationibus divinis duplex munus inacta «piatum, scilicet, esse rationes incommunicabiliter subsistendi et esse ad aliud, 351 Quodnam o.x his duobus sit significatum formale directum personalis divinæ et quodnam materiale directum, 351. 355. Quodnam sit significatum indirectum sive in obliquo, 358. Constituire hypostasim habet relatio divina ab essentia, ut a prima radice, 367. 691. Relationes divinæ non constituunt gradum immaterialitatis distinctum a gradu divina? essentia, 199. Dato, quod n-nerus relationum creaturarum Si»cun<Jum m c relativum esset compositus cur non idem dicendum de numero divinarum relationum. 420. Relationes divinæ non habent propriam veritatem, sive intelligibilitatem. 110. Quomodo numerus divinarum relationum, cum sit talis numen abstractus, careat imperfectione conqæsiionis : cum numerus abstractus in sua communi ratione illam esseulialiter induat, 121- Omnis distinctio realis debet esse inter relationes op^sitas. 580 et deinceps, 333, 455. Nulla realis distinctio inter relationes disparatas, 575 et sequentibus. Distinctio inter divinas personas non est materialis. sed formalis. 5/7. Quomodo in relationibus divinis idem sit consilivnm cl distinctivum. 592, 591, 595. Quomodo intelligendum dictum Augustini, quod in divinis relativum est aliquid inter relationem, 689. Adhuc admissio, ipso origo in divinis dicat in recto aliquid relativum, non possunt relationes divinæ, ul origines, constituere personas, 693 et deinceps. Cur relatio potius, quam origo constituat personam divinam, cum ulraque concipiatur ul tendens in aliud. 695. Cur relatio ut origo, quia concipitur per modum actionis, non constituit personam : » : tamen intellectio divina, licet concipiatur ut actio, constituit naturam divinam, 697 et sequentibus. Origine in divinis est prior relatione »e<-undum esse ad; posterior vero eadem relatione, ut est forma hypostatica, 699. 70«3. In relatione divina duplex conceptus imtd&quatus. nempe, prout est ratio incommunicabilitatis subsistendi et prout »xprimit esso ad, 703. 708 et deinceps. Aliter loquendum «l relationibus divinis, prout constituunt personas nostro modo concipiendi imperfecto, et aliter prout u parte rei constituunt, 700. Loquendo hoc posterior modo, relationes, udhuc secundum munus ad constituunt persona. 701. Loquendo vero priori modo, non secundum esse ad. se l ut sunt rationes incommunicabiliter subsistendi. 702 et sequentibus. Actus notionales in divinis non sunt formaliter ipsæ relationes. 713, 71L Quomodo intelligendus D. Thomas, dum oppositum as?eretur, 71L

Rehilio Paternitatis, ul distincta virtutayler ab essentia, est incommunicabilis; identic»* vero sumpta «-st communicabilis, 208 et sequentibus. Adhuc ul virtualiter distincta ah essentia. quomodo dicatur communicabilis, 230. Cur non possit videri essentia divina quiudilativu sine relationibus; et tamen potest communicari Filio essentia sine relatione Paternitatis. 212.

Relatio spirationis activæ non distinguitur realiter n Paternitate et Filiatione, seu virtualiter. 331 et sequentibus. Si realiter distinguerentur, essent in Deo quatuor res. 331. Talis distinctio pugnat cum divina simplicitate, 332. Cur Paternitas et spiratio, cum correspondeant duabus relationibus realiter distinctis, non sunt realiter distinctæ, 332. 15L Quare do se invicem prædicari nequeant, 33-1, 335. Cur non dicenda* duæ res relativæ, 335. Possunt dici duæ relationes reales. si ly reales cadat supra ly relationes; non vero si cadat supra ly dtuei 337. Relatio spirationis activæ communientur Verbo ex vi processionis, 192, 5*0. Pateret Filius non distinguuntur u Spiritu Sancto formaliter el proxime w?r Paternitatem et Filiationem, sed per relationem spirationis activæ, 609, 59L An el quomodo relatio spirationis activæ concurrat ad constitutionem principii quo Spiritus Sancti, 606 et deinceps. In relatione spirationis activæ duplex munus inadæquatum, aliud secundum «piod se tanet ex parte potentia spirativa? constituendo illam, aliud secundum expressum munus ad, 611. Quomodo secundum primum munus præcedat actum spirandi el secundum posterius subsequatur ad illum, 612. Relatio spirationis activæ non præsupponit Patri et Filium volentes volitione notionali, sed tantum volitione essentiali» G13. Imo volitione essentiali, non prioritate in quo, sed a quo : et in quo hæc prontas consistat. 61L Quare relatio spirationis activæ non sit per se subsistens et ut sic spiret ut quod. 615 et sequentibus.

A relatione existente in Patre æterno cur Filius non possit denominari filius : cum tamen Christus Dominus denominetur filius B. Virginis a relatione in ea existente. 173. 174.

RELATIVUM. Relativum duplici distinctione ab aliis distinguitur et distinctione relativa et disparata, 596. A solo correlativo distinguitur distinctione relativa, ab aliis vero distinctione disparata, 596. Quomodo intelligendum «lictum Augustini quod relativum in divinis est aliquid prater relationem. 689. infinitas. si sit relativa, non exprimit perfectionem, 273. In relativis quomodo intelligendum. quod sit idem constitutum et distinctivum et quomodo in absolutis. 589, 591, 595. Illelulivd. etiam in divinis, sunt simul natura. 177. Oppositio relativa inter omnes oppositiones primatum tenet, et ex se nullam «licit imperfectionem. 178. Sola ipsa reponitur in divinis, 178 et 57L Omnis distinctio realis in divinis est inter opposita relative, 333, 33t. 151, 57 i et deinceps. 596. Oppositio secundum affirmationem el negationem debet in divinis fundari in oppositione relativa, 577. Quæ in divinis non opponuntur relative, non sunt impossibilia in uno supposito, licet alias in creatis -ini impossibilia, 576, 596-

RES. Quid significet hoc nomen res, et unde sumatur, 100. In divinis sunt tres res,

tres unitates, etc.. 399. Si spiratio activa reallitêr distingueretur a Paternitate, et Filiatione, csseni in Deo quatuor res, 331.

S

SACRAMENTUM. Forma Sacramentorum sub communioribus in unoquoque idiomala nominibus tradenda. 106.

SALOMON. Tn quo sensu appelletur in Scriptura unigenitus coram matre sua, 123.

SAPIENTIA. Diffinitio sapientia*, 67. Sapientia est proprium nomen Filii Dei, 21. Cur dicalur in Scriptura creata, ct genita. 77. Sapientia, ut præscindit a creata, et divina, non claudit imperfectionem qualitatis aut accidentis, 66.

SCIENTIA. Scientia practica crôaturæ est causa operis externi solum pejr modum dirigentis; divina vero per modum dirigentis, et cxcquenlis : et hujus ratio. 75. 83. Vide Actus.

SCRIPTURA. Non licet aliter sentire vel dicere, quam in sacra Scriptura est expasum, 561. Intollige vel expresse et formalior, vel implicito ct virtualiter. 661 Verba sacra? Scripturae in proprio sensu accipienda, ubi nullum absurdum, 22. Iitellige, nisi contextus aliter insinuet, 19. Eadem verba Sacrae Scripluræ possunt habere multiplicem sensum litteralem, 71-

SENSUS. Per actiones sensuum externorum nihil producitur ad intra. 111. Hujus ratio, 116. Quisnam sensus, quæve utilitas in ea quæstione : an si Spiritus sanctus non procederet a Filio, distingueretur etc.. 564 et sequentibus.

SIGNIFICATUM. Alicujus nominis significatum. aliud formule directum, aliud directum materiale, aliud indirectum, 353. An significatum formale directum *persona: divina*, sit relativum, »1 quodnam munus relativum, 35L 355. An significatum ejus materiale directum sit quid relativum, et quodnam. 355. Quodnam indirectum, sive in obliquo. 358. In significato hujus nominis *Vius* importatur fietus. secundum unam ralionbm in recto, et secundum aliam in obliquo, 360.

SIMILITUDO. Omnis similitudo fundalur iu unitate, 158. Triplex gradus similitudinis producti cum producente ; alius in signo speciei; alius in nalura cum distinctione numorica; alius cuui omnimoda identitate, 545. Gur duo priores gradus u Deo relegandi. 545. Quæ similitudo cum principio ad rationem imaginis requiratur, 148 et deinceps. 537. Qiiænam vero ad rationem imaginis summe perfecta?. 515. Similitudo cum principio, perlecta intra lineam similitudinis non exigit quod sil accepta ex vi processionis. 546. Dene tamen similitudo perfecta requisita ad rationem imaginis : et quæ dispar ratio. 516. Similitudo m nalura m *esse* solum inteutionali est Imperfecta similitudo, 90. Si generatio sit perfecta, terminus debet esse in similitudinem naturæ in *esse* enlilativo et naturali. 91. Intellectio non est formalis similitudo objecti. 158. 159. Similitudo objecti quomodo determinet intellectum ad inlelligendum, ct quomodo voluntatem ad volendum. 163. A ide Species intelligddli*.

SIMPLICITAS. Simplicitas summa divinarum personarum cur non cohæreat cum dis-

inctione actuali secluso intellectu inter essentiam et relationes, 201 el s •qtwiiibus. Quare eidem simplicitati mm obstat distinctio realis relationum inter se. 201, 217. i>ir non etiam distinctio virlunlis inter ess.-nliam. el relationes, 20*.

SPECIES. Individuum est <|iit<l perfectius, quam species : et unde hæc major pdrfdctio.

' SPECIES INTELLIGIBILIS. Objectum unitur cum intellectu in ratione motivi per speciem intelligibilein, 37. Intellectus determinatur por speciem tanquam per formam in *esse* rei: voluntas vero per verbum in *esse* cognito : ot quid per formam in *esse* rei. et in *esse* cognito inlelhgatur, 163- Quomodo species dicat relationem identitatis ad objectum, cum habeat eamdem naluram cum illo, 327. Quomodo intellectus determinetur per speciem ad intelligendnm; ot quomodo per verbum . 89. Species, quæ est accidens, est idem cum objecto in *esse* intclligibili solum, species vero, quæ est substantia, in *esse* etiam naturali. 75. Species divina est ipsa natura divina, exprimit *intelligere*. el *intelligi*, 85.

SPECIFICATIO. Specificatio actionis a principio potius, quam a termino , 51. Specificatio relationis a termino, realitas vero a fundamento, 185 et deinceps. A fundamento iuiliſativa ejus specificatio : el quomodo tunc sumendum fundamentum, 200

SPECULATIVUM. Practicum ct speculativum non variant intellectum in specie, 15L

SPIRITUS. Nomen *Spiritus* m Scriptura non semper stat pro Spiritu sanctu, 19.

SPIRITUS SANCTUS. Spiritus sanctus appellatur in Scriptura charitas , 21. Propterea procedit per voluntatem , 2L Quare dicatur Spiritus Christi et veritas, 7- Existentia divina communicatur ei ox vi processionis tauquam secundario perfectibili per illam. 93. Probabile est quod non communicatur ôi ex vi processionis, sed identice per processionem , 9L Cur non communicetur ei ex vi processionis principium radicale volendi simul cum proximo : rum X'erbo utrumque ex vi processionis communicetur, 97. Principium proximum processionis Spiritus sancli. ejus processio, et terminus formalis non sunt in eodem immaterialitalis gradu cum divina natura . 98. Quomodo ex hoc inferendum, quod ejus processio non est generatio , 98. Uitm Spiritus sanctus non sil objectum primum divinæ voluntatis, sed secundarium, quomodo sit in eodem gradu immaterialitalis cum illa. 99. Spiritus sancli processio cur per voluntatem. el quare Spiritus sanctus appellandus, 108. Spiritus sanctus proâçdit ut amor, non ut àmor nominat actum, sed ut nominat torminum actus. 118. Spiritus sancti processio non est generatio. 123. Cur non sil processio per naturam, 121. Quomodo bine deducendum, quod non sit generatio, 125. Spiritui sancto non communicatur natura divina ox vi processionis formalissime, sed tantum identice. 128 et deinceps. Sed non ideo ejus processio est identico generatio. 132 Ex vi processionis communicatur ei aliquid divinum, el substantiale : ot pro qüo supponat lv *divinum*,elly *substantiale*, 131. Probabile est, (prod ex vi processionis tantum communicatur ei aliquid divinum præscindens a substantiali. 135. Ex vi processionis communicatur ei ratio

...itit divini, ul transcendentis in amore ill-
vino. 138. Cur non etiam communicetur ox vi
processionis natura divina, saltem ul trans-
cendens in amore divino. 137. Esto Limon
communicaretur natura ul sic transcendens,
non ide*j procederet ut persona» neque ejus
processio esset generatio. 137 et 159. Quomodo
Spiritu sancto possit ex vi processioxtls com-
municari attributum amoris, quin prius com-
inimicetur natura, a qua oritur attributum.
HO etsequentibus. Cur in processione per in-
telleetuui hoc fleri nequeat, 157. Processio
Spiritus sancti. eo ipso quod sit per volunta-
tem, non producit torminum similem princi-
pio. ac proinde non est genen.tio. 14t. Nec
etiam in quantum est processio per volmta-
lem divinam : et pro quo possit supponere ly
divinam, 11i. Si Spiritui sancto communica-
retur cx vi processionis natura, procederet ut
Filios, et ut imago, 117. Licet non ex vi pro-
cessionis, re lamen vera communicatur ei na-
tura divinn. ut natura, 150. 151. Spiritus sanc-
tus procedit ut Deus spiratus; non tamen ut
Dens. 128. Absolute loquendo formaliter e?t
Deus; sed tamen in ratione termini su-t pro-
cessionis non est formaliter Deus, <od idm-
lice. 130 et deinceps. Ct est terminus formulis
sua- processionis, procedit ut distinctus a suo
principio; non lamen ut subsistens in ajiqia
natura. 134. Quomodo procedat ul subsistens
subsistentia retain a. 131. In quo sensu Pater
sine Filio et uterque sin-! Spiritu sancio foret
imperfectus. 259. In quo etiam sensu Pater
sine Filio foret mutus, ct uterquo sine Spiritu
sancto non furet vivus, 279.

Esse ingenitum, vel non esse spirantem, non
est dignitas in Spiritu sancto. 450. Ideo non
est ejus notio, »Gu. Cur Spiritus sanctus nun
concurrat activo ad productionem Verbi, cum
Verbum procedat ex ejus cognitione. 501 et
sequentibus. Cur Spiritu-» sanctus non proce-
dit ex amore creaturarum possibilitum sicut
Verbum pro edit ex earum cognitione, 517.
Cnr ratio imaginis non omwniat Spiritui
sancio sicut Filio. 510, 517. Aliorum rationes
hnciuntir, 510 01 sequentibus.

Spiritus sanctus vere procedit a Filio, 550
et deinceps. In quo seusu dicatur in Scrip-
tura, quod Filius operatur per Spiritum sanc-
tum. o53. Quomodo ex eo deducendam, quod
procedat a Filio. 553. Spiritus > sanctus proce-
dit a Filio tanquam u principio qmxi per vo-
luntatem operante, 557 et deinceps. Cur cx eo,
quod suilicienter procedat α Patre, non super-
fluat influxus Filii, i65. Spiritus sanctus proce-
dit a Patre per Filium. PA. Procedit a Patre
quodammodo medial-, et quodammodo imme-
aiate.603.Non lamen minus principaliter, quam
n Filio, G03. Pater, el Filius sunt unum pntuà-
piumSpirilussincti.tUH et sequentibus. Pro quo
supponat ly *principium*, 631 el deinceps. Qua-
nam concurrant ad constitnemlum hoc unum
principium tam <uo, (pium *quod*, 606 el deinceps.
An relatio spirationis activæ concurrat ad
constituendum principium quo Spiritus sancti;
et quonam modo, GIM». Cur illud principium
prout constitutum ex essentia, voluntate, et
rotatione spirationis activa-, non intelligitur
subsistens et ut sic spirans ul *quud*, B1G Ct
deinceps. Spiritus saucius per se, el »*x vi sure
proprietas personalis petit procedere a dua-
bus porsonis, 623 el sequentibus. Cur ex vi
suæ proprietas personalis petat procedure

per amorem amieilm-, 626. Quomodo ox eu,
quod procédai per modum amoris, petat per
so procedere α duabus personis, 630 et deinceps.
Sptrllus sanctus procedit a Patre, el
Filio ul ab uno» Si ly *ut* reduplicet virtutem
spiralivam. si vero reduplicct comlilionem
agentis, ut a pluribus.*633 Absolutu limen
nrocrdlit niai» uno, 633.Cur si per impossibile
Paler non haberet intellectum, el haberet vo-
luntatem fœ/undniu, nun procederet Spiritus
^uiclns ejusdem rationis ac nunc. 633. Spiritus
sanctus ex vi \$u:t- proprietatis personalis (fet
nexus Patris, ei Filii. 625. An hoà habeat ra-
tium- amoris essentialis, in eu ex vi sua.» pro-
prietas personalis imdusi; an formalissimo
ratione ejus<iem proprietatis personalis, 62i.
625. 626. Spiritus sanctus et Filius our non
possinl procedere a Patro absqio aliquo or-
dine. 539 et deinceps. Qmira hic ordo non pos-
sit esse alius quam originis. 560. Paler, et Fi-
lins non distinguuntur formaliter, el proximo
a Spiritu sancio per Paternitatem, et Filiatio-
nem, sed pvr spirationem activam, 59L Quis
sensus, quæve utilitas in ea (piæslione : An si
Spiritus sanctus non procederet a Filio, dis-
tingueretur, etc.. 561 el sequentibus, 565 et
deinceps- Si Spiritus-sanctus non procederet
.t Filio, non distingueretur realiter ab illo,
571 ct sequentibus. Nec processiones Filii el
Spiritus sancti dicet totales) essent realiter
«hstinctæ, sc<l virtualiter, 5s5. Noc Spiritus
sanctus el Filius essent duæ personæ sed una :
nec p ; ' malin iter, sed virtualiter distin-
ctu-, 585. Si Spiritus sanctus n Putre non
procederet, sed u Filio, adhuc realiter distin-
gueretur a Patre, et quare, Gu0. Quomodo es-
s*t inter eos oppositio relativa mediata, licet
non imme<hala. 600. An en meiiatu oppositio
esset per accidens, an per se. 660. Si a Filio
non procederet, tunc Filius, ol Spiritus sanc-
tas non 0\$3ônt ejusliem rationis ac riunc adæ-
<pm . tamen iuadæ plate, 392. In quo-
nam hæc inadæquata ratio consisteret^âjL

Ex quamin ferum amore procedat Spiritus
sanctus. 632. G>3. Pater, et Filius diligunt se
Spiritu sancto. 639 el sequentibus; ct etium
creaturas, 613. Cur non concedendum, quod
Pater sil sapiens sapientia genita, sicut con-
ceditur, quod Paler et Filius diligunt se Spi-
ritu sancto, 6V2. 613 Solus Spinlus sanctus
e-t «lonum ex vi processionis, et proprietatis
personalis, et «piare, Gib et deinceps. Eudetn
omnino est in eo ratio amoris, et ratio doni;
sicut in Filio ratio verbi, et nitib Filii. 652 et
s*j<pmntibus. Quidium exprimatur per donum,
quidv» per amorem 65'2. Spiritus sanctus est
primum donum notiomile; amor autem essen-
tialis est primum donum essential-, 655. Non
ideo sunt duai notiones iu Spiritu sancto,
655.

Spiritus sanctus etiam mittitur a se ipso, si
mis'io -um.itur in secundaria translatione u
«.realis nd divina, non autem si in primaria.
735. Ex eo. «mo l Spiritus sanctus mittitur a
1 l;o. quotuo io ab eo pr edero dc l:- iidiim.
551 et deinceps. Intellige d«j missione secun-
dum primanum tran-lulioem. non autem
juxta secundariam. 736. Cnr Spiritus md c lus
non solnm invisibiliter, sed etiam visibiliter
mittatur creaturis, 738. Quare missio visibilis
Filii sit umci lintmn. scilicet in natura as-
sumpta; nnssio vero Spiritus sancti multiplex,
739. 7i0. Spiritus sanctus mittitur, ut primum

sanctificationis donum. Filius voro ut primus s.inclillicalionis auctor, 7it). Spiritus sanctu* uou dicitur specialiter missus Beabo Virgini precise raliione uuiterniimis corporalis, sed talione donorum graliie sanctificantis, 749. Imo si per potentiam Dei absolutam fnisseL mater Christi absque gratia sanctificante, non dtr.*reiur Spiritus sanctus simpliciter ad eam mitti, sed solum secundum quid, 749. Ideo Apostolis missus est Spiritus sanctus. cum doua gratiæ gratis data; acceperunt, quia simul cmn eis gratiam sanctificantem habebunt, 743. In missione invisibili Spiritus oaudi non soluui dantur djjna ejus, se l ipse quoque Spi-ritus saucius substantialiter, el personaliter donatur. 551 et deinceps, 751 ul seq tentibus. Quomodo hoc deducépdum ex eo. qimil per-soni missa sil in eo, ad «piem mittitur tau quam cognitum in cognoscunto, el amatum m amante. 755 ot deinceps.

SPIRATIO, SPIRARE. In sjiiratione activa duplex conceptus inadæquntuS : alius ul concipitur. proul se tonet ex parle potoulhi· spirativa? constituendo illam; alius, secundum expressum munus *ad.* 711. Quomodo secun-ilmn primum munus, p.ræce<tal actum spi-randi. et secundum posterius subsequatur ud illum. 611. Relatio spirationis activa: non præsuppnīt Patrem, ct Filium volentes v.di-lione nolionali. sed solum essentiali, et quare, 613. Adhuc volitio essentialis non prior iu Patre, et Filio priorilatc *in quaf* sed *a quo* : et in quo hæc nrriorilas consistat, 61 i. Spira-tio activa includitur por inodnm transcenden-tis in Paternitate et Filiatione; sp.J non c converso, 229. Nun distinguitur realiter, sed virtualiter a Paternitate ut Filiatione. 331 el deinceps. Ejusmodi realis distinctio pugnat cum divina simplicitate, 333 Licet Paternitas ot spiratio eorrespondeant dualius relationi-bus realiter distinctis, cur non ideo realiter distinctæ, 333 et 455 Quare de se invicem prædicari neipieaul, 33L Spiratio, et Putenn-tas sunt duæ rchitiunes reales, si ly *reales* appellet supra ly *relationes*, non auloni si ap-pellet supra ly't/i/.r, 337. Cur non etiam di-cendæ duæ res relativæ. 337. Spiratio activa est notiu Patris et Filii, 459 el deinuens. Quo-modo sit notio, cmn sit · immunis Patri, et Filio, 166. In quo sensu dicatur proprietas pl in quo non. 466· Spiratio activa u.ommnlica-lur Verbo divino ex vi processionis, 492. 500, Pater, et Filius nun dislingminlnr a Spiritu sancto formaliter, el proxime per Pal rnila-leni, ot Filiationem, sed per spiratioum activam. 610, 593. Spiratio activa concurrit ne-cessario ad constitutionem principii *quo* Spiritus sancti, el quonam modo. (06 et fleidceps. Quomodo \$i non intraret ud ejus constitutionem, principium *quo* Spiritus saucii non distingueretur realiter α termino spirato. (08. Imo s da spiratio activa cum essentia, et voluntate (non vero Paternitas, et Filiati constituit principium *quo* Spiritus sancti, et quaru, 610 el deinceps. Cur relatio spirationis activæ, prout consliluul principium Spiritus sancti, non sil per se subsistens l»ropria sub-sisleritia, 815 el se plentibus

Si Spiritus sauctits non procederet a Filio. Filiatio el spiratio essent duæ personalitates virluaHer solum distinct· .5s8 Quomodo pos-sint uniri in uua jiensonā absque eo, quod una personalitas tribueret alteri suum quasi elfec-

tum formalem, 588, Probabile est, quod in ea hypothec spiratio passiva, ut distincta virtua-liter n Filiatione. non esset personalitas : sed modus sive affectio personalitatis. 589. Spi-ratio passiva, sive Processio ct Filiatio, ut Filiatio eat, solum opponuntur relative radi-cailler, non vero proxime, el formaliter, 589, 592. Quomodo va oppositio radiculis sutUciat ad hoc, ul proxime, el formaliter distinguan-tur, 592. Probabile est, quod cx vi hujus op-positionis solum distinguuntur realiter raul-cŪiLŪr, 59 L 595. 59). Vide Pro&ssio,

SUBJECTUM. Talia sunt predicate, qualia exiguntur a subjectis, iks. 69, G3i. Vufe Prediction). Subjectum relationis createe du-pliciter considerandum. 20i). Quomodo juxta quamlibet considerationem respicimur a re-latione. 200.

SUBSISTENTIA, SUBSISTENS Triplex subsistentia?, sive subsistendi modus, 36J, Quid sil de conceptu subsistentiæ, 378· Non est d l ratione subsislenūæ ul sit incommn-nicabilis, 578. Operari esta subsistentem *quod.* 376. Vide Suppositum.

SUBSISTENTIA IX DIVINIS. Snbaisteqta in divinis quondoque apud Concilia sumitur pro subsistente, 268. Quid sit de conceptu subdstentiæ divinæ. 378. Non est de ratione ejus inconmiunicabiliUs, 378. Nomen *subsis-tentia* cur apud Patres frequentius pro rela-tionibus accipiendum, 387. Existentia quan-doque apud Patres sumitur pro subsistentia, 301 In divinis sunt 1res subsistentiæ rela-tivæ, 3G1 et sequentibus. Cnr non tres exis-lentice sicut tres subsistentia*. 370. Quare multiplicatio subsistentiarum non obstat ea-rum infinitati, sicut multiplicatio misericor-diæ. ūl liliorum attributorum obstat eorum infinitati, 368. Incommunicabilius personæ fundatur in propria subsistentia, el oritur ab ea, 366. Quare infinitas divinarum relationum postulet tnplicitutem iu subsistentiis, non au-foin m existentia, 295. Quomodo subsistentia rdlalivæ habeant constituere personas a divina natura, ul a prima radice, 367. Trium subsis-tentiarum una tantum perfectio. 367.

Ultra subsistentias relativas daturÇaliu ab-soluta divinæ essentiæ, 491 el deinceps. Cur divina essentia, ut Sic subsistens subsistentia absoluta, non sit persona, 390. 391. Si non esset sl' subsistens subsistentia absoluta, quomodo sequeretur, in Iribus personis mul-tiplicandam. 383. Quomodo possit subsistentia absoluta terminari per uliain relativam, cum subsishmlia sit ultimus terminus, 391. Sub-sistentia) relativa· quid addant supra absolu-lun divina· essentiæ, 368, 379. Subsistentia absolutu dupliciter communicatur personis, 385 Dicit ex se perfectionem, secus autem re-lativa.' 275. 369. Probabile est, quod divina attributa important proprius subsistentias» non nutem exishnitiu el qua dispur ratio, 3Si. Probabilius oppositum. 381.

SUBSTANTIA. Quæ sit divisio substantia· in primum, nl sæundani. 313. Cur hi divinis non concedenilm 1res substanJiCB, bene tomen 1res persona), cum substantia sil do raliione personæ. 313. Imo nec concedenda? sunt 1res primo? substantial, 313. Bene possunt concedi tres substantia? individuæ. non nutem tria individua, el quare. 313. Possunt concedi 1res substantiæf prout substantia distinguitur contra accidens, et dicit rxir *perse*, 3§l. In

rigore geritioni.^ possunt absolute concedi tr. \$ substantiae non autem nunc apud Lilina-. 350, 386. Aliquando n<rinœ Substantial qui l Paires sumitur in divinis pre relatione, 387 ; frequentius pro essentia, et (inure. 387. SUBSTANTIVUM. Vide Nomen. Concn- tum.

SUPPOSITUM. Quid intersit inter supjia- situm, et individuum, 350. Ad multiplicatio- nem nominis concreti substantivi necessario requiritur por modum conditionis multiplica- tio suppositorum, 665 ct sequentibus. Vide Subsistenti u

SUPPOSITUM DIVINUM. In quo distin- guantur in divinia suppositum, el habens Itai- tatem. 371. Hoc nom n few sgniTictt IK i'α- tem ut in habente, non nutem iit in supposito. 371. Quare in divinis Iria *upp .-ita tone— denda. non autem tria individua, 350. 'Natura divina petii esse in tribus suppositis. 31. Quinotio cx htfr oriatu, quod id, quod habet prout in uno, non habet prout in alto, 3L Quæ non opponuntur relatae, uoc sunt impossibilim in eodem supposito divino, licet i:i creatis in^ompossibiha sint, 575, 576.

bYLLOfISMUS. Quæ sit ratio syllogismi »x- fositorii. 313. An hir sy iogismus' sit exposit- toriu< : *lire essentia èsl Pater, lfer essentia esi Filius : Erpu Filius est Pater.* 313. Quo- modo in syllogismo major extremitas umenda cum minori ex vi idèntilicationh eorum eum medio. 311.

TERMINUS. Esse terminum productum per actionem. ex vi hujus præcise. nullum (licit imjærfoc.ionem, 57. Terminus formalis, ut principium protimurn alicujiB processio- nis imtvo'æ debent ess» ejusdem, rationis 95. Et in «HHlein immaterialitaris gra in. 117.98. Ter- minus actionis nnivôcæ non necessario prow* dit similis principio radicati : et quandû sic, 169. Quauim distinctio nqnirfttvr inter prin- cipium et terminum, S. Producere termi- num est proprium actionis transeuntis. 28. Penninum veru actioni immanenti, 28 el 111. Productio termini' ud extra quando pie inve- nitur in actione immanente: ei ••liam e cou- verso non producere terminum in transeunte, 28. Artio tyeciflratur u principio potius. quam a termino. 5i. Termino producto nun necessario <»mmiin>ntiir exisientia ex vi actionis, per quam îii. 9i. Siillicit quod per altam actionem in eodem instanti communi- cetur, 91 Quomodo id verum in generatione iCiApOfull Qiristi Domini, »' in corruptione sp-^ieruni Sacramen.aliiuu, 91. Per actiones seiKuum externorum nullus producitur ter- minus. ili Hujus ratio, IH). Pt soliionem producitur ud intra LcnnhltU, 112 el sequen- tibus. Quonam inodô sit Vidilus ejusmodi tenniim*. IIG. Quomodo etiam medio »o ter- mino sit objectum intra volutu item. 117. Ab eodem agente possunt procedere pluies ter- mini absque aliquo ordine, si termini solum uial^naliter differant: non autem, si dilferanl formaliter. 55.1 et deiue-/*/. Vide Aelio. Ope- rali«i. Principium

TElTMINUS NUMEKALIS. Quid ponant in diviti^ termini numerales. V22 et sequentibu-, TOTUM In <b\inli non o-l lotum et na.4.

etiam secundum quantitatem modulem dis- cretam 328. 329. I

TRANSCENDENS. TRANSCENDENTIA. Transcendens per transcendentium rei nobi- lius quid usL quam UaiH endens irausccn- dentia rationis; non tamen in ratione iutiini- latis. 138, Hi, 115. 165.1η quo hæc minor intimitas consistat. 138. Au traiiscendens communitate rationis sit ujn.sd»?m lincte cum foriualitale, in qua transcenditur : el an hoc habeat transcendens per irans^endonliam nd, 138 et 222. 237. 139. 110 Quare nulla res creata possit esse transcendens trauscenden- tfa rei m pluribus; sed hoc sit proprium rui Inlinitu!. 225. Re> transcendens non muiitii per iranseendeutiam distinctionum, quam ex sp habebat cum re illa, in <piæ transcendit»

TRES. In divinis tres personæ, sive hypos- tases, non vero tres usiæ : ct quid per tunc nomina signilicotur, 317. 318. Cur non 1res substantia*, bene tamen lies personæ, cum substantii sil de ratione personæ, 359. Imo noc tr ·? sui slaatke primæ. 350. Coicedendæ sunl in divinis tr s substantia· individua), uon autem tria individua, et quare. 350. Conced nd;· etiam 1res substantia*, prout substan- tia distinguitur contra accidens, el dicit *esse per* ac, 351 Quomodo intelligenili Patres, qui dicunt 1res Sitt>stauilias in l 150, 387. In divinis 1res res, tres unitates. 399 el deinr r »p^ Tria entia adjeélive, non voro substan- tive, 101 et sequèniibus. Non tamen tres Co- senllie, sive quidditatos ; el quid por hæc nomina signilicotur, 103 el deinceps. Nec tria' *aliquid*, prout aliquid est passio entis, 103. Nec tres veritates aul trin vera substantive. <01 el sequentibus. Per notiones .occurritur iuierragationi. *jua i^rs^nr dirin.r sunt tres?* 152. Cur non 1res Dii, sicut Ir.?s habentes Di ilatem : cum *Deus* sil idem, (piod *habens Deitatem.* 664.

TRINITAS. Trinitatis nomen quid secun- dum etymologiam, qnidne juxta hominum i upositionem significet : el quomodo eo uten- dum in divinis. 129. Cur non utendum nomi- nibus. (*rijdiris, triplicitatix. tnp/rmix*, sicut nomine *Irinitàtis*, >30 et deinedps. Trinitatis nnstertam intellectu dillicile, 2. Ejus pro- fuuditas in e throno l urati, 2. In tertia Magonnu Pharaonis plaga dnmous- Lratur. 2. So a tide cognoscitur. 2. Quo- modo ex Trinitate personarum processio in divini* deducenUu, 8. Trinitatis materium, rati m ·relativi, quod ulfort. nultain didit per- fection«un. 271.

TItIIPLEX.. Vide Trinitas

VALOR. Valor inünitu* operum Christi an Hlrotation-! personali Verbi, an ab essentia in < i inclusa desumendus. 1*29.

VERBUM Qitiddltas verbi consistit in boc. qpol sit ubj.· lam ·-tu inbdlectum. 13, 36. Verbum est formalis similitudo objecti, ojus- deinqe numero natura.· cum illo iri *esse* in- t.dligibili, 51, 75. Si veru sil summe per- fcrltim . aliam in r(c< naturali. 75. Ex duu'·!·. quæ llô·-i v rhum. nemp·, *ess»* ob- j · luni a« t i ini illts-ium ·: e-se similitu linpm formalem, quodmun sit ei poii-Jmiim, 95. Qimuuim conditiones verbi 'imimniiH r dicti.

182. 183. Ratio verbi communiter didi con-
venit essentiali divinæ respecta intellectionis
sui et visionis boftlillcro creàto, 183. Vcibum
est ejusdem naturæ cum suo principio et
sohnn distinguitur iu modo essendi. 8. 81.
Si voro verbum sit perfectissimum, non dis-
tinguitur adhuc in modo essendi pertinente
ad lineam naturæ, 9, 55. Verbum quiddi-
talive repræstniUins D.nim debet esse ejus-
dem naturæ cum oo. 12. 26. Verbum debet
esjo iu eodem immaterialilalis gradu cum
objecto primario, cum principio et cum cog-
nitione. ex qua procedit, 12. 98. Ex duplici
capite hoc habet, 98. A verbo habet intel-
lectus esse rem intellectum, 29. 19. 76. In
quo sensu tribuatur hee intellectioni. 76.
Verbum procedit ex notitia rei iutelleclæ,
36. Id, quod unitur cum intellectu per mo-
dum verbi, essentialiter petit terminare in-
tellectionem primariam sui, 13. Producere
verbum, nullam ex se dicit imperfectionem,
11. Producere verbum, quando objectum
per se ipsum est unitum in ratione objecti
actu intellecti argiitl inhnitam perfectionem
in producente. 11. 29, Non producere illud
in eo eventu, provenit ex imperfectione : et
ratio ntriusque. 29. Producere verbum ex
pura foeciindilate absque indigentia, arguit
infinitam perfectionem, 11, 29. Sino verbo
producto, vel objecto gerente vices verbi non
unitur potentia cum objecto sive in divinis,
sive in creatis. 29. Çsse verbi creati est in-
Mliai; Verbi autem divini, et *intelligere* et
intelligi, 82. 37. Intelligi non est denomi-
natio extrinsece in verbo; bene lumen in ob-
jecto externo . 91 et deinceps. Quomodo
essentia verbi sit intelligi. cum sil ejus exis-
tentia, 92. Quandoque verbum creatum est
ipsum *intelligerc* in *esse* intelligibili. præcise.
S3 Verbum procedit per emanationem inlcilli-
gibiletu, 9. Objectum habet esse intra intel-
lectum iu ratione objecti terminativi per ver-
bum. nisi habeat a se ipso : et quando habeat
a se ipso. 37. 76. Quomodo verbum deter-
minet voluntatem ad volendum, 163. Cur
OH itur <x imperfectione. quôd iÛlélleOlüs
creatus producat verbum, per actus virtutum
intellectualium. 330. Cur in divinis per ejus-
modi actus non producat, sed solum per
intellectionem primordiale, 330. Omne ver-
bum sive proprie sive communiter dictum
|h»c se influit in amorem» 551. 535 et sentien-
tibus. Per intellectionem coiinalurulem crea-
tam producitur verbum . 11 et sequentibus.
Per visionem beatificam creatam non potest
produci verbum. 12 Ea excepta per omnem
mtellectionem creatam producitur, 36. Sola
visio per essentialiam quoit illud producere et
quare, 13. Angelus producit verbum per in-
tellectionem, qua cognoscit se ipsam , 13.
Verbi creati processio est generatio vitalis
imperfecta, 25, 71. Quomodo ex illa dedit-
upiida. Verbi divini generatio. 25, 75. Dic-
lio rreuta habet a verbo habitudinem ad res
intellectas, al. Non ita in divinis, 50. Ver-
burn creatum tie formali dicit quid absolu-
tam ; **verbum nntem** divinum quid **relativum**
*secundu*n *esse*, 101? Verbum est ciusa quod
dammodo formalis respectu suæ existentiaæ.
seiñeat in*, dlectionis. 89. Verbi triplex con-
sideratio, ul est terminus productus, ut
famia intellectus et ut imago objecti, 19
Quomodo in quolibet s:a'u sit prias, vel pos-

terius intellectione f 19. Dictio creata me-
diante verbo importat habitudinem ad res
intellectas, non autem dictio divina , 50. In-
tellectio prout est contemplatio, recipitur in
verbo ul in subjecto partiali, 91. Sed prout
est dictio præsupponilur ad verbum et non
subjectatur in illo, 91.
VERBUM DIVINUM. Verbum est pro-
prium nomen Filii, 21, 482. Ideo procedit
pT intellectum, 182. Procedit de essentia,
vel ex essentia divina, ut ex actu purissimo.
II. Nulla in hoc involvitur imperfectio, 11.
Cur aliquando in Scriptura dicatur facium,
19; Cur dicatur »t alum simul et generaturo,,
77. Conceptus adaequatus verbi divini non
lanium est *intelligi*. sed etiam *intelligere* et
hoc præcipue. 82, 89. 90. An *intelligi* es-
sentiale, an notionale sil essentia verbi. 95,
Verbum divinum habet duo et esse objectum
actu intellectum et esse ipsam essentialiam Den
lam iu *esse* repnesenlativo. quam in *esse* na-
turali et quodnam istorum sit munus potis-
simum. 95. Primum munus convenit ei ex
generali ratione Verbi; secundum autem ex
propriis. 93. Quomodo ex propriis, cum hoc
habeat ab essentia divina tanquam a ratione
formali. <518. Cur verbum non vocandum *geni-*
tura. cum vere sit genitum. 78. Procedit per
generationem univocam. 80, 81. 96 et dein-
ceps. Verbi divini processio quare dicatur per
naturam, vel naturalis, 26. 125. An sit ge-
neratio viventium, 71 et sequentibus Es-
sentia divina non habet esse actu intellectam
a Verbo, sed a se ipsa : et hujus ratio, 76,
95. Quomodo communicetur ei natura di-
vina, non solum ut habet rationem speciei
intelligibilis, sed etiam ut habet rationem
naturæ, 85. Verbo divino communicatur ex
vi processionis, non modo principium pro-
ximum cum præeisione sumptum, sed etiam
radicale; Spiritui sancto vero, non nisi solum
principium proximum : Et ratio ntriusque.
97. Verbo divino ex vi processionis commu-
nicatur ultima quasi dilferenlia naturæ di-
vinæ. scilicet *intelligcre*, 97. Quomodo hinc
deducendum. quod communicetur natura
a.iiequate sumpta, 97. Verbum divinum est
in eodem immaterialitatis gradu cum divina
C'Seilliu, et quare, 98. Curi Verbum cum sit
objectum secundarium intellectionis essential-
lis. debeat esse in eodem immaterialilitis
gradu : cum attributa excludantur ab ex>
gradu, quia sunt objecta secundaria. 99.
Eadem est ratio \erbi, et Filii in divinis,
non tamen sunl synonyma. 99 et deinceps.
Verbum iu divinis est iimen relativum. 99.
Verbum, sub nomine, et conceptu Verbi, di-
cit de formali, et in recto personalitatem, de
connolato **naturi**; e contra vero sub con-
ceptu, et nomine Dei geniti. 103. Verbum
divinum de formali dicit relationem *secundum*
esse. Verbum autem creatum relationem
cundum dici, 101. Quomodo dicat respectum
:nl creaturas. t<6. Quomodo hoc coiiveniaiiei
ux vi proprietatis personalis : cum hoc habent
nb essentia, ut a ratione formali, 5|8. Proces-
sif Verbi, licet sil iuflnita in ratione genera-
tionis. non tamen in ratione processionis . et
quisnam hujus sensus» 119. Verbi divini pro-
cessio. eo ipso quod sit per intellectum, pro-
ducit torminum similem, et est generatio :
processio Qutam Spirilus Sincti, eo ipso quo<l
per volunl Hem. nihil istorum hab?t. Ii

INDEX HERUM NOTABILIUM.

sequentibus. Verbo divino, non tantum communicatur ex in processione similitudo naturalæ, sed ipsa iatura Dei, 134 ut deinceps, In quo sensu identice communicetur ei Paternitatis, 21«8. Personalitas Verbi quomodo reddat humanitatem Christi sanctum, impeccabilem, dignam adoratione hitria. et objectum magis congruum divinæ dilectionis, quam grata sanctificans, 270 et deinceps Onto Verbi divini cum humanitate in truo sensu mediata. 303. In divinis unicum dumtaxat Verbum, 320. Qimro per actus virtutum intellectualium non producat Verbum sicut per intellectiorem primordiale, 320.

Verbum divinum procedit ex cognitione omnium, inia. sunt iormalilar. et necessario in Deo, 48\$ et sequentibus. Ei ex cognitione omnium creaturarum possibilitium. 527 et deinceps. Non autem ex cognitione futurarum, à2 et deinceps. Cognitione ex qua Verbum procedit, non potest intelligi in aliquo signo *in quo*. etiam rationis, ut terminata ad essentiam, et non ad personas, vel ad unam personam sine alia. (87 et deinceps. Quomodo hoc deducendum ex eo. quod omnia h.rc mternitate mensurentur, (88. Quomodo etiam αχ eo, quod Verbum, debeat procedere ex cognitione comprehensiva divina. essentia, (M Nequit procedere ex cognitione Patris, ul objecti, quin pr uriat ex cognitione omnium personarum. (88.* Si per impossibile non ess*)t Spiritus Sanctus, Verbum non procederet eodem modo, ac nunc. 492, 500. Vel nullo nmdu .->...i Verbum, 500. Verbo communicatur ex vi processione relatio spirationis activa. (92. \$01. Cur Verbum debeat necessario procedere ex cognitione conim. qua; accipit u Patre ex vi processione. 501. Quomodo possit procedere ex cognitione insonarum. CUin persona; sint objectum secundarium eo-gnihonis. ex qua procedit, 499. Cognitione ex qua Verbum procedit esl intuitiva, 491, Cur non possit esse ahstnictiva. (95, 496 et deinceps. Cur ex eo quod Verbum procedat, ut imago Putris, debeat procedere ex cognitione Ojus. ut obiecli, 189, 199. Non autem ex eo. <piod procedat ex cognitione Spiritus Sancti. est ejus imago. 503. 501. Spiritus Sanctus nullo modo active concurrat ad productionem Verbi, licet Verbum ex ejus cognitione procedat, et «mare. 50*2 deinceps Quomodo ex eo, quod verbum procedat ex cognitione coiiinrehensiva divina e essentia. deducendum, quod procedat ex cognitione possibilitium. 507 et sequentibus. Verbum procedit ut expressivum Patris: creaturarum vero, ut expressivum, el fuclivum, 5tu. Quomodo interpret indus divus Thomas, cum ait. quod accidit Verbo, ut per ipsum creatura dicantur, 515. In quo etiam sensui Verbum per accidens, et quasi ex consequenti refertur ucl cre ituras, 515. Quomodo, licet procedat ox cognitione creaturarum possibilitium, non procedat a creatura vel sil Verbum creaturæ, 515. 5!6. Cur sicut Verbum procedit ex cognitione creaturarum possibilitium, non procedit Spiritus Saucius ex earum amore, 392. Cognitione creaturarum possibilitium in Deo. est ila necessaria. sicut Verbum, et Deus; licet ipsfe creatur@ non sint ila necessaria, ac Verbum. 391. Si implicaret una. vel ullera creatura ex iis. qua. nunc possibiles sunt, Verbum non procederet ejusdem rationis, ac nunc. 52i. Pro-

habile oppositum. 5*25. Quid denidelur pyi ly fj*. cum dicitur qnod Verbum |>irn?edil cognitione alicujus omecli, 529. Cognitione ex qua Verbum procedit debet vs>... iuipio necessaria ac ipsum Verbum, 528. 1*1 'o Verbum non procedit ex cognitione luturorum, 529 rt 5*28. Quomodo possit ex eorum cughitipue non procéder^, elini ea cognitio sit iu eodem signo in um>. etiam secundum rationem, u: Verbum. o29. 531. Verbum divinum nequit procedere ex scientia media futurorum condition.itorum. t ejus duplex ratio. 530. Guf Verbo divino non communicetur cx vi processione cognitio futurorum, nuque oor;m renræscntatio, 531. 53*2.

Ratio imaginis dicitur personaliter, **er'fit** propria solius Verbi, 7i, 535 el deiuccps, \$39. el sequvniibus. Verbum habet similitudinem cum Patro requisitam ad ralionem imaginis, licet non dicat relationem similitudinis ad illum, 337. In quo sensu Verbum, imago Deitatis a sanctis Patribus dicatur.

8 Cum dicitur figura substantiæ Del, pro quo supponat ly *substunli.r*. 538. Cur ex eo, quod Verbum *proce«al per modum natura, ct accipiat ex vi processione naturam suijirincipii, eo ipso procedit, ul imago, 539. Quatiam vera ratio qua Verbo convenit ratio imaginis, non vero Spiritui sancto, 539 cl 5(6. Aliorum fais@ rationes njiciuntur. 510 el quentibus.

Spiritus sanctus vere procedit a Verbo 350 et «lcinceps, el non utcqmqne, sed tanquam a principio quod per voluntatem, 557. Iu quo sensu Verbum dicatur operari per Spiritum sanctum, 553. Quomodo ex eo deducendum, quod procedat a Verbo. 533, Quomodo idem inferendum ex eo, quod Verbum procedat per intellectum, et Spiritus saucius **perzvoluntat** tam. 533. Cur non obstat, quod vina uniatür **per modum Verbi *commûiitor** (ficti ctm **intellectu Dei. quominus** Verbum divinum per so influat iu amorem divinum, 555. Verbum essentialiter dicluni per so influit in amorem essentialem. Verbum autem nulationale simulcum verbo essentiali influit in amorem nolionalem. 555 Verbum, non ratione personalitatis, sed ratione essentia habet constituere Patrem in «re objecti aelsi Intellecti, 539. Quomodo essentia quasi bis reddat Patrem objectum actu intellectum, semel <{tiidem prout est in Verbo, in «pio Pator se, el omnia intelligit*. semel autem proni est in eodem Patro ut essentia ejus. 559. Cur ex eo. quod Spiritus Sanctus sufficienter procedat u Patre, non superfluat inllnxiis Verbi. 563. Verbo dirino ad summum per se secundo communicatur ex vi processione amor divinus, 651. Si verbum assumeret duas humanitates, cur non diceretur duo homines. 663. 661. Vide iulius.

VERITAS. VERUM. Veritas est proprium nomen Filii Dei, *21. Ideo procedit per intellectum a Patro, 21. Ens et verum quomodo se habeant n;sp-clu intellectus, 86. «7. In diviuis cur nun tres veritates, aul tria vera substantive. 103 et deinceps. Iu quo ratio veri faudelur, et quid dic<il in suo conceptu, (05. Veritos alia propria alia similitudinaria **eljjuid** per similitudinariam intelligatur. i07, U'8. Prior veritas quomodo essentialiter» posterior vero personaliter dicatur iu divinis, 108. Veritas, sive inteliigibi-

litus pruprid non nd quamlibet immaterialitatem. sed n«1 eam, quæ constituit puculiaroui griiduii subs 'quillur, ilu. A4 quamlibet itu-imiliorialiUlem subsequitur Veritas, sivo proximo, sive remote, HO.

VIBTUS. Virtus ud agotiduin iu suo formali conceptu non dicit imperfectionem. 552. Virtutes proxime intellectivas nalqræ pure intellectualis sunt intollectus el voluntas duniUixnt. 2i. Virtus proxima ideutlficaln cum radical! est infinite perfecta. 24. Virtutes proxima* operandi in Deo sunt per modum actus purissimi et sunt ipsæ operationes absque distinctione virtual! , 37. Quoties ngeiis operatur per plures virtutes, non necessario per omnes producit simile in principio radicali, sed solum per illam, quæ est ad hoc destinata, 168. Ut aliqua virtus operuLiva sit actu infinita, suilieil, quod possit producere effectus syneatqgoremulice infinitos. 525. Ex quibus coalescat virtus spirativa Spiritus Sancti, 666 et deinceps. Aride Potentia, Actio. Principium.

VISIO BEATIFICA. Visio beatifica creata esl participatio visionis essentialis Dei, non autem notionalis. 12. Per visionem creatam non potest produci verbum et hujus ratio, 12 el 13, 36, 37. Visio beatifica el essentia divina unita jier modum verbi cum intellectu beati per se influunt active in amorem beatificum, 554.

VITALE Vide Polenlia.

VIVENS. In vivente creato cur prima processio non sil generatio, bene tamen in Deo,

UNIO. Compositio est dislinctorum unio, 202. Unius mediante alio dupliciter. 303. Quæ uniuntur cum tertio, quomodo ex vi unionis unienda inter se. 313 et deinceps. <.MioMT9^H||fo.ol passio uniantur cura motu ct non rnteT sffr318. Intellectio est unio potentliæ eum objecto, 29. Ad hanc unionem requiritur verbum productum in creatis vel objectum gerens mocs verbi. 29. Quid requiratur in divinis. 29. Probabile est quod Deus potest uniri cum voluntate creata per modum inclinationis et ponderis in objectum, sicut unitur per modum verbi cum intellectu. 121, 122. Probabile etiam oppositum et ratio disparitatis. 122. Summa unio sive identical iu esse intelligibili inter duo pertingit usque ad unionem el identitatem summam iu esse naturali, non autem summa unio affectiva duorum potest hoc habere : et quæ dispar ratio, 169. 170. In (pio sensu uuio Verbi divini cum humanitate sit mediata; 304. Vide Identitas.

UNITAS. Omnis multitudo ad unitatem reducenda , 8. Omnis similitudo fundatur in unitate, 158, 159. Quid sit de conceptu unitatis prædicameutalis et in quo a transcendental! distincta, 423 el deinceps.

In divinis dantur tres unitates, 399. Quid dicat nomen nnilalis, 400. Quid ponat unitas et numeros transcendenlalis in divinis, 423. Et quid universaliter unum et multa dicant supra ens, 423. Quæ priorites, quæve coordinatio inter conceptus objectives entis, unitatis. divisionis ct multitudinis, 427. Ex unitate naturæ inter divinas personas quomodo processio unius ab alia deducenda , 7. Unitas numerica naturæ in divinis nec obstat processioni, nec realitali relationum, 18L

UNIVOCUM. Halio personæ divinæ non est univoca respectu Inum personarum, sed analogæ. 435 el deinceps. Univoci ct analogi disciiuen in hoc, quod inferiora univoci nequeunt existera per unicam existenliam*. bene* tamen anulogala, 437, Cur ppituum non tene-ret in materia et forma..dato quod convenirent univoco in aliqua ratione, 438.

VOLUNTAS. Quod voluntas foratur ad objectum ot intellectus trahat illud ad se, quomodo intelligendum, 115. Quomodo voluntas reflectatur supra suum actum in volitione cnjuslibet objecti. 117. Quomodo terminus intrinsecus voluntatis sit volitus per volilio-nem objecti, 117. Discrimen in modo, quo objectum esl intra voluntatem medio j>on-derc. sive inclinatione el intra intellectum medio verbo. 115. Quomodo voluntas determinetur ad volendum per similitudinem ob-jecti cogniti; et quomodo intellectus. 163. Per voluntatem creatam producitur aliquis terminus ad intra, sicut per intellectum, 110 et deinceps. Terminus iste est inclinatio in actu secundo in objectum, voluntas vero in actu primo; et utraque inclinatio requiritur ad volitionem. 112 et sequentibus. Probabile est. quod Deus potest uniri cum voluntate creata per modum ponderis, sicut eum intellectu per modum verbi, 121. Probabile etiam quod non el rabo disparitatis, 121.

VOLUNTAS DIVINA. Voluntas divina quadrupliciter dicitur divina et quid sibi vendicel ex quovis modo, 164 et sequentibus. Quonam modo ex eis quatuor sumatur ly *divina* cum dicitur, quod voluntas ut divina communicat Spiritui Sancto naturam, 1G5. Voluntas divina adhuc ut divina non habet producere terminum similem principio, 144 el deinceps. Ideo eius processio non est generatio. Voluntas divina distinguitur virtualiter a natura. 24; hujus ratio, 37. 38. Voluntas, volilio el ejus terminus foimulis in divinis sunt in eodem immaterialitatis gradu inter se. non tamen cum natura.' 98. 146, 147. Cur Spiritus Sanctus procédai per voluntatem. 109. Voluntas divina producit ad intra terminum, non ex indigentia sicut creata, sed ex pura fecunditate. 113. Processio per voluntatem divinam in quo sensu magis dilferal a creata, quam duæ creato* specie diversæ inter se; et in quo minus. 168. Essentia, voluntas et relatio spirationis activæ concurrunt ad constitutionem virtutis spirativæ, sive principii *quo* Spiritus Sancli : et quonam modo, 606 ol sequentibus.

VOLITIO. Per volitionem creatam producitur aliquis terminus ad intra, sicut per intellectum et quidnam sit. 109, 110 et deinceps. In volitione cujuslibet objecti quomodo ipsa volilio sit volita, 116. Quomodo sit volitus terminus ad intra productus, 116. Volilio divina in quo sensu magis differat u creata quam duæ creatæ specie divet>æ inter so et in quo minus, 168 Vido Voluntas.

VOLITIO DIVINA. Volilio divina non est actus per se primo correspondons potentix radicali ad volendum , 39. Volilio efficax creaturarum non est distincta ex æquo a volilione essentiali, sed ipsainet connotando creaturas , 39. Volilio divina non est in eadem linea cum suo objecto primario , beno tamen intellectio divina cum objecto suo primario : et ratio disparitatis , 94. Volilio di-

vina in quo sensu plus differat n̄ creata. quam *duæ* crealT specie «liversæ inter se et in nnũ minu». 168.

VOLITIVUM. Volitivum. sive nppetitivum non pertinet ad lineam naturæ. seu supponit eam constitutam : 127. 17C. Vide Appetilivum.

USIA. Quoduum signiücalum hujus nominis urio, 207. In divinis 1res hypostases, sed non 1res nsiaæ. 207.

UTILITAS Uiku utilitas in ea questione : Jn *st Spiritus Sanctus non procederet a Filioi distingueretur*, etc.. 561 et sequentibus.

FINIS